DIVI

AVRELII AVGVSTINI, HIPPONENSIS EPISCOPI,

Opus sermonum de tempore secundum dominicos aliósque dies, quibus aptè conueniunt, ordinatè distinctorum.

AD LECTOREM.

Huic operi admixtæ sunt complures Homiliæ, quæ in aliis voluminibus alios autores præscrunt, quod ferè solet fieri in hoc genere scripti.

Dominica prima Aduentus domini Saluatoris. *Sermo vnicus.*

APpropinquante iam sacratissima solẽnitate qua saluator noster inter homines nasci misericorditer voluit, fratres charissimi, attentius considerate, qualiter oporteat nos in aduentu tantæ potentiæ præparari, vt regem & dominum nostrum læti atque gaudentes cum gloria & laudibus mereamur suscipere, & in conspectu eius inter cœtus felices sanctorum gratulando exultare, magis quàm ab eo propter fœditatem nostram repulsi inter peccatores æternam confusionem mereri. Et ideo rogo & moneo, vt quantum possumus cum Dei adiutorio laboremus, vt in illo Die cum syncera & pura conscientia & mundo corde & casto corpore ad altare domini possimus accedere, & corpus & sanguinem eius non ad iudicium sed ad remedium animæ nostræ me-

Sermo

reamur accipere. In Christi enim corpore vita nostra consi-
Ioan.6. stit, sicut ipse dixit: Nisi manducaueritis carnem filij hominis
& biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis.
Mutet ergo vitã, qui vult accipere vitam. Nam si non mutet
vitam, ad iudicium accipiet vitam, & magis ex ipsa corrũpi-
tur quàm sanetur, magis occiditur quàm viuificetur. Sic enim
1.Cor.11. dixit Apostolus, Qui mãducat corpus domini & bibit sangui-
nem eius indigne, iudiciũ sibi manducat & bibit. Et licet nos
omnis tẽporis bonis operibus ornatos ac splendidos esse cõue-
Matt.5. niat, præcipuè tamen in die natalis domini, sicut in Euangelio
ipse dixit, lucere debent hominibus opera vestra. Considerate
quæso fratres, quãdo aliquis homo potẽs aut nobilis natalem
aut suũ aut filij sui celebrare desiderat, quãto studio ante plu-
res dies quicquid in domo sua sordidũ inuenerit ordinat emũ-
dari, quicquid ineptũ & incongruũ proiici, quicquid vtile &
necessariũ præcipit exhiberi. Domus etiã si obscura fuerit de-
albatur, pauimenta scopis mundantur, & diuersis respersa flo-
ribus adornantur. Quicquid etiã ad lætitiæ animæ & corpo-
ris delicias pertinet, omni solicitudine prouidetur. Vt quid
ista fratres charissimi, nisi vt dies natalitius cum gaudio cele-
bretur hominis morituri? Si ergo tanta præparas in natalitio
tuo aut filij tui, quanta & qualia præparare debes suscepturus
natalem domini tui? Si talia præparas morituro, qualia præ-
parare debes æterno? Quicquid ergo nõ vis inueniri in domo
tua, quantum potes labora vt nõ inueniat Deus in anima tua.
Certè si te rex terrenus aut quicunq; paterfamiliàs ad suũ na-
talicium inuitaret, qualibus vestimentis studeres ornatus in-
cedere, quàm nouis vel nitidis, quàm splendidis quorum nec
vetustas nec vtilitas, nec aliqua fœditas oculos inuitãtis offen-
deret: tali ergo studio inquantum præuales Christo auxiliante
contende, vt diuersis virtutũ ornamentis anima tua cõposita,
simplicitatis gẽmis & sobrietatis floribus adornata, ad solen-
nitatem regis ęterni, id est, ad natalem domini saluatoris cum
secura conscientia procedat, castitate nitida, charitate splendi-
da, eleemosynis candida. Christus enim dominus si te ita cõ-
positum natalitium suũ celebrare cognouerit: ipse per se veni-
re & animam tuam non solũ visitare, sed etiã requiescere, & in
2.Cor.6. perpetuũ in illa dignabitur habitare, scriptũ est. Et in habita-
Apoc.2. bo in illis, & inambulabo. Et iterũ, Ecce sto ad ostiũ & pulso, si
quis surrexerit & aperuerit mihi, intrabo ad illum & cœnabo

cum

cum illo, & ille mecum. Quàm felix est illa anima quæ vitam suam ita Deo auxiliante studuerit gubernare, vt Christũ hospitem & habitatorẽ mereatur excipere: sicut ecõtrariò quàm infelix est illa conscientia, toto lacrymarũ fonte lugenda, quæ se ita malis operibus cruentauit, vt in ea Christus non requiescere, sed diabolus incipiat dominari. Talis enim anima si medicamentũ pœnitentiæ nõ cito subuenerit, à luce relinquitur, à tenebris occupatur, vacuatur dulcedine, impletur amaritudine, à morte inuaditur, à vita repudiatur. Non tamẽ de domini pietate diffidat qui talis est, nec mortifera desperatione frangatur, sed magis ad pœnitentiã cito fugiat, & dum adhuc noua sunt & calent peccatorũ suorũ vulnera, sic sibi adhibeat mecamenta salubria, quia medicus noster omnipotens est, & sic cõsueuit plagas nostras curare, vt nec cicatricũ vestigium post ipsius medicamina remaneat. Ideo etiã ab omni inquinamẽto ante eius natalẽ multis diebus abstinere debetis. Quotiescũque aut natalẽ domini, aut reliquas solẽnitates celebrare disponitis: ebrietatẽ ante omnia fugite, iracũdiæ quasi bestię crudelissimæ repugnate, odiũ velut venenũ mortiferum de corde vestro repellite, & tanta sit in vobis charitas quæ non solũ vsq; ad amicos, sed etiã vsque ad ipsos perueniat inimicos, vt securè possitis dicere in oratione dominica, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Nam qui se scit vel vnũ hominũ odio habere, nescio si ad altare domini securus possit accedere, cũ præcipuè beatus Ioãnes Euãgelista terribiliter clamet & dicat, Qui fratrem suum odit, homicida est. Nam vestrũ est iudicare, vtrũ homicida antequã pœnitentiã agat, præsumere debet eucharistiã accipere. Addit etiã adhuc sanctus Ioãnes & clamat dicens, Qui fratrẽ suũ odit, in tenebris est & in tenebris ambulat, & nescit quò vadat quoniam tenebræ obcæcauerũt oculos eius. Et iterũ, Omnis, inquit, qui fratrem suũ non diliget, manet in morte. Et iterũ, Si quis dixerit quia diligo Deum, & fratrem suum odit, mendax est. Qui enim nõ diligit fratrem suũ quem videt, Deũ quem non videt, quomodo potest diligere? Quicunque ergo odiũ vel iracundiã seruat in corde, & sub tali tonitruo nec terretur nec expergiscitur, nõ dormiens sed mortuus esse credendus est. Hæc ergo fratres charissimi quotidie cogitantes, qui boni sunt cum Dei gratia cõtendant perseuerare in operibus bonis, quia non qui cœperit, sed qui perseuerauerit vsq; in finẽ, hic saluus erit. Qui

Matt. 6.
1. Ioan. 3.
1. Ioan. 2.
1. Ioan. 3.
1. Ioan. 4.
Matt. 10 & 24.

verò ſe ad eleemoſynam tardos, & ad iracundiam promptos, & ad exercendam luxuriam præcipites eſſe cognoſcunt, auxiliante domino feſtinēt ſe à malis eruere, vt quæ bona ſunt mereantur implere, vt cùm dies iudicij venerit, non cum impiis, ſed cum iuſtis & miſericordibus peruenire ad æterna præmia mereantur, præſtāte domino noſtro Ieſu Chriſto, qui cum patre & filio & ſpiritu ſancto viuit & regnat in ſecula. &c.

Dominica ſecunda aduentus domini,

Sermo II *Sermo vnicus.*

SAnctam & deſiderabilē, glorioſam ac ſingularem ſolennitatem, hoc eſt natiuitatem domini ſaluatoris, fratres dilectiſsimi, deuotione fideliſsima ſuſcepturi, totis viribus nos debemus cum ipſius adiutorio præparare, & omnes latebras animæ noſtræ diligenter aſpicere, ne forte ſit in nobis aliquod peccatū abſconditū, quod & conſcientiā noſtram confundat ac mordeat, & oculos diuinę maieſtatis offendat. Nam licet Chriſtus dominus noſter poſt paſsionē reſurrexerit, & in cælum aſcēderit, cōſiderat tamen, vt credimus, & diligenter attendit, qualiter ſe vnuſquiſq; ſeruorum eius ſine auaritia, ſine ira, ſine ſuperbia atq; luxuria ad celebrandam eius natiuitatē ſtudeat præparare atq; cōponere, & ſecundum quod vnumquenq; ornatum bonis moribus viderit, ita illi gratiam ſuæ miſericordiæ diſpēſabit. Si enim viderit charitatis luce veſtitum, iuſtitiæ vel miſericordiæ margaritis ornatum, caſtum, humilem, miſericordem, benignum & ſobrium, ſi talem agnouerit, corpus & ſanguinē ſuum ei non ad iudicium, ſed ad remedium per ſacerdotum ſuorum miniſterium diſpenſabit. Si verò aliquem viderit adulterum, ebrioſum, cupidum & ſuperbum, timeo ne hoc illi dicatur, quod in Euangelio dominus ipſe dixit, Amice, quomodo huc intraſti non habens veſtem nuptialem? Et quod dominus auertat fiat illud quod ſequitur, Ligate illi manus & pedes, & proiicite in tenebras exteriores, vbi eſt fletus & ſtridor dentium. Ecce qualem ſententiam in die iudicij excipiet, qui ſine remedio pœnitentiæ ad feſtiuitatem domini vitiorum ſordibus inquinatus acceſſerit. In natali enim domini, fratres dilectiſsimi, quaſi in nuptiis ſpiritalibus ſponſæ ſuæ eccleſiæ Chriſtus adiūctus eſt. Tunc veritas de terra orta eſt, tunc iuſtitia de cælo proſpexit, tunc proceſsit ſponſus de thalamo ſuo, hoc eſt, verbum Dei de vtero virginali. Proceſsit enim cum ſponſa ſua eccleſia, id eſt, human

Matt. 26

Pſal. 84.

humana

humanam carnem suscepit, Ad istas ergo tam sanctas nuptias inuitati & ad conuiuium patris & filij & spiritus sancti intraturi, videte qualibus indumentis debeamus ornari. Et ideo mundemus quantũ possumus cum Dei adiutorio corda simul & corpora nostra, vt cælestis ille inuitator nihil in nobis sordidum, nihil fœdum, nihil obscurum, nihil oculis suis deprehendat indignum. Hęc ergo fratres dilectissimi, non transitorie sed cum ingenti tremore debemus attẽdere. Inuitati enim sumus ad nuptias, vbi nosipsi si bene agimus, sponsæ erimus. Cogitemus ad quales nuptias, consideremus ad qualem sponsum, vel ad quale conuiuium inuitati sumus. Inuitati enim sumus ad mensam, vbi non inuenitur cibus hominum, sed panis ponitur angelorum. Et ideo videamus ne forte intus in anima vbi deberemus bonorũ operũ margaritis ornari, ibi appareamus vitiorum pannis veteribus inuoluti: & quãdo eos qui boni sunt in oculis Dei castitas reddet cãdidos, tunc eos qui mali sunt reddat luxuria sordidatos. Et ideo quotienscunq; aut dies natalis domini, aut reliquæ festiuitates adueniũt, sicut frequẽter admonui ante plures dies, non solùm ab infelici concubinarum cõsortio, sed etiã à propriis vxoribus abstinete, ab omni iracundia vos alienos efficite, peccata pręterita per eleemosynam & pœnitentiã redimantur, contra nullũ hominũ odium in corde teneatur: quod solebat vanitas per gulã perdere, incipiat iustitia per misericordiã pauperibus erogare: quod luxuria vel gula dissipauit in mundo, pietas reponat in cælo. Et licet hoc expediat vt semper eleemosynas facere debeamus, præcipue tamẽ in sanctis solennitatibus secundũ vires nostras abundantius erogemus, pauperes ante omnia frequẽtius ad conuiuium reuocemus. Non enim est iustũ vt in sancta solẽnitate in populo Christiano ad vnũ dominũ pertinente alij inebrientur, alij famis piculo cruciẽtur. Et nos & omnis populus vnius domini serui sumus, vno pretio redẽpti sumus, pari cõditione in hunc mũdũ intrauimus, simili etiã exitu migraturi sumus. Et si bene agimus, ad vnam beatitudinẽ pariter veniemus. Et quare pauper tecũ non capiat cibũ, qui tecũ accepturus est regnum? Quare pauper nõ accipiat vel veterẽ tunicã, qui tecum recepturus est immortalitatis stolã? Quare pauper nõ mereatur panẽ tuum, qui tecũ meruit accipere baptismi sacramẽtũ? Cur indignus est accipere reliquias ciborũ tuorũ, qui tecũ ad conuiuiũ inuitatus est angelorũ? Audite fratres, audite nõ meũ

ſed domini commune præceptum. Sic enim ait in Euangelio, Cùm facis prandium aut cœnam, noli inuitare diuites qui te iterũ inuitent, & fiat tibi retributio, ſed voca pauperes & claudos, & beatus eris, quia non habent vnde retribuant tibi, retribuetur autem tibi in retributione iuſtorum. Sed dicit aliquis, Ergo amicos aut parentes non debeo ad conuiuium reuocare? Rogandi ſunt & parentes & vicini, ſed rarius rogandi ſunt. Et non nimis ſumptuoſa & delicioſa, ſed tam parca & ſobria vel honeſta illis debent cõuiuia præparari, vt remaneat vnde poſſint pauperes refici, vnde poſſit aliquid indigẽtibus erogari, vt cùm dies iudicij venerit non cùm impiis, qui nũc pauperes deſpiciunt, audiamus, Diſcedite à me maledicti in ignem æternum: ſed cum iuſtis & miſericordibus audire mereamur, Venite benedicti patris mei percipite regnũ, quia eſuriui & dediſtis mihi manducare, ſitiui & dediſtis mihi bibere: ſimul etiam nobis illa vox deſiderabilis dirigatur, Euge ſerue bone & fidelis, quia ſupra pauca fuiſſe fidelis, ſupra multa te conſtituã, intra in gaudium domini tui. Sed vt hæc quæ ſuggeſsimus ſenſibus veſtræ charitatis tenacius inhæreant, breuiter quæ dicta ſunt iteramus. Hoc enim admonuimus fratres, vt quia natalis domini imminet, tanquam ad nuptiale & cæleſte conuiuiũ ab omni luxuria alieni, & bonis operibus adornati nos per Chriſti adiutorium præparemus, eleemoſynas pauperibus erogemus, iracundiam vel odium velut venenũ de cordibus noſtris reſpuamus. Caſtitatem fideliter conſeruate, ad conuiuia veſtra frequentius pauperes reuocate, ad vigilias maturius ſurgite, in eccleſia ſtantes aut orate aut pſallite, verba ocioſa aut ſecularia nec ipſi proferte, & eos qui proferre voluerint caſtigate. Pacem cum omnibus cuſtodite, & quos diſcordes agnoſcitis, ad concordiam reuocate, Hæc ſi fideliter Chriſto adiuuante volueritis implere, & in hoc ſeculo ad altare dominicum ſecura conſcientia poteritis accedere, & in futuro ad ęternam beatitudinem feliciter peruenire, præſtante domino noſtro Ieſu Chriſto, qui viuit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

Luca 14. *Matt. 25*

Dominica proxima ante feſtum natiuitatis domini Saluatoris, de vnitate trinitatis & incarnatione verbi, **Sermo I.**

Sermo III. *Deut. 6.*

LEgimus ſanctum Moyſem populo Dei præcepta dantem, vbi dixit, Audi Iſraël, dominus Deus tuus, Deus vnus eſt. Non poteſt eſſe maior, non poteſt eſſe minor, & non poteſt numerari, dicente Dauid

propheta

propheta, Magnus dominus noster & magna virtus eius, & sapientiæ eius nō est numerus. Optime nostis ista fratres charissimi, qui corde fortiter tenetis catholicā veritatē, audite tamen breuiter, quod adiuuante domino proposui explanandū. Deus vnus est pater, Deus vnus est filius, Deus vnus est spiritus sanctus: nō tres dij, sed vnus est Deus: trinus in vocabulis, vnus in deitate substantiæ. Sed dicit mihi hæreticus, Ergo si vnū sunt, omnes sunt incarnati, non ad solū Christū pertinet caro. Nēpe aliud est anima, aliud ratio, & tamen in anima est ratio, & vna est anima. Sed aliud anima agit, aliud ratio: anima viuit, ratio sapit. Et ad animam pertinet vita, ad rationem pertinet sapientia. Et cùm vnum sint anima sola suscipit vitam, ratio sola suscipit sapientiam, & tamen nec anima sine ratione, nec ratio sine anima. Sic & pater & filius licet vnum sint, & vnus Deus sit ad Christum solum pertinet caro, sicut ad solam rationem pertinet sapientia, licet non recedat ab anima. Ecce aliud, In sole calor & splendor in vno radio sunt, sed calor exiccat, splendor illuminat: aliud suscipit calor, aliud splendor. Et licet calor & splendor ab inuicē non queāt separari, suscipit splēdor illuminationē non feruorē, suscipit calor feruorē non illuminationē: aliud simul, aliud singulares agunt, & tamen ab inuicē non separantur. Sic & filius suscepit carnē & non deseruit patrē, nec se diuisit à patre, Suscepit, inquā, filius carnē in proprietate, sed tamē & pater & spiritus sanctus non defuit maiestate. In diuinitate æqualitas, in carne sola filij proprietas: nō autem ab eo patris aut spiritus sancti recessit aliquādo diuinitas. Cùm ergo vna sit deitas, vna sit diuinitas, impleuit quidē carnē Christi & pater & spiritus sanctus, sed maiestate nō susceptione. Vis scire quia cū eo fuit & pater? Nō sum, inquit dn̄s Iesus Christus, solus, sed pater mecū est. Audi & de spiritu sancto, quia cū eo erat, Euāgelista refert. Quia Iesus plenus spiritu sancto regressus est ab Iordane. Ecce sic solus Iesus Christus suscepit carnē, & tamē & pater & spiritus sanctus non defuit maiestate. Sicut cælū & terrā implet pater, implet & spiritus sanctus. Carnem Christi deserere nō potuerūt, quādo in diuinitatis vnitate māserūt. Adhuc citharā respice, vt musicū melos sonis dulcib. reddat, tria pariter adesse videtur, ars, manus & chorda, & tamen vnus sonus auditur: ars dictat, man⁹ tāgit, resonat chorda. Tria pariter operātur, sed sola chorda personat ꝙ audiatur: nec ars nec manus sonū reddūt, sed ea cùm chorda pariter operātur.

Psal. 144

Ioan. 16.

Luca 4.

ſic nec pater nec ſpiritus ſanctus ſuſceperũt carnem, & tamen cum filio pariter operãtur. Sonum ſola chorda excutit, carnem ſolus Chriſtus accepit, operatio in tribus cõſtat. Sed quo modo ad ſolam pertinet chordam ſoni redditio, ſic pertinet ad Chriſtum ſolum carnis humanæ ſuſceptio. Econtra Iudæus contra naturam, inquit, pârere virgo non potuit: & deteſtandus Manichæus: ſi caro erat, virgo eſſe non potuit, ſi virgo peperit, phantaſmata fuit. Vtriſq; reſpondendum eſt. Proferam de hiſtoria veteris teſtamẽti neceſſarium exemplum contra Iudæũ, quod ſonuit in auribus noſtris manifeſtiſsimam veritatem. Dominus Moyſi ſancto pręcepit, de ſingulis tribubus virgas afferri. Allatæ ſunt duodecim virgæ, inter quas etiam vna erat quæ Aaron fuerat ſacerdotis, poſitæ ſunt à ſancto Moyſe in tabernaculo teſtimonij. Virga autem Aaron poſt alterum diem inuenitur ſubito produxiſſe flores & frondes, & peperiſſe nuces. Delectat hoc myſteriũ cum charitate veſtra contra perfidiam Iudaicam commiſcere, vbi maximè figura interuenit ſacramenti. Virga ecce protulit quod antè non habuit, non radicata plantatione, non defoſſa ſurculo, nõ animata ſucco, nec fœcundata ſeminario, & tamen cum illic deeſſent vniuerſa iura naturæ, protulit virga quod nec ſemine ſuggeri potuit nec radice. Virga ergo potuit contra naturã nuces educere, virgo non potuit cõtra naturæ iura Dei filium generare? Dicat igitur mihi Iudæus incredulus quemadmodum arida virga floruit & fronduit & nuces protulit, & ego dicam illi quemadmodum virgo conceperit & peperit. Sed profecto Iudæus nec conceptum poterit virgæ explicare, nec virgninis partum: veniat ad eccleſiam, exponatur illi vt agnoſcat verum ordinem officij naturalis. Virgo peregit tẽpora pariendi: virga autem non habuit tempora germinandi. Virgo habuit tempora pariendi, virga autem alio die quod natura non habuit protulit. Illa enim decurſis nouem mẽſibus peperit, virga alia die quod natura non habuit germinauit. Virginẽ, dicit Iudęus, parere natura nõ patitur. Deus enim qui in Numeris mirabile ſignũ oſtendit contra naturã vt aſina loqueretur, ipſe mirabilius facere voluit vt Chriſtus de virgine naſceretur. Audiat & verſutus ille Manichæus aliud ſacramẽtum. Solis radius ſpecular penetrat, & ſoliditatem eius inſenſibili ſubtilitate pertranſit, & talis videtur intrinſecus, qualis extra & extrinſecus. Itaq; fratres, nec cũ ingreditur violat, nec cũ egreditur diſsipat, quia ad ingreſſum & regreſſum

Num. 17. & 17.

Num. 22.

regressum eius specular integrum perseuerat. Specular ergo non rumpit radius solis, integritatem virginis ingressus aut egressus nunquid vitiare potuit deitatis? Sed quid vlterius immoror? Audiat Christianus quod non vult audire Iudæus, aut Manichæus, vt hic proficiat in fide redemptus, & ille deficiat induratus. Virga illa vnde agebamus Aaron, virgo Maria fuit quæ nobis Christum verum sacerdotem concepit & peperit, de quo Dauid cecinit, Tu es sacerdos in æternum, secundum ordinem Melchisedech. Superiori nanque versu iam dixerat, Virgam virtutis tuæ emittet dominus ex Sion. Et Esaias propheta apertius Mariam sanctam designat dicens, Exiet virga de radice Iesse, & flos de radice eius ascendet, & requiescet super eum spiritus domini, spiritus sapientiæ & intellectus. Quòd ergo hæc virga nuces produxit, imago Dominici corporis fuit. Nux enim trinam habet in suo corpore substantiæ vnionem, corium, testam & nucleum. In corio caro, in testa ossa, in nucleo interior anima comparatur. In corio nucis, carnem significat saluatoris, quæ habuit in se asperitatem vel amaritudinem passionis. In nucleo interiorem declarat dulcedinem deitatis, quæ tribuit pastum, & luminis subministrat officium. In testa lignum interserens crucis, quod non discreuit id quod foris & intus fuit, sed quæ terrena & cælestia fuerunt mediatoris ligni interpositione sociauit, dicente beato Apostolo, Quia ipse per sanguinem crucis suæ pacificauit omnia quæ in cælis sunt & quæ in terris, cui est gloria in secula seculorum, Amen.

Psal. 109. *Esaiæ 11.* *Coloss. 1.*

AD LECTOREM.

Hic sequebatur sermo intitulatus, In vigilia Natiuitatis Domini Saluatoris de fide Christi contra Paganos & Iudæos: eum reperies tomo sexto, intitulatum, Concio ad Cathecumenos, & alius, In vigilia Natiuitatis Domini Saluatoris de fide Christi contra Paganos & Iudæos, sermo secundus, factus ad fratres in eremo, qui inter sermones ad eosdem habetur decimusnonus. Ser. IIII.

In festo Natiuitatis Saluatoris nostri Iesu Christi,

Sermo I.

Ser. v.

SAluator noster natus de patre sine die, per quem factus est omnis dies, voluit in terra habere natalem hunc diem quem hodie celebramus. Quisquis in die miraris, æternum mirare potius ante omnem diem permanentem, omnem diem creantẽ, in die nascentẽ, à malitia

dici

diei liberantem. Adhuc mirare. Quæ peperit & mater & virgo est. Quem peperit, & infans & verbum est. Merito cæli locuti sunt, angeli gratulati, pastores lætati, Magi imitati, reges turbati, paruuli coronati. Lacta mater cibum nostrũ, lacta panem de cælo venientem, & in præsepe positum velut piorum cibaria iumentorũ. Illic enim cognouit bos possessorẽ suum, & asinus præsepe domini sui. Circũcisio scilicet & præputium cohærẽdo lapidi angulari quorum primitiæ fuerunt pastores & Magi. Lacta eum qui talem fecit te, vt ipse fieret in te, qui tibi & munus fœcunditatis attulit cõceptus, & decus virginitatis nõ abstulit natus, qui sibi prius quàm nasceretur, & vterũ de quo nasceretur, & diẽ quo nasceretur elegit. Et ipse cõdidit quod elegit, vt ille hinc procederet de thalamo suo, quo mortalibus oculis posset videri, & augmento lucis annuę se lucem mentium venisse testari. Prophetæ cecinerunt conditorẽ cæli & terræ in terra cum hominibus futurũ, angelus annuntiauit creatorẽ carnis & spiritus in carne venturum. Salutauit Ioannes ex vtero in vtero saluatorem: Simeon senex Deũ agnouit infantem: Anna vidua virginẽ matrem. Hæc sunt testimonia natiuitatis tuæ domine Iesu antequam tibi fluctus substernerentur calcãti, cederent imperanti, antequam ventus te iubẽte siluisset, mortuus te vocante vixisset, sol te moriente palluisset, terra te resurgente tremuisset, cælum te ascendente patuisset, antequã ista & alia mirabilia iam iuuenilis tui corporis ætate fecisses. Adhuc in manibus matris portabaris, & iam dominus orbis agnoscebaris. Ipse puer paruulus ex semine Israël, & ipse nobiscũ Deus Emmanuel. Quæ est illa nostra generatio saluatoris qua gignenti patri coæternus est, quando hanc generationem ex virgine mundus expauit, quã pia fides agnouit & tenuit, infidelitas autẽ irrisit, superbia timuit superata? Quæ nam est illa generatio, quia in principio erat verbum, & verbum erat apud Deũ, & Deus erat verbũ? Vel quod est hoc verbũ, quod dicturus anteà nõ silebat, quo dicto non siluit qui dicebat, quod est verbũ sine tempore, per quod facta sunt tẽpora, Verbum quod labia nullus aperuit cœptum, clausítve finitum. Verbũ quod initiũ nõ habet ex ore loquentiũ, & aperuit ora mutorum. Verbum quod linguis gentium disertis non fit, & linguas infantũ disertas facit. Quæ nam est illa generatio, cui pater moriendo non cedit, quia nõ eum viuendo præcedit? Segregata ab omnibus locorum temporumq; interuallis, ab omni

Marginal notes: Lucæ 2. / Matt. 2. / Esaiæ 1. / Ephes. 2. / Psal. 44. / Lucæ 1. & 2. / Esaiæ 7. / Ioan. 1.

omni distentione spatiorum, quam vel in diebus, vel in corporibus sentire consueuimus: Leuemus ad eum quantũ ipso adiuuãte animã nostrã possumus, si quomodo capere valeamus & natũ nõ præuenientẽ qui gignit, & gignentẽ non subsequẽtem qui gignitur, patrẽ & filiũ: nec pariter patres, nec pariter filios & pariter æternos. Nõ vtrũq; generantẽ, nec vtrunq; nascentẽ, sed alterũ sine altero non viuentẽ: & patrẽ sempiternũ genuisse, & filium sempiternũ natũ esse, cogitemus si valemus, si non valemus credamus. Non est quod hic dicere volumus, sed tamen non longè positũ est ab vnoquoq; nostrũ. In illo enim viuimus, mouemur & sumus. Transcẽdamus carnẽ nostrã in qua parentes ante filios viuunt, quia vt filios possent generare creuerunt, & filiis crescentibus iam senescunt. Nondũ natis filiis parẽtes vixerunt, quia & parentibus mortuis filij victuri sunt. Transcendamus & animas nostras, pariunt & ipsæ aliquid cogitando quod secum habent sciẽdo, sed possunt amittere obliuiscendo, quia & non habebãt anteà nascẽdo. Cuncta corporalia & temporalia & mutabilia transcẽdamus, vt videamus super omnia per quẽ facta sunt omnia. Ascensus noster in corde est, quia & illud quo ascendimus prope est. Longè autẽ ab illo sumus, inquantũ dissimiles sumus. Ascendit ergo ad eum sua similitudo quã in nobis fecit & refecit, quã nondũ perfectè palpitat infirmus aspectus, & ineffabilẽ candorẽ lucis æternæ non potest intueri. Cuius ergo fulgorem mentis acies nondũ capit, generationem eius quis enarrabit? Sed verbum caro factũ est, & habitauit in nobis. Hanc ergo generationem cuius hodiernum celebramus diem, hanc in qua dignatus est venire per Israël, & fieri Emmanuel nobiscum Deus in carnis infirmitate, non nobiscum in cordis iniquitate, accedens ad nos per id quod assumpsit ex nostro, & liberãs nos per id quod mansit in suo. Visitauit quippe dominus seruos suos per mortalem infirmitatẽ. Hanc ergo generationem cuius vtcunque capax est humana fragilitas, nõ illam quæ sine tempore manet, sine matre super omnia, sed istã quæ in tempore facta est sine patre inter omnia: Hunc virginis filium & virginum sponsum, de incorrupta matre nascẽtẽ, & incorruptibili veritate fœtantẽ, laudemus, amemus, adoremus, vt in eius misericordia de astutia diaboli fisi triũphemus. Diabolus ad nos decipiẽdos corrupta fœmina mẽte subrepsit: Christus ad nos liberãdos incorrupta fœmina etiã carne processit, q est benedict° i secula seculorũ: Amẽ.

Act. 17.

Ioan. 1.

Esaie 53.

Ioan. 1.

In

In eodem festo, Sermo II.

Ser. VI. Ioan. 1. IN principio erat verbũ & verbũ erat apud Deum, & Deus erat verbum. Qui in principio erat, intra se concludit omne principium. Ex matre verò ini-
Esaiæ 7. tium sumpsit, sicut legimus per Esaiam, Ecce virgo in vtero accipiet & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emmanuel, quod est interpretatũ nobiscũ Deus, id est, latens
Ioan. 1. in humana fragilitate maiestas, sicut in Ioãne Euãgelista legimus: Et verbũ caro factũ est & habitauit in nobis: id est, in fra-
Ezec. 44. gilitate corporis nostri. Item de Mariæ virginis generatione: & porta erat clausa & nõ aperta. Tãquã si interrogaretur cur aperta nõ esset, adiecit: Quia dominus trãsiuit per eam. Porta clausa, id est, signaculum pudoris, immaculatæ carnis integritas. Non enim est violata partu, quæ magis est sanctificata conceptu. Itẽ de Christi gemina Dei hominisq; substantia: Et erũt,
Gen. 2. inquit, duo in carne vna: id est, Deus & homo vnus Christus. Quod Apostolus de Christo & Ecclesia, id est, Christi corpore
Ephes. 5. præcepit intelligi, sicut ait, Et erũt duo in carne vna. Ego autẽ
Roma. 9. dico in Christo & in Ecclesia. Quod apertè exposuit ad Romanos, Patres nostri ex quibus Christus secundũ carnẽ. Asseruit hominis, cõsequenter asserit proprietatẽ Dei dicẽs, Qui est super omnia Deus benedictus in secula. Tam perfecta hic filij eminẽtia declaratur, vt dici de patre maiora nõ possint. Nam si initium haberet nõ esset super omnia, sed inter omnia quæ pro cõditione facturæ intra initium cõtinentur. Sed Christus qui æqualis est patri, nulla tẽporis, nulla ætatis lege cõcludi-
Philip. 2. tur: Euidenter & ad Philippẽses, Apostolus duas Christi natiuitates & duas substãtias prædicat dicẽs, Qui cùm in forma Dei esset, formã serui accepit. Quibus regulis plena sunt volumina noui & veteris testamẽti. Similiter & Iob prędicat eximius
Iob 19. prophetarũ, Et in carne mea videbo Deũ. Quod de illo tẽpore prophetauit, quãdo Christi deitas habitu nostræ carnis induta est. Quia ergo, vt pręfati sumus, verbũ caro factum est, & duos esse constat hominem & Deũ in carne vna, modò homo loquitur patri, modò Deus, modò visibilis ex matre, modò inuisibi-
Lucæ 9. lis ex patre. Da verba hominis. Ipse in Euangelio dicit, Filius hominis nõ habet vbi caput suum reclinet. Ostendat hic pauper filius hominis diuitias suas in gloria diuinitatis. Omnia,
Ioan. 16. inquit, quæ pater habet, mea sunt. Dum dicit, omnia, nihil hic reliquit quod minus haberet à patre, omnia, id est, vnius deita-

tis potentiam: substantiã, maiestatem. Quis eum minorẽ dicere non tremiscat, qui se patri generaliter & per omnia veridicus testis exæquat, sicut de eo Euãgelista pronũtiat, Ideo volebant eũ Iudæi interficere, quia patrẽ suum dicebat Deũ, æqualem se faciens Deo. Et ad Philippenses, Non rapinã arbitratus est esse æqualẽ Deo: id est, æqualitatẽ diuinitatis quã rebellis angelus assumere voluit per rapinã, Christus possedit per naturã. Ergo credas ei cũ se in hominis substãtia ꝓfitetur æqualẽ. Loquatur filius hominis, Pater, inquit, maior me est. Loquatur filius Dei: Ego & pater vnum sumus. Quasi homo esurit, quasi Deus quinq; millia esurientiũ quinq; panibus obsequio creaturæ suæ exatiat. Quasi homo in cruce pendet, quasi Deus in Paradisum de cruce latronẽ gestis per omnẽ mũdũ loquentibus introducit dicens, Amen dico tibi, hodie mecum eris in Paradiso. Quo tempore corpus domini in tumulo fuit, anima in inferno, diuinitas in Paradiso, in cęlo & vbiq; intra se omnia supereminens suæ maiestatis immẽsitate cõplectẽs. Secũdum hominẽ minor dicitur, quãdo cõprehenditur, flagellatur, crucifigitur, moritur, sepelitur: Secundũ Deum per virtutẽ resurrectionis in cęlestia sublimatur. Quasi homo suscepta morte, quasi Deus super mortẽ. Secundũ hanc regulam modò pauper est, modò diues, modò minor, modò æqualis, modò dominus, modò seruus. Tunc ergo minor credatur patre, quando angelorũ cõditor paulominus ab angelis minoratur, sicut in octauo Psalmo legimus, Minorasti eum paulominus ab angelis. Tunc ergo patre minor dicatur, quãdo serui formã suscepisse perscribitur, quãdo etiã matre iunior inuenitur, quãdo ipse de se in vicesimoprimo Psalmo dicit, Foderũt manus meas & pedes meos, dinumerauerunt omnia ossa mea. Quòd autem minor patre secundũ carnẽ & secundum hominẽ nuncupetur, innumeris scripturarum testimoniis declaratur. De eius diuinitate ita ad Titũ Apostolus dicit, Apparuit gratia Dei saluatoris nostri. Et iterũ: Expectãtes beatã spem, & aduentum gloriæ magni Dei & saluatoris nostri Iesu Christi. Immane piaculũ est vt p infidelis hominis blasphemias minor esse dicatur, quẽ magnũ Deũ ipsa veritas profitetur. Nã & Thomas Apostolus In Euãgelio Ioãnis, vbi post resurrectionẽ corpus hominis crucifixi per clauorũ signa cognouit Deũ, qui intra hominẽ latebat Apostolica & Euãgelica autoritate cõfessus est, ita dicens. Dominus meus & Deus meus. Si fides assit, aperta est ratio qua

Ioan. 5. *Philip. 2.* *Ioan. 14.* *Ioan. 10.* *Matt. 4.* *Mat. 14.* *Luce 23.* *Psal. 8.* *Philip. 2.* *Psal. 21.* *Titum 2.* *Ioan. 20.*

qua Christus nunc minor, nunc æqualis patri sacris voluminibus asseratur, sicut ipse de se dicit, Ego primus & nouissimus. Indubitanter agnosce quòd priorē non potest habere qui primus est. Item, Ego sum α & ω. Et sicut alpha literam nulla pręcedit, ita & filiū Dei nulli secundum constat esse, quia Deus est. Quid respondebimus eis qui spiritum sanctum aut minorem dicunt, aut, quod sceleratius est: ministerialem magis quàm Deū abrupta impietate pronuntiant? Quomodo creatura dicitur, qui domini creator ex Maria cōprobatur, sicut legimus: Cōceptus de spiritu sancto, natus ex Maria virgine? Christus enim nō de substantia spiritus sancti, sed de potētia, nec generatione, sed iussione & benedictione cōceptus est. Et sicut à patre ita etiā à spiritu sancto, ad redemptionē nostræ malitię destinatus est, ipso de se per Esaiam loquente, Misit me pater & spiritus eius. Si spiritus sanctus minor creditur, quomodo se filius sicut à patre ita etiā à spiritu sancto missum esse testatur? Spiritus sanctus ipse locutus est in Apostolis, ipse efferbuit in prophetis, dicente beato Apostolo Petro in Epistola sua, Non, inquit, ex hominibus allata est prophetia, sed spiritu sancto inspirati locuti sunt sancti Dei homines. Et saluator in Matthæo ita ait ad discipulos suos, Non vos estis qui loquimini, sed spiritus sanctus. Similiter & Dauid plenus spiritu sancto, quis per eū loqueretur, manifesta voce denuntiauit dicens, Audiam quid loquatur in me dominus Deus. Hæc est, inquā, via lucis, cuius in cōfessione aperitur ostiū salutis. Itaq; qui in hâc professionē ingrediūtur, beatitudinē eius adipiscūtur. Beatitudo ei qui cōfitetur Deū patrem & filiū & spiritum sanctum. Beatitudo ei qui confitetur solū Deum, patrē & filium, & spiritum sanctū. Beatitudo ei, qui cōfitetur vnum omnipotentem Deū, patrē & filiū & sanctū spiritum. Beatitudo ei qui cōfitetur vnū summū Deum patrē & filiū & sanctū spiritū. Beatitudo ei qui cōfitetur vnū Deū patrem & filiū sanctū spiritū sempiternum esse. Beatitudo ei qui confitetur indiuisam substantiā esse patris & filij & sancti spiritus. Beatitudo ei qui nihil addiderit vel minuerit in vnitate naturæ patris & filij & sancti spiritus. Beatitudo ei qui confitetur omnia bona facta fuisse à patre & filio & sancto spiritu. Beatitudo ei qui confitetur omnia bona facta fuisse à patre & filio & sancto spiritu. Beatitudo ei qui cōfitetur vnā æqualitatē in sempiterna plenitudine deitatis esse patris & filij & sancti spiritus. Beatitudo ei qui secundū singula nom

Apoc. 1. Apoc. 22. Luca 1. Esaiæ 48 1. Petri. 1. Matt. 10 Psal. 84.

la nom

la nomina trinitatis, id est, patris & filij & sancti spiritus proprias tantum personas distinctas esse cõfitetur. Vnde oportuit nos ostendere eis quos edent viæ suæ fructus, maledictiones omniũ male credentiũ, sicut scriptum est, Maledictus omnis qui nõ obaudierit verba libri huius, vt faciat ea in corde suo.

Deut. 27

Maledictus qui patris & filij & sancti spiritus vnã sempiternam substantiã esse non confitetur. Maledictus qui secundum tres personas tres diuisas substãtias esse cõfitetur. Maledictus qui tria principia eorũ esse confitetur, Maledictus qui verum Deũ patrẽ, & vnicũ verum Deum filiũ, & vnicũ verum Deum sanctum spiritũ non confitetur. Maledictus qui vnicum nomẽ in deitate trinitatis esse non cõfitetur. Maledictus qui indiuisam deitatem patris & filij & sancti spiritus non confitetur. Maledictus qui propria nomina personarũ tres deos aut tres dominos aut tres spiritus cõfitetur. Maledictus qui secundum singulas personas trina nomina tantũ distincta patris & filij & sancti spiritus non cõfitetur. Maledictus qui vnam personã eorum esse confitetur. Maledictus qui quem patrẽ dicit, hunc eundem & filium esse designat. Maledictus qui patrẽ natum, aut incarnatum, aut passum esse cõfitetur. Maledictus qui inenarrabiliter filiũ & vere natũ de substãtia patris esse non cõfitetur. Maledictus qui hanc natiuitatẽ factam vel creatam vel conditã esse cõfitetur. Maledictus qui verum filium Dei ex voluntate tantũ dicit esse, & nõ potius de natiuitate. Maledictus qui dicit, erat tempus quando non erat filius. Maledictus qui hanc natiuitatẽ ex nullis extãtibus non cõfitetur, quod Græci ἐξ ὀυ ὄντων appellant. Maledictus qui diuinitatẽ filij Dei dicit initiũ habere de tempore, ortum ex nihilo, nomen quasi adoptionis ex altero. Maledictus qui vnũ de vno, filiũ de patre generatũ non cõfitetur. Maledictus qui impassibiliter filiũ natũ de patre non cõfitetur. Maledictus qui dicit, fuit aliquando pater sine filio. Maledictus qui non confitetur ante omne principiũ vel initium semper fuisse filiũ cum patre, Maledictus qui immortalem deitatẽ filij Dei non confitetur. Maledictus qui de sempiterno filio dicit, non erat antequã de Maria nasceretur. Maledictus qui vnitã deitatẽ patris & filij & sancti spiritus, ex charitate concordiæ tantũ esse profitetur, & non magis per hanc ipsam vnitam diuinitatẽ. Maledictus qui vnitã deitatẽ in tres has personas esse non confitetur. Maledictus qui aduersus vigorẽ censuræ diuinæ scripturæ, hunc Deum verè

spiritum paracletum, aut filiũ patris vel certè facturam vsurpat debere confiteri. Maledictus qui filium Dei verum & hominem verũ de Maria virgine nuper natum pro nostra salute nõ confitetur. Maledictus qui filium Dei hominem tantum pro nostra salute confitetur. Maledictus qui Deum Dei filium sempiternum de assumptione hominis per hoc principiũ habere assignat. Maledictus qui deitatem eius passam esse confitetur. Maledictus qui incomparabilem deitatem trinitatis propriè ad hominis liniamenta esse confitetur, dum scriptum inueniamus: Quia non sit illi similis quisquam Deus in cælo sursum & in terra deorsum.

In eodem festo, *Sermo* III.

Ser. VII. ROgo vos fratres charissimi, vt libenti animo sermones quos dominus dabit, suscipiatis in hac dulcissima die, in qua cõpunctio etiam infidelibus venit, in qua misericordia tangitur impius, veniã sperat compunctus, reditum nõ desperat captiuus, remedium desiderat vulneratus, in qua nascitur agnus, qui tollit peccata mundi. In cuius natiuitate qui conscientiã puram habet, dulcius gaudet: qui miseram, attentius timet. Qui bonus est affectuose orat, qui peccator, deuotissimè supplicat. Dulcis dies, verè dulcis, & cũctis pœnitẽtibus veniã portans. Promitto vobis filioli & certus sum, quia in hac die si quis ex corde pœnituerit, & ad vomitũ peccati reuersus nõ fuerit, quodcunq; petierit dabitur ei, tantũ in fide nõ dubitet, delectationẽ nõ repetat. Hodie totius mũdi peccatũ tollitur, & peccator desperat? Sed videte qualis debet esse pœnitentia, quia multi assiduè se dicũt esse peccatores, & tamẽ adhuc illos delectat peccare. Professio est, nõ emẽdatio. Accusatur anima, nõ sanatur. Pronũciatur offensa, nõ tolitur. Pœnitentiã certam nõ facit, nisi odium peccati & amor Dei. Quãdo sic pœnites, vt tibi amarũ sapiat in animo, quod antè dulce fuit in vita, & quod te prius oblectabat in corpore, ipsum te cruciat in mente: iam tũc bene ingemiscis ad Deũ & dicis, Tibi soli peccaui, & malum corã te feci. Bene tibi soli peccaui, quia nullus hominum sine peccato, & ideo tibi soli peccaui: quia nullus est sine peccato. Da domine misericordiã misero, qui tãdiu pepercisti criminoso. Inclinet ad remediũ humilitas pœnitentis, quẽ permouere non potuit diuturnitas peccatoris. Dic illi in fletu cordis, aspice ad infœlicẽ pietas immẽsa, respice crudelẽ misericordia publica. Desperatus

Ioan. 1.

Pœnitentia certa.

Psal. 50.

speratus ad omnipotentẽ venio, vulneratus ad medicum curro serua pietatem mansuetudinis,qui tandiu suspendisti gladium vltionis,dele numerositatem criminũ multitudine misericordiarũ.Ista est filioli vera pœnitentia,quãdo sic cõuertitur quis vt nõ reuertatur,quãdo sic pœnitet vt nõ repetat. Sane videmus aliquos vestrũ formas & virtutem animorũ exercentes,qui in ista die verba mea pro sua salute sic audiãt,vt viriliter mollia vitia abiiciant,tanquã qui pugnat. Reuera fortius pugnet,qui cõtra se pugnat. Aperiant aures suas ad præcepta Christi,quę fortasse patuerunt huc vsq; ad audiẽda ludibria.Aperiãt oculos suos ad nitorẽ,qui huc vsq; ad ignominiã patuerunt.Cõpungat pœnitẽtia criminũ, quos huc vsq; transpunxit delectatio voluptatũ. Erigat adiuncta virtus, quẽ vitia prostrauerunt. Aperiant medicamẽto nares suas, quibus illis fœteat cõsuetudo peccati.Aperiat ille oculos cordis vobis,qui hodie propter nos dignatus est nasci , vt videatis illud quod putatur dulce modo satis esse in breuitate temporum , quàm amarum erit in ignem æternũ,quàm graui & perpetua pœna puniẽda erit breuitas delectationis.Delectatio occidit & præteriit,vulnerauit & trãsiuit,miserũ fecit & abiit,infelicẽ reddidit & reliquit.Quàm speciosus est animæ nitor,quàm felix conscientia bonis operibus plena. Si beatum se credit qui hoc possidet quod dimissurus est post mortẽ,quàm securus est qui illud præmiũ sperat quod nunquã amissurus est per æternitatem.Si potens est qui mũdo imperat,quàm beatus est qui Deũ in cõscientia portat.Et ideo dulcissimi filij cõcupiscite mũditiam cordis,habete dilectionẽ Dei & proximi. Peccatores dimittite & dimittetur vobis. Iusti non peccetis , vt permaneat Christus in vobis.Quæ cũ ita sint,videtur mihi charissimi,vt nascenti domino & redẽptori nostro vota promittamus hodie & reddamus,sicut scriptũ est, Vouete & reddite domino Deo vestro.Nos dulciter & confidenter voueamus,ille dabit possibilitatẽ vt reddere possimus:Nos tamẽ quicquid illi promittimus,de illo speremus. Et fortasse interrogatis me quid debeatis hodie vouere & reddere, Sunt enim multi qui vouent, alius pallam,alius oleũ,alius ceram ad luminaria noctis,alius vt vinũ nõ bibat per aliquot annos,alius vt ieiunia certo tempore faciat,alius vt carnes nõ comedat,Nõ est istud votũ optimum nec perfectũ: Adhuc melius volo, Non eligit Deus nec speciẽ tuã,nec oleum tuum,nec ieiunium tuũ,sed hoc quod te

Lucæ 6.

Psal.75.

Votũ optimum.

hodie redemit, ipsum offer, hoc est animã tuã. Et si interroges me, quo modo animã meam quam ipse habet in potestate offerã? Et ego respondebo tibi, quo modo moribus sanctis, cogitationibus castis, operibus fructuosis. Aduertendo à malo, & cõuertendo ad bonũ. Damnando vitiũ, amando Deũ, diligẽdo proximum, impendendo misericordiã miseris, quia & nos ipsi miseri fuimus antequã redimeremur. Dimittẽdo illis qui in nobis peccãt, quia & non omnes sub peccato fuimus. Superbiã calcando quia per superbiam primus homo deiectus est. Abiiciẽdo inuidiã, quia per inuidiã decepit diabolus genus humanũ. Quæ cũ ita sint, erigite animos vestros, & nullus sit siue liber siue seruus siue ingenuus, qui nõ hodie Deo votum offerat simul & reddat: quia nimis miserũ est vt Deo aliquid non offeramus de nostro, qui animã suam pro nobis posuit, & propter nos cũ esset æternus carnẽ suscepit. Nunc itaq; quicunq; iram contra alterũ tenet, tantũ propter amorẽ Dei dimittat, & obtulit votum. Siquis consueuit iam longa diuturnitate in luxuria volutari, resipiscat aliquando, & excutiat sordes suas per compunctionẽ, & clamet in corde suo in oratione secretius ad dominum: Piissime domine, misericordissime Deus sufficiat mihi quòd hucusq; peccaui, quòd contempsi, quòd fœtoribus carnis meæ satisfeci, iam nunc te inspirãte voueo me à nequitia mea conuersurum, Cum hæc fecerit, & iste obtulit votũ. Si iterũ inuidia tenetur fratres, & fœlicitate illius aut actione prospera non delectatur quod est peccatũ vsque ad mortẽ, promittat & ipse in corde suo, meditaturũ se potius actus bonos quàm liuorem eum habiturum: Et cum fecerit, & ipse obtulit votum. Siquis vero sibi conscius est de homicidio, indicat sibiipse in corde suo pœnitentiam, & vindicet in seipsam malam conscientiã, & statuat sibi ante Deum cruciatum pœnitentiæ & spaciũ: & plenum animum veneno quem ante confusio sanguinis proximi sauciauit, cruciet per abstinẽtiam & humilitatem: & cõmunicare nullatenus præsumat, vt non dupliciter se infœlix damnet, dum in corde criminũ horroribus pleno sacratissimũ corpus domini periculosè prę̨sumit accipere. Quòd siquis se talẽ agnoscit, & hæc fecerit, & ipse offert votum. Siquis forte vt assolet detrahere semper cõsueuit, & aliorum actiones obloqui nec suas respicere, voueat hodie Deo in corde suo & dicat: Hucusque de aliis dixi, me nõ inspexi, ego eram miserior, & alios miseros existimabã, & ideo nunc suffi-

cit

Matt. 6. *Sapien. 2.* *Ioan. 10.* *Peccatũ ad mortem.*

cit quod peccauit lingua mea, amodo emendare delibero: Ecce qui hæc facit, offert votũ. Siquis crudelem se sentit, misericordiã animi voueat Deo. Siquis superbũ, voueat humilitatẽ. Siquis vino nimium est deditus, sobrietatẽ voueat. Siquis seniori suo peccauit, veniã petat, & si ille nõ sapuerit petere, ille tamẽ dimittat. Et cum hæc omnia feceritis charissimi, offertis Deo votũ placitũ, & quasi remuneratis Christũ. Et post hæc veniet vobis benedictio, & vota vestra offerũtur ante tribunal Christi: Et sicut dixit Salomon, monumentũ vestrum non accipiet obliuionẽ: & dicetur de vobis: Ecce populus meus quem acquisiui sanguine meo, saturauit me votis, impleuit odoramẽtis: Ego ero eis quasi dominus, & ipsi erũt mihi in populũ, & non erit vltra eis captiuitas aut desolatio. Putamus quàm dulce est quãdo vota nostra talia qualia dixi, angeli qui custodes vitæ nostræ sunt, ante conspectũ diuinæ maiestatis obtulerũt. Si aliquid offerimus homini terreno & morituro, & tamen speramus ab illo multũ recepturos & adiuuandos: si Deo autem aliquid de nostris moribus offeramus, quantũ recipiemus? Nunc itaq; exultemus in domino, gaudeamus cũ fletu, memores simus dignationis diuinæ & captiuitatis nostræ. Quẽcunq; potẽtia eleuat, veniat illi in mẽte humilitas Christi, vt non dirigatur ad illũ sententia ista. Quid superbis terra & cinis? Quãdo videmus quẽq; miserũ, aut egenum, veniat in mentẽ misericordia Dei. Quando captiuum, veniat nobis in mentẽ redemptio domini nostri. Quando peccatũ quodcunq; delectat aut subrepsit, sit nobis in memoria quod iam deleta sunt peccata nostra. Nõ perdamus præmiũ sanguinis Christi, nec maculemus stolam animæ per iniquitatem, aut rapinam, aut concupiscentiã. Iacuimus, iam erecti sumus: vulnerati fueramus, iam sanati sumus. Non erit excusatio. Qualescunq; potest diabolus ad malũ inuitare, non potest trahere: delectationem infert non potestatẽ, consiliũ ingerit non conflictũ. Nunc ergo propter partũ beatæ Mariæ sit mihi sermo ad virgines, siue viros, siue viduas, siue fœminas, siue pœnitentes, siue pauperes, siue seruos, non est apud Deũ nisi meritorum discretio. Audite me itaque quicunq; dono Christi in corpore virgines estis. Generaliter loquor ad omnes: Audite me. Quicũq; agnoscit se esse quod dico, studeat vt & corde sit virgo. Sic gaudeat de lucro corporis, vt non habeat damnũ animæ, gaudeat tunc de tam precioso dono Christi, gaudeat cum humilitate

Sapien. 2.

Eccle. 10.

fleat cum pietate. Gratias agat quia tantam felicitatẽ integritate portat, lætetur quia secuturus est agnum quocunq; ierit, si tamen in ore eius, sicut legimus in Apocalypsi, mendacium non inueniatur. Oret perseuerantiã, vt non illi qualiscunq; delectatio seculi aut inuidia diaboli tantum donum tollat, tãtam claritatem innubilet, tantum nitorẽ infuscet. Teneat fortiter, ne perdat rem irreparabilẽ. Nõ vno momẽto delectationis amittat gratiam corporis, non contrahat turpitudinem animæ per pulchritudinẽ formæ corruptæ, non illum concupiscentia vincat. Si me audierit, permanet: quòd si nõ audierit, amissurus est quod nunquã est reparaturus. Iterũ ad vos mihi sermo est qui coniuges habetis, moneo vt caste habeatis. Nam & Elizabeth quæ longæuis temporibus caste cum marito vixerat, & ambo fideles ante dominum fuerunt, meruit iam de mortuo semine filium qui & sanctitate parentes ornaret, & prędicatione multos infideles conuerteret. Iterum vobis loquor quæ estis viduæ, custodite viduitatẽ, non estote verbosæ, sed cum silentio expectate dominum, qui pupillũ & viduam suscipit: Sed bonam viduam, & illam quę in oratione est, in humilitate, in eleemosynis prompta: si certè vnde faciat non habet, voluntatẽ bonã & cogitationẽ syncerã habeat. Mulieres, non maledicite, non iurate, non estote promptæ ad loquendũ. Forte dicitis importunum esse quod dico. Non mihi tacere licet, plus timeo illũ qui iubet quàm illũ qui detrahit. Ego dico, qui agnoscit emendet, qui in se nõ recognoscit, audiat & teneat vt aliis pro salute dicere possit. Nunc iam ad vos loquor pœnitẽtes, qui pœnitentiã in ecclesia accepistis & agitis. Perseuerate in fletu, in compunctione docte plãgite. Quid est docte plangite? Non quærite in oratione tẽporales res, sed æternã beatitudinẽ, remissionémq; peccatorum. Qui sic orat, docte plangit. Non cadũt ad terram lacrymę vestræ, quia verax ille qui per prophetã dixit, Posuisti lacrymas meas in cõspectu tuo. Vos modo satis debetis amare Deum, & à timore iam ad dilectionẽ transire, quia sic legimus in Euangelio de peccatrice illa. Cui multum dimittitur, multum diligit. Et ideo multũ debetis diligere Deum, qui vos expectando & non puniendo ad pœnitentiã perducere dignatus est. Nunc iterum ad vos mihi sermo est pauperes. Vobis dico pauperes qui mendicatis, qui de eleemosyna Christianorũ viuitis: Consolamini cõsolamini, tribulatio vestra cõuertetur in gaudium, & dolor vester in lætitiam. Non vobis sit ingratum quod

Apoc.14 *Luca 1.* *Psal.145.* *1.Tim.5.* *Psal.55.* *Luca 7.* *Ioan.16.*

quod mendicatis, nec ideo in corde vestro aliquid cōtra Deum dicatis, quia ille iustus & pius est in omnibus suis. Et te ideo fecit pauperem, vt sufferēdo breuem inopiam, æternā vitam acquireres. Et diuitem ideo fecit, vt dum tibi superflua daret, remedium peccatis suis acquireret. Et ideo patiētes estote, & expectate dominum. Etiam sermo mihi est ad vos quicunq; dominos carnales habetis, cuicunq; seruitij conditionē debetis. Obedite dominis vestris, diligite ex corde, non ad oculum seruientes, sed ministerium ex amore facientes, quia & illos Deus constituit vt vobis dominētur, & vos vt seruiatis. Bene seruite propter Deū, quia de bono seruitio mercedē habebitis. Si boni fueritis, meliores eritis dominis malis, quia apud Deum anima vniuscuiusq; non est discernenda nobilitate, sed opere, nec genere, sed actione. Ideo nunc ad omnes mihi sermo fuit, quia Christus pro omnibus mortuus est. Et ideo seruate quæ dixi, vt de vobis fructum habeam, & vos omnes in cælestibus horreis vbi frumenta congreganda sunt misericors dominus intromittat, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Ephes. 6.

2. Cor. 5.

In eodem festo, *Sermo* IIII.

Ser. VIII

HOdie fratres dilectissimi celebramus dominicæ natiuitatis diem, id est, domini nostri Iesu Christi, qui cum æqualem trinitatem cum patre possideat, qui cum cælum, & terrā ac maria & omnia quæ in eis sunt pari cum patre virtute firmauerit, in nouissimis temporibus homo nasci ex homine dignatus est, sic nostram suscipiendo naturā vt nō permutaret suam. Permanēte enim integro diuinitatis statu, assumpsit hominem Dei filius nec amisit quod erat sed sociauit sibi quod in ipso ante nō fuerat. Inuisibilis ergo secundū diuinitatē Dei filius visibilem suscepit hominem, immortalis mortalē, impassibilis passibilē, & vt totum breuiter comprehendā, Deus hominem. Quicquid ergo infirmitatis legimus in Christo, id est, quòd esuriuit, quòd doluit, quòd etiam mortē pro peccatis nostris sustinuit, suscepto hoc pro salute nostra homini deputemus, salua illius qd suscepit, id est, verbi Dei reuerentiā: quia ita humanitatē diuinitati suæ iunxit, vt eam post passionē impassibilem faciat, non autem vt fieret, quod cogitari scelus est, diuinitas ipsa passibilis. Nā etsi in Dei filio ex diuinitate & humanitate vna persona est, cū tamen audis natum ex homine Dei filium, noli cōmunem hunc ibi credere natiuitatis exortū, ex opere cōiugali quod quidē à

Deo est cõstitutum vt humanitas propagetur: Aliter, inquam, ibi fuit humanitatis exortus, longè à nostra natiuitate diuersus. Nam etsi in eadẽ qua nos naturaliter sumus, veritate carnis natus est Christus: non tamen eo quo nos more cõceptus & natus est de cõiugio, id est, vnde cæteri exorti sumus, licet omnes procreentur homines. Nam & mirabiliter procreatus est. Legitima illa cõmixtio hominis homini quidẽ, licet iuxta diuinam authoritatẽ culpa non vacet, non tamẽ etiam gloriosa est: In Christi vero natiuitate sine cõmixtione propagatio omni prorsus gloria & honore cumulatur. Dominus itaq; noster Iesus Christus, ordine natiuitatis excepto, homo verus procreatus ex virgine est, eodémq; omnipotentiæ signo conceptus & natus, virginẽ habuit matrem cùm portaretur in vtero virginis, & cùm ex vtero funderetur: Nec tamẽ ista natiuitas coniugia damnauit, sed potẽtiam diuinitatis honorauit. Olim huius nouæ fœcũditatis signũ Esaias propheta prædixerat, Ideo, inquit, dabit dominus ipse vobis signum: Ecce virgo in vtero concipiet & pariet filiũ, & vocabitur nomen eius Emmanuel. Quod signatissimè de Christo domino nostro est prophetatũ. Emmanuel enim interpretatur, nobiscũ Deus: ergo saluator noster ab effectu rerum etiam hoc nomẽ accepit, vt vocaretur nobiscum Deus. Et ipse tũc Deus cum omnibus nobis esse dignatus est, quando suscepit hanc carnẽ, vt per hominem qui visibilis erat conuersari videretur in terris. Sic enim Hieremias propheta promiserat, dicẽs, Hic est Deus noster, & non ęstimabitur aliis ad eum. Hic adinuenit omnẽ viam disciplinę & tradidit illam Iacob puero suo, & Israël dilecto suo. Post hæc in terris visus est, & cum hominibus conuersatus est, Vnde & ipse dominus ad discipulos suos in Euãgelio dicit, Tanto tempore vobiscũ sum & non cognouistis me? Qui videt me, videt & patrem meũ, & reliqua quæ sequuntur. Talia enim Dei filius per assumptum hominẽ opera faciebat, vt ex ipsa operum claritate & patris simul & filij diuinitas nosceretur. Quod si diligenter respiciamus ad causam, propter quam dominus totum hoc sacramẽtum suscepti hominis implere dignatus est, tũc verè obtinebimus nobis illud impletum esse propheticum. Duplex enim principaliter causa est, ob quã Dei filius factus est filius hominis. Vna est vt secundum hominem omnia patiendo pro nobis, à peccatorũ nos vinculis liberaret. Sic enim Esaias propheta prędixerat, Hic peccata nostra portauit, & pro nobis dolet. Et

Esaie 7. *Baruch 3.* *Ioan. 14.* *Filius dei, quare filius hominis est factus duplex causa.* *Esaie 53.*

let. Et rursus, Ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras, & infirmatus est propter peccata nostra. Eruditio pacis nostræ in eo: Liuore enim eius nos sanati sumus. Altera verò causa est dominicę passionis, vt nos quos sanguine suo redemit à viciis atq; criminibus, nō solùm doctrinæ auxilio & gratiæ, sed etiam exemplo suo ad studiū sanctitatis accenderet, vt nos non modo præcipiētem dominum, sed etiam exemplo suo ad virtutis fastigia prouocantem, maiore alacritate sequeremur, & iustissimum dominum ac pium patrem, secundum sententiam beati Petri, filij imitatione coleremus. Sic enim beatus Petrus ait, Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum vt sequamini vestigia eius, qui peccatum non fecit, nec dolus inuētus est in ore eius: Qui cùm malediceretur non maledicebat, cùm pateretur nō comminabatur. Tradebat autem iudicanti se iniustè, qui peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignū, vt peccatis mortui iustitię viuamus. Præstet autem dominus noster Iesus Christus vt gratia eius adiuti ad vestigia eius sequenda properetis, & peccatis omnibus ac viciis mortificati, ad sola viuatis opera iustitię exercenda, gratias agentes patri Deo cui est gloria & imperium, & domino nostro Iesu Christo & spiritui sancto in secula seculorū, Amen. *1. Pet. 2.*

In eodem festo, Sermo V.

Legimus & fideliter retinemus quòd sub ipso principio nascētis mundi in primo homine fecerit nos Deus ad imaginem & similitudinem suam. Ecce in hac die mutata vice factus est Deus ad imaginē & similitudinem nostram. In primis de suis meliora contulit: In secundis de nostris inferiora suscepit. Per interdictæ arboris gustū primi hominis incauta fragilitas tentauit appetere ambitione damnabili domini sui diuinitatē, persuadente diabolo & dicente, Si de ligno hoc gustaueritis, aperientur oculi vestri, & eritis sicut dij. Ideoq; agnoscamus pij patris admirabilem bonitatem. Homo solicitante inimico, Deus esse voluit per superbiam, & Deus homo factus est per misericordiam. Innouatur in nobis quodam modo per Christi diuinitatem species illius antiqui & incipientis seculi, quādo primus Adam de limi materia figuratur. Ecce etiā nunc secundus Adam quasi de intacta ac rudi terra virginis de carne formatur. Ecce, inquam, iterum cessantibus naturæ legibus, nouus homo in nouam vitam solo Deo operante perficitur. Promittitur ergo filius vir- *Ser. ix.* *Gene. 1.* *Genes. 3.* *Gene. 2.*

gini per viſitationẽ ſpiritus ſancti. Qui non mirum ſi ſine corruptione naſcitur, qui de ſanctificatione ſuſcipitur. Non enim decebat, vt qui nobis afferebat ſalutẽ ſoli matri præriperet dignitatẽ. Spiritus, inquit, ſanctus ſuperueniet in te. Dignũ planè erat, vt regali onuſtãda partu, prius cæleſtis regis ſanctificaretur ingreſſu. Vnde dominũ & ſaluatorẽ noſtrum non ideo ſimplicem hominẽ credamus, quia ex homine naſci videmus. Fas non eſt vt non Deus credatur, cui deſcẽſuro ad terras à Deo habitaculũ præparatur. Diuina itaq; operante potentia credẽtis viſcera fœcundãtur, & in ligno mortali vitæ arbore inſeritur, & portãs in ſe omnia virtus ab infirmitate portatur, & qui terra mari cæloq; non capitur, intra vnius corpuſculi mẽbra ſuſcipitur. De creatura ſua creator omniũ procreatur, & de riuulo ſuo fons magnus exoritur. Radix omniũ de virgulto ſuo naſcitur, & vitis vera palmitis ſui fructus efficitur. Adeſt ecce exoptatiſsimus dies, gratia geminata reſplendẽs, candore quidẽ conſueti luminis illuſtratus, ſed præcipue radiãtis veri fulgore coruſcus. O dies dierũ omniũ nouitas, luciũ lucis & diſpendium cæcitatis, in quo æternus ſol de ſumma altitudine claritatis paternæ deſcendens, vuluæ virginalis aditũ reſerauit, & totius mũdi caliginẽ fulgida coruſcatione repreſsit. Ducite fideles Chriſti feſtiuiſsima gaudia, res nobis hodie perfecta eſt noua quæ olim fuerat repromiſſa, vt ſine virginis detrimento pudoris, filium lactarent vbera genitricis. Hæc illa eſt nouitas Hieremiæ prophetæ vaticinio nũtiata. Faciet, inquit, dominus nouum ſuper terrã. Et quaſi quandã lucernã huius obſcuritatis accẽdens, cõtinuo ſubiecit. Fœmina circũdabit virum. Hoc eſt, inquit, nouum quod ſuper terrã dico dominũ eſſe facturũ, quia fœmina circundabit virũ. Aduertite fratres, & me potius veſtro intellectu præcedite. Fœmina, inquit, circundabit virũ. O fœmina ſuper fœminas benedicta, quæ & virũ non cognouit, & virũ in vtero circundedit: quæ cõcubitu carnali non tangitur, & tamẽ carnea prole de ſpiritali ſemine gratulatur. Circundat Maria virũ angelo fidẽ dãdo, quia Eua perdidit virum ſerpenti cõſentiendo. Faciet, inquit, dominus nouũ ſuper terram. Vt igitur exhibẽdæ huius nouitatis tẽpus aduenit, cæleſtis ad virginem præmittitur nuncius. Salutat angelus puellã viri ſalutationis ignaram, terretur virgo nouitate verborũ. Ad quã angelus. Ne timeas, inquit, Maria, inueniſti enim gratiam apud dominũ. Ne, inquit, ad conſpectũ meũ mater domini mei terrear

Luca 1.

Hier. 31.

Luca 2.

terrearis, ego conceptionis tuæ minister adueni, ipse me misit ad te qui est nasciturus ex te. Ipse tibi per me annuntiat gaudium, cui placuit in vtero tuo cum humana natura mysticum sociare cõiugium. Inuenisti gratiã apud dominum: Ecce concipies & paries filium, nõ cuiuslibet meriti hominẽ, sed totius mundi Saluatorem. Ne, inquit, timeas. Abiice abs te omnem metum seculi, quæ conceptura es gaudium mundi. Reuolue Maria Propheticam lectionem. Neque enim te scientia diuinorũ potest præterire librorũ, quæ ipsam plenitudinẽ paritura es Prophetarum. Recole in libro Esaiæ Prophetæ virginem quam legisti, & gaude quia tu esse meruisti. Tu ibi præsignata es virgo, tu ecce concipies in vtero, non de viro, sed de Spiritu sancto, & grauida eris, & incorrupta manebis. Paries filium, & virginitatis non patieris detrimentum. At illa, Ecce, inquit, ancilla domini, fiat mihi secundum verbũ tuum. Mox igitur angelus virginis accepto cõsensu, cælestis regionis accolas repetiuit: Et ecce subito secretum virginis ineffabilis potentia penetrauit. Intrat artifex mundi angustias vẽtris humani, efficitur grauida mater intacta, & ecce tãquam spõsus de thalamo, Mariæ Christus procedit ex vtero. Occultatur in mẽbris infantis potentia maiestatis, Deus pendet ad vbera genitricis. Pannorũ viliũ squalore contegitur, durissimi suffert præsepis angustias, & totum misericors humiliter patitur, dummodo mundus qui perierat liberaretur. O beata infantia, per quam nostri generis vita est reparata. O gratissimi delectabilésque vagitus, per quos stridores dentium æternósque ploratus euasimus. O felices panni quibus peccatorum sordes extersimus, O præsepe splendidum, in quo non solùm iacuit fœnum animalium, sed cibus inuentus est angelorum. Lacta Maria creatorem tuum, lacta panẽ cæli, pretium mundi. Postremò tu illi vt mater temporalem ministra substantiam, vt ipse nobis & tibi vna cum patre & spiritu sancto vitã tribuat sempiternã. Quod ipse præstare dignetur, qui cum patre & spiritu sancto viuit & gloriatur Deus. Per omnia secula seculorum, Amen.

Esaiæ 7. *Lucæ 1.* *Psal. 18.*

In eodem festo, Sermo VI.

QVis tanta rerum verborúmq; copia instructus existat, qui huius diei gratiam dignis possit laudibus prædicare? Vnde si huiusmodi nullus est, non erubescimus etiam si nobis nitidior dicendi facundia desit, vel mediocri tamen sermone partum sacræ virginis, & ortum

Ser. x.

ortum Dominici corporis differentes conabimur explicare.
Natalis est ergo hodie Saluatoris charissimi, in quo lumen
additũ mundo est,& immortalitas quæ per peccatum perierat
mortalibus reddita est. Natalis est hodie Saluatoris, de quo an-
gelus pastoribus dicit, Natus est hodie vobis Saluator: de quo *Lucæ 2.*
& Propheta dicit, Filius datus est nobis, puer natus est nobis. *Esaiæ 9.*
Nascitur ergo quẽ regẽ gentiũ alius Propheta testatur, & na-
scitur ex virgine, sicut scriptũ est, Ecce virgo cõcipiet & pariet
filiũ,& vocabis nomen eius Emmanuel, quod interpretatũ est *Esaiæ 7.*
ex Hebraica lingua in Latinũ trãslata, nobiscũ Deus. Prædica-
mus hodie natũ de virgine Saluatorẽ,& infantem in præsepio
positũ cũ vigilãtibus pastoribus moniti ab angelis adoramus. *Lucæ 1.*
Exhibeamus fidẽ virtutibus, reuerentiã sanctis testibus præ-
beamus,& Simeoni cognoscenti,& Annæ dominũ cõfitenti, &
Ioanni baptizãti,& Iordanis purgationi, & sancto spiritui de-
scendenti,& cælis apertis & patri testimoniũ perhibẽti,& vir-
gini permanenti,& stellæ fulgenti,& columbę descendenti,&
ipsi domino omnẽ tentationem diaboli superanti. Hodie ergo
peperit virgo, qui Deo filios faceret, qui sentẽtiã pręuaricatio-
nis excluderet, pœnã mortis eriperet,& vitã perpetuã creden-
tibus cõdonaret. Portauit in vtero filium mater, omnibus quæ
sunt ante nutrimenta maiorem, & hunc fudit forma serui in
terris, quem habẽt angeli imperatorẽ in cælis. Peperit filium
mater, à quo ipsa nutriretur potius quàm nutriret. Mortali al-
uo immortalẽ suscepit hospitem, & in terrestri hospitio cæle-
stem virgo imperatorem suscepit. Beata virginitas desinit esse
iam mortis ancilla, quia illũ intra se gestat in mẽte, quẽ Ma-
ria portauit in ventre. Nulli virginitas seruituti succũbit, quia
illũ diligit, qui humano generi attulit libertatẽ. Cælestis pro-
pago germinabat in vtero,& in eximio partu virginea viscera
coruscabãt. Humanis gressibus portabatur pictura deifica, &
in angusto pudoris cubiculo eum quẽ cæli non capiunt, sancta
virgo portabat inclusum,& peperit eũ, nõ qui nascẽdo pollue-
rit parietẽ, sed qui à pollutione seculũ delauaret. Sancta credi-
dit, sancta cõcepit, sanctior efficitur post partũ. Extitit autẽ ipsi
virgini ipse filius qui erat spõsus. Ipse genitus, q̃ erat genitor.
Illic fuit paranympha credulitas, paranymphus archangelus.
Mater sponsa, & ipse quẽ peperit Christus spõsus, quẽ sanctus
Spiritus copulauit: Gabriel angelus nũtiauit, angelorũ exerci-
tus decãtauit,& stella fulgida demõstrauit. Fecit grauidã vir-
ginem

ginẽ ipse qui erat nasciturus ex virgine. Expauit in partu suo mater, Deus per angelũ loquebatur, & virgo auribus imprægnabatur. Audiat omnis ætas quod nũquã audiuit. Virgo partu suo nupsit, virginitatẽ dum pareret duplicauit, filiũ quẽ genuit adorauit. Cesset omnis solicitudo, Christus nobis vera securitas aduenit. Cesset omnis infirmitas, hodie Saluator apparuit. Cessent bella, desinãt lites, hodie pax vera de cælo descendit. Cesset omnis amaritudo, hodie per totũ mũdũ melliflui facti sunt cęli. Fugiat mors, quia vita nobis hodie de cælo est data. Hodie super terrã canũt angeli, lętãtur archãgeli, gloriãtur Prophetæ, inuitãtur sancti, turbãtur mali, gratulãtur boni, visum cæci recipiũt, auditũ surdi, claudi gressum, leprosi mũdantur, tristes lætificantur, infirmi sanantur, & mortui resuscitantur: Solus diabolus & omnia cum eo dæmonia cõtremiscunt, quia restauratur genus humanũ per interitũ diaboli. Christus vobis hodie redemptor apparuit. Probat ergo virtutẽ domini ordo nascendi, cõcepit virgo, virilis ignara cõsortij. Impletur vterus, nullo humano pollutus amplexu. Vide miraculũ matris dominici corporis, virgo concipit, virgo grauida, virgo cùm parturit, virgo post partũ. Præclara ergo illa virginitas, & gloriosa fœcũditas. Virtus mũdi nascitur, & nullus pariendi est gemitus. Vacuatur vterus, infans excipitur, nec tamen virginitas violatur. Fas enim erat, vt domino ex virgine secundũ carnẽ nascente meritũ cresceret castitatis, ne per eius aduentum violaretur integritas, qui veniebat sanare corrupta. Nascitur ergo puer, ponitur in præsepio. Hæc sunt enim domini prima cunabula, nec regnator cæli has dedignatur angustias. Stat Maria & matrẽ se læta miratur, & de spiritu sancto protulisse se gaudet, nec quia peperit innupta terretur, sed quia genuerit cũ exultatione miratur. Nã cũ seculo debitus Saluatoris ꝑperaret aduẽtus, ad Mariã virginẽ venit spiritus sanctus, vt fuerat ab angelo ante prædictũ, dicẽte, Spiritus sanctus veniet super te, & virtus altissimi obũbrabit tibi. Ideóq; & quod nascetur ex te sanctũ, vocabitur filius Dei. Rectè ergo in eius aduẽtu cælestia veneramur, quẽ de cælo venisse manifestè cognoscimus, quẽ natũ pro nostra salute Dei patris & spiritus sancti virtute cõperimus. Multis enim ante nũtiabatur indiciis, noua cælo vẽtura progenies. Vides ergo charissime Saluatoris ortũ Dei esse virtutẽ, cùm de eo Prophetæ nõ taceãt, & spiritus sanctus fateatur. Quid præclarius stellæ nũtio? Quid Magorũ

Luca 2.

Luca 1.

manif

manifesta confessio? Quid Prophetarum tam similis & tam continuata sententia? Vbiq; notus est dominus, vbiq; natus ex virgine nuntiatur. Et quoniã eum secundũ carnẽ natũ ex virgine diximus, nunc ea quæ spiritaliter sentire possumus disseramus. Videamus ergo quæ est illa virgo tam sancta, ad quã spiritus sanctus venire dignatus est, quæ tam speciosa quã dominus elegit sponsam, quæ tam copiosa, cuius generationem cunctus orbis excipiat, quæ tam casta vt possit virgo esse post partũ. Nonne in figura Mariæ typũ videmus esse sanctæ Ecclesiæ? Ad hãc vtiq; sanctus descẽdit spiritus, huic virtus obũbrauit altissimi, hinc potens virtute Christus egreditur. Hæc est immaculata cõcubitu, fœcũda partu, virgo & casta perpetuó. Hæc cõcipit nõ viro, sed spiritu: hæc parit non dolore, sed gaudio: hæc nutrit non vbere corporis, sed lacte doctoris. Hæc est igitur spõsa Christi & gentium magistra, quæ se plenã miratur & fœtã lętatur. In hac ergo die qua Saluator nascitur, splẽdor lucis augetur, tenebrarum caligo minuitur. In hac die lux cœlestis credentibus redditur; & in æterna nocte diabolica figmẽta dãnãtur. In hac die lux crescit ex lumine, virtutũ virtus attollitur. Gloria æternitatis erigitur, reparationẽ suã domino secũdũ carnẽ nascẽte mũdus amplectitur. Plena sit ergo diei huius festiuitas, in qua Deus nostri memor terrena visitare dignatus est, & amissam mortalibus lucẽ aduẽtus sui charitate restituit, qa ipse est splẽdor & gloria æterna, dominus noster Iesus Christus, cui est honor & gloria in secula seculorũ, Amen.

In eodem festo, Sermo XII.

Ser. XI.

IN aduentu Dominico fratres charissimi solutus est omnis paternæ præuaricationis metus, quem diaboli dudũ fraudibus incurrit circũuẽta mortalitas. Adest enim nobis hodie cæli terræque iudex, qui rescisso chirographo delictorũ, reatũ nostrũ miseratus absoluit. Adest ille dominus, qui iugũ captiuitatis antiquæ à nostris ceruicibus soluẽs, mœrorẽ mundi æterna libertate lætificet. Adest rex ille mãsuetus, qui per spatia totius orbis cęlestis iustitiæ gressibus incedẽs, superbiẽtẽ furentis inimici cõterat tyrãnidẽ. Hodie nãq; parturiẽte Maria natus est nobis Dei filius, vt germanæ carnis nostræ cõceptione productus, creato à se homini & pietatẽ paternã & fraternũ largiretur affectũ. Et natus sanè ab intacta est fœmina, vt eũ pariter & hominẽ testaretur partus humanus, & Deũ probaret æterna virginitas.

Nam

Nam ſicut non poterat niſi caro de carne naſci, ita nõ poterat Dei caro de fœmineo vtero, niſi ſine generãte prodire. Propter quod ait Angelus beatiſsimę Marię: Spiritus ſanctus ſuperueniet in te, & virtus altiſsimi obũbrabit tibi, & quod naſcetur ex te ſanctũ, vocabitur filius Dei. Spiritus, inquit, ſanctus ſuperueniet in te. Idcirco tibi frater virtutẽ ſancti ſpiritus angelicus ſermo prætexit, ne cõiecturis carnalis diſputationis hebetatus, cæleſte tibi ipſe myſteriũ terrena argumẽtatione confundas. Aut nõ putas eum nouũ puerũ in aluo virginis potuiſſe formare, qui cùm primũ cõderet hominẽ, nec ſemen patris, nec viſcera materna quæſiuit? Dic itaque quicunq; es ſupernæ diſpẽſationis arbiter & diſcuſſor, quæ tibi videtur virtus eminentior, partũ dediſſe virgini, aut perfectum hominẽ creaſſe de terra? Primus enim homo, vt ait Apoſtolus, de terra terrenus, ſecundus homo de cælo cæleſtis. Si cõtra naturã eſſe contendis quod in myſterio redẽptionis noſtræ ſine viro puella aſſeritur cõcepiſſe, cuius quæſo naturæ eſt quod in parẽte generis noſtri caro ſine carne formata eſt? Quæ eſt iſta ratio, imò quàm cæca cõtentio, vt nõ credatur Deus facere hominẽ poſſe de fœmina, quẽ creditur de puluere feciſſe? Si omnipotentis ô homo tali in negotio eſſe perſpicis voluntatẽ, de opere cur retractas? Omnia enim, ſicut legitur, dominus quæ voluit fecit in cælo & in terra. Et ſi ſolicitus perſcruteris, præter hũc legitimũ humanæ cõceptionis vſum, tres valde mirabiles naſcendi ſpecies operatam reperies trinitatẽ, & prima eſt quidem ꝙ Adam figuratus ex limo eſt, ſecũda ꝙ mulier formata de maſculo, tertia quæ & cæleſtis eſt, ꝙ Chriſtus proceſsit ex virgine. Quid horum nõ nouum, quid horũ nõ mirabile, quid horum ſi non fidẽ ſequamur, inquiſitio poterit humana complecti? Quòd autẽ myſtico hoc conceptu viſitare mundum ſuum Dei dignatus eſt filius, noſtrę hoc ſalutis neceſsitas flagitabat, nimirũ vt cæleſtis tandem generatio repararet, quod natiuitas terrena perdiderat. Sed fortaſsis hunc qui natus prædicatur ex fœmina, dum vilibus obuoluitur pannis, dum iacere contentus eſt in præſepi, dum lacrymoſis vagitibus concrepat, dum maternis lactatur vberibus, Deũ eſſe diffidis. Imò per iſta frater aduerte eum & vt hominẽ infirma pro infirmis pertuliſſe, & vt Deum potentiam exercuiſſe cæleſtem. Hic namq; qui ſordentibus circundatur pannis, regiis per Chaldęos muneribus honoratur. Hic q in præſepi humilis iacet, lumine noui ſyderis

Lucæ 1.

1. Cor. 15.

Pſal. 134.

Tres mirabiles naſcendi ſpecies operata eſt trinitas.

Matt. 2.

ris coruſcat in cælo. Hic qui vagitus reddit infantiæ, angelici exercitus vocibus collaudatur. Hic qui fœmineo lacte nutritur, multa hominum millia paruiſsimo pane ſatiauit. Quid illud adiiciam, quod Deum illum & verum Dei eſſe filium reſurgens à mortuis Lazarus probat, recepto lumine cæcus annuntiat, venerãdis eius calcata veſtigiis maris vnda teſtatur, & quod præcellit hæc omnia. reſultãs è cælo vox paterna confirmat? Propter quod dilectiſsimi tam magnum hoc natiuitatis dominicæ ſacramentum, dignis vocibus honoremus. Diligamus præ omnibus caſtitatẽ, quia vt placere hanc ſibi Chriſtus oſtenderet, pudicitiam vteri virginalis elegit. Sectemur miſericordiam, quia pietatis eſt quod ſaluamur. Iuſtitiam ſolicitè teneamus, quia ad hoc vnigenitus Dei effici dignatus eſt homo, vt veritatem prędicans, vniuerſam mundi faciem damnata iniquitate purgaret.

Mat.14. Ioan.11. & 9. Mat.14. Matt.3. & 17.

In eodem feſto, *Sermo VII.*

Ser. XII. FIlius Dei idémq; filius hominis dominus noſter Ieſus Chriſtus, ſine matre de patre natus, creauit omnem diem, ſine patre de matre natus conſecrauit hunc diẽ, diuina natiuitate inuiſibilis, humana viſibilis, vtraq; mirabilis. Proinde quod de illo Propheta prædixit, Generationẽ eius quis enarrabit? de qua potius dictum ſit iudicare difficile eſt, vtrum de illa vbi nunquam natus coæternum habet patrẽ, an de iſta vbi aliquãdo natus in qua vt fieret iam fecerat matrẽ, vtrum de illa vbi ſemper natus eſt qui ſemper erat? Quis enim enarrabit quo modo natum ſit lumen de lumine, & vnum lumẽ vtrunq; ſit, quo modo natus ſit Deus de Deo nec deorũ numerus creuerit, quomodo velut de re tranſacta dicatur quod natus eſt, cùm tempus in illa natiuitate nec tranſierit quo præterita eſſet, nec præceſſerit quo futura eſſet, nec prçſens fuerit quaſi adhuc fieret & perfecta non eſſet? Hãc ergo generationẽ quis enarrabit, cùm id quod enarrãdum eſt ſupra tempora maneat, ſermo autem enarrantis in tempore tranſeat? Iſtam quoque ex virgine generationem quis enarrabit, cuius conceptus in carne non carnaliter factus, cuius ortus ex carne vbertatem nutrienti attulit, integritatẽ parienti non abſtulit? Quãlibet itaque earum, ſiue vtranque generationem eius qs enarrabit? Hic eſt dominus Deus noſter, hic eſt mediator Dei & hominum, homo Saluator noſter, qui natus de patre creauit & matrem, creatus de matrę glorificauit & patrẽ. Sine fœm

Eſaie 53. 1. Tim. 2.

fœmineo partu vnicus patri, sine virili complexu vnicus matri. Hic est speciosus forma præ filiis hominum, sanctæ filius Mariæ, sanctæ spõsus ecclesiæ, quã suæ genitrici similem reddidit. Nam & nobis eam matrem fecit, & virginẽ sibi custodiuit. Ad hanc quippe dicit Apostolus, Aptaui vos vni viro, virginem castam exhibere Christo. De qua rursus dicit, Matrem nostram nõ ancillam, sed liberã, cuius multi filij desertæ magis quàm eius quę habet virum. Est ergo & ecclesiæ sicut Mariæ perpetua integritas, incorrupta fœcunditas. Quod enim illa meruit in carne, hæc seruauit in mente, nisi quòd illa peperit vnũ, hæc parit multos cõgregandos in vnũ per vnũ. Hic est ergo dies quo venit in mundum per quem factus est mundus, quo carne factus est præsens, virtute nunquã absens, quia in hoc mũdo erat & in sua venit. In mundo erat, sed mundum latebat, quia lux lucebat in tenebris, & eam tenebræ nõ comprehendebant. Venit ergo in carne, carnis vitia mundaturus. Venit medicina in terram, vnde curaret interiores oculos nostros, quos exterior nostra excæcauerat terra: vt eis sanatis qui fuimus antea tenebræ, lux efficiamur in domino, & non iam lux in tenebris luceat præsens absentibus, sed appareat certa cernentibus. Ad hoc sponsus processit de thalamo suo, exultauit vt gigas ad currendã viã speciosus vt sponsus, fortis vt gigas, amabilis & terribilis, seuerus & serenus, pulcher bonis, asper malis. Manens in sinu patris, impleuit vterũ matris. In quo thalamo, id est, virginis vtero, natura diuina sibi copulauit humanã: Vbi verbũ caro factũ pro nobis & à matre procedens, vbi habitemus præparat nobis. Hũc ergo diem læti solẽniter celebremus, & æternũ diem per eũ qui nobis æternus in tẽpore natus est fideliter exoptemus, Iesum Christũ dominũ nostrũ, qui viuit & regnat per omnia secula seculorũ, Amen.

Psal. 44. *2. Cor. 11.* *Galat. 4.* *Ioan. 1.* *Ephes. 5.* *Psal. 18.* *Ioan. 1.*

In eodem festo, *Sermo IX.*

Ser. XIII.

DOminus noster Iesus Christus fratres charissimi, qui in æternũ est cunctorũ creator, hodie de matre nascendo factus est nobis saluator. Natus est nobis hodie in tẽpore per voluntatem, vt nos perducat ad patris æternitatẽ. Factus est Deus homo, vt homo fieret Deus. Vt panem angelorũ manducaret homo, dominus angelorum hodie factus est homo. Hodie impleta est prophetia illa, quæ dicit, Rorate cæli desuper, & nubes pluãt iustũ, aperiatur terra & germinet saluatorẽ. Factus est igitur qui fecerat, vt inue-

Psal. 77. *Esaiæ 45.*

niretur qui perierat. Sic enim in Psalmis homo confitetur. *Psal. 118.* Priusquã humiliarer, ego peccaui. Et iterũ, Erraui sicut ouis *Genes. 3.* quæ periit. Peccauit homo & factus est reus, natus est homo *Luce 2.* Deus vt liberaretur reus. Homo igitur cecidit, sed Deus descendit. Cecidit homo miserabiliter, descẽdit Deus misericorditer. Cecidit homo per superbiã, descẽdit Deus cũ gratia. Sic *Luce 1.* nanq; mater domini ab angelo audiuit, Aue gratia plena, dominus tecũ. Qui natus est primo sine matre in cęlis, hodie natus est sine patre in terris. O miracula, ô prodigia fratres charissimi, naturæ iura mutantur in homine. Deus nascitur, virgo sine viro grauidatur, viri nesciã sermo Dei maritat. Simul facta est mater, & virgo: mater facta, sed incorrupta, virgo habens filiũ nesciens virũ. Semper clausa, sed non infœcunda. Solus enim sine peccato est natus, quẽ sine virili cõplexu nõ concupiscentia carnis, sed obedientia genuit mentis. Virgo cõcepit, sola vulneri nostro medicinam parere potuit, quæ non ex peccati vulnere germen piæ prolis emisit. O mira & inexquisita compago, ô noua & inaudita cõmixtio. Deus qui est & qui erat, fit creator creatura. Qui immensus est capitur, diuites cõstituens pauper efficitur, incorporeus carne vestitur, sermo crassescit, videtur inuisibilis, palpatur impalpabilis, compre- *Luce 2.* henditur incõprehensibilis, immortalis occiditur. Quẽ cęlum *Hebr. 13.* & terra benedicit, in prę sepio angusto collocatur. Numeratur in seculo, qui est ante secula. Christus Iesus heri & hodie, idem ipse & in secula. Heri dixit propter mortalitatẽ, hodie propter æternitatẽ. Merito hodie locuti sunt cæli, gratulati sunt angeli, pastores iocũdati, magi inuitati, reges turbati, martyres coronati, dæmones effugati. Igitur cum gaudio dicamus sanctæ virgini Mariæ matri domini nostri Iesu Christi, dicamus & non cõfundamur: Lacta mater Christũ, & dominũ nostrum & cibũ, Lacta panẽ de cælo venientẽ, & in præsepi positum velut piorũ cibaria iumentorũ. Illic enim cognouit bos possessorem *Esaie 1.* suũ, & asinus pręsepe domini sui: Circũcisio scilicet & pręputiũ cohærẽdo lapidi angulari, quorũ primitiæ fuerunt pastores & magi. Lacta eũ qui talem fecit te, vt ipse fieret in te, qui tibi & munus fœcũditatis attulit cõceptus, & donũ virginitatis non abstulit natus: qui sibi antequã nasceretur & vterũ de quo nasceretur, & ciuitatẽ in qua nasceretur, & diẽ in quo nasceretur elegit, qui & ipse cõdidit quod elegit. Sic nanq; olim prędictũ *Psal. 86.* est, Mater Siõ dicit homo, & homo factus est in ea, & ipse fundauit

dauit eã altifsimus. O omnipotẽtia nafcentis, ô magnificẽtia de cælo ad terrã defcendẽtis. Adhuc in vtero portabatur, & ex vtero matris à Ioãne Baptifta falutabatur. Tũc ille Simeõ fenex famofus, annofus, probatus, coronatus, tũc cognouit, tunc adorauit, tũc dixit, Nũc domine dimittis feruum tuũ in pace: quia viderunt oculi mei falutare tuũ. Differebatur exire de feculo, vt videret natũ per quẽ conditum eft feculũ. Agnouit infantem fenex, factus eft in puero puer. Innouatus in ætate, qui plenus erat pietate. Simeon fenex ferebat Chriftũ infantem, Chriftus regebat Simeonis fenectutẽ. Dictũ ei fuerat à domino, quod non guftaret mortẽ nifi videret Chriftũ Deũ natum. Natus eft Chriftus, & impletum eft defideriũ fenis, in mundi ipfius fenectute. Ipfe ad fenẽ hominẽ venit, qui mundũ inueteratũ inuenit in ifto quidẽ feculo diu effe nolebat, & Chriftũ in hoc feculo videre cupiebat, cantans cum Propheta, & dicens, Oftende nobis domine mifericordiam tuã, & falutare tuũ da nobis. Deniq; vt noueritis, ita effe, iftius lætitiã cõclufit, dicẽs, Nũc dimittis feruũ tuũ in pace, quia viderũt oculi mei falutare tuũ. Prophetæ cecinerunt conditorẽ cæli & terræ in terra cũ hominibus futurũ: Angelus nuntiauit creatorẽ carnis & fpiritus in carne venturũ: Salutauit Ioãnes ex vtero in vtero Saluatorẽ, Simeon fenex Deũ agnouit infantem, Anna vidua virginem matrem. Hæc funt teftimonia natiuitatis tuæ domine Iefu, antequã tibi fternerentur fluctus maris, campi cederent imperanti, antequã ventus te iubente filuiffet, mortuus te vocante refurrexiffet, fol te moriẽte palluiffet, terra te refurgẽte tremuiffet, cælũ te afcendẽte patuiffet. Adhuc in manibus matris portabaris, & iam dñs orbis agnofcebaris. Vbique enim Chriftus dñs ei pulcher occurrebat. Pulcher in cælis, pulcher in terris, pulcher in patre verbũ, pulcher in matre caro & verbum, Pulcher in vtero virginis, vbi nõ amifit diuinitatẽ cũ fufcepit humanitatẽ: Quia cũ hic effet, cũ manibus portaretur, locuti funt cæli, gauifi funt angeli, magos ftella duxit, adoratus eft in præfepio. Pulcher ergo Chriftus in miraculis, in flagellis, in fermonibus, in verberibus pulcher, nõ curans mortẽ, & mortuos fufcitãs. Pulcher in ligno, pulcher in cælo, pulcher & in fepulchro. Quis igitur fratres charifsimi nõ admiretur, non adoret primũ & nouifsimum, initiũ & finem, α & ω? Quis, inquã, nõ adoret per quẽ afpirauit dies, effugatæ funt vmbræ? Natus eft Imperator vt ablueretur peccator. Sic enim fcriptũ

Lucæ 2.

Simeonis defideriũ & cognitio.

Pfal. 84.

Lucæ 2.

Apoc. 22.

1. Corin. 1. est, Infirma mundi elegit Deus, vt confundat fortia. Dominus enim Iesus Christus, per carnem quam suscepit, tribuit nobis magnã spem, magnam cõsolationem, magnam gratiã. Natus est quod nõ noueramus, lactatus est à matre, suxit quod noueramus: Mercatus est à nobis quod hic abundat, nasci & mori. Resurgere & in æternum viuere nõ hic erat. Inuenit hic viles merces terrenas, & terrestribus attulit peregrinas & cælestes. Si expauescis ô quisquis es auditor mortẽ Christi, ama resurrectionem Christi. Multi quidem contempserunt humilem Christũ, & nõ peruenerunt vsque ad altitudinem Christi. Qui autem adorauerunt humilem inuenerunt excelsum. Audiunt Iudæi & dicunt, Noster est Christus. O Iudæi cæci, si vestrum agnouistis, quare occidistis? Dominus quidẽ suscepit circuncisiõnem, ablaturus ipsam circuncisionem Suscepit vmbram, daturus lucem. Suscepit figuram, impleturus veritatem. Ipse quidem vobis legẽ dedit, sed in qua fuit Hæliseus quãdo resuscitauit mortuũ filium cuiusdã religiosæ, in ea figura data est lex. Hoc factũ est. Nuntiatus est Helisæo mortuus infans, de-

4. Reg. 4. dit seruo suo baculũ, & ait illi, Vade, inquit, & pone baculum super puerum & reuiuiscet. Accepit seruus baculũ, posuit super puerum & nõ resurrexit. Propterea Iudæi legem accipere potuerunt, bibere, illam nõ potuerunt. O tu Iudæe, audi legem mutatam si vis mutari: Si nõ vis mutari, in vetustate habes damnari. Noli amare veterem tunicam, pater tuus crucifixit Christum, tu odisti. Ille manu, tu corde, ambo facinus implestis. Displiceat tibi quod fecit pater tuus: audi quid dicit

Ioan. 12. dominus tuus, Pater, inquit, in me manens, ipse mihi mandatum dedit quid dicam & quid loquar, & scio, quia mandatum eius vita æterna est. Si mandatũ patris vita æterna est, si verbũ patris est vita æterna, qui loquebatur erat vita æterna. Nõ ergo fecit aliquid à se, quia nõ est à se. Sed à quo est? A patre. Pater enim Deus, sed nõ de Deo, filius autẽ Deus, sed de Deo. Ideo filius quia de Deo genitus est, & semper filius sine initio genitus & tamẽ genitus. Et quomodo hoc intelligatur audite, Ex-

Esaie 53. pectatis à me, audite Prophetã per me, Generationẽ eius quis enarrabit? Multa diximus de eius generatione, sed ea quæ de matre est. Cæterũ quomodo natus est de patre in cælo, quis potest explicare? quis potest enarrare vel inuestigare? Teneamus nos ad istam humanã natiuitatẽ, per quã nobis Deus donauit gratiã. Gratia, inquã, donata, nõ merces est reddita. Qui creauit

sanat

ſanat, per ipſam leuat ruentem, per ipſam curat ægrotantem, per ipſam coronat vincentē. Ipſa eſt fides, ipſa eſt veritas: Hoc eſt Christianæ fidei fundamentum, quia vnus homo per quem ruina, alius homo Chriſtus per quē ſtructura. Cecidit qui non manſit, erigit qui nō cecidit. Ruit ille qui dimiſit manentem, manens Chriſtus in patre deſcendit ad iacentem. Ipſe puer paruulus ex ſemine Iſraël, & ipſe nobiſcū Deus Emmanuel. Quæ eſt illa noſtri generatio Saluatoris, qua gignenti patri coæternus eſt, quādo hanc generationem ex virgine mundus expauit. quā pia fides agnouit & tenuit, infidelitas autem irriſit, ſuperbia timuit ſuperata? Quænam eſt illa generatio, qua in principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbū? Vel quod eſt hoc verbū quod dicturus antea nō ſilebat quo dicto non ſiluit, qui dicebat? Quod eſt verbum ſine tempore, per quod facta ſunt tempora, verbū quod labia nullius aperuit cœptum, vel clauſit finitum, verbū quod initium non habet ex ore loquentiū, & aperuit ora mutorum, verbum quod linguis gentiū diſertis non fit, & linguas infantium diſertas facit? Quænam eſt illa generatio cui pater moriendo non cedit, quia nō eum viuendo præcedit aliena ab omnibus locorū temporúmque interuallis, ab omni diſtentione ſpatiorum, quā vel in diebus vel in corporibus ſentire cōſueuimus? Leuemus ad eum quantū ipſo adiuuante poſſumus animam noſtrā, ſi quomodo capere valeamus & natum nō præuenientem qui gignit, & gignendo non ſubſequentem qui gignitur, patrem & filiū: nec pariter patres, nec pariter filios, & pariter æternos: non vtrunque generantem, nec vtrunque naſcentem, ſed alterū ſine altero non viuentem, & patrem ſempiternū genuiſſe, & filiū ſempiternū natum eſſe. Cogitemus ſi valemus, ſi non valemus, credamus. Non eſt quod hic dicere volumus, ſed tamen nō longè poſitum eſt ab vno quoque noſtrū. In illo enim viuimus, mouemur & ſumus. Tranſcendamus carnem noſtrā in qua parentes antè filios viuunt, quia vt filios poſſent generare creuerunt, & filiis creſcentibus iam ſeneſcunt. Nondum natis filiis parentes vixerunt, quia & parētibus mortuis filij victuri ſunt. Tranſcēdamus & animas noſtras, pariunt & ipſæ aliquid cogitando quod ſecū habent ſciendo, ſed poſſunt amittere obliuiſcendo, quia & non habebāt antea naſcendo. Cuncta corporalia & tēporalia & mutabilia tranſcēdamus, vt videamus ſuper omnia, per quem facta ſunt omnia. Aſcenſus

Ioan. 1.

Sap. 10.

Act. 17.

noster in corde est, quia & illud quò ascẽdimus prope est. Longe autem ab illo sumus, inquantum dissimiles sumus. Ascendit ergo ad eum sua similitudo quam in nobis fecit & refecit, quia nondum perfecte palpitat infirmus aspectus, & ineffabilem cãdorem lucis æternæ non potest intueri. Cuius ergo fulgorem mentis acies nõdum capit generationẽ eius quis enarrabit? Sed verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Hanc ergo generationem cuius hodiernum celebramus diem, hanc in qua dignatus est venire per Israël, & fieri Emmanuel nobiscum Deus in carnis infirmitate, non nobiscũ in cordis iniquitate accedens ad nos per id quod assumpsit ex nostro, & liberans nos per id quod mansit in suo. Visitauit quippe dominus seruos suos per mortalem infirmitatem. Hanc ergo generationem cuius vtcũq; capax est humana fragilitas, non illam quæ sine tẽpore manet, sine matre super omnia, sed istam quæ in tempore facta est sine patre inter omnia. Hunc virginis filium & virginum sponsum, de incorrupta matre nascẽtem, & incorruptibili veritate fœtantem laudemus, amemus, adoremus, vt in eius misericordia de astutia diaboli sisi triumphemus. Veniamus ad eum credẽdo, proficiamus gratias agendo, agnoscamus perseuerando. Veniamus ad illum, & inter nos concordemus. Quare de eius natiuitate litigamus? An vt medico vocãte nõ audiamus? O infelix infirmitas, venit ad ægrotum medicus, & litibus vacat ægrotus. Celebremus ergo natalem non humanæ deuotionis, sed diuinæ dignationis, nõ infirmitatis, sed æternitatis, non formationis, sed reformationis domini nostri Iesu Christi, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Esaia 53. *Ioan. 1.*

In eodem festo, Sermo X.

Sermo XIIII.

FRatres dilectissimi, hodie dies illuxit, in quo Christus ex virgine carnẽ suscepit. Humilitatis induere voluit formã, vt à peccatis liberaret animas nostras. Transgressio illius primi hominis totum deceperat mundum, vt nullum esset salutis remedium, nisi Christus adueniret è cælo. Gaudebat teterrimus draco, quia venenum præparauerat homini nouo. Sed ad hoc descẽdit Christus in vterum virginis, vt exinde humana susciperet membra quę traderet cruci, & mortẽ induceret antiquo draconi. Vsus enim fuerat diabolus consilio malo, vt per serpentẽ mulieri loqueretur, & diabolus nõ agnosceretur. Sed hic qui de cælo descendit ad

dit ad nihilum redegit illum, vt Deus Dei filius humanū suſciperet corpus, tendens ei laqueum mortis, vt per viſionem videlicet carnis quaſi ad hominem ſolum tentator accederet, & Deum penitus ignoraret. Videbat carnē, ſed ignorabat domini maieſtatem, cernebat infirmitatē, & non videbat deitatem. Remanſit confuſus diabolus, dum in homine apparuit dominus. Sic à Deo patre Deus deſcendit, vnde nunquā diſceſsit, In terris erat & cælos nō deſerebat, ſicut ipſe dominus ait, Nemo aſcendit in cælum niſi qui de cælo deſcēdit, filius hominis qui eſt in cælo. In terris vt homo loquebatur hominibus, & in cælo eſſe fatebatur vt Deus. Et deitas nō minoratur cùm infirmitas aſſumitur, & illud quod non erat accepit, & Deus manſit quod ab initio fuit. Quod enim homo fuit nobis profuit, ſibi nihil minuit. Exinaniuit plenitudinē deitatis, formā ſuſcepit humilitatis, & patri manens æqualis. Talis eligitur virgo de toto ſcilicet mundo, quæ tantum haberet meritū vt Dei filium in ſemetipſam ſuſciperet, & poſt partū omni modo virgo permaneret. Aue, inquit, Maria gratia plena, dominus tecū, benedicta tu inter mulieres: Quia ecce cōcipies & paries filium, & vocabis nomen eius Ieſum. Ipſe enim ſaluum faciet populum ſuum à peccatis eorum: Virginitatis iura ſeruabis, filiū habebis, & nomen virginis non amittes. Tanta eſt enim diuina illa potentia, vt & matrem reddat fœcundam, & virginitatem ſeruet illæſam. Ideo benedicta inter mulieres, quia ex ſpiritu ſancto concipies, vbi non eſt carnalis maritus, ſed diuina dinoſcitur virtus. Lactabis infantem proprium, creatori ſuccū porrigis lactis, & cibis cæleſtibus ſatiaris. Pannis inuoluis puerum, qui tibi immortale condonauit indumentum. In præſepio ponis infantilia membra, qui celeſtem tibi præparauit menſam. Omnia quæ nutricæ cauſa debentur circa puerū celebremus, vt quod ipſe promiſit ſanctis ſuis, & tu ipſa libentius conſequaris. Quid multa? Exulta virgo de tanto promiſſo, nuntius diſceſsit angelicus, & ventris hoſpitium ingreditur Deus, qui viuit & regnat in ſecula ſeculorum. Amen.

Ioan. 3. *Philip. 2.* *Luca 1.*

In eodem feſto, Sermo XI.

Ser. xv.

NAtiuitas domini noſtri Ieſu Chriſti, totum mundum noua aduentus ſui hodie luce perfudit. Hodie de cælo Deus deſcendit ad hominē, vt in cælis homini præpararet aſcenſum. Hodie accepimus natum Dei virginis filium omnium credentium ſaluatorem.

Gen. 3. Deus de patre, homo de matre, Deus occultus, homo manifestus. Et quoniam diabolus per serpētem Euæ locutus, per Euæ aures mundo intulit mortē, Deus per angelū ad Mariam protulit verbum, & cunctis seculis vitam effudit. Angelus sermonem eiecit, & Christū virgo concepit. O coniunctio sine sordibus facta, vbi maritus sermo est, & vxor auricula. Hoc splēdore cōcipitur Dei filius, hac mundicia generatur. Nulla fieri potuit grauedo cōcipiēti, nulla tristitia parturiēti. Qui enim venerat triste lætificare seculum, ventris non contristauit hospitium. De cælis medicus transiens per virginē, post transitum suum illæsam fecit virginē permanere. Qui enim dirupta corporum membra in aliis poterat integrare tāgendo, quāto magis in sua matre quod inuenit integrū non potuit violare nascēdo? Creuit enim eius partu integritas corporis potius quàm decreuit, & virginitas ampliata est potius quàm fugata. In angusti corporis membro sustinuit, quicquid sustinent cæli. Plena sunt viscera, & nullum nouit virginis consciētia. Cùm esset grauida, salubri leuitate plaudebat. Lumē enim quod intra se habebat, pondus habere non poterat. Facta est Maria fenestra cæli, quia per ipsam Deus verum fudit seculis lumen. Facta est Maria scala cælestis, quia per ipsam Deus descēdit ad terras, vt per ipsam homines ascēdere mereātur ad cælos. Ipsis enim licebit ascēdere illuc, qui Deum crediderint ad terras per virginem Mariam descēdisse. Facta est Maria restauratio fœminarum, quia per ipsam à ruina primæ maledictionis probantur esse subtractæ. Tria denique mala Euæ, à tribus bonis Mariæ probātur exclusa. Nam Euę dictū est, In doloribus & in tristitia paries, & ad virū cōuersio tua, & ipse dominabitur tui. Tribus ergo his malis se subiugāt fœminæ quę Mariā nō sequuntur dolori, tristitiæ, seruituti. Maria autē ecōtrario quàm præclarissimis tribus bonis sublimet ausculta, salutationis angelicæ, benedictionis diuinæ, & plenitudinis gratiæ. Sic enim eā legitur salutasse, Aue Maria gratia plena, benedicta tu inter mulieres. Cùm dixisset, Aue, salutationē illi cælestē exhibuit. Cùm dixit, Gratia plena, ostendit ex integro irā exclusam primæ sententiæ, & plenā benedictionis gratiam restitutā. Cùm dixit, Benedicta tu inter mulieres, virginitatis eius benedictū fructum expressit, vt ex eo benedicta dicatur inter mulieres quæcunq; perseuerauerit virgo. Maledicta enim Eua fuerat, quam nunc credimus per Mariam ad benedictionē gloriæ remeasse.

Luca 1.

Euæ tria mala, à tribus Mariæ bonis exclusa.

Genes. 3.

Luca 1.

measse. Venite virgines ad virginẽ & lætamini. Ponite maledictionem præuaricationis, & benedictionẽ restaurationis assumite. Proiicite dolores quos Eua per serpentem accepit, & quos per angelũ Maria suscepit honores assumite. Pellite tristitiam concipiẽtis, gemitus parturiẽtis abiicite, vt solus vobis iste virginis filius dominetur. Venite virgines ad virginẽ, venite concipientes ad concipientẽ, venite parientes ad parientẽ, venite matres ad matrem, venite lactantes ad lactantẽ, venite iuuenculæ ad iuuẽculam. Ideo omnes istos cursus naturæ virgo Maria in domino nostro Iesu Christo suscepit, vt omnibus ad se confugientibus fœminis subueniret: Et sic restauraret omne genus fœminarum ad se veniẽtium noua Eua seruando virginitatem, sicut omne genus virorum Adam nouus recuperat dominus Iesus Christus, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat Deus, per omnia secula seculorum, Amen.

In eodem festo, Sermo XII.

Ser. xvi.

HOdie veritas de terra orta est, Christus de carne natus est. Gaudete solẽniter, & sempiternum diem hodierno quoq; admoniti cogitate, æterna dona spe firmissima concupiscite, filij Dei esse accepta potestate præsumite. Propter nos temporalis effectus est temporum effector, propter nos in carne apparuit mundi cõditor, propter nos creatus est creator, Quid adhuc mortales mortalibus rebus oblectamini, & fugitiuã vitam, si fieri posset, tenere conamini? Spes lõge clarior effulsit in terris, vt terrenis vita promitteretur in cælis. Hoc vt crederet, res incredibilior prærogata est. Deos facturus qui homines erant, homo factus est qui Deus erat, nec amittẽs quod erat, fieri voluit ipse quod fecerat. Ipse fecit quod esset, quia hominẽ Deo addidit, non Deũ in homine perdidit. Miramur virginis partũ, & nouũ ipsum nascendi modum incredulis persuadere conamur, quòd in vtero non seminato germen prolis exortũ est, & à cõplexu carnis viscera immunia filiũ hominis protulerunt, cuius patrem hominem non tulerunt: quòd virginitatis integritas & in conceptu clausa, & in partu incorrupta permansit. Sed plus est miranda misericordia, quòd ille qui sic nasci potuit, nasci voluit. Erat enim iam vnicus patri, qui vnice natus est matri: & ipse factus est in matre, qui sibi fecerat matrem, sempiternus cum patre, hodiernus ex matre. Post matrẽ de matre factus est, ante omnia de patre non factus est, sine quo pater nunquã fuit, sine quo

mater nunquam fuisset. Exultate virgines Christi, consorts vestra est mater Christi. Christum pârere non potuistis, sed propter Christum pârere noluistis: Qui non ex vobis natus est, vobis natus est. Veruntamen si verbi eius memineritis, sicut meminisse debetis, estis & iam matres eius, quia volũtatem faci-
Mat.12. tis patris eius. Ipse enim dixit, Quicunq; facit voluntatem patris mei, ipse mihi frater & soror & mater est. Exultate viduæ Christi, qui fœcundã fecit virginitatẽ, illi vouistis continẽtiæ castitatem. Exulta etiam castitas nuptialis, omnes fideliter viuentes cum cõiugibus vestris, quod amisistis in corpore, in corde seruate. Vbi iam non potest esse à cõcubitu caro integra, sit in fide virgo conscientia, secundum quam virgo est omnis Ec-
Luca 1. & 2. clesia. In Maria Christũ pia virginitas peperit, in Anna Christum viduitas paruum grandæua cognouit, in Elizabet Christo coniugalis castitas, & anilis fœcunditas militauit. Omnes gradus fidelium membrorum capiti contulerunt, quod ipsius gratiæ conferre potuerũt. Proinde quia veritas & pax & iustitia Christus est, hunc fide cõcipite, operibus edite, vt quod egit vterus Mariæ in carne Christi, agat cor vestrum in lege Christi. Quo modo autem non ad partũ virginis pertinetis, quãdo Christi mẽbra estis? Caput vestrum peperit Maria, vos ecclesia. Nam ipsa quoq; & mater & virgo est, mater visceribus charitatis, virgo integritate fidei. Pietatis populos parit, sed eius mẽbra sunt cuius ipsa est corpus & cõiunx, etiã in hoc similitudinem gerẽs illius virginis, quia & in multis mater est vnitatis. Omnes itaq; vnanimes, castis mentibus & affectibus sanctis, diem natalis domini celebremus, quo die sicut istum ser-
Psal.84. monem orsi sumus, Veritas de terra orta est. Iam enim & quod in eodem Psalmo sequitur factum est, Nam cùm ille de terra ortus est, hoc est de carne natus est, qui de cælo venit & super omnes est, proculdubio cùm ascendit ad patrem, etiam iustitia de cælo prospexit. Hanc enim iustitiam verbis suis ipse cõmendat, in promittendo spiritum sanctũ, ipse, inquit, arguet mun-
Ioan.16. dum de peccato, & de iustitia, & de iudicio. De peccato quidẽ, quia non crediderunt in me. De iustitia vero, quia ad patrem
Psal.84. vado, & iam non videbitis me. Hæc est iustitia quæ de cælo
Psal.18. prospexit. A summo enim cælo egressio eius. & occursus eius vsq; ad summum eius. Ne quisquam contemneret veritatem, quia de terra orta est, cùm sicut sponsus processit de thalamo suo, id est, de vtero virginali, vbi verbum Dei creaturæ huma-

næ quodam ineffabili coniugio copulatum est. Ne hoc ergo quisquam contemneret, & quāuis mirabiliter natum, & dictis factisq; mirabilem, tamen propter similitudinem carnis peccati nihil amplius Christum quàm hominē crederet, cùm dictum esset, Tanquam sponsus procedēs de thalamo suo, exultauit vt gigas ad currendam viā: continuo subiunctum est, A summo cælo egressio eius. Quod ergo audis, Veritas de terra orta est, dignatio est, nō cōditio: misericordia est, non miseria. Veritas vt de terra oriretur de cælo descendit, sponsus vt de thalamo pcederet, à summo cælo egressio eius. Inde est quòd hodie natus est, quo die minor dies nullus in terris, à quo tamen incrementa dies sumunt. Qui ergo inclinatus est & nos erexit, minimum elegit diem, sed vnde lux crescit: ipso suo tali aduentu, nos etiam tacitus tanquā sonitu magni clamoris exhortās, vt qui pauper propter nos factus est, in illo diuites esse discamus; Qui propter nos formā serui accepit, in illo libertatem accipiamus, Qui propter nos de terra ortus est, in illo cælum possideamus: Per dominum nostrum Iesum Christum qui viuit & regnat per omnia secula seculorum, Amen.

Rom. 8. *Psal. 18.* *1. Cor. 8.* *Philip. 2.*

In eodem festo, Sermo XIII.

Natiuitatem domini nostri Iesu Christi, secūdū carnem, ita Euangelista apertissimè demonstrans ait, vt ostenderet eum ex spiritu sancto & Maria virgine natum propter hæreticorum astutiam, qui negant Deum hominē suscepisse. Sed ideo dominus noster virgineum sibi requisiuit hospitiū habitandi, vt nobi ostenderet in casto corpore Deū portare debere. Ad hoc enim Deus hominem suscepit in se, vt & nos Deum suscipiamus in nobis, sicut ipse dicit, Manete in me, & ego in vobis. O sacrum & cæleste mysteriū in natiuitate domini. Cōcepit virgo antequā sponsum haberet, parit antequam nubat, & quod ad laudē pertinet nominis domini, & mater & virgo cœpit esse post partū. Virgo enim concepit, virgo peperit, virgo post partū illibata permāsit. Quę cùm portaret timuit, cùm pareret adorauit, quem cùm peperisset, minor erat mater quàm filius. Grande nobis mysteriū, diuina maiestas in Adæ figura præmisit. Sicut enim Deus noster cùm primùm Adam facere vellet, non ex coniunctione viri aut mulieris hominē vt esset effecit, sed accipiens terrā, inde hominē diuina quadam arte formauit: ita sanè viri coniunctione Deum in virginali aluo incorporari dispensauit

Ser. XVII *Luca 1. & 2.* *Deus quare suscepit hominem?* *Ioan. 15.*

sauit. Ergo si tunc licuit hominem sine homine nasci, cur non licuit hominem sine homine per Mariã virginem procreari? Quoniã sicut Adam ex terra virgine figuratus est, ita & Christus ex virgine natus agnoscitur. Ibi tunc flatus Dei de terra viuum hominem surgere fecit ad vitam: hic mũdum spiritus sanctus de Maria virgine Christum hominẽ figurauit, in quo Deus ad reparationẽ hominis habitaret. Adam enim ibi tunc nascitur, hic renouatur & resuscitatur in Christo. Fuit similis reparatio, quomodo fuit & hominis creatio. Deniq; sicut tunc in aluo terræ Saluator Adæ membra composuit, sic etiã nunc in virginis aluo Christus sua membra composuit. O grandis patientia Saluatoris, expectat nasci sua membra qui fecit. Sed ideo ille voluit nasci, vt nos iterum viueremus. Deus latebat in homine, humiliata est virtus vt pietas augeretur, & quod ad laudem nominis eius pertinet, visa est potestas minus velle quàm possit. Humiliauit se vt homo, nec horruit Deus hominem induere, quem ad suã patrísque imaginẽ figurauit, vnde libẽs Dei filius voluit hoc esse quod fecit. Nam ideo Deus noster filiũ suũ misit ad hominẽ liberandũ, vt cui dixerat, Faciamus hominẽ, ipse etiã liberator esset qui fuerat & creator. Sed quare Deus noster nascendo per virginẽ, nos sic voluit reformare ad vitam? Vt quia per mulierem in hunc mundũ mors intrauit, salus per virginẽ redderetur. Deniq; & quando Christus tertia die ab inferis resurrexit, primum mulieres per angelum adorantes occurrunt, quibus ideo iubetur resurrectionem Apostolis nũtiare, vt homini ostenderetur. Ecce per quã cecidistis in mortẽ, per ipsam vobis resurrectio mortuorum nuntiatur. Mulier enim quia prior gustauerat, prior etiã resurrectionem vidisse mõstratur, vt ne perpetui reatus apud viros opprobrium sustineret, quia quæ culpam nobis transfuderat, transfudit & gratiam. Denique dominus noster ideo per casta virginis membra venit ad terras, vt ostenderet Deum castitatis esse autorem. Ergo sicuti Deus noster nos suscepit in se, ita & Deũ nos suscipiamus in nobis. Portemus ergo & nos Deum in casto corpore, quem virginis casta membra portauerunt. Christus enim magister est castitatis, & ideo qui castitatẽ non habet, portare Christũ non potest. Sed & nos fratres charissimi qui Deo credimus, vt semper Christũ in corde nostro portare possimus, castos ac puros nos exhibeamus ab omni peccato, vt Christus habitare possit in nobis. Qui enim Christũ nõ

Gen. 1.

Mat. 28.

habet

habet in se, Christianus non potest dici. Nec enim ita se extollere debet vnusquisque, vt Christianum se nomine dicat tantum, & factis inimicum ostendat. Quomodo est Christianus, qui contra Christi pręcepta venire contendit? Sed vos qui Deo seruitis & eius præcepta custoditis, potens est vobis concedere vitam æternam qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

In eodem festo, Sermo XIIII.

CAstißimum Mariæ virginis vterum, sponsi virginis clausum vētris cubiculū, filij virginis signaculum, meritò plenißimè collaudarē, si messem meterem quam non seminarem. Deniq; sic Apostolus dicit, Quæcunq; seminauerit homo, hæc & metet. Verum est, omnino verum est, hæc omnem hominē metere quæ seminauit, sicut ipse filius virginis in quadam lectione Euangelij ait, Meto, inquit, vbi non seminaui, & colligo vbi nō sparsi. Dicat solus hodie natus ex virgine filius Mariæ, Meto vbi nō seminaui, & colligo vbi nō sparsi. Dicat & Maria, Et ego te filium generaui, & virginitatē meā nō violaui. Regnū teneo virginitatis & regē genui castitatis. Ingredientē & egredientē habui in palatio ventris filiū imperatoris, & de manibus meis non amisi clauem regni pudoris. Porta facta sum cæli, ianua facta sum filio Dei. Illa porta facta clausa, quam in visione diuina Ezechiel vidit Propheta, de qua in me dicit prophetizans, Vidi portam in domo domini clausam, & dixit ad me Angelus, Porta hæc quam vides nō aperitur, & homo nō trāsit per eam, & clausa erit in æternū. Sed mirabilior Prophetiæ adimpletio. Quid est porta in domo domini clausa, nisi ꝙ Maria semper erit intacta? Et quid est homo nō transit per eam, nisi quia Ioseph non cognouit eam? Et quid est quod dominus solus intrat & egredietur per eam, nisi quia spiritus sanctus impręgnauit eam? Et quid est clausa erit in æternū, nisi quia Maria virgo ante partū, virgo in partu virgo post partū? Dicat ergo Maria, Porta facta sum cęli, ianua facta sum filio Dei. Illi facta sum ianua clausa, qui post suam resurrectionem ingressus est per ostia clausa: qui ingressus est paruus ad suos crucifixores, ad discipulos autem suos clauso cœnaculo ostij ingressus est claustra. Qui natus de vētre meo, me matrē dimisit intactam: Adimpleuit vētrē meū diuinitate, & vterū meū nō euacuauit castitate. Exiuit de ventre meo giganteo cursu magnificus, &

Sermo XVIII.

Galat. 6.

Mat. 25.

Ezec. 44

Porta Ezechelis mystica.

Ioan. 20.

vent

niretur qui perierat. Sic enim in Psalmis homo confitetur.
Psal. 118. Priusquã humiliarer, ego peccaui. Et iterũ, Erraui sicut ouis
Genes. 3. quæ periit. Peccauit homo & factus est reus, natus est homo
Lucæ 2. Deus vt liberaretur reus. Homo igitur cecidit, sed Deus descendit. Cecidit homo miserabiliter, descẽdit Deus misericorditer. Cecidit homo per superbiã, descẽdit Deus cũ gratia. Sic
Lucæ 1. nanq; mater domini ab angelo audiuit, Aue gratia plena, dominus tecũ, Qui natus est primo sine matre in cęlis, hodie natus est sine patre in terris. O miracula, ô prodigia fratres charissimi, naturæ iura mutantur in homine. Deus nascitur, virgo sine viro grauidatur, viri nesciã sermo Dei maritat. Simul facta est mater, & virgo: mater facta, sed incorrupta, virgo habens filiũ nesciens virũ. Semper clausa, sed non infœcunda. Solus enim sine peccato est natus, quẽ sine virili cõplexu nõ concupiscentia carnis, sed obedientia genuit mentis. Virgo cõcepit, sola vulneri nostro medicinam parere potuit, quæ non ex peccati vulnere germen piæ prolis emisit. O mira & inexquisita compago, ô noua & inaudita cõmixtio. Deus qui est & qui erat, fit creator creatura. Qui immensus est capitur, diuites cõstituens pauper efficitur, incorporeus carne vestitur, sermo crassescit, videtur inuisibilis, palpatur impalpabilis, compre-
Lucæ 2. henditur incõprehensibilis, immortalis occiditur. Quẽ cęlum
Hebr. 13. & terra benedicit, in pręsepio angusto collocatur. Numeratur in seculo, qui est ante secula. Christus Iesus heri & hodie, idem ipse & in secula. Heri dixit propter mortalitatẽ, hodie propter æternitatẽ. Merito hodie locuti sunt cæli, gratulati sunt angeli, pastores iocũdati, magi inuitati, reges turbati, martyres coronati, dæmones effugati. Igitur cum gaudio dicamus sanctæ virgini Mariæ matri domini nostri Iesu Christi, dicamus & non cõfundamur: Lacta mater Christũ, & dominũ nostrum & cibũ, Lacta panẽ de cælo venientẽ, & in præsepi positum velut piorũ cibaria iumentorũ. Illic enim cognouit bos possessorem
Esaiæ 1. suũ, & asinus pręsepe domini sui: Circũcisio scilicet & pręputiũ cohærẽdo lapidi angulari, quorũ primitiæ fuerunt pastores & magi. Lacta eũ qui talem fecit te, vt ipse fieret in te, qui tibi & munus fœcũditatis attulit cõceptus, & donũ virginitatis non abstulit natus: qui sibi antequã nasceretur & vterũ de quo nasceretur, & ciuitatẽ in qua nasceretur, & diẽ in quo nasceretur elegit, qui & ipse cõdidit quod elegit. Sic nanq; olim prędictũ
Psal. 86. est, Mater Siõ dicit homo, & homo factus est in ea, & ipse fundauit

dauit eã altissimus. O omnipotẽtia nascentis, ô magnificẽtia de cælo ad terrã descendẽtis. Adhuc in vtero portabatur, & ex vtero matris à Ioãne Baptista salutabatur. Tũc ille Simeõ senex famosus, annosus, probatus, coronatus, tũc cognouit, tunc adorauit, tũc dixit, Nũc domine dimittis seruum tuũ in pace: quia viderunt oculi mei salutare tuũ. Differebatur exire de seculo, vt videret natũ per quẽ conditum est seculũ. Agnouit infantem senex, factus est in puero puer. Innouatus in ætate, qui plenus erat pietate. Simeon senex ferebat Christũ infantem, Christus regebat Simeonis senectutẽ. Dictũ ei fuerat à domino, quod non gustaret mortẽ nisi videret Christũ Deũ natum. Natus est Christus, & impletum est desideriũ senis, in mundi ipsius senectute. Ipse ad senẽ hominẽ venit, qui mundũ inueteratũ inuenit in isto quidẽ seculo diu esse nolebat, & Christũ in hoc seculo videre cupiebat, cantans cum Propheta, & dicens, Ostende nobis domine misericordiam tuã, & salutare tuũ da nobis. Deniq;, vt noueritis, ita esse, istius lætitiã cõclusit, dicẽs, Nũc dimittis seruũ tuũ in pace, quia viderũt oculi mei salutare tuũ. Prophetæ cecinerunt conditorẽ cæli & terræ in terra cũ hominibus futurũ: Angelus nuntiauit creatorẽ carnis & spiritus in carne venturũ: Salutauit Ioãnes ex vtero in vtero Saluatorẽ, Simeon senex Deũ agnouit infantem, Anna vidua virginem matrem. Hæc sunt testimonia natiuitatis tuæ domine Iesu, antequã tibi sternerentur fluctus maris, campi cederent imperanti, antequã ventus te iubente siluisset, mortuus te vocante resurrexisset, sol te moriẽte palluisset, terra te resurgẽte tremuisset, cælũ te ascendẽte patuisset. Adhuc in manibus matris portabaris, & iam dñs orbis agnoscebaris. Vbique enim Christus dñs ei pulcher occurrebat. Pulcher in cælis, pulcher in terris, pulcher in patre verbũ, pulcher in matre caro & verbum. Pulcher in vtero virginis, vbi nõ amisit diuinitatẽ cũ suscepit humanitatẽ: Quia cũ hic esset, cũ manibus portaretur, locuti sunt cæli, gauisi sunt angeli, magos stella duxit, adoratus est in præsepio. Pulcher ergo Christus in miraculis, in flagellis, in sermonibus, in verberibus pulcher, nõ curans mortẽ, & mortuos suscitãs. Pulcher in ligno, pulcher in cælo, pulcher & in sepulchro. Quis igitur fratres charissimi nõ admiretur, non adoret primũ & nouissimum, initiũ & finem, α & ω? Quis, inquã, nõ adoret per quẽ aspirauit dies, effugatæ sunt vmbræ? Natus est Imperator vt ablueretur peccator. Sic enim scriptũ

Luce 2.

Simeonis desideriũ & cognitio.

Psal. 84.

Luce 2.

Apoc. 22.

1. Corin. 1. est, Infirma mundi elegit Deus, vt confundat fortia. Dominus enim Iesus Christus, per carnem quam suscepit, tribuit nobis magnã spem, magnam cõsolationem, magnam gratiã. Natus est quod nõ noueramus, lactatus est à matre, suxit quod noueramus: Mercatus est à nobis quod hic abundat, nasci & mori. Resurgere & in æternum viuere nõ hic erat. Inuenit hic viles merces terrenas, & terrestribus attulit peregrinas & cælestes. Si expauescis ô quisquis es auditor mortẽ Christi, ama resurrectionem Christi. Multi quidem contempserunt humilem Christũ, & nõ peruenerunt vsque ad altitudinem Christi. Qui autem adorauerunt humilem inuenerunt excelsum. Audiunt Iudæi & dicunt, Noster est Christus. O Iudæi cæci, si vestrum agnouistis, quare occidistis? Dominus quidẽ suscepit circuncisiõnem, ablaturus ipsam circuncisionem Suscepit vmbram, daturus lucem. Suscepit figuram, impleturus veritatem. Ipse quidem vobis legẽ dedit, sed in qua fuit Hæliseus quãdo resuscitauit mortuũ filium cuiusdã religiosæ, in ea figura data est lex. Hoc factũ est. Nuntiatus est Helisæo mortuus infans, dedit seruo suo baculũ, & ait illi, Vade, inquit, & pone baculum super puerum & reuiuiscet. Accepit seruus baculũ, posuit super puerum & nõ resurrexit. Propterea Iudæi legem accipere potuerunt, bibere, illam nõ potuerunt. O tu Iudæe, audi legem mutatam si vis mutari: Si nõ vis mutari, in vetustate habes damnari. Noli amare veterem tunicam, pater tuus crucifixit Christum, tu odisti. Ille manu, tu corde, ambo facinus implestis. Displiceat tibi quod fecit pater tuus: audi quid dicit dominus tuus, Pater, inquit, in me manens, ipse mihi mandatum dedit quid dicam & quid loquar, & scio, quia mandatum eius vita æterna est. Si mandatũ patris vita æterna est, si verbũ patris est vita æterna, qui loquebatur erat vita æterna. Nõ ergo fecit aliquid à se, quia nõ est à se. Sed à quo est? A patre. Pater enim Deus, sed nõ de Deo, filius autẽ Deus, sed de Deo. Ideo filius quia de Deo genitus est, & semper filius sine initio genitus & tamẽ genitus. Et quomodo hoc intelligatur audite, Expectatis à me, audire Prophetã per me, Generationẽ eius quis enarrabit? Multa diximus de eius generatione, sed ea quæ de matre est. Cæterũ quomodo natus est de patre in cælo, quis potest explicare? quis potest enarrare vel inuestigare? Teneamus nos ad istam humanã natiuitatẽ, per quã nobis Deus donauit gratiã. Gratia, inquã, donata, nõ merces est reddita. Qui creauit

4. Reg. 4.

Ioan. 12.

Esaie 53.

ſanat, per ipſam leuat ruentem, per ipſam curat ægrotantem, per ipſam coronat vincentẽ. Ipſa eſt fides, ipſa eſt veritas: Hoc eſt Chriſtianæ fidei fundamentum, quia vnus homo per quem ruina, alius homo Chriſtus per quẽ ſtructura. Cecidit qui non manſit, erigit qui nõ cecidit. Ruit ille qui dimiſit manentem, manens Chriſtus in patre deſcendit ad iacentem. Ipſe puer paruulus ex ſemine Iſraël, & ipſe nobiſcũ Deus Emmanuel. Quæ eſt illa noſtri generatio Saluatoris, qua gignenti patri coæternus eſt, quãdo hanc generationem ex virgine mundus expauit. quã pia fides agnouit & tenuit, infidelitas autem irriſit, ſuperbia timuit ſuperata? Quænam eſt illa generatio, qua in principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbũ? Vel quod eſt hoc verbũ quod dicturus antea nõ ſilebat quo dicto non ſiluit, qui dicebat? Quod eſt verbum ſine tempore, per quod facta ſunt tempora, verbũ quod labia nullius aperuit cœptum, vel clauſit finitum, verbũ quod initium non habet ex ore loquentiũ, & aperuit ora mutorum, verbum quod linguis gentiũ diſertis non fit, & linguas infantium diſertas facit? Quænam eſt illa generatio cui pater moriendo non cedit, quia nõ eum viuendo præcedit aliena ab omnibus locorũ temporũmque interuallis, ab omni diſtentione ſpatiorum, quã vel in diebus vel in corporibus ſentire cõſueuimus? Leuemus ad eum quantũ ipſo adiuuante poſſumus animam noſtrã, ſi quomodo capere valeamus & natum nõ præuenientem qui gignit, & gignendo non ſubſequentem qui gignitur, patrem & filiũ: nec pariter patres, nec pariter filios, & pariter æternos: non vtrunque generantem, nec vtrunque naſcentem, ſed alterũ ſine altero non viuentem, & patrem ſempiternũ genuiſſe, & filiũ ſempiternũ natum eſſe. Cogitemus ſi valemus, ſi non valemus, credamus. Non eſt quod hic dicere volumus, ſed tamen nõ longè poſitum eſt ab vno quoque noſtrũ. In illo enim viuimus, mouemur & ſumus. Tranſcendamus carnem noſtrã in qua parentes antè filios viuunt, quia vt filios poſſent generare creuerunt, & filiis creſcentibus iam ſeneſcunt. Nondum natis filiis parentes vixerunt, quia & parẽtibus mortuis filij victuri ſunt. Tranſcẽdamus & animas noſtras, pariunt & ipſæ aliquid cogitando quod ſecũ habent ſciendo, ſed poſſunt amittere obliuiſcendo, quia & non habebãt antea naſcendo. Cuncta corporalia & tẽporalia & mutabilia tranſcẽdamus, vt videamus ſuper omnia, per quem facta ſunt omnia. Aſcenſus

Ioan. 1.

Sap. 10.

Act. 17.

noster in corde est,quia & illud quò ascẽdimus prope est. Longe autem ab illo sumus,inquantum dissimiles sumus. Ascendit ergo ad eum sua similitudo quam in nobis fecit & refecit, quia nondum perfecte palpitat infirmus aspectus, & ineffabilem cãdorem lucis æternæ non potest intueri. Cuius ergo fulgorem mentis acies nõdum capit generationẽ eius quis enarrabit? Sed verbum caro factum est,& habitauit in nobis. Hanc ergo generationem cuius hodiernum celebramus diem,hanc in qua dignatus est venire per Israël, & fieri Emmanuel nobiscum Deus in carnis infirmitate, non nobiscũ in cordis iniquitate accedens ad nos per id quod assumpsit ex nostro, & liberans nos per id quod mansit in suo. Visitauit quippe dominus seruos suos per mortalem infirmitatem, Hanc ergo generationem cuius vtcũq; capax est humana fragilitas,non illam quæ sine tẽpore manet, sine matre super omnia, sed istam quæ in tempore facta est sine patre inter omnia. Hunc virginis filium & virginum sponsum, de incorrupta matre nascẽtem,& incorruptibili veritate fœtantem laudemus, amemus, adoremus, vt in eius misericordia de astutia diaboli fisi triumphemus. Veniamus ad eum credẽdo, proficiamus gratias agendo, agnoscamus perseuerando. Veniamus ad illum, & inter nos concordemus. Quare de eius natiuitate litigamus? An vt medico vocãte nõ audiamus? O infelix infirmitas,venit ad ægrotum medicus, & litibus vacat ægrotus. Celebremus ergo natalem non humanæ deuotionis, sed diuinæ dignationis, nõ infirmitatis,sed æternitatis,non formationis, sed reformationis domini nostri Iesu Christi, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Esaia 53. *Ioan. 1.*

In eodem festo, Sermo X.

Sermo XIIII.

FRatres dilectissimi,hodie dies illuxit,in quo Christus ex virgine carnẽ suscepit. Humilitatis induere voluit formã, vt à peccatis liberaret animas nostras. Transgressio illius primi hominis totum deceperat mundum,vt nullum esset salutis remedium,nisi Christus adueniret è cælo. Gaudebat teterrimus draco, quia venenum præparauerat homini nouo. Sed ad hoc descẽdit Christus in vterum virginis,vt exinde humana susciperet membra quę traderet cruci,& mortẽ induceret antiquo draconi. Vsus enim fuerat diabolus consilio malo, vt per serpentẽ mulieri loquẽretur,& diabolus nõ agnosceretur. Sed hic qui de cælo descendit ad

dit ad nihilum redegit illum, vt Deus Dei filius humanũ suſciperet corpus, tendens ei laqueum mortis, vt per viſionem videlicet carnis quaſi ad hominem ſolum tentator accederet, & Deum penitus ignoraret. Videbat carnẽ, ſed ignorabat domini maieſtatem; cernebat infirmitatẽ, & non videbat deitatem. Remanſit confuſus diabolus, dum in homine apparuit dominus. Sic à Deo patre Deus deſcendit, vnde nunquã diſceſsit, In terris erat & cælos nõ deſerebat, ſicut ipſe dominus ait, Nemo aſcendit in cælum niſi qui de cælo deſcẽdit, filius hominis qui eſt in cælo. In terris vt homo loquebatur hominibus, & in cælo eſſe fatebatur vt Deus. Et deitas nõ minoratur cùm infirmitas aſſumitur, & illud quod non erat accepit, & Deus manſit quod ab initio fuit. Quod enim homo fuit nobis profuit, ſibi nihil minuit. Exinaniuit plenitudinẽ deitatis, formã ſuſcepit humilitatis, & patri manens æqualis. Talis eligitur virgo de toto ſcilicet mundo, quæ tantum haberet meritũ vt Dei filium in ſemetipſam ſuſciperet, & poſt partũ omni modo virgo permaneret. Aue, inquit, Maria gratia plena, dominus tecũ, benedicta tu inter mulieres: Quia ecce cõcipies & paries filium, & vocabis nomen eius Ieſum. Ipſe enim ſaluum faciet populum ſuum à peccatis eorum: Virginitatis iura ſeruabis, filiũ habebis, & nomen virginis non amittes. Tanta eſt enim diuina illa potentia, vt & matrem reddat fœcundam, & virginitatem ſeruet illæſam. Ideo benedicta inter mulieres, quia ex ſpiritu ſancto concipies, vbi non eſt carnalis maritus, ſed diuina dinoſcitur virtus. Lactabis infantem proprium, creatori ſucci porrigis lactis, & cibis cæleſtibus ſatiaris. Pannis inuoluis puerum, qui tibi immortale condonauit indumentum. In præſepio ponis infantilia membra, qui celeſtem tibi præparauit menſam. Omnia quæ nutricæ cauſa debentur circa puerũ celebremus, vt quod ipſe promiſit ſanctis ſuis, & tu ipſa libentius conſequaris. Quid multa? Exulta virgo de tanto promiſſo, nuntius diſceſsit angelicus, & ventris hoſpitium ingreditur Deus, qui viuit & regnat in ſecula ſeculorum. Amen.

Ioan. 3. *Philip. 2.* *Luca 1.*

In eodem feſto, Sermo XI.

Ser. xv.

Natiuitas domini noſtri Ieſu Chriſti, totum mundum noua aduentus ſui hodie luce perfudit. Hodie de cælo Deus deſcendit ad hominẽ, vt in cælis homini præpararet aſcenſum. Hodie accepimus natum Dei virginis filium omnium credentium ſaluatorem.

Gen. 3. Deus de patre, homo de matre, Deus occultus, homo manifestus. Et quoniam diabolus per serpẽtem Euæ locutus, per Euæ aures mundo intulit mortẽ, Deus per angelũ ad Mariam protulit verbum, & cunctis seculis vitam effudit. Angelus sermonem eiecit, & Christũ virgo concepit. O coniunctio sine sordibus facta, vbi maritus sermo est, & vxor auricula. Hoc splẽdore cõcipitur Dei filius, hac mundicia generatur. Nulla fieri potuit grauedo cõcipiẽti, nulla tristitia parturiẽti. Qui enim venerat triste lætificare seculum, ventris non contristauit hospitium. De cælis medicus transiens per virginẽ, post transitum suum illæsam fecit virginẽ permanere. Qui enim dirupta corporum membra in aliis poterat integrare tãgendo, quãto magis in sua matre quod inuenit integrũ non potuit violare nascẽdo? Creuit enim eius partu integritas corporis potius quàm decreuit, & virginitas ampliata est potius quàm fugata. In angusti corporis membro sustinuit, quicquid sustinent cæli. Plena sunt viscera, & nullum nouit virginis consciẽtia. Cùm esset grauida, salubri leuitate plaudebat. Lumẽ enim quod intra se habebat, pondus habere non poterat. Facta est Maria fenestra cæli, quia per ipsam Deus verum fudit seculis lumen. Facta est Maria scala cælestis, quia per ipsam Deus descẽdit ad terras, vt per ipsam homines ascẽdere mereãtur ad cælos. Ipsis enim licebit ascẽdere illuc, qui Deum crediderint ad terras per virginem Mariam descẽdisse. Facta est Maria restauratio fœminarum, quia per ipsam à ruina primæ maledictionis probantur esse subtractæ. Tria denique mala Euæ, à tribus bonis Mariæ probãtur exclusa. Nam Euę dictũ est, In doloribus & in tristitia paries, & ad virũ cõuersio tua, & ipse dominabitur tui. Tribus ergo his malis se subiugãt fœminæ quę Mariã nõ sequuntur dolori, tristitiæ, seruituti. Maria autẽ ecõtrario quàm præclarissimis tribus bonis sublimeẽ auscultat, salutationis angelicæ, benedictionis diuinæ, & plenitudinis gratiæ. Sic enim eã legitur salutasse, Aue Maria gratia plena, benedicta tu inter mulieres. Cùm dixisset, Aue, salutationẽ illi cælestẽ exhibuit. Cùm dixit, Gratia plena, ostendit ex integro irã exclusam primæ sententiæ, & plenã benedictionis gratiam restitutã. Cùm dixit, Benedicta tu inter mulieres, virginitatis eius benedictũ fructum expressit, vt ex eo benedicta dicatur inter mulieres, quæcunq; perseuerauerit virgo. Maledicta enim Eua fuerat, quam nunc credimus per Mariam ad benedictionẽ gloriæ remeasse.

Luca 1.

Euæ tria mala, à tribus Mariæ bonis exclusa.

Genes. 3.

Luca 1.

measse. Venite virgines ad virginẽ & lætamini. Ponite maledictionem præuaricationis, & benedictionẽ restaurationis assumite. Proiicite dolores quos Eua per serpentem accepit, & quos per angelũ Maria suscepit honores assumite. Pellite tristitiam concipiẽtis, gemitus parturiẽtis abiicite, vt solus vobis iste virginis filius dominetur. Venite virgines ad virginẽ, venite concipientes ad concipientẽ, venite parientes ad parientẽ, venite matres ad matrem, venite lactantes ad lactantẽ, venite iuuenculæ ad iuuẽculam. Ideo omnes istos cursus naturæ virgo Maria in domino nostro Iesu Christo suscepit, vt omnibus ad se confugientibus fœminis subueniret: Et sic restauraret omne genus fœminarum ad se veniẽtium noua Eua seruando virginitatem, sicut omne genus virorum Adam nouus recuperat dominus Iesus Christus, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat Deus, per omnia secula seculorum, Amen.

In eodem festo, Sermo XII.

Ser. xvr.

HOdie veritas de terra orta est, Christus de carne natus est. Gaudete solẽniter, & sempiternum diem hodierno quoq; admoniti cogitate, æterna dona spe firmissima concupiscite, filij Dei esse accepta potestate præsumite. Propter nos temporalis effectus est temporum effector, propter nos in carne apparuit mundi cõditor, propter nos creatus est creator. Quid adhuc mortales mortalibus rebus oblectamini, & fugitiuã vitam, si fieri posset, tenere conamini? Spes lõge clarior effulsit in terris, vt terrenis vita promitteretur in cælis. Hoc vt crederetur, res incredibilior prærogata est. Deos facturus qui homines erant, homo factus est qui Deus erat, nec amittẽs quod erat, fieri voluit ipse quod fecerat. Ipse fecit quod esset, quia hominẽ Deo addidit, non Deũ in homine perdidit. Miramur virginis partũ, & nouũ ipsum nascendi modum incredulis persuadere conamur, quòd in vtero non seminato germen prolis exortũ est, & à cõplexu carnis viscera immunia filiũ hominis protulerunt, cuius patrem hominem non tulerunt: quòd virginitatis integritas & in conceptu clausa, & in partu incorrupta permansit. Sed plus est miranda misericordia, quòd ille qui sic nasci potuit, nasci voluit. Erat enim iam vnicus patri, qui vnice natus est matri: & ipse factus est in matre, qui sibi fecerat matrem, sempiternus cum patre, hodiernus ex matre. Post matrẽ de matre factus est, ante omnia de patre non factus est, sine quo pater nunquã fuit, sine quo

mater nunquam fuisset. Exultate virgines Christi, consors vestra est mater Christi. Christum pârere non potuistis, sed propter Christum pârere noluistis: Qui non ex vobis natus est, vobis natus est. Veruntamen si verbi eius memineritis, sicut meminisse debetis, estis & iam matres eius, quia volũtatem faci-

Mat. 12. tis patris eius. Ipse enim dixit, Quicunq; facit voluntatem patris mei, ipse mihi frater & soror & mater est, Exultate viduæ Christi, qui fœcundã fecit virginitatẽ, illi vouistis continẽtiæ castitatem. Exulta etiam castitas nuptialis, omnes fideliter viuentes cum cõiugibus vestris, quod amisistis in corpore, in corde seruate. Vbi iam non potest esse à cõcubitu caro integra, sit in fide virgo conscientia, secundum quam virgo est omnis Ec-

Lucæ 1. *& 2.* clesia. In Maria Christũ pia virginitas peperit, in Anna Christum viduitas paruum grandæua cognouit, in Elizabet Christo coniugalis castitas, & anilis fœcunditas militauit. Omnes gradus fidelium membrorum capiti contulerunt, quod ipsius gratiæ conferre potuerũt. Proinde quia veritas & pax & iustitia Christus est, hunc fide cõcipite, operibus edite, vt quod egit vterus Mariæ in carne Christi, âgat cor vestrum in lege Christi. Quo modo autem non ad partũ virginis pertinetis, quãdo Christi mẽbra estis? Caput vestrum peperit Maria, vos ecclesia. Nam ipsa quoq; & mater & virgo est, mater visceribus charitatis, virgo integritate fidei. Pietatis populos parit, sed eius mẽbra sunt cuius ipsa est corpus & cõiunx, etiã in hoc similitudinem gerẽs illius virginis, quia & in multis mater est vnitatis. Omnes itaq; vnanimes, castis mentibus & affectibus sanctis, diem natalis domini celebremus, quo die sicut istum ser-

Psal. 84. monem orsi sumus, Veritas de terra orta est. Iam enim & quod in eodem Psalmo sequitur factum est, Nam cùm ille de terra ortus est, hoc est de carne natus est, qui de cælo venit & super omnes est, proculdubio cùm ascendit ad patrem, etiam iustitia de cælo prospexit. Hanc enim iustitiam verbis suis ipse cõmendat, in promittendo spiritum sanctũ, ipse, inquit, arguet mun-

Ioan. 16. dum de peccato, & de iustitia, & de iudicio. De peccato quidẽ, quia non crediderunt in me. De iustitia vero, quia ad patrem

Psal. 84. vado, & iam non videbitis me. Hæc est iustitia quæ de cælo

Psal. 18. prospexit. A summo enim cælo egressio eius, & occursus eius vsq; ad summum eius. Ne quisquam contemneret veritatem, quia de terra orta est, cùm sicut sponsus processit de thalamo suo, id est, de vtero virginali, vbi verbum Dei creaturæ huma-

næ quodam ineffabili coniugio copulatum est. Ne hoc ergo quisquam contemneret, & quāuis mirabiliter natum, & dictis factisq; mirabilem, tamen propter similitudinem carnis peccati nihil amplius Christum quàm hominē crederet, cùm dictum esset, Tanquam sponsus procedēs de thalamo suo, exultauit vt gigas ad currendam viā: continuo subiunctum est, A summo cælo egresio eius. Quod ergo audis, Veritas de terra orta est, dignatio est, nō cōditio: misericordia est, non miseria. Veritas vt de terra oriretur de cælo descendit, sponsus vt de thalamo pcederet, à summo cælo egresio eius. Inde est quòd hodie natus est, quo die minor dies nullus in terris, à quo tamen incrementa dies sumunt. Qui ergo inclinatus est & nos erexit, minimum elegit diem, sed vnde lux crescit: ipso suo tali aduentu, nos etiam tacitus tanquā sonitu magni clamoris exhortās, vt qui pauper propter nos factus est, in illo diuites esse discamus, Qui propter nos formā serui accepit, in illo libertatem accipiamus, Qui propter nos de terra ortus est, in illo cælum possideamus: Per dominum nostrum Iesum Christum qui viuit & regnat per omnia secula seculorum, Amen.

Rom. 8.

Psal. 18.

1. Cor. 8.

Philip. 2.

In eodem festo, Sermo XIII.

Natiuitatem domini nostri Iesu Christi, secūdū carnem, ita Euangelista apertissimè demonstrans ait, vt ostenderet eum ex spiritu sancto & Maria virgine natum propter hæreticorum astutiam, qui negant Deum hominē suscepisse. Sed ideo dominus noster virgineum sibi requisiuit hospitiū habitandi, vt nobi ostenderet in casto corpore Deū portare debere. Ad hoc enim Deus hominem suscepit in se, vt & nos Deum suscipiamus in nobis, sicut ipse dicit, Manete in me, & ego in vobis. O sacrum & cæleste mysteriū in natiuitate domini. Cōcepit virgo antequā sponsum haberet, parit antequam nubat, & quod ad laudē pertinet nominis domini, & mater & virgo cœpit esse post partū. Virgo enim concepit, virgo peperit, virgo post partū illibata permāsit. Quę cùm portaret timuit, cùm pareret adorauit, quem cùm peperisset, minor erat mater quàm filius. Grande nobis mysteriū, diuina maiestas in Adæ figura præmisit. Sicut enim Deus noster cùm primum Adam facere vellet, non ex coniunctione viri aut mulieris hominē vt esset effecit, sed accipiens terrā, inde hominē diuina quadam arte formauit: ita sanè viri coniunctione Deum in virginali aluo incorporari dispensauit

Ser. XVII

Luca 1. & 2.

Deus quare suscepit hominem?

Ioan. 15.

sauit. Ergo si tunc licuit hominem sine homine nasci, cur non licuit hominem sine homine per Mariã virginem procreari? Quoniã sicut Adam ex terra virgine figuratus est, ita & Christus ex virgine natus agnoscitur. Ibi tunc flatus Dei de terra viuum hominem surgere fecit ad vitam: hic mũdum spiritus sanctus de Maria virgine Christum hominẽ figurauit, in quo Deus ad reparationẽ hominis habitaret. Adam enim ibi tunc nascitur, hic renouatur & resuscitatur in Christo. Fuit similis reparatio, quomodo fuit & hominis creatio. Deniq; sicut tunc in aluo terræ Saluator Adæ membra composuit, sic etiã nunc in virginis aluo Christus sua membra composuit. O grandis patientia Saluatoris, expectat nasci sua membra qui fecit. Sed ideo ille voluit nasci, vt nos iterum viueremus. Deus latebat in homine, humiliata est virtus vt pietas augeretur, & quod ad laudem nominis eius pertinet, visa est potestas minus velle quàm possit. Humiliauit se vt homo, nec horruit Deus hominem induere, quem ad suã patrisque imaginẽ figurauit, vnde libẽs Dei filius voluit hoc esse quod fecit. Nam ideo Deus noster filiũ suũ misit ad hominẽ liberandũ, vt cui dixerat, Faciamus hominẽ, ipse etiã liberator esset qui fuerat & creator. Sed quare Deus noster nascendo per virginẽ, nos sic voluit reformare ad vitam? Vt quia per mulierem in hunc mundũ mors intrauit, salus per virginẽ redderetur. Deniq; & quando Christus tertia die ab inferis resurrexit, primum mulieres per angelum adorantes occurrunt, quibus ideo iubetur resurrectionem Apostolis nũtiare, vt homini ostenderetur. Ecce per quã cecidistis in mortẽ, per ipsam vobis resurrectio mortuorum nuntiatur. Mulier enim quia prior gustauerat, prior etiã resurrectionem vidisse mõstratur, vt ne perpetui reatus apud viros opprobrium sustineret, quia quæ culpam nobis transfuderat, transfudit & gratiam. Denique dominus noster ideo per casta virginis membra venit ad terras, vt ostenderet Deum castitatis esse autorem. Ergo sicuti Deus noster nos suscepit in se, ita & Deũ nos suscipiamus in nobis. Portemus ergo & nos Deum in casto corpore, quem virginis casta membra portauerunt. Christus enim magister est castitatis, & ideo qui castitatẽ non habet, portare Christũ non potest. Sed & nos fratres charissimi qui Deo credimus, vt semper Christũ in corde nostro portare possimus, castos ac puros nos exhibeamus ab omni peccato, vt Christus habitare possit in nobis. Qui enim Christũ nõ

Gen. 1. *Mat. 28.*

habet

habet in se, Christianus non potest dici. Nec enim ita se extollere debet vnusquisque, vt Christianum se nomine dicat tantum, & factis inimicum ostendat. Quomodo est Christianus, qui contra Christi pręcepta venire contendit? Sed vos qui Deo seruitis & eius præcepta custoditis, potens est vobis concedere vitam æternam qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

In eodem festo, Sermo XIIII.

Castissimum Mariæ virginis vterum, sponsi virginis clausum vētris cubiculū, filij virginis signaculum, meritò plenissimè collaudarē, si messem meterem quam non seminarem. Deniq; sic Apostolus dicit, Quæcunq; seminauerit homo, hæc & metet. Verum est, omnino verum est, hæc omnem hominē metere quæ seminauit, sicut ipse filius virginis in quadam lectione Euangelij ait, Meto, inquit, vbi non seminaui, & colligo vbi nō sparsi. Dicat solus hodie natus ex virgine filius Mariæ, Meto vbi nō seminaui, & colligo vbi nō sparsi. Dicat & Maria, Et ego te filium generaui, & virginitatē meā nō violaui. Regnū teneo virginitatis, & regē genui castitatis. Ingredientē & egredientē habui in palatio ventris filiū imperatoris, & de manibus meis non amisi clauem regni pudoris. Porta facta sum cæli, ianua facta sum filio Dei. Illa porta facta clausa, quam in visione diuina Ezechiel vidit Propheta, de qua in me dicit prophetizans, Vidi portam in domo domini clausam, & dixit ad me Angelus, Porta hæc quam vides nō aperitur, & homo nō trāsit per eam, & clausa erit in æternū. Sed mirabilior Prophetiæ adimpletio. Quid est porta in domo domini clausa, nisi ꝙ Maria semper erit intacta? Et quid est homo nō transit per eam, nisi quia Ioseph non cognouit eam? Et quid est quod dominus solus intrat & egredietur per eam, nisi quia spiritus sanctus imprægnauit eam? Et quid est clausa erit in æternū, nisi quia Maria virgo ante partū, virgo in partu virgo post partū? Dicat ergo Maria, Porta facta sum cęli, ianua facta sum filio Dei. Illi facta sum ianua clausa, qui post suam resurrectionem ingressus est per ostia clausa: qui ingressus est paruus ad suos crucifixores, ad discipulos autem suos clauso cœnaculo ostij ingressus est claustra. Qui natus de vētre meo, me matrē dimisit intactam: Adimpleuit vētrē meū diuinitate, & vterū meū nō euacuauit castitate. Exiuit de ventre meo giganteo cursu magnificus, &

Sermo XVIII.

Galat. 6.

Mat. 25.

Ezec. 44

Porta Ezechielis mystica.

Ioan. 20.

vent

venter meus non est pudore vacuatus, nec in conceptione inuenta sum sine pudore, nec in parturitione inuenta sum cũ dolore. O mira & laudabilis inter fœminas, in qua ab angelo salutatur virginitas, sola impraegnata nec vitiata: exonerata, nec vacuata, quia sic est ab angelo salutata, Aue Maria gratia plena, dominus tecum. Felix vmbilicus castitatis, quẽ amplexus non tetigit maritalis. Considero conceptũ tuum beata virgo, & expauesco. Intueor partum, & cõtremisco: adoro filium tuũ, & reuiuisco. Enarra obsecro mihi, quomodo meruisti dici mater domini, & sponsa filio Dei? Quod rogo indica mihi, sed tamen colloquenti tecum ignosce mihi. Ignosce, inquam, mihi quòd audeam seruus, vtinam vel bonus, & non etiam inutilis & malus seruus. & ideo malus seruus, quia non tecum cum tremore loquor vt seruus: ignosce ergo mihi quòd audeã cum sponsa domini mei fabulari, & tamen indica mihi quomodo poterit Dei filius per te generari. Audite fratres, audite Mariam nobiscum loquentem, carne absentẽ, spiritu præsentem, verecundia virginitatis vultum auertentem à collocutore, & indicantem quomodo impręgnata sit à creatore. Eram, inquit Maria in domo mea, puella Iudæa, ex semine Dauid regis generata: adulta facta sum, & desponsata sum coniugi, & placui alteri, nõ interueniente adulterio, sed intercedẽte spiritu sancto. Despõsata sum homini Iudæo, & placui homini Deo. Desponsauit me vir Iudęus, & amauit me Christus Deus. Ignorauit quidẽ spõsus meus Ioseph quod me amasset Deus meus, & putauit quod adulterio imprægnatus esset venter meus. Nam ignaro Ioseph spõso meo, venit ad me quidã magnus Christi Paranymphus, nõ Patriarcha primus, aut Propheta egregius, sed Gabriel ille Archangelus, facie rutilans, veste coruscans, ingressu mirabili, aspectu terribili, visitauit & perturbauit me, salutauit & grauidauit, dixitq; mihi, Aue gratia plena, dominus tecum. Dominus, inquit, tecum, sed plusquã mecum. In me autem licet sit dominus, memetipsum creauit dominus. per te autẽ genitus est dominus. Ita est dominus tecũ, vt sit in corde tuo, sit in vtero tuo, adimpleat mentẽ tuam, adimpleat carnem tuã, procedat formosus de vtero tuo, tãquã spõsus de thalamo suo: egrediatur rex de cubiculo suo, procedat princeps ex aula regali, ita vt virginitatem tuam nõ faciat violari. Dixitque ei, Quomodo fiet istud, vt ego grauescam pudico & immunissimo marito, quoniam virum penitus non cognosco? Despon-

Luc. I. / *Matt. I.* / *Luce I.*

sata sum homini iusto. si cum illo nõ cõuenero, vnde erit quod generabo? Sed si potest fieri vt concipiam intacta & generem clausa, indica modũ, & paratũ inuenies cor meum. Omnibus enim modis exopto me ego Deo meo vt habeã prolem, & non perdam pudorem. Refert angelus Gabriel modum cõceptionis, quod in verbo fieret Saluatoris. & ita ait ad eam, O inquit Maria virgo Dei, sponsa Dei, dilecta Dei, famula Dei, mater Dei, si hunc à me modum requiris, quomodo virgo concipias, virgo parias, & post partũ virgo permaneas, vel quomodo fiat in te qui fecit te, audi me, & ne perturberis. Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi. Ita enim te virtus altissimi obumbrabit vt nec æstũ patiaris libidinis, & mater sis creatoris. Nescit interea Ioseph Mariæ sponsus, quid cũ Maria ageret angelus, subitóq; Ioseph intuitu familiari & licentia maritali, aspicit Mariã coniugem suam, vidit eam gressibus grauari, intellexit Mariæ vterũ grauidari. Turbatur Ioseph homo iustus, quod Mariã nunquã de templo domini acceperat, & nondum cognouerat, & grauidã sentiebat, & quam nõ meruerat in coniugij honorẽ, iam haberet in confusionem. secúmq; diu æstuans disputat dicens, Vnde hoc contigit quod euenit? Non cognoui, non noui, non tetigi, non violaui, non grauidaui, heu heu quid contigit, quid putas euenit, per quem Maria sic cecidit, quem sibi plusquam me adulãtem inuenit? Ego enim cùm licentiã haberẽ maritalẽ, ante torum nuptiarum puellarem non vexaui pudorẽ. Timui, multúmq; pertimui, quod in illo Moysitico libro legis sententiale verbũ perscriptum cùm legeretur, audiui. Quòd quæcunque virgo paternam domum fœdauerit adulterio, morienda lapidibus subiacebit. Similiter & vir qui pudoris vestimentũ patri non detulerit, corámque testibus replicauerit, pudorísque signaculum non demonstrauerit, moriendus & ipse cum virgine erit. Vtrosque ergo libidinarios hac Moyses sentẽtia ferire voluit, simúlque adulteros perire mandauit. Sic nanque ait, Auferte opprobrium de domo Israël, & omnis qui audierit timebit, & non aget impié. Hanc Moysi sententiam præcauebam, ipsámque luxuriam in meo corpore refrænabam, maximè quia Dauid filiũ me esse sciebam, & regali me functũ sacerdotio prænoscebam. Sed quoniã nihil mirum est, nihil nouum, nihil occultum, nihil absconsum quod nõ reuelabitur, & occultũ quod non in publico veniat, In Dauid regis filia, recolo historiam.

Lib. 50. *Homi.* 44

Luca 1.

Deut. 22.

Mat. 10.

2. *Reg.* 11.

Dauid

2.Reg 1. Dauid rex Vriæ Cethei mulierem audacia extulit regali, nec eum timor terruit parentalis. Quid ergo faciam? quid agam? Anxior, gemo, doleo, curro, consiliũ quæro, nec penitus inuenio. Prodo adulteriũ, aut taceo propter opprobriũ? Si prodidero adulteriũ, quidem nõ consentio, sed nequum crudelitatis incurro, quia secundũ libri Moysi sententiá, lapidantem esse cognosco. Si tacuero malum cõsentio, & cũ adulteris portionem meam pono. Quoniam ergo tacere malũ est, adulteriũ prodere peius est, ne per me fiat homicidiũ, dimittam eam cõiugio. Cogitauit, inquit, sicut Euangelium dicit, occulte dimittere Mariá coniugem suá. Cogitauit quod esset rea de adulterio, cũ iam esset deterior in mente huius suspicionis mala cõceptio. Sed nõ timeat Maria Dauid illius magni regis filia, quoniam sicut in Dauid veniam cõtulit sermo propheticus, sic Mariam liberat angelus saluatoris. Veniat mater domini casta, in quá non fuit virilis appetitio, sed spiritus sanctus, quam non violauit Ioseph vir Iudæus, sed solus imprægnauit omnipotẽs Deus quæ non commixta est, nec Ioseph sponso, nec cognita alicui viro, sed soli omnipotẽti Deo. Inuoca virgo sancta Deũ tuum, Dauid patrem tuum, non illum Dauid adulterio fuscatum, & Vriæ Cethei homicidio diuulgatũ: sed illum dico Dauid forti manu præliatum, diu cum diabolo altercatum. Mittat de cælo angelum suum, & visitet in somnis sponsum tuum. Suspendat iudicium Moyses suum, ne Ioseph vindicet adulterium tuum. Parat itaq; Ioseph animum in tempore, quo Mariá possit occulte dimittere. Ecce iterum virginis ille paranymphus, non homo, sed Gabriel angelus ille conspicuus, cæli cursor æquissimus, medio noctis libramine, dicit ad Ioseph in visione, Ioseph fili Dauid, cur tantum tribularis, quid multũ cõtristaris, cur in somno cogitando desudas, quare vigilando tristis ambulas, cur de Maria malam tibi ingeris suspicionẽ, cum ipsa tibi generatura sit Saluatorem? Aufer zelotypiæ animum ex ea; Ipse enim est dominus qui imprægnauit eam. Ideo tristis est anima tua, quia quæcunq; legisti in Prophetia, nõ intellexisti in Maria. Hinc est omnis tristitia tua, quoniá sponsam tuam nondum cognoueris & grauidam senseris, nec aliud in ea nisi adulterium suspicaris. Ioseph fili Dauid, natus non solùm ex genere sacerdotali, verumetiá ex regali filius Prophetarum, socius Scribarum, Ille Deus qui scripsit mirabilia in lege sua, ipse fecit mirabilia in cõiuge tua. Quid autẽ sunt mirabilia.

Psal. 49.

Matt.1.

Mirabilia quæ.

nisi

nisi quæ hominibus sunt impossibilia? Mirabilia ergo Dei in lege nõ legisti, quod si etiam legisti, quare nõ intellexisti? Ipsa lex quam quotidie legis sine graphio scripta est in tabulis lapideis. Lege & intellige quod panem in eremo terra produxerit, cuius semen in terra arator nullus induxit. Virga etiam Aaron, annis siccata plurimis sine aqua reuixit, in templo floruit, nuces produxit, quas clausa sub tecto produxit. Ergo qui scripsit lapideas tabulas sine stylo ferreo, ipse grauidauit Mariam spiritu sancto: & qui produxit panes in eremo sine aratione, ipse imprægnauit virginẽ sine corruptione: & qui fecit virgã sine humore folia germinare, ipse fecit filiã Dauid sine semine generare. Postremo fili Dauid Ioseph filius Prophetarum, legisti Esaiam eximium prophetarũ quid dixerit, quemadmodum scripserit, Ecce virgo in vtero accipiet & pariet filium, & vocabunt nomen eius Emmanuel. Quod ergo legisti in libris tuis, aspice in Maria oculis tuis, vt digne dicas canticum Dauid patris tui, Sicut audiuimus, ita & vidimus in ciuitate domini virtutũ, in ciuitate Dei nostri. Aspice ergo Mariã coniugẽ tuã, semper de ea securus & in nullo sis solicitus, quia quod natum est in eius vtero, non vocabitur filius Iudæi, sed vocabitur filius Dei. Habe ergo Ioseph cũ Maria coniuge tua cõmunem virginitatem membrorũ, quia de virgineis membris virtus nascitur angelorũ. Sit Maria sponsa Christi in carne sua virginitate seruata, sis autem & tu pater Christi cura castitatis & honorificentia virginitatis, vt de virgineis membris genitricis, seculis Christianis nulla sit zelotypia. Magnũ meritum virginitatis fratres. Virginitas Mariæ angeli salutatione est imprægnata, & prægnans Mariæ virginitas de vtero in vtero est salutata, & generãs virginitas Mariæ ab angelis est hodie collaudata, & lactans virginitas Mariæ per stellã de cælo est indicata, & magorũ muneribus est honorata. Gaude itaq; Ioseph nimiúmq; cõgaude virginitati Mariæ, qui solus meruisti virginalẽ affectũ possidere coniugij, quia per meritũ virginitatis ita separatus es à concubitu vxoris, vt pater dicaris saluatoris, qui viuit & regnat in secula seculorũ. Amẽ.

Deut. 9. *Exod. 16.* *Num. 17.* *Esaie 7.* *Psal. 47.* *Luca 1.* *Matt. 2.*

In eodem festo, Sermo XV.

GAudeamus fratres, lætẽtur & exultẽt gentes. Istum diem nobis non sol iste visibilis, sed creator ipsius inuisibilis cõsecrauit, quãdo eum pro nobis visibilem factũ, à quo inuisibili & ipsa creata est visceri-

Ser. x IX.

bus fœcũdis & genitalibus integris virgo mater effudit. Concipiens virgo, pariens virgo, virgo grauida, virgo fœta, virgo perpetua. Quid miraris hæc homo? Deum sic nasci oportuit, quando esse dignatus est homo. Talem fecit illã qui est factus ex illa: Antequã fieret enim erat, & quia omnipotens erat, fieri potuit manens quod erat. Fecit sibi matrem cũ esset apud patrem, & cũ fieret ex matre mãsit in patre. Quomodo Deus esse desisteret cũ homo esse cœpit, qui genitrici suæ prę stitit ne desisteret virgo esse cũ peperit? Proinde cum verbũ caro factum est, non verbũ in carnẽ pereundo cessit, sed caro verbo ne ipsa periret accessit, vt quemadmodũ homo est anima & caro, sic esset Christus Deus & homo, idẽ Deus qui homo, & qui Deus idem homo, nõ cõfusione naturæ, sed vnitate personæ. Deniq; filius Dei generanti coæternus semper ex patre, idẽ filius hominis esse cœpit ex virgine: ac sic & filij diuinitati est addita humanitas, & tamen nõ est personarum facta quaternitas, sed permanet trinitas. Non ergo nobis subrepat quorũdam sententia minus attentorũ in regulam fidei, & in scripturarum oracula diuinarum. Dicũt enim. Qui filius est hominis, factus est filius Dei: qui vero filius est Dei, nõ est factus hominis. Hoc vt dicerent quod verũ est attenderunt, sed verum eloqui non valuerunt. Quid enim attenderunt, nisi quia humana natura potuit in melius commutari, in deterius diuina autem nõ potuit? Hoc verũ est, sed etiam sic, id est, nequaquam in deterius diuinitate mutata, verbũ tamen caro factũ est. Neq; enim ait Euangelista, caro verbũ facta est: sed ait, verbũ caro factũ est. Verbũ autem Deus, quia Deus erat verbum. Et quid caro nisi homo? Non enim sine anima in Christo hominis caro. Vnde ait. Tristis est anima mea vsque ad mortẽ. Si ergo verbũ Deus, & homo caro, quid est aliud verbũ factum est caro: nisi, quia Deus erat, factus est homo? Ac per hoc qui erat Dei filius, factus est hominis filius, assumptione inferioris: nõ versione potioris: accipiendo ipse quod nõ erat, non amittendo quod erat. Nam quomodo in regula fidei confiteremur, credere nos in filium Dei qui natus est ex virgine Maria, si non filius Dei, sed filius hominis natus est ex virgine Maria? Quis enim Christianus neget ex illa fœmina filiũ hominis natum, sed tamen Deum hominẽ factũ, & ita hominẽ Deum factũ? Deus enim erat verbũ, & verbũ caro factũ est. Confitendũ est igitur, eum qui filius Dei erat, vt de virgine Maria nasceretur assumpta

Ioan. 1.

Ioan. 1.

Matt. 26

Ioan. 1.

Ioan. 14.

forma serui filium hominis factũ, quod erat manentem, quod non erat assumentem. Esse incipientem quo minor est patre. & semper manẽtem in eo quo vnũ sunt ipse & pater. Nam si ille qui semper est Dei filius, non est ipse factus hominis filius, quo modo de illo dicit Apostolus. Qui cum in forma Dei esset, nõ rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinaniuit formã serui accipiẽs, in similitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo? Neque enim alius, sed ipse in forma Dei æqualis patri, qui est vtiq; vnigenitus Dei filius, semetipsum exinaniuit, in similitudinem hominum factus. Neque alius, sed idem ipse in forma Dei æqualis patri, humiliauit non aliũ, sed semetipsum, factus obediens vsq; ad mortem, mortem autẽ crucis. Quod totum nõ fecit Dei filius, nisi in ea forma quæ est hominis. Item si ille qui semper est Dei filius, non est ipse factus hominis filius, quomodo dicit Apostolus ad Romanos: Segregatus in Euangelium Dei, quod ante promiserat per prophetas suos in scripturis sanctis de filio suo, qui factus est ei ex semine Dauid secundũ carnẽ? Ecce filius Dei quod vtiq; semper erat, factus est ex semine Dauid secundum carnẽ quod nõ erat. Item si ille qui est Dei filius, non est ipse factus filius hominis, quomodo misit Deus filiũ suum factũ ex muliere? Quo nomine secundũ Hebræam linguam non virgineũ decus negatur, sed fœmineus sexus ostenditur. Quis enim à patre est missus, nisi vnigenitus Dei filius? Quomodo ergo ex muliere factus, nisi quia idẽ ipse qui erat apud patrẽ Dei filius, missus, factus est hominis filius? De patre natus sine tẽporis die, de matre natus hodie. Ita enim diẽ quem creauit in quo crearetur elegit, sicut factus est de matre quam fecit. Nã & ipse dies à quo deinceps incrementũ lucis accipit Deus, opus Christi significat, in quo interior homo noster renouatur de die in diẽ. Aeterno quippe creatori in tẽpore creato ille dies debuit esse natalis, cui creatura cõgrueret temporalis, cui honor & imperiũ per infinita secula seculorũ, Amẽ.

Ioan. 10. *Philip. 2.* *Rom. 1.* *Galat. 4.*

In eodem festo, *Sermo* XVI.

HOdiernus dies ad habẽdam spem vitæ æternæ, magnum contulit gaudium generi humano. Primus enim homo quo cadente omnes cecidimus, cuius ruina est mortalitas nostra, nõ est natus sed factus, patre nullo, nulla matre, sed Deo operante. Hæc est hominis prima cõditio, Adam de terra. Secũda cõditio est hominis, quæ

Ser. xx. *Genes. 3.* *Genes. 2.*

Natiuitatis quatuor conditiones. creauit fœminā de latere viri. Tertia cōditio est hominis, quā natus est homo ex viro & fœmina. Quarta conditio est Dei & hominis, qua natus est Christus sine viro de fœmina. In istis quatuor cōditionibus vna sola nobis vsitata est: cæteræ tres nō sunt in oculis carneis, sed in fide cordis. De terra factū hominē sine patre & matre nouimus, nunquā vidimus, lecta & audita credimus. Tertia illa vsitata est nobis ipsa quotidiana. De cōplexu maris & fœminæ quotidie nascūtur homines. Iam ergo erat vna sine viro & fœmina, iam erat tertia de viro & fœmina, quarta restabat sine viro de fœmina: sed ista quarta liberauit tres. Prima & secūda ruerunt, tertiā de ruina generauerūt, in quarta salutē inuenerunt. Exultent virgines, virgo peperit Christū. Nihil in ea quod vouerūt putent exterminatū, mansit virgo post partū. Exultent viduæ, infantem Christū vidua Anna cognouit: exultent coniugatæ, nasciturum dominū Iesum Christū Elizabeth maritata prophetauit. Nullus gradus prætermissus est, de quo nō haberet testimoniū salus omniū. Nunquid enim solæ virgines ad regnū cælorum perueniūt? Perueniunt & viduæ. Magni meriti fuit illa vidua sancta Anna, quæ à virginitate sua septem annis vixerat cū viro suo, quo defuncto vsq; ad senilem ætatē peruenerat, & senectute sancta expectabat infantiā saluatoris, vt paruum videret annosa, paruum agnosceret anicula, intrantem in mundū saluatorem videret itura. Et in masculino sexu tria ipsa genera cōmendata sunt. Ipse Christus puer natus est, exultēt pueri, continentiā vouentes puero. Ipse verò integritatem pueritiæ cōsecrauit, qui suæ matri fœcunditatē attulit, virginitatem non abstulit. Simeon ille senex diu vixerat, cuius ætas comparatur Annæ, & audierat responsum quòd nō esset visurus mortē, nisi prius videret Christū domini. Intelligite fratres, quantum desideriū habebant antiqui sancti videndi Christū. Sciebant illum esse venturum, & omnes qui piè viuebant dicebant, O si hic me inueniat illa natiuitas, ô si quod credo in scripturis, videam oculis meis. Et vt noueritis quantum desideriū habebant sancti qui nouerant per scripturas virginem parituā, sicut audistis cum Esaias legeretur, Ecce virgo accipiet in vtero, & pariet filium, & vocabitis nomē eius Emmanuel. Emmanuel quid sit Euangeliū nobis aperuit dicens, quod interpretatur nobiscū Deus. Non tibi ergo vile sit quæcunq; infidelis anima, nō tibi videatur impossibile vt virgo pareret, virgo pariens permaneret,

Luca 2. *Ibidem.* *Luca 1.* *In masculino sexu tria genera commendata sunt.* *Luca 2.* *Esaia 7.* *Matt. 1.*

Intel

Intellige natum deum & non mireris virginis partum. Vt ergo noueritis antiquos sanctos & iustos optasse videre quod concessum est huic seni Simeoni: dominus noster ipse Iesus Christus ad discipulos suos loquens ait, Multi iusti & prophetæ voluerunt videre quæ vos videtis & nõ viderunt, & audire quę auditis, & nõ audierunt. Multũ senex iste fuit ad audiendũ serus, sed ad videndũ maturus. Non expectauit vt Christũ audiret loquẽtem, quoniã agnouit infantẽ. Et hoc illi cõcessum erat iam decrepito, quasi desiderãti & suspirãti & dicẽti quotidie in orationibus suis, Quãdo veniet? Quãdo nascetur? Quãdo videbo? Putas durabo? Putas hic me inueniet? Putas isti oculi videbunt per quem cordis oculi reuelabuntur? Dicebat ista in orationibus suis, & pro desiderio suo accepit responsum, quòd nõ gustaret mortem nisi prius videret Christũ domini. Gestabat eum Maria mater eius infantem, vidit ille & agnouit. Vbi nouerat quod agnouit? An intus est reuelatus, qui foris est natus? Vidit, & agnouit. Agnouit Simeon infantem tacentem, & occiderũt Iudæi iuuenem mirabilia facientem. Cũ ergo cognouisset, accepit in vlnas suas, hoc est in brachia sua, amplexatus est eum. Portabat à quo portabatur. Ipse enim est Christus sapiẽtia Dei, attingens à fine vsque ad finem fortiter, & disponẽs omnia suauiter. Quãtus ibi erat & quàm magnus, quàm paruus factus erat. Paruus factus, paruos quærebat. Quid est paruos quærebat? Non superbos, sed humiles colligebat. In præsepi dignatus est poni, vt esset piorũ cibaria iumentorũ. Accepit eum Simeon in brachia sua & dixit. Nũc dimittis domine seruum tuum in pace. Dimittis in pace, quia video pacem. Quare ergo dimittis in pace? quia viderũt oculi mei salutare tuum. Salutare Dei, dominus Iesus Christus. Annuntiate diem, ex die salutare eius. Habetis ergo pueri puerum Iesum, sancti senes senem Simeonem. Si autem quæritis vt & coniugatus aliquis vir testimonium domino perhibeat, Zachariam considerate, Nemo ergo quærat aliud fratres mei charissimi, fideles, aut virgo, aut vidua, aut cõiugata, aut puer, aut continens, aut vxoratus, quicquid plus esse quis voluerit, non inuenit quemadmodũ ad Christũ pertineat. Non inuenimus testimoniũ perhibuisse Christo adulteros, fornicatores, immũdos. Et vt à talibus ei testimoniũ perhiberetur, ipse pręstitit ipse donauit. Nõ enim quisquã sanctus viribus suis. Exultemus ergo charissimi, ab hodierno die crescunt dies. Crede

Matt. 13

Sapien. 8

Luca 2.

Psal. 95.

in Christū & crescat in te Deus. Credidisti, inchoatus est Deus. Credidisti, natus est Christus in corde tuo. Sed nunquid Christus natus sic remansit? Creuit, ad iuuentutē peruenit, sed in senectutem nō declinauit. Crescat ergo & fides tua, robur inueniat, vetustatem nesciat. Sic pertinebis ad Christū filium Dei, in principio verbum apud Deum. Verbum Deum, sed verbum caro factum est, vt habitaret in nobis. Maiestas ibi latebat, vbi infirmitas apparebat. In manus suas. Simeon infirmitatem accepit, sed maiestatem intus agnouit. Nemo contemnat natum, si vult esse renatus. Ad illū pertinuit propter nos nasci, ad nos pertinet in illo renasci, qui venit in hunc mūdum peccatores saluos facere, Iesus Christus dominus noster, cui est honor & imperium in secula seculorum, Amen.

Ioan. 1. *1. Tim. 1.*

In eodem festo, Sermo XVII.

Ser. xxi. *Esaia 9.*

Hodie puer natus est nobis, hodie filius datus est nobis. Puer, inquam, licet teneritudine membrorum inualidus, sed inculpabili generatione præclarus. Hodierna enim natiuitas genitricē innocētiæ, puritas declarat autorem: hodie filius datus est nobis. Nunc nobis est datus, qui est ante secula natus. Datus in partu virginis, filius de substantia genitoris. Cùm igitur seruilem casam per ostium fidei speratus quondam dominator intraret, rubuit inuiolata virginitas. Nec pessulum pudoris infregit, & in sacris visceribus radius æternæ claritatis effulsit. Lætetur ergo omne mundi huius exiliū, exultet seculū paulò ante captiuū. Misit Deus filiū suum qui naturā terreat moriatur & vincat. Terruit nanq; Herodē natus, vicit diabolū innocēs crucifixus. Cela domine sub pelle carnis animū virtutis, habitū maiestatis paulisper occulta. Dege in vtero virginis, egredere & cōgredere ex tētorio sacrę virginis. Apta pro me muscipulā, vbi totam liberas creaturam. Sed tanti huius conceptus ac partus & caussam & miraculū pertractemus. Vt igitur viciorū sordibus obsoletus horribiliter squalesceret mūdus, ab origine iam in paradiso captiuus, fœmina causa fuit. Sic etenim scriptum est, A muliere initiū factū est peccati, & per illam omnes morimur. Et Apostolus Paulus, Vir, inquit, seductus non est, mulier autē seducta in præuaricatione facta est. Per hanc ergo mundus ærumnabili seruitute depressus, sub iugo diaboli anxia colla submiserat. A quo enim quis deuictus est, huic & seruus addictus est. Soluta igitur elementorū fœderata cōpage, diluuium homin

Matt. 2. *Ecclesi. 25.* *1. Tim. 2.* *2. Pet. 2.*

hominem deleuit, crimen delere non potuit. Isaac sterilis non virginis filius, crucis meruit signa portare. Apprehēdi meruit vinciri meruit, non tamē aliquid mūdo contulisset si potuisset occidi. Moyses aquis purificandū agmen solūmodo eripit Iudaicum, non totū liberat mūdum, exterminat Aegyptum non peccatum. Regem Pharaonē freto hiante subduxit, nō diabolum cum suis legionibus pernecauit. Dauid in iniquitatibus se fatur esse conceptū, nec ipse ergo mundi potuit auferre peccatum. Cum per plerasq; igitur temporū gyrantiū rotas mundiale curriculum volueretur, neq; quispiam mederetur, & ingrauescentibus culpis ruinæ præcipitis ictu & fremitu totius orbis membra puluescerēt & nemo succurreret, ad fœminam causa reuertitur, & origo per originē detruncatur. Origo peccati, per genitricē Christi. Prosapies impietatis, per prosapiem pietatis. Stirps mortis, per stirpem vitæ percutitur. Hactenus causam, nūc aptos obtutus miraculis reuelemus. Christū virgo peperit, mutatur natura, deletur & culpa. Pręcisum est illud Euæ infelicitatis elogium, In tristitia paries filios quia ista in lætitia dominū parturiuit. Illa enim luxit, ista reluxit. Illa lacrymas, ista gaudium in vētre portauit, quia illa peccatorem, ista edidit innocētem. Christus seminauit non luxus, Deus seuit nō maritus. Virgo genuit, quia virgo cōcepit. Inuiolata peperit, quia in cōceptu libido non fuit. Vtrobiq; miraculum, & sine corruptione grauida, & in partu virgo puerpera. Matrimonium in fide, partus in virgine. Gabriel ille horum sponsalium internūtius fuit. Quid dixerit, quid audierit referat, Aue inquit, gratia plena, dominus tecum. A salutatione incipit qui salutem in lingua portauit, Sileat nūc à fœminis, sileat tortuosi serpentis male suadibilis sibilus, ad matrem domini nostri angelus est locutus, Aue, inquit, gratia plena, dominus tecum. Gratia refertur pro culpa, plena dicitur nō vacua. Impleta est ergo gratia, & euacuata est culpa. Hoc modo & ipsa venerabilis virgo nostra in suo cantico plausit: Esurientes impleuit bonis, & diuites dimisit inanes. Aue, inquit, gratia plena, dominus tecum. Tecum in corde, tecum in ventre, tecū in auxilio. Gratulare virgo, Christus rex è cęlo suo, venit in vtero tuo. Ex sinu patris in vterum dignatur descēdere matris, sed nec regionem suam maiestas infinita deseruit, nec eum virginalis aula dum accepit inclusit. Fides à terra in cælum erecta est. Huic Christus insedit, & per ipsam in templum pudoris intrauit. Bene-

Gen. 22. *Exod. 14.* *Psal. 50.* *Lucæ 1.*

dicta tu in mulieribus, quæ vitam viris & mulieribus peperisti. Ede inculpabilis fœmina inuiolabilẽ virum, ac sic & fœminam saluabis & virũ. Eua mater generis nostri pœnã intulit mundo, genitrix domini nostri salutẽ & fœminæ gessit & viro. Auctrix peccati maledicta, auctrix meriti benedicta. Ita enim ad eam cælestis nũtius infit, Benedicta tu in mulieribus. Genere sexuali omnes appellãtur equidem communiter mulieres, sed sunt etiã incorrupta virginitate pudoris proprietate distantes, Illa occidendo obfuit, ista viuificãdo profuit. Percussit illa, at ista sanauit. Pro inobediẽtia enim obedientia cõmutatur, & fides pro perfidia recõpensatur. Plaudat iterum organis Maria, & inter veloces articulos tympana cõcrepent. Excludat cantus digitis, pariat Christum ludentibus Psalmis. Concinant lætantes chori, & alternantibus modis dulcisona carmina misceantur. Musicũ Maria inter iuuẽculas melos exerceat, quia dulce verbũ plectris sancti spiritus modulantibus parturiuit, in terra Iudęa, quæ ipsa tympanũ crudelitatis aptabat, & Christum in ligno tẽdebat. Postquã enim sceleris errabunda manus incõpositis numeris discrepauit, cõfestim barbarus ille fragor truculẽti stridoris infremuit, Crucifige, crucifige. Reciprocato igitur die quo criminosa Aegyptus feriretur, tympanum Mariæ nostræ pulsatum verbum edidit, & suæ linguæ pulsabulo puerpera nostra lętos sui oris cantus effudit. Audiamus igitur quemadmodũ tympanistria nostra cantauerit, Magnificat anima mea dominũ, & exultauit spiritus meus in Deo salutari meo. Quia respexit humilitatẽ ancillę suæ, ecce enim ex hoc beatã me dicent omnes generationes. Quia fecit mihi magna qui potẽs est. Causa igitur inualescentis errati miraculum noui partus efficit, & Euæ planctũ Mariæ cãtus exclusit. Deniq; post illius benedicibilis salutationis & præsagiũ & triumphũ, tacita secum virgo mentis altercatione cõfligit, qualis esset ista salutatio. Nuntius interim cælestis exequitur, Ne timeas Maria, inuenisti gratiã ante Deum. Ecce concipies filiũ & vocabis nomen eius Iesum. At illa dum sciscitatur modum, audit autorẽ sobolis Deum. Quo modo, inquit, fiet istud quoniam virum non cognosco? Spiritus, inquit, sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi. Ideo quod nascetur ex te sanctum, vocabitur filius Dei. Expendat nunc fides splendẽtis vteri pulchra tentoria, obumbret virtus, spiritus sibilet naturali calore depulso, tenuis virginẽ aura refoueat, &

fluente

Lucæ 23. *Exod. 15.* *Lucæ 1.* *Ibidem.*

fluente refrigerio ſpiramentis cæleſtibus vẽtiletur, aluus virginalis ſertis verecũdiæ coronetur. Flammeus ibi roſæ fulgor anhelet, albens lilium candicet, mollis viola rutilet, purpurei ſpargãtur flores, & vario nitore depictus Chriſti thalamus exornetur. Reſpõde iam virgo ſacra, Vitam quid tricas mundo? Aſſenſum tuum angelus præſtolatur, inde eſt quod nũtius iſte moratur. Iam audiſti, Spiritus ſanctus ſuperueniet in te, & virtus altiſsimi obumbrabit tibi, vt prolem gignas, & virginitatem non perdas. Ianua cæli quõdam per Adam clauſa iam ſonuit, per ipſam nuntius iſte proceſsit. Deus in porta eſt, angelũ quem moraris expectat. O beata Maria ſeculum omne captiuum tuum deprecatur aſſenſum, te Deo mũdus ſuæ fidei obſidem facit, per te parentũ ſuorum iniurias abſtergi deprecatur. Ipſe prior qui offenſus eſt miſit, clauſtrũ quod iniquitas noſtra cælo infixerat reſerauit. Eſt nobis aditus ſi aſſenſus tuus fuerit commodatus. Et nobis ſuccurris & tibi, quia nobis pœna ſuccuſsit, & tibi nuptias filio ſuo in tuo thalamo pater præparabit. Deus in ipſis ſponſalibus gaudiis relaxat quicquid eum offenderat mundus. O & tu angele tanti regis nuntie, & ſecreti diuini legate, qui ex palatio imperatoriæ maieſtatis indulgentiam reddis criminoſis, vitam mortuis, & pacẽ ſacram attuliſti captiuis, vrge virginẽ nõ de Dei munere diffidentẽ, ſed de muneris magnitudine cogitantẽ. Faue partibus ſeculi, cõſcius ſecretorum cæli, lætabuntur ſocij tui, ſi negotiũ iuueris mundi. Nos à veſtro conſortio impietatis mucro diuiſit, per vos de reditu noſtro tractatur. Inſpice ſqualẽtẽ noſtri carceris miſeriã, & loquere feſtinus ad Mariã. Vſquequo moraris ô virgo nuntium feſtinantẽ? intuere Deum in cæli me veſtibulo ſuſtinentem, reſponde verbũ, & ſuſcipe filium. Da fidẽ & ſenti virtutẽ. Pande ſinus roſeos virgo perpetua, fides tua modo aut aperit cælum aut claudit. Ecce, inquit, ancilla domini. Introëat rex in cubiculum ſuum, Fiat mihi ſecundũ verbum tuum. Nec mora reuertitur nuntius, & nuptialẽ thronum ingreditur Chriſtus. Accipit ſtolam carnis in thalamo virginis, intra theſaurũ maieſtatis ſacculum carnis ceſsit. Diuinitati ſpõſatur homo, præmium accipit caro. Procedit Chriſtus quaſi ſpõſus de thalamo ſuo, cum præſagio nuptiarũ exiit ad campum ſeculi, cucurrit ſicut gigas exultando per viã, peruenit vſq; ad crucis tropheũ, & ibi firmauit aſcẽdendo coniugium, vbi conſentiret alienantem in ſuppliciis creaturã, commercio pietatis ſe pro coniuge

Pſal. 18.

dedit ad pœnam. Tradidit quoq; carbũculatam sui sanguinis gemmam, & copulauit sibi perpetuo iure matronam. Aptaui, inquit, vos Apostolus vni viro virginẽ castam exhibere. Ecce nunc quæ fuerat fœta facta est ancilla, quia vidit vitam suam in ligno pendentem, & non credidit liberantem. Gaudeamus ergo fratres in commercio Dei & hominis, sponsi & sponsæ, Christi & Ecclesiæ, saluatoris & virginis, quæ dum desponsaretur fabro, cæli nupsit architecto. Veneremur Christũ in præsepi, qui quadrifarium mundum repleuit in fide. Adoremus pannos infantiæ, ex quibus facta sunt emplastra naturæ. Honorate pastores qui primi mysterium ab angelis didicerunt. Plaudamus cuncti cum cælestibus angelis officiisq; diuinis, & cæli & terræ pacem bonæ voluntatis hominibus nuntiemus. Date gloriam in excelsis Deo, redempti credite datam pacem esse captiuis. Estote homines bonæ voluntatis, vt mereamini præmium libertatis, ipso donante qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

2. Cor. 11. *Lucæ 2.*

In eodem festo, Sermo XVIII.

Sermo XXI.

VEneranda natiuitas Saluatoris, qui natus in carne est, humilitatis est instrumentum, pietatis mysterium, & æternæ spei remedium manifestum. Hac die est natus ex virgine matre, q ante secula æternus est genitus ex Deo patre. In illa natiuitate ex impassibili nascitur genitore, ex ista incorrupta natus ex virgine. Illá solus pater sciuit ipse qui genuit, hanc in se sola virgo & mater intemerata cognouit, quæ virum in cõcipiendo non pertulit. In patre impassibilitas, in matre incorruptibilitas. In patre perpetua diuinitas, in matre æterna virginitas. Sic enim ad eã dominus loquitur per Prophetã. Et despõsabo te mihi in æternum. Semper ergo virgo est quæ semper sponsa est, & quæ vocabulo sponsæ non caruit, in æternum virgo permansit. Et desponsabo te, inquit, mihi, in æternũ: quia quę sponsa æterna dicitur, æterna virgo probatur. Ex patre inuisibiliter, ex matre visibiliter. Et incomparabiliter ex patre, atq; incõparabiliter ex matre, quia incorruptibiliter in illa natiuitate patrẽ Deum habet sine homine matre, in ista matrẽ habet virginẽ, sed hominem non habet patrẽ. In illa coæternus & patris & coæternus autoris, in ista filius est virginis & autor est matris. Ipse enim formauit vterũ qui descendit in vterum, exiuit de vtero & non corrupit vterũ, vt qui Deum patrem habet in cælis, virginem

Oseæ 2.

ginem matrem haberet in terris. In illo sine tēpore genitus, in ista in fine temporū natus. In illo nascitur sine fine, in ista concipitur sine semine. In illa sine initio generationis, in ista sub cōditione legis & carnis In illo inuisibilis Deus, in ista visibilis homo per corpus, quia verbū caro factum est & habitauit in nobis. In illo impassibilis, in ista mortalis. In illo excelsissimus, in ista subiectus. Subiectus siquidem iniuriis passionis & mortis, mortis autem crucis. Sed per hæc omnia est gloriosus in cælis, qui victor in omnibus inuenitur in terris. Elegit sibi in qua nasceretur diem, qui fecit omnē diem, & nō sine gratia prælationis cæteris est diebus habendus hic dies, in quo Deus in hominem docetur fuisse promotus. Denique ex hodierno dies accepit incrementum, & augmenta sumit cursus sui, qui electus ad gloriā Dei noscitur. Cōceptus est enim æquinoctio verno, & natus est solstitio hiberno. Et qua die est cōceptus in vtero virginis, in ipsa resurrexit ab inferis cum gloria passionis. Et in cōceptu tamen & in natiuitate eius dies accepit incrementū, & nascente vera luce, lucis & diei augmentatur officiū Aduertite interea fratres, aduertite dominicū sacramentum. In natiuitate eius dies proficit, in passione deficit, quia à sexta hora tenebræ factæ sunt per totā terrā vsq; ad horā nonam. Et quod imminutū est in passione, ampliatū est in resurrectione. Ecce est illud, Dies diei eructat verbū, & nox nocti indicat scientiā. Dies natiuitatis diei passionis, & dies passionis diei resurrectionis. Nox natiuitatis nocti passionis, & nox passionis nocti resurrectionis annuntiat verbū. Illic natū, hîc passum. In illa angelorū gaudiū, in ista totius mundi luctū, sed tamen omniū in resurrectione triumphū, quia in vesperū abundauit fletus, & ad matutinū lætitia. Vesperū passionis, quando sequebatur eum multitudo populi, & mulieres lamentabātur & plangebāt. Matutinū resurrectionis, quo mulieres cū gaudio à monumento currebant, & discipuli cum gaudio ad monumentum festinabant. Elegit ergo hunc diem sibi ad natiuitatem, nobis ad felicitatem. Sibi ad obsequium, nobis ad gaudiū. Sic enim pastoribus angelus prædicauit, Ecce, inquit, annuntio vobis gaudium, quod erit vniuersæ terrę. Quare? Quia natus est vobis hodie Saluator, qui est Christus dominus, vt meritò à nobis hodie cantādū sit, Hic est dies quē fecit dominus, gaudeamus & lætemur in eo. Crescit ecce dies cū ortu nascētis, & lucratiuo ꝓuētu vel successibus momētorū, noctisq; immin

Ioan. 1.

Mat. 27.

Dies proficit in Christi natiuitate & in eius passione deficit.

Psal. 18.

Psal. 29.

Lucæ 23.

Ioan. 20.

Luca 2.

Psal. 117.

imminuto curriculo defectionem sentiũt opera tenebrarum. Die enim æterno nascente, augmentum debuit dies temporalis accipere. Non vt dies aliquid nascenti conferret, sed vt ex nascente dies prærogatiuam incrementi vel felicitatis acquireret, & fieret toti mũdo festiuus, in quo verus Deus homo natus est in carne perfectus. Omnis ergo huius natiuitatis schola, humilitatis est officina, patientiæ massa, virtutis agonia. Primũ quia voluit immensus & omnipotens Dei filius, cuius incapabilis potentia & incomprehẽsibilis magnitudo cælum simul ac mundum continet, ambit, amplectitur, excedit, tanta se angustia & subtilitate contrahere, vt intra vterum virginis clausus, & quod habebat in maiestate comprimeret, & quod erat in virtute celaret, tantáque se humilitate deponeret, vt filius hominis esse vellet, qui Dei filius nunquam esse cessaret. Sed hoc non nisi Deus posset. Intra magnitudinem enim suam se occultasse cùm potens sit, non humanæ infirmitatis, sed diuinæ virtutis est. Nemo enim hominum se potest abscondere aut celare quod nascitur, quia quámquam sit in omnibus natura mortalis, non potest tamen quisquam sibi derogare quod natus est. Deus autem noster in eo potentiam maiestatis aperuit, cùm se intra terminos humanæ infirmitatis abscondit, vt omnipotentẽ se in hoc maxime sacramento monstraret, quo potestati suæ subiiceret id quod per potestatem naturæ cælestis omni subiectione liberum permaneret. Natus enim Deus ex Deo patre homo esse voluit: sed id quod Deus antè natus est non amisit. Ita enim esse homo voluit, & ideo quod hominis fuit nõ in ea qua natus est conditione permãsit. Suscepit enim ex Maria virgine hominem verum quem per resurrectionis gloriã leuauit in cælum. Humilitas ergo Christi sublimitas est corporis nostri, quia cùm humiliatur dominus, exaltatus est homo, & ita exaltatus est seruus vt in domino simul fieret ipse quod dominus. Hoc beatissimus Paulus probat dicens, Qui transfigurauit corpus humilitatis nostræ conforme corpori gloriæ suæ, secundum operationẽ vt posset subiicere sibi omnia. Et iterum, Qui cùm in forma Dei constitutus esset, nõ rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens, in similitudine hominis constitutus, & habitu inuentus vt homo, humiliauit se vsq; ad mortem, mortẽ autem crucis. Propter quod & Deus illũ exaltauit, & donauit ei nomen quod est super omne nomen.

Philip. 3.

Philip. 2.

In eodem festo, Sermo XIX.

AVdite filij lucis adoptati in regno Dei fratres charissimi, audite & exultate iusti in domino, vt vos rectos possit decere laudatio. Audite quod iam nostis, recolite quod audistis, amate quod creditis, prędicate quod amatis, sicut anniuersariũ celebratis hunc diem, sic huic diei debitum expectate sermonẽ. Natus est Christus, Deus de patre, homo de matre. De patris immortalitate, de matris virginitate. De patre sine matre, de matre sine patre. De patre sine tempore, de matre sine semine. De patre principium vitæ, de matre finis mortis. De patre ordinans omnẽ diẽ, de matre cõsecrans istum diem. Præmisit enim hominẽ Ioannem qui tunc nasceretur cùm dies inciperet minui, & natus est ipse cùm dies incepit crescere: vt ex hoc præfiguraretur qđ ait idẽ Ioannes, Illum oportet crescere, me autem minui. Debet enim vita humana in se deficere, in Christo reficere, vt qui viuit, iam nõ sibi viuat, sed ei qui pro omnibus mortuus est & resurrexit: & dicat vnusquisque nostrum quod dicit Apostolus, Viuo autem iam nõ ego, viuit verò in me Christus. Illũ oportet crescere, me autem minui. Laudant eum condignè omnes angeli eius quorum cibus æternus est, incorruptibili eos sagina viuificans, quia verbũ Dei est, cuius vita viuunt, cuius æternitate semper viuunt, cuius bonitate semper beatè viuunt. Illi enim condignè laudant Deum apud Deũ, & dant gloriã in excelsis Deo. Nos autẽ plebs eius, & oues manuũ eius, pro modulo infirmitatis nostræ pacẽ per bonã volũtatẽ recõciliati mereamur. Ipsorũ enim angelorũ vera & hodierna vox est, quam nato nobis Saluatore exultando fuderunt, Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Laudãt ergo illi cõpetẽter, laudemus & nos obedienter. Sunt illi nũtij eius, sumus & nos pecora eius. Impleuit in cælo mẽsam ipsorũ, impleuit in terra præsepe nostrũ. Plenitudo mẽsæ ipsorũ est, quia in principio erat verbũ, & verbũ erat apud Deũ, & Deus erat verbũ. Plenitudo præsepis nostri est, quia verbũ caro factũ est, & habitauit in nobis. Vt enim panem angelorum manducaret homo, creator angelorũ factus est homo. Illi fruendo, nos petendo. Illi capiendo, nos quærendo. Illi intrãdo, nos pulsando. Quis enim hominũ omnes thesauros sapientiæ & sciẽtiæ nouerit in Christo occultos, atq; in paupertate carnis eius abscõditos? Quia propter nos pauper factus est cùm diues esset, vt illius

Sermo XXII. Psal. 32. Ioan. 3. 2. Cor. 5. Gala. 2. Luca 2. Ioan. 1. Coloss. 2. 2. Cor. 8.

illius paupertate ditaremur. Cùm enim mortalitatẽ assumeret, mortémque consumeret, in paupertate se ostendit, sed diuitias dilatas promisit, non ablatas amisit. Quàm multa multitudo dulcedinis eius, quam abscondit timentibus se, perfecit autem sperantibus in se? Ex parte enim scimus, donec veniat quod perfectum est, cui capiendo vt idonei præstaremur, ille æqualis patri in forma Dei, in forma serui factus similis nobis reformat nos ad similitudinẽ Dei, & factus filius hominis vnicus filius Dei, multos filios hominũ facit filios Dei, & nutritos seruos per visibilẽ formã serui perficit liberos ad videndam formã Dei. Filij enim Dei sumus, & nõdũ apparuit quod erimus. Et scimus quoniã cùm apparuerit similes ei erimus, quoniam videbimus eũ sicuti est. Nam qui sunt illi sapientiæ scientiæq; thesauri, quæ illæ diuitiæ diuinæ, nisi quæ sufficiunt nobis? Et quæ illa multitudo dulcedinis, nisi quæ satiat nos? Ostendet ergo nobis patrẽ, & sufficiet nobis. Et in quodã Psalmo quidã ex nobis vel in nobis vel pro nobis ait illi, Satiabor dum manifestabitur gloria tua. Ipse autẽ & pater vnũ sunt, & qui ipsum videt videt & patrẽ. Ergo dominus virtutũ, ipse est rex gloriæ. Conuertens nos, ostendet faciẽ suã & salui erimus & satiabimur & sufficiet nobis. Dicat itaque illi cor nostrum. Quæsiui vultum tuum, vultum tuũ domine requirã, ne auertas vultum tuum à me. Et respondeat ipse cordi nostro, Qui diligit me, mandata mea custodit. Et qui diligit me, diligetur à patre meo, & ego diligã eum, & ostendam meipsum illi. Videbant eum oculis vtiq; illi quibus hoc dicebat, & sonũ vocis eius auribus audiebant, & humano corde hominem cogitabant, sed quod oculus nõ vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, eundem ipsum se promittebat ostendere diligentibus se. Quod donec fiat, donec ostendat nobis quod sufficiat nobis, donec cũ fontẽ vitæ potemus & satiemur, interim dum ambulantes per fidem peregrinamur ab eo, dum esurimus & sitimus iustitiã, formæ Dei pulchritudinem ineffabili ardore desideremus, formæ serui natalẽ deuoto obsequio celebremus. Nondum contemplari possumus quod genitus est ante luciferum à patre, frequẽtemus quod nocturnis horis est natus ex virgine. Nondum capimus quod ante solẽ permanet nomen eius, agnoscamus in sole positũ tabernaculũ eius. Nondum cõtuemur vnicum permanentẽ in patre suo, recordemur sponsum procedentem de thalamo suo. Nondũ idonei sumus

conu

Psal. 30. 1. Cor. 13. 1. Ioan. 3. Coloss. 2. Psal. 30. Ioan. 14. Psal. 16. Ioan. 10. Ioan. 14. Psal. 23. Psal. 79. Psal. 26. Ioan. 14. 1. Cor. 2. 2. Cor. 5. Psal. 71. Psal. 18.

conuiuio patris nostri, agnoscamus præsepe domini nostri.

In eodem festo, Sermo XX.

Sermo XXIIII.

VT hodie à me possit fratres charissimi maiestas natiuitatis Dominicæ prædicari, per vos mihi à domino facultas est impetrāda, quatenus ipse verbum in ore suo cōstituat sacerdoti, nec nostri oris dedignetur officiū, qui nostræ carnis hodie dignatus est inire commercium. Non enim fratres ineffabile diuinæ generationis cōtendimus aperire mysteriū, sed nostræ salutis magnum & mirabile gestimus gaudiū nuntiare, sicut dixit angelus, Ecce annuntio vobis gaudium magnum quod erit omni populo. Nullum hodie fratres conceptus, nullum terreat partus. Vbi enim virginitas cōcepit, integritas parit, Dei est virtus cōscia, non voluptas. Audi angelum dicētem, Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi. Hodie fratres non inchoatur deitas, sed humanitas inchoatur; hodie natus est nō sibi Christus, sed mihi. Accedite ergo ad eum & illuminamini, & vultus vester non erubescet: quia hodie in sole posuit, sicut dixit Propheta, tabernaculū suum. Diuinū est fratres charissimi quod geritur nō humanū. Nunquā est nuda virginitas, quæ æterno pudoris sui honore decoratur. Ad domiciliū castitatis angelus mediator aduenit, vt regi aulā, Deo tēplum, & cælesti sponso thalamū procuraret. Nascenti enim domino non est ablata, sed consecrata virginitas, quæ ipsa sponsum genuit sui pudoris, ipsa custodi præbet fidele seruitium. Fœta sed virgo, virgo sed mater: sterilitate enim caruit, nō pudore. Astat sanctitas, synceritas pudicitia, castitas, integritas, fides, & omnes simul affuere virtutes, vt intrepida famula suo vtero portaret autorē, & cælestē paritura virtutē, sexus sui victrix dolorem gemitúmq; nesciret. Beata fœcunditas, quæ & honorē acquisiuit maternū, & castitatis præmiū nō amisit. Nō ergo dedignatur inhabitare quod est figurare dignatus, nec indignatur in se carnē cōtingere quam cælesti manu antè cōtrectauit in puluere. Venit ad faciē tuā ô homo, quia tu ad eius faciem peruenire nō poteras. Et qui erat inuisibilis factus pro tua redemptione visibilis, venit à tuis patribus postulatus. Audi vocem clamantis, Ostende faciē tuā & salui erimus. Astat testis innocentiæ, assertor pudoris nec amisisse se spōsam, sed gloriatur agnouisse Deū. Sequitur nō vt maritus, sed vt famulus, & obsequiū se ei gaudet impendere, cui conspicit omnes angelos

Luce 2.

Luce 1.

Psal. 3.

Psal. 18.

Psal. 79.

defer

deseruire. Nascens ergo Christus non inuenit locum in diuersorio, per quem omnis creatus est locus. Et velut peregrinus nascitur, qui totius orbis est dominus, vt nos cælestis patriæ faceret esse municipes. Pannis obuoluitur, vt scissam humani generis vnitatem suo redintegraret in corpore, totúmq; immortalitatis vestimentũ, purpureo sanguinis colore fulgens, in cælestia regna deferret. Nascitur fratres, vt ipsam quam prius homo vitiauerat, melioraret naturã. Iacet in pannis, sed regnat in cęlis, humiliatur in cunabulis, sed in nubibus tonat. In præsepe ponitur, quia omnis caro fœnum, Esaia dicente monstratur, Nos fœnũ fratres, eiúsque flos cælestem emundamur in panem, quo vescendo peruenimus ad vitam æternam.

Christus velut peregrinus nascitur. *Pannis obuoluitur.* *Esaia 40.*

In eodem festo, Sermo XXI.

Sermo XXV.

Filium Dei sicuti est apud patrem æqualis illi & coæternus, in quo cõdita sunt omnia in cælo & in terra, visibilia & inuisibilia, verbum Dei & Deum, vitam & lucem hominum, si laudare moliamur, non mirum est nos non inuenire quibus verbis explicemus, quod nulla humana cogitatio, nullus sermo sufficiat. Quo modo ergo laudare digne valeat lingua nostra quem cor nostrũ adhuc videre non valet? Vbi oculũ cõdidit quo posit videri? Si fugetur iniquitas, si sanetur infirmitas, & fiant beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Non mirũ est, inquam, nos non inuenire, quibus verbis vnum verbũ dicamus, in quo dictũ est, vt essemus qui de illo aliquid diceremus. Hæc enim verba cogitata atq; prolata mens nostra format, illo autem verbo ipsa formatur. Nec eo modo facit homo verba, quo modo est factus ipse per verbum, quia nec eo modo genuit pater vnicum verbum, quo fecit cuncta per verbum. Deum quippe genuit Deus, sed simul gignens & genitus vnus est Deus. Mundũ autem fecit Deus, sed mũdus transit, permanet Deus. Et sicut ea quæ facta sunt seipsa vtiq; nõ fecerũt, sic à nullo factus est per quẽ omnia fieri potuerũt. Non igitur mirũ, si homo factus inter omnia, verbis non explicat verbum per quod facta sunt omnia. Huc itaq; paululũ aures & animos aduertamus, si fortè valeamus aliquid congruũ condignúmq; dicere, non ex eo quod in principio erat verbũ, & verbũ erat apud Deũ, & Deus erat verbũ, sed ex eo quod verbũ caro factũ est: si fortè dicatur à nobis per quod habitauit in nobis, si fortè ibi posit esse dicibilis, vbi voluit esse visibilis. Propter hoc enim & istum cele-

Coloss. 1. *Matt. 5.* *Ioan. 1.*

bramus

bramus diem, quo nasci est dignatus ex virgine, quam generationem suã fecit ab hominibus vtcunq; narrari. In illa verò æternitate, in qua Deus de Deo natus est, generationem eius quis enarrabit? Ibi talis non est, qui solẽniter celebretur. Neq; enim transit anniuersario volumine rediturus, sed manet sine occasu, quia nõ cœpit ex ortu. Est ergo illud vnicũ Dei verbũ, illa vita, illa lux hominũ, æternus quidẽ dies: iste autem, quo humanæ carni copulatus tanquã sponsus processit de thalamo suo, nunc hodiernus cras fit hesternus. Veruntamen hodiernus natum ex virgine commendat æternũ, quia æternus natus ex virgine cõsecrauit hodiernũ. Quas itaq; laudes charitati Dei dicamus, quas gratias agamus, qui nos ita dilexit, vt propter nos fieret in tẽpore, per quẽ facta sunt tẽpora: & multis seruis suis in mundo minor esset ætate, ipso mũdo antiquior sine vetustate: homo fieret, qui hominẽ fecit: crearetur ex matre, quã creauit: portaretur manibus, quas formauit: sugeret vbera, quę impleuit, in pręsepi muta vagiret infantia: verbũ sine quo muta est humana eloquentia? Vide homo quid pro te factus est Deus, doctrinam tandem humilitatis agnosce, etiam nondum loquente doctore. Tu quondam in paradiso tam facundus fuisti, vt omni animæ viuæ nomina imponeres: ꝓpter te autem creator tuus infans iacebat, & nomine suo nec matrẽ vocabat. Tu in latissimo fructuosorum nemorum prędio te perdidisti obedientiam negligendo, ille obediens in angustissimum diuersorium mortalis venit, vt mortuum quæreret moriendo. Tu cùm esses homo, Deus esse voluisti, vt perires: ille cũ esset Deus, homo esse voluit; vt quod perierat inueniret. Tantum te pressit humana superbia, vt te non posset subleuare nisi diuina gratia. Celebremus ergo cũ gaudio diem, quo peperit Maria Christum, & coniugata coniugij creatorem, & virgo virginum principem, & data marito, & mater nõ de marito, sed castior quàm si de marito. Virgo ante cõiugium, virgo in coniugio, virgo prægnans, virgo lactãs: sanctæ quippe matri omnipotens filius nullo modo virginitatẽ natus abstulit, quam nasciturus elegit. Bona est enim fœcũditas in coniugio, sed melior integritas in sanctimonio. Homo igitur Christus, qui vtrunq; præstare posset vt Deus, nunquam sic daret matri bonum quod cõiuges diligunt, vt auferret melius propter quod virgines matres esse contemnunt. Virgo itaq; sancta Ecclesia celebrat hodie virginis partũ, cui dicit Apostolus, Aptaui vos

Esaie 53.

Luce 11.

Genes. 2.

1. Cor. 10.

vni viro virginem castam exhibere Christo. Vide castam virginem in tot populis vtriusq; sexus, in tot non solùm pueris & virginibus, verumetiam coniugatis patribus matribúsq;. Denique quam virginem castam, nisi in fidei, spei, charitatis integritate & virginitate? Proinde Christus Ecclesiam facturus in corde, prius Mariam seruauit in corpore. Humano quippe coniugio sponso fœmina traditur, vt virgo iam non sit. Ecclesia verò virgo non esse posset, nisi sponsum, cui traderetur, filium virginis inuenisset.

In eodem festo, Sermo XXII.

Sermo XXVI.

ANniuersaria domini incarnatio, & vestræ fraternitatis tam frequens cõgregatio, exigit à nobis debitum sermonis officiũ. Itaq; fratres affectu pio, corde deuoto ianuã domini pulsemus, vt & nobis tribuat fiduciam vtilia dicẽdi, & vestram charitatem fructu audiendi adiuuet. Itaq; nos humiliemus, quia saluator & magister humilitatis dñs noster Iesus Christus, virginis filius, virginum spõsus, virginali vtero corporaliter est natus, virginali connubio spiritaliter cõiugatus. Hodie itaq; nasci dignatus est, per quem facta sunt omnia, manens quod est, exhibẽs tibi quod es. Manens apud patrem in diuinitate suscepit nostrã infirmitatem in humanitate. Duas nanq; natiuitates domini accipimus, vnam diuinam, alteram humanam, tamen vtranque mirabilem: illam sine matre, istam sine patre: illam æternã, vt crearet tẽporales: hanc temporalem, vt præstaret æternam. Ille enim de quo dicit Ioannes Euãgelista, ꝙ in principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbũ, & quia omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil, quod factum est: ille tantus, ille in forma Dei æqualis patri, ille sine tempore fabricator temporũ, ille ex nullo seculo, ante omnia secula, iudex seculi factus est tam paruus, vt de fœmina nasceretur, sed mansit tam magnus, vt à patre non separaretur. Prębentes ei obsequiũ & testimonium tanquam lucernæ venturo diei omnes Prophetæ prænuntiantes, & ante ipsum nascendo venerũt, pòst credendo adhæserũt. Oportebat enim, vt pręnuntiaretur venturus, facturus miracula, quibus miraculis bene intelligẽtibus appareret homo paruus ad paruos, sed humilis ad superbos. Paruitatem suã docẽs hominem, vt se agnosceret & paruũ, ne non grandescẽdo se crederet magnũ. Est enim superbia non magnitudo, sed tumor. Quod autẽ tumet, videtur

Natiuitates domini duæ.

Ioan. 1.

Superbia.

mag

magnum, sed non est sanum. Vt autem generis humani istum tumorem sanaret ipse medicus, ipsa medicina, non solùm medicamentũ adhibẽs apparuit inter homines homo, offerẽs hominem vidẽtibus, Deũ seruans credẽtibus. Aspectus enim humilitatis eius, sanauit infirmos. Contẽplatio diuinitatis eius, quærit infirmos. Et dum erant homines, qui Deum viderent in homine, nec tamen spem suam ponerent in homine, qui sequi non debet: Deus sequendus erat, qui videri non poterat. Vt ergo exhiberetur in homine, & qui ab homine videretur, & quem homo sequeretur, Deus factus est homo, aliquid te magnum credere debes. Sed quia verbum caro factum est, & habitauit in nobis, eadem sapientia quæ de Deo genita est, dignata est etiam inter homines creari, quo pertinet illud: Dominus creauit me in principio viarum suarum. Est enim eius principium caput Ecclesiæ, quod est Christus. Hominem per quem viuendi exemplum nobis daretur, hoc est, via certa, qua perueniremus ad Deum. Non enim redire potuimus, nisi humilitate, qui superbia lapsi sumus, sicut dictum est primæ nostræ creaturæ: Gustate, & eritis sicut dij. Huius igitur humilitatis exemplum, id est, viæ quærẽdum fuit. Ipse reparator noster in seipso demonstrare dignatus est, qui nõ rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinaniuit formam serui accipiens, vt crearetur homo in principio viarum eius, verbum per quod creata sunt omnia. Quapropter vnigenitus & primogenitus dominus noster, diuinarum scripturarum autoritate prædicatur vnigenitus de patre, primogenitus à mortuis. Quapropter secundum id quod vnigenitus est, fratres non habet. Fratres tamen vocare dignatus est omnes, qui post eius, & per eius primatũ in gratia nascimur per adoptionem filiorum, sicut Apostolica disciplina commẽdat. Naturalis ergo filius secundum id quod primogenitus est frater, de ipsa patris substantia vnicus natus est, id existens quod pater est, Deus de Deo, lumen de lumine. Nos autem non lumen naturaliter sumus, sed ab illo lumine illuminamur, vt sapientia lucere possimus in secula seculorum. Amen.

Ioan. 1. *Ecclesiastici 24.* *Ephes. 5.* *Genes. 3.* *Philip. 2.*

In eodem festo, Sermo XXIII.

LAudem domini loquetur os meum. Eius domini per quem facta sunt omnia, & qui factus est inter omnia. Qui est patris reuelator, matris creator. Filius Dei de patre sine matre, filius hominis de ma-

Sermo XXVII. *Psal. 144*

tre sine patre. Magnus dies angelorum, paruus in die hominum. Verbũ Dei ante omnia tempora, verbũ caro opportuno tempore. Conditor solis, cõditus sub sole, Cuncta secula ordinans de sinu patris, hodiernum diem consecrans de vtero matris. Ibi manens, hinc procedens. Effector cæli & terræ, sub cælo exortus in terra. Ineffabiliter sapiens, sapiẽter infans. Mundum implens, in præsepio iacens. Sydera regẽs, vbera lambẽs. Ita magnus in forma Dei, breuis in forma serui, vt nec ista breuitate magnitudo illa minueretur, nec illa magnitudine ista breuitas premeretur. Neq; enim quãdo membra humana suscepit, opera diuina deseruit, nec attingere à fine vsq; ad finem fortiter, & disponere omnia suauiter destitit. Quãdo infirmitate carnis indutus, virginali vtero receptus est non inclusus, vt nec angelis subtraheret̃ sapientiæ cibus, & nos gustaremus quàm suauis est dñs. Quid hoc miramur de verbo Dei, cũ sermo iste, quem promimus ita liber sensibus influat, vt eũ & recipiat, & nõ includat auditor? Nam nisi reciperetur, neminem instrueret: si includeretur, ad alios non veniret. Et vtiq; sermo iste verbis syllabísq; diuiditur, nec tñ ex eo tanquam ex cibo ventris singulas particulas tollitis, sed omnes totum auditis, totum singuli capitis. Nec timemus dum loquimur, nec totũ audiẽdo vnus absumat, ne alter possit habere quod sumat, sed ita vos attentos esse volumus, nullius aurem mentémq; fraudantes, vt & totũ singuli audiatis, & totum ad audiendũ cæteris relinquatis. Neq: hoc fit alternis temporibus, vt cũ sermo, qui dicitur, ad te primo intrauerit, exeat à te, vt ad aliũ possit intrare, sed simul ad omnes venit, & totus ad singulos peruenit. Et si totus memoria teneri voluisset, sicut ad totũ audiendum oẽs venistis, ita cũ toto singuli rediretis: quãto magis verbum Dei, per quod facta sunt omnia, & quod in se manens innouat omnia, quod nec locis concluditur, nec tẽporibus tenditur, nec moris breuibus lõgísq; variatur, nec vocibus texitur, nec silentio terminatur, quantò magis hoc tantum & tale verbum potuit matris vterũ assumpto corpore fœcũdare, & de sinu patris non emigrare. Hinc ad oculos humanos exire, inde mentes angelicas illustrare: hinc ad terras procedere, inde cęlos extẽdere: hinc homo fieri, inde homines facere. Nemo ergo credat Dei filium coæternum & coæqualem conuersum & commutatum esse in hominis filium, sed potius credamus, & non cõsumpta diuina, & perfectè assumpta humna substantia

Ioan. 1.
Sapien. 8.
Psal. 33.
In lib. 50. Homi. 25.

man

manētem Dei filium, factum hominis filium. Neq; enim quia dictum est, Deus erat verbum, & verbum caro factum est: sic verbum caro factum est, vt esse desineret Deus, quando in ipsa carne quod verbum caro factum est, Emmanuel natum est, nobiscum Deus. Sicut verbū, quod corde gestamus, fit vox, cùm id ore proferimus: nec tamen illud in hanc commutatur, sed illo integro ista, in qua procedat assumitur: vt & intus maneat quod intelligatur, & foris sonet quod audiatur, hoc idem tamen profertur in sono, quod antè sonuerat in silentio: atq; ita verbum cùm fit vox non mutatur in voce, sed manēs in mentis luce, & assumpta carnis voce procedit ad audientem, & non deserit cogitantem. Non cùm ipsa vox in silentio cogitatur, quæ vel Græcæ est, vel Latinæ, vel lingu e alterius cuiuslibet, sed cùm ante omnem linguarum diuersitatem res ipsa, quæ dicenda est, adhuc in cubili cordis quodam modo nuda est intelligenti, quæ vt inde procedat, loquentis voce vestitur. Veruntamen vtrunq; hoc, & quod cogitatur intelligēdo, & quod sonat audiendo, mutabile atq; dissimile est. Neque illud manebit cùm oblitus fueris, neq; hoc cùm silueris. Verbum autem domini manet in æternum, & incommutabiliter manet. Et cùm carnem assumpsit ex tempore, vt ad temporalem vitam nostram procederet, non in carne amisit æternitatem, sed etiam carni præstitit immortalitatem: ita ipse tanquam sponsus procedens de thalamo suo, exultauit vt gigas ad currēdam viam. Qui cùm in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed vt propter nos fieret quod nō erat, semetipsum exinaniuit, non formam Dei perdens, sed formam serui accipiens, & per hác in similitudinem hominum factus, nec propria substantia, sed habitu inuētus vt homo. Hoc enim totum quod sumus vel in anima, vel in corpore, nostra natura est, illius habitus. Nos nisi hoc essemus, nō essemus. Ille si hoc non esset, esset vtique Deus. Et cùm hoc esset, cepit quod non erat, homo factus est, permanens Deus, vt non vnū horum, sed vtrunq; verissimè diceretur. Et propter quod homo factus est: Quoniá pater maior me est: & propter quod permansit Deus, Ego & pater vnum sumus. Nam nisi verbum in carnem, hoc est Deus in hominem mutatus conuerteretur, nō esset verum, pater maior me est: quia homine maior est Deus: illud autem falsum esset, Ego & pater vnū sumus: sed, vnum fuimus: quia non sunt vnū Deus & homo. Sed forsitan posset dicere: Ego &

Psal. 118. *Psal. 17.* *Philip. 2.* *Ioan. 14.* *Ioan. 10.*

pater vnũ fuimus. Quod enim erat & esse destitit, nõ est vtiq; sed fuit. Nũc autẽ & propter verã formã serui quã acceperat, verũ dixit, Pater maior me est: & propter veram formã Dei in qua permanebit, verũ dixit, Ego & pater vnũ sumus. Exinaniuit ergo se apud homines, non ita factus quod nõ erat vt non esset quod erat, sed occultans quod erat, & demonstrans quod factus erat. Proinde quia virgo cõcepit, & peperit filium propter manifestam serui formam puer natus est nobis. Quia vero Dei verbũ quod manet in æternũ, caro factum est, vt habitaret in nobis, propter Dei formã latentem, sed manentem, sicut nunciauit Gabriel, vocamus nomen eius Emanuel. Factus est enim homo. permanens Deus, vt & filius hominis recte vocetur, nobiscũ Deus. Non alter Deus, non alter homo. Exultet in credentibus mundus, quibus saluandis venit per quẽ factus est mundus. Cõditor Mariæ, natus ex Maria. Filius Dauid, dominus Dauid. Semen Abrahæ, qui est ante Abrahã. Factor terræ, factus in terra. Creator cæli, creatus sub cælo. Ipse est dies quem fecit dominus, & dies cordis nostri, ipse est dominus. Ambulemus in lumine eius, exultemus & iucundemur in eo, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

In eodem festo de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem: In mundo erat, & mundus per ipsum factus est: & cætera. *Sermo XXIIII.*

Sermo, XXVIII.

ET Christus fratres in mundo erat, & mundus per ipsum factus est, & mũdus eum non cognouit. Qui mundus per eum factus est? qui mũdus eum nõ cognouit? Non enim mundus qui per eum factus est, ipse eũ cognouit. Quis est mundus qui per eum factus est? Cælum & terra. Quo modo eum nõ cognouit mundus, quãdo in eius passione sol obscuratus est? Quo modo eum terra non cognouit, quãdo pendente illo in cruce cõtremuit? Sed mundus eum nõ cognouit, cuius princeps est ille de quo dictũ est, Ecce venit princeps mundi huius, & in me nihil inuenit. Homines mali mundus vocantur. Inde acceperunt nomen ex eo quod amant. Amando Deum efficiuntur dii, ergo amando mundũ mundus dicuntur. Sed Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi. Mundus ergo eum non cognouit. Nunquid omnes? In sua propria venit, & sui eum non receperunt. In sua? Omnia ipsius, sed propria ipsius dicuntur, vnde mater eius erat, vnde carnẽ conceperat, ad quos aduentus sui præcones antè præmiserat,

Ioan. 14.

Mundus homines malos signat.

2.Cor.5.

ſerat,quibus legem dederat,quos de Aegypti ſeruitute liberauerat,quorũ patrem carnalem elegit Abrahã, quia verum dixit, Ante Abrahã ego ſum,Nec ſic dixit, Antequam Abraham fieret,ego ſum.In principio erat verbũ,nõ factum erat. Ergo in propria venit,& ſui eum non receperũt. Quot autẽ receperunt eum? Vtiq; ibi Apoſtoli,qui eum receperũt:ibi illi,qui ante iumentũ ramos ferebant, & præcedebant & ſequebãtur, & veſtimẽta ſua ſternebãt, & magna voce dicebãt, Oſanna filio Dauid,benedictus qui venit in nomine dñi.Tunc Phariſæi dixerunt illi, Compeſce pueros,ne tibi iſta clament. Et ille,Si iſti tacebunt,lapides clamabunt.Quid lapides,niſi qui colunt lapides? Si paruuli pueri tacebũt, maiores & minores gentes clamabũt. Qui lapides,niſi lapides,de quibus dicit ipſe Ioannes,Qui venit vt teſtimoniũ perhiberet de lumine? Cum enim videret ipſos Iudęos ſuperbire de genere Abrahę,ait illis:Generatio viperarum: illi ſeducebant filios Abrahæ. Potens eſt enim Deus de lapidibus iſtis ſuſcitare filios Abrahæ, Quos præuidebat in ſpiritu,de illis dicebat. Nos ſiquidem præuidebat: Potens eſt enim Deus de lapidibus iſtis ſuſcitare filios Abrahæ. De quibus lapidibus,inquit.Si ibi tacebũt,lapides clamabunt. Modo audiſtis & clamaſtis: Impletũ eſt,lapides clamabunt:de gentibus enim venimus in parentibus noſtris, lapides adorauimus,ideo canes dicti ſumus.Recordamini quid audierit mulier illa, quæ clamabat poſt dominum,quia erat Chananæa, idolorum cultrix, ancilla dæmoniorum, quid dixit Ieſus? Non eſt bonum tollere panem filiorum,& mittere canibus. Nũquid aduertiſtis quemadmodũ canes lapides vnctos lingunt,ſic ſunt omnes ſimulacrorum cultores? Sed venit nobis gratia. Quotquot autem receperunt eum, dedit eis poteſtatem filios Dei fieri.Ecce habetis modo natos,dedit eis poteſtatem filios Dei fieri.Quibus dedit? His qui credunt in nomine eius. Et quo modo filij Dei fiunt? Qui nõ ex ſanguinibus, neque ex voluntate viri,nec ex volũtate carnis,ſed ex Deo nati ſunt. Intendite ergo iſti ex Deo nati ſunt, accepta poteſtate vt filij Dei fierẽt.Ex Deo nati ſunt,non ex ſanguinibus,qualis eſt prima natiuitas,qualis eſt natiuitas miſera veniẽs ex miſeriis.Sed qui ex Deo nati ſunt quid erãt? Vnde primũ nati erant ex ſanguinibus mixti ſanguinibus & maſculi & fœminæ, cõmixtione carnis maſculi & fœminæ,inde nati erãt.Modo vnde? Ex Deo nati ſunt. Prima natiuitas ex maſculo & fœminæ

Ioan.8.
Ioan.1.
Matt.21.
Lucæ 19.
Lapides, gentiles.
Ioan.1.
Matt.3.
Matt.15
Ioan.1.
Natiuitas duplex.

secunda natiuitas ex Deo & Ecclesia. Ecce ex Deo nati sunt: Vnde factũ est, vt habitaret in nobis. Magna mutatio, ille factus caro, iste spiritus. Quid est hoc? Qualis dignatio fratres mei? Et erigite animũ ad speranda & capienda potiora, nolite adiicere cupiditatibus secularibus. Pretio empti estis, propter vos verbũ caro factũ est, propter vos qui erat filius Dei, factus est filius hominis, vt qui eratis filij hominũ, efficeremini filij Dei. Quid erat ille, qui factus est? Quid eratis vos? Quid facti estis? Erat ille filius Dei, qui factus est filius hominis: eratis vos filij hominũ, qui estis filij Dei facti. Communicauit nobiscum mala, & datur⁹ est nobis bona. Sed ille ipse qui factus est filius hominis distat à nobis. Nos filij hominũ per concupiscentiam carnis, ille filius hominis per fidem virginis. Mater cuiuslibet hominis cõcubuit & concepit: vnusquisq; autem natus de homine patre suo, & de homine matre sua: Christus autẽ natus de spiritu sancto & Maria virgine. Ad nos accessit, sed à se non multũ recessit, imò à se quod Deus est nunquã recessit, sed addidit quod erat naturæ nostræ. Accessit enim quod nõ erat, nõ amisit quod erat. Factus est filius hominis, sed nõ cessauit esse filius Dei, per hoc mediator in medio. Quid est in medio? Nec sursum, nec deorsum. Quo modo nec sursum, nec deorsum? Nec sursum, quia caro est: nec deorsum, quia non peccator: sed tamen inquantum Deus, semper sursum. Non enim sic venit ad nos vt dimitteret patrem, cum quo viuit & regnat Deus.

Item in eodem festo alius sermo de eodem, qui habetur inter Sermones de verbis domini, XXXIX.

Item in eodem festo Homilia, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, In principio erat verbum, &c. quæ habetur in expositione doctoris, ibidem

Item in eodem festo, de eodem habetur sermo inter Sermones de verbis domini, XXXVIII.

Item in eodem festo alius sermo factus ad fratres in eremo, qui habetur inter Sermones ad eosdem, XX.

In festo Epiphaniæ domini, & per octauas eius: Sermo I.

Ser. xxix. — *Matt. 2.* — *Ioan. 2.*

PRoximè fratres charissimi eiusmodi redemptionis nostræ celebrauimus sacramentũ, quo Deus hominem cũ infirmitatibus induit: hodie vero illud colimus, quo se in hominẽ Deus virtutibus declarauit, pro eo quòd in hac die, siue cælo stella ortus sui nuntium præbuit, siue quòd in Chana Galilææ in conuiuio nuptiali aquam in vin

in vinum cōuertit, siue quòd in Iordanis vndis aquas ad reparationem humani generis sub baptismo cōsecrauit, siue quòd de quinq; panibus quinq; millia hominū saciauit, in quolibet horum salutis nostræ mysteria continentur & gaudia. Nobis enim ex virgine natus est, quod stella mōstrauit. Nobis ex baptismo lauacrum concessum est quod in Iordanis alueo consecrauit. Nos quoq; in melius esse mutandos operis miraculo permonstrauit, quādo aquas in vina conuertit. Et ideo fratres charissimi in omni actu nostro stellā fidei præparemus, & in custodia puritatis Christi baptismum celebremus, quia hæc Christi regeneratio, nostræ fidei confirmatio est. Insinuauit enim nobis muneris sui beneficium per secundæ natiuitatis exemplū, & quod facere voluit, prior ipse fecit. Legimus Iudæos diuersa sub lege habuisse baptismata, sed nullum ex his contra præuaricationis malum generalē potuit conferre medicinam. Et ideo pro absolutione totius mundi indigebant regenerationis aqua cælitus sanctificari. Et quia per vniuersum mundum sacramentum baptismi humano generi opus erat, omnibus aquis benedictionē dedit, quādo in Iordanis alueum vnica ac singulari pietate descendit. Tunc enim Christum dominū non tam lauit vnda quàm lota est. Tibi ergo nascendo Christus aduenit, tibi viuēdo militauit, tibi moriendo conflixit. Quem vides pro te mortuū, pro te intellige baptizatum. Talis omnino etiam ante baptismum fuit, & ideo præcursor eius atq; Baptista ita eum cum ad se baptizādus veniret alloquitur: Domine, ego à te debeo baptizari, & tu venis ad me? Quid euidentius de Christi nondum baptizati puritate, quid fortius, Ego à te debeo baptizari: id est, qui fons es innocentię, & plenitudo iustitiæ, qui nullo indigens dare scis, nescis accipere? Ego, inquit, à te debeo baptizari, quia tecum exhibes, & in te possides puritatis munera & baptismatis sacramenta: & quod ego dabo te largiente per gratiam, tu obtines per naturam. Attactu membra tinguntur, & fluenta ditantur. Vitalem gratiam non corpus ex flumine, sed flumen mutuatur ex corpore. Descendere in se fontē suum felix vnda miratur, sub vno momento remedia æterna concipiens, & noua Deum regenerationis fœcunditate parturiens, quod acceperat hoc reddens, & quod non habebat, accipiens. Inter hæc mirū esset, quòd se dominus serui subdidit benedictioni, nisi & cruci se subdidisset & morti. Et ille quidem pretiosum sibi esse hominē pretij

Matt. 3. *Mat. 14.* *Matt. 3.*

ipsius dignitate perdocuit, vt hinc quoq; intelligamus quàm grandes apud se æstimet Deus noster humanorum criminum causas, propter quas non angelum, non archangelũ, sed Deum misit ad terras. Quàm grauis sit peccati & quàm dura conditio, prodit remedij magnitudo. Quanta malorũ discussio erit qua damnabuntur, solicitudo indicat qua redimuntur. Omni ergo diligentia atq; vigilantia caueamus, ne vulneret diabolus quod sanauit Deus, ne per cõsensum cordis, per flagitium corporis seruitutem quam debemus domino magis exhibere probemur inimico. Equidem si quis violentus ac præpotens aliquid de facultate nostra ac proprietate rapuisset, nónne dignum summo odio duceremus? nónne merito tanquã hostem detestaremur? Cur peccando diabolo consentiemus, qui nobis non substantiam vult auferre, sed vitam: non terram fraudare, sed cælum: non fines angustæ possessionis, sed infinita spacia æternitatis? Inter hæc, ó homo, si dignitatem facturæ tuæ, si pietatẽ circa te domini tui volueris æstimare de pretio, non poteris dubitare de regno. Ipsi enim Magi, qui ad illa cælestis pueri veneranda cunabula stellæ indicio peruenerunt, quid aliud expresserunt in illis muneribus, nisi fidem nostram? In eo enim quòd tria offeruntur, trinitas intelligitur. In eo vero quòd tres sunt, & singuli singula offerunt, in trinitate vnitas declaratur: per aurum rex ostenditur, Deus in thure dinoscitur: per myrrham, quæ condiendis est apta corporibus, sepultura crucifigendi hominis prædicatur. Secundum hæc charissimi, nos quoque personam magorum spiritalibus imitemur obsequiis. In primis tandiu quæramus Christum, donec illum inuenire mereamur. Ducatum nobis præbeat velut stella cæli lux fidei. Hæc nobis illum ostendat, non iam in præsepi vagientem, sed in summa cæli arce dominantem. Nec in matris gremio, sed in solio patris adorandum. Nec vlterius in humanitate iudicandum, sed ad iudicium cum maiestate venturum. Sic quasi trium munerum trinitatis perfecta confessio, credatur à nobis vna diuinitas sine confusionis separatione distincta, pater & filius & spiritus sanctus vnus Deus: credantur tres personæ, sed non tres substantiæ. Quantum autem ad cælestis naturæ ordinem pertinet, in patre & filio & spiritu sancto ita confitenda est vna diuinitas, vt nec singularis putetur in trinitate persona, nec triplex in vnitate substantia, sed ita assignetur pluralitas vnitati, ne trinitati subtrahatur æqualitas.

Peccata apud Deũ quantum sint grandia.

Magi quomodo sint imitandi.

Et licet

Et licet intromittatur in vna diuinitate numerositas, non sit tamen recipienda diuersitas. Ita ergo fidelium cordibus dispo nendus est Dei cultus, vt non admittatur vel in vnitate separatio, vel in trinitate permixtio. Proxima enim ab hac die fratres charissimi, sacri natalis die natus est dominus, nũc baptizatus. Tũc nos genuit ad vitã, nũc regnauerit ad salutem: tunc Adam suscepit perditũ, nunc abluit peccatorẽ. Venit ergo ad baptismũ, sicut scriptũ est. Sed quid abluit, qui mũdus erat? Vtiq; vt mũdus ablueret immundos. Illum ergo currẽtes aquæ tunc infundebant, sed peccata nostra secum portabant. De illo guttæ baptismatis fluebant, sed nostra in guttis crimina fluebãt. O misericordia simul & potentia Dei, necdum eramus in mũdo, & iam abluebamur in baptismo. Mũdati in illo sumus antequã nati. Nam ipsi fuit baptismatis ratio, vt aquę quæ purgaturæ nos erãt, ab illo antè purgarentur. Et cum ascendisset, inquit scriptura, de aqua, vidit apertos cælos. Nũquid tunc ei cælum apertum fuerat, cuius oculi cælorum interiora cernebant? Sed ideo cælum aperitur, vt mysteriũ baptismatis in hoc declaretur: quia quando homo de baptismo egreditur, tunc ei ianua regni cælestis aperitur. Illud vero quale est quod Magi veniunt ad Deum natum, imò ducuntur, positũ in pręsepio vident, nec apud sensus eorũ humilitas natiuitatis reuerentiam diuinitatis imminuit: adorãt corporibus, honorãt muneribus, venerantur officiis: oculis hominem vident, & Deum obsequiis confitentur. Videbant enim in eo qui natus fuerat plus esse, quod animæ hominum, quàm quod oculi præuiderint. Dominus qui tũc corporaliter natus fuerat, per ipsum omnia nata erãt. Videbatur quidẽ in pręsepio, sed dominabatur in cælo. Intra corpusculũ erat, sed intra se omnia cõtinebat. Natus quidẽ ex matre fuerat, sed matrẽ suam ipse creauerat. Et ideo se Magi humiliabant, quia famulari astra cernebant. Deum enim esse cognouerãt, cui cælestia seruiebãt. Et idcirco etiam ipsa eorum munera diuino mysterio plena erant. Aurum nanque, vt audistis, & thus, & myrrhã obtulerunt. Tripliciũ ergo munerum numero triplex significatio cõtinetur. In thure obtulerunt Dei honorem, in auro regiam dignitatem, in myrrha corporis sepulturam. Offeramus ergo & nos dilectissimi fratres syncera & sancta munera Deo nostro, castitatẽ, fidem, patientiam, charitatẽ, mentes humiles, probos mores, animas Deo inhabitare condignas. Hæc sunt enim placita Deo dona, hæc

Matt. 3.

Mat. 2.

Thus.

Aurum.

Myrrha.

hæc grata munera, quæ illi quidem offeruntur, sed offerentibus prosunt. Nullo enim ille munere eget, sed hoc illi munus optimum est, vt causas habeat munerandi. Nihil à nobis exigit, nihil amplius petit nisi salutem nostram. Omnia enim sibi præstari à nobis putat, si ita nos egerimus, vt nobis ab illo cuncta pręstentur, auxiliante ipso domino nostro Iesu Christo, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

In eodem festo, Sermo II.

Ser. xxx. AD partum virginis adorandum Magi ab Oriente venerunt. Hunc diem hodie celebramus, huic debitam solennitatẽ sermonémque persoluimus. Illis dies iste primus illuxit, anniuersaria nobis festiuitate redit. Illi erant primitiæ gentiũ, nos populi gentiũ. Nobis hoc lingua nũtiauit apostolorũ, stella illis tanquam lingua cælorum. & nobis idem Apostoli tanquam alij cæli enarrauerunt gloriam Dei. Cur enim non agnoscamus eos cælos, qui facti sunt sedes Dei, sicut scriptũ est: Anima iusti, sedes sapientiæ? Per hos enim cælos ille cælorũ fabricator & habitator intonuit, quo tonitruo mũdus tremuit, & ecce iam credit. Magnũ sacramentũ. In præsepi tunc iacebat, & Magos ab Oriente ducebat: abscondebatur in stabulo, & agnoscebatur in cælo, vt agnitus in cælo manifestaretur in stabulo, & appellaretur Epiphania dies iste, quod Latinè manifestatio dici potest, simul eius celsitudinem humilitatémq; commẽdans, vt qui in aperto cælo signis sydereis monstrabatur, in angusto diuersorio quæsitus inueniretur inualidus infantilibus mẽbris, inuolutus infantilib' pãnis, adoraretur à magis, timeretur à malis. Timuit enim eũ rex Herodes eisdẽ sibi magis nuntiãtibus, cũ adhuc quærerẽt paruulũ, quẽ cognouerãt cælo teste iam natũ. Quid erit tribunal iudicãtis, quãdo superbos reges cunabula terrebãt infantis? Quanto cõsultius reges non sicut Herodes interficere quærant, sed sicut Magi potius adorare delectentur, iam præsertim eum qui & ipsam mortẽ quã cupiebat inimicus inferre, etiã pro ipsis inimicis ab inimicis sustinuit, eam in suo corpore occisus occidit. Piè timeãt reges ad patris dexterã iam sedentẽ, quẽ rex impiè timuit adhuc matris vbera lãbentẽ: audiãt quod scriptũ est: Et nũc reges intelligite, erudimini qui iudicatis terrã. Seruite domino in timore, & exultate ei cũ tremore. Ille enim rex vltor impiorũ regũ, & rector piorum, non ita natus est vt reges nascuntur in seculo, quia & ille

Psal. 18. Sap. 7. Epiphan. Psal. 2.

ille natus est cuius regnũ non est de hoc seculo. Nobilitas fuit nascẽtis in virginitate pariẽtis, & nobilitas parientis in diuinitate nascẽtis. Deniq; cum tam multi iam nati, atq; defuncti essent reges Iudæorũ, nunquid quẽquam eorum adorandũ magi quæsierunt? Quia nec quenquã eorum cælo loquente didicerunt. Veruntamen quod prætereundum non est, hæc Magorum illuminatio magnum testimoniũ cæcitatis extitit Iudęorum, In terra eorũ isti requirebãt, quod illi in sua non agnoscebant. Apud eos isti infantẽ inuenerunt, quẽ illi apud se negauerunt. In his terris de longinquo isti peregrini puerũ Christum nondum verba promẽtem adorauerũt, vbi ciues illi iuuenem miracula faciẽtem crucifixerunt. Isti in mẽbris paruis Deum adorauerunt, illi in magnis factis nec tãquam homini pepercerunt, quasi plus fuerit videre nouã stellam in eius natiuitate fulgentem, quàm solem eius in morte lugentẽ. Iam vero quod eadem stella quæ Magos perduxit ad locum vbi erat cum matre virgine Deus infans, quę vtiq; poterat eos, & ad ipsam perducere ciuitatem, sed tamẽ subtraxit, nec eis prorsus apparuit, donec de ciuitate in qua Christus nasceretur idem ipsi interrogentur Iudæi, vt ipsi eam secundum diuinæ scripturæ testimonium nominarent, ipsi dicerent: Bethlehem nõ es minima in principibus Iuda, ex te enim exiet dux qui regat populum meũ Israël. Quid aliud hic significauit diuina prouidẽtia, nisi apud Iudæos solas diuinas literas remansuras, quibus gentes instruerentur, illi excæcarẽtur, quas portarẽt non adiutorium salutis suæ, sed ad testimonium salutis nostræ? Nam hodiéque cum præmissas prophetias de Christo proferimus, iam rerum completarũ luce declaratas, si forte Pagani quos lucrari volumus dixerint non eas tanto antè prædictas, sed post rerũ euentũ, vt hæc quæ facta sunt prophetata putarẽtur, à nobis esse cõfictas, Iudæorũ codices recitamus, vt tollatur dubitatio Paganorum, qui iam in magis illis figurabantur, quos Iudæi de ciuitate in qua natus est Christus diuinis eloquiis instruebant, & eum ipsi nec requirebãt, nec agnoscebãt. Nunc ergo charissimi, gratiæ filij & hæredes, videte vocationem vestrã, & manifestato Iudæis & gentibus Christo tanquã angulari lapidi perseuerãtissima dilectione cohærete. Manifestatus enim est in ipsis cunabulis infantiæ suæ his qui prope, & his qui longe erant, Iudæis in pastorũ propinquitate, gentibus in Magorum longinquitate. Illi ipso die quo natus est, isti ad eum hodie aduenisse

Mich. 5.

1. Cor. 1.

Ephes. 2.

uenisse creduntur. Manifestatus ergo est, nec illis doctis, nec istis iustis. Præualet nanq; imperitia in rusticitate pastorum, & impietas in sacrilegiis Magorum. Vtrosq; sibi lapis ille angularis applicuit, quippe qui venit stulta mũdi eligere, vt confunderet sapiẽtes, & nõ vocare iustos, sed peccatores, vt nullus magnus superbiret, nullus infirmus desperaret. Vnde Scribæ & Pharisæi dum nimis docti, & nimis iusti sibi vidẽtur, cuius nascentis ciuitatem ostenderũt prophetica eloquia recitãtes, hunc reprobauerũt ædificãtes. Sed quia factus est in caput anguli, & quod natus ostẽdit, passus impleuit. Huic nos inhæreamus cum alio pariete habẽte reliquias Israël, quæ per electionem gratiæ saluæ factæ sunt. Eos enim pastores illi præfigurabant de proximo coniũgendos, vt & nos, quorũ ex longinquo vocationẽ Magorum significabat aduentus, iam non peregrini & inquilini, sed ciues sanctorum, & domestici Dei maneamus, eo edificati super fundamentũ Apostolorum & Prophetarum, ipso summo angulari lapide existente Christo Iesu, qui fecit vtraq; vnum, vt in vno amemus vnitatẽ, & ad colligẽdos ramos qui etiam de oleastro inserti, per superbiam fracti hæretici facti sunt, quoniam potens est Deus, iterum inserere illos: habeamus & infatigabilem charitatem, ipso adiuuante qui viuit & regnat per omnia secula seculorum, Amen.

1. Cor. 1. *Matt. 9.* *Psal. 117.* *Rom. 11.* *Ephes. 2.* *Rom. 11.*

In eodem festo, *Sermo III.*

Ser. xxxj.

ANte paucissimos dies natalẽ diem domini celebrauimus, hodierno autẽ die manifestationẽ qua manifestari gẽtibus cœpit, solẽnitate nõ minus debita celebramus. Illo die natũ pastores Iudæi viderũt, hodie magi ab Oriẽte veniẽtes adorauerũt. Natus quippe fuerat lapis ille angularis, pax duorũ parietũ, ex circuncisione & præputio, non ex parua diuersitate venientium, vt in illis specularetur, qui factus est pax nostra, & fecit vtraq; vnum. Hoc in pastoribus Iudæorũ, & magis gẽtium præsignatum est. Inde cœpit, quod in vniuerso mundo fructificaret & cresceret. Nos itaque duos dies, natiuitatis & manifestationis domini nostri spiritali lætitia gratissimos habeamus. Iudæi pastores ad eum angelo nũtiante, gẽtiles Magi stella demõstrãte perducti sunt. Hæc stella vanas cõputationes astrologorum & diuinationes confundit, cum stellarũ adoratoribus creatorem cæli & terræ adorandum potius demonstrauit. Nam ipse nouam stellam declarauit natus, qui antiquum solem obscurauit occisus. Illa

Ephes. 2.

luce

luce inchoata est fides gentium, illis tenebris accusata est perfidia Iudæorũ. Quid erat illa stella, quæ nec vnquã antea inter sydera apparuit, nec postea demõstranda permãsit? Quid erat nisi magnifica lingua cœli, quę narraret gloriã Dei, quæ inusitatũ virginis partũ inusitato fulgore clamaret, cui nõ postea apparenti Euãgelium toto orbe succederet? Quid deniq; magi veniẽtes dixerunt: Vbi est qui natus est rex Iudæorũ? Quid est hoc? Nõne tum multi antea reges erãt Iudæorũ? Quid tantopere alienæ gentis regẽ nosse & adorare cupierũt? Vidimus enim, inquiunt, stellam eius in Oriente, & venimus adorare eum. Nunquã hoc tanta deuotione requirerent, tanto pietatis affectu desiderarent, nisi eum agnoscerẽt regẽ Iudæorum, qui rex est etiã seculorum. Hinc & Pilatus nonnulla vtiq; aura veritatis afflatus est, quãdo in eius passione titulum scripsit, Rex Iudæorũ: quem Iudęi conati sunt mẽdosi emẽdare, Quibus ille respondit: Quod scripsi, scripsi. Quia prædictũ erat in Psalmo: Tituli inscriptionem ne corrũpas. Aduertamus itaq; magnum hoc & mirabile sacramentum. Magi ex gentibus erãt, ipse etiã Pilatus ex gẽtibus: illi stellam viderũt in cælo, ille titulum fixit ligno, vtriq; tamen non regẽ gentium, sed Iudæorum, vel quærebant, vel agnoscebant. Iudæi vero ipsi nec stellam secuti sunt, nec titulo consenserũt. Iam igitur præsignabatur quod postea ipse dominus dixit, Multi ab Oriẽte & Occidente venient, & recumbent cum Abraham, & Isaac, & Iacob in regno cælorum, filij autem regni ibunt in tenebras exteriores. Nam magi ab Oriente, Pilatus ab Occidente venerat. Vnde illi Orienti, hoc est nascenti, ille autem Occidenti, hoc est, moriẽti attestabãtur regi Iudæorum, vt cum Abrahã & Isaac & Iacob, ex quibus Iudæi ducebant originem, recumberent in regno cælorum, non ex eis propagati per carnem, sed eis insferti per fidem, vt ille de quo Apostolus loquitur, Oliuæ inserendus iam præmonstraretur oleaster. Propterea quippe non rex gentium, sed Iudæorum ab eisdem gentibus, vel quærebatur, vel agnoscebatur: quia oleaster ad oliuã, non ad oleastrum oliua veniebat. Rami tamen frangendi, hoc est, infideles Iudæi, & Magis inquirentibus vbi Christus nasceretur, in Bethlehẽ Iudæ respondebant: & Pilato exprobrãte quòd regẽ suum crucifigi vellent, pertinacissimè sæuiebant. Itaq; Magi adorauerunt, Iudæis ostendentibus locum Christi nascentis, quia in scriptura, quam Iudæi acceperunt, Christum cognoscimus.

Stella quæ Magis apparuit quid?
Psal. 18.
Matt. 2.
Ioan. 19.
Ibidem.
Matt. 8.
Rom. 11.
Mat. 27.

Pilatus

Pilatus manus lauit, Iudæis exigentibus mortem Christi patientis: quia per sanguinem, quem Iudæi fuderunt, peccata diluimus. Sed de testimonio Pilati per titulum, in quo scripsit, regem Iudæorum esse Christum, alius est differēdi locus, quo passionis est tempus. Nunc quod attinet ad manifestationem Christi nati, de cuius manifestationis die, quæ Græco vocabulo Epiphania nominatur, qua manifestari cœpit gētibus, cùm eum Magi adorauerunt, quæ restant pauca dicamus. Nam etiam atque etiam considerare delectat, quemadmodum Magis quærentibus vbi Christus nasceretur, Iudæi responderūt, In Bethlehem Iudæ. Nec tamen ad eum ipsi venerunt, sed eis abscedentibus, Magos ad eū locum, in quo infans erat, eadem stella perduxit, vt ostenderetur quod & ciuitatem poterat demonstrare, sed ad hoc se aliquantulum subtraxerat, vt Iudæi possent interrogari. Ad hoc sunt autem interrogati Iudæi, vt demonstraretur, eos non ad suam, sed ad gentium salutem & agnitionem testimonia diuina portare. Popter hoc enim illa gens regno suo pulsa est & dispersa per terras, vt eius fidei cuius inimici sunt vbiq; testes fieri cogerentur. Perdito quippe templo, sacrificio, sacerdotio, ipsóq; regno, in paucis veteribus sacramentis nomen genúsque custodiunt, ne permixti gentibus sine discretione dispereant, & testimonium veritatis amittant, velut Cain accipiente signum, vt eum nullus occidat, qui fratrem iustū inuidus, & superbus occidit. Hoc nimirum etiam in quinquagesimooctauo Psalmo, non incongruenter intelligi potest, vbi Christus ex persona sui corporis loquitur, & dicit, Deus meus demonstrauit mihi de inimicis meis, ne occideris eos, ne quando obliuiscantur legis tuæ. In eis quippe inimicis fidei Christianæ demonstratur gentibus quomodo prophetatus est Christus, ne fortè cum vidissent tanta manifestatione impleri prophetias, putarent easdem scripturas à Christianis esse confictas, vt de Christo prædicta putarentur, quæ completa cernuntur. Proferuntur ergo codices à Iudæis, atque ita Deus demonstrat nobis inimicis nostris, quos ideo non occidit, hoc est, de terris non penitus perdidit, ne obliuiscerentur legem ipsius, quam propterea legendo & quædam eius quamuis carnaliter obseruando meminerint, vt sibi sumant iudicium, nobis præbeant testimonium, ipso domino nostro adiuuante, qui viuit & regnat Deus per omnia secula seculorum, Amen.

Mat. 2. *Psal. 58.*

In eod

In eodem festo, Sermo IIII.

Hodierni diei per vniuersum mũdum noua solennitas quid nobis afferat festiuitatis, quidve anniuersaria repetitione commemoret, anniuersario quoque sermone tempus admonet, vt loquamur. Epiphania quippe, Latinè manifestatio dici potest. Hac enim die Magi dominum nostrum adorasse perhibentur, stella scilicet apparente cõmoniti, & precedente perducti. Eo quippe die, quo natus est, illi stellam in Oriente viderũt, & quem natũ indicauerit agnouerũt. Ex illo igitur die ad hũc diem occurrerũt, Herodem regem nuntio terruerũt, Iudæis ex prophetica scriptura respõdentibus, Bethlehem ciuitatem, vbi dñs natus fuerat, inuenerunt. Ad ipsum dñm stella eadem ducente venerũt, demonstratum adorauerũt, aurum, thus, & myrrham obtulerũt, alio itinere redierũt. Manifestatus est quidẽ & die ipso natiuitatis suę dominus pastoribus ab angelo admonitis, quo etiam die per stellam illis est longè in Oriente nuntiatus, sed in isto die ab eis est adoratus. Suscipite ergo deuotissimè istum diem celebrandum vniuersa ecclesia gentiũ, quia & illi magi quid iam fuerũt nisi primitiæ gentiũ? Israëlitę pastores, Magi gentiles. Illi propè, isti lõgè, vtriq; tamen ad angularem lapidem cucurrerunt. Veniẽs quippe, sicut Apostolus dicit, euangelizauit pacẽ nobis, qui eramus longè, & pacem his, qui propè. Ipse est enim pax nostra, qui fecit vtraq; vnũ, & duos cõdidit in se, in vnum nouũ hominem faciẽs pacem, & commutauit vtrosq; in vno corpore Deo, interficiens inimicitias in semetipso. Meritò istum diem nunquam nobiscum hæretici Donatistæ celebrare voluerunt, quia nec vnitatem amãt, nec Orientali ecclesiæ, vbi apparuit illa stella, communicant, nos autem manifestationem domini & saluatoris nostri Iesu Christi, quia primitias gentiũ delibauit, in vnitate gẽtium celebramus. Tunc enim puer prius quàm sciret vocare patrem aut matrem, sicut de illo fuerat prophetatum, accepit virtutem Damasci, & spolia Samariæ, id est, antequàm per humanam carnem humana verba proferret, accepit virtutem Damasci, illius scilicet vnde Damascus pręsumebat. In diuitiis quippe ciuitas illa secũdum seculum florens aliquando præsumpserat. In diuitiis autem principatus auro defertur, quod Christo Magi suppliciter obtulerunt. Spolia verò Samariæ idem ipsi erant, qui eam incolebãt. Samaria nanq; pro idololatria posita est. Illic enim

Sermo XXXII.

Mat. 2.

Ephe. 2.

Esaiæ 8.

Damascus.

Samaria.

populus Iſraël auerſus à domino, ad idola colenda conuerſus eſt. Debellaturus ſcilicet Chriſtus gladio ſpiritali per vniuerſum orbem regnũ diaboli, hæc prima puer ſpolia idololatriæ dominationi detraxit, vt ad ſe adorãdum Magos conuerſos à peſte illius ſuperſtitionis auerteret, & in hac terra nõdum loquens per linguam loqueretur de cælo per ſtellam, vt & quis eſſet, & quò propter quos veniſſet, non voce carnis, ſed virtute verbi, quod caro factum eſt, demõſtraret. Hoc enim verbum, quod in principio erat Deus apud Deũ, iam etiã caro factũ, vt habitaret in nobis, & ad nos venerat, & apud patrẽ manebat, ſurſum angelos nõ deſerẽs, & deorſum ad ſe homines per angelos colligens, & cæleſtibus habitatoribus ſecundũ verbum incommutabili veritate fulgebat, & propter anguſtum diuerſorium in præſepe iacebat. Ab ipſo in cælo demõſtrabatur ſtella, & ipſum adorandum demonſtrabat in terra. Et tamen infans tam potens, tam magnus, paruulus propter inimicitias Herodis in Aegyptum portantibus parentibus fugit: ita nondum ſermone, ſed factis iam ſuis mẽbris loquẽs, & tacitus dicens, Si vos perſecuti fuerint in vna ciuitate, fugite in aliam. Mortalem quippe carnẽ, in qua nos præfiguraret, gerebat, in qua erat etiã pro nobis opportuno tempore moriturus. Vnde à Magis illis non ſolũ aurum honorandus, & thus adorãdus, verumetiam myrrham ſepeliendus acceperat. Quales etiã fuiſſent pro eius nomine morituri, quàm innocẽtes, quàm humiles, oſtẽdit in paruulis, quos Herodes occidit. Nam ex quibus lex tota pẽdet & Prophetæ, etiã illum numerũ præceptorum ſignificauit bimatus illorum. Iam verò quẽ non fecit intentũ, quid ſibi velit quod Magorũ inquiſitioni vbi Chriſtus naſceretur, Iudæi de ſcriptura reſponderũt, & ipſi cum eis non adorauerũt? Nónne hoc videmus etiã nunc, qñ ex ipſis ſacramentis quibus eorum duritia ſubditur, nihil aliud quàm Chriſtus in quem nolũt credere, oſtenditur? Nónne & quando occidunt ouem in Paſcha, & manducant, gentibus Chriſtum demonſtrant, quem cũ eis ipſi non adorant? Nam illud quale eſt, quod ſæpe de teſtimoniis propheticis, quibus Chriſtus prænuntiatus eſt, quibúſq; hominibus dubitãtibus, ne fortè à Chriſtianis illa conſcripta ſint, non adhuc futura, ſed facta, ad Iudæorũ codices prouocamus, vt animos dubitantiũ confirmemus? Nónne enim tunc Chriſtum Iudæi oſtendunt gentibus, quem nolunt adorare cum gentibus? Nos ergo chariſsimi, quorũ erant illi

Ioan. 1. *Mat. 10.* *1. Retr. 59* *Mat. 22.* *Exod. 12.*

illi Magi primitiæ, nos hæreditas Christi vsque ad terminos terræ, propter quos cęcitas ex parte in Israël facta est, vt plenitudo gẽtium intraret, cognito domino & saluatore nostro Iesu Christo, qui propter nos consolandos tũc iacuit in angusto diuersorio, nunc propter sublimandos sedet in cælo, sic eũ annuntiemus in hac terra, in hac regione carnis nostræ, vt non quà venimus redeamus, nec prioris nostræ conuersationis vestigia repetamus. Hoc est enim quod & illi Magi, non quà venerunt redierunt. Via mutata est, & nobis cæli enarrauerunt gloriam Dei, & nos ad Christum adorandum fulgẽs ex Euangelio veritas tanquam de cælo stella perduxit, & nos prophetiam in gente Iudaica celebratam, tanquam indicium Iudæorum non nobiscum pergẽtium fideli aure percepimus, & nos, & regem, & sacerdotem, & pro nobis mortuum Christũ agnoscentes atq; laudãtes, iam in auro & thure & myrrha honorauimus, superest vt eum euangelizantes nouã viam carpamus, non quà venimus redeamus, adiuuante domino nostro Iesu Christo, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Rom. 11.

Psal. 18.

In eodem festo, Sermo V.

Sermo XXXIII.

CAusam dilectissimi & rationem solennitatis hodiernæ, sæpe vobis & euangelica narratio, & obseruantiæ consuetudo patefecit: nec necesse est ita nunc quæ inter saluatoris nostri humana primordia sunt gesta replicari, vt de splendore noui syderis, de Magis Magorúmque muneribus, de sæuitia Herodis, & de interfectione infantiũ disseramus, cùm sicut nostis & in stellæ fulgore Dei gratia, & in tribus viris vocatio gentium, & in rege impio crudelitas paganorum, & in occisione infantiũ, cunctorum martyrũ forma præcesserit. Sed quia in sacratissimo die reddendũ expectationi vestrę est sacerdotalis sermonis officiũ, nitamur vt possumus adiuuãte spiritu Dei, eò per intelligẽtiæ semitas peruenire, vt cognoscamus sacramentũ pręsentis festi ad omniũ fidelium tẽpora pertinere, nec vllo modo habeatur insolitum, quod in dispensationũ ordine adoratur antiquum. Quãuis ergo omnis anima Christiana nihil indignũ debeat de filij Dei maiestate sentire, & trãscensis incipiẽtis fidei rudimẽtis, oporteat vnũquenq; ad sublimiora proficere, necesse est tamen infirmitatẽ mentis humanæ, dum verũ hominem accepit Christũ, de ipsa naturæ nostræ communione trepidare, & per initia vel incrementa corporea ad agnitionem vnius cum

Mat. 2.

patre deitatis difficulter accedere. Sed vbi inter caligantes cõgitationes radius supernæ lucis refulserit, cunctãtes fidei moras splendor veritatis abrumpat, vt cor liberũ & à visibilibus absolutum, lumen intelligentiæ tanquam lucem stella sequatur: quia sicut Apostolus ait, Dominus Iesus Christus in gloria Dei patris est, vt quẽ venerabatur in cunis humiliter iacẽtem, ipsum sine differentia adoret cũ patre regnantem. Hęc autem manifestatio dilectissimi, quæ hæsitantium nebulas dissoluit animarum, & ita fecit innotescere Dei filium, vt de hoc quod idem est etiã hominis filius, nihil patiant̃ obstaculi, ad pręsentis festi pertinet dignitatem, & vera est in infantia saluatoris declaratio deitatis, quãdo carnis sensus ab humanis ad diuina transfertur, vt quos deprimũt experimenta infirmitatum, erigant signa virtutũ: quia tali auxilio & natura nostra indigebat & causa, vt reparare humanũ genus nec sine maiestate possit humilitas, nec sine humilitate maiestas. Iam verò cũ in singulorum fidelium profectibus, diuinorũ eluceat custodia mandatorum, impleatúrq; quod dictũ est, Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona, & magnificent patrem vestrũ, qui in cœlis est: quis illic non præsentem intelligat deitatem, vbi verã vidit apparere virtutem? quæ vtiq; sine Deo nulla est, nec proprietatẽ obtinet virtutis, nisi spiritu sui vegetetur autoris. Dicente enim discipulis suis dño, Sine me nihil potestis facere: dubium nõ est, hominem bona agentem, ex Deo habere & effectũ operis, & initium volũtatis. Vnde & Apostolus copiosissimus fideliũ cohortator: Cum timore, inquit, & tremore vestrã salutem operamini. Deus est enim qui operatur in vobis & velle & operari pro bona voluntate. Et hæc sanctis causa est tremendi atq; metuendi, ne ipsis operibus pietatis elati, deserantur ope gratiæ, & remaneant in infirmitate naturæ. Qui autẽ experiri cupit, an in ipso Deus habitet, de quo dicitur, Mirabilis Deus in sanctis suis: syncero examine cordis sui interiora discutiat, & sagaciter quęrat qua humilitate repugnet superbiæ, qua beneuolentia obluctetur inuidiæ, quàm non capiatur adulantiũ linguis, quámq; bonis delectetur alienis, an pro malo non cupiat malũ reddere, malítq; inultas obliuisci iniurias, quàm imaginem & similitudinem sui conditoris amittere, qui omnes ad cognitionẽ sui generalibus incitãs donis, pluit super iustos & iniustos, & solem suum oriri facit super bonos & malos: ac ne in multis laboret

Philip. 2. Mat. 5. Ioan. 15. Philip. 2. Psal. 67. Mat. 5.

sol

ſolicitæ diſcretionis inſpectio, ipſam matrē virtutum omniū charitatem in ſecretis ſuæ mentis inquirat: & ſi eam dilectionem Dei & proximi intentóq; corde repererit, ita vt etiā inimicis ſuis eadem velit tribui, quæ ſibi optat impendi. Quiſquis huiuſmodi eſt, Deum & rectorem & habitatorem ſui eſſe non dubitet, quē tantò magnificentius recipit, quantò magis non in ſe, ſed in domino gloriatur: quoniam quibus dicitur, Regnum Dei intra vos eſt: ipſi etiam agūtur illius ſpiritu, cuius reguntur imperio. Scientes igitur dilectiſsimi, ꝙ charitas Deus eſt, qui operatur omnia in omnibus, ſectamini charitatem, ita vt in vnū caſtæ dilectionis affectum vniuerſorū fidelium corda concurrant. Tranſeuntia vos, & vana non occupēt, conſtanti deſiderio ad ea, quæ ſemper ſunt māſura, tendamus. Sacramentum enim præſentis feſti oportet in nobis eſſe perpetuum, quod vtiq; ſine fine celebrabitur, ſi in omnibus actibus noſtris dominus Chriſtus appareat, qui viuit & regnat cū patre & cum ſpiritu ſancto in ſecula ſeculorum, Amen.

1. Cor. 1. *Luca 17.* *1. Ioan. 4.*

In eodem feſto, Sermo VI.

Nuper celebrauimus diem, quo ex Iudæis dn̄s natus eſt, hodie celebramus quo à Gentibus adoratus eſt: quoniam ſalus ex Iudæis, ſed hæc ſalus vſq; ad fines terræ. Nam & illo die paſtores adorauerunt, hodie Magi. Illis angeli, iſtis autē ſtella nuntiauit. Vtriq; de cælo didicerunt, cū regem cæli in terra viderūt, vt eſſet gloria in excelſis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Ipſe eſt enim pax noſtra, qui fecit vtraq; vnum. Iam hoc infans natus atq; annūtiatus oſtenditur lapis ille angularis, iam in ipſo primordio natiuitatis apparuit. Duos ex diuerſo parietes in ſe copulare iam cœpit, paſtores à Iudæa, magos ab Oriente perducens, vt duos cōderet in ſe in vnū hominem nouū, faciens pacem, pacē his qui longè, & pacē his qui propé. Ideóq; illi ipſo die de proximo venientes, iſti hodie de longinquo peruenientes, duos dies celebrādos poſteris ſignauerūt, vnam tamen lucem mundi vtriq; viderunt. Sed hodie de iſtis loquendum eſt, quos de remotis terris fides duxit ad Chriſtū. Venerunt enim, & quæſierunt eū dicentes, Vbi eſt, qui natus eſt rex Iudæorum? Vidimus enim ſtellam eius in Oriēte, & venimus adorare eū. Annuntiant & interrogant, credunt & quærūt, tanquam ſignificantes eos, qui ambulant per fidem, & deſiderant ſpeciem. Nônne alij reges Iudæorum iam toties in Iudæa nati erant?

Sermo XXXIII. *Ioan. 4.* *Luca 2.* *Mat. 2.* *Luca 2.* *Epheſ. 2.* *Mat. 2.* *2. Cor. 5.*

Quid est quod iste ab alienigenis in cælo agnoscitur, in terra quæritur, in alto fulget, in humili latet? In Oriẽte Magi viderunt stellam, & in Iudæa natũ intellexerunt regẽ. Quis est iste rex tam paruus, tã magnus, nondũ in terris loquẽs, iam in cælo edicta proponẽs? Veruntamẽ propter nos, quibus de scripturis suis sanctis innotescere voluit, ipsos etiã magos quib⁹ tam clarum signũ in cælo dederat, & quorũ cordibus se insinuatum esse reuelauerat, Prophetis tñ suis de se credere voluit. Quærendo enim ciuitatẽ in qua natus erat quem videre & adorare cupiebant, necesse habuerũt percontari principes Iudæorũ, vt illi de sancta scriptura, quam in ore, non in corde gestabãt infideles fidelibus de gratia Dei responderẽt mendaces à se, veraces contra se. Quantũ enim erat, vt illis quærentibus Christum comites fierẽt, cum ab eis audissent, quod visa stella eius venerint eum adorare cupientes, ipsi eos ad Bethlehem Iudæ, quam de libris diuinis indicauerãt, ducerent, pariter viderẽt, pariter adorarẽt? Nunc vero aliis demonstrato vitæ fonte, ipsi sunt mortui siccitate, factiq; sunt eis tanquam lapides à miliario, qui viatoribus ambulantibus aliquid ostenderũt, sed ipsi solidi atq; immobiles remanserũt. Magi quærebãt vt inuenirent, Herodes quærebat vt perderet. Iudæi ciuitatẽ nascentis legebant, tempus venientis non intelligebãt. Inter magorum pium amorẽ, & Herodis crudelem timorem illi euanuerunt Bethlehẽ demonstrantes. Christũ autem qui ibi natus est, non nunc quæsitũ, sed visum postea negaturi, nec nunc infantẽ, sed loquentẽ, postea negaturi. Felix potius infantũ ignorãtia quos Herodes persecutus est territus, quàm istorũ scientia quos cõsuluit perturbatus. Illi pro Christo potuerũt pati, quem nondum poterant cõfiteri: isti docentis non secuti sunt veritatem, cuius nascentis potuerũt nosse ciuitatẽ. Magos sanè ad ipsum proprie locũ vbi Dei verbũ infans erat: illa stella perduxit. Hîc iam erubescat stultitia sacrilega, & quædã, vt sic dicã, indocta doctrina, quæ ideo putat Christũ sub stellarũ decreto esse natum, quia scriptũ est in Euãgelio, quãdo natus est, stellam eius magos in Oriẽte vidisse. Quod verũ non esset, nec si homines sub decreto eiusmodi nascerẽtur, qui non sicut Dei filius propria volũtate, sed naturæ mortalis cõditione nascũtur. Nunc autẽ tantũ adhorret à vero sub stellato fato natũ esse Christũ, vt nullos homines ita nasci credat qsquis recte credit in Christum. Sed de genituris hominũ vani homines loquantur quod

insip

insipienter opinantur, negent voluntatem qua peccãt, confingant necessitatem qua peccata defendant: perditos mores per quos in terra ab hominibus deteſtãtur, in cælo etiã figere conentur, & à ſyderibus manare mentiantur. Videat tamẽ vnuſquiſq; eorũ quemadmodũ non vitam, ſed familiã ſuam qualicunq; poteſtate regendam putet, quãdoquidem iſta ſentiendo ſeruos ſuos in domo peccãtes verberare non ſinitur, niſi prius deos ſuos in cælo radiantes blaſphemare cogatur. Chriſtum tamẽ iſti nec ſecũdum ſuas vaniſsimas coniecturas, & non ſanè fatidicos, ſed planè falſidicos libros ideo putent ſub ſtellarum decreto eſſe natũ, quia eo nato ſtellam Magi in Oriente viderunt. Hinc enim potius Chriſtus non ſub dominatu eius, ſed dominus eius apparuit, quia illa non in cælo ſydereas vias tenuit, ſed hominibus quærentibus Chriſtũ viam vſq; ad locum in quo natus fuerat demonſtrauit. Vnde non ipſa Chriſtum fecit mirabiliter viuere, ſed ipſam fecit Chriſtus mirabiliter apparere. Nec ipſa Chriſti mirabilia decreuit, ſed ipſam Chriſtus inter ſua mirabilia demõſtrauit: Ipſe enim natus ex matre de cælo terræ nouum ſydus oſtendit, qui natus ex patre cælũ terramq; formauit. Eo naſcente lux noua eſt in ſtella reuelata, quo moriente lux antiqua eſt in ſole velata. Eo naſcẽte ſuperi nouo honore claruerunt, quo moriente inferi nouo timore tremuerũt, quo reſurgẽte diſcipuli nouo amore exarſerunt, quo aſcẽdente cęli nouo obſequio patuerũt. Celebremus ergo deuota ſolennitate & hũc diem quo cognitũ Chriſtũ magi ex gentibus adorauerũt, ſicut celebrauimus illũ diem quo natum Chriſtum paſtores ex Iudæa viderũt. Ipſe enim dominus Deus noſter qui elegit Apoſtolos ex Iudæa paſtores, per quos congregaret ſaluandos etiam ex gentibus peccatores.

In eodem feſto, *Sermo VII.*

Domini & ſaluatoris noſtri Ieſu Chriſti aduentus in carne in ipſo de virgine rudi eius exortu manifeſtari gentibus cœpit, cum ad eum adorãdum Magi ab Oriente venerunt. Hic dies ſolenniſsimus debita ſanctitate eſt factus eccleſiæ, maximè quæ creuit ex gentibus, & angulari lapide alterũ parietem ſtructura vberiore compegit, vt illi pax noſtra faceret vtraq; vnũ, ex circũciſione & pręputio cõdens eccleſiam. Vnde & lapis angularis dictus eſt tanquam in ſe copulans ex diuerſitate venientes, vt commutaret vtroſq; in vno corpore Deo, ſicut Prophetica & Euangelica &

Ser. xxxv

Matt. 2.

Epheſ. 2.

Apostolica doctrina testatur. Nato itaque domino ex virgine, quem diē nuperrime celebrauimus, pastores admoniti ab angelis secundū Lucā Euangelistā ad infantis verbi præsepe venerunt. Pastores autē illi Israëlitę fuerūt. Ecce prælignatus est vnus paries, angularē lapidē ex circūcisione præcurrens. Paucis diebus inde transactis, hodie Magi ab Oriente venisse credūtur, & illius paruuli magnitudinem cognouisse, quos Matthæus Euangelista cōmemorat. Ecce alius paries ex præputij desperatione cōcurrens nos proprie figurauit, & diē nobis festum familiari lætitia germinauit. In cælo enim vidētes ignotissimā stellā, non ante paucos dies sed ante ferme bienniū, sicut inquirēti Herodi patefecerunt. Vnde à bimatu & infra, secundū tempus, vt scriptū est, quod inquisierat à Magis. Hanc stellā sicut intelligitur admirati, cuius etiam esset cōsequenti reuelatione nosse meruerūt, regis videlicet Iudæorū, eóque nato cū & hoc eius gratia cognouissent, ad eum adorandū hodie occurrere potuerunt. Non vtiq; regi Iudæorū, qualis esse illic solebat, hunc tam magnū honorē longinqui alienigenæ & ab eodē regno prorsus extranei à se deberi arbitrabantur, sed tamen natum esse didicerant in quo adorando se salutem, quæ secundū Deum est, consecuturos minime dubitarent. Neque enim ætas erat saltē cui adulatio humana seruiret, nō sub poplite sella regalis, non de membris purpura, nō de capite diadema fulgebat, non pompa famulantiū, non terror exercitus, non gloriosorum fama præliorum hos ad eum viros ex remotis terris cum tanto voto supplicationis attraxerat. Iacebat in præsepe puer ortu recēs, exiguus corpore, contēptibilis paupertate, sed magnum aliquid latebat in paruo quod illi homines primitiæ gentiū nō terra portāte, sed cælo narrāte didicerant, qui tam ex longinquo tam supplices veniebant, & quod intuendo nō videbāt, promereri adorando cupiebant. Regina quædā Austri venerat à finibus terræ audire sapientiā Salomonis, nec illa regni eius sublimitate, sed mētis luce cōmota est. Veruntamē inerat in Salomone doctrina, quæ verbis eius longissime ac latissime diffamatis ad discendū potuit studiosos animos excitare, proinde illa non latentē Deum, sed loquentē hominē, non adorare venerat sed audire. Hic autem qui donauerat illam sapientiā Salomoni, & erat virtus ac sapiētia Dei infirmitate carnis indutus, adhuc per pusillam ætatē tacebat in terris, & iam per amplissimā maiestatem clarebat in cælis.

Luca 2.
Matt. 2.
3. Reg. 10.
Mat. 12.

Quid

Quid times Herodes? Quid maligna mente turbaris? Si salutem tuam sapias, ille natus est per quem regnum Dei videas. Quid sæuis? Quid occidis infantes? Quid ætatẽ innoxiam noxius insectaris? A gladio regis huius nemo erit crudelitate, sed pietate securus. Detestãda ergo regis Herodis insania, sed magis miranda Iudæorum stultitia, propter quos iudicandos dispositione diuina se à conspectu Magorũ Christũ quærentiũ parũper illa stella subtraxit. Apparuit nãque vt locum in quo puer fuerat demonstraret. Poterat vtiq; index etiam ciuitatis existere, sed quod in Bethlehẽ Iudæ Christus nasceretur, de libris sanctis interrogati Iudæi proferre debuerũt, parati ad legendũ, cæci ad intelligendũ, duri ad credendum. Hos ergo nos in vetustate literæ dimittamus, & ex eorum adiuti codicibus adorandum Christum cum istis alienigenis agnoscamus.

Item in eodem festo alius sermo factus ad fratres in eremo, qui inter Sermones ad eosdem habetur. XLIII.

Dominica intra octauas Epiphaniæ Domini, de baptismo Christi. *Sermo I.*

INtelligere possumus fratres charissimi quantã gratiã Christo domino debeamus, qui vota votis accumulat, gaudia gaudiis multiplicat. Ecce enim adhuc exultamus Christũ dominũ natum, & iam eum lętamur pro salute humani generis baptizatũ. Necdum ortus est eius expleta festiuitas & iam baptismatis eius est celebrãda solẽnitas. Vix natus est hominibus, & iã renascitur sacramẽtis. Hodie enim licet post multa annorũ curricula cõsecratus est in Iordane. Ita ergo disposuit dñs vt votis vota subiungeret, hoc est, in vno eodẽq; tẽpore & ederetur per virginẽ & per mysteriũ gigneretur, essetq; cõtinuata festiuitas carnis natiuitatis atq; baptismatis: vt quemadmodũ tũc eũ miramur incorrupta matre progenitũ, ita & nũc suscipiamus illum pura vnda submersum. Et gloriemur in vtroque facto, quia filiũ genuit mater & casta est, & quia Christũ vnda lauit & sancta est. Mã sicut post partũ glorificata est Mariæ castificatio, ita post baptismũ aquæ est purificatio cõprobata, nisi quod penè maiori munere quã Maria vnda ditata est. Illa enim sibi tantũ meruit castitatẽ, ista nobis cõtulit sanctificationẽ. Illa meruit ne peccaret, ista vt peccata purgaret. Illa propria delicta à se repudiat, ista in se per Dei gratiam aliena condonat. Illi est collata virginitas, isti donata fœcunditas, Illa vnũ procreauit & pura

Sermo XXXVI.

est, ista generauit plures & virgo est. Illa pręter Christum nescit alium filium, ista cum Christo mater est populorū. Natalis ergo hodie alter est quodammodo saluatoris. Nam iisdem eum signis, iisdē miraculis cognoscimus genitū, sed nunc maiore mysterio baptizatū. Demq; spiritus sanctus qui tunc illi in vtero affuit, modo eū in gurgite circunfulsit. Qui tunc Mariam castificauit, nūc fluenta sanctificat. Pater qui tunc obumbrauit in virtute, nūc clamat in voce, & quasi maturiore consilio qui tunc vmbrā præstitit natiuitati, modo testimonium perhibet veritati. Ait enim Deus, Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui. Præclarior planè est secūda quàm prima natiuitas. Illa enim sine teste silentio Christū genuit, ista cum diuinitatis professione dominū baptizauit. Ab illa se Ioseph qui pater putabatur excusat, in hac se pater qui nō credebatur insinuat. Ibi laborat suspitionib' mater, quia professioni deerat pater: hic honoratur genitrix, quia diuinitas filium protestatur. Honoratior, inquā, secūda quàm prima natiuitas. Siquidē pater hic Deus maiestatis inscribitur, illic Ioseph artifex æstimatur. Et licet in vtraq; dn̄s per spiritum sanctum & natus sit & baptizatus, tamen honoratior est qui de cælis clamat, quàm qui in terris laborat. Ioseph ergo faber in terris pater putabatur esse domini Saluatoris, nec ab hoc opere Deus qui verè est pater domini nostri Iesu Christi excluditur: Nam est & ipse faber. Ipse enim est artifex, qui huius mūdi machinam, non solū mirabili sed etiā ineffabili potentia fabricauit. Tanquā sapiens architectus cælū sublimitate suspendit, terrā mole fundauit, maria calculis alligauit. Ipse artifex, qui in nostris moribus præcidit superflua opera, vtilia quæq; cōseruat. Ipse est artifex, cuius securim ad radicē nostram positā Ioānes Baptista cōminatur, vt omnis arbor quæ normā iustæ discretionis excesserit, excisa radicitus tradatur incēdio: Quæ autem mensurā veritatis habuerit, cælesti fabricæ deputetur. Hodie ergo baptizatur dn̄s in Iordane. Quale est hoc baptismū, vbi prior est fonte ille qui mergitur, vbi dum susceptum aqua diluit, non sordibus inficitur, sed benedictionibus honoratur? Quale, inquam, saluatoris est baptismū, in quo purgantur potius fluenta quàm purgāt? Nouo enim sanctificationis genere Christū non tam lauit vnda quàm lota est. Nam ex quo Saluator in aqua se mersit, ex eo omnium gurgitum tractus cūctorumq; fontium venas mysterio baptismatis consecrauit. Et

quisq

Marginal references: *Lucæ* 1. *Matt.* 3. *Lucæ* 1. *Matt.* 3. *Matt.* 1. *Matt.* 13. *Matt.* 3.

quisquis ibi in nomine domini baptizari voluerit, non tam illum mundi aqua diluit quàm Christi vnda purificat. Saluator autem ideo baptizari voluit, non vt sibi munditiam acquireret, sed vt nobis fluēta mundaret. Interea Magorū beata legatio perducta ad sacra cunabula radio desuper currente miratur, Iudæā præcedit Aethiopia peccati exuēda nigredine, & fidei induēda candore. Quàm stupenda dignatio: Inter amplexus genitricis includitur, qui cælū terrámq; cōplectitur. In sinu matris latet, qui regnū patris excedit. Per simplex officiū, spiritale reuelatur arcanum. Humanitas cernitur, & diuinitas adoratur. Exhibent aurū, thus & myrrham, plus in mysteriis quàm in cōscientiis offerētes. In auri munere regia dignitas, in thuris vapore diuina maiestas, in myrrhæ specie sepeliēda demōstratur humanitas, ac si trinitatē oblationum numerus loquitur, vnitatem deuotio vna testatur. Per hoc ergo peruigili intentione cordis cælum semper studeamus aspicere, si ad Christum cupimus peruenire. Dirigat ergo nobis semitas vitæ, perfecta stella iustitiæ, quæ dixit, Non apparebis in conspectu meo vacuus. Offeramus ei aurum fidei, pietatis aromata, castitatis holocausta. Spiritalem quoq; myrrham habemus in nobis, quæ ita animas nostras condiat, vt illæsas à peccati corruptione custodiat, quod ipse prestare dignetur, qui viuit & regnat per omnia secula seculorum, Amen.

Exod. 23.

In eadem dominica, Sermo II.

Sermo xxxvij.

LIcet fratres dilectissimi de solēnitate diei huius veterum sit diuersa traditio, vna tamē sanctæ deuotionis est fides. Et quāquam nonnulli hodie dominum nostrum Iesum Christū stella duce venientibus ab Oriēte Magis æstimēt adoratū: Alij autē asserant eum aquas in vina mutasse: Quidā vero baptizatū illum à Ioanne confirment, in omnibus Dei filius creditur, in omnibus est vera festiuitas. Nam quod Magis vtiq; gentibus & adorare dominum, & munera offerre conceditur, gentium est præfigurata vocatio. Quòd aquæ vero transformantur in vinum, religionis nostræ dēsignatur arcanū. Quòd vero fluentis Iordanis Baptizatur Iesus, aquæ nostro baptismati consecrantur. Oportet itaque charissimi, vt aliqua nūc de ipso baptismate sanctitati vestrę prout dominus donauerit proferamus, vt simul & humilitatem Saluatoris nostri, & mysteriorum gloriam cognoscatis. Prædicabat in deserto Ioānes, baptismum pœnitentiæ populo

Matt. 2. *Ioan. 2.* *Matt. 3.*

Magi quid præfigurant? *Aqua ī vinū trāsformata qd? Baptisma Christi quid?*

pulo,in remissionem peccatorum,non quo crimina commissa deleret, sed quo emendaret errãtes. Nam remissio peccatorũ Christi gratiæ seruabatur. Cõfluebat ergo ad Iordanẽ desiderio lauacri diuersorũ copiosissima multitudo,quorũ erãt tam scelerati actus,vita tam perdita,vt eos venerabilis Baptista viperino semini cõpararet. Inter huiusmodi homines ille virtutum cælestiũ dominus,ille qui respicit terrã, & facit eam tremere, Christus Iesus, non dedignatur humilis, & quietus ad seruuli sui baptismũ properare. Sed quid mirũ de mansuetudine,si se prophetę manib⁹ inclinauit,qui se ab inimicis suis passus est crucifigi? Quo properãte ad fluuiũ,talem Ioãnes circũstantibus turbis erupit in vocẽ, Ecce agnus Dei,ecce qui tollit peccata mundi: hoc est dicere,Cessate iam,cessate à baptismo meo quo pœnitentia incepit: Ecce Baptista per quem crimina dimittuntur,desinite vlterius à cõseruo vestro baptizari velle, præsens est dominus omniũ nostrum qui baptizat ad vitã. Illum sequimini, illi credite,ab illo lauacrũ salutis tota mente supplices postulate,& quo & ego ipse baptista vester cupio baptizari. Non renuit quidẽ Iesus testimonium vocis huius,sed qui per ordinẽ vellet vniuersa cõplere,nihilominus baptizari se expetit à Ioanne, & Baptista deuotus baptizandi sui potẽtia tremefactus ait: Ego à te debeo baptizari,& tu venis ad me? id est,quoniã ego creatura sum,tu creator. Ego seruus,tu dominus, Ego figura,tu veritas. At Iesus ait, Sine modo. Sic enim decet nos implere omnem iustitiam,id est, quid nunc ista commemoras,propositum suscepi humilitatis,implendũ est. Tunc ille qui præsumere formidabat, velociter paruit præcipientis imperio. Baptizatur ergo Iesus non sibi,sed nobis. Baptizatur vt non purificetur aquis, sed vt aquas ipse sanctificet. Baptizatur nouus homo,vt noui baptismatis constituat sacramẽtum. Aperti sunt,inquit,ei cæli. Aestimo vt in cælestibus esset miraculum de his quæ gerebantur in terris: sicut ait scriptura, In quem concupiscunt angeli prospicere. Quo modo enim poterant non mirari virtutes cælorũ, & dominationes, Cherubin, & Seraphin,cum viderent dominũ sabaoth in fluuio à Ioanne baptizari? Vt autem Ioannis testatio etiam cælesti testimonio confirmetur,vidit Spiritum sanctũ corporali specie, quasi columbam descendentem, & manentem super Iesum. Audit & patrem dicentẽ,Hic est filius meus dilectus, in quo mihi complacui bene. Aduertite dilectissimi fratres quãta nobis in baptismate

Psal.103. *Ioan.1.* *Matt.3.* *Christus cur baptizatus.* *1.Petri 1.* *Luc.3.*

ptiſmate domini noſtri Ieſu Chriſti patefacta ſit gratia, quàm ſubtili ſacramento trinitas ſe homini reuelauit. Pater enim auditur in voce, filius manifeſtatur in homine, Spiritus ſanctus dinoſcitur in columba. Quàm mirifico autem myſterio noſter Ieſus Chriſtus, vel tactu corporis ſui, vel tranſitu gloriæ ſuæ omnem ad momentum creaturam ſanctificat, viuificat & illuſtrat. Aquas enim conſecrat dum baptizatur, terram ſanctificat dum ſepelitur, mortuos ſuſcitat dum reſurgit, cæleſtia glorificat dum aſcendit in cęlum, & ſedet ad dexteram patris.

In eadem dominica de Trinitate & columba:
Sermo III.

Sermo xxxviij.

QVamuis fratres in huius exilij ærumnoſam cæcitatem pro originalis peccati iuſtiſsima pœna à gaudio beatæ felicitatis deiecti ſimus, non tamẽ ita inde pręciſi atq; abrupti ſumus vt nõ etiã in iſtis mutabilibus æternitatẽ, veritatẽ, beatitudinem quærere vel deſiderare ignoremus. Quod ex eo perſpicuũ eſt, ꝙ nec mori, nec falli, nec miſeri eſſe voluntatẽ habemus: vnde ex naturali inſtinctu beatos eſſe velle, qui eſt omnibus licet, diuerſo modo, in animis ſingulorũ beatitudinis appetitus fiat. Quidã enim beatũ exiſtimant eſſe regno potiri terreno, alij diuitiis abũdare, alij honoribus exaltari: Quidã vero laudibus celebres eſſe gaudẽt, alij voluptatibus inhiãt carnalibus. Sed nequaquã in huius vitæ volubilitate vera inueniri poterit beatitudo. Quocirca tota ſancta ſeries ſcripturarũ nos à terrenis ad cæleſtia erigi adhortatur, vbi vera & ſempiterna eſt beatitudo, ad quã niſi per fidẽ catholicæ pacis cooperãte charitate Dei & proximi neminẽ peruenire certiſsimum eſt. Deniq; ad verã beatitudinem peruenire volẽtibus, primo omniũ fides neceſſaria eſt, ſicut Apoſtolica docet autoritas dicẽs, Sine fide impoſsibile eſt placere Deo. Conſtat ergo neminem ad verã peruenire poſſe beatitudinem, niſi Deo placeat, & Deo neminem poſſe placere niſi per fidem. Fides nãque eſt bonorum omnium fundamentum. Fides eſt humanæ ſalutis initium. Sine hac nemo ad filiorum Dei conſortiũ poteſt peruenire, quia ſine ipſa nec in hoc ſeculo quiſquã iuſtificationis exequitur gratiam, nec in futuro vitam poſsidebit æternam. Et ſi quis hic non ambulauerit per fidem, non perueniet ad ſpeciem beatę viſionis domini noſtri Ieſu Chriſti. Proinde omnis anima rationalis ætate congrua diſcat fidem catholicam, maxime populi prædicatores

Fides neceſſaria ad beatitudinem. Heb. 11.

2. Cor. 5.

Chriſt

Christiani,& ecclesiarum Dei doctores,vt possint veritati contradicentibus resistere, & catholicam amantibus pacem prodesse. Quo modo enim docet quis quod non didicerit,vel qualiter pastor esse poterit, si pane vitæ gregem sibi commissum pascere ignorat? Non erubescat discere nesciēs quod ignorat, nec sciens tardus sit docere quod nouit. Sciat vterq; suo domino acceptæ pecuniæ rationē se redditurum: Tunc desiderabilem fidelis seruus audiet vocē domini dicentis, Euge serue bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constituā, intra in gaudium domini tui. Omnis itaq; scriptura veteris ac noui testamenti diuinitus inspirata si catholicè intelligitur, hoc insinuat, quòd pater & filius & Spiritussanctus vnus sit Deus, eiusdē substantiæ vniúsq; essentiæ, atque inseparabilis in diuinitate vnitas. Ideoq; nō sunt tres dij sed vnus Deus, pater & filius & Spiritussanctus. Quāuis pater filium genuerit, & ideo filius non sit qui pater est: filius à patre sit genitus, & ideo pater non sit qui filius est: spiritussanctus nec pater sit, nec filius, sed tātùm patris & filij spiritus, patri & filio etiā ipse coæqualis, & ad trinitatis pertinens veritatem: Et hæc trinitas vnus Deus est ex quo omnia, per quē omnia, & in quo omnia, beato Paulo attestante vbi ait, Quoniam ex ipso & per ipsum & in ipso sunt omnia, ipsi gloria in secula seculorum, Amen. Teneamus igitur firmissimè patrem & filium & Spiritumsanctum vnum esse naturaliter Deum, neque tamen patrē ipsum esse qui filius est, nec filium ipsum esse qui pater est, nec Spiritumsanctū ipsum esse qui pater est, aut filius. Vna est enim patris & filij & spiritussancti essentia, in qua non est aliud pater, aliud filius, aliud spiritussanctus, quamuis personaliter alius sit pater, alius filius, alius spiritussanctus. Quod nobis maximè in ipso sanctarum scripturarum initio demonstratur, vbi Deus dicit, Faciamus hominem ad imaginē & similitudinem nostram. Cum enim singulari numero dicit, imaginem, ostendit vnam naturam esse ad cuius imaginem homo fiebat, non vnam esse personam. Si enim illa vna essentia patris & filij & Spiritussancti vna esset persona, non diceretur ad imaginem nostram, sed ad imaginem meam: nec dixisset, faciamus, sed faciam. Si verò in illis tribus personis tres essent credendæ vel intelligēdæ substantiæ, non diceretur ad imaginem nostram, sed ad imagines nostras. Sed ad vnam imaginem vnius Dei homo factus dicitur, vt vna sanctætrinitatis essentialiter diuinitas

Mat. 25. Rom. 11. 1. sen. d. 5. ca. omnes. Gen. 1. 1. sen d. 2. c. proponamus.

nitas intimaretur. Hanc quoq; trinitatem personarum atque vnitatem naturæ propheta Esaias reuelatam sibi non tacuit, cum se dicit Seraphin vidisse clamantia, Sanctus sanctus sanctus Dominus Deus sabaoth. Vbi prorsus in eo quod dicitur ter sanctus, personarum trinitatem, in eo vero quod semel dicitur, dominus Deus sabaoth, diuinę naturæ cognoscimus vnitatem. Plane ergo & absque omni dubitatione credendum est patrem & filium & Spiritumsanctum vnum esse Deum omnipotentem, ęternum, incommutabilem, & singulus horũ Deus, & simul omnes vnus, & singulus quisque horum plena & perfecta æterna substantia, & simul omnes vna substantia. Quia quicquid est pater quo Deus est, quo substantia est, quæ ęternitas est, hoc filius, hoc spiritussanctus. Ita etiam quicquid est filius in eo quod Deus est, quo substantia est, quo æternitas est: hoc pater, hoc spiritussanctus est. Et quicquid est spiritussanctus in eo quod Deus est, quo substantia est, quo æternitas est, hoc pater est & filius. Vna ergo in tribus diuinitas, vna essentia, vna omnipotentia, & quicquid substãtialiter potest dici de Deo. Si forte de solo patre interrogatus fueris: Quid sit pater? Responde, Deus. Interrogatus de filio: Responde, Deus. Interrogatus de spiritusancto: Responde, Deus. Si interrogatus fueris simul de patre & filio & Spiritusancto, non Deos, sed Deum responde vnum, omnipotentem, incommutabilem. Sciendum est vero quòd quædam de Deo substãtialiter dicuntur, vt Deus est magnus, omnipotens, & quicquid ad se dicitur, id est, substantiam diuinitatis significãs. Quædam vero relatiue dicuntur: vt pater ad filium, filius ad patrem, & Spiritussanctus relatiue ad patrem & filium, ad se autem siue pater siue filius siue Spiritussanctus Deus dicitur. Itaque pater eo quod Deus est, hoc ipso substantia est, quia eiusdem substantiæ proculdubio, & filius Deus, & Spiritussanctus Deus. At vero Deus eo quod pater est relatiue dicitur, quia non substantiæ nomen est, sed refertur ad filium Deum esse. Nec ita dicimus filium patrem esse, sicut dicimus Deum esse, quia Deus substãtialiter dicitur, pater vero & filius & Spiritussanctus relatiue dicitur. Sicut enim relatiue pater & filius dicũtur, ita & Spiritussanctus ad patrẽ & filium quodammodo relatiue dicitur, quia patris & filij spiritus est. Sed ipsa relatio Spiritussancti non ita reciproca ratione cõuerti poterit sicut pater & filius. Nam pater filij pater dicitur, & filius patris filius dicitur, spiritus vero

Esaie 6.

sanct

sanctus vniformiter dicitur ad patrem & filiũ, quia patris & filij spiritus est. Dicimus enim spiritũ sanctum spiritum patris, sed nõ vicissim dicimus patrẽ spiritus sancti, ne filius eius intelligatur spiritus sanctus. Itẽ dicimus spiritũ sanctum spiritũ filij, sed nõ dicimus filiũ spirit⁹ sancti, ne pater eius intelligatur spiritus sanctus. Dicitur & idẽ spiritus donũ Dei, quia donator est Deus doni sui. In quib⁹ nominib. circũferri potest vicissim relationis regula, vt si dicamus donator doni, & donũ donatoris, quia in his vocabulis potuit inueniri vsitata huic categoriæ quæ dicitur ad aliquid circũlatio. Ergo hoc donũ Dei, id est, spiritus sanctus, q de patre & filio ęqualiter ꝓcedit, ineffabilis quędã patris filiiq; cõio est. Et ideo fortasse sic appellatur, qa patri filióq; potest eadẽ appellatio conuenire, Nam hoc ipse proprie dicitur quod illi cõmuniter dicũtur, quia & pater spiritus & filius spiritus rectè dicitur. Ergo vt nominibus iunctis quæ separatim vtriq; personę cõueniunt vtriusq; cõmunio proprie significetur, vocatur Spiritus sanctus, quæ est tertia in sancta trinitate persona patri & filio per omnia æqualis, coęternus & consubstãtialis. Et hæc trinitas vnus est Deus solus, bonus, magnus, æternus, omnipotens, ipse sibi vnitas, deitas, magnitudo, bonitas, omnipotẽtia, & quicquid ad se substãtialiter dicitur. Nõ ita in relatiuis vocabulis intelligẽdũ est vel dicendũ: quia dici non potest pater sibi pater, vel filius sibi filius, vel Spiritus sanctus sibi Spiritus sanctus, sed hęc relatiua vocabula ad aliã proculdubio personã referri debẽt. Quicquid ergo ad se dicũtur pater & filius, non dicitur alter sine altero: id est, quicquid dicuntur quod substantiã eorũ ostendat, simul dicũtur. Si hæc ita sunt, iam ergo nec pater est Deus sine filio, nec filius Deus sine patre: id est, non ita dicitur Deus pater quasi filius non sit Deus, nec filius ita dicitur Deus quasi pater non sit Deus, sed ambo simul Deus, etiã & vnus Deus. Quocirca quicquid secundũ substantiã vel æternitatẽ de eis dici potest, ambo simul sunt, vt quod de filio dicitur, Deus de Deo, lumen de lumine, ambo simul lumẽ, sed non pater Deus de Deo, nec lumẽ de lumine, sed filius Deus de Deo, & lumẽ de lumine, ambo tamẽ simul & semper vnus Deus & vnũ lumẽ. Sic etiã de aliis appellationibus quæ secundũ substantiã dicũtur, id est, quod simul ambo sunt dici debet, vt omnipotens, magnus, bonus, ęternus & cætera, quæ ad se dicuntur. Quod si ita est, hoc solũ de eis dici nõ potest illud de illo quod simul ambo nõ sunt: sicut verbũ de verbo

5. de Trinit. ca. 11.

verbo dici non poteſt, quia non ſimul ambo verbũ, ſed ſolus filius, nec imago de imagine, quia non ſimul ambo imago, ſed ſolus filius imago, nec filius de filio, quia non ſimul ambo filius, nec pater de patre, quia non ſimul ambo pater. Et ideo qđ Euangeliſta ait, Et verbũ erat apud Deũ, multũ eſt, vt ſic intelligatur, verbũ quod ſolus eſt filius, erat apud Deũ, quod nõ ſolus eſt pater, ſed pater & filius ſimul Deus. In quo perfectè intelligitur, ꝙ nõ pręceſsit genitor illud qđ genuit. Et quod ipſe in Euãgelio ait, Ego & pater vnũ ſumus: Vnũ ſumus enim: id eſt, quod ille, hoc & ego, ſecundũ eſſentiam, non ſecundũ relatiuum. Quod dicimus lumẽ de lumine, nõ duo lumina intelligenda ſunt, vel ſeparatio luminis, ſed intelligendũ eſt, ꝙ filius effulgẽtia æterna luminis eſt æterni, ſicut imago ſempiternæ ſubſtãtię ſempiterna eſt imago. Exempli gratia: Si quęris quid ſit Abraham iuxta ſubſtãtiam: Reſpondetur, homo: Si quæris de Abrahã cur pater: Relatiuè reſpondetur, quia filium habet Iſaac. Si quęris de Iſaac cur ſit filius: Relatiuè reſpõdetur, quia patrem habet Abraham. Omnis verò relatio ad aliquid aliud refertur. Et hæc regula relationis in perſonis ſanctæ trinitatis intelligẽda eſt. Si ergo interrogatus fueris de Deo, cur dicatur pater: Relatiuè reſpõde, quia habet filiũ. Ita etiã de filio reſpõde, relatiuè ideo eſſe filiũ, quia habet patrem. Si ergo dictũ de Deo tibi fuerit, quo modo pater hoc eſt qđ filius, aut filius hoc eſt quod pater? Reſpõde ſecundũ ſubſtantiã hoc eſt filius quod pater, hoc pater qđ filius, quia vnus eſt Deus & vna ſubſtantia pater & filius. Ad ſe enim Deus ſubſtãtialiter dicit̃: Ad patrem filius, vel pater ad filiũ relatiuè dicit̃. Iuxta perſonæ proprietatem nõ eſt pater qui filius, nec filius qui pater, iuxta ſubſtãtiæ vnitatẽ hoc pater quod filius, id eſt, Deus vnus omnipotẽs, Quicquid ergo ad ſeipſum dicitur Deus, & de ſingulis perſonis dicit̃ de patre & filio & ſpiritu ſancto, & ſimul de ipſa trinitate nõ pluraliter, ſed ſingulariter dicendũ eſt: quoniã quippe non aliud eſt Deo eſſe, & magnũ eſſe, vel aliud eſſe, & aliud bonum eſſe, ſed hoc idẽ eſt illi eſſe, & magnũ eſſe, & bonũ eſſe: propterea ſicut nõ dicimus tres Deos, nec tres eſſentias, ſic non dicimus tres magnitudines, nec tres bonitates, ſed vnũ Deum, vnam eſſentiam, & vnã magnitudinem, & vnam bonitatem: Abſq; omni ſcilicet dubitatione credi neceſſarium eſt ꝙ pater plenus Deꝰ & perfectus eſt, filius plenus & perfectus eſt Deus, ſpiritus ſanctus plenus & perfectus eſt Deus: nõ tamen tres dij

Ioan. 1.

Ioan. 10.

pater & filius & ſpiritus ſanctus, ſed vnus Deus plenus & perfectus: nec aliquid maius tres ſimul dici pater & filius & ſpiritus ſanctus, quàm vnus quilibet vel pater vel filius vel ſpiritus ſanctus: quia eadẽ natura eſt in vnaquaq; perſona ſimul dicta, quæ eſt in tribus perſonis ſimul nominatis. Nõ ita dicimus in hominibus fieri poſſe: Abrahã plenus homo, Iſaac plenus homo, Iacob plenus homo, & hi omnes vnius ſubſtantiæ quantũ ad humanam pertinet naturã: non tamen hi tres vnus homo, ſed tres omnimodis homines, & aliquid maius in tribus cognoſcit, quàm in quolibet vno eorũ. Item Abrahã vnus homo, non tñ tres perſonæ in eo, ſicut in vno Deo tres perſonæ plenæ & perfectæ: Sed vna perſona in Abraham, ſicut in vno ſolet homine eſſe. In Deo autẽ nihil quidem ſecundũ accidẽs dicitur, quia nihil in eo mutabile eſt, nec tamẽ omne quod de Deo dicitur, ſecundũ ſubſtantiã dicitur, vt in ſuperioribus diximus. Quamuis enim dicitur pater ad filiũ, filius ad patrem ſecundum ad aliquid, non eſt tñ accidens patri patrẽ eſſe, nec filio filium eſſe: quia & ille ſemper pater: & ille ſemper filius: quia æternitas & incõmutabilitas negat alicuius accidentis in Deo inſtabilitatem, quia omne accidens ſecundum tempus vel eſſe vel nõ eſſe poteſt, vel potuit, vel etiã poterit: quia pater nunquã non pater, filius nunquã non filius, nec cœpit vnquã pater eſſe pater, nec filius eſſe filius. Quòd ſi aliquãdo cœpiſſet pater eſſe pater, vel filius eſſe filius, vel deſineret eſſe quod erat, ſecundũ accidens diceretur pater vel filius. Si verò quod dicitur pater ad ſeipſum diceretur, non ad filium: & quod dicitur filius ad ſeipſum diceretur, non ad patrem, ſecũdum ſubſtantiam diceretur: Sed pater non dicitur pater niſi ex eo quod eſt ei filius, & filius non dicitur filius niſi ex eo quod habet patrem. Non ergo ſecundũ ſubſtantiam, vt dictum eſt in prioribus, quia non quiſq; eorũ ad ſeipſum, ſed ad ſe inuicem atq; ad alterutrum iſta dicuntur: Neq; ſecũdum accidens, quia & quod dicitur pater & filius, æternum atque incommutabile eſt eis. Quamuis enim alius ſit pater, alius filius, nõ eſt tamen diuerſa ſubſtantia patris & filij: quia hæc non ſecundũ ſubſtantiam dicuntur, ſed ſecundum relatiuum: quod tamen relatiuum non eſt accidens, quia non eſt mutabile. Cùm itaq; tantus ſolus eſt pater, vel ſolus filius, vel ſolus ſpiritus ſanctus, quantus eſt ſimul pater & filius & ſpiritus ſanctus, nullo modo triplex dicẽdus eſt Deus, quia non eſt quo creſcat illa perfectio ſummæ trinitatis.

Perfe

Perfectus autem siue pater, siue filius, siue spiritus sanctus, & perfectus Deus pater & filius & spiritus sanctus, ideo trinitas potius, quàm triplex dicenda est: habent singulæ in trinitate personæ aliquid proprium, quòd inseparabili æqualitate aliquam in se ostendant proprietatẽ. Pater solus pater, & filius solus filius, & spiritus sanctus solus spiritus sanctus. Et pater hoc habet propriũ, quòd ex omnibus, quæ sunt, solus est, quia ab alio nõ est, ac per hoc solus est in paternitatis persona, non in diuinitatis essentia. Vnigenitus verò Dei filius hoc habet proprium, quod ex solo id consubstantialiter, id est, patre, & coëssentialiter solus genitus est: & in hoc personę suę proprietas. Spiritus sanctus autem hoc habet proprium, quòd ex patre & filio æqualiter procedit, & est amborum spiritus, eiusdémque substantiæ & æternitatis cum patre & filio. Sed hæc tria verè etiã tria sunt ineffabiliter, quæ tria & essentialiter tria habentia proprietates suas: & hæc tria vnum & verè vnum: & hoc vnũ tres, sed nõ tres patres, nec tres filij, nec tres spiritus sancti, sed tres personæ: Vnus pater, vnus filius, vnus spiritus sanctus: & hi tres id est, pater, & filius & spiritus sanctus vnũ sunt in natura, omnipotentia & æternitate. Sed hoc etiã atq; etiam firmiter tenendum est, nihil in sancta trinitate ad se dictum, plurali numero esse dicendum: quia simplex illa diuinitatis summæ natura singulari numero dici debet, non plurali: ac ideo non tres Deos, nec tres omnipotentes, nec tres bonos, nec tres magnos, nec tres essentias in Deo dicere fas est. Cũ enim personaliter alius sit pater, alius filius, alius spiritus sanctus, his tamen vnũ est naturæ nomen, quod dicitur Deus vel substantia vel essentia vel omnipotentia, vel alia multa quæ substantialiter non relatiuè de Deo dicuntur. Indubitanter siquidem credere debemus ipsam sanctam trinitatem esse inseparabilis substãtiæ, essentiæ, inseparabilitérq; operari quicquid à singulis personis legimus operatũ esse. Quamuis enim certissimum sit patrem esse solum qui dixit, Hic est filius meus dilectus in quo mihi bene complacui: & filium esse solũ, super quem illa vox solius patris sonuit quando in Iordane secundũ Ioannem baptizatus est, idem vnigenitus Deus, qui carnem solus accepit: & spiritum sanctum patris & filij solum esse, qui in specie columbæ super eum baptizatum ascendentem de aqua descẽdit, & quinquagesima die post resurrectionẽ Christi fideles in vno loco positos in linguarum ignearum visione

Mat. 3.

Act. 2.

adueniens repleuit: Illam tamen verissimè vocem qua solus locutus est Deus pater, & illã carnẽ qua solus homo factus est vnigenitus Deus, & illam columbam, in cuius specie spiritus sanctus super Christũ descẽdit, illásq; linguas igneas, in quarũ visione fideles in vno loco cõstitutos repleuit, opera esse totius sanctæ trinitatis, id est, vnius Dei, qui fecit in cælis & in terra visibilia & inuisibilia, verissimè credendũ est. Deus ergo per immẽsitatem naturæ suæ totam creaturam suam & implet & continet: ac per hoc totũ quicquid est implet pater, totũ filius, totũ spiritus sanctus, quia pater & filius & spiritus sanctus naturaliter vnus est Deus. Inseparabilis ergo naturæ vnitas non potest separabiles habere personas. Hæc verò summæ diuinitatis atq; indiuiduæ vnitatis natura, quæ est sola vbiq; tota, sicut vbiq; inseparabilem habet vnitatem naturę vel operis, sic separationem nõ potest accipere personarũ. Nominantur quidem illæ personæ aliquãdo singulæ: Sed ita se voluit ipsa Deus trinitas inseparabilem ostẽdere in personis, vt nullum ibi nomen sit in qualibet persona, quod ad aliam secundum relationis regulam non referatur. Sicut pater ad filium, vel filius ad patrem, vel spiritus sanctus ad patrem & filium verissimè refertur. Ea verò nominá quæ substantiam vel potentiam vel essentiã Dei significant, vel quicquid propriè ad se dicitur Deus, omnibus personis ęqualiter cõuenit, vt Deus magnus, bonus, æternus, omnipotẽs, & omnia quæ naturaliter de Deo dicunt. Non est ergo aliquod naturæ nomen, quod sic patri cõuenire possit, vt aut filio aut spiritui sancto cõuenire non queat. Deus enim pater naturaliter est Deus, æqualiter & filius & spiritus sanctus Idcirco inseparabilis est sancta trinitas in psonis sensu intelligẽda, quãuis in voce separabilia habeãt nomina, qa pluralem numerũ in naturę nominibus nullatenus recipit. In hoc ostẽditur personas nõ posse diuidi in sancta trinitate, quia cuiuslibet personæ nomen semper ad alterum recipit personam. Si patrem dicis, filium ostẽdis: si filium nominas, patrem prędicas: si spiritum sanctũ appellas, alicuius esse spiritum necesse est intelligas, id est, patris & filij. Et hoc regulariter tenere debemus ꝙ omnis naturæ nomina vel essentiæ, sicut in vna persona singulariter, sic etiã semper in tribus singulari nomine dici debent. Si quis verò minus est in talibus exercitatus mysteriis summę trinitatis, votis agat apud Deũ, vt intelligat quæ Dei sunt, nõ mecũ querelis ꝙ ea scripsi quæ in sanctorum

dict

dictis doctorum legebam. Sciendum verò est quòd per omnia idem est patrem dicere & ingenitũ, quia & filiũ non genuisset, nisi perhiberet eũ dici ingenitum, quia dũ dicitur ingenitus, non quod sit, sed quod nõ sit ille, de quo dicis ingenitus significatur. Pater itaq; secundũ affirmationem, ingenitus secũdum negationem dicitur. Negatur itaq; eũ esse genitũ, de quo hoc dicitur: nec tamen aliquid eũ genuisse significatur, dũ dicitur ingenitus. Patrem itaq; dũ dicimus, significamus eum filium genuisse, quia filius propriè de eo genitus dicitur, quia patrem habet, qui eũ genuit. Sed nõ inter patrem & filium diuisio vel scissio, quia alter in altero est: sicut in euãgelio legimus ipsum dñm dicẽtem, Ego in patre & pater in me est. Vnus ab vno genitus, perfectus à perfecto. Plenitudo diuinitatis in vtroq;, nihil differẽs alter ab altero, quia vita à viuẽte est filius à patre, sicut ipse ait, Sicut pater habet vitã in semetipso, sic talem filiũ genuit, qui vitã haberet in semetipso. Spiritus siquidẽ sanctus nec ingenitus nec genitus alicubi dicĩ: Ne si ingenitus diceretur sicut pater, duo patres in sancta trinitate intelligerẽtur: Aut si genitus diceret sicut filius, duo itidem filij in eadẽ æstimarẽtur esse sancta trinitate: sed tantũmodo procedere de patre & filio salua fide dicẽdus est. Qui cũ non de patre procedit in filium, & de filio procedit ad sanctificandã creaturam, sicut quidam malè intelligẽtes credendũ esse putabãt, sed simul de vtroq; procedit, quia pater talẽ genuit filium, vt quemadmodum de se, ita & de illo quoq; procedat spiritus sanctus. Decẽ sunt genera locutionis, quibus homines suos sensus solent inter se cõferre. Non de illis dico, quas grammatici partes orationis vocant, sed de illis, quas philosophi Græcè categorias, Latinè prædicamenta appellare solẽt. Quæ quidẽ si nominantur: Substantia, qualitas, quãtitas, ad aliquid, quod genus locutionis relatiuum dicitur. Item habitus, situs, tẽpus, locus, facere, pati. Hæ sunt igitur causæ locutionis nostræ. Aut enim de substãtia cuiuslibet rei loquimur, vel de quantitate, id est, magnitudine, aut etiã de qualitate, in quo genere locutionis bonos dicimus qui boni sunt. Aut verò ad aliquid, id est, dũ personæ quælibet inter se conferũtur, vt dñs non dicitur nisi seruus intelligatur, nec iterũ seruus nisi respiciatur ad dominũ. Item de habitu animi vel corporis, aut de situ, in quo considerabitur stare, sedere, iacere. De loco & tempore, id est, quid in quo loco vel tempore fiat. Item quis quid faciat vel patiatur, sæpe

Ioan. 14.

Ioan. 5.

loquela nostra ostendit. His ergo omnibus modis, solet sancta scriptura de Deo loqui, sed aliter proprie, aliter trãslatiue, aliter relatiue. Proprie Deus dicitur substãtia vna, summa, ineffabilis, quę semper idem est quod est, quia nihil ei accedẽs vel recedẽs inesse poterit, quę semper est, quia semper immutabilis. Itẽ Deus magnus dicitur, non autẽ magnitudine, nisi qua ipse magnus & immẽsus. Ea igitur magnitudine magnus est, qua ipse eadẽ est magnitudo, & ea bonitate bonus quę ipse est. Nec Deo aliud est esse, aliud magnũ esse, aliud bonũ esse, sed eo quo magnꝰ est & bonus est, ideo nec tres substãtias, nec tres magnos, nec tres bonos de Deo dicere fas est. Quod autẽ facere dicitur, de Deo verissimè dicitur, per quẽ omnia facta sunt, domino dicente, Pater meus vsq; modo operat̃ & ego operor. Hæc quippe in prædicamẽtis supra nominatis de Deo dicunt̃, si tamẽ proprie de illo aliquid dici ore hominis potest. Relatiue autẽ de Deo dicitur pater & filius & spiritus sanctus, sicut supra abũdanter docuimus. Situs vero & habitus & loca & tẽpora & pati nõ proprie, sed trãslatiue per similitudines dicuntur in Deo. Nam & sedere super Cherubin dicitur, quod ad situm: Et abyssus tãquam vestimentũ amictus eius, quod ad habitũ: & anni non deficient, quod ad tẽpus: & si ascendero ad cælum tu illic es, quod ad locũ pertinet. Dicitur & de Deo, Pœnitet me hominẽ fecisse: vel etiã, Laboraui sustinens: Neq; enim aliquid Deus patitur quantũ ad eius substantiã pertinet, quia Deus est, quia incõmutabilis & impassibilis substãtia est: dum aliæ omnes substantiæ capiũt accidentia quibus in eis fiat vel magna vel quantacunq; mutatio, Deo autẽ eiusmodi aliquid accidere non potest, & ideo sola est incõmutabilis substantia vel essentia quæ Deus est, cui profectò ipsum esse vnde essentia nominata est maxime ac verissime competit. Cui soli optimè id congruit nomen, quod Græci dicũt on, Latini est, sicut Apostolus ait, Non est in illo est. Iam vero sublimitas huius tam arduę disputationis respirare aliquãtulum dictantẽ admonet, vt liberiori sensu ea quæ deinceps dicẽda sunt ingrediatur explanare. Omnis itaq; sanctorũ autoritas librorũ hoc nobiscũ agit vt recte de Deo credamus, eumq; tota animi intentione amemus: Sed acies mentis humanæ inualida est ad aspiciendã diuinæ maiestatis excellentissimã lucem, nisi iustitiæ fidei & dilectionis diuina donãte gratia illustretur splẽdore: quapropter diuina votis omnibus postulanda est gratia vt mundetur

Ioan. 5. Psal. 79. Psal. 103. Psal. 101. Psal. 138. Genes. 6. Hiere. 6. 2. Cor. 1.

oculus

oculus cordis ad videndum quàm proprie trinitas sit vnus & solus & verus Deus, & qui recte pater & filius & spiritus sanctus vnius eiusdemq; substãtiæ vel essentiæ dicatur, credatur, intelligatur. Ad huius sacratissimę beatitudinis visionẽ nemo nisi per fidẽ mundato corde attingere poterit, dicente ipsa veritate, Beati mundo corde quoniam ipsi Deum videbunt. Hæc vero visio non carnalibus æstimanda est oculis cerni posse sed puræ mentis intuitu considerãda est, secũdum quod sancti spiritus gratia nostræ mentis aciẽ illustrare dignabitur. Eorum igitur quę sunt vel fuerũt vel futura sunt, causa est Deus, & eorum dator est & creator, & non est dicere, hoc est ipsum quibus vt essent dedit: nec alicui creaturæ partẽ suæ substantię dedit, & cum ipse sit immutabilis, mutabilia sine sui mutabilitate creauit. Ideo in illo hymno laudabili, quem peracta cœna mystica corã discipulis in laudem patris Dei filius decãtauit, non dixit de fidelibus suis, vt vnũ sint nobiscũ: sed, vt vnũ sint in nobis: qua diuersa substãtia est creator & creaturę. Nec etiã dixit: Ego & ipsi vnũ, quamuis per id quod ecclesiæ caput est, & corpus eius est ecclesia, possit dicere: Ego & ipsi non vnum, sed vnus, quia caput & corpus vnus est Christus: sed diuinitatem suam consubstãtialem patri ostendens ait, Vt sint vnum. Vult ergo esse suos vnũ, sed in ipso, quia in seipsis non possunt non dissociari ab inuicẽ per diuersas voluntates. Cum enim sit sancta trinitas vnus & solus, in substantia solus, in personis tria, quædã cum multa voluit esse, nõ illud esse ea voluit quod ille ipse est, dum ea quæ voluit esse originẽ habent. Illi siquidem sine origine est esse, Deũ supra omnẽ existentiam, supra omnẽ vitam, supra omnẽ intelligentiam credimus esse: Et ille est summa existentia, summa intelligentia, summa vita, à quo omnis vita, omnis intelligentia & omnis existentia. Dei enim idẽ ipsum est & potentia & substantia & diuinitas, & hæc omnia vnum: Et hoc vnum simplex de Dei filio doctor egregius beatus Paulus Apostolus dicit, Cum esset in forma Dei nõ rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo. Proinde melius esse videtur æqualitatẽ de diuinis dicere personis quàm similitudinem, quanquã vtrunq; inueniatur: quia vna quælibet substãtia secundum quod substantia est, non est alia vt sit similis ad aliam. Nec enim in sancta trinitate substãtia substantiæ similis est, sed vna & ipsa eadẽ substantia est: non est alia patris & filij & spiritus sancti, nec sunt tres substantiæ similes, sed vna

Matt. 5.

Ioan. 17.

Philip. 2.

triū æqualiter, nec pater filio prior, nec filius patre posterior, sicut Arriani voluerūt. Nam Abraham & Isaac licet vnius sint substantiæ secundum humanitatem, tamen Abraham prior est tempore & Isaac posterior: quanuis sint similis substantiæ, tamen illa similitudo substantiæ in filio posterior est tēpore: quod impium est in Deo credere aliquid prius esse vel posterius, quia nō ex tempore Deus cœpit esse pater, sed sicut semper Deus, ita semper pater, semper habēs filium quem semel genuit ex sua æqualem sibi natura. Addunt quoque dialectici quòd omne simile receptibile possit esse dissimilitudinis, sicut duo homines quanuis similis sint substantiæ, dissimiles possunt esse moribus, ideo non possunt per omnia æquales dici, & sunt duæ substantiæ in eis diuisæ, vnusquisque in sua substantia plenus homo: in patre vero & filio & spiritu sancto nō est similis substantia, sed vna æqualis per omnia, & ὁμοούσιον, id est, vnius substantiæ, non ὅμοιον, id est similis substantiæ, sicut hæretici voluerunt.

Item in eadem Dominica alius sermo, qui habetur inter Sermones de Verbis domini. *LXIII.*

Dominica prima post octauæ festi Epiphaniæ de charitate: *Sermo I.*

Sermo. XXXIX.

Diuinarum scripturarum multiplicem abūdātiam, latissimamq; doctrinam fratres charissimi, sine vllo errore comprehendit, & sine vllo labore custodit, cuius cor plenū est charitate, dicente Apostolo, Plenitudo legis est charitas. Et in alio loco, Finis, inquit, legis est charitas. Et iterum dicit, Finis præcepti est charitas de corde puro & conscientia bona & fide non ficta. Si ergo non vacat omnes paginas scripturarum reuoluere, tene charitatem, & in ea inuenies omnem scientiam. Quis est autem finis præcepti, nisi præcepti adimpletio, nisi legis plenitudo? Quod ergo ibi dixit, Plenitudo legis est charitas: hoc etiā hic dixit, Finis præcepti est charitas. Nec dubitari vllo modo potest, quòd templum Dei sit homo, in quo habitat charitas. Dicit enim & Ioānes, Deus charitas est. Hæc enim dicentes Apostoli, nobis charitatis excellentiam commendant. Non vtiq; aliud nisi quod comederunt, eructare potuerunt. Ipse quoq; dominus pascens eos verbo veritatis, quod est ipse panis viuus qui de cœlo descendit, Mandatum, inquit, nouum do vobis, vt diligatis inuicem. Et iterum, In hoc scient omnes quia discipuli mei estis, si

Rom. 13. *1. Tim.* 1. *1. Ioan.* 4. *Ioan.* 6. *Ioan.* 13.

vos

vos inuicem dilexeritis. Ille enim qui venit per crucis irrisionē carnis perimere corruptionē, & vetustatē vinculis mortis nostræ suæ mortis nouitate dissoluere, mandato nouo fecit hominem nouum. Res enim vetus erat vt homo moreretur. Quod ne semper valeret in homine, res noua facta est vt Deus moreretur. Sed quia in carne mortuus est non in diuinitate, per sempiternam vitam diuinitatis, non permisit esse sempiternum interitum carnis. Itaque sicut dicit Apostolus, Mortuus est propter delicta nostra & resurrexit propter iustificationem nostram. Qui ergo contra mortis vetustatem attulit vitæ nouitatē, ipse contra vetus peccatum opponit nouum mandatum. Quapropter quisquis vetus peccatum vis extinguere, mandato nouo extingue cupiditatē & amplectere charitatem. Sicut enim radix omniū malorum est cupiditas, ita & radix omnium bonorum est charitas. Totam magnitudinem & latitudinem diuinorum eloquiorum secura possidet charitas, qua Deum proximumq; diligimus. Docet enim nos vnus cœlestis magister, & dicit, Diliges dominum Deum tuū ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & diliges proximum tuum sicut teipsum. In his duobus præceptis vniuersa lex pendet & prophetæ. Si nunc ergo non vacat omnes paginas sanctas perscrutari, omnia volumina sermonum euoluere, scripturarū secreta penetrare, tene charitatē vbi pendent omnia, ibi tenebis etiā quod ibi non didicisti. Si enim nosti charitatē, aliquid nosti vnde & illud pēdet quod forte non nosti, & in eo quod in scripturis nō intelligis. Charitas patet in diuinis sermonibus, qui charitatē tenet in moribus. Quapropter fratres sectamini charitatē dulce ac salubre vinculū mentiū, sine qua diues pauper est, & cum qua pauper diues est. Hæc in aduersitatibus tolerat, in prosperitatibus tēperat, in duris passionibus fortis, in bonis operibus hilaris, in tētatione tutissima, in hospitalitate latissima, inter veros fratres lætissima, inter falsos patiētiss. In Abel sacrificio grata, in Noë per diluuiū secura, in Abrahæ peregrinationibus mansuetissima: in tribus pueris iugulandis ignes innocenter expectat, in Maccabæis sæuos ignes fortiter tolerat. Casta in Susanna erga virū, in Anna post virū, in Maria præter virū. Libera in Paulo ad arguendū, humilis in Petro ad obediendū, humana in Christianis ad cōfitendum, diuina in Christo ad ignoscendū. Sed quid ego de charitate maius aut vberius possum dicere, quàm quod per os Apostoli laudes

Rom.4. 1. Tim.6. Mat.22. Genes.4. Genes.7. Genes.12. Danie.3. 2.Macc.7 Danie.13 Lucæ 2.

eius intonat dominus, supereminentem viam demonstrantis atq; dicentis, Si linguis hominũ loquar & angelorum, charitatem autem non habeã, factus sum velut æramentum sonãs, aut cymbalum tinniens? Et si habuero prophetiã,& nouerim mysteria omnia, & omnẽ scientiam, & habuero omnẽ fidem ita vt montes transferã, charitatem autem non habeam, nihil sum. Et si donauero omnes facultates meas, & si distribuero omnia mea pauperibus, & si tradidero corpus meũ vt ardeam, charitatem non habeã, nihil mihi prodesset. Charitas magnanima est, benigna est, Charitas nõ æmulatur, non agit perperam. Non inflatur, non dehonestatur, nõ quærit quæ sua sunt. Non irritatur, non cogitat malum, nõ gaudet super iniquitatem, congaudet autem veritati. Omnia tolerat, omnia credit, omnia sperat, omnia suffert, charitas nunquam cadit. Quanta est ista animarum salus, scientiæ solidamentum, fidei fructus, diuitiæ pauperũ, vita morientium? Quid tam magnanimum quàm pro impiis mori? Quid tam benignum quàm inimicos diligere? Sola est quam felicitas aliena non premit, quia non æmulatur. Sola est quam felicitas sua nõ extollit, quia non inflatur. Sola est quam conscientia mala non pungit, quia non agit perperam. Inter opprobria secura est, inter odia benefica est. Inter iras placida est, inter insidias innocens. Inter iniquitates gemens, in veritate respirans, Quid illa fortius non ad retribuendas sed ad non curandas iniurias? Quid illa facilius, non vanitate sed veritate? Nam ideo tolerat omnia in præsenti vita, quia credit omnia de futura vita, & suffert omnia quę hic irrogantur, quia sperat omnia quæ ibi promittuntur: meritò nunquam cadit. Ergo sectamini charitatem, & eam sanctè cogitantes afferte fructus iustitiæ. Et quod vberius quàm ego dicere potui vos inueneritis in eius laudibus, appareat in vestris moribus, Oportet ergo vt senilis sermo non solum sit grauis, sed etiam breuis.

1. Cor. 13.

In eadem Dominica de eo quod Christus tribus modis in scripturis intelligatur, *Sermo XI.*

Ser. XI. Christus tribus modis in scripturis intelligitur.

DOminus noster Iesus Christus quantũ aduertere potuimus scripturas, scilicet paginas sanctas, tribus modis nominatur quando prædicatur, siue per legẽ & prophetas, siue per Epistolas apostolicas, siue per fidem rerum gestarũ, quas in Euãgelio cognoscimus. Primus modus est secũdum Deũ & diuinitatẽ illam patri coæqualem atque

atque coæternam ante assumptionem carnis. Alter modus est, cum assumpta carne iam idẽ Deus qui homo & idẽ homo qui Deus, secundũ quandã suæ excellentiæ proprietatem qua non cæteris coæquatur hominibus, sed est mediator & caput ecclesiæ, esse legitur & intelligitur. Tertius modus est quodã modo totus Christus in plenitudine ecclesiæ, id est, caput & corpus, secundũ plenitudinẽ cuiusdã perfecti viri, in quo viro singuli membra sumus. Quod credentibus prædicatur, & prudẽtibus agnoscibile offertur: nõ omnia testimonia scripturarũ tã multa angusto tẽpore, siue recolere, siue explicare possumus, qbus omnia tria ista genera probem⁹: sed tamẽ nõ omnia possumus improbata relinquere, vt quibusdã cõmemoratis testimoniis, cætera quæ cõmemorare nõ sinimur propter angustias tẽporis, per vosipsos iam obseruare in scripturis & inuenire possitis. Ad primũ ergo modũ insinuandi domini nostri Iesu Christi, saluatoris vnici filij Dei, per quẽ facta sunt omnia pertinet illud quod nobilissimũ & præclarissimũ est in euãgelio secundum Ioãnem, In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbũ: hoc erat in principio apud Deum: omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factũ est nihil. Quod factum est in illo vita erat: Et vita erat lux hominum, & lux in tenebris lucet, & tenebræ eam non cõprehenderunt. Mirãda & stupenda verba hæc, priusquã intelligãtur amplectenda sunt: Partẽ cibo istam, ad omnes tamẽ perueniret cibus, sed non ad omnes totus cibus opponeretur ori vestro. Sic quasi quidã cibus & potus verborũ nũc apponitur auribus vestris, & tamen totũ ad omnes peruenit. An forte cum loquor alius sibi tollit vnam syllabã, alius alterã, aut alius vnũ verbũ, alius alterum verbũ? Si ita est tot verba dicturus sum, quot homines video, vt ad omnes perueniãt vel verba singula. Et facile quidẽ plura dico quàm hic sunt homines, & omnia ad omnes perueniunt. Verbum ergo hominis non diuiditur per syllabas, vt omnes audiant, & verbũ Dei per frustra conceditur vt vbiq; sit? Nunquid hæc fratres sonitia atq; trãseuntia verba illi incõmutabiliter permanẽti verbo vlla ex parte comparanda arbitramur? Aut ego quia hæc dixi, cõparaui? Sed quoquo modo insinuare vobis volui, vt Deus quod exhibet in corporalibus rebus, valeat vobis ad credenda ea quæ nondum videtis de spiritalibus verbis. Sed iam ad meliora transeamus. Nam verba sonant & abeunt. De spiritalibus cogitationibus iustitiã cogitate. Cogitans

Ioan.1.

tans iustitiam constitutus in istis partibus Occidentalibus, cogitans iustitiam cõstitutus in Oriente, vnde fit vt ille totã iustitiam cogitet, & ille nõ totã videat, & ille totã? Nam qui videt iustitiã secundũ quam gerat aliquid, ipse iuste gerit. Videt intus, agit foris. Vnde videt intus, si nihil sibi præsto est? Quia ipse in parte positus est, ad eadẽ partem non perueniet alterius cogitatio. Cum autẽ idem videas mẽte tu hic positus, quod videt ille tam longè positus, & totũ tibi luceat, totum illi videatur, quia ea quæ diuina & incorporea sunt vbiq; sunt tota, crede verbũ totum in patre totũ in vtero. Crede enim hoc de verbo Dei, qui est Deus apud Deum. Sed audi iam aliam insinuationẽ, alium modũ insinuandi Christũ quem scriptura prædicat. Ea enim quæ dixi, dicta sunt ante assumptã carnem. Nunc audi illud quo modo prędicat scriptura, Verbũ, inquit, caro factum est, & habitauit in nobis. Nam qui dixerat, In principio erat verbũ, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum, hoc erat in principio apud Deũ, omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factũ est nihil, frustra nobis diuinitatẽ verbi prędicaret si verbi humanitatẽ taceret. Vt enim illud videam, hic mecum agitur, vt purget ad illũ contẽplandum, infirmitati meæ ipse subuenit. Suscipiendo de natura humana ipsam naturam humanam, factus est homo. Venit cum iumẽto carnis ad eum qui iacebat in via vulneratus, vt paruam fidem nostram incarnationis suæ sacramẽto informaret atque nutriret, faceréteque serenum intellectũ ad videndum quod nunquam amisit per id quod suscepit. Esse enim cœpit homo, esse non destitit Deus. Ergo hæc est prædicatio domini nostri Iesu Christi secundum quod mediator est, secundũ quod caput est ecclesię, quod Deus homo est, & homo Deus est, cum dicat Ioãnes: & verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Audite iam vtrunque in illo notissimo capitulo Pauli Apostoli, Qui cum in forma Dei esset, inquit, non rapinã arbitratus est esse æqualis Deo. Hoc est in principio erat verbũ, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum. Quo modo Apostolus dixit, Non rapinã arbitratus est esse æqualis Deo, si non ęqualis Deo? Si autẽ pater Deus, ille non Deus, quo modo æqualis? Vbi ergo ille ait, Deus erat verbũ: ibi iste, nõ rapinã arbitratus est esse æqualis Deo. Et vbi ille, verbum caro factum est, & habitabit in nobis, ibi iste, sed semetipsum exinaniuit formam serui accipiens. Attẽdite, per hoc ergo quod homo factus est, per hoc quod verbum caro fa-

Ioan.1.

Philip.2.

ctum est, & habitabit in nobis, per hoc semetipsum exinaniuit formã serui accipiẽs. Quid enim exinaniuit? Non vt amitteret diuinitatẽ, sed vt indueret humanitatẽ, apparens hominibus quod nõ erat antequam homo esset: Sic apparendo se exinaniuit, id est, reserans dignitatem maiestatis, & offerens carnem indumentum humaniatis. Per id ergo quòd semetipsum exinaniuit formã serui accipiens, formam Dei non accipiens. De forma enim Dei cum diceret, non dixit accepit, sed cum in forma Dei esset constitutus non rapinam arbitratus est esse æqualis Deo. Ad formam antẽ serui vbi ventum est, Formam, inquit, serui accipiens: per hoc ergo mediator, & caput est ecclesiæ, per quẽ reconciliamur Deo per sacramentũ humilitatis & passionis & resurrectionis & ascensionis & iudicij futuri, vt duo illa audiantur cum semel locutus sit Deus. Vbi duo audiũtur? Vbi reddet vnicuiq; secundum opera sua. Hoc ergo tenentes, nolite quæstiones mirari hominũ quæ serpunt sicut cancer, quemadmodũ dixit Apostolus sed custodite aures vestras, & virginitatẽ mentis vestræ, tanquam desponsati ab amico spõsi vni viro virginẽ castam exhibere Christo. Virginitas enim vestra in mente, virginitas corporis in paucis ecclesiæ. Virginitas mentis in omnibus fidelibus esse debet. Hanc virginitatem vult serpens corrũpere, de quo idem Apostolus dicit, Desponsaui vos vni viro virginem castã exhibere Christo. Et timeo ne sicut Euam astutia sua serpens decepit, sic quoq; & vestri sensus corrumpantur & excidant à castitate quę est in Christo Iesu. Vestri, inquit, sensus, id est, vestræ mentes. Nam hoc magis proprium est. Sensus enim intelliguntur huius corporis, videndi, audiẽdi, odorãdi, gustandi, tangendi, Mentes nostras timuit corrũpi Apostolus, vbi est fidei virginitas. Modo perge. Anima virginitatẽ tuam serua, fœcũdata postea in amplexũ spõsi tui. Sepite ergo, vt scriptũ est, aures vestras spinis. Turbauit fratres infirmos ecclesiæ quæstio Arrianorum, sed in Domini misericordia superauit catholica fides. Non enim deseruit ille ecclesiam suã, & si ad tẽpus turbauit eam, ob hoc turbauit vt semper supplicaret ei à quo in solida petra confirmaretur, & adhuc mussitat serpẽs & non tacet. Quærit pollicitatione quadam scientiæ deiicere de paradiso ecclesię, quem non permittat redire ad illum paradisum, vnde prius homo deiectus est. Intendite fratres. Quod gestum est in illo paradiso, hoc geritur in ecclesia. Nemo vos seducat ab isto paradiso

Mat. 16.

2. Tim. 2.

2. Cor. 11.

Ecclesi. 28

diso. Sufficiat quod illinc lapsi sumus, vel experti corrigamur. Ipse est serpẽs qui semper suggerit iniquitatem, impietatem. Ipse aliquãdo promittit impunitatẽ, quẽadmodum & ibi pro-

Gen.3. misit dicẽs, Nunquid morte moriemini? Ipse talia suggerit, vt modo malè viuant Christiani. Nunquid omnes, inquit, perditurus est Deus? Nũquid omnes dãnaturus est Deus? Ille dicit, damnabo, ignoscã eis qui se mutauerint. Mutẽt facta sua, muto minas meas. Ipse est enim ergo q murmurat, & mussitat &

Ioan.14. dicit, Ecce vbi scriptũ est, Pater maior me est, & tu illum dicis æqualẽ patri? Accipio quod dicis, Et vtrũq; accipio quod dicis. Sed vtrunq; accipio, quia vtrunq; lego. Quare tu vnũ accipis, & vnũ non vis? Nam mecum vtrunq; legisti. Ecce pater maior me est: accipio non à te, sed ab Euangelio, & tu esse filiũ æqualem Deo patri, accipe ab Apostolo. Coniunge vtrunq;, vtrunq; concordet, quia qui locutus est per Ioannem in Euãgelio, ipse locutus est per Paulum in epistola, Nõ potest ipse secũ discordare, sed tu concordiã scripturarum non vis intelligere, cum amas ipse litigare. Sed ex euãgelio, inquit, probo, Pater maior

Ioan.10. me est. Et ego ex euangelio probo, Ego & pater vnum sumus. Quo modo vtrũque verum est? Quo modo nos docet Aposto-

Philip.2. lus, Ego & pater vnũ sumus? Qui cum in forma Dei esset, non rapinã arbitratus est esse æqualis Deo. Audi, Pater maior me est. Sed semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens. Ecce ego ostendo quare maior est, tu ostẽde in quo æqualis non est. Vtrunq; enim legimus. Minor est patre, inquantũ filius hominis est. Aequalis patri inquantũ filius Dei, quia Deus erat verbum. Mediator, Deus & homo. Deus æqualis patri, homo mi-

Ioann.1. nor est patre. Est ergo & æqualis & minor. Aequalis in forma

1.Tim.2. Dei, minor in forma serui. Tu ergo dic, vnde ęqualis & minor? Nunquid alia parte æqualis & alia parte minor? Ecce excepta susceptione carnis, ostẽde mihi ęqualẽ & minorẽ. Vnde demõ-

Rom.8. straturus es volo dicere. Attẽdite impietatẽ stolidam carnem sapere, quo modo scriptum est, Sapere secundum carnẽ mors est. Hic siste. Sequestro adhuc, & nondũ loquor de incarnatione domini nostri Iesu Christi vnici filij: sed tanquam nondum

Ioann.1. factum sit quod iam factũ est, attendo tecum. In principio erat verbum, & verbũ erat apud Deum, & Deus erat verbum, hoc

Philip.2. erat in principio apud Deum. Attendo tecum, Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse æqualis Deo. Ibi mihi ostẽde & minorẽ. Quid dicturus es? Diuisurus es Deum

per

per qualitates, id est, per quasdam affectiones corporales vel animales, in quibus aliud atq; aliud esse sentimus? Naturaliter dicere quidē possum, sed vtrum sit vt vos intelligatis, Deus viderit. Ergo vt dicere cœperā, ante susceptionē carnis, antequam verbū caro fieret, & habitaret in nobis, ostēde minorem, ostende æqualem. Nunquid aliud & aliud Deus, vt alia parte sit minor illo filius, & ex alia parte illi æqualis? Veluti sic dicamus, Corpora sunt quædā. Possis mihi dicere, Aequālis est in lōgitudine, sed minor est in robore. Plerunq; enim duo corpora talia occurrunt, vt statura longitudinis æqualia sint, robore autē vnum sit minus, alterū maius. Ergo talia quasi corpora cogitaturi sumus Deū & filium eius? Cogitaturi sumus eum qui totus in Maria fuit, totus apud patrē, totus in carne, totus super angelos? Auertat Deus istas cogitationes à cordibus Christianorū. Itē forte ita cogitabis vt dicas & robore & longitudine æquales, sed colore dispares sunt. Vbi color, nisi in corporibus? Ibi autē lux sapiētiæ, ostēde mihi colorē iustitiæ. Si ista colorē non habēt, tu illa de Deo non diceres, si pudoris colorem haberes. Quid ergo dicturus es? Potestate æquales sunt, sed minor filius prudētia: iniustus est Deus, si minori prudentiæ potestatē dedit æqualē. Si prudentia æquales sunt, sed minor est filius potestate, inuidus est Deus, quia ęquali prudētiæ potestatē dedit minorē. In Deo autem omne quod dicitur idipsum est. Neq; enim in Deo aliud potestas, & aliud prudentia, & aliud fortitudo, & aliud iustitia, aut aliud castitas. Quicquid horū de Deo dicis, neq; aliud & aliud intelligitur, & nihil digne dicitur: quia hæc animarū sunt quas illa lux perfundit quodam modo, & pro suis qualitatibus afficit: quo modo cum oritur corporibus lux ista visibilis, si auferatur, vnus est corporibus omnibus color, qui potius dicēdus est nullus color. Cum autem illata illustrauerit corpora quāuis ipsa vnius modi sit, diuersis tamen corporū qualitatibus diuerso eos nitore aspergit. Ergo animarum sunt istæ affectiones, quæ bene sunt affectæ ab illa luce quæ non afficitur, & formata ab illa quæ non formatur. Tamē ista de Deo dicimus fratres, quia non inuenimus melius quod dicamus. Dico iustum Deum, quia in verbis humanis nihil melius quod dicamus inuenio. Nā est ille vltra iustitiā. Dicimus in scripturis, Iustus dominus, & iustitias dilexit. Sed ibi dicitur & pœnitere Deū, Ibi dicitur & nescire Deū, Quis non exhorreat, nescit Deus, Pœnitet Deum? Ideo tamen

Psal. 10.
Gen. 6.

& ad

& ad iſta verba ſalubriter ſcriptura deſcẽdit, quæ & tu exhorres, ne illa quę magna putas dignè dicta arbitreris: atque ita ſi quæras quid ergo de Deo dignè dicitur, aliquis fortaſsis tibi reſpõdeat & dicat, quia iuſtus eſt. Alius autem iſto melius intelligens, etiam hoc verbũ dicat ſuperari ab illius excellentia, & indignè de illo etiã hoc dici, quãuis congruenter ſecũdum humanã capacitatem dicatur: vt ille, cũ de ſcripturis probare voluerit, quia ſcriptũ eſt: Iuſtus dominus: rectè illi reſpõdeat, in eiſdem ſcripturis poſitũ eſſe, quia pœnitet Deũ: vt quo modo iſtud non accipit ſecundum conſuetudinem loquẽtium, ſicut ſolent homines pœnitere: ſic & illud quod dicit, Iuſtus, ſupereminentiæ ipſius non cõpetere intelligat: quãuis hoc ſcriptura bene poſuerit, vt per qualiacunq; verba gradatim animus ad id quod dici non poteſt perducatur. Iuſtũ quidẽ Deum dicis, ſed intellige aliquid vltra iuſtitiam quàm ſoles & de homine cogitare. Sed ſcripturę iuſtũ dixerunt, propterea & pœnitentẽ dixerũt & neſcientẽ: quod iam non vis dicere. Quo modo ergo illa quæ iam exhorres intelligis propter infirmitatẽ tuam dicta, ſic & iſta quæ magnipẽdis pro aliqua firmitate validiore dicta ſunt. Qui autem & iſta tranſcenderit, & de Deo quãtum homini cõceditur digne cogitare cœperit, inueniet ſilentium ineffabili cordis voce laudandum. Ergo fratres quia hoc eſt in domino virtus quod iuſtitia, quicquid de illo dixeris, hoc idẽ dicis: cum tamẽ nihil digne dicas, nõ potes dicere æqualem eſſe patri filium per iuſtitiã, & non eſſe æqualem per virtutem: aut æqualem per virtutem, & non ęqualem per conſciẽtiam, quia ex vna re aliqua æqualis eſt, ex omni re æqualis eſt, quia omnia quæ ibi dicis idem ſunt & idem valẽt. Sufficit ergo, quia dicere non potes quo modo ſit æqualis filius patri, niſi dederis diuerſitates quaſdam in ſubſtantia Dei. Quas cũ dederis, foras te mittit veritas, nec accedis ad illud ſanctuariũ Dei vbi ſyncerisſime videtur. Cum autem non poſsis æqualẽ dicere ex alia parte inæqualem, quia nõ ſunt in Deo partes, vt poſsis dicere ex alia eum eſſe æqualem, ex alia minorem, quia non ſunt in Deo qualitates, ſecundum Deum non potes dicere æqualẽ, niſi omnimodo æqualem. Vnde ergo potes dicere minorem, niſi quia formã ſerui accepit? Itaque fratres hæc aduertite. Si in ſcripturis regulam quandã acceperitis, omnia vobis lux ipſa monſtrabit. Sic vbi inueneritis ſecundũ quod dictũ eſt æqualem filiũ patri, ſecũdum diuinitatem accipite. Secundum formam

5. de Ciui. Dei c. 25.

formam verò serui assumptam minorem accipite, secundum quod dictum est, Ego sum qui sum. Et secundum quod dictum est, Ego sum Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Iacob. Sic tenebitis, & quod in eius natura est, & quod in eius misericordia. Arbitror satis esse dictũ de illo etiam modo, quo dominus noster Iesus Christus, saluator noster, caput ecclesiæ, mediator factus, per quem recõciliamur Deo, Deus & homo insinuatur in scripturis. Tertius modus est, quo modo totus Christus secundum ecclesiã, id est, caput & corpus prędicetur. Etenim caput & corpus vnus Christus, nõ quia sine corpore nõ est integer, sed quia & nobiscũ integer esse dignatus est, qui & sine nobis semper est integer, non solũ in eo, quod verbũ est vnigenitus filius ęqualis patri, sed & in ipso homine, quẽ suscepit, & cũ quo simul Deus & homo est. Veruntamen fratres quo modo corpus eius nos simus, & nobiscũ vnus Christus? Vbi inuenimus hoc, quia vnus est Christus caput & corpus, id est, corpus cum capite suo, sponsa cũ spõso suo? Quasi singulariter loquitur apud Esaiam. Certè vnus idémq; loquitur. Et videte quid ait, Velut sponso alligauit mihi mitrã, & velut sponsam induit me ornamẽto. Et spõsus & sponsa cũ dicit, sponsum secundum caput, sponsam secundũ corpus, duo vidẽtur, & vnus est. Alioquin quo modo membra Christi sumus, Apostolo apertissimè dicente, Vos estis corpus Christi & mẽbra? Membra Christi & corpus sumus omnes simul, nõ qui hoc loco tantùm sumus, sed per vniuersam terrã, nec qui tantũ hoc tempore. Sed quid dicam? Ex Abel iusto vsq; in finem seculi quandiu generant & generantur homines, quisquis iustorũ per hanc vitam transitum facit, quicquid nũc, id est, non in loco, sed in hac vita quicquid pòst nascentium futurũ est, totum hoc vnũ corpus Christi. Singuli autem membra Christi. Si ergo omnes corpus, singuli membra, est vtiq; caput, cuius hoc sit corpus. Et ipse est, inquit, caput corporis ecclesiæ primogenitus, ipse primatũ tenens. Et quia de illo ait etiã quod semper caput omnis principatus & potestatis sit, adiũgit ista ecclesia, quæ nũc peregrina est illi cælesti ecclesiæ, vbi angelos ciues habemus: quia æquales nos futuros post resurrectionem corporũ impudẽter nobis arrogaremus, nisi veritas promisisset dicens, Erũt æquales angelis Dei: & fit vna ecclesia, ciuitas regis magni. Sic ergo aliqñ in scripturis insinuatur Christus, vt intelligas verbũ ęqualem patri. Sic aliquando, vt intelligas mediatorem, cùm verbum

Exod. 3.
Esaia 61.
1. Cor. 12.
Coloss. 1.
Mat. 22.
Ioan. 1.

caro factum est, vt habitaret in nobis, cùm ille vnigenitus, per quem facta sunt omnia, non rapinā arbitratus est esse æqualis Deo, sed semetipsum exinaniuit, formā serui accipiens, factus obediens vsq; ad mortem, mortem autē crucis. Sic autem aliquando vt intelligas caput & corpus, exponente ipso Apostolo apertissimè quod dictū est de viro & vxore in Genesi, Erunt, inquit, duo in carne vna: videt ipsum exponētem, vt non coniecturis nostris aliquid ausi dicere videamur. Erunt enim, inquit, duo in carne vna: & addidit, Sacramentum hoc magnum est. Et ne adhuc putaret quisquam in viro esse & vxore secundum naturalem vtriusq: sexus copulationem, corporalémque mixturam. Ego autē dico, inquit, in Christo & ecclesia. Secundum hoc ergo, quod in Christo & ecclesia accipitur, quod dictum est, Erūt duo in carne vna: non iam duo, sed vna caro est. Et quo modo spōsus & sponsa, sic caput & corpus, quia caput mulieris vir. Siue ergo dicā caput & corpus, siue dicam sponsus & sponsa, vnū intelligite. Ideóq; idem Apostolus cùm esset adhuc Saulus audiuit, Saule Saule quid me persequeris, quoniam corpus capiti adiūgitur. Et cùm iam Christi prædicator pateretur ab aliis quæ persecutor ipse fecerat. Vt suppleā, inquit, quæ desunt pressurarū Christi in carne mea, ad pressuras Christi ostendēs pertinere id quod patiebat̄. Quod non potest intelligi secundū caput, quod iam in cælo nihil tale patit̄, sed secundū corpus, id est, ecclesiam, Quod corpus cū suo capite, vnus Christus est. Exhibete ergo vos dignū corpus tali capiti, dignam spōsam tali spōso. Non potest habere caput illud, nisi condignum corpus. Nec ille vir tantus, nisi condignam ducit vxorem, vt exhiberet sibi, inquit, gloriosam ecclesiam, nō habentem maculam aut rugam, aut aliquid eiusmodi. Hæc est sponsa Christi, non habēs maculā aut rugam. Non vis habere maculam, fac quod scriptū est, Lauamini, mundi estote, auferte nequitias de cordibus vestris. Non vis habere rugam extendere crucē. Non enim tantū opus est vt laueris, sed etiā vt extendaris, vt sis sine macula aut ruga. Per lauacrū enim auferuntur peccata. Per extēsionem fit desideriū futuri seculi, propter quod Christus crucifixus est. Audi ipsum Paulum lotum, Non inquit, ex operibus iustitiæ quæ nos fecimus, sed secundum suā misericordiam saluos nos fecit per lauacrū regenerationis. Audi eundē extensum, Ea, inquit, quæ retrò sunt oblitus, in ea quæ antè sunt extensus, secundū intensionē sequor ad palm

Philip. 2.
Genes. 2.
Ephes. 5.
Ephes. 5.
Act. 9.
Coloss. 1.
Ephes. 5.
2. Retr. 38
Esaiæ 1.
Ad Tit. 3
Philip. 3.

palmam supernæ vocationis Dei in Christo Iesu domino nostro, cui est omnis honor & gloria in secula seculorũ, Amen.

Dominica secunda post octauas festi Epiphaniæ, de nuptijs factis in Chana Galilææ, Sermo I.

Domini & saluatoris nostri virtus fratres charissimi præsente lectione euidẽter ostenditur, cùm mirabilia eius non obscuritate verborũ, sed eloquij puritate narrantur. Deniq; Euangelista ita mysterij interna custodit, vt rem gestã fido sermone designet. Sic enim ait, Vocatus est dominus Iesus ad nuptias & mater sua. Nec dedignatus est conuersationem hominũ, qui vsum carnis exceperat. Nec secularia instituta contempsit, qui ad hęc venerat corrigenda. Interfuit nuptiis, vt cõcordiæ iura firmaret. Interfuit nuptiis, & comessationes nõ tenuit nuptiarum, vt Psalmos & tympana ad Dei patris gloriã prædicandam concitaret, vt pater honoraretur in filio, & à patre filius nasceretur. Erat, inquit, mater eius ibi: Quàm libenter Maria ad has nuptias venit, in quibus Dei mirabilia comprobat. Vinum diuina suggestione suggeretur defecisse. Nunquid latere Deũ poterat, quid in ea domo, in qua erat, gereretur? Sed nõ ignorans rerũ Deus respondit, Quid mihi & tibi est mulier? Nondum venit hora mea. Hac respõsione interim debemus aduertere, ꝙ de nuptiali vino pars aliqua adhuc fortè resederat. Ideo nondũ erat domini plena hora virtutum, ne miscere magis elementa quàm mutare videret. Sed ait, Nondũ venit hora mea, vt ita sint Dei mirabilia manifesta, vt nec argumento valeat inimicus, nec perfidia Iudæus insimulet. Et dicit Maria ministris, Quęcunq; dixerit vobis facite. Quàm bene mater dñi credulitatem suadet ministris, vt non desint vina prandẽtibus. Quæcunq; dixerit facite. Intelligimus iam esse mysteriũ, cùm Dei mãdata se nosse solicitè mater hortatur. Ait dominus Iesus ad ministros, Implete hydrias aqua. Et cùm impleuissent, ait, Haurite nunc & ferte Architriclino. Quod cùm princeps architriclinij accepisset, statim intellexit vina illata posterius esse sublimia. Et cùm nesciret quod dñs fecisset, sponso ait, Quid tam serò meliora profers vina, cũ hæc prima esse debuerant? Vidimus ergo conuenire mysterium, & quod saluator dicit, Nondũ venit hora mea: & cũ accusat princeps architriclinij tarditatẽ sponsi, videamus attentius ordinis huius quę Euangelista designat aperta mysteria. Videamus quæ sint nuptiæ, qui ministri, qui

Sermo XLI.

Ioan. 2.

princeps architriclinij, qui spõsus quo modo ad nuptias Deus, quo modo Maria, vnde ex aqua vinum, quare posteà melius, quare Deus in hora differre voluerit. Equidẽ nulla sunt apud credentium mentes occulta mysteria. Nihil animus fallitur, qui Deum fideliter confitetur. Nam qui scit saluatoris aduentum vitæ nostræ esse remedium, facilè virtutis eius misericordiam pura veritate cognoscit. Vocat saluator ad nuptias, hoc est, ecclesiæ vota spiritus sanctus inuocatur. Venit cũ discipulis suis, id est, in hoc loco turba sanctorũ. Quid dici apertius potest? Mirabilia Dei Maria mater expectabat, hoc est, virtutẽ Christi expectat ecclesia, appropinquare compellit. Ait enim Maria. Ecce vina deficiũt: id est, quare populus iam nõ inuenit remedium? Maria Deũ probare festinat, vinum ecclesia optat excipere, vt fiat ex nuptiali prãdio spiritale conuiuium. Dicit enim. Quid mihi & tibi est mulier? Nunquid mulierem dicit Mariã, quæ virgo post partũ inuenta est? Sed ecclesiã, quę non solùm mulier, sed etiã meretrix nuncupatur, quæ errãtem populum & per æuũ & lubricam ætatẽ lasciuum tanquam prostitutam suscepit sponsam, & quasi docta mater adornat. Nondũ venit, inquit, hora mea: hoc est, passionis tẽpus superest. Nondum venit hora mea, nondum populus credidit, nondũ Iudęus insequitur. Adhuc habet diabolus vnde lætetur, adhuc triùmphi mei palma nõ proditur, adhuc locum crucis persecuturus ignorat, ac necdũ Iudas mentitur. Nondum venit hora mea, Sunt prius quæ purgentur in seculo, & sic vita proficit in populo. Dixit Maria ministris, Facite quæcunq; iusserit: hoc est, obtemperate doctori, ministris mandat ecclesia. Qui sunt ministri, nisi officia Leuitarũ, quæ Dei mysteriis sunt deputata? Implentur hydriæ aqua: hoc est, vacuatæ nuptiali vino, id est, potu sordido, fontis puritate supplẽtur, & benedictione dñi in saporem vini vertũtur, vt ex aqua spiritus potũ qui iam prandentibus defecerat reputaret. Aquam in vinum conuertit, humanæ fragilitati virtus augetur. Princeps architriclinus vinũ melius probat, hoc est, Dominici vigoris saporẽ humana corda senserũt: Nam qui primũ vinum melius iudicauit, primus & credidit. Quod vinum est quod optimũ iudicatur, quod Architriclinus princeps queritur serò prolatum nisi sanguis dominicæ passionis? Hoc est enim quod Deus in hora suspendit, hoc est quod ministri suscipiunt, hoc est quod creduli cõuiuæ designant, hoc est quod seruat sponsus, hoc est quod princeps

Arch

Architriclinij, qui fidei primus est veneratur. Aduertamus ergo attento corde nos sanctas scripturas audire debere, vt cælestem doctrinam fida credulitate possimus agnoscere, & ab omni mundi huius impedimento liberari, ipso adiuuante, qui viuit & regnat in secula seculorum. Amen.

In eadem dominica de charitate, Sermo II.

QVantum nos fratres dilectissimi charitas vestra desideret ex meis animis recognosco. Et licet vos humilitatem meam assiduè videre velitis, tamē ego, si posset fieri, frequētius de conspectu vestro, & vestro & meo vellem desiderio satiari. Sed patienter tolerare debemus, quod implere pro temporum necessitate non possumus. Sed licet corporaliter nos propter multas necessitates videre non valemus, charitate tamen & sancto amore vsi pariter sumus. Pro qua re nihil nocet corporis separatio, vbi est animorum vera & syncera coniunctio. Charitas enim ipsa vera est, quæ corporaliter separatos consueuit spiritaliter copulare atq; coniungere. Duo enim qui se sancto amore diligunt, etiam si vnus sit in Oriente, alius in Occidente, ita in charitate conglutinante iunguntur, vt nunquàm ab inuicem separentur. Audi Apostolum dicentem laudem veræ & integræ charitatis. Sic enim ait, Si linguis hominū loquar & angelorum, charitatē autem non habeam, nihil mihi prodest. Et post pauca addidit, dicens, Charitas patiēs est benigna est. Et licet sufficienter præconia eius plenus spiritu sancto Paulus Apostolus prędicauerit, tamen quia sancta charitas dulce est ac salubre vinculum mentium, etiam nos paruuli secundum modulum nostrum, de illa, quātum possumus, conquiramus. Magnæ sunt diuitiæ charitatis charissimi, sine qua diues pauper est, & cum qua pauper diues est. Nam diues si charitatem non habeat, quid habet? Quamlibet grandis substātia sit, sine charitate inanis & vacua est. Charitas etiam si de terrenis facultatibus nihil habeat, plena est. Vnde quamlibet aliquis copiosas diuitias habeat, si charitas in illo non fuerit, nihil boni ex illis facere poterit, sine qua vera & cælestium virtutum matre magistra quid facere debeat, & quando vel quātum dare debeat, omnino non nouit, & ideo quantum potest, elaboret vt habeat charitatem, vt habeat lucē, vt habeat oleū. Charitas oleo comparatur. Nam quo modo oleū omnibus humoribus superius esse cognoscimus, ita charitas omnibus virtutibus sublimior

Sermo XLII.

1. Cor. 13.

comprobatur. Nam si aliquis habeat infinitas diuitias, & non habeat charitatẽ, sic est, quomodo habeat plures lucernas; & multas lampades, pinguedinẽ non habentes. Lucerna vel lampas sine oleo accensa fumare potest de iracũdia, fumare de superbia, fœtere de auaritia, sine charitate penitus nõ potest lucem habere. Charitas si in te fuerit, quamlibet tibi sit grandis substãtia, nouit quid de illa agere debeat. Ipsa scit optimè cui vel quantũ porrigat, quid tribuat, quid reseruet. Ipsa intelligit quantum animæ reseruet in cælo, & quantũ corpori seruet in mũdo. Satis bona ordinatrix est fratres bene nouit cõgregare in ęstate quod poßit hyeme habere, hoc est, scit prouidere per eleemosynam in hoc seculo, quod inueniat in futuro. Habete charitatẽ fratres, quia sine illa quicquid aliud boni fuerit, nihil esse poterit. Veram charitatẽ habete fratres. Quæ est vera charitas? Qui sic diligit omnẽ hominẽ, quomodo seipsum. Est vera charitas, quæ non solũ vsq; ad amicos, sed etiam vsq; ad ipsos peruenit inimicos. Nemo se circunueniat fratres. Qui istam charitatẽ non habuerit, Deũ videre non poterit, nec audire merebitur, Venite benedicti, percipite regnũ. Certè videtis quod in lectione Euangelica, nihil aliud dñs nominauerit de vniuersis virtutibus, nisi solam eleemosynã quæ cum charitate operatur. De ramis tacuit, radicẽ tantũmodo nominauit ita dicẽs, Venite benedicti, percipite regnũ. Esuriui enim, & dedistis mihi manducare. Et iterũ ipse dominus, Veruntamen date eleemosynã & eccẽ omnia mũda sunt vobis. Omnis homo qui charitatẽ vult habere in futuro seculo, faciat illam sibi patronã in hoc mundo, vt illam propitiã inueniat in æternum. Nam quomodo arbor, quamlibet pulchra sit & fructifera, nõ potest viuere sine radice: sic quælibet bona opera perseuerare non poterunt sine charitate. Ipsa est enim de qua Apostolus dicit. In charitate radicati & fundati. Talem ergo charitatẽ habeamus fratres, vt omnes homines toto corde amare poßimus. Si totũ genus humanũ sic diligis quomodo te, non remansit ianua vnde peccatũ intret in te. Omnes aditus vnde diabolus ad animã ingreditur claudis, si † totus homines sicut teipsum dilexeris. Et reuera fratres quomodo potest fieri, vt aliquis alteri homini malũ faciat, si illum sicut seipsum dilexerit? Dilige ergo, & quicquid volueris fac. Ama ex toto corde tuo, & quod volueris exerce in proximo tuo. Si irasceris, dulce est, quia de charitate procedit. Si corripis, suaue est. Si

Matt. 25 — *Luca 11.* — *Ephes. 3.* — † Aliàs, totos

castig

castigas etiam & flagellas, acceptabile est. Quare hoc fratres? Quia verus amor est quādo corripis & castigas, quando etiam de ecclesia foras proiicis, amaritudo videtur sæuire in ore, sed dulcedo seruatur in corde. Nec fratrem quasi inimicum odio habeas, sed peccatum velut morbum persequere, Econtrario sunt qui sub falsa adulatione dulcedinem solent in ore proferre, & dolum vel amaritudinem in corde seruare. Vos autem fratres dilectissimi veram charitatem tenentes, quæ falsa est fugite, audite Apostolum dicentem, Charitas de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta. Ergo fratres quando de charitate loquor, tacere non possum. Quare hoc? Quia satis dulcis est charitas. Qui illam habet, quod dico intelligit, qui vero non habet, forsitan me irridet & despicit. Quare irridet? Quia quàm dulcis sit charitas non gustauit. Gustet ergo & videat quàm suauis est dominus. Deus charitas est. Quid dulcius Deo? Fratres qui nescit audiat Prophetam dicentē, quod paulo ante suggessi, Gustate & videte quàm suauis est dominus. O quàm felix & beata est anima quæ charitatem in se habere meretur. Charitas fratres sitienti potus est, esurienti cibus, in amaritudine positis dulcedo, in tristitia constitutis vera & grata consolatio, fluctuantibus portus, errantium via, peregrinantibus patria. Hanc ergo fratres tenete, hanc tota auiditate diligite. Si amatores estis, amate charitatem. Si fortes, vincite cupiditatem. Si peregrini, desiderate patriam. Ipsa vos ergo charitas, si illam tenere volueritis, & gubernat in hoc seculo, & perducit ad regnum, præstante domino nostro qui viuit & regnat in secula, Amen.

1.Tim.1. *1.Ioan.4.* *Psal.33.*

In eadem Dominica de verbis Apostoli vbi ait, Non quod volo bonum hoc facio, sed quod nolo malum hoc ago, Sermo III. *Rom.7.*

LEctio diuina, quæ de Apostoli Pauli Epistola recitatur, quotiescunq; legitur timendum est, ne male intellecta det hominibus quærentibus occasionē. Procliues sunt quippe homines ad peccandum, & vix se tenent. Vbi ergo audierint Apostolum dicentem, Non enim quod volo facio bonū, sed quod odi malū hoc ago: agunt malum, & quasi displicentes sibi qui agunt malum, putant se Apostolo esse similes qui dixit, Non enim quod volo facio bonum, sed quod nolo malum hoc ago, Nonnunquā enim legitur, & nunc nobis ingerit necessitatem disputādi, ne homines

Sermo XLIII. Infra ser. 2. dominicæ sequentis. *Rom.7.*

male sumentes salubrem cibum vertant in venenũ. Sic ergo intendat charitas vestra: donec quod dominus donauerit dicã vobis, vt vbi me fortè laborare videritis in difficultate alicuius obscuritatis, adiuuetis me affectu pietatis. Oportet igitur, vt virtutũ sensus ex intimo dicentis metiatur affectu, & quid beatus Apostolus dixerit bonũ, quidve cõparatione eius pronuntiauerit malum, non nuda significatione verborũ, sed eodem, quo ille discutiamus intuitu, intellectu quoq; eius secũdum dignitatẽ pronuntiantes, ac meritũ perscrutemur. Tunc enim sententias Deo inspirãte prolatas, secũdum propositum ac voluntatem eius comprehendere poterimus, cum eorum à quibus promulgatę sunt statum ac meritũ perpendentes, non verbo sed experimentis parem induerimus affectũ, pro cuius qualitate sine dubio vel concipiuntur vniuersi sensus, vel sententię proferuntur. Quamobrẽ quid sit principaliter bonum, quod Apostolus non potuerit perficerę cum vellet, diligentius indagemus. Multa enim nouimus bona, quæ beatum Apostolum, omnesq; illius meriti viros & habuisse per naturã, & acquisse per gratiam negare non possumus. Est enim bonã castitas, laudabilis continentia, mirãda prudentia, larga humanitas, circunspecta sobrietas, modesta tẽperantia, pia misericordia, sancta iustitia, quæ omnia in Apostolo Paulo eiusq; consortibus ita plena atq; perfecta fuisse non dubiũ est, vt virtutũ potius quàm verborum magisterio ab eis religio doceretur. Quid quod iugi ecclesiatũ omnium cura ac peruigili solicitudine semper exusti sunt? Quantũ hoc misericordię bonum, quanta perfectio est, pro scandalizãtibus vri, cum infirmantibus infirmari? Cum ergo tantis Apostolus abũdauerit bonis, quid illud est boni, cuius perfectione caruerit non poterimus agnoscere, nisi in illũ quo ipse locutus est profecerimus affectum. Omnes itaq; quas diximus cum habuisse virtutes, quãuis velut gemmæ splendidissimæ atq; pretiosę sint, tamen si præclaro illi atq; præcipuo margarito quod ille Euangelicus negotiator inquirẽs, vniuersis quæ possidet venditis cõparare desiderat conferantur, ita eorũ meritũ reuilescit atq; contemnitur, vt eis sine cũctatione distractis, vnius tantũ boni possessio locupletet bonorũ innumerabilium venditorẽ. Quid ergo est vnum quod illis tantis tamq; innumeris bonis tam incomparabiliter præponatur, vt spretis abiectisq; omnibus solum debeat possideri? Nimirũ illa pars optima, cuius magnificentiam

Rom. 7.

Matt. 13

tiam

tiam ac perpetuitatē cum relicto susceptionis atq; humanitatis officio Maria prælegisset, ita prędicatur à domino, Martha Martha solicita es, & turbaris erga plurima. Paucis vero opus est, aut etiam vno. Maria bonam partē elegit, quę non auferetur ab ea. Vna ergo & sola est contēplatio Dei, cui merito omnia iustificationū merita, vniuersa virtutum studia postponūtur. Et illa quidem omnia quæ in Apostolo Paulo fuisse prædiximus, non solum bona & vtilia, verumetiā magna atq; prę-clara, Sed sicut, verbi gratia, stanni metallū quod alicuius vtilitatis & gratiæ putabatur, fit argenti contemplatione vilissimum. Et rursum auri cōparatione meritum euanescit argenti, Aurum quoq; ipsum gemmarū collatione contemnitur, Et ipsarum nihilominus quamuis insigniū multitudo gemmarum, vnius margaritæ cādore superatur, Ita illa omnia merita sanctitatis, quāuis non solum in pręsenti bona & vtilia sint, verumetiam donū æternitatis acquirant, tamen si diuinæ contēplationis meritis conferantur, vilia atq;, vt ita dixerim, vendibilia censebuntur. Et vt hanc eādem comparationem etiam scripturarū confirmet autoritas, nónne de vniuersis quę à Deo creata sunt generaliter scriptura dicit, Et ecce omnia quæ fecit Deus bona valde. Et iterum, Vniuersa quę fecit Deus bona in tēpore suo? Hæc igitur quæ in præsenti non solū bona simpliciter, verumetiā cum additamento, valde bona, pronūtiantur. Sunt enim reuera in hoc mundo cōmorantibus nobis, aut ad vsum vitæ aut ad corporis medicinā, aut ad aliquā causam ignotæ nobis vtilitatis accōmoda: vel certè in eo etiam valde bona, quòd faciunt nos inuisibilia Dei à creatura mūdi, per ea quæ facta sunt intellecta conspicere, sempiternā quoq; virtutē eius ac diuinitatē ex tanta, tamq; ordinata molitione fabricæ mundalis, & omnium quę in ea sunt subsistentia contemplari: Hæc tamē omnia nec boni nomen tenebūt, si futuro illi seculo comparentur, vbi nulla bonorū immutatio, nulla est veræ beatitudinis formidanda corruptio. Cuius mūdi ita beatitudo describitur. Erit lux lunæ sicut lux solis, & lux solis septēpliciter sicut lux septem dierū. Magna igitur hæc & pręclara intuitu atq; mirifica, si futuris ex fide repromissionibus cōferantur, cōtinuò vanitas apparebūt, dicente Dauid, Omnia sicut vestimentū veterascent, & sicut opertorium mutabis eos, & mutabuntur, tu autē idem ipse es, & anni tui non deficient. Ergo quia nihil est per semetipsum stabile, nihil immutabile, nihil

Lucæ 10.

Genes. 1.

Eccles. 1.

Rom. 1.

Esaiæ 30.

Psal. 101

Deo. Non ita est fratres, Ille vere diues esse videtur, in quo De⁹ habitare dignatur. Quid enim de scripturis poteris ignorare, si te charitas, hoc est, Deus cœperit possidere? Quid enim de bonis operibus non poteris implere, si fontẽ bonorum operum merueris in corde portare? Quẽ aduersariũ timebis, si regem Deũ in te habere merueris? Tenete ergo & custodite fratres dilectissimi dulce ac salubre vinculũ charitatis. Sed ante omnia verã charitatem tenete non illam quæ tantũ promittitur ore, & non seruatur in corde, sed illã quæ sic ex ore profertur, vt tamẽ in corde iugiter teneatur, vt impleatur in vobis illud quod Apostolus dicit, In charitate radicati atq; fundati. Radix enim omniũ bonorũ est charitas, sicut & radix omniũ malorũ cupiditas. Sicut in charitate nihil vnquam mali, ita in cupiditate nihil vnquã boni poterit inueniri. Istæ duæ radices fratres dilectissimi, in duobus agris à duobus plãtantur agricolis. Vnã in cordibus bonorũ plantat Christus, aliã in cordibus malorũ plãtat diabolus. Nec de charitatis radice nascetur aliquid mali, nec de radice cupiditatis aliquid boni. Nõ enim mentitur veritas, quæ in euãgelio cum de istis duabus radicibus loqueretur, ita definiuit dicẽs, Arbor bona, fructus bonos facit. Et iterũ, Nõ potest arbor bona fructus malos facere, neq; arbor mala fructus bonos facere. Hæc sentẽtia nõ est mea fratres, sed domini. Tãta ergo sit in vobis abundantia charitatis, quæ non solum vsq; ad amicos, sed etiam vsq; ad ipsos perueniat inimicos. Et ideo quia audistis & laudẽ charitatis & vituperationem cupiditatis, attendat vnusquisque & consideret agrum cordis sui: & qui in se charitatẽ viderit, gaudeat, & tota cordis vigilantia germina in se sancta custodiat. Qui vero in agro cordis sui qualemcunque stirpem cupiditatis inspexerit, Christo adiuuante extirpet cupiditatem, & plantet charitatem. Nam quamdiu hoc facere noluerit, fructus bonos afferre non poterit. Et cum bonos fructus non attulerit, dicit de ipso Christus Dominus cæli & terræ, Arbor quæ non facit fructum bonum, excidetur & in ignem mittetur. Si te non delectat dulces fructus charitatis afferre, vel spinis peccatorum tuorum ignẽ non debes metuere? Omnis, inquit, arbor, quæ non facit fructum bonũ, excidetur & in ignẽ mittetur. Quamdiu radicem non mutaueris, fructus legitimos afferre nõ poteris, & sine causa quod bonũ est promittis in ore, quia hoc implere non potes, quamdiu radix bonitatis nõ tenetur in corde. Istas ergo duas

Ephes. 3. *1.Tim.6.* *Charitas.* *Cupiditas* *Duæ radices.* *Mat. 7.* *Matt. 3.*

duas radices, sicut supra dixi, duo agricolæ plantare consueuerunt. Vnam plãtat Christus in cordibus fideliũ, alterã plantat diabolus in pectoribus superborum: ac si vna plantatur in cælo, altera in inferno. Sed dicit aliquis, si in cordibus fideliũ plantatur vtiq; fideles adhuc in mundo esse vidẽtur. Quo modo enim radix illa in cælo plãtatur? Vis scire quo modo? Quia corda fidelium cælum sunt, quia in cælos quotidie eriguntur, dicente sacerdote, Sursum corda, securi respõdent, Habeamus ad dominum. Et Apostolus dicit, Nostra autem conuersatio in cælis est. Si ergo fideliũ conuersatio in cælis est, quia vera charitas in illis est, radix charitatis in cælo plãtata est. Econtrariò radix cupiditatis quæ in cordibus superborum est, quia semper terram cupiunt, terram sapiunt, terram diligunt, & omnem spem suam in terra cõstituunt, in inferno plantata est. Et licet hæc ita sint, attamen nec peccatores debẽt desperare, nec humiles iusti in aliquo quasi de suis meritis superbire: quia & iusti si de se præsumpserint, cito perdũt radicem charitatis, & peccatores si ad pœnitentiam conuertũtur euulsa cupiditate, cito plantam recipiunt charitatis. Et ideo qui boni sunt custodiant quod Dei munere perceperunt, & qui mali sunt studeant reparare quod infeliciter perdiderunt. Nemo se ad illud tempus reseruet, & tunc pœnitentiam, vel charitatis dulcedinem retinere cõtendat, quando cœperit de hac luce migrare. Non se ad hoc reseruent, vt quandoque in senectute ad pœnitentiæ medicamenta confugiant, quia nesciunt quid superuẽtura pariat dies. Qua fronte salutem suam in tempore senectutis dissimulat, cum vnius diei spatio certus esse non possit? Et ideo si mortem timere nolumus, semper parati esse debemus, vt cum nos dominus de hoc seculo iusserit vocari, cum secura consciẽtia, non cum desperatione, sed cum gaudio ante conspectum iudicis veniamus, & ibi feliciter audire possimus, Euge serue bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam, intra in gaudium domini tui. Ad quod gaudium nos dominus pro sua pietate perducat, qui viuit & regnat per cuncta secula seculorum, Amen.

Duo agricolæ. *Philip. 3.* *Prouer. 27* *Mat. 25.* *Rom. 7.*

In eadem dominica de eo, quod Apostolus dicit, Non enim quod volo facio bonum, sed quod nolo malum hoc ago, *Sermo II.*

Ser. xlv.

LEctio diuina, quæ de Apostoli Pauli epistola recitata est, quotiescunque legitur timẽdum est, ne male intellecta det hominibus quærentibus occasionẽ. Procliues

& ad iſta verba ſalubriter ſcriptura deſcẽdit, quæ & tu exhorres, ne illa quę magna putas dignè dicta arbitreris: atque ita ſi quæras quid ergo de Deo dignè dicitur, aliquis fortaſsis tibi reſpõdeat & dicat, quia iuſtus eſt. Alius autem iſto melius intelligens, etiam hoc verbũ dicat ſuperari ab illius excellentia, & indignè de illo etiá hoc dici, quáuis congruenter ſecũdum humaná capacitatem dicatur: vt ille, cũ de ſcripturis probare voluerit, quia ſcriptũ eſt: Iuſtus dominus: rectè illi reſpõdeat, in eiſdem ſcripturis poſitũ eſſe, quia pœnitet Deũ: vt quo modo iſtud non accipit ſecundum conſuetudinem loquẽtium, ſicut ſolent homines pœnitere: ſic & illud quod dicĩ, Iuſtus, ſupereminentiæ ipſius non cõpetere intelligat: quáuis hoc ſcriptura bene poſuerit, vt per qualiacunq; verba gradatim animus ad id quod dici non poteſt perducatur. Iuſtũ quidẽ Deum dicis, ſed intellige aliquid vltra iuſtitiam quàm ſoles & de homine cogitare. Sed ſcripturę iuſtũ dixerunt, propterea & pœnitentẽ dixerũt & neſcientẽ: quod iam non vis dicere. Quo modo ergo illa quæ iam exhorres intelligis propter infirmitatẽ tuam dicta, ſic & iſta quæ magnipẽdis pro aliqua firmitate validiore dicta ſunt. Qui autem & iſta tranſcenderit, & de Deo quãtum homini cõceditur digne cogitare cœperit, inueniet ſilentium ineffabili cordis voce laudandum. Ergo fratres quia hoc eſt in domino virtus quod iuſtitia, quicquid de illo dixeris, hoc idẽ dicis: cum tamẽ nihil digne dicas, nõ potes dicere æqualem eſſe patri filium per iuſtitiá, & non eſſe æqualem per virtutem: aut æqualem per virtutem, & non ęqualem per conſciẽtiam, quia ex vna re aliqua æqualis eſt, ex omni re æqualis eſt, quia omnia quæ ibi dicis idem ſunt & idem valẽt. Sufficit ergo, quia dicere non potes quo modo ſit æqualis filius patri, niſi dederis diuerſitates quaſdam in ſubſtantia Dei. Quas cũ dederis, foras te mittit veritas, nec accedis ad illud ſanctuariũ Dei vbi ſyncerifsime videtur. Cum autem non poſsis æqualẽ dicere ex alia parte inæqualem, quia nõ ſunt in Deo partes, vt poſsis dicere ex alia eum eſſe æqualem, ex alia minorem, quia non ſunt in Deo qualitates, ſecundum Deum non potes dicere æqualẽ, niſi omnimodo æqualem. Vnde ergo potes dicere minorem, niſi quia formá ſerui accepit? Itaque fratres hæc aduertite. Si in ſcripturis regulam quandá acceperitis, omnia vobis lux ipſa monſtrabit. Sic vbi inueneritis ſecundũ quod dictũ eſt æqualem filiũ patri, ſecũdum diuinitatem accipite. Secundum formam

5. de Ciui. Dei c. 25.

formam verò serui assumptam, minorem accipite, secundum quod dictum est, Ego sum qui sum. Et secundum quod dictum est, Ego sum Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Iacob. Sic tenebitis, & quod in eius natura est, & quod in eius misericordia. Arbitror satis esse dictũ de illo etiam modo, quo dominus noster Iesus Christus, saluator noster, caput ecclesiæ, mediator factus, per quem recõciliamur Deo, Deus & homo insinuatur in scripturis. Tertius modus est, q̃uo modo totus Christus secundum ecclesiã, id est, caput & corpus prędicetur. Etenim caput & corpus vnus Christus, nõ quia sine corpore nõ est integer, sed quia & nobiscũ integer esse dignatus est, qui & sine nobis semper est integer, non solũ in eo, quod verbũ est vnigenitus filius ęqualis patri, sed & in ipso homine, quẽ suscepit, & cũ quo simul Deus & homo est. Veruntamen fratres quo modo corpus eius nos simus, & nobiscũ vnus Christus? Vbi inuenimus hoc, quia vnus est Christus caput & corpus, id est, corpus cum capite suo, sponsa cũ spõso suo? Quasi singulariter loquitur apud Esaiam. Certè vnus idémq; loquitur. Et videte quid ait, Velut sponso alligauit mihi mitrã, & velut sponsam induit me ornamẽto. Et spõsus & sponsa cũ dicit, sponsum secundum caput, sponsam secundũ corpus, duo vidẽtur, & vnus est. Alioquin quo modo membra Christi sumus, Apostolo apertissimè dicente, Vos estis corpus Christi & mẽbra? Membra Christi & corpus sumus omnes simul, nõ qui hoc loco tantùm sumus, sed per vniuersam terrã, nec qui tantũ hoc tempore. Sed quid dicam? Ex Abel iusto vsq; in finem seculi quandiu generant & generantur homines, quisquis iustorũ per hanc vitam transitum facit, quicquid nũc, id est, non in loco, sed in hac vita quicquid pòst nascentium futurũ est, totum hoc vnũ corpus Christi. Singuli autem membra Christi. Si ergo omnes corpus, singuli membra, est vtiq; caput, cuius hoc sit corpus. Et ipse est, inquit, caput corporis ecclesiæ primogenitus, ipse primatũ tenens. Et quia de illo ait etiã quod semper caput omnis principatus & potestatis sit, adiũgit ista ecclesia, quæ nũc peregrina est illi cælesti ecclesiæ, vbi angelos ciues habemus: quia æquales nos futuros post resurrectionem corporũ impudẽter nobis arrogaremus, nisi veritas promisisset dicens, Erũt æquales angelis Dei: & fit vna ecclesia, ciuitas regis magni. Sic ergo aliquã in scripturis insinuatur Christus, vt intelligas verbũ ęqualem patri. Sic aliquando, vt intelligas mediatorem, cùm verbum

Exod. 3.

Esaia 61.

1. Cor. 12.

Coloss. 1.

Mat. 22.

Ioan. 1.

caro factum est, vt habitaret in nobis, cùm ille vnigenitus, per quem facta sunt omnia, non rapinã arbitratus est esse æqualis Deo, sed semetipsum exinaniuit, formã serui accipiens, factus obediens vsq; ad mortem, mortem autẽ crucis. Sic autem aliquando vt intelligas caput & corpus, exponente ipso Apostolo apertissimè quod dictũ est de viro & vxore in Genesi, Erunt, inquit, duo in carne vna: videt ipsum exponẽtem, vt non coniecturis nostris aliquid ausi dicere videamur. Erunt enim, inquit, duo in carne vna: & addidit, Sacramentum hoc magnum est. Et ne adhuc putaret quisquam in viro esse & vxore secundum naturalem vtriusq: sexus copulationem, corporalémque mixturam. Ego autẽ dico, inquit, in Christo & ecclesia. Secundum hoc ergo, quod in Christo & ecclesia accipitur, quod dictum est, Erũt duo in carne vna: non iam duo, sed vna caro est. Et quo modo spõsus & sponsa, sic caput & corpus, quia caput mulieris vir. Siue ergo dicã caput & corpus, siue dicam sponsus & sponsa, vnũ intelligite. Ideóq; idem Apostolus cùm esset adhuc Saulus audiuit, Saule Saule quid me persequeris, quoniam corpus capiti adiũgitur. Et cùm iam Christi prædicator pateretur ab aliis quæ persecutor ipse fecerat. Vt suppleã, inquit, quæ desunt pressurarũ Christi in carne mea, ad pressuras Christi ostendẽs pertinere id quod patiebatᷣ. Quod non potest intelligi secundũ caput, quod iam in cælo nihil tale patitᷣ, sed secundũ corpus, id est, ecclesiam, Quod corpus cũ suo capite, vnus Christus est. Exhibete ergo vos dignũ corpus tali capiti, dignam spõsam tali spõso. Non potest habere caput illud, nisi condignum corpus. Nec ille vir tantus, nisi condignam ducit vxorem, vt exhiberet sibi, inquit, gloriosam ecclesiam, nõ habentem maculam aut rugam, aut aliquid eiusmodi. Hæc est sponsa Christi, non habẽs maculã aut rugam. Non vis habere maculam, fac quod scriptũ est, Lauamini, mundi estote, auferte nequitias de cordibus vestris. Non vis habere rugam extendere crucẽ. Non enim tantũ opus est vt laueris, sed etiã vt extendaris, vt sis sine macula aut ruga. Per lauacrũ enim auferuntur peccata. Per extẽsionem fit desideriũ futuri seculi, propter quod Christus crucifixus est. Audi ipsum Paulum lotum, Non inquit, ex operibus iustitiæ quæ nos fecimus, sed secundum suã misericordiam saluos nos fecit per lauacrũ regenerationis. Audi eundẽ extensum, Ea, inquit, quæ retrò sunt oblitus, in ea quæ antè sunt extensus, secundũ intensionẽ sequor ad palm

Marginalia: Philip. 2. — Genes. 2. — Ephes. 5. — Ephes. 5. — Act. 9. — Coloss. 1. — Ephes. 5. — 2. Retr. 38 — Esaia 1. — Ad Tit. 3 — Philip. 3.

palmam supernæ vocationis Dei in Christo Iesu domino nostro, cui est omnis honor & gloria in secula seculorũ, Amen.

Dominica secunda post octauas festi Epiphaniæ, de nuptijs factis in Chana Galilææ, Sermo I.

Sermo XLI.

DOmini & saluatoris nostri virtus fratres charissimi præsente lectione euidẽter ostenditur, cùm mirabilia eius non obscuritate verborũ, sed eloquij puritate narrantur. Deniq; Euangelista ita mysterij interna custodit, vt rem gestã fido sermone designet. Sic enim ait, Vocatus est dominus Iesus ad nuptias & mater sua. Nec dedignatus est conuersationem hominũ, qui vsum carnis exceperat. Nec secularia instituta contempsit, qui ad hęc venerat corrigenda. Interfuit nuptiis, vt cõcordiæ iura firmaret. Interfuit nuptiis, & comessationes nõ tenuit nuptiarum, vt Psalmos & tympana ad Dei patris gloriã prædicandam concitaret, vt pater honoraretur in filio, & à patre filius nasceretur. Erat, inquit, mater eius ibi: Quàm libenter Maria ad has nuptias venit, in quibus Dei mirabilia comprobat. Vinum diuina suggestione suggeretur defecisse. Nunquid latere Deũ poterat, quid in ea domo, in qua erat, gereretur? Sed nõ ignorans rerũ Deus respondit, Quid mihi & tibi est mulier? Nondum venit hora mea. Hac respõsione interim debemus aduertere, ꝙ de nuptiali vino pars aliqua adhuc fortè resederat. Ideo nondũ erat domini plena hora virtutum, ne miscere magis elementa quàm mutare videret. Sed ait, Nondũ venit hora mea, vt ita sint Dei mirabilia manifesta, vt nec argumento valeat inimicus, nec perfidia Iudæus insimulet. Et dicit Maria ministris, Quęcunq; dixerit vobis facite. Quàm bene mater dñi credulitatem suadet ministris, vt non desint vina prandẽtibus. Quæcunq; dixerit facite. Intelligimus iam esse mysteriũ, cùm Dei mãdata se nosse solicitè mater hortatur. Ait dominus Iesus ad ministros, Implete hydrias aqua. Et cùm impleuissent, ait, Haurite nunc & ferte Architriclino. Quod cùm princeps architriclinij accepisset, statim intellexit vina illata posterius esse sublimia. Et cùm nesciret quod dñs fecisset, sponso ait, Quid tam serò meliora profers vina, cũ hæc prima esse debuerant? Vidimus ergo conuenire mysterium, & quod saluator dicit, Nondũ venit hora mea: & cũ accusat princeps architriclinij tarditatẽ sponsi, videamus attentius ordinis huius quę Euangelista designat aperta mysteria. Videamus quæ sint nuptiæ, qui ministri, qui

Ioan. 2.

princeps architriclinij, qui spõsus quo modo ad nuptias Deus, quo modo Maria, vnde ex aqua vinum, quare posteà melius, quare Deus in hora differre voluerit. Equidẽ nulla sunt apud credentium mentes occulta mysteria. Nihil animus fallitur, qui Deum fideliter confitetur. Nam qui scit saluatoris aduentum vitæ nostræ esse remedium, facilè virtutis eius misericordiam pura veritate cognoscit. Vocat̃ saluator ad nuptias, hoc est, ecclesiæ vota spiritus sanctus inuocatur. Venit cũ discipulis suis, id est, in hoc loco turba sanctorũ.. Quid dici apertius potest? Mirabilia Dei Maria mater expectabat, hoc est, virtutẽ Christi expectat ecclesia, appropinquare compellit. Ait enim Maria. Ecce vina deficiũt: id est, quare populus iam nõ inuenit remedium? Maria Deũ probare festinat, vinum ecclesia optat excipere, vt fiat ex nuptiali prãdio spiritale conuiuium. Dicit enim. Quid mihi & tibi est mulier? Nunquid mulierem dicit Mariã, quæ virgo post partũ inuenta est? Sed ecclesiã, quę non solùm mulier, sed etiã meretrix nuncupatur, quæ errãtem populum & per æuũ & lubricam ætatẽ lasciuum tanquam prostitutam suscepit sponsam, & quasi docta mater adornat. Nondũ venit, inquit, hora mea: hoc est, passionis tẽpus superest. Nondum venit hora mea, nondum populus credidit, nondũ Iudęus insequitur. Adhuc habet diabolus vnde lætetur. adhuc triumphi mei palma nõ proditur, adhuc locum crucis persecuturus ignorat, ac necdũ Iudas mentitur. Nondum venit hora mea, Sunt prius quæ purgentur in seculo, & sic vita proficit in populo. Dixit Maria ministris, Facite quæcunq; iusserit: hoc est, obtemperate doctori, ministris mandat ecclesia. Qui sunt ministri, nisi officia Leuitarũ, quæ Dei mysteriis sunt deputata? Implentur hydriæ aqua: hoc est, vacuatæ nuptiali vino, id est, potu sordido, fontis puritate supplẽtur, & benedictione dñi in saporem vini vertũtur, vt ex aqua spiritus potũ qui iam prandentibus defecerat reputaret. Aquam in vinum conuertit, humanæ fragilitati virtus augetur. Princeps architriclinus vinũ melius probat, hoc est, Dominici vigoris saporẽ humana corda senserũt: Nam qui primũ vinum melius iudicauit, primus & credidit. Quod vinum est quod optimũ iudicatur, quod Architriclinus princeps queritur serò prolatum nisi sanguis dominicæ passionis? Hoc est enim quod Deus in hora suspendit, hoc est quod ministri suscipiunt, hoc est quod creduli cõuiuæ designant, hoc est quod seruat sponsus, hoc est quod princeps

Arch

Architriclinij, qui fidei primus est veneratur. Aduertamus ergo attento corde nos sanctas scripturas audire debere, vt cælestem doctrinam fida credulitate possimus agnoscere, & ab omni mundi huius impedimento liberari, ipso adiuuante, qui viuit & regnat in secula seculorum. Amen.

In eadem dominica de charitate, Sermo II.

QVantum nos fratres dilectissimi charitas vestra desideret ex meis animis recognosco. Et licet vos humilitatem meam assiduè videre velitis, tamẽ ego, si posset fieri, frequẽtius de conspectu vestro, & vestro & meo vellem desiderio satiari. Sed patienter tolerare debemus, quod implere pro temporum necessitate non possumus. Sed licet corporaliter nos propter multas necessitates videre non valemus, charitate tamen & sancto amore vsi pariter sumus. Pro qua re nihil nocet corporis separatio, vbi est animorum vera & syncera coniunctio. Charitas enim ipsa vera est, quæ corporaliter separatos consueuit spiritaliter copulare atq; coniungere. Duo enim qui se sancto amore diligunt, etiam si vnus sit in Oriente, alius in Occidente, ita in charitate conglutinante iunguntur, vt nunquam ab inuicem separentur. Audi Apostolum dicentem laudem veræ & integræ charitatis. Sic enim ait, Si linguis hominũ loquar & angelorum, charitatẽ autem non habeam, nihil mihi prodest. Et post pauca addidit, dicens, Charitas patiẽs est benigna est. Et licet sufficienter præconia eius plenus spiritu sancto Paulus Apostolus prędicauerit, tamen quia sancta charitas dulce est ac salubre vinculum mentium, etiam nos paruuli secundum modulum nostrum, de illa, quãtum possumus, conquiramus. Magnæ sunt diuitiæ charitatis charissimi, sine qua diues pauper est, & cum qua pauper diues est. Nam diues si charitatem non habeat, quid habet? Quamlibet grandis substãtia sit, sine charitate inanis & vacua est. Charitas etiam si de terrenis facultatibus nihil habeat, plena est. Vnde quamlibet aliquis copiosas diuitias habeat, si charitas in illo non fuerit, nihil boni ex illis facere poterit, sine qua vera & cælestium virtutum matre magistra quid facere debeat, & quando vel quãtum dare debeat, omnino non nouit, & ideo quantum potest, elaboret vt habeat charitatem, vt habeat lucẽ, vt habeat oleũ. Charitas oleo comparatur. Nam quo modo oleũ omnibus humoribus superius esse cognoscimus, ita charitas omnibus virtutibus sublimior

Sermo XLII.

1. Cor. 13.

comprobatur. Nam si aliquis habeat infinitas diuitias, & non habeat charitatẽ, sic est, quomodo habeat plures lucernas, & multas lampades, pinguedinẽ non habentes. Lucerna vel lampas sine oleo accensa fumare potest de iracũdia, fumare de superbia, fœtere de auaritia, sine charitate penitus nõ potest lucem habere. Charitas si in te fuerit, quamlibet tibi sit grandis substãtia, nouit quid de illa agere debeat. Ipsa scit optimè cui vel quantũ porrigat, quid tribuat, quid reseruet. Ipsa intelligit quantum animæ reseruet in cælo, & quantũ corpori seruet in mũdo. Satis bona ordinatrix est fratres bene nouit cõgregare in ęstate quod possit hyeme habere, hoc est, scit prouidere per eleemosynam in hoc seculo, quod inueniat in futuro. Habete charitatẽ fratres, quia sine illa quicquid aliud boni fuerit, nihil esse poterit. Veram charitatẽ habete fratres. Quæ est vera charitas? Qui sic diligit omnẽ hominẽ, quomodo seipsum. Est vera charitas, quæ non solũ vsq; ad amicos, sed etiam vsq; ad ipsos peruenit inimicos. Nemo se circunueniat fratres. Qui istam charitatẽ non habuerit, Deũ videre non poterit, nec audire merebitur, Venite benedicti, percipite regnũ. Certè videtis quod in lectione Euangelica, nihil aliud dñs nominauerit de vniuersis virtutibus, nisi solam eleemosynã quæ cum charitate operatur. De ramis tacuit, radicẽ tantũmodo nominauit ita dicẽs, Venite benedicti, percipite regnũ. Esuriui enim, & dedistis mihi manducare. Et iterũ ipse dominus, Veruntamen date eleemosynã & ecce omnia mũda sunt vobis. Omnis homo qui charitatẽ vult habere in futuro seculo, faciat illam sibi patronã in hoc mundo, vt illam propitiã inueniat in æternum. Nam quomodo arbor, quamlibet pulchra sit & fructifera, nõ potest viuere sine radice: sic quælibet bona opera perseuerare non poterunt sine charitate. Ipsa est enim de qua Apostolus dicit. In charitate radicati & fundati. Talem ergo charitatẽ habeamus fratres, vt omnes homines toto corde amare possimus. Si totũ genus humanũ sic diligis quomodo te, non remansit ianua vnd~ peccatũ intret in te. Omnes aditus vnde diabolus ad animã ingreditur claudis, si † totus homines sicut teipsum dilexeris. Et reuera fratres quomodo potest fieri, vt aliquis alteri homini malũ faciat, si illum sicut seipsum dilexerit? Dilige ergo, & quicquid volueris fac. Ama ex toto corde tuo, & quod volueris exerce in proximo tuo. Si irasceris, dulce est, quia de charitate procedit. Si corripis, suaue est. Si castig

Matt. 25 — *Luca 11.* — *Ephes. 3.* — † Aliàs, totos

castigas etiam & flagellas, acceptabile est. Quare hoc fratres? Quia verus amor est quādo corripis & castigas, quando etiam de ecclesia foras proiicis, amaritudo videtur sæuire in ore, sed dulcedo seruatur in corde. Nec fratrem quasi inimicum odio habeas, sed peccatum velut morbum persequere, Econtrario sunt qui sub falsa adulatione dulcedinem solent in ore proferre, & dolum vel amaritudinem in corde seruare. Vos autem fratres dilectissimi veram charitatem tenentes, quæ falsa est fugite, audite Apostolum dicentem, Charitas de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta. Ergo fratres quando de charitate loquor, tacere non possum. Quare hoc? Quia satis dulcis est charitas. Qui illam habet, quod dico intelligit, qui vero non habet, forsitan me irridet & despicit. Quare irridet? Quia quàm dulcis sit charitas non gustauit. Gustet ergo & videat quàm suauis est dominus. Deus charitas est. Quid dulcius Deo? Fratres qui nescit audiat Prophetam dicentē, quod paulo ante suggessi, Gustate & videte quàm suauis est dominus. O quàm felix & beata est anima quæ charitatem in se habere meretur. Charitas fratres sitienti potus est, esurienti cibus, in amaritudine positis dulcedo, in tristitia constitutis vera & grata consolatio, fluctuantibus portus, errantium via, peregrinantibus patria. Hanc ergo fratres tenete, hanc tota auiditate diligite. Si amatores estis, amate charitatem. Si fortes, vincite cupiditatem. Si peregrini, desiderate patriam. Ipsa vos ergo charitas, si illam tenere volueritis, & gubernat in hoc seculo, & perducit ad regnum, præstante domino nostro qui viuit & regnat in secula, Amen.

1. Tim. 1.

1. Ioan. 4.

Psal. 33.

In eadem Dominica de verbis Apostoli vbi ait, Non quod volo bonum hoc facio, sed quod nolo malum hoc ago, Sermo III.

Rom. 7.

LEctio diuina, quæ de Apostoli Pauli Epistola recitatur, quotiescunq; legitur timendum est, ne male intellecta det hominibus quærentibus occasionē. Procliues sunt quippe homines ad peccandum, & vix se tenent. Vbi ergo audierint Apostolum dicentem, Non enim quod volo facio bonū, sed quod odi malū hoc ago: agunt malum, & quasi displicentes sibi quia agunt malum, putant se Apostolo esse similes qui dixit, Non enim quod volo facio bonum, sed quod nolo malum hoc ago, Nonnunquā enim legitur, & nunc nobis ingerit necessitatem disputādi, ne homines

Sermo XLIII. *Infra ser. 2. dominicæ sequentis.*

Rom. 7.

male sumentes salubrem cibum vertant in venenũ. Sic ergo intendat charitas vestra, donec quod dominus donauerit dicã vobis, vt vbi me fortè laborare videritis in difficultate alicuius obscuritatis, adiuuetis me affectu pietatis. Oportet igitur, vt virtutũ sensus ex intimo dicentis metiatur affectu, & quid beatus Apostolus dixerit bonũ, quidve cõparatione eius pronuntiauerit malum, non nuda significatione verborũ, sed eodem, quo ille discutiamus intuitu, intellectu quoq; eius secũdum dignitatẽ pronuntiantes, ac meritũ perscrutemur. Tunc enim sententias Deo inspirãte prolatas, secũdum propositum ac voluntatem eius comprehendere poterimus, cum eorum à quibus promulgatę sunt statum ac meritũ perpendentes, non verbo sed experimentis parem induerimus affectũ, pro cuius qualitate sine dubio vel concipiuntur vniuersi sensus, vel sententię proferuntur. Quamobrẽ quid sit principaliter bonum, quod Apostolus non potuerit perficere cum vellet, diligentius indagemus. Multa enim nouimus bona, quæ beatum Apostolum, omnesq; illius meriti viros & habuisse per naturã, & acquisisse per gratiam negare non possumus. Est enim bona castitas, laudabilis continentia, mirãda prudentia, larga humanitas, circunspecta sobrietas, modesta tẽperantia, pia misericordia, sancta iustitia, quæ omnia in Apostolo Paulo eiusq; consortibus ita plena atq; perfecta fuisse non dubiũ est, vt virtutũ potius quàm verborum magisterio ab eis religio doceretur. Quid quod iugi ecclesiarũ omnium cura ac peruigili solicitudine semper exusti sunt? Quantũ hoc misericordię bonum, quanta perfectio est, pro scandalizãtibus vri, cum infirmantibus infirmari? Cum ergo tantis Apostolus abũdauerit bonis, quid illud est boni, cuius perfectione caruerit non poterimus agnoscere, nisi in illũ quo ipse locutus est profecerimus affectum. Omnes itaq; quas diximus eum habuisse virtutes, quãuis velut gemmæ splendidissimæ atq; pretiosæ sint, tamen si præclaro illi atq; præcipuo margarito quod ille Euangelicus negotiator inquirẽs, vniuersis quæ possidet venditis cõparare desiderat conferantur, ita eorũ meritũ reuilescit atq; contemnitur, vt eis sine cũctatione distractis, vnius tantũ boni possessio locupletet bonorũ innumerabilium venditorẽ. Quid ergò est vnum quod illis tantis tamq; innumeris bonis tam incomparabiliter præponatur, vt spretis abiectisq; omnibus solum debeat possideri? Nimirũ illa pars optima, cuius magnificentiam

Rom.7.

Matt.13

tiam ac perpetuitatē cum relicto susceptionis atq; humanitatis officio Maria prælegisset, ita prędicatur à domino, Martha Martha solicita es, & turbaris erga plurima. Paucis vero opus est, aut etiam vno. Maria bonam partē elegit, quę non auferetur ab ea. Vna ergo & sola est contēplatio Dei, cui merito omnia iustificationū merita, vniuersa virtutum studia postponūtur. Et illa quidem omnia quæ in Apostolo Paulo fuisse prædiximus, non solum bona & vtilia, verunetiā magna atq; prę clara, Sed sicut, verbi gratia, stanni metallū quod alicuius vtilitatis & gratiæ putabatur, fit argenti contemplatione vilissimum. Et rursum auri cōparatione meritum euanescit argenti, Aurum quoq; ipsum gemmarū collatione contemnitur, Et ipsarum nihilominus quamuis insigniū multitudo gemmarum, vnius margaritæ cādore superatur, Ita illa omnia merita sanctitatis, quāuis non solum in prę senti bona & vtilia sint, verumetiam donū æternitatis acquirant, tamen si diuinæ contēplationis meritis conferantur, vilia atq;, vt ita dixerim, vendibilia censebuntur. Et vt hanc eādem comparationem etiam scripturarū confirmet autoritas, nónne de vniuersis quę à Deo creata sunt generaliter scriptura dicit, Et ecce omnia quæ fecit Deus bona valde. Et iterum, Vniuersa quę fecit Deus bona in tēpore suo? Hæc igitur quæ in præsenti non solū bona simpliciter, verumetiā cum additamento, valde bona, pronūtiantur, Sunt enim reuera in hoc mundo cōmorantibus nobis, aut ad vsum vitæ aut ad corporis medicinā, aut ad aliquā causam ignotæ nobis vtilitatis accōmoda: vel certè in eo etiam valde bona, quòd faciunt nos inuisibilia Dei à creatura mūdi, per ea quæ facta sunt intellecta conspicere, sempiternā quoq; virtutē eius ac diuinitatē ex tanta, tamq; ordinata molitione fabricæ mundalis, & omnium quę in ea sunt subsistentia contemplari: Hæc tamē omnia nec boni nomen tenebūt, si futuro illi seculo comparentur, vbi nulla bonorū immutatio, nulla est veræ beatitudinis formidanda corruptio. Cuius mūdi ita beatitudo describitur, Erit lux lunæ sicut lux solis, & lux solis septēpliciter sicut lux septem dierū. Magna igitur hæc & pręclara intuitu atq; mirifica, si futuris ex fide repromissionibus cōferantur, cōtinuò vanitas apparebūt, dicente Dauid, Omnia sicut vestimentū veterascent, & sicut opertorium mutabis eos, & mutabuntur, tu autē idem ipse es, & anni tui non deficient. Ergo quia nihil est per semetipsum stabile, nihil immutabile, nihil

Luca 10.

Genes. 1.

Ecclesi. 1.

Rom. 1.

Esaia 30.

Psal. 101

bonum,nisi deitas sola,omnes vero creaturæ vt beatitudinem æternitatis vel immutabilitatis obtineant, non hoc per suam naturã, sed per creatoris sui participationẽ & gratiam consequentur,tenere meritũ bonitatis creatori suo collata non possunt. Quod si etiam manifestioribus adhuc testimoniis huius sententiæ rationẽ voluerimus astruere,nónne multa pronuntiari bona in Euãgelio legimus,& arborẽ bonam & thesaurũ bonum? Nam & bonũ hominẽ & bonum seruũ: quia non potest,inquit,arbor bona malos fructus facere:&,bonus homo de bono thesauro cordis sui profert bona: &, euge serue bone & fidelis. Et vtiq; hos omnes secũdum se bonos esse,cum non dubium sit,si respiciamus ad bonitatẽ Dei, nullus eorũ pronuntiatur bonus,dicente dño,Nemo bonus,nisi solus Deus. Cuius intuitu etiam ipsi Apostoli,qui electionis merito bonitatẽ generis humani multis excesserãt modis, mali dicũtur esse à domino,ad eos ita loquente,Si ergo vos cum sitis mali,nostis bona data dare filiis vestris,quãto magis pater vester qui in cælis est dabit bona petẽtibus se? Deniq; sicut bonitas nostra supernæ bonitatis intuitu in malitiã vertitur,ita etiam iustitia nostra diuinæ collata iustitiæ,pãno menstruatæ vniuersa iustitia nostra similis deputatur, dicente Esaia propheta,Sicut pãnus menstruatæ vniuersæ iustitiæ nostræ. Et vt aliquid adhuc euidentius inferamus,legis quoq; ipsius præcepta vitalia,quæ dicũtur ordinata per angelos in manu mediatoris & de qua idẽ Apostolus,Itaq; lex, inquit, sancta,& mandatũ sanctum, & iustum & bonũ: si perfectioni Euangelicæ conferantur,minime bona diuino pronũtiantur oraculo. Ait enim,Et dedi eis præcepta non bona & iustitias in quibus non viuẽt in eis. Apostolus quoq; ita noui lumine testamẽti gloriã legis affirmat obtundi,vt eam Euãgelici cõparatione fulgoris ne glorificatam esse pronũtiet dicẽs,Nam nec gloriosum est id quod glorificatum est propter excellentẽ gloriã. Quam cõparationẽ etiam in parte cõtraria, id est,in peccatorum meritis compensandis scriptura conseruat, vt eos qui multo minus peccauerint impiorũ collatione iustificet dicens, Iustificata est Sodoma ex te. Et iterũ,Quid enim peccauit soror tua Sodoma,& iustificauit animam suam auersatrix Israël,comparatione peccatricis Iudæ? Ita igitur & vniuersarum merita virtutum quæ superius comprehendi, cum per se bona atq; pretiosa sint,tamẽ theoricæ claritatis comparatione fuscãtur. Multum etenim sanctos

quamu

Marginalia: Matt. 7. / Matt. 12. / Mat. 25. / Luca 19. / Luca 18. / Matt. 7. / Esaiæ 64 / 2. Retra. cap. 24. / Galat. 3. / Rom. 7. / Ezec. 20. / 2. Cor. 3. / Hiere. 3.

quamuis bonorum operum, terrenis tamē studiis occupatos, à contemplatione summi illius boni retrahunt ac retardant.

Item in eadem dominica Homilia, de eo quod scriptum est in euangelio secundum Ioannem, Nuptiæ factæ sunt, & cætera, quæ habentur in expositione doctoris. *ibidem.*

Item in eadem dominica alius sermo de eodem, qui habetur inter sermones de verbis domini. *XLI.*

Dominica tertia post octauas festi Epiphaniæ Domini, de charitate. *Sermo I.*

Sermo xliiij.

SI charitati vestræ possemus frequentius præsentari fratres charissimi, Christo adiuuāte de sanctarum scripturarū copiosis fontibus, & si non abundantes riuulos, certe vel qualescunq; guttulas poteramus sanctis animabus vestris infundere: vt vberrima atque fructifera cordis vestri terra accepta verbi Dei pluuia, copiosam messem bonorum operum germinaret: vt veniēs dominus in agro cordis vestri non solùm tricesimum, sed sexagesimum & centesimum fructum se inuenire cōgaudeat, quibus fructibus horreum præparet in cælo, non incēdium in inferno. Sed quia multis occupationibus impedimur, humilitatem nostram vobis secundum desiderium vestrum repręsentare nō possumus: aliquid breue & satis magnum, Deo donante insinuare vobis volo. in qua breuitate si diligēter attenditis, potestis quid animæ vestræ conuenit inuenire. Quid ergo est illud breue & ita magnum, vt possit generi humano sufficere? Apostolus dicit, Finis præcepti est charitas de corde puro & conscientia bona, & fide non ficta. Attendite fratres quid in verbis breuius, & quid in rebus magnificentius poterit inueniri, quàm charitas de corde puro & conscientia bona, & fide non ficta? Ista breuitas & vt teneatur memoriter est suauis, & vt custodiatur fideliter dulcis. Quid dulcius fratres charissimi? Qui nescit, gustet & videat. Quid ergo gustare debet qui vult vt illi dulcedo sapiat charitatis? Audite fratres Apostolum dicentem, Deus charitas est. Quid dulcius fratres? Qui nescit, audiat Psalmistam dicentem, Gustate & videte quoniā suauis est dominus. Deus enim charitas est. Qui habet charitatem, Deus in illo manet, & ipse in Deo. Si charitatem habes, Deum habes. Quid habet diues si charitatem non habet? Pauper si charitatem habeat, quid nō habet? Tu forte putas quòd ille sit diues, cuius arca plena est auro, & ille non sit diues, cuius cōscientia plena est

Mat. 13. *1. Tim. 1.* *1. Ioan. 4.* *Psal. 33.*

Deo. Non ita est fratres, Ille vere diues esse videtur, in quo De⁹ habitare dignatur. Quid enim de scripturis poteris ignorare, si te charitas, hoc est, Deus cœperit possidere? Quid enim de bonis operibus non poteris implere, si fontẽ bonorum operum merueris in corde portare? Quẽ aduersariũ timebis, si regem Deũ in te habere merueris? Tenete ergo & custodite fratres dilectissimi dulce ac salubre vinculũ charitatis. Sed ante omnia verã charitatem tenete non illam quæ tantũ promittitur ore, & non seruatur in corde, sed illã quæ sic ex ore profertur, vt tamẽ in corde iugiter teneatur, vt impleatur in vobis illud quod Apostolus dicit, In charitate radicati atq; fundati. Radix enim omniũ bonorũ est charitas, sicut & radix omniũ malorũ cupiditas. Sicut in charitate nihil vnquam mali, ita in cupiditate nihil vnquã boni poterit inueniri. Istæ duæ radices fratres dilectissimi, in duobus agris à duobus plãtantur agricolis. Vnã in cordibus bonorũ plantat Christus, aliã in cordibus malorũ plãtat diabolus. Nec de charitatis radice nascetur aliquid mali, nec de radice cupiditatis aliquid boni. Nõ enim mentitur veritas, quæ in euãgelio cum de istis duabus radicibus loqueretur, ita definiuit dicẽs, Arbor bona, fructus bonos facit. Et iterũ, Nõ potest arbor bona fructus malos facere, neq; arbor mala fructus bonos facere. Hæc sentẽtia nõ est mea fratres, sed domini. Tãta ergo sit in vobis abundantia charitatis, quæ non solum vsq; ad amicos, sed etiam vsq; ad ipsos perueniat inimicos. Et ideo quia audistis & laudẽ charitatis & vituperationem cupiditatis, attendat vnusquisque & consideret agrum cordis sui: & qui in se charitatẽ viderit, gaudeat, & tota cordis vigilantia germina in se sancta custodiat. Qui vero in agro cordis sui qualemcunque stirpem cupiditatis inspexerit, Christo adiuuante extirpet cupiditatem, & plantet charitatem. Nam quamdiu hoc facere noluerit, fructus bonos afferre non poterit. Et cum bonos fructus non attulerit, dicit de ipso Christus Dominus cæli & terræ, Arbor quæ non facit fructum bonum, excidetur & in ignem mittetur. Si te non delectat dulces fructus charitatis afferre, vel spinis peccatorum tuorum ignẽ non debes metuere? Omnis, inquit, arbor quæ non facit fructum bonũ, excidetur & in ignẽ mittetur. Quamdiu radicem non mutaueris, fructus legitimos afferre nõ poteris, & sine causa quod bonũ est promittis in ore, quia hoc implere non potes, quamdiu radix bonitatis nõ tenetur in corde. Istas ergo duas

Ephes. 3. *1. Tim. 6.* *Charitas.* *Cupiditas* *Duæ radices.* *Mat. 7.* *Matt. 3.*

duas radices, sicut supra dixi, duo agricolæ plantare consueuerunt. Vnam plãtat Christus in cordibus fidelium, alterã plantat diabolus in pectoribus superborum: ac si vna plantatur in cælo, altera in inferno. Sed dicit aliquis, si in cordibus fideliũ plantatur vtiq; fideles adhuc in mundo esse vidẽtur. Quo modo enim radix illa in cælo plãtatur? Vis scire quo modo? Quia corda fidelium cælum sunt, quia in cælos quotidie eriguntur, dicente sacerdote, Sursum corda, securi respõdent, Habeamus ad dominum. Et Apostolus dicit, Nostra autem conuersatio in cælis est. Si ergo fideliũ conuersatio in cælis est, quia vera charitas in illis est, radix charitatis in cælo plãtata est. Econtrariò radix cupiditatis quæ in cordibus superborum est, quia semper terram cupiunt, terram sapiunt, terram diligunt, & omnem spem suam in terra cõstituunt, in inferno plantata est. Et licet hæc ita sint, attamen nec peccatores debẽt desperare, nec humiles iusti in aliquo quasi de suis meritis superbire: quia & iusti si de se præsumpserint, cito perdũt radicem charitatis, & peccatores si ad pœnitentiam conuertũtur euulsa cupiditate, cito plantam recipiunt charitatis. Et ideo qui boni sunt custodiant quod Dei munere perceperunt, & qui mali sunt studeant reparare quod infeliciter perdiderunt. Nemo se ad illud tempus reseruet, & tunc pœnitentiam, vel charitatis dulcedinem retinere cõtendat, quando cœperit de hac luce migrare. Non se ad hoc reseruent, vt quandoque in senectute ad pœnitentiæ medicamenta confugiant, quia nesciunt quid superuẽtura pariat dies. Qua fronte salutem suam in tempore senectutis dissimulat, cum vnius diei spatio certus esse non possit? Et ideo si mortem timere nolumus, semper parati esse debemus, vt cum nos dominus de hoc seculo iusserit vocari, cum secura consciẽtia, non cum desperatione, sed cum gaudio ante conspectum iudicis veniamus, & ibi feliciter audire possimus, Euge serue bone & fidelis, quia super pauca fuisti fidelis, supra multa te constituam, intra in gaudium domini tui. Ad quod gaudium nos dominus pro sua pietate perducat, qui viuit & regnat per cuncta secula seculorum, Amen.

Duo agricolæ. *Philip. 3.* *Prouer. 27* *Mat. 25.* *Rom. 7.*

In eadem dominica de eo, quod Apostolus dicit, Non enim quod volo facio bonum, sed quod nolo malum hoc ago, *Sermo II.*

LEctio diuina, quæ de Apostoli Pauli epistola recitata est, quotiescunque legitur timẽdum est, ne male intellecta det hominibus quærentibus occasionẽ. Procliues

Ser. xlv.

cliues quippe sunt homines ad peccandũ, & vix se tenent. Vbi ergo audierint Apostolum dicentẽ, Non enim quod volo facio bonum, sed quod odi malum hoc ago: agunt malũ, & quasi displicentes sibi quia agunt malum, putant se Apostolo esse similes qui dixit, Non enim quod volo facio bonum, sed quod nolo malum hoc ago. Nõnunquam enim legitur, & nunc nobis ingerit necessitatem disputandi, ne homines male sumentes salubrem cibum vertant in venenũ. Sic ergo intendat charitas vestra, donec quod dominus donauerit dicã vobis, vt vbi me forte laborare videritis in difficultate alicuius obscuritatis, adiuuetis me affectu pietatis. Prius ergo recolite quod Deo propitio soletis audire, vitã iusti in isto adhuc corpore bellum esse nondũ triũphum. Huius autem belli quando erit triumphus? Ideo Apostolus dixit, & voces belli & voces triũphi. Voces belli modo audiuimus, Nõ enim quod volo ago, sed quod odi illud facio. Si autẽ quod odi illud facio, cõsentio legi quoniam bona est. Velle adiacet mihi, perficere autẽ bonum non inuenio. Video autẽ aliam legem in membris meis pugnantem legi mentis meæ, & captiuantẽ me in lege peccati quę est in membris meis. Quando audis captiuantem, bellum non agnoscis? Vox ergo triumphi nondũ est, sed quia futura est, docet idem Apostolus dicens. Oportet corruptibile hoc induere incorruptionẽ, & mortale hoc induere immortalitatẽ. Cum autẽ corruptibile hoc induerit incorruptibile, & mortale hoc induerit immortalitatem, ibi est vox triumphi. Tunc fiet sermo qui scriptus est, Absorpta est mors in victoria. Dicãt triũphantes, Vbi est mors contentio tua? Dicimus ergo quandoq;, & ipsum quandoque non erit longe. Non enim tantum remanet de seculo, quãtum iam exemptum est. Hoc igitur tunc dicimus. Modo autem in isto bello ne male intelligentibus lectio ista tuba sit hostis nõ nostra, vnde ille incitetur, non vnde vincatur, aduertite obsecro fratres mei, & qui certatis certate. Qui enim nondum certatis, non estis intellecturi quod dico, Qui iam certatis, intellecturi estis. Vox mea in aperto, vestra erit in silentio. Prius illud recolite quod scripsit ad Galatas, vnde bene hoc posit exponi. Ait enim fidelibus, loquens baptizatis, loquens quibus vtiq; in sancto lauacro omnia fuerãt dimissa peccata. Eis tamen loquens, sed pugnantibus loquens ait, Dico autem, Spiritu ambulate, & concupiscentias carnis ne perfeceritis. Nõ dixit, ne feceritis: sed, ne perfeceritis. Quare hoc? Sequitur & dicit, Caro enim concupiscit aduersus spi-

Supra in 3. ser. dominica præceden. *Rom. 7.* *Iusti vita bellũ ĩ hoc mũdo est & nondũ triũphus.* *Rom. 7.* *Belli vox.* *1. Cor. 15.* *Triumphi vox.* *Gal. 5.*

ritum, spiritus autem aduersus carnem. Hæc enim inuicem aduersantur, vt non ea quæ vultis faciatis. Quod si spiritu ducimini, non adhuc estis sub lege vtique, sed sub gratia. Si spiritu ducimini. Quid est duci spiritu? Spiritui Dei consentire iubenti, non carni cõcupiscenti. Tamen concupiscit & resistit, & vult aliquid, & non vis tu, Perseuera, vt nolis tu. Desiderium tuum tamen tale esse debet ad Deum, vt non sit ipsa concupiscentia cui resistas. Videte quid dixerim, Desiderium, inquam, tuum tale esse debet ad Deum, vt omnino non sit ipsa concupiscentia cui resistere oporteat. Resistis enim, & non consentiendo vincis, sed melius est hostem non habere quàm vincere. Hostis iste aliquando non erit. Refer animũ ad vocẽ triumphi, & vide si erit. Vbi est mors contentio tua? Non erit. Vbi est mors aculeus tuus? Quæres locum eius & non inuenies. Non enim hæc, quod maxime debetis audire, non enim hæc quasi alia natura est, sicut insaniũt Manichæi, Langor noster est, vitium nostrum est. Non separatum alibi erit, sed sanatum nusquam erit. Ergo cõcupiscentias carnis ne perfeceritis. Melius quidem erat implere quod lex dixit, Ne concupiscas. Plenitudo est ista virtutis, perfectio iustitiæ, palma victoriæ, ne concupiscas. Hoc quia modo impleri non potest, vel illud impleatur quod sancta scriptura intẽdit, Et post cõcupiscentias tuas non eas. Melius est eas non habere, sed quia sunt, noli post eas ire. Nolunt post te ire, noli post eas ire. Si velint post te ire non erunt, quia cõtra mentẽ tuam non rebellabunt. Rebellant, rebella: pugnant, pugna: expugnant, expugna: Hoc solum videte ne vincant. Ecce aliquid inde ponam vnde cætera intelligatis, Nostis esse homines sobrios, pauciores sunt, sed sunt. Nostis esse & ebrios, abundant. Baptizatus est sobrius, quantũ pertinet ad ebrietatẽ, non habet cum qua pugnet, habet alias concupiscẽtias cum quibus pugnet. Sed vt de cæteris intelligatis, vnius tantummodo hostis certamen in medio constituamus. Baptizatus est & ebriosus, Audiuit & cum timore, audiuit inter cætera mala, quibus hominibus male viuentibus intercluditur regnũ Dei, commemoratam esse & ebrietatem, quia vbi dictum est, Neque fornicatores, neque idolis seruientes, neque adulteri, neque molles, neq; masculorum concubitores, neq; fures, ibi additum est, Neque ebriosi regnum Dei possidebũt. Audiuit & timuit. Baptizatus est, dimissa sunt illi omnia, quibus inebriatus est. Restat aduersaria consuetudo. Ergo habet

Spiritu duci.

1. Cor. 15.

Gal. 5.

Rom. 7.

Eccles. 8.

1. Cor. 6.

cum qua pugnet renatus. Præterita enim eius vitia omnia dimissa sunt ei, obseruet, vigilet, pugnet, ne aliquando inebriet. Surgit ergo illa concupiscentia potandi, titillat animũ, ingerit faucibus siccitatem, insidiatur sensibus, vult etiá ipsum, si potest fieri, penetrare murũ, adire inclusum, trahere captiuũ. Pugnat, repugna. O si & ipsa non esset. Si cõsuetudine vitæ huius accessit, bona cõsuetudine morigeretur, tu tantum noli ei satisfacere, noli eam cedendo satiare, sed resistẽdo necare. Tamen quandiu est, hostis est: Si ei non consentias, & nunquam inebrieris, minor & minor erit quotidie. Nam suntvires illius subiectio tua. Si enim ei cesseris, & inebriatus fueris, das ei vires. Nunquid cõtra me & nõ contra te? Ego de loco superiore moneo, dico, prædico. Quid ergo mali futurũ sit ebriosis, antè denuntio. Non est quod dicas, non audiui: Non est quod dicas, Exigit Deus animá meam de manu illius qui mihi tacuit. Sed laboras, quia tibi validũ aduersariũ mala cõsuetudine ipse fecisti. Non laborasti vt nutrires eum, labora vt vincas eum. Et si minus idoneus es aduersum eum, roga Deũ tamẽ: si te nõ vicerit, quãuis ipsa tua mala cõsuetudo luctata sit tecũ, si te non vicerit, fecisti quod ait Apostolus Paulus, Cõcupiscentias carnis ne perfeceritis. Facta est cõcupiscẽtia titillando, sed non est perfecta cõsentiendo potando. Quod dixi de ebrietate, hoc de omnibus vitiis, de omnibus cupiditatibus intelligas. Cũ aliquibus enim nati sumus, aliquas cõsuetudine fecimus. Nã propter illas cum quibus nati sumus, baptizãtur infantes, vt soluãtur à reatu propaginis malæ quã habuerũt. Cõsuetudini ergo semper repugnãdum est, quia ipsa cõcupiscentia cum qua nati sumus finiri non potest quãdiu viuimus. Quotidie minui potest, finiri non potest. Per illam dictũ est hoc nostrũ mortis corpus. De ipsa dicit Apostolus, Cõdelector enim legi Dei secũdum interiorem hominẽ. Video autem aliam legẽ in membris meis repugnantẽ legi mentis meę, & captiuantem me in lege peccati quæ est in membris meis. Tunc nata est ista lex, quãdo transgressa est prima lex. Tunc nata est, inquit, ista lex, quando cõtempta est & transgressa prima lex. Quæ est prima lex? Quá in paradiso accepit homo. Nónne nudi erant, & non confundebantur? Quare nudi erant, & non confundebantur, nisi quia nondum erat lex in membris repugnãs legi mentis? Fecit homo factum puniendum, & inuenit motũ pudendum. Manducauerunt contra interdictum, & aperti sunt oculi amborum

Gal. 5. *Rom. 7.* *Genes. 3.* *Rom. 7.*

borum. Quid enim? Prius in paradiso clausis vel cæcis oculis oberrabant? Absit. Nam Adam vnde nomina posuit volatilibus & bestiis, quando ad eum cuncta animalia adducta sunt, quibus nomina imponebat, si non videbat? Deinde dictum est, Vidit mulier lignum, quia placet oculis ad videndū. Ergo oculos apertos habebant, & nudi erant, & non confundebantur. Aperti sunt autem oculi eorū ad aliquid, quod nūquam senserant, quod in motu sui corporis nunquam expauerant: Aperti sunt ad intuendum, non ad videndum. Et quia senserūt pudendum, curauerunt tegendū. Consuerunt, inquit, folia ficulneæ, & fecerunt sibi succinctoria. Quod texerunt, ibi senserūt. Ecce vnde trahitur originale peccatum, ecce vnde nemo nascitur sine peccato, ecce propter quod dominus non sic cōcipi voluit, quem virgo concepit. Soluit illud, qui venit sine illo: Soluit illud, qui nō venit ex illo. Vnde vnus & vnus? Vnus ad mortem, vnus ad vitam. Homo primus ad mortem, homo secundus ad vitam. Sed quare ad mortem ille homo? Quia tantùm homo. Quare ad vitam iste homo? Quia Deus & homo. Non ergo quod vult agit Apostolus, quia vult non cōcupiscere, & tamen concupiscit, ideo non quod vult agit. Nunquid illa concupiscentia mala trahebat Apostolum subiugatū ad concupiscendum ad fornicationem? Absit. Non ascendant tales cogitationes in cor nostrum. Luctabatur, nō subiugabatur. Sed quia nolebat & hoc habere, contra quod luctaretur, ideo dicebat, Non quod volo ago: Concupiscere nolo, & concupisco. Non ergo quod volo ago, sed tamen concupiscentiæ non consentio. Non enim aliter diceret, Concupiscentias carnis ne perfeceritis, si eas ipse perficeret. Sed cōstituit tibi ante oculos pugnā suam, ne timeres tuam. Si enim hoc non dixisset beatus Apostolus, quando videres moueri cōcupiscentiam in mēbris tuis, cui tu non consentires, tamen cùm eam moueri videres, forsitan desperares de te, & diceres, Si ad Deum pertinerem, sic non mouerer. Vide Apostolum pugnantem, & noli te facere desperantem. Video aliam legem, inquit, in membris meis repugnantem legi mētis meæ. Et quia nolo vt repugnet, caro enim mea est, ego ipse sum, pars mea est, nō quod volo ago, sed quod odi malum hoc ago, quia cōcupisco. Quod ergo bonum ago, quia concupiscentiæ malæ non consentio, ago bonum, & non perficio bonū: Et concupiscentia hostis mea agit malū, & non perficit malum. Quo modo ago bonum, & non perficio bonum?

Genes. 3.

peccatum originale vnde.

Primus homo ad mortē, Secundus ad vitam.

Roma. 7.

Galat. 5.

Rom. 7.

Ago bonum, cùm malæ concupiscentiæ non cõsentio, sed non perficio bonum, vt omnino non concupiscam. Rursus ergo & hostis meus quo modo agit malũ, & nõ perficit malum? Agit malum, quia mouet desiderium malum. Non perficit malum, quia me nõ trahit ad malum. Et in isto bello est tota vita sanctorum. Iam quid dicam de immũdis, qui nec pugnant? Subiugati pertrahũtur, quia libenter sequuntur. Hæc, inquam, est pugna sanctorum, & in hoc bello semper homo periclitatur quousq; moriatur. Sed in fine, id est, in triũpho illius victoriæ quid dicitur, imò quid dixit Apostolus iam premeditans triũphum? Tunc fiet sermo, qui scriptus est, Absorpta est mors in victoria. Vbi est mors contentio tua? Vox triumphãtium: Vbi est mors aculeus tuus? Aculeus autem mortis est peccatũ, cuius punctione facta est mors. Peccatum quasi scorpius est. Pugit nos, & mortui sumus. Sed quando dicitur, Vbi est mors aculeus tuus: quo aculeo facta es, nõ quem fecisti. Quando ergo dicitur, Vbi est mors aculeus tuus: vtiq; non erit, quia peccatum non erit. Aculeus autem mortis est peccatum: Contra peccatum data est lex. Quo modo virtus peccati lex? Subintrauit, vt abundaret delictum. Quo modo hoc? Quia fuit ante legem homo peccator, data lege atq; transgressa, factus est preuaricator. Peccato tenebãtur omnes rei, lege data plus preuaricatione facti sunt rei. Vbi spes, nisi quod sequit̃, Vbi abundauit peccatum, superabundauit gratia? Ideo & iste miles, & quodam modo in isto bello exercitatissimus, tam exercitatus vt esset & dux, cùm laboraret in hoc bello contra hostem, & diceret, Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captiuantem me in lege peccati, quæ est in membris meis: legem fœdam, legem miserã, vulnus, tabem, languorem, subiunxit, Miser ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Et gementi subuentum est. Quo modo subuentum est? Gratia Dei per Iesum Christum dominum nostrum. Quando corpus habebis, vbi nulla cõcupiscentia remanebit? Cùm mortale hoc induerit immortalitatem & incorruptionem, & dicetur morti, Vbi est contentio tua? Et non erit. Vbi est mors aculeus tuus? Et nusquam erit. Modò quid? Audi igitur, Ego ipse mente seruio legi Dei, carne autem legi peccati. Mente seruio legi Dei, non consentiendo: carne autem legi peccati, concupiscendo. Et mente legi Dei, & carne legi peccati. Et hac delector, & ibi concupisco, sed non vincor: titillat,

1. Cor. 15. *Rom. 5.* *Ibidem.* *Rom. 7.* *1. Cor. 15.* *Roma. 7.*

lat, insidiatur, pulsat, trahere conatur, Miser ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Nolo semper vincere, sed aliquando volo ad pacem venire. Nunc ergo fratres tenete istum modum, mente seruite legi Dei, carne legi peccati, sed ex necessitate quia concupiscitis, non quia cõsentitis. Aliquando ista concupiscentia sic insidiatur sanctis, vt faciat dormientibus quod non potest vigilantibus. Vnde omnes acclamastis, nisi quia omnes agnouistis? Pudet hic immorari, sed non pigeat inde Deum precari.

Item in eadem dominica Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Cùm descendisset Iesus de monte, secutæ sunt eum turbæ, &c. quæ habetur in opere, de Quæstionibus Euangeliorum lib. II. cap. III.

Dominica quarta post octauas festi Epiphaniæ, de quatuor virtutibus charitatis, Sermo I.

Desiderium charitatis vestræ à nobis exigit debitum sermonis officium. Sed tanta sunt, quæ terrent & reuocãt animum nostrũ, vt si velimus parère desiderio vestro, non sit sine periculo nostro. Primùm, ꝙ iuuenis loqui cogor præsentibus senibus, deinde temerarium esse arbitror loqui velle imperitia inter eos, quos roborauit antiqua doctrina. Optabam ergo silẽtio pręterire, & illũ locum tutissimũ eligere, audire potius quàm aliquid dicere. Sed quid facio? Instat vester amor, reuocat noster pudor, cogit sanctorũ patrum iussio, à quibus si velim obsecrans veniã petere dicẽs, Ignoscite patres, ignoscite, parcite nostræ verecundiæ, parcite nostræ ętati, maximè cũ recolam vobis fuisse pręceptũ, Loquimini seniores, decet enim vos: ipsi sancta charitate qua præualent, respondebunt mihi, loquere iuuenis, delectat enim nos. Quibus si repetã, sancti patres quid loquar? Rursum mihi respondebũt, Quod à nobis sępe audisti, memẽto fili, quia ab infantia sacras literas didicisti. Sed nec sic vobis excusatus esse potero, quorũ cord[illegible] ita ista me sua voce pulsabũt, quid metuis proferre verbũ? Si ætas reuocat, Paulus Timotheo iuueni pręcipiebat dicens, Nemo adolescentiam tuã contemnat prędica verbũ. Si sermo deest, pete & accipies. Non enim vos estis qui loquimini, sed quod donatur vobis, hoc ministratur nobis. His coarctatus angustiis, quò me cõferam nisi ad sancta vestigia charitatis? eámq; deprecer vt donet mihi aliquid dignum de se dicere, quo & meum suppleam ministerium, & vestro

Sermo XLVI. *Hic sermo etiam habetur in Tomo 9.*

Ecclesiastici 32.

1. *Tim.* 4.

Mat. 10.

satisfaciam desiderio. Inter cęteras virtutes eius, quas commemorat Apostolus Paulus, ꝙ charitas non æmulatur, non agit perperam, non irritatur, non cogitat malum, & cętera, in vltimo quatuor eius virtutes breuiter cōprehendit dicēs, Omnia tolerat, omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet, charitas nūquam excidit. Ex his igitur quatuor virtutibus sanctæ charitatis, loqui cōuenit sanctitati vestræ, delectátq; primitus intueri, quemadmodum velut quatuor cardines orbis cōtinens, totum possederit mundū. Requiramus igitur, si placet, aliquorum exempla sanctorum, eorū scilicet, qui his virtutibus sanctæ charitatis possessi sunt, & eis singulis ita singula tribuamus, vt omnes in omnibus esse noscamus. Quoniā omnis, qui pie tolerat, rectè credit: & omnis, qui rectè credit, aliquid sperat: & qui sperat, sustinet ne ab spe cadat. Sed iam quinam isti sint videamus, quorum fidem, inquātum desuper adiuuamur, assequi valeamus. Virtus charitatis, quæ omnia tolerat, emicuit in sancto Noë: quæ omnia credit, in sancto Abraham: quæ omnia sperat, in patribus nostris, id est, in populo Israel, vnde ipse noster exortus est dominus: quę omnia sustinet, in ipso nostro domino Iesu Christo qui est vera charitas, quæ nunquam cadit. Nec cęteros sanctos ab his virtutibus vestra charitas deputet alienos, quos pro breuitate tēporis, & pro sermone suscepto ita prætermissos esse cognoscite, vt tamē certissimę noueritis omnes esse in Christo, & in omnibus Christū. Sed iam videamus quemadmodū sanctus Noë possederit, vel possessus sit virtute charitatis, quæ omnia tolerat. Prædixit ei Deus, ꝙ iniquitate hominū crescente diluuio perderet mundū. Statim ille admonitus confugit ad lignū, & post camporum amœnorum faciem, angustiis se reclusit arcæ, tolerat cæli fremitū, sonitum aquarū, fragorem nymborū. Et post ista omnia, qui solet gaudere consortio hominū, socius quodam modo efficitur serpentum ac ferarū, nec expauescit vir iste, ꝙ cū eo sint ferę in arca: imò ibi agnoscit ordinem suum feritas, quia se cognouit humanitas: & iubēti homini obediunt, quia hominē superiori domino obedisse cognoscūt. Ostensum est in Noë quid Adam præceptum contēnendo perdiderit, & demonstratum est posse homines bestiis etiā dominari, si subdant obedientiam conditori. Expectat & tolerat sanctus iste finē diluuij, nec antequàm finiatur, causa ferarū arca relinquitur. Tolerat bonus mala, & donec in fine etiā corpore separentur, intus manens, corde non

1. Cor. 13.

Genes. 6. & 7.

corp

corpore separatur. Si qua es anima, quæ cupis possidere virtutem charitatis, quæ omnia tolerat, relinque mundum, confuge ad crucis lignum, nõ metuas procellas & turbines huius diluuij, non mergeris, si ligno portaberis: nouit gubernare, qui dignatus est creare, tantũ adsit virtus charitatis, quæ omnia tolerat. Nulla res te ab arcæ soliditate euellat, permane bonus, & tolera malos. Melius enim est, vt intus positus propter bonos toleres malos, quàm foras exiẽs & periens, & bonos relinquas & malos. Si ergo sunt tecũ feræ, id est, si sunt tecum in ecclesia praua docẽtes, falsa sentiẽtes hæretici vel schismatici, aut etiã ipsi mali catholici, more ferarũ animas deuorare quærẽtium, tolerentur vsq; ad finem seculi, tanquam finẽ diluuij. Rugiant licet, fremant dentibus, atq; ipsam arcã confringere conẽtur, nõ expauescas, finito diluuio illas rapiet inanis ac spinosa sylua, te fertilis suscipiet terra. Post finem seculi impij rapientur ad tenebras exteriores, vbi est fletus & stridor dentiũ. pios suscipiet terra viuentiũ. Nam & ipse sanctus Noë post finẽ diluuij obtulit sacrificiũ Deo, sed de animabus mundis non de immundis. Simul enim & munda & immunda animalia in arca natare potuerunt, sed mala ad sacrificiũ Dei non peruenerunt. Sed iam hinc aliquando transeamus, vt cætera perscrutari valeamus. Procedat in medio sanctus ille Abrahã, & suo nos doceat exemplo possidere virtutẽ charitatis, quæ omnia credit, qui nõ est cũctatus ad vnã vocationem relinquere patriam, sedem, domũ, familiam, omniã relinquũtur, vt dño præcipienti pareatur. Exi, inquit ei Deus, de cognatione tua, & de domo tua, & veni in terram quãcunq; tibi ostẽdero. Nec apud se iste sanctus cogitauit aut dixit, quo eam, cui me committam, in quam terram vadam? Sed statim audit, surgit, currit, festinat accelerat, terram promissam non videt, sed credendo eã firmiter retinet, ambulat recto itinere, nec aberrantibus vestigiis alibi quàm debuit, declinauit: quia qui eũ ad ignotam terram mittebat, nõ dimittebat, nec eu ipse fefellit. Redditur merces credenti, ad terrã peruenit, dilatatur, multiplicatur, ex paupere efficitur diues, ex ignobili potẽs, ditatur omnibus bonis, & in illo impletur quod dominus in Euangelio suis discipulis promisit dicens, Si quis dimiserit domũ aut agrũ, aut parentes causa nominis mei, in hac vita centuplũ accipiet, & in futuro seculo vitã consequetur æternã. Cumulatur adhuc huius fidei merces, & seni promittitur filius: adest virtus charitatis,

Mat. 25. *Genes. 8.* *Genes. 12.* *Genes. 13.* *Mat. 19.* *Genes. 18.*

quæ omnia credit, audit, exultat, amplius diligit, suscipit filiũ ex coniuge sterili, quam spe pariendi destitutã sterilitas ętasq; iam fecerat, atq; in illo benedictionẽ omnium gentium promissã firmissime tenet. Sed adhuc eum charitas probat, probatumq; cõmendat, & quemadmodũ nihil Deo præferat, posteris monstrat. Vocat eum dominus de cælo dicens, Abraham Abrahã. Et ille tanquã seruus obediens, Ecce adsum ait. Et dominus, Accipe filium tuum illum quẽ diligis Isaac, & vade in terrã excelsam, & offeres eum holocaustũ in vnum montium quem tibi dixero. Nec hac quidem iussione turbatur aut frãgitur seruus fidelis, adest ei virtus charitatis quæ omnia credit, surgit, domũ pergit, asinam sternit, ligna cõcidit, gladium & ignem sumit, puerũ simul adducit & pergit ad locũ. Tunc intentus factus Isaac, patrẽ interrogat dicens, Pater ait. Et ille, Quid est fili? Et filius, Ecce ait ignis & ligna, vbi est ouis quam immolaturus es ad holocaustũ? Et pater respondit, Deus prouidebit sibi ouem ad sacrificium fili. Magnũ hîc & grande video sacramentum. Aliud Abraham corde gestabat, aliud filio promittebat. Sed neq; quæ promittebat filium fallebant, neq; aliqua infirmitas cor eius à proposito immutauerat. Quid pluribus? Pergit viam, videt locum de longè, & statuens pueros suos ibi eis talia verba profert dicẽs, Sedete hic cum asina, ego autem & puer ibimus vsq; illuc, & cum adorauerimus, reuertemur ad vos. O sancte Abrahã, quid est quod dicis, cum aliud tibi de puero agendũ sit? Nunquid aut te, aut tuos fallis? Non, inquit, sed quod prophetice vel dico, vel gero, virtus charitatis in me manens quæ omnia credit & facit, dicit. Audio enim eam sine strepitu vocis intus ad cor loquentẽ & dicentẽ mihi, Tu quidem licet resurrecturũ credens, pleno & perfecto voto puerum ducas immolandum, filius tuus in isto sacrificio non crematur, quia resurrectio filio Dei seruatur. Meritò huius viri fidem cõmemorans Iacobus Apostolus ait, Credidit Abraham Deo, & deputatũ est illi ad iustitiam, & amicus Dei appellatus est. Amicos, vt nouimus, coniunctio animorũ facit. Vnde quidam sapiens huius mundi ait, Idem velle atq; idem nolle, ea demũ firma amicitia est. Ergo amicos, vt nouimus coniunctio animorũ facit. Quemadmodum iste sanctus animũ coniunxerit Deo, vt eius amicus appellaretur, vultis nosse? Sicut enim Deus pater vnico filio suo nõ pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum: ita & iste vnico filio non pepercit, sed iubente

Genes. 22

Abrahæ obediẽtia.

Iacobi 2.

Rom. 8.

bente vt immolaretur ei qui dederat eũ, deuoto corde obtulit eum. Sed quę sequũtur videamus. Delectat enim nos adiuuante domino Deo nostro huius historiæ plenã vobis reddere notionem. Postquã relictis pueris ad locum sacrificij pater cum filio venit, aram construit, ligna componit, manus filio ligat, imponit eum in aram supra ligna, deponit humana paternæ pietatis indicia, induit sacerdotis diram constantiam, educit gladium vt perimat filium. Quid videtis fratres charissimi? Nihil hic sentimus humanũ, quia totum cognoscimus diuinum. Sed & ille filius qui paulo antè ouem requirebat, sub ingenti silentio talia fieri in se sentiebat, & ita patiẽs inuenitur, tanquã iam ille esset qui sicut ouis ad immolãdum ductus est, & tanquã agnus coram tondente se sine voce, sic non aperit os suũ. O & tu sancte Isaac, indica nobis silentij huius tam grãde secretũ. Pauloantè nihil in te fieri sentiebas, & à patre arietem requirebas: nũc autẽ manibus ligaris, in ara imponeris, ligno quodãmodo suspẽderis, & modo taces? Taceo, inquit. Dic quare obsecro vt nouerimus. Vultis nosse ait, quare modo taceo? Quia figurã illius gesto, qui voluntate ponit animam suam, non necessitate. In hoc tam grãdi mystico fidei sacramento, & Abrahã sanctus apparuit probatus, & filius in præsenti est liberatus, in quo Christus est prænũtiatus. Si qua es anima, quæ cupis sequi vestigia fidei patris nostri Abrahã, exi de terra tua & de cognatione tua, relinque populum tuum, & domũ patris tui, id est, fideliter renuntia diabolo, pompis & angelis eius, & sequere viam rectã, quæ te perducat ad terrã in qua ditescas & emineas, & efficiaris socius Abrahã. Sed cum ista omnia feceris, si virtus charitatis, quæ omnia credit, est in te, adhuc tentabit te, & probatã coronabit te, & expetit te sacrificium dilecti tui. Quid à te expetit? Quod Abrahã illi dictum est, Da mihi vnicum dilectũ filium tuum. Tibi dicit sapientia, Da mihi fili cor tuũ. Ipse est dilectus vnicus, quid metuis offerre cor tuum? Offer sacrificium, contritionẽ cordis domino Deo tuo, & dic ei cum Propheta, Holocaustis non delectaberis. Sacrificium Deo spiritus contribulatus, cor contritũ & humiliatum Deus non spernit. Nihil metuas tali sacrificio oblato, & tibi acceptũ erit, & quod obtuleris integrũ permanebit. Aliam virtutem charitatis quæ omnia sperat, placet inspicere. Hanc superius plebi Israël & patribus nostris assignasse cognoscimus. Eius nanq; virtutis vox est in versu illo prophetico, In te sperauerũt

Genes. 22

Isaac patientia.

Esaiæ 53.

Genes. 12.

Prou. 23.

Psal. 50.

Secunda charitatis virtus.

Psal. 21.

Exod.3. patres nostri, sperauerunt & liberasti eos. Et ipsi ex Aegypto fugere iubentur, terra eis lac & mel fluẽs promittitur. Per ma-
Exod.14. re rubrum transeunt, ad eremũ veniunt: ducebat eos spes charitatis, vt discerent Deũ amare gratis. Redditur & his merces fidei: non enim potest nõ reddere qui se dignatur facere debitorem. Post eremũ mella de petra suxerunt, panẽ cæli mandu-
Exod.16. cauerunt, non sunt priuati à desiderio suo. Quod sperauerunt,
Psal. 77. terrã etiam promissionis acceperunt. Exurgat anima quæ huius charitatis virtute cõprehensa est, effugiat ex Aegypto, id est, ex huius seculi desiderio, pergat ad mare rubrum, scilicet Christi baptismũ, ideo rubrũ, quia Christi sanguine purpuratum. Persequãtur hostes, peccata cum suo autore diabolo, tanquam Aegyptij cum suo rege Pharaone sæuiant, sequãtur fugientes. Quid metuis? Vsq; ad aquã sæuiãt. Ingredieris tu, ingredientur & illi post te, sed aqua conuersa, illis erit in perniciem, tibi proficiet ad salutẽ, illos obruet, te abluet: illos dãna-
1.Cor.10. bit, te liberabit. Post hæc suscipies mel de petra, quo sitim tuã saties. Petra enim erat Christus, ex cuius præceptis tanquã ex
Ioan. 6. fontibus dulcedinis satieris. Gustabis & panẽ illũ scilicet qui dixit, Ego sum panis viuus qui de cælo descendi. Gustabis &
Psal.33. videbis, quoniam suauis est dñs. Et si in te eminet virtus charitatis quę omnia sperat, per eremũ te necesse est trãsire, id est,
1. Cor.7. vtaris hoc mũdo tanquã non vtens. Et in hac vita peregrinum
Psal. 26. te noueris esse, si terrã promissionis cupis intrare. Hæc terra
Tertia charitatis virtus. est de qua Propheta cantat & dicit, Credo videre bona domini in terra viuentiũ. Vltima virtus charitatis restat, quæ omnia sustinet & nunquã cadit. Hanc ipsi capiti nostro domino Iesu
1.Cor.13. Christo conuenire nouimus: ideo in vltimo, quoniã finis legis
Rom. 10. Christus est. Quanta autẽ ipse pro nobis sustulerit, puto charitatem vestrã ignorare non posse: tamen exinde aliquid dicã,
Ioan.1. si tamen de tanto aliquid digne dicam. Prius illud quod Deus homo, quòd verbũ caro factum est, quòd multa bona fecit, & mala perpessus est, quòd mortuos suscitauit & mortuus est, quòd singularis illa patientia pertulit diabolum tentatorem, discipulum traditorẽ, quòd ipsum Iudam priusquam ostenderet traditorẽ, pertulit furem, & ante experimentum vinculorum crucis ac mortis, labiis eius dolosis nõ negauit osculum pacis. In ipsa autem morte quanta sustinuit? pertulit odiorum
Ioan.19. flammas, ministrorũ pessimi cordis linguas. Clamauerũt Iudæi, Crucifige crucifige: & ne rei remanerent Iudæi innocens

ab eis

ab eis crucifixus est filius Dei. Ad crucē ducitur, expalmatur qui est vera palma victoriæ: spinis coronatur, qui spinas peccatorum venit confringere: ligatur, qui soluit compeditos: ligno suspenditur, qui erigit elisos: aceto potatur fons vitæ, disciplina cæditur, salus vulneratur, vita moritur, occiditur ad tempus vita, vt in perpetuo à vita occideretur mors, quia hic Iudæi in hac morte Christi exultauerūt quasi victores: & cum terrenum & caducum regnum timuerūt perdere, regem cæli & terræ non dubitauerunt occidere. Sed nec sicut putauerunt, victores extiterunt. Si enim vicerunt, regnū quomodo perdiderunt? Quomodo nunc vsq; serui remanserūt? Ista nanq; causa est qua ab eis Christus occisus est. Dixerunt apud se principes Iudæorū, vt Euangelista narrat, Videtis, inquiunt, quia totus mūdus post eum abiit, si dimiserimus eum viuere, venient Romani, & tollent nobis locum & gentē. Et Christum occiderunt, locum & regnum gentemq; perdiderunt. Quid vobis profuit ô insani Iudæi, quòd tantū scelus cōmisistis? Nunquid quia Christo domino vt decuit seruire noluistis, ideo eius dominio caruistis? Dum illi seruiunt reges, quibus vos seruitis, facti estis mali serui bonorū seruorum Christi. Per ipsos conterit cōtumaciam vestrā, per ipsos dissipat consilia vestra, per ipsos retribuet scelera in capita vestra. Ipse autem dn̄s quem vos interemistis, non vos seruos sed liberos esse cupiebat, quādo dicebat: Si vos filius liberauerit, tunc veri liberi eritis. Vos autem Deum dominū & regem & ipsam veram libertatē non solum repudiastis, verumetiam necare cupientes clamastis, Non habemus regē nisi solum Cæsarē. Sed ne in hoc quidem gloriemini quod Christū occidistis, actum est de vobis potius & nescitis. Audite ipsum dominū dicentem per Prophetā, Ego dormiui & somnū cepi: somnū appellans mortem à vobis illatam. Cæterū qualis mors potuit esse triduana, maximè illius qui per eūdem Prophetā alio loco dicit, Nunquid qui dormit non adiiciet vt resurgat? Ego, inquit, dormiui ego qui potestatem habeo ponendi animā meam, ego dormiui, non quia sæuistis, non quia insanistis. Ego impleui quod volui, vos autem in scelere remāsistis. Quis exigit tanta de Deo nostro fratres, pro nostra salute ac redemptione, nisi charitas quæ nunquam cadit? O charitas, quàm magnas vires habes, de cælo Deū deposuisti. O chara sanitas, ô sancta ac vera charitas, quæ tanta es in terris, quanta eris sanctitas in cælis. Quæ tantum potes

Christus quare occisus. *Ioan. 11.* *Ioan. 8.* *Ioan. 19.* *Psal. 3.* *Psal. 40.* *Ioan. 10.* *1. Cor. 13.*

in hac pugna mortalitatis adhuc sólicita, quantum poteris in illa perfecta pace secura. Euigila itaq; omnis anima Christiana,& si in te eminet virtus charitatis quæ omnia sustinet, domini tui imitare vestigia. Christus enim, ait Apostolus Petrus, pro nobis passus est, relinquẽs vobis exemplum vt sequamini vestigia eius. Et si ille propter te de cælesti sede ad terrena descendit, tu propter te fuge terrena, appete cęlestia. Si dulcis est mundus, dulcior est Christus. Si amarus est mundus, omnia pro te sustinuit Christus. Via tibi factus est ipse Saluator, surge, ambula, pigrescere noli, habes quo. Sed fortè quæris quò. Vides enim viam & quæris quo ducat hæc ipsa via? Ad veritatem & ad vitam ducit. Si amas veritatẽ, si amas vitam, & cupis ad veritatẽ & ad vitam venire, à via noli errare. Video, inquis, viam, & cupio ambulare, sed amara est, aspera est. Arcta enim & augusta via quæ ducit ad vitam. Christus transiuit, adhuc & aspera est? Caput transiuit, & membra dubitant? Sed Christus, inquis, Deus & homo, ego autẽ homo. Tot millia martyrum transierunt, & adhuc tibi aspera est? Transierũt senes, transierunt iuuenes, transierũt pueri, puellæ transierunt, viam quam timebas, tritã tibi fecerunt. Ambula ergo viam, securus ambula, quid enim metuis in hac via? Mortem? Et mortẽ times, qui ad vitã curris: si bonus es, bene in hac vita curris: mors tibi ianua erit, quæ te repræsentet, non quæ auferat vitæ. Ambula ergo viam, imò ipse qui propter te factus est via, ipse te ducet per seipsum ad seipsum. Ipse enim est via, veritas & vita. Dic ergo dño Deo tuo, ô anima fidelis & pia, dic secura, dic, & cum Propheta veraciter exclama, Deduc dñe me in via tua, & ambulabo in veritate tua: tunc ad te securus perueniã, si in finem vsq; tua gratia non deserat. Hæc fratres dilectissimi quæ dono ipsius charitatis dicta sunt sanctitati & charitati vestræ, ita hæreant cordibus & sensibus vestris, vt eadem ipsa charitas fructum in vobis inueniat operis, non folia laudis, Amen.

1.Petri 2. Matt. 7. Ioan.14. Psal.138.

In eadem Dominica de eo quod Apostolus dicit, Delector enim legi Dei secundum interiorem hominem, &c. Sermo II.

Rom.7. Sermo XLVII. Rom.7.

CVm ergo semetipsos quotidie sentiant sancti, terrenæ cogitationis põdere prægrauatos ab illa mẽtis sublimitate decidere, & inuitos, imò vero etiam nescientes in legẽ peccati mortisq; traduci, atq; vt cætera prætermittam illis saltem quæ superius comprehendi

bonis

bonis quidẽ ac iustis, sed tamen terrenis à conspectu Dei operibus auocari, habẽt profecto pro quibus ad Deũ iugiter ingemiscant, habent pro quibus in veritate humiliati atq; compũcti, non verbis tantummodo, sed affectu semetipsos pronunctient peccatores,& veniam pro omnibus quę quotidie superati fragilitate carnis incurrunt à gratia domini iugiter postulantes, veras pœnitentiæ lacrymas indesinẽter effundant, quippe qui videant iisdem ipsis se pro quibus cõtinuo dolore vexati sunt, etiam vsque ad Deum iugiter ingemiscant, æstibus inuolutos, etiam ipsas supplicationes suas offerre se sine cogitationum anxiate non posse. Experti igitur se humanis viribus desideratam fidem, obsistente carnis sarcina, non posse contingere, neque illi præcipuo summóque bono secundum cordis sui desiderium posse coniungi, sed ab eius intuitu captiuos ad mundana traduci, ad gratiam Dei qui impios iustificat conuolantes, cum Apostolo protestantur, Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Gratia Dei per Christũ Iesum dominum nostrum. Sentiunt enim se bonum istud quod volunt non posse perficere, sed illud quod nolunt, quódq; oderunt malum, id est, cogitationum motus, & curam corporalium rerum semper incidere, & condelectantur quidem legi Dei secundum interiorem hominem, qui visibilia vniuersa transcendens, conatur Deo soli semper vniri. Sed vidẽt aliam legem in membris suis, id est, in natura humanæ conditionis insertam, quæ repugnat legi mentis eorum, pertrahit sensum violenta lege peccati, compellens, scilicet, eos relicto illo principali bono terrena cogitatione submitti. Quæ quamuis necessaria atque corpore vtilis videatur, cum dispensationi religiosæ cuiuspiam necessitatis impẽditur, comparatione tamen illius boni quod sanctorum omnium oblectat intuitum, mala vtique ab eis ac fugiẽda decernitur, qui per eam quoquo modo, vel ad modicum tẽpus ab illius perfectæ beatitudinis gaudio retrahuntur. Vere enim lex peccati est, quam humano generi præuaricatio sui induxit autoris, per illius noxã in quem lata est æquissimi iudicis illa sententia, Maledicta terra in operibus tuis, spinas & tribulos germinabit tibi, & in sudore vultus tui edes panem tuum. Hæc, inquam, est lex membris omnium inserta mortaliũ, quæ repugnat legi mentis nostræ, eámq; à diuino arcet intuitu, quæ maledicta terra in operibus nostris post agnitionem boni, ac mali, cogitationum spinas cœpit

Iidem.

Gen.3.

cœpit ac tribulos germinare, quarum aculeis carnis obtusis semina præfocantur, ne illum panem nostrum qui de cælo descendit, quíq; confortat cor hominis, edere absq; vultus nostri sudore possimus. Omne igitur humanū genus huic generaliter legi sine vlla exceptione subiicitur. Nullꝰ enim est, quãuis sanctus, qui supradictū panē non cum sudore vultus sui & solicita cordis intentione percipiat: cæterum communi isto pane multi, vt videmus, diuites sine vllo vultus sui sudore vescũtur. Quam etiã legem beatus Apostolus spiritalem asserit dicens: Scimus autē quia lex spiritalis est, ego autē carnalis sum, venundatus sub peccato. Spiritalis enim est lex quæ iubet nobis, vt in sudore vultus nostri cõmedamus illum panē verum qui de cælo descēdit sed nos carnales fecit venundatio illa peccati. Quod rogo istud, cuiúsve peccatum est? Sine dubio Adæ, cuius præuaricatione, atq; vt ita dicã, negotiatione damnosa, fraudulentóq; cõmercio venditi sumus. Omnē enim prolem suam, serpentis persuasione seductus illiciti cibi perceptione distractã, iugo perpetuæ seruitutis addixit. Hic nanque mos solet inter vendentem ementémque seruari, vt his qui se alieno cupit dominio mãcipare, aliquid pretij pro iactura proprię libertatis, & addictione perpetuæ seruitutis à suo consequatur emptore. Quod etiam inter Adam atq; serpentem manifestissime videmus impletum. Ille enim à serpente pretium libertatis suæ esu interdictæ arboris capiens, à naturali libertate discessit, illique maluit semetipsum perpetua vendere seruitute, à quo vetiti pomi letale pretium fuerat assecutus, quã deinceps cõditione constrictus, non immerito omnem posteritatis suæ progeniem, perpetuo eidē cuius effectus est seruus, subdidit famulatu. Quid enim aliud seruile coniugiū potest procreare quàm seruos? Quid ergo? Nunquid emptor iste versutus & callidus domino vero atque legitimo ius dominationis eripuit? Non ita est, neque enim sic ille omne peculium Dei, vnius fraudis dolositate peruasit, vt potentiam domini sui verus dominator amitteret, qui ipsum quoq; emptorem quamuis refugū vel rebellem, tamen iugo reprimit seruitutis. Sed quia omnibus rationabilibus creaturis arbitrij libertatē creator indulserat eos qui se cõtra fas edaces concupiscentiæ trãsgressione vendiderant inuitos ad ingenitam libertatem reuocare nõ debuit. Abhorret siquidē ab illo iustitiæ & pietatis autore quicquid bonitati æquitatíque contrarium est. Malum enim

Rom. 7.

Inter vēdentē emētemq; mos

enim fuerat si concessæ libertatis beneficium reuocasset:iniustum si liberum hominem potentia sua opprimens atq; captiuans libertatis acceptæ priuilegium exequi non siuisset, cuius salutem in futura tunc secula reseruauit, vt recto ordine compleretur statuti temporis plenitudo. Oportebat enim eius sobolem tandiu sub auita cõditione durare, quo vsq; eandẽ originalibus vinculis liberatã,in antiquum libertatis statũ,prioris domini gratia pretio sui sanguinis reformaret, quam pietatis instinctu potuit etiã tũc saluare, sed noluit quia eum decreti sui irrumpere sanctionem æquitas non sinebat. Vis nosse causam venditionis tuæ? Audi ipsum redemptorem tuum per Esaiam Prophetam apertissimè proclamantem, Quis est iste liber repudij matris vestræ, quò dimisi eam? Aut quis est creditor meus, cui vendidi vos? Ecce in iniquitatibus vestris venditi estis, & in sceleribus vestris dimisi matrem vestram. Vis etiã euidenter agnoscere, cur te iugo seruitutis addictum redimere potentiæ suæ virtute noluerit? Audi quid ad superiora, quibus eiusdẽ famulis causam voluntariæ venditionis exprobrat, adiecerit, Nũquid abbreuiata & paruula facta est manus mea, vt non possim redimere, aut non est in me virtus ad liberandũ? Sed quid huic potentissimæ misericordiæ eius semper obstiterit, idẽ Propheta demonstrat, Ecce, inquit, nõ est abbreuiata manus domini vt saluare nequeat, neq; aggrauata est auris eius vt non exaudiat, sed iniquitates vestræ diuiserunt inter vos & Deum vestrũ, peccata vestra absconderunt faciẽ eius à vobis ne exaudiret. Quia ergo carnales nos fecit, & spinis, ac tribulis condemnauit illa prima Dei maledictio, nósque ita iniquo pater noster cõmercio venundedit, vt bonum quod volumus agere nequeamus, dum diuisi à memoria summi Dei, ea quæ humanæ fragilitatis sunt cogitare compellimur, dum puritatis amore flagrãtes, incentiuis naturalibus quæ penitus ignorare velimus, etiam inuiti plerunque compũgimur. Scimus quia non habitat in carne nostra bonũ, id est, huius, quam diximus theoriæ atque puritatis perpetua iugísque tranquillitas, sed factum est istud pessimum, ac lugubre diuortium, vt cum mente legi Dei seruire velimus, nũquam, scilicet, volentes à charitate diuina dimouere conspectum, tamen carnalibus tenebris circunfusi, quadã lege peccati ab eo quod bonum nouimus cogamur auelli, scilicet, ad curas cogitationésq; terrenas ab illa mẽtis celsitudine decidentes, ad quas nos lex peccati

Esaiæ 50

Esaiæ 59

Rom.7.

cati,id eſt,illa ſentẽtia Dei nõ immeritò condẽnauit, quã primus delictor excepit. Et inde eſt qđ beatus Apoſtolus cũ apertiſsimè fateatur ineuitabili ſe, vel omnes ſanctos peccati huius neceſsitate cõſtringi, tamẽ neminẽ eorũ ab hoc eſſe damnandũ audẽter enunciat dicẽs, Nihil ergo nunc dãnationis eſt his qui ſunt in Chriſto Ieſu. Lex enim ſpiritus vitæ in Chriſto Ieſu, liberauit me à lege peccati, & mortis, id eſt, quotidiana gratia Chriſti, omnes ſanctos ſuos ab hac lege peccati & mortis, in quam iugiter, vel nolentes coguntur incurrere, cum remiſsione debitorum ſuorum, à domino precantur abſolui.

Rom. 8.

Item in eadem dominica Homilia de eo quod ſcriptum eſt in Euangelio ſecundum Matthæum, Simile eſt regnum cælorum homini qui ſeminauit bonum ſemen, & cætera: quæ habetur in opere de quæſtionibus Euangeliorum, lib.I. cap.XI.

Dominica quinta poſt octauas feſti Epiphaniæ, de eo quod ſcriptum eſt in Euangelio ſecundum Matthæum, Confiteor tibi pater, & cætera. Sermo I.

Sermo xlviij. *Mat. 11.*

SAnctum Euãgelium cum legeretur fratres, audiuimus dominum Ieſum exultaſſe in ſpiritu, & dixiſſe, Cõfiteor tibi pater domine cęli & terræ, quia abſcondiſti hęc à ſapientibus, & prudentibus, & reuelaſti ea paruulis. Hucuſque interim verba domini. Si digne, ſi diligenter, ſi quod primum eſt piè cõſideremus, inuenimus primitus, non ſemper cum in ſcripturis legimus confeſsionem, debere nos intelligere vocẽ peccatoris. Maximè autẽ hoc dicendum fuit, & hinc admonenda charitas veſtra, quia mox vt hoc verbum ſonuit vox lectoris, ſecutus eſt etiam ſonus tunſionis pectoris veſtri, audito, ſcilicet, quod dominus ait, Confiteor tibi pater. In hoc ipſo quod ſonuit cõfiteor, pectora tutudiſtis. Tundere autẽ pectus quid eſt, niſi arguere quod latet in pectore, & euidenti pulſu occultũ caſtigare peccatũ? Quare hoc feciſtis, niſi quia audiſtis, Confiteor tibi pater? Confiteor audiſtis, quia confitetur non attendiſtis. Nunc ergo aduertite, Si confiteor Chriſtus dixit, à quo longè eſt omne peccatũ, non ſolius eſt confiteri peccatoris, ſed etiã aliquãdo laudatoris. Cõfitemur ergo ſiue laudantes Deũ, ſiue accuſantes noſmetipſos. Pia eſt vtraq; confeſsio, ſiue cum te reprehendis qui non es ſine peccato, ſiue cum illum laudas, qui non poteſt habere peccatum. Si autem benè cogitemus, reprehenſio tua laus ipſius eſt. Quare enim iam confiteris in accuſatione peccati, in accuſatione tuiipſius?

Supra de verbis domini, ſer. 8. & 9.

Pectus tũdere.

Quare

Quare confiteris? Quia ex mortuo factus es viuus. Scriptura quippe ait, A mortuo quasi qui non sit, perit cõfesio. Si perit à mortuo confesio, qui cõfitetur viuit: & si peccatum cõfitetur, vtiq; à morte reuixit. Si peccati confessor reuixit à morte, quis illum suscitauit? Nullus mortuus est suiipsius suscitator. Ille solus se potuit suscitare, qui mortua carne non mortuus est. Etenim hoc suscitauit quod mortuum fuit. Ille suscitabat, qui viuebat in se. In carne autem suscitando mortuus fuerat. Non enim pater filiũ solus suscitauit, de quo dictũ est ab Apostolo, Propter quod Deus eum exaltauit: sed etiam dominus semetipsum, id est, corpus suum suscitauit. Vnde dicit, Soluite templum hoc, & in triduo suscitabo illud. Mortuus est autem peccator, maxime ille quem moles cõsuetudinis premit, quasi sepultus Lazarus. Parũ enim erat quia mortuus, etiam sepultus. Quisquis igitur malæ cõsuetudinis, malæ vitæ, scilicet, terrenarum cupiditatũ mole premitur ita, vt in illo iam factũ sit, sicut in quodã Psalmo mirabiliter dicitur, Dixit stult' in corde suo, nõ est Deus: sit talis, de quali dictũ est, A mortuo velut qui nõ sit, perit cõfesio. Quis eum suscitauit, nisi qui remoto lapide clamauit dicẽs, Lazare prodi foras. Quid est autẽ foras prodire, nisi quod occultum erat foras prodire? Qui cõfitetur, foras prodit: foras autem prodire non posset nisi viueret, viuere non posset, nisi resuscitatus esset. Ergo in confesione sui accusatio, Dei laudatio est. Dicit ergo aliquis, Quid prodest Ecclesia, si iam confessor voce dominica resuscitatus prodit? Quid prodest Ecclesia confitenti, cui dominus ait, Quæ solueritis in terra, soluta erunt & in cælo? Ipsum Lazarum attende, cum vinculis prodiit. Iam viuebat confitendo, sed nondum liber ambulabat vinculis irretitus. Quid ergo facit ecclesia, cui dictum est, Quæ solueritis in terra, soluta erunt: nisi quod dominus ait continuo ad discipulos, Soluite illũ & sinite abire? Siue ergo nos accusemus, siue Deum laudemus, semper illi gratias agere studeamus, à quo gratia gratis datur cuicunque datur, Bis ergo Deum laudamus, si piè nos accusemus, Deúmq; laudemus. Quãdo Deũ laudamus, tanquam eum qui sine peccato est prædicamus: quãdo autẽ nosmetipsos accusamus, ei per quẽ resurreximus gloriã damus: hoc si fecerimus nullam occasionem inueniet inimicus, qua nos circumueniat ante iudicẽ. Cum enim tuipse fueris accusator, & dominus liberator, quid erit ille, nisi calumniator? Meritò ille hinc sibi tutel

Eccles. 7.
Philip. 2.
Ioann. 2.
Psal. 13. & 52.
4. sen. dis. 17. c. 1.
Ioan. 11.
Foras prodire.
Mat. 18.
Ioan. 1.

tutelam prouidit aduersus inimicos non conspicuos, carnem & sanguinē miseranda potius quàm cauēda, sed aduersus illos inimicos, contra quos Apostolus nos hortatur vt armemur, *Ephes. 6.* Non est nobis colluctatio aduersus carnē & sanguinem, idest, aduersus homines, quos videtis sæuire in nos. Vasa sunt, alius *Ioan. 13.* vtitur. Organa sunt, alius tāgit. Immisit se, inquit, diabolus in cor Iudæ, vt traderet dñm. Ait aliquis, Quid ergo ego feci? Au- *Ephes. 4.* di Apostolum, Neq; detis locū diabolo. Tu malæ voluntati locum dedisti, intrauit, possedit, vtitur: si locū non dares, nō pos- *Ephes. 6.* sideret. Ergo nos admonēs ait, Non est nobis colluctatio aduersus carnē & sanguinē, sed aduersus principes & potestates: posset quisq; putare, aduersus reges terrę, aduersus potētes seculi. Quare? Ipsi nō caro & sanguis? Semel dictū est, Non aduersus carnem & sanguinem. Auertere ab omni homine, qui ergo restāt inimici? Aduersus principes & potestates spiritalis nequitiæ, rectores mūdi: quasi plus dedit diabolo & angelis ei⁹. Plus dedit, quos rectores mundi appellauit. Sed ne male intelligas, *Mundus tenebrarū harum.* exponit quid sit mūdus, cuius sunt illi rectores. Rectores mūdi tenebrarū harum. Quid est mūdus tenebrarū harū, quibus est rector? Dilectoribus suis & infidelibus plenus est mūdus, hos appellat Apostolus tenebras. Harum rectores diabolus, & angeli eius. Hæ tenebræ non naturales sunt, non incommutabi- *Ephes. 5.* les sunt. Mutantur & lux efficiūtur credūt & credendo illuminantur. Quod cum in eis factū fuerit, audiēt, Fuistis enim aliquādo tenebrę, nunc autē lux in domino. Nam quādo tenebræ *1. Cor. 4.* in te non in domino. Iterū quādo lux, non in te, sed in domino. Quid enim habes quod nō accepisti? Quia ergo sunt inuisibiles inimici, inuisibiliter sunt expugnādi. Quippe hostem visibilem vincis feriendo, inuisibilē vincis credendo, Visibilis est hostis homo, visibile est & ferire: inuisibilis est hostis diabol⁹, inuisibile est & credere. Ergo est pugna inuisibilis aduersus inuisibiles inimicos. Ab his enim inimicis quomodo se tutum *Psal. 17.* dicit quidam? Hoc enim cœperā dicere, & necesse habebā de istis inimicis aliquāto cum mora tractare. Iam ergo cognitis inimicis, videamus tutelam. Laudans inuocabo dominū, & ab inimicis meis saluus ero. Habes quid agas, Laudās inuoca, sed *Psal. 49.* dominum laudans inuoca. Si enim te laudaueris, ab inimicis tuis saluus non eris. Laudans inuoca dominum, & ab inimicis tuis saluus eris. Quia quod ait ipse dominus, Sacrificium laudis honorificabit me, & ibi via est vbi ostendam tibi salutare

meum

meũ. Vbi via? In sacrificio laudis. Noli pedem extra hãc viam mittere, in via esto. Noli à via recedere, à laude domini, nec vnguem, nedum pedẽ. Si enim volueris ab hac vita deuiare, & pro domino te laudare, non eris saluus ab inimicis, quia de ipsis dictũ est, Iuxta semitam scandala posuerunt mihi. Quicquid ergo putaueris boni habere te abs te, deuiasti à laude Dei. Quid iam miraris, si te seducit inimicus, quãdo tuiipsius seductor es? Audi Apostolũ, Qui enim putat se esse aliquid cũ nihil sit, ipse se seducit. Dominũ ergo attende cõfitentem, Confiteor tibi pater domine cæli & terræ. Confiteor tibi, laudo te. Laudo te, nõ accuso me. Quantum autẽ pertinet ad ipsius hominis susceptionẽ tota gratia singularis gratia, perfecta gratia. Quid meruit homo ille qui Christus est si tollas gratiã, & tantam gratiã qua vnũ oportebat esse Christũ, & ipsum esse quem nouimus? Tolle istam gratiã quid est Christus nisi homo? Quid nisi quod tu? Suscepit animã, suscepit & corpus, suscepit plenũ hominem, coaptatam sibi vnã facit dominus cum seruo personã. Quanta est ista gratia? Christus in cælo, Christus in terra, Christus simul in cælo & in terra, nec duo Christi, sed idẽ Christus in cælo & in terra, Christus apud patrem, Christus in vtero virginis, Christus in cruce, Christus apud inferos subueniens quibusdã, Eo autem ipso die Christus in paradiso cum latrone confitente. Et ibi quid latro meruit, nisi quia illã viam tenuit, vbi ostendit salutare suũ, à qua tibi pes nõ exeat? In eo enim quòd se accusauit, Deũ laudauit, & vitam suã beatam fecit. Præsumpsit quidẽ de domino, & ait illi, Domine memento mei dum veneris in regnũ tuum. Cõsiderabat enim facinora sua & pro magno habebat si ei vel in fine parceretur. Dominus autẽ continuo cũ ille diceret, Memẽto mei, sed quãdo? Cum veneris in regnum tuum, Amen dico tibi, inquit, hodie mecũ eris in paradiso. Misericordia obtulit, quod miseria distulit. Audi ergo dominũ cõfitentem, Confiteor tibi pater, domine cæli & terræ. Quid confiteor? In quo te laudo. Hæc enim cõfessio, vt dixi laudẽ habet, Quia abscondisti hæc à sapiẽtibus & prudentibus, & reuelasti ea paruulis. Quod est hoc fratres? A contrario sensu intelligite. Abscondisti hæc, inquit, à sapientibus & prudẽtibus: & nõ dixit, reuelasti ea stultis & imprudentibus: sed dixit, Abscõdisti à sapiẽtibus & prudẽtibus, & reuelasti ea paruulis. Sapiẽtibus & prudẽtibus irridendis, arrogantibus, falsò grandibus, verè autẽ tumentibus

Psal. 139
Galat. 6.
Matt. 11.
Psal. 49.
Luca 23.
Mat. 11.

oppoſuit, nõ ſapientes, non prudentes, ſed paruulos. Qui ſunt paruuli? Humiles. Ergo abſcondiſti hæc à ſapientibus & prudentibus. Nomine ſapientiũ & prudentium ſuperbos intelligi poſſe ipſe expoſuit cũ ait, Reuelaſti ea paruulis. Ergo abſcondiſti nõ paruulis? Quid eſt nõ paruulis? Nõ humilibus. Quid eſt nõ humilibus, niſi ſuperbis? Hæc via domini aut non erat, aut latebat vt reuelaretur nobis. Vnde dominus exultauit, niſi quia reuelatum eſt paruulis? Debemus eſſe paruuli, nam ſi voluerimus eſſe magni quaſi ſapientes & prudentes, nõ nobis illud reuelatur. Qui ſunt magni? Sapientes & prudẽtes, dicentes ſe ſapientes, ſtulti facti ſunt. Habes remedium à cõtrario: ſi dicendo te ſapientem, ſtultus factus es, dic te ſtultum & ſapiens eris. Sed dic, dic, ſed intus dic, quia eſt vt dicis. Si dicis, noli coram hominibus dicere, & corã Deo nõ dicere. Prorſus quod ad teipſum pertinet, quod ad tua tenebroſus es. Quid eſt enim aliud eſſe ſtultum, niſi eſſe tenebroſum in corde? Deniq; de illis ſic ait, Dicentes ſe eſſe ſapiẽtes, ſtulti facti ſunt. Antequam hoc diceret, quid rurſum? Et obſcuratũ eſt inſipiens cor eorũ. Dic quia tu tibi lumen nõ es. Vt multũ, oculus es, lumen nõ es. Quid prodeſt patens ac ſanus oculus ſi lumen deſit? Ergo dic à te tibi lumen nõ eſſe, & clama quod dictũ eſt, Tu illuminabis lucernã meã domine, lumine tuo domine illuminabis tenebras meas. Meæ enim nihil niſi tenebræ: tu autem lumen fugans tenebras, illuminans me, non à me mihi lumen exiſtens, ſed lumen nõ participans niſi in te. Sic Ioannes amicus ſpõſi Chriſti, putabatur lumẽ. Nõ erat ille lumẽ, ſed vt teſtimoniũ perhiberet de lumine. Quòd autẽ erat lumẽ, erat lumen verũ. Quid eſt verũ? Quod illuminat omnem hominẽ. Si verũ lumen eſt quod illuminat omnem hominẽ: ergo audi & Ioannẽ recte dicentẽ, rectè cõfitentem. Nos autem de plenitudine eius accepimus. Vide ſi aliud dixit, quàm, tu illuminabis lucernam meam domine. Denique iam illuminatus teſtimonium perhibebat. Propter cæcos lucerna diei teſtimonium perhibebat. Vide quoniam lucerna eſt. Vos, inquit, miſiſtis ad Ioãnem, & voluiſtis exultare ad horã in lumine eius. Ille erat lucerna ardẽs & lucẽs. Ille lucerna, hoc eſt, res illuminata, accenſa vt luceret, quæ accendi poteſt & extingui. Sed vt non extinguatur, vẽtum ſuperbiæ nõ patiatur. Ergo cõfiteor tibi pater, domine cæli & terræ, quia abſcõdiſti hæc à ſapientibus & prudentibus, lumen ſe putantibus & tenebræ erant. Et pro eo quòd

Rom. 1.

Ibidem.

Pſal. 17.

Ioan. 1.

Ioan. 5.

Matt. 11

quòd tenebræ erant,& lumen se putabant,nec illuminare potuerũt:illi autẽ qui tenebræ erãt,& tenebras se esse cõfitebantur,paruuli erant,& nõ magni:humiles erant & non superbi. Rectè ergo dicebant,Tu illuminabis lucernã meã domine.Se agnoscebant,dominũ laudabant,à via salutari nõ recedebant. Laudantes dominũ inuocabãt,& ab inimicis suis salui erant. Postremo aperit cæleste mysterium, quod si placuerit Deo vt paruulis magis quàm prudentibus istius mundi gratiã suam reuelaret. Quod Apostolus Paulus stylo pleniore digessit dicens,Nónne stultam fecit Deus sapientiã huius mundi?Nam quoniã Dei sapientiã non cognouit hic mundus per sapientiã, placuit Deo per stultitiã prædicationis saluos facere credẽtes. Ait ergo,Ita pater,quoniã sic fuit placitum ante te.Cælestium enim verborũ arcana atq; virtutes,sapientibus absconduntur & paruulis reuelantur. Paruulis malitia non sensu:sapientibus verò stultitiæ præsumptione nõ prudẽtiæ causis.Factíque huius æquitatem dominus paternæ voluntatis iudicio confirmat,vt qui dedignantur paruuli in Deũ fieri,stulti deinceps in sapientia sua fiant,Vides quàm terribilis in cõsiliis dominus. Disce veræ humilitatis exẽpla , nec temere discutias supernæ dispensationis cõsilia.Cum enim intulisset vtrunque , scilicet quòd aliis aduentus sui sacramenta reuelauerit,ab aliis verò absconderit,nõ mox rationẽ reddidit,sed sicDeo placitũ dixit, hoc ostendens manifeste,quia iniustũ esse nõ potest quod placuit iusto. Ac nec quid in illo minus quàm quod in Deo est æstimaretur,statim subdidit,omnia mihi tradita sunt à patre meo.Pulcherrimus cõnectitur de fide locus,quãdo omnia sibi tradita dicit à patre suo. Cũ omnia legis,omnipotẽtem agnoscis,nõ decolorem,nõ degenerem patris.Cũ tradita legis,filiũ confiteris,cui per naturã omnia vnius substãtiæ iure sunt propria,nõ dono collata per gratiã.Tradita autem sibi dicit omnia, non cælũ & terrã vel cætera quæ ipse cõdidit ac fecit elementa,sed hoc,qui per filiũ accessum habent ad patrẽ & ante rebelles,Deũ postea per fidẽ sentire cœperũt.Vnde & alio loco dicit,Omne quod dat mihi pater ad meveniet:&,Nemo nouit filiũ nisi pater,neq; patrem quis nouit nisi filius , & cui voluerit filius reuelare.Cum diceret,Nemo nouit filium nisi pater; nõ dixit,& cui voluerit pater reuelare,quemadmodũ cum dixerit, Nemo nouit patrẽ nisi filius:addidit, Et cui voluerit filius reuelare.Quod nõ ita intelligendũ est quasi nullo possit

Psal. 17.

1. Cor. 1.

Matt. 11.

Ioan. 6.

Matt. 11.

cognosci nisi à solo patre: pater autem non solũ à filio, sed etiã ab eis quibus reuelauerit filius. Sic enim potius dictũ est, vt intelligamus & patrẽ & ipsum filiũ, per filiũ reuelari, quia ipse est mentis nostrę lumen, vt quod postea intulit, & cui voluerit filius reuelare, nõ patrem tantũ, sed etiã filium accipias: ad totum enim quod dixit, illatũ est. Verbo enim suo se pater declarat. Verbũ enim non solum id quod per verbũ declaratur, sed etiã seipsum declarat. Vt scias autem quia sicut filius patrem quibus vult reuelat ipsum, audi dicentem ipsum dominũ Iesum cũ laudaret Petrũ quod eum filium Dei esse confessus sit,

Matt.16 Beatus es Simon bar Iona, quia caro & sanguis non reuelauit tibi, sed pater meus qui est in cælis. Audiamus ergo eum qui

Matt.11. sequitur & dicit, Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis. Mirum quibusdã videtur, fratres charissimi, cũ audiunt dominũ dicentem. Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiã vos. Tollite iugum meum super vos & discite, quia mitis sum & humilis corde, & inuenietis requiẽ animabus vestris. Iugum meũ suaue est, & onus meũ leue, & nõ cõsiderant eos qui iugũ ipsum intrepida ceruice subierunt, & illam sarcinam mansuetissimis humeris acceperunt tantis agitari & exerceri difficultatibus huius seculi, vt nõ à laboribus ad quietẽ, sed à quiete ad laborem vocati videantur, cum

2.Tim.3. Apostolus dicat, Omnes qui volũt piè viuere in Christo Iesu, persecutionẽ patientur. Ait ergo aliquis, Quomodo iugũ eius suaue est & sarcina leuis, quandoquidẽ illud iugũ & sarcinam ferre, nihil est aliud quàm piè viuere in Christo? Et quomodo

Matt.11. dicitur, Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis &

Matt.20 ego reficiã vos: & non potius dicitur, Venite qui vacatis vt laboretis? Nam & vacãtes inuenit quos conduxit in vineã vt ferrent æstũ diei. Et sub illo iugo leui & sarcina leui audiamus

2.Cor.6. Apostolũ dicentẽ, In omnibus cõmendantes nosmetipsos sicut Dei ministros, in multa patientia, in tribulationibus, in necessitatibus, in angustiis, in plagis, & cętera. Et alio loco in eadem

2.Cor.11. Epistola, A Iudæis quinquies quadragenas vna minus accepi, ter virgis cæsus sum, semel lapidatus sum, ter naufragiũ feci, nocte & die in profundo maris fui: & cætera pericula quę enumerari quidem possunt, sed tolerari nisi spiritu sancto iuuante non possunt. Omnia ergo illa quæ cõmemorauit aspera & grauia, frequẽtius & abundãtius sustinebat, sed profecto ade-

2.Cor.4. rat ei spiritus sanctus, qui in exterioris hominis corruptione interio

interiorem renouaret de die in diem, & gustata requie spiritali in affluentia deliciarũ Dei, in spe futuræ beatitudinis omnia pręsentia deliniret, aspera & grauia omnia releuaret. Ecce quàm suaue iugũ Christi portabat & quàm leuem sarcinam, vt omnia illa quæ superius enumerata, dura & immania omnis auditor horrescit, leuem tribulationem diceret, intuẽs interioribus & fidelibus oculis quãto precio temporaliũ emẽda sit futura vita, nõ pati labores æternos impiorũ, & sine vlla solicitudine perfrui æterna felicitate iustorum. Secari & vri se homines patiuntur, vt dolores nõ æterni, sed aliquãto diuturnioris vlceris acriorum dolorũ pretio redimantur, in languida & incerta vacationis breuissimæ atque vltima vita. Immanissimis bellis miles atteritur, pluribus fortasse annis in laboribus inquietus, quàm in ocio quieturus. Quibus tẽpestatibus & procellis, quàm horribili & tremendæ sæuitiæ cæli & maris importuni sunt mercatores, vt diuitias ventosas acquirant, maioribus quàm quibus acquisituri sunt periculis & tẽpestatibus plenas? Quos æstus, quæ frigora, quæ pericula ab equis, à fossis, à præcipitiis, à fluminibus, à feris perferunt venatores? quem laborem esuriendi & sitiendi, quantas vilissimi & sordidissimi cibi & potus angustias vt bestiã capiant? Et interdũ nec ipsius bestiæ carnes, propter quã hæc tanta sustinẽt, epulis necessariæ: quãquam & si aper ceruúsq; capiatur, magis suaue sit venãtis animo quia captus est, quàm comedentis palato quia coctus est. Quantis cruciatibus propè quotidianarũ plagarũ tenera puerorum ætas subditur? Quantis etiã scholis vigiliarũ & abstinentiæ molestiis exercentur, non propter discendam sapientiam, sed propter opes honorésq; vanitatis, vt numeros & literas & disertas fallacias eloqui discant? Sed in omnibus qui hæc non amant, eadẽ grauia patiuntur: qui verò amant, eadẽ quidẽ, sed non grauia pati videntur. Omnia enim sæua & immania, prorsus facilia, & propè nulla efficit amor. Quanto ergo certius ac facilius ad veram beatitudinẽ charitas facit, quod ad miseriam quantum potuit cupiditas fecit. Quàm facilè toleratur quælibet aduersitas tẽporalis, vt æterna pœna vitetur, æterna requies cõparetur. Nõ immeritò ille vas electionis cũ ingenti lætitia dixit, Non sunt cõdignæ passiones huius tẽporis ad futurã gloriã, quæ reuelabitur in nobis. Ecce vnde iugũ illud suaue est & sarcina leuis. Et si angusta est paucis eligẽtibus, facilis tamẽ omnibus diligẽtibus. Dicit

Rom. 8.

Psal.16. Psalmista. Propter verba labiorum tuorum ego custodiui vias duras. Sed quæ dura sunt laborantibus, eisdem ipsis mitescunt amantibus: propter quod ita diuinæ pietatis dispensatione actum est, vt interior homo qui renouatur de die in diē nō ad- *2.Cor.4.* huc sub lege positus, sed iam sub gratia exoneratus sarcinis innumerabiliū obseruationū, quod erat reuera graue iugum, sed duræ ceruici conuenienter impositum, facilitatē simplicis fidei & bonæ spei & sanctæ charitatis, quicquid molestiarū exteriori homini forinsecus intulisset, ille princeps q missus est foras, interiore gaudio leue fieret. Nihil enim tam facile est bo- *Ioan.12.* næ voluntati quàm ipsa sibi, & hæc sufficit Deo. Quantumlibet ergo sæuiat iste mundus, verissimè angeli nato in carne domi- *Luce 2.* no clamauerūt, Gloria in excelsis Deo, & in terra pax homini- *Mat. 11.* bus bonæ volūtatis. Quia qui natus erat suaue iugum eius est *1.Cor.10.* & sarcina leuis, sicut dicit Apostolus, Fidelis Deus qui nō sinit tentari nos super id quod possumus ferre, sed facit cum tentatione etiā exitum vt posimus sustinere. Cōuersi ad dominum Deum patrē omnipotentē puro corde, & inquantū potest paruitas nostra, maximas atq; veras gratias agamus, precātes toto animo singularē mansuetudinem eius, vt preces nostras in beneplacito suo exaudire dignetur: inimicū quoq; à nostris actibus & cogitationibus sua virtute expellat, nobis multiplicet fidem, mentem gubernet, spiritales cogitationes concedat, & ad beatitudinem suam perducat, per Iesum Christum dominum nostrum filium suum, qui cùm eo viuit & regnat in vnitate spiritus sancti Deus per omnia secula seculorum, Amen.

In eadem dominica de iustitia quæ ex lege, & ea quæ ex fide est. Et quo modo diabolus princeps sit mundi ex traduce peccati. Et de perfectione imperfecta & æternitate futura, *Sermo II.*

Sermo XLIX. Diuinæ lectiones omnes ita sibi cōnectūtur tanquam vna sit lectio, quia omnes ex vno ore procedūt. Multa ora sunt ministerium sermonis gerentium, sed vnum est os ministros implentis. Audiuimus Apostolicam lectionem, & forte aliquē moueat quod ibi scriptum est, Secundum iustitiam quę ex lege est, qui fuerim sine quere- *Philip. 3.* la. Quæ mihi lucra fuerunt, hæc propter Christum damna esse duxi. Deinde secutus ait, Non solùm damna, sed etiam stercora existimaui esse, vt Christum lucrifaciā, & inueniar in illo, non habens meam iustitiam quæ ex lege est, sed iustitiam quæ ex fide Iesu Christi. Quo modo enim stercora existimat, damnáq;

námq; secundum iustitiam quę ex lege est conuersari sine querela? Quis enim legem dedit? Nonne ipse legem præmisit, qui postea reis legis cum indulgētia venit? Sed his eum credimus venisse cum indulgentia quos reos lex tenebat. Nunquid autem lex reos tenebat eos, qui secundum iustitiam quæ ex lege est conuersati sunt sine querela? Si ergo indulgentiā & veniam peccatorum reis legis attulit dominus, non attulit Paulo Apostolo, qui dicit, sine querela se in lege conuersatum? Sed ipsum audiamus alio loco, Non ex operibus, inquit, quæ nos fecimus sed secundum suam misericordiam saluos nos fecit per lauacrum regenerationis. Et iterum, Qui prius fui blasphemus & persecutor & iniuriosus, sed misericordiam consecutus sum: & reliqua. Hac se constituit conuersatum in lege sine querela, ac talem se cōfitetur fuisse peccatoré, vt omnis peccator propterea de se non desperet, quia Paulus meruit indulgentiam. Videte fratres, & vim sermonis huius intuemini, quo modo Paulus Apostolus damna existimat & stercora, vbi sine querela dixit se conuersatū fuisse. Hac impletor legis, hac reus legis, vno eodémq; tempore, ante baptismū, ante gratiam. Sed nō sine causa damna esse dicit, ne subintrēt cogitationes noxiæ, hoc ideo dixisse Apostolum Paulum, quod alius dederit legé, alius Euangelium: sicut Manichæus mente peruersa sentit, & reliqui hæretici qui dixerunt, alium datorem fuisse legis quę data est per Moysem, alium autem largitorem Euangelicæ gratiæ. Illum quidem Deum malum, illum verò Deum bonum. Quid miramur fratres, in obscuritate legis tanquam in clausis ostiis caliginem passi sunt, quia non pietate pulsauerūt. Inuenimus aliquando eundem Paulum apertissimè dicere, legem bonā esse: quam tamen ideo datam dicit esse, vt abundaret peccatum: & ideo abundasse peccatum, vt superabundaret gratia. Præsumebant enim homines de viribus suis, & faciendo quicquid sibi licere arbitrabantur, peccabant in legem Dei occultam. Vnde ista lex manifesta promulgata est eis qui omnino sibi rei esse non videbantur. Data est illis lex, non quæ sanaret, sed quæ ægrotantes probaret. Lex præcurrit ante medicum, vt se ægrotus qui se sanum putabat inueniret ægrotum, & dixit, Non concupisces. Et quia ante legem datam præuaricatio nondum erat. Vbi enim non est, inquit, lex, nec præuaricatio: antea sine lege peccabatur. Data verò lege postea quàm peccatum est, amplius peccatum est, quia cum præuaricatione pec-

Titum 3.

1. Tim. 1.

Rom. 5.

Rom. 7.

Rom. 4.

catum est. Inuenit se homo vinci cupiditatibus suis, quas mala consuetudine aduersum se nutriebat, qui etiam cùm vinculo & obligatione peccati ex Adam fuerat propagatus. Vnde dicit Apostolus, Fuimus & nos aliquando natura filij iræ. Inde est quòd nec vnius diei infantem mundũ dicit à peccato, nõ ex eo quod cõmisit, sed ex eo quod traxit. Audi Psalmũ interiora dicentem, & peccatorum nostrorũ secreta canentem. Ex persona enim generis humani dicitur Christo, Tibi soli peccaui, & malum coram te feci. Non ex persona vnius Dauid hoc dicit, sed ex Adam persona, de quo genus humanũ. Audi enim Psalmum, Tibi, inquit, soli peccaui, & malum coram te feci, vt iustificeris in sermonibus tuis, Christo dicitur. Vnde hoc intelligimus? Audi quod sequitur, Et vincas cùm iudicaris. Non est iudicatus Deus pater, non est iudicatus Deus spiritus sanctus, non inuenimus nisi solum filium in ista carne, quam de nostra massa suscipere dignatus est iudicatum: non ex modo cõcupiscentiæ hominis & fœminę virgo credidit, virgo concepit, virgo peperit, & virgo permãsit: Et ideo dicitur, Vincas cùm iudicaris. Iudicatus est enim & vicit, quia sine peccato iudicatus est. Patientiæ fuit sustinere iudiciũ, non reatus. Multi innocentes iudicãtur, sed in ipsis causis quas agunt. Nã de reliquo peccato non carẽt, quia sicut ante homines factũ, sic ante Deum cogitationis peccatum est. Factum tuum coram oculis Dei, cogitatio tua est. Testis facti est ipse iudex, accusatrix facti ipsa cõscientia. Ergo ille vere innocens iudicatus est, & ideo vicit. Solus enim vicit, non de iudice Pontio Pilato, neq; de Iudæis sæuientibus, sed de ipso diabolo, qui omnia nostra peccata rimatur diligentia inuidẽtiæ. Et quid ait dominus Iesus de ipso diabolo? Ecce venit princeps mundi huius. Iam sæpe dictũ est charitati vestræ mundum istum appellari peccatores. Et quare peccatores nomine mundi appellãtur? quia dilectione mundi inhabitant mundum. Qui enim non diligunt mundũ, non habitant in eo quod non diligunt. Nostra, inquit, conuersatio in cælis est. Si ergo qui diligit Deum in cælo habitat cum Deo, qui diligit mũdum in mundo cum principe habitat mũdi. Omnes itaq; dilectores mũdi ipsi sunt mundus, habitatores mũdi, non carne quod omnes iusti, sed animo quod soli peccatores, quibus princeps est diabolus, quo modo dicitur domus habitatores domus. Secũdum quam sententiã dicimus malam domum esse marmoratam, & bonam domum esse fumigatam. Inuenit domum

Ephes.2. *Iob 15.* *Psal.50.* *Mat.27.* *Ioan.14.* *Philip.3.* *Mundus quid?*

domum fumosam quã boni habitant,& dicis bona domus.Inuenis domũ marmoratã & laqueatã quam possident iniqui, & dicis mala domus,domũ appellans non parietes & receptacula corporum,sed ipsos habitatores:Sic mundũ appellauit scriptura habitatores mundi per cõcupiscentiam dilectionis, non per conuersationem corporis. Ergo ecce inquit,venit princeps mundi,& in me nihil inuenit.In solo ipso nihil inuenit diabolus. Et tanquã diceretur ei,Quare ergo moreris? Ibi sequitur, Sed vt sciant omnes,quia voluntatem patris mei facio, surgite eamus hinc.Surgit & it ad passionẽ.Quare?Quia voluntatem patris mei facio:Propter hanc ergo singularem innocentiam, ait Psalmus,Tibi soli peccaui,& malum coram te feci,vt iustificeris in sermonibus tuis, & vincas cùm iudicaris : quia nihil mali in te inuenit. Quare autem in te inuenit ô genus humanum?Quia sequitur & dicit, Ego enim in iniquitatibus cõceptus sum , & in peccatis peperit me mater mea. Dicit hoc Dauid,Quare vnde natus sit Dauid,inuenies de legitima cõiuge, de nullo adulterio. Secũdũ quam ergo propaginẽ dicit, In iniquitate conceptus sum , nisi quia est ibi quiddã de mortis propagine,quod secũ trahit omnis qui ex cõiunctione viri & fœminæ nascitur?Habens ergo vnusquisq; concupiscentiã,attendat legẽ dicentẽ,Non concupisces:inuenit in se quod illa prohibet,& fit reus legis.Inueniẽs autẽ in se cui subditus est,incipiat iam dicere,Condelector legi Dei secundum interiorẽ hominem. Video autẽ aliam legẽ in mẽbris meis repugnantem legi mentis meæ , & captiuantẽ me in lege peccati quæ est in membris meis:Cognouit se ægrotũ,implorat medicũ. Infelix ego homo,quis me liberabit de corpore mortis huius? Respõdeat medicus,Gratia Dei per Iesum Christum dominũ nostrũ. Gratia Dei,non merita tua. Quare ergo te dixisti in lege cum iustitia sine querela conuersatum? Attẽdite, Sine querela dixit hominum.Est enim quędã iustitia quam potest homo implere vt nullus hominũ queratur de homine.Dicit, Non cõcupiscas alienũ:Tu si nõ rapueris alienũ,nulla querela erit hominum. Ergo aliquãdo concupiscis & non rapis:Sed sentẽtia Dei suprà te est,quia cõcupiscis: Reus es legis, sed in oculis latoris legis. Sine querela viuitur:Quare ergo ista dãna?Quare ista stercora?Constrictior est aliquanto nodus iste, sed soluet qui soluet, Hoc autem nõ ego solus pia subiectione,sed omnes pia intentione mereamur.Quicquid faciebãt Iudæi vnde homines non

Ioan.14.

Ibidem.

Psal.50.

Exod.20

Rom.7.

quererẽtur, & esset ipsius conuersatio ex lege sine querela, sibi tribuebãt, & ipsam iustitiam secundũ legem viribus suis assignabant: implere non poterant, sed intantũ faciebant inquantum poterãt sibi tribuẽdo, nec hoc pie implebãt. Hoc ergo dicit legem implere, hoc est, nõ cõcupiscere. Quis ergo hoc qui
Psal. 142. viuit potest? Adiuuet nos Psalmus, qui modo cãtatus est, Exaudi me domine in tua iustitia: hoc est, nõ in mea. Si diceret, Exaudi me in iustitia mea: tanquã meritum vocaret. Vocat quidem & in nonnullis locis & suam iustitiã, sed sic melius discernit, quia & suam quãdo dicit, datam dicit, quo modo dicimus,
Matt. 6. Panem nostrũ quotidianũ da nobis hodie: Quo modo nostrũ? Quo modo da. Ergo hic distinctius loquens, ait, Exaudi me in
Psal. 142 tua iustitia. Et sequitur, Et nõ intres in iudiciũ cum seruo tuo: Quid est, Non intres in iudiciũ cum seruo tuo? Non stes mecũ in iudicio exigẽdo à me omnia quæ præcepisti, & omnia quæ iussisti: Nam me inuenies reum si in iudiciũ intraueris mecũ. Opus est ergo, inquit, mihi misericordia tua potius quàm liquidissimo iudicio tuo. Quare ergo, ne intres in iudiciũ cum seruo tuo? Sequitur & dicit, Quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens. Seruus enim sum: Quare mecum stas in iudicio? Misericordia domini vtar. Quare? Quoniam non iustificabitur in cõspectu tuo omnis viuens. Quid dixit? Quãdiu viuitur in hac vita, nemo iustificatus est, sed in conspectu Dei. Non frustra addidit, In cõspectu tuo: nisi quia potest esse iustificatus aliquis in conspectu hominũ, vt & illud impleatur, Se-
Philip. 3. cundum iustitiam quæ ex lege est, qui sine querela in cõspectu fuerim hominum. Referat in cõspectu Dei. Non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuẽs. Quid ergo facturi sumus? Cla-
Rom. 7. memus, Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? Clamemus, Ne intres in iudiciũ cum seruo tuo. Gratia Dei per Iesum Christũ dominũ nostrum. Hoc ergo Psalmũ audiuimus, hoc Apostolũ audiuimus: Quia cùm fuerit illa iustitia secundũ quã viuũt angeli, cùm fuerit illa iustitia vbi nulla erit concupiscẽtia, iam vnusquisq; metiatur se quid est modo, & quid erit tunc, & inueniet in cõparatione illius iustitiæ, ista damna esse & stercora. Quisquis autẽ putat se modo posse implere iustitiã, & cùm vixerit bene atq; innocẽter secundum probabilitatẽ existimationis humanæ in via remansit, nõ desiderat melius, quia implesse putat, maximéq; sibi tribuẽs, erit superbus: Et melior est peccator humilis quã iustus superbus.

Ideo ait, Et inueniar in illo non habens meam iustitiam quæ ex lege est. sicut Iudæi putabãt, sed iustitiam quæ ex fide est in Christo Iesu. Deinde secutus ait, Si quomodo occurrã in resurrectione mortuorũ: Ibi se credidit impleturũ esse iustitiam, id est, plenã se habiturũ iustitiã. In cõparatione resurrectionis illius, stercus est tota vita quam gerimus. Adhuc Apostolũ audi apertius dicentẽ, Si quomodo occurrẽ in resurrectionẽ iustorum, non quia iam acceperim, aut iam perfectus sim. Et contexit inde, Fratres ego me nõ arbitror apprehẽdisse. Quomodo comparat iustitiã iustitiæ, salutẽ saluti, fidem speciei, peregrinationẽ ciuitati? Attendite quomodo hoc impleat, fratres ego me non arbitror apprehendisse, Vnũ autẽ. Quid vnũ, nisi ex fide viuere, spe salutis æternæ, vbi erit plena & perfecta iustitia? In cuius comparatione damna sunt quæ transitura sunt, & stercora quæ reprobãda sunt. Quid ergo? Vnũ autem, quæ retrò sum oblitus, in ea quę antè sunt extentus, secundũ intẽtionem sequor ad palmã supernę vocationis Dei in Christo Iesu. Et ad eosq de sua perfectione possent præsumere, Quotquot autẽ perfecti sumus. hoc sapiamus. Iãdudũ dixerat se imperfectum, nunc autẽ perfectum. Quare nisi quia ipsa est perfectio hominis, inuenisse se nõ esse perfectum? Quotquot autẽ perfecti, hoc sapiamus. Et si quid fortè aliter sapitis, id quoq; vobis Deus reuelauit, id est, vt si vos in aliquo profectu animi iustificatos probatis, legendo scripturas, & inueniendo quæ sit vera & perfecta iustitia inueniatis vos reos. & desiderio futurorum damnetis præsentia, viuatis ex fide & spe & charitate, & intelligatis quia quod adhuc creditis nõdũ videtis, quod adhuc speratis, nondum tenetis; quod adhuc desideratis, nondũ impletis. Et si talis est charitas peregrinantiũ, qualis erit videntiũ? Ergo ille qui docebat Dei iustitiã & nõ cõstituebat suam, clamabat de Psalmo, Exaudi me in tua iustitia: Et nõ intres in iudicium cum seruo tuo, quoniã nõ iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens. Secundum hanc vitam dicitur Moysi, Nemo faciem Dei vidit & vixit. Non enim viuendum est hac vita, vt illam faciem videamus. Moriendum est mundo, vt Deo in sempiternum viuamus. Tunc non peccabimus, nõ solũ factis, sed nec concupiscentiis, cùm illam faciem viderimus quæ vincit omnes cõcupiscẽtias, Tam enim dulcis est fratres mei, tã pulchrã vt illa visa nihil aliud posit delectare: Satietas erit insatiabilis, nullũ fastidiũ, semper esuriemus, semper saturi erimus. Audi

Philip. 3. *Philip. 3.* *Psal. 142* *Exod. 33.*

Eccles.24 Audi ipsas duas sententias de scriptura, qui bibit me, dicit sapientia, adhuc sitiet, & qui edit me, adhuc esuriet. Sed ne putes *Ioan.4.* quia ibi erit indigentia & fames: audi dominum, Qui biberit *Psal.26.* de hac aqua, nõ sitiet in æternũ. Sed dicis, Quando erit? Quandocunque, erit tamen: Expecta dominũ, sustine dominũ, viriliter age, & confortetur cor tuũ. Nunquid tanta restant, quanta peracta sunt? Intende ab Adam vsque ad hodiernũ diem, quot secula euoluta sunt, & ecce iam non sunt. Pauci dies remanent quodammodo. Sic enim dicendum est quod remanet in comparatione transactorum seculorum. Exhortemus in inuicem. Exhortetur nos ille qui venit ad nos, qui cucurrit viã, & dixit, Sequimini. Qui ascẽdit prior in cælũ, vt caput de sublimioribus subueniat cæteris membris in terra laborãtibus: qui dixit *Act.9.* de cælo, Saule Saule, quid me persequeris? Ergo nemo desperet: Reddetur nobis in fine quod promissum est: Ibi implebi- *Ioan.6.* tur illa iustitia, Audistis & Euangelium istis lectionibus concordare, Voluntas, inquit, patris est, vt omnia quæ mihi dedit nõ pereant, sed habeãt vitam æternã, & ego resuscitabo eos in nouissimo die. Seipsum primo die, nos nouissimo die. Primus dies ad caput Ecclesiæ. Dies enim noster dominus Christus, nõ facit occasum, Nouissimus dies, erit finis seculi. Nolo dicas, quando erit iste. Generi humano longè erit, vnicuique hominum propè erit, quia nouissimus dies est, cuiusque dies mortis. Etenim hinc cùm exieris recipieris pro meritis, & resurges ad recipiẽda quæ egisti. Tunc Deus coronabit nõ tam merita tua quàm dona sua. Quicquid tibi donauit, si seruasti cognoscit. Totum ergo fratres desiderium nostrum nõ sit nisi ad vitam æternam. Nemo sibi placeat quasi qui hic iustè vixerit, & comparet se illis qui male viuũt secundum Pharisæum qui *Luca 18.* se iustificabat, qui nõ audierat Apostolum, Non quia iam ac- *Philip.3.* ceperim, aut iam perfectus sim. Ergo nõ acceperat adhuc hoc quod desiderabat. Pignus acceperat, sic dixit, Qui dedit pi- *2.Cor.5.* gnus spiritum nobis: Cuius rei pignus erat, ad hoc peruenire cupiebat: Participatio quędam, sed distat. Aliter modo participamur, aliter tunc participabimur. Modo per fidẽ, per spem, in eodem spiritu, tunc autem species erit, res erit. Idem autem spiritus, idẽ Deus, eadem plenitudo. Qui clamat absentibus, exhibebit præsentibus. Qui vocat peregrinos, nutriet & alet in patria. Via nobis factus est Christus, & desperamus nos peruenturos? Via ista finiri non potest, præcidi nõ potest, corrũpi non

non potest, nec pluuia, nec diluuiis, nec à latronibus obsideri. Ambula securus in Christo, ambula ne offendas, ne cadas. Nec retro respicias, ne in via remaneas, ne à via recedas. Ista omnia præcaue tantum, & peruenisti. Cùm perueneris, tunc iam gloriare ex hoc. Noli in te: Nam qui se laudat, Deũ nõ laudat, sed se à Deo auertit: Quomodo qui vult recedere ab igne, ignis calidus remanet, sed ille frigescit, quomodo qui vult recedere à lumine, si recesserit, lumen in se lucidũ remanet, sed ille tenebratur. Non recedamus à calore spiritus, à lumine veritatis. Vocẽ modo audiuimus, tunc autem facie ad faciẽ videbimus. Nemo sibi placeat, nemo alicui insultet. Omnes sic velimus proficere, vt nõ inuideamus proficientibus, nõ insultemus deficientibus, & erit in nobis cum gaudio impletũ quod promissum est in Euangelio, Et ego suscitabo eos in nouissimo die.

1. Cor. 13.

Ioan. 6.

Dominica in Septuagesima de lapsu mundi & auaritia, Sermo I.

Ser. 1.

OMnis homo in tribulatione constitutus aliqua, & in sua causa deficiens, prudentem aliquem quærit à quo consilium accipiat, & norit quid agat. Existimemus ergo vniuersum mũdum quasi esse hominem vnum. Euadere mala quærit, & facere bona piget, ac per hoc crebrescentibus tribulationibus suis in sua causa deficiẽs, quem potest ad accipiendum consilium prudentiorẽ inuenire quàm Christum? Certè meliorẽ inueniat, & quod vult agat. Si autẽ nõ habet vbi meliorẽ inueniat, ad hunc veniat quẽ vbiq; inueniat, consulat, accipiat cõsilium, seruet mãdatum bonum, euadat magnum malum. Præsentia enim mala tẽporalia, quæ multum homines exhorrent, sub quibus plurimũ murmurãt, & murmurando offendũt emendatorem, ne inueniãt saluatorem. Præsentia ergo mala sine dubio transitoria sunt, aut per nos transeunt, aut nos per illa transimus, aut transeunt nobis viuentibus, aut dimittuntur nobis morientibus. Nõ est in tribulatione magnum, quod tẽpore breue est. Quisquis cogitas crastinũ diem, nõ reuocas hesternũ diem. Minuente die perendino, hesternus erit & crastinus. Verũtamen si curis tantis homines æstuant ad euadendas temporales & transcurrentes vel potius transuolantes tribulationes, quid est cogitandũ vt homo euadat manentes & sine fine durantes? Dura causa est vita mortalis. Quid est aliud hic nasci, nisi ingredi laboriosam vitam? De labore futuro nostro, testis est ipse fletus infantis. Ab

Nasci quid?

ipso molesto conuiuio nemo est excusatus. Bibendũ fuit, quod propinauit Adam. Facti quidem sumus manibus veritatis, sed propter peccatum proiecti in dies vanitatis. Facti sumus ad imaginem Dei, sed detriuimus eam transgressione peccati. Ideo Psalmus nos admonet, quomodo facti fuerimus, & quò peruenerimus. Ait enim, Quanquã in imagine Dei ambulet homo. Ecce quod factus es. Quò peruenit? Audi quod sequitur, Tamen vane conturbatur omnis homo. In imagine ambulat veritatis, & cõturbatur in cõsilio vanitatis. Deniq; vide conturbationẽ eius, vide & tãquã in speculo displice tibi. Quanquam, inquit, in imagine Dei ambulet homo, & ideo magna res est homo, tamen vane cõturbabitur. Et quasi quæreremus, vnde rogo te, vnde vane conturbabitur? Thesaurizat, inquit, & ignorat cui cõgregat ea. Ecce ille homo, id est, vniuersum genus humanum, quasi vnus homo qui in causa sua defecit, consilium perdidit, de via sanæ mẽtis errauit, thesaurizat, & nescit cui cõgreget ea. Quid demẽtius? Quid infelicius? Certe enim sibi? Non. Quare sibi non? Quia moriturus est, quia breuis vita hominis est, quia thesaurus durat, & cito transit qui cõgregat. Ideo miseratus hominem in imagine Dei ambulantem, vera fatentem, vana sectantem, Vane, inquit, conturbabitur. Doleo, thesaurizat & ignorat cui congreget ea. Sibi ea? Non. Quia moritur homo, perdurante thesauro. Consiliũ habes, da & mihi. Non habes consiliũ quod mihi des, nec tu ergo tenes. Proinde si ambo nõ habemus, ambo quęramus, ambo accipiamus, ambo tractemus. Cõturbatur, thesaurizat, cogitat, laborat, curis inuigilat. Per diẽ vexaris laboribus, per noctem agitaris timoribus. Vt saccellus tuus impleatur nummis, anima tua febricitat curis: Video, doleo, cõturbaris, & sicut dicit qui fallere nescit, vane cõturbaris. Thesauriza enim vt bene proueniat quicquid agis. Vt damna taceamus, vt tanta pericula & in singulis lucris singulas mortes (Mortes dico nõ corporum, sed malarum cogitationum) vt accedat aurũ, perit fides, vt foris vestiaris, intus expoliaris: vt ista omittamus, vt alia taceamus, vt aduersa prætereamus, prospera sola cogitemus: Ecce thesaurizas, ecce vndiq; lucra cõfluunt, & more fontiũ nũmi currũt. Vbiq; ardet inopia, vbiq; fluit copia. Nõ audisti, Diuitiæ si affluant ne apponatis cor? Ecce acquiris, nõ infructuosè cõturbaris, tamen vane cõturbaris. Quare, inquis, vane cõturbor? Ecce saccos impleo, parietes mei vix capiunt q^d acquiro:

Gene\[s\].1. | Psal. 38. | 1. Retr. 25 | Psal. 61.

Quare

Quare vane conturbor? Thesaurizas & ignoras cui ea cõgre- *Psal. 38.* ges. Aut si scis cui, obsecro dic & mihi. Audiã te cui. Si nõ vane conturbaris dic cui thesaurizas? Mihi, inquis. Hoc audes dicere moriturus? Filiis meis, inquis, Hoc audes dicere de morituris? Magna pietas, thesaurizat pater filiis: imò magna vanitas, thesaurizat moriturus morituris. Si propterea quia morituris dimittis, qd colligis? Hæc causa & filiorũ, successuri sunt nõ permãsuri. Omitto dicere qualibus filiis, ne fortè quod congregauit auaritia, perdat luxuria: Alius fluẽdo perdit, quod tu laborãdo cõgregasti. Sed omitto hoc. Fortè erũt boni filij, luxuriosi nõ erũt, seruabũt quod dimisisti, augebũt quod seruasti, nõ perdẽt quod cõgregasti, Filij tui tecũ sunt pariter vani si hoc faciũt, si te patrẽ in hoc imitãtur: Illis dico quod tibi dicebam. Filio tuo dico, Cui seruas illi dico. Thesaurizas, & nescis cui cõgreges ea. Sicut enim tu nescisti, sic & ille nescit. Si in illo vanitas permansit, nũquid ad ipsum defecit veritas? Omitto dicere, quia fortè dum viuis thesaurizas furi. Vna nocte venit, & tot diebus ac noctibus cõgregatum paratum inuenit. Thesaurizas fortè latroni, fortè prædoni. Nolo amplius dicere ne commemorem & refricem perpessorũ dolores. Quàm multa quæ cõgregauit inanis vanitas, parata inuenit hostilis crudelitas. Nõ est enim meum optare, sed omnium est timere. Auertat hoc Deus. Sufficiant flagella ipsius. Omnes oremus, auertat hoc Deus. Parcat Deus nobis quẽ rogamus. Sed si dicat qbus, quid respõdemus? Tu ergo ô homo, ô omnis homo, tu qui vane thesaurizas, vnde mihi respondes tractanti tecũ, & tecum quærenti consilium in causa omniũ? Dicebas enim & respondebas, Thesaurizo filio meo, filiis meis, posteris meis. Dixi, quanta sint & in ipsis filiis metuẽda. Sed omitto pœnaliter victuros filios sicut optat inimicus, sic viuãt vt optat pater, quàm multi in casus inciderũt. Dixi, commemoraui, horruisti & nõ correxisti. Quid enim respõsurus es, nisi hoc dicas, fortè non? Et ego sic sum locutus. Fortè, inquam, furi, fortè latroni, fortè prædoni. Nõ dixi certè, sed forté. Inter fortè fiet, fortè nõ fiet: nescis ergo qd fiet: Vane cõturbaris. Vides quàm verũ dixerit veritas, q̃ inaniter cõturbetur vanitas. Audisti, tandẽ aliquãdo sapuisti, qa hoc ipsum cùm dicis fortè filiis meis, nõ autẽ audes dicere certus sum, quia filiis meis, nescis cui cõgreges ea. Ergo vt video, vt antè dicebam, defecisti in causa tua, nõ inuenis quod mihi respõdeas, sed nec ego quid tibi. Ambò itaq; quæ-

ramus

ramus, ambo consiliũ petamus. Habemus copiam nõ sapientis, sed ipsius sapiẽtiæ: Audiamus ambo Christũ, Iudæis scandalũ, gentibus autem stultitiam, ipsis autem vocatis Iudæis & Græcis Christũ Dei virtutẽ & Dei sapientiã. Quid paras munimenta diuitiis tuis? Audi virtutẽ nihil fortius. Quid paras argumẽta diuitiis tuis? Audi sapiẽtiã Dei, nihil prudẽtius. Fortè enim cũ dixero scandalizaberis: Iudæus eris, quia Christus Iudæis scandalũ. Fortè cũ dixero stultũ tibi videbitur: Gẽtilis eris qui Christus gẽtibus stultitia: Christianus es, vocatus es. Vocatis autẽ Iudæis & Græcis Christus Dei virtus est & Dei sapiẽtia. Nolite cõtristari cũ dixero, nolite scãdalizari, nolite veluti insipientiæ meæ ore torto insultare. Audiamus, Quod enim dicturus sum, Christus dixit: Contẽnis præconem, time iudicem. Quid ergo ego dicam? Iam me propemodum paulò ante Euãgelij lector hac cura liberauit. Non ergo lego, sed lecta recolo. Cõsiliũ quærebas in causa tua deficiẽs, vide quid dicat fons recti consilij, fons vnde quicquid imples venenũ non times. Nolite vobis cõdere thesauros in terra, vbi tinea & comestura exterminat, & vbi fures effodiunt & furantur, sed thesaurizate vobis thesauros in cælo, quò fur non accedit, neq; tinea corrumpit. Vbi enim est thesaurus tuus, ibi erit & cor tuũ. Quid expectas amplius? Res aperta est. Consiliũ patet, sed cupiditas latet, imò non latet, sed etiam ipsa quod peius est patet, Non enim cessat rapina grassari, nõ enim cessat fraudare auaritia, nõ enim cessat periurare malicia. Totum vt quid? Vt thesaurizetur. Et vbi ponatur? In terra. Rectè quidẽ à terra in terram. Homini enim à quo nobis dixi laborẽ fuisse propinatũ, dictum est peccanti, Terra es, & in terram ibis. Merito thesaurus in terra, quia cor in terra. Vbi est ergo quod habemus ad Deũ? Dolete qui intellexistis, corrigimini si doluistis. Quandiu vultis laudare & nõ facere? Verũ est, nihil verius. Fiat ergo quod verũ est. Vnũ Deũ laudamus & nõ mutamur, vt non etiam in hoc vane cõturbemur. Ergo nolite vobis cõdere thesaurũ in terra, siue experti quomodo pereat quod in terra recõditur, siue nõ experti, sed ex alteris metuẽtes experiri. Quẽ nõ corrigunt verba, corrigãt experimẽta. Nõ surgitur, nõ proceditur, nisi vt vna voce dicatur ab omnibus: Væ nobis, ruit mundus. Si ruit, quare non migras? Si tibi architectus diceret ruituram domum tuam, nónne prius migrares quàm murmurares? Structor mũdi tibi dicit ruiturum mundum, & non cred

1. Cor. 1. *Matt. 6.* *Gen. 3.*

redis? Audi vocem prædicentis, audi consiliũ commonentis. Vox prædicentis est, Et cælũ & terra transibunt. Vox commonentis est, Nolite vobis condere thesaurũ in terra. Ergo si creditis prædicenti, si non contemnitis commonentem, fiat quod dicit. Non enim ille te fallit qui tale cõsilium dedit. Non perdes quod dedisti, sed sequeris quod misisti. Consilium ergo do. Da pauperibus, & habebis thesaurũ in cælo. Non sine thesauro remanebis, sed quod habes in terra solicitus, habebis in cælo securus. Consiliũ do seruandi nõ perdendi. Habebis, inquit, thesaurum in cælo, & veni sequere me, vt ducam te ad thesaurum tuũ. Non est hoc dispendiũ, sed compendiũ. Cur silent homines? Audiant, vel experti quod timeant, faciant vnde nõ timeant, migrent in cælũ. Frumẽtum ponis in terra, venit amicus tuus qui nouit frumẽtum & terræ naturam, docet tuã imperitiam, dicit tibi, Quid fecisti? Frumentum in terra in inferioribus posuisti. Humidus locus est, putrescit quod posuisti, perdes laborem tuũ. Respõdes, Quid ergo faciam? Migra, inquit, in superiora. Audis ergo amicum cõsiliũ dantem de frumento tuo, & cõtemnis Deũ consilium dantem de corde tuo? Frumẽtum tuũ times ponere in terra, & cor tuũ perdis in terra. Ecce dominus Deus tuus dat tibi consiliũ de corde tuo: Vbi enim, inquit, fuerit thesaurus tuus, illic erit & cor tuũ. Leua, inquit, cor in cælo, ne putrescat in terra. Cõsiliũ est eius, qui te vult seruare nõ perdere. Si ergo ita est, quomodo pœnitet eos qui non fecerunt? Modo quid sibi dicunt? In cælo haberemus, quod in terra perdidimus. Inuasit hostis domũ, nunquid inuaderet cælũ? Occidit seruũ custodem, nunquid occideret dominum seruatorem, quò fur nõ accedit, neque tinea corrumpit? Quàm multi dicunt: Ibi haberemus, ibi nostros thesauros reconderemus, quò eos securi post paululũ sequeremur. Quare nõ audiuimus dominũ nostrum? Quare contẽpsimus patrem monentem, & hostem sensimus inuadentem? Ergo si cõsilium est hoc, nõ simus pigri in tam bono consilio, & si migrãda sint quæ habemus, in eum locum transferamus vnde ea nõ perdamus. Quid sunt pauperes quibus damus, nisi laturarij nostri per quos in cælum de terra migramus? Da, laturario tuo das, ad cælum portat quod das. Quomodo, inquit, ad cælũ portat? Et video quia manducando consumit. Prorsus nõ tenendo, sed manducando transportat. An excidit tibi, Venite benedicti, percipite regnum, Esuriui enim & dedistis mihi manducare:

Lucæ 21. *Matt. 6.* *Matt. 19* *Matt. 6.* *Matt. 25*

Et cum vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis?Si ante te mendicantem non contempsisti, attende ad quem peruenerit quod dedisti.Cum vni, inquit,ex minimis meis fecistis, mihi fecistis.Christus accepit quod dedisti.Ille accepit,cui tibi vnde dares dedit.Ille accepit,qui in fine tibi seipsum dabit.Nam & hoc fratres aliquando commonui charitatem vestrā, quod me fateor in scriptura Dei plurimum mouet, & sæpius debeo cōmonere.Rogo vos vt cogitetis, quod ait ipse dominus noster Iesus Christus,in fine seculi cū venerit ad iudiciū.congregaturum se omnes gentes in conspectu suo,& diuisurū homines in duas partes,alios ad dexteram,& ad sinistram alios positurum, dextrísque dicturum,Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi. Sinistris autem,Ite in ignem æternum qui paratus est diabolo & angelis eius.Quære causas vel tantæ mercedis,vel tanti supplicij, percipite regnum, & ite in ignem æternum?Quare isti percepturi regnū? Esuriui enim & dedistis mihi manducare. Quare isti ituri in ignem æternum? Esuriui enim & non dedistis mihi manducare. Quid est hoc rogo? Videro de his qui percepturi sunt regnum, quia dederunt tanquam boni & fideles Christiani: verba domini non contemnentes, & cum fiducia promissa sperantes fecerunt hoc:quia si non fecissent,vitæ ipsorum bene sterilitas ista non vtique conuenisset.Fortè enim casti erant,non fraudatores,non ebriosi,abstinentes se ab operibus malis:Si hoc nō adderent,steriles remanerent.Fecissent enim,Declina à malo,nō fecissent,Et fac bonum Veruntamen etiā ipsos nō ait,Venite percipite regnum, caste enim vixistis, nulli fraudē fecistis, neminem pauperem oppressistis,limitem nullius inuasistis, neminem iurando fefellistis:Non dixit hæc,sed percipite regnū,quia esuriui & dedistis mihi manducare.Quanto hoc excellit quādo cætera tacuit,& hoc solum dominus nominauit? Rursus ad illos, Ite in ignem æternum, qui præparatus est diabolo & angelis eius. Quàm multa posset in impios dicere,quoniā si quærerēt quare imus in ignē æternū,quare quæris adulter,homicida,fraudulator,sacrilege, blasphemator,infidelis? Nihil horum, sed quia esuriui & nō dedistis mihi manducare,Video vos moueri,sicut moueor. Et verè mira res. Huius autem admirabilis rei rationē colligo vt possum quā vos non celabo,Scriptū est, Sicut aqua extinguit ignem,ita eleemosyna extinguit peccatum

Ibidem. *Psal.33.* *Eccle.3.*

tum. Item scriptum est, Include eleemosynam in corde pauperis, & ipsa pro te deprecabitur dominũ. Item scriptũ est, quod paulò antè commemoraui, Consilium meum audi rex, & peccata tua eleemosynis redime. Et alia multa sunt diuini eloquij documenta, quibus ostenditur multũ valere elemosynam ad extinguenda & delenda peccata. Proinde illis quos damnaturus est, imò plus illis quos coronaturus solas eleemosynas imputabit tanquam dicẽs, Difficilè est, vt si examinem vos, & appendam vos, & scruter diligentissimè facta vestra, nõ inueniam vnde vos damnem: Sed ite in regnũ, Esuriui enim & dedistis mihi manducare. Non ergo itis in regnum quia nõ peccastis, sed quia vestra peccata eleemosynis redemistis. Rursus & illis, Ite in ignem æternũ, qui paratus est diabolo & angelis eius. Et illi tanquã noxij, olim rei, serò trementes, attendentes peccata sua quando auderent dicere, immerito se damnari, immeritò in se hanc depromi à iudice tam iusto sententiam? Considerando conscientias suas, considerando omnia vulnera animæ suæ, quãdo auderẽt dicere, iniustè damnamur? De quibus antè in Sapiẽtia dictum est, Traducent eos ex aduerso iniquitates eorũ. Sine dubio videbunt se iustè damnari pro sceleribus & criminibus suis: & quasi eis diceret, Nõ inde vnde putatis, sed quia esuriui & nõ dedistis mihi manducare. Si enim ab illis omnibus vestris factis auersi & ad me conuersi, illa omnia crimina atque peccata eleemosynis redemissetis, ipsæ eleemosynæ modo liberarent vos, & à reatu tantorum criminum obsoluerent. Beati enim misericordes, quoniam ipsis misericordia præstabitur. Modo autem ite in ignem æternũ, Iudicium sine misericordia ei qui non fecit misericordiam. Commendauerim vobis fratres mei, Date panem terrenũ, & pulsate ad cælestẽ. Dominus panis est. Ego sum panis, inquit, vitæ. Quomodo tibi dabit qui non das egenti? Eget ad te alter, eges ad alterũ: Et cum eges ad alterum, & eget ad te alter, ille ad egentem eget. Nam ad quem tu eges nullius eget, fac quod circa te fiat. Non enim quomodo inter se solent improperare quodammodo beneficia amici: Ego tibi præstiti hoc: Respõdetur, Et ego tibi hoc: vult vt præstemus ei, quia & ipse præstitit nobis. Nullius indiget, ideo verus est dominus. Dixi domino Deus meus es tu, quoniã bonorum meorum nõ eges. Cum ergo sit dominus & verus dominus, & bonorum nostrorum nõ egeat, tamen vt aliquid etiam erga illum faceremus,

Eccle. 29. *Danie. 4.* *Matth. 25.* *Sapien. 9.* *Matt. 5.* *Iacobi 2.* *Ioan. 6.* *Psal. 15.*

Matt. 25 esurire dignatus est in pauperibus suis. Esuriui, inquit, & dedistis mihi manducare. Domine quando te vidimus esurientem? Cum vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Breuiter ergo audiant homines digneque considerent, quantũ sit meritum Christũ pauisse esurientem, & quale sit crimen Christum contempsisse esurientem. Mutat quidem hominem in melius pœnitentia peccatorum, sed nec ipsa videtur aliquid profutura si ab operibus misericordię sterilis fuerit. Testatur hoc veritas per Ioannem, qui venientibus ad se dicebat, Generatio *Luca 3.* viperarũ, quis vobis ostendit fugere ab ira ventura? Facite ergo dignos fructus pœnitentiæ. Et ne dicatis, patrem habemus Abrahã. Dico enim vobis, quia potens est Deus de lapidibus istis suscitare filios Abrahæ. Iam enim securis ad radices arborũ posita est. Omnis enim arbor non faciens fructũ bonum, excidetur & in ignẽ mittetur. De hoc itaque fructu superius ait, Facite fructus dignos pœnitẽtiæ. Quisquis itaq; istos fructus non fecerit, sine causa putat per sterilem pœnitentiam se mereri veniam peccatorum. Qui sint autem isti fructus, ipse cõsequenter ostendit. Nam post hæc eius verba interrogabant eum turbæ, dicentes, Quid ergo faciemus, id est qui sunt isti fructus quos vt faciamus, hortaris & terres? Respõdens autem dicebat illis, Qui habet duas tunicas det vnam non habenti, & qui habet escas similiter faciat. Quid manifestius fratres mei? Quid certius? Quid expressius? Quid ergo aliud sonat, quod superius ait, Omnis arbor non faciens fructum bonum excidetur & in ignẽ mittetur: nisi quod sinistri audituri sunt, Ite in ignem æternũ: Esuriui enim, & non dedistis mihi man- *Matt. 25* ducare? Parum est itaque recedere à peccatis, si præterita cu- *Eccle. 21.* rare neglexeris: sicut scriptum est, Fili peccasti, ne adiicias iterum. Et ne hoc solo securum se esse putaret: Et de pristinis, inquit, deprecare vt tibi dimittatur. Sed quid proderit deprecari si te non dignũ feceris exaudiri non faciendo fructus dignos pœnitentiæ, vt tanquam sterilis arbor excidaris & in ignem mittaris? Si ergo exaudiri vultis cum deprecamini pro pecca- *Luca 6.* tis vestris, Dimitte & dimittetur vobis.

Item in eadem dominica Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthaeum, Simile est regnum cælorum homini patrifamilias qui exiit primo mane & cet. quæ inserta est in sermone L I X. de verbis domini.

Item

Item in eadem dominica alius sermo de Epistola, Non sic pugno &c. qui habetur inter sermones de verbis Apostoli XIX.

Dominica in Sexagesima, De vocatione Abrahæ, Egredere de terra tua, &c. Sermo I.

Modo cum diuina lectio legeretur audiuimus dominum beato Abrahæ dicentem, Egredere de terra tua, & de cognatione tua, & de domo patris tui. Omnia enim fratres charissimi, quæ in veteri testamento conscripta sunt, noui testamenti typũ & imaginem prætulerunt, sicut Apostolus dicit, Omnia enim in figura contingebant illis: Scripta sunt autem propter nos, in quos fines seculorum obuenerunt. Si ergo propter nos scripta sunt, quod tunc in Abrahã corporaliter legimus factũ, spiritaliter in nobis videbimus implerũ, Egredeere, inquit dominus, de terra tua, & de cognatione tua, & de domo patris tui. Hæc omnia fratres pro sacramento baptismi in nobis & credimus & sentimus impleri. Terra nostra caro nostra est. Et bene de terra nostra egredimur, quando carnales consuetudines deserentes, Christi vestigiis inhæremus, Quasi non tibi videtur feliciter de terra sua, id est, de seipso egredi, qui de superbo efficitur humilis, patiens ex iracundo, castus ex luxurioso largus ex cupido, benignus ex inuido, placidus ex cruento? Verè fratres feliciter de terra sua egreditur, qui pro Dei amore taliter commutatur. Denique etiã in collocutione priuata ita loqui consueuimus, vt si aliquis malus homo subito bona opera cœperit exercere, dicamus de illo, Exiit iste de se, Et verè bene de se exisse dicitur, Egredere, inquit dominus, de terra tua. Terra nostra, id est, caro nostra ante baptismum terra morientium fuit, per baptismum facta est terra viuentium, Ipsa est illa terra de qua Psalmista commemorat, dicens, Credo videre bona domini in terra viuentium. Terra viuentium & non morientium, id est, virtutum nõ vitiorũ, vt dixi, per baptismum facti sumus: si tamen post acceptum baptismum ad vitiorum non reuertimur volutabrum, si posteaquã terra viuentiũ facti sumus, opera morti obnoxia & luxuriosa nõ faciamus. Et veni, inquit dominus, in terrã quam monstrauero tibi. Tunc enim ad terram quã dominus ostendit cũ gaudio veniemus, si prius de terra nostra, id est, de carne nostra, ipso adiuuante, vitia & peccata repellimus, Egredere, inquit, & de cognatione tua. Cognatio ista, vitia intelligũtur atque peccata, quæ nobiscum

Ser. I. 1. Genes. 12. 1. Cor. 10. Egredi de terra sua quid. Terra nostra qua. Terra morientium & viuentium. Psal. 26. Genes. 12. Cognatio nostra quæ

quodam modo & ex parte nascuntur, & ab infantia malis moribus adducuntur ac nutriũtur. De cognatione ergo nostra egredimur, quando per gratiam baptismi omnibus peccatis & viciis vacuamur: ita tamen vt postea cũ Dei adiutorio quantum possumus laboremus, vt expulsis viciis virtutibus repleamur. Nam si per baptismũ malis omnibus vacuati, desides esse volumus & ignaui, timeo ne impleatur illud in nobis quod in Euangelio scriptũ est, Cùm exierit spiritus immundus ab homine, vadit per loca arida & quærit requiem & non inuenit. Postea reuersus si inuenerit domũ vacuã, adducit secũ septem spiritus nequiores se, & ingressi habitãt ibi: Et erunt hominis illius posteriora peiora prioribus. Ita ergo de cognatione nostra, id est, de peccatis & viciis exeamus, vt nunquã ad hæc mala postea velut canis ad vomitũ redire velimus. Egredere, inquit, & de domo patris tui. Et hoc charissimi spiritaliter debemus accipere. Pater noster ante gratiam Christi, diabolus fuit. De ipso dominus in Euãgelio Iudęos arguit, dicens. Vos ex patre diabolo estis, & desideria patris vestri facere vultis. Patrem ergo hominũ dixit diabolum, non ex ipso nascendo: sed ipsius nequitiã imitando, non quòd ex ipso potuerint nasci, sed quòd eum voluerint imitari. Nam quòd prius pater noster diabolus fuerit, ex persona Dei loquentis ad ecclesiã, Psalmista commemorat, dicens. Audi filia & vide, & obliuiscere populũ tuum, & domum patris tui. Considerate fratres quid dixerit, Audi, inquit, filia. Qui dicit, Audi filia, pater vtiq; est. Et cũ dicit, Obliuiscere populum tuum & domum patris tui: patrem vtiq; admonet relinquendum. Inuitamur ergo à Deo patre, vt beata & felici cõmutatione patrem diabolum relinquamus. Bene diabolum patrem relinquimus, si Deo auxiliante calliditatem & nequitias illius vitare semper vel fugere studeamus. Hæc ergo omnia fratres, id est, vt exẽplo beati Abrahæ de terra nostra, conuersatione vtiq; carnali possimus exire, & cognationẽ nostram, vicia videlicet & peccata relinquere, & de domo diaboli patris effugere, non nostris viribus, sed Christi gratia donante meruimus. Et ideo quantũ possumus cum ipsius adiutorio laboremus, ne iterum ad consortium vel ad amicitias diaboli, aut ad vicia vel ad carnales cõcupiscẽtias redeamus, propter illud quod scriptũ est, Iam sanus factus es, noli peccare ne quid tibi deterius contingat: sed Abrahæ fidem potius imitando, & bona iugiter opera faciendo, non solùm ad veniam, sed

Mat. 12. *Ioan. 8.* *Psal. 44.* *Ioan. 5*

etiam

etiam ad consortium vel amicitiam Dei peruenire possimus. Sed & illud fratres charissimi quod de hac eadem re dominus locutus est ad Moysem, cum grandi metu & tremore cõsiderare debemus. Sic enim ait, Cùm tradiderit vobis dominus terram Chananæorũ, cauete ne vnquam cum habitatoribus terræ illius iũgatis amicitias, quæ vobis protinus sint in ruinam. Cùm enim per gratiam baptismi à nobis omnia crimina vel peccata expulsa esse credamus, si postea cum ipsis vitiis & peccatis amicitias iungimus, dum eis ad cupiditatẽ vel luxuriam consentimus, sine dubio eorum amicitia nobis efficitur in ruinam. Et ideo quantum possumus cum Dei adiutorio pro salute animæ laboremus, & agro cordis nostri quem peccata vel crimina possederant, virtutes intromittere festinemus, vt in nobis impleatur illud quod beatus Isaac in typo Christi benedicens filium suum, dixit, Ecce odor filij mei, sicut odor agri pleni, cui benedixit dominus, quod ipse præstare dignetur, cui honor & imperium cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Deut. 7.

Gene. 27.

Item in eadem dominica, Homilia de eo quod scriptum est in euangelio secũdum Matthæum, Exiit qui seminat, &c. quæ habetur lib. 1. quæstionum Euangeliorum. cap. X. & XIII.

Feria quarta post dominicam in Sexagesima, de Charitate & dilectione Dei, & de cæco illuminato: Ser. I.

De charitate nobis pauloantè Apostolus loquebatur, cùm eius epistola legeretur, & eam nobis sic commendabat, vt intelligeremus cætera omnia quamuis magna Dei dona, sine illa nihil prodesse. Vbi autem ipsa est, sola esse nõ potest. Et nos ergo vestræ charitati sermonem de charitate reddamus. Charitas alia est diuina, alia est humana: alia est humana licita, alia illicita. De his ergo tribus charitatibus vel dilectionibus, duo enim nomina habet apud Latinos, quæ Græcè ἀγάπη dicitur, quod dominus donauerit dicã. Hæc ergo prima est distributio mea, quòd dixi aliam humanã, aliam diuinam esse charitatem. Eandémq; humanã in duo distribui, ꝙ alia sit licita, alia illicita. Prius ergo loquor de humana licita quæ non reprehẽditur: Deinde de humana illicita quæ dãnatur: Tertio de diuina quæ nos perducit ad regnũ. Vt ergo breuiter insinuẽ, licita est humana charitas qua vxor diligitur, illicita qua meretrix vel vxor aliena. In foro enim & plateis magis licita charitas diligitur quàm mere-

Ser. LII.

Charitas alia diuina, alia humana.

In lib. 50. hom. 38. ĩ prin. Charitas humana alia est licita, alia illicita.

trix: In domo Dei, in templo Dei, in ciuitate Christi, in corpore Christi, etiam meretricis amor ad gehennas amantem perducit. Licitam ergo charitatẽ habete: humana est: sed, vt dixi, licita est. Non solùm autem ita licita est vt concedatur, sed ita licita est vt si defuerit reprehẽdatur. Liceat vobis humana charitate diligere cõiuges, diligere filios, diligere amicos vestros, diligere ciues vestros. Omnia enim ista nomina habent necessitudinis vinculum, & gluten quodam modo charitatis. Sed videtis istam charitatem esse posse & impiorum, id est, paganorum, Iudæorum, hæreticorũ. Quis enim eorum non amat vxorem, filios, fratres, vicinos, affines, amicos, &c. Hæc ergo humana est. Si ergo tali quisq; crudelitate efferatur vt perdat etiam humanum dilectionis affectum, & non amet filios suos, & non amet coniugem suam, nec inter homines numerãdus est. Non enim laudandus est qui amat filios suos, sed damnãdus est qui non amat filios. Adhuc enim videat cum quibus debet ei esse dilectio ista communis. Amat filios, & feræ amãt filios: Amant filios aspides, amant filios tigrides, amant filios leones. Nulla enim bestia est quæ nõ filiis suis blande murmuret. Nam cum terreat homines, paruulos fouet. Fremit leo in filios, vt nemo transeat. Intrat in speluncã vbi habet filios suos, omnẽ rabiem feritatis exponit. Foris eam ponit, cũ ipsa nõ ingreditur. Ergo qui non amat filios suos, etiã leone peior est, humana sunt ista & licita sunt. Illicitum amorem cauete, membra Christi estis, & corpus Christi estis. Audite Apostolũ & terremini. Non potuit enim grauius dicere, non potuit vehementius, non potuit acrius deterrere Christianos ab amore fornicationum, nisi vbi dixit, Tollẽs ergo membra Christi, faciam mẽbra meretricis? Vt autem hoc diceret, superius ait, Nescitis quia qui adhæret meretrici vnum corpus est? Et testimonium de scriptura dedit quod scriptum est, Erunt duo in carne vna. Dictũ est enim hoc diuinitus, sed de viro & vxore vbi licet, vbi concessum est, vbi honestum est, non vbi turpe, non vbi illicitũ, non vbi omni ratione damnabile. Sicut autẽ vna fit caro in permixtione licita viri & vxoris, sic vna fit caro in permixtione illicita meretricis & amatoris. Cùm ergo vna fit caro, illud te terreat, illud exhorreat quod addidit, Tollẽs ergo mẽbra Christi. Membra Christi, Christiane attende. Membra Christi noli in altero, in te attende mẽbra Christi qui emptus es sanguine Christi. Tollens ergo membra Christi, faciã membra meretricis? Hoc qui non

Charitas humana licita.

Charitas humana illicita.

1. Cor. 6.

Gen. 2.

Christi membra.

horret, Deo horret. Prorsus prorsus obsecro vos fratres mei: Ecce ponamus, quod nõ est, promisisse Deum talibus impunitatem & dixisse, Qui talia fecerint miserebor eorum, non eos damnabo: Faciamus hoc dixisse Deum. Etiam promissa impunitate tollit quisq; membra Christi, & facit iam membra meretricis? Non facit si est ibi tertia diuina dilectio. Etenim tres dilectiones commemoraui, de tribus me quod dominus daret dicturum esse promisi. De licita humana, de illicita humana, de illa excellenti atq; diuina. Interrogemus diuinam charitatem, & ponamus ante illam duas humanas charitates, & dicamus ei, Ecce licita charitas humana qua vxor diligitur & filij aliæq; necessitudines seculares: Ecce alia illicita qua diligitur meretrix, qua diligitur ancilla aliena, qua diligitur aliena filia non petita, nõ promissa, qua diligitur vxor aliena. Duæ ante te sunt charitates, cum qua istarum vis manere? Qui eligit manere cum illa humana licita, cum illa humana illicita nõ manet. Nemo sibi dicat, ambas habeo. Si ambas habes admittendo ad te dilectionẽ meretricis, iniuriam facis matronæ & quæ ibi habitat diuinæ charitati. Puto enim quia si homo coniugatus es & diligas meretricem, non mittis meretricẽ in domum tuam vt habitet cum matrona tua. Non vsqueadeo progrederis: Tenebras quæris, latebras quæris, turpitudinem non profiteris. Sed & qui non habent vxores & sunt quasi meretricũ licentius amatores, ideo dixi quasi, quia & ipsi damnantur si iam sunt fideles: puto quia & adolescẽs nondum habens vxorem si diligat meretricẽ non eam facit habitare cùm sorore sua, non eam facit habitare cum matre sua, ne iniuriã faciat humanæ pudicitiæ, ne offendat decus sanguinis sui. Si ergo nõ facis habitare meretricem quam diligis cum matre tua, cum sorore tua, ne sicut dixi, offendas decus sanguinis tui: facis habitare in corde tuo dilectionẽ meretricis cum dilectione Dei, & offendis decus sanguinis Christi? Amate Deũ, nihil melius inuenitis. Amatis argentum, quia melius est ferro & æramento. Amatis plus aurum, quia melius est argẽto. Amatis plus lapides pretiosos, quia & auri pretium superant. Amatis postremo istam lucem quam dimittere formidat omnis qui mortem timet. Amatis, inquam, istam lucem, quo modo eam amore quodam ingenti desiderabat, qui post Iesum clamabat, Miserere mei fili Dauid. Clamabat cæcus Christo transeunte. Metuebat enim ne transiret, & non sanaret. Et quantum clamabat, vt tur-

Charitas diuina.

Matt. 20

Mar. 10.

ba prohibente non taceret, vicit contradictorem, tenuit Saluatorem, obstrepentibus turbis & clamare prohibentibus, stetit Iesus. Vocauit eum & dixit ei, Quid vis tibi fieri? Domine, vt videam, inquit: Respice, fides tua te saluum fecit. Amate Christum, desiderate lumen quod est Christus. Si desiderauit ille lumen corporis, quãto plus lumen cordis desiderare debetis. Ad eum nõ vocibus, sed moribus clamemus. Viuamus bene, mundum cõtemnamus. Nihil nobis sit omne quod transit. Reprehensuri sunt nos quando sic vixerimus quidam dilectores nostri homines seculares, amantes terram, sapientes puluerẽ, nihil de cælo ducentes, auras liberas corde, nare carpentes. Reprehensuri sunt nos proculdubio atque dicturi si viderint nos ista humana, ista terrena contemnere. Quid pateris? Quid insanis? Turba illa est contradicens ne cæcus clamet, & aliquanti Christiani sunt qui prohibent viuere Christiane: quia & illa turba quæ cum Christo ambulabat, & vociferantẽ hominẽ ad Christum ac lucem desiderãtẽ ab ipsius Christi beneficio prohibebant, sunt tales Christiani. Sed vincamus illos, viuamus bene & ipsa vita sit vox nostra ad Christũ, stabit qui stat. Nam & ibi magnum mysteriũ est. Transiens erat ille quãdo clamabat. Quando sanauit, stetit. Trãsitus Christi intentos nos faciat ad clamandũ. Quis est transitus Christi? Quicquid pro nobis tẽporaliter pertulit, trãsitus eius est. Natus est, transit: Nũquid adhuc nascitur? Creuit, transit: Nunquid adhuc crescit? Suxit: Nunquid adhuc sugit? Mãducauit & bibit: Nunquid adhuc facit? Defessus dormiuit: Nũquid adhuc dormit? Postremo prensus est, vinctus est, verberatus est, spinis coronatus est, alapis cæsus est, sputis illitus, ligno suspensus, occisus, lancea percussus, sepultus, resurrexit: Adhuc trãsit. Ascendit in cælũ, sedet ad dexteram patris: Stetit. Clama quantũ potes, modo te illuminat. Nam in eo ipso quod verbũ erat apud Deum, vtiq; stabat, quia non mutabatur. Et Deus erat verbũ, & verbum caro factũ est. Caro per trãsitum multa fecit, & passa est: Verbum stetit. Ipso verbo cor illuminatur, quia ipso verbo caro quam suscepit honoratur. Tolle verbũ, quid est caro? Hoc est quod tua. Caro autem Christi vt honoretur, verbũ caro factum est, & habitauit in nobis. Clamemus ergo & bene viuamus. Amate filios vestros, amate coniuges vestras, & si seculariter. Nam secundum carnem amare debetis, vt secundũ Deum illis cõsulatis, & non in eis nisi Christum diligatis, & oderitis in vestris si Christum habere

De verbis domini, ser. 13.

Christi transitus quid.

Ioan. 1.

habere noluerint. Ipsa enim est charitas illa diuina. Nam quid eis proderit transitoria & mortalis charitas vestra? Tamen quando & humanitus diligis vxorem, sed plus dilige Christũ. Non dico vt non diligas patrem, non dico vt non diligas filios, sed plus dilige Christum. Audi illum dicentem, ne mea putes ista verba: Qui amat patrem aut matrem plus quàm me, non est me dignus. Quando audis, Non est me dignus, non times? De quo dixit Non est me dignus, non est cum illo. Qui cum illo non erit, vbi erit? Si non amas cum illo esse, time sine illo esse. Quare times sine illo esse, quia cum diabolo eris, si cum Christo nõ fueris. Et vbi erit diabolus? Audi ipsum Christum, Ite in ignem æternum, qui paratus est diabolo & angelis eius. Si igne cæli non accenderis, ignem time gehennarum. Si non amas esse inter angelos Dei, time esse inter angelos diaboli. Si non amas esse in regno, time esse in camino ignis ardentis inextinguibilis sempiterni. Vincat in te pius timor, & erit amor. Timor pædagogus sit. Non ipse in te remaneat, sed te ad charitatem quasi ad magistrum perducat.

Mat. 10.

Mat. 25.

Item in eadem feria alius sermo de Epistola dei, Quem diligit dominus castigat, &c. qui habetur in lib. 83. quæstionum quæst. 82.

Item in eadem feria Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Omne peccatum & blasphemia remittetur hominibus, &c. quæ habetur inter sermones de verbis domini, XI.

Dominica in quinquagesima, De fide, spe, & charitate, Sermo I.

QVicunque enim Christianum nomen tenet, & quicunque sacramentis diuinis est imbutus fratres charissimi, necesse vt religionis Christianæ rationem sciat, & fidei veritatem agnoscat, eius quoque fidei, quæ vt Apostolus ait, per dilectionem operatur, quæ in præsenti confortat ac roborat credentes, & in futuro perducit ad Dei contemplationem. Nam tria quædã proposuit animæ nostræ necessaria beatus & egregius gentium doctor, dicens, Nunc autẽ manẽt fides, spes, charitas, tria hæc, maior autẽ horum est charitas. Primum ergo fides catholica Christiano necessaria est, quia in ipsa distinguuntur filij Dei à filiis diaboli, filij lucis à filiis tenebrarum: per ipsam renascimur in baptismate, & salutẽ æternã impetramus, sicut scriptum est, Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit.

Sermo LIII.

Gala. 5.

1. Cor. 13.

Fides Christiana necessaria & quare?

Mar. 16.

Hæc

Hæc porta est vitæ, hæc ianua regni. Per ipsam discitur veritatis scientia, & percipitur cognitio diuinitatis, per ipsam gratiam Dei inuenimus. Aliter autem Deo placere nō possumus, quia sine fide impossibile est placere Deo. Verè enim beatus est qui & rectè credendo bene viuit, & bene viuendo fidē rectam custodit. Igitur sicut otiosa est fides sine operibus bonis, ita nihil proficiunt opera bona sine fide recta. Vnde beatus Iacobus Apostolus dixit, Quid proderit fratres mei si fidē se dicat quis habere, opera autē non habeat? Nunquid poterit saluare eum? Fides sine operibus otiosa est. Sicut enim corpus sine spiritu emortuum est, ita & fides sine operibus mortua est. Fidem ante omnia fratres mei rectam & immaculatam habere contendite, & secundum Apostolicæ institutionis normā, symbolum à sanctis patribus constitutum memoriter tenete, & religiosè viuentes obseruare studete: Hæreticorum dogmata pestifera fugite, maleficorum & incantatorum venena mortifera horrescite, diuinorum & sortilegorum nefandas traditiones quæ cum dæmonibus societatem habent penitus respuite, vt nihil aliud quàm quod catholica fides laudat, amat, prædicat, in mente siue in professione, seu moribus teneatis. Post hāc ergo fidem, spem firmam habere discite, quæ animum nostrum ad inuisibilia trahit, & intentionem nostram in cælestia & æterna inserit, & quodammodo nexibus insolubilibus ligat, quæ non decipit, sed fideliter obsequentes ad æternam beatitudinem perducit. Nemo igitur quamuis ingenti peccatorū pondere prematur, de bonitate diuinæ pietatis desperare debet, sed spe certæ misericordiæ illius indulgentiā sibi quotidianis deprecari lacrymis, quam rectè sperare possunt si ab actione praui operis cessabunt. Ideo non propter spem veniæ, perseueranter peccare debemus, neque quia Deus iustè peccata punit, veniam desperare debemus: vt neque cum fiducia peccemus, neque rursus peccata desperemus, sed vtroque periculo euitato, & à malo declinemus, & de pietate Dei veniam speremus. Similiter & in omnium tribulationum angustia, spe ad solatia supernæ pietatis currendū est: quia in illo solo omnis spes & salus sine dubio consistit, dicente Propheta, In Deo salutare meum & gloria mea, Deus auxilij mei, & spes mea in Deo est. Cùm enim fidem rectam & spem firmā vobis fratres persuademus habere, hoc maximè hortamur vt charitatem in vobis habere & opere ostēdere per omnia satagatis. Per ipsam enim

Hebr. 11. *Iacobi 2.* *Spes est habenda.* *Psal. 61.* *Charitas operibus ostendenda est.*

& cum

& cum ipsa beatitudinem verã habituros vos esse sciatis, quia sine hac nemo videbit Deũ. Hæc autẽ ideo maior fide & spe ab Apostolo esse narratur, quia cæteris recedẽtibus ipsa sola permanebit. Fidei enim succedit spes, & spei beatitudo, charitati autem nõ transmutatio, sed sola restat perfectio. Hæc omnium arx est virtutũ, hæc promissio regni, hæc præmiũ summum est sanctorum in cælo, quia in perenni gaudio nihil gratius, nihil dulcius habent sancti perfecto amore Dei. Quẽ quia præsentẽ vident, suauius diligũt, & dulcius fruũtur ipso bono. Oportet vos scire fratres, quia in omnibus præceptis Dei charitas obtinet principatum, sine cuius perfectione nihil Deo placere posse, Paulus Apostolus testatur, quia nec martyriũ, nec seculi cõtemptũ, nec eleemosynarũ largitionẽ sine charitatis officio quicquam proficere posse ostẽdit. Vnde & ipse dominus à quodam Scriba interrogatus, quod esset mandatũ maximum respondit, Diliges dominũ Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota mente tua. Addidit quoq; Secundum simile est huic, Diliges proximũ tuũ sicut teipsum. In his duobus mandatis tota lex pendet & Prophetæ. Quod verò ait, Ex toto corde, & tota anima, & tota mente: id est, toto intellectu, tota voluntate, & ex omni memoria Deum esse diligendũ. Dei verò dilectio in obseruatione mandatorum eius tota consistit, sicut alibi ait, Si quis diligit me, sermones meos seruat. Vnde & ipsa veritas alibi ait, In hoc cognoscent omnes, quia mei estis discipuli, si dilectionem habueritis ad inuicem. Itẽ Apostolus, Plenitudo legis est dilectio. Item Ioannes Euangelista, Hoc, inquit, mandatũ habemus à Deo, vt qui diligit Deũ, diligat & proximum. Si fortè quilibet quærat, quis sit proximus, sciat omnem Christianum rectè proximum dici, quia omnes in baptismo filij Dei sanctificamur vt fratres simus spiritaliter in charitate perfecta. Nobilior est generatio spiritalis quã carnalis, de qua in Euãgelio ipsa veritas ait, Nisi quis renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei. Qui autẽ taliter intelligẽs ꝓximũ diligit, sine dubio charitatẽ verã in semetipso tenebit. Hæc igitur fratres diligẽter considerate, vt cum fide & dilectione vestram operemini semper salutem, habentes spem firmã, quia quicquid boni in præsenti agitis, in futuro ab illo inæstimabiliter remunerabimini, qui autor & protector est nostræ salutis, Iesus Christus dominus noster, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat.

1. Cor. 13.

Charitas quare maior spe & fide.

1. Cor. 13.

Mat. 22.

Deus quomodo sit diligẽdus.

Ioan. 14.

Ioan. 13.

Roma. 13.

1. Ioan. 4.

Proximus quis.

Ioan. 3.

In

In eadem Dominica de vacca, ariete vel capra trium annorum, turture quoque & columba. *Sermo II.*

Sermo LIIII. Gen.15.

AVdiuimus fratres charissimi scripturam dicentem, Locutus est dominus ad Abraham dicens, Sume mihi vaccam triennem, & capram trimam, & arietem annorum trium, turturem quoq; & columbam. Qui tollens vniuersa hæc, diuisit ea per medium, & vtrasque partes contra se altrinsecus posuit, aues autem non diuisit. Descenderúntque volucres super cadauera, & abigebat eas Abraham. Cúmque sol occumberet, sopor irruit super Abraham, & horror magnus & tenebrosus inuasit eum. Cùm ergo occubuisset sol, facta est caligo tenebrosa, & apparuit clibanus fumans, & lampas ignis transiens inter diuisiones illas. Quid ergo significent ista fratres, breuiter, quantum dominus dederit, charitatis auribus vestræ cupimus intimare. Beatus Abraham, pater multarum gentiũ à domino dictus est. Omnes enim gentes quæ in Christum credũt & crediture sunt, filij sunt Abrahæ, imitando fidem, non nascendo per carnem. Nam sicut Iudæi per infidelitatem degeneres facti ex filiis Abrahæ filij diaboli, & progenies viperarum sunt in Euangelio appellati: ita econtrariò omnes gentes Christum fideliter credunt, Abrahæ filij effici meruerunt. Vacca ergo triennis, & aries annorum trium, & capra triennis, & turtur vel columba, figuram omnium gentium prætulerũt. Dicta sunt autem trium annorum, quia omnes gentes in trinitatis erant mysterium crediture. Et quia tota Ecclesia catholica non solùm habet spiritales, sed habet etiam & carnales, quamuis nonnulli in trinitatem se credere dicant, carnales tamen sunt, quia crimina & peccata vitare dissimulant. Quia ergo cum carnalibus sunt etiam spiritales, ideo turtur & columba sunt additæ. In turture & columba, spiritales possunt significari, vt in illis tribus animalibus carnales intelligi. Ergo diligenter attendite, quia illa tria animalia diuisisse in duas partes dicitur Abraham, & contra se inuicem posuisse. Aues, scriptura, inquit, non diuisit. Quare hoc fratres? Quia in Ecclesia catholica carnales diuidũtur, spiritales omnino non diuiduntur: & sicut dicit scriptura, contra se inuicem præparantur. Quare carnales & diuisi & contra se positi sunt? Quia omnes luxuriosi & amatores mũdi, contra se inuicẽ diuisiones & scandala habere nõ desinũt. Isti ergo diuiduntur, quia sibi inuicẽ aduersantur: aues autẽ, id est, spiritales non

Gen.17. Ioan.8. Matt.13. Gen.15.

non diuiduntur. Quare spiritales non diuiduntur? Quia est illis cor vnũ, & anima vna in Deum. Est in illis vnũ velle ac nolle: illis enim quas suprà diximus auibus, similes sunt, turturi scilicet vel columbæ. In turture castitas, in columba simplicitas designatur. Omnes enim in Ecclesia catholica Deũ timentes, & casti simplicésq; esse significantur, & cum Psalmista dicere possunt, Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo & requiescam? Et iterum, Turtur inuenit sibi nidũ vbi reponat pullos suos. Et quando carnales qui diuidi possunt, grauibus vitiorum compedibus premuntur in mundo, spiritales diuersarum virtutum pennis eleuantur in altum, & duabus velut alis, duobus scilicet præceptis, diligẽdo Deum & proximum, eriguntur in cælum, & cum Apostolo dicere possunt, Nostra autẽ conuersatio in cælis est. Et quoties sacerdos dixerit, Sursum corda, securi & fideliter dicunt se habere ad Deum, quod valde pauci & rari in Ecclesia fiducialiter & cum veritate dicere possunt. Ideo ergo aues Abraham nõ diuisit, quia spiritales, quibus, sicut dixi, est cor vnum & anima vna, diuidi & à Dei vel à proximi amore separari non possunt, sed cum Apostolo clamant, Quis nos separabit à charitate Christi? Tribulatio, an angustia, an persecutio? Et cætera quæ sequuntur, vsq; ad id quod dictum est. Neque creatura alia poterit nos separare à charitate Dei, quæ est in Christo Iesu domino nostro. Spiritales ergo, nec tormentis separantur à Christo, carnales verò interdum etiam otiosis fabulis separantur. Illos non separat nec crudelis gladius, istos verò separat carnalis affectus. Spiritales nec dura frangunt, carnales etiam blanda corrumpunt. Diuisit ergo Abraham illa animalia in duas partes, aues autem non diuisit. Cùm autem occubuisset sol, sopor, inquit, irruit super Abrahã, & horror magnus & tenebrosus nimis, & apparuit clibanus ardens & fumans, & lampas ignis transiens inter diuisiones illas. Videte fratres quid ignis iste inter diuisiones illas transiens dicitur, Turturem quoque & columbam tetigisse non legitur. Vespera illa, finem mundi significauit: animalia illa, sicut iam diximus, typum omnium gentium in Christo credentium prætulerunt. Quæ tamen gentes, sicut iam dictum est, quia in se non solum carnales, sed etiam spiritales, id est, non solum bonos, sed etiã malos habent, ideo animalia illa diuisa sunt, & ignis transiuit per ea secundum illud quod dicit Apostolus, Dies enim domini declarabit, quia in igne

Act. 4. *Psal. 54.* *Psal. 83.* *Mat. 22.* *Philip. 3.* *Gen. 15.* *Act. 4.* *Rom. 8.* *Gen. 15.* *1. Cor. 3.*

igne reuelabitur. Clibanus ille ardens & fumans, & lampas ignis, diem iudicij figurauit. Et ideo super beatum Abraham timor & horror tenebrosus incubuit. Vnde intelligimus quòd si in die iudicij iustus vix saluabitur, peccator & impius vbi parebunt? Clibanus ergo ardens & fumans significauit dię iudicij, Diem inquam iudicij in quo erit fletus & stridor dentiū, in quo erit vlulatus & lamentatio & tarda pœnitentia, quãdo mouebuntur fundamenta montiū, & ardebit terra vsq; ad inferos deorsum, quando sicut dicit beatus Petrus, Cæli ardẽtes soluentur, elemẽta ignis ardore tabescent, quando sicut dominus ipse in Euãgelio dicit, etiã virtutes cęlorū cõmouebuntur, quãdo sol obscurabitur, quãdo & luna nõ dabit lumen suū, & stellæ cadent de cælo: Vbi se tunc impij videbunt? vbi adulteri, vbi ebriosi, vbi maledici se recognoscent? Vbi amatores luxuriæ, vbi raptores, vbi superbi & inuidi apparebūt? Quid infelices pro sua defensione dicturi sunt, quos toties admonitos, & tamen imparatos dies ille repererit? Cùm ad illam archangeli tubam omni buccina clariorem totus simul cœperit mugire mundus, cùm sicut dicit Propheta, venerit dominus ponere orbem terræ desertum, & peccatores perdere ex eo: quando, sicut dicit scriptura, peccatores & impij mittentur in stagnum ignis, & fumus tormentorum illorum ascendet in secula seculorum, Qui tunc tremor, quæ caligo, quæ tenebræ criminosos quosq; negligentes ac tepidos occupabunt? Ne ergo & nos in istum veniamus cruciatum animæ, expergiscamur dum corrigendi tempus est, & voluntatem domini nostri tanquam boni serui & vtiles requiramus, vt cùm dies ille iudicij quem clibanus ille ardens & fumans significauit, tremendus & nimium etiam bonis expauescendus aduenerit, non cum mortalibus quos illa animalia figurabant, qui per diuersas voluptatū contentiones diuidi possunt, flammis vltricibus cruciemur in inferno, sed simplicitatem columbæ & castitatem turturis præferentes, spiritalibus virtutum pennis eleuemur in cælū, secundū illud quod ait Apostolus, Simul, inquit, rapiemur in nubibus obuiã Chisto in aëra, & sic semper cū domino erimus, præstante domino nostro Iesu Christo, cui est honor & gloria cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

1. Petr. 4. / Matt. 24 / 2. Petr. 3. / Matt. 24 / 1. Thess. 4 / Apoc. 14 / 1. Thess. 4.

Item in eadem Dominica Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum. Et ecce duo cæci sedentes, &c. quæ habetur inter sermones de verbis Domini. XVIII.

Feriæ

Feria quarta in capite Ieiunij. *Sermo I.*

Ecce fratres charissimi, Deo propitio, tempus quadragesimæ venit, & ideo rogo dilectissimi, vt dies istos corporibus salubres & animæ medicinales ita cũ Dei adiutorio sanctè ac spiritaliter celebremus, vt obseruatio sanctæ quadragesimæ non nobis iudicium pariat, sed profectũ. Si enim negligenter agimus, si nos minus occupationibus implicamus, si castitatem seruare nolumus, si ieiuniis & vigiliis & orationibus non insistimus, si scripturas diuinas aut ipsi non legimus, aut legentes alios non libenter audimus, ipsa nobis medicamenta conuertuntur in vulnera, & inde habebimus iudicium, vnde potuimus habere remediũ. Et ideo rogo vos fratres charissimi ad vigilias maturius surgite, ad tertiã, ad sextam, ad nonã, ante omnia cõuenite. Nullus se à sancto opere subtrahat, nisi quem infirmitas, aut publica vtilitas, aut fortè certa & grãdis necessitas tenuerit occupatum. Nec solũ vobis sufficiat quod in Ecclesia diuinas lectiones auditis, sed etiam in domibus vestris aut ipsi legite, aut alios legentes requirite, & libenter audite. Recolite fratres sententiã domini nostri qua dicit, Si totum mundum lucretur homo, animæ autẽ suæ detrimentum patiatur, quam dabit cõmutationem pro anima sua? Et illud antè omnia memoriter retinete, & iugiter expauescite quod scriptũ est, Impedimenta mundi, fecerũt eos miseros. Sic ergo te occupabis in domo tua, vt nõ negligas animam tuam. Ad extremum si amplius nõ, vel tantum labora pro anima tua, quantum pro carne tua laborare te cõsideras. Et ideo fratres charissimi nolite diligere mundũ, neque ea quæ in eo sunt, quia mundus transit & concupiscentia eius. Quid autem permanet in homine, nisi quod quisque aut legendo, aut orando, aut bona opera faciẽdo pro animæ salute in thesauro cõscientiæ suæ recondiderit? Infelix enim voluptas, infelicior cupiditas atque luxuria, per transitoriã dulcedinem præparant sempiternam amaritudinem. Abstinentia verò, vigiliæ, orationes atque ieiunium, per breuissimas angustias perducunt ad paradisi delicias, quia nõ mentitur veritas, quæ in Euangelio dicit, Arcta & angusta via est quæ ducit ad vitã: & pauci sunt qui inueniunt eam. Nec per latam viam diu gaudetur, nec per angustã & asperam longo tempore laboratur, quia & isti post breuem tristitiã accipiunt vitam æternã, & illi post paruũ gaudiũ patiuntur sine fine sup-

Ser. 1 v. | Matt. 16 | 1. Ioan. 2.

plicium. Et ideo fratres charissimi in istis quadraginta diebus, quasi totius anni cibaria animæ nostræ ieiunando, legendo, vel orãdo prouidere debemus. Nam licet per totũ annum Deo propitio lectiones diuinas frequẽter & fideliter audiatis, in istis tamẽ diebus de pelago & fluctibus mundi huius quasi ad portum quadragesimæ cõfugientes, debemus requiescere, & lectiones diuinas in exceptorio cordis nostri cũ silentio & pace suscipere: vt Deo propitio pro amore vitæ æternæ vacantes, quicquid in nauicula animæ nostræ per totum annũ multis tẽpestatibus, id est, peccatorũ fluctibus, aut fractũ, aut dissolutũ aliquid aut corruptũ, aut perditũ est, omni solicitudine in istis diebus reparare studeamus atq; componere. Et quia nos necesse est, dũ adhuc in isto corpusculo sumus, procellas & turbines seculi istius sustinere, quotiescũq; nos aut per tẽpestates durissimas auertere, aut per voluptates mollissimas decipere voluerit inimicus, semper nos, adiuuante Deo, contra se inueniat præparatos. Vnde iterũ rogo, vt occupationes seculi huius in istis diebus sanctæ quadragesimæ, si non potestis abscindere, studeatis vel ex parte aliqua temperare: vt præciso dãno & gloriosissimo fructu hoc seculũ fugiẽtes, subtrahatis aliquas horas occupationi terrenæ, in quibus Deo vacare possitis. Nam iste mũdus aut ridet nos, aut ridetur à nobis: aut acquiescimus & despicimur, aut contẽnimus vt æterna præmia cõsequamur. Ac sic aut contẽnis & despicis mundũ, aut acquiescis & premeris vel calcaris à mundo. Sed melius est vt calces mundũ, & calcato eo gradũ tibi facias per quẽ in sublime cõscendas. Hæc enim fratres charissimi quæ pro salute cõmuni de vestra obediẽtia præsumẽtes suggerimus: si secundũ vestrã consuetudinẽ & libenter auditis & fideliter implere cõtenditis, & Pascha cum gaudio celebrabitis, & ad vitã æternam feliciter venietis. Quod ipse præstare dignetur, Qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Eodem die, Sermo II.

Ser. LVI. Psal. 94. Ioelis. 2. Dies quadragesimæ.

DOminus & saluator noster qualiter ad eũ post multas negligẽtias venire debeamus fratres charissimi, per Prophetã nos hortatur & admonet dicens, Venite adoremus & procidamus ante dominũ, & ploremus corã domino qui fecit nos. Et iterũ, Conuertimini ad me in toto corde vestro, in ieiunio & fletu & plãctu. Dies enim sanctæ quadragesimæ fratres charissimi si diligẽter attendimus,

vitam

vitam seculi præsentis significant, sicut & dies Paschæ æternã beatitudinem præfigurãt. Et quomodo in quadragesima quasi tristitiã habemus, vt in Pascha ordine legitimo gaudeamus: sic, & in hoc seculo quamdiu viuimus pœnitentiam agere debemus, vt in futuro posſimus peccatorum indulgentiã accipere, & ad æterna gaudia peruenire. Sed ita debet vnusquisque pro suis criminibus suspirare, lacrymas fundere, eleemosynas dare, vt Deo auxiliante quãdiu viuit semper crimina ipsa conetur effugere. Sicut enim sine minutis peccatis nullus vnquã aut fuit aut esse poterit, ita sine capitalibus criminibus donãte & auxiliante Deo omnimodis esse possumus & debemus. Et vt hæc obtinere posſimus, si nos alio tempore impedimenta mundi detinẽt obligatos, vel in diebus sanctæ quadragesimæ, in domini lege sicut scriptum est, die noctúque meditemur: & ita cor nostrũ diuinæ legis dulcedine repleamus, vt in nobis nullum locum virtutibus vacuum, quem obtinere posſint vitia relinquamus. Sicut enim tempore mesſium vel vindemiarum, vnde caro nostra posſit sustentari colligitur: ita in diebus quadragesimæ quasi in spiritali vindemiarum vel mesſium tempore, vnde anima nostra in æternum posſit viuere, cõgregetur: quia sicut negligens quisq; si opportuno tempore nihil collegerit, per totum anni spatium fame torquebitur: ita qui hoc tempore spiritale triticum & cæleste mustum ieiunando, legendo, orando in horreis animæ suæ prouidere & cõgregare neglexerit, in æternũ durisſimã sitim & crudelem inopiam sustinebit. Certisſimè scitote fratres charisſimi, quia qualis est caro quæ post multos dies percipit cibum, talis est anima quæ asſiduè non pascitur verbo Dei. Et quomodo caro per famem & inopiã tenuis & sicca velut quoddã simulacrum efficitur: ita & anima si verbi Dei cibo nõ pascitur, arida & inutilis & ad nullũ opus bonũ congrua inuenitur. Cõsiderate fratres, & si horrea & cellaria nostra annis singulis replemus, vnde vno anno cibũ habeat caro nostra, putas quantũ debemus recondere, vnde in æternũ sustentetur anima nostra? Et ideo fratres, vel istis paucis diebus recedant impedimenta mundi, qui secundũ quod scriptũ est, multos negligentes miseros faciunt. Recedat carnalis lætitia, recedant venenis plena mundi huius blandimenta. Carnis gaudiũ minuatur, vt animæ lucra spiritalia pręparentur, propter illud quod scriptũ est, Væ vobis qui ridẹtis nũc, quia lugebitis & flebitis. Et illud, Beati qui lugẽt,

Dies Paschæ.

Psal. 1.

Lucæ 6.

Matt. 5.

quoniam ipsi consolabuntur. Tempus quod nobis furiosus tabulæ ludus solebat auferre, lectio diuina incipiat occupare. Ociosis fabulis, & mordacibus iocis & detractionibus venenatis, colloquia de scripturis sancta succedant. Horarũ spaciis in quibus solebamus sine vllo lucro animæ detineri, visitētur infirmi, requirantur in carcere constituti, peregrini suscipiantur, & discordes ad concordiã reuocentur. Hæc si facimus fratres, inde nobis parare possumus medicamēta, vnde nobis vulnera feceramus. Antè omnia in diebus ieiuniorũ quod solebamus prandere, pauperibus erogemus, ne fortè aliquis sibi sumptuosas cœnas, & exquisitis saporibus epulas studeat præparare, & corpori suo magis commutasse quàm subtraxisse ciborum abundantiã videatur. Nihil prodest tota die longum duxisse ieiunium, si postea ciborũ suauitate vel nimietate anima obruatur. Illico mens repleta torpescit, & irrigata corporis nostri terra, spinas libidinũ germinabit. Sit ergo temperatus cibus, & nunquã nimiũ venter repletus: & plus semper de cibo cordis quàm de cibo corporis cogitemus, quia intus in homine interiore facti sumus ad imaginem Dei, in carne autem de limo terræ sumus formati. Et videte fratres si iustum est vt caro nostra de terra facta interdum bis in die capiat cibum, & anima in qua imago Dei est vix post plures dies accipiat verbum, cũ tamen expediat nobis, vt amplius Dei imaginē in nobis quàm nostram carnem honorare debeamus. Qui enim de sola carne cogitant, bestiis & pecoribus similes sunt, & qui ita agunt, iam in se Dei imaginem cõtriuerunt. Caro ergo velut ancilla gubernetur, & anima tanquã domina legitima reficiatur. Nam si aliter factum fuerit, si non agnoscimus nos ad imaginē Dei factos, & plus, de carne quàm de anima cogitamus, timeo ne nos spiritus sanctus per Prophetam arguat dicens, Et homo cũ in honore esset nõ intellexit, comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. Lectiones diuinas & in Ecclesia sicut cõsuestis audite, & in domibus vestris relegite. Si aliquis ita fuerit occupatus, vt ante refectionē scripturæ diuinæ non possit insistere, nõ eum pigeat in cõuiuiolo suo aliquid de diuinis scripturis relegere: vt quomodo caro pascitur cibo, sic reficiatur anima Dei verbo, vt totus homo, id est, & exterior & interior, de sancto & salubri conuiuio satiatus exurgat. Nam si sola caro reficitur, & anima Dei verbo nõ pascitur, ancilla satiatur & domina fame torquetur. Et hoc

Psal. 48.

quàm

quàm sit iniustum, sanctitas vestra nõ potest ignorare. Et ideo sicut iam dixi, lectiones diuinas illo desiderio legere & audire debetis, vt de ipsis in domibus vestris, & alibi vbicũque fueritis etiã loqui & alios docere possitis: vt verbũ Dei velut mũda animalia cogitatione assidua ruminantes vtilem succũ, id est, spiritalem sensum & vobis sumere, & aliis Deo auxiliante propinare possitis: vt in vobis impleatur illud quod scriptũ est, Et calix tuus inebrians quàm præclarus est. Implentes illud quod beatus Apostolus hortatur & admonet dicens, Siue manducatis & bibitis, siue aliud quid facitis, omnia ad Dei gloriã facite. Si infirmitas non prohibet, quotidie ieiunate, ad vigilias alacri & feruenti deuotione consurgite, propter illud quod scriptũ est, De nocte vigilat spiritus meus ad te Deus. Et iterum, Ad te orabo domine mane, & exaudies vocem meã. Et iterũ, Media nocte surgebã ad cõfitendum nomini tuo domine. Ad quam rem etiã dominus & saluator noster in Euãgelio hortatur & admonet dicens, Vigilate & orate, ne intretis in tentationẽ, quod ipse præstare dignetur, cui est honor & imperium cum patre & spiritu sancto in secula seculorũ, Amen.

Psal. 22. *1. Cor. 10.* *Psal. 5. & 118.* *Matt. 26*

Item de ieiunio alius sermo factus ad fratres in eremo, qui habetur inter sermones ab eosdem, XXIII. & XXIIII. & XXV.

Item eodem die Homilia de eo quod scriptũ est in Euangelio secundum Matthæũ, Cum ieiunatis, nolite &c. quæ habetur in libro secundo de sermone domini in monte, Capite XIII.

Feria quinta post dominicam in Quinquagesima de pœnitentia. Sermo I.

Saepe aduertimus dilectissimi fratres nonnullos ex vobis communionem ecclesiasticam declinare, & hoc intelligo fieri ex conscientia grauiũ atque ingentium peccatorũ. Vnde admoneo vos dilectissimi, quod prauũ est hoc insalubri consilio duplicatur: quia homines ista faciẽtes, & delictorũ sarcinam cumulant, & munus æternæ salutis amittunt: hoc est enim reatum congregare, & remediũ deuitare. Ergo vos dilectissimi fratres hortor atque commoneo, vt si quis ex vobis conscius criminum suorũ indignum se cõmunione ecclesiastica putat, dignũ se esse faciat. Dicitis quomodo aliquis dignum se facere possit? Quomodo nisi vt errores pristinos relinquat & pœnitentiã petat, vt qui criminũ suorũ sorde pollutus est, exhomologesis satisfactione

Ser. LVII

mundetur. Nec illud seruet vt in extremo vitæ suæ tẽpore tũc pœnitentiã petat, quãdo iam agere nõ possit. Inutilis est enim dilectissimi ista persuasio. Parum est peccatorẽ pœnitere, nisi pœnitentiã peregerit. Ad emẽdanda enim crimina vox pœnitentis sola non sufficit: nam in satisfactione ingentium peccatorum non verba tantum, sed opera quæruntur. Datur quidem etiam in extremis pœnitẽtia, quia non potest denegari: sed autores tamen esse non possumus, quòd qui sic petierit, mereatur absolui. Quo modo enim agit pœnitentiam lapsus? Quo modo agit pœnitentiam in extremis vitæ finibus cõstitutus? Quo modo pœnitentiam agere possit, qui nulla iam pro se opera satisfactionis operari potest? Et ideo pœnitentia quæ ab infirmo petitur, infirma est. Pœnitentia quæ à moriẽte tantum petitur, timeo ne ipsa moriatur. Et ideo dilectissimi quicunq; inuenire vult misericordiam Dei, sanus agat pœnitentiam in hoc seculo, vt sanus esse valeat in futuro.

Eodem die de pœnitentia, Sermo II.

Sermo LVIII.

ROgo vos fratres charissimi, vt si forte aliquis ex vobis, vt se habet humana fragilitas, calliditate diaboli superatus, & capitalibus criminibus inuolutus, secundum quod Apostolus ait, templũ Dei in se violando destruxerit, de Dei misericordia non desperet, sed cito de malo iniquitatis suæ consurgat, ne consuetudine peccãdi in ipsis se ruinis suis sepeliat. Non enim qui peccauerit, sed qui in peccatis perseuerauerit, odibilis & abominabilis Deo erit. Nã vt de indulgentia diuina nemo diffidat, dominus per Prophetam velut pater piissimus cõsolatur dicens, Nolo mortem peccatoris, sed vt cõuertatur & viuat. Et illud, Impietas impij non nocebit ei, in quacunq; die conuersus fuerit ab impietate sua. Sed ista tam magna misericordia tũc nobis prodest, si non tardamus cõuerti ad dominũ, nec crimina criminibus superaddimus. Deniq; etiam in ipsis vulneribus vel fracturis corporum, infirmitates cognoscere possumus animarũ. Si enim alicui pes frangatur aut manus, cum labore solet ad pristinũ officium reuocari. Si vero secundo & tertio, & adhuc frequentius in eodem loco membra ipsa frangãtur, potest intelligere charitas vestras cùm quantis doloribus vulnera ipsa curãda sunt, & tamẽ post longas & multas tribulationes vix erit antequam ad pristinum statũ membra ipsa valeant reuocari. Similis ratio in animarum fracturis seu vulneribus esse credenda est. Si

1. Cor. 3. *Ezech. 33 & 18.*

semel

semel aliquis vel secundo peccauerit, & sine aliqua dissimulatione ad pœnitentię medicamenta confugerit, pristinā incolumitatem sine aliqua mora, & forsitan sine aliqua fœditate recipiet. Si vero peccatis peccata cœperint addi, & animarū vulnera magis tegendo vel defendendo putrescere, quàm confitēdo & pœnitendo curari: timendum est ne in illo impleatur illud quod Apostolus dixit, An ignoras quia benignitas Dei ad pœnitentiam te adducit? Tu autem secundū duritiā cordis tui & cor impœnitēs thesaurizas tibi iram in die iræ & reuelationis iusti iudicij Dei. Sed forte cogitat aliquis tam grauia se admisisse peccata, vt iam Dei misericordiam promereri non possit. Absit hoc à sensibus omniū peccatorū. O homo quicunq; illam peccatorum multitudinem attendis, cur & omnipotentiā cælestis medici non attendis? Cùm enim Deus velit misereri quia bonus est, & possit quia omnipotens est, ipse contra se diuinæ pietatis ianuam claudit, qui Deum sibi misereri, aut nō velle, aut non posse credit: eúnq; aut bonū aut omnipotentē esse diffidit. Nemo ergo nec post cētum peccata, nec post mille crimina de misericordia diuina desperet. Sic tamen non desperet vt sine vlla mora Deum sibi repropitiari festinet, ne forte, si consuetudinē peccandi fecerit, etiam si velit de diaboli laqueis liberari, non possit. Dauid enim qui & rex & propheta diuino munere fieri meruit, post tantā gratiā ita præuentus est, vt non solùm adulteriū committeret, sed etiam homicidiū perpetraret: nec tamē se ad hoc reseruauit vt in senectute sua ad pœnitentiæ medicamenta confugeret, sed statim cilicio prostratus, conspersus cinere cum ingenti rugitu & gemitu pœnitētiam agens, impleuit illud quod ipse in Psalmis dixerat, Lauabo per singulas noctes lectū meum, lacrymis meis stratū meum rigabo. Et iterum, Cinerē sicut panē manducabā, & potum meum cum fletu miscebam. Et quia pœnitentiā agere mortifera securitate nō distulit, cito in se Dei miserationem ita reuocauit, vt non solùm regnum nō amitteret, sed etiam sancti spiritus donum recipere mereretur. Sed forte est aliquis qui dicat, Ego in militia positus sum, vxorem habeo, & ideo pœnitētiam agere quo modo possum? Quasi nos quando pœnitētiam suademus hoc dicamus, vt vnusquisque magis sibi capillos studeat auferre, & non peccata dimittere, & vestimenta potius euellat quàm mores. Qui hac dissimulatione decipere se magis quàm excusare conatur, attendat quia regem Dauid nec honor regni,

Rom. 2.

2. Reg. 11. & 12.

Psal. 6.

Psal. 101.

2. Reg. 12

nec dignitas vestimenti ad pœnitentiam agendam potuit impedire. Achab quoq; rex sacrilegus, de quo scriptura dicit, quod non fuerit alius talis qui venũdatus sit vt faceret malum contrà dominum, posteaquã deprauatus ab vxore Iezabel abominabilis Deo factus est, interfecto & lapidato Naboth Iezrahelita, cùm vineam eius vellet inuadere, castigatus à sancto Helia, scissis vestibus cilicio indutus est, & inclinato capite pœnitentiam egit. Pro qua re statim sermo Dei ad Heliã factus est dicẽs, Nónne vidisti humiliatum Achab coram me? Quia, inquit, humiliatus est mei causa, non inducã in diebus eius malum. Considerate fratres, quia & ipse quanlibet sacrilegus, non reseruauit, vt post longa tempora pœnitentiam ageret, sed statim sacrificiũ contriti & humiliati cordis Deo offerre non distulit. Qui vtiq; si postea in illa humilitate quam cœperat perdurasset, nũquam ab illo Dei misericordia discessisset. Manasses quoq; rex, sicut in scripturis legimus, tam sacrilegus & impiissimus fuit, sicut de illo scriptũ est, vt totam Hierusalẽ omni iniquitate repleuerit: & tamen post hæc in captiuitatem ductus est in carcerem missus, cum grandi humilitate pœnitentiam agens, ita gratiam Dei obtinuit vt mereretur inter Dei amicos postmodũ numerari. Meretrix quoq; illa quę pedes domini lacrymis lauit, & capillis suis extersit, vbi cælestẽ medicum venisse cognouit, vltro se ingressit in domum vbi rogata non fuerat: & quæ prius frontosa erat ad perditionem, postea frontosior facta est ad salutem, & ideo audire meruit quòd ei omnia fuerint peccata dimissa, Nec ipsa se ad hoc reseruauit vt in fine vitæ suæ pœnitentiã ageret, sed dum adhuc peccare poterat, sic Deo inspirante voluit peccata deserere, vt illam de adulteriis suis non necessitas subtraheret sed volũtas. Multos adhuc in scripturis diuinis poteramus inuenire, qui post infinita crimina pœnitentiã agẽtes, in se Dei misericordiam prouocauerint, & non solùm non ad peiorem, sed etiam ad meliorem statum redierint. Sed quia longum est ire per singulos, isti quatuor quos nominauimus satis abundéq; sufficiũt, vt agnoscamus quòd dominus noster qui & Dauid post tam graue peccatum indulsit, & Achab sacrilego regi pepercit, & Manassen post innumerabilia peccata pœnitentiam agentem inter amicos suos reputauit, & meretrici quæ lacrymis pedes rigauerat & capillis suis terserat, totum indulsit: qui ergo istis tantis ac talibus peccatoribus veniã dedit, paratus est & nobis, si in veritate

3.Reg.21. 4.Reg.21. 2.Par.36 Luca 7.

ritate conuertimur, non solùm peccata dimittere, sed etiã ęternam beatitudinem dare. Hæc ergo cogitantes fratres charissimi, quantum possumus cum Dei adiutorio laboremus, ne nobis aliqua crimina vel capitalia peccata surrepant. Si vero in hoc malo fuerit aliquis diabolica calliditate prostratus, priusquam crimina ipsa per consuetudinẽ conualescant, remedium sibi in die necessitatis acquirat, & cum ingẽti rugitu & gemitu Deum sibi reconciliari contendat. Nec erubescat pœnitentiam agere, qui non erubuit pœnitẽda committere: sed cito in se bonis operibus contendat Dei imaginem reparare, vt inter filios mereatur agnosci à patre: ne ab illa æterna beatitudine exclusus, & à conuiuio nuptiali proiectus, ligatis manibus & pedibus proiiciatur in tenebras exteriores, vbi est fletus & stridor dentium: sed magis medicamentis pœnitentiæ humilitatis vel compũctionis ad sanitatem pristinam reuocatus, & bonorum operum margaritis ornatus audire mereatur, Euge serue bone & fidelis, intra in gaudium domini tui, Amen.

Mat. 22.

Matt. 25

Item in eadem feria Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Cum oratis non eritis sicut hypocritæ tristes &c. quæ habetur libro secundo de sermone domini in monte, cap. 4. & 5.

Item in eadem feria alia Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Cùm introisset Iesus Capharnaum &c. quæ habetur inter sermones de verbis domini, ser. sexto.

Feria sexta, post dominicam in quinquagesima de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Audisti quia dictum est, Diliges proximum tuum. *Sermo I.*

Ser. LIX.

GRadum esse aliquem in Pharisæorum iustitia quæ ad legem pertinet, hinc intelligitur, quòd multi homines eos etiam à quibus diliguntur oderunt, sicut luxuriosi filij parẽtes coërcitores luxuriæ suę. Ascendit ergo aliquem gradum qui proximũ diligit, quamuis adhuc oderit inimicũ: eius autem imperio qui venit legẽ implere non soluere, perficiet beneuolentiã & benignitatem cum eam vsq; ad inimici dilectionem perduxerit. Nam ille gradus quamuis nonnullus sit, tam paruus est tamen, vt cum Publicanis possit esse cõmunis. Ne quod in lege dictũ est, Oderis inimicum tuum, vox iubentis iusto est accipiẽda, sed permittẽtis infirmo. Sic autem diligẽdus est inimicus, non inquantum inimicus, sed inquátum homo est, vt ei hoc velis prouenire quod

Matt. 5.

Inimicus quo modo est diligẽdus.

Proximus quis? tibi,id est,vt ad regnum correctus reuocatúsq; perueniat. Proximus est autem omnis homo. Omnes proximi sumus conditione terrenæ natiuitatis & mortalitatis, & etiam spe cælestis hæreditatis: quia nescimus quis quid futurus sit, quoniam aut Iudæus aut hæreticus, aut Paganus: forte enim per misericordiam Dei conuertetur ad Deum, & inter sanctos primũ locum habere merebitur. Quod in lege dominus non inimicos, sed inimicum pręcipit odiri, vt qui spiritales erãt in lege solũ diabolum odio haberent, cuius odium Christus non venit soluere, sed adimplere. Ego autem dico vobis, Diligite inimicos vestros, bene facite illis qui oderũt vos. Multi præcepta Dei, sua imbecillitate non sanctorũ viribus æstimantes, putant esse impossibilia quæ præcepta sunt: & dicũt sufficere virtutibus non odisse inimicos, cæterum diligere plus præcepti quàm humana natura patiatur. Sciendum est ergo, Christũ non impossibilia præcipere, sed perfecta quæ Dauid fecit in Saül & Absalon. Stephanus quoq; martyr pro inimicis se lapidãtibus deprecatus est: & Paulus anathema esse cupit pro persecutoribus suis. Hæc autem Iesus & docuit & fecit dicens, Pater ignosce illis. In reliquis operibus bonis interdũ potest aliquis qualencunq; excusationem prætendere: in habẽda vero dilectione nullus se poterit excusare. Potest mihi aliquis dicere, nõ possum ieiunare, nunquid potest dicere, nõ possum amare? Potest dicere, propter infirmitatem corporis mei non possum à vino & carnibus abstinere: nunquid potest dicere, non possum diligere? Potest aliquis dicere, virginitatem non possum seruare: potest dicere, non posse res totas vendere & pauperibus erogare: Nunquid potest dicere, non possum diligere inimicos? Non enim ibi aut pedes laborant currendo, aut aures audiendo, aut manus operando lassantur, aut nos per ipsam excusationẽ liberare conemur. Non nobis dicitur, Ite ad Orientẽ & quærite charitatem: nauigate ad Occidẽtem, & inuenietis dilectionẽ. Intus in corde nostro est, vbi redire iubemur dicẽte Propheta, Redite pręuaricatores ad cor. Non enim in longinquis regionibus inuenitur quod à nobis petit. Et orate pro persequẽtibus & calumniãtibus vos. Quid aliud pro inimicis orãdũ est, nisi hoc quod ait Apostolus, Vt det illis Deus pœnitentiã & resipiscant à diaboli laqueis à quo capti tenentur. Sed hic merito mouet, quo modo huic præcepto domini non sit aduersum quod & in Prophetis inueniuntur multæ imprecationes aduersus inimicos,

Matt.5. *1.Reg.24* *2.Reg.18* *Act.7.* *Rom.9.* *Lucæ 23.* *Esaiæ 46* *Matt. 5.* *1.Tim. 2.*

quæ

q̃uæ maledictiones putantur, ficuti eſt illud, Fiat mẽſa eorum coram ipſis in laqueum, & cætera quæ ibi dicuntur: & Ioannes Apoſtolus ait, Qui ſcit fratrem ſuũ peccare peccatum non ad mortẽ, petat & dabitur ei vita peccanti nõ ad mortem. Eſt peccatum ad mortẽ, non pro illo dico vt roget quis. Vbi primò videndum, quia Prophetæ per imprecationẽ quid eſſet futurum cecinerunt non optãtis voto, ſed ſpiritu præuidentis, qui maximè ſolẽt figura imprecãtis futura prędicere, ſicut figura prętериti temporis ea quæ ventura erãt ſæpe cecinerũt. Deinde in Apoſtoli verbis intelligendũ eſſe quoſdam fratres pro quibus non orare nobis præcipitur, cùm dominus etiã pro perſecutoribus noſtris nos orare iubeat. Quæ ſolui quæſtio non poteſt, niſi fateamur eſſe aliqua peccata in fratribus, inimicorũ perſecutione grauiora. Fratres autẽ Chriſtianos ſignificari, multis diuinarum ſcripturarum documentis probari poteſt. Peccatum ergo fratres ad mortẽ puto eſſe, cùm poſt agnitionem Dei per gratiã domini noſtri Ieſu Chriſti quiſque oppugnat fraternitatem, & aduerſus ipſam gratiam qua recõciliatus eſt Deo inuidentiæ facibus agitatur. Peccatũ autem non ad mortem eſt, ſi quiſquam non amorem à fratre alienauerit ſed officia fraternitati debita, per infirmitatem aliquam animi non exhibuerit. Quapropter & dominus in cruce ait, Pater ignoſce illis, quia neſciunt quid faciunt. Nondum enim gratia ſpiritus ſancti participes facti, ſocietatem ſanctæ fraternitatis inierant. Et beatus Stephanus in Actibus Apoſtolorũ orat pro eis à quibus lapidatur, quia nondũ Chriſto crediderant, neque aduerſus illam communẽ gratiã dimicabant. Apoſtolus verò Paulus propterea credo non orat pro Alexandro, quia frater erat, & ad mortẽ, id eſt, fraternitatem inuidentia oppugnando, peccauerat. Pro his autem qui nõ abruperant amorem, ſed timore ſubcubuerãt, orat vt eis ignoſcatur. Sic enim dixit, Alexander ærarius multa mala mihi oſtendit, reddet illi Deus ſecundum opera illius, quẽ & tu deuita. Valde enim reſtitit ſermonibus noſtris. Deinde ſubiungit pro quibus orat ita dicẽs, In prima mea defenſione nemo mihi affuit, ſed omnes me dereliquerunt, nõ illis imputetur. Et nota quod Apoſtolus non ait reddat, ſed reddet illi Deus ſecũdum opera eius, quòd verbum prænuntiantis eſt non imprecantis: ſicut de illa hypocriſi Iudæorũ eſt dictum, cui euerſionem imminere cernebat, Percutiet te Deus paries dealbate. Quæritur autẽ quomodo huic præc

Pſal. 66. — *1. Ioan. 5.* — *Peccatum ad mortẽ.* — *Peccatum nõ ad mortem.* — *Lucæ 23.* — *Act. 7.* — *2. Tim. 4.* — *Act. 23.*

Matt. 5. præcepto quo nobis iubetur, Orate pro persequentibus & calumniantibus vos, illud non est contrarium, quod in Apocalypsi legitur, martyres orare Deũ vt vindicẽtur? Sed hoc quempiam mouere non oportet. Quis enim audeat affirmare cùm illi sancti candidati se vindicare petiuerunt, vtrum cõtra ipsos homines an contra regnũ peccati petierint? Nam ipsa est syncera & plena iustitiæ misericordiæ vindicta martyrũ, vt euertatur regnum peccati, quo regnante tanta perpessi sunt. Ad cuius euersionem nititur Apostolus dicens, Non ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore. Destruitur autẽ & euertitur peccati regnum, partim correctione hominum vt caro spiritui subiiciatur, partim deprauatione perseuerantium in peccato, vt ita ordinentur, vt iustis cum Christo regnantibus molesti esse non possint. Quis ergo conuincit sanctos, non talem suam vindictam à domino esse deprecatos? Quod autem consequenter positum est, Vt sitis filij patris vestri qui in cælis est: ex illa regula intelligendum est, qua Ioannes dicit, Dedit eis potestatẽ filios Dei fieri. Vnius enim naturaliter filij Dei, qui nescit omnino peccare, nos potestate accepta efficimur, filij, inquantũ ea quæ ab illo præcipiũtur implemus. Vnde Apostolica disciplina adoptionem appellat, qua in æternã hæreditatem vocamur, vt cohæredes Christi esse possimus. Filij ergo efficimur regeneratione spiritali vt adoptemur in regnũ Dei, non tanquam alieni, sed tanquam ab illo facti & conditi. Itaq; non ait, facite ista qui estis filij: sed, facite vt sitis filij patris vestri. Nos autẽ cùm patimur inimicos, hoc clamare debemus, Pater ignosce illis. Phrenetici enim sunt, à contrario spiritu possidentur, vt nos persequantur, & maiorem persecutionem à diabolo patiuntur. Qui solem suum oriri facit super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos. Scriptum est, Orietur timentibus vobis nomen domini sol iustitiæ, vt etiã pluuiam accipias irrogationẽ doctrinæ veritatis: quia & bonis & malis apparuit, bonis & malis Euãgelizatus est Christus. Siue istum solẽ mauis accipere nõ solũ hominũ, sed etiã pecorũ corporis oculis prolatum, & istam pluuiam qua fructus gignuntur qui ad refectionem corporis dati sunt: quod probabilius intelligi existimo, vt ille sol spiritalis non oriatur nisi bonis & sanctis: quia hoc ipsum est quod plangunt iniqui, in illo libro qui Sapientia Salomonis inscribitur, Et sol nõ ortus est nobis: & illa spiritalis pluuia nõ irriget nisi bonos, quia malos significabat

Marginal notes: *Apoc. 6.* — *Rom. 6.* — *Peccati regnũ quomodo euertatur.* — *Mat. 5.* — *Ioan. 1.* — *Rom. 8.* — *Lucæ 23.* — *Matt. 5.* — *Mala. 4.* — *Sapien. 5.*

vinea de qua dictum est, Mandabo nubibus meis ne pluant super eam imbrem. Si enim diligitis eos qui vos diligunt, quam mercedē habebitis? Filios & parentes amat latro, amat & leo; amat & draco, amant & vrsi, amant & lupi. Si enim amantes non diligimus filios vel parentes, peiores leonibus vel supradictis bestiis sumus. Si verò amātibus vicem reddimus, adhuc nihil ab istis bestiis distare videmur. Nónne & Publicani hoc faciunt? Publicani sunt qui sectantur lucra & exigunt vectigalia per negationes & fraudes & furta sceleráq; & periuria. Et si salutaueritis fratres vestros tātū, quid amplius facitis? Nónne & Ethnici hoc faciunt? Ethnici ex Græco in Latinū interpretantur Gentiles. Ethnos enim Græcè gens dicitur. Si ergo, inquit, etiā peccatores Publicani, Ethnici erga dilectores suos natura duce norūt esse benefici, quanto magis vos quibus vt gradus professionis eximior, ita cura necesse est sit veritatis vberior, latiori sinu dilectionis amplecti debetis & nō amantes? Nam diligere inimicos Deus præcipit. Et petulātes humanarum mentiū motus, publicæ charitatis frangis affectu, non solū irā ab vltione depellens, sed etiā in amorē mitigans iniuriosi: quia gentiū est amātes amare, & commune est diligere diligentes. Plus diligendi sunt inimici quàm amici. Qui enim inimici sunt corpori aduersantur, & animæ præparant æterna præmia, quia qui carnalia nostra & terrena rapiunt, cælestia nobis & spiritalia congregant. Nónne magis diligendus est, quàm odiendus, qui nobis dat æternas opes? Amici verò carnis nostræ nobis suauia suadere cōtendūt, quæ animæ nostræ præparāt æternā mortē. Estote ergo vos perfecti sicut & pater vester cælestis perfectus est. Quis autē hæc facit, nisi plenè perfectéque misericors? Quo vno cōsilio miseria deuitatur, opitulante illo qui ait, Misericordiam magis volo quàm sacrificiū. Perfectio nanq; misericordiæ, qua plurimum animæ laborāti cōsulitur, vltra dilectionē inimicorū porrigi nō potest. Ideóq; sic concluditur, Estote vos perfecti, sicut & pater vester perfectus est. Ita tamen vt Deus intelligatur perfectus tāquā Deus, & anima perfecta tāquā anima. Attendite ne iustitiā vestram faciatis corā hominibus vt videamini ab eis, alioquin mercedem non habebitis apud patrē vestrū qui in cælis est. Cauete, inquit, iustitiā vestrā facere coram hominibus: id est, hoc animo iustè viuere & ibi cōstituere bonū vestrū vt vos videāt homines. Alioquin mercedem nō habebitis apud patrē vestrum qui

Esaiæ 5. *Matt. 5.* *Publicani qui?* *Ethnici qui?* *Oseæ 6.* *Matt. 6.*

qui in cælis est: non si ab hominibus videamini, sed si propterea iustè viuatis vt ab hominibus videamini. Nam & Apostolus dicit, Si adhuc hominibus placerem, Christi seruus non essem: cum alio loco dicat, Sicut & ego omnibus per omnia placeo. Omnē curam rerum præsentiū amouet, & attentos tantū esse in spe futuri iubet, neque sectari vel hominū fauorē ostentatione bonitatis, vel iactantiam religionis orationis publicæ copia, sed intra cōscientiam fidei fructū boni operis continendum, quia humanæ laudis cōsectatio eam tantū, quam ab hominibus expectat mercedem sit receptura. Iustitia non aliud est quàm non peccare, nō peccare autem legis præcepta seruare. Præceptorū autem obseruatio duplici genere continetur, vt nihil eorū quæ prohibentur facias, & omnia quæ iubētur implere contendas. Hoc est enim quod Psalmista dicit, Recede à malo & fac bonū. Si à malo recesseris, & nō feceris bonū, trāsgressor es legis, quæ non tantum in malorū actuū abominatione, sed in bonorū perfectione completur. Neq; hoc solum tibi præcipitur, vt vestitū suis non spolies indumētis, sed vt spoliatos operias tuis. Cùm ergo facis eleemosynā, noli tuba canere ante te, sicut hypocritæ faciunt in synagogis & vicis vt honorificentur ab hominibus. Hypocrita Græco sermone simulator interpretatur, qui dum intus malus sit, bonum se palàm ostendit. Hypo enim falsum, crisin verò iudiciū sonat. Nomen autem hypocritæ translatum est à specie eorum qui spectaculis tecta facie incedunt, distinguentes vultū ceruleo niueóque colore & cæteris pigmentis, habētes simulacra oris, lintea gypsata, & vario colore distincta, nonnunquam colla & manus creta perungentes, vt ad personæ colorem peruenirent, & populum dum in ludis agerent fallerēt, modo in specie viri, modo in forma fœminæ & reliquis præstigiis. Quæ species argumenti translata est in his qui falsò incedunt vultu, & simulant quod nō sunt. Sed hypocriseorū maculā nō habere, aut paucorum aut nullorū est. Nam quicūq; vult se videri, quod non est, hypocrita est. Qui tuba canit faciens eleemosynā hypocrita est. Qui in synagogis & in platearū angulis orat, vt videatur ab hominibus, hypocrita est. Qui ieiunās demolitur faciē, vt ventris inanitatē demonstret in vultu, & hic hypocrita est. Ex quibus omnibus intelligitur hypocritas esse, qui faciunt quodlibet vt ab hominibus glorificentur. Mihi videtur & ille hypocrita esse qui dicit fratri suo, Dimitte vt tollā festucā de oculo

Galat. 1. *1. Cor. 10.* *Iustitia* *Præceptorum obseruatio duplici genere continetur.* *Psal. 33.* *Matt. 6.* *Hypocrita quis?*

oculo tuo, propter gloriã hoc facere, vt ipse esse iustus videatur. Vnde ei à domino dicitur, Hypocrita eiice prius trabẽ de oculo tuo. Non itaq; virtus, sed causa virtutis apud Deũ mercedem habet. Et si à recta semita paululum deuiaueris, nõ interest vtrum ad dexterã vadas an ad sinistrã, cùm verum iter amiseris. Signanter autẽ dicit, Receperũt mercedẽ suam, hoc est, nõ Dei, sed suam. Laudati enim sunt ab hominibus, quorũ causa exercuere virtutes. Te autẽ faciente eleemosynã nesciat sinistra tua quid faciat dextra. In dextra intelligit amor Dei, in sinistra vanitas vel cupiditas mundi. Si pro humana laude dederis eleemosynam, totum est sinistra: si verò pro remissione peccatorum, totum dextera facit. Quid est ergo, Nesciat sinistra quid faciat dextra, nisi quod facit Dei amor, nõ corrumpat inanitas vel cupiditas mundi? Nam si hoc aliquis secũdum literam impleri poss credit, quid faciet? Si enim manus dextra doluerit, nunquid de sinistra eleemosynam dare nõ debet? In superioribus, Cauete inquit, ne iustitiã vestram faciatis coram hominibus, vbi iustitiam generaliter nominauit, deinde particulariter exequitur. Est etenim pars aliqua iustitiæ opus quod per eleemosynã fit: & ideo cõnectit dicẽdo, Cùm ergo facis eleemosynã, noli tuba canere ante te. Ad hoc respicit quod superius ait, Cauete facere iustitiã vestrã corã hominibus, vt scilicet videamini ab eis, Quod autẽ sequitur, Amen dico vobis, perceperunt mercedem suam: ad illud respicit quod suprà posuit, alioquin mercedẽ nõ habebitis apud patrem vestrũ qui in cælis est. Deinde sequitur, Te autem faciente eleemosynam. Cùm dicit, Te autem, quid aliud dicit, quàm non quomodo illi? Quid ergo mihi iubet. Te igitur, inquit, faciente eleemosynam, nesciat sinistra tua quid faciat dextera tua. Ergo illi sic faciunt vt sciat sinistra eorum quid faciat dextera. Quod igitur in illis culpatum est, hoc tu facere vetaris. In eis autẽ hoc culpatũ est quod ita faciunt vt laudes hominũ quærant. Quapropter nihil consequentius sinistra videtur significare quàm ipsam delectationẽ laudis. Dextra autẽ significat intentionem implendi præcepta diuina. Nesciat ergo sinistra quid faciat dextra: id est, nõ se misceat cõscientiæ tuæ laudis humanæ appetitio, cùm in eleemosyna facienda diuinũ præceptũ cõtendis implere, vt sit eleemosyna tua in abscondito. Quid est in abscõso, nisi in ipsa bona cõscientia quæ oculis humanis demonstrari nõ potest, nec verbis aperiri? Multi foras faciũt eleemosyn

Matt. 7. *Matt. 6.* *Dextera.* *Sinistra.* *Matt. 6.* *Ibidem.*

ſinam,& intus nõ faciunt,qui vel ambitione vel alicuius temporalis rei gratia miſericordes volunt videri. Et pater tuus qui videt in abſconſo,reddet tibi.Rectiſsimè omnino & veriſſimè.Si enim præmiũ ab eo expectas qui cõſcientiæ inſpector eſt,ſufficiat tibi ad promerendum Deũ ipſa cõſcientia.Et cum oratis nõ eritis ſicut hypocritæ,qui amant in ſynagogis & in angulis platearum,ſtantes orare,vt videantur ab hominibus. Neq; hic ab hominibus videri nefas eſt:ſed ideo hæc agere vt videaris,& fructus in eis expectetur placendi hominibus.Plateæ perpetuæ ac latiores ciuitatũ viæ ſunt iuxta proprietatem linguæ Græcæ à latitudine nominatæ, πλατὺ enim latum dicitur. Amẽ dico vobis perceperũt mercedem ſuã. Et hic oſtẽdit dominus id ſe prohibere,vt ea merces appetatur qua gaudent ſtulti cùm laudantur ab hominibus.Tu autẽ cùm orabis, intra in cubiculum,& clauſo oſtio ora pátrem in abſcõſo. Cubiculum quod nominat non occultã domũ oſtendit,ſed cordis noſtri ſecretũ.Hinc Pſalmiſta dicit,Quæ dicitis in cordibus veſtris,& in cubilibus veſtris cõpũgimini.Et claudẽtes oſtia,orate,inquit,ad patrẽ veſtrũ in abſcõdito.Parum eſt intrare in cubicula ſi oſtium pateat importunis,per quod oſtiũ ea quę foris ſunt improbe ſe immergũt,& interiora noſtra aperiunt.Foris autem dicimus eſſe omnia tẽporalia & viſibilia,quæ per oſtiũ, id eſt, carnalẽ ſenſum in cogitationes noſtras penetrãt, & turbæ vanorum phantaſmatũ orantibus obſtrepũt.Claudendũ eſt ergo oſtium,id eſt carnali ſenſui reſiſtendũ,vt oratio ſpiritalis dirigatur ad patrẽ quæ fit in intimo cordis vbi oratur pater in abſconſo.Qui vero vult orationem ſuam volare ad Deum,faciat illi duas alas,id eſt, eleemoſynam & ieiuniũ , & aſcendat celeriter & exaudietur.Et pater tuus qui videt in abſcõſo reddet tibi.Et hoc tali clauſula terminandũ fuit. Nõ enim monet nunc vt oremus , ſed quomodo oremus : neque vt ſuperius vt eleemoſynam faciamus , ſed quo animo faciamus , quoniã de corde mundando præcipit,quod non mundat niſi ſimplex intentio in æternam vitam,ſolo & puro amore ſapientiæ.

Matt. 6. *Cubiculũ* *Pſal. 4.* *Matt. 6.*

In eadem feria,de eo quod ſcriptum eſt in Euangelio ſecundum Matthæum, Neſciat ſiniſtra tua quid faciat dextera tua,&c. Sermo II.

Ser.LX. EVangelica lectio fratres chariſsimi quæ nobis modo recitata eſt , videtur mihi quod ſecundum literam non poſsit intelligi , & ideo, Deo auxiliante, requiramus qualiter ad eius ſpiritalem ſenſum perue

perueni re posſimus. Sic enim ait dominus, Attendite ne iuſtitiam veſtram faciatis coram hominibus, vt videamini ab eis. Et iterũ, Cùm facis eleemoſynam neſciat ſiniſtra tua quid faciat dextera tua, vt ſit eleemoſyna tua in abſconſo. Quomodo hoc ſecundum literam accipere poſſumus, cùm ipſe dominus iterũ dicat, Sic luceat lux veſtra coram hominibus, vt videant veſtra bona opera, & glorificent patrem veſtrum, qui in cælis eſt? Quomodo hîc dicit, Neſciat ſiniſtra tua quid faciat dextera tua: cũ alibi dicat, Sic luceat lux veſtra coram hominibus, vt videant opera veſtra bona? Diligenter attendite fratres, & intellectum diuinæ ſcripturæ humiliter & ſapiẽter requirite. Non enim ſibi ipſe dominus in Euangelica lectione contrarius eſſe poteſt. Nam quia eleemoſynam & occulte fieri ipſe dixit, & publicè ipſe admonuit, vt ſibi præcepta eius non videantur eſſe cõtraria, intellectum ſobrium quærit. Qui enim ideo facit eleemoſynam, vt ab hominibus ſe laudari deſideret, etiam ſi occulte fecerit, publicè facit, quia laudem ab hominibus quærit. Qui verò eleemoſynam pro ſolo amore Dei facit, vt ad opus bonum illum reliqui imitentur, & nõ ipſe ſed dominus collaudetur, etiã ſi publicè faciat eleemoſynam, abſconsè facit, quia pro eleemoſyna illa nõ hoc, quod videtur, ſed quod non videtur, deſiderat: nec ab hominibus laudẽ, ſed mercedem à Deo optat accipere. Hoc etiã & de ieiunio debemus accipere. Cùm enim ipſe dominus dicat, Vnge caput tuum & faciem tuam laua, ne videaris ieiunans hominibus: ergo contra Chriſti præcepta facimus, qui publicè ieiuniũ indicimus, & vidente toto populo pariter cum ipſo ieiunamus? Et in hoc ſenſu oportet intelligi, vt nemo pro laude humana, ſed pro peccatorum indulgentia, vel pro miſericordia diuina ieiunet, & vnuſquiſq; interroget cõſcientiam ſuam, & ſi pro ſolo Deo facit eleemoſynam, ſecurus & publicè faciat, vt quicunque viderint, imitentur. Nam & illud quod dicit dominus: Neſciat ſiniſtra tua quid faciat dextera tua: ad hoc, q̃d ſuprà diximus, pertinere cognoſcitur. In dextera enim intelligitur amor dei, in ſiniſtra vanitas vel cupiditas mundi. Si pro laude humana dederis eleemoſynam, totũ ſiniſtra facit, dextera omnino nihil facit. Si verò pro remiſsione peccatorum & amore vitæ æternæ eleemoſynam dederis, totum dextera facit. Quid eſt ergo, Neſciat ſiniſtra tua quid faciat dextera tua, niſi quod facit amor Dei, non corrumpat aut perdat vanitas vel cupiditas

Mat. 6.

Mat. 5.

Mat. 6.

mundi? Nam si hoc aliquis secundum literam impleri posse credit, quid faciet, si ei manus dextera doluerit? Nunquid de sinistra eleemosynam dare nō potest? Aut si vult captiuum redimere, quomodo aut sacculum soluere, aut arcam aperire poterit, si sinistram manum dexteræ suæ non iunxerit? Aut si peregrinum optat excipere, & secundum præceptum domini sanctorum pedes abluere, non video quomodo hoc nesciente sinistra manu posit impleri. Ad hoc pertinet etiam illud, quod dixit, Cùm oratis, nolite in angulis platearum orare, sed intra, inquit, in cubiculū tuum, & clauso ostio ora patrem tuū in abscondito. Ecce ipsi bene agnoscitis, quia non hoc semper secundum literam poterit adimpleri. Nam & nosipsi & totus populus non solùm in cubiculis nostris oramus, sed etiam publicè ad Ecclesiam cōuenimus, & simul cum omni populo genua flectimus. Et nunquid hęc facientes pręceptis Christi contrarij sumus, qui dixit, vt in cubiculis clauso ostio orare debeamus? Non ita est. Vnde etiā & iste sensus superiori sententiæ conueniens est. Qualiter ergo hoc intelligi debeat attēde. Si quando oras Deum, & hoc ab illo petis quod videtur, publicè & aperto ostio oras, quia hoc à Deo vis accipere quod videtur. Si verò pro indulgentia peccatorum, & pro vita æterna volueris supplicare, etiam si publicè oraueris, clauso ostio oras, quia non petis quod videtur, sed quod non videtur. Quæ enim videntur, tēporalia sunt: quæ autem non videntur, æterna sunt. Si temporalia quæris, sicut iam dixi, publicè & aperto ostio oras: si æterna quæris, secreta est oratio tua, quia non quæ videntur, sed quæ non vidētur, optas accipere. Qui ergo illa quę non videntur in veritate quæsierit, & illa quæ vidētur Deo remunerante percipiet, quia non mentitur qui dicit, Quærite primùm regnum Dei & iustitiam eius: & hæc omnia adiicient vobis. Nec hoc sic dicimus, vt pro rebus temporalibus Deum non oremus, id est, pro sanitate corporum, aut pro pace temporum, aut pro abundantia fructuum. Debemus & ista à Deo petere, sed secundo & tertio loco, vt primas partes in omni intentione nostræ orationis, amor animæ, & desiderium vitæ æternę obtineat. Oremus ergo pro corpore, sed sine vlla comparatione amplius pro anima supplicemus. Et ideo charissimi quoties vobis ista euangelica lectio legitur, ordine quo suprà suggessimus, intellectum eius debetis accipere, vt siue in eleemosynis, siue in ieiuniis, seu in orationibus, siue in dexte-

Ibidem.

2. Cor. 4.

Matt. 6.

ra vel in sinistra hoc seruare studeamus, vt quicquid agimus non pro vanitate vel cupiditate seculi, sed pro amore æternæ beatitudinis faciamus. Quod ipse præstare dignetur, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat.

Eodem die, Sermo III.

SCio & credo charitatem vestram sapienter intelligere, non esse sine causa, quòd vos de vera & perfecta charitate tam frequenter admoneo. Hoc enim ideo facio, quia ad omnium peccatorum vulnera nullum medicamentū tam salubre, & tam efficax esse cognosco. Additur & hoc, quòd cùm tam magnum sit veræ & perfectæ charitatis remediū, nullus tamen inuenitur, qui eam cum Dei adiutorio nō possit habere. In reliquis operibus bonis interdum potest aliquis qualemcunq; excusationem prætendere, in habenda verò dilectione nullus se poterit excusare. Potest mihi dicere aliquis, non possum ieiunare: nunquid potest dicere, nō possum amare? Potest dicere, propter infirmitatem corporis mei nō possum à vino vel à carnibus abstinere, nunquid potest dicere, nō possum diligere? Potest quisquā dicere, se virginitatem non posse seruare: Potest dicere non posse res totas vendere, ac pauperibus erogare, nunquid potest dicere, non possum inimicos meos diligere, & eis qui in me peccauerunt, indulgere? Nemo se circūueniat fratres charissimi, quia Deus neminē fallit. Cùm enim multa sint, quæ propter fragilitatem humanā corporaliter implere non possumus, charitatem tamen in corde nostro Deo inspirāte, si in veritate voluerimus, sine aliqua dubitatione habere poterimus. Multa enim sunt, quæ de horreo, canabo vel cellario aliquoties proferre nō possumus, de thesauro verò cordis nimis fœdū & turpe est, si aliquam excusationē prætendere videmur. Non enim ibi aut pedes laborant currendo, aut oculi videndo, aures audiendo, aut manus operando, lassantur, vt nos per ipsam fatigationem excusare conemur. Non nobis dicitur: Ite ad Oriētem, & quærite charitatem, nauigate ad Occidentē, & inuenietis dilectionem: Intus in corde nostro est, vnde nos iracundia excludere solet, & redire iubemur, dicente Propheta, Redite præuaricatores ad cor. Non enim sicut iam dixi, in longinquis regionibus inuenitur, quod à nobis dominus petit, intus ad cor nostrum nos mittit. In nobis enim ponit quod requirit, vbi tota charitas profectò in animi bonitate vel voluntate consistit, de

Sermo LXI.

Esa. 46.

qua voluntate angeli pastoribus clamauerũt, Pax in terra hominibus bonæ voluntatibus: Et ideo quia nulla nobis ante tribunal Christi excusatio poterit esse, cũ Dei adiutorio totis viribus laboremus, vt in animis nostris plus præualeat bonitas quàm malitia, plus patientia quàm iracundia, plus benignitas quàm inuidia, plus humilitas quàm superbia. Et vt totũ breui sermone cõcludam, sic totum cor nostrum obtineat charitatis dulcedo, vt in nobis locũ habere nõ possit odij amaritudo. Sed dicit aliquis, nulla ratione possum inimicos meos diligere. In omnibus scripturis Deus tibi dicit, quia potes. Tu econtrariò respondes, non posse. Considera nunc vtrũ tibi an Deo debeat credi. Et ideo quia veritas mẽtiri nõ potest, iam vanas excusationes suas relinquat humana fragilitas: quia nec impossibile aliquid potuit imperare, qui iustus est: nec damnaturus est hominem pro eo quod nõ potuit vitare, qui pius est. Quid tergiuersamur incassum? Nemo enim quantũ possumus melius nouit q̃ qui nobis ipsum posse donauit. Tot viri, tot mulieres, clerici, pueri, tantæ & tam delicatæ puellæ flãmas & ignes & bestias ęquanimiter pertulerũt, & nos stultorũ hominum conuitia dicimus tolerare non posse, quæ nobis malorũ hominũ nequitia inferũtur, si possumus etiã vsq; ad mortẽ illorũ nostras iniurias vindicamus: Vnde nescio qua frõte vel qua cõscientia cum omnibus sanctis in ęterna beatitudine partẽ habere desideramus, quorũ exẽpla sequi in rebus minimis non acquiescimus. Sed sunt aliqui, qui testimonio diuinę scripturæ iracũdiæ suæ existimãt suffragari. Dicũt enim, Amat anima mea amantem se. Et dũ autoritatem diuinam malè intelligunt, de medicamentis sibi vulnera faciũt. Qualiter autem hoc & debeat & possit intelligi, attendat charitas vestra. Amat, inquit, anima mea amãtem se: Licet & de omnibus litera sentiri & debeat & possit, tñ certius de Deo intelligẽdum est, quia nullus nos melius q̃ ipse diligit. Nam si boni tantummodo amãdi sunt, quid dicemus de Deo nostro, de quo scriptum est, Sic Deus dilexit mundũ, vt filium suũ vnicum daret? Quid enim boni fecerat mundus, vt illũ sic dilexerit Deus? Oẽs enim homines nõ solũ malos, sed etiã impios & originali peccato mortuos in anima Christus inuenit. Et tñ etiam cùm tales essemus, dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis, & per hoc amauit etiam non amantes: sicut & Paulus Apostolus dicit, Christus pro impiis mortuus est, ac sic pro ineffabili pietate vniuerso humano generi

Luca 2. *Ioan. 3.* *Ephes. 5.* *Rom. 5.*

neri hoc exemplũ dedit dicens, Discite à me quia mitis sum & humilis corde. Quoniã & beatus Petrus Apostolus in epistola sua similiter præcipit dicẽs, Christus, inquit, passus est pro nobis, relinquens vobis exemplum, vt sequamini vestigia eius. Quod exemplũ dñi secuti sumus: Nũquid vt mortuos suscitemus? Nũquid vt supra mare pedibus ambulemus? Non vtiq;, sed vt simus mites & humiles corde, & nõ solũ amicos, sed etiã inimicos toto animo diligamus. Et sequamini vestigia eius. Dixit hoc etiã beatus euangelista Ioãnes, Qui dicit se in Christo manere, debet quomodo & ille ambulauit, & ipse ambulare. Quomodo enim Christus in cruce fixus erat, & tñ per viam charitatis currebat dicẽs, Pater ignosce illis, quia nesciũt quid faciũt: & nos ergo cũ patimur ab inimicis, hoc clamare debemus, quia nesciũt quid faciũt. Phrenetici enim sunt, & à cõtrario spiritu possident, & vt nos persequant̃, maiorẽ persecutionem à diabolo patiũtur: & ideo magis vt liberentur, q̃ damnẽtur, orare debemus. Sic fecit beatus Stephanus, q gloriosissimè primus Christi vestigia est secutus. Cũ enim duris saxorũ imbribus cæderet, stãs orauit pro inimicis suis, & positis in terra genibus, totis viribus clamauit & dixit, Dñe ne statuas illis hoc peccatũ. Si ergo putamus nos non posse imitari dñm nostrum, imitemur talẽ conseruum nostrum. Imitemur quippe beatum Iacobũ, qui cũ à Iudæis lapidaret, flexis genibus pro impiis persecutoribus supplicauit. Dns quoq; in euangelio, vt inimicos diligere debeamus, non dedit consiliũ, sed præceptũ. Aliud est consiliũ, aliud præceptũ. Consilium datur, vt virginitas cõseruetur, vt à vino & à carnibus abstineatur, vt vẽdant omnia, & pauperibus erogẽtur. Præceptũ verò datur, vt iustitia custodiatur, & omnis homo diuertat à malo, & faciat bonum. Deniq; de virginitate dicitur, Qui potest capere capiat. De iustitia verò nõ dicitur, qui potest facere faciat, sed omnis arbor, quæ nõ facit fructũ bonum, excidetur, & in ignem mittetur. Consiliũ qui libenter audierit & fecerit, maiorẽ habebit gloriam. Præceptũ qui non impleuerit, nisi pœnitentia subuenerit, euadere pœnã non poterit. Sic enim præcepit dñs, Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderũt vos. Et orate pro persecutoribus vestris & maledicentibus vobis. Et si quæras quam mercedem accipies? Audi quod sequitur: Vt sitis filij patris vestri. Aduertite, quia si inimicos nõ diligimus, filij Dei esse nõ possumus. Et qua frõte dicimus in oratione, Pater no-

Mat. 11. *1. Pet. 2.* *1. Ioan. 2.* *Luce 23.* *Act. 7.* *Mat. 5.* *Consilium* *Præceptũ* *Mat. 19.* *Mat. 3.* *Mat. 5.* *Mat. 6.*

ster qui es in cælis, sanctificetur nomen tuũ? Aut quã conscientia dicere poterimus, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus? Sed dicit aliquis, Ego audiam scripturam dicentem: Amat anima mea amantẽ se. Amas amantes te filios & parentes, amat & latro, amat & draco, amãt & lupi, amãt & vrsi. Si enim amantes non diligamus, si filios vel parentes despicimus, peiores leonibus & supradictis bestiis existere videmur. Sic & ipse dominus dicit, Si enim diligitis eos qui vos diligũt, quam mercedẽ habebitis? Nónne & publicani hoc faciunt? Et si salutaueritis fratres vestros tantum, quid amplius facitis? Nónne & ethnici hoc faciunt? Qui ergo solos amicos diligũt, sicut & ipsi videtis, adhuc in hac parte publicanis & gentibus & bestiis similes sunt. Vt ergo superiores simus & gentibus & bestiis etiã inimicos & aduersarios diligamus. Et timeamus illud quod dñs in Euangelio dicit, Serue male, omne debitum dimisi tibi quoniam rogasti me, nónne oportuit & te misereri cõseruo tuo sicut & ego tui misertus sum? Et quid postea, Tradidit eum tortoribus donec redderet vniuersum debitum. Sic, inquit dñs, pater meus cælestis faciet vobis, si non dimiseritis vnusquisq; fratri suo de cordibus vestris. Et iterum ipse dominus ait, In hoc cognoscent omnes quia mei discipuli estis, si vos inuicem diligatis. Et iterum, Qui vniuersam legem compleuit, offendat autẽ in vno, factus est omnium reus. Quid est hoc vnum, nisi quod supra diximus, Mandatũ nouum do vobis vt vos inuicem diligatis? Quid, inquã, est hoc vnum, nisi illud quod Apostolus dicit, Omnis lex in vno sermone completur, Diliges proximũ tuum sicut teipsum? Sed ne fortè aliquis dicat, locum hunc non sic debere intelligi: Audiat de hoc mãdato iterum Apostolum sublimi voce clamantẽ: Et si tradidero corpus meum vt ardeat, charitatẽ autem non habeã, nihil mihi prodest. Ipsa est vera & germana charitas, quæ non solum vsq; ad amicos, sed etiam vsq; ad ipsos peruenit inimicos: Sicut dominus noster tantam circa genus humanũ cognoscitur habere charitatem, vt non solum supra bonos, sed etiam supra malos pluuiam dare, & solem suum quotidie oriri concedat. Etiam illud ante omnia cum grandi reuerentia & timore recolere & retinere debemus, quod dominus in Euãgelio dixit, Si dimiseritis, inquit, hominibus peccata eorũ, dimittet & vobis pater vester cælestis peccata vestra. Si non dimiseritis, nec pater vester cælestis dimittet debita vestra. In potestate nostra

Matt. 5. Mat. 18. Ioan. 13. Iacobi 2. Ioan. 13. Galat. 5. 1. Cor. 13. Matt. 5. Matt. 6.

positum

positum est qualiter in die iudicij iudicemur. Vnde nescio qua fronte indulgentiam peccatorũ suorum ante tribunal Christi obtinere poterit, qui Deo præcipiẽte inimicis suis veniam dare non acquiescit. Apostolus etiã prædicat dicens, Nemini malum pro malo reddentes: Benedicite persequentibus vos, benedicite & nolite maledicere. Et iterũ, Noli vinci à malo, sed vince in bono malum. Et iterum, Non reddentes maledictum pro maledicto, sed econtrario benedicentes. Beatus quoque Euangelista Ioannes qui supra pectus domini in cœna recubuit, in Epistola sua ita nos admonet dicens, Qui odit fratrem suum, homicida est: Et scitis quia omnis homicida non habet in se vitam æternam. Et iterum, Qui dicit se in lumine manere, & fratrẽ suum odit, in tenebris est, & in tenebris ambulat, & nescit quò vadat, quia tenebræ obcæcauerunt oculos eius. Hoc loco fratrem omnem hominem debemus accipere. Dicit etiam ipse beatus Ioannes, Si quis dixerit, diligo Deum, & fratrem suum odit, mendax est. Qui enim non diligit fratrem suum quem videt, Deum quem non videt quomodo potest diligere? Sed etiam si iubetis sufficiunt ista: sunt enim innumerabilia tam in nouo quàm in veteri testamento, quæ causam, de qua loquimur, validissimis testimoniis cõfirmare longum est, & nunc omnia charitatis vestræ auribus non intimentur. Nam in sanctis animabus etiam parua pro magnis accipiuntur, quia & reuera cui pauca non sufficiunt, magna non prosunt, plura prodesse nihil poterũt. Vos autem fratres charissimi considerãtes, quia omnis lex vno sermone impletur in nobis: id est, Diliges proximum tuum sicut teipsum, non solum amicos, sed etiam inimicos diligite, quia quicunq; hoc implere nolunt, reliqua illis opera bona prodesse non poterunt. Et ideo ita omnibus inimicis vestris dimittite vt cum secura cõscientia possitis in oratione dicere: Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.

Rom. 12. — *Vbi supra* — *1. Petri 3.* — *1. Ioan. 13.* — *1. Ioan. 3.* — *1. Ioan. 2.* — *1. Ioan. 4.* — *Galat. 5.* — *Matt. 6.*

Item eodem die alius sermo qui habetur inter Sermones de Verbis domini, II.

Item eodem die alius sermo de Epistola diei, qui habetur in libro quinquaginta homiliarum: homilia VII. & XVIII.

Sabbato post Dominicã in quinquagesima, Ser. I.

ROgo vos fratres charissimi & admoneo, vt in isto legitimo ac sacratissimo tẽpore exceptis dominicis diebus nullus prandere præsumat, nisi fortè ille

Ser. LXII

quem ieiunare infirmitas nõ permittit, quia aliis diebus ieiunare remedium est aut præmiũ, in quadragesima non ieiunare peccatum est. Alio tempore qui ieiunat accipiat indulgentiam, in quadragesima qui non ieiunat sentiet pœnam: & tamen qui ieiunare nõ prævalet, secretius sibi soli, aut si est alius infirmus cũ ipso in domo sua præparet quod accipiat, & illos qui ieiunare prævalent ad prandium non inuitet: quia si hoc fecerit, non solum Deus, sed etiam homines possunt intelligere illum non pro infirmitate nõ posse, sed pro gula ieiunare non velle. Sufficiat illi quod ipse ieiunare non prævalet, & magis cum gemitu & suspirio & animi dolore mãducet, pro eo quòd aliis ieiunãtibus ille abstinere non potest. Quod opus est vnicuiq; infirmo, secretius sibi soli, aut cũ alio similiter infirmo faciat præparari, quia non ei oportet vt aliquem sanum roget ad prandium, ne sibi etiam de alterius gula augeat peccatum. Pro eo tamen quod non potest ieiunare, amplius debet erogare pauperibus, vt peccata quæ non potest ieiunãdo curare, possit in eleemosynis dando redimere. Bonũ est ieiunare fratres, sed melius est eleemosynã dare. Si aliquis vtrunq; potest, duo sunt bona. Si vero non potest, melius est eleemosynam dare. Si possibilitas non fuerit ieiunandi, eleemosyna sufficit sibi sine ieiunio: ieiunium vero sine eleemosyna omnino non sufficit. Ergo si aliquis ieiunare non potest, eleemosyna sine ieiunio bonum est. Si vero prævalet ieiuniũ cum eleemosyna, duplex bonum est. Ieiunium vero sine eleemosyna nullum bonũ est, nisi forte ita sit aliquis pauper vt nõ habeat omnino quod tribuat. Ille ergo qui non habuerit vnde tribuat, sufficit volũtas bona secundum illud quod scriptũ est, Gloria in excelsis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Sed quis erit qui se possit excusare, cum etiam pro calice aquæ frigidæ mercedem se dominus redditurum promiserit? Et quare frigidæ dixit? Ne fortè se posset aliquis pauper de lignorũ penuria excusare, aut certè dicere se vasculum vbi aquam calefaceret non habere. Deniq; & per beatum prophetã fratres charissimi dominus ita hortatur & admonet eleemosynam fieri, vt propè nullus pauper sit qui se valeat excusare. Sic enim ait, Hoc est ieiunium quod elegi dicit dominus, Frange esurienti panem tuum. Non dixit vt integrũ daret, cum forte pauper ille alium non haberet: sed frange, inquit: hoc est dicere, Etiam si tanta paupertas tibi est vt non habeas nisi vnum panẽ, ex ipso tamen frange

Lucæ 2.
Matt. 10
Esaie 58.

frange & pauperi tribue. Et egenũ,inquit, ac sine tecto induc in domum tuam. Si aliquis ita pauper est vt non habeat vnde tribuat pauperi cibum,vel in vno angulo domus suæ peregrino præparet lectulũ. Quid nos ad hæc dicturi sumus fratres, vel quam excusationem habere poterimus,qui amplas & spaciosas domus habentes,vix aliquando dignamur excipere peregrinũ, ignorantes imò non credentes quod in omnibus peregrinis Christus excipitur:sicut ipse dicit,Hospes fui & suscepistis me:& quãdiu vni ex minimis istis fecistis,mihi fecistis? Laboriosum & fastidiosum nobis est in pauperibus recipere Christum in patriam nostrã timeo ne nobis ille vicem reddat in cælo, & non nos recipiat in beatitudinẽ suam. Contemnimus illum in mundo, timeo ne nos ille iterum contemnat in cælo secundum illud quod ipse dixit. Esuriui, & non dedistis mihi manducare:hospes fui, & non accepistis me. Et quandiu nõ fecistis vni ex minimis istis, nec mihi fecistis. Et quod post hæc fratres sequitur, auertat Deus à nobis. Hoc enim postea addidit dicens,Discedite à me maledicti in ignem æternũ,qui paratus est diabolo & angelis eius. Hæc ergo fratres nõ trãsitorie nec solis corporis audiamus auribus,sed fideliter audiẽtes etiam vt alij teneãt & impleant verbo pariter & exemplo doceamus:præstante domino nostro Iesu Christo,qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorũ, Amen.

Matt.25

Eodem die, de necessitate ieiunij cum mitiate & largitate, *Sermo II.*

Apostolica dilectissimi doctrina nos admonet,vt deponentes veterem hominẽ cum actibus suis,de die in diem sancta conuersatione renouemur. Si enim templum Dei sumus,& mentium nostrarũ spiritus sanctus habitator est dicente Apostolo,Vos enim estis tẽplum Dei viui: multa nobis vigilantia laborãdum est,vt cordis nostri receptaculum tanto hospite non sit indignũ.Et sicut in domibus manufactis laudabili diligentia prouidendum est,vt si quid aut infusione imbrium aut turbine procellarũ, vel ipsa fuerit antiquitate corruptum, cita in integrũ cura restituat, ita iugi oportet solicitudine præcaueri, ne quid in nostris animis incompositum,ne quid inueniatur immũdum. Quamuis ędificium nostrũ sine ope sui non subsistat artificis,nec fabrica nostra possit esse incolumis,nisi ei protectio profuerit cõditoris:tamẽ quia rationabiles lapides sumus & viua materies,sic

Sermo LXIII. *Coloss.3.* *1.Cor.6.*

nos autoris nostri exterruit manus, vt cum opifice suo etiam is qui reparatur operetur. Gratiæ Dei igitur obedientia se humana non subtrahat, nec ab illo bono sine quo nõ potest bona esse deficiat: aut si quid sibi impossibile aut arduũ in mandatorum effectibus experitur, non in se remaneat, sed ad adiuuãtem recurrat, qui ideo præceptũ dat vt excitet desiderium, & præstet auxiliũ dicente Propheta, Iacta cogitatũ tuum in domino, & ipse te enutriet. An fortè quisquã tam insolenter superbit, & ita se illæsum, ita immaculatũ esse præsumit, vt nullius iam renouationis indigeat? Fallitur prorsus ista persuasione, & nimia vanitate veterascit, qui inter tentationes istius vitæ ab omni se vulnere credit immunẽ. Plena sunt omnia periculis, plena laqueis, incitãt cupiditates, insidiãtur illecebræ, blandiũtur lucra, damna deterrẽt. Amaræ sunt obloquentium linguæ, nec semper veracia sunt ora laudãtiũ. Inde sæuit odiũ, hinc decipit mẽdax officiũ, vt facilius sit vitare discordẽ quàm declinare fallacẽ. In ipsis autẽ virtutibus obtinendis tam dubius modus est, & tam incerta discretio est: vt si quisquã inter bonorũ malorumq; confinia subtilissimi discriminis poterit seruare mensuras, difficile sit vt bene sibi consciã probitatem obtrectantiũ lingua non mordeat, & iniquorũ euadat opprobria, cui amica est iustitia. Iam cum ad ipsas rerũ tẽporalium varietates cogitatio humana cõuertitur, quantæ se opponunt caligines, quanti prauarum opinionũ oboriuntur errores, vt de obiectu contrariorum sumatur materia querelarum. Nam licet omnium fidelium corda non dubitent, nullis mũdi huius partibus, nullisq; temporibus prouidentiam abesse diuinam, nec de stellarũ potestate, quæ nulla est, seculariũ negotiorum pendere prouectus, sed æquissimo & clemẽtissimo summi regis arbitrio cuncta disponi: quoniam sicut scriptũ est, Vniuersæ viæ domini misericordia & veritas: tamen cum quædã non secũdum desideria nostra procedunt, & sub humani errore iudicij superior est plerunq; iniqui causa quàm iusti, vicinũ nimis atq; contiguũ est vt etiam magnos animos ista cõcutiant, & in aliquod illicitæ causationis murmur impellant. Siquidem istis varietatibus etiã excellentissimus propheta Dauid vsq; ad periculum se turbatũ profiteatur & dicat, Mei autem penè effusi sunt gressus, quia zelaui in peccatoribus, pacẽ peccatorum videns. Vnde quia paucorũ est tam solida fortitudo, vt nulla inæquitatum perturbatione quatiantur, & multos fidelium

Psal. 54.

Psal. 24.

Psal. 72.

delium non aduersa tantum, sed etiam secunda corrumpant, sanandis vulneribus quibus humana infirmitas sauciatur, diligens est adhibenda curatio. Ideo enim de periculis quibus mundus hic plenus est quidam breuiter percurrit: vt dicente scriptura, Quis gloriabitur castum se habere cor, aut mũdum se esse à peccato? Omnes sibi intelligant delictorum indulgentiam & reparationis necessariã esse medicinã. Quando autem dilectissimi ad remedia diuina aptius recurrimus quàm cum ipsa nobis sacramẽta redẽptionis nostræ temporum lege referantur? Quæ vt dignius celebremus, saluberrimè nos quadraginta dierũ ieiunio præparemus. Non enim hi tantum qui per mortis Christi resurrectionisq; mysteriũ in nouã vitã baptismo sunt regenerante vẽturi, sed omnes populi renatorũ vtiliter & necessariè præsidiũ sibi huius sanctificationis assumunt: illi vt quæ nondum habent accipiant, isti vt accepta custodiãt: dicente Apostolo, Qui stat, videat ne cadat. Nemo tanta est firmitate suffultus, vt de stabilitate sua debeat esse securus. Vtamur igitur dilectissimi saluberrimi tẽporis venerabilibus institutis, & soliciti ori cura cordis nostri spectacula tergamus. Quãtumlibet enim castè & sobriè mortalis hæc vita ducitur: quodam tamen puluere terrenæ conuersationis aspergitur, & nitor mentium ad Dei imaginem conditarum, non ita à fumo totius vanitatis alienus est, vt nulla possit sorde fuscari, & non semper indigeat expoliri. Quod si etiam cautissimis animis necessarium est, quanto illis amplius est expetendum, qui tota forte anni spatia, aut securius, aut negligentius transierunt? Quos charitate debita cõmonemus, vt non ideo sibimet blandiãtur, quia nobis conscientiæ singulorum patere nõ possunt: cum oculos Dei simul vniuersa cernẽtis non abdita locorum, non parietum septa secludãt: nec solum ei acta & cogitata, verum & agẽda & cogitanda sint cognita. Ista vera scientia summi iudicis, iste est tremendus aspectus, cui peruium est omne solidum, & apertum omne secretum: cui obscura clarent, muta respondent, silentium confitetur, & sine voce mens loquitur. Nemo patientiam bonitatis Dei de peccatorũ suorum impunitate contemnat, nec ideo illum æstimet non offensum, quia necdum est expertus iratũ. Non sunt longæ mortalis vitæ induciæ, nec diuturna est licentia insipiẽtium voluptatum, in æternarum dolorem transitura pœnarũ, si dum iustitia suspenditur, pœnitentiæ medicina non quæritur. Confugiamus ergo

Prou. 10.

1. Cor. 10.

ergo ad præsentem vbique misericordiam Dei, & vt sanctum Pascha Domini digna obseruantia celebretur, cunctorum se fideliũ corda sanctificent. Mitescat sæuitia, mansuescat iracundia, remittant sibi omnes culpas inuicem suas, nec exactor sit vindictæ qui petitor est veniæ. Dicentes enim, Dimitte nobis domine debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris: durissimis nos vinculis alligamus, nisi quod profitemur impleamus. Vnde si orationis huius sacratissimum pactũ non tota sui cõditione seruatum est: nunc saltem conscientiã suam vnusquisq; cognoscat, & alienis ignoscendo delictis, abolitionem suorum obtineat peccatorum. Dicente nanque domino, Si dimiseritis hominibus peccata eorũ, dimittet & vobis pater vester qui in cælis est: non longe est ab vnoquoq; quod poscit, cum de benignitate supplicij sententia pendeat iudicantis, qui humanarum precũ misericors & iustus auditor, æquitati suę de nostra lenitate præscribit, vt non haberet in eos ius seueritatis, quos non inuenisset cupidos vltionis. Clementes autem & mites animos, etiam largitas decet. Nihil enim dignius est quàm vt homo sui autoris sit imitator, & secundum modũ propriæ facultatis diuini sit operis executor. Nam cum aluntur esurientes, vestiuntur nudi, fouentur infirmi, nónne auxilium domini manus explet ministri, & benignitas serui munus est domini? Qui cum ad effectus misericordiæ suæ adiutore non egeat, ita suam omnipotentiam temperauit, vt laboribus hominum per homines subueniret. Et merito Deo gratiæ referuntur de pietatis officiis, cuius opera videntur in famulis. Propter, quod ipse dominus discipulis suis ait, Sic luceat lumen vestrum coram hominibus, vt videant opera vestra bona, & magnificent patrem vestrum qui in cælis est: per Christum dominum nostrum, Amen.

Matt. 6. *Vbi supra* *Mat. 5.*

Item eodem die Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Et dimißa turba ascendit in montem solus orare, &c. quæ habetur inter sermones de verbis domini. XIII. & XIIII.

Dominica prima in XL. de mysterio ieiunij quadragesimalis, fructu & modo. *Sermo I.*

Sermo lxiiij.

OMne vitæ nostræ tempus, stadium quoddam debemus putare virtutum, & ad cæleste brauium tota virtute contendere. Sed hoc præcipue in quadragesimæ diebus implendum est, qui abstinentia ac ieiuniis dedicati, tantum nobis ad virtutem animi conferunt, quan

quantum & de corpore voluptatem decerpunt. Est autem legitimus numerus iste ieiunij, & qui in sanctis celebratur exẽplis. Moyses legem accepturus à Deo quadraginta dies, ac noctes absque cibo potúque transegit, & ad suscipiendam domini voluntatem ieiunus præparatus est. Helias post quadraginta dierum ieiunia curru igneo ad superna cælorũ de hoc mundo translatus est. Ipse quoq; dominus, ac saluator noster quadraginta diebus ieiunans de diaboli tẽtationibus triumphauit, vt ad prædicationem Euangelij iam victor accederet. Merito vero etiam nos hunc dierum numerũ custodire debemus ieiuniis, quem per talia exempla legimus consecratum. Celebremus ergo hos dies cum omni alacritate mẽtis; & gaudio, & eos omnibus epulis & corporalibus delitiis præferamus. In his enim præcipue diebus ad implendam domini voluntatem accendimur, quando maximè per abstinentiaam voluptas carnis extinguitur. Tunc enim ad dominũ & ad eius futu ra promissa tota mens purior facienda festinat, cum nulla crapula, nulla cibi, ac potus satietate crassatur. Vnde & saluator in euãgelio dixit, Attendite itaq; vobis, ne grauentur corda vestra in crapula & ebrietate, & cogitationibus secularibus, & superueniat in vos dies illa repentina: tanquam laqueus enim superuẽniet vniuerso mundo, & nemo effugiet. Sed & illa est in quadragesimæ diebus grandis vtilitas, quòd dum etiam à licitis abstinemus, magis ac magis admonemur illicita vitare. Qui enim abstinemus nos à carnibus quibus aliis diebus vti licet: Qui nos abstinemus à vino quo moderatè vti licet: Qui ergo ista vitamus, quæ aliquãdo licent in primis peccata fugiamus, quæ omnino nunquam licent. Itaque volumus bene ieiunare à cibis, ante omnia ieiunemus & à vitiis. Quid enim prodest vacuare corpus ab escis, & animã replere peccatis? Quid enim prodest pallidũ esse ieiuniis, si odio & inuidia liuescas? Quid enim prodest vinum non bibere, iracundiæ veneno inebriari? Quid prodest abstinere à carnibus ad edendum creatis, & malignis obtrectationibus fratrum mẽbra lacerare? Quid prodest si abstineamus ab his quæ aliquãdo licent, & faciamus illa quę nunquam licent? Deus enim illos honorat & diligit, qui illicita fugiunt. Sic ergo, vt dixi, ieiunemus, à cibis, vt multo magis ieiunemus à vitiis, vt sanctorum morum vbertate saturemur; vt & in futuro mereamur ipsorũ operum retributione satiari: sicut in Euangelio legimus, beati qui esuriunt, & sitiunt

Exod. 34
3. Reg. 19
Luc. 21.
Mat. 5.

sitiunt iustitiam: quoniam ipsi saturabuntur. Illam enim compensationem magis eligere debemus, vt cibis quibus nos abstinemus, eos pauperibus, ac debilibus largiamur: secundum illud quod scriptum est, Beati qui contenti sunt esurire, vt alibi reficiantur. Satis Deo acceptum est munus quando indigẽs saturatur, quando nudus vestitur, quãdo ira non perficitur, & iracundiæ tempus non reseruatur, quando malum pro malo non redditur. Tũc grata sunt Deo nostro ieiunia, si illi qui necessitate ieiunant reficiantur à nobis. Tunc illam domini sententiam audire merebimur, Amen dico vobis, quãdiu fecistis vni ex minimis istis, mihi fecistis. O benignissimũ dominum ad edomandam hominum auaritiam, qui sibi dari dicit, quod vel minimo pauperi donatum fuerit. Vobis autẽ fratres præstet domini misericordia, vt ei ieiuniis & eleemosynis in bonis operibus seruiatis, vt ad æternam & veram vitam vos perducat, ipse qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Rom.12. *Mat.25.*

In eadem dominica, de ieiunio & eius effectibus. *Ser. II.*

Ser.lxv. ADest nobis venerabile, & medicinale tempus quadragesimæ charissimi, per quod ieiunantes peccatorum nostrorum vulnera curare debemus. Quantum sit ergo bonum ieiunij, breui sermone exẽplis additis differamus. Moyses primus quadraginta diebus, ac noctibus cum ieiunasset, legẽ domini accipere meruit, per quam populis imperaret. Impetrauerũt vnius hominis ieiunia, quod totius populi saturitas desperauerat. Aduertamus ergo quãta sit inter ieiunium & saturitatem distantia, inter ventrem vacuum & pulmones epulis æstuãtes. Moyses ergo quia ieiunauit, dominum vidit: populus quia manducauit & bibit, idola fabricatus est. Sed quid de Moyse & Israëlitica multitudine loquar? Princeps ille humani generis Adam quamdiu ieiunauit seruans mandatum, in paradiso fuit. Vbi vero comedit, eiectus est de paradiso: Et qui in paradiso Dei virgo fuerat, eiectus de paradiso cognouit vxorem. Semper enim iuncta est saturitati lasciuia. Vicina sibi sunt vẽter & genitalia, & pro membrorum ordine ordo vitiorum intelligitur. Eiecit ergo nos de paradiso cibus, reducat esuries, reducat ieiunium. Diximus ergo quid sanctus Moyses meruit ieiunando: deinde & cunctos videamus. Sãcto Heliæ ieiunãti etiã elementa famulata sunt. Hic denique tribus annis, & sex mensibus cælum clausit: Ad cuius vocem etiam supernum descendit incendium. Et cum

Exod.24 *Vbi supra* *Exod.32.* *Gen.3.* *Gen.4.* *35.d. Venter. 44. dist. Cum autem.* *3.reg.17.* *Iacob 5.* *4.Reg.1.*

cum Iezabel regina vellet occidere, & fessus sub arbore frondosa iaceret in solitudine, angelus ad eum mittitur & dicit ei: Sume paululum panis & aquæ. Videte quanta sit Dei clementia erga ieiunantes charissimi: Non sufficiebat, quia angelum ad ieiunantem dominus miserat, qui eum vt cibum sumeret iuberet, sed etiam præcepit, vt longius fugiat persequentem. Ait ergo, Sume paululum panis & aquæ: Quadraginta enim dierum ieiunio perrecturus erat per desertum vsque ad montem Sina. Nunquid enim dominus qui cælum & terram fecerat, cuius omnis est creatura, non potuit in eremo per angelum prandium mittere, sicut Danieli in lacum leonum per Abacuch misit? Sed sciebat Deus Prophetam suum tentantem diabolum aliter superare non posse, ni ieiuniis eruditus insidiantis inimici tentamenta repelleret. Daniel quoque ille futurorum gnarus, & aduentus domini conscius, & euersionis Hierusalem manifestissimus prædicator, ideo vir desideriorum appellatus est, quia panem desiderij non comedit, & potum concupiscentiæ non bibit, quia magis Christum quàm epulas desiderabat. Ioannes quoque præcursor domini locustis in eremo & agresti melle nutritur, non animalium carnibus, non volucrũ suauitatibus pascitur: poterat vtiq; iuxta Iordanem positus pisciũ sibi exhibere delicias, sed pœnitentiã prædicaturus rigorem ieiunij exẽplo suo magis debuit & factis ostẽdere quàm voce. In euãgelio quoq; cum quidam dæmone plenus domino fuisset oblatus, quẽ Apostoli curare nequiuerant, interrogantes audiunt à domino, istiusmodi genus non posse eiici, nisi orationibus & ieiuniis. Videte ergo charissimi quãta sit ieiuniorũ virtus, vt id facere ieiunia valeãt, quod Apostoli nequiuerant. Omitto cætera, sed vnusquisque consideret quãta sit inter ieiunium, & saturitatẽ distantia, inter ventrem vacuum & refertum, inter rubentem faciem & ora pallentia, inter os ieiunũ & labia crapula dissoluta, inter oppressum epulis & inediæ tenuitate vigilãtem. Non dico hebdomadas, non duplicata, non multiplicata ieiunia, sed vel singulos dies absque ciborum nimietate trãseamus. Cessent lauachra, vina vel carnes, nõ quod creaturã Dei iudicemus esse damnandam, sed qui toto anno nobis viximus, saltem vel paucos dies viuamus à domino. Sed ieiunia nostra, vt plena sint & suffarta, misericordiæ pinguedine saginentur, demus esurientibus prandium nostrum. Nec putes, ieiunia sola sufficere ad sananda

3.Reg.19
Danie.9. & 10.
Matt.3.
Mat.17.
De conse. dist.5.ca. Non dico.
Mat.17.

vuln

vulnera peccatorũ, ni medicamento eleemoſynæ recreentur. Ieiunium ergo tuũ te caſtiget, ſed lætificet alterum, & ita fructuoſæ erunt anguſtiæ tuæ, ſi alteri latitudinem præſtent. Sic ieiuna vt in alio manducante prandiſſe te gaudeas. Hilarem enim datorem diligit Deus. Nam manducáte paupere de bonis tuis, prandet Chriſtus, qui ſe in paupere eſurire teſtatur.

2. Cor. 9.

In eadem dominica de confeſsione peccatorum, Sermo III.

Sermo LXVI.

HOrtatur nos ſæpius ſcriptura ad medicamenta fugere confeſsionis, non quod Deus indigeat confeſsione noſtra, cui omnia prę̃ſtò ſunt quę cogitamus, loquimur aut agimus, ſed nos aliter ſalui fieri non poſſumus, niſi confiteamur pœnitentes quod iniquè geſsimus negligentes. Qui ſeipſum accuſat in peccatis ſuis, hunc diabolus non habet iterum accuſare in die iudicij: ſi tamen confitens pœnitendo deleat quæ fecit, nec iterum renouet quę egit. Confitemini, dicit Iacobus Apoſtolus, alterutrum peccata veſtra, & orate pro inuicem, vt ſaluemini. Iterum beatus Apoſtolus, Ore autem confeſsio fit ad ſalutem. Sed & Salomõ de confeſsione peccatorum dicit, Qui abſcondit ſcelera ſua non dirigetur: Qui autem confeſſus fuerit & reliquerit ea, miſericordiam conſequetur. Magnum eſt ſalutis medicamentum non iterare quæ impiè geſsimus, nec priorũ cicatrices vulnerum reſauciare. Sicut autem dicit Ioannes euangeliſta, Si confiteamur peccata noſtra, fidelis eſt Deus, & iuſtus vt remittat nobis peccata noſtra, & emundet nos ab omni iniquitate. Similiter & Pſalmiſta ait, Dixi, confitebor aduerſum me iniuſtitiam meam domino, & tu remiſiſti impietatem peccati mei. Viuẽs confiteatur peccator, quæ fecit, quia non eſt fructuoſa cõfeſsio apud inferos, nec pœnitentia ad ſalutem proficiens. Ecce nunc tempus ſalutis: ecce nunc tempus acceptabile Deo. Tempus eſt nunc remiſsionis pœnitentibus, ſed tempus erit poſt mortem vindicationis negligentibus confiteri ſcelera ſua. Omnes enim impij amarã habent in tormentis pœnitentiam, ſed non proficit eis ad remiſsionẽ, ſed conſcientia torquet ad augmẽtum pœnarum quas patiuntur. Potuerunt enim ſibi per confeſsionem præcauere tormentorum immanitatem & neglexerunt, ita ſicut foris flammis, ita intus conſcientia propria torquentur. Quomodo poteſt medicus vulnus ſanare, quod ægrotus oſtendere erubeſcit? Deus confeſsionem noſtram deſiderat vt iuſtam habeat cognoſcẽdi cauſam. Qui peccata ſua occult

Iac. 5. *Rom. 10.* *Proue. 28* *1. Ioan. 1.* *Pſal. 13.* *Eccleſ. 17* *2. Cor. 6.*

occultat, & erubescit salubriter cõfiteri. Deum quem iudicem habebit, habebit & vltoré. Optime se iudicet homo in hac vita, ne iudicetur à Deo damnatione perpetua. Duplicem habere debet fletum in pœnitẽtia omnis peccator: siue quia per negligentiam bonum non fecit, seu per audaciam malũ perpetrauit. Quod enim oportuit, non gessit: & quod non oportuit, egit. Confessio iustificat, cõfessio veniá peccatis donat, omnis spes veniæ in confessione consistit. Confessio opus est misericordiæ, salus ægroti, vnicum est viribus nostris medicamentum cum pœnitentia. Cuius ipse saluator in Euangelio virtutem ostendit dicés, Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnum cælorum. Et Ioannes Baptista, Facite fructus dignos pœnitentiæ. Fructus dignus est pœnitẽtiæ, transacta flere peccata, & eadem iterum nõ agere: sicut scriptum est. Ne adiicias peccatum super peccatũ. Lauamini, dicit dominus per Esaiam Prophetam, Et mundi estote. Lauatur itaque, & mundus est, qui & præterita plangit, & iterum non admittit. Lauatur, & non est mundus, qui plangit quod gessit nec deserit, sed post lacrymas flenda hæc quæ fleuerat repetit. De his beatus Petrus terribiliter ait, Canis reuersus ad vomitũ suum. Fili, peccasti, dicit scriptura sancta, ne adiicias iterum: sed de pristinis deprecare vt dimittantur tibi. Pœnitentia vera non annorum numero cẽsetur, sed amaritudine animi. Vnde beatus Petrus, mox à domino indulgentiam recepit, quia amarissime fleuit trinæ negationis culpam. Pœnitẽtia quamuis sit exigui temporis, si intima cordis amaritudine agitur, non despicitur apud iudicem iustũ Deum, qui cordis secreta considerat. Non enim longitudinem temporis tantùm requirit Deus, quãtum affectum synceritatis pœnitentis pensat. Qui enim in Christum tota mente confidit, etiam si multis commoriatur peccatis, fides sua viuet in æternum. Sicut ipse dominus in Euangelio dicit, Ego sum resurrectio & vita: Qui credit in me, etiam si mortuus fuerit, viuet: Et omnis qui viuit & credit in me, nõ morietur in æternum: De morte animæ dixit, quæ propter peccatorum ægritudines eueniet illi. Deus in natura misericors est, paratus est saluare per misericordiam, quos nõ inuenit saluare per iustitiam. Qui vult omnes homines saluos fieri, & neminem perire. Qui per Prophetam ait, In quacũq; die conuersus fuerit peccator, vita viuet, & non morietur. Quamuis quisq; sit peccator & impius, si ad pœnitentiam conuertitur,

Fletus peccatorũ duplex debet esse.

Matt. 4.
Matt. 3.
Fructus dignus pœnitentiæ quid.
Ecclesiastici 21.
Esaiæ 1.
2. Pet. 2.
Eccles. 21.
Mat. 26
Ioan. 11.
1. Timo. 2.
Ezech. 33

consequi per misericordiam veniam non dubitet. In hoc seculo pœnitentiam facientibus Dei misericordia subuenit: In futuro autem pœnitentia non proficit, sed rationē nostrorum operum reddituri sumus. In hac vita tantùm pœnitentiæ patet libertas, post mortem nulla correctionis est licentia.

Feria secunda post primam dominicam in Quadragesima, De extremo iudicio cogitando, Sermo I.

Sermo LXVII.

ROgo vos fratres charissimi, & cum grandi humilitate admoneo, vt mihi nullus ex vobis succenseat, aut fortè incongruum me superfluúmque iudicet, quare vobis tam frequenter tremēdum & vtiliter expauescēdum diem iudicij insinuare contendo. Si quis enim est, cui fortè in hac parte displiceam, consideret periculum meum, & audiat dominū per Prophetam sacerdoti terribiliter comminantem, Si non annuntiaueris iniquo iniquitatem suam, sanguinem eius de manu tua requiram. Et iterum, Clama, inquit, ne cesses: quasi tuba exalta vocem tuam, & annūtia populo meo scelera eorum. Sed fortè aliquis dicit, Quare nobis tam dura assiduè prædicātur? Quia melius est hîc paruam amaritudinem sustinere, & posteà ad æternā dulcedinem peruenire, quàm hîc habere falsum gaudium, & illic sustinere sine fine supplicium. Audite fratres, non me, sed dominū in Euangelio dicentem, Beati qui lugent, quoniā ipsi consolabuntur: Et væ vobis qui ridetis nunc, quia lugebitis & flebitis. Et hoc attendite fratres, quia omnes carnales medici quoties ad eos qui in corpore ægrotare videntur, veniunt, omnia quæ eis delectabilia esse videbantur, abscindunt: & quod dulce est, ad integrum interdicunt. Aliquoties etiā frigidam accipere non permittunt, interdum & amarissimas potiones bibere cogūt, & asperrimis ferramentis eorum vulnera frequenter incidūt. Hoc ergo quod pro sanitate corporū carnales medici faciunt, pro animarum salute spiritales medici exercere contendunt. Hec ego cogitās fratres charissimi, & tam pro mea quàm pro vestra salute rationem me redditurum esse ante tribunal ęterni iudicis non ignorans, eligo aspera quidem, sed salubria vobis medicamēta ingerere, vt vobiscum posteà in angelorum consortio perpetua merear incolumitate gaudere. Et hęc quidem non ideo suggero, quòd vos admonitiones nostras senserim non libenter accipere: sed quia me necesse est & pro vestra & pro mea salute frequentius prædicare, studeo vestros anim

Ezech. 3.
Esaie 58.
Matt. 5.
Luca 6.

animos & ad timendum iudicium, & ad desiderandum præmium excitare, vt exceptoria sancti pectoris vestri ad recondendam spiritalem vindemiam, sicut semper fecistis, auxiliáte domino fideliter præparetis. Quoties vobis durũ aliquid prędicamus, non hoc ideo dicimus, quòd à vobis tale aliquid fieri suspicemur: sed ideo iterum illa, quæ non facitis denũtiamus, vt illa in quibus fortè præuenti fueritis, sanare possimus. Solet enim fieri, vt dum maiora timentur, minora celerius caueantur. Quomodo enim theriaca bibitur, ne corporibus possint præualere venena, hoc austera prædicatione geritur, vnde animarum præparantur antidota. Certum est fratres charissimi, ꝙ si semper beneficia Dei nostri, quæ nobis nullis pręcedẽtibus meritis nostris collata sunt, assiduè cogitamus, peccata nostra nobis aut nõ dominantur, aut si fortè surrepserint, citò per pœnitentiã corriguntur. Quis enim vel mente concipere, non dicam verbis possit exponere, quanta circa nos sint Dei nostri beneficia. Fecit enim nos cũ non essemus, reparauit nos posteà cùm perissemus. Mortem suscepit, pretioso nos sanguine liberauit, ad inferna descẽdit, de faucibus nos æternę mortis eripuit, cælorũ nobis etiam præmia promisit. Hæc omnia fratres dilectissimi pio & benigno animo cogitãtes, quantum possumus cũ ipsius adiutorio, beneficiis suis vicẽ rependere festinemus. Non reddamus mala pro bonis, sed quantum possumus voluntati illius obtẽperare fideliter studeamus, totis viribus innitẽtes vt præcepta ipsius magis nobis pariant de sequacitate remediũ, quàm de trãsgressione iudiciũ. Nam quid faciemus charissimi in illo metuendo iudicij die, cũ tremente mundo dominus præcinẽtibus angelorũ buccinis, in illo maiestatis suæ throno circundatus cælestis militiæ luce cõsederit ibiq; de terræ gremio & antiquo puluere suscitato humano genere, astante testimonio conscientiæ singulorum positis in conspectu peccatorũ pœnis, iustorúmq; præmiis, rationem vitę cœperit postulare, & plus iam iustus quàm misericors, seueritate iudicis contemptæ misericordiæ reos cœperit accusare & dicere: Ego te, ô homo de limo manibus meis feci, ego terrenis artubus infudi spiritum, ego tibi imaginem nostram similitudinémq; conferre dignatus sum, ego te inter paradisi delicias collocaui, tu vitalia mãdata contemnẽs, deceptorem sequi quàm Deũ maluisti? Cùm expulsus de paradiso iure peccati mortis vinculis tenereris, virginalem vterũ sine dispen-

dio virginitatis pariendus introiui, in præsepio expositus & pannis obuolutus iacui, infantiæ contumelias, humanósque dolores, quibus tibi similis fierem, ad hoc scilicet vt te mihi similem facerem, pertuli: irridentium palmas & sputa suscepi, acetum cũ felle bibi: flagellis cæsus, vepribus coronatus, cruci affixus, vulnere perfossus, vt tu eripereris morti, animã in tormentis dimisi? En clauorum vestigia, quibus affixus pependi. En perfossum vulneribus latus. Suscepi dolores tuos, vt tibi gloriam darem: Suscepi mortem tuam, vt in ęternum viueres. Conditus iacui in sepulchro, vt tu regnares in cælo. Cur quod pro te pertuli, perdidisti? Cur ingratę redemptionis tuæ munera renuisti? Non te ego de morte mea quæro, redde mihi vitam tuam, pro qua meam dedi. Redde mihi vitam tuã, quam vulneribus peccatorum indesinẽter occidis. Cur habitaculum quod mihi in te sacraueram, luxuriæ sordibus polluisti? Cur corpus meum illecebrarum turpitudine maculasti? Cur me grauiore criminum tuorum cruce, quàm illa, in qua quõdam pependeram, afflixisti? Grauior enim apud me peccatorũ tuorum crux est, in qua inuitus pendeo, quàm illa, in qua tui misertus mortem tuam occisurus ascendi. Cùm essem impassibilis, pro te pati dignatus sum, sed tu despexisti in homine Deum, in infirmo salutem, in via reditum, in iudice veniam, in cruce vitam, in suppliciis medicinam. Et quia post omnia mala tua ad medicamenta pœnitentiæ confugere noluisti, ab auditu malo non mereberis liberari. Qui tũc erit stridor dentium, cum sanctorũ multitudine ad dexteram regis & ad gloriam segregata, peccati populus in profundo tartari sine vlla miserationis ac veniæ spe demersus, excludi se tenebris suis ad beata sanctorum luce viderit, & in profundi sinũ sine fine descendens, vrgente os suũ puteo, æterna supplicia & perpetuam mortem non moriturus aspexerit? Frustra autem à paupere, quem in hac vita despexerit, misericordiam postulabit, frustra extremum Lazari digitum, quo ardens refrigeretur, ardentibus labiis rogabit apponi. Quàm vellet miser, cùm pauperum gloriam viderit duris quõdam paupertatis subiacuisse laboribus, & in illa vita, quæ cum vita morerentur mala portasse, ne ad illa æterna mereretur supplicia peruenire. Vt ergo hæc tam dura & tam terribilia ante illud tribunal æterni iudicis audire nõ mereamur, dum adhuc licet, & cum Dei adiutorio in potestate nostra est, consideremus cõscientias nostras: & si

Psal. 68.

Luca 16.

& si aliqua crimina vel peccata capitalia nécdum eleemosynis & orationibus purgata nobis adhuc dominari cognoscimus, portum pœnitentiæ deuictis peccatorum fluctibus Christo iuuante festinemus intrare: Et si quid in nauicula animæ nostræ multis tempestatibus peccatorum, aut per superbiam fractum, aut per auaritiam ruptum, aut per luxuriam resolutum esse cognoscimus, componere vel reparare bonis operibus festinemus. Studeamus igitur vitiorum exhaurire sentinam. Non enim nocent peccata præterita, si non placent præsentia. Sicut enim nulli iustorum sufficit iustitia sua, si nó perseuerauerit vsque in finem: ita nulli peccatorum nocere poterit iniquitas sua, si antequàm de corpore isto discedat, ad eleemosynarum remedia, vel ad pœnitentię medicamenta confugerit. Sed quia quando, vel qua hora de hoc seculo rapiamur, scire non possumus, sine vlla dilatione vel mora de sinistra fugere festinemus ad dexteram. Non sanitati, non ætati credendum est. Non in remedium salutis suæ semper tardandus est, qui vitæ suæ semper incertus est. quia qui nos securos fecit dicendo, Peccator in qua die conuersus fuerit, omnes iniquitates illius obliuioni traduntur: ipse nos etiam cautos esse voluit dicens, Nolite tardare conuerti ad dominum, nec differatis de die in diem. Sed forte quando generaliter omnes ad pœnitentiam prouocamur, aliquis intra se cogitet dicens, Ego iuuenis homo vxorem habens, quomodo possum aut capillos minuere, aut habitum religionis assumere? Nec nos hoc dicimus fratres charissimi, non hoc prædicamus, vt iuuenes, qui coniugia habere videntur, habitum magis quàm mores habeant commutare. Quid enim homini vxorem habenti nocet; si mores perditos voluerit ad opera bona vel honesta conuertere, si peccatorum suorum vulnera eleemosynis, ieiuniis & orationibus ad sanitatem pristinam studeat reuocare? Vera enim conuersio sine vestimentorum commutatione sufficit sibi. Vestimenta verò religiosa sine bonis operibus, non solùm remedium habere non potuerunt, sed etiam iustum Dei iudicium sustinebunt. Conuertamur ergo ad meliora, dum in nostra potestate sunt remedia. Hîc extinguamus mortem moriendo peccatis, hîc vitam vitæ meritis acquiramus, præstante domino nostro Iesu Christo, cui est honor & imperium cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Mat. 10.

Ezech. 18.

Ecclesiastici 5.

Feria tertia post primam Dominicam in quadragesima, de beato Abraham, *Sermo I.*

Sermo LXVIII

Genes. 15.

CRedidit Abraham Deo, & deputatū est illi ad iustitiā. Ecce sine opere iustificatur ex fide, & quicquid illi legali posset obseruatione conferri, totum credulitas sola donauit. Ipse sibi fuerat lex qui legem non acceperat, natura tamē quicquid legis fuerat obseruabat. Abrahā pater noster radicem fidei nominisq; Christiani habebat, qui cum ex proprietate genuina ad incerta atq; peregrina iuberetur exire, tota deuotione compleuit: Cui in re tam dura nulla dubitatio fuit, sed sententiam Dei tanquā qui optare videretur accepit. Exi, inquit dñs, de terra tua, & de cognatione tua, & veni in terrā quam demonstrauero tibi. Nouum probationis genus habēti propria, exilia indicere peregrina, ingerere laborē itineris quiescenti, imperare penuriā possidenti, & tantarū facultatū domino, necessitatē imponere peregrinandi. Libenter tamē fides accepit, quicquid arduū videbatur incredulis. Cui non est magis dulce propriū tugurium quàm palatia peregrina, & voluntaria casa quàm digesta prætoria? Leue cuiquā non est, dimittere propria & sectari aliena incerta, dimittere quod scias, quo ire te ignoras. Quis enim propria sine dolore deseruit, aut sine lacrymis dereliquit? Cui non est durū illos conscios natalium parietes, dulcia illa limina atq; amabilem larem, quem & parentū memoria, & ipsius infantiæ rudimenta commendant: vbi conuiuia illa noti & mox [illegible]

Genes. 12.

Exemp

Excepit tamen Abraham peregrinũ quercus arbor humana, quę venientẽ Abraham atq; æstiuo sole decoctum amœnitatis suæ vmbraculo refoueret: cuius syluescentis nemoris comata luxuries, in æstiuũ tẽpus diem & vrentis solis vaporiferos radios ramorũ frequentia suspendebat, vt quicquid iniuria temporis irrogabat, omne auferret & ramorũ & foliorũ densitas. Ingreditur ergo lucum arboris Abrahã, sub qua construitur qualecunq; suffugium, angustũ quidem homini, sed sufficiens maiestati. Dignũ tamen Deo palatium fides deuota pingebat, in quo frueret maiestas superna pransura. Cum ergo illic positus curiosis oculis cælum intentaret, ecce subito in trium virorum persona maiestas incorporea descendit. Accurrit, properat, manus supplices tendit, & transeuntium genua obsculatur. Domine, ait, si inueni gratiam coram te, ne transieris puerum tuum. Videtis, Abrahã tribus occurrit, & vnum adorat. Trina vnitas, & vna trinitas. Sumatur aqua, lauentur pedes vestri, & refrigerate sub arbore ista, & afferã panem & manducabitis, & postea transibitis in viam vestram. Et dixerunt ei; Fac vt dixisti. Seruat semper in bonis tenorẽ sui perfecta iustitia, offert peregrinis hospitium qui non habet tectum: & cum sit omni domicilio viduatus, domicilium quale necessitas procurabat, exhibuit transeuntibus. Et licet illa minora fuerint quæ offerebantur, locorum angustiis magnitudinem dederat fides, quæ contemni non meruit à Deo. Diuertit ad arboris hospitium, quod Abrahã Deo iam fecerat dignum. Interea conspergitur similago, fiunt encryphiæ, mactatur & vitulus. Et si illis diuinitas non eguit, iustitia tamen quod optabat impendit. Ecce ad humanam mensam cælestis sublimitas recumbebat, cibus capitur, pransitatur, & cõtubernali colloquio inter hominem & Deum familiaria verba miscentur. Et quia apud Deũ infructuosa hospitalitas esse non potuit; statim pretium mercedis accepit. Datur filius seni; datur posteritas desperanti, accepit senectus quod minimè potuit habere iuuẽtus. Ad hoc, inquit, tempus veniã, & erit Saræ filius. Cumq; seniles anni, & emortua Saræ viscera hoc posse fieri denegarent, dedit tamẽ diuinæ promissioni credulitas fidem. Patrem, inquit, multarum gentium posui te. Repletus est bonis, quia quod ei promisit impleuit. Ecce in ipso vitæ margine senectutis, nondum prolatis legibus recitatisq;, assorimus Abrahã quòd fuerat religiosus, & qui fuerat in cultura iustior, fuerit in credulitate probatior.

Genes. 18.

Vbi supra

Vbi supra

Genes. 17.

Ecce enim senex ille maritus, qui adhuc vnum non habebat, in vno tamen Deus innumerabiles promittebat. Ecce exhaustis visceribus dixit Deus ad Abrahā, Suspice in cælum, & numera stellas, sic erit semen tuum. Et credidit Abraham Deo, & deputatum est illi ad iustitiam. Defecerūt Saræ venire muliebria, quia iam lassa defecerant membra. Totum corpus sulcatur in rugas, fit perarata frōte, & exhausta senectute. Deficiente sanguine in venis tristis senectus delassatur, sed diuino iudicio ętatis feruor accenditur. Meliorem facit diuina promissio matrē, quam ætas non fecerat generare. Accepit genitrix nomē quod ei sterilitas temporis subtraxerat, Longè deficientibus membris Isaac concipitur, subito inanes ac marcescentes venæ rediuiuo sanguine ferbuerunt, & emortua seni viscera calefacto sanguine vaporata, vsq; ad partū inquilinis sunt caloribus animata. Iuuenilis ætas incaluit, & calefacto sanguine vaporauit. Fit anus fœta, fit senex grauida, crescit venter per dies singulos, & conualescente partu, tumescentis vteri capax sinus extenditur. Fit sarcina, & desideratus affectus ex visceribus lassis, onus nimium exoptata posteritas. Portabat vterum grauem talis mater, quæ inanis ambulare vix posset. Sed quia credulitatis fuerant quæ acceperat, defecta viscera fides validior animabat. Marcidæ mammæ, quas in vacuos folles subducti succi detrimenta laxauerant lactei fontis vbertate tenduntur. Fit mater in pectore, fit mater in partu, fit, inquam, mater, quæ auia fuerat per ætatem. Dedit fides vetustis nouos visceribus ignes. Sic Isaac credulitate nascitur, vt eorum fides in progenie enarretur in secula. Amen.

Gen. 15.

Gen. 18.

Feria quarta post primam Dominicam in quadragesima, de ieiunio, cataclysmo, & arca Noë, Sermo I.

Sermo LXIX.

Hos sanctæ quadragesimæ dies fratres charissimi debemus omni cum veneratione suscipere, nec lōgiorem numerum huius temporis fastidire, quia quāto plures dies sunt ieiunij tanto maior est causa remedij. Quāto prolixior abstinentiæ cursus, tanto redemptio copiosior est salutis. Quanto austerior cura vulnerū, tanto medicina est salubrior peccatorum. Deus enim qui est nostrarum medicus animarū, congruens tempus instituit, quod & iustis satisfit ad adorandum, & peccatoribus sufficiat ad rogandum. Illi requiē postulantes, hi veniam deprecantes. Congruens enim tempus est quadragesimæ, nec breue est ad exorandum

randum, nec longũ est ad promerendum. Quadraginta enim dierum ieiuniis, quæuis iniquitas peccatoris exerari potest & quantauis seueritas iudicis mitigari. Illi longũ & fastidiosum forte sit tempus qui nec orat de culpa, nec sperat de venia. Desperatio enim nec confiteri de scelere, nec indulgentiam nouit sperare de iudice. Sãctus igitur & salutaris quadragesimę cursus est, quo adducitur ad misericordiã peccator per pœnitentiam, iustus ad requiẽ. His enim diebus solito amplius, & diuinitas miseretur, & delinquentia deprecatur, & iustitia promeretur. Patent enim omnia, & cæli ad indulgentiam, & peccator ad confitendum, & lingua ad postulandum. Salutaris, inquam, & mysticus est quadragenarius numerus. Nam primũ cum mundi faciem iniquitas hominũ possideret, tot dierum curriculo Deus effusis de cælo imbribus, vniuersam terrã diluuio superfudit. Vides ergo iam illo tempore mysterium in figura dispositũ. Nam sicut tunc quadraginta diebus pluit ad purgandum mũdum, ita & nunc quadraginta diebus miseretur ad hominem purificandum: quanquam & illius temporis diluuium misericordia dicẽda est, quo iniquitas oppressa est, & iustitia conseruata. Pro misericordia enim factum est, vt & iusti euaderent, & iniqui amplius non peccarent. Pro misericordia plane vidimus illud fuisse diluuium, quo veluti baptismo quodam totius est mundi facies innouata: scilicet vt qui perditorum hominum scelere sordebat ad crimina, beati Noë habitatione floreret ad gratiam: & qui iniquitatis erat purgatorium tunc, modo fieret domiciliũ sanctitatis. Diluuium, inquã illud, huius nostri fuit similitudo baptismatis. Hoc enim tunc gestum est, quod nunc agitur, hoc est, vt exuberantibus aquarũ fontibus periclitarentur vicia, iustitia sola regnaret, mergerentur in profundũ peccata, sanctitas vicina cælo portaretur. Modo enim sicut dixi, hoc quod nũc agitur in Ecclesia Christi, sicut Noë arca submersis omnibus vicijs peccatorum, ita baptismatis fonte cælo vicina portatur Ecclesia: & deletis omnium superstitionibus idolorũ, fides regnat in terris, quæ de saluatoris arca procedit. Sanctũ ergo & sacratum quadragesimæ tempus est, quod statim ab initio cœpit inter iustos & iniustos discernere, bonos à malis quodam iudicio separare. Quod quidẽ similiter fieri etiam in hac nostra quadragesimæ obseruatione perspicimus. Nam per hos quadraginta dies separantur mali à bonis, hoc est, luxuriosus à casto, à ieiuno in-

Quadragenarius numerus mysticus.
Genes. 7.

temperans, à Christiano gentilis. Separatur, inquam, malus à bono, hoc est, peccator à iusto, diabolus à sancto, hæreticus à fideli. Relictis enim his omnibus ad similitudinē diluuij tanquam in naufragio seculi, sola ad instar arcæ illius in altum cum suis virtutibus eleuatur Ecclesia. Nam & nos etsi peccatores, ad imitationem sancti Noë annuntiamus vobis mundi futurum esse excidium, & illos tantummodo dicimus periculis euasuros, quos triplex arca intra se gremio religionis incluserit. Triplex enim arca est Ecclesia, quæ trinitatis continet sacramentum. Nam cum dicit scriptura, Bicameratam & tricameratam eam fuisse, vtique demonstrat tripliciter diuinitatis illam gratiam esse distinctam. Annuntiamus igitur sicut Noë mundi futurum esse naufragium, & ad hanc domum confugere omnes homines admonemus. Et sicut Noe filios suos in arca recepit, ita & nos filios nostros optemus in ista arca suscipere. Quisq; enim in hac domo vult habitare nobiscum, noster est filius. Sed dicit aliquis, sancti Noë prædicationis vocem in scripturis minimè esse descriptam. Audi igitur, Noë & si tacebat voce, opere loquebatur, silebat lingua, fabricatione clamabat. Nam vtique cum operaretur opus nouum, & nulli aliquando compertum, admonebat cunctos nouis periculis, noua tabernacula præparari. Loquebatur ergo opere, & dicebat illud euangelicū domini dictum, Si mihi non creditis, operibus credite, & credendo periculum euadere poteritis: præstante domino nostro Iesu Christo, qui viuit & regnat cum patre & spiritu sancto in secula seculorum. Amen.

Arca triplex. *Genes. 6.* *Ioan. 10.*

Item eodem die de Ieiunio alius sermo factus ad fratres in eremo, qui inter Sermones ad eosdem habetur. XXV.

Item eodem die Homilia de Euangelio diei, quæ habetur de quæstionibus Euangeliorum libro primo, capite septimo & nono.

Genes. 18.

Feria quinta post primam Dominicam in quadragesima, de tribus viris qui beato Abrahæ apparuerunt, Sermo l.

Ser. LXX.

FRequenter admonui charitatē vestram fratres dilectissimi, vt his lectionibus quę diebus istis in Ecclesia recitantur, non hoc tantum attēdere debeamus quod ex litera sonare cognoscimus, sed remoto velamine literæ, viuificantē spiritum fideliter requiramus. Sic enim dicit Apostolus, Litera occidit, spiritus autem viuificat.

2. Cor. 3.

Deniq

Deniq; infelices Iudæi, & plus infelices hæretici, dum solum literæ aspiciũt sonũ, quasi corpus sine anima, ita sine viuificante spiritu mortui remanserũt. Nos audiamus Apostolũ dicentem, Quia hæc omnia in figura cõtingebant illis, scripta sunt autem propter nos. Videamus ergo quid sit, quod modo cum diuina lectio legeretur audiuimus. Visus est, inquit, De' Abrahæ, cùm sederet ad ostiũ tabernaculi sui ad ilicẽ Mambræ. Ecce, inquit, tres viri adstiterunt super eum, & exiit in occusum eius. Attendite fratres, & videte qualiter Deus apparuit Abrahæ, & qualiter apparuit Loth. Ad Abrahã tres veniunt, & stãt super eum, ad Loth duo veniũt, & sedent in platea. Videte fratres, si non dispẽsatione sanctispiritus pro meritis res gerũtur. Etenim Loth longe inferior erat Abrahã. Nisi enim inferior fuisset, à beato Abrahã separari non meruisset, nec ei Sodomorum habitatio placuisset. Veniunt ergo ad Abrahã tres viri in meridie venerũt ad Loth duo, & vespere veniũt: Non enim sustinebat meridianæ lucis magnitudinẽ Loth, Abrahã vero poterat plenũ fulgorem lucis excipere. Nunc videamus qualiter Abraham, & qualiter Loth susceperunt venientes. Præsumpsit Abraham, & occurrit obuiã eis, & cum occurrisset, festinat ad tabernaculũ, & dicit ad vxorẽ suam, Festina, inquit, & cõsperge tres mẽsuras similaginis, & fac subcinericios panes, quod Græcè engriphias dicitur, occultos videlicet, & abscõditos indicãs panes. Ipse autem Abrahã ad armẽtum cucurrit, & accepit vitulum. Qualẽ vitulũ? Forte qui potuit primus occurrere: non ita est, sed vitulum bonum & tenerum. Tulit ergo vitulum, & dedit puero. Puer, inquit, festina facere eum. Videte fratres attendite quàm feruenti animo hospites debeatis excipere. Ecce ipse Abrahã currit, vxor festinat, puer accelerat. Nullus est piger in domo sapientis. Ecce æqualia sunt Abrahæ & Saræ hospitalitatis officia. Loth vero excepit quidem, sed duos tantum, & non integram trinitatem, nec in meridie, sed ad verperum, Et quid eis apposuit? Coxit, inquit, azyma, & comederũt. Et quia meritis multo inferior erat Abrahã, nec vitulum saginatũ habuit, nec in tribus mensuris similaginis, mysterium trinitatis agnouit: Attamẽ quia vel hoc quod potuit benigno animo obtulit, de perditione Sodomorum, liberari promeruit. Attendite fratres, quia etiã & Loth, dum hospites non repellit, angelos excipere meruit. Ecce hospitalem domum angeli ingrediuntur, clausæ hospitibus domus flammis sulphureis

1. Retr. 13. *1. Cor. 10.* *Gen. 18.* *Gen. 19.* *Gen. 18.* *Gen. 19.*

reis concremantur. Venerunt ergo tres viri ad Abrahã,& steterunt super eum. Hoc ipsum videte, quare sit quod super eum veniunt, non contra eum. Subiecerat se voluntati Dei, & ideo super eum stare dicitur Deus. Astiterũt, inquit, super eum, non contra eum ad repellendũ, sed super eum ad protegendũ: Tres viros suscepit, tribus mẽsuris panes apponit. Quare hoc fratres, nisi quia mysteriũ trinitatis intelligit? Apponit & vitulũ; qui vitulus non est durus, sed tener. Et quid tam tenerum, quid tam bonum, quàm est ille qui se pro nobis humiliauit vsq; ad mortẽ? Ipse est ille vitulus saginatus, quẽ pro recepto pœnitentiæ filio iugulat pater. Sic enim dilexit Deus mũdũ, vt filium suũ vnigenitũ daret. Tribus ergo occurrit Abrahã,& vnũ adorat. In eo autẽ quod tres vidit, sicut iam dictũ est, trinitatis mysteriũ intellexit. Quòd autẽ quasi vnũ adorauit, in tribus personis vnũ Deũ esse cognouit. Ad vnum loquitur dicẽs, Declina ad puerũ tuũ. Addit etiã, quasi ad homines loquens, Accipiam, inquit, aquam, & lauentur pedes vestri. Discite fratres à beato Abrahã, hospites libẽter excipere, pedes eorũ cum humilitate, & pietate lauare. Lauate, inquam, sanctorum peregrinantium pedes, ne fortè in illis remaneat puluis, quẽ ad iudiciũ vestrũ possint de pedibus suis excutere. Sic enim in euangelio dixit, Qui non susceperit vos, exeuntes excutite puluerẽ de pedibus vestris. Amen dico vobis tolerabilius erit terræ Sodomorũ in die iudicij, quàm illi ciuitati. Hoc ergo præuidebat in spiritu Abrahã,& ideo volebat præuenire & lauare pedes, ne quid fortè pulueris resideret, quod ad testimoniũ incredulitatis excussum posset in die iudicij reseruari. Propterea ergo dicit sapiẽs Abrahã, Accipiam aquam, & lauentur pedes vestri. Diligenter hæc audite fratres, qui hospitalitatẽ exercere nõ vultis, qui hospitẽ velut hostẽ excipitis. Ecce beatus Abrahã dum homines feruenter exciperet, ipsum Deum suscipere hospitalitatis contemplatione promeruit. Hoc etiam in Euãgelio Christus confirmauit, dicens, Hospes fui, & suscepistis me. Nolite ergo negligere peregrinos, ne fortè quem non excepistis ipse sit Christus. Vbi tamen factum sit hoc? Ad ilicem Mambre, quod in Latina lingua interpretatur Visio, siue perspicacia. Vides qualis sit locus in quo dominus potest habere cõuiuium? Delectauit enim eum visio & perspicacia Abrahæ. Erat enim mũdus corde, vt posset Deum videre. In tali ergo loco, & in tali corde, potest Dominus habere conuiuium. De ista visione Dominus in

Philip. 2. Luc. 15. Ioan. 1. Gen. 38. Mat. 10. Matt. 25.

Euang

Euãgelio locutus est ad Iudæos, dicens, Abraham exultauit vt videret diem meũ, vidit & gauisus est. Diem, inquit, meum vidit, quia mysteriũ trinitatis agnouit. Vidit patrẽ diem, filium diem, Spiritumsanctũ diem, & in his tribus vnum diem: sicut & pater Deus, & filius Deus, & Spiritussanctus Deus, & hi tres vnus Deus. Nam & sigillatim singulæ quęque personæ plenus Deus, & totæ tres simul vnus Deus. Nam & illis tribus mẽsuris similaginis, propter vnitatẽ substantiæ non incõgrue pater & filius & Spiritussanct⁹ intelligitur. Quod tamẽ & alio modo potest accipi, vt Sarã intelligamus ecclesiam, tres mẽsuras similaginis fidẽ, spẽ & charitatẽ. In his enim trib⁹ virtutibus, vniuersæ fructus cõtinẽtur ecclesiæ. Qui hæc tria in se meruerit habere, securus potest ad conuiuiũ cordis sui totã trinitatem excipere. Post hæc dixit dominus ad Abrahã, Clamor Sodomorum & Gomorræ ascendit ad me, descẽdi ergo vt viderem, si sermo qui venit ad me opere cõpleatur, an non est ita, vt sciam. Hæc scripturæ sunt verba, videamus quid in his intelligi dignũ sit. Descendi, inquit, vt viderem. Quãdo ad Abraham responsa redduntur, non discitur descendere Deus, sed supra ipsum adstare, nunc autẽ quia peccatorũ causa agitur descendere dicitur Deus. Vide ne ascensionẽ & descensionẽ loca lẽ sentias. Indignũ est hoc de incorporea, & vbiq; tota sentire substantia. Sed descẽdere dicitur Deus, quando curã humanæ fragilitatis habere dignatur. Quod specialius de domino, ac saluatore nostro sentire debemus, qui semetipsum exinaniuit, serui formã accipiẽs. Sed videamus quid est quod dicit, descendi vt viderem, vtrum sermo qui ad me peruenit opere completus sit, an non est ita vt sciam. Solent enim nos hinc impugnare Pagani, & maximè immundissimi Manichæi dicentes. Ecce nesciebat Deus legis, quid ageretur in Sodomis. Nos enim sano intellectu respondemus & dicimus, quod aliter dicitur Deus nosse iustos, aliter nouerit peccatores. Denique de iustis quid dicitur? Nouit dominus qui sunt eius. De peccatoribus quid dicitur? Discedite à me omnes qui operamini iniquitatem, quia nõ noui vos. Et iterum Paulus Apostolus: Si quis est domini, intelligit quæ dico, qui autem ignorat, ignorabitur. Quid est ergo, Nescio? Non noui vos, non vos agnosco in regula mea, nõ in vobis recognosco imaginẽ meã. Cognouit in vobis iustitia mea quod puniat, & non cognoscit misericordia quod coronet: ac sic quorum actus indigni Deo sunt, indigni etiam

Ioann. 8. *Gen. 18.* *Descendere dei qd.* *Philip. 2.* *2. Tim. 2* *Matt. 7.* *1. Cor. 14.*

consequi per misericordiam veniam non dubitet. In hoc seculo pœnitentiam facientibus Dei misericordia subuenit: In futuro autem pœnitentia non proficit, sed rationē nostrorum operum reddituri sumus. In hac vita tantùm pœnitentiæ patet libertas, post mortem nulla correctionis est licentia.

Feria secunda post primam dominicam in Quadragesima, De extremo iudicio cogitando, Sermo I.

Sermo LXVII.

ROgo vos fratres charissimi, & cum grandi humilitate admoneo, vt mihi nullus ex vobis succenseat, aut fortè incongruum me superfluúmque iudicet, quare vobis tam frequenter tremēdum & vtiliter expauescedum diem iudicij insinuare contendo. Si quis enim est, cui fortè in hac parte displiceam, consideret periculum meum, & audiat dominū per Prophetam sacerdoti terribiliter comminantem, Si non annuntiaueris iniquo iniquitatem suam, sanguinem eius de manu tua requiram. Et iterum, Clama, inquit, ne cesses: quasi tuba exalta vocem tuam, & annūtia populo meo scelera eorum. Sed fortè aliquis dicit, Quare nobis tam dura assiduè prædicātur? Quia melius est hîc paruam amaritudinem sustinere, & posteà ad æternā dulcedinem peruenire, quàm hîc habere falsum gaudium, & illic sustinere sine fine supplicium. Audite fratres, non me, sed dominū in Euangelio dicentem, Beati qui lugent, quoniā ipsi consolabuntur: Et væ vobis qui ridetis nunc, quia lugebitis & flebitis. Et hoc attendite fratres, quia omnes carnales medici quoties ad eos qui in corpore ægrotare videntur, veniunt, omnia quæ eis delectabilia esse videbantur, abscindunt: & quod dulce est, ad integrum interdicunt. Aliquoties etiā frigidam accipere non permittunt, interdum & amarissimas potiones bibere cogūt, & asperrimis ferramentis eorum vulnera frequenter incidūt. Hoc ergo quod pro sanitate corporū carnales medici faciunt, pro animarum salute spiritales medici exercere contendunt. Hec ego cogitās fratres charissimi, & tam pro mea quàm pro vestra salute rationem me redditurum esse ante tribunal ęterni iudicis non ignorans, eligo aspera quidem, sed salubria vobis medicamēta ingerere, vt vobiscum posteà in angelorum consortio perpetua merear incolumitate gaudere. Et hęc quidem non ideo suggero, quòd vos admonitiones nostras senserim non libenter accipere: sed quia me necesse est & pro vestra & pro mea salute frequentius prædicare, studeo vestros anim

Ezech. 3. Esaia 58. Matt. 5. Luca 6.

animos & ad timendum iudicium, & ad desiderandum præmium excitare, vt exceptoria sancti pectoris vestri ad recondendam spiritalem vindemiam, sicut semper fecistis, auxiliáte domino fideliter præparetis. Quoties vobis durũ aliquid prędicamus, non hoc ideo dicimus, quòd à vobis tale aliquid fieri suspicemur: sed ideo iterum illa, quæ non facitis denũtiamus, vt illa in quibus fortè præuenti fueritis, sanare possimus. Solet enim fieri, vt dum maiora timentur, minora celerius caueantur. Quomodo enim theriaca bibitur, ne corporibus possint præualere venena, hoc austera prædicatione geritur, vnde animarum præparantur antidota. Certum est fratres charissimi, q̃ si semper beneficia Dei nostri, quæ nobis nullis prçcedẽtibus meritis nostris collata sunt, assidue cogitamus, peccata nostra nobis aut nõ dominantur, aut si fortè surrepserint, citò per pœnitentiã corriguntur. Quis enim vel mente concipere, non dicam verbis possit exponere, quanta circa nos sint Dei nostri beneficia. Fecit enim nos cũ non essemus, reparauit nos posteà cùm perissemus. Mortem suscepit, pretioso nos sanguine liberauit, ad inferna descẽdit, de faucibus nos æternę mortis eripuit, cælorũ nobis etiam præmia promisit. Hæc omnia fratres dilectissimi pio & benigno animo cogitátes, quantum possumus eũ ipsius adiutorio, beneficiis suis viceẽ rependere festinemus. Non reddamus mala pro bonis, sed quantum possumus voluntati illius obtẽperare fideliter studeamus, totis viribus innitẽtes vt præcepta ipsius magis nobis pariant de sequacitate remediũ, quàm de trãsgressione iudiciũ. Nam quid faciemus charissimi in illo metuendo iudicij die, cũ tremente mundo dominus præcinẽtibus angelorũ buccinis, in illo maiestatis suæ throno circundatus cælestis militiæ luce cõsederit ibiq; de terræ gremio & antiquo puluere suscitato humano genere, astante testimonio conscientiæ singulorum positis in conspectu peccatorũ pœnis, iustorúmq; præmiis, rationem vitę cœperit postulare, & plus iam iustus quàm misericors, seueritate iudicis contemptæ misericordiæ reos cœperit accusare & dicere: Ego te, ô homo de limo manibus meis feci, ego terrenis artubus infudi spiritum, ego tibi imaginem nostram similitudinémq; conferre dignatus sum, ego te inter paradisi delicias collocaui, tu vitalia mãdata contemnẽs, deceptorem sequi quàm Deũ maluisti? Cùm expulsus de paradiso iure peccati mortis vinculis tenereris, virginalem vterũ sine dispen-

dio virginitatis pariendus introiui, in præsepio expositus & pannis obuolutus iacui. infantiæ contumelias, humanósque dolores, quibus tibi similis fierem, ad hoc scilicet vt te mihi similem facerem, pertuli: irridentium palmas & sputa suscepi, acetum cū felle bibi: flagellis cæsus, vepribus coronatus, cruci affixus, vulnere perfossus, vt tu eripereris morti, animā in tormentis dimisi? En clauorum vestigia, quibus affixus pependi. En perfossum vulneribus latus. Suscepi dolores tuos, vt tibi gloriam darem: Suscepi mortem tuam, vt in ęternum viueres. Conditus iacui in sepulchro, vt tu regnares in cælo. Cur quod pro te pertuli, perdidisti? Cur ingratæ redemptionis tuæ munera renuisti? Non te ego de morte mea quæro, redde mihi vitam tuam, pro qua meam dedi. Redde mihi vitam tuā, quam vulneribus peccatorum indesinēter occidis. Cur habitaculum quod mihi in te sacraueram, luxuriæ sordibus polluisti? Cur corpus meum illecebrarum turpitudine maculasti? Cur me grauiore criminum tuorum cruce, quàm illa, in qua quōdam pependeram, afflixisti? Grauior enim apud me peccatorū tuorum crux est, in qua inuitus pendeo, quàm illa, in qua tui misertus mortem tuam occisurus ascendi. Cùm essem impassibilis, pro te pati dignatus sum, sed tu despexisti in homine Deum, in infirmo salutem, in via reditum, in iudice veniam, in cruce vitam, in suppliciis medicinam. Et quia post omnia mala tua ad medicamenta pœnitentiæ confugere noluisti, ab auditu malo non mereberis liberari. Qui tūc erit stridor dentium, cum sanctorū multitudine ad dexteram regis & ad gloriam segregata, peccati populus in profundo tartari sine vlla miserationis ac veniç spe demersus, excludi se tenebris suis ad beata sanctorum luce viderit, & in profundi sinū sine fine descendens, vrgente os suū puteo, æterna supplicia & perpetuam mortem non moriturus aspexerit? Frustra autem à paupere, quem in hac vita despexerit, misericordiam postulabit, frustra extremum Lazari digitum, quo ardens refrigeretur, ardentibus labiis rogabit apponi. Quàm vellet miser, cùm pauperum gloriam viderit duris quōdam paupertatis subiacuisse laboribus, & in illa vita, quæ cum vita morerentur mala portasse, ne ad illa æterna mereretur supplicia peruenire. Vt ergo hæc tam dura & tam terribilia ante illud tribunal æterni iudicis audire nō mereamur, dum adhuc licet, & cum Dei adiutorio in potestate nostra est, consideremus cōscientias nostras: & si

Psal. 68.

Lucæ 16.

& si aliqua crimina vel peccata capitalia necdum eleemosynis & orationibus purgata nobis adhuc dominari cognoscimus, portum pœnitentiæ deuictis peccatorum fluctibus Christo iuuante festinemus intrare: Et si quid in nauicula animæ nostræ multis tempestatibus peccatorum, aut per superbiam fractum, aut per auaritiam ruptum, aut per luxuriam resolutum esse cognoscimus, componere vel reparare bonis operibus festinemus. Studeamus igitur vitiorum exhaurire sentinam. Non enim nocent peccata præterita, si non placent præsentia. Sicut enim nulli iustorum sufficit iustitia sua, si nó perseuerauerit vsque in finem: ita nulli peccatorum nocere poterit iniquitas sua, si antequàm de corpore isto discedat, ad eleemosynarum remedia, vel ad pœnitentię medicamenta confugerit. Sed quia quando, vel qua hora de hoc seculo rapiamur, scire non possumus, sine vlla dilatione vel mora de sinistra fugere festinemus ad dexteram. Non sanitati, non ætati credendum est. Non in remedium salutis suæ semper tardandus est, qui vitæ suæ semper incertus est. quia qui nos securos fecit dicendo, Peccator in qua die conuersus fuerit, omnes iniquitates illius obliuioni traduntur: ipse nos etiam cautos esse voluit dicens, Nolite tardare conuerti ad dominum, nec differatis de die in diem. Sed forte quando generaliter omnes ad pœnitentiam prouocamur, aliquis intra se cogitet dicens, Ego iuuenis homo vxorem habens, quomodo possum aut capillos minuere, aut habitum religionis assumere? Nec nos hoc dicimus fratres charissimi, non hoc prædicamus, vt iuuenes, qui coniugia habere videntur, habitum magis quàm mores habeant commutare. Quid enim homini vxorem habenti nocet, si mores perditos voluerit ad opera bona vel honesta conuertere, si peccatorum suorum vulnera eleemosynis, ieiuniis & orationibus ad sanitatem pristinam studeat reuocare? Vera enim conuersio sine vestimentorum commutatione sufficit sibi. Vestimenta verò religiosa sine bonis operibus, non solùm remedium habere non potuerunt, sed etiam iustum Dei iudicium sustinebunt. Conuertamur ergo ad meliora, dum in nostra potestate sunt remedia. Hîc extinguamus mortem moriendo peccatis, hîc vitam vitæ meritis acquiramus, præstante domino nostro Iesu Christo, cui est honor & imperium cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Mat. 10.

Ezech. 18.

Ecclesiastici 5.

Feria tertia post primam Dominicam in quadragesima, de beato Abraham, Sermo I.

Sermo LXVIII

Genes. 15.

CRedidit Abraham Deo, & deputatū est illi ad iustitiā. Ecce sine opere iustificatur ex fide, & quicquid illi legali posset obseruatione conferri, totum credulitas sola donauit. Ipse sibi fuerat lex qui legem non acceperat, natura tamē quicquid legis fuerat obseruabat. Abrahā pater noster radicem fidei nominisq; Christiani habebat, qui cum ex proprietate genuina ad incerta atq; peregrina iuberetur exire, tota deuotione compleuit: Cui in re tam dura nulla dubitatio fuit, sed sententiam Dei tanquā qui optare videretur accepit. Exi, inquit dn̄s, de terra tua, & de cognatione tua, & veni in terrā quam demonstrauero tibi. Nouum probationis genus habēti propria, exilia indicere peregrina, ingerere laborē itineris quiescenti, imperare penuriā possidenti, & tantarū facultatū domino, necessitatē imponere peregrinandi. Libenter tamē fides accepit, quicquid arduū videbatur incredulis. Cui non est magis dulce propriū tugurium quàm palatia peregrina, & voluntaria casa quàm digesta prætoria? Leue cuiquā non est, dimittere propria & sectari aliena incerta, dimittere quod scias, quærere ꝙ ignoras. Quis enim propria sine dolore deseruit, aut sine lacrymis dereliquit? Cui non est durū illos conscios natalium parietes, dulcia illa limina atq; amabilem larem, quem & parentū memoria, & ipsius infantiæ rudimēta cōmendant: vbi cunabula illa noui & mox orientis hominis famulabantur, vbi secura alludens infantia inter lucis primordia, aut pueriles anni simplicitate felices, quos sibi inter lasciuos atq; ipsius ætatis lusus vernaculo genuina solo necessitas exhibebat? Inter hæc ergo tā blā da, tam dulcia, quæ omni fuerāt difficultate relinquēda: Exi ait de terra tua. Quis hoc sine fidei viribus libēter audiret? Leuius probaretur, si vel nomē loci quò perrexisset audiret. Proficiscitur, pergit, socia scilicet credulitate, coniuge comite it securus, it fretus, promissū sibi fidei laboribus exacturus, plus sperās de incerto quā fuerat securus de proprio. It ergo per desertas solitudines, per inuias sedes, per naturæ secreta, vbi hominis vestigium necdū rudis terra cognouerat: & inter illa omnia quę Dei imperio dereliquerat, non tugurium, non casam, sed inter ipsa camporū silescentium formidolosa secreta hospes tantūmodo cæli terræq; nullū suffugiū quò diuerteret inueniebat.

Genes. 12.

Excepit tamen Abraham peregrinũ quercus arbor humana, quę venientẽ Abraham atq; æstiuo sole decoctum amœnitatis suæ vmbraculo refoueret: cuius sylueſcentis nemoris comata luxuries, in æstiuũ tẽpus diem & vrentis solis vaporiferos radios ramorũ frequentia suspendebat, vt quicquid iniuria temporis irrogabat, omne auferret & ramorũ & foliorũ densitas. Ingreditur ergo lucum arboris Abrahã, sub qua construitur qualecunq; suffugium, angustũ quidem homini, sed sufficiens maiestati. Dignũ tamen Deo palatium fides deuota pingebat, in quo fieret maiestas superna pransura. Cum ergo illic positus curiosis oculis cælum intentaret, ecce subito in trium virorum persona maiestas incorporea descendit. Accurrit, properat, manus supplices tendit, & tranſeũtium genua osculatur, *Gene∫.18.* Domine, ait, si inueni gratiam coram te, ne transieris puerum *Vbi ∫upra* tuum. Videtis, Abrahã tribus occurrit, & vnum adorat. Trina vnitas, & vna trinitas. Sumatur aqua, lauentur pedes vestri, & refrigerate sub arbore ista, & afferã panem & manducabitis, & postea transibitis in viam vestram. Et dixerunt ei: Fac vt dixisti. Seruat semper in bonis tenorẽ sui perfecta iustitia, offert peregrinis hospitium qui non habet tectum: & cum sit omni domicilio viduatus, domicilium quale necessitas procurabat, exhibuit transeuntibus. Et licet illa minora fuerint quæ offerebantur, locorum angustiis magnitudinem dederat fides, quæ contemni non meruit à Deo. Diuertit ad arboris hospitium, quod Abrahã Deo iam fecerat dignum. Interea conſpergitur similago, fiunt encryphiæ, mactatur & vitulus. Et si illis diuinitas non eguit, iustitia tamen quod optabat, impendit. Ecce ad humanam mensam cælestis sublimitas recumbebat, cibus capitur, pransitatur, & cõtubernali colloquio inter hominem & Deum familiaria verba miscentur. Et quia apud Deũ infructuosa hospitalitas esse non potuit, statim pretium mercedis accepit. Datur filius seni, datur posteritas desperanti, accepit senectus quod minime potuit habere iuuẽtus. Ad hoc, inquit, *Vbi ∫upra* tempus veniã, & erit Saræ filius. Cumq; seniles anni, & emortua Saræ viscera hoc posse fieri denegarent, dedit tamẽ diuinæ promissioni credulitas fidem. Patrem, inquit, multarum gen- *Gene∫.17.* tium posui te. Repletus est bonis, quia quod ei promisit impleuit. Ecce in ipso vitæ margine senectutis, nondum prolatis legibus recitatisq;, asserimus Abrahã quòd fuerat religiosus, & qui fuerat in cultura iustior, fuerit in credulitate probatior.

Ecce enim senex ille maritus, qui adhuc vnum non habebat, in vno tamen Deus innumerabiles promittebat. Ecce exhaustis visceribus dixit Deus ad Abrahã, Suspice in cælum, & numera stellas, sic erit semen tuum. Et credidit Abraham Deo, & deputatum est illi ad iustitiam. Defecerũt Saræ venire muliebria, quia iam lassa defecerant membra. Totum corpus sulcatur in rugas, fit perarata frõte, & exhausta senectute. Deficiente sanguine in venis tristis senectus delassatur, sed diuino iudicio ætatis feruor accenditur. Meliorem facit diuina promissio matrẽ, quam ætas non fecerat generare. Accepit genitrix nomẽ quod ei sterilitas temporis subtraxerat. Longè deficientibus membris Isaac concipitur, subito inanes ac marcescentes venæ rediuiuo sanguine feruerunt, & emortua seni viscera calefacto sanguine vaporata, vsq; ad partũ inquilinis sunt caloribus animata. Iuuenilis ætas incaluit, & calefacto sanguine vaporauit. Fit anus fœta, fit senex grauida, crescit venter per dies singulos, & conualescente partu, tumescentis vteri capax sinus extenditur. Fit sarcina, & desideratus affectus ex visceribus lassis, onus nimium exoptata posteritas. Portabat vterum grauem talis mater, quæ inanis ambulare vix posset. Sed quia credulitatis fuerant quæ acceperat, defecta viscera fides validior animabat. Marcidæ mammæ, quas in vacuos folles subducti succi detrimenta laxauerant lactei fontis vbertate tenduntur. Fit mater in pectore, fit mater in partu, fit, inquam, mater, quæ auia fuerat per ætatem. Dedit fides vetustis nouos visceribus ignes. Sic Isaac credulitate nascitur, vt eorum fides in progenie enarretur in secula. Amen.

Gen. 15.
Gen. 18.

Feria quarta post primam Dominicam in quadragesima, de ieiunio, catacly smo, & arca Noë, Sermo I.

Sermo LXIX.

HOs sanctæ quadragesimæ dies fratres charissimi debemus omni cum veneratione suscipere, nec lõgiorem numerum huius temporis fastidire, quia quãto plures dies sunt ieiunij tanto maior est causa remedij. Quãto prolixior abstinentiæ cursus, tanto redemptio copiosior est salutis. Quanto austerior cura vulnerũ, tanto medicina est salubrior peccatorum. Deus enim qui est nostrarum medicus animarũ, congruens tempus instituit, quod & iustis satis sit ad adorandum, & peccatoribus sufficiat ad rogandum. Illi requiẽ postulantes, hi veniam deprecantes. Congruens enim tempus est quadragesimæ, nec breue est ad exorandum

randum, nec longũ est ad promerendum. Quadraginta enim dierum ieiuniis, quæuis iniquitas peccatoris excrari potest & quantauis seueritas iudicis mitigari. Illi longũ & fastidiosum fortè sit tempus qui nec orat de culpa, nec sperat de venia. Desperatio enim nec confiteri de scelere, nec indulgentiam nouit sperare de iudice. Sãctus igitur & salutaris quadragesimę cursus est, quo adducitur ad misericordiã peccator per pœnitentiam, iustus ad requiẽ. His enim diebus solito amplius, & diuinitas miseretur, & delinquentia deprecatur, & iustitia promeretur. Patent enim omnia, & cæli ad indulgentiam, & peccator ad confitendum, & lingua ad postulandum. Salutaris, inquam, & mysticus est quadragenarius numerus. Nam primũ cum mundi faciem iniquitas hominũ possideret, tot dierum curriculo Deus effusis de cælo imbribus, vniuersam terrã diluuio superfudit. Vides ergo iam illo tempore mysterium in figura dispositũ. Nam sicut tunc quadraginta diebus pluit ad purgandum mũdum, ita & nunc quadraginta diebus miseretur ad hominem purificandum: quanquam & illius temporis diluuium misericordia dicẽda est, quo iniquitas oppressa est, & iustitia conseruata. Pro misericordia enim factum est, vt & iusti euaderent, & iniqui amplius non peccarent. Pro misericordia plane vidimus illud fuisse diluuium, quo veluti baptismo quodam totius est mundi facies innouata: scilicet vt qui perditorum hominum scelere sordebat ad crimina, beati Noë habitatione floreret ad gratiam: & qui iniquitatis erat purgatorium tunc, modo fieret domiciliũ sanctitatis. Diluuium, inquã illud, huius nostri fuit similitudo baptismatis. Hoc enim tunc gestum est, quod nunc agitur, hoc est, vt exuberantibus aquarũ fontibus periclitarentur vicia, iustitia sola regnaret, mergerentur in profundũ peccata, sanctitas vicina cælo portaretur. Modo enim sicut dixi, hoc quod nũc agitur in Ecclesia Christi, sicut Noë arcã submersis omnibus vicus peccatorum, ita baptismatis fonte cælo vicina portatur Ecclesia: & deletis omnium superstitionibus idolorũ, fides regnat in terris, quæ de saluatoris arca procedit. Sanctũ ergo & sacratum quadragesimæ tempus est, quod statim ab initio cœpit inter iustos & iniustos discernere, bonos à malis quodam iudicio separare. Quod quidẽ similiter fieri etiam in hac nostra quadragesimæ obseruatione perspicimus. Nam per hos quadraginta dies separantur mali à bonis, hoc est, luxuriosus à casto, à ieiuno in-

Quadragenarius numerus mysticus.

Genes. 7.

temperans, à Christiano gentilis. Separatur, inquam, malus à bono, hoc est, peccator à iusto, diabolus à sancto, hæreticus à fideli. Relictis enim his omnibus ad similitudinẽ diluuij tanquam in naufragio seculi, sola ad instar arcæ illius in altum cum suis virtutibus eleuatur Ecclesia. Nam & nos etsi peccatores, ad imitationem sancti Noë annuntiamus vobis mundi futurum esse excidium, & illos tantummodo dicimus periculis euasuros, quos triplex arca intra se gremio religionis incluserit. Triplex enim arca est Ecclesia, quæ trinitatis continet sacramentum. Nam cum dicit scriptura, Bicameratam & tricameratam eam fuisse, vtique demonstrat tripliciter diuinitatis illam gratiam esse distinctam. Annuntiamus igitur sicut Noë mundi futurum esse naufragium, & ad hanc domum confugere omnes homines admonemus. Et sicut Noe filios suos in arca recepit, ita & nos filios nostros optemus in ista arca suscipere. Quisq; enim in hac domo vult habitare nobiscum, noster est filius. Sed dicit aliquis, sancti Noë prædicationis vocem in scripturis minimè esse descriptam. Audi igitur, Noë & si tacebat voce, opere loquebatur, silebat lingua, fabricatione clamabat. Nam vtique cum operaretur opus nouum, & nulli aliquando compertum, admonebat cunctos nouis periculis, noua tabernacula præparari. Loquebatur ergo opere, & dicebat illud euangelicũ domini dictum, Si mihi non creditis, operibus credite, & credendo periculum euadere poteritis: præstante domino nostro Iesu Christo, qui viuit & regnat cum patre & spiritu sancto in secula seculorum. Amen.

Arca triplex. *Genes. 6.* *Ioan. 10.*

Item eodem die de Ieiunio alius sermo factus ad fratres in eremo, qui inter Sermones ad eosdem habetur. XXV.

Genes. 18.

Item eodem die Homilia de Euangelio diei, quæ habetur de quæstionibus Euangeliorum libro primo, capite septimo & nono.

Feria quinta post primam Dominicam in quadragesima, de tribus viris qui beato Abrahæ apparuerunt, Sermo. I.

Ser. LXX.

FRequenter admonui charitatẽ vestram fratres dilectissimi, vt his lectionibus quæ diebus istis in Ecclesia recitantur, non hoc tantum attẽdere debeamus quod ex litera sonare cognoscimus, sed remoto velamine literæ, viuificantẽ spiritum fideliter requiramus. Sic enim dicit Apostolus, Litera occidit, spiritus autem viuificat.

2. Cor. 3.

Deniq

Deniq; infelices Iudæi, & plus infelices hæretici, dum solum literæ aspiciũt sonũ, quasi corpus sine anima, ita sine viuificante spiritu mortui remanserũt. Nos audiamus Apostolũ dicentem, Quia hæc omnia in figura cõtingebant illis, scripta sunt autem propter nos. Videamus ergo quid sit, quod modo cum diuina lectio legeretur audiuimus. Visus est, inquit, De' Abrahæ, cùm sederet ad ostiũ tabernaculi sui ad ilicẽ Mambræ. Ecce, inquit, tres viri adstiterunt super eum, & exiit in occursum eius. Attendite fratres, & videte qualiter Deus apparuit Abrahæ, & qualiter apparuit Loth. Ad Abrahã tres veniunt, & stãt super eum, ad Loth duo veniũt, & sedent in platea. Videte fratres, si non dispẽsatione sancti spiritus pro meritis res gerũtur. Etenim Loth longe inferior erat Abrahã. Nisi enim inferior fuisset, à beato Abrahã separari non meruisset, nec ei Sodomorum habitatio placuisset. Veniunt ergo ad Abrahã tres viri in meridie venerũt ad Loth duo, & vespere veniũt: Non enim sustinebat meridianæ lucis magnitudinẽ Loth, Abrahã vero poterat plenũ fulgorem lucis excipere. Nunc videamus qualiter Abraham, & qualiter Loth susceperunt venientes. Præsumpsit Abraham, & occurrit obuiã eis, & cum occurrisset, festinat ad tabernaculũ, & dicit ad vxorẽ suam, Festina, inquit, & cõsperge tres mẽsuras similaginis, & fac subcinericios panes, quod Græcè engriphias dicitur, occultos videlicet & abscõditos indicãs panes. Ipse autem Abrahã ad armẽtum cucurrit, & accepit vitulum. Qualẽ vitulũ? Forte qui potuit primus occurrere: non ita est, sed vitulum bonum & tenerum. Tulit ergo vitulum, & dedit puero. Puer, inquit, festina facere eum. Videte fratres attendite quàm feruenti animo hospites debeatis excipere. Ecce ipse Abrahã currit, vxor festinat, puer accelerat. Nullus est piger in domo sapientis. Ecce æqualia sunt Abrahæ & Saræ hospitalitatis officia. Loth vero excepit quidem, sed duos tantum, & non integram trinitatem, nec in meridie, sed ad vesperum, Et quid eis apposuit? Coxit, inquit, azyma, & comederũt. Et quia meritis multo inferior erat Abrahã, nec vitulum saginatũ habuit, nec in tribus mensuris similaginis, mysterium trinitatis agnouit: Attamẽ quia vel hoc quod potuit benigno animo obtulit, de perditione Sodomorum, liberari promeruit. Attendite fratres, quia etiã & Loth, dum hospites non repellit, angelos excipere meruit. Ecce hospitalem domum angeli ingrediuntur, clausæ hospitibus domus flammis sulphureis

1. Retr. 13.
1. Cor. 10.
Gen. 18.
Gen. 19.
Gen. 18.
Gen. 19.

reis concremantur. Venerunt ergo tres viri ad Abrahã, & steterunt super eum. Hoc ipsum videte, quare sit quod super eum veniunt, non contra eum. Subiecerat se voluntati Dei, & ideo super eum stare dicitur Deus. Astiterũt, inquit, super eum, non contra eum ad repellendũ, sed super eum ad protegendũ. Tres viros suscepit, tribus mẽsuris panes apponit. Quare hoc fratres, nisi quia mysteriũ trinitatis intelligit? Apponit & vitulũ, qui vitulus non est durus, sed tener. Et quid tam tenerum, quid tam bonum, quàm est ille qui se pro nobis humiliauit vsq; ad mortẽ? Ipse est ille vitulus saginatus, quẽ pro recepto pœnitenti filio iugulat pater. Sic enim dilexit Deus mundũ, vt filium suũ vnigenitũ daret. Tribus ergo occurrit Abrahã, & vnũ adorat. In eo autẽ quod tres vidit, sicut iam dictũ est, trinitatis mysteriũ intellexit. Quòd autẽ quasi vnũ adorauit, in tribus personis vnũ Deũ esse cognouit. Ad vnum loquitur dicẽs, Declina ad puerũ tuũ. Addit etiã, quasi ad homines loquens, Accipiam, inquit, aquam, & lauentur pedes vestri. Discite fratres à beato Abrahã, hospites libẽter excipere, pedes eorũ cum humilitate, & pietate lauare. Lauate, inquam, sanctorum peregrinantium pedes, ne fortè in illis remaneat puluis, quẽ ad iudiciũ vestrũ possint de pedibus suis excutere. Sic enim in euangelio dixit, Qui non susceperit vos, exeuntes excutite puluerẽ de pedibus vestris. Amen dico vobis tolerabilius erit terræ Sodomorũ in die iudicij, quàm illi ciuitati. Hoc ergo præuidebat in spiritu Abrahã, & ideo volebat præuenire & lauare pedes, ne quid fortè pulueris resideret, quod ad testimoniũ incredulitatis excussum posset in die iudicij reseruari. Propterea ergo dicit sapiẽs Abrahã, Accipiam aquam, & lauentur pedes vestri. Diligenter hæc audite fratres, qui hospitalitatẽ exercere nõ vultis, qui hospitẽ velut hostẽ excipitis. Ecce beatus Abrahã dum homines feruenter exciperet, ipsum Deum suscipere hospitalitatis contemplatione promeruit. Hoc etiam in Euãgelio Christus confirmauit, dicens, Hospes fui, & suscepistis me. Nolite ergo negligere peregrinos, ne fortè quem non excepistis ipse sit Christus. Vbi tamen factum sit hoc? Ad ilicem Mambre, quod in Latina lingua interpretatur Visio, siue perspicacia. Vides qualis sit locus in quo dominus potest habere cõuiuium? Delectauit enim eum visio & perspicacia Abrahæ. Erat enim mũdus corde, vt posset Deum videre. In tali ergo loco, & in tali corde, potest Dominus habere conuiuium. De ista visione Dominus in

Philip. 2. *Luc. 15.* *Ioan. 1.* *Gen. 38.* *Mat. 10.* *Matt. 25*

Euãgelio locutus est ad Iudæos, dicens, Abraham exultauit vt videret diem meũ, vidit & gauisus est. Diem, inquit, meum vidit, quia mysteriũ trinitatis agnouit. Vidit patrẽ diem, filium diem, Spiritumsanctũ diem, & in his tribus vnum diem: sicut & pater Deus, & filius Deus, & Spiritussanctus Deus, & hi tres vnus Deus. Nam & sigillatim singulæ quęque personæ plenus Deus, & totæ tres simul vnus Deus. Nam & illis tribus mẽsuris similaginis, propter vnitatẽ substantiæ non incõgrue pater & filius & Spiritussanct⁹ intelligitur. Quod tamẽ & alio modo potest accipi, vt Sarã intelligamus ecclesiam, tres mẽsuras similaginis fidẽ, spẽ & charitatẽ. In his enim trib⁹ virtutibus, vniuersæ fructus cõtinẽtur ecclesiæ. Qui hæc tria in se meruerit habere, securus potest ad conuiuiũ cordis sui totã trinitatem excipere. Post hæc dixit dominus ad Abrahã. Clamor Sodomorum & Gomorræ ascendit ad me, descẽdi ergo vt viderem, si sermo qui venit ad me opere cõpleatur, an non est ita, vt sciam. Hæc scripturæ sunt verba, videamus quid in his intelligi dignũ sit. Descendi, inquit, vt viderem. Quãdo ad Abraham responsa redduntur, non discitur descendere Deus, sed supra ipsum adstare, nunc autẽ quia peccatorũ causa agitur descendere dicitur Deus. Vide ne ascensionẽ & descensionẽ locale sentias. Indignũ est hoc de incorporea, & vbiq; tota sentire substantia. Sed descẽdere dicitur Deus, quando curã humanæ fragilitatis habere dignatur. Quod specialius de domino, ac saluatore nostro sentire debemus, qui semetipsum exinauiuit, serui formã accipiẽs. Sed videamus quid est quod dicit, descendi vt viderem, vtrum sermo qui ad me peruenit opere completus sit, an non est ita vt sciam. Solent enim nos hinc impugnare Pagani, & maximè immundissimi Manichæi dicentes. Ecce nesciebat Deus legis, quid ageretur in Sodomis. Nos enim sano intellectu respondemus & dicimus, quod aliter dicitur Deus nosse iustos, aliter nouerit peccatores. Denique de iustis quid dicitur? Nouit dominus qui sunt eius. De peccatoribus quid dicitur? Discedite à me omnes qui operamini iniquitatem, quia nõ noui vos. Et iterum Paulus Apostolus: Si quis est domini, intelligit quæ dico, qui autem ignorat, ignorabitur. Quid est ergo, Nescio? Non noui vos, non vos agnosco in regula mea, nõ in vobis recognosco imaginẽ meã. Cognouit in vobis iustitia mea quod puniat, & non cognoscit misericordia quod coronet: ac sic quorum actus indigni Deo sunt, indigni etiam

Ioann. 8.

Gen. 18.

Descendere dei qd.

Philip. 2.

2. Tim. 2

Matt. 7.

1. Cor. 14.

etiam notitia Dei dicuntur. Descendi ergo vt videam, non vt ego quid agunt sciã, sed vt ipsos scientia mea dignos efficiam, si quos ipsorum inueniam iustos, si quos inueniam pœnitẽtes, si quos tales quos debeam scire. Deniq; quia nullus qui pœniteret, nullus qui conuerteretur inuentus est præter Loth, ipse solus cognoscitur, ipse solus de incendio liberatur. Nos vero fratres demus operam, vt tales esse cum Dei adiutorio laboremus, vt digni habeamur notitia Dei, vt nos & agnoscere dignetur, & scire, præstante domino nostro Iesu Christo, &c.

Item eodem die alius sermo factus ad fratres in eremo, qui inter sermones ad eosdem habetur. XLVI.

Item eodem die Homilia de eo quod scriptum est in euangelio secundum Ioannem, Dicebat Iesus ad eos qui crediderunt ex Iudeis, &c. quæ habetur in expositione doctoris. Ibidem.

Item eodem die alia Homilia de eodem, quæ habetur inter sermones de verbis Domini. XLVIII.

Feria sexta post primam dominicam in quadragesima, De immolatione Isaac, Sermo I.

Sermo LXXI. Gen. 22.

LEctio illa fratres charissimi, in qua beatus Abrahã, Isaac filium suũ in holocaustum legitur obtulisse, ideo in ordine suo diebus quadragesimæ non recitatur, quia sicut ipsi nostis, in vigiliis Paschæ propter sacramẽtum dominacæ passionis reseruatur. Et quia tũc non est in spatio, vt de ipsa possit aliquid dici, nunc si videtur, expositionem eius secundum quod eam patres nostri inspirante domino tractauerunt, charitatis vestræ auribus, quantum possumus breuiter intimemus. Dixit ergo dominus ad Abraham, Tolle filium tuum quẽ diligis Isaac, & offeres eum mihi in holocaustum super vnum montium quem monstrauero tibi. At ille surgens strauit asinam, & tulit secum duos pueros, & Isaac filium suum, & peruenit ad locum quem ei ostenderat dominus, die tertia. Abraham enim quando Isaac filium suum obtulit typum habuit Dei patris, Isaac vero typum gessit domini saluatoris. Quod autẽ ad locum immolationis die tertia peruenitur, mysterium trinitatis intelligitur. Nam quod dies tertius in sacramento, vel mysterio accipi debeat trinitatis, frequẽter in voluminibus sacris inuenitur, sicut in Exodo. Viam, inquit, trium dierum ibimus in desertum. Et iterum quando ad montem Sina ventum est, dictum est populo, Sanctificamini & estote parati in diem tertiũ. Et Iosue trãsiturus Iordan

Gen. 22. Exod. 5. Exod. 19. Iosue 1.

Iordanem, vt in die tertia populus paratus sit admonuit. Et dominus die tertio resurrexit. Hoc ideo diximus, quia beatus Abraham die tertio venit ad locum, quem ei ostenderat dominus. Duo pueri quos cum asina Abraham remanere iussit, typum habuerunt populi Iudæorum, qui pro eo quod in Christo non erāt credituri, ideo ad locū vbi immolādus erat ascendere, vel peruenire non poterāt. Asina illa significauit synagogā, aries vero ille qui inter spinas cornibus tenebatur, & ipse typum domini habuisse videtur. Nam & Christus quasi cornibus inter spinas hærebat, quando ad crucis cornua clauorum confixione pendebat. Quod vero Isaac ipse sibi ad immolandum ligna detulit, & in hoc Christū dominum figurauit, qui ad locū passionis crucem suam ipse portauit. De quo mysterio multò antè dictum fuerat per Prophetā. Et erit, inquit, principatus eius super humerū eius. Tunc enim Christus principatum super humerū eius habuit, quando crucem suā admirabili humilitate portauit. Non incongrue crux Christi significat principatū, Nam per ipsam & diabolus vincitur, & totus mundus ad Christi notitiam, vel gratiam reuocatur. Denique sic & Paulus dicit, cum de passione domini loqueretur, Factus, inquit, obediens patri vsque ad mortem, mortem autem crucis: propter quod & Deus illum exaltauit, & donauit illi nomen quod est super omne nomē. Hoc ideo dixim⁹ fratres, vt agnosceret charitas vestra quod principatus Christi de quo scriptū est, Et erit principatus super humerum eius: non sit aliud nisi crux eius, & ideo lectio ipsa in Pascha legitur, quādo Isaac verus, cuius typum gerebat filius Abrahæ pro genere humano, patibulo crucis affigitur. Legitur etiam in ipsa lectione, quod veniēs beatus Abrahā cum filio suo, viderit locum à longè, & dixerit ad pueros, Sedete hic cum asina, ego & puer proficiscemur, & cum adorauerimus, reuertemur ad vos. Quare pueris qui figuram habuerūt Iudæorū dicitur, Sedete hic cum asina? Nonne asinam illam sedere fecit fratres charissimi? Sed ideo dicitur, Sedete cum asina, quia Iudæorum populus qui in Christū crediturus nō erat, stare non poterat, sed vt debilis, & velut peccator languidus, qui baculū crucis despexerat, in terram casurus erat. Dixit ergo Abrahā beatus, Sedete hic cum asina, ego & puer proficiscemur, & cum adorauerimur reuertemur ad vos. Quid est quòd dicis beate Abraham? Ad immolādum filium vadis, & dicis cum filio reuerteris? Si enim in holocaustum

Mat. 28. *Matt. 27* *Esaiæ 9.* *Philip. 2.* *Esaiæ 9.* *Gen. 22.*

ſtum obtuleris, vtiq; tecum audire non poterit. Potuit reſpondere beatus Abrahã, Verum dico, & offero filiũ, & cum filio reuertar ad vos. Tanta eſt fides mea, vt credam ꝙ ille, qui mihi eum de matris ſterilis vtero dignatus eſt dare, poſsit etiã eum mortuum ſuſcitare, & ideo verũ dico, quia cũ adorauerimus, reuertemur ad vos. Quòd autẽ aries occiſus eſt, & Iſaac nõ eſt occiſus, ideo factũ eſt, quia Iſaac figura & veritas non erat, in ipſo deſignatum eſt, quod poſteà in Chriſto completũ eſt. Videte Deum cum hominibus magna pietate certantem. Abraham mortalem filiũ non moriturum obtulit Deo, & Deus immortalem filiũ pro hominibus tradidit morti. Poteſt tũ & de beato Iſaac, & de illo ariete etiã ſic intelligi, vt in beato Iſaac ſignificata ſit diuinitas, in ariete humanitas Chriſti. Et quia in paſsione non diuinitas crucifixa creditur, ideo nõ Iſaac, ſed aries immolatur. Dei enim filius, vel vnigenitus offertur, & virginis primogenitus immolatur. Audite aliud ſacramẽtum fratres chariſsimi. Hieronymus presbyter ſcripſit ab antiquis & ſenioribus Iudæis ſe certiſsimè cognouiſſe, quòd ibi immolatus ſit Iſaac, vbi poſtea Chriſtus crucifixus eſt. Deniq; ab eo loco vnde beatus Abrahã iuſſus eſt proficiſci, tertio die ad locum vbi Chriſtus crucifixus eſt peruenitur. Etiã hoc antiquorum relatione refertur, quod & Adã primus homo in ipſo loco vbi crux fixa eſt, fuerit aliquando ſepultus, & ideo caluariæ locũ dictũ eſſe, quia caput humani generis, ibi dicitur eſſe ſepultũ. Et vere fratres nõ incõgruè creditur, quia ibi erectus ſit medicus, vbi iacebat ægrotus. Et dignũ erat vt vbi occiderat humana ſuperbia, ibi ſe inclinaret diuina miſericordia, Et ſanguis ille pretioſus etiã corporaliter puluerẽ antiqui peccatoris dum dignatur ſtillãdo cõtingere, redemiſſe credatur. Hæc enim fratres chariſsimi ſecundũ quod potuimus, diuerſis ſcripturarũ voluminibus, pro animę noſtrę profectu collegimus, & charitatis contẽplatione ſuggeſsimus. Vos vero, auxiliante domino, dum frequẽtius ſcripturas diuinas relegitis, ſic diligenter attẽditis, credo quod etiam meliorẽ expoſitionẽ inuenire poſsitis. Rogo vos fratres, vt quicũq; aut filiũ, aut vernaculum ſuũ baptizari deſiderat, iam nunc eum eccleſiæ offerre non differat, quia non eſt iuſtũ vt res quæ tam magna, tã præclara creditur, negligenter aut tardius quàm expedit requiratur. Timeo enim ne aliquæ mulieres ideo tardius infantulos ſuos offerant, quia cum ipſis ad vigilias venire diſsimulant.

Hieronymi teſtimonium.

Certiſs

Certisſimè enim credimus, ꝙ qui ſtatim, incipiẽte quadrageſima, eos qui baptizãdi ſunt, offerre voluerint, & cum ipſis ad vigilias feliciter venerint, & filij eorum legitimo ordine accipient baptiſmi ſacramentum, & ipſi acquirent indulgentiam peccatorum, præſtante domino noſtro Ieſu Chriſto, &c.

In eadem feria de tentatione Abrahæ à Deo, Sermo II. *Geneſ. 22.* Sermo LXXII.

NOtiſsima pietas patris noſtri Abrahæ reddita eſt nobis in memoriam per recentem lectionem: & eſt quidem ita mirabile, vt nullum cor arbitrãdum ſit tam obliuioſum, vt inde aliquãdo elabi poſsit, Veruntamen neſcio quomodo quotieſcunq; legitur, quaſi tũc fiat ita afficit mẽtes audientium, Magna fides, magna pietas, non ſolùm in Deum, ſed etiã in ipſum vnicũ filium, cui nihil mali credidit eſſe pater, quicquid de illo iuſſerat qui creauit. Pater enim filij ſui erat Abraham ſecundũ operationem carnis, non autem creator & conditor ſecũdum operationem maieſtatis. Et quidem ſicut dicit Apoſtolus, Non ſecundũ carnem natus eſt Iſaac Abrahę, ſed ex promiſsione, non quia cum carne non erat operatus, ſed quia de ſumma eũ deſperatione ſuſceperat. Et niſi adeſſet promittẽs Deus, nihil iam ſenex de viſceribus aniculæ cõiugis ſperare audebat poſteritatis. Sed credidit naſciturum, & non plangit moriturũ. Eius dextera eligitur ad ſacrificium, vt moreretur, cuius cor erectum eſt ad fidem, vt naſceretur. Non trepidauit Abraham credere, quando promittebatur, non trepidauit offerre, quando exigebatur, nec fuit religio credentis contraria deuotioni obtemperantis. Hoc dico, non ꝙ ſibi dixit Abraham. Deus mihi locutus eſt, quãdo promiſit filium. Credidi ꝙ mihi daturus eſſet Deus poſteritatem. Et qualem poſteritatem? Vt diceret mihi, In Iſaac vocabitur tibi ſemen. Et ne fortè ſic vocaretur mihi ſemẽ in Iſaac, vt ante me meus filius moreretur, In ſemine tuo, inquit, benedicentur omnes gentes. Ipſe ergo mihi loquens promiſit filium, & ipſe exigit vt occidam. Non fecit ſibi quæſtionẽ quaſi de contrariis & ſibi aduerſantibus verbis Dei promittẽtis filium naſciturum, & poſteà dicẽtis, Occide mihi filium tuum, ſed erat in corde eius ſemper fides inconcuſſa, & nullo modo deficiens. Cogitauit enim Abraham, Deum qui dedit vt ille de ſenibus naſceretur qui non erat, poſſe etiam de morte reparare. Amplius eſt enim quod iam fecerat Deus, cũ qui nõ erat poſt tantam deſperationem videbat ſibi datum filium, Et ſi humanam

Gal. 4.

Geneſ. 21.

Geneſ. 22.

1. Ret. 22.

infirmitatem consulas, impossibile. Adiecit itaq; animum ad fidem, nō credidit aliquid impossibile esse creatori, qui quemadmodum crediderat, filium suscepit. Credidit posteà iubenti Deo, iam in se suscepto filio probauerat Deum. Credidit suscepturus filiū, credidit occisurus. Vbiq; fidelis, nusquā crudelis. Omnino perduxit filium ad locum victimæ, armauit etiam dexteram cultro. Attendis quis feriat, & quem feriat, attende quis iubeat. Pius ergo Abraham obtemperādo, Quid Deus in iubēdo? Nónne fortè infirmis, non dicā sacrilegis animis ipse displiceat qui iubeat? Sed si placet qui obtēperabat, quomodo displicet qui iubebat? Quia si Abraham bene fecit obtēperando, multò melius & longè melius incōparabili modo Deus in iubendo. Fortasse sacramentū quęritur. Non enim frustra hoc Deus iuberet, aut carnaliter accipiendū est, quod lectū fortasse nonnullorū minus intelligentium corda cōmouit. Tentauit, inquit, Deus Abraham. Sic ergo ignarus est Deus rerū, sic nescius cordis humani, vt tentādo hominem inueniat? Absit, Sed vt ipse homo se inueniat. Primò itaq; fratres propter illos qui aduersantur legi veteris scripturæ sanctæ, quia nonnulli intelligentes citius volunt exagitare quod non intelligūt, quàm quærere vt intelligant, & non fiūt humiles inquisitores, sed superbi calumniatores: Propter hos ergo, qui Euangeliū volunt accipere, & legem veterem respuere, putantes in via Dei posse se esse, & rectè vno pede ambulare, quoniā non sunt scribę eruditi in regno Dei, qui proferūt de thesauro suo noua & vetera. Propter hos ergo tales ne qui fortè hìc lateāt, aut & si hìc non sunt, habeāt qui adsunt, quid talibus respōdeant, breuiter soluenda est ista quęstio. Dicimus talibus, Euangelium accipitis, legem nō accipitis. Nos autē dicimus, eundem esse Euangelij misericordissimum largitorē, qui extitit etiā legis terribilis lator. Lege enim terruit, Euangelio cōuersos sanauit, quos vt conuerteret lege terruerat. Imperator dedit legē & multa cōmissa sunt contra legē. Lex, quā dedit Imperator, non nouerat nisi punire peccātes. Restabat ergo vt ad soluēda delicta eorū ipse cū indulgentia veniret qui legē pręmiserat. Sed quid dicit peruersum cor, quia dicit se accipere Euangeliū, legē verò respuere? Quare respuit? Quia scriptū est, inquit, Tentauit Deus Abraham. Ego Deū colam, qui tētat. Christum cole, quē habes in Euangelio. Ipse reuocat te ad intelligendā legem. Sed quia non transierunt ad Christū, in suo phantasmate remanserūt.

Non

Genes. 22.

Mat. 13.

Genes. 22.

Non enim colunt Christū qualis prędicatur ex Euangelio, sed qualē ipsi sibi finxerūt. Propterea super velamen stultitiæ suæ naturalis, addunt alterū velamē peruersæ opinionis. Et qn̄ per duplex velamen poterit videri qđ lucet in Euangelio? Displicet tibi tentās Deus, displiceat tibi tentās Christus. Sed cū placuerit tibi tentās Christus, placeat tibi tentans Deus. Et Christus enim filius Dei Deus, & cū patre Christus vnus Deus. Vbi igitur legimus tentantē Christum? Euangelium loquitur. Ait enim Philippo Habētes panes, date illis manducare. Et sequit Euangelista, Hoc autē dicebat, tentans eum. Ipse enim sciebat quid esset facturus. Refer nunc animū ad Deū tentantē Abraham. Hoc enim dicebat & Deus tentās Abrahā, ipse enim sciebat quid esset facturus. Agnoscit tentator Deus, agnoscit tentator Christus, corrigat tentator hęreticus. Non enim sic tentat hęreticus, quomodo tētat Deus. Deus enim tētat, vt aperiat homini. Hęreticus tētat, vt Deū sibi claudat. Ergo nouerit charitas vestra tentationē Dei non id agere, vt ipse aliquid cognoscat quod antè nesciebat, sed vt illo tentāte, id est, interrogāte, quod est in homine occultum prodatur. Non enim sibi homo ita notus est vt creatori. Nec sic æger sibi notus est vt medico. Aegrotat homo, ipse patitur, medicus nō patitur, & ab illo qui non patitur, expectat audire quod patitur. Ideo in Psalmo clamat, Ab occultis meis mūda me domine, quia sunt in homine occulta ipsi homini, in quo sunt, & non procedunt, neq; aperiuntur, neq; inueniuntur, nisi in tentationibus. Si Deus cessat tentare, magister cessat docere. Sed Deus tentat vt doceat, diabolus tentat vt decipiat. Cui tamen nisi ille qui tentatur dederit locum, inanis & irridēdus repellitur. Ideo Apostolus, Neq; detis, ait, locum diabolo. Dant autem locum homines diabolo ex concupiscentiis suis. Non enim vident diabolum homines cum quo pugnant, sed facilè habent remedium. Seipsos interius vincant, & de illo foris triumphant. Quare hoc diximus? Quia nescit se homo, nisi in tentatione discat se. Cùm autē didicerit se, non se negligat. Si enim se negligebat latētem, non se negligat notū sibi. Quid ergo dicimus fratres? Et si sciebat se Abraham, nos non noueramus Abraham. Aut sibi aut certè nobis prodendus erat. Sibi, vt sciret vnde gratias ageret. Nobis, vt sciremus vel quid à domino deprecaremur, vel quid in homine imitaremur. Quid ergo nos docet Abraham? Vt breuiter dicam, vt Deo non præponamus ꝙ dat Deus: interim ad

Ioan. 6.

Tentare Dei.

Psal. 18.

Ephes. 4.

Locū dare diabolo

literam rerũ gestarum, antequã tractetur latebra sacramenti, id est, quid lateat in hoc mysterio, quo iussus est Abraham occidere vnicum filiũ. Ergo nec illud, quod tibi pro magno præstat Deus, præponas illi, qui præstitit. Et cũ voluerit tibi subtrahere, non tibi vilescat, quia gratis amãdus est Deus. Quod enim dulcius à Deo præmium, quàm ipse Deus? Ergo impleta Abrahã deuotionis obedientia audit à Deo, Nũc cognoui quoniam tu times Deũ. Quod ita intelligitur, eò ꝙ Abraham fecerit Deus, vt sibi innotesceret, sicut quando loquiť Propheta. Christianis loquor, vel proficiẽtibus in schola Dei, nõ sunt rudia nec noua quæ dico, sed vestræ sanctitati nobiscũ vsitatissima & manifestissima. Quando Propheta loquiť, quid dicitur? Dixit Deus, Planè dicimus. Dicimus etiã, Dixit Propheta. Et vtrunq; rectè dicimus, & vtrunq; in autoritate inuenimus. Et Apostoli sic intellexerũt Prophetas, vt dicerent, Dixit Deus. Et alio loco, Dixit Esaias. Vtrunq; verũ est, quia vtrunq; inuenimus in scripturis. Soluat mihi Christianus quęstionem, quam modò proposui, & soluat sibi qđ pauloantè proposui. Quomodo? Quia quod homo dicit de dono Dei, Deus dicit, secundum illud, Non enim vos estis qui loquimini, &c. Et iterum, Ecce ego Paulus loquor vobis. Et iterum, Christus qui in me loquitur. Ergo istam regulã fratres transferte ad illud, qđ aliquando tortuosum videbatur, & rectũ erit. Illũ ergo omnes intueamur, vt esuriẽtes animas nostras ipse pascat, q esuriuit propter nos, q pauper factus est, cũ diues esset, vt ipsius paupertate nos ditaremur. Opportunè ad eũ pauloantè cantauimus, Omnia à te expectãt, vt des illis escã in tẽpore opportuno. Si omnia oẽs, Si omnes, & nos. Non ergo si quid boni in sermone daturi sumus, nos dabimus, sed ille à quo omnes accepimus, quia oẽs ad Deũ expectamus. Tempus est, det, Sed faciamus quod dixit, vt det, id est, expectemus ad eũ. Ipsum corde intueamur, quia sicut oculi corporis & aures ad nos, ita oculĩ cordis & aures ad illum. Patenti aure cordis audite sacramentum magnum. Omnia quidem sacramenta diuinarũ scripturarum vtiq; magna atq; diuina sunt. Sunt tamen insigniora, magísque præcipua, quæ maximè intentos nos desiderant, & quæ præ cæteris lapsos ædificant, satiant esurientes, qui non ita satientur vt fastidiant, sed non sit satietas fastidio, pellens inopiam, non assumens contẽptũ. Quem non moueat iussus immolari vnicus filius ei, à quo ꝓmissus est. Et maximè res ita gesta, vt audiui-

Mat. 10.
1. *Cor.* 13.
2. *Cor.* 8.
Psal. 103.

mus

mus, intentos animos facit ad quærendum exponi sacramentum. Ante omnia tamen fratres hoc in nomine domini & admonemus quantum possumus, & pręcipimus, vt quando auditis exponi sacramentum scripturæ narrantis quæ gesta sunt, prius illud quod lectũ est, credatis sic gestum quomodo lectũ est, ne subtracto fundamento rei gestæ quasi in aëre quæratis ædificare. Abraham pater noster homo erat illis temporibus fidelis, credens Deo, iustificatus ex fide, sicut scriptura dicit & vetus & noua. Suscepit filium de Sara vxore, iam in senectute vtrisq; constitutis, ex magna desperatione, sed secundum hominem. Quid autem de Deo desperandum, cui difficile nihil est? Qui sic facit magna, quomodo parua: sic suscitat mortuos, quomodo creat viuos. Si pictor eadem arte facit murem, qua elephãtem, diuersa opera, sed ars vna: quantò magis Deus, qui dixit, & facta sunt, mandauit, & creata sunt? Quid difficile facit, qui verbo facit? Qua facilitate creauit angelos vltra cælos, ea facilitate luminaria in cęlis, ea facilitate pisces in mari, ea facilitate arbores & animalia in terra. ea facilitate magna, qua parua. Cui ergo cuncta facillimum fuit facere de nihilo, mirãdum est, quia dedit senibus filium? Tales ergo illos viros vel illos homines habebat Deus, & illo tempore tales fecerat præcones filio venturo, vt non solùm in his, quæ dicebant, sed etiam in his quę faciebant, vel in his quę accidebant Christus quæratur, Christus inueniatur. Quicquid scriptura dicit de Abraham, & factũ est, & prophetia est, sicut Apostolus quodã loco dicit, Scriptũ est quod Abraham duos filios habuit, vnum de ancilla, & alterũ de libera. Quæ sunt in allegoria. Hęc ergo sunt duo testamenta. Iam prudenter dicimus, quia Isaac & natus est Abrahæ, & aliquid significauit, sicut & immolare filiũ iussus obtemperat Deo, perducit ad locum, peruenit triduo, dimittit duos seruos suos cũ iumento, pergit ipse quò Deus pręceperat, leuat lignum in altare, leuat filiũ super lignum. Antequàm veniat filius ad locũ sacrificij, portat lignũ, quo leuandus est. Deinde cũ iam penè feriretur, sonat vox vt parcatur, & non tamen sine sacrificio, & sine sanguine fuso receditur. Apparet aries in vepre inhęrens cornibus, immolatur, peragitur sacrificiũ. Peracto sacrificio, dicitur ad Abraham, Facio semen tuum, sicut stellas cæli, & arenam maris, Et obtinebit semen tuum ciuitates aduersariorum, Et benedicentur in semine tuo omnes gẽtes terræ, eò quòd exaudisti vocem meam. Vide ergo

Genes. 15. *Galat. 3.* *Genes. 21.* *Psal. 148* *Galat. 4* *Genes. 21.* *Genes. 22.* *Vbi supra.*

quando factum est, & quando commemoratio fit facti ipsius. Quando dicit ille aries, Foderũt manus meas & pedes meos, &c. Quando peractum est illud in Psalmo sacrificium tunc in ipso psalmo dictum est, Commemorabuntur & conuertentur ad dominum vniuersi fines terræ, Et adorabunt in conspectu eius vniuersę patriæ gentium, Quoniam ipsius est regnum, & ipse dominabitur gentium. Si cõmemorabuntur dictum est, præsignatum est aliquãdo quod fieri iam videmus. Videamus ergo quomodo impletũ sit, & vnde impletum, quo præcedente sacrificio impletũ quod dictum est Abrahæ, In semine tuo benedicentur omnes gentes. Felices omnes gentes, quæ illud non audierunt, & nunc legentes crediderunt, quod credidit ille qui audiuit, Credidit enim Abraham Deo, & reputatum est illi ad iustitiam, & amicus Dei appellatus est. Quod credidit Deo, intus in corde, in sola fide est. Quòd autem immolandum duxit filium, quòd intrepidus dexteram armauit, quòd iam feriret nisi voce teneretur, magna fides est vtique, & magnũ opus, & ipsum opus laudauit Deus vt diceret, Quoniam exaudisti vocem meã. Quare ergo Apostolus Paulus ait, Arbitramur iustificari hominem per fidem sine operibus legis. Et alio loco dicit, Et fides quæ per dilectionem operatur, Per quam adipisci credimus salutem æternam, Amen.

Psal. 21. *Genes. 22* *Iacobi 2.* *Rom. 3.* *Galat. 5.*

Item eodem die alius sermo factus ad fratres in eremo, qui inter sermones ad eosdem habetur quadragesimus.

Item eodem die Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Erat dies festus Iudaeorum, Et ascendit Iesus Hierosolymam, &c. quæ habetur in expositione doctoris, ibidem.

Sabbato post primam Dominicam in quadragesima, de Abraham & immolatione Isaac, *Sermo I.*

Genes. 22.

Sermo LXXIII.

NOuum præcepti genus est homini legẽ sceleris dare, & religiosum habere si impium voluerit perpetrare. Abraham si parricidium fecerit, iustus est, Si non fecerit, indeuotus est. Quid sit ergo quòd nunquam Deũ nisi pietate placamus? Cupit sibi vota offerri, non crudeliter coli. Ecce inter pietatem patris & deuotionem Dei, filium est quidem scelus occidere, sed Deũ scelestius non audire. In angusto posita est perfecta iustitia. Parricidiũ iuberis vt facias, tuis te manibus orbaturus. Quid hoc est? Imperat parricidium, qui prohibet homicidiũ. Iubetur, inquit, filium victim

Genes. 22.

victimare, solatium paternæ senectutis, & vnicum pignus posteritatis, Qui quãto serior, tanto dulcior, quãto solus aut vnicus, tanto charior & dilectus. In vtroq; senes, creandæ prolis desperatio retinebat, vtpote post tempus quod natura fraudauerat, ætas in sene patre, sterilitas in anicula matre. Iam enim Sara actus suæ vuluæ perdiderat, & senem patrẽ vis generandi lassauerat, quia fructũ sterilis nõn habebat. Ecce subito frigens vulua materna nõ instinctu libidinis, sed fomite virtutis incaluit, rediuiuo successit flore iuuẽtutis. Mœrentis iam artus corporis viruerunt marcida mẽbra, & annosæ ætatis tabẽ pallentia, pueritiæ rubore viruerũt, & insuccido tẽpore veterascens iam corpus, non tanquã concubitus, sed promissio vegetabat. Canis iam rogatũ caput albebat, & rugas suas vulua in ventre tendebat. Tumebat vterus grauidæ, tremebat gressus in poplite. Gestabat onustũ vterũ, quæ corpus iam non regebat incuruũ. Nouissimis annis fœta & fessa mulier, quę non nouerat in iuuentute cõcipere, discit in senectute lactare. Discite cõiugati vacare affectũ seminis, vbi nõ fuerit munus autoris, ipso dicente, Priusquã te formarẽ in vtero noui te. Accipe, inquit, filium tuũ, & offer mihi illum in vnum de montibus quem demõstrauero tibi. Senex pater & vnici mater, noui parentes, & veteres genitores, ad tam acerbum non mouentur imperiũ. Hilaris accingebatur, qui nec timorẽ facinoris formidauit, nec implere quod iussus est degener animus dubitauit. Spes illa futura tot gentiũ paterna manu iubetur occidi. Deuotus pater eo voto suscepit parricidium, quo susceperat filium: nec refert vtrũ impendat aut perdat, dum quoquo modo quod acceperat reddat. O domine piissime, quem scis patri dilectum, quid imperas victimãdum? Nunc nuper senem sterilem fœcũdasti, & tam cito quod donaueras repetisti? Vbi est quod senibus præstitisti? Ergo iratus potes lædere, sicut propitius imperas orbitatẽ? Absit à nobis ista incredulitas. Deus pro nobis filium suũ iussit occidi, non nostros mactari. Ideo iubetur filium occidere, vt manifestetur mũdo qui iam notus fuerat Deo. Nam quomodo innocentis desiderat sanguinem, qui reum damnat pro sanguine? Demonstrare cunctis hominibus deuotionem voluit, qui parricidium vt fieret imperauit. Paret ilico imperiis, præceptis obtẽperat, pergit percussor paratus, imò filius cum patre proficiscitur moriturus, atq; vtinam tantummodo moriturus, non insuper & patris gladio obiturus.

Hiere. 1.

Genes. 22.

Venerunt ergo ad locum quem dixerat Deus, ambo pariter aram construunt sacerdotes, ligna aræ imponit, filium alligauit, & extento gladio, angelus ne percutias puerũ exclamauit, oculis respice, & vide arietẽ in vepre. Videte fratres Abraham patientiã fortem, deuotione constantem, non cum aliqua fera luctantem, sed cum natura pugnantẽ. Deuotio dicebat, percute, Pietas clamabat, parce. Illa reuocabat, ista prouocabat. Filius tunc moriturus iacebat, erigit dexterã feriturus, & locum quo libens percutiebat aucupat. Parce, inquit, Abraham. Qui iusserat vt feriret, modo vociferatur vt parceret. Sciebat enim probatum patrem, & in deuotione feruentẽ gladium temperare, & filiũ non perimere, sed nec cremare: Parce, inquit, deuote pater, parricida sine crimine parce. Tuum sacrificium quod paraueras intendi, ego quod iusseram vt obtulisses accepi. In voto probaui, quod in facto renui. Acceptaui votum, nec repuli sacrificium. Laudo fidem, nec reprobo pietatẽ, nec tibi patior inferri orbitatẽ. Perfecta sunt omnia, & salua sunt vniuersa. Vincitur innocens hostia, ne offerentis deuotio putaret se minus aliquid exhibere, si impatientia doloris victima calcitraret. Ecce spiritali præsagio meum præuenisti consilium. Quod enim paraui pro toto mundo, tu iam deliberasti in filio tuo. Quod in vnigenito meo disposui, tu in tuo vnico perfecisti, Vnde benedicentur in te omnes gentes, Amen.

Item eodem die alius sermo, qui habetur inter Sermones de verbis Apostoli. XXVII.

Item eodem die Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Et post dies sex assumpsit Iesus Petrum & Iacobum, &c. quæ habetur de quæstionibus Euangeliorum libro primo, capite decimooctauo.

Dominica secunda in quadragesimæ, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Egressus Iesus de Genezareth secessit in partes Tyri & Sydonis, & cætera. Sermo I.

Sermo LXXIIII.

CHananæa ista mulier, quæ heri nobis lectione Euãgelica cõmendata est, præbet nobis humilitatis exẽplum, & pietatis viã, ab humilitate in alta surgere ostendit. Erat autẽ, sicuti patet, non de populo Israel vnde patriarchæ, vnde prophetæ, vnde parentes domini nostri Iesu Christi secũdum carnem, vnde ipsa virgo Maria quæ peperit Christum. Non ergo ex isto populo erat hæc mulier, sed erat

erat ex gentibus. Nam sicut audiuimus, secessit dñs in partes Tyri & Sidônis,& inde mulier Chananæa de finib⁹ illis egressa est. Petebat beneficium instãtissime curandæ filiæ suæ,quæ male à dæmonio vexabatur. Tyrus & Sidôn non erãt ciuitates populi Israël, sed gentium,quãuis vicinæ illi populo. Clamabat ergo auida impetrãdi beneficij fortiterq; pulsabat & dissimulabatur ab eo,non vt misericordia negaretur,sed vt desiderium accenderetur: nec solum vt desideriũ accenderetur, sed sicut ante dixi, vt humilitas commendaretur. Clamabat ergo domino non audiente,sed quod facturus erat in silentio disponente. Discipuli rogauerunt pro illa dominũ, & dixerunt,Dimitte illam,quia clamat post nos. Et ille, Non sum missus,nisi ad oues quę perierunt domus Israël. Hic verborũ istorum oritur quæstio, vnde nos ad ouile Christi de gentibus venimus, si non est missus nisi ad oues quæ perierunt domus Israël? Quid sibi vult huius secreti tam alta dispensatio, vt cum dominus sciret quare venerit, vtique vt ecclesiam haberet in omnibus gentibus, non se missum dixerit nisi ad oues quæ perierũt domus Israël? Intelligimus ergo præsentiam corporis sui, natiuitatem suam,exhibitionem miraculorũ,virtutemq; resurrectionis in illo populo eum ostendere debuisse, ita fuisse dispositum, sic ab initio cõmendatum, hoc prædictum, hoc impletum,quia Christus Iesus ad gentem Iudęorũ venire debuit videndus,occidendus, & lucrãdus eos inde quos antè præsciuit. Non enim damnata illa plebs est,sed ventilata. Ibi erat paleæ multitudo,ibi granorũ occulta dignitas. Ibi quod incenderetur,ibi vnde horreũ repleretur. Nam vnde Apostoli nisi inde? Vnde Petrus? Vnde cæteri? Vnde ipse Paulus, primo Saulus? Hoc est,primo superbus, postea humilis. Nam quãdo Saulus, à Saule nomen deriuatũ erat. Saul autem rex superbus, in regno autem Dauid humilem persequebatur. Quãdo ergo Saulus,qui postea Paulus,tunc vtiq; superbus,tunc persecutor innocentũ, tunc vastator ecclesiæ. Acceperat enim literas, velut zelo synagogæ ardens & insequẽs Christianum nomen, à sacerdotibus,vt exhiberet quoscunq; inuenisset Christianos ad luenda supplicia. Cum pergit, cum anhelat cædes, cum sitit sanguinem,cælesti Christi voce prostratus est persecutor,erectus est prædicator. Impletur in illo quod scriptum est in Propheta, Ego percutiã, & ego sanabo. Hoc enim percutit Deus, quod se in homine extollit aduersus Deũ. Non est impius me-

Matt.15. *1.Reg.18.* *Act.9.* *Deut.32*

dicus, qui tumorem ferit, qui putredinem secat aut vrit. Dolorem ingerit, sed vt perducat ad sanitaté. Molestus est; sed nisi esset, vtilis non esset. Prostrauit ergo Christus vna voce Saulum, erexit Paulum: hoc est prostrauit superbũ, erexit humilem. Nam quæ fuit ratio mutádi sibi nominis, vt cum Saulus antea vocaretur, postea se Paulum dici vellet, nisi quia Sauli nomen in se agnouit cum persequeretur fuisse superbiæ? Elegit ergo humile nomen vt Paulus, hoc est, minimus vocaretur. Paulum enim minimum est. Paulum, nihil aliud est quàm minimũ vel paruum. De quo nomine iam glorians humilitatemq; cõmendans, Ego, inquit, sum minimus Apostolorum. Vnde ergo vnde iste nisi ex populo Iudæorũ? Inde illi Apostoli, inde Paulus, inde quos cõmendat idem Paulus, qui viderint dominum post resurrectionem. Dicit enim eum visum fermè à quingentis fratribus simul, ex quibus plures manent vsque adhuc, quidam autem dormierũt. Ex illo autem populo etiam illi, qui cum Petrus loqueretur cõmendans passionem, resurrectionem, diuinitatem Christi, accepto spiritu sancto, quãdo illi omnes, in quos venit spiritus sanctus, linguis omniũ gentium sunt locuti, compuncti spiritu, qui audiebant ex populo Iudæorum quæsierunt consilium salutis suæ, intelligentes se reos sanguinis Christi: quòd eum ipsi crucifixerũt, ipsi occiderunt, in cuius nomine occisi à se viderent tanta miracula fieri; viderent spiritus sancti præsentiam. Quærentes ergo consilium, responsum acceperunt, Agite pœnitentiã, & baptizetur vnusquisq; vestrum in nomine domini nostri Iesu Christi, & dimittentur vobis peccata vestra. Quis desperaret sibi donãda peccata, quãdo crimen occisi Christi reis donabatur? Conuersi sunt ex ipso populo Iudæorum. Conuersi sunt, baptizati sunt. Ad mensam domini accesserunt, & sanguinem quem sæuientes fuderunt, credentes biberũt. Quemadmodum autem sint conuersi quàm planè atq; perfectè indicant actus Apostolorum. Nam omnia quæ possidebãt vendiderunt, atq; pretia rerum suarum ad pedes Apostolorum posuerunt. Et distribuebatur vnicuiq; sicut opus cuiq; erat. Et nemo dicebat aliquid proprium, sed erant illis omnia communia. Et erat illis sicut scriptũ est, anima vna, & cor vnum in Deum. Ecce oues de quibus dixit, Non sum missus nisi ad oues quæ perierunt domus Israël. Illis enim exhibuit præsentiã suã, pro illis in se sæuientibus crucifixus orabat dicẽs, Pater ignosce illis, quia nesciunt quid

1. Cor. 15. *Ibidem.* *Act. 2.* *De consec. distinc. 1. Tunc eis.* *Act. 4.* *Matt. 15.* *Luca 23.*

quid faciunt. Intelligebat medicus phreneticos mente perdita medicum occidentes, & occidendo medicũ nescientes sibi medicamentum facientes, De domino enim occiso omnes nos curati sumus, illius sanguine redēpti, pane illius corporis à fame liberati. Hanc præsentiā Christus Iudæis exhibuit. Hoc ergo ait, Non sum missus nisi ad oues quæ perierũt domus Israël, vt illis præsentiā sui corporis exhiberet, non vt oues quas habebat in gentibus contēneret, & præteriret. Ad gentes enim ipse non venit, sed discipulos misit. Et illic impletũ est quod Propheta dixit, Populus quem non cognoui seruiuit mihi. Videte quàm alta, quàm euidens, quàm expressa prophetia, Populus quem non cognoui, id est, cui præsentiā meā non exhibui, seruiuit mihi. Quo modo? In auditu auris obaudiuit mihi. Hoc est, non videndo, sed audiēdo crediderunt. Ideo gētium maior laus. Illi enim viderunt & occiderunt, gentes audierunt & crediderũt. Ad gentes autē vocandas & congregandas, vt impleretur quod modo cantauimus, Congrega nos de gentibus, vt cõfiteamur nomini tuo, & gloriemur in laude tua. Ille Paulus Apostolus missus est minimus, ille factus magnus non per se, sed per eum quē persequebatur. Missus est ad gentes, ex latrone pastor, ex lupo ouis, Missus est ad gētes ille Apostolus minimus, & multũ laborauit in gentibus, & per eum gentes crediderunt, Testes sunt eius epistolæ. Habes hoc in euāgelio sacratissime figuratũ. Filia archisynagogi quædam defuncta erat, pater eius rogabat dominũ vt iret ad eam, ægrā reliquerat, & in periculo constitutā. Ibat dominus ad visitandam & sanandam ægrā, interea mortuo nuntiata est, & dictũ est patri puellæ, Mortua est, noli vexare magistrũ. Dominus autem qui sciebat se posse mortuos suscitare nõ abstulit spē desperato, & ait patri, Noli timere, tantũ crede. Pergebat ad puellam, atque in itinere inter turbas quo modo potuit coarctauit se quędā mulier, quę fluxum sanguinis patiebatur, & diuturno illo languore in medicos frustra omnia quæ habebat impenderat. Vbi fimbriam vestimēti eius tetigit, sanata est. Et dominus, Quis me tetigit? Admirantes discipuli qui nesciebant quid esset factum, & videbāt eum à turbis cõprimi, & de vna quæ leuiter tetigerat fuisse solicitum, respõderunt, Turba te premit, & dicis, quis me tetigit? Et ille, Tetigit me aliquis. Nā isti premũt, illa tetigit. Corpus ergo Christi multi molestè premunt, pauci salubriter tangunt. Tetigit me, inquit, aliquis. Ego enim sensi

Psal. 17.

Psal. 105.

Act. 19.

1. Cor. 15.

Luc. 8.

sensi de me virtutem exiisse. At vbi vidit illa non se latuisse, prouoluta est ante pedes eius, & cõfessa est quid esset factum. Post hæc perrexit peruenítque quò tendebat, & puellã filiam. archisynagogi inuentam mortuã suscitauit. Factum quiẽ est, & ita vt narratur impletũ, sed tamen etiã ipsa quæ à domino facta sunt aliquid significantia erant, quasi verba si dici potest visibilia & aliquid significantia. Quod maximè apparet in eo quod præter tẽpus poma quæsiuit in arbore,& quia non inuenit arbori meledicens aridã fecit. Hoc factum nisi figuratum accipiatur stultum inuenitur: primo quæsisse poma in illa arbore,quãdo tempus non erat vt essent in vlla arbore:deinde si pomorũ iam tempus esset, non habere poma quæ culpa arboris esset? Sed quia significabat,quærere se nón solum folia,sed etiam fructum,id est,non solum verba,sed & facta hominum, arefaciendo vbi sola folia inuenit, significauit eorũ pœnã qui loqui bona possunt, facere bona nolunt. Sic ergo & hîc. Nam vtiq; mysterium est,præscius omnium dicit. Quis me tetigit: fit imperito similis creator, & interrogat non solum qui hoc sciebat,sed etiam qui cętera pręsciebat.Aliquid est vtiq; quod nobis significante mysterio loquitur Christus.Filia illa archisynagogi significabat populum Iudæorum mortuorum, propter quem venerat Christus qui dixit,Non sum missus nisi ad oues quę perierant domus Israël.Illa vero mulier quę fluxum sanguinis patiebatur,ecclesiam figurat ex gentibus, ad quam Christus per præsentiam corporis non erat missus. Ad illam ibat,illius salutẽ intendebat:hęc intercurrit,tangit fimbriam quasi nescientis,id est,sanatur tanquã absente.Dicit ille,Quis me tetigit? quasi diceret, Non noui hunc populum, Populus quẽ non cognoui seruiuit mihi.Tetigit me aliquis.Ego enim sensi virtutem de me exiisse: id est,Euãgelium missum totum orbem impleuisse.Tangitur autem fimbria exigua pars vestimenti & extrema.Fac vestem Christi Paulum. Quasi fimbria ibi Apostolus Paulus erat,hoc est,extremus & minimus.Nam vtrũque de se dicit,Ego sum minimus Apostolorũ. Nam post omnes vocatus est,post omnes credidit, plus omnib⁹ sanauit. Non erat missus Dominus, nisi ad oues quæ perierant domus Israël. Sed quia & populus quem non cognouerat seruiturus erat,in obauditu auris obauditurus erat.Nec de illo tacuit ibi constitutus.Ait enim quodã loco idem dominus, Habeo alias oues quæ non sunt de hoc ouili, oportet me & has adducere, vt sit

Marc.11. Psal.17. Luc.8. 1.Cor.15. Mat.15. Psal.17. Ioann.10.

vt sit vnus grex & vnus pastor. Inde mulier ista erat, ideo non non contemnebatur, sed differebatur, Non sum, inquit, missus nisi ad oues quæ perierunt domus Israël. Et illa clamando instabat, perseuerabat, pulsabat, tanquã iam audisset, Pete & accipe, quęre & inuenies, pulsa & aperietur tibi. Institit, pulsauit. Nam & dominus quãdo dixit hæc verba, Petite & accipietis, quęrite & inuenietis, pulsate & aperietur vobis: supra dixerat, Nolite sanctũ dare canibus, nec proieceritis magaritas vestras ante porcos, ne forte cõculcent eas pedibus suis, & canes conuersi diripiant vos: id est, post cõtemptum margaritarũ vestrarum etiam molesti sint vobis. Nolite ergo illis proijcere quæ contẽnunt. Et vnde discernimus: tãquam respõderent, qui sint porci, qui sint canes, hoc in ista muliere demonstratũ est. Nam illi mulieri instanti respondit hoc, Non est bonum tollere panem filiorum & mittere canibus. Canis es, vna es ex gentibus, idola adoras. Quid autem tam familiare canibus quàm lapides lingere? Non est ergo bonũ panẽ filiorum tollere & mittere canibus. Illa si recederet post hæc verba canis accesserat, canis abscesserat: sed pulsando, homo factus est ex cane, Institit enim petendo, & ex ipso veluti cõuitio humilitatem ostendit, misericordiam impetrauit. Neque enim commota est, aut succẽsuit quòd canis appellata fuerit, petẽs beneficium, rogãs misericordiam: sed ait, Ita domine: dixi me canẽ, planè canis sum, agnosco nomẽ meũ: & veritas loquitur, sed non ideo à beneficio repellenda sum. Prorsus canis, sed & canes edũt de micis quæ cadunt de mensa dominorũ suorum. Modicum quoddam & exiguũ beneficiũ desidero, Non inuado, sed micas quęro. Videte quemadmodum humilitas cõmendata est. Canem illam dominus dixerat. Non dixit, Non sum: sed dixit, Sum, Et dominus continuo quia se agnouit canẽ, O mulier, magna est fides tua, fiat tibi sicut petisti. Tu te agnouisti canẽ, ego te iam agnosco hominẽ. O mulier, magna est fides tua, petisti, quæsisti, pulsasti: accipe, inueni, aperiatur tibi. Videte fratres quemadmodũ in hac muliere quæ Chananæa erat, id est, quæ de gentibus veniebat, & typũ, hoc est, figurã ecclesiæ gerebat, maxime humilitas cõmẽdata est. Etenim gens Iudæa, vt ab euangelio repelleretur superbia inflata est, quòd legem accipere meruisset, quòd de ipsa gente patriarchæ processerint, prophetæ extiterint, Moyses Dei seruus miracula magna, quæ audiuimus in psalmo, in Aegypto fecerit, per mare rubrum aquis reced

Mat. 15. *Mat. 7.* *Matt. 15.* *Psal. 77.*

recedẽtibus populum duxerit, legem acceperit quam ipsi populo dederit. Erat vnde extolleretur gẽs Iudęa,& per ipsam superbiã factum est vt Christo nollet humiliari autori humilitatis, repressori tumoris, medico Deo, qui propter hoc cum Deus esset homo fact⁹ est, vt se homo hominẽ cognosceret. Magna medicina Hæc medicina, si superbiã non curat, quid eam curet nescio. Deus est,& fit homo. Seponit diuinitatẽ, id est, quodã modo sequestrat, hoc est, occultat quod suũ erat, quod apparet acceperat. Fit ille homo cum sit Deus,& nõ se agnoscit homo hominẽ, id est, nõ se mortalẽ agnoscit, non se agnoscit fragilẽ, non se agnoscit ægrotũ vt quærat, vel ægrotus medicum, sed quod est periculosius, sanus sibi videtur. Ergo propter hoc ille populus nõ accessit, id est, propter superbiã,& dicti sunt ex arbore oleæ, hoc est, de illo populo à patriarchis creato fracti rami naturales, id est, Iudæi merito steriles spiritu superbiæ, & in illa olea insert⁹ est oleaster. Oleaster populus ex gẽtibus. Sic dicit Apostolus, quòd oleaster insertus sit in olea, rami autem naturales fracti sint. Illi fracti propter superbiam, insertus oleaster propter humilitatem. Hanc humilitatem ostendit mulier dicens, Ita domine, Canis sum, micas desidero. In hac humilitate etiã centurio ille placuit, qui cum desideraret puerum suũ à domino curari,& dominus diceret, Ego veniam & curabo eum, Respondit ille, Domine, non sum dignus, vt sub tectum meum intres, sed tantum dic verbo, & sanabitur puer meus. Non sum dignus qui sub tectũ meum intres. Tecto non non recipiebat, corde recipiebat. Quanto humilior, tãto capacior, tãto plenior. Colles enim aquã repellũt, valles implebuntur. Quid deinde, quid ad hoc dominus postea quàm dixit, Nõ sum dignus qui sub tectũ meũ intres, ad eos qui sequebantur? Amen dico vobis, non inueni tantã fidem in Israël, id est, in illo populo ad quẽ veni, non inueni tãtam fidem. Tantam quid est? Tam magnam. Vnde magnam? De minimo, id est, de humilitate grandem. Non inueni tantã fidem similem grano sinapis, quanto minutiori tanto feruentiori. Inserebat ergo dominus oleastrum in oliua, Tunc hoc faciebat quãdo dicebat, Amen dico vobis, non inueni tantam fidem in Israël. Denique vide quod sequitur, Ideo dico vobis, quia non inueni tantam fidem in Israël, id est, tantam cum fide humilitatem, Ideo dico vobis, quia multi ab oriente & occidente venient, & recũbent cum Abrahã & Isaac & Iacob in regno cælorum. Recumbent, inquit,

Rom. 10.

Mat. 8.

Inquit, requiescent. Non enim debemus illic carnales epulas cogitare, aut aliquid tale in illo cōcupiscere. vt non vitia mutemus virtutibus, sed vitia subdamus. Aliud est enim desiderare regnū cælorum propter sapiētiam & vitam æternam, aliud propter felicitatem terrenam, quasi illic habeamus eam opulentiorem atq; maiorem. Si diuitem te in illo regno futurum putas, cupiditatē non amputas, sed mutas, & tamen diues eris, & non nisi illic diues eris. Nam hic indigentia tua colligit plurima. Quare multū habent diuites? Quia multū indigēt. Maior indigētia quasi maiores comparat facultates, illic ipsa indigentia morietur. Tunc vere diues eris, quando nullius indigens eris. Non tu diues, & angelus pauper, qui non habet iumenta & rhædas & familias. Quare? Quia non indiget, quia quāto fortior, tāto minus indigus. Ergo ibi diuitiæ & veræ diuitiæ. Epulas terræ huius non ibi cogites. Epulæ enim terræ huius medicamēta quotidiana sunt, ægritudinis cuidā nostræ cum quā nascimur necessaria sunt. Aegritudinem istam sentit quisque cum hora reficiendi transierit. Vis videre quāta ægritudo sit ista, vt tanquam acuta febris septem diebus necet? Ne te sanū putes. Sanitas immortalitas erit, nam hæc longa ægritudo est, quia quotidianis medicamentis fulcis morbū tuum. Sanus tibi esse videris? Detrahe medicamenta, & vide quid potes. Nā ex quo nascimur necesse est vt moriamur. Morbus hic necesse est vt ad mortem perducat. Certe medici quādo ægros inspiciūt, hoc dicūt, Verbi gratia hydropicus est iste, moritur. Hic morbus non potest curari. Elephantiosus est, nec morbus iste curari potest. Phthisicus est, quis hoc curat? Necesse est vt pereat, necesse est vt moriatur. Ecce iam dixit medicus phthisicus est, non potest nisi moriatur. & tamē aliquando & hydropicus non inde moritur, & elephantiosus non inde moritur, & phthisicus non inde moritur, & tamen necesse est, vt quisquis natus fuerit inde moriatur. Moritur inde, & non potest aliter. Hoc & medicus & imperitus pronūtiat, sed & si tardius moritur, nisi quid ideo non moritur? Quando ergo vera sanitas, nisi quando vera immortalitas? Si ergo vera immortalitas, nulla corruptio, nulla defectio, quid illic alimentis opus erit? Ergo cum audis Recumbent cum Abraham, & Isaac, & Iacob in regno cælorum, id est, inseruntur in oliua. Huius enim oliuæ radices sunt, Abraham Isaac & Iacob: filij autē regni, hoc est Iudæi increduli, ibunt in tenebras exteriores. Præciden

Regnū cælorū desideratur dupliciter.

Rom. 11.

literam rerũ gestarum, antequã tractetur latebra sacramenti, id est, quid lateat in hoc mysterio, quo iussus est Abraham occidere vnicum filiũ. Ergo nec illud, quod tibi pro magno præstat Deus, præponas illi, qui præstitit. Et cũ voluerit tibi subtrahere, non tibi vilescat, quia gratis amãdus est Deus. Quod enim dulcius à Deo præmium, quàm ipse Deus? Ergo impleta Abrahã deuotionis obedientia audit à Deo, Nũc cognoui quoniam tu times Deũ. Quod ita intelligitur, eò ꝙ Abraham fecerit Deus, vt sibi innotesceret, sicut quando loquit̃ Propheta. Christianis loquor, vel proficiẽtibus in schola Dei, nõ sunt rudia nec noua quæ dico, sed vestræ sanctitati nobiscũ vsitatissima & manifestissima. Quando Propheta loquit̃, quid dicitur? Dixit Deus. Planè dicimus. Dicimus etiã, Dixit Propheta. Et vtrunq; rectè dicimus, & vtrunq; in autoritate inuenimus. Et Apostoli sic intellexerũt Prophetas, vt dicerent, Dixit Deus. Et alio loco, Dixit Esaias. Vtrunq; verũ est, quia vtrunq; inuenimus in scripturis. Soluat mihi Christianus quęstionem, quam modò proposui, & soluat sibi qđ pauloantè proposui. Quomodo? Quia quod homo dicit de dono Dei, Deus dicit, secundum illud, Non enim vos estis qui loquimini, &c. Et iterum, Ecce ego Paulus loquor vobis. Et iterum, Christus qui in me loquitur. Ergo istam regulã fratres transferte ad illud, qđ aliquando tortuosum videbatur, & rectũ erit. Illũ ergo omnes intueamur, vt esuriẽtes animas nostras ipse pascat, q esuriuit propter nos, q pauper factus est, cũ diues esset, vt ipsius paupertate nos ditaremur. Opportune ad eũ pauloantè cantauimus, Omnia à te expectãt, vt des illis escã in tẽpore opportuno. Si omnia oẽs, Si omnes, & nos. Non ergo si quid boni in sermone daturi sumus, nos dabimus, sed ille à quo omnes accepimus, quia oẽs ad Deũ expectamus. Tempus est, det, Sed faciamus quod dixit, vt det, id est, expectemus ad eũ. Ipsum corde intueamur, quia sicut oculi corporis & aures ad nos, ita oculi cordis & aures ad illum. Patenti aure cordis audite sacramentum magnum. Omnia quidem sacramenta diuinarũ scripturarum vtiq; magna atq; diuina sunt. Sunt tamen insigniora, magísque præcipua, quæ maxime intentos nos desiderant, & quæ præ cæteris lapsos ædificant, satiant esurientes, qui non ita satientur vt fastidiant, sed non sit satietas fastidio, pellens inopiam, non assumens contemptũ. Quem non moueat iussus immolari vnicus filius ei, à quo ꝓmissus est. Et maximè res ita gesta, vt audiuimus

Mat. 10.
1. *Cor.* 13.
2. *Cor.* 8.
Psal. 103.

mus, intentos animos facit ad quærendum exponi sacramentum. Ante omnia tamen fratres hoc in nomine domini & admonemus quantum possumus, & præcipimus, vt quando auditis exponi sacramentum scripturæ narrantis quæ gesta sunt, prius illud quod lectũ est, credatis sic gestum quomodo lectũ est, ne subtracto fundamento rei gestæ quasi in aëre quæratis ædificare. Abraham pater noster homo erat illis temporibus fidelis, credens Deo, iustificatus ex fide, sicut scriptura dicit & vetus & noua. Suscepit filium de Sara vxore, iam in senectute vtrisq; constitutis, ex magna desperatione, sed secundum hominem. Quid autem de Deo desperandum, cui difficile nihil est? Qui sic facit magna, quomodo parua: sic suscitat mortuos, quomodo creat viuos. Si pictor eadem arte facit murem, qua elephãtem, diuersa opera, sed ars vna: quantò magis Deus, qui dixit, & facta sunt, mandauit, & creata sunt? Quid difficile facit, qui verbo facit? Qua facilitate creauit angelos vltra cælos, ea facilitate luminaria in cęlis, ea facilitate pisces in mari, ea facilitate arbores & animalia in terra, ea facilitate magna, qua parua. Cui ergo cuncta facillimum fuit facere de nihilo, mirãdum est, quia dedit senibus filium? Tales ergo illos viros vel illos homines habebat Deus, & illo tempore tales fecerat præcones filio venturo, vt non solùm in his, quæ dicebant, sed etiam in his quę faciebant, vel in his quę accidebant Christus quæratur, Christus inueniatur. Quicquid scriptura dicit de Abraham, & factũ est, & prophetia est, sicut Apostolus quodã loco dicit, Scriptũ est quod Abraham duos filios habuit, vnum de ancilla, & alterũ de libera. Quæ sunt in allegoria. Hęc ergo sunt duo testamenta. Iam prudenter dicimus, quia Isaac & natus est Abrahæ, & aliquid significauit, sicut & immolare filiũ iussus obtemperat Deo, perducit ad locum, peruenit triduo, dimittit duos seruos suos cũ iumento, pergit ipse quò Deus pręceperat, leuat lignum in altare, leuat filiu super lignum. Antequàm veniat filius ad locũ sacrificij, portat lignũ, quo leuandus est. Deinde cũ iam penè feriretur, sonat vox vt parcatur, & non tamen sine sacrificio, & sine sanguine fuso receditur. Apparet aries in vepre inhęrens cornibus, immolatur, peragitur sacrificiũ. Peracto sacrificio, dicitur ad Abraham, Facio semen tuum, sicut stellas cæli, & arenam maris, Et obtinebit semen tuum ciuitates aduersariorum, Et benedicentur in semine tuo omnes gẽtes terræ, eò quòd exaudisti vocem meam. Vide ergo

Genes. 15. *Galat. 3.* *Genes. 21.* *Psal. 148* *Galat. 4* *Genes. 21.* *Genes. 22.* *Vbi suprà.*

quando factum est, & quando commemoratio fit facti ipsius. Quando dicit ille aries, Foderũt manus meas & pedes meos, &c. Quando peractum est illud in Psalmo sacrificium tunc in ipso psalmo dictum est, Commemorabuntur & conuertentur ad dominum vniuersi fines terræ, Et adorabunt in conspectu eius vniuersæ patriæ gentium, Quoniam ipsius est regnum, & ipse dominabitur gentium. Si cõmemorabuntur dictum est, præsignatum est aliquãdo quod fieri iam videmus. Videamus ergo quomodo impletũ sit, & vnde impletum, quo præcedente sacrificio impletũ quod dictum est Abrahæ, In semine tuo benedicentur omnes gentes. Felices omnes gentes, quæ illud non audierunt, & nunc legentes crediderunt, quod credidit ille qui audiuit, Credidit enim Abraham Deo, & reputatum est illi ad iustitiam, & amicus Dei appellatus est. Quod credidit Deo, intus in corde, in sola fide est. Quòd autem immolandum duxit filium, quòd intrepidus dexteram armauit, quòd iam feriret nisi voce teneretur, magna fides est vtique, & magnũ opus, & ipsum opus laudauit Deus vt diceret. Quoniam exaudisti vocem meã. Quare ergo Apostolus Paulus ait, Arbitramur iustificari hominem per fidem sine operibus legis. Et alio loco dicit, Et fides quæ per dilectionem operatur, Per quam adipisci credimus salutem æternam, Amen.

Psal. 21. *Genes. 22* *Iacobi 2.* *Rom. 3.* *Galat. 5.*

Item eodem die alius sermo factus ad fratres in eremo, qui inter sermones ad eosdem habetur quadragesimus.

Item eodem die Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Erat dies festus Iudæorum, Et ascendit Iesus Hierosolymam, &c. quæ habetur in expositione doctoris, ibidem.

Sabbato post primam Dominicam in quadragesima, de Abraham & immolatione Isaac, *Sermo I.*

Genes. 22.

Sermo LXXIII.

NOuum præcepti genus est homini legẽ sceleris dare, & religiosum habere si impium voluerit perpetrare. Abraham si parricidium fecerit, iustus est, Si non fecerit, indeuotus est. Quid sit ergo quòd nunquam Deũ nisi pietate placamus? Cupit sibi vota offerri, non crudeliter coli. Ecce inter pietatem patris & deuotionem Dei, filium est quidem scelus occidere, sed Deũ scelestius non audire. In angusto posita est perfecta iustitia. Parricidiũ iuberis vt facias, tuis te manibus orbaturus. Quid hoc est? Imperat parricidium, qui prohibet homicidiũ. Iubetur, inquit, filium

Genes. 22.

victim

victimare, solatium paternæ senectutis, & vnicum pignus posteritatis, Qui quãto serior, tanto dulcior, quãto solus aut vnicus, tanto charior & dilectus. In vtroq; senes, creandæ prolis desperatio retinebat, vtpote post tempus quod natura fraudauerat, ætas in sene patre, sterilitas in anicula matre. Iam enim Sara actus suæ vuluæ perdiderat, & senem patrẽ vis generandi lassauerat, quia fructũ sterilis non habebat. Ecce subito frigens vulua materna nõ instinctu libidinis, sed fomite virtutis incaluit, rediuiuo successit flore iuuẽtutis. Mœrentis iam artus corporis viruerunt marcida mẽbra, & annosæ ætatis tabẽ pallentia, pueritiæ rubore viruerũt, & insuccido tẽpore veterascens iam corpus, non tanquã concubitus, sed promissio vegetabat. Canis iam togatũ caput albebat, & rugas suas vulua in ventre tendebat. Tumebat vterus grauidæ, tremebat gressus in poplite. Gestabat onustũ vterũ, quæ corpus iam non regebat incuruũ. Nouissimis annis fœta & fessa mulier, quę non nouerat in iuuentute cõcipere, discit in senectute lactare. Discite cõiugati vacare affectũ seminis, vbi nõ fuerit munus autoris, ipso dicente, Priusquã te formarẽ in vtero noui te. Accipe, inquit, filium tuũ, & offer mihi illum in vnum de montibus quem demõstrauero tibi. Senex pater & vnici mater, noui parentes, & veteres genitores, ad tam acerbum non mouentur imperiũ. Hilaris accingebatur, qui nec timorẽ facinoris formidauit, nec implere quod iussus est degener animus dubitauit. Spes illa futura tot gentiũ paterna manu iubetur occidi, Deuotus pater eo voto suscepit parricidium, quo susceperat filium: nec refert vtrũ impendat aut perdat, dum quoquo modo quod acceperat reddat. O domine piissime, quem feris patri dilectum, quid imperas victimãdum? Nunc nuper senem sterilem fœcũdasti, & tam cito quod donaueras repetisti? Vbi est quod senibus præstitisti? Ergo iratus potes lædere, sicut propitius imperas orbitatẽ? Absit à nobis ista incredulitas. Deus pro nobis filium suũ iussit occidi, non nostros mactari. Ideo iubetur filium occidere, vt manifestetur mũdo qui iam notus fuerat Deo. Nam quomodo innocentis desiderat sanguinem, qui reum damnat pro sanguine? Demonstrare cunctis hominibus deuotionem voluit, qui parricidium vt fieret imperauit. Paret ilico imperiis, præceptis obtẽperat, pergit percussor paratus, imò filius cum patre proficiscitur moriturus, atq; vtinam tantum modo moriturus, non insuper & patris gladio obiturus.

Hiere. 1.

Genes. 22.

Venerunt ergo ad locum quem dixerat Deus, ambo pariter aram construunt sacerdotes, ligna aræ imponit, filium alligauit, & extento gladio, angelus ne percutias puerũ exclamauit, oculis respice, & vide arietẽ in vepre. Videte fratres Abraham patientia fortem, deuotione constantem, non cum aliqua fera luctantem, sed cum natura pugnantẽ. Deuotio dicebat, percute, Pietas clamabat, parce. Illa reuocabat, ista prouocabat. Filius tunc moriturus iacebat, erigit dexterã feriturus, & locum quo libens percutiebat aucupat. Parce, inquit, Abraham. Qui iusserat vt feriret, modo vociferatur vt parceret. Sciebat enim probatum patrem, & in deuotione feruentẽ gladium temperare, & filiũ non perimere, sed nec cremare. Parce, inquit, deuote pater, parricida sine crimine parce. Tuum sacrificium quod paraueras intendi, ego quod iusseram vt obtulisses accepi. In voto probaui, quod in facto renui. Acceptaui votum, nec repuli sacrificium. Laudo fidem, nec reprobo pietatẽ, nec tibi patior inferri orbitatẽ. Perfecta sunt omnia, & salua sunt vniuersa. Vincitur innocens hostia, ne offerentis deuotio putaret se minus aliquid exhibere, si impatientia doloris victima calcitraret. Ecce spiritali præsagio meum præuenisti consilium. Quod enim paraui pro toto mundo, tu iam deliberasti in filio tuo. Quod in vnigenito meo dispofui, tu in tuo vnico perfecisti, Vnde benedicentur in te omnes gentes, Amen.

Item eodem die alius sermo, qui habetur inter Sermones de verbis Apostoli, XXVII.

Item eodem die Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Et post dies sex assumpsit Iesus Petrum & Iacobum, &c. quæ habetur de quæstionibus Euangeliorum libro primo, capite decimooctauo.

Dominica secunda in quadragesima, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Egressus Iesus de Genezareth secessit in partes Tyri & Sydonis, & cætera. Sermo I.

Sermo LXXIIII.

CHananæa ista mulier, quæ heri nobis lectione Euãgelica cõmendata est, præbet nobis humilitatis exẽplum, & pietatis viã, ab humilitate in alta surgere ostendit. Erat autẽ, sicuti patet, non de populo Israël, vnde patriarchæ, vnde prophetæ, vnde parentes domini nostri Iesu Christi secũdum carnem, vnde ipsa virgo Maria quæ peperit Christum. Non ergo ex isto populo erat hæc mulier, sed erat

erat ex gentibus. Nam ficut audiuimus, fecefsit dñs in partes Tyri & Sidônis,& inde mulier Chananæa de finib⁹ illis egref- fa eft. Petebat beneficium inftãtifsime curandæ filiæ fuæ,quæ male à dæmonio vexabatur. Tyrus & Sidôn non erãt ciuitates populi Ifraël, fed gentium,quãuis vicinæ illi populo. Clamabat ergo auida impetrãdi beneficij fortiterq; pulfabat & difsimulabatur ab eo,non vt mifericordia negaretur,fed vt defiderium accenderetur : nec folum vt defideriũ accenderetur, fed ficut ante dixi, vt humilitas commendaretur. Clamabat ergo domino non audiente,fed quod facturus erat in filentio difponente. Difcipuli rogauerunt pro illa dominũ, & dixerunt,Dimitte illam,quia clamat poft nos. Et ille,Non fum miffus,nifi ad oues quę perierunt domus Ifraël. Hic verborũ iftorum oritur quæftio, vnde nos ad ouile Chrifti de gentibus venimus, fi non eft miffus nifi ad oues quæ perierunt domus Ifraël? Quid fibi vult huius fecreti tam alta difpenfatio, vt cum dominus fciret quare venerit, vtique vt ecclefiam haberet in omnibus gentibus, non fe miffum dixerit nifi ad oues quæ perierũt domus Ifraël? Intelligimus ergo præfentiam corporis fui,natiuitatem fuam,exhibitionem miraculorũ,virtutemq; refurrectionis in illo populo eum oftendere debuiffe, ita fuiffe difpofitum, fic ab initio cõmendatum, hoc prædictum, hoc impletum,quia Chriftus Iefus ad gentem Iudęorũ venire debuit videndus,occidendus, & lucrãdus eos inde quos antè præfciuit: Non enim damnata illa plebs eft,fed ventilata. Ibi erat paleæ multitudo,ibi granorũ occulta dignitas. Ibi quod incenderetur,ibi vnde horreũ repleretur. Nam vnde Apoftoli nifi inde? Vnde Petrus? Vnde cæteri? Vnde ipfe Paulus, primo Saulus? Hoc eft,primo fuperbus, poftea humilis. Nam quãdo Saulus, à Saule nomen deriuatũ erat. Saul autem rex fuperbus, in regno autem Dauid humilem perfequebatur. Quãdo ergo Saulus,qui poftea Paulus,tunc vtiq; fuperbus,tunc perfecutor innocentũ, tunc vaftator ecclefiæ. Acceperat enim literas, velut zelo fynagogæ ardens & infequẽs Chriftianum nomen, à facerdotibus,vt exhiberet quofcunq; inueniffet Chriftianos ad luenda fupplicia. Cum pergit, cum anhelat cædes, cum fitit fanguinem,cælefti Chrifti voce proftratus eft perfecutor,erectus eft prædicator. Impletur in illo quod fcriptum eft in Propheta, Ego percutiã, & ego fanabo. Hoc enim percutit Deus, quod fe in homine extollit aduerfus Deũ. Non eft impius me-

Matt. 15.

1. Reg. 18.

Act. 9.

Dani. 32

dicus, qui tumorem ferit, qui putredinem secat aut vrit. Dolorem ingerit, sed vt perducat ad sanitatẽ. Molestus est, sed nisi esset, vtilis non esset. Prostrauit ergo Christus vna voce Saulum, erexit Paulum: hoc est prostrauit superbũ, erexit humilem. Nam quæ fuit ratio mutãdi sibi nominis, vt cum Saulus antea vocaretur, postea se Paulum dici vellet, nisi quia Sauli nomen in se agnouit cum persequeretur fuisse superbiæ? Elegit ergo humile nomen vt Paulus, hoc est, minimus vocaretur. Paulum enim minimum est. Paulum, nihil aliud est quàm minimũ vel paruum. De quo nomine iam glorians humilitatemq; cõmendans, Ego, inquit, sum minimus Apostolorum. Vnde ergo vnde iste nisi ex populo Iudæorũ? Inde illi Apostoli, inde Paulus, inde quos cõmendat idem Paulus, qui viderint dominum post resurrectionem. Dicit enim eum visum fermè à quingentis fratribus simul, ex quibus plures manent vsque adhuc, quidam autem dormierũt. Ex illo autem populo etiam illi, qui cum Petrus loqueretur cõmendans passionem, resurrectionem, diuinitatem Christi, accepto spiritu sancto, quãdo illi omnes, in quos venit spiritus sanctus, linguis omniũ gentium sunt locuti, compuncti spiritu, qui audiebant ex populo Iudæorum quæsierunt consilium salutis suæ, intelligentes se reos sanguinis Christi: quòd eum ipsi crucifixerũt, ipsi occiderunt, in cuius nomine occisi à se viderent tanta miracula fieri, viderent spiritus sancti præsentiam. Quærentes ergo consilium, responsum acceperunt, Agite pœnitentiã, & baptizetur vnusquisq; vestrum in nomine domini nostri Iesu Christi, & dimittentur vobis peccata vestra. Quis desperaret sibi donãda peccata, quãdo crimen occisi Christi reis donabatur? Conuersi sunt ex ipso populo Iudæorum. Conuersi sunt, baptizati sunt, Ad mensam domini accesserunt, & sanguinem quem sæuientes fuderunt, credentes biberũt. Quemadmodum autem sint conuersi quàm planè atq; perfectè indicant actus Apostolorum. Nam omnia quæ possidebãt vendiderunt, atq; pretia rerum suarum ad pedes Apostolorum posuerunt. Et distribuebatur vnicuiq; sicut opus cuiq; erat. Et nemo dicebat aliquid proprium, sed erant illis omnia communia. Et erat illis sicut scriptũ est, anima vna, & cor vnum in Deum. Ecce oues de quibus dixit, Non sum missus nisi ad oues quæ perierunt domus Israël. Illis enim exhibuit præsentiã suã, pro illis in se sæuientibus crucifixus orabat dicẽs, Pater ignosce illis, quia nesciunt quid

1. Cor. 15. | Ibidem. | Act. 2. | De cõsec. distinc. 1. Tunc ci. | Act. 4. | Matt. 15. | Luca 23.

quid faciunt. Intelligebat medicus phreneticos mente perdita medicum occidentes, & occidendo medicũ nescientes sibi medicamentum facientes, De domino enim occiso omnes nos curati sumus, illius sanguine redẽpti, pane illius corporis à fame liberati. Hanc præsentiã Christus Iudæis exhibuit. Hoc ergo ait, Non sum missus nisi ad oues quæ perierũt domus Israël, vt illis præsentiã sui corporis exhiberet, non vt oues quas habebat in gentibus contẽneret, & præteriret. Ad gentes enim ipse non venit, sed discipulos misit. Et illic impletũ est quod Propheta dixit, Populus quem non cognoui seruiuit mihi. Videte quàm alta, quàm euidens, quàm expressa prophetia, Populus quem non cognoui, id est, cui præsentiã meã non exhibui, seruiuit mihi. Quo modo? In auditu auris obaudiuit mihi. Hoc est, non videndo, sed audiẽdo crediderunt. Ideo gẽtium maior laus. Illi enim viderunt & occiderunt, gentes audierunt & crediderũt. Ad gentes autẽ vocandas & congregandas, vt impleretur quod modo cantauimus, Congrega nos de gentibus, vt cõfiteamur nomini tuo, & gloriemur in laude tua. Ille Paulus Apostolus missus est minimus, ille factus magnus non per se, sed per eum quẽ persequebatur. Missus est ad gentes, ex latrone pastor, ex lupo ouis, Missus est ad gẽtes ille Apostolus minimus, & multũ laborauit in gentibus, & per eum gentes crediderunt, Testes sunt eius epistolæ. Habes hoc in euãgelio sacratissime figuratũ. Filia archisynagogi quædam defuncta erat, pater eius rogabat dominũ vt iret ad eam, ægrã reliquerat, & in periculo constitutã. Ibat dominus ad visitandam & sanandam ægrã, interea mortuo nuntiata est, & dictũ est patri puellæ, Mortua est, noli vexare magistrũ. Dominus autem qui sciebat se posse mortuos suscitare nõ abstulit spẽ desperato, & ait patri, Noli timere, tantũ crede. Pergebat ad puellam, atque in itinere inter turbas quo modo potuit coarctauit se quidã mulier, quę fluxum sanguinis patiebatur, & diuturno illo languore in medicos frustra omnia quæ habebat impenderat. Vbi fimbriam vestimẽti eius tetigit, sanata est. Et dominus, Quis me tetigit? Admirantes discipuli qui nesciebant quid esset factum, & videbãt eum à turbis cõprimi, & de vna quæ leuiter tetigerat fuisse solicitum, respõderunt, Turba te premit, & dicis, quis me tetigit? Et ille, Tetigit me aliquis. Nã isti premũt, illa tetigit. Corpus ergo Christi multi molestè premunt, pauci salubriter tangunt. Tetigit me, inquit, aliquis. Ego enim

Psal. 17.

Psal. 105.

Act. 19.

1. Cor. 15.

Luc. 8.

sensi

sensi de me virtutem exiisse. At vbi vidit illa non se latuisse, prouoluta est ante pedes eius, & cõfessa est quid esset factum. Post hæc perrexit perueníťque quò tendebat, & puellã filiam. archisynagogi inuentam mortuã suscitauit. Factum quiẽ est, & ita vt narratur impletũ, sed tamen etiã ipsa quæ à domino facta sunt aliquid significantia erant, quasi verba si dici potest visibilia & aliquid significantia. Quod maximè apparet in eo quod præter tẽpus poma quæsiuit in arbore, & quia non inuenit arbori meledicens aridã fecit. Hoc factum nisi figuratum accipiatur stultum inuenitur: primo quæsisse poma in illa arbore, quãdo tempus non erat vt essent in vlla arbore: deinde si pomorũ iam tempus esset, non habere poma quæ culpa arboris esset? Sed quia significabat, quærere se non solum folia, sed etiam fructum, id est, non solum verba, sed & facta hominum, arefaciendo vbi sola folia inuenit, significauit eorũ pœnã qui loqui bona possunt, facere bona nolunt. Sic ergo & hîc. Nam vtiq; mysterium est, præscius omnium dicit. Quis me tetigit: fit imperito similis creator, & interrogat non solum qui hoc sciebat, sed etiam qui cętera pręsciebat. Aliquid est vtiq; quod nobis significante mysterio loquitur Christus. Filia illa archisynagogi significabat populum Iudæorum mortuorum, propter quem venerat Christus qui dixit, Non sum missus nisi ad oues quę perierant domus Israël. Illa vero mulier quę fluxum sanguinis patiebatur, ecclesiam figurat ex gentibus, ad quam Christus per præsentiam corporis non erat missus. Ad illam ibat, illius salutẽ intendebat: hęc intercurrit, tangit fimbriam quasi nescientis, id est, sanatur tanquã absente. Dicit ille, Quis me tetigit? quasi diceret, Non noui hunc populum, Populus quẽ non cognoui seruiuit mihi. Tetigit me aliquis. Ego enim sensi virtutem de me exiisse: id est, Euãgelium missum totum orbem impleuisse. Tangitur autem fimbria exigua pars vestimenti & extrema. Fac vestem Christi Paulum. Quasi fimbria ibi Apostolus Paulus erat, hoc est, extremus & minimus. Nam vtrũque de se dicit, Ego sum minimus Apostolorũ. Nam post omnes vocatus est, post omnes credidit, plus omnib⁹ sanauit. Non erat missus Dominus, nisi ad oues quæ perierant domus Israël. Sed quia & populus quem non cognouerat seruiturus erat, in obauditu auris obauditurus erat. Nec de illo tacuit ibi constitutus. Ait enim quodã loco idem dominus, Habeo alias oues quæ non sunt de hoc ouili, oportet me & has adducere, vt sit

Marc. 11. *Psal. 17.* *Luc. 8.* *1. Cor. 15.* *Mat. 15.* *Psal. 17.* *Ioan. 10.*

vt sit vnus grex & vnus pastor. Inde mulier ista erat, ideo non non contemnebatur, sed differebatur, Non sum, inquit, missus nisi ad oues quæ perierunt domus Israël. Et illa clamando instabat, perseuerabat, pulsabat, tanquã iam audisset, Pete & accipe, quęre & inuenies, pulsa & aperietur tibi. Institit, pulsauit. Nam & dominus quãdo dixit hæc verba, Petite & accipietis, quęrite & inuenietis, pulsate & aperietur vobis: supra dixerat, Nolite sanctũ dare canibus, nec proieceritis magaritas vestras ante porcos, ne forte cõculcent eas pedibus suis, & canes conuersi diripiant vos: id est, post cõtemptum margaritarũ vestrarum etiam molesti sint vobis. Nolite ergo illis proijcere quæ contẽnunt. Et vnde discernimus: tãquam respõderent, qui sint porci, qui sint canes, hoc in ista muliere demonstratũ est. Nam illi mulieri instanti respondit hoc, Non est bonum tollere panem filiorum & mittere canibus. Canis es, vna es ex gentibus, idola adoras. Quid autem tam familiare canibus quàm lapides lingere? Non est ergo bonũ panẽ filiorum tollere & mittere canibus. Illa si recederet post hæc verba canis accesserat, canis abscesserat: sed pulsando, homo factus est ex cane, Institit enim petendo, & ex ipso veluti cõuitio humilitatem ostendit, misericordiam impetrauit. Neque enim commota est, aut succẽsuit quòd canis appellata fuerit, petẽs beneficium, rogãs misericordiam: sed ait, Ita domine: dixi me canẽ, planè canis sum, agnosco nomẽ meũ: & veritas loquitur, sed non ideo à beneficio repellenda sum. Prorsus canis, sed & canes edũt de micis quæ cadunt de mensa dominorũ suorum. Modicum quoddam & exiguũ beneficiũ desidero, Non inuado, sed micas quęro. Videte quemadmodum humilitas cõmendata est. Canem illam dominus dixerat. Non dixit, Non sum: sed dixit, Sum, Et dominus continuo quia se agnouit canẽ, O mulier, magna est fides tua, fiat tibi sicut petisti. Tu te agnouisti canẽ, ego te iam agnõsco hominẽ. O mulier, magna est fides tua, petisti, quæsisti, pulsasti: accipe, inueni, aperiatur tibi. Videte fratres quemadmodũ in hac muliere quæ Chananæa erat, id est, quæ de gentibus veniebat, & typũ, hoc est, figurã ecclesiæ gerebat, maximè humilitas cõmẽdata est. Etenim gens Iudæa, vt ab euangelio repelleretur superbia inflata est, quòd legem accipere meruisset, quòd de ipsa gente patriarchæ processerint, prophetæ extiterint, Moyses Dei seruus miracula magna, quæ audiuimus in psalmo, in Aegypto fecerit, per mare rubrum aquis reced

Mat. 15. *Mat. 7.* *Matt. 15.* *Psal. 77.*

recedẽtibus populum duxerit, legem acceperit quam ipsi populo dederit. Erat vnde extolleretur gẽs Iudęa,& per ipsam superbiã factum est vt Christo nollet humiliari autori humilitatis, repressori tumoris, medico Deo: qui propter hoc cum Deus esset homo fact⁹ est, vt se homo hominẽ cognosceret. Magna medicina Hæc medicina, si superbiã non curat, quid eam curet nescio. Deus est,& fit homo. Seponit diuinitatẽ, id est, quodã modo sequestrat, hoc est, occultat quod suũ erat, quod apparet acceperat. Fit ille homo cum sit Deus,& nõ se agnoscit homo hominẽ, id est, nõ se mortalẽ agnoscit, non se agnoscit fragilẽ, non se agnoscit ægrotũ vt quærat, vel ægrotus medicum, sed quod est periculosius, sanus sibi videtur. Ergo propter hoc ille populus nõ accesit, id est, propter superbiã,& dicti sunt ex arbore oleæ, hoc est, de illo populo à patriarchis creato fracti rami naturales, id est, Iudæi merito steriles spiritu superbiæ,

Rom.10. & in illa olea insert⁹ est oleaster. Oleaster populus ex gẽtibus. Sic dicit Apostolus, quòd oleaster insertus sit in olea, rami autem naturales fracti sint. Illi fracti propter superbiam, insertus oleaster propter humilitatem. Hanc humilitatem ostendit mulier dicens, Ita domine, Canis sum, micas desidero. In hac humilitate etiã centurio ille placuit, qui cum desideraret pue

Mat.8. rum suũ à domino curari,& dominus diceret, Ego veniam & curabo eum, Respondit ille, Domine, non sum dignus, vt sub tectum meum intres, sed tantum dic verbo, & sanabitur puer meus. Non sum dignus qui sub tectũ meum intres. Tecto non non recipiebat, corde recipiebat. Quanto humilior, tãto capacior, tãto plenior. Colles enim aquã repellũt, valles implebuntur. Quid deinde, quid ad hoc dominus postea quàm dixit, Nõ sum dignus qui sub tectũ meũ intres, ad eos qui sequebantur? Amen dico vobis, non inueni tantã fidem in Israël, id est, in illo populo ad quẽ veni, non inueni tãtam fidem. Tantam quid est? Tam magnam. Vnde magnam? De minimo, id est, de humilitate grandem. Non inueni tantã fidem similem grano sinapis, quanto minutiori tanto feruentiori. Inserebat ergo dominus oleastrum in oliua, Tunc hoc faciebat quãdo dicebat, Amen dico vobis, non inueni tantam fidem in Israël. Denique vide quod sequitur, Ideo dico vobis, quia non inueni tantam fidem in Israël, id est, tantam cum fide humilitatem, Ideo dico vobis, quia multi ab oriente & occidente venient, & recũbent cum Abrahã & Isaac & Iacob in regno cælorum. Recumbent, inquit,

Inquit, requiescent. Non enim debemus illic carnales epulas cogitare, aut aliquid tale in illo cócupiscere. vt non vitia mutemus virtutibus, sed vitia subdamus. Aliud est enim desiderare regnũ cælorum propter sapiẽtiam & vitam æternam, aliud propter felicitatem terrenam, quasi illic habeamus eam opulentiorem atq; maiorem. Si diuitem te in illo regno futurum putas, cupiditatẽ non amputas, sed mutas, & tamen diues eris, & non nisi illic diues eris. Nam hic indigentia tua colligit plurima. Quare multũ habent diuites? Quia multũ indigẽt. Maior indigẽtia quasi maiores comparat facultates, illic ipsa indigentia morietur. Tunc vere diues eris, quando nullius indigens eris. Non tu diues, & angelus pauper, qui non habet iumenta & rhædas & familias. Quare? Quia non indiget, quia quãto fortior, tãto minus indigus. Ergo ibi diuitiæ & veræ diuitiæ. Epulas terræ huius non ibi cogites. Epulæ enim terræ huius medicamẽta quotidiana sunt, ægritudinis cuidã nostræ cum quã nascimur necessaria sunt. Aegritudinem istam sentit quisque cum hora reficiendi transierit. Vis videre quãta ægritudo sit ista, vt tanquam acuta febris septem diebus necet? Ne te sanũ putes. Sanitas immortalitas erit, nam hæc longa ægritudo est, quia quotidianis medicamentis fulcis morbũ tuum. Sanus tibi esse videris? Detrahe medicamenta, & vide quid potes. Nã ex quo nascimur necesse est vt moriamur. Morbus hic necesse est vt ad mortem perducat. Certe medici quãdo ægros inspiciũt, hoc dicũt, Verbi gratia. hydropicus est iste, moritur. Hic morbus non potest curari. Elephantiosus est, nec morbus iste curari potest. Phthisicus est, quis hoc curat? Necesse est vt pereat, necesse est vt moriatur. Ecce iam dixit medicus phthisicus est, non potest nisi moriatur. & tamẽ aliquando & hydropicus non inde moritur, & elephantiosus non inde moritur, & phthisicus non inde moritur, & tamen necesse est, vt quisquis natus fuerit inde moriatur. Moritur inde, & non potest aliter. Hoc & medicus & imperitus pronũtiat, sed & si tardius moritur, nisi quid ideo non moritur? Quando ergo vera sanitas, nisi quando vera immortalitas? Si ergo vera immortalitas, nulla corruptio, nulla defectio, quid illic alimentis opus erit? Ergo cum audis. Recumbent cum Abraham, & Isaac, & Iacob in regno cælorum, id est, inseruntur in oliua. Huius enim oliuæ radices sunt, Abraham. Isaac & Iacob: filij autẽ regni, hoc est Iudæi increduli, ibunt in tenebras exteriores. Præciden

Regnũ cælorũ desideratur dupliciter.

Rom. 11.

cidentur rami naturales, vt inseratur oleaster: Sed vnde rami naturales præcidi meruerũt, nisi superbia? Vnde oleaster inseri, nisi humilitate? Vnde & ista mulier dixit, Ita domine, nam & canes edunt de micis, quæ cadũt de mensa dominorum suorum: Et inde audiuit, O mulier, magna est fides tua. Sic & ille Centurio, Non sum dignus, vt sub tectum meũ intres, Amen dico vobis, nõ inueni tantam fidem in Israël. Discamus, vt teneamus humilitatem. Si nondum habemus, discamus: si habemus, non amittamus: si nondum habemus, habeamus vt inseramur: si iam habemus, teneamus ne præcidamur.

Mat. 15.
Mat. 8.

Item de eodem alia Homilia, quæ habetur de Quæstionibus Euangeliorum, libro primo, cap. XVIII.

Feria secunda post secundam dominicam in quadragesima, de puero Abraham qui missus est ad Rebeccam,

Sermo I.

Sermo lxxv.
Gen. 14.

PAulò antè cum diuina lectio legeretur, audiuimus quòd beatus Abraham vocauerit puerum suum, & dixit ei, Pone manum tuam sub femur meum, vt adiurem te per Deum cæli, & terræ, vt non accipias vxorem filio meo de filiabus regionis huius: & quòd ille obediens posuerit manum sub femore, & iurauerit ei. Hæc enim omnia fratres, quæ in testamento veteri recitãtur, si tantum secundum literam voluerimus accipere, aut paruum, aut nullum lucrum animæ consequemur. Quid enim nobis prodest, qui ad Ecclesiã ad audiendum Dei verbũ fideliter conuenimus, si nobis dicatur, quòd Abraham miserit puerum suum, vt de regione lõginqua adduceret vxorem filio suo, cum & in istis regionibus hoc frequenter videamus fieri? Nos vero fratres, sequentes beatum Apostolũ Paulum, credamus quia omnia quæ scripta sunt, Iudæis in figura cõtingebãt, nobis autem in veritate completa sunt. Dixit ergo Abrahã ad puerũ suum, Mitte manũ tuam sub femur meum, & iura per Deum cæli & terræ. Quid est hoc fratres? Sic dixit beatus Abrahã, Mitte manum tuam sub femur meum: tanquam diceret, mitte manum tuam ad altare: aut diceret, mitte manũ tuam ad arcam testamenti: aut, extende manũ ad templum Dei, & iura mihi. Femur tangebat, & per Deũ cæli & terræ iurabat. Non enim errabat beatus Abrahã, quãdo hoc fieri imperabat, sed quia prophetiæ spiritu repletus nouerat de semine suo Christum cæli & terræ dominum nasciturũ. Ideo quando seruus suus femur illius

1. Cor. 10.

illius contingebat, non per carnale membrum, sed per Deum viuum & verum iuramenta præstabat, quia Abraham genuit Isaac, Isaac genuit Iacob, Iacob genuit Iudam, de cuius semine Christus dominus natus est. Et sterit iuxta fontem, & dixit in corde suo, Domine Deus domini mei, si fecisti misericordiã cum domino meo, ecce stô ad puteũ, & puella quę venerit haurire aquam, si ei dixero, da mihi bibere, & illa responderit mihi, & tu bibe, & camelis tuis hauriam aquã: ipsa est, quam pręparasti domino meo Isaac. Necdum puer in corde suo verba compleuerat, & ecce apparuit Rebecca habens hydriã in scapula. Et dixit ad eã puer, Da mihi bibere. At illa citò deposuit hydriam, & dixit, Et tu bibe domine, & camelis tuis hauriam aquam. Et cũ interrogasset cuius esset filia, respondit ei, ꝙ filia esset Batuelis, & soror Laban. Et incuruauit se homo, & adorauit Deum, eò ꝙ agnouerat, ꝙ ipsi essent parentes domini sui Abrahæ, & protulit inaures ad ornandam faciem suam, & armillas posuit in manibus eius. At illa vadens nuntiauit parentibus suis: qui exeuntes benedixerũt Deum, & cũ gaudio & honore susceperũt puerum Abrahæ. At ille locutus est ad eos de Rebecca, vt eam darent domino suo Isaac. Illi autem dixerũt, Clamemus puellæ, & quæramus illius volũtatem. Cúmq; vocata esset, dixerunt ad eam, Vis ire cũ homine isto? At illa respondẽs dixit, Vadam. Nunc fratres charissimi, quantũ possumus, breuiter quid ista significẽt videamus, Beatus Abraham, ꝙ puerum dirigebat, vt acciperet vxorem filio suo, typum habebat Dei patris, sicut & quando eũ in holocausto obtulit, Dei patris imaginẽ figurabat, puer autem eius verbum propheticum designabat. Misit ergo Abraham puerum suum in regionem longinquam, vt inde acciperet vxorem filio suo: quia miserat Deus pater propheticum verbũ per vniuersam terrã, vt quęreret ecclesiam catholicam, sponsam vnigenito suo. Et quomodo per puerũ Abrahæ beato Isaac sponsa adducitur, ita per verbum propheticũ ecclesia gentium ad verũ sponsum Christum de longinquis regionibus inuitatur. Vbi tamen inuenitur sponsa illa, quæ Christo socianda erat? Vbi nisi ad aquam? Verum est charissimi, nisi ecclesia ad aquã baptismi venisset, Christo sociata non esset. Rebecca ergo, Abrahæ puerũ inuenit ad puteum, & ecclesia inuenit Christum ad baptismi sacramẽtum. Quid tamen post hæc factũ est? Protulit puer inaures aureas, & dextralia aurea, & dedit ea Rebeccæ. In illis inauri-

Mat. 1.
Gene. 24.

bus aureis significabãtur verba diuina, in illis armillis aureis opera sancta, quia in manibus opera designantur. Videamus quomodo hæc dederit Christus ecclesiæ. Puer ergo obtulit inaures aureas ad ornandam faciem Rebeccę, & Christus verba diuina margaritis omnibus pretiosiora dedit ecclesiæ, & armillas posuit in manibus Rebeccæ, & Christus dedit opera sancta in manus ecclesiæ. Cõsiderate fratres charissimi, & gaudete, & Deo gratias agite, quia quod in illis figuratũ est, in nobis Christo donante impletũ est. Et quomodo Rebecca nec inaures habere potuit, nec armillas in manibus, nisi Isaac per seruum suum transmitteret, ita & ecclesia nec verba diuina in auribus, nec opera sancta habere potuisset in manib⁹, nisi hæc illi Christus per suã gratiam, & per suos Apostolos cõtulisset. Quòd autẽ interrogata puella à parentibus, vtrũ vellet ire cũ puero, respõdit, Vado. Apertè hoc in ecclesia videmus impleri: ibi interrogatur volũtas Rebeccæ, hîc requiritur volũtas ecclesiæ. Rebeccæ dicitur, Vis ire cũ homine isto? Et respondet, Vado. Ecclesiæ dicitur, Credis in Christũ? & respondet, Credo. Rebecca non duceretur ad Isaac, nisi diceret volo: nec ecclesia Christo iungeretur, nisi diceret credo. Accepit ergo puer Rebeccam, & exhibuit Isaac. Videamus tamen vbi eũ inuenerit, inuenit eũ ad puteum iuramẽti. Videte fratres, puer Isaac Rebeccam ad puteũ inuenit, & iterũ ipsum Isaac Rebecca ad puteum inuenit. Verũ est: nec Christus ecclesiã, nec ecclesia Christum inuenit, nisi ad baptismi sacramentũ. Exierat ergo, sicut dicit scriptura, beatus Isaac ad vesperũ in agrum ad meditandum. Ager ille mundi figurã habebat. Exierat Isaac in agrum, quia Christus venturus erat in mundũ. Isaac ad vesperũ diei, Christus in fine mũdi: Isaac ergo ad meditandũ in agrum processit, quia Christus in mundũ pugnaturus contra diabolum venit, vt eũ vinceret iustè, dũ ab eo occideretur iniustè: vt moriendo mortẽ destrueret, & resurgendo vitã credentibus condonaret. Et quomodo Isaac corporaliter Rebecca, sic Christo spiritaliter iungeret̃ ecclesia accipiens in præsenti pretiosam arrham sanguinem sponsi sui, acceptura dotem postmodũ regni sui. Quam rem beatus Petrus Apostolus euidẽter annuntiat dicens, Non enim, inquit, redẽpti estis auro & argento, sed pretioso sanguine tanquam agni immaculati. Accepit ergo Isaac Rebeccam, & intromisit eam in tabernaculũ matris suæ: accepit Christus ecclesiam, & eã in loco constituit synagogæ.

1. Pet. 1.

Per

Per infidelitatẽ enim synagoga à Deo separata & mortua est, & per fidem ecclesia Christo cõiuncta & viuificata est. Accepit ergo Isaac Rebeccam, & intantum dilexit, vt dolorem qui ex morte matris acciderat temperaret. Mors enim Saræ infidelitatem significat synagogæ. Moritur enim Sara, & in loco eius Rebecca ducitur, synagoga repudiatur, vt introducatur ecclesia. Accepit ergo Isaac Rebeccam, & intantum dilexit, vt tristitiam, quæ de matris morte acciderat, temperaret: accepit Christus ecclesiam, & intãtum dilexit, vt dolorem, qui de perditione matris synagogæ acciderat, amore ecclesiæ mitigaret. Nam sicut infidelitas synagogæ Christo tristitiam fecit, ita illi fides ecclesiæ lętitiam generauit. Et quomodo per malitiam synagogæ vnam gentem Iudæorum, nec ipsam tamen totam perdidit: ita totum mundum per fidem ecclesiæ Christus dominus acquisiuit. Et quia de nobis fratres charissimi, sponsam sibi spiritalem Christus dominus præparauit, quam etiam sicut dixi, sanguine pretioso redemit: ita ipso adiuuante, vnusquisque beneficia in se munere diuino collata, non solùm custodiat, sed etiam augere cõtendat, vt nihil in eum aut per luxuriam sordidum, aut per superbiam tumidum, aut per iracũdiam combustum, aut per auaritiam obscurum, aut per inuidiam vipereo veneno percussum appareat, quia iustum est, vt sponsus ille speciosus forma præ filiis hominum, nihil in nobis de supradictis peccatis inueniat, quod oculos suæ maiestatis offendat, cui est honor & imperium cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen. *Psal. 44.*

Item eodem die Homilia de eo, quod scriptum in Euangelio secundum Ioannem, Ego vado, & quæritis me, &c. quæ habetur in expositione doctoris, Ibidem. *Ioan. 8.*

Feria tertia post secundam Dominicam in quadragesima, De eleemosynis faciendis, Sermo I.

SI homo priscam sui originem noscat, aut dignitatem in se cumulatam intelligat, aut iudicium destinatum solicito timore perpendat, inueniet quid primò protoplastus amiserit, quid postmodum Christi misericordia contulerit, quid futuro iudicio destinauit, vt hæc primò solicita cura pertractans primordia recenseat, præsentia teneat, futura solicito timore pertimescat. Claude, inquit, sapientia eleemosynam in sinu pauperis, & ipsa pro te orabit. Facilè enim curatur vulneribus peccatorum, qui necessitatem *Sermo LXXVI.* *Eccle. 29.*

curauerit pauperum:& misericordiam accipiet, qui proximo pietatis non denegat officia. Deniq; cui dare præcipitur, gaudeat ꝙ non ea sorte natus sit, vt indigeat. Sufficit ad gloriam dantis, ꝙ alterius miseria in paupere locuples donando existat, ꝙ misericordia fœnerat Deum, quòd pascat in paupere Christum, ꝙ per alterius inopiam peccatorum accipiat indulgentiam. Obiurgãtis domini vox est, Si in alieno mammona fideles non fuistis, quod vestrum est, quis dabit vobis? Talem enim se exhibere quis pauperi debet, qualem sibi alium exhibere vellet, si pauper ipse fuisset. Cæterùm dispendium magnum est, si Deum de Dei dono promereri nolueris, aut cũ tibi dominus ad hoc dederit, vt dispẽses, eius delegata non serues. Semper enim sua dominus tibi dispẽsanda interim commẽdauit, de re sua pauperibus te dare præcepit. Cur dãtis iussa contemnis? Cur pactum destituis? Cur dominum iubentem dare non audis? Facilè enim poterit pecuniã acceptam amittere, qui quod accepit, in lucrũ noluerit erogare. Estote misericordes, sicut & pater vester cęlestis misertus est vestri. Similitudinem patris, actus indicẽt sobolis. Similitudo operis, similitudinem indicet generis. Actus nomen confirmet, vt nomen genus demonstret. Quod cõtulit pater, filius seruet, vt & filio pater promissa præmia repræsentet. Patrimoniũ quod habes, si operaris, tuum est: si cessas, alienũ est. Pecunia quæ seruatur, casibus seruit: quæ in misericordia reseruatur, pręmium futurum acquirit. Quid vereris Christo committere, quod à latronibus vix poteris reseruare? Qui dat, inquit, pauperi non egebit. Diuidis patrimoniũ tuum hęredi, & Christus est indignus de tuo aliquid tecũ tollere, aliqua tecũ in futura secula deportare? Quid hæredi seruas, quo si vtatur ignoras? Quid substantiam cumulas, quã fortaßis ingrato relinquis? Forsitã illi præstabis, quicquid misericordiæ causa de eius portione detraxeris. Quare fac primò qđ iubetur, vt poßis accipere qđ promittitur. Non potest vsuras accipere, qui dñm noluerit fœnerare. Qui dat, inquit, pauperibus, Deũ fœnerat. Nec enim potest diuina ꝑmissa percipere, q pręcepta cęlestia noluerit obseruare.

Luca 16. *Luca 6.* *Prou. 28.*

Item eodem die alius sermo de eodem, qui habetur in libro Quinquaginta Homiliarum, XVIII. & XLVII.

Item eodem die Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Locutus est Iesus ad turbas & ad discipulos suos dicens, Super cathedram Moysi, &c. quæ inserta est

in sermone de Verbis domini, XLIX.

Feria quarta post secundam dominicam in Quadragesima, De causa ieiunij, loco ac tempore, *Sermo I.*

SI bene retinet fraternitas vestra, prædicauimus, quod sanctam quadragesimam abstinẽdo ipse dominus consecrarit, & tot dierum & noctium curriculo cibum omnino non capiens, vnum ac solidum ieiunij tempus effecerit. Totum non obseruare, sacrilegium est: ex parte autem violare, peccatum est. Hoc enim fecit causa salutis nostræ, vt rem vtilem non solùm doceret verbis, sed etiam exemplis instrueret, vt eisdem vestigiis, quibus ad fidem gradimur, ad abstinentiam gradiamur. Sed videamus quæ causa extiterit, vt ieiunia sibi Saluator indiceret, & ipse primus bonus humani generis medicus ieiunaret. Bonus enim medicus poculum quod ægro daturus est, ipse prius gustat, vt peritiam artis suæ antè ipse in se demonstret, vt experimẽtum æger accipiẽs securus sit de poculo, securior de salute. Deinde quo loco hoc ipsum tempus ieiunij procurarit. Dicit enim Euangelista abstinuisse dominum quadraginta diebus & noctibus in deserto. Arbitror itaque causam hanc esse ieiunij, vt quia primus Adam in paradiso constitutus per intemperantiam gulæ gloriam immortalitatis amiserat, eandem immortalitatem secundus Adam Christus per abstinentiam repararet. Et quia contra mandatum Dei gustans de interdicta arbore peccatum mortis inciderat, nunc secundum mandatum domini ieiunans vitæ iustitiam mereretur. Hoc enim egit Saluator, vt eisdem vestigiis, quibus admissa fuerant delicta, purgentur, hoc est, quia homo manducãdo deliquerat, corrigat abstinendo: vel quia epulando mulierem cognouerat, nunc eandem ieiunando despiciat. Adam enim Euam non nisi intemperantia prouocante cognouit. Quandiu autem mãsit in illis temperata parcitas, mansit & impolluta virginitas: & quandiu ieiunauerunt ab interdictis epulis, tandiu & à pudendis ieiunauerunt peccatis. Fames enim amica virginitatis est, inimica lasciuiæ: saturitas verò castitatem prodit, nutrit illecebram. Igitur, sicut dixi, hoc egit dominus, vt his præiudiciis, quibus homo obnoxius peccatis fuerat, liberaretur. Propterea nanq; per omnia secundum similitudinem Adæ nasci voluit, vt secundum similitudinem Adæ omnia hominis peccata dissolueret. Adam enim de terra virgine natus est, & Christus de

Sermo LXXVII. *Hic sermo est inter Ambrosianos 37.*

Matt. 4.

Genes. 3.

Maria virgine procreatus, illius maternũ solum necdum rastris scissum fuerat, istius maternũ secretum nunquam concupiscentia violatũ. Adã Dei manibus plasmatur de limo, Christus Dei spiritu formatũ in vtero. Ideo oritur Deo patre, vterq; virgine vtitur matre, vterq; sicut Euangelista dicit, filius Dei est: sed Adã creatura est, Dei filius Christus vera substãtia. Hoc ergo agit dominus sicut Adam secundus, vt quod prior homo manducãdo perdiderat, hic alter ieiunando recipiat, ac legem in paradiso abstinentię datã in deserto custodiat. Sciebat enim præceptũ Dei non vnius loci legem esse, sed mũdi. Non enim interest diuinitatis mandatũ, vtrũ domi an in agro custodias, cum vbiq; sit qui præcepit. In deserto itaque saluator implet mãdatum Dei, vt ibi Adam seruaret errantẽ, vbi fuerat de paradisi possessione proiectus. Adam enim expulsus de paradiso, inculti mũdi deserta sustinuit. In deserto ergo primũ homini salus refundit, vbi desunt epulæ, vbi desunt deliciæ, vbi quod est omniũ malarũ causa, deest & mulier. Poterat enim Adam inter illas paradisi delicias inconcussus stare, si Eua ibidẽ cum diabolicis insidiis non fuisset. Conueniens ergo est desertũ saluti, vbi non est Eua quæ persuadeat, non est mulier quæ blandiatur. Videte rem mirã. In paradiso cum Adam diabolus decertat, in deserto cum Christo diabolus dimicat: vbiq; insidiatur homini, vbiq; congreditur: sed vbi mulierẽ inuenit, vincit: vbi mulierẽ non inuenerit, victus abscedit. Formã igitur dedit nobis Deus in hoc facto, vt ieiuniorũ tempore tãquam in deserto habitantes abstineamus epulis voluptatũ, mulier nec coniũgatur nobis Eua, ne nos à casta obseruatione, illecebrosa persuasione subuertat. In deserto enim quodammodo videtur habitare, qui quadragesimæ tempore ieiunus & castus est, deserto plane quodã ipso corporis Christiani cum non repletur cibis, non poculis irrigatur, sed arentis iter deserti, inquã, est corpus nostrũ, cum per dies aliqua abstinentia marcescit carnis species, colore neglecto & contemptu rerũ totius hominis species inculta sordescit. Tunc Christus dominus habitat desertum pectoris nostri, cum terram nostrã fame squalidam ac siti aridam esse repererit, secũdum quod ait Propheta Dauid, Sicut terra deserta & inuia & inaquosa, sic in sancto apparui tibi. Aliter enim in sancto ei apparere non possumus, nisi terra corporis nostri fuerit deserta mundanis deliciis, inuia inimicis concupiscentiis, & inaquasa libidinosis cõcupiscentiis, & illec

Gen. 3.
Matt. 4.
Psal. 62.

& illecebris. Tunc habitans saluator hoc desertũ corporis nostri omnes ibi diabolicas factiones exuperat, & secretũ ac securum à cogitationibus seculi esse suum facit habitaculum, vt deinceps nos intra nosmetipsos velut in solitudine constituti, non nisi cælum respiciamus & terram, hoc est, non cogitemus alium, nisi cælestis regni dominum & terrenæ resurrectionis auctorem, præstante ipso domino nostro Iesu Christo, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

In eadem feria de conceptu Rebeccæ, *Sermo II.*

SI expositionem sanctarum scripturarum eo ordine & illo eloquio, quo à sanctis patribus sunt expositæ, charitatis vestrę auribus voluerimus intimare, non nisi ad paucos scholasticos cibus doctrinæ poterit peruenire, reliqua vero populi multitudo ieiuna remanebit. Et ideo rogo humiliter vt cõtentę sint eruditę aures verba rustica æquanimiter sustinere, dũmodo totus grex dñi simplici, & vt ita dixerim, pedestri sermone pabulũ spiritale possit accipere. Et quia imperiti & simplices ad scholasticorũ altitudinẽ non possunt ascẽdere, eruditi se dignentur ad illorũ ignorantiã inclinare, quia quod simplicib⁹ dictũ fuerit, scholastici intelligere possũt: quod autẽ eruditis fuerit prædicatũ, simplices omnino capere non valebũt. Lectio nobis de beato Isaac & sancta Rebecca, & paruulis qui in eius vtero collidebãtur recitata est. Quòd autẽ beatus Isaac typũ habuerit dñi saluatoris penè nulli habetur incognitũ, Isaac ergo Christũ dñm, beata autẽ Rebecca ecclesiã figurauit. Quæ cum multo tempore ad exemplũ ipsius ecclesiæ sterilis permaneret, beato Isaac orãte & domino donante, cõcepit, sed collidebãtur paruuli in vtero eius: quorũ molestiam non sustinẽs, dixit, Si sic mihi futurum erat, quid necesse fuit cõcipere? Et ait illi dominus, Duæ gẽtes in vtero tuo sunt, & duo populi de ventre tuo diuidentur, populusq; populũ superabit, & maior seruiet minori. Hæc omnia fratres charissimi, sicut dicit Apostolus, in figura cõtingebant illis: scripta sunt autẽ propter nos. Concepit ergo corporaliter de beato Isaac Rebecca, quia conceptura erat spiritaliter de Christo ecclesia. Sed sicut duo paruuli in vtero Rebeccæ collidebant, sic in vtero ecclesię duo sibi populi iugiter aduersantur. Si enim aut soli mali, aut soli boni essent, vnus populus esset: quia vero in ecclesia & boni inueniuntur & mali tanquã in ventre spiritalis Rebeccæ duo populi colliduntur humiles

Sermo LXXVIII.
Genes. 25.
Genes. 25. 16. De ciuita. Dei. cap. 35.
1. Cor. 10.

scilicet & superbi, casti & adulteri, mansueti & iracundi, benigni & inuidi, misericordes & cupidi. Boni enim lucrari volũt malos, mali vero extinguere cupiunt bonos. Bonorũ desideriũ est, vt qui mali sunt, corrigãtur: malorũ studium est, vt qui boni sunt consumantur. Vnum est genus piorũ, aliud impiorum. Genus piorũ ad cælum erigitur per humilitatẽ: genus impiorum ad infernũ demergitur per elationẽ. Omnes enim qui in ecclesia catholica terrena sapiunt, terrã diligunt, terram concupiscunt, & omnem spem suam in terrã constituunt, ad Esau pertinent. Quicunq; ideo Deo seruire optat, vt honoribus crescat, & lucra terrena percipiat, & ipse ad Esau, id est, ad terrenam felicitatem pertinere cognoscitur. In Esau enim carnales intelligũtur, in Iacob vero spiritales. Isti enim duo populi sicut beatus Apostolus euidẽter assignat, cum carnales demonstrat, & spiritales insinuat, Sic enim ait: Manifesta sunt opera carnis, quæ sunt fornicatio, immũditia, luxuria, idolorũ seruitus, veneficia, inimicitiæ, contentiones, æmulationes, iræ, rixæ, dissensiones, sectę, inuidiæ, ebrietates, comessationes. Ecce fructus populi pertinẽtis ad Esau: Qui autẽ sunt fructus qui pertinent ad Iacob, idem Apostolus in cõsequentibus adiũgit dicens, Fructus autẽ spiritus est charitas, gaudiũ, pax, longanimitas, fides, bonitas, benignitas, modestia, cõtinentia. Ecce opera spiritalium ad beatũ Iacob, id est, ad piorũ populum pertinentia. Quod autem dictũ est, Populus populum superabit, & maior seruiet minori: secundũ literã in Esau vel in Iacob non videmus impletum. Non enim corporaliter beato Iacob Esau seruisse cõmemorat scriptura. Quomodo ergo hoc oporteat intelligi, aut qualiter maior populus minori seruiat, spiritaliter debemus intelligere. Nisi enim fieret, non hoc sancta scriptura cõmemoraret. Quõ ergo populus maior seruiat minori, hoc qui diligenter attendit, in Christianis vel in Iudęis agnoscit. Maior enim & senior populus Iudæorũ iuniori, id est, populo Christiano seruire probatur, dum per totum mũdum libros diuinæ legis ad instructionẽ omnium gentium portare cognoscitur. Ideo enim per omnẽ terram Iudæi dispersi sunt, vt cum aliquem Paganũ ad fidem Christi volumus inuitare, & ab omnibus prophetis ipsum Christum esse annuntiatũ testamur, & ille resistẽs dixerit, à nobis potius quàm à spiritu sancto libros diuinę legis esse cõscriptos, nos habemus vnde eum redarguere certa ratione possumus, dicentes ei, Si de meis libris

Galat. 5.
Vbi suprà
Genes. 25.

bris tibi dubitatio nascitur, ecce Iudæorũ libros vtiq; inimicorum nostrorũ, quos certũ est si ego conscribere vellem mutare nõ potui, ipsos relege, & cum in ipsis hoc quod in meis libris inueneris, noli esse incredulus sed fidelis. Hoc ordine maior populus minori seruire cognoscitur, dum etiam per illorum libros ad credendũ in Christo gentiũ populus inuitatur. Sed & alio modo populus maior seruiet minori. Quo, inquis, ordine? Illo vtiq; quo mali seruiunt bonis, non vtiq; obsequẽdo, sed persequẽdo. Quomodo ergo mali seruiũt bonis? Quomodo persecutores martyribus, quomodo limę vel mallei auro, quomodo molę seruiunt tritico, quomodo panibus coquẽdis fornalia vt illi coquantur, illi consumãtur. Quomodo, inquá, mali seruiũt? Quomodo in fornace aurificis palea seruit auro, vbi sine dubio palea consumitur, aurum probatur. Non ergo gloriẽtur, nec se extollant mali, quãdo bonis aliquas tribulationes immiserint: quia cum illos persequũtur in corpore, se occidere probantur in mente. Vt ad virum bonũ perueniat hominis mali aduersitas, iam illius animá putrefacit iniquitas. Qui ergo malo animo virum bonũ iracundiæ furore succensus conatur incendere, vtrũ ille possit exuri, adhuc dubium est. Quòd autẽ iste iam ardeat dubiũ non est, quia fortè ille vir bonus spiritali succo & sancti spiritus refrigerio plenus, apposito persecutionis igne non ardet: ille vero qui eũ conatur exurere, sine dubio non potest non ardere. De vno ergo semine Isaac, & Esau nascitur & Iacob: sicut de vno baptismo dñi saluatoris & de ecclesiæ vtero procreat populus Christianus, qui tamẽ pro morũ diuersitate, sicut Esau & Iacob in duas partes diuiditur, cum ex fructibus operũ vna pars cognoscitur carnalis, alia spiritalis. Ideo autẽ dixit, Maior seruiet minori, quia semper maior est numerus malorũ quàm bonorũ. Et sicut illi duo paruuli in vtero Rebeccę, ita & isti populi in ventre ecclesiæ vsq; in diem iudicij collidũtur, dum sicut iam suprà diximus, humilibus aduersantur superbi, dũ castos adulteri persequũtur, dum quorũ infinitus est numerus, ebriosi sobrios insectantur, dum benignis inuidi ęmulantur, dum eleemosynarios raptores, dum pacificos extinguere cupiũt iracũdi, dum eos qui cælestia sapiunt ad terram retrahere luxuriosi conãtur. Vnde rogo fratres, vt quicunq; in his malis se sentit obnoxiũ, dum tempus est cum Dei adiutorio studeat trãsferri ad dexterã, & relictis vitiorũ sordibus ad virtutũ ornamenta

redire festinet, vnde in die iudicij ab auditu malo liberari, & illam vocem desiderabilẽ mereamur audire, Euge serue bone, intra in gaudium domini tui. Attentius tamen rogo & admoneo fratres, vt ad vigilias maturius surgere studeatis, ad tertiam, ad sextã, ad nonam feliciter veniatis, castitatem ante omnia per totam quadragesimã vsq; ad finẽ Paschæ cum propriis vxoribus custodite. Quod pransuri eratis, pauperibus erogate. Pacẽ ipsi habete, & quos discordes agnoueritis, ad cõcordiam reuocate. Peregrinos excipite, nec vos pigeat eorum pedes abluere. Non erubescat exercere Christianus, quod implere dignatus est Christus. Cum bona voluntate pauperibus secũdum vires vestras eleemosynas erogate. Hilarẽ enim datorem diligit Deus. Impedimenta mũdi, si ad integrũ non potestis abscindere, vel ex parte aliqua temperate, vt lectioni vel orationi possitis insistere, vt in sancta exceptoria pectoris vestri spiritale vinum, id est, verbum Dei abundantius reponentes, repudiatis omnibus criminibus atq; peccatis, cum libera & syncera conscientia Deo seruire possitis. Et cum sancta solennitas Paschalis aduenerit, charitatẽ non solum cum bonis, sed etiã cum malis fideliter ac feliciter retinẽtes, cum gaudio & exultatione mũdo corde & casto corpore ad altare domini possitis accedere, & corpus & sanguinem eius vnusquisq; vestrum non ad iudicium animæ suæ mereatur accipere, præstante eodem domino nostro Iesu Christo cui est honor & imperium cum patre & spiritu sancto in secula seculorũ, Amen.

Matt.25 · 2.Cor.6. · 1.Cor.11.

Item in eodem die Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Ascendens Iesus Hierosolymam, assumpsit duodecim discipulos suos secreto: &c. quæ habetur, de quæstionibus Euangeliorum libro primo, Cap. XXIX.

Mat.20.

Feria quinta post secundam Dominicam in quadragesima, De scala Iacob, Sermo I.

Sermo LXXIX. Genes.28.

CVm diuina lectio legeretur, fratres charissimi, audiuimus quod supplicante sancta Rebecca, Isaac vocauerit filium suũ Iacob & dixerit ei vt pergeret in Mesopotamiam Syriæ, & inde sibi vxorẽ acciperet, & quod ille humiliter obediẽs patri abierit, & in ipso itinere venerit ad quendã locum, & supposuerit lapidẽ capiti suo atq; dormierit, & viderit in somnis scalã vsq; ad cælos pertingentem, & angelos Dei ascẽdentes & descendentes per eam dominum

num autem incumbētem scalæ & dicentem sibi, Iacob Iacob, noli timere, ego sum tecū, & ego ero socius itineris tui. Beatus enim Isaac, fratres charissimi, quando filiū suum dirigebat in Mesopotamiā, Dei patris typū præfigurabat, Iacob vero Christum dominū designabat. Beatus ergo Isaac neglectis mulierib⁹ regionis in qua habitabat, mittebat filiū suū, vt in regione lōginqua sibi vxorem acciperet, quia Deus pater missurus erat vnigenitū suū, qui repudiata synagoga de gētibus sibi ecclesiā sociaret. Hoc tūc in veritate cōpletum est, quādo Iudæis Apostoli dixerūt, Vobis quidē primū oportebat loqui verbum Dei sed quia vos indignos iudicastis æternæ vitæ, ecce cōuertimur ad gētes. De beato Iacob non legimus quòd cum equis aut asinis aut camelis abierit, sed hoc tantū legimus quòd baculum in manu portauerit. Sic enim ipse dum supplicaret domino dixit, Domine, inquit, minor sum omnibus miserationibus tuis, cum baculo meo transiui Iordanē istum, & ecce cum duab⁹ turmis regredior. Iacob ergo ad accipiendā vxorē exhibuit baculum, & Christus ad redimendā ecclesiam detulit crucis lignū. Iacob dormiens posuit lapidem sub capite suo, & vidit scalam pertingentē ad cælū, & dominū incumbentem scalæ. Videte fratres, quanta sint in hoc loco mysteria. Iacob typum gerebat domini saluatoris, & lapis quē supposuit capiti suo, nihilominus Christū dominum figurabat. Quare lapis ad caput Christum significet, audi Apostolum, Quia caput viri Christus. Denique vnxit beatus Iacob lapidem ipsum. Attendite vnctum, & intelligitis Christum. Christus ab vnctione, id est, à charismate vnctus interpretatur. Sed si Iacob dominū in terra dormiēs figurabat, quid est quod in cælo dominus scalæ innixus incūbebat? Quo modo Christus dominus & in cacumen scalæ in cælo, in beato Iacob esse videbatur in terra? Quòd autē & in cælo sit Christus & in terra, audi ipsum Christum dicentem, Nemo ascendit in cælum, nisi qui de cælo descendit, filius hominis, qui est in cælo. Aduertite, quia & ipse dominus & in cælo & in terra se esse dixit, Christū dominum, fratres charissimi, caput ecce ecclesiæ confitemur. Si caput est ecclesiæ, secūdum caput in cælo est, secundum corpus in terra. Denique cum beatus Paulus Apostolus persequeretur Ecclesiā Christus de cælo clamauit, Saule Saule, quid me persequeris? Nō dixit, quid persequeris seruos meos: nec hoc dixit, quid persequeris membra mea: sed hoc dixit, quid me persequeris.

Act. 13. *Gen. 32.* *Gen. 28.* *1. Cor. 11.* *Ioan. 3.* *Act. 9.*

Iam

Iam quaſi pede calcato lingua clamat, Calcaſti me, cum vtiq; lingua calcari non poſſet, ſed per cõcordiam charitatis caput pro membris omnibus clamat. Iacob ergo dormiebat, & dominum in cacumẽ ſcalæ videbat incumbere. Quid eſt in ſcala incũbere, niſi in ligno pendere? Conſiderate fratres, quis in ligno crucis pendens pro Iudæis orauerit, & agnoſcetis quis ad Iacob ſcalæ incũbens cælo clamauerit. Sed quare hoc in itinere factum eſt antequã Iacob vxorem acciperet? Quia & verus Iacob dominus noſter prius in ſcala, id eſt, in cruce occubuit, & poſtea ſibi eccleſiã ſociauit, dans ei in præſenti arras ſanguinis ſui, daturus dotẽ poſtmodum ſui regni. Quòd autẽ & Iacob dormiens, & dominus ſcalæ incũbens, Chriſtũ figurauit, attendite & videte rei huius altitudinem. Cum enim ſaluator noſter de Nathanaël loquẽs beatum Iacob nominaſſet dicens: Ecce Iſraëlita in quo dolus non eſt: in conſequẽtibus dixit, Amodo videbitis cælos apertos, & angelos Dei aſcendentes, & deſcendentes ad filiũ hominis. Quod Iacob per figurã in ſomnis viderat, hoc de ſe dominus in Euangeliis prędicabat. Videbitis, inquit, cęlos apertos, & angelos Dei aſcendẽtes, & deſcẽdentes ad filium hominis. Si ad filiũ angeli deſcendebant, quia in terris erat, quo modo hi ipſi angeli aſcẽdebãt ad filiũ hominis, niſi quia & in cælis erat? Ac ſic & in Iacob ipſe dormiebat, & de cælo ad Iacob ipſe clamabat. Hæc omnia fratres, ſicut Apoſtolus clamat, in figura contingebant illis, ſcripta ſunt autem propter nos, in quos finis ſeculorum deuenit. Quo modo tamen fratres, angeli Dei ad filiũ hominis in cælum aſcendãt, & ad ipſum filiũ in terram deſcendant, diligenter attendite. Quando enim prædicatores Dei de ſcripturis ſanctis alta, & profunda, quæ non niſi à perfectis, intelliguntur annuntiant, aſcendũt ad filium hominis: quando vero illa prædicant quæ ad corrigendos mores pertinent, & quæ omnis populus intelligere poſsit, deſcendũt ad filium hominis. Sic & Apoſtolus dicit, Sapientiam loquimur inter perfectos. ſapientiã non huius ſeculi, ſed arcanam, abſconditam, quam prædeſtinauit Deus ante ſecula in gloriam noſtram. Iſta quãdo dicebat Apoſtolus, ſine dubio aſcẽdebat ad filiũ hominis. Quãdo autem dicebat: Fugite fornicationem: quando dicebat, Nolite inebriari vino in quo eſt luxuria: quando denuntiabat, Radix omnium malorũ eſt cupiditas. In his verbis tanquam angelus Dei deſcendebat ad filium hominis. Quando autem dicebat, Quæ ſurſum

Gen. 28.
16. de ciu. Dei, c. 38.
Ioann. 1.
De verbis domini ſer. 40.
1. Cor. 10.
1. Cor. 2.
1. Cor. 6.
Epheſ. 5.
1. Tim. 6.

sum sunt sapite, non quæ super terram, ascendebat. Cum vero dicebat, Sobrij estote & nolite peccare, & reliqua, quæ ad corrigendos mores pertinent, prædicabat, lac doctrinæ ministrás tanquam nutrix paruulis, descendebat, quia illa loquebatur quæ etiam imperiti capere possent. Hoc ordine & ascenditur & descenditur ad filium hominis, cum & perfectis cibus solidus tribuitur, & doctrinæ lac etiam non negatur. Sed & beatus Ioannes ascendebat, quando dicebat, In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum. Satis in altum ascendebat, quádo ista dicebat. Sed quia angeli Dei non solum ascendunt, sed etiam descendunt, inclinans se ad paruulos dixit, Verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Vt hæc quæ superius suggessimus, sanctis cordibus vestris possint tenacius inhærere, breuiter quę dicta sunt repetemus. Beatus Isaac, sicut diximus, mittens filium suum, typum Dei patris habuit: Iacob qui missus est, Christum dominum designauit. Lapis quem ad caput habuit & oleo vnxit, & ipse significauit dominum saluatorem. Scala vsque ad cælos attingens, crucis figuram habuit. Dominus innixus scalæ, Christus crucifixus ostenditur. Angeli ascendentes & descēdentes per eam, Apostoli & apostolici viri, & omnes doctores ecclesiarum intelliguntur: ascendentes, quando perfectis perfecta prędicant: descendentes, quando paruulis & imperitis simplicia quæ intelligere possint, insinuāt. Nos vero fratres, qui omnia quę in veteri testamento figurata sunt, in nouo testamento videmus esse completa, quantas possumus, Deo gratias referamus, qui nobis nullis præcedentibus meritis tanta præstare dignatus est, totis viribus cum ipsius adiutorio laborantes, vt hæc tanta & talia beneficia non nobis iudicium pariant sed profectum. Quinimò ita spiritaliter studeamus viuere, & bonis operibus semper insistere, vt cū nos castos, sobrios, misericordes & pios iudicij dies inuenerit, non cum impiis & peccatoribus puniamur, sed cum iustis & Deum timētibus peruenire ad æternam beatitudinem mereamur, præstante domino nostro, &c.

Colos. 2. *1. Co. 15.* *Heb. 5.* *Ioann. 1.* *Epilogus.* *Gen. 28.*

Item eodem die Homiliæ de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Lucam, Homo quidam erat diues, & induebatur purpura & bysso: & cætera, quæ habentur inter sermones De verbis domini, XXIIII. & XXV. Et de quæstionibus Euangeliorum libro secundo cap. 38. Et in libro L. Homiliarum in VII. insertum est. *Luc. 16.*

Item aliæ homiliæ de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Non possum ego à meipso facere quicquam: & cætera quæ habentur in expositione doctoris ibidem, Et inter sermones De verbis domini, XLIIII. & XLV.

Ioan. 5.

Feria sexta post secundam dominicam in Quadragesima, de Iacob & Laban, Sermo I.

Sermo LXXX.

FRequẽter charitati vestræ suggessimus, fratres dilectissimi, beatum Iacob typum habuisse & figuram domini saluatoris. Denique quo modo Christus venturus erat in mundum vt iungeretur ecclesiæ, ita in beato Iacob hoc præfiguratũ est, quãdo in regionem longinquã peregrinatus est, vt coniugiũ sortiretur. Abiit ergo sicut audistis, beatus Iacob in Mesopotamiam ad accipiẽdam vxorẽ, & cum venisset ad quendã puteũ, vidit Rachel venientẽ cum ouibus patris sui: & cum agnouisset cõsobrinã suam esse, adaquato grege osculatus est eam. Si diligenter audistis fratres, potestis agnoscere non fuisse sine causa, quod sancti Patriarchæ matrimonia ad puteos, aut fontes inueniũt. Si hoc semel tantummodo euenisset, poterat aliquis dicere non pro aliqua significatione factũ esse, sed casu potius accidisse. Cum vero & beata Rebecca quæ iungenda erat Isaac, ad puteũ inuenitur, & Rachel quã accepturus erat Iacob, ad puteũ agnoscitur, nihilominus & Sephora quæ Moysi iũcta est, ad puteũ reperitur, sine dubio aliqua in his sacramẽta debemus agnoscere. Et quia toti tres isti Patriarchæ typũ domini saluatoris præferebant, ideo ad fontes, vel ad puteos inueniũt matrimonia, quia Christus ad aquã baptismi inuẽturus erat ecclesiã. Deniq; veniens Iacob ad puteũ, prius gregẽ Rachel adaquauit, & postea osculatus est eam. Verũ est fratres charissimi, nisi prius per aquã baptismi Christianus populus à malis omnibus abluatur, pacem Christi habere non meretur. Nũquid beatus Iacob vidẽs cõsobrinam suã, non eam potuit osculari prius quàm aquã gregibus daret? Potuit sine dubio, sed mysteriũ gerebatur. Oportebat enim vt per gratiam baptismi ab omni iniquitate, vel discordia liberaretur ecclesia, & sic pacem cum Deo habere mereretur. Quòd autẽ in illa peregrinatione duas vxores accepit Iacob, duos populos figurabat, Iudæorũ & gentiũ. Nam in aduentu Christi non paruus numerus etiã de Iudæorum populo in eum legitur credidisse. Sic enim in Apostolorũ actibus continetur, quia crediderũt vna die tria milia, item alia die quinque

Gen. 29. Gen. 24. Gen. 29. Exod. 2. Gen. 29. Vbi supra Acto. 2.

que milia, item postea multa milia. Quòd autem duo populi inChristũ crediderint, etiã ipse dominus in euãgelio cõfirmat, vbi ait, Habeo & alias oues quæ non sunt ex hoc ouili, & illas oportet me adducere, vt fiat vnus grex & vnus pastor. Duæ ergo illæ mulieres, id est, Lia & Rachel, quæ beato Iacob fuerãt iunctæ, istos duos populos figurauerũt, Lia Iudæorum, Rachel gentiũ. Istis duobus populis velut duobus parietibus, tãquam lapis angularis iunctus est Christus. In ipso enim se osculati sunt, & in ipso æternã pacẽ inuenire meruerũt, sicut Apostolus dicit, Ipse est pax nostra qui fecit vtraq; vnũ. Quo modo fecit vtraq; vnũ? Vtiq; duos greges iungẽdo, & duos parietes sibiin uicẽ copulando. Deniq; videte quid postea cõsecutus est. Dicit enim scriptura, ꝙ post hęc diues factus fuerit beatus Iacob. Sicut enim sanctus Iacob creuit ac ditatus est, & cũ infinita substantia ad patriã reuersus est, ita & verus Iacob dominus noster Iesus Christus veniẽs in hũc mũdum, & istas duas sibi plebes, id est, gentiũ & Iudæorũ consocians, innumerabiles ex eis filios spiritaliter genuit & creauit, ac ditatus est nimis. Deniq; audi ipsum dicentem: Data est mihi omnis potestas in cælo & in terra. Nam expoliato diabolo reuersus ad patrẽ magnas secum diuitias reportauit, secundũ quod Psalmista de eo multò antè prædixerat, Ascendens in altum captiuã duxit captiuitatem. Reuertente autẽ Iacob ad patriam suam, persecutus est eum Laban cum sociis suis, & scrutatus omnem substantiam eius, nihil de rebus suis inuenit: & quia de suo nihil inuenit, tenere eum omnino non potuit. Laban hic typum diaboli habuisse non incongrue dicitur, qui & idolis seruiebat, & beato Iacob qui typũ domini præferebat aduersarius erat. Persecutus est ergo Iacob, nihil apud eum de rebus suis inuenit. Audi hoc & verũ Iacob in euãgelio dicentẽ, Ecce venit princeps huius mundi, & in me nihil inuenit. Cõcedat nobis diuina misericordia, vt etiã in nobis nihil de suis operibus noster aduersarius recognoscat. Si enim de suo nihil inuenerit, tenere nos, vel reuocare ab ęterna vita non poterit. Et ideo fratres charissimi, diligẽter aspiciamus arcellas cõsciẽtię nostræ, perscrutemur latibula cordis nostri, & si nihil ibi quod ad diabolũ pertinet, inuenimus, gaudeamus, & Deo gratias referamus, & quãtũ possumus cũ ipsius adiutorio studeamus, vt ianuæ cordis nostri semper aperiantur Christo, & vsque ad finem claudantur diabolo. Si verò aliquid de operibus, vel calliditate diaboli, in an

Ioann. 10.
Gen. 29.
Ephes. 2.
Gen. 30.
Mat. 28.
Psal. 67.
Gen. 31.
Ioan. 14.

in animis nostris latitare cognoscimus, velut venenum mortiferum euomere vel expuere festinemus, vt cũ nobis insidiari voluerit, & nihil quod ad se pertinet, potuerit inuenire, confusus abscedat, & nos cũ Propheta gratias agentes clamemus ad dominum, Liberasti ex affligẽtibus nos, & eos qui nos oderunt, confudisti. Lia ergo, sicut suprà diximus, significat illam plebem, quæ de Iudæis iũcta est Christo. Rachel verò, ecclesiæ, id est, omniũ gentium typum gessit, & ideo Lia non est furata idola patris sui, sed Rachel, quia post aduentum Christi non vsquequaq; synagoga idolis seruisse cognoscitur, sicut de ecclesia gentiũ manifestissimè comprobatur, & propterea non apud Liam, id est, synagogam, sed apud Rachel, quę typũ gentium præferebat, idola Laban legimus latuisse. Quòd autẽ venit Iacob ad Iordanẽ, & transmissis omnibus rebus ipse solus remansit, & luctabatur cum viro vsq; dum veniret aurora. Iacob in illa colluctatione Iudæorum populũ figurauit, angelus qui cũ illo luctabatur, typũ saluatoris domini præferebat. Luctabatur Iacob cum angelo, quia populus Iudęorũ luctaturus erat cum Christo. Vincebat Iacob angelum, quia Iudęorũ populus Christum vsq; ad mortẽ persecuturus erat. Et quia non totus populus Iudęorum infidelis extitit Christo, sicut iam supra diximus, sed non parua multitudo in nomine eius legitur credidisse, ideo angelus tetigit femur Iacob, & claudicare cœpit. Pes enim ille in quo claudicabat, Iudæos qui in Christum nõ crediderũt figurabat: ille verò qui sanus remãsit illorũ typum gessit qui Christũ dominũ receperunt. Deniq; diligenter attendite, quia Iacob in illa colluctatione & vincebat, & benedictionẽ petebat. Cùm enim dixisset angelus, Dimitte me, respondit Iacob, Non dimittam te nisi benedixeris mihi. In eo quod vincebat Iacob, Iudæos præsecuturos Christũ significabat: in eo quòd benedictionẽ petebat, illum populum figurabat qui in Christum dominum crediturus erat. Deniq; quid ei dixit angelus? Si contra dominum fortis fuisti, quanto magis contra homines præualebis? Hoc tunc impletum est, quando populus Iudæorũ Christum dominum crucifixit. Dimitte me, inquit angelus, iam ascendit aurora: hoc iam resurrectionem domini figurauit, quia dominus, sicut optimè nostis, ante lucem legitur resurrexisse à mortuis. Quòd autẽ Iacob typum domini figurauit, etiam hinc cognoscimus, quòd orans Deũ vt eum de manu Esau fratris sui eriperet, Domine, inquit, minor sum

Psal. 43. *Genes. 32.* *Genes. 31.* *Hieronymi testimonium.* *Ioan. 20.*

sum cunctis miserationibus tuis, in baculo meo transiui Iordanem,& ecce cum duabus turmis regredior. Verum est, fratres charissimi, baculo crucis Christus apprehēdit mundum, & cum duabus turmis, id est, cum duobus populis ad patrem rediit cum triumpho. Hæc ergo fratres charissimi, frequētius cogitate,& velut mūda animalia spiritaliter ruminantes vtilem & necessarium cibum vestris animis præuidete, illū vtique cibum de quo dominus ait, Operamini non cibum qui perit, sed qui permanet in vitam æternam: ad quem vos dominus per suam pietatem perducat, cui est honor & imperium cum patre & sancto spiritu in secula seculorum, Amen. *Ioan.6.*

Eodem die de somnio Ioseph, Sermo II.

QVotiens vobis, fratres charissimi, lectiones de testamento veteri recitantur, sicut frequenter admonui, non hoc solum debetis attendere quod sonat in verba, sed quod intelligitur & sapit in spiritu. Sic & Apostolus commonet nos dicēs, Litera occidit, spiritus autem viuificat. Hæc enim omnia quæ in veteri testamento leguntur, sicut dicit Apostolus, in figura contingebant illis, scripta sunt autē propter nos. Cum enim populus Christianus fideliter ad ecclesiam venit, quid ei prodest quod audit qualiter sancti patriarchæ aut vxores acceperint aut filios procreauerint, nisi quare hæc facta sint, aut quid res ipsæ figurauerint, spiritali sensu perspexerit? Ecce audiuimus quòd beatus Iacob genuerit filium,& vocauerit nomen eius Ioseph,& eum plusquam reliquos filios suos dilexerit. Hoc loco beatus Iacob figurā habuit Dei patris, sanctus quoq; Ioseph typū gessit domini saluatoris. Diligebat ergo Iacob filiū suū, quia Deus pater diligit vnicum suū, sicut ipse dixit, Hic est filius meus dilectus. Iacob misit filiū suum, vt de fratribus suis solicitudinem gereret,& Deus pater misit vnigenitum suū, vt genus humanum peccatis languidū visitaret. Ioseph dum fratres suos quęreret, errabat in eremo,& Christus genus humanū requirebat quod errabat in mūdo, quodāmodo quasi & ipse errabat, quia errantes requirebat. Ioseph enim fratres suos quærebat in Sichimis. Sichima interpretatur humerus. Semper enim peccatores dorsum magis quàm faciē ponunt in faciē iusti. Humeri enim retro sunt. Sicut enim fratres Ioseph inuidia percussi, fraternæ dilectioni dorsum magis quàm facies offerebant, ita & infelices Iudæi veniente ad eos salutis authore inuidere po-

Sermo LXXXI. *2.Cor.3.* *1.Cor.10.* *Genes.37.* *Matt. 3.* *Genes.37.*

Psal. 68. tius quàm diligere maluerunt. De talibus dicitur in Psalmo, obscurētur oculi eorū ne videant, & dorsum illorū semper in-curua. Inuenit ergo Ioseph fratres suos in Dothaim. Dothaim interpretatur defectio. Verè in grandi defectione erāt, qui de parricidio cogitabāt. Vidētes ergo Ioseph fratres sui, de morte illius tractauerūt, sicut videntes Iudæi verū Ioseph dominū Christū, vt eum crucifigerēt vno omnes cōsilio statuerunt. Ioseph expoliauerunt fratres sui tunica polymita & talari & Iudæi Christū per mortē crucis expoliauerunt tunica corporali. Ioseph exutus tunica mittitur in cisternam, id est, in lacum: & Christus expoliatus carne humana descēdit in infernū. Ioseph posteaquàm de cisterna leuatur, Hismaëlitis, id est, gentibus venditur: & Christus posteaquàm de inferno regreditur, ab omnibus gētibus fidei cōmercio cōparatur. Ioseph per consilium Iudæ triginta argēteis distrahitur, & Christus per consilium Iudæ Iscariotis eodē numero venundatur. Quòd autē in diuersis translationibus nō æquali pretio Ioseph scribitur venundatus, sed alij dixerūt viginti argenteis, aliis triginta, hoc spiritaliter significauit, quòd Christus nō æqualiter ab omnibus credendus vel diligēdus esset. Deniq; etiā nunc in ecclesia, alij eum plus diligunt, alij minus. Ipsi enim plus valet Christus, qui eū maiori charitate dilexerit. Ioseph descēdit in Aegyptū, & Christus in mundū. Ioseph à penuria frumēti saluat Aegyptū, & Christus à fame verbi Dei liberat mundum. Nisi enim Ioseph fratres sui vendidissent, defecerat Aegyptus. Fratres, verū est, nisi Christū Iudæi crucifixissent, perierat mūdus.

Gen. 37. Matt. 26. Sapien. 2. Gen. 37.

Videamus tamen fratres charissimi vnde in beato Ioseph fratres sui tam crudeliter sæuierunt. Vnde, nisi inuidiæ veneno, per quod mors intrauit in orbē terrarū? Deniq; audi scripturā dicentē, Inuidebant ei fratres sui, & nō poterant ei loqui quicquam pacificū. Vidit enim beatus Ioseph somnium, quasi stantem se in agro cū fratribus suis, & manipulos alligantem, & fratrū manipulos adorare manipulum suū. Hoc in illo Ioseph tunc impletū est, quādo eū in Aegypto adorauerūt fratres sui. Et nō incōgruè coacti sunt steriles manipuli fructuosum manipulū adorare, per quē de famis periculo liberandi erant. Vidit etiā aliud somniū, quod sol & luna & vndecim stellæ adorarent eū. Cui respōdit pater suus, Nūquid ego & mater tua & fratres tui adorabimus te super terrā? Hoc in illo Ioseph impleri nō potuit, quia iam mater ipsius de hac luce migrauerat; in nost

in nostro verò Ioseph, id est, domino Iesu Christo, somnij illius sacraméta cõpleta sunt. Sol enim & luna & vndecim stellæ eũ adorauerunt, quãdo post resurrectionẽ sancta Maria quasi luna: & beatus Ioseph velut sol, cũ vndecim stellis, id est, beatis Apostolis, incuruati & prostrati sunt ante eum: & impleta est prophetia quæ dixerat, Laudate eũ sol & luna, laudate eũ omnes stellæ & lumẽ. Nam intantum in illo Ioseph impleta non est somnij huius interpretatio, vt mater ipsius antè multos annos legatur fuisse defuncta, quàm pręfata somnia ille vidisset. Et reuera, quomodo fratribus ipsius potest cõuenire, quòd eũ quasi stellę adorare possent, quos inuidię nox obscuros & tenebrosos effecerat? Iã enim claritatẽ stellarũ perdiderãt, qui in se lumẽ charitatis extinxerãt. Meritò ergo hoc in dño saluatore nostro verius credimus fuisse completum, quẽ sicut iam antea dixi, & beatum Ioseph & beatã Mariam, cũ vndecim Apostolis frequẽtius legimus adorasse. Nam ꝙ Apostoli lumen stellarũ habuerint ipse dominus in Euãgelio dixit, Vos estis lux mũdi. Et iterũ de ipsius ac suis similibus: Tũc iusti, inquit fulgebunt sicut sol in regno patris eorũ. Ioseph interpretatur augmentatio siue ampliatio. Sed in illo Ioseph ampliationẽ nõ habuit, nisi sola Aegyptus: in nostro verò Ioseph augmentum habere vniuersus meruit mundus. Ille Ioseph erogauit triticũ, noster erogare dignatus est verbũ. In omnẽ terrã exiuit sonus Apostolorũ, & in fines orbis terræ verba eorũ. Nos ergo fratres dilectissimi, qui nullis præcedẽtibus meritis tanta bona per misericordiã veri Ioseph domini nostri Iesu Christi cõsecuti sumus, ad quos nõ vmbra veteris testamenti, sed ipsa veritas, venit, quantũ possumus cũ Dei gratia laboremus, vt quod nobis cõtulit iudicatus, integrũ inueniat iudicaturus. Qui tibi tantum cõtulit, scit quãtũ reposcat. Et quidẽ ille cũ venerit, redditurus est quod promisit, sed requisiturus est quod redemit, & quod dedit in primo aduẽtu exacturus est in secũdo. Nemo ergo Christo domino nostro reddat mala pro bonis, Quis enim est qui ita impie agit, nisi ille qui accepit vitã & restituit mortem? Mortem enim restituit, qui seipsum malè viuẽdo interficit, Quis est qui reddit mala pro bonis? Ille qui cũ deberet dare propria, rapit aliena, qui pro charitate reddito odiũ, inuidiã pro benignitate, pro humilitate superbiã, pro castitate luxuriã. Quis est qui Christo reddit mala pro bonis? Ille qui cũ deberet lectioni insistere, & ad ecclesiam currere, eligit potius

Psal. 148

Matt. 5. & 13.

Genes. 42.

Psal. 18.

ad tabulã ludere, spectacula furiosa, vel cruẽta, vel turpia frequẽtare: & cui oportebat peccata sua orando, legẽdo, eleemosynas faciendo cõsumere, studet potius augere & amplius cumulare. Quis est qui reddit mala pro bonis? Qui pro luce tenebras, pro benignitate malitiã, pro sobrietate ebrietatẽ, pro eleemosynis rapacitatem, pro iustitia iniquitatẽ restituit. Qui ergo hæc mala adiuuante domino non admisit, quantũ potest munera in se diuina custodiat: qui verò his malis se sentit obnoxiũ, & intelligit obuolutũ, citò ad pœnitentiæ medicamẽta recurrat, & antequã anima illa tenebrosa de corpore mortis suę discedat, eleemosynis, ieiuniis & orationibus remediũ sibi in die necessitatis acquirat. Sic ergo agamus fratres, vt antè tribunal Christi, & qui boni sunt coronam, & qui negligentes sunt veniam consequantur, vt illos ornet vita integra, istos valeat excusare correcta, præstante domino nostro Iesu Christo, cui est honor & imperium in secula seculorum, Amen.

Item in eodem die Homiliæ de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum: Homo erat paterfamiliàs, qui plantauit vineam, & cætera. Quæ habentur inter sermones de verbis domini sermone quinquagesimonono. Et de quæstionibus Euangeliorum lib. primo cap. trigesimosecundo. Et libro secundo, capite trigesimooctauo.

Sabbato post secundam dominicam in quadragesima, de eo quod Ioseph latuit patrem in Aegypto, Sermo I.

Sermo LXXXII.

IN beato Iacob fratres charissimi, & in sancto filio eius Ioseph, qui diligenter attendit rem nimis admirabilem Deũ fecisse cognoscit. Primum nõ credo fuisse sine causa, quòd dominus qui se totiẽs dignatus fuerat ostendere beato Iacob, per tot annos noluit ei indicare, quòd Ioseph filius eius viueret, sed permisit eũ longa afflictione cõsumi. Si hoc quisquã sine certa & euidenti ratione factũ esse credit, vel hoc consideret, quod nec filius eius Ioseph in tam proximo positus permissus sit ad patrem suũ mittere, vt ei nuntiaret quod nõ solum viueret, sed etiã in grandi honore floreret. Ab illo enim loco vbi erat beatus Iacob, vsq; in Aegyptũ vix erant trecenta milliaria: Vnde frequẽtissimè & ex Aegypto in locis illis vbi Iacob erat, plurimi properabant, & ex illo loco ad Aegyptũ infinitæ multitudines assiduè cõfluebant. Sed fortè aliquis dicit, quòd beatus Ioseph paruulus exierit à patre suo, & ideo recordari eũ non potuisset. Non

Ita est fratres charissimi. Puer enim erat sedecim annorum, & nulla ratione parentes suos poterat obliuisci. Nam & intantum eos oblitus nõ erat, vt fratres suos vbi primũ vidit, agnosceret. Sed dicit aliquis, quòd licentiã aut potentiam non habuerit mittendi ad patrem suũ. Etiam si hoc quasi verisimile videatur, posteaquã de carcere deductus est, & dominus factus est in omni terra Aegypti, per illos septem annos fertilitatis, & illos duos qui transacti sunt tempore inopiæ antequã fratres sui ad eũ descenderent. Per istos nouem annos in trecentis milliaris sine vlla dubitatione potuit mittere ad patrẽ suum: sed occulto iudicio hoc dominus fieri non permisit, intantum vt nec tũc se manifestaret fratribus suis, quãdo ad emendum triticum venerant, quinimò durissimè eis loquens, & fratrem illorũ in vinculis tenens, ad patrem suũ eos cum grandi dolore redire iussit. Attendite adhuc ad aliud maius miraculũ, & videte quomodo beatus Ioseph, qui patrem suũ nouerat pro se intolerabilem amaritudinẽ sustinere, quasi paruũ esset quod antè pertulerat, adhuc & Beniamin ei fecit auferri, quo facto vtique nouerat eũ multiplicem passurũ esse dolorẽ. Hæc enim omnia sine spiritus sancti dispensatione facta fuisse nõ credo. Deus enim, cuius iudicia plerunque sunt occulta, nunquã tamen iniusta, qui beato Iacob noluit indicare filium suũ viuere, Ille etiam sanctũ Ioseph non permisit vt patri suo gloriam suam nuntiaret: quinimò adhuc Simeon in vinculis tenendo, Beniamin auferendo, ipsius patris sui angustias cumulauit. Hæc autẽ fratres charissimi, si fideliter attendamus, cũ grandi misericordia dñm fecisse cognoscimus. Ab initio enim mundi hoc Deus in sanctis suis exercuit, quod in beato Iacob cum grãdi pietate cõpleuit. Sed quare sit hoc factũ, diligẽter attendite. Quamuis enim serui & amici Dei capitalia crimina vitauerint, & multa opera bona fecerint, tamẽ sine minutis peccatis eos fuisse nõ credimus, quia non mentitur ille qui dixit, Non est immunis à peccato, nec infans cuius est vnius diei vita super terrã. Et beatus Ioannes Euãgelista, qui vtiq; meritis non erat inferior sancto Iacob, clamat, & dicit, Si dixerimus quia peccatũ nõ habemus, ipsi nos decipimus, & veritas in nobis nõ est. Et illud quod alibi scriptũ est, Iustus septies cadit & resurgit. Quia ergo, sicut iam dictũ est, sine istis minutis peccatis Iacob esse nõ potuit, volẽs Deus ipsa parua peccata in hoc seculo tribulationis igne consumere, implet in eo quod ipse

Genes. 42
Genes. 43.
Iob 15.
1. Ioan. 1.
Prou. 24

Eccles.27 per spiritum sanctũ dixit, Vasa figuli probat fornax, & homi-
Hebr. 12. nes iustos tentatio tribulationis. Et illud, Flagellat Deus om-
Act.14. nem filiũ quẽ recipit. Et illud, Per multas tribulationes opor-
tet nos intrare in regnum Dei. Vt ergo sanctũ Iacob Deus no-
ster velut aurum purgatũ in futuro iudicio præsentaret, prius
ab illo omnes maculas peccatorum absterſit, vt in eo ignis ille
arbiter quod exureret inuenire nõ posset. Quod etiam in ipso
Gene. 39. beato Ioseph factum esse cognoscimus. Cùm enim, sicut dixit
scriptura, dominus esset cum eo, & gratiam ei apud dominum
suum & apud principẽ carceris dedisset, præuentus tunc est vt
ab homine auxiliũ postularet, dicens magistro pincernarum,
Gen.40. Memento mei cùm tibi bene fuerit, & supplicia Pharaoni, vt
Psal.117. me eiiciat de isto carcere. Et quia nondum scriptum erat, Bo-
num est sperare in domino, quàm sperare in homine: cùm in
omnibus Dei gratiã meruisset, surreptũ est illi vt ab homine
auxilium peteret. Pro qua re additi sunt duo anni, quibus ad-
huc teneretur in carcere tãquã diceret ei Deus: Ego tibi osten-
do, vt magis à me quàm ab homine debeas auxiliũ postulare.
Sine vlla enim dubitatione credendũ est, quòd pro castigatio-
ne sancti Ioseph non permisit Deus magistrum pincernarũ vt
in mente haberet quod ei sanctus Ioseph quãdo de carcere di-
missus est supplicauerat. Et quia etiã & ipse Ioseph quãuis san-
ctus tunc, sine peccato esse nõ poterat, ideo tanto tẽpore fuit in
carcere clausus, vt in eo impleretur quod scriptũ est, Ego quos
Apoc.3. amo arguo, & quos diligo castigo. Si diligenter attendimus
fratres charissimi, quod erga beatum Iacob Deum fecisse cre-
dimus, hoc etiã Ioseph circa fratres suos exercuisse cognosci-
mus, qui vtiq; tã sanctus fuit, vt eos odio habere potuisset. Vn-
de credendũ est, quòd ideo eos tãtis tribulationibus fatigaue-
rit, vt illos ad confessionẽ criminis, & ad medicamentũ pœni-
Gen.42. tentiæ prouocaret. Deniq; cum ingenti dolore dixerunt se me-
rito pati illa, quia peccassent in fratrẽ suũ videntes angustiam
eius. Et quia sciebat beatus Ioseph, quòd fratribus suis parrici
dij crimen sine grandi pœnitẽtia indulgeri non posset, & semel
& secũdo & tertio illos medicabili tribulatione tanquã spiri-
tali igne decoxit, non vt se vindicaret, sed vt illos corrigeret, &
de tam graui crimine liberaret. Deniq; priusquam peccatum
suum confiterentur, & crimen quod admiserãt mutua inter se
castigatione cõsumerẽt, nec agnoscendũ eis se dedit, nec pacis
osculum eis indulsit. Cùm vero illos pro peccato quod in ipso
admiser

admiserant humiliter videret afflictos, deosculatus est singulos, & per singulos fleuit, & pauentiū colla pio oculorum rore perfundēs, odium fratrū charitatis lacrymis abluebat. Quod ergo Deus in beato Iacob fecit, & quod Ioseph erga fratres exercuit, hoc etiam & nos in illis qui in nobis peccauerint debemus implere, & non ipsos sed peccata eorum studeamus odire, & ita velimus secundum culpæ merita durissima castigatione corripere, vt eos studeamus in veritate diligere. Hæc si facimus fratres charissimi, impletur in nobis illud quod scriptum est, Inuicē onera vestra portate, & sic adimplebitis legē Christi. Ad extremum vt totum quod dixi breui sermone concludam, taliter indulgeamus eis qui in nobis peccauerint, qualiter volumus vt nobis indulgeat Deus quoties in illo peccamus. Hęc si facimus, securi possumus dicere, Dimitte nobis debita nostra sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Adhuc nos delectabat cum charitate vestra de beato Ioseph aliquid loqui, sed propter pauperes qui ad opera sua festinant, melius est hoc vt nobis in die crastina reseruemus. Et ideo conuersi ad dominum misericordiam ipsius deprecemur, vt desideriū audiendi verbum Dei quod in nobis placatus contulit, & augerē semper & conseruare dignetur, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Gen. 45. *Galat. 6.* *Matt. 6.*

Item eodem die Homiliæ de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Lucam, Homo quidam habuit duos filios. Et dixit adolescentior ex illis, Pater, da mihi portionem substantiæ, & cætera, quæ habentur inter Sermones de verbis domini XXXIIII. Et de quæstionibus Euangeliorum libro secundo, capite trigesimotertio. Et inter sermones ad fratres in eremo. XXVII. *Lucæ 15.*

Dominica tertia in quadragesima, de Ioseph, & domina sua: Sermo I.

Sermo LXXXIII

BEatus Ioseph sanctus & fidelis domini famulus tribulationibus magis iustus ostenditur, qui primo inuidia fratrum Hismaēlitis in seruum addictus, ab eisq; venditus à quibus se viderat adorandum, deinde Aegyptio domino traditus, semper tamē ingenui animi tenuit dignitatem, docuítq; exemplo suo & seruos, & liberos in peccando non cōditione coæquales esse, sed mente. Cùm esset decorus & speciosus facie. pulchritudinem vultus sui non ad alienam deriuauit iniuriam, sed ad suam gratiam confer-

Gen. 39.

uauit, hoc se pulchriorem iudicans, si non dispendio castitatis, sed cultu pudoris speciosior probaretur: & illum esse verũ decorem qui non alienos oculos caperet, nec mẽtes fragiles vulneraret. Crimẽ enim dominæ suæ fuit quæ male vidit, nõ beati Ioseph qui male videri nõ voluit. Nec in eo qui visus est culpa est, quia non erat in potestate seruili vt non videretur à domina: maritus debuit cauere vxoris oculos. Discant tunc & viri cauere oculos fœminarum, cùm & amantur & qui nolunt amari. Deniq; adamatus est Ioseph, qui amantem contempserat: & bene excusauit eum scriptura, dicens, Immisit oculos vxor domini eius in Ioseph: hoc est, non iste se ostẽtauit, nec illa cepit incautũ, sed illa retia sua immisit, & indagine sua capta est: catenas suas sparsit, & in suis vinculis colligata est. Dixit autem illi, Dormi mecum. Prima adulterij oculorum tela sunt, secunda verborum. Sed qui non capitur oculis potest verbis resistere. Excusatur quòd ingressus est, prædicatur quòd elapsus est. Nec plus fecit per vestimenta corporis quàm per animi castimoniam: reliquit tanquam non sua, quæ adultera manibus detinebat, & aliena iudicauit quæ tactu impudicæ potuerant comprehendi. Magnus planè vir, qui venditus seruire tunc nesciuit, ingenuam adamatus nõ redamauit, rogatus non acquieuit, apprehensus aufugit: concupiscitur adolescens à domina, sed ad concupiscentiam prouocatus & rogatus refugit, vna hac in re blandiciis supplicat, quæ in cæteris imperabat. Amabat illum, an potius se? Ego puto quia nec illum, nec se. Si illum amabat, quare volebat perdere? si se amabat, quare quærebat perire? Ecce probaui, quia non amabat: veneno libidinis ardebat, non flamma charitatis lucebat. Sed ille nouerat videre quod illa non nouerat. Pulchrior erat intus Ioseph quàm foris, pulchrior in luce cordis quàm in facie corporis: vbi illius fœminæ oculus nõ penetrabat, ibi ipse sua pulchritudine fruebatur. Intuens ergo interiorem pulchritudinẽ castitatis in speculo conscientiæ suæ, quando illam maculari, quando violari fœminea tẽtatione permitteret? Quod ergo videbat in se, & tu vis videre in te pulchritudinẽ pudicitiæ interiorẽ spiritus talem? Si habes ad illam qualescunq; oculos, exempli gratia tibi aliquid propono, ipsam vis in coniuge tua: noli ergo odisse in aliena, quod amas in tua. Quid enim debes amare in coniuge tua? Vtiq; castitatem. Hanc odisti in aliena. Serua ergo in coniuge aliena quod seruare cupis in tua, quia & in vxore castitatem

Ibidem.

tem potius diligis quàm carnẽ. Sed forte existimas te amatorem esse carnis vxoris tuæ & non castitatis. Sordida quidẽ cogitatio, misera & voluptuosa, sed non te dimitto sine exemplo. Tu putas quòd carnẽ amas vxoris tuę, ego enim dico quòd castitatem plus amas. Denique hanc plus amas in filia tua. Quis enim hominũ, qui non filias suas castiget, & non castas esse velit? Nunquid & ibi carnem amas? Nunquid cõcupiscis corpus pulchrum, vbi exhorrescis incestum? Si ergo amatorẽ te castitatis conuincis, quid te offendisti vt eam non ames in te? Quod amas in filia tua, ama hoc & in vxore aliena, quia & filia tua vxor erit aliena. Ama ergo & in te castitatẽ. Nam si amas vxorem alienam, non continuo habebis: castitatẽ si amaueris, mox habebis. Blãda castitas & sancta, in cubiculo cordis tui suauis est, eius amplexus non habet amaritudinem, cõuersatio illius in nullo tibi in domo conscientiæ cõtradicit. Ama ergo & in te & in aliis castitatem, & imitaberis beatum Ioseph, qui noluit impudicæ mulieri accubitu illicito consentire, repulit cõcupiscentiam alienam, amplexus est pudicitiã suam. Amator Dei dilectissimi mulieris amore non vincitur, castum animum incitans adolescentia non permouit, nec diligẽtis autoritas. Mirati estis castitatem, aspicite nunc benignitatem. Ille pro odio reddit charitatẽ, & cùm videret fratres suos, imò inimicos ex fratribus, cúmq; ab eis agnosci vellet, dilectionis affectum pio dolore testatus est ad eos. Osculabatur singulos & per singulos flebat, & irriguis fletibus pauentiũ colla perfudit. Odium fratrum charitatis lacrymis abluebat. Constat viuo patre atq; mortuo, quod germano semper amore dilexit, nec recordatur illum in quo ad necem fuerat deiectus in lacum, nõ cogitauit addictã pretio germanitatẽ sed pro malis bona restituens, iam tunc necdum data Apostolica præcepta cõpleuit. Ergo beatus Ioseph cogitans veræ charitatis dulcedinem, venenũ inuidiæ, quo fratres suos nouerat fuisse percussos, Deo auxiliãte studuit de corde suo repellere. Et reuera fratres, quid infelici viro præstat inuidia, quẽ in secretis cõscientiæ quibusdã vngulis liuor ipse discerpit, & alienam felicitatem tormentum illius facit? Quam inquã mercedẽ ex odio suo recipiet, nisi horribilis animæ tenebras, & cõfusæ mentis horrorẽ, qui vultu semper animóq; mœrente voto quo vult alij nocere, se cruciat, quẽ sæuissimis exagitatũ stimulis ab omni consilio ac mentis sobrietate deturbat? Et ideo obseruemus fratres vitij huius incursum, ne

Sapien. 8.

Gen. 45.

forte participes operis diaboli inueniamur, & pari cum illo sentētia condēnemur, sicut scriptum est, Inuidia diaboli, mors intrauit in orbē terrarū. Imitantur autē eum qui sunt ex parte eius. Quod malum lædit parū aliquid etiā eos in quos intēditur, grauius tamen & perniciosius eos prius à quibus procedit affligit. Sicut enim ærugo ferrū, ita inuidia illa ipsam animam in qua est interimit & consumit. Et sicut aiunt, viperas dilacerato & dirupto illo ipso materno vtero in quo cōceptę sunt nasci, ita & inuidiæ natura illā ipsam animā à qua cōcepta est & cōsumit & perdit. Qualis hęc animę tinea est? Quæ cogitationum tabes pectoris? Quanta rubigo zelare in homine donum Dei, & in malo opprobrio bona aliena cōuertere aliorū gloriā facere pœnā suam velut quosdā pectori suo admouere carnifices, cogitationibus & sensibus suis adhibere tortores, qui se intestinis cruciatibus lacerēt? Non cibus talibus lætus: nō potus potest esse iucūdus. Suspiratur semper & ingemiscitur ac doletur, diebus ac noctibus pectus obsessum sine intermissione laniatur. Et quantū ille cui inuidet successu meliore profecerit, tantum inuidus in maius incendiū liuoris ignibus exardescit: pallor in facie, tremor in labiis, stridor in dentibus. Quisquis ille est quē in zelo suo persequitur inuidus, subterfugere eum forsitan poterit & vitare: inuidus vero fugere nō valebit. Vbicunq; fuerit, aduersarius suus secū est hostis in pectore semper inclusus. Deniq; dn̄s in Euangelio, cùm eum discipuli interrogarēt, quis inter illos maior esset, respōdit: Quisquis fuerit, inquit, minimus in omnibus his, hic erit magnus. Quo verbo omnē causam & materiā mordacis inuidiæ eruit & abscindit. Christiano ergo populo zelare non licet. Cōtra inuidiā redde humilitatē. Audi beatū Ioannē Apostolū in epistola sua dicētem: Qui odit fratrē suum, homicida est. Et iterū: Qui dicit se in luce esse, & fratrē suū odit, in tenebris est, & in tenebris ambulat, & nescit quò vadat. Descēdit enim in gehēnā ignarus, & cæcus præcipitatur in pœnā. Recedit ipse scilicet à Christi lumine monētis & dicētis: Ego sum lux mūdi, & q credit in me, non ambulat in tenebris, sed habebit lumē vitę. Nos vero Deo auxiliāte venena inuidiæ fugientes, non solùm cum bonis, sed etiā erga malos charitatis dulcedinē habeamus. Sit in manib. diuina lectio, in sensibus dominica cogitatio, oratio iugis omnino nō cesset, & salutaris operatio pseueret, vt quotiēs ad tentādū nos accesserit inimicus, semper nos bonis operibus inueniat

Sapien. 2. *Ad fratres in eremo sermo 18.* *Mat. 18.* *Ioan. 3.* *1. Ioan. 2.* *Ioan. 8.*

niat occupatos. Consideret ergo vnusquisque conscientiam suam, & si se videt de prosperitate proximi sui inuidię veneno percussum, euellat de pectore suo spinas & tribulos, vt in eo semen domini quasi in fertili agro multiplicata segete luminis concipiatur, vt amaritudo inuidiæ, Christi dulcedine leniatur. Amet eos & quos antè oderat, & de meliorum semper profectibus gratuletur. Non deroget sacerdotibus: nec præpositos suos venenatis dentibus laceret, faciat se illis adunata dilectione participem. Dimittitur ei quando & ipse dimiserit: accipientur sacrificia sua, cùm & ipse pacificus ad Deum accesserit. Cogitet vnusquisque paradisi delicias, regno cælesti discat adhærere, ad quod nisi concordes & vnanimes spiritu non admittuntur. Cogitemus ergo fratres, quòd filij Dei hi soli possint vocari, qui sunt pacifici, secundum quod scriptum est: In hoc cognoscent omnes, quia mei discipuli estis, si dilectionem habueritis ad inuicem. Ad quod vos pius dominus bonis operibus sua protectione perducat, cui est honor & imperium cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Luca 6.

Matt. 5.

Ioan. 13.

In eadem Dominica, de eo quod scriptum est, Mortuus est Ioseph, & filij Israël creuerunt, & cætera,

Sermo II.

Exod. 1.

Sermo LXXXIIII

Exod. 1.

Audiuimus in lectione quæ lecta est fratres dilectissimi, quòd mortuo Ioseph filij Israël creuerunt, & multiplicati sunt nimis, & quasi herba germinauerunt. Quid est hoc fratres charissimi? Donec viueret Ioseph non referuntur creuisse filij Israël, nec quòd multiplicati sunt nimis: sed posteaquam mortuus est, sic germinasse dicuntur, cùm vtique sub patrocinio vel defensione Ioseph magis debuerant crescere & multiplicari. Sed hæc fratres charissimi, in illo Ioseph figurata sunt, in nostro autem Ioseph, id est, domino Christo in veritate completa sunt. Prius enim quàm moreretur, id est, quàm crucifigeretur Ioseph noster, pauci in eum crediderunt: postquam verò mortuus est & resurrexit, in vniuerso mundo multiplicati sunt, & creuerunt Israëlitę, id est, populi Christiani. Sic & ipse dominus in Euangelio dixit: Nisi granum frumenti cadens in terra mortuum fuerit, ipsum solum manet: si autem mortuum fuerit, multum fructum affert. Posteà enim quàm passione pretiosum granum frumenti mortuum est & sepultũ, per vniuersum mũdũ de vno illo grano messis Ecclesiæ pullulauit. Non enim

Ioan. 12.

Psal. 75. enim, sicut anteà, in Iudæa tantum notus est Deus, nec solum in Israël nomen eius colitur, sed à solis ortu vsque ad occasum *Exod. 1.* nomen illius collaudatur. Intereà mortuus est Ioseph, & surrexit nouus rex in Aegypto, qui ignorabat Ioseph, & alloquitur gentẽ suã, vt persequerẽtur filios Israël. Dum rex ille viueret qui nouerat Ioseph nõ referuntur afflicti fuisse filij Israël, nec in luto & latere fatigati, nec masculi eorum necati & fœminæ viuificatæ, sed posteaquàm surrexit rex ille qui non nouerat Ioseph, omnia illa gesta referuntur. Hæc enim fratres secũdũ *1.Cor. 10.* quod dicit Apostolus, in figura cõtingebãt populo Iudæorum, scripta sunt autem propter nos. Quod in illis carnaliter figurabatur, in nobis spiritaliter adimpletur. Et nos ergo si diligenter attendimus, intus in nobis in homine interiore hæc fieri frequenter agnoscimus. Anima enim nostra aut à legitimo rege regitur, aut à tyrãno vastatur. Si enim Deo adiuuante piè viuimus, si de charitate, de misericordia & de patientia atque pœnitentia, cæterísq; his similibus cogitamus, licet adhuc in Aegypto, id est, in carne simus, tamen à Christo rege gubernamur, & ipse regit nos in luto & latere, sed non consumit. nec nos curis terrenis, vel nimiis solicitudinibus atterit & affligit. Si verò anima nostra cœperit declinare à Deo, & ea quæ sunt turpia & inhonesta sectari, tunc prudẽtia carnis quæ inimica est Deo, repudiato rege Christo, subdit infelicia col- *Roma. 8.* la tyranno. Quod cùm fuerit factũ alloquitur gentem suam, id est, corporis voluptates, & vitiorũ ducibus ad consiliũ conuocatis initur deliberatio aduersus filios Israël, id est, aduersus cogitationes sanctas & acceptabiles Deo quomodo circumueniantur, quomodo opprimantur, vt luto & lateribus affligantur, vt masculos interficiant & fœminas reseruẽt. In masculis intelligitur sensus rationabilis, in fœminis concupiscentia carnis. Vult ergo diabolus in nobis viros occidere & fœminas reseruare, id est, sensum in nobis rationabilẽ ac Deum videntẽ extinguere, & quæ ad concupiscentiã carnis pertinent reseruari. Non nobis hæc ad historiam tantũ scripta sunt, nec putandũ est diuinos libros Aegyptiorũ gesta narrare, sed quæ *Roma. 15.* scripta sunt, sicut Apostolus ait, ad nostram doctrinam & commonitionẽ scripta sunt, vt tu qui hæc audis, & gratiã baptismi iam cõsecutus es, & annumeratus es inter filios Israël, & suscepisti in regẽ Christũ si post hoc declinare volueris, & pro cupiditate opera seculi agere, actus terræ & luti, id est, luxuriosa

expl

explere ministeria agnoscas & intelligas quia surrexit in te rex alius qui nescit Ioseph. Rex Aegypti ipse te cogit ad opera sua, nō iustitiæ, sed iniquitati seruire: ipse faciet laterē sibi operari & lutū: ipse te sub præpositis, magistris & cōpulsoribus ad opera terrena & luxuriosa plagis & verberibus aget: ipse est qui te facit discurrere per seculū, maris ac terrę elemētis pro cupiditate turbari: ipse est rex Aegypti, qui te forū pulsare litibus facit, & pro exiguo terræ cespite propinquos iurgiis fatigare: ipse est qui te persuadet luxuria castitati insidiari, decipere innocentiā, in domū tuā quæ sunt fœda, foris quæ sunt crudelia. intra cōsciētiā quæ sunt flagitiosa cōmittere. Si ergo tales videris esse actus tuos, scito te regi Aegypti militare, id est, nō Christi, sed diaboli spiritu agi. Nos fratres charissimi, qui ante aduētū domini Saluatoris, domus diaboli fuimus & per gratiā Christi de potestate ipsius liberari meruimus, quātū possumus ipso Deo adiuuāte laborare debemus, ne à nobis malis actibus nostris offensus Christus abscedat, & diabolus illo recedēte succedat, ne fortè cor nostrū vero lumine effocato tenebrosa nox occupet, ne in nobis impleatur illud quod in Euāgelio scriptū est, Cùm exierit spiritus immundus ab homine, vadit per loca arida. quærēs requiē & nō inuenit: post hæc dicit, Reuertar in domū meā vnde exiui. Et cùm venerit, inuenit eā scopis mundatā, & adducit secū septē alios spiritus nequiores se, & ingressi habitāt ibi, & erūt nouissima hominis illius peiora prioribus. Hoc enim charissimi de Christiano etiā baptizato intelligēdū est. Per gratiā enim baptismi vacuatur quisq; omnibus malis, posteà verò cum Dei adiutorio laborare debet vt impleatur omnibus bonis. Nā si aliquē liberū à malis vacuúmq; à bonis inuenerit inimicus, adducit secū alios spiritus nequiores se, & erūt nouissima hominis illius peiora prioribus. Et ideo vnde expulsa est luxuria, introducatur castitas: vnde eradicata est auaritia, plātetur eleemosyna: vnde malitia vel inuidia expellitur, charitas dominetur. Et quia veniēs dominus noster alligauit fortē, id est, diabolū: & vasa eius, id est, nos de potestate eius eripuit, quantum possumus ipso auxiliante studeamus: vt illi à quo saluati sumus, toto corde & toto animo vsq; ad vitę nostrę terminū seruiamus. Et quia expulso diabolo domū sibi de nobis vbi requiesceret, & vasa in qbus habitaret facere dignatus est Christus, in domo sua nō patiatur iniuriā, nihil ibi inhonestū, nihil sordidū, nihil

Lucæ 11.

depr

deprehendat obſcurum: ſed ita domicilium cordis noſtri fide plenum, & vacuum malis omnibus ſemper inueniat, vt nos non ſolum frequentius viſitare, ſed etiam habitare in nobis dignetur, Qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

Item eodem die Homiliæ de eo quod ſcriptum eſt in Euangelio ſecundum Lucam, Erat Ieſus eijciens dæmonium, & illud erat mutum, & cætera. Quæ habetur, De quæſtionibus Euangeliorũ lib. 1. cap. 5. Et lib. 2. cap. 17. Et inter ſermones de verbis domini, XI. Feria ſecunda poſt tertiam Dominicam in Quadrageſima, de paleis Aegyptiorum, Sermo I.

Lucæ 11.

Sermo LXXXV.

QVamuis fratres chariſsimi omni tẽpore verbũ Dei cum grandi deſiderio nos oporteat fideliter ſemper audire, in iſtis tamen diebus ſpecialiter lectioni diuinæ inſiſtere, & de ſalute animæ noſtræ debemus attẽtius cogitare, quia per totũ anni ſpatium Chriſtianorũ populus multis vitiorũ fluctibus calliditate diaboli inſectatur, qui appropinquãte Paſchali ſolẽnitate, maiore impetu cõtra fideles quoſq; ſe præparare conſueuit, & grauioribus ſtimulis corda noſtra cõpũgere vel inquietare cõtẽdit. Sicut enim in diebus iſtis ad ſimilitudinẽ diaboli & angelorum eius Pharao & Aegyptiorũ populus perſequebatur filios Iſraël, & luto eos ac lateribus affligentes ad amaritudinẽ perducebant: ita & hoc tempore imminente Paſchali ſolẽnitate, quia veros Iſraëlitas qui baptizandi ſunt, dolet diabolus de ſuo exercitu vel poſſeſsione diſcedere, grauiores con ſueuit tribulationes immittere, maiora ſcandala concitare. Sed nos ſi Moyſem ſequimur, id eſt, ſi legẽ libenter audimus, retroſpicere vel deſiderare Aegyptum nolumus, Pharaone ſubmerſo per ſacramentum baptiſmi, velut per tranſitum maris rubri de eius poteſtate vel ſeruitio liberamur. Certiſsimũ eſt fratres chariſsimi, quia quomodo tũc Aegyptij filios Iſraël multis tribulationibus ad amaritudinem perducebant: Ita, ſicut iam diximus, & in hoc tempore diabolus & angeli eius fideles Chriſtianos & bonis operibus deditos impugnare vel inquietare non ceſſant. Hoc tamen ſcitote fratres, quia diabolus non perſequitur niſi bonos. Malos enim luxurioſos cupidos & ſuperbos perſequi diabolus non conſueuit, Amici enim ſunt ſui, & ſemper voluntates illius faciunt. Et intantum eos non perſequitur, vt etiam per illos alios perſequatur. Malos

Exod. 1.

enim

enim homines diabolus quasi malleos vel flagella habere consueuit. Denique non persequitur bonos nisi per malos. Habet ergo Deus ministros suos, habet & diabolus adiutores suos. Deus enim per homines bonos tanquam per ministros suos agit omne quod bonum est, diabolus verò per homines malos velut per satellites suos exercet omne quod malũ est. Diabolus per malorum auaritiam vestitos expoliat, Deus per homines bonos vestit nudos. Diabolus per impios & superbos etiam & eos qui pacem habere videntur, ad scandala vel lites instigat, Deus per pios & humiles discordes quoque pacificat. Et quia longũ est ire per singula, vt pro certo agnoscat & intelligat charitas vestra: quia sicut omne quod bonum est per bonos homines agit Deus: ita omne quod est crudele & impium per malos homines cõsueuit exercere diabolus. Deniq; considerate fratres & corporalibus etiã oculis videbitis, quomodo populus diaboli persequitur populũ Christi, dum adulteri persequũtur castos, insectantur sobrios ebriosi, humilibus insidiantur superbi, benignos inuidi, largos cupidi, & eos qui mansuetudinẽ vel patientiã retinent affligere nõ desinunt iracundi. Et ideo cõsideret vnusquisq; cõscientiã suã, & si se videt & in cogitatione & in opere semper quod bonum est diligere: & quod honestũ est iugiter exercere, ministrũ se Dei esse cognoscat & gaudeat. Qui verò seipsum interrogãs viderit quod malũ est, nõ solum cogitare, sed etiã dicere vel exercere, adiutorem diaboli se esse intelligat simul & dicat, & dum adhuc peccatrix anima in corpore suo tenetur inclusa, cum Dei adiutorio de potestate diaboli se conetur eruere. Nemo se circũueniat fratres charissimi, Vnusquisq; cuius opera & voluntates exercet in isto seculo, cũ ipso erit postmodum in futuro. Ac sic omnis homo aut cũ Christo regnaturus est, aut cũ diabolo in inferni supplicio cruciãdus. Et ideo dum tẽpus est, & in nostra potestate cõsistimus, cũ Dei adiutorio vnusquisq; qui se malis operibus in sinistra esse cognoscit, priusquã ab hac luce discedat, ad dexterã transire contendat, non ad sinistram, ne audiat, Discedite à me maledicti in ignem æternum: sed ad dexterã, vt inter agnos audire mereatur: Venite benedicti, percipite regnum. Vt hæc omnia cum Dei adiutorio possimus implere, attentius de dandis eleemosynis cogitemus. Qualiter autem de sinistra transeatur ad dexteram, euidens & manifesta ratio demonstrat. Qui fuit ebriosus sit sobrius, sit patiens qui fuerat

Mat. 25.

irac

iracundus:qui solebat res alienas rapere, incipiat etiam proprias pauperibus erogare:qui solebat maledicere, benedicat: qui solebat periurare,etiã à iuramento abstineat:qui cõsueuerat detrahere,semper quod bonũ est loqui studeat:qui erat superbus sit humilis. Et hoc ordine semper cõtrariis studeamus sanare contraria, vt destructis vitiis, virtutes festinemus instruere. Et hoc ordine qui sunt in sinistra,transire conentur ad dexterã,vt ante tribunal æterni iudicis quicunq; talis esse voluerit, audire mereatur, Euge serue bone & fidelis, intra in gaudium domini tui,ad quod vos dñs perducere dignetur:cui est honor cũ patre & spiritu sancto in secula seculorũ. Amen.

Ibidem. *Luca 19.*

Item eodem die Sermones de Epistola & Euangelio eiusdem diei,habentur infrà dominica sexta post octauas festi Trinitatis, & inter Sermones ad fratres in eremo sermone trigesimosecundo.

Feria tertia post tertiam dominicam in Quadragesima, de natiuitate Moysi & rubo, *Sermo I.*

Sermo LXXXVI. *Exod. 2.*

IN lectione diuina, fratres charissimi quæ nobis recitata est audiuimus, ꝙ postea quàm sanctus Moyses natus est,propter metum Pharaonis missus sit in fiscellam scirpeam, & proiectus in carectum fluminis.Si diligenter attendimus fratres charissimi, sicut beatum Isaac & Iacob & Ioseph,ita Moysem typum Christi prætulisse cognoscimus.Deniq; considerate diligẽtius,& videbitis quanta in illo sint figurata mysteria. Moyses à muliere Iudæa nascitur,& à Pharaonis filia adoptatur.Filia enim Pharaonis Ecclesiã figurauit,quæ exierat de domo patris sui, & veniebat vt lauaretur ad aquam. Pharao in diaboli typum accipitur, filia eius,sicut dixi,Ecclesia intelligitur. Quòd autẽ pater eius diabolus anteà fuerit,dominus in Euãgelio Iudæos increpãs, ait: Vos,inquit,ex patre diabolo estis. Patrẽ ergo diabolũ habuimus,nõ ex eo nascendo,sed nequitias illius imitando.Exierat ergo filia Pharaonis de domo patris sui,quæ quãuis impiũ habuerit patrẽ,attamen ei dicitur per Prophetã: Audi filia & vide,& obliuiscere populũ tuũ & domum patris tui, Qui dicit: Audi filia,pater est. Et ille qui admonetur obliuiscẽdus, pater nihilominus nominatur:ac sic Deus pater admonet,vt diabolum patrẽ debeat derelinquere.Hęc ergo est Ecclesia quę exiit de domo patris sui diaboli, & ad aquam, id est, ad aquam baptismi festinauit, vt lauaretur à peccatis quæ in domo patris sui

Ioan.8. *Psal. 44.*

contraxerat. Denique statim viscera misericordiæ accipere meruit, & collegit Moysem à parentibus suis proiectũ in flumine. Moyses ergo à matre sua proiicitur, & à Pharaonis filia inuenitur atq; colligitur: & Christus dominus à synagoga de qua natus est repudiatur, & ab Ecclesia inuenitur atq; suscipitur. Postquàm autẽ creuit Moyses, abiit in regionem longinquam, & accepit Aethiopissam vxorem. Agnoscite fratres hoc non paruum esse mysteriũ, Aethiopissa illa ex gentibus erat, quã beatus Moyses duxit vxorẽ, quia & Christus ex gentibus sibi sociaturus erat Ecclesiã. Moyses dereliquit populũ suum in longinquis regionibus, & Aethiopissæ cõiungitur: & Christus derelicto populo Iudæorũ, de extremis regionibus Ecclesiæ sociatur, illi vtrique quæ dicit in Psalmis: A finibus terrę ad te clamaui. Audi ex persona Ecclesiæ, in canticis canticorũ ait Ecclesia: Nigra sum & formosa. Quid est, Nigra sum & formosa, nisi nigra per naturã, formosa per gratiã? Nigra originali peccato, formosa baptismi sacramento. Dum ergo pasceret Moyses oues soceri sui in deserto apparuit ei dominus in rubo, & dixit Moyses: Vadam & videbo quare rubus ardet, & non consumitur. Et appropinquanti dixit dominus: ne appropinques huc, sed solue corrigiam calciamẽti tui, quia locus in quo stas terra sancta est. Rubus ille genus est spinarũ. Ardebat enim, & non consumebatur. In rubo significata est synagoga Iudæorũ. Multò enim tempore in eis feruor & flamma sancti spiritus fuit, & tamẽ ita contra Dei gratiã rebelles semper spiritui sancto restiterunt, vt eorum peccata vel sacrilegia igne sancti spiritus consumi non possent. Dixit autem dominus ad Moysem: Veni & mittam te in Aegyptum. Et respondens Moyses dixit: Domine non sum eruditus, & tardus sum ad loquendũ. Et ait illi dominus: Ego aperiam os tuũ, & instruã te quæ oportet te loqui. Beati sunt quorũ os dominus aperit vt loquantur. Omnibus enim qui pro veritate, pro iustitia, pro castitate, pro humilitate, pro misericordia loquuntur, sine vlla dubitatione os illorum nõ aperit nisi dominus. Sicut econtrario qui de luxuria, de auaritia, de superbia, de rapinis, de scurrilitate vel nequitia assiduè loquuntur, quis illorũ os aperiat non opus est dicere, potest hoc vnusquisq; sine vlla difficultate cognoscere. Et ideo fratres charissimi, auxiliante domino bona iugiter cogitemus, vt os nostrum nõ crudelis aduersarius, sed Deus pius aperiat. Ex abũdantia enim cordis os loquitur.

Exod. 2. *Psal. 60.* *Cant. 1.* *Exod. 3.* *Ibidem.* *Luce 6.*

Vnusquisque nostrum cuius præsentiam susceperit in corde, ipsius verba proferre consueuit ex ore. Nostrũ autem cor aperiatur Christo, & claudatur diabolo, vt in nobis impleatur illud quod de domino & populo sancto scriptum est: Et habitabo, inquit in eis, & inambulabo. Et iterum: Ego & pater veniemus, & mansionem apud eum faciemus. Qui semper quod iustum est loquitur, & Deus in illo habitat & ipse in Deo. Dixit ergo dominus ad Moysem: Quid est, inquit, quod in manu gestas? Et ille ait: Virga. Proiice, inquit, eam in terram. Quam cum proiecisset, versa est in serpentem, ita vt fugeret Moyses. Virga illa fratres charissimi, crucis mysteriũ præferebat. Sicut enim per virgam Aegyptus decem plagis percutitur, ita & per crucem totus mundus humiliatur & vincitur. Et sicut Pharao & populus eius per virgæ sacramentum affligitur, vt ad seruiendum Deo dimittat populum Iudæorũ: ita & diabolus & angeli eius per crucis mysteriũ, fatigantur, & premuntur, vt à Dei seruitio reuocare non possint populum Christianum. Quòd autem misit Moyses manum suã in sinum suũ, & protulit eam leprosam, & iterũ misit & protulit sanam, & carni reliquæ similem nõ ociose debemus accipere. In manu illa typus synagogæ vel ecclesiæ gerebatur. Sicut prior fuit populus Iudæorum, posterior gentiũ, ita antè fuit synagoga quàm ecclesia. Sed quia ecclesia eligitur & synagoga repudiatur, ideo in primis manus Moysi leprosa efficitur, & postea carni reliquę similis redditur: ac sic synagoga propter infidelitatem leprosa relinquitur, ecclesia quasi manus sana ad omne opus apta præeligitur. Leuauit ergo Moyses Sephorã vxorem suã, & veniebat in Aegyptũ: & astitit dominus cõtra eum, & volebat occidere eum. Forsitan in hoc loco possumus intelligere, quòd displicuerit Deo, quare Moyses tãta mirabilia facturus, vxoris impedimentum secum ducere vellet in Aegyptũ. Vnde datur intelligi, quòd ex illo loco remiserit vxorem suã ad socerum suũ. Nam intantũ sine illa descendit in Aegyptum, vt postea iam in eremo cõstituto Moysi ipsam vxorẽ suam, sicut legimus, Ietro cognatus suus adduxerit. Quòd autem virga proiecta in terrã, versa est in serpentem, quid significet videamus. Serpens pro sapiẽtia reputatur, sicut dominus in Euãgelio: Estote, inquit prudẽtes sicut serpentes. Virgam crucẽ diximus figurasse. Crux ergo quæ infidelibus stultitia esse creditur, sicut dicit Apostolus: Gentibus stultitia, posteaquàm in terram

Leuit. 15. Ioan. 14. Exod. 4. Exod. 14. Exod. 4. Exod. 18. Exod. 4. Matt. 10. 1. Cor. 1.

terram missa est, id est ad passionem domini præparata, versa est in serpentem, hoc est, in sapientiã: & in tantam sapientiam quæ omnem mũdi istius sapientiam deuoraret: deniq; omnes serpẽtes quos magi incantationibus suis fecerant, deglutiuit. Per virgam ergo Aegyptus flagellatur, & per crucem mũdus vincitur, & diabolus superatur. Oremus ergo fratres charissimi, vt & nobis Christus dominus pro sua pietate concedat mundi huius concupiscentiam vincere, & de diabolo & angelis eius ante tribunal suum felicem victoriam reportare, cui honor est & imperium in secula seculorum, Amen.

In eadem feria, de decem plagis Aegyptiorum.

Sermo II.

Sermo LXXXVII

MOyses ad Aegyptũ veniens, fratres charissimi, defert & virgã, qua castigat & verberat Aegyptũ decem plagis. Moyses, lex intelligitur, quæ data est huic mũdo, vt eũ decem plagis, id est, decem mandatis quæ in decalogo cõtinentur, corripiat & emẽdet. Quòd autẽ lex Moyses intelligi possit, dominus in Euangelio dixit, Habent Moysem & prophetas, id est, legẽ & prophetas. Virga verò per quã Aegyptus subiicitur & Pharao superatur, crucis Christi imaginẽ præferebat, per quam mũdus hic vincitur, & princeps huius mundi cũ principatibus & potestatibus triumphatur. Quòd autẽ virga proiicitur, & fit draco vel serpens, & deuorat Aegyptiorũ serpẽtes. Serpẽs pro sapiẽtia ponitur: sicut scriptũ est, Estote prudẽtes sicut serpẽtes. Idcirco virga Moysi, id est, crux Christi postea quàm ad terras descẽdit, id est, posteà quam ad credulitatem & fidem hominũ venit, conuersa est in sapientiã, & in tantam sapientiã quæ omnem Aegyptiorũ, id est, huius mundi sapientiã deuoraret. Quòd verò aquæ fluminis vertuntur in sanguinem, satis conuenienter aptatur, vt fluuius cui Hebræorũ paruulos crudeli nece tradiderant, autoribus sceleris poculum sanguinis redderet, & cruorem polluti gurgitis, quem parricidali cæde maculauerant, potando sentirent. Secunda verò plaga in qua inducuntur ranæ, indicari figuraliter arbitror carmina poëtarum, qui inani quadã & inflata modulatione [illegible] ranarum sonis & cantibus similes mũdo huic deceptionis fabulas intulerunt. Ad nihil enim animal illud vtile est, nisi quòd sonũ vocis improbis & importunis clamoribus reddit. Post hoc scynifes producũtur. Hoc animal pennis quidẽ suspẽditur per aëra volitãs, sed adeo subtile

Exod. 7.

Lucæ 16.

Exod. 7.

Matt. 10

Exod. 7.

Exod. 8.

est & minutum, vt oculi visum nisi acutè cernẽtis eludat: corpus tamen cũ insederit, acerbissimo terebrat stimulo, ita vt quẽ volantem quis videre nõ valet, sentiat stimulantem. Hoc ergo animalis genus dignissimæ arti philosophiæ vel hæreticorum calliditati poterit cõparari, quæ minutis & subtilibus verborũ stimulis animas terebrat, & tãta calliditate circũuenit, vt deceptus quisque nec videat, nec intelligat vnde decipitur. Quarto quoque in loco cynomyia, id est, musca canina inducitur, quæ Cynicorũ sectæ merito comparatur, qui ad reliquas deceptionis suæ improbitates, etiã voluptatẽ & libidinẽ summũ prædicant bonũ. Quoniã igitur per hæc singula prius deceptus est mundus, aduenitẽs sermo & lex Dei huiuscemodi eum correptionibus arguit, vt ex qualitate pœnarũ qualitates proprij agnoscat erroris. Quinto in loco animalium nece vel pecudũ Aegyptus verberatur. Vecordia in hoc arguitur stultitiáque mortaliũ, qui tanquã irrationabilia pecora cultũ, & vocabulũ Dei imposuerunt figuris, non solum hominũ, sed & pecorũ. Vnde iusto iudicio factũ est, vt in quibus cultũ credebant inesse diuinũ, in his viderẽt miserãda supplicia. Vulnera post hæc & vesicæ cũ feruore, sexto in verbere producũtur, & videtur mihi quod in vlceribus arguatur dolosa & purulenta malitia, in vesicis tumẽs & inflata superbia, in feruore, iræ ac furoris insania. Hucusq; per errorũ suorũ figuras mundo supplicia temperantur. Post hæc verò verbera veniũt de supernis voces & tonitrua, & grãdo, & ignis discurrẽs in grãdine. Videte tẽperamentũ diuinę correptionis. Non cũ silentio verberat, sed dat voces, & doctrinã cælitus mittit, per quã possit culpam suã mundus castigatus agnoscere: dat & grandinẽ, per quã tenera adhuc vastentur nascentia vitiũ: dat & ignẽ, sciẽs esse spinas & tribulos peccatorum quos debeat ignis ille depascere: de quo dicit dñs, Ignem veni mittere in terrã. Per hunc enim incentiua voluptatis & libidinis consumuntur. Quòd autẽ locustarũ octauo in loco fit mẽtio, puto per hoc genus plagæ aut detrahentis, aut semper à se discordantis humani generis inconstantiã designari. Locusta enim cũ regem non habeat: sicut scriptura dicit, Vna acie ordinatũ ducit exercitũ. Homines verò cũ rationabiles à Deo facti sint, neq; semetipsos regere potuerunt, neq; Dei regis patiẽter moderamina pertulerũt. Nona plaga tenebræ sunt, vt mentis eorũ cæcitas arguatur, vt intelligant diuinæ dispensationis & prouidentiæ obscurissimas

esse

Ibidem. *14. de Ciuita. Dei cap. 20.* *Exod. 9.* *Ibidem.* *Luca 12.* *Exod. 10.* *Prou. 30.* *Exod. 10.*

esse rationes. Posuit enim Deus, sicut Psalmista dicit, Tenebras latibulum suũ. Quę superbi audacter & temere perscrutari cupiẽtes, & alia ex aliis asserentes, in crassas & palpabiles errorũ deuoluti sunt tenebras. Ad vltimũ primogenitorũ infertur interitus, Primogenita Aegyptiorũ non incõgruè principatus & potestates mũdi huius, id est, diabolus & angeli eius intelliguntur, quos in aduentu suo Christus destruxisse dicitur: id est, captiuos duxisse & triumphasse in ligno crucis suæ. Possumus primogenita Aegyptiorũ accipere etiã omnes hæreticorum authores, & inuentores falsarum quæ in hoc mundo sunt religionũ, quas Christi veritas cum suis extinguit autoribus. Et vt hæc quæ dicta sunt tenacius vestræ memoriæ inhæreant, & ea velut munda animalia, in ore cordis reuoluere, & spiritaliter ruminare possitis breuiter recapitulationem facimus. Quòd enim in prima plaga aquæ conuertuntur in sanguinem, significãtur doctrinæ philosophorũ, quæ paruulos sensu decipiunt. Quòd verò in secũda plaga, multitudo ranarum, intelligũtur in eis carmina poëtarum, quæ nullis vnquã prodesse potuerunt. In tertia plaga scynifes, id est, muscæ minutissimæ producuntur, grauissimo stimulo corpora cõpungentes, & in eis philosophiæ artis astutia, & infeliciũ hæreticorũ venena vel commenta subtilissima designantur. Quarta plaga, musca canina inducitur, & Cynicorum doctrinæ merito comparatur, qui inter reliqua mala libidinem summũ prędicant bonum. Quintò loco animalia occiduntur, & significatur in hoc vecordia vel stultitia hominum. Sexto loco vlcera & pustulæ vesicæ cũ feruore mittuntur. In vlceribus arguitur dolosa & purulenta malitia: in vesicis, tumẽs & inflata superbia: in feruore, iræ ac furoris insania. Postea verò septimo loco tonitrua & voces de cælo, mittuntur simul & grando vel ignis. In vocibus & tonitruis agnoscitur doctrina cælestis, in grandine disciplina quam accipiunt peccatores, in igne gratia sancti spiritus, per quã libidinum voluptates & peccatorũ tribuli cõsumuntur. Octaua plaga, locustæ introducũtur. Animal dente noxium, & significatur in eis superbia hominũ malignorum, qui se inuicem falsis testimoniis & proditionibus persequũtur. De quibus Apostolus dicit, Si inuicem mordetis & comeditis, videte ne ab inuicem cõsumamini. Nona plaga, tenebræ inducũtur, per quas cæcitas mentis vel cordis arguitur. Decima plaga, primogenita percutiuntur, in quibus aut

Psal. 17. *Exod. 12.* *Recapitulatio.* *Exod. 7.* *Exod. 8.* *Vbi suprà* *Exod. 8.* *Exod. 9.* *Vbi suprà* *Exod. 9.* *Exod. 10.* *Galat. 5.* *Exod. 10.* *Exod. 12.*

ſpiritales nequitiæ, aut originalia peccata intelligi poſſunt, quæ veniente Chriſto per myſterium crucis & gratiam baptiſmi deleri vel extingui manifeſtiſsimè comprobantur. Hęc ergo fratres chariſsimi, quæ illo tempore per figuras & imagines legimus facta, gaudeamus & gratias Deo agamus, quia in nobis per eius miſericordiam & ſentimus, & videmus eſſe completa: regnante domino noſtro Ieſu Chriſto, cui eſt honor & imperium cum patre & ſpiritu ſancto, per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

Item eodem die Homiliæ de eo quod ſcriptum eſt in Euangelio ſecũdum Matthæum, Si peccauerit in te frater tuus, & cætera: Quæ habentur inter ſermones de Verbis domini Sermo, decimoquinto & decimoſexto, Et de quæſtionibus Euangeliorum libro ſecundo, capite quinto.

Mat. 18.

Exod. 9.

Feria quarta poſt tertiam dominicam in Quadrageſima, de eo quod ſcriptum eſt, Indurauit dominus cor Pharaonis: Sermo I.

Sermo LXXXVIII

Exod. 4. & 7.

QVotiens lectio illa recitatur, fratres chariſsimi, in qua frequenter audimus cor Pharaonis dominum induraſſe, nõ ſolùm laicis, ſed etiam aliquibus clericis ſolet ſcrupulum generare. Dicũt enim aliqui inter ſe. Cur enim iniquitas illa Pharaoni imputatur, cum dominus cor illius obduraſſe referatur? Et quia dę hac re immũdiſsimi Manichæi ſacrilego furore ſcripturam veteris teſtamenti reprehẽdere ſolent: rogo vos fratres chariſsimi diligenter attendite, quia etſi non quantũ debemus, certè vel quãtum poſſumus breuiter volumus charitati veſtræ ſuggerere, qualiter obdurationem illam debeatis accipere. Primo hoc fideliter & firmiter credat dilectio veſtra, quia nunquã prius Deus deſerit hominẽ, niſi prius ab homine deſeratur. Cùm enim & ſemel & ſecũdo & tertio vnuſquiſq; grauia peccata commiſerit: expectat tamẽ illum Deus, ſicut per Prophetã dicit, Vt cõuertatur & viuat. Cùm vero in peccatis ſuis cœperit permanere, de multitudine peccatorum naſcitur deſperatio, ex deſperatione obduratio generatur. Dum homines negligentes in primis deſpiciunt peccata ſua, quia parua ſunt creſcentibus minutis peccatis addũtur etiam crimina, & cumulum faciunt & demergũt. Quod cùm factum fuerit, impletur hoc quod ſcriptum eſt, Peccator cùm venerit in profundũ malorum cõtemnit. De talibus & Apoſtolus dicit, Ignoras quòd patientia Dei

Ezech. 33

Prouer. 8.

Rom. 2.

ad pœn

ad pœnitentiam te adducit? Tu autem secundū duritiam cordis tui & cor impœnitens, thesaurizas tibi iram in die iræ. Et de tali obduratione etiā alibi legimus, Equus indomitus euadit durus, & filius remissus euadit præceps. Et iterum de corrigendo filio scriptura loquitur. Vnde ait, Tunde latera filij tui dum infans est, ne induret & non cōsentiat tibi. Ista enim testimonia scripturarum ideo charitati vestræ insinuare volui, vt intelligatis, quia & obduratio non Dei potentia compellente perficitur, sed Dei remissione vel indulgentia generatur: ac sic Pharaonem non diuina potentia, sed diuina patiētia credenda est obdurasse. Deniq; quotiens eum Dei plaga percussit, afflictus pœnituit. At vbi ei remissio diuina indulgentiā dedit, iterum se in superbiā elatus erexit. Hoc ergo definitissimè credite fratres; & hoc intelligite, quia quotiens dominus dixit, Ego indurabo cor Pharaonis: non aliud intelligi voluit, nisi ego, inquit, suspendo plagas meas & flagella, vnde eum per indulgentiam meam cōtra me obdurari permitto. Sed forte aliquis dicat, Quare illū Deus parcendo indurari fecerit, & quare flagella remouerit? Hoc loco securus ego respondeo, Ideo Deus toties flagella remouit, quia Pharaò pro ingenti cumulo peccatorum suorum non tanquam filius ad emendationē meruit corripi, sed tanquam hostis permissus est indurari. Tantæ enim illius iniquitates præcesserunt, & Deum totiēs sacrilego ausu cōtempserunt, vt in illo impleretur quòd de talibus spiritus sanctus dixit, In labore hominum nō sunt, & cum hominibus non flagellabuntur: Ideo tenuit eos superbia, operti sunt iniquitate & impietate sua: Prodiit quasi ex adipe iniquitas eorum. Ecce qualiter obduratur, qui ad correctionem castigari à domino non meretur. De illis autem quos indurari Dei misericordia nō permittit: scriptum est, Flagellat Deus omnem filium quem recipit. Et iterū, Ego quos amo, arguo & castigo. Et iterum, Quem enim diligit, dominus corripit. De hac obduratione etiam Propheta ex persona populi ad dominū clamat, dicens, Indurasti cor nostrū ne timeremus te. Quod vtiq; non est aliud, nisi deseruisti cor nostrum, ne conuerteremur ad te. Quam rem multis præcedentibus sacrilegiis in populo Iudæorum impletā esse cognouimus. Nemo ergo cum Paganis aut Manichæis Dei iustitiā reprehēdere aut culpare præsumat: sed certissimè credat quòd Pharaonem non Dei violentia, sed propria iniquitas & indomabilis superbia cōtra Dei præcepta

Eccle. 30.
Vbi supra.
Psal. 72.
Hebræ. 12.
Apoc. 3.
Prouer. 3.
Esaiæ 63.

totiēs fecerit obdurari. Quid est autē quòd dixit, Ego indurabo cor eius, nisi cùm absfuerit gratia mea, obduret illū nequitia sua? Et vt hoc euidētius possit agnosci, aliquam similitudinem de rebus visibilibus charitati vestræ proponimus. Sicut enim quotiens nimio frigore aqua constringitur, solis calore superueniente resoluitur, & discedente eodem sole iterum obduratur: ita nimirum peccatorum frigore refrigescit charitas multorum, & velut glacies obdurantur, & cum eis iterum calor diuinæ misericordiæ superuenerit resoluuntur: Ille vtique calor de quo scriptū est, Non est qui se abscondat à calore eius. Quod etiam erga Pharaonem impletum esse cognoscimus, à quo quotiens flagella remota sunt, contra Deum se obduratus erexit, quotiēs vero afflictus est, humiliter supplicauit. Quare autem Deus noster non omnes ita misericorditer flagellat, vt nullum contra se obdurari permittat? Aut illorum iniquitati qui obdurari merentur asscribendum est, aut ad inscrutabilia Dei iudicia referendum, quæ plerunq; sunt occulta, nunquam tamen iniusta. Nobis ergo sufficiat piè & humiliter credere illud quod Apostolus dixit, Nunquid iniquitas apud Deum? Absit. Et illud quod in cātico cōsueuimus psallere. Deus fidelis in quo nō est iniquitas. Vnde sicut iam superius suggessi de Pharaone, hoc sine aliqua dubitatione credamus, quòd eū non tam Dei potentia quàm Dei patientia fecerit obdurari. Quam rem etiam ipso confitente euidēter agnoscimus. Sic enim ipse cùm castigaretur iustitia cōpellente professus est, Dominus iustus, ego autem & populus meus impij. Qua ergo cōscientia Christianus Deum iniustum esse conqueritur? Nam & intantū non eum Deus irreuocabiliter obdurauit, vt post decē plagas populum Dei non solùm dimitteret, sed etiā exire compelleret. Quod enim decē plagis percussus fecisse legitur, post primam castigationē implere potuisse cognoscitur. Quam rem etiam circa vernaculos nostros exercere cōsueuimus, quos nimis delicate aut satis remisse nutrimus, vel quibus frequēter peccantibus indulgemus. Cùm enim peiores de ipsa remissione redduntur: solemus his exprobrātes, dicere, Ego te talem feci, ego tibi parcendo proteruiā tuam negligentiámq; nutriui. Et hæc non dicimus, quòd ex voluntate nostra in tantā sint superbiam deuoluti, sed quia magis de bonitate vel indulgētia nostra fuerint obdurati. Ita & Deus de Pharaone fecisse dinoscitur, dum ab illo pro ineffabili bonitate plagas suspendit, ille obdurato

corde

Exod.4. & 7.

Matt.24

Psal.18.

Rom. 9.

Deut.32.

Exod.9.

corde contra Deum superbus erigitur. Ego vobis fratres charissimi hæc suggerendo quasi indicula quædã directa & obscura insinuare curaui: vos vero si pio & fideli animo sicut consuestis scripturæ diuinæ sacramenta percipitis, domino donante plenius quid rei veritas habeat cognoscitis. Nos vero fratres charissimi qui in veritate agnoscimus, quòd ex multitudine peccatorum desperatio nascitur, & ex desperatione obduratio generatur: secundũ illud quod supradictum est, Peccator cùm venerit in profundo malorum contemnit: quotiens nobis aliqua peccata surrepserint, sine vlla mora medicamentum eleemosynæ vel pœnitentiæ festinemus animarum nostrarũ vulneribus prouidere. Vtiliter enim malagma, vel fibula calidis adhuc vulneribus apponitur, & cito ad sanitatẽ vulnus reducitur, quod putrescere longa abusione non sinitur. Et ideo quotienscũq; delinquitur, peccata nostra iudices non sentiant non patronos, accusatores suos & non defensores esse cognoscant: secundum illud quod scriptũ est, iniquitatẽ meam ego cognosco, & peccatum meum contra me est semper. Tu agnosce, & Deus ignoscit. Nam quo pacto Deus dignetur ignoscere, quod in se homo dedignatur agnoscere? Quo modo enim si aliqua plaga aut aliquod vulnus in corpore nostro superuenerit sine aliqua mora medicamenta requirimus, & medicamẽta apponere festinamus: ita & in animę vulneribus, exercere debemus ne forte si plus de corporibus quàm de animæ salute soliciti sumus, iniusto iudicio ancillam dominæ præferentes increpationem propheticam mereamur excipere: Homo, inquit, cùm in honore esset, non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. Hoc enim nobis oportet vt plus de animæ quàm de corporis incolumitate cogitemus, & imaginem Dei ita in nobis studeamus excolere, vt ante tribunal æterni iudicis sine confusione venire possimus, Qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Prouer. 18 · *Psal. 50.* · *Psal. 47.*

In eadem feria, de Pharaone, Sermo II.

Sermo LXXXIX. · *Exod. 14.*

Aegyptiorum turmæ inter maritimos fluctus alienum iter ingressæ aqua vindice puniuntur, vt illos in ditionem reuocarẽt, qui Deum habebant peculiariter defensorẽ. Quos in medium marini alueí sinum desperata traxit audacia, inanis furor iræ amplius prouocabat insania, confundentibus & in naturam suam redeuntibus vndis, grauiter eos per diuersa mox littus excepit, & in-

sepultos bestiarũ pastibus arena seruauit. Elegerat Deus Moysem qui Pharaonem virtutibus inuitaret, signis & magnalibus admoneret, vindicta terreret, & territum seueritate cõpesceret. Sed dicis, Quo modo posset liberari admonitus, qui iam Dei sentẽtia trahebatur? Obdurabo, inquit, cor Pharaonis. Sententiam protulit quã se facturũ promiserat, non quam iam fecisse monstrabat. Obdurabo, inquit, non obduro. Aliud est facere, aliud est quod iam fecisse promittitur, nec tamen impletur, vt metu territi corrigantur. Consumi Hebręos præcepit luto, latere, paleis denegatis, vt tandem afflicti si bellum contingeret Aegyptiis, non valerent resistere ciuitati. Leuantur ergo machinæ vsq; ad cælum, turres eminent, & aptissimè construunt fabricam, nõ quod deessent ædificia ciuitati, sed populũ perire quærebat, qui diuino fauore pollebat. Augetur populus dum opprimitur, & dum putat minui quotidie crescit. Plus insequitur quasi posset vincere, quos diuina maiestas prædixerat esse victores. Inter hæc præcepit vocari obstetrices, imperat vt Hebræarũ si nati essent masculi necarentur, & sexus inferior seruaretur. O prodigia furoris audacia: Necdũ natis pœna mandatur, & ante principiũ vitæ periculũ concitatur. Cohibe nefarie homo insaniã tuã. Quos necdũ vides insequeris. Quid scelestius? nondũ natos occidis. Seruet ordinẽ feritas tua, nascantur antè, quos punias. Præstant tamen partũ ministræ, noluerũt exercere ad perniciẽ quod didicerant ad salutem, facilius Hebræas mulieres quàm Aegyptias pârere dicentes, nec illis obstetricum ministeria sunt necessaria, quibus Deus prouenit ad animas liberãdas. O magnũ humanitatis ingeniũ, & pium pro salute mendaciũ. Tantum timuerũt obstetrices Deum, vt præcepta regis contẽnerent, & mulierũ sacraria conseruarent. Sed incredulus Pharao in alterũ se nocendi aditum vertit, vt quod occultè antea tẽtauerat in populis palã faceret; omnẽ Hebræã masculinã prolem iussit occidi. Quod vbi ad aures matrũ rumor aduexit, pulsatũ est plãctibus cælum: & cùm ab ipsis vberibus auulsa proles raperetur ad mortẽ, succedebat dolor vincens parturiẽtis dolorẽ. Nulla tamen mater infelicior fuerat, nisi quæ fœcũdior erat. Optabant tamẽ omnes steriles esse quã fœcũdæ pârerẽt. Quid impie insanis? quid crudeliter sæuis? Licet plurimis insontiũ mortes acerbas inferas, & animas miserorũ crudeliter cremes, tibi necis augetur & pœnæ non detrahitur meritũ. Cùm enim passim paruulorũ corpuscula deiicerentur

Exod. 4. & 7.

Exod. 1. & 5.

Exod. 1.

Ibidem.

rentur in flumine, Moysem manus excepit humana, quem pro totius vindictæ causæ quærebant. Nam cũ Pharaonis filia viridanti in ripa tremula posceret fluenti lauacra, inuenit in loculo quẽ pater nõ posset nutrire supplicio. Ad quẽ educandũm in nutricẽ mater adducitur, ad alendũ occasio cõiũxit affectũ, quẽ regis diuiserat metus. Nouũ miraculũ genus fecit misericordis filia parricidæ. Nam dum paruulũ seruat ignara, patrẽ decipit incauta. Dignũ malitiæ eius sceleris erat, vt filiæ prouisione periret, qui genitrices indixerat parturire. Competens processit diuina vindicta, vt suis affectibus puniretur, & Moyses pro aliis exuẽdis exueretur. A fluctibus deniq; mystica lingua Moyses nomen accepit, & Pharaonis necem quam præparauerat in nomine, in flumine maris inuenit. Hic operãte virga per medios fluctus ac si puluerulentos exhibet gressus, imperio suspensam in altitudine montium erigit vndam, vt Dei plebem redderet saluam. Audistis nefariam crudelissimãmq; vocẽ durissimi Pharaonis, masculos in amnem proiicite, fœminas viuificate. Iubet hostis in flumẽ paruulos proiici, iubet innocẽtes crudeli morte necari. Nõ ꝓhibet nasci, dũ natos decernit occidi. Quos enim necdũ viuere natura concesserat, eos sententia iam sustinet ad pœnã. O noua & inaudita crudelitas. Antè iudicium celebratur, quàm reus ipse damnetur. Antè sententia profertur, quàm obnoxius sentẽtia demõstretur. Vtique reorũ mos est, vt reatus sui sentẽtiã expectare soleãt. Nec enim reus potest antè damnari, quàm eius culpa cœperit manifestari. Hi verò nec rei nati, nec reatus sui sententiæ meritò mancipati. Nascebantur enim non vt vitæ salutis perciperent fructum, sed vt esset quos crudelitas seculo faceret luctum. Nunc præcipis, quod factum deberes vlcisci. Non natorũ pietas, non parentũ dolor te flectit, qui inter infantiũ mortẽ parentũmq; dolorẽ seuitiæ tuæ expleri sententiã gaudes. O parentum vota crudelia, lætitia luctibus immutata. Ad facinus profuit, quicquid in eorum felicitate processit. Gaudebat lætissimus hostis, inter maerentes omnium fletus. Quantæ perierunt dolentium preces, quantæ incassum effusæ sunt lacrymæ, quanti gemitus vlulatúsq; multorũ, cùm parentes manibus natos exponi viderent, qui simile nihilominus mox facturi fuissent? Suos iam casus in aliis alij cernebãt, alij cõtinentes filios suos cùm iam celare non possent exponebant, alij mox editos exposuerunt, ne quanto retinerent tardius, tanto emitterent crudelius.

Exod.2.

Exod.1.

Quan

Quanti pro filiis optauerunt mori, quanti sententiam contemnere voluerunt tyranni? Satiemus, inquiunt, eum, & nostro mœrore eius sæuitiã repleamus. Percutitur Aegyptus primogeniti affectu, vt ex sese cognoscerent quantus dolor sit filiorũ qui necauerunt filios Hebræorũ. Percutitur, inquã, Aegyptus primogenitorũ affectu, oritúrq; funestus clamor. Dignitas nullum excusabat, nec aliũ cõditio opprimebat. Nõ seruus ad obsequium, non dominus ad imperiũ. Nõ regem honor excusabat, nec inopem necessitas alienabat. Stabant Hebræi vindicta dominante illæsi, quos non tantum propria salus lætos reddiderat, sed & hostiũ plaga lætiores effecerat. Exeunt læti, eunt securi domino protegente inuicti. Tunc pœnitet Pharao quòd viuat, & euasisse eum tanta eius scelera non sustinebant, vt qui in tantis plagis nullã emendauerat culpam, quæ fuerat competens exquirebat. Iungit currus, exercitum præparat, aciem dirigit, nemo relinquitur qui saluari mereatur. Includuntur persequentibus Aegyptiis Hebræi inter mare & hostes, inter vndas & gladios. Hinc mare spumat, inde arma coruscant. " Hinc aquarũ, inde armorũ strepitus. Sic operari Deus suis as- " sueuit, vt vbi defecit humanũ consiliũ, illic intercedat diuinũ " adiutorium. Quibus visis populus territus formidabat, cùm conspiceret rapidos cursus influere littoribus mare, voluente æquora flamine collisa laxare, mox vniuersi exclamabant ad ducem Hebræorũ: Dum Pharaonis dominio carere volumus, discrimen, inquiunt, inuenimus, & cùm voluntariè seruire nolumus, ad periculũ peruenimus. Exhibes mala quibus adhuc vsq; promittis, nec te interitus nostri autorem intelligis, dum tantis malis obnoxiũ nõ agnoscis. Quibus Moyses sanctissimus ait. Ne formidetis viri, estote fide armati, credite verbum quod sentietis futurum. Credite victoriam vestrã iam properare, & gentis furentis interitum. Non consentientibus ventis aquarum volumina imperfectis cursibus refrænantur, ne hostes vestros antè puniãt quàm iubẽtur. Statim diuino iussu virgæ ictu rũpitur mare, & diuisis vndis cãpos quos natura nõ nouerat exhibuit. Hiantibus vndis freti, arcana & maris secreta declarat vnda. Erigitur in cumulum pelagus, & murorũ instar suspẽsos exhibet fluctus. Fit littus vbi fuerat pelagus, & limite recto via porrigitur, vbi populus domini mirabiliter graderetur. His nanq; visis populus domini propter se cuncta gesta cognouit, & iussu diuino intrepidus introiuit. Ambulabat, inquit

Exod. 12.

Exod. 14.

quit, securus domino pugnante inuictus, sequitur Pharaonis exercitus aquarum supplicio periturus. Putabat illic posse se pugnare, vbi solus cum suis fuerat periturus. Sic itaque dominus locutus est Moysi, Nunc aduenit Aegypti interitus. Quos enim disperdere volui, supplicio hoc abolere disposui. Ad pristinum statum redeat maris quod fuerat, vt salutem iustis interitum operetur iniustis. Confestim iussu diuino impetu facto Aegyptij rapiuntur, & ruina aquarum oppresi fluctu voluente in littore proiiciuntur, antè mortui Aegyptij quàm incolumes peruenirent Hebræi. Hæc vindicta debebatur, vt citius periret, qui consequi denegauit salutem.

Item eodem die Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthaeum, Accesserunt ad Iesum ab Hierosolymis Scribæ & Pharisæi, dicentes, Quare discipuli tui, & cætera. quæ habetur de quæstionibus Euangeliorum, libro primo, capite decimoseptimo, & decimonono. Mat. 15.

Feria quinta post tertiam Dominicam in Quadragesima, De via trium dierum. Sermo I.

IN lectionibus diuinis quæ nobis præteritis diebus recitatæ sunt, audiuimus dominũ præcepisse Moysi, vt viam trium dierum pergeret in desertum, & cum omni populo sacrificaret domino. Videamus fratres dilectissimi quid sit illud quod dixit Moyses, Viam trium dierum ibimus in desertũ, vt sacrificemus domino Deo nostro. Hæc quidẽ volebat Moyses, sed contradicebat Pharao, & non volebat filios Israël à se longè discedere. Non volebat princeps huius mundi exercitũ domini trium dierum sacramenta cognoscere: illa vtique sacramenta, de quibus Propheta dixit, Viuificabit nos post duos dies, in die tertio suscitabit nos. Prima dies passio domini saluatoris est. Secunda qua descẽdit ad infernũ. Tertia autẽ resurrectionis est dies. Et ideo in die tertia Deus antecedebat eos per diẽ in columna nubis, per noctẽ autẽ in colũna ignis, ducitúrq; populus p mare rubrũ. Tres enim dies nõ incongruè possumus dicere, patrẽ & filium & spiritũ sanctũ, quia & pater dies est, & filius dies est, & spiritus sanctus dies est, & hi tres vnus dies. Via triũ dierũ, quia exitus de Aegypto rectè intelligitur ille, qui dixit, Ego sum via & veritas & vita, quia nemo venit ad patrẽ nisi per ipsum. Ipse est via per quã populus qui Deo cõiungitur de Aegypto, id est, de idolorum obseruatione educitur per mare rubrum Christi sang

Exod. 5. Ser. xc. Exod. 5. Osea 6. Exod. 13. Ioan. 14.

sanguine rubicundum, & quodammodo iam tunc mysterio consecratum, tanquam per baptismi sacramentum, Pharaone submerso, populus Dei eripitur. Et verè ita fit fratres, quādo in salutari lauacro tertio Christiani merguntur: tunc Aegyptij, id est, originalia peccata vel actualia crimina quasi in rubro mari sepeliūtur, & filiis Israël pertrāseūtibus ad Dei seruitiū, sola patiūtur peccati naufragiū. Et ne aliquis dubitet & putet non omnia peccata sopiri per baptismum, agnoscat & intelligat, quia quomodo nullus remansit Aegyptiorum sic nihil remanet penitus peccatorū. Sed antequā mare rubrū trāsiretur, clamauit Moyses ad dominum. Quomodo clamat, quia nulla eius vox auditur? Et tamē dicit ad eum Deus, Quid clamas ad me? Vellem scire quomodo sancti sine voce clamēt ad Deum. Apostolus docet, Quia dedit Deus spiritum filij sui in cordibus nostris, clamantē abba pater. Et alibi, Ipse spiritus interpellat pro nobis gemitibus inenarrabilibus. Et iterum, Qui autem scrutatur corda scit quid desideret spiritus, quia secundum Deum postulat pro sanctis. Sic ergo inspirāte spiritu sancto apud Deum per silentiū sanctorū clamor auditur. Post hęc iubetur Moyses virga percutere mare. In virga mysteriū sanctæ crucis agnoscite. Et verū est fratres: Attendite enim & videte quòd nisi virga supra mare eleuetur, populus Dei de Pharaonis potestate nō tollitur. Sic est fratres charissimi. Si sancta crux eleuata non esset, Christianus populus in æternū perisset. Eleuata verò virga, id est, cruce erecta, cedit mare, cedūt & fluctus eius, hoc est, vincitur mūdus & mūdi istius potestates. Cogitur ergo fluctus in cumulum, & vnda in semetipsa repressa curuatur. Soliditatē recipit liquor & solū maris arescit in puluerē. Bonitatē creatoris intellige: Si voluntati eius obtēperas, si legē ipsius seruaueris, ipsa tibi elementa etiā cōtra sui naturam seruire compellit. Oremus ergo fratres dilectissimi, vt dominus noster quod de Aegyptiis fecit in mari rubro, faciat in corde & in corpore nostro, vt det nobis virtutē & adiutoriū spiritus sancti, vt in nobisipsis spiritales Aegyptios possimus extinguere. Extinguit nanque spiritalē Aegyptiū, qui nō agit opera tenebrarū. Extinguit Aegyptium, qui nō carnaliter, sed spiritaliter viuit. Extinguit Aegyptiū, qui cogitationes sordidas & impuras vel depellit ex corde, vel omnino non recipit: sicut & Apostolus dicit, Assumentes scutum fidei, in quo possimus omnia tela maligni ignita extinguere. Hoc ergo modo possu

Exod. 14. *Gala. 4.* *Rom. 8.* *Aegyptiū extinguere quid?* *Ephes. 6.*

possumus hodie etiam Aegyptios videre mortuos & iacentes ad littus, submergi quadrigas eorũ & equos. Possumus etiam Pharaonem videre submergi, si tãta fide viuamus, vt Deus pacis conterat Satanã sub pedibus nostris velociter. Viam etiam trium dierum, potest intelligi, bene cogitare, bene loqui, bene operari. Et reuera qui hoc agit, & tota animi virtute custodit, non in nocte sed in die ambulat, nec filius tenebrarum, sed filius lucis efficitur: & impletur in illo illud quod Apostolus dicit, Fuistis aliquando tenebræ, nunc autẽ lux in domino, vt filij lucis ambulate. Quando fuimus tenebræ fratres? Vtiq; quando vias noctis ambulauimus, id est, quãdo malũ cogitauimus, malum diximus, malum etiam operati sumus. Posteà verò venientes ad Christũ, per ipsius gratiã relinquamus opera tenebrarũ, & bene cogitando, bene loquendo, bene operãdo viam lucis currere festinemus. Istæ ergo sunt tres viæ per quas peruenitur ad cælũ: sicut & illæ tres aliæ sunt per quas amatores mundi perueniunt in infernũ, hoc est malũ cogitare, malum dicere, malum facere. Ista est lata & spatiosa via quæ ducit ad perditionem: Et per istas vias diues purpuratus descendit in infernum, per illas verò alias Lazarus ad Abrahæ peruenire meruit sinũ. Istas tres vias obsidet inimicus, sicut de Pharaonis exercitu legimus. Electos ascẽsores ternos stãtes demersit in mare rubrũ. Qui sunt isti electi ascẽsores? Electi vtiq; à diabolo ad luxuriã, ad malitiã, ad omniũ malorũ caput superbiã. Et hi ergo terni stantes, istas tres obsident vias, vt ille aut hominem ad opera mala subuertat, aut ille sermonem malũ eliciat, aut ille cogitationem iniquã extorqueat. Sed felix est qui totas tres istas vias Deo adiuuante deuitans, per totũ triduum de Pharaonis societate discedit, ita vt nullũ illi diem subtrahit inimicus, nec splendorem fidei eius vertat in noctẽ. Et ideo fratres, faciamus illud quod scriptum est, Omni custodia serua cor tuũ. Consideremus cum Dei adiutorio, & custodiamus corda simul & conscientias nostras: & si est quisquam in nobis cui cogitationem malam inimicus eliciat, quantum potest laboret vt vel in sermone non peccet: vt si ei diabolus vnũ diem rapuit & cõuertit in noctem, vel secundũ diem in illo obtinere non póssit. Si verò & hoc subtilitate callidissima potuerit obtinere, vt malũ & corde cogitemus & ore loquamur, si iam duos dies perdidimus, vel vnum diem cum Dei adiutorio conseruemus, ne etiam nos vsque ad opera mala possit nequitia inim

Roma. 16.
Via trium dierum.
Ephes. 5.
Matt. 7.
Luca 16.
Exod. 14.
Prou. 4.

inimici subuertere. Si verò & hoc factũ est, non tamen de misericordia desperemus, sed citò per pœnitentiam de luto fecis pedes animæ nostræ excutere festinemus. Non enim vult dominus mortem peccatoris, sed vt conuertatur & viuat. Sic tamen conuertamur, ne iterum retro respiciamus, neque opera mala quæ fecimus faciamus, nec reuertamur quasi canis ad vomitum, sed ad preciosam & desiderabilem patriam tendentes, per viam bonorum operum perueniamus ad regnum, regnante domino nostro Iesu Christo, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Ezech.33 *Prou. 26.*

Eodem die, de amara aqua & manna, *Sermo* II.

Ser. xcI. *Exod. 15.*

IN lectione quæ nobis ad missas legenda est, fratres charissimi audituri sumus, quòd filij Israel post transitum maris rubri venerunt ad mara, id est, ad aquam amaram, & non poterat populus bibere aquam eo quòd esset amara. Pro qua re dominus beato Moysi ostẽdit lignum, & misit illud in aquam, & facta est dulcis. Mirum admodum est vt lignum ostenderet Moysi quod mitteret in aquam, & faceret eam dulcem, quasi nõ potuisset sine ligno aquam dulcem efficere Deus, aut Moyses nesciebat lignum vt Deus illi ostenderet. Sed videndum est, quid decoris in his interior habeat sensus. Rubrum enim mare, sacramentũ baptismi significauit. Aqua amara, legis literam significauit. Deniq; lex si secũdum literam suscipiatur, satis amara est. Quo modo non esset amara quæ occidit, dicente Apostolo, Litera occidit? Quid enim tam amarũ, quàm vt puer octaua die circuncisionis vulnus accipiat, & rigorem ferri tenera patiatur infantia? Amarum satis & peramarum est huiusmodi poculum legis, intantum vt populus Dei non ille qui in Moyse baptizatus est in mari & in nube, sed Christianus populus qui in spiritu & aqua baptizatus est non posit bibere de ista aqua: sed ne gustare quidem de circuncisionis amaritudine potest, nec hostiarum ferre cruorem valet, nec Sabbati obseruantiam custodire. Si verò ostendat Deus lignum quod mittatur in hanc amaritudinem vt dulcis fiat aqua legis, potest de illa bibere Christianus. Quod est istud lignum quod dominus ostendit? Salomon demonstrat, cùm de Sapientia dicit, Quia lignum vitæ est omnibus amplectentibus eam. Si ergo lignum sapientiæ Christi missum fuerit in lege, & ostenderit nobis quomodo spiritaliter intelligi debeat circuncisio, quo modo sabbata, quo

2. Cor. 3 *Genes. 17.* *1. Cor. 10.* *Prouer. 3.*

quomodo lex obseruata sit,tunc efficitur aqua amara dulcis, & amaritudo legis conuertitur in dulcedinem intelligentiæ spiritalis,& tunc potest bibere populus Dei. Vt ergo possit bibi aqua amara,ostendit Deus lignũ quod mittatur in eam, vt qui ex ea biberit non moriatur,nec amaritudinem sentiat. Vnde constat quòd si quis sine ligno vitæ,id est,sine mysterio crucis,sine fide Christi,sine intelligẽtia spiritali bibere voluerit de legis litera, per amaritudinem moriatur. Hæc sciens Paulus Apostolus dicebat,quia litera occidit: hoc est apertè dicere,quia aqua amara occidit si non per spiritũ in dulcedinem conuertetur. Lignũ ergo in aquã mittitur, vt in dulcedinem commutetur. Verũ est fratres, Tunc amaritudo ab aqua tollitur,quando crucis lignũ baptismi sacramento coniungitur. Et illud aduertite fratres,quòd Iudæorũ sabbato de manna nunquam omnino pluerit,nec meruerunt Iudæi vt eorum sabbato gratia illis de cælo descenderet. In nostra autem dominica die nõ solum semper venit manna,sed etiã ab ipso die veniendi initiũ fuit.Semper ergo nobis dominus pluit manna de cælo.Cælestia nãque sunt eloquia ista quæ nobis dicta sunt & ideo nos qui tale manna suscipimus, semper nobis manna datur de cælo. Vnde infelices Iudæi dolendi & lugendi sunt, quia manna sicut patres ipsorum non merentur accipere, illi nunquam manna manducant. Non enim possunt manducare illud quod est minutum sicut semẽ coriandri,& candidum sicut pruina. Nihil enim in verbo Dei minutum,nihil subtile, nihil infelices Iudæi sentiunt spiritale, sed totum pingue,totum crassum. Incrassatum est enim cor populi huius. Sed & interrogatio nominis,hoc idem sonat.Manna enim interpretatur,quid est hoc. Vide si non ipsa nominis virtus ad discendum te prouocat,vt cũ audieris legem Dei recitari in Ecclesia,semper interroges & dicas doctoribus, quid est hoc. Hoc enim est quod indicat manna.Tu ergo si vis manducare manna,si cupis suscipere verbum Dei,scito illud minutum esse & valde subtilẽ sicut semen coriandri. Habet enim in se aliquid oleris quo nutriri & recreari possit infirmus, quia qui infirmus est olera mãducet.Habet aliquid rigoris,& ideo vt pruina est.Candoris autem & dulcedinis habet plurimum. Quid enim candidius,quid splendidius eruditione doctrinæ? Quid dulcius,quidve suauius eloquiis domini,quæ dulcia sunt super mel & fauum?Sed quid est quod dicit, vt in die sexto du-

Exod.15. *2.Cor.3.* *Exod.16.* *Esaiæ 25.* *Matt.13.* *Exod.16.* *Rom.14.* *Psal.118.*

plum colligatur in repositionem quantũ sufficiat etiam sabbato? Hoc secundum nostram intelligentiam nõ ociosi nec securi preterire debemus; sed per eleemosynas recondere quantum sufficiat & in futuro die. Si quid enim hic boni operis acquiras, si quid iustitiæ, misericordiæ & pietatis recondas, hoc tibi in futuro seculo erit cibus. Denique hoc & Apostolus admonet, dicens. Quæ enim seminauerit homo, hæc & metet. *Galat. 6.* Quid ergo agimus nos, qui magis illud recondere volumus quod corrumpatur, nõ quod permaneat & perduret in crastinum, id est, in futuro seculo? Diuites auari & cupidi hęc recondunt quæ in hoc seculo, imò cum seculo corrũpantur; Qui autem bona opera recondunt, illa permanẽt vsq; in crastinũ. Denique scriptũ est, quòd qui infideles fuerunt, seruauerunt, inquit, de manna, & ebullierunt ex eo vermes & cõputruit. *Exod. 16.* Illud autem quod pro die sabbati reponebatur non est corruptũ, neque vermes ebullierunt in eo, sed permansit integrũ. Et tu ergo si propter præsentem vitam tantummodo & propter amorem seculi thesaurizes, continuo vermes ebulliunt. Denique audi de peccatoribus & his qui præsens seculũ diligunt, quid Propheta dicat, Vermes, inquit, eorum nõ morientur, Isti sunt *Esaiæ 66.* vermes quos generat auaritia, isti sunt vermes quos generat diuitiarũ cæca cupiditas his qui habent pecunias, & videntes in necessitate fratres suos claudũt ab eis viscera sua. Propterea & Apostolus dicit, Diuitibus autẽ seculi huius præcipe non *1. Ioan. 3.* superbe sapere, neque sperare in incerto diuitiarum, sed diuites sint in operibus bonis, facilè tribuant, cõmunicent & thesaurizent sibi veram vitã. *1. Tim. 6.* Sed dicit aliquis, Si manna verbum Dei esse dicis, quomodo vermes facit? Verum est fratres: Non aliunde fiunt vermes in nobis, nisi ex verbo Dei. Sic enim ait, *Ioan. 15.* Nisi venissem & locutus eis fuissem, peccatum non haberent. Post susceptum autem verbũ Dei qui peccat, efficitur ei ipsum verbum vermis, qui eius semper conscientiam fodiat, & arcana pectoris rodat. Nunc ergo festinemus cæleste manna suscipere. Istud enim manna prout vult quisque talem saporẽ sapit. Audi enim & dominum dicentem his qui accedunt ad se, Fiat tibi secundũ fidem tuam. *Matt. 9.* Et tu ergo si verbũ Dei quod in Ecclesia prædicatur tota fide & tota deuotione suscipias, fiet tibi ipsum verbũ quodcunque desideras? Verbi gratia Si tribularis, cõsolatur te, dicens, Cor cõtritum & humiliatũ Deus *Psal. 50.* non despiciet. Si lætaris, prospere cumulat tibi gaudia, dicens,

Lætam

Lætamini in domino & exultate iusti. Si iracundus es, mitigat te, dicens. Dominus sanat omnes languores tuos. Si paupertate consumeris, consolatur te, dicens, Dominus erigit de terra inopem, & de stercore erigit pauperem. Sic ergo manna verbi Dei reddit in ore tuo saporẽ quemcũque volueris. Hoc tamen si quis infideliter suscipiat & non comedat, sed abscondat, putásne eousque deducendũ est verbum Dei vt etiã vermis fieri putetur? Non te turbet auditus: audi Prophetã ex persona domini dicentẽ, Ego autem sum vermis & nõ homo. Sicut enim ipse est qui fit aliis in ruinam, aliis autem in resurrectionem: ita & ipse est qui nunc in manna fidelibus quidẽ dulcedo mellis, infidelibus autẽ vermis efficitur. Et ideo fratres charissimi quantũ possũmus cũ Dei adiutorio lectioni diuinæ studeamus insistere, vt legẽ Dei spiritaliter mereamur agnoscere, vt nobis verbum Dei nõ efficiatur vermis qui nostras conscientias iugiter arguat & affligat: sed illud impleatur in nobis quod scriptũ est. Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua domine, super mel & fauum ori meo. Quam gratiã oremus vt nobis Deus pro sua pietate præstare dignetur: cui est honor & imperium cũ patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Psal. 31. Psal. 102. Psal. 112. Psal. 21. Luce 2. Psal. 118.

Item eodem die Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Operamini non cibum qui perit &c. quæ habetur in expositione doctoris, Ibidem. Ioan. 6.

Feria sexta post tertiam dominicam in Quadragesima, de eo quod scriptum est in euangelio secundum Ioannem, Venit Iesus in ciuitatem Samariæ quæ dicitur Sichar & cætera. Et de non differendo baptismo, Ioan. 4.

Sermo I.

IN lectione Euangelij infirmitatẽ humani generis suscepisse dominũ Iesum Christũ plenissimè nobis sanctus Euangelista monstrauit. Siquidẽ cum dixisset venisse dominũ in ciuitatem Samariæ quæ dicitur Sichar, iuxta prædiũ quod dedit Iacob Ioseph filio suo, in quo prædio erat fons Iacob: addidit, Iesus, inquit, fatigatus ex itinere sedebat sic supra puteũ. Venit dominus noster Iesus Christus ad prædiũ quod sanctus Iacob Ioseph filio suo dereliquerat, quod prædiũ non tam Ioseph quàm Christo arbitror derelictum: Cuius figuram sanctus Ioseph patriarcha portauit, quem verè sol adorat & luna, & omnes stellæ benedicunt.

Ser. xcii. Ioan. 4.

Ad hoc prædium ideo venit dominus, vt Samaritani qui hęreditatem sibi patriarchæ Israël vendicare cupiebant, agnoscerent possessorem suũ, & conuerterentur ad Christũ qui legitimus patriarchæ hæres est factus: Iesus, inquit, fatigatus ex itinere sedebat sic supra puteũ. Videte diuersitatẽ mysterij. Inter Apostolos exultabat in spiritu in monte positus, non solũ confortabat eos, verumetiã gloriam his propriã demonstrabat: in Samaria constitutus fatigatus ex itinere sedebat supra puteũ: Nunquid Dei virtus poterat fatigari? Non vtiq;, sed fatigabatur quòd fidelem populũ inuenire nõ poterat. Tunc ergo fatigatur Christus, quãdo nullã virtutem in suo populo recognoscit. Hodiéque fatigat eum inobedientia nostra, fatigat eum infirmitas nostra. Infirmi enim sumus quando nõ ea quæ fortia sunt atq; perpetua, sed temporalia & caduca sectamur. Bene ait, Sedebat supra puteum, nõ requiescebat, quoniã in Samaritanis non poterat requiescere. Et hora, inquit, erat quasi sexta. Sexta die Deus de limo terræ hominem figurauit, sexta hora venit Samariam visitare, vt si in eum Samaritani crederent, ipse in his inciperet requiescere, vt verum illud quietis sabbatum celebraret. Sedebat ergo dominus supra puteũ, & venit Samaritana mulier haurire aquã. Magnum mysterium. Venit mulier ad puteũ, & fontem quem non sperauit inuenit. Dicit ad eam dominus, Da mihi bibere. Bonus dominus vltro se offert non quærenti, vt cõpleatur illud propheticum, Palàm apparui nõ quærentibus me, inuentus sum ab his qui non interrogauerunt nomen meũ. Petit bibere daturus, sedit supra puteum, vt non in altitudine quæramus aquã, sed de eo fonte qui supra omnes aquas est salutaria nobis pocula hauriamus. Quis est fons nisi dominus noster Iesus Christus, cui dicitur, Quoniam apud te est fons vitæ, & in lumine tuo videbimus lumen? Bonus fons qui nos de huius vitæ refrigerauit incendio, & inundatione sua ariditatem nostri pectoris superauit. Vnde & mulieri dicitur, Si scires donũ Dei, & quis est qui dicit tibi, da mihi bibere, tu forsitã petisses ab eo, & dedisset tibi aquam viuã. Non omnes sciunt donũ Dei, quia nõ omnes desiderant aquã viuam. Si enim desiderarent, nunquã circa se baptismi sacramẽta differrent. Ipsi igitur de se pronũtiant, & vitę suæ testimoniũ perdunt, qui ideo volunt tardius baptizari vt flagitia & scelera multa cõmittant. Noli differre, ô homo remedia salutis tuæ, quoniã nescis quãdo à te anima tua repetatur.

Marginalia: Ibidem. — Matt. 17 — Ioan. 4. — Vbi supra — Esaie 65. — Psal. 35. — Ioan. 4.

tur. Denique Samaritana ignara mysterij, dicebat, Domine, neque hauritorium habes, & puteus est altus. Ante aduentum domini & puteus altus erat, & sine hauritorio aquã sibi vnusquisq; haurire nõ poterat: Venit dominus fons viuus vt Pharisæorũ corda dilueret, sitim extingueret, pectora satiaret, non quærens hauritorium, sed vltro se infundens mentibus singulorũ. Et addidit, Omnis qui bibit ex hac aqua quã ego dabo ei non sitiet in æternũ, sed fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternã. Vnum baptismũ docet qui post ingressum æterni fontis & cœlestis poculi sacramentum, vnumquenque nostrum sitire nõ patitur. Et ideo nos quibus tanta beneficia nullis pręcedentibus meritis præstitit diuina misericordia, quantũ possumus cũ ipsius adiutorio laboremus, vt tantæ pietatis gratia nõ nobis iudicium pariat, sed profectum: Quod ipse præstare dignetur, cui est honor & gloria in secula seculorum, Amen.

Eodem die de Raphidin & de petra percussa & Amalech: Sermo II. — *Exod.17.*

Omnes, inquit Apostolus, qui volunt piè viuere in Christo, persecutionẽ patiuntur, & ab hostibus impugnantur. Et ideo agens quisque iter vitæ huius, auxiliãte Christo indesinẽter debet esse armatus, & stare semper in castris. Si ergo & tu semper vigilare volueris vt te cognoscas in domini castris militare, obserua illud quod idẽ Apostolus dicit, Nemo militans Deo, implicat se negotiis secularibus, vt ei placeat cui se probauit. Qui si ita militas vt à rebus secularibus liber sis, & in castris Dei agas semper excubias, vt dicatur de te illud quod paulò superius audiuimus, quia per verbũ domini exeas de deserto Sin, & venias in Raphidin: Sin interpretatur tentatio, Raphidin verò sanitas iudicij. Qui bene exit de tentatione, & quem tentatio probabilem reddit, ipse venit ad sanitatẽ iudicij. Saluus erit & sanitas cum eo erit, qui in tentatione vitæ præsentis nunquã contra Deum murmurans minimè fuerit vulneratus, sicut in Apocalypsi legimus, Qui vicerit dabo ei edere de ligno vitæ quod est in paradiso. Venit ergo ad sanitatem iudicij, qui bene causam alterius audiẽs disponit sermones suos in iudicio: & munera super innocentẽ nõ accipit. Quid ergo in cõsequẽtibus scriptura cõmemorat, Sitiuit, inquit, ibi populus aquã, & murmurauit cõtra Moysem. Cũ enim dixisset. Sitiuit populus, quid opus fuit vt adderet aquas? Sic enim habet antiqua trãslatio. Quare hoc

Sermo XCIII. *2. Tim.3.* *2. Tim.2.* *Exod.17.* *Apoc.2.* *Psal.111.* *Psal.14.* *Exod.17.*

Matt. 5. addidit, nisi aquam sitiuit qui debuit sitire iustitiã? Beati enim
Psal. 41. qui esuriunt & sitiunt iustitiam. Et iterum, Sitiuit anima mea
Sites mul ta ad Deum viuum. Multæ enim sunt sites. Sitiunt iusti, sitiunt & peccatores, Illi iustitiam, illi luxuriam. Iusti, sitiũt Deum peccatores sitiunt aurum. Sitiuit ergo populus aquam, qui debuit sitire iustitiã. Dixit ergo ad Moysem dominus, Tolle virgam
Exod. 17. & percute petram, vt educat populo aquam. Ecce est petra, & habet aquam. Sed hæc petra nisi percussa fuerit, aquas omnino non habet: percussa vero fontes producit & flumina, sicut in
Ioan. 7. Euangelio legimus, Qui credit in me, flumina de ventre eius fluent aquæ viuę, Percussus enim Christus in cruce, noui testamenti fontes eduxit. Necesse enim erat vt ille percuteretur.
Ioan. 19. Nisi enim ille percussus fuisset, & de sacro eius latere sanguis & aqua manasset, vniuersus mũdus sitim verbi Dei patiens interisset. Percussit ergo Moyses virga bis silicem. Quid est hoc
Exod. 17. fratres? Nec hoc puto esse sine mysterio. Quid est hoc quòd nõ semel, sed bis virga percussa est petra? Ideo secunda vice petra percutitur, quia duo ligna in crucis patibulo erigũtur, quia in vno ligno sacras manus expandit, in alio verò à capite vsq; ad
Vbi suprà pedes immaculatum corpus extendit. Bibit ergo de petra populus, & statim bellum iniit contra Amalech. Videte fratres, quia postea quàm quisq; de petra biberit, id est, Christi sacramenta susceperit, necesse est illi ad pugnam procedere. Tãdiu enim aliquis diabolum contra se pugnantẽ non sentiet, quandiu opera illius exercere voluerit. Qui vero illum reliquerit, & de petra bibens Christũ sequi elegerit, necesse est vt illum patiatur infestũ, cui iusto iudicio voluit præponere Christum. Quisq; ergo Christo coniungitur, non ad delicias, non ad vo-
2. Tim. 3. luptates, sed ad prælium præparetur, quia omnes qui volunt pie viuere in Christo, persecutionem patiuntur. Et iterum, Per
Act. 14. multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei. Inie-
Exod. 17. runt ergo bellũ filij Israël, & Moyses vocat Iesum, & dicit ad eum, Elige tibi viros & pugna contra Amalech. Vsq; ad hunc locum beati huius nominis mẽtio, id est, Iesus nusquam facta
Iesus prima mẽtio. est. Hic primum vocabuli huius splendor obfulsit. Moyses vocat Iesum, lex inuocat Christum. Elige, inquit, tibi viros potẽtes. Non poterat Moyses eligere viros potentes: Iesus solus est
Ioan. 15. qui potest viros potentes eligere. Ipse vtiq; qui dixit Apostolis
Mat. 12. suis, Non vos me elegistis, sed ego elegi vos. Ipse est qui do-
Exod. 17. mum fortis intrauit, & vasa eius diripuit. Moyses autẽ ascen-

dit

dit in verticē collis. Et factum est cùm eleuaret manus Moyses, vincebat Israël. Aduertite fratres, Moyses manus quidem leuat, non tamen extendit. Cui ergo seruabatur vt manus extenderet nisi domino nostro Iesu Christo, qui extentus in cruce vniuersum orbem complexurus brachia pietatis expandit? Moyses ergo leuauit manus, & licet non expandit, tamen ipsa eleuatione mysterium crucis ostendit. Videte fratres iam tunc per sacramentum crucis superatas esse aduersarias gentes. Et nos fratres dilectissimi si adiuuāte domino manus erigimus, diabolum superamus. In manibus opera debemus accipere. Si ergo talia sunt opera tua vt illa possis in altū in conspectu domini leuare, potes etiam & tu in teipso aduersarios tuos extinguere. Quis bene manus leuat, nisi qui per eleemosynā in cælo iugiter thesaurizat? Quis ergo bene manus leuat, nisi qui assidue victum ac vestitum pauperibus subministrat? Quis bene manus leuat? Ille vtiq; qui implet illud Apostoli, Eleuantes, inquit, puras manus sine ira & disceptatione. Quia ergo quotidie nobis & vobis pugna imminet contra aduersarias potestates, si volumus vincere, manus nostræ, id est, actus nostri & cōuersatio nostra non sit in terris, sed sicut Apostolus dicit. Super terram ambulantes conuersationem habeamus in cælo. Scriptum est tamē, quia sicut vitulus ablingit in campis herbā viridem, ita populus Israël ablinget populū Amalech super terram. Per quod indicari videtur, quia populus Dei nō tam manu & armis quàm voce pugnabat & lingua, id est, orationem ad Deum fundebat. Ergo & tu si vis vincere, audi Apostolum dicentem, Orationi insistentes, & vigilātes in ea. Hæc est Christiani pugna gloriosissima, non in suis viribus præsumere, sed semper Dei auxilium implorare, cui est honor & imperium cum patre & spiritu sancto in secula seculorum. Amen.

Leuare manus.

1. Timo. 2.

Philip. 3.

Ibidem.

Colos. 4.

Item eodem die Homiliæ de eodem de quo suprà in Euangelio secundum Ioannem, quæ habentur in expositione doctoru Il idē: Et in libro LXXXIII. quæstionum, quæstione LXIIII.

Ioan. 4.

Sabbato post tertiam dominicam in quadragesima, Sermo habitus ad mensam sancti Cypriani, de eo quod scriptum est in Psalmo, Erudimini qui iudicatis terram: Et de muliere adultera, Primus.

Psal. 2.

Sermo XCIIII.

Erudimini omnes qui iudicatis terram. Terrā iudicare, est corpus damnare. Audiamus Apostolū iudicantem terram, Non sic pugno, inquit, tanquam

Terram iudicare.

1.Cor.9. aërem cædens, sed castigo corpus meum & in seruitutem redigo; ne forte aliis prædicans ipse reprobus efficiar. Audi ergo terram iudicãtem terram, & iudica terrã, ne sis terra. Si enim terram iudicaueris, cælum eris, & in te factam gloriã domini enarrabis. Cæli enim enarrant gloriam Dei. Si autem terram Psal.18. non iudicaueris terra eris. Si autem terra fueris, ad eum pertinebis, cui dictũ est, Terram manducabis. Audiant ergo iudices terræ. Corpus castigẽt, libidines frænent, ament sapientiã, vincant concupiscentiã. Et vt hoc faciant erudiantur. Hæc est autem summa eruditionis, Seruite domino in timore, & exultate Psal.2. ei cum tremore. Exulta ei nõ tibi. Ei à quo es quod es, & quòd homo es, & quòd iustus es. Si autẽ putaueris quòd ab illo quidem homo es, à te autẽ iustus es, non seruis domino in timore, nec exultas ei in tremore, sed tibi in præsumptione. Et quid tibi fiet nisi quod sequitur? Ne quãdo irascatur dominus, & pereatis, inquit, de via iusta. Non enim ait, Ne quãdo irascatur dominus, & non intretis in viam iustam, sed pereatis de via iusta. Vbi supra Iam enim videris tibi iustus non rapiendo alienum, non adulterando, non homicidium faciendo, non falsum testimonium Exod.20. aduersus proximum dicendo, patrem & matrem honorando, vnum Deum colendo, idolis & dæmoniis non seruiẽdo. De hac via peribis, si tibi ista à teipso esse putaueris. Infideles enim nõ intrant in viam iustã, Superbi pereunt de via iusta. Quid enim ait? Erudimini qui iudicatis terrã. Et ne forte vires & potentiam, quia iudicatis terrã, vobis tribuatis, à vobisipsis eam vobis esse credatis, nolite sic, Seruite domino in timore, exultate non vobis in præsumptione, sed ei in tremore. Ne quãdo irascatur dominus & pereatis de via iusta, cùm exarserit cito in ira eius. Quid ergo faciẽdũ est ne pereamus de via iusta? Beati Psal.2. omnes qui confidunt in eo. Si beati qui confidunt in eo, miseri Hiere.17. qui cõfidunt in se. Maledictus enim omnis qui spem suã ponit in homine. Ergo nec in te, quia & tu homo es, Si enim spẽ tuam De Continentia animæ, ca. 8. posueris in alio homine, inordinate humilis eris: Si autẽ spem tuam posueris in te, periculose superbis. Quid autem interest? Vtrunq; perniciosum. Nihil horum eligẽdum, inordinate humilis non leuatur, periculosè superbus præcipitatur. Deniq; vt nouerit sanctitas vestra, propter istum sensum redarguẽdum & consumendum, quòd in se quisq; confidit, diuturna esse ista verba, Seruite domino in timore, & exultate ei cum tremore: Psal.2. Apostolum audite hæc ipsa verba dicentem, & sententiam cur

dicta

dicta sint explanantem. Ecce Apostoli verba sunt, Cum timore & tremore vestram ipsorum salutem operamini. Quare ergo cum timore & tremore meam salutem operor, cùm sit in potestate mea operari salutem meam? Vis audire quare cum timore & tremore? Deus est enim qui operatur in vobis, ideo cum timore & tremore. Quia quod impetrat humilis, amittit superbus. Si ergo Deus est qui operatur in vobis, quare dictũ est, vestram ipsorum salutẽ operamini? Quia sic Deus in nos operatur vt & nos operemur. Adiutor meus esto: Designat esse operatorem, qui inuocat adiutorem. Sed voluntas, inquit, mea bona est. Fateor tua. Sed & ipsa à quo data, à quo excitata? Noli me, ipsum Apostolũ interroga, Deus est enim, inquit, qui operatur in vobis & velle & operari pro bona voluntate. Quid est ergo quod tibi arrogabas? Quid est quod superbus ibas & peribas? Redi ad cor tuum, inueni te malũ, & vt sis bonus, inuoca bonum. Non enim in te placet Deo, nisi quod habes ex Deo. Quod autẽ habes ex te, displicet Deo. Si bona tua cogites, quid habes quod non accepisti? Si autẽ accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis? Solus est ille qui non nouit nisi dare. Non habet datorem, quia non habet meliorem. Quo tu si inferior es, imò quia inferior es, gratulare quia ad eius imaginem factus es, vt in illo inueniaris qui in te peristi. Non enim potuisti in te nisi perdere te, nec scis inuenire te nisi ille, qui fecit te quærat te. Alloquamur tamen & eos qui secundũ istam visibilem & popularem intelligentiam iudicant terrã. Iudicant enim terram reges, duces, principes, iudices. Vnusquisq; pro munere quod accepit in terra, iudicat terram. Quid est autem quod dicitur, Iudicat terram, nisi iudicat homines qui sunt in terra? Nam si terram propriè non accipias, nisi quam calcas, agricolis ergo dictum est, qui iudicatis terram: Porrò autem si reges iudicant terram, & qui sub regibus potestatem accipiũt à regibus, erudiantur & ipsi, quia terra iudicat terram. Et timere debet eum qui est in cælo terra iudicans terram. Parem quippe suum iudicat, homo hominem, mortalis mortalem, peccator peccatorem, Si enim procedat in medium dominica illa sentẽtia, Qui sine peccato est, prior in illam lapidẽ mittat, nónne omnis iudicans terram terræmotum patitur? Euangelicum capitulum recolamus, Pharisæi tentantes dominum, adduxerũt ante eum mulierem in adulterio deprehensam, De quo peccato pœna fuerat lege definita, lege scilicet data per Moysem famulum

Philip. 2.
1. Cor. 4.
Gen. 1.
Ioan. 8.

De verbis domini Ser. 74. Dei. Hac ergo complexione dolosa & fraudulenta ad dominum Pharisęi accesserunt, vt si iuberet lapidari mulierem diffamatam, perderet mãsuetudinem: Si autem quod lex iusserat *Mat. 22.* prohiberet, peccasse teneretur in legem. Sicut autem interrogantes de tributo Cæsari reddendo, ore suo cepit vicissim interrogans cuius esset prolatus nummus, cuius haberet imaginem & superscriptionem: Respondentes enim ipsi qui interrogauerunt, in nummo esse imaginem Cæsaris: respondit eis secundum os ipsorum, Reddite Cæsari quæ Cæsaris sunt, & Deo quæ Dei sunt: vt admoneret sic reddendã Deo in homine imaginem Dei, quemadmodum in nummo imago sua redditur Cæsari. Ita & in ista adultera interrogatores interrogauit, & *Leuit. 20* ideo iudices iudicauit. Non prohibeo, inquit, lapidari, quam lapidari lex iussit, sed quæro à quibus. Non enim resisto, sed legis ministrũ requiro. Deniq; audite, lapidare vultis secundum *Ioan. 8.* legem. Qui sine peccato est, prior in illã lapidẽ mittat. Quando autẽ hæc audiuit, digito scribebat in terra, vt erudiret terram. Quando autem hoc dixit Pharisæis, leuauit oculos suos & inspexit terram, & fecit eam tremere. Proinde cùm hoc dixisset, iterum cœpit scribere in terra. At illi cõpuncti & tremefacti, vnus post alterum discesserunt. O terræmotũ, vbi sic terra mota est vt etiam mutaret locũ. Illis ergo discedentibus, remansit peccatrix & saluator. Remansit ægrota & medicus. Remansit misera & misericordia. Et aspiciens mulierem, dixit, Nemo te condẽnauit? Et illa, Nemo domine. Sed tamen adhuc solicita erat. Peccatores enim damnare non ausi sunt. Non ausi sunt lapidare peccatricẽ, qui seipsos intuentes similes inuenerũt. Sed adhuc mulier erat in magno periculo, q̃a ei ille iudex remãserat qui erat sine peccato. Nemo, inquit, te damnauit? At illa, Nemo domine: Sed nec tunc secura sum. Cui solicitudini tacita dominus voce respondit, Nec ego te cõdemnabo. Illos à vindicta repressit cõscientia, me ad subueniendũ inclinat misericordia. Hæc attẽdite & erudimini omnes qui iudicatis terram. Omnes scilicet, qui etiam sic intelligendũ est, de quibus *Rom. 13.* Apostolus dicit, Omnis anima potestatibus sublimiorib. subdita sit. Non est enim potestas nisi à Deo. Quæ autẽ sunt, à Deo ordinata sunt: Qui resistit potestati, Dei ordinationi resistit. Principes enim non sunt timori bono operi, sed malo. Vis autẽ non timere potestatẽ? Bonum fac & habebis laudẽ ex illa. Et si non ab illa, tamen ex illa. Aut enim iustè agis, & iusta potestas

laudabit

laudabit te: Aut iustè agentē etiam si potestas iniusta damnet te, Deus iustus coronabit te. Ac per hoc tu iustitiā tene, tu bene viue. Et siue damnet siue absoluat, habebis laudē ex illa. Beatus ille cuius hic sanguis fusus est. Nónne ex illa potestate antequam & visus est iudicari, laudem inuenit? Confessionē promisit, in fide permansit. Mortem non timuit, sanguinem fudit, diabolum vicit. Vt ergo non sitis iniquæ potestatis quicunque homines vultis habere in potestate, erudimini ne peruersè iudicetis, & antè anima pereatis, quàm quenquam carne perdatis. Iudex esse vis, non potest meritis, vel pecunia, nondum reprehēdo. Fortasse enim prodesse cupis rebus humanis, & emis vt prosis, vt seruias iustitiæ non parcis pecuniæ. Prius propter te esto iudex in te. Prius iudica te de te, vt de penetrali cōscientiæ securus procedas ad alterum. In teipsum redi, te attende, te discute, te audi. Ibi te volo probare integrum iudicē, vbi non quæris potestatē. Procedere vis cum potestate, vt alter tibi dicat de altero quod tu nescis, prius intus iudica. Nihil tibi de te dixit cōscientia tua? Si nolis negare, vtique dixit. Nolo audire quid dixerit, Tu iudica qui audisti. Dixit tibi de te quid feceris, quid acceperis, quid peccaueris. Vellē scire qualē sententiam protulisti. Si bene audisti, si rectè audisti, si in audiendo iustus fuisti, si tuæ mentis tribunal ascēdisti, si teipsum ante teipsum in equuleo cordis suspendisti, si graues tortores adhibuisti, si timores bene audisti, si sic audisti & proculdubio pœnitēdo peccatū punisti. Ecce & discussisti & audisti & punisti, & tamen tibi pepercisti. Sic audi & proximū tuum, si erudiaris sicut admonuit Psalmus, Erudimini qui iudicatis terram. Sic audi proximum tuū, quomodo audis & te. Peccata persequeris, non peccantem. Et si fortè quisque durus est ad corrigenda peccata auersus à timore Dei, hoc ipsum in eo psequeris, hoc ipsum corrigere conaberis, hoc perdere & tollere laborabis vt seruetur homo peccato damnato. Duo enim nomina sunt, homo & peccator. Hominē Deus fecit, peccatorē seipse homo fecit. Pereat quod fecit homo, liberetur quod fecit Deus. Noli ergo vsq; ad mortē, ne cùm persequeris peccatum perdas hominem. Noli vsq; ad mortem, vt sit quem pœniteat, homo nō necetur vt sit qui emēdetur. Hanc in corde retinens homo inter homines dilectionem, esto iudex terræ, & ama nō currere, sed diligere. Si superbis, superbi in peccata, nō in hominem. In illud sæui quod tibi displicet & in te, non in eum qui factus est sicut

Psal. 2.

23. q. 4. c. duo.

ſicut tu. De vna officina exiſtis, vnum artificem habuiſtis, vnus limus eſt veſtra materies. Quid perdis non amando quem iudicas? Quoniam iuſtitiam perdis non amando quem iudicas. Adhibeantur pœnæ, nõ recuſo, nõ interdico, ſed animo amantis, animo diligẽtis, animo corrigentis. Num enim filiũ tuum non erudis? Et prius agis vt ſi fieri poteſt pudore & liberalitate erudiatur, & erubeſcat patrem offendere, non tanquam ſeuerum iudicem timeat: Gaudes ad talem filium. Sed ſi fuerit fortè iſta contemnens, adhibebis & verbera. Incutis pœnam, ingeris dolorem, ſed quæris ſalutem. Multi amore, multi timore correcti ſunt, ſed per tremorẽ timoris ad amorem peruenerunt. Erudimini qui iudicatis terram. Diligite & iudicate. Non enim ſic quæritur innocentia, vt pereat diſciplina. Scriptum eſt, Diſciplinam qui abiicit infelix eſt. Bene poteſt addi ad iſtam ſententiam, Sicut diſciplinam qui abiicit infelix eſt: ſic diſciplinam qui negat crudelis eſt. Auſus ſum aliquid dicere fratres mei, quod vobis aliquãto plenius exponere ipſius rei obſcuritate compellor. Repeto quod dixi, Diſciplinam qui abiicit infelix eſt. Hoc eſt manifeſtum: Diſciplinam qui non dat, crudelis eſt. Teneo prorſus, teneo & oſtendo, feriendo pium, parcendo crudelem: Exemplum ante oculos pono, Vbi inuenio feriendo pium? Non eo ad alios, ad patrem & filium eo, pater quando ferit amat, & non vult puer cædi. Contemnit voluntatem, conſulit ad vtilitatem. Quare? Quia pater eſt, quia hæreditatem parat, quia ſucceſſorem nutrit. Ecce feriendo pius eſt pater, feriendo miſericors eſt. Da mihi hominem parcendo crudelem. Non recedo à perſonis, eos ipſos ante oculos pono. Sed ſi puer imperitus & indiſciplinatus ſic viuat vt pereat, & pater diſsimulet, pater parcat, pater perditum filium diſciplinæ aſperitate offendere timeat, nónne parcendo crudelis eſt? Erudimini ergo qui iudicatis terram, & bene iudicando non à terra præmium, ſed ab illo ſpectate qui fecit cælum & terram.

Pſal. 2. *Sapien. 3.* *Pſal. 2.*

Eodem die, De decem in lege præceptis, & de decem plagis.

Sermo II.

Ser. x c v.

NOn eſt ſine cauſa, fratres dilectiſsimi, quòd præceptorum legis Dei numerus cũ numero plagarum quibus Aegyptus percutitur exęquari videtur. Nã ſicut decẽ præcepta ſunt legis quibus ad cultũ Dei populus admonetur, ita decẽ plagæ leguntur, quibus ſuperbia

Aegyp

Aegyptiorum affligitur. Consideremus ergo cur & ibi decem præcepta, & hic decē plagæ memorentur. Ideo sine dubio, quia in illis erant vulnera, in istis medicamenta. Et opus erat vt periculosis plagarum decem vulneribus decē præceptorū medicamina subuenirent. Primū est præceptū in lege de vno Deo. Non erunt, inquit, tibi dij alij præter me. Prima plaga Aegyptiorum, aqua conuersa in sanguinem. Compara primū præceptum primæ plagæ, Deum vnū ex quo sunt omnia, in similitudinē aquæ ex qua generātur omnia. Ad quā autē rem pertinet sanguis, nisi ad carnē mortalē? Quid est ergo aquæ cōuersio in sanguinē, nisi quia illi qui in dominū credere noluerunt: sicut dicit Apostolus. Obscuratū est insipiens cor eorū, dicentes se esse sapientes, stulti facti sunt. Aqua enim in sanguinem vertitur, quia sensus Aegyptiorū obscurus & tenebrosus efficitur. Et iusto Dei iudicio factū est, vt de illo fluuio sanguinē biberent, in quo Hebræorū paruulos necare cōsueuerant. Secundum præceptum, Non accipies nomen Dei tui in vanum. Qui enim acceperit nomen domini Dei sui in vanū, non mundabitur. Nomen enim domini Iesu Christi, veritas est. Ipse enim dixit, Ego sum veritas. Et quia veritas mundat, vanitas inquinat: videamus huic secundo præcepto contrariā plagam, ranarum abundantiā. In ranis hæretici intelliguntur atq; Philosophi. Philosophi enim vel hæretici quia in Christo omnia falsa esse dicunt, ranæ sunt clamantes in paludibus limosis. Per superbiam & inanem contentionem strepitū vocis habere possunt, doctrinā veræ sapientiæ insinuare non possunt. Qui enim Christianæ veritati contradicūt, & in sua vanitate decepti decipiunt, ranæ sunt tædium afferentes auribus nō cibum mentibus. Tertiū præceptū est, Memento, inquit, vt diem Sabbati sanctifices. In isto tertio præcepto insinuatur quædā vacationis indictio, requies cordis, tranquillitas mentis quā facit bona conscientia. Ibi enim est sanctificatio, quia ibi est spiritus Dei. Denique videte vacationē, hoc est quietem. Super quem, inquit dominus, requiescā, nisi super humilē & quietū & trementē verba mea? Spiritale enim Sabbatū non obseruant, nisi illi qui se ita temperatè operibus terrenis accōmodant, vt tamen lectioni & orationi; & si nō semper certè vel frequenter insistant, secundū Apostolū, Attende lectioni diuinæ doctrinæ. Et iterū, Sine intermissione orate. Qui enim tales sunt quotidie spiritaliter Sabbatum colunt. Qui verò inquieti sunt &

Exod.20. *Exod.7.* *Roma.1.* *Exod.20.* *Ioan.14.* *Exod.8.* *Exod.20.* *Esa.66.* *1. Tim.4.* *1. Thes.5.*

iugiter terrenis actibus implicantur, de quibus scriptum est, Impedimenta mundi fecerunt eos miseros, iidem requiem habere nō possunt. Attendite tertiam plagam, huic tertio praecepto contrariam. *Exod. 8.* Scynifes nati sunt in terra Aegypti de limo, muscę minutissimæ, inquietissimę, inordinatè volātes, in oculos irruentes, non permittētes hominē quiescere, dum abiguntur iterū irruunt, dum expulsæ fuerint iterū redeunt. Quales istæ sunt muscæ, tales sunt homines inquieti, qui Sabbatū spiritaliter obseruare, id est, bonis operibus studere & lectioni vel orationi insistere nolūt. Et quomodo corpus humanum ab istis muscis affligitur, ita cor illorum diuersis cogitationibus inquietat & cōpūgitur. Tenete præceptū, cauete plagā. Quantum præceptū est, *Exo. 20.* Honora patrē tuū & matrē tuā. huic contraria quarta plaga Aegyptiorum cynomyia, id est, musca canina. *Exod. 8.* Græcum enim vocabulum est. Qui enim parentes honorare dissimulat, musca hunc canina, id est, diaboli nequitia spiritaliter affligit & cruciat, Caninum est enim parentes non agnoscere. Nihil tam caninū, quàm cùm illi qui genuerūt nō agnoscuntur. *Exod. 20* Quintū præceptū est, Non mœchaberis. Quinta plaga mors in pecora. Omnis enim qui aut vxore propria intemperatê excepto filiorū desiderio vtitur, aut certè quod est crimen grauissimū, qui vxori aut filiæ alienæ aut ancillæ vel suæ vel alterius insidiatur, & non reuocatur pœnitendo, victus cupiditate bestiarū, tanquā amisso homine erit pecus, nō quasi conuersus in naturā pecoris, sed in humana forma habens similitudinem pecoris, qui nō vult audire dicentem dominum, *Psal. 31.* Nolite fieri sicut equus & mulus, in quibus nō est intellectus. *Psal. 48.* Et illud, Homo cùm in honore esset non intellexit, comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis, Sed si pecus esse non times, vel mori sicut pecus time. *Exod. 20* Sextum præceptum, Non occides *Exod. 9.* Sexta plaga pustulæ in corpore, & vesicę bullientes & scaturientes incendia vulnerū de fauilla fornacis. Tales sunt homicidales. Ardent ira, quia per iram homicidij fraternitas periit. Ardent homines iracūdia, ardent & gratia. Nam & qui vult subuenire feruet, qui vult occidere feruet. Iste præcepto, ille morbo. Iste bonis operibus, ille saniosis vlceribus. O si possemus videre animas homicidarum, sine dubio plus plangeremus quàm putrescentia corpora vlceratorū. Sequitur præceptum septimū, *Exod. 20* Non furaberis. Et plaga septima grando in fructibus. *Exod. 9.* Quod per furtū cōtra Dei præceptū sub-

ducis

ducis, de cælo perdes. Nemo enim habet iniustum lucrum sine iusto damno. Qui furatur verbi gratia, acquiret vestẽ, sed cælesti iudicio perdet fidem. Vbi lucrum, ibi damnum. Visibiliter lucrũ, inuisibiliter damnũ. Lucrum sua cæcitate, damnum de domini nube. Ergo qui suo malo desiderio forinsecus furantur, iusto Dei iudicio intrinsecus grandinantur. Octauũ præceptum, Falsum testimonium non dices. Octaua plaga locusta animal dente noxiũ. Quid enim vult falsus testis nisi mordendo nocere, & consumere mentiendo? Et ideo nos admonet Apostolus, ne nos falsis criminibus appetamus. Si, inquit, mordetis, & comeditis inuicem, videte ne ab inuicẽ consumamini. Nonum præceptum, Non cõcupisces vxorem proximi tui. Nona plaga densæ tenebræ. Si enim peccatum est vxorẽ propriam excepta causa filiorũ agnoscere, putas quale peccatũ est alienã appetere? Verè densæ sunt tenebræ. Nihil enim sic dolet in corde patiẽtis, quomodo si vxor illius appetatur. Et qui hoc facit alteri, nihil tale voluisset pati. Alia mala solent homines patienter excipere. Hoc autẽ nescio vtrum inuenire poterit qui patienter ferat. O quàm densas tenebras patiuntur, qui talia faciunt & talia concupiscunt. Verè excitantur furore horribili. Furor enim indomitus est vxorem alienam commaculare velle atque polluere. Decimum præceptũ, Non cõcupisces vllam rem proximi tui, non pecus, nõ ouem, nõ bouẽ, non aliquid omnino. Huic mandato plaga decima contraria est, mors primogenitorum. Primogenita cordis nostri fides est. Nemo enim bene operatur nisi fides præcesserit, sicut dicit Apostolus, Sine fide impossibile est placere Deo. Omnia opera tua bona, filij tui sunt spiritales, sed inter istos tibi primogenita est fides. Quisquis rem alienam occultè concupiscit, internam fidem perdit. Erit enim primũ sine dubio simulator obsequens non charitate, sed fraude. Veluti amans eum à quo se cupit fieri hæredem, amare se dicit cũ quẽ mori desiderat, & vt in re eius se videat possessorẽ, optat vt propriũ nõ relinquat hæredem. Hæc fratres cõparatio & quodammodo cõtrarietas decem præceptorum, & decem plagarum cautos nos faciat, vt habeamus securi res nostras in præceptis Dei. Res, inquam, nostras interiores in arca conscientiæ nostræ repositas. Ipsi sunt thesauri nostri quos nobis nec fur nec latro nec vicinus malus poterit aliquando auferre: vbi nec tinea, nec rubigo est metuenda. Istæ sunt enim veræ diuitiæ, id est, bona conscientia, iustit

Exod. 10
Exod. 10
Galat. 5.
Exod. 20
Exod. 10
Exod. 20.
Exod. 12.
Hebr. 11.
Matt. 6.

iustitia, misericordia, castitas, sobrietas. Qui talibus rebus plenus est, diues erit etiã si de naufragio nudus exierit. Si diligenter hæc attenditis, & quæ mala sunt fugere, & quæ bona sunt volueritis auxiliãte domino exercere, eritis populus Dei, & de iniqua Aegyptiorum seruitute. id est, spiritalium nequitiarum persecutione liberati, ad terram repromissionis poteritis feliciter peruenire, præstante domino nostro Iesu Christo, cui est gloria & imperium cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Item eodem die sermo de iudicibus, qui habetur inter sermones ad fratres in eremo XXXV.

Item eodem die Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Perrexit Iesus in montem Oliueti & cætera, quæ habentur in expositione doctoris Ibidem, Et inter sermones de Verbis domini XLVII. (Ioan. 8.)

Sermo XCVI.

Dominica quarta in Quadragesima, de decem chordis, & decem præceptis, Sermo I. qui habetur tomo nono.

Eodem die, de filijs Israël, Sermo II.

Sermo XCVII. (Exod. 32.)

HAec dicit dominus Moysi, sine vt faciam te in gentem magnam. Graue est discutere personam qui in infidelitatem cadit, dum maius quod accepit perdit. Quis Iudæorum inexolubiles nodos nescit? Quis perfidiam & audaciam non deponit? Legunt elogia sua, quod in præuaricatione parentum non defuisset vindicta. Irata seueritas promitur, & contumacia non emendatur. Clementia leuius irascitur, quia citius miseretur. Ipsius erit iudicium, & probare dignum, & delinquẽtibus indulsisse peccatũ. Quid dico? Deus illos horruit, aut amauit? Absit. Si horruit peccatores contẽpsit. Sed amauit, ideo frequenter indulsit. Reuertimini, inquit, ad me, & reuertar ad vos. (Zacha. 1.) Eorũ quidẽ sunt scelera aut rea lingua, aut cõsciẽtia criminosa. Vos, inquit, de patre diabolo estis. (Ioan. 8.) Nõ potest differri vindicta, vltio nõ procrastinabitur, Tanta enim sunt crimina vsurpatione cõcepta, vt nõ parcant generi, cùm rei videantur autori. Clamauerunt, inquit, ad dominũ cùm tribularẽtur, (Psal. 106.) mittitur dux qui populũ Israëliticum redderet liberatũ. Parãtur Aegyptiis dignæ & innumerabiles plagæ ignominiæ, (Exod. 7. & 8.) ad vindictam scynifes processerunt, vineas bruchus absumpsit, fructifera ligna locusta vastauit: terrorem ex grandine, vlcera, tumultus, voces, flammas, addicta pecora,

arm

armẽta prostrata, aquas in sanguinem mutatas, prostratas ranas, pisces occisos: præduratur elementa nullo rigore, siccantur fluenta in rei miraculo curuata, & in muro suspenditur vnda, insuetũ iter mirantur fluctus, miratur & populus, Quid incredule popule nocte desperas? Signum tibi erit columna, quam Christus illuminat. Securus iter, quod arripis, vade, antecedet te Christus. Et quia prosequitur Christus, fiducia non terror debet esse, securus ad promissa peruenies, atq; vtinam non rebelles. Apertũ intrãt mare Aegyptij, quos circũfusi fluctus festinanter ruentes perdunt. Medij arena vngulam sensit, mare cursus sustinuit equitum. Sed hęc vindicta debebatur, vt citius periret, qui consequi denegauit salutem. Quid dubitas de hoste? Tute iam procede, mortuum videbis probabis defunctum, cui antè fueras seruus. In eremũ exitur, nec contumelia differtur. Murmurant, petunt cepas & pepones, meritò insulsi & quos non gratiæ sales condunt, vilem expetunt cibũ. Cepas, ait, vt extorquerentur eis lacrymæ ex delicto collectæ. Non aquarum in fluuiis natura degenerat, communem liquorem amaritudo tristauerat, lignũ mittitur, dulcedo reparatur. Petra percussa sitientibus potũ præbuit virga, nec veternosa eis dissuta sunt vestimẽta, aruo sterili nõ defuit manna. Pulmentarium poscitur, desideriis omnia conferũtur. Saporem sensit quisq; quem voluit in ore dum manducauit. Petunt sibi quod colerent, atq; vtinã simpliciter postulassent. Sed plebs, quæ dotales tabulas lege mariti perceperat, de corruptela disponit, & de adulterio cogitat. Quid te infidelis vis iungere cõsortio digno? Mater tua displicuit repudiata per libellũ repudij pronuntiãte Esaia, nec summo charismate es digna, cùm execrabilibus factis videaris ingrata. Nõ seruies, inquit, Deo alieno. Aurũ igni apponitur, & ingrati infaustũ scelus expetunt, adorant imaginem, quem succensus eiecerat ignis. Vbi est quod mandatum est: Audi Israël, dominus Deus tuus vnus est. Vitulus tuus vbi erat, cũ tibi Christus in mari itinera præparabat, mare aperuit, sitientibus potũ præbuit, fessos ieiunio reparauit? Luxuriosa gentilitas, post saturiem lusum quęrit. Sedit, inquit, populus mãducare & bibere, & surrexerunt ludere. Atq; vtinam verbis fuissent dicta, non factis fuissent admissa. Ecce iam pater Abraham transfertur in gentẽ magnam. Ecce quid criminis admittit primitiuus, quid gratiæ meretur secundus. Vẽdisti mihi primatus tuos, delicto factus seruulus fratri tuo.

Exod. 4. *Exod. 16.* *Num. 11.* *Exod. 17.* *Exod. 16.* *Exod. 32.* *Esaiæ 50.* *Exod. 20.* *Exod. 32.* *Deute. 6.* *Exod. 32.* *Genes. 15.*

Radix quidem me aliena portat, sed noua gratia meum caput impinguat. Ducē se ergo dn̄s ingrato populo præbebat, exercitum Christi per inaccessa loca & deuia deserta terrarū non turbauit iter ignotū. Igitur exorit impugnante diabolo profana tentatio, fit repentè populus diuinis beneficiis ingratus, mens eius à veritate discis cit deseruit vitæ largitorē, & secutus est mortis autorem. Vnde simulacra colentium cæca stultitia, imò non ferenda dementia, mortali manu formatum vitulum putare diuinum? Acerbior indignitas rerum est, vt pecoris sit figura terrori, & cùm Deus animalia omnia homini subiecerit, ipse se in famulatū pecudum spōte deiecerit. Adeo formatur vitulus stultorū collationibus inauratus: & quē nullus naturalis motus quacunq; flectebat, eū dementia perfidorum subiugata ceruice portabat: & cuius aures nullus penetrabat auditus, vel aliqua cōmotio sensibilis agitabat, has incassum dementis populi oratio stulta pulsabat: & cui visum modulātibus palpebris vitali motu artificis phantasia nō dederat, nec genitrix natura contulerat, eū videntes ingrati Deo supplices adorabāt. Præcedebat in eremo populū carens spiritu vitulus figuratus, vt tali duce demēs populus vteretur, qualis fuerat & ipse delictis effectus. Et ne tāti mali sine vindicta in posteros manaret exemplū, statim vindicatur in reos. Dum enim malis modus imponitur, frangitur licētia peccatorum: Frequēter enim plagis disciplina corrigitur, si nihil proficiāt hortamenta iustorū. A damnabilibus factis homines vindicta compescit, quos in bonis operibus beneficia Dei retinere non possunt. Si enim nō inter primos peccantiū lapsus consuleret, sed in futurum suspenderet vltionis occursum diuina cēsura, proculdubio scelestorum omnium latius processisset audacia. Deniq; si vis tuorum proficere disciplinam, exerce censuram. Vbi Dei futuræ vindictæ solicitudo versatur, illic aut nō peccatur, aut tardius delinquitur. Censura enim interdū quidam suscipiunt supplicium, vt multi corrigātur in paucis, ne postmodum ita commotus incipiat grassari per multos. Risus frequens corrūpit mores, relaxat quoq; neruos rigoris astrictos, seuerus autem vultus custos est disciplinę. Si enim delinquentibus frequenter indulges, peccator non proficit ad salutem.

In eadem dominica Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Abijt Iesus trans mare Galileæ, quod est Tyberiadis, &c. quæ habetur in expositione doctoris, Ibidem.

Ioan. 6.

Feria

Feria secunda post quartam dominicam, de Thuribulis, *Ser. I.*

Sermo XCVIII.

MOdò fratres dilectissimi, cùm diuina lectio legeretur, audiuimus dixisse dominum ad Moysem, vt thuribula, in quibus superbi illi ac rebelles incensum obtulerant, conflaret, & producta in laminas altari affigeret, vt essent in testimonium rebellium & superborum. Thuribula, inquit dominus, quæ sanctificata sunt in mortibus peccatorum, facito eas laminas ductiles, & circũda ex eis altare, quia oblata sunt coram domino, & sanctificata sunt. Hoc ergo per hanc figuram videtur ostendi, quòd thuribula ista, quæ scriptura nominat ærea, imaginem teneant scripturæ diuinæ, cui scripturæ hæretici ignem alienũ imponentes, sensum videlicet per errorem & intelligentiam alienam à Deo & veritati contrariam introducentes, incensum domino non suaue, sed execrabile offerũt. Ista ergo thuribula ærea, id est, hæreticorum voces, si adhibeamus ad altare Dei, vbi diuinus ignis est, vbi vera fidei prædicatio, melius ipsa veritas ex falsorum comparatione fulgebit. Si enim verbi gratia dicam, ponam dicta Arrianorum vel Manichæorum, aut alterius cuiuslibet hæreticorum, & ex sermonibus veritatis scripturarum diuinarũ testimoniis velut diuini altaris igne confutem, nónne euidentior eorum ex ipsa comparatione apparebit impietas? Nam si doctrina ecclesiastica simplex esset, & nullis extrinsecus hęreticorum dogmatum assertionibus cingeretur, non poterat tam clara & tam examinata videri fides nostra. Sed idcirco doctrinam catholicam contradicentiũ obsidet impugnatio, vt fides nostra non otio torpescat, sed multis exercitationibus elimetur. Propter hoc denique & Apostolus dicebat, Oportet autem hæreses esse vt probati quiq; manifesti fiant inter vos. Hoc est dicere, Oportet hæreticorum thuribulis altare circundari, vt certa & manifesta omnibus fiat fidelium atq; infideliũ differentia. Cùm enim fides catholica velut aurum cœperit fulgere, & prędicatio eius vt argentum igne probatum intuentibus resplenduerit, tunc maiore cum turpitudine, & dedecore hæreticorum voces obscuri ęramenti vilitate sordebunt. Hæc autẽ diximus de thuribulis eorum, qui condemnati sunt, quæ altari iubentur affigi, quod ex comparatione impiorũ isti clariores appareãt: simul vt posteris daret exemplũ, ne quis præsumptione superbi spiritus non sibi à Deo datum munus pontificatus inuaderet: sed vt illi cre-

Num.16.

1. Cor.11.

datur, quem non ambitio humana, nõ fauor corruptus asciuerit, nec munerũ oblatio profana surrogauerit, sed meritorum conscientia, & Dei voluntas assumpserit. Quod ergo peetulerunt superbi illi Leuitæ, qui domino non iubente sibi sacerdotium vendicabãt, hoc patiũtur quicunq; se aut ad episcopatus, aut presbyteratus, vel diaconatus officium vel muneribus aut adulationibus impudenter conãtur ingerere. Quomodo combusti sunt illi in corpore, sic isti exurentur in corde. Hortatur ergo Moyses pontificem magnum, vt offerat incensum in castris, & exoret pro populo. Iam enim, inquit, vastari populus cœpit. In spiritu videbat Moyses quæ gerebantur. Abiit ergo Aaron vt offerret incensum pro populo, & stetit inter viuos & mortuos, & mitigatus est furor Dei. Si intellexistis historię ordinem, & oculis, vt ita dicam, cernere potuisti stantem pontificem medium inter viuos & mortuos, ascende nunc ad verbi huius celsiora fastigia, & vide quomodo verus pontifex Iesus Christus assumpto thuribulo carnis humanæ, & superposito igne altaris, anima sine dubio illa magnifica, cũ qua natus est in carne, adiecto etiam incenso qui est spiritus immaculatus, medius inter viuos & mortuos stetit, & mortem non permisit vltra grassari, sed sicut Apostolus dixit, destruxit eum qui habebat mortis imperium, id est, diabolum, vt qui in ipsum pontificem Christum credit, iam non moriatur, sed viuat in æternum. Hoc fuit ergo mysterium, quod posteà futurum iam tũc angelus ille, qui populum vastabat, expauit. Agnoscebat enim figuram thuribuli & ignis & incensi, & qualis offerenda esset Deo hostia ab eo, qui medius mortuorum viuorúmq; constituendus erat, præuidebat: & illos tunc imago prefigurata saluauit, ad nos autem salutis veritas ipsa peruenit. Neque enim indumenta pontificis purpura ac lana byssóque contexta erubuisset angelus ille vastator, sed ista quę futura erãt indumenta domini & Saluatoris nostri singularis & magni põtificis intellexit, & his cessit, qnibus vtique vniuersa creatura inferior erat. Puto autem quòd non solùm primo aduentu domini & Saluatoris nostri forma ipsa completa sit, sed eadem fortasse seruabitur & in secundo. Veniet iterum filius hominis, & cùm venerit, sine dubio inueniet quosdam mortuos, quosdam viuentes. Hoc loco non incongruè mortui intelliguntur, illi qui nimietate scelerum in peccatis suis mortui comprobãtur, viuentes autem illi qui in operibus vitæ permanserint. Veruntam

Num. 16.

Hebr. 2.

tamen vtrolibet modo ftabit etiã in futuro magnus hic pontifex & Saluator nofter medius viuorum & mortuorũ. Sed & tunc fortè medius viuorum & mortuorum ftare dicendus eft, cùm ftatuet oues quidem à dextris, hœdos autẽ à finiftris, & dicet his qui à dextris erunt, Venite benedicti patris mei, percipite regnum, quod vobis paratum eft ab origine mundi. His autem qui à finiftris funt dicet, Ite in ignem æternum operarij iniquitatis, quem præparauit pater meus diabolo & angelis eius, quoniam non noui vos. Et funt vtique mortui, qui in ignem mittuntur æternum: Sunt autem viui illi, qui mittuntur ad regnum. Ad quod regnum vos pius dominus perducere pro fua pietate dignetur, cui eft honor & imperium cũ patre & fancto fpiritu in fecula feculorum, Amen. *Mat. 25.*

Eodem die, de virga Aaron, Sermo II.

Omnis princeps tribus populi habet virgam. Non enim poteft quis regere populum, nifi habeat virgam. Vnde & Paulus apoftolus, quia princeps erat populi, idcirco dicebat: Quid vultis? In virga veniam ad vos, an in charitate & fpiritu manfuetudinis? Omnes ergo principes tribuũ habeãt neceffe eft virgas fuas, fed vnus eft folus, ficut fcriptura dicit, verus pontifex, cuius ille Aaron facerdos præferebat figurã. Huius ergo virga germinauit. Sicut enim virga Aaron germinauit in populo Iudęorũ, ita crux Chrifti floruit in populo gentiũ. Verùm quoniã, vt fæpe oftendimus, verus pontifex Chriftus eft, ipfe folus eft cuius virga crucis, non folũ germinauit, fed & floruit, & omnes credentiũ populorum fructus exhibuit. Quis autẽ ifte eft fructus, quem attulit? Amygdalas, inquit. Amygdalę fratres, nuces funt. Qui fructus primo quidẽ indumẽto amarus eft, fequenti munitur ac tegitur, tertio fumentẽ pafcit ac nutrit. Talis ergo eft in Ecclefia Chrifti doctrina legis ac Prophetarũ. Prima literæ facies fatis amara eft, quæ quidẽ circuncifionem carnis pręcipit, quæ de facrificiis mãdat, & cætera quæ per occidentẽ literam defignãtur. Hæc omnia tanquã amaram nucis corticẽ proiice. Secũdo in loco ad munimẽta tecta peruenies, in quo vel mortalis † doctrina, vel ratio cõtinentiæ defignatᷓ. Quæ neceffaria quidem funt ad cuftodiam eorum, quæ feruantur intrinfecus, frangenda tamen quandoq; & fine dubio diffoluenda funt: vt fi verbi caufa dicamus, abftinentia ciborũ, & caftigatio corporis, donec fumus in corpore ifto corruptibili, & pafsibili fine

Sermo XCIX. *Num. 17.* *1. Cor. 4.* † *Aliâs, moralis*

dubio necessaria est:cum autem superueniente morte confractum fuerit & resolutum,& resurrectionis tempore incorruptibile ex corruptibili redditũ, atq; ex animali spiritale, non iam labore afflictionis, nec abstinentiæ castigatione, sed qualitate sui nulla iam corpori corruptela dominabitur:Sic ergo & nunc durior testa nucis velut necessaria abstinẽtiæ ratio videtur,& postmodum non quærenda. Tertio autẽ loco, reconditum velut in nuce inuenies secretum mysteriorũ sapientiæ & scientiæ Dei sensum, quo nutriantur & pascantur animæ sanctæ,non solum in pręsenti vita,sed etiam in futura. Ipse enim est pontificalis fructus,de quo promittitur his qui esuriunt & sitiunt iustitiam, quia ipsi saturabuntur. Hoc igitur modo in omnibus scripturis triplex huius sacramenti ratio percurrit. Sic & sapiẽtia monet, vt describamus eam nobis in corde tripliciter,ad respondendum,inquit,verbũ veritatis his qui proposuerunt nobis. Nam quia sacramentum sacerdotale est virga nucis, idcirco arbitror etiam Hieremiam qui erat vnus ex sacerdotibus ex Anathot vidisse virgam nuceã,& prophetasse de ea illa quæ scripta sunt, vel de virga nucea, vel de lebete siue olla succensa, quasi ostenderit per hæc in virga nucea esse vitam,& in lebete succensa esse mortẽ. Vita enim & mors ponitur ante faciem nostrã,& vita quidem Christus in sacramento nucis,mors autẽ diabolus in figura lebetis succensæ. Si ergo peccaueris,portionẽ tuam pones cum olla succensa. Si autem iuste egeris, efficietur portio tua in virgã nuceã cum magno pontifice. Sed & in canticis canticorum sponsa dicitur descendisse in hortũ nucis, vbi etiam pariter cum nucibus sacerdotalium quodammodo pomorũ copiam perscribitur inuenisse. Diligenter attendite fratres,quia vnũ promisit Deus futurum in virga,sed plura dedit. Verum est fratres:Consuetudinis suę rem fecit dominus noster. Semper enim maiora tribuit quàm promittit. Et erit,inquit,homo quemcũq; elegero,virga eius germinabit: hoc est solum quod promisit Deus, vt virga eius quẽ eligeret germinet. Vbi vero ad rem venitur, vt quod promissum est ostendatur impletum, non vnum illud quod promissum fuerat effectum dicitur, sed vide quãta addantur. Ait enim scriptura, Ecce germinauit virga Aaron in domo Leui. Hoc est vnum illud sine dubio quod fuerat repromissum. Sed adduntur alia,& dicitur: Et produxit frondes, & protulit flores, & germinauit nuces. Cum ergo de solo germine fuisset

reprom

Matt. 5.
Prou. 22.
Num. 17.
Hiere. 1.
Hiere. 21.
Canti. 6.
Num. 17.

repromissum, vide quāta largitur Deus, vt non solum germen produxerit, sed & frondes: & non solum frondes, sed & flores: & non solum flores, sed & fructus. Quid igitur est quod ex his colligi & contemplari possit videamus. Primum omnium resurrectionis ex mortuis sacramentum in his euidenter agnoscimus. Virga enim arida germinat, cum corpus extinctū cœperit reuiuiscere. Quæ sunt autē quatuor ista, quæ resurgenti corpori præstabuntur? Vt seminatum in corruptionē, surgat in incorruptione: Et seminatū in infirmitatem, surgat in virtute: Seminatū in ignominiā, surgat in gloria: Et seminatum corpus animale, resurgat corpus spiritale. Ista sunt quatuor, quæ virga arida corporis nostri in resurrectione germinabit. Sed redeamus ad ea quæ de virga dicere cœperamus. Possumus adhuc sic intelligere eorū quę virga germinauerat differentias. Omnis qui in Christo credit, primo moritur, & post hoc renascitur. Et est etiā in figura quòd virga arida postmodum germinat. Est ergo primum germen, prima hominis in Christo confessio. Secūdo frondescit, vbi renatus donum gratiæ Dei sanctificationēq; susceperit. Inde affert flores, vbi proficere cœperit, & morū suauitate decorari, ac fragrantiam misericordiæ & benignitatis effundere. Ad vltimum quoq; affert etiam fructus iustitiæ, quibus nō solum ipse viuat, sed & aliis vitam præbeat. Cum autem ad perfectū venerit, & protulerit ex se verbum fidei, verbum scientiæ Dei, & per doctrinā suam alios lucrifecerit, hoc est attulisse fructus quibus alij nutriantur. Sic ergo singuli quique credentium de virga Aaron, quæ Christus est, germinantur. Quorum quatuor istæ differentiæ in aliis scripturæ locis velut ætates quatuor designantur, quas Ioannes Apostolus in epistola sua distinctione mystica cōprehendit. Ait enim: Scripsi vobis pueri, scripsi vobis adolescētes, scripsi vobis iuuenes, scripsi vobis patres. In quibus vtiq; non corporales ætates, sed spiritualium profectuū differentias ponit. Sic etiam in hoc sacerdotalis virgæ germē obseruabimus designari. Habentur ergo omnia hæc nō tam in virga Aaron, quàm in ea virga quę exiit de radice Iesse, & flos de radice eius ascēdit, supra quē requiescit spiritus Dei. In quo nec hoc ipsum videtur otiosum, q; exire dicitur virga, & flos ascendere. Quāuis enim vnus sit Christus, singulis tamen diuersus efficitur, prout indiget is qui operat. Qui ergo segnior est & negligentior, pro disciplina Christus ei efficitur virga, & in virga non

1. Cor. 15.

1. Ioan. 2.

Esaiæ 11.

ascendere dicitur, sed exire. Exeundum nanq; est ei qui inutilis & ignauus est, de eo statu in quo non recte consistit, transeundum ad alium statum tanquam virgæ compulsione, id est, seueritate doctrinæ rigidioris admonitu. Qui vero iustus est, quia iustus sicut palma floret, in hoc ascendere dicitur Christus. Sic ergo qui verberibus indiget, exit ad eum virga. Qui autem proficitur ad iustitiam, ascendit ei in florem. Ascendit autem quousq; afferat fructus spiritus, qui sunt charitas, pax, patientia, & reliquæ virtutes in Christo Iesu domino nostro.

Psal.91.

Item eodem die homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem: Prope erat Pascha Iudæorum, & ascendit Iesus Hierosolymam & cætera: quæ habetur in expositione doctoris, ibidem.

Ioan. 2.

Num.13. *Feria tertia post quartam Dominicam in quadragesima, de exploratoribus & de botro, Sermo I.*

Ser. c. *Num.13.*

MOdo cum diuina lectio legeretur, audiuimus quòd tẽpore illo quo missi sunt duodecim exploratores ad considerandam terrã repromissionis, duo ex illis vuam miræ magnitudinis in phalãga detulerint ad filios Israël. Duo isti fratres dilectissimi, multis modis intelligi possunt. Nam & duo testamenta non incõgrue significasse credũtur, & duo præcepta quibus diligitur Deus & proximus. Possunt etiam in historia & allegoria intelligi. Quòd autem duûm testamentorũ typũ habuerint, hinc euidenter agnoscimus, quia quomodo in medio duorũ illorũ vna exhibita legitur, ita in medio duûm testamentorũ Christus dñs euidenter agnoscitur: secũdum illud quod scriptum est, In medio duûm animalium cognosceris: id est, in medio noui vel veteris testamenti. Quòd autẽ dixit, In medio, non sic intelligendum est, quòd Christus inter nouum & vetus testamentũ sic fuerit medius, vt nec in nouo nec in veteri contineretur. Non ita est fratres charissimi. Sed quod ait, In medio duûm animalium cognosceris, hoc sentiendũ est quòd sit in medio veteris testamẽti, & in medio noui: id est, intus in interiori & spiritali intellectu, non in litera quæ non solum Iudæos, sed etiam hæreticos omnes cõsueuit occidere, sed in spiritu qui omnes Christianos spiritaliter intelligẽtes viuificat. Hoc est ergo, in medio duûm animaliũ cognosceris, in interiori sensu noui siue veteris testamenti. Exhibita est ergo vua à duobus. Isti autẽ duo qui vuam de terra repromissionis afferre meruerũt, sicut iam diximus,

Abac.3.

2.Cor.3.

possunt

possunt intelligi etiam duo precepta dilectionis, id est, diliges Deum & diliges proximũ. Deniq; considerate fratres, quia sicut illi duo pendentẽ vuam attulerunt, ita & de istis duobus, id est, dilectione Dei & proximi dicitur, In his duobus præceptis tota lex pẽdet & prophetæ. Sicut enim vua illa Christũ Deum figurauit, ita & terra repromissionis in qua natus est, sanctæ Mariæ videtur imaginẽ prætulisse. In ipsa enim impletũ est, Veritas de terra orta est. Quomodo autem beata Maria non fuit terra repromissionis, quæ per Prophetã multo antè promissa est? Nam per beatum Esaiam dominus eam ante multa annorum spatia repromisit. Sic enim ait, Ecce virgo in vtero concipiet & pariet filiũ. Exhibita est enim vua de terra repromissionis. Ipsa est enim de qua legimus, Suxerunt mel de petra, & oleum de firma petra. Et de ipsa scriptũ est: Petra autem erat Christus. Et illud, Cum adipe renium, & sanguine vuæ. Et iterum, Lauabit in vino stolam suam, & amictum suum in sanguine vuæ. Hæc, inquam, vua in ligno suspensa duorũ defertur obsequio, quæ nobis vtiq; sicut iam dictũ est, duûm testamentorum repræsentãtur oraculis, quæ in ligno crucis pependit, cuius vinum in pretium nostrũ passionis expressione profluxit. Sed operæpretium est arcana sacramentorũ aperiri effectibus rerũ. Hanc vuam duo deserũt inserto vecte pendentem. Possunt isti duo etiam Christianũ vel Iudaicũ populum figurare. Isti ergo sunt duo, id est, synagogæ vel Ecclesiæ populi. Et quia prior fuit Iudæorũ populus præcedit Iudæus, sequitur Christianus. Salutẽ suam hic ante conspectũ suum gerit, ille post dorsum. Hic obsequium præfert, ille contemptũ. Ideo & de Iudæis Propheta testatur, Obscurẽtur oculi eorum ne videant, & dorsum illorum semper incurua. Incedunt duo sub sacro fasce ordine suo. Hic semper videt, ille semper relinquit. Iudæus autem proximũ se æstimat, sed absentat. Christianus ergo præsenti munere fruitur, Iudæus solo onere prægrauatur. Quia Christus sicut credenti salus, ita onus est nõn credenti. Iudæis enim ille specialiter annuntiatus: de quibus dictum est, In sua venit, & sui eum non receperunt: Factus est eis lapis offensionis & petra scandali: & quẽ Israël non cognouit, gentium fides recepit. Et ideo post sequitur iste, sed spem suam sub oculis habẽs antecedit & proficit: ille prior graditur, sed deserit & recedit. Portat quidem Christũ in lege Iudæus, sed à gratia quam in mysteriis portat auersus est, quia quẽ prędica-

Matt.22 *Psal.84.* *Esaiæ 7.* *Deute.32* *1.Cor.10.* *Genes.49* *Psal.68.* *Ioan.1.* *Rom.9.*

tione suscepit electus, corde perdit incredulus: & quem vnus aspernatur in lege, alter miratur in corpore. Vnde amborũ dominus & redemptor noster ab hoc adorante gestatur, ab illo se auersante suspenditur: Ac sic impletũ est in Iudæis: Posuerunt ad me dorsa, & non facies suas. Et quia Christũ dominum quem prior populus Iudæorũ, & post dorsum reliquit & crucifixit, nos postea venientes adorare & portare meruimus: secũdum illud quod Apostolus ait, Glorificate & portate Deum in corpore vestro: quantũ possumus cum ipsius adiutorio laboremus, ne à ceruicibus nostris tam sanctam sarcinã malis operibus deponamus. Sarcina enim Christi, leuare consueuit non premere. Sic & ipse in Euangelio dixit, Iugũ meum suaue est, & onus meũ leue. Si enim iugũ Christi subdita & humili ceruice suscipimus, magis nos portat quàm à nobis portetur. Sicut enim iugũ seculi semper premit, ita iugũ Christi leuare consueuit. Et quia omnis homo aut Christũ portãdo erigitur, aut iugum seculi sustinendo ad inferiora deprimitur, attẽdat vnusquisq; conscientiã suam: & si se sanctis cogitationibus & bonis operibus iugum Christi portare cognouerit, gaudeat & Deo gratias agat, & cum grãdi solicitudine, vel timore perseuerare contẽdat. Qui vero luxuriosis cogitationibus & malis operibus durissimo mũdi huius iugo se nimium grauari cognoscit, orationibus, ieiuniis vel eleemosynis proiiciat iugũ diaboli, vt mereatur excipere iugũ Christi, & de omnibus malis actibus suis cum propheta fideliter dicat: Dirũpamus vincula eorũ, & proiiciamus à nobis iugũ ipsorũ. Tunc enim de illa spiritali vua de qua nobis vinũ lætitiæ prælum crucis expressit, cum secura cõscientia bibere poterimus, si nos nec luxuria sordidauerit, nec iracundia cõbullierit, nec inflauerit superbia, nec auaritia obscurauerit, nec inuidia vipereo veneno percusserit. Omnia enim ista de corde suo debet expellere, qui ad altare desiderat vel optat accedere. Et quia spiritalis vindemia, id est, Paschalis solennitas imminet, in qua festiuitate botrus ille, de quo superius diximus, per iniuriã vel pondera crucis expressus est, de tanta ac tali vua accepturi calicẽ salutaris, & vinum lætitiæ bibituri, exceptoria cordis vel pectoris nostri cum grãdi nitore ac diligentia, ieiuniis, vigiliis, orationibus, Eleemosynis & præcipue castitatis nitore mũdemus: Contra nullũ hominẽ odium in corde seruãtes, & non solum amicos, sed etiam inimicos & aduersarios diligentes, cum secura

1. Cor. 6.

Matt. 11.

Psal. 2.

consc

conscientia in oratione dominica dicamus, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris, præstante domino nostro Iesu Christo, cui est honor & imperium cum patre & Spiritusancto in secula seculorum, Amen. *Mat. 6.*

Eodem die, de serpente æneo, *Sermo* *II.*

IN lectione quæ nobis recitata est fratres charissimi, audiuimus quòd eo tẽpore, quo propter superbiam Iudæorũ, & murmurationem eorum contra dominũ à serpẽtibus regulis, id est, basiliscis in deserto populus vastabatur, præceperit dominus Moysi vt serpẽtem æneũ faceret, eúmq; in ligno suspẽderet, quẽ percussi respiciẽtes ab interitu senarẽtur. Serpẽs iste fratres dilectissimi, licet hoc satis mirũ esse videatur, tamen figurauit incarnationem domini. Durũ forte alicui videri poterat ista significatio, nisi hoc ipse dominus in euãgelio suo dixisset. Sic enim ait, Sicut Moyses exaltauit serpentẽ in deserto, ita exaltari oportet filium hominis. Suspẽsus est ergo tunc serpẽs æneus in conto, quia Christus suspẽdendus erat in ligno. Tunc enim quicunq; fuisset à serpente percussus, serpentẽ æneũ respiciebat & sanabatur: nunc vero humanũ genus quod à spiritali serpente diabolo percussum fuerat, Christum credendo respicit & sanatur. Quicunq; percussus serpentẽ illum æneũ non vidisset, moriebatur. Ita est fratres, nisi quisq; in Christũ crediderit crucifixũ, diaboli veneno premitur. Tunc enim vnusquisque respiciebat serpentem mortuum, vt posset euadere viuum. Nunc vero qui vult diaboli vitare venenum, Christum respiciat crucifixum. Et quia mors à morsu nomen accepit, & generi humano morsus antiqui serpẽtis acciderat, & mors nisi à morte superari nõ poterat: ideo mortẽ Christus sustinuit, vt iniusta mors iustam vinceret mortem, & liberaret reos iuste, dum pro eis occidebatur iniuste. Quicquid enim diabolus in Adam exercuerat, quasi iuste videbatur egisse in homine, qui se vnius arboris delectatione vẽdiderat. In Adã ergo quasi in proprio seruo iure sibi domino dominiũ vẽdicauit: in passione autem Christi in quo peccati maculam non inuenit, iniuste mala omnia perpetrauit. Sic & ipse dominus in euangelio dixit, Ecce venit princeps huius mundi, & in me nihil inuenit. Quid est nihil inuenit? Nullũ omnino peccatum. Et in Psalmis, Quæ non rapui, inquit, tũc exoluebam. Quod ergo iuste debebat Adam, Christus iniuste mortem suscipiendo persoluit. Ille expandit manum

Num. 21. Ser. c 1. *Num. 21.* *Ioan. 3.* *Gen. 3.* *Ioan. 41.* *Psal. 68.*

num ad pomorum dulcedinem, iste ad crucis amaritudinem. Ille arborẽ necis, iste salutis ostendit, Ille se contra Deũ erexit & cecidit. Christus se humiliauit, vt omnes erigeret. Adã mortem vniuersis intulit, & Christus vitã omnibus reparauit. Respiciebat ergo vnusquisq; ad serpentẽ æneũ, & à venenatis serpentibus sanabatur. Serpẽs æneus in ligno positus venena viuorũ serpentiũ superauit, & Christus in cruce suspẽsus & mortu' antiqua diaboli venena restrinxit, & omnes qui ab eo percussi fuerãt liberauit. Quare tamẽ serpẽs ille nõ de auro, non de argẽto, sed de æramẽto fuerit factus, videamus. Hoc mihi videtur, ꝙ duas significationes habere possit. Vnã propter diuturnitatẽ, quia vasa ænea durare diutius solent. Aliam propter vocis claritatẽ, nam inter omnia metalla vasa ærea maiorem tinnitum reddere, & longius sonare solent. Doctrina nõ in vna tantum gẽte Iudæorũ innotescere, sed per vniuersum mũdum claro salutiferæ prędicationis sono poterat peruenire: ideo serpens ille æneus efficitur, vt doctrina Christi in vniuerso mundo clarius prædicetur: secundum illud quod de Apostolis scriptum est. In omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum. Et tamen fratres etiam secundũ medicorum carnaliũ disciplinam, quibus de morte serpentis contra viuorum serpentium venena salubria præparãtur antidota, non est incõgruum, vt mortuum debeat serpentem intẽdere, qui à viuorũ serpentium venenis desiderat liberari. Hęc ergo omnia ideo diximus, vt quoscunq; serpentis, id est, diaboli, & angelorum eius venena percusserint; ad Christum qui in similitudine illius ænei in ligno suspensus est fideliter aspiciãt, vt cum beato Paulo Apostolo dicere possint. Mihi autem absit gloriari nisi in cruce domini nostri Iesu Christi, per quẽ mihi mundus crucifixus est, & ego mundo. Et quia de beatæ crucis mysterio diutius loqui, & dulce est & salubre, reliquas eius significationes breuiter si iubetis charitatis vestræ auribus intimamus. Quid enim dulcius, quid suauius, vel cogitari, vel dici potest, quàm sanctæ crucis mysteriũ, per quã non solum ab inferis reuocari, sed etiã in cælos eleuari meruimus. Quia sine vlla dubitatione vbi caput nostrũ Christũ ascendisse credimus, mẽbra illius secutura esse cõfidimus. Ligni crucis etiam vmbra vel figuræ, in veteri quoq; testamento plurimum valuerũt. Nullũ Moyses signum sine ligni sacramẽto peregit. Vt enim signa, & prodigia in Aegypto faceret, virgam accepit à

Num. 21. Psal. 18. Gal. 6. Exodi 4.

domino. & ad signa quoq; diuinitus audiebat & dicebatur ei: Eleua virgam tuam. Nō vtiq; Deus virgæ auxilio indigebat, sed erigebatur vt scire possimus quātum esset illud futuri ligni mysteriū, cuius fuerat vmbra figuratū virgæ illius sacramentum. Forte si rubrū mare diuidendum est, iubetur Moyses eleuare virgā, & mare cognoscēs venturi ligni figurā, mox iter populo pandit insuetū. Si ad aquā Merrhæ amaram venitur, nisi lignū in se susceperit non dulcescit. Quæ res erat indicio, amaritudinem gentium per lignum crucis in vsum dulcedinis quandoque esse vertendam. Si autem non habet aquam populus vnde bibat, petra ligno percutitur, & dat per gratiam quod non habuerat per naturam. Si Amalech sæuus hostis occurrit, Iesus filius Naue virgam tenere manu iubetur, & Moyses brachia sua in modum crucis extendere, ac sic per figuram crucis vincitur insuperabilis inimicus. Sed nec Heliseus ligni huius mystici virtutem penitus ignorauit, qui securim de manubrio in gurgitem lapsam misso in flumine ligno de profundo euocauit, significans vtique dura corda, & ferreas hominum ceruices de profundo emersas errore, ligno crucis esse in posterum subiugandas. O crux cuius tantus, ac talis decerpitur fructus. Fructus autem crucis, gloriæ est resurrectio. Hic fructus ligni huius, vere plantatus est secus decursus aquarū. Semper enim cruci baptisma iungitur. Dedit hoc lignum fructum in tempore suo, dedit fructum interim domini resurrectione, dabit, & cum apparuerit de cælis ille qui visus est super terram, cum præcedente ipso crucis signo iam fulgido venerit de supernis: tunc resurgent corpora sepultorum, tunc exultabunt sancti in gloria, tunc in suis cubilibus lætabuntur, qui nunc de sui regis, ac domini cruce non confunduntur, sed potius gloriantur.

Exod. 14. *Exod. 15.* *Exod. 17* *Vbi supra* *4. Reg. 16* *Psal. 1.* *Psal. 149*

Item eodem die homilia de eo quod scriptum est secūdum Ioannem: Iam die festo mediante, ascendit Iesus in templum & docebat: & cætera. quæ habetur in expositione doctoris, ibidem. *Ioann. 7.*

Feria quarta post quartam dominicam in quadragesima: de eo quòd senior populus in deserto mortuus est, & iunior in terram repromissionis ingressus est, *Sermo I.*

SCire & intelligere debemus fratres dilectissimi, quia senior populus Iudæorum qui propter incredulitatem in deserto mortuus est, significauit priorem populum Iudæorū: paruuli vero eorum, id est, iun

Ser. CII. *Num. 14.*

iunior populus figurauit populum Gẽtium. Sicut enim seniore populo mortuo, iunior terrã repromissionis accepit, ita reprobato Iudæorum populo, iunior populus Christianorũ gratiam diuinæ benedictionis obtinuit. Tamẽ fratres charissimi non transitoriè, vel negligenter, sed cum ingenti tremore considerandum est, quia de sexcentis milibus duo tantum terram repromissionis ingressi sunt. Hoc ergo audiãt, qui ita dominum misericordem esse volunt, vt iustum esse non credant. Si enim diligenter attẽdimus fratres charissimi, & erga illa sexcenta milia quæ in eremo mortua fuerãt, Deus noster misericors fuit, & circa illos duos qui terrã repromissionis intrauerunt iustus apparuit: Quo modo non fuit misericors, qui eos per quadraginta annos reseruauit, & expectauit ad pœnitentiam, & non solum côuerti noluerũt, sed etiam frequẽti rebellione cõtra dominum murmurãtes, ad peccatorum suorũ cumulum grauiorẽ semper sarcinã addiderunt? Quo modo non est misericors, qui nos tãto tempore expectat, vt corrigamur? Nunquid tam prolixa misericordia potest Deo auferre iustitiã? Quãto enim diutius expectat, tãto grauius vindicat. Quãdo enim prolixis tẽporibus peccamus, & nihil mali à domino sustinemus, patiẽtia est non negligẽtia. Non ille potentiã perdidit, sed nos ad pœnitentiã reseruauit. Ergo & in illis qui in eremo mortui sunt misericors fuit, quos tanta longanimitate sustinuit: & in illis duobus promissa cõpleuit, quos fidei merito in terrã repromissionis induxit. Sed dicit aliquis quòd etiã si egissent pœnitentiã, terrã repromissionis intrare nõ potuissent, quia Deus definitã illis dederat sententiã dicens, Non intrabitis terrã pro qua iuraui patribus vestris, sed in solitudine iacebunt cadauera vestra. Non ita est fratres charissimi: Atq; vtinã tam cito peccator homo resurgat ad pœnitentiam, quàm cito Deus etiã definitã vult mutare sentẽtiã. Audi ipsum dominũ per Prophetã spem maximã humano generi promittentem. Repẽte, inquit, loquar ad gentẽ, vt pro peccatis suis faciam eis malum, & si pro iniquitatibus suis egerit pœnitentiam, & ego pœnitẽtiam agã super malo quod cogitaui vt facerem eis, & non faciã. Videte fratres quãta sit circa nos pietas Dei nostri, & agnoscite vtrũ velit negare misericordiã, qui de conuersione nostra suam dixerat mutare sententiam. Conuertamur ergo fratres charissimi, nec emẽdationem nostram ad extremum vitæ nostræ tẽpus differre velimus, sed audiamus

Ibidem. *Num. 14* *Hier. 25.*

Proph

Prophetam dicētem, Nolite tarde conuerti ad dominum, nec differatis de die in diem, quia nescitis quæ superuentura pariat dies. O homo quare differs de die in diem, forte hodie habiturus vltimum diem? Semper ergo fratres charissimi cum ingēti timore atque tremore ad memoriam reuocemus, quòd tanta sit apud dominum nostrū iustitia, vt sicut iam supra dictum est de sexcētis milibus duo tantū terrā promissionis intrauerint. Hęc si humili & cōtrito corde assidue cogitare volumus, salubrē nobis metum incutientes, medicamēta nobis de alienis vulneribus facimus, & aliorū mors proficit ad nostrā salutem. Iterum atq; iterum rogo vos fratres, & admoneo vt istam seueritatem & iustum iudicium Dei quo senior ille populus pro peccato murmurationis in deserto consumptus est, cum grādi semper metu & solicitudine cogitemus, & sic amemus Dei misericordiam, vt tamen iustitiam timeamus. Parcit modo & tacet, sed non semper tacebit. Modo enim pro ineffabili pietate sua, non solū nos admonet, sed etiam rogat vt nos à peccatis mortiferis reuocemus. Audiamus illū dum rogat, ne nos postea non audiat ille dum iudicat. Audiamus eum per prophetam dicentem, Fili, inquit, miserere animæ tuæ placēs Deo. Quid ad hęc respondebit humana fragilitas? Deus te rogat vt tui miserearis, & non vis. Causam tuā apud te agit, & à te non potest impetrare. Et quo modo te audit ille in die iudicij supplicantē, cum tu eum pro te ipso nolueris audire rogantem? Quis enim non expauescat & metuat fratres charissimi, quòd pro quadraginta dierum spatio, annis quadraginta populus Iudæorum pœnam recipere meruit in eremo? Si enim pro vnius diei culpa vnius anni spatium recompensandum est pœna, nos qui tanta quotidie peccata committamus, si eleemosynarum, vel pœnitentiæ non subuenerint medicamenta, timeo ne nobis non inferantur temporalia, sed æterna supplicia. Et quia calidis vulneribus solent medicamenta celerius subuenire, quotiescunque peccauerimus, non expectemus mortifera securitate vulnera ipsa putrescere, nec iterum vulnera vulneribus augeamus, sed continuo ad spiritalem medicum recurrentes, salutem recipere festinemus. Et ideo quo modo quando in corpore vulnus accipimus, si statim medicamenta requirimus, cito sanitatem recipere poterimus: ita si moram fecerit, necesse est, vt tardius ad sanitatem plaga ipsa redeat, aut aliqua fœda cicatrix, in corpore nostro rem

Eccles. 5.
Prou. 27.
Eccles. 30

remaneat. Si hæc in corpore facimus, quantò magis in animæ vulneribus adhibere debemus, vbi ad imaginem & similitudinem Dei facti sumus? Si tantam curam impendimus corpori, quod velimus nolimus in puluerem redigendum est, quantam solicitudinem & curã erga salutem animæ debemus apponere: vt, sicut dicit Apostolus, Sine macula vel ruga mereamur ante tribunal ęterni iudicis apparere? Nec fortè si multis peccatorum vulneribus lacerati, & vitiorum pannis sordentibus inuoluti ad illud nuptiale conuiuium venerimus, dicatur nobis illud quod ipse spõsus cælestis in Euangelio dixit, Amice quomodo huc intrasti, non habẽs vestem nuptialem? Auertat à nobis Deus illud quod sequitur. Cùm enim hæc peccator ille audiens obmutesceret, dixit paterfamiliàs: Ligate illi manus & pedes & proiicite in tenebras exteriores, ibi erit fletus & stridor dentium. Ecce qualem sententiã accepturi sunt qui maiorem de corpore quàm de anima solicitudinem gerunt, & plus cogitant qualiter caro sua paruissimo tempore viuat in oculis hominũ, quàm quo modo anima sua ornata bonis operibus ad beatitudinem, vel similitudinem perueniat angelorum. Hæc ergo fratres charissimi, sicut superius supplicaui, si attentius voluerimus cogitare, remedia nobis in die necessitatis acquirimus: vt cum dies iudicij venerit, non cum impiis, & peccatoribus puniamur, sed cum iustis, & Deum timẽtibus ad æterna præmia feliciter veniamus, auxiliante domino nostro Iesu Christo, cui est honor, & imperium cum patre & Sancto spiritu in secula seculorum, Amen.

Galat. 1. Ephes. 5. Mat. 22.

In eodem die homiliæ de eo quod scriptum est in Euãgelio secundum Ioannem: Præteriens Iesus, vidit hominem cæcum à natiuitate, &c. quæ habentur in expositione doctoris ibidem: Et in libro Quinquaginta homiliarum, XLIII.

Ioan. 9.

Num. 22

Feria quinta post quartam Dominicam in quadragesima, de Balaam & Balach, Sermo I.

Ser. CIII. Num. 22

LEctio quæ nobis hodie recitata est fratres charissimi dicit, quod profecti filij Israel collocauerunt castra ad occidentẽ Moab iuxta Iordanẽ contra Hiericho, & vidit Balach filius Sephor, & reliqua omnia quæ de Balaã & asino scribit historia plena negotiis. Interior vero intellectus multũ negotiosior esse potest, vel ipsa tantũ historiæ explanari facit sententias, Deo tamen donante breuiter quæ possumus enarramus. Hic Balaã famosissimus

erat

erat in arte magica, & in carminibus noxiis præpotens. Non enim habebat potestatem, vel à se verba ad benedicendum, sed habebat ad maledicendum. Dæmones enim ad maledicendum inuitãtur non ad benedicendum: & ideo quasi expertus in talibus, opinioni erat omnibus qui erant in Oriente. Nisi enim experimenta plurima præcessissent, ꝙ frequenter maledictis hostem vertisset armatũ, nonvtiq; præsumpsisset rex hoc posse fieri sermonibus, quod ferro & acie vix posset impleri. Certus ergo Balach de hoc & frequenter expertus, omissis omnibus instrumẽtis & auxiliis bellicis, mittit ad eũ legatos dicẽs: Veni nunc maledic populũ hunc, quia fortior hic est quàm nos, si fortè possimus aliquos percutere ex eis, & eiicere eos de terra. Et addidit: Scio, inquit, ꝙ quos benedixeris, benedicti erunt: & quos maledixeris, maledicti erũt. Ego non credo, quia sciret ꝙ quibus benedixerit, benedicti fiunt sed videtur mihi adulandi gratia hæc dicere, vt artem eius efferens & extollens, prõptiorem reddat ad facinus. Sed tamen veniunt ad Balaam legati. Venerunt enim, inquit seniores Moab & seniores Madian, & diuinacula in manibus eorũ. Igitur Balaam diuinaculis acceptis, cùm solerent dæmones ad se venire, fugatis quidem vidit adesse dominum. Venit ergo ipse dominus ad Balaam, non ꝙ dignus esset ad quem venisset Deus, sed vt fugarentur illi, qui ad maledicendum, & ad malefaciendum adesse consueuerunt. Et dixit Deus ad Balaam, Non eas cũ eis, neq; maledicas populum: Est enim benedictus. Deus ire Balaam atque inuocare dæmones ad maledicendũ prohibet: si tamen à cupiditate cessasset. Sed quia persistit in desiderio pecuniæ, indulgens Deus arbitrij voluntatem rursus ire permisit. Ascendit ergo asinam Balaam, occurrit ei angelus, qui excubabat pro Israel, de quo scriptum est dicente domino ad Moysem: Angelus meus ibit tecum. Pertendens autẽ ire comprimitur in via, conteritur ab asina. Sed magus dæmones vidit, asina tamen angelum videt, non ꝙ digna esset videre angelum, sicut nec loqui digna erat, sed vt confutaretur Balaam, vt ait scriptura in quodam loco, Mutum animal humana voce respondens argueret Prophetæ dementiam. Hæc asina, id est, Ecclesia prius portabat Balaam, nunc autem Christum, ex quo soluta est à discipulis, & à quibus innexa erat vinculis relaxata, vt filius Dei sederet super eam, & cũ ipsa ingrederetur sanctam ciuitatem Hierusalem: sicut scriptũ est, Noli timere filia Sion, ecce rex tuus venit tibi

Ibidem. *Exod. 32.* *2. Pet. 2.* *Mat. 21.* *Ioan. 12.*

mitis, & sedet super subiugalem, id est, asinam. Asinam, credẽtes sine dubio ex Iudæis dicit, & pullũ nouellum eos profectò, qui sunt ex gentibus credentes in Christũ. Balaam hic, qui interpretatur populus vanus, videtur mihi habere personã Scribarum & Pharisæorum Iudaici populi. Balach verò qui exclusio vel deuoratio interpretatur, & ipse habere personam intelligendus est vnius alicuius mundi huius contrariæ potestatis, quæ excludere & deuorare cupiat Israël. Primũ ergo omnium de ipso Balaam requiramus, cur in scripturis nunc vituperabilis est, nunc laudabilis ponitur. Nam vituperabilis est, cùm ædificat aras, & victimas imponit dæmoniis, & apparatu magico poscit diuina consulta. Culpabilis est, cùm consilium pessimum dat, vt populus decipiatur per mulieres Madianitas, & cultum idolorum. Rursus laudabilis est, cùm verbum domini ponitur in ore eius, cùm spiritus Dei fit super eum, cũ de Christo prophetat, cùm Iudæis & gentibus de aduentu Christi mysteria futura pronũtiat, cùm pro maledictionibus benedictionem populo largitur, & nomen Israël super visibilem gloriam mysticis excolit eloquiis. Hæc fratres charissimi pauca de plurimis pro tempore vobis dicta sufficiant, sed omnia in corde diligentissimè retinete, & corda vestra semper ad spiritalia agnoscenda cõuertite: vt quia omnium prophetiam iam per Euangelium nobis dominus reuelauit, ad illud gaudium peruenire mereamur, quod piè & iustè viuentibus dominus repromisit: Ipso adiuuante, qui viuit & regnat cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Balaam quomodo vituperabilis, & quomodo laudabilis.

Item eodem die Homilia de eo, quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Pater meus vsque modo operatur, & ego operor, &c. quæ habetur in expositione doctoris, Ibidem: Et in libro quinquaginta Homiliarum XXII.

Ioan. 5.

Ioan. 11.

Feria sexta post quartam Dominicam in quadragesima, De suscitatione Lazari, Sermo I.

Sermo CIIII.

Psal. 45.

MVltis quidem signis ac virtutibus dominus ac Saluator noster Christus Iesus diuinitatis suæ potentiam declarauit, sed maximè in Lazari morte, vt in præsenti lectione audiuit dilectio vestra, ostendens se esse de quo scriptũ erat, Dominus virtutum nobiscum, susceptor noster Deus Iacob. Quas tamẽ virtutes dominus ac Saluator noster duplici genere operatus est, & corporaliter & spiritaliter, id est, visibiliter & inuisibiliter, vt per visibile opus

inuisib

inuisibilem virtutem ostenderet. Superius cęcum à natiuitate lumine oculorum illuminauit visibili opere, vt inuisibili illa virtute cæcitatē Iudæorū cognitionis suæ lumine illustraret: In præsenti verò lectione Lazaro mortuo vitā donauit, vt incredula corda Iudæorū de morte peccati suscitaret in vitam. Deniq; multi Iudæorū propter Lazarū Christo domino crediderunt. Cognouerunt enim in resurrectione Lazari manifestam filij Dei potentiā, quia morti potestate propria imperare non est conditionis humanæ, sed diuinę naturæ. Legimus quidem & Apostolos mortuos suscitasse, sed illi vt suscitarēt, dñm orauerunt. Suscitauerunt autē non sua virtute, nec sua potestate, sed inuocato nomine Christi, qui morti ac vitæ dominatur: filius autē Dei Lazarum virtute propria suscitauit. Deniq; vt ait dominus, Lazare exi foras, statim ille egressus de monumento est, neq; mors tenere poterat, quem vita vocabat. In naribus humor sepulturæ erat: Lazarus viuus astabat. Non expectauit mors iteratā vocem Saluatoris audire, quia virtutē vitę ferre non poterat, sed ad vnam vocem domini mors & corpus Lazari de monumento & animam dimisit de inferno, & totus Lazarus de monumēto viuus processit, qui totus ibi non fuerat. Tardius quis de somno suscitat, quàm Lazarus de morte. Humor corporis adhuc erat in naribus Iudæorum, & Lazarus viuus astabat. Sed iam caput lectionis ipsius videamus. Ait ergo dñs ad discipulos suos, vt audiuit in præsenti lectione dilectio vestra: Amicus, inquit, noster Lazarus dormit, sed vado vt à somno suscitem eū. Bene dixit dominus, amicus noster Lazarus dormit, quia verè de morte velut de somno erat surrecturus. Sed discipuli ignorātes cur hoc dominus dixisset, aiunt ad illum, Domine, si dormit, sanus erit. Tunc respondens ait illis manifestè: Lazarus mortuus est, sed gaudeo propter vos, vt credatis, quia non ibi eram. Sed si gaudere se dicit hîc dominus propter discipulos de Lazari morte, quid est ꝙ posteà flesse refertur in Lazari morte? Sed aduertamus rationē gaudij, & lacrymarū. Gaudebat dominus propter discipulos, flebat propter Iudæos. Propter discipulos gaudebat, quia per resurrectionē Lazari confirmari habebat fides ipsorū in Christo. Propter Iudæorū flebat incredulitatē, quia nec resurgente Lazaro Christo domino fuerant credituri. Aut fortè idcirco fleuit dominus, vt lacrymis suis mūdi peccata deleret. Si Petrus potuit lacrymarū suarum fusione propria peccata abstergere, cur nō

Ioan. 9. *Ioan. 11.* *Act. 9. & 10.* *Ioan. 11.* *Mat. 26.*

credimus lacrymis domini mũdi peccata deleta fuisse? Deniq; post lacrymas domini multi ex populo Iudæorum crediderunt. Vicit ex parte incredulitatem Iudæorum dominicæ pietatis affectus, & discordes mentes eorum molliuit prima fusio lacrymarum. Et idcirco fortè vtrunque de domino in præsenti lectione refertur, quòd & gauisus sit & fleuit, quia qui seminat in lacrymis, vt scriptum est, in gaudio metet. Lacrymę ergo domini gaudia mundi sunt, quia idcirco ille lacrymas fudit, vt nos gaudia mereremur. Sed redeamus ad ordinem. Ait ergo ad discipulos suos: Amicus, inquit, noster Lazarus mortuus est, sed gaudeo propter vos, vt sciatis quia non eram ibi. Aduertamus & hîc mysterium, quomodo nõ se illic dominus fuisse dicit. Cùm enim dicit manifestè, Lazarus mortuus est: præsentem se illic fuisse euidẽter ostendit. Neq; enim hoc dicere dominus potuisset, nullo sibi nuntiante, nisi præsens fuisset. Quomodo enim in loco, vbi Lazarus mortuus est, præsens non erat dominus, qui omnia loca totius mundi diuina potestate circumuenit? Sed hîc quoque dominus ac saluator noster sacramentum in se carnis ac diuinitatis ostendit. Non erat ibi secundum carnem, hîc erat secundum diuinitatem, quia Deus vbiq; est. Cùm ergo venisset dominus ad Mariam & Martham sororem Lazari, videns turbam Iudæorum ait, Vbi posuistis eum? Nunquid nesciebat dominus vbi positus esset Lazarus, qui absens mortuum Lazarum pronuntiauerat, & qui diuinitatis suę maiestate vbiq; erat? Sed hoc dominus ex veteri consuetudine fecit. Nam & ad Adam similiter ait, Vbi es Adam? Non quia nesciret, vbi esset Adam, sed idcirco interrogauit, vt peccatum suum Adam ore proprio confiteretur, vt posset peccati veniam promereri. Interrogat & Cain, Vbi est frater tuus Abel? Et ille dixit, Nescio. Non quia nesciret vbi esset Abel, idcirco interrogaret Cain, sed cùm ille negaret, parricidiũ eius argueret, quod in fratre commiserat. Denique Adam quia interroganti domino confessus est peccatum, quod commisit, venię redditus est: Cain, quia negauit parricidium, quod commisit: æterna pœna damnatus est. Sicut hîc, cũ dicit dominus, Vbi posuistis eũ, non idcirco interrogat, quia nesciret vbi positus esset Lazarus, sed vt turba Iudęorũ ad monumentum Lazari sequerentur: vt videntes diuinam Christi potentiã in Lazari resurrectione, ipsi aduersus se testes existerent, si tãtæ virtuti non crederẽt. Dixerat enim illis superius dominus: Si mihi

Psal.125. Ioan.11. Genes.3. Genes.4. Ioan.10.

hi nō creditis, vel operibus credite, & cognoscite quia pater in me est, & ego in illo. Deinde cū venisset ad monumentum ait ad circūstantes Iudæos, Tollite hinc lapidem. Quid dicimus? Nunquid lapidē dominus à monumento præcepto remouere non poterat, qui inferni claustra propria virtute remouit? Sed quod ab hominibus fieri poterat, homines facere præcepit: qđ autem diuinæ virtutis erat, sua potentia demonstrauit. Lapidē enim à monumēto reuocare, humanæ virtutis est: animā verò ab inferno reuocare, solius diuinæ potētiæ est. Verùm facilè si voluisset, sola iussione verbi remouere à monumēto lapidem potuisset, qui verbo mundū creauit. Cùm ergo remouissent lapidem à monumēto, ait magna voce, Lazare veni foras: ostendens se esse, de quo scriptū erat, Vox domini in virtute, vox domini in magnificentia. Et iterū, Ecce dabit virtuti suæ vocem virtutis. Virtutis plane & magnificētiæ vox ista est, quæ statim Lazarum de morte ad vitam reuocauit, & antè anima corpori reddita est, quàm sonū vocis miserat. Licet alibi esset corpus, alibi anima, tñ vox ista domini statim & animā corpori reddidit, & corpus animæ repræsentauit. Deterrita enim mors est, audita voce tantæ virtutis. Nec mirum sanè si ad vnam vocem domini resurgere Lazarus potuit, quando omnes, qui in monumētis sunt, ad vnam vocem solā resurrecturos in Euangelio ipse declarauit dicēdo, Venit hora, quādo omnes, qui in monumentis sunt, audient vocē filij Dei, & resurgent. Vnde sine dubio tūc mors audita voce dñi omnes mortuos à se potuisset dimittere, nisi propriè vocatū Lazarum cognouisset. Vt ait ergo dominus, Lazare exi foras, statim ille exiuit ligatis manibus & pedibus, & facies eius erat sudario cooperta. Quid & hîc dicemus? Nunquid dominus in Lazaro sepulturę vincula rumpere nō poterat, qui mortis vincula diruperat? Sed hîc dñs ac saluator noster duplicem virtutē in Lazaro suę operationis ostendit, vt vel sic incredulitati Iudæorum fidem credulitatis infunderet. Non enim minoris admirationis est Lazarū ligatum pedibus ambulare potuisse, quàm à mortuis resurrexisse.

Ioan. 11. *Psal. 28.* *Psal. 67.* *Ioan. 5.* *Ioan. 11.*

Eodem die quod iusto Dei iudicio filij Israël terram repromissionis receperint, *Sermo II.*

IN lectionibus, quæ nobis recitatę sunt fratres charissimi, audiuimus q̃ mortuo Moyse, Iesus suscepérit principatū, & transito Iordane expulsis vel interfectis gentibus Chananæis, terras eorū filiis Israël

Ser. c v. *Iosue 1.*

tradiderit posſidendas. Quoties lectiones iſtæ fratres chariſſimi, de teſtamento veteri recitãtur, ſolent Pagani, & vel maxime immundiſsimi Manichæi, ore ſacrilego blaſphemare & dicere, quia iniuſtitia Dei fuit, vt filios Iſraël per violentiam de terra Aegypti tolleret, & poſtea expulſis Chananæorũ gentibus, terras eorũ eis tradiderit poſsidẽdas. Vnde ne fortè ſimplices quoſq; vel imperitos iſta murmuratio profana decipiat quantũ poſſum breuiter Deo auxiliante, ſanctitati veſtræ demonſtrare cupio, ab antiquis patribus traditam veriſsimã rationem, & oſtendere quia Deus noſter, non ſolum miſericors, ſed & iuſtus eſt, & iuditia eius plerunq; ſunt occulta nũquam tamen iniuſta. Tradunt maiores noſtri, quod quando filij Noë omnem terrã inter ſe inuicẽ diuiſerunt, terra iſta quæ dicitur Chananæorũ, in diuiſione orbis, seniori filio Noë, id eſt, Sem, in poſſeſsionẽ obuenerit, & eam tẽpore non paruo poſſederit. Poſtea vero increſcentes populi Chananæi, de illo vtique filio qui à patre fuerat maledictus, venerũt ad loca illa, & per violentiam expulſis fratribus ſuis, id eſt, filiis Sem, terram eorum more barbarico poſſederunt. Et quia beatus Abrahã de genere Sem legitur fuiſſe, filij eius, id eſt, populi Iſraëlitæ, non alienam terrã tradente domino peruaſerunt, ſed ſuam propriam quam per violentiam patres eorũ perdiderant receperunt. Et quia Chananæi, excepto illo peccato, quod poſſeſsionem alienam inuaſerant, multa nefanda & inaudita crimina cõmittebant, intantum, vt quando dominus Sodomã & Gomorrã ſubuertebat, dixiſſe legatur. Necdum enim completę ſunt iniquitates Amorrhæorũ: & expectabat dominus, vt aut cõuerterentur, & agerent pœnitentiam, aut certe ſi conuerti nollent, crimina criminibus cumulantes, & peccandi menſurã implentes, iuſtiſsimã Dei ſententiam ſuſtinerent. Quia ergo eos dupliciter inuenit reos diuina cẽſura, pro eo quod & terras alienas inuaſerãt, & poſtea ſcelera & crimina inaudita commiſerant, iuſto iudicio puniũtur, & Iſraelitico populo antiquorum patrum poſſeſsio reformatur. Et quidem ſecũdum literam, ſicut in ſcripturis ſanctorũ ſcriptũ inuenimus, charitati veſtræ ruſtico & ſimplici ſermone quem toti intelligere poſſent, inſinuãda credidimus, vt habeatis quod reſpondere poſsitis perditis & ſacrilegis Manichæis, quia ſicut iam dictũ eſt, filij Iſrael antiquorũ parentum ſuorum terram recipiunt non alienam quaſi per iniuſtitiam tollunt. Et hæc quidem ſecundum literam

Geneſ.10. Geneſ.9. Geneſ.11. Geneſ.15.

literam iusto Dei iudicio gesta referuntur, sed quia sicut dicit Apostolus, Omnia in figura contingebāt illis, scripta sunt autem propter nos, in quos fines seculorū deuenerunt, Quid etiā spiritaliter ista significent, si diligenter, sicut Deo inspirante consuestis attēditis, ratione euidentissima cognoscetis. Terra repromissionis, quam toties Deus dicit lacte & melle manantem, nos fuimus antequam peccaret Adam, quando in nobis nihil aliud erat quàm quod misericordia contulerat conditoris. Postquā autem in Adam omnes moriuntur, & iterum omnes eunt in cōdemnationem per transgressionē primi hominis, terram repromissionis Chananæi cœperāt possidere. Voluntas enim domini possessionem cordis nostri, non viciis, sed virtutibus naturaliter deputauerat. Quæ post præuaricationē Adæ insolescentibus vitiis tanquā populis Chananæis, à propria religione, id est, ab intellectu vel mente rationabili virtutes sanctæ depulsæ sunt, & vitia remanserunt. Cum virtutibus rursum si per Dei gratiā possessio animæ nostræ recepta fuerit, non tam alienas occupasse terras, quàm proprias videbimur recepisse. Cum enim, auxiliante domino, à populo virtutibus contra se dimicantibus, vitia fuerint superata, locumquē sibi in corde nostro concupiscentiæ, vel fornicationis spiritus retentabat, deinceps castitas occupabit, quem furor cœpit, sapientia possidebit, quem tristitia mortem operans inuaserat, salutaris & plena gaudij lætitia obtinebit, quem desidiæ tepor, vel negligentiæ vastabat, humilitas honestabit, quē cupiditas obscurū fecerat, misericordia ad claritatem pristinam reuocabit, quem inuidia veneno suo percusserat, benigna simplicitas adornabit. Ita singulis vitiis expulsis, eorum loca, id est, affectus, virtutes è contrario possidebunt. Ipsæ tamen virtutes, filij Israël, id est, animæ videntis Deum non immerito nuncupantur, & cum vniuersas, Deo auxiliante cordis sui expulerint passiones, non tam alienas possessiones peruasisse, quàm proprias terras recuperasse credendæ sunt. Et illud aduertite fratres, quod specialiter ad donū gratiæ pertinere cognoscitur. Non enim lege naturæ, nec per legem literæ, quia non per Moysem, id est, per legē veteris testamenti, sed per Iesum successorē Moysi terra repromissionis Israëlitico populo reformatur. Sic enim & Apostolus ait, Nihil, inquit, ad perfectum adduxit lex. Non ergo per legis literam, sed per euangelicam gratiam, gentes crudeles & pessimę, id est, originalia

1.Cor.10.

Terra repromissionis.

1.Cor.15.

Hebr.7.

peccata vel actualia crimina, de terra repromissionis, id est, Christianorũ cordibus Iesu duce potuerunt effugari, sicut ipse in Euangelio dicit, Nemo potest domũ fortis intrare, & vasa eius diripere, nisi prius alligauerit fortẽ. Et iterum, Confidite, quia ego vici mundũ. Sicut enim vetus Adã, consentiendo diabolo nos de terra repromissionis exclusit: Ita e cõtrario nouus Adam Christus resistendo diabolo ad antiquã patriam reuocauit. Et hoc fratres attendite, quia terra repromissionis non recipitur, nisi prius regnãte Iesu Iordanis fluuius transeatur. Ita est fratres, quia ad spiritalem terrã repromissionis, id est, conscientiam purã, non nisi per sacramentũ baptismi peruenitur. Deniq; per ipsum fluuium Iesus Israëliticũ populum transire fecit. Hæc enim quę vobis suggessimus fratres charissimi, velut munda animalia spiritaliter ruminate. Scriptum itaq; est: Quos Deus amat, arguit & castigat. Et vasa figuli probat fornax, & homines iustos tẽtatio tribulationis. Quoties domino dispẽsante tribulari permittimur, vel aliquas aduersitates cõtra iustitiam sustinemus, patienter & ęquanimiter auxiliante dño sufferamus, propter illud quod Apostolus ait: Non sunt cõdignæ passiones huius temporis ad futurã gloriam quæ reuelabitur in nobis. Cum tribulamur à domino corripimur, vt non cum hoc mũdo damnemur. Magis timere debemus, si aut nullas aut paruas tribulationes in hoc seculo patimur: quia si Deus flagellat omnẽ filium quem recipit, sine dubio quem non flagellat non recipit. Si pro terrenis bonis tantos labores, & tam grauia pericula homines æquo animo patiũtur, quare pro fide & thesauro ęterno sumus pigri? Quare sumus timidi pro illis diuitiis, quas nec naufragia nobis possũt auferre? Iustus enim naufragus euadit diues & nud⁹. His diuitiis plenus erat sanctus Iob. Nihil in domo remanserat, omnia vno ictu perierũt quibus opulentus pauloantè videbatur, subito mendicus in stercore sedet, à capite vsq; ad pedes vermibus scatẽs. Quid ista miseria miserius? Quid interiore felicitate felici⁹? Perdiderat omnia illa quæ dederat Deus, sed habebat ipsum, qui omnia dederat, Deũ. Nudus, inquit, exiui de vtero matris meæ, nudus reuertar in terrã. Dominus dedit, dominus abstulit, sicut domino placuit ita factum est, sit nomẽ domini benedictum in secula. Certe pauper est, certe nihil habet. Si nihil remansit, de quo thesauro istæ gemmæ laudis Dei proferũtur? Postea tentator ad carnẽ accessit, omnibus sublatis tentatricẽ

Marginal notes: Matt.21; Ioan.16.; Iosue 4.; Apoca.3.; Eccles.27; Rom.8.; 1.Cor.11.; Iob 1.

vxor

vxorem reliquit. Euam dimisit, sed Adam ille non fuit. Et ibi qualis inuentus est, quomodo respondit vxori blasphemiam suggerenti? Locuta es, inquit, quasi vna ex insipientibus mulieribus. Si bona suscepimus de manu domini, mala quare nō sustineamus? O virum putrem & integrum, O fœdum & pulchrum, O vulneratum & sanum, O in stercore sedentem, & in cælo regnantem. Si amamus imitemur, vt imitemur laboremus. Adiuuat certantē, qui certamen indixit. Non te sic expectat Deus in agone certantem vt populus aurigam. Clamare enim nouit, adiuuare non nouit: Coronæ veniam parare potest, vires subministrare non potest. Hoc enim non Deus. Et forte dum spectat, plus laborat sedendo quàm ille luctando. Deus quando spectat certatores suos, adiuuat eos inuocantes. Nam vox athletæ ipsius est in Psalmo, Si dicebam, motus est pes meus, misericordia tua domine adiuuabat me. Non ergo pigri fratres mei quæramus, petamus, & pulsemus. Qui quærit, inuenit: qui petit accipit, & pulsanti aperietur: præstante domino nostro Iesu Christo, cui est honor & imperium cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Iob 2. · *Psal. 93.* · *Luca 11.*

Item eodem die homiliæ, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Erat quidam languens Lazarus, &c. quæ habentur in expositione doctoris, Ibidem, Et inter sermones de verbis domini XLIIII. & LII. Et in libro octuagesimotertio quæstionum, quæstione LXV.

Ioan. 11.

Sabbato post quartam Dominicam in quadragesima, de eo quod Iesus præcepit populo vt parati essent ad transeundum Iordanem, Et de Raab meretrice, Et subuersione Hierico, Sermo I.

Ibidem. · *Iosue 1.*

Sicut frequenter charitati vestræ suggessimus fratres charissimi Moyses non solum typum Christi, sed etiam figuram legis intelligitur habuisse, Denique in monte vbi dominus transfiguratus est, Moyses & Helias loquebantur cum eo. Et in illis duobus lex & prophetia significatę sunt. Mortuo ergo Moyse, Iesus suscepit imperium, & cessante lege, dominus noster verus Iesus totius mundi obtinuit principatum. Iesus ergo ille qui typum domini præferebat, veniens ad Iordanē dixit ad populum, Parate vobis cibos ad diem tertium. Diem tertium fratres charissimi, trinitatis agnoscimus esse mysterium. Quos ergo cibos præparare debemus, vt ad diem tertiū veniamus? Videtur

Ser. cvi. · *Matt. 17* · *Iosue 1.*

mihi quòd cib⁹ iste fides intelligi debeat. In Christianis enim fides est, per quam in trinitatē creditur, & ad sacramentū baptismi peruenitur. Quod ergo tūc Iesus ille dixit populo suo, hoc nunc & verus Iesus per ministros suos dicit populo Christiano. Quid est enim aliud dicere, Parate vobis cibū ad diem tertium: nisi trinitatis suscipite sacramentū? Post hæc Iordane trāsito, quasi baptismi completo mysterio, populus Israel terram repromissionis ingreditur. Verū est fratres charissimi, Nisi quis per baptismi sacramentū transierit, terram veræ repromissionis, id est, æternam beatitudinē non videbit. Mittit tamen Iesus duos exploratores ad ciuitatē Hiericho, & suscipiuntur à meretrice. Iesus duos mittit exploratores, quia verus Iesus daturus erat duo pręcepta dilectionis. Quia & reuera quid nobis aliud quos mittit verus Iesus, nisi vt diligamus Deum, diligamus & proximū? Dixit ergo Iesus, Pręparate vobis cibos, & estote parati ad diem tertiū. Sicut enim tunc præparatis cibis die tertio ventū est ad Iordanem fluuium, ita & nūc in Ecclesia catholica assumptis spiritalibus cibis fidei, spei & charitatis, peruenitur ad trinitatis mysteriū, & ad baptismi sacramentū. Tulit autem Iesus duodecim lapides, & posuit in Iordane. Ex ipso Iordane tulit alios duodecim, & fixit in loca castrorum. Illi duodecim qui missi sunt in Iordane, videntur mihi typū habuisse Patriarcharū. Illi vero qui leuati sunt de Iordane, figurā habuisse Apostolorū. Post mortē enim Moysi, sepultis patriarchis, Apostoli surrexerunt. Sic & in Psalmo legimus, Pro patribus, inquit, tuis nati sunt tibi filij, constitues eos principes super omnē terrā. Sic sepultis Patriarchis Apostoli nascuntur, quomodo sepulto seniore populo, iunior populus Iesus duce in terrā repromissionis inducitur. Senior ille populus typum habuit Iudæorū, iunior vero figurā habuit gentium. Ille populus senior transito mari rubro sepelitur in eremo, iunior vero populus ad hoc trāsiit Iordanē fluuium, vt acciperet regnum. Verum est fratres. Non beatitudinē regni cęlestis accipiet, nisi prius per baptismi sacramenta transierit. Nam de illo seniore non amplius quàm duo meruerunt terrā repromissionis intrare, & in ipsis duobus aliquid figuratū esse cognoscimus. Sicut enim supra dictū est, duo sunt pręcepta dilectionis, quæ Christianū populum inuitāt, vt vitam æternam accipiant. Ita illi duo fuerūt, qui Iudæorū populo cōsilium dabant, quòd si in Deū crederent, feliciter terrā repromissionis introi

Vbi supra *Iosue 3.* *Iosue 2.* *Iosue 4.* *Psal. 44.*

introirent. Post hæc ad ciuitatem Hiericho ventum est, & muri eius ad clamorem populorum, & sono tubarum vsque ad fundamenta deiecti sunt. Hiericho fratres typum habuit mundi huius. Sicut enim tunc canentibus tubis muri illi ceciderunt, ita & nunc oportet vt ciuitas mundi, id est, superbia cum suis turribus, auaritia scilicet, inuidia atque luxuria simul cum populis, id est, omnibus concupiscentiis malis, assidua sacerdotum prædicatione destruatur atque dispereat. Non ergo oportet vt Sacerdotes in Ecclesia taceant, sed audiant dominum dicentem, Clama, ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam, & annuntia populo meo scelera eorum. Clamare ergo iubemur, & vehemẽter clamare. Ne parcas, inquit, id est, peccatoris iniquitati, ne tacẽdo pereas, & dum verecũdiæ eius consulis, non consulas sanitati, ne vulnera illius quæ clamãdo resecare poteras, reticendo in peius enutrias. Clamare ergo iubemur, & ne quis se nõ audisse dicat, aut quẽquã vox lateat sacerdotis vehementer clamare. Et ne forte hoc ipsum non sufficeret, addidit dicẽs, Sicut tuba exalta vocẽ tuã. Scitis ꝙ tuba non tam oblectationis esse soleat quã terroris non tam delectationem præferre, quàm inferre formidinẽ. Tuba itaq; peccatoribus necessaria est, quæ non solũ aures eorũ penetret, sed & cor cõcutiat, nec delectet cãtu sed castiget auditu, & strenuos quosq; hortetur in bonis, & remissos terreat pro delictis. Nam sicut in prælio tuba formidolosi militis mentẽ deiicit, & animũ fortis accendit, ita & sacerdotalis tuba mentẽ peccatoris humiliat animos viri sancti corroborat, Nec parcit voci, vt parcat saluti & vno eodémq; sono isti adhortationẽ dat, quemadmodũ sit fortior ad vincendũ, illi terrorẽ incutit quemadmodũ sit tardior ad peccandũ. Hæc enim cõsuetudo tubæ est, vt delinquentium opera dissipet, & sanctorũ facta confirmet. Denique sacerdotalibus tubis Hiericho muri, qui intra se continebãt peccatorum populũ corruerunt. Non illos pulsauit aries, non expugnauit machina, sed quod mirum est, sacerdotalis sonus, aut tubæ terror euertit. Muri qui aduersus ferrũ inexpugnabiles extiterant, sacra tubarũ voce collisi sunt. Quis enim non stupeat in illo facto saxa sono dirupta, fundamẽta clãgore esse quassata, & ita vniuersa collapsa, vt cum victores nihil manu læderent, apud aduersarios nihil stabile remaneret? Sed quãuis muros illos nemo cõtingeret, expugnabãtur tamẽ forinsecus sono iustorum intrinsecus habitacula peccatorũ. Sic enim æquo Dei iudic

Iosue 6.

Esaie 58.

Iosue 6.

iudicio & iustis aperuerunt vitam,& defensionem perfidis negauerunt. Sed hæc omnia in figura facta esse non dubium est. Nam sacerdotales illius tẽporis tubas quid aliud præfigurasse credimus, quàm huius tẽporis sacerdotum prædicationes, per quas non cessant peccatoribus terribili sono austerum iudicium nuntiare, tristẽ gehennæ interitum prædicare, & quodam comminationis strepitu aures delinquẽtium verberare? Sicut enim tunc tubarum clangor destructis cæmentorũ muris ad populi interiora peruenit, ita nunc prædicatio sacerdotum destructis prauis cogitationibus ad animæ nuda pertransit. Et sicut sacræ vocis sonus contumacẽ populum destruxit & captiuauit: ita & nunc sacerdotalis prædicatio populum peccatorẽ subiugat. Septem ergo diebus, sicut scriptura dicit, muri Hiericho sacerdotalibus tubis circũdati ceciderunt. Vnde nos spiritalibus spiritalia cõparãtes, dicimus quod hoc septenario numero nunc per sacerdotes Dei nõ tam vna ciuitas destruitur, quàm totius mundi iniquitas dissipatur. Nam sicut in singularis vrbis nuncupatione vniuersi mundi habitus figuratur, ita septem dierum circulo totius mũdi spatia distinguuntur, per quæ sacerdotalium prædicationum tubæ ipsi seculo excidium annuntiant, & iudiciũ comminãtur, sicut scriptum est, Quoniam mundus peribit, & omnia quæ in mundo sunt. Qui autem facit voluntatem Dei, manet in æternum, sicut & Christus in æternũ manet, cui est honor & gloria cum patre & Spiritusancto in secula seculorum, Amen.

1. Cor. 2. *1. Ioan. 2.*

Item eodem die, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secuncundum Ioannem, Ego sum lux mundi: &c. quæ habetur in expositione doctoris, Ibidem. Dominica in passione domini, de Sampsone, Sermo I.

Ioann. 8.

Ser. CVIII.

IN lectione ista quę nobis recitata est fratres charissimi, multa & nimia obscura diuina mysteria continentur. Quæ quia non possunt breuiter explicari, hac sola ex causa Psalmos matutinos tẽperius voluimus cõsummare, ne vos sermo prolixior fatigaret. Et quia hora consuetudinaria de ecclesia exituri estis, ea quæ dicenda sunt secundum vestram cõsuetudinem cum silentio & quiete attento animo audite. Sampson fratres dilectissimi qualẽ fortitudinem habuerit de gratia Dei, non de natura propria, iam audistis. Nã si fortis esset natus, cum ei capillus diminueretur, fortitudo non adimeretur, Et vbi erat illa potentissima forti-

Iudic. 14.

tudo

tudo, niſi in eo quòd ſcriptura dixit, Incedebat cum illo ſpiritus domini? Ad domini ſpiritũ pertinebat illa fortitudo. In Sãpſon vas erat, in ſpiritu plenitudo erat. Vas impleri & exinaniri poteſt. Videamus ergo Allophylis qualẽ parabolã Sampſon propoſuit. De manducante, inquit, exiuit cibus, & de forte eſt egreſſa dulcedo. Prodita eſt hæc parabola, delata eſt ad amicos, ſoluta eſt, victus eſt Sãpſon. Hic ſi iuſtus eſt latet valde, & in profundo eſt viri huius iuſtitia. Nã & quod legitur, victus blãditiis muliebribus & ꝙ ad meretricẽ intrauerit, videre huius meritũ vacillare min⁹ intelligẽtibus ſecreta veritatis. Requiramus fratres chariſsimi quid ſignificauerit victus, quid figurauerit virtus, quid ſignificauerit cedẽs blãditiis muliebribus, quid ſignificauerit prodẽs ſecretũ parabolæ, quid ſignificauerit intrãs ad meretricẽ, quid ſignificauerit vulpes capiẽs, & per caudas vulpiũ, quibus ignẽ alligauit, inimicorum fructus incẽdens. Quos quidem fructus de cõpendio incẽdere potuit, ſi non in vulpibus myſteriũ cogitaret. Nunquid ſtipula arida ardere non potuit, niſi ignẽ per eam vulpes traxiſſent? Intelligamus ergo fratres chariſsimi grãdia hic latere myſteria quę viderat. Sãpſon fratres dilectiſsimi Chriſtũ ſignificabat. Verũ mihi dicere videor, ſed cõtinuo occurrit cogitãtibus, Et Chriſtus vincetur blanditiis muliebribus? Et Chriſtus quo modo intelligitur ad meretricẽ intrare potuiſſe? Deinde & Chriſt⁹ capite nudatur, capillo raditur, virtute ſpoliatur, alligatur, excæcatur, illuditur? Euigila fides, attende quid ſit Chriſtus, non ſolum quid fecerit, ſed etiã quid paſſus eſt Chriſtus. Quid fecit? Operatus eſt vt fortis, paſſus eſt vt infirmus. In vno intelligo vtrunq;, video fortitudinẽ filij Dei, video infirmitatẽ filij hominis. Accedit & aliud, quia Chriſtus totus quo modo eum ſcriptura cõmẽdat, & caput & corpus eſt, Sicut eccleſiæ caput eſt Chriſtus, ita Chriſti corpus eccleſia eſt. Habet ergo eccleſia in ſe fortes, habet infirmos: habet iuſtos, habet & iniuſtos. Modo enim corpus Chriſti quod iuſtis area eſt, poſtea horreũ erit. Tamẽ cum area eſt, nõ recuſat paleas ſuſtinere. Cum tempus aduenerit reponet triticum, & à paleis ſegregabit. Quædam ergo fecit Sampſon ex perſona capitis, quædã ex perſona corporis, totũ tamẽ ex perſona Chriſti. In eo enim ꝙ virtutes & mirabilia operatus eſt Sãpſon, caput eccleſiæ Chriſtũ ſignificabat, in eo autẽ ꝙ prudenter fecit, illorũ qui in eccleſia iuſte viuunt, imaginem geſsit. Vbi forte præuentus eſt, & incaute

Iudic. 15.

Ephes. 5.

Mat. 13.

egit, eos qui in Ecclesia peccatores sunt figurauit. Meretrix quam Sampson in cōiugium sumit ecclesia est, quæ ante agnitionem vnius Dei cum idolis fornicata fuit, quam postea sibi Christus adiunxit. Posteaquā ab eo illuminata fidem suscepit, etiā hoc meruit, vt per eum salutis sacramēta cognosceret, & ab eodē reuelarētur ei mysteria cælestium secretorum. Nam quæstio ipsa quę cōtinet, De edente exiuit cibus, & de forte est egressa dulcedo, quid aliud significat quàm Christū à mortuis resurgentē? De edēte vtiq;, id est, de morte quæ cūcta deuorat

Ioan. 6. atq; cōsumit, exiuit cibus ille qui dixit, Ego sum panis viuus qui de cælo descēdi: quē humana exacerbauit iniquitas, eique aceti & fellis amaritudinē propinauit, atq; ab eo plebs gentiū vitæ dulcedinē cōuersa suscepit: ac sic de mortui leonis ore, id est, de Christi morte qui accubās dormiuit vt leo, apum, id est, Christianorū processit examē. Quod autē dicit, Non inuenissetis propositionē meā, nisi arassetis in vitula mea: hæc vitula, id est, Ecclesia reuelata sibi à viro suo secreta fidei mysteria trinitatis, resurrectionis, iudicij pariter & regni, in fines terræ Apostolorū & sanctarū doctrina, & prædicatione vulgauit, & intelligētibus atq; cognoscētibus æternæ vitæ præmia repromisit. Sequitur autē, Iratus est Sāpson, quia duxit sodalis eius vxorem eius. Sodalis iste omniū hæreticorū figurā gessit. Magnum secretū est fratres mei. Nam hæretici qui Ecclesiam diuiserūt, vxorē domini sui ducere & abducere voluerūt. De Ecclesia enim & de Euangeliis exierūt, qui impietatis adulterio Ecclesiam, id est, Christi corpus in partē suā conātur inuadere. Vnde fidelis ille seruus & amicus dominicæ sponsæ loquitur,

2. Cor. 11. Despondi enim vos vni viro virginē castam exhibere Christo.

Iudicū 15. Videamus mysteriū, iste Sampson quid fecerit offensus. Cepit enim vulpes, id est, adulterantes sodales: de quibus dicitur in

Cant. 2. Cantico canticorū, Capite nobis vulpes paruulas exterminantes vineas. Quid est capite? Id est, cōprehendite, cōuincite, con

Vulpes capere qd? futate, ne exterminētur Ecclesiasticæ vineę. Quid est aliud vulpes capere, nisi hæreticos diuinæ legis autoritate reuincere, & sanctarū scripturarū testimoniis velut quibusdā vinculis alligare atq; cōstringere? Vulpes capit, ligatis caudis ignē apponit. Quid sibi volunt caudæ vulpiū colligatæ? Caudę vulpium

Caudæ vulpiū colligatæ. quid sunt, nisi posteriora hæreticorū, qui prima habēt magna, & blanda & deceptoria opera, posteriora ligata, id est, damnata, & ignem in fine trahentia, vt eorum fructus & acta consu-

mant

mant, qui ſuis ſeductionibus acquieſcunt? Quod autem intrauit ad meretricem, ſi ſine cauſa fecit quicunque fecit, immundus eſt. Si non ita intrauit vt concumberet, myſterij cauſa fortaſsis intrauit. Sed concubuiſſe non legimus. Sequitur, Inimici vero expectabant ad portas ciuitatis, vt comprehenderent eum cum de meretrice ad quam intrauerat fuiſſet egreſſus. Ille autem dormiebat. Videte quemadmodum non ſcriptum eſt, quia mixtus eſt meretrici: ſed ſcriptum, quia dormiebat. Vbi ſurrexit, inquit, media nocte exiit, abſtulit portas ciuitatis ipſius cum ſeris, & eaſdem portas in cacumine montis poſuit. Ab Allophylis teneri non potuit, portas ciuitatis quibus ad meretricem intrauit abſtulit, & in monte leuauit. Quid eſt hoc? Infernum & amorem mulieris, vtrunque ſcriptura coniungit. Inferni ignem tenebat domus meretricis. Pro inferis ponitur domus meretricis. Recte pro inferis ponitur, quia neminem repellit, omnem intrantem ad ſe trahit. Agnoſcimus hoc loco redẽptoris noſtri opera. Poſtquã ſynagoga, ad quam venerat, à ſe per diabolum ſeparata eſt, poſtea quàm eum decaluauit, id eſt, in loco caluariæ crucifixit, ad inferna deſcẽdit: & inimici cuſtodiebãt locum dormientis, id eſt, ſepulchrum, & capere volebant quem videre non poterant. Ille autem dormiebat ibi. Hoc ideo dixit, quia vere mortuus erat. Et quod dictum eſt, Media nocte ſurrexit, hoc ſignificauit, quia in ſecreto ſurrexit. Aperte enim paſſus eſt, ſolis autem diſcipulis, & certis quibuſque reſurrexiſſe manifeſtus eſt. Ergo quòd intrauit omnes viderunt, quòd ſurrexit pauci cognouerunt, tenuerunt & palpauerunt. Tollit tamen portas ciuitatis, id eſt, aufert portas inferni. Quid eſt portas inferni tollere, niſi mortis imperium remouere? Recipiebat enim, non remittebat. Quid autem fecit dominus IeſusChriſtus? Ablatis portis mortis, aſcendit in cacumen montis. Nouimus enim eum, & reſurrexiſſe, & in cælos aſcendiſſe. Quid eſt autem, quòd & in capillis virtutem habebat? Et hoc fratres diligenter aduertite. Virtutem non habuit in manu, non in pede, non in pectore, non in ipſo capite: ſed in capillis, in crinibus. Quid ſunt capilli, quid comæ? Et nos videmus, & interrogatus Apoſtolus reſpondet nobis, Coma velamentum eſt. Et in velamento Chriſtus habebat virtutem, quando vmbræ veteris legis eum tegebant. Coma ergo Sampſon, in velamento erat, quia in Chriſto aliud videbatur, & aliud intelligebatur. Quid ſibi autem

Iudicũ 6.
Prouer. 30
Mat. 27.
Portas inferni tollere.
Act. 1.
Iudicũ 16
1. Cor. 11.

autem vult quòd proditum est secretum, & decaluatus est Sampson? Contempta est lex, & passus est Christus. Christum enim non occiderent, si legem non cõtempsissent. Nam nouerant & ipsi, quia eis Christum non licebat occidere. Dicebant iudici, Nobis non licet occidere aliquem. Decaluatus est Sampson, reuelata sunt condensa, remotum est velamentũ, & Christus, qui latebat apparuit. Capilli autẽ rediuiui caput iterum vestierunt, quia Iudæi nec resurgentem Christum agnoscere voluerunt. Fuit quidem in molendino, fuit cæcatus, fuit in domo carceris. Domus carceris vel molendinum labor est huius seculi. Excæcatio autem Sampson illos indicat, qui infidelitate cæcati Christum, nec virtutes operantem, nec ascendentem ad cęlestia cognouerunt. Cæcitas ergo Sampson, quam intulerunt, cæcitatem Iudæorum significabat. Christus autem à Iudæis & comprehensus est & occisus. Adduxerũt ergo eum inimici vt illuderent ei. Iam hîc imaginem crucis attendite, Expansus enim manus ad duas columnas, quasi ad duo ligna crucis extendit: sed aduersarios suos interemptos oppresſit, & illius paſsio interfectio facta est persequẽtium. Et ideo scriptura concludit. Plures mortuus occidit, quàm viuus occiderat. Nam hoc mysterium in Domino nostro Iesu Christo impletum est, Redemptionem nostram, quam ipse viuens minime celebrauerat, mortuus consummauit, Cui est honor & gloria in secula seculorum. Amen.

Ioan. 18.

Ioann. 8. *Item in eadem domenica Homilia, de eo quod scriptum est in euangelio secundum Ioannem, Quis arguet me de peccato, &c. quæ habetur in expositione doctoris, Ibidem.*

Feria secunda post Dominicam paſsionis Domini, de Gedeon, Sermo I.

Sermo CVIII. *Iudicũ 6.*

HOdierna die audiuimus fratres, quòd cum sub arbore quercus Gedeon filius Ioas triticeam messem virga cæderet, angelo promittente audire meruit, quòd ipse à potestate inimicorũ in libertatem Dei populum vindicaret. Nec mirũ si electus ad gratiam, cum sub vmbra iam tunc sanctę crucis & venerabilis sapientiæ prædestinato incarnationis futuræ mysterio constitutus, feracis segetis sensibilia de latibulis frumẽta produceret, electionemq; sanctorum à purgamentis inanis paleæ sequestraret: qui tanquã virga veritatis exercitati, superflua veteris hominis cum actibus eius deponentes, quasi in torculari ita in Ecclesia congregan

gregantur. Ecclesia enim torcular est fontis æterni, in qua cælestis vitis fructus exundat. Gedeon verò cùm audisset, ꝙ per eum dominus plebem suam à multitudine hostiũ liberaret, obtulit in sacrificio hœdum caprarũ, cuius carnem secundum præcepta angeli & azyma supra petram posuit, & in eam ius perfudit. Quæ simul virgæ cacumine, quam gerebat angelus Dei cõtigit, & de petra ignis erupit, atq; ita sacrificium, quod offerebatur, absumptum est. Per quod indicium declaratũ videtur, quòd petra illa typum habuerit corporis Christi: quia scriptum est, Bibebant autem de spiritali consequente eos petra, petra autem erat Christus. Quod vtiq; non ad diuinitatem eius, sed ad carnem relatum est, quę sitientium corda populorum perenni riuo sui sanguinis inundauit. Iam tunc igitur in mysterio declaratum est, quia dominus Iesus in carne sua totius mundi peccata crucifixus aboleret, nec solùm delicta factorum, sed etiam cupiditates animorum. Caro enim hœdi ad culpam facti refertur, ius ad illecebras cupiditatum, sicut scriptum est, Quia concupiuit populus cupiditatem pessimam, & dixerunt, Quis nobis dabit carnem? Quòd igitur extendit angelus virgam, & tetigit petram, de qua exiuit ignis, ostendit ꝙ caro domini repleta est spiritu diuino, peccata omnia humanæ cõditionis exureret. Vnde & dominus ait, Ignem veni mittere in terram. Aduertit igitur vir doctus & præsagus futurorum superna mysteria, & ideo secundũ oracula occidit vitulũ à patre suo idolis deputatum, & septennem alium immolauit Deo. Quo facto manifestissimè declarauit, post aduẽtum domini omnia abolenda esse gẽtilitatis sacrificia, solúmq; sacrificium Deo dominicæ passionis pro religione populi deferendum. Etenim vitulus ille erat in typo Christi. Septem autem annorum erat, quia in Christo septem spiritalium plenitudo virtutum, vt Esaias dixit, habitabat. Hunc vitulum Abraham obtulit, quando diem domini vidit, & gauisus est. Hic est, qui nunc in hœdi typo, tũc in ouis, nũc in vituli offerebatur. Hœdus ꝙ sacrificium pro delictis sit, ouis ꝙ voluntaria hostia, vitulus ꝙ immaculata sit victima. Præuidit ergo mysteriũ sanctus Gedeon. Deniq; elegit trecentos viros ad præliũ, vt ostenderet non in numero multitudinis, sed in sacramento crucis mundum ab incursu grauium hostium liberandum. Trecenti enim in Græca τ, tau similitudinem crucis ostendũt. Et licet fortis esset & fidens, pleniora adhuc de domino futuræ vi-

1. Cor. 10.

Num. 11.

Iudic. 6.

Luca 12.

Esaia 11.

Genes. 18.

Ioan. 8.

Iudic. 6.

ctoriæ documenta quærebat, dicens, Si saluas in manu mea Israël, quemadmodum locutus es domine, ecce ego pono lanæ vellus in area, & si ros factus fuerit super vellus, & super omnem terram siccitas, cognoscam: quia in manu mea secundum promissa tua populum liberabis. Et ita factũ est. Sed adiecit posteà, vt rursus ros proflueret per totam terram, & siccitas esset in vellere, & ita completum est. Ros enim in vellere fides erat in Iudæa, quia sicut ros verba Dei descendunt. Vnde & Moyses ait, Expectetur sicut pluuia eloquium meũ, & sicut ros verba mea. Ergo quando totus orbis infructuoso ęstu gentilis superstitionis arebat, tũc erat ros ille cælestis visitationis in vellere, id est, in Iudæa. Posteà verò quàm oues, quæ perierant domus Israël, vnde puto figuram Iudaici velleris adumbratam: oues, inquam, illæ, fontem aquæ viuæ negauerunt, ros fidei exaruit in pectoribus Iudæorum, meatúsq; suos fons ille diuinus in corda gentium deriuauit. Inde est, ꝙ nũc fidei rore totus orbis humescit, at verò Iudæi Prophetas suos & cõsiliarios perdiderunt. Nec mirũ si perfidiæ subeũt siccitatem, quos dominus Deus prophetici imbris vbertate priuauit dicens, Mandabo nubibus ne pluant super vineã istam. Est enim propheticæ nubis pluuia salutaris, sicut Dauid dixit, Descendet sicut pluuia in vellus, & sicut stillicidia stillantia super terram. Hanc nobis scripturæ diuinæ totius mundi pluuiam pollicebantur, quę spiritu diuini roris rigaret orbem sub domini saluatoris aduentu. Venit ergo iam ros, venit & pluuia, venit dominus stillicidia secum cælestia deferens, & ideo iam nos bibimus, qui antè sitiebamus, & diuinũ illum spiritum haustu interiore potamus. Hoc ergo præuidet sanctus Gedeon, quia verum & spiritalem rorem etiã gentes nationésq; erant fidei perceptione bibituræ. Nec tunc otiosè Gedeon vellus, nec in campo posuit nec in prato, sed posuit in area, vbi messis est tritici. Messis autẽ multa, operarij verò pauci, eò ꝙ per fidem domini in Ecclesia futura esset messis fœcunda virtutum. Nec illud otiosum est, quod exiccauit vellus Iudaicũ, & rorem eius misit in peluim, vt repleretur aqua, non tñ ipse ex eo rore pedes lauit, Alij debebatur tanti prærogatiua mysterij. Expectabatur Christus, qui sordes omnium solus posset abluere. Non erat tãtus Gedeon qui hoc sibi mysteriũ vendicaret. Nõ enim Gedeon, sed filius hominis venit nõ ministrari, sed ministrare. Aliquoties ea quæ dicuntur, rogo vos fratres, vt non molestè accip

Deut. 32. *Mat, 15.* *Esaiæ 5.* *Psal. 71.* *Mat. 9.* *Mat. 10.*

accipiatis, quod propter tardiores quosque & simplices breuiter replicamus. Qui enim literati & docti sunt, Deo propitio sine labore intelligunt quę dicuntur: reliquis verò idiotis atque simplicibus, nisi breuis recapitulatio facta fuerit, timeo ne ex his, quæ dicuntur, parum capere possint. Gedeon fratres dilectissimi typũ gessit domini Saluatoris. Et quia trecenti secundum Græcum computũ crucem faciunt, ita tũc Gedeon in trecentis viris Iudæorũ populum de crudelissimis gentibus eripuit, quomodo posteà Christus per mysteriũ crucis totũ genus humanum de potestate diaboli liberauit. Torcular enim, vbi messem terebat, propter assiduas tribulationes Ecclesiæ typum gessit. Messis, quæ cædebatur, Christianum populum significauit, quẽ adueniens Christus virga disciplinæ, vel baculo crucis suæ, à paleis, id est, à peccatis omnibus separauit. Nam & angelus ille qui venit ad eũ, & ipse in typum domini Saluatoris accipitur. Arborem, sub qua stetit, & virgam, quam tenuit, crucẽ significasse manifestũ est. Petra illa, super quam Gedeon obtulit holocaustum, Christus erat. Sic enim, ait Apostolus: Petra autẽ erat Christus. Hœdus ille, qui oblatus est, humanum genus peccatis obnoxium designauit. Quòd angelus virga sua tetigit petrã, & exiit ignis, & consumpsit hœdum illum: crux tetigit Christũ, & de petra, quæ erat Christus, ignis exiit charitatis, qui humani generis peccata consumpsit. De ipso enim verus Gedeon Christus in Euangelio dixit, Ignem veni mittere in terrã, & quid volo nisi vt accendatur? Taurus verò, quẽ occidit, & ipse dñm figurabat, qui pro redẽptione generis humani oblatus est. Quod autẽ septem annorũ erat, septemplicem gratiã spiritus sancti, quæ in Christo venit, significasse videt. Vellus, quod in area posuit, & rogauit dñm vt in solo vellere esset ros, & in omni terra siccitas, & factũ est ita: & iterum rogauit, vt vellus remaneret siccũ, & in tota area esset ros: vellus significauit populũ Iudæorum, area autem in toto mũdo populũ omnium Gentiũ. Et quia primo tẽpore ros verbi Dei in sola Iudæa fuit, & totus mũdus in siccitate remanserat, ideo primũ ros in vellere venit, & area sicca fuit: posteà verò qñ Iudæi Christum dñm occiderũt, per passionis iniuriam expressum est vellus, & remãsit Iudæorum populus aridus & siccus, & in totã aream, id est, vniuersum mundum, ad omnes gentes, non solũ ros, sed etiam pluuia verbi Dei, & Apostolorum flumina peruenerũt. Deniq; in vniuersa terra quasi area,

Recapitulatio.

1. Cor. 10.

Lucæ 12.

rore gratiæ perseuerante in nobis, spiritalis irrigatur Ecclesia, & infelix synagoga ab omni humore vel pluuia diuini verbi sicca remansit & arida. Vt hæc ergo spiritalis pluuia, & ros diuinæ gratiæ perseueret in nobis: omnia quæ prędicantur salubriter cogitando, & nobis inuicem colloquẽdo, velut munda animalia ruminemus: vt vtilem succũ, vnde anima nostra in æternum posſit viuere, habere posſimus, & talibus deliciis

Psal, 118. satiati cum Propheta dicere mereamur, Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua domine. Sed tunc in nobis dulcedo verbi Dei poterit permanere, si hoc etiam aliis plena & perfecta charitate frequentius referendo voluerimus ingerere, vt non solùm de nostra, sed etiam de aliorum salute lucra nobis spiritalia posſimus prouidere, auxiliante nobis domino nostro Iesu Christo, cui est honor & imperium cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Ioan. 7. *Item eodem die Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Miserunt principes & Pharisæi, &c. quæ habetur in expositione doctoris, Ibidem.*

Psal, 67. *Feria tertia post dominicam Paſsionis, de illo versu Psalmi, Sicut deficit fumus, deficiant, &c. Sermo I.*

Ser. CIX. Psal. 67. AVdiuimus & contremuimus quod in voce Psalmi est prophetatum. Ait enim, Sicut deficit fumus, deficiant: sicut fluit cera à facie ignis, sic pereant peccatores à facie Dei. Non dubito fratres charisſimi quod omnium vestrûm corda concusſa sint, nec cuiusquam

Prou. 20. conscientia sub his verbis intrepida steterit. Quis enim gloriabitur castum se habere cor, aut quis gloriabitur mundum se esse à peccatis? Ac per hoc cùm scriptura dicit, Sicut fluit cęra à facie ignis, sic pereãt peccatores à facie Dei, quis non contremiscat, quis non pauibundus exiliat? Quid ergo faciamus, aut quæ spes nobis est? Neque enim frustra hæc cantãtur. Aut verò cùm hæc dicit Propheta, optat ea hominibus, ac non potius ventura pręuidet? In verbis quidem figura optantis apparet, sed intelligitur præscientia nũtiantis. Sicut enim quædam in scriptura Prophetarum tanquam in præteritum facta narrantur, cùm futura prædicãtur: ita quædam tanquam voto dicuntur optantis, sed qui rectè intelligunt quod audiunt, visionem prænuntiantis agnoscunt. Longè autem ante natiuitatem dominicæ incarnationis, isti Psalmi dicti atq; conscripti sunt. Non ante Deum Christum, sed ante natum ex virgine

Mar

Maria Christum. Nam profectò pater Abraham longè ante Dauid regem, cuius tempore hi Psalmi cantati sunt, fuit. Dominus autẽ dixit, Ante Abraham ego sum. Ipse enim est verbum Dei, per quod facta sunt omnia, sed ipse implẽs Prophetas, in carne se esse venturum per eos prædixit. Ad eius autem incarnationem pertinet passio. Neq; enim potuit pati illa, quę in Euangelio scripta sunt, nisi in carne mortali & passibili, quam gerebat. Et ibi vtique legitur, quemadmodum domino crucifixo hi, qui crucifixerunt eum, vestimenta eius diuiserũt sibi: & cùm inuenissent in eis tunicam desuper textam, noluerunt eam conscindere, sed sortem super eam miserunt, vt ad quem perueniret, integra perueniret, qua significabatur charitas, quæ diuidi non potest. Hæc ergo cùm in Euangelio iam facta narrantur, longè ante multos annos in Psalmo, cùm futura pręnũtiarentur, tanquam gesta & transacta narrata sunt. Foderunt, inquit, manus meas & pedes meos, & dinumerauerunt omnia ossa mea. Ipsi vero considerauerunt & inspexerunt me, diuiserunt sibi vestimenta mea, & super vestem meam miserunt sortem. Omnia tanquam præterita dicuntur, & futura prædicantur. Sicut ergo in verbis præteriti tẽporis futura facta significantur, sic in figura optantis pręnuntiantis mens intelligenda est. Sic & de Iuda domini traditore tanquam optat ei Propheta quod venturum esse prædicit. Et de ipsis Iudæis, Fiat, inquit, mensa eorum in laqueum, & in venationem & in scandalum. Quod de his prædictum esse sine dubitatione exponit, sicut de Iuda, quæ sub eadem figura prænuntiata sunt, Apostolus Petrus commemorat. Nec sine causa & quæ futura sunt tanquam transacta dicuntur. Deo enim sic certa sunt, vt iam pro factis habeantur, & tanquam optans videtur dicere Propheta, quod certum præuidet esse venturum, nihil aliud, quantum mihi videtur, ostendens, nisi nobis non debere displicere cognitam sententiam Dei, quàm fixam immobilémq; constituit. Et ideo in Actibus Apostolorum, cùm quidam Propheta nomine Agabus prædiceret Apostolum Paulum in Hierosolyma à Iudæis multa esse passurum, & vsque ad vincula peruenturum, cùm hoc audito fratres reuocare & retinere vellent, ne illuc pergeret: quid facitis, inquit, conturbãtes cor meum? Ego enim non solùm alligari, sed etiam mori paratus sum pro nomine domini nostri Iesu Christi. Atq; ita cùm viderent fratres immobilem viri ad omnia perferenda constan-

Ioan. 8. *Ioan. 1.* *Ioan. 19.* *Psal. 21.* *Psal. 68.* *Act. 1.* *Act. 21.*

tiam, dixerunt, Fiat domini voluntas. Nunquid ergo quia dixerunt, Fiat voluntas Dei, optauerũt Apostolo vt talia pateretur, ac non potius mentẽ suam sublimi & diuino statutō deuotissime subdiderunt? Sic & Propheta cum dicit, Sicut fluit cera à facie ignis, sic pereant peccatores à facie Dei. videt hoc certissimè peccatoribus imminere, & placet ei quod Deus statuit, ne Deo ipse displiceat. Quid ergo facimus fratres, nisi vt dum tempus est vitá mutemus, & facta nostra si qua sunt corrigamus? Vt quod sine vlla dubitatione venturũ est peccatoribus, nos nõ inueniat super quos veniat: non quia nõ erimus, sed vt non tales inueniat qualibus venturũ esse prædictũ est. Propterea se iudex venturũ minatur, vt non inueniat quos puniat cũ venerit. Propterea illud cantant Prophetæ vt corrigamur. Si damnare vellet, taceret. Nemo volens ferire dicit, obserua. Totum fratres quod audiuimus per scripturas, vox est Dei dicentis, Obserua. Et totũ quod patimur tribulationes in hac vita, flagellum Dei est corrigere volentis ne damnet in fine. Quasi dura sunt, molesta sunt, horrent quādo narrantur, quæ quisq; grauia valde patitur in hac vita, in cõparatione autem æterni ignis non parua, sed nulla sunt. Siue ergo nos flagellemur, siue cum alij flagellãtur, admonemur à domino. Omnia ista fratres quæ in hac vita infliguntur à domino, admonitiones sunt & stimuli correctionis nostræ. Veniet autẽ ignis æternus de quo dicetur illis qui ad sinistrā constituendi sunt. Ite in ignem æternum, qui paratus est diabolo & angelis eius. Tunc acturi sunt quidam pœnitentiā. Nam scriptũ est in libro quodam Sapientiæ, Dicent intra se pœnitentiā agentes, & præangustia spiritus gemẽtes. Quid nobis profuit superbia, & quid diuitiarũ iactantia contulit nobis? Transierũt omnia illa tanquam vmbra, Erit enim ibi pœnitentia, sed infructuosa. Erit ibi pœnitentia, sed dolorẽ habens, medicinā non habẽs. Nunc est fructuosa pœnitentia, quando correctio libera, pœniteat te ad vocem scripturæ. Nam ad vocẽ præsentis iudicis, sine causa pœnitebit te. Tunc iam ille sententiā dicturus est. Et non erit quod reprehendas quando sententiam dicturus est. Non enim tacuit ante sententiam. Non enim te distulit nisi vt corrigeres te, quādoquidem latroni in cruce pendenti se mutare permisit. Tunc enim latro pendens cum domino, credidit in Christum, quando de illo discipuli titubauerunt. Contempserunt Iudæi mortuos suscitantẽ, non contempsit latro secũ in cruce

Psal. 67.

Matt. 25

Sapien. 5.

Lucæ 23.

pendentẽ. Non est ergo quod in fine dicatur domino. Non me permisisti bene viuere, aut dilationem correctionis non mihi dedisti, aut non ostendisti quid appeterẽ, quid vitarem. Videte quia non tacet, videte quia differt, videte quia blanditur, hortatur, minatur. Constituit verbũ suũ in sublimitate, per totum mũdum recitatur vniuerso humano generi. Non est qui iam dicat, Nesciui, non audiui. Impletur quod dictũ est in Psalmo, Nec est qui se abscõdat à calore eius. Modo ergo calor eius in verbo eius est. Mutare modo à calore eius, & non deflues sicut cera ab igne eius. Nam illud fratres mei venturũ est aliquando quod modo rident impij, quod modo contemnunt derisores, quod putant falsò cantari aliquando venturum est. Si non venerunt tanta, quanta prædicta sunt, desperemus & illud aliquando venturũ. Si autem omnia quæ de Ecclesia futura prænuntiata sunt, iam videmus exhibita & cæcorũ etiam oculos feriunt, quid dubitamus etiã illa ventura? Quando dicebatur Ecclesia Christi futura per totũ orbẽ terrarũ, dicebatur à paucis & ridebãt à multis. Modo iam impletũ est quod tanto ante prædictũ est, Diffusa est Ecclesia per totum orbem terrarũ. Ante millia annorũ promissũ est Abrahæ, In semine tuo benedicentur oẽs gentes. Venit Christus ex semine Abrahæ, benedictæ sunt in Christo iam oẽs gẽtes. Prædicta sunt schismata, & hæreses futuræ, videmus illa. Prædictæ sunt persecutiones, factæ sunt à regibus colẽtibus idola. Pro ipsis idolis aduersus nomẽ Christi repleta est terra martyribus. Sparsum est semen sanguinis, surrexit seges Ecclesiæ. Nec frustra orauit Ecclesia pro inimicis suis. Crediderũt & qui persequebantur. Prędictũ est etiam quia ipsa idola euertenda essent per nomen Christi. Nam & hoc inuenimus in scripturis, Ante paucos annos Christiani illa legebãt & non videbant, adhuc futura illa expectabant, & sic abierũt, non illa viderũt, sed tamen credentes ꝙ futura essent, cum fide abierũt ad dñm. Nostris tẽporibus etiam ipsa cernũtur. Omnia quæ ante prædicta sunt de Ecclesia, videmus impleta. Solus dies iudicij non est venturus? Ipse solus prænuntiatur & non veniet? Vsq; adeo sumus duri & lapidei cordis, vt legamus scripturas, & videamus omnia prorsus ad literam euenisse quæ scripta sunt, & de his quæ remanent desperemus? Quantũ est enim quod remanet, ad ea quæ iam nobis exhibita videmus? Tam plura Deus ostendit, & de residuo nos fraudaturus est? Veniet iudicium redditurũ pro meritis,

Psal. 18.

Genes. 12. & 22.

Bonis bona, malis mala. Boni simus & securi iudicem expectemus. Fratres mei, maximè nunc dicentem me audite, Nolo tecum computare præterita. Ab hodierna die te muta, cras te alterum inueniat. Nos autem peruersitate nostra sic volumus Deum esse misericordē, vt non sit iustus. Alij rursus quasi præsidentes de iustitia sua, sic volunt iustum vt nolint misericordem. Vtrunq; se exhibet Deus, vtrunq; præstat, nec misericordia eius præscribit iustitiæ, nec iustitia eius aufert misericordiam. Misericors est, & iustus est. Vnde misericordem probamus? Parcit modo peccatoribus, dat veniam cōfitentibus. Vnde probamus quia iustus est? Quia venturus est dies iudicij quem modo differt, non aufert. Et cum venerit redditurus est pro meritis. An hoc vultis vt reddat auersis quod reddetur cōuersis? Fratres, iustum videtur vobis vt ibi ponatur Iudas, vbi positus est Petrus? Et ipse ibi poneretur si se correxisset. Sed de venia desperans, potius sibi collū ligauit, quàm regis clementiam supplicaret. Itaq; fratres, sicut dicere cœperā, non est vnde reprehendamus Deū. Quid contra illum dicamus, non erit cum venerit iudicare. Cogitet vnusquisq; peccata sua & modo illa emendet cum tempus est. Sit fructuosus dolor, non sit sterilis pœnitudo. Tanquā hoc dicit Deus, Ecce indicaui sententiam, sed nondum protuli. Prædixi, non fixi. Quid times quia dixi? Si mutaueris, mutatur. Nam scriptum est, quòd pœniteat Deum. Nunquid quomodo hominē sic pœnitet Deum? Nam dictum est, Si pœnituerit vos de peccatis vestris, pœnitebit & me de omnibus malis quæ facturus erā vobis. Nunquid quasi errantem pœnitet Deū? Sed pœnitentia dicitur in Deo mutatio sententiæ. Non est iniqua, sed iusta. Quare iusta? Mutatus est reus, mutauit iudex sentētiam. Noli terreri. Sententia mutata est, non iustitia. Iustitia integra manet, quia mutato debet parcere quia iustus est. Quomodo pertinaci nō parcit, sic mutato parcit. Ipse rex est indulgentiarū, qui dator est legis. Misit legē. venit cum indulgentia. Reum te fecerat lex, absoluit te qui dedit legē. Imò non absoluit. Nam absoluere est innocentem iudicare. Donat potius peccata cōuerso. Omnes enim sunt rei, qui peccatis suis inuoluti sunt. Nemo se optet absolui. Omnes veniam deprecemur. Venia vero datur mutato. Et erimus securi cum audierimus, Sicut fluit cera à facie ignis, sic pereant peccatores à facie Dei. Certè fratres modo pereunt peccatores, & non pereūt peccatores. Si incipiant iuste viuere,

Mat. 27 *De pœn. dist. 1. ca. Nouit.* *Genes. 6.* *Hiere. 18.* *Psal. 67.*

perib

peribunt vtiq; peccatores, ſed non peribunt homines. Homo peccator,duo nomina ſunt,homo vnum nomē eſt, & peccator vnum nomē eſt. In his duobus nominibus intelligimus, quia vnum horum Deus fecit,alterum horum homo fecit. Hominem enim Deus fecit, peccatorē ſe ipſe homo fecit. Quid ergo contremiſcis? Quando tibi dicit Deus,Pereant peccatores à facie mea,hoc tibi dicit Deus, Pereat in te quod tu feciſti, & ſeruo quod ego feci. Et modo ardet ignis in calore verbi, res eſt in feruore ſpiritus ſancti, ſicut diximus iandudū,quia ſcriptum eſt in alio Pſalmo, Nec eſt qui ſe abſcōdat à calore eius. Spiritum autem ſanctum eſſe calorē dicit Apoſtolus, Spiritu ferventes. Ergo pro facie Dei,tibi pone interim ſcripturā Dei. Liqueſce ab illa, pœniteat te cum audis hæc de peccatis tuis. Cum autem te pœnitet, & cum teipſum excrucias ſub calore verbi, cum etiam lacrymæ currunt, nónne ceræ tabeſcenti,& tanquam in lacrymas currenti ſimilis inueniris? Modo ergo fac quod in poſterum times,& non habebis quod in poſterum timeas. Tantū non ſicut fumus deficiant. Nam vtrunq; ibi habes poſitum,fortè non ſine cauſa,quia eſt etiam diſtantia peccatorum. In ipſo vno verbo vtrunq; poſuit Pſalmus, Sicut deficit fumus,deficiant: & ſicut fluit cera à facie ignis,ſic pereāt peccatores à facie Dei. Qui ſunt qui ſicut fumus deficiūt? Qui ſunt niſi ſuperbi, non cōfitentes peccata ſua, ſed defendentes? Quare fumo comparati ſunt? Quia fumus erigit ſe, extollit ſe tanquā in cælum,ſed quanto fit ſuperior,tanto facilius euaneſcit & diſperit. Rurſus cōſiderate quod dixi. Solidior eſt fumus igni proximus, & terræ proximus, nondum ſic euanuit, nondum ſic eſt diſperſus in ventos:quando autem attenuatur, euaneſcit,& diſperit quando ſe multum extulerit. Quia ergo ſuperbus ſic ſe erigit contra Deū, quomodo fumus contra cælum, reſtat vt ita deficiat, & tanquam in ventos ſuæ vanitatis elatione diſsipatus intereat, quemadmodum diſperit fumus elatus, tumida non ſolida magnitudine inflatus. Sic eſt enim fumus. Vides magnam molem, habes quaſi quod videas, & non habes quod teneas. Talem ergo pœnam fratres ante omnia deteſtamini,nec defendatis peccata veſtra:& ſi adhuc facitis, nolite defendere. Subdite vos Deo, & ſic tundite pectora veſtra,vt & ipſa quæ remanſerunt,non fiant.Conamini non facere, & ſi fieri poteſt, nulla facite: ſi autem fieri non poteſt vt nulla faciatis, maneat tamen illa pia confeſsio. Erit enim re-

23.quæſt. 4.dun.

Pſal.18.

Rom.12.

Pſal.67.

ſpectus miſericordiæ ipſius, vt te conante omnia perimere,& quantum adiuuerit perimente,de reliquis quæ tibi reſtant in itinere in vento,& in conatu cõprehenſo,facilè ignoſcat:tantum proficere affecta, non deficere.Si non te inuenit dies vltimus victorem,inueniat vel pugnantem, non captum & addictum. Eſt autẽ miſericordia abundantiſsima & larga eius beneuolentia,qui nos ſanguine filij ſui redemit, cũ propter peccata noſtra nihil eſſemus.Nam ipſe aliquid magnũ fecit,cum hominem ad imaginem & ſimilitudinem ſuam creauit. Sed quia nos nihil fieri voluimus peccando,& traducem mortalitatis de parentibus duximus,& maſſa peccati, maſſa iræ facti ſumus, placuit tamen illi per miſericordiam ſuam redimere nos tanto precio, dedit pro nobis ſanguinẽ vnici ſui innocenter nati,innocenter viuentis,innocẽter mortui. Qui nos tanto precio redemit,non vult perire quos emit. Non emit quos perdat,ſed emit quos viuificet.Si peccata noſtra ſuperant nos, precium ſuum non cõtemnit. Deus precium magnum dedit, nec tamen nobis tantum de ipſius miſericordia blandiamur, ſi non fuerimus conati aduerſus peccata noſtra, nec ſi aliqua maximè capitalia fecerimus,ſperemus ita futurã eſſe miſericordiã,vt ei coniungatur iniquitas.Nunquid enim & eos qui nihil egerunt,quemadmodum correcti viuerent,ſed in pertinacia & duricia animi permanſerũt,accuſauerunt etiã Deum defendendo peccata ſua ibi cõſtituturus eſt vbi conſtituit ſanctos Apoſtolos,Prophetas,Patriarchas & fideles ſuos bene de ſe meritos, ſibi ſeruientes, ambulantes in caſtitate,modeſtia, humilitate, eleemoſynas facientes, ignoſcentes quod à quoquam perpeſsi ſunt. Talis eſt enim via iuſtorum , talis eſt via ſanctorũ tenentium Deum patrem, tenentium Eccleſiam matrem,nec illum parentem,nec iſtam offendentes, ſed in amore vtriuſq; parentis viuentes , & ad hæreditatẽ æternam properantes,non læſo patre,non læſa matre,datur vnicuiq; hęreditas. Quia duo parentes nos genuerunt ad mortem, duo parentes nos genuerũt ad vitam. Parentes qui nos genuerunt ad mortẽ,Adam eſt & Eua:parentes qui nos genuerũt ad vitam, Chriſtus eſt & Eccleſia. Et pater meus qui me genuit ad mortem Adã mihi fuit, & mater mea Eua mihi fuit. Nati ſumus ſecũdum iſtam progeniem carnis ex munere quidẽ Dei, quia & iſtud munus non eſt alterius,ſed Dei : & tamẽ fratres,quomodo nati ſumus ? Certè vt moriamur.Præceſſores genuerũt ſibi

Geneſ.1.

Parentes duo ad mortẽ, & duo ad vitam.

sibi successores, nunquid genuerunt sibi cum quibus hic semper viuant? Sed tanquã decessuri, qui illis succederent genuerunt sibi. Deus autẽ pater & mater ecclesia, nõ ad hoc generãt, generãt autẽ ad vitam æternam, quia & ipsi æterni sunt. Et habemus hæreditatẽ promissam à Christo vitã æternam, secundum quod verbũ caro factum est, & habitauit in nobis. Nutritus creuit, passus, mortuus & resuscitatus accepit hæreditatẽ regnum cælorũ. In ipso homine accepit resurrectionem & vitam ęternã, in ipso homine accepit, in verbo autẽ non accepit: quia incõmutabiliter manet ab æterno in æternũ. Quia ergo accepit resurrectionem & vitam æternam, caro illa quæ resurrexit & viuificata ascendit in cęlum, hoc nobis promissum est. Ipsam hęreditatẽ expectamus, vitam æternã. Adhuc enim non totum corpus accepit, quia caput in cælo est, mẽbra adhuc in terra sunt: nec caput solum accepturũ est hæreditatem, & corpus relinquetur, totus Christus accepturus est hæreditatem. Totus secundum hominem, id est, caput & corpus. Membra ergo Christi sumus, speremus hęreditatem, quia cum ista omnia transierunt, hoc bonum accepturi sumus quod non transibit, & hoc malũ euasuri quod non transibit: æterna sunt enim vtraque. Non enim aliquid non æternum promisit suis & aliquid temperale minatus est impiis. Quo modo vitam, beatitudinem, regnum, hæreditatem sempiternam sine fine promisit sanctis, sic ignem æternum minatus est impiis. Si quod promisit non amamus, saltem quod minatus est timeamus.

Ioann. 1.

Item eadem die Homilia, de eo quod scriptum est in euangelio secundum Ioannem, Ambulabat Iesus in Galilæam, & cætera quæ habetur in expositione doctoris, *Ibidem.* *Ioan. 7.*

Feria quarta post dominicam passionis, de illo versu Psalmi, Tibi derelictus est pauper, &c. *Sermo I.*

CAntauimus domino & diximus, Tibi derelictus est pauper, pupillo tu eris adiutor. Quæramus pauperem, quæramus pupillum. Nec mirum sit, quod admoneo vt quæramus, quos sic abũdare cernimus & sentim⁹. Nõne pauperibus plena omnia? Nõne pupillis plena sunt omnia. Et tamen inter omnia quæro pupillũ. Ac prius ostẽdendũ est charitati vestræ, id est, quod putamus nõ hoc esse quod quęrim⁹. Qui enim dicũtur pauperes & sunt, in quos à deo mãdatę eleemosynæ fiũt, de qbus fatemur scriptũ, Include eleemosynã in corde pauperis, & ipsa orabit pro te dominum.

Psal. 9. Ser. C X. *Psal. 9.* *Eccles. 29*

Abund

Abundat quidem hoc genus hominum, sed altius intelligẽdus est iste pauper de quo dictũ est, Beati pauperes spiritu, quoniã ipsorũ est regnum cælorũ. Sunt pauperes non habentes pecuniam, victum quotidianũ vix inueniẽtes, alienis operibus misericordia sic indigentes, vt etiã mendicare non erubescãt: sed si de his dictũ est, Tibi derelictus est pauper: nos quid facimus qui hoc non sumus? Ergo nos qui Christiani sumus, nõ sumus Deo derelicti? Et quæ alia nobis spes est, si nõ sumus illi derelicti, qui nos nõ dereliquit? Discite ergo esse pauperes & Deo relinqui ô cõpauperes mei. Diues est, superbus est. Nam & in diuitiis istis, quæ vulgo appellãtur diuitiæ, quibus est contraria vulgaris ista paupertas, in diuitiis ergo istis nihil est sic cauẽdum quàm superbiæ morbus. Qui enim nõ habet pecuniam, non habet amplissimas facultates, non habet vnde se extollat. Si ergo qui non habet vnde se extollat, non laudatur pro eo ꝙ non se extollit: qui habet, laudetur si se non extollit. Quid ergo laudo humilẽ pauperẽ? Vnde superbiat non habet. Quis autem ferat & inopem & superbũ? Lauda diuitẽ humilem, lauda diuitem pauperem. Tales vult Apostolus Paulus, qui scribens ad Timotheum dicit, Præcipe diuitibus huius seculi, non superbe sapere. Noui quid dicã. Hoc illis præcipe. Habent diuitias intrinsecus superbiã persuadẽtes, habent diuitias in quibus laborent esse humiles. Da mihi Zachæum habentem magnas diuitias, principem publicanorum, cõfessorem peccatorum, statura breuem, animo breuiorem, ascendentem lignum vt transeuntem videret, qui pro illo pẽdebat in ligno. Da mihi dicentem, Dimidium rerum mearum do pauperibus. Sed multum diues es ô Zachæe, multum diues es: Ecce dimidium dabis, Dimidium quare reseruabis? Quia si cui aliquid abstuli, quadruplum reddo. Sed ait mihi quisque mendicus, debilitate fessus, pannis obsitus, fame languidus, respondit mihi & dixit, Mihi debetur regnum cælorum: ego enim similis sum illi Lazaro, qui iacebat vlcerosus ante diuitis domum, cuius canes lingebãt vlcera, & quærebant saturari de micis quæ cadebant de mẽsa diuitis, ego illi similior sum, inquit. Nostrum genus est, cui debetur regnũ cælorum, non illi generi qui induuntur purpura, & bysso, & epulantur quotidie splendide. Talis enim erat ille, ante cuius domũ iacebat pauper vlcerosus: & videte exitus amborum. Cõtigit enim mori inopem illum, & auferri ab angelis in sinũ Abrahæ. Mortuus est diues, & sep

Marginalia: Matt. 5. — Psal. 9. — 1. Tim. 6. — Luca 19. — Luc. 10.

& sepultus est. Nam pauper forte nec sepultus. Et quid postea? Cum apud inferos diues ille in tormentis esset, leuauit oculos suos, vidit pauperẽ quem contẽpserat in Abrahę gremio quiescentẽ. Desiderauit guttã, à quo ille micã. Et quoniam dilexit opulentiã, non inuenit misericordiã. Voluit subueniri fratribus suis, semper væcors, sero misericors. Nihil omnino quod postulauit, accepit. Discernamus ergo, inquit mihi, pauperes & diuites. Quid me ad alia intelligẽda exhortaris? Aperti sunt pauperes, aperti sunt diuites. Audi ergo me de hoc quod proposuisti domine pauper. Cum illũ sanctũ vlcerosum te esse dicis, timeo ne superbiẽdo non sis quod dicis. Noli contẽnere diuites misericordes, diuites humiles: & vt citius dicã quod paulo antè dixi, diuites pauperes noli contẽnere ô pauper. Esto & tu pauper, pauper, id est, humilis. Si enim diues factus est humilis, quãto magis pauper debet esse humilis? Pauper non habet vnde infletur, diues habet cũ quo luctetur. Audi ergo me, Esto verus pauper, esto pius, esto humilis. Nam si de ipsa pannosa, & vlcerosa paupertate gloriaris, quia talis fuit ille qui ante domum diuitis inops iacebat: attẽdis quia pauper fuit, & aliud non attẽdis. Quid inquis, attẽdo? Lege scripturas, & inuenies quod dico, Lazarus pauper fuit, in cuius sinum leuatus est, diues fuit. Cõtigit, inquit, mori inopẽ illũ, & auferri ab angelis. Quò? In sinũ Abrahæ, id est, in secretũ vbi erat Abrahã. Nolite enim carnaliter intelligere, quod vult in sinũ tunicæ Abrahæ leuatus sit pauper. Sinus erat, quia secretũ erat. Vnde dicitur, Redde vicinis nostris in sinũ eorũ: id est, in secreta eorum. Quid est. Redde in sinũ eorũ? Torque cõscientiam eorũ. Lege: aut si legere non potes, audi cum legitur, & vide Abraham opulentissimũ fuisse in terra, auro, argẽto, familia, pecore, possessione, & tamen diues iste pauper fuit, quia humilis fuit. Humilis autẽ fuit, credidit Abrahã Deo, & deputatũ est illi ad iustitiã. Iustificatus est gratia Dei nõ propria pręsumptione. Fidelis erat, bene operabatur. Filium iussus est immolare, neq; cunctatus est ei offerre quod acceperat, à quo acceperat. Probatus est Deo, cõstitutus est exẽplum fidei. Iam Deo notus erat, sed nobis monstrandus erat. Non est inflatus quasi in operibus bonis suis, quia pauper erat diues iste. Et vt scias quia non est inflatus tãquam in bonis operibus suis. Sciebat enim quia quicquid habebat, à Deo habebat: & non in semetipso, sed in domino gloriabatur, Audi Paulum Apostolum, Si enim Abr

Luc. 16.

Psal. 78.
Reddere in sinũ eorũ quid.

Gen. 13.

Gen. 15.

Rom. 4.

Abraham ex operibus iustificatus est, habet gloriam, sed non ad Deũ. Videtis, quia cum abundẽt pauperes, recte quærimus pauperem, in turba quærimus & vix inuenimus. Occurrit mihi pauper & quæro pauperẽ. Interim, tu manũ porrige pauperi quem inuenis. Ex corde quæris quẽ quæris. Tu dicis, pauper sum sicut Lazarus: diues iste meus humilis nõ dicit, diues sum sicut Abrahã. Ergo tu te extollis, ille se humiliat. Quid inflaris & non imitaris? Ego, inquit, pauper leuor in sinũ Abrahæ, non vides quia diues susceptor est pauperis? Si enim superbis contra eos qui habent pecuniá, negas eos ad regnum cęlorum pertinere, cum in eis fortasse inueniatur humilitas quæ in te non inuenitur. Non times ne tibi cum mortuus fueris dicat Abraham, Recede à me quia blasphemasti me? Admoneamus

1. Tim. 6. ergo diuites nostros quod Apostolus admonuit. Non superbe sapere, neque sperare in incerto diuitiarum. Admoniti sumus. Diuitiæ illæ quas putatis plenas esse delitiarũ, pleniores sunt periculorum. Pauper erat, & securior dormiebat. Sic nanque alius accedebat ad durá terram, quàm ad lectum inargentatum. Attendite curas diuitum, & comparate securitati pauperum. Sed audiat diues iste, vt non superbe sapiat, neque speret

Ibidem. in incerto diuitiarum. Vtatur mũdo tanquam non vtens. Sciat

2. Cor. 7. se viam ambulare, & in has diuitias tanquam in stabulo intrasse. Reficiat, viator est, reficiat se & transeat: non secum tollit quod in stabulo inuenit. Alius viator erit, & ipse habebit, sed non auferet. Omnes hic relicturi sunt, quod hic acquisie-

Iob 1. runt. Nudus, inquit exij de vtero matris meæ, nudus reuertar in terram. Audi alium pauperem, Nihil intulimus in hunc

1. Tim. 6. mundum, sed nec auferre aliquid possumus. Victum & tegumentum habentes, his contenti simus. Nam qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem, & desideria multa & noxia, quæ mergunt homines in interitum & perditionem. Radix est enim omnium malorum auaritia, quam quidam appetentes à fide pererrauerunt, & inseruerunt se doloribus multis. Qui sunt isti qui à fide pererrauerunt, & inseruerunt se doloribus multis? Qui volunt diuites fieri. Modo respondeat mihi ille pannosus. Videamus si non vult diues fieri, videamus, interrogemus eum si non vult diues fieri. Respondeat, non mentiatur. Audio linguam, sed interrogo cõscientiam. Dicat si non vult fieri: si autem vult, iam incidit in tentationem & desideria multa, stulta & noxia. Non enim opes, sed desideria. Vnde?

Quia

Quia vult diues fieri. Quid inde? Desideria muta, & stulta, & noxia, quæ mergunt homines in interitum, & perditionẽ. Vides vbi sis? Quid mihi ostẽtas nullas facultates, cum ego vincam tantas cupiditates? Ecce iam compara duos. Iste diues est, ille pauper. Sed iste diues est, iam est, non vult fieri: iste diues est, aut de parentibus, aut de donis & hæreditatibus, Ponamus, faciamus: diues est etiã de iniquitatibus, iam nõ vult addere, imposuit modum, fixit limitem cupiditati, iam corde militat pietati. Diues, inquis. Respõdeo, diues est. Iterum tu accusator respondes & dicis, De iniquitate diues est. Quid si facit amicos de mãmona iniquitatis? Dominus nouerat quod dicebat: vtique non errabat, quãdo præcipiebat, Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, vt & ipsi recipiant vos in tabernacula æterna. Quid si hoc facit iste diues? Iam finit cupiditatem, exercet pietatem. Tu nihil habes, sed diues vis fieri, incides in tentationem. Sed forte inde factus es pauperrimus & egẽtissimus, quia nescio quid habebas paternum, quod te sustentaret, & calumnia aliqua cõpetitoris abstulit. Gemis, audio, tempora accusas. Quod gemis, si possis facis. An nõ videmus, an non quotidianis exemplis plena sunt omnia? Heri gemebat, quia perdebat sua: hodie pergẽs ad maiorẽ, rapit aliena. Inuenimus verum pauperẽ, inuenimus pium humilẽ, non de se fidentem, pauperem virum, membrum pauperis, qui propter nos pauper factus est cum diues esset. Vide diuitem nostrum qui propter nos pauper factus est cum diues esset. Vide illũ diuitem. Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil. Plus est aurum facere quàm habere. Diues es auro, argento, pecore, familia, fundis, fructibus, tibi ista creare non potuisti. Vide illum diuitem, omnia per ipsum facta sunt. Vide illum pauperem, verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Quis digne cogitat diuitias eius? Quo modo faciat, qui non fit, quo modo creet non creatus, formet non formatus, mutabilia manens, temporalia sempiternus? Quis digne cogitat diuitias eius? Paupertatem cogitemus, ne forte pauperes vel ipsam capiamus. Cõcipitur vtero virginali, includitur visceribus matris. O paupertas. In angusto diuersorio nascitur, inuolut⁹ infantilibus tegumẽtis, in præsepio ponitur, fit cibaria iumẽtis pauperibus, deinde cęli & terrę dominus. Creator angelorum, omniũ visibiliũ & inuisibiliũ effector & conditor, fugit, vagit, nutritur, crescit, tolerat ætatem, occultat maiestatem: postea tenet

2. Cor. 8.
Ioann. 1.
Luc. 1. & 2.
Mat. 27.

tenetur, contẽnitur, flagellatur, illuditur, conſpuitur, colaphizatur, ſpinis coronatur, ligno ſuſpenditur, lancea perforatur. O paupertas. Ecce caput pauperum, quos requiro, cuius pauperis membrum inuenimus virum pauperem. Breuiter quæramus pupillum, quia in paupere requirendo fatigati ſumus. Domine Ieſu, pupillum quæro. Fatigatus quæro, citò reſpõde vt inueniam. Ne vobis dicatis, inquit, patrem in terra: inuẽtus eſt pupillus iſte. Oret pupillus iſte, audiamus eũ, & imitemur eum. Quæ eius eſt oratio? Quoniam pater meus & mater mea dereliquerunt me, dominus autem aſſumpſit me. Si ergo beati pauperes ſpiritu, quoniam ipſorum eſt regnum cælorũ, tibi derelictus eſt pauper. Si pater meus & mater mea dereliquerunt me, dominus autẽ aſſumpſit me: pupillo tu eris adiutor.

Mat. 23. Pſal. 26. Mat. 5. Pſal. 9.

Item eodem die Homilia de eo quod ſcriptum eſt in Euãgelio ſecundùm Ioannem, Facta ſunt encænia in Hieroſolymis, &c. quæ habetur in expoſitione doctoris, Ibidem.

Ioan. 10.

Feria quinta poſt dominicam paßionis, de aduerſitate temporali, Sermo I.

Ser. CXI.

QVoties fratres chariſsimi, aliquæ aduerſitates veniunt, quoties aut hoſtilitas aut ſiccitas aut mortalitas iuſto Dei iudicio nobis fuerint irrogata, non eius iniuſtitiæ, ſed noſtris hoc peccatis imputare debemus. Quia ſicut dicit Apoſtolus, Nõ iniquus eſt Deus qui infert irã. Multorũ enim malis moribus atq; clamoribus exagitatus eſt mũdus. Et vt hoc oẽs intelligere poſsint, apertius charitati veſtræ inſinuo, ſic ſunt boni & mali, quo modo ſi duo vaſa ſint plena, & vnum habeat putredinem, & aliud aromata pretioſa cũ vno ventilabro ventilata. Illud vas vbi fuerint aromata odorẽ deſiderabilem, aliud autem fœtorẽ intolerabilem reddit. Ita ſimul boni atq; mali indiſcrete quidem turbati, ſed alto Dei iudicio ſeparati. Quoties aliqua tribulatio in mundum venerit, qui boni ſunt velut ſancta vaſa gratias agũt Deo, qui eos caſtigare dignatur: illi vero qui ſunt ſuperbi, luxurioſi, cupidi, blaſphemant & murmurant contra Deum dicentes, O Deus, quid tanti mali fecimus vt talia patiamur? Vnde ſæpe fit, vt infelices iſti amore huius vitæ obligati, nec iſtam tenere poſsint, & illam ſempiternã, de qua fugiet dolor & gemitus, amittãt: & quod peius eſt, nec iſta mala præſentia poſſunt euadere, ſed ad illa quæ æterna mala ſunt, eorum crimina eos faciunt peruenire. Non inſultans, ſed gemẽs & dolens hæc dico.

Rom. 3. Boni & mali, duo vaſa plena.

Ecce

Ecce sicut in eo qui superbo & rebelli spiritu emendare se noluerit, impletur quod scriptum est, Qui in sordibus est, sordescat adhuc. Iustus autem iustiora faciet, & sanctus sanctiora. Non enim spes bonorum in isto est mundo posita. Spes enim quæ videtur, ait Apostolus, non est spes, quoniam & ipsa spes mundana quę videtur in amaritudine vera est. Amaram enim potionem mũdus suis dilectoribus propinat. O infelicitas generis humani. Amarus est mũdus, & diligitur: putas, si dulcis esset, qualiter amaretur? Vos alloquitur veritas dilectores mũdi, vbi est quod amastis, vbi est quod pro magno tenebatis, vbi est quod dimittere nolebatis, vbi sunt tot regiones, vbi tantæ splendidissimæ ciuitates? Lugẽdo potius ista dicta sunt, quàm insultando. Magno affectu ista deputarentur, si tantũmodo audirentur. At cùm oculos nostros dira calamitas, & obsidionis percusserit, & nũc tempore mortalitatis affligat mortuorum hominum sepeliendis corporibus, vix illi qui remanere videbantur occurrerent. Considerantes etiam illa mala, quæ iusto Dei iudicio illata sunt, quãdo totæ prouinciæ in captiuitatem ductæ sunt, sustinuimus matresfamiliâs abductas, prægnantes abscisas, & nutrices auulsis è manibus paruulis, atq; inuias proiectis, nec viuos ipsos filios retinere, nec mortuos permiserunt sepelire. Cruciatus magnus & dolor, timor & horror tortores cordis pariter insistebant, maximè cùm à talibus fœminis hoc impia barbarica exigebat potentia, vt quæ se sciebat multorum mãcipiorum fuisse dominam, barbarorũ se subitò sine vllo pretio lugeret ancillam. Sic impletum est in nobis illud quod dictũ est per Prophetam Dauid, Vendidisti populum tuum sine pretio, & non fuit multitudo in commutationibus eorum. Dura à delicatis & à nobilibus mulieribus seruitia sine vlla miseratione humanitatis à barbaris exacta sunt. Strepitus clamoris huius in auribus nostris vrget, dum talia audimus atq; videmus. Nunquid ferreæ sunt carnes hominum, etiam si seruus ferreus in aliquibus inueniatur? Quis ista audiens, vidẽsq; non doleat? Vnde cum Propheta dicere possumus, Quis dabit capiti meo aquam, aut oculis meis fontem lacrymarũ, & plorabo die ac nocte interfectos filiæ populi mei? Non solùm mortem corporum, verũ etiam animarum? Christianis loquimur, multos cognouimus in ista vastatione sine sacramento baptismi ex ipsa vita fuisse ereptos, atq; inter vasa iræ relictos. Quis luctus idoneior, quis planctus celsior inue

Apoc. 12.
Rom. 8.
Psal. 43.
Hier. 9.
Rom. 9.

niri potest, quando sic exarsit ira omnipotentis, vt repelleret etiam tabernaculum suum, in quo habitauit in hominibus? Et ille etiam qui vnico filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum, nec pretium tanti sanguinis attenderit, nulli Ecclesiæ, nulli clero, nulli sacratæ virgini, nulli parcere ciuitati. Nos verò fratres charissimi, quibus dominus nō pro nostris meritis parcere, sed adhuc ad pœnitentiam reseruare dignatur, non sine grandi timore debemus considerare, quòd hæc omnibus nobis præbētur exempla. Et ideo illorum mors proficiat ad nostram salutem, eorū tribulatio sit nostra correptio, de aliorum plagis faciamus medicamenta vulneribus nostris: & semper timeamus quod dominus in Euangelio dixit, Putatis ꝙ hi Galilæi præ omnibus peccatores fuerint, quoniam talia passi sunt, non dico vobis, sed nisi pœnitentiam egeritis, omnes similiter peribitis. Et ideo qui solebat esse luxuriosus sit castus, qui superbus sit humilis, qui erat inuidus sit benignus, qui per fraudes vel calumnias solebat res alienas rapere, incipiat de suis largiores eleemosynas dare. Nimis delicatum est quod à nobis requirit dominus noster, fratres charissimi, non dixit nobis, ieiunate plus quàm potestis, & plus quàm vires vestræ sufferunt vigilate. Non nobis dicit à vino vel à carnibus abstinete. Non à nobis requiruntur, sed hoc dignatur iniungere, quod omnes homines possunt cū ipsius gratia sine grandi labore complere. Sed quod pessimum est, multi sunt qui durissimum & amarissimum auaritię iugum cum multis laboribus volunt ferre, & dulce iugum Christi & onus eius leue dissimulāt humeris suis imponere: malunt cū multis peccatis, sub sarcina graui succumbere, quàm iugū Christi, quod eos potest in cælum eleuare, suscipere. Vos verò fratres, nobiscum sapienter & fideliter cogitantes, dirumpatis à ceruicibus vestris durum & asperum auaritiæ iugum, & iugum Christi suauissimum vestris humeris imponētes, secundum Apostolum, conuersationem vestram leuātes in cælum, vt cùm Christus apparuerit vita vestra, tunc & vos cum ipso appareatis in gloria, quod ipse præstabit in, &c.

Rom. 8. — *Lucæ 13.* — *Mat. 11.* — *Philip. 3.* — *Coloss. 3.*

Item eodem die Homilia de eo, quod scriptum est in Euangelio secundum Lucam, Rogabat Iesum quidam Pharisæus, &c. quæ habetur in libro quinquaginta Homiliarum, XXIII. *Ioan. 7.*

Feria sexta post dominicam Passionis, De studio sapientiæ & meditatione legis Dei, *Sermo I.*

Opert

Sermo CXII.

OPortet fratres charissimi, vt mundo corde & casto corpore sapientiam diuinā discere diligatis, & intelligere appetatis, quia ipsa cognitio Dei se fideliter quærētibus, & instanter meditātibus tribuit. Cognitione autē Dei nihil melius est, quia nihil beatius est, & ipsa vera beatitudo est. Vnde & saluator ad patrē ait, Hæc est autem vita æterna, vt cognoscant te vnū verum Deū, & quem misisti Iesum Christum. Huius ergo sapiētiæ notitia qualiter adipiscatur, audite. Primo omniū quærendum est homini quę sit vera scientia, veráq; sapientia, Quia sapientia huius seculi, stultitia est apud Deū. Scientia vera est, à diaboli seruitio, quod sunt peccata, recedere: & sapientia perfecta est, Deū colere secundum mandatorum illius veritatem, quia in his duobus vita beata acquiritur, sicut Psalmista ait, Diuerte à malo, & fac bonum. Nec etiā sufficit cuiquam mala non facere, nisi etiam bona faciat: nec bona facere, nisi etiam mala omittat. Omnis ergo qui sic sapiens est, proculdubiò beatus erit in æternum. Beata siquidē vita est, cognitio diuinitatis: cognitio diuinitatis, virtus boni operis est: virtus boni operis, fructus est æternę beatitudinis. Adhuc ergo bonum habemus solatium, diuinarum lectionem scripturarū: quia sacrarum lectio scripturarū diuinæ est præcognitio non parua beatitudinis. In his enim quasi in quodā speculo homo seipsum cōsiderare potest qualis sit, vel quò tēdat. Lectio assidua purificat omnia, timorem incutit gehennæ, ad gaudia superna cor instigat legentis. Qui vult cū Deo semper esse, frequēter debet orare & legere. Nam cùm oramus, ipsi cū Deo loquimur: cū verò legimus, Deus nobiscum loquitur. Geminum confert donū lectio sanctarū scripturarum, siue quia intellectū mentis erudit, seu quia à mūdi vanitatibus abstractum hominē ad amorem Dei perducit. Labor honestus est lectionis, & multū ad emundationem animi proficit. Sicut enim ex carnalibus escis alitur caro, ita ex diuinis eloquiis interior homo nutritur & pascitur, sicut Psalmista ait, Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua domine, super mel & fauū ori meo. Sed ille beatissimus est, qui diuinas scripturas vertit in opera. Oēs planè scripturę sanctæ ad nostram salutē scriptæ sunt, vt proficiamus in eis in veritatis agnitionem. Sæpius cæcus offendit quàm vidēs, sic ignorans legē Dei sæpius ignorāter peccat quàm ille qui scit. Sicut cęcus sine ductore, sic homo sine doctore viam rectā vix graditur. Et ideo

Ioan.17. *1.Cor.3.* *Psal. 33.* *Psal.118.*

fratres charissimi, quicunq; ex vobis lectiones sacras legere & intelligere possunt, in his studium impendat, vt earum frequēter meditatione vtātur: qui verò sensum locutionis sacræ ex lectione non possunt percipere, attentius audiāt interpretantem, vt recipiant saltē inde ædificationē. Cùm verò magisterio cælesti instructi quid faciendum sit, quídve vitādum sit dilectissimi accipiatis, nō sit mora in faciendo, quod intus sapiatis intelligendo: quia & beatus Paulus Apostolus ait, Non auditores legis iusti sunt apud Deū, sed factores legis. Et ipsa veritas ait, Seruus, qui scit volūtatem domini sui, & non facit, vapulabit multis. Item alibi scriptū est, Scienti bonum, & non facienti, peccatum est illi. Itaq; omni diligentia studete, vt cognoscatis volūtatem Dei: postquam autē cognoueritis voluntatem eius summo nisu contēdite, vt hanc faciatis implentes mandata illius, & instanter deposcite, vt in hoc perseuerantes perueniatis ad promissa illius. Ad quod nos adiuuare dignet ipse, qui per suā bonitatem nos vocauerat, & per suā gratiam liberauerat, quiq; bene certantibus cælestia regna promiserat Iesus Christus dominus noster, qui viuit & regnat cū Deo patre & spiritu sancto, per omnia secula seculorum, Amen.

Rom. 2. *Lucæ 12.* *Iacobi 4.*

Item eodem die Homilia, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Collegerunt pontifices & Pharisæi consilium aduersus Iesum, &c. quæ habetur in expositione doctoris, Ibid.

Ioan. 11.

Sabbato post dominicam passionis, De vita mortali & immortali, Sermo I.

Sermo CXIII. *Mat. 19.*

DIxit dominus cuidam adolescenti, Si vis venire ad vitam, serua mandata. Non dixit, Si vis venire ad vitam æternam: sed, si vis venire ad vitam: eā definiens vitam, quæ fuerit æterna vita. Huius ergo vitæ amorem nos primitus commendemus. Etenim amatur & qualiscunque vita ista, & ipsam qualemcunq; ærumnosam, miseram finire homines timent & pauescunt. Hinc videndum est, hinc considerandum est, quemadmodum amanda sit æterna vita, quando sic amatur misera ista, & quandoque finienda vita: considerate fratres, quantū amanda sit vita, vbi nunquam finies vitam. Amas ergo istam vitam, vbi tantū laboras, curris, satagis, anhelas, & vix enumerantur quę necessaria sunt in misera vita, seminare, arare, nouellare, nauigare, molere, coquere, texere, & post hæc omnia finire habes vitam. Ecce quæ pateris in misera ista, quam diligis, vita: & putas te semper vi-

ctur

ćturum,& nunquam moriturum. Templa saxea, marmorea, ferro plumbóque consolidata tamen cadunt, & homo se nunquam putat moriturũ? Discite ergo fratres quærere æternam vitam, vbi ista nõ tolerabitis, sed in æternum cũ Deo regnabitis. Qui enim vult vitam, sicut dicit Propheta, diligat videre dies bonos. Nam in diebus malis mors potius optatur, quàm vita. Nónne audiuimus & vidimus homines in aliquibus tribulationibus & angustiis, conflictationibus & ęgritudinibus, dum sunt constituti, & vident se laborare, nihil aliud dicere, Deus mitte mihi mortẽ, accelera dies meos? Et quando venit ægritudo, curritur, adducuntur medici, solidi & munera promittuntur. Dicit tibi ipsa mors, Ecce adsum, quã paulo antè à domino petebas, quid mihi modo fugere vis? Inueni te falsatorem, & miseræ vitæ amatorem. De his autem diebus, quos agimus, Apostolus ait, Redimentes tẽpus, quoniam dies mali sunt. Non ergo sunt mali dies, quos agimus in corruptela huius carnis in tanta vel sub tãta sarcina corruptibilis corporis, inter tantas tẽtationes, inter tantas difficultates, vbi falsa voluntas, nulla securitas gaudij, timor torquẽs, cupiditas auida, tristitia arida? Ecce quàm malos dies, & nemo vult finire ipsos dies malos, multúmq; hinc rogãt homines Deũ, vt diu viuant. Quid est autem diu viuere, nisi diu torqueri? Quid est aliud diu viuere, quàm malos dies malis diebus addere? Et cùm crescunt pueri, quasi accedunt illis dies, & nesciunt quia minuuntur, & ipsa est falsa cõputatio. Crescentibus enim decedũt dies potius quàm accedunt. Constituit alicui homini nato, verbi gratia, octoginta annos, quicquid viuit, de summa minuit, & inepti homines gratulãtur plurimis natalitiis tam suis quàm filiorum suorũ. O virum prudentem, si tibi vinũ minuatur in cuppa tristaris, dies perdis & gaudes? Mali ergo sunt dies, & eo peiores, quia diliguntur. Sic blanditur hic mundus, vt nemo velit finire ærũnosam vitam. Vera enim vita vel beata hæc, cũ resurgimus, & cũ Christo regnabimus. Nam & impij resurrecturi sunt, sed in ignem ituri. Vita itaque non est nisi beata. Et beata vita esse non potest nisi æterna, vbi sunt dies boni, nec multi, sed vnus. Ex cõsuetudine huius vitæ appellati sunt dies. Dies ille nescit ortũ, nescit occasum: illi diei non succedit crastinus, quia eũ non pręcedit hesternus. Hunc diem vel hos dies & hanc vitam & veram vitam in promissis habemus. Alicuius ergo operis merces est. Si enim mercedem amamus, in opere

Psal. 33.

Ephes. 5.

non deficiamus, & in æternum cum Christo regnabimus.

Item eodem die Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioānem, Subleuatis Iesus oculis in cælum dixit, Pater venit hora, &c. quæ habetur in expositione doctorũ, Ibidem.

Ioan. 17.

Dominica in Ramis palmarum, De passione domini, Sermo I.

Sermo CXIIII.

ADmonet nos fratres charissimi, ad solennitatẽ dominicæ passionis ipse, in quo eam nec muta elementa tacuerunt. Celebret eam lux fidei linguis hominũ, quam conclamauerunt etiam silentia tenebrarũ. Hodie dominus noster in statera crucis precium nostræ salutis appendit, & vna morte vniuersum mundum sicut omnium cōditor, ita omniũ reparator absoluit. Indubitanter enim credamus quòd totum mūdum redemit, qui plus dedit quàm totus mūdus valeret, Meritũ enim redemptę mercedis dignitas insignis precij supergressa est. Inter redemptũ & redimentẽ dispensatio fuit, cōpensatio non fuit. Qui ergo non habebat peccata propria, digne deleuit aliena. Solus hic pia victima pro omnibus cecidit, vt omnes leuaret. Et quia debitum solus non habuit, rectè fœnus misericordiæ pro debitoribus erogauit. Perpende inter hæc qui talẽ pro nobis dedit pecuniam qualem à nobis sit exacturus vsurã. In hac itaq; die fides Propheticæ annũtiationis impleta est, ita dicentis, Corpus meũ dedi percutientibus, & genas meas vellentibus; faciem meam non auerti à fœditate sputorũ, Suscepit mala nostra, vt tribueret bona sua. Hinc intelligamus quantum hominẽ diligere dignatus sit ante culpam, quem sic diligit post ruinam. Agnosce homo quantũ valeas, & quantũ debeas, & dum tantam redemptionis tuæ perspicis dignitatem, ipse tibi indicito peccandi pudorẽ. Ecce pro impio pietas flagellatur, pro stulto sapientia illuditur, pro mēdace veritas necatur, damnatur iustitia pro iniquo, misericordia afficitur pro crudeli, pro misero repletur synceritas aceto, inebriatur felle dulcedo, addicitur innocẽtia pro reo, moritur vita pro mortuo. Expauit scelus hominũ natura rerũ, & quem creatura rebellis non agnoscit, eum mũdi dominũ tremens terra testatur, & cæli regem sol fugiens confitetur. Chlamyde coccinea induitur, quia sanguine martyrũ suorum Ecclæsiæ corpus ornatur, Corona spinea capiti eius imponitur, quia pũctio peccatorũ nostrorum, quorũ remissione redemptoris gloria struitur, aridis tribulis comp

Esaie 50

Mat. 27

lis comparatur. Studeamus nunc è diuerso, vt membrorũ vita capitis sit corona. Quòd vero sitire se in cruce positus dicit, fidem incredulæ gentis concupiscit. Sed econtra acetũ maliciæ porrigunt, quia vinum sapientiæ quod à Deo acceperant peccando corruperant. Velum tẽpli scinditur, quia synagoga honore nudatur. Obseruatio antiqua dissoluitur, Ecclesiæ vnitas præmonstratur. Monumenta aperiũtur, quia mortis iura iure superãtur. Laxata sede tartarea à dño rerum profundæ noctis claustra reserantur, & quẽ homines non recipiunt, inferi Deũ esse cognoscũt. Quòd autẽ triginta argenteos Iudas venditor profanus refudit, indicabat nihil sibi Christi pretiũ profuturum, sed salutis beneficiũ scelere suo aliis conferendũ. Videamus quid hoc refuso pretio emptũ esse eloquia diuina testantur. Emerunt, inquit, ex eo agrũ figuli in sepulturã peregrinorum. Figulus Christus est, ager Christi Ecclesia, acquisitio peregrinorũ populus gentiũ. Superest charissimi, vt agri huius, quotidiani atq; perpetui studeamus esse cultores, seminemus in eo frugẽ bonę conscientiæ, vt cum tẽpus messis, id est, consummationis, & dies reddendæ rationis aduenerit, cum securitate & exultatione bonorũ operum manipulos reportemus, & post contritionẽ ieiuniorũ præsentis quadragesimæ laudabilium actuũ candore vestiti, & indumento castitatis ornati, ad festa futura procedamus, & Pascha illud æternum piorum inserti conciliis celebremus, præstante domino nostro Iesu Christo, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat, &c.

Mat. 27

In eadem dominica, de Traditione Symboli, Sermo II.

Ser. cxv.

SYmbolũ quod vobis tradituri sumus, fratres charissimi, comprehensio est fidei nostræ atque perfectio, simplex, breue, plenũ, vt simplicitas consulat audientium rusticitati, breuitas memoriæ, plenitudo doctrinæ. Quod enim Græcè symbolum dicitur, Latinè collatio nominatur. Collatio ideo, quia collata in vnũ totius catholicæ legis fides, symboli colligitur breuitate, cuius textum vobis modo Deo annuente dicemus. Petrus dixit, Credo in Deum patrem omnipotentẽ. Ioannes dixit, Creatorem cæli & terræ. Iacobus dixit, Credo & in Iesum Christũ filium eius vnicum dominũ nostrum. Andreas dixit, Qui cõceptus est de spiritu sancto, natus ex Maria virgine. Philippus ait, Passus sub Põtio Pilato, crucifixus, mortuus & sepultus. Thomas ait, Descendit ad inferna, tertia die resurrexit à mortuis. Bartholo-

Symbolũ collatio.

mæus dixit, Ascẽdit ad cælos, sedet ad dexterã Dei patris omnipotẽtis. Matthæus dixit, Inde vẽturus iudicare viuos & mortuos. Iacobus Alphæi. Credo & in spiritũ sanctum, sanctã Ecclesiam catholicã. Simon Zelotes, Sanctorũ cõmunionem, remissionẽ peccatorũ. Iudas Iacobi, Carnis resurrectionẽ. Mathias cõpleuit, Vitam æternã, Amen. Audite ergo fratres charissimi redemptoris nostri vocẽ per Prophetã dicentẽ, Venite

Psal.33. filij, audite me, timorem dñi docebo vos. Filios vocat, quos in gremio Ecclesiæ collocat. Nec enim potest mater vocari, nisi filios procreauerit. Ergo charissimi, ad perenne præmium vos inuitari cognoscite, qui fideliter cum Dei adiutorio lauacrũ aquæ vitalis accepistis, vel qui expetitis vt cum ad sacrũ fontem vel veram pœnitentiã perueneritis, per spiritũ sanctũ salutaris & cælestis vos vnda perfundat. Ideo charissimi, huius mysterij sacramentũ sicut fide cõcepimus & corde credimus, perfectis vocibus declaremus. Credo in Deum patrẽ omnipotentẽ, & reliqua sicut supra. Ergo dilectissimi, hæc verba non humana, sed dñi sunt cælestia sacramenta, quæ in vestris cordibus ipsius misericordia præstante resideãt, vt gratiã domini incorruptã & immaculatã vsq; ad finẽ percipiatis. Repetimus adhuc charissimi symbolũ, vt cum mysterio conueniat trinitatis. Credo in Deum. Credendũ nobis est, fratres charissimi, in Deum patrẽ, ita & in Iesum Christũ filium eius. Pater sine filio credi non potest, quia licet distincta sit in eis personarum proprietas, tamen vna est & indiscreta maiestas. Sicut totũ ergo potuit semper pater, ita totũ potest semper filius. Qui conceptus est de spiritu sancto, natus ex Maria virgine. Sacramẽtum hic suscepti corporis demõstratur, vt quẽ ante secula pater genuit, in fine iam seculi Maria virgo spiritu sancto inspirante concepit. Et ideo de ipsa dñi matre angelus Gabriel di-

Lucæ 1. cit, Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obũbrabit tibi. Ad excipiendũ enim dominicæ maiestatis aduentum, necesse fuit vt humanæ infirmitati diuinũ adesset auxilium. Sancta enim Maria vt virgo peperit, ita virgo concepit. Qualiter hæc aut qũo salua virginali integritate perfecta sit, credere magis quàm enarrare possumus. Fidei in his plurimũ licet, sermoni parũ. Passus ergo sub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus & sepultus. Descẽdit ad inferna, tertia die resurrexit à mortuis. Ascẽdit ad cęlos, sedet ad dexterã Dei patris. Sedere ad dexterã patris dicitur, nõ vt dicatur maior, sed vt ostẽdatur

æqualis. Hæc omnia teſtimonia ſunt dominicæ paſsionis, vt dominũ Ieſum Chriſtũ ſicut vere paſſum & vere mortuũ, ſic vere reſurrexiſſe & triumphaſſe credamus. In quo nobis Chriſtus dñs reliquit exemplũ, vt ſicut eum non dubitamus natum & mortuũ, & reſurrexiſſe & viuere, ita nos quoq; ſicut natos & mortuos eſſe nouimus, ſic poſt mortẽ reſurrecturos & in ęternum eſſe victuros noſcamus. Sequitur, Inde vẽturus iudicare viuos & mortuos. Credo & in ſpiritũ ſanctũ: vtiq; vt æqualis credulitas Dei patris & filij & ſpiritus ſancti æqualẽ oſtenderet poteſtatẽ. Credo ſanctã Eccleſiam catholicã. Bene ſymbolum Eccleſiam catholicã nominauit & ſanctã, quia multę Eccleſiæ hęreticorũ ſunt, ſed quę non eſt catholica, nec ſancta dici poteſt. Sequitur, Sanctorum cõmunionem. Credentes ergo ſanctã Eccleſiam catholicã ſanctorũ habentes cõmunionem, quia vbi eſt fides ſancta, ibi eſt & ſancta communio. Credere vos quoq; in corpore reſurrectionẽ & remiſsionẽ peccatorum oportet. Omne ſacramentũ baptiſmi in hoc cõſtat, vt reſurrectionem corporũ & remiſsionem peccatorũ nobis à Deo præſtanda credamus. Supereſt vt cuius audiſtis paſsionẽ, audiſtis aſcenſionẽ, audiſtis iudicium, quotidie expectetis aduentum.

In eadem dominica, ad Competentes, *Sermo III.*

Sermo CXVI.

HOdie fratres chariſsimi ſpecialiter ad Competentes humilitatis noſtræ ſermo dirigitur. Et quãuis omnibus etiã fidelibus baptizatis admonitio noſtra cõueniat, & vnuſquiſq; qui de animæ ſuæ ſalute ſolicitudinẽ gerit, vnde proficere poſsit, credimus quòd in iſta humili ſuggeſtione noſtra reperiat, peculiariter tamẽ eos qui nunc baptiſmi ſacramenta deſiderãt, volumus admonere. Primũ ergo Competẽtes iſti, quare hoc nomine vocẽtur, agnoſcant. Competentes dicuntur ſimul petentes, quomodo conſedentes nihil eſt aliud, niſi ſimul ſedentes, & colloquẽtes nihil aliud eſt, niſi ſimul loquentes, cõcurrentes ſine dubio non intelliguntur, niſi ſimul currentes, ita & cõpetentes non poſſunt aliud intelligi niſi ſimul petẽtes. Ecce iam quare hoc nomen competentes habeant, didicerũt: nunc vero iſti qui ſimul petunt, debent ſcire quid petunt. Quid ergo petũt qui baptiſmi ſacramenta deſiderãt? Quid vtiq; niſi vt qui erant vaſa diaboli, mereãtur effici vaſa Chriſti? Totũ in nobis ſpiritaliter impletur miniſteriis angelorum. Ideo rogo vos & cõmoneo omnes competentes, & conteſtor ſimul & annuntio, vt cum Dei

Competentes quis?

adiutorio in istis diebus vsq; ad Pascha, diligenter perscrutemini conscientias vestras, ne fortè sit vel vnus homo contra quem odium in corde teneatis: Si enim ille qui baptizandus est, iracũdiam vel odium in corde reseruat, nescio si in eo gratia diuina proficiat. Dicturus est enim, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Et si hoc in eo futurũ est quod ipse erat, quid superest, nisi quomodo ipse dimiserit, sic ei iustitia diuina dimittat, secundum illud quod dominus ipse dixit, Date, & dabitur vobis, Dimitte, & dimittetur vobis? Ac sic qui non dimiserit, ipse cõtra se ianuã diuinæ misericordiæ claudit, dicẽdo, Dimitte nobis debita nostra sicut & nos dimittimus. Primò ergo hoc specialiter cõpetentes attendant, ne vllum hominẽ odio habeant. Secũdò interrogent conscientias suas, & si alicui vt euenire solet, fecerũt iniuriam, citò veniã petãt. Tertiò si aut per furtũ aut per falsum testimoniũ, aut per aliquã calliditatẽ, aut per stateras dolosas vel mensuras duplices cuicunq; aliquid abstulerũt, si secundũ exemplũ Zachęi non possunt in quadruplum, vel simplo restituant. Nam nescio qua fronte gratiã diuinæ misericordiæ se credit posse accipere, qui res alienas quas male abstulit, dissimulat reformare, Sed fortè hoc etiam oportet cõpetentibus obseruare, vt si agnoscũt se persuadente diabolo furtũ, homicidium, aut adulteriũ cõmisisse, aut si aliqua mulier competens potiones diabolicas aliquando ad aborsum accepit, & filios suos adhuc in vtero positos, aut etiam natos occidit: quia satis graue peccatũ est: pro omnibus his cum gemitu & compunctione Dei misericordiã quærãt, & ad baptismi sacramẽta per pœnitentiam mundati perueniãt. Et hoc ante omnia quicunq; se has culpas habere vident, obseruẽt vt castitatẽ & ante baptismũ custodiant, & post baptismũ non paruo tẽpore se à voluptate custodiant. Venenũ inuidiæ fugiant, ne imitatores diaboli esse videãtur, de quo scriptũ est, Inuidia diaboli, mors intrauit in orbẽ terrarũ: imitantur autẽ eum qui sunt ex parte illius, Superbiã etiam per quã ipse diabolus cecidit, vitare contendãt: quia Christus quẽ sequi desiderãt, mitis fuit & humilis corde. Et satis timendũ est illud quod scriptũ est, Deus superbis resistit, humilibus autẽ dat gratiam. Mendaciũ etiam de ore suo non proferãt, propter illud quod scriptũ est, Perdes omnes qui loquũtur mendacium. Et iterum, Os quod mentitur, occidit animam. Nec solum à periurio, sed etiam à iuramento

Matt. 6. *Luce 6.* *Luce 19.* *Sapien. 2.* *Mat. 11.* *Iacobi 4.* *Psal. 5.* *Sapien. 1.*

mento abstineant, quia non mentitur qui dixit, Vir multum iurans implebitur iniquitate, & non discedet de domo illius plaga. Vinũ vero & istis diebus parũ accipiant, & cum dies Paschę venerint, cum grãdi se cautela à crapula vel ebrietate custodiãt, ne forte quod per sacramentũ baptismi mũdatum, vel illuminatũ fuit, si crapula surrepserit, per intẽperantiã obscuretur. Et ideo etiam si aliquis eos per inimicã amicitiam ad bibendum cogere voluerit, omnino refugiãt & nunquã penitus acquiescant, sed quod decet & expedit Christianis, in cibo vel in potu percipiant. Et quia omnes competentes vterus matris Ecclesiæ Christo inspirante concepit, nihil iniustum, aut inhonestum exerceant, ne forte male agendo viscera materna concutiant, & ante legitimum partum velut aborsum eos mater sancta proiiciat, sed magis omnes cõpetentes benigni sint, humiles, mãsueti, sobrij, vt ad salutaris baptismi sacramentũ ordine legitimo cõuenientes, de hœdis cõuertantur ad agnos, de sinistra transferantur ad dexteram, cum illis qui ad dexteram erunt, illam desiderabilem vocẽ fœliciter audituri, Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi. Si secundũ consuetudinẽ suam charitas vestra diligenter attẽdat, agnoscere potestis admonitionem nostram, licet ad cõpetentes dicta sit, posset tamen omnibus baptizatis fidelibus conuenire. Et ideo nos qui iam ante multa tẽpora in Christo renati sumus, istis qui baptizandi sunt, exemplum sanctæ conuersationis in omnibus præbeamus, vt si nos imitari voluerint, non per latam & spatiosam viam trahantur ad mortẽ, sed per arctam & angustam peruenire mereãtur ad vitam. Et ideo non solum exemplis, sed etiã verbis eos ad omne opus bonum admonere debetis, præcipue tamen qui filios, aut filias excipere religioso amore desiderãt, & antequã baptizentur, & posteaquã baptizati fuerint, de castitate, de humilitate, de sobrietate, vel pace eos admonere, vel docere non desinant, & agnoscant se fideiussores esse ipsorum. Pro ipsis enim respondent, quòd abrenuntiẽt diabolo, põpis & operibus eius. Et ideo tam illi qui excipiunt quàm qui excipiũtur, id est, tam patres quàm filij pactum quod cum Christo in baptismi sacramento conscribunt custodire cõtendant, nec vnquam aliquid de diaboli pompis, vel mũdi istius luxuriosis oblectationibus concupiscant, vt Deo adiuuãte, & illi qui filios suscipiunt si caste & iuste vixerint, & illi qui excipiũtur, si eos imitari voluerint

Eccles. 23.

Matt. 25

Matt. 7.

rint,ficut credimus,pariter ad præmia æterna perueniát,præstante Domino nostro Iesu Christo, qui cum patre & Spiritusancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Item in eadem Dominica, de eodem alius sermo, qui habetur in libro quinquaginta Homiliarum, XLIX.

Psal. 21. *Item in eadem dominica alius sermo de primo versu Psalmi vicesimiprimi, Deus Deus meus respice in me: qui sumitur ex expositione doctoris,* Ibidem.

De eodem etiã Psalmo tractatur in libro de Gratia noui testamenti ad Honoratum, capite secundo & sequentibus.

Feria secunda post dominicam Palmarum, De passione domini & Iuda traditore, Sermo I.

Sermo CXVII.

SVscepit dominus tristitiam nostram, vt nobis largiretur lætitiam suam. Et vestigiis nostris descendit vsque ad mortis ærumnam, vt nos suis vestigiis reuocaret ad vitam, Percutiam, inquit, pastorem, & dispergentur oues gregis. Tristis erat quia nos paruulos relinquebat. Anima tristis erat, non pro sua passione, sed pro nostra dispersione. Proditorẽ osculo libenter suscepit, non quia Deus Dei filius mortẽ timebat, sed quia nec malos pro se perire volebat. Iuda osculo filium hominis tradis? Fungebaris disciplina virtutis, & discipulus factus es consilij iniquitatis. Officio sanguinẽ fundis, pro pignore amoris vulnus infligis, pacis argumento mortẽ immittis, seruus dominum tradis, discipulus magistrum prodis. Vtiliora sunt vulnera amici, quàm voluntaria oscula inimici. Signo dato ab his qui cũ fustibus venerant, detinetur. Iniicit manus turba, nectũtur vincula, detinetur iustitia, & traditur ab iniustitia. Percussit ergo Petrus aurẽ pueri principis. Quare Petrus? Quia ipse accepit regni cælorum claues, & soluẽdi, ligandiq; ipse adeptus est potestatem. Abscissa est pueri auricula male audientis, aure interiore Christum male intelligentis, qui passus non est se prophetam æstimari, sed Dei filium docuit fideli confessione signari. Limus suum agnoscit cooperatorẽ, & caro suam sequitur operatricem. Iubere potuit, operari maluit, qui è limo terræ corporis mẽbra formauit, qui hostes suos nõ passus est vulnerari. Illi iusto mortem inferebant, persecutorum vulnera iste sanabat. Petrus sequebatur à longe. Neque enim negare potuisset, si Christo domino adhæsisset. Ter me, inquit, negabis. In domo principis sacerdotum ignis ardebat, vbi Petrus occultus sedebat. Frigus erat

Zach. 13.

Mat. 26.

Prou. 27.

Mat. 26.

erat vbi Christus non erat. Petrus ab ancilla proditus negat. Mallem Petrum dominum negasse, quàm Iudam dominum vẽdidisse. Interrogatus Petrus, Et tu, inquit, ex illis es qui cum Galilæo erãt. Non enim erat quia in principio erat, hominem negauit, hominum consortium refutauit. Non enim hominis erat Apostolus, qui fuerat Christi discipulus. Ergo fleuit amare, maluit ipse suũ accusare peccatum, vt iustificaretur fatendo quàm grauaretur negãdo. Lacrymas lego, satisfactionem non lego. Petrus negauit in nocte, sed confitetur in die. Habebat lacrymas Petrus, quas pio fundebat affectu: non habebat proditor fletus quibus culpã ablueret, vt dum reus suo iudicio damnatur, spontaneum facinus expietur. Peccaui, inquit, quod tradiderim sanguinẽ iustum. Et Iudæi. Quid ad nos? tu videris. Pertinacibus studiis funestã sibi vendicant sanguinis auctionẽ, cum refunderet venditor sacrilegij quantitatẽ. Pretium sanguinis à Iudęorũ gazophylacio separatur, & ager figuli Christi pecunia comparatur: locus humandis peregrinorum reliquiis: prophetiæ testimonium adimpletur, & surgentis ecclesiæ mysterium reuelatur. Ergo pretio sanguinis emitur mundus: Venit enim vt saluetur mũdus. Non enim cognouit mundus eum, qui fuerat in mũdo mũdus. Accusatur, & tacet, bene tacet qui defensione non eget. Ambiãt defendi, qui timent vinci. Non vt reus excusat se tacẽdo, sed despicit falsidicos refellendo. Manus quidem Pilatus lauit, sed facta probauit. Vxor verberatur in nocte admonet virũ in die. Veritas fatigatur, & à seruo dominus iudicatur. Coronã de spinis annexam compungentes, caput eius coronant, & illudentes adorãt. Vt rex salutatur, vt victor coronatur, & quasi Deus & dominus adoratur. Pulchre crucẽ ascendit, iudicio victor assistit: Talis ergo ascendit qui seculũ vincere parat. Posuerunt titulum scriptum, Hic est Iesus rex Iudæorũ. Vermis in cruce, scarabęus in cruce. Bonus vermis qui hæsit ligno, bonus scarabæus qui clamauit è ligno. Quid clamauit? Ne statuas illis hoc peccatum. Illis vtique petebat veniam à quibus accipiebat iniuriam. Hodie, inquit, mecum eris in paradiso. Nec mirũ si conuerso culpam ignoscebat, qui insultantibus veniam relaxabat. Potauerunt eum aceto. Bene ad consummãda omnia corruptio synceritatis hauritur. Itaque acetum bibitur, vinum cum felle non bibitur. Synceritati non debuit amaritudo misceri, quia pro nobis dominum sine peccato decuit crucifigi. Pater, inquit, in

Mat. 27.

Luc. 23.

manus

manus tuas commendo spiritum meũ. Bene tradidit qui non amisit. Spiritus patri commẽdatur, vt peccatorum vincula resoluantur. Sol occidit sacrilegis vt spectaculum obumbraret funestis. Finduntur petræ & Iudæorũ corda durantur. Elementa fugiunt, terra concutitur. Iudæus arguit, miles custodit, monumẽta reserantur, & Iudęorum perfidia denudatur. Discipuli vigilant, & fletibus oculos mœstos somnus inuidus captat. Iudæi quid curiosi estis, vbi caro crucifixa remansit? In flammis cũ tribus pueris apparuit, qui postea paruulus dignatus est nasci. Stabant tamen mulieres hæc videntes, stabat & mater domini suo filio testimonium perhibente. Ioseph & Nicodemus Christũ sepeliunt, vnus iustus, alter in quo dolus non erat. Nam si Apostoli sepelirent, dicerent non sepultum, quem Iudæi nuntiauerant raptum. Nicodemus nocte venit propter metum Iudæorum. Simplicitas enim quæritur, non ambitio desideratur. Quo modo iustus latebras periculi timeret, qui corpus non timuit sepelire? Ideo occulte postulauit vt corpus celaret, non vt periculum præcaueret. Mulieres de longe stabant quæ diligenter locum seruabant. Sexus innutat, deuotio calet. Et cum discipuli fatigarentur, solæ tamen ab angelo ne timeant admonentur. Noli me, inquit, tangere, nondum enim ascendi ad patrẽ meum. Nondum tibi ascendi quæ viuentem cum mortuis quæris. Quare primum mulieri? Per mulierem mors antea est nũtiata, per mulierẽ vita hominib' reparatur. Mulier quid ploras? Mulier Christũ videbat, sed hortulanum putabat. Deus est qui adoratur, homo est qui tenebatur. Non renuit tangi à fœmina, quia non omnes possunt Christum tangere resurgentem, quem tetigerãt in corpore commorãtem.

Luce 2. — *Ioan. 19.* — *Mat. 27.* — *Ioan. 20.*

In eadem feria de passione domini & Susanna. Sermo II.

Sermo CXVIII *Matt. 27*

FOrsitã mirum videtur nobis fratres cur Dominus apud præsidem Pilatũ à principibus sacerdotum accusetur, nec aliquẽ iam eorum responsione conuineat, cum vtique ingratam accusationem nonnisi repellere solet subsecuta defensio. Mirum, inquam, sit fratres quod arguatur Saluator & taceat. Taciturnitas enim negat quod obiicitur, cum non vult respondere quod quæritur. Accusationem suam dominus tacendo non firmat, sed despicit non repellendo. Bene enim tacet, qui defensionem non desperat. Ambiat defendi qui metuit superari. Festinet loqui, qui timet vinci. Christus autem cum condemnatur exuperat, cum

iudic

iudicatur vincit, sicut ait Propheta, Vt iustificeris in sermonibus tuis, & vincas cum iudicaris. Quid ergo opus erat ei loqui ante Iudicium, cui ipsum iudicium erat plena victoria? Vicit ergo cum iudicatur Christus, quia sic innocens approbatur. Vnde ait Pilatus, Innocẽs ego sum à sanguine huius iusti. Melior est igitur causa quæ non defenditur & probatur, plenior iustitia quæ non verbis astruitur, sed veritate fulcitur. Taceat lingua necesse est, vbi ipsa veritas sibi adest. Taceat lingua in bono negotio, quæ & in malis causis obticere consueuit. Nolo sic defendi iustitiã, sicut solet iniquitas excusari. Quod vincit Christus, nõ rationis est sed virtutis. Sciuit enim Saluator qui est sapientia, quo modo tacẽdo vinceret, quo modo non respondendo superaret, atque ideo causam suam maluit cõprobare quàm dicere: Ad vincendum fortasse metus eum cogeret ne salutem proderet, nisi quod ipsa erat tota causa victoriæ. Suam enim salutem prodidit, vt salutem omnium lucraretur. In se vinci maluit, vt victor esset in cunctis. Sed quid de Deo Christo loquar? Susanna mulier inimicos suos tacuit & vicit. Non enim apud Danielem in sermone tuitio est, sed in sancta fœmina tacente lingua pro eo castitas loquitur. Castitas enim Susannæ affuit in iudicio, quæ Euæ defuit in paradiso. Ibi enim pudori eius cõsuluit, hîc saluti. Ibi ne macularetur pudicitia, hîc ne innocentia damnaretur. Castitas enim Susannæ & presbyteros impudicos cõuicit in paradiso, & in iudicio falsos accusatores obtinuit, bisque victrix reos facit testimonij, quos reos facit adulterij: atque tandem iudicem meretur castitas Danielem puerum iuniorẽ, nec dum pubescentis ætatis. Multum igitur de Deo pudicitia consequitur, cum iudicem virginem promeretur. Secura enim est de victoria castitas, cui est iudicatura virginitas. Pudicitiæ autẽ causas, nisi vix pudicus audire nõ debuit. Talem enim arbitrum meretur castimonia, apud quem non periclitetur verecundia. Cognito igitur Daniel Susannæ negotio, cum eam falsis accusationibus vellet plebs imperita dãnare, ait idem, Mundus ego sum à sanguine huius. Quo dicto, peccãtis populi reuocauit errorem. Hac ergo voce circa Susannam Daniel vtitur, qua circa Dominum vsus est Pilatus. Ait enim Pilatus, Mundus ego sum à sanguine huius iusti. Eadem igitur sententia absoluitur pudicitia, qua est & absoluta iustitia. Sed Daniel melius quàm Pilatus. Ille enim pudicum sanguinem, nec condemnat, & liberat, hic autem

Psal. 50.

Mat. 27.

Dani. 13.

Gen. 3.

Dani. 13.

Mat. 27.

autem iusti sanguinem confitetur & tradit. Quid enim profuit testimonium perhibuisse innocentiæ, & velut reum addixisse nequitiæ, nisi quod grauius peccatum est vnum eundémque & pronuntiare iustũ & tradere criminosis? Ipse enim iniquitatis suæ testis est, qui ore absoluit, & corde cõdemnat. Lauerit licet manus Pilatus, tamen sua facta non diluit. Quáuis abstergere se putauerit iusti sanguinem de suis membris, eodem tamen sanguine mens eius tenetur infecta. Ipse enim occidit Christum, qui eum tradidit occidendum. Iudex enim bonus & constans, ne sanguinem innocentis addiceret, nec inuidię cedere debuit, nec timere. Daniel ergo melius quàm Pilatus. Ille peccantis populi reuocauit errorem, hic autem furentis synagogæ sacrilegium confirmauit.

In eadem feria de symbolo, *Sermo* III.

Ser. CXIX

SYmbolũ est breuiter cõplexa regula fidei, vt mẽtem instruat, nec oneret memoriã. paucis verbis dicatur, vnde multũ acquiratur. Credo in Deũ patrẽ omnipotẽtẽ. Vide quàm cito dicitur, & quãtũ valet. Deus est, & pater est. De⁹ potestate, pater bonitate. Quàm felices sumus qui dominũ nostrũ patrẽ inuenimus. Credamus ergo in eum, & omnia nobis de ipsius misericordia promittam⁹. Quia omnipotens est, ideo in Deũ patrẽ omnipotentẽ credimus. Nemo dicat, non mihi potest dimittere peccata. Quo modo non potest omnipotens? Sed dicis, Ego multum peccaui. Et ego dico, sed ille omnipotens est. Et tu, Ego talia peccata commisi, vnde liberari & mundari non possum. Respondeo, Sed ille omnipotens est. Videte quid ei canteris in psalmo. Benedic, inquit, anima mea domino, & noli obliuisci omnes retributiones eius. Qui propicius fit omnib⁹ iniquitatibus tuis, qui sanat omnes languores tuos. Ad hoc nobis est eius omnipotentia necessaria. Nam vniuersæ creaturæ ad hoc erat necessaria vt crearetũ. Omnipotẽs est ad facienda maiora & minora. Omnipotẽs est ad cælestia & terrestria. Omnipotẽs est ad facienda immortalia & mortalia. Omnipotẽs est ad facienda spiritalia & corporalia. Omnipotens est ad facienda visibilia & inuisibilia, magnus in magnis, nec paruus in minimis. Postremò omnipotẽs est ad facienda omnia quę facere voluerit. Nam ego dico quãta non possit. Non potest mori, non potest peccare, non potest mentiri, non potest falli. Tanta non potest, quæ si posset, non esset omnipotens. Credite ergo in eum, & confitemini. Corde enim

Psal. 102

Rom. 10.

enim creditur ad iustitiam, ore autē confessio fit ad salutem. Ideo cū credideritis, oportet vt cōfiteamini. Quando symbolū redditis, accipite modò q̄d teneatis, & posteà reddatis, & nunquam obliuiscamini. Post hoc quid? Et in Iesum Christū. Credo, dicis, in Deū patrem omnipotētem, & in Iesum Christū filium eius vnicū dominum nostrū. Si filiū vnicum, ergo patri ęqualem. Si filium vnicū, ergo eiusdem substātiæ, cuius est pater. Si filium vnicū, ergo eius omnipotentiæ, cuius est pater. Si filium vnicū, ergo patri coæternū. Hoc in se & apud se & apud patrem. Propter nos quid? Ad nos quid? Qui conceptus est de spiritu sancto, natus ex virgine Maria. Ecce quà venit, Quis, Ad quos. Per virginē Mariam, in qua operatus est spiritus sanctus, non homo maritus, qui fœcūdauit castam, & seruauit intactam. Sic ergo carne indutus est dn̄s Christus, sic factus est homo, qui fecit hominē, assumēdo quod non erat, nō perdendo q̄d erat. Verbū enim caro factū est, & habitauit in nobis. Non verbum in carne versum est, sed verbū manens carne accepta. Inuisibilis semper, factus est visibilis q̄n voluit & habitauit in nobis. Quid est in nobis? In hominibus. Factus vnus ex hominum numero, vnus & vnicus. Vnicus patri. Nobis q̄d? Et nobis vnicus saluator. Nemo enim præter ipsum saluator noster, & nobis vnicus redēptor. Nemo enim pręter ipsum redēptor noster, non auro, non argēto, sed sanguine suo. Ergo ipsa vbi empti sumus eius cōmercia videamus. Cùm enim dictum esset in symbolo Qui cōceptus est de spiritu sancto, natus ex virgine Maria: iam quid pro nobis passus est, sequitur. Sub Pontio Pilato crucifixus, mortuus, & sepultus. Quia filius Dei vnicus dn̄s non crucifixus filius Dei vnicus dn̄s non sepultus est: Homo crucifixus est, homo sepultus est, Deus non est mutatus, Deus nō est occisus, & tn̄ secundū hominē occisus. Si enim cognouissent, ait Apostolus, nunq̄ dn̄m gloriæ crucifixissent. Et dn̄m glorię ostendit, & crucifixū confessus est: quia si quis etiā tuam tunicā illæsa carne tua cōscindat, tibi facit iniuriā, nec sic clamas pro veste tua vt dicas, conscidisti tunicā meam, sed conscidisti me, fila de me fecisti. Loqueris ista integer, & verū dicis, de carne tua nihil detraxit qui læsit. Sic & dn̄s Christus crucifixus est, dominus est, vnicus patri est, saluator noster est, dn̄s gloriæ est, tamen crucifixus est, sed in carne, & sepultus in sola carne. Nam vbi sepultus est, & q̄n sepultus est, tūc ibi nec anima fuit. Sola caro in sepulchro iacebat, & tamen confiteris

Luca 1. & 2.

Ioan. 1.

1. Cor. 2.

Iesum Christum filiũ eius vnicum, dominum nostrum: Qui conceptus est de spiritu sancto, natus ex virgine Maria. Qui Iesus Christus vnicus filius Dei dñs noster sub Pontio Pilato crucifixus: Qui Iesus Christus vnicus Dei filius dñs noster & sepultus. Qui Iesus Christus vnicus Dei filius dñs noster, sola caro iacet, & tu dicis, Dominus noster. Dico planè dico, quia vestem intueor, & vestitũ adoro. Caro illa illius vestimentum fuit, quia cũ in forma Dei esset, nõ rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinaniuit formã serui accipiens, non formã Dei amittens: In similitudine hominum factus & habitu inuẽtus vt homo, Non contẽnamus solam carnem. qñ iacuit, tũc nos emit. Quare nos emit? Quia non semper iacuit: Tertia enim die resurrexit à mortuis. Hoc sequitur in symbolo. Cùm cõfessi fuerimus eius passionem, cõfitemur & resurrectionem. In passione quid egit? Docuit quid toleremus. In resurrectione quid egit? Ostendit quid speremus. Hîc opus, ibi merces. Opus in passione, merces in resurrectione, Nec quia resurrexit à mortuis, hîc remãsit. Sed quid sequitur? Ascendit in cælũ. Et modò vbi est? Sedet ad dexterã patris. Intellige dexterã, ne quæras ibi sinistrã. Dextera Dei dicitẽ æterna felicitas. Dextera Dei dicitur ineffabilis, inæstimabilis, incomprehensibilis beatitudo atq; prosperitas. Hæc est dextera Dei. Ibi sedet. Quid est, ibi sedet? Ibi habitat. Sedes enim dicuntur, vbi quisq; habitat. Num enim quando illum vidit Stephanus sanctus, mentiebatur, qui dicebat. Sedet ad dexterã patris? Quomodo enim dicit Stephanus, Ecce ego video cælum apertum, & filiũ hominis stantem ad dexteram Dei. Quia ille vidit stantem, mẽtiebatur fortè qui dicebat tunc, Sedet ad dexteram patris? Sedet ergo dictũ est, manet, habitat. Quomodo? Quomodo tu. Quo statu? Quis dicet? Dicamus quod docuit, dicamus quod nouimus. Quid? Inde venturus iudicaturus viuos & mortuos. Confiteamur saluatorẽ, ne timeamus iudicem. Qui enim modò in eũ credit, & præcepta eius facit, & diligit eũ, non timebit qñ veniet iudicare viuos & mortuos, non solùm nõ timebit, sed vt veniat optabit. Quid enim nobis felicius quàm qñ venit, quem desideramus? Quãdo venit, quem amamus. Sed timeamus, quia iudex noster erit, qui modò est aduocatus noster, ipse tũc erit iudex noster. Audi Ioannẽ, Si dixerimus quia peccatum non habemus, nosipsos seducimus, & veritas in nobis non est. Si autẽ confessi fuerimus peccata nostra

Philip. 2.

Mat. 28.

Act. 7.

1. Ioan. 1.

ſtra, dixit, Fidelis eſt & iuſtus qui dimittat nobis peccata, & mundet nos ab omni iniquitate. Hæc ſcripſi vobis, vt non peccetis. Et ſiquis peccauerit, aduocatũ habemus apud patrem Ieſum Chriſtum iuſtum, & ipſe eſt exoratio peccatorũ noſtrorum. Si haberes cauſam apud aliquẽ iudicem agendam, & inſtrueres aduocatũ, eſſes ſuſceptus ab aduocato, ageret cauſam tuã ſicut poſſet: & ſi nõ illam finiſſet, & audires illũ in iudicio venturum, quantũ gauderes, quia ipſe potuit eſſe iudex tuus, quia fuit paulò ante aduocatus tuus? Et modò ipſe pro nobis orat, ipſe pro nobis interpellat. Aduocatum enim habemus, & iudicem timeamus: Imò, quia aduocatũ pręmiſimus, ſecuri iudicem venturũ ſperemus. Tranſitũ eſt in ſymbolo, quod pertinet ad Ieſum Chriſtũ filium Dei vnicum dñm noſtrum: ſequitur, Et in ſpiritũ ſanctum, vt cõpleatur trinitas, pater & filius & ſpiritus ſanctus. Sed de filio multa ſunt dicta, quia filius ſuſcepit hominẽ, filius verbũ caro factũ eſt, non pater, nõ ſpiritus ſanctus, ſed carnem filij tota trinitas fecit. Inſeparabilia enim ſunt opera trinitatis. Sic ergo accipite ſpiritũ ſanctum, vt non credatis minorẽ eſſe quàm filiũ, & minorẽ eſſe quàm patrem. Pater enim & filius & ſpiritus ſanctus tota trinitas vnus Deus. Nihil ibi diſtat, nihil variũ, nihil defectiuũ, nihil alteri cõtrarium, ęquale ſemper, inuiſibile, & incõmutabile pater & filius & ſpiritus ſanctus. Liberet nos trinitas à multitudine peccatorũ. Iam qđ ſequit̃, ad nos pertinet. In ſanctã eccleſiã. Sancta eccleſia nos ſumus, ſed nõ ſic dixi, nos quaſi ecce ꝗ hîc ſumus, ꝗ me modò audiſtis. Quotquot hic ſumus Deo propitio Chriſtiani fideles in hac eccleſia, id eſt, in iſta ciuitate, quotquot ſunt in iſta regione, quotquot ſunt in iſta prouincia, quotquot ſunt & trans mare, quotquot ſunt & in toto orbe terrarũ, quoniam à ſolis ortu vſq; ad occaſum laudat̃ nomẽ dñi. Sic ſe habet eccleſia catholica mater noſtra vera, vera illius ſpõſi coniunx: Honoremus eã, quia tanti dñi matrona eſt. Et quid dicã? Magna eſt ſpõſo & ſingularis dignatio, meretricẽ inuenit, virginem fecit. Quia meretrix fuit, non debet negare, ne obliuiſcatur miſericordiã liberantis. Quomodo non erat meretrix, qñ poſt idola & dæmonia fornicabatur? Fornicatio cordis in omnibus fuit. In paucis carne, in omnibus corde. Et venit, & virginẽ fecit. Eccleſiã virginẽ fecit. In fide virgo eſt. In carne paucas habet virgines ſanctimoniales: In fide oẽs virgines debet habere & fœminas & viros. Ibi enim debet eſſe caſtitas &

1. Ioan. 2.

Ioann. 1.

Pſal. 49.

puritas & sanctitas. Nam vultis nosse quàm virgo sit? Apostolum Paulum audite, amicũ sponsi audite zelantem spõso non sibi, Aptaui vos, inquit, vni viro Ecclesiæ dicebat. Et cui ecclesiæ? Quocunq; literæ illæ peruenire potuerũt, Aptaui vos vni viro virginem castam exhibere Christo. Timeo autem dixit, ne sicut serpens Euam decepit astutia sua. Serpens ille nũquid corporaliter cõcubuit cum Eua? Et tamẽ virginitatem cordis eius extinxit. Hoc timeo, dicit, ne corrũpantur mentes vestrę à castitate, quæ est in Christo. Virgo est ergo ecclesia, virgo est, virgo sit. Caueat seductorẽ, ne inueniat corruptorẽ. Virgo est ecclesia. Dicturus es mihi fortè, Si virgo est, quomodo parit filios? Aut si non parit filios, quomodo dedimus nomina nostra, vt de eius visceribus nasceremur? Respondeo, Et virgo est, & parit, Mariam imitatur, quæ dominũ peperit. Nunquid non virgo sancta Maria & peperit, & virgo permansit? Sic & ecclesia & parit, & virgo est. Et si consideres Christũ parit, quia mẽbra eius sunt, qui baptizantur. Vos estis, inquit Apostolus, corpus Christi & mẽbra. Si ergo membra Christi parit, Mariæ simillima est. In remissionem peccatorũ. Hæc in ecclesia si non esset, nulla spes esset: remissio peccatorũ si in ecclesia nõ esset, nulla futuræ vitę & liberationis æternę spes esset. Gratias agimus Deo, qui ecclesiæ suæ dedit hoc donũ. Ecce venturi estis ad fontem sanctũ, diluemini baptismo salutari lauacro regenerationis. Renouamini, eritis sine vllo peccato, ascendẽtes de illo lauacro. Omnia quæ nos præterita persequebãtur, ibi delebuntur: Aegyptiis insequẽtibus Israëlitas similia erant vestra peccata, persequentibus sed vsq; ad mare rubrũ. Quid est vsq; ad mare rubrum? Vsq; ad fontẽ Christi cruce & sanguine consecratũ. Quod enim rubrũ est rubet. Non vides quomodo rubeat pars Christi, interroga oculos fidei. Si crucẽ vides attende & cruorem, Si vides quod pẽdet, attende quod fudit Lancea perforatũ est latus Christi, & manauit pretiũ nostrum. Ideo signo Christi signatur baptismus, id est, aqua vbi tingimini, & quasi in mari rubro transitis. Peccata vestra, hostes vestri sunt. Sequũtur, sed vsq; ad mare. Cùm vos intraueritis euadetis, illa delebuntur: Quomodo euadentibus per siccũ Israëlitis, aqua cooperuit Aegyptios. Et quid dicit scriptura? Vnus ex eis non remansit. Peccasti multa, peccasti pauca, peccasti magna, peccasti parua, quod est minus ex eis non remansit. Sed quoniam victuri sumus in isto seculo, vbi quis non viuit sine peccato: ideo

1. Cor. 11.
Genes. 3.
1. Cor. 12.
Exod. 14.
Ioan. 19.

ideo remissio peccatorum ,non est in sola ablutione sacri baptismatis,sed etiá in oratione dominica & quotidiana , quam post octo dies accepturi estis. In illa inuenietis quasi quotidianum baptismum vestrum, vt agatis Deo gratias, qui donauit hoc munus ecclesiæ suæ,quod cõfitemur in Symbolo. Vt cùm dixerimus,Sanctam ecclesiá,adiungamus, Remissionē peccatorum. Post hæc,Carnis resurrectionem. Iste iam finis est.Sed finis sine fine erit resurrectio carnis:Sed erit posteà nulla mors carnis,nullæ angustiæ carnis,,nulla fames & sitis carnis,nullę afflictiones carnis,nulla senectus & lassitudo carnis. Noli ergo horrere carnis resurrectionem.Bona eius vide, mala obliuiscere. Prorsus quicquid querelarũ est carnalium modo,tunc ibi non erit. Aeterni erimus, æquales angelis Dei. Vnam cum angelis sanctis ciuitatē habebimus , à domino possidebimur, hæreditas eius erimus,& ipse hæreditas nostra erit, quoniam ipsi dicimus modò,Dominus pars hæreditatis meæ. Et de nobis dictũ est filio ipsius,Postula à mē,& dabo tibi gentes hęreditatem tuã,Possidebimus & possibimur, tenebimus & tenebimur. Quid dicam?Colimur & colimus.Sed colimus vt Deũ, colimur vt ager. Vt sciatis quia colimur,dominũ audite, Ego sum vitis vera,vos estis sarmēta,pater meus agricola. Si agricola dicitur,agrum colit.Quem agrum?Colit nos.Et agricola terræ huius visibilis arare potest,fodere potest,plantare potest,rigare si aquá inuenerit potest, nunquid potest incrementum dare,germen educere in terram, radicem figere,in auras promouere,robur addere ramis , fructibus onerare, foliis honestare?Nũquid agricola potest? Agricola tamen noster Deus pater omnia ista potest in nobis? Quare? Quia credimus in Deum patrem omnipotentem.Ergo tenete quod & proposuimus vobis , & quomodo Deus dare dignatus est,exposuimus.

Mat. 22. *Psal. 15.* *Psal. 2.* *Ioan. 15.*

Item eodem die alius sermo de eodem , qui habetur in libro Quinquaginta Homiliarum , XLII.

Item eodem die Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem , Ante sex dies Paschæ venit Iesus Bethaniam,&c.quæ habetur in expositione doctoris , ibidem. *Ioan. 12.*

Feria tertia post dominicam Palmarum , de Reparatione generis humani, Sermo I.

FRequenter audiuimus fratres dilectissimi beatum Paulum Apostolum dicētem , Deus erat in Christo, mundũ recõcilians sibi,id est, diuinitas operabatur

2. Cor. 5. Sermo cxx.

in corpore. Apparebat in fragilitate humanitas,& in virtute maiestas. Ad hoc itaq; nobiscũ vixit in carne vt præferret exẽpla iustitiæ. Ad hoc pro nobis mortẽ subiit,vt cõferret munera salutis æternæ. Hominẽ ad hoc induit vt erudiret, ad hoc tradidit vt redimeret,ad hoc resumpsit vt in Deũ sumeret. Vitam ad hoc deposuit vt donaret, mortẽ ad hoc suscepit vt vinceret, cui tamẽ mortis præsumptũ dominiũ redditur, & quasi seruus quidẽ succubuit, sed quasi dñs imperauit. Siquidẽ nec animã inferni porta, nec corpus tenere potuit sepultura, quæ per illud triduũ nequaquã carnẽ mortali corruptione violabat, quia in inferno sub eadẽ mora regnũ mortis aĩa destruebat. Quid retribuemus dño pro muneribus tantæ dignitatis? De plenitudine cęlesti pro nobis in facturã se suã factor exinaniuit, figulus in figmentũ suũ trãsiit,& rex cæli homini militauit. Militauit dixi, Crux enim pugnantẽ indicat, resurrectio triumphantẽ. Quis tantã possit narrare pietatẽ? A summo cælo egressio eius,& vsq; ad inferni profunda descẽsio. In vna eademq; persona quã bene manifestant humana pariter & diuina. Nam sedẽ tartari penetraturus hominẽ se cõfessus est dum descẽderet,Deũ se prodidit dum rediret. Vt redimeret impios, sicut ait sermo diuinus,vt redimeret iniquos inter iniquos reputatus est,inter duos quos dextera leuaq; legimus pepẽdisse. Seipsum cõfusioni & opprobrio crucis tradidit,vt latronẽ glorificaret. Sed si bene respicimus, non illi soli hoc præstitũ esse deprehẽdimus. Nam dum tantũ reũ benigne relaxat,dum tãto debitori refundit immanis debitori cautionẽ, humano generi cõscripsit securitatẽ: vt cõsolatio ac spes fieret totius populi,absolutio vnius desperati,& priuatũ donũ in publicũ cresceret beneficiũ. Quare indubitãnter credendũ est, vt quod latroni illi ad cõmendationẽ fidei suæ venerat, etiam causa spei nostrę & vtilitatis accesserit. Immensa enim Dei nostri bonitas libẽter tribuit, quæ etiã generaliter profutura prænoscit. Et ideo iuxta fiduciã tantæ clementiæ, si quis nostrũ crimina sua probabili cõuersatione damnauerit, & Christũ toto corde crediderit, etiã cũ latrone in semetipso ingressũ paradisi aperuisse se nouerit. Quãtũ autẽ sit in spe salutis humanæ magnitudo fidei,& altitudo diuitiarũ misericordiæ Dei,& patientiæ magnitudo ostẽditur, cum hominẽ in sceleribꝰ inuolutũ pœna misit ad innocentiã,& offensa perduxit ad gloriam. Quem saluti culpa perdiderat, perditio inuenit,cruciatus absoluit,

2.Cor.5.

Psal.18.

Esaiæ 53.
Lucæ 22.
& 23.

damn

damnatio cõsecrauit. Sed non sine causa tantũ meruit. Videamus quo tẽpore fidelis apparuit. Ecce inter signa atq; virtutes attestãtibus miraculis & acclamãtibus, aliquotiẽs in discipulis mens iam robusta titubauit, & nũc Christi suppliciis quodammodo cõtradicentibus in latrone fides nouella cõualuit. Sub ipso passionis tẽpore ab ancilla interrogatus vnus ex discipulis beatus Petrus, peculiarius Christo cognitus, ita respõdit, Non noui hominẽ istũ. Et iste qui ante non nouerat, exclamat, Memẽto mei dñe cum veneris in regnũ tuũ. Quàm singularis & quã stupẽda deuotio. Sub illo tẽpore credidit reus, quo negauit electus. Laudabilius hoc itaq; in latrone ac magnificentius fuit, ꝙ hominẽ addictũ & inter extrema deficientem supplicia Deũ credidit, quàm si inter virtutũ opera credidisset. Non itaq; sine causa tantũ meruit. Aduertamus plenius quo tẽpore dñm confitetur. Feruebat impietas persequentiũ, exultabat impietas blasphemantiũ, cõtritio, liuores & vulnera solum Christum hominẽ demonstrabãt. Sacrarũ manuũ in ligno crucis extẽsio & reuerẽda cõfixio, quæ cõdemnabat Adę & Euæ manus, ad interdictũ ligni cibũ ingemiscenda seculi trãsgressione porrectas: Hæc, inquã, confixio per omnia infirmitatem hominis asserebat. Illisæ per latus lanceæ tremenda percussio quantũ ostendebat hominem, tantum abscondebat Deum. Apostolis post diuina miracula desperãtibus, solus hic non acquiescit scãdalo crucis & mortis. Solus hic testis est maiestatis, qui socius probatur doloris. Et ideo adhuc in latrociniis positus, inuisibilẽ Deum angelicis iam oculis videt. Illuminarat credo nascentẽ fidem, lateri iam credentis in Christum propius corpore admota diuinitas, quæ se largius sub momento illo pro peragenda redemptione infuderat. Videamus autẽ qualis fuerit ipsa deprecatio confitentis, Memento, inquit, mei domine cum veneris in regnũ tuum. Non dixit, si Deus es de præsenti supplicio eripe me: sed magis, quia vere Deus es, de futuro iudicio libera me. Quàm cito eũ repleuit spiritus sancti eruditio per quã futuri examinis diẽ cogitans, & si intolerabile probat esse quod sentit, grauius tamẽ intelligit esse quod metuit. Prædicat seculis iudicẽ regemq; seculorum, nondum vocatus & iam electus, nõdum famulus & iam amicus, nõdum discipulus & iam magister atq; ex latrone cõfessor: quia & si pœna cœperat in latrone, nouo genere cõsummatur in martyre. Memento, inquit, mei domine. De ligno

Mat. 26. *Luca 23.* *Luca 23.* *Luca 23.*

crucis clamat,ſed iam tempora retributionis cogitat, Videamus quid inter iſta reſpōdeat diues & larga Dei bonitas,quæ ſicut excedit vota,ita gratiā adiūgit ad merita.Hodie,inquit, tanquā ſi diceret, Quid me,inquit,ô fidelisſime comes & vnicus tanti teſtis triūphi,quid me tantopere exorandū putas, vt die iudicij mei meminerim tui? Quid me ad præſentē retributionē paratū,in tempora tam longa diſsimulas?Quid in futura ſecula fidē in te perfectā fatigas? Hodie mecū eris in paradiſo. Ergo tanquā hæreditaria & paterna ſedes,quæ expulſo Adā,quæ expulſis duobus clauſa eſt, innumeris populis te introëunte reſerabitur. Ingredere illuc primus,ſed ingreſſu feliciore quàm primus.Intra paradiſum,nequaquam vltra cum Adam viſurus infernū.Nullū illic cibū letalem, nullā iam legem,nullā arborē pertimeſcas. Ego tibi illic ero victus & vita: & ne forte verearis ne tibi aliquis hoſtis in illo beato nemore,ne antiquus ille latro inſidiet, poſſeſsio tibi illic me introducente firmabitur. Recedat ergo infidelitas quę Deum & hominē non recognoſcit.Nam ſicut diabolus eſt qui de paradiſo expulit,ita Deus eſt qui reducit.Hæc chariſsimi per omnem geſtorū ordinē, Deū ſub homine agnoſcamus operantē. Poſitus in patibulo verus arbiter in medio damnatorū,negātem repulit, ſuſcepit confitentē. Hunc deputat regno, illū relinquit inferno.Per hęc ergo credamus in maieſtate iudicaturum,quē iam in cruce & miſericordiam videmus exercere & iudiciū.Credamus,inquā Deum,vel ex ſola virtute patientiæ, qui dū ab homine crucis neci traditur , ſic quoq; homini gloriam pollicet : qui illas ipſas iniurias & plagas in corpus ſuū, cōuertit in pretiū noſtrū. Sed & ipſa totius mūdi irrationabilis creatura, moribus ſuis Deū loquitur. Nā in media paſsione dñi Saluatoris, cæleſtia & terrena turbātur, lux cum nocte miſcetur,elementa quatiūtur,& ab antiquis miniſteriis effugātur. Apertè rerū natura perſpicitur cōmoueri, velut in vindictā autori ſui velit armari. Terra ipſa cōcuſſa à fundamētis ſuis,quaſi quæ crucem dñi vix ſuſtineat,tanquā ad ſcelus proprium contremiſcit. Dies refugo lumine qūo poteſt ſumit lamentū, & fuſco triſtiū tenebrarū habitu more lugentis induitur:& vt tota cæli facies dñicæ natiuitatis gloriā noua luce teſtatur,ita crucis iniuriā nouis tenebris deteſtat. Et quæ duricia cordis humani? Vę eis qui inter iſta non credūt,quādoquidem creatura irrationabilis,quæ recipere nō poteſt credulitatis

Lucæ 23. *Geneſ.3.*

tis

tis affectũ,dat tamen Deo cõfessionis obsequium :& cum pro solo homine Christus mortuus sit, perhibet ei tamẽ etiã pars illa mundi testimonium diuinitatis,ad quam non peruenerũt beneficia passionis.Quę cum ita sint charissimi,agnoscat homo,quantũ valeat & quantũ illum Deo obnoxiũ faciat natura vel gratia.Agnoscat homo quantũ ab illo expectet Deus,& quẽ tanta dignatione habuit charũ,quàm velit esse in cõuersatione pretiosum.Agnoscat homo quantũ valeat & quantũ debeat,& dum pretiũ suũ cogitat,vilis sibi esse desinat,& potius vicem muneris saluatori ex ipso bono suo,id est,de cõseruata salute restituat.Custodiamus ergo solicite quod tãti sui cruoris cõmercio Christus redemit.Reus itaq; erit non parui pretij,sed sanguinis Christi,qui violat & cõmaculat animã Christi sanguine & passione mundatã, blasphemus, homicida,castitatis proditor.Hęc tria capitaliter occidũt.Cõtestamur charitati vestræ causas æternorũ malorũ. Blaphemus,homicida, proditor castitatis sui,expugnator alienæ, id est,qui legitimi cubilis iura transgreditur, qui extra coniugẽ suam per mortiferos errat amplexus,reus erit æternæ mortis,quia vilem in se habuit sanguinem redemptoris.Et quia clamat Apostolus, Neq; rapaces neq; adulteri regnũ Dei possidebunt: abstineamus manus ab alienis,oculos ab aliena fœmina caueamus:ne corpori illi quod de nostro Christus assumpsit, iniuriã faciamus in nostro corpore. Caueamus ita peccatis & criminibus vitã prodere, vt ad nos non respiciat prophetia illa terribilis, Non est,inquit,Deus in cõspectu eius, polluuntur viæ eius in omni tẽpore,auferũtur iudicia tua à facie eius.Irremediabile periculũ est, sic aliquẽ vicijs & cupiditatibus fræna laxare, vt se rationẽ Deo nõ meminerit redditurũ.Puto quia magna sit iam peccati pœna, metũ ac memoriã futuri perdidisse iudicij.Non nobis ita dulcia sint pauperũ spolia, postmodũ nimis amaricatura. Nihilominus sicut dictũ est refugiamus carnis alienæ abominãda contagia,vitemus obscœna inimicæ voluptatis incendia. Hæc qui agit charissimi, de stipula ac lignis iniquitatũ perpetuos sibi succẽdit ignes,& nunquã extinguẽdos cõcinnat vapores,Non tanti est vita,si ad hoc viuat homo, vt in paucis huius vitę annis,consummãdæ sub breui fine,cõgreget sibi pœnas æternas & sine fine mansuras. Sed ne fortè charissimi aliquẽ nimis securũ faciat aut remissũ tam noua felicitas credulitatis, ne fortè dicat aliquis in corde suo, Non

Tria capitaliter occidentia.

1.Cor.6.

Psal.9.

me vsqueadeo cõturbet & cruciet rea conscientia, non me vsqueadeo contristet culpabilis vita, video sub momento, video sub exiguo spatio latroni crimina sua donata, & mihi resoluta mente cõcipiuntur: Primũ cõsiderandũ in latrone illo, non solũ credulitatis cõpendiũ, sed deuotio, sed tẽporis illius sub quo hęc agebãtur occasio, quo iustorũ legitur titubasse perfectio. Deinde antè mihi fidẽ latronis ostẽde, & tũc tibi latronis beatitudinẽ pollicere. Immittit diabolus securitatẽ vt inferat perditionẽ, neq; dinumerari possint, quantos hæc inanis spei vmbra deceperit. Deterreãt qu eso nos ab hac persuasione, innumerabiles populi sub tali securitate nudi & vacui bonis, & malis pleni ex hac luce prærepti. Quotidie expauescẽdo trãsitũs nostri & cõmigrationis incerta, quæ & modo vel insperatã vel subita sunt, & in æternũ remediis caritura sunt. Præueniendus est dies, qui præuenire cõsueuit. Ipse se seducit, & de morte sua ludit qui hoc cogitat, potest mihi extremi tẽporis indulgentia subuenire. Non est hoc, Primũ, quia periculosissima est in vltimum diem promissa securitas: Deinde stultissimũ est vt causa quæ de necessitatibus agitur æternis, inutilitatibus vitæ deficiẽtis cõmittatur extremis. Odibile est apud Deũ, quando homo sub fiducia pœnitentiæ in senectutẽ reseruatæ liberius peccat. Credite charissimi, difficile est vt callida dissimulatio ordinãdæ cõsummationis obtinere digna sit facultatẽ. Apud illum cordis interpretẽ, ars non admittetur ad salutẽ. Ille autẽ de quo locuti sumus beatus latro, beatus, inquam, non iam iuxta viam insidias tẽdens, sed viam ipsam in Christo tenẽs, ac vitæ prædam subito rapiẽs, immutato genere, & noua spolia de morte propria reportans, ille nec salutis tẽpora sciens distulit, nec remedia status sui in momenta vltima infelici fraude posuit, nec redẽptionis suæ spem in desperationis nouissimũ reseruauit, nec religionẽ ante nec Christũ sciuit. Quod si scisset, fuisset forsitã inter Apostolos nõ postremus in numero, qui prior factus est in regno. Ergo etiam ex hoc in extremo placuit Deo, quia ad cõsequendam fidem, non fuit extrema hora illa sed prima. Opus est ergo vt sibi homo quotidiano actu prouideat, & procuret consummationẽ, opus est vt tota vita nostra talis sit in conuersatione, vt liberi mereamur esse in fine. Incessabiliter diem trãsitus nostri & tempus iudicij cogitãtes, nos quoq; cum latrone iugiter proclamemus, Memento mei domine cum veneris in regnũ tuum.

Luce 23. *Luce 23.*

In eadem feria de passione Domini, Sermo 11.

Sermo cxxi.

OMnes, inquit dominus Iesus, scãdalum patiemini in hac nocte. Discipuli terrentur tali auditu, & Iudam non terret tanti sceleris cogitatus. Cõsulite Apostoli dominũ, interrogate discipuli magistrũ. Qui mecũ, inquit, mittit manũ in paropside, ipse traditurus est me. O induratã frontẽ talia de se audire, & adhuc delectatur accũbere. Videt plublicari suam conscientiã, & adhuc manũ porrigit ad buccellam. Nũquid ego sum Rabi? O Iuda cui dicis, nunquid ego sum Rabi? iam dic ego sum. Non est obliuio nesciẽtis, sed pietas miserãtis. Tu Iuda quem possedit cupiditas, omnia in te nouit diuinitas, sed væ tibi in quo semel periit humanitas. Omnes, inquit, scandalũ patiemini in hac nocte. Et Petrus, Et si omnes scãdalizati fuerint in te, ego tamẽ non scandalizabor. Cœperũt altercari medicus & ægrotus, Ille sine ægritudine se esse putabat, ille futurã accessionẽ videbat. Cui dñs ait. Paululum sequestremur, donec rei exitum comprobemus. Et Iudas, Quẽ osculatus fuero ipse est, tenete eum. O signũ sacrilegum, ô placitũ fugiendũ, vbi ab osculo incipitur bellũ, & per pacis indiciũ pacis rũpitur sacramentũ. Venerũt ad ortum qui iam antea perdiderãt paradisum, quęrẽtes dominũ Iesum Christũ. Egrediuntur quærẽtes qui ante præuenerãt veniẽtes. Stat Iesus & dicũt, Iesum quærimus. Aspicit eos ipse saluator, quos præcedebat Iudas tenebrosus ducator. Ducatũ præbebat & magistrũ non videbat, non quia Iesus mutabilis erat. Erat quod erat. Lucẽ in tenebris quærebãt, sed lucẽ tenebrę non comprehenderunt. Sed audiamus vocẽ lucis, qui dicit tenebris veniẽtibus cũ laternis, Quẽ quęritis? Illi dixerũt, Iesum. Respõdit Iesus, Ego sum. Audita voce abierũt prostrati in faciẽ cæcitatis. Sed q̃a lucet lux ĩ tenebris, excitat elisos à mortuis. Iterũ dicit eis, Quẽ q̃ritis? Iesum, inquiũt. Et ait illis, Ego sum. O insensati Iudæi, interrogastis & cecidistis, leuati estis, & ingrati estis. Qua vos cõcutiemini cõminatione vel terrore, q̃ ad solã cecidistis simplicẽ vocẽ? Dic Israël, Venisti tenere me, q̃a ego defendi te à persequẽtibus te? Vtinã teneres me, & nõ perderes te. In aquis parietes cõstruxi, faculam colũnæ micãtis erexi, Aegyptios cæcitate ꝑcussi, tota nocte ꝓ te pugnaui. Factũ est mane, & trãsisti incolumis mare. Male me quęritis, ideo cecidistis. Ecce qualiter cadũt, q̃ male dñm quærũt. Tenetur interea dominus ad sacerdotum principem perducendus, & cum discipuli laberẽtur, Petrus promissor egregius cœpit ambulare longinq

Mat. 26. *Mat. 26.* *Ioan. 18.* *Ioann. 1.* *Exodi 14* *Ioan. 18.*

ginquius,peruenit ad principis domũ, & quia Petrũ frigus vrgebat,calefaciẽdus solicit⁹ assistebat. Ecce ille qui nihil infirmitatis se putabat habere,paulatim cœpit ad verba medici puenire. Negat territus Christũ, qui se promiserat animã pro eo positurũ. Prostrauit eũ anicula decrepita,quasi grauis febricula. Pressit eũ lethargicus somnus,& cepit eũ præco impiger matutinus. Audit gallũ cãtantẽ, & vidit se discipulus dominũ offendisse. Sub ancilla cœpit pondere vergi atq; demergi. Non erat qui adiuuaret,nisi de interiorib⁹ prætorij Petrũ dominus respexisset. Cũ nox media declinatũ subito teneret incursum, gallus cantauit & nocte naufragus respirauit. Contũ inuenit fidei liberalẽ quousq; impelleret nauẽ, vt in medio scopulorũ portũ quæreret lacrymarũ. Vidit nauim cordis sui sine mercibus nullã,flere cœpit amarè,quia dominũ suum cœpit amare. Iesus pelago nauigatorem terrebat,& Petrus de gubernatore securitatẽ sperabat. Domine,inquit Petrus, vbi me dimisisti? Lumẽ tuũ video,te adhuc non video. Lauasti pedes meos,tersisti linteo tuo,lumine tuo aperi oculos meos. Quãdo possum videre te,nisi respexeris me? Ita permansit in amaritudine lacrymarũ,quousq; domin⁹ de portis erũperet inferorũ. Petrus lacrymas fudit cõfessionis, & Iudas osculũ porrigit falsitatis. Orate,inquit discipulis,ne intretis in tẽtationẽ. Inquieta nox in fugã cõpulit piscatores. Pastor tenetur, & Petrus turbatur. Ipse pastor tristis erat,anima eius turbatur,diuinitas incõcussa lætatur. Orat semel,orat & iterũ tertióq; precatur. Tãquam aquila tegebat nidũ suũ velamento pennarũ, & solicitus cum orat ad pullos reuertebatur,propter quos tristitiã patiebatur. Obtulerũt Iudæi triginta argẽteos. Ille tali pretio debet comparari,cui non potest aliquid æstimari. Bene synagoga triginta stateres argẽti pensasti,dũ Dei filiũ suspẽdisti. Abiit ergo Iudas, & laqueo se suspẽdit. Vide Iuda sentẽtiã diuinæ maiestatis,quæ te puniri noluit manibus alienis. Pendes in laqueo,& argentũ iacet in tẽplo. Nullus gratulatur de tali cõmercio, qa sacrilegũ pronuntiat pretiũ. Non licet mitti in corbonã,quoniã pretium sanguinis est. Ecce Iudæorũ improbitas condemnat admissum, & non condẽnat sacrilegiũ. Si tollere non licet pretium,cur implere festinas homicidiũ? Aut pretiũ innocentis sanguinis in corbonã non licebat mittere, ipsum innocentem licebat occidere? Emerunt,inquit,agrũ in sepulturam peregrinorũ. Inuenit tandẽ mens cæca remedium. Ad requiem

Mat.26.

Mat.27.

pereg

peregrinorum, saluatoris deputant pretium. Licet non agnoscāt, impletur tamē mysterij sacramētum. Interrogauit Pilatus Iesum, Tu es rex Iudæorum? Et Iesus, Tu dixisti. Qui ait vulgo, Quem vultis dimittam vobis, Barrabā an Iesum? Vulgus clamat, crucifigatur. O inordinata nequitia iudicantis. Pronuntiat innocētem, & eligendi tribuit facultatem. Multa enim sum passa pro iusto isto hac nocte, eius mulier mandat. In natiuitate mundi, vxor ducit virum ad mortē, in passione Christi vxor prouocat ad salutem. Illic serpētis subtilitas pręcipitat, hic terror angelicus rouocat, vt inde inciperet venia, vnde vidētur prorupisse peccata. Aqua manus lauat, dicēs, Innocens sum à sanguine huius iusti. Illuminatur per aquæ mysterium iudicis sensus, & Christū pronuntiat iustum vt populum faceret reum. Magnū tibi delicti vendicas principatum. Ecce iudex saluatoris se amore excusat, & traditor se cum Iudæis propria voce condēnat. Omnia sunt elemēta permota, cælum non est quietum, cum caput dominicum colaphis verberatur. Non curia cælestis cælo contēta permansit, quia in commotione fuerūt. Cæli luminaria conturbātur, & de stationib⁹ suis stellæ sulphureæ cadunt in lapsum. Ligni cuspide rumpitur Golgatha, resonāt mallei securésque cadentes, scinduntur mōtis sacrati petræ, ille solus Petrus qui fuerat super petram tanquam in mollem tenuémque arenam soluebatur ex petra. Latro veniam petiit, deitate largiente percepit. Ille sui meminisse rogauit, saluator in paradiso secum venisse promisit.

In eadem feria, *Sermo III.*

Sermo CXXII.

Dilectissimi fratres, Dominus noster Iesus Christus nobis salutē exhibuit, diuinæ vero naturę nihil minuit. Gratias ergo agamus pietati eius, qui infirmitati nostræ de homine suo vitale cōposuit medicamētum. Magnificemus eū, quia nullū diuinæ virtutis dum nobis subuenit fecerat detrimentū. Vere pius, vere Saluator, qui intantū dilexerit opus suū, qui intātum reputauerit seruū suū, id est, humanum genus vniuersum, vt culpā eius suo verbere expiaret, vulnera eius suo liuore sanaret. Denique ille peccat, hic vapulat. Ille præuaricatur, iste crucifigitur. Quis hoc existimet, & quis cogitet? Quis cōpenset dominū pro seruis mori dignatū? Et hoc pro quibus? Pro sceleratis, pro impiis. Quid tibi domine retribuet opus tuum bonum à te factum, propria voluntate peruersum, sed tua miseratione reparatū? Quid ab eo pro

eo pro tantis beneficiis expetis? Nũquid aliquid eius eges, aut ab eo quod ei nõ dedisti requires? An forte imò hoc quæris vt aptũ facias cui miserearis, vt dignũ cõstituas quem immortalitatis tuæ participẽ reddas, vt facias bonum quem corones in ęternũ? Sed quid à nobis, vt hoc retribueres accepisti? Nihil certe, an aliquid? Indulgeat dñs terræ miseræ, si quippiá terra & cinis præsumpserit dicere. Non repudiat insipiẽtem, sed respiciat cõfitentẽ. Dicat terra domino suo, dicat homo factori suo. Nẽpe accepisti aliquid ex me, quod non habuisti in te. Volens enim subuenire terræ, sed excedere nolẽs modũ iustitiæ, mortalem morte tua redimere cogitabas, sed vnde mori posses ex te nihilominus non habebas. Tu omnipotẽs, ego egẽs. Tu immortalis, ego mortalis. Accepisti ex me egestatem pulueris, sumpsisti de me mortẽ carnis. Fudisti ꝑ me pretiũ redẽptiõis. O pretiosum pretiũ perditorũ. Dicant nunc qui redẽpti sunt à dño, quos liberauit de manu hostis: Cõfitemini dño quoniá bonus, quoniá in seculũ misericordia eius. dicat ei terra redẽpta, terra irrigata, redẽpta sanguine, irrigata baptismate: Magna iniquitas mea sed maior est redẽptio tua. Audiat ergo vocem domini mei humani generis aduersarius, & nihil iam sibi applaudat elatus, quia pro totius mũdi facinore in cruce pependit dominus noster Iesus Christus. Nunc, inquit, iudicium est mũdi, nũc princeps huius mũdi mittetur foras. Et ego cũ exaltat⁹ fuero à terra, omnia trahá ad meipsum. O quàm bene te tuo impetu diabole percussisti: Crudelitas tua tibi exitiũ, nobis attulit cõmodum. Dum nulli parcis, teipsum tandẽ interimis. Per vnius delictũ omnes captiuasti, per vnius iustitiá omnes nihilominus amisisti. Si illum qui tibi cõsenserat inuasisti, istũ in quo nihil inueneras cur indebite occidisti? Effudisti innoxiũ sanguinẽ, redde dánatam progeniẽ. Tu certe ille es qui tibi diuinitatis similitudinẽ arrogabas elatus, nũc ab homine diuino prosterneris superat⁹. Et quid mirũ si te vtpote creaturam suá virtus diuina vicisset? Sed hoc est magnum atq; mirificum vt de puluere assumeret, vnde tuá nequitiá prosterneret atq; contereret, vt qui supra sydera superbus erigebaris, nunc à carne supereris. Ille igitur sanguis quẽ effudisti, te vicit, me redemit. Deniq; illũ bibo, & veneni tui perniciẽ saluatus vltra non timeo. Præualuisti in paradiso, sed victus es de patibulo. Quid mihi circũiectam paradiso igneá romphæam opponis? Ecce exaltati crucifixi profluens vnda restinxit versatilẽ flammam

Psal. 106

Mat. 27.

Ioan. 12.

mam. Iam iam patet humano generi paradisus, in quo latronem confitentē reduxit dominus Iesus Christus. O quàm grāde mysteriū. Paradisus qui clausus fuerat præuaricatori, iam reseratur latroni. An forte & in hoc latrone totum hominē, vel illum etiā primum generis humani parentē aduertere conuenit? Si enim is qui aliis interficiendo intulerat mortem, latronis accepit nomē, quāto magis qui ipsam mortē quæ nō erat peccādo inuenit, latronis non immerito crimē incurrit? Christus autē ait latroni, Hodie, inquit, mecū eris in paradiso. Cui aliquādo charissimi tarda videatur esse conuersio, cū latronis iam pēdentis, iam morientis non fuerit repudiata confessio? O ampla domini miseratio, obliuiscētis iniusti crimē, suscipiētis pœnitentis fidē, pro scelere dānatum facientis electū, mortis debitorē reddentis æternitatis vitæ participē. Sed planè huius latronis extrema quidē sed non minima fides, qui dominū tunc non suscitantē mortuos, sed morientē pro peccatoribus propemodum agnoscere, & confiteri promeruit. Solus deniq; Petrus passionis timore perterritus, quasi hominē denegat, latro crucifixū adorat. Sed Petrū dominus correxit respiciendo, latronē vero beatificauit in gloria assumendo. O latronē laudabilem, mirabilem, imitabilem, sæuientē gladio, violentum cælo, rapinis inhiantē, fide feruentem. Sed hæc mutatio dexteræ excelsi est, vt versam vicē redderet diabolo Christus, videlicet, vt quemadmodum diabolus primū deprauādo hominem abstulerat de paradiso, sic Christus latronē confitentem erueret de inferno, Ille præsumentem de interdicto ligno decepit, iste pendentem de pœnali ligno redemit. Etenim fratres assumamus & nos vocem latronis huius si non volumus esse latrones. Dicamus & nos, Memento nostri Domine cùm veneris in regnum tuum. Hanc ergo confessionem illius sancti latronis fratres charissimi, quam decantādo protulimus & respondendo propria voce fecimus, deuotione certissima proferamus, & sic dicamus vt audiamur, sic confiteamur vt saluemur. Fide ergo dicamus, corde clamemus. Ipse autem Dominus noster Iesus Christus audiet profecto vocem nostri clamoris, si integram deuotionem approbauerit mentis. Ipse perducat nos ad arborem vitæ, qui eruit nos de lacu miseriæ. Ipse apperiat nobis ianuas paradisi, qui cōfregit portas inferni. Ipse populum suum eruat à flagello, qui se contineri permisit ante præsidem Pontium Pilatum. Ipse in regnum suum perducat cōfitentes, qui

Luc. 23.

Psal. 76.

Luc. 23.

qui pati dignatus est pro impiis innocens, vt sit nomen domini benedictum in secula seculorum, Amen.

In eadem feria, de Expositione Symboli, *Sermo IIII.*

Sermo CXXIII.

OPortet attendere, fratres charissimi, quanta Dei pietas sit erga humanũ genus. Omnipotens Deus creator & conditor angelorum & hominũ, omnis creaturæ visibilis & inuisibilis, patrem se voluit vocari ab homine, & pro filiis habere quos fecit ex limo terrę. Si ergo credis Deo, dæmonẽ relinque: si Deũ sequi volueris, quicquid Deo nõ placeat deuitare procura. Gaude & exulta, quia vnum eundémq; Deũ habes & patrẽ, ipsum cole, ipsum dilige, ipsius fac voluntatẽ. Nihil de idolorũ cultu vel superstitionibus Paganorum cogites, quia Deus est omnipotẽs, qui omnia, quę tibi ꝑmittit potẽs est reddere. Et in IesumChristũ filiũ eius vnicum dominũ nostrũ. Nisi enim eundẽ Dei filiũ, eũdémq; Christum filiũ hominis tota mẽte absq; vlla hæsitatione credideris atq; cõfitearis, nec patrẽ tibi proderit cõfiteri. Crede ergo filiũ Dei vnigenitũ ab ingenito Deo patre, vitá à vita, verũ Deũ de Deo vero, coæternũ & coessentialem, coomnipotẽtem, & coæqualẽ per omnia patri, & ad æterna cum eo & cum omnibus sanctis eius gaudia mereberis peruenire. Qui cõceptus est de Spiritusancto, natus ex Maria virgine. Cum Spiritũsanctum ministratorem tantæ natiuitatis audieris, nullatenus dubites virginẽ potuisse cõcipere. Cur non credis eum in vtero incorruptæ virginis potuisse hominem figurare, quẽ credere debes hominẽ fecisse de limo terrę? Nec dubites Mariá virginẽ mãsisse post partũ, quia qualiter hoc factum sit non humanus sermo neq; sensus potest comprehendere: quoniá Deus pater voluit filium suũ coæqualem sibi per omnia, in nulloq; dissimilem humaná pro hominibus suscipere carnẽ. vt omnibus sibi credentibus eiusq; obsequentibus volũtati æterná vitam largiretur & gloriam: vt hominẽ ad imaginẽ Dei factum & per inuidiam deceptũ diaboli, atq; à regno expulsum æterno, per vnicum filium suum carnem assumendo & humaná naturam suscipiẽdo erueret à diabolo & regno restitueret æterno. Qui passus est sub Pontio Pilato, crucifixus, mortuus, & sepultus. Qui propter te humanæ carnis accepit corruptionẽ, ipse pro tua redemptione& salute in humanitate quam accepit crucis pertulit passionẽ: quia passio illius nostra est vita, mors illius est liberatio nostra. Tertia die resurrexit à mortuis. Si te triduan

Genes.2. *Luc.1.& 2.* *Genes.1.* *Mat.27*

duana domini sepultura cōturbet, resurrectio gloriosa cōfirmet. Quicquid enim infirmitatis audis in Christo, nostræ hoc necessitatis, nostrę redēptionis est causa: quicquid gloriæ, eius est propriæ potestatis. Qui ideo mortuus est, vt nos reuiuisceret, ideo resurrexit, vt nos ad vitā resuscitaret ęternā. Ascendit ad cęlū, sedet ad dexterā Dei patris omnipotētis. Si tibi magnū & pretiosum videtur quod pro te filius Dei pependit in cruce, illúdq; sublime quod ascēdit in cęlū, illud te multò magis stupere oportet quod pro te mortuus est & sepultus. Quia ad hoc descendit, vt ea quę humanæ displicent infirmitati, pro tua salute sufferret, & te ad ęternā & ad cælestem gloriā secū perduceret. Inde venturus est iudicare viuos & mortuos. Ipse qui ab iniquis & impiis iudicatus est ad mortē, ipse oēs bonos & iustos iudicaturus est ad gloriā, omnésq; impios detrusurus ad pœnam. Et in spiritū sanctum. Sicut credidisti Deū patrem omnipotentem & filiū eius vnigenitū, pari fide & veneratione crede spiritū sanctum vnū Deum esse patri filióq; coæqualem in omnibus, in nullóq; dissimilem. Sanctam ecclesiā catholicam, sanctorū communionem, remissionem peccatorū. In qua omnis qui renatus fuerit ex aqua & spiritu sancto, æternam omnium percipiet indulgentiā peccatorum, extra quā omnes iniqui & impij ad supplicia deputantur æterna. Carnis resurrectionem & vitā æternam. Quod in Christi gloriosa resurrectione audisti completum, hoc in te omnino in futuro iudicio crede esse complēdum: Et carnis tuæ resurrectio te reparet in æternum. Nisi enim credideris reparandum te esse post mortem, ad præmium vitæ æternæ peruenire nō poteris. Si autem credideris, æternis gaudiis inseraris: Per Christum dominum nostrū viuentem & regnantem cū patre & spiritu sancto, nunc & semper, & in omnes æternitates seculorum seculi, Amen.

Mar.6. *2.Tim.4.* *Ioan.3.*

Feria quarta post dominicam Palmarum, de Passione dñi, Ser. I.

Sermo CXXIIII. *Mat.26.*

IN lectione Euangelica, quæ nobis hesterno die recitata est, fratres charissimi, audiuimus dominum dixisse discipulis suis, Omnes vos scandalū patiemini in hac nocte propter me. Cui beatus Petrus ait, Etiam si omnes scandalizati fuerint, ego nūquam scandalizabor. Sed dominus inspector cordis respōdit & dixit, Amen dico tibi, antequàm gallus cantet, ter me negabis. Ille autem dixit, Etiā si me mori oportuerit pro te, non te negabo. Videte fratres charissimi verus & cælestis medicus venam cordis in-

spexerat,& qua hora tẽtationis pondus vel infidelitatis frigus venturũ esset prædixerat. Medicus prædicebat,& ægrotus negabat. Sed vbi ad horam ventum est,falsum fuit quod promiserat homo,& verũ apparuit qđ prædixerat Deus. Quid enim homo sine Dei gratia posſit,timor beati Petri Apostoli euidẽter ostendit. Per solũ enim liberum arbitriũ,non addito etiam Dei adiutorio,promiserat se pro dño moriturum. Sed quid est homo sine gratia Dei, nisi quod fuit Petrus, cũ negaret Christum,& nisi qđ ait Propheta,Omnis caro fœnum? Et ideo beatum Petrũ paululum dñs subdeseruit, vt in illo totum humanum genus posset agnoscere, nihil se sine Dei gratia præualere,& vt ecclesiæ rectori futuro ignoscẽdi peccãtibus quædam regula poneretur. Credendę enim erãt Petro Apostolo claues ecclesiæ,imò creditæ sunt ei claues regni cælorum. Credenda quoq; ei erat populorũ innumera multitudo,quę esset pro suę naturæ vitiis, pasſionibus, culpis inuoluta atq; peccatis. Deniq; sic ad eũ Saluator dicit:Tibi,inquit,dedi claues regni cælorum. Deinde sequitur,dicẽs, Quæcunq; ligaueris super terram,erũt ligata & in cælo:videlicet vt in clauibus fidelis ianitor,in sentẽtiis esset clementisſimus dispẽsator. Erat enim reuera hic Petrus paulò durior & seuerus, sicut eius austeritatẽ truncata ob Christi iniuriã serui principis sacerdotũ declarat auricula. Hic igitur tam durus,tãmq; seuerus si donũ non peccandi à dño fuisset indeptus,quę venia cõmisſis populis donaretur? Sed idcirco diuinæ prouidentiæ secretum ita tẽperauit atq; permisit, vt primus ipse laberet ac rueret in peccatũ, quo erga peccantes duriorem sententiã proprij casus intuitu tẽperaret. Quãtum igitur diuini muneris erga salutem hominũ, quantũ curæ quantúmq; solicitudinis impendatur aduertite. Totius corporis morbũ in ipso capite curat ecclesiæ,& in ipso vertice cõponit membrorũ omniũ sanitatem,in ipsa cõfesſionis Christi crepidine, in ipso immobilis fidei fundamento, in Petro scilicet illo qui dixerat,Etiam si me oporteat mori tecũ, non te negabo. Hic est Petrus,qui diuina reuelatione prior omnium veritatẽ meruit confiteri,dicens,Tu es Christus filius Dei. Hic tantus & talis venit ad illã noctem, in qua dominus tradebatur, & cùm se calefacere vellet ad prunas, accesſit ad eum puella, & dicit ei: Et tu hesterno die cũ homine hoc eras. At ille mox respõdit,Nescio hominem istum. Quid agis ô Petre, futuræ rector ecclesiæ, quid loqueris? Intuere quid sis inter

Homo sine dei gratia quid posſit?

Esaiæ 40.

Mat. 16.

Mat. 16.

Mat. 16.

Ioan. 18.

ter

terrogatus,vel quid interroganti respōderis. Vox tua repentè mutata est, hoc est, omne illud q̄d cito, sed nō cauto sermone promiseras. Hoc est totū quod etiam omnibus negantibus te vsq; ad mortem perseuerare iuraueras? Nondum fidem tuam aliquis tentauit atq; discusit, nondū te ob Christi negationē aduersarius traxit ad publicū nondum es apud reges & præsides propter nomen eius exhibitus, non tibi flagella, nondum sunt admota tormēta. Quis porrò est, qui te interrogat,quòd tam citò negasti? Non est seruus, nō liber,non Pharisæus, non scriba,non sacerdos, non miles,non centurio, non spiculator, nullus postremò eorū,qui autoritate sua posset formidinē incutere cōfitenti:mulier te simplici voce interrogat, & fortasse nec proditura confessum; nec verò tantū mulier, sed puella:& non solū puella,sed ostiaria,vile proculdubiò abiectúmq; mācipium. O res stupenda. Puella accedens fidē Petri discusit,& mirum si soliditatē Petri non turbo, nō imber, sed roris leuissima gutta trāsfixit. Petrus labia puellæ nō sustulit,sed vbi locuta est,ille turbatur. Procesit sermo puellę,& immobilis columna cōcussa est. Verūtamen instabat illa interrogās,& dicebat: Et tu hesterno die cū homine hoc eras? Petrus autē eo magis oppressus formidine,hominē se scire negauit. Quem respiciens Christus suorū fecit recordari sermonū. At ille intelligens factū,cōuersus ad pœnitētiā amarisimè fleuit. Agnouit enim sibi vt homini peccati irrepsisse perniciē, q̄d totū hactenus vt memini diuinit⁹ procuratū est. Videte ergo fratres charisimi,quēadmodū exiguæ culpę permittit subiacere tantus Apostolus,vt emēdatus elationis vitio atq; correctus, integro vestiatur moderationis & clemētiæ indumēto. Iam enim eruditus es,& edoctus in Petro, quemadmodū eum dn̄s tui causa patitur circūscribi delicto,quemadmodū illum fidei pietatisq; signiferum, & generis humani colūnam permiserit metu dominante quassari,vt populorum doctoribus & magistris esset exemplū,à Deo sibi non peccandi gratiā minimè cōdonatam, sicut dicit Apostolus Paulus, Considerās te,ne & tu tēteris. Cū fortè quis fuerit in ecclesia delicto pręuentus,non statim abiiciat,non condēnet,sed cōpatiatur ac lugeat,cōsoletur & reuocet,commodet iacenti affectū,porrigat manū,erigat lapsum, spem ei diuinæ clemētiæ repromittens,sub qua etiam seruire exemplo tantorū comprobat magistrorū. Hæc autē nos,vt suprà memorauimus,nō iustos culpādo, sed peccatores ad spem

Galat. 6.

erigendo protulimus, & primò quidem virtutes eius extulimus, vt & iustis formam cautelę, & peccatoribus salutis monstraremus exemplum.

In eadem feria, De expositione Symboli, *Sermo II.*

Sermo cxxv.

CRedimus in vnũ Deum patrem omnipotentem, & in vnigenitum filiũ eius Iesum Christum Deum & dominum saluatorẽ, & in spiritũ sanctum Deum. Non tres deos, sed patrem & filiũ & spiritum sanctum vnũ Deum colimus & confitemur. Non sic vnum Deum quasi solitariũ, nec eũ deniq; qui ipse sibi pater sit, ipse & filius. Sed patrem verũ, qui genuit filiũ verum, id est, Deum ex Deo, lumen de lumine, Deum verũ de Deo vero, omnipotentem de omnipotente, vitã ex vita, perfectũ ex perfecto, totũ à toto, plenum à pleno: non creatũ, sed genitum: non ex nihilo, sed ex patre, vnius substantiæ cũ patre, quod Gręcè dicitur homousion. Spiritum verò sanctum Deum non ingenitum, neq; genitum, non creatũ neq; factum, sed de patre procedentem & filio, patris & filij spiritũ, semper in patre & filio coæternũ & coęqualem & cooperatorem confitemur & veneramur. Ideóq; in nomine patris & filij & spiritus sancti vnũ confitemur Deũ, quia Deus nomen est potestatis nõ proprietatis. Propriũ nomen est patri pater, & proprium nomen est filio filius, & proprium est spiritui sancto spiritus sanctus. Hanc trinitatẽ vnum Deum credimus. Et vnũ esse Deum patrem, & ex vno patre filiũ, qui est vnius cũ patre naturæ vniusq; substantiæ & vnius potestatis. Pater filium genuit non volũtate, nõ necessitate, sed natura. Filius vltimo tẽpore, per quẽ omnia facta sunt, quæ in cęlis, & quæ in terra, visibilia & inuisibilia, ad nos saluandos & ad implendas scripturas venit à patre, qui nunquã desiit esse cum patre, quẽ credimus conceptũ de spiritu sancto, & natũ de virgine Maria, verbũ carnem factum, non demutatũ, sed Deum permanentem, hominem natum nõ putatiuè, sed verè: non aëreum, sed corporeũ: non phantasticum, sed carneum, ossa, sanguinem, sensum & animã habentem, hoc est, perfectũ hominem, verũ hominem, & verum Deum intelligimus, vt verum Deum verum hominem fuisse nullo modo ambigamus. Non enim amisit quod erat, sed cœpit esse quod non erat, vt perfectus sit in suis, & verus sit in nostris. Nam qui Deus erat, homo factus est: & qui homo natus est, operatur vt Deus: & qui operatur vt Deus, vt homo moritur: & qui vt homo moritur, surgit

Coloss. 1.

Luca 1. *&* 2.

Ioan. 1.

git vt Deus:qui deuicto mortis imperio,cum ea carne qua natus & passus & mortuus fuerat,resurrexit. Ascēdit ad patrem, sedétq; ad dexteram eius in gloria, quam semper habuit, habétq;. In eius morte & sanguine credimus nos emundatos, & ab eo resuscitādos die nouissima in hac carne, in qua nunc viuimus,& quam habemus,consecuturos nos aut vitā æternam pro præmio boni meriti, aut pœnas pro peccatis æterni supplicij. Hęc retinete,huic fidei animas vestras subiugate,à Christo domino præmia consecuturi regni cælorum, Amen.

Mar. 16

In eadem feria, de Oratione dominica, *Sermo III.*

Sermo CXXVI.

QVoniam domino gubernāte iam estis in regia constituti,& propè est dies,quo ad cælestis regis veluti consistoriū veniatis, moneo vos charissimi,vt precem legitimā patri & Deo offerendam antè discatis. Nam quia stupida mens hominū & ignara cælestium, nec scire, nec inuenire poterat queādmodum Deū dignè precaretur,ipse verus dn̄s & magister ostēdit & docuit,per se quidem sanctos Apostolos,per illos autē nos,quomodo debeamus orare. Sic,inquit,orabitis: Pater noster qui es in cælis,sanctificetur nomen tuū,adueniat regnū tuum, fiat volūtas tua, &c. O verè cęlestis oratio,quæ tota est oratio. Nam si singula verba prout sunt, latius tractare voluerimus, dies antè quàm sermo deficiet. Attamē breuiter percurramus. Dicimus: Pater noster qui es in cælis. Sic incipiendo, bonitatem Dei & gratiā protestamur. Nam qn̄ nos terrestres,& miseri,& imbecilles, & inutiles serui auderemus vultū leuātes ad cęlū dicere,Pater noster: nisi ipse per suū nobis vnigenitū hanc fiduciā præstitisset? Sicut scriptū est: Quotquot eū receperūt, dedit illis potestatē filios Dei fieri,his qui credūt in nomine eius. Accepta igitur potestate patrē vocamus Deū, quia per fidem spiritū adoptionis accipimus, vt nos factos Dei filios gratulemur. Deinde dicimus: Sanctificetur nomen tuū. Hoc actio gratiarū est, veluti si dicatur,sanctū sit & benedictū nomen tuū. Decet ergo gratias agere,qui gratiā meruerūt. Adueniat regnū tuum. Non vtiq; vt incipiat ille regnare,cuius regnū est omnium seculorū: sed hoc optamus,vt finē nostris faciat malis,& veniēs de cælo nos assumat in regnum. Hoc enim dicto admonemur, vt vitā nostram & substantiā & regnum sperare debeamus. Similiter dicimus: Fiat volūtas tua sicut in cęlo & in terra. Quis enim obstat Deo,quo minus fiat voluntas eius vbiq;? Sed hoc oramus,

Mat. 6.

De verbis Domini ser. 28. In lib. 50. ho. Hom. 42.

Ioan. 1.

Rom. 8.

vt ficut in cælo fit volūtas Dei vbi nullus offendit, ita virtutē noſtris animis tribuat, vt ei⁹ volūtatē nos qui ſumus in terra facere & implere poſsimus. Vel certe cū dicimus, Fiat volūtas tua: docemur ſemper ad Dei, nō ad noſtrā reſpicere voluntatē, quia in noſtra volūtate aliquotiēs cōtraria ſunt, in dñi autem volūtate vita eſt ſemper & bonitas, Cōſequēter iam poſt cæleſtia etiā terreſtria poſtulamus, ſed tamē neceſſaria. Nam dicimus: Panē noſtrū quotidianū da nobis hodie. O ſapientia vera & diuina prouidentia, quæ docuit & panē ſolū petere, & hodie nominare. Hoc enim dicto & auiditas cū auaritia tollitur, & humanæ vitæ inſinuat incertū: ſecundū illud, Nolite ſoliciti eſſe in craſtinū. Vere enim incōueniēs eſſet eū in multos annos & tēpora, vel certe in aliū diē neceſſaria poſtulare, cui forte ſub nocte eſſet vita finiēda. Sic enim & ille auariſsimus diues, qui reſtructis horreis & repletis dixerat ad animā ſuā: Habes multa bona in annos multos, epulare: audiuit à dño. Stulte, hac nocte repetūt animā tuā, quæ præparaſti cuius erūt? Cōpetenter ergo oramus, panē noſtrū quotidianū hodie nobis dari, quia craſtinus dies quid pariat ignoramus. Dicimus deinde: Dimitte nobis debita noſtra. Debita fratres peccata intelliguntur. Nam debitū cōtrahitur quotiēſcunq; delinquitur, quod debitum quādoq; ſolui in gehenna neceſſe eſt. Et quia humanę fragilitati nō deeſt quotidie vnde delinquat: ideo petimus vt debita nobis dum ſumus in corpore dimittātur, ne vſque ad nouiſsimū quadrantē deſudemus. Bene autē adiungit: Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris. Vides chariſsime quanta nos conditione diuinus ſermo perſtringat. Dimitte ergo, vt dimittatur tibi. Habes aliquem debitorē, qui in te peccauit, qui forte iniuriā fecit, dimitte illi rogāti, indulge poſcēti, parce pœnitēti, ne dum denegas pietatē fratri, tibi claudas indulgentiā. Iam vero vtiliſsimo fine oratio ſacra cōpletur orando contra tentationē & malū. Dicimus enim, Ne inducas nos in tētationem, ſed libera nos à malo. Inducit Deus in tentationem hominem, cum tentari permittit vt probet, non vt perimatur. Tentat autem non quaſi mentium neſcius humanarum, ſed vt ſuos fideles faciat in ſeculo manifeſtos, ſicut ſcriptum eſt, Vaſa figuli probat fornax, homines autem iuſtos tentatio tribulationis. Sic Abrahā tentauit in filio & honorauit, ſic Iob dando in tentationes varias probauit, ſic ſanctos Apoſtolos, ſic beatiſsimos martyres per ignem

Matt. 6. *Luca 12.* *Prou. 27.* *Matt. 6.* *Eccle. 27.* *Gene. 22.* *Iob 1.*

Ignem quoq; & gladios coronauit. Ex quo apparet, à Deo tentationes huiusmodi prouenire, & diabolũ nihil sine Dei permissione valere. Ergo Deus solus adorãdus est, qui potest educere de tentatione, Educit vero cum liberat à malo. A malo autem liberat, quando super id quod possumus, non nos permittit tentari. Habetis fratres ostẽsum, & quem debeatis orare, & cui gratias agere, & cuius cupere regnum, vel expectare voluntatẽ. Deinde cõtra tentationes & malum cuius sit auxilium præstolãdum. Ecce in paucis omnia & in breuitate completa sunt. Quia ergo nõ difficilè discitur, imò facile retinetur, omnes hortor tam viros quàm fœminas, discite retinere, vt cum fueritis gratiam domini quam cupitis cõsecuti, inter omnes sanctos hanc precem ore consono proferre possitis & corde mundo diligere, vt Christus sedens ad dexterã patris in ore vestro verba sua videns, & in corde vestro sua præcepta, & hic vos custodiat, & futuro æuo dignos efficiat. Ipsi gloria in secula seculorum, Amen.

Feria quinta in cœna domini, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Surgit à cœna & ponit vestimenta sua, & cætera. *Sermo I.* *Ioan.13.*

HOdie fratres charissimi audiuimus Euãgelistam dicentem, Quia cum surrexisset à cœna dominus, posuit vestimenta sua, & præcinxit se linteo, & cœpit lauare pedes discipulorum. Quid nos dilectissimi in hoc loco dicturi sumus? Quam excusationem prætẽdere poterimus, qui dedignamur impẽdere peregrinis, quod ille dignatus est impendere seruis suis? Sed sunt forte aliqui viri potẽtes & nobiles, sunt aliquæ delicatę matronę, quę dedignãtur se inclinare vsq; ad vestigia sanctorũ in hoc mũdo peregrinantiũ, hospitũ pedes nõ solũ ipsi non dedignãtur abluere, sed nec suorũ quidẽ cuiquã vt pro se faciãt imperare. Erubescunt forsitã nobiles delicatis manibus viri, vel mulieres Christianæ in hoc mũdo sanctorũ cõtrectare vestigia, quia hoc nataliũ prærogatiua non patitur. Mala nobilitas, quæ se per superbiam apud Deũ reddit ignobilem. Erubescũt ergo nobiles & potentes sanctis & peregrinis abluere pedes in hoc seculo, sed si se nõ correxerint, plus habẽt erubescere & dolere, cũ ab illorum cõsortio separati fuerint in futuro. Tũc sine vllo pœnitentiæ remedio affligentur, cũ illos quos despexerant, propter humilitatem viderint accipere regnum, se propter superbiam

Sermo CXXVII. Ioan.13.

meruisse supplicium. Timeamus ergo fratres illud quod beatus Petrus Apostolus timuit, quando audiuit dominũ dicentem: Si non lauero te, non habebis partem mecũ. Et dum Petrus recusat, negat illi Christus regnum, nisi accepisset obsequium, ne fortè & nos si sanctorũ pedes dedignamur abluere, partẽ cum illis non mereamur habere, inclinemus nos potius ad sanctorum vel peregrinorũ vestigia: quia cum hoc sancta humilitate cõplemus, illorũ quidem pedes manibus nostris tangimus, sed animarũ nostrarũ sordes & maculas per fidẽ & humilitatẽ abluimus, & non solũ minuta sed etiam capitalia peccata purgamus. Gaudete ergo dilectissimi & exultate in domino, qui nobis in hac die salutiferæ cõsolationis mysteria consecrauit. Vnde autẽ cõmendauit dominus corpus & sanguinẽ suum? Vnde nisi de humilitate sua? Nisi enim esset humilis, nec manducaretur nec biberetur. Respice altitudinem ipsius, In principio erat verbũ. Ecce qualis est cibus sempiternus. Sed manducãt angeli, manducant supernæ virtutes, manducant cęlestes spiritus: manducãt & saginantur, & integrum manet quod eos satiat & lætificat. Quis autẽ homo posset ad illum cibũ ascẽdere? Quia ergo ad illum panẽ homo non poterat ascendere, dignatus est panis ipse descẽdere ad hominẽ: & hoc cum ineffabili pietate factũ est, quia oportebat vt mẽsa illa angelorũ lactesceret, & ad paruulos perueniret. Sic ergo fecit sapientia Dei, sic nos per carnis assumptionẽ pauit pane cælesti. Quia verbũ caro factũ est, & habitauit in nobis. Vide ergo humilitatẽ, quia panem angelorũ manducauit homo: id est, verbum illud vnde pascuntur angeli sempiternũ, quod est æquale patri manducauit homo. Et ideo fratres charissimi, quia nos dñs noster patiẽtia docuit, pœna liberauit, morte redemit, speremus semper in dño, & nihil sine eius voluntate & adiutorio præsumamus. Nostis enim quid temere beatus Petrus promiserit Christo. Et si oẽs, inquit, scandalizati fuerint in te, ego nunquã scãdalizabor. Dñs qui nouerat fragilitatem humanã & sciebat non esse in promissione, sed in consummatione virtutẽ: Amen, inquit, dico tibi, quòd in hac nocte antequam gallus cantat, ter me negabis. Dicit ei beatus Petrus, Etiã si me mori oportuerit tecũ, nõ te negabo. Videte fratres responsionẽ discipuli, & intelligite dilectionis esse quod dixit, Sed quia per solũ sui amoris studiũ, non addito etiam adiutorio domini voluit esse promissũ, stare non potuit per hominẽ

Ioan. 1.

Mat. 26.

quod

quod sub diuinitate pendebat: fuit quidē in voluntate, sed non fuit in virtute, sicut ipse dn̄s dicit, Spiritus promptus est, caro autem infirma. Et iterū, Sine me nihil potestis facere. Vsq; ad mortē promisit, & in timore negauit: Habuerat cōfessionem mirabilem, si habuisset in consummatione virtutē. Vnde dilectissimi fratres, rogo & admoneo vos, vt vnusquisq; recurrat ad testem idoneū, id est, conscientiā suā, & si ibi aliqua vulnera inuenerit peccatorū, confugiat ad remedium lacrymarū: pœniteat se fecisse quod fecit, incipiat vigilantissimo corde præterita curare, præsentia vitare, futura ꝓspicere, & Deo auxiliāte omnia mala repellere, quia quādiu quis in hoc seculo viuere possit ignorat, nec licet euadere, nisi pœnitētia pręcurrente. Illud ante omnia dilectissimi fratres quod specialiter pertinet ad fideles, pia fide & tota animi deuotione cogitate. Accessuri ad altare dn̄i Dei nostri inspicite vniuersa latibula cordis vestri, ne fortè sint ibi aliqua peccata, quæ nondū curata sint eleemosynis atq; ieiuniis, & timete illud Apostoli, Qui mādućauerit corp⁹ dn̄i & biberit sanguinē eius indigne, reus erit corporis & sanguinis dn̄i. Probet autē seipsum homo, & sic de corpore illo edat & de calice bibat. Nullus ex vobis cōtra vllū hominē odiū reseruet in corde suo, vt securi possitis dicere, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Castitatē autē ante omnia custodite, gulā refręnate, ebrietatē fugite, pauperibus secūdū quod vires suppetūt eleemosynas date. Et hoc ante omnia rogo fratres charissimi, vt gaudiū quod nobis hucusq; de vestra deuotione fecistis, in die crastina, in est, in passione domini cōpleatis. Non enim qui cœperit, sed qui perseuerauerit vsq; in finē, hic salu⁹ erit. Et ideo sic agere debetis, ne per vnius diei negligentiam perdatis, quod per totā quadragesimā acquisistis. Sic est enim tota quadragesima abstinere, orare vel psallere, & in passione domini, id est, in Parasceue de ecclesia se subtrahere: quomodo si aliquis cum grādi labore studeat terrā colere, & messem non mereatur accipere. Et ideo rogo vos, vt nullus se de ecclesia subtrahat, nisi fortè quē aut corporis infirmitas, aut grandis & publica necessitas tenuerit occupatū. Ipse enim in Paschali solennitate legitimū gaudium poterit celebrare, qui in Passione domini se noluit de ecclesiæ conuentu subtrahere. Qui me in hac suggestione libenter audierit, cōfido quòd illi Deus & in hoc seculo & in futuro gloriosa præmia recompē-

Vbi supra *Ioan.15.* *1. Cor. 11.* *Matt. 6.* *Matt. 10*

ſabit:qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat,&c.

Eodem die de Iuda Iſcarioth, Sermo II.

Sermo XXVIII. *Matt.27*

RETinet ſanctitas veſtra fratres,nos vobis hoc proxima dominica prædicaſſe, quod Iudas Iſcarioth propria ſententia condemnatus,ad Phariſæos dominici ſanguinis mercedẽ reportarit,& actus pœnitentia refuderit venditionis pretiũ,ſed conſcientiæ ſuæ non reſoluerit ſcelus.Denique poſt redditum pretiũ,laqueo ſe ſuſpendit,vt qui ſe multauerat pecunia, multaret & vita.Intelligens enim quantũ ſcelus admiſerit,non ſuffecit ei ſacrilegij carere mercede,niſi careret & ſalute.Dignũ enim ſe morte iudicat,quòd Chriſtũ vitã omniũ tradidiſſet. Seueriſsimus igitur Iudas ſui iudex,vel in vlciſcendo cõfitetur,quẽ negauerat in tradendo,Reſtituit ergo pecuniã Phariſæis , ſed nec Phariſæi eã libenter accipiunt.Dicũt enim illicitum ſibi eſſe in ſuis eã habere theſauris,Vide igitur quãta vis dominicæ ſit pecuniæ,quã inde Iudas reiicit,hinc Phariſæi in loculos nõ recludunt.Iuſti enim ſanguinis pretiũ pertimeſcit iniquitas poſidere,conſiliũ tamen ineunt Phariſæi , vt ex ea ager figuli cõparetur,in quo peregrinorũ corpora collocentur.Quod quidem prouidentia Dei factũ puto,vt pretiũ ſaluatoris nõ peccatoribus ſumptũ præbeat,ſed peregrinis requiem ſubminiſtret:nõ ſacrilegis ſit ad luxum,ſed defunctis ſit ad ſepulchrũ,vti iam exinde Chriſtus & viuos ſanguinis paſsione redimat,& mortuos pretioſa poſſeſsione ſuſcipiat.Pretio ergo dominici ſanguinis ager figuli cõparatur.Legimus in ſcripturis ꝙ totius generis humani ſalus redẽpta ſit ſanguine ſaluatoris,ſicut ait Apoſtolus Petrus,Hoc ſcientes,quia nõ corruptibilibus auro vel argẽto redẽpti eſtis de vana veſtra cõuerſatione paternæ traditionis,ſed pretioſo ſanguine quaſi agni immaculati& incõtaminati Ieſu Chriſti.Igitur ſi pretium vitæ noſtræ ſanguis eſt dñi,vide ergo quia illo nõ tam redempta ſit agri terrena fragilitas,quã totius mũdi incolumitas ſempiterna.Ait nãq; Euãgeliſta,Nõ enim venit Chriſtus vt iudicet mũdũ,ſed vt ſaluetur mũdus per ipſum. Vide inquã,nec pecunia illa nõ tam cõparati ſit agri parua portio,quã totius mũdi copioſa poſſeſsio, ſicut ait Dauid Propheta,Poſtula à me,& dabo tibi gẽtes hæreditatẽ tuã,& poſſeſsionẽ tuã terminos terræ.Ager ergo iſte mũdus hic totus eſt,in quo nos diſperſi & diſſeminati domino fructũ boni operis germinamus.Sed ſi fortaſſe perquiras à me

1.Petri 1. *Ioan. 3.* *Pſal.2.*

ſi ager

si ager mundus est, quisnam sit figulus qui mũdi possit habere dominatũ? Nisi fallor, ipse est figulus, qui vascula corporis nostri fecit ex limo, de quo dicit scriptura, Et fecit Deus hominem de limo terræ. Ipse est figulus, qui carniũ nostrarũ cœnosum lutũ vapore sui spiritus animauit, & materiã fluidam atq; terrenã igneo calore decoxit: ipse, inquam, est figulus, qui nos per manus suas formauit ad vitã, per Christũ suũ reformauit ad gloriã, sicut ait Apostolus, Ad eãdem imaginem reformamur de gloria ad gloriã, scilicet, vt qui à priore factura propriis vitiis corruimus, in secũda natiuitate figuli huius materia reparemur, hoc est qui per Adæ transgressionẽ in mortem cecidimus, per saluatoris gratiã denuo resurgamus. Ipse planè est figulus, de quo dicit beatus Apostolus, Nũquid dicit figmẽtum ei qui se finxit, quare me fecisti sic? Et iterũ, Nũquid non habet potestatem figulus luti ex eadẽ massa facere aliud quidem vas in honorẽ, aliud vero in contumeliã? Ex eodem enim luto corporis nostris Deus, tamen pro meritis singulorũ, alios custodit ad regnũ, alios reseruat ad pœnam. Iuste itaq; figuli ager Christi sanguine emptus est, peregrinis inquã, qui erant sine domo & patria, & his qui toto orbe exules iactabãtur, requies Christi sanguine prouidetur: & quibus nõ est in mundo possessio, his in Christo fit sepultura. Istos autem peregrinos quos esse dicimus, nisi deuotissimos Christianos, qui renunciantes seculo, & nihil possidẽtes in mũdo, in Christi sanguine requiescũt? Christianus enim qui mundũ nõ possidet hic, totũ possidet saluatorẽ. Ideo autẽ peregrinis Christi sepultura promittitur, vt qui se à carnalibus vitiis tanquã peregrinũ & alienum custodierit, is Christi requiem mereatur. Sepultura enim Christi quid est aliud, nisi requies Christiani? Nos ergo peregrini in hoc mũdo sumus, & tanquã hospites in hac luce versamur, sicut ait Apostolus dicẽs, Etenim dum sumus in corpore, peregrinamur à domino. Peregrini, inquã, sumus, & nobis saluatoris empta est sepultura. Cõsepulti enim sumus, sicut ait Apostolus, cum illo per baptismũ in mortem. Baptismus igitur Christi nobis est sepultura, in quo peccatis morimur, criminibus sepelimur, & veteris hominis cõscientia resoluta in alteram natiuitatẽ rediuiua infantia reparamur. Baptismus, inquã, saluatoris nobis est sepultura, quia ibi perdidimus quod antè viximus, & ibi denuo accipimus vt viuamus. Magna igitur sepulturæ huius est gratia, in qua nobis & vtilis mors infertur, & vt

Gen. 2.

2. Cor. 3.

Rom. 9.

2. Cor. 5.

Rom. 6.

& vtilior condonatur. Magna, inquã, sepulturæ huius gratia, quæ & purificat peccatorem, & viuificat morientem.

Eodem die, de fide recta, Sermo III.

Sermo CXXIX.

Credimus in vnum Deum patrem & filium & Spiritum sanctum, visibilium & inuisibiliũ factorem, per quem creata sunt omnia in cælo, & in terra. Hunc vnum Deũ, & hanc vnam esse diuini nominis trinitatem, patrẽ non esse filiũ, sed habere filium qui pater non sit: filium non esse patrẽ, sed filium Dei esse natum: sanctum quoque paracletũ esse, qui nec pater sit ipse, nec filius, sed à patre, filióque procedat. Est ergo ingenitus pater, genitus filius, non genitus paracletus, sed à patre & filio procedens. Pater est, cuius vox hæc est audita de cælis, Hic est filius meus dilectus, in quo mihi bene cõplacui. Hic filius est qui ait, Ego à patre exiui, & veni in hunc mundum. Paracletus est ipse de quo filius ait, Nisi abiero ad patrẽ, paracletus non veniet ad vos. Hãc esse trinitatem personis distinctã, indiferentem: præter illam nullam diuinam esse naturam vel angeli, vel spiritus, vel virtutis alicuius quæ Deus esse credatur. Hunc igitur filiũ Dei Deum natum à patre, & esse principium, patrémq; illum sanctificasse in vtero Mariæ virginis, atq; ex ea vnũ hominem sine viri semine generatum, id est, suscepisse dominũ nostrũ Iesum Christum non imaginarium corpus, aut forma sola cõpositum, sed solidum. Atq; hunc & esurisse, & sitisse, & doluisse, & fleuisse, & omnia corporis exercitia sensisse. Postremo crucifixũ, mortuum & sepultum, tertia die resurrexisse, conuersatũ postmodum cum discipulis, quibus sanctum paracletum misit, dum ad cælos ascendisset: hunc filiũ hominis nunc vocari. Resurrectionem verã humanæ credimus carnis. Animã hominis non diuinam esse substantiam vel Dei patris, sed creaturam diuina volũtate prolapsam. Si quis ergo dixerit atq; crediderit, à Deo omnipotente mundũ hunc factum non fuisse atque eius omnia instrumenta, anathema sit. Si quis dixerit atque crediderit Deum patrẽ eundem filium esse vel paracletum, anathema sit. Si quis dixerit atque crediderit Deum filium eundem esse patrem vel paracletũ, anathema sit. Si quis dixerit atq; crediderit paracletũ spiritum, esse patrẽ, seu & filium, anathema sit. Si quis dixerit atq; crediderit hominẽ Iesum Christũ à filio Dei assumptum non fuisse, anathema sit. Si quis dixerit atq; crediderit filium Dei Deũ passum fuisse, anathema sit. Si quis dixerit at

Matt. 3. *Ioan. 16.* *Mat. 27. & 28.*

rit atq; crediderit hominem Iesum Christum, hominem impassibilem fuisse, anathema sit. Si quis dixerit atq; crediderit alterum Deũ esse priscæ legis, alterum Euangeliorũ, anathema sit. Si quis dixerit atq; crediderit ab altero Deo mundum fuisse factum, quàm ab illo de quo scriptũ est: In principio fecit Deus cælum & terram, qui solus verus Deus est, anathema sit. Si quis dixerit atq; crediderit corpora humana non resurrectura post mortẽ, anathema sit. Si quis dixerit atq; crediderit animam humanã Dei portionẽ, vel Dei esse substantiam, anathema sit. Si quis aliquas scripturas præter eas quas catholica ecclesia recepit, vel autoritatem habendas esse crediderit, vel fuerit veneratus, anathema sit. Si quis non dixerit, semper patrem, semper filium, & semper Spiritumsanctũ esse, anathema sit. Si quis non dixerit filium natum esse de patre, id est de substantia paterna, anathema sit. Si quis non dixerit verbũ Dei filiũ Dei esse, & Deum patrẽ eius, & omnia posse, & omnia nosse, & patri æqualẽ, anathema sit. Si quis dixerit, quòd in carne cõstitutus filius Dei cum esset in terra, in cælis cum patre non erat, anathema sit. Si quis dixerit, quòd in passione crucis dolorem sentiebat filius Dei, Deus & non caro cum anima quam induerat formã serui quã sibi acceperat, sicut ait scriptura, anathema sit. Si quis non dixerit, ꝙ in carne quam assumpsit sedet in dextera patris, in qua venturus est iudicare viuos & mortuos, anathema sit. Si quis nõ dixerit Spiritumsanctũ de patre esse vere, ac proprie, sicut filius de diuina substantia, & Deum verũ, anathema sit. Si quis dixerit Spiritumsanctũ facturam, aut per filiũ factum, anathema sit. Si quis non dixerit, omnia per filium & Spiritumsanctũ patrem fecisse, id est, visibilia & inuisibilia, anathema sit. Si quis nõ dixerit patris & filij, & Spiritussancti vnã diuinitatẽ, parem maiestatem, potentiã, vnam gloriam, dominationem, vnum regnum atque vnam voluntatem anathema sit. Si quis tres personas non dixerit veras patris & filij & Spiritussancti æquales, semper viuentes, omnia cõtinentes visibilia & inuisibilia, omnia potẽtes, omnia iudicantes, omnia viuificãtes, omnia faciẽtes, omnia quæ saluanda sunt saluãtes, anathema sit. Si quis nõ dixerit adorãdũ Spiritũsanctũ ab omni creatura, sicut filiũ & patrẽ, anathema sit. Si qs de patre, & filio bene senserit, de spiritu autẽ sancto non recte habuerit, hæreticus est. Quòd omnes hæretici, de filio Dei & Spiritusancto male sentiẽtes, in perfidia Iudæorũ & gẽtilium inuen

Gen. 1.

Philip. 2.

inueniuntur. Quòd si quis patiatur Deum patrem & Deum filium & Deum Spiritumsanctum deos dici, & non Deum, propter diuinitatem & potentiam vnam quam credimus esse & scimus patris & filij & Spiritussancti, anathema sit. Si quis subtrahens aut filium, aut Spiritumsanctum, ita solum existimet esse Deũ patrem dici aut credi vnum Deum, anathema sit.

Item in eadem feria, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem: Ante diem festum Paschæ sciens Iesus: & cætera quæ habetur in expositione doctoris. Ibidem. — *Ioan. 13.*

Item eodem die alius sermo de Psalmo sexagesimotertio: Exaudi Deus orationem meam: &c. qui sumptus est de expositione doctoris eiusdem Psalmi. — *Psal. 63.*

Item eodem die alius sermo factus ad fratres in eremo, qui inter sermones ad eosdem habetur vigesimusoctauus.

Feria sexta in Parasceue, de cruce & latrone,
Sermo I.

Sermo CXXX. *Mat. 27.*

HOdierna die dominus noster fratres pependit in cruce, & nos epulamur, vt discatis quoniã crux Christi feriæ sunt & nundinæ spiritales. Anteà nanque crux nomen cõdemnationis erat, nunc vero facta est res honoris: prius in dãnatione maledicti stabat, nũc in occasione salutis erecta est. Hæc enim crux innumerabiliũ nobis bonorum extitit causa: hæc nos de erroribus liberauit, hæc nos sedentes in tenebris illuminauit, hæc nos ex diabolo expugnatore reconciliauit Deo, & ex alienatis restituit in domesticos, de lõginquis proximos fecit, de peregrinis reddidit ciues. Hęc est inimicitiarũ interẽptio, pacis firmamẽtum, & omnium nobis bonorum thesaurus: propter hanc iam non erramus in solitudinibus, viã enim veritatis agnouimus, nec iam extra regnum sumus, ianuã enim regis intrauimus, iam ignitas diaboli sagittas non timemus. Fontẽ enim vitę quo extinguerentur inuenimus. Propter hãc iam in viduitate non sumus, sponsum enim recepimus. Non expauescimus lupũ, quia bonum pastorẽ inuenimus, Ego enim sum, ait, pastor bonus. Propter hanc non formidamus tyrãnum, regi enim adhæremus: propter hanc diẽ festum agimus, crucis memoriã celebrantes. Ita & magister gẽtium docet propter crucem annua festa constitui. Epulemur, inquit, non in fermẽto veteri, neq; in fermento malitiæ & nequitię, sed in azymis synceritatis & veritatis. Deinde causam agendę solennitatis adiiciens ait: Quoniã Pascha — *Ioan. 10.* — *1. Cor. 15.*

nostr

nostrum pro nobis immolatus est Christus. Vbi autem sacrificium, ibi & interemptio peccatorũ, ibi recõciliatio Dei fiet. Vox lætitiæ & salutis in tabernaculis iustorũ. Sed & omnis terra lætetur, Pascha nostrũ pro nobis immolatus est Christus. Et vbi immolatus est? Dicito, in altitudine crucis. Nouũ est altare sacrificij huius, quoniã & immolatio noua & admirabilis. Ipse enim & hostia erat & sacerdos. Hostia quidẽ secundum carnẽ, sacerdos vero secundũ spiritum. Idẽ ipse & offerebat quidem se secundum spiritum, offerebatur vero secũdum carnẽ. Audi igitur nũc quo modo vtraq; hæc manifestauerit Paulus. Omnis, inquit, sacerdos, qui ex hominibus excipitur, pro hominibus cõstituitur. Vnde necessarium est, vt & ipse habeat quod offerat. Ecce ipse offerebat seipsum. Alibi dictum est, Quoniam dominus semel oblatus est pro oblatione sui, deinceps vt multorũ auferat peccata, Secunda vero sine peccato videbitur his, qui expectant eum in salutẽ. Ecce istic oblatus est, ibi seipsum obtulit. Vidisti quo modo simul, & hostia & sacerdos factus est, & altare erat crux. Et cuius rei causa non in templo offertur hęc hostia, sed extra ciuitatem, & extra muros, vt illud adimpleretur quod scriptum est, Quoniam inter iniquos deputatus est. Cuius igitur rei causa in altitudine crucis immolatur, & non sub tegmine ædificij? Ob hoc, scilicet, vt aëris naturam mũdaret, propterea nõ in altari, nec tecto superposito, sed sub cælo. Aër enim purgabatur, cũ in altitudine immolaretur ouis: terra etiã purgabatur, qa stillabat sanguis domini super eam. Ideo non sub tegmine, neq; in tẽplo Iudæorũ, vt non subtraherẽt sacrificiũ salutare Iudæi. Neq; existimes pro illa tantummodo gẽte hanc hostiã offerri. Propterea enim extra ciuitatem & extra muros, vt intelligas quoniam cõmunis est hostia ꝓ genere humano oblata, & ideo cõmunis est purificatio, non ex aliqua parte, quẽadmodũ fuerat in Iudæis. Nam Iudęis ideo præcepit Deus relinquere vniuersam terrã, & in vno loco offerre sacrificia & vota reddere, quoniam immunda erat, tunc vniuersa terra fumo ararum, & nidore bustorum, cęterorúmque coinquinatorũ, eorum quæ de prophanis gentilium sacrilegiis inferebãtur super eam. Nobis vero iam quo modo Christus adueniens vniuersam terram expiauit, omnis locus oratoriũ factum est. Et idcirco beatus Paulus hortatur & pręcipit, sine intermissione orare vbique, dicens, Volo orare viros in omni loco, leuantes manus sanctas. Vides, quo modo mun

Psal. 117. *Hebr. 5.* *Hebr. 9.* *Esaiæ 53.* *Luc. 22.* *Hebr. 13.* *Deut. 12.* *1. Tim. 2.*

mundatus est orbis terrarũ. Et ideo vbiq; sanctas manus leuare possumus,quoniã vniuersa terra sanctificata est,vt sanctior sit quàm illa,quæ in interioribus tẽpli veteris erãt sancta sanctorum. Ibi nanq; irrationabile animal ouis offerebatur, hîc autem spiritalis oblata est.Et quãtò maior est oblatio, tãtò & eminẽtior sanctificatio, idcirco festiuitas epulationis est crux Christi. Vis discere & aliud crucis beneficiũ? Paradisum ante quinque milia vel amplius ferè annos clausum, hodie nobis aperuit. In hac enim die & in hac hora latronem introducens Christus,duplex beneficiũ operatus est, vnũ quidẽ quia paradisum aperuit,aliud verò quia latronẽ introducit. Hodie reddidit nobis patriã principalẽ, hodie reduxit nos in ciuitatem paternam,& ęternã domum redonauit cõmuni hominum naturæ.Hodie mecũ eris in paradiso. Quid dicis?Crucifixus es, & clauis cõfixus,& paradisum promittis? Ita,inquit,vt in ipsa cruce virtutẽ meã agnoscas quoniã res hęc tristitię videbatur, vt non in crucis lignũ attendas,sed virtutẽ eius qui crucifixus est dicas.In cruce hoc miraculũ operatus est,vnde maxime potentiã suã declarat omnipotẽs,non mortuũ resuscitãs, nõ mari & ventis imperãs, non dæmones eiiciens, sed crucifixus & consputatus in facie, clauísq; confixus,cum iniurias & maledicta susciperet,derisus, atq; cõtemptus malignã illam atque longo scelerũ vsu obduratã latronis mentem immutare præualuit, vt ex vtroque virtutem eius inspicias. In eodem enim tempore passionis crucifixus vniuersam creaturã turbauit, & saxa dirupit,duriorẽ vero lapidibus animam attraxit pariter & honorauit, dicens, Hodie mecum eris in paradiso. Et certe cherubin custodiuit paradisum, sed hîc etiã cherubin dominus est.Flammea rhomphæa obuoluitur, sed ipse & flãmæ,& gehennæ,& vitæ,& mortis potestatẽ habet. Et quidem nemo regum aliquãdo passus est latronem hominẽ, aut quenquam alium eiusdẽ naturę conseruũ secum assumẽs ita in ciuitatem introducere, sed Christus hoc fecit, qui mortis & diaboli victor,& sacratissimã ingrediens patriam secum latronẽ introducit,non conculcans paradisum istius pietatis opere,sed honorans,neq; cõfundens latronis introitu,sed illustrãs,Honor nanq; paradisi est,talem dominũ habere qui etiam latronẽ dignũ facere posset paradisi deliciarũ. Etenim cum publicanos & meretrices introduceret in regnũ cælorũ, non confudit sed extulit regnũ cælorũ,neq; deiecit, sed potius honorauit paradisum

Lucæ 23. *Luc. 23.* *Genes. 3.*

disum. Honor enim, vt dixi, est paradisi, talem habere dominum, qui & latronem dignũ facere possit deliciis & possessione paradisi. Talis est enim domini regnũ cęlorum, vt & meretrices & publicanos ita probabiles reddat, vt digni appareant gratia, & gloria, quæ illic est. Quemadmodũ enim medicum tunc maximè admiramur, cùm viderimus eũ difficiles hominum valetudines curantem, mortísq; pericula medendi arte vincentem, ita & Christũ admirari iustũ est, quando insanabilia vulnera in corporibus & mẽtibus curat, qñ publicanum & meretricem ad tantã sanitatem perducit, vt etiã cælo dignos ostendat. Et quid tali dignum quiete egerat latro, vt post crucem, quã meruerat, repentè paradiso dignus iudicaretur? Vis breuiter dicã virtutẽ fidei eius? Quando Petrus negauit deorsum, tunc ille confessus est sursum. Et hæc nõ vt accusans beatissimum Petrũ locutus sum, quod absit, sed latronis magnanimitatem ostendere volens. Nam ille discipulus minas abiectæ puellæ non sustinuit, latro verò multitudinẽ totius populi videns circũstantem & clamãtem, insanas blasphemias & opprobria atq; maledicta iaculantem, non attẽdit illis, non cogitauit visibilẽ abiectionem eius qui crucifigebatur, sed oculis fidei hęc cuncta transcurrẽs, & vt abiecta & leuia veritatis impedimenta præteriens & relinquẽs cognouit dominũ cæli, & ait dicẽs, Memento mei domine in regno tuo. Ne ergo breui commemoratione dimittamus latronem istũ, neq; confundamur doctorem accipere, quem dominus noster non erubuit primùm in paradisum introducere. Ne, inquam, erubescamus magistrum habere hominẽ, qui ante omnem generis humani naturam meruit dignus haberi regno cælorũ: sed singula intentius disquiramus, vt virtutem crucis agnoscamus. Non dixit ad eum dominus quemadmodũ ad Petrum: Veni post me, faciam te piscatorem hominũ. Nec dixit ad eum quemadmodum ad duodecim discipulos, Quoniam sedebitis super duodecim thronos, iudicantes duodecim tribus Israël. sed ne qualecunq; verbum dignatus ei dicere, nullum miraculũ ostendit, non mortuum resuscitatũ, non dæmonem expulsum, non mare obediens, non deniq; aliquid aut de regno cælorũ ei locutus, aut de gehẽna comminatus est, & prior omnium latro confessus est eũ, & hoc alio exprobrãte fecit. Improperat ei & ille alius latro. Audisti latronem & latronem, ambos in cruce, ambos cõuersatione latronum, ambos ex eadem maligni-

Luca 23.

Matt. 4.

Mat. 19.

tate venientes, sed iam non ambo in eisdem mentibus & meritis sunt constituti. Nam alius quidē regnum adipiscebatur, alius verò in gehennā mittebatur. Ita & pridie in discipulis simile discrimen fuit. Nam & Iudas quidē discipulus fuit vt illi vndecim, sed illi quidem dicebant dño, Vbi vis paremus tibi Pascha manducare: iste verò se ad tradendū dominum præparabat & dicebat, Quid vultis mihi dare, & ego vobis eum tradam? Et illi quidē ad ministerium diuinū se præparabant, hic autem ad tradendū festinabat. Ita & in hoc loco latro & latro, sed vnus quidē improperabat, alius adorabat: alius blasphemabat, alius laudabat, & blasphemātem corripiebat, dicens, Nec times dñm tuum? Vidisti fiduciā latronis, vidisti liberam volūtatem in cruce. Audisti philosophiam in tribulatione, & reuerētiam diuini timoris in supplicio. Quoniam quidem in semetipso erat & clauis confixus, non sauciū intellectum, neq; confixū sensum habebat. Quis non admiretur & cōpungatur? Non solū enim quod in ipso erat, sed & ea quæ circa seipsum erant, relinquens, de altero curā gerebat in cruce, doctor effectus, & corripiens & dicens, Nec times dominū tuum? Noli, inquit, attēdere iudicio huic quod deorsum est, alius iudex inuisibilis est. Ne ergo consideres, quia deorsum à iudice mortali condēnatus est, non enim talia sunt superna iudicia. Hic autem in terreno iudicio, & iusti condemnantur, & iniusti effugiunt, & rei dimittuntur, & innocentes puniuntur. Volentes nanq; & nolentes multū errant qui iudicant. Ignorātes enim iustitiam seducuntur, vel certè sciētes per auaritiam corrumpuntur, vt sanguinē innocentem vendant. In supernis verò nihil tale. Iudex enim iustus est, & iudiciū eius tanquam lumen prodiit, non habēs tenebras neq; ignorantiam. Vt ergo nō diceret, quoniā damnatus deorsum in terris, & adiudicatus est pœnæ, perduxit eū ad iudicium supernum, cōmemorauit tribunal illud horribile tantū non dicens sibi: Respice te, & non portabis sententiā damnationis æternæ, nec stabis in sorte iudicum corruptorū, respiciēs ad salutem futurū in supernis iudicium. Vidisti philosophiā latronis, vidisti intellectum & doctrinam, subitò in ictu oculi de cruce in cælum transiliuit: ita iam ex abundātia receptæ iustitiæ proximum illū vel socium quondam suū arguens, vt diceret ei: Non times, inquit, quoniā in ipso iudicio sumus, id est, in eadem cōdemnatione? Nónne, inquit, & tu in ipsa cruce es? Quamobrem in quo sociū increpas

pas pœnæ, teipsum pro illo reũ statues? Quemadmodũ enim is qui in peccatis est, si alios audeat accusare, seipsum ante illos accusat: ita & is qui in ærũna positus est, si aliis eam sui oblitus exprobrat, sibi ante illos dicit opprobrium, quoniam, inquit, in ipso iudicio sumus. Quid agis ô latro? satisfacere incipiens, sociũ tibi dñm fecisti? Non, inquit, emendo hanc de me opinionem in subsequẽtibus. Nam ne æstimes, quòd propter damnationis consortiũ, criminis quoq; consortem fecerit dominum, subtexuit emendationẽ, dicens: Et nos quidem iustè, digna enim patimur his quæ cõmisimus. Vidisti cõfessionem perfectam, vidisti quomodo in cruce se exuit à peccatis. Dic, inquit, tu iniquitates tuas prior, vt iustificeris. Nemo cõpulit, nemo vim fecit, sed ipse se diuulgauit, ipse condẽnauit, dicẽs: Et nos quidẽ iustè digna factis recipimus, hic autẽ nihil mali gessit: Memẽto mei domine in regno tuo. Non est ausus antè dicere, memento mei Deus, quàm per confessionem iniquitatis præteritæ sarcinam peccatorũ deponeret. Vides quanta res sit confessio. Confessus est, & paradisum aperuit: confessus est, & tantæ fiduciæ robur accepit, vt de latrocinio regnum deposceret, cõsiderans quantorũ bonorum nobis causa sit crux. Dicito mihi latro regnũ petens, quid in eo tale vides ex quo petis? Dic mihi, nam quod in cõspicuo est, clauos & crucem cernis. Sed hæc, inquit, crux, ipsa regni insigne est, & propter eam Iesum regem appello, quia video crucifixũ. Opus enim regis est vitam suam pro his, quibus regnat, opponere. Vnde & ait: Quia pastor bonus animã suã ponit pro ouibus. Igitur & rex bonus animã suam ponit pro his, quorũ princeps est. Quoniã igitur animã suam posuit, ideo eum regem cognosco, & dñm appello. Memento mei, inquit, domine in regno tuo. Considerasti quomodo & regni insigne sit crux, quod si aliunde vis dicere, hoc ipsum non reliquit eum solũ super terram, sed attraxit in cælo. Vnde hoc ipsum scire potes, quia pariter cum ipso veniet in secundo & glorioso eius aduẽtu, vt discas quomodo vera & magnifica est crux. Vnde & gloriosam eam dixit, in ea gloriante Apostolo. Sed videamus quomodo cũ cruce veniet. Necessarium est enim & hoc ipsum ostendere. Si dixerint, inquit, ecce in promptuariis est Christus, ecce in solitudine est, nolite credere: de secunda præsentia suæ gloriæ dicẽs, propter Pseudochristos, & propter falsos Prophetas, propter Antichristũ, ne aliquis errore prçuẽtus in falsos incidat Christos, quo-

Esaia 43.

Ioan. 10.

Luca 23.

Mat. 24.

niam Christi saluatoris aduentũ præueniet Antichristus. Ideo solicitè præcauendũ est, ne quis pastorem quærens, lupũ inueniat. Ob hoc prædico tibi, vnde dinoscas veri pastoris aduentum. Nam quia primus aduẽtus eius latẽter factus est, ne æstimes quoniã secundus aduentus eius talis erit, hoc dedit signũ. Hæc enim fuit voluntas eius, vt primus aduentus latenter fieret, & quæreret quod perierat, secundus verò aduentus non ita simpliciter ait: Quemadmodũ, inquit, fulgur exiens ab Oriẽte apparet in Occidente, ita erit aduentus filij hominis. Subitò omnibus apparebit, nec erit indigens quisquam interrogare, siue hîc, siue illic est Christus. Quemadmodũ enim cũ fulgur emicuerit, nõ egemus inquirere si facta sit coruscatio, ita cùm reuelatio præsentiæ eius effulserit, non indigebimus interrogare an venerit Christus. Sed q̃d quæritur, si cũ cruce veniet, nec enim promissæ expositionis oblitus sum, audi igitur subsequentia: Tunc, inquit, q̃n venturus est, sol obscurabitur, & luna non dabit lumen suũ. Tanta enim erit eminẽtia splendoris in Christo, vt etiã clarissima cęli luminaria prę fulgore luminis diuini abscondantur. Tunc stellæ cadent, q̃n apparuerit signum filij hominis in cælo. Considerasti quãta virtus sit signi, hoc est, crucis. sol obscurabitur, luna nõ dabit lumen suũ: crux verò fulgebit, & obscurabit luminaria cæli, delapsisq; syderibus sola radiabit, vt discas quoniã crux & luna lucidior, & sole erit præclarior, quorũ splendorem diuini luminis illustrata fulgore superabit. Quemadmodũ enim ingrediẽte rege in ciuitatem, exercitus antecedit, præferens humeris signa atq; vexilla regalia, & ambitu præparationis armisonæ annũtiat regis introitũ: ita domino descẽdente è cælis præcedet exercitus angelorũ, qui signũ illud, id est, triumphale vexillũ sublimibus humeris præferentes diuinũ regis cælestis ingressum, terrestriũ mentibus nuntiabũt. Tunc, inquit, cõmouebuntur virtutes cælorũ. De angelis dicit: Tremor enim illos apprehẽdet & timor magnus. Cuius igitur rei causa dic mihi? Quia tunc tam terribile erit iudiciũ illud, vt etiam ab angelis timeatur. Omnis enim natura generis humani incipiet iudicari, & astare terribili iudici. Quamobrẽ ergo tũc angeli cõtremiscent, & vnde tremor apprehẽdet eos? Non enim illi habẽt iudicari. Sed quemadmodũ principe iudicãte, non solũ rei, sed & officia quæ nihil sibi cõscia sunt, timore & tremore cõprehenduntur propter iudicis terrorẽ: ita & tunc cũ genus humanũ iudicabitur

Ibidem. *Vbi supra.* *Mat. 24.*

tur, etiã cæleſtes miniſtri pauebũt, & terribili apparatu de iudicis intuẽtis horrẽda formidine cõtremiſcent. Sed quare crux apparebit tũc, & quã ob cauſam in eius prælatu dñs adueniet, ratio perſpicua eſt, vt agnoſcãt conſiliũ iniquitatis ſuæ, q dñm maieſtatis crucifixerũt. Per hoc enim ſignũ impudens Iudæorum redarguitur impietas: & quomodo propter hoc ipſum habens crucẽ veniet, audi ipſum in Euangelio proteſtante. Quia tunc plangẽt omnes tribus terræ, vidẽtes accuſatorem ſuũ, id eſt, ipſam crucẽ, & in ipſo arguente cognoſcent peccatũ ſuum ſerò, & fruſtra fatebuntur impiã cæcitatem. Quid autẽ miraris, ſi crucẽ afferens veniet, vbi & ipſa vulnera oſtendet? Tunc videbũt, inquit, in quem compunxerunt. Quemadmodũ enim in Thoma fecit, volens incredulitatẽ diſcipuli coarguere, erroréinq; corrigere pro multorũ fide, & ingerens oſtendit illi ſigna clauorũ, & ipſa de clauis vulnera, & dixit: Mitte manum tuam, & vide, Quoniã ſpiritus oſſa & carnẽ non habet, quemadmodũ me videtis habere: tũc oſtendet vulnera, & crucẽ manifeſtabit, quoniã ipſe eſt, qui crucifixus eſt. Non ſolùm autem de cruce, ſed de verbis ipſis quę in cruce habuit, immẽſam pietatem eius poſſumus cõſiderare. Nam cũ adhuc in cruce confixus eſſet, dicebat: Pater, dimitte illis peccatũ, non enim ſciunt quid faciunt. Et crucifixus pro illis qui crucifixerãt orabat, & quidem illi è diuerſo dicebãt: Si filius Dei es, deſcẽde de cruce. Sed propter hoc non deſcẽdit de cruce, quoniam filius Dei eſt. Propter hoc enim venit, vt crucifigeretur pro nobis. Deſcẽde, inquiunt, de cruce, & credimus in te. Hæc verba ſunt & occaſionis & incredulitatis. Nam plus fecit, q̃ ſi de cruce deſcendiſſet. Multò enim maius fuit lapide ad monumentum appoſito reſurgere, quàm de cruce deſcẽdere. Lazarũ etiã quatriduanũ iam funere fœtidũ de ſepulchro reſuſcitaſſe maius, quàm de cruce deſcendere. Et illi quidẽ dicebãt: Si filius Dei es, ſalua temetipſum. Hæc autẽ omnia faciebant, & improperabãt ei pariter. Dimitte, inquit, illis peccatũ: Vtiq; dimiſit, ſi vellẽt pœnitere. Si enim nõ dimiſiſſet illis peccatum, nõ vtiq; ſtatim poſt aſſumptionẽ eius tria milia & quinq; milia credidiſſent. Quoniam, inquit, multa milia Iudæorũ crediderunt. Audi quid dicunt Paulo Apoſtolo, Vides, inquiũt, frater, quot milia ſunt Iudæorum, qui crediderũt? Imitatores ergo dñi eſſe debemus, & pro inimicis orare exemplo ipſius, qui cũ eſſet crucifixus, pro crucifigentibus ſe patrem poſtulabat, vt dimitteret illis pec-

Vbi ſuprà. *Zach. 12.* *Ioan. 19.* *Ioan. 20.* *Luca 24.* *Luca 23.* *Ioann. 11.* *Act. 2. & 4.* *Acto. 21.* *Luca 23*

catum, Et quo modo, inquis, possum dominũ imitari? Si volueritis poteritis. Si enim impossibile erat imitari eũ, quo modo dicebat: Discite à me quoniã mitis sum & humilis corde? Nã si impossibile esset imitari eũ, nunquã Paulus dixisset: Imitatores mei estote, sicut & ego Christi. Quòd si dominũ imitari non vis, imitare seruũ eius. Stephanũ, quẽ & Apostolũ dico, nã ille dominũ imitatus est. Et quemadmodũ Christus inter crucifigẽtes se relinquẽs crucẽ, relinquẽs propriã persecutionem, pro crucifigẽtibus se deprecabatur patrẽ, ita & seruus eius inter lapidãtes se, suscipiẽs iacula saxorũ & dolores qui ex ipsis fiebant dicebat: Domine, ne statuas illis peccatum hoc. Audisti quo modo secundum dominum locutus est seruus. Ille ait: Pater, dimitte illis peccatum, nesciunt enim quid faciunt. At iste dicit: Domine, ne statuas illis hoc peccatũ. Et vt discas quoniã cum omni solicitudine orauit: Positis, inquit, genibus orabat dicens: Domine, ne statuas illis hoc peccatum, qui viuis & regnas in secula seculorum, Amen.

Matt. 11. — *1. Cor. 4.* — *Act. 7.* — *Luce 23.* — *Act. 7.*

Eodem die, de expositione Symboli, ad Competentes, Ser. 11.

Sermo CXXXI.

Qvæso vos fratres charissimi, vt nobis referentibus expositionem Symboli attentius audiatis. Quæ doctrina Symboli virtus est sacramenti, illuminatio animæ, plenitudo credentium in eo quod docetur aut discitur, & vnitas trinitatis, & trinitas distincta personis, & opulentia creatoris, & redemptio passionis, Hoc nexus infidelitatis absoluitur, hoc vitæ ianua panditur, hoc gloria confessionis ostenditur. Symbolum dilectissimi breue est verbis, sed magnum est sacramentis: paruum ostẽdens imminutione latitudinis, sed totum continens compendio breuitatis: exiguũ est, vt memoriam non obruat, sed diffusum vt intelligentiam supercedat, confirmans omnes perfectione credendi, desiderio confitendi, fiducia resurgendi. Digne ergo & attẽtiores & frequentiores, & pro ratione tẽporis ipsius puriores ad audiendum symbolum conuenistis. Quicquid enim præfiguratũ est in patriarchis, quicquid nuntiatum est in scripturis, quicquid prædictum est in prophetis vel de Deo ingenito, vel ex Deo Dei vnigenito, vel de spiritu sancto, quãuis latenter ostensum sit, vel de suscipiendi hominis sacramẽto, vel de morte domini resurrectionisq; mysterio, totum hoc breuiter iuxta oraculum propheticum, symbolum in se continet confitendo. Tenendo ergo fratres charissimi collationem fidei & gratiam,

professiõ

professionis mysterium memoriæ cõmodatum, iam ad istius symboli professionis sacramentum textumq; veniamus, quod in hunc modum incipit: Credo in Deum patrem omnipotentem, creatorem cæli & terræ, & in Iesum Christum filium eius vnicum, dominum nostrum, qui conceptus est de spiritu sancto, natus ex Maria virgine, passus sub Pontio Pilato, crucifixus mortuus & sepultus. Descẽdit ad inferna: tertia die resurrexit à mortuis. Ascendit ad cælos, sedet ad dexterã Dei patris omnipotentis, inde venturus iudicare viuos & mortuos. Credo in spiritũ sanctum, sanctã ecclesiam catholicã, sanctorũ communionẽ, remissionẽ peccatorũ, huius carnis resurrectionem, vitam æternã, Amen. Repetendus est nobis dilectissimi sermo symboli huius, qualiter ea quę dicimus vestris sensibus melius inseramus. Credo in Deum patrẽ omnipotentẽ, creatorem cæli & terræ. Tertia igitur vice repetitur, vt ad reliqua capiẽda fideli cursu peruenire possimus. Et quia lex fidei nostræ in trinitate cõsistit, vt ipse numerus repetitionis cũ signo veniat trinitatis, tertia vice ordo symboli recensendus est. In primis dilectissimi qualis sermo sit, in capite symboli diligẽter aduertite, & quali principio inchoëtur solicitius pertractate. Ergo in primo habet. Credo. Vide ꝙ dominus noster nõ nos iubet discutere diuina iudicia, sed credere, nec rationem requirere, sed fidem simpliciter & immobiliter exhibere. In Deum patrẽ. Aduertite, quòd cum Dei patris nomẽ in confessione coniungit, ostendit quòd non antè Deus esse cœperit & postea pater, sed sine vllo initio & Deus semper & pater est. Quia ergo semper fuit pater, semper habuit filiũ cui pater est. Omnipotentẽ vero ideo dicit, quia omnipotẽs est, cuiq; nihil impossibile est, qui cælũ, terrã, mare, homines, atq; omnia animalia & reptilia nõ aliquo operis actu, sed solo verbi creauit imperio. Et ideo nõ nobis veniat in cogitationẽ quomodo hoc aut illud potuit fieri, qui omnipotentẽ præcipimur confiteri. Creatorẽ cæli & terrę. Hoc ait quod superius dixi, quia omnia sola verbi potestate perficit. Credo & in Iesum Christũ filium eius. Aduertite, quòd quomodo in patrẽ, sic & in filium credẽdum sit. Et quia cũ patre æqualis est maiestate, tantũ ipsi quãtum & patri honoris nos debere nouimus, & seruitutis obsequiũ. Iesum Christũ. Iesus saluator interpretatᷓ, Christus vero à chrismate dicitur, quia sicut antiqui reges à sacerdotibꝰ oleo sacro perfundebantur, sic dñs noster Iesus Christus spiritus

Lucæ 1. ſancti infuſione repletus eſt. Qui conceptus eſt de ſpiritu ſancto. Non poterat aliunde quàm de Deo concipere,quæ Deum
Lucæ 2. meruit procreare.Natus ex Maria virgine.Non potuit nõ talem habere conceptũ, quæ virgo erat permanſura poſt partũ.
Mat.26. Paſſus ſub Pontio Pilato.Iſte Pilatus iudex erat in illo tẽpore, ab imperatore poſitus in Iudæa, ſub quo dñs paſſus eſt, cuius mentio ad tẽporis ſignificationẽ, non ad perſonæ illius pertinet dignitatẽ.Crucifixus eſt & ſepultus, Crucẽ illã in qua ille crucifixus eſt in corpore, nos geſtamus in fronte.Sepultus eſt. Sicut in veritate natus,ita in veritate mortuꝰ & ſepultus.Tertia die reſurrexit. Triduanæ ſepulturæ mora euidenter oſtendit, quòd dum corpus in ſepulcro iacuit, anima illa de infer-
Marci 6. nis triũphauit.Aſcendit ad cælos:id eſt,conditionẽ naturę no-
Act.1. ſtræ,quã de homine matre natus aſsũpſit, ſuper cælos in dexteram Dei patris collocauit. Inde venturus iudicare viuos & mortuos.In ipſo corpore vẽturus eſt ad iudiciũ,in quo aſcẽdit ad cælũ. Chriſtianos iudicat & Paganos, iuſtos & peccatores, fideles & impios. Credo & in ſpiritũ ſanctũ. Aduertite, quòd ſicut in patrẽ, ita & in filium & in ſpiritũ ſanctũ ſit credendũ. Nam qui vel in vnã de trinitate perſonã nõ crediderit,in duabus illi credidiſſe non proderit.Sanctã Eccleſiam catholicam. Sciendum eſt quòd eccleſiã credere,non tamen in eccleſiã credere debeamus,quia eccleſia non eſt Deus, ſed domus Dei eſt. Catholicã dicit toto orbe diffuſam, quia diuerſorũ hæreticorum eccleſiæ ideo catholicę non dicũtur,quia per loca atq; per ſuas quaſq; prouincias continentur, hæc vero à ſolis ortu vſq; ad occaſum vnius fidei ſplendore diffunditur.Sanctorũ cõmunionẽ: id eſt, cum illis ſanctis qui in hac quã ſuſcepimus fide defuncti ſunt, ſocietate & ſpei cõmunione teneamur. Remiſſionem peccatorũ.Oportet enim,vt poſt remiſsionẽ quę nobis præſtatur munere redemptoris in baptiſmo,plenæ credulitatis teneamus affectũ.Carnis huius reſurrectionẽ.Carnẽ quam in hac vita ſub mortali cõditione portamus, reſurrecturã eſſe immortalem,ac rationalem rediturã pro animæ cõſortio credamus.Vitam æternã. Abſq; vlla dubitatione fatemur vos vitam æternã conſecuturos,ſi hæc quæ vobis exponimus ſacramenta fideliter teneatis, ac bonis actibus conſeruetis. Hunc breuem ſermonẽ de vniuerſo ſymbolo vobis debitũ reddidi, quod ſymbolũ cum audieritis,totum iſtum ſermonẽ noſtrum breuiter collectũ recognoſcetis, nec vt eadem verba teneatis

vllo

vllo modo ſcribere debetis,ſed audiẽdo perdiſcere,& memoria ſemper tenere atq; recolere. Quicquid enim in ſymbolo audiſtis iam,diuinis ſcripturarũ ſanctarũ literis continẽt.Cõmemoratio fit promiſsionis Dei, vbi per Prophetam pronuncians teſtamentũ nouum dixit:Hoc eſt teſtamentũ quod ordinabo eis poſt dies illos dicit dñs, dans legem meam in mente eorũ, & in corde eorũ ſcribam ea, Huius rei ſignificandæ cauſa, audiendo ſymbolum non in tabulis vel in vlla materia,ſed in cordibus ſcribitur:præſtabit ille qui vos vocauit ad ſuũ regnũ, vt eius gratia regeneratis vobis , etiã ſpiritu ſancto ſcribatur in cordibus veſtris,vt quod creditis diligatis,& fides in vobis per dilectionẽ operetur , ac ſic dño Deo largitori bonorum omniũ placeatis , non ſeruiliter timendo pœnã,ſed liberaliter amãdo iuſtitiam.Hoc ergo ſymbolum quod vobis per ſcripturas & ſermones eccleſiaſticos inſinuatum eſt , ſub hac breui forma fidelibus confitendum & profitendum eſt.

Hiere. 31.

Galat. 5.

Sabbato in vigilia Paſchæ,de Ioſeph qui corpus Domini petijt à Pylato,& cætera. Sermo I.

Sermo CXXXII.

PEracta paſsione dñi noſtri Ieſu Chriſti & reſurrectione in qua fidei noſtræ omnis ſumma conſiſtit, emergit quidã Ioſeph , olim quidẽ amator & diſcipulus dñi , & qui pro ratione tẽporis defuncto exequias occultas impendebat,quia & noti miſericordiam furor perſequentiũ prohibebat. Quod factũ,ita Ioannes Euãgeliſta narrauit.Rogauit,inquit,Pilatũ Ioſeph occulte,propter metũ Iudæorum,& petiuit corpus Ieſu,& permiſit Pilatus.Cum in animo religioſo metus cũ deuotione certaret , excogitat ſtatim quod & fidei ſatisfaceret & timori,& occulte poſtulans vt & humo mandaret occiſum,& declinaret inſaniam Iudæorũ. Iudex vero eundem ſeruans animũ mortuo,quẽ impendit audito:nam quẽ coactus dederat pœnæ , libens tradit ſepulturæ. Poſtquã vero corpus Ieſu humatũ eſt , ſtatim potentiã ſuã repetit,quà venerat reditura maieſtas.Nam cuius natiuitas hominis oſtenderat filiũ,mors prodidit Deũ. Cum enim Maria Magdalene veniſſet ad monumentũ , quam memorẽ ſaluatoris amiſſa fide deuotio in lacrymas cõpellebat,videns reuolutum à foribus lapidẽ , cum non inueniſſet in ſepulchro dñm, cœpit acrius dolere quòd perdiderit & defunctũ.Mox autẽ ad Petrũ eius diſcipulũ peruolat , quẽ pro meriti qualitate vel fidei,maior de eius obitu cura tãgebat,nũtiat inane ſepulchrũ,

Ioan. 19.

Ioan. 20.

quæritur corpus ablatũ. Petrus vero resurrectionis filij Dei & ante crucem cõscius quam prædixerat ipse passurus, sub tali nuntio nõ fleuit aut doluit, sed morẽ suũ in diuinis virtutibus seruans, properat experiri quod credidit. Ad sepulchrum itaq; domini celeri cursu festinat, lætior rediturus, si non inueniret quem quærebat. Beatus autem Euangelista & ex cõsequentibus probat potentiã resurgentis. Venit, inquit, Simon Petrus & introiuit in monumentũ: & cũ non inuenisset dominum, vidit linteamina posita & sudariũ quod fuerat super caput eius. Nam manifestius Deus perlaturus quẽ viuificauerat in cælũ, & mortem vacuat & sepulchrum. Nam linteamine quo funus tegebatur exposito, reliquit terræ exuuias, vitali iam corpore induta maiestas. Petrus igitur videns resurrectionem quã Dei filius pronũtiauerat impletã, qui sollicitus venerat, securus abscessit. Maria tamen resurrectionis ignara non cessat lachrymas fundere nesciẽs hanc esse dominici corporis gloriã quam putabat iniuriã. Cuius inanes mœrores Angelus magis prohibet quàm cõsolatur, vt Euangelista testatur: Maria, inquit, quid ploras? Si spiritali prudẽtia intentionem diuini sermonis intelligas, lachrymarũ causam nõ tanquã ignarus interrogat, sed importunos fletus dolentis obiurgat. Maria, inquit, quid ploras, cũ vacuato monumẽto nõ dãno funeris, sed merito resurgẽtis Iesu Christi corpus virtus sibi nõ facinus vẽdicasset? Culpat eodẽ tẽpore à Maria lachrymas fundi, quo debuit gloriari. Quid ploras, aut quẽ quæris? Angelus instruit nescientẽ sano cõsilio, ne viuentem quæreret in sepulchro. Quæ mulier quia reuixisse quem flebat, nec correcta cognouit, à superfluis postmodũ lachrymis reuocatur vocibus resurgẽtis similibus. Etenim Iesus Mariã verbis alloquit: Mulier, inquit, quid ploras, aut quẽ quæris? Hoc est dicere, me iam viuẽte ꝓ quo mortuo lachrymas fundis? Aut me præsente quẽ quæris? At illa Iesum secũdo appellata cognoscens diuinæ maiestatis operante potẽtia viuũ inuenit, quẽ quærebat occisum Iesum Christum dñm nostrũ, cui semꝑ in patre gloria in secula seculorũ, Amẽ.

Ibidem.

Eodem die de sepulchro Domini, *Sermo II.*

Sermo cxxxiii. *Ioan. 19.*

VIdeamus fratres de Domini corpore posteaquam de cruce deponitur quid geratur. Accepit illud Ioseph ab Arimathia vir iustus, sicut ait Euangelista, & in nouo suo sepeliuit monumẽto, in quo nondũ quisquam positus fuerat. Beatũ ergo corpus dñi nostri Iesu Christi quod

quod cum nascitur ex vtero virginis gignitur, cũ recedit iusti tumulo cõmendatur, Beatũ planè corpus quod virginitas peperit, & iustitia custodiuit. Custodiuit enim illud Ioseph tumulo incorruptũ, sicut seruauit illud Mariç vterus illibatũ. Sicut enim pollutione ibi non tangitur, sic mortis corruptione non læditur. Vbique beato corpori defertur sanctitas, vbique virginitas. Nouus illud venter concepit, nouus tumulus conclusit. Dominica ergo est virgo vulua, & virgo est sepultura. Quin potius ipsam sepulturam vuluam dixerim, est enim similitudo non parua. Sicut enim dominus de matris vulua viuus exiuit, ita & de Ioseph sepultura viuus surrexit. Et sicut de vtero tunc ad prædicãdum natus est, ita & nunc ad euangelizandum renatus est de sepulchro, nisi quod gloriosior est ista quàm illa natiuitas. Illa enim corpus mortale genuit, hæc edidit immortale. Post illam natiuitatem ad inferos descenditur, post hãc remeatur ad cęlos. Religiosior est planè ista quàm illa natiuitas. Illa enim corpus mortale genuit, totius mundi dominum nouem mensibus in vtero clausum tenuit, hæc autẽ triduo tantũ tumuli gremio custodiuit. Illa cunctorũ spẽ tardius protulit, hæc omniũ salutẽ citius suscitauit. Fortasse quis dicat de priori dominicæ natiuitatis prædicatione, in qua prędicauimus, non minorẽ esse gloriã, ꝙ tumulus Ioseph suscitauerit dominũ, quàm quòd eum sanctæ Mariæ vterus procrearit. Quę cõparatio vẽtris & tumuli, cum ex intimis visceribus illa ediderit filiũ, hic autem solũmodo locũ præstiterit sepulturæ? At ego dico, non minorẽ Ioseph affectũ fuisse quàm Mariæ. Siquidẽ illa vtero dominũ, hic corde concepit. Illa saluatori mẽbrorũ suorũ secretũ præstitit, hic secretũ sui cordis non negauit. Illa dominũ pãnis inuoluit cum natus est, hic linteis cum recessit: illa perũxit beatum corpus oleo, hic aromatibus honorauit. Cõueniunt ergo sibi obsequia, conuenit & affectus. Inde necesse est etiam meritum conuenire, nisi quòd Mariam ad obsequium angelus admonuit, Ioseph autem iustitia sola persuasit. Igitur Ioseph in suo sepulchro posuit Dominum. Legimus in propheta: Sepulchrum patẽs est guttur eorum: Si ergo sepulchrum patens est guttur hominum, vide ne forte secundum hanc similitudinem Dominũ Ioseph non tam in terrena posuerit sepultura, quàm in monumento sui cordis collocauerit, & custodiendum illum susceperit, non tam memoria fragili moriturorum quàm memoria sancta virtutum. Hæc enim

Psal. 5. & 13.

enim virtutum fidelis est memoria, quæ intra se continens Christum, lædi eum hæreticorũ corruptione non patitur. De qua memoria in sacramẽtis dominus dicit: Quotiescunq; feceritis hęc, in memoriã mei facietis donec veniã. Quotiescunque enim Christũ loquimur, totiens eum sanctiori memoriæ commendamus. Sepulchrum ergo patens, guttur hominum recte planè dicit propheta. Sepulchrum enim Christi patẽs est Euangelistarũ beatũ guttur, per quod illud æterno literarum thesauro condiderunt. Patens autem sepulchrum ideo dicitur, quia qui vult ad Christi peruenire mysteriũ, nõ ingreditur ad illud nisi per Euãgelicæ scripturæ secretũ. In literarum enim secreto quasi quodã nouo vasculo commẽdatus est dominus. Quisq; igitur illum videre desiderat, ibi & passionis eius sacramentum inueniet, & resurrectionis gloriã recognoscet. Patens ergo guttur sanctorũ est. Vnde Apostolus ad Corinthios ait: Os nostrũ patet ad vos ô Corinthij: inuitãs eos vt per prædicationis suæ apertã ianuã ingrediamur Christi secreta mysteria. In hac igitur pectoris memoria collocatur dominus à Ioseph, vt in iustitiæ sede requiescat, & habeat filius hominis vbi caput reclinet. Videamus igitur quare saluator in aliena sepultura ponatur, ac suam non habeat sepulturã: Ideo in aliena sepultura ponitur, quia pro aliorũ moriebatur salute. Mors enim ista non illi accidit, sed nobis proficit: mors ista non illi illata est, sed nobis delata. Vt quid ergo ei propria sepultura, qui in se mortẽ propriam non habebat? Et quid illi tumulus in terris, cuius sedes manebat in cælis? Vt quid illi sepultura, qui tridui tantũ temporis spatio nõ tam in sepulchro mortuus iacuit, quàm veluti in lecto cõquieuit? Ipsa enim tẽporis breuitas declarat potius somnũ fuisse quàm mortem. Sepulchrum autem mortis est habitaculum. Necessarium ergo non erat mortis habitaculũ Christo, qui vita est, nec opus habebat semper viuens habitaculo defunctorum. Recte autem hanc vitam nos in nostro sepulchro condimus, vt viuificet mortẽ nostram, vt cum ipso à mortuis resurgamus. Vnde & illa Maria Magdalene, quæ dominum inter cæteros defunctos in sepulchro requirebat arguitur, & dicitur illi: Quid quæris viuẽtem cũ mortuis? Hoc est, quid quæris in tumulo, quẽ adorare debes in cælo? Quid quæris apud inferos, quẽ redisse iam cõstat ad superos? Quẽ illa adhuc non intelligẽs nec cognoscens, respondit illi: Domine, si tu sustulisti eum, dicito mihi, vbi posuisti eum

1.Co.11. 2.Cor.6. Luc.24.

ſti eum, & ego eum tollam. Aeſtimabat enim eum, ſicut dicit ſcriptura, hortulanum eſſe. Sancta ergo & ſimplex fœmina Chriſtum requirit à Chriſto, ac deuotione mentis prophetat, & neſcit. Ait enim domino de ſemetipſo: Si tu ſuſtuliſti eum, dicito mihi. Recte interrogat, ſi tu ſuſtuliſti eum. Ipſe enim tulit corpus ſuum, qui illud protulit de ſepulchro: ipſe tulit corpus, qui illud iacens & dormiens ſua aſpiratione collegit: ipſe tulit corpus ſuum, qui illud diuinitatis virtute geſtans portauit ad cælos. Atque ideo mulier ſapienter interrogat & requirit: Si tu ſuſtuliſti eum, dicito mihi vbi poſuiſti eum: hoc eſt, ſi illud auferens de ſepulchro ad paradiſum tranſtuliſti. Audierat enim illum dicentem latroni: Hodie mecum eris in paradiſo. Aut certe ſi de inferno in patris dexteram collocaſti, ſicut ait Apoſtolus: Quæ ſurſum ſunt quærite, vbi Chriſtus eſt in dextera Dei ſedens. Beatus ergo qui ita quærit Chriſtum dominum, vt credat eum & in paradiſo conſtitutum, & in cæleſtibus collocatũ. Nam qui eum in inferno requirit, aut in tumulo, dicitur ei: Quid quæris viuentem cum mortuis?

Ioan. 20. *Luc. 23.* *Coloſ. 3.*

Item eodem die alius ſermo de eodem, de quo ſupra, qui habetur in libro Quinquaginta Homiliarum, Homilia XXXVI.

Eodem die de eo quod ſcriptum eſt in Geneſi: In principio creauit Deus cælum & terram, &c.

Sermo III.

Multa ſunt & magna veneranda Paſchæ myſteria, quæ diuinis libris ſunt cõſecrata, & in antiquis Iudæorum archiuis fuerant reſeruata, quorum admirabilis ratio & mira, fides pura, religio ſyncera veluti quodam velamine tecta ſuam ſanctitatem in abditis occulebant, & priſci antiſtites adumbrata cernebant, & ſacrificia cruenta muneribus offerebant. Hanc artifex nõ terrenis coloribus, ſed cæleſtibus virtutibus clypeo deuotionis auro coruſcante depinxit, & animum tenaciter diligens in ipſo templo humani corporis dedicauit integris, & acerrimis ſenſibus officia diſtribuit, & amorem in eius corde concluſit. Et cum ille clarus rector aſtrorum, poli genitor, dux diei, luminis imperator, interiector germinis, autumni temperies, anni curſum & quadripartita temporum ſpatia cõpleuerit, diei huius ſolennitatem nos docuit celebrare. Quanta nobis bona dominicæ paſſionis admirabiles triumphi contulerint, mortali & humana voce nec prædicare nec memoriter valeo numerare. Ex

Sermo CXXIIII.

illo

illo itaq; beneficiorum aceruo, quæ cælestis munificentia humano generi largita est, vnum granũ fidei quod in se cõtinet multiplicem vitæ rationẽ in gremio sapiẽtiæ collocabo, vt in ipso prudẽtiæ sulco coalescat diuini sermonis imbre satũ, magnáq; & admiráda ex modica præbeat stirpe, & orationis opacitate exuberãtia præstet. In principio, inquit, fecit Deus cælũ, & terram. Exclusit omniũ infeliciũ errores, vnũ Imperatorem Deum patrẽ ostendit, vnum conditorẽ vniuersitatis filium indicauit. Fiat lux: Et facta est lux. Et vidit Deus lucẽ quia bona est: non quòd Deus lucẽ antè non nosset, quã non nisi visam laudaret, cùm sit lux solus omniũ ipse, sicut Euangelista testatur: Ego sum lux mũdi. Et Apostolus: Qui habitat lucẽ inacessibilem, quã nemo hominũ vidit, nec videre potest. Hanc lucẽ dixit in seculo, quia bona est secũdum hominem, non secundum Deũ. Deus enim non tantã hanc lucem tribuit quàm poterat ipse largiri, sed quantũ mortalis oculis capere potuit. Nec qui vniuersum orbẽ illuminat tribueret splendorẽ, nisi quẽ mortalis capere, aut substinere vtiq; posset. Terra erat inuisibilis & incõposita. Sed terra inuisibilis esse non poterat. Cui ergo inuisibilis erat? Si angelis, vbi tãta moles abscõdi poterat? Si hominibus adhuc homo non erat. Deus quippe fundauit terram super aquas, & medietatẽ aquarũ super cælos imposuit, & medietatẽ abyssis demersit, & in maria congregauit, & sic terra apparuit. Et dixit Deus: Fiat firmamentũ inter aquã & aquã. Et vocauit Deus firmamentũ cęlũ. Videtis quia aquã super firmamentũ cæli imposuit, & per separationẽ aquarũ arida terra apparuit, & recedẽtibus aquis visibilẽ significauit. Quòd autẽ inuisibilis & incõposita, necdũ fuerat ordinata, necdũ diuersis fructibus plena, Tenebrę, inquit, erãt super abyssos, & spiritus Dei ferebatur super aquas. Si enim faculã in tenebris inferas, continuò illuminãtur vniuersa: quãtò magis vbi Deus erat, tenebræ esse non poterãt? Hic spiritus quidẽ res est Dei, non tamen ipse Deus intelligetur esse. Nam etsi spiritus dicitur, non omnis spiritus Deus est. Sic enim spiritus Dei dictus est, quomodo & angelus Dei, hoc est, res Dei, non tamen ipse Deus qui spiritus Dei. Hic ergo spiritus qui superferebatur aquas, seminarius est animãdæ cõditionis. Vnde & aquæ & terræ mox iussu Dei emerserũt, quia nec aqua nec terra viueret, aut aliquid generaret, nisi hoc Dei spiritus animaret. Vnde & terra fruges, & aqua produxit pisces. Duos autẽ spiritus esse vnũ Dei, alterum

Gen. 1. *Ioann. 8.* *1. Tim. 6.* *Gen. 1.* *Psal. 135.* *Gen. 1.*

tum huius mundi Apostolus dicit: Nos iam nõ habemus spiritum huius mũdi, sed spiritũ qui ex Deo est, vt ostẽderet alterum esse spiritũ Dei qui Deus est, alterũ spiritum huius mũdi quo animãtur vniuersa. Amos propheta dicit: Qui solidat tonitruũ, & condidit spiritũ, eum vtique qui Deus dici non poterat generatus. Fecit ergo in principio cælũ & terrã. Cęlũ spiritum. terrã carnẽ, hoc est, hominem spiritalẽ. In principio, hoc est, in Christo. Interrogauerunt eum Iudæi. Quẽ te dicis? Respondit: Principiũ, qui & loquor vobis. Terra, inquit, inuisibilis & incomposita. Quia carnem hominis Christus assumere disponebat, incomposita dicebatur. Composita necdum erat, quia necdum Gabrielis angeli annuntiatione composita, necdũ assumptione domini visibilis facta, necdum virtutum frugibus plena. Diuisio aquarũ, Iudæorum populorum & Christianorum, sicut Apocalypsis: Aquas quas vidisti, populi sunt & nationes. Cum aquas dicit super cælos impositas, Christianũ populum nuntiat. Tertia die germinat terra herbam populi secundum suum genus, & omne lignũ faciens fructum. Cum igitur terram germinare iubet, in ecclesia catechumeni sunt quasi herbæ. Cum credũt, velut in culmo se erigunt. Fideles quoque in spica maturi accrescũt, vnde & sanctorũ grana in horreis cælestibus reconduntur. Lignũ enim fructiferum, diuersa sunt genera sanctorum. Quas arbores nec turbines cupiditatum possunt euertere, nec ardẽtis libidinis flãmæ exurere. Fiat, inquit, luminare maius in inchoatione diei, & luminare minus in inchoatione noctis. Sol Christus est. Luna ecclesia in orbe completa, solis claritate quotidie illustrata. Stellæ quoque lucẽtes, sanctorum sunt milia, id est, Apostoli, patriarchæ, martyres, virgines, sacerdotes, cũcti iusti pariter & fideles virtutum suarum flamma radientes. Quinta die fœtus suos pisces, & aues factum est vt producerent. In comparatione piscium sanctos dicimus, qui in aqua baptismatis viuunt. Ideo pisces benedictionem primo cõsequi meruerunt, quia fideles in sacramento baptismatis benedici potuerunt, Sexta vero die fecit Deus hominem ad imaginem & similitudinem suam.

1. Cor. 2.

Ioan. 8.

Apoc. 17.

Gen. 1.

Eodem die, de expositione orationis dominicæ post redditum symbolum, Sermo IIII.

Sermo cxxxv

REddidistis quod creditis, audistis quod oretis, quo modo inuocare non possetis in quẽ non credidistis, Apostolo dicente: Quo modo inuocabunt in quem non

Mat. 10.

non crediderunt? Ideo prius symbolũ didicistis, vbi est regula fidei vestræ breuis & grandis: breuis numero verborũ, grandis pondere sententiarũ. Oratio autem, quam hodie accepistis tenendam, & ad octo dies reddendã, sicut audistis, cũ Euangelium legeret, ab ipso dño dicta est discipulis ipsius, & ab ipsis peruenit ad nos, quoniã in omnem terrã exiuit sonus eorum. Ergo nolite inhærere terrenis, qui patrem inuenistis in cælis. Dicturi enim estis: Pater noster qui es in cælis. Ad magnũ genus pertinere cœpistis. Sub isto patre, fratres sunt dñs & seruus: sub isto patre, fratres, sunt Imperator & miles: sub isto patre, fratres, sunt diues & pauper. Omnes Christiani fideles diuersos in terra habent patres, alij nobiles alij ignobiles, vnum verò patrẽ inuocant qui est in cælis. Si ibi est pater noster, ibi nobis præparatur hæreditas. Talis est autẽ iste pater, cum quo possideam⁹ quod donat. Dat enim hæreditatẽ, sed non moriẽs illã nobis derelinquit, Non enim ipse discedit, sed ille permanet vt nos accedamus. Quia ergo audiuimus, à quo petamus, sciamus & quid petamus, ne forte talem patrem mala petẽdo offendamus. Quid ergo nos docuit dominus Iesus petere à patre, qui est in cælis? Sanctificetur nomẽ tuũ. Quale beneficium est dum petimus à Deo, vt sanctificetur nomẽ Dei? Sẽper sanctum est. Quare ergo petimus vt sanctificetur, nisi vt nos per ipsum sanctificemur? Quod ergo semper sanctũ est, vt ĩ nobis sanctificetur oramus. Sãctificatur in vobis nomẽ Dei, quãdo baptizamini. Vt quid hoc orabitis cum baptizati fueritis, nisi vt quod accipitis perseueret in vobis? Sequitur alia petitio: Adueniat regnũ tuũ. Siue petamus, siue nõ petamus, venturũ est regnũ Dei. Quare ergo petimus, nisi vt veniat & nobis quod vẽturũ est omnibus sanctis, vt & nos Deus in numero sanctorum suorũ habeat, qbus vẽturũ est regnũ eius? Dicimus tertia petitione: Fiat voluntas tua sicut in cælo & in terra. Quid est hoc? Vt quomodo tibi seruiũt angeli in cælo, & nos tibi seruiamus in terra. Angeli ipsius sancti obediũt illi, nõ illũ offendunt, faciũt iussa amãdo eum. Hoc ergo oramus, vt & nos præceptum Dei charitate faciamus. Iterũ verba ista & aliter intelligũtur. Fiat volũtas tua sicut in cælo & in terra. Cælũ in nobis anima est, terra in nobis corpus est. Quid est ergo, fiat volũtas tua. Sicut & nos audiuimus pręcepta tua, sic nobis cõsentiat caro nostra, ne dum cõtendũt caro & spiritus, præcepta Dei minus implere possimus. Sequitur in oratione: Panẽ nostrũ quotidianũ

da nob

Psal. 18.

De verbis Domini ser. 28. In lib. 50. ho. Hom. 42.

Mat. 6.

da nobis hodie. Siue exhibitionem corpori necessariam petamus à patre, in pane significãtes quicquid nobis est necessariũ, siue quotidianũ panem illũ intelligamus, quẽ accepturi estis de altari, petimus bene vt det nobis eum. Quid est enim quod oramus, nisi ne malè aliquid admittamus, vnde à tali pane separemur? Et verbũ Dei, quod quotidie prędicatͬ, panis est. Non enim quia nõ est panis ventris, ideo nõ est panis mẽtis. Cũ autem ista vita transierit, nec panẽ illum quærimus, quẽ quærit fames: nec sacramentũ altaris habemus accipere, quia ibi erimus cũ Christo, cuius corpus accepimus: nec verba ista nobis dici habent quæ dicimus vobis, nec codex legendus est, quãdo ipsum videbimus quod est verbũ Dei per qd facta sunt omnia, quo pascuntur angeli, quo illuminantur angeli, quo sapientes fiunt angeli, nõ quærẽtes verba locutionis anfractuosæ, sed bibentes vnicũ verbum, & inde impleti ructãt laudes, & nõ deficiunt in laudibus. Beati enim, ait Psalmus, qui habitant in domo tua, in secula seculorũ laudabunt te. Ergo in hac vita petimus quod sequitur, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. In baptismo omnia debita, id est, peccata prorsus dimittũtur nobis. Sed quia nemo hîc potest viuere sine peccato: & si nõ magno crimine, vnde separetur ab illo pane, tamen nemo potest sine peccatis esse in hac terra, & non possumus accipere nisi vnũ baptismum, semel in oratione accipimus, vnde quotidie lauemur, vt nobis peccata nostra quotidie dimittanͬ: sed si faciamus quod sequitur, Sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Itaq; fratres mei, moneo vos in Dei gratia filios meos, & sub illo patre fratres meos moneo vos, vt qñ aliquis offendit, & peccat in vos, & venit & confiteͬ, & petit à vobis veniã, vt ignoscatis illi, & cõtinuo ex corde dimittatis, ne vobis à Deo veniã venientem prohibeatis. Si enim non dimittitis vos, nec ille dimittet vobis. Ergo & hoc in ista vita petimus, quia & hîc possunt dimitti, vbi possunt haberi peccata. In illa autẽ vita non dimittuntur, quia nec habentur. Deinde petimus, dicentes, Ne nos inducas in tentationem, sed libera nos à malo. Et hoc in ista vita nobis necessarium est petere, ne inferamur in tẽtationem, quia hîc sunt tentationes: & liberemur à malo, quia hîc est malum. Ac per hoc omnes istæ petitiones septẽ, tres ad vitam ęternã pertinent, quatuor ad vitam præsentem. Sanctificetur nomen tuum semper erit, Adueniat regnum tuum: hoc regnum semper erit. Fiat volũtas tua

Ioan. 1. *Psal. 83.* *Mat. 6.* *Ibidem.*

sicut in cęlo & in terra: semper erit. Panem nostrum quotidianum da nobis hodie: nō semper erit. Dimitte nobis debita nostra: non semper erit. Ne nos inducas in tentationem, se libera nos à malo: non semper erit. Sed vbi est tentatio, & vbi est malum, ibi necessarium est, vt petamus. Vnde Deus omnipotens ita à nobis orandus est, vt quicquid humana fragilitas cauere & vitare non præualet, hoc ille propitius nobis conferre dignetur Iesus Christus dominus noster, qui viuit & regnat cū patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Item eodem die alij sermones de eodem, de quo suprà, qui habētur in libro Quinquaginta Homiliarum quadragesimosecundo. Et de verbis domini vigesimooctauo.

Psal. 117. *In die sancto Paschæ, de eo quod scriptum est in Psalmo: Hæc est dies quam fecit dominus, &c.* *Sermo I.*

Sermo CXXXVI.

NOn queo fratres charissimi, quod mente concipio, ore proferre, & cordis mei lætitiam lingua nō explicat. Hoc autem non solùm ego patior, qui cupio narrare quæ sentio, sed etiam vos mecum patimini, plus exultantes in conscientia quàm in eloquio proferētes. Videtur mihi hæc dies cæteris diebus esse lucidior, sol mundo clarior illuxisse, astra quoq; omnia vel elementa lætari, & quę patiente domino proprium lumen retraxerant, & noluerunt creatorem suum aspicere crucifixum, ecce nunc victorem illum, & ab inferis resurgentem nouo claritatis suæ venerātur obsequio. Credit cælum, credit terra, & sagena quæ totū mundum piscata est, Iudæos tenere non potuit. Hæc est dies, quam fecit dominus, exultemus & lætemur in ea. Quomodo Maria virgo mater domini inter omnes mulieres principatū tenet, ita & inter cæteros dies hæc omnium dierum mater est. Rem nouam dico, sed quæ scripturarum vocibus cōprobatur. Hæc dies vna de septem, & extra septem est. Hæc dies, quæ appellatur octaua. Vnde & in quibusdam Psalmorū titulis superscribitur pro octaua. Hæc est, in qua synagoga finitur, & ecclesia nascitur. Hæc est in cuius numero octo animæ seruatę sunt in arca Noë. Et quid mihi necesse est infinita replicare? dies me deficiet, si voluero omne diei istius exponere sacramentū, hoc tantùm dico, quod vniuersa sabbati gratia & antiqua illa festiuitas populi Iudæorum diei istius solennitate mutata est. Illi in sabbato non faciebant opus seruile, nos in die dominica, hoc est, in die resurrectionis opus seruile non facimus, quia pecca-

tis

Psal. 117. *Psal. 6. & 11.* *Genes. 7.* *Exod. 20.* *Ioan. 8.*

tis & vitiis nō seruimus. Qui enim facit peccatum, seruus est peccati. Illi de domibus suis non egrediebantur, & nos de domo Christi non egredimur. Sumus enim in ecclesia. Illi non accendebant ignem in die sabbati, nos econtrario accēdamus in nobis ignem spiritus sancti, & omne vitium excoquamus peccatorum. De quo igne dominus ait: Ignem veni mittere in terram, & quid volo nisi vt ardeat? *Lucæ 12.* Desiderat dominus istum ignem ardere in nobis, secū lum Apostolum: Spiritū sanctum feruere, vt non refrigescat charitas Dei. *Roma. 12.* Illi per diem sabbati non ambulant in itinere, perdiderūt enim eum qui dixit: Ego sum via: *Ioan. 14.* Nos autem dicimus: Beati immaculati in via, qui ambulāt in lege domini. *Psal. 118.* Et iterum: Viam veritatis elegi, & viam iustificationum tuarum doce me. Illi de spinis dominū coronauerunt, *Mat. 27.* nos autem si fuerimus lapides pretiosi, nostrum dominum coronabimus. Caput Imperatorū seculi istius ornant diademata, nos ideo in capite nostri regis imponimur, vt ornemur à capite. Illi non receperunt Christum, & suscepturi sunt Antichristum: nos recepimus humilem filium Dei, vt habeamus posteà triumphātem. Et ad extremum, noster hircus ante dominū immolatur in altari, illorū hircus Antichristus consputus & maledictus proiicitur in solitudinem. *Leuit. 16.* Noster latro cum domino ingressus est paradisum, illorū latro homicida atq; blasphemus moritur in suo peccato. *Lucæ 23.* Illis Barrabas latro dimittitur, nobis Christus occiditur. *Mat. 27.* Pro quibus vniuersis fratres charissimi cōsona pariter voce cantemus: Hęc est dies, quam fecit dominus, exultemus & lætemur in ea. *Psal. 117.* Igneā illam rhomphæam & paradisi ianuam, quā nullus potuit effringere, hodie Christus cū latrone reserauit. *Genes. 3.* Hodie dixit Christus ad angelos: Aperite mihi portas iustitiæ, ingressus in eas confitebor domino. *Psal. 117.* Quæ cùm semel aperta est, nunquam credētibus clauditur. Ex eo tempore, quo passus est dominus vsq; ad præsentem diem, hæc porta clausa est & reserata. clausa est peccatoribus & incredulis, reserata est iustis & credentibus. Per hanc ingressus est Petrus, per hanc ingressus est & Paulus, per hanc omnes sancti martyres intrauerūt, per hanc quotidie de toto mundo iustorum animæ ingrediuntur. Duæ enim sunt portæ, porta Paradisi, & porta Ecclesiæ. *Portæ duæ.* Per portam Ecclesiæ intramus in portam Paradisi. Ita ergo debemus viuere, ne eiiciamur de domo illa, & eiecti foras à bestiis deuoremur, quas in alio loco Propheta formidans commemorans ait: Ne tra- *Psal. 73.*

das bestiis animam confitētem tibi. Ecce nunc dominus stans in Paradisi ianua loquitur ad nos, qui sumus in domo ipsius congregati, & dicit: Hæc est porta dñi, iusti intrabūt per eam. *Psal.117.*

In eodem festo de descensu Christi ad inferos, Sermo II.

Sermo CXXXVII.

PAssionem vel resurrectionem domini & saluatoris nostri fratres dilectissimi, licet omnia veteris testamenti volumina multò antè prædixerint, tamen etiā per os Dauid Prophetæ spiritus sanctus euidenter ostendit, dicēs: Deus vltionum dñs, Deus vltionū liberè egit. *Psal. 93.* Solus etenim ipse liberè egit, qui nobis hodie ostendit quid egerit. Liberè enim egit, de quo multò anteà fuerat prophetatum, quia factus est sicut homo sine adiutorio inter mortuos liber. *Psal. 87.* Vultis tñ audire quid egerit? Audite quid fecerit, nulla necessitate, sed propria volūtate in ligno se suspendi permisit, clauis corpus suū perforari non renuit, animam ponēdo mortem sustinuit, carnem in sepulchro posuit, & comitante secum anima ad inferna descēdit. *Mat.27.* Per hanc electi, qui quāuis in tranquillitatis sinu, tamen apud inferni claustra tenebātur, ad Paradisi amœna reducti sunt. Quod ante passionem dixit, in resurrectione sua dñs impleuit: Si exaltatus fuero, inquit, à terra, omnia traham ad me. *Ioan.12.* Omnia etenim traxit, qui de electis suis apud inferos nullū reliquit. Omnia abstulit, vtiq; electa. Neq; enim infideles quosq; & pro suis criminibus ęternis supplicijs deditos, ad veniam dominus resurgendo reparauit, sed illos ex inferni claustris rapuit, quos suos in fide & actibus recognouit. Vnde rectè etiam per Oseā dicitur: Ero mors tua ô mors, ero morsus tuus inferne. *Osee 13.* Id nanq; quod occidimus, agimus vt penitus non sit. Ex eo autem quod mordemus, partem abstrahimus, partémq; relinquimus. Quia ergo in electis suis funditus occidit mortē, mors mortis extitit. Quia verò ex inferno partem abstulit, & partem reliquit, nō occidit funditus, sed momordit infernum. Ait ergo: Ero mors tua ô mors. Ac si apertè dicat: Quia in electis meis te funditus perimo. Ero morsus tuus inferne, quia sublatis meis te in parte transfigo. Tunc enim dominus noster Iesus Christus illū tenebrarum & mortis principem colligauit, legiones illius perturbauit, portarum inferni vectes ferreos confregit, omnes iustos, qui originali peccato astricti tenebantur, absoluit, captiuos in libertatem pristinam reuocauit, peccatorum tenebris obcæcatos splendida luce perfudit. *Psal. 93.* Ecce audistis, ꝙ defensor noster

vltion

vltionis dñs liberè egiſſe deſcribitur. Poſtquàm enim exaltatus,id eſt,à Iudæis in cruce ſuſpenſus eſt, vt hæc breuiter cuncta perſtringam, mox vt ſpiritũ reddidit, vnita ſuæ diuinitati anima ad inferorũ profunda deſcendit. Cúmq; tenebrarũ terminum quaſi quidã deprædator ſplendidus ac terribilis attigiſſet,aſpiciẽtes eũ impiæ ac tartaricæ legiones,territę ac trementes inquirere cœperũt,dicentes:Quíſnam eſt iſte terribilis,& niueo ſplendore coruſcus? Nunquam noſter talẽ excepit tartarus, nunquã in noſtram cauernã talem euomuit mũdus. Inuaſor iſte non debitor,exactor eſt non peccator.Iudicem videmus,non ſupplicem:venit iubere,non ſuccumbere: eripere, non manere.Vbi iam ianitores noſtri dormierunt,cũ iſte bellator clauſtra vexabat?Hic ſi reus eſſet, tam potens nõ eſſet.Si eum aliqua peccata fuſcarent,nunquã noſtra tartara ſuo diſsiparet fulgore. Si Deus, vt quid venit? Si homo, quid praſumpſit? Si Deus,quid in ſepulchro facit? Si homo,quare peccatores ſoluit? Nunquid cũ actore noſtro fœdus cõpoſuit,aut fortè congreſſus & ipſum vicit,& ſic ad noſtra regna aſcendit?Certè mortuus erat,certè illuſus erat. Præliator noſter neſciuit, quã hic ſtragẽ procuraret inferno crux illa , fallẽs gaudia noſtra, parturiẽs dãna noſtra. Per lignũ ditati ſumus,per lignũ euertimur. Perit poteſtas illa ſemper populis formidata. Nullus hîc viuus intrauit,nemo carnifices terruit, nunq̃ huic cœnolento loco & nigra ſemper caligine cęcato iucundũ lumen apparuit.Aut fortè ſol de mũdo migrauit?Sed nec cælum nubes aſtráq; apparent,& tñ infernus lucet.Defendere contra ipſum cuſtodiã carceris noſtri nõ valemus. Malè intrauimus,lumen obtenebrare nequiuimus,inſuper & de noſtro interitu formidamus.Vnde eſt iſte tam ſplẽdidus,tam fortis, tam præclarus, támq; terribilis?Mundus ille qui nobis ſubditus fuit, ſemper noſtris vſibus mortis tributa perſoluit, nunq̃ nobis talẽ miſit, nunquã talia inferis munera deſtinauit.Quis ergo iſte eſt,qui ſic intrepidus noſtros fines ingreditur,& nõ ſolũ noſtra ſupplicia nõ veretur,inſuper & alios de vinculis noſtris abſoluit?An fortè ipſe eſt ille,de quo princeps noſter paulò ante dicebat,ꝙ per eius mortẽ,totius mundi acciperet poteſtatem ? Sed ſi iſte eſt,in contrariũ eſt noſtri præliatoris verſa ſententia,& dũ ſibi vincere viſus eſt,ipſe potius victus atq; proſtratus eſt.O princeps noſter, hic ne eſt ille , de cuius tibi ſemper futura morte plaudebas?Ipſe ne eſt,in cuius cruce omnẽ mundũ tibi ſubiu-

gandũ esse credebas? Ipse ne est in cuius exitu nobis tanta spolia promittebas? Quid est quod egisti? Quid est quod facere voluisti? Ecce iam totas tibi tenebras suo splendore fugauit, & oẽs tuos carceres fregit, captiuos eiecit, ligatos soluit, luctus eorũ in gaudium cõmutauit. Ecce ipsi qui sub nostris solebant suspirare tormentis, insultant nobis de perceptione salutis, & non solũ iam nihil verentur, insuper & minãtur. Nunquã hic ita superbi erãt mortui, nec aliquãdo sic potuerũt læti esse captiui. Vt quid huc istũ adducere voluisti, quo veniente omnes sunt lætitię restituti, qui antè fuerãt desperati? Nullus hic iam solitus eorũ mugitus auditur, nullus resonat gemitus. Factũ est autẽ captiuis redẽptionis cõmercium. O princeps noster, illas tuas diuitias quas primũ acquisieras per paradisi amissionem, nũc perdidisti per crucẽ: perit omnis lætitia tua, in luctũ conuersa sunt gaudia tua. Dum tu Christũ suspendis in ligno, ignoras quãta damna sustineas in inferno. Præuidere non poteras, quia euersorẽ regni tui in mortẽ sine reatu aliquo perducebas? Attenderes causam, requireres culpã. In quo nihil mali cognoueras, quare eum ad nostrã patriã perducebas? Liberum huc adduxisti, & tot obnoxios perdidisti? Post istas crudelium ministrorũ infernalium voces, sine aliqua mora ad imperium domini & saluatoris nostri omnes ferrei cõfracti sunt vectes: & ecce subito innumerabiles sanctorũ populi, qui tenebantur in morte captiui, saluatoris sui genibus aduoluti, lacrymabili eum voce cum obsecratione deposcũt, dicentes: Aduenisti redemptor mũdi, aduenisti quem desiderãtes quotidie sperabamus. Aduenisti quem nobis futurũ lex nuntiauerat & Prophetæ. Aduenisti donãs in carne viuis indulgentiam peccatoribus mundi, solue defunctos inferni. Venisti post longas lacrymas, eripe solus qui passus es pro nobis. Cæli cõditor, ad inferos intrare dignatus es. Te enim nostra vocabant suspiria, te larga requirebant lamenta. Vnde spes desperatis, vnde consolatio in tormentis? In aduentu tuo catena nostra cecidit, nox effugit. Vita veniente mors moritur, nec tortor instat, nec percussor. Damnati vota capiũt, creator imperat non inuasor. In tyrãno catena innectitur, & tortor noster pœna torquetur. Solue redẽptor mũdi defunctos captiuos inferni. Descẽdisti pro nobis ad inferos, noli nobis deesse cũ fueris reuersurus ad superos. Posuisti titulum gloriæ in seculo, pone signũ victorię in inferno. Nec mora postquam audita est postulatio atq; allegatio innumerab

merabilium captiuorũ statim à domini iussu omnes antiqui iusti iura potestatis accipiunt, atq; in suos tortores ipsi protinus tormenta conuertũt, humili supplicatione cum ineffabili gaudio clamãtes domino, atq; dicentes: Ascende domine Iesu spoliato inferno, & autore mortis suis vinculis irretito, redde iam lætitiam mundo. Iucundentur in ascensu tuo fideles tui, aspiciẽtes cicatrices corporis tui. Fecit hoc Christus sicut iam superius dictum est: Facta præda in inferno, viuus exiit de sepulchro. Ipse se sua potentia suscitauit, & iterum se immaculata carne vestiuit. Discipulis suis apparuit, vt dubitationẽ auferret incredulis. Clauorũ vulnera demonstrauit, vt nullam suspicionem relinqueret Manichæis. Manifestè mãducauit & bibit, postea vero in conspectu multorũ apparuit. Per nubem cælos ascendit, in sede suam carnem ad patris dexteram, vnde nunquam verbũ Dei discesserat, collocauit. Exultent ergo populi Christiani, pro quibus sanguis effusus est Christi. Iucundemur in domino, qui resurrectionẽ carnis solenniter celebramus in Christo. Omnis per totum mũdum catholica gratuletur Ecclesia, quia Christus dominus & de sua diuinitate nihil minuit, & hominẽ quem creauerat liberauit. Vnde exultãtes voce humili supplicemus, vt pro quibus ista pertulit cum venit in mundum, liberatos nos de manu inferi attollere secum dignetur in cælum, cui est gloria in secula seculorum, Amen.

Ioan. 20.

Act. 1.

In eodem festo, de resurrectione, Sermo III.

Sermo CXXXVIII

GAudete fratres charissimi, quia redemptionis nostræ precium persolutũ est. Non modica quantitate constamus, pro quibus ipse factus est precium qui redemit. Christus enim dominus & saluator ideo natus est vt doceret, ideo mortuus est vt sanaret. Crux fuit mortifera Christo, sed salutifera Christiano. Surrexit saluator charissimi, cũctis diuinitatis suę manifestus iudiciis. Nam securę sunt eum stellæ post vterũ, gloria post sepulchrũ. Regressum custodit angelus, qui nuntiauerat nasciturũ. Reddunt inferna victorẽ, & superna suscipiunt triumphantẽ. Sustulit errorem natus, mortẽ calcauit occisus. Reuocauit ab inferis quẽ creauit, in illius cruce precium nostrũ pependit & regnum. Redit in lucem creatura cum domino. Lumẽ enim ex lumine suscipere meruisti, quod cum Christus oculos clauderet perdidisti. Proiiciant superi tenebras, quas saluator inferis denegauit. Congaudeant hic elementa quæ planxerant, quia Christus de

ſua maieſtate nihil perdidit,& hominẽ quẽ fecerat liberauit. Iudæi tamen perfidi,monumẽti lapidẽ ſignauerũt,vt nõ haberet Chriſtus egreſſum:ſed ſicut eum mundus nõ capit, nec ſepultura cuſtodit.Tenetur ibi,ſed vbiq; regnat.Difficilè ſurgeret,ſi non antequã reſurgeret,regnaret. Nam quomodo de ſepulchro exire non poſſet,qui ex incorruptis matris viſceribus ſalua virginitate proceſsit?Fefellit cuſtodes,exiliuit de ſepulchro,apparuit diſcipulis ianuis nõ apertis. Inde clauſus exiit, huc excluſus intrauit.Immenſæ maieſtatis arcanũ,fecit etiam in morte miniſteriũ.Crucifixus redit ab inferis & triumphat. Infer manũ tuã Thoma lateri Saluatoris, tange vulnera quæ noſtra peccata fecerũt,ſcrutare vnde ſanguis effluxit, vt nobis ſanitatis poculũ propinaret. Intuere Thoma pretiũ noſtrum, ſigna clauorũ diligẽter attende,& in ipſis vulneribus medicamentũ,vel theſaurũ humani generis recognoſce. Niſi hoc ligno figeretur,ligni illius prȩuaricatio minime tolleretur.Sed ideo ſe ille percuti voluit,ne nos diutius peccata percuterent, Innocentẽ tradidit, vt reũ abſolueret. Quis tantã digne poſsit eloqui pietatẽ?Innocẽs affligitur,vt noxius liberaretur.Vt redimatur ſeruus,occiditur filius. Vtitur pij & fortiſsimi regis officio,dũ cicatrices quas pro ſalute populi ſui excepit, oſtendit.Aſpicite Phariſæi vacuũ monumentũ,& impietatis veſtræ cognoſcite ſacrilegium.Clauos quos fixeratis agnoſcimus, & quẽ occidiſtis adoramus.Videte quẽ cõpunxiſtis. Poterat fixuras clauorũ dominus reſurrectione ſua cõponere, ſed ideo reſeruauit vt qui hoc ſacrilegiũ cõmiſerant,videãt & confundantur.O crudeliſsimi Phariſæi, impios vos videtis & perfidos. Vni mors data eſt,vt omnibus tolleretur. Sed Chriſtus dominus quãdo mortẽ ſuſcepit,ita corruptionẽ nõ ſenſit, quomodo quando natus eſt integritatem Mariæ virginitas non amiſit. Properate diſcipuli,& accepta poteſtate per omnes gentes excurrite.Renaſcantur in ſpiritu,qui naſcuntur in carne.Salutare lauacrũ diluat,quicquid prævaricatio ſordidauit.Baptizentur omnes gentes in nomine patris & filij & ſpiritus ſancti,vt impleatur illud quod ſcriptum eſt: Niſi quis renatus fuerit ex aqua & ſpiritu ſancto,non poteſt intrare in regnũ Dei.Nos vero chariſsimi, qui nullis præcedẽtibus meritis de inferni carcere & de tenebris æternæ noctis meruimus liberari, ita ſobrie,caſte,ac pie viuere ſtudeamus, vt ſtolã baptiſmi ſine aliqua luxuriæ macula integram illibatamq; ſeruãtes, ad æterni

ſponſi

Matt.27 *Luce 2.* *Ioan. 20.* *Mat.28.* *Ioan.3.*

sponsi thalamum,& ad illud cæleste ac nuptiale conuiuiũ charitate splendidi, bonorum margaritis operum ornati fœliciter veniamus,ipso adiuuante qui cum patre & spiritu sancto viuit & gloriatur Deus,per omnia secula seculorum, Amen.

In eodem festo,de resurrectione corporum contra Gentiles, Sermo IIII.

Sermo cxxxix.

PEr hos dies sicut recolit charitas vestra fratres, solenniter leguntur Euãgelistæ lectiones ad resurrectionem domini pertinẽtes. Omnes enim Euãgelistæ quatuor,neq; de passione domini,neq; de resurrectione tacere potuerunt. Nam quia multa fecit dominus Iesus,nõ omnes omnia conscripserunt, sed alius ista, alius illa, summa cũ concordia veritatis. Multa etiã cõmemorat Ioannes euangelista facta esse à domino Iesu Christo, quæ à nullo aliorũ conscripta sunt. Tanta facta sunt, quanta tunc fieri debuerunt:tanta scripta sunt, quãta nunc legi debuerũt. Vt autẽ ostendãtur Euangelistæ omnes quatuor in eo quod simul omnes dicunt,& nõ prætermittũt: id est, de passione vel de resurrectione Christi nõ inter se dixisse contraria, valde operosus est labor. Nonnulli enim putauerunt eos inter se esse contrarios,cũ essent cõtrarij animæ suæ. Et ideo data est opera ab eis qui potuerũt adiuuante domino,vt ostenderentur inter se non esse cõtrarij. Sed sicut dixi,si hoc vobis ostendam,& in populo velim ista tractare,multitudo audientiũ prius obruitur tędio, quã reueletur sciẽtia veritatis. Sed scio fidẽ vestrã,id est, fidem huius totius multitudinis,& eorũ qui hodie hic nõ sunt, & tamen fideles sunt:noui fidẽ eorũ sic esse certã de veritate Euangelistarũ. vt expositione meã nõ indigeãt. Qui nouit quomodo ista defendat,doctior est,nõ fidelior. Habet fidem, habet facultatem defendendi fidẽ. Alius nõ habet facultatem & copiã & doctrinã defendendi fidem,sed habet ipsam fidẽ. Ille autem qui nouit defendere fidẽ,titubantibus est necessarius,non credentibus. In defensione enim fidei curãtur vulnera dubitationis vel infidelitatis. Qui ergo defendit fidẽ,bonus est medicus. Sed in te non est infidelitatis morbus. Quãdo ille nouit curare quod non habes, nouit ille ponere medicamentũ, sed in te non est vicium. Non est sanis opus medicus,sed male habentibus. Tamen quę possunt expeditius dici pro tempore,& cõmodius audiri, subticere vobis non est consilij. De ipsa resurrectione domini,cuius in seipso dominus præmisit exemplum,vt scire-

1. Reg. 16 — Matt. 9.

mus quod etiam in corporibus nostris in fine seculi sperare debeamus, multi multa disputant, aliqui fideliter, aliqui infideliter. Qui fideliter disputant, scire volunt diligentius quid respondeāt infidelibus: qui autem infideliter disputant, argumentantur contra animas suas, disputátes contra potentiam omnipotētis, dicentes: vnde fieri potest, vt mortuus resurgat? Dico ego: Deus est qui facit, & tu dicis fieri nō potest. Non dico: Da mihi Christianū, da mihi Iudæū: sed, da mihi paganum multorum idolorū cultorem, dæmonū seruum, qui non dicat Deum esse omnipotenté, negare Christū potest, negare omnipotenté Deum non potest. Quē tu ergo credis? quasi pagano loquor. Quem tu credis Deum omnipotentē, ipsum ego dico mortuorum suscitatorem: Si dixeris, Non potest fieri: derogas omnipotenti. Si autē credis illum omnipotentē, me quare respuis ista dicentem? Si diceremus carnem resurrecturā vt esuriat & sitiat, vt ægrotet, vt laboret, vt corruptionibus subijciatur, merito credere non deberes. Habet enim modo caro ista has necessitates vel calamitates. Et hoc vnde? Causa peccatum est, in quo peccauimus, & omnes ad corruptionē nati sumus. Malorū omnium nostrorū causa peccatum est, Non enim sine causa homines mala ista patiuntur. Iustus est Deus, omnipotens est Deus, nullo modo ista pateremur si non mereremur. Sed cum essemus in pœnis, ad aquas venimus de peccatis, dn̄s noster Iesus Christus voluit esse in pœnis nostris sine peccatis suis, sustinendo sine culpa pœnam & culpam soluit & pœnam. Culpam soluit peccata donando, pœnā soluit à mortuis resurgendo. Hoc promisit, & nos in spe ambulare voluit: perseueremus, & ad rem perueniemus. Caro resurget incorruptibilis, caro resurget sine vicio, sine deformitate, sine onere ac pōdere, quàm nunc tibi facit tormentū, postea tibi erit ornamētum. Ergo si bonū est habere corpus incorruptibile, quare hoc facturū Deū volumus desperare? Philosophi seculi huius, qui magni fuerunt & docti & cæteris meliores, animā humanam immortalem esse senserunt, nec solum senserunt, sed quantis potuerūt argumentationibus defenderūt, & ipsas defensiones conscriptas posteris reliquerūt. Sunt libri, leguntur. Ideo istos philosophos dixi aliis fuisse meliores in cōparatione peiorū, quia fuerūt philosophi qui dicerent, homini cū mortuus fuerit, nullam vitā postea remanere, Talibus ille vtiq; præponendi sunt. Et in quo illi meliores erant, quamuis in multis à veritate

Calamitatum tēporaliū peccatū causa est.

titate deuiantes, tamē in quo erant isti superiores, veritati fuerant propinquātes. Hi ergo qui senserūt atq; dixerunt animas humanas immortales, de malis hominū, de erūnis erroribúsque mortalium quęsierūt causas quātum homines potuerunt, & dixerunt sicut potuerunt, præcessisse nescio quæ in alia vita peccata, quorū peccatorū merito ista corpora velut carcerem animæ mererentur. Deinde quæsitum est ab eis, quòd postea cum fuerit homo mortuus quid erit. In hoc contriuerunt ingenia sua, & laborauerunt quantum ingenia potuerunt reddere hominibus rationem vel sibi vel aliis: & dixerūt, animas hominū male viuentiū immundas pessimis moribus, cū exierint de corporibus, rursus cōtinuo reuolui ad alia corpora, & pœnas hic luere quas videm⁹: eas vero animas quæ bene vixerūt, cum exirent de corporibus, ire ad superna cælorū, requiescere ibi in stellis & luminibus istis cōspicuis, vel quibuscunq; cælestibus abditísq; secretis, obliuisci omniū præteritorū malorum, & rursus delectari redire ad corpora, & venire iterum ad ista patienda. Hoc ergo interesse voluerunt inter animas peccatorum, & animas iustorū, quia peccatorum animas de proximo statim cum exierint de corporibus, dicūt reuolui ad altera corpora, iustorū autem animas diu esse in requie, non tamē semper, sed rursus delectari corporibus, & de summis cælis post tantam iustitiam ad ista mala facere ruinam. Hoc dixerunt valde magni philosophi mundi huius, de quibus dicit scriptura nostra: Stultam fecit Deus sapientiam huius mūdi. Si sapientiā, quanto magis stultitiam? Si sapientia mundi stultitia est apud Deum, stultitia mūdi quàm longe est à Deo? Est tamen quædā stultitia mūdi huius, quæ peruenit ad Deum, de qua dicit Apostolus: Quoniam in sapientia Dei non cognouit mūdus per sapiētiam Deum, placuit Deo per stultitiā prædicationis saluos facere credētes. Et dicit: Iudęi signa petūt, & Græci sapiētiam quærūt: nos autem prædicamus Christum crucifixum, Iudæis quidē scandalum, gentibus stultitiam, ipsis autem vocatis Iudæis & Græcis Christū Dei virtutem, & Dei sapientiā. Venit dominus Christus sapientia Dei, cælum tonat, ranæ taceāt. Quod dixit veritas, verū est. Quòd dixit in malo quidem esse genus humanum causa peccati, manifestum est. Sed qui crediderint in mediatorem, qui cōstitutus est medius inter Deum & homines, inter Deum iustum & homines iniustos, medius homo iustus, humanitatē habēs de imo, iustitiam de sum

1. Co. 1.
1. Cor. 3.
1. Cor. 1.

de summo, & ideo medius, hinc vnum, & vnum inde, quia si vtrunq; inde ibi esset, si vtrunq; hinc nobiscũ iaceret, medius non esset. Qui ergo crediderit in mediatorẽ, & fideliter ac bene vixerit, exit quidem de corpore, & erit in requie, postea vero recipiet corpus non ad tormentum, sed ad ornamentum, & viuet cum Deo in æternum. Non est quòd eum delectet vt redeat, quia secum habet corpus. Ergo charissimi, qui proposui vobis hodie quid dicant etiam philosophi mundi huius, quorum Deus sapientiam tanquam veram stultitiam reprobauit, crastino adiuuante domino exponere poterimus.

Item in eodem festo alius sermo de resurrectione domini & cantatione Halleluia, qui habetur in libro Quinquaginta Homiliarum decimosexto. *Luc. 24*

Feria secunda Paschæ, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Lucam, Duo ex discipulis Iesu ibant, &c. *Sermo I.*

Sermo CXL.

Hesterno die, id est, nocte, lecta est ex Euangelio resurrectio saluatoris. Lecta est autẽ ex Euangelio secundum Matthæum. *Mat. 28.* Hodie vero sicut audistis pronuntiare lectorem, recitata est nobis domini resurrectio, sicut Lucas Euangelista conscribit. *Luc. 24.* Quod sæpe admonendi estis, & memoriter tenere debetis. Non vos debet mouere quod alius Euangelista dicit, si quid alius prætermittit, quia & ille qui prętermittit quod alius dicit, dicit aliquid quod ille prætermiserit. Aliqua vero singuli dicunt, alij tres non dicunt: aliqua duo dicunt, alij non dicunt, aliqua tres dicunt, & vnus non dicit. Autoritas autẽ tanta est Euãgelij sancti, vt quia in eis loquebatur spiritus vnus, verum sit etiam quod dixerit vnus. Hoc ergo quomodo audistis, quia dominus Iesus, postea quam resurrexit à mortuis, inuenit duos in via ex discipulis suis colloquentes inuicem de his quæ contigerant, & dixit illis, Qui sunt sermones isti quos loquimini vobiscũ, & cætera: solus dicit Lucas euãgelista. *Mar. 16.* Breuiter hoc attigit Marcus, quia apparuit duobus in via: sed quid illi dixerint domino, vel quid eis dixerit dominus, prætermisit. Quid ergo ista lectio cõtulit nobis? Magnum aliquid si intelligamus. Apparuit Iesus, videbatur oculis, & non agnoscebatur. Magister ambulabat cum illis in via, & nondũ illi ambulabant in via. Inuenit enim eos exorbitasse de via. Quando enim cum illis fuerat ante passionem, omnia prædixerat passurum se fuisse, moriturum, tertia die resurrecturũ. *Mat. 20.* Omnia prædixerat, sed sermo illius illorũ

obli

obliuio fuit, sicut perturbati sunt quādo eū viderunt in ligno pendentem. Nos, inquiunt, sperabamus quia ipse erat redempturus Israël. O discipuli sperabatis, ergo iam nō speratis? Ecce Christus viuit, spes mortua est in vobis. Prorsus viuit Christus. Mortua discipulorum corda inuenit, quorum oculis apparuit & non apparuit, & videbatur & abscondebatur. Nam si non videbatur, quomodo illum interrogantem audiebant, interroganti respōdebant? In via cum illis tanquam comes ambulabat, & ipse dux erat. Vtiq; videbant, sed non agnoscebant. Tenebantur oculi eorum, sicut audiuimus, ne eum agnoscerent. Eia fratres, vbi voluit dominus agnosci? In fractione panis. Securi sumus, panē frangimus, & dominum agnoscimus. Noluit agnosci nisi ibi propter nos, qui non eum visuri eramus in carne, & tamen mādūcaturi eius carnem. Quisquis ergo fidelis es, quisquis non inaniter Christianus vocaris, quisquis Ecclesiam non sine causa ingrederis, quisquis verbū Dei cum timore & spe audis, consolatur te fractio panis, abscentia domini non est absens. Habeto fidem, & tecum est quem non vides. Illi quando cum eis dominus loquebatur, nec fidem habebant, quia eum resurrexisse non credebant, nec resurgere posse sperabant. Perdiderant fidem, perdiderant spem, ambulabant mortui cum viuente, ambulabant cum ipsa vita. Cum illis ambulabat vita, sed in eorum cordibus nōdum erat vita. Tu vero si vis habere vitam, fac quod fecerunt vt agnoscas dominum, hospitio susceperunt. Similis enim erat dominus tanquam in longinqua pergenti, illi vero tenuerūt eum. Postea quam venerunt ad locum quò tendebant, dixerunt, Iam hic nobiscum mane, declinauit in vesperam dies. Tene hospitem, si vis agnoscere saluatorem. Quod tulerat infidelitas, reddidit hospitalitas. Dominus ergo præsentabit seipsum in fractione panis. Discite vbi dominum quæratis, discite vbi habeatis, discite vbi agnoscatis quando manducatis. Norunt enim fideles aliquid quod melius intelligunt in ista lectione quàm illi non nouerunt. Dominus his cognitus est, & postea quàm cognitus est, nusquam comparuit ab eis. Affuit corpore, dum tenebatur fide. Ideo enim dominus noster absentauit se corpore ab omni Ecclesia, & ascendit in cælum vt fides ædificetur. Si enim non nosti nisi quod vides, vbi est fides? Si autem credis & quod non vides, cum videris gaudebis. Aedificatur fides, quia redditur species, veniet quod videmus. Veniet fratres veniet,

Luc. 24.

Ibidem.

vide

vide quomodo te inueniat. Nam veniet quod dicunt homines, vbi est, quando est, quomodo est, quando erit, quãdo venturum est. Certus esto, veniet, non solum veniet sed & si nolis veniet. Væ qui non crediderunt, & magnum gaudium eis qui crediderunt. Gaudebunt fideles, confundentur infideles. Fideles dicturi sunt, Gratias tibi domine, vera audiuimus, vera credidimus, vera sperauimus, vera cernimus. Infideles autem dicturi sunt, Vbi est quod non credebamus, vbi est quod illa quæ legebantur mendacia putabamus? Ita fict, vt confusioni reddatur supplicium. Ibunt enim illi in combustionem æternam, iusti autem in vitam æternam.

Mat. 25.

Eodem die, de resurrectione, Sermo II.

Sermo CXLI.

RESurrectio Domini nostri Iesu Christi ex more legitur his diebus ex omnibus libris sancti Euãgelij. In hac lectione animaduertimus, quomodo discipulos suos prima mẽbra sua, hærentes lateri suo obiurgauit dominus Iesus: quia quẽ dolebant occisum fuisse, non credebãt viuum esse patres fidei, nondũ fideles magistri: vt crederet totus orbis terrarũ quod prædicaturi fuerant, & propter quod fuerãt morituri, nondũ credebãt. Quẽ viderant mortuos suscitasse non credebãt resurrexisse. Merito ergo obiurgabãtur, ostẽdebãtur sibi vt innotescerẽt sibi, qui essent per seipsos quid futuri essent per illũ. Sic etiã Petrus demõstratus est sibi, quando de imminẽte passione præsumpsit, & veniẽte ipsa passione titubauit. Vidit se in se, doluit se in se, fleuit se in se, conuersus est ad eum qui fecerat se. Ecce isti nõdum credebãt. Qualis illius dignatio qui nobis dedit credere quod nondum videmus, non credimus verbis eorũ, illi non credebãt oculis. Resurrectio autẽ domini nostri Iesu Christi noua vita, & vita est credentiũ in Iesum, & hoc sacramentum est passionis & resurrectionis eius, quod valde nosse & agere debetis. Non enim sine causa vita venit ad mortẽ. Non sine causa fons vitæ vnde bibitur, bibit hunc calicem qui ei non debebatur. Non enim Christo debebatur mori, Vnde venerit mors, originem ipsius quæramus. Pater mortis peccatum est. Si enim nunquam peccaretur, nemo moreretur. Legẽ Dei, hoc est, prçceptũ Dei cum conditione homo primus accepit: vt si seruaret, viueret: si corrumperet, moreretur. Non sese credẽdo moriturũ fuisse, quod dixerat qui legẽ dederat, inde mors, inde labor, inde miseria, inde etiam post mortem primã mors secũda est, post mortem

Luc. 24.

Mat. 26.

Peccatum mortis pater.

temp

temporalem, mors sempiterna. Huic ergo traditioni mortis obnoxius, his legib⁹ inferni obstrictus nascitur omnis homo, sed propter illũ hominem Deus homo factus est ne periret homo. Non enim legibus obstrictus venit: ideo dicitur in Psalmo, Inter mortuos liber. Quẽ sine cõcupiscentia virgo concepit, quẽ virgo peperit, & virgo permansit, qui vixit sine culpa, qui est mortuus propter culpã non suã. Nam mortuus est propter nostram. Pœna culpæ mortis dominus noster Iesus Christus mori venit, peccare non venit, cõmunicando nobiscũ sine culpa pœnam, & culpã soluit & pœnã. Pœna quam soluit quæ nobis debebatur post istam vitã. Ergo crucifixus est, vt in cruce ostenderet veteris hominis nostri occasum. Et resurrexit vt in vita sua ostẽderet nostræ vitæ nouitatẽ. Sic enim docuit doctrina Apostolica, Traditus, inquit, est propter peccata nostra, & resurrexit propter iustificationẽ nostram. Huius rei signum circuncisio data erat patribus, vt octaua die circunciderettur omnis masculus. Circũcisio fiebat ex cultellis petrinis, quia petra erat Christus. In ista circũcisione significabatur expoliatio carnalis vitę octaua die per Christi resurrectionem, Septimus enim dies hebdomadis sabbato completur. Sabbato dominus iacuit in sepulchro: octauo autem die resurgendo nos innouauit. Nos ergo octauo die resurgendo circũcidit, nos in ipso spe viuimus. Audiamus Apostolum dicentem, Si conresurrexistis cum Christo. Quomodo resurgimus qui nondum mortui sumus? Quid est ergo quod voluit dicere Apostolus. Si cõresurrexistis cũ Christo? Nunquid ille resurrexit, nisi prius mortuus fuisset? Viuẽtibus loquebatur, nondũ moriẽtibus iam resurgẽtibus. Quid sibi vult? Videte quid dicat, Si resurrexistis cum Christo, quæ sursum sunt quærite, vbi Christus est in dextera Dei sedẽs: quæ sursum sunt sapite, nõ quæ supra terrã. Mortui enim estis. Ipse dicit, Non ego, sed tamen verũ dicit: & ideo dico & ego. Credidi propter quod locutus sum. Si bene viuimus, mortui fuimus & resurreximus. Qui autẽ nondum mortuus est, nec resurrexit, male adhuc viuit. Et si malè viuit, non viuit: moriatur ne moriatur. Quid est, moriatur ne moriatur? Mutetur ne dãnetur. Si resurrexistis cum Christo, verba repeto Apostoli, quæ sursum sum quærite, vbi Christus est in dextera Dei sedens: quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram. Mortui enim estis, & vita vestra abscõdita est cum Christo in Deo. Cùm enim Christus apparuerit vita nostra, tũc & nos cũ illo

Psal. 87. *Rom. 4.* *Gen. 17.* *Iosue 5.* *1. Cor. 10.* *Colos. 3.* *Psal. 115.* *Colos. 3.*

appar

apparebimus in gloria: hæc sunt verba Apostoli. Et qui nondum mortuus est, dico vt moriatur: & qui adhuc malè viuit, dico vt mutetur. Si enim malè viuebat, & iam malè nõ viuit, resurrexit. Sed quid est bene viuere? Quæ sursum sunt sapere, nõ quæ super terrã. Quandiu terra es, in terrã ibis: quãdiu lingis terram. Amãdo terrã, lingis vtiq; terram, & efficeris eius inimicus: de quo dicit Psalmus, Et inimici eius terram lingent. Quid erratis filij hominum? Quid estis filij Dei? Filij hominum vsquequo graui corde, vt quid diligitis vanitatẽ & quæritis mendaciũ? Quod mendaciũ quæritis? Mundũ. Beati esse vultis, scio. Da mihi hominẽ latronẽ, sceleratum, fornicatorẽ, maleficum, sacrilegũ, omnibus vitiis inquinatũ, omnibus flagitiis seu facinoribus obrutũ, qui non velit beatã vitã viuere. Scio omnes vultis beatè viuere, sed vnde homo beatè viuat, hoc non vultis quærere. Quæris aurum, quia putas te de auro beatum futurũ, sed aurum te non facit beatum. Quare quæris mendacium? Quare vis esse in isto seculo sublimatus? Quia honore hominum & pompa seculi putas te beatũ futurũ, sed pompa seculi nõ te facit beatum. Quare quæris mendacium? Et quicquid hic aliud quæris cũ seculariter quæris, cũ amando terram quæris, propterea quæris vt sis beatus. Sed nulla res terrena te faciet beatum. Quare non cessas quærendo mendacium? Vnde ergo eris beatus? Filij hominum vsquequo graui corde? Non vultis esse graui corde, qui terreno mendacio oneratis cor vestrũ? Quousq; fuerunt graui corde homines? Antequam veniret Christus, antequam resurgeret Christus, fuerũt homines graui corde. Quousq; graui corde: vt quid diligitis vanitatem & quæritis mendacium? Volentes beati esse, eas res quæritis vnde miseri sitis. Fallit vos quod quæritis, mendaciũ est quod quæritis. Beatus vis esse? Ostendo tibi si vis, vnde habes beatus esse. Sequitur ibi, Vsquequo graui corde, vt quid diligitis vanitatem & quæritis mendacium? Scitote, Quid? Quoniam dominus magnificauit sanctum suum. Venit Christus ad miserias nostras, esuriuit, sitiuit, fatigatus est, dormiuit, mira fecit, mala passus est, flagellatus est, spinis coronatus est, sputis illitus, alapis cæsus, ligno fixus est, lancea vulneratus est, in sepulchro positus, sed tertia die resurrexit. Finito labore, mortua morte. Ecce ibi oculum habete in eius resurrectione, quia ita magnificauit sanctum suum vt resuscitaret eum à mortuis, & daret ei honorem in cælo sedenti ad dexteram suam.

Viuere bene: quid? *Genes. 3.* *Psal. 71.* *Psal. 4.* *Mendacium quærere.* *Psal. 4.* *Ibidem.*

suam. Ostendit tibi quid debeas sapere, si vis beatus esse. Hîc enim beatus esse non potes, quia nemo hîc beatus esse potest. Bonam rem quęris, sed terra ista nõ est regio eius, quã quæris. Quid quæris? Beatam vitam. Sed non est hîc. Aurũ si quęreres in illo loco, vbi non est, ille qui nouit, quia nõ est ibi, nónne diceret tibi, quid fodis, quid terrã solicitas? Fossam facis, qua descendas, non vbi aliquid inuenias, quid es responsurus admonenti te? Aurũ quęro. Et ille, Non tibi dico, nihil est quod quęris, sed, non est ibi quod quæris. Sic & tu quando dicis, Beatus esse volo, bonam rem quæris, sed nõ est hîc. Si habuit illud hîc Christus, habebas & tu in regione mortis tuę. Quid ille inuenit hîc attẽde, veniens de alia regione, & quid inuenit, nisi qđ hîc abundat? Manducauit tecũ, quod abundat in cella miseriæ tuæ. Acetum hîc bibit, fel hîc habuit. Ecce quid in cella tua inuenit. Sed ad magnam mensam suam te inuitauit, mẽsam cæli, mensam angelorum, vbi ipse panis est. Descendens ergo & ista mala inueniens in cella tua, & non dedignatus est talem mensam tuam, & promisit suam. Et quid nobis dicit, Credite credite vos venturos ad bona mensæ meæ, quando nõ sum dedignatus mala mensæ vestræ. Malum tuum tulit, & bonum suum dabit. Vitam suam promisit nobis. Sed incredibilius est quod fecit. Mortem suam pręrogauit nobis, tanquam diceret, Ad vitam meam vos inuito, vbi nemo moritur, vbi nemo deficit. Ecce ad quod vos inuito, ad regionem angelorũ, ad amicitiam patris & sancti spiritus, ad cœnam sempiternã, ad fraternitatem meã: postremò ad me ipsum. Ad vitam meam vos inuito. Non vultis credere, quia dabo vobis vitam meam? Tenete pignus, mortem meam. Modò ergo cũ in ista morte corruptibili viuimus, morum mutatione cũ Christo moriamur, à morte iustitię cum Christo viuamus, beatam vitam non accepturi, nisi cùm ad illum venerimus, qui venit ad nos, & cum illo esse cœperimus, qui mortuus est pro nobis.

Eodem die, Sermo III.

Salutis humanæ fratres charissimi, & mundi rediuiua libertas non modica taxatione requiritur, sed Christi sanguine temperatur. Sed quantum venerabilis diei huius officiũ credentibus contulit gaudium, tantum incredulis interitum portauit & luctum. Confert lętitiam Christianis ex fide, ingerit pœnam Iudęis desperantibus ex cruce. Illis iniuria filij Dei æternam cõtulit mor-

Sermo CXLII.

tem, nobis ad perpetuam proficit salutem. Quis rogo diuinæ pietatis excessus est, vel quãta amoris amplitudo monstratur? Ad hoc Deus propter hominẽ perditum de cælo voluit descẽdere, non vt honorem in mũdo accipere videretur, sed vt suspenderetur in cruce. Et dum voluit deceptum laqueis mortis eximere, ipsam subire non dedignatus est mortem. Et qualem mortem? Quæ detestabilior omni morte extitisset. Hoc Apostolus asseruerat dicẽs, Humiliauit, inquit, se vsq; ad mortem, mortem autem crucis. Vnde post mortem victrix resurrectio parabatur. Dicamus fratres, Hæc est dies, quã fecit dñs, gaudeamus & epulemur in ea: hoc est pascha quod colimus, in hoc peregrinamur hoc præteritũ redit, hoc voluitur in futurum.

Philip. 2.

Psal. 117.

Eodem die sermo, de Resurrectione corporum contra infideles. *Sermo IIII.*

Sermo CXLIII.

PRopria fides est Christianorũ, resurrectio mortuorum. Hãc in seipso, id est, resurrectionẽ mortuorum caput nostrum Christus ostẽdit. Et exemplum fidei nobis præstitit, vt hoc sperent membra in se, quod præcessit in capite. Hesterno die vobis insinuauimus, sapientes gentiũ, quos philosophos dicunt, ipsos qui in eis excellentissimi fuerũt, scrutatos fuisse naturã, & de operibus artificem cognouisse: Prophetam non audierũt, legem Dei non acceperunt, sed eis Deus quodam modo silens ipsis mundi operibus loquebatur, & eos ad quærendũ artificem rerũ, mundi species inuitabat. Nec potuerũt in animum inducere, cælũ & terram sine autore cõstare. De his beatus Paulus Apostolus ita loquitur, Reuelatur, inquit, ira Dei de cælo super omnem impietatem. Quid est super omnem? Non solũ super Iudæos qui Dei legem acceperunt, & legis datorem offenderunt, verumetiam super impietatem gentiũ reuelatur ira Dei de cęlo. Et ne quisquam diceret, quare cũ ipsi legem non acceperint? secutus adiunxit, Et iniustitiam eorũ, qui veritatẽ Dei in iniquitate detinent. Iam tu responde, Quam veritatem? Non enim acceperũt legem, non enim audierũt Prophetam. Audi quam veritatem. Quoniam quod notũ est, inquit, Dei, manifestum est in illis. Vnde manifestum? Adhuc audi, Deus enim illis manifestauit. Si adhuc quæris, quomodo manifestauit quibus legem non dedit? Audi quomodo, Inuisibilia enim eius à constitutione mundi per ea quę facta sunt intellecta conspiciuntur. Inuisibilia enim ejus, hoc est, inuisibilia Dei à constitutione mũdi,

Roma. 1.

id est

id est, ex quo constituit mundum, per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur, illa per hæc intellecta conspiciūtur. Sempiterna quoque, verba Apostoli dico, ipsa attexo. Sempiterna quoq; virtus eius & diuinitas subaudis, intellecta conspiciuntur, vt sint inexcusabiles. Quare inexcusabiles? Quia cognoscentes Deum, non sicut Deū glorificauerunt, aut gratias egerunt. Non dicit, nesciētes Deū, sed cognoscentes. Vnde cognoscentes? Ex his quæ fecit. Interroga pulchritudinem terræ, interroga pulchritudinem maris, interroga pulchritudinē dilatati & diffusi aëris, interroga pulchritudinē cæli, interroga ordinem syderū, interroga solem fulgore suo diem clarificantem, interroga lunā fulgore suo sequētis noctis tenebras temperantem, interroga animalia quæ mouentur in aquis, in terris, quę volāt in aere, latētes animas, perspicua corpora visibilia regēda, inuisibiles regētes: interroga ista. Respondent tibi omnia, Ecce vide pulchra sumus, pulchritudo eorū, confessio eorum est. Ista pulchra mutabilia quis fecit, nisi incōmutabilis pulcher in seipso? Deniq; homines vt possent intelligere & cognoscere Deū vniuersi mūdi creatorem, in ipso homine interrogauerunt hæc duo, corpus & animam, hoc interrogabāt quod & ipsi gestabant, videbant corpus, animam non videbāt. Sed corpus nisi de anima non videbāt. Videbant enim per oculum, sed intus erat, qui per fenestras aspiciebāt. Deniq; discedente habitatore, iacet domus. Discedente qui regebat, cadit quod regebatur. Et quoniā cadit, cadauer vocatur. Nónne ibi oculi integri? Et si pateant, nihil vident. Aures adsunt, sed migrauit auditor. Linguę organum manet, sed abscessit musicus qui mouebat. Interrogauerunt ergo ista duo, corpus quod videtur, & animam quæ non videtur, & inuenerunt melius esse illud quod nō videtur, quàm illud quod videtur: maiorem esse animam latentem, deteriorem carnem apparentem. Viderunt ista, intuiti sunt, discusserunt vtrunq;, & inuenerunt vtrunque mutabile in ipso homine. Mutabile corpus per ętates, per corruptiones, per alimēta, per refectiones, per defectiones, per vitam, per mortem. Transierunt ad animam, quam vtiq; cōprehenderant meliorem & inuisibilē, mirabantur, & inuenerunt & ipsam mutabilem, modò velle, modò nolle, modò scire, modò nescire, modò meminisse, modò obliuisci, modò timere, modò audere, modò ire in sapientiam, modò in stultitiam deficere. Viderunt & ipsam mutabilem, transierunt & ipsam.

Ibidem.

Quæsierunt enim aliquod immutabile. Sic ergo peruenerunt ad cognoscendum Deum qui fecit, per ista quæ fecit: sed nō sicut Deum honorauerūt, aut gratias egerūt: vt ipse dicit Apostolus, Sed euanuerūt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiens cor eorū, dicentes se esse sapiētes, stulti facti sunt. Et quò peruenerūt? Et immutauerūt, inquit, gloriā incorruptibilis Dei, in similitudinē imaginis corruptibilis hominis. Idola dicit. Et parū erat facere idolum ad speciem hominis, & ad sui operis similitudinē addicere artificē, parū fuit hoc. Sed insuper quid? Et volucrum & quadrupedū & serpentium. Omnia quippe ista quasi muta animalia & irrationabilia illi quasi magni sapiētes deos sibi fecerunt. Reprehendebam qn̄ adorabas imaginē hominis, quid tibi faciam, qn̄ adoras imaginem canis, imaginē colubri, imaginē crocodili? Peruenerunt vsq; ad ista. Quantum quærentes in superna euicti sunt, tantū cadentes in ima demersi sunt. Altius enim mergitur quod de alto cadit. Hi ergo, sicut hodie vos commonui, quæsierunt quod posteà, id est, quod post hanc vitam sit futurū. Quæsierūt sicut homines, sed quādo inuenirent, cū homines essent, doctrinam Dei non habuerūt, Prophetas non audierūt, non potuerunt inuenire, suspicati sunt. Retuli heri vobis suspiciones illorum. Exeunt animæ malæ, inquiūt, & quia immūdæ sunt, continuo in alia corpora reuoluūtur. Exeūt animæ sapientiū atq; iustorum: & quia bene vixerūt, volant ad cęlum. Age bene, bene inuenisti illis locū, volantes ad cælum peruenerunt. Et quid ibi? Ibi erunt, inquiunt, & requiescent cū diis. Sedes eorum erunt stellæ. Non malum habitaculum illis inuenistis, vel ibi illas dimittite, nolite illas deiicere. Sed, inquiūt, Post tēpora longa, facta penitus obliuione veterum miseriarum, incipiunt velle reuerti ad corpora, & delectabit eas venire: & rursus veniunt ad ista patienda, ad ista toleranda, ad obliuiscendū Deum, ad blasphemandum Deū, ad sequendas corporis voluptates, ad pugnas cōtra libidines. Veniūt ad istas miserias, vnde & quo? Dic mihi quare? Quia obliuiscuntur, Obliuiscuntur & delectationem carnis, hoc solùm mali sui meminerunt, vnde ruerunt. Veniūt. Quare? Quia delectat eos rursus in corporibus habitare. Vnde delectat eos, nisi per memoriam, quia ibi aliquando habitauerunt? Dele totā memoriam, & fortè residuam facies sapientiam. Nihil remaneat quod reuocet. Et horruit quidam autor ipsorum, cui demōstrabatur, vel qui inducebat apud

Rom. 1.

apud inferos demonstrantẽ patrem filio suo. Nostis enim propriè omnes hæc, atq; vtinã pauci nosceretis. Sed pauci nostris in libris, multi in theatris, quia Aeneas descẽdit ad inferos, & ostendit illi pater suus animas Romanorum magnorũ venturas in corpora: expauit ipse Aeneas, & ait, O pater an ne aliquas ad cælum hinc ire putandum est, Sublimes animas, iterúmq; ad tarda reuerti Corpora? Sentiendum ne est, inquit, ꝙ eant ad cælum, & iterũ redeant? Quæ lucis miseris tam dira cupido? Melius filius intelligebat quàm pater exponebat. Reprehendit cupiditatem animarũ rursus in corpora redire volẽtium. Dixit diram cupiditatẽ, dixit eas miseras, nec erubuit eas. Ad hoc Philosophi perduxistis, vt purgentur animæ, perueniant ad summam mũditiam, & per ipsam munditiam obliuiscantur omnia, & per obliuiones miseriarum redeant ad miserias corporũ. Dicite obsecro, Nónne etiã hæc si vera essent, inquã, quæ sine dubio falsa, quia fœda sunt, nónne melius nescirẽtur? An fortè dicturus es mihi, non eris sapiens, si ista nescieris. Vt quid illa sciam, possúmne esse modò melior, quàm tunc ero in cælo? Si in cælo, quando ero melior & perfectior, obliuiscar omnia quæ hîc didici, & hæc ibi melior nesciturus sum, sine modò illa nescire. In cælo habitãtem dicis omnia obliuiscentem, sine in terra esse horum omnium nescientem. Deinde rogo te, an sciant se istæ animæ in cælo, passuras esse rursus huius vitæ miserias, an nesciunt? Elige quod volueris. Si sciũt se passuras esse tantas miserias, quomodo sunt beatæ miserias suas futuras cogitantes? Quomodo sunt beatæ, vbi sunt sine securitate? Sed video quid eligas, dicturus es nesciunt. Laudas ergo ibi hanc ignorantiam, quam me nunc habere non sinis, docendo me in terra, quod me nesciturum dicis in cælo. Nesciunt, inquis. Si nesciunt, & se non putant passuras, errando sunt beatæ. Quod enim passuræ putant se non passuras, quod falsum putare, quid est aliud quàm errare? Erunt ergo errore felices, erunt beatæ non æternitate, sed falsitate. Liberet nos veritas, vt beati verè esse possimus, quoniam nõ vacat sermo redemptoris nostri, Si vos filius liberauerit, tunc verè liberi eritis. Ipse enim dixit, Si mãseritis in verbo meo, verè discipuli mei eritis, & cognoscetis veritatem, & veritas liberabit vos. Deinde audite aliud peius, aliud dolendum, vel potius irridẽdum hic sapiens, hic philosophus, hoc est interrogatus: Verbi gratia, Pythagoras, Plato, Porphyrius, & nescio quis alius

Virg. li. 6 Aeneid.

Ioan. 8.

ipſorum, Quare philoſopharis? Propter, inquit, beatã vitam. Quando habebis iſtam beatã vitam? Cum hoc corpus, inquit, reliquero in terra. Modo ergo miſera vita geritur, ſed ſpes eſt beatæ vitæ: ibi beata vita geritur, ſed ſpes eſt miſeræ vitæ. Ergo ſi ſpes noſtræ infelicitatis eſt felix, & felicitas infelix, abiiciamus hæc, & vel rideam⁹ quia falſa ſunt, vel doleamus quia magna exiſtimantur. Sunt enim iſta fratres mei magna, magnorum deliramenta doctorũ. Quanto melius tenemus magnorum ſacramenta doctorũ? Amore corporũ dicunt redire animas purgatas, mũdatas, ſapientes. purgatas animas amore corporum redire ad corpora. Ergo anima purgata ſi ſic amat, nónne amor iſte magnæ ſunt ſordes? Sed corpus eſt omne fugiendum, magnus eorũ Porphyrius philoſophus, fidei Chriſtianæ acerrimus inimicus, quia iam Chriſtianis temporibus fuit, ſed tamẽ ab ipſis deliramentis erubeſcendo, à Chriſtianis ex aliqua parte correptus, dixit, Corpus eſt omne fugiendum. Omne dixit, quaſi omne corpus vinculum ærũnoſum ſit animæ. Et prorſus ſi corpus qualecunq; eſt fugiendum. non eſt vt laudes eius corpus: & dicas, quomodo Deo docẽte fides noſtra laudat corpus: quia & corpus quod modo habemus, quamuis habeamus hinc de peccato pœnam, & corpus quod corrumpitur aggrauat animã: tamen habet corpus iſtud ſpeciem ſuam, diſpoſitionem membrorum, diſtinctionem ſenſuum, erectam ſtaturam, & cætera quæ bene conſiderantes ſtupent. Veruntamen illud omnino incorruptibile, omnino immortale, omnino ad mouendum agile & facile erit. Sed ait Porphyrius, Sine cauſa mihi laudas corpus. Qualecunq; corpus, ſi vult eſſe beata anima, corpus eſt omne fugiendum. Hoc dicũt philoſophi, ſed errant, ſed delirant. Cito probo, nolo diutius diſputare, libros veſtros lego, quia illa quæ prædicata ſunt, debent habere ſubditũ. Duo enim ſunt inuicem ſibi connexa, prædicata & ſubdita. Superat omnia Deus, huic cuncta ſunt ſubdita. Et anima ſi habet aliquem honorem apud Deum, debet habere aliquid ſubditum. Sed nolo hinc diutius diſputare, libros veſtros lego, mundum iſtum animal dicitis, id eſt, cælum & terram, maria, omnia quæ ſunt ingentia corpora, & immenſa vſquequaq; elementa. Totũ hoc vniuerſum corpus quod ex his elementis omnibus conſtat, dicitis eſſe animal magnũ: id eſt, habere animã ſuam, ſed ſenſus corporis non habere, quia extrinſecus nihil eſt quod ſentiri poſsit: habere tamen intellectum,

1. Retr. 4.
22. de Ciuita. Dei, cap. 26.
Sapien. 9.

hærer

hærere Deo:&ipsam animam mundi vocari Iouem vel vocari Hecaten, id est, quasi animā vniuersalem mūdum regentem, & vnum quoddam animal facientē:eundémq; mundum æternum esse dicitis,superfuturū,finem non habiturū.Si ergo æternus mundus, & sine fine manet mūdus,& animal est mundus, anima ista semper tenetur in mūdo,certè corpus est omne fugiendum.Quid est quod dicebas, Corpus est omne fugiendū? Ego dico beatas animas incorruptibilia corpora semper habituras. Tu qui dicis,corpus omne fugiendū,occide mūdum. Tu dicis,vt fugiā de carne mea, fugiat Iupiter tuus de cælo & terra. Quodq; inuenimus eundem Platonē magistrū istorum omnium, in libro quodam suo quem scripsit de constitutione mundi, inducere Deum factorem deorum, facientem scilicet deos cælestes, stellas omnes, solem & lunā, Dicit ergo Deum opificem deorum cælestium,dicit ipsas stellas habere animas intellectuales quę intelligunt Deum,& corpora visibilia quæ cernūtur.Dico vt intelligatis, Sol iste qui videtur non videretur nisi corpus esset.Hoc verum est:stella vlla vel luna non videretur nisi corpus esset, verum dicit. Ideo dicit & Apostolus, Et corpora cælestia,& corpora terrestria. Et sequitur,Alia gloria cælestium,alia & terrestriū. Et rursus dicens de gloria cælestium corporum Apostolus adiunxit & ait,Alia gloria solis, alia gloria lunę,alia gloria stellarū.Stella enim à stella differt in gloria,sic & resurrectio mortuorum. Videtis quia promissa est sanctorū corporibus claritas, & diuersa species claritatis, quia diuersa sunt merita charitatis. Sed illi qui dicunt, stellæ istæ quas videtis, corpora sunt quidē, sed habent suas animas intellectuales, & sunt dij iterum de corporibus,quia corpora: verum dicunt,Sed vtrum habeant animas suas,vt quod discutio modo veniamus ad rem:Inducitur Deus à Platone ipso alloqui deos quos fecit de corporali & incorporali substantia, atq; inter cætera dicere illius, Quoniam estis orti,immortales esse & indissolubiles non potestis. Iam ad istam vocem illi intremiscere poterāt.Quare?Quia immortales esse cupiebāt, & mori nolebant. Ergo vt eis auferret timorem, secutus adiunxit atq; ait,Non tamen dissoluemini, neq; vos vlla mortis fata periment, nec erunt valentiora quàm consilium meum, quod maius est vinculum ad perpetuitatē vestram, quàm illa quibus colligati estis. Ecce Deus securitatem dat diis à se factis:securitatem illis dat immortalitatis:securitatem illis dat

1. Cor. 15.

quòd non relinquant globos corporum suorum. Certè corpus est omne fugiendum. Quantum existimo responsum est illis, sicut intelligere potestis, sicut & nos loqui possumus, quãtum hora sermonis permittit, quantũ capacitas nostra finit, respõsum est eis. Iam vero quod & ipsi dicant de resurrectione corporum quasi acute, & non eis, sicut arbitrantur, etiam nos respondere possumus, multũ est vt hodie vobis dicam. Sed quia semel promisi vobis, per istos dies istam de resurrectione carnis quæstionem esse versandam, ad ea quæ restant, adiuuante domino, & aures & corda in crastinum præparate.

Feria tertia Paschæ, Sermo I.

Sermo CXLIIII.

Resurrectio domini nostri Iesu Christi, & hodie recitata est: sed de altero libro Euãgelij qui est secundum Lucam. Primo enim lecta est secundum Matthæum, besterna autem die secũdum Marcum, hodie, secundum Lucã. Sic habet ordo Euangelistarũ. Sicut enim passio ipsius ex omnibus Euangelistis conscripta est, sic dies isti septẽ vel octo durant spacium, vt secundum omnes Euangelistas resurrectio recitetur. Passio autem quia vno die legitur, non solet legi nisi secũdum Matthæũ. Volueram aliquando vt per singulos annos secũdum omnes Euangelistas etiam passio legeretur, factum est, non audierũt homines quod consueuerunt & perturbati sunt. Qui autem amat literas & non vult semper esse idiota, omnia nouit, & omnia diligenter inquirit. Sed sicut cuiq; à Deo parata est mensura fidei, sic quisq; proficit. Nunc attendamus quod hodie cum legeretur audiuimus. Nam quod heri commendaui charitati vestræ expressimus, hodie audierimus infidelitatẽ discipulorũ, vt intelligamus quãtum eius beneficio nobis præstitum est. Si credamus quod nos audiuimus, vocauit eos, instruxit eos, vixit cum eis in terra, fecit ante oculos eorum tanta mirabilia vsq; ad mortuos suscitandos. Mortuos resuscitauit, carnem suam non credebatur resuscitare: Venerunt mulieres ad monumentũ, corpus in monumento non inuenerũt, resurrexisse dominum ab angelis audierunt, fœminæ viris nuntiauerunt. Et quid scriptum est, quid audistis? Visa sunt ista ante oculos eorum quasi deliramenta. Magna infidelitas conditionis humanæ. Quãdo locuta est Eua quod dixerat serpens, audita est, cito mulieri creditum est. fœminis vera dicentibus vt viueret Christus minus creditum est. Nam hoc est quod egit dominus Iesus Christus, vt

Matt. 28
Marc. 16.
Luce 24.
Rom. 12.
Luca 24
Genes. 3.

ſtus, vt prius illud ſexus fœmineus nuntiaret. Quia ergo per ſexum fœmineum cecidit homo, per ſexum fœmineũ reparatus eſt homo: quia virgo Chriſtũ peperit, fœmina reſurrexiſſe nuntiabat: per fœminam mors, per fœminã vita. Sed non crediderunt diſcipuli quod dixerant fœminæ, delirare putauerũt, quando veritatem nuntiabant. Ecce alibi, Duo ambulabant in via, & loquebantur ſecum de his quæ acciderant in Hieruſalem, de iniquitate Iudæorũ, de morte Chriſti, ambulabant fabulantes, & quaſi mortuũ dolentes, reſurrexiſſe neſcientes. Apparuit & ipſis, factus eſt tertius viator, miſcuit cũ eis amica colloquia, oculi eorum tenebantur ne agnoſcerent eum. Oportebat enim vt amplius cor inſtrueretur. Cognitio differtur, quærit ab eis quid inter ſe loquerentur, vt quod ipſe ſciebat illi faterentur. Et quod audiſtis, mirari cœperunt, quia de re clara & tam manifeſta velut à neſciente interrogabantur, Tu ſolus, inquiũt, peregrinus es in Hieruſalem, & neſcis quæ ibi geſta ſunt? At ille dixit, Quæ? De Ieſu Nazareno qui fuit propheta potẽs factis & dictis. O diſcipuli, Propheta erat Chriſtus dominus prophetarũ, iudici nomen præconis imponunt, ad alienigenarum verba deuenerant. Quid eſt quod dixi? Recolite quòd quãdo ipſe Ieſus ait diſcipulis ſuis: Quem dicunt homines eſſe filium hominis? Reſponderũt opiniones alienas. Alij dixerunt quòd Helias es, alij quia Ioannes baptiſta, alij quia Hieremias, aut vnus ex Prophetis. Verba iſta alienorum erant, non diſcipulorũ. Ecce ad iſta verba diſcipuli venerunt. Nunc ergo vos quẽ me eſſe dicitis? Reſpondiſtis mihi opiniones alienas, fidem veſtram volo audire. Tunc Petrus vnus pro omnibus, Tu es Chriſtus filius Dei viui, Non quicunque vnus ex prophetis, ſed filius Dei viui, adimpletor prophetarũ, creator angelorũ. Tu es Chriſtus filius Dei viui. Audiuit quod decuit eum audire ex hac voce & tali voce, Beatus es Simon bar Iona, quia non tibi reuelauit caro & ſanguis, ſed pater meus qui in cælis eſt. Et ego dico tibi, Tu es Petrus, & ſuper hãc petram ædificabo Eccleſiam meam, & portę inferi non præualebunt aduerſus eam. Tibi dabo claues regni cælorum, & quæcunq; ſolueris ſuper terrã, ſoluta erunt & in cælo: & quæcunq; ligaueris ſuper terram, ligata erunt & in cælo. Fides hoc meruit audire, nõ homo. Nam ipſe homo quid erat, niſi quod ait Pſalmiſta, Omnis homo mendax? Denique continuo poſt hæc verba denuntiauit eis paſsionẽ ſuam & mortẽ. Expauit Petrus

Luca 24

Mat. 16.

Pſal. 115.

& ait, Absit à te domine nõ fiet istud. Tunc dominus. Redi post me satanas. Petrus satanas, vbi sunt illa verba, Beatus es Simõ bar Iona? Nunquid beatus satanas? Beatus de Deo, satanas de homine. Deniq; ipse dñs exposuit quare illum dixerit satanã. Non enim sapis quæ Dei sunt, sed quæ sunt hominis. Vnde tũc beatus? Quia nõ tibi reuelauit caro & sanguis, sed pater meus qui est in cælis. Vnde postea satanas? Non sapis quæ Dei sunt, quæ quando sapueras beatus eras, sed sapis quæ hominis sunt. Ecce quõ alternabat anima discipulorũ quasi ex ortu & occasu, modo stabat, modo iacebat, modo illuminabatur, modo tenebrabatur, quia de Deo illuminabatur, de suo tenebrabatur. Vnde illuminabatur? Accedite ad eum & illuminamini. Vnde tenebrabatur? Qui loquitur mendaciũ de suo loquitur. Filiũ Dei eũ dixerat & timebat ne moreretur cum filius Dei esset. Nisi ille venisset vt moreretur, nos vnde viueremus? Vnde nos habemus vitã, inde ille habuit mortẽ. Ipsum Euangelium attende. In principio erat verbũ, & verbũ erat apud Deũ, & Deus erat verbũ. Quære ibi mortẽ? Vbi? Vnde? Quomodo? Erat verbum, verbũ apud Deum, Deus verbũ. Si inuenis ibi carnem & sanguinẽ, inuenis mortẽ: ergo ille verbũ. Vnde illi mors? A nobis hominibus in terra positis, mortalibus, corruptibilibus, peccatoribus. Vnde vita? Non erat illi vnde haberet mortem, non eramus nos vnde haberemus vitã. Accepit ille mortem de nostro, vt daret nobis vitam de suo. Quomodo ille mortẽ de nostro? Verbum caro factũ est, & habitauit in nobis. Accepit hinc à nobis quod offerret pro nobis. Vita autẽ vnde nobis? Et vita erat lux hominũ. Ipse nobis vita, nos illi mors. Sed qualis mors? Dignatione, non conditione, quia dignatus est, quia voluit, quia misertus est. Potestatẽ habeo ponendi animã meam, & iterum sumendi eam. Hæc Petrus nesciebat, quando audita morte domini expauit. Sed ecce iam dixerat dominus moriturum se, & resurrecturũ tertia die. Factũ est quod prædicabat, & non credebant quod audierant. Ecce iam triduum est ex eo quo ista facta sunt, & nos putabamus ꝙ ipse erat redẽpturus Israël. Sperabatis, iam desperatis, de spe cecidistis, leuat vos qui vobiscũ ambulat. Discipuli erant, ipsum audierant magistrum, nouerant ipsum, ab illo instructi erant, & non potuerũt imitari & habere fidem latronis pendentis in cruce. Sed fortè aliqui vestrũ nesciunt quid dixi de latrone, non audiendo passionem secundum omnes Euangelistas. Iste enim euangelista

Mat. 16.
Psal. 33.
Ioan. 8.
Ioan. 1.
Ioan. 10.
Luce 24.

Lucas

Lucas narrauit quod dico, quia duo latrones crucifixi sunt cũ Christo: dixit & hoc Matthæus. Sed vnus eorũ latronũ qui insultauit domino, & alter eorũ qui credidit Christũ: Matthæus non dixit, Lucas dixit. Recolamus fidẽ latronis quam non inuenit Christus post resurrectionẽ in discipulis suis. Pendebat in cruce Christus, pẽdebat & latro. In medio ille, illi à lateribus. Insultat vnus, credit alter: iudicat melius ille. Ille enim qui insultabat hoc dixit, Si filius Dei es libera te. Et alius ad illum, Tu nõ times Deũ. Si nos propter facta nostra merito patimur, ipse quid fecit? Et conuersus ad eum, Memẽto, inquit, mei domine dum veneris in regnũ tuũ. Magna fides, huic fidei quid addi possit ignoro. Titubauerũt qui viderũt Christũ mortuos suscitantẽ, credidit ille quẽ videbat secũ in ligno pendentem. Quãdo illi titubauerũt, tunc ille credidit. Qualẽ fructũ Christus de arido ligno percepit? Quid enim Dominus dixerat, Amen dico tibi, hodie mecũ eris in paradiso, Tu differs te, ego agnosco te. Quãdo hoc speraret latro, adductus de latrocinio ad iudicẽ, à iudice ad crucem, de cruce ad paradisum. Deinde ipse attẽdens merita sua non dixit, Memẽto mei vt liberes me hodie, sed cum veneris in regnũ tuum, tunc memor mei esto: si mihi tormenta debentur, vel quousq; veneris in regnũ tuum. Et ille, nõn sic inuasisti regnũ cælorum, vim fecisti, credidisti, rapuisti, hodie mecum eris in paradiso. Non te differo. Tantæ fidei hodie reddo quod debeo. Latro dicit, Memento mei domine cum veneris in regnum tuũ. Non solum credebat resurrecturum, sed etiã regnaturum. Pendenti crucifixo, cruento ligno horrenti, cum veneris, inquit, in regnum tuum: & illi, nos sperabamus. Vbi latro inuenit, discipulus perdidit. Deinde iam charissimi magnũ sacramentum quod cognouimus, audite, Ambulabat cum illis, suscipitur hospitio panem frangit & cognoscitur. Et nos nõ dicamus, quia Christũ non cognouimus, nouimus si credimus. Verum est. Nouimus si credimus, habemus si credimus. Habebant illi Christum conuiuio, nos intus in animo. Plus estChristũ habere in corde, quàm in domo. Cor enim nostrum interius nobis est, quàm sit domus nostra. Iam vero vbi debet eum fidelis agnoscere? Agnoscit qui fidelis est, qui autẽ catechumenus est, ignorat. Sed ianuam contra eũ nemo claudat, vt nouerit. Hesterna die admonui charitatem vestram, quia resurrectio Christi est in nobis si bene viuamus. Si vita nostra mala moriatur, & quotidie noua proficiat. Abundant

Luc. 29. *Mat. 27.* *Luc. 23.* *Luc. 24.*

dant hic pœnitentes. Quando illis imponitur manus, fit ordo longiſsimus. Orate pœnitẽtes, & eunt orare pœnitẽtes. Quomodo pœnitet quod fit, ſi pœnitet non fiat: Si autẽ fit, [non] nomen erat, crimẽ manet. Aliqui ipſi ſibi pœnitentiæ locũ petierunt, aliqui excommunicati à nobis in pœnitẽtiæ locũ redacti ſunt, nolunt inde ſurgere, quaſi electus ſit locus pœnitentium. Qui debet eſſe locus humilitatis, ſit locus humilitatis. Vobis dico qui vocamini pœnitẽtes & nõ eſtis: Vobis dico, Quid vobis dicam? Laudo vos, in hoc non laudo, ſed gemo & plango: Et quid faciam fratres, immutate vitam in melius. Mutate, quia finis incertus eſt. Omnis homo cum caſu ſuo ambulat. Quid differtis bene viuere, cum putatis quia longa erit vita? Longam vitã putatis, & mortẽ ſubitaneam non timetis. Sed ecce longa ſit: & quæro vnũ pœnitentem, & non inuenio. Quãto melius bona lõga quàm mala vita erit? Longã cœnam malam ferre nemo, longam vitam malam omnes habere volunt. Vtiq; ſi grãde quod viuimus, bonũ ſit ipſum grãde. Quid enim vis mali, dic mihi in omnibus actibus tuis, cogitationibus, cupiditatibus? In terrã non vis ſegetẽ malam, non vis vtique malam, ſed bonã arborẽ, equum, ſeruum, bonũ amicum, bonum filiũ, vxorem bonã. Et quid hæc magna cõmemorem, quando non vis veſtẽ malam habere, ſed bonam, caligam poſtremo ipſam non vis niſi bonam? Aut da mihi aliquid te velle quod malũ eſt, nec te velle aliquid bonum: puto villam malam non vis, ſed bonã, ſolam animã malam vis? Quid te offendiſti? Quid de te tuipſe male meruiſti? Inter bona tua non vis eſſe malum niſi te ſolum. Puto, quia dico quod ſoleo, & facitis quod ſoletis. Ego coram Deo excutio veſtimenta mea. Timeo ne mihi imputetur quia non dico, officiũ meum impleo, fructum veſtrum quæro, de bonis operibus veſtris gaudium habere volo, non pecuniã. Non enim qui benè viuit, diuitem me facit: & tamen diuitiæ meæ non niſi ſpes veſtra eſt, in Chriſto gaudium meum, ſolatium meum, & reſpiramentum periculorum in his tentationibus nullũ eſt niſi bona vita veſtra. Obſecro vos fratres, ſi obliti eſtis veſtri, miſeremini tamen mei.

De verbis domini, ſermo 16.

Eodem die, de reſurrectione domini, Sermo 11.

Sermo CXLV.

DE reſurrectione domini quod ſequebatur in Euangelio ſecũdum Lucam, hodie terminatum eſt, vbi audiuimus apparuiſſe dominũ in medio diſcipulorũ ſuorum diſcrepantiũ & non credẽtium. Tam

vero

vero inopinatum fuit & incredibile, vt nec vidẽtes viderẽt. Videbãt enim viuum quẽ planxerant mortuum, videbãt in medio ſui ſtantem, quẽ doluerant in cruce pendentẽ. Videbãt ergo & quia ſuis oculis non credebãt, vt verũ viderẽt, falſum putabãt. Aeſtimabãt ſicut audiſtis ſe ſpiritũ videre. Quod poſtea crediderũt de Chriſto peſsimi hæretici, prius hoc crediderunt titubantes Apoſtoli. Sunt enim hodie qui non credũt carnem habuiſſe Chriſtũ, quia & partum virginis deſtruunt, & nolunt eum natum ex fœmina credere. Verbum caro factum eſt: prorſus à ſua fide, vel potius à ſua infidelitate, totá iſtam diſpenſationem ſalutis noſtræ, quòd factus eſt homo pro inueniendo homine qui Deus fecerat hominem: totũ hoc quod Chriſtus in remiſsionẽ peccatorum noſtrorũ verũ non falſum ſanguinem fudit, & de vero ſuo ſanguine chirographũ peccatorum noſtrorum deleuit: hoc totum Hæretici damnabiles euacuare conantur, totum hoc Manichæi non credunt, Ecce loquitur & Euãgelium, Stabat dominus inter diſcipulos ſuos, nondũ credentes quòd reſurrexerat. Videbant eum & putabant ſe ſpiritum videre. Si nihil mali eſt credere Chriſtum fuiſſe, non carnem: ſi nihil mali eſt, dimittãtur in iſta opinione diſcipuli, Attendite vt intelligatis quod volo dicere, Deus autem donet vt dicá, vt ſic dicá, quomodo vos audire expedit. Ecce hoc ipſum repeto. Aliquando ipſi deteſtabiles carnem deteſtantes, & ſecundum carnem viuentes: aliquãdo hoc dicũt, & ſic decipiunt. Qui melius credunt de Chriſto, illi qui dicũt quia carnem habuit, an nos qui dicimus, Deus erat ſpiritus, & oculis hominũ non corpus, ſed Deus apparebat? Quid eſt melius, caro an ſpiritus? Quid reſpõſuri ſumus, niſi ſpiritũ carne eſſe meliorem? Si ergo dicis, Cõfiteris quia ſpiritus melior eſt quàm caro. Melius ergo de ſpiritu ſentio, qui eum ſpiritũ fuiſſe dico, non carnem. O infelix error. Quare ergo ſpiritũ & carnem dico fuiſſe Chriſtum? Tu dicis ſpiritũ, ego ſpiritum & carnem. Non tu melius dicis, ſed minus dicis, Audi ergo totũ quod dico ego, id eſt, catholica fides, & quod dicit fundatiſsima fides & ſereniſsima veritas. Tu quid dicis ſpiritum tantũ fuiſſe Chriſtum quod eſt & ſpiritus noſter, id eſt, anima noſtra, hoc dicis tãtum fuiſſe Chriſtũ. Audi quid dicas, Dico quod dicas. Erat ipſe ſpiritus ex ea natura & ſubſtãtia vnde & noſter eſt ſpiritus. Quãto minus dicas attende. Erat ibi verbũ, tu dicis humanus ſpiritus ſolus. Ego dico, verbum, ſpiritus, corpus, Deus & homo.

Luc. 24. *Ioan. 1.* *Coloſ. 2.*

Si duo

Si duo nolo dicere, isto vtor compendio, Deus & homo, & verus Deus, & verus homo. Sed de ipso homine si quæris à me, duo iterum dico, Anima humana, caro humana. Tu homo es propter animã & carnẽ, ille Christus propter Deũ & hominẽ. Ecce quod dico. Sed tu melius te dicere putas, quia dicis, spiritus erat, spiritus apparebat, spiritus videbatur, spiritus in homine cõuersabatur. Hoc dicis, hoc dixi, hoc putabãt & discipuli. Si nihil malũ dicis, si bonũ est quod dicis, bonum erat quod discipuli putabãt. Si dominus eos dimittit vt sic putẽt, dimittendus es & tu. Hoc enim credebant quod & tu: si bonum est quod tu credis, bonũ erat quod illi credebant. Sed non erat bonũ. Ait illis dominus, Quid turbati estis, & cogitationes ascẽdunt in cor vestrũ? Cogitationes istæ terrenæ sunt. Si enim cælestes essent: descẽderent in cor, nõ ascẽderent. Quare enim dicitur nobis, Sursum cor vestrũ, nisi vt terrenæ cogitationes nõ ante se inueniãt cor nostrum, quod sursum posueramus? Ergo quid turbati estis, & cogitationes ascendũt in cor vestrum? Videte manus meas & pedes meos, palpate, & videte. Parum est vobis attẽdere, Manus mittite, si parũ est attendite. Nec sufficiat attendere, palpate. Nec tãgere solum dixit, sed palpate, & contrectate. Probent sibi manus vestræ si mẽtiuntur oculi vestri, palpate & videte, oculos & manus habete. Quid palpate, & quid videte, quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere. Errabas cum discipulis, corrigere cum discipulis. Humanum est, concedo. Putatis spiritum Christum hoc & Petrus, hoc & cæteri qui spiritum putauerũt se videre: sed in isto errore non remanserũt, vt scias prorsus hoc fuisse in cordibus eorum: medicus non dimisit, accessit, medicamentum adhibuit, vulnera in cordibus videbat, & vnde vulnera cordium curaret in corpore cicatrices ferebat. Sic ergo credamus, scio quia creditis sic: sed ne forte in agro isto domini sit herba mala, etiam eos alloquor quos non video. Nemo credat de Christo, nisi quod de se credi voluit Christus. Antequã nobis expedit vt credamus quod credi de se voluit, qui nos redemit, qui salutem nostram quæsiuit, qui pro nobis sanguinẽ suum fudit, qui pro nobis quod nobis non debebatur, attulit: hoc credamus quod Christus est filius Dei, verbum Dei. Quid est verbum Dei? Quod dicere non potest verbũ hominis hoc est verbum Dei. Quæris à me, quid sit verbum Dei? Si tibi vellẽ dicere quid sit verbum hominis, non explico, fatigor, hæsito, succumb

Luc. 24.

cumbo, non possum explicare vim verbi humani. Ecce antequam dicam vobis, quod volo dicere iam verbum est in corde meo, nondum à me dictum est, & apud me est: dicitur à me & peruenit ad te, & non recedit à me. Intenditis vt audiatis verbum à me, mentes vestras pasco cum loquor. Diuideretis inter vos cibum si afferrem ventribus, nec totus perueniret ad singulos. Sed quanto plures estis, tāto in plura frusta quod ponerem diuideretis, & tanto minus quisque acciperet, quanto maior esset multitudo accipientium. Modo autem cibum attuli mentibus, Dico accipite, sumite & comedite. Accepistis, comedistis, & nō diuisistis. Quicquid loquor, & omnibus totum est, & singulis totum est. Ecce quomodo non potest satis explicari quantam vim habet hominis verbum, & dicitis mihi, quid est verbum Dei? Verbum Dei pascit angelorum tot milia. Mente enim pascuntur, mēte replentur. Implet angelos, implet mundum, implet virginis vterum, nec ibi spatiatur, nec hîc angustatur. Quid est verbum Dei? Ipse breuiter de se dicit, sed magnum est quod dicit, Ego & pater vnum sumus. Nolo murmures, verba appende. Quid ergo? Plura verba de vno verbo non sufficiunt explicando verbum. Ergo quod non potest explicari verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Suscepit totum quasi plenum hominem, animam & corpus hominis. Et si aliquid scrupulosius vis, animam & carnem habet & pecus. Cum dico animam humanam, & carnē humanam, totam animam humanam accepit. Fuerūt enim qui hinc hæresim facerent, & dicerent, quia anima Christi non habuit mentem, non habuit intellectum, non habuit rationem, sed verbū Dei illi fuit pro mente & pro intellectu & pro ratione. Nolo sic credas. Totum redemit qui totum creauit, totum suscepit, totum liberauit Verbum. Vbi mens hominis, & intellectus, ibi anima viuificans carnem. Caro vera, & integra erat ibi, peccatum solum non erat ibi.

Ioan. 10.

Ioan. 1.

Eodem die, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Marcum. Post hæc autem duobus ex his ambulantibus, apparuit in alia effigie. &c. *Sermo III.*

Mar. 16.

Sermo CXLVI.

HOdierno die iam ecce tertiò audiuimus ex Euangelio Domini nostri resurrectionē, quēadmodum me vobis locutū esse meministis, quoniā hoc moris est, vt secundū omnes Euangelistas resurrectio domini recitetur. Marci Euangeliū est, quod modo cùm legeretur

retur audiuimus. Marcus autem meruit istam dispẽsationem, cùm in numero illorũ duodecim non fuisset, quemadmodũ & Lucas. Nam cũ sint quatuor Euangelistæ, Matthæus, Ioannes, Marcus & Lucas, duo sunt ex illis duodecim Apostolis, id est, Matthæus & Ioannes. Sed illorum præcessio infœcunda non fuit, vt consequentes comites non haberent. Marcus & Lucas Apostolorum nõ pares, sed suppares fuerunt. Ideo iam voluit spiritus sanctus etiã ex his qui inter duodecim nõ fuerunt, eligere ad Euangeliũ conscribendum duos, ne putaretur gratia euangelizandi vsq; ad Apostolos peruenisse, & in illis fontem gratiæ defecisse. Cùm enim dicat dominus de spiritu suo, & de verbo suo: quod si quis perceperit, dignéq; habuerit, fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam: fons vtiq; manando se indicat, nõ remanãdo. Per Apostolos peruenit gratia ad alios, & missi sunt euangelizare, quoniam qui vocauit primos, ipse vocauit secundos, ipse vocauit etiã vsq; ad nouissimũ tempus corpus vnigeniti sui, id est, Ecclesiã toto orbe diffusam. Quid ergo audiuimus Marcũ dicentẽ? Quod apparuerit Dominus in via duobus, sicut dixit & Lucas, cuius Euangeliũ heri audiuimus. Apparuit, inquit, duobus in via in alia effigie. Lucas autem hoc ipsum aliis verbis dixit, sed ab eadẽ sentẽtia nõ deuiauit. Lucas enim quid dixit? Tenebãtur oculi eorũ, ne eũ agnoscerẽt. Marcus quid dixit? Apparuit eis in alia effigie. Quod ille dixit, Tenebãtur oculi eorũ ne eũ agnoscerẽt, hoc iste dixit, In alia effigie. Alia enim effigies visa est, retẽtis oculis nõ apparentis. Quid ergo fratres, quoniam Lucas dixit, quod credo vos de lectione hesterna recentissime meminisse, quod cum benedictũ frangeret panem, aperti sunt oculi eorũ? Ergo clausis oculis in via cum illo comitabantur, & poterant scire vbi gressus ponerẽt, si clausos oculos haberẽt? Aperti sunt ergo ad cognitionẽ, non ad visionem. Dominus itaq; noster Iesus Christus, ante panis fractionẽ ignotus loquitur cum hominibus, in panis fractione cognoscitur, quia ibi percipitur vbi vita æterna percipitur. Hospitio suscipitur, qui domũ parat in cælo. Ait enim secundum euangelistam Ioannẽ, Multæ mansiones sunt apud patrem meũ, alioquin dicerẽ vobis, ibo parare vobis locum. Sed si iero & parauero, iterũ veniens assumã vos. Hospes in terra esse voluit dominus cæli, peregrinus in mundo, per quem factus est mundus. Hospes esse dignatus est, vt tu haberes suscipiendo benedictionem, non quia ille indigebat, cum hospes

Ioan.4. *Mar.16.* *Luc. 24.* *Ioan.14.* 3.Reg.17

hospes intrabat. Heliam sanctum famis tempore per coruum dominus pascebat, & quem persequebantur homines, ei seruiebāt aues. Afferebat seruo Dei coruus mane panes, ad vesperam carnes. Non indigebat ergo ille quē Deus ministris auibus pascebat, & tamē quāuis Helias nō indigeret, mittitur ad viduā Sareptanā, & dicitur ei, Vade, illa vidua pascet te. Defecerat ei Deus, vt ad viduam mitteretur? Sed si Deus seruo suo sine humano ministerio semper præberet panē, vidua vnde haberet mercedē? Mittitur ergo non indigens ad indigentē, non esuriens ad esurientē, & dicit ad eam, Vade & affer mihi pusillum vt manducem. Illa modicum habebat quod consumptura erat, & moriendo defectura. Respōdit quantū haberet, Prophetæ intimauit: & ait illi Propheta, Vade prius affer mihi. Illa nō dubitauit, sed obtulit. Obtulit refectionē, sed meruit benedictionē. Benedixit sanctus Helias hydriā farinę, capsacę olei. Illud in domo repositū erat cōsumēdū, & illud oleū in palo pēdebat finiendū. Accessit benedictio, & vasa illa thesauri facti sunt. Lagūcula olei facta est fons olei, farina parua vberrimas segetes superauit. Si Helias nō indigebat, Christus indigebat? Ideo fratres mei admonet nos scriptura sancta, quia plerunq; seruos suos, quos potest pāscere Deus, ideo facit indigentes, vt inueniat operātes. Nemo superbiat, quia dat pauperi, Christus pauper fuit, Nemo superbiat, qui hospitē suscipit. Christus hospes fuit. Melior est susceptus, quàm suscipiēs, ditior accipiēs, quàm tradens. Qui accipiebat, cūcta possidebat, qui dabat, ab illo cui dabat acceperat quod dabat. Nemo ergo superbiat fratres mei, quādo dat pauperi, nō dicat in animo suo: Ego do, ille accipit Ego suscipio, ille indiget tecto. Fortè quem suscipis iustus est, ille indiget pane, tu veritate, Ille tecto, tu cælo, ille indiget pecunia, tu iustitia. Fœnerator esto, eroga quod recipias, noli timere, ne te fœneratorē iudicet Deus. Prorsus esto fœnerator, sed Deus tibi dicit: Quid vis? Fœnerari vis. Quid est fœnerari? Minus dare, & plus accipere. Ecce mihi da, ego accipio minus, & do plus. Quem quæris cui des, vnde crescat pecunia tua? Hominē quæris, quādo accipit gaudet, quādo reddit plorat. Vt accipiat precatur, ne reddat calūniatur. Da quidē & homini, & noli te auertere ab eo qui mutuū petit. Sed tu dedisti, nō ploret cui dedisti: & si hoc ipsum quod daturus est, vel quod accepit exigitur, forte ad manū nondū habet: pertulisti petentem, expecta habentem, cū habuerit reddet tibi. Sed auarus es,

3. Reg. 17.
De verbis domini, sermo 26.

dicit tibi Deus, Me conueni, ego filium diuitem, pauperẽ pro-
2. Cor. 8. pter te feci. Propter nos enim pauper factus est cũ diues esset.
Aurum quæris, ille fecit. Familiã quęris, ille fecit. Pecora quę-
ris, ille fecit. Possessiones quæris, ille fecit. Argentum quæris,
fecit. Quid quæris tãtum quæ fecit? Ipsum accipe qui fecit, co-
Ioan. 1. gita quemadmodũ te dilexit. Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factũ est nihil. Omnia per ipsum, & ipse inter omnia.
Qui fecit hominẽ factus est homo, factus est quod fecit, ne periret quod fecit. Qui fecit omnia, factus est inter omnia. Attende diuitias: quid ditius eo per quem facta sunt omnia? Et tamen ille cùm diues esset, mortalẽ carnem accepit in vtero vir-
Luca 2. ginis. Infans natus est, pannis infantilibus inuolutus est, in præsepio positus est, patienter expectauit ætates, patiẽter tempora pertulit, per quem facta sunt tempora. Suxit, vagiuit, infans apparuit. Sed iacebat & regnabat, à matre nutriebatur, & ab angelis nuntiabatur, & stella fulgente declarabatur. Tales diuitiæ, talis paupertas: diuitiæ vt creareris, paupertas vt restitueretis. Quod ille ergo pauper susceptus est hospitio quasi pauper, dignatio fuit suscipiẽtis, nõ miseria egẽtis. Fortè dicis
Luca 24. tibi, O beati qui meruerunt Christũ suscipere. Si ego tunc fuissem, O si vnus fuissem de duobus illis quos inuenit in via. Tu esto in via, nõ deerit hospes Christus. Putas enim iam non tibi licere suscipere Christũ? Vnde, inquis, licet? Iam resurgẽs manifestatus est discipulis suis, ascendit in cælũ, ibi est ad dexterã patris, non est venturus nisi in vltimo seculo ad iudicandũ viuos & mortuos. Venturus est autẽ in claritate, non in infirmitate, daturus regnũ, non quæsiturus hospitiũ. Quãdo dabit re-
Mat. 25. gnũ, excidit tibi quod dicturus est, Cũ vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis? Ille diues, egens est vsq; in finẽ seculi. Eget prorsus nõ in capite, sed in mẽbris suis, vbi dolebat quãdo di-
Act. 9. xit, Saule Saule quid me persequeris? Obsequamur ergo Christo. Nobiscum est in suis, nobiscũ est in nobis: nec frustrà dixit,
Mat. 28. Ecce ego vobiscum sum vsque ad consummationem seculi.
Hæc faciendo agnoscimus Christum in bonis operibus, non corpore, sed corde: non oculis carnis, sed oculis fidei. Quia vi-
Ioan. 20. disti, credidisti, ait cuidã discipulo suo incredulo, qui dixerat, Non credo nisi tetigero: Veni tãge, & noli esse incredulus. Tetigit & clamauit, Dñs meus & Deus meus. Quia vidisti credidisti, ipsa est tota fides tua, quia credis quod vides: laudo eos, qui non vident & credunt, quia cum viderint gaudebunt.

Eodem die, de resurrectione corporum contra Gentiles: Sermo IIII.

Diebus his sanctis resurrectioni domini dedicatis, quantum donante ipso possumus de carnis resurrectione tractemus. Hæc enim fides est nostra, hoc donũ in domini nostri Iesu Christi nobis carne promissum est, & in ipso præcessit exẽplum. Voluit enim nobis, quod promisit in fine, non solũ pronuntiare, sed etiam demonstrare. Illi quidem qui tunc fuerunt cum illũ viderent, & cum expauescerent, & spiritũ se videre crederẽt, soliditatẽ corporis tenuerunt. Locutus est enim non solũ verbis ad aures eorũ, sed etiam specie ad oculos eorũ, parúmq; erat se præbere cernendum, nisi etiã offerret pertractandũ atq; palpãdum. Ait enim, Quid turbati estis, & cogitationes ascendunt in cor vestrum? Putauerũt enim se spiritũ videre. Quid turbati estis, inquit, & cogitationes ascendũt in cor vestrũ? Videte manus meas & pedes meos: Palpate & videte, quia spiritus ossa & carnẽ non habet, sicut me videtis habere. Contra istã euidentiã disputabant homines. Quid enim aliud facerent homines, qui ea quæ sunt hominũ sapiunt, quàm sic disputare de Deo contra Deum. Ille enim Deus est, isti homines sunt. Sed Deus nouit cogitationes hominũ quoniã vanæ sunt. In homine carnali tota regula intelligendi est cõsuetudo cernendi. Quod solẽt videre credunt, quod non solent non credunt. Præter consuetudinẽ facit Deus miracula, quia Deus est: Maiora quidẽ miracula sunt tot quotidie, homines nasci qui nõ erãt, quàm paucos resurrexisse qui erant: & tamen ista miracula nõ cõsideratione cõprehẽsa sunt, sed assiduitate viluerunt. Resurrexit Christus, absoluta est res. Corpus erat, caro erat, pepẽdit in cruce, emisit animã, posita est caro in sepulchro. Exhibuit illã viuã, qui viuebat in illa. Quare miramur? Quare nõ credimus? Deus est qui fecit. Cõsidera autorẽ, & tolle dubitationẽ. Quærunt ergo homines, vtrũ corruptio ista corporis, quam sentiũt in carne sua futura sit in resurrectione mortuorũ? Dicimus non futuram. Respondẽt nobis, Si corruptio non erit, quare mãducabitur? Aut si non manducabitur, quare post resurrectionẽ dominus mãducauit? Modo Euãgelium cum legeretur audiuimus, quia cum exhiberet se viuum oculis manibúsque discipulorum suorum, parũ illi visum est ad demonstrandam euidentiam corporalem: sed addidit, Habetis hic aliquid quod manducetur? Et obtulerunt ei

Sermo CXLVII.

Lucæ 24.

Mat. 27.

Lucæ 24.

partem piſcis aſsi & fauum mellis, mãducauit & reliquias dedit eis. Dicitur enim nobis, Si corruptio corporis nõ reſurget, quare mãducauit dominus Chriſtus? Legiſtis quia manducauit, nunquid legiſtis quia eſuriuit? Quòd mãducauit Ieſus, poteſtatis fuit, nõ egeſtatis. Si deſideraret mãducare, egeret. Rurſus ſi manducare non poſſet, minus valeret. Nunquid & angeli quando ſuſcepti ſunt hoſpitio à patribus noſtris non manducauerunt, & tamen corruptibiles non fuerunt? Rurſus dicunt, Reſurgent vitia quę erant in corpore humano cũ quibus moritur homo? Reſpondemus, Non reſurgẽt vitia. Et dicitur nobis: Quare ergo dominus cum ſuorũ vulnerũ cicatricibus reſurrexit? Quid adhuc dicimus, niſi quia & hoc poteſtatis fuit non neceſsitatis. Sic reſurgere voluit, ſic voluit quibuſdã dubitãtibus exhibere in illa carne cicatrices vulneris, vt ſanaret vulnus incredulitatis. Adhuc diſputant & quærunt à nobis: Paruuli qui moriuntur, paruuli reſurrecturi ſunt, an ætas erit plena reuiuiſcentiũ, quorum erat parua morientiũ? Hoc quidem in ſcripturis definitũ nõ inuenimus. Incorruptibilia corpora & immortalia reſurrectura promiſſa ſunt. Sed ſi parua ætas redditur, ſi ſtatura puſilla reuocatur, nũquid & propterea infirmitas reuocatur? Si parui erũt, nunquid iacebũt, & ambulare non poterũt? Credibilius tamen accipitur & probabilius & rationabilius plenas ætates reſurrecturas, vt reddatur munere, quod acceſſurũ erat tempore. Nec enim credituri ſumus ſenectam reſurrecturã anhelam & curuã. Poſtremo corruptionem tolle, & quod vis adde. Sed, inquis, Quo modo erit terrenum corpus in cęlo? Philoſophi enim gentiũ illi valde magni, quorũ vobis iam vel inſanas certè vel humanas ſententias intimaui, quæſierunt quippe iſta non ſpiritu Dei, ſed coniectura cordis humani: hinc maximè faciunt quæſtionẽ, tractãt ſubtiliter de momentis ponderũ, & ordine elementorũ: & dicunt, ꝙ etiã videmus mundũ ſic eſſe diſpoſitũ, vt ima ſit terra tãquam in fundo eius, ſecũda aqua ſuperfundatur terræ, tertius aër veniat quartus æther cuncta cooperiat. Illud elementũ supernũ, quod æthera appellant, ignẽ dicunt eſſe liquidũ & purũ, inde ſydera eſſe formata, ibi nihil eſſe poſſe terrenũ, quoniam ordo ponderũ non admittit. Si dicamus eis noſtra corpora in terra eſſe noua victura, & in cęlo nõ futura audaciter & temerè imò infideliter dicimus, Credere enim debemus talia corpora nos habituros, vt vbi velimus quãdo voluerimus ibi ſumus. Nam ſi reſp

Geneſ. 18.

Thob. 12.

ſi reſpondemus, ad abſoluendam de ordine pōderum quæſtionem, in terra nos eſſe victuros, de ipſo corpore dñi nobis eſt quæſtio cũ quo aſcendit in cælum. Audiſtis quod de Euãgelio modo recens ſonuit in auribus noſtris, quia eleuatis manibus ſuis benedixit eis, & factũ eſt vt benediceret eis, receſsit ab eis, & ferebatur in cælũ Chriſtus dominus. Qui ferebatur in cęlũ? Dominus Chriſtus. Qui dominus Chriſtus? Quid enim, ſeparaturus es hominē à Deo, & facturus es aliam perſonam Dei, aliam hominis, vt iam non ſit trinitas, ſed quaternitas? Quo modo tu homo anima es & corpus, & ſicut anima & corpus vnus eſt homo, ita Deus & homo vnus eſt Chriſtus. Sed verbũ non receſsit à patre, & ad nos venit, & patrē non deſeruit, & in vtero carnem accepit & mundũ rexit. Quid ergo leuatũ eſt in cælum, niſi quod ſumptũ eſt de terra? Id eſt caro illa, corpus illud: de quo loquēs ad diſcipulos ait, Palpate & videte, quia ſpiritus oſſa & carnē non habet, ſicut me videtis habere. Credamus hoc fratres, & ſi argumenta philoſophorũ difficilè ſoluimus, illud quod demonſtratũ eſt in domino ſine difficultate fidei teneamus. Illi garriant, nos credamus. Sed non poteſt, inquiunt, eſſe terrenum corpus in cælo. Quid ſi hoc velit Deus? Reſponde cõtra Deũ, & dic, non poteſt Deus. Nónne & tu quicunque Paganus dicis omnipotentē Deũ? Nónne in libro Platonis, quod heſterno die declaraui, legitur dixiſſe Deus non factus, diis à ſe factis. Quoniã eſtis orti, immortales quidem eſſe & indiſſolubiles non poteſtis, non tamen diſſoluemini, neque vlla vos mortis fata perimeat, nec erunt valétiora, quàm conſiliũ meum, quod maius eſt vinculũ ad perpetuitatē veſtram, quàm illa quibus eſtis colligati? Totum ad voluntatē ſuam redegit Deus, qui poteſt & quod impoſsibile eſt. Nam quid eſt aliud, non poteſtis eſſe immortales, ſed vt non moriamini ego facio, niſi & quod fieri non poteſt ego facio? Volo tamen aliquid etiam de diuerſitate diſputare. Rogo dic mihi, Terra terra eſt, Aqua aqua eſt, Aër aër eſt, Aether eſt cælum, Et ignis ille liquidus cælum eſt. Quatuor nēpe iſta grauida quaſi conſtruxerunt & ædificauerunt mundum: hoc eſt, ex his quatuor ædificatus eſt mundus. Quod in imo ſit, terra eſt, Quod deſuper, aqua, Quod ſuper aquam, aër eſt, Quod ſuper aerem, cælum eſt, æther eſt. Corpora ſolida quæ tenentur atque tractantur, non humida dico, quæ labuntur & fluunt, corpora dico, tractabilia, vnde ſunt? Terræ deputanda ſunt, an aquæ,

Mar. 16.

Luce 24.

De Ciuitate Dei libro 22. cap. 26.

an aëri,an ętheri?Reſponſurus es,Terrę.Terrenũ ergo corpus eſt lignum? Planè terrenũ. In terra naſcitur,in terra alitur,in terra creſcit. Tractabile eſt non fluxibile. Redi mecũ ad illum ordinem ponderũ. Terra eſt in fundamento. Ordinem ſequere. Quid ſuper terrã? Aqua. Quare lignũ natat ſuper aquam? Terrenũ eſt corpus. Si reuoces ad illum ordinẽ ponderũ, ſub aqua eſſe debuit non ſupra. Inuenimus inter terrã & lignum aquam mediam,ſuper terrã aquam,& ſuper aquã iterum terram, quandoquidem lignũ terra eſt. Perdidiſti illum ordinẽ, tene fidem. Ergo terrena corpora inuenta ſunt ſuper elementum quod ſecundùm eſt in ordine elementorũ,quando natant ligna neq; merguntur. Attende aliud quod plus mireris. Corpora ipſa grauiſsima & tamen terrena mox vt dimiſſa fuerint ſuper aquã, continuo demergũtur, & ad ima profunda perueniunt,ſicut eſt ferrũ,poſtremo ſicut eſt plumbum. Quid enim plumbo grauius? Accedit tamẽ manus artificis ad plumbum, facit inde aliquod vas concauũ,& natat plumbum ſuper aquã. Ergo ne non Deus dabit corpori meo,quod dat artifex plumbo? Deinde aquã ipſam vbi ponitis? Redite ad ordinẽ elementorum. Certe reſpondebitis, quòd aqua ſit ſuper terrã. Quare ergo antequam in terra currant,pendent in nubibus flumina? Reuoca nunc conſiderationẽ tuam & cogitationem ad ea quæ dicturus ſum,ſi domino adiuuãte explicare potuero. Quid facilius mouetur,quid velocius agitatur, grauius corpus an leuius? Quis non reſpõdeat leuius? Leuiora enim corpora facilius mouentur,velocius aguntur,grauiora difficilius atq; tardius. Certe regulam fixiſti,certe conſideraſti,& circumſpectis omnibus reſpondiſti,quia facilius mouentur, & agũtur velocius corpora leuiora quàm grauiora. Ita eſt, dicis. Reſponde ergo mihi. Quare leuiſsima aranea tarde ſe mouet, & grauis equus velociter currit? De ipſis hominibus loquar, maius corpus hominis grauius eſt, breuius corpus quod minus habet ponderis leuius eſt. Ita vero eſt, ſi alius portet. Si autẽ ipſe homo corpus ſuũ portat,validus currit,macer languore vix ambulat. Appende macrũ & robuſtum hominem,illum languore vix paucas libellas appendentẽ, illum ſalubritate corporis multa pondera in carne ſua gerentẽ. Tenta tu ambos tollere, grauis eſt validus, leuis eſt macilentus. Recedat portator,appareat ambulator,ipſos dimitte ſibi,ferant corpora ſua, video validum robuſtumq; currentẽ. Si hoc valet ſanitas,immortalitas

litas quid valebit? Dabit ergo Deus miram facilitatẽ, miram leuitatẽ. Non sine causa illa corpora spiritalia nũcupata sunt, non ideo dicta sunt spiritalia quia erunt spiritus non corpora. Nam ista quæ modo habemus dicuntur animalia corpora, & tamen animę non sunt sed corpora: sic illa spiritalia dicuntur, sed non sunt spiritus, nisi quia ad nutũ spiritus seruient. Nihil tibi contradicit ex te, nihil in te rebellat aduersus te: non ibi erit quod Apostolus gemit, Caro cõcupiscit aduersus spiritũ, spiritus aduersus carnẽ: non ibi erit, Video aliam legẽ in mẽbris meis repugnantem legi mentis meæ. Hæc bella ibi non erunt, pax ibi erit, pax perfecta ibi erit. Vbi volueris, eris, sed à Deo non recedes. Vbi volueris, eris: sed quocunq; ieris, Deum tuũ habebis. De quo beatus eris, semper cum illo eris. Nemo ergo fallat, nemo argumentetur, nemo sua suspicione deliret. Quid nobis ꝓmisit Deus? Venturũ esse certissimè teneamus. Quando videbatur Christus fratres mei, quãdo spiritus putabatur, vt se corpus esse persuaderet, non solũ præbebat oculis videndũ, sed etiam manibus contrectãdum. Quibus ad exhibendam fidei veritatẽ in corpore dignatus est etiam non necessitate sed potestate cibũ sumere. Tamẽ adhuc illis præ gaudio trepidãtibus, firmamentũ cordis adhibuit de sanctis scripturis: & ait illis, Hæc sunt verba quę locutus sum ad vos cum adhuc essem vobiscũ, quoniam necesse est impleri omnia quæ scripta sunt in lege Moysi & prophetis & psalmis de me. Tunc aperuit illis sensum: sicut Euãgelium loquitur quod modo lectum est, vt intelligerent scripturas: & dixit eis, Quia sic scriptum est, & sic oportebat Christũ pati & resurgere à mortuis tertia die, & prędicare in nomine eius pœnitentiam in remissionem peccatorũ per omnes gentes incipientibus ab Hierosolymis. Illud non vidimus, sed hoc videmus. Quãdo ista promittebantur, nondum videbãtur. Apostoli Christum præsentem videbãt, sed toto orbe terrarum diffusam Ecclesiam non videbant. Videbant caput, & de corpore credebant: habemus vices nostras, habemus gratiam dispensationis & distributionis nostræ ad credendũ certissimis documentis, tempora nobis in vna fide sunt distributa. Illi videbãt caput & credebant de corpore, nos videmus corpus, credamus de capite.

Galat. 5. *Rom. 7.* *Lucæ 24.*

Feria quarta Paschæ, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Manifestauit se iterum Iesus ad mare Tyberiadis, &c. Sermo I.

Sermo CXLVIII.

Ioan.21.

ET hodie lectio recitata est de his quę facta sunt post resurrectionē domini, secūdum Euāgelistam Ioannem. Audiuit nobiscum charitas vestra dñm Iesum Christū ad mare Tyberiadis ostēdisse se discipulis suis: & qui eos iam fecerat piscatores hominū, inuenit eos adhuc piscatores pisciū. Per totam noctē nihil ceperunt, viso autem dño & eo iubente, retia mittentes ceperūt quantū numerum audistis. Nunquā hoc dominus iuberet, nisi aliquid significare vellet, quod nobis nosse expediret. Quid ergo pro magno potuit ad Iesum Christū pertinere, si pisces caperentur, aut si non caperētur? Sed illa piscatio, significatio nostra erat. Recolamus ergo vobiscū duas istas piscationes discipulorum factas esse iubente dño Iesu Christo, vnam ante passionē, alteram post resurrectionē. In his ergo duabus piscationibus tota figurat Ecclesia, & qualis modo, & qualis erit in resurrectione mortuorum. Modo habet enim sine numero multos bonos & malos, post resurrectionē autem habebit certo numero solos bonos. Recordamini ergo primā piscationē, vbi videamus Ecclesiam qualis est, isto tēpore. Dominus Iesus inuenit discipulos suos piscātes, quando primū eos vocauit vt sequerentur eū. Tunc tota nocte nihil ceperunt: Eo autē viso audierūt ab illo, mittite retia. Domine, inquiunt, per totā noctē nihil cepimus, sed ecce in verbo tuo mittimus. Miserūt, iubente omnipotente. Quid potuit aliud fieri, nisi quod ille voluisset? Sed tamen eodem ipso facto, aliquid nobis vt dixi quod nosse expediat significare dignatus est. Missa sunt retia. Adhuc dominus nondum erat passus, nondū resurrexerat, missa sunt retia, ceperūt tantum pisciū vt duo nauigia implerentur, & ipsa retia eadem pisciū multitudine scinderentur. Tunc illis dixit, Venite & faciam vos piscatores hominū. Acceperūt ab illo retia verbi Dei, miserunt in mūdum tanquā in mare profundū, ceperūt quantam multitudinē Christianorū cernimus & miramur. Duo autem illa nauigia, duos populos significabant, Iudæorū & gentium, synagogæ & Ecclesiæ, circūcisionis & præputij. Illorum enim duorum nauigiorū tanquā duorum parietū de diuerso venientiū, lapis angularis est Christus. Sed quid audiuimus? Ibi premebātur nauigia præ multitudine, sic fit modo, multi Christiani qui male viuunt Ecclesiā premunt. Parum est quia premūt, & retia dirumpūt. Nam si non essent retia scissa, schismata non essent cōmissa. Transeamus ergo ab ista piscatione

Luce 5.

Marc.1.
Luce 5.

quam

quam toleramus,& ad illam veniamus. Ardenter optamus,& fideliter exoptamus. Ecce dominus mortu⁹ eſt,ſed reſurrexit, apparuit ad mare diſcipulis ſuis,iubet eos retia mittere. Non quomodocunq; intendite. Nam in prima piſcatione non illis dixit,Mittite retia in dexterã aut ſiniſtrã. Ne ſoli mali vel ſoli boni ſignificarentur ſi diceret,in dexterã,ideo non dixit,vel in ſiniſtrã,quia permixti erant capiendi boni cũ malis. Iam modo poſt reſurrectionem qualis erit Eccleſia audite,diſcernite, gaudete,ſperate,cõprehendite. Mittite,inquit,retia in dexterã partẽ. Iam dexteri capiuntur,nulli mali timeãtur. Scitis enim qui dixit ſe ſeparaturũ eſſe oues à dexteris,dicturum:Accipite regnũ:Ecce vnde mittit retia?In dexterã partem miſerunt,ceperunt,certus eſt numerus,nemo eſt ibi ſuper numerũ Modo autẽ quanti ſuper numerũ accedunt ad altare, qui in populo Dei vidẽtur,& in libro vitæ non ſcribũtur. Ibi ergo certus numerus eſt. De quibus piſcibus & vos eſſe affectate,non audiẽdo tantũ & laudando,ſed intelligẽdo & bene viuẽdo. Mittuntur ergo retia, capiũtur piſces magni. Quis eſt enim ibi tunc paruus, quãdo erũt æquales angelis Dei?Capiũtur ergo piſces magni, centũ quinquaginta & tres. Dicet mihi aliquis, Et tot erũt ſancti? Abſit à nobis,vt tantam paucitatẽ eſſe ſanctorũ & in illo regno futurorũ etiam de ſola iſta Eccleſia ſuſpicemur. Certus numerus erit, ſed milia miliũ erunt de populo Iſraëlitico.Ioãnes ſanctus in Apocalypſi de ſolo populo Iſraël duodecies duodena milia dicit futuros, qui ſe cũ mulieribus nõ coinquinauerũt, virgines enim permanſerũt. At vero de cæteris gentibus venire dicit cum ſtolis albis tãta milia hominũ,quæ numerare nemo poteſt. Aliquod ergo ſignũ vult iſte numerus, & anniuerſaria ſolẽnitate ſermonis huius cõmemorare vobis debeo,quod omni anno ſoletis audire.Centũ quinquaginta & tres piſces,numerus eſt ſignificãs milia milium ſanctorũ atq; fideliũ. Quare ergo iſto numero tot milia quæ futura ſunt in regno cęlorũ,dominus ſignificare dignatus eſt?Audite quare. Scitis legem datã eſſe per Moyſem populo Dei, & in ipſa lege præcipuum cõmemorari decalogũ,id eſt,decẽ præcepta legis. Quorũ eſt vnum præceptũ de colendo vno Deo,ſecũdum præceptũ de obſeruatione ſabbati,quod Chriſtiani ſpiritaliter obſeruãt,Iudæi carnaliter violant.Iſta tria præcepta ad Deũ pertinent,reliqua ſeptẽ ad homines,propter illa duo principalia, Diliges dñm Deum tuum in toto corde tuo, & ex tota anima

Ioan.21. *Ibidem.* *Matt.22* *Ioan.21.* *Apoc.14.* *Exod.20* *Matt.22*

tua, & ex tota mente tua, & diliges proximũ tuum tanquã teipsum. In his duobus mãdatis, tota lex pẽdet & ꝓphetæ. Quia ergo duo sunt ista præcepta in illo decalogo, tria pertinent ad dilectionẽ Dei, & septem ad dilectionẽ proximi Quæ sunt septem pertinentia ad hominẽ? Honora patrẽ tuũ & matrẽ, non mœchaberis, nõ occides, non furaberis, nõ falsum testimoniũ dixeris, non cõcupisces vxorẽ proximi tui, nõ cõcupisces rem proximi tui. Hæc decẽ pręcepta nemo implet viribus suis, nisi adiuuetur gratia Dei. Si ergo legẽ nemo implet viribus suis, nisi Deus adiuuet spiritu suo, iam recolite quemadmodũ spiritus sanctus septenario numero cõmendatur sicuti sanctus Propheta dicit, implendũ hominẽ spiritu Dei sapientiæ & intellectus, cõsilij & fortitudinis, scientiæ & pietatis, spiritu timoris Dei. Istę septem operationes cõmendant septenario numero spiritũ sanctum, qui quasi descẽdens ad nos incipit à sapientia, finit ad timorẽ: Nos autem ascẽdentes incipimus à timore, perficimur in sapientia: Initium enim sapientiæ timor domini. Si ergo spiritu opus est vt lex possit impleri, accedant septem ad decem, fit numerus decem & septem. Si cõputes ab vno vsq; ad decẽ & septem, fiunt centũ quinquaginta & tres. Non opus est omnia annumerare, apud vos numerate, sic cõputate, vnũ & duo & tria & quatuor sunt decẽ. Quomodo decem sunt vnũ & duo & tria & quatuor sic adde cæteros numeros vsq; ad decem & septem, & inuenis numerum sacratũ fidelium atq; sanctorũ in cælestibus cum domino futurorum.

Precepta nullus implet nisi adiuuet gratia Dei.

Esaie 11.

Eccles. 1.

Eodem die, Sermo II.

Sermo CXLIX.

HOdie terminatum est de his quæ narrat Ioannes, quomodo apparuerit dominus post resurrectionẽ discipulis suis. Cõpellauit ergo Apostolũ Petrum illum præsumptorẽ, & negatorẽ, cum loqueretur iam viuus morte deuicta, & dicebat, Simon Ioannis. Sic enim appellabatur Petrus, Amas me? Respondebat ille quod erat in corde ipsius. Si Petrus respõdebat quod in corde habebat, dñs quare quærebat qui corda videbat? Deniq; ipse etiam Petrus mirabatur, & cum quodam tædio audiebat quærentem quem nouerat omnia scientẽ. Semel dictũ est, Amas me. Responsum est, Diligo te, tu scis. Et iterũ, Amas me? Domine tu omnia nosti, tu scis, quia diligo te. Et tertiò, Amas me? Contristatus est Petrus. Quid contristaris Petre? Quia respondes amorẽ, oblitus tuum timorẽ. Sine interroget, interroget te dominus, medicus

Ioan. 21.

dicus est qui te interrogat, ad sanitatem pertinet quod interrogat. Noli tædio affici. Expecta, impletur numerus dilectionis, vt deleat numerũ negationis, vbiq; tamen idẽ in ipso ternario numero interrogationis suæ dominus Iesus respõdenti amorem cõmendat agnos suos, & dicit, Pasce oues meas: tanquam diceret, Quid retribues, quia diligis me, dilectionẽ ostende in ouibus? Quid mihi præstas, quia diligis me, quando ego tibi præstiti vt me diligeres? Si dilectionẽ tuã erga me habes vbi ostẽdas habes vbi exerceas, pasce agnos meos. Quatenus autẽ essent pascẽdæ agni dominici oues, tãto pretio cõparatæ, quãta essent dilectione pascendæ, in consequentibus demõstrauit. Postquã enim Petrus impleto legitimo numero trinæ responsionis, professus est se esse domini dilectorẽ, commendatis sibi ouibus eius, audit de sua futura passione. Hic demõstrauit dominus sic diligendas oues suas ab eis quibus eas cõmendat, vt parati sint mori pro eis. Sic idẽ Ioãnes in epistola sua ait, Sicut pro nobis Christus animã suam posuit, sic & nos debemus pro fratribus animas ponere. Responderat ergo Domino Petrus per superbam quandam præsumptionem, quando ei dixerat, Animam meam pro te ponã. Nondum vires acceperat quibus impleret promissum. Modo iam vt possit hoc implere, charitate impletur. Ideo dicitur, Amas me. Et respondet, Amo, quia hoc non implet nisi charitas. Quid est ergo Petre? Quãdo negasti quid timuisti? Totũ quod timuisti, hoc erat mori. Viuus tecum loquitur quem mortuum vidisti, noli iam timere mortem, in illo vita est quam timebas. Pependit in cruce, confixus est clauis, spiritum reddidit, lancea percussus est, in sepulchro positus. Hoc timuisti quãdo negasti, ne hoc patereris timuisti, mortem timendo vitã negasti. Modo intellige: quãdo timuisti mori tunc mortuus es. Mortuus est enim negãdo, sed surrexit plorando. Quid deinde ait illi? Sequere me, sciẽs eius maturitatem. Si enim meministis, imò meminerunt qui legerant, dixit Petrus: Sequar te quocunq; ieris. Et dominus ad illũ, Non potes me sequi modo, sequeris autẽ postea. Modo, inquit, non potes, promittis, sed ego video vires tuas. Ego venã cordis inspicio, & quod verũ est ægroto renuntio: Non potest me modo sequi: sequeris autẽ postea. Sed ista renuntiatio non est desperatio. Adiunxit & ait, sequeris autẽ postea. Eris sanus & sequeris me. Iam quia vidit quid agatur in corde ipsius, & vidit quòd donum dederit dilectionis animæ ipsius, dicit ei, Sequere me.

1. Ioan. 3.

Ioan. 13.

Ioan. 21.

Ioan. 13.

Ego

Ego certe dixeram, Non poteſt modo, ego modo dico, ſequere me. Reſpexit Petrus ad diſcipulũ quẽ diligebat Ieſus: id eſt, ad ipſum Ioannem qui Euangeliũ hoc ſcripſit: & ait dño, Dñe iſte quid? Scio quia diligis eum, quomodo ego ſequor & ipſe non ſequitur? Ait dñs: Sic eum volo manere donec veniã, tu me ſequere. Ipſe vero Euãgeliſta, ipſe qui ſcribit de quo dictum eſt hoc: Sic eum volo manere donec veniã: ſecutus adiũxit verba ſua in Euãgelio & ait, natã fuiſſe famam inter fratres propter hoc verbũ, quia diſcipulus ille nõ eſſet moriturus. Et vt tolleret iſtã opinionẽ adiũxit: non autẽ dixit eum non eſſe moriturum, ſed tantũ dixit: Sic eum volo manere donec veniã, tu me ſequere. Hanc ergo opinionẽ qua putabatur Ioannes non eſſe moriturus, abſtulit ipſe Ioannes verbis ſuis conſequẽtibus, ne hoc credatur: & ait, Non hoc dicit dñs, ſed hoc dixit. Quare autem hoc dixerit, Ioannes non exponit, ſed nobis reliquit, propter quod pulſamus ſi forte aperiatur nobis: Quantum mihi dñs donare dignatur, quãtum mihi videtur, videtur autem & melius melioribus, ſic puto iſtã ſolui quæſtionẽ duobus modis: aut de paſsione Petri dixit dominus quod dixit, aut de Euãgelio Ioãnis quod eſt de paſsione: vt hoc, ſequere me, ſit patere pro me, patere quod ego. Crucifixus eſt enim Chriſtus, crucifixus eſt & Petrus. Expertus eſt clauos, expertus eſt cruciatus. Ioãnes autẽ nihil eorũ expertus eſt, hoc eſt, Sic eum volo manere, ſine vulnere, ſine cruciatu, dormiat & expectet me, tu me ſequere. Patet qđ ego, ſanguinẽ fudi pro te, funde pro me. Vno ergo iſto modo exponi poteſt quod dictũ eſt: Sic eum volo manere donec veniã, tu me ſequere. Nolo vt ipſe patiatur, tu patere. Secundũ autem Euangeliũ Ioannis, hoc modo videtur intelligi: quod Petrus ſcripſit de domino, ſcripſerunt & alij, ſed ſcripta eorũ magis circa humanitatẽ domini vidẽtur occupata. Dominus enim Chriſtus & Deus eſt & homo. Quid eſt homo? Anima & caro. Quid autẽ Chriſtus eſt? Verbũ, anima & caro, Sed qualis anima? Nam & pecora habẽt animas. Verbũ, rationalis anima & caro, hoc totũ Chriſtus. Sed de diuinitate in literis Petri non aliud: In Euãgelio autẽ Ioannis multum nemini. In principio erat verbũ, ipſe dixit. Tranſcendit nubes, & tranſcendit ſydera, tranſcendit & angelos, tranſcendit omnem creaturam, peruenit ad verbum per quod facta ſunt omnia. In principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum: hoc erat in principio apud Deum, omnia per ipſum

Ioan. 21. *Ibidem.* *Ioan. 1.*

ipſum facta ſunt. Quis videt, quis cogitat, quis digne ſuſcipiat, quis digne pronuntiet? Tunc hunc qui bene intelligit quando Chriſtus venerit: Sic eum volo manere donec veniam. expoſui ſicut potui, poteſt ipſe melius in cordibus veſtris.

Item eodem die Homilia de eo quod ſcriptum eſt in Euangelio ſecundum Ioannem: Manifeſtauit ſe iterum Ieſus ad mare Tyberiadis, &c. quæ habetur in expoſitione doctoris, Ibidem.

Feria quinta Paſchæ, Sermo I.

AGnus ille legalis cuius immolatione antiquus Hebræorũ populus Aegyptiæ ſeruitutis iugũ abiecit, quomodo multimodis ſacramentis veriorem ſanctæ Eccleſiæ hoſtiã in figura ſui contineat, tũc potiſsimum ipſa rerũ veritate probatũ eſt, quando Paſcha noſtrũ immolatus eſt Chriſtus, qui ſicut ouis ad occiſionẽ ductus eſt, & ſicut agnus corã tõdente ſe ſine voce, ſic non aperuit os ſuũ. Iſte eſt agnus qui in altari crucis hoſtia viua Deo patri pro nobis in odorem ſuauitatis oblatus tranſitum nobis de regione vmbræ mortis ad terram repromiſsionis patefecit. Iſte eſt, inquam, qui ſimul victima & ſacerdos, omnem veteris ſacerdotij & ſacrificij vmbrã clara luce reuelando figuris & ænigmatibus finem impoſuit: nouo autẽ Eccleſiæ populo nouũ ſacerdotium & nouũ ſacrificium initiauit, vt videlicet nouum vinum in vtres nouos mitteretur. Quod ſi granum frumẽti cadens in terram & mortuũ tam mirabiliter omnia innouauit, multo magis in ſeipſo rediuiuũ cum fructu multiplicato reſurgens cũcta fœcundauit, & non ſolũ ſpiritalibus rationabilis terræ incremẽtis, ſed & ipſis quoq; terrenis ſeminibus hoc tempore ampliorẽ prouentum dedit. Vnde modo in germina erũpẽtis terrę tota hilarior facies, vario ſuorũ fructuũ ornatu omnem hactenus quaſi mortuã rerũ naturam reſurgenti ſuo domino conreſuſcitat: vbi arborum & herbarum grata venuſtas, diuerſo, quidẽ germinum munere, pari tamen geſtu lætitiæ, ſingulari huic ſolennitate feſtiua occurrit. De cæli autem nunc vſque quodammodo triſti, tandem vero læta facie quid dicam, quæ aliquandiu iam denſa caligine nubium adoperta aëris huius ſpatium omne turbauit? Et ecce repente quaſi iuſtitia de cælo in terrã proſpiciente mira ſerenitas mundo arridet, & in vnam lætitiam cæli, & terræ vota concurrunt, vt Deum & hominem Chriſtum communi exultatione excipiãt, qui communem vtriſque pacem afferre venerat, & medium

Sermo c. I.
Exodi 12.
1. *Cor.* 5.
Eſaiæ 53.
Mat. 9.
Ioan. 12.
Pſal. 84.

parie

parietem maceriæ soluens, fecit vtraq; vnum. Hinc astrorum omniũ fomes, splẽdor ille solaris suã frontẽ admodum rugatam iam iámq; expurgat: & quasi rex cõspicuus in diademate capitis sui, in die despõsationis suæ, & in die lætitiæ cordis sui cæteris stellis velut comitibus suis largiora luminis sui dona impẽdit. Luna enim ab ipso ortus sui die semper in quodã sui dispẽdio posita, ad paschalia gaudia pleno se lumine parat. Et vt cuncta breuiter perstringã, sicut omne quod in rebus subsistit diuina dispensatione hominis imperio seruit, sic de salute humana omnibus vna exaltatio incũbit. Cùm igitur pro homine omnis creatura tãtis indiciis sua gaudia monstret, cõsequẽs est vt ab hominibus ipsis testimonia tali lętitię nõ desint. Pręfigurata est in protoplasto Adã Christi resurrectio, quia sicut ille post soporẽ surgẽs, Euam de latere suo fabricatã agnouit, ita Christus à morte resurgẽs ex vulnere lateris sui ædificauit Ecclesiã. Noë quoq; vir agricola cum plãtasset vineã, & inebriatus vino obdormisset, & discoopertus iaceret in tabernaculo suo, expergefactus à somno filio suo verecundiã suam non celãti maledictũ perpetuæ seruitutis imponẽs, Christũ significauit: qui vineã suã fecit Ecclesiã, cuius amore poculo passionis inebriatus, & assumptæ carnis tegmine nudatus à mortuis resurrexit, sicut ipse ait in Canticis, Expoliaui me tunica mea, quomodo induar illa? Ionas vero qualiter, & ipse in se domini mortẽ & resurrectionem expresserit, Euangelicus sermo aperte declarat. Quia igitur fratres omnis creatura quodam charitatis officio nostræ saluti congaudet, nostrum est ex hoc nobis in vsum viuendi aliquid trahere: ne communis omnium lætitia ius suũ in nobis amittat, quos causæ totius summa in capite spectat. Et primũ quidem velut oues pascuæ domini, in ara cordis igne charitatis assati, nosmetipsos offeramus hostiam viuentem, sanctam, Deo placentẽ: & azymis continentiæ, mortificata iam habentes membra nostra quæ sunt super terram, id est, fornicationem, immũditiam, & cætera vitiorum ergastula declinemus, & in statione virtutum sedem nobis aptemus: mortuis quoque operibus abrenuntiantes, fructum optimum vt terra bona afferamus, exemplóq; bonæ arboris in omni bonitate, & iustitia fructificemus. Ne vero & claritas solis nostræ desit conuersationi, Luceat lux nostra coram hominibus, vt videant opera nostra bona, & glorificent patrem nostrum qui in cælis est. Si igitur ita agentes vltimus nos

Gen. 2. Gen. 9. Cant. 5. Rom. 12. Colos. 3. Mat. 5.

nos dies inuenerit, erit nobis quandoque in præmio ipsa quoque corporum resurrectio, vbi cum Christus apparuerit vita nostra, tunc & nos apparebimus cum ipso in gloria, qui viuit, & regnat Deus per omnia secula seculorum, Amen. *Colos. 3.*

Eodem die, Sermo II.

HIc se habet fratres charissimi: Sic se habet miseria nostræ conditionis, & Dei miseratio, vt tēpus mœstitiæ, tēpus lætitiæ præcedat. id est, vt prius sit tempus mœstitiæ, posterius tēpus lætitiæ. Prius sit tēpus laboris, posterius quietis, prius sit tēpus calamitatis, posterius felicitatis. Sic se habet miseria nostræ cōditionis vt diximus & diuina miseratio. Tēpus enim mœstitiæ, laboris, miseriæ, peccata nostra nobis repererūt. Tēp⁹ vero lætitiæ, quietis, felicitatis, nō venit de meritis nostris, sed de gratia saluatoris. Aliud meremur, aliud speramus. Meremur mala, speram⁹ bona. Hoc facit misericordia ei⁹ qui creauit nos. Sed tēpore miseriæ nostræ & sicut scriptura loquitur, dieb⁹ natiuitatis nostræ nosse debemus vnde debeat esse ipsa tristitia. Tristitia enim sic est, quomodo stercus. Stercus non loco suo positū immunditia est. Stercus non loco suo positū, immundā facit domū: loco suo positū, fertilē facit agrū. Videte stercoris locū ab agricola prouisum. Ait Apostolus, Et quis est qui me lætificet, nisi qui contristatur ex me? Et alio loco, Tristitia, inquit, secundū Deū pœnitentiā in salutem impœnitendam operatur. Qui secundum Deum tristis est, in pœnitentiā tristis est de peccatis suis. Tristitia de iniquitate propriā iustitiā parturit. Prius tibi displiceat quod es, vt possis esse quod non es. Quę secūdum Deū est, inquit, tristitia, pœnitentiā in salutē impœnitēdam operatur. Pœnitentiam, inquit, in salutem. Qualem salutē? Impœnitendam. Quid est impœnitēdam? Cuius te omnino pœnitere non possit. Habuimus enim vitā cuius nos debuimus pœnitere, habuimus vitam pœnitendā, sed non possumus peruenire ad vitam impœnitendam, nisi per malæ vitę pœnitentiam. Nūquid fratres vt dicere cœperā in massa tritici purgata inuenies stercus? Tamen ad illum nitorem, ad illam speciē & pulchritudinem per stercus peruenitur, reipublicæ fœditas via fuit. Merito etiam dominus dicit in Euangelio de quadam arbore infructuosa, Iam ecce trienniū est quòd venio ad eam, & fructum in ea non inuenio, pręcidā illam, ne mihi agrum impediat. Intercedit colonus: Intercedit iam securis, imminente infructuosis radic

Sermo CLI.

Tristitia quare vt stercus.

2. Cor. 2.

2. Cor. 7.

Luc. 13.

radicibus, & penè feriente, intercedit colonus, quomodo intercessit Deo Moyses. Intercedit colonus, & dicit, Dñe dimitte illam & hoc anno: Circunfodio ei, & adhibeo cophinũ stercoris: si fecerit fructum, bene: si quo minus, præcides eam. Arbor ista genus est humanum. Visitauit istam arborem dominus tẽpore Patriarcharum, quasi primo anno. Visitauit eam tẽpore legis & Prophetarum, quasi secũdo anno. Ecce in Euangelio tertius annus illuxit. Iam quasi pręcidi debuit, sed interpellat misericors misericordẽ. Qui enim se volebat exhibere misericordẽ, ipse sibi opposuit intercessorẽ. Dimittatũ, inquit, hoc anno, circũfodiatur ei fossa: lignũ est humilitatis, adhibeatur cophinus stercoris, si fortè det fructũ: imò quia dat fructũ, ex parte non dat fructũ, veniet dñs eius, & diuidet eam. Quid est diuidet? Quia sunt boni & sunt mali. Modo autem in vno cœtu tanquã in vno corpore sunt cõstituti. Ergo fratres mei vt dixi, Stercoris locus opportunius dat fructũ, importunius autẽ locũ facit immũdũ. Nescio quis tristis est, Inueni nescio quẽ tristẽ: Stercus video, locũ quæro, dic amice vnde tristis es? Perdidi, inquit, pecuniã. Locus inmũdus, fructus nullus, audiat Apostolum, Tristitia mũdi mortẽ operatur. Non solũ fructus nullus, sed magna pernicies. Sic & de cæteris rebus ad gaudia secularia pertinẽtibus, quas res longũ est enumerare. Video aliũ tristantẽ, gementẽ, flentẽ: Multũ stercoris video, & ibi locũ quæro. Et cùm viderem tristẽ, flentem, inspexi & orantẽ. Orans nescio quid mihi bonæ significationis ingessit. Sed adhuc locum quæro. Quid enim si iste orans, gemens, magno fletu mortem roget inimicis suis? Etiã sic iam plorat, iam rogat, iam orat, locus immundus, fructus nullus. Plus est quod inuenimus in scripturis: Rogat vt moriatur inimicus ipsius, incidit in maledictionẽ Iudæ. Oratio eius fiat in peccatũ. Inspexi aliũ rursus gementẽ, flentem, orantẽ, stercus agnosco, locũ quæro. Intendi autem orationi eius, & audito dicentẽ, Ego dixi domine miserere mei, sana animã meam quia peccaui tibi: Gemit peccatũ: Agnosco agrũ, expecto fructũ: Deo gratias. Bono loco est stercus, non ibi vacat, fructũ parturit. Hoc est vere tẽpus fructuosæ mœstitiæ, vt conditionẽ mortalitatis nostræ, abundantiam tentationũ, surreptiones peccatorũ, aduersitates cupiditatum, rixas concupiscentiarũ contra bonas cogitationes semper tumultuãtium doleamus, hinc tristes sumus. Hoc tempus miseriæ nostræ & gemitus nostri, quadraginta dies illi significant

2. Cor. 7.

Psal. 108

Psal. 40.

ante

ante pascha. Lætitia verò quæ posterior erit, quietis, fœlicitatis, vitæ æternę regni sine fine, quod nondũ est, his diebus quinquaginta quibus diebus Deo laudes dicuntur, significatur. Significantur enim nobis tẽpora, vnum ante resurrectionẽ domini, alterũ post resurrectionẽ domini. Vnum in quo sumus, alterũ in quo nos futuros esse speramus. Tẽpus mœroris, quod significãt dies quadragesimæ, & significamus & habemus. Tẽpus autẽ lætitiæ & quietis & regni quod significãt dies isti, significamus per hallelu ia, sed nondũ habemus laudes. Sed nũc suspiramus ad hallelu ia. Quid est hallelu ia? Laudate Deum. Sed nondũ habemus laudes, in Ecclesia frequentantur laudes Dei post resurrectionẽ, quia nobis erit perpetua laus post resurrectionem nostrã. Domini passio tẽpus nostrũ significat, in quo nunc flemus. Flagella, vincula, contumeliæ, sputa, spinea corona, vinũ fellitũ, in spõgia acetũ, insultationes, opprobria, postremò ipsa crux, in ligno mẽbra sacra pendẽtia, quid nobis significãt, nisi tẽpus quod agimus, tẽpus mœroris, tẽpus mortalitatis, tẽpus tentationis? Ideò fœdũ tempus, sed fœditas ista stercoris sit in agro, non in domo. Mœror sit de peccatis, nõ de cupiditatibus fraudatis. Fœdũ tempus, sed si bene vtatur, fidele tẽpus. Quid fœtidius agro stercorato? Pulchrior fuit ager antequã cophinũ stercoris haberet perductus est ager ad fœditatẽ vt veniret ad vbertatẽ fidei. Ergo fœditas huius tẽporis signũ est, sed nobis sit ista fœditas tẽpus fertilitatis. Videamus ergo cũ Propheta quid dicat: Vidimus eum. Qualẽ? Nõ habentem speciem neq; decorem. Quare? Alium Prophetã interroga: Dinumerauerũt omnia ossa mea. Dinumerata sunt ossa pendentis. Fœda species, crucifixi species, sed ista fœditas pulchritudinem parturit. Quã pulchritudinẽ? Resurrectionis: Quia, speciosus forma præ filiis hominum. Laudemus ergo fratres dominum, quia eius fidelia promissa retinemus, nõdum accepimus. Parũ putatis, quia promissorẽ tenemus, vt iã debitorẽ exigamus? Promissor Deus debitor factus est bonitate sua, nõ prærogantia nostra. Quid ei debemus, vt eum debitorẽ teneamus? An fortè quod audistis in psalmo: Quid retribuam dño. Primo quando dicit, Quid retribuã dño, verba sunt debitoris, nõ debitũ exigẽtis. Pręrogatũ est illi, quid retribuã dño. Quid est, quid retribuã? Repẽ iã. Pro qua re? Pro omnibus quę retribuit mihi. Quid retribuit mihi? Primò nihil eram, & fecit me, perieram, quæsiuit me, quærẽs inuenit me, captiuum redemit

Hallelu ia quid.

Mat. 25.

Esaiæ 53.

Psal. 21.

Psal. 44.

Psal. 115

me,emptum liberauit me,de seruo fratrem fecit me. Quid retribuam domino? Non habes quid retribuas. Quando ab illo totũ expectas,quid habes retribuere? Sed expecta. Nescio quid vult dicere. Cur quærit? Quid retribuã domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Circũspiciens vndiq; quid retribuat,quasi inuenit. Quid inuenit? Calicem salutaris accipiam. Retribuere cogitabas,adhuc accipere quęrebas. Vnde rogo? Si adhuc accipere quæris, adhuc debitor eris, quando retributor. Si ergo semper debitor eris,quãdo retribues? Non inuenis quod retribuas,nisi quod dederis nõ habebis. Vide quãdo dicebas: Quid retribuam,ad illud pertinet quod dixisti: Omnis homo mendax. Qui enim voluerit dicere,qđ retribuet aliquid Deo,mendax est:(Omnia ab illo speranda sunt,à nobisipsis pręter illum nihil nisi fortè peccatum) & mendacium de suo loquitur. Verè plenè de suo abundat homo,mendacium omnino hic habet & thesaurũ mendaciorũ, cor suum mentiatur quantũ potest non deficit,fingat quicquid potest,mẽtiatur quicquid potest. Quare? Quia quod gratis habet,de se habet,non illud emit. Quando venitur ad veritatẽ,si verax vult esse,non erit de suo. Mendax Petrus de suo. Vbi mendax? Præmisit nobis dominus passionem & dicit, Absit à te,non fiat illud. Omnis homo mẽdax. Vnde mẽdax? ipsum dominũ audi: Non sapis quæ Dei sunt,sed quæ sunt hominis. Verax autem Petrus. Quando? Tu es Christus filius Dei viui. Vnde ista veritas homini mendaci? Ecce homo dicit, Tu es Christus filius Dei viui: Quis dicit? Petrus. Quid erat Petrus? Homo qui dixit verum. Certè omnis homo mendax. Ecce, ecce lingua eius, ecce lingua de lingua eius. Quo modo omnis homo mendax? Audi, quia omnis homo mendax,quia de suo. Ergo vnde Petrus verax? Audi ipsam veritatem, Beatus es Simon bar Iona. Vnde beatus? De suo? Absit, quia tibi non reuelauit caro & sanguis, sed pater meus qui in cœlis est. Laudemus ergo dominum fratres charissimi, laudemus Deum,dicamus hallelu ia. Significemus istis diebus diem sine fine. Significemus locũ immortalitatis,tempus immortalitatis. Festinemus ad domum æternam. Beati qui habitant in domo tua,in secula seculorũ laudabunt te. Lex dicit, scriptura dicit,veritas dicit: Venturi sumus ad domũ Dei, quæ est in cælis. Ibi non quinquaginta diebus Deum laudabimus, sed quemadmodum scriptum est: In secula seculorum. Videbimus,amabimus, laudabimus. Nec quod videbimus deficiet,

Mat. 16. *Psal. 115.* *Psal. 83*

nec

nec quod amabimus peribit, nec quod laudabimus tacebit. Sẽpiternũ totũ erit, sine fine erit. Laudemus, laudemus, sed non solis vocibus laudemus & moribus, laudet lingua laudet vita, sed habeat charitatẽ infinitã cũ vita ꝑ dominũ nostrũ, qui, &c.

Item eodem die, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Maria stabat ad monumentum, &c. quæ habetur in expositione doctoris, ibidem. Ioan. 20.

Feria sexta Paschæ, Sermo I.

Sermo CLII.

NArrationẽ resurrectionis domini nostri Iesu Christi secundum Euãgelistam Ioannem hodie lectam scitis, & commendaueram vobis secundum omnes quatuor Euangelistas istis diebus resurrectionem domini recitari. De his ergo quæ audistis illud tantùm solet moueri, quare dixerit dominus Iesus mulieri quęrenti corpus eius, & eum iam viuũ agnoscẽti, Noli me tangere, nondũ enim ascendi ad patrem meum. Dixi autem vobis, & meminisse debetis, non omnia omnes dicere, sed dici ab aliis quæ ab aliis prætermissa sunt: non tamen ita vt inter se repugnare credẽdi essent, sed absit contentio, & adsit pietas intelligentis. Nã sicut legitur apud Euangelistam Matthæum, posteaquam resurrexit, occurrit duabus mulieribus, in quibus & ista erat: & dixit eis, Auete. Illæ autẽ accesserunt & tenuerunt pedes eius, & adorauerunt eum. Et vtiq; ad patrem nondum ascenderat. Quo modo huic dicitur: Noli me tangere, Nondũ enim ascendi ad patrem meum? Sic enim verba ista videntur sonare quasi tunc eum posset tangere Maria, quando ascendisset in cælum. Si in terra positum non tangit, in cælo sedentem quis mortaliũ potest tãgere? Sed ille tactus fidem significat. Tangit Christum, qui credidit in Christum. Nam & illa mulier quæ fluxum sanguinis patiebatur, apud seipsam ait: Si tetigero fimbriam vestimenti eius salua ero. Fide tetigit, & sanitas subsecuta est, quam pręsumpsit. Denique vt nos sciamus quid sit verè tangere, dominus continuò dixit discipulis suis: Quis me tetigit? Et dixerunt discipuli: Turbæ te comprimunt, & dicis quis me tetigit? Et ille: Tetigit me aliquis. Quasi diceret: Turba premit, fides me tangit. Videtur ergo ista Maria cui dixit dominus, Noli me tangere, nondum enim ascendi ad patrẽ meum: Ecclesiæ gestare personã, quæ tunc in Christum credidit, cum ascendisset ad patrem. Ecce vos interrogo quando credidistis, interrogo Ecclesiam toto orbe terrarum diffusam, cuius per-

Ioan. 20. — Mat. 28. — Luca 8. — Ioan. 20.

sona erat in vna fœmina:& vna voce mihi respondet, Tũc credidi cum Iesus ascendisset ad patrẽ. Quid est, tunc credidi, nisi tunc tetigi? Multi carnales Christũ tantummodo hominẽ putauerunt, diuinitatẽ in illo latentẽ non intellexerũt, & ideo bene non tetigerunt, quia non bene crediderũt. Vis bene tãgere? Intellige Christũ, vbi est patri coæternus, & tetigisti. Si autem hominem putas, & nihil amplius putas, tibi nondum ascendit ad patrem. Adhibuit ergo dominus Iesus speciem corporis hominis sensibus, ad confirmandá carnis resurrectionem. Nihil nos docere voluit ostendendo se viuum in corpore post resurrectionem suam, nisi vt credatur à nobis resurrectio mortuorum, donec veniat dominus, & illuminet abscondita tenebrarum. Quid est hoc? Audi quod sequitur: Et manifestabit cogitationes cordis. Cor videre Dei est, hominũ autem non est, nisi de his quæ manifesta sunt iudicare. Modo ergo cogitationes nostræ nobisipsis singulis quibusq; in luce sunt, quia nouimus eas, sed proximis nostris in tenebris sunt, quia non vident eas. Ibi quod nosti te cogitare, & alter sciturus est. Quid times? Modo vis abscõdere, modo times publicare cogitationes tuas. Fortè enim aliquid mali aliquãdo cogitas, fortè aliquid turpe, fortè aliquid vanũ. Nihil ibi nisi bonũ, nihil ibi nisi honestum, nihil ibi nisi verũ, nihil ibi nisi purũ, nihil ibi nisi syncerum. Quãdo ibi fueris, quid cogitabis? Quo modo vis videri modo faciem tuã, sic tunc voles videri conscientiã tuam. Nam & ipsa agnitio charissimi, nónne omniũ nostrûm erit. Ibi erit inuicẽ agnitio. Sic videbunt omnes, & multò excellentius, quo modo hîc solent videre Prophetæ. Diuinè videbũt, quãdo de Deo pleni erũt, nec quod offendat erit, nec quod lateat cognitorẽ. Erũt ergo ibi membra integra, etiã quæ hic pudẽda, ibi tamen pudenda non erũt. Non ibi erit solicitũ integritatis decus, vbi nõ erit libidinis dedecus. Ecce etiã hic vbi omniũ nostrorũ operũ necessitas mater est, quæ necessitas tũc non erit, tñ inuenimus aliqua, quę Deus posuit in corporibus ad nullos vsus, sed ad solũ decus. Nulla ibi erit corruptio, nulla deformis prauitas, nulla ærũnosa necessitas, sed interminatæ æternitatis pulchra veritas, summa fœlicitas. Sed dicis mihi: Quid acturus sum? Nulla actio tibi videt stare, videre, amare, laudare? Ecce dies sunt sancti, qui post resurrectionẽ dñi celebrãtur, significãt futurá vitá post resurrectionẽ nostrã. Sicut enim quadragesimæ dies ante pascha, significauerunt laboriosam vitam in hac ærumna

1. Cor. 4.

mort

mortali, sic isti dies læti significant futuram vitam vbi erimus sine fine cum domino regnaturi. Vita quę significatur quadragesima ante pascha, modo habetur: vita quæ significatur quinquaginta diebus post resurrectionē, non habetur sed speratur, & sperādo amatur. Et in isto amore Deus qui promisit ista laudatur, & ipsæ laudes hallelu ia sunt. Quid est enim hallelu ia? Verbum est Hæbræū. Hallelu ia, laudate dominū: Hallelu ia: laudate Deum. Canamus & inuicē nos excitemus ad laudandum Deum, necnon cordibus melius quàm cithara cordis dicimus laudes. Deo canamus hallelu ia, & cum cantauerimus, propter infirmitatē recedimus, vt corpora reficiamus. Quare reficimus nisi quià deficimus? Deinde tanta est infirmitas carnis, tanta huius vitæ molestia, vt quęlibet magna res veniat in fastidio. Quo modo desideramus istos dies ad annū venturos, cum modo abierunt, & quanta auiditate ad illos venimus per tēporis interuallū? Si diceretur nobis sine cessatione dicite hallelu ia, excusaremus. Quare excusaremus: Quia lassi nō possumus, qa & ad ipsum bonū fastidio fatigaremur, vbi nullus est defectus, nulla fastidia. State, laudate qui statis in domo dñi, in atriis domus Dei nostri. Quid quęris, qd ibi facturus sis? beati ait, qui habitant in domo tua, in secula seculorū laudabunt te. *Psal.* 133. *Psal.* 85.

Eodem die, Sermo ii.

Sermo CLIII.

SAcramētum dilectissimi dominicæ resurrectionis diuina voluit prouidētia variis figuris rerū & prophetarū oraculis aliquotiens præsignari, quatenus per omnes seculi labentis ætates omnis sanctorum spes ad illū tenderet solùm, qui est expectatio omniū gētium. Vnde illud quod in ipso mundi nascētis exordio mater omniū viuentiū Eua de costa viri dormientis est producta, matrē credentiū Ecclesiam ex latere Christi in cruce morientis mōstrat exortā, sicut in actu euigilantis Adæ figura est domini resurgentis à morte. Vnde dicit Apostolus, Factus est primus homo in animā viuentem: secundus homo in spiritum viuificantem. Noë verò qui in opere arcæ & ipso suo nomine requiē Dei in sanctis significat, in eo vel maximè redēptoris nostri figuram repræsentat, q cum esset agricola vineam plātauit, & vini poculo ebriatus, in suo tabernaculo est denudatus. Quę res ad illū propriè spectat, qui calice passionis à deo factus est ebrius, vt ipso tegmine corporis nudaretur ad tēpus, & statim in resurrectione euigilans, illis daret benedictionē, qui in mysterio ve- *Genes.* 2. *1. Cor.* 15. *Genes.* 9.

nerantur eius pasſionẽ, irriſoribus autem ſuis dignam male-
Pſal. 22. dictionẽ. De quo calice dicit Pſalmiſta, Calix meus inebrians,
Ioan. 18. quàm præclarus eſt. Et in Euãgelio dominus, Calicem quem
Exod. 7. dedit mihi pater, non bibã illum? Virga quoq; Moyſi in terrã
proiecta & in draconẽ conuerſa, cum teneretur per caudam
rediit iterum in virgã: quia illa poteſtas diuinæ maieſtatis de
cælo deſcendens ad terram pro nobis voluit eſſe mortalis, ſed
poſt peractam carnis aſſumptæ diſpenſationẽ, recepit ſe ad pa-
Ionæ 2. ternæ dexteræ ſedem. De Iona quem abſorptũ piſcis euomuit
illæſum in aridam, euidentem habemus ipſius domini ſenten-
Matt. 12 tiam. quòd ſicut ille fuerit in vẽtre ceti tribus diebus & tribus
noctibus, ita foret hominis filius in corde terræ. Extant & alia
quàm plurima de hac ſolennitate ſolennitatum ſancta præco-
nia, quibus omnibus aſtipulatur & ipſa temporum ratio. quę
paſchalem terminũ vernali dedicauit æquinoctio, expectato
duntaxat ſequente primi mẽſis plenilunio: vt ſicut ab inferio-
ribus ſol in altũ proficiens, primo nunc adæquat longitudine
noctes, luna etiã per diuina ſuæ lucis incrementa videtur eſſe
pleniſsima: ita reſurgẽs ab inferis ſol iuſtitia, Eccleſiam eate-
nus in tenebris conſtitutã ſuo illuſtraret lumine. Hæc ſunt ſa-
croſancta huius diei paſchalia gaudia. hæc ſeculis omnib⁹ de-
ſiderata & prædicata ſolennia. quæ nos ſemper animo venera-
ri, ſemper opere pro modulo noſtro iuſtũ eſt imitari, ſicut di-
1. Ioan. 1. cit Apoſtolus Ioannes, Qui dicit ſe in Chriſto manere, debet
ſicut ille ambulauit, & ipſe ambulare. Et ille quidẽ pro nobis
ad tempus crucifixus, nos quotidie crucẽ tollere, & ipſum ſe-
qui oportet. Mortẽ ille ad horã guſtauit, nos ſemper debemus
mortificare membra noſtra quæ ſunt ſuper terrã, fornicatio-
Ephes. 5. nem, immundiciam, &c. Reſurrexit ille à mortuis, reſurgere
nos iubemur à vitiis, dicente Apoſtolo, Surge qui dormis, &
exurge à mortuis, & illuminabit te Chriſtus. Quod ſi modo
Rom. 6. carnem noſtram pro Chriſto cum vitiis & cõcupiſcentiis cru-
Coloſſ. 3. cifixerimus, complantati etiam ſimilitudini mortis eius, mor-
tificatione vitiorum fuerimus, cum Chriſtus apparuerit vita
noſtra, tunc & nos apparebimus cũ ipſo in gloria, qui cum pa-
tre & ſpiritu ſancto viuit & regnat in ſecula ſeculorũ, Amen.

Eodem die, Sermo III.

Sermo CLIIII

Galat. 1. DEus miſericordiæ & iuſtitiæ hodie reſurrexit à mor-
tuis per potentiam patris, vt Paulus ait, Qui ſuſcita
uit eũ à mortuis. Et propheta, Inter mortuos liber

ést. In quo & nos omnes pòst resurgemus & viuemus. Quia *Psal. 87.* enim præstitit nobis ducatũ ad regnum suum, iubemur & nos præparare viam domino, hoc est, humilitaté, dilectionem Dei & proximi, iustitiam, bonitatẽ, integritatẽ, patientiam, charitatem, prudentiam, pietatẽ & innocentiam. Hæc omnia præcepit nobis dominus per semetipsum exemplis, qui per agnum significatur. Quæritur ergo, quare agnus iste nõ die, sed ad vesperam immoletur? Hæc causa manifesta est. Dñs enim noster ac saluator in consummatione seculorũ passus est, vt Ioannes *1. Ioan. 2.* ait, Filioli mei, nouissima hora est. Hodie fides Ecclesiæ cõfirmata est in Christo, & in semine Abrahæ omnes gentes bene- *Genes. 22.* dicuntur, ac saluator mũdi innotuit, & plená supernis ciuibus & hominibus lætitiam cõtulit, cum viuũ se post passionẽ suam præbuit iuxta promissum suum. Bene quoq; dominicus sermo ac resurrectio dñi coniunguntur. Venerabilis est hæc dies, qui dominicus dies, & dies primus atq; perfectus est, & dies clarus in quo visa est prima lux. In quo trãsgressi sunt filij Israël ma- *Genes. 1.* re rubrũ siccis pedibus, & in quo pluit mãna filiis Israël in de- *Exod. 14.* serto, & quo dominus baptizatus est in Iordane, Quo vinũ de *Exod. 16.* aqua in Chana Galilææ factum est. Quo benedixit dominus *Matt. 3.* quinq; panes, quibus satiauit quinq; milia hominum. In quo *Ioan. 2.* resurrexit dominus à morte. Quo intrauit dominus in domos *Mat. 14.* clausas, vbi erant discipuli congregati propter metũ Iudæo- *Ioan. 20.* rum. In quo spiritus sanctus descendit in Apostolos. Et in quo *Act. 2.* speramus dominũ nostrum Iesum Christum ad iudicium venturum. In quo die omnis creatura reformabitur in melius, vt sol & luna septuplum lumẽ accipiãt, & sancti homines vitam æternam propter merita bonæ obedientiæ recipiant à Deo.

Sabbato post diem sanctum Paschæ, Sermo I.

ET hodie resurrectio domini recitata est de sancto *Ser. CLV.* Euangelio, Lectum est enim Euangelium secundum Ioãnem. audiuimus quæ in aliis libris Euangelij non audieramus. Omnibus quidem cõmunis est prædicatio veritatis, & de fonte vno omnes biberũt. Sed in prædicatione Euangelij, sicut sæpe cõmonui charitatem vestram, alia omnes, alia tres, alia duo, alia singuli posuerunt. Modo ergo quod audiuimus secundum Ioannẽ Euangelium, quia Maria vidit dominũ, & dixit ad eam dominus, Noli me tangere, nondũ enim ascendi ad patrẽ, solus Euangelista Ioannes cõmemorat. Hinc ergo loquendum est sanctitati vestræ.

Visis enim linteaminibus in sepulchro, dñm non resurrexisse crediderant, sed ablatum esse. Ipse Ioãnes, seipsum enim dicit, quem diligebat Iesus, cum audisset denũtiantibus mulieribus & dicentibus, Tulerũt dominũ meũ de monumento, cucurrit cum Petro, & attedit in monumentũ, vidit sola linteamina, & credidit non quia resurrexerat, hoc sequentia verba testantur. Sic enim scriptum est, quod modo audiuimus. Attẽdit, vidit & credidit, nondũ enim sciebat scripturas, quia oportebat eum à mortuis resurgere. Ergo qui credidit quod fidei non erat hoc, credidit: credidit, sed falsum credidit. Apparuit ei postea dominus, fugauit falsum, inseruit verum. Tamẽ illud quod solet mouere lectorem & auditoré non incuriosum neq; negligentem, quomodo sit dictũ, Noli me tãgere, nondum enim ascendi ad patré: hic videamus domino ipso adiuuãte, quid dictum sit. Mouet enim hoc quidẽ, Noli tangere, nondum enim ascendi ad patrẽ. Quando enim ascendit ad patrem? Sicut indicant Actus Apostolorũ, quadragesimo die post resurrectionẽ suam, quem diem in nomine ipsius celebraturi sumus: tunc ascendit ad patrẽ, tunc eum discipuli qui manibus tetigerũt, oculis deduxerunt. Tunc sonuit angelica vox, Viri Galilæi quid statis aspicientes in cælũ? hic Iesus qui assumptus est à vobis, sic veniet quomodo eum vidistis eunté in cælum. Si ergo tunc ascẽdit ad patrẽ, quid dicimus fratres mei? Maria nõ poterat eum tangere in terra stantẽ, & poterat tangere in cælo sedentem? Si hic non poterat, quãto minus poterat ibi? Quid est ergo, Noli me tãgere, non enim ascendi ad patrẽ? Sic enim sonant verba, tanquã diceret, tunc me tange cum ascendero, antequã ascendam noli me tãgere. O domine hic es & non tãgo, cum ascenderis tangã? Deinde si antequã ad patrem ascenderet tactum horrebat humanũ, quomodo se discipulis non solum videndũ, sed etiam contrectãdum præbuit quãdo dixit, Quid cogitatis in cordibus vestris? Videte manus meas, & pedes meos, palpate & videte, quia spiritus carnẽ non habet, sicut me videtis habere. Incredulus etiam ille discipulus Thomas tetigit latus perforatum, & exclamauit, Dominus meus & Deus meus. An fortè aliquis insipiens dixerit, antequã ad patrem ascenderet, viri eum poterant tangere, mulieres autem non poterant, nisi cum ad patré ascenderet. Absurda est ista cogitatio, & peruersa sententia. Prorsus quod audiuit Maria, audiat Ecclesia. Hoc omnes audiant, Deũ intelligãt, omnes faciant. Quid ergo est,

Noli

Marginalia: Ioan. 20. — Act. 1. — Luca 24 — Ioan. 20.

Noli me tangere,nondum enim ascendi ad patrē? Quod me vides,hominē solum putas.patri æqualē esse adhuc nescis:noli me tāgere talem,noli in hominē solum credere,sed verbum æquale genitori intellige.Quid ergo est,Noli me tāgere?Noli credere.Quid noli credere? Quia hoc solū sum quod vides. Ascendā ad patrē,& tunc tāge. Tibi ascendo,quādo intellexeris æqualem.Quādo me putas minorē, nondum ascendo tibi. Tangere autē, credere esse puto: quia facile possumus intelligere de illa muliere quæ tetigit fimbriā vestimenti Christi,& salua facta est. Recordamini Euangelium, Dñs Iesus Christus ibat ad visitandā archisynagogi filiā,quæ primò nuntiata fuit infirma,postea mortua. Illo pergēte, ecce mulier de transuerso venit,quæ fluxū sanguinis patiebatur per duodecim annos, & in medicis frustra curantibus,& non sanantibus,omnia sua cōsumpserat, dixitq; in corde suo, Si tetigero fimbriam vestimēti eius,salua ero.Hoc ipsum dicere,iam tāgere fuit. Deniq; audi sententiā, cum salua facta esset secūdum fidem suam,ait dñs Iesus Christus, Tetigit me aliquis. Et discipuli, Turbæ te cōprimūt,& dicis,quis me tetigit? Et ille,Tetigit me aliquis, nam ego scio virtutē exiisse de me. Gratia præcessit vt illa sanaretur,non vt ille minueretur, Dicūt ergo discipuli, Premūt te turbæ,& tu vnū aut vnā sensisti. Et ille, Tetigit me aliquis, illæ premūt,ista tetigit. Quid est,illæ premūt,ista tetigit? Iudæi affligunt,Ecclesia credidit. Secundū hunc ergo intellectū, quoniam videmus mulierē tetigisse,quod est credidisse,secundum hoc ergo dictū est ad Mariam.Noli me tāgere,ascendam & tāge.Tunc enim tange,quādo cognoueris. In principio erat verbum,& verbū erat apud Deum,& Deus erat verbum. Verbum quidem caro factum est,verbū incontaminatū,immaculatum,immutabile manet, integrū. Sed quia tu hominem solum vides,verbū non vides, nolo credas in carne, & relinquas verbum,totus Christus tibi appareat, quia æqualis est patri in verbo.Noli ergo,inquit,modo tangere, scio quia nondum vides quid sim.Ecclesia ergo,cuius figurā Maria gerebat,audiat quod audiuit Maria. Tāgamus omnes,si credamus, iam ascēdit ad patrē,sedet ad dexterā patris. Confitetur hoc hodie vniuersa ecclesia,Ascendit in cælum,sedet ad dexterā patris. Hoc audiunt qui baptizātur, hoc credunt antequam baptizentur. Quādo ergo credūt, Maria tangit Christū. Intellectus obscurus & sanus, incredulis clausus, fide pulsanti est apertus. Ipse

Lucæ 8.
Ioan. 20.
Ioan. 1.

ergo dominus Iesus Christus,& ibi est,& nobiscum est,& cum patre est,& in nobis est,& ab illo non recedit,& nos non deserit,& orare docet vt magister, & cum patre exaudit vt filius.

Eodem die, Sermo II.

Ser.CLVI DIgnè fratres charissimi piis studiis exultemus in Christo sub præsenti solennitate,in qua nobis inferorum dñs diues spoliis redditus est, in qua rediit celsitudo de profundis,lux de tenebris,vita de mortuis. Ecce quantũ pro salute ouiũ perditarũ benigna pij pastoris solicitudo discurrit. Sub vno eodẽq; tẽpore & hominẽ vsq; ad paradisum reuocare dignatur,& mortẽ vsq; ad inferna persequitur,gloriosius captiuandã in regno suo,& magnificẽtius in suis sedibus triumphãdam. Ad descensum itaq; cælestis dñi profundũ inferi pãditur,peregrinũ sibi lumẽ inferni nox æterna miratur. Expauit ergo nox subito non suũ mortuũ,imo expauit mortẽ suam. Aderat enim ille qui dudum per prophetã

Osee 13. suũ dixerat,O mors ero mors tua ero morsus tuus inferne. Et ideo non solũ in eo inuenire non potuit quod teneret, sed eos quos antea retinebat reuocari ad superos se nolente cõspexit, & quem debitorẽ suum putabat, exactorẽ potius experta est. Et quem quasi captiuũ inferni vinculis astringẽdum esse credebat, quasi liberatorẽ cum recepta captiuitate redire mirata est:sic quẽ descensione hominẽ iudicauerat, Deum regressione cognouit. Potuerat quidẽ dñs noster fratres charissimi hostem humani generis sola maiestate prosternere sine incarnationis humilitate,sine certamine passionis:sed homo qui proprio trãsgressionis crimine tenebatur obnoxius, qui per culpam suã incurrerat seruitutẽ,non violentia liberãdus fuit, sed misericordia redimẽdus. Et quia Deus æquitas & iustitia est, ipse sibi lex est. Et quia homo iudicij & iuris sui ac liberi arbitrij prędirus volũtate,qui volũtarius ruerat,iniustũ erat vt erigeretur inuitus,æquius & salubrius fuit,vt qui per superbiã à diabolo persuasus fuerat ad mortẽ,à Deo per humilitatẽ solidaretur ad vitã. Iusto ergo ordine qui per calliditatẽ maleuoli serpẽtis nõ impulsus sed seductus fuerat ad perditionẽ,rursum per sapientiã beneuoli redẽptoris non cõpellitur, sed ducitur ad salutẽ, vt qui cum sua volũtate corruisse videbatur, cũ sua rursus volũtate repararetur, vt esset virtuti ac remunerationi locus. Non enim præripuit eũ per violentiã suã,sed potius per iustitiam & beneuolentiã solidat & eruit ad vitam:quia benignitas

gnitas prouocãtis etiam meritũ desiderat acquiescentis, & dignãtissimi medici studium, infirmi requirit assensum. Cuius ineffabilẽ ad eruẽdos nos dignitatẽ, etiã præsens Euãgelij lectio declarauit. Ait enim, sicut audistis, Cum esset sero die illo vna sabbatorũ, venit Iesus ianuis clausis, & stetit in medio discipulorũ suorũ. Quid mirũ si dominus ad discipulos glorificatum corpus claustris stupẽtibus intromisit, qui illæso materni pudoris signaculo, ianuã mundi huius intrauit? Cuius ortũ naturæ nesciunt, non dubites si potentiã exercere videas triumphantẽ, quẽ tam stupenda perspicis egisse nascentẽ. Quid hic respõdebunt Iudæi, sepulto dño descẽdentes & signãtes lapidẽ cum custodibus? Quæ cum ita sint, quomodo eũ repellere potuit obiectus repaguli, quẽ non coërcuerat pondus sepulchri? Imò quomodo eum obserata domus excludere potuit, quẽ includere mortis porta nõ potuit. Quid mirũ si substantiã corporis nostri per clausa ostia trãsmisit, cui etiã penetrabilia supernorum, & solis angelis familiare secretum patere consueuit? Cum ergo dixissent alij discipuli, vidimus dñm respõdit Thomas & dixit eis, Nisi videro, inquit, in manibus eius fixuram clauorũ, & mittã digitũ meum in locũ clauorũ, & mittam manum meã in latus eius, non credã. Quàm bona ignorãtia quæ erudiuit ignaros, quæ instruxit incredulos. Quàm bona infidelitas, quæ seculorũ fidei militauit. Nisi videro, inquit, in manibus eius fixurã clauorũ. Vox ista inquirentis est, non negãtis. Dum hoc dicit, doceri voluit, cõfirmari desiderauit: & ideo ad eum dominus ita ait, Infer digitum tuum huc, & vide manus meas, & affer manum tuã & mitte in latus meum. Dum benignũ præbet veritas moderata responsum, in Apostolo suo non dubitationis vitium, sed solicitudinis instruxit affectũ. Quia ergo illo in tempore tanti mysterij nouitas versabatur, merito curiosæ perscrutationis nõ est, sed vtilitas exclusa accedit, quod in his Apostoli verbis mũdi vtilitas agitur. Vnius interrogatio vniuersitatis est instructio. Ostẽdit ergo manus & latus. Necessariũ enim erat, vt manifestarũ presens expressio cicatricũ crucifixi corporis faceret fidẽ, quia splẽdor nouæ lucis pristinã obduxerat veritatẽ, & cognitionẽ quodã modo claritas obscurauerat. Visis ergo cicatricibus, respõdit Thomas & dixit, Dominus me⁹ & Deus meus. Nouo genere vestigia vulnerum diuinitati perhibent testimonium, quia templum erat Dei indumẽtum corporis vulnerati. Duas hoc loco in Christo mirare

Ioan. 20. *Luc. 2.* *Mat. 27.* *Ioan. 20.*

mirare substãtias. Fixuram perspicit corporis,& Deum prædicat maiestatis. Vbi sunt qui dicunt animas nouis,in quibus antea non vixerunt,corporibus induẽdas? Ecce in resurrectionis autore hoc ipsum video resurrexisse quod cecidit, & ideo mortui dormire dicuntur, iuxta prophetã, Nunquid qui dormit non adiiciet vt resurgat? Quare mortem somno assimilauit? Quia in vno eodémque homine, nunquid alter est qui in somno resoluitur, alter vero qui in eiusdem somni stupore ad vigilandi officia suscitatur? Non vtique,sed ipsa absque dubio mẽbra euigilasse credẽda sunt, quæ dormitionis stupore laxata sunt. Ita mors corporis quod in puluere confectura susceperit,idem ipsum discussa restituit,nec rude, sed rediuiuũ vas cognatus spiritus recognoscit. Et propterea mysterium resurrectionis etiam de minimis exponens, ita Apostolus loquitur, resurrectionem grano tritici comparans. Etenim tu quod seminas non viuificatur,nisi prius moriatur. Si quãdo,vt moris est,fruges botri sulcis agricola fœnerante creduntur,nunquid aliud est quod sepelitur in semina, aliud quod virescit in germina? Sed singula quæq; corpora non de nihilo, sed sui origine producuntur,& recentia de veteribus innouantur. Cum autem de resurrectione loqueretur Apostolus, dicens, Quod seminas non viuificatur, nisi prius moriatur: vides quia mors quod susceperit,hoc refundit? Et vniquique,inquit,seminum proprium corpus. Non vtiq; à genere suo alienum, sed naturæ suæ proprium,& de materiæ suæ qualitate reparatum. Reuocabitur ergo in contubernium pristinum animæ, & corporis vnitas, & nullis vnquam seculis dissocianda germanitas. Nostrum est gratia autoris, & redemptoris inniti, vt ad illorum numerum pertinere videamur, de quibus Apostolus dicit,Simul rapiemur obuiam Christo in aëra, & in nubibus,& sic semper cum Domino erimus. Dignum enim esse iudicauit, vt germana corporis animæq; substantia cum Christo simul regnet in cælis,quæ Christo seruiuit in terris.

Psal.40. *1.Co.15.* *1.Thes.4.*

Item eodem die Homilia de eo quod scriptum est in Euãgelio secundum Ioannem, Vna sabbati Maria Magdalene venit mane: & cætera, quæ habetur in expositione doctoris, Ibidem.

Ioan. 20.

Item eodem die alius sermo de epistola, qui habetur in libro Quinquaginta homiliarum, XX.

Dominica in octauis Paschæ, ad Competentes, Sermo I.

Sermo CLVII.

PAschalis solennitas hodierna festiuitate cõcluditur & ideo hodie neophytorũ habitus commutatur, ita, tamẽ vt candor qui de habitu deponitur, semper in corde teneatur. In qua quidẽ primũ nobis agendum est, vt quia paschales dies sunt, id est, indulgẽtiæ ac remissionis, ita à nobis sanctorũ dierũ festiuitas agatur, vt relaxatione corporũ puritas nõ obfuscetur, sed potius abstinẽtes ab omni lusu, ebrietate, lasciuia, demus operam sobriæ remissioni, ac sanctæ synceritati, vt quicquid modo corporali abstinẽtia non acquirimus, mentiũ puritate quæramus. Ad omnes quidẽ pertinet sermo, quos cura nostra cõplectitur: veruntamen hodie terminata sacramentorũ solennitate, vos alloquimur nouella germina sanctitatis, regenerata ex aqua & Spiritusancto, germen pium, examen nouellũ. Flos nostri honoris, & fructus laboris gaudiũ & corona mea omnes qui statis in domino. Apostolicis verbis vos alloquor, Ecce nox præcessit, dies autẽ appropinquabit, Abiicite opera tenebrarũ, & induite vos arma lucis, sic vt in die honeste ambulemus. Nõ in comessationibus & ebrietatibus, non in cubilibus & impudicitiis, non in cõtentione & æmulatione, sed induimini dominũ Iesum Christum. Habemus, inquit, certiorẽ propheticũ sermonẽ, cui benefacitis intendentes tanquã lucernæ in obscuro loco, donec dies lucescat, & lucifer oriatur in cordibus vestris. Sint ergo lũbi vestri accincti, & lucernæ ardẽtes, & vos similes hominibus expectantibus dominũ suum quando reuertatur à nuptiis. Ecce dies adueniunt, in quibus dominus dicit, Pusillũ, inquit, & non videbitis me, & iterũ pusillũ, & videbitis me. Hæc est hora de qua dixit, Vos tristes eritis, seculũ autem gaudebit: id est, vita ista tẽtationibus plena in qua peregrinamur ab eo. Sed iterũ, inquit, videbo vos, & gaudebit cor vestrũ, & gaudiũ vestrum nemo tollet à vobis. Cuius spei tam gratũ & tam gratuitum etiã pignus Sanctum spiritum accepimus, qui in cordibus nostris inenarrabiles gemitus operatur sanctorũ desideriorum. Concepimus enim, sicut ait Esaias, parturiuimus spiritũ salutis. Et mulier cum parturit, ait dominus, tristitia est illi, quia venit dies eius, sed cum peperit fit gaudiũ, quoniã natus est homo in seculo. Hoc est gaudiũ quod nemo aufert à nobis, quo in æternæ vitæ lucẽ ex hac fidei cõceptione trãsfundimur. Nunc ergo ieiunemus & oremus, cum dies parturitionis est. Hoc totum corpus Christi, in toto orbe diffusum, id est, tota hæc agit

Philip. 4
Rom. 13.
2. Pet. 1.
Luc. 12.
Ioan. 16.
2. Cor. 5.
Esaiæ 26.
Ioan. 16

Eccles

Psal. 60. Ecclesia, & illa vnitas quæ dicit in Psalmo, A finibus terræ ad te clamaui, dum anxiaretur cor meũ. Vnde iam nobis elucet, cur quadragesima instituta sit huius humiliationis solẽnitas. Qui enim à finibus terræ clamat cum anxiaretur cor eius, à quatuor orbis terræ partibus clamat, quas frequẽter etiã scriptura commemorat, Oriẽte & Occiduo, Aquilone & Meridie. Per hoc totũ ille decalogus legis, iam nõ per literã tãtũmodo metuẽdus, sed per gratiã charitatis implẽdus, indictus est. Vnde quater multiplicatis decẽ, videmus quadraginta compleri. *Exod. 20* Sed adhuc in labore tentationis cũ venia delictorũ. Quis enim perfecte implet, Nõ cõcupisces? Vnde ieiunandũ & orãdum à bono tamẽ opere nõ cessandũ. Cui labori merces illa redditur in fine, quæ denarij nomine nũcupatur. Sicut autẽ ternarius à tribus, quaternarius à quatuor, ita denarius à decẽ nomẽ accepit. Qui cõiunctus quadragenario, tanquã merces labori redditur. Quinquagenarij numeri figura tẽpus illi⁹ gaudij significat, quod nemo auferet à nobis. Cuius in hac vita nondũ perfectionẽ habemus, sed tamẽ post solẽnitatẽ dominicæ passionis, à die resurrectionis eius per dies quinquaginta, quibus ieiunia relaxamus, hoc in dominicis laudib² personãte halleluia celebramus. Nunc itaq; in persona Christi, vt nõ possideamur à satana, exhortor vos dilectissimi, vt quotidianis & largioribus eleemosynis, frequentioribus orationibus dñm propiciemus. Nunc tẽpus est vt vnusquisq; abstineat sed non tantũ ab illicitis, sed etiã à quibusdã licitis, & orationibus atq; ieiuniis vacet, Quãuis & per totũ annũ certis dieb⁹ hoc facere debeat, & quãto crebrius, tãto vtiq; melius, quia & qui cõcessa immoderate appetit, eum qui cõcessit offendit. Oratio quippe spiritalis res est & ideo tãto est acceptior, quãto magis suæ naturæ implet affectũ. Tãto magis autẽ spiritali opere funditur, quãto magis animus qui eam fundit à carnali voluptate suspẽditur. *Exodi 34* Quadraginta dies ieiunauit Moyses legis administrator, *3. Reg. 19* quadraginta Helias prophetarũ excellẽtissimus, quadraginta *Mat. 4.* ipse dominus, testimonium habẽs à lege & Prophetis. Baptis- *Mat. 3.* mus ille proponitur. Ioannes enim baptizauit Christũ, cum se Christo profiteretur minorem. Christus autẽ baptizauit Chri- *Luc. 2.* stianũ, qui se ostẽdit & Ioãne esse maiorẽ, sicut circũcisione carnis, quãuis eam & Christus accepit, & nemo Christianus accepit. Melius est sacramentũ resurrectionis Christi quod, ad ex- *Rom. 6.* poliãdã carnalẽ hãc veterẽmq; vitã corde circũcideretur Christian

stianus, vt audiat Apostolum dicentē, sicut Christus surrexit à mortuis per gloriā patris, sic & nos in nouitate vitæ ambulemus: sicut ipsum vetus pascha q̄d agni occisione celebrare pręceptū est, non ideo quia hoc cū discipulis celebrauit Christus, iam melius est pascha nostrū q̄d immolatus est Christus. Pertinuit enim ad præbēdū nobis humilitatis & deuotionis exemplū, vt illa etiā sacramēta veniēs suscipere dignaretur, quibus vēturus ipse prænūtiabatur: vt hinc ostēderet quāta religione nos oportet accipere hæc sacramēta, quibus iam venisse nūtiatur. Nō ergo quia Christus post acceptū baptismū cōtinuo ieiunauit, tanquā regulā obseruationis dedisse credendus est, vt post ipsius Christi baptismū acceptū cōtinuo ieiunare necesse esset: sed planè illo exēplo docuit ieiunandū esse, quando forte acriore luctamine cum tentatore confligitur. Ob hoc enim & Christ⁹ qui sicut homo dignatus est nasci, nō respuit sicut homo tētari, vt Christianus magisterio eius instructus nō possit à tētatione superari. Siue ergo cōtinuo post baptismū, siue quolibet interuallo tēporis interposito, quādo simile præliū tentationis infertur homini ieiunādū est, vt & caro impleat de castigatione militiā, & anima impetret de humilitate victoriā. In illo ergo dñico exēplo illius causa ieiunij nō Iordanis tinctio, sed diaboli tētatio fuit. Cur autē nos ante solēnitatē passionis dñi ieiunemus, & illa ieiuniorū relaxatio quinquagesimo die perficiatur, hæc ratio est. Omnis qui recte ieiunat, aut animā suā in gemitu orationis & castigatione corporis humili, & ex fide nō ficta affligit: aut ab illecebra carnis inopia aliqua spiritali veritatis & sapiētiæ delectatione suspēsa: ad famē sitimq; sitiēdā descēdit. Interrogātib⁹ Pharisæis cur discipuli eius nō ieiunarēt, Nā de illo primo q̄d habet animæ humiliationem. Nō possunt, inquit, lugere filij spōsi, quādiu cū eis sponsus est, sed veniet hora, q̄n auferetur ab eis spōsus, & tūc ieiunabūt. De illo autē altero quod habet epulas mētis ita cōsequēter locutus est, Nemo assuet pannum nouū vestimēto veteri, ne maior scissura fiat: neq; mittūt vinū nouū in vtres veteres, ne rūpantur, & vinū effundatur: sed vinū nouū in vtres nouos mittūt, & ambo cōseruabūtur. Proinde quia iam spōsus ablatus est, vtiq; nobis filiis illius pulchri spōsi lugēdū est. Speciosus enim forma præ filiis hominū, cuius diffusa gratia in labiis eius. Inter manus persequētiū non habuit speciem neq; decorē, & ablata est de terra vita eius. Et recte lugemus, si flagramus desiderio eius

1. Cor. 5.

Matt. 9.

Psal. 44.

Esaia 53.

eius. Beati quibus licuit eum ante paſsionẽ tunc habere præſentem,interrogare ſicut vellent, audire ſicut audire deberẽt. Illos dies concupierunt videre patres ante aduentum eius,neque viderũt:quia in alia diſpẽſatione fuerãt ordinati,per quos venturus annuntiaretur, non quibus veniẽs audiretur. De his enim Apoſtolis loquitur dicẽs, Multi iuſti & Prophetæ voluerũt videre quæ videtis,& non viderũt,& audire quæ auditis, & non audierũt. In nobis autẽ illud impletũ eſt quod idẽ ipſe dicit, Veniet dies,quã lo deſiderabitis videre vnũ de diebus iſtis, & nõ poteritis. Qui ſancti deſiderij flãma vritur, quis hic non lugeat,quis nõ laboret in gemitu ſuo,quis nõ dicat,Factę ſunt mihi lacrymæ meæ panes die ac nocte,dum dicitur mihi quotidie vbi eſt Deus tuus? Credimus quippe eum iam ſedentẽ ad dexterã patris,ſed tamẽ quãdiu ſumus in corpore, peregrinamur ab eo,nec de eo dubitãtibus vel negãtibus & dicẽtib⁹, vbi eſt Deus tuus,valemus oſtẽdere. Merito Apoſtolus eius cõcupiſcebat diſſolui,& eſſe cũ illo:manere autem in carne non ſibi optimũ dicebat, ſed neceſſariũ propter nos: vbi cogitationes mortaliũ timidæ, & incertæ prouidẽtiæ noſtræ,quoniã deprimit terrena inhabitatio ſenſum multa cogitantẽ: inde tẽtatio eſt vita humana ſuper terrã.& in hac nocte ſeculi circuit ſicut leo quærẽs quẽ deuoret. Non leo de tribu Iuda rex noſter, ſed leo diabolus aduerſarius noſter. Ille enim quatuor animaliũ de Apocalypſi Ioãnis figurã in ſe vno exprimẽs,nat⁹ vt homo, operatẽ vt leo, immolatus vt vitulus,volauit vt aquila. Volauit ſuper pẽnas vẽtorũ,& poſuit tenebras latibulũ ſuũ. Poſuit tenebras,& facta eſt nox,in qua pertrãſeunt omnes beſtię ſyluæ. Catuli leonũ rugientes,tentatores videlicet,per quos diabolus quærit quẽ deuoret. Non quidẽ habentes poteſtatẽ,niſi in eos quos receperint:quia & in Pſalmo ipſo ita ſequitur, Quærẽtes à Deo eſcã ſibi. In tam periculoſa & tẽtationibus plena huius ſeculi nocte,quis non timeat? quis non medullis omnibus cõtremiſcat,ne dignus iudicetur, qui deuorandus dimittatur in fauces tã crudelis inimici? Vnde & ieiunãdum & orãdum eſt, & tanto potius,tanto inſtãtius, quãto propinquius & ipſa dñicæ reſurrectionis ſolennitate paſsioniſq; celebritate anniuerſaria, quodã modo nobis eiuſdẽ noctis memoria reſculpitur, ne obliuione deleatẽ, & nos non corpore ſed ſpiritu dormiẽtes ille rugiẽs deuorator inueniat. Nam & ipſa dñica paſsio quid nobis aliud in capite noſtro Ieſu Chriſto,quã ipſam vitę huius tentat

Matt. 13. Pſal. 41. 2. Cor. 5. Philip. 1. Sap. 9. Iob 1. 1. Pet. 5. Apoc. 5. Apoc. 2. Pſal. 17. Pſal. 103. 1. Petri 5.

tentationem maximè cõmendauit? Vnde aduenięte iam mortis suæ tẽpore, Petro dixit, Postulauit satanas vexare vos sicut triticũ, & ego oraui pro te, ne deficiat fides tua. Vnde & tu conforta fratres tuos. Et plane cõfortauit nos per Apostolũ. Vnde cum his duobus in monte se ostendit. Nos autẽ quia tã longũ ieiuniũ perpetrare nõ possumus, vt per tot dies & noctes nihil alimentorũ sicut illi accipiamus, saltẽ quantũ possumus faciamus, exceptis diebus, per quos certis de causis mos Ecclesiæ prohibet ieiunare, dño Deo nostro vel quotidiano, vel crebro ieiunio placeamus. Sed nunquid sic à cibo & potu abstinẽtia, per tot dies nõ potest esse cõtinua? Quanquã tẽpus humiliandæ animæ quantũ potui maximè cõmendaui, tamen propter hominũ errores, qui per vaniloquas seductiones, & prauas cõsuetudines nobis molestã pro vobis curã inferre nõ cessant, tacere nõ possumus. Sunt quidã obseruatores quadragesimæ deliciosi potius quàm religiosi, exquirentes nouas suauitates, magis quàm veteres concupiscẽtias castigantes, qui preciosis copiosisq; apparatibus fructuũ diuersorũ quorũlibet varietates & sapores superare cõtendũt. Vasa in quibus coctæ sunt carnes tanquã immunda formidãt, & in carne sua ventris & gutturis luxuriã non formidãt. Ieiunant non vt solitã temperando minuant edacitatẽ, sed vt immoderatã differendo augeant auiditatẽ. Nam vbi tempus reficiendi aduenerit, optimis mẽsis tanquam pecora præsepibus irruunt, ventrésq; distendunt, artificiosis & peregrinis condimentorũ diuersitatibus tantũ capiũt manducando, quantũ digerere non sufficiunt ieiunando. Sunt etiã qui vinũ ita non bibunt, vt aliorũ expresfionẽ pomorum, alióſq; sibi liquores non salutis causa, sed iocunditatis exquirãt, tanquã nõ sit quadragesima pię humiliationis obseruatio, sed nouæ voluptatis occasio. Quãtum enim honestius esset, vt qui ꝓpter infirmitatẽ stomachi aquã potare nõ poterat, vino vsitato & modico sustentaretur. Quid autẽ absurdius q̃ tẽpore quo caro arctius est castigãda, tantã suauitatẽ carni procurare, vt ipsa faucium concupiscẽtia nollet quadragesimã præterire? Quid inconuenientius, quàm diebus humilitatis, quando parum victus omnibus imitandũ est, ita viuere, vt si toto tẽpore sic viuatur, vix posſint victũ patrimonia sustinere? Cauete ista dilectisſimi, cogitate quid scriptũ est, Post cõcupiscentias tuas non eas. Quod saluberrimum præceptũ, si omni tẽpore obseruandũ est, quãtò amplius his diebus, quãdo ita turpe est, si cu-

Lucæ 22.

1. Tim. 5.

Ecclef. 18.

piditas noſtra ad inuſitatas relaxetur illecebras,vt meritò culpetur qui nõ reſtrinxerit vſitatas? Præcipuè ſanè pauperũ mementote,vt quod vobis parcius viuendo ſubtrahitis,in cœlesti theſauro reponatis. Accipiat eſuriens Chriſtus quod ieiunans minus accepit Chriſtianus. Caſtigatio volentis, fiat ſuſtentatio non habẽtis.Copioſæ voluntatis inopia, fiat neceſſaria inopis.Copioſa ſit etiã in animo placabili & humili miſericors ignoſcẽdi facilitas. Petat veniã,qui fecit iniuriã. Det veniam, qui accepit iniuriã,vt non poſsideamur à ſatana, cuius triumphus eſt diſſẽſio Chriſtianorũ. Et hęc enim magni lucri eleemoſyna eſt, debitũ relaxare conſeruo , vt tibi relaxatur à dño. Vtrunq; opus bonũ cæleſtis magiſter diſcipulis cõmendauit, dicẽs,Dimittite & dimittetur vobis,Date & dabitur vobis. Mementote ſerui illius,cui omne debitũ dominus eius quod donauerat replicauit,quia cõſeruo ſibi debẽti centũ denarios miſericordiã nõ repẽdit , quã de talentorũ decẽ milibus quæ debebat accepit. In hoc genere operis boni nulla eſt excuſatio, vbi ſola volũtas tota facultas eſt. Poteſt quiſq; dicere , Ne ſtomachus doleat ieiunare non poſſum. Poteſt etiã dicere, Volo dare pauperi,ſed vnde nõ habeo, aut tantũ habeo , vt timeam agere ſi dedero. Quanquã & in his operibus excuſationes pleriq; ſibi homines falſas faciũt,quas veras non inueniũt:veruntamen quis equidẽ dicat,ideo nõ ignoui veniã petẽti, quia me valetudo impediuit , aut quia manus qua porrigerẽ non fuit? Dimitte vt dimittatur tibi. Cordis hoc opus eſt,nullũ vel carnis ſuę membrũ in adiutoriũ animę aſſumitur,vt hoc impleat quod rogatur. Voluntate agitur,volũtate perficit. Fac ſecurus, nihil in corpore dolebis,nihil in domo minus habebis. Iã verò fratres videte quid malũ ſit vt pœnitẽti fratri nõ ignoſcat,cui præceptũ eſt,vt inimicũ adhuc diligat. Quæ cũ ita ſint,& cum ſcriptum ſit,Sol nõ occidat ſuper iracundiã veſtrã, conſiderate fratres vtrum Chriſtianus ſit dicendus,qui aut his diebus inimicitias non vult finire , quas nunquam debuit exercere.

Luce 6. *Matt.18.* *Luce 6.* *Epheſ. 4.*

Eadem dominica, Sermo II.

Sermo CLVIII.

QVantum domino donãte poſſumus,de carnis reſurrectione tractemus. Hæc eſt enim fides noſtra , hoc donum domini noſtri Ieſu Chriſti nobis in carne promiſſum eſt,& in ipſo præceſsit exẽplum. Voluit enim nobis quod promiſit in fine non ſolùm pronuntiare , ſed etiã demonſtrare. Illi quidẽ qui tunc fuerũt cũ illũ viderent,& cùm

cùm expauescerent & spiritū se videre crederent, soliditatem corporis tenuerūt. Locutus est enim nō solùm verbis ad aures eorū, sed etiā specie ad oculos eorū. Parúmq; erat se præbere cernendū, nisi etiā offerret pertractandū atq; palpandum. Ait enim, Quid turbati estis, & cogitationes ascēdūt in corda vestra? putauerunt enim se spiritū videre. Quid turbati estis, inquit, & cogitationes ascendunt in cor vestrum? Videte manus meas & pedes meos, palpate & videte, quia spiritus carnem & ossa nō habet, sicut me videtis habere. Contra istā euidentiam disputabāt homines. Quid enim aliud facerent homines, qui ea quę sunt hominū sapiunt, quàm sic disputare de Deo contra Deū? Ille enim Deus est, isti homines sunt. Sed dominus nouit cogitationes hominū, quoniam vanæ sunt. In homine carnali tota regula est intelligēdi, cōsuetudo cernēdi. Quod solent videre credunt, quod non solēt non credunt. Præter cōsuetudinē facit Deus mirabilia, quia Deus est. Maiora quidē mirabilia sunt, tot quotidie homines nasci, qui non erāt, q̄ paucos resurrexisse qui erāt. Et tamē ista mirabilia nō cōsideratione comprehensa sunt, sed assiduitate viluerunt. Resurrexit Christus, absoluta res est. Corpus erat, caro erat, pependit in cruce, emisit animā, positus est in sepulchro, exhibuit illā viuā, qui viuebat in illa. Quare miramur? Quare nō credimus? Deus est qui fecit. Considera authorē, & tolle dubitationē. Quærunt ergo homines, vtrū corruptio ista corporis, quā sentiūt in carne sua futura sit in resurrectione mortuorū. Dicimus non futurā. Respondent nobis, Si corruptio nō erit, quare māducabitur? Aut si non manducabitur, quare post resurrectionē dominus manducauit? Modo cū Euangeliū legeretur audiuimus quia cū exhiberet se viuū oculis manibúsq; discipulorū suorū, parū illi visum est ad demonstrandā euidētiam corporalē, sed addidit, Habetis hic aliquid quod māducetur? Et obtulerūt ei partem piscis assi, & fauū mellis. Māducauit & reliquias dedit eis. Dicitur enim nobis, Si corruptio corporis nō resurgit, quare māducauit dominus Christus? Legitis quia manducauit, nunquid legitis, quia esuriuit? Quod manducauit Iesus potestatis fuit, non egestatis. Si desideraret manducare, egeret: rursus si manducare non posset, minus valeret. Nūquid & angeli quando suscepti sunt hospitio à patribus nostris non manducauerunt? Et tamen corruptibiles non fuerūt. Rursus dicunt, resurgunt vitia? Et respōdetur à nobis. Non. Quare ergo, inquiunt,

Lucæ 24.

Psal. 93.

Lucæ 24.

Genes. 18. & 19.

dominus cum suorũ vulnerũ cicatricibus resurrexerit? Quid adhuc dicimus, nisi quia & hoc potestatis fuit nõ necessitatis? Sic resurgere voluit, vt quibusdã dubitãtibus exhiberet in illa carne cicatrices vulneris, & sanaret vulnus incredulitatis.

Eadem dominica, Sermo III.

Sermo CLIX.

LEctio Euangelica fratres charissimi, quæ nuper auribus nostris insonuit, cõtinet magnũ miraculum. Quanuis vbiq; sit dominus, ipsius miraculũ continet beneficiũ, in quo acceperunt discipuli spiritum sanctũ. Miraculũ est, ꝙ dominus noster Iesus Christus in carne vera intrauerit ad discipulos per ostia clausa. Requiris à me forsitan rationẽ, & argumentum requiris. Si vera, inquies, caro fuerat quæ resurrexit, quo modo ipsa clausis ianuis ad discipulos introiuit? Itáne verò, inquies, cuiuspiã capit auditus, quod non obseruat opus, & intrare quisquã limen in corpore potuit? Redde mihi, inquit, rationẽ. O homo si rationem à me poscis, non erit mirabile. Exemplũ quęritur, nõ erit singulare. Credis nempe dominũ Christũ super aquas maris firmis gressibus ambulasse? Credis vtique. Dicis igitur mihi, Si per ostia clausa Christus intrauit, vbi est corporis pondus? Recedãt paulisper modus & põdus. Ille hæc fecit, cui nihil impossibile est, Christus qui carnẽ suam potuit de sepulchro producere, nõ potuit clausis ianuis ad discipulos introire? Quando audis miraculũ, serua fidẽ, nõ inquirat animus rationẽ. Hinc est ꝙ & Thomas discipulus titubauit, nec credidit, sed eũ dominus postea confirmauit. Dixerant enim & condiscipuli eius, Vidimus dominũ. Ille autem, Nisi videro, inquit, in manibus eius fixuram clauorũ, & mittã digitũ meũ in latus eius, non credã. Sciebat enim clauis in cruce cõfixũ, sciebat lãcea latus percussum. Hęc signa quęrebat, ideo non credebat. Manus quęrebat & latus, & dũ curiosus existit in vulnere, mortẽ incurrerat in fide. O beate Apostole, ante oculos tuos Christus Lazarũ potuit suscitare, & ipse nõ poterat de sepulchro surgere? Quęris loca clauorũ, & oblitus es miracula tanta signorũ? Nónne ante oculos tuos cæcos illuminauit, paralyticos sanauit, leprosos mundauit? Sic perdidisti in triduo memoriã magistri, vt potẽtiæ nõ crederes Christi? Mors Christi in carne, vita tua debet esse in fide. Vidisti quidẽ percutientẽ lancea, sed diuinã nõ penetrauit potentiã. Ecce iterũ venit dñs, ne periret discipulus, & dicit Thomę, Infer digitum tuum huc, & vide manus meas, & affer manum tuam

Ioan. 20. *Mat. 14.* *Ioan. 20.* *Ioan. 11.* *Ioan. 20.*

tuam, & mitte in latus meum, & noli esse incredulus, sed fidelis. O pietas saluatoris, quæ non dedignatur locũ ostendere cicatricis. Respondit Thomas & dixit, Dominus meus & Deus meus. Modo est dominus & Deus tuus, quia voluit vt videres, ne incredulitate animã perderes. Meritò ad eum dominus sic loquitur, quia vidisti me credidisti, beati qui non viderunt & crediderũt. Ecce discipulus trepidauit, ecce Ecclesia quod non vidit credidit. Beatum meritum nostrum fratres, si in Ecclesia catholica teneatur acceptum. Hic accipitur merces, vbi vera tenetur & cognoscitur fides. Hanc igitur Ecclesiam Christus sua resurrectione constituit, in hac æterna præmia collocauit. Credite fratres, ille speret requiem, qui non discesserit à radice, cui est honor & gloria in secula seculorum, Amen.

Eadem dominica, Sermo IIII.

AVdiuit charitas vestra, cum sanctũ Euangeliũ legeretur, dominũ & saluatorẽ nostrũ Iesum Christum post resurrectionem suam clausis ostiis introisse ad discipulos suos. Magnũ miraculũ, sed mirari desinis, si Deum cogitaueris. Mirum enim esset, si solus homo hoc fecisset. Refer ad omnipotentiã, non ad phãtasiam. Ostiis clausis intrauit, Respondeo tibi, vt scias quia vera caro fuerat, cicatrices tangendo monstrauit. Sed sicut non est, inquis, naturæ corporalis per ianuã clausam intrare, sic non est naturę corporalis super fluctus maris ambulare. Intrauit per clausa ostia, responde mihi, da mihi soliditatem carnis. Ambulauit super aquas maris, da mihi & tu pondus carnis. Vis nosse hoc omnipotẽtiæ fuisse? Et Petro dedit. Qui quod voluit dedit, qđ propriũ erat sibi seruauit. Ille enim viuẽs per clausas ianuas intrauit, q nascẽdo integritatẽ matris nõ violauit. Ergo fratres admirati credamus, credẽtes obaudiamus, obaudiẽtes speremus promissa, si facimus iussa, quia vt faciamus iussa, ipse adiuuat, à quo speramus ꝓmissa. Hodie octauæ dicũtur infantiũ, reuelanda sunt capita eorũ, quod est indiciũ libertatis. Habet enim libertatẽ ista spiritalis natiuitas, propriæ autẽ carnis natiuitas seruitutẽ. Duæ sunt vtiq; hominis natiuitates, nasci & renasci. Nascimur ad laborẽ, renascimur ad quietẽ. Nascimur ad miserias, renascimur ad æternam fœlicitatẽ. Nam illi pueri, infantes, paruuli, lactãtes, maternis vberibus inhærẽtes, & quantum in eos gratiæ referatur nescientes, vt ipsi videtis, quia infantes vocãtur, & ipsi habent octauas hodie. Et isti senes, iuue-

Ser. CLX.
Ioan. 20.
Mat. 14.
Luca 2.
Natiuitates hominis duæ.

nes,adolescentuli,omnes infantes. Vna quippe illorũ infantia pertinet ad vetustatẽ, altera ad nouitatẽ. Nam quos videtis recentes à partu, veteres nascũtur. Vetus homo noster dictus est Adã, ex quo nascimur: nouus homo Christus, per quẽ renascimur. Isti ergo & noui sunt, & renati sunt ad aliã vitã, & est in illis, si dici potest, quãdo nascuntur noua vetustas. Ecce miscẽtur hodie fidelibus infantes nostri, & tanquã de nido volant. Necesse est ergo, vt parturientes eos alloquamur. Sicut enim recolitis fratres mei, Hirundinũ vel domesticorũ passerũ pullos quando volare de nido cœperint, matres cum strepitu circumuolant, & vocibus piis testãtur pericula filiorum. Scimus ergo multos qui appellãtur fideles male viuere, & gratiæ quã acceperũt moribus suis non cõuenire, laudare Deũ lingua, blasphemare vita. Scimus autẽ alios inter istos multos tanquã inter multã & abundantẽ paleã velut grana gementes in tritura, sed spe horrei se collocantes. Duo ista genera hominũ scimus esse in Ecclesia. Areã dominicã Ecclesiã nouimus, ventilationẽ in die iudicij speramus, massã frumenti in resurrectione desideramus, horreum in vita æterna sumere cupimus. Ibi nulla palea erit, sicut in gehenna nullũ granũ erit. Nunc ergo Fratres mei cum sciamus duo ista genera hominũ esse in Ecclesia, piorũ & impiorũ, bonorũ & malorũ, timentiũ & contẽnentium, quibus coniungãtur isti nescimus. Quod autẽ velimus & ipsi sciunt: verũ de illis vota nostra cõpleantur: humana ignorãtia solicitudine fatigatur aliquãdo, & falsis suspicionibus agitatur. Ex his dicitur in hac terra, vbi sine tentatione non viuitur. Admoneo ergo vos sancta germina, admoneo vos nouellæ in agro dñico plantæ, ne de vobis dicatur quòd de vinea domus Israël dictũ est, Expectaui vt faceret vuas, fecit autem spinas. Botrũ in vobis inueniat, qui botrus pro vobis calcatus est. Vuã ferte, bene viuite. Fructus enim spiritus est, sicut dicit Apostolus, charitas, gaudiũ, pax, longanimitas, benignitas, bonitas, mansuetudo, fides, continentia, castitas. Quãdo ad nos venerit agricola noster, cuius nos operarij sumus, ille qui intus dat incrementũ: nam nos forinsecus plantare nouimus & rigare, sed ait Apostolus, Neq; qui plantat est aliquid, neq; qui rigat, sed Deus qui incrementũ dat, Qui modo videt quomodo audiatis, qui modo inspicit quomodo timeatis, aut iam cõtinere incipiatis, cum ad vos ille agricola venerit, inueniat in vobis quod dixit Apostolus, Gaudium meũ & corona mea, omnes

Vetus homo noster & nouus.

Duo genera hominũ in ecclesia.

Esaiæ 5.

Galat. 5.

1. Cor. 3.

Philip. 4.

omnes qui statis in domino. Fratres, filij dulcissimi, filij charissimi, imitamini bonos, cauete malos. Scio enim quia venturi sunt ad vos homines mali, & persuasuri vobis vinolentiam, & dicturi sunt vobis, Quare? Nónne & nos sumus fidelissimi? Scio, inde doleo, inde timeo. Iam tu si dixeris cōstanter: frater nec te vellem facere quod facis, sed si te non possum ducere in bonum meū, vel noli me trahere ad malum tuū, Hominibus istis, vt fieri solet, caput dolebit: Dicturus est tibi vicinus tuus aut vicina, Est hîc incantator, est hîc remediator, & nescio vbi mathematicus. Tu dicis, Christianus sum, non licet mihi. Et si ille dixerit tibi, quare? Nónne ego Christianus sum? Tu dicturus es, Sed ego fidelis sum. Et ille tibi, Et ego baptizatus sum. Fiunt angeli diaboli, mēbra Christi. Quia ipsum possidet inimicus, trahere quærit & aliū. Inueniat vos paratos, qui ista vobis præparauit. Ideo loquor, ideo cōtestor, ideo non taceo, ideo vestimenta mea excutio, ideo in tribunali Dei mei excusatum me habeo. Dicā Deo meo, Domine non tacui, domine talentū quod mihi dedisti non abscōdi, sed erogaui, Hoc poterit mihi dicere, Serue nequā, tu dares, ego exigerē. Ecce domine dedi, tu exige. Et si fortè vos vetus titillauerit consuetudo, habetis quē interpelletis. Maior est adiutor quā oppugnator. Ideo gemitis, ideo oratis, ideo dicitis, Ne nos inferas in tentationem. Obseruate illud etiā fratres mei, quod supra dicitis, Dimitte nobis debita nostra: vt faciatis quod sequit̄, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Eleemosynā facis, eleemosynā accipis. Ignoscis, ignoscetur tibi. Erogas, erogabitur tibi. Deum audi dicentē, Dimittite, & dimittetur vobis, Date, & dabitur vobis. In mente habete pauperes. Omnibus dico, Facite eleemosynas fratres mei, facite & non perdetis. Deū credite. Non solū dico vobis, non perditis quod facitis cum pauperibus: sed planè dico vobis, hoc solum nō perditis, cætera perditis. Ecce videamus si exhilaratis pauperes hodie, horrea ipsorum vos estis, vt det vobis Deus vnde detis, & dimittat quod fortè peccatis. Includite eleemosynā in cordibus pauperum, & ipsa pro vobis exorabit dominū, cui est honor & gloria in secula, &c.

Matt. 25

Matt. 6.

Eccles. 29

Eadem Dominica, Sermo V.

Ser. CLXI

R_Etinet sanctitas vestra fratres superiorem tractatū, in quo scripsimus sanctū Thomā Apostolum ad confirmādam fidem omnium, post resurrectionē dominici corporis membra palpasse, & ad repellendam

ambiguitatem vniuersorum, vulnerũ eius cicatrices scrutari voluisse. Non enim propter se tantũ hoc operatus est beatus Apostolus, sed quod sibi gessit, cunctis proficit. Cum suã enim exercuit solicitudinẽ: fidem omnium confirmauit. Quis enim ex hoc dubitet redisse à mortuis saluatorẽ, cuius post inferos præsentiam agnoscat oculus, attrectet manus, digitus perscrutetur? Quãuis igitur modicæ fidei homo, quamuis imbecillis ingenij Christianus, nunquam solicitudinẽ suam inquisitioni Thomæ æquiparare potuisset. Nunquã enim post agnitionem ac conuersationẽ loquela ausus esset petere, vt etiã tactu Christum perscrutaretur in Christo, & in ipso homine quẽ cerneret hominis corpus inquireret, & resurrectionẽ eius non tam mirabilium gloria crederet, quàm passionis iniuria cõprobaret. Thomas ergo cũ esset sanctus, fidelis & iustus, hæc omnia solicite requisiuit: non quòd ipse aliquid dubitaret, sed vt omnem suspicionẽ incredulitatis excluderet. Nam suffecerat illi ad fidem propriã vidisse quem nouerat, sed nobis operatus est, vt tangeret quem videbat: vt si fortè diceremus delusos esse oculos, non possemus dicere manus illius fuisse frustratas. In resurrectionis enim manifestatione de aspectu ambigi potest, de tactu non potest dubitari. Constat enim veritatis ipsius testimonio redisse ab inferis saluatorẽ. Quis non spem suam in Christo collocet? Quis nõ fidem suã ponat in domino, vt dum illum credit ab inferis, ipse resurgat à mortuis? Dicit beatus Apostolus, Si enim mortui non resurgũt, neq; Christus resurrexit. Quia ergo surrexit Christus, suscitabunt & mortui: quia resurrexit dñs, & seruuli reuiuiscẽt. Ipse enim est, sicut ait Apostolus, primogenitus ex mortuis. Sicut enim est apud superos idẽ primogenitus in multis fratribus, ita & ab inferis est primogenitus ex defunctis. Primogenitus autem dicitur quis, ex eo quòd secuturis aliis primus gignitur. Primogenitus ergo Christus vocatur ex mortuis, quòd primũ illum ex inferni tenebris in lucẽ resurrectionis partus ediderit. Partus enim dicẽdus est, vbi permutatione quadã anima tartari legibus moritur, vt rediuiuo corporis vsui renascatur. Natiuitas enim resurrectionis apud superos, mors quędã inferorũ est. Vnde ipsa mors mortẽ quodammodo patitur, dum ei inuitæ defunctorũ multitudo subtrahitur. Nã sic beatus Apostolus dicit, Nouissima autẽ inimica destruetur mors. Et iterũ, Absorpta est mors in victoria. Cum ergo absumitur mors in victoria, defectionis quadam

1. Cor. 15. — *Coloß. 1.* — *primogenitus quis?* — *1. Cor. 15.*

quadam ſuę internitione deſtruitur. Defectionem autem patitur, cum poteſtas eius cunctis reſurgentibus vacuatur. Videamus autẽ quid ſit quod ait, Mortẽ in victoria eſſe conſumptã. Conſumpta eſt planè mors in victoria ſua, dum Chriſtum inferni legibus ſubiiciens, ipſa ſe cum eum vincit obruit. In eo enim, in quo illum quẽ ſe ſuperaſſe credebat poſſedit, ab eo victa eſt, cum reſurrexit. Totã ergo fidem noſtrã in reſurrectionis gloria collocare debemus, & in futura magis vita ſperare de domino. Sic enim ait ſanctus Apoſtolus, Si in hac vita tantum in Chriſto ſperamus, miſerabiliores ſumus omnibus hominibus. Miſer ergo eſt qui in hac tantum vita ſperat in dño. Miſer planè eſt, quia cito ſpes eius ſubducitur, dum cito hæc breuis vita finitur. Nam ſpes illius caduca efficitur, dum tẽporali trãſitu dulcedinis eius voluptas elabitur. De tali enim ſpe dicit Apoſtolus, Spes autẽ quæ videtur non eſt ſpes. In futura igitur vita ſperemus in dño, quę ſolida eſt atq; perpetua, vt nõ miſerabiliores cũctis hominibus, ſed meliores eſſe poſsimus.

Mortem in victoria eſſe cõſumptam quid?

Rom. 8.

Eadem dominica, de Reſurrectione, Sermo VI.

Sermo CLXII.

CErtiſsima eſt fiducia Chriſtianorũ diuinitus promiſſa, reſurrectio mortuorum. Hanc enim veritas ipſa promiſit. Veritas enim mentiri non poteſt. Alioquin veritas non eſt, ſi mentiri poteſt. Vera eſt igitur de reſurrectione corporũ promiſſa veritas, quia veritas quæ mentiri nõ nouit, totũ neceſſe eſt vt impleat quod promiſit. Hãc enim reſurrectionẽ corporũ, vt futurã certiſsimè noueramus, ipſe dñs nobis in ſuo corpore dignatus eſt demõſtrare. Reſurrexit Chriſtus, vt reſurrecturũ ſe non dubitet Chriſtianus. Quod enim precеſsit in capite, ſequetur in corpore. Noſſe enim debemus dilectiſsimi fratres, duas eſſe mortes, & duas eſſe reſurrectiones. Dicitur enim mors prima, dicitur & ſecũda. Porrò primę mortis duę ſunt partes. Vna qua peccatrix anima per culpã diſceſsit à creatore ſuo. Altera qua iudicãte Deo, excluſa eſt per pœnã de corpore ſuo. Mors autẽ ſecũda, ipſa eſt corporis & animæ punitio ſempiterna. Per mortẽ vero ſecundam anima ſolius mali hominis in æternũ cum corpore ſuo cruciatur. Vtraq; ergo mors omnẽ hominẽ tenebat obſtrictũ, quia naturæ trãſgreſsio vnũquemq; peccatis propagat obnoxium. Venit autẽ Dei filius immortalis & iuſtus, vt moreretur pro nobis, in qua carne quia nullũ potuit habere peccatũ, ſine reatu pertulit peccati ſuppliciũ. Secũdam itaq; primæ mortis

Mortes duæ.

partem, id est, solius corporis mortẽ, Dei filius pro nobis accepit, per quam à nobis & dominationẽ peccati & pœnam æternę punitionis exclusit. Hoc ergo Christus in suis fidelibus misericorditer operatur, vt hîc eos primo in anima resuscitet, donans fidem vt recte credant, tribuẽs charitatẽ, vt bonis operibus libenter insistãt. In nouissimo vero die ad hoc eis corpora resuscitare dignabitur, vt eis æternam beatitudinẽ largiatur. Resuscitati ergo in anima per fidem dilectissimi fratres, cum iustitia viuamus, vt etiã corpore ad æternã lætitiam resurgamus. Discedamus ab operibus malis, quæ mortificant animã, etiam dum viuit corpus, vt in æternis bonis & anima nostra mereatur esse & corpus. Seruemus primæ resurrectionis munus, quod nobis per fidem largitus est Christus, vt cum resurrexerimus corpore, mereamur cum Christo saluatore sine fine regnare. Tũc absorbebitur mors in victoria. Tunc dabitur fidelibus vera vita, veraq; lætitia. Tunc Deus pro meritis fidei atq; bonorum operũ dabit suis fidelibus regnum cælorũ, Qui viuit & regnat cũ patre & spiritu sancto in virtute Deus, &c.

Resurrectiones duæ.

1. Cor. 15.

Eadem Dominica, Sermo VII.

Sermo CLXIII.

PAschæ Christi dilectissimi regnũ est cęli, salus mũdi, vita credentiũ, occasus inferni, gloria supernorum, resurrectio mortuorũ, testimoniũ resurrectionis diuinę, preciũ redemptionis humanæ, cognitio mortis abolitæ. Quæ festiuitas Dei sacrata mysterio & cognita sacramento, virtutẽ dñicæ resurrectionis per angelos indicat, per Apostolos manifestat, per corda credentiũ bona multiplicat. Hic igitur est dies dilectissimi quẽ fecit dñs, vt audistis, celsior cunctis, lucidior vniuersis, in quo dñs resurrexit, in quo sibi nouã plebẽ, vt ipsi videtis, regenerationis spiritu conquisiuit, in quo singulorũ mentes gaudio & exultatione perfudit. Hic ergo dies resurrectionis Christi, defunctis vita, peccatoribus venia, sanctis est gloria. Siquidẽ operatione virtutis eleuat de imis, suscitat de terrenis, collocat in excelsis, cõsummat iustos, firmat dubios, dãnat incredulos. Ad hoc enim dñs hodie resurrexit, vt imaginẽ nobis futuræ resurrectionis ostẽderet: & ideo hodie vt vitali lauacro resurgẽs Dei populus ad instar resurrectionis Ecclesiã nostrã splẽdore niuei cãdoris illuminet, gratias agere Deo nostro debemus, quòd dum sancti Paschæ solennitatẽ colimus, futuræ resurrectionis speciẽ iam videmus: resurrecturũ est humanum genus in seculi consummation

Psal. 117.

matione post mortem, nunc resurgit in baptismo: suscitandus est tūc Dei populus post soporē. nūc suscitatur post infidelitatem: liberādus est tunc à mortali cōditione, nunc liberatur ab ignorātiæ cæcitate: renasciturus est ad æternitatē, nūc nascitur ad salutē. Omnes enim qui olim in Christo baptizati, assumere nō possunt candidā vestē, conuersationē saltem candidā non relinquant. Solet sub nigro habitu anima satis pura latitare, nec multū interest, si quis non habet candidā vestē. Talis latro fuit ille qui in Euāgelio crucifixus cū saluatore clamasse dicitur, Memēto mei domine dum veneris in regnū tuū. Attēdite ergo charissimi, & videte, quid fidelis obtinet, quid meretur? Regnū saluatoris latro poscit in cruce, & dum pœnæ multitudinem patitur, ad præmia æterna perducitur. Imitamini ergo eius deuotionē, imitamini amare regnū Christi: quod poscit latro moriēdo, vos desiderate bene viuēdo. Illius credulitati paradisus aperitur, & nostræ spei æternorū monstratur firmitas præmiorū. Lætemur ergo, & exultemus in hac die, in qua Dn̄s resurgens intulit pacē, intulit salutem. Hoc itaque admoneo fratres dilectissimi vt quotiēs paschalis solennitas venit, quicunq; viri, quæcunq; mulieres de sacro fonte filios spiritaliter exceperūt, cognoscāt se pro ipsis fideiussores apud Deū extitisse, & ideo semper illis solicitudinē veræ charitatis impendāt, & admoneāt vt castitatem custodiāt, virginitatem vsq; ad nuptias seruent à maledicto, vel periurio linguā refrænent, cantica turpia vel luxuriosa ex ore non proferant, non superbiāt, non inuideant, iracundiam, vel odium in corde non teneant, auguria non obseruent, phylacteria & characteres diabolicos nec sibi nec suis aliquādo suspendant, incantatores velut ministros diaboli fugiant, fidem catholicam teneant, ad Ecclesiam frequentius currant, contempta verbositate lectiones diuinas attentis auribus audiant, peregrinos accipiant, & secundum quod ipsis in baptismo dictum est, hospitum pedes lauent, pacem & ipsi teneant, discordes ad concordiam reuocare cōtendant sacerdotibus & parentibus honorem amore veræ charitatis impendāt. Hæc ergo omnia & his similia si filios & filias vestras admonere contenditis, cum ipsis ad æternā beatitudinem feliciter peruenietis. Nemo se circumueniat fratres charissimi, null⁹ homo sibi solūmodo viuat: & sicut frequēter suggessi, quantoscunque aliquis exēplo sanctæ vitæ ædificauerit, cum tantis, & pro tantis mercedem beatæ vitæ retributionis accip

Luc. 23.

De cō. di. 4. Vos autem.

accipiet: & quantiscunque exemplum malæ conuersationis etiam si non eum illi sequantur præbuerit, pro tantis se malis rationem nouerit redditurum. Et ideo sicut iam supra suggessi, neophytis nostris auxiliante domino exemplum bonæ conuersationis, quantum possumus debemus ostendere, vt non pro illorum destructione pœnam recipere, sed potius pro ædificatione ad indulgentiam peccatorum mereamur peruenire, præstante Domino nostro Iesu Christo.

Eadem dominica, ad Baptizatos, vt bonos non malos in Ecclesia imitentur, *Sermo VIII.*

Sermo CLXIIII.

Psal. 34.

HOdierna die qui baptizati sunt in Christo, & regenerati, alloquamur eos & vos in eis, & ipsos in vobis. Ecce facti estis membra Christi. Si cogitetis quid facti estis, omnia vestra ossa dicent, Domine quis similis tibi? Non enim digne cogitari potest illa dignatio Dei, defecit omnis sermo, sensúsq; humanus, venisse vobis gratuitam gratiā nullis meritis præcedētibus. Ideo & gratia dicitur, quia gratis datur. Quā gratiā? Vt sitis mēbra Christi filij Dei, vt sitis fratres vnici. Si ille vnicus, vnde vos fratres, nisi quia vnicus natura, vos gratia fratres facti? Quia ergo mēbra Christi facti estis, admoneo vos, timeo de vobis, non tantū à Paganis, non à Iudæis, non ab hæreticis, quantū à malis catholicis. Eligite vobis de populo Dei quos imitemini. Nam si turbam imitari volueritis, inter paucos angustā viā ambulantes non eritis: abstinete vos à fornicatione, à rapinis, à fraudibus, à periuriis, ab illicitis rebus, à iurgiis: ebrietas repellatur à vobis: adulteriū sic timete, quomodo mortē, mortē nō quæ animam soluit à corpore, sed vbi anima semper ardebit cum corpore. Fratres, fratres mei, filij mei, filiæ meæ, sorores meæ, scio agere diabolū partes suas, nec quiescere loqui in cordibus eorum, quos obligatos suis vinculis tenet, scio fornicatoribus, adulteris qui contēti nō sunt cōiuge sua, dicere diabolū in cordibus eorū, non sunt magna carnis peccata. Cōtra hāc diaboli susurrationem debemus habere Christi incarnationē. Hoc est vnde Christianos decipit inimicus per carnis illecebras, cum eis facit leue quod graue est, leue quod asperū est, dulce quod amarū est. Sed quid prodest quia satanas facit leue, quod Christus ostendit graue? Nunquid nouum aliquid facit diabolus dicere Christianis fidelibus, nihil graue est quod facis in carne tua peccās? Nunquid in spiritu facile deletur carnis peccatū, facile

Gratia dicitur quia gratis datur.

à Deo

à Deo venia datur? Quid facit magnum? Artificiũ suum facit, qđ & in paradiso dixit, Mãducate, & eritis sicut dij, nequaquã moriemini. Deus dixerat, Qua die mãducaueritis, morte moriemini. Monet inimicus & ait, Nõ moriemini, sed aperientur oculi vestri & eritis sicut dij. Dimissa est iussio Dei, & audita est persuasio diaboli: tũc inuenta est vera iussio Dei, & falsa deceptio diaboli. Nunquid profuit, obsecro vos, qa dixit mulier, serpẽs seduxit me? Nunquid valuit excusatio? Si valuit excusatio, quare secuta est dãnatio? Ideo vobis dico fratres mei, filij mei, qui habetis vxores, vt nihil aliud noueritis: & qui nõ habetis & ducere vultis, integri vos ad eas seruate, sicut integras vultis inuenire. Vos qui cõtinentiam Deo vouistis, nolite retrospicere. Ecce dico vobis, ecce clamo vobis, ego me absoluo: erogatorem me posuit Deus, non exactorẽ. sed tamẽ vbi possumus, vbi datur locus, non cesso: vbi scimus, corripimus, obiurgamus, anathematizamus, excõmunicamus, & tamẽ non corrigimus. Quare? Quia neq; qui plantat, aliquid est, neq; qui rigat, sed qui incrementũ dat Deus. Modo qui loquor, quia moneo, quid opus est nisi exaudiat me Deus pro vobis, hoc est, in cordibus vestris? Breuiter dico, & vobis cõmẽdo, & fideles terreo, & vos ædifico. Membra Christi estis, nolite me, sed Apostolum audite. Tollẽs, inquit, membra Christi faciã membra meretricis? Sed dicit aliquis, Meretrix non est quã habeo, concubina mea est. O sancte episcope, meretricẽ fecisti concubinã meam. Nũquid ego dixi? Apostolus clamat, & ego incurri calumniã. Ego volo te esse sanũ, quare in me furis sicut insanus? Habes vxorẽ q hoc dicis: Habeo, inquis. Bene velis nobis illa quæ præter vxorẽ tecum dormit, meretrix est. Ecce vade & dic ei, quia iniurã tibi fecit Episcopus. Habes vxorẽ legitimã tuã, & alia tecũ dormit, quæcunq; est illa, iam dixi, Meretrix est. Sed seruat tibi vxor tua fidẽ, nec nouit alium nisi te solum, & non disposuit se nosse alterũ. Cum ergo illa sit casta, tu quare fornicaris? Si illa te vnũ, quare tu duas? Sed dicis, ancilla mea concubina mea est, nunquid ad vxorem alienam vado? nũquid ad meretricẽ vado publicam? an non licet mihi facere in domo mea quæ volo? Dico tibi, non licet. In gehennã vadunt qui hoc faciunt, in sempiternum ignẽ ardebũt. Vel hic liceat mihi loqui & dicere, Corrigãt se qui tales sunt dum viuunt, ne postea velint, & non possint, quia subito venit mors, & non est qui corrigatur, sed vt in ignẽ mittatur. Nam qñ veniat illa nouissima

Gen. 3.

1. Cor. 3.

1. Cor. 6.

ſima hora neſcitur,& dicitur,corrigo. Quãdo corrigis,quãdo mutaris? Cras, inquis. Ecce quotiens dicis,cras cras,factus es coruus. Ecce dico tibi cum facis vocẽ coruinam, occurrit tibi ruina. Nam ille coruus cuius vocẽ imitaris,exiit de arca & nõ rediit. Tu autẽ frater redi in Eccleſiã, quam tunc illa arca ſignificabat. Sed vos me audite, O baptizati,audite me per ſanguinem Chriſti qui eſtis renati, obſecro vos per nomen quod ſuper vos inuocatum eſt, per illud altare ad quod acceſsiſtis, per ſacramenta quæ accepiſtis,per iudicium futurũ viuorum, & mortuorum. Obſecro vos, obſtringo vos per nomen Ieſu Chriſti, vt non imitemini eos quos infideles eſſe cognoſcitis, ſed illius ſacramentum maneat in vobis qui de ligno deſcendere noluit,ſed voluit de ſepulchro reſurgere. Amen.

Gen.8.

Item in eadem dominica Homilia de eo quod ſcriptum eſt in Euangelio ſecundum Ioannem,Cum ſero eſſet die illa vna ſabbatorum, & cætera,quæ habetur in expoſitione doctoris, *Ibidem.*

Ioan.20.

Sermo CLXV.

Dominica prima poſt octauas Paſchæ, De paſtoribus,Sermo vnus, qui habetur in Thomo 9.

Item in eadem dominica Homilia,de eo quod ſcriptum eſt in Euangelio ſecundum Ioannem, Ego ſum paſtor bonus,&c.quæ habetur in expoſitione doctoris, *Ibidem.*

Ioan.20.

Dominica ſecunda poſt octauas Paſchæ, De pace & vnitate, Sermo I.

Sermo CLXVI.

LEgimus in Euangelio fratres chariſsimi, quòd ſaluator, & Dominus noſter cũ appropinquaret paſsioni, & tranſitum ſuũ de hoc mundo ad patrẽ diſcipulis inſinuaret, inter alia verba quæ ob ſui cõmemorationem dilectis comitibus ſuis impenderat, maxime pacis bonũ & vnitatis quaſi ſpeciale munus illis cõmendauit, dicẽs, Pacem meã do vobis,pacẽ meã relinquo vobis:ac ſi diceret,In pace vos dimiſi, in pace vos inueniã. Proficiſcẽs voluit dare, quæ deſiderabat rediẽs in omnibus inuenire. Hanc ſuis hæreditatẽ dedit, dona omnia ſuæ pollicitationis & præmia, in pacis cõuerſatione promiſit. Atq; ideo fratres,ſi hæredes Chriſti eſſe voluerimus, in eius pace eſſe & manere debemus. Pacem nobis ſicut audiſtis,Chriſtus dedit,cõcordes atq; vnanimes eſſe præcepit,dilectionis & charitatis fœdera incorrupta atque inuiolata mandauit. Cuius pacis ornamenta mirabiliter alio oſtẽdit loco dicẽs, Beati pacifici,quoniã filij Dei vocabuntur. Et ſi filius Dei incipit vocari qui pacificus eſſe iam cœpit, non vult

Ioan.14.

Mat.5.

vult filius Dei dici, qui pacem noluerit amplecti, negat Deum sibi patrē, qui pacificus esse cōtennit. Pacificos ergo esse oportet Dei filios, corde mites, sermone simplices, affectione cōcordes, fideliter sibi vnanimitatis nexibus cohærētes. Sed hęc pax cum bonis & Dei præcepta seruātibus custodiēda est, nō cum iniquis & sceleratis, qui pacem inter se habēt in peccatis suis. Pax Christi ad salutē sempiternā proficit, pax quæ in diabolo est, ad perpetuā venit perditionē. Pax cum bonis, & bellū cum vitiis semper habendū est, mala siquidē impiorū hominū odio habēda sunt. Nam homines ipsi, quāuis mali sint, amādi sunt, quia creatura Dei sunt: pax vero quæ in bonis est, cōcordiā fratrum, & charitatē copulat proximorū. Pax spiritū specialiter Dei promeretur, pax dilectionis mater est: pax indiciū est sanctitatis, de qua dñs per Prophetā ait, Pacē & veritatē diligite. *Zach.* 8. Pax plebis sanitas, gloria sacerdotis, & patriæ lætitia, & terror hostiū siue visibiliū siue inuisibiliū. Omnibus viribus pax est custodiēda fratres, quia semper in Dño manet qui in pace sancta manet, & cum sanctis Dei societatē habet. Sacerdotis est, in pace populum admonere quid debeat agere: populi est, in humilitate audire quę monet sacerdos. Quicquid nō licet, pastoris est prohibere ne fiat: plebis est audire ne faciat: atq; vnitatis vinculū omnes debēt prælati simul & subditi in fide & dilectione per omnia seruare: quia sine pace non suscipitur sacerdotis oratio, nec plebis oblatio. Si ergo volumus velociter à Deo exaudiri, & gratāter munera nostra ab eo accipi, debemus vtique in pace cōuersari. De qua nos ipsa veritas instruere dignata est, Si offers, inquit, munus tuū ad altare, & ibi recordatus fueris quia frater tu⁹ habet aliquid aduersum te, relinque ibi munus tuū ante altare, & vade prius recōciliari fratri tuo, & tūc veniēs offeres munus tuū. *Mat.* 5. Quia ergo vnitatē nostram & cōcordiā Deus desiderat, ostēdit ipse saluator in Euangelio ad patrem ita loquens, Pater, inquit, sancte, serua eos in nomine tuo quos dedisti mihi, vt sint vnū sicut & nos. *Ioan.* 17. Vnde & Apostolus fideles hortatur dicens, Obsecro vos fratres, vt idipsum sapiatis, & vnū dicatis oēs. *1. Cor.* 1. Et itē, Nō sit, inquit, inter vos zelus & contentio. *1. Cor.* 3. Omnis amaritudo & ira, & indignatio & clamor & blasphemia tollatur à vobis cū omni malitia. *Ephes.* 4. Itē alibi ait, Sustinētes inuicē in charitate, soliciti seruare vnitatē spiritus, in vinculo pacis. *Ibidem.* Vnum corpus & vnus spiritus, sicut vocati estis in vna spe vocationis vestræ. Hæc itaque vnanimitas sub Apostolis

ſtolis olim fuit. Sic nouus credentiũ populus, domini mãdata custodiens, charitatẽ ſuam tenuit, probat ſcriptura quæ dicit, Turba autem eorũ qui crediderãt, vna anima & mẽte agebãt.

Act. 2. Et iterũ, Et erant perſeuerantes omnes vnanimes in oratione,

Act. 1. cum mulieribus, & Maria, quæ fuerat mater Ieſu, & fratribus eius. Et ideo efficacibus precibus orabãt, ideo impetrare cũ fiducia poterãt quodcunq; de Dei miſericordia poſtulabãt. in vobis verò ſic vnanimitas diminuta eſt, vt & largitas operationis infracta ſit. Domos tũc venundabãt, & theſauros ſibi in cęlo reponẽtes, diſtribuenda in vſus indigentiũ precia Apoſtolis offerebãt: at nunc de patrimonio nec decimas damus. Et cũ vẽdere iubeat dñs, emimus potius & augemus. Sic in nobis emarcuit vigor fidei, ſic credentium robur elanguit. Et idcirco dñs tẽpora noſtra reſpiciẽs, in Euãgelio ſuo dicẽs ait: Filius hominis cũ venerit, putas inueniet fidẽ in terra? Videm⁹ fieri qđ ille

Luc. 18.

prædixit, in Dei timore, in lege iuſtitiæ, in dilectione, in opere fides eſt. Nemo futurorũ metũ cogitat. Diẽ & irã dñi, & incredulis vẽtura ſupplicia & ſtatuta perfidis ęterna tormẽta nemo cõſiderat, quæ metueret conſciẽtia noſtra ſi crederet: quia non credit, omnino nõ metuit: ſi aũt crederet, & caueret: ſi caueret, & euaderet. Excitemus nos quantũ poſſumus dilectiſsimi fratres, & ſomno inertiæ veteris abrupto ad obſeruãda & gerẽda dñi præcepta vigilemus. Simus tales quales nos eſſe ipſe præcepit dicẽs: Sint lũbi veſtri præcincti & lucernæ ardẽtes, & vos

Luc. 12. ſimiles hominibus expectãtibus dñm ſuũ quãdo reuertatur à nuptiis, vt cũ venerit & pulſauerit, aperiãt ei. Et, Beati ſerui illi, quos adueniens dñs inuenerit vigilantes. Accinctos nos eſſe oportet, ne cũ expeditionis dies venerit, impeditos & implicatos apprehẽdat. Luceat in bonis operibus noſtrũ lumen & fulgeat, vt ipſum lumen nos ad lucẽ claritatis æternæ de hac ſe-

Matt. 5. culi nocte perducat, quo cum Chriſto, qui eſt verę pacis autor, & cum ſanctis angelis eius æterna pace & perpetua felicitate fruamur. præſtãte domino noſtro Ieſu Chriſto qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat Deus per omnia ſecula, &c.

Item in eadem dominica Homilia de eo quod ſcriptũ eſt in Euangelio ſecundum Ioannem, Modicum & iam videbitis me, &c. quæ habetur in expoſitione doctoris, Ibidem.

Ioan. 16

Dominica tertia poſt octauas Paſchæ, Sermo I.

Sermo CLXVII.

VOx domini eſt fratres chariſsimi, Pacem meã do vobis, pacem meam relinquo vobis. De pace dicturi prius quæ pacis

pacis sint cōmoda videamus. Est pax serenitas mētis tranquillitas animę, simplicitas cordis, amoris vinculū, consortiū charitatis. Hęc est quę simultates tollit, bella compescit, cōprimit iras, superbos calcat, humiles eleuat, discordes sedat, inimicos concordat: cunctis est placita, non quærit alienū, nihil deputat suū, docet amare quæ odisse non nouit: nescit extolli, nescit inflari. Hāc ergo qui accipit teneat, qui perdidit reparet, qui amisit exquirat, quoniā qui in eadem nō fuerit inuētus, abdicatur à patre, exhæredatur à filio, nihilominus à spiritu sancto alienus efficitur. Respuit enim munus oblatū qui datæ legis contempserit bonū: nec poterit ad hæreditatē domini peruenire, qui testamentum noluerit obseruare. Non potest concordiam habere cum Christo, qui discors voluerit esse cum Christiano. contumacia ergo est, crimen est quod iubetur contēnere, quod præcipitur nolle fieri, quod imperatur declinare. Quid tibi cōmune cū discordia Christiane? Quid simultates amas, quæ autori placere non possunt? Quid exerces inimicitias? Quis eas primus inuenit? In initio nanque inimicitias in protoplastum dum serpens erexit, interficitur: dū homini inuidet, ipse prosternitur: dum Adam cupit decipere, ipse primus iugulatur. Quare autem Christi charitatem amplectere Christiane, aut discordiæ autori de similitudine operum parem te ipsius cognosce.

Ioan. 14. *Pacis definitio.* *Gene. 3.*

Eadem dominica de dilectione inimicorum: *Sermo II.*

IN diuinis voluminibus fratres charissimi, ita dispēsauit spirit⁹ sanct⁹ vt & sanis ornamēta, & ægrotis spiritalia mēdicamēta deesse nō possint. Quam rem ego domino donante cognoscens, vnde animarum remedia possitis accipere, spiritalia antidota studui prouidere. Collegi ergo quantum potui paucos de amœnissimis scripturarū montibus flores, vnde sicut iam dictū est, & ægrotis medicamēta cōficerē, & de thesauro cælesti preciosissimas margaritas à peccatorū corruptione liberis ornamēta componerem. Primū medicamentum est animæ ægrotanti plena & perfecta dilectio, per quā possit non solū amicos, sed etiā inimicos diligere. Quam rē qualiter fidelis Christianus credere, tenere & obseruare debeat, de veteri ac nouo testamēto, prout potuimus, vnicū ac singulare remediū animarum pro amore inimicorū pauca capitula excerpsimus, quæ vnusquisq; si non discutiēdo, sed credēdo susceperit, & peccatorū suorū indulgen-

Sermo CLXVIII.

tiam accipiet, & ad æternã beatitudinẽ Deo auxiliãte perueniet. In primis considerandũ est quanta in beato Iacob fuerit charitas, vt odientem se fratrẽ suũ maluerit in longinquis regionibus fugere quàm vicẽ odij repensare, quẽ sicut vitare sciuit, ita odisse nesciuit, & reuersus multis muneribus vt eũ sibi placatũ faceret, honorauit. Deinde attendendũ est quàm benigna fuerit etiam erga inimicos antiquorũ sanctorũ charitas. Nam beatus Ioseph pro parricidij crimine impiis & inimicis fratribus suis non odij amaritudinem, sed charitatis dulcedinem repẽsauit. Osculabatur enim singulos, & per singulos flebat, quibus non solũ nihil mali rependit, sed omnia bona retribuens tam viuo quàm mortuo patre, germano semper amore dilexit. Beatus quoque Moyses cũ frequenter eum populus rebellis non solũ contemnere, sed etiam lapidare vellet, diuinæ charitatis memor, ita pro illis domino supplicabat vt clamaret & diceret, Si nõ dimiseris peccatũ populi tui, dele me de libro tuo quẽ scripsisti. In ipso enim veteri Testamento legimus scriptũ, Itinera eorũ qui iniuriã retinẽt malefacti in mortem. Et iterum, Ne memor, inquit, sis iniuriæ proximi tui. Et iterũ, Si videris asinũ inimici tui iacentẽ in luto, nõ præteribis nisi prius alleues eum. Quo loco diligenter vnusquisque consideret, quod si asinũ inimici non licet in luto dimitti, quanto magis homo ad imaginẽ Dei factus nõ debet odio haberi nec negligi. Beatus quoq; Iob ita verã & perfectam charitatẽ etiam cum inimicis fideliter retinebat, vt gaudẽs & libera conscientia ad Deũ diceret, Si gauisus sum ad ruinam inimici mei, & exultaui in eo quòd inuenisset eũ malũ, vel si in corde dixi, bene. Beatus quoq; Dauid, licet virtutibus multis fuerit exornatus, nulla tamen eũ actio familiarius Deo coniũxit quàm dilectio inimicorũ suorũ. Cui cũ inimicus suus in faciẽ malediceret, maluit tamen parcere & Dei iudicio reseruare, quàm suæ iracũdiæ satisfacere. Et intm̃ nõ fuit simulata nec vel falsa dilectio sua, vt ipsos etiã aduersarios suos fleret, & in illis qui eos occidere præsumpserãt, vindicaret. Ideo securus in Psalmo dicebat illud, qđ omnes homines satis attẽto & trementi animo dicere debẽt, Si reddidi, inquit, retribuẽtib⁹ mihi mala, decidã merito ab inimicis meis inanis. Persequatur inimicus animã meã & cõprehẽdat, & cõculcet in terra vitã meã, & gloriã meã in puluerẽ deducat. Ecce quali maledicto seipsum cõdẽnat, qui de inimicis diligẽdis Dei præcepta cõtẽnẽs, odiũ in corde seruare

Marginalia: *Genes. 28.* — *Genes. 45.* — *Exod. 32.* — *Leuit. 19.* — *Exod. 23.* — *Iob. 31.* — *2. Reg. 16.* — *2. Reg. 1.* — *Psal. 7.*

uare nō meruit, Vnde cōsiderādū est qua frōte, vel qua cōscientia versiculū istū ex ore suo proferre poterit q inimicis suis mala pro malis retribuit. Per Salomonē quoq; spiritus sanctus clamat & dicit, Cū ceciderit inimicus tuus, ne gaudeas, ne forte videat Deus & displiceat illi, & auertat iracundiā suā ab eo, & vtiq; cū ab illo auerterit, ad illū dirigat qui de inimici ruina gaudebat: secū.dū illud, Qui in ruina lætat alteri⁹, nō erit impunitus. Itē ibi, Homo homini reseruat irā, & à Deo quærit medelā? Et in hominē similē sibi non habet misericordiā, &c. Ipse cū caro sit reseruat irā, & propitiationē quærit à Deo, quis exorabit pro delictis ipsius? Dicitur quidē in veteri Testamēto, Diliges proximū tuū & odio habebis inimicū tuū. Sed q sano intellectu scripturæ diuinæ sensum agnoscere cupit, sententiā istam hoc modo intelligat, vt diligat omnē hominē proximū suum, odio habeat diabolū inimicū suum. Quod etiā in vno homine malo impleri potest. In ipso enim vno qui malus est, & proximum habes & inimicū. Nam quòd homo est, proximus tuus est: ꝙ malus est, nō solū tuus sed etiā suus inimicus est: dilige ergo in eo carnē & animā, hoc' est, proximū tuū quē Deus fecit, & odio habe malitiā quā ipso cōsentiēte diabolus intromisit. Quod cū sancto & pio animo feceris, vices cœlestis medici agis, odio habēs morbū, & diligēs ægrotū. Itē per Salomonē loquitur spiritus sanctus, Si esurierit inimicus tuus ciba illū, si sitit potū da illi, hoc enim faciēs, carbones ignis cōgeres super caput eius. Hoc ergo loco cū grādi diligētia obseruādū est, ne forte dū eū bene nō intelligimus, de medicamētis nobis vulnera faciamus. Solēt enim nōnulli hoc præceptū quasi ad satiandū furorē suū assumere, Dicūt enim apud se, Ecce cibo inimicum meū vt ardeat in æternū. Auertat Deus huiusmodi intelligentiam ab animis nostris. Qualiter ergo accipi debeat locus iste, sancti & antiq patres reuelāte spiritu sancto definierunt, si esurierit inimic⁹ tuus, ciba illū, &c. hoc em̄, inqt, faciēs carbones ignis cōgeres super caput eius. Caput in homine sensus rationalis intelligit: qui sensus eū à feruore charitatis recedēs factus fuerit frigid⁹, vn̄ scriptū est. Quia abūdauit iniquitas, refrigescit charitas multorū: necesse est vt ꝙ obest saluti contrariū sapiat, vt cui deberet esse amic⁹, inimic⁹ existat. Ad sanādū ergo talē phreneticū, homines sanctos & charitatis igne succensos hortat spiritus sanct⁹ dicēs, Carbones ignis cōgeres super caput eius. Cū em̄ inimico tuo pio animo frequētius bene

Prou.24.
Prouе.17.
Eccles.28.
Leuit.19.
Matt.5.
Prou.25.
Rom.12.
Mat.24.

feceris, quālibet sit impius & crudelis, barbarus & creuētus: tamē tandē aliquādo erubescet & dolet & pœnitere incipit quod admisit. Nam cū pœnitentiā cœperit agere, sensus rationalis, hoc est, caput ipsius incipit charitatis igne succēdi, & qui prius quasi frigidus & phreneticus contra te cōsueuerat iracūdiam retinere, spiritali calore de tua bonitate succēsus incipit toto corde diligere. Ecce quo modo sancti patres hūc scripturæ locum intelligendū esse dixerunt. Nam absit à sensu catholico, vt eo animo quisq; boni aliquid inimico suo conetur impendere, vt eū pro hoc beneficio velit æterno incendio cōcremari. Vnde cū grandi cautela de pacè fidei cōsiderandū est, & timendum ne sequamur literā occidentē, sed magis spiritum viuificantem diligamus. Et illud fratres charissimi, cū grandi timore considerare debemus, quod in Psalmo terribiliter spiritus sanctus dixit. Cum enim illā cœlestē Hierusalem, id est, cōgregationē omniū sanctorū, quæ cū Christo est regnatura, ad laudandum dominum prouocaret, cū dixisset, Lauda Hierusalem dominū: addidit, Qui posuit fines tuos pacē: Ergo vt ipsi videtis, Hierusalem illa cælestis muros de pace constructos, habet. Qui enim talē pacē & talem charitatē habet, vt omnes homines diligat, & pro bonis oret vt meliores fiant, pro malis supplicat vt cito se corrigāt, de qua parte voluerit intrare, illius cælestis Hierusalē portas apertas merebitur inuenire: qui autem nō vult habere talē charitatem, qualē & Christus præcepit & Apostolus docuit, ex omni parte Hierusalē portas clausas inueniet. Et quia oleū charitatis habere noluit, clausis ianuis sponsi cū illis fatuis virginibus illam metuendam audiet vocē, Amen dico vobis, nescio vos vnde sitis. Quo modo enim illis quinq; virginib⁹ quæ charitatis oleū habuerūt, illa cælestis Hierusalē aperiet ianuas suas, vt intret in gaudiū dñi sui: sic illis ecōtrario q̄ sine charitate veniūt claudet, & æterna à se separatione repellet, & implebit illud quod in Psalmo dicitur de Hierusalē, Quoniā, inquit, confortauit seras portarum tuarum. Clausis portis & confirmatis seris nunquā exiet amicus, nunquam intrare poterit inimicus, quia sicut iustus nunquam erit exiturus à gloria, ita & peccator nunquā poterit liberari à pœna. Et ideo si volumus vt ab istis malis nos dignetur diuina pietas liberare vt fœliciter ad illam cælestem Hierusalem mereamur intrare, totis viribus laboremus, vt in nobis impleatur illud quod Apostolus dixit, Quis nos separabit à charitate

Psal. 147

Matt. 25

Roma. 8.

ritate Christi? Tribulatio, an angustia, an persecutio, an fames, an nuditas, an periculũ, an gladius? Et illud, Certus sum enim, quia neq; mors, neq; vita, neq; angeli, neq; principatus, neque potestates, neq; altitudo, neq; profundum, neq; instantia, neque futura, neque creatura aliqua poterit nos separare à charitate Dei, quæ est in Christo Iesu dño nostro Ecce sicut audistis, beatum Apostolũ & apostolicos viros tãta ac tam terribilia à charitate Dei separare non poterãt. Vnde nimis dolendũ est, quòd cum illi à charitate Dei nec tormẽtis poterãt separari, nos interdum ociosis fabulis separamur, & nonnunquã ob paruissimum cõuiciũ & cuiuscunq; miseri hominis detractionem, ita derelinquimus charitatẽ, vt nõ solũ cum eo multis diebus, sed etiã mẽsibus fortassis & annis nec loqui nec ad conuiuiũ peruenire velimus, & nõ attendimus quia dũ nos inuicẽ odio habemus, ita muros ciuitatis Hierusalẽ cõtranos claudimus, vt nullus nobis aditus remaneat p quẽ intrare possimus. Et qa ciuitas illa habitatorẽ Deũ habet, dicente Ioãne Euangelista, Deus charitas est: qui charitatẽ habere noluerit, qua fronte vel qua cõsciẽtia ad dñm qui est charitas præsumit accedere? Hæc omnia fratres charissimi, dũ vobis paterna pietate frequẽter insinuo, absoluo apud Deũ cõscientiã meã. Et quia nullus vnquam erit qui se in veritate valeat excusare q̄ verã pacẽ & verã charitatẽ tenere nõ possit, totis viribus misericordiã Dei deprecemur, vt nobis illã charitatẽ, sine qua nullus vnquã Deũ videbit, insinuare & donare dignetur, vt nullis nec tormentis, nec damnis ac psecutionibus ab illius dilectione vel dulcedine separetur. Si iubetis, iam non est opus vt prolixiori vos sermone diutius fatigemus: & ideo iam ista quæ ad præsens dicta sunt, vestræ charitati sufficiant, dũ hæc Deo placito quæ accepistis sanctis cogitationibus velut munda animalia, assidue ruminatis, & qualiter ea cum Dei adiutorio possitis adimplere, in vestris animis definitis. Ea quæ sequũtur de amore inimicorum, aut die crastino, aut certe die dominico absque aliqua lassitudine corporis opportunius audietis.

1. Ioan. 4.

Itẽ in eadẽ dominica Homilia, de eo quod scriptũ est in Euãgelio s̄ɫ cundũ Ioannẽ, Vado ad eum qui me misit, &c. quæ habetur in expositione doctoris, ibid. Et inter sermones de verbis dñi LXI.

Dominica in Rogationibus, de pace: Sermo I.

FOELICES pacifici, quoniam filij Dei vocabũtur. Meritũ Christianæ virtutis vilescit in cũctis, si vnita-

Sermo CLXIX.

Mat. 25. tem nõ habet pacis, nec peruenit ad vocabulũ filij nisi per nomen pacifici. Pax est quæ expoliat hominẽ seruitute, dat nomẽ ingenuum, mutat cùm cõditione personã, ex famulo liberum, filium facit ex seruo, Deum patrẽ vocat, & cõmutat seruum in filio, amicũ facit ex Deo, patrẽ reddit ex domino. Sic sic facit, qui non vult perire quod facit, felices pacifici, quoniã filij Dei vocabuntur. En filius Dei esse incipit, qui pacificus esse cœpit. Non vult filius dici, qui pacificus noluerit inueniri: negat sibi patrẽ Deum, qui hæres pacis esse nequiuit. Seuerũ sensurus est Deum, quẽ clementẽ blandũmq; dedignatus est patrẽ. Fœlices pacifici, quoniã filij Dei vocabũtur. Gaudeamus hoc nomine quasi filij & hæredes Dei, cohæredes autẽ Christi. Quanta est huius pacis retributio, hæreditatẽ possidere cum Christo: substantiã patris habere cum filio, cæleste regnũ participari cum domino, & in consortiũ perpetuitatis admitti cũ domino? Quę sit hæc prauitas morũ, inuidere melioribus atq; in sordidioribus inhærere, adoptati victoriã perdere, ac nolle hęreditatẽ regnorũ cælestium possidere? Etenim filiũ se Dei & cohæredem denegat Christi, qui recusauerit patris regimine gubernari.

Pacis laudes.

Eccle. 25. Pax, cõcordia fratrũ, sicut scriptũ est, In tribus placuit spiritui meo quæ sunt probata corã Deo & hominibus: cõcordia fratrum, & amor proximorum, & vir & mulier cõsentientes sibi. Cõcordia ergo fratrũ, volũtas Dei est, iucũditas Christi, perfectio sanctitatis, iustitiæ regula, materia doctrinæ, morũ custodia, atq; in rebus omnibus laudabilis disciplina. Pax suffragiũ precũ & supplicationũ, facilis atq; impetrabilis, quia desideriorum omniũ cõpetens est plenitudo, sicut scriptũ est in Apostolo. Pax cõuentionis amabilẽ Deo facit in fratribus: quæ charitatis indicat testimoniũ. Pax ergo dilectionis mater est, cõcordiæ vinculũ, ac puræ mẽtis indiciũ manifestũ: quia sibi exigit de Deo qđ velit, quicquid voluerit petat, & qcquid voluerit sumat. Pax pręceptis regalibus cõseruãda est, dño Christo dicẽte. Pacẽ meã do vobis, pacẽ meã relinquo vobis. Qui discipulus Christi est, Christi pręcepta seruat. Seruare mãdatũ, est pacẽ in omnib. custodire. Nã diuidere vnitatẽ, non est magistrũ sequi, sed eius mandatũ calcare. Sequi enĩ Christũ, est habere pacẽ: & non sequi qđ pacis est, hoc est hoc habere in magistro ex parte qđ diligas, & ex parte qđ dãnes. Illud est amare doctorẽ, doctoris mãdata in omnibus custodire, dicẽtis, Pacẽ meam do vobis pacem meam relinquo vobis. Licet fratres in pace protraherẽ

Concordia fratrum.

Ioan. 14.

moras

morãs, delectat hoc dixisse frequẽter, & iterũ atq; iterum prę- conari, Pacẽ meã do vobis, pacẽ meam dimitto vobis, In pacẽ vos dimitto, in pace vos dimisi, in pace vos inueniã. Proficiscẽs voluit dare, quod desiderabat rediẽs in omnibus inuenire. Cõsultum voluit esse cui dederat, qui vsq; ad regressum suum seruare quod præstiterat, imperabat. Quid ergo facturus est homo cùm venerit Deus, & quæsitũ nõ inuenerit quod donauit? qua excusatione vsurus, qui pacẽ seruare nõ potuit? Pacẽ meã do vobis, pacẽ meam dimitto vobis, In pace vos dimisi, in pace vos inueniã. Regale mãdatũ seruate, diuina vox est, Inueniam quod dimisi. Plãtare pacẽ, radicitus Dei est: euellere penit⁹ inimici. Amor fratris ex Deo est, odiũ ex diabolo cõstat. Propter quod dãnãda sunt odia, quia scriptũ est, Qui oderit fratrẽ suũ, homicida est. Cohibeamus irã, quia scriptũ est, Qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio. Amãda est pax & diligẽda cõcordia. Ista sunt quæ generant charitatẽ, & scitis secundũ Apostolum, ꝙ Deus charitas est. Sine Deo est, qui nõ habet charitatẽ. Paternus affectus non potest nõ amare quod docet. Pax plebis, gloria sacerdotis: & parentũ lætitia, perfecta charitas filiorũ. Sacerdotis est quod debet admonere, Plebis est audire q̃d admonet. Quicquid nõ licet, pastoris est prohibere ne fiat: gregis est audire vt faciat. Vtraq; conueniãt, & vniuersa saluata sunt: nec Deus inuenit in plebe quod puniat, nec sacerdos potest habere q̃d doleat. Seruemus mãdata quæ vitæ sunt, teneat se profundæ pacis nexibus colligata fraternitas, & salutari vinculo charitatis mutua se dilectione cõstringat, qa dilectio magnanimũ facit. Suauis est dilectio, non zelatur, nõ æmulaẽ. Dilectio nõ est falsiloqua, nõ inflaẽ, nihil dedecoris admittit, nõ quærit quæ sua sunt, nõ exacerbatur, non cogitat malũ, nõ gaudet in iniustitia, cõgaudet autẽ veritati. Omnia credit, omnia sperat, omnia sustinet. Dilectio ergo omnibus votis ac desideriis amplectenda est, quæ tot bona potest habere quot præmia. Custodiẽda omnib. viribus pax est, quoniã Deus semper in pace est. Non habeat locũ quo obrepat inimicus, ne in tritici segetem valeat zizania seminare, & securo iam rustico spe lõgi laboris elusus spectatus, in ipsa messis maturitate subducatur, aut vinum vetustate suauius, in acriori subito perfidia demutatũ in effusæ fæcis se permixtione coniungat, aut inter dulcia mella, fellis venena amariora suffundat, aut inter vernãtes florib. cãposac pratorũ varietate geminatos, tribulorũ interiectione

1. Ioan. 3.

Matt. 5.

1. Ioan. 4.

1. Cor. 13.

animas grati odoris occidat. Procul contentiones, procul lites & odia, procul maledicta mutantur: & quia laqueus mortis est lingua, susurro ac bilinguis pareat animæ suæ, ne in supplicium suum vincula sibi mortis adducat. Amate pacē, & tranquilla sunt omnia, vt & vos præmia & nobis gaudia reseruetis, vt electa Dei pacis vnitate fundata, perfectam teneatis disciplinam, per Iesum Christum dominum nostrum, cui est gloria in secula seculorum. Amen.

Eadem dominica, De dilectione inimicorum, Sermo II.

Sermo CLXX.

INtendite fratres mei ad charitatem, quam sic laudat scriptura diuina, vt nihil ei coæquet. Cùm nos moneat Deus vt nos inuicem diligamus, nunquid hoc tantum monet vt diligat diligentē te? Hæc est mutua dilectio, hoc nō sufficit Deo, peruenire enim voluit vsq; ad inimicos diligēdos, dicens, Diligite inimicos vestros, benefacite eis qui oderunt vos, & orate pro eis qui vos persequūtur, vt sitis filij patris vestri qui in cælis est, qui solē suū oriri facit super bonos & malos, qui pluit super iustos & iniustos. Quid dicis, diligis inimicū tuum? Respōdebis fortè, per infirmitatē nō possum. Sed profice & age vt possis, maximè quia oraturus es iudicē, quē fallere nemo potest, qui acturus est causam tuā. Interpella ergo hūc iudicem, vbi nullus tabellarius cōturbat, nullus officialis remouet, nullus emitt aduocatus, q possit pro te preces effundere, aut verba dicere, quæ non didicisti: sed ipse filius Dei vnicus ęqualis patri, sedēs ad dexterā patris, illius assessor, tuus iudex est, docuit te pauca verba, quæ quiuis idiota potest tenere & dicere, & in eis cōstituit tibi causam tuam, docuit te ius cæleste quo modo preceris. Sed forsitan respōdebis, per quē peto, per me, an per aliū? Qui te docuit orare, ipse ꝓ te allegat precē, quia tu reus eras. Gaude quia ille erit tunc iudex tuus, q modo aduocatus tuus est. Ideo ergo qa oraturus es, acturus es causam tuā, paucis verbis vēturus ad illa verba, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitorib. nostris. Dicit enim tibi Deus, Quid mihi das, vt ego dimittā tibi debita tua? Quale munus offers, quale sacrificiū cōsciētiæ tuæ imponis altaribus meis? Cōtinuo docuit te, qd petas & quid offeras. Petis, dimitte nobis debita nostra: & tu offers. Quid? Sicut & nos dimittimus debitorib. nostris, debitor es ei qui falli nō potest. Habes & tu debitorē. Dicit tibi Deus, Tu debitor meus es, ille debitor tuus: hoc facio ergo tibi debitori meo, qd tu feceris

Mat. 5.

Matt. 6.

De verbis Domini ser. 15.

ceris debitori tuo. Inde offers mihi mun', vnde peperceris debitori tuo. Rogas me pro misericordia tua: noli esse piger in misericordia, attẽde quod scriptura dicit, Misericordiã volo magis quàm sacrificiũ. Noli offerre sacrificiũ sine misericordia, quia non remittuntur tibi peccata tua, nisi offeras cũ misericordia. Sed forte dicis, nõ habeo peccata. Quantũ vis cautus sis frater, tamẽ in carne viuẽs in seculo, agis inter pressuras & angustias, & inter innumerabilia tentamẽta versaris, nõ poteris esse sine peccato. Certè dicit tibi Deus, Securus esto de peccato: noli dimittere si nõ habes quod ego tibi dimittã, sed magis exige si nihil debes: si autẽ debitor es, magis gratulare te habere debitorẽ, in quo facias quod fiat in te. Audi me, & discute te, quia vel de paucis prodest qui possunt veraciter orare, orationẽ dominicã veraciter dicere, Dñe dimitte mihi, sicut & ego dimitto. Nõ fallaciter, nõ ficte, ex corde vero fac, vt & in te verũ fiat. Si enim qui te læsit, qui in te peccauit, petit à te veniã, & ignoscis, iam potes securus dicere, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Nã si resistis rogãti, contẽneris & tu cũ rogaueris. Clausisti cõtra pulsantẽ, clausum inuenies cũ pulsaueris. Nam si aperueris viscera indulgẽtiæ rogãti te, aperiet & tibi Deus cũ rogaueris eum. Modo enim illos alloquor qui petũt veniã à fratribus suis Christianis, & nõ accipiũt. Ecce tu si cõcesseris, securus orabis. Ille verò si te rogauerit, & si nõ cõcesseris, quo modo securus eris? Quisquis enim es qui peccasti & veniã nõ meruisti, noli timere, interpella Deũ ipsius & tuũ, debita enim sunt. Nunquid poterit debita exigere seruus quæ donauerit dñs? Si forte nõ te rogauerit qui in te peccauit, si veniam non deprecatur, si peccauerit insuper adhuc & irascitur, tu quid facies? dimittis an nõ dimittis? Ecce nõ dimisisti. Quare? Quia non rogauit. Si propterea nõ dimisisti quia nõ rogauit, noli titubare in dominicã orationẽ, securus illã dic, nõ tibi pectus percutias, quia non rogãti non dimisisti. Ergo ille qui nõ rogauit remãsit. Exigitur prorsus, exigitur ab illo: veruntamẽ in te sit perfecta charitas, roga pro nõ rogãte, quia rogas pro multum periclitãte. Hic iam attẽde magistrũ & dominũ tuum, non in cathedra sedentẽ, sed in ligno pẽdentẽ circũspectis vndique turbis inimicorũ & dicentẽ, Pater ignosce illis quia nesciũt quid faciunt. Vide magistrũ, audi imitatorẽ. Nunquid tũc dominus Christus pro rogãtibus rogauit, & nõ potius pro insultantibus & interficiẽtibus? Nunquid deseruit medicus officiũ suũ, quia

Osee 6.
Matt. 9.
Lucæ 23.

phreneticus sæuiebat? Dic enim, Ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. Saluatorem occidũt, quia salutem non quærunt. Econtrà & tu forsitan dicturus es, Et quando ego hoc possum quod dominus potuit? Quare hoc dicis? Attende vbi hoc facit, attende quia in cruce hoc fecit, nõ in cælo. Semper enim Deus in cælo cum patre, in cruce autem pro te homo, vbi se imitandum præbuit omnibus. Pro te enim misit ipsam vocem, vt ab omnibus audiretur. Nam potuit pro illis orare in silentio, sed tu non haberes exemplũ. Sed si multum est ad te dominus, non sit ad te multũ seruus. Non potes imitari dominũ tuum cum penderet in cruce. Stephanum seruum eius cùm lapidaretur attende. Primum ait tanquam seruus ad dominum, Domine Iesu, accipe spiritũ meum: & post hæc genu flexo ait, Domine ne statuas illis hoc peccatum: & cùm hoc dixisset obdormiuit in requie dilectionis. Pacem pinguissimã inuenit, quia pacem inimicis optauit. Nunquid & ipse tunc pro rogantibus rogauit, & non pro sæuientibus, pro lapidantibus & interficientibus? Habes exemplũ, disce: vide quo modo pro se stans orauit, & pro illis genu flexit: putamus fratres quia plus eos diligit quàm seipsum? Pro se verò stans tanquã iustus facile exaudiebatur. Nam pro iniquis genu figendũ erat. Ostendite ergo dilectionem vsq; ad inimicos veniam rogãtes. Ergo fratres propter securitatem dominicæ orationis, rogantibus ex corde dimittite, vt & dominus vobis vestra peccata dimittat in hoc mortali corpore & futuro vsq; in secula seculorum, Amen.

Act. 7.

Item in eadem dominica alius sermo, De pace: qui habetur inter sermones, ad fratres in eremo secundus.

Item in eadem dominica alius sermo, de Dilectione inimicorum: qui habetur in libro Quinquaginta Homiliarum VI.

Ioan. 16. *Item in eadem dominica Homilia, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Amen amen dico vobis, Si quid petieritis, & cætera: quæ habetur in expositione doctoris, Ibidem.*

Lucæ 11. *Feria secunda in Rogationibus, De eo quod scriptũ est in Euangelio secundum Lucam, Quis vestrum habebit amicum, & cætera. Sermo I.*

Sermo CLXXI.

SVauis dominus & mitis, fratres charissimi, habet ianuã pietatis, nec repellit inde pulsantes, sed culpat potius negligentes. Neq; enim aliquid petitur quod non habeat, vt cùm non dederit erubescat.

Diues est & pius, affluens & benignus, dat & non improperat, imò tūc thesauri domus eius tristitiā patiuntur, quādo desunt delectabilia fastidia petitionū. Ipse dominus dicit, Vsq; modo nihil petistis. Petite & accipietis, pulsate & aperietur vobis. Ego sum ostium & ianua. Quare trepidat pulsando manus vestra, & dormitat in mēdicitate cōsciētia vestra? Ego sum ianua vitæ, nō horresco sordidū pulsatorē, nō pauperē repudio petitorum, tantū nemo suā negligat paupertatē. Pulsate & aperietur. Stant angeli ad ianuā vt introducāt non vt repellant, vt suggerant nō vt terreant. Nulla est pōpa in ianua mea. Ego sum ianua, qui sustinui crucis ignominiam. Quare timeāt petentes egentiā, cùm nulli aliquādo denegauit misericordiā? Quis sperauit in domino & cōfusus est? Si pulsant qui desiderāt castitatem, dat eis cōtinuo gratiā & sanctitatē, & dicit eis, Nolite ambulare polluti, nolite incedere maculosi. Sācti estote, quia ego sanctus sum. Si accedat pupillus parua manu pulsare ianuam paternā, nuntiant eū angeli domino, pupillus pulsat, defensionis pietatem expectat, respōde illi domine, Tibi enim derelictus est pauper, pupillo tu eris adiutor. Respōdet illi qui diues est, misericordia plenus, qui miseris pater est. Ego sum iudex viduarū, & pater orphanorū. Nemo lædat quos ego suscipio, nemo expoliet quos ego defendo. Et qui accesserint ad ipsam ianuā, quāuis diuidant vocē disparis precis, tamen ab vnius diuitis patrisfamiliàs domo omnes accipiunt pietatē. Hoc amat ianua saluatoris, vt pulsatoribus semper abundet opportunis, importunis. Propterea ipse dominus videns ianuā suā à petitorum voce, à pulsantiū clamore silere, inuitat omnes ad orationē, omnibus paratus tribuere pietatem. Petite, & si nō acceperitis adhuc petite, & perseuerate pulsare. Nolite deficere, quia nō necat Deus fame animā iusti. Qui tamen voluerit esse dulciter humilis & benignus, securus tanquā in tutissimo portu cōsistit. Opponit ergo parabolā cuiusdā hominis, cuius hospes improuisus aduenit, & hospes hospitē excepit: passus est verecundiā, abiit cōtinuo ad domū diuitis magnā, non sine sacramento tres petit panes, quia vnus hospes erat gratia pietatis, sed substātia trinitatis. Nónne vnus hospes erat in tribus qui venit ad patrē Abraham? Hospes & amicus, pransor & māsor, & omnia illi in trinitate sunt exhibita humanitatis obsequia, quia trinitatis gloria refulget. Trimū attulit vitulū pater, tres mēsuras similaginis cōspersit futura mater, paritura filiū pro quo

Lucæ 11. *Ioan. 16.* *Eccles. 2.* *Leuiti. 19* *Psal. 9.* *Lucæ 11.* *Gen. 18.*

quo pater ma[illegible]aret agnum, & ipsa corpus Christi in trinitate iam fecerat sacramentum. Ita & iste amicus veniente hospite pergit ad domũ diuitis, & trium panum allegat necessitatẽ: pulsat & nullus respõdet de ianitoribus, quia omnes tenuerat somnus. Nõ angeli, nõ archangeli, nõ prophetæ, non ministri. Et ille pulsat, quãuis nemo respõdeat. Quãdoq; paterfamiliâs ad importunitatem pulsantis respondit, ille de interioribus sacris, de throno quietis, quid pulsas sine tẽpore, qui piger fuisti cum tempore? Dies fuit, & in lumine nõ ambulasti, nox superuenit, & pulsare cœpisti. Excusat tẽpus quod improbus quęrit affectus. Iam pueri quiescunt, & nõ est dignũ vt propter te iniuriã patiãtur, antequã venires diutius vigilauerũt, modo pro tẽpore quieuerũt, nõ est qui possit tibi dare respõsum. Et ille, Domine à te peto, ad te pulso, imò te pulso, tu es ianua, tu surge, da mihi misericordiam, qui nõ es dedignatus de luto limi formare viscera mea. Ministerio nõ indiges, quia omnia potes. Sed si pueri tui dormiũt, tu nõ dormis qui custodis Israël. Gratis peto, sub gratia mẽdico, nõ sub lege pręsumo. Sed si lex & prophetæ vsq; ad Ioannẽ, sed tua gratia nõ habet finẽ. Quò euenerunt pueri tui, prophetæ tui, & ego noui. Sed tu domine qui es initiũ & finis, primus & nouissimus, noli ad me tædiare nouissima hora noctis petẽtẽ, q nocte media captiuã duxisti captiuitatẽ. Quid faciet paterfamiliâs tanti perseueratoris voce cõstrictus? Nõ excitat ꝓphetã, nõ immittit angelũ, nõ archangelũ, ipse surgit & dabit illi quãtũ desiderat. Bene pertinax ille petitor & nocturnus mendicator ad hospitẽ ꝓpriũ repedauit, diues factus refecit, nec hospes ab hospite irrefectus discessit. Quis est iste hospes rogo vos fratres qui in nocte venit, & imparatũ hospitẽ inuenit, imò ideo nocte venit hospes in perpetua & deficiente paupertate? In nocte venit hospes, gratia in summa ignorantia, in magna egẽtia, immittit tristiciã, quãdo dicit nocturnus petitor, In tribulatione inuocaui dñm & exaudiuit me in latitudine. Et iterũ, Multę tribulationes iustorũ, & de omnibus his liberauit eos dñs, quoniã ꝓximus est. Ideo hospes superuenit improuisus subito, cùm quispiã tędio afficitur pressurarũ. Superuenit illi orãdi desideriũ, flẽdi arripiẽs votũ. Illa hora hospes venit gratia vt cõpungat cõscientiã, ne in sua moriatur egẽtia, sed eat & petat ad diuitẽ, nõ suis meritis, sed meritis hospitis venientis, & accipiat tres panes, vt in patre & filio & sancto spiritu possit & ipse pascere cæteros indigentes.

Luce 11. Ioan. 10. Gen. 2. Psal. 120 Mat. 11. Apoc. 1. Psal. 117. Psal. 33.

Quicq

Quicquid boni cogitauerit homo subito corde percussus, sciat quia hospes ille venit de cælo, & bene venit quia nocte venit. In tribulatione subuenit: nõ ingerẽs tædiũ, sed affectũ. Et qa dominus Christus ad discipulos suos clausis ostiis in tribulatione venit, non speratus sed optatus, salutauit in pace, & hospes hospites suos refecit in pace. Nónne est iste hospes q dixit, Ecce sto & pulso, si quis aperuerit mihi, intrabo & cœnabo cum illo ego & pater meus? Quàm bona domus, vbi pater & filius ingreditur hospes amicus, qui & spiritus sanctus. Ipse ibi exhibet in domo pauperis, in hospitio puritatis diuersa pulmentaria, ꝑpter cœnã dominicã. Quæ sunt ista pulmẽtaria? Gaudiũ, lõganimitas, cõtinentia, fides, castitas. Tantũmodo nõ pigeat hospitem suscipere dominũ, ipse secum portat dulcedines deliciarum, vt pascat ibi lætantes exercitus angelorũ. Cum illo hospite pax est & iucũditas, qui venit ad hospitẽ suum, nõ torquere, sed pascere, nõ expoliare, sed vestire, nõ percutere sed sanare. Ipsum hospitem semper apertis cordis nostri ianuis suscipiamus, & nunquam nobis dominetur tyrannus inimicus, & in omnibus Christo donante eius mandata seruemus.

Ioan. 20. *Apoc. 3.*

Item eadem Feria Homilia, De eodem de quo suprà, quæ habetur inter sermones De verbis Domini, XXIX. Et lib. II. De quæstionibus Euangeliorum, cap. XXI. & XXII.

Item eadem Feria alius sermo de Epistola diei, qui habetur in libro Quinquaginta Homiliarum, XII. & XLVI. & XLVII. Et ad fratres in eremo. XXX.

Feria tertia in Rogationibus, Sermo I.

Sermo CLXXII.

QVomodo ieiuniorũ tempus est fratres charissimi, de ieiunio cum sanctitate vestra tractandum est, vt sciatis quemadmodũ ieiunetis. Ieiunia enim Christianorum spiritaliter potius quàm carnaliter obseruãda sunt. Vnde à peccatis nostris principaliter ieiunemus, ne ieiunia vestra sicut Iudæorũ ieiunia à Deo respuãtur. Quale est enim vt à cibis quos dominus creauit, nescio quis impostor abstineat, & peccatorũ sagina pinguescat? Nõ tale ieiuniũ ego elegi, dicit dominus, Nam si flectas, inquit, vt circulũ ceruicem tuã, ciliciũ autẽ & cinerẽ substernas, nec sic vocabis, inquit, ieiuniũ acceptũ. Sed quid? Solue, inquit, omnẽ nodũ iniquitatis, & obstinationẽ maiorũ. Dimitte cõflictos in requiem, & omnem cõuentionẽ dissipa. Paruũ est enim ieiuniũ, abstinere tantũmodo à peccatis, nisi addamus & bona. Frange esurienti

Esaia 58.

panem

panem tuum & egenum sine tecto induc in domum tuam: Si videris nudũ vesti. Porrò autẽ ieiuniis vestris etiã illud oportet accedere, quod dominus in Euangelio præcipit, Cùm ieiunatis, inquit, nolite fieri sicut hypocritæ tristes. Exterminant enim facies suas vt appareant hominibus ieiunantes. Amen dico vobis, receperunt mercedẽ suã: vos autem cùm ieiunatis vngite capita vestra, ne appareatis hominibus ieiunãtes, & pater vester qui videt in absconso, reddet vobis in palàm. Quare fratres non præuidet sanctitas vestra, aliter ieiunia acceptari nõ posse, nisi contigerit legaliter ieiunare. Secũdũ Apostoli dictum fratres, me quidem hæc eadẽ vobis dicere non piget vobis autẽ tutissimũ. Sed dominus in Euãgelio, Omnis, inquit, Scriba doctus in regno cælorũ similis est homini patrifamiliâs, qui profert de thesauro suo noua & vetera. Vt ergo sciat sanctitas vestra fratres, nõ solũ noua dicẽda, sed & vetera repetẽda, legimus spiritũ sanctũ per Esaiã Prophetã taliter perfectos increpãtẽ, Neomenia vestra & sabbatum & dies magnus nõ sit in eo dicit dominus. Ieiuniũ est quod probat altissimus, nõ solũ intermissa corporis refectio, verũetiã à malis actibus facta discessio. Itaq; si neq; mens tua grauetur oppressa peccatis, neq; animus tuus vitiorũ illecebris delectetur, digna Deo exoluisti ieiunia. Cęterũ si corpus tuũ ieiunia lõga cõsumpserint, atq; illi subtraxeris cibũ, cùm nõ detrahis vitia in malis perseuerans, magis horres quàm placeas Deo. Tũc erunt Deo accepta ieiunia, si operib' sanctis fuerit expiata cõsciẽtia. Cur enim corpus fame discrutias, cui turpiter peccando blandiris? Principaliter ergo amicus ieiunet à malis, & sic corpus subeat exercẽdo ieiunia. Nã cùm sit ieiuniũ animæ humiliatio, quale est humiliari cibo & augeri peccato? Qui igitur corpori suo ieiunia deuotus indicit, principaliter renũtiet vitiis, cupiditatũ fomites cõprimat, frãgat impetus mentis, libidines vincat, faces auaritiæ ardẽtes extinguat, latiúsq; vim dilectionis extẽdat, atq; in alimẽtis pauperũ abrupti apparatus stipẽdia largiatur. Omnia enim corporis nefanda peccata animi virtute calcentur, vt & anima sanctitate corporis adiuuetur. Tũc enim & impetrari poterit quod optatur, si casto corpore animóq; deuoto ad officia sanctitatis implẽda per curã obseruationis quisq; incedat. Hæc sunt quæ diuinã cõmouẽt pietatẽ, quæ ad impetrandã precibus sanctitatẽ semper aditũ faciunt. Cæterũ si caput substernas atq; cineres desuper spargas, si denique collum

tuum

Matt. 6. *Philip. 3.* *Matt. 13.* *Esaiæ 1.* *Ieiunium*

tuum velut circulum torqueas, atq; ad exorandã clementiam Dei largos fletus effundas, nihil proficis. Commouere enim diuinam nõ poteris pietatem, qui circa proximos tuos debitam neglexisti charitatẽ. Scriptũ est enim, Nõ talẽ ieiuniũ ego elegi, dicit dominus. Nec si flectas vt circulũ ceruicem tuam, cilicium autẽ & cinerem substernas, nec sic vocabo, inquit, ieiunium acceptabile. Sed quid? Solue, inquit, omnẽ nodũ iniquitatis & obstinationem malorũ. Dimitte quassatos in requiem, & omnem iniquam conuentionẽ dissipa. Frange esuriẽti panem tuum, & egenos sine tecto induc in domũ tuam. Si videris nudum vesti, & domesticos seminis tui ne despicias. Tunc erumpet temporaneum lumen tuũ, & vestimenta tua cito orientur, & præibit ante te iustitia, & claritas Dei circundabit te. Tunc inuocabis & dominus exaudiet, dum adhuc loqueris dicet, Ecce assum. Hæc sunt enim quibus homo & refectus cibo frequenter impetrat quod exoptat, & ieiunans maiora præmia consequitur sanctitatis. Tale ieiunium delectat Christum, tali denique delectatur cunctipotens, quem ad ieiunandum non immanium delictorum frequens reatus impellit, ad quem non denique adipiscendæ gloriæ temporalis vel cumulandi patrimonij cupiditas inanis ascendit, sed vrget semper religionis affectus & deuota synceritas, quam cùm fuerint comitata plena pietatis officia, quantum ille valebit, tantum ille proficiet. Taliter agendo merebitur, statim præsentem dominum propitiúmque sentire. Imple ergo miserationis officia, & sanctificasti ieiunia. Sagina pauperum, viscera, & anima tua muneribus sanctitatis pinguescit. Vesti nudum, & tua peccata contecta sunt. Peregrinum hospitio tuo contende suscipere, vt & te Deus in cælorum regno suscipiat, Per omnia secula seculorum, Amen. *Esaiæ 58.*

Item in eadem feria Homilia, De eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Nolite sanctum dare canibus, &c. quæ habetur in lib. primo de sermone Domini in monte, cap. XXIII. & sequentibus. Et inter sermones de verbis Domini V. *Matt. 7.*

In vigilia Ascensionis Domini, Sermo I.

Scire debemus & intelligere, fratres charissimi, q̃a dies cõpũctionis & pœnitẽtiæ celebramus, & ideo non nos oportet nimio risu vel in aliquo minus cauto & congruo cachinno dissolui, timẽtes illud q̃d dominus in Euãgelio dixit, Væ vobis q̃ ridetis, q̃a lugebitis & fleb *Sermo CLXXIII.* *Lucæ 6.*

Prou. 14 & flebitis:& illud quod alibi scriptum est, Extrema gaudij luctus occupat. Nec aliquibus durũ esse videatur, ꝙ magis ad tristitiam vel planctũ quàm ad lætitiã vos prouocare videmur. Si enim diligẽter attenditis fratres, in omnibus scripturis hoc dominus hortatur & admonet, vt sic in hoc seculo debeamus *Psal. 125.* esse soliciti, vt in futuro posſimus esse securi, sicut ait Psalmi- *Matt. 5.* sta, Qui seminãt in lachrimis, in gaudio metent:& in Euange- *Mat. 7.* lio, Beati qui lugent, quoniã ipsi consolabuntur. Quia arcta & angusta via est quæ ducit ad vitã, lata & spaciosa quæ trahit ad mortem: Melius est nobis post paucas angustias ad æternam beatitudinẽ peruenire, quàm post breuem lętitiam ad inferni profunda descendere. Vnde totis viribus elaborare debemus, *Luca 16.* vt pœnã purpurati diuitis posſimus euadere, & ad beatitudinem pauperis Lazari peruenire. Quid enim illi ꝓfuit superbia diuiti, ꝙ hic paruo tẽpore luxuriosus pascebatur deliciis suis, & nunc sine vllo termino inferni flammã pascit medullis suis? Melius est ergo vt vos paruo tẽpore ad salubrẽ iustitiã ꝓuocemus, & postea vobiscũ ad æternã lætitiã peruenire mereamur: quàm si vobis ad tẽpus falsam dulcedinẽ velimus ingerere, & postea vobiscum perpetuã amaritudinẽ sentire. Et licet omni tẽpore fratres charisſimi vobis oporteat Dei misericordiam corpore contrito & corde cõpuncto requirere, & ab illo indulgentiã peccatorum fideliter postulare, nũc tamẽ propter imminentẽ peccatis nostris debitã & grauisſimam seueritatẽ, cum ingẽti rugitu vel gemitu asſiduis orationibus & largioribus eleemosynis debemus Dei misericordiam implorare: vt ipse nobis misericordiam & benedictionẽ aquarũ cælestium tribuat, pacem reddere dignetur, peccatorum indulgentiã dare, & prospera dignetur pro sua pietate concedere. In his præcipue diebus otiosis fabulis finem conemur imponere, & quantum vires suppetunt orare studeamus, & psallere, Et si pacem temporum desideramus accipere, nõ disſimulemus pacẽ cum proximis custodire. Si enim in veritate vis vt vincatur diabolus inimicus tuus, cito tibi recõcilietur proximus tuus. Cõtra nullum hominem desæuiat ira tua, & cito à te indignatio diuina cesſabit secundum illã promisſionem domini & saluato- *Matt. 6.* ris. Si, inquit, dimiseritis hominibus peccata eorũ, dimittet & vobis pater vester cælestis peccata vestra. Nullus sibi de industria aliquas occupationes inquirat, ꝑ quas se de Ecclesiæ conuentu subducat. Sine dubio peccatorũ suorũ vulnera diligit,

qui

qui in istis tribus diebus ieiunãdo, orando & psallẽdo medicamenta sibi spiritalia nõ requirit. Abũdant & nimiũ abundant negligẽtiæ, quas per totũ anni spatiũ congregauimus, & ideo vel in istis tribus diebus quod ad nitorẽ, vel purgationẽ animæ pertinet agere studeamus. Nolite vos de Ecclesię cõuentu subtrahere, quia nõ tam longo spatio fatigamur, vt hoc sustinere nõ valeamus. Sicut qui in istis sex horis de conuentu Ecclesiæ non subducit se, magnũ remedium animæ suæ noscitur prouidere: ita econtrariò qui aut per cupiditatem, aut pro alia qualibet minus necessaria occupatione adesse noluerint, inde sibi faciũt crudelia vulnera, vnde habere potuerãt medicamẽta salubria, & inde se grauãt vnde subleuare potuerãt. Sed credo de Dei misericordia ꝙ ita vobis inspirare dignabitur, vt nõ negligentiã peccatorũ acquirere, sed magis per cõpunctionẽ ieiunãdo, orando, psallendo, & eleemosynas faciẽdo ad remedium possitis indulgẽtiæ peruenire præstante dño nostro Iesu Christo cui est honor & gloria in secula seculorum, Amen.

Item in eadem vigilia. Homilia de eo quod scriptũ est in Euangelio secundum Ioannem, Subleuatis Iesus oculis &cæt. qua habetur in expositione doctoris, Ibidem. *Ioan. 17.*

In festo Ascensionis domini Sermo I.

Sermo CLXXIIII

GLorificatio domini nostri Iesu Christi resurgendo & ascendendo cõpleta est. Resurrectionẽ ipsius Paschæ dominico celebrauimus: Ascensionẽ hodie celebramus. Festus nobis dies vterque. Ideo enim resurrexit vt nobis exemplũ resurrectionis ostẽderet. Et ideo ascendit, vt nos desuper protegeret. Habemus ergo dominũ & saluatorẽ nostrum Iesum Christũ prius pendentem in ligno, nũc sedentem in cælo. Pretium nostrũ dedit cum penderet in ligno, collegit quod emit cũ esset in cælo. Cum enim omnes collegerit quos vtique per tempora collegit, in fine tẽporis veniet, & quo modo scriptũ est, Deus manifestus veniet: nõ quemadmodum primitus venit occultus, sed sicut dictũ est, manifestus: occultum enim oportebat eum venire vt iudicaretur, manifestus autem veniet vt iudicet. Si enim prius manifestus venisset, iudicare manifestũ quis auderet? Quandoquidẽ dicit Apostolus Paulus, Si enim cognouissent, nunquam dñm gloriæ crucifixissent. Sed si ille nõ occideretur, mors nõ moreretur. Trophęo suo diabolus victus est. Exultauit enim diabolus quãdo hominem primũ seducendo deiecit in mortem. Seducendo primum

Act. 1. *Mat. 27.* *Psal. 49.* *1. Cor. 2.*

hominem occidit, occidendo nouissimum primum de laqueis perdidit. Facta est ergo victoria domini nostri Iesu Christi cũ resurrexit & ascendit in cælum, & impletum est quod audistis cum Apocalypsis legeretur, Vicit leo de tribu Iuda. Ipse leo dictus est, ipse agnus occisus est, Leo propter fortitudinẽ, agnus propter innocentiam. Leo quia inuictus, agnus quia mansuetus. Et ipse agnus occisus morte sua vicit leonem qui circuit quærens quem deuoret. dictus est enim diabolus leo, feritate, non virtute. Apostolus quippe ait Petrus, Vigilare vos oportet aduersus tentationes, quia aduersarius, inquit, vester diabolus circuit, quærens quẽ deuoret. Sed quomodo circuit, dixit, Sicut leo rugiens circuit quærens quẽ deuoret. Quis nõ incurreret in dentes leonis huius nisi vicisset leo tribu Iuda? Contra leonem leo, cõtra lupum agnus. Exultauit diabolus quãdo mortuus est Christus, & ipsa morte Christi est diabolus victus, tanquã in muscipula escam accepit. Gaudebat ad mortem, quasi præpositus morti. A quo gaudebat inde illi tensum est. Muscipula diabolus crux domini: esca qua caperetur, mors domini. Et ecce surrexit dominus noster Iesus Christus: Vbi est mors quæ pependit in ligno? Vbi est insultatio Iudæorũ? Vbi est typhus & superbia, caput ante crucem agitantiũ & dicentiũ, Si filius Dei est descendat de cruce? Ecce plus fecit quàm illi insultando exigebãt. Plus enim est de sepulchro resurgere, quàm de ligno descendere. Iam verò quanta gloria est ꝙ ascendit in cælũ, quòd sedet ad dexterã patris: sed oculis nõ videmus, quia nec pendentem in ligno vidimus. Totũ hoc fide tenemus, oculis cordis intuemur. Hodie enim sicut audistis fratres, dominus Iesus Christus ascendit in cælum, ascendat cum illo & cor nostrũ. Audiamus Apostolum dicentem, Si consurrexistis cum Christo, quæ sursum sunt quærite, vbi Christus est in dextera Dei sedens. Quæ sursum sunt sapite, non quæ super terrã. Sicut enim ille ascendit nec recessit à nobis, sic & nos cum illo ibi iam sumus, quãuis nondum in corpore nostro factum sit quod promittitur nobis. Ille iã exaltatus est super cælos. Neq; enim propterea nobis desperãda est perfecta & angelica cęlestis habitatio, quia dixit, Nemo ascendit in cælũ nisi qui descẽdit de cælo, filius hominis qui est in cælo: sed hoc dictum est propter vnitatẽ qua caput nostrũ est, & nos corpus eius. Cum ascẽdit in cælũ, nos ab illo nõ separamur. Qui de cælo descendit, nõ nobis inuidet cælum, sed quodam modo clamat, Mea membra estote

Apoc. 5.
1. Petr. 5.
Matt. 27
Act. 1.
Mar. 16.
Coloss. 3
Ioan. 3.

estote, si ascendere vultis in cælũ. In hoc ergo ipsi interim roboremur in hoc votis omnibus æstuemus. Hoc meditemur in terris, quod computamur in cęlis. Tunc exuturi carnem mortalitatis, nunc exuamus animi vetustatẽ. Facilè corpus leuabitur in alta cælorũ, si nõ premat spiritum sarcina peccatorum.

In eodem festo, *Sermo II.*

Sermo CLXXV.

SAluator noster dilectissimi fratres ascendit in cælum. Non ergo turbemur in terra. Ibi sit mens, & hic erit requies. Ascendamus cum Christo interim corde, cũ dies eius promissus aduenerit, sequemur & corpore. Scire tamen debemus fratres, quia cũ Christo non ascendit superbia, nõ auaritia, nõ luxuria, nullũ vitium nostrũ ascendit cũ medico nostro. Et ideo si post medicũ desideramus ascendere, debemus vitia vel peccata deponere. Omnes enim quasi quibusdã cõpedibus nos premunt, & peccatorũ nos retibus ligare cõtendũt, & ideo cũ Dei adiutorio secundũ quod ait Psalmista, Dirumpamus vincula eorũ, vt securi possimus dicere dño, Dirupisti vincula mea, tibi sacrificabo hostiam laudis. Resurrectio dñi spes nostra est, ascensio dñi glorificatio nostra est. Ascẽsionis hodie solẽnia celebramus. Si ergo rectè, si fideliter, si deuote, si sanctè, si piè ascensionẽ dñi celebramus, ascẽdamus cũ illo & sursum corda habeamus. Ascendentes autẽ non extollamur, nec de nostris quasi de propriis meritis præsumamus. Sursum autẽ corda habere debemus ad dominũ. Sursum enim cor ad dominum, nõ superbia vocatur. Sursum autẽ cor ad dominũ refugium vocatur, Videte fratres magnũ miraculum. Altus est Deus, erigis te, & fugit à te. Humilias te, & descẽdit ad te. Quare hoc? Quia excelsus est & humilia respicit, & alta de lõgè cognoscit. Humilia de proximo respicit vt attollat, alta, id est, superba de longè cognoscit vt deprimat. Resurrexit enim Christus vt spẽ nobis daret, qa surgit homo qui moritur: ne moriẽdo desperaremus, & vitã nostrã in morte finitam putaremus, securos nos fecit. Soliciti enim eramus de ipsa anima, & ille nobis resurgẽdo de carnis resurrectione fiduciã dedit. Crede ergo vt mũderis. Prius te oportet credere, vt postea per fidẽ Deũ merearis aspicere. Dum enim videre vis, audi ipsum, Beati mũdo corde quoniã ipsi Deũ videbũt. Prius ergo cogita de corde mũdãdo, quicquid ibi vides quod displicet Deo, tolle. Venire ad te vult Deus: audi ipsum dicentẽ. Ego & pater veniemus, & mansionem apud eũ faciemus. Ecce quid

Psal. 2. *Psal. 115.* *Psal. 137.* *Matt. 5.* *Ioan. 14.*

promittit Deus? Si ego qualiſcũque fragilis homo venturum me ad domum tuã promitterem, ſine dubio mundares eam, ſuperflua proiiceres, quæ erant neceſſaria pręparares: Deus ad cor tuũ venire vult, & piger es ei domũ mundare? Omnia vitia inimica ſunt Deo, & ideo ipſo auxiliante proiice illa, ſi vis excipere Deũ. Non enim amat Deus habitare cũ auaritia immũda, ſordida & inſatiabili, cui infideles homines ſeruire volũt, & Deũ videre cupiunt. Et tu ergo munda cor tuũ. Si potes id age, id operare, vt Chriſtus mundet vbi maneat: Roga, ſupplica, humiliare: audi ſcripturã dicentem, Deus ſuperbis reſiſtit. Eſto humilis, vt in te requieſcat Deus. Idem ipſe Chriſtus tibi eſt via & patria. Secundũ hominẽ via, ſecundũ Deũ patria. Si fideliter curris, per ipſum vadis, & ad ipſum peruenies. Etenim tibi æterna via aſſumpſit quod non erat, non amiſit quod erat. Ipſius ergo miſericordiã deprecemur, vt nobis fidę rectam & intellectũ ſibi placitũ ad exercenda opera bona cõcedat: Quod ipſe præſtare dignetur, qui viuit & regnat per omnia, &c.

Ioan. 4. *1. Petr. 5.*

In eodem feſto, Sermo III.

Sermo CLXXVI.

OMnia chariſsimi quæ dominus Ieſus Chriſtus in hoc mũdo ſub fragilitate noſtra miracula edidit, nobis proficiunt: qui dum humanã conditionem ſyderibus importauit, credẽtibus cælũ patere poſſe monſtrauit, & dum victorẽ mortis in cæleſtia eleuauit, victoribus quò ſequantur oſtendit. Aſcenſio ergo domini, catholicæ fidei cõfirmatio fuit: vt ſecuri in poſterũ crederemus miraculi illius donum, cuius iam in preſenti percepiſſemus effectum: & fidelis quiſque cum iam tanta perceperit, per ea quæ cognoſcit præſtita, diſcat ſperare promiſſa, ac Dei ſui pręteritã præſentémq; bonitatem, quaſi futurorũ teneat cautionẽ. Super excelſa ergo cæli terrenũ corpus imponitur, oſſa intra ſepulchri anguſtias paulòantè concluſa angelorũ cœtibus inferuntur, in gremiũ immortalitatis mortalis natura trãsfunditur, & ideo ſacra Apoſtolicæ lectionis teſtatur hiſtoria. Cum hæc dixiſſet, inquit, videntibus illis eleuatus eſt. Dum audis eleuatum, agnoſce militiæ cæleſtis obſequium, Vnde hodierna feſtiuitas hominis nobis & Dei ſacramenta manifeſtauit. Sub vna eadémq; perſona in eo qui eleuat diuinã potentiam, in eo autem qui eleuatur humanam cognoſce ſubſtantiã. Ideóque omnimodis deteſtanda ſunt venena orientalis erroris, qui impia nouitate præſumit aſſerere filium Dei ac filium hominis

Act. 1.

vnius

vnius esse naturæ. In alterutra enim parte vel qui solũ hominem fuisse dixerit, negabit conditoris gloriam, vel qui solum Deũ, negabit misericordiã redemptoris. Quo genere nõ facilè Arrianus euangelicam poterit habere veritatem, vbi filiũ Dei nunc æqualem legimus, nunc minorem. Qui enim vnius naturæ saluatorẽ nostrũ mortifera persuasione crediderit, solum hominẽ aut solum Deũ cogetur dicere crucifixum. Sed nõ ita est. Mortẽ enim nec solus Deus sentire, nec solus homo superare potuisset. Nos ergo nouerimus in Christo duplicem geminámque substantiã. De patre cælestem, de matre terrenam. Quã vtrãque in vno eodémq; redẽptore suis promptũ est testimoniis explicare. Quasi homo dicebat, quia pater maior me est: sed idem quasi Deus pronuntiabat, Ego & pater vnum sumus. Quasi homo dicebat, Tristis est anima mea vsq; ad mortem: sed quasi Deus fiducialiter loquebatur, Potestatem habeo ponendi animam meã, & potestatẽ habeo iterũ sumendi eam. Quasi homo in cruce pendebat, sed quasi Deus regnũ cæleste donabat. Arriani autem confusa mente distinctas substantias penitus nõ videntes, quæ erant hominis ad Deũ impie retulerunt, credentes quod minor loqueretur diuinitas, vbi iuncta Deo hominis demonstrabatur infirmitas. Nullam itaque facientes inter cælestia & terrena rationem, dum inter Deum & hominem distinguere nesciunt, Dei substantiã diuiserunt, & dum ad sola hominis verba respiciunt, Deũ sine intellectus lumine perdiderunt. Nos verò, vt præfati sumus, Dei & hominis duplicem substantiã, sed simplicem nouerimus esse personã. Ille etiam error valde refugiendus est, qui impie asserit quòd beata Maria solum Deũ peperit, eo quòd sibi saluator noster cælestem nescio quam carnem intra viscera materna perfecerit, & ita transierit per virginis vterum, quasi per corpus alienum. Sed cũ dicat per Prophetam sermo diuinus, De torrente in via bibet, propterea exaltabit caput: si nõ est corpus nostrũ, quomodo est caput nostrũ? Et cum alio loco Propheta cõmemorat, Paruulus natus est nobis: Non nobis natus est, si nihil sumpsit ex nobis. Si nihil de nostro suscepit, nihil nobis præstitit. Proinde charissimi si nõ in nostra carne diabolum triumphauit, se exercuit, nõ nobis vicit. Si non in nostro corpore resurrexit, cõditioni nostræ resurgẽdo nihil cõtulit. Hæc qui dicit, susceptæ & assumptæ carnis nõ intelligit rationẽ, confundit ordinem, euacuat vtilitatem; si non in nostra carne peregit

In Christo duplex substantia.

Ioan. 14.
Ioan. 10.
Matt. 26
Ioan. 10.
Luca 23.

Psal. 109

Esaiæ 9.

medicinam, solam ergo ex homine nascendi elegit iniuriam. Recedat à sensibus nostris tam periculosa persuasio. De nostro est quod appendit, de suo est quod donauit. Meum testor esse quod cecidit, vt meũ sit quod resurrexit. Meũ testor esse quod iacuit intra tumulũ, vt meum sit quod ascendit in cęlum. In illo itaq; nostri generis corpore nos Christi mors viuificauit, nos resurrectio erexit, nos ascensio consecrauit. In illo nostræ originis corpore cælestibus regnis arrham nostræ cõditionis imposuit. Elaboremus ergo charissimi, vt quẽadmodum dominus in hac die nostro cum corpore ad superna cõscẽdit: ita nos post illum quo modo possumus spe ascẽdamus & corde sequamur. Ipso affectu pariter & profectu ascendamus post illum, & iam per vicia ac passiones nostras, si vtiq; vnusquisq; nostrum subdere eas sibi studeat, ac super eas stare consuescat, ex ipsis sibi gradum construit, quò possit ad superiora cõscendere. Eleuabunt nos si fuerint infra nos. De vitiis nostris scalam nobis facimus, si vitia ipsa calcamus. Nam cum bonitatis autore non ascendit malitia, nec cũ filio virginis libido atq; luxuria. Non, inquam, ascendunt vitia post virtutum parentem, peccata post iustum, nec infirmitates ac morbi possunt ire post medicum. Igitur si intrare ipsius medici regnum volumus, prius vulnera nostra curemus. Ordinemus & custodiamus in nobis statum vtriusq; substãtiæ, ne animam nobiliorem vtiq; hominis portionem tartaro pars deuoluat inferior, sed secum potius cælo sanctificatum corpus acquirat natura gloriosior, ipso adiuuante, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

In eodem festo, *Sermo IIII.*

Sermo CLXXVII

ASCensionis domini nostri Iesu Christi sanctus & solennis dies hodie illuxit, exultemus & iocundemur in eo. Christus descendit, inferiora patuerunt. Christus ascendit, superiora claruerũt. Christus in sepulchro, mentiantur custodes. Christus in inferno, visitentur quiescentes. Christus in cælo, credant omnes gentes. Ipse ergo debet esse autor nostri sermonis, qui est largitor nostræ salutis. Nam de quo aliquid loquamur vobis nisi de illo qui modo ex Euangelio loquebatur omnibus nobis. Ascẽsurus enim ad patrem, dicebat discipulis suis, Hæc locutus sum vobis, cùm adhuc essem vobiscum. Paracletus autẽ spiritus sanctus quẽ mittet pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, & cõmonebit vos omnia quæcũq; dixi. Non turbetur cor vestrũ neq; formi-

Ioan. 14.

det,

det. Audistis quia dixi vobis, vado ad patrem meum, quia pater maior me est. Ascensurum enim se dixit ad patrem, & contristati sunt discipuli, quòd eos corporali forma desereret, & ait illis, Quia dixi vobis, vado ad patrē, tristitia impleuit cor vestrum: Si diligeretis me, gauderetis vtiq; quia vado ad patrem, quia pater maior me est: hoc est ac si diceret, Ideo subtraho vestris oculis istam serui formam in qua pater maior me est, vt ab oculis carnis serui forma remota dominum spiritaliter videre posſitis. Ergo & propter veram formá serui quam susceperat, verum dixit, Pater maior me est, quia vtiq; homine maior est Deus: & propter veram formam Dei in qua permanet cum patre: verum dixit, Ego & pater vnum sumus. Ascendit ergo ad patrem per id quod homo erat, sed mãsit in patre per id quod Deus erat, quia in carne ad nos procesſit, & à patre nō recesſit. Ascendit, inquam, ad patrem verbum quod caro factum est vt habitaret in nobis, & suam præsentiam repromisit dicens, Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsq; ad consummationem seculi. Secundum formam serui, dicit de illo Ioannes Apostolus, Ipse est verus Deus, & vita æterna. Secundum Dei formam dicit de illo Apostolus Paulus, Qui cùm in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed semetipsum exinaniuit formá serui accipiens. Secundum formam Dei ipse de se loquitur, Ego & pater vnum sumus: secundum formam serui dicit, Tristis est anima mea vsq; ad mortem. Vnde illa fiducia, vnde ista formido? Illa vtiq; vox ex proprietate substantiæ, ista vero ex paticipatione infirmitatis assumptæ. Hæc ergo charisſimi prudenter intelligentes de scripturis sanctis, dum legimus discernamus, sed dum discernimus ne fortasse erremus, intellectū ab ipso domino postulemus, cui est honor & gloria in secula seculorum, Amen.

Vbi supra. *Ioan. 14.* *Ioan. 10.* *Ioan. 1.* *Matt. 28* *Philip. 2.* *Ioan. 10.* *Mat. 26.*

In eodem festo, Sermo V.

ASscensionis ergo dominicæ inclytū & regale mysterium quòd Christus terrá leuauit ad cælum, canit etiá totus mūdus & festis agit gaudiis triumphos domini sui, qa erexit à terra inopē: & de stercore exaltauit pauperē, eūmq; leuauit ad patrē. Quis igitur illuc potest ascendere, & aëreos dæmones trāsire, nisi ille solus qui peccatū non potuit habere? Crux ergo illa non obfuit sed profuit, quia & nobis Christus vicit, & ille in ea superari non potuit. Non sepulchra, non inferi victricē domuere carnem, expendit

Sermō CLXXVIII *Psal. 112.*

Deus pro homine quod decreuerat,& rapuit quem volebat. Vidēt hoc præsentes Apostoli,& paulatim semetipsum ad superna tollentē, pectore pauidi, mente cōfusi, oculis trepidi consequuntur, donec vltrò solutā nubē serena dies exciperet, & fulgore corusco vallatū humanis conspectibus occultaret. Cùm ergo eum discipuli tāto lumine perculsi non viderēt,& curiosos oculos iubar rubidū coruscis ictibus euitaret, cōfestim ex victoribus angeli directi duo, metu & dolore prostratos Apostolos verbis talibus consolātur, Viri Galilæi quid statis aspicientes in cælū? Iste Iesus qui assumptus est à vobis in cælū, ita veniet queādmodū vidistis eum euntē in cælum. Sic veniet, inquiunt, manifestus, quemadmodū nunc extollitur super astra pręclarus,& poli secreta suscipiūt quem refundāt, sanctificatur diuino comitatu, immēsus aër,& omnis illa volūtas turba per auras Christo ascendēte trāstringit, pauet omne cælū, mutantur astra, cōcurrit cōfestim fulmineus ille militiæ cælestis exercitus: Vident regē suū viu:e carnis manubias reportare, atq; hoste debellato hominē in superna cōscendere, agnoscūt in cicatricibus signa bellorū, adorāt in carne vulnera iam sanata, vbi nihil peccati macula extinxerat, nec quippiā sua virulētia grauidus ille veneni draco vomuerat. Serpēs enim vestigiū in petra non figebat. Plaudunt agmina, tubæ sonant, lætis se miscentia blanda modulamina choris funduntur. Ecce cōfestim splendidus ille senatus cælestis ex regnis soluitur, Nanque in imis poli læta carminibus regia ampla Dei reseratur, vndiq; syderei repagula cęli, atq; astriferi orbis arcana soluta penitus cōpage patescunt. Recessit in geminā arcem diuisus aër,& lati ardua cæli latera cōcisis marginibus depēderūt. Fit vnus ibi sine cælo dies,& claris titubat fulgoribus, & tūc alternis inter se ita resonant obsequia læta carminibus, Tollite portas principes vestras & eleuamini portæ æternales,& introibit rex gloriæ. Ascēdebat enim cruoris rubore perfusus à tropheis victricibus laureatus. Viderūt cælites cuncti speciosum vulneribus Christū, spolia castris tyrannicis reportata: & admirātes fulgentia diuinæ virtutis vexilla, talibus cōcrepāt hymnis, deducūntq; lætātes. Quis est, inquiunt, iste rex gloriæ? Et aiunt, Dominus virtutū ipse est rex gloriæ. Hic est ille cādidus & roseus cōpunctus à multitudine. Hic est ille qui non habuit speciem neq; decorē, Infirmus in laqueo, fortis in spolio, vilis in corpusculo, armatus in prælio, fœdus in morte, pulcher in resurrectione,

Act. 1. *Psal. 23.* *Esaie 53.*

ctione,cādidus ex virgine,rubicūdus in cruce,fuscus in opprobrio clarus in cælo. Quādo id quispiam fratres nosset, vt Deus lateret in carne, maiestas habitaret in corpore, & ita in mūdo gereret prælium vt ipsum corpus post sepulchra mox leuaret ad cęlum? Recepit igitur se intra velamina diuina cum carne maiestas didicit cælū portare hominē. atq; sub pedibus Christi famulantia æthera iacuerunt. Ecce iam porta patet quam clauserat Adam, claustrum quod cęlo iniquitas infixerat reparatum est. Si quis se ad Christum tenuerit, & vnius substantiæ patrem & filium & spiritum sanctum confessus fuerit, cæli ianuas per ipsum securus intrabit, Amen.

In eodem festo, *Sermo VI.*

QVantis ornatibus gaudiorū refulsit hodie aula cælorum? Angeli enim vota sua sperata diutius receperunt & hymnum dixerunt. In alleuatione portarum lux in cælis, splendor in ianuis, quia Christus rursum ascendit, procedēs de thalamo suo, ascensurus in throno suo. Vnde sanctus Dauid posuit organū suum in foribus cęlorum, cantans canticū nouum, Quoniā qui descendit, ipse est qui ascendit super omnes cælos. Lætioribus ergo fistulis organum tāgens resultat, & dicit protoferū æterni cōsulis cernens, non auro gemmísq; decorū, sed nubiū glacie candidatū. Qui ponit, inquit, nubē ascensum suum, qui ambulat super pennas ventorum. Iam enim super aspidem & basilicū ambulauit, & conculcauit leonem & draconem: Pede mortis, plausu resurrectionis. Mirabilis in oculis nostris clarificatus coruscat ascēsionis virtutibus, sedēs super nubē leuem, cōpluens Apostolos pacis hæreditate & testamētaria charitate: Pacē, inquit, meam do vobis, pacem relinquo vobis. Ad hanc melodiam sonātium organorum ante aulam regiam cælorum inuitati sequuntur Apostoli, benedictionis gratiam petituri: gradiuntur cum domino filij sponsi pignus accepturi spiritus sancti. Leuans autē manus suas benedixit eos, dedit eis arrham spōsalem muneris preciosam, non ex auro gemmísq; distinctā, sed charitatis ansulis contextam catenam, qua alligati sequātur eum ad sponsam agni Hierusalem patriam sempiternā. Domine, inquiunt, quare nos derelinquis ascendens, qui nos elegisti in ripa præcedēs? Domine quādo sumus verba tua super mel & fauū eminus percepturi, & stillātis rorantísq; gratiæ balsamum de tuis labiis ac faucibus libaturi? Aut instrue quò ascēdis, ne deseras

Sermo CLXXIX.

Psal. 18.

Ephes. 4.

Psal. 103.

Psal. 90.

Ioan. 14.

cùm ascendis: quasi scuto benignitatis tuę remásimus in aperto nudati, tanquam pupilli matris amplectentis pennatæ velamine destituti. Quando venies ad nos, qui redemisti nos? Mors tua fuit peccatum nostrum, sit ascẽsus tuus pignus nostrum, ne nimis absorpti mœrore mergamur, quos eleuasti de gemitibus inferorum. Ascendẽs ergo dominus alumnorum suorum tristitiam excelsa de nube suspiciẽs, emittit consolatores mœroris, nuntios ascẽdentis & indices reuertentis. Viri, inquiunt, Galilæi quid statis aspicientes in cælum? hic Iesus qui assumptus est à vobis in cælum, sic veniet quemadmodum vidistis eum euntem in cælum. Sic veniet. Vna erit euectio, vna lætitia nubifera, vna species mansueta, sed iustis clarifica & peccatoribus metuenda. Non vos terrebit aduentus, quos consolatur eius ascensus. Sic veniet, clauorũ vulnera illæsa demonstrans, & foraminũ cruenta monilia. Vobis filiis sponsi cùm coronam cælestis exhibebit imperij, crucis vulnera non mutabit, quia signum filij hominis fulgebit. Accepto ergo Apostoli ascẽdentis mandato, desuper venturo sancti spiritus pignore pretioso, in templo erant vnanimes collaudantes dominum, vt vna eos inueniret corona ignea aduentantium gratiarum. In templo ergo fratres semper vnanimes demoremur, & in domo domini ambulantes cum cõcordia pacis eius speremus aduentum, & in templo eius omnes dicamus gloriam, vt etiam ignis gratiæ insidat super nos, Amen.

Acto.1.

Psal.28.

In eodem festo, *Sermo VII.*

Sermo CLXXX.

Delectat aspicere Christum dominum portatoriis nubibus ascendentem, cùm resurgens à mortuis reuerti cœpit ad cælum, vnde venerat saluare genus humanum. Qui sunt qui expectant ascendentem, qui viderunt resurgentem, fugerunt pendentẽ, & sequuntur oculis ascendentẽ? Timor in cruce, amor in nube, visus delectabilis in aëre. O dulcis descendentis affectus, ô delectabilis euolantis aspectus. Facit vale, & benedicit in pace. Illi se cõmendãt, & ille benedictionis gratiam relinquit. Benedicit eos extensis manibus, & præparatis in occursum imponitur nubibus. Finit eloquium & iam repetit cælũ. Candida enim subito apparuit nubis euectio parata in cælo. Apparuit nubes, intrauit in eã, qui educit nubes ab extremo terræ, vt oblectaret oculos eorum nubis amœnitas, & irroraret eos ascẽdentis de cælo suauitas, ne sola desiderantiũ inanis remaneret anxietas. Ecce

Lucæ 24.

Psal.134.

in clypeo

in clypeo Actuum Apostolorum pendentium viuunt picta lumina piscatorum, adest consolator qui ascendit saluator: Mittit continuè duos celestes prætores, vt alũnos suos securos redderet metuentes, & in gaudiũ cõuerteret lacrymantes. Oportebat enim cælestes mitti cõsolatores, ne remanerent trepidi piscatores. Nam & cùm Imperator de vrbe trãsit ad vrbem & eius nuntiatur aduentus, nõ mittũtur nisi domestici prætores ac palatini, vt nuntient prouincialibus quòd est regis aduẽtus aut reditus: Ita & domino ascendente prætorũ cælestiũ turba resplenduit decantãtium, vt tanquam prouincialium respirare facerent à timore corda pastorum. Quando etiã patitur ac resurgit, domestici angeli destinantur, vt à nube ac prætorio monumenti resurrexisse nuntiarent dominum cæli: & nunc cùm ascendit, de choro præcedentium potestatum, de multitudine cantantium in aëre castrorum, duo palatini cælestis imperij diriguntur, vt & flebilia requiescerent lumina piscatorum, hymnum cælestem recitant: Piscatores viri, inquiunt Galilæi, quid aspicitis in Iesum euntẽ in cælum, sic veniet quemadmodum vidistis eum euntem in cælum. Profectus est desiderabilis, non veniet vobis terribilis, nubes in occursu, nubes in reditu. Vulnera portauit, ipsa iterum reportabit. Crucẽ retulit cum triumpho, signũ filij hominis vobis parebit in cælo: Sic veniet in ipso corpore, in ipsa nube, in ipsa veritate, vobis in amore, impiis in tremore. Beati quibus verè dicitur, Sic veniet quemadmodũ vidistis eum euntẽ in cælum. Nunquid sic veniet oculis peccatorum? Ipsa erit veritas, sed nõ erit ipsa securitas. Dies erit tremendi iudicij, descensus angelorum, resurrectio mortuorum. Ascendent angeli & quodam digito tubæ sonantis, tangent sepulchra terræ trementis, vt pignora restituant throno igneo iudicantis, Ascendent angeli ad sepulchra prophetarũ & ipsorum Apostolorum omniúmque sanctorũ, & dicent eis, Ecce est qui sic iterum redit quomodo ascẽdit. Nos diximus, quia sic veniet quomodo eum vidistis euntem in cælum: qui deduxistis euntem, suscipite redeuntẽ. Ista allocutio non est linguarum septuaginta, sed patenter nubes dicuntur pluuiales, vt occurrant in rore & refrigerosa amœnitate qui cõsciẽtiæ nõ continẽt quæstionẽ Petamus ergo à domino Deo nostro, vt sicut hodie ascẽsionis celebramus tẽpus & diẽ, ita reuertẽtis mereamur matutinã suscipere pietatẽ, vt dicamus ei, Mane adorabo domine, mane astabo tibi & contemplabor te.

Act. 1.

Psal. 5.

In

In vigilia Pentecostes, de expositione Symboli, Sermo I.

Sermo CLXXXI. Præfatio.

NOtum est dilectissimi charitati vestræ, quòd milites seculi beneficia temporalia à temporalibus dominis accepturi, prius sacramētis militaribus obligantur, & dominis suis fidem se seruaturos profitentur: Quantò magis ergo æterno regi militaturi & æterna præmia percepturi, debēt sacramentis cælestibus obligari, & fidē per quā ei placituri sunt publicè profiteri: dicit enim Apostolus, Sine fide impossibile est placere Deo. Hanc in cordibus nostris agnoscit qui scrutatur renes & corda. Sed propter conseruandam Ecclesiæ vnitatem, dispensationi huius temporis cum fide cordis necessaria est oris confessio: Quia corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem, non tantum prædicatorum, sed etiam eruditorū. Non enim aliter frater de fratre sentiret, nec pax Ecclesiæ seruaretur, nec aliū docere aut ab alio discere saluti necessaria posset, nisi qđ in corde habet, signis vocum tanquam suis vehiculis ad corda aliorum transmitteret. Est ergo fides & corde seruanda & ore promenda. Fides nanque omniū bonorū est fundamentum & humanæ salutis initium. Sine hac nemo ad numerum filiorum Dei poterit peruenire, & sine ipsa in hoc seculo nec iustificationis cōsequitur gratiam, nec in futuro possidebit vitā æternam. Et si quis non ambulauerit per fidem, non perueniet ad speciē. Hoc attendentes sancti Apostoli certā regulā fidei tradiderunt, quā secundum numerū Apostolicum duodecim sententiis comprehensam, symbolum vocauerunt, per quam credentes catholicam tenerent vnitatem, & per quā hæreticā conuincerent prauitatem. Symbolum ergo tali ratione institutum maiores nostri dixerunt. Tradunt enim, ꝙ post ascensionē domini & saluatoris nostri ad patrē, cùm per aduentū spiritus sancti discipuli eius inflammati linguis omniū loquerētur ad singulas quasq; nationes, vt Dei verbū prædicarent, ituri ac discessuri ab inuicem, normā prius sibi futuræ prædicationis in cōmune statuerunt, ne localiter ab inuicē discedentes, diuersum vel dissonū prædicarent his qui ad fidē Christi inuitabantur. Omnes igitur in vno positi & spiritu sancto repleti, breue suæ prædicationis inditiū cōferēdo in vnū, quod sentiebat vnusquisq; cōputabat, atq; hāc ita credētibus dandā esse regulā instituerūt. Symbolum breue est verbis, sed magnū est sacramētis. Quicquid enim præfiguratum est in patriarchis, quicquid denun-

Hebr. 11. *Psal. 7.* *Rom. 10.* *Fides.* *Symbolū breue verbis, sed magnū sacramentis.*

tiatum

tiatum in scripturis, quicquid prædictum est in prophetis, vel de Deo ingenito, vel ex Deo in Deum nato, vel de spiritu sancto, vel de suscipiendo omni sacramento, vel de morte domini resurrectionísq; eius mysterio, totum breuiter hoc symbolum continet, & continendo habet & cõfitendo. Discat ergo quisq; fidem Apostolicam professus per ora gestantium in baptismo, cùm ad annos intelligibiles venerit. Iã ad istius symboli professionis sacramentũ textúmque, quod in hunc modũ incipit,

Cap. I.

Credo in Deum patrem omnipotentẽ, &c. In primis dilectissimi qualis sermo sit in symboli capite, diligẽter attẽdite. Ergo in primo habet credo. Vide quòd dominus noster non nos iubet discutere diuina iudicia sed credere, nec rationẽ requirere sed fidem simpliciter & immobiliter exhibere. Non dicit, credo Deum, vel credo Deo, quamuis & hæc saluti necessaria sint. Aliud enim est credere illi, aliud credere illũ, aliud credere in illum. Credere illi, est credere vera esse quæ loquitur. Credere illum, credere quia ipse est Deus. Credere in illũ, diligere illum. Credere vera esse quæ loquitur, multi & mali possunt. Credunt enim esse vera & nolũt ea facere sua, quia ad hoc pedum pigri sunt. Credere autẽ ipsum esse Deũ, & dæmones possunt. Credere verò in Deũ, soli nouerunt qui diligunt illũ, qui nõ solùm nomine Christiani sunt, sed & factis & vita, quia sine dilectione fides inanis est. Cum dilectione fides Christiani, sine dilectione fides dęmonis. Qui ergo nõ volũt credere Christum, adhuc nec dæmones imitãtur. Iam credit Christum, sed odit Christũ, habet confessionẽ fidei in timore pœnæ, non in amore coronæ. Nam & illi puniri timebãt: deniq; beatus Petrus cum domino cõfitẽs, diceret, Tu es Christus filius Dei viui: eadẽ penè verba quæ & dæmones proferre videntur ex ore: sed illorum confessio quia cũ odio prolata est Christi, merito damnata ęst; Illius quia ex interna dilectione processit, æterna beatitudine remunerata est. Nos ergo qui per adoptionẽ gratiæ filij Dei sumus, dicendo, Credo in Deũ patrem omnipotentem, hoc est sic ei credamus vt ei per dilectionẽ adhæreamus. In Deum patrẽ omnipotentẽ. Aduertite quòd cùm Dei patris nomen in confessione coniungit, ostendit, quòd nõ antè Deus esse cœpit & posteà pater, sed sine vllo initio & Deus semper & pater est. Patrẽ autẽ cùm audis, agnosce ꝙ habet filiũ veraciter genitũ: quomodo possessor dicitur qui aliquid possidet, & dominus qui alicui dominatur. Deus ergo pater secreti sacramenti

Credere Deo, credere Deũ, & credere in Deum, differunt.

Mat. 26.

Roma. 8.

menti vocabulum est, cuius vere filius est verbum. Nec quæratur quomodo genuit filium, quod & angeli nesciunt, Prophetis est incognitum. Vnde illud dictum est, Generationem eius quis enarrabit? Nec à nobis discutiendus est Deus sed credendus. Sed vt breuiter dicamus, sufficit nobis scire qa genuit lux splendorẽ. Omnipotentẽ verò ideo dicit, quia omnipotens est, cui nihil impoßibile est, qui cælum & terram, mare, homines, atque omnia animalia & reptilia non aliquo operis actu, sed solo verbi imperio creauit. Et ideo nõ nobis veniat in cogitationem quomodo hoc aut illud potuit fieri, qui omnipotẽtem precemur confiteri. Et in Iesum Christũ filium eius vnicũ dominum nostrum. Aduertite quomodo in patrem sic & in filium credendũ est. Et quia cũ patre æqualis est maiestate, tantum ipsi quantũ & patri honoris nos debere nouimus & seruitutis obsequiũ. Iesus autẽ saluator interpretatur. Iesus autẽ dicitur, ꝙ saluet populũ. Christus à chrismate dicitur, quia sicut antiqui reges oleo sacro perfundebantur, ita dominus noster Iesus Christus spiritus sancti infusione repletus est. Vnicus ideo, quia nec cõparationẽ recipit cum creaturis, nec similitudinẽ, quia omniũ rerũ summus ipse creator est. Homines autẽ filij Dei vocantur per gratiã, ille solus filius genitus per naturam. Ostendunt ista in eum iure credẽdũ esse, qui propter hoc quod æqualis patri est saluator noster est redimẽs nos, & Christus est rex regẽs nos, & vnicus dominus noster spoliato antiquo hoste singulari dominio suo asciscens nos. Qui cõceptus est de spiritu sancto, id est, cuius conceptionis solus autor fuit spiritus sanctus, Sicut enim vermis calefaciẽte sole de puro limo formatur, sic spiritu sancto illustrante & sanctificante cor virginis, caro Christi de sola carne virginis nulla sementiua carnis origine operãte cõcepta est. Vnde se vermi cõparãs, per Psalmistam dicit, Ego sum vermis & nõ homo, id est, nõ conceptus more humano. Natus ex Maria virgine. Qui veniebat inueteratã peccatis hominũ renouare naturã, nouã legem voluit habere nascendi. Vnigenitus igitur Dei factus est hominis filius, vt qui creator mũdi erat, fieret & redẽptor. Quod verò maiestatis Deus de Maria incarnatus est, nõ est sordidatus nascendo de virgine, qui non fuit pollutus hominẽ cõdens ex puluere. Deniq; sol aut ignis si lutũ tãgat, qđ tetigerit purgat, & se tamen nõ inquinat. Nec fuit Deo iniuria causa misericordiæ, neque sit incredibile quod ipse natus de virgine, qui

Esaiæ 53. *Cap. II.* *Luce 1.* *Psal. 21.* *Luce 2.*

Adam

Adam de virgineo puluere & primã mulierẽ potuit de costa formare. Deus filiũ suum quẽ solum de corde suo æqualẽ sibi genitum tanquã seipsum diligebat, ipsum dedit Mariæ vt naturaliter esset vnus idẽmq; cõmunis filius Dei & Mariæ. Omnis natura à Deo creata est, & Deus est ex Maria natus. Deus omnia creauit, & Maria Deũ generauit. Deus qui omnia fecit, ipse se ex Maria fecit, & sic omnia quæ fecerat refecit. Qui potuit omnia de nihilo facere, noluit ea violata sine Maria reficere. Passus sub Põtio Pilato, crucifixus mortuus & sepultus. Iste Pilatus iudex erat in illo tẽpore ab Imperatore positus in Iudæa, sub quo dominus passus est. Cuius mẽtio ad temporis significationẽ, nõ ad personæ illius ptinet dignitatẽ. Crucifixus. Hinc multa Prophetæ prędixerũt, qualiter crucifixus in cruce in cõspectu populi maligni manibus extẽsis pepẽderit. Tamẽ vt breuiter dicatur, in cruce suspẽsus est, vt nos à damnatione ligni vetiti dissolueret, & à morte liberaret. Sed quæritur, quid sit crucis significatio, & quare dominus in patibulo se pati elegerit? Ad qđ tripartita ratio redditur, Prima, vt Christus pro reatu mundi redẽptio daretur, & antiquus hostis velut hamo crucis pateretur, scilicet, vt quos absorbuerat euomeret, nõ potentia victus sed iustitia. Secũda causa est, vt secutoribus hominibus vitæ magisteriũ præberet. Ad hoc enim ascendit in crucem, vt nobis passionis & resurrectionis præberet exẽplũ. Tertia causa est susceptę crucis, vt superbia seculi & inflata sapientia, per crucis stultã, vt putatur, prędicationẽ humiliata corrueret, & sciret id quod stultũ est Dei sapiẽtius esse hominibus. Sed adhuc videndũ est, quare dominus tale genus mortis elegerit. Legimus enim in Euangelio, quod Pharisæi voluerunt eum præcipitare de monte. At ille transiens per mediũ illorũ ibat. Alibi quoq; legimus, quod Iudæi tulerunt lapides vt iacerent in eũ, ipse verò abscõdit se, & exiuit de templo. Quare noluit dominus pręcipitari, vel lapidari, aut etiam gladio truncari? Vtique causa nostræ salutis hoc fecit. Mors enim Christi signũ est nostræ salutis. Noluit ergo lapidari aut etiã gladio percuti, quia videlicet nos semper nobiscum lapides aut ferrum ferre non possumus quibus defendamur. Elegit verò crucẽ, quę leui motu manus exprimitur, qua & cõtrà inimici versutias munimur. Hoc enim signo crucis cõsecratur corpus dominicũ, sanctificatur fons baptismatis, initiantur etiã presbyteri & cæteri gradus ecclesiastici, & omnia quæcũque sanctificantur, hoc signo domi

Cap. III.

Crucis significatio. Et quare Dominus in patibulo passus sit.

1. Cor. 1.

Lucæ 4.

Ioan. 8.

dominicæ crucis cũ inuocatione Christi nominis cõsecrantur. Nam & ipsa crux magnũ in se mysterium cõtinet, cuius positio talis est, vt superior pars cælos petat, inferior terræ inhæreat, fixa in infernorũ ima contingat, latitudo autẽ eius partes mundi appetat. Qua & Christus per passionẽ crucis angelis profudit in cælo, quorũ numerus quia per apostatam angelum imminutus fuerat, ex animabus fidelium quotidie adimpletur, & nobis, qui sumus in terra, & illis qui propter originale peccatũ detinebantur apud inferos, sed & ipsis qui in diuersis mundi partibus habitabant. Iacens verò crux quatuor mundi partes appetit, Orientẽ videlicet & Occidentem, Aquilonẽ & meridiem: quia & Christus per passionem suã omnes gẽtes ad se trahit, & omnia sibi subiugauit, iuxta quod ipse surgens à mortuis, dicit, Data est mihi omnis potestas in cælo & in terra. Continetur etiã in hac crucis figura altius sacramẽtum, quod quãto est altius, tanto attẽdendũ diligẽtius. Intelligitur nanq; in latitudine crucis dilectio proximi, quæ non tãtum vsq; ad amicos, sed etiã extendenda est vsq; ad diligendos inimicos. Intelligitur quoq; in eiusdẽ lõgitudine lõga & perseuerans laborum & persecutionũ sustinentia, quam patienter ferre debet ad patriã suspirãs nostra peregrinatio tam pro dilectione proximorũ quàm pro exhibitione omniũ bonorum operum. Figuratur simili ratione in altitudine eius eminẽtia spei, penetrãs vsq; ad interiora velaminis: vbi visiõe pacis perfruentur qui hic à ciuibus Babyloniæ multipliciter exercẽtur, donec in libertatẽ gloriæ filiorum Dei à seruitute corruptionis huius liberentur. Attendẽda est etiam crucis profunditas, quia profundũ est mysteriũ crucis, in quo multorũ qui sapientes dicuntur ingenia defecerunt: ꝙ ausi sunt reprehẽdere quod non potuerunt humana ratione comprehendere: videlicet cur verbum Deo patri coæternũ omnia cõtinẽs omnia implens, in assumpto homine totũ se cõclusit, & tamen totũ mũdũ regere, cõplere & continere non desierit. Nulla ergo sit nobis de cruce Christi cõfusio, quia habemus de eius passione victoriam.

Cap. IIII. — *Crucis figura quid.* — *Matt. 28* — *De verb. Apost. ser. 7.* — *In li. 50. homi. homi. 3.*

Sicut enim sempiternus Dei filius non sibi sed nobis natus: ita immaculatus Dei agnus nõ sibi sed nobis passus est. Quis autẽ non mirificum aduertat esse mysterium, vbi ipse homo prędicatur qui Deus est, & vbi idẽ dominus annũtiatur qui adscribitur crucifixus? Nec incogitata ei quod perẽptus est, aut improuisa res accidit, q̃ diuinitatis suę cõsilio idcirco suscepit

Cap. V.

homin

hominem, vt pro homine posset occidi. Supplicium autem crucis elegit, vt sublimiorem victoriam pararet pœna deterior, & qui vniuersitatis bono patiebatur, quasi in conspectu mūdi in altum sublatus occūberet, simul vt qui crucifixum videbāt, mirabilia cernerent crucifixi. Nam satis abundéq; gloriā patientis ostendit repentina solis obscuritas, tremor terrarū, saxorum diuisio, resurrectio mortuorū. Illud autem quāti est testimonij, ꝙ etiam pariter crucifixus latro memoriā sui in cęlesti regno fieri à consorte supplicij precabatur. Hinc est charissimi ꝙ illusiones & probra, quæ pertulit Christus, crucem mortémq; eius non suspiriis ingemiscimus, sed cōtinuis celebramus laudibus. Mors domini nostri Iesu Christi non fuit in anima, sed in sola carne: mors verò nostra non solū in carne, sed etiā in anima. In anima propter peccatū, in carne propter pœnam peccati. Ille verò, quia peccatum non fecit, nec habuit in anima non est mortuus nisi in carne tantū, & hoc per similitudinem carnis peccati, quam de Adam traxit. Igitur simpla eius mors profuit duplæ morti nostræ: & simpla eius resurrectio, resurrectioni animæ & corporis. Resurrectio quippę eius duas mortes nostras soluit, & duas resurrectiones nostras firmauit. Nec immeritò vno die & duabus noctibus iacuit in sepulchro, quia videlicet lucē suę simplę mortis, tenebris nostrę duplę mortis adiunxit. Venit enim ad nos qui in morte carnis & spiritus detinebamur, & suam vnam mortē carnis detulit, duásq; nostras soluit. Si enim ipse vtranque susciperet, à nulla nos liberaret. Sepultus est, vt ad consolationem sepultorū benedictionem corporis eius & terra susciperet. Infirma incarnati verbi cōmemorantur, de quibus Apostol. dicit, Quod infirmum est Dei, fortius est hominibus. Natus est ex virgine, vt nos nasceremur ex ecclesiæ virginis vtero. Tentatus est, vt à tentatione liberaret. Tentus, vt dimitteremur. Ligatus, vt nos à nodo maledictionis absolueremur. Illusus est, vt nos ab illusionibus dæmonū liberaret. Venundatus est, vt nos redimeret. Humiliatus est, vt nos exaltaret. Captus est, vt nos à captiuitate dæmonum auferret. Spoliatus est, vt nuditas primi hominis per quā mors ingressa est, tegeret. Spinis coronatus est, vt nos liberaret à spinis peccatorū, vel potius vt monstraret se cū eis coronandū, illósq; caput & coronam Ecclesiæ futuros, qui spinosi erant amādo vitia. Aceto est potatus, vt nos inebriaret dulcedine cælestis desiderij & æterni gaudij. Postremò in altari

Lucæ 23. *1. Pet. 2.* *Rom. 8.* *Cap. VI.* *1. Cor. 1.* *Lucæ 2.* *Mat. 4.* *Mat. 26.*

crucis sacrificatus est, vt totius mūdi peccata deleret. Mortuus est, vt mortis captiuaret imperiū. Sepultus est, vt sepulturæ sanctorum benediceret, & vt nos sibi vitiis & cōcupiscentiis sepeliret. Hæc ergo infirmitas Christi superauit oēm firmitatem mundi. Descēdit ad inferna, vt Adam protoplastū, & patriarchas, & prophetas, omnésq; iustos, q pro originali peccato ibidem detinebant, liberaret: & vt de vinculis peccati absolutos, de eadē captiuitate & inferni loco, suo sanguine redēptos, ad supernā patriā, & ad perpetuæ vitæ gaudia reuocaret. Reliqui q supra originale peccatū principalem culpā commiserunt, vt asserit scriptura, in pœnali tartaro remāserunt: sicut in persona Christi dictū est per Prophetā, Ero mors tua ô mors, id est, morte sua Christus humani generis inimicā mortem interfecit, & vitā dedit. Ero morsus tuus inferne. Partim momordit infernū pro parte eorū, quos liberauit, partē reliquit pro parte eorū, qui pro principalibus criminibus in tormentis remāserunt. Tertia die resurrexit à mortuis. Si credidisti de Christo, quod dedecoris est, crede quod gloriæ est. Si credidisti qđ mortis est, crede quod vitæ est. Sicut enim in passione mysterium pietatis est, ita in resurrectione operatio potestatis, vt ipse ait, Potestatem habeo ponendi animā meam, & iterū sumendi eā. Ascendit ad cælos, id est, conditionē naturæ nostræ, quā ex homine matre natus assumpsit, super cælos in dextera Dei patris collocauit. Ascēdamus & nos cū Christo interim corde, vt cū dies eius promissus aduenerit, sequamur & corpore. Scire tn̄ debemus fratres, quia cū Christo nō ascēdit superbia, nō auaritia, nō luxuria, nullū vitium nostrū ascendit cū medico nostro: Ideo si post medicū desideramus ascēdere, debemus vitia vel peccata deponere. Omnes enim quasi quibusdā compedibus nos premūt, & peccatorū retibus nos ligare contendūt, & ideo cū Dei adiutorio secundū quod ait Psalmista, Dirumpamus vincula eorū: vt securi possimus dicere domino, Dirupisti vincula mea, tibi sacrificabo hostiā laudis. Sedet ad dexterā Dei patris omnipotētis. Sedere iudicātis est: Et quia redēptor noster assumptus in cælū, & nūc omnia iudicat, & ad extremū iudex omniū veniet, sedere describitur. Inde venturus iudicare viuos & mortuos. In ipso corpore venturus est ad iudiciū, in quo ascendit ad cælū: Christianos iudicaturus & Paganos, iustos & peccatores, fideles & impios. Omnes enim, vt ait Apostolus, astabimus ante tribunal Christi, vt referat vnusquisq;

Marginalia: Cap. VII. — Osee 13. — Mat. 28. — Ioan. 10. — Mar. 16. — Act. 1. — Psalm. 2. — Psal. 115. — Cap. VIII.

prop

propria corporis sui prout gessit, siue bonũ siue malũ. Quam rem etiam Dominus in Euangelio denũciat, dicens. Filius hominis venturus est in gloria sua cũ angelis suis,& tunc reddet vnicuiq; secundũ opera sua. Diligenter quæso attẽdite fratres, & mecũ pariter expauescite, quia non dixit, vt reddat vnicuiq; secundũ misericordiam suã: sed secũdum opera. Hîc enim est misericors, ibi iustus. Nam quod nõ statim in peccatores vindicat, patiẽtia est, non negligentia. Non ille potentiã perdidit, sed nos ad pœnitentiã reseruauit. Vnde valde timendũ est, ne quantò diutius spectat vt corrigamur, tantò grauius vindicet si emendari noluerimus. Scire & intelligere debemus fratres charissimi, nihil esse nobis salubrius, quàm vt dãnatis omniũ præsentium rerum voluptatibus, id potius cogitemus, qñ erimus de hoc seculo transituri, vel qñ tabernaculũ corporis vltimo die superueniente depositurі, & iterũ illud resurrectionis tẽpore recepturi, vt cũ eodẽ recipiamus, prout gessimus, siue bonũ siue malum. Et ideo rogo fratres, vt quotidie cogitemus, quales erimus in die iudicij purissimis angelorũ conspectibus offerẽdi, & æterno iudici rationẽ de libris conscientiæ reddituri, remotis omnibus probationibus. Certum est in die illa ipsum ante se hominẽ constituendũ, & ipsam sibi vitã in cordis speculo demonstrandã, & testes cõtra eam non deforis aliqñ, sed intus de ipsa anima proferendos. Adiiciẽda erũt non aliqua peregrina, sed nimiũ nota testimonia, id est, opera sua. Ordinabuntur ante infelicem animã peccata vel crimina sua, vt eã & conuincat probatio, & cõfundat agnitio, secũdum illud quod scriptũ est, Arguam te, & statuã contra te faciem tuam. Quicũq; se modò, dum licet, emendare neglexerit, ante illum cæleste populum primũ excepturus erit de confusione supplicium, & animã quæ modò per pœnitentiã cõpendiosam transactas peccatorũ suorũ putredines curare dissimulat, ante illud tribunal metuendũ sine vllo remedio in perpetuo tartaro manebit. Quæ cùm ita sint, bene nobiscũ ageretur, si iam nunc sic pœniteremus super malis nostris quomodo tunc sine vllo remedio pœnitebimus, si fœditates & cõfusiones nostras quemadmodum tunc visuri sumus, sic iam eas nunc videre & horrere possemus. O si iam faciem nũc peccatricis animæ liceret oculis corporis intueri, & cõsciẽtiæ nostræ vultũ in oculorum præsentiam permitteremur adducere: quod si liceret, nec dici potest quanto studio, quanto metu vrgeremur fœdata

2. Cor. 5.
Mat. 16.
Psal. 49.
Cap. 12.

cõponere, maculata tergere, vulnerata curare. Ideóq; quia non possumus oculis corporis, inspiciamus nos inquantũ possumus oculis cordis, & vnusquisq; conscientiã suam ante conspectum interioris hominis cõstituat: ipsi nosmetipsos castigemus, ipsi nobiscum rationẽ de quotidiana conuersatione faciamus, ipsi nos accusemus quotidie iudici nostro, & dum in carne sumus, contra ipsam carnẽ auxiliãte dño quotidie dimicemus. Quod qui fecerit, ab auditu malo liberabitur. Qui autẽ contemnit, quid faciet in illo metuẽdo iudicij die, cũ tremente mũdo dñs, praecinentibus angelorũ buccinis, in illo maiestatis suae throno circundatus caelestis militiae luce consederit: ibiq; de terrae gremio & antiquo puluere suscitato humano genere, astante testimonio cõscientiae singulorũ, positis in conspectu peccatorum poenis iustorũmq; pręmiis, rationẽ vitae coeperit postulare, & plus iam iustus q̃ misericors seueritate iudicis, contẽptae misericordię reos coeperit accusare, & dicere, Ego te homo de limo manibus meis feci, ego terrenis artubus infudi spiritũ, ego tibi imaginẽ nostram similitudinémq; cõferre dignatus sum, ego te inter paradisi delicias collocaui: tu vitalia mãdata contẽnens, deceptorem sequi quàm Deũ maluisti. Cũ expulsus de paradiso iure peccati mortis vinculis tenereris, virginalẽ vterum sine dispẽdio virginitatis pariẽdus introiui. In praesepio expositus, & pãnis obuolutus iacui: infantiae contumelias humanósq; dolores, quibus tibi similis fierẽ, ad hoc scilicet vt te mihi similẽ facerem pertuli: irridentiũ palmas & sputa suscepi, acetũ cum felle bibi: flagellis caesus, vepribus coronatus, cruci affixus, vulnere perfossus, vt tu eripereris morti, animã in tormẽtis dimisi: En clauorũ vestigia, quibus affixus pepẽdi, en perfossum vulnerib. latus. Suscepi dolores tuos, vt tibi gloriam darem: suscepi mortẽ, vt in aeternũ viueres. Conditus iacui in sepulchro, vt tu regnares in caelo. Cur qđ pro te pertuli, perdidisti? Cur ingrate redemptionis tuę munera renuntiasti? Non te ego de morte tua quaero, redde mihi vitam tuam, pro qua meã dedi. Redde mihi vitã tuam, quã vulneribus peccatorum indesinẽter occidis. Cur habitaculũ, qđ mihi in te sacraueram, luxuriae sordib⁹ polluisti? Cur corpus meũ illecebrarũ turpitudine maculasti? Cur me grauiore criminũ tuorũ cruce quàm illa, in qua quondã pependeram afflixisti? Grauior enim apud me peccatorũ tuorũ crux est, in qua inuitus pẽdeo: quàm illa, in quã tui misertus mortẽ tuam occisurus ascendi. Cùm essem

Mat. 25. — *Genes. 2.* — *Luca 2.* — *Mat. 27.*

essem impassibilis, pro te pati dignatus sum: sed tu despexisti in homine Deũ, in infirmo salutẽ, & quia post omnia mala tua ad medicamẽta pœnitentię cõfugere noluisti, ab auditu malo non mereberis liberari. Qui tũc erit stridor dentiũ, cũ sanctorum multitudine ad dexterã regis & ad gloriã segregata, peccati populus in profundo tartari sine vlla miserationis ac veniæ spe demersus, excludi se tenebris suis à beata sanctorũ luce viderit: & in profundi sinum sine fine descendens vrgente os suũ puteo æterna supplicia & perpetuã mortem nõ moriturus aspexerit? Frustra autẽ à paupere, quẽ in hac vita despexit, misericordiã postulabit: frustra extremũ Lazari digitũ, quo ardẽs refrigeretur, ardentibus labiis rogabit apponi. Quàm vellet miser, cũ pauperum gloriã viderit, duris quondã paupertatis subiacuisse laboribus: & illa, quæ cũ vita morerent, mala portasse, ne ad illa æterna mereretur supplicia peruenire. Vt ergo tam dura & tam terribilia ante illud tribunal æterni iudicis nõ mereamur audire, dũ adhuc licet & cũ Dei adiutorio in potestate nostra est, cõsideremus conscientias nostras: & si aliqua crimina vel peccata capitalia, necdũ eleemosynis & orationibus purgata, nobis adhuc dominari cognoscimus, portũ pœnitentiæ deuictis peccatorũ fluctibus Christo iuuãte festinemus intrare. Et si quid in nauicula animæ nostræ multis tẽpestatibus peccatorũ fluctibus, aut per superbiã fractũ, aut per auaritiam ruptũ, aut per luxuriã resolutũ esse cognoscimus, cõponere vel reparare bonis operibus festinemus. Studeamus iugiter vitiorũ exhaurire sentinam. Non enim nocẽt peccata præterita, si nõ placẽt pręsentia. Sicut enim nulli iustorũ sufficit iustitia sua, si nõ perseuerauerit vsq; in finẽ, ita nulli peccatorum nocere poterit iniquitas sua, si antequã de corpore isto discedat, ad eleemosynarũ remedia vel ad pœnitẽtiæ medicamenta confugerit. Sed quia qñ vel qua hora de hoc seculo rapiamur scire nõ possumus, sine vlla dilatione, vel mora de sinistra fugere festinemus ad dexterã. Non sanitati, non ætati credendum est. Non in remediũ salutis suæ semper finis tardandus est, qui vitæ suæ semper incertus est, quia qui securos facit dicendo, Peccator in qua die cõuersus fuerit, omnes iniquitates illius obliuioni tradũtur: ipse nos etiã cautos voluit, dicẽs, Nolito tardare conuerti ad dñm, nec differatis de die in diem. Conuertamur ergo ad meliora, dũ in nostra sunt potestate remedia. Hîc extinguamus mortem moriendo peccatis, hic vi-

Mat. 25. *Psal. 68.* *Luca 16.* *Cap. X.* *Mat. 10.* *Ezech. 3. & 33.* *Ecclesiastici 5.*

tam vitæ meritis acquiramus. Hæc ergo fratres dilectissimi sapienter ac fideliter cogitátes ad pœnitentiæ remędia confugere festinemus, & per castitaté vel humilitaté, per opera iustitiæ ac misericordiæ, æterna nobis apud Deum cõparemus. Sed vt ad id redeamus vnde digressi sumus, sequit in hoc sancto symbolo. Credo in spiritũ sanctũ. Aduertite quòd sicut in patré, ita & in filium & in spiritũ sanctũ sit credendum. Nam qui vel in vná de trinitate personá non crediderit, in duabus illi credidisse non proderit. Fides nanque catholica hæc est, vt vnum Deũ in trinitate, & trinitaté in vnitate veneremur, credamus & colamus & cõfiteamur. Et in hac trinitate nihil prius aut posterius, quia sicut nunquá pater sine filio, nec filius sine patre, sic & nunquá fuit pater & filius sine spiritu sancto. Coæterna ergo est sancta trinitas, & inseparabilis vnitas, sine initio & sine fine. Nihil maius aut minus, Aequalitaté personarũ dicit, quia sancta trinitas æqualis est, & vna est deitas, Apostolo dicente atq; docéte. Per ea quæ facta sunt intellecta conspiciuntur, & per creaturá creator intelligitur, secundum has cõparationes & alias quamplures. Sol, candor & calor, & tria sunt vocabula, & tria vnũ. Quod candet, hoc calet, & quod calet, hoc cádet: tria hæc vocabula, res vna cognoscitur: ita pater & filius & spiritus sanctus, tres personæ in deitate vnũ sunt, & indiuidua vnitas recte creditur. Itẽ de terrenis, vena, fons, fluuius, tria hęc vocabula, & tria vnũ in sua natura: ita trium personarũ patris & filij & spiritus sancti substátia & deitas vnum est. Neq; patris persona, neq; spiritus sancti, sed sola filij suscepit carnem. Et vt hoc intelligas, cõparationibus vtar. Certe vt intelligas ex creatura creatoré, in anima est & ratio: & cũ sint vnũ, aliud agit anima, aliud ratio: anima viuimus ratione sapimus. Ita pater & filius & spiritus sanctus, cum sint vna substantia, tota trinitas operata est hominẽ, quem assumpsit non tota trinitas, sed sola persona filij. Et licet ipse Dei filius Deus & homo esset, homo tantũ passioni subiacuit. Sicut verbi gratia, videmus arborem splendoré solis in se habenté, & cum inciditur, videmus quia ictus ferientis ferri splendoré solis excipit priusquá pertingatur lignũ: sed splendor cum ibi sit, non potest nec incidi, nec à doláte separari. Sic etiam diuinitas nec separari potest, nec incidi. Illud auté passioni subiacuit, quod sicut lignũ & ligari possit & teneri. Igitur sicut in patré & filium, ita & in spiritũ sanctum credere debemus. Hæc est charissimi

Cap. 11. *Rom. 1.*

rissimi inoffensa regula veritatis, vt quorũ vnum est & vnum sunt, à nobis non separẽtur in terris. Nam sicut diuinitati nihil de creaturis æquari potest, ita omnẽ diuisionẽ & inæqualitatem natura diuinitatis excludit. Secũdum enim Euangelicã veritatẽ, sicut filius à patre exiuit, ita & spiritus sanctus à patre procedit: & sicut vnigenit⁹ filius Dei est, ita & spiritus sanctus Dei est: & sicut pater cui vult miseretur, & filius cui vult patrẽ reuelat, ita etiã spiritus sanctus & inspirare legitur prout vult, & dona cęlestiũ gratiarũ diuidere pro vt vult. Vnde bene eiusdem spiritus gratia septiformis à Propheta describitur, quia nimirũ & per eius inspirationẽ ad requiem peruenitur, & in eius plena perceptione ac visione requies vera possidetur. De quo recte promittitur. Ipse vos docebit omnia, quia nisi idem spiritus cordi assit audiẽtis, ociosus est sermo doctoris. Nemo docenti homini tribuat quod ex ore docentis intelligit, quia nisi intus sit qui doceat, doctoris lingua exterius inuacuũ laborat. Vnde quia sine eo nihil boni agere possumus, ipso opitulante tales nos reddamus ad quos spiritus sanctus aduenire, & in quibus habitare dignetur. Sanctã ecclesiam catholicam. Sciendum est quòd ecclesiã credere, non tamen in ecclesiã credere debemus, quia ecclesia non Deus, sed domus Dei est. Catholicã dicit toto orbe diffusam, quia diuersorũ hæreticorum ecclesiæ ideo catholicæ non dicũtur, quia per loca atq; per suas quasq; prouincias continentur. Hæc vero à solis ortu vsque ad occasum vnius fidei splẽdore diffunditur. Nullæ sunt maiores diuitiæ, nulli thesauri, nulli honores, nulla huius mũdi maior substantia quàm est catholica fides, quæ peccatores homines saluat, cæcos illuminat, infirmos curat, cathecumenos baptizat, fideles iustificat, pœnitẽtes reparat, iustos augmẽtat, martyres coronat, clericos ordinat, sacerdotes cõsecrat regnis cælestibus præparat, & in æterna hęreditate cum angelis sanctis cõmunicat. Quisquis ille est, & qualiscũq; ille est, Christianus non est, qui in Christi ecclesia nõ est. Sola quippe est per quam sacrificium dominus libenter accipiat, sola quæ pro errantibus fiducialiter intercedat. Vnde etiã de agni hostia dominus pręcepit dicens, In vna domo comedetis, nec efferetis de carnibus eius foras. In vna nanque domo agnus comeditur, quia in vna catholica ecclesia vera hostia redemptoris immolatur. De cuius carnibus diuina iussio efferri foras prohibet, quia dari sanctum canibus vetat. Sola est in qua opus bonum fructuose

Ioan.16. *Ioan.15.* *Exod.33.* *Matt.11.* *1.Cor.12.* *Esaiæ 11.* *Ioan.14.* *Cap. XII.* *Exod.12.* *24.quæst. 1. quia ex sola.* *Mat.27.* *Mat.20.*

peragitur, vnde mercedem denarij non nisi qui intra vineam laborauerāt acceperūt. Sola est, quę intra se positos valida charitatis cōpage custodit. Vnde & aqua diluuij arcam quidē ad sublimiora sustulit, omnes autē quos extra arcā inuenit extinxit. Sola est in qua mysteria superna veraciter contemplemur. Vnde ad Moysem dn̄s dicit, Est locus apud me, & stabis supra petrā. Et paulopòst, Tollam manū meam, & videbis posteriora mea. Quia enim ex sola catholica ecclesia veritas cōspicitur, apud se esse locū dn̄s perhibet de quo videatur. In petra Moyses ponitur, vt Dei speciē contempletur, quia nisi quis fidei soliditatē tenuerit, diuinā præsentiam non agnoscit. Auelle, inquit, radium solis à corpore, diuisionē lucis vnitas non capit. Frange ramū ab arbore, fractus germinare nō poterit. A fonte præcide riuū, præcisus arescit. In his Cypriani verbis intelligimus lucem non capere diuisionē, nisi in sanctis regno Dei prædestinatis, qui diuidi ab ecclesia nullo modo possūt: & non germinare ramū fractum salutis æternæ germine accipimus. Ariditatem vero riui à fonte præcisi, in eo quòd spiritu sancto vacuantur qui ab vnitate separātur agnoscimus. Sanctorum cōmunionem: id est, cum illis sanctis qui in hac quam suscepimus fide defuncti sunt, societate & spei communione teneamur. Si igitur cum sanctis in æterna vita cōmunionem habere volumus, de imitatione eorum cogitemus. Debent enim in nobis aliquid recognoscere de suis virtutibus, vt pro nobis dignentur domino supplicare. Si enim tormenta quæ sancti pertulerūt ferre non possumus, vel contra malas cōcupiscentias, ipsis intercedētibus repugnemus. Nam nec Abrahā nec Isaac nec Iacob occisi sunt, & tamē fidei & iustitiæ meritis honorati inter Patriarchas primi esse meruerūt. Ad quorum cōuiuium congregatur, quisquis fidelis & iustus & laudabilis inuenitur. Vnde & nos fratres charissimi etiam si nil tale perpetiamur, si non vincula, non verbera, non carceres, non supplicia corporis alia, nullam hominum persecutionē propter iustitiam toleramus, societatē tamen sanctorū obtinere valebimus, si castigare corpus nostrū & seruituti subiicere curamus, si in spiritu humilitatis & in anima cōtrita domino supplicare assuescimus, si illatas à proximo contumelias placida mente suscipere satagimus, si & eos qui nos odio habēt, qui iniurias nobis inferunt, diligere, his benefacere, & pro horū vita & sospitate gaudeamus exorare, si cum virtute patientię bonorum quoq;

oper

Genes. 7.

24. quest. 1. quia ex sola.

Cyprianus.

Cap. XIII.

operum fructibus adornari contendimus. Taliter etenim conuersantibus nobis, & corpora nostra, iuxta Apostoli vocẽ, hostiam viuentem, sanctam, Deo placentẽ exhibentibus, cælesti dignatione donabimur, vt cõmuni cum eis qui membra sua in mortẽ pro domino dederunt gloria remuneremur: quia sicut mors illorũ, sic & vita nostra preciosa sit in conspectu dñi, diruptisq; vinculis carnis & ipsi atria supernę ciuitatis intrare, atq; inter choros beatorũ martyrum vota gratiarũ redemptori nostro reddere merebimur. Hæc sunt vestigia quæ nobis sancti quiq; reuertentes in patriam reliquerũt, vt illorum semitis inhærentes sequeremur ad gaudia. Cur non properamus & currimus, vt patriam nostrã videre possimus? Magnus illic charorũ numerus expectat, parentũ, fratrum, filiorũ frequens nos & copiosa turba desiderat, iam de sua incolumitate secura, adhuc de nostra salute solicita. Ad eorum complexũ & conspectũ venire, quanta illis & nobis in cõmune lætitia est? Illic Apostolorũ gloriosus chorus. Illic Prophetarum exultãtium numerus insignis. Ibi martyrũ populus innumerabilis ob certaminũ victoriam coronatur. Illic clarissima virginum turba lætatur, illic etiam confessorũ fortitudo laudatur. Sed etiam illorum remuneratio censetur, qui præcepta dominica seruãtes, ad cælestes thesauros terrena patrimonia transtulerunt. Quæ autẽ lingua dicere, vel quis intellectus capere sufficit illa supernæ ciuitatis quanta sint gaudia, angelorũ choris interesse, cum beatissimis spiritibus gloriæ cõditoris assistere, præsentẽ Dei vultum cernere, incircumscriptũ lumen videre nullo mortis metu affici, incorruptionis perpetuæ munere lætari? Ad hos electos Dei auida cupiditatẽ properemus, vt cũ his cito esse, & cito nos ad Christum conuenire contingat, ad eum quem huius itineris ducẽ habemus, salutis autorẽ, lucis principẽ, lætitiæ largitorem. Remissionem peccatorũ. Credenda est pręcipue fratres peccatorũ remissio, quia hoc vnum remedium est, quod hominũ genus à sententia perpetuæ mortis absoluat. Idcirco vnigenitus altissimi dignatus est carnem assumere, contentus est cruce, vt te qui crimina tua euadere non poteras, indulgentia faceret innocentẽ. Ideo immaculatus occisus est agnus, vt eius cruore humani generis macula tergeretur. Miror autẽ quosdã sic obstinatos esse, vt dandã non putent lapsis pœnitentiã, aut pœnitentibus existimẽt veniam denegandam, cum scriptũ sit, Memento vnde excideris & age

Rom. 12.

Psal. 115.

Cap. XIIII

Apoc. 2

pœnitentiam, & fac priora opera. Vtique ei dicitur, quem constet excidisse, & quẽ dominus hortatur per opera rursus exurgere, quia scriptũ est, Eleemosyna à morte liberat: & non vtiq; ab illa morte quã semel Christi sanguis extinxit, & aqua nos salutaris baptismi, & redemptoris nostri gratia liberauit: sed ab ea quæ per delicta postmodũ surrepsit. Nam cum scriptum sit, Dominus mortẽ non fecit, nec lætatur in perditione viuorum: vtiq; qui neminẽ vult perire, cupit peccatores pœnitentiam agere, & per pœnitentiam denuo ad vitam redire. Ideo & per Ioël Prophetã clamat & dicit, Et nũc dicit dominus Deus vester, Reuertimini ad me ex toto corde vestro, simúlq; in ieiunio, & fletu & planctu, & scindite corda vestra & non vestimenta vestra, & reuertimini ad dominũ Deum vestrum, quia misericors, & pius est, & patiens & multæ miserationis, & qui sententiã flectat aduersus maliciam irrogatã. Dominus quoq; in Euangelio pietatẽ Dei patris ostendens ait, Quis est ex vobis homo quem si petierit filius eius panem, nũquid lapidem porriget ei? Aut si piscem postulauerit, nunquid serpentem illi porrigit? Si ergo vos cum sitis mali, scitis bona data dare filiis vestris, quãto magis pater vester de cælo dabit spiritũ bonum petentibus eum? Comparat hîc dñs carnalem patrẽ, & Dei patris æternã largámq; pietatem. Quod si iste in terris nequam pater offensus grauiter à filio peccatore & malo, si tamen eum postmodũ viderit reformatũ, & depositis prioris vitæ delictis, ad sobrios & bonos mores, ad innocentiæ disciplinã pœnitentiæ dolore correctũ, gaudet & gratulatur, & susceptum quem antè perdiderat cum voto paternæ exultationis amplectitur: quanto magis vnus ille & verus pater bonus, misericors, pius, imò ipsa bonitas & misericordia & pietas, lætatur in pœnitẽtia filiorum suorũ: nec iram pœnitentibus aut plangentibus & lamentãtibus, nec pœnam cõminatur, sed veniam magis & indulgentiam pollicetur? Si enim tantũ potuit diabolus, vt de excelsis virtutũ fastigiis in profundum te duceret malorum, quanto magis poterit Deus te ad summũ bonorum verticem reuocare: & non solũ in id reuocare quod fuisti, sed & beatiorem multo quàm prius videbaris efficere? Tantũ ne concidas animo, neq; spem tibi abscidas bonorũ, ne quæso accidat tibi quod impiis solet. Non enim peccatorũ multitudo adducit in desperationẽ, sed impietas. Et propterea Salomon non dixit, quia omnis qui venerit in profundum malorũ contemnit, sed impius

Tobiæ 4. *Sapien. 1.* *Ioël 2.* *Matt. 7.* *Cap. xv.* *Prov. 18.*

impius, inquit, si venerit in profundum malorum contemnit. Impiorum ergo est desperare salutẽ & contẽnere cùm in profundum venerint malorũ, nõ peccatorum. Impietas enim non sinit eos ad Deũ respicere, & illuc redire vnde dilapsi sunt. Ista ergo cogitatio quæ spem conuersionis abscidit, ab impietate descẽdit, & sicut lapis grauissimus ceruicibus animæ incũbẽs, semper eam deorsum in terrã cogit aspicere, ad Deũ verò suũ oculos non sinit leuare. Sed virilis animi est & præclaræ mẽtis deiicere à ceruicibus animę suę inimicum pondus: imò deprimentẽ se diabolum abiicere, & imperare animæ suæ vt canens verba prophetica dicat ad dñm, Sicut oculi seruorum in manibus dominorũ suorũ, & sicut oculi ancillæ in manibus dominæ suæ, ita oculi nostri ad dñm Deũ nostrũ donec misereatur nostri. Miserere nostri dñe miserere nostri, quia multũ repleti sumus despectione. Præclara verè in his verbis & cælestis philosophiæ doctrina est. Repleti sumus, inquit, despectione, hoc est quod docere nos voluit, quia & si peccatorũ nostrorũ multitudine repleti sumus, despectione atque opprobriis cooperti, oculi tamen nostri ad dominum Deum nostrũ sint, donec misereatur nostri. Nec prius ab obsecratione cessemus, quàm impetrare peccatorum veniam mereamur. Hoc enim verè constantis animæ est & pertinacis, vt nequaquam repellatur de perseuerantia poscendi desperatione impetrandi, sed perseueret ac persistat in obsecrationibus donec misereatur ei. Et ne fortè arbitreris te offensam magis contrahere apud Deum, si cùm nõ merearis audiri, importunus persistas in precibus, recordare Euãgelij parabolam, & ibi inuenies, quòd perseuerantes & importunos precatores dominus non sibi ostẽdit ingratos. Ait enim, Et si non dabit ei propter quod amicus eius est, propter improbitatem tamen eius surget, & dabit ei quãtum opus habet. Intellige charissime ergo quia propterea diabolus desperationẽ subiicit impetrandi, vt spem bonitatis Dei nobis abscidat, quæ est dux itineris quo itur ad cælũ. Sicut autẽ pro morte cõmuni philosophicũ est à lacrymis tẽperare, ita in animæ morte consolationẽ recipere, & insipiens & irreligiosum duco. Quinimo & ignauiæ nos arguendos puto, si cum lamentatores corporum mortisque communis tam durè & tam vehementer hoc faciant, cùm sciant & certi sint nihil prodesse fletus suos ad vitã defuncti, nos nihil tale pro animæ lamẽtatione faciamus, quã restitui in statũ suum per pœnitẽtiam nouerim

Psal. 122.

Lucæ 11.

Caput XVI. uerimus. Scimus enim plures prolapsos ab itinere recto, & præcipitatos ab ingressu viæ angustæ: & ita rursus reparatos esse, vt posterioribus priora transierint, atq; ad palmam peruenerint & coronã, numeróq; rursus & choro adscripti credãtur esse sanctorũ. Et nolo putes quia de his sermo mihi sit tantùm, qui in paucis & leuibus peccauerunt: de illo loquor qui omnibus succubuit malis, qui immanitate scelerũ viam sibi excluserit regni cælorũ, & nõ de infidelibus, sed de fidelibus fuerit, & ex his qui prius placuerunt Deo, post hęc autem ceciderunt, vel in adulteria, vel in omnes impudicitias, quæ, vt Apostolus ait, turpe est dicere. Nunquã enim spernit pœnitentiã si ei syncerè & simpliciter offeratur, suscipit, libẽter accipit, amplectitur, facit omnia quatenus eum ad priorẽ statum reuocet: quod quia est adhuc præstantius & eminentius, etiã si quis non potuerit explere omnẽ satisfaciendi ordinẽ, quãtulamcunque tamen & quamlibet breui gestam non respuit pœnitentiã, suscipit etiam ipsam, nec patitur quamuis exiguę conuersionis perire mercedem. Hoc enim mihi videtur indicare Esaias, vbi de populo Iudæorũ quædam talia ait, Propter peccatum modicè contristaui te, & percussi te, & auerti faciem meam à te, & contristatus es, & ambulasti tristis, & consolatus sum te. Hæc igitur habentes exempla pœnitẽtiæ non perseueremus in malis, nec desperemus recõciliationẽ, sed dicamus. Etiam nos redeamus ad patrẽ, & approximemus Deo. Nũquã crede mihi auersabitur ad se cõuersum. Ipse enim dicit, Deus appropriãs ego sum, & non Deus de longe. Et iterũ per eundem Prophetã, Peccata, inquit, separant inter me & vos. Si ergo peccata sunt quæ nos separant à Deo auferamus mediũ istud obstaculũ, & nihil est quod non prohibeat cõiungi Deo. Propterea enim creauit nos Deus, & esse nos fecit qui nõ eramus, vt æterna in nos cõferat bona, & pręstet regna cælorũ. Non enim nos ad hoc fecit, vt gehennæ nos tradat, igníq; perpetuo. Regnum cælorũ propter nos, gehenna propter diabolũ facta est. Et hæc ita esse, ex Euangeliis doceam. Ipse enim dñs dicet his qui à dextris eius erunt, Venite benedicti patris mei, percipite regnũ quod vobis paratũ est ab origine mundi. Illis autẽ qui à sinistris eius erũt, dicet, Discedite à me maledicti in ignẽ æternũ, qui paratus est diabolo & angelis eius. Si ergo gehenna ignis propter diabolum, propter hominem autem regnum cælorũ à cõstitutione mundi pręparatum est, tantum est ne nosmetipsos ab ingressu bonor

Ephes. 5. *Esaie 54.* *Esaie 59* *Mat. 25.*

bonorum perſiſtendo in malis pertinaciter excludamus. Donec enim ſumus in hac vita quãtacunq; nobis acciderint peccata, poſsibile eſt omnia ablui per pœnitentiã. Cùm autẽ abducti fuerimus ab hoc ſeculo, ibi iam etiã ſi pœnitebit nos: valde enim nos pœnitebit, ſed nulla erit vtilitas pœnitentiæ: & licet ſit ſtridor dentiũ, licet vlulatus & fletus, licet fundamus preces & innumeris obſecrationibus proclamemus, nemo audiet, nemo ſubueniet, nec extremo quidẽ digito aquã quis infundet linguæ noſtræ poſitæ in flãmis: ſed audiemus illud quod diues ille audiuit ab Abrahã, Quia chaos magnum firmatũ eſt inter nos & vos, & neq; hinc illuc tranſire quis poteſt, neq; inde huc. Reſipiſcamus ergo tandẽ, & recordemur quid profuerit illis qui in luxuria corporis & præſentis vitæ voluptatibus vſq; in diem vltimũ permanſerunt. Intuere nunc ſepulchra eorum, & vide ſi eſt in eis aliquod iactantiæ ſuæ veſtigiũ, ſi aliqua diuitiarũ vel luxuriæ ſigna cognoueris. Require nunc vbi veſtes & odoramenta peregrina, vbi ſpectaculorũ voluptas, vbi aſſeclarum turbę & conuiuiorũ ceſsit opulẽtia, riſus, iocus, & immoderata atq; ineffrænata lætitia quo abſceſsit. Vbi illa nunc, & vbi ipſi. Quis finis vtrorũq;. Intuere diligentius, & accede propius ad ſingulorũ ſepulchra. Vide cineres ſolos, & vermiũ fœtidas reliquias, & recordare hũc corporũ eſſe finem, etiam ſi in deliciis & lętitia, ſi in labore & continentia trãſegerint vitam. Nam ſi res omnis, omníſque cauſa vſq; ad cineres veniret & vermes, parua penderentur hæc dãna, & quæ facile poſsit excuſare naturæ conditio. Nunc autẽ cõuete tuos oculos ab iſtis cineribus & ſepulchris, & reuoca cogitationẽ tuam ad illud diuini iudicij tribunal horrendũ, quod ardens fluuius flammeis ambit fluentis, vbi fletus & ſtridor dentiũ, vbi tenebrę exteriores, vbi ille vermis cõſcientię qui nunquã moritur, & ignis qui nunquã extinguetur. Recordare parabolã Lazari, & diuitis illius qui opum tantarũ dñs, qui purpura indutus & byſſo vnam nunc aquæ guttam inuenire non potuit, cum eſſet in ardoris neceſsitate conſtitutus. Dic, quęſo te, quid plus habet vita iſta quàm ſomnium? Sicut enim hi qui in metallis conſtituti vel condemnati, vel in alia qualibet pœna poſiti, cùm fortè poſt multũ duræ vitæ paululũ relaxati fuerint in ſomniũ, & vident ſe inter plures dapes poſitos, epulis copioſiſsimis perfrui, vbi verò ſurrexerint, nihil ſibi gratię delectatione ſomnij inuenerint reſediſſe: ita & diues ille quaſi ſomniũ habuit huius vitæ: vbi

Lucæ 16.

Caput XVII.

Mat. 25.
Eſaiæ 66
Mar. 9.
Luc. 16.

vbi discessit, nihil cum illo nisi præteritorũ pœnitudo & præsentium pœna permansit. Hæc recordare, & ignẽ illum gehennæ, his qui se nunc exagitant flãmis libidinis & cupiditatis oppone. Ignis hic qui in præsenti est vita absumit cuncta quę recipit, ille verò quos susceperit semper cruciat, & pœnę suę semper integros seruat. Propterea enim & inextinguibilis dicitur, nõ solũ quia ipse nõ extinguitur, sed quia nec eos quos susceperit extinguet aut perimet. Scriptura etenim dicit, quia & peccatores induẽt & incorruptionẽ, scilicet nõ ad honorẽ vitæ, sed ad diuturnitatẽ supplicij profuturá. Huius autẽ pœnæ & ignis illius potẽtiá, nulla vox exponere, nullus poterit sermo explanare. Nihil est enim in rebus corruptibilibus quod cõferri possit incorruptibilib⁹ siue bonis siue malis. Ibi qd agemus? quid respõdebimus? Nihil erit nisi stridor dentiũ, nisi vlulatus & fletus, & sera pœnitẽtia, cessantibus vndiq; auxiliis, & vndiq; inualescẽtibus pœnis: sed solatiũ quidẽ nullũ. Nullus ibi occurret oculis nostris, nisi soli pœnarũ ministri, & facies dira tortorũ. Verũ has pœnas, hos cruciatus, nõ solũ euadere, sed etiá ęternã beatitudinẽ, si modo de malis nostris pœnitentiá agimus, possumus acquirere. Vides quãta est virtus pœnitentiæ: Vides quãtum meriti cõuersio reparauit? Corrũpitur autẽ pœnitentia, si eisdẽ quis pro quibus cõfitetur, rursus inuoluatur malis. Vnus enim, inquit, ædificás, & alius destruẽs, quid cõsequẽtur nisi laborẽ? Et qui baptizatur à mortuo, & iterũ tágit mortuũ, quid proficit in lauacro suo? Ita & homo qui ieiunat pro peccatis suis, & iterũ vadit, & eadẽ agit, orationẽ eius quis exaudiet? Et iterũ dicit, Qui redit à iustitia ad peccatũ, dñs pręcipitat eũ in gladiũ. Et sicut canis cũ reuertitur ad vomitũ odibilis fit, ita & stultus cũ reuertitur ad peccatũ suum. Sed nunc quid dicamus ausculta. Sæpe accidit vt per pœnitentiam quis multa & magna correxerit, inter hæc tamen bona quæ per pœnitentiam correxit & peccata cõmisit. Et hoc est quod maximè desperationẽ inducit animo, quia videtur hic destruxisse quod ædificauerat, & omnes illos labores inaniter effudisse. Et hæc est cogitatio quæ pręcipuæ animæ põdus desperationis imponit. Sed illud rursus oportet cogitari, per quod pessima & inimica vitæ nostræ cogitatio ista repellatur, quia illa bona quæ egimus, emẽdatio illa quę per pœnitentiá quęsita est nisi fuisset, & velut cõtrarium pondus ponderi huic quod ex peccato nobis introductũ est obstitisset, nihil fuerat, quod in profundum

Caput XVIII. — *Mat. 25.* — *Caput XIX.* — *Eccle. 34.* — *Prouer. 26*

dum malorum nos decidere prohiberet. Nunc autem sicut fortis quædam lorica iaculum graue & amarum non permisit vsque ad vitalia viscerum penetrare, sed vim la talis teli maximam fregit. Certum est enim quia qui fert secum illuc plura opera bona, & plura opera mala in ipsis pœnis habebit aliquid refrigerij: qui autem bonorum operum nihil habet, malorum autē secum multam copiam defert, quid eum maneat non opus est dicere. Erit enim ibi sine dubio compensatio bonorum malorúmq;, & velut in statera posita vtraq; pars. Quæ demerserit, illa sibi eorum quo momentum vergitur operarium vendicabit. Si ergo malorum multitudo superauerit, operarium suum pertrahit ad gehennam. Si verò maiora fuerint opera bonorum, summa vi obsistent & repugnabunt malis, atque operatorem suum ad regionem viuorum ex ipso etiam gehennæ confinio reuocabunt. Hæc ergo fratres charissimi si attentius voluerimus cogitare, remedia nobis in die necessitatis acquiramus, vt cùm dies iudicij venerit, non cum impiis & peccatoribus puniamur, sed cum iustis & Deum timentibus ad æterna præmia feliciter veniamus, Amen.

In eadem vigilia, De expositione orationis Dominicæ ad neophytos, Sermo II.

DVo sunt charissimi quæ principaliter attendere debet humana circumspectio, & dignitatem suæ conditionis, & excellentiam suæ reformationis. Dignitatem suæ conditionis, vt peccare timeat: excellentiam redemptionis, vt gratiæ redimentis ingratus nō existat. Sola quippe voluntate redēptoris homo de terræ vilitate subleuatus est, & ad Dei similitudinē priuilegio rationis sublimatus est. Hāc miser homo perdidit, cū diabolica persuasione seductus, à cōditoris sui instituto superbiēdo recessit. Quem lapsum Psalmista cōsiderās, quasi dolendo dicebat, Homo cū in honore esset, non intellexit, cōparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. De summa erectione proprio arbitrio corruens, meritò vltima deiectione dānatus est, qui per se cadere potuit, sed per se resurgere non valuit. Hunc casum plangere habet quotidianis lamētis humana fragilitas, quatenus eò redeat per quotidiana lamēta, vnde corruit, per vana oblectamēta, & quę cecidit pede superbię, resurgere studeat pede obediētiæ. Hoc attēdēs Psalmista dicebat, Nō veniat mihi pes superbiæ, & ibi ceciderūt qui operātur iniquitatē, expulsi sunt

Sermo CLXXXII. Duo attendere debemus.

Psal. 48.

Psal. 35.

nec

nec potuerunt ſtare. Expulſi ſunt ab intima quiete, nec potuerunt ſtare, id eſt, perſeuerare, ſicut per eundē Pſalmiſtā de eiſdem dicitur, Quia caro ſunt ſpiritus vadēs & non rediens. Ad hanc ergo reuerſionē ſiue reſurrectionē neceſſaria fuit medicinalis gratia redēptoris, quæ ſanaret humilitate, quod corruptum fuerat elatione ſuperbię. Aſſumpſit ergo verbū Dei formam ſerui, in qua poſſet cōſeruos verbo inſtruere, & ad exemplum vitæ ſuæ morū diſciplina informare. Humilitatē quippe & obedientiā verbo & exēplo inſinuabat, qn̄ diſcipulis exhortādo dicebat, Tollite iugū meum ſuper vos, & diſcite à me quia mitis ſum & humilis corde. Iugum enim meū ſuaue eſt, & onus meū leue. Iugū enim eius obedientiæ merito eſt ſuaue, cui ſeruire eſt regnare: & onus præceptorū leue, quod non premendo grauat, ſed adimplendo per gratiam adiuuat. Inſinuauit etiam verbo ſobrietatem, vbi dixit, Non grauentur corda veſtra in crapula & ebrietate. Docuit exemplo qui turbam ſe comitantē non refecit ſumptuoſis deliciis, ſed panibus hordeaceis. Docuit etiā intentionē noſtrā ad interna bona dirigens qualiter eſſet ieiunandū quādo dixit, Cū ieiunatis, nolite fieri ſicut hypocritæ triſtes. Illos notās, qui luctuoſis ſordibus rigorē ſimulāt abſtinētię, vt videantur hominibus ieiunantes. Qualiter etiā ſit facienda eleemoſyna, ſilētio præterire noluit vbi dixit Cū facis eleemoſynā, neſciat ſiniſtra tua quid faciat dextera tua. Hoc documēto inſinuans, quia eleemoſynā & omne opus miſericordiæ quod facimus, nō venando laudes hominum, ſed propter intentionē vitæ æternæ, quę per dexteram ſignificatur, facere admonemur. Qualiter quoq; eſſet orandum admonuit vbi ait, Tu autē cum oraueris, intra in cubiculū, id eſt, habeto cor quietū, & ab omni tumultu exteriorū liberū, & clauſo oſtio, id eſt, excluſa phantaſmatū turba, ora patrē tuū. Ecce dictū eſt qualiter ſit orandum, addit etiam quid ſit orandum, ita ſubiungens, Sic autē orabitis, Pater noſter qui es in cælis, &c. Hæc oratio compendioſis verbis, id eſt, ſeptem petitionibus omnes ſpecies orationis cōprehendit, quibus Deum interpellamus, aut pro appetendis bonis, aut pro vitandis malis, aut pro delendis cōmiſsis. Harum ſeptem petitionum tres prius poſitæ pertinent ad æternitatē, quatuor ſequentes ad vitæ præſentis neceſsitatē. Nam nominis Dei ſanctificationem & aduentū eius quo in claritate venturus eſt, & completa voluntate eius ſicut in cælo & in terra, ſiue iuſtos & peccatores, ſiue

Pſal. 77. *Mat. 11.* *Luce 21.* *Ioan. 6.* *Matt. 6.* *Vbi ſupra*

siue animam & corpus, siue Christum & Ecclesiam intelligamus, quanuis ab humili aduentu Christi exordiũ sumant, tamen non nisi seculi terminatione complebũtur. Et omnia tria in æternũ manebũt. Reliqua autem quatuor ad hanc vitã temporalẽ pertinere videntur, quia & panis quotidianus & spiritalis, licet sit sempiternus, ad hoc tãtùm tẽpus pertinet, inquantum ministratur animæ quibusdã signis & dictis vel scriptis, & ideo panis dicitur, quia laborando & disserendo discitur, & ita quasi mandẽdo glutitur. Nunc quoq; peccata dimittuntur nobis, & nos dimittimus aliis, quæ est inter quatuor secũda petitio: & nunc tentationes vitã nostrã infestant, & ipsa liberatio à malo ad hanc vitã pertinet, quia Dei iustitia mortẽ incurrimus, vnde ipsius misericordia liberandi sumus. Quæ cùm ita sint, ipsarũ petitionũ verba diligentius pertractãda sunt, vt intellecta & maiorẽ generẽt cordis affectum, & quod petitur ad velociorem perducatur effectum. Dicamus ergo, Pater noster, cui nõ timore, sed amore famulamur. Non hoc populo priori dictum est, vt patrẽ oraret, sed dominus insinuatus est eis, cui non filiali obediebãt amore, sed seruili subiiciebantur timore. Admonent autẽ hoc verbo diuites & nobiles, cũ Christiani facti fuerint, quatenus se nõ extollãt aduersus pauperes & ignobiles, quoniã simul dicũt, Pater noster, quod vere ac piè dicere non possunt, nisi se fratres esse cognoscãt. Hoc nomine & charitas excitatur quia filiis nihil charius debet esse quàm pater: & supplex affectus cũ homines dicũt, Pater noster: & quędam impetrandi præsumptio quod petitur, cùm etiã ante petitionem tam magnũ donum accepimus, vt possimus dicere, Pater noster. Quid enim iam non det filiis petẽtibus pater, qui iam hocipsum dedit vt essent filij? Postremò quanta cura animum eius tãgit qui dicit, Pater noster, vt tãto patre nõ sit indignus? Vtatur ergo populus noui testamenti voce, populus nouus ad æternitatẽ vocatus, Pater noster. Oratio fraterna est: nõ dicit, pater meus tanquã pro se tãtùm orãs, sed, Pater noster, omnes videlicet vna oratione cõplectens, qui se in Christo fratres esse cognoscunt. Qui habitas in cælis, id est, in his, quorum conuersatio est in cælis. Et accõmodatissima est ista similitudo, vt tantùm spiritaliter distare credatur inter iustũ & peccatorem, quantũ distat corporaliter inter cælũ & terrã. Peccatori enim dictũ est, Terra es, & in terrã ibis. Cuius rei significãdæ gratia, cùm ad orandum stamus, ad Orientem vertimur, vnde cælum

Mat. 6.

Philip. 3.

Genes. 3.

surgit, non ideo ꝙ ibi sit Deus tanquam cæteris mundi partibus relictis, sed vt admoneatur animus ad excellentiorē naturam consurgere, id est, ad Deum. Iam quid petēdum sit, attendamus. Sanctificetur nomen tuum. Quod non sic petitur, quasi non sit sanctū Dei nomen, sed vt sanctū habeatur ab hominibus, & ita innotescat illis Deus, vt existiment aliquid sanctius non esse, quo magis timeant eū offendere, quia iustum est nomen Dei sanctificare, & Deū timere, de quo dicitur, Dominus nomen illi. Hic timor primo gradu est inter beatitudines, de quo dicitur, Initiū sapientiæ timor dñi. Et alibi, Timor domini sanctus permanens in seculū seculi. Sequitur, Adueniat regnum tuum: id est, manifestetur mundo. Sicut præsens lux absens est cæcis, ita Dei regnū quamuis vbique sit, deest tñ ignorantibus: vel ita, vt tu in nobis, & nos in te, te donante regnemus. Hæc petitio ad pietatē pertinet, quæ est secūdo gradu inter beatitudines. Sic enim pietas est, qua beati sunt mites. Petamus, vt veniat regnum Dei in nos, id est, mitescamus, & non resistamus. Sequitur, Fiat volūtas tua sicut in cælo & in terra: id est, sicut in angelis, ita in hominibus: & sicut in iustis, ita & in peccatoribus: vel ita, consentiat caro tuæ voluntati, sicut cōsentit spiritus. Hæc petitio ad scientiā pertinet, quę tertio gradu est inter beatitudines. Nam sic scientia est, qua beati sunt, q lugēt. Oremus vt fiat volūtas Dei sicut in cælo ita & in terra, id est, vt cōsentiat caro spiritui, quia nō aliunde tantum dolorem habet humana miseria, quantum inde ꝙ caro cōcupiscit aduersus spiritū, & spiritus aduersus carnē: vt cū Apostolo exclamare cogamur, Infelix ego homo quis me liberabit de corpore huius mortis? Sequitur quarta petitio, Panem nostrū quotidianū da nobis hodie. Potest & simpliciter intelligi de corporali cibo, & spiritaliter de pane diuini verbi. Si de corporali agitur, non extendit petitionem suam in longū iste orator, sed præceptum sequitur Euangelicū, vbi dicitur, Nolite cogitare de crastino. Crastinus enim dies ipse cogitabit sibi. Sic & beatus Apostolus monet, Habentes victū & tegumētum, his contenti simus. Si verò spiritaliter accipias panē istum, vel ipsum Christū intellige, qui est supersubstantialis animæ panis, quia oēm superat substantiā, qui de seipso ait, Ego sum panis viuus qui de cælo descēdi. Vel ipsum intellectū verbi diuini, qui nobis necessarius est ad reficiēdas ruinas animę, donec cognominatur hodie. Hæc petitio ad fortitudinē pertinet, quæ quarto loco

Marginal notes: Mat. 6. / Amos 9. / Ecclesiastici 1. / Psal. 18. / Mat. 6. / Mat. 5. / Mat. 6. / Mat. 5. / Galat. 5. / Rom. 7. / Mat. 6. / 1. Tim. 6. / Ioan. 6.

loco ponitur ascẽdentibus ad summã beatitudinem. Sic enim fortitudo est, qua beati fiunt qui esuriunt & sitiunt iustitiam. *Mat. 5.* Orandum nobis est, vt detur nobis iste panis quotidianus, quo confortati ad illã perfectã saturitatẽ venire posſimus. Sequitur, Et dimitte nobis debita nostra. Fortè peccauit in te aliquis, dimitte illi veniã à te petenti, ne dũ fratri negas misericordiam, tibi claudas patris indulgentiã, dicente Iacobo Apostolo, Iudiciũ enim sine misericordia ei, qui nõ fecit misericordiam. *Mat. 6.* *Iacobi 2.* Petitio hæc refertur ad consiliũ, quod quinto loco ponitur inter gradus beatitudinũ. Sic enim consiliũ est, quo beati sunt misericordes. *Mat. 5. & 6.* Dimittamus ergo debitorib⁹ nostris debita sua, & sic oremus, vt dimittant̃ nobis debita nostra, id est, peccata nostra, propter quæ differimus ab impetrãda venia, nisi eã acceleret fratrũ indulgentia. Sequitur, Et ne nos inducas in tentionem, id est, ne patiaris nos induci in tentationem. Aliud est enim tẽtari, sine quo nullus probatus est iustus: aliud in tentationem induci, id est, à tẽtatore induci. *Aliud est tentari, et aliud in tentationem duci.* Hoc est ergo quod oramus, vt nõ permittat nos Deus tentari supra id qđ possumus, sed faciat cum tẽtatione prouentũ vt posſimus sustinere. *1. Cor. 10.* Petitio hæc pertinet ad intellectũ, qui sexto loco ponit̃ in numero beatitudinũ. Sic enim intellectus est, quo beati sunt mũdi corde, id est, qui purgatũ habent oculum mentis terreno puluere. *Mat. 5.* Oremus nõ induci in tentationẽ, id est, nõ habere duplex cor, sed vnũ & simplex appetere bonũ. Sequit̃, Sed libera nos à malo, non tantũ in quod induci possumus, sed etiã ab illo, in quo inducti sumus, quo peracto nihil restabit lugendũ. *Mat. 6.* Huic petitioni cõgruit sapiẽtia, quæ septimũ inter beatitudines obtinet locũ. *Mat. 5.* Nam sic sapiẽtia est, qua beati sunt pacifici, id est, qui ordinatis moribus suis cogũt omnia seruire spiritui. Orandũ est itaq; nobis, vt liberemur à malo. Ipsa enim liberatio liberos nos facit, id est, filios Dei, vt spiritu adoptionis clamem⁹, abba pater. *Rom. 8.* Amen autẽ in his petitionibus significat indubitanter à dño conferri quod petit̃, si vltimæ conditionis pactũ firmiter teneatur. Hæc tria remediorũ genera spiritaliter cõmendauit nobis cęlestis medicus, eleemosynã videlicet & ieiuniũ & orationem, quibus tanquã medicinalibus antidotis possemus inueterata mala curare, præsentanea pellere, & seruãdo salutem futura cauere. *Tria curationis genera sunt, sicut tria corruptionis genera præcedũt.* Et cõgruè tria sunt genera curationis, sicut tria præcedũt genera corruptionis. Omne enim peccatum aut fit in anima per consensum prauæ suggestionis ad violandũ Dei

templum: aut fit malè vtendo corpore ad lędendũ proximum, quod est facinorosum: aut fit malèvtendo corpore ad corrumpendũ seipsum, quod est flagitiosum. Facinora enim licet per corpus fiãt, qualia sunt homicidia, rapinę, furta, nõ tamen corpus facientis afficiunt vel corrumpunt. De quibus dixit Apostolus, Omne peccatum quodcunq; fecerit homo extra corpus est. Flagitia verò & per corpus fiunt, & corpus afficiunt, & inficiunt. De quibus dicit Apostolus, Qui autem fornicatur, in corpus suum peccat. Meritò ergo facinora, quæ extra corpus fiunt, eleemosyna tanquam exteriori purgãtur medicina: quia sicut facinus nocuit proximo, sic eleemosyna, quæ extra nos est, & per corpus tamen datur, prodesse debet proximo. Flagitia verò congruè medicinali mũdantur parsimonia, quia sicut caro læta traxit ad culpam, sic afflicta reducere debet ad veniam. Si qui verò sunt, quibus hęc medicamẽta non congruãt, vt vel eleemosynam dare nõ possint propter nimiam paupertatem, aut ieiunare propter stomachi imbecillitatem, habent tertium genus medicinæ, à quo se excusare non poterunt, nisi qui morbos animæ suæ sanare contempserint. Hoc ergo medicamento quod nulli sanę menti deesse potest, studiosè & piè frequentemus, implentes illud Apostolicum præceptum, Sine intermissione orate. Hoc enim antidotum ita omnibus morbis occurrit, vt assiduatum morbos omnes depellat, & omnia corrupta integritati restituat, præstante domino nostro Iesu Christo, cui est honor & gloria in secula seculorum, Amen.

2. Cor. 9.

1. Thes. 5.

Item in eadem vigilia alius sermo de eodem, qui habetur in libro Quinquaginta Homiliarum, XLII.

Item in eadem vigilia, Homilia de eo quod scriptum est in Euãgelio secundum Ioannem, Si diligitis me, mandata mea seruate: quæ habetur in expositione doctoris, ibidem.

In festo Pentecostes, de missione spiritus sancti, *Sermo I.*

Sermo CLXXXIII.

SAnctitati vestræ charissimi votorũ iam nota debet esse festiuitas. Quid enim qua ratione curemus, ex ipsa annua celebritate condiscimus. Nam cùm in vestigia sua iterum reuoluitur transacta solẽnitas, doctiores efficimur, dum eam sępius celebramus. Pentecosten ergo agamus hodie, hoc est, quinquagesimum diem à resurrectione dominica, non quòd hac die, sicut pleriq; putant, ad cælos Saluator ascenderit. Nam post resurrectionem cum Apostolis conuersatus, quadragesima die ad Dei patris dexteram reme

remeauit,ſicut Lucas Euangeliſta ait,Quibus etiam exhibuit ſeipſum viuũ poſt paſsionem ſuam, per dies quadraginta apparens eis. Quadraginta ergo temporũ curriculo cõuerſationem ſuam diſcipulis ſuis ſaluator exhibuit,ſcilicet vt tãto numero reſurrectionis eius gratia lætaremur,quãto & paſsionis eius iniurias fleueramus, totidémq; temporum ſpatio eo reficeremur præſente, quo ieiunauimus abſente. Non igitur hodie Chriſtus aſcendit ad cælũ,ſed Chriſti ſpiritus deſcendit de cælo,ſicut ipſe dominus promittens ait, Cùm autem aſcẽdero ad patrem,mittam vobis paracletũ ſpiritum veritatis, & ipſe vos docebit omnia,Magna planè gratia,duplex gaudiũ,quod abeuntem Chriſtum non amiſimus,& venientẽ ſpiritum poſſidemus.Nam illũ retinemus fidei merito, hunc ſanctificationis acceſſu.Cùm abiero,inquit,ad patrem, mittã vobis paracletum.Credimus enim ad patrem perueniſſe filium, cũ videmus ad Apoſtolos deſcendiſſe paracletũ.Credimus nanq; eum regnare in cælis, quẽ cernimus munera ſancta donare in terris,ſicut ſcriptum eſt per Prophetam, Aſcendens in altũ captiuam duxit captiuitatem, dedit dona hominibus. Victor vtiq; muneratur,victor dona largitur. Vnde & ſaluator victor diaboli,poſt triumphum diſcipulos,quos liberauit a captiuitate, etiam benedictione ditauit. Liberauit autẽ nos, cùm ad reſurgendum per ſeipſum tartara nobis aperuit: ditauit nos, cũ ad regnãdum per paracletũ nobis cæleſtia reſerauit.Quibuſdam enim quaſi profectuũ gradibus tunc de morte ad vitam didicimus remeare, modo autẽ de terris ad cælos docemur aſcendere,ſicut ſcriptũ eſt Ipſe vos docebit omnia. Quid docet ſpiritus ſanctus? Vtiq; hoc nouit docere quod ſanctum eſt. Quid docet nos paracletus? Illud vtique docet, quod dicit ſaluator, Multa habeo vobis dicere,ſed non poteſtis portare modò:cùm venerit ille ſpiritus veritatis, ipſe vos docebit omnia. Bonus itaque magiſter eſt paracletus,quia dicit quæ Chriſtus dicenda ſeruauit. Hoc enim docet ſpiritus ſanctus, quod dominus docendum habere ſe dicit. Bonus planè magiſter eſt, qui præceptorum executor eſt ſaluatoris. Neceſſe eſt igitur, vt vnius ſit ſubſtantiæ natura cum Chriſto, quem videmus vnius cum Chriſto eſſe doctrinæ. Et ideo chariſsimi mundemus nos ab omni inquinamẽto carnis, vt ſpiritum ſanctum promereri & accipere poſsimus.Si hunc mundũ relinquimus, nos ſimilem paracletum,ſicut Apoſtoli,id eſt,ſpiritũ veritatis,quem mittet

Act.1. *Ioan.16.* *Psal. 67.* *Ioan.14.* *Ioan.16.*

nobis pater, accipiemus. Quoniam non est personarum acceptio apud Deum patrem, sed promissa Apostolorũ nobis proficiunt, si opera & desideria, & actus gerimus quos Apostoli fecerunt. Si vero legem domini immaculatam, & conuertentem animas implendo mãdata eius perficiamus, nosmetipsos hæredes domini & cohæredes Christi ad hæreditatem sempiternam.& ad cõmemorationem angelorum cum gratia Christi committimus. quod ipse præstare dignetur, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Rom.2.
Psal.18.

In eodem festo, de missione Spiritus sancti, *Sermo II.*

Sermo CLXXXIIII.

DIscessurus è mundo isto & ascensurus in cęlum dominus noster atq; saluator, fratres charissimi, promisit Apostolis suis ꝙ spiritum sanctũ ad eos mitteret quando ad Deũ patrẽ ipse remeasset. Sic enim vt nunc audistis ad discipulos suos locutus est dicẽs. Cum autem venerit paracletus quem ego mittã vobis spiritũ veritatis, qui à patre procedit, ille testimoniũ perhibebit de me. Impleta est charissimi fratres promissio saluatoris, Ascendit dominus Iesus Christus, descendit spiritus sanctus. Superest vt vtrunq; hoc impleatur in vobis, id est, vt habeatis spiritũ sanctum qui descendit, & per bonam vitam Christum sequamini qui ascendit. Misit ergo nobis saluator spiritũ sanctum, sicut discipulis suis ipse promisit dicens, Expedit vobis vt ego vadam: si enim non abiero, paracletus nõ veniet ad vos: si autem abiero, mittam eum ad vos. Quod dixit, mittam eum, ne fortè aliquis vestrũ cogitet quòd quasi de inferiore dixerit mittam: vel sicut hæretici dicunt, ꝙ spiritus sanctus quasi subiectus ac seruiens Deo pareat imperanti. Absit à vobis ista suspicio. In trinitate enim nõ minus aliquid aut maius, quia si in Deo aliquid minus dicitur, imperfecta diuinitas accusatur. Vnde obsecro vos fratres charissimi, vt fide integra vnũ Deum in trinitate, & trinitatem in vnitate credatis, ne pedes vestrorũ sensuum claudicẽt, aut oculi parũ videant, aut manus aridæ fiant. Omnis enim qui fidem catholicã non bene sequitur, pedes debiles habet. Qui veritatis lucem non videt, oculorum caliginem patitur. Qui misericordiæ fructum non habet, manuum ariditate siccatur. Id ergo agite, id elaborate, ne aliqua membrorum vestrorum portio hac debilitate vitietur, ne aut gula in vos horreat, aut auaritia displiceat. aut infidelitas langueat, vt emundati penitus ac purificati, habitaculũ Dei efficiamini, vt spir

Ioan.15.
Ioan.16.

vt spiritus sanctus qui descendisse in Apostolos hodie legitur, in vobis semper esse dignetur, præstante domino nostro Iesu Christo, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Item in eodem festo, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Si quis diligit me, sermonem meum seruabit, &c. quæ habetur in expositione doctoris. Ibidem. *Ioan. 14.*

Feria secunda Pentecostes de missione Spiritus sancti. Ser. I.

Sermo CLXXXV.

POst illam singularē insignemq; victoriam qua publicus propugnator mūdo & militauit & vicit, postquam fragilitatē conditionis nostræ, non solum de inferis eruit, sed etiā in regni sui excelsa subuexit, in hac die iuxta verbū suum sanctū spiritum donauit, de quo iam Apostolis suis dixerat, Et ego rogabo patrē, & alium paracletum dabit vobis. *Ioan. 14.* Alium vtiq; non minorem, alium paracletum. id est, similis gloriæ vel naturæ eiusdemq; substantiæ, vt discipulorū fides veridica sponsione ad expectationem tanti muneris præparata, illum quem sibi à domino in locum Dei promissum esse meminisset, verum Deum esse cognosceret. Et alium, inquit, paracletū, maiestatis intellige socium, quē maiestati prospicis comparatū. Et ego rogabo, inquit, patrem, & alium paracletū dabit vobis. Quàm bene sub titulo promissionis, distinctionē applicuit trinitatis. Pater est qui indicatur rogandus, filius est qui intelligitur rogaturus, spiritus sanctus qui promittitur à patre mittendus. Quāta & quàm ineffabilis pietas redemptoris? Hominē portauit ad cælum, & Deum misit ad terras. Quanta est autori cura pro instauratione facturæ suæ? Ecce iterū noua de supernis medicina mittitur, ecce iterum infirmos suos per seipsam maiestas visitare dignatur. Ecce iterum humanis diuina miscentur, id est, vicarius redemptoris: vt beneficia quæ saluator dominus inchoauit, peculiari spiritus sancti virtute consummet, & quod ille redemit, iste sanctificet, quod ille acquisiuit, iste custodiat: ac sic vnitas deitatis per vnitatem gratiæ ac muneris approbatur, vt spiritus sanctus Deus in substantia vnus, in persona alius, ęquali miseratione vnicus, æquali reuerentia sit colendus. Ergo spiritus sanctus in hac die ad præparata sibi Apostolorū suorū templa, velut imber sanctificationis illapsus est. Non iam visitator subitus, sed perpetus cōsolator, & cohabitator æternus. Nam sicut de semetipso Apostolis suis dixerat, Ecce ego vobiscū sum omnibus diebus vsq; ad cōsummationem seculi: ita etiam de *Matt. 28*

ſpiritu ſancto.paracletum,inquit,dabit vobis pater,qui vobiſcum ſit in æternũ. Affuit ergo in hac die fidelibus ſuis nõ iam per gratiam viſitationis & operationis, ſed per ipſam præſentiam maieſtatis:atq; in vaſa non iã odor balſami, ſed ipſa ſubſtantia ſacri defluxit vnguenti, ex cuius fragrãtia latitudo totius orbis impleretur, & appropinquãtes ad eorũ doctrinam, Dei fierent capaces atq; participes. Sedit ergo ſuper ſingulos quaſi ignis,de quo ſaluator noſter teſtatur,Ignẽ veni mittere in terra De quo dictũ eſt; Deus noſter ignis conſumẽs eſt,Ipſe itaq; Apoſtolos ſuos viuæ lucis fonte perfudit, vt ipſi poſtmodum vniuerſum mũdum tanquã duodecim ſolis radij ac totidem lampades veritatis illuminẽt, & inebriati nouo vino repleant atq; irrigẽt ſitientia corda populorũ. Inquiramus hoc loco poſt reſurrectionẽ vel aſcenſionẽ domini, quid adhuc adijci poſsit Apoſtolorum perfectioni per participationẽ ſpiritus ſancti. Erat quidẽ in eis fides,ſed fiduciæ cõſtantia deerat. Iam quidem Chriſtũ per vniuerſa poterãt prędicare,ſed adhuc pro Chriſto vſq; ad mortẽ certare non poterãt,vſqueadeo vt nullũ ex diſcipulis coronauerit palma martyrij ante aduentũ ſpiritus ſancti.Præterea iam receſſerat ex oculis eorũ dñs Ieſus,qui eos prædicatione viſibili os ad os loquẽs corroborabat,& virtutũ miraculis inſtruebat,& dũ cum eo erant, facilè credebãt quæ videbãt. Fides adiuuabatur aſpectibus,præſentibus cõfirmabatur operibus;ſignis ac virtutibus paſcebatur. Poſtquam verò dñs Ieſus ſublatus ex oculis eorũ receſsit in cęlũ,non ſufficiebant attonitæ ac trepidę eorũ mentes, non ſufficiebant vt dignũ erat cœleſtia & æterna cogitare:nec præualebant adhuc portare anguſta eorũ pectora diuinorũ ſenſuũ magnitudinem vt poſſent intelligere Chriſtũ,quomodo erat verbũ Deus apud Deum:ſic vt eis ipſe dominus adhuc in corpore cõſtitutus euidenter inſinuat dicens Multa habeo vobis dicere.ſed non poteſtis ea portare modo:cũ n autẽ venerit ſpiritus veritatis ipſe vos docebit omnẽ veritatẽ. Vides ꝙ poſt diſceſsionẽ adorandę, ſummæq; virtutis diſcipulorũ pectora dilatata ſunt, ad ſuſtinendã magnitudinẽ diuini luminis. & intelligentiã veritatis? Deus itaq; eſt qui poteſt poſt munificẽtiam ſuam accumulare gratiam.augere ſapientiam. confirmare conſtantiam. Videamus ergo ante viſitationem cœleſtis conſolatoris, quãtum eis de magnanimitate,quãtum de perfectione defuerit. Nam primùm cùm eum ſupra tumentia maris dorſa vidiſſent ſubſtratis flu

Act. 2. Luce 12. Deute.4. Act.1. Ioan.1. Mat.14. Ioan.14.

tis fluctibus ambulantem, & cùm aquarum iter instabile sub diuinis solidaret vnda famula vestigiis, túrbati sunt dicentes, Phantasma est, & præ timore clamauerunt. Post infusionẽ vero spiritus sancti iá non dicunt, quia phantasma est, sed in principio erat verbum, & verbũ erat apud Deum, & Deus erat verbum. Et iterum, Erat, inquit, lux vera, quæ illuminat omnem hominẽ venientẽ in hunc mundum. Et Apostolus dicit, Quia ipse est ante omnes, & omnia per ipsum constát. Vnus autẽ ex discipulis Thomas nõdum huius muneris benedictione ditatus, cùm in corpore iam glorificato, in corpore iam cęlesti per carnis vulnera Deum quæreret, & ad credendá incorruptibilem diuinitatẽ fixuris clauorũ & cicatricũ testimoniis indigeret, Nisi videro, inquit, in manibus eius fixurá clauorũ, & mittam manũ meam in latus eius non credá. Alius verò iam sancti spiritus eruditione repletus, cõfidẽter exclamat, Quod erat ab initio, quod audiuimus, quod vidimus oculis nostris, quod perspeximus, & manus nostræ palpauerũt, de verbo vitę, & annuntiamus vobis vitá æterná, quæ erat apud patrẽ, & apparuit nobis, Et iterũ alio loco Paulus Apostolus tantæ maiestatis locupletatus illapsi fiducialiter protestatur. Et si cognouimus secundum carnẽ Christũ, sed nũc iam non nouimus. Beatus Petrus dñi passione iam proxima, nondũ diuina paracleti inspiratione fundatus, nolens à se Christũ corporaliter separari, in traditorẽ & gladiatores gladiũ stringit, & vim vi æstimat repellendá. Stephanus autẽ plenus spiritu sancto, iam non in terra Christũ requirit, sed aperto cælo vidit gloriá Dei, neq; iam de vindicta cogitat, sed pro persecutoribus suis exorat & supplicat, Dñe, ne statuas illis hoc peccatũ. Ante aduentũ vero spiritus sancti sub ipso crucis dominicæ tẽpore, alij ex discipulis effugantur, alij vnius ancillæ voce terrẽtur, & metu corda trepida penetrante, dominũ suum negare coguntur. Post illustrationem verò spiritus sancti & confirmationẽ, custodiis excruciati, verberibus afflicti, ibant gaudẽtes, quia digni essent pro Christi nomine contumeliá pati. Et qui antè negauerant cum iuramento, quia non nouimus hominẽ istũ: nunc propter eum in suppliciis gloriantur, & operante in se spiritu sancto, parum putant esse quod pro Christi amore patiũtur. Et qui antè verbis deterrebantur, nunc pœnis & cruciatibus roborantur, & Christum dominũ non iam vocibus, sed moribus confitentur, ac dilectionis magnitudinẽ sanguinis effusione testantur. Et

Ioan. 1. *Coloss. 1.* *Ioan. 20.* *1. Ioan. 1.* *2. Cor. 5.* *Matt. 26* *Act. 7.* *Act. 5.* *Mat. 26*

inter hæc calefacti & accensi mero dominicę charitatis exclamant, Non sunt condignę passiones huius tēporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Ergo beati Apostoli illo fidei igne feruentes, de quo ipse dominus dicit, Ignē veni mittere in terrā, & quid volo, nisi vt accēdatur: ab impia multitudine putabantur ebrij & musto pleni. Et dicebant ad inuicem, quia musto pleni sunt isti. At verò nouo vino repleti erāt, quia spiritu sancto iam fuerant innouati, & apparebat in eis quod ipse dn̄s dixerat, Nouum vinum in veteres nouos mittēdum est. Istud vero nouum vinū non putemus solos, tūc Apostolos suscepisse. Hoc musto inflāmantur, & hoc præclaro poculo quotidie inebriantur etiā corda fideliū, & animæ conuertentium; Quod frequēter fieri videmus, quādo pro desiderio salutis suę parentes, & patriā suam fugiūt. Exeunt nullo compellente de terra & de cognatione sua, & mortui huic mūdo, alios spiritaliter animarū inquirūt parentes, & liberi sub iugo veniunt, & pauloantè elati atq; sublimes humilia affectant, superba fastidiunt, & cupiunt esse quod ante despexerāt, & odisse incipiunt quod fuerant. Præsentium hospites, futurorū appetitores, ęternam illam patriam contempta temporaliū falsitate suspirant. Hoc itaq; musto spiritales animæ inebriatæ, & penitus cōmutatæ, abstinentiam deliciis, vigilias dulcibus somnis, paupertatem diuitiis anteponūt. Arduum contra vitia laborem, iocundissimam computant voluptatē, Dulcescunt eis vilia, & quæ prius fuerant preciosa vilescūt. Diligunt inimicos suos, & benefaciunt his qui se oderunt, non conuincūtur indignantibus, non irritantur in opprobriis, non frangūtur in iniuriis, prorsus horū nihil sentiunt propter feruorē spiritus sancti, & propter æternā retributionē. Hoc spiritali mero calebant martyres, quādo abiicientes & post se iactātes omnia seculi blandimenta, ibant ad passiones, obliuiscentes facultates & affectiones, patrimonia ac matrimonia sua, & vincentes armatā contra se paruulorū pignorum fletibus pietatē, vociferantes quidem parentes, puluerē mittētes in capita sua, & matres facies suas auulsis crinibus dilacerātes. Sed illi hæc omnia tanquam ebrij non videbant, nec cognoscebāt suos, quia infuso præcordiis suis spiritu sancto ad dolores, ad supplicia, tanquā ad consolationes & ad præmia festinabant. Itaq; anniuersarium quidem diem celebramus de aduentu spiritus sancti, sed nos ita agamus, vt quotidie eū ad nos castis operibus & castis pecto-
ribus

Rom. 8.
Luca 12.
Act. 2.
Matt. 9.
Matt. 5.

ribus inuiremus. Ita enim puri atq; purgati sensibus & cogitationibus esse debemus, ita nos oportet ori & cordi adhibere custodiã, vt nos dignos eius visitatione & illuminatione faciamus, & videamur liberi esse ab omni immũditia cogitationũ, quia vt dixi, Peruersę cogitationes separãt à Deo. Studeamus liberi esse ab omni obtrectatione omníq; malitia, quia in maleuolam animã non ingreditur sapiẽtia, nec habitat in corpore subdito peccatis. Per iram ac superbiam, animæ negligentium Spiritussancti custodia & protectione nudantur. Non ergo per huiusmodi passiones contristemus Spiritumsanctum, sed potius eum ad sedem cordis nostri per gratiã humilitatis, & pacis mãsuetudinẽ euocemus, ac lætificemus eum operibus & profectibus nostris: quia ipse dicit, Super quẽ requiescã, nisi super humilẽ & quietũ, & tremẽtem sermones meos? Si ergo promereri cupimus tanti visitatoris ingressum, mũdemus primum domũ animæ nostræ ab indignis carnalis cõcupiscentiæ passionib⁹, à superbiæ dominatione, à fœtore iactãtiæ, à teporis horrore: de quo ipse domin⁹ dicit, Vtinã, inquit, frigidus esses, aut calidus: nũc vero qa tepidus es, incipiã te euomere ex ore meo: Id est, ex visceribus mei intimi cordis expuere. Præparemus itaq; hanc domũ quotidie ad sacri regis aduentum, eámque diuersis probabilium morũ floribus adornemus: Repleamur iucundis pretiosísq; odoribus castitatis, fidei & compunctionis incenso, balsamo beneuolẽtiæ, & thymiamate charitatis, vt amputatis vitiis & virtutibus incertis, destructa in nobis habitatione diaboli, mutemur in templum Dei, vt tam beatus hospes nitido delectatus hospitio, stabilem ac perpetuam in nobis faciat mansionem. Propter hoc enim ad nos ille descendit, vt nos ad illum possimus ascendere: cui est gloria cum patre & Spiritusancto in secula seculorum, Amen.

Sap. 1.

Ibidem.

Esaiæ 66

Apoc. 3.

Eodem die, de aduentu Spiritus sancti, Sermo II.

Sermo CLXXXVI

HOdierni diei solennitas Domini Dei magni & magnæ gratiæ quæ superfusa est super nos: recordationem facit. Deo enim solennitas celebratur, ne quod semel factum est, de memoria deleatur, Solennitas enim ab eo quod solet in anno, nomen accepit: quomodo perennitas fluminis dicitur, quia non siccatur ęstate, sed per totum annũ fluit: ideo perenne, id est, per annum, sic & solenne quod solet in anno celebrari. Celebramus hodie aduentum Spiritussancti. Dominus enim Spiritumsanctum de cælo misit

misit quẽ in terra promisit, & quia sic promiserat de cælo esse missurũ, Nõ potest ille venire, ait, nisi ego abiero, dum autem abiero mittã illum ad vos: Passus est, mortuus est, resurrexit, ascẽdit, restabat vt impleret quod promisit. Hoc expectantes discipuli eius, animę, vt scriptũ est, centũviginti decuplato numero Apostolorũ, duodecim enim elegit, & centũviginti spiritũ misit. Hoc ergo promissum expectãtes in vna domo erãt orabãt, quia desiderabãt iam ipsa fide, quod ipsa oratione, ipso spiritali desiderio: vtres noui erant, vinũ nouum de cælo expectabatur & venit. Iam enim fuerat magnus botrus ille calcatus & glorificatus. Legimus enim in Euãgelio, Spiritus enim nondũ erat datus, quia Iesus nondũ fuerat glorificatus. Iã quid respõdit, audistis, magnũ miraculũ, Omnes qui aderãt, vnam linguã didicerãt. Venit Spiritussanctus, impleti sunt, cœperũt loqui linguis variis omniũ gentiũ, quas non nouerãt nec didicerãt, sed docebat ille qui venerat, intrauit, impleti sunt, fudit. Et tũc hoc erat signum, quicunq; aspiciebat Spiritũsanctum, subito impletus spiritu linguis omniũ loquebatur, nõ illi solum centũviginti. Docẽt nos literæ ipsæ, postea crediderũt homines: baptizati sunt, acceperunt Spiritumsanctũ, linguis omnium gentiũ locuti sunt. Expauerũt qui aderãt, alij admirantes, alij irridẽtes: ita vt dicerẽt, Isti ebrij sunt, musto pleni sunt. Ridebãt, & aliquid verũ dicebãt. Impleti enim erãt vtres nouo vino. Audistis cum Euãgelium legeretur, Nemo mittit vinum nouũ in vtres veteres: spiritalia non capit carnalis. Carnalitas vetustas est, gratia nouitas est. Quantocunq; homo in melius fuerit innouatus, tanto amplius capit, quod verũ sapit. bulliebãt musto, & musto bulliente linguæ gentium profluebant. Nunquid modo fratres non datũr Spiritussanctus? Quisquis hoc putat, nõ est dignus accipere. Datur & modo. Quare ergo nemo loquitur linguis omniũ gentiũ, sicut loquebatur qui tunc Spiritusancto implebatur? Quare? Quia quod illud significabat impletũ est. Quid est illud? Quãdo celebrauimus quadragesimã, recolite, quia cõmendauimus vobis dominum Iesum Christũ Ecclesiã suam commẽdasse & ascendisse. Quærebãt discipuli, quãdo erit finis seculi? Et ille, Nõ est vestrum scire tẽpora, vel momẽta quę pater posuit in sua potestate. Adhuc promittebat quod hodie cõpleuit, Accipietis virtutẽ Spiritussancti superuenientis in vos, & eritis mihi testes in Hierusalem, & in tota Iudæa & Samaria, & vsque in fines terræ.

Eccl

Marginal notes: Ioan. 16. — Mat. 27. — Acto. 1. — Mat. 9. — Ioan. 7. — Act. 1. — Mat. 9. — Act. 1.

Ecclesia tunc in vna domo erat, accepit Spiritumsanctum, in hominibus paucis erat, in linguis totus orbis erat. Ecce quod prætendebat modo. Nam quòd illa ecclesia parua linguis omnium gentium loquebatur: Quid est quòd ecclesia ista magna à solis ortu vsq; ad occasum linguis omniū gētium loquitur? Modo impletur quod tunc promittebatur. Audiuimus, videmus. Audi filia & vide: ipsi reginæ dictū est, Audi filia & vide. *Psal. 44.* Audi promissum, vide cōpletum, nō te fefellit Deus tuus, non te fefellit spōsus tuus, non te fefellit qui suo sanguine te dotauit, non te fefellit qui de fœda pulchram, de immunda virginem fecit. Tu tibi promissa es, sed promissa in paucis, impleta in multis. Nemo ergo dicat, accepi Spiritūsanctum. Quare non loquor linguis omnium gentium? Si vultis habere Spiritumsanctū, intēdite fratres mei, spiritus noster quo viuit omnis homo, anima vocatur, spiritus noster quo viuit singulus quisque homo, anima vocatur, & videtis quid faciat anima in corpore. Omnia membra vegetat, per oculos videt, per aures audit, per nares olfacit, per linguā loquitur per manus operatur, per pedes ambulat, omnibus simul adest membris vt viuant, vitā dat omnibus, officia singulis. Non audit oculus, non videt auris, nō videt lingua, nec loquitur auris & oculus, sed tamē viuit, viuit auris, viuit lingua, officia diuersa sunt, vita cōmunis. Sic est ecclesia Dei, in aliis sanctis facit miracula, ī aliis sanctis loquitur veritatē, in aliis sanctis custodit virginitatē, in aliis sanctis custodit pudicitiā cōiugalē, in aliis hoc, in aliis illud, singuli ꝓpria operātur, sed pariter viuūt. Quod autē est anima corporis hominis, hoc est Spiritussanct⁹ corporis Christi, qđ est Ecclesia: hoc agit Spiritussanctus in tota Ecclesia, qđ agit ecclesia in oībus mēbris vnius corporis. Sed videte qđ caueatis, videte qđ obseruetis, videte qđ timeatis. Cōtingit vt in corpore humano, imò de corpore aliquod præcidatur mēbrū, manus, digitus, pes, nūquid præcisum sequitur anima? Cum in corpore esset viuebat, præcisum amittit vitā. Sic & homo Christianus catholicus est dū in corpore viuit: præcisus hæreticus factus est mēbrum amputatum, non sequitur spiritus. Si ergo vultis viuere de Spiritusancto, tenete charitatē, amate veritatē, desiderate vnitatem, vt perueniatis ad æternitatem, Amen.

Item eodem die Homilia, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Sic Deus dilexit mundum, &c. quæ sumpta est de expositione doctoris, Ioan. 3. Ibidem.

Dies

Sermo CLXXXVII.

DIes nobis fratres gratus illuxit, quo ſancta Eccleſia fideliũ fulget aſpectibus, feruet in cordib⁹. Celebramus quippe iſtũ diẽ, quo dñs Ieſus Chriſtus poſt reſurrectionẽ, aſcenſione glorificatus miſit Spiritumſanctũ. Sic enim ſcriptũ eſt in Euãgelio cùm diceret, Si quis ſitit, veniat ad me & bibat, qui credit in me, flumina fluẽt de vẽtre eius aquæ viuæ. Euãgeliſta ſecutus exponit & ait, Hoc autem dicebat de ſpiritu quẽ accepturi erãt credẽtes in eũ. Nondum enim erat ſpiritus datus, quia Ieſus nondũ fuerat glorificatus. Reſtabat ergo vt clarificato Ieſu cum reſurrexit à mortuis, & aſcẽdit ad cęlos, iam daretur Spirituſſanctus ab eo miſſus à quo promiſſus, ſicut & factũ eſt. Quadraginta enim Dñs poſt reſurrectionẽ diebus cũ diſcipulis conuerſatus, aſcẽdit in cælũ, & die quinquageſimo, quẽ hodie celebramus, miſit Spiritumſanctũ, ſicut ſcriptum eſt, Factus eſt ſubitò ſonus de cælo, quaſi ferretur flatus vehemẽs, & viſæ ſunt illis linguæ diuiſæ ſicut ignis, qui inſedit ſuper vnumquemq;, & cœperũt linguis omnib⁹ loqui quomodo ſpiritus dabat eis pronũtiare. Flatus ille à carnali palea corda mũdabat, ignis ille fœnũ veteris concupiſcẽtiæ cõſumebat, linguæ illæ quibus loquebãtur à Spirituſancto impleti per omniũ gentiũ linguas futurã eccleſiã deſignabãt. Sicut enim poſt diluuiũ impietas ſuperba hominum turrim cõtra dominũ ædificauit excelſam, quãdo per linguas diuerſas diuidi meruit genus humanũ, vt vnaquæq; gens lingua propria loqueretur ne ab aliis intelligeretur: ſic humilis fideliũ pietas earũ linguarũ diuerſitate Eccleſiæ cõtulit vnitatem, vt quod diſcordia diſsipauerat, colligeret charitas, & humani generis tanquã vnius corporis mẽbra diſperſa ad vnum caput Chriſtũ cõpaginata redigeret, & in ſancti corporis vnitatem dilectionis igne cõflaret. Ab hoc itaq; dono Spirituſancti prorſus alieni ſunt, qui oderũt gratiã, qui ſocietatem non retinent vnitatis. Licet enim etiã ipſi hodie ſolenniter congregentur, licet iſtas audiãt lectiones quibus Spirituſſanctus promiſſus & miſſus eſt, ad iudicium audiunt, non ad præmiũ. Quid enim eis prodeſt percipere auribus quod cordibus reſpuũt, & eius diẽ celebrare cuius lumen oderunt? Vos autẽ fratres mei, membra corporis Chriſti, germina veritatis, filij pacis, hunc diem agite læti, celebrate ſecuri. Hoc enim in vobis impletur quod illis diebus quando venit Spirituſſanctus pręſignabatur. Sicut enim tunc qui Spiritumſanctum percipiebat, etiã vnus homo

Ioan. 7.

Acto. 2.

Gen. 11.

homo linguis omnibus loquebatur: sic & nunc per omnes gentes omnibus linguis ipsa veritas loquitur, in qua constituti Spiritumsanctum habetis, qui Christum Ecclesia loquente omnibus linguis à nobis schismate non dissidetis.

Item eodem die Homilia, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Amen amen dico vobis, qui non intrat per ostium, &c. quæ habetur in expositione doctoris, Ioan. 10. *Ibidem.*
Et inter sermones de verbis domini, *XLIX.*

Feria quarta Pentecostes, de missione Spiritus sancti, Sermo I.

FRatres charissimi, hodierna die anniuersaria solennitas agitur, qua die dñs noster Iesus Christus Spiritumsanctũ paracletũ misit quẽ discipulis ante promisit. Dixerat enim, Non potest ille venire nisi ego abiero. Quadragesimo itaq; die post resurrectionem suã, cuius solennitatẽ ante decẽ dies egimus, ascẽdit in cælũ, nec immemor pollicitationis suæ hodie misit Spiritumsanctũ, quo impleti sunt prius cẽtumviginti, qui simul fuerãt cõgregati, eandémq; dñi promissionẽ fideliter expectabãt. Scriptũ est enim, Subito de cælo sonus factus est, quasi ferretur flatus vehemẽs, & visæ sunt illis linguæ diuisæ sicut ignis, qui & insedit super vnumquemq; illorũ, & cœperunt linguis omnibus loqui quomodo Spiritussanct' dabat eis pronũtiare. Flatus ille à carnali palea corda mũdabat, ignis ille fœnũ veteris cõcupiscẽtiæ consumebat. Ita quippe tũc placuit Spiritussancti significari præsentiam, vt qui eum accepissent linguis omnibus loquerentur. Prius itaq; videamus breuiter quare dixit quãdo eum promisit: nõ potest ipse venire nisi ego abiero. Neq; enim separabilis est à filio Dei Spiritussanctus, aut impotens erat eo pręsente venire à quo nõ potest omnino discedere. Sed quoniã discipulis adhuc infirmis formã serui dominus demonstrabat, in qua verbũ caro factum est & habitauit in nobis: causam vero serui, id est, carnẽ domini etiam carnales poterãt intueri: forma autem Dei in qua non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo nõ potest nisi à spiritalibus cogitari, propterea dixit, Non potest ille venire nisi ego abiero: tanquã diceret, quãdiu circa carnẽ meam occupatur vester carnalis affectus, tandiu meam diuinitatem non suscipit spiritalis vester obtutus. Dono enim Spiritussancti promiserat eos introducendos in omnem veritatem, sicut scriptum est, Fide mundans corda eorum. Beati autem mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Abscessit

Sermo CLXXXVIII. — Ioan. 16. — Acto. 2. — Ioan. 1. — Philip. 2. — Ioan. 16. — Acto. 15 — Mat. 5.

itaque

itaq, corporalis forma domini à corporalibus oculis eorũ, vt per spiritũ sanctũ diuinitas domini insinuaretur cordibus eorum. Nunc deinde videamus quare tum hoc erat signũ præsentiæ spiritus sancti, vt qui eũ accepissent, linguis omniũ loquerẽtur. Neq; enim etiã nunc cũ datur spiritus sanctus, qui eũ accipiũt, loquuntur linguis omnibus, quo euidẽti miraculo se illo tẽpore demonstrabat. Hic intelligendũ est fratres charissimi hũc esse spiritum sanctũ, quo charitas Dei diffunditur in cordibus nostris, & quo Ecclesiã Dei cõgregatura fuerat toto orbe terrarũ? & quod tũc etiã vnus homo poterat, vt spiritum sanctũ accipiẽs linguis omniũ loqueretur, nunc spiritu sancto congregata ipsa vnitas Ecclesiæ linguis omnibus loquitur. Proinde si quisquã dixerit alicui nostrũ, Accepisti spiritũ sanctum, quare non linguis omnibus loqueris? Respõdere debet, Loquor omnibus linguis, quia in eo sum Christi corpore, hoc est in ecclesia, quę loquitur omnibus linguis. Quid enim tunc aliud significat Deus per Spiritussancti præsentiã, nisi ecclesiã suã linguis omnibus locuturã? Impletũ est itaq; quod promiserat dñs, Nemo mittit vinũ nouũ in vtres veteres: sed vinum nouũ in vtres nouos mittit, & vtraq; seruabũtur. Merito ergo cum audirẽtur, linguis omnibus loqui, nonnulli dicebant, Hi musto pleni sunt. Iam enim facti fuerant vtres noui sanctitatis gratia renouati, vt vino nouo, hoc est Spiritusancto repleti linguis omnibus loquẽdo feruerẽt, & ecclesiã catholicã per omnium gentiũ linguas futurã euidẽtissimo illo miraculo præsignarent: ac per hoc recte credũtur hæretici Spiritũsanctum nõ habere qui diuidũtur à corpore, quod per omnes gẽtes linguis omnibus meruit personare. Hũc itaq; diẽ dilectissimi sic celebrate tanquã membra vnitatis corporis Christi, Nõ enim frustra celebratis, si hoc estis quod celebratis, illi ecclesiæ cohærentes, quã dñs implens spiritu sancto toto mũdo crescentem cognoscit suã & agnoscitur à sua, & tanquã sponsus sponsam non perdit propriam, quia nemo supponit alienã. Vobis enim in omnibus gentibus cõstitutis, hoc est ecclesiæ Christi, membris corporis Christi, spõsæ Christi, Apostolus dicit, Sufferentes inuicẽ in dilectione, studentes seruare vnitatẽ spiritus in vinculo pacis. Videte quia vbi præcepit vt sustineamus inuicem, ibi posuit dilectionẽ: vbi spiritum nominauit vnitatis, ibi ostendit vinculum pacis. Hæc est domus Dei de viuis lapidibus fabricata, in qua talem patremfamiliàs delectat habitare

Act. 2. *Rom. 5.* *Matt. 5.* *Act. 2.* *Ephes. 4.*

bitare cuius oculos ruina diuisionis non debet offendere.

Item eodem die Homilia, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Nemo potest venire ad me, nisi pater meus qui misit me, traxerit eum, &c. quæ sumpta est de expositione doctoris. ibidem. Et ex sermonibus de verbis domini, XLVI. Ioan. 6.

In festo sanctæ Trinitatis, quod celebratur dominica in octauis Pentecostes, de sancta Trinitate, Sermo I.

Sermo CLXXXIX

AVdio fratres, quòd quidam inter se disputant, quomodo pater & filius & spiritus sanctus, & tres sunt, & vnum sunt. Videtis ex quęstione quàm periculosa sit disputatio. Lutũ & vas figuli de creatore disputat, & ad naturæ suæ rationem non potest peruenire, & curiosè quærit scire de mysterio Trinitatis, quod angeli in cælo scire non possunt. Quid enim dicunt angeli in cælo, Quis est iste rex gloriæ? dominus virtutum ipse est rex gloriæ. Similiter in Esaia dicitur, Quis est iste qui ascendit de Edom, cãdida vestimenta eius? Vide quid dicunt, pulchritudinem prędicant, & de natura tacent. Ergo & nos simpliciter dicamus. Vis scire naturam Dei, hoc scito quod nescias, nec in hoc contristeris quia nescias, quia & angeli nescierũt, & similiter omnes creaturæ. Sed dicit aliquis, Quomodo ergo credo quod nescio? Quomodo Christianus sum, qui nescio quomodo sum Christianus? Dicam simpliciter, antequã aliqua de scripturis proferam? O Christiane, qui tibi videris nihil scire, si scias hoc ipsum quod nescias, nónne magis plus videris à cæteris scire? Gentilis homo videt lapidem, & Deum putat: Philosophi vident cælum, & Deum putant. Alij vident solem, & Deum putant. Tu verò vide quantam super istos habeas scientiam, qui dicis, Deus lapis esse non potest. Sol Deus esse non potest, quia alterius imperio currit. Vides ꝙ in eo qđ dicis nihil te scire, magis nosti. Gentiles autẽ in eo quod se dicunt scire, nesciũt, quia falsa sunt quæ nouerunt: simúlque considera quòd voceris fidelis non rationalis. Denique accepto baptismo hoc dicimus, Fidelis factus est, siue factus sum, credo quod nescio, & propterea scio, quia me scio nescire quod nescio. Sed dicit aliquis, Hoc non est exponere, sed expositionem fugere. Et nos sciebamus scire quod nesciebamus, tu nos dicebas scire quod ignoramus. Nónne meum est pię ignorantiam cõfiteri, quàm temere mihi scientiam vendicare? In die iudicij non damnor, quia dicam nesciui naturam creatoris mei: si autem aliquid

Psal. 23. Esa. 63.

temere dixero, temeritas pœnam habet, ignorantia veniam promeretur. Dicamus aliquid de scripturis rationem non sequentes, sed autoritatem domini saluatoris. Christus enim dicit ascensurus in cælum ad Apostolos loquens, quibus prædicat vt magister & dominus. Nemo enim nouit sic de natura sua dicere quomodo ipse qui Deus est: nobis autē sufficiat scire de Trinitate, quod dominus exponere dignatus est. Quod ergo dicit ad Apostolos, Ite & baptizate omnes gentes in nomine patris & filij & spiritus sancti: tria nomina audio, & vnū dicitur nomen. Non enim dixit, in nominibus: sed, in nomine. Tria nomina dicit, & quomodo vnum ponit? In nomine patris & filij & spiritus sancti vnum est, sed Trinitas est nomen quod dicitur, In nomine patris Dei, in nomine filij Dei, in nomine spiritus sancti Dei, pater & filius & spiritus sanctus vnum nomen est diuinitatis. Sed requiris à me quomodo vno nomine tres appellantur? Nescio & liberè me nescire profiteor, quod Christus voluit indicare, hoc solum scio, quia in hoc Christianus sum, quia vnum Deum in Trinitate cōfiteor. Si autem dixero vnam personam esse patris & filij & spiritus sancti, Sabellianus appellor, & incipio non esse Christianus, sed Iudæus: quia & Iudæus vnum Deum dicit, & quia patrem nescit & filium & spiritum sanctum, propterea mysterium nō nouit trinitatis. Ergo si sic dicimus vnum Deum vt patrem & filium & spiritum sanctū excludamus à mysterio Trinitatis, Iudæi efficimur. Ergo liberè dico non ex me, sed ex sententia saluatoris, scandalū esse quod in animo nascitur auditoris, quomodo tres vnum sint, quomodo pater & filius & spiritus sanctus nō diuidantur in diuinitate, sed in personarū qualitate. Quandocunq; personas appello, rogo vos ne me putetis personas hominum dicere, ego personas in patre & filio & spiritu sancto non dico quasi personas hominum, personá patris dico, quia pater est, & filij, quia filius est, & spiritus sancti, quia spiritus sanctus est. Non est pater filius, nec filius pater, nec spiritus sanctus pater aut filius. Diuiduntur enim proprietatibus, sed natura sociantur. Videte hoc ipsum scandalum. Philippus quondam Apostolus sustinebat, quando dixit ad ipsum dominum: Domine, ostende nobis patrem. Cui respondens dominus ait: Philippe, tanto tempore vobiscum sum, & non cognouistis me. Qui videt me, videt & patrem. Quid? ipse pater, est ipse filius? Hoc impium est dicere, sed hoc dicit, in eo quod filium vides, intellige

Mat. 28.

Ioan. 14.

lige patrem. Non enim potest appellari filius, nisi habuerit patrem. Quando dicitur pater, non dicitur, nisi habuerit filium. Multa sunt quæ dici possunt, sed sufficiat fidelibus pauca de mysterio Trinitatis audisse. Rogo vos, hoc maius inter nos certamen sit quomodo aduersarium superemus, quomodo ieiunemus, quomodo peccata nostra plangamus, quomodo pro tanto scelere satisfaciamus, quomodo eleemosynis insistamus, quomodo cogitatio nostra non nos captiuos in libidinem trahat, quomodo contra omnem iniuriam patiẽtiam habeamus, quomodo fratri iniuriam facienti non resistamus, sed vincamus eum in humilitate, quam à Christo didicimus, qui cũ pateretur nõ comminabatur. Quando venerit cogitatio, & proposuerit quid est Deus, & quæ est ratio Trinitatis, nobis sufficiat credere quia est: & non temere rationem quęrere Trinitatis, sed timere & orare dominum semper debemus, & sibi soli scientiam nostrã in hac parte exhibeamus, vt diebus ei ac noctibus laudes canamus, cui sit gloria in seculorum, Amen. *1. Pet. 2.*

In eodem festo, de eo quod scriptum est, Splendor est enim lucis æternæ & imago inuisibilis Dei, &c. *Sermo II.* *Sapien. 7.*

Apostoli lectionem mecum pariter audistis dilectissimi. Ait enim de domino Iesu Christo: Splẽdor est enim lucis æternæ, & imago inuisibilis Dei, eo quod & imago solis lux sua sit, quæ de eo sole procedit. Quippe cùm constet, lumen istud diuinitatis æstimari, comprehendi & definiri non posse, ideo præmoneo, vt tantum de vnitate substantiæ spiritaliter credatis, & filium verum de vero patre cognoscatis. De qualitate autem rei quærere non debetis, quia Deus credi se voluit, nec examinari, quia quantus sit sciri non potest. Hoc enim Prophetæ, hoc Apostoli prędicauerunt. Deniq; pro captu, pro viribus, pro fide nostra intueamur, Deus quid sit, & videamus an aliquid possit ei cõparari. Certè hoc est Deus, quod & cùm dicitur, non potest dici: cùm æstimatur, non potest æstimari: cùm comparatur, non potest comparari: cùm definitur ipsa definitione crescit: quia cælum manu sua cooperit, pugno omnem mundi ambitum claudit, quem totum omnia nesciunt, & metuendo sciunt. Cuius nomini & virtuti famulatur hic orbis, & ipsa sibi elementorum succedentium momentanea vicissitudo seruiendum testatur. Videte ergo, si aliquid esse possit, cui pater & filius possit comparari: quia talis est filius, qualis & pater. Non enim

Sermo cxc. Sapien. 7. Coloss. 1. Hebr. 1. Deus quid sit? Esaiæ 40. I. Ioan. 10.

ipse cum patre vnum se diceret, nisi talem se de patre, qualis est pater, sciret. Ratio quidem, quæ apud Græcos logos nuncupatur, inter patrem vel filium personas, vel vocabula distinguit, quia & ipse filius ratio dicitur: quę tamẽ ratio multis nominibus appellatur, modò verbũ, modò virtus, modò sapiẽtia, modò dextera, modò brachium, modò margarita, modò thesaurus, modò retia, modò aratrũ, modò fons, modò petra, modò lapis angularis, modò homo, modò agnus, modò vitulus, modò aquila, modò leo, modò via, modò veritas & vita, cum sit Deus omnia in omnibus, vt per hæc vocabula diuinarum dispositionum mysteria cognoscantur, non vt ipsa maiestas filij Dei propriè definita demonstretur. Hoc enim filius Dei quod pater est, non aliud, id est, per quem omnia facta sunt. Nam & hoc verbũ nuncupatur, quia semper in patre, & de patre, & nihil pater sine eo iussit, aut fecit. Virtus dicitur, quia propriè de Deo est, & omnis potestas in ipso consistit. Sapiẽtia appellatur, quia nõ aliunde quàm de patre veniens credẽtibus arcana cęlestia reuelauit. Dextera nũcupatur, quia per eũ omnia diuina opera perfecta sunt. Brachiũ dicitur, quia ab ipso omnia continẽtur. Margarita appellatur, vt nihil eo pretiosius habeatur. Thesaurus dicitur, quia in ipso omnes opes, diuitiæ cęlestium regnorũ reconditæ cognoscũtur. Retia dicitur, quia per ipsum & in ipso de mare seculi diuersarum gentiũ multitudo morę piscium per baptismum in ecclesia cõgregatur, vbi bonorum malorũmq; discrimen agnoscitur. Aratrũ nuncupatur, quia signo crucis eius dura pectora subiugãtur, vt necessario semini præparentur. Fons aquæ viuæ appellatur, quia ex eo sitientia corda cælestis aquæ gratia irrigantur. Petra dicitur, quia credentibus fortitudinem, incredulis duritiã prę̨stat. Lapis angularis dicitur, quia vtrosq; parietes noui & veteris testamenti, ipse vnus & mediator in semetipso cõtinens copulauit. Agnus appellatur, vt innocentia & passio Christi demõstretur. Homo dicitur, quia secundũ carnem propter nos homines nasci dignatus est. Vitulus dicitur, quia propter nostram salutem immolari sustinuit. Aquila dicitur, quia post venerabilẽ resurrectionem ad patris sui reuolauit sedem. Leo est dictus, quia ipse est rex regũ, qui mortem ac diabolũ virtutis suæ potestate cõminuit. Via est, quia per ipsum ad patrem accessus est. Veritas est, quia mendaciũ nescit. Vita est, quia dat vitã. Ipse vniuersa significat. Est ergo pater, Deus immensus, æternus, incomprehen

Ioan. 1. *1. Cor. 1.* *Esaiæ 33.* *Mat. 13.* *Ibidem.* *Lucæ 9.* *Ioann. 4.* *1. Cor. 10.* *Ephes. 2.* *Ioan. 1.* *Apoc. 5.* *Ioan. 14.*

hensibilis, inæstimabilis. Est & filius Deus, & dominus noster tantus, quantus est pater, sed non aliunde quàm de patre: quia ego, inquit, de patre exiui: hoc est, lumen de lumine. Sed ne ex eo occasionem aliquam hęreticus capiat, cùm duo nomina vel duas personas, id est, patris & filij statuo, quasi duos ex diuersitate cõfingam, nos patrem & filium ita nominamus, vt vnum Deum in his personis & in omnibus assignemus. Porrò pater & filius etsi duæ personæ creduntur, ratione tamen & substantia vnum sunt, quia inæqualium societas melioris offensa est, & iniuria est eius, qui verus est Deus, si non verus alius comparetur. Deum enim qui iniuste comparat, violat. Cùm autem ego patrem & filium statuo, vnitatem generis assigno, & si illam in personis diuido, discretionem tamẽ personarũ rursum eadem nomina in vnitatis sui naturalis fœderis lege cõsigno.

Ioan. 16.

In eodem festo, de sancta Trinitate contra Arrianos, Sermo III.

Sermo CXCI.

MVlta quidem & frequenter ausi sunt Arriani hæretici aduersus seruos Dei, qui fidem rectã & catholicam custodiũt, per adulterinam doctrinam asserere, & orthodoxos persequi tentarunt. Intantum autem nunc exurrexerunt contra fidem, ita vt multos ex nobis polluerint, & aures nostras cõmouerint, vt animas laniarent. Sceleratæ autem hęresis suæ perfidiã tegunt, sed non diutius hîc vel facere permissum est. Est enim gubernator ecclesiarum suarũ dominus, qui pro omnibus nobis mortem sustinuit. Et ideo indeficiẽs nobis est oratio dilectissimi fratres. Primò, vt sancta domini & catholica ecclesia dissensionibus omnibus & hæresibus carens, vnitatem spiritus in vinculo charitatis vbiq; cõseruet, quam per fidem rectam & vitam immaculatam tenere, amplecti, seruare, custodire omnibus inuocantibus dominum est quidem iustum, præcipuè episcopis, qui ecclesiis præsunt. Secundò, vt Ecclesiæ regula sanctáq; patrũ traditio atq; iudicia in perpetuum firma solidáq; permaneãt. Est autem patrum nostrorum fides hęc: Credimus in Deũ patrem omnipotentem, cunctorum visibilium & inuisibilium conditorem. Credimus & in dominum Iesum Christum, per quem creata sunt omnia, verũ Deum vnigenitum, verum Dei filiũ, non factum aut adoptiuum, sed genitũ, vnius cum patre substantiæ, q^d Græci dicunt homousion, atq; ita per omnia æqualem Deo patri, vt nec tempore, nec gradu, nec potestate esse

Ephes. 5.

Fides patrum nostrorum.

posſit inferior, Tantúmq; eſſe confitemur illũ qui eſt genitus, quantus eſt ille qui genuit. Non autẽ quia dicimus genitum à patre filiũ, diuinæ & ineffabili generationi aliquod tẽpus aſcribimus, ſed nec patrẽ dicimus aliquando cœpiſſe, nec filiũ. Non enim poſſumus aliter confiteri æternũ patrẽ, niſi confiteamur etiam & filium coæternũ. Ex filio pater dicitur & qui ſemper pater fuit, ſemper filiũ habuit. Credimus & in ſpiritũ ſanctũ, Deum verũ ex patre procedentẽ, æqualem per omnia patri & filio, natura, voluntate, poteſtate, æternitate, ſubſtãtia. Nec eſt prorſus aliquis in trinitate gradus, nihil quod inferius ſuperiúsq; dici poſsit. Ideo tota deitas ſua perfectione æqualis eſt, vt exceptis vocabulis quæ proprietatem perſonarũ indicant, quicquid de vna perſona dicitur, de trib⁹ dignisſimè poſsit intelligi. Atq; vt confutãtes Arrium, vnã eandémq; dicimus trinitatis ſubſtãtiam eſſe, & vnũ in tribus perſonis fatemur Deũ, Ita impietatẽ Sabellij declinantes, tres perſonas expreſſas ſui proprietate diſtinguimus, non ipſum ſibi patrẽ, ipſum filium, ipſum ſpiritũ ſanctũ eſſe dicentes, ſed aliam patris, aliam filij, aliam ſpiritus ſancti eſſe perſonã. Non enim nomina tantummodo, ſed etiam nominũ proprietates, id eſt, perſonas confitemur. Nec pater filij aut ſpiritus ſancti, perſonã aliquãdo excludit, nec rurſus filius, aut ſpiritus ſanctus patris nomen, perſonámq; recipit, ſed pater ſemper pater, filius ſemper filius, ſpiritus ſanctus ſemper ſanctus: itaq; ſubſtãtia vnũ ſunt, perſona ac nominibus diſtinguuntur. Ipſum autẽ Dei filium, qui abſq; initio cum patre & ſpiritu ſancto eſt, dicimus in fine ſeculorũ perfectum naturæ noſtræ hominẽ ſuſcepiſſe ex Maria ſemper virgine, & verbũ carnem eſſe factũ, ſed aſſumendo hominem non permutando deitatẽ. Nec, vt quidã ſceleratisſimi opinantur, ſpiritum ſanctũ dicimus pro ſemine fuiſſe, ſed potentia & virtute creatoris operatũ. Sic autẽ cõfitemur in Chriſto vnam filij eſſe perſonã, vt diſcamus duas atq; integras eſſe ſubſtantias, deitatis ſcilicet, & humanitatis, quæ ex anima conſtat & corpore: atq; vt cõdemnamus Photinũ, qui ſolum & nudũ hominem cõfitetur in Chriſto, ita anathematizamus Apollinarẽ & ejus ſimiles, qui dicunt Dei filiũ minus aliquid de humana ſuſcepiſſe natura, & vel in carne, vel in anima, vel in ſenſu aſſumptũ hominẽ his propter quos aſſumptus eſt fuiſſe diſsimilem, quoniã abſq; ſola peccati macula quę naturalis nõ eſt, nobis cõfitemur fuiſſe conformẽ. Illorũ quoq; execramur ſimiliter

ter blaſphemiá, qui nouo ſenſu aſſerere conantur, à tẽpore acceptę carnis omnia quæ erãt diuinitatis in hominẽ demigraſſe, & rurſum quæ humanitatis erant in Deum eſſe trãsfuſa, vt quod nulla vnquã hęreſis auſa eſt dicere, vincatur hac cõfuſione vtraq; exinanita eſſe ſubſtãtia, & deitatis ſcilicet & humanitatis, & amiſſo proprio ſtatu in aliud eſſe mutata: vt qui tam Deũ profectũ in filio quàm hominẽ confitemur, nec Deũ vere nec hominẽ temere credamus. Nos aũt ita dicimus ſuſceptũ à Dei filio hominẽ, vt Deus tamẽ impaſsibilis permaneret. Paſſus eſt etenim Dei filius nõ putatiue, ſed verè omnia quæ ſcriptura teſtatur, id eſt, eſuriẽ, ſitim, laſsitudinẽ, dolorẽ, mortẽ, & cætera huiuſmodi: ſed ſecundũ illud paſſus eſt quod pati poterat, non ſecũdum illam ſubſtantiã quæ aſſumpſit, ſed ſecũdum illam quæ aſſumpta eſt. Ipſe enim Dei filius ſecundũ deitatem ſuam impaſsibilis eſt vt pater, incorruptibilis vt pater. Et quãuis propriè perſona filij, id eſt, Dei verbũ ſuſceperit paſsibilẽ hominẽ, tamen eius inhabitatione ſecundũ ſuam ſubſtantiam deitas verbi nihil paſſa eſt, vt tota trinitas quã impaſsibilem eſſe neceſſe eſt. Mortuus ergo eſt Dei filius eadẽ natura carnis in qua natus eſt & paſſus, in qua & reſurrexit. Non enim exinanita eſt humanitatis ſubſtantia, ſed glorificata in æternũ cum deitate mãſura. Venturus eſt ad iudicium viuorũ & mortuorum: vt & iuſtos remuneret & puniat peccatores. Reſurrectionem carnis ita credimus, vt dicamus nos in eadẽ in qua nunc ſumus veritate membrorũ eſſe reparãdos, qualéſq; ſemel poſt reſurrectionẽ fuerimus effecti, in perpetuũ manſuros. Vnam eſſe ſanctorũ vitam omnium, ſed præmia pro labore diuerſa, & econtrario pro modo delictorũ peccatorum quoq; eſſe ſupplicia. Baptiſma vnũ tenemus, quod iiſdem ſacramenti verbis infantibus quibúſve etiã maioribus dicimus eſſe celebrandũ. Hominẽ ſi poſt baptiſmũ lapſus fuerit, primo per reconciliationẽ, deinde per pœnitentiã credimus poſſe ſaluari. Nouum & vetus teſtamentũ recipimus in illo librorũ numero, quem ſanctæ eccleſiæ catholicæ tradit autoritas. Animas à Deo dari credimus, quas ab ipſo factas dicimus, anathematizantes eos, qui animã, quaſi partẽ Dei, diuinæ dicunt eſſe ſubſtantiæ. Eorum quoq; condemnamus errorẽ, qui eas ante peccaſſe, vel in cęlo cõuerſatas eſſe dicũt, quã in corpora mitterentur. Execramur etiam blaſphemiam eorũ, qui dicũt impoſsibile aliquid homini à Deo eſſe præceptũ, & mãdata Dei non à ſingulis, ſed

ab omnibus in commune posse seruari, vel qui primas nuptias cum Manichæo, vel secundas cum Cataphrygis damnát. Anathematizamus etiam illos, qui Dei filium necessitate carnis mentitum esse dicunt & tunc propter assumptũ hominem non omnia facere potuisse quę voluit Iouiniani quoq; damnamus errorem, qui dicit nullam in futuro meritorum distantiam. Nos quoque habituros esse virtutes, quas hîc habere neglexi-mus. Liberum sic confitemur arbitrium, vt dicamus nos Dei semper indigere auxilio, & tam illos errare, qui cũ Manichæo dicunt hominem peccatum vitare non posse, quàm illos qui cum Iouiniano asserũt hominem non posse peccare. Vterque enim tollit arbitrij libertatem. Nos vero dicimus hominem semper & peccare, & non peccare posse, vt nos liberi confiteamur esse arbitrij. Hæc est fides dilectissimi fratres quam in catholica didicimus ecclesia, quámq; semper tenuimus & tenemus, quam credimus & à nobis deinceps posse teneri.

In eodem festo, de Symbolo ac deitate & omnipotentia patris, Sermo IIII.

Sermo CXCII. OStendimus fratres dilectissimi, vt vestra certe dilectio recordatur, Deum in quo vos credere promisistis, & creditis verũ esse Deum, ita etiam verũ patrem, hunc vero eundem etiam omnipotentẽ. Hic enim ordo symboli monstratur esse. Nam licet hoc ipso quod verus Deus esse probatur, sine dubio omnipotens intelligatur: tamẽ magis hoc fidei proficit, sicut scripturis sanctis omnipotentia eius asseritur. Magna enim credentibus oritur cõfidentia, cum agnoscunt illum omnia posse quẽ credunt. Omnipotentem ergo dominũ ac Deum nostrũ ipsa eius in primis opera testantur, qui fecit hunc mũdum totum de nihilo, & totam quæ magna est pulchritudinẽ, támq; speciosas rerum formas, ex nulla materia extante composuit. De ipso enim dicit scriptura diuina: In principio fecit Deus cælum & terram. Et rursus: Quoniã ipsius est mare, & ipse fecit illud. Quis ergo neget omnipotentẽ esse, quem tam clara cognoscit operatum? Sed multo magis eum esse omnipotentem fatebitur, cum hæc ipsa quàm facile operatus sit, agnouerit. Propheta loquitur in Psalmo: Ipse dixit & facta sunt, ipse mandauit & creata sunt. Absq; vllo labore, absq; difficultate aliqua verbo res condidit: quicquid ratio humana miratur non labore Deus, sed iussione reformauit. Imperio eius extiterunt omnia, quæ antè non

Genes. 1. *Psal. 94.* *Psal. 32. & 148.*

fuer

fuerant: cum ex nihilo tanta procedunt, omnipotentē loquuntur autorē. Neq; vero à Deo ista sola creata sunt quę videmus, sed maiores potētiæ diuinæ diuitias, inuisibilia eius opera testantur. Siquidē ab ipso creatæ sunt omnes angelicæ potestates, quæ quamuis non videantur à nobis, tamen vt ex scripturis diuinis agnoscimus, Deo militant: & ipsi seruiunt, throni, dominationes, ac virtutes omnes, & spiritalis substātiæ potestates. Qui facit angelos suos spiritus, & ministros suos ignem vrentem. Vnde vrentem tanti regis exercitū Propheta describens: Milia, inquit, miliū ministrabāt ei, & decies milies centena milia assistebāt ei. Certe si breuiter agnoueritis ex creatione ista visibilium & inuisibilium omnipotentiā Dei, nunc & eādem eius virtutem ex administratione cognoscite. Cum enim toto sub Noë peccante mundo diluuiū induxit, cum Sodomam & Gomorrhā pluuia ignis exurit, cum populo suo de Aegyptiorū seruitute liberato siccā in mari prębet viam, quid aliud quā se omnipotentē testatur, & seipsum qui mare fecit, qui illud etiā siccauit ex ea parte qua voluit? Cum vero ipsum populum per quadraginta annos in solitudine cibauit, id est, māna, ineffabilem virtutē suæ diuinitatis asseruit, vt ostenderet quia non in solo pane viuit homo, sed in omni verbo quod procedit de ore Dei. Et vt innumeras virtutes Dei pauca commemorando prætereā, ostendit etiam nunc omnipotentiam suam Deus, cum filium suū quem secundum hominē mori voluit pro salute nòstra, solutis inferni legibus à mortuis suscitauit, vt in Christo ostenderet se esse à quo mortales homines sunt creati: qui etiā immortalē fecit ex mortuo. Ad ipsius omnipotentiæ virtutē pertinet, vt istum mundū quem aliquando fecit ex nihilo, in fine seculorū dissoluat. Vnde Propheta, Cælum, inquit, plicabitur reuolutū vt liber, & omnia sydera cadent vt folia de vite, & sicut folia cadent de ficu. Et saluator in Euāgelio, Quia cælum & terra transibunt, verba autem mea non transibūt. Eadem omnipotentia omnes homines qui sunt mortui, quiq; morientur in finē, ad diem iudicij suscitauit, vt Propheta dicit, Reddet vnicuiq; iuxta opera sua. Et alios quidem in cęlorū regno consortio copulabit angelorū, alios vero in gehēnæ supplicio diabolo iunget. In hunc credentes Deum dilectissimi fratres, omnipotentē, iustum, seuerū, & his tamen benignum qui hîc seueritatē eius timendo peccata vitauerūt: In hunc, inquā, credentes Deū, cum omni timore & tremore,

Psal. 103. *Danie. 7.* *Genes. 7.* *Genes. 19.* *Exod. 14.* *Exod. 16.* *Deut. 8.* *Act. 2.* *Esaiæ 34* *Mat. 24* *Psal. 61.*

Philip. 2. vt ait Apostolus, Vestram salutem operamini, & ab omni peccato, & ab omnibus criminibus & vitiis recedentes: ad sola opera iustitiæ festinate: ambulantes, sicut Saluator ait, In luce
Ioan. 12. dum habetis lucem, ne tenebræ vos combrehendant. Cauete à malorum consortiis atq; colloquiis, & ad sola verba Dei audienda fidelium præparetur auditus, & ad res sanctas solas loquendas lectorum lingua moueatur, vt auditum bonum, & sermonem bonum bona opera subsequantur. Quod dominus noster Iesus Christus in nobis secundum bonę voluntatis studium perficere dignetur: Cui est honor & gloria cum patre & sancto spiritu in secula seculorum, Amen.

In eodem festo, de domino Iesu Christo quòd ab initio sit cum patre secundum deitatem, qui secundum hominem nobis à certo initio natus est ex virgine, Sermo V.

Sermo CXCIII. HVcusq; fratres dilectissimi de Deo patre in quem creditis locuti sumus, vt quòd ipse sit verus Deus, quòd verus pater, quòd omnipotens diuinarũ scripturarum autoritate monstratur: nunc vero iuxta ordinem symboli transimus ad filium. Postquam diximus in symbolo, Credo in Deum patrem omnipotenté. Sequitur, Et
Luce 2. in Iesum Christũ filium eius, qui natus est ex Maria virgine, conceptus de spiritu sancto. Hîc iam solicitus auditor attendat, vt sciat vnam filij Dei, eandémq; personam iuxta suscepti hominis veritatẽ. Hic enim cum dicimus credere nos in Christum filium Dei, qui natus est ex Maria virgine, non eo modo dicimus, vt in hominẽ tantum verum nos fidem habere fateamur, sed in Deum verum qui suscepit hominem verum. Vnus enim & idem est dominus noster Iesus Christus, qui & verbũ Dei est, & sine initio genitus est ex patre, & homo verus in fine seculorum natus ex virgine. Gemina enim in hoc loco hæresis cõtrariis nos nititur impugnare sententiis. Inde Apollinaris, hinc Arrius qui sic in Christo hominem perfectũ suscipit, vt Deum illum neget esse perfectũ, dum ipsum Dei verbum principio ipsi conatur includere, & eum non creatorẽ, sed creaturam fatetur. Apollinaris vero ita Dei filium econtrario perfectum credit esse Deũ, vt ei verum hominẽ timeat copulare, dum metuit ne suscipientis dignitatẽ suscepti hominis obfuscet infirmitas. Nos autẽ catholici contra vtrunq; diuinarum scripturarum autoritate muniti, aduersus Arrium veram & perfect

perfectam verbi diuinitatẽ, aduersus Apollinarem perfectam hominis in Christo defendimus veritatem. Itaque sicut contra Arrium superiore tractatu perfectionem deitatis in Christo asseruimus, ita nunc contra Apollinarem perfectũ hominem comprobauimus. Vnde lucidissima pro nobis est Apostoli autoritas, dicẽtis, Misit Deus filiũ suum factũ ex muliere. In primis dicẽdo, factum, distinguit humanã à verbi diuinitate substantiã. Factũ enim vel creatũ Dei verbum dici omnino nõ potest, per quod omnia facta sunt, sicut beatus Ioãnes ait, Omnia per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil. Misit, inquit, Deus filium suũ factũ ex muliere. Cum ergo dicit factũ, ostendit se hîc non de diuinitate tractare. Cum autẽ addidit, ex muliere, substantiam veri hominis expressit: vt hæc sit natura facti hominis, quę fuit ipsius vnde factus est, id est, vt ea credatur esse natura Christi, qui est factus ex virgine, quæ fuit natura virginis, ex qua Christus formatus & natus est. Inde est quod alibi idẽ Apostolus de Dei filio dicit, Qui factus est ei ex semine Dauid, secũdum carnẽ. Nam etsi non intercessit semen hominis in conceptione virginis, tamen quia ex carne Christus formatus est, quæ constat ex semine, dicitur factus ex semine. Quemadmodum ergo secundum diuinitatem vna est patris & filij natura, ita etiam iuxta humanitatem eadem est matris & filij, id est, Mariæ Christíque natura: ex vtraque substantia, & diuinitatis & humanitatis vnus atque idem est Dei filius dominus noster Iesus Christus, vt Deus verus, ita etiam homo verus: attestante Apostolo atq; dicente, Ex quibus Christus secundum carnem, qui est super omnia Deus benedictus in secula. Et alibi, Vnus est enim Deus, vnus est mediator Dei & hominũ homo Christus Iesus. Vnum ergo atq; eundem dominum nostrum Iesum Christum, cum ex aliis, tum ex his Apostolicis sententiis, & Deum verum comprobauimus & hominem. Qui cum essentiam æqualem impassibilem & immortalem cum patre possideat, propter nostram tamen salutem, passibilem atq; mortalem suscepit hominem: non vt permutaretur in humanitatem diuinitas, sed vt diuinitati sociaretur humanitas, Secundum ergo huius hominis veritatem, Dei filius ad redemptionem nostram natus est ex virgine, conceptus de spiritu sancto. Sic enim ad Mariam in Euangelio angelus loquitur: Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi: & propterea quod nascetur ex te

Gal. 4. *Ioan. 1.* *Gal. 4.* *Rom. 1.* *Rom. 9.* *1. Tim. 2.* *Luca 1.*

te sanctum vocabitur filius Dei, Quam mirabilem natiuitatem olim Esaias propheta prædixit. Ipse,inquit,dominus dabit vobis signũ.Ecce virgo in vtero concipiet & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emmanuel. Quod interpretatur ab euangelista. Nobiscũ Deus. Nam hoc quoq; ex effectu rerum dñs noster Iesus Christus nomẽ acceptat:qui assumpto naturæ nostræ homine nobiscum esse dignatus est:qui pro nobis fecit omnia,passus est omnia,esurieẽ,sitim,lassitudinẽ,fletum,dolorem,ad extremũ etiã mortẽ:qui à Pontio Pilato præside flagellatus atque crucifixus,mortuus est & sepultus. Condemnatus est enim iustus pro iniustis, & pœnã quæ peccatoribus debebatur, sine peccato ipse suscepit, vt illorũ pro quibus punitus est,& pœnam auferret, & peccata deleret. Mortuus est morte breui,ac temporali,ne nos mortem subiremus æternã. Sed vsque ad hanc rerũ seriem, in Christo naturæ humanæ infirmitas intelligatur: nam qui fuit passibilis vsque ad mortem,incorruptionis gloriã,& ipsius mortis imperium accepit,Siquidem hoc iam in carne Christi pretium,quòd iuxta Dauid prophetiã, caro exanimis,& vsq; ad tertium diem sepulta,tamen incorrupta permansit. Sic enim ex persona Christi legimus in Psalmo dicentis ad patrem, Quoniam non derelinques in inferno animam meam, nec dabis sanctum tuum videre corruptionem. Vnde & beatus Petrus,Iesum,inquit,Nazarenum virum approbatum à Deo in vobis,in virtutibus,prodigiis & signis,quæ per illum fecit Deus in medio vestri sicut vos scitis, hunc definito' consilio & præscientia Dei traditum in manus iniquorum affigẽtes interemistis. Quem Deus suscitauit solutis doloribus inferni, iuxta quod impossibile erat teneri illum ab illo. Mortuus est Iesus Christus pro nobis,& die tertio resurrexit. Nam si mors quoque eius pro nobis facta est,quãtò magis eius vita pro nobis est? Qui post resurrectionem accepta à patre omni potestate,discipulos consolatur & dicit,Ecce data est mihi omnis potestas in cælo & in terra. Et alibi,Euntes, inquit,in mundum vniuersum, prædicate Euangeliũ omni creaturæ. Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit: qui vero non crediderit condemnabitur. Post hæc per quadraginta dies inter discipulos esse dignatus est, & immortalis mortalium tamen non est aspernatus habere cõsortium, vtique vt docendo Apostolos, fide & veritate compleret, quæ ad nos illorum quoque testimonio peruenirent. Cõfirmatis vero discip

Esaie 7. Mat.1. Mat.27. Psal.15. Acto.2. Mat.28. Mar.16.

discipulis eleuatus est in cælũ, & tam de peccatis quàm etiam de morte ad patrem victor ascendit, quod manifeste in Euangelio legimus, Et dominus quidem Iesus postquam locutus est eis, ascendit in cælum, & sedet à dextris Dei. Quo sermone non humana in Deo membra significantur, sed honor quod Christum pater suscepit, exprimitur. Vnde illum descẽsurum esse credimus ad viuorum mortuorúmque iudicium, non in infirmitate quam habuit, sed in sublimitate quam possidet. Qui enim in infirmitate venit vt redimeret, in potestate venturus est vt iudicet. Sic enim legimus in actibus Apostolorũ, Cúmque intuerentur in cælum euntem illum, ecce duo viri astiterũt iuxta illos in vestibus albis, qui & dixerunt, Viri Galilæi, quid statis aspicientes in cælum, hic Iesus qui assumptus est à vobis in cælum, sic veniet quemadmodum vidistis eum euntem in cælum. Ad hunc ergo aduentum domini nostri Iesu Christi parati simus fratres dilectissimi, & timeamus ne ille nos non tales inueniat quales voluit inuenire, qui omnia pro nobis est passus, vt nos inueniret tales, quibus non supplicia inferret, sed præmia redderet sempiterna, Ad quæ nos Dominus, ac Deus gratia sua adiutos dignetur adducere, cui est gloria in secula seculorum, Amen.

Act. 1. *Mar. 16.* *Act. 1.*

In eodem festo, De symbolo & spiritu sancto, quòd eiusdem sit substantiæ atque deitatis cuius est pater & filius,

Sermo VI.

ORdinem symboli fratres dilectissimi, in quo totius fidei nostræ sacramenta consistunt, nos adiuuante Deo statuimus absoluere. Et q͞d bene vos meminisse arbitror, quid de patre Deo sentire, quid etiã de filio æquè Deo sentire debeatis, quantum instructioni vestræ, vtputa opus est, sufficienter ostendimus: nunc restat vt etiam de sancti spiritus deitate dicamus. Hic enim est ordo symboli, vt post patris, & filij personam spiritus sancti confessio subsequatur. Tũc enim prodest in patrem & filium credidisse, cum etiam spiritum sanctum eadem fidei veneratione credideris. Hanc siquidem sanctæ fidei normam ipse dominus noster Iesus Christus instruxit, & nemo nisi impius de ea fidei catholicæ regula dubitat quã ille dictauit, cui fides ipsa debetur. Ipse ergo Dominus noster Iesus Christus, cum iam glorificatus resurrexit à mortuis, in cælum ascensurus ad patrem, hæc sacramenta fidei discipulis, id est, Apostolis dereliquit. Ait enim, Euntes

Sermo CXCIIII. *Mat. 28.*

Euntes baptizate omnes gẽtes in nomine patris,& filij,& spiritus sancti,docẽtes eos seruare quæcũque mandaui vobis.Rerum ipsarũ docet effectus,vt in vna deitate personarum potentiam credamus,& quemadmodum pater in cuius nomine baptizamur Deus est,ita etiam spiritus sanctus, in cuius nomine baptizamur Deus est. De quo certe beatus Petrus Apostolus absolutissime pronuntiauit dicens ad Ananiam. Cur tentauit satanas cor tuũ,mentiri te spiritui sancto? Et paulo post, Non es mentitus homini,sed Deo. Apertissime quẽ spiritum sanctum dixerat,hunc postea Deum nominauit. Et beatus Paulus Apostolus,Nemo potest dicere dominus Iesus, nisi in spiritu sancto.Diuisiones gratiarũ sunt,idem vero Deus qui operatur omnia in omnibus. Hîc quoq; quàm euidẽter vas electionis,quem spiritum sanctum nouerat, eũdem esse Deum dixit ac dominum operãtem ex propria potestate quod vult. Hic est spiritus sanctus, in quem peccare adeo sacrilegum est, vt nec hîc,nec in futuro iudicio remittatur? Sic enim ipse Dominus noster Iesus Christus in Euãgelio loquitur. Quicunq; dixerit verbum contra filiũ hominis,remittetur illi: qui autem dixerit contra spiritum sanctum,non remittetur ei,neq; hîc neque in futuro. Hic est spiritus sanctus quem dominus ascensurus ad patrem discipulis suis repromittit dicens, Cùm autem venerit paracletus quem ego mittam à patre spiritum veritatis, qui à patre procedit, ipse testimoniũ perhibebit de me:de quo superius ait, Paracletus autem spiritus sanctus quẽ mittet pater in nomine meo, ipse vos docebit omnia. Ipse ergo spiritus sanctus,quẽ mittet pater in nomine meo, qui ex patre procedit,ostenditur vnius cum patre & filio esse substantiæ. Et diligenter attendite quòd ad discipulos suos rursus idẽ dominus ait,Expedit vobis vt ego vadã. Nam si non abiero, paracletus non veniet ad vos: si autem abiero, mittam eum ad vos. Hoc quod dicitur, mittam,non minorem quod absit,indicat spiritum sanctum,sed simpliciter absq; adulatione vnitatem atque concordiam indicat voluntatis. Attendite autem quod dixit, Expedit vobis vt ego vadã. Nam si non abiero,paracletus non veniet ad vos. Quomodo expedit discipulis vt ab illis Christus ascendat ad patrem,si minor est ille qui pro Christo ad discipulos est mittẽdus? Sed expedit discipulis vt ab eis Christus ascendat,quia æqualis est patri, & filio spiritus sanctus,qui ad discipulos venturus esse promittitur. Quòd autem paracletus dicit

Act. 5.
1. Cor. 12.
Mat. 12.
Ioan 15.
Ioan. 14.
Ioan. 16.

dicitur spiritus sanctus, proprietas operationis eius exprimitur. Paracletus enim Græcè, Latinè dicitur consolator. Et bene ipse pro Christo ad discipulos mittitur, vt eos cõsoletur inter omnes tribulationes quas ipsi erant confessione passuri. His ergo fratres dilectissimi: diuinarũ scripturarũ testimoniis instructi, spiritũ sanctum Deum esse æqualem patri & filio tota fidei perfectione fateamur. Quia enim Deum patrem: Deũ filium, Deum spiritum sanctum in scripturis diuinis legimus quemadmodũ non possumus de patris & filij, ita nec de sancti spiritus deitate dubitare. Absit autem lõgè à Christianis mentibus polluta gẽtilis erroris impietas, vt trium in vna confessione personarũ tres deos videamur fateri. Absit hoc, inquam, & procul à piorũ mentibus excludatur. Et nos enim iuxta scripturæ sanctæ autoritatẽ nominum tantummodo ac personarum distinctionem in Trinitate facimus, deitatem verò vnam indiuisibilem confitemur, ipsa est in patre, ipsa in filio, ipsa in spiritu sancto, vna & perfecta diuinitas. Non ergo tres deos dicimus, quia vnam deitatem fatemur. Non enim obliti sumus diuinam scripturam dicentẽ, Audi Israël, dominus Deus tuus vnus est. Et rursus, Dominus Deus vnus hic est in cælo sursum & in terra deorsum, & non est alius nisi ipse. Non, inquã, obliti sumus vnum Deum esse, quem vtiq; scriptura dicente cognouimus. Sed inter duos errores, & maximè hæreticos ad fidei veritatem dirigimus, vt nec cum gentilibus numerum in deitate faciamus, nec cum Iudæis mysterium in trinitate negemus, sed existere patrem, existere filium, existere spiritum sanctum in personarum proprietate, credentes vnitatem deitatis in Trinitate veneremur, id est, vt tres personas patris scilicet & filij & spiritus sancti vnum esse dicamus Deum, cui est honor & gloria in secula seculorum, Amen.

Deut. 6. *Deut. 4.*

In eodem festo, De fide catholica,
Sermo VII.

Rogo & admoneo vos fratres charissimi, vt quicũq; vult saluus esse, fidem rectam ac catholicã discat. Ita ergo oportet vnicuiq; obseruare vt credat patrem & filium & spiritum sanctũ. Pater Deus, filius Deus, spiritus sanctus Deus, sed tamen non tres dij, sed vnus. Qualis pater, talis filius, talis spiritus sanctus. Attamen credat vnusquisq; fidelis, q̃ filius ęqualis est patri secundũ diuinitatẽ, & minor est patre secundũ humanitatem carnis, quam de nostro

Sermo CXCV.

stro

ſtro aſſumpſit. ſpiritus verò ſanctus ab vtroq; procedens. Credite ergo charißimi in Deum patrem omnipotentem, credite & in Ieſum Chriſtum filium eius vnicum dominum noſtrum, credite eum cōceptum eſſe de ſpiritu ſancto, & natum ex Maria virgine, quæ virgo ante partum ſemper fuit, & abſq; contagione vel macula peccati perdurauit. Credite eum pro noſtris peccatis paſſum ſub Pontio Pilato, credite crucifixū, credite mortuum & ſepultum, credite eum ad infernum deſcendiſſe, diabolum obligaſſe, & animas ſanctorum quę ſub cuſtodia detinebantur, liberaſſe, eáſq; ad cæleſtem patriam perduxiſſe. Credite eum in cælis cum carne, quam de noſtro aſſumpſit, aſcendiſſe. Credite ꝙ in dextera ſedet patris, credite quòd venturus ſit iudicare viuos & mortuos. Credite in ſpiritū ſanctum, credite ſanctam Eccleſiam catholicam, credite ſanctorum communionem, credite remißionem peccatorum, credite vitam æternam. Igitur ſi quis vult diſcipulus Chriſti eſſe, mandata ſua cuſtodiat, humilitatem diſcat, vt ipſe ait, Diſcite à me quia mitis ſum & humilis corde. Deum corde roget. Quàm multi ſunt qui foris videntur ſe humiliare, intus autem pleni ſunt tumore ſuperbiæ. Chriſtus pro nobis humiliauit ſe, formam ſerui accepit, factus eſt obediens vſque ad mortem, mortem autē crucis. Pro nobis fratres, vt peccata noſtra deleret, carnem humanam aſſumpſit, natus eſt ex virgine, poſitus in præſepio, pānis inuolutus, à Iudęis reprobatus, ab ipſis perſecutus, comprehenſus, flagellatus, ſputis ſordidatus, ſpinis coronatus, clauis crucifixus, lancea perforatus, cruci appēſus, aceto cum felle potatus, & inter iniquos reputatus. Et hæc omnia fratres charißimi ſuſtinuit, vt nos de faucibus inferni liberaret. Ergo fratres charißimi, dum tanta & talia dominus pro nobis ſuſtinuit, ſi ad eū volumus peruenire, veſtigia eius debemus ſequi, exempla ſanctorū imitari. Dominus in Euangelio dicit, Si quis vult poſt me venire, abneget ſemetipſum, & tollat crucē ſuam & ſequatur me. Et alibi dicit, Vade vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & veni ſequere me. Sancti martyres, fratres charißimi, ſecuti ſunt veſtigia illius, & calicem quem ipſe bibit biberunt. Petrus Apoſtolus pro nomine Chriſti crucifixus eſt, Paulus decollatus, Stephanus lapidatus, & reliqui quamplures pro nomine ipſius ſic paßi ſunt. Ergo fratres crucifigite & mortificate membra veſtra quæ ſunt ſuper terram, vt poſsitis placere illi qui vos creauit. Qui fuit

superb

Lucæ 1. & 2. Mat. 27. Act. 1. Mar. 16. Mat. 11. Philip. 2. Luc. 2. Mat. 26 & 27. Lucæ 9. Matt. 19 Act. 7. Coloß. 3.

ſuperbus, ſit humilis. Qui fuit incredulus, ſit fidelis. Qui fuit luxurioſus, ſit caſtus. Qui fuit latro, ſit idoneus. Qui fuit ebrioſus, ſit ſobrius. Qui fuit auarus, ſit largus. Qui fuit bilinguis, ſit beniloquus. Qui fuit detractor aut inuidioſus, ſit purus & benignus. Qui aliquando ad Eccleſiam tardè veniebat, frequentius ad eam currat. Eleemoſynarum copia vnuſquiſque ſe redimat: quia ſicut aqua extinguit ignem, ita eleemoſyna peccatũ. Decimas annis ſingulis de omni fructu quod colligitis, eccleſiis & pauperibus erogate. Ieiunium amate, voracitatem & crapulam vini deuitate. Eſurientes paſcite, ſitientes potate, nudos veſtite, & qui poſiti ſunt in carcere requirite, infirmos viſitate. Hoſpites in domos veſtras colligite, & pedes eorum lauate, linteo extergite, ore exoſculamini, & lecta ipſorum præparate. Non homicidium vllus faciat, non furtũ, non adulteria, non periurium, non falſum teſtimonium dicat, honoret patrem & matrem, vt ſit longæuus ſuper terram. Diligat Deum pluſquàm ſe, amet proximum ſicut ſemetipſum. Quicunque de his ſupradictis commiſit, citò emendet, confeſſionem donet, veram pœnitentiam agat, & remittũtur ei peccata ſua. Si hæc quæ ſuggeſsi fratres, implere volueritis, remiſsionem peccatorum promerebimini, & vitam æternam.

Eccleſiaſtici 3. *Mat. 25.* *Exod. 20.*

Item in eodem feſto alius ſermo, de indiuidua Trinitate, & inſeparabili vnitate, incipiens: Sancta & diuina eloquia, &c. qui ſumptus eſt ex ſermonibus de Verbis Apoſtoli, I.

Item in eodem feſto alius ſermo, incipiens: Extorſiſti mi dilecte fili, &c. qui ſumptus eſt ex libro contra Felicianum.

Item in eodem feſto Homilia, de eo quod ſcriptum eſt in Euangelio ſecundum Ioannem, Erat homo ex Phariſæis Nicodemus nomine, &c. quæ ſumpta eſt de expoſitione doctoris, ibidem. Et ex ſermonibus de Verbis Apoſtoli, XIIII. *Ioan. 3.*

Item in eodem feſto alia Homilia de eo quod ſcriptum eſt in Euangelio ſecundum Ioannem, Cùm venerit paracletus, quem ego mittam vobis, &c. quæ ſumpta eſt de expoſitione doctoris, Ibidem. *Ioan. 15.*

Dominica prima poſt feſtum ſanctæ Trinitatis, de auaritia vitanda, Sermo I.

QVi Deum timetis, non dubito quin verbum eius cum timore audiatis, & cum hilaritate faciatis, vt quod promiſit modò ſperetis, pòſt accipiatis. Dominum modò audiuimus præcipientẽ nobis Chriſtum Ieſum filiũ Dei. Præcipit nobis veritas, quæ non fallitur.

Sermo CXCVI.

O

Audiamus, timeamus, caueamus. Quid ergo præcepit? Dico, inquit, vobis, abstinete ab omni auaritia. Quid est ab omni? Quare addidit, ab omni? Potest enim & sic dicere, Cauete ab auaritia. Pertinuit ad eum, vt adderet ab omni, & diceret, Cauete ab omni auaritia. Quare hoc dixerit velut occasio ipsa, vnde natus est sermo, apparet in sancto Euangelio. Interpellauit enim eum quidam contra fratrem suum, qui totum patrimonium abstulerat, & fratri suo partem suam non reddebat. Quàm bonam ergo causam habuerit interpellator iste aduertitis. Non enim rapere quęrebat aliena, sed sua à parentibus sibi derelicta quærebat, & ipsa domino interpellato & judicante poscebat. Habebat inimicum fratrem, sed iustum judicem inuenerat contra inimicum fratrem. Deberet ergo perdere in tam bona causa istam occasionem? Aut quis diceret fratri eius, redde partem suam fratri tuo, si Christus non diceret? Ille iudex hoc dicturus erat, quem fortè frater ditior & raptor præmio corrumpebat? Miser ergo & paternis opibus destitutus, tali ac tanto iudice inuento accedit, interpellat, rogat, causam suam breuissimè exponit. Vt quid enim opus erat causam protelare, quãdo ei loquebatur qui cor poterat videre? Domine, inquit, dic fratri meo vt diuidat mecum hæreditatem. Non ei dixit dominus, Veniat frater tuus, sed nec misit vt adesset, aut cùm adfuisset, interpellatori dixit, proba quod dicebas. Petebat dimidiam hæreditatem. Petebat in terra dimidiam, in cælo dominus offerebat totam. Plus dominus dabat quàm ille postulabat. Dic fratri meo, vt diuidat mecũ hæreditatem. Causa iusta, causa breuis. Sed audiamus & judicantem & docentem. Homo ait, homo. Qui enim pro magno habes istam hæreditatẽ, quid es nisi homo? Volebat illum facere aliquid plusquam est homo. Quid plus illum volebat facere, cui volebat auaritiá tollere? Quid eum plus volebat facere? Dico vobis, Ego dixi dij estis & filij excelsi omnes. Ecce quid eum volebat facere. Inter deos numerare, qui auaritiam non habent. Homo quis me constituit diuisorem inter vos? Et Paulus Apostolus seruus ipsius quando dicebat: Obsecro vos fratres, vt idipsum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata, nolebat esse diuisor. Deniq; doluit eos, qui ad ipsius nomen currebãt, & Christum diuidebant. Vnusquisq; vestrûm dicit: Ego sum Pauli, ego Apollo, ego Cephæ, ego Christi. Diuisus est Christus? Nunquid Paulus pro vobis crucifi

Lucæ 12. *Lucæ 12.* *Psal. 81.* *Lucæ 12.* *1. Cor. 1.* *Vbi suprà.*

crucifixus est, aut in nomine Pauli baptizati estis? Videte ergo quàm mali sunt homines, qui volũt esse diuisi. Qui noluit esse diuisor, quis me, inquit, constituit diuisorem inter vos? Petis beneficium, audi consilium. Ego dico vobis, Cauete ab omni cupiditate. Fortè, inquit, tu auarum & cupidum diceres, si quæreret aliena. Ego autem dico, Cupide & auare non appetas nec tua: hoc est, ab omni. Cauete, inquit, ab omni auaritia. Magnum pondus. Si fortè hoc pondus infirmis imponitur, rogetur vt qui imponit, vires dare dignetur. Non enim leuiter habendum est fratres mei, quando dominus noster, redemptor noster, saluator noster, qui mortuus est pro nobis, qui sanguinem suum pretium dedit, vt redimeret nos, aduocatus & iudex noster, non est leue, quando dicit, Cauete. Nouit ille quantum mali sit, nos non nouimus. Illi credamus. Cauete, inquit. Quid? Vnde? Ab omni auaritia, Meum seruo, non alienum tollo. Cauete ab omnia auaritia. Non solùm auarus est, qui rapit aliena, sed ille auarus est, qui cupidè seruat sua. Sed si sic culpatur, qui cupidè conseruat sua, quomodo iudicaturus est te, cùm non solùm seruas tua, sed etiam quæris aliena? Da mihi hominem, qui cum timore audiuit, Cauete ab omni cupiditate: & non mihi dicat, Ego homo pauper sum, plebeius, mediocris, gregalis: quando me spero ante iudicem futurum, non timeo istam tentationem, cuius periculum ante oculos posuisti. Ecce dico & pauperi, quod timere debeat. Vocat te diues & potẽs, vt pro illo dicas falsum testimonium. Quid facturus es? Modò dic mihi, Habes bonum peculium, laborasti, acquisisti, seruasti. Exigit ille, Dic pro me falsum testimonium, & tantum & tantum dono tibi. Tu qui non quæris aliena, dic absit à me, non quæro quod mihi noluit Deus dare, non accipio, recede à me. Non, inquit, vis accipere quod do, quod habes tollo. Ecce modò te proba, modò te interroga. Quid me attendis? Intus attende, intus vide, intus examina, & constitue te ante te, & in equuleo præcepti Dei extende te, & timore torque te, & noli te palpare. Responde tibi, Ecce si hoc quisquam minetur, quid facies? Credo tibi, quia quod cum tanto labore acquisisti, minimè perdere vis. Minatur tibi, Nisi pro me falsum testimonium dixeris, tollo illud: Sed si pro me falsum testimonium dixeris, do illud. Cauete ab omni auaritia. O serue meus dicit tibi Deus, quem redemi & liberum feci, quem de seruo fratrem adoptaui, quem

in corpore membrum posui: audi me, Tollat quod acquisisti, me tibi non tollit. Ne pereas, seruas tua: Non tibi dixi, Cauete ab omni cupiditate? Ecce turbaris, ecce fluctuas. Cor tuũ quasi nauis tempestatibus quatitur. Dormit Christus. Excita dormientem, & non patieris tempestatem seuientem, ipsum excita, qui nihil hîc habere voluit, & totum habes, qui vsq; ad crucem pro te peruenit, cuius nudi atq; pendẽtis ossa ab insultantibus numerata sunt, & caue ab omni auaritia. Parum est auaritia pecuniæ, caue ab auaritia vitæ. Horrenda auaritia, metuenda auaritia. Aliquãdo homo contemnit quod habet: & dicit, Non dico falsum testimonium. Non dico, dicis mihi? Tollo quod habes. Tolle quod habeo, nõ tollis quod intus habeo. Non enim pauper remãserat, qui dicebat, Dominus dedit, dominus abstulit, sicut domino placuit, ita factũ est: Ergo sit nomen domini benedictũ: Nudus exij de vtero matris meæ, nudus reuertar in terram. Nudus foris, intus vestitus. Nudus foris à pannis & putribilibus pannis, intus vestitus. Vnde? Sacerdotes tui induantur iustitia. Sed quid si dicat, cùm contempseris ea quæ possides: quid si dicat, occido te? Responde illi, si Christum audisti: Occidis me? Melius tu carnem meã, quàm ego per linguam falsam, animam meam. Quid facturus es mihi? Occisurus es carnem: Exiet anima libera, in fine seculi & ipsam, quam contempsit, carnem receptura. Quid ergo mihi facturus es? Si autem falsum testimoniũ dixero pro te, lingua mea occido me, & non in carne occido me. Os enim quod mentitur, occidit animam. Fortè hoc non dicis. Vnde non dicis? Viuere vis. Vis viuere, cùm Deus hîc limitem viuendi constituit? Certè caue ab omni auaritia. Hucusque Deus voluit vt viuas, quousque iste ad te accesserit. Fortè occisurus est te, vt martyrem faciat. Noli habere cupiditatem viuendi, & non habes æternitatem mouendi. Videtis quia vbiq; auaritia illa, cùm plus volumus quàm opus est, facit nos peccare. Caueamus ab omni auaritia, si volumus frui æterna sapientia.

Mat.8. *Iob 1.* *Psal. 131.* *Sapien.1.*

In eadem dominica, de David & Isai patre suo, & de Goliad spurio, Sermo II.

Sermo CXCVIII.

Genes.22.

IN scripturis diuinis, fratres charissimi, vna eadẽq; persona, prout tempus & locus fuerit, diuersam significationem habere potest. Nam beatus Isaac, quod optimè nouit sanctitas vestra, quando à patre oblatus est, Christum Dominum figurauit: cùm verò filio suo

Iacob

Iacob benedixit,& ad accipiēdam vxorem in Mesopotamiam misit, Iacob typum habuit Christi, & Isaac Dei patris imaginem gessit. Iterum beatus Iacob, qui typum Christi habuit, quando vxorem accepit, Dei patris figuram gessit. Quando enim beatum Ioseph plus omnibus filiis diligebat,& tunicam ei polymitam fecit, incarnationem domini saluatoris significauit. Quomodo ergo tunc factum est fratres charissimi, in beatis patriarchis, in Isaac videlicet & in Iacob, ita in Isai patre Dauid figuratum esse cognoscimus. Quādo enim Isai Dauid filium suum mittebat, vt requireret fratres suos, typū Dei patris habuisse videtur. Isai misit Dauid, vt requireret fratres suos,& Deus pater misit vnigenitum suum, ex cuius persona scriptum est, Narrabo nomen tuum fratribus meis. Ad requirēdos enim fratres suos venerat Christus, quādo dicebat, Non sum missus nisi ad oues perditas domus Israël. Dixit ergo Isai ad Dauid filium suum, Accipe ephi polentæ & decem formellas casei,& vade require fratres tuos. Ephi, trium modiorum mensura est: Et tribus mensuris, mysterium intelligitur trinitatis. Bene nouerat hoc mysterium etiam & beatus Abraham. Deniq; quādo sub ilice Mambre in tribus personis sacramentum videre meruit trinitatis, tria sata simil͡ę misceri pręcepit. Tria sata, tres mensurę sunt. Hanc ergo mēsuram & Isai dedit filio suo. In decem formellis casei, intelligitur decalogus veteris testamenti. Venit ergo Dauid cū tribus mensuris & decem formellis casei, vt fratres suos in prælio positos visitaret, quia venturus erat Christus cum decalogo legis & mysterio trinitatis, vt genus humanū de potestate diaboli liberaret. Veniēte autem Dauid, vnus è fratribus increpauit eū dicens, Quare dimisisti pauculas oues illas,& venisti ad prælium? Frater iste senior, qui Dauid typum Christi gerentem per malitiam increpauit, significauit populum Iudæorum, qui per inuidiam Christo domino qui pro salute humani generis venerat, detraxerunt,& multis frequēter iniuriis affecerunt. Quare, inquit, dimisisti oues illas, & venisti ad prælium? Quasi non tibi videtur per os eius saluti hominū inuidens diabolus loqui: tanquam si diceret Christo, Quare dimisisti nonaginta & nouem oues, quæ non errauerunt, & venisti vt vnam requireres, quæ perierat,& eā de manu spiritalis Goliæ, id est, de potestate diaboli per crucis baculū liberatam ad ouile propriū reuocares? Quare, inquit, dimisisti paucas oues illas? Malo quidem & su-

Genes. 24. *Genes. 37.* *1 Reg. 17.* *Psal. 21.* *Mat. 15.* *1. Reg. 17.* *Genes. 18.* *3. Reg. 17* *Mat. 18.*

perbo animo, sed tamen verum dicebat, quia Iesus, sicut iam dictum est, dimissurus erat nonaginta & nouem oues, vt quæreret vnam, & ad ouile proprium, id est, ad angelorũ consortium reuocaret. Prius tamẽ quàm veniret Dauid cum iam vnctus esset à beato Samuële, sicut & ipse Sauli regi suggessit, & leonẽ & vrsum sine armis occidit. Sed & leo, & vrsus ambo typum diaboli præferebant. Qui pro eo quòd de ouibus Dauid aliquid inuadere ausi sunt, ipsius Dauid virtute sunt suffocati. Hoc totum fratres charissimi quod tunc in Dauid legimus figuratũ, in domino nostro IesuChristo cognoscimus esse completum. Tunc enim & leonem & vrsum strangulauit, quando ad inferna descendens, omnes de eorum faucibus liberauit. Denique audi prophetam ex persona domini supplicantem, Erue à framea animã meam, & de manu canis vnicam meam. Libera me ex ore leonis. Et quia vrsus in manu fortitudinem habet, & leo in ore, in istis duabus bestiis idem diabolus figuratus est. Hoc ergo ex persona Christi dictum est, vt vnica eius Ecclesia de manu, id est, de potestate, vel de ore diaboli tolleretur. Venit ergo Dauid, & inuenit Iudæorũ populum in valle Terebinthi positum vt contra Allophylos dimicaret, quia venturus erat verus Dauid Christus, vt de conualle peccatorum siue lacrymarum humanum genus erigeret. Stabant autem in valle contra Allophylos. In valle erant, quia eos peccatorum pondus oppresserat. Stabant enim, & pugnare contra aduersarios non audebant. Quare non audebant? Quia Dauid qui typum Christi gerebat nondum venerat. Verum est fratres charissimi. Quis enim contra diabolum pugnare poterat, antequam Christus dominus genus humanum de potestate diaboli liberaret? Dauid enim interpretatur manu fortis. Quid eo fortius fratres, qui vniuersum mundum vicit, armatus non ferro sed ligno? Stabant ergo filij Israël contra aduersarios quadraginta diebus. Quadraginta dies, propter quatuor tempora, & quatuor partes orbis terrę vitam præsentem significãt, in qua contra Goliad vel exercitum eius, id est, contra diabolum & angelos eius, Christianorum populus pugnare non desinit. Nec tamen vincere posset, nisi verus Dauid Christus cum baculo, id est, cum crucis mysterio descendisset. Ante aduentum enim Christi fratres charissimi solutus erat diabolus: Veniens Christus fecit de eo quod in Euangelio dictum est, Nemo potest intrare in domum fortis & vasa eius

1.Reg.16.
1.Reg.17.
Psal.21.
1.Reg.17.
Matt.12

eius diripere, nisi prius alligauerit fortem. Venit ergo Christus, & alligauit diabolum. Sed dicit aliquis, Si alligatus est, quare adhuc tantum præualet? Verum est fratres charissimi, quia multum præualet, sed tepidis & negligentibus, & Deum in veritate nõ timentibus dominatur. Alligatus est enim tanquam innexus canis catenis, & neminem potest mordere, nisi eum qui se illi mortifera securitate coniunxerit. Iam videte fratres quàm stultus est homo ille, quem canis in catena positus mordet. Tu te illi per voluntates & cupiditates seculi noli coniũgere, & ille ad te non præsumit accedere. Latrare potest, solicitare potest, mordere omnino non potest nisi volentem. Non enim cogendo sed suadendo nocet, nec extorquet à nobis consensum, sed petit. Venit ergo Dauid & inuenit Iudæorum populum contra diabolum præliantem, & cum nullus esset qui præsumeret ad singulare certamen accedere, ille qui figurã Christi gerebat processit ad prælium, tulit baculum in manu sua, & exiit contra Goliad. Et in illo quidem tunc figuratum est, quod in domino Iesu Christo completum est. Venit enim verus Dauid Christus, qui contra spiritalem Goliad, id est, contra diabolum pugnaturus crucem suam ipse portauit. *1.Reg.17.* Videte fratres vbi Dauid Goliad percusserit, in fronte vtiq; vbi crucis signaculũ non habebat. Sicut enim baculus crucis typum habuit, ita etiam & lapis ille de quo percussus est, Christum dominũ figurabat. Ipse est enim lapis viuus: de quo scriptum est, Lapidem quem reprobauerũt ædificantes, hic factus est in caput anguli. *Psal.117.* Quod autem Dauid non habens gladium ascendit super Goliad, & suo eũ proprio interfecit gladio, designatũ est quòd in aduentu Christi suo gladio diabolus victus est, qui per nequitiam suam & iniustam persecutionem quam exercuit, in Christo omniũ in eum credentium perdidit principatum. *1.Reg.17.* Quod autẽ arma Goliæ Dauid posuit in tabernaculo suo, arma diaboli nos fuimus. Sic enim dicit Apostolus, Sicut enim exhibuistis membra vestra arma iniquitatis peccato, ita & nunc exhibete membra vestra arma iustitiæ Deo. *Rom.6.* Et iterũ, Nolite, inquit, exhibere membra vestra arma iniquitatis peccato. *Vbi supra* Arma enim inimici nostri misit Christus in tabernaculo suo, quando nos qui domus diaboli fueramus, per ipsius gratiam templũ Dei esse meruimus. Nam & vicissim nos in Christo, & in nobis Christus habitare cognoscitur. Quod autem Christus in nobis habitet, Apostolus probat dicẽs, In interiore *Ephes.3.*

homine per fidem habitare Christũ. Quod autem iterum nos habitemus in Christo: idem Apostolus designat dicens, Quotquot in Christo baptizati estis, Christũ induistis. Et dominus in Euangelio ad discipulos suos, Ego in patre meo, & vos in me, & ego in vobis. Quòd vero non in alio mẽbro, sed in fronte percussus est hoc significat quòd modo in nostris cõpetentibus exercetur, quia quando catechumenus in fronte signatur, spiritalis Goliad percutitur, & diabolus effugatur. Et quia de cordibus nostris per gratiam Christi diabolum effugatũ esse cognoscimus pariter & sentimus, quantũ possumus cum ipsius adiutorio laboremus, ne malis operibus nostris & impiis vel luxuriosis cogitationibus iterũ eum in nos inuitare velimus, vt eo inspirãte ad æterna præmia feliciter venire mereamur. Quod ipse præstare dignetur, Qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Galat. 3. *Ioan. 14.*

Item in eadem Dominica alius sermo de eodem, qui habetur in libro Quinquaginta homiliarum, *XXXI.*

Item in eadem dominica, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Lucam, Homo quidam erat diues, & induebatur purpura, &c. quæ habetur inter sermones de verbis domini, XXIIII. & XXV. Et in libro Quinquaginta homiliarum VII. Et libro secundo de quæstionibus Euangeliorum, *XXXVIII.*

Lucæ 16.

Dominica secunda post festum sanctæ Trinitatis,
De plaga Dei, *Sermo I.*

Sermo CXCVIII.

CVm regum lectio legeretur, audiuimus quòd cum Dei plaga sæuiret in populo Iudæorũ, angelus domini qui percutiebat steterit iuxta aream Areuna Hiebusæi. Et dixit dominus ad angelum, Extende manũ tuam super Hierusalem, vt disperdã eam. Cúmq; extendisset manũ angelus, misertus est dominus super afflictionem: & ait angelo percutienti populum, Sufficit nunc, contine manum tuã. Et cessauit plaga à populo. Areuna fratres charissimi rex erat Hiebusæorũ, & partem aliquam possidere videbatur in Hierusalem, quia licet omnes in circuitu nationes subditæ fuerint regi Dauid, non tamen permisit Deus vt Hiebusæi ad integrũ delerentur. Rex ergo ille Paganus populum gentium figurabat. Aduertite fratres, quia in Iudæorũ terra non inuentus est locus dignus vbi altare domini poneretur, sed in terra gentiũ locus eligitur, vbi & angelus videtur, & domini altare constr

2. reg. 24.

construitur,& sic ira omnipotentis domini mitigatur. Iam tūc figurabatur quod in Iudæorū cordibus ad offerendas spiritales hostias locus dignus non possit inueniri, sed gentium terra, id est, Christianorū conscientia eligitur, vbi templū domini collocetur. Quam rem Apostolus euidenter ostendit, dum Iudæos increpat dicens, Vobis, inquit, oportuit loqui primū verbum Dei, sed quia vos indignos iudicastis æternæ vitæ, ecce conuertimur ad gentes: hoc est dicere, Quia Christum repulistis & dignum locum non præparastis in quo altare domini poneretur, in terra gentium, id est, in cordibus populorū altare domini collocabimus. Et inde est quod nobis idem Apostolus clamat, Templum Dei sanctū est, quod estis vos. Et ideo attendite fratres charissimi, quia tunc gentilis regis terra eligitur, quando populus Iudæorum Dei plaga percutitur, quod in passione domini videmus esse completū. Nam quādo Iudæorum populus crucifigēs dominū reprobatur, tunc in area gentium, id est, in omni terra altare domino cōsecratur. Angelus ergo domini in area regis gentilis stetit, & verus angelus, id est, Christus gentium populum visitauit. Rex ergo ipse obtulit beato Dauid aream & boues ad holocaustū, sed rex Dauid accipere noluit, nisi prius preciū daret. Et hoc in aduentu domini saluatoris impletū est, qui gentium corda sibi assumere noluit, nisi prius pro eis preciosum sanguinē daret. Quid ergo dedit? Quinquaginta, inquit, siclos argenti. In quinquagenario numero, & gratia spiritus sancti intelligitur, & peccatorum remissio designatur. Nā quinquagesimo die spiritus sanctus Apostolis mittitur: Et in veteri testamento quinquagesimus annus remissioni & indulgentiæ cōsecratur. Dauid quidem ille argentum dedit, noster vero Dauid cuius ille typum tenebat, preciosum sanguinē fudit. Ergo vt aream Pagani regis Dauid emeret, siclos quinquaginta obtulit: & verus Dauid Christus vt in area gentium altare sibi construeret, quinquagesimo die gratiam spiritus sancti & peccatorum indulgentiam dedit. Et ideo fratres quia in nobis & de nobis templum sibi dignatus est facere, in domo sua non patiatur iniuriam: quia si de peccatis nostris iniuriam pertulerit: cito discedit, & væ miseræ animæ de qua ille discesserit. Sine dubio enim qui à lumine deseritur, à tenebris occupatur. Ita ergo cum ipsius adiutorio agere studeamus, vt tam pium dominū non solum hospitem recipere, sed etiam perpetuū habitatorē habere me-

Act.13. *1.Cor.3.* *2.Reg.24* *Act.2.* *Leuit.25.*

reamur, præstante eodem domino nostro Iesu Christo, cui est honor cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Sermo CXCIX. In eadem dominica sermo secundus de quinque Hæresibus. Hunc sermonem habes tom. 6. & deinde.

Item in eadem dominica, Homiliæ de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Lucam, Homo quidam fecit cœnam magnam & cætera: quæ habentur inter sermones de Verbis domini, XXXIII. Et libro secundo de quæstionibus Euangeliorum cap. XXX.

Lucæ 14.

Dominica tertia post festum sanctæ Trinitatis, de iudicio Salomonis & duabus meretricibus, Sermo I.

3. Reg. 3.

Ser. CC.

DE duabus meretricibus dilectissimi fratres quæ ad iudicium Salomonis venerunt, vnde nobis ad vesperam lectio recitanda est, ex quibus vna quæ erat non solum luxuriosa, sed etiã crudelis & impia clamabat ad regem vt diuidi iuberet infantem: Nunc si libenter accipitis, de ipsis quid sancti patres nostri exposuerũt, charitatis vestræ auribus cupimus intimare. Illa enim quæ clamabat, vt puer integer seruaretur, Ecclesiæ catholicæ typum gerebat: illa alia crudelis & impia quæ clamabat vt puer diuideretur, Arrianam hæresim designabat. Catholica enim quasi mater piissima, omnibus hæreticis clamabat: Nolite Christum minorem facere patre, nolite vnitatẽ diuidere, nolite vnum Deũ diuersis gradibus diuidendo veluti idola gentium in vestris cordibus fabricare, totum nobiscum possidete, si vultis habere pacem, nolite vnitatem scindere. Non enim si vos totum tenueritis, nobis nihil remanet. Tanta est illius omnipotentia, vt cum omnes totum possideant, & singuli totum. Sed impia & crudelis hæresis clamat, non, sed diuidatur. Quid est diuidatur, nisi non filius ęqualis sit patri? Dum enim filio subtrahit æqualitatem, & bonum omnipotentémque denegauit patrem. Deus enim pater si potuit filium sibi similem gignere & noluit, non est bonus. Si voluit & non potuit, non est omnipotens. Certi estote fratres mei, quia huic sententiæ nullus vnquam Arrianorum poterit respondere, sed quotiens constricti fuerint verissima ratione, velut anguis lubricus ad alias quascunque quæstiones callidas & tortuosas refugiunt. Ergo fratres charissimi, testamentum profero, verba testatoris refero. Si habet quod diuidatur, ibi inuenio. Si non habet quod

3. Reg. 3.

quod diuidatur, ex ipſo teſtamento illis reſiſto. O infelix hæretice, quid habet teſtamentum audi, Pacem meam do vobis, pacem relinquo vobis. Hæc eſt Chriſtianorum hæreditas, & quis eſt ipſe teſtator? Lege teſtamentum & inuenis. Cùm Propheta de domino loqueretur ait, Magnificabitur vſque ad terminos terræ, & iſte erit pax. Gloria in excelſis Deo, & in terra pax hominibus bonæ voluntatis: Non diuiſoribus ſanctæ vnitatis, ſed hominibus bonæ voluntatis. Ipſe eſt hæreditas, ipſe teſtator, ipſum quæris diuidere. Quid partiris vnum? Si vnum diuiſeris, integrum nihil habes. O Arriana hæreſis crudelis & impia erubeſce. Iudicante Salomone, meretrix ne vnum, viuum, ne vndecunque conceptum etiam natum proderet non dimiſit diuidi filium ſuum, & tu diuidis Deum tuum? Illa etſi meretrix, tamen pia, quia mater: Tu hæreſis impia, quia non mater. Quod paris præfocas, quod non parturis congregas. Viſcera tua duruerunt, illius tremuerunt. Quid dicit illa, quæ typum gerebat catholicæ matris? Date illi puerum, & nolite diuidere eum. Filius meus eſt, ſed melius apud illam migret natus, migret totus, tamen apud me maneat maternus affectus. Date illi puerum, non auferantur vota, membrorum illius integritas non diuidatur, ne mihi pietas auferatur. Quod dicit, date illi puerum, & nolite diuidere, ecce & ego dico: Totum poſſide, & noli diuidere Deum. Non, inquit, ſed ſi vis habere pacem, diuide hæreditatem. Sine præiudicio dico. Et quomodo habeo diuidere? Audi, Pater maior me eſt, filius minor, ſpiritus creatura. O partes, ô iuſtitia, ô æquitas. Facio partem, quia diuido pacem: Si enim fracta fuerit pax, iam non eſt pax. Sed quomodo apud te pax illibata eſt, apud quem fides integra non eſt? Vnde quia mecum vis poſsidere, & pacem vis diuidere, hæreditatem non vis diuidere? Poſtremo, ſi more tuo non paci, ſed perfidiæ ſtudes, vade interpella iudicem Chriſtum, videamus quid tibi dicturus eſt, Dic ei quod in Euangelio dictum eſt, Domine dic fratri meo vt diuidat mecum hæreditatem. Sine dubio reſpondet tibi: Amice, quis me conſtituit iudicem, aut diuiſorem? Vis diuidere pacem, & quæris habere iudicem pacem, Iudex tuus nolo eſſe. Pax ſum, conſentientibus aſsideo, litigantes fugio. Si enim omnibus Chriſtianis meis per vnam voluntatem vnum cor habere concedo, quomodo inter me, & patrem diuido vnitatē, qui omnibus fidelibus meis vnum cor, & vnam

Ioan. 14.
Mich. 5.
Luca 2.
3. *Reg.* 3.
Ioan. 14.
Luc. 12.

Acto.4. vnam tribuo charitatem? Quid ait dominus Philippo? Tanto *Ioan.14.* tempore vobiscum sum,& non cognouistis me: Philippe, ego veni patri meo te adiungere,tu noli me separare. Quid quęris quasi alterum præter me? Qui me videt,videt & patrem. Tanta est in nobis similitudo, tanta vnitas, tanta charitas, vt ego in patre sim, & pater in me. Per quam vnitatem vos dominus sibi iungere & conseruare dignetur: Præstante eodem domino nostro Iesu Christo,qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

In eadem dominica, de Helia,
Sermo II.

Ser.ccI. IN lectionibus quæ nobis diebus istis recitantur, fratres charissimi, frequenter admonui vt non sequamur literam occidentem,& viuificantem spiritum relinquamus. Sic enim Apostolus ait, Litera *2.Cor.3.* enim occidit,spiritus viuificat. Si enim hoc tantùm volumus intelligere quod sonat in litera,aut paruā,aut propè nullā ædificationem de diuinis lectionibus capiemus. Illa enim omnia quæ recitātur,typus erant & imago futurorū. In Iudæis enim figurata,in nobis gratia Dei donāte cōpleta sunt. Beatus enim *3.Reg.19* Helias typum habuit domini saluatoris. Sicut enim Helias à Iudæis persecutionem passus est, ita & verus Helias dominus noster ab ipsis Iudæis reprobatus est & contēptus. Helias reliquit gentē suam,& Christus deseruit synagogam. Helias abiit in desertū,& Christus venit in mundū. Helias in deserto coruis ministrantibus pascebatur, & Christus in deserto mundi huius gentiū fide reficitur. Corui enim illi qui beato Heliæ iubente domino ministrabant, gentiū populum figurabant. Pro *Cantic.1.* pterea & de gentiū Ecclesia dicitur, Nigra sum & formosa filia Hierusalē. Vnde est Ecclesia nigra & formosa? Nigra per naturam, formosa per gratiā. Vnde nigra? Ecce in iniquitati- *Psal.50.* bus conceptus sum,& in delictis peperit me mater mea. Vnde formosa? Asperges me hyssopo & mūdabor,lauabis me, & su- *Rom.7.* per niuē dealbabor. Vnde nigra? Apostolus dicit, Video aliā legem in membris repugnantē legi mentis meæ, & captiuum me ducentem in lege peccati Vnde formosa? Quis me liberabit de corpore mortis huius? Gratia Dei per Iesum Christum dominum nostrum. Vere Ecclesia gētium coruis similis erat, quando viuentem dominum contemnebat, & ante acceptam gratiā velut morticinis cadaueribus idolis ministrabat. Post

hæc

hæc iubetur Helias proficiſci in Sareptam Sidoniorum, vt ibi paſcatur à vidua. Sic enim ad eum dominus dixit, Vade in Sareptam Sidoniæ, ego mandaui viduæ vt te paſcat ibi. Quo modo & per quem mandauit Deus viduæ cum propè nullus tunc alius eſſet propheta cū quo Deus manifeſtius loqueretur, niſi beatus Helias? Quia licet eſſent eo tēpore aliqui de filiis prophetarum, ita perſecutionem Iezabel metuebāt, vt vix vel abſconditi euadere poſſent. Ego, inquit dominus, mandauî viduę. Quo modo mandat dominus, niſi inſpirando quod bonum eſt intus in anima per gratiā ſuam? Ac ſic omnis homo qui boni aliquid operatur, Deus illi loquitur intus. Nemo ergo de ſe, ſed de domino glorietur. Nunquid tunc in Iudæa non erant multæ viduæ? Et quid fuit quòd nulla Iudæorum vidua beato Heliæ cibum meruit miniſtrare, ſed ad viduam gentilē mittitur vt ab eſca paſcatur? Vidua enim iſta ad quā propheta mittitur, typum Eccleſiæ gerebat, ſicut & corui illi qui Heliæ miniſtrauerant figuram gentium habuerunt. Venit ergo Helias ad viduam, quia Chriſtus venturus erat ad Eccleſiam. Sed videamus fratres dilectiſsimi vbi beatus Helias viduam illam inuenit. Exierat enim vt aqua ſe lauaret, & ligna colligeret. Quid enim aqua & quid ligna ſignificēt, videamus. Satis enim iſta duo Eccleſiæ & amica & neceſſaria eſſe cognoſcimus, id eſt lignum & aquam. Deniq; ſic ſcriptum eſt, Et erit tanquam lignum quod plantatum eſt ſecus decurſus aquarum. Nam in ligno crucis myſteriū, in aqua oſtēditur baptiſmatis ſacramentū. Exierat ergo vt colligeret duo ligna. Sic enim reſpondit beato Heliæ, cum ab ea cibū peteret. Dixit enim, Viuit dominus, quia non habeo niſi pugillum farinę, & modicum olei in vaſe, & ecce ego exeo vt colligā duo ligna, & faciam mihi cibum & filio meo, & manducabimus & moriemur. Sicut ergo ſupra dixi, vidua illa typum habebat Eccleſiæ filius viduæ figuram gerebat populi Chriſtiani. Veniēte ergo Helia, exiit vidua colligere duo ligna. Videte fratres, quia non dixit tria, nec quatuor, nec vnum tantummodo lignum, ſed duo ligna colligere voluit. Ideo duo ligna colligebat, quia in typo Heliæ Chriſtum excipiebat. Duo ligna volebat colligere, quia crucis myſterium deſiderabat agnoſcere. Crux enim domini ſaluatoris duobus lignis aptata eſt. Ideo duo ligna colligebat vidua illa, quia in lignum qui in duobus lignis pependit creditura erat Eccleſia. Dixit ergo vidua illa, Colligo duo ligna

3. Reg. 17

1. Cor. 1.

3. Reg. 17

Pſal. 1.

3. Reg. 17

gna vt faciam cibum mihi & filio meo, & manducabimus & moriemur. Verum est fratres dilectissimi. Nemo in Christum crucifixũ credere merebitur, nisi huic seculo moriatur. Nam quicunque corpus Christi digne manducare voluerit, necesse est vt moriatur præteritis, & viuat futuris. Vidua ergo illa, sicut diximus, Ecclesiam figurabat, filius viduæ typum gentilis populi præferebat. Filius viduæ defunctus iacebat, quia & filius ecclesię, id est, populus gentium multis peccatis & criminibus mortuus est. Orãte Helia filius viduæ suscitatur, veniẽte Christo filius Ecclesiæ, id est, populus Christianus de carcere mortis reducitur. Helias inclinatur in oratione & viuificatur viduæ filius, & Christus procumbit in passione, & suscitatur populus Christianus. Quod autem tribus vicibus beatus Helias ad resuscitandum puerum incuruatus est: hoc etiam antequam ego dicam, credo quòd charitatis vestræ præuenit intellectus. Nam quòd tribus vicibus inclinatur, mysterium trinitatis ostenditur. Viduæ enim filium, id est, populum gentium, nec solus pater sine filio, nec pater & filius sine spiritu sancto, sed tota trinitas suscitauit. Denique hoc etiam in sacramento baptismatis demonstratur, dum tertia vice vetus homo mergitur, vt nouus surgere mereatur. Post hæc ostendit se beatus Helias regi, & ascendit in montem Carmeli, & posuit caput suum inter genua sua, & orauit vt Dominus daret pluuiã super terram. Et dixit ad puerum suum, Respice contra mare. Et renũtiauit puer se penitus nihil vidisse. Et ait illi, Vade & considera septies. Septima autem vice renuntiauit & dixit, Video nubeculam paruulam quasi vestigium hominis ascendentem de mari. Et subito cõtenebrati sunt cęli, & facta est pluuia magna. Helias ergo, sicut diximus, figuram habuit domini saluatoris. Helias orauit & sacrificium obtulit, & Christus pro vniuerso mũdo seipsum immaculatum sacrificium tradidit. Helias orauit in monte Carmeli, & Christus in monte Oliueti. Helias orauit, vt pluuia in terram veniret, & Christus, vt in cordibus humanis gratia diuina descẽderet. Quòd autem dixit Helias ad puerũ suum, Vade & considera septies: septiformem sancti spiritus gratiam quæ dãda erat Ecclesiæ designabat. Et quia ipse dixit se vidisse nubeculam paruulam ascendentem de mari, carnẽ Christi figurabat, quæ in mari mundi istius nascitura erat. Quã ob rem ne forte aliquis dubitet nubem illam vestigium hominis habuisse, dixit: illius vtiq; hominis

3. Reg. 18.

minis qui dixit, Quem dicunt homines esse filium hominis? Sicut ergo orante Helia post tres annos,& sex mēses pluuia de cælo descendit, ita & in aduentu saluatoris tribus annis & sex mensibus, quibus prædicare dignatus est, pluuia verbi Dei totum mundū feliciter irrigauit. Et sicut tunc in aduentu Heliæ omnes sacerdotes idolorum interfecti sunt & deleti, ita in aduentu veri Heliæ, id est, domini nostri Iesu Christi obseruatio sacrilega Paganorum destructa est. Hæc breuiter charitatis vestrę sensibus intimantes, velut pauca capitula quasi quędam indicula fidei vestræ oculis demonstramus, per quæ sancta desideria vestra ad perscrutanda diuina mysteria salubriter incitentur, & vt spiritale pabulum sanctis animabus vestris iugiter ruminandum salubri cōsilio procuremus, ne forte de memoria excidat, si iubetis recapitulationē ex his quæ dicta sunt faciamus. Sicut ergo supra diximus, sanctum Heliam intelligite typū habuisse Domini saluatoris. Denique sicut dominus postea quàm multas virtutes exercuit, postea quàm passus est resurrexit & ascendit in cælū, ita & Helias post mirabilia quæ per eum Deus fecit igneo curru eleuatur ad cęlum. Quòd Helias deseruit Iudæam, significauit quòd Christus reliquerit synagogam. Corui qui Helię ministrauerunt, sicut iam dictū est, figuram gentilis populi monstrauerunt. Vidua illa quæ eum in Sarepta suscepit, typum gessit Ecclesiæ. Duo ligna quæ colligebat, crucis mysterium figurabant. Hæc ergo fratres charissimi si syncera, sicut credimus, benignitate suscipitis, & velut mūda animalia assidua cogitatione in vestris cordibus ruminatis, implebitur in vobis illud quod scriptum est, Thesaurus desiderabilis requiescit in ore sapientis: Regnante ipso Deo nostro Iesu Christo, cui est honor & imperium cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Mat. 16. *Recapitulatio.* *Mat. 15. & 16.* *4. Reg. 2.* *3. Reg. 19* *3. Reg. 17.* *Proue. 21*

Dominica quarta post festum sanctæ Trinitatis, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Nolite iudicare vt non iudicemini, &c. *Mat. 7.*

Sermo I.

AVdiuimus euangelistam discentem fratres charissimi, Nolite iudicare vt nō iudicemini, Quid est hoc fratres cùm ipse Dominus in alio loco Euāgelij dixerit, Nolite secundum faciem iudicare, sed iustum iudicium iudicate. Et alibi dicatur, Iudicium verum iudicate? Nō enim sibi diuina lectio cōtraria esse potest, sed intellectum sobrium

Ser. CCII. *Ioan. 7.* *Zach. 7.*

ſobrium quærit, In conuerſatione humana dilectiſsimi fratres ſunt aliqua quæ rationabiliter reprehendũtur: Sunt verò quę dam, quę non ſine peccato iudicãtur. Aperta enim mala & iudicari & argui debẽt. Illa verò quę ignoramus, & vtrũ bono an malo animo fiãt, ſcire non poſſumus, iudicare penitus non debemus. Verbi gratia: Vides hominem frequentius ieiunantem, cõgaude & noli nimis laudare, quia poteſt hoc & pro humana gloria fieri. Sed & noli vituperare, quia poteſt & pro Deo & pro animę remedio ieiunare. Vidiſti alium indicto publico ieiunio velle prandere, cum dilectione admone. Si dixerit pro ſtomachi laſsitudine ſe ieiunare non poſſe, crede, & noli iudicare, quia vtrunque poteſt fieri, vt per gulam vel luxuriam prandere velit, & præ infirmitate ieiunare non poſsit. Vidiſti alterum ſubditis ſuis cum ſeueritate diſciplinã imponere, & indulgẽtiam tardius dare, noli iudicare crudelem, quia forſitan non hoc facit modo iracundiæ, ſed zelo diſciplinæ & amore iuſtitiæ: propter illud quod ſcriptum eſt, Zelus domus tuæ comedit me. *Pſal. 68.* Fortè aliquis vicinus aut amicus tuus dum animum ſuũ habet in rebus ſatis ſibi neceſſariis occupatum, tardius te ſalutauerit, aut tardius occurrerit quàm debuit, noli eum ſuperbum iudicare, noli malignũ credere, ſed magis hoc aut per obliuionẽ aut per negligentiã, quàm per deſpectũ vel ſuperbiã factũ crede: quia forte & tibi hoc, vt eſt humana fragilitas frequẽter euenit, vt in rebus aliis nimis intẽtus, aliquid minus cautè ac minus ſolicitè feciſſe videaris, & tamẽ noluiſti te pro hac re malo animo iudicari. In iſtis ergo & in ſimilibus quæ vtrũ bono an malo animo fiant ſcire non poſſumus, melius eſt vt ad partem dexterã noſtrum animũ declinemus: quia tolerabilius eſt nos in hoc præfiniri, vt eos qui mali ſunt bonos eſſe credamus, quàm ex conſuetudine iudicandi etiam de bonis quod malum eſt ſuſpicemur. De iſtis ergo quæ ſunt Deo nota & nobis incognita, periculoſe noſtros ꝓximos iudicamus. De ipſis enim dñs dixit, Nolite iudicare, vt non iudicemini. *Matt. 7.* De illis vero quæ aperta ſunt & publica mala, iudicare & redarguere cum charitate tamẽ & amore & poſſumus & debemus, odio habentes non hominẽ ſed peccatum, non vitioſum ſed vitium deteſtantes morbũ potius quàm ægrotum. Nam publicus adulter, raptor, aſsidue ebrioſus, proditor, ſuperbus, ſi iudicati vel caſtigati non fuerint, implebitur in eis illud quod beatiſsimus martyr Cyprianus de talibus dixit:

Qui

Qui peccantem verbis adulantibus palpat, peccati fomitem subministrat. Ad hanc rem pertinet, fratres charissimi, etiam illud, quod in hac ipsa euangelica lectione audiuimus. Quid enim vides festucam in oculo fratris tui, & trabem in oculo tuo non vides? Vidisti hominem subitò irasci, noli continuò iudicare, sed expecta paululum, forsitan quàm velociter irascitur, tam celeriter mitigatur. Quid tamen festuca, quid trabes significet videamus. Subita enim iracundia festuca est, ira verò quæ in longum tempus protrahitur, dum per odium falsis suspicionibus nutritur, trabes efficitur. Citò ergo irasci, & citò placari, festuca est: iracundiam diu in corde tenere ac seruare, trabes est. Ergo iracundia inueterata conuertitur ad trabem. Et qua fronte ille, qui odium seruat in corde illum iudicare præsumit, in cuius oculo nõ trabem sed festucam esse cognoscit? Nam cordis oculum festuca turbat, trabes excæcat. Quod dixi charissimi, scripturarum debeo testimoniis approbare. Quomodo ira cordis oculum turbat, audi Psalmistam dicentem, Turbatus est, inquit, præ ira oculus meus. Quomodo autem odium oculum cordis excæcat, Ioannes Euangelista testatur, Qui, inquit, odit fratrem suum, in tenebris est, & in tenebris ambulat, & nescit quò vadat, quoniam tenebræ obcæcauerunt oculos eius. Secundum hæc ergo per subitaneam iram cordis oculus turbatur, per odium lumen charitatis extinguitur. Ergo fratres charissimi capitula vobis quædam & indicula qualiter hæc intelligere & accipere debeatis insinuo. Nam vos Deo propitio melius capere & obseruare potestis. Vt hæc, quæ dixi, tenacius vestris cordibus inserãtur, breuiter repeto quod suggessi. In his enim rebus, sicuti iam suprà dixi, periculosè alios iudicamus, de his quæ dubium est vtrum bono vel malo animo fiant, id est, ieiunare, vigilare, eleemosynas facere, à vino & carnibus vel abstinere vel non abstinere, & reliqua his similia, quæ & pro Deo & pro humana gloria fieri possunt. Et quia ignoramus quo animo fiant, iudicare penitus non debemus. Propterea hæc dicit dominus, Nolite iudicare, vt non iudicemini. Propter apertam verò iniquitatem dictum est: Argue, obsecra, increpa, cum omni patientia & doctrina. Et illud quod supra memorauimus, Iustum iudicium iudicate. Hæc enim, fratres charissimi, si diligenter sicut credimus considerare & cum grandi solicitudine Deo donante obseruare volumus, non de paruo peccato cum Dei adiutorio libera-

Mat. 7. et Luca 6.

Psalm. 6.

1. Ioan. 2.

Repetitio.

Matt. 7.

2. Tim. 4.

Ioan. 7.

mur. Maxima enim pars generis humani indiscreto iudicio ad reprehendendum prompta & parata esse probatur, cùm tamen non ita se velit ab aliis iudicari, quomodo vult alios iudicare. Propter hoc scriptura diuina admonet dicens: Prius quàm interroges, ne vituperes quenquam, & cùm interrogaueris, corripe iusté. Omnis homo prius se vult interrogari, & posteà si reus est, patienter tolerat reprehendi. Et quicquid nobis omnes volumus ab aliis fieri, iustum est vt hoc in aliis studeamus implere. Prius cum patientia interrogemus, & soliciti simus, & cùm aliquid certius agnouerimus, tunc aut si mala sunt reprehendere, aut si bona defensare valeamus: propter illud quod scriptum est, Omnia quæcunq; vultis vt faciant vobis homines, & vos facite illis similiter. Hæc est enim lex & Prophetę. Et ideo conuersi ad dominum, eius imploremus auxilium, vt ipse nobis & veram discretionem & perfectam charitatem præstare pro sua pietate dignetur: cui est gloria & imperium cum patre & spiritu sancto in secula seculorũ, Amen.

Ecclesiastici 11. *Mat. 7.*

In eadem dominica, de misericordia & indulgentia,

Sermo II.

Sermo CCIII.

INter omnia, quibus humana indiget fragilitas, maximè necessaria est misericordia: quia quantò fragilior est corrupta natura, tantò maiore indiget prouidentia beneficij. Et ideo fratres, quia sine hac vita nostra subsistere non potest, discamus quomodo in nos primùm diuinam prouocemus clementiam, vt secundũ multitudinem miserationum suarum, nostræ miseriæ subuenire dignetur, quatenus in præsentis vitę cursu vitemus nostræ salutis damnum, & in futuro interitum possimus euadere perpetuum. Ad hoc enim impetrandum dilectissimi, sicut nobis scriptura sacra ostendit, præcipuum est misericordiæ bonum; de qua ipse Saluator ait, Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. Non potest peccator misericordiam à Deo sperare, qui misericordiam non facit peccantibus in se. Ergo dimittat homo temporale debitum, vt mereatur recipere æternale bonum. Si animas nostras cupimus peccatorum sordibus emundari, misericordiam in nos peccantibus non negemus, vt in die retributionis ad promerendã Dei misericordiam, misericordiæ operibus adiuuemur. Quomodo misericordiam à Deo expectat vel sperat, qui crudelis est in conseruos suos? Si quis cupiat Deum sibi misereri, ita & misereat

Mat. 5.

reatur debitoribus suis. Certissimè indulgentiam spectare poterit, qui aliis indulgere nouit. Ad misericordiæ opus optimè nos in Euangelio dominus exemplo roborauit: vbi ait, Estote ergo misericordes, sicut pater vester cælestis misericors est, Qui solem suum oriri facit super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos. Omnis misericordia faciet locum vnicuique secundum meritum operum suorum. Qui facit misericordiam, Deo offert sacrificium satis placabile. In iudice misericordia & disciplina debet esse, quia vna sine altera bene esse non poterit. Misericordia sola si fuerit, securitatem faciet peccandi subiectis. Iterum si disciplina semper aderit, vertitur animus delinquentis in desperationem, & iudex non merebitur à Deo misericordiam, sed hãc misericordiam à seipso debet homo incipere. Quomodo in aliis est misericors, qui in seipso crudelis est? In seipso crudelis est, qui sibi perpetuas peccatis suis præparat flammas. Bene misericors est, qui à seipso incipit, & se diligenter custodit, ne puniatur cum diabolo, & sic aliis præstet quod sibi bonũ esse prospicit. Per indulgẽtiam autem docuit nos dominus, quomodo possimus impetrare misericordiam ab illo, cùm in Euangelio ait, Dimittite & dimittetur vobis. Item si dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet & vobis pater cælestis peccata vestra: Si non dimiseritis hominibus, nec pater vester cælestis dimittet vobis peccata vestra. Hæc quoque vera sententia, magnam super nos misericordiam sonat his, qui eam rectè intelligere possunt. Igitur ex nostro iudicio iudicat nos Deus. Quodam modo in potestate nostra est, quomodo iudicemur à iudice. Si misericorditer iudicemus in nos delinquentibus, misericorditer iudicat Deus de nobis in se peccantibus. Intendamus ergo in exemplum illius: sicut doctor gentium nos admonẽs ait, Donate vobismetipsis, si quis aduersus aliquem habet querelam, sicut Deus in Christo donauit vobis, ita & vos facite: hoc est, quomodo Deus in Christo nobis peccata donauit, sic etiam nos, qui in nos peccant, dimittamus. Item alibi idem Apostolus ait, Nulli malũ pro malo reddentes. Et alio loco, Noli vinci à malo, sed vince in bono malum. Sciendum est certissimè, quòd vnusquisque talem indulgentiam accepturus est à Deo, qualem & ipse dederit proximo suo. Tunc oratio nostra pro peccatis nostris ad aures omnipotentis Dei citò perueniet, si delinquentium preces in nostris auribus acceptabiles, erunt.

Luca 6. *Mat. 5.* *Luca 6.* *Mat. 6.* *Coloss. 3.* *Roma. 12.*

Qui clementer peccantibus ignoſcere nouit, clementiam di-
Prou. 22. uinæ pietatis certiſsimè accipiet. Vnde & ſcriptum eſt, Qui pronus eſt ad miſericordiam, benedictus à domino. Sic enim remittitur nobis, vt nos remiſerimus eis qui nobis quacunque
4. ſentent. malignitate nocuerunt. Multa itaq; genera ſunt miſerationũ,
diſt. 15. c. quæ cùm facimus adiuuamur, vt dimittãtur nobis noſtra pec-
Multa. cata. Sed ea nihil eſt maius, qua ex corde dimittimus quod
Mat. 25. quiſq; peccauit. Non ſolùm enim qui dat eſurienti cibum, ſitienti potum, nudo veſtimentum, peregrinantibus hoſpitium, & cętera huiuſmodi, verũetiam qui dat veniam peccanti, elee-
45. diſtin. moſynam dat: Et qui emẽdat verbere in quem poteſtas datur,
c. Et qui. vel coërcet aliqua diſciplina: & tamen peccatũ eius, qui ab illo lęſus aut offenſus eſt, dimittit ex corde, vel orat vt ei dimittatur: non ſolùm in eo quod dimittit atq; orat, verumetiam in eo quod corripit, & aliqua emendatoria pœna plectit, eleemoſynam dat, quia miſericordiam præſtat. Proinde fratres, obſecro, vt ante omnia miſericordiæ operam detis, & in quibuſcunq; poſsitis proximos veſtros adiuuetis. Ad indulgendum quoq; proximis veſtris delicta eorum prompti ſitis, vt peccatorum veſtrorum veniam pro hoc ab omnipotẽte iudice adipiſci valeatis, & vitam æternam cum ſanctis omnibus in cęleſti regno perpetualiter habere mereamini, præſtante domino noſtro Ieſu Chriſto, qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat Deus per omnia ſecula ſeculorum, Amen.

4. Reg. 2. *In eadem dominica, de eo quod ſcriptum eſt de ſancto Heliſæo, Aſcende calue, &c.* *Sermo* 111.

Sermo CCIIII. *4. Reg. 2.*

CVm diuina lectio legeretur, audiuimus ꝙ prætereunte beato Heliſæo, pueri irridentes, clamauerũt, Aſcende calue. Ob quam rem orante Heliſęo, egreſſi ſunt duo vrſi de ſaltu, & lacerauerunt quadraginta duos pueros. Inimici Dei & hoſtes animæ ſuæ immundiſsimi Manichæi, qui ſcripturam veteris teſtamenti nõ ſolùm recipere nolunt, ſed etiam rabido ore blaſphemare præſumunt, ſolent dicere: Quæ fuit tanta crudelitas in Heliſęo, vt propter iocularia verba infantum, quadragintaduos pueros fecerit lacerari? Et ideo qualiter eorum inſaniæ reſpondendum ſit, breuiter charitati veſtræ ſuggeremus. Tempore illo quo beatus Heliſæus in Iudęa fuit, tam ille quàm reliqui prophetæ, nõ ſolùm non honorabantur ex maxima parte populi, ſed etiam irriſui & opprobrio habebantur, & velut inſani atque arreptitij

cred

credebantur: intantum vt eo tempore, quo beatus Helisæus vnum de filiis prophetarum mitteret, vt Iehu vngeret in regem, principes qui sedebant cum Iehu dixerũt: Quid ad te venit insanus iste? Prophetam domini videbãt, & eum esse arreptitium blasphemabant. Nam illo tẽpore sancti Prophetæ ita in grandi contemptu & opprobrio habebantur, vt etiam beato Helisæo, qui tanta miracula faciebat, sicut suprà diximus, pueri indisciplinati clamarent, Ascende calue, ascende calue. Quam rem etiam parentibus suis instigãtibus fecisse credendi sunt. Manifestè pueri illi non clamarent: si hoc eorũ parentibus displiceret. Dolens ergo beatus Helisæus de interitu populi, imò sanctus spiritus per beatum Helisæum volens reprimere superbiam Iudæorum, fecit venire duos vrsos, & lacerauerunt quadragintaduos pueros: vt percussis paruulis, maiores reciperent disciplinam, & mors filiorum fieret disciplina parentum, & Prophetam, quem mirabilia faciẽtem nolebant amare, discerent vel timere. Sed ita perseuerauerunt Iudæi in malis suis, vt sibi de medicamentis vulnera facerẽt, & inde acquirerent mortem, vnde poterãt obtinere salutem. Conuerterunt enim sibi lucem in tenebras, & dulcedinem in amaritudinem cõmutauerunt. Deniq; impletum est in illis, quod scriptum est, Percussi filios vestros, & disciplinam non recepistis. Nemo ergo beato Helisæo ore vipereo derogare præsumat, quia hoc quod de pueris illis factũ est, nõ tam ipse propria virtute quàm per illum spiritus sanctus fecisse credendus est. Sed hoc, sicut dixi, pro grandi pietate & ineffabili misericordia factum est, vt quia Deo humiliter prædicantibus Prophetis Iudæi nolebant credere, vel cũ seueritate vindictam irrogantem metuerent, & timentes mortem corporum vel sic salutem requirerent animarum. Quam rem non solùm in veteri testamento, sed etiam in nouo per beatum Petrum Apostolum in Anania & Saphyra legimus fuisse completam. Quos ideo Petri sententia damnauit, vt nullus in oblationibus vel muneribus suis spiritui sancto mentiri præsumat. Et quidem fratres charissimi, secundũ literam ita credendũ est, vt suprà suggessimus, ꝙ beatus Helisæus non iracũdiæ morbo commotus, sed zelo Dei succẽsus, ad corrigendum populum Iudæorũ paruulos permisit lacerari, nõ vt vindicaret, sed potius vt illos corrigeret: tamen in hoc facto etiam passio dñi saluatoris præfigurata fuisse euidenter ostenditur. Nam quomodo pueri illi in-

4.Reg.9.

4.Reg.2.

Hiere.2.

Act.5.

4. Reg. 2. disciplinati clamauerũt beato Helisæo, Ascende calue, ascende calue: ita & insensati populi Iudæorum, Helisæo Christo
Lucæ 23. tempore passionis voce sacrilega clamauerunt, Crucifige crucifige. Quid est, ascende calue, ascende calue, nisi ascende crucem in loco Caluariæ? Et hoc attendite fratres, quia sicut sub Helisæo quadragintaduo pueri lacerati sunt, ita & post quadragintaduos annos passionis dominicæ, venerunt duo vrsi, Vespasianus & Titus. Et hoc considerate fratres, quia in solennitate Paschali facta est obsidio Iudæorum, vt iusto Dei iudicio ex omnibus prouinciis congregati Iudæi, in ipsis diebus pœnam sibi debitam sustinerent, in quibus verum Helisæum dominum & saluatorem nostrum in cruce suspenderant. Illo enim, id est, quadragesimosecundo anno, à die passionis domini nostri, quasi diuina manu acti Iudæi, Hierosolymis sicut solebant ad celebrandum Pascha conuenerant. In historiis legimus, quòd tunc tricies centena milia hominũ ex Iudæis Hierosolymis fuerint congregata, ex quibus ferro & fame vndecies centena milia leguntur esse consumpta, & centum milia iuuenum Romam perducti sunt in triumphũ. Duobus enim annis obsessa est ciuitas illa, & tanta multitudo mortuorum de ciuitate proiecta est, vt muris ipsa cadauera coæquarentur. Istam ergo vastationem figurabant illi duo vrsi, qui quadragintaduos pueros propter irrisionem beati Helisæi lacerasse
Psal. 79. dicuntur: Et impletũ est quod dixerat Psalmus, Exterminauit eam aper de sylua, & singularis ferus depastus est eam. Quia sicut dictum est, post quadragintaduos annos à duobus vrsis, Vespasiano & Tito, gens illa sacrilega quod merebatur excepit. Et quia infelices Iudæi propter superbiam repudiari & despici, ac per totum mundum dispergi meruerunt, nos quibus tanta beneficia pietas diuina concessit, cum omni humilitate fidem rectam tenentes, & vt superbia in nobis locum inuenire non possit, charitatem integrã cum omnibus hominibus conseruantes, vsq; ad finem vitæ nostræ mũdo corde & casto corpore seruire domino laboremus, vt post laborem bonorum operũ, illam desiderabilem vocem audire mereamur,
Matt. 5. Euge serue bone & fidelis, intra gaudium domini tui: Quia bene administrasti vitam temporaneã, accipe sempiternam. Quia custodisti pretium sanguinis mei, sume consortium regni mei. Ad quod regnum vos pietas diuina perducere dignetur, Qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Item

Item in eadem dominica, Homilia de eo quod scriptũ est in Euangelio secundum Lucam, Remittite & remittetur vobis, &c. quæ habetur in libro Quinquaginta homiliarum, XXIX. *Lucæ 6.*

Dominica quinta, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Si vis venire ad vitam serua mandata, &c. Sermo I. *Matt. 19*

EVangelica lectio quæ modo personuit in auribus vestris fratres, auditorem magis atque factorem, quàm expositorẽ desiderat. Quid hac luce clarius, Si vis venire ad vitam, serua mandatum? Quis est qui nolit vitam, & tamen qui velit seruare mãdatum? Si mandata seruare non vis, quare vitam quæris? Si ad opus piger es, quare ad mercedem festinas? Dixit se ille diues adolescẽs seruasse mãdatum, Audiuimus præcepta maiora, Si vis perfectus esse, vnum tibi deest, vade vende omnia quæ habes, & da pauperibus, nec perdis, sed habebis thesaurum in cælo, & veni sequere me. Nam quid tibi prodest, si feceris, & nõ sequeris me? Abscessit tamen mœstus, sicut audistis, habebat enim multas diuitias. Quod audiuit ille, audiuimus & nos. Os Christi Euãgelium est. In cælo sedet, sed in terra loqui non cessat. Non simus surdi, nam ille clamat. Non simus mortui, nã ille tonat. Si maiora non vis facere, minora fac. Onus maiorũ ad te multum est, vel minora prende. Quid ad vtraque piger es? Quid vtriusq; aduersaris? Maiora sunt, Vende omnia quæ habes, da pauperibus, & sequere me. Minora sunt, Non homicidium facias, non adulteres, non falsum testimonium quęras, non fureris, honora patrem & matrẽ, diliges proximũ tuum tanquam teipsum. Ista fac. Quid ad te clamo, vt vendas res tuas, cui extorquere non possum ne rapias alienas? Audisti, nõ furaberis, tu rapis. Ante conspectũ tanti iudicis, iam te non furem teneo, sed ereptorem. Parce tibi, miserere tui. Adhuc vita ista dat tibi dilationem, noli abiicere correptionem. Fuisti heri fur, noli & hodie. Iam fortè & hodie fuisti, cras noli. Aliquando fini malum, & pro mercede exige bonum. Bona habere vis, & bonus esse non vis? Contraria est vita tua votis tuis. Si magnũ bonum est habere villam bonam, quantũ malum est habere animam malam? Discessit diues contristatus, & ait dominus, Quàm difficile est, vt qui diuitias habet, intret in regnum cælorum. Et quàm esset difficile, similitudine proposita, ostendit tam

Sér. ccv.

Euangelium, os Christi.

Mat. 19.

esse difficile, vt omnino sit impossibile: omne enim impossibile difficile est, sed non omne difficile est impossibile. Quale difficile est, similitudinem attende. Amen dico vobis, facilius est camelum per foramen acus transire, quàm diuitem intrare in regnum cælorum. Camelum intrare per foramen acus, si diceret pulicē, impossibile esset. Deniq; hoc audito, contristati sunt discipuli & dixerūt, Si ita est, quisnam poterit saluus fieri diuitum? Pauperes audite Christum, populo Dei loquor, Plures estis pauperes, vel vos apprehendite, & tamen audite. Quicunq; de paupertate gloriamini, cauete superbiā, ne vincant vos humiles diuites. Cauete impietatē, ne vincant vos pij diuites. Cauete ebrietatem, ne vincant vos sobrij diuites. Nolite de paupertate gloriari, si non debēt illi de diuitiis gloriari. Audiant diuites, si tamen sunt, audiant Apostolum, Præcipe diuitibus huius mūdi, quia sunt diuites alterius seculi, pauperes. Sunt diuites alterius seculi Apostoli, Sunt diuites alterius seculi qui dicebant, Tanquam nihil habentes, & omnia possidentes. Vt sciatis de quibus loquatur diuitibus, addidit, huius mundi. Audiant ergo Apostolum diuites huius mundi, Præcipe, inquit, diuitibus huius mundi, non superbe sapere. Primus vermis diuitiarū superbia, Mala tinea, totum rodit, & ad cinerem vsq; perducit. Præcipe ergo non superbe sapere, ne forte diues dormias, & pauper surgas. Neq; sperare in incerto diuitiarum, Apostoli verba sunt, sed in Deo, inquit, viuo. Fur tibi tollit aurum, quis tollit Deum? Quid habet diues, si Deū non habet? Quid non habet pauper, si Deū habet? Non ergo in diuitiis sperare ait, sed in Deo viuo, qui præstat nobis abundanter omnia ad fruendum, cum quibus omnibus & seipsum. Si ergo non debent de diuitiis sperare, non in eis cōfidere, sed in Deo viuo, de diuitiis quid facturi sunt? Audi quid, Diuites sint in operibus bonis. Quid est hoc? Expone Apostole. Multi enim quod nolunt facere, nolunt intelligere. Expone Apostole. Noli dare occasionem mali operis per obscuritatem sermonis. Dic quid dixeris? Diuites sint in operibus bonis. Audiant, intelligant, non permittantur se excusare, sed se potius incipiant accusare, & dicere quod audiuimus modo in Psalmo, Quoniam peccatum meum ego cognosco. Dic tu, quid est, Diuites sint in operibus bonis? Quid est, Facile tribuant? Nunquid & hoc intelligitur? Facile tribuant, communicent. Habes tu, non habet alius, cōmunica vt communicetur tibi. Communica hîc, & com

De verbis Apostoli, sermo 22.
2. Cor. 6.
In lib. 50. Homi. Homilio. 13.
1. Tim. 6.
Vbi supra
Psal. 50.

& communicabis ibi. Communica hîc panem, & accipies ibi panes. Quem hîc panẽ? Quem colligis cum sudore & labore, ex maledicto primi hominis. Quem ibi panẽ? Qui dixit, Ego sum panis viuus qui de cælo descendi. Diues es hîc, sed pauper es ibi. Habes aurum, sed nondum tenes præsentem Christum. Eroga quod habes, vt accipias quod non habes. Diuites sint in operibus bonis, facile tribuant, communicent. Ergo perdituri sunt res suas. Communicent dixi, non totundent. Teneant sibi quantũ sufficit, teneant plus quàm sufficit. Demus inde quandam partem. Quam partem? Decimam partem. Decimas dabant Scribę & Pharisæi. Erubescamus fratres. Decimas dabãt, pro quibus Christus nõdum sanguinem fuderat. Decimas dabant Scribæ & Pharisæi, ne forte aliquid magnũ facere te putes, quia frangis panem pauperi, & vix est millesima ista facultatum tuarum, & tamẽ non reprehendo. Vel hoc fac. Sic sitio, sic esurio, vt & ad istas micas gaudeã. Sed tamen quid dixerit viuus, qui pro nobis mortuus est, non tacebo, Nisi abũdauerit iustitia vestra, inquit, super Scribarum & Pharisæorũ, non intrabitis in regnum cælorum. Ille nos non palpat, Medicus est, vsq; ad viuum peruenit. Nisi abundauerit iustitia vestra plus quàm Scribarum & Pharisæorum, non intrabitis in regnum cælorũ. Scribæ & Pharisæi decimas dabant. Quid est? Interrogate vosipsos. Videte quid faciatis, de quanto faciatis, quid detis, quid vobis relinquatis, quid misericordiæ impẽdatis, quid luxuriæ reseruetis? Ergo facile tribuant, cõmunicent, thesaurizent sibi fundamentũ bonum in futurum, vt apprehendant veram vitam. Admonui diuites, audite pauperes. Vos erogate, vos rapere nolite. Vos tribuite facultates, vos frænate cupiditates. Audite pauperes eundem ipsum Apostolum, Est autem quæstus magnus. Quæstus est acquisitio lucri. Est autem quęstus magnus, inquit, pietas cum sufficientia. Communẽ habetis cum diuitibus mundum, non cõmunem habetis cum diuitibus domum, sed cõmune habetis cælum, cõmunem lucem, sufficientiã quærite. Quod sufficit quærite, plus nolite. Cætera grauant, non subleuant: onerant, non honorant. Quæstus magnus, pietas cum sufficientia. In primis pietas. Pietas est Dei cultus, pietas cum sufficientia. Nihil enim intulimus in hunc mundum, Pauperibus loquitur, sed nec auferre aliquid possumus. Victum & tegumentũ habentes, his contenti simus. Nam qui volunt diuites fieri, qui volũt, non qui sunt. Nam qui sunt,

Ioan.6. *Matt.23* *Matt.5.* *1. Tim.6.*

ſint. Quod ad illos pertinet audierunt, vt diuites ſint in operibus bonis, Facilè tribuant, communicent. Audierunt ipſi, vos qui nondum eſtis audite. Qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationē & laqueos, & deſideria multa & noxia. Non timetis? Audite quod ſequitur, Quæ mergūt homines in interitum & perditionem. Non times? Radix eſt omnium malorū auaritia. Auaritia eſt eſſe velle diuitem, non iam eſſe diuitem. Ipſa eſt auaritia. Mergi non times in interitum & perditionem? Non times radicem omnium malorum auaritiam? De agro tuo ſtirpas radicem ſpinarum, & non extirpas de corde tuo radicem malarum cupiditatum? Purgas agrum tuum vnde fructum capiat venter tuus, & non purgas cor tuum vbi habitet

Vbi ſupra Deus tuus? Radix eſt enim omnium malorum auaritia, quam quidam ſequentes, à fide pererrauerūt, & inſeruerunt ſe doloribus multis. Audiſtis quid faciatis, audiſtis quid timeatis, au-

Prou.22, diſtis vnde ematur regnum cælorū. Omnes in verbo Dei concordate, & diuitem & pauperē Deus fecit. Scriptura loquitur, Diues & pauper occurrerunt ſibi, Fecit autē ambos dominus. Diues & pauper occurrerūt ſibi, In qua via niſi in iſta vita? Natus eſt diues, natus eſt pauper. Occurriſtis vobis pariter ambulantes viá. Tu noli premere, tu noli fraudare. Iſte eget, ille habet. Fecit autē ambos dominus. Per eum qui habet iuuat egētem, per eum qui non habet probat habentē. Audiuimus, diximus, timeamus, caueamus, oremus vt perueniamus ad regnū, præſtāte domino noſtro Ieſu Chriſto, qui viuit & regnat cum patre & ſpiritu ſanctoDeus, per omnia ſecula ſeculorū, Amen.

In eadem dominica, de Heliſæo, Sermo II.

Ser.ccvi SIcut de beato Helia diximus, fratres chariſsimi, quòd typum habuerit domini ſaluatoris, ita & ſanctum Heliſæū confidenter & ſecure aſſerimus ſaluatoris noſtri imaginē prætuliſſe. Clamauit enim ad beatum Heliſæum, ſicut in lectione diuina audiſtis, vidua

4. Reg. 4. quædam, & voce flebili ſupplicauit dicens, Vir meus mortuus eſt, & ecce creditores veniūt & volūt mihi tollere filios meos. Ille autē interrogauit eam quid haberet in domo ſua. Reſpondit mulier & ait, Viuit dominus, quia non habeo niſi modicū olei quo vngar. Et dixit Heliſæus, Pete vaſa à vicinis tuis, & clauſo oſtio, mitte ex illo oleo in omnia vaſa, & cū plena fue-

3. Reg. 17 rint, vende & redde creditoribus tuis. Vidua iſta fratres chariſsimi typū Eccleſiæ præferebat, ſicut & illa quæ meruit beatum

tum Heliam excipere. Vidua ergo ista, id est Ecclesia debitum graue contraxerat non solidorum, sed peccatorum. Debitum habebat, & creditorem crudelissimum sustinebat, quia se diabolo multis peccatis obnoxiam fecerat. Sic enim & Propheta prædixit, In peccatis vestris venditi estis, & in sceleribus vestris dimisi matrem vestram. Vidua ergo illa pro tam grandi debito captiua quodãmodo tenebatur. Captiua erat, quia redemptor nondum venerat. Sed postea quam viduam istam verus redemptor Christus Dominus visitauit, ab omnibus debitis liberam fecit. Vnde enim illa vidua liberata sit videamus. Vnde, nisi de augmento olei. In oleo misericordia intelligitur. Ergo viduę illi ideo debitum creuerat, quia oleum misericordiæ peccando perdiderat. Considerate fratres. Defecit oleum, & debitum creuit. Creuit oleum, & periit debitum. Creuerat cupiditas, & periit charitas. Redit charitas, & periit iniquitas. Veniente vero Helisæo Christo domino, vidua, hoc est, Ecclesia per augmentum olei, id est, donum gratię & misericordiæ, vel charitatis pinguedine, de peccatorum debito liberatur. Quid tamen ei beatus Helisæus dixerit, videamus. Pete vasa multa à vicinis, & proximis tuis, & clauso ostio infunde in vasculis vicinorũ. Qui erant isti vicini, nisi Gentiũ populi? Et licet vidua illa Ecclesiæ typũ habuerit, tamẽ vidua erat, & ideo vicini illi vnde vasa petebantur, populum Gentiũ figurabant. Quæ tamen vasa vacua exhibebantur, vt oleum misericordiæ accipere mererentur, quia omnes gentes antequam donũ gratiæ consequantur, fide & charitate, & bonis operibus vacuæ esse probantur. Denique omnes qui ad salutare baptismum consequendum Ecclesiæ offeruntur, & chrisma & oleũ benedictionis accipiunt, vt iam non vasa vacua, sed Deo plena, & templum Dei esse mereantur. Cõsiderate ergo fratres charissimi, Quandiu vidua illa oleũ in vasculo proprio habuit, nec sibi sufficiebat, nec debitum reddere poterat. Verum est charissimi. Qui se solum diligit, nec sibi sufficit, nec peccatorum suorũ debitũ reddit. Cùm vero in alienis vasculis, id est, omnibus vicinis & propinquis, & omnibus omnino hominibus cœperit oleũ charitatis infundere, tunc & sibi sufficere, & ab omnibus se debitis poterit liberare. Et vere fratres talis est natura sancti amoris & veræ charitatis, vt erogãdo crescat: & quantũ in aliis plus expenditur, tantũ in se abũdantius cumuletur. Cibum corporis si volueris egenti tribuere, ad præsens quod illi deder

Esaiæ 50. *4. Reg. 4.* *Amoris sancti & veræ charitatis natura.*

dederis tu habere non poteris. Panem charitatis si dederis centum hominibus, integer manet. Si vniuerso mundo largiri volueris, tibi nihil deficit, imò non solum nõ deficit, sed omnium illorũ quibus largitus fueris, lucrũ tibi multipliciter crescit. Verbi gratia, Vnũ panem charitatis habebas, Si nemini dedisses, ipsum solũ haberes. Mille hominibus dedisti, mille panes acquisisti, quia tanta est possessio charitatis, vt & singulis tota sit, & omnibus integra esse possit. Ergo & aliis dedisti, & tu nihil penitus perdidisti, Imò non solum non perdidisti, sed sicut iam dixi, quicquid aliis à te collatũ est, tu centupliciter acquisisti. Ergo fratres charissimi, agnoscite viduã non alio nisi de oleo à suis creditoribus absolutã, & intelligite ecclesiã catholicam non aliunde, nisi per oleũ misericordiæ Dei de suis fuisse criminibus liberatã. Sed hoc attendite fratres, quòd mulier illa quãdiu habuit vasa vbi oleũ infunderet, tandiu oleũ creuit. Nam dixit filio suo: Affer mihi vas. Et ille respondit: Non habeo. Et ait scriptura stetisse oleũ, posteaquam vbi poneret non inuenit. Sic dilectissimi fratres tandiu charitas augetur quandiu tribuitur. Et ideo etiã ex industria debemus vasa quærere vbi oleũ possimus infundere: quia probauimus quod dũ aliis infundimus plus habemus. Vasa charitatis, homines sunt. Si charitatis oleo volumus abundare, non solũ bonos, sed etiam malos debemus diligere. Bonos, quia boni sunt. Malos, vt boni fiãt. Habet enim hanc virtutẽ oleum charitatis, vt & bonos meliores faciat, & malos de peccatorũ tenebris ad lucem veritatis reducat. Quod autem ait scriptura clauso ostio viduã illam oleũ in vasculis infudisse, hoc significauit vt vnusquisque eleemosynam clauso ostio faciat, id est, pro solo Dei amore, non ideo vt laudetur ab hominibus, sed vt apud Deũ inuenire gratiã mereatur. Qui enim pro laude humana eleemosynã facit, aperte ostio facit, quia apertũ hominibus patet. Qui vero pro sola vita æterna & pro remissione peccatorũ bona opera fecerit, etiã si publice faciat, clauso ostio facit: quia de illa eleemosyna non hoc quærit quod videtur, sed quod non videtur. Laus enim humana videtur, æternum præmium non videtur. Sed audi quid dicit Apostolus, Quæ enim videntur tẽporalia sunt, quæ autem nõ videntur æterna. Securus ergo vnusquisq; eleemosynam faciat, tantũ est vt pro illa gloriam humanam non requirat. Post hæc audiuimus quòd dum beatus Helisæus transiret per Sunam, quædam mulier magna susceperit eum, & dixe

2. Cor. 4.

4. Reg. 4.

& dixerit ad virũ suũ, Animaduerto quòd homo iste vir Dei sit, faciamus illi cœnaculum, & ponamus ei in eo lectũ, mensam, sellam & candelabrũ, vt quãdo venerit maneat ibi. Et mulier illa sterilis erat, sed orãte Helisæo genuit filium. Sic & ecclesia antequam Christus veniret sterilis fuit, Et sicut illa orãte Helisæo genuit filiũ, ita & Ecclesia veniente ad se Christo genuit populum Christianũ. Sed filius mulieris illius dum Helisæus absens esset, mortuus est: sic & filius Ecclesiæ, hoc est, populus Gẽtium antequã Christus veniret, peccatis mortuus erat. Descendente de monte Helisæo, filius viduæ huic vitæ redditur: descendẽte de cælo Christo, filius Ecclesiæ, id est, populus Gentium suscitatur. Sed hoc qualiter factũ sit, videamus. Mortuo enim filio suo mulier illa abiit, & vestigiis se sancti Helisæi prostrauit. Beatus vero Helisæus dedit baculum suũ puero, & dixit ad eum, Vade & mitte bacculum meum super faciẽ pueri. Si te salutauerit homo, non resalutes eum, Hoc loco fratres videte, ne alicui surrepat impia cogitatio, & dicat quòd auguriũ beatus Helisæus obseruare voluerit, & ideo iusserit puero suo vt salutantem se in via non resalutaret. Frequenter hoc in scripturis legimus, sed pro celeritate est dictũ, non pro aliqua superflua & sacrilega obseruatione præceptũ. Ac si diceret, Ita velociter ambula, vt nullis fabulis in via occupari, aut retardari prçsumas. Abiit ergo puer, & misit baculum super faciem pueri, & penitus non surrexit. Puer iste typum habuit beati Moysi. Misit enim eum Deus cum baculo in Aegyptũ: sed baculus sine Christo flagellare Aegyptũ potuit, de originali vero vel actuali peccato liberare vel resuscitare non potuit. Nihil enim, dicente Apostolo, ad perfectũ adduxit lex. Opus erat vt qui baculum miserat, ipse descenderet. Baculus sine Helisæo nihil valebat, quia crux sine Christo nihil poterat. Venit ergo beatus Helisæus, & ascendit in cçnaculum, quia venturus erat Christus, & ascensurus crucis patibulum. Inclinauit se Helisæus, vt puerum resuscitaret: humiliauit se Christus, vt mundum in peccatis iacentem erigeret. Misit Helisæus oculos super oculos, manus super manus. Videte fratres quantum se vir ille perfectç ætatis cõtraxit, vt paruulo mortuo & iacenti congrueret. Quod enim Helisçus in puero prçfigurauit, hoc in toto genere humano Christus impleuit. Audi Apostolum dicentem, Humiliauit semetipsum, factus obediẽs vsq; ad mortem. Quia paruuli eramus, paruulum se fecit. Quia mortui iacebamus

Exod. 4.

Heb. 7.

4.*Reg.*4.

Mat. 27.

bamus.pius se medicus inclinauit,quia& reuera fratres nemo potest iacentẽ erigere,si se noluerit inclinare.Quod autẽ puer oscitauit septies,septiformis gratia sancti spiritus ostenditur, quę humano generi vt resuscitetur in aduẽtuChristi tribuitur. De ipso spiritu dicit Apostolus, Si qs spiritũ Christi nõ habet, hic nõ est eius. Ipsum etiã spiritũ dñs dedit discipulis,quando insufflauit & dixit. Accipite spiritũ sanctum.Os enim quodam modo super os posuit,quando insufflãdo spiritũ dedit. Gratias ergo agamus piissimo redẽptori, qui nos nullis præcedẽtibus meritis suscitauit,&non solum de morte perpetua eripuit,sed etiã adiuuante gratia ipsius, si bene egerimus, æterna præmia repromisit, quod ipse præstare dignetur, qui cum patre & spiritu sancto viuit, & regnat Deus in secula seculorum, Amen.

Philip.2. *Rom.8.* *Ioan.120*

Dominica sexta, De Naaman Syro, Sermo I.

Sermo CCVII. *4. Reg.5.*

Cum Naaman regis Syriæ princeps perfusus lepra fuisset,& sibi vel cũctis horreret, dolebat rex Syriæ virum,per quẽ plurima confecerat bella,gentes domuerat, & victorias perpetrarat. Tũc audit Naamã apud Israël esse prophetã Helisæũ mirandis virtutibus præditum,& stupẽdis operibus nominatũ, per quem posset & causæ periculo liberari,& perniciosa varietate tergi.Mox suũ pergit ad regem, & commendatitias literas ad Israëlitarũ regem deposcit.Confestim rex ad regem literas mittit dicẽs, Misi ad te Naaman seruũ meum,vt cures eum à lepra ipsius. Cùm rex à rege literas accepisset,scidit vestimenta sua dicẽs,Videte quoniam malitiã quęrit iste,qui misit ad me hominẽ vt curẽ eum. Nunquid ego Deus?O fides, Naaman princeps fideliter festinat ad Deũ,& rex perfidus suũ dissipat vestimentũ. Rex Syriæ credit posse fieri quod audierat,&rex Israël nõ credit fieri posse quod nouerat. Tunc ad Helisæum cum regis cõmotio perferretur. Mitte,inquit,ad me Naaman Syrum,vt sciat quia est Deus in Israël. Adducitur itaque ad ostium hominis Dei cum quadrigis & equitibus. Ad quẽ ait,Vade baptizare in Iordane septies,& mundaberis. Quo audito Naaman cõmotus dixit, Ego putabã quòd egrederetur ad me, & stãs inuocaret nomen domini Dei sui, & tangeret locũ lepræ, & curaret me.Si enim aquis me mũdari oportet,nõne meliores sunt apud nos aquæ? Tunc vnus ex suis ait,Nunquid hoc difficile verbum est quod locutus est propheta ad te? Quare non facis quod dixit? Tunc Naaman reuersus, & in Iordane septies baptizatus, ascendit inde

inde mundatus. Tunc miratur Naaman, tunc stupet, tunc prophetam conspicit, tunc cælum attendit, miratur vno iussu affuisse virtutem, miratur operatum domini, miratur detersum tanti temporis vitium. Miratur Naaman se mutatum corpore & mente perniciosa, ab illo contagiũ pellitur, & optata sanitas reparatur. Gaudet Naamã. Propheta lætatur, & ab vtrisque dominus collaudatur. Gaudet Naamã quod optauerat se percepisse, & quod crediderat inuenisse. Gaudet propheta in opere, lætatur populus in virtute. Gaudet Iudæa, quòd venientibus præstentur auxilia, discunt in Israël quod apud se inuenire non poterãt. Qui curatus est prædicat, qui sentit nuntiat, nemini dubiũ habetur quod in Naaman mirabilia potestãtur. Tunc lętus Naaman Helisæo offert munera, tunc sanitatis voto obtulit dona. Non enim pretiũ curationis est quod offero, nec sanitate præcepta isto munere redimo sanitatẽ quã merui. Nec pretio poterit redimi, nec vllo munere inueniri. Mihi, inquit Helisæus, quod offers non accipio, quod ingeris vt alienũ recuso. Nec enim tibi sanitatẽ præstiti, nec perniciosum in te vitiũ ego ipse correxi. Est potẽs in cælestibus Deus, cuius imperiũ seruo, officio pareo, seruituti insisto, cui soli præparãdus est sensus, dicãdus animus, tribuendus in omnibus famulatus. Huic enim si soli seruieris, aut obsequia debita mancipaueris, antequam reddas seruitia, ante meliorem mereberis medicinam. Mox Naaman diuinã sibi disciplinã indicit, superstitiosa abscidit. Cõtinuo se Deũ venerari testatur, & detestari idolum profitetur. Nunc, inquit, cognoui, quia Deus colendus est solus, nunc primũ addidici quia vnus venerãdus est dominus. Cæterum dij gentium nec saluare poterũt, nec nocere merentur, aut sanũ quempiã facere, qui se non possunt de non colentibus vindicare. Tunc Naaman proficiscitur in Syriam lætus, tunc ad suos properat sanus. Lætantur omnes qui cum eo tristes aduenerant, gaudent cuncti qui eius inualetudinem exhorrebant. Magnalia Dei cuncti secum loquuntur, & virtutes eius vniuersi inuicem fabulãtur. Statim prophetæ puer secum loquitur dicẽs, A Naaman Syro noluit quicquã accipere, pergam, vt quod ille noluit suscipere ego sumam. Nec cessauit, pergit festinanter. Quẽ cũ puer videret concurrentẽ, vt domino nuntiaret, mox Naaman suorũ statuit currus, in obuiã redit, causam exquirit. Ille auarus iactat mendaciũ. Dicit à propheta esse mandatum, vt argenti aliquid mitteret, quod adueniant

nientibus ad se Prophetarũ liberis tribuisset. Continuò Naaman puero duplum quàm petierat dedit, quod Prophetæ ipse supplex vt acciperet, extorquere non meruit. In sequestri ergo deposito, in Helisæi conspectu solito more consistit. Vbi, inquit, fuisti, vel quid negotij gessisti? Nusquam, inquit, discessi. Tunc Propheta sanctissimus ait, Nónne cor meum tecũ fuit, quando Naaman tibi in obuiam properauit? Argentum accepisti, & eius lepram sumpsisti. O meritũ Helisæi, Vno tempore duplex virtus ostenditur, & gemina potestas Prophetæ sanctissimi demonstratur. Curatur Naaman Syrus, & lepra Giezi perfunditur. Seruo Syro fideli gloriam attollit, & seruo perfido intulit pœnã. Ille de Syria veniens quod desiderauit accepit, hic puer Prophetæ plagã sibi de perfidia sumpsit. In aquis Naamã curatur & gaudet, Giezi vulneratur & deflet. Alius suis redditur sanus, alius cũctis ostẽditur maculatus. Deus in Naaman laudatur, ꝙ deposita lepra integer reuersus est & sanus.

22. de Ciuita. Dei, cap. 29.

Item in eadem dominica, de eodem de quo supra alius sermo factus est ad fratres in eremo, qui inter sermones ad eosdem habetur. XXXII.

In eadem dominica, de Helisæo & Giesi puero, *Sermo II.*

Sermo CCVIII. *4. Reg. 5.*

FRequẽter charitati vestræ suggessimus fratres charissimi, beatũ Helisæum typũ habuisse domini saluatoris: Giezi autẽ discipulus non incongrue Iudã traditorẽ, vel Iudæorũ populum intelligitur figurasse. Sicut enim Giezi ideo seruiebat beato Helisæo, vt pecuniã posset acquirere, ita & Iudas propterea adhæserat domino saluatori vt fraudem faceret, & terrenas diuitias cõgregaret. Deniq; sic in Euangelio scriptum est, Quia fur erat, & loculos habebat, & ea quæ mittebantur asportabat. Nam Giezi qui gratiã magistri poterat promereri, sicut & dominus suus consecutus fuerat beati Heliæ, cupiditate victus meruit in æternum crudeli lepra perfundi. Iudas vero pro amore pecuniæ & Apostolatus gratiã perdidit, & laqueo vitam finiuit. Ac sic intelligimus omnes auaros & cupidos, intus in anima peccati lepra esse perfusos. Naaman vero princeps militiæ, qui leprosus erat, & suggerente ancilla ad beatum Helisæum sanãdus aduenit, populum gentium figurauit, Puella illa quæ captiua fuerat de Iudæa ducta & suggesserat dominæ suæ, quòd si ad beatum Helisæum suus dominus pergeret, sanitatem reciperet, puella, inquam, illa prophetiæ imaginem gessit, quia licet

Ioan. 12.

4. Reg. 5.

temp

tempore illo in sola Iudæa gratia prophetiæ floruerit, tamen non potuit fieri, nisi vt etiam ad vicinas gentes beata eius notitia perueniret. Audiuit ergo Naaman puellam, & venit ad Helisæum: Audiuit populus gentium prophetiam, & venit ad Christum. Naaman veniẽs ad Helisæum, sanatur à lepra: & populus gentium veniens ad Christum, ab omni peccatorum lepra purgatur. Potest tamẽ, sicut iam dixi, Giezi etiam Iudæorum populum figurare, qui eo tempore peccati lepra percutitur, quo ab ea gentium populus liberatur. Deniq; sic infelices Iudæi in passione domini clamauerunt, Sanguis eius super nos & super filios nostros. Tunc enim peccati lepra perfundi meruerunt, quando contra cælestem medicum ore sacrilego clamauerunt, Tolle tolle, crucifige eũ. Ergo eo tempore in illis remansit lepra, quo ad gentes dñi transiit gratia. Deniq; sic & Apostolus Petrus ad eos locutus est dicens, Vobis, inquit, oportuit primùm loqui verbũ Dei, sed quia vos indignos iudicastis æternæ vitæ, ecce conuertimur ad gentes. Quando doctrina Apostolorũ ad gentes transiit, tũc in miseris Iudæis peccati lepra remansit. Quid tamen mandauerit beatus Helisæus Naaman Syro videamus, Vade, inquit, & lauare septies in Iordane. Quod autẽ audiens Naaman, vt lauaretur septies in Iordane, indignatus est, & nolebat annuere, & ab amicis suis cõsilio accepto, acquieuit vt lauaretur, & purgatus est: hoc significauit, quia populus gentium antequàm Christus crucifigeretur, ipsi per se Christo loquenti non credidit, sed posteà prædicantibus Apostolis ad sacramentum baptismi fideliter venit. Naaman munera obtulit beato Helisæo, & ille accipere noluit, Christi in hoc gratiam figuratam intellige, quæ ideo gratia dicitur, quia gratis datur. Sic enim dominus in Euangelio discipulis dixit, Infirmos curate, mortuos suscitate, dæmones expellite. Gratis accepistis, gratis date. Et quia omnia sacramẽta & mysteria domini nostri, quæ in Iudæis erant præfigurata, in nobis videmus esse completa, quãtas possumus Deo gratias referamus, vt cùm dies iudicij aduenerit, ab auditu malo liberati, illa ad nos vox desiderabilis dirigatur, Venite benedicti, percipite regnũ quod vobis paratum est ab origine mũdi. Ad quod vos dominus sua protectione perducat, cui est honor & imperium cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Mat. 27. — Ioan. 19. — Act. 13. — 4. Reg. 5. — Mat. 10. — Mat. 25.

Item in eadem dominica, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Amen dico vobis, Nisi abundaue- *Mat. 5.*

rit iustitia vestra,&c. quæ sumpta est ex libro primo, de sermone domini in monte, cap. vj. & vij. Et ex sermonibus de verbis domini, iiij. Et ex libro Quinquaginta Homiliarum, XL.

Dominica septima, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Marcum, Cùm turba multa esset cum Iesu, nec haberent quod manducarent, &c. *Sermo I.*

Marci 8.

Sermo CCIX.

Altitudinem diuinitatis suæ, & misericordiã humanitatis multis & variis modis in scripturis sanctis dominus noster Iesus Christus ostẽdit, quemadmodum solet in mysteriis & sacramẽtis, vt & petentes accipiant, & quærentes inueniant, & pulsantibus aperiatur. Omnia enim quę in hoc mũdo sub fragilitate nostra exhibuit miracula, nobis proficiũt. Non vtiq; sine causa faciebat ea dominus, vel quasi frustra & inaniter. Verbum Dei est Christus, qui non solũ sonis, sed etiam factis loquitur hominibus. Hoc enim etiã quod hodie de sancto Euangelio lectũ est, quærit intellectorem, & cũ fuerit intellectũ, spiritale facit gaudiũ. Et in hac lectione simul cõsideranda est in vno eodémq; redẽptore nostro disiũcta operatio diuinitatis & humanitatis, atq; omni modis detestandus error Eutychetis, qui vnã tantũ in Christo dogmatizare præsumit operationem. In alterutra enim parte vel qui solũ hominem fuisse dixerit, gloriã negabit cõditoris: vel qui solũ Deum, negabit misericordiã redẽptoris. Nempe quod super turbã miseretur dñs, ne vel inedia, vel longioris vię deficiat labore, nouerimus affectũ esse atq; compassionem humanæ fragilitatis. Quod autẽ de septẽ panibus & paucis piscibus satiauit quatuor milia hominũ, credimus diuinæ opus esse virtutis. Attẽdat ergo sanctitas vestra, quia hoc nobis propositum est, quod cũ vestra charitate tractemus, quid sibi velit huius rei tantũ mysterium, quod eo modo se Deum discipulis demonstrasse sancta testatur scriptura, quomodo Euangelium narrat. Ait enim Euãgelista in hodierna lectione, Cùm multa turba esset cum Iesu, nec haberent quod manducarent, conuocatis discipulis ait illis, Misereor turbæ huic. Sed requiramus quod ait superius. In illis diebus cùm turba multa esset. Superius enim accesserunt Iudæi ad Saluatorem, accusantes discipulos eius, eò ꝙ non lotis manibus manducarent. Quos dñs redarguit, quia quę de corde mala procedunt, ea potius hominem coinquinarent. Et relictis illis, venit in finibus gentium, vbi mulier Chananæa, quæ est mater gentiliũ, pro filia sua, id

Matt. 7.

Mar. 8.

Mar. 7.

est, Ecclesia dominum deprecatur. Quæ tandiu postulauit, donec acciperet quod petebat. Post hæc iterũ curauit mutum & surdum. Ergo in his diebus cũ multitudo populi concurrisset, nec haberet quod manducarent, Turbas enim hîc omnes gentis significare creaturas intelligimus, pro quibus ipse dñs misericordia commouetur, quod non haberent quod manducarent. Hîc spiritaliter debemus intelligere, ꝙ ideo non habebãt quod manducarent, quia gentes legem non habebant, id est, quinq; libros Moysi, non Prophetas, non prædicationẽ sancti Ioannis, quia gentes non per legem, sed per fidem venerũt ad redemptorem, Ideo triduo perseuerãt, hoc est, in natiuitate, in passione, in resurrectione domini, siue in patre, & in filio, & in spiritu sancto. Perseuerare enim permanere est in cõfessione, sicut ipse dominus ait, Qui autem perseuerauerit vsq; in finẽ, hic saluus erit. Dicit ergo dominus, Non habent quod mãducent. Quia legẽ non habent, & dimittere eos ieiunos nolo, ne deficiant in via: vt qui per fidem Christi crediderunt, per fidem Christi saluarẽtur. Quidam autẽ ex his de longe venerũt. Longè enim erant gentes à Deo, errãdo per idola. Et modò omnis qui peccat, lõge est à Deo. Dicũt discipuli eius: Vnde istos quis poterit saturare panibus in solitudine? Adhuc Apostolos tenebat incredulitas, donec mysteria reuelarẽtur, nec recordabantur quod fecerat de quinq; panibus & duobus piscibus. Et interrogauit eos Iesus quot panes haberẽt. Qui dixerunt, septẽ. Et præcepit turbæ vt discũberent super terrã. Et accipiẽs panes gratias egit, & dedit discipulis suis, vt apponerẽt. Et pisces similiter benedixit, & posuit ante illos. Et manducauerunt & saturati sunt, & sustulerũt septem sportas plenas. Erant autem qui manducauerũt quasi quatuor milia extra mulieres & infantes. Et virtutes quidem dñi manifestissimè credimus esse factas in pręsenti, sed quid lateat in mysterio, ipsius gratia donante requiramus. In superiori enim lectione de quinq; panibus & duobus piscibus quinq; milia hominũ satiauit: hîc septem panib. saturauit quatuor milia hominũ. Ibi discipuli suggerunt dño dicẽtes, Locus desertus est, & hora pręteriit, dimitte turbas vt eũtes in castella emãt sibi escas. Hîc penitus tacẽt discipuli, sed ipse dñs pro eis solicitus est. Videamus quare tacent. Quia necdũ missi fuerant prædicare gẽtibus, sed potius ad oues perditas domus Israël. Prior ergo illa parabola pertinet ad Iudęos, ista verò ad gẽtes. Ibi quinq; panes fuerunt, hoc

Ibidem. *Mar. 8.* *Mat. 10.* *Mar. 8.* *Vbi suprà.* *Mat. 15.* *Mat. 14.* *Mat. 15.*

est quinq; libri Moysi. Hîc verò septem panes, qui sunt septi-
Esaiæ 11. formis spiritus dona, sicut ait sanctus Esaias Propheta, Spiritus sapientię & intellectus, spiritus consilij & fortitudinis, spiritus scientiæ & pietatis, & replebit eum spiritus timoris dñi. Ibi duodecim cophini pleni spiritu sancto, hîc septem Ecclesię siue septem candelabra aurea. Ibi duo pisces, qui sunt duo testamenta, siue vnus liber omnium prophetarum, vel sancti Ioannis prædicatio: hîc indefinitus numerus ponitur, quę sunt
1. *Cor.* 12. dona gratiarum, sicut ait Apostolus, Alij per spiritũ datur sermo sapientiæ, alij sermo scientiæ, alij prophetia, alij genera linguarum, alij interpretatio sermonum, omnia verò hęc operatur vnus atq; idem spiritus. Ibi super fœnum recumbunt, & hîc super terram. Vtrinq; vna conuersatio, vna gratia, vna virtus, vna deitas. Ibi super fœnum discumbunt, hoc est, mortifi-
Esaiæ 40. cata opera carnis: quia, Omnis caro fœnum, ait Propheta. Hîc super terram discumbunt, id est, opera terrena conculcant. Ibi
Act. 4. quinque milia refecti, qui numerus pertinet ad Iudæos. Nam post ascensionem domini loquente sancto Petro, quinq; milia sunt baptizati. Hîc autem quatuor milia, hoc est, de tota terra omnes gentes à quatuor cardinibus cæli, de septiformis sancti spiritus gratia esse repletas in vitã æternam. Et ideo dilectissimi nos qui non per legem, sed per fidem credimus in domino nostro Iesu Christo, qui non ex operibus, sed ipsius gratia sumus redempti, qui non ex quinq; panibus, id est, ex quinq; libris Moysi, sed ex septiformis gratia spiritus sancti sumus
Esaiæ 11. repleti, sicut beatus Esaias prophetauerat dicens, Spiritus sapientiæ & intellectus, spiritus consilij & fortitudinis, spiritus scientiæ & pietatis, & replebit illum spiritus timoris domini. In hac ergo septiformi spiritus sancti gratia maneamus, in qua vocati sumus, repleti dono spiritus sancti, per dominũ nostrum Iesum Christum, qui viuit & regnat in vnitate eiusdem spiritus sancti Deus, per omnia secula seculorum, Amen.

In eadem dominica de Helisæo & securi in gurgite lapsa,
Sermo II.

Sermo CCX.
4. *Reg.* 6.

CVm diuina lectio legeretur fratres charissimi, audiuimus quòd eunte beato Helisæo cum filiis Prophetarum ad Iordanem fluuiũ, dum sibi ligna conciderent, cecidit securis in aquam, Et ille de cuius manu ciciderat, clamauit ad beatum Helisæum, Heu domine mi, & ipsam mutuo susceperam. Post hæc in loco, vbi securis

illa corruerat, beatus Heliſæus miſit lignũ, & natauit ferrum. Heliſæum fratres dilectiſsimi typũ habuiſſe domini ſaluatoris frequẽter charitati veſtræ ſuggeſsimus. Sed & in puero, qui erat de filiis Prophetarum, cui ſecuris de manu lapſa eſt, non incongruè Chriſtus dominus intelligitur. Securis illa, quę cecidit, Adam ſiue totum genus humanum ſignificaſſe dicitur. Tenebat ergo filius Prophetarum ſecurim in manu ſua, & dominus ac ſaluator noſter humanum genus quod creauerat in manu potẽtiæ ſuæ. Sed quomodo ſecuris illa de manu Prophetæ in profundum corruit, ita & genus humanũ de manu domini omnipotentis per ſuperbiam ſe excuſsit & cecidit, & in fluuio luxurię vel omnium peccatorum gurgite ſe ſubmerſit. Securis illa in profundo iacebat, quia genus humanum in omnium criminum abyſſum infelici ruina corruerat, ſicut ſcriptum eſt, Infixus ſum in limo profundi. Et iterum, Deueni in altitudinem maris, & tẽpeſtas demerſit me. Fluuius enim ille vbi ſecuris cecidit, ſignificat præter fluentem & fugitiuã, & in abyſſum deſcendentem voluptatem, vel luxuriam ſeculi huius. Fluuius enim à fluẽdo nomen accepit. Et quia omnes peccatores tranſitoriis voluptatibus inhærentes fluere dicuntur, ideo ſecuris illa in fluuio & in limo iacebat oppreſſa. Veniens verò Heliſęus, miſit lignum, & natauit ferrum. Quid eſt lignũ mittere, & ferrum in lucem producere, niſi patibulum crucis aſcendere, & de profundo inferni humanum genus erigere, ac de omnium peccatorum limo per crucis myſterium liberare? Poſtquàm verò natauit ferrum, miſit manum Propheta, & recepit illud, & rediit ad vtiles vſus domini ſui. Ita & de nobis factũ eſt dilectiſsimi fratres, qui de manu domini ſuperbiendo cecideramus, per crucis lignum iterum ad manum vel ad poteſtatem domini redire meruimus. Et ideo quantum poſſumus cum ipſius adiutorio laboremus, ne iterum ſuperbiendo de manu domini corruamus. Et quia nullis præcedẽtibus meritis de tenebris producti ſumus ad lucẽm, de morte ad vitam reuocati, de multis erroribus in viam reducti, curramus dum lucem habemus, nec prætereuntia ſalutis tempora negligamus, nec nos delectet mundi huius malè dulcis & nimiũ periculoſa lætitia, ne iterum de operibus ſanctis & de iuſtitiæ via quaſi de manu domini corruentes, ad luxurioſum mũdi huius fluuium recurramus, & in omnium peccatorum limũ infelici iterum ruina mergamur, ſed audiamus Apoſtolũ dicentem, Si

Pſal. 68.

4. Reg. 6.

Coloſſ. 3.

consurrexistis cum Christo quæ sursum sunt sapite, vbi Christus est in dextera Dei sedens, quæ sursum sunt quærite. Quare dicit, Si resurrexistis, nisi quia cecideramus? Et alibi idem Apostolus, Surge qui dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Christus. Quasi non tibi videtur ad securim in limo iacentem clamare? Surge, inquit, qui in profundo gurgite dormis, & per crucis mysterium illuminabit te Christus. Iam ista omnia fratres charissimi per baptismi sacramentum, Deo auxiliante, sic agere studeamus, vt nobis beneficia domini nostri non iudicium pariant, sed profectum. Et ita dulcedinem charitatis, puritatem cordis, & castitatem corporis teneamus, ne in nobis Dei sacramenta patiantur iniuriam. Si enim verum est, imò quia verum est quod dicit Apostolus, Quia templum Dei sumus, & spiritus Dei habitat in nobis, quoties aliquod peccatum aut cogitando, aut loquendo, aut etiam operando perficimus, templum Dei destruimus, & ei qui in nobis habitat iniurias irrogamus. Et ideo si quis in se templum Dei aut turpibus cogitationibus sordidauit, aut luxurioso sermone polluit, vel quibuscunque criminibus fortè iam vsque ad fundamenta destruxit, dum tēpus est cum Dei adiutorio studeat reparare perdita, erigere lapsa, destructáque construere, vt cum dies iudicij aduenerit, etsi coronam non meremur accipere, vel ad peccatorum mereamur indulgentiam peruenire. Quod autem dixi, vel ad peccatorum indulgentiam, pro humilitate quæ nobis satis est necessaria videor suggessisse. Nam medicus ille cælestis compunctis pœnitentibus, & eleemosynas largius facientibus, non solum veniam, sed etiam coronam recompensare consueuit. Ego fratres charissimi, etsi negligens tamen qualiscunque præco veritatis à domino constitutus, quod & vobis expedit audire, & me oportet dicere, si non quantum debeo, vel quantum possum suggero, clamo, admoneo. Qui contemnit præconem timeat iudicem. Nullus ex nobis ante tribunal Christi se excusare poterit non se fuisse admonitum, vt omnibus viciis resisteret, & virtutibus operam daret. Et quia vobis quid vitare vel fugere debeatis assidua prædicatione monstratum est, sic Deo auxiliante agite, vt vobis admonitio vestra magis ad præmium quàm ad iudicium ante tribunal æterni iudicis proficiat. Quod ipse vobis concedere dignetur, cui est honor & gloria in secula seculorum, Amen.

Ephes. 5. *1. Cor. 3.*

In ead

In eadem dominica, de Fame Samariæ, Sermo III.

Sermo CCXI.

4. Reg. 6.

DVm à cultu Dei gens iniqua discedit, horrenda fame comprimitur, & iusta necessitate turbatur. Venit inquit, filius Adadezer regis Syriç in Samariam & obsedit eã, & facta est fames magna, ita vt venundaretur caput asini quinquaginta siclis argenti, & quinque siclis argenti quarta pars cabi stercoris columbini. Cur famem ô miserrime pateris? Cur inopiam teterrimã sentis? Cur tanta penuria laceraris? Crescit famis quotidie pœna, quia quotidie crescit & culpa. Perseuerant flagella, quia in populo perseuerant & delicta. Propter te enim hostis irruit, inimicus obsedit, aduersarius tua pabula deuorauit. Tu esuris, & ille pinguescit. Tu famem horridam pateris, & ille de tuis pabulis suis vacat epulis. Tu asinorum cadauera, & stercora columbarum argento mercaris. Callida deinceps vita, damna peccata, delicta compesce, ad Deum cõuertere, relinque idolum, abominare figmentum, tunc poteris hostes diuino adiutorio vincere, & cælesti prælio superare. Nec quisquam tibi poterit nocere vlterius, si damnato scelere diuinus in te germinauerit cultus. Proh nefas, Horrenda cadauera & columbarũ stercora peccator populus vescitur, nec Dei cultum quærit. Inquinatas carnes & horrendas escas fames & necessitas poscit, & adhuc figmentum hominum duritia colit. Pabula denegantur, & illicita à peccatoribus exhibẽtur. Deus à populo peccatore non quæritur, & idolum adoratur. Mutatur in figmentũ Dei cultura, mutatur religio, mutatur & esca, mutatur Dei sancta cultura, mutantur & hominibus pabula, interdicta vescuntur. Vt enim alienum est quod colitur, ita alienum est quod cõtra regulam esuritur. Nec enim difficile est populum famem posse sentire, quem male viuẽdo constat spiritaliter esurisse. Interea crescunt cum vitiis augmenta famis, & peccata matrum cadauera appetunt filiorum, & alternis vicibus mulieres duæ suos natos deuorare disponunt. Proh dolor, In cibum pietas vertitur, in pabulum suscepta soboles commutatur. Antè parricidium geritur, quàm ad funestas epulas veniatur. Anima artubus elicitur, & matrum viscera polluuntur. Innocens sanguis effunditur, vt parentũ fames rabida saginetur. Apud illas enim totum crudele, nefandum est, inquam, insontis sanguinẽ fundere, innocentis carnes concoquere, decoctos artus auidis faucibus transuorare, vt natum conuertat in cibum, quem Deus

condidit in solatium. Sed postquam ad funestas epulas ventum esset, altera mulier alteram exhortatur, Recipe, inquit, recipe miseranda mater in viscera filium, nuper visceribus procreatum. Esto tui nati sepulchrũ, esto eius corporis diuersorium. Esto eius, vt ita dixerim, monumentũ. Intra te paululum comestus infans redeat, qui præ fame viuere iam iámq; non poterat. Materni sinus qui vitalẽ intra se nutrierant, & nutritum in luce protulerant, particulatim sibi reditum recognoscant. Recipiat nunc comestũ vterus, quem viuum ediderat partus. Repetat habitaculũ mortuus, vnde nuper exierat viuus, quoniam fames vrget, necessitas cogit. Cur enim nato superstite moriar, & non magis natum ego mater consumã? Igitur cum hæc mulier comestum iam conspiceret puerum, suum ab ista clade subtrahit filium. Negat se facturã in proprio, quod cum matre fecerat in alieno. Sufficit, inquit, mihi, sufficiat tuo sceleri mulier consensisse, sufficit me funestas epulas degustasse, & innocentis carnibus mea viscera polluisse. Crudele enim tecum participaui consilium, vt nefandum exercerem de meo filio parricidium, quod tecum admisi expiare non possum, nefandum scelus recusare non valeo. Esto saltẽ releuata in meo, quę sic grauaris in tuo. Desine meo scelere, desine tuo grauiore cõmisso. Vtinam nec tu faceres quod tu fecisti, nec ego scelus admitterem quod incurri, vt homicidium facerẽ, & parricidium perpetrarem. Ex me disce quid feceris, quia & ego per te merui quod amiserim. Quare istud quod cogis non facio, quod suades effugio, quod ingeris perhorresco. Tũc ad regem altera alterã pertrahit, ad iudiciũ ducit, causam tanti sceleris publicauit, quod enormitas facinoris publicare coëgit. Tunc, inquam, sceleratũ factum prodidit dolor, tunc immane facinus pietas perfida denudauit. Ardet insana mulier, quia parricidium fecit, ardet quia filium suum deuorauit, sed plus ardet quia in illa clade filium suũ alia non immolauit. Aut ego cum hac, inquit, moriar, aut certe vt hæc meũ, ita illius natum inuadam. Pactum nostrũ iustitia iniqua rex iuste confirma, quia ego nunquam meum natum occiderẽ, nisi suum occidendum amaro placito locauisset. Ergo domine rex, aut meum qui comestus est reddat, aut suũ qui est absconditus prodat. Certe vt dignum est vtrásq; nos pari sententia percute, ne aut ego post tantum facinus viuã, aut hæc sese gaudeat non fuisse in suum filium parricidam. Quo audito rex, vestimenta conscidit, vul-

4. Reg. 6.

tum

rum mutauit,& continuo propheta ad regem mandauit, Hæc dicit dominus, Hac hora crastina die mensura similaginis siclo emetur,& duæ mensurę ordei siclo in porta Samariæ emētur. Nuntiat propheta sanctissimus ad regem cælitus vbertatem,quam sola fides crederet, & perfidia posse fieri denegaret. Nuntiat in locum famis futuram abundantiam similaginis, nuntiat cessaturam famem, successuram vbertatem. Nuntiat subito magnalia Dei successura virtute altissimi, & additur proprio sceleri perfidia hominis, Tunc homo qui missus fuerat à rege ait,Nec si cataractæ cæli aperiātur,possunt fieri quę narrantur.O perfidia hominis.Non credit promissā fieri vbertatem,qui horrendam senserat egestatē.Nec considerat Deum promisisse abundantiam qui populo irrogarat penuriam.Scelestissime homo & cur mirabilibus non credis?Cur farra non accipis?Cur promittentē dominum perhorrescis?Crede quod credentibus datur,crede populo futurū, cuius te iam negaueris socium. Et quia bonis tantis indignus es, hæc tibi videre conceditur,& posse perfrui denegatur.Igitur dum hęc geruntur, auditū fecit dominus in castris Syriæ, vt populo promissam tribueret vbertatem quadrigarum strepitus, & curruum sonitus,& armatorum tumultus inimicorum auribus maluit resonare,vt posset iam suum populum liberare. Quo strepitu perculsi inimici fugiunt, sine pugna terga vertunt, vtensilia relinquunt, & Israëlitæ egressi ciuitatem, castra hostium inuadunt deprædantes. Reuertente ergo populo onerato, illè qui non crediderat cecidit lapsus, & vbertatem videns in populo cecidit, pressus est.

4. Reg.7.

Dominica octaua, de eo quod scriptum est, Sicut qui se diuites affectant nihil habentes. Et sunt qui se humiliant cum sint diuites, Redemptio animæ viri diuitiæ eius, pauper autem non suffert minas. *Sermo I.*

Prou. 13.

SAncta scriptura quæ modo in auribus nostris lecta est admonuit nos, imò per illā Deus qui iubet nobis loqui ad vos, quærere vobiscum & pertractare quid sit,& quid sibi velit quod lectum est,Sunt qui se diuites affectāt nihil habentes,& sunt qui se humiliant cum sint diuites. Non enim arbitrandum est,neq; omnino credendum,quòd de istis diuitiis,quibus inflantur superbi,de visibilibus istis dico atq; terrenis,curauerit scriptura sancta nos admonere,vt vel eas pro magno habeamus,vel nō habere timea

Sermo CCXII.

Prou.13.

mus. Quid enim prodest homini, ait aliquis, qui se diuitē videri affectat, cum nihil habeat? Istum notauit scriptura atque reprehendit. Sed nec ille valde admirandus aut imitandus est, & pro magno optādus, quem videtur in laude posuisse, si temporales atq; terrenas diuitias intellexeris. Et sunt, inquit, qui se humiliant, cū sint diuites. Ille recte displicet nobis, qui cum nihil habeat, se diuitē affectat. Quid? Iste placet nobis, qui cū sit diues humiliat se? Forte placet, quia humiliat se, nō tamen placet, quia diues est. Accipiamus ergo & hoc. Non indecorū est nec inhonestum, nec inutile quod scripturæ sanctæ nobis cōmendare voluerunt humiles & diuites. Nihil enim tam timendū est in diuitiis quàm superbia. Deniq; apostolus Paulus hoc admonet Timotheū, Præcipe, inquit, diuitibus huius mūdi, non superbe sapere. Non enim diuitias expauit, sed morbū diuitiarum. Morbus autem diuitiarum, est superbia magna. Nam grādis animus est, qui inter diuitias isto morbo non tentatur. Maior animus diuitiis suis, qui eas vincit non concupiscendo, sed contemnendo. Magnus est ergo diues, qui non se ideo magnū putat quia diues est. Qui autem ideo se magnum putat superbus & egenus est. In carne crepat, in corde mendicat, inflatus est, non plenus. Vtres autem duos si videas, vnum plenum, alterum inflatū, in vtroq; eadem est magnitudo, sed non in vtroque eadem plenitudo. Si attendis falleris, si appendis inuenies. Qui plenus est difficile mouetur, qui inflatus est citò aufertur. Præcipe ergo, inquit, diuitibus huius mundi. Non adderet, Huius mundi, nisi quia sunt diuites & non huius mundi. Qui sunt diuites non huius mundi? Quorū princeps & caput est ille, de quo dictū est, Pauper pro nobis factus est, cum esset diues. Sed si ille solus, quid profuit? Vide quid sequitur, Vt illius paupertate vos ditaremini. Puto quia paupertas Christi non nobis attulit pecuniam, sed iustitiā. Paupertas autem illius vnde? Quia mortalis effectus est. Ergo diuitiæ veræ immortalitas. Ibi enim vera copia, vbi nulla indigētia. Quia ergo nos immortales fieri non possemus, nisi pro nobis Christus mortalis esset effectus, ideo pauper factus est cū esset diues: & non ait, pauper factus est cū diues fuisset: sed pauper factus est cum diues esset: paupertatē assumpsit, & diuitias nō amisit. Intus diues, foris pauper. Latēs Deus in diuitiis, apparēs homo in paupertate. Vide diuitias eius, In principio erat verbū, & verbum erat apud Deū, & Deus erat verbū. Hoc erat in principio apud

1. Tim. 6.

Diuitiarum morbus superbia.

Diuites non huius mundi.

2. Cor. 8.

Christi paupertas vnde?

Ioan. 1.

apud Deum. Omnia per ipsum facta sunt. Quid ditius eo, per quem facta sunt omnia? Aurũ habere diues potest, creare non potest. Cum itaq; eius istæ diuitiæ cõmendatæ essent, vide paupertatẽ eius, Et verbũ caro factũ est, & habitauit in nobis. Hac eius sumus paupertate ditati, quia in sanguine eius qui manauit de carne eius, quod verbum caro factũ est vt habitaret in nobis, cõscissus est saccus peccatorũ nostrorũ. Per sanguinem illum abiecimus pannos iniquitatis, vt indueremur stola immortalitatis. Omnes ergo diuites, boni fideles. Nemo se contemnat, pauper in cella, diues in conscientia. Diues quippe in cõsciẽtia securior dormit in terra, quàm diues in purpura. Ibi nõ excitat solicitudo maligna, cõpuncto corde de scelere. Serua diuitias in corde tuo, quas tibi contulit paupertas dñi tui. Imò ipsum adhibe tibi custodẽ, ne pereat de corde quod dedit, seruet ipse qui dedit. Omnes ergo diuites boni fideles, sed non diuites hui⁹ mũdi. Deniq; diuitias suas nec ipsi sentiũt, sentiẽt postea. Viuit radix, sed hyemis tempore etiã viridis arbor aridæ similis est. Tẽpore quippe hyemis, & arbor quæ aret, & arbor quæ viget, vtraque nuda est onere foliorum, vtraque vacua onere frugum, veniet æstas, & discernet arbores. Viua radix folia producit, impletur fructibus, arida inanis ęstate, sicut hyeme remanebit. Itaq; illi horreum præparatur, huic securis adhibetur, vt amputata in ignẽ mittatur. Sic ęstas nostra Christi est aduentus, hyems nostra Christi occultatio, æstas nostra Christi reuelatio. Deniq; arboribus bonis & fidelibus hãc allocutionem præbet Apostolus, Mortui enim estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo. Certe mortui, sed mortui specie, viui in radice. Attende autẽ venturũ tẽpus æstatis, quomodo sequatur & dicat, Cũ autẽ Christus apparuerit vita vestra, tũc & vos cum ipso apparebitis in gloria. Hi sunt diuites, sed non huius mundi. Nec tamen & diuites mundi contempti sunt. Et ipsos lucratus est sua paupertate, qui cum diues esset, propter nos pauper effectus est. Nam si eos contempsisset, & in numero suorũ habere noluisset, nõ Timotheo, sicut dicebam, Apostolus præcepisset, vt & ipse præciperet, Præcipe, inquit, diuitibus huius mũdi nõ superbe sapere. Inter hos qui fide sunt diuites, sunt quidã diuites huius mundi, Præcipe illis, quia & ipsi membra illius pauperis facti sunt. Præcipe illis qui in illis timeas à diuitiis. Non superbe sapere, neque sperare in incerto diuitiarũ. Inde enim superbit diues, quia sperat in incerto diuit

Colos. 3.

2. Cor. 8.

1. Tim. 6.

Diuites huius mũdi.

diuitiarum. Nam si incerta diuitiarum prudenter attenderet, nunquam superbiret, sed semper timeret. Quanto esset ditior, tanto fieret solicitior, & secundum hanc vitam, non solum secundum illam. Multi enim in istis seculi perturbationibus securiores pauperes fuerunt, Multi autem propter suas diuitias quęsiti & correpti sunt. Multi se habuisse planxerũt, quod semper habere minime potuerunt. Multos pœnituit cõsilium sui domini non recepisse, qui dixit, Nolite vobis thesauros cõdere in terra, vbi tinea, & comestura exterminat, & vbi fures effodiunt & furantur, sed thesaurizate vobis thesaurum in cælis. Non dico vobis vt perdatis, sed vt migretis. Multi enim hoc facere noluerunt, & non se obedisse doluerunt, quando non solum sua perdideruut, sed propter illa & ipsi perierunt. Pręcipe ergo diuitibus huius mundi non superbe sapere, & fiet in eis quod audiuimus in Prouerbio Salomonis, Sunt qui se humiliant cum sint diuites. Et secundum istas diuitias temporales fieri potest. Sit humilis, plus gaudeat quia Christianus est, quàm quia diues est. Non infletur, nõ extollatur, attendat pauperem fratrẽ, non dedignetur frater pauperis appellari. Quãtumcunque enim diues sit, ditior est Christus qui fratres suos voluit esse pro quibus sanguinẽ fudit. Tamen ne dicerent diuites non se habere quid faciant de diuitiis suis, admonuit Timotheum, vt etiã eos consilio regeret, non solum præcepto cohiberet: cum dixisset, Neq; sperare in incerto diuitiarum: ne se spem perdidisse arbitrarentur, subiecit, Sed in Deum viuum, qui præstat nobis omnia abundanter ad fruendum: Temporalia ad vtendum, æterna ad fruendum. Sed de diuitiis suis quid faciant? Diuites sint, inquit, in operibus bonis, facile tribuãt. Hoc prosint diuitiæ, ne sit tibi difficultas tribuendi. Vult enim pauper & non potest, vult diues & potest. Facile tribuant, communicent, thesaurizent sibi fundamentum bonum in futuro, vt apprehendant veram vitam. Nam ista vita falsa est. Huius vitæ falsitate deceptus ille in purpura & bysso, iacentem vlcerosum pauperem ante suam ianuam contemnebat. Sed ille linctus à canibus, thesaurum sibi æternum in Abrahæ gremio comparabat, & si non abundanti facultate, pia tamẽ & optima voluntate. Ille autem diues qui sibi magnus videbatur in purpura & bysso, mortuus & sepultus est in inferno. Et quid inuenit? Aeternã sitim, indeficientes flammas. Succesit ignis purpuræ & bysso, ea tunica ardebat, qua se expoliare non poterat.

Mat.6. *1.Tim.6.* *Prou.13* *1.Tim.6.* *Luce 6.*

Pro

Pro epulis ariditas ei erat, & desideriũ guttæ de digito pauperis, sicut illi micarũ de mensa diuitis indigentia fuit. Sed illius egestas præteriẽs, huius pœna permanens. Hoc attendant diuites huius mundi, & non superbe sapiãt. Facile tribuant, communicent, thesaurizent sibi fundamentum bonũ in futuro, vbi sunt veri diuites, sed non huius mũdi, vt apprehendant veram vitam: forte ergo hoc admonuit scriptura, vbi ait, Sunt qui se diuites affectãt nihil habentes, propter superbos pannosos. Si enim vix toleratur diues superbus, pauperem superbũ quis ferat? Meliores sunt ergo illi qui se humiliant cùm sint diuites. Veruntamẽ de aliis diuitiis se dicere scriptura testatur, secuta enim adiũxit, Redẽptio animæ viri diuitię eius, pauper autem non suffert minas: Intelligere debemus ex alia nescio qua paupertate pauperẽ, & ex aliis nescio quibus diuitiis diuitẽ. Altius enim diuites in corde, diuites pleni fortitudine, opimi pietate, abũdantes charitate, secũ sunt diuites, interiores sunt diuites. Sunt autẽ qui se diuites affectãt cum sint pauperes, iusti sibi vidẽtur, cum sint impij. Diuitias quippe illas intelligere debemus, quoniã aperuit scriptura quid dixerit, Redẽptio animæ viri diuitiæ ipsius. Intellige, inquit, quas tibi diuitias commẽdem, quoniã dixi, Sunt qui se diuites affectãt, nihil habentes, & sunt qui se humiliãt, cum sint diuites, illas temporales & terrenas & visibiles diuitias cogitabas. Ego autem non ipsas dico, sed quas dicã consequenter admoneo. Redẽptio animæ viri, diuitiæ ipsius sunt. Ergo qui non habẽt animę redemptionem, quia iniqui sunt & iustos se videri affectãt, quia hypocritæ sunt, ipsi sunt de quibus ait, Sũt qui se diuites affectãt, nihil habẽtes, iustos se volũt videri, cum in cella cõscientiæ non habeant aurũ iustitiæ. Et sunt pleni, tanto humiliores, quanto ditiores, de quibus dictũ est, Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorũ est regnũ cælorũ. Quid ergo quæris diuitias, quę oculis humanis & carneis blandiuntur? Lucet aurũ, sed plus lucet fides. Elige quid habere in corde debeas. Intus plenus esto, vbi diuitias tuas Deus videt, homo non videt. Nec tamẽ quia homo non videt, ideo debes contẽnere quod intus habes. Vis videre, quia & oculis iniquorũ plus lucet fides quàm aurũ? Quomodo laudat etiã auarus dominus seruum fidelem? Nihil illo dicit esse pretiosius, imò eum omnino pretiũ non habere testatur. Habeo seruũ, inquit, non habet pretium. Expectas tu vnde? Forte bene saltat, aut optimus coquus est. Non. Attende interior

1. Tim. 6.

Prou. 13.

Mat. 5.

teriorē laudē. Nihil,inquit,fidelius. Placet tibi homo seruus tuus fidelis,& tu non vis esse Deo seruus fidelis? Attendis quia habes seruū, attende quia habes & Dominum. Seruum tuum potuisti cōparare,nō creare. Dominus tuus & verbo suo creauit te,& sanguine suo redemit te. Si viluisti tibi,recole pretiū: si hoc & oblitus es,lege Euangelium instrumentum tuum. Fidem amas in seruo tuo,& dominus tuus non quærit eā in suo? Redde quod exigis. Quod tibi gaudes reddi ab inferiore,redde superiori. Amas seruum qui fideliter custodit aurū tuū,noli contēnere dominum,qui misericorditer custodit cor tuum. Omnes ergo habēt oculos ad laudandā fidē,sed quando illam exigunt reddi sibi. Nam quando ab eis exigitur,claudunt oculos,nolunt eam videre quàm pulchra sit. Aut forte stulta insania propterea nolūt reddere ne perdant, quomodo timet quis reddere pecuniā,cum reddiderit eam,nō habebit. Non sic redditur fides,& redditur & habetur. Mirū dictu, imò si nō redditur,non habetur. Redemptio animæ viri,diuitiæ ipsius. Merito illi vanissimo diuiti insultauit Deus, vt admoneret nos ne talia imitaremur. Cui regio fructuosa succedēs, turbauit hominē copia plus quàm inopia. Cogitauit enim apud se,dicens, Quid faciā, quo congregem fructus meos? Et cum æstuasset arctatus,tandē sibi visus est consilium inuenisse. Sed vanū consilium. Hoc enim consiliū non inuenit prudentia,sed auaritia. Destruam,inquit,veteres apothecas minores, & nouas faciam ampliores,& implebo eas,dicā animę meę, Anima,habes multa bona, satiare, iocundare. Ait illi, Stulte in quo tibi sapiens videris? Stulte quid dixisti? Dico animæ meæ, Habes multa bona,satiare. Hac nocte auferetur à te anima tua, hæc quæ parasti cuius erunt? Quid enim prodest homini si totū mundum lucretur,animæ autem suæ detrimentū patiatur? Ideo redemptio animæ viri,diuitiæ eius. Has ille vanus & stultus diuitias non habebat. Animā quippe suā eleemosynis non redimebat, fructus perituros condebat. Recondebat,inquā,perituros fructus periturus, nihil largiens domino ad quē fuerat exiturus. Quam frōtem habiturus erit in illo iudicio, cum audire cœperit, Esuriui enim,& non dedistis mihi manducare? Animam enim suam superfluis & nimiis epulis satiare cupiebat, pauperum tot inanes ventres superbissimus contemnebat. Nesciebat pauperum vētres apothecis suis esse tutiores: Quod enim recondebat in illis apothecis suis, fortassis, & à furibus aufereb

Marginal notes: Prouer.13. — Luc. 12. — Mat.16. — Mat.25.

ferebatur. Si autem recōderet in pauperum ventribus, in terram quidam digerebatur, sed in cælo tutius seruabatur. Ergo redēptio animæ viri, diuitiæ ipsius. Et quod sequitur, Pauper autē non suffert minas. Pauper, scilicet inanis iustitia, non habens intus spiritus plenitudinem, ornamenta spiritalia, supellectilem spiritalem, totúmque illud quod oculis non videtur, sed mēte plus cernitur. Non habens hæc intus, non suffert minas. Quādo ei dictū fuerit ab aliquo potente, dic hoc verbum contra inimicum meum, dic falsum testimoniū, vt ego quem volo opprimam & domem, forte tentat. Non facio, non mihi adduco peccatum. Tantum negat, quousque diues minari incipiat. Sed quia pauper est non suffert minas. Quid est, pauper est? Non habet diuitias interiores quas Martyres habuerunt, qui pro veritate, ac fide Christi omnes minas seculi contēpserunt. Nihil de corde perdiderūt, in cælo quantum inuenerūt? Pauper ergo nō suffert minas. Non potest dicere diuiti cogenti se ad alicuius iniuriā, aut falsum testimonium, nō facio: non habet intus vnde respōdeat, non est thesauro interiore solidatus & plenus: non est qui dicat, quia non habet vnde dicat: non est qui dicat, Quid mihi facturus es qui minaris? Vt multum, ablatur[*] quod habeo. Tollis quod relicturus sum. Tollis, quod & si non tollas, dum viuo forsitan perditurus sum. De arca interiore nihil perdo. Cum mihi minaris auferre quod habeo, vere vis auferre quod intus habeo. Sed illud potes auferre & habere: Fidem si minando abstuleris, & ego perdo, & tu non habebis. Non ergo facio quod hortaris, non curo quod minaris. Sed potes sæuiendo etiam de patria me pellere. Nocuisti si illuc me expuleris, vbi Deū meum inuenire non possum. Forte valebis etiā occidere. Ruente carnali domo, incolumis habitator abscedo, & ad illū cui seruo fidem securus exibo, & te amplius non timebo, Vide enim quid minaris, vt falsum testimonium dicam, mortem minaris, sed corporis. Plus ego eum timeo, qui dixit, Os quod mentitur, occidit animam. His diuitiis intus plenus & opimus, talia minanti vel meliora respondet. Pauper autem non suffert minas. Simus ergo diuites, & timeamus esse pauperes. Quæramus ergo impleri cor nostrum diuitijs ab illo qui vere diues est. Et si forte vnusquisq; vestrū intrat in cor suum & illic diuitias istas non inuenit, pulset ad diuitem. Fiat ante ianuam diuitis illius pius mendicus, vt sis illo donante diues impletus. Et vere fratres mei paupertatem nostr

Prou. 13.

Sap. 1.

noſtram, egeſtatem noſtram debemus domino Deo noſtro confiteri. Hanc confitebatur Publicanus, qui nec oculos ad cęlum audebat leuare. Non enim habebat cum qua ſubſtantia leuaret oculos ſuos homo peccator. Attendebat ad inanitatem ſuam, ſed plenitudinem domini cognoſcebat, nouerat ſe venire ad fontem ſitiẽtem: Aridas fauces oſtendebat, piè vbera implenda pulſabat, Domine, inquit, tundens pectus, oculos deiiciens in terram, Propicius eſto mihi peccatori. Dico ego, quia iam ex aliqua parte diues erat, cùm iſta cogitabat & petebat. Nam ſi adhuc omnino pauper erat, huius confeſsionis gemmas vnde proferebat? Sed tamẽ abundãtior & plenior de templo deſcendit iuſtificatus. Ille autem Phariſæus ad orationem aſcendit, & nihil rogauit. Aſcenderunt, inquit, ad templũ adorare. Iſte rogat, ille non rogat. Sed ille vnde orat? Sũt qui ſe diuites putant, nihil habentes. Domine, inquit, gratias tibi ago quia non ſum ſicut cæteri homines, iniuſti, raptores, adulteri, ſicut etiã hic publican⁹. Ieiuno bis in ſabbato, decimas do omniũ quæ poſsideo. Iactauit ſe, ſed inflatio eſt iſta, nõ plenitudo. Diuitẽ ſe putauit nihil habens, pauperẽ ſe ille cognoſcit iam aliquid habens. Vt nihil aliud dicam, habebat ipſam cõfeſsionis pietatem. Et deſcenderunt ambo. Sed iuſtificatus, inquit, publicanus ille magis quàm ille phariſæus, Quia omnis qui ſe exaltat humiliabitur, & qui ſe humiliat exaltabitur.

Luce 18.

Item in eadem dominica, Homilia de eo quod ſcriptum eſt in Euangelio ſecundum Matthæum, Attendite à falſis prophetis qui veniunt ad vos, &c. quæ habetur in libro II. de ſermone domini in monte, cap. XXVII. & XXVIII. Et inter ſermones de Verbis domini, XII.

Mat. 7.

Dominica nona, De timore domini & vera humilitate, Sermo I.

Sermo CCXIII.

DAuid Propheta & pſalmiſta, qui teſte ſcriptura, ſecũdum cor Dei electus fecit omnes volũtates eius: Ipſe fratres chariſsimi quid creator noſter in his appetat & diligat quodam loco oſtendit, ita dicẽs, Quis ſicut dominus Deus noſter, qui in altis habitat, & humilia reſpicit in cælo & in terra? Si ergo dominus altiſsimus cuius excellẽtiæ & magnitudinis non eſt finis, in omni creatura ſua, & ea quæ in ſupernis & eã quæ in infimis eſt conſtituta, in angelis videlicet & in hominibus humilitatem conſiderat & probat: quantum neceſſe eſt nobis humilitati ſemper ſtudere, ipſamq́; in omn

Pſal. 112.

in omnibus conseruare, vt sic placeamus conditori nostro? Quanta autem sit verę humilitatis virtus, facilè ex verbis domini agnoscitur, qui vt superbiam Pharisæorũ damnaret, dixit, Omnis qui se exaltat humiliabitur, & qui se humiliat exaltabitur. Humilitatis quippe passibus ad cæli culmina conscenditur, quia Deus excelsus nõ superbia sed humilitate attingitur: de quo dictũ est, Deus superbis resistit, humilibus autẽ dat gratiã: vnde & in Psalmis dicitur, Excelsus dñs & humilia respicit, & alta à longe cognoscit. Alta posuit pro superbis. Humilia verò respicit, vt attollat: alta, id est, superba cognoscit vt deiiciat. Discamus humilitatẽ, per quã Deo propinquare poterimus: sicut ipse in Euangelio ait, Discite à me quia mitis sum & humilis corde, & inuenietis requiem animabus vestris. Per superbiam mirabilis angelorũ creatura cecidit de cælo, per humilitatem Dei fragilitas humanæ naturæ ascendit in cælum. Honesta est enim inter homines humilitatis cõsuetudo, sicut Salomon ait, Vbi fuerit superbia, ibi erit & cõtumelia: vbi autem humilitas, ibi & sapientia: item alius sapiẽs, Quantò, inquit, maior es, tantò humilia te in omnibus, & corã Deo inuenies gratiã: item Deus per Prophetã ait, Ad quem autẽ respiciam, nisi ad humilẽ & quietum & trementẽ verba mea? Quicunq; humilis & quietus non fuerit, non potest in eo habitare gratia spiritus sancti. Deus humilis factus est nostræ salutis causa, erubescat homo superbus esse. Quantũ humilitate inclinatur cor ad ima, tantũ proficit in excelso. Qui enim humilis erit, exaltabitͬ in gloria. primus humilitatis gradus est, veritatis sermonẽ humiliter audire, memoriter retinere, voluntariè perficere. Eam quippe, quã non inuenerit humilẽ veritas fugit mentẽ. Quãtò quis humilior erit de seipso, tantò maior erit in cõspectu Dei. Superbus verò quantò gloriosior apparet inter homines, tantò deiectior erit ante Deũ, Qui enim sine humilitate bona opera agit, in ventũ puluerẽ portat: item scriptura dicit, Quid superbit terra & cinis, dũ vento superbiæ dispergitur, qđ ieiuniis & eleemosynis cõgregare videtur? Noli ô homo in virtutibus gloriari tuis, quia alterũ habiturus eris iudicẽ, nõ teipsum. In cuius cõspectu te ipsum in corde tuo studeas humiliare, quatenus ille te exaltet in tẽpore retributionis suæ. Descẽde vt ascendas, humiliare vt exalteris, ne exaltatus humilieris. Qui enim sibi vilis videtur esse, ante Deũ pulcher est. Qui sibi displicent, Deo placent. Esto igitur paruus in

Lucæ 14. & 18.

Iacobi 4.

Psal. 137.

Matt. 11.

Prou. 11.

Ecclesiastici 3.

Esaiæ 66

Ecclesiastici 10.

1. Pet. 5.

oculis tuis, vt sis magnus in oculis Dei. Tantò enim eris apud Deum pretiosior, quantò fueris ante oculos tuos despectior. In summo honore summa tibi sit humilitas. Honoris laus est, humilitatis virtus. Sed hanc veræ humilitatis virtutem nemo sine timore Dei habere potest, quia eorũ neuter sine altero esse potest. Quid autem timor Dei efficiat, fratres audite. Initium sapientiæ timor domini. Magna est cautela peccati, Dei semper præsentiam timere. Qui perfectè Deum timet, diligenter se à peccatis custodit. Timenti Deum in nouissimo die bene erit, & merces eius in æternũ permanet. Qui erubescit in conspectu hominis peccare, quantò magis dignum est quòd erubescat in cõspectu Dei iniquitatem agere, qui non solùm opera, sed & corda considerat? Qui timore sancto Deum metuunt, inquirunt quæ beneplacita sunt illi. Alius est timor filiorum, alius est timor seruorum. Serui enim propter tormẽta dominos timẽt, filij verò propter amorem patres timent. Si filij Dei sumus, timeamus eum ex charitatis dulcedine, non de timoris amaritudine. Homo sapiens in omnibus Deũ metuit operibus suis, sciens se eius nunquam præsentiam effugere posse, sicut Psalmista Deo dicit: Quò ibo à spiritu tuo, & quò à facie tua fugiam? Item, Quia neq; ab Oriente neq; ab Occidente, subauditur, patet locus fugienti Deum. Qui timet dominum, accipiet doctrinam eius, & qui vigilauerit in mandatis eius, inueniet benedictionem sempiternam. Timentis Deum beata est anima, & à tẽtatione diabolica tuta remanet. Beatus homo, qui semper est pauidus, & cui donatum est Dei timorem semper ante oculos habere. Qui timet dominum, recedit ab itinere prauo, & ad virtutũ semitam vias suas dirigit. Timor Dei repellit peccata, & adiicit virtutes. Timor cautũ facit hominem & solicitum, ne peccet. Vbi verò timor Dei non est, ibi dissolutio vitæ est. Qui Deum in prosperis non timet, timeat vel in aduersis, refugiat ad illum, qui flagellat & sanat. Beatus vir, qui timet dominum, in mandatis eius cupit nimis. Timor Dei timorem expellit gehennæ, quia facit hominẽ peccatum cauere, & iustitiæ opera augere. Post hæc ad illum perueniet timorem, qui dicitur sanctus, & permanet in seculum seculi, quia est in dilectione. Si ergo fratres, timeamus Deum, vt diligamus eũ, quia perfecta charitas foras mittit timorem seruilem, atque ita abundantiam habere possumus securitatis & plenitudinem omnium bonorũ: vnde & Propheta ait, Timete

Ecclesiastici 1. *Ecclesiastici 2.* *Timor seruorum & filiorum.* *Psal. 138.* *Prou. 28.* *Psal. 111.* *Psal. 18.* *1. Ioan. 4.* *Psal. 33.*

dom

dominum omnes sancti eius, quoniam nihil deest timentibus eum. Diuites eguerunt & esurierunt, inquirentes autem dominum non minuentur omni bono. Quapropter obsecro vos dilectissimi, vt timorem Dei semper ante mentis vestræ oculos habeatis, & obliuionem præceptorum Dei omnino fugiatis, illúdq; sedulò cogitetis, qualiter timẽtes Deum, & mandatis eius obedientes, ad vitam vadunt perpetuam, contemnentes verò & præcepta eius spernentes in pœnam ibũt æternam: humilitatémq; verá in corde vestro intus habeatis, sicq; eam non fictè moribus coram proximis vestris insinuetis, vt & ipsi bonis exemplis vestris instructi glorificẽt Deum, & vobiscum æternam in cælis studeant percipere remunerationem, præstante domino nostro Iesu Christo, qui viuit & regnat, &c.

In eadem dominica, de Timore domini, Sermo II.

Sermo CCXIIII.

NOn dubito, dilectissimi fratres, insitum esse cordibus vestris timorem Dei, quo ad veram & solidam fortitudinem perducamini, Cùm enim fortis ille dicatur, qui neminẽ timet, peruersè fortis est, qui primò Deum non vult timere, vt timẽdo audiat, audiendo diligat, & diligendo non timeat. Tunc erit verè fortissimus, non superba duritia, sed cura iustitiæ: sic etiam scriptũ est, Timor domini, spes fortitudinis. Cùm enim timetur pœna, quá minatur, discitur amari præmium quod pollicetur, ac sic per timorem pœnæ bona vita retinetur. Per boná vitam bona conscientia cõparatur, vt per bonam conscientiam nulla pœna timeatur. Quapropter discat timere, qui nõ vult timere. Discat ad tẽpus esse solicitus, qui semper vult esse securus: vt enim dixit Ioánes, Timor nõ est in charitate, sed perfecta charitas foras mittit timorem. Dixit sanè & veraciter dixit. Si ergo habere non vis timorem, prius vide vtrũ iam perfectá habeas charitatem, quæ foras mittit timorem. Si verò ante istá perfectionem timor excluditur, superbia inflat, charitas ædificat. Nam sicut in bona valetudine fames non fastidio, sed cibo pellitur: ita in bona mẽte timor nõ vanitate, sed charitate pellẽdus est. Discute itaq; conscientiá tuam, quisquis timere iam non vis. Noli superficiem compalpare, descende in te, penetra interiora cordis tui. Rimare diligenter, vtrũ nulla ibi vena venenata tabificum amorem seculi sugat & sorbeat, vtrũ nulla carnalis voluptatis mouearis & capiaris illecebra, nulla inani iactãtia tumidus extollaris, nulla cura vanitatis exæstues, si iam ini-

Prou. 14.

1. Ioan. 4.

quitatis diligentia non fatigat, vtrũ æquitatis negligẽtia nulla surrepat. Si hæc ita sunt, rectè gaudes esse te sine timore. Ex-
Mat. 22. cluserit eũ charitas Dei, quem diligis ex toto corde, & ex tota anima, & ex tota mente tua: excluserit eũ & charitas proximi, quem diligis tãquam teipsum. Et ideo pro illo satagis, vt etiã ipse tecum ex toto corde, ex tota anima, ex tota mente diligat Deũ, quia non aliter rectè diligis & teipsum, nisi quia sic diligis Deũ, vt non propterea minus eũ diligas, quia conuerteris vel ad teipsum. Si autem quãuis intra teipsum nulla irritaris cupiditate, quod quidẽ de se quis audeat gloriari, tñ si teipsum in teipso diligis, & de teipso tibi places, hoc ipsum vehementius timere debes, quia nihil times. Non enim quacunq; dilectione foras mittendus est timor, sed recta dilectione, qua tota diligimus Deum, & propterea proximum, vt sic & ipse diligat Deum. Se autem in se diligere, & sibi placere non est iustitiæ charitas, sed superbiæ vanitas. Ac per hoc Apostolus iusta re-
1. Ioan. 4. prehensione percussit seipsos amantes & sibi placentes. Perfecta ergo charitas foras mittit timorem. Sed ea dicẽda est charitas, quæ nõ est vilitas. Quid autẽ vilius q̃ homo sine Deo? Ecce quid amat qui seipsum nõ in Deo, sed in seipso amat? Rectè
Roma. 11. huic dicitur, Noli altũ sapere, sed time. Qui enim altũ sapit, & ideo nõ timet, vtiq; perniciosè non timet. Neq; enim mitis & pius est, qui seipsum in seipso amat & laudat, sed elatus & fe-
Psal. 33. rox, nõ nouit dicere, In Deo laudabitũ anima mea, audiãt mites & lætẽtur. Quid enim boni amat, qui fortè hocipsum propter hocipsum amat nihil timere. Potest enim hoc sibi persuadere non sanitate sed immanitate: verbi gratia, Est aliquis audacissimus latro, quantò peruersè fortior, tantò periculosè crudelior. Qui propter ipsum amorẽ suum, quo amat nihil timere, ingentia facinora moliatur, vt quod amat exerceat, & exercẽdo corroboret: quantò eius fuerint maiora cõmissa, tantò maior erit non timentis audacia. Non hoc ergo pro magno bono amandũ est, quod & in homine pessimo inueniri potest. Quapropter timeat Christianus, anteq̃ perfecta charitas foras mit
1. Ioan. 4. tat timorẽ: credat & intelligat se peregrinari à dño, quandiu
2. Cor. 5. viuit in corpore, quod corrũpitur, & aggrauat animam. Tantò
Sapien. 9. minor fit timor, quantò patria quò tendimus propior. Maior enim timor debet esse peregrinantiũ, minor propinquãtium, nullus peruenientium. Sic & timor perducit ad charitatem, & perfecta charitas foras mittit timorem. Timeat autem Christianus

ſtianus non eos qui corpus occidunt,& posteà non habẽt quid faciãt, ſed eum qui habet poteſtatem & corpus & animam in gehennam ignis occidere. Eſt autẽ alius timor domini caſtus permanens in ſeculum ſeculi. Non ergo eum perfecta charitas foras mittit,alioqui nõ permaneret in ſeculum ſeculi: nec fruſtra cùm dictum eſſet, Timor domini, additum eſt, caſtus, atq; ita coniunctum eſt,permanens in ſeculum ſeculi. Quare, niſi quia ille timor,quẽ foras charitas mittit, propterea pũgit animam,ne amittatur aliquid quod in creatura diligitur, vel ipſa ſalus & requies corporalis, aut aliquid tale poſt mortem? Propterea enim timentur & apud inferos pœnæ & dolores ac tormenta gehennarum.Cùm verò cauet anima,ne Deus illam deſertus deſerat, timor eſt caſtus permanẽs in ſeculum ſeculi. De quo latius dicerem,niſi ſermo iam longior,& meis ſenilibus viribus,& veſtræ fortaſſe ſatietati parcere cogeret.

Luca 12. Pſal. 18. 1. Ioan. 4.

Item in eadem dominica, Homilia de eo quod ſcriptum eſt in Euangelio ſecundum Lucam, Quidã homo erat diues,qui habebat villicum,&c. quæ habetur inter ſermones de verbis domini, XXXV. *Luca 16.*

Dominica decima,de Chriſtiano nomine, Sermo I.

Sermo CCXV.

ROgo vos fratres chariſsimi, vt attentius cogitemus quare Chriſtiani ſumus, & crucem Chriſti in fronte portamus. Scire enim debemus, quia non nobis ſufficit,quòd nomen Chriſtianũ accepimus,ſi opera Chriſtiana nõ fecerimus, ſicut ipſe dominus in Euangelio dixit,Quid prodeſt, quòd dicitis mihi, Domine domine, & non facitis quæ dico? Si te militem Chriſtianum dicas, & iugiter cruce Chriſti te ſignes, & eleemoſynam ſecundum vires tuas non feceris,charitatem & iuſtitiam vel caſtitatem habere nolueris, nihil tibi prodeſſe poterit Chriſtianum nomen. Magna res eſt ſignum Chriſti & crux Chriſti, & ideo de iſto tam pretioſo ſignaculo res magna & pretioſa ſignari debet. Quid enim prodeſt, ſi de annulo aureo ſigillũ facias, & putridas paleas intus recondas? Quid prodeſt,ſi ſignum Chriſti in fronte & in ore geſtamus,& intus in anima crimina & peccata recõdimus? Qui enim malè cogitat, malè loquitur, malè operatur: ſi ſe emendare noluerit,quando ſe ſignat, peccatum illius non minuitur, ſed augetur. Multi enim dum ad furtum aut ad adulterium vadunt, ſi pedem impegerint, ſignant ſe,& tamen de malo opere non reuocant ſe, & neſciunt miſeri quia includunt in ſe magis dæmones quàm excludunt. Qui autem

Luca 6.

In lib. 50. homiliar. homil. 21.

à se cum Dei adiutorio vitia & peccata repellit, & quod bonũ est cogitare simul & implere contenderit, iuste signum crucis labiis suis apponit, quia talia opera conatur agere quæ signũ Christi mereantur accipere: & quia scriptum est, Regnũ Dei non est in sermone, sed in virtute. & iterum, Fides sine operibus mortua est, vt nomen Christianum non ad iudicium: sed ad remedium habeamus, cõuertamus nos ad opera bona dum in nostra sunt potestate remedia. Et vt hæc Deo auxiliãte possitis implere, pacem & ipsi habete, & eos qui discordes sunt ad concordiam reuocate: Mendacium fugite, periurium velut mortem perpetuam nolite facere. Ante omnia sicut iam supra dictum est, secundum vires vestras eleemosynam pauperibus exhibere, oblationes quæ in altario consecrentur offerte. Erubescere debet homo idoneus si de aliena oblatione cõmunicauerit. Qui possunt aut cereolos aut oleum quod in cicindelibus mittatur exhibeãt. Symbolum vel orationem dominicam & ipsi tenete, & filiis vestris ostendite. Nam nescio qua fronte se Christianũ dicat, qui paucos versus in symbolo vel in oratione dominica parare dissimulant. Filios quos in baptismo excipitis, scitote vos fideiussores pro ipsis apud Deum extitisse. Et ideo tam illos qui de vobis nati sunt, quàm illos quos de fonte excipitis semper castigate atq; corrigite, vt caste & iuste & sobrie viuant. Et vosipsi ita agite, vt si vos filij vestri imitari voluerint, non vobiscum in igne ardeant, sed simul vobiscum ad præmia æterna perueniant. Qui causas audiunt iuste iudicent, nec munera super innocentes accipiant, quia munera excæcant corda sapientium, & immutant verba iustorũ, ne fortè dum acquirunt pecuniam perdant animam suam. Nemo enim habet iniustum lucrum sine iusto damno. Vbi lucrum & ibi damnum. Lucrum in arca, damnum in conscientia. Nullus se inebriet, nemo in conuiuio suo cogat alium amplius bibere quàm oportet, ne per ebrietatem & suam & illius animam perdat. Omni die dominico ad Ecclesiam conuenite. Si enim infelices Iudæi tanta deuotione celebrant sabbatum, vt in eo nulla opera terrena exerceant: quanto magis Christiani in die dominico soli Deo vacare & pro animæ suæ salute debent ad Ecclesiam conuenire? Quando ad Ecclesiam conuenitis, pro peccatis vestris orate. Nolite rixas committere, nolite lites & scandala concitare. Qui ad Ecclesiam veniens hæc fecerit, ibi se litigando vulnerat, vbi se orando sanare potuerat.

1. Cor. 4. *Iacobi 2.* *De Conse. dist. 4. ca. Vos ante omnia.* *Psal. 14.* *Exod. 23.* *Eccles. 20*

In Ec

In Ecclesia stantes nolite verbosari, sed lectiones diuinas patienter audite. Qui enim in Ecclesia verbosari voluerit, & pro se & pro aliis redditurus est rationem, dum verbum Dei nec ipse audit nec alios audire permittit. Et decimas de fructibus vestris Ecclesiis reddite. Qui fuit superbus sit humilis, qui erat adulter sit castus, qui solebat furtum facere, vel res alienas inuadere, etiam de propria substãtia incipiat pauperibus erogare. Qui fuit inuidus sit beneuolus. Qui fecit iniuriam, cito veniam petat. Cui iniuria facta est, cito dimittat. Quotiẽs aliqua infirmitas superuenerit, corpus & sanguinem Christi ille qui ægrotat accipiat, & inde corpusculum suum vngat, vt illud quod scriptũ est impleatur in eo, Infirmatur aliquis, inducat presbyteros & orent super eum vngentes eum oleo, & oratio fidei saluabit infirmũ, & alleuiabit eum dominus, & si in peccatis sit, dimittentur ei. Videte fratres, quia qui in infirmitate ad Ecclesiam cucurrerit, & corporis sanitatẽ recipere, & peccatorum indulgentiam merebitur obtinere. Cum ergo duplicia bona possint in Ecclesia inueniri, quare per præcantatores, per fontes & arbores & diabolica phylacteria, per characteres & aruspices & diuinos vel sortilegos multiplicia sibi mala miseri homines conantur inferre? Sicut iam supra diximus filios & oẽs familias vestras admonete fratres semper, vt caste & iuste ac salubriter viuãt. Nec solũ eos verbis, sed etiam exemplis ad bona opera prouocate. Ante omnia vbicunq; fueritis, siue in domo, siue in itinere, siue in conuiuio, siue in consessu, verba turpia & luxuriosa nolite ex ore vestro ꝓferre, sed magis vicinos & proximos vestros iugiter admonete, vt semper quod bonũ est & honestum loqui studeant, ne forte detrahendo, male loquendo & in sanctis festiuitatibus choros ducẽdo, cantica luxuriosa & turpia proferendo de lingua sua, vnde debuerant Deũ laudare, inde sibi vulnera videantur infligere. Isti enim infelices & miseri homines qui balationes & saltationes ante ipsas basilicas sanctorũ exercere nec metuunt nec erubescunt: & si Christiani ad Ecclesiam venerint, Pagani de Ecclesia reuertuntur, quia ista consuetudo balandi de Paganorum obseruatione remansit. Et iam videte qualis est ille Christianus qui ad Ecclesiã venit orare, & neglecta oratione, sacrilega verba Paganorũ non erubescit ex ore proferre. Videte tamen fratres charissimi, si iustum est vt ex ore Christianorũ vbi corpus Christi ingreditur, luxuriosum canticũ quasi venenum

Iacobi 5.

Tobiæ 4. diaboli proferatur? Ante omnia quicquid vultis vobis ab aliis *Matt.* 7. fieri, hoc aliis facite. Quod vobis ab aliis non vultis fieri, nulli alij feceritis. Quam rem si volueritis implere, ab omni peccato potestis vestras animas liberare, quia & qui literas non nouit, istas duas sententias memoriter teneat, & cum Dei adiutorio operibus & potest & debet implere. Et licet credam quòd illa infelix consuetudo quæ de Paganorũ prophana obseruatione remansit, iam nobis castigantibus & de locis istis fuerit Deo inspirante sublata, tamen si adhuc agnoscatis aliquos illam sordidissimam turpitudinẽ de hinnicula vel ceruula exercere, ita durissimè castigate vt eos pœniteat rem sacrilegam commisisse. Et si quando luna obscuratur adhuc aliquos clamare cognoscitis, & ipsos admonete denuntiantes eis quod graue sibi peccatum faciunt, quando luna quæ Deo iubente certis temporibus obscuratur, clamoribus suis à maleficiis sacrilego ausu se defensare posse confidunt. Et si adhuc videtis aliquos, aut ad fontes, aut ad arbores vota reddere, & sicut iam dictum est, sortilegos etiam & diuinos vel præcantatores inquirere, phylacteria etiam diabolica & characteres aut herbas vel succos sibi aut suis appendere, durissimè tanta eorum peccata increpantes dicite, quia quicunq; fecerit hoc malum, perdit baptismi sacramentũ. Et quia audiuimus quòd aliquos viros vel mulieres ita diabolus circumueniat, vt quinta feria nec viri opera faciant, nec mulieres lanificium, coram Deo & sanctis angelis eius contestamur, quia quicunque hoc obseruare voluerint, nisi per prolixam & duram pœnitentiam tale sacrilegium emendauerint, vbi arsurus est diabolus, ibi & ipsi damnandi sunt. Isti enim infelices & miseri, qui in honore Iouis quinta feria opera non faciunt, non dubito quòd ipsa opera die dominico facere nec erubescunt nec metuant. Et ideo quoscunq; tales esse cognoueritis, durissimè castigate. Et si se emendare noluerint, nec ad colloquium nec ad conuiuium vestrum eos venire permittite. Si vero ad vos pertinent, etiam flagellis cædite, vt vel plagam corporis timeant, qui de animæ suæ salute non cogitant. Nos enim fratres charissimi cogitantes periculum vestrum paterna vos solicitudine admonemus. Si nos libenter auditis, & nobis facietis gaudium, & vos feliciter peruenietis ad regnum. Quod ipse præstare dignetur, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

In ead

In eadem dominica, De Christiano nomine, Sermo II.

Sermo CCXVI.

GAudeamus fratres charissimi, & Deo gratias agamus, quia secundum desideria nostra vos incolumes inuenire meruimus. Et vere fratres iuste & merito pater gaudet quotiens filios suos & corpore sanos, & in Dei timore deuotos inuenerit. Et quia tam de vestra quàm de nostra salute duplicatũ nobis gaudium nunc pietas diuina concessit, quod ad profectum animarum vestrarum pertinet debemus charitati vestræ suggerere. Oportet fratres charissimi vt vota mentis intentione inquirere vel intelligere studeamus quare Christiani sumus, & quare crucem Christi in fronte portamus. Agnoscite & intelligite fratres, quòd non ideo Christiani facti sumus vt de ista tantum vita soliciti simus: sicut enim dicit Apostolus, Si enim in hac vita tantum in Christo sperãtes sumus, miserabiliores sumus omnibus hominibus. Qui enim nõ cogitat nisi de ista tantũmodo vita, animalibus & pecoribus similis est. Quid enim quærunt animalia, nisi manducare, bibere, luxuriari, & dormire? Tales sunt qui plus cogitãt de carne sua quàm de anima, qui plus diligunt gulam ac luxuriam quàm castitatẽ atq; iustitiam. Scire debetis fratres charissimi, quoniam ideo Christiani facti sumus, vt semper de futuro seculo, & de æterno præmio cogitemus: & plus pro anima quàm pro corpore laboremus, quoniã caro nostra paucis annis erit in mundo, anima autem nostra, si bene agimus, sine fine regnabit in cęlo. Si vero quod Deus non patiatur, si mala opera exerceamus, & plus pro carnis luxuria quàm pro salute animę laboremus, timeo ne quãdo boni Christiani cum angelis accipiuntur in vitam æternã, nos quod absit præcipitemur in gehennã. Non nobis sufficit fratres quòd Christianum nomen accepimus, si bona opera non fecerimus Christiana. Illi enim prodest quòd Christianus dicitur, qui castitatem diligit, ebrietatem fugit, superbiam detestatur, inuidiam velut venenum diaboli respuit. Ille vere Christianus est qui furtũ non facit, qui falsum testimonium non dicit, qui nec mentitur nec periurat, qui adulterium non committit, qui ad Ecclesiam frequentius venit, qui de fructibus suis non gustat nisi prius ex ipsis Deo aliquid offerat, qui decimas annis singulis erogandas pauperibus reddit, qui sacerdotibus suis amorẽ impẽdit, qui omnes homines sicut seipsum diligit, qui nullum hominem odio habet. Ille vero non solum Christianus est, sed

1. Cor. 15

ipſe Chriſtus in illo habitat, qui ſtateras doloſas & menſuras duplices velut gladium diaboli pertimeſcit. Ille bonus Chriſtianus eſt, qui quando ad Eccleſiam venit, & oblationē quæ in altario mittatur exhibet, & pauperibus ſecundum quod vires habet argentū porrigit aut buccellam: qui peregrinos in domum ſuam excipit: qui hoſpitibus pedes lauat: qui non ſolum lites non concitat, ſed etiam diſcordes ad cōcordiam reuocat: qui maioribus & parentibus honorē & amorem verę charitatis impendit: qui & ipſe caſte viuit, & filios vel vicinos ſuos vt caſte & ſobrie viuāt, & verbis admonet, & exemplis docet. Ille bonus Chriſtianus eſt, qui quotiēs ſanctæ ſolennitates veniūt, vt ſecurius cōmunicet, ante plures dies caſtitatē cum propria vxore cuſtodit, vt ſyncera & ſecura cōſcientia ad altare domini caſto corpore & mūdo corde præſumat accedere: Qui ſymbolum & orationem dominicā memoriter tenet, & filios vel filias ſuas vt ipſi teneant fideliter docet. Ecce audiſtis fratres quales ſint Chriſtiani boni. Et ideo quantū poſſumus cum Dei adiutorio laboremus vt nomen Chriſtianū non ſit falſum in nobis, nec in nobis Chriſti ſacramenta patiātur iniuriam, ſed ſemper opera Chriſtiana & cogitemus in corde & impleamus in opere. Nam ille Chriſtianus qualis eſt, qui vix aliquādo ad Eccleſiam venit: & quādo venerit non ſtat vt oret pro peccatis ſuis, ſed vt cauſas dicat, aut lites & rixas concitet, & ſi locū inuenerit vſq; ad vomitū bibit, & poſtquam ſe inebriauerit ſurgit quaſi phreneticus & inſanus diabolico more balare & ſaltare, & incipit verba turpia & amatoria vel luxurioſa cantare. Iſte talis non dubitat furtū facere, adulteriū non timet admittere, falſum teſtimoniū dicere, maledicere, periurare. Siue viri ſiue mulieres qui talia opera faciūt, non ad remedium, ſed ad iudiciū Chriſtianū nomen & baptiſmi ſacramenta ſuſcipiunt, & niſi pœnitentiam egerint, in æternū peribunt. Ecce fratres oſtēdimus vobis quales ſint Chriſtiani boni, & quales ſint mali. Et ideo quos bonos videris, imitamini: quos vero malos eſſe cognoſcitis, caſtigate ſemper, increpate, corrigite, vt de profectu veſtro & de illorū perfectione duplicē mercedem habere poſsitis. Qui ergo boni ſunt, caſti, ſobrij, humiles & benigni, Deo auxiliante perſeuerent in operibus ſuis bonis, Qui vero opera mala faciunt, cito ſe corrigant antequā illorum animæ de hac luce diſcedant, quoniam ſi ſine pœnitentia mortui fuerint, non veniunt ad vitam, ſed precipitantur ad mortē. De qua

pœna nos pius Dominus liberare dignetur, qui cum patre & spiritu sancto viuit, & regnat Deus in secula seculorũ, Amen.

Dominica vndecima, de eo quod scriptum est, Mulierem fortem quis inueniet, &c. Sermo I. Prou. 31

Ecclesia catholica fratres charissimi, non solũ post aduẽtum domini & saluatoris nostri prędicata est, sed etiã ab initio mundi multis figuris & sacramẽtis secretioribus designata. Nam & in sancto Abel Ecclesia catholica fuit, & in Noë, & in Abraham, & in reliquis vsq; ad aduentũ dñi saluatoris: de ipsa enim ait Salomon, Mulierem fortẽ quis inueniet? Quod dixit quis inueniet, difficultatẽ inueniendi, non impossibilitatẽ oportet intelligi. Mulier ista fortis, Ecclesia est. Quomodo non est fortis quæ ab initio mundi tantis tribulationibus fatigatur, & tamẽ non vincitur? Mulierẽ fortẽ quis inueniet? Quis alius nisi Christus? Non autem eam fortẽ inuenit, sed inueniẽdo fortẽ fecit. Nã vt eam inueniret, nonagintanouẽ dimisit in montibus, & quæsiuit vnam quæ errauerat, & humeris suis impositam ad ouile proprium reuocauit. Lanam, & linum fecit manibus suis. Lanificam, & linificam matronam istã sanctus sermo describit. Quæris forte à nobis, quid sit lana, quid linũ? Lana carnale aliquid, linum vero spiritale significat, quia in ordine vestimentorũ, interiora sunt linea vestimenta, lanea vero exteriora. Lana etiã de commixtione animaliũ nascitur, Linũ vero sine carnis voluptate de terra procreatur, ideo castitatis imaginem præferre videtur, intantum vt sacerdotes veteris testamenti ex præcepto legis, propter castitatis indicium lineis fœmoralibus vterẽtur. Ergo in lana carnale aliquid, in lino vero spiritale significatur. Pro laude etiam ponuntur. Inuenis enim hominem porrigentem manu eleemosynas pauperi, nec tamen de Deo ibi cogitãtem, sed hominibus placere cupientem, laneam vestem quæ videri potest habet, interiorẽ lineam nõ habet. Inuenis alium dicentẽ tibi, Sufficit mihi conscientia mea, Deum colo, Deum adoro, quid mihi opus est ad Ecclesiã ire, aut visibiliter Christianis misceri? Lineam vult habere sine tunica. Nõ nouit neq; commẽdat talia opera mulier ista. Inuenit hæc mulier lanam & linum, & fecit vtile. Multi inueniunt, sed non faciunt vtile manibus suis. Cum libenter auditis inuenitis, cũ bene viuitis facitis. Brachia sua firmauit in fuso. De fuso isto quod Dominus dederit dicã, neque ista lanificia sunt à viris aliena. In fuso lanific

Sermo CCXVII. | Prou. 31. | Mat. 18. | Exod. 28. | Prou. 31.

lanificium signat, in lanificio bonũ opus tanquam castæ mulieris & matronæ impigræ. Diligenter tamen attende in lanificio duo instrumẽta, colũ & fusum. In colo lana inuoluta, quæ filo ducẽda trãseat in fusum, Quod in colo inuolutũ est, adhuc in sinistra & nondũ in fuso est. Quod in fuso collectum est, iam præteritum est. Opus ergo tuum in fuso sit, non in colo. In colo enim est quod facturus es, & in fuso quod fecisti. Vide ergo si habes aliquid in fuso. Ibi enim firmãtur brachia tua, ibi erit fortis cõstantia tua, ibi securus Deo dices, Da, quia dedi, dimitte quia dimisi. Fac quod feci. Quod pendet in colo ad fusum traiiciendũ est, non autẽ quod collectũ est in fusum, ad colũ reuocãdũ est. Ergo vide quid agas, vt habeas in fuso, vt brachia tua firmes in fuso, quod te consoletur, quod te confirmet, quod tibi det fiduciã deprecãdi & sperãdi: sequitur, Manus suas aperuit pauperi. Eia fratres exercete lanificiũ sanctũ Si quis habet plenũ cellariũ, plenum horreũ, omnia ista in colo sunt, transeant in fusum. In sinistra sunt quãdiu pauperibus non erogaueris, at vbi cœperis eleemosynã facere, trãsferuntur ad dexterã, & fit opus vnde vestis fieri possit. Omnes domestici eius vestiti sunt. Nunquid de nuditate seruorum suorum solicitus erit vir eius habẽs coniugem talem? Quis est iste vir, nisi Christus, aut quæ est cõiunx nisi ecclesia? Vestiti sunt quotquot in Christo baptizati sunt. Et boni serui & mali, vestiti sunt. Non cessat illa mulier omnes vestire, vt nemo quæratur & dicat, Ideo nõ sum bene operatus, quia nõ sum bene vestitus. Duplicia pallia fecit viro suo. Pallia laudes sunt, fides & cõfessiones. Laudes Deũ, laudas hominẽ. Dupliciter laudas, & simpliciter laudas. Dupliciter, quia homo est & Deus. Simpliciter, vt nõ sis fictus. Fotinus à quo hæretici Fotiniani appellãtur, quasi simplex palliũ fecit viro suo. Solũ enim hominẽ credidit, Christũ Deũ colere noluit. Existit alter texens viro suo pannosum pallium. Ait enim, Christus Deus est tantũ, omnino hominis nihil habẽs, hoc Manichæi dicunt. Fotiniani dicunt, homo tantum est, Manichæi dicunt, Deus tantum est. Ecce de quali Ecclesia quàm pretiosa vestimẽta procedunt. Et propterea de illa scriptũ est, ꝙ duplicia pallia fecerat viro suo. Duplicia pallia. Confitemur enim Deũ in homine, & hominẽ in Deo. De bysso & purpura vestimẽta spiritalia præparauit. De bysso cãdidam confessionem de purpura gloriosam passionem. Byssum; cum Deum confitemur, agnoscimus. Purpuras in martyribus col-

Prou. 31.

laud

laudamus. Nos fratres quibus Deus tantum bonum conferre dignatus est,vt nec de Iudæis,nec de hæreticis nasceremur,sed catholicæ Ecclesiæ filij esse mereremur, quantum possumus Deo gratias referamus,qui nobis fidem rectã, & sibi placitam inspirare vel insinuare dignatus est:& totis viribus, quia fides sine operibus nos saluare non potest,ad spiritale lanificium illud nostros animos præparemus.Iugiter ideo eleemosynas faciẽtes,de colo trahere festinemus ad fusum, & de sinistra trãsferamus ad dexteram, vt per eleemosynas pauperum stolam vnusquisque nostrum preparet in æternum,vt sicut dicit Apostolus, In cælesti conuiuio vestiti & non nudi inueniamur, ne nobis dicatur,Amice quomodo huc intrasti non habẽs vestem nuptialem? Sed magis ab auditu malo liberati,illam felicem, & desiderabilem vocem audire mereamur, Venite benedicti patris mei percipite regnum quod præparatum est ab origine mundi,quod ipse præstare dignetur.

2.Cor.5. Mat.22. Mat.25.

In eadem dominica, de Verbo Dei audiendo, & muliere forti, Sermo II.

Sermo CCXVIII.

ROgo vos fratres charissimi, vt secundum cõsuetudinem fidelium cum silẽtio & quiete ea quæ vobis prædicãtur accipiatis. Animus enim noster quando donante Deo aliquid potuerit de lectione sanctarum scripturarum concipere, spiritalem nidũ in cordibus vestris desiderat inuenire. Et ideo velut castissimi turtures diuina verba sancti spiritus feruore in nidũ cordis fouere cõtendite,ne permittatis vt in vobis semen verbũ Dei peccatorum frigore congelescat,Propter illud quod scriptum est,Abundauit iniquitas,refrigescit charitas.Estote magis sicut dicit Apostolus,Spiritu feruentes.Quomodo enim columbæ,vel turtures postquã genuerint oua,si illa permiserint refrigerari, perdent fructũ illorũ:Ita & vos si conceptum verbum Dei per obliuionẽ refrigerari permittitis,desiderabilem fructum habere non potestis. Præstate in vobis nidum sermonibus sanctis, secundum quod scriptum est, Turtur inuenit sibi nidũ vbi reponat pullos suos. Et quoniã nobis scriptura Salomonis cõmendat mulierẽ magnam,habentem magnum virũ, dicens, Mulierem fortem quis inueniet? Ideo de hac secundum tenorem pauca quæ Deus dignatur suggerere,auribus vestris cupimus intimare.Mulierẽ fortem quis inueniet? Difficile est inuenire eam,& difficile est nescire eã. Nonne ipsa est ciuitas in monte

Mat.24 Rom.12. Psal.83. Prou.31.

te quæ abscõdi non potest? Quare ergo dictũ est, quis inueniet, cũ n dici debuerit, quis non inueniet? Sed tu ciuitatẽ in monte positam vides. Vt autem in mõte ponitur, inuenta est. Ipsa est enim ouis illa quæ perierat. Et reuera fratres Ecclesia catholica est, quæ iam illustrata est, quis ergo eam non videt? Quãdo latebat quis eam inueniebat? Sicut enim iam dicta est ipsa ciuitas, ita & ouis quam perditam quæsiuit pastor. Ipse pastor mons est, ouis ergo in humeris eius ciuitas est in monte. Facile est eam videre collocatam in mõte. Quomodo autem eam inuenires cùm lateret inter vepres, & spinas vtiq; delictorum suorum? Ibi eam quæsisse magnum, ibi inuenisse mirabile est, hæc ouis difficilis, cõmendatur inuentio, cùm dicitur, Mulierem fortem quis inueniet? id est, Ecclesiã. Quis non videt eam iam à Christo inuentam, iam eminentem, iam conspicuã, iam gloriosam, iam ornatam, iam lucidam, & vt cito explicem toto terrarum orbe diffusam? Mulierem istam Ecclesiã qui quęsiuit & inuenit Christus agnoscitur. Et postquã eam inuenit, non solummodo de spinis peccatorũ suorũ eripuit, sed etiam lapidibus pretiosis ornauit: ideo de ipsa dicitur, Pretiosior est lapidibus pretiosis. Volo aliud commendare charitati vestræ, quantum capitis, quãtum timeo, quantúmque timere debetis de his lapidibus pretiosis. Sunt in Ecclesia lapides pretiosi, & semper fuerunt docti, scilicet abundantes scientia & eloquentia, & omni instructione legis. Pretiosi planè isti lapides sunt, de ipsis fuit Cyprianus, de ipsis fuit Ambrosius, & cæteri eorum similes. Ex eorum numero quidam errauerunt ab ornatu huius mulieris.

Mat. 5. *Mat. 18.*

In eadem dominica, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Lucam, Dixit Iesus ad quosdam qui in se confidebant, & cætera quæ habetur inter sermones de Verbis Domini, XXXVI.

Luca 18.

Dominica duodecima, de reddendis decimis, Sermo I.

Sermo CCXIX.

PRopitio Christo fratres charissimi iam prope sunt dies, in quibus messes colligere debeamus, & ideo gratias agẽtes Deo qui dedit, de offerendis, imò reddẽdis decimis cogitemus. Deus enim qui dignatus est totũ dare, decimã à nobis dignatur repetere, non sibi sed nobis sine dubio profuturam. Sic enim per prophetam ipse promisit dicens, Inferte, inquit, omnem decimam in horreis meis, vt sit cibus in domo mea, & probate me in his dicit Dominus.

16. quæ. 1. c. decimæ. *Mala. 3.*

Si non

Si non aperuero vobis cataractas cęli,& dedero vobis fructum vsque in abundantiam. Ecce probauimus quomodo nobis decimæ magis quàm Deo proficiant.O homines stulti quid mali imperat Deus vt nō mereatur audiri? Sic enim dicit, Primitias areæ tuę,& torcularis tui non tardabis offerre mihi.Si tardius dare peccatum est,quāto peius est non dedisse? Et iterum dicit,Honora dominum Deum tuum de tuis iustis laboribus, deliba ei de fructibus iustitiæ tuæ, vt repleantur horrea tua frumento, vino quoque torcularia tua redundabūt.Non præstas hoc gratis,quod cito recipies magno cum fœnore. Quæris forte cui proficiat, quod Deus accipiat redditurus? Quæris iterum cui proficiat quod pauperibus datur? Si credis, tibi proficit:si dubitas,perdidisti.Decimæ fratres charissimi tributa sunt egentium animarum. Redde ergo tributa pauperibus, offer libamina sacerdotibus. Quòd si decimas non habes fructūum terrenorum quod habet agricola, quodcunque te pascit ingenium, Dei est, & inde decimas expetit vnde viuis:de malitia,de negotio,& de artificio,redde decimas. Aliud enim pro terra dependimus, aliud pro vsura vitæ pensamus. Redde ergo homo, quia possides, redde quia nasci meruisti: sic enim dicit Dominus: Dabunt singuli redemptionem animarum suarum, & non erunt in eis morbi neque casus. Ecce habes in scripturis sanctis cautiones Domini tui, per quas tibi promisit, quòd si decimas dederis, non solum abundantiam fructuum recipies, sed etiam sanitatem corporis consequeris.Replebuntur, inquit, areæ tuæ frumento,vino quoque torcularia tua redundabunt, & non erunt in eis morbi, neque casus. Cùm enim decimas dando, & terrena, & cælestia, possis munera promereri, quare per auaritiam duplici benedictione te fraudas? Audi ergo indeuota mortalitas. Nosti, quia Dei sunt cuncta quæ percipis, & de suo non accommodas rerum omnium conditori? Non eget Dominus Deus, non præmium postulat, sed honorem, non de tuo aliquid exigit quod refundas: Primitias rerum, & decimas dignatur petere, & negas auare? Quid faceres si nouem partibus sibi sumptis, tibi decimam reliquisset? Quod certe iam factum est cum messis tua pluuiarum benedictione subtracta ieiuna defecit,& vindemiam tuam, aut grando percussit,aut pruina decoxit, Quid auide supputas? Nouem tibi partes retractæ sunt,quia decimam dare noluisti. Constat quidem quod ipse

Exod.22. *16.quæ.1. c. decimæ.* *Prouer.3.* *16.quæ.1. c.decimæ.* *Vbi supra* *16.quæ.1. c. decimæ.* *Prouer. 3.* *16.quæ.1. c.decimæ.*

ipse non dederis, sed tamen Deus exigit. Hæc enim est domini iustissima consuetudo, vt si tu illi decimam non dederis, tu ad decimam reuoceris: scriptũ est enim, hæc dicit dominus, Quia decima agri tui primitiæ terræ vobiscum sunt. Vidi autem & fallere me existimastis, intus in thesauris vestris, & in domibus vestris erit direptio. Dabis impio militi, quod non vis dare sacerdoti. Conuertimini quoq; ad me, dicit dominus omnipotens, vt aperiam vobis cataractas cæli, & effundam vobis benedictionem meam desuper, & non corrumpam fructus terræ vestræ, neq; languebit vitis in agro vestro, & beatos vos dicẽt omnes gentes. Benefacere Deus semper paratus est, sed hominum malitia prohibetur: quia à dño Deo sibi dari vult omnia, & non vult ei, quæ possidere videtur, offerre. Quid si diceret Deus, Meus est homo quẽ feci, mea est terra quam colis, mea sunt, & semina quæ spargis, mea animalia quæ fatigas, mei sunt imbres & pluuiæ, & vẽtorum flamina mea sunt, meus est solis calor? Et cum omnia mea sint elementa viuendi, tu qui manus accõmodas, solam decimã merebaris. Sed quia pie nos pascit omnipotens Deus, amplissimum tribuit munus laboranti mercedem, sibi tantum decimã vendicans, nobis omnia condonauit. Ingrate fraudator ac perfide, diuina te voce cõuenio. Ecce annus iam finitus est, redde domino pluenti mercedem. Redime te homo dum viuis, redime te ipse dum potes: Redime, inquã, te dum pretium in manibus habes, redime te, ne dum te mors auara præuenerit & vitã simul, & præmium perdas. Sine causa hoc dimittis vxori, quę forsitan alterum habebit maritum. Sine causa hoc marito dimittis mulier, quia aliam cupit habere vxorem. Frustra parentibus ac propinquis curam tuam iniungis, nemo te post mortem tuam fideliter redimet, quia in vita tu te redimere noluisti. Depone iam auariciæ sarcinam de ceruicibus tuis, cõtemne crudelissimam dominam, quæ dum te iugo durissimo premit, iugum Christi suscipere non permittit. Sicut enim iugum auariciæ in infernum premere, ita iugum Christi in cælum leuare consueuit. Decimæ enim ex debito requiruntur, & qui eas dare noluerit, res alienas inuasit: Et quanti pauperes in locis vbi ipse habitat illo decimas non dante, fame mortui fuerint, tantorũ homicidiorum reus ante tribunal æterni iudicis apparebit, quia à domino pauperibus delegatam suis vsibus reseruauit. Qui ergo sibi aut præmium comparare, aut peccatorum desiderat

indulg

16. q. 1. c. decimæ.

Vbi suprá.
Malac. 3.

16. q. 1. c. decimæ.

16. quæst. 1. ca. Decimæ.

indulgentiam promereri, reddat decimam, & de nouem partibus studeat eleemosynā dare pauperibus, ita tamen vt quicquid excepto victu mediocri & vestitu rationabili superfuerit, non luxuriæ reseruetur, sed in thesauro cælesti per eleemosynam pauperum reponatur. Quicquid enim nobis Deus plus quàm opus est dederit, non nobis specialiter dedit, sed per nos aliis erogandum transmisit: quod si non dederimus, res alienas inuasimus.

In eadem dominica, de eo quod scriptum est in Psalmo, Deus manifestè veniet, &c. Sermo II. — *Psal. 49.*

AD exhortandas mentes charitatis vestræ, pauca de præsenti Psalmo, quæ donat dominus, gratanter accipite. De domino nostro Iesu Christo prophetatum est in isto Psalmo, vbi audiuimus & cantauimus, Deus manifestè veniet, Deus noster non silebit. Ipse enim dominus Christus, Deus noster, filius Dei, primo aduentu venit occultus: secūdo aduentu veniet manifestus. Quando venit occultus, nō innotuit nisi seruis suis. Quādo veniet manifestus, innotescet bonis & malis. Quando venit occultus, venit iudicandus. Quando veniet manifestus, veniet iudicaturus. Deniq; tunc cùm iudicaretur siluit, & de silentio eius Propheta prædixerat, Sicut ouis ad immolandum ductus est, & sicut agnus coram tondente, sic non aperuit os suum. Sed Deus noster manifestè veniet, Deus noster & non silebit. Non quomodo siluit quando iudicandus erat, ita silebit quando iudicaturus erit. Et nunc non silet, si sit qui audiat. Sed dictum est, Tunc nō silebit, quando vocem eius agnoscent, & qui modò contemnunt. Modò enim quando dicuntur præcepta Dei, quibusdam in risum veniunt. Et quoniam quod promisit Deus modò non ostenditur, & quod minatur modò non videtur, quod præcipit irridetur. Modò enim felicitatem, quæ dicitur huius mundi habent & mali. Infelicitatem, quæ dicitur mundi huius, habent & boni. Attendunt homines, qui credunt præsentia, & non credunt futura, quoniam ista bona & mala præsentis seculi promiscuè habentur bonis & malis. Si diuitias optant, vident habere diuitias & pessimos homines, & bonos homines. Vident etiam si exhorrent paupertatem & miserias huius seculi, laborare in his miseriis nō solùm bonos, sed etiam malos, & dicunt in corde suo, quia res humanas Deus nec respicit nec regit, sed omnino in intimo quodam mūdi huius fundo dimisit

Sermo CCXX.

Psal. 49.

Esaia 53.

nos casibus volui, nec aliquam prouidentiam exhibet nobis, Ac per hoc fit in illis contẽptus præcepti, quia non vident manifestationem iudicij. Veruntamen etiam modò debet quisq; attendere, quia quando vult Deus, respicit & iudicat. Ad horã autem non differt, quãdo verò vult, differt. Et vnde hoc? Quia si nunquam in præsenti iudicaret, nõ esse crederetur: si omnia in præsenti iudicaret, nihil iudicio reseruaret. Ad hoc enim multa seruantur iudicio, & quædam in præsentia iudicantur, vt illi qui differũtur, timeant & cõuertantur. Non enim amat Deus damnare, sed alleuare. Et ideo patiens est in malos, vt de malis faciat bonos. Sic enim dicit Apostolus, Quia reuelabitur ira Dei super omnem impietatẽ, & reddet Deus vnicuiq; secundum opera sua, Admonet autem & corripit hominem contemnentem, & dicit, An diuitias bonitatis & longanimitatis eius contemnis? Quia bonus est in te, quia longanimis est, quia patiens est in te, quia differt te, & non aufert te, contẽnis, & omnino nullum iudicium Dei putas, ignorans quia patientia Dei ad pœnitentiam te adducit? Tu autem secũdum duritiam cordis tui thesaurizas tibi iram in die irę & reuelationis iusti iudicij Dei, qui reddet vnicuique secundum opera sua. Quicquid ergo homo facit modò, in thesaurũ mittit, sed nescit quid colliget, quomodo diuites, qui in thesaurum terræ mittunt, quasi sciunt quid colligunt, sed nesciunt cui colligũt. Quis enim possideat diuitias eorũ post mortem ipsorũ prorsus ignorant, & aliquando diuitiæ eorum ad inimicos eorum perueniunt. Et ideo se quisq; fraudat nolens manducare vt dilatescat, vt alius de laboribus eius fluat & luxurietur & dissoluatur. Quomodo ergo colligunt quidem scientes, sed cui colligant nesciunt. Sic contra in thesaurũ cælestem boni quid colligant sciunt, mali quid colligant nesciunt. Bonus enim ponit in thesauro cælesti omnia opera misericordiæ, quæ fecit circa homines, quibus subuenit, & scit quoniã fidelis est custos, qui illi seruat omnia quæ reponit. Et non ea videt, sed de thęsauro suo certus est, quia neq; aliquid à fure surripitur, neq; ab hoste inuaditur, neq; ab inimico & improbo & potẽte quasi euicto tollitur, sed semper manebit, quia à domino potentissimo custoditur. Si enim pecunias homines fideli seruo commendãt, & securi sunt, misericordias suas commendant potenti domino, & soliciti sunt? Nouerunt ergo, quia quicquid reponũt, totum ibi saluum est, qui fideles sunt, potentię domini sui fidem

Rom. 1.

Rom. 2.

Vbi suprà

iung

iungunt. Credunt enim quia seruat. & inueniunt quod seruat, Nam & homines qui pecuniam colligunt, nunquid vident arcam ipsam, aut in arca pecuniã semper colligunt & mittunt, aut infodiũt & seruant? Non vident, & tamen quasi conscientia eorum scit, quia ibi est in loco illo vbi posuerunt. Et fortè iam fur tulit, & vanus gaudet, qui inaniter reseruauit. In thesauro autem cęlesti si quid posuerimus, & de domini custodia securi sumus, & omnino furem nullum patimur, nec damnũ aliquod sustinemus. Mali verò & ipsi mittũt, vt in thesauro omnia mala opera sua seruet illis Deus. Hoc est qđ dixit Apostolus, Thesaurizas tibi iram in die iræ iusti iudicij Dei. Sed quoniã seruatur, quicquid mali faciunt & nesciunt. Vbi venerit Deus noster manifestus & non silebit, conuocabit ad se omnes gentes, sicut dicit in Euangelio, & separabit, quosdã ponens ad dexteram, quosdam ad sinistram, & incipit iam tractare thesauros vtrorunq;, quid quisq; posuit vt inueniat. Venite benedicti, inquit, patris mei, ad eos qui sunt ad dexteram, percipite regnũ, quod vobis paratum est ab initio mũdi. Regnum cælorum, regnum sempiternum, societatem cum angelis, ęternam vitam, vbi nullus oritur, neq; moritur, hoc percipite. Quando enim opera vestra in thesaurum mittebatis, regnum cælorum amabatis. Percipite regnũ, quod vobis paratũ est ab initio mundi. Etiam ostendit illis thesauros suos. Esuriui, & dedistis mihi manducare. Sitiui, & potastis me. Nudus eram, & vestistis me. Hospes fui, & adduxistis me. In carcere fui, & venistis ad me. Aeger fui, & visitastis me. Et respondent illi, Domine, quando te vidimus in his necessitatibus constitutũ, & ministrauimus tibi? Et ille, quando vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Quia ergo quando vni ex minimis meis fecistis mihi fecistis, percipite quod misistis, possidete quod emistis. Mihi enim seruatori ideo credidistis. Deinde conuertet se & ad illos qui sunt à sinistris, & ostendet illis thesauros suos inanes operis boni, Ite, inquit, in ignẽ æternum, qui paratus est diabolo & angelis eius. Esuriui, & nõ dedistis mihi mãducare. Aut si aliquid inuenistis in thesauro isto, aut aliquid misistis, cogitate & reddet vobis, Sed nũquam te, inquiunt ipsi, vidimus esurientẽ. Et ille, Quãdo vni ex minimis meis nõ fecistis, nec mihi fecistis. Fortè enim ideo mihi nõ faciebatis, qa me in terra ambulare non videbatis. Tam mali estis, vt si videretis sicut Iudæi crucifigeretis. Hodie enim mali homines q conant̃, si fieri posset, nõ esse

Psal. 49.

Mat. 25.

Vbi suprà.

Mat. 25.

Ecclesias, vbi illis prædicentur præcepta Dei, nonne & ipsum Christum occiderent, si in terra viuentē inuenirent? Sed audebunt dicere quasi illi qui nesciat cogitationes hominū, Domine, qn̄ te vidimus esurientem? Et ille, Quādo vni ex minimis meis nō fecistis, nec mihi fecistis. Minimos meos, egentes posueram vobis in terrā: Ego tanquā caput, dicet, in cęlo sedebam ad dexterā patris, sed membra mea in terra laborabant, membra mea in terra egebant: membris meis si daretis, & ad caput perueniſſet qđ daretis. Et si sciretis quia minimos meos egentes qn̄ vobis in terrā posui, laturarios vobis institui, qui opera vestra in thesaurū meū portarent. Et nihil in eorum manibus posuistis. propterea apud me nihil inuenistis. Tunc ergo non silebit, sed apparebit: ideo dictū est, Non silebit, Modò autē dicit illud lector de codice, & cōtemnitur. Dicit illud de ore suo tractator aut disputator Episcopus, & irridetur. Nūquid sic irrideri habet, qn̄ ab ipso iudice potētissimo dicitur, Vnusquisq; recipiet quod fecit, siue bonū siue malū? Tunc dicturi sunt homines sera & infructuosa pœnitētia, O si possemus iterū viuere, & quod contēpsimus audire & facere. Tunc dicēt illi, quos ex aduerso cōstituent iniquitates eorū, sicut dicit in libro Sapientiæ. Quid nobis profuit superbia, & diuitiarum iactantia quid cōtulit nobis? Trāsierūt omnia sicut vmbra. Videtis quia pœnitebit eos: sed ista pœnitētia cruciabilis, nō sanabilis. Vis habere vtilē pœnitētiam? Modò habe. Si enim modò habueris, corrigeris. Cū correctus fueris, fundetur illic thesaurus tuus, vbi colligebātur mala opera tua, & implebit alius thesaurus, vbi bona opera tua colligant. Sed fortè conuersus ad dn̄m, statim morieris, opera tua nulla fortè inuenient in illo thesauro. Planè ibi inuenies opera tua, quia scriptū est, Pax in terra hominibus bonæ volūtatis. Deus nō annotat facultatē, sed coronat voluntatē. Scit quia voluisti, & nō potuisti: sic te annotat, quasi feceris qđ voluisti. Ergo opus est, vt cōuertaris, ne differendo subitò moriaris, & omnino nihil inueniat, qđ in pręsenti habeas, & in futuro possideas, Conuersi ad dn̄m, &c. Amen.

2. Cor. 5. Ephes. 6. Sapien. 5. Luca 2.

Dominica tertiadecima, de eo quod scriptum est, Deponentes mendacium loquimini veritatem vnusquisq; cum proximo suo, &c.

Sermo I.

Sermo ccxxi. Ephes. 4.

Modò, fratres charissimi, cùm diuina lectio legeretur, audiuimus Apostolum dicentem, Deponentes mendacium, loquimini veritatem vnusquisq; cum prox

proximo suo. Nemo ita cogitet cũ Christiano loquendam veritatem, & cum Pagano mẽdacium. Cum proximo tuo loquere veritatem. Proximus est omnis homo, proximus tuus ille est, qui tecum natus est ex Adam & Eua. Omnes proximi sumus ratione natiuitatis, & alter alteri frater. Illa spe cælestis hęreditatis proximum tuum debes putare omnem hominem etiam antequàm sit Christianus. Non enim nosti qualis futurus sit apud Deum aliquando, quem rides idolum adorãtem, cõuertetur vt adoret Deum, fortaßis religiosius quàm tu, qui eum paulò antè ridebas. Multi, qui videntur Christiani, malè agendo, & in malo opere perseuerando ab Ecclesia excludendi sunt. Multi, qui foris esse videntur, ita credituri sunt, & in bono opere permansuri, vt in æternum socientur Ecclesiæ. Et ideo nec illi superbiant, nec isti desperẽt: quia quæ futura sunt, scire non possumus. Omnem igitur hominem Christianum putemus non solùm cõditione mortalitatis humanæ, qua in terra eadem sorte deuenimus, sed etiam spe illius hæreditatis, quia non scimus quid futurum sit. Qui enim Iudæus est, hęreticus, aut Paganus, fortè sicut dictum est, per misericordiam Dei cõuertetur ad Deum, vt inter sanctos primum locum habere mereatur. Irascimini, & nolite peccare. Si propterea irasceris seruo tuo quia peccauit, ne tuipse pecces, irasce tibi. Sol non óccidat super iracũdiam vestram: intelligitur quidem secundum tempus fratres charißimi, quia etsi ex ipsa humana conditione & infirmitate mortalitatis, quam portamus, surrepat ira Christiano, nõ debet diu tenere, & fieri pridiana. Eiice illam de corde, antequàm óccidat lux ista visibilis, ne te deserat lux inuisibilis: sed & alter melius intelligitur, quia noster sol iustitiæ & veritatis Christus, nõ iste sol qui adoratur à Paganis & Manichæis, & videtur etiam à peccatoribus, sed ille alius cuius virtute anima humana illustratur, ad quẽ gaudent angeli. Non ergo óccidat sol iste super iracũdiam tuam: id est, non deseret Christus mentem tuam, quia non vult Deus habitare cum iracundia tua. Occideris autem tu ab iracũdia tua, quia ira cùm inueterauerit, fit odium: cùm factum fuerit odium, iam homicida es. Omnis enim qui odit fratrem suum, homicida est, sicut dicit Ioannes Apostolus. Item ipse dixit, Omnis, qui odit fratrem suum, in tenebris manet. Non mirum si ille manet in tenebris, à quo óccidit sol. Ad hoc pertinet fortè quod audistis etiã in Euangelio, Periclitabatur naui-

Proximus quis?

Psal. 4.

1. Ioan. 3.

1. Ioan. 2.

Mat. 8.

gium in stagno, & dormiebat Iesus. Nauigamus in hac vita quasi per quoddam stagnum, & ventus est, & procellæ non desunt tentationum: vnde hoc fit, nisi quia dormit in te Iesus? Si non in te dormiret, tranquillitatē haberes intrinsecus. Quid est autem quòd in te dicitur dormire Iesus, nisi quia fides tua quæ est de Iesu sopita est in corde tuo? Quid facies vt libereris? Excita Iesum & dic, Magister perimus. Euigilabit ille, id est, rediet ad te fides tua, & manebit tecum in æternum. Euigilante Christo si tempestas illa immerserit, nec oppleuerit nauem tuam, iam fides tua imperabit ventis & fluctibus, & non transiet periculū. Fratres sæpe diximus, sæpe dicemus, & quādiu vixerimus dicere debemus, quia Ecclesia tēporis huius & paleam habet & frumentū nemo quærat expellere totam paleam nisi tēpore ventilationis, nemo ante tempus deserat areā, ne dum forte non vult peccatores sustinere, pręter areā inuentus prius ab auibus colligatur quàm ingrediatur in horreum. Quomodo autē fratres dicamus, attendite, Grana cum cœperint triturari inter paleā se non iam tangūt, & quasi non se nouerunt, quia intercedit medio palea. Et quicūq; longius attendit aream paleā solummodo putat, nisi diligentius intueatur, nisi manū porrigat, nisi spiritu oris, id est flatu purgāte discernat, difficilè peruenit ad discretionē granorum. Hæc similitudo ad illum pertinet qui cum profecerit, putat quòd ipse solus sit bonus. Hæc cogitatio fratres etiam Heliā tentauit cum dixit, Prophetas tuos occiderunt, altaria tua suffoderunt, & ego remansi solus, & quærunt animam meam. Sed quid dicit illi responsum diuinū? Reliqui mihi septem milia virorum, qui non curuauerūt genua ante Baal. Noli, inquit, te putare solummodo, adhuc septē milia sunt, quid te solummodo putas? Intēdat ergo mecum sanctitas vestra & assit misericordia Dei. Audite breuiter. Quisquis adhuc malus est, non putet neminē bonum esse. Quisquis bonus est, non putet se solummodo esse. Tenete hoc, Ecce repeto. Videte quia dico, quisquis malus est, interrogans conscientiam suam non arbitretur neminē esse bonum. Quisquis bonus est, non arbitretur se solummodo esse bonū. Et non timeat bonus immixtionē malorum, quia veniet tempus vt separentur mali à bonis. Interim sicut dictū est, qui boni sunt, sustineant malos: qui mali sunt, imitentur bonos. Nec boni in superbiam erigātur, nec mali periculosa desperatione frangantur. Modo enim qui boni sunt possunt Deū offendere, & qui

Iesus quomodo dormire dicatur.

3. Reg. 19
Rom. 11.

& qui mali sunt, si cito se emendauerint, possunt Dei misericordiam promereri. Cum vero de hac luce discesserimus, nec bonus poterit vnquã malus fieri, nec malus qui est ad bonitatem venire. Hæc ergo fratres charissimi salubriter cogitãtes, pro salute animæ nostræ nõ simus surdi ad illud quod nos dominus misericorditer prouocat dicẽs, Nolite tardari conuerti ad dñm, nec differatis de die in diem. Et iterum, Querite dominum Deũ dum inueniri potest, inuocate eũ dum prope est. Ille enim qui eum dum inueniendi tẽpus est non quæsierit, in æternũ inuenire non poterit. Sic ergo cum Dei adiutorio agere studeamus, vt præcepta & mãdata domini nostri magis nobis pariant de sequacitate remediũ, quàm de transgressione iudicium, præstante eodem domino nostro qui cum Deo patre & spiritu sancto viuit & regnat Deus in secula seculorũ, Amen.

Eccles. 5. *Esaia 55.*

In eadem dominica, de Beato Iob, & de eo quod scriptum est in Psalmo, Cantate & exultate & psallite in cithara & voce psalmi, &c. Sermo II.

Psal. 97.

Beatus Iob fratres dilectissimi de quo nobis hesterna lectio recitata est, tam sanctus fuit vt in illo cõpleretur illud quod in Psalmo spiritus sanctus dixit, Psallite domino in cithara & voce psalmi. Non vocẽ solam sed opera assumite, vt non tantũ cantemus, sed & manibus operemur. Qui cãtat & operatur psallit in psalterio & cithara. Qui psallit in psalterio, diuina de cælo verba canit. Qui autẽ operatur manibus, humana opera perficit. Extende manus & da pauperi, nudũ vesti, hospitio recipe peregrinũ. Sed cũ facis, pie & hilariter fac. Recole illi te facere, qui dicturus est, Esuriui & dedistis mihi manducare. Videte qualia organa adiungant in similitudinibus. In tubis, inquit, ductilibus. Beatus Iob fratres dilectissimi ita Dei spiritu plenus erat, vt velut ductilis tuba laudes dñi dulciter decantaret. Sic enim de talibus sonitus est, In tubis ductilibus & in voce tubę corneę. Ductiles æreę sunt tubæ, & tundendo producuntur. Quãdo enim producũtur? Quando malorũ hominũ persecutionẽ patimur, si patienter omnia sustinemus, & nunquã contra dispensationem dñi murmuramus, vapulando erimus tubæ ductiles ad laudẽ domini productæ, si cum tribulatione proficimus. Tribulatio tunsio est, profectus productio est. Tuba ductilis erat beatus Iob, quãdo à diabolo percussus tantis damnis, orbitate etiam filiorũ afflictus, in nullo contra dominũ murmurauit.

Sermo CCXXII.

Psal. 97. *Matt. 25* *Psal. 97.*

Tunſione illa tantę tribulationis factus eſt tuba ductilis. Ergo audiamus ſi ipſa tuba bene ſonuit. Audi, Dominus dedit dominus abſtulit, ſicut domino placuit ita factum eſt, ſit nomen domini benedictũ, Videte fratres quomodo & quàm diligenter ſonuit, quàm ſuauem ſonũ dedit. Nec hoc ſolum ſufficit, niſi adhuc tundatur. Datus eſt autem in poteſtatem ſatanę, vt caro percuteretur. Percuſſus eſt cœpit putreſcere, ita vt eum ſcatẽtes globi vermium exararent. Ipſe tamen beatus Iob quamlibet eſſet iuſtus, non tamen fuit ſine peccatis. Neque enim melior erat ſancto Ioanne Euangeliſta qui ait, Si dixerimus quia peccatum non habemus, ipſi nos ſeducimus. Per illam enim crudeliſsimam pœnam minuta peccata purgabantur. Quam rem etiam ipſe intelliges, Deo gratias referebat, & negligentiarum ſuarum quaſi veriſsimus iudex non molli linteo, ſed teſta radebat ſaniem fluentem. Ex omnibus tamen bonis ſuis, ſola ei à diabolo mulier reſeruatur: Suppoſita eſt vxor Eua, quaſi ad ſeductionem. Hoc erat neceſſarium, vt vxor ei reſeruaretur, equidem non ad ſolacium mariti, ſed ad miniſterium diaboli. Suggeſsit mulier blaſphemiam, ſed Iob non obtemperat ſed recuſat. Euam Adam in paradiſo non repulit, repulit Iob Euam in ſterquilinio. In ſtercore ſedebat Iob cum flueret vermibus atq; putreſceret, ſed melior Iob vulneribus plenus in ſtercore, quàm Adam integer in paradiſo. Equidem adhuc vxor ſua Eua erat, ſed iam ille Adam non erat. Quid ergo dixit mulier? Blaſphema Deum & morere. Ecce audiuimus quo modo tunditur tuba iſta. Percuſsit eum diabolus à capite vſq; ad pedes graui vulnere, & putreſcẽs vermibus ſedebat in ſtercore. Audiuimus quemadmodum tunſus eſt, tubę huius ductilis vocem dulcem ſi placet audiamus. Reſpondit enim vxori, Locuta es, inquit, quaſi vna ex inſipientibus mulieribus, ſi bona ſuſcepimus de manu domini, mala quare non toleremus? O ſonum fortem, ô ſonum dulcem, quem non dormientẽ excitet ſonus iſte? Quem non excitet præſumptio in domino, vt aduerſus diabolum ſecurus procedat in pręlium, & non ſe ſuis viribus obtrecturus, ſed Dei auxilio protegendus? Ipſe enim adiutorium dedit qui eum tentari permiſit. Non enim tunderet diabolus de ſeipſo, nihil enim facere poterit, niſi quod diſpẽſatio diuina permiſerit. De illius enim diaboli pœna futura Propheta cõmemorans ait, Contritus eſt malleus vniuerſæ terræ, Malleum vniuerſæ terræ, diabolum voluit intelligi.

Iob 1. *1. Ioan. 1.* *Iob 2.* *Geneſ. 3.* *Iob 2.* *Vbi ſupra* *Hiere. 50.*

De ipſo

De ipso malleo in manu domini posito, id est, in potestate Dei: tunduntur ductiles tubæ, id est, animæ sanctæ, vt resonent Dei laudes. De isto malleo & iustus tunditur & peccator. Ille vt probetur, ille vt puniatur. Aut certe vt iustus augeatur in bonis, & peccator, corrigatur à malis. Sub isto enim malleo in manu, id est, in potestate domini constituto, tunduntur non solum humiles, sed & superbi. Sed humiles producuntur, superbi comminuuntur vt vitrum. Vna eademque tunsio bonos producit ad gloriam, malos redigit in fauillam, vt impleatur in eis illud quod scriptum est, Et erit tanquam puluis quem proiicit ventus à facie terræ. De ipso enim malleo quoties animæ sanctæ Deo dispensante vel permittente tũduntur, in nullo murmurant, in nullo penitus contradicunt, magis humiliter velut ductilis tuba proclamant, Iustus es domine, & iusta judicia tua, adhuc minus patimur quàm meremur: & hæc quidem dicunt animæ sanctæ. Animæ vero superbæ & peccatis obnoxiæ, quoties aliqua aduersitate pulsantur, rebelles contra dominum murmurare præsumunt dicentes, Deus quid tibi feci? Quare tanta patior mala? Quibus in conscientia respondet diuina iustitia. Bene dicis, ô Deus quid tibi feci? Verum est, quia nihil mihi fecisti, sed totum tibi. Si enim aliquid boni fecisses, mihi feceras. Cum vero peccata & crimina cõmisisti, tibi omnia fecisti, non mihi. Et quia quæcunque seminauerit homo, hæc & metet: non est iniustum quòd spinas & tribulos peccatorum colligat qui nequitiam seminauit. Nos vero fratres charissimi audiamus Apostolum dicentem, Seminemus quod bonum est ad omnes, maximè ad domesticos fidei, Timeamus ne fortè si in carne seminamus, secundum Apostolum de carne metamus corruptionẽ, sed ipso attestante seminemus in spiritu vt de spiritu metamus vitam æternã, ad quam nos dominus sub sua protectione perducat, cui est honor & imperium in secula seculorum. Amen.

Psal. 1. *Psal. 118.* *Galat. 6.* *Ibidem.*

In eadem dominica, de Patientia,
Sermo III.

Quære tomo quarto,

Item eadem dominica, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Lucam, Beati oculi qui vident &c. quæ habetur inter sermones de Verbis domini XXXVII. Et in libro Quinquaginta Homiliarum XXXVIII.

Lucæ 10.

Dominica quartadecima, de Beato Iob, Sermo I.

Ser. cc-xxiiii. PRomptiorē me ad loquendum vestra sanctitas præmonet, etiam dudum de scripturis insinuata omni cum deuotione dicendi fiduciam tribuit, quē Deus gratanter vobis audire monstrauit. Sic nos vestra sanctitas de Iob dicentē accipiat, vt audire se tanquā rusticum credat. Non fuco sermones infectos dicere arbitrerī, qui illius magisterio simpliciter dicere profitetur. Aduersus Iob diabolus pugnā impetrauit, cuius filios ruina cū extingueret factus post diuitias inops, post familias solus, post numerosam sobolem nullius pater, patrimonio naufragus, in corpore edaces pœnas vno robore fidei sustinebat. Diuitiæ in inopiam ceciderunt. Hic noua expergiscitur nuditate, nullus fuit proximus, quia rara est miseris amicitia. Corporis sanitas vulneribus immutatur, gaudium in dolorē conuertitur, nullus artus qui non flagellis valetudinum agitetur. Deniq; sub sterquilinio iacuit præclara iustitia, & cū vulnerata caro probaretur in membris, incolume pectus seruabat interius. Nihil erat à capite vsq; ad pedes quod non affligeret pœna. Vndiq; circūuallantibus pœnis stetit, & vnde feruebat diaboli inuidia, inde sumpta est fatigata victoria. In corpore torquebatur, & spiritu probabatur. Vermibus corpus inquietis doloris tolerabat geminata supplicia, quam fluxæ carnis putredinē prædurabat fœcūda calamitas, non noctibus quies, non diebus requies. Torquebatur, & orabat. Aliud postulabat hostis, aliud precabatur vociferatio cōfessoris. Dissolutis neruis saniei profluuium asperior testa radebat, atrox cruciatus mutabat. Reges non agnoscebat, & confossum corpus in stercore recumbebat. In naufrago corpore incolumis iustitia tutatur, & periclitantibus membris, autori vulnerū pectus seruatur. Omnia excepto spiritu occupauerat hostis. Non fuit qui reciprocū redderet munus mercedibus, delicata matrona in alienis domibus seruit, quæ imperare cōsueuerat. Vbi post solis occasum diurna supplicia dure transigebat, quietē expectabat, & fatigatis matronę digitis, succedentē diem lacrymantibus oculis deducebat. Orbata in mœrore filiorū mulier locatur vt seruiat, nec ad lacrymas vacat. Adhuc matrona iam vidua, vbique mercenaria, nusquam domina, nec sterilis, nec mater vteri sui laniatus defiet, Ecce, inquit, marite quæ pateris: dic aliquid aduersus Deū & morere. Peccauit sola quę viro misericordiam denegabat, obliuisci

Iob 1. *Iob 2.*

vxorem

vxorem Iob in filiis didicerat,& omnibus membris fluens,solus animus fideliter repugnabat,bellator mundi in vno viro torquetur,dum torquet & pœna reuertitur in autorem,Ecce, inquit dominus,tradam illum tibi,animam illius tantummodo custodi.Securè pugnat,qui hoste metuēte seruatur.Sic hostis furebat vt timeret,infligit dolorem crudelitas & deficit in suis viribus.Pœna fugata reuertitur sanitas,& cicatricibus fœlicior redditur medicina. Celerius curat dominus quàm vulnerat inimicus.In gaudia gemitus migrauere,& in fossis vulnerum numerabantur monumenta victoriæ.Propter Iob regina,propter quem & mercenaria.Duplici regreditur fœnore,vt amissa possent duplo recipere. *Vbi suprà*

In eadem dominica,de beato Iob, Sermo II.

IN lectione quæ nobis lecta est fratres charissimi, audiuimus quòd gloriosissimus Dei athleta cōtra hostem callidissimum admirabiliter præliatus sit, & secundū quod Apostolus ait Spectaculum Deo & angelis eius & hominibus dignum nō sine ingenti admiratione audire,& quodam modo oculis fidei videre meruimus, Vidimus beatū Iob non solum contra fœlicitatem mundi,sed etiam contra paupertatē & asperrimos dolores,& contra filiorum orbitatem fortiter & fœliciter dimicantē.Qui cum esset diues,nullū contemptum habuit.Cum penuriā pateretur,neminem blasphemauit,nec cōtra Dei dispensationem murmurare præsumpsit,sed locuples dicebat,Domus mea omnibus viatoribus patuit,& de velleribus ouiū mearū calefacti sunt humeri infirmorū.Postea vero cum paupertate premeretur,in angustiis loquebatur,Dominus dedit,dominus abstulit,sicut domino placuit ita factū est.Et fortiter colluctatus est diabolus,sed athletā Dei superare nō potuit.Immanes suscitauit fluctus,& firmissimā petram cōmouere non valuit.Machinationes suas adhibuit,& turrim validissimā nō prostrauit.Arborem cōcussit,& decutere poma nō valuit.Et ramos quidē confregit,sed radici nihil nocuit.Parietē perforauit,sed thesaurū auferre nō potuit.Thesaurū autem dico nō auri & argenti,sed fidē iusti.Hūc enim eius thesaurū diabolus diripere festinabat, quando eū omni facultate nudatum plaga intolerabili cruciabat.Vidisti augmētari fluctus,vidisti petrā firmissimā,vidisti turrim inexpugnabilem,vidisti Deū glorificatū & diabolum confractum,& quali nomine hunc iustum appellem,ignoro, *Sermo CCXXV.* *1.Cor.4.* *Iob 31.* *Iob 1.*

Athletam

Athletam eum vocem? Sed præcellit tantarum copia coronarum. Petram eum dicam? Sed firmiorem video. Militẽ appellabo? Sed robustiorẽ cerno cõstantia. Turrim eum nominabo? Sed eminet sapientia. Arborem eum dicã? Sed decorosior inuenitur. Fructum illum appellem? Sed pretiosior demonstratur. Thesaurum eum nominabo? Sed copiosior esse dinoscitur. Et quali vocabulo appellem sanctum illum nõ inuenio. Audiant hæc diuites, audiãt hæc pauperes quemadmodum hic beatus vir in diuitiis suis & felicitate benignus dispẽsator extitit diuitiarum, & in tentatione paupertatis patienter & fortiter tolerauit. Vides igitur non esse impossibile diuitem esse in operibus bonis, & pauperẽ per patiẽtiam egestatis posse esse beatum. Nolo mihi dicas, quia paupertatem timeo. Paupertatem times, & peccatum nõ metuis? Nolo timeas paupertatem, sed iniquitatem time, quæ mater est tormentorum. Dominus à te stipendium postulat, & dare ei non vis. Cùm enim audis eum dicentem, Quandiu fecistis vni ex minimis istis, vtique si tribuas pauperi Christo fœneras. Si contrahis à paupere manum tuam, quomodo & qua fiducia in illa die, & tu à domino misericordiam postulabis? Nónne arguet te dicens, Vidisti me nudum & non operuisti, esurientẽ & non pauisti? Quid tu ad hæc respondebis, & quam veniam deprecaberis? Nónne conscientia tua reum te faciet, & obmutesces? Et tu quidem multis & pretiosis vel exquisitis deliciis interdum vsque ad crapulã satiaris, & pauperi vnde esuriem repellat vel cibum simplicem dissimulas erogare. Vestibus etiam nimium pretiosis indutus incedis, & pauperi nudo nec vilissimum tribuis vestimẽtum. Domum tuam in omni pompa componere vel ornare contendis, forsitan nec in angulo eius peregrinum vel pauperem recipis. Sed qui talis est, cum ei irreuocabilis aduenerit finis, si pœnitẽtia non subuenerit, perget ad inferos nudus bonis operibus, remanente domo cum omni ornatu suo in testimonium auaritiæ suæ. Vnusquisque enim prætereuntium dicet, Hæc domus illius fuit raptoris, prædonis, auari. Quãtas viduas afflixit, quantos orphanos denudauit, quantos miseros fecit, vt hanc domũ tantis expensis de iniquitate quæsitis regeret. Sed dicit aliquis, Nobilis sum & in honore constitutus. Nobilitatem nemo reprehendit, de istis dignitatibus nemo disputat, quæ à Deo bene hominibus conceduntur. Diuites ergo in honoribus constitutos si iuste & castè & misericorditer vixerint, repreh

Mat. 25.

reprehendere nemo debet. Illi vero dolendi sunt, & lugendi, qui inflati superbia dignitatũ, putant se immortales cum ipsa dignitate futuros, & non considerant cõditionem suam, quia de terra sunt & in puluerem redigentur, & pro parua lætitia vitæ huius, si tamen lætitia vel vita dicenda est, perpetua sustinebunt tormenta. Attendis pauperem & despicis, & non recogitas quoniã homo est sicut & tu. Homo chara, & amica possessio Dei, homo cuius causa firmatum est cælum, & extẽsum est mare, fundata est terra, propter quem sol oritur & occumbit, luna crescit & deficit, astra micantia surgunt. Túne ergo cõtemnis hominẽ pauperem propter quem Deus talia & tanta constituit? Ad extremum vt adhuc amplius dicam, propter quem Dei filius humanã carnem assumpsit, opprobria & flagella sustinuit, crucem pertulit & flagelli amaritudinem sensit, mortem gustauit, ad inferna descendit, & eos qui à diabolo detinebantur obnoxij, sanguinis sui pretio liberauit. Ecce quanta & qualia humano generi pietas diuina cõcessit. Videte ergo si iustũ est vt à nobis pauper quisque despiciatur, cui tot beneficia pietas diuina largitur? Amemus ergo fratres charissimi & non despiciamus pauperes vel peregrinos, ne nos ille despiciat qui propter nos pauper factus est cum esset diues. Considerate fratres & diligenter attendite, quia ab initio nullum pauperem despicere voluit Deus. Nam sicut in scripturis diuinis frequenter & diligenter audistis, vt superbiam & vanitatem mũdi reprimeret Deus, non elegit rhetores, non eloquentes, non consules, non diuites, non potentes, quibus verbi sui secreta committeret; sed aut opiliones, sicut patriarchas, & beatum Dauid: aut piscatores, sicut beatũ Petrum vel reliquos Apostolos, vt per infirma destrueret fortia, & per humilia excelsa & superba deiiceret. Amemus ergo pauperes, vt cum illo partẽ habere possimus qui dixit, Discite à me quia mitis sum & humilis corde. Nam quia genus humanum per superbiam mortale vulnus acceperat, Christus medicamentum humilitatis exhibuit. Noli ergo despicere humilem pauperem, qui cum sibi pauper sit, facere te diuitem potest. Qui enim diuites sunt, imitentur beatum Iob humiliter largas eleemosynas facientem. Non extollantur in prosperis, & si sinistrum aliquid domino permittẽte pertulerint, non deprimantur aduersis, & in nullo contra Dei iudicia murmurantes, sed humili & pia conscientia cum beato Iob dicant, Dominus dedit Dominus abstul

Gen.3. *Mat.27.* *2.Cor.8.* *1.Reg.16.* *Mat.4.* *1. Cor. 1.* *Mat.11.* *Iob 1.*

abstulit, sicut Domino placuit ita factum est, sit nomen Domini benedictum, cui est honor & imperium cum patre & spiritu sancto in cuncta secula seculorum, Amen.

Item in eadem dominica Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Lucam, Et factum est dum iret Iesus in Hierusalem transibat per mediam Samariam & cætera. quæ sumpta est ex libro secundo de quæstionibus Euãgeliorum, capite quarto. Et ex sermonibus factis ad fratres in eremo XXXII.

Luca 17.

Dominica quintadecima, de beato Tobia, Sermo I.

Sermo CCXXVI.

BEatus Tobias qui panem suum nouerat frangere esurienti, mercedem celerem mercenario præparat laboranti. Patienter lectione percepta quæ nuper est recitata, admirabamur patris filiíq; tractatum. quemadmodum angelus monet, quem æstimabant terrenum sub cælesti gloria mercenarium. Ad hoc enim cæcitatis incurrit exitium, vt angelum susciperet medicum, qui diuinis facibus incensus sic anhelauit, Honesta est oratio cum ieiunio & eleemosyna. Oratio iusti, clauis est cæli. Ascendit precatio, & descendit Dei miseratio. Licet alta sit terra, altum cælũ, audit tamen Deus hominis linguam, si mundam habeat cõscientiam. Cum sensibus loquitur, si sit solus noster gemitus. Sufficit auribus imber oculorum, fletus citius audit quàm voces. Oratio inuidi solet de auribus propulsari. Erat patris & filij anima vna, dum esset proprietas membrorum, erat illis singularis germanitas animorum. Filij, inquit, dimittamus istum hominem adiicientes, ad mercedem placitam, quia nobis multa opere suo contulit bona. Et filius relato tractatu alloquitur patrem, Pater, nunquid nam isti tam benedicto operario merces tãtum placita debet pensari, cuius bonus ducatus non potest æstimari? Parũ illi honoris reddemus si eius meritis mensuram figamus. Nunquid ipse id tantum exhibuit quod placuit? Hoc placuerat, vt mihi regionem & virum cui argẽtum commendasti demonstraret. Primo iter quasi cæleste carpens, & mihi & tibi parauit necessarium de pisce collyrium, Me deduxit argentum recepit, Sará mihi vxorem desponsauit. Mercede placita tantum est dignus, qui mihi tanquam cælestis extitit paranymphus, & quod plus est bone pater oculorum tuorum maculas albugine detractat curauit, & totam domũ nostram illuminatis oculorum tuorum lampadibus illustrauit?

Tobiæ 12.

Tobiæ 12.

Clar

Clarius modo video, quia te videntē aspicio. Nónne iste optime pater dignus est media substátia? Iste talis ductor atq; prouisor, medicus atque custos, vt dixi, mediæ substantiæ quam ipse mecum pertulit accipiat portionem, qui mihi ducatu suo tantam præbuit pietatem, Placet bono patri sapientis filij responsio. Rogare cœpit mercenarium, vt mercedis suæ sumat effectum. Frater, inquit, accipe quod tuum est, & tunc valde saluus. Recipe mercedem tuam, quia præbuisti mihi & filio meo bonam misericordiam. Tolle vt dixi mediam substantiam quam eum meo filio reportasti, nam gratia quam tibi debemus non potest ponderari. Continuo angelus gaudet de cogitata mercede, qui missus fuerat gratis facere pietatem. Tobis, inquit, vel Tobia quid de mea mercede satis superflue cogitatis? Habete quod vobis donauit pater ille cœlestis, Ego minister sum curationis, ille est autor sanitatis. Nescitis cuius mercenarij ope perfrui meruistis. Defunctos captiuitatis sepelire non timuisti Tobis, ascenderunt ad dominum opera tua, quia relicto prandio reddidisti mortuum sepulturæ. Ego domino medullata intuli sacrificia pro venerabili sepultura, ego directus sum operarius fori cælestis. Mortuū sepelistis, & mortis aculeum nō timuistis. Ipse sepultus pro vobis voce tacita proclamauit. Probationis fuerat cæcitas oculorum, vnde patientia tua clarius meruisset de cælestibus ornamentū. Ego sum Raphaël, vnus ex septē angelis qui asşistimus ante claritatem Dei. Nō indigeo fructu humanæ mercedis, diuitem me facit conuersatio maiestatis. Diues est ille qui me misit, gratis iussit impendi, qui gratis ipse cōcessit. Nec ipsum honorē gratiarū mihi deputetis, quia nihil meis viribus percepistis, Deū benedicite & illi cōfitemini, & ipsum glorificate, quia vobiscū fecit bona. Subito patefacto mysterij cælestis honore, voce Raphaëlis angeli attoniti, Tobis & Tobias collapsi in terrā, ꝓruerūt, vocē tremulā penitus occultarunt, quia vocem insolitam audierunt. Quid meruistis pater Tobis filiúsq; Tobias? Mercenarium habere cælestem, & tanquam operarium locare terrestrem? Cælauit vobis angelus nomē, Azarias sum, inquit, Ananiæ magni filius, & non dixit, Ego sum Raphaël angelus. Cælauit in primo nomine dignitatē, ne faceret locatori terrorem. Si enim diceret, Ego sum angelus, nō esset Tobiæ mercenarius. Seruata est dignitas nominis, vt postremo magnitudo claresceret dignitatis. Videte charissimi quātū sit eleemosynæ meritum.

Vbi supra

Tobiæ 12.

Tobiæ 5.

Tob. 12. ritum. Angelũ meruit habere operarium, Videtis quãtum proficit mortuos sepelire, vt oblatio eius per angelũ Raphaelẽ ad cælestem ascenderet maiestatem. Videtis quia eleemosyna à morte liberat, & ipsa purgat peccata. Facit purgationẽ oculorum, liberat à tenebris peccatorũ. Tobis via sua deducitur, Sara tot viris contristata per angelum matrimonio copulatur.

In eadem dominica de faciendis eleemosynis, Sermo II.

Sermo CCXXVII.

FAciendis eleemosynis, fratres charissimi, charitatem vestram admonui, & consilium dare præsumpsit. Et licet apud plures Deo inspirante profecerit admonitio nostra, timeo tamen ne sint aliqui qui aut minus faciãt quàm possint, aut nec fortè faciant. Sed dicit aliquis, Pauper sum, ideo eleemosynam dare non possum. Vt nullus se pauper excusare posset, Dominus & saluator noster pro calice aquæ frigidæ mercedẽ se redditurum esse promisit. (*Mat.* 10.) Dicis ergo, Pauper sum. Si nihil amplius habes in substantia tua quàm tibi, aut in victu, aut vestitu rationabili, aut mediocri sufficiat, sola tibi potest bona volũtas sufficere. Sed rogo te, diligenter conscientiam tuam interroga, ne forte aliquotiens per ebrietatem perdas quod per eleemosynam dare potueras, ne forte per gulam studeas in terra consumere, quod per eleemosynam debueras in cælũ recondere. Ne forte delicias præparando, ornamenta ad luxuriam comparando, non habeas quod pro remedio animæ tuæ possis pauperibus erogare. Et cùm pretiosæ vestes nostræ à tineis soleant deuorari, pauperes nec vilia vestimẽta merentur accipere. Si ergo ista omnia impedimenta non aggrauãt animam nostram, & hoc solum habemus quod nobis vel nostris sufficere possit, non apparebimus rei si eleemosynam pauperibusnon erogamus. Si vero, vt iam dictũ est, frequenter luxuria deuorat quod misericordia in cælo thesaurizare potuerat, corrigamur dum tempus est, & quod hucusq; aut non fecimus, aut forte minus quàm oportuit fecimus, implere totis viribus studeamus. Et ideo ô anima Christiana quæ mecũ audis & legis, adiuua te consilio sanctissimi Danielis. (*Danie.* 4) Sic enim ait, Consilium meũ accipe, & peccata tua eleemosynis redime. Quod consilium si non libenter audieris, ad cælum sine causa pulsabis. O anima quę intra carneos & fragiles parietes habitas, vigila, ora, pete, quære, pulsa. (*Matt.* 7.) Vigila, inquam, petendo, ora quærendo, pulsa operando. (*Esaiæ* 43) Vigilanti tibi & petenti respondet dominus, Ecce assum. Si

transieris per ignem, tecum est dominus tuus, & flamma non ardebit in te: quia sicut aqua extinguit ignem, sic extinguit eleemosyna peccatum. Si ergo aperueris pauperibus manus tuas, Christus tibi aperiet ianuas suas, vt paradisi possessor introëas. Si fortè putas quod finis mundi tardius veniat, vel tuum considera finem. Ecce paulatim deficit mundus, subtrahuntur omnia bona quæ fuerant, & accedũt mala quæ non erãt. Quotidie quod prædixit Dei sermo cõpletur, & nec sic homo mutatur. Accipe ergo consilium, dum in manibus tuis habes pretium tuum. Dona tibi de tuo, dum tuum est: quia fragile est, quod tenes, & cæterorũ est quod attendis. Considera quale pro te pretiũ dederit dominus tuus, sanguinem fudit. Charum te habuit, quem tam caro pretio comparauit. Diuitis purpurati fuge frater exemplũ, cuius canes pauper Lazarus suis vulneribus pauit, & micas cadentes de mensa diuitis non accepit. Sed post non longum tẽporis interuallum mutatę sunt vices. Pauper beatitudinem emit mendicitate, & diues suppliciũ facultate. Ille in Abrahæ gremio ab angelis eleuatur, diues verò ad inferni profunda perducitur. De quo loco vidit diues pauperem, imò iam pauper diuitem. Desiderat guttam, qui negauerat micam. Hæc ergo cogitent diuites, qui facultatibus suis se redimere nolunt, ne similia patiantur. Diues fuit ille, de quo nunc loquimur. Sunt & hîc diuites, ad quos nunc loquimur. Vnius sunt nominis, caueant ne sint vnius cõditionis. Ergo inter diuitem purpuratum: & Lazarum vlcerosum mutatæ sunt vices. Diues perdidit quod habebat, pauper cœpit esse quod nõ erat. Diues ille in seculo apothecas plenas reliquerat, & in inferno guttam ardens petebat, & impetrare nõ poterat. Attendite fratres. Totum diuitis corpus flammis gehennæ cõsumitur, & sola lingua amplius cruciatur. Ideo sine dubio in lingua maiorem sentit ardorem, quia per eam superbè loquendo contempserat pauperem. Ipsa enim lingua, quę noluerat dicere vt eleemosyna pauperi donaretur, grauius gehennæ flammis exuritur. Clamauit enim & dixit, Pater Abrahã mitte Lazarum, vt intingat digitum suum, & refrigeret linguã meam. O diues, qua fronte quæris guttam, qui noluisti porrigere micam? Iustè nunc exigeres, si dedisses. O mundi bona, apud inferos mala. Accesserunt ad seruitium diuitis ignes, & ad obsequium sæui tortores. Patitur duros tartarorũ ministros. Torquetur & clamat, O iuste & integer iudex, vel secundũ peccata

Luca 16.

mea compenſentur ſupplicia iſta, vel contra ſpatia amorum meorum, quibus habui bona, mala recipiam, aut certè in duplum vel quadruplum. Cur per tot milia annorum me teneri iubes in flamma? Peccatorum meorũ ſum nexibus alligatus, ne fugiam. Per momenta compungor vt doleam. Sæuit in me ignis, & non parcit, cruciat, & reſeruat, nec totum eſt quod punit, cui ſæuum eſt quod ignoſcit. Poſt illas lamẽtabiles voces, potuit ei ſine dubio reſponderi, Quid faciam tibi? Eleemoſynas non feciſti, quæ peccatorum tuorum pœnas extinguerent. Clamauit tibi ſcriptura, & non audiſti, Propheta non tacuit, Apoſtolus prædicauit, Euangeliũ tonuit. Annuntiatum eſt ſupplicium impiorum, iuſtorum præmium eſt repromiſſum. Tu vmbras & nebulas ſeculi huius tenere te credens, diuina præcepta velut inanes fabulas reſpuiſti. Interueniant pro te pauperes, & quicquid petieris dono. Sed iuſto iudicio vicem tibi reddo, Quia iudicium ſine miſericordia ei, qui non fecit miſericordiam. Nõ tibi poterit præſtare iuſtitia mea, niſi quod mereantur opera tua. Sine cauſa mortuus in poteſtate aliena poſitus clamas, qui eo tempore quo potuiſti, cũ me videres in paupere cæcus eras. Fratres mei manu Dei formati, magno mecũ pretio comparati, audite cõſilium domini Dei noſtri, implete deſiderium pontificis veſtri, vt cũ ipſo accipiatis hæreditatem in regno patris veſtri. Ex ſeruo factus es amicus. Contemne quod natus es, fac tibi vicem cum Chriſto. Quare nõ accipiat partem de ſubſtantia tua, qui tibi præmia praparauit æterna? Quare non accipiat vel decimum, qui contulit totum? Contra terrenum patrimonium Deus offert cælum. Sic enim ait, Venite benedicti, percipite regnum, quia eſuriui & dediſtis mihi mãducare. Tunc vos ſi modò eleemoſynas largiter fideliterq; facitis, feliciter dicere poteritis, Domine, quando te vidimus eſurientem, & miniſtrauimus tibi? Quid eſt hoc fratres? Conuenit fidelis debitor, & creditores excuſant? Tunc vobis reſpondebit pater, dominus & amicus, cum quo feciſtis cæleſte commercium, Quàm diu feciſti vni ex minimis meis, mihi feciſtis. Nónne ego quæ accipit terrena, accepi? Cæleſtia reddam, dabo æternum præmiũ, & ad partem dexteram regnum. Non quia non peccaſtis, ſed quia peccata veſtra eleemoſynis redemiſtis. Rogo vos fratres, vt iſta recipiantur in animis veſtris, & ita proficiat peregrinis, vt ante tribunal æterni iudicis, & mihi pro benigna admonitione venia, & vobis pro eleemoſy

Iacobi 2.

Mat. 25.

mosynarum largitate æterna gloria tribuatur, præstante domino nostro Iesu Christo, cui est honor cum patre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Item in eadem dominica, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Nemo potest duobus dominis seruire, &c. quæ habetur libro secundo de sermone domini in monte, capite XV. *Matt. 6.*

Dominica sextadecima, de Iudith, Sermo I.

Non sufficit mortalis eloquētia iustorum omnium orationes eximias atq; triumphos grauidásq; referre virtutes, quas omnipotēs Deus dedit eis, quibus solet conferre victoriam, qui viros ac fœminas vigere permisit, qui & flammam camini refrigerio dispersit, & insidiosos exercitus capite sublato nudauit. Nam cùm Holofernes ille filiorum Israël, imò sui capitis inimicus exterarum gentium sibi ius vendicaret atq; obsidione, armis, ignibus quoque pugnaret, nécnon & multarum gentium campos canis messibus oneratos in cinerem pascente flamma conuerteret, Iudith sanctissima, cuius precibus patuit cælum, orationis arte arma victricia fabricauit, quibus aduersa confligeret, & pauescentes viros fœmina vindicaret. Squalebat ciuitas obsidione barbaræ feritatis, Ita enim vniuersa languebant, vt in manibus hostium iam tradi cōmodius iudicarent, quàm perniciosæ famis populatione vexari. Ecce Iudith post precem & saccum, post cinerem ad cultus puellares redit, spes omnium populorum procedit, solicitos populos reddituta securos sua sapientia consolatur, quæ promittens victoriam, quam omnis natio miraretur, portam sibi paululum remotis obicibus postulat aperiri. Prodiit secura vnius puellæ comitatu contenta, & hostiū securis gressibus properauit in castra. Intra muros solicita fuit, secura fuit, dū ad timenda peruenit. In qua fœmina insidiosæ pulchritudinis nouitatē hostilis exercitus vehementer expauit, vt in eius obsequio vires amitterent, arma proiicerent, & colla curuarent. Deducitur ad prætoriū subiectis ordinibus fraus Holofernis, & lugentis victoria ciuitatis, Quam cū videret Holofernes solutus est sensibus animā cum capite perditurus. Iacuit enim dedecus iuuenū mulieris vultu captiuus, licuit mulieri exarmare iuuenes, & debellare victores, solicitam defendere ciuitatem, & barbarū subuertere bellatorem. Decepit syncera corruptum, fefellit casta pollutum,

Sermo CCXXVIII. *Iudith 2.* *Iudith 7.* *Iudith 10*

pudica perimit adulterũ, sobria iugulat ebriosum. Illa enim tam barbaros animos insidiosi sui vultus fraude confuderat, vt eum ligaret multarũ arte fabularũ, vt redderet inter exer- *Iudith 12* citus victum, & inter arma captiuum. Paratur conuiuiũ regi, Iudith interesse iubetur. Illa cõsentit, vt vincat, accedit ad cõuiuium, nihil de cibis aut de poculis hostiũ gustatura, quę suis vtensilibus voluit esse contenta. Quamuis ille bellator armorum tam castissimæ fœminæ malè sanus attenderet vultũ, illa tamen quare venerat de eius capite cogitabat, quo sublato defectis ciuibus subueniret, & multa capita tueretur, defende- *Iudith 13.* ret, vindicaret. At vbi conuiuij sagina fines excessit, & grauis calicibus somnus successit, videns Iudith inimici corporis inclinatas ebrietate ceruices, surgens ipsius cruentum arripuit collum, comam quoq; barbari capitis manu occupauit, domine, inquit, cõfirma brachium meum. Et percussit tertio in collo eius, & amputauit caput eius. Exiens foras, tradidit puellæ caput Holofernis, & misit illud in peram. Et post pusillũ exiuit foras quasi ad orationem secundum consuetudinem, Ecce castitas. Orationis fauore castitas pudorem propriũ seruauit *Iudith 14* intactum & quietũ, decepítq; alienum. Iacet inclusum cadauer, & iam foris est caput. Cùm palmifera castitate Iudith ad ciues solicitè festinat, neç prohibetur regressu, cui quasi ad orationem anteire fuerat concessum. Iam recipit attonita ciuitas tantæ victricis reditus triumphales, iam luctus conuertuntur in gaudium, iam portæ plenissima securitate panduntur, iam pendet muris victoribus caput. Omnis erat in ciuitate victoria, & in hostilibus castris tremor erat & fuga. Iudith in ciuitate cum securis secura. Vbi enim assiduis pulsatur orationibus cęlum, potentia semper calcatur armorum. Ecce gloriosæ fœminæ castitatem seruauit oratio, & hostem seruare non potuit multitudo. Lugentem ciuitatem vna fœmina valuit vindicare, & tantus exercitus regem non potuit custodire.

In eadem dominica, de Iudith, *Sermo II.*

Sermo CCXXIX.

QVotiescunq; bellicus rumor terribili fama crebrescit, aut horrisono tubarum clangore, vel raucisono æris cantu increpuerit letiferum murmur, fœminis ac debilibus formidolosa imago mortis occurrit, intrepida virorum fortium pectora solent laudis amore flagrare, atque bellica sorte vbi funesto imbre densati præliantes mortifera obumbratione texerint partes cõfertas sub

strid

ſtridulo telorum curſu, euentu iam errantes letifero, præcipiti ardore triumphales propinquant ad palmas. Iudith bellator animus alienum pectus obſedit. Illa abiecta formidine fœminarum, victoriam in periculis quærens, nec mortem in periculis timuit, nec ambiguitatẽ formidauit. Cùm igitur Bethuliæ mœnia Holofernes hoſtili obſidione calcaret, & auertens tractus aquarũ, prima indiceret certamina ſiccitatem, Iudith flens ſui coniugis fœdera acerbo diſsidio rupta lugubri lamentatione ſeruabat. Quæ vt reperit captiuãdę ciuitatis inducias poſtulatas, mox ei priuatũ dolorem cõgeminauit ciuitatis communis dolor. Quæ exorata conſurgens abluit aqua corpus ſuum imponens ſibi ornamentũ, pendulas aureas diuitias ſuſpendit, & manibus lapillatos circulos ſplẽdentes induxit, fluentes ſinus purpureæ veſtis gemmato collegit pectore, caſto vultu prius dimicatura quàm ferro. Moniliũ tela pudori ſemper aduerſa hoſtem ferire didicerunt. Gentis ſuę vindex ſumpſit ornamentorũ arma, non de bello nuptias ſubitura, ſed de ciuitate bellatrix procedit ſpõſa, Nec fuit leuitas ornatus, qui ad homicidiũ tanti capitis aptabatur. Pergit diuino ſpiritu ducta, & ſingularis ancillæ ſolatio contenta. Species cuſtodit quæ blanditur, & ne violẽter pudicitia cuſtodita lædatur, Holofernem alloquitur, vt deſiderium inane cõcipiatur, Ego, inquit, ancilla tua, miſit me dominus Deus facere rem, in qua mirabitur omnis qui audierit eam, quoniã ancilla tua Deum cæli obſeruo, & nũc ibo per noctem, & orabo ad dominum cęli, & nuntiabit mihi quando faciet hæc, & ducam te per mediam Iudæam, & ponam ſedem tuam in media ciuitate, & canis non mutiet lingua ſua contra te, quoniam hæc mihi oſtenſa ſunt à domino. Non decuit pudicam mentiri, nõ intelligentibus dixit, perfecit actibus quod promiſit. Dum regi alto ſermone imaginariis verbis blanditur, bellator animus laſciuia ſoluitur, in amore armorum torpent vires innumerabiles militum, luxu regifico nuptiarũ pompa nullo nubente conſtruitur. cuncti ebrietate ſoluuntur, Non delicata matrona pugnauit, ſed ſopor tibi quem ferias præparauit. Cõſtructo thalamo concitatur ad ducem pronũ amore, victũ ſomno, eliſum virum in ſtrato, bellatoris crines implicuit pulchritudine digitorũ, poſt teneritudinem fuſi, ebeni capulum quęrit, Mucro matronam nõ terruit, ſed armauit, quæ ita pugnauit. Coruſcus enſis caput abſtulit hoſti, perſoluitur, in patriis mœnibus victoria

Iudith 7. *Iudith 10* *Iudith 11.* *Iudith 13.*

ſuſpenditur. Armis ſtupentibus cunei denſantur, præpoſterò ordine triumphant. Sequitur bellum, vino fuſi, ſoluti ſomno, in certamen nec clamore prouocante conſurgunt, teguntur armis coruſcantibus montes. Quid alienigena fremis? Quid bella componis? Quid aciem paras habens quem in cubiculo quæras? Omnem varium furoris impetum retine, tantum vobis reliquimus ducem, agnoſcendam partẽ habemus in porta pendentem. Tantam animus de Deo ſuſcepit largitatẽ, quantam credulitas ſibi poterit vendicare.

Item in eadem dominica, Homilia de eo quod ſcriptum eſt in Euangelio ſecundum Lucam, Ibat Ieſus in ciuitatem quæ vocatur Naim, &c. quæ habetur inter ſermones de Verbis domini, XLIIII.

Luce 7.

Feria quarta de eo quod ſcriptum eſt in Euangelio ſecundum Matthæum, Cum veniſſet Ieſus ad turbas acceſſit ad eum, &c. Et de Ieiunio & Oratione, Sermo I.

Matt.17

Sermo CCXXX. Marc.17 1.Tim.4.

ADuerſus dæmonum nequitiam, quę nobis dominus arma oſtẽdit, debemus vtiq; retinere. Hoc ait genus in nullo eiicitur niſi oratione & ieiunio. Hæc cum plena fide exercentur, pietas eſt. Pietas autẽ ad omnia vtilis eſt, profeſsionẽ habens vitæ præſentis & futuræ. Inſpiciamus ergo vtiliter orationis fructus & ieiunij, quia ipſa ſunt arma aduerſus improbas cogitationes. Ieiunium purgat mentem, ſubleuat ſenſum, carnem ſpiritui ſubiicit. Ieiunium cor facit contribulatum & humiliatum, quod Deus non ſpernit. Ieiunium concupiſcentiæ nebulas diſpergit, libidinũ ardores extinguit, caſtitatis verũ lumen accendit. Ieiunium verboſitatem non amat, diuitias ſuperfluitatẽ iudicat, ſuperbiam ſpernit, humilitatem cõmendat, præſtat homini ſeipſum intelligere quod eſt infirmũ & fragile, atq; dum ita ſe intelligit imbecillem, aptiorẽ virtutem Dei adiutorem quærit & accipit, Quærit autem per frequentes orationes, & obſecrationes. Oratio quidem refectio eſt ieiuniorũ, aduocat gratiam ſpiritus ſancti. Oratio duriciam cordis mollit, auſteritatẽ temperat, ieiunium dulcificat, Sicut enim ſine potu non eſt plena refectio, ſic & ieiunium ſine oratione non poteſt animã perfectè nutrire. Quid autẽ oratio niſi aſcenſio animæ de terreſtribus ad cæleſtia, inquiſitio ſupernorum, inuiſibilium deſiderium? Abeat diſſenſio ſecularium morũ quibus premitur mens humana

Ieiunium Pſal.50.

Oratio.

mana quotidie, Oratio coniunctio spiritus sancti, si tamē orationi intentus sit animus: sicut clamat Propheta, Sitiuit in te anima mea quàm multipliciter tibi & caro mea. Quid autem sitiendum est sequitur: Vt videat virtutem. Credite mihi si ad videndam plenam virtutem Dei, plene sitiant animæ humanæ substantiæ, nec fastidio victa dissimulet, replebitur adipe & pinguedine spiritali. Et sitiens illam Dei visitationem sensu proprio cum fide clamabit: Adhæsit anima mea post te, suscepit me dextera tua. Ieiunium inertiam tollit de anima, impedimenta carnalia aufert. Oratio vero perseuerans iungit Deo, atq; ita gaudens assistere se domino gloriatur. Adhærens autem anima mea domino, incipit securitatem habere & libertatem, nec pauores sustinet timoris. Suscepta anima tanto patrocinio dexteræ Dei, quomodo poterit noceri ab aliqua potestate? Sicut scriptum est, quod nemo illud rapit de manu patris, hoc præstat ieiunium, hoc præstat oratio.

Psal.62.

Dominica decimaseptima, de ebrietate vitanda, Ser. II.

Sermo CCXXXI.

Licet propitio Christo fratres charissimi credā vos ebrietatis malum velut inferni foueam expauescere, & non solum ipsi non velitis amplius bibere, sed nec alios adiurare vel cogere plus quàm oportet accipere, tamē non potest fieri nisi sint aliqui negligentes qui sobrij esse non velint: Vos qui semper conuiuia sobria exhibetis, nolite ad nostrā iniuriam reuocare, quia nobis necesse est aliquos ebriosos arguere. Cum enim fratres charissimi ebrietatis malū sit graue vitium & Deo odibile, ita per vniuersum mundum à pluribus in consuetudinem missum est, vt ab illis qui Dei præcepta cognoscere nolunt, iam nec putetur nec credatur esse peccatū, intantum vt in conuiuiis suis irrideant eos qui minus bibere possunt, & per inimicā amicitiam adiurare homines non erubescunt vt potū amplius accipiant quā oportet. Qui enim alterū cogit vt se plus quàm opus est bibēdo inebriet, minus malum ei erat si carnē eius vulneraret gladio, quàm animā eius per ebrietatem necaret. Et quia corpora nostra terrena sunt, quomodo pluuia nimium grandis & diuturna si fuerit, terra infunditur & in lutum resoluitur vt nulla in ea cultura possit fieri: Sic & caro nostra quando abundantiori potu fuerit inebriata, nec spiritalem culturam accipere, nec fructus animę necessarios poterit exhibere. Et ideo quomodo omnes homines sufficientem pluuiam in agris suis accipere

Ebrietas quomodo sit fugienda, et quā detestabile vitium.

desiderant, vt & culturam valeant exercere, & de fructuũ vbertate gaudere: ita & in agro corporis hoc tantum deberent bibere quod oportet, ne per nimiam ebrietatẽ ipsa corporis terra velut in paludẽ conuersa, magis vermes & serpentes vitiorum generare, quàm fructus bonorum operum possit afferre. Omnes enim ebriosi tales sunt, quales paludes esse videntur. Quod enim in paludibus nascatur, non ignorat charitas vestra, totum quod ibi nascitur, nullum fructum habere cognoscitur. Nascuntur ibi serpentes, sanguisugæ: nascũtur ibi ranæ & diuersa genera vermium, quæ magis horrorem possunt generare quàm aliquid quod ad victum proficiat exhibere. Istæ enim herbæ vel arbores quæ aut in ipsis paludibus aut circa ripas earũ nasci solent, nihil vtilitatis habere videntur, intantum vt in annis singulis incendio concrementur. Videte quod de ebrietate nascitur igni præparatur. Tales enim sunt sicut iam dixi omnes ebriosi, quorum prandia ducuntur vsq; ad noctem, quorũ cœnas lucifer videt, qui stare non possunt, etiam cum videntur esse ieiuni, quorũ sensus tardi, graues, obtusi & quodam modo iam sepulti. Denique in ipsa frequenter ebrietate nec seipsos nec alios recognoscunt, nec ambulare valent, nec stare, dicere aliquid vel audire quod ad rationẽ pertineat omnino non possunt. Frequenter etiam vsq; ad vomitũ ingurgitare se non erubescunt, & ad mensuras sine mensura bibere. Maiora enim pocula prouidentur, certa bibendi lege contenditur, qui poterit vincere laudem meretur ex crimine. Inde lites & rixæ nascuntur, inde diuersis & horrẽdis saltationibus membra torquentur, inde adulteria & nonnunquã homicidia perpetrantur. Et quoties nimium potum accipiunt, tanquã in paralysim resoluti dum suis pedibus ambulare non possunt, fœdissima latera aliorum manibus portãtur ad lectum. Et est in illis oculorũ caligo, vertigo, fatigatio & dolor capitis, suffusio vultus, membrorum omnium tremor, animæ ac mentis stupor. In talibus impletur quod scriptum est, Cui væ, cui tumultus, cui iræ, cui rixę, cui sine causa vulnera, cui suffusio oculorum? Nónne his qui morãtur in vino, & eis qui inuestigant vbi potus fiunt & student calicibus epotãdis. Sed illi qui tales esse volunt miserabiliter se excusare conãtur, dicentes, Ingratum habeo amicum meum si quoties illum ad conuiuium vocauero, potum ei quantum voluerit ipse non dedero. Et non sit tibi amicus, qui te Deo vult facere inimicũ, qui & tuus & suus

Prou. 23.

est inim

est inimicus, Si & te & alium inebriaueris, habebis hominem amicum, habebis Deum inimicũ. Et ideo sapienter considera si iustum sit vt te à Deo separes, dum te ebrioso coniungis. Ad extremum tu eum noli adiurare, noli cogere, sed in potestate illius dimitte, vt quantũ sibi placuerit bibat, & si se inebriare voluerit, vel solus pereat & non ambo pereatis. O infelicitas generis humani, quàm multi inueniuntur qui ebriosos & luxuriosos amplius quàm oportet cogunt bibere, & ante ostium pauperibus petentibus vel vnum calicẽ dissimulant dare: nec attendunt, quia illud quod luxuriosis videntur ingerere, Christus in pauperibus deberet accipere qui dixit, Quod fecistis vni ex minimis meis, mihi fecistis. Sed qui tales sunt quando alios in nimio potu sepeliunt, pauperi eleemosynã petenti dicunt, vade vade inante, & dabit tibi Deus, & vtiq; dum ambulauerit homo ei daturus est. Quid est ergo quod dicit, vade inante & dabit tibi Deus, nisi vade ad illum hominẽ qui habet Deũ, quia daturus est Deus? Ac sic ore suo ipse confitetur apud se Deum non esse, quo inspirante possit erogare pauperibus. Rogo fratres charissimi, diligenter attendite & videte, quia quando animalia ducuntur ad aquam vbi saturauerunt sitim suam, etiam si supra aquã ipsam diutius teneantur repleta siti bibere nolunt omnino, nec possunt. Considerent ebriosi si non peiores animalibus iudicandi sunt. Cum enim animalia amplius quàm eis opus est bibere nolunt, illi & duplũ & triplum quàm eis expedit potũ accipiunt. Et vnde trium aut quatuor dierum refectionem potuerant rationabilem habere, vno die cum grandi peccato contendunt perdere potius quàm expendere propter inuidiam aut ebrietatẽ, atq; vtinam potum tantummodo perderent & non etiam ipsi perirent. Quantũ mali in se habeat ebrietas, rex magistrum pistorum cruci appendi fecit propter inuidiam aut ebrietatẽ. Populus autem Iudæorum de quo scriptum est, Sedit populus manducare & bibere & surrexerunt ludere: postquam vinum plus quàm oportebat accepit, idola sibi fabricari fecit, & in honore ipsorum idolorum cœpit phrenetico choros ducere more, diuersis saltationibus membra torquere. Herodes quoq; vbi nimio vino concaluit, ad vnius puellæ saltationem sanctum Ioannem Baptistam interfecit. Quid adhuc de ebrietatis malo nascatur, spiritus sanctus per Salomonẽ testatur dicens, Vinum, inquit, & mulieres apostatare faciunt à Deo sapientes, & arguunt sensa-

Matt.25 *Genes.40* *Exod.32.* *Mat.14.* *Eccles. 19*

Prou. 23. tos. Et iterum, Ne intuearis vinũ quando flauescit, cum splenduerit in vitro color eius. Ingreditur enim blande, & in nouissimo mordebit vt coluber, & quasi regulus venena diffundet. Oculi tui videbunt extraneas, & cor tuum loquetur peruersa. Paulus etiam Apostolus contra ebrietatis malum nos admo-
Ephes. 5. net dicens, Nolite inebriari vino in quo est luxuria. Iterum atque iterum quid mali in se ebrietas habeat, eis qui illam diligunt sanctarum scripturarum testimoniis euidenter ostendi-
Prou. 21. & 31. mus. In Salomone scriptum est, Qui amat vinum & pinguia, non ditabitur. Et iterum, Noli regibus dare vinum, quia nullum secretũ est vbi regnat ebrietas, ne forte bibant & obliuiscantur iudiciorum Dei, & mutent causam filiorũ pauperum.
Eccles. 19 Item hic ait, Operarius ebriosus non locupletabitur. Et ite-
Eccles. 31. rum, Vinum si bibas moderate, eris sobrius. Item illic, Vinum in iucunditatẽ creatum est, non in ebrietatem ab initio. Exul-
Vbi suprá tatio animæ & corporis vinum moderate potatum, & sanitas corporis & animæ. Vinum multũ potatum, ebrietatis animositas, imprudentis offensio, minorans virtutem & faciens vulnera. Sed quando ista suggerimus fortè irascuntur contra nos & murmurant ebriosi, quamuis non desint qui irascũtur, Deo tamen propitio multi erunt qui libenter salubre cõsilium audientes, de isto tam graui peccato per Dei misericordiã liberabuntur. Ipsi tamen qui contra coalumnam & amicam suam ebrietatẽ loquentibus irascuntur, libera à nobis voce audiant quia, Quicunq; ebriosus pœnitentiam de ipsa non egerit, sed vsq; ad mortem suam in ipsa ebrietate permanserit, in æternum profecto peribit, quia non mentitur spiritus sanctus per
1. Cor. 6. Apostolum dicens, Neq; ebriosi regnum Dei possidebunt. Et ideo quicunq; sunt ebriosi, melius faciunt vt non nobis sed sibi potius irascãtur & cum Dei adiutorio de luto fæcis se excutiant, vel de cloaca ebrietatis, dum adhuc tempus pœnitendi est festinent quanta possunt celeritate Deo auxiliante consurgere, & totis animæ viribus cum Propheta supplicãtes domi-
Psal. 64. no dicant, Eripe me de luto vt non inhæreã. Et illud, Non me
Vbi suprá demergat tempestas aquæ, neq; absorbeat me profundum, neque vrgeat super me puteus os suum. Ebrietas enim quasi inferni puteus quoscunq; susceperit nisi digna subuenerit pœnitentia, & emendatio fuerit subsecuta, ita fortiter sibi vendicat vt eosdem ipsos de inferni tenebroso puteo ad charitatis vel sobrietatis lucẽ redire sine pœnitentia non permittat. Sed hic

ante

ante omnia intelligere & scire debemus,quia nõ vna die efficiũtur homines ebriosi,sed cũ paulatim adiurãtibus & cogentibus crudelissimis inimicis potius quàm amicis,per singulos dies singulos sibi aut binos calices ad potum consuetudinarium addunt At vbi hoc in vsum miserint,ita eos ipsius ardor ebrietatis occupat,vt illos semper sitire compellat.Sed qui se de hoc malo desiderat liberare,quo modo sibi interuallo dierum potum addendo ad ebrietatis tenebras peruenit,ita paulatim subtrahendo ad sobrietatis lucem redeat,Qui si semel totũ quod amplius accipiebat subtraxerit, vbi nimia siti cœperit exardescere cum grandi amaritudine clamat & dicit, Malle se mori quàm sibi bibendi vel inebriandi consuetudinem tollere:Nec attendit quòd tolerabilius erat illi in carne mori,quàm in anima per ebrietatẽ interfici.Et ideo vt nec ardorem nimiũ patiatur,& de tam graui malo quod patitur liberetur,sicut iam dictũ est,per interualla dierum sibi aliquid de nimietate potus subtrahat quousq; ad rationabilẽ bibendi consuetudinẽ redeat.Qui hoc ita vt diximus,per partes subducere voluerit,& de ebrietate liberabitur,& illã intolerabilem pœnã non patietur.Ergo fratres charissimi dũ hæc suggero,me absoluo apud Deum.Quicunque me audire contẽpserit,& ad bibendũ pronus fuerit,vel in conuiuio suo alios adiurare vel cogere voluerit,& pro se& pro illis in die iudicij reus erit.Et quia,quod peius est,aliqui etiam clerici qui hoc deberent prohibere,ipsi cogũt bibere aliquos plus quàm expedit. Amodo incipiãt & seipsos corrigere & alios castigare,vt cum ante tribunal Christi venerint,nec de sua nec de aliorũ ebrietate,incurrant supplicium.Sed magis dum & ipsi se emendant &alios castigare nõ cessant,peruenire ad æternum præmium mereantur. Et illud ante omnia rogo, & per tremendum diem iudicij vos adiuro, vt quotiescũque vobis inuicem conuiuia exhibetis,illam fœdam consuetudinem per quam grandi mensura sine mensura tres homines aut, volentes aut inuiti solebant bibere, tanquam venenum diaboli de vestris conuiuiis respuatis,quia ista infelix consuetudo adhuc de Paganorum obseruatione remansit.Er quicunq; hoc in suo conuiuio aut alieno fieri acquieuerit,diabolo se sacrificasse nõ dubitauerit. De qua bibitione non solum anima occiditur, sed etiam corpus debilitatur.Sed credo de Dei misericordia quòd ita vobis inspirare dignabitur, vt tam lugendum & etiam

erub

erubescendum malum ita vobis in horrorem veniat vt illud nunquã fieri permittatis. sed quod in illa ebrietate periturum erat, in pauperum refectionem proficiat, præstãte domino nostro Iesu Christo: Qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat Deus in secula seculorum: Amen.

In eadem dominica, de ebrietate vitanda: Sermo II.

Sermo CCXXXII.

FRequenter charitatem vestram, fratres charissimi, paterna pietate admonui, vt ebrietatis malũ tanquam inferni foueã vitare vel fugere deberetis. Et licet apud plures proficeret castigatio, quàm multi tamẽ sunt qui nec Deũ timent, nec eos qui honesti sunt vel sobrij reuerentur, & tamen bibũt vt interdum necesse habeãt viscera nimio potu plena per vomitũ relaxare, & tãquàm fractæ & naufragæ naues, ipsa ipsius ebrietatis fluctibus fatigantur, vt nec vbi sunt recognoscant, & dicere aliud vel audire, quod ad rationẽ pertinet, omnino nõ valeant. Illud verò quale est quòd ipsi infœlices ebriosi quãdo se nimio vino ingurgitant, rident & vituperãt eos, qui rationabiliter hoc tantũ quod sufficit bibere volũt. dicentes eis, Erubescite & verecundia sit vobis, quare non potestis bibere quantũ nos. Dicunt enim eos non esse viros. Et videte miseriã ebriosorum. Se dicunt esse viros qui in ebrietatis cloaca iacent, & illos nõ dicunt esse viros qui honestè & sobriè stãt. Iacent prostati & viri sunt, stant erecti & viri non sunt? Victor ebrietatis vituperatur, & victus ebrietate laudatur. Irridetur sobrius, qui & se & alios potest regere: & non irridetur imò non plangitur ebriosus, qui nec se, nec alios potest agnoscere. Solent ebriosi ita se excusare vt dicant, persona potens me coëgit vt amplius bibã, & in cõuiuio regis non potui aliud facere. Ad excusandas excusationes in peccatis ista prætendimus, & quod implere nolumus non potuisse nos dicimus. Nolle in culpa est nostra, & non posse prætenditur. Etiam si ad hoc veniretur, vt ibi diceretur, Aut bibas aut morieris, melius erat vt caro tua sobria occideretur, quàm per ebrietatẽ anima moreretur. Sed excusatio ista falso obiicitur. Ipsi enim reges & quicunque sunt alij potẽtes, quia Deo propitio & Christiani sunt & prudẽtes & sobrij, & toto corde Deum timentes, si te viderẽt definisse vt eis nõ acquiescas pro timore Dei inebriari, si tibi sub hora videantur irasci, posteà verò te in grandi admiratione suscipiunt dicentes, Quantum cum illo egimus, quantis eum minis & terroribus fatigauimus,

Psal. 140

mus,& tamen nunquam eum à sobrietate separare potuimus. Nam & Deus qui te videt per eius amorem inebriari non velle,ipse tibi gratiam etiam illorum dabit qui te vt amplius biberes videbãtur hortari & cogere,Nemo dicat fratres charissimi,quod in istis temporibus martyres nõ sint, quotidie martyres fiunt.Martyr enim testis interpretatur.Quicũque ergo pro veritate testimonium dederit,& omnes causas cum iustitia iudicauerit,quicquid pro testimonio veritatis vel iustitiæ pertulerit,totum ei dominus pro martyrio computabit.Ac sic & ille,qui ebrietati resistit,si cum Dei adiutorio perseuerare voluerit,& pro ipsa ille aliquas pertulerit tribulationes,omnia ei dominus ad martyrij gloriam reputabit.Velim tamen scire fratres charissimi,cum dominus habet plures seruos,si vel vnũ ex illis velit fieri ebriosum,sine dubio nullus tã malus qui hoc voluerit aliquando aut velit.Et qua frõte,qua conscientia qui seruũ non vult habere ebriosum,ipse vult ebriosus fieri?Ecce de donis Dei tu habes seruũ,& te habet Deus seruum,qualiter vis vt tibi seruiat seruus tuus,taliter & tu seruire Deo tuo debes.Dic mihi rogo te, si iustum tibi videtur vt tu habeas seruum sobrium,& Deus habeat ebriosum,ac si te dignum iudicas, cui seruus sobrius seruire debeat? Hæc ergo fratres charissimi diligenter attendite & considerate, quia non est iustum vt faciamus Deo quod nolumus nobis fieri.Forte dices, Quomodo Deo facio quod mihi fieri nolo?Aut quomodo tibi non placet seruum ebriosum habere,& tu non vis sobrius Deo seruire?Ideo enim charissimi tanta infœlicitate se inebriant homines,quia putant ebrietatem,aut paruum,aut nullum peccatum esse.Sed pro ista ignorantia maxime sacerdotes in die iudicij reddituri sunt rationem,si commissis sibi populis, quæ vel quanta mala de ebrietate nascuntur assidue noluerint prædicare. Qui ergo credit ebrietatem esse paruum peccatum,si se non emendauerit, & pro ipsa ebrietate pœnitentiam non egerit,cum adulteris & homicidis æterna sine remedio illum pœna cruciabit,secundum illud quod ipsi bene nostis beatum Apostolum prædicasse,Neque,inquit,fornicarij, neque idolis seruientes,neque molles, neque masculorum concubitores, neque auari,neque adulteri, neque ebriosi regnum Dei possidebunt. Videte ebriosos cum fornicatoribus & idolis seruientibus, & masculorum concubitoribus & adulteris iunxit,Et illud,Nolite inebriari vino

1.Cor.9.

Ephes. 5.

vino in quo est luxuria. Et ideo definiat ac deliberet vnusquisque apud se ebrietatem graue esse peccatum, & tunc aut nunquam aut difficile eum ebrietas poterit superare. Cum enim non solum in futuro seculo propter ebrietatem torquēdi sunt homines, sed etiam in præsenti per ipsam ebrietatē multis frequenter infirmitatibus fatigantur, vel morbum corporis timeant qui de animæ suæ salute non cogitant: oculorum suffusionem atque caliginē, capitis vertiginem & mēbrorum tremorem expauescant, qui inferni supplicia non formidant. Et hæc quidem non solum laicis sed etiam clericis dicimus, quia quod peius est, multi sunt etiā maioris ordinis clerici, qui cum aliis sobrietatis bonū deberent iugiter prædicare, non solum hoc non faciunt, sed etiam & se aliósq; inebriare nō erubescūt nec metuunt. Sed agnoscant & doleant quicunque tales sunt, quia si se noluerint emendare, & pro se & pro aliis necesse est eos æterna supplicia sustinere. Illud vero quale est quòd iam transacto conuiuio expleta siti cū amplius bibere non possint nec debeant, tunc quasi nouelli, quasi & qui ipsa hora superuenerit diuersis nominibus incipiunt bibere, non solū viuorum hominum, sed etiā angelorum &, reliquorū antiquorum sanctorum, æstimātes quòd maximū illis honorem impendant si se in illorū nominibus nimia ebrietate sepeliant, ignorantes quòd nullus tam grauem iniuriam sanctis angelis vel sanctis hominibus agnoscitur irrogare, quàm illi qui in eorū nominibus bibendo per ebrietatē suas animas probātur occidere. Sunt enim aliqui qui sola ex causa aliqua falsa cibaria sibi ordinant fieri, vt per ipsam salsitudinem nimia se possint ebrietate obruere. Hęc enim si Pagani qui Deum ignorant faciunt, nec mirandum est, nec nimis dolendum, quia & in Deo spem non habent, antiquam parentum suorum consuetudinem seruant: Christiani vero quos Deus de tenebris duxit ad lucem, de morte vocauit ad vitam, quibus omnes scripturæ clamant ebrietatem fugere, sobrietatē diligere, quare turpissimas illorum ebrietates comittantur, de quorum perfidia liberari per Dei misericordiā meruerunt? Et ideo rogo & per tremendum diē iudicij vos adiuro, & vt quātum potestis ebrietatis malum auxiliante Deo fugiatis, & iam vobis incipiat verecūdum esse quod hucusque Gentibus & Paganis inebrietatis turpitudine vos voluistis similes exhibere. Et ideo quia Deo propicio illis dissimiles estis in fide, similes esse in ebrietate penitus nō debetis

1. Pet. 2.

betis. Quia etiam si reliqua peccata Christiani nõ admittunt, sola eos si frequens fuerit ebrietas, & emendatio ac pœnitentia non subuenerit, in inferni profunda præcipitat, secundum illud quod iam dictũ est, Neq; ebriosi regnũ Dei possidebunt. 1. Cor. 6. Sed dicet aliquis, Ego regnũ Dei nolo, æternã requiem tãtum obtinere desidero. Nemo se decipiat fratres, duo enim loca „ sunt, & tertius non est vllis. Qui cũ Christo regnare nõ merue „ rit, cum diabolo absq; dubitatione vlla peribit. Ad extremum qui amico suo nimium propinat, in anima efficitur inimicus, corpus quoque eius debilitare & animam probatur occidere. Melius erat vt illud quod vna die plus eũ bibere coëgit quàm expedit, per duos aut tres dies ipsum amicũ ad cõuiuium reuocaret suũ: & vnde vna die eum nimium bibẽdo debilitauerat, ipsum in aliis diebus sufficiente potu reficeret, nec potum ille perderet, nec amicũ deciperet, Aut certe quod est melius, quidquid nimio potu perditũ erat gula, pauperibus daretur in eleemosynam, vt & caro rationabiliter bibendo reficeretur, & per misericordiam pauperũ animæ redemptio præparetur. Et nos quidem istã castigationẽ non propter eos qui sunt honesti & sobrij diximus, quia cum Dei subsidio multos nouimus parca & sobria cõuiuia præparare. Et ideo vos qui pro Dei amore hoc tantũ sumitis quod oportet, & quod ebriosis in terra perditur, à vobis per eleemosynã in cælo reponitur, Non vobis sufficiat quòd vos honesti & sobrij estis, sed quãtũ potestis ita castigate & corripite ebriosos, vt eis nunquã liceat vobis præsentibus amplius bibere quã oportet, vt dum & ipsi sobrietatem diligitis, & alios per vestram admonitionẽ ab ebrietatis perditione reuocatis, non solum pro vestra sed etiam pro aliorum salute duplicia vobis præmia in æterna beatitudine præparetis. Et illud quàm lugendum, & erubescendum est fratres charissimi, quòd dicuntur aliqui rustici quando, aut vinum habuerint, aut alia sibi pocula fecerint, quasi ad nuptiale conuiuium, ita ad bibendum vicinos, vel proximos suos inuitare, vt eos per quatuor, aut duos dies teneant, & nimia ebrietate sepeliant, & tandiu ad domos suas de illa lugenda potatione non redeãt, donec omnem potum quem ille qui eos inuitauerat, habuit, perexpendat, & vnde se vel per duos aut tres menses cum omni familia sua rationabiliter reficere potuit, quatuor aut duobus, diebus dolenda aut erubescenda bibitione consumat. Ego fratres charissimi dum hæc humiliter & cum

grandi

grandi charitate pro solicitudine paterna commoneo, absoluo apud Deum conscientiam meam. Qui verò me libẽter audierit & fideliter quod ei prædicatũ est implere voluerit, habebit præmium æternũ. Qui autem contempserit, timeat ne ei æternum necesse sit sine vllo fine sustinere supplicium. Sed credimus de misericordia Dei, quod ita omnes ebriosi de ebrietatis malo ad bonum sobrietatis sunt per Dei gratiam redituri, vt & nobis gaudium faciant, & ipsi feliciter ad æternum peruenire mereantur præmium, Amen.

Item in eadem dominica alius sermo factus ad fratres in eremo, qui inter sermones ad eosdem habetur, XXIII.

Feria quarta quatuor temporum occurrentium post festum exaltationis sanctæ Crucis, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Ecce vnus accedens ait illi, Magister bone, &c. — *Mat.19.*

Sermo I.

Sermo CCXXXIII. Dominus ac redemptor noster in euangelio suo loquitur dicẽs, Cũ dormirent homines venit inimicus & superseminauit zizania. (*Mat.13.*) Inimicus, in figura homo dictus est, Audi Apostolũ dicentem, Fuistis aliquando tenebræ, nunc autem lux in domino. Audi homo, (*Ephe.5*) Non enim ille dedit tibi tenebras, qui dedit tibi lucem. Quò vadis homo, quò traheris? Quid concupiscentias carnales sectaris, quando audis, (*Gal.5.*) Spiritu ambulate & concupiscentias carnis nolite perficere? Audi potius dominum dicentem, Conuertimini ad me & conuertar ad vos. (*Zacha.1.*) Accedite ad eum & illuminamini, & facies vestræ non erubescent. (*Psal.33.*) Audi homo. Si recesseris à Deo, non effugies manum eius. Si autem ad eum accesseris, ilico habebis eum, quia nusquam recedit. Audi Prophetam dicentem, (*Psal.138.*) Si ascendero in cælum tu illic es, si descendero ad infernum ades. Vbi ergo non est Deus quem tu fugis? Malus es tu, qui bonũ fugis. Mors es tu, qui vitam fugis. Inuoluere te vis tenebris, vbi te abscondas, sed illum latere non potes, cuius oculi omnia vident. (*Rom.6.*) Ait autẽ Apostolus, Quem fructum habuistis tunc in illis, in quibus nunc erubescitis? Sequitur vox iudicis dicens, (*Matt.25*) Ite maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo & angelis eius. Ergo qui fugit dominum & recedit à Deo, ille confunditur & perit in sua impietate. Vt ergo non pereat tunc, nunc reuertatur ad dominũ & illuminabitur, & vultus eius non erubescet. Dicã tamen fratres mei quod sentio, & quod dixero intelligite. Inter vos segetes Dei

sunt

sunt mista zizania, id est, amatores mundi, amatores pecuniæ, amatores deliciarũ, consultores nugarum, omnes quærentes quæ sua sunt, non quæ Iesu Christi. In Ecclesia Christi fictè intrantes, promittẽtes & non facientes, vouentes & non reddentes, renũtiantes malo & iterum idem facientes, hæc amantes, zizania sunt. Non amant illi Christũ, qui aliquid plus amant, quàm Christum. Audi homo vocem domini Dei tui, Qui diligit, inquit, patrem, aut matrem, aut vxorem, aut filios, aut filias, aut fratres, aut agros super me, non est me dignus. Si vis tenere quod non habes, dimitte quod habes, vt amor Christi sit in corde tuo. Ecce petis à Deo, & dicis, Domine, da mihi, Quid tibi dabit, qui aliunde manus tuas videt occupatas? Ecce dominus vult dare quę sua sunt, & non habet vbi ponat. Vide ergo, Dimitte quod tenes, & accipis quod quæris. Dimitte temporalia & caduca, & accipies æternam & perpetuã vitam. Dimitte terrena, & accipis cælestia. Ait autem quidem ad Iesum, Magister bone quid boni faciam, vt habeam vitam æternam? Vtiq; qui dicebat, quid boni faciam, vitam æternam desiderabat, sed plus amabat quod tenebat. Vidit dominus occupatas manus, dare vult, & non habet vbi ponat. Occupatę sunt manus accipientium. Dicit enim tibi dominus, Vade, vende omnia, & da pauperibus, & pone illa in cælo, quia in terra impediunt. Quid times ô homo dare pauperibus? Non perdes ea, sed seruantur tibi in cælo. Non vt perdas iussi, dicit dominus, sed vbi ponas suggessi. Post hæc habebis homo thesaurũ non in terra periturum, sed in cælo permansurũ. Aliquando venit homini tribulatio, venit timor damni. Times ô homo, vt non pecuniam tuam perdas, times ne argentum tuum perdas, times ne possessionem tuam perdas, & non times ne tuipse totus pereas? Pro hoc dicis falsum testimonium, pro hoc mentiris & rapis aliena, pro hoc iuras & periuras, quod omnino lex vetat. Nónne cùm hæc omnia facis, totus fœnum es, totus stipula, totus palea, & non times ne totus ardeas? Semper turbata est anima tua amoribus seculi. Dic, Quare tristis es anima mea, & quare conturbas me? Auarus pro auro suo habet tristitiam, patitur tribulationem, habet pericula seruorũ, pericula latronum. Auarus amat aurũ plus quàm animam suam, Tu Christiane ama Christum plus quàm omnia tua. Ille feruet in amore auri, tu Christiane ferue in amore Christi, & eris beatus in regno Christi. Audi ô homo: Aurum: Aurum in ter-

Philip. 2.

Mat. 10.

Mat. 19.

Psal. 41

ra est,& ex terra est. & terra, & pars terræ est. Impius dum diligit creaturam, offendit creatorem, & amittit eum qui creauit ex nihilo omnia. Audi ô homo nõ tu perdis Deum, sed ipse peris à Deo. Ille est redemptor animæ, quẽ vis amittere. Quid enim proderit tibi, si totum mũdum lucreris, animæ verò tuæ detrimentum patiaris? Expergiscere aliquando ô homo, & ama Christũ. Hæc est enim sapientia vera, id est, amare Christum. Multi enim dicunt, & scire volunt, quare illum vocat ad se dominus, & illum non vocat: vni subuenit, & vni non: hunc dignum habet, & illum indignum: istum honorat, & illũ cruciat & affligit. Audi ô homo. Hunc dignum habet pro bonis operibus suis, illum habet indignum pro operibus suis malis: quia debitor est dominus, & reddet bonis bona, & malis mala. Dicturus es forsitan, Quare ille sic? Respõdet tibi dominus Deus tuus, quia bonum non denegaui, sed dixi prius, Lauamini, mundi estote. Quid volebas? Quid quærebas? Quid cupiebas? Gratiam Dei. Ergo si gratiam Dei quæris, aufer primùm nequitiam ab anima tua, & à conspectu oculorum meorum. Iam cessa à malo, & fac bonũ, inquire pacem, & sequere eam totis viribus tuis. Et cùm hæc feceris, & gratiam meam percipies: & oculi mei super te erunt, & aures meæ ad preces tuas, & priusquam me inquisieris, dicam, Assum. Faciamus bona fratres charissimi, vt mereamur in futuro seculo inuenire requiem, quam nobis dominus noster promisit dicẽs, Beati misericordes, quia ipsi misericordiam consequentur. Et cũ Propheta à domino exultantes dicamus, Misericordiam & iudicium cantabo tibi domine. Misericordiam inueniũt, qui sunt misericordes. Iudiciũ timeant contẽptores, qui nec sibi parcũt nec miserẽtur aliis, qui dicũt, Peccemus, & parcet nobis Deus, quia misericors est & bonus. Omnino misericors & bonus est Deus: sed qui modò parcit, in futuro non parcet. Iudiciũ paratum habent sine misericordia impij. Intelligamus fratres, & videamus vbi spem nostram ponere debeamus. Misericordia illi, qui fecit misericordiam Beati misericordes, quia ipsis miserebitur Deus. Spes est in Dei misericordia, si ab opere misericordiæ nos non fuerimus aridi. O homo quid quæris à Deo misericordiã, si ipse non es misericors? Quid quæris à Deo indulgentiam peccatorũ tuorum, cùm ipse tibi simili nõ indulges? Audi homo, audi vocẽ domini Dei tui, vbi dicit ipse, Date & dabitur vobis. Dimittite, & dimittetur vobis. Audi iterum vbi,

Mat. 16. Esaia 1. Psal. 33. Mat. 5. Psal. 100 Iacobi 2. Mat. 5. Luca 6. Mat. 6.

vbi ipſe dicis, Dimitte nobis debita noſtra, ſicut & nos dimittimus debitoribus noſtris. Si enim tu nõ dimiſeris aduerſario tuo, ipſe tibi prius eris aduerſarius. Ille te lęſit auferẽdo pecuniam tuã, tu te lędis non indulgendo aduerſario tuo. Forſitan dicturus es, Non illi parcam, quia me læſit multũ, & ſanguinem meũ quęſiuit. Tu ſi nõ illi indulges, perditionẽ animę tuę habebis. Inſuper adhuc dicis, Non illi parcã, quia aduerſarius mihi fuit. Crede mihi homo, peior tibi eris aduerſarius, ſi non illi parcas. Dicis tu, Ille me non rogat. Si te ille non rogat, tu pro illo roga, vt ei à domino dimittatur quod in te deliquit. Nam ſi tu dicis, non illi parcam, litigare vis, non dimittere. Et qua fronte, aut qua fiducia dicturus es domino tuo, Dimitte, quia ego dimiſi? Cõſidera ô homo & vide aliã legem in membris tuis repugnantem legi mentis tuæ, & captiuantem te in legem peccati. Iam ipſe captiuus traheris, & expoliatori iraſceris? Nemo nobis imputet fratres mei, ſi per vos dominicam pecuniam duplicare nõ potuerimus. Mali ſerui erimus, ſi non fecerimus quod nobis præceptum eſt. Si autem fecerimus, boni ſerui erimus, & cũ domino ſine fine lætabimur. Illũ omnes amemus, per quem facti ſumus. Illum diligamus, per quẽ redempti ſumus. Pro illo nos inuicem diligamus in hoc ſeculo, vt cum eo gaudere mereamur pariter in futuro, quoniam ſic placuit domino Deo noſtro de nobis, vt hîc conſtituti cum veſtra charitate cantemus ei. Laudemus dominum fratres, lingua, corde, ore, & voce. Sic enim ſibi vult dici laudem, vt non ſit inter nos diſcordia, ſed vult eſſe in nobis concordiam vocibus & moribus. O felix laus in cælo, vbi templum Dei angeli ſunt. Ibi eſt concordia ſumma laudantium, vbi nulla lex in membris noſtris repugnat. Ibi non eſt rixa, nec vlla cupiditas. Hîc ergo cantemus domino laudem ſoliciti, vt illic poſsimus eſſe ſecuri. Quare autem hîc ſimus ſoliciti fratres mei? Audite quare, Quia tẽtatio eſt vita humana. Sic namq; nos dominus exhortatur ſuo eloquio dicens, Vigilate & orate, vt non intretis in tentationem. Non vis eſſe ſolicitus, quã loviderìs dicere, Dimitte nobis debita noſtra? Quomodo es ſecurus, qui quotidie videris petere remiſsionem peccatorum? Quomodo es ſecurus, quando adhuc dicis, Dimitte mihi peccata mea, & iterũ dicis, Et ne nos inducas in tentationem, ſed libera nos à malo? Quomodo ergo videris clamare, Libera nos à malo: ſi ſecurus es? Audi homo, audi. Tu es malus, quando te Deus liberat à te

Roma. 7.

Iob 7.

Mat. 26. & 6.

ipso malo. Vides aliam legem in membris tuis repugnantem legi mentis tuæ, & captiuantem te in lege peccati. Audi quid sumus nos, quid nobiscũ portamus? Quadiu in corpore mortis huius continemur, vitium nobiscũ portamus. Audi iterum Prophetam dicentem, Domine educ de carcere animã meam. Carcer meus est, vsquedũ in corpore mortis fuero. Nam quando fuero de hoc corpore liberatus, terra terræ redditur, spiritus cælo recipitur. Vado ergo, dimitto terrã, quia quandiu hîc sum, mente seruio legi Dei, carne autẽ legi peccati. Dicet aliquis perfidorum, Ergo cùm fueris ab hac carne liberatus, iam nõ eris tu nisi spiritus. Audi ergo hæretice. Carnem quam dico, non in æternum pono, sed hîc depono. Respondet incredulus, Ergo rediturus es ad corpus mortis? Et vnde tam piã vocem clamasti: Educ de carcere animã meam? Audi imperite, & contra quotidianas lectiones surde, Redeo ad corpus non mortis huius, quia corruptibile hoc induetur incorruptione, & mortale hoc induet immortalitate. Modò est animale, tunc erit spiritale. Nemo potest accipere æternale, nisi prius tẽporale dimiserit. Ergo dimitte temporale hoc malũ, vt accipias æternale illud bonum. Audite fratres & cauete. Hîc enim iter agimus, & in itinere positi sumus, nondũ in patriam peruenimus. Caueamus eos, qui in itinere nobis insidiantur, quia hic agunt aduersus nos ne ad patriã nostram, id est, ad paradisum reuertamur. Terra autem ista morientium est: illa verò viuentium est, de qua Propheta dicebat, Credo videre bona domini in terra viuẽtium. In illa autem terra semper viuetur, & nunquam morietur. Lucet terra illa plus quàm species argẽti, vbi ciues iustorũ angeli sunt. Illi in terra illa gaudent, nos in terra ista lugeamus, vt ad illorum gaudia peruenire mereamur. Videte fratres: Ecce hîc in itinere positi sumus, insidiator noster diabolus aduersatur in via, nobis quærit nocere, ne in terram viuentium reuertamur. Duo enim sunt præcepta dilectissimi, quæ nobis omnino sunt obseruanda, id est, diliges dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota mẽte tua, & diliges proximum tuũ tanquam teipsum. In his duobus præceptis tota lex pẽdet & Prophetę. Quicunq; enim in his duobus pręceptis ambulauerit, festinet in via, & perueniet ad patriam paradisi, vbi lætantur omnes sancti in gloria redemptoris sui, & laudem dicunt nomini sancto eius, qui erepti sunt de hac peregrinationis ærũna, & viuũt semper in lętitia sempiterna.

Rom.7.

Psal.141.

1. Cor.15.

Psal. 26.

Mat.22.

Sabb

Sabbato quatuor temporum occurrentium post festum sanctæ crucis, Homilia de eo quod scriptum est secundum Lucam, Dicebat Iesus turbis hanc similitudinem: Arborem fici habebat quidam, &c. quæ habetur inter sermones de Verbis domini, XXXI. Lucæ 13.

Dominica decimaoctaua, de eo quod dominus interrogauit Iudæos, cuius filium dicerent esse Christum, Sermo I.

INterrogati Iudæi, sicut nunc ex Euangelio, cùm recitaretur, audiuimus quomodo esset dominus noster Iesus Christus filius Dauid, quẽ dominum suum dixerit ipse Dauid, respondere non potuerunt. Hoc enim in domino nouerant, quod videbant. Apparebat enim eis filius hominis, occultus autem erat filius Dei. Hinc est, quod eum & superari posse crediderunt, & ligno suspensum irriserunt, dicentes, Si filius Dei est, descendat de cruce, & credimus in eum. Aliud videbant, aliud non cognoscebant. Si enim cognouissent, nunquam dominum gloriæ crucifixissent. Sciebant tamen Christũ filium Dauid. Nam etiam nunc ipsum sperant esse venturum. Latet eos quòd venerit, sed volentes latet. Neque enim si pendentem non agnouerunt, & regnantem agnoscere non debuerunt. In cuius enim nomine vocantur & benedicuntur omnes gentes, nisi in eius, quem putant Christum non fuisse? Ipse enim filius Dauid, vtique ex semine Dauid secundum carnem filius est Abraham. Si autem dictum est ad Abraham, In semine tuo benedicentur omnes gentes, & vident iam in Christo nostro benedici omnes gentes, quid expectant quod iam non venit, & non timent quod venturum est? Lapidem enim se dixit ipse dominus noster Iesus Christus, prophetico ad se asserendum vtens eloquio. Lapidem autem talem, vt si quis in eum offenderit, cõquassetur, super quem autem lapis ille venerit, conterat eum. Quando enim in eum offenditur, humilis iacet, iacendo humilis quassat offendentem, veniendo excelsus conterit superbientem. Iam ergo Iudæi illa offensione quassati sunt, restat vt eius preclaro aduentu etiam conterantur, nisi fortè cùm viuunt agnouerint ne moriantur. Patiens enim est Deus, & illos quotidie inuitat ad fidem. Sed cùm Iudęi respondere non possent domino proponenti quæstionem & dicenti, Cuius filium dicerent Christum, atque illi responderent, filium Dauid: addenti & proponenti, quomodo ergo Dauid in spiritu vocat eum dominum, dicẽs, Dixit dominus domino meo sede ad dexteram

Ser. CCXXXIIII. Mat. 22. Mat. 27. 1.Cor. 2. Genes. 22. Psal. 117. Mat. 21. Mat. 22. Psal. 109

meam, donec ponam inimicos tuos sub pedibus tuis? Si ergo Dauid, inquit, in spiritu dicit eum dominum, quomodo est filius eius? Non dixit, non est filius eius, sed quomodo est filius eius? Quomodo cum dicit, verbum quærentis est non negantis, tanquam si hoc eis diceret, Bene quidem dicitis Christum filium Dauid, sed ipse Dauid dominū eum dicit. Quem dicit ille dominum, quomodo est filius? Dicerent Iudæi, si instructi essent fide Christiana, quam nos tenemus, si contra Euangelium corda non clauderēt, si vitam spiritalem in se habere voluissent, responderent huic quæstioni & dicerent, Quoniam in principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum. Ecce quomodo est dominus Dauid. Sed quia verbum caro factum est, & habitauit in nobis: ecce quomodo est filius Dauid. Sed nescientes obmutuerunt, nec ore saltē clauso aures aperuerunt, vt quod respondere non potuerunt interrogati, nossent edocti. Sed quia magnum est nosse mysterium, quomodo sit dominus Dauid & filius Dauid, quomodo sit vna persona homo & Deus, quomodo sit in forma hominis minor patre, in forma Dei æqualis patri, quomodo iterum dicit, Et pater maior me est, & Ego & pater vnū sumus: quia magnum est sacramentum, vt capi possit, mores informandi sunt. Indignis enim clausum est, promerentibus aperitur. Nec lapides, nec vectes, nec pugni, nec calces sunt quibus pulsamus ad dominum. Vita pulsat, vitæ aperitur. Corde petitur, corde quæritur, corde pulsatur, cordi aperitur. Cor autē hoc quod recte petit, rectéq; pulsat, & quærit, pium esse debet: Primo amare Deum gratis. Hæc est enim pietas: nec sibi extra illum ponere mercedem, quam expectet ex illo. Illo enim melius est nihil. Et quid charum petit à Deo cui ipse Deus vilis est? Terrā dat, & gaudes, amator terræ, & factus terra. Si gaudes quando dat terram, quanto amplius gaudere debes cum seipsum dat tibi qui fecit cælum & terrā? Gratis ergo amandus est Deus. Nam diabolus hoc sancto Iob nesciens quod in illo intus ageretur, magnū crimen obiecit dicens, Nunquid gratis colit Iob Deū? Ergo si aduersarius hoc obiecit, timere debemus ne hoc nobis obiiciatur. Cum magno enim calumnioso habemus negotiū. Si quærit fingere quod non est, quanto magis obiicere quod est? Gaudeamus tamen, quia talis est iudex qui falli ab accusatore nostro non potest. Nam si hominem haberemus iudicem, huic quicquid vellet fingeret inimicus. Nemo est enim diabolo astut

Ioan.1. *Ioan.14.* *Ioan.10.* *Iob 1.*

lo astutior falsa crimina ad confingendum. Nam & nunc omnia falsa crimina de sanctis ipse confingit. Scit suas criminationes valere non posse apud Deum, inter homines illas spargit. Et hoc ei quid prodest, cum dicat Apostolus, Gloria nostra hæc est testimonium conscientiæ nostræ. Putatis tamen quia ille falsa crimina nulla astutia confingit? Nouit quid inde mali agat, nisi ei resistat vigilantia fidei. Ideo enim & de bonis mala spargit, vt infirmi non putent aliquos esse bonos, & tradant se rapiendos libidinibus & dissipandos, dicentes apud se ipsos, Quis est enim qui seruat mandatum Dei, aut quis est qui seruat castitatē? Dum putat quia nemo, ipse sit nemo. Hoc ergo agit diabolus. Sed talis erat vir Iob, de quo nihil posset confingere. Nota enim erat & nimis clara vita eius. Sed quia multas habebat diuitias, hoc obiecit. Quod & si esset, in corde esse posset, in moribus apparere non posset. Colebat Deum, faciebat eleemosynas, & quod corde faciebat, nemo sciebat, nec ipse diabolus, sed Deus nouerat. Perhibet Deus testimonium seruo suo: diabolus calumniatur seruo Dei. Permittitur ille tentari, probatur Iob, cōfunditur diabolus. Inuenitur Iob gratis colere Deum, gratis diligere. Non quia aliquid, sed quia seipsum non abstulit. Ait enim, Dominus dedit, dominus abstulit, sicut domino placuit ita factum est, sit nomen domini benedictum. Ignis tentationis accessit, sed aurum, non stipulam inuenit. Abstulit & sordes, non conuertit in cinerē. Quia ergo ad sacramentum Dei intelligendum, quomodo Christus & homo & Deus sit, cor mundandum est. Mundatur autem moribus, vita, castitate, sanctitate, dilectione, & fide quæ per dilectionem operatur. Hoc autem quod loquor, totum tanquam arbor est quæ radicem habet in corde. Neque enim facta procedunt nisi de cordis radice, vbi si plantaueris cupiditatem, spinæ procedunt. Statim dominus post istam quæstionem propositam Iudæis, illis respondere non valentibus, subiecit de moribus loqui, vt ostenderet quare illi indigni fuerint intelligere quod interrogauit. Miseri enim, superbi, cum respondere non possent, vtiq; debuerūt respondere: Nescimus nos, Magister dic nobis. Obmutuerunt in propositione, nec os aperuerunt ad inquisitionem. Et statim dominus de superbia illorum, Cauete, inquit, à scribis, qui amant præsidere in synagogis, & diligunt primum locum in conuiuiis. Non quia accipiunt, sed quia diligunt. Hic enim cor eorum accusauit.

1. Cor. 1.
Iob 1.
Galat. 5.
Matt. 23
Luca 20.

Accusator cordis autem esse non posset, nisi cordis inspector. Oportet enim vt seruo Dei habenti aliquem honorem in ecclesia deferatur primus locus, quia si non deferatur, malum est illi qui non defert, non tamen bonum est illi cui defertur. Oportet ergo vt in congregatione Christianorum præpositi plebis eminentius sedeant, vt in ipsa sede distinguantur, & eorum officium satis appareat, non tamen vt inflentur de sede, sed vt cogitent sarcinam vnde reddituri sunt rationem. Quis autem nouit, vtrum hoc ament an non ament? Res ista cordis est, iudicē habere non potest, nisi Deum. Ipse autem dominus admonebat suos, ne inciderent in tale fermentum: quod alio

Matt.16 loco dicit, Cauete à fermento Pharisæorum & Saducæorum. Et cum putarēt illi propterea hoc eum dicere, quia panes non intulerāt: respondit eis, Excidit vobis quot milia saturati sunt ex quinque panibus? Tunc intellexerunt, inquit, quia fermentum doctrinam eorum dicebat. Amabant enim illi ista temporalia, æterna vero nec timebant mala, nec diligebant bona. Clauso corde intelligere non poterāt quod dominus interrogauit. Quid autē faciat Dei ecclesia vt possit intelligere quod prima meruit credere? Faciat capacem animum ad recipiendum quod dabitur. Quod vt fieret, id est, vt capax animus esset, dominus Deus noster suspēdit promissa, non abstulit. Ideo suspendit, vt nos extendamus. Ideo nos extendimus, vt cresca-

Philip.3. mus. Ideo crescimus, vt attingamus. Vide Apostolum Paulum in suspensa extensum, Non quia iam acceperim, aut iam perfectus sim: Fratres, ego me non arbitror apprehendisse. Vnum autem, quæ retro oblitus, in ea quæ antè sunt extentus, secundum intentionem sequor ad palmam supernæ vocationis Dei in Christo Iesu. Ille in terra currebat, sed in spiritu ascendebat. Vide ergo extentum, vide ad suspensa pendentem. Sequor, inquit, ad palmam supernæ vocationis Dei in Christo Iesu. Ambulandum ergo est, nec pedes vngendi, nec iumenta quærenda, nec nauis prouidenda. Affectu curre, amore ambula, charitate ascende. Quid quæris? Viam. Inhære Christo, qui descendendo & ascendendo seipsum fecit viam. Vis ascendere?

Ioan.3. Ascendentem tene. Tu enim per teipsum leuare te non potes. Quia nemo ascendit in cælum nisi qui de cælo descēdit, filius hominis qui est in cælo. Si nemo ascendit, nisi qui descendit: ipse autem est filius hominis dominus noster Iesus, vis & tu ascendere, membrū ipsius esto qui solus ascendit. Etenim ille

capur

caput cum cæteris membris, vnus homo est. Et cum ascendere nemo potest, nisi qui in eius corpore membrũ ipsius factus fuerit, impletur quia nemo ascendit nisi qui descendit. Non enim potes dicere, ecce quare ascendit, verbi gratia, Petrus, quare ascendit Paulus, quare ascenderunt Apostoli, si nemo ascendit nisi qui descendit? Respondetur tibi, Petrus, Paulus, cęteri Apostoli, & omnes fideles qui audiunt ab Apostolo? Vos autem estis corpus Christi, & membra ex parte. Si ergo corpus Christi, & membra sunt, noli facere duos. Reliquit enim ille patrem & matrẽ, & adhæsit vxori suæ vt essent duo in carne vna. Reliquit patrem, quia non hic se ostendit se æqualem patri, Semetipsum enim exinaniuit, formam serui accipiens. Reliquit & matrẽ synagogam, de qua carnaliter natus est. Adhæsit vxori suæ, id est, ecclesiæ suæ. Quod testimonium & ipse cum cõmemoraret quòd separari non liceret coniugium, demonstrauit, Non legistis, inquit, quia Deus qui fecit ab initio masculum & fœminam fecit eos? Erunt duo, inquit, in carne vna. Quod ergo Deus coniũxit, homo non separet. Et quidem duo in carne vna. Sequitur & dicit, Igitur iam non duo, sed vna caro. Nemo ascendit, nisi qui descendit. Nam vt noueritis quia vnus homo est sponsus & sponsa secundum carnem Christi, non secundum diuinitatem: nam secundum diuinitatem quod est ille, nos esse non possumus, quia ille creator, nos creatura, ille effector, nos facti, ille conditor, nos conditi: sed vt essemus cum illo vnum in illo, caput nostrum esse voluit accipiendo carnem ex nobis in qua moreretur pro nobis. Vt noueritis ergo quia hoc totum vnus est Christus, per Esaiam dixit, Sicut sponso alligauit mihi mitram, & sicut sponsam induit me ornamento, Ipse sponsus, ipse sponsa, Ipse planè sponsus in capite, sponsa in corpore. Erunt, inquit, duo in carne vna. Et non iam duo, sed vna caro est. Itaq; ad membra ipsius pertinentes, vt hoc sacramentum intelligamus, vt dixi fratres pie viuamus, Deum gratis diligamus. Ipse autem qui ostendit peregrinantibus formã serui, seruat peruenientibus formam Dei. De forma serui strauit viam, de forma Dei condidit patriam. Quia ergo multum est ad nos capere hoc, sed non est multũ credere hoc. Nisi enim credideritis ait Esaias, non intelligetis: ambulemus per fidem quãdiu peregrinamur à domino, donec ad speciem perueniamus, vbi videbimus facie ad faciem. Et ambulantes per fidẽ, bene operemur. In bonis ope-

1. Cor. 12. *Ephes. 5.* *Philip. 2.* *Matt. 19* *Ioan. 3.* *Esaiæ 61* *Ephes. 5.* *Esaie 7.* *2. Cor. 5.* *1. Cor. 13.*

noster Iesus Christus nisi dignatus esset fieri homo, perisset homo. Factus est quod fecit, ne periret quod fecit. Homo verus, Deus verus. Deus & homo totus Christus. Hæc est catholica fides. Qui negat dominũ Christũ? Fotinianus. Qui negat hominem Christũ? Manichæus. Qui confitetur dominũ æqualem patri Christũ & hominẽ verum, passum vere, sanguinem fudisse verum. Non enim veritas nos liberaret, si falsum precium pro nobis daret. Vtrunque qui confitetur catholicus est. Habet patriam, habet viam. Habet patriam, In principio erat verbum. Habet patriam. Cum in forma Dei esset, nõ rapinam arbitratus est esse æqualis Deo Habet viã, Semetipsum exinaniuit, formam serui accipiens. Ipse patria quò imus, ipse via quà imus. Per ipsum ad ipsum eamus, & non erramus.

Ioan. 1. *Philip. 2.*

Item in eadem dominica Homilia, de eo quod scriptum est in Euangelio secũdum Matthæum, Accesserunt ad Iesum pharisei, Et interrogauit eum vnus ex legis doctoribus, &c. quæ habetur in libro quinquaginta Homiliarum. XXXVIII.

Mat. 22.

Dominica decimanona, De eo quid sit homini facere bonũ. Ser. I.

Sermo CCXXXVI

LEctiones diuinorum eloquiorum cum recitarentur audiuimus, Ea nobis est materies loquẽdi proposita, inde sapere debemus, inde seminare quod sapimus, adiuuante illo, in cuius manu sunt, sicut scriptum est, & nos & sermones nostri. Nec frustra alio loco scriptum est, Laudabo sermonem, in domino laudabo verbũ. Hoc laudatur in domino quod dat dominus. Quamuis ergo infirmi simus, vasa tamen sumus eius, capimus quantũ possumus, cômunicamus sine liuore quod capimus. Suppleat ille in cordibus vestris quod nos minus fecerimus, quia & quod operamur in auribus vestris, quid est, nisi totum ille agat in cordibus vestris? Lectio prima prophetica quid nobis commendauerit, me commemorante recolite. Quid dignũ, inquit, offeram domino? Quærebat homo sacrificium quo placaret Deum, vel quo placeret Deo, Curuabo, inquit, genu Deo excelso, placabo eum in milibus taurorum, aut in denis milibus caprarũ pinguium, aut offeram Deo fructum ventris mei pro peccato animæ meæ? Respõdetur ergo tibi ô homo. O homo à quo responde tur, nisi à quo factus est homo? Respondetur ergo ô homo quærenti quid offeras Deo, & vnde places dominum, vel vnde placeas Deo. Respõdet tibi quid sit bonum: aut quid aliud dominus exquirat à te, nisi vt facias iudicium & iustitiam, & diligas

Psal. 55. *Mich. 6.*

gas misericordiam, paratúsque sis ire cum domino Deo tuo? Quærebas quid offerres pro te, Offer te. Quid enim dominus quærit à te, nisi te? Quia in omni creatura terrena nihil melius fecit te. Quęrit te à te, quia tu perdideras te. Si autẽ facias quod iussit, inuenit in te iudiciũ & iustitiã. Iudicium primo in teipso, iustitiã ad proximũ tibi. Quo modo iudiciũ in teipso? Vt displiceas tibi quod eras, & possis esse quod non eras. Iudicium, inquã, de teipso in teipso sine acceptione personæ tuæ, vt non parcas peccatis tuis, nec ideo tibi placeant quia tu facis. Nec te laudes in bonis tuis, & Deũ accuses in malis tuis. Hoc enim est peruersum iudicium, & ideo nec iudicium. Vt enim ostenderet Deus peruersum iudiciũ non esse iudicium, nõ ait, quid dominus quærit à te, nisi facere rectũ iudicium: sed facere, inquit, iudicium. Si enim rectũ, tunc iudiciũ, Si autem peruersum, non iudicium, sed vitium. Quid ergo faciebas quando te perdideras, & post tuam perditionẽ ibas? Ibas & non redibas. Quid faciebas? Scio quid faciebas. In bonis tuis te laudabas, in malis tuis Deum blasphemabas. Hoc est peruersum iudicium, & ideo, vt dixi, nec iudiciũ. Vis ergo facere rectum iudicium? Hoc est iudicium, illud quod faciebas, corrige præpostera & rectum erit. Quid est corrige? Deum lauda in bonis tuis, te accusa in malis tuis. Cum tibi ergo peruersus displicueris, téque illo qui creauit adiuuante correxeris, rectus seruabis iustitiam. Placebit enim tibi Deus, si rectus fueris. Non discrepabis à recto, nisi prauus atque peruersus. Rectus autem recto cõuenies, & sine dubio tibi placebit Deus. Quãdo enim displicebat, peruersitati tuæ displicebat. Audi sanctum Psalmum, Quàm bonus Israel Deus rectis corde. Iste qui hoc dicit in Psalmo, displicuerat illi Deus? Absit à me vt arguam, & non potius confitenti credã. Ecce audite mecum, & cõsiderate quid dixerit. Quàm bonus Deus, inquit, Israël. Quibus? Rectis corde. Mei autem, inquit, quando non eram rectus corde, mei autem penè commoti sunt pedes, paulo minus effusi sunt gressus mei. Quid est, cõmoti sunt pedes? Hoc est, effusi sunt gressus mei. Quid est penè, hoc est, paulo minus. Quid itaque ait penè? Paulo minus commoti sunt pedes mei, effusi sunt gressus mei. Penè, inquit, lapsus sum penè cecidi. Vnde in tantum periculum peruenisti? Quia zelaui, inquit, in peccatoribus, pacem peccatorum intuens. Zelaui, inquit, in peccatoribus, intuens pacem peccatorum, hoc est, malos homines videdo fœlicet

Psal. 72.

grandi charitate pro solicitudine paterna commoneo, absoluo apud Deum conscientiam meam. Qui verò me libēter audierit & fideliter quod ei prædicatū est implere voluerit, habebit præmium æternū. Qui autem contempserit, timeat ne ei æternum necesse sit sine vllo fine sustinere supplicium. Sed credimus de misericordia Dei, ꝙ ita omnes ebriosi de ebrietatis malo ad bonum sobrietatis sunt per Dei gratiam redituri, vt & nobis gaudium faciant, & ipsi feliciter ad æternum peruenire mereantur præmium, Amen.

Item in eadem dominica alius sermo factus ad fratres in eremo, qui inter sermones ad eosdem habetur, XXIII.

Feria quarta quatuor temporum occurrentium post festum exaltationis sanctæ Crucis, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Ecce vnus accedens ait illi, Magister bone, &c. (Mat. 19.) *Sermo I.*

(Sermo CCXXXIII.) (Mat. 13.) DOminus ac redemptor noster in euangelio suo loquitur dicēs, Cū dormirent homines venit inimicus & superseminauit zizania. Inimicus, in figura homo dictus est, Audi Apostolū dicentem, Fuistis aliquando tenebræ, nunc autem lux in domino. Audi homo, (Ephe. 5) Non enim ille dedit tibi tenebras, qui dedit tibi lucem. Quò vadis homo, quò traheris? Quid concupiscentias carnales sectaris, quando audis, Spiritu ambulate & concupiscentias carnis nolite perficere? (Gal. 5.) Audi potius dominum dicentem, Conuertimini ad me & conuertar ad vos. (Zacha. 1.) Accedite ad eum & illuminamini, & facies vestræ non erubescent. (Psal. 33.) Audi homo. Si recesseris à Deo, non effugies manum eius. Si autem ad eum accesseris, ilico habebis eum, quia nusquam recedit. Audi Prophetam dicentem, Si ascendero in cælum tu illic es, si descendero ad infernum ades. (Psal. 138.) Vbi ergo non est Deus quem tu fugis? Malus es tu, qui bonū fugis. Mors es tu, qui vitam fugis. Inuoluere te vis tenebris, vbi te abscondas, sed illum latere non potes, cuius oculi omnia vident. Ait autē Apostolus, Quem fructum habuistis tunc in illis, in quibus nunc erubescitis? (Rom. 6.) Sequitur vox iudicis dicens, Ite maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo & angelis eius. (Matt. 25) Ergo qui fugit dominum & recedit à Deo, ille confunditur & perit in sua impietate. Vt ergo non pereat tunc, nunc reuertatur ad dominū & illuminabitur, & vultus eius non erubescet. Dicā tamen fratres mei quod sentio, & quod dixero intelligite. Inter vos segetes Dei

sunt

sunt mista zizania, id est, amatores mundi, amatores pecuniæ, amatores deliciarū, consultores nugarum, omnes quærentes quæ sua sunt, non quæ Iesu Christi. In Ecclesia Christi fictè intrantes, promittētes & non facientes, vouentes & non reddentes, renūtiantes malo & iterum idem facientes, hæc amantes, zizania sunt. Non amant illi Christū, qui aliquid plus amant, quàm Christum. Audi homo vocem domini Dei tui, Qui diligit, inquit, patrem, aut matrem, aut vxorem, aut filios, aut filias, aut fratres, aut agros super me, non est me dignus. Si vis tenere quod non habes, dimitte quod habes, vt amor Christi sit in corde tuo. Ecce petis à Deo, & dicis, Domine, da mihi, Quid tibi dabit, qui aliunde manus tuas videt occupatas? Ecce dominus vult dare quę sua sunt, & non habet vbi ponat. Vide ergo, Dimitte quod tenes, & accipis quod quæris. Dimitte temporalia & caduca, & accipies æternam & perpetuā vitam. Dimitte terrena, & accipis cælestia. Ait autem quidem ad Iesum, Magister bone quid boni faciam, vt habeam vitam æternam? Vtiq; qui dicebat, quid boni faciam, vitam æternam desiderabat, sed plus amabat quod tenebat. Vidit dominus occupatas manus, dare vult, & non habet vbi ponat. Occupatę sunt manus accipientium. Dicit enim tibi dominus, Vade, vende omnia, & da pauperibus, & pone illa in cælo, quia in terra impediunt. Quid times ô homo dare pauperibus? Non perdes ea, sed seruantur tibi in cælo. Non vt perdas iussi, dicit dominus, sed vbi ponas suggessi. Post hæc habebis homo thesaurū non in terra periturum, sed in cælo permansurū. Aliquando venit homini tribulatio, venit timor damni. Times ô homo, vt non pecuniam tuam perdas, times ne argentum tuum perdas, times ne possessionem tuam perdas, & non times ne tuipse totus pereas? Pro hoc dicis falsum testimonium, pro hoc mentiris & rapis aliena, pro hoc iuras & periuras, quod omnino lex vetat. Nónne cùm hæc omnia facis, totus fœnum es, totus stipula, totus palea, & non times ne totus ardeas? Semper turbata est anima tua amoribus seculi. Dic, Quare tristis es anima mea, & quare conturbas me? Auarus pro auro suo habet tristitiam, patitur tribulationem, habet pericula seruorū, pericula latronum. Auarus amat aurū plus quàm animam suam, Tu Christiane ama Christum plus quàm omnia tua. Ille feruet in amore auri, tu Christiane ferue in amore Christi, & eris beatus in regno Christi. Audi ô homo: Aurum: Aurum in ter-

Philip. 2.
Mat. 10.
Mat. 19.
Psal. 41

ra est,& ex terra est. & terra, & pars terræ est. Impius dum diligit creaturam, offendit creatorem, & amittit eum qui creauit ex nihilo omnia. Audi ô homo nō tu perdis Deum, sed ipse peris à Deo. Ille est redemptor animæ, quē vis amittere. Quid enim proderit tibi, si totum mūdum lucreris, animæ verò tuæ detrimentum patiaris? Expergiscere aliquando ô homo, & ama Christū. Hæc est enim sapientia vera, id est amare Christum. Multi enim dicunt, & scire volunt, quare illum vocat ad se dominus, & illum non vocat: vni subuenit, & vni non: hunc dignum habet, & illum indignum: istum honorat, & illū cruciat & affligit. Audi ô homo. Hunc dignum habet pro bonis operibus suis, illum habet indignum pro operibus suis malis: quia debitor est dominus, & reddet bonis bona, & malis mala. Dicturus es forsitan, Quare ille sic? Respōdet tibi dominus Deus tuus, quia bonum non denegaui, sed dixi prius, Lauamini, mundi estote. Quid volebas? Quid quærebas? Quid cupiebas? Gratiam Dei. Ergo si gratiam Dei quæris, aufer primùm nequitiam ab anima tua, & à conspectu oculorum meorum. Iam cessa à malo, & fac bonū, inquire pacem, & sequere eam totis viribus tuis. Et cùm hæc feceris, & gratiam meam percipies: & oculi mei super te erunt, & aures meæ ad preces tuas, & priusquam me inquisieris, dicam, Adsum. Faciamus bona fratres charissimi, vt mereamur in futuro seculo inuenire requiem, quam nobis dominus noster promisit dicēs, Beati misericordes, quia ipsi misericordiam consequentur. Et cū Propheta à domino exultantes dicamus, Misericordiam & iudicium cantabo tibi domine, Misericordiam inueniūt, qui sunt misericordes. Iudiciū timeant contēptores, qui nec sibi parcūt, nec miserētur aliis, qui dicūt, Peccemus, & parcet nobis Deus, quia misericors est & bonus. Omnino misericors & bonus est Deus: sed qui modò parcit, in futuro non parcet. Iudiciū paratum habent sine misericordia impij. Intelligamus fratres, & videamus vbi spem nostram ponere debeamus. Misericordia illi, qui fecit misericordiam. Beati misericordes, quia ipsis miserebitur Deus. Spes est in Dei misericordia, si ab opere misericordiæ nos non fuerimus aridi. O homo quid quæris à Deo misericordiā, si ipse non es misericors? Quid quæris à Deo indulgentiam peccatorū tuorum, cùm ipse tibi simili nō indulges? Audi homo, audi vocē domini Dei tui, vbi dicit ipse, Date & dabitur vobis. Dimittite, & dimittetur vobis. Audi iterum

Mat. 16. Esaiæ 1. Psal. 33. Mat. 5. Psal. 100. Iacobi 2. Mat. 5. Luce 6. Mat. 6.

vbi ipse dicis, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Si enim tu nō dimiseris aduersario tuo, ipse tibi prius eris aduersarius. Ille te lęsit auferēdo pecuniam tuā, tu te lædis non indulgendo aduersario tuo. Forsitan dicturus es, Non illi parcam, quia me læsit multū, & sanguinem meū quęsiuit. Tu si nō illi indulges, perditionē animę tuę habebis. Insuper adhuc dicis, Non illi parcā, quia aduersarius mihi fuit. Crede mihi homo, peior tibi eris aduersarius, si non illi parcas. Dicis tu, Ille me non rogat. Si te ille non rogat, tu pro illo roga, vt ei à domino dimittatur quod in te deliquit. Nam si tu dicis, non illi parcam, litigare vis, non dimittere. Et qua fronte, aut qua fiducia dicturus es domino tuo, Dimitte, quia ego dimisi? Cōsidera ò homo & vide aliā legem in membris tuis repugnantem legi mentis tuæ, & captiuantem te in legem peccati. Iam ipse captiuus traheris, & expoliatori irasceris? Nemo nobis imputet fratres mei, si per vos dominicam pecuniam duplicare nō potuerimus. Mali serui erimus, si non fecerimus quod nobis præceptum est. Si autem fecerimus, boni serui erimus, & cū domino sine fine lætabimur. Illū omnes amemus, per quem facti sumus. Illum diligamus, per quē redempti sumus. Pro illo nos inuicem diligamus in hoc seculo, vt cum eo gaudere mereamur pariter in futuro, quoniam sic placuit domino Deo nostro de nobis, vt hic constituti cum vestra charitate cantemus ei. Laudemus dominum fratres, lingua, corde, ore, & voce. Sic enim sibi vult dici laudem, vt non sit inter nos discordia, sed vult esse in nobis concordiam vocibus & moribus. O felix laus in cælo, vbi templum Dei angeli sunt. Ibi est concordia summa laudantium, vbi nulla lex in membris nostris repugnat. Ibi non est rixa, nec vlla cupiditas. Hic ergo cantemus domino laudem soliciti, vt illic possimus esse securi. Quare autem hic simus soliciti fratres mei? Audite quare, Quia tētatio est vita humana. Sic nanq; nos dominus exhortatur suo eloquio dicens, Vigilate & orate, vt non intretis in tentationem. Non vis esse solicitus, quā loviderıs dicere, Dimitte nobis debita nostra? Quomodo es securus, qui quotidie videris petere remissionem peccatorum? Quomodo es securus, quando adhuc dicis, Dimitte mihi peccata mea, & iterū dicis, Et ne nos inducas in tentationem, sed libera nos à malo? Quomodo ergo videris clamare, Libera nos à malo: si securus es? Audi homo, audi. Tu es malus, quando te Deus liberat à te

Roma. 7.

Iob 7.
Mat. 26. & 6.

ipſo malo. Vides aliam legem in membris tuis repugnantem legi mentis tuæ, & captiuantem te in lege peccati. Audi quid ſumus nos, quid nobiſcũ portamus? Quădiu in corpore mortis huius continemur, vitium nobiſcũ portamus. Audi iterum Prophetam dicentem, Domine educ de carcere animã meam. Carcer meus eſt, vſquedũ in corpore mortis fuero. Nam quando fuero de hoc corpore liberatus, terra terræ redditur, ſpiritus cælo recipitur. Vado ergo, dimitto terrã, quia quandiu hîc ſum, mente ſeruio legi Dei, carne autẽ legi peccati. Dicet aliquis perfidorum, Ergo cùm fueris ab hac carne liberatus, iam nõ eris tu niſi ſpiritus. Audi ergo hæretice. Carnem quam dico, non in æternum pono, ſed hic depono. Reſpondet incredulus, Ergo rediturus es ad corpus mortis? Et vnde tam piã vocem clamaſti: Educ de carcere animã meam? Audi imperite, & contra quotidianas lectiones ſurde, Redeo ad corpus non mortis huius, quia corruptibile hoc induetur incorruptione, & mortale hoc induet immortalitate. Modò eſt animale, tunc erit ſpiritale. Nemo poteſt accipere æternale, niſi prius tẽporale dimiſerit. Ergo dimitte temporale hoc malũ, vt accipias æternale illud bonum. Audite fratres & cauete. Hîc enim iter agimus, & in itinere poſiti ſumus, nondũ in patriam peruenimus. Caueamus eos, qui in itinere nobis inſidiantur, quia hîc agunt aduerſus nos ne ad patriã noſtram, id eſt, ad paradiſum reuertamur. Terra autem iſta morientium eſt: illa verò viuentium eſt, de qua Propheta dicebat, Credo videre bona domini in terra viuẽtium. In illa autem terra ſemper viuetur, & nunquam morietur. Lucet terra illa plus quàm ſpecies argẽti, vbi ciues iuſtorũ angeli ſunt. Illi in terra illa gaudent, nos in terra iſta lugeamus, vt ad illorum gaudia peruenire mereamur. Videte fratres: Ecce hîc in itinere poſiti ſumus, inſidiator noſter diabolus aduerſatur in via, nobis quærit nocere, ne in terram viuentium reuertamur. Duo enim ſunt præcepta dilectiſſimi, quæ nobis omnino ſunt obſeruanda, id eſt, diliges dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota mẽte tua, & diliges proximum tuũ tanquam teipſum. In his duobus præceptis tota lex pẽdet & Prophetæ. Quicunq; enim in his duobus præceptis ambulauerit, feſtinet in via, & perueniet ad patriam paradiſi, vbi lætantur omnes ſancti in gloria redemptoris ſui, & laudem dicunt nomini ſancto eius, qui erepti ſunt de hac peregrinationis ærũna, & viuũt ſemper in lætitia ſempiterna.

Rom.7. *Pſal.141.* *1.Cor.15.* *Pſal.26.* *Mat.22.*

Sabb

Sabbato quatuor temporum occurrentium post festum sanctæ crucis, Homilia de eo quod scriptum est secundum Lucam, Dicebat Iesus turbis hanc similitudinem: Arborem fici habebat quidam, &c. quæ habetur inter sermones de Verbis domini, XXXI. Lucæ 13.

Dominica decimaoctaua, de eo quod dominus interrogauit Iudæos, cuius filium dicerent esse Christum, Sermo I.

INterrogati Iudæi, sicut nunc ex Euangelio, cùm recitaretur, audiuimus quomodo esset dominus noster Iesus Christus filius Dauid, quē dominum suum dixerit ipse Dauid, respondere non potuerunt. Hoc enim in domino nouerant, quod videbant. Apparebat enim eis filius hominis, occultus autem erat filius Dei. Hinc est, quod eum & superari posse crediderunt, & ligno suspensum irriserunt, dicentes, Si filius Dei est, descendat de cruce, & credimus in eum. Aliud videbant, aliud non cognoscebant. Si enim cognouissent, nunquam dominum gloriæ crucifixissent. Sciebant tamen Christū filium Dauid. Nam etiam nunc ipsum sperant esse venturum. Latet eos quòd venerit, sed volentes latet. Neque enim si pendentem non agnouerunt, & regnantem agnoscere non debuerunt. In cuius enim nomine vocantur & benedicuntur omnes gentes, nisi in eius, quem putant Christum non fuisse? Ipse enim filius Dauid, vtique ex semine Dauid secundum carnem filius est Abraham. Si autem dictum est ad Abraham, In semine tuo benedicentur omnes gentes, & vident iam in Christo nostro benedici omnes gentes, quid expectant quod iam non venit, & non timent quod venturum est? Lapidem enim se dixit ipse dominus noster Iesus Christus, prophetico ad se asserendum vtens eloquio. Lapidem autem talem, vt si quis in eum offenderit, cōquassetur, super quem autem lapis ille venerit, conterat eum. Quando enim in eum offenditur, humilis iacet, iacendo humilis quassat offendentem, veniendo excelsus conterit superbientem. Iam ergo Iudæi illa offensione quassati sunt, restat vt eius præclaro aduentu etiam conterantur, nisi fortè cùm viuunt agnouerint ne moriantur. Patiens enim est Deus, & illos quotidie inuitat ad fidem. Sed cùm Iudęi respondere non possent domino proponenti quæstionem & dicenti, Cuius filium dicerent Christum, atque illi responderent, filium Dauid: addenti & proponenti, quomodo ergo Dauid in spiritu vocat eum dominum, dicēs, Dixit dominus domino meo sede ad dexteram

Ser. CCXXXIIII. Mat. 22. Mat. 27. 1. Cor. 2. Genes. 22. Psal. 117. Mat. 21. Mat. 22. Psal. 109

meam, donec ponam inimicos tuos sub pedibus tuis? Si ergo Dauid, inquit, in spiritu dicit eum dominum, quomodo est filius eius? Non dixit, non est filius eius, sed quomodo est filius eius? Quomodo cum dicit, verbum quærentis est non negantis, tanquam si hoc eis diceret, Bene quidem dicitis Christum filium Dauid, sed ipse Dauid dominũ eum dicit. Quem dicit ille dominum, quomodo est filius? Dicerent Iudæi, si instructi essent fide Christiana, quam nos tenemus, si contra Euangelium corda non clauderẽt, si vitam spiritalem in se habere voluissent, responderent huic quæstioni & dicerent, Quoniam in principio erat verbum, & verbum erat apud Deum, & Deus erat verbum. Ecce quomodo est dominus Dauid. Sed quia verbum caro factum est, & habitauit in nobis: ecce quomodo est filius Dauid. Sed nescientes obmutuerunt, nec ore saltẽ clauso aures aperuerunt, vt quod respondere non potuerunt interrogati, nossent edocti. Sed quia magnum est nosse mysterium, quomodo sit dominus Dauid & filius Dauid, quomodo sit vna persona homo & Deus, quomodo sit in forma hominis minor patre, in forma Dei æqualis patri, quomodo iterum dicit, Et pater maior me est, & Ego & pater vnũ sumus: quia magnum est sacramentum, vt capi possit, mores informandi sunt. Indignis enim clausum est, promerentibus aperitur. Nec lapides, nec vectes, nec pugni, nec calces sunt quibus pulsamus ad dominum. Vita pulsat, vitæ aperitur. Corde petitur, corde quæritur, corde pulsatur, cordi aperitur. Cor autẽ hoc quod recte petit, rectéq; pulsat, & quærit, pium esse debet: Primo amare Deum gratis. Hæc est enim pietas: nec sibi extra illum ponere mercedem, quam expectet ex illo. Illo enim melius est nihil. Et quid charum petit à Deo cui ipse Deus vilis est? Terrã dat, & gaudes, amator terræ, & factus terra. Si gaudes quando dat terram, quanto amplius gaudere debes cum seipsum dat tibi qui fecit cælum & terrã? Gratis ergo amandus est Deus. Nam diabolus hoc sancto Iob nesciens quod in illo intus ageretur, magnũ crimen obiecit dicens, Nunquid gratis colit Iob Deũ? Ergo si aduersarius hoc obiecit, timere debemus ne hoc nobis obiiciatur. Cum magno enim calumnioso habemus negotiũ. Si quærit fingere quod non est, quanto magis obiicere quod est? Gaudeamus tamen, quia talis est iudex qui falli ab accusatore nostro non potest. Nam si hominem haberemus iudicem, huic quicquid vellet fingeret inimicus. Nemo est enim diabolo astut

Ioan.1. *Ioan.14.* *Ioan.10.* *Iob 1.*

lo astutior falsa crimina ad confingendum. Nam & nunc omnia falsa crimina de sanctis ipse confingit. Scit suas criminationes valere non posse apud Deum, inter homines illas spargit. Et hoc ei quid prodest, cum dicat Apostolus, Gloria nostra haec est testimonium conscientiae nostrae. Putatis tamen quia ille falsa crimina nulla astutia confingit? Nouit quid inde mali agat, nisi ei resistat vigilantia fidei. Ideo enim & de bonis mala spargit, vt infirmi non putent aliquos esse bonos, & tradant se rapiendos libidinibus & dissipandos, dicentes apud se ipsos, Quis est enim qui seruat mandatum Dei, aut quis est qui seruat castitatē? Dum putat quia nemo, ipse sit nemo. Hoc ergo agit diabolus. Sed talis erat vir Iob, de quo nihil posset confingere. Nota enim erat & nimis clara vita eius. Sed quia multas habebat diuitias, hoc obiecit Quod & si esset, in corde esse posset, in moribus apparere non posset. Colebat Deum, faciebat eleemosynas, & quod corde faciebat, nemo sciebat, nec ipse diabolus, sed Deus nouerat, Perhibet Deus testimonium seruo suo: diabolus calumniatur seruo Dei. Permittitur ille tentari, probatur Iob, cōfunditur diabolus. Inuenitur Iob gratis colere Deum, gratis diligere. Non quia aliquid, sed quia seipsum non abstulit. Ait enim, Dominus dedit, dominus abstulit, sicut domino placuit ita factum est, sit nomen domini benedictum. Ignis tentationis accessit, sed aurum, non stipulam inuenit. Abstulit & sordes, non conuertit in cinerē. Quia ergo ad sacramentum Dei intelligendum, quomodo Christus & homo & Deus sit, cor mundandum est. Mundatur autem moribus, vita, castitate, sanctitate, dilectione, & fide quae per dilectionem operatur. Hoc autem quod loquor, totum tanquam arbor est quae radicem habet in corde. Neque enim facta procedunt nisi de cordis radice. vbi si plantaueris cupiditatem, spinae procedunt. Statim dominus post istam quaestionem propositam Iudaeis, illis respondere non valentibus, subiecit de moribus loqui, vt ostenderet quare illi indigni fuerint intelligere quod interrogauit. Miseri enim, superbi, cum respondere non possent, vtiq; debuerūt respondere: Nescimus nos, Magister dic nobis. Obmutuerunt in propositione, nec os aperuerunt ad inquisitionem. Et statim dominus de superbia illorum, Cauete, inquit, à scribis, qui amant praesidere in synagogis, & diligunt primum locum in conuiuiis. Non quia accipiunt, sed quia diligunt. Hic enim cor eorum accusauit.

2. Cor. 1. *Iob 1.* *Galat. 5.* *Matt. 23* *Luca 20.*

Accusator cordis autem esse non posset, nisi cordis inspector. Oportet enim vt seruo Dei habenti aliquem honorem in ecclesia deferatur primus locus, quia si non deferatur, malum est illi qui non defert, non tamen bonum est illi cui defertur. Oportet ergo vt in congregatione Christianorum præpositi plebis eminentius sedeant, vt in ipsa sede distinguantur, & eorum officium satis appareat, non tamen vt inflentur de sede, sed vt cogitent sarcinam vnde reddituri sunt rationem. Quis autem nouit, vtrum hoc ament an non ament? Res ista cordis est, iudicẽ habere non potest, nisi Deum. Ipse autem dominus admonebat suos, ne inciderent in tale fermentum: quod alio loco dicit, Cauete à fermento Pharisæorum & Saducæorum. Et cum putarẽt illi propterea hoc eum dicere, quia panes non intulerãt: respondit eis, Excidit vobis quot milia saturati sunt ex quinque panibus? Tunc intellexerunt, inquit, quia fermentum doctrinam eorum dicebat. Amabant enim illi ista temporalia, æterna vero nec timebant mala, nec diligebant bona. Clauso corde intelligere non poterãt quod dominus interrogauit. Quid autẽ faciat Dei ecclesia vt possit intelligere quod prima meruit credere? Faciat capacem animum ad recipiendum quod dabitur, Quod vt fieret, id est, vt capax animus esset, dominus Deus noster suspẽdit promissa, non abstulit. Ideo suspendit, vt nos extendamus. Ideo nos extendimus, vt crescamus. Ideo crescimus, vt attingamus. Vide Apostolum Paulum in suspensa extensum, Non quia iam acceperim, aut iam perfectus sim: Fratres, ego me non arbitror apprehendisse. Vnum autem, quæ retro oblitus, in ea quæ antè sunt extentus, secundum intentionem sequor ad palmam supernæ vocationis Dei in Christo Iesu. Ille in terra currebat, sed in spiritu ascendebat. Vide ergo extentum, vide ad suspensa pendentem. Sequor, inquit, ad palmam supernæ vocationis Dei in Christo Iesu. Ambulandum ergo est, nec pedes vngendi, nec iumenta quærenda, nec nauis prouidenda. Affectu curre, amore ambula, charitate ascende. Quid quæris? Viam. Inhære Christo, qui descendendo & ascendendo seipsum fecit viam. Vis ascendere? Ascendentem tene. Tu enim per teipsum leuare te non potes. Quia nemo ascendit in cælum nisi qui de cælo descẽdit, filius hominis qui est in cælo. Si nemo ascendit, nisi qui descendit: ipse autem est filius hominis dominus noster Iesus, vis & tu ascendere, membrũ ipsius esto qui solus ascendit. Etenim ille

Matt. 16

Philip. 3.

Ioan. 3.

capur

caput cum cæteris membris, vnus homo est. Et cum ascendere nemo potest, nisi qui in eius corpore membrũ ipsius factus fuerit, impletur quia nemo ascendit nisi qui descendit. Non enim potes dicere, ecce quare ascendit, verbi gratia, Petrus, quare ascendit Paulus, quare ascenderunt Apostoli, si nemo ascendit nisi qui descendit? Respondetur tibi, Petrus, Paulus, cęteri Apostoli, & omnes fideles qui audiunt ab Apostolo? Vos autem estis corpus Christi, & membra ex parte. Si ergo corpus Christi, & membra sunt, noli facere duos. Reliquit enim ille patrem & matrẽ, & adhæsit vxori suæ vt essent duo in carne vna. Reliquit patrem, quia non hic se ostendit se æqualem patri, Semetipsum enim exinaniuit, formam serui accipiens. Reliquit & matrẽ synagogam, de qua carnaliter natus est. Adhæsit vxori suæ, id est, ecclesiæ suæ. Quod testimonium & ipse cum cõmemoraret quòd separari non liceret coniugium, demonstrauit, Non legistis, inquit, quia Deus qui fecit ab initio masculum & fœminam fecit eos? Erunt duo, inquit, in carne vna. Quod ergo Deus coniũxit, homo non separet. Et quidem duo in carne vna. Sequitur & dicit, Igitur iam non duo, sed vna caro. Nemo ascendit, nisi qui descendit. Nam vt noueritis quia vnus homo est sponsus & sponsa secundum carnem Christi, non secundum diuinitatem: nam secundum diuinitatem quod est ille, nos esse non possumus, quia ille creator, nos creatura, ille effector, nos facti, ille conditor, nos conditi: sed vt essemus cum illo vnum in illo, caput nostrum esse voluit accipiendo carnem ex nobis in qua moreretur pro nobis. Vt noueritis ergo quia hoc totum vnus est Christus, per Esaiam dixit, Sicut sponso alligauit mihi mitram, & sicut sponsam induit me ornamento, Ipse sponsus, ipse sponsa, Ipse planè sponsus in capite, sponsa in corpore. Erunt, inquit, duo in carne vna. Et non iam duo, sed vna caro est. Itaq; ad membra ipsius pertinentes, vt hoc sacramentum intelligamus, vt dixi fratres pie viuamus, Deum gratis diligamus. Ipse autem qui ostendit peregrinantibus formã serui, seruat peruenientibus formam Dei. De forma serui strauit viam, de forma Dei condidit patriam. Quia ergo multum est ad nos capere hoc, sed non est multũ credere hoc. Nisi enim credideritis ait Esaias, non intelligetis: ambulemus per fidem quãdiu peregrinamur à domino, donec ad speciem perueniamus, vbi videbimus facie ad faciem. Et ambulantes per fidẽ, bene operemur. In bonis ope-

1. Cor. 12. *Ephes. 5.* *Philip. 2.* *Matt. 19* *Ioan. 3.* *Esaiæ 61* *Ephes. 5.* *Esaiæ 7.* *2. Cor. 5.* *1. Cor. 13.*

ribus gratuita sit dilectio Dei, benefica sit dilectio proximi. Deo enim quod præstemus non habemus: sed quia proximo habemus quod præstemus, præstando indigenti promerebimur abundantem. Inde vnusquisq; quod habet præstet alteri. Quicquid plus habet plus largiatur inopi. Alius habet pecuniam, pascat pauperem, vestiat nudum, ædificet ecclesiam, operetur de pecunia quicquid boni potest. Alius habet consilium, rogat proximum, pellat tenebras dubitationis luce pectoris. Alius habet doctrinam, eroget de cellario domini, ministret conseruis cibaria, confortet fideles, reuocet errantes, quærat perditos, quantum potest faciat. Est quod sibi pauperes etiam erogent, alius claudo pedes accõmodet, alius cæco suos oculos duces præbeat. Alius visitet infirmum, alius sepeliat mortuum. Sunt ista in omnibus, vt prorsus difficilè inueniatur aliquis qui non habeat vnde alteri aliquid præstet. Et illud extremum & magnum quod ait Apostolus, Inuicem onera vestra portate, & sic adimplebitis legem Christi.

Galat. 6.

In eadem dominica, de eodem de quo suprà.

Sermo II.

Sermo ccxxxv.

Qvæstionem propositã Iudæis, debent soluere Christiani. Dominus enim Iesus Christus qui eã Iudæis proposuit ipse non soluit Iudæis. nobis autem soluit. Et cõmemorabo charitatem vestram, & inuenietis quia soluit, primo nodum videte quæstionis. Quæsiuit à Iudæis quid eis videretur de Christo, cuius esset filius, quia & ipsi sperant Christũ. In Prophetis legerũt, venturum expectauerunt, præsentẽ occiderunt: quia vbi legebant venturũ Christum, ibi legebant quia occisuri erant Christum. Sed illius futurum aduentum sperabant in Prophetis, nam futurum suum facinus non videbãt. Sic ergo eos interrogauit de Christo, non quasi de incognito, aut cuius nomen nunquam audissent, aut cuius aduentum nunquam sperassent. Nam quoniam adhuc eum sperant ideo errant. Equidem & nos speramus eum, sed venturum iudicem, non venturum iudicandum. Prophetæ autem sancti vtrunque prophetauerunt. Venturum eum iniuste prius iudicandum, venturum postea iustè iudicaturum. Quid ergo, inquit, vobis videtur de Christo cuius filius est? Responderunt illi: Dauid. Prorsus de scripturis. Quomodo Dauid in spiritu vocat eum dominum: dicens, Dixit dominus domino meo sede à dextris meis, donec ponam inimicos tuos scabellum

Matt. 22

lum pedum tuorum? Si ergo Dauid in spiritu vocat eum dominum, quomodo filius eius est? Hic cauẽdum est ne putetur Christus se negasse filium esse Dauid. Non se filium Dauid negauit, sed modum quæsiuit. Dixistis filium esse Dauid, non nego: sed si ille eum dominum vocat, dicite mihi quomodo sit filius, qui est dominus? Dicite quomodo? Illi non dixerunt, tacuerunt. Dicamus & nos, exponẽte ipso Christo, Vbi? Per Apostolum suum. Prius inde probemus, quia ipse Christus exposuit, Apostolus dicit, An vultis experimentum accipere eius qui in me loquitur Christus? Ergo per Apostolum istam dignatus est soluere quæstionem. Primum per Apostolum loquens Christus, qui dixit ad Timotheum: Memor esto Christum Iesum resurrexisse à mortuis ex semine Dauid, secũdum Euangelium meum. Ecce Christus filius est Dauid: Quomodo est & dominus Dauid? Dic Apostole, Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse æqualis Deo. Agnosce dominum Dauid. Si agnoscis dominum Dauid, dominum nostrum, dominum cæli & terræ, dominum angelorum, æqualem Deo in forma Dei. Si agnoscis vnde filius Dauid, attende quod sequitur. Apostolus dominum Dauid tibi ostendet dicendo, Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse æqualis Deo. Filius Dauid vnde? Semetipsum exinaniuit formã serui accipiẽs, in similitudine hominũ factus, & habitu inuentus vt homo. Humiliauit semetipsum, factus obediens vsq; ad mortẽ, mortẽ autẽ crucis: Propter quod & Deus illum exaltauit. Resurrexit Christus ex semine Dauid, filius Dauid, quia exinaniuit se. Quomodo exinaniuit? Sumendo quod non erat, non perdẽdo quod erat. Exinaniuit se, humiliauit se. Cùm esset deus, homo apparuit. Contẽptus est in terra ambulãs qui cælum fecit. Contẽptus est quasi homo, quasi nullius virtutis. Non solũ contemptus, sed insuper & occisus. Lapis erat iacens offenderũt in eum Iudæi, & quassati sunt. Quid autẽ ait ipse? Qui offenderit in lapidẽ istum, cõquassabitur. Super quem venerit lapis iste, conteret eum. Prius iacuit & offenderũt. Veniet desuper, & conteret quassatos. Accepistis & filiũ Dauid, & dominum Dauid. Dominũ Dauid semper, filium Dauid ex tẽpore. Dominum Dauid natũ de substãtia patris: filium Dauid natum ex Maria virgine, conceptum de spiritu sancto. Vtrunq; teneamus. Vnum horum nobis erit habitatio æterna, alterum horum nobis est à peregrinatione liberatio. Dominus enim noster

2. Cor. 13.
2. Tim. 2.
Philip. 2.
Mat. 21.
Luc. 2.

noster Iesus Christus nisi dignatus esset fieri homo, perisset homo. Factus est quod fecit, ne periret quod fecit. Homo verus, Deus verus. Deus & homo totus Christus. Hæc est catholica fides. Qui negat dominũ Christũ? Fotinianus. Qui negat hominem Christũ? Manichæus. Qui confitetur dominũ æqualem patri Christũ & hominẽ verum, passum vere, sanguinem fudisse verum. Non enim veritas nos liberaret, si falsum precium pro nobis daret. Vtrunque qui confitetur catholicus est. Habet patriam, habet viam. Habet patriam, In principio erat verbum. Habet patriam. Cum in forma Dei esset, nõ rapinam arbitratus est esse æqualis Deo Habet viã, Semetipsum exinaniuit. formam serui accipiens. Ipse patria quò imus, ipse via quâ imus. Per ipsum ad ipsum eamus, & non erramus.

Ioan. 1. *Philip. 2.*

Item in eadem dominica Homilia, de eo quod scriptum est in Euangelio secũdum Matthæum, Accesserunt ad Iesum pharisei, Et interrogauit eum vnus ex legis doctoribus, &c. quæ habetur in libro quinquaginta Homiliarum. XXXVIII.

Mat. 22.

Dominica decimanona, De eo quid sit homini facere bonũ. Ser. I.

Sermo CCXXXVI

LEctiones diuinorum eloquiorum cum recitarentur audiuimus, Ea nobis est materies loquẽdi proposita, inde sapere debemus, inde seminare quod sapimus, adiuuante illo, in cuius manu sunt, sicut scriptum est, & nos & sermones nostri. Nec frustra alio loco scriptum est, Laudabo sermonem, in domino laudabo verbũ. Hoc laudatur in domino quod dat dominus. Quamuis ergo infirmi simus, vasa tamen sumus eius, capimus quantũ possumus, cômunicamus sine liuore quod capimus. Suppleat ille in cordibus vestris quod nos minus fecerimus, quia & quod operamur in auribus vestris, quid est, nisi totum ille agat in cordibus vestris? Lectio prima prophetica quid nobis commendauerit, me commemorante recolite. Quid dignũ, inquit, offeram domino? Quærebat homo sacrificium quo placaret Deum, vel quo placeret Deo, Curuabo, inquit, genu Deo excelso, placabo eum in milibus taurorum, aut in denis milibus caprarũ pinguium, aut offeram Deo fructum ventris mei pro peccato animæ meæ? Respõdetur ergo tibi ô homo. O homo à quo respondetur, nisi à quo factus est homo? Respondetur ergo ô homo quærenti quid offeras Deo, & vnde places dominum, vel vnde placeas Deo. Respõdet tibi quid sit bonum: aut quid aliud dominus exquirat à te, nisi vt facias iudicium & iustitiam, & diligas

Psal. 55. *Mich. 6.*

gas misericordiam,paratúsque sis ire cum domino Deo tuo? Quærebas quid offerres pro te,Offer te.Quid enim dominus quærit à te,nisi te?Quia in omni creatura terrena nihil melius fecit te.Quærit te à te,quia tu perdideras te.Si autē facias quod iussit,inuenit in te iudiciū & iustitiā.Iudicium primo in teipso,iustitiā ad proximū tibi. Quo modo iudiciū in teipso? Vt displiceas tibi quod eras,& possis esse quod non eras.Iudicium,inquā,de teipso in teipso sine acceptione personæ tuæ,vt non parcas peccatis tuis,nec ideo tibi placeant quia tu facis. Nec te laudes in bonis tuis,& Deū accuses in malis tuis.Hoc enim est peruersum iudicium,& ideo nec iudicium.Vt enim ostenderet Deus peruersum iudiciū non esse iudicium,nō ait, quid dominus quærit à te,nisi facere rectū iudicium:sed facere,inquit,iudicium.Si enim rectū,tunc iudiciū,Si autem peruersum,non iudicium,sed vitium. Quid ergo faciebas quando te perdideras,& post tuam perditionē ibas?Ibas & non redibas.Quid faciebas?Scio quid faciebas.In bonis tuis te laudabas,in malis tuis Deum blasphemabas.Hoc est peruersum iudicium,& ideo,vt dixi,nec iudiciū. Vis ergo facere rectum iudicium? Hoc est iudicium,illud quod faciebas,corrige præpostera & rectum erit.Quid est corrige?Deum lauda in bonis tuis,te accusa in malis tuis.Cum tibi ergo peruersus displicueris,téque illo qui creauit adiuuante correxeris,rectus seruabis iustitiam. Placebit enim tibi Deus,si rectus fueris.Non discrepabis à recto,nisi prauus atque peruersus.Rectus autem recto cōuenies,& sine dubio tibi placebit Deus.Quādo enim displicebat,peruersitati tuæ displicebat.Audi sanctum Psalmum,Quàm bonus Israel Deus rectis corde.Iste qui hoc dicit in Psalmo,displicuerat illi Deus?Absit à me vt arguam,& non potius confitenti credā.Ecce audite mecum,& cōsiderate quid dixerit.Quàm bonus Deus,inquit,Israël.Quibus?Rectis corde.Mei autem,inquit,quando non eram rectus corde,mei autem penè commoti sunt pedes,paulo minus effusi sunt gressus mei.Quid est,cōmoti sunt pedes?Hoc est,effusi sunt gressus mei.Quid est penè,hoc est,paulo minus.Quid itaque ait penè?Paulo minus commoti sunt pedes mei,effusi sunt gressus mei.Penè,inquit,lapsus sum penè cecidi.Vnde in tantum periculum peruenisti?Quia zelaui,inquit,in peccatoribus,pacem peccatorum intuens. Zelaui,inquit,in peccatoribus,intuens pacem peccatorum,hoc est,malos homines vidēdo fœlices

Psal. 72.

lices,titubaui sub Deo,penè cecidi à Deo. Ecce vnde illi displicuerat Deus,quare mali habent bona? Deniq; videte verba titubantis,quæ apud se dixerit, Ecce ipsi peccatores. In ipso psalmo verba sunt titubantis, Ecce ipsi peccatores in seculo obtinuerunt diuitias, & dixi, Quomodo sciuit Deus? Ipse dicit in psalmo, ipse loquitur,cui nondũ recto Deus displicuerat quod mali abundarent bonis. Quomodo,inquit, sciuit Deus,& si est sciẽtia in altissimo? Videte adhuc quid adiungat. Videte,quẽadmodum titubando propinquet casui,& sit vicinus perditioni. Videte, inquam, quid adiungat. Nunquid vanè iustificaui cor meũ,& laui in innocentibus manus meas? Perdidi,inquit, totum quod bene vixi. Iustificaui cor meum,laui in innocentibus manus meas,ad hoc vt mali sint fœlices,& ego tribuler, Et fui,inquit flagellatus tota die. Gaudẽt illi,& ego flagellor. Gaudent qui blasphemant Deum, flagellor qui colo Deum. Quomodo sciuit Deus? Hinc titubauit,hinc penè cecidit,hinc putauit ad Deũ res humanas non pertinere. Cùm ergo hoc putaret,non recto,sed peruerso corde, & quasi verisimili ratione duceretur propter istam inconuenientiam credere ad Deũ gubernationem rerum humanarum nõ pertinere, placuerat illi sic prædicare, hoc asserere, hoc docere. Reuocatus est sanctorum autoritate. Videte enim verba eius. Si dicebam,inquit,Si dicebam narrabo,sic prædicabo,sic docebo,sic dicam hominibus,ad Deum curam rerum humanarum non pertinere. Si dicebam,narrabo sic, Ecce generationem filiorum tuorum reprobaui. Quomodo ergo narrabo sic? Non sic narrauit Moyses,non sic narrauit Abraham,Isaac, & Iacob, non sic narrauit Hieremias,non sic Esaias, non sic cæteri Prophetæ. Isti autem omnes filij tui. Ego ergo si narrabo sic, generationẽ filiorum tuorũ reprobabo. Quid ergo faciã? Suscepi, inquit, cognoscere. Suscepi,inquit,cognoscere,sed magnũ est cognoscere,difficile est cognoscere. Hoc,inquit,posteaquam dixit,Suscepi cognoscere,hoc labor est ante me. Quomodo cognoscam & iustum Deum esse, & res humanas nosse, & peruersis bene esse, rectis male aliquando esse? Quomodo sit iustũ suscepi cognoscere,& labor est ante me. Quousq; labor? Donec introeam in sanctuarium Dei,& intelligam nouissima. Intra ergo in sanctuarium Dei anima fidelis, intra in sanctuarium Dei anima pia cui nõ displicet Deus in malis tuis, & in bonis malorum cui non displicet Deus. Et si nescis qua ratione fiat, crede non iniuste

Vbi suprà · *Psal. 72.*

iniustè fieri quod finit aut facit Deus. Humana ratione ducebaris, diuina autoritate reuocare, & crede aliquid ibi esse quod te latet. Nam Deũ peruersum & iniquum nõ posse esse, sic intrás fide in sanctuarium Dei, intrans credendo discis intelligendo. Sic enim ait, Donec introeam in sanctuarium Dei. Quò intrat fides, & post fidem quid? Et intelligam nouissima. Veniẽt nouissima, quãdo nulli bono erit male, nulli malo erit bene. Veniẽt, inquam, nouissima, quãdo discernentur pij ab impiis, iusti ab iniustis, laudatores Dei à blasphematoribus Dei. Veniẽt quãdo discernentur, vt nulli, sicut dictũ est, bono sit male, nulli malo sit bene. Quare ergo modo nõ sic? Forte & modo sic. Sed quod nũc est in occulto, pòst erit in manifesto. Ingredere mecum, si potes, in sanctuariũ Dei, forte ibi si possum docebo te, imò disce mecũ ab eo qui docet me, etiã nunc non malis esse bene, & melius esse bonis quàm malis, quãuis nondum venerit bonorũ fœlicitas, nondúmq; venerit malorũ pœna nouissima, Forte intelliges mecũ non esse bene malis. Rogo enim te & quæro abs te, tibi quare mali est? Respõsurus es, Egestas angit, premit difficultas, dolor fortasse membrorũ, timor ab inimico. Tibi ideo male est, quia pateris mala, & bene est illi qui est ipsum malũ? Multum interest inter malum esse & malum pati. Tu quod pateris non es. Malũ enim pateris, sed tu malus non es. Ille autẽ malũ nõ patitur & malus est. Noli ergo falli, non falli. Non potest fieri vt tibi male sit, quia pateris malũ, & illi bene sit, qui est malus. Cũ enim est malus, putas quia non patitur malũ, cum patitur seipsum? Tibi male est, quia malũ alienũ pateris in corpore tuo, & illi bene qui malũ seipsum patitur in corde suo? Tibi male est quia malã habes villã, & bene est illi qui malã habet animã? Esto bonus qui habes bona. Bonæ sunt diuitię, bonũ est aurũ, bonæ familię, bonę possessiones. Omnia ista bona sunt, sed vnde facias bene, non quæ te faciant bonũ. Habeto bona quæ te faciãt bonũ. Quæ sunt, inquis, ista? *Mich.6.* Fac iudiciũ, fac iustitiã, bona sunt quę habes. Fac iudicium, fac iustitiã, Esto & tu bonus inter bona tua. Erubesce bonis tuis, Esto bonus mãsurus inter bona peritura. Erubesce bonis tuis. Noli esse malus in eis, ne pereas cum eis. Cætera quomodo se habeãt fratres charissimi, quõ sit seruãda iustitia, & quomodo diligenda misericordia, & quõ debeat quisque paratus esse ire cum domino suo, alio tempore donãte domino disputabimus vobis. Tenete me debitorem, ne diu habeatis fatigatorem.

In ead

In eadem dominica, Sermo habitus ad mensam sancti Cypriani in die Dominico, de iustitia, Sermo 11.

Ser. CCXXXVII.

Lectiones sanctas plures, cùm recitarentur, audiuimus, & de his nos oportet dicere, quod dominus fuerit donare dignatus. Sed lectionem omnis auditor quod recentius lectum est, magis meminit, & vt inde aliquid à tractatore verbi dicatur, expectat. Cùm ergo in vltimum sit sanctum Euangelium recitatum, non dubito expectare charitatem vestram, vt de ista vinea, & de cõductis, & de mercede denarij aliquid audiatis. Sed ego memini superiori dominico quid promiserim. Cùm enim de sancto Propheta quod lectũ fuerat, aliquid exponere voluissem, lectum autem fuerat quærenti homini, quibus sacrificiis placaret Deum, renuntiatum est nihil ab illo Deũ quærere, nisi facere iudicium & iustitiam, & diligere misericordiã paratúmque esse ire cum domino Deo suo? tractaui quantum potui de iudicio, tantúmque sermo productus est, vt nõ remaneret tẽpori spatium quo possem de cæteris disputare. Vnde me promisi hodierno die de iustitia esse dicturũ. Sed qui expectabatis vt de Euãgelio loquerer, nolite vos putare fraudatos. Opus enim in illa vinea, ipsa est iustitia. Putate ergo vos esse cõductos. Qui pueri venerũt, prima hora se adductos putent: qui adolescẽtuli, tertia: qui iuuenes, sexta: qui grauiores, nona: qui decrepiti, vndecima. De tempore nolite causari. Opus quod faciatis audite, mercedem securi expectate. Et si attenditis, dominus vester qualis est, nolite inuidere si merces æqualis est. Quod est opus nostris, sed commemorabo. Audite quod nostis, & facite quod audistis. Diximus opus Dei esse iustitiam. Interrogatus autem dominus Iesus quod esset opus Dei, respondit, Hoc est opus Dei, vt credatis in eum quẽ ille misit. Poterat dicere, Iustitia est opus Dei. Nunquid ergo nos præsumere aliquid cõducti contra patremfamiliâs ausi sumus? Si iustitia est opus Dei, sicut ego dixi, quomodo erit opus Dei quod dominus dixit; vt credatur in eum, nisi ipsa sit iustitia credere in eum? Sed ecce, inquis: à domino audiuimus, Hoc est opus Dei, vt credamus in eum: à te audiuimus quòd opus Dei sit iustitia. Proba nobis credere in Christum hanc esse iustitiam. Videtur mihi quoniam iam respondeo quærenti, & iusta flagitanti, videtur tibi credere in Christum non esse iustitia? Quid est ergo? Impone huic operi nomen. Proculdubio si bene consideras quod audisti, responsurus

Mat. 20. | Mich. 6. | Mat. 20. | Ioan. 6.

surus es mihi, Ista fides vocatur, credere in Christum, fides vocatur. Accipio quod dicis, credere in Christum, fides vocatur. Audi & tu alium scripturæ locum. Iustus ex fide viuit. Facite iustitiam, credite, Iustus ex fide viuit. Difficile est, vt malè viuat, qui bene credit. Credite ex toto corde, credite non claudicantes, non hæsitantes, non contra ipsam fidem humanis suspicionibus argumētantes. Fides appellata est ab eo quia fit quod dicitur. Duæ syllabæ sonant, cùm dicitur fides. Prima syllaba est à facto, secunda à dicto. Interrogo ergo te vtrum credas? Dicis, Credo. Fac quod dicis, & fides est. Ego enim respondentis vocem audire possum, cor credentis videre non possum. Sed nunquid ego ad vineam conduxi, qui cor videre non possum? Nec ego conduco, nec opus iudico, nec ego denarium mercedem præparo. Cooperarius vester sum. Pro viribus, quas ille donare dignatur, in vinea laboro. Quo autē animo laborem, qui me conduxit, videt. Mihi enim, ait Apostolus, minimum est vt à vobis iudicer. Et vos vocem meam potestis audire, non potestis cor videre. Omnes cor nostrum Deo videndum proponamus, & opus ex animo faciamus. Conducentem non offendamus, vt libera frōte mercedē accipiamus. Et nos charissimi videbimus inuicē corda nostra, sed posteà: nunc autem adhuc tenebras mortalitatis huius circunferimus, & ad lucernam scripturæ ambulamus, sicut dicit Apostolus Petrus, Habemus certiorem propheticum sermonem, cui benefacitis, intēdentes tanquam lucernæ in obscuro loco donec dies lucescat, & lucifer oriatur in cordibus vestris. Proinde charissimi propter ipsam fidem, qua credimus in Deum, in comparatione infidelium dies sumus. In infidelitate nox cum ipsis fuimus, modò lux, dicente Apostolo, Fuistis aliquando tenebræ, nunc autem lux in domino. Tenebræ in nobis, lux in domino. Item in alio loco, Omnes enim vos filij lucis estis, & filij Dei. Non sumus noctis, neq; tenebrarū, sic vt in die honestè ambulemus. Dies ergo in comparatione infidelium, In comparatione verò illius diei, quando resurgent mortui, & corruptibile hoc induerit incorruptionē, & mortale hoc induetur immortalitatem, adhuc nox sumus. Nobis tanquam iam in die dicit Apostolus Ioannes, Dilectissimi filij Dei sumus. Et tamen quia adhuc nox est, quid sequitur? Et non apparuit quod erimus. Scimus quoniam cùm apparuerit, similes ei erimus quoniam videbimus eum sicuti est. Sed ista merces est non opus, Videbi-

Abac. 2. Rom. 1. Fides à facto & dicto. 1. Cor. 4. 2. Pet. 1. Ephes. 5. 1. Thes. 5. Roma. 13. 1. Cor. 15. 1. Ioan. 3.

mus eum ſicuti eſt, ipſa merces eſt. Tunc erit dies, quo clarior eſſe nõ poſsit. Nunc ergo in iſto iam die honeſtè ambulemus. In iſta adhuc nocte non deinuicem iuditemus. Videte enim & ipſum Apoſtolum Paulum, qui dicit, Sic vt in die honeſtè ambulemus, non reſultare, neq; diſſonare à coapoſtolo ſuo Petro, qui dicit, Cui benefacitis, intendentes ſermoni, ſcilicet diuino, tanquam lucernæ in obſcuro loco, donec dies luceſcat, & lucifer oriatur in cordibus veſtris. Videte hoc ipſum dicẽtem & Apoſtolum Paulum, Itaq; nolite ante tẽpus quicquam iudicare. Et quãdo erit tempus? Donec veniat dominus, & illuminet abſcondita tenebrarum, & manifeſtabit cogitationes cordis, & tũc laus erit vnicuiq; à Deo. Quid eſt ante tẽpus, niſi antequàm corda inuicem videatis? Intẽdite ſi hoc eſt quod dixi, omnia verba ipſius ſententiæ pauliſper audite. Nolite ante tẽpus quicquam iudicare. Et quando erit tempus? Donec veniat dominus, & illuminet abſcõdita tenebrarum, & manifeſtabit cogitationes cordis, & tũc laus erit vnicuiq; à Deo. Quomodo te reprehendent tenebræ, quando à luce laudaberis? Tunc patebũt corda, modò latẽt. Suſpectus eſt, neſcio quis quaſi inimicus, & fortè eſt amicus. Videtur alter quaſi amicus, & eſt forſitan occultus inimicus. O tenebræ, ſæuit & amat, blanditur & odit. Si ex vocibus iudico tranquillũ, vitans ſcopulum incurro. Fugio amicum, hæreo inimico. Hoc fecit cor latẽs. Ibi credendum eſt, ibi intus, vbi latet, vbi occultum eſt. Ad hoc excolendum conductus es. Ibi credendo cooperare, vbi te nõ videt cooperarius tuus, ſed videt te dñs tuus. Iuſtus ex fide viuit. Hoc age, Iam de iudicio priore dominico diſputaui, vt iudicares te ipſum, & cùm te inuenires peruerſum, nõ tibi blandireris, ſed corrigeres te, & fieres rectus, & tibi placeret Deus rectus. Nam rectus Deus peruerſo non placet. Vis vt placeat tibi rectus Deus, eſto rectus. Iudica teipſum, noli tibi placere. Quod tibi in te meritò diſplicet, caſtiga, emenda, corrige. Scriptura ſancta ſit tibi tanquam ſpeculũ. Speculum hoc habet ſplendorem non mendacem, ſplendorem non adulãtem, nullius perſonam amantem. Formoſus es, formoſum te ibi vides. Fœdus es, fœdum te ibi vides. Sed cùm fœdus acceſſeris, & fœdum te ibi videris, noli accuſare ſpeculũ. Ad te redi, non te fallit ſpeculum, tu te noli fallere. Iudica de te, contriſtare de tua fœditate, vt cũ abieris & diſceſſeris triſtis, fœdus, correctus, poſsis redire formoſus. Cũ ergo iudicaueris teipſum, ſine adulatione iudica, & prox

Roma. 13.
2. Pet. 1.
1. Cor. 4.
Abac. 2.
Rom. 1.

& proximum cum dilectione. Est enim quod iudices, ad quod vides. Fieri enim potest, vt aliquid mali videas, vnde sordescas. Fieri potest, vt malũ suum ipse proximus tuus tibi cõfiteatur, & prodat amico quod texerat inimico. Quod videris iudica, quod non vides Deo dimitte. Quando autẽ iudicas, dilige homines, oderis vitiũ. Noli propter hominem diligere vitiũ, nec propter vitium odisse hominem. Homo, proximus est tuus. Vitium inimicum proximo tuo. Tunc amas amicum, si oderis quod nocet amico. Si credis facis, quia iustus ex fide viuit. Quod abundat in rebus humanis hoc dico. Aliquando amico tuo charissimo inimicus est aliquis qui erat amicus amborũ. Incipiũt esse de tribus amicis duo inter se inimici, quid faciat medius qui remansit? Vult, exigit, flagitat à te, vt oderis cum illo quem odisse cœpit. & hæc verba tibi dicit. Non es amicus meus, qui es amicus inimici mei. Quæ vox huius est ad te, ipsa est & illius ad te. Tres enim eratis. Tres eratis, duo cœperunt esse discordes, remãsisti tu. Si huic te iunxeris, illũ habebis inimicum: si illi, istũ: si ambobus, ambo murmurabunt. Ecce tentatio, Ecce spinæ in vinea quò conducti sumus. Expectas fortè à me audire quid facias. Permane amicus amborũ. Qui discordant in te, cõcordẽt per te. Mala si quæ audis ab altero de altero, noli prodere alteri, ne fortè sint posteà amici, q modò sunt inimici, & proditores suos prodãt sibi. Sed hoc propter homines dixi, non propter oculos eius qui nos cõduxit. Ecce nemo te prodit. Audisti, Deus videt qui te iudicet. Audisti ab irato verbum, à dolente, à succensente, moriatur in te. Quare proditur, quare profertur? Non enim si in te fuerit dirumpet te. Dic sanè amico tuo, qui vult te facere inimicũ amici tui. Alloquere etiam, ægrotantem animum medicinæ lenitate pertracta. Dic illi, Quare vis vt sim inimicus illius? Respõdet, Quia inimicus meus est. Vis ergo vt sim inimicus inimici tui? Inimicus esse debeo vitij tui. Iste cui me vis facere inimicum, homo est. Est alius inimicus tuus, cui debeo esse inimicus, si amicus sum tuus. Respõdebit, Quis est alius inimicus meus? Vitium tuũ. Respondebit, Quod est vitiũ meum? Odiũ, quo odisti amicum tuũ. Esto ergo similis medico. Medicus nõ amat ęgrotantem, si nõ odit ægritudinẽ. Vt liberet ægrotũ, persequitur febrem. Nolite amare vitia amicorũ vestrorũ, si amaris amicos vestros. Sed cui dico? Putásne facio ipse quod dico? Fratres mei facio in me. Prius facio. In me autem facio, si à domino acci-

Abac.2. *Rom.1.* *Ecclesiastici 19.*

pio,facio.Odio vitia mea,cor meum sanandum offero medico meo.Persequor ea quantum possum, gemo de illis, confiteor, quia sunt in me,& ecce accuso me. O qui me reprehendebas, corrige te.Hæc est iustitia,ne dicatur nobis, Stipulam in oculo fratris tui vides,& trabem in oculo tuo non vides?Hypocrita,Eiice primùm trabem de oculo tuo , & tunc videbis eiicere festucam de oculo fratris tui.Ira,festuca est. Odiũ, festuca est. Sed nutris festucam,fit trabes:ira inueterata fit odium,festuca nutrita fit trabes.Vt ergo festuca nõ fiat trabes, nõ óccidat sol super iracũdiam vestram.Vides,sentis te odio liuentẽ,& reprehendis irascentem? Tolle odium,& rectè reprehẽdis.Ira est in oculo eius, in tuo trabes. Nam si odisti tu, quomodo vides cũ trabe. Trabes est in oculo tuo. Quare trabes est in oculo tuo? Quia festucam ibi natam contẽpsisti. Cum illa dormisti,cum illa surrexisti. Eam in teipso excoluisti,falsis suspicionibus irrigasti, verba adulantium & ad te mala verba de amico deferentium credendo nutristi. Festucam non auulsisti, diligentia tua trabem fecisti. Tolle trabem de oculo tuo,noli odisse fratrem tuũ.Expauescis an non? Expauescis,dico tibi,noli odisse & securus eris.Et respõdes mihi,& dices mihi,quid est odisse? Et quid mali est,quia odit homo inimicum suum? Odisti fratrem tuum, sed si odium contemnis, audi quod non attendis, Qui odit fratrem suum,homicida est.Qui odit,homicida est. Nũquid modò potes dicere,quid ad me,vt homicida sim?Qui odit,homicida est.Non venenum parasti,non ad percutiẽdum inimicum cum gladio processisti,non ministeriũ sceleris præparasti,non locum,non tempus, postremò ipsum scelus nõ fecisti. Tantùm odisti, & prius te quàm illum occidisti. Discite ergo iustitiam,vt non oderitis nisi vitia homines ametis. Hoc si tenueritis, & hanc iustitiam feceritis,vt homines etiam vitiosos sanari malitis potius quàm damnari, bonum opus in vinea fecistis.Sed exercete vos in hoc fratres mei. Ecce post sermonem fit missa cathecumenis. Manebunt fideles,venietur ad locum orationis. Scitis quò accessuri sumus, quid prius Deo dicturi sumus? Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Agite vt dimittatis, agite. Venietis enim ad ista verba orationis,quomodo ea dicitis, quomodo non dicitis?Postremò interrogo,Dicitis,an nõ dicitis?Odisti,& dicis?Respondebis mihi, Ego non dico. Oras, & non dicis?Odisti,& dicis.Oras,& non dicis? Citò respondeo, Ergo si dicis

Ephes. 4. *1. Ioan. 3.* *Matt. 6.*

dicis, mentiris. Si non dicis, nihil mereris. Obserua te, attende te. Modo es oraturus, dimitte ex toto corde. Litigare vis cum inimico tuo, prius litiga cum corde tuo. Dic cordi tuo, Noli odisse. Illud autem cor tuũ, animus tuus odit adhuc. Dic animæ tuæ, Noli odisse. Quomodo orabo, quomodo dicam, Dimitte nobis debita nostra? Possum quidẽ hoc dicere, sed quod sequitur quomodo dicam? Sicut & nos. Quid? Sicut & nos dimittimus. Vbi est fides? Fac quod dicis, Sicut & nos. Et non vult dimittere anima tua, & contristatur, quia dicis ei, Noli odisse. Responde illi, Quare tristis es anima mea, & quare conturbas me? Quare cõturbas me? Quare tristis es? Noli odisse, ne perdas me. Quare conturbas me? Spera in Deo. Langues, anhelas, ægritudine sauciaris, non potes tibi tollere odium. Spera in Deum, medicus est, propter te pependit in ligno, & nondum est vindicatus. Quid vis vindicari? Ideo enim odisti, vt vindiceris. Vide pendentem dominum tuum, vide pendentem, & tibi de ligno tanquam de tribunali præcipientem. Vide pendentem, & tibi languenti de suo sanguine medicamẽtum facientem. Vide pendentem, si vindicari vis. Vindicari vis, vide pendentem, audi precantẽ, Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. Sed potuit hoc facere dicis mihi, ego non possum. Ego enim homo sum, ille Deus, homo ego homo, ille Deus homo. Deus ergo vt quid homo, si non corrigitur homo? Sed ecce tibi loquor ô homo, multum est ad te imitari dominum tuum, attende Stephanum conseruum tuum. Certè Stephanus sanctus, homo erat an Deus? Et homo erat. Plane homo erat, hoc erat quod tu. Sed quod fecit, non fecit nisi donante illo, quem rogas & tu. Vide tamen quid fecerit. Loquebatur Iudæis, sæuiebat & diligebat. Vtrunque ostendere debeo, quia dixi, sæuiebat: dixi, & diligebat. Vtrunque debeo demonstrare, & sæuientem & diligentem. Audi sæuientem, Dura ceruice. Verba sunt sancti Stephani, quando loquebatur Iudæis, Dura ceruice, & incircuncisi corde & auribus, vos semper restitistis spiritui sancto. Quem Prophetarum non occiderunt patres vestri? Audisti sæuientem. Alterum debeo, audi & diligentem. Irati illi facti, & grauius inardescentes, & mala pro bonis reddentes ad lapides cucurrerunt, Dei famulum lapidare cœperunt. Hîc proba sancte Stephane dilectionem tuam, hîc te videamus, hîc spectemus, hîc victorem diaboli, triumphatorémq; cernamus. Audiuimus sæuientem aduersus tacentes, vi-

Psal. 41.

Luca 23.

Act. 7.

deamus si diligis sæuientes. Sæuiebas aduersus tacētes, videamus si diligis lapidantes. Si enim odisti, & odisse potuisti, nūc est tempus quādo lapidaris, tunc maximè odisse debes. Videamus si reddis duritiam cordis lapidibus duris, lapidibus qui te lapidant? Lapides enim mittunt lapides, dura duri. Qui in lapidem legem acceperūt, lapides mittunt. Videamus charissimi, videamus, spectemus magnū spectaculum. Expectemus & diei crastino proponendum. Videamus, Ecce Stephanus lapidatur, sit constitutus quasi antè oculos nostros. Eia membrū Christi, eia athleta Christi, inspice illum qui pro te pepēdit in ligno. Crucifigebatur ille, tu lapidaris. Ille dixit, Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. Tu quid dicis? Audiam, videam, teneam, fortè possum imitari vel te. Primo beatus Stephanus stans orauit pro se & ait, Domine Iesu, accipe spiritū meum. Deinde positis genibus pro lapidatoribus orās. Domine, inquit, ne statuas illis hoc peccatū. Hoc dicto obdormiuit. O felix somnus, & requies vera. Ecce quid est requiescere, pro inimicis orare. Sed paululum quæso te ô sancte Stephane, expone mihi hoc, nescio quid, quare pro te stās orasti, & pro inimicis genu flexisti? Responderet fortasse quod intelligimus. Pro me stans oraui, quia pro me qui rectè Deo seruiui, orādo & impetrando non laboraui. Pro me non laboraui, quia qui pro iusto orat, non laborat, ideo stans pro se orauit. Ventum est vt oraret pro Iudæis, pro interfectoribus Christi, pro interfectoribus sanctorū, pro lapidatoribus suis, attendit nimiam & magnam esse impietatem ipsorum quę difficilè donari posset, & genu fixit. Fige genu in hac vinea fortis operator, Fige, inquam genu in opere huius vineæ, fortissimè operare. Magnum opus tuum, egregium & laudandum multum. Multum altum fodisti, qui odium inimicorum de corde exuisti, Conuersi ad dominum, &c.

Luce 23. *Act. 7.*

Dominica vicesima, de bono Disciplinæ, *Sermo I.* *Quære Tomo IX.* — Ser. CCXXXVIII.

In eadem dominica, de disciplina Christiana, *Ser. II.* *Quære Tomo IX.* — Ser. CCXXXIX.

Dominica vicesimaprima, de Tribus pueris missis in fornacem ignis, *Sermo I.*

Sermo CCXL. *Daniel. 3.*

IVbet tyrannus fornacem incendi, & quantum ipse igne furoris ardebat, tanto sanctiores pueros consummabat. Nunc vndantis fumi densitate cælum conteg

contegitur, nunc horrifico sonitu Chaldæi cuncti terrentur, vt magnitudo diuinæ seueritatis per supplicia mõstraretur. Sæuiebat violentus inimicus suppliciũ suis famulis quæsiturus. Sæuiebat, non vt iustos trucidaret, sed vt suis interitũ procuraret. Sæuiebat, non vt crescerent pœnarum augmenta, sed vt cunctis monstraretur diuina potestas, vt dum impij suppliciis gloriarentur, flammarũ impetu vorarentur. Sæuiebant scelerati Chaldæi suppliciis præsentibus perituri, & futurorũ ignari ministri iussa accelerant, parant incendia, flammas exaggerant. Crudelitas eius possidet mentẽ, sæuitia immutat voluntatem. In fornacem missi sunt sancti, fugiunt flammæ, cedunt ignes, incendia expauescũt. Timent ignes lædere, quos fuerãt iussi incolumes reseruare. Ostendunt iustorũ meritum, dum tyranni contemnũt imperium. Licet sanctis cum igne iocari, quibuscum hominibus non licuit cõmorari. Licuit in fornace Deum venerari, quẽ apud homines non licuit honorari. Licet flammarũ mereri obsequia, qui non meruerãt Chaldæorũ supplicia. Licet ignibus conseruare illæsos, quos tyrãnus dederat exurendos. Licet in pœna esse securos, quos extra pœnam non licuit esse intactos, vt vbi interitus, ibi salus, vbi supplicia, ibi inuenirẽtur refrigeria. Accipe hostis à suppliciis exemplũ, qui humanitatis perdidisti consiliũ. Fugiunt ignes iustos, quos iniustè damnasti: expauescũt flammæ, & innocentes pronũtiant, quos dignos supplicio deputas: & quæ sæuire consueuerãt, dignos sanctos in fornace cernebãt. Damnant hostes, & absoluũt ignes. Chaldæi adiiciunt, & pœnæ defendũt: Homines sæuiũt, & supplicia venerantur. Tyrãnus putabat tantũ tormenta posse sæuire, quantũ ipse sacrilegus existimabat se potestatẽ habere. Ignes iusti cedunt, ardores flammarũ in refrigeriũ vertuntur, & institutæ naturæ voraces impetus obliuiscuntur, vt iustos venerantes timerent, & eorũ hostes persequentes punirent. Ignes iustos hospitio cũ omni honore suscipiũt, & libenter obsequiũ præbent, Hostis mutato genere sæuit, nec aliqua pietate mouetur, nec humanitate blanditur. Posset vincere si ignibus imperaret. Offerũtur ergo ignibus iusti vestitu tecti, vinculis colligati: defenduntur ardoribus iusti, & quos vis humana damnauit, ignis absoluit. Nihil cogitat, nihil metuit. Sic nanq; crudelitas tyrãnica superata prosternitur, dum sui satellites deuorãtur. Cernit pœnã, & seruorũ Dei aspicit gloriam. Iustis ignes obsequium præstant, iniustis interitum submini-

Dani.3.

strant. Dum vindicat flamma impij necantur, & iusti saluantur. Cum ad fornacem tyrannus festinanter accederet, stupet laudem, miratur factum, veneratur Deum cum tribus pueris in fornace. Aspicit iusto diuinóq; ambitu protegi, quos nuper iusserat violentus extingui. In illis in fornace videt, quem in illis ante non esse putaret. Quo viso territus furori addit lenitatem, fit repente confessor, qui nuper fuerat persecutor. Prædicat quem paulo antè negabat, venerari præcipit, qui venerantes damnauit. Rogat de fornace iustos procedere, precatur de igne Dei famulos prosilire. Exite, inquit, serui Dei excelsi: Nunc me defensorem Dei profiteor, cuius inimicū fuisse constat, vt cuius seruos ignarus persequebar, eius inimicos vt defensor vlciscar. Tunc de fornace egrediuntur illæsi Hebræi, lætantur incolumes, triumphant victores, quòd Deo fideliter seruierunt, & furorem tyranni contempserunt.

Ibidem.

In eadem dominica, de Auguriis, Sermo II.

Sermo CCXLI.

Bene nostis fratres charissimi, me vobis frequentius supplicasse, & paterna solicitudine cōmonuisse pariter & contestatū esse, vt illas sacrilegas paganorum consuetudines obseruare minimè deberetis. Sed quantum ad me multorum relatione peruenit, apud aliquos parum profecit admonitio mea, quia si vobis ego non dixero, & pro me & pro vobis malā sum redditurus rationem in die iudicij, & vobiscū mihi erit necesse æterna supplicia sustinere. Ego me apud Deum absoluo, dum iterum atq; iterum admoneo pariter & contestor, vt nullus ex vobis caragos, vel diuinos vel sortilegos requirat, nec de qualibet eos aut causa, aut infirmitate interroget. Nullus sibi præcātatores adhibeat, quia quicunq; fecerit hoc malum, statim perībit baptismi sacramentū, & continuo sacrilegus & paganus efficitur: & nisi grādi eleemosyna, dura & prolixa pœnitentia subuenerit, statim in æternum peribit. Similiter & auguria obseruare nolite, nec in itinere positi aliquas auiculas cantantes attendite, nec ex illarum cantu diabolicas diuinationes annuntiare præsumite. Nullus ex vobis obseruet qua die de domo exeat, qua die iterū reuertatur, quia omnes dies Deus fecit: sicut scriptura dicit, Et factus est primus dies, & secundus dies, & tertius, similiter & quartus, & quintus, & sextus, & sabbatū. Et illud, Fecit Deus omnia bona valde. Illas vero non solū sacrilegas, sed etiam ridiculosas sternutationes considerare & obseruare

Genes.1.

nolite

nolite, sed quoties vobis in quacunque parte fuerit necessitas properandi, signate vos in nomine Iesu Christi, & symbolum vel orationem dominicam fideliter dicentes, securi de Dei adiutorio iter agite. Et quia quãdo supradicta omnia sacrilegia Deo vobis inspirante & contemnere vel despicere cœperitis, moleste hoc accepturus est diabolus, quia vos videt de amicitia vel societate sua discedere, & sacrilegia per quæ vos decipiebat contemnere, aliquas nequitias vobis facturus, aut infirmitatem aliquam immissurus est, aut aliquod animal, aut per morbum aut per euagationem est ablaturus, quia ad vos probandos permittit hoc fieri Deus, vt agnoscat vtrum ad ipsum fideliter venitis: & si toto corde diaboli machinamenta despicitis, & vtrũ plus valeat apud vos amor suus quàm cuiusquam animalis amissio. Sed si semel aut secundo nequitias quas diabolus immiserit cũ animo & tota fide contẽpseritis, ita ipsum diabolum postea à vestra infestatione Deus dignabitur repellere, vt nunquam vos possit sua calliditate decipere. Homines enim negligentes & faciles languida desideria & fidé desidem habentes, & ideo etiam si incipiant non diu perseuerãt in operibus Dei, sed vbi se in antedictis sacrilegiis abstinuerunt, & vel vnam nequitiam diaboli pertulerũt, statim se pœnitent ad dominum conuersos esse, & machinamenta diaboli reliquisse, iterum reuertuntur ad obseruationes auguriorũ, velut canes ad vomitũ suum. Vos vero quibus Deus & sapientiam contulit, & veram fidem dedit, ita citò corde circũuentiones diaboli despicite, & fideliter vos ad Deum conuertite, & quęcunq; diabolus voluit immittere patienter & fortiter toleretis, vt cum beato Iob dicere possitis. Dominus dedit, dominus abstulit sicut domino placuit, ita factum est. Similiter & cum Apostolo firmo & integro corde dicatis. Quis nos separabit à charitate Christi? Tribulatio, an persecutio, an angustia, an fames, an nuditas, an gladius, an periculum? Boni enim Christiani nec tormentis separãtur à Christo. Tepidi vero & negligentes interdum ociosis fabulis separantur, & si vel leue damnũ pertulerint, continuo scandalizantur, & contra Deũ murmurare præsumunt, & ad nefanda & detestanda auguria redeũt. Sed fortè dicit aliquis, quid faciemus eo quòd auguria ipsa & caragi vel diuini frequenter nobis vera annuntiant? De hac re scriptura nos contestatur & monet dicens, Etiam si qua vera vobis dixerint, nolite credere illis. Tentat enim vos dominus Deus ve-

2. Pet. 2. *Iob 1.* *Rom. 8.* *Deut. 13.*

ster, vtrum timeatis eum an non. Sed iterum dicis, Aliquoties si præcantatores non fuerint, aut de morsu serpentis, aut de alia qualibet infirmitate propè vsq; ad mortem multi periclitantur. Verum est fratres charissimi, quia permittit hoc Deus diabolo, sicut iam supra dixi, ad probandum Christianum, vt cum interdum per illa sacrilegia aliqua remedia in illa infirmitate percipere, & aliquid verũ potuerint agnoscere, facilius propterea diabolo credant. Sed qui totam Christianã religionem desiderat custodire, oportet vt hæc omnia tota animi virtute cõtemnat, timens illud quod ait Apostolus increpãs, Dies, & menses, & tempora obseruatis, timeo ne sine causa laborauerim in vobis. Ecce Apostolus dicit, quòd qui auguria obseruauerit, sine causa doctrinam eius suscipiet. Et ideo quantum potestis circũuentiones diaboli fugite. Et illud antè omnia scitote fratres, quòd nec vosipsos nec eos qui ad vos pertinẽt, ned animalia vestra, nec reliquã substantiam vel in paruis rebus diabolus potest lædere, nisi quantũ à Deo potestatem acceperit, quomodo nec sancti Iob facultatem ausus fuit subuertere, nisi domino permittente. Et sicut in Euãgelio legimus, quando ab hominibus expulsi sunt dæmones, rogauerunt vt vel in porcos ire permitterentur. Si in porcos non sunt ausi intrare dæmones, nisi à Deo permissionem acciperent, quis ita erit infidelis, vt eos bonos Christianos credat posse lædere, nisi Deus propria dispensatione permitteret? Permittit autem hoc Deus ex causis duabus, vt aut nos probet si boni simus, aut corrigat si peccatores. Sed qui patienter dispensationẽ domini tolerauerit, & sicut iam dixi, quando aliquid perdiderit, dixerit: Dominus dedit, dominus abstulit, sicut domino placuit, ita factũ est, sit nomen domini benedictum: pro ista Deo placita patientia, aut coronã accipit si iustus est, aut indulgentiam si peccator. Et hæc attendite fratres, quia cum omnẽ substantiam diabolus euertisset beati Iob, non dixit Iob, Dominus dedit, diabolus abstulit: sed, dominus dedit, dominus abstulit. Vir enim sanctus noluit istam gloriã diabolo dare vt aliquid potuisset tollere quod dominus non permisisset auferre. Cum enim nec filios, nec pueros, nec camelos, nec asinos beati Iob antequam dominus permitteret diabolus lædere potuisset, quare credimus quòd Christianis amplius aliquid faciat quàm quòd deifico ac secreto iudicio suo diuina potentia permiserit? Et ideo certissimè credentes quòd nihil possumus perdere, nisi quantũ nobis

Galat. 4. *Iob 1.* *Matt. 8.* *Iob 1.*

nobis Deus permittit auferri, toto corde nostro ad illius misericordiam eamus, & sacrilegas obseruationes fideliter relinquentes, de illius adiutorio semper præsumamus. Nã qui prædictis malis, id est, caragis, & diuinis aruspicibus vel phylacteriis, & aliis quibuslibet auguriis crediderit, & si ieiunet, & si oret, & si iugiter ad ecclesiam currat, & si largas eleemosynas faciat, & si corpusculũ in omni afflictione suũ cruciauerit, nihil ei proderit, quandiu illa sacrilegia non reliquerit: quia impia illa sacrilegij obseruatio, ista omnia bona obruit & euertit. Et qui cum his malis etiã aliqua opera exercere voluerint, eis prodesse nihil possunt, quia verũ est quod dixit Apostolus, Modicum fermentum totã massam corrumpit. Et illud, Non potestis calicem domini bibere, & calicem dæmoniorũ. Non potestis mẽsæ domini participes esse, & mensæ dæmoniorum. Et dominus in Euangelio, Nemo potest duobus dominis seruire. Pro qua re nec ad arbores debent Christiani vota reddere, nec ad fontẽ orare, si se volunt per gratiã Dei de æterno supplicio liberari. Et ideò quicunque in agro suo aut in villa, aut iuxta villã aliquas arbores aut aras, vel quælibet vana habuerit, vbi miseri homines solent aliqua vota reddere, si eas nõ destruxerit atque succiderit, in illis sacrilegiis quæ ibi facta fuerint, sine dubio particeps erit. Nã & illud quale est, quod quando arbores illæ vbi vota reddũtur ceciderint, nemo ex illis arboribus lignũ ad focum affert? Et videte miseriã vel stultitiam generis humani. Arbori enim mortuæ honorem impẽdunt, & Dei viuentis præcepta contemnunt. Ramos arboris non sunt ausi mittere in focum, & seipsos per sacrilegiũ præcipitant in infernum. Et ideò qui hoc malum hucusq; non obseruat, gaudeat, & Deo gratias agat, & fideliter in bonis operibus perseuerare contendat. Qui verò in istis diabolicis rebus hucusque captiuandum diabolo tradidit se, toto corde pœnitentiã agat, & illa sacrilegia supradicta cum omni horrore fugiat & contemnat, vt illi Deus & indulgentiam dignetur dare, & ad æternam beatitudinem ob gloriã nominis sui faciat peruenire. Et quia etiam & hoc peruenit ad me, quòd aliqui aut per simplicitatem, aut ignorantiam, aut certè quod plus credendum est, per gulam de illis sacrilegiis vel sacrificiis vel sacrilego cibo, quæ adhuc secundum paganorũ consuetudinem fiunt, manducare nec timeant nec erubescant, contestor vos coram Deo & angelis eius ac denuntio, vt nec ad illa diabolica conuiuia, quæ

1. Cor. 5. & 10.

Mat. 6.

quæ aut ad fanum ad fontésque, aut ad aliquas arbores fiunt veniatis: & si vobis inde aliquid transmissum fuerit, tanquam si ipsum diabolum videatis perhorrescite & respuite, & ita repudiate, vt nec in domum vestram permittatis de illo sacrilego conuiuio aliquid exhiberi: propter illud Apostoli quod iam dictum est, Non potestis calicem Domini bibere & calicē dæmoniorum, neque mensæ domini participare & mensæ dęmoniorum. Et quia solent aliqui dicere, Ego me signo & sic manduco. Nullus hoc facere præsumat. Qui sic est qui se signat, & aliquid de sacrilego cibo mãducat, quomodo se signat in ore, & gladium sibi mittit in pectore? Quia quomodo gladio corpus occiditur, ita de illo cibo sacrilego anima occiditur. Sed credimus de domini misericordia, quia vobis agere quæ sancta sunt inspirare dignabitur, & nunquam vobis nec in auguriis, nec in aliis quæ supradicta sunt sacrilegis obseruationibus vel diuinationibus diaboli nequitia possit surrepere, sed totam spem vestram in domino posituri, quatenus vt nũquam ad illa nefanda mala quæ superius cõprehensa sunt redeatis, præstante domino nostro Iesu Christo, cui honor & imperium in secula seculorum, Amen.

1. Cor. 10.

Item in eadem dominica: Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Erat quidam regulus, cuius filius infirmabatur, &c. quæ habetur in expositione doctoris, Ibidem.

Ioan. 4.

Dominica vicesimasecunda, de Susanna, *Sermo 1.*

Sermo CCXLII.

Quotiescunque in hoc peruerso seculo contra laudabiles viros multiformes tẽduntur insidię, vel diuersæ calumniarum emerserint causæ, quid homo pestilens cogitet, quid diabolus machinetur nõ metuet iustus, quia cũ ipso est Christus. Eligatur homo miles in prælio constitutus, officia semper exercere virtutum. Vnum ergo de duobus amplectitur, aut patefactis insidiis eius innocentia in populo clarescit, aut persequẽtibus inimicis præuẽtus cum cõditionem mortis excesserit, molestiis secularibus liberatus portum securitatis intrabit. Daniel propheta nec in lacu projectus leonum timore perculsus expauit, sed inter ista bestiarum ora consistens dominum tota mente placauit, & tyrannicas dispositiones illæsus euasit. Zacharias põtifex magnus pro cultu Dei, pro legibus sacris, pro censura in templo sacerdotali rebellem increpans populum, mortem constanter accepit, & detestabilis acies Iudęorum eius cruore pauimentum infecit,

Dan. 6. & 14.

cit. Zacharias martyr triumphat, & Daniel confessor exultat. Vnus moritur, & triũphat, alter euadit & regnat. Sed nec fœmineus sexus suis fraudatur exemplis, qui pudicitiæ ornatum salubriter reseruauit. Susanna illustris, decus pudicitiæ vicit impudẽtiam iudicum, petulantiam seniorum compressit audacem, ne castitas in ea pateretur iniuriam. Stabat Susanna in iudicio falsorum mendacibus oppressa testimoniis damnatorum, stabat non tanquam rea, sed pro castitate firmiter moritura. Ibat ergo pudica ad supplicium, non adulterorum corpus, in quo extrema libido exarserat, & diabolus inflammauerat. Quod protexerat virtus, & ornabat pudor, illæsum ibat in mortis exitium, Egregium portabat caput, cuius vultum integra conscientia sublimabat ad cælum. Propter damna pudoris salutis vota compressit, & cui fuerunt chara præmia castitatis, vitæ gaudium non amisit. Contempsit vnum, & consecuta est totum. Et quæ mori voluit, cum gloria castitatis euasit. Et quam sententia praua deiecerat, illustris conscientiæ integritas erigebat, metúsque Dei & imminentis sacri iudicij indubitata crudelitas. O amor honestatis & legis, Susanna adulterij conscientiam grauiorem iudicauit quàm pœnam. Cum duceretur non dolebat de supplicio, quoniam gaudebat de testimonio falsidico. Innocens accusatur per sententiam, sed nutu Dei suspenditur pœna, vt iudicantium falsitas denudaretur, & innocens purgaretur. Infirmus sexus cõtra viros surgit fortior, expugnat libidinem castitas & honestas, impulsu luxuriæ horrenda prosternitur improbitas. Susanna propriam virtutem animi seruauit, & iudicium populorum constanter excepit. Conflantur de innocente falsa crimina. Ille enim munitus est, qui Deum habuerit defensorem. Denique Daniel propheta instinctus Dei cõmonitus, Reddite in iudicium exclamauit. Stupet populus pro iudicio repẽtino, reuocatur addicta, falsos testes pauor inuadit, Gemit diabolus quòd ipsius commenta nudantur, gaudent angeli de pudoris integritate comperta, quòd defendatur in terris veritas fatigata. Interrogatum est quo in loco Susanna facinus quo arguebatur admisit. Hic sub lentisco dicit, ille sub pruno. Cum ergo eorum discrepant prolata responsa, sic repugnantia dictorum facta nudantur, vt vigore mentis increpato populo, testibus confusis veritas ostenderetur. Gaudet populus de pudoris integritate, triũphat maritus quòd fidam inuenerit coniugem. Lætatur familia quòd nihil

2.Pa.24.

Dani.13.

Ibidem.

nihil inuenerit in ea quod puniat, quòd adulterij factum non inuenerit, nec homicidium diabolus quod procurabat impleuerit.

In eadem dominica, de castitate coniugali, *Sermo II.*

Sermo CCXLIII.

QVandocúque castitatem fratres charissimi, secundum quod decet & expedit commendamus, fortè adolescentes & adhuc in viridi ætate positi dicunt, Iuuenes homines sumus, continere non valemus. Quibus nos respondere & possumus & debemus, ne fortè ideo castitatem custodire non possint, quia amplius manducant quàm expedit, & vinum amplius accipiunt quàm oportet, familiaritatem mulierum vitare nolunt, atque earũ suspectam societatem habere nec metuunt nec erubescũt. Qui tales sunt audiant Apostolũ dicentem, Fugite fornicationẽ. Et illud, Nolite inebriari vino, in quo est luxuria. Et illud Salomonis, Vinum & mulieres apostatare faciunt sapientes, & arguunt sensatos. Illi vero qui dicunt quòd castitatem seruare nõ possint, respondeant nobis vtrum vxores habeant an non. Si habent, quare non attendũt illud quod veritas in Euangelio ait, Omnia quæcunque vultis vt faciant vobis homines, & vos facite illis similiter. Et quare non seruant fidem vxoribus suis, quam sibi ab eis seruari desiderant? Cùm enim vir à virtute nomen accèperit, & mulier à mollicie, id est, fragilitate, quare contra crudelissimam bestiam libidinem vult vnusquisque vxorem suam victricem esse, cùm ipse ad primum libidinis ictum victus cadat? Hoc loco fortè qui adhuc vxoribus nõ sunt coniuncti, dicunt se excusare posse, quia coniugia non habent, quibus fidem seruare debeãt, & propterea continere non possint. Istis qui istam falsam & miserabilem excusationem conantur prætendere, iustissimè responderi, & potest & debet, quia nullus magis illicita vitare debet, quàm qui respuit quæ licebant, cum vxorem accipere licet, & contra omnium scripturarum autoritatem adulterium committere, nunquam liceat: quare cum Dei gratia non accipis quod licet, & cum Dei offensa præsumis quod non liceat? Velim tamẽ scire si illi qui vxores non habent & priusquam coniugiis copulentur adulteria committere, nec metuunt, nec erubescunt, verum velint sponsas suas antequam ad nuptias veniant ab aliquibus adulteris violari? Cùm enim nullus sit qui hoc patienter accipiat, quare vnusquisque sponsæ suę non seruat fidem, quam sibi ab ipsa seruari desid

1. Cor. 6.
Ephes. 5.
Eccles. 19
Matt. 7.

desiderat? Quare vxorem virginem optat accipere cùm ipse sit corruptus? Quare viuenti vxori desiderat copulari, cum per adulterium in anima iam ipse sit mortuus: secūdum illud quod scriptum est, Anima quę peccauerit, ipsa morietur? Et illud quod terribiliter clamat Apostolus, Fornicatores iudicabit Deus. Et illud, Neque adulteri regnum Dei possidebunt. Et iterum, Omnes adulterantes, & adulteros tanquam clibanus corda eorum. Sed fortè putant aliqui, quòd fœminis ante nuptias fornicari non liceat, sed viris liceat. Ista punienda, & nimium grauia mala, quod peius est, ideo à multis viris sine vllo timore domini committuntur, quia ita à pluribus in consuetudinem missa sunt, & ita vilia, vel leuia dicuntur, vt nec iam inter grauia crimina putentur. Nam in fide catholica quicquid mulieribus non licet, omnino nec viris licet: Vno enim pretio, id est, Christi pretioso sanguine redimuntur, & viri simul & fœminæ. In vnam fidem vocantur, & in vno Ecclesiæ corpore congregantur, simul baptismi sacramenta percipiunt, simul ad altare ad accipiendum corpus, & sanguinem Christi accedunt, simul vtrique sexui præcepta donata sunt. Cùm hæc ita sint, qua fronte, vel qua conscientia quod & viris simul, & mulieribus non licet agere, soli viri se credūt impunè committere? Sed & illi qui hoc facere præsumunt, pro certo cognoscant: quòd si cito se non emendauerint, & eis fructuosa pœnitentia non subuenerit: & sic subito de hac luce rapti fuerint, æterna illos flamma sine vllo remedio cruciabit. Et illud quale est quod multi virorum ante nuptias concubinas sibi assumere non erubescunt, quas post aliquot annos dimittant, & sic postea legitimas vxores accipiant. Tractāt enim apud se, vt prius de multis calumniis, & rapinis, & iniustas diuitias, & iniqua lucra conquirant: & postea contra rationem plus nobiles quàm ipsi sunt, vel ditiores vxores accipiāt. Ecce quantis malis se obligant, qui non solum luxuriæ, sed etiam auaritiæ, vel cupiditati infœliciter seruire desiderant. Vnde coram Deo, & angelis contestor atque denuntio ista mala, & semper prohibuisse, & nunquam ei placita fuisse, quia præcipuè tēporibus Christianis concubinas habere nunquam licuit, nunquam licebit. Sed quod peius est, faciunt hoc multi viri iure fori, non iure cæli, non iustitia iubente, sed libidine dominante. Cùm enim Apostolus coniugia habentibus dicat, Tempus breue est, & superest, vt qui habent vxores tanquam non

Ezech.18
Heb.13.
1.Cor.6.
Osee 7.
1.Cor.7.

non habẽtes sint. Et illud, Abstinete ad tempus, vt vacetis orationi: Quomodo adulteras concubinas permittit habere, qui castitatem seruare & in coniugiis positis præcepit? Pro qua re iterum atq; iterũ voce libera clamo, quia qui ante legitimas nuptias concubinam sibi adhibere præsumit, peius peccatum facit, quàm qui adulteriũ committit, Quia qui adulterat adhuc tam graue malũ secretè vult agere, in publico autem aut metuit aut erubescit committere: Ille verò, qui publicè concubinam habere voluerit, fronte impudentissima rem execrabilem toto populo vidente licenter se putat admittere. Sed fortè illi, qui isto peccato non sunt maculati, dicunt, Quare qui hoc agunt, à communione non suspenduntur? Ideo enim tantum scelus à sacerdotibus minimè vindicatur, quia à multis admittitur. Si enim vnus, aut duo, aut quatuor vel quinque, mala ista facere præsumerent, & poterant & debebant, nõ solum à communione suspẽdi, sed etiam à colloquio & conuiuio Christiani populi separari: secundum illud Apostoli, Cum huiusmodi nec cibum quidem sumere: multitudo tamẽ peccantium, sicut iam dictum est, prohibet sacerdotes domini in illis distinguere: Faciunt tamen boni sacerdotes quod possunt, & cum perfecta charitate cõtendunt orare & suspirare iugiter, & gemitus ac rugitus effundunt, vt in quibus propter infinitam multitudinem nõ possunt seueritatem, vel disciplinam ecclesiasticam exercere, monendo vel orando pro eis possint eos vel aliquando ad pœnitentiam prouocare. Vnde iterum atque iterum rogo pariter & contestor, vt qui vxorẽ optat accipere, sicut illam virginẽ inuenire desiderat, ita ipse vsque ad nuptias virgo sit, quia si non fuerit, benedictionẽ accipere cum sponsa sua non merebitur. Et impletur in eo quod scriptum est, Noluit benedictionem, & elongabitur ab eo. Iam vide si pœnitentiæ remediũ non subuenerit, quid de illo erit, vel qua sententia eum necesse erit in futuro iudicio subiacere, qui iam in hoc seculo benedictionem cum sponsa sua non fuit dignus accipere. Et illud attendite fratres, si in tam graui periculo sunt qui vxores non habent, & aut concubinas sibi adhibent, aut adulteria admittunt: quid de se infelices illi cogitant, qui fortè coniugia habentes adulterant, & insano furore, vel crudeli infelicitate de iudicio Dei desperant, qui nec supplicia inferni formidant, nec desiderant præmia æterna. Si enim fidem haberent, vtique Deo crederent, & venturũ iudicium cum tremore metuerent.

1. Cor. 5.

Psal. 108

Probat

Probatur enim, quia hominibus credunt, & Deo non credunt, vt publicè vbi homines vident adulteria timeãt, & secretè vbi Deus videt omnino non timeant. Si qualemcunq; scintillam fidei haberent, sicut nõ permittũt seruos suos in præsentia sua peccare, ita nec illi in conspectu domini sui adulterare præsumerẽt. Sed de talibus clamat per Prophetam spiritus sanctus, Dixit, inquit, insipiens in corde suo, non est Deus. Certum est enim, quia non credit Deum esse, qui in tenebris & in occulto illa presente Deo facit, quæ publicè facere præsentibus hominibus pertimescit. Nescit infelix, quia vultus domini super facientes mala, vt perdat de terra memoriam eorum. Sed fortè dicit aliquis, Ecce compellente negotio, aut iubente rege ab vxore tot mẽsibus aut annis separatus, quomodo castitatẽ seruare possim? Cui iustissimè respõderi potest, vt redeat ad vxorem suam. Sed cũ hoc negotiatori dixero, potest mihi dicere, quia si negotium dimiserit, non habeat vnde viuat. Militans dicit, Si exercitum dimisero, iracũdiam regis incurro. Istis talibus veraciter dici potest, Si timet regem, & ideo non redit ad vxorem suam propriam, debet timere Deum, vt non tangat alienam. Nam quomodo illum, qui non iussus relicto exercitu reuertitur ad vxorem suam, rex potest occidere: sic & illum qui longè positus adulterat, potest Deus perpetua pœna damnare. Rogo vos fratres charissimi, si propter negotij necessitatem & regis iussionem vnusquisq; ab vxore sua interdum etiam longo tempore separatur: quare propter Deum & animam suam tam longo spatio temporis castitas non seruatur? Meretur ergo negotium, meretur regis iussio, vt tantis diebus non agnoscatur vxor propria, & nõ meretur amor & iussio Dei, vt non contingatur aliena? Sed qui hoc propter negotiandi lucrum & regis imperium seruant, & propter Deũ seruare dissimulant, sciant qui talia agunt, quòd si eis non pœnitentia subuenerit, cùm ante tribunal Christi stare cœperint, ab auditu malo liberari non poterunt: sed dicetur illis, Discedite à me maledicti in ignem eternum. Et illud quale est quòd aliquoties vir fortissimus procedens ad prælium fortè nõ minus decem inimicos occiderit, & ex ipsa victoria aliquã puellam de præda accipiens, dum cum illa per adulterium iungitur, anima sua peccati gladio interficitur. Et videte quantum malum sit, vt aliquis crudelior existat in se, suam animam occidendo per luxuriam, magis quàm per carnalem victoriam

Psal. 13. & 52.

Psal. 33.

Mat. 25.

aduersariorum corpora trucidando. Verè lugēdum est & dolendum, vt ille qui sicut iam dixi, decem aduersarios vicit, ab vna muliere superetur: & qui tot inimcos occidit in corpore, ab vna puella iuguletur in corde. Verè nimis graue malū est, vt vir fortis, qui ferro non vincitur, libidine superetur: & eum mollia aut blanda subuertant, quem dura non superant: & qui esse captiuus vel seruus hominibus dedignat̄, seruus esse peccati mereatur: cùm indignius sit mēte seruire, quàm corpore: secundum quod scriptum est, A quo enim quis vincitur, huius & seruus efficit̄. Hæc ergo fratres charissimi, si vobis ego non dixero, rationem pro animabus vestris in die iudicij redditurus ero. Quicunq; autem magis mihi irasci quàm se emēdare voluerit, non habet vnde per ignorātiam se possit ante tribunal æterni iudicis excusare, vt dicat se non fuisse admonitum, nec à malis prohibitū nec ad ea quæ sunt Deo placita castigatione & admonitione frequētissima prouocatū. Sed credimus de domini misericordia, ꝙ ita negligentibus quibusq; inspirare dignabitur, vt sibi magis vel peccatis suis quàm medicamentis sacerdotalibus irascantur. Et quomodo ægrotantes à carnalibus medicis requirunt sanitatem corporum, sic à spiritalibus medicamenta desiderent animarum. Sed confidimus, quia præstabit hoc diuina misericordia, quòd ita nobis de sua emendatione studebunt gaudium facere, vt ad æternum mereantur præmium feliciter peruenire: Præstante domino, &c.

2. Pet. 2.

In eādem dominica, De castitate coniugali, Sermo III.

Ser. CCXLIIII.

MAgnum mihi gaudium facitis fratres charissimi, dum in solennitatibus martyrum tāta deuotione fidei ad Ecclesiam conuenitis. Sed si vultis Deo auxiliante & vestrum profectum & nostrū gaudium spiritaliter adimplere, ita inter vos & pacē & charitatem inspirante domino cōseruare, vt contra hominem nullū odium habeatis in corde, pro bonis orate, vt semper ad meliora proficiant: pro malis assiduè supplicate, vt citò se corrigant: & secundum præceptū domini, Quæcunq; vultis vt faciant vobis homines, hæc & vos facite omnibus. Tunc enim in veritate pax & iustitia & misericordia custoditur, quando non solùm nullis hominibus malum facimus, sed etiam vbicunq; poterimus adiuuare contendimus. Si ergo hæc Christo adiuuante fideliter agamus, beatos martyres in his, quæ suprà diximus, præcipuis & præclaris operibus imitantes, partem cum illis in

Mat. 7.

in æterna beatitudine habere poterimus. Et tunc pro nobis absq; vlla dubitatione sancti martyres intercedunt, quando in nobis aliquid de suis virtutibus recognoscunt. Castitatem ante omnia cum Dei adiutorio custodite: propter illud, quod scriptum est, Neq; adulteri regnum Dei possidebūt. Et illud, Fornicatores & adulteros iudicabit Deus. Pueri vel puellę qui in coniugio coniungendi sunt, virginitatem vsque ad nuptias seruent. Nam si ante legitimā coniunctionem per adulterium corrupti fuerint, ad nuptias corpore quidem viui veniunt, sed in anima mortui comprobātur: quia scriptum est, Anima quæ peccauerit, ipsa morietur. Nulla mulier potationes ad abortum accipiat, nec filios aut conceptos aut iam natos occidat: quia quæcunq; fecerit hoc, ante Christi tribunal sciat se illic eorum causam, quos occiderit, esse daturam. Sed nec alias diabolicas potationes mulieres debent accipere. Mulier autem quæcunq; fecerit hoc, per quod iam non possit cōcipere, quantoscunq; parere poterat, tātorum homicidiorum se ream esse cognoscat. Mulier autem ingenua, quę mortiferas potationes accipit, vt non cōcipiat, velim scire si hoc ancillas vel colonas suas facere velit? Et ideo sicut vnaquæq; vult vt sibi mancipia nascantur, quæ illi seruiant, ita illa quantoscunq; conceperit, aut ipsa nutriat, aut nutriendos aliis tradat, ne forte illos aut concipere nolit, aut quod est grauius, occidere velit, qui boni Christiani poterant fieri generati. Quoties ad Ecclesiam in qualibet solēnitate veniris, & sacramēta Christi percipere volueritis, ante dies plures castitatem seruate, vt cū secura cōsciētia ad altare Dei possitis accedere. Quam rem etiā per totam quadragesimā, & vsq; ad clausulā paschæ fideliter custodite, vt vos solennitas paschalis castos & puros inueniat. Qui enim bonus Christianus est, non solū ante dies plures, quam communicet, castitatem seruat, sed & vxorem suā excepto desiderio filiorū non agnoscit: quia vxor non propter libidinem, sed propter filiorū procreationem accipitur. Deniq; & ipsę tabulæ matrimoniales hoc cōtinent, liberorū, inquit, procreandorum causa. Videte quia non dixit libidinis causa, sed liberorum procreandorū. Velim tamen scire fratres charissimi, ille qui vxore sua incontinenter vtitur, si quoties eum luxuria victum agnouit, toties suum agrum in vno anno arauerit vel seuerit, qualem messem colligere possit? Qui ergo se cōtinere nolunt, si toties terram quandā suam, quam iam se minauerāt,

1.Cor.6.

Hebr. 13.

Ezech.18

iterum arent & seminent, videamus qualiter de eius fructu gaudebũt, quia sicut optimè nostis, nulla terra poterit dare legitimum fructum, in qua frequenter in vno anno fuerit seminatum: Quod ergo non vult aliquis in agro suo, quare facit in corpore suo? Sed dicet aliquis, homo iuuenis sum, continere non possum. Ne fortè ideo te non cõtineas, quia plus manducas quàm expedit, & plus vinum accipis quàm oportet. Fortè etiam turpibus cogitationibus occupas mentem tuã, & luxuriosa verba non solùm libenter, sed etiam frequenter aut ipse dicere, aut aliis dicẽtibus audire nec metuis nec erubescis. Incipe cum Dei adiutorio gulæ cõcupiscentias refrænare, castis cogitationibus & honestis sermonibus mentem vel linguam tuam iugiter occupare, & videbis quia Deo auxiliante castitatem poteris custodire, nec te pigeat, si corporis infirmitas non prohibet, frequẽtius ieiunare, ad Ecclesiam maturius surgere, vt possis tuã animam à libidinosis maculis nitidam custodire. Et si hoc nõ infideliter faciens vides te adhuc carnis impugnationibus fatigari, & fortè aliquoties excepto filiorũ desiderio ad cognoscendam vxorem propriã vinci, secundum vires tuas quotidianas eleemosynas adde: quoniam scriptum est, Sicut aqua extinguit ignem, ita eleemosyna extinguit peccatũ. Et illud qđ contra omnia peccata magnũ est & salubre medicamẽtum, Omnibus qui in te peccauerint, plenã indulgentiam tribue, vt quod per incontinentiam inquinatur, ieiuniis, eleemosynis, ac præcipuè per inimicorũ indulgentiam diluatur. Sed dicis, vxorem excepto desiderio filiorum agnoscere, peccatum non est. In tantum peccatum est, vt Propheta pœnitens clamet, In iniquitatibus conceptus sum, & in delictis peperit me mater mea. Et sic in veteri testamento legimus, quãdo populus Iudæorum accessurus erat ad montem Sinai, ex præcepto domini dicebatur eis, Sanctificamini, & estote parati in diem tertium, & ne appropinqueris vxoribus vestris: & illud, Si quis nocturno pollutus fuerit somno, non manducet carnes sacrificij salutaris, ne pereat anima sua de populo. Si post pollutionem, quæ nobis nolentibus fieri solet, nobis communicare non licet, nisi prius præcedat compunctio & eleemosyna: & si infirmitas nõ prohibet, etiam ieiunium: Quis est, qui potest dicere illud, quod vigilantes & volentes facimus non esse peccatum? Denique mulieres quando maritos accipiunt, per triginta dies intrare in Ecclesiam non præsumant. Quod etiam

Ecclesiastici 3.

Psal. 50.

Exod. 19.

Deut. 23.

simil

similiter viri obseruare deberent. Sed dicis, peccatum quidem est, sed tamen paruum est. Nec nos dicimus, quia capitale peccatum est: sed tamen si frequentius exerceatur, & ieiuniis vel eleemosynis non redimatur, nimis immũdam animam facit. Noli despicere peccata tua, quia parua sunt: nam & pluuiarũ guttæ sunt, sed flumina implent, & moles trahunt, & arbores cum suis radicibus tollũt. Tu qui dicis, quia paruũ peccatum est: velim scire quoties tale peccatum admittis, si tot paruulas plagas in corpore, & tot maculas aut scissuras in vestibus tuis fieri velis? Cũ ergo in corpore tuo plagas, nec in veste tua scissuras vel maculas fieri acquiescis, qua conscientia hoc facere in anima tua nõ metuis? Ac sic quicunq; hoc fecerit, plus amat vestem & carnem suam quàm animam. Cùm enim ad imaginem Dei facti sumus, quoties aliquid turpe, aut loquimur, aut facimus, toties Dei imaginem sordidamus. Etiã videte si hoc vos deceat, aut oporteat: Verè dico vobis fratres charissimi, quia non hoc de nobis Deus meretur, vt in nobis imago ipsius per malas concupiscentias iniuriam patiatur. Et cùm nullus homo velit cum tunica sordibus plena ad Ecclesiam conuenire, nescio qua conscientia, cùm anima per luxuriam sit inquinata, præsumit ad altare accedere, non timens illud quod Apostolus dixit, Qui enim manducat corpus, & sumit sanguinem domini indignè, reus erit corporis & sanguinis domini. Si erubescimus ac timemus eucharistiam manibus sordidis tangere, plus debemus timere ipsam eucharistiam intus in anima polluta suscipere. Et quia, sicut dixi, in anima nostra facti sumus ad imaginem Dei, si in tabula aut lignea aut lapidea faceres imaginem tuam, & aliquis impudẽs homo vellet illam imaginem aut lapidibus frangere, aut aliquibus sordibus inquinare, velim scire si contra eũ non moueretur animus tuus? Rogo te, si imaginem pictam in tabula mortua sic zelaueris putas qualem iniuriam patitur Deus, quando in nobis imago sua per luxuriam sordidatur? Et ideo si nobis non parcimus propter nosmetipsos, parcamus nobis vel propter imaginem Dei, ad quam facti sumus. Ante omnia vt quoties dies dominicus aut aliæ festiuitates veniunt, vxorem suam nullus agnoscat. Et quoties fluxum sanguinis mulieres patiũtur, similiter obseruandũ est: propter quod ait Propheta, Ad mulierem menstruatam non accesseris. Nam qui vxorem suam in profluuiis positam agnouerit, aut in die dominico, aut in alia qualibet

Genes. 1.

1. Cor. 11.

Ezech. 18.

solennitate se continere noluerit, qui tunc cõcepti fuerint, aut leprosi, aut epileptici, aut etiam fortè dæmoniaci nascentur. Denique quicunq; leprosi sunt, non de sapientibus hominibus qui & in aliis diebus & in festiuitatibus castitatẽ custodiunt, sed de rusticis maximè qui se continere non sapiunt, nasci solent. Et reuera fratres, si animalia sine intellectu non se cõtingunt nisi certo & legitimo tempore, quanto magis homines qui ad imaginem Dei facti sunt, hoc obseruare deberent. Sed quod peius est, sunt aliqui ita luxuriosi vel ebriosi, qui aliquotiens nec prægnantibus vxoribus parcunt. Et ideo si se non emendauerint, ipsi videant si non peiores animalibus iudicãdi sint: istis talibus clamat Apostolus, dicens, Vt sciat vnusquisq; suum vas possidere in honore & sanctificatione, non in passione desiderij, sicut & gentes quæ spem non habent. Et quia sunt multi qui legitimam non custodiunt castitatẽ cum suis vxoribus, sicut suprà dixi, largas eleemosynas faciant & omnibus inimicis suis indulgeant, vt sicut iam dictum est, quòd luxuria sordidum effecit, assiduis eleemosynis abluatur. Rogo vos fratres, vt mihi indulgeatis, quia pro salute animæ vestræ cum grandi timore & cum verecundia de talibus rebus vos admonere videor, quia & hoc mihi expedit dicere & vos oportet audire. Et ideo omnia quæ à nobis audistis, vbicunq; fueritis inuicem vobis dicite, & cum charitate vos admonete. Sicut enim reus ero ante tribunal Christi si vobis non dixero, ita & vos si inuicem quoscunque negligentes agnoscitis admonere nolueritis, timere debetis ne vobis necesse sit pro illis reddere rationem. Sed credimus de Dei misericordia quòd ita nobis agere inspirabit, vt vobis non solum de nostra Deo placita conuersatione, sed & pro aliorum salute & in hoc seculo & in futuro duplicata à Deo præmia repensentur, Amen.

1. Thes. 4.

Dominica vicesimatertia, de Continentia & sustinentia, Sermo I.

Sermo CCXLV.

DVo sunt quæ in hac vita veluti laboriosa pręcipiuntur à domino, continere & sustinere. Iubemur enim continere ab his quæ in mũdo dicuntur bona, & sustinere quæ in hoc mundo abundant mala. Illa continentia, ista sustinentia vocatur. Duæ virtutes quæ mundant animam & capacem faciunt diuinitatis. In refrænãdis libidinibus & coërcendis voluptatibus, ne seducat quod malè blanditur, & eneruet quod prosperum dicitur, continentia nobis opus

opus est, non credere felicitati terrenæ, & vsq; ad finem quærere felicitatem quæ non habet finem. Vt autem est continentiæ felicitati mũdi non credere, ita sustinentiæ est iniquitati mundi non credere. Siue ergo in affluentia rerum simus siue in angustia, expectandus est dominus, qui & quod vere bonum & suaue est, det: & quod vere malũ est, auertat à nobis. Bona Dei quæ promittit iustis, in finẽ seruantur. Bona & mala quæ versantur & miscentur in seculo, nec boni soli habent nec mali. Quicquid boni in hoc mundo dixeris, habent boni, habent & mali. Veluti salutem ipsam corporis & boni habent & mali. Diuitias & apud bonos & apud malos inuenies. Successum filiorum & bonorum & malorũ donum videmus esse commune. Vitam longã diu viuunt boni, equidem diu viuunt & mali. Morbos, dolores, damna, oppressiones, orbitates, communis hæc est omnium materies lacrymarum. Facilè est ergo videre & bona seculi apud bonos & malos, & mala seculi apud bonos malósq; perferri. Et ideo quorundam pedes in via Dei titubant, & exorbitare conantur. Multi etiam deuiant & exorbitant, cum instituerint & proposuerint animo propterea seruire se Deo vt bonis terrenis abundent, & malis careant, eáq; deuitent. Cum enim hoc sibi proposuerint, & hanc mercedem constituerint pietatis & religionis suæ, quando viderint se laborare, & florere iniquos, quasi perdiderint spem, quasi eos fefellerit qui vocauit, quasi frustra opus indixerit qui in mercede decepit, renuntiant Deo. Et quò se miseri conuertunt auertentes se ab illo à quo facti sunt, & inhærentes illis quæ facta sunt? Cum perierit quod factum est, vbi erit amator temporis qui perdidit æternitatem? Proinde propter illa bona quæ non dabit Deus nisi bonis, & propter illa mala quæ non inferentur nisi malis, quia in fine apparebunt vtraque, credi sibi vult Deus. Quæ enim merces fidei, aut quod omnino vel nomen fidei, si modo vis videre quod teneas? Non debes ergo videre quod credas, sed credere vt videas: credere quandiu non vides, ne cum videris erubescas. Ergo credamus dum tempus est fidei, antequam fit tempus speciei: sic enim dicit Apostolus, Quandiu sumus in hoc corpore, peregrinamur à domino. Per fidem enim ambulamus. Ergo per fidem ambulamus, quandiu credimus quod nondum videmus. Tenebimus autem speciem, cum viderimus facie ad faciem sicuti est. Tempus fidei, & tempus speciei Ioannes etiam Apostolus

2.Cor.5.

1.Ioan.3. distinguit in epistola sua, dicens, Dilectissimi, nunc filij Dei sumus,& nondum apparuit quid erimus, Scimus quoniã cum apparuerit similes ei erimus, quoniam videbimus eum sicuti est. Laboriosum est fidei tempus: Quis negat? Laboriosum est, sed hoc est opus cuius illa merces est. Noli piger esse in opere, cuius mercedẽ desideras. Si enim & tu ipse mercenarium conduxisses, non antè mercedem numerares, quàm in opere exerceres: diceres ei, Fac & accipe: non tibi diceret, da & facio. Sic ergo & Deus: Tu non fallis mercenarium tuum timẽs Deum, & te ipse Deus fallit qui iussit ne fallas mercenarium? Tamen tu quod promiseris potes & non dare,& si non est in corde tuo dolus falsitatis, est tamen in fragilitate humana inopia difficultatis. Quid de Deo timeamus qui nec fallere potest quia veritas est,& abũdat omnibus qui fecit omnia? Credamus ergo Deo fratres, hoc est primum præceptũ, hoc est initium religionis & viæ nostræ, fixum habere cor in fide,& figendo cor in fide viuere bene, abstinere ab omnibus seductoribus, sustinere mala temporalia: & quandiu illa blandiuntur & illa minantur, aduersum vtrunq; in hoc habere cor, ne in illa defluas, ne in illa frangaris. Habendo ergo continentiam,& habendo etiam sustinentiam, cum bona temporalia transierint,& mala quæ inferantur non erunt, habebis omne bonum, habebis nullum malum. Ideo in lectione, quid vobis dictum est? Fili accedens ad seruitutẽ Dei, sta in iustitia & timore, & præpara animam tuam ad tentationem. Deprime cor tuum & sustine, vt crescat in nouissimis vita tua. Non vt modo, sed vt in nouissimo: vt crescat in nouissimo vita tua. Quantum putamus quia crescat? Vt fiat æterna. Modo enim vita humana quãdiu videtur produci, decrescit potius quàm crescat. Attendite & videte, quia decrescit. Natus est homo: Verbi gratia, constituit illi Deus vitę suæ septuaginta annos, accedit illi vita dicimus crescendo: accedit, an decedit? Ecce de septuaginta annis vixit annos sexaginta, remanserunt decem. Diminutum est quod erat propositũ, & quanto plus viuit, tanto minus illi restat. Ideoq; viuẽdo hic decrescit vita, non crescit. Tene quod tibi promisit Deus, vt in nouissimis crescat vita tua: deinde sequitur quod lectum non est, Omne quod tibi applicitũ fuerit accipe, & in dolore sustine,& in humilitate tua patientiã habe: Quoniam in igne probatur aurum & argentũ, homines vero acceptabiles in camino humiliationis. Durũ videtur, defecisti. Nónne illud

Eccles. 2.

illud quod non deficit perdidisti? Multi multa patiuntur propter pecuniam periturã,& tu non vis pati propter vitam mansuram? Sic recusas laborare pro Dei promissis,quasi non laborares pro cupiditatibus tuis. Quãta patiuntur pro sua iniquitate latrones,quanta patiuntur pro suis sceleribus perditi,pro sua nequitia luxuriosi: pro sua auaritia negotiatores mare transmeantes, ventis tempestatibúsq; corpus & animã committentes,sua relinquentes,ignota quærentes? Iudex si pronũtiet exilium,tremor est: Deus mortẽ minatur,& lætitia? Quid ergo magnũ tibi imperat sapientia quod non posset imperare & auaritia? Tamen cum imperat auaritia facis. Et cum feceris quod imperauerit auaritia quid habebis? Plenam domũ auro & argento: non legisti, Quanquã in imagine Dei ambulet homo, tamen vane conturbabitur? Thesaurizat & nescit cui ea colligat. Quare ergo cantasti & dixisti Deo, Auribus percipe lacrymas meas? Quare tu non percipis auribus verba eius, à quo vis percipi lacrymas tuas? Si accusaueris auaritiã tuam, inuitaberis ad sapientiam suã. Sed cum susceperis iugum sapientiæ,laboriosa erit. Laboriosa planè. Sed vide quo fine,qua mercede. Nunquid quod per sapientiã colligis,nescis cui colligas ea? Tibi colligis. Expergiscere, euigila, habeto cor formicæ. Aestatis tempus est,collige quod tibi ad hyemẽ prosit. Noli esse piger, collige grana de area, de area dominica, id est,verba Dei de Ecclesia Dei,& reconde intus in corde. Quis enim est qui dicat, Bene mihi erit, & non moriar. Quamuis amet vitam,mortẽ timet. Ipse timor mortis,hyems quotidiana est. Et nunc maximè pungit timor mortis,quãdo nobis bene est. Nam quando male est,non timemus mortem. Quando nobis bene est, tunc magis timemus mortem: ideo ille diues quem delectabant multæ diuitiæ suæ, habebat enim magnas diuitias & magnas possessiones, credo quod interpellabatur timore mortis,& inter delitias contabescebat: cogitabat enim se illa bona relicturum: congregauerat & nesciebat cui,& aliquid cupiebat æternum,& venit ad dominũ, & ait illi, Magister bone,quid boni faciam vt vitam æternã consequar? Bene est mihi,sed labitur quod teneo: bene est mihi, sed subito non erit quod habeo. Dic mihi vnde habeã quod semper erit? Dic mihi quomodo perueniam ad id quod non perdam? Et dominus illi, Si vis venire ad vitam,serua mandata. Quæsiuit, Quæ mandata? Audiuit,respõdit se à iuuentute sua omnia seruasse:

Psal. 38.

Prou. 6.

Matt. 19.

Ait dominus consiliarius vitæ æternæ, Vnum tibi deest: Si vis perfectus esse, vade vende omnia quę habes, & da pauperibus, & habebis thesaurũ in cælo. Non enim dixit, perde, sed serua, & veni sequere me. Ille qui delectabatur diuitiis, & propterea quærebat à domino, quid boni faceret vt vitam æternã consequeretur, quia à delitiis ad delitias migrare cupiebat, & has quibus delectabatur relinquere formidabat, abscessit tristis ad thesauros suos terrenos. Noluit credere domino, quia potest seruari in cælo quod periturũ est in terra. Noluit esse verus amator thesauri sui. Malè tenendo perdidit, multum diligendo amisit. Nam si bene illum diligeret, migraret quò ipse postea sequeretur. Domũ illi Deus ostendit vbi migraret, non locum vbi perderet: secutus enim ait, Vbi enim fuerit thesaurus tuus, illic erit & cor tuum. Sed videre nolunt homines diuitias suas. Fac quòd in terra thesaurizent, nũquid non timent videri diuitias suas? Et cum obstruxerint & cooperuerint nũquid vident quod habent? Nec ipse videt, & optat vt lateat, timet ne pereat. Esse vult diues in opinione, nõ in veritate. Quasi sufficit habere in conscientia quod seruat in terra? O quanto maior tibi & melior conscientia erat si seruares in cælo. Hic cum obrueris in terra, times ne sciat seruus tuus & auferat & fugiat. Hic times ne auferat tibi seruus tuus: ibi non times, quia bene tibi seruat dominus tuus. Sed habeo, inquis, seruum fidelem, qui & nouerit & non prodat & non tollat. Compara illum domino tuo. Si fidelem seruum inuenisti, dominus tuus quãdo te fefellit? Et si non potest seruus tuus tollere, potest tamen perdere: dominus tuus nec tollere nec perdere potest, nec perire permittit. Seruat tibi, manet tibi, liberat te, manentem te facit, nec perdet te, nec perdet quod ei cõmendaueris. Veni, inquit, accipe quod apud me posuisti? Absit, Non hoc tibi dicit Deus. Ego, inquit, tibi qui te prohibui fœnerare, fœneratus sum à te, Volebas enim fœnora crescere, vt dares homini vt tibi plus redderet, & quando accipiebat gaudens, & quando reddebat plorans. Hoc volebas, & prohibebã ego: dixi enim, Qui pecuniam suam non dabit ad vsurã. Prohibebant te à fœnore: hoc tibi dicit dominus tuus, Pauca vis dare, & plura accipere? Relinque hominem qui plangit quãdo exigis, me inueni qui gaudeo quando reddo. Ecce, inquit, assum. Da & sume, tempore redditionis reddam tibi. Et quid reddã? Pauca dedisti, plura sume. Terrena dedisti, cælestia sume. Temporalia dedisti, æterna

Matt. 6.

Psal. 14.

æterna sume. Mea dedisti, meipsum sume, Quid enim dedisti, nisi ex eo quod accepisti? Ergóne quod dederis non reddo, qui vnde dares dedi? Qui teipsum qui dares dedi, qui tibi Christum cui dares dedi, qui tibi diceret, Quando vni ex minimis meis fecisti, mihi fecisti. Ecce vt des pascit, & esurit propter te, Donat & eget. Quando donat vis accipere, quādo eget non vis dare. Eget Christus quādo eget pauper. Qui omnibus suis vitam æternam paratus est dare, in vnoquoque paupere temporáliter est dignatus accipere, & consilium dat quò migres. Dedit enim consilium quo migrare debeas. Migra enim de terra in cælum, ne perdas. Quàm multi enim quod seruabant perdiderunt, & nec sic correcti in cælo ponere didicerunt. Si fortè tibi aliquis diceret, Transporta diuitias tuas ab Occidente in Orientem si non vis vt pereant, æstuares, laborares, satageres, attenderes quæ haberes, videres te multiplicitate rerum tuarum facilè in longinqui migrare non posse. Sed & fortè fleres, quia ire cogereris, & quo modo tecum tolleres, quod collegeras non inuenires. In longinquiora te migrare iussit, qui non ait, Migra ab Occidente in Orientem: sed ait, Migra de terra in cælum. Aestuas quasi difficultatem maiorem tibi videris pati, & dicis tibi, si non inueniebam iumenta & naues quibus ab Occidente migrarem ad Orientem, quo modo inueniam scalas, quibus è terra migrē in cælum? Noli, inquit, tibi Deus, laborare, noli laborare, qui te diuitem feci, qui tibi quod dares dedi, laturarios tibi pauperes feci. Si verbi gratia, inuenires aliquem inopem de transmari, aut quò ire velles inuenires inde ciuem necessitatem patientem, nónne diceres tibi, ciuis iste inde est, quò ego volo ire? Eget hic, do illi quod ibi mihi reddat. Ecce eget hic pauper, qui ciuis est regni cælorū. Quid dubitas facere traiectitium? Sic enim dāt qui hoc faciunt vt plura accipiāt, cum ad ea loca venerint, vnde est ille qui accepit. Faciamus & nos. Hic fit si credamus, si fidem excitemus. Nam vanè conturbamur, quia dormiente Christo in naui, penè naufragauerunt discipuli. Dormiebat Christus, & turbabantur discipuli. Venti sæuiebant, fluctus excitabantur, nauis mergebatur. Quare? Quia Iesus dormiebat. Sic & tu quando tempestates tentationum sæuiunt in isto seculo turbatur cor tuum tanquam nauis tua. Quare, nisi quia dormit fides tua? Sic enim Paulus Apostolus dicit. Quia habitat Christus per fidē in cordibus vestris. Excita ergo Christum in cord

Mat. 25. Matt. 8. Ephes. 3.

in corde tuo, vigilet si fides tua, tranquilletur conscientia, & liberetur nauis tua. Senti, quoniam qui promisit verax est. Nondum ostendit, quia nondũ est tempus vt ostendat. Multa etiam tamen ostendit, Christum suum promisit & dedit. Resurrectionem eius promisit & dedit. Euangelium eius promisit & dedit. Ecclesiam suam toto orbe diffundẽdam promisit & dedit. Tribulationes ipsas in rebus humanis prædixit & ostendit. Quanta sunt quæ restant? Implentur quæ promissa sunt, implentur quæ prædicta sunt, & titubas ne non veniat quod restat? Tunc timere deberes, si quod prædictum est non videres. Bella sunt, fames sunt, contritiones sunt. Regnum super regnum est, terræmotus sunt, abundantia scandalorum, frigus charitatis, copia iniquitatis. Hæc omnia lege, prædicta sunt: Lege, vide quia omnia quæ vides, prædicta sunt, & crede te visurum esse quod nondum venit, numerans quanta venerunt. Tu autem videndo Deum ostẽdere quæ prædixit, non credis daturũ esse quod promisit? Ibi credere debes, vbi turbare cœpisti. Si finis mundi est, migrandum est de hoc mundo, non amandus est mundus. Ecce turbatur mundus, & amatur mundus. Quid si tranquillus esset mundus? Formoso quomodo hæreres, qui sic amplecteris fœdum? Flores eius quo modo colligeres, qui ab spinis non reuocas manum? Non vis relinquere mundum, relinquit te mundus, & sequeris mundum. Cor ergo mundemus charissimi, & non perdamus sustinentiam, sed percipiamus sapientiam, & teneamus continentiam. Transit labor, venit requies. Transeunt falsa deliciosa, & veniet bonum quod concupiuit anima fidelis, cui inardescit & suspirat omnis peregrinus in seculo. Patria bona, patria cælestis, patria cum populis angelorum, patria vbi nullus moritur, quò nullus hostis admittitur, patria vbi habeas sempiternum Deum amicum, vbi nullum timeas inimicum.

Mat. 24.

In eadem dominica, ad iuuenes vt contineant,
Sermo II.

Sermo CCXLVI.

AD vos mihi sermo ô iuuenes, flos ætatis, periculum mentis. Tempus quidem omne, atque omnis ætas, qua corruptibilis caro illa portatur, vacare à tentationibus non potest. Et tandiu quisq; bonus in agone luctatur ne ab aduersario superetur in periculis agit, quandiu cum illo sicut in arenoso quodam stadio, sic in ista morte contendit. Mox enim vt homo seculo nascitur, & vitã plenam miseris

1. Cor. 9.

miseriæ, velut Propheta futuri laboris sui præconio lacrymosæ vocis ingreditur, etiam si nondum in animo suo, in animo tamen parentum suorum vel quorumlibet hominum, in quorum manibus nutrienda eius infirmitas iacet, tentari iam potest, & diaboli circũuentionibus rapi, aut per ligaturas execrabiliũ remediorũ, aut per sacrilega sacra gentiũ, aut si fortè mors vrget negligentia renuntiationis in baptismo salutari: & vt breui cõplectar, tentatur illa ætas cũ à suis in mundo diligitur, & in Christo negligitur. Trahit enim secũ propaginem mortis, & in illo peccati vulnere radicatur quod primo homini, ex quo corruptionis originẽ duximus, venenoso dente serpentis inflictũ est. Vnde sanctus Iob neminẽ esse mundũ dicit à peccati vtiq; sordibus, nec infantẽ, cuius est vnius diei vita super terram. Sed de iam nato quid loquar, cùm Dauid luctuosa voce clamet, In iniquitatibus cõceptus sum, & in peccatis concepit me mater mea. Superflua enim possent videri baptismata recentiũ paruulorũ, nisi omnes homines morerentur, & originale peccatum per parentum viscera vsq; ad fructum prolis tramite mortalitatis excurreret, cùm & mortalem creaturam dominus omnipotens lege sui ordinis format, & immortalitatem renouationis optimus pater misericordiæ gratia subministrat. Quòd si nec infantia mortalis hominis propter corruptionis vinculum à tentationibus vacat, quid de cęteris ætatibus dicam? An fortè senectus excepta est, & in carne iam vicina cadaueri sanguis ac mẽbra illicitæ concupiscentiæ friguerunt, & à fesso ac propè mortuo iam corpore materies tentationis emarcuit? Imò verò tãtus est in malis senibus plerunq; gurges auiditatis, & insatiabilis vorago ventris & gutturis, vt quanta boni senes prudentia serenantur, tanta isti vinolẽtia sepeliantur, quasi ad hoc in eis arida viscera & succo exhausta curuentur, vt ad vigorem pristinũ reparandũ ebrietatis inundatione riganda sint. Quid auaritia, quæ radix est omniũ malorum? Nónne in frigidis senibus tantò ad acquirendũ feruentius inardescit, quantò citius relictura est quod acquirit mirabili sanè demẽtia? Grauioribus enim sumptibus se onerare festinat, cùm iam peruenerit quò tendebat. Si ergo puerilis & senilis ætas non est à tentationibus libera, quarum altera, id est, puerilis, nondum bene ingreditur, altera iam egreditur istam vitã, & altera paulò antè non erat, altera paulò pòst non erit: quid sentiendum est de flagrãtia iuuenilis ætatis, quæ vtriusq; in med

Gen. 3. *Iob 15.* *Psal. 50.* *1. Tim. 6.*

in medio constituta, & ab infirmitate pueritiæ iam recessit, & nondum ad torporem senectutis accessit. Hæc pluribus atque maioribus tentationũ tempestatibus quatitur. Hæc fluctuum crebriore impetu seculi inundantis operitur. Præsumit viribus, formæ dignitate iactatur, pompa rerum tẽporalium præfulgere aut exoptat aut gaudet. Itaq; iuuẽtuti malorum venenum est quicquid veritas præcepit, esca est quicquid diabolus suggerit: sed amaritudo iustitiæ medicamentũ est virilis ætatis: dulcedo autẽ iustitię muscipula est temeritatis: ad hoc pertinet quod scriptũ est, Dulciora sunt vulnera amici, q̃ voluntaria oscula inimici: Et illud quod ait Dauid, Corripiet me iustus in misericordia & increpabit me, oleũ autẽ peccatoris non impinguet caput meũ. Vrat veritas, & tamẽ sanet. Nam oleũ peccatoris adulatio assentatoris mulcet, sed decipit. Ibi enim lenitur superbia, sed labitur vita. Loquitur enim Propheta ex persona eius, qui iã medicũ quęrit, qui manũ curãtis etiam cũ doloris acerbitate supportat, qui ægritudinẽ suã sanari potius q̃ laudari desiderat. Periculosum verò est vlcus iuuentutis, quod cupiditatibus contabescit. Sed spes ista desperatorũ est spes rerũ periturarũ, quæ animæ miserę non soluit, sed inflat affectũ, facitq; illam tactum nõ ferre veritatis, vt etiam de sua immortalitate desperans, amet dicere, amet etiam ista sibi dici, Manducemus & bibamus, cras enim moriemur: oderit autem & dicere & audire, Sobrij estote & iusti, & nolite peccare. Amet perniciosam inimici lenitatem, oderit salubrem medici asperitatem. Ista peruersitas, ista væsania in iuuenili ætate maxime formidanda est. Hinc ille nascitur sermo hominum in flagitia defluentium, & inde in scelera crudescentium. Dixerunt enim cogitantes, apud se non recte, Exiguum & cum tædio est tempus vitæ nostræ, & non est refrigerium in fine hominis, & non est qui agnitus sit reuersus ab inferis. Venite ergo fruamur bonis quæ sunt, & vtamur creatura tanquam in iuuentute celeriter. Vino precioso & vnguentis nos impleamus, & cætera quæ in eodem loco attexantur gestientis verba luxuriæ, hominum de vita æterna desperantium & spem suam tãquam in arena torrentis, ita in temporali carnis corruptione ponentium. Ex hac autem enumeratione libidinum & putredinum & vermibus flagitiorum, videte in quæ facinora, & in quàm immania scelera prosilitur. Exhausti enim atq; submersi immoderatorum delictorum turpium corruptela, vel dum seue- [illegible] ritat

Prou. 27.
Psal. 140
1. Cor. 15.
Sap. 2.

ritatem veritatis sibi contradicentis oderunt, Opprimamus ergo, inquiunt, pauperem & iustum, & non parcamus viduæ nec seni, nec revereamur canos multi temporis. Sit autem fortitudo nostra lex iustitiæ. Quod infirmum est, inutile inuenitur. Circumueniamus ergo iustum, quoniam inutilis est nobis, & contrarius est operibus nostris. Talia de domino nostro Iesu Christo Iudæorū impietas cogitauit. Quod manifestius in verbis consequētibus inuenitur: paulò enim pòst dicit, Promittit scientiam Dei se habere, & filium Dei se nominat: deinde rursus paulò pòst dicunt, Contumelia & tormento interrogemus illum, vt sciamus reuerentiam illius. Morte turpissima condemnemus eum. Erit enim respectus ex sermonibus illius. Sed attendite quam de illis sententiam ferat spiritus sanctus, quando statim subiungit. Hæc cogitauerunt & errauerūt: excæcauit enim illos malitia illorum. Omnia horrēda facinora quæ timentur in sceleratis hominibus, videte de qua labe consurgant. Quid enim mollius quàm illa luxuria? quid durius quàm ista crudelitas? Iam dudū dicebant, Fruamur bonis quæ sunt, & vtamur creatura tanquam in iuuentute celeriter, & non prætereat nos flos temporis, & vbique relinquamus signa lętitiæ: nunc dicunt opprimētes pauperem, Non parcamus viduæ, nec reuereamur senem: Circumueniamus iustum, contumelia & tormēto interrogemus eum, morte turpissima condemnemus eum. Vinū sequitur furor, vnguenta tormenta, sanguis rosas, ira lætitiam. A talibus ligatus, cæsus, interfectus est dominus. Quis de coronis florentibus cruenta vincula formidaret? Quis de suauibus poculis dolores sæuissimos præuideret? Quis de mollibus pratis tam dirum crucis lignum prænosceret, & tamen nulla ætas, nulla luxuria, nisi iuuētus flori temporis cōparata est? Sic enim dixerūt, Vtamur creatura tanquā in iuuētute celeriter. Vos ergo, ô iuuenes maximè monemus & hortamur, vt veræ virtutis pulchritudine capiamini. Nulla species terrena vel cælestis, nullus fulgor metallorū, nulla nemorū amœnitas, nullæ florū purpurę, nullus vel naturalis, vel adhibitus carnis ornatus, nullus quarūlibet chordarū atq; tibiarū sonus, nulla odorū iocunditas, nulla saporū suauitas, nulli amplexus pulchritudini, inspirationi, dulcedini, fomentis sapientiæ cōparantur. Ab his enim quæ turpiter amātur, non ab ipso amore prohibemur. Amare vultis, amate sapiētiā, ambite vt perueniatis ad eam, vt non vos exhorreat eius aspectus in homine

homine, vos in timore componite. Sicut lasciui oculi ornamēta corporis, sic illa cordis inquirit. Nec de vestris diuitiis hæc ornamenta proferatis, quia odit superbos, & quasi de suo se ia- *1. Cor. 4.* ctare cupientes. Quid autē habes quod nō accepisti? Ipsa ergo *Prou. 4.* donat, vnde illi placeas. Tantū dilige eam, & seruabit te. Circunda eam, & exaltabit te: honora eam, & amplexabitur te, vt *Sapien. 6.* det capiti tuo coronam gratiarum. Clara est, & quæ nunquam marcescet sapientia, & facile inuenitur ab his qui diligunt illam. Proponite hanc adiungere vobis, in illam suspirate, in illam exardescite, in illam deperite. Teipsum abnega tibi, ne illi te abneges, dum tibi places. Non habet amaritudinem con- *Sapien. 8.* uersatio illius. Si amatores estis, hanc amate: si formosi estis, *Dan. 9.* Deo placete: si iuuenes estis, diabolum vincite. Daniel ab angelo vir desideriorum appellatus est. Quæ illa eius erant desideria, nisi quibus in sapientiæ pulchritudinem ardenter inhiabat: quia in iuuenili ætate calcauit lasciuiam, & regum superbiam pressit captiuus, & ora leonum clausit inclusus. Nec vos fœminæ adolescentulæ alienum à vobis arbitremini hunc esse sermonem. Ad vos enim non tamen vt confundam vos hęc *2. Tim. 2.* dico, sed vt filias meas charissimas moneo. Iuuenilia desideria *Dani. 13.* fugite, nuptæ Susannam, viduæ Annam, virgines Mariam co- *Luca 1. & 2.* gitate. Nec in publicum propterea procedatis, vt florem fœni vestri oculis hominum ostentare cupiētes, in domo vitæ mor- *Esaia 40* tem quæratis. Omnis enim caro fœnum, & claritas hominis vt flores fœni. Quid ergo facietis cum fœnum aruerit, flos deciderit? Verbum autem domini, quod manet in æternum, cineres vestros non facilè inuenturum putetis, quod nunc superba ætatis viriditate contemnitis. Strictè iterum dico atque contestor, iuuenilia desideria fugite. Si auditis hoc, si obtemperatis, si tanquam Dei verbum cum honore & timore suscipitis, non solū pulchri ante oculos Dei, sed & sani eritis. Si autem de hac admonitione nostra etiam iocos fortasse amatorios vobis faciatis, de ipsis ferramentis medici mortifera vobis vulnera infligitis. Certè Iudæi qui dominum crucifixerūt, quod cum audimus horrescimus, & ingenti execratione prosequimur: sed tamen illi cum de sua luxuria cogitarent, delitiosorum agrorum solitudines meditabantur, dicentes, Nul- *Sapien. 2.* lum pratū sit quod non pertranseat luxuria nostra. Quomodo ergo parceret Christo, si eum inuenisset in terra, qui quidem non solitaria prata irritandis libidinibus suis, sed frequentissimas

simas Ecclesias elegit regnantis in cælo? Ecce tertiò contestor & dico, desideria iuuenilia fugite, Danielis desideriis æstuate. Filij à iuuentute vestra eligite doctrinam, & vsq; ad canos inuenietis sapientiam.

Ecclesiastici 6.

Dominica vigesimaquarta, De adulterino habitu virorum ac mulierum, *Sermo I.*

Audiuimus ex parabola Euangelica quendam patremfamiliâs nuptias filio suo fecisse,& ad eas plurimos inuitasse.Inter quos cùm ingressus esset quidam non habens habitum nuptialem, visus à patrefamiliâs iussus est non tantùm excludi à nuptiis, sed in tenebras exteriores retrudi. Hæc parabola insensatos homines huius temporis euidenter redarguit, quamuis altiori dissertione aliquid secretius & sacratius posit intelligi. Prius ergo quæramus quis sit iste paterfamiliâs,quis sit iste filius,quę sint istæ nuptiæ. Quibus prospectis facilius intelligere poterimus, cur ille ab his nuptiis exclusus sit, qui ad eas cum adulterina veste accessit. Intelligimus itaque hunc patremfamiliâs,Deum patrem omnipotentem, cui famulantur vniuersæ familiæ gentium, qui coæternum & coęqualem sibi genuit filium in cælis sub patre,in terris sub matre. Cui nuptias fecit, quando ei Ecclesiam ex omni genere hominum sociauit. Ad hanc Christi & Ecclesiæ societatem conuocati sunt nobiles & ignobiles, diuites & pauperes, omnis conditio, omnis sexus, omnis ætas.Inter hos accessit vnus,qui solus excludi meruit, quia habitum talium nuptiarum sanctitati cõgruentem non habuit.Attẽdite fratres,iste vnus multi sunt,& tamen hæc tota multitudo vnitatis nomine comprehenditur. Multi enim sunt quantum ad numerum personalis discretionis, sed vnus sunt per conscientiã vnius prauitatis. Sicut enim Ecclesia vna est per fidem sub capite Christo, ita tota reproborum multitudo siue pateat,siue lateat,vnum corpus est sub principe diabolo. Qui ergo per infidelitatem manifestè à Deo recedit, ad has nuptias non accedit. Qui verò fidelis est, accedit corpore, recedit mẽte,nobiscum intrat Ecclesiam, communicat nobiscum Christi mensam. Boni & mali pisces adhuc latent intra retia,donec diuidãtur in littore, Adhuc toleratur palea,donec ventiletur area. Tunc manifeste apparebit, quia multi vocati pauci electi. Tunc iste adulterator habitus nuptialis,iussu patrisfamiliâs & manifestè excludetur, & in carcerẽ retrudetur,

Sermo CCXLVII.

Mat. 22.

Mat. 13.
Mat. 3.
Mat. 22.

Interim tamen amici sponsi talem simulatorem nō ignorant, quia habitus impudicus corporis nuntius est adulterini cordis, impudicus autem habitus corporis sui in viris, superflua & inordinata capillatura, vestimentorúmq; muliebrium affectata similitudo, calciamentorum quoque metas necessitatis excedens simulata longitudo. In mulieribus facies fucata, virilium vestimentorum imitatio, capillorū natiui coloris adulteratio. Hic habitus in vtroque sexu adulterinus est, & sanctarum nuptiarum societate indignus, & à conspectu tanti sponsi & tantæ sponsæ prorsus amouendus, Nec silentio præterire hoc debent amici sponsi, diligentes decorem domus Dei. Debent huiusmodi adulteris publicè oblatrare, ne dicatur de eis, Canes muti latrare non valentes. Qui enim quantitatem vel formam, quam omnipotens & prudentissimus plasmator finxit, in aliam transfigurare contendit, nónne euidenter dicere ei videtur qui se finxit, Cur me fecisti sic? Improba temeritas conditoris plasmata vilificare, vt quātitatem suam & formam quantum in se est, in aliud transfiguret, quod si à natura haberet incōparabiliter se habere doleret. Nec ista dicimus à nobis tanquam ex nobis. Habemus patres nostros doctores egregios, qui ante nos contra ista scripserunt, & irrefragabili autoritate damnauerunt. Audiamus Paulum doctorem gentium, de superflua capillatura dicentem Corinthiis, Vir si comam nutriat, ignominia est illi. Cùm enim vir ex Dei ordinatione primatum habeat supra mulierem, qui cōtra honorem sui sexus superfluitate capillorum caput velat, primatū suum sibi abiudicat, vt meritò de eo dicatur, Homo cùm in honore esset, non intellexit, comparatus est, vt vera dicamus, non tantùm mulieribus, sed etiam iumentis insipientibus. Iudicio enim legum iure ab obtenta dignitate deiicitur, qui priuilegio sibi concesso abutitur. Audiamus & beatum Cyprianum, egregium martyrem & suauissimum doctorem, de adulterino habitu disputātem: dicit enim in epistola, quam scribit de Habitu virginū, Opus Dei & factura eius & plasma eius nullo modo adulterari debet in habitu flauo colore vel nigro, vel quolibet deniq; lineamenta natiua corrumpēre medicamine: dicit enim Deus, Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram: & audet quisquā mutare & cōuertere quod fecit Deus? Manus Deum offendunt, quando id quod ille formauit, reformare & transfigurare contendunt, scientes quod opus

Esaiæ 56. *Esaiæ 45.* *Rom. 9.* *1. Cor. 11.* *Psal. 48.* *11. quæst. 3. Priuilegium. 74. dist. Vbi ista.* *Cyprianus,* *Genes. 1.*

opus Dei est omne quod nascitur, diaboli quodcunque mutatur. Si quis pingendi artifex vultum alicuius & speciem & corporis qualitatem æmulo colore signasset, & signato iam consummatóque simulacro, manus alius afferret, & iam formatam, iam pictam, quasi peritior reformaret, grauis prioris artificis iniuria, & iusta indignatio videretur. Et in sequentibus. Non metuis, ne cum resurrectionis dies venerit, artifex tuus non te recognoscat, & ad sua præmia & promissa venientem remoueat & excludat, increpans vigore censoris & iudicis dicat, Opus hoc meum non est, nec imago hæc nostra est, cùm te flauo medicamine polluisti, cùm formam quam dederam tibi, mendatio deformasti, facies corrupta est, membra aliena sunt, Deum videre non poteris, quoniam oculi tibi non sunt, quos Deus fecit, sed quos diabolus infecit. Audite me itaque vt parentem, audite quæso vos docentem, pariter ac monentem. Audite vtilitatibus vestris & commodis fideliter consulentem. Estote tales, quales vos Deus artifex fecit, estote tales, quales vos manus patris instituit. Maneat in vobis facies incorrupta, ceruix pura, forma syncera, à calciamentis superfluis pedes liberi, crines nullo colore fuscati, oculi conspiciendo Deum digni. Apostoli vox est, quem dominus vas electionis appellauit, dicit enim, Primus homo de terra terrenus, secundus homo de cælo cælestis, Sicut portauimus imaginem terreni, sic portemus imaginem cælestis. Hanc imaginem portat virginitas, portat integritas, portat sanctitas & veritas, portant disciplinæ Dei memores, iustitiam cum religione retinẽtes, stabiles in fide, humiles in timore, ad omnem tolerantiam fortes, ad sustinendam iniuriam mites, ad faciendam misericordiam faciles, fraterna pace vnanimes atq; concordes: quæ omnia obseruare, diligere & implere debemus, vt Apostoli præceptum adimpleamus, Empti estis pretio magno, glorificate & portate Deum in corpore. Deum enim in corpore nostro portamus, cùm imaginem eius per immundas & profanas adinuentiones non deformamus, cùm per omnia seruitutis obsequia redemptoris imperio parêre studemus. Ita enim imaginem suam in nobis recognoscet, & nuptiali veste ornatos à suo sanctorúmque consortio non excludet, quod nobis misericorditer præstare dignetur, qui viuit & regnat Deus per omnia secula seculorum, Amen.

1.Cor. 15.

1.Cor. 6.

In eadem dominica, De continentia, Sermo II.

Ser. CC-XLVIII.

ADmonet nos lex diuina & exhortatur fratres charissimi, vt concupiscentiam huius mundi deuitantes, continentiæ salubri operam demus, ne nos illecebra voluptatum per varia ducat desideria, & laqueo mortis irretitos, in præcipitium & voraginem tradat inferni: loquitur sapientia homini, & dicit, Post concupiscentias tuas non eas, & à voluntate tua auertere. Si præstas animæ tuę concupiscentiam eius, faciet te in gaudiũ inimicis tuis. Amor enim istius mundi, parit inimicitiam Dei: vnde scriptum est, Qui vult amicus esse huius seculi, inimicus Dei constituitur: hoc enim Apostolus sciẽs Ioannes, persuadet nos, & dicit, Nolite diligere mundum, neq; ea quæ in mundo sunt. Si quis dilexerit mundũ, non est charitas patris in illo, quia omne quod in mundo est, concupiscentia carnis est, & concupiscentia oculorũ & superbia spiritus. Hoc & coapostolus eius Paulus rursus monet, & dicit, Qui emunt sic sint quasi non possidẽtes, & qui hoc mundo vtũtur quasi non vtãtur, præterit enim figura huius mundi. Vnde & ipse saluator in parabola sua ostendit, quòd diuitiæ & voluptates seculi suffocant verbum, ita vt non referat fructum: & alibi præcepit, dicens, Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. Et item, Qui non renuntiauerit, inquit, omnibus quę possidet, non potest meus esse discipulus. Hæc igitur considerantes fratres charissimi, perpendite quãtum necessaria vobis sit continentia, per quam Christi discipulatui condigni, ad regnum potestis cum eo venire perpetuum. Continentia verò & sobrietas non in sola integritate carnis consistit, sed etiam in cultu & ornatu, vita pariter & moribus consistit. Debet enim vnusquisque continens esse ab omnibus illicitis. His autem, quæ licita sunt, debet cũ modestia & sobrietate vti. Non enim decet Christianum seculi lucris inhiare, cui promissum est regnum cæleste, sed suo domino per continentiam condignè viuere, vt possit cum eo in perpetuum gaudere. Castitatem debet amare, & fornicationem fugere: non auaritiæ studere, sed victu & vestitu contentus esse, non superbire, neque sperare in incerto diuitiarum, sed humiliter sentire, & mũdi pompam contemnere. Non debet esse vaniloquax & arrogans, non mendax, neque iniuriosus, neque bilinguis, nõ susurro, neque detra

Ecclesiastici 18. — *Iacobi 4.* — *I. Ioan. 2.* — *I. Cor. 7.* — *Mat. 13.* — *Mat. 16.* — *Lucæ 14.* — *I. Tim. 6.*

detractor, sed veritatẽ debet ex ore & corde proferre, linguam suam à multiloquio temperare, quia scriptum est, In multiloquio non effugies peccatum. Oculos contra vanitatem claudere, auditum à scurrilitate & falsitate, imò ab omni eloquio malo auertere: risum excelsum & excussum non amare: guttur & nasum ad illecebram dulcium ciborũ & suauium odorum non libenter adhibere, sed magis bonum & suauem odorem virtutum appetere. Manus & pedes & omnia membra corporis solicitè custodire, ne fiant arma iniquitatis peccato, sed magis potentiæ arma Deo ad destruẽdum spiritalem inimicum. Cor quoque debet miles Christi ante omnia solicita custodia seruare, ne fortè illud iactantia extollat, ira inflammet, inuidia perforet, auaritia infestet, libido exurat, tristitia grauet, torpor & ignauia oneret: & ne illud quod cunctis grauius est, per nouitatum præsumptiones hæresis scindat. Qui enim cordis occulta per continentiam quieta seruare intus contendit, vtiq; & mẽbra corporis facilius cõtra prauos actus foris custodit: scriptum est enim, Omni custodia serua cor tuũ, quia ex ipso vita procedit: item alibi, Mors tecum in introitu delectationis posita est: & Saluator in Euangelio, Bonus, inquit, homo de bono thesauro cordis sui profert bonũ, & malus homo de malo thesauro cordis sui profert malũ: & item, De corde, ait, exeunt cogitationes malæ, homicidia, adulteria, fornicationes. Cùm ergo fratres de cordis radice fructus siue boni siue mali exeant, necesse est vt primùm cor mundemus, deinde carnem nostram per ieiunia & vigilias & laborem vtilem castigemus, ne carnis libido mentem maculet. Difficile est enim, vt in deliciis viuentes mundum cor habeant: inde dixit Apostolus, Castigo corpus meum, & in seruitutem subiicio, ne fortè cum aliis prædicem, ipse reprobus efficiar. Et item, Qui autem Christi sunt, ait, carnem suam crucifixerunt cum vitiis & concupiscentiis. Sobriè quippe & piè viuamus in hoc seculo, expectantes beatam spem, & aduentum gloriæ magni Dei, & Saluatoris nostri Iesu Christi, qui dedit semetipsum pro nobis, vt nos redimeret ab omni iniquitate, & mundaret sibi populũ acceptabilem, sectatorem bonorum operum, vt cùm venerit in maiestate sua cum sanctorum angelorum milibus, pro bonis laboribus & sancta conuersatione reddat nobis præmia vitæ æternæ potius, quàm pro desidia & voluptate præsentis vitæ cruciatum retribuat sempi-

Prou. 10. *Rom. 6.* *Prou. 4.* *Mat. 12.* *Mat. 15.* *1.Cor. 9.* *Galat. 5.* *Ad Tit. 2*

ternum, quia veraciter de eo scriptum est, quòd reddat singulis secundum opera, Iesus videlicet Christus, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat Deus, per omnia secula seculorum, Amen.

Matt.16 *Rom.2.*

Dominica vicesimaquinta, de Castitate & munditia.

Sermo I.

Sermo CCXLIX.

GLoriosum & insignem inter cæteras virtutes castitas & munditia locũ tenet, fratres charissimi, quia ipsa sola est quæ mundas mentes hominum præstat videre Deum: vnde ipsa veritas ait, Beati mundo corde, quoniam ipsi Deum videbunt. Ac si econtrario diceret, Illi vero miseri sunt quorum corda sunt carnali concupiscentia polluta, quia æternas merguntur in pœnas. Castitas enim angelica est vita, castitas cum humilitate spiritus sancti merebitur habitationem, quam expellit immunditia libidinum: dicente scriptura, Corpus peccatis subditum spiritus sanctus effugiet. Membra nostra debent Deo esse dicata, non fornicationi. Opponat homo desiderio carnis suæ æternorum flammas tormentorum. Assuescat iuuenis castitatem, vt sit dignus sapientia Dei. Vbi immunditia est corporis, ibi habitatio diabolici spiritus, qui maximè gaudet in inquinatione carnis nostræ. Omnes immunditiæ Deo displicent, & maximè quæ non sunt naturales: admonet itaque nos scriptura sancta, dicens, Post concupiscentias tuas non eas, & à voluntate tua auertere. Si præstas animæ tuæ concupiscentias eius, faciet te in gaudium inimicis tuis venire. Huiusmodi quoque Salomon sapientissimus proferebat sententias de cauenda immunditia, dicens, Fauus distillans labia meretricis, & nitidius oleo guttur eius, nouissima autem illius amara quasi absinthium, & acuta quasi gladius biceps. Pedes eius descendunt ad mortem, & ad inferos gressus illius penetrant. Per semitam vitæ non ambulant, vagi sunt gressus illius & inuestigabiles. Nunc ergo fili audi me, & ne recedas à verbis oris mei. Longè fac ab ea viam tuam, & ne appropinques foribus domus eius. Hoc siquidem non solum de meretricum immunditia dixit, sed etiam de omni carnis concupiscentia, quæ solicitat animam suam consentire suis desideriis. Sed ratio mentis prohibere debet impetus carnis, & refrænare voluptates eius ini-

Matt.5. *Sapien.1.* *Eccles.18.* *Prouer.5.*

quas

quas. Item ille qui supra prohibet cohabitationem fœminarum, iuuenibus dicit, Nunquid abscondere potest homo ignem in sinu suo, vt vestimenta illius non ardeant, aut ambulare super prunas, & non comburentur plantæ eius? Sic qui ingreditur ad mulierem proximi sui, non erit mundus cum tetigerit eam. Similiter & beatus Apostolus admonet nos, Bonum est, inquiens, mulierem non tangere: quasi statim in tactu periculum esset. Pulchra est enim casta iuuenum pudicitia & Deo amabilis, & ad omne bonum vtilis. Qui filios habet spiritales vel carnales, nutriat illos in castitate Deo, non in fornicatione diabolo. Quid prodest homini filium habere, nutrire, amare, si æternis eum nutriat tormentis? Qui in castitate viuunt, angelicam habent in terris conuersationem. Castitas hominem cælo coniungit, angelis facit ciuem. Qui mulierem habet legitimam, legitime vtatur ea temporibus opportunis, vt secundum Apostolum possit vacare orationi, & benedictionem mereatur filiorum à Deo accipere. Nemo dicat fornicatione se custodire non posse. Fidelis enim est Deus, dicit Apostolus, qui non permittit nos tentari supra id quod portare possumus, sed faciet cum tentatione prouentum. Talis vnicuique homini tentatio datur, siue in carnis desiderio, siue in ambitione seculi, vel etiam in quacunque tentationis molestia, qualem aut cum laude vincere, aut cum opprobrio succumbere poterit. Omnibus enim castitas pernecessaria est, sed maximè ministris Christi altaris, quorum vita aliorum debet esse eruditio, & assidua salutis prædicatio. Tales enim decet dominum habere ministros, qui nulla contagione carnis corrumpantur; sed potius continentia castitatis splendeant, & totis honestis fulgeant in populo exemplis, quibus dominus per legislatorem dicit, Sancti estote, quia & ego sanctus sum dominus Deus vester. Deus enim lux est, & tenebræ in eo non sunt vllæ, nec aliqua fœditas ei sociari potest. Et ideo fratres charissimi, siue viri, siue fœminæ, siue clerici, siue laici, secundum Apostoli admonitionem, mundemus nos ab omni inquinaméto carnis & spiritus, perficientes sanctificationem in timore Dei. Studeamus, vt ei qui ad æternam suam gloriam nos vocauit, placeamus, quatenus cum eo feliciter in æternum regnare possimus, præstante domino nostro Iesu Christo, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat Deus, per omnia secula seculorum, Amen.

Prouer. 6

1. Cor. 7.

Vbi suprà

1. Cor. 10.

Leuit. 19.

1. Ioan. 1.

1. Cor. 7.

In eadem dominica, de Incauta familiaritate extranearum mulierum.

Sermo II.

Ser.ccl. NEmo dicat fratres charissimi quòd temporibus nostris martyrum certamina esse non possint. Habet enim & pax nostra martyres suos. Nam sicut frequenter suggessimus iracundiam mitigare, libidinem fugere, iustitiam custodire, auaritiam contemnere, superbiam humiliare, pars magna martyrij est. Non incongruè dictum est fratres charissimi, Auaritiam cõtemnere, iracundiam mitigare, libidinem fugere. Contemnenda est enim auaritia, quæ nobis ideo iniqua lucra procurat vt suos faciat nos. Nostri enim essemus si illa nostra non esset. Contemnenda est, inquàm, auaritia, quę velut ignis, quanto magis acceperit, tanto amplius quærit. Iracundia vero mitiganda est, quæ prius nocituris impendit quàm nocendis. Quòd autem libidinem fugiendam esse suggerimus, Apostolus Paulus euidenter ostendit, qui cum omnibus vitiis prædicauerit resistendum, 1. Cor. 6. dum contra libidinem loqueretur, non dixit, Resistite, sed fugite fornicationem. Ac sic contra reliqua vitia, Deo auxiliante, debemus in præsenti resistere, libidinem vero fugiendo superare. Eccles. 9. Sic & alibi in scripturis diuinis legimus, Noli, inquit, in faciem virginis intendere, ne te scandalizet vultus eius. Et Genes. 39. beatus Ioseph vt impudicã dominam posset euadere, pallium quo apprehensus fuerat reliquit & fugit. Ergo cõtra libidinis impetum apprehende fugam si vis obtinere victoriam. Nec tibi verecundum sit fugere, si castitatis palmam desideras obtinere. Vnde fratres charissimi ab omnibus Christianis, præcipuè tamẽ clericis siue monachis indigna & inhonesta familiaritas fugienda est, quia sine vlla dubitatione qui familiaritatem non vult vitare suspectã, citò dilabitur in ruinam. Sed fortè negligens quisq; & minus de animæ suæ salute solicitus, respondet & dicit: Ecce ego & familiaritatẽ habeo mulierum extranearum, & tamen castitatis ornamenta custodio. Infelix est & nimium periculosa ista præsumptio. Multi enim dum se putabant vincere, victi sunt. Sed dicit aliquis, Inter mulieres extraneas habitans continentiam teneo, & volo habere quod vincam. Quid est dicere, Volo habere quod vincam, nisi viuere desidero sub ruina? Sed ego, inquit, libidinis impetum tanquam aduersarium meum volo captiuum iugiter retinere.

Vide

Vide ne contra te incipiat ipsa captiuitas præualere, & vbi te putabas obtinere triumphum, inde æternum incurras opprobrium. Inter omnia Christianorum certamina sola duriora sunt prælia castitatis, vbi quotidiana est pugna & rara victoria. Grauem castitas sortita est inimicum, qui quotidie vincitur & timetur. Et ideo sicut iam dictum est, nemo se falsa securitate decipiat, nemo de suis viribus periculosè præsumat, sed audiat Apostolum dicentem, Fugite fornicationẽ. Dauid enim ille sanctissimus in mille passibus mulierem nudatam vidit, & statim homicidium fecit & adulterium. Et aliqui in aliena domo cum extraneis mulieribus putant se castitatis obtinere triumphum, ignorantes dupliciter se apud Deum reos existere, dum & seipsos in periculum mittunt, & aliis exemplum peruersæ familiaritatis ostendũt. Quanticunq; enim illorum stultitiam imitantes per inhonestam familiaritatem castitatis ornamenta perdiderint, illorum animæ ab illis in die iudicij requirentur, qui eis exemplum perditionis ostendunt. Et ideo fratres charissimi contra mortifera blandimenta, & contra adiutores diaboli qui familiaritatem suspectã habere nec metuunt nec erubescunt, ne nos exemplo suo decipiant, Dei adiutorium imploremus iugiter, vt nos de laqueo venantium liberare dignetur, scientes quòd in malis omnibus quæ supra diximus Christianis quotidiana martyria deesse non possunt. Si enim castitas & veritas & iustitia Christus est, sic & ille qui eis insidiatur persecutor est, & ille qui & in aliis defendere & in se custodire voluerit, martyr erit. Et ideo qui hæc tota animi virtute & ipse diligit, & vt alij diligant & verbis simul & exemplis ostendit, & vbicunq; veritas vel iustitia siue castitas laborant, quantũ præualet se etiam vltro iugiter & secundum quòd vires habuerit defendere contendit, non vnam sed plures coronas Deo remunerante percipiet. Et vt hæc obtinere cum Dei adiutorio mereamur, non solum ab extranearum mulierum familiaritate, sed etiam ancillarum nostrarum vel quaruncunque vicinarum aut filiæ aut alumnæ aut ancillæ vnusquisq; familiaritatẽ, vel secretam collocutionem vitare contendat: quia quanto earũ vicinior conditio, tanto facilior ruina est. De familiaritate enim talium Salomon nos admonet dicens, Nunquid alligabit quis ignem in sinu suo, & vestimẽta eius non ardebũt? Aut ambulabit quis super prunas, & non comburentur plantæ eius? Et illud, Pretium meretricis vix

Castitatis prælia cæteris duriora.

1.Cor.6.

2.Reg.11.

Prou.6.

dimidium panis,mulier autem pretiosam viri animam capit. Et quanta iniquitas & quàm lugenda peruersitas,ita vt animá quam Christus sanguine suo redemit, luxuriosus quisq; propter vnius momenti delectationem libidinis diabolo vendat. Vere enim nimium plangenda & miseranda conditio est, vbi citò præterit quod delectat, & per diabolum in cruce manet sine fine quod cruciat. Sub momento enim libidinis impetus transit, & opprobrium infelicis animę permanet.Sed dicit aliquis, Homo iuuenis sum, facio quod me delectat, & postea pœnitentiam ago. Hoc est dicere,percutio me gladio crudeli, & postea ad medicum vado,& nescit quòd in vnius horæ puncto vulnus accipitur, & vix longo tempore ad sanitatem pristinam reuocatur. Qui enim adulterans dicit se postea pœnitentiam acturũ, quare non timet ne eum subitum periculum superueniens rapiat, & pereat illi delectatio, & succedat illi damnatio? Et de infelici libidine vnde supra diximus credendum est illud quod propheta dixit, Quomodo confractus est malleus vniuersæ terræ? Quamuis autem post aduentum domini per innumerabilia monasteria, & per cleros vel laicos castitatẽ seruantes quasi confractus esse malleus videatur ille, adhuc tamen quod peius est multo plures sunt, qui ab ipso malleo confringuntur, quàm illi qui de ruina vel collisione ipsius liberantur.Vnde iterum atque iterum rogo,vt diligentius consideremus,& quantum possumus timeamus quod dominus in Euangelio dicit, Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam,iam mœchatus est eam in corde suo Pro quare sicut iam dictum est, non solum ab extraneis mulieribus, sed etiam ab ancillis propriis refrænanda est & secreta familiaritas & oculorum incauta fragilitas,ne impleatur in nobis illud quod Propheta terribiliter clamat,Intrauit mors per fenestras vestras. Per quas enim fenestras mors ad animas nostras ingreditur, nisi per visum oculorũ, & auditum aurium? Si per linguá aut amico tuo aut seruo tuo iusseris vt ad te meretrix adducatur,per os tuum ad animam tuam gladius ęternæ mortis ingreditur. Si enim consilium malum libenter audieris, si detrahentem, vel aliquid luxuriosè loquentem aut etiam cantica turpia proferentẽ non respuis, per cordis fenestram mors intrauit in animá tuam. Et quia dominus dixit, Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam,iam mœchatus est eam in corde suo; intelligitur quòd voluntas perfecta faciend

Hiere. 50. *Matt. 5.* *Hiere. 9.*

faciendi reputabitur pro opere facti. Ac sic dum aliquis libidinoso animo considerat, per fenestram corporis in secretum cordis venenum mortis instillat. Talis enim cogitatio etiam si aliquo impedita casu non impleat voluntatem suam, nihilominus actionis crimine condemnatur à domino: ac sic illa casta est cum qua libidinis malum voluit exercere, & ille iam adulter tenetur in corde Et ideo audiamus Prophetam dicentem, Omni custodia conserua cor tuum. Et illud, Auerte oculos meos ne videant vanitatem. Quomodo enim si aliquis carbones ignis apprehendat, si eos cito proiecerit nihil nocebunt, si vero diutius tenere voluerit sine vulnere eos iactare non poterit. Ita & ille qui ad concupiscendum oculos defixerit, & libidinis malum in corde suscipiens moras in suis cogitationibus habere permiserit, excutere à se sine animæ occisione, vel plaga non poterit. Et ideo cum Propheta iugiter clamemus, Oculi mei semper ad Dominum, quoniam ipse euellet de laqueo pedes meos, &c. *Prou. 4.* *Psal. 118.* *Psal. 24.*

Item in eadem dominica de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Cum subleuasset Iesus oculos, &c. incipiens. Miracula quæ fecit dominus, &c. quæ sumpta est de expositione doctoris, *Ibidem.* *Ioan. 6.*

Dominica vicesima sexta, si occurrat, de eo quod scriptum est, Vacate & videte quoniam ego sum Deus, &c. *Psal. 45.*

Sermo I.

Sermo CCLI.

SCiendum est fratres charissimi, quòd ideo à sanctis patribus nostris constitutum est Christianis & mandatum, vt in solennitatibus sanctorum & maximè in dominicis diebus otium haberet, & à terreno negotio vacarent, vt paratiores & promptiores essent ad diuinũ cultum, cum non haberet quod eos inde retardaret incommodum, relinquentq; eo tempore terrenam solicitudinem, quo facilius possent Dei intendere voluntatẽ Inde ipse dominus per Prophetam dicit, Vacate & videte, quoniam ego sum Deus. At hi qui diuersis curis ac negotiis implicati, hanc sententiam Dei spernunt, & diuinæ contẽplationi vacare nolunt, timeo quod in futuro iudicio illis ianuã domini pulsantibus atque aperiri poscentibus, dominus respõdeat, Amen dico vobis, nescio vos. Discedite à me omnes qui operamini iniquitatem. Et qui modo Deum quærere negligunt, ab ipso tunc respuũtur. Idcirco fratres mei non sit vobis molestum, in dominicis *Psal. 45.* *Lucæ 13.*

nicis diebus, & in natalitiis sanctorum diuino studere cultui. Dominicum ergo diem Apostoli & Apostolici viri ideò religiosa solennitate habēdum sanxerunt, quia in eodem redem-

Mat. 28. ptor noster à mortuis resurrexit. Quíque ideò dominicus appellatur, vt in eo à terrenis operibus vel mundi illecebris abstinentes, tantùm diuinis cultibus seruiamus, dantes scilicet diei huic honorem & reuerentiam, propter spem resurrectionis nostræ, quam habemus in illa. Nam sicut ipse dominus Iesus Christus & saluator resurrexit à mortuis, ita & nos resurrecturos in nouissimo die speramus. Apparet autē hunc etiam

Gen. 1. in scripturis sanctis esse solennem. Ipse enim est primus dies seculi, in ipso formata sunt elemēta mundi, in ipso creati sunt angeli, in ipso quoque à mortuis resurrexit Christus, in ipso

Act. 2. de cælis spiritus sanctus super Apostolos descendit, manna in

Exodi 16 eodem eremo primùm de cælo datum est. His enim speciebus ac talibus indiciis, dominica dies extat insignis. Ac ideò sancti doctores Ecclesiæ decreuerunt omnem gloriam Iudaici sabbatismi in illam transferre, vt quod ipsi in figura, nos celebraremus in veritate: quia tunc erit requies nostra vera, quando resurrectio fuerit perpetrata, & remuneratio in anima & corpore simul perfectà. Obseruemus ergo diem dominicam fratres, & sanctificemus illam, sicut antiquis præceptum est de

Exod. 20. sabbato, dicente legislatore, A vespere vsque ad vesperam celebrabitis sabbata vestra, Videamus ne otium nostrum vanum sit, sed à vespera diei sabbati, vsque in vesperam diei dominici sequestrati à rurali opere, & ab omni negotio, solo diuino cultui vaccemus. Sic quoque sanctificamus ritè sabbatum domini, dicente domino, Omne opus non facietis in eo. Veniat ergo cuicunque possibile sit ad vespertinam atque nocturnam celebrationem, & oret ibi in conuentu Ecclesiæ pro peccatis suis Deum. Qui verò hoc non possit, saltem in domo sua oret, & non negligat Deo soluere votum, ac reddere pensum seruitutis. In die verò nullus se à sacra missarum celebratione separet, neque otiosus quis domini remaneat, cæteris ad Ecclesiam pergentibus, néque in venatione se occupet, & diabolico mancipetur officio, circumuagando campos & syluas, clamorem & cachinum ore exaltans, non gemitum nec orationis verba ex intimo pectore ad Deum proferens. Adhuc quoque quod detestabilius est, ad Ecclesiam aliqui venientes non intrant, non insistunt precibus, non expectant cum silentio

sanct

sanctarum missarum celebrationem, sed quando lectiones diuinæ intus leguntur, tunc ipsi foris aut causas dicere, aut diuersis student calumniis impugnare, aut videlicet in alea vel in iocis inutilibus insudare. Aliquoties enim, quod peius est, aliqui nimia iracundia succenduntur, & amarissimè rixantur, ita vt armis se vel fustibus alterutrum impetant, & sæpe homicidium perpetrent, & hoc ab illis maximè fit, qui pleni inuidia & odio, diabolo ductore, in conuentum Ecclesiæ pergunt, non vt semetipsos adiuuent, sed vt alios lædant. Tales etiam si homicidio ibi pereunt, aut subita morte rapiuntur, quò aliàs, nisi cum ipso, cuius secuti sunt vestigia, vadunt in æterna tormenta? Nolite hæc facere fratres mei, nolite vosmetipsos decipere, nolite in conuentu vestro locum dare diabolo, sed magis vosmetipsos præparate hospitium Christo. Non ergo foris fabulis, sed intus psalmodiæ & orationibus studete. Nolite inuicem in Ecclesia verbosari, sed quieti estote. Sunt enim plurimi, & præcipuè pleræque mulieres, quæ ita in Ecclesia garriunt, ita verbosantur, vt lectiones diuinas nec ipsæ audiant, nec alios audire permittant. Nunquid talis conuentus cum tali ordine in domo Dei debet fieri, aut taliter decet in conspectu Dei & sanctorum angelorum eius assistere? Adhuc quoque, quod valde dolendum est, conqueri vobiscum volo, quia sunt aliqui, & maximè potentes istius mundi, cum veniunt ad Ecclesiam, non sunt deuoti ad laudes Dei celebrandas, sed cogunt presbyterum vt abbreuiet missam, & ad eorum libitum cantet, nec ei licet morem ecclesiasticum sequi propter illorum gulam & auaritiam, quatenus vnus punctus diei ad Dei officium, & reliquum diurnum spacium cum nocte simul ad eorum deputetur voluptates. Nolite fratres mei dilectissimi hæc facere, nolite hæc facientibus consentire, quia non solùm qui hæc faciunt, sed etiam qui consentiunt facientibus pereunt. Ante omnia ergo causas in festiuitatibus nolite dicere, neque audire, sed alio tempore, & cum iustitia: nec munera accipiendo subuertatis iusta iudicia, quia secundum domini sententiam, quocunque iudicio iudicaueritis, iudicabitur de vobis. Nullus se vestrûm inebriet, quia ebrius insano simillimus est. Nolite in hominibus bibendo nomina vestra delere de cælo. Sunt quidem multi, quod peius est, qui non solùm seipsos inebriant, sed etiam alios cogunt & adiurant, vt amplius quàm expedit bibant, & inde

Ephes.4.

Mat.7.

inde sæpe inter eos nascuntur iurgia & homicidia. Nunquid perpenditis fratres, cuius isti in hoc sequantur voluntatem? Ebriosi enim, ait Apostolus, & homicidæ regnum Dei nō possidebunt. Obsecro vos dilectissimi patres & matres, fratres & sorores, per nomen domini nostri Iesu Christi, & per regnum venturum eius ac iudicium, vt subtrahatis vos ab omni homine ambulante inordinatè, & digni ambuletis vocatione qua vocati estis, nec negligatis honorem vestrum, neque paruipendatis redemptionem quæ est in Christo Iesu. Filij Dei nuncupati estis, quia verus filius Dei vos liberauit. Studete bonis moribus tanto parenti placere, quatenus vos non vt nequissimos seruos perpetuam tradat ad pœnam, sed vt charissimos filios supernam ducat ad patriam, vt sitis cohæredes filij eius Iesu Christi, cum quo viuit & regnat Deus in vnitate spiritus sancti, per omnia secula seculorum, Amen.

1. Cor. 6.

2. Thes. 3.

In anniuersario dedicationis Ecclesiæ vel altaris,

Sermo I.

Sermo CCLII.

QVoriescunque fratres charissimi altaris, vel templi festiuitatem colimus, si fideliter, ac diligenter attendimus, & sanctè ac iustè viuimus, quicquid in templis manufactis agitur, totum in nobis spiritali ædificatione completur. Non enim mentitus est ille qui dixit, Templū enim Dei sanctum est quod estis vos. Et iterum, Nescitis quia corpora vestra templum sunt spiritus sancti qui in vobis est? Et ideo fratres charissimi, quia nullis præcedentibus meritis, per gratiam Dei meruimus fieri templum Dei, quantum possumus cum ipsius adiutorio laboremus, ne dominus noster in templo suo, hoc est, in nobis ipsis inueniat quod oculos suæ maiestatis offendat: sed habitaculum cordis nostri euacuetur vitiis & virtutibus repleatur, claudatur diabolo, & aperiatur Christo, & ita laboremus vt nobis bonorum operum clauibus ianuam regni cælestis aperire possimus. Sicut enim malis operibus quasi quibusdam seris, ac vectibus vitæ nobis ianua clauditur, ita absque dubio bonis operibus aperitur. Et ideo fratres charissimi, vnusquisq; consideret conscientiam suam. & quando se aliquo crimine vulneratum esse cognouerit, prius orationibus, ieiuniis vel eleemosynis studeat mundare conscientiam suam, & sic Eucharistiam præsumat accipere. Si enim agnoscens reatum suum, ipse se à diuino altari subtraxerit, cito ad indulgentiam diuinæ misericordiæ peruen

1. Cor. 3. & 6.

perueniet. Quia sicut qui se exaltat humiliabitur, ita econtrario, qui se humiliat exaltabitur. Qui enim sicut dixi, agnoscēs reatum suum, ipse se humiliter ab altari Ecclesiæ pro emendatione vitæ remouere voluerit, ab æterno illo & cælesti conuiuio excommunicari penitus non timebit. Rogo vos fratres, diligenter attendite, si ad mensam cuiuscunque potentis hominis nemo præsumit cum vestibus conscissis, & inquinatis accedere, quanto magis à conuiuio æterni regis, id est, ab altari domini debet se vnusquisq; inuidiæ vel odij veneno percussus, iracundiæ furore repletus, cum reuerentia, & humilitate subtrahere, propter illud quod scriptum est, Vade prius reconciliare fratri tuo, & tunc veniens offeres munus tuum. Et iterum, Amice quomodo huc intrasti non habens vestem nuptialem? Sic enim habet textus euangelicæ lectionis, quòd quidam fecerit nuptias filio suo, & intrauerit vt videret simul recumbentes, & videns ibi hominem non habentem vestem nuptialem, dixit ad eum, Amice quomodo huc intrasti non habens vestem nuptialem? Et illo obmutescente, dixit ministris, Ligate illi manus & pedes, & proiicite eum in tenebras exteriores, ibi erit fletus & stridor dentium. Ecce qualem sententiam merebitur audire qui ad conuiuium nuptiale, id est, ad altare domini, aut ebriosus, aut adulter, aut odium in corde retinens, præsumit accedere? Auertat hoc Deus à nobis fratres charissimi, & concedat vt mala ista, aut nunquam velimus admittere, aut si admissa fuerint sine vlla mora pœnitentia vel pace studeamus sanare, & largioribus eleemosynis festinemus abluere; ne forte si cum peccatorum vulneribus ante tribunal æterni iudicis venerimus, ab illa æterna Ecclesia, & ab illa cælesti Hierusalem perpetua excommunicatione separemur. Considerate fratres, rogo vos, si hodie aliquis à conuentu Ecclesiæ huius pro aliquo crimine proiiciatur foras, in quāto dolore vel tribulatione erit anima sua? Et si intolerabilis dolor est de illa ecclesia foras proiici, vbi ille qui proiicitur & manducare & bibere & cū hominibus loqui potest, & habet spem vt iterum mereatur ad ecclesiā reuocari: quantus putatis dolor ille erit si aliquis pro criminib' suis ab illa ecclesia quæ in cælis est, à conuentu angelorum vel sanctorum omniū congregatione fuerit separatus, cui nec hoc solū sufficiet ad pœnam quòd foris proiicitur, sed insuper in tenebras exteriores æterno incendio concremandus excluditur? Qui enim in illa

Lucæ 14. & 18.

Matt. 5. & 22.

cælesti Hierusalem excommunicari meruerit, non solùm hoc pœnæ habebit quòd nec manducare vel bibere poterit, sed etiam flammas infernales sustinebit, vbi est fletus & stridor dentium, vbi vlulatus, lamentatio & pœnitentia sine vllo remedio, vbi est vermis ille qui non moritur, & ignis qui nunquam extinguitur, vbi mors quæritur, & non inuenitur. Quare in inferno mors quæritur, & non inuenitur? Quia quibus in hoc seculo vita offertur, & nolunt accipere, in inferno quærunt mortem, & non poterunt inuenire. Vbi erit nox sine die, amaritudo sine dulcedine, obscuritas sine lumine, vbi nec diuitiæ, nec parentes, nec coniuges, nec filij, nec vicini poterunt subuenire, vbi nihil peccator inueniet, nisi quod de hoc seculo castè & iustè viuendo per eleemosynarum largitatem transmiserit. Hæc ergo cogitantes fratres charissimi, tam casti, & tam sobrij, & tam pacifici ad istud altare, Deo auxiliante studeamus accedere, vt ab illo æterno altari non mereamur excludi. Qui enim ad istud altare casto corpore & mundo corde cum munda & secura cõscientia venit, ad illud altare quod in cælis est fœlici transmigratione perueniet. Ad extremum fratres charissimi non est graue nec laboriosum quod suggero, hoc dico quod vos frequenter facere aspicio. Omnes viri quando communicare desiderant, lauant manus suas, & omnes mulieres nitida exhibent linteamina vbi corpus Christi accipiant. Non est graue quod dico fratres, quo modo viri lauant aqua manus suas, sic eleemosynis lauent conscientias suas. Similiter & mulieres quo modo nitidum exhibẽt linteolum vbi corpus Christi accipiant: sic corpus castum & cor mũdum exhibeant, vt cum bona conscientia Christi sacramenta suscipiant. Rogo vos fratres, nunquid est aliquis qui in arca sordibus plena velit mittere vestem suam? Et si in arca sordibus plena vestis non mittitur pretiosa, qua fronte in anima quæ peccatorum sordibus inquinatur, Christi eucharistia suscipitur? Et quia istis verissimis exẽplis loqui cœpimus, etiam & hoc quod non nostis insinuo. Non puto esse aliquem hominem qui in arca sua vbi pretiosas vestes habet repositas, acquiescat, aut carbonẽ viuum aut qualemcunq; scintillam includere. Quare hoc fratres? Quia timet ne comburantur vestimenta quibus in festiuitate induitur. Rogo vos fratres, qui in arca sua non vult scintillam ignis includere, quare in anima sua flammam iracundiæ non timet accendere? Sed quare hoc

Esaie 66

hoc fiat, manifeſtè & euidenter cognoſcimus. Ideo enim in arcam ignem non mittimus, quia diligimus veſtem noſtram: flammam verò iracundiæ ideo non extinguimus, quia non ſolùm non diligimus, ſed etiam odio habemus animam noſtram, ſecundum id quod ſcriptum eſt, Qui diligit iniquitatem, odit animam ſuam. Et ideo fratres chariſsimi, exempla iſta attentius cogitantes, arcellas interiores, id eſt, conſcientias noſtras quantum poſſumus cum Dei adiutorio cuſtodire diligentius ſtudeamus, vt cùm dies iudicij aduenerit, in illa æterna & beata Eccleſia, vbi nunquam habitare poterit malus, vnde nunquam exiturus eſt bonus, non cum pannis veteribus foras in tenebras exteriores excluſi appareamus, ſed ſtola immortalitatis induti, caſtitatis vel iuſtitiæ gemmis ornati, eleemoſynarum luce veſtiti audire mereamur, Venite benedicti patris mei percipite regnum. Et illud, Serue bone & fidelis intra in gaudium domini tui. Ad quod gaudium nos dominus ſua protectione perducat, Qui viuit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

Pſal. 10.

Mat. 25.

Eodem die Sermo II.

Sermo CCLIII.

PEctè feſta Eccleſiæ colunt, qui ſe Eccleſiæ filios eſſe recognoſcunt. Hæc enim omnium credentium mater eſt, quæ natos à morte regenerat ad ſalutem. Hæc eſt poſt ſynagogam quidem vocata, ſed ante ſynagogam promiſſa. Hæc enim iam in primo homine præfigurata eſt. Nam ſicut ex Adæ latere fabricata eſt Eua, ita ex Chriſti corpore & vulnere redempta creuit Eccleſia. Hæc intra arcam diluuio exundante ſeruata, crucis beneficium & baptiſmatis myſterium præſignauit. Hanc Sara ſterilis & deſperata in ſenectute vnico pignore fœcundata præcinit, quòd Eccleſia vnicum, id eſt dilectiſsimum Deo populum ſeculò iam ſeneſcente progenuit. Hæc eſt regina illa, de qua ad dominum dicitur, Aſtitit regina à dextris tuis in veſtitu deaurato circumamicta varietate: id eſt, diuerſarum circundata precioſo decore virtutum. Hæc eſt illa regina, quæ venit à partibus Aethiopiæ audire ſapientiam Salomonis. Sed hæc non tam ex vna regione, quàm ex vniuerſis mundi partibus reges paritura conuenit, ſicut etiam Euangeliſta commemorat: Regina Auſtri venit à finibus terræ audire ſapientiam Salomonis. Venit Eccleſia ad redemptorem & eruditorem ſuum, vt de ſtultitia erroris doctrinam perciperet veritatis. De qua ple-

Geneſ. 2.

Geneſ. 7.

Geneſ. 21.

Pſal. 44.

3. Reg. 10.

Mat. 12.

nius, sicut audiuimus, regnorum scribit historia ita dicens, Et ingressa regina Hierusalem cum multo comitatu & diuitiis, cum camelis portantibus aromata, & aurum infinitum nimis & gemmas pretiosas, venit ad Salomonem, & locuta est ei vniuersa quæ habebat in corde suo. Ergo in figura reginæ huius Ecclesia venit ex gentibus, & à finibus terræ, imponens finem cupiditatibus vitiísque terrenis, vt audiret sapientiam Salomonis, id est, veri pacifici domini nostri Iesu Christi, qui fecit vtraque vnum, soluens inimicitias inter Deum & hominem in carne sua. Venit post veteres & profanas superstitiones audire & discere de fidei illuminatione & iudicio futuro, de animæ immortalitate, de spe resurrectionis & gloriæ. Venit ergo in Hierusalem cum multo comitatu, id est, non iam cum vna tantùm gente Iudæorum, sicut prius synagoga solos habuit Hebræos, sed totius mundi gentibus diuersísque nationibus. Venit ergo exhibés munera digna Christo, aurum & gemmas pretiosas, & hoc camelis portantibus, id est, ex gentili populo venientibus, qui prius fuerant vitiorum fœditate distorti, & malorum onere curui, ac peccatorum prauitate deformes. Cum his tanquam muneribus regina hæc ingreditur ad pacificum regem CHRISTVM, exhibens fidei aurum, puritatis incensa pretiosa, splendorésque gemmarum, morum scilicet insignia & ornamenta virtutū, & locuta est ei vniuersa quæ habebat in corde suo: id est, aperuit ei cor suum, manifestauit ei occulta conscientiæ suæ in confessione & pœnitudine præcedentium delictorum. Videamus quid agat hæc regina. Videns, inquam, regina Saba omnem sapientiam Salomonis, & domum, quam ædificauerat, & cibos mensæ eius, & holocausta quæ offerebat in domo domini, non habebat vltra spiritum. Quid erat rationis, vt præpotens regina domus expensas, & cibos regios tantopere miraretur? Ergo hoc loco aliqua maiora nos oportet inquirere. Vidit ergo Ecclesia ex gentibus congregata sapientiam CHRISTI, id est, post carnalia instituta gentilium, post humanam & animalem doctrinam philosophorum, accepit intellectum salutis & vitæ, inspexit spiritalium membra bonorum, agnouit verum fabricatorem cæli & terræ, & potentissimum humani generis conditorem, de cuius sapientia dicitur, Omnia in mensura & pondere & numero constituisti. Vidit & domum, quam ædificauerat, id est, incarnationem hominis assumpti, in quo hab

3. Reg. 1. *Ephes. 2.* *3. Reg. 10.* *Sapien. 11* *Coloss. 2.*

habitat omnis plenitudo diuinitatis corporaliter. Vidit & cibos menſæ Salomonis, id eſt, illos de quibus dominus dicebat, Meus cibus eſt, vt faciam voluntatem eius qui me miſit patris. *Ioan. 4.* Cibus enim CHRISTI eſt ſalus noſtra, reficitur cæleſtibus epulis, profectibus noſtris. Cibus eius ſumus, dum acquiſiti Eccleſiæ in membra eius corpúſque tranſimus. Vel cibus eius altaris ſacramenta cæleſtia ſunt, de quibus dicitur, Panem cœli dedit eis, panem angelorum manducauit homo. *Pſal. 77.* Vidit & holocauſta eius, orationum ſine dubio ſupplicationúmque myſteria, & obſtupuit, vbi vidit inæſtimabiles diuitias domini ſui, dixítque ad regem, Verus ſermo eſt, quem *3. Reg. 10.* audieram in terra mea ſuper ſermonibus tuis, & ſuper ſapientia tua, & non credebam narrantibus, donec ipſa veni & vidi oculis meis, & probaui quòd media pars nuntiata mihi non fuiſſet. Maiora ſunt ſapientia & opera tua, quàm rumor, quem audiui. Cùm ergo peruenerit regina hæc ſiue Eccleſia ſiue quæcunque anima ſancta in æternam Hieruſalem, id eſt, viſionem pacis, & ingreſſa fuerit beatam requiem & gloriam cæleſtium promiſſorum, multò plura & magnificentiora perſpiciet, quàm ei ſunt in hac terra per ſacra eloquia, per Prophetas atque Apoſtolos nuntiata. Nunc enim tanquam in *1. Cor. 13.* ſpeculo & in ænigmate, tunc autem oculis ſuis videbit, id eſt, facie ad faciem. Tunc beata & illuſtris anima inter ſtupendas remuneratoris ſui conſtituta diuitias, ineffabilibus reginæ huius verbis vti ad Deum poterit dicens, Verus eſt ſermo, *3. Reg. 10.* quem audiui in terra mea ſuper ſermonibus tuis, maiora ſunt opera tua, quàm rumor, quem audiui. Et reuera id, quod parat Deus diligentibus ſe, fide non comprehenditur, ſpe non tangitur, charitate non capitur, deſideria & vota *1. Cor. 2.* tranſgreditur. Acquiri poteſt, æſtimari non poteſt. Habet de perceptione fructum, non habet de ſatietate faſtidium. Ad quæ vos bona perducat, qui viuit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

Eodem die, Sermo habitus in regione tertia, in Baſilica ſancti Petri Carthaginenſis,

Sermo III.

Sermo CCLIIII.

DEcorem domus Dei, & locum tabernaculi claritatis eius diligimus, ſi & noſipſi ſumus. Quis ergo decor eſt domus Dei & locus tabernaculi claritatis *Pſal. 25.* eius, niſi templũ eius, de quo Apoſtolus dicit, Tem- *1. Cor. 3.*

plum enim Dei sanctum est, quod estis vos? Sicut ergo in fabricis manufactis cùm eleganter & magnificè construuntur, corporalis noster mulcetur aspectus: ita cũ lapides viui, id est, corda fidelium charitatis vinculo continentur, decor est domus Dei, & locus tabernaculi claritatis eius. Discite ergo quod amare debetis, vt amare possitis. Qui enim diligit decorem domus Dei, non est dubium quia Ecclesiam diligit, non in fabrefactis parietibus & tectis, non in nitore marmorum & laquearibus aureis, sed in hominibus fidelibus, sanctis, Deum diligentibus ex toto corde suo, & ex tota anima sua, & ex tota mente sua, & proximum suum tanquam seipsum. Sed in congregatione Christiana quantum pertinet ad participationem & communionem sacramentorum, multiplicati sunt super numerum. Alius est ergo numerus, alij super numerum. Numerus est, de quibus dicit Apostolus, Nouit dominus qui sunt eius. Super numerum autem, Quoniam in magna domo non solùm vasa sunt aurea & argentea, sed & lignea & fictilia, alia quidem in honorem, alia in cõtumeliam. Numerus ergo vasorum in honorem: super numerum autem vasa in contumeliam. Cùm ergo sint ista duo genera vasorum, nunquid dubitamus vbi sit decor domus Dei? Si ergo vis diligere, agis quod cantasti, decorem domus Dei, & locum tabernaculi claritatis eius. Quære vasa in honorem, & nolo dicas, Quæsiui & non inueni. Ideò enim quæsisti & non inuenisti, quia quod quæsisti tu non fuisti. Similis simili cohæret, dissimilis dissimiles refugit. Si fuerit vas in contumeliam, proculdubiò vas in honorem graue tibi erit ad videndum. Non audis quo modo quidam de quodam dicant Grauis est nobis etiam ad videndum? Quod tibi graue est ad videndum, quando erit apertum ad inueniẽdum. Vasa enim ista interiorum hominum sunt. Non vtique cum visus fuerit iustus, iam agnoscitur iustus. Eundem aspectum habet iustus & iniustus. Vterque homo, sed non vterque domus Dei. Et si ambo Christiani appellantur, vtrunque vas, sed non vtrunque in honorem, sed aliud in honorem, aliud in contumeliam. Nunquid propter mala vasa deserenda est domus magna? Nouit vti Deus, id est, dominus magnæ domus & vasis in honorem & vasis in contumeliam. Sicuti est malorum male vti etiam bonis: sic econtrà Dei, bene vti etiam malis. Quantis bonis vtuntur mali? Omnis enim creatura Dei bona est, quo modo ea male vtuntur mali? Quo modo

Mat. 22. Psal. 93. 2. Tim. 2. Psal. 25. Sapien. 2. 1. Tim. 4.

modo eos increpat ſcriptura dicens, Petitis & non accipitis, eò quòd malè petatis, vt in concupiſcentiis veſtris inſumatis. *Iacobi* 4. Quod nomen acceperunt iſti male vtentes bonis Dei? Sequitur & dicit, Adulteri. Vnde adulteri? Neſcitis quia amicus huius mundi inimicus Deo conſtituitur? Adulteri inquit. Sunt animæ adulteræ, ſunt fornicariæ. Diſcutiamus eas. Fornicariæ animæ ſunt, multis diis falſis quodam modo proſtitutæ. Adulteræ autem tanquam legitimo iam coniugio copulatæ, & ipſi legitimo coniugio non ſeruantes animæ caſtitatem. Vt hoc dicam expreſsius, pagani anima fornicaria eſt, Chriſtiani mali adultera. Pagani anima fornicaria, legitimum virum non habet, ſed per diuerſa dæmonia proſtituta corrumpitur. Chriſtiani autem aliqua re adultera eſt, quia nec caſtitatem diligit, nec virum deſerit. Non ergo dicas, Quare ſunt iſti in domo Dei? Reſpondetur tibi, Vaſa ſunt in contumeliam. Nouit eis vti Deus. Non errat qui creauit, quoniam qui potuit creare, nouit ordinare. Habent in domo magna locum ſuum. *2.Tim.2.* *2.Retr.18* Si autem quæris à me, quo modo eis bene vtatur Deus? Fateor, Dei conſilium ſicut homo explicare non poſſum. Noui enim cum Paulo Apoſtolo expaueſcere, quod etiam ille cum conſideraret expauit, & expaueſcens clamauit, O altitudo diuitiarum ſapientiæ & ſcientiæ Dei, quàm inſcrutabilia ſunt iudicia eius: & inueſtigabiles viæ eius. Quis enim cognouit ſenſum domini, aut quis conſiliarius eius fuit, aut quis prior dedit illi, & retribuetur illi? Quoniam ex ipſo & per ipſum & in ipſo ſunt omnia, ipſi gloria in ſecula ſeculorum. Nobis conſideratio, admiratio, tremor, exclamatio, quia nulla penetratio. Ipſi autem quid? Gloria in ſecula ſeculorum. Siue de vaſis in honorem, ſiue de vaſis in contumeliam, ipſi gloria in ſecula ſeculorum. Alios coronat, alios damnat, nuſquam errat. Alios probat, de aliis probat, omnes ordinat. Quid faciunt, inquit, in hoc mundo homines mali? Reſponde mihi, in fornace aurificis palea quid facit? Puto non ibi eſſe ſine cauſa paleam, vbi aurum purgatur. Videamus quæ ibi ſint omnia. Fornax eſt, palea eſt, aurum eſt, ignis eſt, artifex eſt. Sed illa tria, aurum, palea, ignis in fornace, artifex ad fornacem. Attende etiam iſtum mundum. Mundus fornax eſt: palea, homines mali: aurum, homines boni: ignis, tribulatio: artifex, Deus. Attẽde & vide, aurum non purgatur ſi palea non vratur. Vide autẽ in hoc ipſo Pſalmo, vbi diligimus decorem *Rom.11.* *Pſal.* 25.

domus Dei, & locum tabernaculi claritatis eius. Vide ibi au-
Vbi supra rum, vide vocẽ auri, purgari cupit, Proba me domine & tenta
me. Proba me, inquit, domine & tenta me, & vide si non ignem
quærit. Proba me & tenta me, vre renes meos & cor meum.
Psal. 25. Non times ne in igne deficias? Non inquit. Quare? Quia mi-
sericordia tua ante oculos meos est. Ecce, inquit, quare secu-
rus dico, Proba me domine & tenta me, vre renes meos & cor
meum: non quia idoneus sum viribus meis ignem sustinere
tentationis, sed quia misericordia tua ante oculos meos est.
Qui mihi, inquit, donasti vt aurum probatum essem, in for-
nace perire permittis? Prorsus mittis purgandum, eiicis pur-
Psal. 120 gatum. Custodiat dominus introitum tuum & exitum tuum.
Iacobi 1. Vide ipsum exitũ, vide ingressum in fornace. Omne gaudium
existimate fratres mei, cum in tentationes varias incideritis.
Ecce audisti ingressum, quære exitum. Facilè enim est intra-
1. *Cor.* 10. re, exire magnum est. Sed noli timere. Fidelis Deus. Nempe
quia ingressus fueras, de exitu cogitabas. Fidelis Deus qui
non vos permittit tentari supra id quod potestis, sed faciet
cum tentatione etiam exitum. Quid est exitum? Vt possitis
sustinere. Intrasti, incidisti, sustinuisti, existi. Magna materies
est purgationis bonorum, abundantia malorum. Nam in mul-
1. *Tim.* 2. titudine malorum quamuis permisti lateant boni, nouit do-
minus qui sunt eius. Sub manu tanti artificis, auri amica in
magna palea perire non potest. Quanta ibi palea quàm mo-
dicum aurum? Sed noli timere, tantus est artifex vt purgare
posit, perdere non posit. Vide aurum beatum Apostolum in
ista fornace mũdi huius quemadmodum periculis probatur,
vt veniamus ad vasa inhonorata quæ intus sunt, quibus nouit
bene vti dominus magnæ domus. Apostolus ergo cùm peri-
2. *Cor.* 11. culis probaretur, quid dicebat? Periculis in mari, periculis
in deserto, periculis ex genere, periculis ex gentibus. Ista om-
nia foris sunt. Intus intende, Periculis in falsis fratribus. Al-
loquor ego aurum Dei, alloquor vasa facta in honorem, allo-
quor grana in tritura areæ, inter paleam laborãtia. Tibi dico
quisquis audis, non me, sed per me: Esto bonus, tolera malum.
Nolo dicas quis est bonus, imò hoc volo dicas, quoniam quan-
tumcũq; fueris bonus, non eris sine aliquo malo. Vnde rectis-
Lucæ 18. simè dicitur, Nemo bonus, nisi solus Deus. Sed bonus ille qui
fecit bona, Deus est. Si ergo bonus Deus qui facit bona, & so-
lus ille bonus effector bonorum, quomodo est effector bono-
rum,

rum, si nullus est hominum bonus? Secũdum modulum ergo proximum est & homo bonus. Qui si non esset, Deus ipse non diceret, Homo bonus de bono thesauro cordis sui profert bona. Esto ergo bonus, & tolera malum. Esto simpliciter bonus, & dupliciter tolera malum. Bonus, non nisi intus. Nam si non intus, nusquam bonus. Esto ergo bonus intus, malum tolera & foris & intus. Foris tolera hæreticum, tolera paganum, tolera Iudæum, tolera & intus malum Christianum, Quia inimici hominis domestici eius. Patiens molestos multos intus malos stomacharis, indignaris, quasi iam venerit tempus ventilationis. In tritura positus es, in tritura es adhuc, area trituratur adhuc, adhuc grana & manipuli cum gentes credunt ad aream colliguntur. Putas esse te posse in area triticum solum? Erras. Geme in area, vt gaudeas in horreo. Fiunt multa mala à Christianis malis. Illi qui foris sunt & nolunt esse Christiani, inueniunt occasiones ad excusationes. Hortatori suo vt credant, ista respondent, Vis me esse quod est ille? Et nominat illum & illum, aliquãdo & verum dicit. Cum autem non potest inueniri, quid magnum est calumniari? Cum ille non trepidat calumniari, facit alium quod non videt suspicari. Tu cum hominem audieris ista dicentẽ, Fortè quia nosti fratres tuos malos, dicis apud teipsum: Verum dicit, Periculum in falsis fratribus. Sed noli deficere, quod ille quærit, tu esto. Esto bonus Christianus vt conuincas calumniosum paganum. Sed ille calumniatur, & de bonis dicit falsa, plerunq; illi creditur. Quid facit aurum? Vndique palea est. Ignis sordes punit, non fidem. Esto mundior ipsa exercitatione, esto mundior, valeat tibi ille qui auferat quo sordidior es, non qui opprimat quod aurũ es. Etenim si defeceris, peris in palea: & si peris in palea, aurum non eras, sed aurum esse te fingebas. Nouit dominus qui sunt eius. Illi autem qui sunt mali, de quibus erubescis quando es inter malos qui sunt foris: memento quòd non sint in domo magna vbi es vas in honorem, sed in contumeliam. Instruxit te Apostolus, regat te Deus. Si mali non essent pro quibus oraremus, quando nobis diceretur, Orate pro inimicis vestris: an fortè vellemus bonos habere inimicos? Vnde fieri potest? Non habebis bonum inimicũ, nisi fueris malus. Si autem fueris bonus, inimicus tuus non erit nisi malus. Orate pro inimicis vestris. Ergo boni orate pro malis. Redi ad cor tuũ. O tu qui in ista fornace purgaris, si potuit esse vox tua: Proba me domine

Matt.12 · *Mich.7.* · *2 Cor.11.* · *2. Tim.2.* · *Matt.5.* · *Psal.25.*

& tenta me, vre renes meos & cor meum, quoniam misericordia tua ante oculos meos est, & ecce redi ad cor tuũ. Sub Deo es, orationem fusurus es. Occurrit tibi qui te læsit, occurrit tibi qui te pressit, occurrit tibi qui te spoliauit, occurrit tibi qui te in carcerem misit. Eia attende cor tuum, respice dominum tuum. Ecce malus inimicus tuus, ecce bonus dominus tuus. Nocet tibi inimicus tuus malus, ora pro inimico tuo dicit tibi dominus tuus bonus. Inter inimicum tuum malum & dominum bonum, quid tu facturus es? Contra hunc oraturus, aut huic obtẽperaturus? Suscipis ex præcepto domini tui orare pro maligno inimico tuo illo: quid facturus es? Dominus iussit, dura iussit, sed magna promisit. Quæ dura iussit? Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos, & orate pro persequentibus vos. Dura sunt, sed propter verba labiorũ tuorum ego custodiui vias duras. Vnde tibi viribus tuis custodire vias duras, nisi quia misericordia tua ante oculos meos est? Ecce dura iussit, amara iussit, vide quę promisit. Orate pro persequentibus vos, vt sitis filij patris vestri qui in cælis est. Si tibi diceret, Ora pro inimico tuo, vt sis filius patris tui, ne exhæreditet te pater carnális, quia hoc tibi relicturus est, quod hinc non est ablaturus, timeres & faceres: promittitur tibi pro his duris, vt sis filius altissimi, cogita patrem, & agnosce hæreditatẽ. Dic ergo. Incipe ergo orare pro inimico tuo illo magno, qui tibi multa mala fecit, qui te in multa dura congessit. Incipe pro illo orare, & vide cor tuum litigare tecum. Quod ergo vis, quod tibi placet, quo delectaris secũdum interiorem hominem, quod obtemperas domino tuo & oras pro inimico tuo, aurum est. Quod vero cum orare cœperis, incipit tecum carnalis infirmitas litigare, ipsæ sunt sordes à quibus te vult Deus in fornace purgare. Exercere ergo in mediis malis, ô bone, si quis es bonus, non de tuo bono quia fuisti malus, sed de Dei bonus qui nunquam est malus. Exercere in mediis malis. Nec mihi volo dicas, saltẽ si necesse esset propter exercitationem nostram vt essent mali, pauci essent mali, & boni multi essent. Non attendis, quia si pauci essent, multis non nocerent. Vtiq; considera vir prudens, quia si multi boni essent, & pauci mali essent, pauci mali multis bonis nocere non auderent. Si non auderent, non exercerent. Nunc vero quia multi sunt mali, laboratur à paucis bonis inter multos malos. Et cum laboratur, sudatur: & cum sudatur, aurum purgatur. Esto ergo in

Matt. 5.

Psal. 16.

decor

decorem domus Dei. Iam tecũ in corde tuo litigauit infirmitas, inuoca vt vincas, assit tibi Deus, adiuuet qui iubet. Iam factus es victor infirmitatis tuæ, iam suscepisti animo & fructũ orandi pro inimico tuo, vide quid boni est. Compara illũ tibi. Ille meditatur tentationes, tu fundis orationes. Ille si nocet, palàm nocet. Tu quod pro illo oras, Deus nouit. Ille non credit, quia cor tuum non discutit. Cum ergo palàm nocet, tu occultè oras. In isto torculari Ecclesia comparata est. Vide si non ille qui palàm nocet amurca est currens per publicũ. Amurca per publicum currit, oleum autem ad sedem suam occultos transitus habet. Vt occultè transeat, in magnitudine apparet. Quàm multi enim, ô fratres mei, quàm multi in ista cõflictatione rerum, in huius mundi malitia, in ista malorum abundantia subtraxerunt se & conuersi sunt ad Deum, & valefecerunt mundo, & cœperunt pauperibus res suas donare, qui paulo antè rapiebãt alienas. Sed multi raptores, inuasores, spoliatores, publicè apparent, amurca illa est per plateam currens. Illi autẽ, vnus hinc, vnus inde corde coniuncto mala faciens, mala permanere erubescens, Dei monita cogitans, spem seculi irridens, spem cælestem expectãs, mutans amores & mores, oleum sanctitatis est, vas in honorem est in domo magna, aurum est in fornace, granum est in horreo. Ibi est decor domus Dei, Qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Eodem die, Sermo IIII.

SIcut optimè nouit sanctitas vestra fratres, consecrationem altaris hodie celebramus, & iustè ac merito gaudentes celebramus festiuitatẽ, in qua benedictus vel vnctus est lapis, in quo nobis diuina sacrificia consecrãtur. Sed quando festiuitates istas colimus fratres charissimi, diligenter debemus attendere, & totis viribus laborare, vt quod in templis vel altaribus visibiliter colitur, in nobis inuisibiliter compleatur. Quia quamuis sancta sint templa quæ videmus de lignis & lapidibus fabricari, tamen plus apud Deum pretiosa sunt templa cordis & corporis nostri, quia illa fiunt ab homine carnali, ista ab artifice mundi. Templa de lignis & lapidibus humano ingenio componuntur, templa corporum ipsius cælestis artificis manu fabricantur, sicut scriptum est. Manus tuæ fecerunt me & plasmauerũt me. Et iterum, Prius quàm te formarẽ in vtero noui te. Nam quod templa succenduntur, ita econtrario qui charitatis luce

Sermo CCLV.

Psal. 118.

Hiere. 1.

repletus est,si negligens fuerit,citò refrigescit charitas,& cupiditas inardescit. Ergo nec ille desperet qui malus est, quia citò potest resurgere: nec ille qui bonus est, aut negligens remaneat, aut aliquid de sua virtute præsumat, ne gaudium suum conuertatur ad luctum. Et ideo dilectissimi fratres,castitatem corporis, puritatem cordis cum Dei adiutorio seruare quantum possumus studeamus. His enim rebus ignis in nobis charitatis vel compunctionis semper accenditur & nutritur. Qui enim nec castitatem custodit in corpore,nec puritatem tenet in mente, quoties sanctæ solennitates adueniunt, in corpore videtur habere gaudium, in corde non celebrat nisi luctum. Quale enim gaudium conscientia illa potest habere, in cuius anima multis vitiis occupata magis diabolus probatur habitare quàm Christus? Quale gaudium potest habere anima, quæ iracundiæ furore succenditur, cupiditatis nigredine obscuratur,superbiæ amarissimo felle repletur,inuidiæ veneno percutitur, luxuriæ sordibus inquinatur? Nos vero fratres charissimi etiam si nobis aliqua,vt solet fieri,peccata surrepunt,quantum possumus cum Dei adiutorio laboremus,ieiuniis,vigiliis,orationibus,eleemosynis mundare sordida,lapsa construere,templũ Dei viui reædificare, vt veniens dominus in nobis nihil inueniat quod oculos suæ maiestatis offendat, quia de ipso scriptum est, Ecce sto ad ostium & pulso,si quis surrexerit & aperuerit mihi,intrabo& cœnabo cum illo,& ille mecum. Et iterum, Ego & pater veniemus & mansionẽ apud eum faciemus. Quàm beata est illa anima, in qua pater & filius venientes, non solum habitare vel manere, sed etiam cœnare dignantur. Quod autem dixit,Cœnabo cum illo & ille mecum: scimus euidenter quia Apostolus Paulus ostendit dicens, Templum Dei sanctum est, quod estis vos. Et per Prophetam dominus dicit, Et habitabo, inquit, in eis,& inambulabo. Et quia,sicut ipsi vidistis fratres, habitare & inambulare desiderat in nobis Deus, cum ipsius adiutorio ita cor nostrum studeamus bonis semper cogitationibus occupare,, & corpora nostra ab omni sorde luxuriæ munda vel casta iugiter custodire,vt Deum in nobis delectet habitare. In templo enim à Salomone ædificato legimus duo altaria fuisse cõstituta, vnum foris,aliud intus. In illo quod foris erat,animalium cædebatur sacrificiũ. In illo vero altari quod intus erat, thymiamatis offerebatur incensum. Videamus ergo fratres, ne fort

Apoc.3. *Ioan.14.* *1.Cor.3.* *Leuit.26.* *2.Cor.6.* *3.Reg.6.* *Altaria duo.*

ne fortè in nobis duo sint altaria constituta, corporis, scilicet, & cordis nostri. Denique, duplex à nobis sacrificium quærit Deus, vnum vt simus casto corpore, aliud vt mundo corde esse debeamus. Ergo in exteriore altari, id est, in corpore nostro offerantur opera bona, in corde odorem suauitatis redoleat cogitatio sancta. In altari cordis nostri iugiter quod est Deo placitum operemur. Tunc enim ordinem legitimum consecrationis altaris cum gaudio celebramus, quando altaria cordis, vel corporis nostri munda & pura in conspectu diuinæ maiestatis offerimus. Nam nescio qua fronte, aut qua conscientia optat in altaris consecratione gaudere, qui in cordis sui altari non studet munditiam custodire. Nos vero fratres charissimi, ita agere studeamus, vt semper festiuitatẽ duplicẽ celebrare mereamur, & quomodo de tẽpli, vel altaris cõsecratione gaudemus, sic inuisibiliter de corporis castitate, vel animæ puritate spiritale gaudiũ habere mereamur. Et hoc cõsiderate fratres, quòd in illo altari quod à Salomone legimus dedicatum, iugiter quotidianus ignis ardebat, quod vtinam & in nobis pietas diuina perficiat. Vnde nõ solùm orationibus, sed etiam bonis operibus placandus est Deus, vt in altari cordis nostri ignem suum semper accendat, illum de quo ipse dixit, Ignem veni mittere in terrã, & quid volo nisi vt accẽdatur? Quia duo sunt ignes, cupiditatis, scilicet, & charitatis, & vnus de parte Dei, altare de parte diaboli: vnus deuorans omnia mala, alter vniuersa bona consumens: consideret vnusquisque conscientiam suam, & si in se videt ignem cupiditatis ardere, cum Dei adiutorio festinet extinguere, quia nihil in illo boni remanere poterit, quem ignis cupiditatis accenderit: sicut econtrario nihil in eo mali remanebit, in quo ignis arserit charitatis. Flamma enim cupiditatis in corde peccatorum velut in altari deuorãs omnia bona, diabolo ardorem suauitatis exhalat, in anima vero sancta, velut in sacrosancto altari, flamma charitatis quæcunque superuenerint mala consumens, Deo odorẽ suauitatis exhibet. Et quia vniuscuiusque cor altare est, aut Dei, aut aduersarij, sicut iam dixi, attendat vnusquisque conscientiã suam, & si cupiditatis igne consumitur, eleemosynarum refrigerio mitigetur, quia scriptũ est, Sicut aqua extinguit ignẽ, ita eleemosyna extinguit peccatũ. Qui ergo cupiditate consumitur, subtrahat à se opera mala, & quod bonum est exercere conetur. Qui vero flamma charitatis accenditur,

Sacrificiũ duplex à nobis quærit Deus.

Lucæ 12.

Ignes duo

Ecclesiastici 3.

semper

ſemper bonis operibus augeatur, & nutriat in ſe ignem quem in eo Chriſtus dignetur accendere.

Eodem die, Sermo V.

Sermo CCLVI.

CElebritas huius congregationis, dedicatio eſt domus orationis. Domus ergo noſtrarũ orationum iſta, domus autem Dei noſipſi. Si domus Dei noſipſi, nos in hoc ſeculo ædificamur, vt in fine ſeculi dedicemur. Aedificium, imò ædificatio habet laborem, dedicatio exultationem. Quod hic fiebat quando iſta ſurgebant, hoc fit modo cum congregantur credentes in Chriſtum. Credendo enim quaſi de ſyluis & mõtibus ligna & lapides præciduntur, cum vero catechizantur, baptizantur, formantur, tãquam inter manus fabrorum & opificũ dolantur, colliniantur, complanantur. Veruntamẽ domum domini non faciunt, niſi quãdo charitate compaginantur. Ligna iſta & lapides ſi non ſibi certo ordine cohærerent, ſi non ſe pacifice innecterent, ſi non ſe inuicem cohęrendo ſibi quodammodo amarent, nemo huc intraret. Deniq; quando vides in aliqua fabrica lapides & ligna benè ſibi cohærere, ſecurus intras, ruinam non times. Volens ergo dominus Chriſtus intrare, & in nobis habitare, tanquam ædificando dicebat, Mandatum nouum do vobis, vt vos inuicem diligatis. Mandatum, inquit, nouum do vobis. Veteres enim eratis, domum mihi nondum faciebatis, in veſtra ruina iacebatis. Ergo vt eruamini à veſtræ ruinæ vetuſtate, vos inuicem amate. Conſideret ergo charitas veſtra, ædificari adhuc iſtam domum toto ſicut prędictum eſt & promiſſum orbe terrarum, Cum enim ædificatur domus poſt captiuitatem, ſicut habet alius Pſalmus, dicitur, Cãtate domino canticũ nouum, cantate domino omnis terra. Quod ibi dixit, cãticum nouum: hoc dominus dixit, mandatum nouum. Quid enim habet canticum nouum, niſi amorem nouum? Cantare amantis eſt. Vox huius cantoris, feruor eſt ſancti amoris. Amemus, gratis amemus. Dominum enim amamus, quo nihil melius inuenimus. Ipſum amemus propter ipſum, & nos in ipſo, tamen propter ipſum. Ille enim veraciter amat amicum, qui Deum amat in amico, aut quia eſt in illo, aut vt ſit in illo. Hæc eſt vera dilectio, propter aliud ſi nos diligimus, oderimus potius quàm diligimus. Quid enim amat? Iniquitatẽ. Quid odit? Fortè vicinum ſuum, fortè vicinã ſuam. Expaueſcat, odit animã ſuam. Odium animæ, amor nequitiæ. Ergo contra odium nequitiæ, amor

Ioan. 13.

Pſal. 95.

Pſal. 10.

amor animæ. Qui diligitis dominum, odio habete quod malum est. Bonus est Deus, malum est quod amas, & teipsum malum amas. Quomodo amas Deũ, cum adhuc amas quod odit Deus? Audisti enim, quia Deus dilexit nos, & verum est. Dilexit nos, & quales dilexerit, si attẽdamus, erubescimus. Sed ideo non erubescimus, quia diligẽdo tales fecit esse non tales. Erubescimus recordatione preteritorum, gaudeamus spe futurorum. Quare enim erubescamus quod sumus, & nõ potius confidamus, quia spe salui facti sumus? Denique audiuimus, Accedite ad eum & illuminamini, & vultus vestri non erubescent. Si recedat lumen, redis ad confusionem. Accedite ad eum & illuminamini. Ergo ille lumen, nos sine illo tenebræ. Si recesseris, in tuis tenebris remanebis: si accesseris, non de tuo lucebis. Fuistis enim aliquando tenebræ, ait Apostolus fidelibus & infidelibus, Fuistis aliquando tenebræ, nunc autem lux in domino. Si ergo lux in domino, tenebrę sine domino. Porro si lux in domino, & tenebrę sine domino. Accedite ad eum & illuminamini. Attendite in Psalmo dedicationis, quem modo cantauimus ex ruina ædificiorum. Cõscidisti saccum meum: hoc pertinet ad ruinam. Quid ergo ad ædificium? Et accinxisti me lætitia. Vox dedicationis, Vt cantet tibi gloria mea, & non compungar. Quis est qui loquitur? In verbis eius agnoscite. Si expono obscurum est. Ergo verba eius dicam, continuo agnoscetis loquentem, vt ametis alloquentem. Quis est qui dicere potuit, Eruisti domine ab inferis animam meam? Cuius anima iam ab inferis eruta est, nisi de qua dictũ est alio loco, Non derelinquas animam meam in inferno? Proponitur dedicatio & cantatur liberatio canticum dedicationis domus, & dicitur, Exultabo te domine quoniam suscepisti me, & non iocũdasti inimicos meos super me. Attendite Iudęos inimicos qui se putabant occidisse Christũ vicisse tanquam inimicum, perdidisse quasi hominẽ cæteris similem atq; mortalẽ. Resurrexit tertia die, & eius vox est, Exaltabo te domine quoniam suscepisti me. Attẽdite Apostolum dicentẽ, Propter quod eum exaltauit, Et non iocũdasti inimicos meos super me. Ipsi quidẽ in Christi morte iocundabantur, sed in eius resurrectione, ascensione, prædicatione aliqui cõpungebantur. In eius ergo prædicatione & per Apostolorum cõstantiæ diffamationem aliqui compungebantur & conuertebantur, aliqui obdurabantur & confundebantur, nulli tamen iocundabantur. Modo quando implentur

Rom. 8. *Psal. 33.* *Ephes. 5.* *Psal. 29.* *Vbi suprà* *Psal. 29.* *Psal. 15.* *Psal. 29.* *Psal. 29.* *Philip. 2.*

plentur Ecclesiæ putamus iocũdari Iudæos? Ecclesiæ ædificantur, dedicãtur, implentur, quomodo illi iocundantur? Non solùm non iocundantur, sed etiam confunduntur, & impletur vox exultantis, Exaltabo te domine quoniam suscepisti me, & non iocundasti inimicos meos super me. Non iocũdasti super me, si mihi credant, iocundabis in me. Ne multa dicamus, ad illa quæ cantauimus aliquando veniamus. Quomodo dicit Christus, Conscidisti saccum meum, & accinxisti me lætitia? Saccus eius erat similitudo carnis peccati. Non tibi vilescat, quod ait, saccum meũ, ibi erat inclusum pretium tuum. Conscidisti saccum meum. Euasimus ad saccum istum. Conscidisti saccum meum. In passione conscissus est. Quomodo ergo Deo patri dicitur, Conscidisti saccum meum? Quomodo patri dicatur, vis audire. Conscidisti saccum meum? Quia proprio filio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum. Fecit enim per Iudæos nescientes, vnde redimerẽtur scientes, & confunderentur negantes. Nesciunt enim quid boni nobis operati sunt malo suo. Suspensus est saccus, & quasi lætatus est impius. Conscidit saccum lancea persecutor, & fudit pretium nostrum redemptor. Cantet Christus redemptor, gemat Iudas venditor, erubescat Iudæus emptor. Ecce Iudas vendidit, Iudæus emit, malum negotium egerunt, ambo damnati sunt, seipsos perdiderunt venditor & emptor. Dicat ergo caput nostrum, dicat pro corpore occiso, pro corpore dedicato. Dicat, audiamus. Conscidisti saccum meum, & accinxisti me lætitia: id est, cõscidisti mortalitatem meam, & accinxisti me immortalitate & incorruptione. Vt cãtet tibi gloria mea, & non compungar. Quid est, non compungar? Iam contra me non ferat lanceam persecutor. Vt non compungar. Christus enim surgens à mortuis, iam non moritur, & mors illi vltra non dominabitur. Quòd autem mortuus est, peccato mortuus est semel: quòd autem viuit, viuit Deo. Ita & nos, inquit, existimemus nos mortuos esse peccato, viuere autem Deo in Christo Iesu domino nostro. † Ergo dum nouam constructionem sanctæ huius Ecclesiæ libenter attendimus, quam diuino nomini hodie dedicamus, inuenimus à nobis deberi & Deo nostro maximam laudem, & sanctitati vestrę congruum de diuinæ domus ædificatione sermonem. Tunc autem sermo noster congruus erit, si in se aliquid ædificationis habeat, quod vtilitati animarum vestrarum Deo vos interius ædificante proficiat. Quod hic

Psal. 29.

Vbi supra.

Roma. 8.

Ioan. 19.

Psal. 29.

Rom. 6.

†

hic factū corporaliter videmus in parietibus, spiritaliter fiat in mentibus: & quod hic perfectum cernimus in lapidibus & lignis, hoc ædificante gratia Dei perficiatur in corporibus vestris. Principaliter ergo gratias agamus domino Deo nostro, à quo est omne datum optimum, & omne donum perfectum, & eius bonitatem tota cordis alacritate laudemus, quoniam ad construendam istam domum orationis fidelium suorum visitauit animum, excitauit affectum, surrogauit auxilium, inspirauit necdum volentibus vt vellent, adiuuit bonę voluntatis conatus vt facerent, ac per hoc Deus qui operatur in suis, & velle & perficere pro bona volūtate, hæc omnia ipse cœpit, ipse perfecit. Et quia opera bona in conspectu suo nunquam esse permittit inania, fidelibus suis quibus operātibus prębuit virtutis suæ fauorem, tribuet condignam pro tanta operatione mercedem. Adhuc amplius agendæ sunt gratiæ Deo nostro. Hanc enim Ecclesiam quam fecit nomini suo construi, fecit etiam sanctorum martyrum reliquiis amplius honorari.

Iacobi 1.

Philip. 2.

† *Hic Sermo in veteribus finit hoc modo.*

Ita & nos, inquit, existimemus nos mortuos esse peccato, viuere autem Deo, in Christo Iesu domino nostro. Ergo in illo cantamus, in illo dedicati sumus. Quò enim caput præcessit, & membra secutura speramus. Spe enim salui facti sumus. Spes autem quæ videtur, non est spes. Si autem quod non videmus speramus, per patientiam expectamus, per patientiam ędificamur. Forte autem est illic & vox nostra, si benè attendamus, si diligēter intueamur, si oculum acutum geramus: non quemadmodū solent corporum cęci amatores. Si ergo spiritalē oculum intendamus, in istis vocibus domini nostri Iesu Christi & nosipsos inueniemus. Non enim frustra dixit Apostolus, Scientes quia vetus homo noster simul crucifixus est cū illo, vt euacuetur corpus peccati, & vltra nō seruiamus peccato. Agnosce ibi vocē tuā, vt cantet tibi gloria mea & non compūgar. Modo enim cum istas corporis mortales sarcinas baiulamus, non deest vnde cōpungamur. Nam si cor nō cōpungitur, quare pectus tūditur? Cū ergo venerit etiā nostri corporis dedicatio, quæ præcessit in dñi exēplo, tūc non cōpungemur. Cōpunctionem enim quam habemus de peccato, significauit lancea percussoris: deniq; quoniā scriptū est, A muliere initium factum est peccati, & per illā omnes moriuntur: recolite de quo membro facta est, & videte, vbi Dominus lancea compunctus est.

Rom. 8.

Rom. 6.

Psal. 29.

Eccles. 25

Recol

Recolite, inquam, recolite primam conditionem nostram. Non enim frustra, vt dixi, vetus homo noster simul crucifixus est, vt euacuetur corpus peccati, vt vltrà non seruiamus peccato. Nempe Eua, à qua factum est initium peccati, sumpta est vt formaretur de latere viri. Dormiens iacebat ille cùm factum est, mortuus pendebat iste cùm factum est. Cognata duo sunt, somnus & mors, latus & latus. Compunctus est dominus in loco peccatorum. Sed de illo latere facta est Eua, quæ nos peccando mortificaret. De isto autem latere facta est Ecclesia, quæ nos pariendo viuificaret.

FINIS.

INDEX RERVM ET SENTENTIARVM TOTO HOC D. AVRELII AVGVSTINI OPERE MEMORABILIVM.

Recolite, inquam, recolite primam conditionem nostram. Non enim frustra, vt dixi, vetus homo noster simul crucifixus est, vt euacuetur corpus peccati, vt vltrà non seruiamus peccato. Nempe Eua, à qua factum est initium peccati, sumpta est vt formaretur de latere viri. Dormiens iacebat ille cùm factum est, mortuus pendebat iste cùm factum est. Cognata duo sunt, somnus & mors, latus & latus. Compunctus est dominus in loco peccatorum. Sed de illo latere facta est Eua, quæ nos peccando mortificaret. De isto autem latere facta est Ecclesia, quæ nos pariendo viuificaret.

FINIS.

INDEX RERVM ET SENTENTIARVM TOTO HOC D. AVRELII AVGVSTINI OPERE MEMORABILIVM.

Dauid

Lapid

Ma

Mund

Origo

Pereg

destr

Serm

Stater

31

dieį

Ver

FINIS.

CATALOGVS SERMONVM DOMINICALIVM, QVI IN HOC D. AVRELII AVGVSTINI OPERE CONTINENTVR.

Dom

FINIS.

LVGDVNI,
Excudebat Iacobus Faure.

DIVI AVRELII

AVGVSTINI HIPPONENSIS Episcopi opus sermonum de sanctis tam in specie quàm in genere siue communi, quorum festiuitates præcipuè sancta celebrat Ecclesia, eo ordine quo occurrunt.

DE SANCTO ANDREA.

In Vigilia sancti Andreæ, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannē, Stabat Ioannes & ex discipulis eius duo &c. quæ habetur in expositione doctoris, ibidem. Ioan. 1.

In festo sancti Andreæ sermo, Mirū quibusdam videtur, &c. qui habetur inter sermones de verbis domini, I X.

DE SANCTO THOMA.

In festo sancti Thomæ Apostoli, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Thomas vnus ex duodecim, qui dicitur Didymus, &c. quæ habetur in expositione doctoris, Ibidem. Ioan. 20.

DE SANCTO STEPHANO.

In festo sancti Stephani, SERMO I.

FRATRES charissimi celebrauimus hesterna die natalem quo rex martyrum natus est in mundo, hodie celebramus natalem quo primicerius martyrum migrauit ex mundo. Oportebat enim vt primū immortalis pro mortalibus susciperet carnem, & sic mortalis pro immortali contemneret mortem. Et ideo natus est dominus vt moreretur pro seruo, ne seruus timeret mori pro domino. Natus est Christus in terris, vt Stephanus nasceretur in cœlis. Ingressus est dominus mundum, vt Stephanus ingrederetur in cœlum. Altus ad humilia descendit, & humilis ad alta ascēdit. Filius dei factus est hominis filius, vt filios hominū faceret filios dei. Fecit Christus mirabilia,

fecit & Stephanus. Sed Christus fecit sine Stephano: Nũquid Stephanus potuit facere sine Christo? Viuebat Stephanus de Christo, sicut sarmentum de vite. Miraris fructum de sarmento pendentem, vide sarmentum in vite manẽtem. Eia sancte Stephane, dic aliquid Iudæis vt incipias lapidari & possis coronari. Iaculare verba, & excipe saxa. Dic aliquid de incircũcisis cordibus, & morieris lapidibus. Dic aliquid de eo cuius nomen nolunt audire, Erubescant & sæuiant, muta efficiantur labia dolosa. Dic eis vbi vides viuum quem irriserunt crucifixum. Dic eis vbi eum vides, & hic nõ viuis, sed cum illo melius viuis. Dic eis quia nihil est quod fecerunt, viuit quem occiderunt. Dic eis quia vides ad dexteram patris stantem quem irriserunt in cruce pendentem. Et ille, inquit, Ecce video cœlos apertos & filiũ hominis stantem ad dexteram dei. At illi clamantes continuerunt aures suas, Aures clauserunt & ad lapides cucurrerunt, impetumq; fecerunt omnes in eum, & lapidabant Stephanum inuocantem & dicentem Adhæsit anima mea post te, quia lapidatur caro mea pro te. Accipe spiritum meum, & redde mihi promissium tuum. Orauit Christus pro suis crucifixoribus, orauit & Stephanus pro suis lapidatoribus. Dominus Iesus Christus orauit affixus ligno, Stephanus genu flexo. Qui stando suum spiritum commendauit domino, pro illorum delicto fixo genu orauit. Orabat dominũ pro inimicis vt amicus dicens, Certe ego patior, ego lapidor, in me sæuiũt & in me fremũt, sed ne statuas illis hoc peccatũ, quia vt hoc dicã tibi à te primo audiui. Ego seruus tuus patior, sed multum interest inter me & te. Tu dominus, ego seruus. Tu verbũ, ego auditor verbi. Tu magister, ego discipulus. Tu creator, ego creatus. Tu deus, ego homo. Multum interest inter peccatum istorum qui lapidant me, & illorum qui crucifixerunt te. Quando ergo dixisti, Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciũt: pro magno peccato petisti, & me pro minimo petere docuisti. Domine, inquit, ne statuas illis hoc peccatum: tanquam diceret, Ego patior in carne, isti non pereant in mente. Illi lapides mittebant, & sanctus Stephanus orationes fundebat. Magna pietas fratres, magna clementia, Prorsus qualia in mensa domini sui comedit, talia & ipse in suo conuiuio præparauit. Scriptum est in lege, Ad magnam mensam sedisti, scito quoniam talia te oportet præparare. Talia ergo in oratione exhibuit, qualia in

Psal. 30. Act. 7. Psal. 62. Luc. 23. Act. 7. Luc. 23. Act. 7. Eccle. 31.

in ſui domini mēſa comedit. Dominus Chriſtus dixit, Pater ignoſce illis quia neſciunt quid faciūt:ſanctus Stephanus dixit,Ne ſtatuas illis hoc peccatū: & hoc dicto obdormiuit in domino.O ſomnū pacis:Quid illo ſomno trāquillius? Quid illo ſomno quietius?Qualis ibat ad amicos,qui ſic diligebat inimicos?Nam vt nouerit ſanctitas veſtra, quantum valuerit oratio ſancti Stephani martyris, recurrite nobiſcū ad illum adoleſcentē perſecutorem nomine Saulū,ſicut ex libro dum legeretur audiuimus.Qui cum Stephanus lapidaretur, & ab ipſo omniū lapidantium veſtimenta ſeruarētur, vt tanquam in manibus omniū ipſe lapidari videretur: hic cū iret in via, ſubito circūfulſit eum lumen de cœlo,& audiuit vocē dicentem ſibi,Saule Saule quid me perſequeris?Durū eſt tibi contra ſtimulum calcitrare.Et ille, Et tu quis es domine?Et dominus ad eū , Ego ſum Ieſus Nazarenus quē tu perſequeris: Quid mihi & tibi ? Quare te erigis contra me , ad tanta mala quæ commiſiſti in me?Olim quidē debui perdere te,ſed Stephanus meꝰ orauit pro te. Saule Saule,quid me perſequeris? Sed quia inſanis cōtra nomen meū,ego te faciā ſeruū meum. O Saule lupe rapax,comediſti,expecta paululum & digeres. Dicam planè,eliſus eſt filius perditionis.Nam ſi ſanctus Stephanus ſic non oraſſet,Eccleſia Paulum nō haberet.Sed ideo erectus eſt Paulus, quia in terra inclinatus exauditus eſt Stephanus. Ergo quod fecit Saulus,patitur Paulus. Quod fecit perſecutor, patitur prædicator. Quod fecit lupus, patitur agnus: quia ſic eſt in tali homine vindicandum,vt diſcat pati quod faciebat. Sentiat & ipſe quod aliis inferebat. Dicitur Ananiæ à domino Ieſu Chriſto,Vade ad eū & ſigna eū ſigno meo.Multa enim patietur pro nomine meo. Abiit Ananias, Baptizauit Saulum , & fecit ex lupo agnū.Cœpimus habere nos prædicatorē, quē ſanctus Stephanus habuit lapidatorē. Sic ergo exauditus eſt ſanctus Stephanus,vt eius orationibus deleretur peccatum quod cōmiſerat Saulus. Commēdemus ergo nos orationibus eius. Multomagis enim nūc exauditur pro bene oratoribus ſuis, à regnante domino noſtro Ieſu Chriſto,cui eſt honor & gloria in ſecula ſeculorum, Amen.

Act. 9. *Act. 9.*

In eodem feſto, SERMO II.

POſt extremum feſtiuiſſimum diem quo ſalutaris noſtri Chriſti nobis natiuitas illuxit, & ia hodiernus dies beati martyris Stephani corona illuſtratur. Martyris illius merita

 nulla

nullæ pars orbis ignorat: passus enim est ipso principio Ecclesiæ, id est, in ipsa vrbe Hierosolyma. Ibi enim diaconus ministrauit, & in ipso iuuentutis flore decorem ætatis suę sanguine purpurauit. Passio eius insignis est, multumq; mirabilis. *Act. 7.* Hanc modo de libro Actuum Apostolorum cùm legeretur audiuimus non solum, sed etiã oculis spectauimus. Christus *1. Petr. 2.* ergo caput martyrum prior passus est pro nobis, relinquens vobis exemplum vt sequamini vestigia eius. Cuius passionis vestigia prior secutus beatus Stephanus confitendo Christum, lapidatus à Iudæis coronam meruit tanquam suo sibi nomine positam. Stephanus enim Græcè, Latinè corona appellatur: iam corona nomen habebat, & ideo palmam martyrij suo nomine præferebat. Qui cum lapidaretur, non solum nõ expectabat de persecutoribus reportare vindictam, sed eis potius de deo veniam postulabat. Meminerat enim *Deut. 32.* dixisse dominum Mihi vindictam, & ego retribuam dicit do- *Roma. 12.* minus. Et iterum, Ne dixeris vlciscar me de inimicis meis, sed *Prouer. 20.* expecta dominum vt tibi auxilium sit. Expectare nos iubet dominus deus, vt in die futuræ retributionis cũ sanctis mar- *Matth. 5.* tyribus vindicemur. Beati enim qui expectant dominum, quoniam ipsi hæreditate possidebunt terram: illam scilicet terram quæ iustis est præparata. Tu autem ô Christiane quęris vindicari de aduersario tuo qui tibi forsitan iniuriã fecit, æstuas, furis, anhelas, festinas vindicari, attende Christum medicum ægritudinis tuæ, attende redemptoré animæ tuæ. Propter te pependit in ligno, & nondum est vindicatus, & tu vis vindicari, & non vis tantum & talẽ magistrum imitari? Ideo pati voluit, vt tibi patiẽtiæ suæ demonstraret exẽplum. Vide pendentem, & tibi languenti de suo sanguine medicamentum conficientem. Vide pendentem, & tibi de ligno tan- *Luc. 23.* quam de tribunali præcipientẽm. Audi precantem, Pater, inquit, ignosce illis, quia nesciunt quid faciũt. Sed potuit hoc Christus, dicis mihi, ego non possum. Ego enim homo sum, ille deus homo. Deus ergo vt quid homo, si non corrigitur homo? Sed hæc tibi loquor ô homo: Multum est à te imitari dominum tuum. Attende Stephanum cõseruum tuum. Certe Stephanus homo erat an deus? Planè homo erat, hoc erat quod tu. Sed quod fecit, non fecit nisi donante illo quem rogas & tu. Vide tamen quid fecit: Loquebatur Iudæis, sæuiebat & diligebat. Vtrunque debeo demonstrare,

& sæ

& sæuientem & diligentem. Audi sæuientem, Duræ ceruices. Verba sunt sancti Stephani quando loquebatur Iudæis, Duræ ceruices & non circuncisi corde & auribus, vos semper restitistis spiritui sancto. Quem Prophetarum non occiderunt patres vestri? Audisti sæuientem, audi & diligentem, Irati illi facti & grauius inardescentes & mala pro bonis reddentes ad lapides cucurrerunt, & dei famulum lapidare cœperunt. Hic probemus sancti Stephani patientiam & dilectionem. Hic victorem diaboli triumphatoremq; cernamus. Audiuimus sæuientem aduersus tacentes, videamus si diligat sæuientes. Sæuiebat aduersus tacentes, videamus si diligat lapidantes. Ecce Stephanus lapidatur, si constitutus quasi ante oculos nostros. Ecce membrum Christi, ecce athleta Christi. Inspice illum qui pependit in ligno. Crucifigebatur ille, iste lapidabatur. Ille dixit, Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. Iste quid dicit? Audiamus illum si forte vel ipsum imitari valemus. Primò beatus Stephanus stans orauit pro se & ait, Domine Iesu accipe spiritum meum. Deinde genu flexit, & flexo genu ait, Domine ne statuas illis hoc peccatum: & hoc dicto obdormiuit. Fœlix somnus & requies vera. Ecce quid est requiescere, pro inimicis orare. Sed paululum quæso te sancte Stephane, expone nobis hoc nescio quid, quare pro te stans orasti, & pro inimicis genu flexisti? Responderet fortasse quod intelligimus. Pro me stans oraui, quia pro me qui recte deo seruiui orando & impetrando non laboraui, quia qui pro iusto orat non laborat, ideo pro se stans orauit. Ventum est vt oraret pro Iudæis, pro interfectoribus Christi, pro interfectoribus sanctorum, pro lapidatoribus suis, attendit tam multam & magnam esse impietatem ipsorum quæ difficile donari posset, genu flexit & ait, Domine ne statuas illis hoc peccatum. Ergo charissimi si non potestis imitari dominum, imitamini conseruum, imitamini sanctum Stephanum, imitamini omnes martyres sanctos. Homines erant, conserui tui erant. Sicut tu nati erant, sicut tu nati sed à Christo sunt coronati, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Act. 7. *Lucæ. 23.* *Act. 7.*

In eodem festo, SERMO III.

DOnet mihi dominus pauca dicere salubriter, qui donauit Stephano tãta dicere fortiter. Sic cœpit ad suos persecuto

Act.7. secutores loqui, quasi timeret eos. Viri fratres & patres audite. Quid lenius? Quid clementius? Conciliabat auditorem, vt commendaret saluatorem. Blande cœpit vt diu audiretur. Et quia hinc fuerat accusatus quòd verba dixerat contra dominum & legem, ipsam legem exposuit, vt eius legis esset prædicator, cuius accusabatur esse vastator. Et audiuimus & audistis, non sunt nostra multa necessaria, quia multa audistis, hoc tantum exhortandam video charitatem vestram & ædificandã, vt sciatis sanctum Stephanũ honorem Christi quæsisse, vt sciatis sanctum martyrem testem Christi fuisse, vt sciatis tanta eum tunc miracula in nomine Christi fecisse. Hoc enim salubriter scitis sanctum Stephanum fecisse mirabilia in nomine Christi, nullum autem miraculum fecisse dominum Christum in nomine Stephani, vt discernatis seruum à domino, cultorem à deo, adoratorem ab adorando. Quando enim discernitis, tunc vos amat. Non enim ille pro se sanguinẽ, sed pro Christo fudit. Videte cui animam suam commendauerit: Ecce, inquit, video cœlos apertos, & filium hominis stantem ad dexteram dei. Vidit Christum, confitens Christum, moriturus pro Christo, perrecturus ad Christum. Dominus in cruce pendens pro inimicis suis ait, Pater ignosce illis, quia nesciũt quid faciunt: Stephanus sub lapidibus genu flexo ait, Domine ne statuas illis hoc delictũ. Secutus est vestigia pastoris sui, tanquam bona ouis. Bonus agnus secutus est agnum, cuius sanguis tollit peccata mundi, Impleuit quod ait Apostolus Petrus, Christus pro nobis passus est, relinquens vobis exemplum vt sequamini vestigia eius. Sequuntur ergo martyres vestigia domini. Christus in cruce ait, Pater in manus tuas commendo spiritum meum: Stephanus sub lapidibus, Domine Iesu accipe spiritum meum. Christus in cruce, Pater ignosce illis quia nesciunt quid faciunt: Stephanus sub lapidibus, Domine Iesu ne statuas illis hoc delictũ. Quo modo nõ posset ibi iste esse vbi erat quẽ secutus est, vbi erat quẽ imitatus est? Triumphauit, coronatus est. Sanè corona nostra est ædificatio vestra. Et gaudium nostrum salus vestra, salus & temporalis & sempiterna. Promissionem enim habemus, sicut dixit Apostolus, vitæ præsentis & futuræ, sed salutem præsentem donat deus & hominibus & pecoribus, donat deus & bonis & malis. Hanc autem salutem temporalem, pro æterna salute martyres contempserunt.

Luc.23.

1. Petri.2.

1.Tim.4.

Gaudetis

Gaudetis sine dubio quia saluos nos videtis, & nos in Christo de vestra salute gaudemus, sed satagite vt etiam in illo die de vobis gaudeamus, quia quod ait Apostolus, pro sua dispensatione tam magna & ampla vt eius vix vestigia consectemur, hoc nobis loquebatur quod dicebat. Ei quem ædificabat dicebat, Gaudium & corona mea. Quicunque ergo proficiunt in Christo de laboribus nostris, gaudium sunt & corona nostra, quia nostrum est fideliter dispensare non nostram, sed dominicam pecuniam: vestrum est cum cura & solicitudine suscipere. Ego enim possum esse dator, non exactor. Et dator non quasi meæ rei, sed do vnde & ego viuo, quia ad vnam domum magnam omnes pertinemus, vnum patremfamilias dominum habemus. Cellarium habet amplum, vnde nos & vos viuere possumus. Tantum enim rogemus fastidium detergat, prius donet esuriem, & porrigat panem. Vnde viuo, inde dico, Vnde pascor, hoc ministro. Nam vobiscum pauper suum. Diuitiæ omnes deus noster, vita omnium nostrum beata æterna. Ergo qui gloriatur in domino glorietur, qui viuit & regnat deus per immortalia secula seculorum, Amen.

Philip. 4.

1. Corin. 1.

In eodem festo, SERMO IIII.

IESVS filius Naue in eremo pugnabat, & Moyses orabat, Non quia ambo pugnabant, nec ambo orabant, sed vnus pugnabat & alius orabat. Merito qui pugnabat, non deficiebat, quia ille orando vincebat. Ita & ego loqui quidē videor, sed aliis orantibus loquor, vt precibus eorum cōtingat mihi quod dominus ait, Aperi os tuum & ego adimplebo illud, Si ille ab vno tantum orante iuuabatur & non superabatur, quantomagis ego vbi non vnus sed multi rogant deum mecum? Loquendo iam non timebit cor meum, quia laudem domini loquetur os meum. Dominus noster Iesus Christus iubet nobis aliquid, & promittit nobis aliquid. Quod iubet hic est, quod promittit alibi est. Quod iubet finitur, quia temporale est: quod promittit nō finitur, quia æternum est. Quod iubet opus est, quod promittit merces est. Hinc aduertat vestra sanctitas quāta est eius misericordia erga nos, vt laborem hic posuerit cum fine, mercedē in cœlo sine fine. Et ideo debemus potius hic laborare & postea in cœlo mercedem sumere, quam hic mercedem velle accipere, & postea laborare. De quibusdam enim dicit, Amen dico vobis, perceperunt

Exod. 17.

Ezechi. 2.

Psalm. 80.

Psal. 144.

ceperunt mercedem suam. Sed forte auidus es ad mercedem & piger ad laboré, qua fronte postulas quod promisit deus, si non facis quod iussit deus? Prius audi monitiones, & sic exige repromissiones. Prius, inquam, audi iubentem, & tunc exige pollicentem. Iubet enim nobis & dicit, Diligite inimicos vestros, benefacite his qui vos oderunt, & orate pro persequentibus & calumniantibus vos. Audisti opus, expecta mercedem: Vt sitis, inquit, filij patris vestri qui in cœlis est, qui solem suũ oriri facit super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos. Attendite ipsum dominum qui hoc iussit quod fecerit. Nónne post tanta quæ in eum cómiserunt impij Iudæi, qui retribuebát ei mala pro bonis, pendens in cruce ait, Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt? Orauit in homine qui exaudiuit cum patre. Nam & modo orat pro nobis, orat in nobis, & oratur à nobis. Vt sacerdos noster orat pro nobis, vt caput nostrum orat in nobis, vt deus noster oratur à nobis. Quando ergo in cruce pendens orabat, videbat & præuidebat omnes inimicos, sed multos ex illis futuros amicos præuidebat, ideo omnibus veniam postulabat. Illi sæuiebant, & ille orabat. Illi dicebant Pilato, crucifige: Ille clamabat, Pater ignosce. In asperis clauis pendebat, sed lenitatem non amittebat. Illis iam petebat veniam, à quibus accipiebat iniuriam. Illi sæuiebant, illi circumlatrabant, illi insultando caput agitabant quod sanum non habebant, quia caput quod est Christus nó habebát, & quasi in vno summo medico in medio cóstituto phrenetici circunquaq; sæuiebát, pendebat ille, & sanabat, Pater, inquit ignosce illis. Attédite fratres, Magna pietas. Pendebat & tamen petebat. Et non descendebat, quia de sanguine suo medicamentum phreneticis faciebat. Denique fratres post resurrectionem sanauit, quos pendens insanissimos tolerauit, & sanguinem quem fuderũt sæuientes, biberunt credétes, & facti sunt sequétes qui erant persequentes. Ecce quare venit Christus non perdere quod inuenerat, sed quærere & saluare quod perierat, vt diligendo sæuientes inimicos, faceret credétes amicos. Sed ne multum graue esse dicas imitari dominũ tuum qui propter te passus est, relinqués tibi exemplum vt sequaris vestigia eius, attéde Stephanum conseruũ tuum. Homo erat sicut & tu, de massa peccati creatus sicut & tu, eo precio redéptus quo & tu. Diaconus erat, Euangelia legebat, quæ legis vel audis & tu. Ibi inuenit

Matth. 5. *Lucæ. 23.* *Acto. 2.* *Lucæ. 19.* *1. Petri. 2.*

inuenit scriptum, Diligite inimicos vestros. Didicit legendo, & perfecit implendo. Qui cum à Iudæis saxorum grandine cæderetur, non solum nó comminabatur, sed insuper lapidatoribus suis veniam precabatur. Positis enim genibus orabat dicens, Domine ne statuas illis hoc delictũ. Illi lapidabant, & ille orabat. Illi eum furore persequebãtur, ille pacatus Christum sequebatur. Illi malicia cæcabantur, ille aperto cœlo viso dei filio sapiẽtia illustrabatur. Illi lapides mittebant, ille orationes præmittebat tanquam dixisset, Domine si istos modo occideris inimicos, quos postea facies amicos? Denique fratres vt noueritis quantum valuerit oratio sancti martyris Stephani, recurrite nobiscum ad illum adolescẽtem nomine Saulum. Qui cum sanctus Stephanus lapidaretur, omnium vestimenta seruabat, & tanquam manibus omnium lapidabat. Et postea sicut nostis accepit epistolas à principibus sacerdotũ, vt quoscunq; inuenisset Christianos viros ac mulieres, vinctos adduceret in Hierusalẽ, torquendos & puniendos. Hic cũ iret in via, subito circumfulsit eum lumen de cœlo, cecidit in terrã & audiuit vocẽ dicentem sibi, Saule Saule, quid me persequeris? Et ille, Tu quis es domine? Et dominus ad illũ, Ego sum, inquit, Iesus Nazarenus, quem tu persequeris. Durum est tibi contra stimulum calcitrare, quia non stimulum, sed pedes quibus calcitras vulnerabis. Quid mihi & tibi? Quare me persequeris? Quare te erigis cõtra me malo tuo? Sed contra tanta mala quæ committis in me, olim quidem debui perdere te, sed Stephanus meus orauit pro te. Elisus est sæuiẽs, erectus est credens. Elisus est lupus, erectus est agnus. Elisus est persecutor, erectus est prędicator. Dicam planius, dicam apertius. Elisus est filius perditionis, erectus est vas electionis. Elisus est Saulus, erectus est Paulus. Nam si martyr Stephanus non sic orasset, Ecclesia Paulum non haberet. Sed ideo de terra erectus est Paulus, quia in terra inclinatus exauditus est Stephanus. Ecce quare dominus dicit Diligite inimicos vestros, quia diligendo inimicum, facis amicum. Sed contra tanta & talia hæc, tu quis es qui non diligis? Figis genu, collidis frontem in terram & dicis, Oro vt moriatur inimicus meus. Deus si quid à te promerui, occide inimicum meum. Et vtique tu qui oras vt homo moriatur, malus oras contra malum, & facti estis duo mali. Ille male agendo, tu male orando. Tu malus orando incipis esse

Matth. 5.

Acto. 7.

Vbi supra.

Acto. 9.

quando dicis,Deus occide malũ.Respõdet tibi ipse: Quẽ vestrũ? Aduertat sanctitas vestra. Iudex homo per seipsum reũ nõ occidit,sed iubet,& speculator occidit,Iudex dicit,Occide,& tortor occidit. Et tu quãdo dicis,Occide inimicũ meũ, te facis iudicem, & deum quæris esse tortorem. Respondet tibi deus, Non ero prorsus, non ero peccatoris tortor, sed liberator, quia nolo mortem peccatoris, sed vt conuertatur & viuat. Nam si voluntatem tuam haberem, te prius occiderem antequã inuitatus venires. Nónne me blasphemasti? Nónne me in tuis malis operibus irritasti? Nónne nomen meum de terra delere voluisti?Nónne me in præceptis vel in seruis meis cõtempsisti? Si tunc te occidissem inimicũ,quem modo facerẽ amicũ? Quid ergo male orãdo doces me, quod non feci in te?Immo ergo dicit tibi deus,Doceam te vt imiteris me. In cruce pendens dixi, Pater ignosce illis quia nesciunt quid faciũt.Docui hoc milites meos,docui martyres, Prius esto & tu martyr meus,tyro meus aduersus diabolum, aliter inuicte nullo modo pugnabis, nisi pro tuis inimicis oraueris. Conuersi ad dominum deum patrem:& cætera.

Ezech. 33. *Luca. 23.*

In eodem festo, SERMO V.

HEsterno die natalem habuimus domini saluatoris, hodie summa deuotione veneramur sancti martyris Stephani passionem. Hesterno quo redimimur ad præmium, hodierno quo prouocamur ad exemplum.Bene ergo hesternæ solemnitati festiuitas hodierna coniuncta est, vt illa credentes eueheret ad vitam, hæc confitentes duceret ad coronam. Omni ergo Ecclesiæ beatus Stephanus datus est ad profectum. Adhuc laicus diaconij meruit electionem, & leuita martyrij obtinuit principatum. In plebe adhuc positus erat, sed iam virtutibus eminebat. Humilis erat, sed celsus fide: Discipulus erat ordine, sed factus est magister exemplo. Quò sequebatur deuotione fidei,præcessit velocitate martyrij.Scriptum est enim de eo in Actibus Apostolorum, quòd ad ministerium viduarum sit ab Apostolis deputatus. In hac etiam re quòd præpositus est fœminis,testimonium meruit syncerissimæ castitatis.Beatus ergo erit fratres charissimi,qui hunc sectatus,qui hunc imitatus fuerit,& pudiciciæ palmã & martyrij consequitur coronã.De quo & lectio Apostolorũ Actuũ quę nobis hodie lecta est,dilectissimi

Acto.6.

fratres

fratres, cum plurimum habeat in ipsa specie admirationis, non minus tamen continet in mysterio dignitatis. Ecce, inquit, beatus Stephanus, video cœlos apertos, & filium hominis stantem à dextris dei. Considerate attentius dilectissimi fratres, cum beatus martyr dominum Iesum Christum ad dexteram dei patris stare vidisset, cur sese filium hominis videre testatus est, & nō potius filium dei, cum vtique plus delaturus honoris domino videretur si se dei potius quàm hominis filium videre dixisset? Sed certa ratio postulabat vt hoc ita & ostēderetur in cœlo, & prædicaretur in mūdo. Omniū enim Iudæorum scandalum in hoc erat, cur dominus noster Iesus Christus qui secūdum carnem erat filius hominis, esse etiam dei filius diceretur. Ideo ergo pulchre scriptura diuina filium hominis ad dexteram dei patris stare memorauit, vt ad confutandam Iudæorum incredulitatem ille martyri ostenderetur in cœlo, qui à perfidis negabatur in mundo: & illi testimonium cœlestis veritas daret, cui fidem terrena impietas derogaret, Vnde licet iuxta psalmum qui lectus est, preciosa sit in cōspectu domini mors sanctorum eius, si quid tamen distare inter martyres potest, præcipuus videtur esse qui primus est. Nam cum sanctus Stephanus diaconus ab Apostolis ordinatus sit, Apostolos ipsos beata ac triumphali morte præcessit: ac sic qui erat inferior ordine, primus factus est passione: & qui erat discipulus gradu, magister cœpit esse martyrio, complens illud quod beatus Propheta in psalmo qui lectus est dixit, Quid retribuam domino pro omnibus quæ retribuit mihi? Retribuere enim voluit primus Stephanus martyr domino, quod cum omni humano genere accepit à domino. Mortem enim quam saluator dignatus est pro omnibus pati, hanc ille primus reddidit saluatori. Post hæc subiecit scriptura sacra quæ ait, Positis, inquit, genibus clamauit dicens, Domine, ne statuas illis hoc peccatum. Videte dilectissimi affectum beati viri, videte magnam & admirabilem charitatem. In persecutione positus erat, & pro persecutoribus deprecabatur, atque in illa lapidum ruina quando alius obliuisci poterat etiam charissimos suos, tunc ille domino commendabat inimicos. Quid enim dicebat cum lapidaretur? Domine, ne statuas illis hoc peccatum. Plus itaque tūc illorum dolebat peccata, quàm sua vulnera. Plus illorum impietatem, quàm suam mortem dolebat. Et recte

Act. 7.

Psal. 115.

Acto. 7.

recte plus. In illorũ quippe impietate erãt multæ quæ plangi potuiſſent in illius autem morte non erat quod debuiſſet doleri. Illorum impietatem mors ſequebatur æterna, huius autem mortem vita perpetua. Imitemur ergo in aliquo dilectiſſimi fratres tanti magiſtri fidem, tam præclari martyris charitatem. Diligamus nos hoc animo in Eccleſia fratres noſtros, quo ille tunc dilexit inimicos. Sed quod peius eſt aliquotiens non ſolum inimicos non diligimus, ſed ne amicis quidem fidem integram cuſtodimus. Sed dicit aliquis, Non poſſum diligere inimicum meum, quem quotidie velut hoſtem patior crudeliſſimum. O quicunq; ille es, attendis quid tibi fecerit homo, & nõ conſideras quid tu feceris deo? Cum enim tu multum grauiora in deum peccata cõmiſeris, quare non dimittis homini parum, vt tibi deus dignetur dimittere multum? Recole quid tibi in Euangelio veritas ipſa promiſerit, & quam tibi quodam modo cautionem fecerit. Si enim, inquit, dimiſeritis hominibus peccata eorum, dimittet & vobis pater veſter cœleſtis peccata veſtra. Si autem non dimiſeritis, nec pater veſter dimittet debita veſtra. Videtis fratres, quia cum dei gratia in poteſtate noſtra poſitum eſt qualiter à domino iudicemur. Si, inquit, dimiſeritis, dimittetur vobis. Nam ſæpe dixi, fratres, & frequentius dicere debeo, nemo ſe circumueniat, nemo ſe ſeducat, Qui vel vnum hominem in hoc mundo odio habet, quicquid deo in operibus bonis obtulerit totum perdet, quia non mentitur Paulus Apoſtolus dicens, Si dedero omnes facultates meas in cibos pauperum, & ſi tradidero corpus meũ ita vt ardeã, charitatẽ autem non habuero nihil mihi prodeſt. Quam rem etiam beatus Ioannes confirmat dicens, Omnis enim qui non diligit fratrem ſuum, manet in morte. Et iterũ, Qui fratrẽ ſuum oderit, homicida eſt. Hoc loco fratrem, omnem hominem oportet intelligi, omnes enim in Chriſto fratres ſumus. Nemo enim ſine charitate de virginitate præſumat, nemo de eleemoſynis, nemo de ieiuniis nemo de orationibus cõfidat: quia quãdiu inimicicia in corde tenuerit neq; in iſtis neq; in aliis quibuſlibet bonis operibus placare ſibi dominum poterit. Sed ſi vult habere propiciũ dominũ, non dedignetur audire conſilium meum. Audiat non me, ſed ipſum dominum ſuum, Si offers, inquit, munus tuũ ad altare & ibi recordatus fueris quia frater tuus habet aliquid aduerſum te, relinque ibi munus tuum

Matth.6. *1.Cor.13.* *1.Ioan.3.* *Matth.5.*

ante

ante altare, & vade prius reconciliari fratri tuo, & tunc veniens offeres munus tuum. Et nos pugnas habemus intrinsecus & dolos in corde versantes, & quasi qui bonam cõscienciam habeamus præsumimus accedere ad altare, nõ timentes quod scriptum est, Qui manducat & bibit indigne iudicium sibi manducat & bibit. Sed dicit aliquis, Grandis labor est inimicos diligere pro persecutoribus supplicare. Nec nos negamus fratres, non paruus quidem labor est in hoc seculo, sed grãde erit præmium in futuro. Per amorem enim hominis inimici, efficieris amicus dei: Immo nõ solum amicus, sed etiam filius: sicut ipse dominus dixit, Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos, vt sitis filij patris vestri qui in cœlis est. Si te aliquis homo diues in hoc seculo vellet adoptiuũ filium facere, quo modo seruires, quas ei dignitates impenderes, etiã seruorum eiusq; seruicia durissima, & aliquotiens etiam turpissima, sustineres conuicia, vt ad caducã & fragilem hæreditatẽ ipsius peruenires? Quod ergo ille sustinet propter substantiam terrenã, tu sustine propter vitam æternã. Conuincimur enim certissima ratione, quia propter deum possumus quidem, sed nolumus iniuriã sustinere. Denique si nobis aliqua potens persona iniuriã facit, si nos etiã in faciẽ maledicit, nec respondere aliquid asperum, nõ dicam vicem reddere ausi sumus. Quare hoc? Ne ab illa persona potẽte adhuc maiora quàm pertulimus patiamur. Quod à nobis extorquet hominis timor, deberet à nobis exigere Christi amor. Si ergo potens persona contra nos sæuit, tacemus & nihil dicere ausi sumus: si vero æqualis aut forte inferior vel leuem nobis contumeliam fecerit, quasi feræ bestiæ sine vlla patientia, ac sine aliqua dei contẽplatione consurgimus, & aut in præsenti nostrã iniuriã vindicamus aut certe ad maiorem vicem reddẽdam nostrum animũ præparamus. Quid est hoc quòd quando potens persona nobis iniuriam intulit, patienter accepimus: quando inferior, nimio furore succendimur? Quia ibi timuimus hominẽ hic deum timere noluimus. Vnde ergo fratres quantũ possumus cum dei adiutorio cor nostrum ad patientiam præparemus, & in omnibus malis hominibus medicorum vicem agere studeamus, & non ipsos homines sed ipsorũ maliciam odio habeamus. Pro bonis oremus vt semper ad meliora conscendant, pro malis vt citò ad emendationem vitæ per pœnitentiæ medicamenta

1.Cor.11.

Matth.5.

confu

confugiant, Quam rem orantibus vobis ipse præstare dignetur, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

In eodem festo. SERMO VI.

QVoniã video nostras disputationes graphio ceraque ligari, & nequaquam sumus idonei lectitare, adiuuate meipsum quæso intercessu vestro apud martyrẽ istum, quem Gamaliel stolatus reuelauit, Saulus spoliatus lapidauit, & Christus pannis inuolutus ditauit, & precioso lapide coronauit. Triũphalis est dies iste beatissimi, triumphalis est dies sancto Stephano martyri. à lapidibus mortuis condemnato, extra ciuitatem lapide præcipitato, corpore pernecato, capite vulnerato, lapide conquassato, & angulari lapide coronato. Pulcher erat minister, quia pulcher erat & magister. Pulcher erat vbique Stephanus iste, in corde & in corpore. De magistri pulchritudine cantatur in Psalmo, Speciosus forma præ filiis hominum, diffusa est gratia in labiis tuis. Et ipsi cantamus in Psalmo. Specie tua & pulchritudine tua, intende prospere procede & regna. Stephano ergo martyri & pulchritudo erat corporis, & flos ætatis, & eloquẽtia sermocinantis & sapientia sanctissimæ mentis, & operatio diuinitatis. Inuidia magna obstiterat Iudæis ob Christianę causam professionis. Videbant enim Stephanum Iudæi Iudæum, in medio Iudæorum in ciuitate metropolitana parentum suorum disputantem contra sacra Iudeorum, & contra sacrificia, & cõtra legem, & contra circuncisionem, contra sabbata, exurgentes in iracundiam & concipientes venenata sensa, loquebantur ad inuicem sibi talia verba, Quid est istud? quid est hoc quod agimus? quid facimus? quid dicimus: quid vult sibi iste homo & iuuenis & pulcher, & eloquentissimus & sapientissimus homo? Nam signa magna & mirabilia facit iste homo, & sine causa Christus mortuus est homo, Venite, inquiunt, fratres simulque conueniamus in vnum, faciamus cõsilium, confirmemus falsum testimonium. Fecimus contra deum, faciamus & contra famulum. Diximus contra dominum, Expedit vt vnus moriatur quàm tota gens pereat: dicamus contra famulum, Exterminemus eum de terra viuentium, & nomen eius non memoretur amplius. Quando consilium contra Iesum fecimus, multum nobis profuimus quia præualuimus, circunuenimus, dedimus, accepimus, ligauimus, tradidimus

Acto. 7. *Luca. 6.* *Psal. 44.* *Ioan. 11.* *Hiere. 11.*

dimus, superauimus, oppressimus, crucifiximus. Amatori cupiditatis dedimus pecuniam, quam de mammona iniquitatis distraximus vnusquisque. Ligauimus incapabilem filium virginitatis, tradidimus iudici iudicem æquitatis, superauimus superantem imperium vanitatis, oppressimus opprimentem superbiam calamitatis, conspuimus faciem sanctitatis, & crucifiximus cæci filium maiestatis. Occidimus tamen, sepeliuimus, eiusque sepulchrum annulo nostro signauimus, sed ab angelo resignatum inuenimus. Dicamus, iudicemus sepulchrum signatum custodientibus custodibus, & miraculum resurrectionis videntibus, tantam pecuniã vt Pilato mentirentur contulimus, testimoniaq; produximus, & confusione vigilantes caruimus. Sed & nunc ô viri quid agemus, quid faciemus, quid dicemus, qui vnum Christum occidimus, & multos Christianos conspicimus? Ecce, inquiunt, in vno Christo à nobis occiso, ducenti sunt discipuli eius de ipso numero nostro translati, & Nicodemus sacerdos noster est, & tria & quinque millia hominum ad eorum baptismum cucurrerunt, multas Iudæas & Græcas & barbaras nationes baptizauerũt, & suis sacrariis præposuerũt. Ecce adhuc quod est nobis peius ac deterius, septem diaconos ordinauerũt, inter quos vnus qui vocatur Stephanus & iuuenis & pulcher & eloquentissimus & sapientissimus est præ omnibus, & signis miraculorũ est plenus, & si est plenus necesse est vt cõfluat ad eum noster populus, & in nostrã confusionem apud omnes Iudæos sit magnificatus, nisi nostris manibus fuerit lapidatus. Cur ergo inquiũt adhuc stamus? Quẽ expectamus? Quare tardamus Stephanum istum nostræ confusionis demonstratorẽ? Publicũ publice rapiamus ad cõsiliũ, in nostrum statuamus medium, pontificali perturbemus synodo, testimonio opprimamus falsissimo, faciamus ministro quod fecimus & magistro. Si enim non dubitauimus magistrum lanceare, non debemus dubitare Stephanũ lapidare. Consenseruntq; omnes Iudæi impij viri, ad homicidiũ semper parati. Rapiũt Stephanũ, ad suumq; perducunt cõcilium. Exagitant & perturbant, & interrogant, audiunt & attendunt. Audiũt sapientissimum, & conspiciunt speciosissimũ. O Iudæi semper inimici dei, intendite bene qui iudicatis non bene. Si ergo iusticiam loquimini, recta iudicate filij hominum, Intendite simul pontifices & ministri, sacerdotes & populi omnes, simul

Act. 6.

Psal. 54.

Iu

Exod. 34. Iudæi intendite faciem ministri dei, intendite faciem Stephanisi potestis. Moyses enim propter excæcationē vestram cōtra faciem suā posuit velamentum: Stephanus vero ad confusionē vestram cōtra vestrum conuentū resurrectionis annūciat sacramentum. Sed ô Iudæi fidem nullatenus miramur in vobis, per multa congruitis iniquitatibus vestris. Qui enim faciem despicitis legislatoris, personam suscipitis delatoris, personam Iudæi suscipitis delatoris. Qui despexistis faciem Moysi legislatoris, personam Iudæi suscepistis crudelissimi delatoris, & ad dedecus vestrum semper additis crimen vestrum. Et Moyses vester quando velamentum posuit contra sanctam faciem suā, nolebat videre criminosam faciē vestrā: Stephanus vero reuelata facie sua, speculabatur in cœlū gloriam dei filij, ideo videbant vultū eius Iudæi tanquā vultum Acto. 7. angeli dei. Et nunc tātummodo beate martyr Stephane terram despice, cœlum conspice, & pontificem sperne, patrē attende. Despice Iudæum & sacerdotem & populum, conspice in cœlo patrem & filium & spiritum sanctum. Indica tamen Iudæo quid sit illud quod diu cōtemplaris in cœlo. Ecce, inquit Stephanus, video cœlum apertum, & Iesum quem cru- Ibidem. cifixistis, quem illusistis morientem, quē signato sepulchro posuistis iacentem, video ego ad dexteram patris stantem. Quid ergo vobis profuit Iudæi, quia crucifixistis filium dei, & filij dei martyrē lapidatis? Ecce duplo labefacti estis, quia ciuitatem vestram amisistis, & ipsum lapidatorum principē perdidistis, & de ciuitate sancta eradicata est vestra planta. Impleta est enim in Iudæa maledicta maledictio illa Dauidica, Psal. 51. Propterea deus destruet te in finē, euellet te & emigrabit te de tabernaculo tuo, & radicem tuam de terra viuentium. Silētium autem fecerunt turbæ Iudæorum damnabili animositate sua, & super martyrem Stephanum dentibus colubrinis stridebāt, quē quasi serpentē in corde habebant, præcipitātq; martyrē sanctū extra ciuitatē suā, præmittētes testimonia, dicentes falsitatē, proiiciuntq; vestimenta ante Sauli vestigia, & currunt cum lapidibus, vlnas erigunt, brachia dirigunt, petras iaciunt, lapidantque iustum iniusti procumbentem, morientem, orantem atque dicentem, Domine Iesu meus, ostensor meus, defensor meus, propter quem sæuit in me nudus lapidator meus, exaudi me, exaudi sancte meus, virginis filius, lapis viuus, ad exaudiendum me vnus, intende

in ma

in me ipsum tui fontis lauacro mundatũ, tui salutaris gratia sine macula consecratum, pro tuo nomine spoliatum humanis lapidatum manibus, sed ab amore Sauli non separatum: Et ne statuas illis hoc peccatum misericors vsque in finem, Stephanus sanctus moriens, & in æterna pace dormiuit.

Item in eodem festo: Relatio sancti Augustini de miraculis sancti Stephani: SERMO VII.

SERMO VII. *Ex ciuitate dei lib. 22. cap. 8.*

AD aquas Tibilitanas Episcopo afferente Proiecto reliquias martyris gloriosissimi Stephani, ad eius memoriam veniebat magnæ multitudinis concursus & occursus, ibi cæca mulier vt ad Episcopum portantẽ pignora sacra duceretur orauit, flores quos ferebat dedit, recepit, oculis admouit, protinus vidit. Stupentibus cunctis qui aderant, præibat exultans, viam carpens, & viæ ducem vlterius nõ requirens. Memorati memoriam martyris, quæ posita est in castello Synicensi quod Hipponensi Coloniæ vicinum est, eiusdem loci Lucillus Episcopus populo præcedente atq; sequente portabat, fistula, cuius molestia iam diu laborauerat, & familiarissimi sui medici qui eam secaret operiebat manus, illius piæ sarcinæ vectatione repente sanata est: nam deinceps eã in suo corpore nõ inuenit. Eucharius presbyter ex Hispania, Calamæ habitans, vetere morbo calculi laborabat, per memoriam supradicti martyris quam Posidius illò aduexit Episcopus, saluus est factus. Idem ipse postea morbo alio præualescente mortuus sic iacebat vt ei iam pollices ligarentur, opitulatione memorati martyris cũ de memoria eius reportata fuisset, & super iacentis corpus missa ipsius presbyteri tunica suscitatus est. Fuit ibi vir in ordine suo primarius nomine Martialis, æuo iam grauis, & multum abhorrens à religione Christiana. Habebat sanè fidelem filiam, & generum eodem anno baptizatum: Qui cum eum ægrotantem multis & magnis precibus & lachrymis rogarent vt fieret Christianus, prorsus abnuit, eosq; à se turbida indignatione submouit. Visum est genero eius vt iret ad memoriam sancti Stephani, & illic pro eo quantum posset oraret, vt deus illi daret mentem bonam, qua credere nõ differret in Christum. Fecit hoc ingenti gemitu & fletu, & synceriter ardente pietatis affectu. Deinde abscedens de altari aliquid florum quod occurrit tulit, eiq; cũ iam nox esset ad caput posuit. Tunc dormitum

est, & ecce ante diluculum clamat vt ad Episcopum curreretur, qui mecū forte tunc erat apud Hipponem. Cum ergo eum audisset absentem, venire presbyteros postulauit. Venerunt, & statim credere se dixit. Admirantibus atq; gaudentibus omnibus baptizatus est. Hoc quandiu vixit in ore habebat, Christe accipe spiritū meum: cum hæc verba beatissimi Stephani quādo lapidatus est à Iudæis vltima fuisse nesciret, Quæ huic quoq; vltima fuerunt: nam non multo post etiam ipse defunctus est. Sanati sunt illic per eundem martyrem etiam tres podagrici, duo ciues, peregrinus vnus, sed ciues omni modo: peregrinus autem per reuelationem quid adhiberet quando doleret audiuit, & cum hoc fecisset, dolor continuo conquieuit. Audurus est nomen fundi vbi Ecclesia est, & in ea memoria martyris Stephani. Puerum quendam paruulum cum in area luderet, exorbitantes boues qui vehiculum trahebant rota obtriuerunt, & confestim palpitauit expirans. Hunc mater arreptū ad eandem memoriam posuit, & non solum reuixit, verumetiam illæsus apparuit. Sanctimonialis quædam in vicina possessione quæ Caspaliana dicitur, cum ægritudine laboraret ac desperaretur, ad eandem memoriam tunica eius allata est. Quæ antequā reuocaretur, illa defuncta est. Hac tamen tunica operuerunt cadauer eius parentes, & recepto spiritu salua facta est. Apud Hipponem Bassus quidam Syrus ad memoriam eiusdem martyris orabat pro ægrotante & periclitante filia, eoq; secum vestem eius attulerat: cum ecce pueri de domo occurrerunt, qui ei mortuam nunciarent. Sed cum orante illo ab amicis eius exciperentur, prohibuerunt eos illi dicere, ne per publicū plangeret. Qui cum domum redisset iam suorum eiulatibus personantem, & vestem filiæ quā ferebat super eam proiecisset, reddita est vitæ. Rursum ibidem apud nos Irenæi cuiusdam collectarij filius ægritudine extinctus est. Cumq; corpus iaceret exanime, atq; à lugentibus & lamentantibus exequiæ pararentur, amicorum eius quidam inter aliorum consolantium verba suggessit, vt eiusdem martyris oleo corpus perungeretur. Factum est, & reuixit. Itemq; apud nos vir tribunitius Eleusinius super memoriā martyris quæ in suburbano eius est, ægritudine exanimatū posuit infantulum filium suum, & post orationē quam in multis cum lachrymis ibi fudit viuentē leuauit. Vzali etiā quæ Colonia Vticæ vicina

cina est, multa præclara per eundem martyrẽ facta cognouimus, cuius ibi memoria longe priusquã apud nos ab Episcopo Euodio constituta est. Sed libellorũ dandorum ibi cõsuetudo non est, vel potius non fuit, nam fortasse nunc esse iam cœpit. Cum enim nuper illic essemus, Petroniã clarissimam fœminã quæ ibi mirabiliter ex magno atq; diuturno, in quo medicorũ adiutoria cuncta defecerant, languore sanata est, hortati sumus volente supradicto loci Episcopo vt libellum daret qui recitaretur in populo, & obedientissime paruit. In quo posuit etiam quod hic reticere nõ possum, à quodam Iudæo dixit sibi fuisse persuasum, vt annulũ capillatio vinculo insereret, quo sub omni veste ad nuda corporis cingeretur, qui annulus haberet sub gemma lapidẽ in renibus inuẽtum bouis. Hoc alligata quasi remedio, ad sancti martyris limina veniebat. Sed profecta à Carthagine, cum in cõfinio fluminis Bagrade in sua possessione mansisset, surgẽs vt iter perageret, ante pedes suos illum iacẽtem annulum vidit, & capillatiam zonã qua fuerat alligatus mirata tentauit. Quam cũ omnino suis nodis firmissimis sicut fuerat cõperisset astrictã, crepuisse atq; exiliuisse annulum suspicata est. Qui etiam ipse cũ integerrimus fuisset inuentus, futuræ salutis quodam modo pignus de tãto miraculo se accepisse prędsumpsit, atq; illud vinculum soluens, simul cũ eodem annulo proiecit in flumen. Non credent hoc qui etiã dominũ Iesum per integra virginalia matris enixum, & ad discipulos ostiis clausis ingressum fuisse nõ credunt. Sed hoc certe quærant, & si verum inuenerint, credant. Clarissima fœmina est, nobiliter nata, nobiliter nupta, Carthagine habitat, ampla ciuitas, ampla persona, rem quærentes latere non sinunt. Vnum est apud nos factũ non maius quàm illa quæ dixi: sed tam clarũ atq; illustre miraculum, vt nullum arbitrer esse Hipponensium qui hoc non vel viderit vel didicerit, nullum qui obliuisci vlla ratione potuerit. Decẽ quidam fratres fuerunt, quorũ septem sunt mares, tres fœminæ de Cæsarea Cappadociæ suorũ ciuium non ignobiles maledicto matris recenti patris eorum obitu destitutæ, quę iniuriã sibi ab eis factam acerbissime tulit, tali pœna sunt diuinitus coërciti, vt horribiliter quaterentur omnes tremore membrorũ. In qua fœdissima specie oculos suorum ciuium nõ ferentes, quaquauersum cuiq; ire visum est, toto penè vagabantur orbe Romano. Ex his etiam

ad nos venerunt duo frater & soror, Paulus & Palladia, multis aliis locis miseria diffamante iam cogniti. Venerũt autem ante pascha fermè dies quindecim, Ecclesiam quotidie & in ea memoriã gloriosissimi Stephani frequentabant, orantes vt iam sibi placaretur deus, & salutẽ pristinam redderet. Venit & pascha atq; ipso die dominico mane cum iam frequens populus præsens esset, & loci sancti cãcellos vbi martyriũ erat, idem iuuenis orans teneret, repẽte prostratus est, & dormiẽti simillimus iacuit, non tamen tremens, sicut etiã per somnum solebat. Stupentibus qui aderant, atq; aliis pauentibus, aliis dolentibus, cum eum quidam vellent erigere, nonnulli prohibuerunt, & potius exitũ expectãdum esse dixerunt. Et ecce surrexit & non tremebat, quoniã sanatus erat, & stabat incolumis intuens intuentes. Quis ergo se tenuit à laudibus dei? Clamantium gratulantiumq; vocibus Ecclesia vsquequaque cõpleta est. Inde ad me curritur, vbi sedebã iam processurus, irruit alter quisq; post alterũ, omnis posterior quasi nouum quod alius prior dixerat nunciantes, meq; gaudente, & apud me deo gratias agente, ingreditur etiam ipse cum pluribus, inclinatur ad genua mea, erigitur ad osculum meũ. Procedimus ad populũ, plena erat Ecclesia, personabat vocibus gaudiorum, Deo gratias, deo laudes, nemine tacẽte, hinc & inde clamantium. Salutaui populum, & rursus eadem feruentiori voce clamabant. Facto tandem silentio, scripturarum diuinarum sunt lecta solennia. Vbi autem ventũ est ad mei sermonis locum, dixi pauca pro tempore, & pro illius iocunditate lætitiæ. Nobiscum homo prandet, & diligenter nobis omnem suæ fraternæq; ac maternæ calamitatis indicauit historiam. Sequenti itaq; die post sermonem redditum, narrationis eius libellum in crastinũ populo recitandum promisi. Quod cum ex dominico paschæ die tertio fieret, in gradibus exhedræ, in qua de superiore loquebar loco, feci stare ambos fratres. Cum eorum legeretur libellus, intuebatur populus vniuersus sexus vtriusq; vnum stantem sine deformi motu, alteram in membris omnibus contrementem, & qui ipsum non viderant quid in eo diuinæ misericordiæ factum esset, in eius sorore cernebant. Videbant enim quid in illo gratulandum quid pro illa esset orandum. Inter hæc recitato eorum libello, de conspectu populi eos abire præcepi, & de tota ipsa causa aliquanto diligentius cœperã disputare. Cum

ecce

ecce me disputante, voces aliæ de memoria martyris nouæ gratulationis audiuntur conuersi sunt eò qui me audiebant, cœperuntq; cócurrere. Illa enim vbi de gradibus descendit, in quibus steterat, ad sanctum martyrem orare perrexerat. Quæ mox vt cãcellos attigit, collapsa similiter velut in somnum sana surrexit. Dum ergo requireremus quid factum fuerit, vnde ille strepitus lætus extiterit, ingressi sunt cũ illa in basilicã vbi eramus, adducẽtes eam sanam de martyris loco. Tum vero tãtus ab vtroq; sexu admirationis clamor exortus est, vt vox continuata cum lachrymis non videretur posse finiri, perducta est ad eum locum, vbi paulo ante steterat tremens, exultabant eam similẽ fratri, cui doluerant remansisse dissimilem, & nondum fusas preces suas pro illa, iam tamen præuiam voluntatem tam cito exauditam esse cernebant. Exultabant in dei laude voce sine verbis tanto sonitu, quantum nostræ aures ferre vix possent. Quid erat in cordibus exultãtium, nisi fides Christi, pro quo Stephani sanguis effusus est? Cui nisi huic fidei attestãtur ista miracula, in qua prædicatur Christus resurrexisse in carne, & in cœlum ascendisse cum carne? Quia & ipsi martyres huius fidei martyres, id est, huius fidei testes fuerunt.

DE SANCTO IOANNE APOSTOLO.

In festo sancti Ioannis Apostoli & Euangelistæ, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio eiusdem, Dixit Iesus Petro, Sequere me, &c. quæ habetur in expositione doctoris, Ibidem. *Ioan. 21.*

DE SANCTIS INNOCENTIBVS.

In festo sanctorum Innocentum, SERMO I. SERMO VIII.

CRedimus Iudæis quia notus aliquando in Iudæa deus, & ipsi id negant, propter quod credimus quia non patrem nouerunt qui filium negant. Vnum dominum communis natura testatur, quia vnus est mũdus. Vnum deum significat, quia vna est fides noui & veteris testamenti. Vnum spiritum sanctũ gratia testatur, quia vnũ baptismum in nomine trinitatis, dum Prophetæ dicunt, Apostoli audiunt. Vnum deum magi crediderunt, aurum, thus, & myrrham supplices ad Christi cunabula detulerunt. Aurum & thus & myrrha, *Psal. 75.* *Matth. 2.*

paſtores, magi, machæra, vt cruentis victimis infantiũ æterna repleantur altaria, vbi cum paruuli victimantur, matres miſeræ lamentantur. Naſcente domino, luctus cœpit, nó cœlo, ſed mundo. Indicitur matribus lamentatio, angelis exultatio, infantibus tranſmigratio. Deus eſt qui natus eſt, innocentes illi debentur victima, qui venit damnare mũdi maliciam. Agnelli debent immolari, quia agnus futurus eſt crucifigi, qui tollit peccata mundi. Sed oues vlulãt matres, quia agnos perdunt ſine voce balantes. Grande martyrium, crudele ſpectaculum, Eximitur machæra, & nulla interuenit cauſa. Sola ſtridet inuidia, cum qui natus eſt nulli faciat violentiam. Sed oues cernimus matres quæ ſuperant agnos lugentes. Vox in Rama audita eſt, ploratus & vlulatus magnus. Pignora ſunt non credita ſed creata, non depoſita, ſed expoſita. Teſtis eſt ipſa natura, quæ pugnabat in martyres, cũ tyrannus iactaret infantes. Mater crines capitis diſſipabat quæ ornamentũ capitis amittebat, Quantis modis infantẽ volebat abſcondere, & ipſe ſe infantulus publicabat. Neſciebat tacere, quia necdum didicerat formidare. Pugnabat mater & carnifex, Ille trahebat, illa tenebat. Ad carnificem mater clamabat, Quid ſeparas à me, quem genui ex me? Vterus genuit, non manſit ille cum vixit, vbera mea fruſtra lacte contorquet, caute portaui quem à te video manu crudeli iactari. Modo eum effuderunt viſcera mea, & tu elidis ad terrã. Alia acclamabat mater, cum exactor latro nó cõpelleret ſimul occidi cũ paruulo matrẽ, vt quid me dimittis inanẽ? Si culpa eſt, mea eſt. Si non eſt crimen, iunge mortem, & libera matrem. Alia dicebat, Quid quæritis? Vnum quæritis, & multos occiditis, & ad vnum qui vnus eſt attingere non poteſtis, Alia contrà clamabat. Veni iam, veni ſaluator mundi. Quandiu quæreris, nullum times, videat te miles, & noſtros non occidat infantes. Miſcebatur lamentatio matrum, & ad cœlum tranſibat oblatio paruulorum. Sed ille qui agnum tentauit, ipſe per Herodem agnulos iugulauit. Manet authori & miniſtro ſupplicium, diaboli & Herodis iudicium, cum iſta reſurrectio cœperit mortuorum. Herodes quid putas acturus eris, quando contra te tantorum claſſes infantiũ iudiciale cœperint exercere litigium? Inuenies claram linguam, magnam vocem, menſuram perfectam, omnes inuenies candidatos, in menſuram ætatis plenitudinis Chriſti fulgentes. Cum ſtare cœperint

Hiere. 31.

Ephe. 4.

rint ante eum, quem putaueras occidendum, pro quo fuderunt sanguiné preciosum. Ipsum videbis throno igneo præsidentem, illos solium dominicum circundantes, candore rubeo splendentes, propter candidam ætatem & sanguiné passionis. Quid acturus es, quid dicturus? Tacebis reus, dũ tantus cantabit exercitus sanctorum, Vindica sanguinem seruorum tuorum qui effususest. Introeat in conspectu tuo gemitus compeditorum, ipso iuuante qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat per omnia secula seculorum, Amen.

Apoc. 6.
Psal. 27.

In eodem festo, SERMO II.

CHristo igitur secũdum prophetiæ fidé nato in Bethleem Iudæ, temporibus Herodis regis, de Orientis partibus aduentantes quidam viri ex magorum gente, percontantur ab Herode vbi nam esset rex qui nuper natus est Iudæorum, affirmantes vidisse se stellam eius in Oriente, quæ sibi etiam dux itineris extitisset: causam vero tantæ properationis adorandi ac venerandi nuper editi regis esse. Quibus ille auditis incredibiliter deterretur, timens & verens ne status sui periclitaretur imperij, Aduocatis accersitisque legis doctoribus requirens percõtatur vbi nam Christum nasci sperarent. Vt vero ex Micheæ oraculis locus natiuitatis ei⁹ apud Bethleem designatus est, vno præcepto rex omnes lactantes pueros: non solum apud Bethleem, sed & in omnibus eius finibus à bimis & infra, secundum tempus quod explorauerat à magis interimi iubet, si quo modo etiam Iesum cum æquæuis posset extinguere. Sed præuenit regis insidias puer abductus in Aegyptum, parentibus de dolo regis angelo prænunciante commonitis. Deceptus itaq; Herodes rex & illusus à magis, mittit in Bethleem & in omnes fines eius, vt interficiantur pueri à bimatu & infra. Occidũtur pro Christo paruuli, pro iusticia moritur innocentia. Quàm beata ætas, quæ necdum Christũ potest loqui, & iá pro Christo meretur occidi. Nondum opportuna vulneri, & iá idonea passioni. Quã fœliciter nati quibus in primo nascẽdi limine æterna vita obuiam venit. Incurrunt quidé inter ipsa primordia acceptæ lucis periculum, & finé salutis, sed de ipso protinus fine capiunt principia æternitatis. Immaturi quidem vidẽtur ad mortem, sed fœliciter moriũtur ad vitã. Vix dum gustauerant præsenté, statim transeunt ad futuram. Nondum ingressi infantiæ cu-

Ser. 11.
Matth. 2.
Michea. 5.

nas. & iam perueniunt ad coronas. Rapiũtur quidem à complexibus matrũ, sed redduntur gremiis angelorũ. Nihil ergo egisti ferocissimæ austeritatis audacia, potes martyres facere, Christum non potes inuenire. Putabat se infœlix tyrannus domini saluatoris aduentu regali solio detrudendũ, Sed non ita est. Non ad hoc venerat Christus, vt alienã gloriam inuaderet, sed vt suã donaret. Non, inquã, ad hoc venerat Christus, vt regnum terrestre præriperet, sed vt cœleste donaret, Non venerat ad potestates dignitatesq; rapiẽdas, sed ad contumelias & iniurias perferendas. Non ad hoc venerat, vt sacrum illud caput ad diadema gemmatum, sed vt ad coronam spineam prępararet. Non, inquã, ad hoc venerat, vt cõstitueretur supra sceptra magnificus, sed vt crucifigeretur illusus. Nascente ergo domino conturbatur Herodes, & omnis Hierosolyma cum eo. Quid mirũ, si pietate nascente perturbetur impietas? Ecce iacẽtem in præsepio pertimescit armatus, contremiscit humilem rex superbus, obuolutum pannis metuit purpuratus, cum simulatione alloquitur magos, Ite, inquit requirite de puero, & cum inueneritis renunciate mihi, vt & ego veniens adorem eum. Simulabat adorare se velle, quem conabatur occidere. Sed non timet veritas falsitatis insidias. Quàm cæca feritas, quæ credebat quòd deprehendere dominum fraudibus posset. Ecce cuius terra cœlumq; ostendebat aduentum, qui pastorum non latebat simplicitatem, quem magi de extrema venientes Aethiopiæ parte merentur agnoscere, dolis suis ad illum non potest rex sacrilegus peruenire. Fallitur ergo stulti furor tyranni, Christum non potest inuenire perfidia, quia deus non crudelitate, sed credulitate quærendus est, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Matth. 2.

SERMO X. *In eodem festo,* SERMO III.

HOdie fratres charissimi natalem illorũ infantium colimus, quos ab Herode crudelissimo rege interfectos esse Euangelij textus eloquitur. Et ideo cum summa exultatione gaudeat terra cœlestium militum, & tantorum parens fœcunda virtutum. Ecce profanus hostis nũquam beatis paruulis tantum prodesse potuisset obsequio, quantum profuit odio. Nam sicut sacratissimum præsentis diei festum manifestat, quantũ in beatos paruulos iniquitas abundauit, tantum in eis gratia benedictionis refudit. Beata es ô Bethleem terra

Matth. 2.

Iuda,

Iuda, quæ Herodis regis immanitatem in puerorum extinctione perpessa es, quæ sub vno tempore cādidatam plebem imbellis infantiæ deo offerre meruisti. Digne tamē natalem illorum colimus, quos beatius æternæ vitæ mundus edidit, quàm quos maternorum viscerum partus effudit. Siquidem antè vitæ perpetuæ adepti sunt dignitatē, quàm vsuram præsentis acceperint. Aliorum quidem preciosa mors martyrum laudem in cōfessione promeruit, horum in consummatione complacuit. Quia incipientis vitæ primordiis ipse eis occasus initium gloriæ dedit, qui præsentis terminum imposuit. Quos Herodis impietas lactentes matrum vberibus abstraxit, qui iure dicūtur martyrum flores, quos in medio frigore infidelitatis exortos, velut primas erumpētes Ecclesiæ gemmas quædam persecutionis pruina decoxit. Et ideo dignum est interfectis pro Christo infantibus honores impendere, cerimonias, non dolores, sacramentis dare vota non lachrymas, quia ipse illis fuit causa pœnæ, qui extitit & coronæ, ipse odium causæ, qui præmium. Parāte autem Herode paruulis necem, Ioseph per angelum admonetur, vt Christum dominum nostrum in Aegyptum transferat, Aegyptum idolis plenam. Nam post Iudæorum persecutionem & ad occidendum Christū profanæ plebis assensum, Christus ad gentes idolis deditas transire dignatur, & Iudæam relinquens ignoranti seculo colendus infertur. Et quia ex scripturis diuinis fratres charissimi, bonos & iustos viros persecutionem malorū semper sustinuisse cognoscimus, si diligēter consideramus, inueniemus illos maiora supplicia sustinere. Omnis enim homo qui alium in corpore persequitur, prius ipse in corde persecutionem sustinere cognoscitur. Nam si etiam illi quem persequitur aliquid de substantia sua tulerit, maius sibi ipse dispēdium facit, quia nemo habet iniustum lucrum sine iusto damno. Vbi lucrum, & ibi damnū: lucrum in arca, damnum in conscientia. Tulit vestem, & perdit fidem; acquirit pecuniam, & perdit iusticiam. Sed hoc homines ideo faciunt, quia diem nouissimum attendere nolunt. Si enim diem mortis suæ cogitare iugiter vellent, animum suum ab omni cupiditate vel malicia cohiberent. Sed quod modo nolunt salubriter cogitare, necesse habent postea sine vllo remedio sustinere. Veniet enim illis dies nouissima, veniet dies iudicij, quando eis nec pœnitentiam licebit agere, nec

Ibidem.

bonis operibus se ab æterna morte poterunt redimere: quia percutitur etiam hac animaduersione peccator, vt moriens obliuiscatur sui, qui dum viueret oblitus est dei. Veniet dies iudicij, quando mouebuntur fundamenta montium, & ardebit terra vsq; ad inferos deorsum, quando cœli ardentes soluentur, quando sol obscurabitur, & luna non dabit lumen suum, quando stellæ cadent de cœlo, quando peccatores & impij mittētur in stagnum ignis, & fumus tormentorum illorum ascendet in secula seculorum, vbi fletus & stridor dentium. Veniet tempus fratres charissimi, quando nulli bono erit male, nulli malo erit bene. Veniet, inquam, nouissima dies, quādo discernūtur pij ab impiis, iusti ab iniustis, laudatores dei à blasphematoribus dei. Veniet & quando discernuntur, vt nulli, sicut dictum est, bono sit male, nulli malo sit bene. Quare ergo modo non sic? Forte & modo sic. Sed quod nunc est in occulto, tunc erit in manifesto. Lege scripturam diuinam, ingredere mecum, si potes in sanctuarium dei, forte ibi, si possum, docebo te, imò disce mecū ab eo qui docet me, etiam nunc nō esse malis bene, & melius esse bonis quàm malis, quāuis nondum venerit bonorū plena fœlicitas, nondumq; venerit malorum pœna nouissima. Si legem dei diligenter attēdis, forte intelligis mecū non esse bene malis. Rogo enim te, & quæro abs te, tibi quare male est? Responsurus es, Egestas angit, premit difficultas, dolor fortasse membrorum, timor ab inimico. Tibi ideo male est quia pateris mala, & bene est illi qui est ipsum malum? Multum interest inter malum pati, & malū esse. Tu quod pateris non es, malum enim pateris, sed tu malus non es: Ille hoc malum non patitur, & malus est. Noli ergo falli. Non potest fieri vt tibi male sit, quia pateris malū, & illi bene sit qui est malus. Cum enim malus est, putas quia non patitur malum, cum patitur seipsum? Tibi male quia malum alienum pateris in corpore tuo: & illi bene est, qui malum seipsum patitur in corde suo? Tibi male est, qui forte malam habes vitam: & bene est illi, qui malam habet animam? Esto bonus qui habes bona. Bonæ sunt diuitiæ, bonum est aurum, bonum est argentum, bonæ familiæ, possessiones. Omnia ista bona sunt, sed vnde facias bene, non quæ te faciant bonū. Habeto bona, quæ te faciant bonum. Quæ sunt, inquis, ista? Fac iudiciū & iusticiam. Bona sunt quæ habes, Fac iudiciū & iusticiā. Esto & tu bonus inter bona

Matth. 24. Apoca. 14. Matth. 8.

De Verbis domini. Sermo. 12.

bona tua, erubesce bonis tuis. Esto bonus mãsurus inter bona peritura, erubesce bonis tuis. Noli esse malus in eis, ne pereas cũ eis. Ita ergo aurum & argentũ distribuit hominibus conditor rerũ & administrator deus, vt ipsum per se natura & genere suo bonũ sit, copia vero eius nõ extollat bonos, nec elidat inopia. Malus autẽ homo, & cum offertur excæcatur, & cum aufertur excruciatur: quia & cum acquiruntur diuitiæ falsam lætitiã tribuunt, & cum perduntur verã tristiciam derelinquunt. Discamus amare veras diuitias, id est, castitatẽ & iusticiam, pacem & misericordiã. Istæ enim iustæ dicuntur diuitiæ, quia bonis meritis iustisq; tribuuntur: illæ veræ dicuntur diuitiæ, quia quisquis eas habuerit non egebit, dum iuxta Apostolum, habens victũ & vestitum his contẽtus est. Istas vero terrenas diuitias, iniustum est putare diuitias, quæ non auferunt egestatem. Tantum enim magis quisq; ardebit egestate auariciæ, quãto magis eas diligẽs maiores habuerit. Quomodo ergo sunt diuitiæ, quibus crescit inopia, quæ amatoribus suis quantum fuerint ampliores, nõ afferunt satietatem, sed inflammant cupiditate diuitem? Tu putas quia minus indigeres, si minus haberes. Vnde bene quidã dixit, Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit. Cum pecuniæ enim incremẽto rabies cupiditatis augetur. Nam omnes auari vel cupidi velut hydropis morbo ægrotare videntur. Quo modo enim hydropicus, quantum plus bibit, tantum amplius sitit, ita auarus vel cupidus acquirendo nõ satiatur. Nos vero fratres cogitantes peregrinos nos & hospites esse in hoc seculo, hoc tantum quod ad victum & vestitum opus est nobis in itinere vitæ istius reseruemus, & quantum possumus, in æternam beatitudinem per eleemosynam pauperum dirigamus, vt cum in die iudicij cupidi & auari pro sterilitate bonorum operum audire meruerunt, Discedite à me maledicti in ignem æternum: nos pro bonis operibus audire possimus, Venite benedicti, percipite regnum, quia esuriui, & dedistis mihi manducare: sitiui, & dedistis mihi bibere: nudus fui & operuistis me. Ad istam benedictionem vos dominus sub sua protectione perducat, cui est gloria in secula seculorum, Amen.

De Verbis domini. Serm. 6. In lib. 50. Ho. hom. 3.

1. Tim. 6.

Iuuenal satyra. 14.

Matth. 25.

In eodem festo, SERMO IIII.

Serm. 11.

QVotiescunque fratres sanctorum martyria celebramus, toties laudes saluatoris edicimus: & quoties eorũ asserimus

rimus passiones, toties Christi gloriam prædicamus. Non enim suspicimus quod passi sunt, sed propter quē passi sunt admiramur. Igitur non pœna in laude, sed fides est in honore. Magnificamus ergo martyres, sed præcipuè illos qui nascente Christo in ipso exordio non loquendo sed moriendo confessi, ad regna perpetua cæteros præuenerunt, Videte autem quem iidem locum apud homines mereantur, qui apud deum locum sub altario meruerunt. Dicit enim sancta scriptura, Vidi enim sub ara dei animas occisorum propter verbum dei, & propter testimonium Iesu quod habebant. Sub ara, inquit, dei vidi animas occisorum. Quid reuerētius, quid honorabilius dici potest, quā sub illa ara requiescere, in qua deo sacrificiū celebratur, in qua offerūtur hostiæ, in qua dominus est sacerdos, sicut scriptum est, Tu es sacerdos in æternum, secundum ordinem Melchisedech? Recte sub altario iustorum animæ requiescunt, quia super altare corpus domini offertur. Nec immerito illic iusti vindictam sanguinis postulant, vbi etiā pro peccatoribus Christi sanguis effunditur. Conuenienter igitur, & quasi pro quodam cōsortio ibi martyribus sepultura decreta est, vbi mors domini quotidie celebratur, sicut ipse ait. Quotiescunque hæc feceritis, mortem meam annunciabitis donec veniam, scilicet vt qui propter mortem eius mortui fuerant, sub sacramēti eius mysterio requiescant. Non immerito, inquam, consortio quodam illic occisis tumulus constituitur, vbi occisionis dominicæ membra ponūtur, vt quos cum Christo vnius passionis causa deuinxerat, vnius etiam loci religio copularet. Legimus plerosque iustorum Abrahæ sinibus refoueri, nōnulos paradisi amœnitate lætari, nemo tamen melius præter martyres meruit, hoc est ibi requiescere, vbi & hostia Christus est & sacerdos, scilicet vt propiciationē de oblatione hostiæ cōsequantur, & benedictionē functionemque sacerdotis accipiāt. Inter cæteros igitur martyres, quos sub ara dei cōsistere prædicamus etiam beatos illos infantum lactantium pro Christo primicias martyrū laudemus, qui nō loquendo, sed moriendo cōfessi coronas meruerūt. Neque enim dubitandū est eos in martyrio plura præ cæteris exorare, qui in martyrio præ cæteris præcesserunt. Et clamauerūt, inquit Ioānes voce magna, Vindica domine sanguinē nostrū. Et datæ sunt illis singulæ stolæ albæ, & dictū est illis vt quiescerent tēpus adhuc mo

Apoc. 6. *Psal. 109.* *1. Cor. 11.* *Apoc 6.*

modicum, donec impleretur numerus fratrum & conseruorum eorum. Oritur quæstio in hoc loco, cur sancti iam cum domino manentes vindictã de inimicis expetant, cum dominus in Euangelio dicat, Diligite inimicos vestros, & orate pro persequentibus & calumniantibus vos. Sed sciendũ quia illi sancti iam in conspectu creatoris sui consistentes vident voluntatem illius, & ideo ab ipso accipiunt quod eum velle facere nouerunt, & de ipso bibunt quod de ipso sitiunt. Petunt autem vindictam de inimicis duobus modis, & hoc causa charitatis, vt scilicet qui ad vitam æternam prædestinati sunt conuertantur à malo ad bonũ: qui vero præsciente deo damnandi sunt, moriantur & peccare desistãt, vt per hoc minorem pœnam in inferno habeant, vbi vnusquisque secundũ qualitatem operum sustinebit magnitudinem pœnarum. Petunt autem de reprobis vindictam, quia optant venire diem extremi iudicij, & resurrectionem suorum corporum præstolantur. Et datæ sunt illis singulæ stolæ albæ. Per stolas albas debemus intelligere mercedem baptismi, præmium martyrij mercedem æternorum, & gaudium cœlestis patriæ. Habent ergo ante resurrectionem sancti singulas stolas, quia in sola anima adhuc æternis beatitudinibus perfruũtur, postea autem accepturi sunt binas, quando receptis corporibus immutabiles erunt in anima, & incorruptibiles in corpore. De hoc Esaias, In terra sua duplicia possidebũt. Et dictum est illis vt quiescerent tempus adhuc modicum, donec impleatur numerus conseruorum & fratrum eorum. Dictio ista inspiratio est diuina qua mẽtibus eorum desiderantibus diem iudicij, immittitur virtus patientiæ, vt patienter ferant omnia, expectantes numerum illorũ, qui similiter interficiendi sunt pro Christo, cum eis postmodũ regnaturi, vt qui desiderant recipere sua corpora, gaudeant ex numero colligendorũ fratrum. Tali modo loquitur deus omnipotens sanctis, veluti quilibet paterfamilias habens multos filios, singulisque de agro reuertentibus & rogantibus, vt cibum sibi tribuat, respondet, Refectio quidem vestra parata est, sed expectate fratres vestros vt cum in vnum positi fueritis: omnes in cõmune comedatis & epulemini gaudentes, quia interficiẽdi sunt & illi vel aperto scilicet martyrio vel occulto. Dicit ergo illis vindicta postulantibus post datũ munus vt quiescant atq; sustineãt, donec cõpleatur numerus conseruorũ illorũ. Videtis

Matt. 5.

Apoc. 6.

Esaia. 61.

Apoc. 6.

tis igitur quoniã propter nos martyrũ vindicta differtur. Dũ enim nos retardamus, horum sanguis inultus est, Sed hoc contingit nostra desidia, qui non, sicut dictum est, religiose viuimus: qui non pie, sicut congruit, operamur. Nam si bonorum operum ad dominum iusticia nostra præcederet. iam conseruorum numerus qui expectatur esset completus. Nulli autem dubium est vindictam post iudicium martyres percepturos, qui etiam ante iudicium præmiis cœlestibus honorantur. Vnde oportet fratres charissimi quia primicias martyrũ hodierna festiuitate veneramur, de æterna quæ in cœlis est martyrũ festiuitate sedule cogitemus, eorumque vestigia, inquantũ possumus, sequendo, & ipsi eiusdem festiuitatis supernæ participes existere curemus, testante Apostolo, Quia si socij passionũ fuerimus, simul & consolationis erimus, nec tam de morte eorũ lugeamus, quàm de iusta palmæ perceptione lætemur. Siquidem singulos eorũ cum per tormenta pellerentur ex hac vita, Rachel gemebũda, id est, ecclesia gemit luctu lachrymisque persecuta: sed iam hinc expulsos superna Hierusalẽ, quæ est mater omniũ nostrum, mox in aliã vitam obuiis læticiæ ministris excepit, atque in gaudium domini sui perpetuo coronandos introduxit. Vnde dicit Ioannes, Stabãt ante thronum in conspectu agni amicti stolis albis, & palmæ in manibus eorũ. Stant enim modo ante thronum dei coronati, qui quõdam ante thronum iudicum terrenorum iacebãt pœnis astricti. Stant in conspectu agni nulla ratione illic à cõtemplanda eius gloria separandi, à cuius hic amore nec per supplicia poterant separari. Stolis fulgent albis, & palmas in manibus habent, quia præmia in operibus habent, dum corpora quæ pro domino ignibus vstulari, ac bestiis dilacerari, flagris absumi, per præcipitia dissolui, vngulis abradi omni modo pœnarũ genere passi sunt dissipari, per resurrectionem glorificata recipiunt. Et clamabant, inquit, voce magna, dicentes, Salus deo nostro, qui sedet super thronum & agno. Magna voce salutem deo decantant, qui magna gratiarũ actione recolunt, non sua se virtute, sed ipso auxiliante, tribulationum impugnantium superasse certamina. Dicit iterum eorum & præteritos agones, & coronas describens perpetuas; Hi sunt qui venerunt de tribulatione magna, & lauerunt stolas suas, & dealbauerunt eas in sanguine agni. Stolas quippe martyres in sanguine agni lauerunt

2. Cor. 1.
Hiere. 31.
Matt. 2.
Apoca. 7.
Ibidem.
Ibidem.
Ibidem.

runt, dum membra sua, quæ oculis insipientium visa sunt pœnarum squalore fœdari, sic potius fuso pro Christo sanguine ab omnibus mundauere contagiis, insuper & beata immortalitatis luce digna reddidere, quod est etiam lotas habuisse stolas in sanguine agni. Ideo sunt, inquit, ante thronum dei, & seruiunt die ac nocte in templo eius. Non est laboriosa, sed amabilis & optāda seruitus in dei laudibus perpetuo assistere. Dies quippe & nox non vicissitudinem temporis proprie, sed perpetuitatem tropice significant. Nox enim non erit illic, sed dies vna melior in atriis Christi super millia. In qua non plorat Rachel filios suos, sed absterget deus omnem lachrymam ab oculis eorū, datque vocem lætitiæ & salutis æternæ in tabernaculis iustorum, qui viuit & regnat deus, &c.

Psal. 83.

Hiere. 31.

Apoca. 2.

DE SANCTO VINCENTIO.

In festo sancti Vincentij martyris.

SERMO I.

IN passione quæ nobis hodie recitata est, fratres charissimi, euidenter ostenditur iudex ferox, tortor cruentus, martyr inuictus, In cuius corpore pœnis variis exarato, iam tormenta defecerant, & adhuc membra durabant. Tot conuicta miraculis persistebat impietas, tot vexata suppliciis nō cedebat infirmitas. Agnoscatur ergo operata diuinitas. Quādo enim corruptibilis puluis cōtra tam immania tormenta duraret, nisi in eo Christus habitaret? In his enim omnibus ille agnoscendus, ille glorificandus, ille laudandus est qui & in prima vocatione dedit fidem, & in suprema passione virtutem. Vultis nosse quia vtrūque donatū est? Audite Apostolum Paulum, Vobis, inquit, datum est pro Christo non solum vt credatis in eum, verumetiam vt patiamini pro eo. Acceperat vtraque hæc beatus Vincentius leuita, acceperat & habebat. Si enim non accepisset, quid haberet? Habebat in sermone fiduciam, habebat in passione tolerantiam. Nemo ergo de suo corde præsumat, quando profert sermonem, nemo de suis viribus confidat quando suffert tentationem: quia vt & bona prudenter loquamur, ab illo est, non nostra sapientia: & vt mala fortiter perferamus ab illo est, non nostra est patientia. Recolite dominum Christum suos in Euangelio discipulos admonentem, Recolite martyrum regem cohortes suas armis

Sermo XII.

Philip. 1

mis spiritalibus instruentem, bella monstrantem, adiutoria ministrantem, præmia pollicentem, quia cum dixisset discipulis suis? In hoc mundo pressuram habebitis: mox vnde territos consolaretur, adiunxit dicens. Sed confidite, quia vici mundum. Quid ergo miramur charissimi, si in illo Vincentius vicit, à quo victus est mundus? In hoc, inquit mundo pressuram habebitis, vt si premit non opprimat. si oppugnat non expugnet. Duplicem mundus aciem producit contra milites Christi. Blanditur vt decipiat, terret vt frangat. Non nos teneat voluntas propria, non nos terreat crudelitas aliena, & victus est mundus. Ad vtrosque aditus occurrit Christus, & non vincitur Christianus. Si consideretur in ista passione humana patientia, incipit esse incredibilis: si agnoscatur diuina potentia, desinit esse mirabilis. Tanta grassabatur crudelitas in martyris corpore, & tanta trãquillitas proferebatur in voce, tantaq; pœnarum asperitas sæuiebat in mẽbris, vt miro modo putaremus Vincentio patiente alium loquentẽ non torqueri. Et vere fratres charissimi ita erat. Prorsus ita erat. Alius loquebatur. Promisit enim & hoc testibus suis Christus in Euangelio, quos ad huiusmodi certamina præparabat. Sic enim ait. Nolite præmeditari quo modo aut quid loquamini. Non enim vos estis qui loquimini, sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis. Caro ergo patiebatur, & spiritus loquebatur. Et loquente spiritu nõ solum cõuincebatur impietas, sed etiã corfortabatur infirmitas. Clariorẽ nobis martyrem tot tormẽta faciebant. Multiplici enim vulnerũ varietate confossus non deserebat pugna, sed acrius iterabat. Putares quòd eũ duraret flamma, nõ vreret, & tanquã figuli fornax lutũ molle suscipiens, duram redderet testã Poterat martyr noster dicere Daciano, Iam non vret ignis tuus carnẽ meã; quia exaruit sicut testa virtus mea, & quo modo scriptũ est veraciter, Vasa figuli probat fornax, & homines iustos tẽtatio tribulationis. Probatus atq; decoctus illo igne Vincentius, Dacianus vero arsit & crepuit. Si enim nõ ardebat, vnde cremabat? Quid enim erant verba irascẽtis, nisi fũmus ardentis? Ergo martyri nostro refrigerium in corde habenti, flammas extrinsecus admouebat, sed ipse facibus furoris accensus, tanquam clibanus intus ardebat, & habitatorẽ suum diabolum concremabat. Per furiosas enim Daciani voces, per truces oculos, & minaces vultus, & totius corporis

Ioan. 6.

Matth. 10.

Psal. 21.

Eccle. 27.

motus ille habitator eius interior mouebatur, & per hæc signa visibilia tanquam per signa sui vasculi, quod impleuerat crepantis rimula prouidebatur, Non tantum martyrem cruciabant plurima tormenta, quantum illum vastabat insania. Sed iam fratres illa omnia transierunt, & ira Daciani, & pœna Vincentij. Nunc autem pœna Daciano, corona vero manet Vincentio. Denique his præmissis futuræ videlicet retributionis finibus, etiã in hoc mundo martyrum gloriam demõstremus. Quæ hodie regio quæ'ue prouincia vlla quousque vel Romanum imperium, vel Christianum nomen extenditur, natalem nõ gaudet celebrare Vincentij diaconi? Quis autem hodie vel nomẽ Daciani audisset, nisi Vincentij passionem legisset? Quod vero tanta cura seruauit dominus martyris corpus, quid aliud demonstrauit, nisi gubernasse se viuentem, quem non reliquit exanimem? Vicit ergo Dacianum viuens Vincentius, vicit & mortuus. Viuens tormenta calcauit, mortuus maria transnatauit. Sed ipse inter vndas gubernauit cadauer extinctum, qui inter vngulas animum donauit inuictũ. Non flexit flamma tortoris cor eius, non mersit aqua maris corpus eius. Sed in his & huiusmodi nihil est aliud, nisi preciosa in conspectu domini semper mors sanctorum eius, cui est honor & imperium in secula seculorum, Amen.

Psal 115.

In eodem festo. SERMO II.

Ser. XIII.

CVnctorum licet dilectissimi gloriosas martyrum passiones, quos distincta regionibus loca meruerunt, vna fides faciat omnibus indiscreto honore venerabiles: propriam tamen sibi in hoc venerationis obsequio vendicãt dignitatem, qui Ecclesiam dei & documentis præ cæteris erexerunt, & patrociniis adiuuerunt. Inter quos iuste beatum leuitam Vincentium, cuius confessione & morte Christum incredulis prædicatum incunctanter agnoscimus, catholicis studiis celebramus, Qui vt fidelium deuotionẽ deo studiosius commendaret, altiori charitatis flammescens affectu, morti se'e tandem fideliter obtulit, quo videlicet robur fidei in solidissima petra Christo fundatum, sequacibus imitandum daretur: necnon & semen Apostolicæ prædicationis per eum pluribus disseminatum ope suæ intercessionis tutum ac perfectæ consummationis fruge refertum in cœlestibus demum horreis conderetur. Nunc ergo amplius propria venerentur,

quem etiam peregrina mirantur, quatenus eis se largiorem exhibeat in beneficiis, quibus se amabiliorem cognoscet in gaudiis, fiatq; in eius solennitate vberior lætitiæ ambitus, de quo fidei creuit effectus. Huius deniq; spiritus tanto virtutum munere claruit, vt sacri ministerij fultus officio, qui filium dei dominum nostrum secuturus esset in passione, eiusdem Christi calicem credentibus prius ministraret in salutem. Cuius haustu fœliciter mente ebriatus, rabidi hostis atq; in Christum sæuientis insaniam interritus adiit, modestus sustinuit, securus irrisit, sciens paratus esse vt resisteret, nesciens elatus esse quo vinceret: quia cuius amore spiritalibus armis præmunitus resistebat, eius adiutorio quicquid pœnarum in illum ferientis ira excogitabat, insuperabilis fortiter patiendo vincebat. Ideo non hunc laminæ ignitæ sartaginis, non equulei, non vngulæ ferreæq; manus, nō vires pauendæ cædentium, nec dolor scissorum membrorum, non foci fragor, & strepentis in patientis visceribus salis iniectio, Daciani quiuerunt aliquatenus subdere iussioni, Sed dum intantum eius væcordiæ tumor exctesceret, vt tātis passionis subactum doloribus aut vicisse aut interemisse se lætabundus extolleret susceptа spe frustratus, vnde victor visus est apparere, inde victus compulsus est erubescere, quoniā quo dei martyr duriori vrgebatur pœna, eo ampliori confessionis exultabat constantia. Vnde ipsius passionis vel vltima præuidere, seu mostrari fratres euidētius placet, quatenus animaduertat sanctitas vestra, quò diabolus suum perduxerit dolis ministrum, vel quo modo Christus suum in finem vsquequaque seruauerit famulum. Ex quo illud sanè erat mirabile, quia quantum iste extrinsecus multiplici pœnarum genere cōtritus arctabatur, tantum intrinsecus exultante interiori homine dilatabatur: quantumq; ille exterius iactantia temporalis potentiæ inflabatur, tantum interius despici se perpēdens interiori vexatus homine præfocabatur. Contemni igitur se videns sæuiebat, nec in quem iam vindictā inferret inueniebat. Videbat nanq; desæuientium manus carnificū plus in eo inuenire vulneris quam corporis, solumq; ingentem spiritum ei stulticiam exprobrare suam quod prouocabat veritatis normam. Quapropter credens quòd causam confusionis auerteret, si personam quæ se spreuerat absentaret, minusq; Dacianus erubesceret si Vincentium populus non videret, iussit eum à publico

blico remoueri, Sed nec sic quidem caret supplicio. Contusa quò iacebat testa substernitur, vt vis acuminis concisam molem superiecti corporis plus discinderet, atq; reddita tormentis mẽbra quæ secarent obuia susciperent fragmenta. Fallitur tamen vincẽdi opinione cęca crudelitas, Nam diuina bonitas dilectum suum amplius in cõfessione comitata infert nouam tenebris lucem, & tabernaculum splẽdidum obscurũ reddit ergastulum. Fouebat laceros artus medica dei manus, & venustiori pristinæ sanitatis augmento fossi lateris damna supplebat Insolita igitur huius luminis claritate perculsi obstupuere custodes, quin & vocem angelis hymnũ deo cõcinentibus, mens pallidi ianitoris expauit. Currit exanimis minister ad præsidem, quem grauius relatio nuncij quàm ictus percussit gladij: & cũ non posset ex magnitudine rei tacere quod viderat, tremor iudicem occupat dolor lacerat, furor inflãmat: & ne in pœnis Vincentius vincens gloriam martyrij obtineret, Citius, inquit, Dacianus, producatur è carcere, ne dum insistimus rebellem punire, videamur eum potius victoria coronare. Profertur itaq; ex illo tetri carceris baratro cœlesti quidem gratia pulchrior, & si adhuc esset passurus, robustior. Sed vbi desiderium ad regni vocationem tẽdentis nullo pœnarum vel mortis genere frangendum intelligit, iubet inuida mens lenioris strati fulcra substitui, ac blãdiori eum requie cõfoueri, scilicet vt si amoto paululum carnifice animã quietus exhalaret, diceretur non esse occisus, sed mortuus: quasi nó eum pœna peremerit, cum quo & pœna simul perierit. Interea beatum Vincentiũ cœlestis aula suscepit, ac beatę fœlicitatis munere donat. Ad cuius ingressum angelici lætantur spiritus, omnesq; simul cõciues gratulantur sancti. Nosq; tibi gratias agimus domine Iesu, quòd anima tuo digna consortio quæ pertinax tulit supplicium, mendax fugit obsequium: & quæ fuit contenta persecutor quo fureret, sit dedignata ꝙ parceret. Cognito igitur sancto eius abscessu, iudex insanus, & quia Christus vicisset in Vincentio nescius, Dacianus illius sibi promittit cadaueris expositione vindictam, cuius gemit ex virtute victoriã. Feris nanq; & canibus decepta furoris superbia absumendum proiici mandat lictoribus, vt tali pastu eorum impleret ventrem, quorum ipse gerebat mentem. Sed vt diuinis excrescentibus beneficiis maioris victoriæ Vincentio gratia conferatur, mittitur coruus

auis inimica cadaueribus, expoſitas corporis dapes ſeruatura ieiuna. Hinc fratres dilectiſſimi, hinc aduertite diſtincta meritorum obſequia. Helias quondam impias Achab vel Iezabelis manus caute declinans, in deſerto coruis miniſtrātibus paſcitur: aſſertor autem veritatis Vincentius Daciani rabie peremptus, feris exponitur conſumendus, ſed coruo famulante ſeruatur illæſus. Obtinuit ergo Helias diuino nutu coruis præſtātibus quo aleretur, præſtitū eſt Vincentio obſequente quoq; coruo ne comederetur. Qui vt cœlitus ſe cuſtodē deſignatum oſtenderet, aduentantes reliquas aues eminus non ſegni impetu perturbabat, inter quas immanē quoq; lupum propius accedentem, veluti qui cōmiſſum theſaurū ſacrilega audacia attaminare præſumeret, pennis & alis deuerberans procul abegit. Sed ille quod non tam ad inferendam veniſſet iniuriam, quàm ad augendā miraculi pompam, quadam ſui habitudine ſtupidus indicabat. O impudens furor, & ſtulta væſania, Coruus obſequitur, lupus veneratur, Dacianus perſequitur, nec erubeſcit velle ſe adhuc ferox perdere, quem māſuefacta beſtialis feritas ſatagebat protegere. Vnde ad occulendam martyris laudem non iam ſecretum, ſed profundum elegit, credens ſibi ad deliteſcendam eius gloriam non clauſtra fidem ſeruatura ſed maria, quaſi non idem elementi dominus eſſet, per quē dudum ei carceris abdita cœleſti fulgore radiata micuiſſent. Datur nautis mergendum corpus in fluctibus, vt ad auxilium ſaltē æquora proficerent, cui ad vincendum Chriſti militē terra defeciſſet. Enauigatis itaq; magna ex parte freti gurgitibus proiectum inter ſorbētes vndas præpotens eſt dei dextera conſecuta, & quæ ſpiritū intulerat in cœlum, corpus mox retulit ad ſepulchrū. Sic prædicator veritatis chariſſimi nec tormentorū vincitur pœnis, nec tenebroſi carceris ſuperatur anguſtiis. Non beſtiis dilaniatur, non profundo celatur, ſed litori redditur, præconio diffamatur, vt qui vere cōfeſſus fuerat nomē deitatis, veritate ſibi adeſſe experiretur diuinæ ſuffragia bonitatis. Cuius glorioſam virtute vitā ita precioſę mortis gratia decorauit, vt quod viuēdo docuit, moriendo cōſtanter aſtrueret: eratq; cōſequens quatenus ad eius viſionē per mortē attingeret, quem probabilis vitæ cōuerſione ſemper atteſtatus fuiſſet, ſciens quòd de contēptu præſentis vitæ gloria ſurgit beatitudinis æternæ, præſtante domino noſtro Ieſu Chriſto, qui viuit & regnat &c.

3. Reg. 17.

DE

DE SANCTI PAVLI CONVERSIONE.

In festo conuersionis sancti Pauli. SERMO I. *Sermo XIIII.*

HOdie de Actibus Apostolorum lectio hæc prænũciata est, vbi Paulus Apostolus ex persecutore Christianorum, annunciator factus est Christianorum. Percutiens eum Christus & sanans, occidens & viuificans, occisus agnus à lupis, & faciens agnum de lupis. Ita enim erat, vt ait præclara prophetia, cum Iacob patriarcha benediceret filiis suis, præsentia tãgens, futura prospiciens. Prædictum enim erat quod in Paulo contigit. Erat autem Paulus, sicut ipse testatur de tribu Beniamin. *Philip. 3.* Cum autem Iacob benedicens filios suos, venisset ad benedicendum Beniamin, ait de illo, Beniamin lupus rapax. Quid ergo? Lupus rapax semper est? Absit, sed qui mane rapit prædã, ad vesperas diuidit escas. Hoc in Apostolo Paulo impletum est, quia & de illo dictum erat. Iam si placet audiamus illum mane rapientem, ad vesperas escas diuidentem. Mane & vespere positæ sunt pro eo, ac si diceret, Prius rapiet, postea diuidet escas. Attendite raptorem, Saulus, inquit, acceptis epulis† à principibus sacerdotum ibat, vbicũq; inueniret Christianos, ad sacerdotes attraheret, & adduceret vtiq; puniendos. *Acto. 9.* *† epistolis.* Ibat spirãs & anhelans cædes: hoc est, mane rapiens. Nam & quãdo lapidatus est Stephanus primus martyr pro nomine Christi, euidentius aderat & Saulus, & sic aderat lapidantibus vt non ei sufficeret si tãtũ suis manibus lapidaret. *Acto. 7.* Vt enim esset in omnium lapidantium manibus, ipse omnium vestimenta seruabat, magis sæuiens omnes adiuuando, quàm suis manibus lapidando. Audiuimus, mane rapiet: audiamus ad vesperam qualiter diuidat escas. Voce Christi prostratus de cœlo, & accipiens desuper interdictum iam sæuiendi, cecidit in faciem suam, prius prosternendus, postea sanandus. Non enim in illo postea Christus viueret, nisi occideretur in eo quod male ante vixisset. Quid ergo prostratus audit? Saule Saule, quid me persequeris? Durum est tibi contra stimulum calcitrare. *Act. 9.* Et ille, Quis es domine? Et vox desuper: Ego sum Iesus Nazarenus, quem tu persequeris. Membris adhuc positis in terra, caput clamabat in cœlo, & non dicebat quid persequeris fideles meos: sed, quid

me persequeris? ille, Quid me iubes facere? Iam parat se ad obediendum qui prius sæuiebat ad persequendum. Iam formatur ex persecutore prædicator: ex lupo ouis, ex hoste miles. Ouis audiat quid facere debeat. Cæcus sanè factus, vt interiore luce fulgeret cor eius. Exterior lux ad tempus subtracta est persecutori, vt interior redderetur prædicatori: & tamen in eo tempore quo cætera non videbat, Iesum videbat, ita & ipsa cæcitas eius informabatur ad mysterium credentium, Quisquis in Christum credidit, ipsum intueri debet. Cætera creatura vilescat, vt creator in corde dulcescat. Videamus ergo. Adductus est ad Ananiam, & Ananias interpretatur ouis. Ecce lupus rapax adducitur ad ouē sequendam, non rapiendam: & ne rapientem ouis expauesceret lupum, ipse pastor de cœlo qui omnia faciebat, nunciauit lupum venturum oui, sed non sæuiturum, & tamen tam immanis fama lupum illum præcesserat, vt non posset ouis audito eius nomine non conturbari. Nam cum dominus Iesus eidem Ananiæ nunciasset Saulum venisse, iam vt crederet ad eum Ananias ire se debere, ait Ananias, Domine audiui à multis de viro hoc, quòd multa mala in sanctis tuis operatus est, & nunc literas accepit à principibus sacerdotum, vt vbicunque inuenerit tui nominis sectatores pertrahat. Dominus autem ad illum, Sine, ego illi ostendam quanta illum oporteat pati pro nomine meo. Mira & magna res geritur. Lupo sæuicia interdicitur. Lupus ad ouem captiuus ducitur. Tanta autem præcesserat fama lupi raptoris, vt eius nomine audito timeret ouis etiam sub manu pastoris. Confortatur ne iam putet sæuientem, ne timeat timentem. Ab agno pro ouibus mortuo, fit ouis secura de lupo. † Ego, inquit, illi ostendam, quanta illum oporteat pati pro nomine meo. Vbi terror? Vbi salus? Quod faciebat contra nomen pastoris, patitur pro nomine pastoris. O sæuicia, ô misericordia. Vides illum præparare ferrum, secaturus est, non peremptarus. Curaturus, & nō occisurus. Christus dicebat, Ego illi ostendam quanta illum oporteat pati pro nomine meo. Sed quo fine? Ipsum qui patiebatur audite, Non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis. Ac si dicat, Sæuiat mundus, fremat mundus, concrepet linguis, coruscet armis, quod potest faciat, quid faciet rei quam accepturi sumus? Appendo quod patior contra id quod

Roma. 8.

quod spero. Hoc nunc sentio, illud credo: & tamen plus est quod credo quã quod sentio. Quicquid est quod sæuit pro nomine Christi, si potest viuere tolerabile est, si non potest viuere migrare hinc facit. Non extinguit, sed accelerat ipsum præmium, ipsam dulcedinem, Quæ cũ venerit, sine fine erit. Opus cum fine, merces sine fine. Nam & operarius deficeret in via, nisi attẽderet quod accepturus esset. Cum enim attenderis quid sis accepturus, omnia tibi erunt vilia quæ pateris, nec digna æstimabis pro quibus illud accipias. Miraberis tantum dari pro tãto illo labore. Vita nostra Christus est, Christum attendite. Pati venit, sed glorificari: cõtemni, sed etiam exaltari: mori, sed etiã resurgere. Ista cogitantes fratres charissimi nõ desperemus, quia etsi peccatores sumus, magnum medicum habemus, ipsum medicum audite, Non enim veni vocare iustos, sed peccatores ad pœnitentiam. Vtilitas autem rei gestæ huius hæc est. Apostolus ipse commemorat in epistolis suis. Dicit enim ad hoc sibi veniam datam peccatorum suorum, vt nemo de se desperet, qui fuerit magnis peccatis inuolutus, & in magnis sceleribus irretitus, quasi veniam non sit accepturus, si conuersus fuerit ad eum qui pendens in cruce pro persecutoribus orauit dicẽs, Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. Factus est ille ex persecutore prædicator & doctor gentium. Qui prius, inquit, fui blasphemus & persecutor & iniuriosus. Vides quod meritum pro pœna consequitur. Gratia enim salui efficimur de peccatis nostris, largiente ipso domino nostro Iesu Christo, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Matth. 9. *Lucæ. 23.* *1. Tim. 1.*

† *Hic sermo in Veteribus finit à Versiculo, Ab agno pro ouibus & cætera, hoc modo.*

Ab agno pro ouibus mortuo, fit ouis secura de lupo. Deinde ille cui præcedente dominico cantauimus, deus quis similis tibi, ne sileas neque mitescas deus, qui tamen dicit, venite ad me, & discite à me quoniã mitis sum & humilis corde: videamus quemadmodũ vtrunque exhibeat: & in se ostendat sua eloquia consonare. Mitis est & humilis corde, quia sicut ouis ad immolandum ductus est, & sicut agnus coram tondente fuit sine voce, sic non aperuit os suum. Ligno suspensus, pertulit odiorũ flammas, sustinuit ministras pessimi cordis linguas. Quibus linguis illi percusserũt immaculatũ, crucifixerunt iustum. De quorũ linguis prædictum erat, Filij

Psal. 34. *Matth. 11.* *Esa. 53.* *Psal. 56.*

 hominum

hominum dentes eorum arma & sagittæ, & lingua eorũ machæra acuta. Et quid fecit lingua? Gladius acutus quid fecit? Occidit. Quem occidit? Occidit vitam mors, vt à vita occideretur mors. Quid ergo? Quid fecit lingua eorum gladius acutus? Audi quid fecit. Vide quod sequitur, Exaltare super cœlos deus: & super omnẽ terram gloria tua. Ecce quid fecit gladius acutus. Exaltatũ super cœlos nouimus dominũ: non videndo sed credendo. Super omnem autẽ terram gloriam eius: legendo, videndo, credendo. Vide ergo mitem & humilem corde: vt ad istam gloriã trophæum mortificatæ carnis adduceret. Vide illum mitem. Pendens dicebat, Pater ignosce illis: quia nesciunt quid faciunt. Et discite à me, quoniam mitis sum, & humilis corde. Discamus à te, quoniam mitis es, & humilis corde. Vbi magis apparere vel debuit vel potuit dignius, quàm in ipsa cruce. Cum ligno membra penderent, cum clauis confixæ manus & pedes essent, cum illi adhuc sæuirent linguis, cum se fuso sanguine non satiarent, cum ægrotantes medicum non agnoscerent, pater inquit, ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. Tanquam diceret, Ego veni ægros curare. Quod me non agnoscunt, febris immanitas facit. Mitis ergo & humilis corde dicit, Pater ignosce illis, quia nesciũt quid faciũt. Quid ergo, ne sileas neque mitescas deus? Impleat & hoc. Ecce non siluit. Clamauit de cœlo, Saule Saule, quid me persequeris? Fecit non sileas, exhibuit non sileas, exhibeat & non mitescas. Primò, quia non pepercit errori eius: quia non pepercit sæuiciæ: quia anhelantem cædes voce prostrauit, sæuienti lumẽ eripuit, captiuum sicut diximus ad Ananiam quem persequens quærebat adduxit. Ecce non mitis, ecce sæuiens, non in hominem sed in errorem. Parum est hoc: adhuc non sileat neque mitescat. Ananiæ timẽti & tremẽti audito illius lupi famosi nomine, ego, inquit, ostendã illi, ego illi ostendam. Vide minantem, vide adhuc sæuientem. Ego illi ostendam. Ne sileas neq; mitescas deus. Ostende persecutori, non solum bonitatem, verum etiam seueritatem tuam. Ostende, patiatur quod fecit: discat & pati qui faciebat: sentiat & ipse quod aliis inferebat. Ego, inquit, illi ostendã quæ illũ oporteat pati. Sed tanquam sæuiens dicit, & implet quod dictũ est, Ne sileas neq; mitescas deus. Non inde recedat. Discite à me, quoniã mitis sum & humilis corde. Ego illi ostendam, quæ illum oporteat pati

Luca. 23.

Act. 9

pro nomine meo. Ostendisti terrorem, subueni ne patiatur, & pareat quẽ fecisti quẽ inuenisti. Minax est, non silet, non mitescit, minatur. Ego illi ostendã, quæ illum oporteat pati pro nomine meo. Vbi terror, ibi salus. Qui faciebat contra nomen, patiatur pro nomine. O sæuicia misericors, vides illum præparare ferrũ, secturus est non pererapturus. Curaturus est non occisurus: Christus dicebat. Ego illi ostendã quæ illum oporteat pati pro nomine meo. Sed quo fine? Ipsum qui patiebatur audi, Non sunt cõdignæ passiones huius temporis. Ipse dicit qui patiebatur, pro quo nomine patiebatur, & quo fructu patiebatur. Non sunt condignæ passiones huius temporis, ad futuram gloriam quæ reuelabitur in nobis. Sæuiat mundus, fremat mundus, increpet linguis, coruscet armis, quicquid potest faciat. Quid faciet, ad id quod acceptu ri sumus? Appendo quod patior, contra id quod spero. Hoc sentio; illud credo. Et tamen plus valet quod credo, quàm quod sentio. Quicquid est quod sæuit pro nomine Christi, si potest viui tolerabile est. Si non potest viui, migrare hinc facit. Non extinguit, sed accelerat ipsum præmium, ipsam dulcedinem, quæ cum venerit sine fine erit. Opus cum fine, merces sine fine. Iste ergo fratres, iste vas electionis, primo Saulus à Saüle. Recordamini enim qui nostis literas dei, quis erat Saül. Rex pessimus, persecutor sancti serui Dei Dauid. Et ipse si meministis, de tribu Beniamin. Inde iste Saulus, ducto secum tramite sæuiendi, sed in sæuicia non permansurus. Postea si Saulus à Saüle, Paulus vnde? Saulus à rege sæuo, cum superbus, cum sæuiens cum cædes anhelans. Paulus autem vnde, Paulus quia modicus. Paulus humilitatis nomen est. Paulus, posteaquam adductus est ad magistrum qui ait, Discite à me, quia mitis sum & humilis corde: Inde Paulus. Vsum Latinæ locutionis aduertite. Quia paulum modicum dicitur. Paulopost videbo te, paululũ hic expecta. Id est post modicum videbo te, modicum hic expecta. Audi ergo Paulum, Ego sum, inquit, minimus Apostolorum. Prorsus ego sum minimus Apostolorum. Et alio loco, Ego sum nouissimus Apostolorum. Et minimus, & nouissimus tãquam fimbria de vestimento domini. Quid tam exiguũ, quid tam nouissimum qua fimbria? Hac tamẽ tacta mulier à fluxu sanguinis sanata est. In modico isto erat magnus, in minimo gradis habitabat, & tanto minus à se magnum excludebat, quanto

Rom. 8.

1. Cor. 15.

1. Cor. 4.

magis minor erat. Quid miramur magnū habitare in angu-
Esa. 66. sto? magis in minimis habitat. Audi illum dicentem, Super quem requiescet spiritus meus? super humilē & quietū & tre mentem verba mea. Ideo altus habitat in humili, vt humilē
Psal. 137. exaltet. Excelsus enim est dominus & humilia respicit: excelsa autem a longe cognoscit. Humilia te & propinquabit tibi:
Roma. 10. extolle te & recedet à te. Minimus ergo iste quid dicit quod audiuimus hodie, Corde creditur ad iustitiam: ore autē confessio fit ad salutē. Multi credūt corde & erubescūt confiteri ore. Sciatis fratres, prope iam neminē esse paganorū qui non apud seipsum miretur & sentiat impleri prophetias de Christo, exaltatū super cœlos: quia vidēt super omnē terram gloriam eius. Sed cum se inuicē timent, sibi inuicem erubescunt faciunt à se longè salutē, quia ore cōfessio fit ad salutē. Quid prodest credidisse ad iustitiam, si os dubitat proferre quod corde conceptum est? intus fidē deus videt: sed parum est, ne confitearis humilē, times superbos, & ei præponis superbos qui pro te displicuit superbis. Humilem times cōfiteri filium dei. Magnum verbum dei, virtutem dei, sapientiam dei non
1. Cor. 1. erubescis confiteri. Natum, crucifixum, mortuum erubescis
Ioan. 1. confiteri. Altus, excelsus & æqualis patri per quē facta sunt omnia: per quem factus es tu, factus est quod tu: factus est propter te homo propter te natus, propter te mortuus. Aegrote quo modo sanaberis, qui de medicamento tuo erubescis? Elige tempus, Nunc est tempus postea contemptus ille veniet admirandus: iudicatus ille, veniet iudicaturus: occisus ille, veniet excitaturus, exhonoratus ille, veniet honoraturus modo & postea: modo in fide res est, postea in manifestatione erit. Elige hoc tempore quam partem teneas in futuro. De Christi nomine erubescis modo hominibus. Ex eo quod erubescis modo, habes erubescere cum venerit in gloria sua redditurus quod promisit bonis, quod minatus est malis, vbi eris tu? Quid facies, si te attendat ille excelsus & dicat tibi, erubuisti de humilitate mea, non eris in claritate mea? Discedat ergo mala verecundia, accedat salubris impudētia, si impudētia dicenda est: sed tamē fratres extorsi mihi vt hoc dicerem, nec timerem prorsus. Nolo enim erubescamus de Christi nomine. Insultetur nobis quòd credimus in crucifixum, occisum: planè in occisum. Sed de quo nisi sanguis manaret, chirographum peccatorū nostrorum adhuc maneret

Prorsus.

Prorsus in occisum credidi, sed hoc in eo occisum est quod sumpsit de me, non vnde fecit me. Prorsus in occisum credo, sed in quem occisum? Qui venit aliquid, & accepit aliquid. Quis venit? qui cum in forma dei esset non rapinam arbitratus est esse æqualis deo. Ecce quis venit quid accepit? sed semetipsum exinaniuit formã serui accipiens in similitudinem hominum factus: ille factor factus, ille creator creatus: sed in quo factus est & creatus? in forma serui, accipiendo formam serui, non amittendo formam domini. In hac ergo forma serui in eo quòd à nobis pro nobis accepit, & natus est, & passus est, & resurrexit, & ascendit in cœlum. Quatuor res dixi: natus est, mortuus est, resurrexit, & ascẽdit in cœlũ. Duo prima, duo nouissima: Duo prima: natus est, mortuus est. Duo nouissima: resurrexit ascẽdit, in cœlũ in duobus primis cõditionem tuam tibi ostendit, in duobus nouissimis mercedis exemplum præbuit: nasci & mori noueras. Plena est his duobus regio mortalium. Quid hic abundat in omni carne, nisi nasci & mori? hoc homo cum pecore habet: hanc ergo vitam cum pecoribus communem ducimus. Nati sumus, morituri sumus: istud nondum noueras, resurgere & in cœlum ascendere: duo noueras, duo non noueras, patere quod suscepit, spera quod ostendit. Quid enim? & si nolis mori, non es moriturus? Quid times, quod vitare non potes? Times quod etsi nolis erit, & non times quod & si nolis non erit. Quid est quod dixi? omnibus hominibus natis constituit deus mortem, per quàm de isto seculo emigrent. Exceptus eris à morte, si exceptus fueris à genere humano. Quid facis? nunquid tibi modo dicitur, elige vtrum velis esse homo. Iam homo es, venisti. Quo modo hinc exeas cogita: natus es, moriturus es. Fuge, caue, repelle, redime: mortem potes differre, nõ auferre. Veniet etsi nolis, veniet quando nescis. Quid ergo times quod etsi nolueris erit, time potius quod si nolueris non erit. Quid est hoc? impiis, infidelibus, blasphemis, periuris, iniquis, & omnibus malis gehennæ ignes ardentis & æternas flammas minatus est deus. Primo compara hæc duo, mortem ad momentum, & pœnas in æternum. Times mortem ad momentum, veniet & si nolis: time pœnas in æternum, non veniẽt si nolueris. Multo maius est quod timere debes, & in potestate habes ne veniat tibi quod times: & maius est, & longe maius, incõparabiliter maius quod timere debes, & in po-

Philip. 2.

teſtate habes ne veniat tibi: etenim ſi bene vixeris, ſi male vixeris, moriturus es. Non effugies vt nō moriaris, ſeu viuēdo bene, ſeu viuēdo male. At vero ſi elegeris hic bene viuere, in æternas pœnas nō mitteris: quia vero eligere nō potes hic ne moriaris, elige cum viuis ne in æternum moriaris, Hæc eſt fides, hoc Chriſtus oſtendit moriendo & reſurgendo. Moriendo oſtendit, quod velis nolis paſſurus es: Reſurgendo oſtendit, quod ſi bene vixeris accepturus es: hic corde creditur ad iuſticiam, ore confeſſio fit ad ſalutem. Sed times confiteri ne inſultent tibi homines, non qui crediderunt. Nam & ipſi intus credunt, ſed ne inſultent tibi qui confiteri erubeſcūt. Audi quod ſequitur. Dicit enim ſcriptura. Omnis qui crediderit in eum, non confundetur: hæc meditare, in his eſto: hæc eſt eſca non ventris, ſed mentis. Ille qui mane rapiebat ipſas eſcas ad veſperum diuidebat.

Roma. 10.

Item in eodem feſto alius ſermo, qui habetur de Verbis Apoſtoli IX. *&* X.

Item in eodem feſto alius ſermo qui inſertus eſt in ſermone XVII. *in libro quinquaginta Homiliarum.*

Item in eodem feſto, Homilia de eo quod ſcriptum eſt in Euangelio ſecundum Lucam, Homo quidam erat diues, qui habebat Villicum, & cætera. quæ habetur libro 1. de quæſtionibus Euangeliorum: Cap. XXXIIII. *& ſequentibus.*

DE MARIAE VIRGINIS PVRIFICATIONE.

In feſto purificationis ſanctiſsimæ Virginis Mariæ ſermo. Hodiernus dies. & cætera. qui habetur inter ſermones de tempore XX.

DE CATHEDRA SANCTI PETRI.

In feſto cathedræ ſancti Petri. *Sermo.* I.

Ser. XV.

INſtitutio ſolennitatis hodiernæ à ſenioribus noſtris cathedræ nomen accepit, ideo quòd primus Apoſtolorum Petrus hodie epiſcopatus cathedram ſuſcepiſſe referatur. Recte ergo Eccleſiæ natalem ſedis illius colunt quam Apoſtolus pro Eccleſiarum ſalute ſuſcepit, dicente domino, Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam. Petrum itaque fundamentum eccleſiæ dominus nominauit, & ideo digne fundamentum hoc eccleſia colit, ſupra quod eccle

Matt. 16.

ecclesiastici ædificij altitudo consurgit. Vnde conuenienter psalmus qui lectus est dicit, Exaltent eum in ecclesia plebis, & in cathedra seniorum laudent eum. Benedictus deus qui exaltari in ecclesia hoc præcepit, quia dignum est vt fundamentum hoc in ecclesia honoretur per quod ad cœlũ ascenditur. Quòd natalis ergo cathedræ hodie colitur, sacerdotale honoratur officium. Sibi hoc ecclesiæ inuicem præstant, quia tanto necesse plus habet ecclesia dignitatis, quanto sacerdotale officium plus honoris. Cum solennitatem hanc ecclesiis merito religiosa obseruatio introduxerit, miror cur apud quosdam infideles hodie tam perniciosus error increuerit, vt super tumulos defunctorum cibos & vina cõferant, quasi egressæ de corporibus animæ carnales cibos requirant. Epulas enim & refectiones caro tantum requirit, spiritus autem & anima his non indigent. Parare aliquis suis charis dicit quod ipse deuorat, quod præstat ventri, imputat pietati. Cessate ergo fratres ab hoc gentili infidelitatis errore. Animæ enim sanctæ quæ in hoc seculo, aut per vitæ innocentiam puræ sunt, aut pœnitentiæ satisfactione purgãtur, à saluatore nostro recipiuntur, & cum eo esse credendæ sunt, secundum Apostoli dictũ, cupio dissolui & esse cum Christo. Animæ ergo fratrum parentumque nostrorum minime cibis carnalibus delectantur. Offendi his magis possunt quàm delectari, si cum illæ in sacris sedibus sint, vos eas in terra esse credatis. Cessate ergo ab his erroribus, & sicut scriptum est, Quæ sursum sunt sapite, non quæ super terram: vt superstitiones fidei vestræ contrarias repudiantes, dum ea quæ deo placita sunt faciatis, etiam vos cum Christo in æternum esse mereamini. Quod ipse præstare dignetur, & cætera.

Psal.106. *Philip.1.* *Coloss.3.*

In eodem festo, Sermo II.

Ser. XVI.

NOstis fratres charissimi beatissimum Petrum in saluatoris passione suis erroribus profecisse, & posteaquam negauit dominũ, fuisse apud dominum meliorem. Fidelior enim factus est posteaquam fidem se perdidisse defleuit, atque ideo maiorem gratiam reperit quàm amisit. Tanquam bonus enim pastor tuendum gregem accepit; vt qui sibi antea infirmus fuerat, fieret omnibus firmamentum. Et quia ipse interrogationis tentatione negauerat, cæteros fidei stabilitate fundaret. Denique pro soliditate deuotionis Ecclesiarum petra dicitur, sicut ait dominus, Tu es Petrus, & super hanc

1.Retr.20.

Matt. 16. hanc petram ædificabo Eccleſiam meam, Petra enim dicitur, eo quòd primus nationibus fidei fundamenta poſuerit, & tanquam ſaxum immobile totius operis Chriſtiani compagem molemq́ue contineat. Petra ergo pro deuotione Petrus dicitur, & petra pro virtute dominus nuncupatur, ſicut ait *1. Cor. 10.* Apoſtolus. Bibebant autem de ſpiritali ſequente eos petra; petra autem erat Chriſtus. Recte conſortium meretur nominis, qui cõſortium meretur & operis. In eadem domo enim *1. Corin. 3.* Petrus fundamentum ponit. Petrus plantat, dominus incrementat, dominus irriguum ſubminiſtrat. Petrus ergo tentationibus ſuis proficit, fletibus ſuis gaudet, periculis ſuis creſcit. Hic nanque in mare dum ſuper vndas temerarius viator ingreditur, nutat inceſſu, ſed conualeſcit affectu. Periclitatur corpore, ſed deuotione non labitur. Mergitur pedibus, ſed Chriſti dextera ſuſtentatur. Suſtẽtabat enim fides, quem vnda mergebat: & quem fluctuũ procella turbabat, ſaluatoris dilectio confirmabat. Ambulabat enim in mari Petrus magis dilectione quàm pedibus. Non enim videbat vbi pedum veſtigium figeret, videbat autem vbi figeret veſtigium charitatis. In naui enim poſitus conſiderat dominũ, & amore eius ductus deſcendit in mare. Nõ cogitat labẽtes aquas, non fluenta currentia, & dum Chriſtum reſpicit, non reſpicit elementum, dum credit fide, etiam inter vndas ſolidum inuenit veſtigium. Iactetur licet fluctibus mare, ventis pelagus conturbetur, non tamen turbabatur Petri ſemita quæ *Exod. 14.* ducit ad dominum. Ambulat igitur ſuper aquas Petrus, & ſub pedibus eius mollis vnda non cedit. Legimus in veteri teſtamento filios Iſraël per mare rubrum ſiccis itineribus ambulaſſe, & ad ſecuritatem gradientium ne laberentur, vnda iter ſolidatum: quanto hic melius, vbi ambulante Petro nec mutatur vnda, nec labitur, nec ſolidatur aqua nec refugit? Melius, inquam, vbi eadem vnda quæ fluctuat & ſuſtentat, ibi idem gurges qui mergit & famulatur, Illic vt portaretur per mare populus Iſraël meatum ſuam natura perdiderat, hic dum portatur in aquis Petrus, curſum ſuum fluentẽ non *Matth. 14.* perdidit. Temerarius ergo viator Apoſtolus noui itineris viam carpit, modo curuati gurgitis molem aſcendit, modo ſub labentes ſinus vndæ deſcendit, & inter marinos fluctus aſcenſus illi itineris deſcenſusq; non deeſt. Sed vbi turbantibus vẽtis exagitantur procellæ, incipit timere quod credidit,

statim ei gurges subtrahitur, vnda subducitur. Mox enim deficiente fide defecit semita, Tunc exclamans ad dominum Iesum saluum se fieri deprecatur. Quem apprehensa manu saluator liberat, & subiūgit dicēs, Modicæ fidei, quare dubitasti? Hoc est, cur tam modicæ fidei es, vt qui credendo in mare ambulare cœperas, nō id perseuerādo trāsires? scriptū est enim Qui perseuerauerit vsque in finem, hic saluus erit. Sed dum cunctaris & dubitas, iter quo ingressus fueras perdidisti. Cur, inquam, tam modicæ fidei es, vt non ea fide qua venire cœperas peruenires? Intellige ergo, quia in mare crudelitas te portabat, perfidia submergebat. Igitur sanctus Petrus dum fluctuat, dum mergitur, dum periclitatur, sic peruenit ad dominum ostendens nobis quòd non nisi per pericula properetur ad Christum. Multi enim diaboli fluctus sunt in hoc mundo, tentationum multa naufragia, quibus ita liberari possumus, si clamantibus manum suam saluator extenderit. Nos ergo clamare ad dominum non cessemus, ille auxilium solitum non negabit, Iesus dominus noster qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Vbi supra.

Matth. 10.

DE ANNVNCIATIONE DOMINICA.

In festo annunciationis dominicæ, de eo quod scriptum est in Esaia. Et requiescet super eum spiritus timoris domini & cætera. SERMO I.

Esaia. 11.

MVlta nobis fratres de dei timore præcepta sunt, & quā sit vtile timere deum innumerabiliter diuina eloquia sonuerunt. Ex qua vberrima copia pauca me commemorantem, & ad ea quantum pro temporis breuitate potuero disserentem libenter aduertite. Quis non sapientem se esse lætetur, aut si nondū est esse desideret? Sed quid dicit scriptura? Initium sapientiæ timor domini. Quem non regnare delectet? Sed audiamus quid in Psalmo spiritus moneat, Et nūc reges intelligite, erudimini qui iudicatis terram. Seruite domino in timore, & exultate ei cū tremore: vnde & Apostolus dicit, Cū timore & tremore vestram ipsorum salutē operamini: legimus etiā scriptū, Concupisti sapientiam, serua iusticiam, dominus præbebit illam tibi. Multos enim reperimus negligentissimos iusticiæ, & auidissimos sapientiæ. Hos docet scriptura diuina peruenire non posse ad id, quod appetunt

Ser. XVII.

Eccle. 1.

Psalm. 2.

Philip. 2.

Eccle. 1.

tunt, nisi seruando quod negligũt. Serua, inquit, iusticiam & præbebit tibi dominus quam concupisti sapientiã. Quis autem potest nisi deum timeat seruare iusticia? Dicit enim alio loco, Nam qui sine timore est nó poterit iustificari. Porrò si dominus non præbet sapientiam nisi seruanti iusticiam, qui autem sine timore est nó poterit iustificari: recurritur ad illã sententiam, Initium sapientiæ timor domini. Esaias etiam propheta cum septé illa notissima dona spiritalia commendaret, incipiés à sapientia peruenit ad timorem dei, táquam de sublimi descendens ad nos, vt nos dominus doceret ascendere. Inde ergo cœpit quò volumus peruenire, & illuc peruenit vnde debemus incipere. Requiescet in eo, inquit, spiritus dei spiritus sapientiæ & intellectus, spiritus concilij & fortitudinis, spiritus scientiæ & pietatis, spiritus timoris domini. Sicut ergo ille non deficiendo sed docendo à sapientia vsque ad timorem descendit, sic nos non superbiendo sed proficiendo a timore vsque ad sapientiam oportet ascendere. Initium enim sapientiæ timor domini, Ipsa est enim illa cõuallis plorationis, de qua Psalmus dicit. Ascensiones in corde eius disposuit in conualle plorationis. Per conuallem quippe humilitas significatur. Quis est autem humilis, nisi timẽs deũ? Et eo timore conterens cor in lachrymis confessionis & pœnitentiæ, Quia cor contritum & humiliatum deus non spernit. Sed non timeat, ne in conualle remaneat. In ipso enim corde contrito & humiliato quod deus non spernit, ascẽsiones per quas in illum assurgeremus ipse disposuit: nam ita Psalmus dicit, Ascẽsiones in corde eius disposuit in conualle plorationis, in loco quem disposuisti. Vbi fiunt ascensiones? In corde, inquit, Sed vnde ascẽdendũ est? Vtiq; à cõualle plorationis. Et quò ascendẽdum est? In locum, inquit, quem disposuit. Quis iste locus est, nisi quietis & pacis? Ibi enim est illa clara & quæ nũquam marcescit sapientia: vnde ad nos exercitãdos quibusdam doctrinæ gradibus descendit Esaias à sapientia vsque ad timorem, à loco scilicet sempiternæ pacis vsque ad cõuallem plorationis, vt nos in confessione pœnitentiæ dolendo, gemendo, flendo non remaneamus in dolore & gemitu & fletu: sed ascendentes ab ista conualli in montem spiritalem vbi ciuitas sancta Hierusalem mater nostra æterna fœcũdata est imperturbabili lætitia perfruamur. Ergo ille cum præposuisset sapientiam, lumen scilicet mẽtis indefi-

Psal. 110.
Esa. 11.
Eccles. 1.
Psal. 83.
Vbi supra.
Psal. 50.
Esaia. 11.

indefi

indeficiens, adiunxit intellectum, tanquam quærētibus vnde ad sapientiam veniretur, responderet, ab intellectu: vnde ad intellectum, à consilio: vnde ad consilium, à fortitudine, vnde ad fortitudinem à scientia. vnde ad scientiam à pietate: vnde ad pietatem, à timore. Ergo ad sapientiā à timore, quia initium sapientię timor domini. A conualle plorationis vsq; ad montē pacis. Beati enim pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum, Ipsi sunt in cōualle humiles, ipsi in tremore cor contritum & humiliatum sacrificant deo. Vnde ascendunt ad pietatem vt non resistant voluntati eius siue in sermonibus eius vbi non capiunt sensum eius, siue in ordine ipso & gubernatione creaturæ cum pleraq; aliter accidunt quàm priuata hominis voluntas exposcit: ibi quippe dicendum est, Verum non quod ego volo, sed quod tu vis pater. Beati enim mansueti, quoniam ipsi hæreditate possidebunt terram. Non terrā morientium, sed terrā de qua dictum est, Spes mea es tu, portio mea in terra viuentium. Ab ista quippe pietate merebuntur scientię gradum, vt nouerint non solum mala præteritorum peccatorū suorum de quibus in primo gradu pœnitentiæ dolore fleuerunt, sed etiam præsentia & cætera. In Christo videtur fuisse diuinitas. Porrò si fides dominum natum credit in carne, deo non dubitet esse vtrunque possibile, vt & corpus maioris ætatis non reserato aditu domus intus positis præsentaret, & sponsus infans de thalamo suo, hoc est, vtero virginali illæsa matris virginitate procederet. Illic nāq; dei filius humanā sibi dignatus est coniungere naturā, vt sibi capiti immaculato immaculatā consociaret Ecclesiam, quam Paulus Apostolus virginē vocat, non solas in ea considerans corpore virgines, sed incorruptas desiderans omniū mentes, Desponsaui, inquit, vos vni viro virginem castam exhibere Christo. Ergo & Ecclesia imitans domini sui matrē quoniam corpore nō potuit, mente tamen & mater & virgo est. Nullo itaq; modo virginitatē matris suæ nascēdo Christus ademit, qui Ecclesiam suā de fornicatione dæmonū redimendo virginē fecit. Ex cuius incorrupta virginitate procreatæ virgines sanctæ quæ terrenas nuptias contemnentes esse etiam carne virgines elegistis, gaudentes celebrate solenniter hodierno die virginis partū. Ille quippe est natus ex fœmina, qui non est à masculo satus in fœmina. Qui vobis attulit quod amaueritis, matri non abstulit quod

Eccli. 1. *Matth. 5.* *Matt. 26.* *Matt. 5.* *Psal. 141.* *2. Cor. 11.*

amatis. Qui sanat in vobis quod extraxistis ex Eua, absit vt viciaret quod dilexistis in Maria. Illa igitur cuius vestigia sancta sectamini, & vt conciperet cũ viro nó mansit, & vt páreret virgo permãsit. Imitamini eã quantũ potestis, nó fœcũditate, quia hoc non potestis salua virginitate. Sola vtrunq; potuit quę omnipotenté peperit, qui & vtrũq; posse cócessit. Solum enim vnicũ dei filiũ, isto vnico incorrupto partu fieri oportebat hominis filium. Nec tamen ideo non est vobis aliquid Christus, quia vnus est virginis filius. Nam & vos eum & si filium edere nó potuistis in carne, sponsum tamen inuenistis in corde. Et talem sponsum quem redemptorem sic teneat fœlicitas vestra, vt peremptorem nó timeat virginitas vestra. Qui enim matris virginitatem nec corporali abstulit partu, multo magis in vobis eam spiritali seruat amplexu.

In eodem festo, de quo scriptum est in Euangelio secundum Lucam. Missus est angelus, &c.

Luc. 1.

SERMO II.

Sermo XVIII.

ADest nobis dilectissimi, optatus dies beatæ ac venerabilis semper virginis Marię, ideo cum summa exultatione gaudeat terra nostra, tantæ virginis illustrata die solenni. Hæc est enim flos campi, de qua ortũ est preciosum liliũ conuallium, per cuius partum mutatur natura protoplastorum, deletur & culpa. Præcisum est in ea illud Euæ infœlicitatis elogium, quo dicitur, In dolore paries filios tuos: quia ista in læticia dominum peperit. Eua enim luxit, ista exultauit. Eua lachrymas, Maria gaudium in ventre portauit. Quia illa peccatorem, ista edidit innocentem. Virgo quippe genuit, quia virgo concepit. Inuiolata peperit, quia in conceptu libido non fuit. Vtrobiq; miraculum & sine corruptione grauida, & in partu virgo puerpera. Descédit angelus de cœlo missus à patre deo in nostræ redemptionis exordium, ad beatam salutando Mariam, Aue, ait, gratia plena, dominus tecum. Impleta est ergo gratia, & Euæ vacuata est culpa. Maledictio Euæ, in benedictionem mutatur Mariæ, Aue, inquit, gratia plena, dominus tecum. Tecum dominus in corde, tecum in ventre, tecum in vtero, tecum in auxilio. Gratulare beata virgo, Christus rex è cœlo suo incarnatur in vtero tuo, ex sinu patris in vterum dignatur descendere matris. Benedicta tu, inquit, in mulieribus, quæ vitam & viris & mulieribus peperisti.

Gene. 3.

Luc. 1.

peristi. Mater generis nostri pœnam intulit mundo, genitrix domini nostri salutem attulit mundo. Auctrix peccati Eua, auctrix meriti Maria. Eua occidendo obfuit, Maria viuificãdo profuit. Illa percussit, ista sanauit. Pro inobedientia enim obedientia commutatur, fides pro perfidia cõpensatur. Læta igitur Maria gestat infantem, exultans amplexatur filiũ, portat à quo portabatur. Nec fortuitu, vt fingunt Sabelliani, reperit paruulum, sed decursis nouem mensibus peperit Christum. Plaudat nunc organis Maria, & inter veloces articulos tympana puerperæ concrepent. Concinant lætantes chori, & alternantibus modulis dulcisona carmina misceantur. Audite igitur quemadmodum tympanistria nostra cantauerit: ait enim, Magnificat anima mea dominum, Et exultauit spiritus meus in deo salutari meo. Quia respexit humilitatẽ ancillæ suæ, ecce enim ex hoc beatã me dicent omnes generationes. Quia fecit mihi magna qui potens est, &c. Causam igitur inualescentis errati, miraculum noui partus euicit, & Euæ planctum Mariæ cantus exclusit. Deniq; post illius benedicibile angeli præsagiũ, dum tacita secum virgo mentis altercatione cõflixit, qualis esset ista salutatio, nũcius interim cœlestis exequitur, Ne timeas Maria, inuenisti gratiam apud dominũ, Ecce concipies in vtero & paries filium, & vocabis nomen eius Iesum: at illa, Quo modo inquit, fiet istud, quoniam virum non cognosco? Et angelus ad eã. Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi. Ideoq; quod nascetur ex te sanctũ, vocabitur filius dei, Iam audisti quo modo fiet hoc, responde nunc verbum, Vitam quid tricas mundo? Audisti quo modo fiet hoc, quia spiritus sanctus superueniet in te, vt prolem gignas, & virginitatem non perdas: filium proferas, & post partum incorrupta permaneas. O beata Maria, seculum omne captiuũ tuum deprecatur assensum, te apud deum mundus suæ fidei obsidem fecit. Noli morari virgo, nuncio festinanter respõde verbum & suscipe filium, da fidem & senti virtutem. Ecce, inquit, ancilla domini, fiat mihi secundum verbũ tuum. Nec mora reuertitur nuncius, & virginalem thalamum ingreditur Christus. Efficitur subito prægnans beata dei genitrix, & cuncta per secula prædicatur fœlix. Concepit mox ad credulitatem verbi, virilis ignara cõsortij: impletur vterus nullo humano pollutus amplexu. Extat itaq; virgo cũ concepit, virgo gra-

uida, virgo cum parit, & virgo post partum. Præclara ergo illa virginitas, & gloriosa fœcunditas. Exultat Maria & matrē se læta miratur, & de spiritu sancto se protulisse gaudet, nec quia peperit innupta terretur, sed quia genuerit cum exultatione miratur. Gaudeamus ergo & nos fratres in die annunciationis quæ per angelum hodie facta est ad aures virginis, quæ dum desponsaretur fabro, cœli nupsit architecto. Promittitur enim ei filius per visitationem sancti spiritus. Hæc illa audiens gaudet, cupitq; effici mater. Quid igitur mirum si sine corruptione nascitur, qui de sanctificatione cōcipitur? Non enim decebat vt ille qui nobis afferebat salutem, matri præriperet integritatis dignitatē. Nam qui terra mari cœloq; non capitur, intra vnius corpusculi membra suscipitur: hæc est illa nouitas, Hieremiæ prophetæ vaticinio prænunciata,

Hier. 31. Faciet, inquit, dominus nouum super terram, fœmina circundabit virū. O fœmina super fœminas benedicta, quæ virum omnino non nouit, & virum suo vtero circundedit. Circundat virum Maria angelo fidem dando, quia Eua perdidit vi-

Gene. 3. rum serpenti cōsentiendo. Salutat angelus puellam viri salutationis ignaram, terretur virgo nouitate verborū: ad quam angelus, vt superius prætulimus, dixit, Ne timeas Maria, inuenisti enim gratiā apud dominum. Ne, inquit, à conspectu

Luc. 1. meo terrearis mater domini mei, ego conceptionis tuæ minister adueni, non vt virginitatem amitteres interueni. Ipse me misit ad te, qui est nasciturus ex te. Concipies enim & paries filium non cuiuslibet meriti hominem, sed totius seculi

Esa. 7. saluatorem. Recole Maria in libro Esaiæ prophetæ virginem quam parituram legisti, & gaude atq; exulta, quia tu esse meruisti. Tu ibi præfigurata es virgo, tu ecce concipies in vtero, nō de viro, sed de spiritu sancto, & grauida eris & incorrupta permanebis. Paries quidem filium, & virginitatis nō patieris detrimētum. Efficieris grauida, & eris mater semper intacta. Senties pondera ventris, & pudorem non perdes castitatis.

Luc. 1. Intumescent vbera tua, & intacta manēt genitalia tua: at illa dixit, Ecce ancilla domini, fiat mihi secūdum verbum tuum. O fœlix obedientia, ô insignis gratia, quæ dum fidem dedit humiliter, cœli in se opificem corporauit. Impleuit in ea do-

Osee 6. minus, quod dudum prædixerat, Obedientiam, inquit, malo quàm sacrificium, & scientiam dei plus quàm holocausta. Hæc fuit vera obedientia omniq; sacrificio gratior, hæc vo-

luntas

luntas cunctis hostiis acceptior, hinc promeruit gloriam, quam ipsa postmodum hausit: ecce, ait, Ex hoc beatam me dicent omnes generationes. O beata Maria, quis tibi digne valeat iura gratiarum ac laudum præconia rependere, quæ singulari tuo assensu mundo succurristi perdito? Quas tibi laudes fragilitas humani generis persoluat, quæ solo tuo cōmercio recuperandi aditum inuenit? Accipe itaq; quascunq; exiles, quascunq; meritis tuis impares gratiarum actiones, & cum susceperis vota culpas nostras orando excusa. Admitte nostra preces intra sacrarium exauditionis, & reporta nobis antidotum reconciliationis. Sit per te excusabils quod per te ingerimus, fiat impetrabile quod fida mēte poscimus. Accipe quod offerimus, redona quod rogamus, excusa quod timemus, quia tu es spes vnica peccatorum, per te speramus veniam delictorum, & in te beatissima nostrorū est expectatio præmiorum. Sancta Maria succurre miseris, iuua pusillanimes, refoue flebiles, ora pro populo, interueni pro clero, intercede pro deuoto fœmineo sexu. Sentiant omnes tuum iuuamen, quicunque celebrant tuam commemorationem. Assiste parata votis poscentium, & repende omnibus optatum effectum. Sint tibi studia assidue orare pro populo dei, quæ meruisti benedicta redemptorem ferre mundi, qui viuit & regnat in secula seculorum.

Luc. 1.

In eodem festo. SERMO III.

CORruptum peccatis originalibus & actualibus mundum mundi conditor secreto & mirabili consilio per mysteriū verbi incarnati, eiusdem mundi lapsum voluit reparare, qui eo verbo quo potuit de nihilo cuncta creare potuit quæ perdita fuerant reformare. Ipse nanq; dixit & facta sunt, ipse mandauit & creata sunt. Hanc ei potentiam nō credimus imminoratam, nō credimus immutatā, & apud quem non est transmutatio nec vicissitudinis obumbratio, quo minus esset potens & sapiens in reformando, quam fuerat in plasmando. Omnipotentis quippe figuli manus, cuius vniuersæ viæ misericordia & veritas, quæ lutū de terra leuatum rationalis naturæ dignitate sublimauerat, sic voluit ruinam vasis fragilis reformare, vt nec peccatum hominis dimitteret impunitum quia iustus est, nec insanabile quia misericors est. Si tantum iustus esset, cuius sapientia attingit a fine vsq; ad

Ser. XIX.

Psal. 32.

Iac. 1.

Psal. 24.

Sapien.8. finem fortiter, & disponit omnia suauiter potuit sua fortitudine aduersus seductorē generis humani cōtendere, & ouem perditam ad gregem reductam suo dominio restituere. Sed *Luc.15.* hoc modo videretur eminentiam tantum suæ virtutis ostendisse, non medicinalem misericordiam impēdisse redemptis: nec appareret quanta charitate creator creaturam diligebat, à qua se diligendum esse multiplici beneficio expetebat, quatenus miser homo, præcedente gratia, obtineret etiam per meritum, quod ei male merito rependebatur indebitum. Quod ergo dei sapientia potuit facere sapienter & fortiter, voluit facere suauiter, vniens sibi infirmitatem carnis nostræ quam primo in se sanaret, & per hanc quasi medicinalē confectionem generi humano sanitatem restitueret, non quòd non potuerit aliter fieri quantum ad peritiam & potentiam medici, sed quia non potuit commodius antidotū procurari *1.Cor.1.* quantum ad complexionem ægroti. Quod enim infirmum est dei, fortius est hominibus: & quod stultum est dei, sapientius est hominibus. Hæc causa nobis specialis esse videtur cur dei filius hominem induere voluerit & inter homines conuersari, vt mortalitatem quam à nobis accepit moriendo superaret, & naturā nostram supra primæ originis dignitatem reparatam secum ad immortalitatem reuocaret, vt eò sequeretur humilitas gregis, quò præcessit celsitudo pastoris. Sic radius solis humorem quem ad se trahit exiccat, ipse tamen virtutem sui caloris & splendoris nec minorat nec immutat. Sic ignis materiem quam assumit in se conuertit, naturam vero suā ideo nec mutat nec minuit: multo fortius ille ignis, *Deut.4.* de quo dicitur, Deus noster ignis consumens est, mortalitatem nostram in se assumpsit, & inde gratia sanitatis totum corpus resumpsit. Mirabile & incomparabile genus medicinæ, propter quam medicus voluit ægrotare, & ægrotos quibus salutis remediū procurabat, sua decreuit infirmitate sanare. In hoc apparet quàm incomparabili charitate nos di- *Hebr.2.* lexerit, quia in eo quòd desertores suos quæsiuit, semen Abrahæ apprehendit, errantes reduxit, saucios curauit, nihil sibi addidit, Non est inde factus altior, nō est factus inde beatior. Tota hæc dispensatio nostræ vtilitati consuluit, nostræ saluti militauit, diuinæ potentiæ nil contulit. Nam & cum *2 Timo.2.* essemus vasa contumeliæ, omnipotentis figuli manum effu- *Roma.9.* gere non potuimus, vtebatur vasis iræ prout volebat ad ma-

nifesta

nifestationem suæ gloriæ: sic enim dictum est Pharaoni, In hoc ipsum excitaui te vt ostendam in te virtutem meam, & annuncietur nomen meum in vniuersa terra. Nónne & dæmones cum à domino eiicerentur de corporibus obsessis dominum glorificabāt, quando dicebāt, Quid nobis & tibi Iesu fili dei viui? Quid venisti ante tépus torquere nos? Constat ergo ex his & huiusmodi aliis, quia diuina virtus nostra reparatione non eguit, sed tamē ea bonitate qua nos condidit, eadem nos reformare voluit: & ad hoc medicamen nūquam forte posuit, sed quàm lenius complexioni ægrotantis competere perspexit, apposuit. Solent quippe medicinæ periti ægritudines quas curandas suscipiunt aliquando curare per contraria, aliquando per similia. Hoc fecit dominus noster Iesus Christus, sua paupertate nos ditans, sua humilitate nos subleuans, sua infirmitate nos sanans, sua morte nos viuificans. Sic ratione medicinæ sicca humidis, humida siccis, calida frigidis opponuntur, & minus fortia contraria à fortioribus contrariis superuenientibus superātur. Simili ratione, similia similibus apponuntur, cum secundum quantitatem vulnerum vel tumorum mensuratur longitudo vel latitudo epithematum. Sic scorpionum carnes oleo coctæ percussionibus medentur scorpionum, sic theriaca de serpentis carne confecta, morsibus serpentinis occurrit, & potiones veneno infectas in potu sumpta expellit. Ad hanc similitudinem medicus noster morté carnis nostræ de serpente venientem, carnis suæ morte sanauit, & ad immortalitatis suæ speciem in tempore restitutionis complendam reformauit. Vbi diligentius attendendum est, quòd mors quæ per lignum venit, per lignum superata est, Et ipsa ligni forma longitudini & latitudini & altitudini humani corporis cōfigurata est, quorum sicut totū corpus motum est vt manus ad vetitum extenderetur, ita corpus per omnia mēbra sua in cruce distenderetur: & totū quod reatu paterni delicti cōfractum fuerat, hoc emplastri malaxatione consolidaretur. Sed huic medicamento per similia composito, admixtum est & medicamentū factum per oppositum. Nam hic sanauit obedientia, quod ibi corruperat inobedientia. Et quod ibi contaminauit gulæ oblectamentum, hic reformat crucis tormentū. Continetur in hac crucis figura altius sacramentum, quod quanto est altius, tanto attendendum diligentius. Intelligitur nanque in

Exod. 9. *Matth. 8.* *Genes. 3.* *Ephe. 3.* *2. Ret. 36.*

In lib. 50. Ho. Ho. 3. Crucis figura quid obumbret.

latitudine crucis dilectio proximi, quæ non tantum vsque ad amicos, sed etiam extendenda est vsque ad diligendos inimicos. Intelligitur quoque in eiusdem longitudine, longa & perseuerans laborum & persecutionum sustinétia, quam patienter ferre debet ad patriam suspirans nostra peregrinatio, tam pro dilectione proximorum, quàm pro exhibitione omnium bonorum operum. Figuratur simili ratione in altitudine eius eminentia spei penetrans vsq; ad interiora velaminis, vbi visione pacis perfruentur qui hic à ciuibus Babyloniæ multipliciter exercentur, donec in libertaté gloriæ filiorum dei à seruitute corruptionis huius liberentur. Significauit hanc charitatis latitudinem dominus Iesus in cruce caput ad Orientem erigens, pedes ad Occidétem submittens, manus ad Aquilonem & Austrum extendens, vt adimpleret quod de se ante passionem suam prædixerat, Cum exaltatus fuero à terra, id est, cũ crucifixus fuero, omnia trahã ad meipsum: id est, vocabo ad me totum mundum. Hoc sacraméto crucis sanctus Helisæus Sunamitis filium os ori, manus suas manibus eius applicans orãdo suscitauit, & viuum matri restituit. Eiusdem virtute sacraméti Moyses in deserto bis silicem virga percussit, & sitienti populo aquã de petra produxit. Bina quippe percussio, duorum lignorum figurate intelligitur in cruce facta compactio. Bis ergo petra percutitur, cum Christus de quo dicit Apostolus, Petra autem erat Christus, in duobus lignis crucis extensus lancea perforatur. De hac petra aqua profluxit, cum sanguis redemptionis & aqua baptismatis quibus in nouum hominem transformamur de latere Christi manauit. Præterea inter has crucis dimensiones solerter attendenda est crucis profunditas, quia profundum est mysterium crucis, in quo multorum qui sapiétes dicebantur ingenia defecerunt, quòd hoc ausi sunt reprehendere, quod non potuerũt humana ratione comprehendere, videlicet cur verbum deo patri coæternum, omnia continens, omnia implens in assumpto homine totum se conclusit, & tamen totum mundum regere, complere & continere non desierit, non satis considerantes quod valet in minori, multo magis posse valere in maiori, cum vox vna & tota de ore loquentis prodeat, & tota ad multorum hominum aures perueniat. Qui de hac quæstione scrupulosius disputant, & tanquam clauso ostio ad parieté palpant, audiant primum dicentem Apostolum,

Hebr. 6. *Roma. 8.* *4. Reg. 4.* *Num. 20.* *1. Cor. 10.*

Apoſtolum, O homo tu quis es qui reſpódeas deo? Demum miteſcant, & cum pietate pulſent vt aperiatur eis, & iuſtum fuiſſe conditorem in condemnando, & miſericordem in redimendo credãt, nec potuiſſe ſanari ſine miſericordia, quod iuſte condemnauerat omnipotẽtis iuſticia. Hinc conſequenter aduertant cur vſq; ad captiuati hominis paupertatem & crucis ignominiam ſe humiliauerit diuina omnipotẽtia, quæ in paradiſo reum hominem condemnauerat iuſta ſententia. Cum enim de perpetrata à domino argueretur inobediẽtia, non ſe humiliter vt culpa exigebat accuſauit, ſed authorem ſuperbe accuſauit, dicẽs, Mulier quã dediſti mihi, dedit mihi fructum & comedi. Hæc dicendo ſe putauit excuſatum, & ſic creatorem mulieris conditoremq́ue ad peccandum virum traxerat in culpã. Qui ſi humiliter ſe accuſaſſet, & in authorem ſuum culpam non retorſiſſet, à paradiſo non exulaſſet. Erat autem cótra diuinam iuſticiam ſi reum impœnitentem in priſtinum gradum reſtitueret, & non vſq; ad dignum pœnitentiæ fructum qua vellet ratione compelleret. Diuina itaque ſentẽtia morti eſt iudicatus, & cum tota poſteritate quæ de lũbis eius erat proceſſura, eiectus eſt de paradiſo & ærumnoſo condemnatus exilio. Et quia ſine pœnitentia in ſtatum ſuum redire non poterat, monendus & admonendus erat ad pœnitentiam, vt reformaret voluntaria & ſubiecta humilitas quod corruperat male erecta iniquitas. Non enim conueniẽs erat, vt inuitus traheretur ad pœnitentiam, qui ſpontaneus corruerat in pœnam: ne itidem ingratus exiſteret ſuæ reformationi, ſicut ingratus extiterat primæ cõditioni. Prouiſum eſt igitur tale medicamentũ quale cõueniebat ægroto, quod duriciam tumoris ſic emolliret vt mollefactus ſponte morti ferum virus effunderet, dicente Pſalmiſta, Effundite coram illo corda veſtra: id eſt, per confeſſionem eiicite de conſcientiis veſtris omnia immunda. Quod quandiu tardauit facere mundus, tandiu remãſit immundus. Vt ergo hoc fieret miſit medicus noſter præcones & teſtes ſuos ante ſe legislatores & prophetas, qui corda auditorũ ad pœnitẽtiam præpararent, & ei in tẽpore gratiæ teſtimoniũ perhiberent. Venit ipſe medicus in tẽpore plenitudinis publice, prædicauit cauſam aduentus ſui, factus doctor medicinæ, dicens, Pœnitentiã agite, appropinquabit enim regnũ cœlorũ: & item, Qui crediderit & baptizatus fuerit ſaluus erit: hoc conſilium medicinæ

Roma. 9.

Geneſ. 3.

Pſalm. 61.

Matth. 4.

Mar. 16.

acceperunt multi. Contemptoribus placuit adhuc magis sibilus serpentis periméntis, quàm persuasio medici rediméntis. Filius adoptionis audiuit, & obaudiuit voci promittẽtis qui in paradiso non obedierat præcepto mortem comminantis. Expleta dispensatione doctrinæ suæ, & cæcitate in Israël ex parte prædurante, tandem exhibuit se medicum & fecit de seipso medicamentum. Exhibuit se sacerdotem, & fecit seipsum sacrificiũ, vt compleret ad quod venerat, & probaret quanta dilectione dilexerat eos, pro quibus corpus suum in ara crucis offerebat: vnde & in Euãgelio suo ante prædixerat, Maiorem charitatem nemo habet, quàm vt animã suam ponat quis pro amicis suis: hinc est quod Apostolus dicit, Commendat charitatem suam deus in nobis, quia cum inimici essemus reconciliauit nos sibi per mortem filij sui. Et quia naturale est vt homines diligentes se diligant, hac humilitate & charitate humiliata est & liquefacta duricia mundi, vt agnosceret beneficium suæ reparationis, quæ non agnouerat excellentiam suæ conditionis: vnde Psalmista, Homo cum in honore esset non intellexit, cõparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. Postquam vero ad se reuersus est, & per dilectionem redimentis, & eruditionem admonentis cognouit de quanta corruisset gloria, & in quanta versaretur miseria expertus est quàm magna indigeret misericordia, & impletum est quod dicit Psalmista, Multiplicatæ sunt infirmitates eorum, postea accelerauerũt. Prædicata est exin virtus crucis per vniuersum mundum, quæ partibus suis per quatuor mundi partes est extensa, & totum mundũ sua malaxatione complexata. Nec iam potuit mundus ex toto esse ingratus, qui tãta fuerat charitate sanatus. Crucifixus noster à morte surrexit & cœlos ascendit, crucem nobis in memoriam suæ passionis reliquit, crucem reliquit ad sanitatẽ. Hoc signum præsidium est amicis, obstaculum est inimicis. Huius crucis mysterio rudes catechizantur, eodem mysterio fons regenerationis consecratur, eiusdem crucis signo per manus impositionem baptizati dona gratiarũ accipiunt. Cum eiusdem crucis charactere basilicæ dedicantur, altaria consecrantur, altaris sacramenta cum interpositione dominicorum verborum conficiuntur: sacerdotes & leuitæ per hoc idem ad sacros ordines promouentur. Et vniuersaliter omnia ecclesiastica sacramenta, in huius virtute perficiuntur. Qui hoc

Roma. 11.
Ioan. 15.
Roma. 5.
Psal. 48.
Psalm. 15.
Psal. 103.

hoc mare magnum & ſpacioſum, in quo ſunt reptilia quorum non eſt numerus. abſque naufragio tranſire deſiderat, crucem ſequatur, crucem teneat, & eam non deſerat donec ad optatum ſalutis portum perueniat. Hoc curſum noſtrum dirigit, hoc ad agonem nos inſtruit, hoc in luctamine adiuuat, hoc ad victoriā prouehit, hoc ad coronam peruehit, hoc maleficia deſtruit, & omnia dæmonum machinamenta ad nihilum redigit, Et quod faciebat in terris corporis Chriſti præſentia, hoc facit cum fideli inuocatione nominis Chriſti victorioſæ crucis inſignita memoria. Longum eſt per ſingula virtutem crucis exponere, Qui vero in angaria Chriſti crucem portat poterit plura de eius virtute experimento cognoſcere, quàm poſſit ſermo retexere, vel humana cogitatio comprehendere.

Item in eodem feſto, Sermo. Vos inquam, conuenio ô Iudæi & cætera. qui inſertus eſt in ſermone quarto de tēpore.

Item in eodem feſto, Sermo, Legimus & fideliter retinemus & cætera. qui habetur inter ſermones de tempore IX.

DE SANCTIS QVORVM FESTA INTER PASCHA ET PENTECOſten occurrunt.

DE SANCTIS PHILIPPO ET IACOBO.

In feſto ſanctorum Philippi & Iacobi Apoſtolorum, Homilia de eo quod ſcriptum eſt ſecundum Ioannem, Non turbetur cor veſtrum, neque formidet & cætera, incipiens, Erigenda & cætera. quæ ſumpta eſt ex expoſitione doctoris. Ibidem. Et ex ſermonibus de verbis domini LIIII. *& ſequentibus. Et ex libro Quinquaginta Homiliarum* XXXIIII.

Ioan. 14.

DE INVENTIONE SANCTAE CRVCIS.

In feſto inuentionis ſanctæ crucis, Homilia de eo quod ſcriptum eſt in Euangelio ſecundum Ioannem, Erat homo ex Phariſæis & cætera. Incipiens. Nicodemus ex his erat & cætera. quæ ſumpta eſt ex expoſitione doctoris ibidem. Et ex ſermonibus de verbis Apoſtoli XIIII. *Et ex libro Quinquaginta Homiliarum* III.

De cæteris ſanctis quorū feſta eodem tempore occurrūt. Homilia de eo quod ſcriptū eſt in Euangelio ſecūdū Ioānem,

Ioan. 14.

Ego

Ego sum vitis vera & cætera. incipiēs, Iste locus euangelicus & cætera. quæ sumpta est ex expositione doctoris Ibidē. Et ex sermonibus de Verbis domini L I X.

DE SANCTO IOANNE BAPTISTA.

Luca. 1. *In vigilia sancti Ioannis Baptistæ. Homilia de eo quod scriptum est in Euāgelio secundum Lucam, Fuit in diebus Herodis regis Iudææ & cætera. quæ habetur in libro quinquaginta Homiliarum X L I I I.*

In festo natiuitatis Ioannis Baptistæ.

SERMO I.

Ser. X X. POst illum sacrosanctum domini natalis diem nullius hominum natiuitatem legimus celebrari, nisi solius beati Ioannis Baptistæ. In aliis sanctis & electis dei nouimus illum diem coli, quo illos post consummationem laborum & deuictum triumphatumque mundum in perpetuas æternitates præsens hæc vita parturit. In aliis consummata vltimi diei merita celebrantur, in hoc etiam prima dies, & ipsa etiā hominis initio consecrantur, pro hac absque dubio causa, quia per hunc dominus aduentum suum, ne subito homines insperatum non agnoscerent, voluit esse testatum. Ioannes autem figura fuit veteris testamenti, & in se formam prętulit legis: & ideo Ioannes prænunciauit Saluatorem sicut lex gratiam præcucurrit. Quod autem nondum natus de secreto materni vteri prophetauit, & expers lucis iam testis est veritatis, hoc est intelligendum, quòd latens sub velamine & carne literæ, & redemptorem mundo spiritu prædicauit, & nobis dominū nostrum de quodam legis vtero proclamauit. Ergo quia Iudęi errauerunt à vētre, id est, à lege quę à Christo grauida erat. Errauerūt à vētre, locuti sunt falsa, ideo hic venit in testimonium, vt testimoniū perhiberet de lumine. Quod autem Ioannes in carcere constitutus ad Christum discipulos suos ordinat, lex ad Euāgelia transmittit. Quę lex iuxta typum Ioannis quasi ignorantiæ clausa carcere in obscuro & in occulto iacebat, & Iudaica cæcitate sensus intra literā tenebatur inclusus: de hoc beatus Euāgelista proloquitur, Ille erat lucerna ardēs, id est, spiritus sancti igne succēsus, vt mūdo ignorantiæ nocte possesso, lumen salutis ostēderet, & quasi inter densissimas delictorum tenebras splendidissimum iustitię solē, lucis suæ radio demonstraret, & de seipso dicens

Psalm. 57. *Ioan. 1.* *Matth. 11.* *Ioan. 5.* *Matth. 3.*

dicens, Ego vox clamãtis in deserto. Videamus in quo deserto, id est, in gentilium populo. Vacua enim timore dei pectora, & spiritu sancto carẽtia deserto squalentis eremi comparantur. Desertus enim erat hic mũdus ab omni cultura fidei & timoris dei, & peccatorũ spinis obsitus squalebat tanquam ager incultus, & nullam penitus bonorum operum fœcũditatem attulerat, nullum imbrem gratiæ spiritalis acceperat. Mittitur beatus Ioannes qui eum per propheticam atque apostolicam prædicationem annunciando pœnitentiam, quasi rudem campum proscinderet, fœcũdaret & excoleret, diuini verbi seminibus impleret, & ad maturã frugem, id est, ad regenerationis gratiam præpararet. Iam illud quantæ gloriæ est, quòd *Zachariæ* sacerdoti seni & Helizabet sterili à Gabriele, id est, ab illo angelo promittitur à quo Mariæ natiuitas domini nunciatur, & quasi ex aliquo similis domini præmittitur filius sterilis ante filium virginis, nescio quod maius miraculum ipsa natiuitate declarans. Insperata prole posteritas muneratur: quia nouo partu erat muneranda & ditãda virginitas. Præmittitur ante Iesum Christũ Ioãnes, quasi testamentum vetus ante nouum, vt dies diei eructet verbum, & sacramentorum obscura profunditas euidentioribus nouæ doctrinæ mysteriis reueletur. Præmittitur ergo lucerna ante solem, seruus ante dominum, amicus ante sponsum, præco ante iudicem, vox ante verbum: & ideo de se dicit, Ego vox clamantis in deserto. Quid est quòd beatus Ioannes vocem se esse dixit? id est, quia verbi annunciator & prædicator erat. Hic iam solicite requiramus, quid inter verbum sit & vocem. Scripturæ sanctæ verbum esse definiunt, quod intra animi silentium mente concipimus: verbum esse definiunt ipsam cogitationem quæ adhuc intra conscientiæ secreta retinetur: vocem vero per quam verbum profertur in medium. Vox sonus est, index cogitationis, verbum vero ipsa cogitatio. Sicut enim quando verbũ corde concipimus, necessaria est vox quasi quoddã vehiculum verbi & quãlibet verbum ipsum per oris sonum ad alium trãsferamus, tamen illud integrum etiam intra nos, id est, clausum à loquente transfertur, vt tamen in sua sede teneatur: ita & omnipotens pater innotescere nobis volens sapientiam & verbum illud quod in principio erat deus apud deum, sicut ipse testatur, Eructauit cor meum verbum bonum, beatum Ioannẽ quasi vo

Lucæ, 1.

Psalm. 18.

Matth. 3.

Quid inter Verbum sit & Vocem.

Ioan. 1.

Psal. 44.

si vocem per quam ad nos verbum suũ proferret assumpsit. Quod quidem verbum de illa sede ita ad nos descẽdit, vt in sinu, id est, in profundo paterni pectoris permaneret, terrena visitans, & cœlestia non relinquens. Hanc itaque gloriam beatus Ioannes Baptista non de longinquo sicut reliqui prophetæ, sed vicinus & proximus antecessit. Illi aduentum regis ante multa tempora prædicauerunt: alij dixerunt, quandoque venturus est: alij, ecce cito venit: iste autem quẽ venturum prædixit digito ostendit, & prophetiam suã per ipsum quẽ annunciabat assistentem compleuit. Adhuc itaq; in vtero matris suæ spiritu sancto est repletus, & suam ipsius natiuitatem prophetando præuenit. Ad similitudinem domini sanctificatus antequam natus, inter viscera exultans, & Saluatoris aduentum materno ore protestans. Vere lucerna ardens in quo tam singularis gratia diuinæ dignationis effulsit, vt iam iamq; affore redẽptorem sanctæ genitricis voce narraret, & per eam velut per quandam veritatis lucernam, nondum in lucem prolatus ostenderet. Hic est ille qui noui & veteris testamenti idoneus mediator, & gloriosi agni dignus ostensor, qui dominum suum, & annunciare vno tempore meruit & videre, vna eademq; suæ natiuitatis ætate & noua incipiens & vetera concludens: de persona huius Euangelista testatur, A diebus Ioannis regnum cœlorum vim patitur. Nouimus quia familiariter mens humana in diuersis huius mundi illecebris & concupiscentiis deuicta fugit laborẽ, expetit voluntatem, & vis adducitur vt consuetudinem à se vitæ prioris excludat: sed cum cœperit cogitare vltimi diei necessitatẽ, ac futuri iudicij pondus, incitata & stimulata, vel spe præmij, vel timore supplicij, voluntarium bellum indicit passionibus, & vim facit pristinis suis desideriis, & violenter se vincere ipsa contendit. Non enim sine violẽtia fieri potest, vt de abundantia & deliciis ad famem & sitim, ad abstinentiam & crucem trãseat, vt somno prius atque ocio amicam carnem contritione vigiliisq; conficiat. Non, inquam, sine violentia fieri potest, vt vnusquisque iracundiam patientia, superbia humilitate commutet, amore paupertatis diuitiarum ac sufficientiæ affluentiam superet, vinolentiam sobrietate, luxuriam castitate condemnet, & homo subito in virum transformetur perfectum, & quodam modo alter reddatur ex altero, ac sic à talibus per violentiam regnũ cœleste

Ioan. 1.

Matth. 11.

diripitur. Duo autem sunt abstinentiæ & crucis genera, vnũ corporale aliud spiritale. Vnum à potu atque epulis temperare, appetitum gulæ à delectationibus & mollissimis suauitatibus coërcere, ab his quę per tactũ & gustũ visumq; decipiunt sensum viriliter reuocare, ac violenter abstrahere. Alterum abstinentiæ, & crucis genus est preciosius atque sublimius, motus animi regere, & perturbationes illius modestiæ tranquillitate placare, iræ ac superbiæ impetus quasi feram bestiam refrænare, litigare quotidie contra vicia sua, increpare se quadam censura austeritatis & virtutis, & rixam quodam modo cum homine interiore conserere. Preciosa in conspectu Dei & gloriosa crux, cogitationes malas in potestatem redigere, voluntates proprias abnegare, easque interiori examinatione discutere, & regentis imperio subiugare. A sermone atque opere quo anima læditur tanquam à cibis noxiis abstinere, & sensum ab his quæ contraria sunt spiritali temperantia sobrium custodire. Hæc qui facit prærupto passionis muro violenter ad cœlorum regna cõscendit. Vim itaque sibi factura est anima, vt palmam laborum quam sibi subtrahi multis inimicis aduersantibus sentit, viribus contendat eripere. Necesse ergo est cum summo labore ex hoc mundo rapere palmam salutis, & quasi excubantibus & circumiectis hostibus obsessos peruigili intentione fructus decerpere, & prædã à thesauro vitæ velut de medio abreptam seculi huius incendio reportare. Est & aliud direptionis genus quando aliis promissa & oblata diripimus. Saluator ad hoc vel maxime suscepta incarnatione descẽderat, vt Iudæorum populum iustificaret: sicut ipse in Euangelio loquitur, Non sum, inquit, missus nisi ad oues quæ perierunt domus Israël. Sed & discipuli ita incredulam synagogæ plebẽ coarguebant, Vobis inquiunt, prius oportuerat verbũ dei loqui, sed quia vos indignos iudicastis æternæ vitæ, ecce conuertimur ad gẽtes. Ergo cum Iudæi munera sibi parata respuerẽt, publicani & peccatores ex gentibus crediderunt, ac sic rapit ecclesia synagogæ regnum. Regnum enim nostrum Christus est. Rapimus itaque eum, cum à Iudæis occiditur, sepelitur à nobis. Rapimus itaque eum illis dormientibus, sicut ipsi in Euangelio confitentur, Dicite, inquit, quia discipuli eius nocte venerunt, & furati sunt eum nobis dormientibus. Surgat ergo qui dormit, ne forte Christum per negligentiam

Abstinẽtia & crucis duo genera.

Matt. 15.

Acto. 13.

Matt. 28.

resolutus amittat, dum mens eius in infidelitate & in corpore dormitat. Rapitur itaque regnum cœlorum, dum negatur à domesticis, & à gentibus adoratur. Rapitur cum aliis, ad salutem mittitur, ab aliis inuenitur. Cum enim sui eum recusant, suscipiunt alieni. Insectantur proprij, complectuntur inimici. Quando hæreditatem ciuis respuit, peregrinus inuadit: Filius repudiat, seruus recognoscit, Adhuc & alio ordine, regnum cœlorum vim patitur, quando illud homines acquirunt quod angeli perdiderunt, quãdo illuc adoptati humiles ascendunt, vnde superbi incolæ ceciderunt. Ergo cum inter tantos inuidos, inter tantos latrones & inuisibiles insidiatores viuamus, quibus tandem viribus cœlorum regna capiemus? Quis, inquam, nisi obediendo doctoribus, & viciis & iniusticiis ex cupiditate nascentibus resistendo, deflendo peccata, & ea ieiuniis atque eleemosynis redimendo?

Matt. 11.

In eodem festo, SERMO II.

Ser. XXI.

NAtalem sancti Ioannis fratres charissimi hodie celebramus, quod nulli vnquam sanctorum legimus fuisse cõcessum. Solius enim domini & beati Ioannis dies natiuitatis in vniuerso mundo celebratur & colitur. Illum enim sterilis peperit, illum virgo concepit: In Helizabeth sterilitas vincitur, in beata Maria conceptionis consuetudo mutatur. Helizabeth virum cognoscendo filium genuit, Maria angelo credidit & concepit. Hominem concepit Helizabeth, hominem & Maria. Sed Helizabeth solum hominem, Maria deum & hominem. Quid sibi ergo vult Ioannes? Vnde interpositus? vnde præmissus? Magnus igitur Ioannes, cuius magnitudini etiam Saluator testimonium perhibet dicens, Non surrexit inter natos mulierum maior Ioanne Baptista. Præcellit cæteros, eminet vniuersis. Antecellit prophetas, supergreditur patriarchas, & quisque de muliere natus est, inferior est Ioanne. Dicit fortasse aliquis, Si inter natos mulierum Ioannes maior est, maior est saluatore. Absit. Ioannes enim natus mulieris, Christus autem virginis natus est, Ille corruptibilis vteri finibus effusus est, iste impollutæ virginis flore progenitus. Ideo autem cum Ioannis natiuitate domini generatio deputatur, ne dominus extra veritatem videatur conditionis humanæ si comparetur hominibus. Ioannes præmissus est ante deum. Tanta in illo excellentia erat,

Lucæ 1.

Matth. 11.

erat, tanta gratia vt ipse putatus sit Christus. Quid ergo dixit de Christo? Nos omnes de plenitudine eius accepimus. Quid ergo nos? Omnes Prophetæ, Patriarchæ, Apostoli, quotquot sancti, & ante incarnationẽ præmissi, vel ab incarnato missi, omnes nos de plenitudine eius accepimus. Nos vasa sumus, ille fons est. Si ergo intelligimus mysterium fratres mei, Ioannes homo est, Christus deus est. Humilietur homo vt exaltetur deus, secundum illud quod de domino ipse Ioannes dixit, Illum oportet crescere, me autem minui. Vt humiliaretur homo, hodie natus est Ioannes, quo incipiunt decrescere dies. Vt exaltetur deus, eo die natus est Christus quo incipiunt crescere dies. Magnum sacramentum fratres charissimi. Ideo celebramus natalẽ Ioannis sicut & Christi, quia & ipsa natiuitas plena est mysterio. Quo mysterio nisi humilitatis nostræ, sicut natiuitas Christi plena est mysterio altitudinis nostræ? Ergo in homine minuamur, vt in deo crescamus. In nobis humiliemur, vt in illo exaltemur. Humilietur humana præsumptio, vt crescat diuina miseratio. Nam huius rei sacramentum etiam in passionibus amborum impletum est. Vt minuatur homo, caput Ioannis abscinditur: vt exaltetur deus, Christus in ligno suspẽditur. Quare autem beatum Ioannem dominus & saluator noster lucernam esse dixerit, & quare eũ mitti ante se voluerit, breuiter si iubetis, charitatis vestræ auribus intimabo. Præmissus est enim velut vox ante verbum, lucerna ante solem, præco ante iudicem, seruus ante dominum, amicus ante sponsum. Et quia vniuersum mundum peccatorũ tenebræ & nox infidelitatis oppresserant, & solẽ iusticiæ aspicere non valebant, beatus Ioannes quasi lucerna præmittitur, vt cordis oculi qui lippitudine iniquitatis oppressi fuerant, magnũ & verũ lumen videre non poterant, ad lumẽ lucernæ primũ quasi tenuem splendorem videre consuescerent, vt paulatim peccatorum nubilo remoto, & infidelitatis humore digesto, adueniente Christo ab illo cœlesti lumine lætificari possent potius quàm retorqueri. Sicut enim lippientes oculos ad videndum prouocas, si exiguum splendorem lucernæ ostenderis, & amplius crucias si lumen magnum ingesseris: ita dominus & saluator noster, qui est lumẽ verum, nisi prius beatum Ioannem velut lucernam præmitteret, claritatẽ eius totus mundus sustinere non posset: loquatur Ioannes & dicat, Ego vox clamantis in

Ioan. 1 *Ioan. 3.* *Matt 14.* *Matt. 27.* *Matth. 3.*

deserto. Vox erat, quia verbi dei spiritu replebatur. Sicut sermo vocis quodā modo ministerio ac vehiculo ad audientem à loquente trāsmittitur, ita Ioannes Christum sonans, verbi erat minister & portitor. Sanctus, inquam, Ioannes typum in se legis, quæ Christum longe per signa & indicia mōstrabat, ostēdit, & ideo misit ad Christum duos de discipulis suis. Isti duo discipuli à Ioanne ad Christum missi, forte duo populi sunt, quorū vnus ex Iudæis credidit, alter ex gentibus. Ioannes dirigit ad Christum, lex mittit ad gratiam, & per Euangelij fidem veterem desiderat astrui veritatem. Nos ergo fratres dilectissimi vt tam sanctā festiuitatem, nō solum corporali, sed etiā spiritali cum gaudio celebrare possimus, secundum vires nostras ad dandas eleemosynas, & ad tenendam cum omnibus pacē nostros animos præparemus, & ab omni scurrilitate vel turpiloquio, non solum nosmetipsos, sed & omnem familiam nostram, & vniuersos ad nos pertinentes pro amore dei de zelo sanctæ disciplinæ prohibere totis viribus laboremus, nec permittamus solēnitatem sanctam cantica luxuriosa proferendo polluere. Tunc enim pro nobis sanctus Ioannes quicquid petierimus poterit obtinere, si nos festiuitatem suā pacificos, sobrios, castos, absq; vllo turpiloquio cognouerit celebrare. Hæc ergo fratres charissimi pro paterna solicitudine suggero, nam deo propicio ita de vestra deuotione confido, quod non solum vosipsos, sed etiam omnes qui ad vos pertinent cum omni honestate castos sobriosq; conseruetis. Vnde deo gratias agens supplico, vt qui vobis dedit ea quæ sancta sunt fideliter incipere, concedat vobis fœlicem perseuerantiam custodire, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat.

Matt. 11.

In eodem festo. SERMO III.

Ser. XXII.

AVrum de terra eligere qui nouerunt, vbi diuitem senserunt venam, ibi quicquid artis est, quicquid laboris impendunt. Et nos fratres quia in sancto Zacharia cœlestem vidimus latere thesaurum, in ipso totum quod sermonis est nostri, quod vestri auditus est occupamus, quatenus cōmune lucrum sit, quod fuerit communi labore acquisitum. Fuit, inquit, in diebus Herodis regis Iudææ, sacerdos quidam nomine Zacharias, & vxor eius de filiabus Aaron, & nomē eius Helizabeth. Et erant, inquit, ambo iusti ante deū, incedentes

Luc. 1.

in omnibus mandatis & iustificationibus domini sine querela. Beati igitur fratres quos in seculo isto aliqua culpa non percutit, nullum vulnerat crimen. Beati planè isti quos vllà non potuit aliquando tangere querela. Incedentes, inquit, in omnibus mandatis & iustificationibus domini sine quela. Si puericia, si adolescentia, si iuuētus eorū extitit sine querela, vbi tamen maxime solet esse querela, qualis esse potuit eorum senectus? Si tale fuit initium, qualis esse potuit finis? Et non erat, inquit, illis filius, eo quòd esset Helizabeth sterilis. Non dixit, non erant illis filij: sed, non erat illis filius: quia singularis futurus erat, qui erat de talibus nasciturus: audi dominum dicentem, Non est maior inter natos mulierum Ioanne baptista. Eo quòd esset Helizabeth sterilis. Erat quidē sterilis corpore, sed foecunda virtutibus. Tarda soboli, sed non tarda deo. Non germine clausa, sed tempore, non negata pignoribus, sed seruata mysterio. Fratres, Helizabeth sanctæ partus non ablatus est, sed dilatus, donec pertransiret tempus carnis passio corporis, coniugij necessitas, voluptatis causa, cupiditatis sensus & totum quod humanā confundit, grauat onerat conscientiam. Mundabatur enim longo tempore sacrificij domus, sanctitatis hospitium metatum metatoris Christi, angeli domicilium, aula spiritus sancti, dei templum. Dei templum estis, inquit Apostolus, & spiritus dei habitat in vobis. Deniq; vbi tota corporis sedata est querela, & in toto facti sunt sine querela, vox sterilitatis fugit, reuiuiscit senectus, fides cōcipit, parit castitas, nascitur maior homine, par angelis, tuba cœli, præco Christi, arcanū patris, filij nuncius, signifer superni regis, peccatorū venia, Iudæorum correctio, vocatio gentium, & vt proprie dicam, legis & gratiæ fibula quæ diploidem summi sacerdotis sancto patri iūgebat in corpore. Euāgelista ergo virtutes patris matrisq; describit, vt generantium meritis dignitas germinis nosceretur, & probaretur maior homine qui ortu suo excedebat leges natiuitatis humanæ. Sed si processurus est iam nascatur Ioannes, quia instat natiuitas Christi. Surgat nobis lucifer, quia iubar veri solis erumpit, & vociferetur præco, quia adest iudex. Et quia processurus est deus, angelus præcedat. Verum quia quod supra hominem est homo referre nō sufficit, virtutem nascentis angeli angelus iam loquatur. Dixit, inquit, angelus ad Zachariam, Ne timueris Zacharia, exaudita est enim ob-

Matt. 11.

1. Cor. 3.

Luc. 1.

ſecratio tua, & Helizabeth vxor tua pariet tibi filium, & vocabis nomen eius Ioannem, & erit gaudium tibi & exultatio, & multi in natiuitate eius gaudebunt. Erit enim magnus coram domino, vinũ & ſiceram non bibet, & ſpiritu ſancto replebitur adhuc ex vtero matris ſuæ, & multos filiorum Iſraël conuertet ad dominum deum ipſorum. Et ipſe pręcedet ante illum in ſpiritu & virtute Heliæ conuertere corda patrum in filios, & incredulos ad prudentiã iuſtorũ, parare domino plebem perfectã. Vacat hic fratres magnus ſermo, ſilet prædicatio tractatoris, quando Euangelico præconio Ioannis gloria prædicatur, virtus inſonuit, laus collaudatur, nec eſt quod illi iam adiiciat homo cui deus contulit totũ. Spiritu, inquit, ſancto replebitur adhuc ex vtero matris ſuæ. Videtis fratres quemadmodũ Ioannes ante peruenit ad cœlũ quàm tãgeret terram. Ante accepit diuinum ſpiritũ quàm humanũ. Ante ſuſcepit diuina munera quàm humana corporis mẽbra. Ante cœpit viuere deo quàm ſibi. Imò ante vixit ille domino quàm deus viueret illi: iuxta illud Apoſtoli, Iam non ego viuo, ſed viuit in me Chriſtus. Sexto, inquit, menſe ſuæ matris exultat in vtero, & in vtero virginis veniſſe nũciat Chriſtum. Feruens nuncius, qui ante geſtiuit nunciare quàm viuere. Impatiens dux qui antequã perueniret ad corpus, peruenit ad regem, antè rapuit arma quàm membra, antè aciem petit quàm lucem, & vt vinceret mundum, vicit ante naturam. Ipſe enim ſine viſceribus viſcera matris exuſcitat, & quia tardabat corpus, ſolo ſpiritu implet euangelizantis officium. Quid dicam fratres? Ioannes antequã Chriſtum præcederet, ſeipſum præceſſit. Patris, matris, filij corda vnus atq; idem implet ſpiritus ſanctus, vt vno ſanctitatis organo reſonet natiuitatis dominicæ cantilena.

Galat. 2.

In eodem feſto, SERMO XIII.

Ser. XXIII.

Diei hodiernæ ſolennitas, ſolennem deſiderat tanta expectatione ſermonem. Ergo adiuuante domino miniſtrabimus vobis quod dederit, recolentes & animo tenentes noſtræ officium ſeruitutis, vt loquamur nõ tanquam magiſtri, ſed tanquam miniſtri, non diſcipulis, ſed condiſcipulis, quia nec ſeruis, ſed conſeruis. Magiſter autem vnus nobis, cuius ſchola in terra eſt, & cathedra in cœlo. Cuius præcurſor Ioanes eſt natus, cuius natiuitatis dies hodiernus

traditur

traditur, hodie celebratur. Hoc maiorum traditione suscepimus, hoc ad posteros imitanda deuotione transmittimus. Ioannis ergo non Euangelistæ, sed Baptistæ natalem hodie celebramus. Qua prima reposita, occurrit quæstio non prætereunda, quare natalem quo est natus ex vtero Ioannes potius celebramus, quàm cuiuslibet Apostoli, vel martyris, vel prophetæ, vel patriarchæ? Si interrogemur, quid respondebimus? Quantum mihi videtur, quantum mearum virium mediocritati occurrit, est causa hæc, Discipuli domini nati sunt, & per ætatis accessum ad annos capaciores perducti, in discipulatum assumpti sunt. Illorum postea fides domino adhæsit, sed nullius illorum natiuitas domino militauit. Recordemur & prophetas, recolamus patriarchas, nati sunt homines, ætatis accessu pleni spiritu sancto Christum prophetauerunt. Nati sunt vt postea prophetarent: Ioannis autem dominum Christum ipsa natiuitas prophetauit, quem conceptum ex vtero salutauit. Ista vt potuimus soluta quæstione, alteram aggrediamur, pro viribus quas dederit dominus. Occurrit enim alia quæstio aliquanto, vt mihi videtur, obscurior, & ad perscrutandum laboriosior, in qua me multum adiuuabit vestra intentio, & pro mea exiguitate ad dominum deprecatio, Ioannes iste tanta excellens gratia, vt quemadmodum dictum est, dominum etiam ex vtero salutaret, nondum loquendo sed exultãdo, cuius gratia in deum iam tunc erat aperta, quando eius caro in carne erat exclusa, Hic ergo Ioannes nõ inuenitur inter discipulos domini, sed inuenitur potius discipulos habuisse cum domino. Quid est hoc? Quis est iste homo? Homo tãtum, Quis homo tantus? quantus tantus homo? Tamen non sequebatur inter discipulos dominum, & sequebantur eum discipuli. Absit vt dicam contra dominum, sed tamen quasi extra dominum, Discipulos habebat Christus, discipulos habebat Ioannes, Docebat Christus, docebat Ioãnes. Quid iam dicam? Baptizabat Ioannes, baptizabat Christus. Plus hic de baptismo dico, à Ioãne baptizatus est Christus. Vbi sunt qui de ministerio baptismi, arrogantia tumidæ animositatis inflantur? Vbi sunt voces carentes humilitate, elatæ superbia, ego baptizo, ego baptizo? Quid dixisses, si Christum baptizare meruisses? Magna iam quantum aduertit sanctitas vestra, apparere & eminere causa cœpit, qua fuerat Christus à patre mit-

Quare natalem Ioã. potius celebramus, quam cuiuslibet, apostoli vel alterius sancti.

Alia quæstio.

tendus, & Ioannes à patre præmittendus. Prior miſſus eſt Ioannes, ſed ſicut ab obſequẽtibus anteceditur iudex. Poſterior homo creatus eſt Chriſtus, ſed Ioannem creauit Deus Chriſtus. Erat igitur Ioãnes homo perfectus quidem, & cuius tanta gratia commendata eſt, vt ipſe de illo dominus diceret, In natis mulierum nemo exurrexit maior Ioanne Baptiſta. Iſte ergo tam magnus agnoſcit dominũ in paruo magnum, agnoſcit homo eum qui venerat homo deus. Si enim in natis mulierum, hoc eſt, in hominibus, nemo exurrexit maior Ioanne Baptiſta, quiſquis Ioanne plus eſt, nó tantum homo, ſed & deus eſt. Debuit ergo tantus iſte, & diſcipulos proprios habere, & cum diſcipulis ſuis magiſtrum omnium Chriſtum cognoſcere. Quod enim eſt maius teſtimonium veritatis, quàm ſe humiliando eum agnoſcere, cui æmulando potuit inuidere? Putari Chriſtus potuit & noluit, exiſtimari Chriſtus potuit & noluit. Dixerunt homines cũ fallerentur in eo, Num forte hic eſt Chriſtus? Reſpondit ille quod non erat, vt maneret quod erat. Inde quippe Adam lapſus perdidit quod erat, quia quod non erat vſurpauit. Recolebat hoc iſte magnus, ſed in paruo Chriſto minimus. Nouerat hoc, recolebat hoc & tenebat, quia recipere quod perdiderat cogitabat. Homo ergo iſte, vt dixi, magnus Ioannes, cui dominus tale perhibuit teſtimonium, quem ſic veritas commendauit vt diceret, In natis mulierum non exurrexit maior Ioanne Baptiſta: potuit credi Chriſtus, immo iam ab eis qui eius magnitudinis gratia fallebantur credebatur Chriſtus, & in illo morerentur niſi ab illo confitente corrigerentur. Reſpõdit ergo putantibus & ait, Non ſum ego Chriſtus: tanquam diceret, Certe in honorem meũ ita fallimini, & certe mihi hoc putando magnam additis laudem, ſed debeo cognoſcere, vt vobis errantibus ille poſſit ignoſcere. Si enim quod non erat fallaciter putaretur, ab illo qui erat veraciter amputaretur. Præmiſſus eſt ergo Ioannes, vt dominum humilem baptizaret. Baptizari enim dominus propter humilitatem voluit, non propter iniquitatem. Dominus Chriſtus quare eſt baptizatus? Dominus Chriſtus dei filius vnigenitus quare eſt baptizatus? Inueni quare eſt natus, & inuenies quare ſit baptizatus. Ibi quippe inuenies humilitatis viam quam pede ſuperbo non capis. Quam niſi humili pede calcaueris, ad celſitudinem quò ducit peruenire non poteris

Matt. 11. *Ibidem.* *Luc. 3.* *Matt. 11.* *Ioan. 1.*

Baptiza

Baptizatus est propter te, qui descēdit propter te. Vide quantus factus sit tantillus. Qui cum in forma dei esset, non rapinam arbitratus est esse æqualis deo. Non enim erat rapina, sed erat naturæ æqualitas filij cum patre. Ioannes si se Christum putari vellet, illi rapina esset. Non ergo rapinam arbitratus est esse æqualis deo. Erat enim & sine rapina, erat coæternus, ab æterno natus erat. Tamen semetipsum exinaniuit formam serui accipiens, hoc est, formam hominis. Qui cum in forma dei esset, non formam dei accepit, sed cum in forma dei esset, semetipsum exinaniuit. Suscepit quod non erat, ita vt non perderet quod erat. Manens deus, hominem assumpsit, Formam serui accepit, & factus deus homo, à quo factus est homo. Vide ergo quæ maiestas, quæ potestas, quæ sublimitas, quæ cum patre æqualitas. Venit propter nos ad indumentum formæ, & intellige illam à magistro tantæ humilitatis viam: quoniam plus est quòd voluit homo fieri, quàm quòd voluit ab homine baptizari. Baptizat ergo, inquam, Ioannes Christum, seruus dominum, vox verbum. Mementote enim, Ego sum vox clamantis in deserto: & mementote, quia verbum caro factum est, & habitauit in nobis. Baptizat ergo, inquam, Ioannes Christum, seruus dominum vox verbum, creatura creatorem, lucerna solem, sed solem qui fecit hunc solem, solem de quo dictū est, Ortus est mihi sol iusticiæ, & sanitas in pennis eius. De quo impij sero pœnitentes in fine dicturi sunt, Quid nobis profuit superbia, aut quid diuitiarum iactātia contulit nobis? Transierunt illa omnia tanquā vmbra, & cum vmbris qui secuti sunt vmbras. Ergo, inquiunt, errauimus à via veritatis, & iusticiæ lumen non luxit nobis, & sol intelligentiæ non est ortus nobis. Illis non est ortus Christus, à quibus non est agnitus Christus. Sol ille iusticiæ, sine nube, sine nocte. Ipse non oritur malis, non oritur impiis, nō oritur infidelibus. Nam solem istum de cœlo corporeum, quotidie facit oriri super bonos & malos. Baptizauit ergo, vt dixi, creatura creatorem, lucerna solem, & non se extulit baptizator, sed subdidit baptizando.

Philip. 2. *Ioan. 1.* *Mala. 4.* *Sapien. 5.*

Item in eodem festo, homilia de eo quod scriptū est in Euangelio secundum Lucam, HeliZabeth impletum est tempus pariendi &c. quæ habetur de quæstionibus Euāgeliorum, libro primo, capite secundo. Et libro secundo, cap. j.

DE SANCTIS PETRO ET PAVLO APOSTOLIS.

In Vigilia Petri & Pauli Apostolorum, de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Simon Ioannis diligis me plus his?

Ioan. 21.

SERMO I.

SERMO XXIIII.

APostolum Petrum primũ omnium Apostolorum meministis in domini passione fuisse turbatum. Fuit enim prius audax præsumptor, & postea factus est timidus negator. Promiserat se pro domino moriturum, cum prius pro illo esset dominus moriturus. Quando ergo dicebat, Tecum paratus sum vsq; ad mortem ire, & animam meam pro te ponam. Respondit ei dominus, Animam tuam pro me pones? Amen dico tibi, priusquam gallus cantet, ter me negabis. Ventum est ad horam. Et quia deus erat Christus, homo autem Petrus, impleta est scriptura, Ego dixi in pauore meo, omnis homo mendax. Dixit auté apostolus, Quoniam deus verax, omnis autem homo mendax. Verax Christus, mẽdax Petrus. Modo quidẽ interrogat eum dominus, sicut audistis cum Euangelium legeretur, & dicit ei, Simon Ioannis diligis me plus his? Respõdit ille & dixit, Domine tu scis quia amo te. Et iterũ dominus hoc interrogauit, & tertiò hoc interrogauit. Et respondenti dilectionem, cõmendauit gregem. Per singula enim dicebat dominus Iesus Petro dicenti, Amo te, Pasce agnos meos, pasce ouiculas meas. In vno Petro figurabatur vnitas omnium pastorũ, sed bonorum qui sciant oues Christi pascere Christo non sibi. Nũquid modo Petrus mendax erat, aut amare se dominum mendaciter respondebat? Veraciter hoc respondebat, hoc enim respondebat quod in corde suo videbat. Quando autem dixerat, Animam meam pro te ponam, de futuris voluit præsumere viribus. Omnis autem homo qualis sit tunc cum loquitur forte scit, qualis crastino futurus sit quis scit? Reuocabat ergo oculos suos ad cor suum Petrus quando interrogabatur à domino, & fidens respondebat quod sibi videbatur. Etiam domine, tu scis quia amo te, Quod tibi dico, tu scis: quod hic video in corde meo, vides & tu. Non ausus est tamen dicere quod dominus interrogauerat, nõ enim simpliciter dominus dixerat, Diligis me: sed addiderat, Plus his diligis me, id est, plus me diligis quàm isti?

Matt. 27. *Ioan. 13.* *Psal. 115.* *Roma. 3.* *Ioan. 21.*

isti? De aliis discipulis ille nō potuit dicere nisi amo te, non ausus est dicere plus his. Noluit iterum esse mendax: sufficeret ei testimonium perhibere cordi suo, nō debuit esse iudex cordis alieni. Verax ergo Petrus, an verax in Petro Christus? Quando autem voluit dominus Iesus Christus deseruit Petrum, & inuentus est homo Petrus: quando autem placuit domino Iesu Christo, impleuit Petrum, & inuentus est Petrus verax. Veracem Petrum petra fecerat, petra enim erat Christus. Et quid ei nunciauit quando tertiò respondit amare se Christum, & tertiò dominus Petro suas ouiculas commendauit? Prænunciauit ei passionem suam. Cum esses, inquit, iunior, cingebas te, & ibas quò volebas, cum autem senueris, extendes manus tuas, & alter te cinget, & feret quò tu non vis. Euangelista nobis exposuit quid dixerat Christus, Hoc autem dicebat, inquit, significans qua morte clarificaturus esset deum: id est, quia pro Christo fuerat crucifigendus, hoc est enim extendes manus tuas: Vbi est ille negator? Deinde post hæc ait dominus Iesus Christus, Sequere me, Non sic quo modo prius quando vocauit discipulos. Nam & tunc dixit, Sequere me: sed tūc ad doctrinam, modo ad coronam. Nunquid non quando negauit Christum occidi timuit? hoc timuit pati quod passus est Christus. Sed iam timere non debuit. Videbat enim in carne viuētem quem viderat in ligno pendentem. Resurgendo Christus abstulit mortis timorem, & quoniam abstulerat mortis timorem, merito interrogabat Petri amorem. Ter negauerat timor, ter confessus est amor. Trinitas negationis desertio veritatis: trinitas confessionis testimonium dilectionis.

1. Cor. 10.

Ioan. 21.

In festo Apostolorum Petri & Pauli.

SERMO I.

Ser. XXV.

FIlioli mei audite nos, & liberate vos. Currite pro vobis, & nobis præstatis & vobis. Commune erit gaudium nostrum, si vos viderimus induere Christum. Iuuenes & virgines, seniores cum iunioribus ad gratiam festinent. Mater nostra pariendo non discernit ætates. Ipsa genuit Petrum, ipsa parturiuit & Paulum, vt ex lupo fieret agnus. Tanquam ergo natus est Saulus, creuit & factus est magnus. Baptizatus est à matre, illuminatus à deo patre, & cœpit velle Petrum videre, & cum quæreret eum velle videre, magis eum Petrus cœpit

 timere.

timere. Audiuit enim Petrus, quia Saulus eum quæreret. Noli timere beate Petre, quia Saulus non te quærit, sed Paulus vas electionis te cupit videre. O sancte Petre benedic patrem & suscipe fratrem, & habes cum quo potes defendere matrem. O beate Petre, quia conuersus est Saulus miraris, qualis es tu, erit & ipse talis, & vnus vobis erit natalis. Qui fecit ex Saulo Paulum, ipse fecit ex Simone Petrum. Vnus vos honorauit, vnus vos coronauit. Mutauit persecutorem, mutauit & piscatorem. Et si te priorem, tamen ambos ditauit honore vno. Veni sancte Paule, veni sequere Petrum, sed docentem non fugienté. Fugiebat quando te nesciebat. Nam iste beatissimus Paulus, sicut in lectione actuũ Apostolorum cum recitaretur audiuimus cœlesti voce prostratus est. Dum fureret ad caulas in lupina rabie, & exosum sibi nomé innocentis agni persequitur, dum quærit discerpere aut vexare gregem, audiuit altisonam vocem, Saule, Saule quid me persequeris? Quid frustra insanisti contra nomen meum, & occidisti martyrem meum? Olim quidem debui perdere te, sed Stephanus meus orauit pro te. Et ille, Quis es domine? Et dominus ad illum, Ego sum inquit, Iesus Nazarenus, quem tu persequeris. Caput de cœlo pro mébris clamat. Inquietatur corpus, & de cœlo intonat Christus, Saule, inquit, Saule, quid me persequeris? Quid est, quòd rugiente Saulo mugit arcanum, & contra sæuiciam Pauli militia conqueritur cœli, nisi vt qui non crediderat resurgenti, saltem crederet in cœlo sedenti? Nam dicitur Ananiæ, Accede ad eum, & signa eum charactere meo, multa enim patietur pro nomine meo. Et ille, Domine audiui à multis de viro hoc quia multa mala fecit sanctis tuis. Ait illi dominus, Vade, quoniam vas electionis est mihi. O beate Anania, merito in timore trepidares, si forti manu non esset cui militares. Ideo prosternitur superbia, vt erigatur sanctitas, Venit ergo Ananias, baptizauit Saulum, & fecit Paulum. Baptizauit lupum, & fecit agnum, & cœpimus habere prædicatorem, quem habuimus persecutorem. Deniq; cœpit prædicare Christum, cui antea resistebat, postea paratus pati pro eo contra quem antea pugnabat. Patitur Paulus quod fecerat Saulus. Saulus lapidauit, Paulus lapidatus est. Saulus Christianos virgis affecit, Paulus pro Christo quinquies quadragenas vna minus accepit. Saulus persecutus est ecclesiam dei, Paulus submissus est in spor

Acto. 9. *Acto. 7.* *Acto. 9.* *Vbi supra.* *2. Cor. 11.*

in sporta. Saulus vinxit, Paulus vinctus est. Et dum Saulus sæuiens quærit minuere numerũ Christianorum, etiam ipse accessit ad numerum confessorum. Et dum inferret aliis necem, suscepit ipse pro eo mortem. Dum intrat lupus rapax in stabula pecudis, subito & ipse factus est ouis. Itaque quis iam desperet de magnitudine criminis, aut de humilitate generis? Nam beatissimum Petrum piscatorem, modo genibus prouolutis, adorat gentium multitudo credentium, per dominum nostrum Iesum Christum & cætera.

In eodem festo. SERMO II.

Sermo. XXVI. Hic est inter Ambrosianos. 26.

NOtum vobis omnibus est fratres charissimi & vniuerso mundo notissimum, quòd beatissimorum Petri & Pauli natalis sit hodie, nec aliquã partem orbis latere potuit tanta deuotio. Siquidem cũ de his dicat Dauid Propheta, In omnẽ terram exiuit sonus eorũ, & in fines orbis terræ verba eorũ. In omni terra mira Petri virtus est, & in fines orbis terræ epistolæ Pauli penetrauerunt. Quis enim non audiuit ꝙ primus Apostolus Petrus sedenti ad speciosam portam templi claudo, & ex matris suæ vtero olim iam debili, pedum restituerit firmitatem, vt quod natura minus contulerat, Apostolica gratia repararet? Cum enim claudus ille stipem rogans, aliquid pecuniæ se ab Apostolis crederet accepturum: ait illi Apostolus Petrus, Argẽtum & aurum non habeo, sed quod habeo hoc tibi do. In nomine Iesu Christi Nazareni, surge & ambula. Beata planè largitas, quæ petenti argentum quidem non contulit, sed contulit sanitatem. Beata largitas, quæ de thesauris suis aurum non protulit, sed protulit medicinam, Beatus & ille claudus, qui dum stipem quærit pecuniæ, diuitias incolumitatis accepit, Hoc enim ab apostolis donum meruit, quod nullis thesauris à medicis redimere potuisset, Primum ergo signum mirabile quod beatus Apostolus Petrus fecit, claudo pedum restituendo vt diximus vestigia. Audistis frequenter ipsum Petrum à domino petram nuncupatum, sicut ait, Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam. Si ergo Petrus petra est supra quã ædificatur ecclesia, recte prius pedes sanat, vt sicut in ecclesia fidei fundamentum continet, ita & in homine membrorum fundamenta confirmet. Recte, inquam pedes Christiano curat, vt iam non trepidus quis nec imbecillis possit

Psal. 18.

Acto. 3.

Matt. 16.

poſſit ſupra petram eccleſiæ ſtare, ſed robuſtus & fortis incedere. Vbi autem Pauli verba non leguntur? Quis locus ea literis non ſcribit, corde retinet, conuerſatione cuſtodit? Qui Paulus à domino vas electionis eſt nominatus. Bonum vas, in quo precioſa mandatorum Chriſti præcepta conduntur. Bonum vas, de cuius plenitudine ſubſtantia vitæ populis ſemper erogatur & plenum eſt. Optima apoſtolorum nomina petra & vas neceſſaria ſunt domui ſaluatoris. Domus enim petrarum fortitudine conſtruitur, vtilitate vaſis ornatur. Petra ad firmitatem ne labantur ſuſtentat populos, vas ad cuſtodiam ne tẽtetur operit Chriſtianos. Exitus vero eorum de hoc ſeculo quàm beatus fuerit, nemo qui ignoret. Nam prima hæc in illis beatitudo eſt, ꝙ ambo vna die paſſi eſſe noſcuntur, ſcilicet vt quos vna fides ſeruitio deuinxerat, vna dies martyrio coronaret. Deinde ipſa paſſio licet diuerſa in ſingulis fuerit, tamẽ vna referta eſt gratia ſanctitatis. Nam Petrus crucem ſicut ſaluator in exitu pertulit, & dominicæ deuotionis ſimili morte diſcerptus eſt, ſcilicet vt quem imitabatur fide, imitaretur & paſſione. De Pauli vero ceruice cum eam perſecutor gladio percuſſiſſet, dicitur fluxiſſe lactis magis vnda quàm ſanguinis, & mirum in modum ſanctum Apoſtolum baptiſmi gratia in ipſa nece fecit ſplẽdidum potius quàm cruentum. Quæ quidem res in ſancto Paulo ſtupenda non eſt. Quid enim mirum ſi abundat lacte nutritor eccleſiæ, ſicut ipſe ad Corinthios ait, Lac vobis potum dedi non eſcam? Hæc eſt planè repromiſſionis illa terra, quam patribus noſtris promiſit Deus dicens, Dabo vobis terrã melle & lacte manantem. Non enim de hac terra locutus eſt, quæ manantibus aquis cœnum inuoluit lutumq; permiſcet: ſed de illa terra Pauli & ſimilium Pauli, quæ ſuauem potum diſtillat. Quæ enim Pauli epiſtola nõ melle dulcior, non lacte candidior? Quæ epiſtolæ tanquam vbera eccleſiarum populos enutriunt ad ſalutem. De ceruice ergo Apoſtoli pro ſanguine lac manauit. Legimus in epiſtola ipſius, quia caro & ſanguis regnum dei non poſſidebunt. Iam igitur Paulus poſſidet regnum, quod caro & ſanguis non poſſunt, quæ impedire dicuntur regnaturum. Adhuc ergo Paulus in terris poſitus iam in regni cœleſtis ſubſtantiam transformatur. Ideo fratres chariſſimi quotieſcunque martyrum memorias celebramus, prætermiſſis omnibus ſeculi actibus ſine aliqua dilatione

Act. 9. *1. Cor. 3.* *Exod. 3.* *1. Cor. 15.*

latione cōcurrere debemus ad domum dei, reddere illis honorificentiam, qui nobis salutem effusione sui sanguinis pepererunt, qui tam sacratam hostiam pro nostra propitiatione domino se obtulerunt, præsertim cum dicat ad sanctos suos omnipotens deus, Qui vos honorat, me honorat, & qui vos spernit me spernit. Quisquis ergo honorat martyres, honorat & Christum, & qui spernit sanctos, spernit Christum dominum nostrum, qui viuit, &c.

Luca 10.

In eodem festo. SERMO III.

CVm omnes beati apostoli parem gratiam apud dominum sanctitatis obtineāt, nescio quo tamen pacto Petrus & Paulus videntur præ cæteris peculiari quadam in saluatore fidei virtute præcellere. Quod quidem ex ipsius domini iudicio possumus approbare. Nam Petro sicut bono dispensatori clauem regni cœlestis dedit: Paulo tanquā idoneo doctori gentium, magisterium ecclesiasticæ institutionis iniunxit, scilicet vt quos iste erudierit ad fidem, ille suscipiat ad salutem: vt quorum corda Paulus patefecerit doctrina verborum, eorum animabus Petrus aperiat regna cœlorum. Clauem enim quodam modo à Christo scientię & Paulus accepit. Clauis enim dicenda est qua ad fidem pectorum dura reserantur, mentium secreta panduntur, & quicquid intrinsecus tenetur clausum, in palam rationabili manifestatione producitur. Clauis, inquam, est quæ & conscientiā ad confessionem peccati aperit, & gratiam ad æternitatem mysterij salutaris includit. Ambo igitur claues à domino perceperunt, scientiæ iste, ille potentiæ. Diuitias immortalitatis ille dispensat, scientiæ thesauros iste largitur. Sunt enim thesauri scientiæ, sicut scriptum est, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi. Ergo beati Petrus & Paulus eminent super vniuersos Apostolos, & peculiari quadam prærogatiua præcellunt. Verum inter ipsos quis cui præponatur incertum est. Puto enim illos æquales esse meritis, qui æquales sunt passione: & simili eos fidei deuotione vixisse, quos simul videmus ad martyrij gloriam peruenisse. Non enim sine causa putemus factum quòd vna die, vno in loco, tyranni vnius tolerauere sentētiam. Vna die passi sunt, vt ad Christū pariter peruenirent: vno in loco, ne alteri Roma deesset: sub vno persecutore, vt æqualis crudelitas vtrūque constringeret. Dies ergo pro merito, locus pro gloria, persecutor

Sermo XXVII.

Matth. 16.

Clauis.

Coloss. 2.

2. q 7. Beati.

persecutor decretus est pro virtute. Et in quo tandem loco martyrium pertulerunt sancti Apostoli, In vrbe Roma quæ principatum tenebat, & caput obtinet nationũ, scilicet vt vbi caput superstitionis erat, illic caput quiesceret sanctitatis: & vbi gentiliũ principes habitabant, illic ecclesiarum morerentur principes. Cuius autẽ meriti sint beatissimi Petrus & Paulus, hinc possumus intelligere, quòd cum dominus Orientis regionem propria illustrauerit passione, Occidentis plagam ne quid minus esset, vice sui Apostolorum sanguine illuminare dignatus est. Et licet illius passio nobis sufficiat ad salutem, tamen etiam horum martyrium nobis contulit ad exemplum. Hodierna igitur die beati Apostoli sanguinem profuderunt, sed videamus causam quare ista perpessi sunt, scilicet quòd inter cætera mirabilia etiam Simonem magũ illũ orationibus suis de aëris vacuo præcipitij ruina prostrauerint. Cum enim idem Simon se Christum diceret, & tanquam filium ad patrem assereret volando se posse conscendere, atque elatus subito magicis artibus volare cœpisset: tunc Petrus fixis genibus precatus est dominũ, & precatione sancta vicit magicam leuitatem. Prior enim ascendit ad dominũ oratio quàm volatus, & antè peruenit iusta petitio quàm iniqua præsumptio. Antè, inquam, Petrus in terris positus obtinuit quod rogauit, quàm Simon perueniret in cœlestia quò tendebat. Tunc igitur Petrus velut vinctum illum de sublimi aëre deposuit: & quodam præcipitio in saxo elidens eius crura confregit. Et hoc in opprobrio factũ illius est, vt qui paulo antè volare tentauerat, subitò ambulare non posset: & qui pennas assumpserat, plantas amitteret. Sed ne forte hoc mirum videatur, quòd magus iste præsente Apostolo per aërem aliquandiu volitauerat, hoc patientia Petri fecit. Permisit enim illum aliquandiu sublimius ascendere, vt altius caderet. Voluit eum in excelsum leuari à conspectu omnium, vt ruentem illum de excelso omnium peruiderent oculi. Hæc igitur est iniquitatis elatio, vt in altum se ferat, in sublime se erigat: sed sancta oratio omnem humiliat superbiam, vniuersam deiicit vanitatem præstante domino, & cætera.

Christi passio & martyrium sanctorum.

Egesippus de excidio Hierosolymitano, li. 3. cap. 2.

In eodem festo, SERMO IIIX.

Ser. XXVIII.

PIscatoris & persecutoris sacratissimum diem geminæ festiuitatis occursu deuotione pręcipua hodie celebremus. Ille

Ille quo retia euasit seculi, iste quo ex prædone confessor factus est Christi. Elegit ecce duos vnum piscatorem, alterum grassatorem. Illum vocat ex litore, istum clamat ex itinere. Illum accersit ex põto, istum terret de cœlo. Cum igitur Petrus linea castra laxaret in freto, Christus retia misit in verbo. Cepit Christus, cepit & Petrus. Christus discipulum, Petrus pisciculum: & dum circundat gentem squameam, ipse venit in retia. Præteriens, inquit, Iesus vidit duos fratres Simonem, qui dicitur Petrus, & Andream fratrem eius retia mittentes in mare. Erant enim piscatores; Quibus Christus sic ait, Venite, inquit post me, & faciam vos fieri piscatores hominum. At illi relictis retibus, secuti sunt eum. Stabat Petrus mobilitate & gurgite pendulus, & inter obscuras aquas inquieti maris, victum quem non habebat artificio requirebat, nutabat super ambiguam vndam, vt posset inuenire capturam, Vario fertur referturq; vestigio, stat mobilis, & mouebatur stabilis. Rimatur inter cæteros marini germinis fluctus, sub obscura vmbra fugitiuam insequitur prædam, maculosus paries fit cæca piscibus in mari custodia. Et dum insidiatur Petrus gregibus æquoreis piscium in mari, ipse in rete incidit saluatoris. Fit de prædone prædatio, de piscatore piscatio, de pirata captiuitas, Venite, inquit, post me & faciam vos piscatores hominũ. At illi relictis retibus suis secuti sunt eum. Dum vellet Petrus inani muro quærens concludere piscem, hamo verbi Christus & ipsum tenuit piscatorem, Distendebat Petrus sinum lini, voluit in se vacuam cortinam, & dum insequitur grauidi semper æquoris prolem, captorem suum, emptorem saluatorem trahebat & trahebatur. Exercebat in æquore violentiam, & patiebatur in mente capturam, O aquæ genus pirata reptilium deseruit artificiũ hoc quem mutasti de pisce ad piscem. Est enim Christus piscis ille qui ad Tobiam ascendit de flumine viuus, cuius iecore per passionem assato, fugatus est diabolus, & per amaritudinem fellis afflatus est cæcus, & illuminatus est mũdus. De pisce, inquam, ad piscem, de rete ad ecclesiam, de mari ad fontem, de captura factus est factura. Reliquit ergo salum fluctuantem, & cœpit ambulare post piscem. Similitudo artis inflammat desiderium audientis, vt qui arte capturam latebat in salo, verbi nunc retia spargat in mundo. Tunc enim pisces induxit, nunc autem homines sagenis spiritalibus

Matth. 4.

Vbi supra.

Tobiæ 6.

Christus piscis.

bus irretiuit. Paulus autem paruus, sed ex paruo magnus, dum diceretur Saulus sydereæ vocis tuba conterritus, certe elisus audacia, vt seminet erectus in mundo doctrinã. Saule, inquit, Saule quid me persequeris? Ibat igitur Saulus furiis inuectus, duri pectoris efflabat incendium, sanctorumque sanguinem sitiens per totam Iudæam alienus ferebatur insania, vt Christi membra laniaret in terris. Fit vna religione crudelis, vt quæstionarius, & innocentium per campos sceleratissimi aggeris euacuatus, vt Iudæa quæ pridem sæuierat in capite, crudelitatem exerceret in corpore. Acceperat enim Saulus potestatem à principibus sacerdotum, vt homines fidei nostræ occideret, & germinantem fidei campum manu nefaria detruncaret. Dum ergo portat Saulus funestum cõtra milites Christi gladium, fulmineum de cœlo accepit testimonium. Dum grassatur percutitur, dum Christi sanctos persequitur, violento radio cœlestis luminis cæcatur, & qui aduersus deum erigebatur, diuina voce terribiliter prosternitur, Saule, inquit, Saule quid me persequeris? Caput pro membris clamat. Inquietatur corpus, & intonat Christus in cœlis, Saule Saule quid me persequeris? Quid est quod mugit populus, mugit arcanum, & contra sæuiciam Pauli prouincia conqueritur cœli, vt qui non crediderat resurgentem, saltem crederet in cœlis sedentem, & qui defuncto Apostolorum domino asseuerat ex sepulchro mendatium, de cœlo viuentis acciperet testimonium? Saule, inquit, Saule quid me persequeris? Subito igitur ad istam diuinam vocem increpationis infixus in terram, & sæuiciam perdit & semitam, deponit feritatem & incurrit oculorum cæcitatem. Cœpit habere ductores quos habuerat antè persecutores. Vbi nã Paule currebas quando currebas? Ecce nunc aberrans quæris locum, & qui persequebaris Christum, cæcus curris ad manum. O Saule rapax lupe, comedes sed expecta paululum & digerẽs digereris. Credis ergo Saule in deo, adhibes fidem perfido? Non solent istæ manus in sanguine pollui, nisi te adhuc ab eis videris cruciari. Parum erat generi tuo quòd crucifixerat Christum, insuper & manus mittere non formidauit in cœlum. Expressit patibulum, posuit in ostia sepulchri custodes. Iam Christus ascendit ad patrem, & adhuc genitrix tua non caret seueritate. O Iudæa Prophetarum sanguine

Act. 9.

Act. 9.

temu

temulenta, nondum satiata es à sanguine Abel vsq; ad sanguinem Zachariæ? Flumina tui sceleris spumant & te adhuc vsq; nō satiant? Ab origine mundi sanguinem bibis & adhuc sitis, nec dum tui facinoris vnda siccauit etiam alueo tui sceleris sitim? Modo Christum patibulo crucifixisti, & tam cito crudelitate sanguinis aruisti? Sed ecce prosternitur audacia tua, vt sanctitas erigatur. Cadit miles diaboli, vt surgat signifer Christi. Mittit Petrus in seculum retiaculum, circūfert Paulus dominicum in mundo vexillum. Et iste piscator hominum, & ille titulat signo crucis gentiles. Currunt itaque vterq; ad palmā martyrij, & vterq; perueniunt ad coronam: non quidem eodem tēporis cursu, sed eodem anni vertentis occursu. Petrus pro Christo capite deorsum verso in ligno suspenditur, Paulus pro Christo gladio trucidatur. Ille proprijs gressibus proficiscebatur ad Christū, oculisq; superiora respiciēs beatū spiritū deducebat ad cœlū, iste ceruicē curuat ad pœnā & offerebat ceruicē capitis ad coronā. Petrum crux necat, Paulum gladius immolat. Duo genera suppliciorū domini & Christi, in duobus Apostolis Christi. Petrus patitur crucem, Paulus sentit pugionē. Piscatorem suspendit hamus crucis, persecutorē mucro minuit persecutoris. Nunc ad memoriam piscatoris flectuntur genua imperatoris. Ibi radiant gemmæ diadematis, vbi fulgent beneficia piscatoris. Ex piscatore fecit dominus Apostolorum principem, ex persecutore fecit Apostolicum confessorem. Præstitit passio socios, quos fecerat fidei prædicatio copulatos. Veneremur ergo principes gregis nostri, si volumus caulas intrare pastoris.

Matt. 23.

In eodem festo, SERMO V.

HOdie duos Christiani nominis fundatores exultantis ecclesiæ festa concelebrant. Hi enim duo electi sunt ad duorum populorum salutem. Petrus ad Iudæorum, Paulus ad gentium. Petrus vt in Iudæa veterem ac desertum agrum repararet, atq; eum sub vmbra legis infructuosum & à calore veri solis abscōditum fidei salubritate & gratiæ fœcundaret. Paulus vero ad gentes mittitur, & ad terram nouam quæ nullam antè dederat frugem, nullum fuerat experta cultorem, qui aratro dominicæ crucis proscinderet, & in rudi campo Christi nouellā infatigabilis operarius excitaret. Petrus itaq; vineam vbi iam fuerat reparat, Paulus plantat vbi non erat.

Ser. XXIX.

Petrus in Iudæis arborem ab antiqui germinis nobilitate degenerem, in radice ſua excolit: Paulus vero in alieno fomite peregrinos ponit gentiũ ramos. Petrus in Iudæis terram male fœcundam excolit: Paulus in gentibus nondum cultam fœcundat. A Petro in Iudæa olea reparatur à Paulo in gentibus oleaſter inſeritur. Petrus in Iudæis mollit duriciam, Paulus in gentibus illuminat ignorantiam. Petrus tenebras & vicia pellit ex oculis, Paulus reddit oculos à natiuitate cæcatis. Vario ac diuerſo genere innumeri populi ad vnius regis miliciam congregantur: ac ſic duo potentiſſimi duces Petrus antiquum de veteribus reducit, Paulus nouum de tyronibus Chriſti conducit exercitum. Diſcurrunt itaq; per vniuerſum mundum duo ſplendidiſſimi negociatores, portantes coram gentibus & regibus & filiis Iſraël precioſa fidei mercimonia. Circumferunt aromata iuſticiæ, thura diuinæ venerationis, incenſum cõpunctionis, balſamũ caſtitatis. Illi igitur ſal prudentię ſpiritalis, de quibus dicitur, Vos eſtis ſal terræ, quibus vtiq; animæ condiantur vt inuiolatæ ab æterna peccati corruptione ſeruentur. Erogant per omnem terrã ſpiritales diſpenſatores precia ſalutis theſauros ſanctitatis. Quærũt quos ſecum ad cœlos attrahant piiſſimi animarũ parentes, diſpares partium ſtudiis, operũ meritis pares. Aequales enim illos ac ſimiles per varia ac diuerſa virtutũ genera dixerim. Nam & ſi cum Petro Chriſtus vixit in terris, ſed Paulum cõpellare non dedignatur è cœlis adhuc etiam perſequentem, Sed in opere perſequentis Apoſtoli fidẽ præuidebat, & ideo quia proſpexit zelum, honorauit affectũ. Et quia ſub propoſito placendi deo agebatur ignarus ad culpam, ſtatim poſt admonitionem cucurrit deuotus ad gratiã. Quamobrem & ſi in corpore non eſt locutus cũ Chriſto Paulus, non minus eſt illud quod locutus eſt Chriſtus in Paulo, dicente eodem, An experimentum quæritis eius qui in me loquitur Chriſtus? Ac ſic quem foris prædicationib⁹ præferebat, intus corde geſtabat. Neſcio igitur quid ei defuerit ſanctitatis, de cuius pectore dominus quaſi de peculiari templo ſuo ſalutaria populis reddebat oracula. Petrus ambulare ſuper aquas debita ſoli deo poteſtate prę́ſumpſit, & rerũ obſtante natura per inſueti itineris nouas vias pendulum inferens greſſum tumentia maris dorſa calcauit: ſed non minor Paulus, qui ſicut ipſe de ſe dicit, nocte & die in profundo maris fuit. Non minor, inquã, Paulus quem

Rom. 11.

Matt. 5.

2. Cor. 13.

Matt. 14.

2. Cor. 11.

velut noui testamenti Ionã die ac nocte per maris profunda iactatum absorbuit fluctus & reddidit, quasi sacrum depositum violare non audens, quia famulatrix cum vnda custodiens illæsum populorũ prædicationibus reseruabat. Hic est quoq; beatus Petrus in illa cœlestium discipulorum schola præcipuus ac primus idoneus qui verba vitæ ex Christi ore suscipiens, per Euãgelij potestatem Iudæorum gentem perditam quæreret, & abdicatos ad hæreditatem vocaret, interpres legis, assertor gratiæ, destructor synagogæ, ecclesiæ reparator: & ideo solus inter Apostolos meruit audire, Amen dico tibi, quia tu es Petrus & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam: dignus certe qui ædificandis in domo dei populis, lapis esset ad fundamentum, columna ad sustentaculum, clauis ad regnum. De hoc ait sermo diuinus, Et ponebant, inquit, infirmos suos, vt vmbra saltem transeuntis Petri obumbraret eos. Si tunc opem ferre poterat vmbra corporis quanto magis nunc plenitudo virtutis? Si tunc supplicantibus proderat aura quædam pertranseuntis, quanto magis gratia nunc permanentis? Merito per omnes Christi ecclesias auro preciosius habetur ferrum, illud pœnalium vinculorum. Si tam medicabilis fuit obumbratio visitantis, quanto magis catena vincientis? Vt vmbra, inquam, transeuntis Petri obumbraret eos. Si inanis quædam species vacuæ imaginis habere potuit in se vim salutis, quanto plus de corpore meruerunt attrahere salubritatis ferreo pondere sacris impressa membris vincula passionis? Si ad præsidia supplicantium tam potens fuit ante martyrium, quanto magis efficax post triumphum? Fœlices illi nexus qui de manicis & compedibus in coronam mutandi, Apostolum contingentes martyrem reddiderunt: felices catenæ, quæ nudatis penè ossibus inhærentes, viuas reliquias de sanguinis sudore iam attrita carne rapuerunt, tactusq; membrorum cruciatus sui sanctificat instrumentum in quo dum afflictio crescit ad pœnam, causa pœnæ proficit ad gloriam. Fœlicia vincula quæ reum suum vsq; ad Christi crucem non tam condemnatura quam consecratura miserunt. In illa itaq; cruce imitari metuens sacrificiũ redemptoris, capite in terra demergi elegit. O virtus humilitatis ingenitæ, honorari etiam supplicij genere pertimescit, & qui non recusat dominici tormenta patibuli, similitudinem expauescit triumphi.

Iona 2.

Matt. 16.

Act. 5.

Matth.16. *Item in eodem festo, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Venit Iesus in partes Cæsareæ Philippi &c. quæ inserta est in sermone* XXXI. *de Verbis Apostoli.*

Matt.14. *Item in octauis eorundem Apostolorum, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Iussit discipulos ascendere in nauiculam; & cætera. quæ sumpta ex sermonibus de Verbis domini.* XIII. *&* XIIII.

DE SANCTA MARIA MAGDALENA.

Luc.7. *In festo sanctæ Mariæ Magdalenæ, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Lucam, Rogabat Iesum Pharisæus quidam &c. Incipiens, Quod admonemur & cæt. quæ habetur in libro Quinquaginta homiliarum.* XXIII.

DE SANCTO PETRO AD VINCVLA.

Matth.16. *In festo sancti Petri ad Vincula, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Venit Iesus in partes Cæsareæ Philippi &c. quæ inserta est in sermone* XXXI. *de Verbis Apostoli.*

DE SANCTO LAVRENTIO.

In festo Sancti Laurentij. SERMO I.

Sermo XXX. BEatissimi Laurentij martyris, cuius natalem hodie celebramus, passionem nosse vos credo, & quanta in persecutione pertulerit, dilectionem vestram scire posse non dubito. Tanta enim eius martyrij gloria extitit, vt passione sua mundum illuminauerit vniuersum. Illuminauit mundum planè Laurentius eo lumine quo ipse accensus est, & flammis quas ipse pertulit, omniũ Christianorũ corda calefecit. Quis nolit ad horam vri Laurentij igne, vt æternum gehennæ non patiatur incendium? Beati igitur Laurentij exemplo prouocamur ad martyrium, & accendimur ad fidem, incalescimus ad deuotionem, & si in nobis persecutoris flamma deest, fidei tamen flamma non deest. Non ardemus quidem corpore pro Christo, sed ardemus affectu. Non subiicit mihi persecutor ignẽ, sed subiicit mihi desideriũ saluatoris. Esse autem saluatoris

toris ignem legimus in Euangelio, dicente eodem domino, Nescitis quia veni ignem mittere in terrã, & quid volo nisi vt accendatur? Quo igne succensi illi duo discipuli dixerunt, Nonne cor nostrũ ardens erat in nobis, dum loqueretur in via & aperiret nobis scripturas? Hoc igitur igne beatus Laurentius accẽsus, flammarũ non sentit incendiũ: & dũ Christi ardet desiderio, persecutoris pœnã nõ sentit. Inquantũ enim in illo fidei ardor fuerit, intantũ supplicij flamma frigescit. Corporali enim beatus Laurentius laborat incẽdio, sed diuinus saluatoris ardor materialem tyranni restinxit ardorem. Quanuis enim in fauilla membra soluantur, fidei tamen fortitudo nõ soluitur. Corporis quidẽ detrimentũ sustinet, sed lucrum salutis acquirit. Non enim fratres beatus Laurentius breui vel simplici passione perimitur. Nam qui gladio percutitur, semel moritur: qui in flammarum camino mergitur, vno impetu liberatur: hic autem longa & multiplici pœnã cruciatur, vt mors ei assit ad suppliciũ & desit ad finem. Dicitur enim ab illo sæuissimo persecutore hæc beato Laurẽtio constituta pœna, vt ardentiũ exposita massã carbonũ, insuper eum ferea create distentũ lenta flamma consumeret, vt non tam inflammando cito interimeret hominem, quàm diu exurendo torqueret, ita vt cum vnum latus exustũ persecutor cerneret, aliud latus ignibus obiiceret exurendum. Legimus Ananiam, Azariam & Misaëlem beatissimos pueros à rege in camino ignis inclusos, in pœnarũ suarum deambulasse flammis, & igneos globos pedibus conculcasse. Vnde & beatus Laurentius non minori est gloria præferendus. Siquidem illi in pœnarum suarum flammis ambulabant, hic & in ipso supplicij sui igne discumbit. Illi vestigiis pedum conculcarunt incendia, iste laterum suorum diffusione extinguit. Illi inquam, stantes in pœna eleuatis manibus orabant ad dominum, hic autem prostratus in sua pœna, toto corpore dominum deprecatur. Iterum ergo beatus Laurentius in dorsum supinus vertitur, & renes eius ignibus exuruntur, vt impleretur psalmi prophetia quæ dicit ex persona Laurẽtij, Proba me domine, & tenta me, vre renes meos & cor meum, Vre, inquit, renes meos & cor meũ: duplici se postulat igne comburi, Nam si de solo mundi igne loqueretur, sufficeret renes tantum exurendos incendiis obtulisse. Cor autem nisi flamma Christi non vrit, atque ideo ad comprobandam deuo-

Luc. 12. & 24.

Daniel. 3.

Psal. 25.

tionem suam geminum sibi ignem postulat, vt luctamine habito ostendat in se plus posse amorem Christi, quàm pœnam tyranni. Oremus igitur fratres beatum Laurentium, qui dum fide sua persecutoris flammas vicit, ostendit nobis per ignem fidei gehennæ incendia superari, & amore Christi diem iudicij nó timeri. Nos vero fratres dilectissimi si ad consortium sanctorum martyrũ peruenire volumus, de imitatione martyrum cogitemus. Debent enim in nobis aliquid de suis virtutibus recognoscere, vt pro nobis dignentur domino supplicare. Si enim tormenta quæ sancti martyres pertulerunt, sufferre non possumus, vel cõtra malas concupiscentias ipsis intercedentibus repugnemus. Et quia nó desunt quotidiana peccata, non desint etiam quotidiana remedia. Nemo se credat aliquam fœlicitatem aut aliquod verum gaudium in hoc seculo possidere. Beatitudinem hic præparare potest, possidere non potest. Duo sibi tépora ordine suo succedunt, tempus flendi, & tempus ridendi. Nemo se circunueniat fratres, non est in hoc mundo tempus ridendi. Scimus fratres, quòd omnis homo gaudere desiderat, sed nó toti ibi quærunt gaudium vbi oportet inquiri. Verum in hoc mundo gaudium, nec fuit, nec est, nec esse poterit. Sic enim ipse dominus in Euangelio suos discipulos admonet dicens, In hoc mundo pressuram habebitis. Et iterum, Mundus gaudebit, vos autem contristabimini, sed tristicia vestra vertetur in gaudiũ. Ac sic in hac vita cũ labore & dolore quod bonũ est auxiliante domino faciamus, vt in futuro seculo bonorũ fructus colligere cũ gaudio & exultatione possimus, præstãte domino nostro Iesu Christo qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Eccles. 3.

Ioan. 16.

In eodem festo, SERMO II.

Ser. XXXI.

DIcit dominus in Euangelio, Cui simile est regnum dei? Et cui simile illud æstimabo? Simile est grano sinapis, quod acceptum homo misit in hortum suum, & creuit & facta est arbor, & volucres cœli requieuerunt in ramis eius. Mouet fortasse sensus vestros, quare regnum dei tam præclarum atque magnificum grano sinapis exiguo comparetur, & spei nostræ in se tam grãde solatium rei vilissimæ simile esse dicamus, præsertim cum alibi idem dominus discipulis suis dicat. Si habueritis fidem sicut granum sinapis, dicetis huic monti, tollere & iactare in mare, & fiet. Igitur si fides tanta est quæ

Matt. 17.

est quæ potest ab ipsis sedibus montium fundamenta transferre, necessario & granũ sinapis magnum est, ad cuius similitudinem fidem habere compellimur. Magnum autem dixerimus, non specie sed virtute, & fidei non æqualitate oleris comparandum sed vigore acrimoniæ coæquandũ. Nam si diligenter intendamus, inueniemus à domino recte hanc similitudinem comparatam. Sicut enim granum sinapis prima fronte speciei suæ est paruum, vile, despectum, non saporem præstans, non odorẽ circumferens, non indicans suauitatem. At vbi teri cœperit, statim odorem suum fundit, acrimoniam exhibet, cibum flammei saporis exhalat, & tanto caloris feruore succenditur, vt mirum sit in tam friuolis tantum ignem fuisse conclusum. Cuius etiam semẽ in cibum homines hyemis præcipue tempore magna pro suauitate percipiunt, quatenus repellant frigora, humores egerant, viscerum interna calefaciant. Sæpe etiam ex hoc capiti adhibent medicinam, vt si quid inualidũ, si quid ægrotum fuerit, sinapis igne curetur. Ita ergo & fides Christiana prima fronte videtur esse parua, vilis & tenuis, non potentiam suam ostendens, non superbiam præferens, non gratiam subministrans. At vbi diuersis tentationibus teri cœperit, statim vigorem suum prodit, acrimoniam indicat, calorem dominicæ credulitatis aspirat. & tanto diuini ignis ardore iactatur, vt & ipsa ferueat & participantes sibi ardere compellat. Sicut in sancto Euangelio duo ex discipulis dixerunt dum cum ipsis post passionẽ suam dominus loqueretur, Nónne cor nostrum erat ardens in nobis in via, dum aperiret nobis scripturas dominus Iesus? Ergo granum sinapis membrorum viscera calefacit, fidei autem vigor cordium peccata comburit. Et illud quidem asperum algorem frigoris remouet, hæc autem delictorum diabolicum frigus expellit. Sinapis inquam, granum humores decoquit corporum, fides autem libidinum fluenta consumit. Et per illud medicina capitis procuratur: per fidem autem spiritale caput nostrũ quod est Christus dominus sæpius refouetur. Sed & fidei iuxta comparationem sinapis sancto odore perfruimur, sicut ait Apostolus beatus, Quoniam Christi bonus odor sumus deo. Igitur sanctum martyrem Laurentium grano sinapis possumus comparare, qui diuersis attritus passionibus, per totum orbem gratia meruit sui fragrare martyrij. Qui antè constitutus in corpore erat humilis, ignotus &

Sinapis granum.

Fides Christiana.

Lucæ. 24.

2. Cor. 2.

vilis, postea quam vexatus, laceratus, exustus est, vniuersis per totum mundum Ecclesiis odorem suæ nobilitatis infudit. Recte igitur huic comparatio copulatur. Siquidem granum sinapis cum teritur accenditur, Laurentius cum patitur inflammatur. Illud feruor attritionis suæ mouet, hic ignē plurima vexatione suspirat. Sinapis, inquam, in vasculo calido decoquitur, Laurentius in craticula flammarū igne torretur. Ardebat itaq; extrinsecus beatus Laurentius martyr tyranni sæuientis incendiis, sed maior illum intrinsecus Christi amoris flamma torrebat. Et quamuis rex improbus ligna subiiceret, incendia maiora supponeret, tamen sanctus Laurentius has flammas fidei calore non sentit: & dum Christi præcepta cogitat frigidum est illi omne quod patitur. Nec enim potest in visceribus ignium tormenta sentire, qui sensibus paradisi refrigeria possidebat. Licet iaceat ante pedes tyranni exusta caro, corpus exanime, nihil tamen detrimenti patitur in terris, cuius animus demoratur in cœlis. Extenditur ergo super flammarum ignitos globos, & vexatur in latera, sed quantum plus pœnarum tormenta patitur, tanto amplius Christum dominum pertimescit. Nouo admirationis genere alius illum torquet, & aliis sæuientis tormenta proficiunt. Deuotiorem Laurentium saluatori supplicia atrociora fecerunt.

In eodem festo, SERMO III.

Sermo XXXII

CVm omnes beatos martyres quos nobis antiquitas tradit, honorificētia digna miremur, præcipue tamen beati Laurentij martyris triumphum debemus tota deuotione suscipere. Maiorem ergo affectum ibi debeo, vbi credulitatem meam cogit comtemplatio, quàm vbi fidem meam hortatur opinio. Maiorem, inquam, affectū ibi debeo, vbi per ea quæ vidi, compellor deuotione credere etiam illa quæ non vidi. Nam cum audio aliquanta mihi impossibilia videbantur, sed cœpi ea credere potuisse fieri, dum similia facta esse conspexi. Et ideo temporis nostri passio, hanc nobis tribuit conferre gratiam, vt fidem præteritam confirmaret. Supradictum igitur virum beatum tota debemus deuotione suscipere. Primùm quia preciosum sanguinē suum propter dominum tradidit. Deinde quòd prærogatiuā nobis apud dominum nostrum non minimam tribuit, ostendens qualis esse debeat in Christianis fides. Tertiò quòd idē tam sanctæ conuersationis

fuerit,

fuerit, vt coronã martyrij tempore pacis inuenerit. Sed cum sanctitate tanta beatum Laurentium pro Christi nomine vidissent certare gentiles, erroresq; eorum manifestos rationabili castigatione conuinceret: tũc illi inebriati furore rapuerunt eum, & cæde crudelissima sauciarũt, tunc beati viri corpus flammis in craticula tradiderunt. Vere beatum corpus, quod non ad pœnã funestus ignis, vel tormenta à fide Christi immutauit, sed ad requiem dominicam sancta religio coronauit. Sed & ipsa flamma ideo suscepit martyrem, non vt eum à fide sua ignis mutaret, sed vt probatum domino suo redderet. Tali enim incendio beata consecrata sunt viscera, non condemnata. Conuenit huic passioni quod ait Apostolus, Ipse autem saluus erit sic tamen quasi per ignem. Saluus enim iste factus est, dum venerabilis cõfessionis est incendio concrematus. Hæc est ergo tota causa passionis fratres propter quam morti addictus est sanctus vir, quòd sui similes cæteros hortaretur. Nam exhortatio illa in tantum profecit, vt illo à seculo recedente, fides eius regionis ipsius loca vniuersa peruaserit. Ita Christus tũc in beato martyre suo Laurentio persecutiones passus est, nunc illic plurimi Christianorum exultant in populis. Sufficere nobis debent ad profectum salutis nostræ martyrum exempla sanctorum, qui propter adipiscendam cœlestem coronam omnibus se mandatis dominicis subdiderunt, & ita cunctis deuinxerunt se legibus saluatoris, vt propter anteactam vitam mererentur ad hanc martyrij gloriam peruenire. Non enim illo in tempore tantum perfecerunt præceptum domini, quo confessionis supplicium pertulerunt: sed necesse fuit illis prius secundum Euangelium vixisse, vt Christi passionibus participarentur. Necesse est, inquam, vt initia bona fierent quorum finis est optimus subsecutus, & martyres eos non solum fuisse cum passi sunt, sed etiam tũc martyres Christi esse cum viuerent. Martyr enim Græce, Latine testis dicitur. Igitur quotiensc unque bonis actibus mandatum Christi facimus, totiens Christo testimoniũ perhibemus. Vnde & crux domini non tantum illa dicitur quæ passionis tẽpore ligni affixione construitur, sed illa quæ totius vitæ curriculo cunctarum disciplinarum virtutibus coaptatur. De qua mihi videtur saluator dicere, Qui vult post me venire, tollat crucẽ suam & sequatur me. Nunquid enim omnes martyres qui secuti sunt do-

1. Cor. 3.

Crux domini qua.

Matth. 16.

minum, crucifixi sunt cum domino? Nunquid omnes virgines qui iuxta Apocalypsim sequuntur agnum dei, crucifixæ sunt vt sequantur? Nunquid Paulus Apostolus crucifixus fuerat cum dicebat, Mihi autem absit gloriari nisi in cruce domini nostri Iesu Christi, per quem mihi mundus crucifixus est & ego mundo? Hoc autem dicit, vt intelligas crucem non ligni esse patibulum, sed vitæ virtutisque propositum. Tota igitur vita Christiani hominis si secũdum Euangelium viuat, crux est atque martyrium.

Gala. 6.

In eodem festo. SERMO IIII.

Sermo XXXIII.

Luca. 13.

CVi simile est regnum cœlorum, & cui simile æstimabo illud ait dominus, Simile est grano sinapis. Multa perstrinximus, quibus probaremus regnũ dei grano sinapis non immerito comparari, & distantiam in sola æstimatione esse verborum, non in collatione virtutum. Siquidem Christiana fides, quæ regnum dei est, eandem virtutem obtinet, quæ sinapis natura depromit. Nam sicut sinapis granum cum sumimus vultu contristamur, fronte contrahimur, ad lachrymas permouemur, & ipsam salubritatẽ corporis nostri cum quodam fletu austeritatis accipimus. Illinc enim amaritudo nos exasperat, acrimonia penetrat: hinc calor ignei saporis accendit, & toto perturbati corpore tũc magis sani efficimur cum amplius deploramus. Ita ergo & cum fidei Christianæ mandata percipimus, contristamur animo, affligimur corpore, ad lachrymas permouemur, & ipsam salutẽ nostram cum quodam fletu ac mœrore consequimur. Inde enim nos ieiunia exasperant, illinc peccatorum conscientia macerat. Hinc patrimonij iactura perturbat, & toto cõtristati habitu magis salutem consequimur si amplius defleamus, secundum quod ait dominus, Vos plorabitis & flebitis, seculum autem gaudebit. Sicut autem cum sinapi caput forte curandum est, iubemur ad rasum capillos demere, impedimenta cutis vniuersa deponere, vt nudo corpori perfectius medicina perueniat. Ita & cum anima par fidem curanda est, præcipimur à nobis substantiam auferre seculi, impedimenta auri argentique deponere, vt & nudæ & soli animæ congruentius spiritalis medicina cõueniat. Quisquis enim rebus mũdi & diuitiis seculi obuolutus est, huic fidei medicina non proderit. Ergo quod succus sinapis in corpore, hoc fides Christiana operatur in anima. Sed quoniam in eadem dominica sententia scriptum est,

Fides Christiana, regnum dei.

Sinapis grani natura.

Ioan. 16.

Luca. 13.

est, Quod acceptum homo misit in hortum suum, & creuit & facta est arbor, & volucres requieuerunt in ramis eius: diligentius requiramus quis iste sit cui hæc cuncta conueniant. Diximus superius sanctis martyribus qui diuersis attriti sunt passionibus naturam sinapis posse congruere. Sed quoniam dicit scriptura, Et creuit & facta est arbor, & volucres requieuerunt in ramis eius, arbitror hoc ipsi Christo domino dicere, & rectius comparari, qui nascendo in homine humiliatus vt granum est, ascēdendo ad cœlum exaltatus vt arbor est. Granum planè est Christus dum patitur, arbor est dum resurgit. Granum, inquam, est cum famis esuriem sustinet, arbor est cum quinque millia virorum quinque panibus saturat. Ibi sterilitatem humana conditione patitur, hic satietatem propria diuinitate largitur. Granum autem dixerim dominum cum cæditur, cum contemnitur, cum increpatur: arborem autem cum cæcos illuminat, mortuos resuscitat, peccata condonat. Ramos autem huius arboris si requiras inuenies. Ramus est Petrus, ramus est Paulus, ramus est beatus Laurentius, cuius hodie natalicia celebramus. Rami sunt omnes apostoli vel martyres saluatoris, ad quos si quis se fortiter tenere voluerit, fluctibus seculi minime mergitur, quin potius sub vmbra illorum latitans gehennæ nō patietur ardorem, securusque de diabolicæ tempestatis procella erit, & de die iudicij exurentis incendio, ipso adiuuante qui viuit & regnat in vnitate spiritus sancti deus, per infinita secula seculorum, Amen.

Vbi supra. *Matt. 4.* *Luca. 9.*

Item in eodem festo, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem: Amen dico vobis, Nisi granum frumenti &c. incipiens, Humilitatis magna & cætera: quæ sumpta est de expositione doctoris. Ibidem. *Ioan. 12.*

IN FESTO ASSVMPTIONIS *sanctissimæ dei genitricis virginis Mariæ*

Ser. XXXIIII.

Sermo primus habetur tomo nono.

In eodem festo: SERMO II. *Ser. XXXV.*

ADest nobis dilectissimi fratres dies valde venerabilis, dies omnium sanctorū solēnitates præcellēs. Adest, inquā dies inclyta, dies preclara, dies in qua è mūdo migrasse creditur virgo Maria, Et ideo laudes intonet vniuersa terra cum summa exultatione tantæ virginis illustrata excessu, quia indignum valde est vt illius recordationis solennitas sit apud

apud nos ſine maximo honore, per quã meruimus authorem vitæ ſuſcipere. Satisq́; præpoſterum iudicandum eſt, vt cum ſanctorũ celebramus victorias martyrum, illius ſolẽnitatem illis non præferamus quæ huic mundo edidit principẽ martyrum. In hac ſiquidem die competenter ſponſo illi cœleſti proclamat beata virgo, Tenuiſti manum dexteram meam, & in voluntate tua deduxiſti me, & cum gloria aſſumpſiſti me. Hodie, inquam, & ipſa a ſponſo filio & domino congrue audiuit: Iam hyemis tranſiit, imber abiit & receſſit: Surge proxima mea, ſponſa mea, & columba mea & veni. Hæc ideo dicimus fratres, quia ſicut iam in conſuetudinem ſuſcepit eccleſia, hodierna die ad cœlos aſſumpta fuiſſe creditur virgo Maria. Sed quo ordine hinc ad ſuperna trãſierit regna, nulla catholica narrat hiſtoria. Non ſolũ autem reſpuere apochrypha, verumetiam ignorare dicitur hæc eadẽ eccleſia. Siquidẽ ſunt nonnulla ſine authoris nomine de eius aſſumptione cõſcripta, quæ vt dixi ita cauentur, vt ad confirmandam rei veritatem legi minime permittantur. Hinc ſanè pulſantur nonnulli, quia nec corpus eius in terra inuenitur, nec aſſumptio eius cum carne vt in apocrypha legitur, in catholica reperitur hiſtoria. Quibus dicendũ eſt, quia ſi Moyſi corpus nõ inuenitur ab homine in terris cum quo locutus eſt deus facie ad faciẽ, illius quærere demẽtiæ eſt, per quã idem maieſtatis deus incarnatus effulſit in terris. Neq; enim dignũ eſt de corporis eius noticia ſolicitum quempiam eſſe, quam non dubitat ſuper cœlos eleuatam cum Chriſto regnare. Sufficere debet tantum noticiæ humanæ hanc vere fateri reginam cœlorum, pro eo quòd regem peperit angelorũ. Sed nec inuenitur apud Latinos aliquis tractatorum de eius morte quippiam dixiſſe aperte. Nam illum Euangelij verſiculum quem Simeon dixit ad domini matrem, Et tuam ipſius animã pertranſibit gladius, beatæ recordationis Ambroſius cum tractaret, ait, Nec hiſtoria nec litera docet Mariam gladio vitam finiſſe. Hinc & Iſidorus, incertum, inquit, per hoc dictũ vtrum gladium ſpiritus an gladium ſignificet perſecutionis. Et quid de his de quibus loquor dicam, cum nec ipſe qui hanc accepit ante crucem domini in ſua, id eſt, Ioannes Euangeliſta de hoc poſteris aliquid retinendum ſcriptis mãdauerit? Nullus enim hoc fidelius narrare potuit ſi illud deus manifeſtare voluiſſet, quàm ille vtique qui hanc nutriẽdam ſuſcepit, nec con

Pſalm. 72. *Cant. 2.* *Deut. 34.* *Exod. 33.* *Luca 2.* *Ioan. 19.*

contra morem filius matrem reliquit. Restat ergo vt homo mendaciter non fingat apertum, quod deus voluit manere occultum. Vera autẽ de eius assumptione sententia hæc esse probatur, vt secundum Apostolũ, siue in corpore, siue extra corpus ignorantes, assumptam super angelos eam esse credamus. His igitur præmissis, loquamur aliquid in laudibus sacratissimæ virginis. Sed quid nos tantilli, quid actione pusilli, quid in eius laudibus referemus, cum & si omnium nostrum membra verterentur in linguas, eam laudare sufficeret nullus? Altior cœlo est de qua loquimur, abysso profundior cui laudes dicere conamur. Hæc est enim quæ sola meruit mater & sponsa vocari. Hæc primæ matris damna resoluit, hæc homini perdito redemptionẽ adduxit. Mater enim generis nostri pœnã intulit mundo, genitrix domini nostri salutem edidit mundo. Auctrix peccati Eua, auctrix meriti Maria. Eua occidendo obfuit, Maria viuificando profuit. Illa percussit, ista sanauit. Hæc enim mirabili atque inæstimabili modo omnium rerum & suum peperit saluatorẽ. Quæ hæc virgo tam sancta ad quã venire dignaretur spiritus sanctus? Quæ tam speciosa, vt eam deus sibi eligeret sponsam? Quæ tam casta vt esse posset virgo post partum? Hæc est dei templum, fons ille signatus, & porta in domo Dei clausa. Ad hãc nãque vt dixi spiritus sanctus descendit, hanc virtus altissimi obumbrauit. Hæc est immaculata coitu, fœcunda partu, virgo lactans, angelorum & hominum cibum nutriens. Merito namque beata singulari à nobis præconio extollitur, quæ singulare commercium mundo præbuit. Denique tantum se ad cœli fastigia subleuauit, vt verbũ in principio apud Deum, de superna cœli arce susciperet. O fœlix Maria, & omni laude dignissima. O virgo dei genitrix gloriosa, ô sublimis puerpera, cuius visceribus author cœli terræque committitur. O fœlicia oscula lactentis labiis impressa, cum inter crebra indicia reptatis infantiæ, vt pote verus ex te filius tibi matri alluderet, cum verus ex patre dominus imperaret. Nam authorem tuũ ipsa concipiens edidisti in tempore puberem, quem habebat ante tempora conditorem. O fœlix puerperium, lætabile angelis, optabile sanctis necessarium perditis, congruum profligatis, Qui post multas assumptæ carnis iniurias, & ad vltimũ verberatus flagris, potatus felle, affixus patibulo, vt te veram matrem ostenderet, verum se hominem pa

2.Cor.12.
Gene..3.
Luca.1.
Canti.4.
Ezec.44.
Luca.2.
Matt.27.

patiendo monstrauit. Sed quid dicam pauper ingenio, cum de te quicquid dixero minor laus est quàm dignitas tua meretur? Si cœlum te vocem, altior es. Si matrem gentium dicam, præcedis. Si formam dei appellem, digna existis. Si dominam angelorũ vocitem, per omnia te esse probaris. Quid ergo de te digne dicam, quid referam, cum non sufficiat lingua carnis tuas enarrare virtutes? Has interim laudes sileat lingua carnis quas semper ardenter profert anima: Nunc nostras peto vt aures doctrinarum tuarum demulceas organis. Plaudat nũc tympanis scena tuis, & veloces articulos puerperæ concrepent. Cõcinant lætantes chori, & alternatibus modulis dulcisona carmina misceantur. Audiamus fratres, audiamus pio mentis affectu, audiamus quemadmodum tympanistriarũ doctrinis cõcrepet beata virgo Maria. Audiamus, inquam, & huic harmoniæ moribus respondeamus. Denique cum hæc mulier beatissima ab angelo iam salutata, spiritu sancto repleta, plenitudine diuinitatis afflata, ad Helizabeth venisset cognatam post exultationem Ioannis in vtero matris, hæc domino decantauit cantica laudis, Magnificat anima mea dominum: Et exultauit spiritus meus in deo salutari meo. Primo igitur in hoc loco quærendum est, quid sit magnificare dominum: Neque enim magnus fit à creatura creator. Sed sciendum nobis est duobus modis dici magnificari, id est, aut magnum facere, aut magnum adorare, magnũ admirari. Magnificatur enim deus à nobis, cũ magnificari dignatur à nobis. Sed nunquid sic in nobis sicut in beata Maria eandem carnem assumpsit pro nobis? Aue, inquit, ad eam angelus, gratia plena, dominus tecum, benedicta tu inter mulieres. Spiritus sanctus superueniet in te & virtus altissimi obumbrabit tibi. Ideoq; quod nascetur ex te sanctũ, vocabitur filius dei. Quęcũque tamen anima sancta verbum concipere potest credendo, pare prædicando, magnifica amando. Vnde & Dauid Propheta dicit, Magnificate dominum mecum, & exaltemus nomen eius in inuicem. Ac si diceret, Magitudinem domini mecũ prædicate, & nominis eius præconia magna voce attollite. Hic iterum dicit, Domine deus meus, magnificatus es vehementer. Vnde auté magnificetur in nobis idem Propheta ait, Magnificata est vsque ad cœlos misericordia tua. Hinc namq; optãdum est in singulis, vt nostra anima magnificet dominum, concipiat dei verbum, pariat

Luca. 1.

Magnificari duobus modis dicitur.

Psalm. 33.

Psal. 105.

Psal. 56.

riat & nutriat, recordetur saluationis suæ pia cōmercia, quo modo nullis suis præcedentibus meritis sit ab iniquitate saluata, sed sola dei bonitate gratuita Christi sanguine redempta & dicat. Magnficat anima mea dominum. *Luca.1.* Sic enim deus dilexit mundū, ait euangelium, vt filium suum vnigenitum daret. *Ioan.3.* Hinc nāque & Apostolus, Qui proprio, inquit, filio non pepercit, sed pro nobis tradidit illum. *Roma.8.* O miræ pietatis affectus, ô inæstimabilis ardor charitatis. Quis ante tātæ pietatis diuitias non obstupescat? Quis ante tam ineffabilem charitatem non contremiscat? Quis vnquam posset sperare, vt ex deo ante tempora natus, nasceretur pro hominibus in tempore ex fœmina homo factus? Vnde scriptum est, Cum venit plenitudo temporis, misit deus filium suū factū ex muliere, factum sub lege, vt eos qui sub lege erant redimeret, vt adoptionem filiorum reciperemus. *Gala.4.* Quis inquam, posset æstimare, vt portaretur manibus fœmineis portator orbis, panis angelorum aleretur, virtus cœlorum infirmaretur, vita omniū moreretur? Magnificet ergo in his anima gloriosissimæ Mariæ dominū, magnificet & nostra. Admiremur, gratulemur, amemus, laudemus, adoremus, gratias illi agamus, quoniam per eiusdem, redemptoris nostri mortem de tenebris ad lucem, de morte ad vitam, de corruptione ad incorruptionem, de exilio ad patriam, de luctu ad gaudium, de terris ad cœleste regnum vocati sumus. Qualiscūque igitur anima sancta talibus fuerit incitamentis occupata, nihil concupiscit terrenum, nihil transitorium, nihil quod ad tempus arridet, nihil quod ad præsens delectat. Hæc risum luctum computat, & gaudium in mœrorem commutat, cui mundus carcer, cœlumque habitatio est: cui exultatio de præsentibus nulla est, quia in illo tātū gaudere appetit, qui super omnes est. Vnde in sancto cantico, cum diceret virgo gloriosa, Magnificat anima mea dominum, & exultauit spiritus meus: *Luca.1.* signāter addidit, in deo salutari meo. Ac si diceret: Anima mea quæ magnificat dominum, non in quolibet alio, sed in illo tantum exultat, quem amando magnificat. Nouerat enim esse aliam vituperabilem exultationem, qua mundus gaudere dicitur tendens ad luctum. Et de qualibus Salomon ait, Lætantur cū malefecerint, & exultant in rebus pessimis. *Prouer.2.* Hinc & Apostolus non quodlibet gaudium in sanctorum cordibus esse describit, sed in spiritu sancto. *Philip.4.* Hinc Dauid cum diceret, Gaudete *Psalm.31. & 70.*

dete iusti: subiunxit, in domino. Hinc cum domino diceret, Gaudebunt labia mea dum cãtauero: addidit, tibi. Hac enim exultatione nullus eorum gaudet, quisquis de præsentibus tantum exultat, æternisque bonis interesse non concupiscit, cui exilium patria esse creditur, & mors vita æstimatur, cui deus venter est, & ornatus nõ in moribus, sed in actu est, qui cum laudatur extollitur, & cum vituperatus fuerit magnis iracundiæ stimulis agitatur, qui cum mansuetis nõ humiliatur, sed in superbiæ fascibus eleuatus cæteros quasi ex alto montis supercilio cõtemplatur. Sed quis hæc ad plenum ita potest calcare, vt ab hac exultatione iisdem viciis interpellãtibus, nec ad momentũ se credat abstrahi, cum scriptura pronũciet, Corpus quod corrumpitur aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem? Ingémisce ergo ô sancta anima quæcunque in domino exultas, & quoties te ab hac exultatione abstractam videris esse, dicito, Ne proiicias me domine à facie tua, & spiritum sanctum tuum ne auferas à me, Redde mihi læticiam salutaris tui, & spiritu principali confirma me. Et hic attentius intuere, quam exultationẽ petierit. Quod enim Hebraice Iesus, hoc Latine salutaris dicitur. Quæ enim hæc læticia est Iesu, nisi contemplatio eius qualis venturus est in gloria sua? Sciendum vero est, quia illi tunc hac claritate potientur, qui hic positi redemptoris sui vestigia imitantur. Et quidem dominum Iesum legimus doluisse, fleuisse, ex itinere fatigatũ fuisse, opprobria & iniurias sustinuisse, sputa, flagella, crucẽ suscepisse, nunquam tamen legimus eum risisse, prosperatum in terra fuisse. Hinc planè, hinc in spe gaudẽt omnes electi, cum cœperint aduersitatibus mũdi fatigari, & nullis eius prosperitatibus fallaciter decipi, scientes aliã vitã superesse per quam possint cœlos penetrare. Hinc est quod iisdẽ dominus ait discipulis suis, Beati estis cum maledixerint vobis homines, & persecuti vos fuerint, & dixerint omne malũ aduersum vos, mentientes propter me. Gaudete in illa die & exultate, ecce enim merces vestra multa est in cælis. Sed in his pressuris atque angustiis nequaquam possent subsistere, & quod his maius est gaudere, nisi veraciter in conspectu dei & hominum humiles essent. Quibus dominus eorũ ait, Discite à me quia mitis sum & humiles corde & inuenietis requiẽ animabus vestris. Hinc iterum dicit, Beati mites, quoniã ipsi possidebunt ter

Philipp. 3.
Sapien. 9.
Psalm. 50.
Iesus salutaris.
Io. 4. & 11.
Matt. 27.
Matth. 5.
Matth. 11.
Matth. 5.

terram. Hinc etiã hæc virgo gloriosa beatam se dici ab omnibus generationibus manifestat, eo quòd eius humilitatem deus respexit. Nam subdit, Quia respexit humilitatẽ ancillæ suæ, ecce enim ex hoc beatã me dicent omnes generationes. *Luc. 1.*
O vere beata humilitas, quæ Deum hominibus peperit, vitam mortalibus edidit, cœlos innouauit, mundum purificauit, paradisum aperuit, & hominum animas ab inferis liberauit, O, inquam, vere gloriosa Mariæ humilitas, quæ porta paradisi efficitur, scala cœli constituitur. Facta est certe humilitas Mariæ scala cœlestis, per quam descendit deus ad terras. Quia respexit, inquit, humilitatem ancillæ suæ, ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes. Et quid est dicere, Respexit: nisi comprobauit, placuit ei humilitas mea? Vnde per Prophetam dominus dixit, Ad quem respiciã, nisi ad pauperculum & humilem & trementem sermones meos? *Esa. 66.* Hinc Dauid domino dicit, Quia respexisti humilitatẽ meam, saluasti de necessitatibus animam meam. *Psal. 30.* Multi siquidem videntur in conspectu hominum humiles esse vt ab eis beatificentur, sed eorum humilitas à domino non respicitur, quia falsò & non vere de humilitate gloriantur. Si enim veraciter humiles essent, deum ab omnibus & non se vellent laudari. Non in hoc mundo eorum spiritus exultaret, sed in deo salutari. Humilitatem suam non ab hominibus conspici, sed à deo optarent. Sequitur in hoc sancto cãtico, Quia fecit mihi magna qui potens est, & sanctum nomen eius. *Luc. 1.* Quæ tibi magna fecit domina, quæ gloriosa virgo vt dici beata merearis? Puto enim imò veraciter credo, vt creatura ederes creatorem, famula dominum generares, vt per te deus mundum redimeret, per te illuminaret, per te ad vitã reduceret. Hucusq; virgo beata de te ipsa quæ nos ad amorem dei accenderent, fideliter protulisti, ea vero quæ sequuntur humano generi prophetasti. Meum autem votũ extitit ea tantum inde transcurrere, quæ ad tui laudẽ nominis pertinebant. Sed hæc quæ de te ipsa narrasti, neq; tu vt dignitas tua meretur dicere potuisti. Quas ergo tibi laudes fragilitas humani generis persoluet, quæ solo tuo cõmercio recuperandi aditum inuenit? Accipe itaq; quascumq; exiles, quascumq; meritis tuis impares gratiarum actiones, & cum susceperis vota, culpas nostras orando excusa. Admitte nostras preces intra sacrarium exauditionis, & reporta nobis gratiam reconciliationis. Sit

per te excusabile, quod per te ingerimus: Accipe quod offerimus, impetra quod rogamus, excusa quod timemus: quia nec potiorē meritis inuenimus, quam te ad placandam iram iudicis, quæ meruisti esse mater redemptoris & iudicis. Succurre ergo miseris, iuua pusillanimes, refoue flebiles, ora pro populo, interueni pro clero, intercede pro monachorum choro, exora pro deuoto fœmineo sexu. Sentiāt omnes tuum leuamen, quicumq; deuote celebrant tuum nomen. Sit tibi cōpassio super afflictis, sit pius affectus super cœlorū peregrinis. Et cum te lætantem semper aspicis, fletus nostros quæsumus ipsa ad deum admittas, cumq; vt propriū filium pro nobis interpelles. Nos enim adhuc in hac terra affligimur, persequimur, iniuriis lacessimur, opprobriis afficimur, esurimus, sitimus, somnū patimur, in carcere retinemur. Tu vero in cœlestibus regnis prælata es cunctis virginum choris, tu agnum quocūq; perrexerit sequeris. Tu virgineos choros & ab incentiuæ carnis illecebris alienos per albentia lilia rosasq; vernantes, ad fontes perennis vitæ potandos inuitas. Tu in illa beatorum fœlicissima regia primi ordinis dignitatem adepta plantis roscidis oberrans, inter paradisi amœnitatem gramineosq; crocos tenero poplite pergis, fœliciq; palma violas immarcessibiles carpis. Tu concinis sine fine choris coniuncta summis angelis archangelisq; sociata, indefessa voce sanctus clamare non cessas. Tu in cubiculo regis beatitudinem gemmis ac margaritis ornata assistis. Tibi thronus regius ab angelis collocatur in aula æterni regis, teq; ipse rex regum vt matrem veram & decoram sponsam præ omnibus diligens amoris amplexu sibi associat. Nec mirū si dignetur tibi aggaudere deus regnans, quem tu paruulum ex te hominem natum toties osculata es in terris. Has ergo tuas fœlicitates possidens conuertere ad nostrarum miseriarum salutem. Inter hæc igitur fratres cum toto mentis affectu beatissimæ virginis nos intercessionibus committamus, omnes eius patrocinia omni nisu imploremus, vt dum nos supplici eam obsequio frequentamus in terris, ipsa nos sedula prece cōmendare dignetur in cœlis. Neq; enim dubium quæ meruit pro liberandis proferre precium, posse plus omnibus liberatis impendere suffragium. Sed quid nobis prodest hanc interpellare vocibus, nisi etiam humilitatis eius exempla teneamus? Curemus ergo dilectissimi fratres vt cum huius diei

Apoc. 14.

festiui

festiuitati interesse cupimus, vestimentis humilitatis atque charitatis induti appareamus. Non nos inuidia alienę fœlicitatis torqueat, nō ira vsq; ad diuisionē dilaniet, nō cupiditas Christum à nobis excludat, nō seculi tristicia exurat, nō prosperitas eius incaute decipiat, non luxuria inquinet, non immundicia polluat, nō elatio corrūpat, non superbia inflet, vt dum nos virtutibus ornatos, charitate cōiunctos, humilitate fundatos beata dei genitrix suæ nos interesse festiuitati prospexerit, ardentius nobis subuenire festinet apud filium & dominum suum Iesum Christum, Deum & saluatorem nostrum, qui coronis perennis regni glorificat sanctos suos, & est æterna laus & expectatio omnibus electis eius; ipsi gloria, virtus, potestas æterna, & nunc & semper per immortalia secula seculorum, Amen.

Item in eodem festo, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Lucam, Intrauit Iesus in quoddam castellum, &c. qua habetur de verbis domini XXV. *&* XXVII. *Luc. 10.*

DE DECOLLATIONE sancti Ioannis Baptistæ.

In festo decollationis sancti Ioannis Baptistæ.

SERMO I.

HOdie, dilectissimi fratres, Ioannis qui domini præcurrit aduentum natalem diem colimus, quod nulli sanctorum meminimus attributū. Hodie, inquam, natalem diē vnica ac singulari celebritate veneramur. Vnde quia eum recte extollere non valemus humanæ vocis officio, prædicemus dominicæ attestationis oraculo, proloquente Christo, quia inter natos mulierum maior non est Ioanne Baptista. Ipse hoc dicit, & ideo cognosce magnificentiā laudis ex dignitate laudantis, ac sic dum nemo illo esse maior asseritur in natis mulierum, datur intelligi quòd Ioannes supra humanorum fuit mensuram meritorum. Ego vox clamantis in deserto. Hoc est dicere, Non sum ego verbū quod erat in principio deus apud deum, sed vox potius, id est, minister sum verbi vt per me ad auditus hominū sensusq; perueniat. Vnde beatus Baptista pari humilitate pronunciat: Illum oportet crescere, me autē minui. Illum, inquit, oportet crescere, quia per omnem mundum Christi euangeliū dilatatur: me autem minui, quia Ioānis prophetia finitur. Illum oportet crescere

Ser. XXXVI. *Matt. 11.* *Ioan. 1.* *Ioan. 3.*

qui erit exaltandus in cruce, me autem minui qui sum truncandus in capite. Ioannis enim prophetia fidẽ accepit, quia is qui prophetabatur aduenit. Ioannes ergo formam venturi domini natiuitate & conuersatione signauit. Ioannes nascitur de sene patre, Christus ex matre à mundi senescentis ætate: ætate, inquã, illa quæ erat fide & operibus infœcunda. Ioannes venit desperata generatione per sterilẽ, & Christus natura obstupescente per virginem. Ille salutem prædicauit, hic contulit. Ille baptizauit in pœnitentia, iste regenerauit in gratia. Hic est enim Ioannes qui impietatem regis Herodis qui vxorem fratris inuaserat publica authoritate condemnans propter iusticiam perdidit vitam, sed lucratus est gloriam. Et nos interdum pro gratia hominum vel timore offensionum præferimus adulationẽ & vendimus veritatem, non timentes illud quod terribiliter scriptum est, Si non annunciaueris iniquo iniquitatem suam, sanguinem eius de manu tua requirã. Solent tamen aliquoties doctores Ecclesiæ non pro negligentia peccatium ab increpatione cessare, sed quia eos timent ex ipsa castigatione ad peiora mala prorumpere. Quando pro hac re non prædicant sacerdotes, non possunt habere de taciturnitate reatum, quia sicut viri boni interdum ex dura increpatione corriguntur, ita econtra omnes etiam superbi lenissima admonitione ad peiora præcipitia prouocatur. Nam & intantum prædicatores Ecclesiæ aliquoties non ex voluntate, sed ex necessitate peccatores non arguunt, vt interdum per spiritale medicamentum, & charitatis artificium superbos quosq; etiam indignis laudibus prosequantur: & dum erubescunt falsa esse quæ de eis dicuntur, ad emendationem vitæ, & bona opera prouocẽtur, secundum illud quod scriptum est, Quoniam laudatur peccator in desideriis animæ suæ, & qui iniqua gerit benedicitur. Et quia vera est illa sapientis viri sentẽtia, Sicut vera laus ornat, ita falsa castigat, non est tamen impossibile apud deum vt etiam illi qui ab humanis laudibus inuitati bona opera exercere cœperint, deus illis hoc in amorem & consuetudinem vertat, secundũ illud quod de sapientibus quidam dixit, Bene consueuisse, pudebit dissuescere. Et iterum, Bona loquamur, transiet sermo in affectum. Beatus tamen Ioannes plena & perfecta libertate maluit iniusta sustinere, quàm iusta non dicere. Vnde euangelico ipse beatus Ioannes alloquio

Luc. 1. Matt. 3. Matt. 14. Ezech. 3. Psal. 9.

corda nostra pulsat salutifero dicens, Ego vox clamantis in deserto, parate viam domini, rectas facite semitas dei nostri. Si teneamus in nobis verbum veritatis, affectum iusticiæ, erit in nobis illa via per quam humanum pectus Christus adeat. Ideo autem dicit: Ego vox clamãtis. Vox præconis iudicem loquitur, clamor iudicium comminatur. Et consequenter annunciat: Omnis vallis implebitur, & omnis mons & collis humiliabitur. Hoc est ergo, quod aliis verbis euãgelista commemorat, Qui se exaltat humiliabitur. Veniet tẽpus fratres dilectissimi vt se superbos fuisse sine vllo remedio doleant, qui se nunc salubriter humiliare dissimulant. Veniet tẽpus vt humiles eleuẽtur in cœlis, & superbi in inferni profunditatem mergantur. Veniet tempus vt se auaros omnes fuisse diuites doleant, à quibus nunc Christi irridentur pauperes. Non semper iste qui nunc humanæ est consuetudinis ordo seruabitur: Non semper Lazarus fame torquebitur, nec semper auarus diues deliciarum abundantia perfruetur: sed cito & ille de sterquilinio ab angelis eleuabitur in paradisum: & ille qui eleemosynam noluit dare, si pœnitentia non subuenerit, de luxurioso conuiuio rapietur in tartarum, vt qui in hoc seculo pauperi noluit dare micam, in inferno non mereatur accipere guttam: & qui pauperem pascere noluit deliciis suis, pascat flãmas medullis suis. Nos vero fratres quantum possumus laboremus, vt quod superbia tumidum elatumq; reddiderat in animo, humilitate & masuetudine com planetur. Quod iniquitas deprauauerat, directione iusticiæ corrigatur. Quod malicia exasperauerat, bonitatis gratia temperetur. Inter hæc studia inueniat in nobis Christus dominus quam ipse cõferre dignatus est, viam, per quam nos perducat ad patriã, vt de nobis dicere dignetur, Et inambulabo & inhabitabo cum eis, & ero illorum deus. Si in isto seculo ambulauerit in nobis in illo habitabit in nobis, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Luc. 3.

Luc. 14.

Luc. 16.

DE OMNIBVS SANCTIS.

In festo omnium sanctorum. SERMO I.

Sermo XXXVII.

HOdie dilectissimi omnium sanctorum sub vna solẽnitatis lætitia celebramus festiuitatem, quorũ societate cœlum exultat, quorum patrociniis terra lætatur, quorum triumphis ecclesia sancta coronatur, quorũ confessio quanto

in paſſione fortior, tanto eſt clarior in honore: quia dũ creuit pugna, creuit & pugnantium gloria, & martyrij triumphus multiplici paſſionum genere adornatur, per quæ grauiora tormenta gratiora fuere & præmia, dumq; catholica mater eccleſia per totum orbem longe lateq; diffuſa, in ipſo capite ſuo Chriſto Ieſu edocta cõtumelias crucis & mortem didicit non timere, magis magisq; roborata eſt non reſiſtendo, ſed perferendo. Vniuerſos autem quos agmine inclyto carcer pœnalis incluſit, pari & ſimili calore virtutis ad gerendum certamen gloria triumphalis inſpirauit. O vere beata mater eccleſia, quam ſic honor diuinę dignationis illuminat, quam vincentium glorioſus martyrum ſanguis exornat quam inuiolatæ confeſſionis candida induit virginitas: Floribus eius nec roſæ, nec lilia deſunt. Certent nunc chariſſimi ſinguli ad vtroſque honores, ampliſſimas accipere dignitatum coronas, vel de virginitate candidas, vel de paſſione purpureas. In cœleſtibus caſtris pax & acies habent flores ſuos, quibus milites Chriſti coronantur. Dei enim ineffabilis & immenſa bonitas etiam hoc prouidit vt laborum quidem tempus & agonis nõ extenderet, nec longum faceret aut æternum, ſed breue, & vt ita dicam, momentaneum, vt in hac breui & exigua vita agones eſſent & labores, in illa vero quæ æterna eſt corona & præmia meritorum, vt labores quidem cito finirentur, meritorum vero præmia ſine fine durarent, vt poſt huius mundi tenebras viſuri eſſent candidiſſimam lucem, & accepturi maiorem paſſionum cunctarum acerbitatibus beatitudinem, teſtante hoc Apoſtolo vbi ait, Non ſunt condignæ paſſiones huius temporis ad ſuperuenturam gloriam quæ reuelabitur in nobis. Quam læto ſinu de prælio reuertentes ciuitas cœleſtis excipit, de hoſte proſtrato trophæa ferentibus occurrit, cum triumphantibus viris & fœminæ veniunt quæ cum ſeculo ſexum quoq; vicerunt, & geminata gloria militiæ virgines cum pueris teneros annos virtutibus tranſeuntes, ſed & cætera fidelium turba aulæ perpetuæ regiam intrabit, qui ſynceritatem fidei inconcuſſis præceptorum cœleſtium diſciplinis vnita pace obſeruauerunt. Ergo agite nunc fratres, aggrediamur iter vitæ, reuertamur ad ciuitatem cœleſtem, in qua ſcripti ſumus & ciues decreti. Non ſumus hoſpites, ſed ciues ſanctorum & domeſtici dei, etiam illius hæredes, cohæredes autem Chriſti. Huius nobis vrbis

Rom. 8.

Ephe. 2.

ianuas

ianuas aperiet fortitudo, & fiducia latũ præbebit ingressum. Consideremus ergo inclytam vrbis illius fœlicitatẽ, inquantum considerare possibile est. Vt enim vere est, comprehendere nullus sermo sufficiet. Dicitur de ea in quodam loco sic, quòd aufugiet ibi dolor & tristicia & gemitus. Quid hac vita beatius, vbi non est paupertatis metus, non ægritudinis imbecillitas? Nemo læditur, irascitur nemo, nemo inuidet. Cupiditas nulla exardescit, nullũ cibi desiderium, nulla honoris pulsatio, aut potestatis ambitio. Nullus ibi diaboli metus, insidiæ dæmonum nullæ, terror gehennæ procul. Mors ibi neq; corporis neq; animæ erit, sed immortalitatis munere vita iocũda. Nulla erit tunc vsquam discordia, sed cuncta consona, cuncta conuenientia, quia omniũ sanctorũ vna concordia, pax cuncta & læticia continet, tranquilla sunt omnia & quieta. Iugis splẽdor nõ iste qui nunc est, sed tanto clarior quãto fœlicior, quia ciuitas illa, vt legitur, nõ egebit lumine solis, sed dominus omnipotẽs illuminabit eã, & lucerna eius est agnus. Vbi sancti fulgebunt vt stellæ in perpetuas æternitates, & sicut splendor firmamenti qui ad iusticiam erudiunt multos. Quapropter nox ibi nulla, nullæ tenebræ, cõcursus nubium nullus, nec frigoris ardorisq; asperitas vlla, sed talis quædam erit rerum tẽperies, quã nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, nisi illorum qui ea perfrui digni inueniuntur, quorũ nomina scripta sunt in libro vitæ, qui & lauerunt stolas suas in sanguine agni, & sunt ante thronum dei seruiuntq; ei die ac nocte. Non est senectus ibi nec senectutis miseria, dum omnes occurrunt in virum perfectum, in mensurã ætatis plenitudinis Christi. Verum super hæc omnia est consociari angelorum & archangelorum cœtibus, thronis etiam & dominationibus, principatibus & potestatibus, omniumque cœlestium supernarumq; virtutum cõtuberniis perfrui, & intueri agmina sanctorũ splendidius syderibus micantia, patriarcharũ fide fulgẽtia, prophetarum spe lætãtia, Apostolorũ in duodecim tribubus Israël orbem iudicantia, martyrum purpureis victoriæ coronis lucentia, virginum quoq; choros candentia serta gestantes inspicere. De rege autem qui horum medius residet, dicere vox nulla sufficit. Effugit enim omnẽ sermonem, atq; omnem sensum humanæ mẽtis excedit decus illud, illa pulchritudo, illa virtus, illa gloria, illa magnificentia, illa maiestas. Vltra enim

Esaia. 35. *Apoca. 21.* *Danie. 12.* *1. Cor. 2.* *Apoca. 22.* *Ephes. 4.*

omnem sanctorum est gloriã ipsius inæstimabilem aspicere conspectum, & splendore maiestatis eius irradiari. Si enim quotidie oporteret nos tormenta perferre, si ipsam gehennam paruo tempore tolerare, vt Christum videre digni possemus in gloria venientem & sanctorum eius numero sociari, nonne erat dignum pati omne quod triste est vt tãti boni tantæque gloriæ participes haberemur? Quæ erit illa fratres charissimi iustorum gloria, quàm grãdis sanctorum lætitia, cum vnaquæq; facies fulgebit vt sol, cũ ordinibus distinctis populum suũ dominus in regno patris sui cœperit recẽsere, & meritis atq; operibus singulorum præmia promissa restituere, pro terrenis cœlestia, pro tẽporalibus sempiterna, pro modicis magna præstare, adducere sanctos in visionẽ paternæ gloriæ, & facere in cœlestibus consedere, vt sit deus omnia in omnibus, æternitatemq; amatoribus suis, & immortalitatem largiri, atque eos quos sanguinis sui viuificatione reparauit denuò ad paradisum reducere, regna cœlorum fide & veritate suæ pollicitationis aperire? Hæc hæreãt firmiter sensibus nostris, hæc intelligãtur plena fide, hæc toto corde diligantur, hæc indesinentiũ operum magnanimitate acquirantur. Reposita est in potestate facientis, quia regnum cœlorum vim patitur, Res ista, ô homo, id est, regnum cœleste aliud non quærit preciũ quàm teipsum. Tantum valet quantum es tu. Te da, & habebis illud. Quid turbaris de precio? Christus semetipsum tradidit vt acquireret te in regnũ deo patri, ita & tu teipsum da vt sis regnum eius, ac non regnet peccatum in mortali tuo corpore, sed spiritus in acquisitionem vitæ. Ad hanc igitur operum salutariũ dilectissimi palmam libenter ac prompte certemus, omnes in agone iusticiæ deo & Christo spectãte curramus. Et qui seculo & mundo maiores esse cœpimus, à cursu nostro nulla seculi cupiditate retardemur. Si expeditos si celeres in hoc operis agone, si currentes dies vltimus inuenerit, nusquã dominus meritis nostris ad præmium deerit remunerator. Qui coronam in persecutione purpureã pro passione donauit, ipse in pace viuentibus pro iusticiæ meritis dabit candidam. Nam nec Abraham, nec Isaac, nec Iacob occisi sunt, & tamen fidei & iusticiæ meritis honorati inter patriarchas primi esse meruerunt. Ad quorum congregatur conuiuium, quisquis fidelis & iustus & laudabilis inuenitur. Memores esse debemus voluntatem

1. Cor. 15.

Matth. 11.

1. Cor. 15.

Roma. 6.

luntatem nõ nostram, sed dei facere debere: quia qui fecerit eius voluntatem, ipse manebit in æternum, quo modo & ille manebit in æternum. Quapropter charissimi mente integra, fide firma, virtute robusta, charitate perfecta parati ad omnẽ voluntatem dei simus, conseruantes fortiter domini mandata. In simplicitate seruate innocentiam, in charitate concordiam, modestiam in humilitate, diligentiam in administratione, vigilantiam in adiuuandis laborantibus, misericordiam in fouendis pauperibus, indefessa veritate constantiam, in disciplinæ seueritate censuram, ne aliquid ad exemplum bonorum factorũ in nobis desit. Hæc sunt vestigia quæ nobis sancti quiq; reuertentes in patriam reliquerunt, vt illorum semitis inhærẽtes sequeremur ad gaudia. Patriam quoque nostram paradisum cum illis computemus, parentes patriarchas iam habere cœpimus. Cur nõ properamus & currimus vt patriam nostram videre, & parentes salutare possimus? Magnus illic nos charorum numerus expectat, parentum, fratrum, filiorum frequens nos & copiosa turba desiderat, iam de sua incolumitate secura, adhuc de nostra salute solicita. Ad eorum complexum & conspectũ venire, quanta illis & nobis in commune lætitia est? Qualis illic cœlestium voluptas cõseruorum societatem expectantium? Quàm summa & perpetua fœlicitas? Illic apostolorũ gloriosus chorus, illic prophetarum exultantium numerus insignis, ibi martyrum populus innumerabilis ob certaminum victoriã coronatur, illic clarissima virginum turba lætatur, illic etiam confessorum fortitudo laudatur. Sed & illorum remuneratio censetur, qui præcepta dominica seruantes, ad cœlestes thesauros terrena patrimonia transtulerunt. Ad hos electos dei auida cupiditate properemus, vt cum his cito esse, & cito nos ad Christum peruenire contingat, ad eum quem huius itineris ducem habeamus, salutis authorẽ, lucis principem, lætitiæ largitorem: Qui viuit & regnat cum deo patre omnipotente & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

Item in eodem festo, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Videns Iesus turbas ascendit in montem, &c. quæ sumpta est ex primo libro, De sermone domini in monte. *Matth. 5.*

DE ANIMABVS FIDELIVM DEFVNCTORVM.

In die commemorationis animarum fidelium defunctorum, De eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Venite benedicti, &c.

SERMO I.

Sermo XXXVIII. MOdo cum euangelica lectio legeretur, audiuimus dicentem dominũ. Venite benedicti percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi. Vt ergo istam vocem desiderabilẽ audire, & ab auditu malo possitis per Dei gratiam liberari, totis viribus deo auxiliante contendite lectionem diuinam in domibus vestris frequenter legere, & in Ecclesia libenter & obedienter audire. Sicut illa vox desiderabilis est per quã dicitur misericordibus, Venite benedicti, percipite regnum: ita è contrario sceleratis & immisericordibus metuenda est & valde terribilis, Discedite a me maledicti in ignem æternum. Auertat à nobis hoc Deus fratres charissimi, & ab auditu malo nos liberare dignetur, vt in nobis impleatur illud quod scriptum est, In memoria æterna erit iustus, ab auditione mala non timebit. Hoc est auditum malum quod audituri sunt impij, Discedite à me maledicti in ignem æternum. Irreuocabilis enim sententia erit, quæ à piissimo deo ideo multo antè prædicitur, vt à nobis totis visceribus caueatur. Si enim nos deus noster vellet punire, non nos antè tot secula commoneret. Inuitus quodam modo vindicat, qui quo modo euadere possimus multo antè demonstrat. Non enim te vult percutere, qui tibi clamat obserua. Considerate tamen quid dicturus est ad dexteram positis, Venite, inquit, benedicti, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi. Aduertite fratres charissimi, quia regnum cœlorum nobis prædestinatum gehenna autem non nobis, sed diabolo præparata est. Denique sic audituri sunt ad sinistram, Esuriui enim, inquit, & non dedistis mihi manducare. Ergo nec illi qui ad dexteram erunt, ideo accipiunt, quia nunquam peccauerunt, sed quia peccata sua mundare eleemosynis studuerũt. Et illi qui ad sinistram erunt non ideo mittuntur ad ignem quia peccatores fuerint, sed quia peccata sua eleemosynis redimere noluerunt. Ac sic & illos largitas sola glorificabit, & istos sola sterilitas condemnabit

Matth. 25.

Psal. 111.

Matt. 25.

nabit: quia sicut impossibile est vt nullus homo possit sine peccato esse, sic per dei misericordiam possibile est, vt bonis operibus, & pręcipue eleemosynis se vnusquisque redimat à peccato, vt tamẽ in malo impleatur quod scriptum est, Iudicium sine misericordia illi qui non fecit misericordiã, Cõsequenter & in bono illud in Psalmo, Dispersit dedit pauperibus, iustitia eius manet in seculum seculi. Et hoc considerate fratres pro qua re mittuntur in ignẽ æternum. Non enim illis dicendum est, quia homicidia fecistis, adulteria commisistis, quia alienã substantiam rapuistis: sed hoc solum audituri sunt, quia esuriui, & non dedistis mihi manducare. Rogo vos fratres, nolite hæc trãsitorie cogitare, nec credatis quod hoc de Iudæis tantũ, aut paganis vel hæreticis fuerit dictum, sed definitissime credite, quia hoc Christiani & catholici qui in malo opere perseuerare voluerint, audituri sunt. Ad iudiciũ enim non veniunt, nec Pagani, nec hæretici, nec Iudæi, quia de ipsis scriptũ est, Qui non credit iam iudicatus est. Et ideo inter illos qui ad sinistrã mittendi sunt, nõ solum laici erũt, sed & multi episcopi, quod peius est, clerici mali, vel monachi cupidi vel superbi, simul & sanctimoniales & viduæ iracundæ, superbæ, vel cupidæ, & si eis fructuosa pœnitentia nõ subuenerit, audituri sunt illam metuendã, & irreuocabilem vocem, Discedite à me maledicti in ignem æternum. Sententia ista si eam fideliter cum ingenti timore voluerimus audire, ab omni opere malo nos poterit reuocare. Diligenter ergo cauete & videte quid veritas dixit, Discedite à me maledicti in ignẽ æternum, quia esuriui & nõ dedistis mihi manducare. Si in ignem mittetur qui esurienti non dedit panem suũ, putas vbi mittendus est qui tulit alienũ? Si in ignẽ mittetur qui nudum non vestit, vbi mittendus est qui vestitũ expoliauit? Si cum diabolo damnatur qui hospitibus non præbuit domum suã, putas vbi mittendus est qui tollit alienam? Si periturus est qui carcerẽ nõ visitauit, quid de illo fiet qui forte in carcerem misit? Rogo vos fratres charissimi hinc attẽdite, quã spem habere possunt qui mala faciũt, quando illi perituri sunt qui bona nõ faciũt. Denique & alio loco dominus terribiliter nos admonet dicẽs, Omnis arbor quę nõ facit fructum bonum excidetur & in ignem mittetur: Non dixit, quæ facit fructum malum: sed, quæ nõ facit fructum bonum. Hinc ergo possumus euidenter agnoscere quas pœnas

Iacobi. 2.
Psalm. 111.
Ioan. 3.
Matt. 25.
Ad fratres in eremo. 31.
Matth. 3.

arbor

arbor spinosa in die iudicij patietur, quãdo illa quæ fructum non dederit excidetur, & in ignem mittetur. Nemo se despiciat fratres charissimi, Nemo se falsa spe circumueniat, quia Christiani nominis non facit sola dignitas Christianum, nihilque prodest quòd aliquis Christianus vocatur in nomine si hoc non ostendit in opere. Scriptum est enim, Fides sine operibus mortua est. Qui enim credit & opera bona nõ exercet, clamat illi scriptura diuina, Tu, inquit, credis quia deus vnus est, bene facis. Et dæmones credunt & contremiscunt. Ac sic qui credunt & opera bona non faciunt fidem dæmonum videntur habere, Qui vero non credunt, peiores dæmonibus cõprobãtur. Et illud diligenter considerandũ est quod dominus dicit, Qui audit mãdata mea & facit ea, ipse est qui diligit me. Et iterum: Si quis diligit me, mandata mea seruat, Et sine dubio qui non custodit non diligit. Et illud valde timendum est, quod iterũ dominus dicit: Quid prodest quod dicitis, Domine domine, & non facitis quæ dico vobis? Scire debemus fratres charissimi, quòd nihil prodest verbis proferre fidem, & factis deserere veritatem. Sicut nobis non placet si serui nostri verbis se profitẽtur esse nostra mancipia, & tamen non velint implere opera sua: ita nec deo placet, si se quisq; Christianum verbis tantummodo esse pronunciat, & opera quæ fieri iussit Christus implere dissimulet. Denique beatus Apostolus cum de reddenda ratione in die iudicij loqueretur, ita pronũciauit dicens, Oportet nos, inquit, omnes stare ante tribunal Christi, vt referat vnusquisq; propria corporis, prout gessit siue bonum, siue malum: & dominus in Euangelio, Tunc, inquit, reddet vnicuiq; secundũ opera sua: Non dixit, secundum fidẽ suam: sed vnicuiq; secundũ opera sua: quia sicut iam supra dictũ est, Iacobus apostolus clamat, Fides sine operibus mortua est. Nos ergo fratres charissimi, si & pœna euadere, & ad æternã beatitudinem volumus peruenire, non solum credamus in deum, sed etiam toto corde diligamus, & quãtum possumus, ipso adiuuante bona opera facere studeamus, vt cum ipso auxiliãte fecerimus quæ præcepit, mereamur recipere quæ promittit, Amen.

Christianus quis? *Iacobi. 2.* *Ioan. 14.* *Matth. 7.* *2. Cor. 5.* *Matt. 16.* *Iacobi. 2.*

Eodem die, de iudicio extremo, & parabola Zizaniorum.

SERMO II.

Sermo XXXIX.

RECogitemus fratres charissimi cũcta mala quæ fecimus vt minis æterni iudicis perterriti, ad vltimum saltem studeamus

ſtudeamus bona facere. Vnde dominus in Euangelio dicit, Non omnis qui dicit mihi domine domine, intrabit in regnum cœlorum: ſed qui facit voluntatem patris mei qui eſt in cœlis, ipſe intrabit in regnum cœlorum. Hoc etiam fratres chariſſimi cogitare debemus, quia in illa die reddet deus vnicuique ſecundum opera ſua, bonis bona, malis mala. Bonos mittet in vitam æternam, malos in ignem æternũ. Væ illi homini qui cum diabolo manſionem habebit. Penſemus quòd iſtud regnum finem habet, regnum dei finem non habet. Iſta vita laborioſa, caduca & fragilis, plena ſcandalis, inuidioſa quid aliud quærit niſi manducare, bibere, inebriari, luxuriari, detractiones facere? Certe vbi volumus permanere, illuc debemus feſtinare. Fratres, nos peregrini ſumus in hoc mundo, conuertamur ad dominum qui fecit nos. Fratres audiſtis quòd dominus vindicare veniet, & peccatores mittet in ignem æternum, ſicut in Pſalmo dicit, Exurgat deus, & diſſipentur inimici eius, Quid autem ſuis dicturus ſit in die illa audiamus, Venite benedicti patris mei. Et iuſti regnabunt ſine fine cum Chriſto, ſicut dicit, Et iuſti epulentur, & exultent in conſpectu dei. Et domine, nónne bonum ſemen ſeminaſti in agro tuo, vnde ergo mixtum eſt zizania? Et ait illis, Inimicus homo hoc fecit. Primum colligite zizania, & alligate per faſciculos ad comburẽdum. Meſſis hæc eſt genus humanum in conſummatione ſeculi ad iudicium congregandum. Zizania, peccatores. Inimicus homo diabolus, qui ſuperſeminauit peccata. Meſſores ſunt angeli, qui eligũt iuſtos à peccatoribus. Ligate faſciculos, hoc eſt, rapaces cum rapacibus, adulteros cum adulteris, fornicatores cum fornicatoribus, homicidas cum homicidis, auaros cum auaris, iracundos cum iracundis, falſos teſtes cum falſis teſtibus, fures cum furibus, deriſores cum deriſoribus, ſimiles cum ſimilibus. Hi ſunt faſciculi ad comburendum. Triticum autem congregate in horreum meum, id eſt, mittite iuſtos in paradiſum. Fratres expaueſcere & timere debemus de tam breui ſatietate, de tam longa fame, de tam longis tenebris, de tam breui luce. Dum tempus habemus, conuertamur ad dominum, qui fecit nos, vt nõ mereamur introire in illas tenebras, ſed in lucem quia omnis homo, cuius opera facit eius filius eſt. Si opera dei facimus, filij dei ſumus. Quod modo peccamus cito emendare debemus, & non addere peccata peccatis. Vnde

Matth. 7. *Matt. 16.* *Matt. 25.* *Pſalm. 67.* *Matt. 25.* *Pſalm. 67.* *Matth. 13.*

Psalm. 68. Psalmista, Apponite iniquitatem super iniquitatem eorũ, & non intrent in iusticiam tuam. Cõfessionem quæramus puro corde, & pœnitentiam donatam à sacerdotibus perficiamus. Nolite iram recõdere in cordibus vestris, quia quando iram portamus, nec oblatio nec oratio à deo recipitur. Date eleemosynam, recipite peregrinos in domibus vestris, pedes eorum lauate, & lectos ipsorum præparate, dolentes cõsolamini. Nolite despicere peregrinos, quia ipsi peregrini estis. Non circũuenias fratrem tuum in negocio, quia deus iudex est. Pauperes & viduas & orphanos nolite opprimere. Nolite de rapinis pauperum eleemosynas facere. Tristatur qui perdit, gaudet qui acquirit. Lucratur pecuniam, & perdit animam. Attendit quid acquirit, & non attendit quid perdit. Fratres, cum domini adiutorio dum tempus habemus, laboremus quatenus à malis simus pœnitentes aut per ieiunium, aut per eleemosynas, aut per vigilias, aut per orationes, aut per charitatem, vt mereamur peruenire ad regna cœlestia, vbi est satietas sine fame, vbi est lux sine tenebris, iuuentus sine senectute, requies sine labore, gaudium sine fine. Ipse qui nos creauit nos adiuuet, vt ad cœlestia regna mereamur peruenire, per Christum dominũ nostrum, Amen.

Eodem die, de iudicio extremo cogitando.

SERMO III.

Ser. XL. O Fratres charissimi, quã timendus est ille dies, in quo dominus noster Iesus Christus proponit venire cum flamma ignis, qu inflammabit aduersarios suos, & eos qui faciunt *Mat. 24.* iniquitatem. In illa die plangent super se omnes tribus terræ & videbunt filium hominis venientem in nubibus cœli cum virtute magna & maiestate excelsa, & commouebitur ante *Ioelis. 2.* eum terra, & peccatores peribunt, & cœlum plicabitur, & mare siccabitur, & montes sicut terra ardebunt, & terra vsq; ad inferos, Sol conuertetur in tenebras, & luna nõ dabit lumen suum, & stellæ cadent de cœlo in terram, & virtutes cœ*1. Thes. 4.* lorum commouebuntur, & tunc apparebit signum filij hominis, quod est crux Christi, in cuius lumine tenebrabitur totus mundus. Tunc sancti volabunt obuiam Christo in aëra, & sic semper cũ domino erunt. peccatores autem peribũt & *Matt. 24.* confundentur. Et tunc fiet iudicium. Et tũc veniet dominus

no

noster Iesus Chistus, & mittet angelos suos ad quatuor angulos terræ, & congregabūt electos eius à summo cœli vsq; ad summum eius, & tunc separabit dominus sanctos suos à peccatoribus, & mittet eos in caminum ignis ardētis, ibi erit fletus & stridor dentium, qui præparatus est diabolo & angelis eius. Væ illis hominibus qui habebunt mansionem cum diabolo, ex qua ascēdet fumus tormentorū in secula seculorum. Quorum vermes non morientur, & ignis nō extinguetur. In qua nulla vox nisi gemitus, vbi nulla requies sed semper inquietudo. In qua nullū habebunt refrigerium, sed semper flammam, vbi lux nunquā videbitur nisi tenebræ & non venient vnquā in memoriam ante deum. Quorum cibus est cruciatus, & mansio eorum cum diabolo, vbi nulla visitatio nisi pœna. O homo qui desideras regnum dei possidere, cur fecisti malum? Dum potes emēda dum tempus habes clama ad omnipotentem deum, dum datur spacium luge, dum licentia est pœniteas, festina dum potes, dum anima versatur in corpore dum adhuc viuis futurum remedium require tibi prius, quàm te profundum absorbeat pelagus, & prius quam te malignus rapiat infernus, vbi nulla datur indulgentia, vbi nullus regreditur ad veniam, de qua pœna pius nos dominus eripere dignetur, qui cū deo patre viuit & regnat per omnia secula seculorum, Amen.

Esaia. 66.

Eodem die, de igne purgatorij. SERMO IIII.

IN lectione apostolica fratres charissimi audiuimus Apostolum dicentem, Fundamentum aliud nemo potest ponere præter id quod positum est, quod est Christus Iesus. Si quis autem superædificat supra fundamentum hoc, aurum, argentum, lapides preciosos, ligna, fœnum, stipulā, vniuscuiusque opus manifestum erit. Dies enim domini declarabit, quia in igne reuelabitur, & vniuscuiusque opus quale sit, ignis comprobabit. Si cuius opus manserit quod superædificauit, mercedem accipiet. Si cuius opus arserit, detrimentum patietur: ipse autem saluus erit, sic tamen quasi per ignem. Multi sunt qui lectionem istam male intelligentes falsa securitate decipiuntur, dum credunt quod si supra fundamentum Christi capitalia crimina ædificent, peccata ipsa per ignem transitorium possint purgari & ipsi postea ad vitam perpetuam peruenire. Intellectus iste fratres charissimi corrigendus est, quia

Ser. XLI.
1. Corin. 3.
distin. 25.
Vnum circa mediū.

quia ipsi se seducunt qui taliter sibi blandiuntur. Illo enim transitorio igne, de quo dixit Apostolus, Ipse autem saluus erit, sic tamen quasi per ignem: nō capitalia, sed minuta peccata purgantur. Et quanuis, quod peius est, non solum maiora, sed etiam minuta, si nimium plura sint, mergunt. De ipsis maioribus siue minoribus peccatis, & si nō omnia vel aliqua commemoranda sunt ne aliquis se inaniter excusare conetur, & dicat nescire se quæ sint minuta peccata, vel quæ crimina capitalia. Et quanuis Apostolus capitalia plura commemorauerit, nos tamē ne desperationem facere videamur, breuiter dicimus quæ sunt illa, Sacrilegium, homicidium, adulterium, falsum testimonium, furtum, rapina, superbia, inuidia, auaritia: & si longo tempore teneatur iracundia, & ebrietas si assidua sit, in eorum numero computatur. Quicunque enim aliqua de istis peccatis in se dominari cognouerit, nisi digne se emendauerit: & si habuerit spacium longo tempore pœnitentiam egerit, & largas eleemosynas erogauerit, & à peccatis ipsis abstinuerit, illo trāsitorio igne de quo ait Apostolus, purgari non poterit, sed æterna illum flamma sine vllo remedio cruciabit. Quæ autem sint minuta peccata, licet omnibus nota sint, tamen quia longū est vt omnia replicentur, opus est vt ex eis vel aliqua nominemus. Quoties aliquis in cibo aut in potu plus accipit quàm necesse sit, ad minuta peccata nouerit pertinere. Quoties plus loquitur quàm oportet, aut plus tacet quàm expedit. Quoties pauperem importune petentem exasperat. Quoties cum corpore sit sanus aliis ieiunantibus prandere voluerit, aut somno deditus tardius ad ecclesiam surgit. Quoties excepto desiderio filiorum, vxorem suam cognouerit. Quoties in carcere clausos & in vinculis positos tardius requisierit. Quoties infirmos tardius visitauerit, Si discordes ad concordiam reuocare neglexerit. Si plus aut proximum, aut vxorem, aut filium aut seruum exasperauerit quàm oportet. Si amplius fuerit blanditus quàm expedit. Si cuicunque maiori personæ aut ex voluntate aut ex necessitate adulari voluerit. Si pauperibus esurientibus cibum nō dederit, aut nimium deliciosa, aut sumptuosa sibi conuiuia præparauerit. Si se in Ecclesia aut extra Ecclesiam fabulis ociosis, de quibus in die iudicij ratio reddenda est occupauerit. Si dum incaute iuramus, & cum hoc per aliquam necessitatem implere non poteri-

teri

terimus, vtiq; periuramus, Et cum omni facilitate vel temeritate maledicimus, cum scriptū sit, Neq; maledici regnum dei possidebunt. Et cum aliquid suspicamur temere, quod tamen plerunq; non ita vt credimus, comprobatur, sine vlla dubitatione delinquimus. Hæc enim & his similia ad minuta peccata pertinere non dubium est, quæ, sicut iam dixi enumerari vix possunt. & à quibus non solum populus Christianus, sed etiā nullus sanctorū immunis esse potuit aliquando aut poterit. Quibus peccatis licet occidi animam non credamus ita tamen ea velut quibusdā pustulis, & quasi horrēda scabie replentes deformē faciunt, vt eam ad amplexus illius sponsi cœlestis aut vix, aut cum grandi cōfusione venire permittant. De quo scriptum est, Aptauit sibi Ecclesiam non habentem maculam aut rugam. Et ideo continuis orationibus, & frequentibus ieiuniis, & largioribus eleemosynis, & præcipue per indulgentiam eorum qui in nos peccāt assidue redimantur, ne forte simul collecta cumulum faciant & demergant animam. Quicquid enim de istis peccatis à nobis redemptum nō fuerit, illo igne purgandum est, de quo dixit Apostolus, Quia in igne reuelabitur. Et si cuius opus arserit, detrimentum patietur. Aut enim dum in hoc mundo viuimus, ipsi nos per pœnitentiam fatigamus, aut certe volente aut permittente deo multis tribulationibus pro istis peccatis affligimur, & si deo gratias agimus liberamur. Quod ita fit, si quotiens maritus, aut vxor, aut filius moritur, vel si substātia à nobis plus quàm oportet amatur, aufertur. Licet plus Christum quam ipsam substantiam diligamus, & si necessitas fuerit, malimus ipsam substantiam perdere quàm Christum negare. tamen quia, sicut iam dixi si plus eam, quàm oportet diligimus, amittere eam autem dum viuimus, aut dum morimur, sine grandi dolore non possumus, & tamen si deo, qui illam à nobis auferri velut pius pater permittit, tanquā boni filij gratias agamus, & minus nos pati quàm meremur cum vera humilitate proferamus. Ita peccata ipsa in hoc seculo purgantur, vt in futuro ille ignis purgatorius aut non inueniat, aut certe parum inueniat quod exurat. Si autem nec in tribulatione deo gratias agimus, nec bonis operibus peccata redimimus, ipsi tamdiu in illo purgatorio igne moras habebimus, quamdiu supradicta peccata minuta tanquam ligna, fœnum, stipula consumantur. Sed dicit aliquis, Non pertinet

1. Cor. 6.

Ephe. 5.

1. Cor. 3.

ad me quamdiu moras habeam, si tamen ad vitam æternam perrexero. Nemo hoc dicat fratres charissimi, quia ille purgatorius ignis durior erit quàm quid potest in hoc seculo pœnarum videri aut cogitari, aut sentiri. Et cum de die iudicij scriptum sit, quòd erit dies vnus tanquam mille anni, & mille anni tanquam dies vnus, vnde scit vnusquisque vtrum diebus an mensibus, an forte etiam & annis per illum ignem sit transiturus? Et qui modo nec vnũ digitum suum in ignem vult mittere, timeat necesse est vel tunc paruo tempore cum anima & toto corpore cruciari. Et ideo totis viribus vnusquisq; laboret, vt capitalia crimina possit euadere, & minuta peccata ita operibus bonis redimere, vt de ipsis nihil videatur remanere quod ille ignis possit absumere. Illi autem qui capitalia crimina committunt, si quamdiu viuunt, ea redimere pœnitentię medicamentis noluerint, ad illum ignem, de quo dicit Apostolus, Ipse autem saluus erit, sic tamen quasi per ignem: sicut iam dictum est, venire non poterunt, sed magis illam duram & irreuocabilem sententiam audituri sunt, Discedite à me maledicti in ignem æternum. Et ideo, qui ab ista perpetua pœna, & ab illo purgatorio igne desiderãt liberari, crimina capitalia non admittant, aut si iam cõmiserunt, fructuosam agant pœnitentiam, & illa parua vel quotidiana peccata bonis operibus redimere nõ desistant. Quibus tamen operibus minuta peccata redimantur, plenius vobis insinuare desidero. Quoties infirmos visitamus, in carcere clausos & positos in vinculis requirimus, discordes ad concordiam reuocamus indicto Ecclesiæ ieiunio ieiunamus, pedes hospitibus abluimus ad vigilias frequenter conuenimus, eleemosynam ante ostium prætereuntibus pauperibus damus, inimicis nostris quoties petierint veniam indulgemus. Istis enim operibus & his similibus minuta peccata redimuntur quotidie. Pro capitalibus vero criminibus hoc non solum sufficit, sed addendæ sunt lachrymæ, rugitus & gemitus, continuata longo tempore ac protracta ieiunia, & largiores eleemosynæ erogandæ, vltro nosipsos à communione Ecclesiæ remouentes, in luctu & in tristicia multo tempore permanentes, & pœnitentiam etiam publice agentes: quia iustum est, vt qui cum multorum destructione se perdiderit, cum multorum ædificatione se redimat. Ad extremum non est impossibile vel incongruum quod suggero, vel sic lugeamus extinctam nostram

Psal. 89.

1. Cor. 3.

Matt. 25.

nostram animam quo modo alienam carnem mortuam plangimus. Si aut vxor, aut filius, aut maritus mortui fuerint, in terram se collidunt homines, capillos trahendo, pectora tundendo, in luctu & pœnitentia, vel in lachrymis nō paruo tempore perseuerant. Rogamus fratres, exhibeamus nos animæ nostræ quod illi exhibent alienæ carni. Et hoc videte fratres quàm malum sit vt lugeamus quod non possumus suscitare. Carnem quam non possumus suscitare plangimus, & animam nostram mortuam non plangimus, quam possumus per pœnitentiam ad statum pristinum reuocare. Sed quod nobis peius est, corpus mortuum plangimus quod amamus: animam vero mortuam quam non amamus, non dolemus nō plangimus. Et ideo mutata vice incipiamus plus dominum amare quàm seruum, id est, plus factorem corporis quàm corpus: plus dominam quam ancillam, id est, plus animam ad imaginem dei factam, quàm carnem de limo terræ formatam, vt cum die vltimo caro nostra putrescere, & à vermibus deuorari cœperit in sepulchro, anima in Abrahæ gremio angelorum manibus eleuetur, & in die iudicij recepto post resurrectionem corpore audire mereatur, Euge serue bone & fidelis, intra in gaudium domini tui. *Matt. 25.* Et vt hæc, quæ supra diximus, cordibus vestris tenacius valeant inhærere, & ipsa apostolica lectio plenius possit intelligi, breuiter ea charitati vestræ volo repetere. *Repetitio.* Omnes sancti qui deo fideliter seruiunt, lectioni vel orationi vacare, & in bonis operibus perseuerare contendunt, nec capitalia crimina, nec minuta peccata, id est, ligna, fœnum, & stipulam supra fundamentum Christi, sed bona opera, id est, aurum, argentum, lapides preciosos superædificantes, per ignem illum, de quo dicit Apostolus, Quia in igne reuelabitur, absque vlla violatione transibunt. Illi vero qui quamuis capitalia crimina non admittant, & ad perpetranda minuta peccata sunt faciles, & ad redimenda sunt negligentes, ad vitam æternam pro eo quòd in Christum crediderunt, & capitalia peccata non admiserunt venturi sunt: sed prius aut in hoc seculo per dei iusticiam vel misericordiam, sicut iam dictum est, amarissimis tribulationibus sunt coquendi, aut illi ipsi per multas eleemosynas, & præcipue dum inimicis suis clementer indulgent, per dei misericordiam liberandi, aut certe illo igne, de quo dicit Apostolus, longo tempore cru-

ciandi, vt ad vitam æternam ſine macula & ruga perueniant. Illi vero qui aut homicidium, aut ſacrilegium, aut adulterium, vel reliqua his ſimilia commiſerunt, ſicut iam dictum eſt, ſi eis digna pœnitentia non ſubuenerit, non per purgatorium ignem tranſire merebuntur ad vitam, ſed æterno incendio præcipitabuntur ad mortem. Et ideo quoties in lectione apoſtolica audieritis, Si quis ſupra fundamentum Chriſti ſuperædificat aurum, argentum, lapides precioſos, de ſanctis hoc & perfectis Chriſtianis accipite, qui velut aurum purgatum merebuntur ad æterna præmia peruenire: Illi vero qui ſuperædificant ligna fœnũ & ſtipulam, de bonis Chriſtianis, ſed negligẽtibus minuta peccata purgare, vt ſæpe dictum eſt, intelligite, quæ peccata ſi nec diuina iuſticia multis tribulationibus purgauerit, nec vnuſquiſq; eleemoſynarũ largitate redemerit, non ſine grandi dolore in illis implebitur illud quod dicit Apoſtolus, Si cuius opus arſerit, detrimentum patietur, ipſe autẽ ſaluus erit ſic tamen quaſi per ignem. Nemo tamen, ſicut iam ſupra dictum eſt, ſeipſum circumueniat, vt hoc etiam pro capitalibus criminibus, ſi incurata remanſerint, poſſe fieri credat. Et ideo, ſicut iam ſæpe dixi, quantum poſſumus, cum dei adiutorio laboremus, vt & maiora peccata poſſimus euadere, & minuta ſine quibus eſſe non poſſumus, iugiter amore inimicorum & eleemoſynarum largitate redimere, præſtante domino Ieſu Chriſto, qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat deus in ſecula ſeculorum, Amen.

DE SANCTIS IN GENERE ſiue communiter.

DE APOSTOLIS.

In feſtis ſanctorum Apoſtolorum, de eo quod ſcriptum eſt in Euangelio ſecundum Lucam, Deſignauit dominus & alios ſeptuaginta duos, &c. *Luc. 10.*

SERMO I.

Ser. XLII. *Luc. 10.* IN lectione euangelij, quæ modo recitata eſt, admonemur quærere quæ ſit meſſis de qua dominus ait, Meſſis quidem multa, operarij autem pauci. Rogate dominum meſſis, vt mittat operarios in meſſem ſuã. Tunc adiecit duodecim diſcipulis ſuis, quos & apoſtolos nominauit, alios ſeptuagin

ptuaginta duos,& misit illos omnes, sicut ex verbis eius apparet, ad paratam messem. Quæ ergo erat illa messis? Non enim illa messis in his gentibus erat, vbi nihil fuerat seminatum. Restat ergo, vt intelligamus istam messem fuisse in populo Iudæorum. Ad illam messem venit dominus messis, ad illam messem misit messores, ad gentes autem non messores, sed seminatores. Intelligamus ergo messem factam in populo Iudæorum, sementes in populis gentium. Ex illa enim messe Apostoli electi sunt, vbi iam cum meteretur maturum erat, quia ibi prophetæ seminauerunt. Delectat inspicere agriculturā dei, & oblectari donis eius, & opera in agro eius. In hac enim agricultura operabatur qui dicebat, Plus omnibus illis laboraui. Sed vires ei dabantur ad operandum à domino messis, ideo subiecit, Non ego sum sed gratia dei mecum. Nam se in agricultura versari satis ostendit, vbi ait, Ego plantaui, Apollo rigauit. Hic autem apostolus de Saulo Paulus, hoc est, de superbo minimus. Saulus enim à Saüle denominatur. Paulum enim modicum est. Vnde nomen suum quodam modo interpretatus ait, Ego sum minimus Apostolorum. Ipse ergo Paulus, id est, modicus & minimus missus ad gentes, præcipue ad gentes se missum dicit. Ipse scribit, nos legimus, credimus, prædicamus. Ipse ergo dicit in epistola sua quæ est ad Galatas, vocatū se iam à domino Iesu venisse Hierosolymam, & Euangelium cum apostolis contulisse, dexteras sibi datas fuisse, & signum concordiæ, signum consonantiæ, quod ab se ipsi didicerant, eis in nihilo discrepabat. Deinde placuisse dicit inter se & ipsos, vt ipse ad gētes, illi autem in circuncisionē irent, ille seminator, illi messores. Merito etiam Athenienses, quanuis nescientes nomen suum, ei dixerunt. Audientes enim ab eo verbum, quis est, inquiunt, hic seminator verborum? Attenditę ergo & delectet vos mecum inspicere agriculturam dei in messes duas, vnam transactam, aliam futuram. Transactam in populo Iudæorum, futurā in populis gentium. Probemus hoc, & vnde nisi de scriptura dei domini messis? Ecce habemus ibi in præsenti capitulo dictum esse, Messis multa, operarij autem pauci. Rogate dominum messis, vt mittat operarios in messem suam. Sed quia in illa messe futuri erant contradictores & persecutores Iudæi, Ecce, inquit, mitto vos sicut agnos in medio luporum, euidentius de hac messe aliquid ostendamus

1.Cor.15. *1.Cor.3.* *1.Cor.15.* *Galat.1. & 2.* *Act.17.* *Messes duæ,* *Luc.10.* *Vbi suprà.*

damus in Euangelio secundum Ioannem, ad puteum vbi fatigatus dominus sedit, magna quidem acta sunt sacramenta, sed angustum tempus est vt omnia pertractentur. Quod autem ad præsentem rem pertinet audite. Suscepimus enim messem eandem in populis, in quibus prophetæ prædicauerunt, ideo enim illi seminatores, vt apostoli possint esse messores. Samaritana mulier loquitur cum domino Iesu, Et inter cætera cum dixisset ei dominus quo modo debeat adorari deus: Ait illa, Scimus quia veniet Messias, qui dicitur Christus, & omnia nos docebit. Et dominus ad illam, Ego sum qui loquor tecũ. Crede quod audis, quid quæris quod vides? Ego sum qui loquor tecum. Quòd autem illa dixerat, Scimus quia Messias veniet, quẽ annunciauerunt Moyses & prophetæ, qui dicitur Christus: Iam enim spica messis erat gignenda, acceperat & prophetas seminatores, apostolos expectabat matura messores. Mox vt hoc audiuit credidit, & hydriam dimisit, & festinanter cucurrit, annunciare dominum cœpit. Discipuli tunc ierunt ad emendos panes, Qui redeuntes inuenerunt dominum loquentem cum muliere, & mirati sunt. Non sunt tamen ausi dicere ei quid vel quare cum illa loqueris. Admirationem apud se habuerunt, audaciam corde presserunt. Huic ergo Samaritanæ non erat nouum nomen Christi, iam expectabat venientem, iam crediderat esse venturum. Vnde crediderat, sine Moyse seminauerat: sed hoc expressius audite. Dominus tũc ad discipulos suos ait, Dicitis quia adhuc longe est æstas, leuate oculos vestros, & videte albas regiones ad messem. Et adiungit, Alij laborauerunt, & vos in labores eorum intrastis. Laborauit Abraham, Isaac, Iacob, Moyses, prophetæ, laborauerunt seminando, in aduentu domini matura messis inuenta est. Missi messores cum falce Euangelij, portauerunt manipulos ad aream dominicam, vbi Stephanus trituraretur. Hic autem accepit Paulus ille, & ad gentes mittitur, & non tacet hoc in commendando gratiam quam præcipue proprieque suscepit: ait enim in scripturis suis, missum se esse prædicare Euangeliũ, vbi Christus non erat nominatus. Sed iam quia facta est illa messis & omnes Iudæi qui remanserunt: messem attendamus quod nos sumus. Seminatum est enim ab apostolis & prophetis. Ipse dominus seminauit, Ipse enim in apostolis fuit, quia & ipse messuit Christus. Non enim illi aliquid

Ioan. 4.

Roma. 15.

aliquid sine illo, ille perfectus est sine illis. Ipse enim illis ait, Quia sine me nihil potestis facere. Seminans ergo Christus iam in gentibus quid dicit, Exiit seminans seminare. Ibi mittuntur messores metere, hic exiit seminās seminare impiger. Quid enim pertimuit quòd aliud cecidit in via aliud in petrosa loca, aliud inter spinas? Si istas difficiles terras timeret, ad terram bonam non perueniret. Quid ad nós, quid nobis est iam de Iudæis disputare, & loqui de palea: hoc solum ad nos ne via simus, ne saxum, ne spinæ, sed terra bona. Paratum cor meum vnde tricenum, vnde sexagenum, vnde millenum & centenū, illud minus est, & illud plus est, sed totū triticum est, via non sit vbi conculcatum semen à transeuntibus velut auis auferat inimicus. Saxum nō sit vbi modica terra statim faciat germinare quod non possit solem portare. Spinæ non sint, cupiditates seculi, solicitudines vitæ viciosæ. Quid enim peius solicitudine vitæ, quæ peruenire non permittit ad vitam? Quid miserius quàm curādo vitā amittere vitam? Quid infœlicius quàm timendo mortē, cadere in mortē? Extirpentur spinæ, paretur ager, suscipiantur semina, perueniatur ad messem, horreū desideretur, nō ignis timeatur. Ad nos itaq; pertinet, quos qualescunq; dominus in agro suo constituit operarios, dicere ista vobis, seminare, plantare, rigare, aliquibus etiā arboribus circumfodere, & cophinū stercoris adhibere, pertinet ad nos hæc fideliter agere: ad vos, fideliter capere: ad dominū, nos adiuuare operantes, vos credentes omnes laborātes, sed mundū in illo vincētes. Quid ergo ad vos pertinet dixi, quid ad nos pertineat volo dicere. Sed forte alicui ex vobis videtur, quia dixi superfluum aliquid me velle dicere, & apud seipsum loquens in cogitatione dicit, O si iam dimittat nos, iam dixit, quid pertineat ad nos, quod ad ipsum pertinet quid ad nos? Puto melius esse in alterna & mutua charitate pertineamus ad vos. De vna modo quidem vos familia estis, nos ex eadem quidem familia dispensatores sumus omnes, ad vnum dominum pertinemus omnes. Nec quod do, de meo do, sed illius à quo accipio & ego. Nam si de meo dedero, mendacium dabo. Qui enim loquitur mendacium, de suo loquitur. Debetis ergo audire quid pertineat ad dispensatorem, siue vt in vobisipsis si tales inueneritis congratulemini, siue etiam in hoc ipso instruamini. Quàm multi enim in hoc populo futuri sunt dispensatores, &

Ioan. 15. Luca. 8. 1. Corin. 3. Luc. 13. Ioan. 8.

nos ibi fuimus vbi estis, Et nos qui videmur modo de superiore loco conseruis metiri cibaria, ante paucos annos in inferiori loco cum conseruis accipiebamus cibaria. Episcopus laicis loquor. Sed inde scio quā multis, futuris episcopis loquor. Ergo videamus quo modo nos intelligamus quod præcepit dominus eis quos mittebat Euangelium prædicare, & mente paratā messem videamus. Nolite, inquit, ferre sacculum aut peram, aut calceamenta, & neminem per viam salutaueritis, Et in quācunque domum intraueritis, dicite, Pax huic domui. Si est illic filius pacis, requiescet super illū pax vestra: si quo minus, ad vos reuertetur. Si requieuit perdidi? Absit hoc à mente sanctorum. Ergo nec illud accipiendum est carnaliter, ac per hoc forte nec saccus nec calceamēta nec pera, maximéque illud vbi nobis, si simpliciter sine discussione accipiamus, superbia videtur imposita, ne quenquam in via salutemus. Attendamus dominū nostrum exemplum verum & adiutorium, Probemus quia adiutorium. Sine me nihil potestis facere, Probemus quia exemplum, Christus pro nobis passus est, Petrus dicit, nobis relinquens exemplum vt sequamur vestigia eius. Ipse dominus noster loculos habuit in via, & ipsos loculos Iudæ commendauerat. Patiebatur quidem furem. Sed ego à domino meo discere cupiens dico, Domine patiebaris furem, vnde habebas vnde tolleret, me hominem miserum & infirmum monuisti nec sacculum portare. Tu portasti loculos, & erat vbi furem patereris, Si non portares, nec ille inueniret quod auferret. Quid restat nisi quòd hic dicat mihi, intellige quod audis, noli portare sacculum. Quid est sacculus? Pecunia clausa. id est, occulta sapientia. Quid est, nolite portare sacculum? Nolite fieri sapientes penes vosmetipsos. Accipite spiritum sanctum. Fons in te debet esse, non sacculus, vnde erogatur, non vbi includatur. Hoc est pera quod sacculus. Calceamenta quid sunt? Calceamēta, quibus vtimur, coria mortuorum sunt, nobis tegmina pedū. Per hoc ergo iubemur renunciare mortuis operibus. Hoc in figura Moyses admonebatur, quando dominus loquens ait, Solue calceamenta de pedibus tuis, locus enim in quo stas terra sancta est. Quid tam terra sancta, quàm dei Ecclesia? In illa ergo stemus, calceamenta soluamus, id est, mortuis operibus renūciemus. Nam de his calceamentis, quibus calceati ambulamus, consolatur me idem

Luca. 10. Ioan. 15. 1. Petri. 2. Ioan. 12. Concor. 12. questio. 2. Exemplū. Sacculus quid? Roma. 12. Calceamenta quid? Exod. 3.

me idem

me idem ipse dominus meus. Si enim ipse calceatus nō esset, non de illo Ioannes diceret, Non sum dignus soluere corrigiam calceamentorum. Sit ergo obedientia, non surrepat superba duricia. Ego, inquit, Euangelium impleo, quia nudo pede ambulo: Tu potes, ego non possum. Quod simul accipimus, custodiamus. Quo modo charitate flagremus, inuicē diligamus. Ac sic fit, vt ego amem fortitudinē tuam, & tu portes infirmitatem meam. Quid autem tibi videtur qui non vis intelligere quemadmodum ista dicta sint, & cogeris prauiter ipsi domino calumniari de loculis & calceamētis? Quid tibi videtur? Itá ne placet vt iter agentes occurramus charis nostris, & eos non salutemus maiores, non resalutemus minores? Iám ne Euangelium imples, quia salutaris & taces? Hic vero non viatori iter agēti, sed miliario similis eris iter ostendenti. Ergo stoliditatem deponamus, & verba domini intelligamus, & in via neminem salutemus. Non enim sine causa hoc iubemur, aut nollet nos facere quod iuberet? Quid ergo est, neminem salutetis in via? Potest quidem & simpliciter sic accipi, quia iussit nos festinanter agere iniuncta. Et hoc ita dixit, Neminem per viam salutaueritis: tanquam diceret, Omnia prætermittatis dum quod iniunctum est peragatis, ea locutione qua solent dicta exaggerari consuetudine sermocinandi. Nec longe pergamus, in eodem sermone paulo post dicit, Et tu Capernaum, quæ vsque ad cœlum exaltata es, vsque in infernum deprimeris. Quid est, vsque ad cœlum exaltata es? Nūquid ciuitatis illius mœnia nubes tetigerunt, aut ad sydera peruenerūt? Sed quid est, in cœlum exaltata es? Nimium tibi fœlix videris, nimium potēs, nimium superba es. Sicut ergo hoc exaggerandi gratia dictum est, in cœlum exaltaris ei ciuitati, quæ non vtique exaltabatur in cœlum aut ascendebat, sic pro festinatione exaggerationis dictū est, ita currite, sic agite quod iniunxi, vt ne nimium quidē vos retardent agentes, sed omnia contemnentes ad finem propositum festinate. Sed est aliud quod hic magis recogitem non dissimile intelligere, quod plus pertinet ad me & ad omnes dispēsatores, sed & ad vos auditores. Qui salutat, salutē dicit. Nam & antiqui in epistolis suis sic scribebant, Ille illi salutē. Salutatio à salute nomen accepit. Quid ergo est, neminē in via salutaueritis? Qui salutant in via, per occasionē salutant. Video vos cito intellexisse, nec tamen debeo iam finire. Non

Luca. 3.

Neminem per viam salutare quid?

Luca. 10.

enim omnes cito intellexistis. Vidi in voce intelligẽtes plures, video silentio requirẽtes. Sed quia de via loquimur, tanquam in via ambulemus. Veloces tardos expectate, & pariter ambulate. Quid ergo dixi, Qui in via salutat, per occasionem salutat? Non ad eum ibat quem salutat, Aliud agebat, aliud occurrit, aliud petebat, aliud transuersò quod ageret inuenit. Quid est ergo per occasionem salutare? Per occasionem salutem annunciare. Quid est autem aliud salutem annunciare, quàm Euangelium prædicare? Si ergo prædicas, hoc age per dilectionem, non per occasionẽ. Sunt ergo homines qui sua quærentes, non aliud prædicant Euangelium, De quibus Apostolus gemens dicit, Omnes enim sua quærunt, non quæ Iesu Christi. Et hi salutabãt, hoc est, salutem annunciabant, Euangelium prædicabant, sed aliud quærebant, & ideo per occasionem salutabant. Et quid est hoc? Si talis fueris quisquis es facis, immo non talis quisquis facis, sed forte aliquis talis qui facis. Si talis fueris non facis, sed fit de te. Nã & tales admisit Apostolus, nõ tamen vt tales essent præcepit. Et ipsi agũt aliquid, & perficitur ex ipsis, aliud quærunt, & verbũ annunciant. Quid quærat annunciator ne cures, quod annũciat tenere velis. Quod vero attendit, non ad te pertineat. Salutem audi ab ore ipsius. Salutem tene ab ore ipsius. Noli iudex esse cordis ipsius, Si vides eũ alia requirentem quid ad te? Audi salutẽ, Quæ dicunt facite. Securum te fecit. Quid? Quæ dicũt facite. Mala faciũt, quæ facere nolitẽ. Bona faciunt, non in via salutant, nõ per occasionem Euangelium annunciant. Imitatores eorum estote, sicut & ipsi Christi. Bonus tibi prædicat, carpe vuam de vite. Malus tibi prædicat, carpe vuam pendentem in sepe. Botrus implicite in palmite inter spinas creuit, & de spinis non germinauit. Planè quando tale aliquid vides & esuris, solicite carpe, ne cum ad vuam manum mittis, lacereris à spinis. Hoc est quod dico, sic audi quod bonum est, ne malos mores imiteris. Prædicet ex occasione, salutet in via, illi nocebit quòd non audiuit præceptum Christi, Neminem in via salutaueritis, tibi non nocebit. Qui siue à transeunte, siue à veniente salutem audis, salutem tenes. Apostolum audi sicut præmiseram admittentem ista. Quid enim? Dum omni modo, siue occasione, siue veritate Christus annuncietur, & in hoc gaudeo, sed & gaudebo. Scio enim ipsum mihi proficere in salutem per

Philip. 2. *Philip. 1.* *Matt. 23.* *1. Cor. 4.* *Luc. 10.* *Philip. 1.*

per vestram obsecrationē. Talis igitur apostoli Christi prædicatores Euangelij non salutantes in via, hoc est, non aliud quærentes vel agentes, sed germana charitate Euangelium annunciantes, veniant ad domum & dicant, pax huic domui: Non ore solum dicunt, quo pleni sunt fundunt, prædicant pacem, & habent pacem. Non sunt tales de quibus dictum est, Pax pax, & non est pax. Quid est pax pax, & non est pax? Prædicantes non habent, laudant & amant, dicunt & non faciunt. Sed tamen tu accipe pacem, siue occasione, siue veritate Christus annuncietur. Qui ergo plenus est pace & salutat, Pax huic domui: si est illic filius pacis, requiescet super eum pax illius: Si quo minus, forte enim non est illic filius pacis, nihil perdidit qui salutauit. Ad vos, inquit, reuertetur. Reuertetur ad te quæ non discessit à te. Hoc enim dicere voluit, tibi prodest quod annunciasti, nihil profuit qui non suscepit, non quia ille inanis remansit, ideo tu perdidisti mercedem, redditur tibi pro voluntate tua, redditur tibi pro charitate quam impendisti, reddet tibi qui te securum velit voce angelica, Pax in terra hominibus bonæ voluntatis.

Hierem. 3. *Matt. 23.* *Luca. 2.*

In eisdem festis, SERMO II.

Sermo XLIII.

SI omnium sanctorum martyrum grata nobis debet esse solennitas, fratres charissimi, quanto gratior eorum qui præsentem secuti sunt principem martyrum? Si agnorum, quanto magis arietum? Illorum enim filij non generatione carnis, sed imitatione virtutis facti sunt omnes, qui posterius vsque ad mortem confessi sunt Christum. Hos obtulerunt populi gentium, de quibus Psalmus antè cantauit, dicens, Afferte domino filios arietum. His primum dominus cum ad confessionē sui nominis hortaretur, non solum se promisit victoriæ coronatorem, sed & certaminis adiutorem: etiam in ipsis & posteros admonebat, quoniam quod dicebat, scriptum posteris relinquebat. Illis ergo ait, exhortans eos, Cum autem adducent vos ad principes & potestates, nolite cogitare quid respondeatis, vel quid loquamini. Non enim vos estis qui loquimini, sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis. Meditari vetuit & confiteri præcepit. Maluit enim auferre præsumptionem humanam, & gratiam dare diuinam, vt in semetipsis timidi & mundo

Psal. 28. *Matth. 10.*

mūdo eſſent audaces. Vnde & in alio Pſalmo vox martyrum dicit, quaſi ex parte humanæ fragilitatis verendo, Eripe me de inimis meis deus meus, & ab inſurgentibus in me libera me, Et paulo poſt de auxilio diuino confidens dicit. Fortitudinem meam ad te cuſtodiam. Supra cæteras enim turbas fidelium necnon antiquorum iuſtorum & prophetarum eminentes apoſtolos ſuos volens dominus oſtendere dixit ad eos, Beati oculi qui vident quæ vos videtis, & aures quæ audiunt quæ vos auditis. Multi enim prophetæ & iuſti voluerunt videre quæ vos videtis, & non viderunt, & audire quæ auditis, & non audierunt. Item alibi, Iam, inquit, non dicam vos ſeruos, quia ſeruus neſcit quid faciat dominus eius. Vos autē dixi amicos, quia omnia quæcūque audiui à patre meo, nota feci vobis. Item ait idem in alio loco, Quæcunque alligaueritis ſuper terram, erunt ligata & in cœlo. & quæcūque ſolueritis ſuper terram, erunt ſoluta & in cœlo. Item alibi ſciſcitanti Petro quid ſibi & ſociis ſuis profuiſſet reliquiſſe omnia, & ſequi redemptorem, reſpondit dicens, Amen dico vobis, quòd vos qui ſecuti eſtis me, in regeneratione cum ſederit filius hominis in ſede maieſtatis ſuę, ſedebitis & vos ſuper ſedes duodecim iudicantes duodecim tribus Iſraël. Iſti ſunt lux mundi, quia per ipſos lumen fidei & veræ ſcientię primum dominus huic mundo tradidit, & ab errorum ac peccatorum tenebris gētes & populos eruit. Iſti ſunt ſal terræ, quia per eos terrigenæ condimentum ſaporis vitæ eternæ perceperunt, vt reſtringerent carnis laſciuiam, & à putredine peccatorum & viciorum vermibus ſeruarent illæſi. Iſti ſunt lapides precioſi, quos in fundamento cœleſtis ædificij poſitos Ioannes in Apocalypſi ſua deſcribit, quia prædicatio eorum Eccleſiæ fundamenta locauit. Vnde & Paulus ait, Vos eſtis ciues ſanctorum & domeſtici dei, ſuperædificati ſuper fundamentum apoſtolorum & prophetarum. Iſti ſunt duodecim portæ Hieruſalem nouæ, quæ de cœlo deſcendit, quia per ipſos ianuam fidei primum intrauimus, & inter ciues ſanctorum annumerati ſumus. Hoc ergo conſiderantes fratres chariſsimi, quæ tanti duces populi nos docuerunt, ſtudeamus factis implere quæ illi iuſſerunt, Diſcamus eorum exemplo mundi diuitias contemnere, præſentis ſeculi voluptatem non amare, regnum cœleſte deſiderare, Chriſto nihil præponere, ſed eius mandatis in omnibus

Pſalm. 58. *Matth. 13.* *Joan. 15.* *Matth. 18.* *Matt. 19.* *Matth. 5.* *Apoca. 21.* *Ephe. 2.*

bus obedire, paupertatem præsentium rerum diligere, virtutum diuitias habere, sapientiæ thesaurum appetere, spiritales delicias quærere, nulli inuidere, sed omnes homines diligere, amicos in deo & inimicos propter deum, quia hæc est vera & sola dilectio. Nam amor carnalis & viciosus in præcipitiũ trahit, & comparabitur odio: vnde scriptum est, Qui vult amicus esse huius seculi, inimicus dei constituitur. Isti ergo principes nostri in amore dei perfectissimi, & in proximorum dilectione repleti, hinc potuerunt mundi impetum vincere, & cruentum seculum domare, quia nihil amauerunt in omni re nisi dei voluntatem. Ita & nos fratres diligamus in omnibus rebus dei facere voluntatem, & creatorem nostrum amemus in semetipso, creaturam vero in conditore suo, & sic habebimus ordinatissimam charitatem, quia deus charitas est: & qui diligit hanc dilectioné, diligit deum. Et si ita dilexerimus, diligit nos ipse deus, diligunt nos & sancti apostoli iudices nostri, & exorant pro nobis, vt in vniuersali iudicio Christi cum ipsis in perpetuum coronemur. Quod præstare dignetur ipse iudex & dominus noster, qui cum patre & sancto spiritu viuit & regnat deus per omnia secula seculorũ, Amen.

Iacobi. 4.

1. Ioan. 4.

Item in eisdem festis, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Confiteor tibi domine pater, & cætera: quæ habetur de Verbis domini VIII. *Matt. 11.*

Item alia Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Ioannem, Ego sum vitis vera, & pater meus agricola, & cætera: quæ habentur in expositione doctoris, Ibidem: & de Verbis domini LIX. *Ioan. 15.*

Item alia Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum eundem, Hoc est præceptum meum, & cætera: quæ habetur in expositione doctoris, Ibidem. *Ibidem.*

Item alia Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum eundem, Hæc mando vobis vt diligatis inuicem, &c. quæ habetur in expositione doctoris, Ibidem. *Ibidem.*

DE VNO MARTYRE.

In festo vnius martyris. SERMO I.

Ser. XLIIII.

TRiumphalis beati martyris N. dies hodie nobis anniuersaria celebritate recurrit, cuius glorificationi sicut congaudet Ecclesia, sic eius proponit sequenda vestigia, Si enim

Roma.8. enim compatimur, & conglorificabimur. In cuius glorioso agone duo nobis præcipue cõsideranda sunt, indurata videli cet tortoris sæuicia & martyris inuicta patientia. Sæuicia tor toris, vt eam detestemur. Patientia martyris, vt eam imitemur. Audi Psalmistam aduersus maliciam increpãtem, Noli *Psal.36* æmulari in malignantibus, quoniam tanquam fœnum velociter arescent. Quod autem aduersus malignantes patientia *Heb.10.* exhibenda sit: Audi Apostolum suadentem. Patientia vobis necessaria est, vt reportetis promissiones. Coronata itaque est beati martyris patientia, mancipata est æternis cruciatibus tortoris incorrecta malicia. Hoc attendens in agone suo gloriosus Christi athleta, non exhorruit carcerem. Ad imitationem capitis sui tolerauit probra, sustinuit irrisiones, flagella non timuit, & quot ante mortem pro Christo pertulit *Roma.8.* supplicia, tot ei de se obtulit sacrificia. Quod enim propinante apostolo biberat alte retinebat: quia non sunt condignæ passiones huius temporis ad futurã gloriam quæ reuelabitur in nobis. Et quia momentaneum hoc & leue nostræ tribulationis æternum gloriæ pondus operatur in cœlis, huius promissionis amore à terrenis suspensus, & prægustata supernæ suauitatis dulcedine ineffabiliter affectus: dicebat cũ *Psal.72.* Psalmista, Quid mihi est in cœlo, & à te quid volui super terram? Defecit caro mea, & cor meum, deus cordis mei, & pars mea deus in æternum. Contemplabatur enim quantum in ænigmate infirmitas humana oculum mentis in æternitate figere potest, quanta sint supernæ ciuitatis gaudia, & ea enarrare non sufficiens admirando clamabat, Quid mihi est in cœlo? Quasi diceret, Excedit vires meas, excedit facultatem eloquentiæ meæ, transcendit capacitatem intelligentiæ meæ illud decus, illa gloria, illa celsitudo, quæ nobis a conturbatione hominum remotis in abscondito faciei suæ, Iesus *Philip.3.* Christus dominus noster reformauit corpus humilitatis nostræ configuratum corpori claritatis suæ. Huius perfectæ libertatis contemplatione nullum vitabat periculum, nullum horrebat supplicium: & si millies posset mori, nõ putabat se hanc digne posse aliqua ratione promereri. Patienter enim permittũt ægroti se à medicis secari, vri, & variis amaritudinum confectionibus anxiari, vt temporali tandem restituantur sanitati: Quantomagis vir beatus longanimiter tolerauit omnem acerbitatem tormentorum temporalium,

vt coronaretur in misericordia & miserationibus, & in bonis satiaretur desiderium suum? In torculari itaque conculcari voluit, vt tanquam vua matura in vinum deficeret, & vinum malorum granatorum dilecto suo propinaret, quo mentes religiosæ ebrietatæ sciunt viriliter conculcare, & ad æterna in retortis oculis anhelare. Qui ergo in tyrocinio suo mundanas contempsit diuitias, qui corporales etiam refrænauit illecebras, qui in prouectu militiæ suæ multas est perpessus iniurias, in perfectione sacrificij nil sibi reseruans, seipsum obtulit holocaustum, bibens illum calicem preciosum, quem sedens ad magnam mensam sacræ lectionis sibi prius ab inuitatore suo videat oppositum. Cuius mors quantumcunq; videatur in conspectu reproborum despicabilis, in oculis tamen eius est preciosa qui in sanctis suis est mirabilis. Ipse enim primo vocauit militem suum. ipse iustificauit, ipse magnificauit, ipse dedit ei pugnare. ipse dedit & vincere. Longe est dissimilis hæc militia mundanæ militiæ, in qua victores existimãtur, qui quod male desiderãt assequuntur, qui lætantur cum malefecerint, & exultant in rebus pessimis. In Christiano ergo agone manifesta est pœna, occulta victoria, secundum quod ex persona martyrum clamat Psalmista, Deus tu repulisti nos, & non exibis in exercitibus nostris. Da nobis auxilium de tribulatione, quia vana salus hominis. In deo faciemus virtutem: tanquam si dicerent, Victoria nostra, gloria nostra intus est, non foris est. Foris despecti, intus dilecti. Hinc est quòd Ecclesia in pressuris posita infirmiora membra sua confortat, dicens, In mundo pressuram habebitis, sed nolite timere pusillus grex, quia ego vici mundum. Sed quo modo vicit mundum? Factus est obediens patri vsque ad mortem. Quid autem de morte? Propter quod & deus illum exaltauit & donauit illi nomen quod est super omne nomen. Quo modo vicit Christus, vincere appetat Christianus, vt vbi est Christus, esse mereatur & Christianus: audi Christianæ militiæ persecutor ipsum Christum pro militibus suis sic orantem, Volo pater, vt vbi ego sum, illic sit & minister meus.

Psalm. 102. *Eccli. 31.* *Prouerb. 1.* *Psal. 59.* *Ioan. 16.* *Philip. 2.* *Ioan. 12.*

Item in eisdem festis, Homilia de eo quod scriptum est secundum Ioannem, Nisi granum frumenti, & cæteras que habetur in expositione doctoris, Ibidem. *Ibidem.*

De

DE PLVRIBVS MARTYRIBVS.

In festis plurium martyrum. Sermo I.

Ser. XLV. PSalmus qui cantatur domino, videtur sanctis martyribus conuenire. Sed si mēbra Christi sumus, sicut esse debemus, ad omnes nos pertinere intelligamus. *Psalm. 125.* Qui seminant in lachrymis in gaudio metent, Euntes ibant & flebant, mittentes semina sua. Venientes autem venient cum exultatione portantes manipulos suos. Quò euntes, & vnde venientes? Quid seminantes in lachrymis? Quæ sunt semina, qui manipuli? Euntes in mortem, venientes à morte. Euntes nascendo, venientes resurgendo. Seminantes opera bona, metentes mercedem æternam. Semina ergo sunt nostra quicquid boni fecerimus, Manipuli nostri quod in fine recipiemus. Si ergo bona semina bona sunt opera, quare seminantur cum lachrymis, *2. Cor. 9.* cum hilarem datorem diligat deus? Hic primum videte charissimi, quo modo maximè ad beatos martyres verba ista pertineant. Nulli enim tantum impenderunt, quàm illi qui seipsos impenderunt, sicut dicit Apostolus Paulus, *2. Cor. 12.* Et ipse impendar pro animabus vestris. Impenderunt enim seipsos confitendo Christum, & implendo in eius adiutorio quod dictum est, *Eccli. 31.* Ad mensam magnam sedisti, scito quoniam talia te oportet præparare. Quæ est magna mensa, nisi vnde accipimus corpus Christi & sanguinē? Quid est scito quoniā talia oportet te præparare, nisi quod beatus Ioannes exponit, *1. Ioan. 3.* Sicut Christus pro nobis animam suam posuit, sic & nos debemus pro fratribus animas ponere? Ecce quantum impenderunt. Sed nunquid sancti martyres perierunt, quando securitatem à domino etiam de capillo acceperunt? Perit manus, vbi non perit pilus? Perit caput, vbi non perit capillus? Vbi non perit palpebra, perit oculus? Hac ergo accepta magna securitate, impenderunt seipsos. Operibus ergo bonis seminemus cum tempus est, dicēte Apostolo, *2. Corin. 9.* Qui parce seminat parce & metet. Infatigabiles, inquit, cum tempus habemus operemur bonum ad omnes, maximè autem ad domesticos fidei: *Gala. 6.* & iterum, Bonum, inquit, facientes non deficiamus, tempore enim suo metemus. Qui defecerit in semine, non gaudebit in messe. Quare ergo in lachrymis, cum omnia opera bona habere debeant hilaritatem? Et quidem de martyribus dici potest, quia cum lachrymis seminauerunt

runt. Fortiter enim certauerũt, & in magnis tribulationibus fuerunt. Nam vt eorum lachrymas Christus consolaretur, transtulit eos in se, & transfigurauit eos & dixit, Tristis est anima mea vsq; ad mortem. Veruntamen fratres mei videtur mihi, quòd caput nostrum infirmioribus suis membris compassum est, ne de se forte membra desperantia infirma, sicut est humana fragilitas, morte propinquante perturbarentur, & dicerent nõ se ad dominum pertinere, nam si pertinerent gauderent: prius ergo Christus sub persona martyrum dixit, Tristis est anima mea vsq; ad mortẽ, Pater si fieri potest, transeat à me calix iste. Quis hoc dicit? Quæ potestas, quæ infirmitas? Audite quæ dicit, Potestatem habeo ponendi animam meam, & potestatem habeo iterum sumendi eam. Nemo tollet eam à me, sed ego pono eam, & iterum sumo eam. Hæc potestas tristis erat, quando faciebat quod non faceret nisi voluisset. Potestate enim fecit non conditione, quia ipse voluit, nõ quia Iudæus potuit. Transfigurauit ergo in se infirma membra corporis sui: & forte de illis dictum est, Qui seminãt in lachrymis, in gaudio metent: id est, de infirmioribus. Non enim in lachrymis seminabat ille ipsius Christi magnus præco, qui dicebat, Ego enim iã immolor, & tẽpus meę resolutionis instat. Bonũ certamen certaui, cursum consummaui, fidem seruaui. De cætero mihi superest corona iusticiæ corona de manipulis. Superest, inquit, mihi corona iusticiæ, quam reddet mihi dominus in illum diem iustus iudex: quasi diceret, Reddet mihi messem cui meipsum impendo sementem. Hæc verba quantũ intelligimus fratres exultãtis sunt, non plorãtis. Nunquid quãdo ista dicebat, in lachrymis erat? Ad infirmos ergo referamus hæc verba. vt nec ipsi desperent qui in lachrymis seminauerũt: quia etsi seminauerunt in lachrymis, transiet dolor & gemitus, transit tristicia cum fine, & venit lætitia sine fine. Veruntamen audistis fratres charissimi quo modo mihi videtur ad omnes pertinere quod dictum est, Qui seminant in lachrymis in gaudio metent: Euntes ibant & flebant, mittentes semina sua Venientes autẽ venient cũ exultatione, tollentes manipulos suos. Audite si adiuuante domino explicare potuero quẽadmodum ad omnes pertineat, Euntes ibant & flebant. Ex quo nascimur imus. Quis enim stat? Quis non ex quo viã intrauit cogitur ambulare? Infans natus est, crescẽdo ambulat Mors finis est. In die

Matt. 26. *Ioan. 10.* *Psal. 125.* *1. Timo. 4.* *Psal. 125.*

iam veniendum est, sed cum exultatione. Quis enim non hic plorat in via ista mala, quando ipse infans inde incipit? Vtiq; infans quando nascitur, de angustiis vteri in huius mundi latitudinem funditur, de tenebris procedit ad lucem, & tamen de tenebris veniens ad lucẽ plorare potest, ridere non potest. Est enim vita ista vt quando gaudetur hic time ne fallat, quando hic ploratur roga vt euadas, & transit tribulatio, & venit tribulatio: & rident homines & plorant homines, & quod rident homines plorandũ est. Sed plorat alius dãnum suum, plorat alius pressurã suam, quia in carcere est constitutus. Plorat alius quòd amiserit mortuũ aliquem amicorum suorũ: Ille hinc, ille hinc. Iustus vnde? Primo de his omnibus, Iustus enim plorat veraciter plorantes steriliter. Plorat plorantes, plorat ridentes, quia & qui plorant de rebus vanis, inaniter plangunt: & qui rident de rebus vanis, malo suo rident. Ille vbiq; plorat, plus ergo ipse plorat. Sed veniẽt cum exultatione portantes manipulos suos. Vides ergo hominem iustum cũ facit opus bonũ hilarem esse? Ita planè hilarescit, *2. Cor. 9.* Hilarem enim datorem diligit deus. Quando enim plorat? Quando bona opera sua orando cõmendat. Orationes sanctorũ voluit cõmendare Psalmus, orationes peregrinantium, orationes in hac via laborantiũ, orationes amantiũ, orationes gementiũ, orationes æternæ patriæ suspirantiũ, donec ea visa satientur qui nunc in mœrore sunt cõstituti. Etenim fratres mei quãdiu sumus in corpore, peregrinamur à deo. Non *2 Cor. 5.* desiderat patriam peregrinatio sine lachryma. Si desideras quod nõ habes, funde lachrymas: nam vnde dicturus es deo, *Psal. 55.* Posuisti lachrymas meas in conspectu tuo? Vnde dicturus es *& 41.* deo, Factæ sunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte? Vnde? Dum dicitur mihi quotidie vbi est deus tuus. Quis iustus nõ habuit istas lachrymas? Qui non habuit, peregrinũ se esse non doluit. Qua fronte ad patriã venit, qui non absens suspirauit? Nónne nobis quotidie dicitur, Vbi est deus tuus? Discite fratres mei, discite de paucis esse. Bene viuite, ambulate viã dei, & videte quia auditis, vbi est deus tuus? Fœlices eritis, cũ hoc audieritis, infœlices si dixeritis: Quando enim defendimus fidẽ Christianã, & respondetur nobis, Ecce prædicatur vbiq; nomẽ Christi, quare abũdant mala, quid aliud dicitur nisi vbi est deus tuus? Qui audit gemit, quia qui dicit perit. Sunt lachrymæ piorũ, sunt lachrymæ sanctorum quas

indicant

indicant orationes eorum. Bene operatur & hilaris est, & plorat vt bene operetur, plorat quia bene operatus est. Plorando exigit bonũ opus, plorando cõmendat bonũ opus quod fecit. Crebræ ergo sunt lachrymæ iustorũ, sed in ista via. Nunquid in patria? Quare non in patria? Quia venientes venient in exultatione, portantes manipulos suos. Fœlicitas venit, nunquid lachryma redit? Porrò autẽ illi qui hic inaniter plorant, inaniter rident, cupiditatibus suis dissipati quando fraudantur gemunt quãdo fraudant exultant. Plorant ipsi in via ista, plorant & ipsi, sed non in exultatione portantes manipulos suos. Quid colligunt qui nihil seminauerunt? imò colligunt, sed quod seminauerunt, quia spinas seminauerunt, ignẽ colligũt, & eunt nõ de fletu ad risum sicut sancti. Euntes ibant & flebant mittentes semina sua, venientes autẽ venient in exultatione. Illi à fletu ad fletũ, à fletu cũ risu ad fletũ sine risu. Quid enim illis fiet? Quò eunt quando resurrexerint? Quid nisi quod dominus dixit, Ligate illis manus & pedes & proiicite illos in tenebras exteriores? Agè quid postea? Tenebræ erunt & dolor non erit? Forte palpabunt sed non dolebunt? Non videbunt, non cruciabuntur? Absit. Non solum tenebræ erunt, non eis sola tollitur species qua gaudebant, sed datur etiam quod in æternum gemant. Ne contemneres enim tenebras, ô quisquis es flagitiosus, qui soles propter tua mala facta, & propter lasciua adulteria, nõ solũ tenebras non horrere, sed quærere, qui soles plus gaudere quando lucerna extinguitur, non tales tenebras habebis vbi gaudeas, vbi læteris, vbi te voluptatibus carnis oblectes, non sic erunt ipsæ tenebræ. Quo modo erũt? Ibi erit fletus & stridor dentium. Tortor sine defectu, tortus sine defectu. Nec qui torquet fatigatur nec qui torquetur moritur. Erũt ergo æternæ lachrymæ illis qui sic vixerunt, æterna gaudia sanctorũ, quando venientes veniẽt in exultatione portãtes manipulos suos: dicẽt enim tẽpore messis domino suo, Domine adiuuante te fecimus quod iussisti, redde quod promisisti nobis in æternum.

Psal. 125. *Matt. 22.* *Matt. 22.* *Psal. 125.*

In eisdem festis, SERMO II.

Ser. XLVI.

NOn martyrium sola effusio sanguinis consummat, nec sola dat palmam exustio illa flammarum. Peruenitur non solum occasu, sed etiam contemptu carnis ad coronam. Absque iniuria sanctorum in persecutionibus defunctorum

dicere liceat carnem afflixisse, libidinem superasse, auaritiæ restitisse, de mundo triumphasse, pars magna martyrij est. Si vero fratres dilectissimi ad consortium martyrum vel sacerdotum volumus peruenire, de imitatione martyrum cogitemus. Debent enim in nobis aliquid recognoscere de suis virtutibus, vt pro nobis dignentur domino supplicare. Si enim tormenta quæ sancti martyres pertulerunt sufferre non possumus, vel contra malas cōcupiscentias ipsis intercedentibus repugnemus. Et quia non desunt quotidiana peccata, non desint etiam quotidiana remedia. Nemo se credat aliquam fœlicitatem aut aliquod verum gaudium in hoc seculo possidere: Beatitudo hic parari potest, possideri non potest. Duo sibi tempora ordine suo succedunt, tempus flendi & tempus ridendi. Nemo se circūueniat fratres, non est in hoc mundo tempus ridendi. Scio fratres, quòd omnis homo gaudere desiderat, sed non toti ibi quærunt gaudiū, vbi oportet inquiri. Verum gaudium in hoc mundo nec fuit, nec est, nec esse poterit: sic enim ipse dominus in Euangelio suos discipulos admonuit dicens, In mundo presturam habebitis: & iterum, Mundus gaudebit, vos autem tristes eritis, sed tristicia vestra conuertetur in gaudium. Ac sic in hac vita cum labore & dolore quod bonum est auxiliante domino faciamus, vt in futuro seculo bonorum fructus colligere cum gaudio & exultatione possimus: secundum illud, Qui seminant in lachrymis, in gaudio metent In hunc itaq; fratres charissimi mundum per peccatū primi hominis de beata paradisi sede proiecti & quasi in exilium missi sumus, ac sic in hoc seculo patriam non habemus: sic & Apostolus dicit, Dum sumus in corpore, peregrinamur à domino, Non ergo requiramus gaudium in hoc mundo, quia sicut supra dictum est, verum gaudium cōparari hic potest, possideri non potest. Non quæras in via, quod tibi seruatur in patria. Et quia contra diabolum Christo duce quotidie tibi pugnare necesse est, præmiū non requiras in prælio, quod tibi seruatur in regno. Non quæras in pugna quod tibi seruatur in futuro cum fuerit perfecta victoria: magis illud attende quod Apostolus dicit, Omnes qui volunt pie viuere in Christo, persecutionem patiuntur: & iterum, Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum dei. Ita ergo agere debemus vt ad principalem patriam redire fœliciter mereamur: vbi nos parentes nostri patriarchæ,

Ioan. 16. *Psal. 125.* *Gene. 3.* *2. Cor. 5.* *2. Timo. 3.* *Acto. 14.*

triarchæ, prophetæ, & Apostoli suscipere vel videre deside-
rant, vbi etiam conciues nostri angeli & ciuitas illa cœlestis
Hierusalem & rex ciuitatis ipsius Christus expansis nos bra-
chiis charitatis expectant, vt ad ipsos prostrato diabolo, pleni
bonis operibus fœliciter redeamus. Scitis enim fratres quia
omnes negociatores & quicunq; alia agentes interim in via
sunt soliciti vt in patria possint esse securi: & tunc habent ve-
ram læticiam, quando cum magno lucro peruenire merêtur
ad patriam: Ita & nos dilectissimi fratres tunc animum no-
strum præparemus ad gaudium, quando peruenire merebi-
mur ad Christum. Interim modo gaudeamus in spe, verum
gaudiũ postea habituri in re. Quod peius est, multi sunt qui
peruerso ordine de voluptate & deliciis & luxuria seculi hu
ius gaudere se credunt, sed quod in gaudio videntur serere
necesse illis erit cum luctu & lachrymis recipere, quia non
mentitur ille qui in Euangelio dixit, Væ vobis qui ridetis
nunc, quia lugebitis & flebitis. Sic fecit & ille infœlix diues, *Luc.6.*
qui purpura induebatur & bysso. Gaudiũ quidem habuit in *Luc.16.*
mundo, sed flamas inuenire meruit in inferno. Lazarus qui
iacebat ad ianuã eius, tristiciam habuit in via, sed verum gau
dium recepit in patria. Nos vero fratres charissimi quantum
possumus, dei misericordiam dep[illegible]emur, vt nobis ita amo-
rem vitæ æternæ inspirare dignetur, vt plus patriam velimus
amare quàm viam, & amplius de futuro quàm de præsenti
seculo cogitemus: & sic semper in exilio mundi huius agere
studeamus, vt ad futurum iudicium cum libera & secura con
scientia ornati bonis operibus peruenire possimus, præstante
domino nostro Iesu Christo, cui est honor & gloria cum pa-
tre & spiritu sancto in secula seculorum, Amen.

In eisdem festis. SERMO III.

QVotiescunque fratres charissimi sanctorum martyrum *Ser.XLVII.*
solennia celebramus, ita ipsis intercedentibus expecte-
mus à domino consequi temporalia beneficia, vt ipsos mar-
tyres imitando accipere mereamur æterna. Ab ipsis enim
sanctorum martyrum in veritate festiuitatum gaudia cele-
brantur, qui ipsorum martyrum exempla sequuntur. Solen-
nitates enim martyrum exhortationes sunt martyriorum,
vt imitari non pigeat, quod celebrare delectat. Sed nos vo-
lumus gaudere cum sanctis, & tribulationem mundi nolu-

mus sustinere cum ipsis. Qui enim sanctos martyres inquantum potuerit imitari noluerit, ad eorum beatitudinem non poterit peruenire: sic & Paulus apostolus prædicat, dicens, Si fuerimus socij passionum, erimus & cōsolationum: & dominus in Euangelio, Si mundus vos odit, scitote quia me priorem vobis odio habuit. Recusat esse in corpore, qui odium non vult sustinere cum capite. Sed dicit aliquis, Et quis est qui possit beatorum martyrum vestigia sequi? Huic ego respondeo, quia non solum martyres, sed etiam ipsum dominum cū ipsius adiutorio si volumus possumus imitari: audi non me, sed ipsum dominum generi humano clamantem, Discite a me. quia mitis sum & humilis corde: Audi & Petrum apostolum admonētem, Christus passus est pro nobis, relinquens nobis exemplum vt sequamur vestigia eius: Similiter Paulus apostolus clamat, Imitatores dei estote sicut filij charissimi. Quid ad hæc respōdebimus fratres, vel quam excusationem habere poterimus? † Non tibi aliquis dicat, vt virtutes quas fecit deus debeamus imitari. Iusta potest esse excusatio tua, quia virtutes & mirabilia facere non omnibus datum est: iustè & castè viuere, & charitatem cum omnibus custodire, cum dei adiutorio *promptum est: nam ipse dominus nō dixit, Discite á me mortuos suscitare, super aquas siccis pedibus ambulare, non hoc dixit: sed quid ait? Quia mitis sum & humilis corde: & iterū, Diligite inimicos vestros, benefacite his qui oderunt vos, sicut & pater vester cœlestis, qui solem suum oriri facit super bonos & malos: & iterum, Estote perfecti sicut & pater vester cœlestis perfectus est. Et licet sint alia multa in quibus debemus deum & beatos martyres imitari, ista tamen duo præcipua sunt, id est, vt mites simus & humiles corde, & inimicos nostros totis viribus diligamus. De diligendis inimicis fratres charissimi nullus vnquam in veritate se poterit excusare. Potest mihi aliquis dicere, Non possum ieiunare, nō possum vigilare, nunquid potest dicere, non possum amare? Potest dicere, nō possum res meas totas pauperibus dare, & in monasterio deo seruire: Nunquid potest dicere, nō possum diligere? Si dixeris quia non possis à vino vel à carnibus abstinere, credimus tibi: si autem dixeris quod non possis in te peccantibus indulgere, omnino nō credimus. Et quia nulla nobis remanet excusatio, dū non de cellario sed de corde proferamus istam eleemo

2. Corin. 1. Ioan. 15. Matth. 11. 1. Petri. 2. Ephe. 5.

† Sic habēt veter. exēplaria. Nā si tibi aliquis dicat, vt virtutes quas fecit de⁹ debeas imitari, iusta potest esse excusatio tua: quia &c.

** alias, omnib⁹ præceptum est. Matth. 11. & 5.*

In lib. 50. Homiliarū Homilia sexta.

eleemosynam, iubemur implere, vt per viã vitæ ad æternam mereamur patriam peruenire. Non solum amicos, sed etiam inimicos diligamus: his enim duobus præceptis, id est, diliges deum & diliges proximũ, quasi duobus spiritalibus pedibus si per viã veræ charitatis voluerimus currere, ad æternam patriam possumus fœliciter peruenire. Istis pedibus currebat apostolus Paulus quando dicebat, Ego autem sic curro, non quasi in incertũ. Qui ergo dilexerit inimicos suos, illud in eo impletum erit quod dominus dixit, Diligite inimicos vestros, vt sitis filij patris vestri qui in cœlis est. Elige modo quod tibi placuerit. Si inimicos dilexeris, nõ solum amicus, sed etiam filius dei esse mereberis. Si vero inimicos amare nolueris, propicium deum habere nõ poteris: quia scriptum est, Qui odit fratrem suum, homicida est: Et iterũ, Qui non diligit, manet in morte: Et iterum, Qui odit fratrem suum, in tenebris est, & in tenebris ambulat, & nescit quò vadat, quoniam tenebræ obcæcauerũt oculos eius: Et iterum alibi scriptum est, Itinera impiorum, qui iniuriam retinent malefacti in mortem. Nũquid hæc verba mea sunt fratres mei? De scripturis sanctis & canonicis proferuntur. Vt ergo nec homicidæ simus, nec in tenebris remaneamus, studeamus non solum amicos, sed etiam inimicos diligere, vt pium & misericordem dominum possimus secundum cautionis suæ vinculum libera conscientia cõuenire. ipse enim dixit, Si dimiseritis hominibus peccata eorum, dimittet vobis pater vester cœlestis peccata vestra. si non dimiseritis, nec pater vester dimittet vobis debita vestra. Diligenter attendite fratres, & scitote aliud esse in deũ peccare, aliud in hominem. Quando enim in nos peccant homines, si pœnitentibus veniã non indulgeamus peccatũ incurrimus: quãdo autẽ aliqui in deum peccauerint, si sine discretione gradi indulgere voluerimus, participes nos eorũ peccati efficimur: Dicit ergo dominus, Si dimiseritis hominibus peccata eorũ, dimittet & pater vester cœlestis peccata vestra. Rogo vos fratres, quid delicatius, quid benignius dici potest? In potestate nostra posuit, qualiter in die iudicij iudicemur. Non dixit vade in Orientem & quære iusticiam, nauiga vsq; ad Occidentẽ vt accipias indulgentiã, Dimitte inimico tuo & dimittetur tibi: indulge, & indulgetur tibi: da, & dabitur tibi, nihil à te extra te quærit. Ad teipsum & ad conscientiam tuam te deus dirigit.

Matt. 22.
1. Corin. 9.
1. Ioan. 3. & 2.
Matth. 6.
Aliud est in deum peccare & aliud in hominem.
Matth. 6.
Luca. 6.

In te enim posuit quod requirit. Non enim medicamenta vulneribus tuis longe opus habes inquirere, peccatorum tuorum indulgentiam si vis intus in cellario cordis tui poteris inuenire. Sed dicis tanta mala me inimicus meus compulit sustinere, vt eum nulla possim ratione diligere. Attendis quid tibi fecerit homo, & non attẽdis quid tu feceris deo? Si conscientiam tuam diligentem discutis & inquiris, sine vlla compensatione maiora tu peccata commisisti in deum quàm in te commiserit homo. Et qua fronte vis vt tibi deus dignetur dimittere multum, qui non vis dimittere paruum? Si hæc quæ supra diximus spiritalia medicamenta sicut deo propiciante consuestis libenter accipitis, & in ærario sanctæ conscientiæ vestræ reconditum diligentissimè custoditis, auxiliante domino, venena diaboli nõ timebitis, & per odium vel iracundiam aut nunquam nobis animarum vulnera ingerentur: aut si forte surrepserint, per charitatem cito ad pristinam salutem reuocantur.

In eisdem festis, SERMO IIII.

Sermo XLVIII. OMnium quidem bonorum fideliũ Christianorum, maximè tamen gloriosorum martyrũ vox est, Si deus pro nobis, quis contra nos? *Roma. 8.* Fremebat mundus aduersus eos, populi meditabantur inania, principes conueniebant in vnum, *Psal. 2.* excogitabant nouos cruciatus, & pœnas incredibiles inueniebãt ingeniosa crudelitas: Obruebantur opprobriis falsis, arguebantur criminibus, custodiis intolerabilibus includebantur, vngulis arctabãtur, ferro perimebantur, bestiis subigebantur, ignibus cremabantur, & dicebant, Si deus pro nobis, quis contra nos? Totus mundus contra vos, & dicitis, quis contra nos? Respondent tibi, Et quis est totus mundus, quando pro eo morimur per quẽ factus est mundus? Dicant dicãt, audiamus audiamus, Si deus pro nobis, quis cõtra nos? Sæuire possunt, maledicere possunt, calũniari possunt, falsis opprobriis agitare possunt, & vt breuiter dicam, postremo possunt non solum corpus perimere, sed etiam dilaniare, & quid facient? Ecce enim deus auxiliator mihi est, & dominus susceptor est animæ meæ. *Psal. 53.* Mundus interfector corporis mei, dominus susceptor est animæ meæ. Et quid mihi obest si sit mundus interfector corporis mei, cum dominus adiutor est animæ meæ? Quando autem dominus est susceptor animæ meæ, erit restitutor & corporis mei. Quid mihi deerit si

membra

membra mea dilaceret inimicus, quãdo capillos meos deus dinumerat? Exhortans martyres suos Christus ne ab inimicis persecutoribus formidarent, Capilli, inquit, vestri numerati sunt. Quid ergo timebo damna membrorum, quando securitatem accipio de numero capillorum? Ergo dicamus, dicamus ex fide, dicamus in spe, dicamus flagrantissima charitate, Si deus pro nobis, quis contra nos? Ecce contra te est rex, si deus pro nobis quis contra nos? Ecce contra te est populus, si deus pro nobis quis cõtra nos? Vnde probas ô beate & gloriose martyr, vnde mihi probas quod dicis, Si deus pro nobis, quis cõtra nos? Manifestum est enim quia si deus pro nobis quis contra nos, sed proba quia deus pro nobis. Non ergo probo, quia filio proprio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit eum? Hoc quod sequitur cum Apostolus legeretur audistis: cum enim dixisset, Si deus pro nobis, quis contra nos: tãquam ei diceretur, proba quia deus pro nobis: continuo attulit grande documentum, continuo introduxit martyrem martyrum, testem testium, illum scilicet cui pater non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit eum: hinc probauit Apostolus vere se dixisse, Si deus pro nobis, quis cõtra nos, quando filio proprio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum. Quo modo non etiam & cum illo omnia nobis donauit? Quando cum illo nobis omnia donauit, & ipsum nobis donauit. Terret te fremitus mundi, cui donatus est artifex mundi? Christum nobis donatum esse gaudeamus, & nullos Christi inimicos in hoc seculo timeamus. Quis enim nobis donatus sit videte, In principio erat verbum & verbum erat apud deum, & deus erat verbũ. Ipse est Christus, ipse vnigenitus filius dei, ipse est gignenti coæternus. Omnia per ipsum facta sunt. Quo modo nobis donata non sunt, quæ per ipsum facta sunt, quãdo nobis donatus est ipse per quem facta sunt omnia? Et vt sciatis quia ipse verbum caro factum est & habitauit in nobis, desidera expetẽdo dacam tibi vitam Christi, & donec perueniat tene pignus mortem Christi. Promittens enim nobis victurum se esse nobiscum, non potuit nobis maius pignus dare quàm mori pro nobis. Mala, inquit, vestra pertuli, bona mea non reddam? Promisit cautionem, fecit pignus. Dedit Euangelium, & tu dubitas credere? Promisit cũ hic inter homines ambularet, cautionem fecit cum Euãgelium scriberet: Ad pignus ipsius

Matth. 10.

Roma. 8.

Roma. 8.

Ioan. 1.

quotidie dicis, Amen. Pignus quod accepisti, quotidie erogatur tibi. Noli de spe desperare, qui viuis ex pignore, præstante domino nostro Iesu Christo, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

In eisdem festis. SERMO V.

Sermo XLIX. CErtamine vniuersorum martyrum fulciri atque eorum victoria quorũ natalis victricis gloriæ celebratur, quo robusta fides sit ad agonem & passionis congressus, roborari debemus, certò scientes quòd in omnibus Christus patitur, & quòd ad regnum cœlorũ statim cum exultatione corporis transferuntur, & cum gẽtes horreant in ægritudine mortem, hi in ipsa morte consequantur perpetuam hæreditatem: Per passionem vero translationem magis credunt esse quàm finẽ. Hæc est arcana sapientia quæ in electis tuis domine nõ persuasione colligitur, sed de tuis martyribus & de fonte diuino virtutes oriuntur, quibus viuere Christus est, & mori lucrum, triumphantes in Christo sua morte peccata lucrantes, *Philip. 1.* quanquam qui in illo patitur omnino non moritur. Confessionis enim mors non est, sed hæreditas vitæ, Martyrium est igitur indulgentia criminũ, virtutum caput, occasio iusticiæ, dominicæ passionis imitatio. O fœlicissimi martyres renunciantes seculo maluerunt meliora nouissima quàm prima. Quorum denique consummatio iustum initium facit. Diuino tuo nutu omnipotens deus, gloriosissimi martyres Christi testes esse meruerunt. Victoriam quoque meditati, confessi sunt Christum in flagellis, in carceribus, in ergastulis, in solitudine. Iustorum enim comes, semper debet esse confessio. O inclytæ beatorum animæ, & gloriosa victoria martyrum, inter quos deuotissimæ fœminæ simul seculum sexumque vicerunt, præliantes cum diabolo, fortiores viris torquentibus extiterunt, quæ carnifici gratias agentes erant sæuienti. Ab omnibus enim fidem expectat deus omnipotens magis quàm mortem, sed diabolus, qui confitentes odit, coronas præstat inuitus. Facit martyres quos occidit, & cum dei seruos vincere contendit, contemnitur ipse dum sæuit. Liberalitas ergo tua deus hactenus nobis martyria proposuit, vt aduersarius quo Adam elisus est, à filiis Adæ constanter elidi monstraretur. Voluisti enim hominem non tantum de diaboli potestate eruere per fidem, sed inculcatorem eius interficere per virtutem, vt qui

qui gaudeamus Christi sanguine mortui, facilius liberari ducentes martyria. in Christo postea triumphemus coronati, per ipsum dominum nostrum Iesum Christum, qui viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

In eisdem festis. SERMO VI.

QVoniam dies sanctorum martyrum est, vnde potius aliquid delectet nos dicere nisi de gloria ipsorum? Adiuuet nos dominus martyrum, audiuimus pauloante beatum Apostolum prædicantem, Quis nos separabit à charitate Christi? Ista vox est martyrum, Tribulatio, an angustia, an persecutio, an fames, an nuditas, an periculum, an gladius? Sicut scriptum est, Propter te mortificamur tota die, deputati sumus vt oues occisionis. Sed in his omnibus superamus, propter eum qui dilexit nos. Hæc est vox martyrum omnia tolerare, & de se nihil præsumere, illum diligere qui glorificatur in suis, Vt qui gloriatur in domino glorietur: nouerant & illud quod nos cantauimus pauloante, Lætamini in domino & exultate iusti in deo. Si iusti in domino lætantur, iniusti vero non nouerunt lætari nisi in seculo. Sed ipsæ sunt primæ acies debellandæ, primo vincendæ sunt delectationes, & postea dolores. Quo modo potest superare mundum sæuientem, qui non potest superare blandientē? Blanditur hic mundus pollicendo honores, diuitias, voluptates. Minatur hic mundus intendendo dolores, egestates, humilitates. Qui non contemnit quod pollicetur, quo modo superare potest quod minatur? Habent delectationem suam diuitiæ, Quis nesciat? Sed plus habet delectari iusticia, delectari diuitiis cum iusticia. Vbi autem talis articulus tentationis inciderit, vt duo hæc venient in tentationem, diuitiæ & iusticia, & non possis habere vtrunque æquale, sed si dimiseris manum ad iusticiā pereant diuitiæ, si dimiseris manum ad diuitias necesse est vt amittas iusticiam, modo elige, modo pugna modo videamus si non sine causa cantasti, Lætamini in domino & exultate iusti: modo videamus si non sine causa audisti. Quis nos separabit à charitate Christi? Equidem prętermisit omnia quibus blanditur mundus, & te voluit commemorare cui blanditur mundus. Quare? Quia certamina martyrum prænunciabat, illa vtique certamina, vbi vicerunt persecutionem, famem, sitim

Sermo L.
Rom. 8.
Psal. 43.
1. Cor. 1.
Psalm. 31.
Vbi suprà.
Roma. 8.

sitim,egestatem,ignominiam, ad extremum timorem mortis,hostem nouissimum.Sed videte fratres, totum ars Christi facit.Admonet Apostolus, vt præferamus charitatem dei mundo.Quantas angustias patiuntur, qui volunt rapere res alienas?An persecutio ait,& ipsa non frangit?Auaricia terretur auarus rapit ac timet pœnam, æstuat in rapinam. Multi enim famem patiuntur dum acquirunt & faciunt lucra, quibus præcipimus ieiunare,& excusant se stomacho.Vacet illis tota die solidos numerare, & ieiuni dormiunt. An nuditas ait.Quid dicam de nuditate? Quotidie negociatores de naufragio,nudi euadunt,& iterum nauigant ad periculum.Vnde quotidie periclitantur homines,nisi propter diuitias acquirendas?Nec gladius prohibet.Capitale crimen est falsitas, & tamen comitatur hæreditas. Si ergo hoc meretur temporalis cupiditas,quare non mereatur Christi hæreditas?Auarus dicit in corde suo,qui forte non audet lingua sua, Quis nos separabit à cupiditate auri?Tribulatio,an angustia,an persecutio?Possunt & auari dicere auro, Propter te occidimur tota die.Optime ergo dicunt sancti martyres in Psalmo, Iudica me deus,& discerne causam meam de gente non sancta. Discerne,inquit,tribulationẽ meã,tribulãtur & auari.Discerne angustias meas,patiũtur angustias & auari. Discerne persecutiones meas,patiũtur & auari.Discerne famẽ meã, pro auro acquirendo esuriunt & auari.Discerne nuditatẽ meam, pro auro despoliantur & auari.Discerne mortẽ meam, pro auro moriuntur & auari.Quid est,discerne causam meã? Propter te mortificamur tota die.Ille propter aurũ,nos propter te. Similes pœnæ,sed discreta causa.Vbi ergo discreta est causa, certa est victoria.Si ergo causam intuemur,solennitates martyrum amamus.Amamus in eis non passiones,sed causas passionum. Nam si amaremus passiones, multos inuenturi sumus qui peiora patiuntur in causis malis. Sed si causam attendamus,crucem Christi attendite. Ibi erat Christus, vbi & latrones.Similis pœna, sed dissimilis causa. Vnus latro credidit,alius blasphemauit.Dominus tanquam de tribunali inter ambos iudicauit. Illum qui blasphemauit in tartarum damnauit, alium in paradiso secum constituit. Quare hoc? Quia etsi æqualis pœna, sed impar erat causa. Eligite ergo martyrum causas si vultis peruenire ad martyrum palmas:

Psal. 43. & 42.

Luca. 23.

Per

Per dominum nostrum Iesum Christum, cui est gloria in secula seculorum, Amen.

Item in eisdem festis. Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundũ Matthæum, Videns Iesus turbas &c. quæ sumpta est ex libro primo, De sermone domini in monte, cap. primo. *Matth. 5.*

DE VNO CONFESSORE.

In festis vnius confessoris, De seruo pigro qui talentum acceptum noluit erogare:

SERMO I.

DOmini fratres & coëpiscopi mei præsentia quidem sua nos visitare & exhilarare dignati sunt, sed nescio quare nolunt me fessum adiuuare. Hoc ideo charitati vestræ dixi ipsis audientibus, vt quodam modo audientia vestra intercedat pro me apud illos, vt quando eos rogo faciant & ipsi sermonem. Erogent quod acceperunt, operari magis quàm excusare dignentur. A me autem fatigato & vix loquente, pauca libenter accipite. Habemus enim & libellum de beneficiis dei per sanctum martyrem datis, pariter libentius audiamus. Quid ergo est quod dicam vobis? Audistis in Euangelio & bonorum seruorum meritum & pœnam malorum. Et malicia tota serui illius reprobati grauiterque damnati ista fuit, quia noluit erogare. Seruauit ad integrum quod accepit, sed dominus eius lucra quærebat. Auarus est deus ad salutem nostram. Si sic damnatur qui non erogauit, quid debent expectare qui perdunt? Nos ergo dispensatores sumus. Nos erogamus, vos accipitis. Lucra quærimus, bene viuite. Lucra enim erogationis nostræ ista sunt. Sed etiam ad vos nolite existimare non pertinere erogationem. Non potestis erogare de isto loco superiore, sed potestis vbicunque estis. Vbi reprehenditur Christus, defendite. Murmuratoribus respondete, blasphematores corripite, ab eorum vos societate alienate. Sic erogatis, si aliquos lucramini. Agite vicem nostram in domibus vestris. Episcopus inde appellatus est, quia superintendit, quia intendendo curat. Vnusquisque ergo in domo sua si caput est domui suæ, debet ad eũ pertinere episcopatus

Ser. 11. *Matth. 26.* *Episcopus.*

patus officium, quo modo sui credant, ne aliqui ipsorum in hæresim incurrant, ne vxor, ne filius, ne filia, ne ipse seruus, quia tanti est emptus. Disciplina apostolica præposuit dominum seruo, & seruum subdidit domino, Christum tamen pro ambobus vnum precium dedit. Minimos vestros nolite contemnere, domesticorum vestrorum salutem omni vigilantia procurate. Hæc si facitis, erogatis. Pigri serui non eritis, damnationem tam detestandam non timebitis.

Ephe. 6.

Item in eisdem festis, Homilia de eo quod scriptum est in Euangelio secundum Matthæum, Vos estis sal terræ &c. quæ sumpta est ex libro primo, De sermone domini in monte, capite secundo.

Matth. 5.

DE VIRGINIBVS.

In festis sanctarum Virginum, Homilia de eo quod scriptum est in euangelio secundum Matthæum, Simile est regnum cælorum decem Virginibus &c. quæ habentur de Verbis domini XXII. & XXIII. Et de quæstionibus Euangeliorum libro primo cap. XLIII. Et in libro LXXXIII. quæstionum, quæstione LIX.

Matt. 25.

Diui

DIVI AVRELII AVGVSTINI SERMONES AD Fratres suos in Eremo commorantes, & quosdam alios.

CENSVRA.

ORatio consarcinata ex Augustini regula, nihil alioqui habens Augustini. Artifex qui finxit hoc agit, ut ordinem qui Augustinensium dicitur, orbi commendaret, Itaque quotquot sunt huius generis, θ præfixo notauimus.

De institutione regularis vitæ. SERMO I.

FRATRES mei & læticia cordis mei, corona mea & gaudium meum; quod estis vos: Pax vobis & charitas cum fide semper inter vos adimpleatur. Quia me putatis matrem esse animarum vestrarum, ideo desidero ita vos componere, vt in vobis neque macula neque ruga possit ante tribunal iusti iudicis apparere. Animabus enim vestris non solum ornamenta, sed etiam medicamenta desidero prouidere. Studeo enim dissuta consuere, & conscissa sarcire, vulnerata curare, abluere sordida, reparare perdita, & ea quæ sunt integra, spiritalibus margaritis ornare. Ego enim margaritas de paradisi patria vobis donare cupiẽs, nullam mercedem in seculo opto recipere, nisi quòd quæ vobis insinuare intendo, & patienter audite & cum dei adiutorio secundum vires operibus adimplere semper studeatis.

Ephe. 5.

Sed ante omnia fratres chariſſimi, quos iterum parturio donec reformetur in vobis Chriſtus, diligatur deus, deinde proximus, quia iſta præcepta ſunt principaliter nobis data. Et ideo fratres dilectiſſimi, commorātibus nobis in eremo, in nomine dei noſtri placeat ſecundum apoſtolicam vitā vnum ſentire, & omnia communiter poſſidere: ſicut ſcriptum eſt in Actibus Apoſtolorum, Quia erant illis omnia communia, & diſtribuebantur vnicuique ſicut cuique opus erat. In hac autem vita permaneamus, & noſipſos in ipſa deo auxiliante fortiter teneamus: quia qui perſeuerauerit vſque in finē, ſaluus erit, Si quis autem de ſeculo ad noſtram cōgregationem venire deſiderat, primo præcipio vt probetur an voluntas ex deo ſit. Non enim debet eſſe violenta non coacta, nō mobilis, ſed ſempiterna, virilis, vtilis, conſtans, & omni ſpiritu charitatis plena atque perfecta. Tunc enim proponatur ei quo modo abneget voluntatē propriā, & ſponte ſequatur me. Nec volo quòd cogitet amplius quid neceſſe ei fuerit. Scit enim pater cœleſtis quibus indigeamus. Quæramus igitur primum regnum dei, & hæc omnia adminiſtrabuntur nobis. In oratorio nemo aliquid agat, niſi ad quod factum eſt, vnde & nomen accepit. Orationibus inſtate à mane vſque ad ſextā tantum circa miſſarum ſolennia. A ſexta vero vſque ad nonam omnes vacent lectionibus & pater noſter. Ad nonam vero reddant codices, & ſecundum naturæ conditiones ſine tumultu reficiant, audientes verbum dei. Poſtquam autem refecerint, ſiue in horto, ſiue in eremo, vel vbicūque neceſſe fuerit operentur. Nihil enim dei ſeruis ocioſitate peius. Operentur ergo in nomine domini ſacrum ordinem non habentes vſque ad horā lucernariā. Nemo tamen ex opere ſuo aliquid ſibi approprìet. Apoſtolica enim vita optamus viuere. Siquis autē contrà fecerit, furti iudicio cōdemnetur: & ſi correptus non emēdauerit, de veſtra ſocietate proiiciatur. Non enim hoc fit crudeliter, ſed miſericorditer, ne cōtagione peſtifera plures ex vobis perdat. Cū autem aliquid fit per vos, cauete ne cum murmure fiat, ne murmuratores in conſpectu dei vocemini. Illum qui vobis præeſt, poſt deum omnes ſicut decet dei famulos honorate. Ipſe vero qui præeſt ſuper omnia ſolicitus ſit de veſtra ſalute, de quibus debet reddere rationem. Dominica autē die qui volunt vinū cum dei gratia bibant: ſed qui antiqui ſunt & debiles, vinum bibere cōpellan

Galat. 4. *Matt. 22.* *Acto. 4.* *Matth. 10.* *Matth. 16.* *Matth. 6.* *24. dist. In oratorio*

lantur, carnem tamen domantes quantum valetudo permittit. Quando necesse est vt aliqui ad seculum vadant, caueant ne vadant minus quàm duo vel tres. Et si oculi seruorum dei iaciantur in aliquam fœminarum, cauete ne in illam figãtur. Deus autem qui habitat in vobis etiam isto modo custodiet vos ex vobis. Nemo cum secularibus extra monasteriũ manducare nisi panem, vel bibere nisi aquam præsumat, vel aliquid etiam intus manducare extra horam prandij, nisi casus infirmitatis acciderit. Qui vero infirmantur ex vobis cum omni diligentia pertractentur, etiam si de humillima seculi paupertate venerint. Nec debet sanis molestum esse si aliter tractentur in victu, sed magis congratulentur, deo gratias agentes, quia valent quod non valent illi. Si vero vt fieri solet, ab hæreticis superuenerit incursio repentina, vel ab infidelibus, aut hostilitas, ita vt necesse sit fratribus fugam arripere, si deo fauente euaserint, mox ad nemus cũ Helia redire festinent, cogitantes quòd nullo modo poterunt separari quos dei charitas sociauit. Si quis autem contumaci animo hæc obseruare contempserit, capiatur & subiiciatur monasterij disciplinæ. Hæc autem quæ dico vobis, sæpe per vos legantur ne obliuioni tradantur. Et vbi hæc omnia seruaueritis, nobis nõ parua lætitia de filiorum salute erit. Hæc igitur sunt quæ obseruetis præcipimus in monasterio constituti, propter quod in vnum estis in eremo congregati, vt vnanimes habitetis in domo, & sit vobis anima vna & cor vnum in deo & domino Iesu Christo, qui vos dirigat ad perficiendum mirabilia de lege sua, Amen.

3. Reg. 19.

Act. 4.

De pace. SERMO II.

FRatres charissimi, ô si sciretis quanta sit virtus pacis, & quantum vobis in solitudine demorãtibus necessaria sit. Tanta enim est virtus pacis quòd in eius dignitate Apostolus omnes suas epistolas scribebat, dicens, Pax vobis & gratia à domino deo nostro. Hanc autem salutandi formam nobis primitus donauit Christus, dicens, Pax vobis. Hanc pro testamento Christus apostolis dereliquit, tanquam summum bonum, sine quo nullus viuere debet. Sic etiam pater cœlestis elementa & planetas cæteraq; inuisibilia ordinauit, vt vinculo pacis simul complecterentur. Sic etiam ordinauit gloriosos exercitus angelorum, vt post eorum descensum

Rom. 1.
Luc. 24.
Ioan. 14.

nulla esset inter eos discordia, sed pax plena atque perfecta. Hęc est illa gloriosa pax quæ fructus malarum cogitationum eructat, mentem fluctuantem illæsam reseruat, conscientiam purgat. Qui pacem cordis, oris & operis non habet, Christianus dici non debet. Qui in hac non sperat, in lubrico vitam & pedem ponit, in tempestate nauem collocat, in præcipitio se illaqueat, in harena semen seminat. Hæc est illa perfecta pax quæ mentem à viciis purgat, vermem conscientiæ rodit. O pax eremitarum mater, cœnobitarum pater, monachorum soror, tu patriarcharum vinculum, tu prophetarum vehiculum, tu apostolorum refugium, tu martyrū solatium, tu confessorum balteum, tu virginū tripudium, tu viduarum speculum, tu coniugatorū spectaculū, tu malorū præsidium, tu tyrannorum odium. tu latronū suspendiū. O pax dei ædificium, te non possunt destruere principum fulmina, insultus dæmonum te in nullo lædere possunt. Tu pauperē diuitem facis, tu diuitem mendicantem perducis, tu contenta in cunctis, tu ditior vniuersis: tu homines dei filios facis. O pax sine te reges non regunt, sine te regna non valent. Nunquid sine te ieiunia, orationes, eleemosynæ cæteraq; bona nobis prodesse possunt? Absit. O monache habeto pacē in cunctis: nam si fratri irasceris, si proximū odis, tibi cōtradicis in oratione dominica: clamat enim monachus, Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. O monache, si pacem non diligis, si proximum odis, quo iure, quo pacto, qua fronte tibi petis dimitti, qui proximo rancorem non dimittis? Habete ergo pacem cum omnibus, omnium tamen vicia odientes. Habete in corde, in ore & in opere pacē. Nam si Cain pacē habuisset in corde, nō irruisset in fratrem suum. Si Absalon pacem habuisset in ore, non impugnasset patrem. Si Iudas habuisset pacem in opere, non fugisset ad laqueum. O quàm bonum, ô quàm iocundum, ô quàm diuinum est habitare fratres in vnum, vt vnum sit cor, vna voluntas, vna omnium anima & vna forma viuendi: nam diabolus intrare non potest domum vel mentem in qua pax dominatur. O quàm ergo iocundum est habitare fratres in vnū. Tanta enim est eminentia istius virtutis, quòd de ea propheta prius miraretur, quam ostenderet quid esset, vel quid vtilitatis haberet. O quàm grandem admirationem præposuit, quando dixit, Ecce. O quàm mirabilem vtilitatē prædicauit, quando subiunxit,

Matt. 6. *Gene. 4.* *2. Reg. 15.* *Matt. 24.* *Psal. 132.*

iunxit, Quàm bonum & quàm iocundum. Sed ſcire debetis fratres mei quòd quædam ſunt bona quæ non ſunt iocunda, quædam iocunda quæ nõ ſunt bona. Verbi gratia, Bona ſunt ieiunia, vigiliæ, macerationes & ſimilia. Hæc enim bona ſunt, ſed nõ iocunda, quia caro in his nõ iocundatur, ſed læditur. Iocũda quippe ſunt comeſſationes, ebrietates, ſed nõ bona. Hæc agentes lętantur cum malefecerint, & exultant in rebus peſſimis. O monache vix poteris inuenire in præſenti vnum quod ſit bonum & iocundũ. Cupis tamen illud vnum inuenire? Perſequere pacem & amplectere eam. Hæc eſt enim ſola virtus, quæ bonum habet & iocundum. Hæc eſt illa bonitas quæ nos habitare facit vnius moris in domo, vt ſimul viuere ſimulq; mori ſemper optemus. In præſenti enim ſimul habitamus, & in futuro capiemus brauium iocũditatis æternæ. O pax tu mentis ſerenitas, animi tranquillitas, cordis ſimplicitas, amoris vinculum, charitatis conſortium. Hæc eſt illa ſumma fœlicitas quæ ſimultates tollit, bella compeſcit, iras comprimit, ſuperbos calcat, humiles amat, diſcordes ſedat, inimicos concordat, cunctis placet, à cunctis optatur, ſed à cũctis malis illa quæ bona eſt pax fugitur & oditur vt mors. O pax tu nõ ſcis extolli, ignoras inflari. Beatus qui te habet, maledictus qui te odit & qui te impedit & frangit inter homines quoniam Antichriſtus eſt & filius perditionis. O pax qui te habet, teneat, qui te nõ habet te perquirat, qui te perdit te requirat ſi filius dei eſſe peroptat. O pax tale bonum es in rebus creatis, tam mirificum, tam glorioſum quòd nihil dulcius ſolet audiri, nihil delectabilius cõcupiſci, nil vtilius poſſideri. Spiritus enim humanus ſicut nunquam viuificat membra niſi fuerint vnita, ſic ſpiritus ſanctus nunquam nos viuificat niſi pace vniti fuerimus. Nemo enim eſt, vt diximus, qui non velit pacem habere. Interroga omnes ſi pacem deſiderent, omnes vna voce dicent, Hoc amamus, hoc optamus, hoc concupiſcimus, hoc volumus. Si ergo fratres homines pacem amant, ament & iuſticiam, quia duæ ſunt amicæ chariſſimæ. Iuſticia enim & pax ipſæ ſe oſculantur, ſed ſi amicam pacis nõ amaueris, nunquid ipſa pax te amabit, & tecum habitare volet? Abſit. Amate igitur pacem diligentes iuſticiam. Hæc enim pax hominibus bonæ voluntatis datur ab angelis. Nunquid prauæ voluntatis pacem offerunt angeli hominibus? Abſit. Et qui ſunt prauæ voluntatis tantum

Prouer. 2. *Pſal. 33.* *Pſal. 67.* *Pſal. 84.* *Luc. 2.*

quantũ illi qui superbo oculo & insatiabili corde nunquam dicunt, sufficit, tales nunquã possunt habere pacẽ. Propterea fratres mei ex quo mũdum calcare cœpimus, & terrena cun-cta despicere, diuitias non appetamus, nec nos qui pauperes in eremo sumus, ad superbiam diuitiarũ extollamur. Nullo enim modo decet nos vt in hac vita solitaria vbi senatores fiunt laboriosi, fiant opifices ociosi, & qui venimus relictis diuitiis, qui fuimus prædiorum domini, hic simus rustici delicati. Ille deniq; fratres vere pacem habet, qui nil appetit de seculo possidere. Hic trãquillus est, hic gaudet de bonis cun-ctis, pagano illo dicente, Quietissimam vitam agerent homines in terra, si hæc duo verba à natura rerum omnium tollerentur scilicet meum & tuum. O beata paupertas, vberibus pacis plena, vbiq; secura, vbiq; illæsa, vbiq; cunctorũ amica. Nam qui te amat, veram pacem amat, qui te non amat tranquillitatem omnem ignorat. Sed dicet quis seruorum dei, Ecce diuites video, superbos, elatos, impios, & omni bonitatẽ perfecta carentes, vnum tamẽ apparet, quia pacem habent ad inuicem. Quid ergo? Nunquid gaudere debeo de eorum nequam concordia nescio vel tristari? O monache scias quòd sicut multum nocet discordia inter bonos, ita valde dolendum est dum vel quando pax est inter malos. Tunc enim augentur omnia pessima quæ fieri vel cogitari possunt inter homines, quando mali pacifice viuunt: quando vero discordant, tunc mundus aliqualiter tranquillatur. Nam sicut concordia malorum contraria est concordiæ bonorũ, ita optandum est quòd boni pacẽ habeant, & mali discordes sint. Nam per discordiã mali aliquando optimi efficiuntur, cognoscentes quid sint & quid erunt. Nam dum tribulantur, & eorum facies ignominia replentur, aliquando quærunt nomen domini, quod tamen tempore pacis nunquam amabile erat in corde eorum. Orandum tamẽ est, vt & boni in bono teneantur vsq; ad finem, & mali conuertantur antequam ad finem perueniant. Vos autem fratres adinuicem pacem amate, quæ quidem pax custodiat corda vestra, & intelligentias vestras, quæ exuperat omnem sensum, Amen.

Psal 82. *Philip. 4.*

De silentio. SERMO III.

SIlentium fratres charissimi, inter cætera vobis in eremo summè necessarium est. Omne enim quod non ædificat, in periculum vertitur dicentium & audiẽtium, Lingua enim

nostra

nostra sensum nostrum sequatur & rationem, non voluntatem. Non enim debemus tantum oculos clausos seruare, sed & linguas infra dentes reseruare illæsas: sermo enim vanus, vanæ conscientiæ index est. Qualis enim es, tales sermones loqueris, talis & mens comprobatur: & qualis fueris in factis, talis comprobaberis in verbis. Stultus enim valde est, qui non prius verbum ducit ad linguam rationis, quàm educat ad linguam oris. Qualis est homo in mente, talem verbositas depingit in ore. Verbositas hominem conducit in ioculatorem, humanæ naturæ dignitatem deponit, honores sibi rapit, inimicos infinitos acquirit. Inflammat denique linguæ mobilitas in adolescentia ad iocosa, in virili ætate ad fraudulenta, sed in senili ad detractoria. Restringenda est igitur hæc parua fauilla, ne in magnam vertatur flammam, surculus ne crescat in syluam, in gutta ne tumescat in fontem. Maius est denique fratres linguam refrænare quàm capere ciuitatem, quia illud insultat exterius, sed istud interius. Hic sumuntur arma contra teipsum, sed ibi de alieno. Summa tamen verecundia est & depressa deiectio, non posse linguam refrænare, & vile non posse ligare membrum. Ecce lingua egredi quærit, motum perquirit. Tu vero ô monache per temperantiam ipsam refræna, appone ei pessulum rationis, circuncide eam maturitate discretionis. O lingua tu periculum immittis, tu luctum producis, discordiam sæpe spargis, & proditionis venenum & detractionis paris, & ad infernum qui tibi credunt conducis. O monache cognosce linguam nequam, fuge eam, despice eam, si potes confunde eam. Sed volo instruere tuam linguam bene loqui. Vis bene loqui? Da ei moderatum motum: preciosa enim lingua nón nouit nisi verba diuina semper conferre. O quàm sanctum est os, vnde semper cœlestia erumpunt eloquia. O monache considera te redditurum rationem de omni verbo ocioso, & tanto magis quanto minus mundo es obligatus. Non enim in foro, sed in cella habitare debes, non familiam sed familiarum animas oratione pascere debes. Non est igitur tibi necesse multum loqui, nec inter homines conuersari, nec mercantias pertractare vnde viuas. Nam mercantiam in monacho vsuram occultam existimamus. Ama igitur, ô monache solitudinem, fuge multitudinem, ne comprehendaris in verbo, ne confundaris in facto.

Matt. 12.

Et si interrogatus fueris, melius est ad singula respondere breuiter, quàm diutiùs immorando verba curiosa & prolixa extendere. Verbositas enim quid aliud est quàm semẽ quod fructum non facit? O verbose erubesce, & considera tuam grandem miseriam. Quid enim aliud es quàm sal infatuatum quod ad nullum valet condimentum? Vere infructiferus es, & infructiferos facis qui te libẽter audiunt. O verbose mendax, qui veritatem raro dicere voluisti. O loquax cognosce teipsum, nam loqui nunquam erubescis, nec cõsideras quid, sed quantum dicere possis. Non mensuras verborum sententias, sed tantum vt satieris. O verbose erubesce, quia omnino cognosceris quid agis. Nam tua conditio est occulta manifestare, nota in conuentibus prædicare: sed si nescis, somnias inaudita, fingis te scire quod nescis vt libẽter audiaris à cunctis. O artifex mendaciorum, & faber fabularum, lege quod dicitur, Quia vir linguosus non dirigetur super terram, nec dirigetur in terra promissionis. O monache & tu diligenter attendas. Nam qui nõ refrænat linguam suam, huius vana est religio. Qui non custodit linguam suam, monachus non est: qui autem moderatur linguam suam, prudentissimus est, verusq; monachus est. Eia ergo fratres mei amate silentium, ponite custodiam ori vestro. Estote solitarij, vt sitis angelis sociati: estote rustici, vt sitis ciues sanctorum & domestici dei: estote muti vt sitis loquaces: loquimini deo vt sitis veraces: contemplate in eremo, vt contemplemini à sanctis in cœlo: eleuate capita vt eleuemini corde: extendite brachia, vt extendamini toto corpore volantes ad cœlum, ad quod perducat nos Christus deus noster, Amen.

Matt. 5. *Psal. 139.* *Iacobi 1.* *Prouer. 10.* *Psal. 38.* *Ephes. 2.*

De prudentia. SERMO IIII.

FRatres charissimi non solum silentium tenere debetis in eremo, sed etiam prudentiam rapere festinare. Prudentia enim vobis necessaria est, quia docet quid fugiẽdum, & quid tenendum sit. Prudentia enim docet te vt non superbias, nec innitaris rebus temporalibus, nec mireris de rebus transitoriis, cum sint caducæ, & ea quæ possides, tãquam alienã possidere aduertas. Prudentia docet te, vt quæ non potes perpetuo tenere, fructuose permittas abire. Prudentia docet te vt in cunctis semper idem sis, tam in prosperis quàm in aduersis, sicut manus quæ eadem est, & cum in palmam extenditur

ditur & cum in pugnum constringitur, Ipsa te docet quo modo reprehensibilis sit nimia laudatio, & immoderata vituperatio. Illa quidem adulatione, sed ista suspecta malignitate. Prudentia testimonium veritati, non amicitiæ reddit. Prudentia cum discretione promittit, & promissa accelerat, & amplius quàm promiserat præstat. Prudentia docet quo modo præsentia ordines, quo modo præteritorum recorderis, & quo modo futura prouideas. O beatus qui prudēs est, & fœlix, & vere fœlix qui prudens inuenitur. Nam si cuncta quæ habet amittit, clamat, omnia mea mecum sunt. Quæ sunt ista quæ sunt mea, nisi iusticia, temperantia, fortitudo & prudentia? Obtempera teipsum ô prudens, Omnia enim quæ eripi possunt, bona non esse putes. Cum igitur prudens sic in se contentus sit, omnia secum habet, in omnibus sibi sufficiens est. Imprudenti vero nihil sufficit, quia in nullo contentus est, quia omnia sine fine sperat possidere, ideo omnibus eget. Estote igitur fratres mei prudētes sicut serpentes, & simplices sicut colūbæ. Duo enim sunt quæ connexa adinuicem sunt, vt vnū sine altero, aut parum aut nihil omnino proficiat. Simplicitas enim sine astutia, stulticia reputatur, astutia sine simplicitate superbia approbatur. Astutia enim serpentis, in quatuor diuiditur partes. Prima est: quòd totius corporis venenum in gutture colligit, & ibi prudēter docente natura seruare studet, vt si aliquādo sibi necesse fuerit, in promptu habeat vnde se defendere possit. Sed in hac parte serpens quandoq; decipitur. Mustela enim semper serpenti aduersatur, & ante foramen cauernæ serpētis se ponit, & eum prouocando tādiu vmbra caudæ suæ solerter illudit, donec ipsum egredientem agnoscit. Tunc vero mustela desuper ascendit, insidias tendens, vt cum serpentis caput viderit, capitalē vindictam sumat de hoste, quem nunquam diligere potuit. Prouocatus itaq; serpēs, extra cauernæ foramen caput emittit, & cum nihil deorsum videat, verso gutture respicit sursum. Sed mustela cernēs tempus optatū dentes imprimit circa venenū, sicq; absq; periculo inimicum occidit. Hæc est enim prima serpētis astutia, in qua fratres mei mūdi sapientes notātur, quorum prudentia nō in cœlestibus sed in terrenis tota versatur, quibus diabolus in vmbra mutabilium rerum alludit, alludendo decipit, decipiendo occidit. Et ne forte valeāt aspirare in ipsis terrenis cupiditatibus, sæpe eos

Matth. 10.

Serpentis astutia.

cogit expirare. Secunda prudētia in serpente est, quòd quando in aquam descendere cupit, venenum reponit in loco tutissimo, sed recedēs ab aquis iterum resumit venenum. Hæc enim vestigia serpentis multi sequuntur, qui post abrenunciationem mundanæ conuersationis, post habitum sanctæ religionis, post iuramentum sanctæ professionis, post agnitionem sanctæ veritatis, reuertuntur ad venenum prauæ consuetudinis, quibus melius esset veritatē non agnouisse, quàm post agnitionem retrorsum abire. In hoc enim vno fratres imitari debemus serpentem, quia venenum deponit, sed non quia iterum venenū resumit. Tertia prudentia serpentis est, quòd veterem pellē per singulos annos exuere didicit, quam depositurus angustum foramen inquirit, per quod transiens cum dolore pellem derelinquit, sciens quia pelle deposita pulchrior apparebit. Per hoc enim fratres mei datur intelligi, vt & nos pellem viciorum deponamus, & per foramen stigmatum Christi transeamus, & tunc pulchriores apparebimus. Per hoc foramen diues ille Zachæus intrauit, quādo omnia bona sua pauperibus erogauit. In hoc foramine Maria illa meretrix in domo Simonis, meretricis habitum deposuit, & plorans ad pedes saluatoris, vestem sibi innouauit. Quarta serpentis natura est, quòd dum lædi quæritur in capite, vt vitam conseruet, totum corpus ad percussionem exponit, quia licet corpus percutiatur, si caput illæsum seruare poterit, damna tamen mortis non patitur. Sic & nos cuncta nobis aduersantia amore capitis sustinere non timeamus, vt in beata vita quiescere valeamus. Sic enim fecit Petrus pro eo in cruce suspēsus: sic & Bartholomæus viuus decoriatus, sic & Paulus capite trūcatus: sic & Stephanus lapidibus vulneratus: sic & Laurentius in craticula assatus: sic & virgo illa sanctissima Agatha retorta in pectore, quæ gloriāter sic amputata, sic vulnerata, sic afflicta perducebatur ad carcerē, & quasi ad epulas inuitata precibus domino agonē suum solenniter commendabat. Estote ergo fratres mei prudētes, & vigilemus in oratione, patienter omnia tormenta portantes amore illius in quo salus, vita & resurrectio nostra consistit. Stemus prudēter in oratione. Nam sicut angeli pure laudant deum in regione viuorum, ita & nos qui die & nocte psallimus domino, debemus cum sanctis angelis puritatem habere: quia & quod angeli peragunt in cœlis, ita & nos monachi

2. Petri. 2. *Luca. 19.* *Luca. 7.* *1. Petri. 2.*

nachi facere debemus in terris. In hac igitur fratres mei solitudine constituti, toto affectu orare debemus & pati. Patienter enim portare debemus omnia, nec dicere præsumamus, Ecce legumina vetosa sunt, caseus stomachum grauat, lac capiti nocet, aquæ potum nõ sustinet pectus, caules melancholiam nutriunt, choleram porri accendũt, pisces mihi non sapiunt. Nolite hæc dicere fratres mei, nolite etiam cogitare. Non enim seculum reliquimus vt delicate pasceremur in eremo. Et licet in eremo non semper comedatis lac, butyrum, caules vel legumina, licet hæc nõ sumatis nisi tantum diebus solennibus, & illis quibus visitamini à sancto sene Episcopo Valerio, sed cunctis diebus aliis herbas crudas, panem hordeaceum & aquam sumatis: non tamen sufficit tantum corpore abstinere, sed etiam mentem illæsam seruare debemus. Eia ergo fratres mei dilectissimi, quorum vita vt puto sancta est, vt multi ex vobis viderunt & audierunt, veni ad ciuitatem Hipponensem, & secure perueni, quia ibi Episcopus erat sanctus homo ille Valerius. Non enim credebam Episcopari, ideo secure perueni cum charissimis meis amicis Euodio, Simplicio, Nebridio, & Alipio, nil mecum diuitiarum portans, & dei gratia me coadiuuante fauoratus non modicum à prædicto Episcopo sene Valerio fui, qui mihi dedit hortulũ in eremo a gentibus segregatum, vbi multo labore fatigatus ædificare cœpi monasterium, & cum longiori anxietate congregaui in vnum seruos dei per nemora habitãtes, & sic vobiscum pariter viuere cœpi secundum regulam Apostolicam omnia communiter possidentes. Deinde placuit ei qui me segregauit de vtero matris meæ, mihi dicere, Ascende superius, & cum magna molestia factus sum Episcopus presbyter. Et quoniam vobiscum esse hic non poteram, in domo Episcopi presbyteros mecum habere volui, & cum eisdem pariter viuere cœpi: vos vero tales inueni quales desideraui, castos, benignos, modestos, humiles, omni voluntate pauperes, obedientes, solitarios, misericordes, mundum cum omni sua pompa calcantes. Sed quid hæc omnia sine perseuerantia? Estote ergo prudentes, perseuerantes in bono, & vigilate in orationibus, quia diabolus aduersarius regnat, à quo vos liberare dignetur dominus omnipotẽs, Amen. Supplico vobis fratres mei vt non turbemini de recessu meo. Decreuerã enim diu inter

Act. 4.
Galat. 1.
1. Petri. 4.

vos consolari, & vobiscum habitare vsque ad festum dominicæ ascensionis, sed quia aduersarius noster Fortunatus ad partes peruenit, ideo redire Hipponem omnino compellor, cupiens illum videre, & cum eo pariter disputare. Ipse enim toto affectu dissipare conatur filios quos peperi in visceribus charitatis. Orate pro me fratres, & nolite deficere, vt Fortunatum sicut publice sanctæ fidei insidiatur, ita & nos ipsum cum suis cũ dei gratia coadiuuante publice superare & conuertere ad viam veritatis possimus.

1. Retr. 15.

De obedientia ad sacerdotes suos.

SERMO V.

IN omnibus operibus vestris sacerdotes dei altissimi semper memores estote mandatorum dei, & in omnibus sitis obedientes, vt digni repromissione per eius gratiam inueniri possitis, scientes quòd sine obedientia omnia vacua, & cum obedientia omnia plena charitate reperiuntur. Obedire igitur nobis necesse est, nõ tantum bonis & modestis, sed etiam discolis & malis, nõ tamen quia mali sunt, sed quia bona obseruare præcipiunt, quibus obedire debemus. O venerabilis sanctaque obedientia, salus omnium fidelium, custodia omnium virtutum, tu cœlum aperis & infernũ claudis, tu etiam filium dei ad terrã posuisti, & venit inter homines, non vt faceret voluntatẽ hominis, sed voluntatẽ patris eius qui eum misit. Volũtas enim patris fuit, vt redimeret humanũ genus vt reconciliaret & creaturã suam quæ perierat. Et vt hæc voluntas perficeretur, filius fuit obediẽs vsq; ad mortẽ. Vt ergo non esset nobis obedientia laboriosa, exitum præsentis vitæ saluator per obedientiam terminauit. Iure ergo obedientia omni sacrificio præponitur, quia de potestate diaboli nos eripuit, quod nullũ legale sacrificiũ facere potuit. Nec mirum si nos peccatores obedientiæ in hac vita subiicimur, quando hanc mediator dei & hominum etiã in morte non deseruit, & ei se subiecit qui per omnia erat patri æqualis. Nos autem propter peccatũ aliis hominibus subiecti sumus. Nã natura omnes æquales genuit, sed inæqualitas quæ accessit ex vicio, est ordinata ex dei iudicio, vnde nos oportet obedire hominibus. Sed per obedientiã nunquã debet fieri malum, etiã si angelus vel archãgelus, cherubin vel seraphin tibi præcipiat. Nec etiam ipse deus, qui est benedictus in secula, potest nobis præ

1. Petri. 2.

Ioan. 6.

Philip. 2.

1. Reg. 15.

bis præ

bis præcipere quòd toto affectu eum non diligamus. Sed scire debetis sacerdotes dei, quia propter obedientiam aliquando debet bonum quod agimus intermitti. Verum quia nonnunquam nobis istius mundi prospera, nonnunquam iubentur aduersæ. Propterea sciendũ est quòd obedientia aliquando si de suo aliquid habeat nulla est, aliquando si de suo aliquid non habeat minima est. Nam cum huius mundi prospera præcipiuntur, cum locus superior imperatur, is qui ad hæc percipienda obedit, virtutem obedientiæ sibi euacuat, si ad hæc ex proprio desiderio anhelat. Rursum cum mundi despectus præcipitur, cum probra adipisci & contumeliæ iubentur, nisi hæc ex semetipso animus appetat, obediẽtiæ meritum sibi minuit, quia ad hæc quæ in hoc mundo despecta sunt inuitus nolensque descendit. Debet ergo obedientia in aduersis ex suo aliquid habere, & in prosperis ex suo aliquid non habere. Quod bene ostendimus, si duorum amicorum dei facta in medio proferamus. Moyses enim deo iubente vt Israeliticæ plebi præesset, apud se humilis fuit, & gloriã tanti regiminis considerans & expauescens ne hoc reciperet, se humiliter excusauit. Sed Paulus Apostolus dei reuelatione admonitus vt Hierusalem pergeret, nec ignorabat ea quæ ibi pati deberet, vnde cum fideles vellent eum tenere exclamauit, Ego autem non solũ alligari, sed & mori paratus sum pro nomine Iesu. Ecce Hierosolymam pergit, per reuelationem aduersa cognoscit, & tamen hæc libenter appetit. Moyses autem ad prospera de suo nihil habuit quia precibus supplicauit, ne populo præesset. Paulus etiam ex suo voto aduersa suscepit, quia mala imminentia cognouit, & ad acriora se præparauit. Moyses autem gloriam potestatis voluit declinare, & Paulus dura & aspera voluit sustinere. Ergo vtrorumque seruorum dei virtute instruimur, vt si obedientiæ palmam comprehẽdere nitimur, prospera mundi ex sola iussione suscipiamus, & aduersa ex deuotione complectamur. Ego autem sacerdotes dei altissimi vt multi vestrum viderunt & audire potuerũt, veni ad hanc ciuitatẽ cum charissimis meis amicis Euodio, Simplicio, Alipio, Nebridio, & Anastasio. Securus denique veni, quia sciebam præsulari sanctum senem Valerium. Propterea securus accessi, non vt haberem in vos potestatem, sed vt abiectus essem in domo domini omnibus diebus vitæ meæ. Nec vt ministrari deberem, sed ministrare, & pa

8. quæst. 1. Sciendum.

Exod. 3.

Act. 21.

Psal. 83.

Matth. 20.

& pacifice viuere optabam in solitudine; nihilq; diuitiarum mecum detuli, sed dei gratia coadiuuante fauoratus etiam à sancto sene Episcopo Valerio monasterium in eremo à gentibus segregatum, multo labore fatigatus ædificaui, & cum longiori anxietate seruos dei per nemora habitãtes in vnum congregaui, & cum eis pariter viuere cœpi, secundum modum & regulam sub sanctis Apostolis constitutam, omnia communiter habentes & possidentes, viuentes in vigiliis & orationibus vltra id quod explicare possimus. Quorum fama ad aures sancti Episcopi Valerij peruenit, & placuit sibi nos in eremo visitare, & stetit nobiscum tredecim diebus, donans mihi hortum amœnitatibus plenum in planicie positum. Et quia à gentibus segregatus erat locus, libenter illum suscepi, vt ædificarem etiã monasterium fratrum, quos tales inueneram, quales inuenire desideraueram. Quo ædificato, placuit ei qui me segregauit de vtero matris meæ, & vocauit me per gratiam suam, mihi dicere, Ascẽde superius. Et sic cum molestia & cum grandi anxietate factus sum Episcopus presbyter. Et quia cum fratribus meis vt hactenus feceram, semper corpore habitare non poteram, propterea infra domum episcopi vos clericos habere volui, & mox vobiscum secundum formam apostolicam viuere cœpi. Placuit autem vobis omnibus vnum in deo sentire, & omnia communiter possidere. Hæc autem facere voluistis nõ coacte sed sponte, & vsque ad mortem viuere sine proprio profiteri voluistis. O presbyter attende, & vigilanter attende quod promittere tuum fuit, sed dimittere non est tuum. Alligatus es vxori, noli iam quærere solutionem. Absolutus es ab vxore, noli iam quærere vxorem, quia mecũ habes causam. Ligasti te mihi; nunquid te compuli? nunquid te rogaui vt venires? nunquid applausi promittens hæc & illa? Absit omnino. Igitur esto fidelis, & dabo tibi coronam vitæ. Noli mihi resistere, sed esto vsq; ad mortem obediens. Noli mihi resistere, quia omnis potestas à deo est, & qui potestati resistit, deo resistit. Non tamen veni vt super vos potestatem haberem, sed tantum vt cum fratribus meis viuerem in solitudine. Et ecce nunc episcopus sum, & pauperẽ me esse nõ erubesco. Quare? Quia pauper, paupertatẽ seruare promisi. Cauete igitur ne me pauperem derelinquatis. Pauperes mecum esse voluistis, cauete ne à diuitiis capiamini. Voluntas mea fuit, vt semper

Acto. 4. *Gala. 1.* *1. Corin. 7.* *Apoc. 2.* *Philip. 2.* *Roma. 13.*

toto

toto affectu pauperes simus. Quod & si non fuerimus, hæc paupertas quam foris gerimus, non paupertas, sed grandis miseria æstimada est. Nolite ergo mihi resistere, quia omnis potestas à deo est. Non etiam contemnédæ sunt potestates siue mundi siue Ecclesiæ sint. Potestates enim omnes à deo ordinatæ sunt, nam dominus dum leprosos curasset, eos ad potestatem misit dicens, Ite ostendite vos sacerdotibus. Et ad Samuelem cum sperneretur à Iudæis, ait dominus, Non te spreuerunt, sed me. Et ad Moysem, Homo quicunque fecerit superbiam in sacerdoté aut in iudicé, morietur. Cauete ergo sacerdotes, ne aliquis vestrum audeat insurgere contra præpositũ vel presbyterum, qui omnium vestrũ curá gerit. Ipsi enim positi sunt in Ecclesia ad nostram vtilitatem, vt prouideant quid agere debeamus, vt etiam pro nobis rationé deo reddant, & vnitatem Ecclesiæ custodiant, de qua dominus nos voluit esse solicitos, ne tanquam oues non habentes pastorem per diuersos errores ab vnitate fidei diuisi essemus. Sicut enim vnus est dominus & vnus pastor, sic & vnũm ouile esse voluit. Propterea noluit dominus scindi tunicá incõsutilem quæ integra erat quia non patitur Ecclesiæ violari vnitatem. Ideo Paulus ait, Obsecro fratres per nomen domini Iesu Christi, vt nõ sint in vobis schismata, sed seruate vnitatem spiritus in vinculo pacis. Nam sicut multi radij procedunt ab vno sole, & tamen vnum lumen est, ita & nos multi ab vno capite procedentes, omnia pacifice & cõmuniter possidere debemus. Insurgunt enim frequenter inter nos tempestates inimicorum volentium nostras concordias rumpere, & discordias seminando vnionem pacis extinguere. Aggrediuntur nos frequẽter leones teterrimi, vt caput feriẽdo, mẽbra saltem moueantur terrore. Et quod grauius mihi est, nõ solum à malignis spiritibus sæpe mala patimur, sed etiã à domesticis dilaniamur, & frequenter peiora sunt intestina bella, à quibus non cauetur, quam forinseca, quæ præuidentur, Ecce enim Abel iustus à domestico fratre occiditur. Esaũ fratrem fugiẽtem persequitur. Ioseph à fratribus venditur, & à discipulo saluator traditur. Hæc omnia mala facta sunt, quia obedire neglexerunt. Similiter accidit Ianuario nostro, qui colũna obedientiæ & paupertatis inter nos esse videbatur. cuius perditionem frequenter flere & vlulare debemus, nam ad nos cũ lachrymis venit, & paupertatem quãdiu viueret seruare

Luca 17. *1. Reg. 8.* *Deute. 17.* *Hebra. 13.* *Ioan. 10.* *Ioan. 19.* *1. Corin. 1.* *Gene. 4.* *Gene. 27.* *Gene. 37.* *Matt. 26.* *De Ianuario sumpsit occasionem ex Augustini libris.*

uare

uare promisit, & tamẽ vineam & agrũ nobis ignorantibus in seculo possidebat. O professio mortifera, ô proditoria promissio, ore dicebat quod corde odiebat. Sanctũ credebamus, qui omnibus peior erat. Et sic annis duodecim & amplius Ianuarius noster vt vidistis & audistis, male vixit & male moritur. Quare vel quo modo male vixit, nisi quia quod suum non erat, secrete tenuit? Quo modo etiam male moritur, nisi quia in fine se non cognouit, & obstinatus in suo sensu, nobis ignorantibus testamentum fecit, & filium quem habebat in seculo ditauit? O vtinam saltem in fine hoc nobis dixisset, vt orantibus nobis veniam impetrasset, sed nec cõfessus fuit, nec eum fecisse pœnituit: propterea de meis non est, nec dum viueret erat. Ligate igitur manus cadaueris eius, ponentes in panno ligatos centum & vndecim siclos, quos in pariete cellulæ retinebat, flentes & dicentes, Pecunia tua tecum sit in perditionem. Non enim licet nobis seruis dei eam collocare vel ponere in victu vel in vestitu vel in opere monasterij, quia precium damnationis est. Eia igitur sacerdotes dei cauete ne deficiatis in tentationibus, cauete ne rebelles mihi sitis publice vel occulte. Sitis mihi fideles, sitis mihi & obedientes. Et si vobis graue est, & molestum: egredimini foras, pergite ad fratres meos, & discite ab eis, quia mites sunt & humiles corde, pauperes spiritu & filij obedientiæ. Egredimini foras, & quid estis, & quid ipsi sint considerare vos volo. Nunquid & vos tales estis quales & ipsi sunt? O vtinam tales essetis, quales & ipsi sunt. Vos enim voratores estis, & ipsi summæ sobrietatis. Vos discursores ciuitatis, & ipsi visus hominum fugiunt. Vos impudici, & ipsi casti. Vos derisores, & ipsi feruentissimi oratores, Vos pellibus cuniculorum vel variorum ornati inceditis, & ipsi ouino colore nigerrimo asperrimóque induti sunt: præter ea quæ intrinsecus sunt. Vos delicatè pasci summè curatis, carnes varias affectantes, & ipsi postquam eremum intrauerunt, nũquam carnes sumpserunt. Vos vina electa & inebriantia quæritis, & ipsi pauxillum aquæ recipiũt: Vos balteis militum mundo apparere desideratis, & ipsi zonis camelorum renibus succincti more Heliæ & Ioannis sunt decorati. O vinea mea electa ego te plantaui, caue te deprecor ne conuertaris in amaritudinem, ne me pauperem dimittas, & Ianuarium diuitem sequaris. O vinea mea fœlix, cuius botrus summe pertimesco ne sit in fine

Act. 8.

Sacerdotes Augustini tempore dicebantur Episcopi, nec presbyteri tunc viuebant in eremo.

4. Reg. 1.
Matt. 3.
Hiere. 2.

fine amarissimus. O quid faciemus tunc in die illa calamitatis, in qua deus pater dicet filio: Voca operarios & redde illis mercedem? Tunc ante iudicem audietur vox rebellionis vestræ quid promiseritis, & quo modo ea seruare voluistis. Fugere mundum & quæ mundi sunt contemnere promisistis, & ecce iam rebelles totis affectibus in mundanis præoccupati estis. Cur ergo murmurastis, si in his paschalibus diebus præsentialiter vobiscũ non fui? Placuit enim mihi segregare me à vobis, & pergere ad fratres meos in solitudine, quos vt frequenter dixi, tales inueni quales inuenire desideraui. Cur ergo turbamini? Nunquid ipsi vere pauperes, Nunquid obedientes? Nũquid mundum & pompas eius conculcauerunt? Nunquid in forma viuẽdi vos multo tempore præcesserunt? Nunquid vere fratres mei & patres sunt? Nunquid per eorũ exempla ad viam veritatis perueni? Nunquid eos semper dilexi, & eorum sanctam conuersationem semper desideraui? Nunquid etiam per Simplicianũ Ligurienſem in fide instructus sum? Cur ergo murmuratis? Cur de mea absentia dolorem habere ostenditis? Facite quæ placita sunt mihi, & tunc vbicũque fuero, vobiscum ero vsq; ad cõsummationẽ seculi. Decreueram enim cum eisdem rusticanis meis in charitate humiliter habitare vsque ad festum sanctæ ascensionis domini, nec ad vos redire optabam, quousq; vos emẽdatos esse cognouissem. Sed quoniam Fortunatũ aduersarium ad partes occulte velut lupũ peruenisse iam sentio, ideo compulsus reuersus sum ad vos, cupiens illũ videre, & cum eo pariter disputare & illum cõculcare domino auxiliante, qui totis viribus dissipare conatur & iugulare filios, quos peperi in visceribus charitatis. Orate igitur, & nos vobiscũ orare volumus, desinentes de mea absentia amplius litigare. Orate & nolite deficere, vt Fortunatum Manichæorum presbyterum sicut publice sanctæ Christianæ fidei insidiatur, ita & nos cũ suis dei gratia coadiuuante publice eum superare possimus. Orate sine intermissione, vt manere digne possitis in vocatione clericorũ, qua per gratiã dei vocati estis, vt dum vocabimini, mercedem in die nouissimo accipere mereamini, & non sicut ficus absque fructu maledicamini & succidamini & in ignem mittamini, tanquam destructores legis terram occupantes & pereuntes in iniquitatibus vestris. Adiuuet autem

Matth. 20.

Matt. 28.

1. Retra. 15.
Bellum figmentum.

1. Thess. 5.

Matt. 21.

vos ipse deus ad perficiendum mirabilia de lege sua, qui est benedictus in secula, Amen.

De misericordia. SERMO VI.

Rursus ex historia sump sit occasionem.
1. Retra. 15.

FRatres charissimi, annuncio vobis gaudium magnum, quoniam Fortunatum Manichæorum presbyterum dei gratia superauimus. & obstinatus in suo sensu velut alter filius perditionis à plebe nostra recessit confusus. Post cuius recessum baptizaui ferè sexaginta paganos, qui sibi aliqualiter adhærebant. Et ecce modo reuersus sum ad vos cupiens perficere opus quod incepi. Beati igitur misericordes, quoniam misericordiam consequentur. O si diligenter consideremus misericordiam dei in nobis possemus habere miserendi formam. O fratres mei quid Christum incarnauit nisi misericordia? Quid eum subiecit nostræ miseriæ, nisi sola clementia? O beata misericordia, quæ sola commerciũ nostræ salutis agnouit. Sola enim misericordia ad deum dirigit hominem, sola ad deum deducit hominem, sola deum deducit ad hominem. Hæc est sola mediatrix, aduersos cõsolans, hæc disiunctos copulat, hæc sola deum humilians nos sublimat. O quàm pia fuit dei descẽsio, vt nostra esset gloriosa assumptio. O grandis misericordia, ô infinita, tu sola potuisti trahere deum de cœlo ad terram, & nos de auxilio ad regnum erigere. O magnum misericordiæ vinculum, quo deus ligari voluit & potuit, & homo ligatus vincula iniquitatis dirumpit. O monache si tuam considerares miseriam, & opera dei erga te, non inuenires nisi misericordiam. Misericordia est si flagellat deus vt emendet, si à peccato per tribulationem liberat, si hypocritas & tyrannos regnare permittit. Hæc enim omnia deus cum misericordia facit, cupiẽs nobis vitam æternam donare. Attendite ergo fratres mei attendite, nam in pastore vel iudice debẽt esse simul misericordia & iusticia. Misericordia enim sine iusticia destruitur & in crudelitatem cõuertitur. Et iusticia sine misericordia nunquid accepta est apud deum? Absit. Iustis enim & iniustis, beatis & damnatis misericordiã cum iusticia semper agit omnipotẽs deus: quia beatis dat gloriã quam nõ merentur habere quibuscunque bonis cõmissis, & malis dat pœnam, quam maiorẽ merentur habere de malis cõmissis. Estote ergo fratres mei misericordes, sicut pater vester misericors est. Estote misericordes pensan

Matth. 5.
Luc. 6.

ſantes quantum Moyſes in miſericordia floruit propter populum, pro cuius ſalute petiit deleri de libro vitę, & quanto iterum zelo rectitudinis cum obtinuiſſet veniam ait ad populum, Ponat vir gladium ſuper femur ſuum. Ecce qui vitam omnium cum ſua morte petiit; paucorum vitam gladio deſtruxit, intus igne amoris, & foris accenſus zelo iuſticiæ & ſeueritatis, vtrobiq; fortis legatus, cauſam populi apud deum precibus, & cauſam dei apud populum gladiis allegauit. Studeamus igitur fratres mei, miſericordiā dum viuimus rapere. Cibetur à nobis eſuriens, veſtiatur à nobis nudus, recipiatur à nobis peregrinus, cōſoletur per nos pupillus viſitetur à nobis infirmus, ſepeliatur à nobis defunctus. Iſta enim ſunt opera miſericordiæ de quibus interrogari debemus in die nouiſſimo. Sed dicetis, Ecce in eremo ſumus, pauperes videre nó poſſumus, & orphanos, pupillos & viduas quo modo conſolari valemus? Mortuos ſepelire quo modo poſſumus? O fratres mei bene ſcio vos in eremo eſſe, nec pauperes vos videre credo, nec vos monaſterium exire cupio vt matres vel proximos conſolari poſſitis. Quàm plures enim cognoui pro hac cauſa monaſteriū exiuiſſe, qui tamē ad monaſteriū nunquam reuerſi ſunt. Sub ſpecie enim boni multa mala fiunt. Ecce enim diabolus dicit, O monache an ignoras tuā matrē dolere? Ecce nuper maritū amiſit, filium ſepeliuit, poſſeſſionem perdidit, infirmatur ad mortē, vellet forſitan cōfiteri, quid in eremo agis? Quid cogitas? Surge velociter, egredere monaſteriū, ingredere ciuitatē, penetra domos parentū, exerce in eis opera miſericordiæ. Hoc enim deus vult, hoc fieri præcipit. Dum enim ſeruus dei hoc cogitat, aliquando exit monaſterium credens benefacere. Et ecce enim dum appropinquat, mater filiū oſculatur, pater amplectitur, fratres applaudunt dicentes, Noli nos derelinquere, Fratres enim ſumus, pater noſter antiquus eſt, tibi incūbit familiā regere. Quid ergo amplius ad monaſteriū redire præſumis? Et ſic audito conſentit, & conſentiendo remanet, & in ſeculo remanendo omnibus peior efficitur, & quicquid boni fecit amittit. Cauete igitur fratres mei, cauete a malicia diaboli, exercere vos volo opera miſericordiæ, & ſi in ſeculo non habitatis, nec inter gentes, exercere tamen opera miſericordiæ bene poteſtis orādo, obſecrando & deprecando pro orphanis & pupillis. Et ſi nō videtur vobis ſufficere, penſare debetis quo modo centū & plu

Exod. 32.

res in monasterio simul habitatis, & sępe infirmamini, sæpe à diabolo affligimini, sæpe patimini, nunquid & sæpe morimini? Exercere ergo potestis etiam inter vos opera pietatis. Sed dicet quis ex vobis, Patrem in seculo habeo, & ego vsque ad mortem in monasterio viuere deo promisi. Ecce enim pater infirmatur, nó potest sine me viuere. Quid ago? quid eligo? Si exiero, votum frango: si stetero, patrem mori permitto. Quid ergo? O fratres mei attendite quid agere debeatis sicut pro nunc mihi occurrit. Nam si pater alicuius sine filio monacho viuere nullatenus potest, procurare debet filius quo modo de bonis monasterij patris subueniatur. Et si monasteriũ impotens fuerit, filius toto affectu videat quo modo patri non deficiat. Et si non viderit, cũ dei benedictione monasteriũ de licentia maioris exeat, & verbo & opere patri subueniat vt non deficiat ex negligentia, nec votũ frangere credat. Si post eius patrem viuendo remãserit, statim ad pristinã vitã redire non pigeat, sanctè & iuste viuendo, sicut inceperat, & tanto fortius quanto senserit se plus in paterno ministerio vltra necessitatem grauatũ. Nullus igitur erit qui se à misericordia excusare poterit, nec diues quia habet, nec pauper quia saltẽ calice aquæ frigidæ non caret, nec monachus, quia saltem & orare debet. O homo qui crudelis es in alterius iusticia, teipsum prius agnosce. Nam si bonus es ô monache, cadere facilius potes: si diues es, donũ fortunæ est non naturæ: si sanus es, ecce infirmitas instat: si sapiens es, non habes cõstantiam. Igitur circa omnes tam sapientes quàm insipientes, tam circa sanos quàm infirmos, tam circa nobiles quàm ignobiles misericordiã habe. O homo quid de te erit, si saluator tuus clemens & pius fuerit, & tu misericordiã ignoraueris? Nascatur fratres mei misericordia inter vos, nó tamen ex negligentia, non ex pusillanimitate, nó ex indiscretione, nó ex animi infirmitate, sed omnibus modis sit circũscripta, vt sic suũ retineat proprium, quod iusticiæ nó auferat debitũ. O monache vide sancti Ioseph misericordiã, quæ fratrũ suorũ est oblita iniuriam. Legite fratres Dauid clementiã, qui filij persequentis deflebat dementiam. O monache si clauseris viscera misericordiæ indigẽti, omnino claudetur tibi ianua Christi. Hæc est enim porta domini, & iusti intrabunt in eam. Hæc nouum testamentum illuminat, & veteris rigorem extenuat. Hoc est lignum quo Moyses aquas dulcorauit, hoc est sal quo Helisæus

Matth. 10. *Gene. 45.* *2. Reg. 18.* *Psal. 117.* *Exod. 15.*

eus aquarũ sterilitatem sanauit, hæc est farina qua Helisæus mortem quæ in olla erat extirpauit: Hoc est oleum quod Samaritanus infudit vulnerato. Hæc est aqua Iordanis qua curatur lepra Naamã Syri, hæc sola virtus est quæ diuidit inter crudelem & pium, inter regem & tyrannum. O monache vbi esses, si tibi dei misericordia non subuenisset? Si enim deus tecum ageret districta sententia, nõ posses cogitare pœnam, quæ corresponderet tuis meritis. Omnia enim attribue dei misericordiæ, & si à simili misericordiam expendas in vsum proximi, non sis auarus in miserendo, cum sis expertus largitatem esse in deo. Amate ergo fratres mei misericordiam, quia nunquam vidi pium hominem mala morte finiri, quam misericordiam faciat vobis deus, Amen.

Luc. 10.
4. Reg. 5.

De obedientia. SERMO VII.

FRatres mei dilectissimi, obedire oportet deo in omnibus si saluari cupimus in eremo. Et si difficile nobis videtur, considerare debemus obedientiam filij dei & nostram deponere contumaciam non differamus. Ipse enim dei filius obediens fuit vsq; ad contumeliam crucis, & nos contemnimus eius obedire præceptis? Christus enim obediens fuit vsq; ad mortem, nõ pro sua, sed pro nostra vtilitate. Estote ergo non pro sua sed pro vestra vtilitate & salute in omnibus sibi obedientes. Ecce enim fratres angelus in omnibus obedit deo, & tu qui cinis es & vermis contradicis deo? Insensibilia obediunt deo, & tu rationalis resistis deo? Sol à sua semita non deuiat, nec luna, nec stellæ. Omnia enim cœlica suis indulgent officiis, tu vero dei voluntati in omnibus quasi resistis. Ad nutum dei cãpi floribus decorantur, terra imbribus fœcundatur, frondibus crispatur sylua, in nemoribus citharizat auicula, omnia deo obediũt, solus homo dei volũtati resistit. O monache lege quod dicitur, Melior est obediẽtia quàm victima. Quæ causa est, nisi quia in victimis aliena immolatur caro, sed in obedientia voluntas propria & caro mactatur. Estote ergo obedientes, vt deum placare possitis de peccatis cõmissis, Tanto enim citius placat homo deum, quanto repressa arbitrij sui superbia gladio præcepti se immolat. Cauete tamen in obedientia fratres mei. Sub ipsa enim potest latere fel draconis sub specie mellis, lupus sub pelle ouina, in potu dulci venenum sæpe latitat, & in olla sæpe mors ponitur.

Philip. 2.
1. Reg. 15.

nitur. Attendat ergo qui præcipit, & qui obedire intendit, quòd obedientia sit honesta, & omni discretione ornata seu decorata. Nam si discreta non fuerit, crudelitas existimanda est. Si honesta non fuerit, nullatenus obedire debemus. Verbi gratia. Si nobis præcipitur quòd deum non diligamus, vel quòd deum odio habeamus, nũquid obedire debemus? Nunquid vel ipse deus hoc præcipere potest? Honesta igitur fratres debent præcipi & iusta, & si honesta vel iusta non fuerint, nullatenus obedire debemus, etiam si Apostolus nobis hoc indicauerit. Tenete igitur fratres & in cordibus alligate, quòd obedientia sine discretione cassa est & vana, non ex parte obedientis, sed præcipientis, & obedientia honestate priuata superbia est, & venit ex vtriusque parte consentientis & præcipientis, & in die nouissimo pari pœna punientur. Custodire quod præcipitis, cauete & ponderate quod imponitis. Nam quotiescunq; obedientia honesta & iusta nõ fuerit, toties ad irregularitatem se deuenisse pastores agnouerint. Obedientia igitur fratres mei tunc vera, tunc sancta, tunc meritoria est, quando dicata est discretione, honestate, iusticia & humilitate. Istæ enim sunt sociæ sanctæ obedientiæ, sine quibus omnino obedientia vana est & inutilis. Hæc est illa obedientia quæ concordiam conseruat in angelis, pacem nutrit in monachis, tranquillitatem generat in ciuibus. Hæc est illa obedientia, sine qua respublica stare non potest, sine qua familia aliqua regi non potest. O quàm enorme vitium quod obedientiæ contrarium fuit, per quod diabolus cœlũ perdidit, per hoc homo paradisum amisit, per hoc Saül regnum, per hoc Salomon amorem diuinum. O sancta dei sponsa obedientia tu perfecta scala qua cœlum ascenditur, tu quadriga qua Helias vectus est in paradisum, tu porta paradisi fideliũ & clausura reorũ inferni. O sancta obedientia, tu humilitatẽ nutris, tu patientiam probas, tu mansuetudinem examinas. Estote ergo fratres cum Abraham obediẽtes, reddentes quæ sunt Cæsaris Cæsari, & quæ sunt dei deo. Tunc vero reddimus Cæsari debitũ suum, quando duliam prælatis nostris reddimus. Hæc enim dulia consistit in reuerentiæ exhibitione & dilectione. Hoc autẽ facere debemus non solum pastoribus sed & sanctis dei, & tunc reddimus per obedientiam quæ sunt Cæsaris Cæsari. Sed tunc reddimus quæ sunt dei deo, quando in latria perseueramus. Hæc enim soli deo

Gene. 22. *Matt. 22.* *Dulia.* *Latria.*

conue

conuenit. Hæc enim consistit in oratione & gratiarum actione, cultus exterioris exhibitione, & interioris mentis deuotione. Quod facere nos & perseuerare nobis deus præstare dignetur in æternum benedictus, Amen.

De perseuerantia SERMO VIII.

FRatres mei sicut ait Apostolus, non potest coronari nisi qui legitime certauerit. Nullus enim legitime certat nisi qui in campo vsque ad finem certat: & si certat vsq; in finem, legitime certat, ideo merito coronatur. Non est igitur magnum bonum inchoare quod bonum est, sed consummare, hoc solum perfectum est. Multi enim magna aggrediuntur, sed deficiunt in via, multi exeunt in desertum, sed pauci perueniunt ad terram promissionis. O fratres mei non tædeat incipere magna, nec fastidiat tenere inchoata, scientes quòd perseuerantia informat meritum, colorat boni propositum, remunerat currentem, coronat pugnantē, ducit ad brauium, conducit cunctos ad portum. Hæc est tunica talaris sancti Ioseph vsq; ad finem contingens. Hæc est tunica sacerdotalis vsque ad pedes perueniens. Hæc est cauda hostiæ, quam tenentur reddere deo & offerre. Hæc est calcaneum bonæ operationis, quod cōtra serpentis morsum debemus obseruare. Hæc est virtus quæ deū ligat. Hæc est quæ omne bonum informat. Hæc est perseuerantia, qua laureātur martyres, qua virgines coronantur, qua sacerdotes sublimantur & confessores. Hæc est vestis sine ruga, tunica sine macula, bonitas sine malicia. O monache qui bene incepisti, caue ne cadas, caue ne ad tēpus virescas, & in tēpore afflictionis marcescas. Caue ne fœno cōpareris, quod nunc nascitur & statim marcescit. Laboremus ergo fratres, & laborantes perseueremus, laboremus vt perseuerantiam habeamus. Laborent monachi omnes vt retineant, laborent virgines vt se informent, laborent viduæ vt in ipsa perseuerent. Attendite tamen fratres, nam diabolus quandoque seruos dei ad bonū incitat & conducit, vt de bono grauius eliciat malū. Contra hunc diaboli insultum valet sola perseuerantia, vt bono fine bona concludantur initia, vt principiū medio, mediū ne discrepet vltimo. Bonum enim inchoare & malo fine cōcludere, quid aliud est quàm monstruosas res conficere? Illa enim actio quasi chimæra est, quæ initiū habet à ratione, sed finē à sensualitate,

2.Tim.2.

Genes.37.

Horatius de arte poëtica lib. 1. Cum enim sic agitur, Humano capiti ceruicem pictor equinam iungit, & superinducit infructuosas plumas. Caue ergo ô monache ne actio tua monstrum maneat. Enormis enim erit fœtus ventris si capiti non correspondeat finis. Quidam enim habent initium bonum, quorum vita monstrum est mirabile quasi hominis prætendens caput, sed medium in luxuriam descendit, ventremq; ouinũm habet & ad vltimum in rapacitaté lupi pedes ostendit. O monache, quid tibi prodest bonum inchoare, & non finem concludere? Si donum virtutis amittis, damnum incurris, & grande supplicium promereris. O quàm tibi melius fuisset viã veritatis nõ agnoscere, quàm post agnitam retroire per inconstantiam. *2. Petr. 2.* O monache leuis reputaris per tuam apostasiam, cum Iuda incurris mentis instabilitatem, postponis deum, amittis amicos, spiritum & spem perdis, odio a cũctis haberis, & velut omnibus peior apostata comprobaris in vita. O monache attẽde, quia nisi perseueraueris, morieris. Igitur si incœpisti ædificare, perfice: si non incepisti, incipe. Si obtulisti florem iuuentutis tuæ diabolo, saltem fecem senectutis tuæ immolare non differas Christo. Ipse enim misericors est & recipiet te libenter, & dabit tibi stolam candidam, & annulum in manu tua, & calciamentũ in pedibus tuis. *Psal. 102.* Tunc inueterate olim diebus malis, renouabitur vt aquilæ iuuentus tua durans in æternum. Incipite ergo fratres mei & perseuerate reducentes vobis ad memoriam à quãto bono recessit Iudas, & quo modo feruenter bene agere cœpit, lingua vobis exprimere nullatenus possem, quo modo tamen perseuerauerit, scitis. Ecce enim Salomon per inconstantiam corruit: sic & Saül, sic & multi alij, quia multorum incipere fuit, sed perseuerantium paruus est numerus. *3. Reg. 11. 1. Reg. 15.* Cauete ergo quo modo caute ambuletis, considerantes quod qui se existimat stare, caueat, ne cadat. Fœlix ergo est qui benefaciendo perseuerat vsque in finem. *1. Cor. 10.* Quod donum præstet nobis ille qui pro nobis mori dignatus est, Amen.

De ira fugienda. SERMO IX.

FRatres mei dilectissimi, sicut omnium habere memoriam & in nullo errare nõ humanitatis sed deitatis solũ est, ita turbari, obliuisci & pati, solũ humanitatis est, & non deitatis. Nam deus nõ mentitur vt homo, nec vt filius hominis

nis irritatur. Humanum est ergo fratres mei turbari & irasci & iram incurrere, bonorum & malorum communis est conditio, sed in ira vel odio perseuerare diabolicũ est. Ideo vos qui spiritales estis maxime attendere debetis, ne ira in sinu stultorum requiescat. Fatuus enim statim iram suam indicat. Fortiter tamen spiritũ irascibilem continere magnæ prudentiæ est & perfectionis. O monache noli irasci, nam nomen & habitum sanctæ religionis in hac vasta solitudine portamus. Custodite igitur vos ab omni turbatione, Non enim decet seruos dei turbationem incurrere. Nũquid enim proderunt nobis nostra ieiunia, nostra abstinẽtia, nostra sacrificia? Ab ira deniq; fratres mei procedit rãcor, à rancore odiũ quod est ira inueterata in animo, inde nascitur homicidiũ, & si nõ opere, saltem voluntate, inde cõtumelia, inde detractio, inde susurratio, suspicio & iniuria, quæ sunt opera carnis & diaboli. O monache depone irã, destrue rancorẽ, mitiga furorẽ ne filius perditionis efficiaris. O quã melius esset monacho in seculo viuere pacifice, quã in monasterio cunctis bonis ornatus in ira & furore litigare & odiũ in corde tenere. Nec deũ laudare nec ab eo exaudire meretur qui odium seruat in corde. Qua frõte ô monache, quo affectu, qua deuotione à deo potes veniã postulare si fratrẽ dũ odis petis quòd tibi dimittat, sicut & tu debita dimittis? Crede igitur mihi quòd tantũ tibi dimittet, quantũ & tu dimittis alteri. Dimittamus ergo fratres mei irã quæ recte significatur per Lazarũ quatriduanum fœtidũ, quia qui irã in corde portat infamiæ fœtor statim eũ corrũpit. Si ergo ira in animo nascitur, mox refræna eã, allide eã ad petrã, suffoca eã exẽplo tui saluatoris, qui percussus in vnã maxillarũ mox præbuit alterã. Nam si hoc prior ipse non fecisset, mihi nunquã facere præcepisset. Eia ergo discite fratres mei, ab illo qui dixit se esse humilẽ & mitem. Discite opere, quod sæpe legistis ore, Sol nõ occidat super iracũdiam vestrã. Si enim frater tuus in te peccauit, vade ad eũ & inuita eum ad pacem, da ei osculũ & lucratus es fratrẽ. Tu vero qui offendisti nõ differas pergere, nõ differas fratrem recõciliare, vade ad eum, pete veniã. Et si verbo offendisti & tu verbo reconcilia: si vero facto, quod deus auertat, placa eum facto. Sic enim decet seruos dei facere, sic decet eos dæmones expellere & sanctos angelos introducere: nam vbi ira regnauerit, ibi omnino princeps diabolus erit, nec inde aliquid boni

Eccles. 7. *Prouer. 12.* *Ioan. 11.* *Matt. 11.* *Ephes. 4.* *Matt. 5.*

exire poterit. Fugiamus igitur iram fratres mei, quæ rationem suffocat, mensuram iusticiæ ignorat, solem iusticiæ nescit, amicicias rumpit, de facili aufert pacem mentis, sapientiam calcat, sapientes infatuat, monachos deuiat, sacerdotes suffocat, castitatem euacuat, grauitatem in pastoribus dilacerat. Nec ira repletus, cõsilij potest esse capax. O monache intuere caput tuum, nam in cruce positus pro suis crucifixoribus exorauit. Et primicerius martyr Stephanus pro suis lapidatoribus genua flectẽdo clamauit, Domine ne statuas illis hoc peccatum. Sed si nõ tantæ perfectionis sumus vt bonum pro malo soluamus, saltem pro malo malum non reddamus. Non tamen per pusillanimitatem remittendæ sunt iniuriæ, sed per sapientiam quæ est in Christo Iesu. O quãta fratres mei huius peccati labes. O quàm grandis & lata miseria tam corporis quàm animæ, nam corpus quietem, somnum & alacritatẽ amittit, sed & anima vitam perdit æternã. Veniunt enim & reuertuntur ad nos per iram pristina peccata, & sic confundimur & damnamur. Nos vero fratres qui Christiani veraciter sumus, relinquamus vindictam illi qui ait, Mihi vindictam, & ego retribuam. Quicquid enim ad te pertinet, dimitte illi. Nũquid ipse mirabiliores vindictas facit quàm nos imaginari possumus? Non tamẽ hoc sibi petere debemus, nec affectare, sed pro eis mẽtẽ & puro corde orare. Nam dum nostras iniurias facere petimus, quod dei est vsurpamus. Orare tamẽ sine intermissione debemus, vt vindicet sanguinem suorum seruorum, non ad damnationem, sed ad correptionem qui est benedictus in secula, Amen.

Acto. 7. *Roma. 12.* *Deut. 23.* *1. Thes. 5.*

De puritate conscientiæ, amore tribulationum, & spe qua per illas ad cælestia inuitatur.

SERMO X.

AD spiritale gaudium hodierna die fratres dilectissimi intendo vos inuitare. Quod quidẽ gaudium non operatur diuitiarum copia, non fallax mundi gloria, non prolis fœcunditas, non corporis sanitas, sed tantum conscientiæ puritas. O fœlix consciẽtiæ puritas, ô fœlix sanctæ conscientiæ iocunditas, quæ vermem interiorem excludis, quæ à carcere doloris liberas rationem, quæ ab omni immundicia purgas mentem. O mens sancta, paradisus deliciarum, variis bonorum operum virgultis consita, variisq́ue virtutũ floribus purpurata, & suauiter cœlesti gratia irrigata. Hæc est fratres mei paradisus

Genes. 2.

paradisus in qua plantatur lignum vitæ & cœlestis sapientiæ. Hæc est thalamus dei, palatium Christi, habitaculum sancti spiritus. Hæc est thronus Salomonis, lectus sponsi cœlestis, in quo ipsa conscientia bona optime delectatur: & requiescit cum sponso suo. O conscietia in te, & tibi occurrit Rebecca cum Isaac veniente de agro. In te delectatur Iacob cum Rachelis coniugio, in te Sunamitis Abisac regem Dauid, iocundis fouet amplexibus. O conscientia sancta, in terra adhuc es, & in cœlis habitas. Gaude ô anima anima sancta, sancta conscietia decorata. Gaude cœlesti & æterna gloria. In ea fratres charissimi Magdalena illa ignifera, Christo preciosa offert vnguenta. Ibi Maria optimam partem elegit quæ non auferetur ab ea. Eia ergo fratres si ad hanc gloriam cupimus peruenire, prædictam nostram conscientiam diligenter nunc discutiamus, & ibi literam luxuriæ perlegamus, apicem superbiæ, notam auariciæ & thecam inuidiæ prospiciamus, & deleamus ea per confessionem, per cordis contritionem, per veram satisfactionem, & tunc merebimur per gratiam adipisci gloriam illam quam nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ deus præparauit diligentibus se. O fratres mei & lætitia cordis mei, festinemus ingredi hanc sanctam sanctorũ. Tunc enim habebimus bonũ quod non perdemus, tũc accipiemus perfectum bonum quod non amittemus. Amare tamen debemus si ad hanc gloriam peruenire cupimus, tẽtationes, fames, tribulationesq; singulas. Nam sicut in fornace purgatur aurum, sicut lima purgat ferrum, sicut flagellum separat à grano paleam: sic in fornace tribulationum patientia exercetur, fortitudo roboratur, constantia solidatur, spes ad cœlestia inuitatur. O spes sanctorũ & turris fortitudinis eorum quæ non confundis, sed te expectantibus gratiam infundis, non cæcas, sed illuminas, non famelicas sed reficis. O fœlix spes cœlestis, tu timorem seculi expugnas, consolationes mundanas extirpas. Per te timor non augetur, per te falsa cupiditas non somniatur, per te luxuria conquassatur, per te superbia auellitur, per te inuidia non dominatur, per te cuncta vicia terminantur. O spes cœlestis curiæ, in te regnat charitas, quæ credit omnia quæ ad salutem pertinẽt, omnia sperat quæ promissa sunt. O fratres mei, quis hominum potest mentem seruorum dei infirmare, si apud deum spes cœlestis pro eo allegat? In quo nocebunt

Genes. 24.

3. Reg. 1.

Luca. 7.

Luca. 10.

1 Cor. 2.

cis tyrannorum fulmina, fortunæ præcipitia quid agent? O spes tu cogitationes dirigis, tu in charitate altitudinem ponis, vt in ea perseueremus vsq; ad mortem, tu in charitate latitudinem extendis vsq; ad inimicum. O spes cœlestis gloriæ, per te Patriarchæ mala patiéter sustinuerunt, per te Prophetæ cuncta mala portauerunt, per te Apostoli ad mortem gaudenter perrexerũt, per te martyres afflicti sunt, per te virgines combustæ sunt, per te cõfessores vituperati sunt, per te viduæ castitatem astringunt, per te maritatæ lumbos præcingunt, per te pupilli languẽtes & orphani sperant ridere, per te pauperes confidunt gaudere, per te peregrini sperant terminum & ad finem laboris peruenire. O spes tu omnia portare facis dulciter & suauiter. Eia ergo fratres hanc amate, hanc tenete, non tamen sine timore, quia qui sperat & non timet, negligens est: qui autem timet & non sperat, depressus est & descendit in profundum quasi lapis. A quo descensu liberet nos ille qui de cœlo descẽdit, vt nobis vitam donaret & ascensum Christus deus noster. Amen.

De lachrymis, compunctione & pœnitentia.

SERMO XI.

SCitote fratres mei charissimi quòd post mũdi gaudia sequentur æterna laméta, quia nemo potest hic & in futuro gaudere, ideo necesse est vt vnam amittat, qui aliam voluerit possidere. Si ergo ô monache hic gaudere cupis, scias iam te exulem esse patriæ cœlestis, sed si hic plorau eris iam patriæ cœlestis ciuis cõstitueris. Beati, inquit, qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Sed dicet quis, Quid flere oportet, & quare flere debemus? Ego autem filioli & fratres dico quòd flere debemus peccata quæ commisimus. Iste enim fletus sit panis noster, quẽ quotidie comedere debemus die ac nocte. Flere etiam debemus populorum peccata, quasi nostra vulnera. Sic enim Paulus faciebat, dum clamabat Quis infirmatur & ego non infirmor? Flere etiam debemus de dilatione regni æterni, quod bene flẽdebat ille Propheta Dauid dum dicebat Heu mihi quia incolatus meus prolongatus est. Istæ enim sunt tres miseriæ, quibus texitur liber Hieremiæ, quibus plangit peccata animæ, insultum miseriæ, & dilationem patriæ. Horum fletuum imbribus debemus irrigare terram mentis nostræ, vt pariat fructus bonorum operum diuersósque flores virtutum. Isti quoque fletus sunt tres fluctus per quos

Matth. 5.

2. Cor. 11.

Psal. 119.

Exod. 14.

quos filij Israël transierunt ad terram promissionis. Vere peccatores ex Aegypto viciorum exeūt, mare rubrum transeuntes, dum submerguntur hostes, & vicia suffocātur. Vere cantant domino gloriose, dum intrantes cœlestem Hierusalem, deposita corruptibili veste, sanctis angelis sunt sociati. O monache fac igitur vt mens tua sit liber quem vidit Ezechiel, in quo scriptæ erant lamentationes & væ. O monache ad has lamentationes te conuertas, hos dolores amplectere cunctis diebus vitæ tuæ, flendo tua peccata, & non solum vt diximus tua, sed & proximi. Caueto tamen ne fleueris mortem corporalem alicuius, nec substātiarum amissionem, nec corporis infirmitatem. Omnia enim necessaria sunt euenire, omnia hæc valde communia. Ponas ergo te in dei voluntate, relinquens sibi omnia, & ipse te reducet & conducet, quicquid tibi acciderit, libenter suscipe, deum in omnibus lauda, omnem honorem sibi exhibeas gratias ei soluēdo. Quotidie fleas peccata quæ commisisti, & quæ committere proximos videas, quasi tua sint vulnera. Sic enim peccatrix illa Maria non solum in domo Simonis, sed etiam post aduentum sancti spiritus hoc idem ardēter perfecit. Semper enim dolebat, semper in vita sua flebat quæ commiserat. Sic fecit & Maria mater domini, quæ dum iuxta crucē staret, non sua peccata flebat, quia nullum peccatum habebat, sed flebat nō tantum filij passionem, sed & Iudæorum damnationem. Sed dices, Mortuum fratrem vel amicum video, naturalis infirmitas me inuitat ad planctum. Ego autem dico tibi monache, tempera luctum tuum. Non enim tuum est mortuos flere, sed seculi. Non tamen prohibeo lachrymas naturales, quas naturalis necessitas exprimit. Nam multi lachrymas fundunt, & quamuis natura nos ad hoc frequenter inuitet, animus tamen sapientis immobilis perseuerat. O tu qui sapiens videris esse in seculo, caue ne consentiat animus tuus mortuos deplorare. Stude vt luctus vincatur ab animo. Caue ne absorbeatur animus tuus ab infirmitate mētis, & extenuet spiritus carnē vicio sensualitatis. O monache si mors imminet, noli dolere, præpara te ad mortem per mētis constantiam. Talem te præpara vt mortem timere non possis, vt post mortem viuere incipias, qui ante mortem moriendo viuebas, vel viuendo moriebaris. Cupis ergo ô monache semper viuere, depone fletum pro terrenis, noli plorare quæ mundi sunt,

Ezech. 2.

Luca. 7.

Ioan. 19.

sunt, & quæ necessaria sunt euenire. Depone omnino fletum pro terrenis, & assume lamentum pro cœlestibus, Beati, inquit, qui lugent, beati qui fletis, quia ridebitis. Diligamus igitur lachrymas, quia suaues sunt diligentibus deum. Delectemur igitur semper in hac infirma vita fratres mei in fletu & lamento. Simus tantum proni ad lamẽtum & fletum, quantum fuimus ad culpam audaces. Qualis fuit nobis intẽtio ad peccandum, talis sit ad pœnitendũ deuotio. Grauia peccata grauissimis lamẽtis indigent. Accipite fratres mei compunctionem, quia sanitas animarũ est, remissio peccatorum est, sacrificium spiritale est, quod deo summe placet. Holocaustum medullatum; est cor peccatoris humiliatum, & quotidianis lachrymis rigatum. O monache punge oculum mentis, vt lacryma prodeat compũctionis. O compunctio quàm sancta & mirabilis prædicaris, tu spiritale lauacrũ es, tu flagellum dei es per quod deus mutatur, tu stimulus per quem deus ad hominem inclinatur, tu ligamen per quod deus fortiter astringitur. O cõpunctio sancta & immaculata, sine qua adultis non valet baptismus; sine qua ad iudicium domini corpus recipitur, sine qua infructuosa est omnis cõfessio, sine qua omnis satisfactio inanis est. O compunctio lachrymosa, ô lachryma mentem purgans, intentionem fœcundans, confessionem irrigans, animam sanctificans. Hæc est lachryma sanctæ compunctionis soror, quæ motus illicitos extinguit, paradisum aperit, infernum claudit, mundumque despicere in cunctis facit. O fœlix lachryma, tu carnalẽ cogitationem extinguis, peccatorum morbũ expellis, virus culpæ euomis. O fœlix tabula, ô vitalis nauicula, per quam naufragus redire potest ad portum salutis. O aqua salutaris, per quã omne peccatum destruitur. O via, per quam ad paradisum gradimur. O spiritale conductum, per quod de inuio ad viã transitur. O fœlix lauacrum pœnitentiæ lachrymarum, quod toties vales ad purgandum, quoties purgatione indiget cor humanũ. Hæc est fratres mei herba cœlestis illius fullonis, qua vestes seruorum suorum deturpatas à sorde quotidie purgat, Hoc est cœleste nitrum, quod de rore diuinæ gratiæ confectum; abstergit maculas peccatorũ. Hoc est lixiuium, quo interioris hominis caput optimè abluitur. O lachryma tu cõtra ruinas hominum suaue solaciũ, quæ passionis Christi es vicaria, contra peccatum ponens remedium, vt per te toties

Matth. 5.

co

cogatur Christus mori, quoties labitur homo in abyssum peccatorũ. O monache ergo à lachrymis quis cõtinere se poterit? Intremus obsecro consciẽtias nostras, discutiamus eas, & si risimus in iuuentute, saltem in senectute fleamus, cogitantes quid Christo & quid diabolo tempore nostræ iuuentutis persoluimus. Et si antequam ad eremum peruenimus, visus nos incuruauit per concupiscentiam, si guttur per gulam, si auditus per enormitatem verborum vel spontaneam detractionis audientiam, si lingua claudicauit in verbo, si olfactus errauit in odoramento, si tactus fefellit in suauitate, si gressus ad furtum, si in his vel aliquo istorum te inueneris culpabilem, ablue culpam per lachrymam: Iuxta quantitatem sordis mensura lachrymarum copiam, assumendo pœnitentiam, quæ mater est omnium bonorum. Timor autem qui pœnitentiam concupiscit, contritionem parit. Pœnitentia enim illa digna & bona est quæ peccata peracta deplorat, sic vt deplorata iterũ non committat. Quid ergo pœnitentia est, nisi anteacta deflere, & flenda iterum non committere? Nam qui sic peccata deplorat vt iterum peccata committat, adhuc pœnitentiam agere ignorat. Nunquid & qui dissimulat irrisor est, & non pœnitens qui adhuc agit quod pœnitet? Pœniteamini igitur fratres mei, & pœnitentes pœnitentiam agite in fletu & lamẽto, vt digne ridere possitis in gloria beatorum: Amen.

De pænitẽ. di. 3. ca. 1. & ca. pænitentiam quippe. 4. sent. di. 14. cap. 1. De pæniẽ. di. 3. capit. Irrisor. Luca. 18.

De superbia & humilitate: SERMO XII.

FRatres charissimi vbi superbia fuerit, ibi discordia & cõtumelia dominabitur. Non ergo decet seruos dei in eremo constitutos superbos esse sed humiles, nõ elatos, sed mansuetos, castos, benignos & omnibus virtutibus ornatos. Cauete enim fratres & vigilanter semper attendite, ne superbia inflemini de bonis commissis, sciẽtes quòd superbia ex angelis dæmones fecit, sed humilitas homines similes angelis cõstituit. Superbia gloriã de cœlis deiecit angelicam, sed humilitas ad cœlos ascẽdere fecit infirmitatem humanam. O fratres mei cauete, ne orantes, vel legentes, vel stantes, vel sedentes, vel vigilantes dicatis ore vel corde, habitantes in cinere & cilicio cum Pharisæo, Gratias tibi ago domine, quia non sum sicut cæteri homines. Hæc enim solitariã vitam ducẽtes diabolo instigante sæpe cogitant, sæpe hoc dicere tentantur

ab inimico seruorum dei. Potius enim volo vos eremum exire, quàm talia dicere vel cogitare: Sed dum tentamini hoc asserere vel de vobisipsis hoc cogitare, mox clamate, mox vlulate, & dicite, Ego sum vermis & non homo, opprobrium hominum & abiectio plebis. Et cum Publicano dicite, quibuscunque virtutibus sitis ornati, Deus propicius esto mihi peccatori. Attendat igitur charitas vestra, quid dixerit veritas nostra, Qui maior est vestrũ, fiat sicut minor, & qui præcessor est, sicut minister. O monache quanto maior es, humilia te in omnibus, & inuenies gratiam coram deo & hominibus. O sancta venerabilisque humilitas, tu filium dei de sinu patris descendere fecisti in vterum sanctæ Mariæ virginis. Tu eum fecisti inuolui vilibus panniculis, vt nos indueret virtutum ornamentis. Tu circuncidisti eum in carne, vt nos circunciderer in mente. Tu eum permisisti corporaliter flagellari, vt nos liberaret à flagello peccati. Tu eum coronasti spinis vt & nos coronaret suis æternis rosis. Tu eum infirmari fecisti, qui medicus cunctorum erat, & solo verbo sanat vniuersa, vt nos infirmos sanaret. O sancta humilitas, quàm dissimilis es superbiæ. Nam ipsa superbia fratres mei Luciferum de cœlo deiecit, sed humilitas dei filium incarnauit. Ipsa superbia Adam de paradiso expulit, sed humilitas latronem in paradisum introduxit. Superbia gigantum linguas diuisit & confudit, sed humilitas cunctas congregauit dispersas. Superbia Nabuchodonosor in bestiam transmutauit, sed humilitas Ioseph principẽ Israël constituit. Superbia Pharaonem submersit, sed humilitas Moysem exaltauit. Hæc est illa sancta humilitas, quæ fecit solitarios, quæ fecit nos priuatos seculo, quæ fecit nos in cõuentu solitarios omnibus virtutibus florere perfectis. Hæc est illa sancta humilitas quæ philosophos tradidit in reprobũ sensum, excæcauit Iudæos, suffocauit Paganos, inflammat Christianos, perimit obstinatos, deiicit potẽtes de sede, & exaltat humiles. Sed superbia fratres mei non sic. Sed quid? Prælatos percutit, diuites tumorosos efficit, religiosos decipit. Hæc homines cæcat ne agnoscãt quid sunt. Hæc enim fructum perdit operis, mẽtem hominis ligat; quia ab ea panditur omne malũ. Hæc est illa feruens olla, quam Hieremias vidit, in qua decoquũtur omnes principes & pastores tenebrarum, sectatores bonorũ temporaliũ, veneratores diuitiarũ, qui primas cathedras appetũt in

Psalm. 21. Lucæ. 18. Lucæ. 22. Eccli. 3. Gene. 3. Lucæ. 23. Gene. 11. Actor. 2. Daniel. 4. Gene. 41. Exod. 14. Exod. 4. Hiere. 1. Matt. 23.

synagogis,& salutari in foro,& vocari rabbi. Hãc ollam succédit diabolus, dum corda patrum inflat ad altiora. Isti sunt quatuor venti qui totũ orbem perflant, arrogantia sibi ascribens quod non habet, insolertia sibi appropriãs quod alteri debetur, superbia multa de se credens vltra quam verum sit, contumacia se erigens in prælatum. Isti sunt quatuor fabri, qui totum mundum concutiunt, & corda filiorum dei dissipant, à quibus nos custodiat deus: Amen.

Daniel.7.

Zach.1.

De fortitudine tenenda: SERMO XIII.

QVia in hac vasta solitudine dei gratia sumus in vnum congregati, vt vnanimes habitemus in domo, & sint nobis omnia cõmũnia propterea inter cæteras virtutes fortitudinem oportet nos rapere sequi & imitari. Nam si hanc virtutem amplexi fuerimus fratres iacula fortunæ non timebimus, deridebimus diaboli blandiméta, & spernemus illata. O fratres mei ligate hæc in cordibus vestris, quoniã qui fortis est, liber est. Non enim seruit fortunæ, non vanitati mundanæ. O fratres mei & lætitia cordis mei considerate quãta fuerit in martyribus fortitudo qui velut impassibiles tormenta despiciunt, tyrannos confundũt, cuncta quæ mundi sunt despiciunt, qui licet decoriati, licet cõbusti, licet in cunctis membris afflicti, licet in omnibus corpore sint proiecti; non tamen legimus eos esse mente mutatos. Sed scire debetis fratres mei quòd multis modis dicitur fortitudo, hypocritarum videlicet & philosophorum, & bonorũ fidelium. Hypocrita denique multa sustinet, multa portat, & fortis in cunctis apparet. Sed væ hypocritæ quia venãdo mundi gloriam, æternã pœnã meretur. Hic sic trahit gloriã quòd nõ habeat gloriã. Hæc enim fortitudo non virtus est sed viciũ, non magnanimitas sed infirmitas, nõ bonitas sed imbecillitas appellatur. Hanc prætẽdunt hæretici, hanc rapiũt falsi fratres, de quorũ numero dei gratia vos nũquã esse cognoui. Quædam etiam fortitudo est philosophorũ, qui calcauerunt diuitias, honores, pompas, dignitates, & aliquãdo membra propriorum corporũ, sed hæc fortitudo insufficiens erat ad æternæ vitæ meritũ. Quare? Quia carebant charitate & timore dei. Ipsa denique charitas est forma omnis bonæ actionis. O quantus rigor fortitudinis fuit in Platone, ô quot & quanta patiebatur contraria, sed quia fundamento fidei caruit, propterea spes eam fortitudinem non erexit: & quia charitate

Acts. 2. & 4.

Fortitudo hypocritarũ Philosophorum.

non

non profecit,ideo virtutis meritũ omnino amisit. Sed est & alia fortitudo qua boni quotidie certant vsque ad mortem. Tales sunt fundati in deo,ideo vt supra diximus fratres, nec verba nec impiorũ verbera timẽt.Hæc est illa mirabilis fortitudo, qua Moyses asperitatẽ viæ deserti vicit, hic est panis cœlestis,qui Heliam in deserto pauit.Hæc est fortitudo quæ mortem spernit,hæc est clauis qua domus dei patescit & aperitur.Hæc est quæ habenas voluptatis sub fræno rationis iacere cogit.Hæc est qua Ioãnes in deserto decoratur.Hæc est qua Paulus eremitarũ forma beatificatur.Hæc Antonij aliorumque sanctorum patrũ lorica est & zona,qua præcincti & armati in excelsis indefessa voce quotidie clamare non cessant.O fortitudo, eremitarũ baculus,cœnobitarũ cingulus, monachorumque omnium sacramentũ,tu contra paupertatem vales,vt non frãgatur animus paupertatem amantis, sed amplior sit interius & magis virescat in mente. Quanto minus abundat in rebus fortunæ,tãto plus valet fortitudo cõtra mundi insultum. O fortitudo si dolorem pateris,tu in omnibus gratias agis,tu in tribulatione diuitias spiritales & delicias inuenis,vt potius morbi cedãt in mentis cõmodum quam corporis detrimentũ. O fortitudo omnẽ crudelitatem euacuas,carcerem respuis,crucem non metuis,equuleũ amplecteris,optas vincula,spontanea semper curris ad mortem. O monache nihil valet cursus tui brauij,nihil tua operatio, nisi columna fortitudinis roboretur. Nihil valet ædificium boni operis,nisi columnam fortitudinis amplexeris. Sed si columna fortitudinis fracta fuerit, tantum ædificium bonorum operum ruit.Hanc si Dauid renuisset, homicidium & adulteriũ non commisisset.Si Sampson hanc seruasset,fœmina eũ inimicis non tradidisset .Si Salomon hanc dilexisset, idola non adorasset.Si Petrus hãc tenuisset,ad vocem ancillæ fidem non negasset.Si filij Israël hanc habuissent,minime in deserto murmurassent. Eia igitur fratres estote fortes in bello tentationum, tribulationum, infirmitatum, iniuriarum,& pugnate cum antiquo serpente,& accipietis regnum æternum:Amen.

Exod. 4. *3. Reg. 17.* *2. Reg. 11.* *Iudicũ 16.* *3. Reg. 11.* *Matt. 26.* *Exod. 15.*

De iustitia & correctione fraterna:

SERMO XIIII.

Nusquãm pudentius fingit quã hic.

Vt bene nostis fratres charissimi, tria monasteria apud Hipponem dei gratia merui laudabiliter ad honorem

sanctæ trinitatis cõstruere. Quorum primum hoc est, in quo iam annis multis modico pabulo contenti hilariter commoramini, bestiis associati, auibus ministrati, ciborumq; spernentes delicias & visus hominum fugientes. Et ideo non ego miser, sed vos sæpe angelorum assueti estis colloquiis. Aliud quoq; monasterium in horto quẽ sanctus noster pater Valerius mihi dedit, ædificatũ est. Et quoniam postquam presbyter Episcopus factus sum, nec semper hic vobiscũ habitare potui, nec cũ fratribus qui in prædicto monasterio positi sunt, propterea infra domũ Episcopi mecũ habere volui monasterium clericorũ, & cũ eisdem pariter viuere cœpi secundũ regulam & Apostolicã traditionem. Ad vos ergo tantũ qui in eremo laudabiliter viuere voluistis, pertinet verbũ istud audire & intelligere, atq; operibus adimplere, quo dicitur, Diligite iusticiã. Ad fratres autẽ nostros & clericos qui in vrbe habitant, quibus etiã expedit prædicare quotidie verbũ dei, pertinet non solũ diligere iusticiã quo ad seipsos, sed etiã iudicare, reprehendere, obsecrare, increpare, in omni patientia & doctrina populum electũ dei. Et licet fratres nostri qui collocati sunt in horto sancti Episcopi Valerij satis distent ab vrbe, quia eorũ tamen fama diuinitus diuulgata est, ordinaui vt verbum dei populo salubriter prædicarent animæq; fidelium suam vitã, doctrinam & exempla audiendo & videndo sponte redirent ad illum qui ex nihilo cuncta creauit. Ecce quo modo terram iudicant, ligant & soluunt quæ volunt, semper deo fauente. Vos vero qui segregati estis à seculo, qui etiam vitam tutiorem eligere voluistis, audite quòd in cunctis maxime iusticiã diligere debeatis. O fratres mei & lætitia cordis mei, vultis scire quo modo vos solitarij iusticiam diligere debeatis? Cauete ne sic ab alterius oculo festucam euciatis, vt in oculo vestro trabem nõ videatis: nec sic alterius velitis reuelare lapsum, vt vestrum nõ videatis casum: nec sic alterius curare debetis morbum, vt & vosipsos postponatis ægrotos, ne cuilibet vestrũ dicatur, Medice cura primò teipsum. Cura ergo primò teipsum ô monache, vt curatus alterius vulnera curare possis. Audite fratres mei, audite quid dominus dixerit Pharisæis adulteram accusantibus, Qui sine peccato est vestrũ, primus in illam lapidem mittat. O monache in quo alium iudicas, teipsum condemnas. Qua fronte fratres mei poterimus arguere alios de eo quod in nobis gra-

Luc. 6.

Luc. 4.

Ioan. 8.

Rom. 2.

uius inuenimus? Ad nos igitur fratres pertinet mundos esse & sanctos, & si tunc fratrem nostrũ deuiare videmus, reprehendere eum cum omni mansuetudine sine mora debemus, ne per nostram negligentiã pereat. Charitas enim non odij, non rancoris, sed zelo iusticiæ gladiũ correctionis euaginare debet: tamẽ semper misericordia ligata sit in cordibus vestris, ne velut Iudas ille qui peccauit, desperatus ad suspendium pergat. Hoc autẽ ad vos maxime pertinet fratres. Sed quid ad fratres in vrbe habitantes pertineat audiamus. Certe non solum hoc, sed etiã spectat ne iudiciũ odio exasperent, ne crudelitate inflamment ne amore pecuniæ emolliant, quia pauperes vere sumus, & spectaculum facti sumus angelis & hominibus, ne timore iusticiã relinquãt, ne eos moueat res purpurea, nec diuitis munera, sed magis saccus pauperis, orphani & pupilli eos mouere debet dei iusticiã cum labore exercere. Regia via qui terrã iudicant incedere debent, nec declinare ad dexteram molliendo iudicium, nec ad sinistram exasperando supplicium. Non enim crudelitas est punire reatum, sed iusticia: non tyrannicum, sed diuinæ rectitudinis iudicium. Non tamen volumus, nec cõsilium damus vt mox iudicent, sed cum omni maturitate incedant, & inuẽta discussaq; rei causa Christi nomine iudicent delinquentes: & si publice peccauerint, publice puniãtur, vt & cæteri iusticiam diligentes fortius diligant, & iusticiam odientes metuant ne delinquant. O sancta laudabilisq; iusticia, sub te & per te pudicicia regnat, pax per te triumphat & securitas, dignitas per te floret, & fructum affert in patientia. O iusticia qui te amauerit, qui te strinxerit, cum Moyse mare mundi viciorũ sanguine rubricatum, sicco vestigio pertransibit. Hæc est virga quã petra percussa manat in fluẽta, quia lapidea subditorum corda iudicio iusticiæ tacta, in virtutum exuberant flumina. Hæc est virga Aaron, quæ fronduit, floruit & fructũ peperit, quia iusticia quasi frondet dum mente concipitur, floret dum viriliter exercetur, fructificat dum subditus corrigitur. Hæc est ventilabrum, quo granũ diuiditur à palea, sanies à morbo eiicitur quia contra morbum peccati opponendum est mordax emplastrum, ne in maius viciũ tabes exuberet incurata, & in augmentũ facinoris redundet iniquitas impunita. Hæc est mensura, qua debemus metiri pœnas, & merita põderare. Attendite tamen fratres, attendite pastores qui terram iudicare

Matt. 27.

1. Cor. 4.

2. Timo. 5.

Hebr. 9.

Matt. 3.

care debetis, quòd aliquando iusticia est relaxanda propter scandalum multorũ, aliquando exagitanda est vt sit cautela reliquorũ. Tunc vero iusticia dicitur gladius ex vtraq; parte acutus, quia hominis defendit corpus ab exterioribus iniuriis, & animam à spiritalibus molestiis. Hæc est medicina viciorum, antidotum peccatorum. Hæc est pugio, quo Phinees transfixit coëuntem cum Madianitide Iudæum, & cessauit quassatio. Hæc est lapis quo Dauid percussit Philistæum & à seruitute Israël liberauit. Hæc autẽ sine discretione, gladius est in manu furiosi. Hæc sine prudẽtia, est mors & bonorum persecutio. Hæc sine misericordia, gladius est in manu tyranni. Cum summa enim discretione fratres mei tenenda est iusticia, cũ summa deliberatione inferenda est pœna, non iudicando ex suspicione, sed ex omni certitudine veritatis. Attendite fratres mei & antè probate, postea recte iudicate, non secundum faciẽ, sed recto iudicio. O quàm facile est iudicare, sed ô quàm amarũ est quod iudicatũ est retrahere. Ideo non puer, nõ insensatus vobis præesse debet, sed annosus, prudẽs, castus, sobrius vt in progressu & statu sal terræ & lux mundi cunctis appareat: talis iusticiam non poterit ignorare. Tunc enim regnũ Romanorũ pacifice tandiu perseuerauit, quãdiu sapientes regere permiserunt: sed dum iuuenes & expertos regere permiserunt, tanquam iusticiam ignorãtes acceptores personarũ facti sunt, & sic iusticiã perdentes dominum orbis terrarum perdiderunt. Iuuenes ergo imprudentes, duces vel Ecclesiarũ pastores non constituendi sunt, ne ipsi simul cum populo peceant. Tales enim si præsunt, non solum præterita & futura non cogitant, sed audire quod bonum est & verum aures suas obturant. Taliter etiam non solum iuuenes, sed etiam antiquos in diebus malis hoc facere frequẽter minime dubitamus. Vita enim pastoris omnibus prodesse debet. Et quo modo hoc quis facere potuerit si iusticiam ignorauerit, & regnare in æternũ crediderit? Isti memorari nouissimã sua non possunt, quia in æternum viuere credunt. O fratres sicut frequenter diximus, pastores & principes Romanorũ scientiam de præteritis habebant, in quibus & certificari optime poterant, & de futuris aliquid scire semper procurabant. In hoc autem exercitium eorũ consistebat, quòd iusticiam vsq; ad mortem sequebantur, & pro ea moriendo fœlices se esse putabant. Tu vero ô monache qui præes, obsecro memorare

Nume. 25.

1. Reg. 17.

Ioan. 7.

Matth. 5.

Eccli 7.

quid es, quid fuisti, & quid eris, tūc iustus reputaberis à deo, & in æternum non peccabis. Hæc autē fratres mei sit semper nostra exercitatio, & si hæc fecerimus, vere fideles & iusti erimus. Sed sunt aliqui, licet dei gratia nō inter nos, qui spiritu libertatis viuere volunt, vt superbi, auari, discoli, gulosi, adulteri, qui si ab aliquo reprehenduntur, latrant vt canes, mordent vt serpentes, deuorant vt leones, dolent vt parturientes, dicentes malum bonum, & bonum malum. Tales aperta facie, viuoq; sermone negare iusticiam præsumunt dicentes, Ecce quo modo me persequitur hypocrita, qui iusticiam tenere videtur. Talis deniq; fratres omnibus peior est, & melius illi fuisset si in seculo remāsisset. Et ideo si in nostra congregatione aliquem talem inuenerimus quod deus auertat, qui sic iusticiam calcare voluerit, non tenendus est sed expellendus, tanquam viuere volens in spiritu libertatis suæ. A quibus tamen nos liberet deus sicut hactenus fecit per gratiam suam, vt nostra sancta & immaculata religio de bono in melius semper augmentetur, per Iesum Christum saluatorem nostrum, Amen.

De fide trinitatis à simplicibus nō inuestiganda, & septem donis spiritus sancti contra septem vicia.

SERMO XV.

Scriptum est fratres charissimi, quòd non debemus loqui sublimia, tanquam sapientes mundi gloriantes. Ait enim Propheta, Nolite multiplicare loqui sublimia. Hoc autem verbum ad vos maxime dirigitur qui rusticani estis in syluis habitantes, licet ciues sanctorum & domesticos dei vos nullatenus dubitare debeamus. Nolite igitur multiplicare loqui sublimia. Quæ sunt ista sublimia de quibus nō licet multum loqui, nisi de dei omnipotētia, de vnigeniti eius coęternitate, de sancti spiritus magnificentia? O fratres mei & lęticia cordis mei si volumus scire quantum pater immensus sit, apprehendere nō valemus. Si imaginari cupimus quo modo filius coæternus sit & consubstantialis, mens humana omnis naturalis succumbit. Si scire desideramus qualiter spiritus sanctus omnia continet & non continetur, omnis humana ratio deficit. Ideo hæc omnia discutere non curemus, Quare nō, nisi quia nullo modo valemus? Propterea fratres mei sciatis, quòd vbicunq; quæritur de vnitate trinitatis, magna est adhibenda cautela, quia nec periculosius alicubi erratur, neque

1. Reg. 2.
Ephe, 2.

labo

laborioſius aliquid quæritur, nec fructuoſius aliquid inuenitur. Veniat igitur contra volentes ſcire vltra id quam neceſſe eſt, ſanctus ille Salomon, & reprehendendo atque docendo dicat, Altiora te ne quæſieris, & fortiora te ne ſcruteris. Surgat etiam Paulus columna fidelium & lumen orbis terræ, & ſua voce confundat omnes philoſophantes, nomen Chriſti portantes, volētes ſapere plus quàm oportet ſapere. Non tamen dico fratres, quod omnino nō quæratis, ſed quæſtiones in diuinis vos qui groſſi eſtis multiplicare non debetis. Quærite tantum vos qui ſpiritales eſtis, quo modo præcepta dei ſeruare poſſitis, quo modo diabolum in eremo ſuperare debeatis, quo modo patientiam quam Chriſtus docuit amplecti valeatis. Hæc enim ſeruus dei ſemper legere & adimplere debet. Natura deniq; noſtra fragilis eſt, & ea ratione comprehendi non poteſt. Philoſophus etiam Ariſtodemus annis multis inſudauit naturam apis inueſtigare, nec finaliter potuit. Quo modo ergo nos trinitatem capere valemus? Cur miramur ô fratres qui lutei ſumus, & ventrem ſtercoribus plenum portantes, ſi neſcire poſſimus dei naturam? Nunquid & angeli ipſam in cœlo inueſtigare poſſunt? Certū eſt quòd non. Quid enim ſciunt, niſi quòd deus trinus & vnus eſt, & omnia ſine labore & pœna creauit & gubernat? Nolite ergo fratres loqui ſublimia, nolite ſapere plus quàm oportet ſapere. In die enim iudicij non damnabuntur Chriſtiani, nec rationem reddent quia philoſophiam vel dialecticam aſtrologiam vel muſicam ignorauerunt, nec de hoc quòd naturam dei ſcire non potuerunt, ſed ideo damnabuntur, quia deo obedire neglexerūt. Ideo ſcitote fratres quòd melius eſt pie confiteri ignorantiam, quàm temere ſcientiam vēdicare, quia temeritas pœnam habet, ſed ignorantia promeretur veniam. Sufficiat nobis ſcire de myſterio trinitatis tantū quantum dominus diſcipulis ſuis expoſuit. Nemo enim nouit ſic de natura ſua dicere ſicut ipſe qui ait, Baptizate gentes in nomine patris & filij & ſpiritus ſancti. Tres aperte pronunciat perſonas, ſed vnitatem oſtendit dicens, in nomine, nō enim dixit in nominibus. Trinitas enim diuiditur indiuiſibiliter, & coniungitur diuiſibiliter. Singulariter enim vnaquæque perſona deus eſt & vita vel deitas indiuiſa in opere, concors in voluntate, par in potentia, æqualis in gloria, nec minoratur in ſingulis, nec augetur in tribus. Sancta ergo trinitas

Eccli 3. *Rom.12.* *Ibidem.* *Matt.28.* *Rom.11.*

vnus deus est, ex quo omnia, per quem omnia, in quo omnia sunt. Et ne tres deos putaremus esse, ait Apostolus, Ipsi gloria, non ipsis. Ipsi quidem gloria semper sit, qui ait, Faciamus hominem ad imaginem & similitudiné nostram. Cum enim singulariter dicit imaginem, ostendit vnam esse naturam eius ad cuius similitudinem homo fieret. Cum vero pluraliter dixit, nostram, demonstrat deum non vnam esse personam, ad cuius imaginem homo fiebat. Si enim essentia patris & filij & spiritus sancti vna esset persona, non dixisset nostram: sed, meam: nec, faciamus: sed, faciam. Si vero in illis tribus personis tres essent essentiæ, non dixisset nostra: sed, nostras. Et ideo cum dicit ad imaginem nostram, indicat trinitatem vnitatis, ad cuius imaginem factus est homo noster interior, similitudinem sanctæ trinitatis retinet. Sicut enim pater deus, filius deus, spiritus sanctus deus, non tres deos credimus, sed vnum deum tres personas habentem: ita anima intellectus, anima voluntas, & anima memoria, non tamen tres animæ in vno corpore sunt, sed vna anima, quæ licet vnius sit substantiæ & naturæ, tres tamen habet dignitates, intellectum, voluntatem & memoriam. Et sicut ex patre generatur filius, & ex patre filióque procedit spiritus sanctus, ita per intellectum generatur voluntas, & ex his duobus procedit memoria. Sine his tribus anima perfecta esse non potest, nec horum trium vnum sine aliis duobus aliquid integrum consistit. Nec solum sufficit intellectus, nisi sit voluntas in amore: nec hæc duo, nisi addatur memoria, quæ semper in mente intelligentis & diligentis manet eligens. Vniuersitatis enim conditor deus omnes motus animæ ad bonum facit, intellectum vt intelligamus quod iubet, voluntatem vt sit in amore eius, memoriam ne obliuiscamur quod imperat. Eia ergo fratres mei & corona matris meæ nolite discutere nisi quantum vobis necesse est ad salutem. Nolite sapere nisi quãtum oportet sapere. Quid enim oportet sapere nisi quòd deus trinus & vnus est? Quid aliud necesse est nobis, nisi declinare a malo, & facere quod bonum est? Quid aliud necesse est nobis, nisi vt bona cognoscamus & mala? Bona, vt sciamus ea rapere: mala, vt sciamus ea deuitare. Non est igitur malum scire malum, quia nisi cognoueris, quo modo vitare poteris? Per legem namq; peccatum cognoui, ait Apostolus, quia ante legem peccatũ non cognoui, sed post legem datam quid

Genes. 1.
Roma. 12.
Psalm. 36.
Roma. 7.

quid tenendum, quid vitandum erat cognoui. Malum ergo ſcire non eſt malum: ſed malum operari, malum eſſe quis Paganorum vnquam dubitauit? Neceſſe eſt ergo ſcire quòd ſuperbia mater eſt & caput omnium viciorum. Ab ea enim deſcendit inanis gloria, inuidia, ira, triſticia, auaricia, voluptas carnis, in qua continetur gula atque luxuria. Aſcendit quis fratres mei ad ſapientiam huius mundi, & dum conſiderat honores ſibi à diſcipulis exhibitos, extendit alas ſuas vſque ad terminos orbis terræ, & de ſe præſumens gloriatur, & ſic ſuperbiendo & præſumendo mox inanis gloria præſumentem aggreditur, dum ab aliis quærit glorioſus videri. Et dum ſic quærit, à quibuſdam conſiderat & videt ſe deſpici dicentibus, Non eſt quod à multis creditur. Plures nanque ſunt eo acutiores, & plures eo meliores non dubitamus. Inflatus vero ille qui ſe putat omnia ſcire vel ſingula poſſidere, vidẽs quoſdam altiores ſe, mox eum inuidia aggreditur, cuius veſtigium ira imitatur, & non valens iram opere perficere, triſtatur, & quærens conſolationem triſticiæ, auaricia tangitur vt habeat vnde tranſcendere valeat omnes. Et ecce dum diuitias congregat & acquiſierit, ſtatim in gulæ & luxuriæ foueam cadit. Sed ô grandis miſericordia ſaluatoris. Spiritus enim pietatis per contemptum mundi ordinauit vt expelleret auariciam: ſed quia abiecta auaricia, ſæpe mala comprimit triſticia, datur ſpiritus ſcientiæ, qui oſtẽdit quæ ſit bona vel mala triſticia. Si ergo ſcientia bonam triſticiam adducit, quæ ſurgit ex dolore peccatorum, expellitur triſticia ſeculi, quæ mortem operatur. Sed quia multi ſunt iſtis omnibus carentes, ſicut ſunt iracundi, ideo datur ſpiritus fortitudinis, qui per temperantiam refrænat iracundiam. Talis fortis eſt, imò fortior qui vincit animum, quàm qui capit vrbem. Sed quia adhuc inuidet fortius imperanti, datur ſpiritus conſilij, qui per amorem proximi eiicit inuidiam. Sed quia pro tantis meritis ſæpius vult laudari, ideo datur ſpiritus intellectus, per quem intelligit quid ſit. Sed quia inuenit ſe nihil eſſe, ideo ante deum humiliatur, & ſic per humilitatem ſpiritus intellectus eiicit inanem gloriam. Sed quia aliquando non curat extrinſecus, ſolet tamen ſæpe de ſe interius gloriari, ideo datur ſpiritus ſapientiæ, per quem incipit deum cognoſcere. Eius autem bonitatem & miſericordiam quis cognoſcens, ipſum toto cordis affectu diligit, & ſic ſapientia per

Eſa. 11.

2. Cor. 7.

Prouer. 16.

charitatem expellit superbiam, qua expulsa per gratiam efficimur templum dei & habitaculum spiritus sancti, Amen.

De inobedientia, negligentia, patientia & castitate.

SERMO XVI.

FRatres mei dilectissimi, in omnibus operibus vestris semper mementote, quòd omnes stabimus ante tribunal Christi, vt referat vnusquisque prout gessit in corpore. Cauendum est ergo ne ante illud terribile tribunal vacui vel denudati appareamus. Non enim tunc sancti nobis subuenient, quia tempus non erit miserendi & misericordiā impetrandi, & iam fugiet à ianua paradisi Maria. Omnes enim cōtra nos tunc erunt, Abraham contra inobedientes, & Isaác contra impatientes, & Iacob contra negligentes, & Ioseph contra incontinentes. O quàm dure reprehendentur inobedientes fratres mei per venerabilem patrem obedientiæ Abraham, quàm fortiter, quàm turpiter. Ideo fratres mei attendite, & parati semper estote ad obedientiam mandatorum dei, paratas semper habentes aures auditui, & linguam voci: Pedes ituros festinate, manus ad operam sine mora parate, corde iocundo, serena facie, ore risorio & oculo ornato sanctitatis splendore, non tamen amore seruili vel metu, sed omni charitatis affectu, sanctam obedientiam seruare vos opto. Tunc enim ante tribunal iudicis Abraham non vos condemnabit sed commendabit, non vos à se expellet sed conuocabit, non vos maledicet sed sublimabit in æterna patria. Negligentiam etiam omnem deponere vos deprecor fratres, ne Abraham vos commendante cōtra vos surgat ille sanctus Iacob in die nouissimo. Fugite fratres, fugite negligentiam, nam sicut in vnoquoq; opere bono mater est diligentia, ita vniuersæ doctrinæ & disciplinæ nouerca est negligentia. Sed & si habuerimus obediētiam, & negligentia omnino carebimus, adhuc non sufficit nisi & cum Isaac patiētiam habeamus. Nam sicut per impatientiam omnia destruuntur bona, omniaq; suffocantur optima, sic & per patientiam omnia generātur bona, omnes iniquitates demerguntur in profundū. Qui vero fratres mei patiens non est, monachus non est. Sed & si habuerimus obedientiam cum Abraham, patientiam cum Isaac, diligentiam cum Iacob, & castitatem non seruauerimus cum Ioseph, quid hæc omnia nobis proderunt? Amare ergo debemus

2. Cor. 5.

Genes. 22. 31. & 39.

bemus summe castitatem sine qua nostra opera nihil valent. O castitas ornamentum nobilium, exaltatio humilium, nobilitas ignobilium, pulchritudo viliũ, solamen mœrentium, augmentum pulchritudinis, decus sanctæ nostræ religionis, minoratio criminum, multiplicatio meritorum, dei amica, angelorum cognata, Patriarcharum vita, Prophetarum corona, Apostolorum cingulum, martyrum auxilium, confessorum vehiculum, virginum speculum, viduarum refugium, & cunctorum bonorum gaudium & solamen. Sed quidam sunt fratres mei qui in iuuẽtute sua luxuriose viuere volunt, & si ad senectutem peruenerint gloriantur dicentes se continentes esse, Tunc enim eligunt seruire castitati, quando libido eos seruos habere contemnit. Nunquid tales continentes dicendi sunt? Absit. Tales enim præmium non habebunt, quia laboris certamen non habuerunt. Sed illos vere expectat sempiterna gloria, qui fortes fuerunt gloriosa certamina supportare, Amen.

De vigilatione, & ociositate vitanda.

SERMO XVII.

Apostolus Petrus dilectissimi de nostra salute solicitus, nos dulciter admonet, & ad vigilãdum nos exhortatur inter cætera dicens, Vigilate fratres, quia aduersarius vester diabolus quærit quem deuoret, cui resistere debemus per fidem. Sed fides quærit orationem, oratio autem optat prudentiam. Quid ergo nisi quòd prudentes simus in fide fundati & vigilemus in orationibus? Quare in vigiliis fratres orare debemus, nisi quia si non vigilauerimus & ociosi permanserimus, quid aliud quàm tepidi in hac solitudine apparebimus? Et si tepidi fuerimus, incipiet nos euomere saluator de ore suo, de consortio suo, de plebe sancta sua, eo quòd nec calidi nec frigidi sumus. Vigilate ergo fratres ociositatem deponentes in cũctis. Quid enim ocium est nisi viui hominis sepultura, vt ait Paganus ille sanctissimi Apostoli amicus charissimus? Per ociositatem fratres rigorem sanctæ solitariæ religionis fastidimus, per hanc eremum sæpe exire tentamur, per hanc accendimur frequenter ad luxuriam per hanc animamur ad superbiam, per hanc ducimur ad mundi gloriam, per hanc tentamur delicate pasci, per hanc suffocamur preciose vestiri, per hanc ad superfluam dormitionẽ trahimur, per hanc ad verba secularia ducimur libenter audire.

1. Petr. 5.

Apoc. 3.

Ociositatis mala.

Hæc est illa ociositas pessima quæ frequẽter sanctorum conuentus destruit, pariens in eis luxuriam, nutriens in eis gulam, seminans inter eos zizaniam, generans inter eos homicidia, & omnia quæ sunt opera carnis. Quid ergo dicis ô frater? Quid ociose agere potes, nisi opera carnis? Nunquam quis ciuis cœlorum erit, si ociositatem amauerit. Ergo frater qui in eremo habitas, si vis perfectus esse, fuge ociositatem, quia in seruis dei nihil peius reperitur. Surge ergo si dormis ô rusticane mi chare. Surge tu qui in eremo habitas si clausos mentis oculos habes. Surge tu qui nec ad alta virtutum oculos mentis protendis, nec ad videndum quæ necessaria tibi sunt, oculos mentis aperire vales, fuge ocium, & semper aliquid facere memento. O fratres mei semper occupatos vos esse desidero, vt brauium salutis per gratiam dei recipere mereamini. Hanc fugere cupiens sanctus monachorum pater Antonius, clamauit ad dominum in eremo & dixit, O Samaritane domine deus meus, ô animarum & corporum vere custos, suscita in me gratiam tuam, & infunde seruo tuo misericordiam, vt in eremo collocatus, in tuo conspectu ociosus non maneam. Et audiuit Antonius: Antoni cupis deo placere? Ora, & dum orare non poteris, manibus labora, & semper aliquid facito. Fac quod in te est, age quod potes, & non deficiet tibi auxilium de sancto. Quid ergo diffidis ô monache? Nunquid idem deus est? Nunquid & pro te idem crucifixus est? Age igitur quod bonum est. Fuge ocium, quod mors est, & aperi oculos mentis & corporis, videbisque singulas creaturas ad officia singula deputatas. Ecce enim sol cursum anni perficit, luna etiam mensibus & vicissitudinibus discurrit, & cæteræ stellæ. Omnia enim sibi deputata officia sine quiete exercent. Nunquid etiam animalia bruta ad suæ naturæ industriam ocium fugiunt? Nunquid etiam semper laborant vt conseruentur in esse? Nunquid in suis necessitatibus deficere & pigrescere ea videmus? Absit. Omnia enim sub obedientia sunt, omnia agunt quod agere debent. Solus autem miser homo acedia soporatus à suo officio frequenter recedit, & dei imaginem in se deturpans in acedia perseuerat. Erubesce ô Christiane & absconde te à facie saluatoris tui, quoniam insipientior iumentis & formicis hodie factus esse comprobaris. Vade enim ad formicam & considera semitas eius, & disce ab ea

Antonius monachorũ pater.

ab ea miser qui capite eleuato perambulas, & super astra cœlorum iam ascendere credis: Considera semitas eius, quia cum præceptorem non habeat, tanquam de salute sua solicita, in æstate grana colligere non desistit quibus viuere possit in hyeme. Non enim solum seculares hoc attendere debent, sed & nos qui dei gratia in eremo sumus, & in hac vasta solitudine habitamus, formicarum conditiones debemus attendere, & eas summopere imitari. Laborare enim sine intermissione debemus vt fructum bonorum operum acquiramus in æstate præsentis vitæ tam solicite & sedule, vt tempore hyemali, tempore frigoris & iudicij non fame pereamus, sed bonis cunctis ornati æternaliter reficiamur in patria. Eia ergo fratres mei dilectissimi, corona mea & gaudium meũ quod estis, omnem ociositatem expellite, semper aliquid boni facite, & quem tædet orare vel psallere non desistat, quem tædet orare vel psallere, laborare manibus non differat, cogitantes quòd quandiu Dauid exercitauit se in militia, nõ insultauit sibi luxuria, sed postquam in domo ociosus remásit, laborauit adulterio, & homicidium commisit. Sampson dũ cum Philistæis pugnauit, non potuit capi ab hostibus, sed postquam dormiuit in sinu fœminæ & ociose cũ ea remásit, mox capitur & cæcatur ab hostibus. Salomon dum occupatus esset in ædificatione templi, nõ sensit luxuriam, sed mox recedens ab opere persensit insultum luxuriæ, & deficiés fœmina instigante ad idola, adorauit in thalamo vitulum aureum. Vigilate ergo fratres mei, vigilate & nolite deficere, quia nec sanctiores Dauid, nec fortiores Sampsone, nec sapientiores Salomone vos esse cognosco. Deponatis omnem acediã, quæ sermoné nudum reddit, bonis omnibus vos priuat, virtutũ vestimétis vos expoliat. O fratres mei honesto opere semper occupatos vos esse desidero, & quod perdidistis in seculo per præteritum, recuperetis laborando in eremo in futuro. Et si aliquid sunt ex vobis qui per annos octoginta & amplius in eremo sunt sanctissime cõuersati, iugo sanctæ obediétiæ paupertatis & castitatis decorati, iam gaudeát expectantes beatam spem & aduentum domini. Isti enim vt videmus qui amplius ieiuniis & orationibus & operibus monasterij insistere non possunt, fecerunt enim dum potuerũt. Propterea filioli mei si modo non faciunt ea quæ facere cõsueuerunt, non sit vobis molestum. Si quiescunt nõ miremini, si

1. Reg. 11.

Iudic. 16.

3. Reg. 11.

ni, si venerātur à me vt patres, non tristemini, quia ipsi digni sunt. Non enim dolere debetis, quia charitas nó cogitat malum, sed gaudet de alterius bono. Ideo volumus & in Christi nomine ordinamus, vt & ipsi qui centum annorum & amplius sunt, pater noster sedendo in lectulo dicant, & diligenter eis sine murmure seruiatur, vt & ipsi pro nobis intercedāt in cœlis, quorum habitatio iam ibi est, quam obtinere faciat nos ille qui est benedictus in secula, Amen.

1. Cor. 13.

Matth. 6.

De inuidia cauenda, SERMO XVIII.

FRatres mei desiderantissimi, nolite inuicé inuidere, sed studeat vnusquisq; deo in cunctis placere. Inuidia enim omnes virtutes cócremat, omnia bona dissipat, omnia mala generat. Sed dicetis, Nos quidem grossi sumus, peccare optime scimus; sed vitare peccata vel a peccatis resurgere ignorantes & fragiles sumus: Quo modo ergo inuidiam habentem, vel nos ipsam habētes cognoscere poterimus? O fratres mei cupitis vosipsos si inuidi estis cognoscere, cupitis & fratrem vestrum inuidiam habentē cognoscere? Attendite quod ille inuidus est, qui alienum bonum suum facit: & si facere non potest, clamat per vicos & plateas & velut canis latrat & ardet, sed primo seipsum more phœnicis occidit. Quid enim agit phœnix nisi quia dum senescit, ad partes calidissimas volat, ligna siccissima cógregat, & lignis congregatis, alis ligna percutit, & sic ignem accendit, & in eodem se cōburi permittit? Ex quibus cineribus vermiculus nascitur, & postmodum phœnix alia efficitur. Sic & hypocrita facit, sic & inuidus agit cunctis diebus vitæ suæ, intus & extra seipsum comburens seipsum primo infestans, primo seipsum vulnerans & vexans. O inuide quā paucos habes amicos, & forsitan neminē habes, de cuius bono non doleas, & de cuius malo non gaudeas. Merito omni amico priuari debes, eo quod de nullo amicorum bono gaudere probaris. O inuidia omni vicio peior, & omni peste deterior. O inuide qui nunquam quiescere potes, an ignoras quòd omnis malicia habet aliquam fœlicitatis vmbram? Sed tu ipsa inuidia nequissima pestis, tormentum sine refrigerio, morbum sine remedio laborem sine respiratione, pœnam sine intermissione, famē sine saturitate semper habere videris. O inuide vermis mortifere, qui in hedera Ionæ quotidie nasceris. O igneus serpens, quo populus Israël

Inuidus quis?

Phœnicis natura.

Iona. 4.

Iſraël pũgitur. Hic eſt enim fratres bruchus, quo fructus terrarum depaſcitur. Legimus enim dilectiſſimi fratres mei quòd filiis Iſraël manna cœlitus datum eſt, quo reſeruato ſcaturiebat multitudo vermium. Sic ex cœleſti gratia fideli collata, occaſionaliter in animo ſuperbi inuidia naſcitur. Et quanto magis cœleſtis gratia fidelis ſolidatur, tanto magis ſuperbi mens in inuidiæ vermẽ reſoluitur, Legimus etiam vermem ex hedera natum, cuius vmbra Ionas à calore defendebatur, tandem hedera corruit, & funditus deuaſtatur per vermem inuidiæ. Filios etiam Iſraël in Aegypto peregrinantes, legimus igneos ſerpẽtes pupugiſſe. Sic & vos eremi ſacri cultores, veri filij Iſraël, dum inuidos veſtros de vobis ſuſurrantes auditis, exultate quoniam filij dei & ſanctorum patrum effici meruiſtis. Exultate orantes pro eis, vt eos ſocios habere in ſanctorum collegio mereamini, reprehendentes & oſtendentes eis, quòd ipſa inuidia eſt illa peſſima tinea, quæ purpuramenta virtutum demolitur, ærugo quæ theſaurum ſapientiæ deprædatur, bruchus qui terrarum virentia combuſrit, quia quicquid boni operis vireſcit in homine, penè peſtis inuidiæ perdit. Hæc eſt quæ angelum de cœlo proiecit, quæ hominem de paradiſo exulauit, quæ filios Iſraël in deſerto percuſſit, quæ contra Ioſeph fratres armauit, quæ Danielem in lacum leonum miſit, quæ caput noſtrum cruci affixit, quæ Iudã ſuſpẽdi fecit. Scitote fratres mei atque diſcite, & ſuper tecta prædicate quòd inuidia eſt illa fera peſſima, quæ fidem tollit, concordiam diſſipat, tertiam linguam multiplicat, iuſticiam diſperdit, & omnia mala generat. Hæc eſt quæ Abel occidit, Adam onerauit vel exulauit, paſtorem ſuſpendit, Petrum iugulauit dum Chriſtum negauit, Paulum decollauit & Ioannem, Stephanum lapidauit, Goliam proſtrauit, Dauid decepit, muros Hieruſalem euertit, Romam depopulauit, Carthaginem deſtruxit, Troiam deuaſtauit & multa mala per hanc feram peſſimam in orbe terrarum facta eſſe legimus. O frater mi dilecte, ô ruſticane amãde ô dimidium animæ meæ, cur inuidiam non deponis? Cur eam diligis? Nunquid mortem diligis? nunquid ad ſuſpendium pergis? nunquid in lacum te projicis? O inuide qui nunquam quieſcis, ſed ſemper cum Saulo ſeruos dei perſequeris, eos ligatos duceris ad principes ſacerdotum. Ecce enim alios laboras tenere, ſed tu teneris ab illis, alios ligare procuras, ſed ecce tu cadens

Nume. 21.
Pſal. 104.
Eſa. 4.
Gene. 3.
Gene. 37.
Daniel. 14
Matt. 27.
Gene. 4.
Acto. 7.

Acto 9. dens in terram audis cum Saulo, Cur me persequeris? Alios tenere solicitas, sed ecce cæcatus teneris à cunctis. Alios defraudare procuras, & ecce nequiter defraudatus, mox deportaris ad tartara. Eia ergo fratres deponite inuidiam, & si quos inuidos inter vos habere videtis, orate pro eis, quia toties moriuntur, quoties vident vos bonis operibus refulgere. Cupitis ergo eos torqueri? Nunquā enim melius inuidos torquere poteritis, quàm virtutibus & gloriæ seruiendo. Tunc enim latrant vt canes, deuorant vt leones, facie pallescunt, capite minantur, oculis scintillant vt sydera, manus cancellatas astringunt, dentibus strident, & sic anima & corpore moriuntur. Vos autem benefacite, non tamen vt eos ad furorem accendatis, sed vt deo placeatis, orate pro persequentibus & calumniantibus vos, dolētes de malo corporis, sed fortius de animæ perditione. Concedat ergo nobis Christus peccatorum cōtritionem, & proximi amorem infundat, qui est benedictus in secula, Amen. *Luca. 6.*

De vigilia natiuitatis Christi. SERMO XIX.

ACcingimini filij potentes & estote parati, quia die crastina delebitur iniquitas terræ, & regnabit super vos saluator mundi. Crastina die tenebrarum caligo minuetur. Crastina die lux oculis & credentibus reddetur, Crastina die mundus suam reparationem amplectetur. Crastina die conditor syderum redemptorque omniū penditurus est ad vbera sanctæ Mariæ virginis. Crastina die ille qui æternaliter præcedit volubilitatem seculorum, ingerere se incipiet cursibus annorum. Crastina die solutis naturæ legibus, ex solius diuinitatis potentia virginis Mariæ viscera fœcundantur; & ex riuulo suo fluuius magnus orietur, & fructus apparebit optimus, & ex virgulto suo radix perfectorum procedet tanquā sponsus de thalamo suo. Crastina die ô monache suscipies infantulum Iesum, qui tamen antè omnia secula factus est. Para igitur te, quia ipse dignatur videre te, osculari te, astringere te, & nunquam dimittere te nisi tu primò eum dimiseris. Aspicite ergo fratres oculis mentis & corporis, & videbitis dei potentiam venientem & procedentem à patre tanquam sponsum de thalamo suo, quem aspicietis, quem tenebitis, quem adorabitis pura mente & mundo corde ipsum fortiter tenete, totū in mundo & totum cœlo. Totū in mun- *Psal. 18.*

do ad iustificationem, totum in cœlo ad glorificationem. Totum in mundo vt educat peregrinantes, totum in cœlo vt recipiat peruenientes. Totum in solio patris, totum in gremio gloriosæ matris. Sic enim crastina die patebunt signacula figurarum, fulgebunt oracula Prophetarum, apparebunt miracula naturarum, stillabunt spiracula gratiarum, quia nascetur Iesus Christus filius dei viui in Bethleē Iudæ. Dū enim venerit videbimus rubum ardere sed non consumi, virgam Aaron frondentem & fructum facientem. Accingimini ergo filij potentes & estote parati, vt videre possimus cū Ezechiele portam sacratissimam perpetuo clausam. Crastina etiam die videbimus etiam cum Daniele puero sancto lapidem angularem. Crastina die videbimus regem regum mentalibus oculis, & humanis sub forma panis visibilis panem inuisibilem, alimoniam cœlestem refectionem beatam, cibum æternæ vitæ, pignus nostræ redemptionis, hostiā salutarē, quam die crastina toto affectu manducare debemus. Ille est ille panis & cibus datus Israelitico populo manna dulcissimum habens in se omne delectamētum & saporis suauitatem. Iste est ille cibus quē vidit Pharao, in quo spicæ pulchræ & formosæ erant. Iste est ille panis datus Heliæ, in cuius fortitudine ambulauit quadraginta diebus & quadraginta noctibus, & peruenit vsque ad montem dei. Iste est ille panis quo cibantur angeli, quo saginantur Apostoli, quo reficiuntur martyres, quo pascūtur cōfessores, quo nutriūtur virgines & satiantur electi omnes. Panem autem hunc si quis digne manducauerit nō morietur in æternum, quoniam spiritus vitæ & ipsa vita est. Hic est panis qui de cœlo descendit, quem virgo nobis cras præsentabit, quem in gremio portabit, quem in ventre baiulauit sine grauamine, quem & peperit sine corruptione. Cuius mater inuenta est virgo ante partum, virgo in partu, virgo post partum. Ipsā quem genuit adorauit, sed prius mente quàm ventre, & prius quàm filius in vtero conciperetur. Leuate ergo fratres mei leuate in hac vasta solitudine capita vestra: Ecce enim iam est in porta redemptio vestra. O quàm magna magnalia deus propter nos operatur, ecce enim quo modo nos amauit. Ipse enim deus factus est homo, creator creatura, ditissimus pauper, conditor legis destructor legis propter nos appellatur. Amauit enim nos vt reciperet nos, humiliauit se vt exaltaret nos in se. Inclinauit se, vt erigeret

Luca. 2.
Exod. 3.
Nume. 17.
Ezec. 44.
Danie. 2.
Exod. 16.
Gene. 41.
3. Reg. 19.
Ioan. 6.

geret nos ad se. Ecce enim quo modo nos amauit, quia descẽdit vt nos exaltaret, exinaniuit se vt nobis potestatem donaret. Accingimini ergo ô filij potẽtes & estote parati, quia die crastina videbimus irreuerberata acie fidei in vno eodemque deo & homine diuinitatem incarnatam, maiestatem subiugatam, libertatẽ captiuatam, virtutem infirmatam, æternitatem terminatam, virginitatem fœcundatam, vitam infirmatam. Accingimini ergo & estote parati mente pura, fide integra, charitate syncera, vt dum venerit ille sanctus sanctorum & pulsauerit, confestim aperiatis ei. Non igitur tædeat vos modico tempore carnem vestram domare ieiuniis & abstinentia escæ & potus, quia ecce remunerator adueniet, reddens vnicuique secundum opera sua. Saluatorem igitur expectantes, sobrie, iuste & caste viuamus in hoc seculo, expectantes beatam spem & aduẽtum domini, vt digne cum eo gloriari possimus in cœlis: Amen.

Roma. 2. *Ad Tit. 2.*

De natiuitate domini: SERMO XX.

FRatres dilectissimi homo non solum per sapientiam dei factus erat vt esset, sed etiam ad sapiẽtiam dei factus erat vt beatus esset, vt ille videlicet frueretur eo sensu, quo percipi sapientia poterat. Sed quia peccando sensum amisit, quo sapiẽtia frui debuisset, quia oblitus est comedere panem suum, & refectionem illam quo viuunt animæ, in corporalem cõmutauit delectationem. Terrenis igitur & corporalibus sensu & affectu immersus non potuit se ad spiritalium cognitionem sine amore erigere, sed sola ea quæ carnis sunt agnoscens, spiritalium iocunditatem non agnouit: Ideo ipsa dei sapientia cũ sursum esset, deorsum hodie venit vbi homo erat, vt eũ reuocaret vnde ceciderat. Et ecce verbũ caro factũ est, vt deus & homo inter homines esset, & sic cõuersus est panis ille in lac, vt à paruulis hominibus sumi posset. Sapiẽtia ipsa sursum panis erat, & eadẽ ipsa sapientia deorsum lac erat. In diuinitate ipsa sapiẽtia panis erat, & in humanitate panis de cœlo descedẽs hodie lac factũ est, vt tãquã infantes per lac nutriti homines roborati ad panẽ deitatis accedere possent, vt idem ipse reficeret, & reficiendo languidos ad incorruptionẽ repararet. Dedit ergo reparandis ad incorruptionẽ alimẽtum incorruptionis, paruulis quidẽ immaculatã carnẽ quam sumpserat de virgine matre, perfectis verò incorruptibilem diui

Psal. 101. *Ioan. 1.*

diuinitatem quam habuit de æterno patre. Istis ne interim deficerent in via, sed illis vt reficerentur & perficerentur in patria. Istis ad consolationem, sed illis ad glorificationem. Propter hoc ergo dei filius pro redemptione hominum homo hodie factus est, vt caro per carnem liberaretur, & humano generi de suo sumeretur preciũ redemptionis, vt inde remedium fieret, vnde vicium cõtractum fuerat, & in eodem monstraretur & peritia medici & iusticia redempti, quando de suo & sanando inuenitur remedium & precium redimendo. Quia vero à corruptione liberandum erat, quia remedium, idcirco precium redemptionis incorruptum esse debuerat. Propterea Maria mater electa est, & super omnes creaturas prælecta, omnibus gratiis fœcundata, omni virtute & sanctitate in vtero repleta, vt de mundissima matre mundissimus filius nasceretur. Et sicut in cœlo filius habuit patrem immortalem & æternum, sic & in terra haberet matrem omni corruptione carentem. Igitur in cœlo qualis est pater, talis est filius: & in terra qualis est mater, talis est secundum carnem filius. In cœlo cum patre æternus est & immensus, & in terra cum matre temporalis est & mansuetus, In cœlo cum patre sublimis est & incorruptus, & in terra cum matre hodie in præsepio humilis & corruptibilis apparet. In cœlo imago patris apparet, & in terra Mariæ filius ostenditur. In cœlo syderũ & cunctorum factor ostenditur, sed in terra hodie per matrem inter bouem & asinum collocatur. Mater virgo est, & in humilitate exultat, sed eius hodie filius humilitatem facto commendat. Per virginem hodie venit ad nos, & per virginem præcessit nos. Per incorruptionem venit vt peccatum tolleret, & per incorruptionem præcessit vt virtutẽ demonstraret. Venit ad nos hodie ille Iesus Nazarenus vt conferret remedium, præcessit vt daret exemplum. Non enim potuit arbor bona malum fructum facere, quoniam omnis arbor ex fructu suo cognoscitur. Radix integra, & ramus fructusq; incorruptus est. Saluatoris igitur nostri aduentus Gabriel nuncius missus est, vt nouã in carne natiuitatem filij dei prædicaret, in qua forma serui domino sociata hostem potenter deuinceret, fortis in illo, non tamen violenta ad inferendam iniuriam, sed efficax ad iustitiam obtinendam. Proprerea Gabriel missus est vnus de maioribus cœlorum angelis, sed ideo Gabriel dicitur, quia for-

Luc. 1.

Luc. 1.

Gabriel, fortitudo. tior cunctis erat. Gabriel enim fortitudo interpretatur, quia ipsa etiam infirmitas fortitudo fuit, quoniam in ea superatus fuit inimicus, & capta præda à violẽto reducta est. Tres enim perierant, & subsecutus est quartus, redemptor eorum deus. *Gene. 1.* Primus sine masculo & sine fœmina, vt Adam. Secundus de *Gene. 2.* masculo sine fœmina, vt Eua de Adam, quia tulit vnam de costis eius, & repleuit carnem pro ea. Tertius de masculo & *Gene. 4.* fœmina vt Abel. Quartus de fœmina sine masculo, vt salua- *Luc. 2.* tor mundi, qui de beata Maria virgine hodie pro nobis nasci dignatus est. Et quia primus author culpæ deiectus est per fœminam, ideo authorem gratiæ sine masculo concepit, & peperit hodie fœmina Maria virgo. Hæc est fœmina totius mundi mater & domina, quæ virgo permanens peperit hodie filium, stella protulit solem, creatura genuit creatorem, filia concepit patrem & filium, simul in vnum diuitẽ & pauperem. Ipsa filia est, ipsa est & mater, ipsa ancilla & domina, ipsa genitrix & genita, ipsa cũ integritate peperit, cũ virginitate concepit: & post partum, vt suprà diximus, virgo permansit, ipsum quẽ genuit mox adorauit. Cuius adorationis & gratiæ participes nos faciat ille qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

De triplici genere monachorum in Aegypto.

SERMO XXI.

VT nobis per literas declarauit sanctus pater Hieronymus fratres dilectissimi, tria sunt in Aegypto genera monachorum, quorum duo optima sunt, sed tertiũ omnino tepidum & omni affectu vitandum. Quæ sunt illa duo quæ optima prædicantur, nisi Eremitarum atque Cœnobitarum genus & ordo, quorum vita clarissima & sancta congregatio tempore prædicationis Apostolicæ sumpsit exordium? Isti sunt illi viri perfecti, quibus frequenter adhæsi tempore errorum meorum, per quos etiam illuminari merui, quorum etiã sanctitatis fama ad aures meas perueniens baptizari non diu distuli, Et pia matre me instigante apud Mediolanum, vt ad patriam remearẽ, & cupiens eos habere in visceribus charitatis, & cum eis pariter viuere, ad virum illum Simplicianum, qui à iuuentute sua deuotissime deo vixerat in omni charitate perrexi, deprecans eum cũ fletu & gemitu, vt mihi quosdam seruos dei de suis donaret. Et donauit eos mihi paternè Quare paternè eos mihi donauit? Quia sciebat me velle

monaste

monasterium in Africa ædificare. Et assumptis mecum Anastasio, Fabiano, Seuero. Nicolao. Dorotheo. Isaac, Nicostrato, Paulo. Cyrillo, Stephano, Iacobo & Vitali pauperculo, qui pecuniæ sacculum apud Mediolanum inuenit & non rapuit: de quo iam sermonem fecimus; quia inuenit & non rapuit, nec post aurum abire voluit. Igitur istis mecum assumptis imitari cupiebam cum charissimis meis amicis Euodio, Alipio & Pontiano, qui diu mecum fuerant, & cum cæteris duodecim, quos nuper assumpseram, illos quorum famam etiam sanctus presbyter Hieronymus mihi descripserat. Et sic perueni ad Africam pia matre defuncta, & ædificaui, vt videtis, monasteriũ in quo nunc sumus in solitudine, & à gentibus segregatum. Et placuit deo centenarium numerum fratrum mihi donare, illuminans corda nostra, non solum sanctissimos patres solitarios imitari, sed etiã in hac solitudine more Apostolorum omnia cõmuniter possidere. Hæc deus nos seruare, & postea docere, & per nos vobis præcipere voluit. Sic enim videtis quia ante me multi fuerũt patres, quos sequi & imitari debemus, non tamen sicut ego secundũ Apostolicam vitam alios viuere docuerunt. Caput igitur & principium omnium vestrũ secundum Apostolicam vitam me-ipsum dicere non erubesco. Non tamen vos pigeat eos sequi & imitari in omnibus, attendentes omnia cõmuniter habere & possidere, quia in celsitudine paupertatis viuentibus non licet nisi vt vnum sit cor, vna sit anima, & omnia cõmuniter possideant. Vnde agrorum precia ponebantur ante pedes Apostolorum tanquam pedibus conculcãda, quia ipsi sancti Apostoli & amici dei indigna reputabant agrorum precia manibus contrectari. Vnde etiam in veteri lege Leuitis præcipiebatur, nihil in terra eorum possidere. Non ergo habere debemus tẽporalia ad possidendum, nec ego, qui Episcopus sum, habere debeo, nisi tantum ad dispensandum, quia bona Ecclesiarum patrimonium pauperum sunt. Vnde ego, qui Episcopus summe cauere debeo, ne res pauperum, quas Hipponensis Ecclesia conseruare videtur, diuitibus largiantur; quod bene feci hucusq;. Nam consanguineos habeo, & nobiles se esse non erubescunt, & ad me Episcopum veniunt, aliquando cum minis, aliquando cum blandimentis dicentes, Da nobis aliquid pater, caro enim tua sumus, Et tamen dei gratia, & vestris orationibus mediantibus, cõsanguineum

De Ver. Apost. ser. 19. in li. 10. homil. Ho. 9.

Act. 2. & 4.

Act. 4.

Nume. 18.

Ecclesia bona, pauperum patrimonia.

1. Tim. 6. aliquem meditasse non recolo. Chariores enim mihi reputo pauperes quàm diuites, quia habentes victum & vestitum fideles omnes contenti esse debent, maxime nos clerici, in cuius rei signum capita tonsa & rasa habere debemus, ne diuitiarum capilli occupent mentem seruorum dei. Eia ergo fratres mei estote pauperes, non solum verbo, sed & opere & veritate, attendentes quid vobis dicat qui nostrum se fecit precium in ara crucis, qui etiam noster est aduocatus in cœlo, & intercessor ad dexteram dei patris. Dicebat enim ille deus deorum discipulis suis, quos de toto mundo præelegerat, vt essent sal terræ, lux mundi, rectores Ecclesiæ militantis, magistri & senatores Ecclesiæ triumphantis. Ait enim, Beati pauperes spiritu. Non beati qui sub dura & grãdi necessitate patiuntur. Tales enim murmurant, detrahunt, & inuident habentibus, rapiunt & furantur: sed si non opere, saltem voluntate hæc adimplere conantur. Ideo tales beatos non appellat saluator, quia non pauperes sed miseri sunt prædicandi. Quare? Quia de angustiis temporalibus educti ad æternas miserias deputati sunt, vbi non solum beatitudinem habere non poterunt, sed nec guttam aquæ inuenient. Beati ergo pauperes spiritu, sed non paupertatem simulantes. Tales sunt hypocritæ, paupertatem foris prædicantes, nullam tamen necessitatem portare volentes. Tales enim in cunctis operibus suis sperant reuerentiam honoris, gloriam laudis, à melioribus metui, & venerari vt deus, sancti ab omnibus vocari desiderant, sola voce paupertatem & abstinentiam prædicant, sed digito suo non cogitant ea mouere: corpora despectis vestibus tegunt foris, sed intus ad carnem purpura induuntur: in cinere prædicant se iacere, sed excelsa palatia non despiciunt: angelicam faciem foris ostendunt, sed lupina corda eos habere nõ dubitamus. Tales fuerunt illi Sarabaitæ, de quibus tertiò nobis scripsit pater Hieronymus, quorum genus est omni affectu vitandum, Ipsi deniq; in Aegypto erant in foraminibus petrarum habitantes, induti porcorum & boum pellibus tantum, cincti funibus palmarum, spinas ad calcanea portantes ad cingulum ligatas, discalciati, & sanguine cruentati, cauernas exeuntes, ad festum scenopegiæ pergebant Hierosolymam, & sanctasanctorum intrantes, paupertatem & abstinentiam prædicabant omni affectu seruare, barbas postmodum

12. q. 1. cap. Duo.

Matt. 5.

Ibidem.

Sarabaita.

dum in conspectu hominum sine redemptione euellere festinabant, & sic acquisita fama & lucro ad propria remeabãt, solitarie gaudentes & epulantes supra id quod explicare possumus. Hos fratres mei & filioli mei quos quotidie parturio in visceribus charitatis, nolite obsecro imitari, quia non beatos sed damnatos eos esse prædicamus. Amate igitur paupertatem, amate eam omni affectu, & nolite deficere, vt sitis genus electum non abiectum, gens sancta non obstinata, populus acquisitionis, sed non perditionis, regale sacerdotium, sed non venale precium, Vos estis illa Apostolica forma, sanctaq; congregatio à mundo corde & opere segregata, qui dei virtute iam percussistis duces Moab, satrapas & tyrannos Hierusalem, & Aegyptiorum hypocritas iam vulnerastis ad mortem. Vos estis vinea mea electa in medio Ecclesiæ paradisi plantata, Christi redempta sanguine & irrigata. Ad hanc vineam ego solus dei virtute vos congregaui, & operarios meos vos feci, vt laborantes in ea vsq; ad finem dignum fructum recipiatis in tempore suo. Ad hanc vineam vos elegi, ad hanc dei hæreditatem vos conuocaui, licet fauoratus à sancto Episcopo Valerio, qui de bonis episcopatus vt monasterium in eremo ædificarem mihi multa donauit. Non enim satis fuit patrimonium meum, nisi etiam ipse me coadiuuasset. Ad hanc igitur congregationem vos elegi, non vos me elegistis, sed ego elegi vos. Et ecce postquam Episcopus factus sum, Vitalem, Nicolaum, Stephanũ, Dorotheum, Paulum, Iacobum & Cyrillum frequenter rogaui, vt me solum in Episcopatu non dimitterent, quia licet Episcopus essem, non tamen credebam paupertatem despicere, sed cum Abraham, Isaac, & Iacob inter diuitias viuere, & veram paupertatem seruare optabam, vt de numero eorum essem, de quibus ait Apostolus, Tanquã nihil habentes, & omnia possidentes. Igitur hos frequenter rogaui vt venirent, non vt essent rebelles eremo, sed vt solitarie etiam in ciuitate viuentes, habitare possemus in palatio sancto. Sed ecce noluerunt venire tanquam de seipsis timentes, ne à seculo caperentur. Noluerunt venire, Quare noluerunt? Non quia non digni, sed quia non solum pauperes esse voluerunt, sed etiam supra id quod in speculo nostro edidimus facere voluerunt calcantes per omnia seculum & pompas eius. De quo munere summum gaudiũ omnes habere debemus, quia facere voluerunt

1. Petr. 2.

Ioan. 15.

2. Cor. 6.

ea quæ deo & mihi facere promiserunt. Et quia solus stare non poteram Episcopus, ideo rogaui sanctum senem Episcopum Valerium, qui mihi iam potestatem prædicandi & obsecrandi in populo dederat, vt infra domum Episcopi monasterium clericorum constituerem. Et placuit sancto episcopo mihi condescendere, & sic cum eisdem in omni paupertate viuere cœpi, non manducans carnes, nisi dum hospites veniunt, sed tantum olera & legumina absque oleo vel butyro, sicut antè vobiscum cum gaudio facere consueueram. Igitur fratres mei licet in cathedra episcopali me videatis, paupertatem tamen mihi charam sponsam tenere congratulor, quia ipsa est etiam Christi sponsa, sanctorum possessio, beatorum vita, fidelium securitas, clericorum ornamentum, monachorum vita, nobilium pulchritudo, diuitis magnificentia. Hæc enim est illa sancta paupertas, quam qui tenet & amat, nulla indigentia laborare potest. Nec mirum fratres, quia sibi datur omnium dominum possidere. Ipse est enim sperantibus in se thesaurus in paupertate, solacium in solitudine, gloria in abiectione, honor in contemptu, vmbraculum in omni protectione. Estote igitur pauperes fratres mei, quoniam desiderium pauperum exaudiuit dominus, & præparationem cordis eorũ audiuit auris sua. Tunc enim vere pauperes eritis spiritu, tunc vere beati, tunc benigni, tunc obedientes, tunc veraces, tunc non ficti, tunc omnis mali ignari, si vero corde & opere pauperes inueniemini, Quam gratiam nobis impetrare dignetur beatus primicerius martyrum Stephanus, qui pro suis persecutoribus exorauit dominum nostrũ Iesum Christum, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Psal. 9.

De consolatione fratrum in eremo, à quibus sanctus Augustinus recessit, cum exhortatione ad orationem & lachrymas. SERMO XXII.

FRatres mei & lætitia cordis mei, tempus est vt reuertar ad eum qui est, & qui misit me ad vos, vos vero nolite contristari, nec turbetur cor vestrum. Rogabo enim patrem vt ipse vos custodiat, & maneat vobiscum in æternum spiritus veritatis. Iterum etiam dico, Nolite de meo recessu amplius contristari, sed semper orate pro inuicem vt saluemini. Valde enim seruis dei & solitariis est necessaria ipsa oratio, per

Ioan. 14.

Iaco. 5.

per quam deus placatur, per quam deus ad nos inclinatur. Adorauerat enim populus Iudaicus vitulum conflatilem, & ait dominus Moysi, Dimitte vt irascatur furor meus contra eos. Cui Moyses, Quæso ô domine quiescat ira tua, & esto placabilis super maliciam populi tui. Et ecce placatus est dominus. O quàm grandis est ipsius orationis causa, ô quã grande mysterium. Ecce Moyses orabat in monte, & Iosue Amalech deuincebat. Per orationem Ezechias sanatur, & salutem animæ & corporis adipiscitur. Per orationẽ Saulus efficitur Paulus & doctor gentiũ, & prædicator orbis terræ. Obsecro ergo fratres vt oretis pro inuicẽ vt saluemini. Deprecor fratres mei cum Apostolo, primũ omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes & gratiarum actiones. Orate & nolite deficere, & si possibile est lachrymas fundatis. O quàm magnum vespertinum sacrificium deo obtulistis, lachrymas cum oratione effundere. Diuina enim scriptura aliquando nos ad lachrymas, aliquando ad gaudium nos inuitat. Sæpe enim dicebat saluator discipulis suis, Beati qui lugent in hac vita, quia gaudebunt in æterna vita. Prius enim dolendũ est, sed post dolorem gaudiũ subsequetur, quia beati qui lugent. Sed postea dicit saluator, Gaudete & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in cœlis. Quæ quidem merces per lachrymas & orationes acquiritur. Orate igitur fratres mei in eremo, orate & nolite deficere. Nam sicut proprium est canibus latrare, ita proprium est eremi cultoribus orare. Bonorum enim oratio locutio est ad deũ. Quando enim serui dei legunt, deus sine dubio eis feruẽter loquitur, sed dum orant cum deo suauiter loquuntur. Ipse enim sapiens est, quia sub paucis verbis multa comprehendit, & quicquid necesse est, hilariter tribuit, & abundantius atq; perfectius quàm homines sciant vel valeant cogitare. O fratres mei dilectissimi, clamate in eremo, vlulate in hac vasta solitudine, vociferari non quiescatis, clamate orado & nolite deficere. Clamate non solum voce, sed maxime mẽte. Ecce enim semper auditis aues in deserto cantãtes, & laudãtes deum factorẽ suum. Et si cantare non potestis, quia senes multi iam estis, mẽte saltem nolite tacere. Nam & tacentes ore, mente autẽ orantes exaudiuit dominus. Nec in oratione locutio tantũ quæritur, quantum sensus. Ecce enim Hieremias cõfortatur in carcere, Daniel inter leones exultat, tres pueri in fornace tripudiat, Iob in

Exod. 32. *Exod. 17.* *4. Reg. 20.* *Acto. 7.* *Iacob. 5.* *1. Tim. 2.* *Luca. 18.* *Matth. 5.* *Ibidem.* *Luca. 18.* *Hiere. 20.* *Daniel. 3. & 6.* *Iob. 2.*

Luca. 23. in sterquilinio nudus triumphat, paradisum de cruce latro *Danie. 13.* inuenit, Susanna inter senes defenditur, Stephanus de torren *Acto. 7.* te in cœlum suscipitur, & inter lapidantes pro Saulo exauditur. Non est igitur locus in quo orare non debeamus, quia deus vbique est, vbique nos exaudire dignatur. Orate igitur semper, & in omni loco vt saluemini. Non solum vnusquisque pro se, sed pro omnibus orare debemus. Nam vt ait pa-*Ambrosius* ter Ambrosius. Si pro te tãtum rogaueris, solum tuum meritum possidebis: sed si pro omnibus rogaueris, omnes pro te rogabunt. Oratio sancta, columna sanctarum virtutum, deitatis scala, viduarum maritus, angelorum cognata, fundamentum fidei, monachorũ corona, coniugatarum leuamen. Beatus qui te amat, beatior qui te frequentat. Beatus qui te astringit, sed beatior qui in te perseuerat. Beatus qui tecum lachrymas fundit, quoniam holocaustum sanctũ deo & immaculatum offerre non dubitamus. Flete igitur fratres orando & nolite quiescere, vt digni efficiamini gratia dei. Sed dicetis, Ecce multi sumus, & præter Euodium, Alipiũ & Pontianum qui de scriptura sancta multum nouerunt, omnes grossi & idiotæ sumus, igitur doce nos orare. O fratres mei licet grossi sitis, & subtilia non capiatis, non tamen debiliores vos reputo, sed chariores vos teneo ignaros & humiles, quàm sapientes elatos & superbos. Dei tamen gratia pro vestra salute sufficit quod habetis. Licet enim medullam scripturarum non intelligatis, sicut Euodius, Alipius, & Pontianus, qui Romæ diu mecum commorati sunt, tamen scripturarum corticem vos intelligere non dubitamus. Diximus enim primò vobis, quòd psallere, orare, & manibus laborare debeatis, quando necesse fuerit, & si vobis tempus superfue-*Matth. 6.* rit, dicere, Pater noster, non differatis. Ipsa enim dominica oratio appellatur, in qua septem petitiones reperiuntur, in quibus omnes species orationis comprehenduntur, quibus deum interpellamus pro appetendis bonis, & pro vitandis malis, aut pro delendis commissis. Tres enim primæ petitiones pertinent ad æternitatem, Reliquæ vero quatuor ad hanc vitam temporalem pertinere videntur, quia & panis quotidianus, scilicet spiritalis licet sit sempiternus, ad hoc tamen tempus etiam pertinet, inquantum ministratur animæ quibusdã signis dictis vel scriptis. Et ideo panis dicitur, quia laborando, & differendo discitur, & ita quasi mandu-

cando

cando deglutitur. Nunc quoque peccata dimittuntur nobis, & nos dimittimus aliis, quæ petitio est inter quatuor secũda. Et tentationes quæ nunc nostram vitam infestant, & ipsa liberatio à malo, ad hác vitam pertinent, quia dei iusticia mortem incurrimus, vnde dei misericordia liberãdi sumus. Quæ cum ita sint, ipsarum petitionum verba diligentius pertractanda sunt, vt intellecta maiorem generent cordis affectum, & quod petitur ad velociorem perducatur effectum. Orate igitur fratres dicentes, Pater noster, referentes gratias largitori omnium bonorum, qui dulcedo nostra est, vita & resurrectio nostra est, spes nostra est, & lumen oculorum nostrorum, baculus senectutis nostræ, donans nobis sensum vt eum agnoscamus, & secreta secretorum suorum intelligamus. Ipse enim nobis dedit efficaciam in opere, gratiam inter electos, effectum in suis, & suorum præceptis, solamen & constantiam in aduersis, cautelam in prosperis & timorem, & quocunque vertimur sua grandis misericordia nos præuenit. O fratres mei non negligamus orare, non carnem domare, non vigilare. Et tamen quid ei retribuemus, qui non permisit nos submergi cũ in mari magno essemus? Ecce enim consumpti eramus & nos liberauit. Errantes eramus in seculo, & reduxit nos ad viam, Ignorantes eramus, & docuit nos veritatis viam. Non igitur tædeat nos orare, quia non familiam regere, sed tãtum deo placere debemus. Et vt bene psallere & orare possitis, absque magno corporis impedimento, de bonis episcopatus Ecclesiæ Hipponensis centum & quinquaginta vestimenta cum calciamentis vobis dilectis fratribus deportari præcepi, vt tempore frigoris quantum necesse fuerit vnusquisque recipiat, reponentes ea & custodientes in communi vestiario cum omni diligentia & charitate, scientes quòd vera charitas non quærit quæ sua sunt, sed quæ dei. Sic autem facientes non deficiatis. Deus autem pacis, qui reduxit de mortuis pastorem magnum ouium in sanguine testamenti æterni dominum nostrum Iesum Christum, aptet vos in omni bono, vt faciatis voluntatem eius, faciens in vobis quod placeat coram se per Christum Iesum, cui est honor & gloria in secula seculorum, Amen. Orate pro nobis fratres, & ante meum recessum cupio vos salutare osculo sancto, Amen.

Matth. 6.

1. Cor. 13.

Hebr. 13.

De ieiunio: SERMO XXIII.

6 FRequenter audistis fratres charissimi, quòd ieiunium est res sancta, opus cœleste, ianua regni, futuri seculi forma, quod si quis iuste perfecerit dei socius existimabitur, sibi con iungitur, & spiritalis efficitur. Per ieiunium fratres mei prosternuntur vicia, augmentantur virtutes, humiliatur caro, diabolicæ deuincuntur virtutes. O sacrum ieiunium, tu corpus refrænas ne surgat, tu virtutes incitas vt resurgant, tu reum illuminas & sanas vt viuat. O ieiunium tu suaue es bonis, tu odibile es malis, tu delectabile es sanctis, sed detestabile prauis. O sacrum ieiunium, tu diuina mysteria pandis, quæ sapientiæ & prudentiæ sunt agnoscis, recordari præterita facis, ordinare præsentia non negligis, & præuidere futura festinas. Sed cauete fratres mei, ne ieiunando superbi efficiamini, ne cupidi, ne auaricia vel hypocrisi pleni. Nam sæpe audistis quòd Babylon ciuitas magna & populosa est inimica Christianis, idolis seruiens, diuersis erroribus mancipata, quam vt dicunt, aliqui gigantes eam ædificauerunt, sed superbia inflati fecerunt in medio turrem, quæ vocata est Babel. Postea vero venit Nabuchodonosor, & amplificauit eam & ditauit, & inflatus superbia clamauit & dixit, Nónne hæc est ciuitas Babylon, quam ego ædificaui in domum regni in robore fortitudinis meæ, & in gloriam decoris mei? Et dum rex sic exclamaret, vox irruit super eum dicens, Tibi dicitur rex, Regnum tuum transiet à te, ab hominibus eiicieris, & cum bestiis ferisque erit habitatio tua, fœnum vt bos comedes, & septem tempora super te mutabuntur, donec scias quod excelsus dominatur in regno hominum. Et sic videtis quod superbiendo regnum terrenum amisit & sensum, quia cum bestiis habitare volebat. Babylon hæc fratres mei mundus iste est, qui plenus est confusione, plenus erroribus, iniquitatibus, & veneno maliciæ. Ecce nunc fratres mei quo modo totus mundus in maligno positus est, Ecce quo modo diabolus regnat in eo, dum regnat ambitio, dum dominatur perfidia, dum conculcatur simplicitas. Et ideo fratres hæc omnia agnoscentes caueamus à cunctis malis, scientes quòd per solam humilitatem omnia mala vincere valemus, sine qua nostra ieiunia nobis non proderunt. Hæc est per quam ad vitam intrare poterimus. Non ergo extolli debemus, si bene

Genes. 11.

Daniel. 4.

1. Ioan. 5.

bene viuamus. sed humilitatem seruantes semper philoso- phari non desistamus. Quid enim est philosophari, nisi mortem præmeditari? Ad regnum enim cœlorum non conducit nos gloria mundi, non multitudo diuitiarum, non nobilitas generis, non scientia, non sapientia, non facundia verborum sed sola gratia Christi, & virtutes, & opera. Eia igitur fratres considerate ad quid huc venistis, & quid eremum concupistis, quid agere voluistis, quod officium habere desiderastis. Omnes vno ore dicetis, deo seruire optamus. Et quia sic est, propterea attendere frequenter debetis, quòd vestrum officium est non solum carnem ieiuniis & abstinentia escæ & potus affligere quantum valetudo naturæ permittit, sed etiam mundum contemnere, peccata deflere, & non doctoris appetere cathedram, sed in cinere & cilicio perseuerare in eremo vsque ad mortem debemus. Adiuuet nos Christus filius dei, quem credimus ieiunasse quadraginta diebus & quadraginta noctibus, qui est benedictus in secula, Amen.

Philosophari quid?

Matt. 4.

De exhortatione ad solitudinem exemplo sancti Hieronymi, Ac de ieiunio, & quid sit ieiunium:

SERMO XXIIII.

LEgimus enim fratres charissimi sanctum patrem Hieronymũ Cardinalem fuisse in ecclesia sancti Laurentij martyris. & quia Romanos de auaritia & fœtida luxuria fortiter reprehendebat, ab eis per vestem muliebrem, vt iam auditis, eum proclamare in populo voluerunt, sed deo auxiliãte sanctitatis fama minime diminuta, Romam tandem egressus est, & cum Paula & Eustochio, quas in fide Christi nutrierat, earum patre rogante, vt nobis per epistolã scripsit, asperrimam vitam sanctus pater Hieronymus duxit, intantum vt neminem legere audiam filium modernorum austeriorem fuisse. Itaque fratres etiam nos, vt vidistis, mundum deserere voluimus; & ad nemora cum Hieronymo fugere concupiuimus, & perseuerare secundum apostolicam vitam desideramus, propterea diligenter attendamus, vt sancte & iuste in eremo conuiuamus. Scire enim debetis, quòd demorantibus in solitudine ieiunium valde necessarium est. Sed primo videamus quid sit ieiunium. Quid enim est ieiunium, nisi cunctorum membrorum debita satisfactio? Membra enim satisfacere debent propter peccata quæ commiserunt, Vnde si quis in gu

in gula peccauerit, satisfaciat ieiunando: nam qui solus est sine culpa, solus est & sine pœna. Sed quoniã nullus est sine culpa, ideo nullus sine pœna viuere debet. Oculus enim meus frequẽter peccauit, quia per eum mors intrauit in animam meam. Claudatur ergo oculus, & patiatur ne quod eum delectat videat. Sic enim de singulis corporis membris faciendum est fratres. Tunc enim magnum, tunc deo acceptum, tũc sibi deuotum ieiunium reddimus, dum ab iniquitatibus & voluptatibus abstinemus. Hoc est magnum & perfectum ieiunium, Sic enim agẽtes sancte & iuste & pie viuere dicimur. Pietas enim est cultus deo reddere quod debet. Sic talis iuste viuere dicitur, quando deo reddit quod reddere debet, & Cæsaris quæ sunt Cæsari. Impietas quid aliud est quàm idololatriam cõmittere? Multi tamen dicunt quòd impietas est, quando pauperibus quis sua nõ elargitur. Propterea fratres mei scire vos volo, quòd aliud est flagitiũ, aliud facinus, aliud impietas. Flagitium est dum peccando nosipsos offendimus. Facinus quando proximũ. Impietas quãdo idololatriam committimus, Similiter aliud est misericordia, aliud clementia, aliud pietas. Misericordia circa naturam, clementia erga iusticiam, sed pietas erga deum versatur. Et quia grossi estis fratres, veniat verbi gratia, Misericordia est dum si quis videndo aliquem iuste damnatum duci ad suspendium, naturaliter mouetur eique compatitur, & ita motus à suspendio eum liberat. Similiter si quis rapuit pauperi aliquid boni, & veniat alius & raptori eripiat ea & pauperi reddat, talem dicimus habere misericordiam. Clementia vero est vt si quis iniuste hominem punitum videat, & obiiciat se periculis vt illum eripiat, talem dicimus clementiam possidere. Pietas autẽ quid aliud est, quàm deum pura mente colere, quæ alio nomine latria nuncupatur? Bene enim tunc dicimur ieiunare, quando pietate, misericordia & clementia refloremus: Adiuuet nos Christus, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Hiere. 9. *De . õ, di. 3. ca. ieiuniũ.* *ad Titũ 2.* *Pietas quid?* *Matt. 22.* *Impietas quid?* *Flagitium* *Facinus.* *Misericordia.* *Clementia.*

De ieiunio, & Vbi fuit institutum:

SERMO XXV.

SCire nanq; debetis fratres dilectissimi, quòd hoc solenne ieiunium quod alma mater Ecclesia hodierna die præcipit obseruari, à creatione hominis in ipso mundi primordio

præcepit

præcepit deus in paradiso Adæ & Euæ vt à fructu arboris abstinerent. Hoc etiam ante legem Moyses sanctus obseruauit & legem suscepit. Hoc sub lege Helias astrinxit, & ad cœlum in curru volauit. Eua quandiu abstinuit, virgo fuit, & in paradiso permansit, sed dum ieiunium violauit, in miseriam corruit, libidinis corruptionem persensit, sub domino constituta remâsit, & de paradiso expulsa fuit. Moyses etiam post ieiunium cum deo facie ad faciem locutus est, qui ante ieiunium deũ nec videre nec ad eum accedere ausus fuerat. Hierosolyma à Sennacherib tempore Ezechiæ regis & Esaiæ per ieiunium liberatur, & centum & octogintaquinque millia cœlitus interfecti sunt in nocte vna: & ne foeterent eorum corpora, incinerati & in puluerem redacti sunt. Tempore etiam Ionæ ieiunium prædicantis in cinere & cilicio veniam impetrauit. Nunquid & Iosue filius Naue ieiunauit, plus quàm per diem & cursum solis & lunæ temperauit, & hostes superauit? O ieiunium conuiuium animarum, beatus qui te amat, sed beatior qui te frequentat. Qui enim ieiunat vt bonus appareat, vt conseruetur, vt sanior fiat, & vt ne corpore nimis impinguescat, non beatus est ille, quia ieiunium quod facit non virtutis est, sed præsumptionis non virtutis est, sed attenuationis. Ideo non mundo, sed deo ieiunare debemus. Sic enim sancti patres in veteri lege faciebant. Decimas enim deo dabant, & primicias de omnibus bonis suis, sic & nos deo primicias dare debemus. Quas tunc primicias deo damus, quando corpore quidem a cibis eleemosynas etiam dando, & mente à viciis ieiunamus, Et nunc deo tales primiciæ acceptæ sunt. Sed scitote fratres mei quòd antiquitus patres nostri fideles ieiunare consueuerunt in vigiliis magnarum solennitatum vsque ad noctem, quod laudandum erat & non bonum. Sed hoc non solum, sed etiam vigilabant per noctem, & ad Ecclesiam ludendo & chorizando couueniebant, quod detestabile erat & malum. Tales non solum Romani erant, non solum Papienses & Rauennates, sed etiam Mediolanenses, De qua turpi consuetudine dolebat Mediolani mater illa, quæ me carne & spiritu in Christo regenerauit, & institutum est ipsa instigante à patre nostro sancto Ambrosio, vt vigiliæ cessarentur, vel cessarent à cunctis, vt homicidia & fornicationes à fidelibus deponerentur. Solum tamen ieiunium mentis & corporis cum eleemosyna

Me

Gene. 4. *Exod. 24.* *3. Reg. 19.* *Gene. 3.* *Exod. 34.* *4. Reg. 19.* *Iona. 3.* *Iosue. 10.* *Exod. 22.*

Mediolanensis Ecclesia fidelibus reliquit. Sed dicetis, Nunquid in vita nostra semper ieiunare debemus? O fratres mei legem meam recepistis, & audistis frequenter inter cætera, quòd carnem vestrà dometis abstinentia escæ & potus quantum valetudo permittit. Nolo enim meipsum ligare. Nolui onera vestra portare, sed hoc solum super vos ponere volui, vt ieiunetis & abstineatis, quantum facere deo fauente potestis. Nolo tamen quòd diebus dominicis ieiunetis, hoc enim hæretici & infideles faciunt. Omne autem ieiunium, exceptis diebus dominicis, bonum est & laudandum si bene fit. Aliquod tamen est ieiunium deuotionis, vt ieiunare vigilias sanctorum Cypriani compatriotæ nostri, & Geruasij & Prothasij, & similia. Aliud est ieiunium institutionis, vt assumptionis Sanctæ Mariæ, & natiuitatis sancti Ioannis Baptistæ, sanctorum Apostolorum Petri & Pauli, Simonis & Iudæ. Matthæi & Andreæ, & Iacobi maioris. Istorum enim vigilias ieiunare semper debemus, vt sicut ieiunando cum eis patimur, ita in futurum cum eis pariter gloriemur. Sed mox mihi fratres dicetis, Cur festum natiuitatis sancti Ioannis celebramus? Nunquid in peccato conceptus est? Et ideo attendite quòd prius seminatur homo, postea concipitur in vulua, & ibi caro formatur, deinde post dies quadraginta septem creatur anima, & corpori infunditur, secundum sanctum patrem & martyrem Cyprianum, cui in omnibus compellor credere, quia per spiritum sanctum optime locutus est. Celebratur tamen natiuitas sancti Ioannis Baptistæ, non prima sed secunda. Prima enim natiuitas fuit in vtero quando anima in vtero fuit infusa. Alia vero ex vtero, quando venit ad lucem, & hæc sine peccato fuit, quia sanctificatus fuit in vtero. Hæc autem festiuitas non solum apud fideles, sed apud infideles vigiliam habet. In hoc festo maxime Pagani infideles ad ecclesiam suam conueniebant vigilantes, vt supra diximus. Sed destructis vigiliis illis, adhuc tamen antiquitatis nomen tenemus, quia dum ieiunamus vigiliam nuncupamus. Vel aliter dicamus fratres. Nam dum illa sancta Elizabeth, quæ filia fuit sanctæ Ismaræ, quæ quidem Ismara soror fuit carnalis sanctę Annæ matris dominæ nostræ, dum grauida esset de Ioanne, ante aduentum virginis sanctificatus Ioannes non fuit, sed salutata Elizabeth à virgine, mox Ioannes sanctificatus fuit in vtero. Merito ergo

Ieiunium deuotionis. Institutionis.

Natiuitas Ioãnis Baptistæ quare celebretur. Cyprianus.

Lucæ. 1.

eius

eius natiuitatem celebrare debemus. Sed nũc de Apostolis, quorum vigiliæ non habentur, dicamus. Festum enim Philippi & Iacobi ieiunium non habet, eo quòd inter Pascha & Pentecosten est, quod tempus est gaudij, leticiæ & exultationis, quia saluator surrexit à mortuis. Iacobus etiam Zebedæi Apostolus apud quosdam vigiliam non habet, eo quòd occisus fuerit in diebus azymorum, nec diem mortis eius celebramus, sed potius trãslationis. Bartholomæus etiam vigiliam non videtur habere, eo quòd vna dierum fuerit decoriatus, & sequenti die obiit, & sic si haberet vigiliam, oportet quòd esset in tertia die, quod est contra normam aliorum ieiuniorum. Thomas autem vigiliam non habet, eo quòd tempore aduentus venit. Barnabas ieiunium non habet, quia de duodecim non fuit. Matthias ieiunium non habet, eo quòd tempore ieiunij sit. Ioannes Euangelista ieiunium non habet, eo quòd in gloria in excelsis simus, & gloriam in excelsis deo cantare debemus. Rogo tamen vos fratres, licet ieiunia ista seruare non teneamini, pro remissione peccatorum vestrorum, vel pro periculo hostium ieiunare non desistatis, carnem domantes, quantum portare potestis. Adiuuet nos Christus filius dei, qui pro nobis nasci & mori dignatus est, Amen.

De obse. ieiu. c. a. 1. & 2.

Luca. 2.

De murmuratione & detractione, & de pœnis damnandorum SERMO XXVI.

DEmorantibus nobis in eremo fratres dilectissimi, murmuratores, detractores, vel susurrones nullatenus esse debemus, scientes quòd tales regnum dei non consequentur. Non igitur stulta loquamur lingua dolosa, sed cum dei adiutorio, sine cuius voluntate & nutu folium arboris non mouetur, omnis murmuratio vel detractio procul sit à nobis considerantes quid Mariæ sorori Aaron & Moysi, quia murmurauit acciderit. Nam murmurauit, quia Moyses vxorem Aethiopissam duxerat, & ea murmurante iratus est dominus valde, eo quòd Moyses esset mitissimus super omnes homines qui morabantur in terra. Et ait dominus Aaron & Mariæ, Egredimini ad tabernaculum fœderis. Quibus peruenientibus ait dominus, Quare non timuistis detrahere seruo meo Moysi, cui loquor facie ad faciem? Seruus etenim meus est, & in domo mea fidelissimus est. Et ecce Maria statim

O barbariem.

Gala. 5.

Nume. 12.

tim repleta est lepra, cadens super eam quasi nix. Quam videns Moyses exclamauit ad dominum dicẽs, Deus meus obsecro sana eam. Cui respondit dominus, Separetur septem diebus extra castra, & postea reuocabitur Maria ad pristinam sanitatem. Ideo attendite fratres quòd Maria hæc quæ peccauit, animam subditorum & discipulorum significat, quando suo præposito vel presbytero obedire recusat, & recusando murmurat, & murmurãdo leprosa efficitur, quod apparet dũ culpa eius publicatur. Sed bonus pastor qui omnium vestrũ curã gerit, quærens salutem animarũ compatitur peccãti, & auxilium diuinæ medicinæ precibus postulat infirmanti, clamatque quotidie indefessa voce pastor bonus, qui animam suam ponere non desistit pro ouibus suis dicens, Obsecro domine sana eam, sana cõtritiones eius, quia cõmota est. Sana eam quia lepra murmurationis plena est. Reuoca eam, quia à cõsortio fidelium tuorum separata est. Igitur fratres attendite ne murmuratores in eremo sitis. Nam sicut lepra propriũ corpus deuorat, & sibi adhærentes inficit: sic & murmurator non solum seipsum destruit, sed etiam cunctos audientes inficit & occidit. Ideo fratres attendite, vt non murmuratores vel loquaces simus, sed veraces: quia in superfluo eloquio peccatum deesse non poterit, nec omnino veritas adesse. O quàm grande periculum est non solum dicere falsa, sed & vera prædicare pœnosum & dubium est. Loquaces denique laudare non audeo, sed tacentes beatos prædicare præsumo. Attendite ô fratres mei, attendite ne simul cum presbyteris meis murmurãtibus capiamini. Nam ad vos perueni, & in diebus paschalibus vobiscum in hac solitudine esse volui, quia murmurauerunt, & Augustino detraxerunt presbyteri, & noluerunt diuinis obedire præceptis, ideo leprosi murmurando facti sunt, & immundicia peccatorum percussi sunt, & à domo mea expulsi sunt, quia vocati nõ fuerunt digni mecum perseuerare. Ideo separati sunt & expulsi, quia non potuerunt sine murmure stare. Vos autem, quorum officium est semper orare, seruẽtius nunc orare vos deprecor, vt tanquam sanatos ad communionem Ecclesiæ Hipponensis reuocare gaudenter possimus illos, quos tales inuenire credidi, quales inuenire non potui. Hæc tamen expulsio est ad salutem, nõ ad perditionem: ad correctionem, non ad damnationem. Sic enim expulsus est Adam de paradiso, vt

Ioan. 10. *Psal. 59* *Prouer. 10.* *1. Retra. In præfatione.* *Gene. 3.*

vt in hoc exilio miseriæ corrigeretur, vt in hac pœna temporali per gratiam adipisceretur æternam promissionem. Nam licet Adam peccauerit, dominus tamen eum non deseruit, sed ad pœnitentiam eum & suos semper inuitauit. Postquam enim Adam peccauit, latere se voluit, & abscondit se a facie domini, quod erat signum doloris & erubescentiæ. Sic enim vos facere cupio fratres. Nam & si aliquando murmurastis vel peccastis, quod est conditio cunctorum viuentium, erubescite & abscondite faciem vestram per humilitatem à facie saluatoris, vt dum visitauerit vos in solitudine paradisi, & vocauerit vos, dicens cuilibet, Adā vbi es, cōsideretis in quanta peccatorum miseria positi sitis. Per hoc enim quod vos proprio nomine vocat, signum dat quod ad pœnitentiam vocat. Per hoc quod dicit, Vbi es, ostendit quod viam peccatoris ignorat, non tamen quòd ignoret, sed quod reprobet. Post meridiem apparet ostendens quòd dominus ab amore peccatorum refrigescit, quia per peccatum in homine refrigeratus est amor charitatis. Hoc enim pensate, & cū Adam vos peccasse cognoscite & dicite, Domine audiui vocē tuam in eremo & timui, eo quòd bonis operibus nudus essem, & abscondi me per humilitatem, cognoscens quod peccaui in cœlum & coram te. Sed & contrarium facientes, murmurantes & detrahentes proximo suo, & mala portātes in cordibus suis, expellet eos dominus de paradiso, sed tamen faciet eis dominus misericordia motus tunicas pelliceas, ne tempore frigoris perpetuo moriantur. O grandis dei misericordia, ô infinita dei clementia, ô magna & admirabilis eius dilectio circa nos. Ecce enim quotidie peccamus, frequenter eum offendimus, & tamen nos derelinquere non vult, sed tunicas pelliceas contritionis & veniæ nobis quotidie donat & largitur. Ecce quanta est misericordia nostri saluatoris. Igitur fratres mei & lætitiæ cordis mei, redeamus ad mentem, & eam diligenter discutiamus, scientes quod nunc in paradiso pœnitentiæ & deliciarum positi sumus, & in Ecclesia eius positi & collocati sumus. Dedit enim nobis præcepta, vt toto corde & tota mente eum diligamus, & proximum nostrum. Sed quo modo diligere eum possumus, si susurrones & detractores in eremo facti sumus? O quàm pestis misera & mortalis est ipsa murmuratio, ô quàm venenosa. Hæc enim est quæ conuentus clericorum & ciuitates multas destruxit. Et quia

Luc. 15.

Matt. 22.

Murmuratio vitāda.

grande periculum est inter murmuratores habitare, ideo expellendi sunt tales, ne cæteri corrumpantur per eos. Tertia enim lingua multa mala committit, ideo si semel correpti non se emendauerint, de vestra sancta & singulari societate expellatur. Nec crudele hoc esse credatis, nec illi qui expulsi sunt ad tempus, de hac expulsione dolere debent, sed cum omni humilitate eam suscipiant dolentes tamen & flentes quod nondum intellexerunt Apostolum dicentem, Si quis se putat religiosum esse non refrænans linguam suam, huius vana est religio. Melius est enim à congregatione præsenti expelli ad tempus, quàm à cœlesti regno perpetuo exulari. Sic enim, vt supra diximus, expulsus est Adam de paradiso, non ad damnationem, sed ad correctionem. Correctus vero & emendatus frater qui peccauerit, & qui proximo detraxerit, volo vt inter vos fraterne recipiantur. Melius est enim vt redarguamur de misericordia, quàm de crudelitate in die nouissimo. Nam pium hominem quando periisse legimus ignoro, sed impium & crudelem frequenter periisse audio. Igitur ó fratres mei & lætitia cordis mei, obsecro vt non peccetis, vt in die nouissimo nec crudeles, nec nimis misericordes inueniri possitis. Deponite murmura, claudite infra dentes linguam, ponite custodiam ori vestro & silete non solum à malis, sed etiam quandoque à bonis silere laudabile est. Ait enim sanctus Propheta, Silui à bonis. Nam bonum vbique proferre non debemus, sed tempus proferendi agnoscamus in cunctis. Estote igitur fratres non loquaces, sed veraces. Calcate murmurationes, & fugite eas vt mortem. Nam murmurare, detrahere vel despicere hypocritarum conditio est & ignorantium. Murmurare denique & detrahere hypocrita non satiatur, de omnibus maledicens vt ipse solus à cunctis prædicetur beatus. Omnia iudicat, vt nemo sit qui cum audeat iudicare. Omnia despicit, vt ipse solus sit qui ab omnibus aspiciatur. O hypocrita, caue ne ad mensam meam peruenias, Nam ibi antequam aliquid sumas, lectio mea tibi primo legetur. Quid enim primo in mensa mea descripsi? Quid primo in ea habere vel audire desidero? Quid primo in ea seruare præcipio, nisi quod, Quisquis amat dictis absentum rodere famam, Hanc mensam indignam nouerit esse sibi? Quapropter fratres si quis murmurare desiderat, non solum ad nostram apostolicam congregatio

Eccli 28. *Iacobi 1.* *Gene. 3.* *Psal. 38.* *Augustini dictum notandum.*

gatio

gationem, ſed nec ad menſam noſtram accedere præſumat. Non enim ad eremum peruenimus vt murmuremus, ſed vt mundanis omnibus conculcatis, in eremo píe ſanctè & iuſte viuere valeamus. Quod ſi non fecerimus, quod deus auertat, melius fuiſſet quod nati non fuiſſemus. Quare fratres mei melius fuiſſet, niſi quia melius fuiſſet non eſſe quàm male eſſe? Nunquid melius carere eſſe, quàm eſſe & perpetuo cruciari? Nam non eſſe cui poſſit obeſſe ignoro, Sed habere eſſe, & perpetuo cruciari, quid aliud eſt quàm mortem ſine morte ſemper habere? Verum & indubitanter verum vobis fratres mei dicere audeo, melius eſſet non eſſe, quàm cum eſſe perpetuo affligi, vel æternaliter cruciari. Studeamus igitur fratres ſemper bene viuere, vt & ſemper bene eſſe poſſimus, & ſemper bene nos eſſe poſſideamus. Eſſe enim dei gratia habere nos ſcimus, ſed ſemper bene eſſe omnino ignoramus. Propterea taliter linguam noſtram, cæteraque corporis membra reſtringamus, vt mediante diuina gratia, ad perpetuum malum eſſe non perueniamus. Nec de nobis dicatur, quòd de Iuda proditore diſcipulo dicitur, Melius ei fuiſſet, ſi natus non fuiſſet homo ille. Quare illi melius fuiſſet ſi natus non fuiſſet, niſi quia melius eſt omni eſſe carere, quàm in inferno iacere. Ibi denique & ſi erit ſtimulus doloris & pœnitudinis, nulla tamen erit ibi correctio voluntatis, vt nullatenus à damnatis poſſit diligi vel deſiderari iuſticia. Ideo illi diuiti qui in inferno cruciabatur, quanuis curam de viuis fratribus gerere videretur, non tamen eidem de iuſticia cura erat, quia iuſticiam nullatenus diligere poſſunt qui in inferno ſunt. Iacebat tamen diues, & ſepultus erat in inferno, & quid de fratribus ſuis eſſet ignorabat, & neſciebat omnino, & tamen curam de eis videbatur habere, ſicut & nos viuentes de mortuis, quanuis quid agant vtique neſciamus. Itaque fratres caueamus ne peccemus, ne ad illam flammam perueniamus. Ipſa denique flamma concremationem habet, ſed lumen nullum habet. Quare, niſi quia quos gehennæ flamma cruciat, à viſione veri luminis cæcat? Et vt foris eos dolor combuſtionis cruciet, & intus pœna cæcitatis obſcuret, vt qui creatori ſuo corde & corpore deliquerant, corpore ſimul & corde puniantur, & vtrobique pœnam ſentiant, qui dum viuerent, prauis delectationibus ſeruiebant. Ecce fratres quo modo puniuntur peccatores,

Matt.26.

Luc.16.

quibus vnus ignis omnibus est, non tamen vno modo omnes cruciantur, sed quanto quis in deliciis plus permanserit, tanto fortius cruciabitur in æternum. Vnus igitur ignis singulis est & corporeus est, & vti sæuissimos peccatores corporaliter cruciet, nec studio humano accenditur, nec lignis, pice vel oleo nutritur, sed post peccatum semel accensus in æternum durare nullatenus dubitare debemus. O inferne tu latus es, & mensuram non habes. Profundus es, & nullum fundum te habere cognosco. Insatiabilis es quia omnes tam pauperes quàm diuites te libenter suscipere audio. Plenus ardore incomparabili, plenus fœtore intolerabili, plenus omni dolore innumerabili. Ibi omnis miseria, ibi tenebræ, ibi nullus ordo, ibi horror æternus, ibi nulla spes boni, nulla desperatio mali, sed omne malum quod existimari potest, damnatis in æternum erit. Ibi ô fratres mei dæmones flere & clamare non cessant, percutere peccatores nunquam desistunt, nunc superbum, nunc elatum, nunc gloria mundi plenum, nunc luxuriosum, nunc proditorem, nunc homicidam, nunc fœneratorem, nunc verbosum, nunc adulatorem, nunc mendacem, nunc detractorem. Eccè quo modo clamabunt. Sed quid clamabunt, nisi percute, dilacera, interfice, sine morte occide, velociter spolia, deprædari festina, fer prunas, picem para, aurum & argentum liquesce? Et quia dum vixerunt deum intelligere noluerunt, & si in æternum vixissent, semper male facere voluissent, ideo sine redẽptione merito in æternum cruciabuntur. Itaque fratres obsecro, vt non peccetis. Custodite linguam vestram, seruate eam, claudite eam vecte ferreo, quoniam sermo vanus in vacuum non ibit, sed de omni verbo ocioso in die nouissimo reddituri sumus rationem. Adiuuet nos Iesus Christus deus noster ad perseuerandum in omnibus bonis, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat in secula seculorum, Amen.

Quid stolidius?

Matt. 12.

De filio prodigo. SERMO XXVII.

PAx vobis fratres dilectissimi, qui optimam partem cum Maria elegistis dum mundum & pompas eius cõtemnere voluistis. Voluistis enim terrena despicere. Saniori enim consilio sanctorum Ambrosij & Simpliciani patrum vitam tutiorem aggressi sumus cum Paulo mundum fugiente, timens

Luc. 10.

timens ne caperetur ab eo. In eremo denique sumus iocunditatem communicationis & fractionis panis intelligentes, clamantes cum Propheta, Ecce quam bonum & quàm iocundum habitare fratres in vnum. Tutior enim hæc vita est & dulcior, vbi vnus alium cohortatur, vbi alter alterius exemplo inflammatur. O vita sancta eremitica, vita solitaria, vita perfectorum, vita angelica non humana, vita pœnitentium, vita contra mundum pugnantium, vita ad deum fugientium, vita deifica non humana, vita filiorum qui errauerunt ad patrem redeuntium. Hæc est domus vbi reconciliatur patri filius, qui portionem substantiæ consumpserat luxuriose viuendo. Hanc fratres mei si Ianuarius noster cognouisset, aurum nobis ignorantibus non retinuisset. Hanc si dilexisset, vineam, agrum, & pecuniam tenere erubuisset. Quare? Quia paupertatem asperiorem presbyteris meis vos sponte tenere vidisset. Nam sicut filius ille, qui peregre profectus est in regionem lóginquam, vbi dissipauit substantiam suam luxuriose viuendo, sic & ipse, vel quicunque peccator, dum carnales voluptates diligit, à domino peregrinatur, & quanto peccando fit dissimilior, tanto magis à deo elongatur. Substantia enim hominis est omne quod viuit, cogitat, sapit & loquitur, quæ deus æque diuidit, Quam substantiam peccator consumit, dum conscientiam & vitam & cogitationes & verba in malis actionibus impendit. De filio etiam isto dicitur quòd cœpit egere, & ideo adhæsit vni ciuium regionis, & misit eum in villam vt pasceret porcos, & cupiebat implere ventrem de siliquis quas porci manducabant, & nemo illi dabat. Eget enim peccator dum cupit implere ventrem, non pane vitæ æternæ, sed glandibus, qui porcorum cibus est. Ideo adhæsit vni de principibus mundi, sub cuius fauore pascere porcos, id est dæmones valeat. Porcus enim immundum animal est, & de sordibus saturatur & delectatur. Siliquæ enim sunt non solum glandes, sed etiam omne turpe & immundum, quod porcus comedere delectatur. Istæ denique siliquæ sunt fornicatio, ebriositas & gulositas. Isti enim sunt dæmonum cibi, quibus peccator repleri desiderat, sed nemo dat illi ad sufficientiam. Peccator enim semper famescit, semper deuorare quærit, nunc luxuriando nunc alia faciendo semper delectari desiderat. Sed visitante domino patre per gratiam passionis suæ

Psal. 132.

Luca 15.

Supra Ser. 5.

Luca 15.

Siliqua.

pœnitet miser peccator, dolet iam pascere porcos, cogitat, & cogitando surgit, pergens ad patrem & dicens, Pater peccaui in cœlum, quia assumpsi frequenter nomen tuum & sanctorum tuorum inuanum. Peccaui etiam coram te, quia in tua humanitate peccaui, quia non cognoui opere tuam infirmitatem, quam pro me passus es. Peccaui coram te, quia deus & homo es. Peccaui in cœlum, quia in patrem & in spiritum sanctum. Non igitur sum dignus vocari filius tuus. Sed quid fecerit pius pater, audiamus, legamus, prædicemus, non sileamus. Nam misericordia motus, videns illum venientem occurrit, videns lachrymantem, lachrymatur, videns eum denudatum, stolam iubet parari, videns eum discalciatum, calciatur, credens eum debilem & famelicum, occidi iubet vitulum saginatum. O quàm grandis misericordia tanti patris, ô quàm infinita eius pietas, ô quàm dulcis, ô quàm pia miseratio. Ecce enim filius peregre fugit, & tamen patienter expectat. Omnia bona destruxit, & tamen ad se reuocare festinat. Porcos pascit, & ei iam vitulum parat. Fame iam ferè moritur, & epulari iam clamat. Nudus apparet, bonis operibus priuatus, & ecce stola pristinæ gratiæ saluatoris quam in baptismo recepit induitur, & annulus fidei desponsationis datur, ne amplius valeat pascere porcos qui ad domum patris fugit, sed tanquam ciuis sanctorum & domesticus dei funderur in domo diuinæ maiestatis in æternum & vltra. Quod bene ostendit ille misericordiæ pater, quia videns illum misericordia motus est, & occurrit & brachia extendens super collum eius, osculatus est eum, dicens seruis suis, Adducite vitulum & manducemus. Hic filius meus mortuus erat & reuixit, perierat & inuentus est. Similiter hoc idem fecit Saluator Petro, quando eum negauit, quando illum respexit, quando respexit mentem eius, tunc fleuit amare. Occurrit peccatori Saluator, quia per se non potest ad deum accedere, nisi ei subueniat, nisi mentem eius respiciat. Sed postquam eũ respexerit, flectitur super collũ eius, quia onus eius leue, ponit super collum eius dicens, Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde. Tunc stola induitur, dum anima indumento virtutũ vestitur. Duæ enim stolæ sunt, Vna videlicet quando anima in præsenti indumento virtutũ vestitur. Altera vero immortalitatis est, quando corpus in fine seculi etiam resuscitabitur. Et ideo fratres mei licet in eremo sitis, scire

Luc. 15.

Matt. 26.

Matt. 11.

Stolæ duæ.

ſcire tamen debetis, quòd duæ ſtolæ ſunt, duæ reſurrectiones, quarum vna eſt animæ, quando reſuſcitatur à viciis, in quibus mortua iacebat: altera corporis, quando corpus configuratum erit corpori claritatis Chriſti, quando in die iudicij reformabitur. Eia ergo fratres mei & corona matris meæ, ſcitote quòd porcos iam pauimus cum multo tempore dæmonibus peccando placuimus. Iam frequenter eorum ſiliquas deſiderauimus, quando mundo placere voluimus, quando in eo florere concupiuimus, quando delectationibus ſuis toto affectu adhæſimus, Sed nunc dei gratia ſerui Chriſti ſumus, clamare non ceſſemus, Peccaui domine, iam non ſum dignus vocari filius tuus. Quorum clamorem audiens occurrit nobis oſculando, ſuam pacem donando. Stolam donauit, quando animam viciis ſpoliauit. Annulum donauit, quando in fide nos ſua roborauit. Calciamenta donauit, quando memoriam mortis nobis impreſſit. Vitulum occidit, quando in ſacramento altaris memoriam paſſionis eius in mente renouauit. Tunc nobiſcum pater manducat & epulatur, quando in operibus ſuis perſeuerando delectamur. Tunc ſic nobis ornatis præcipit angelis deus, vt conuiuium præparent, quia mortui eramus & reſurreximus, perieramus & inuenti ſumus. Cogitate ergo fratres ad quid venimus. Ecce in ſolitudine ſumus, elongati ſumus à ſeculo, & longo tempore iam manſimus in ſolitudine, vt ſecundum Apoſtolicam formam quietius viuere valeamus. Locus enim non facit ſanctos, ſed operatio bona locum ſanctificabit & nos. Peccauit enim angelus in cœlo, peccauit Adam in paradiſo, & tamen nullus locus ſanctior illis erat. Si enim loca habitatorem beare poſſent, nec homo nec angelus à dignitate ſua corruiſſent. Pēſate ergo fratres quid veſtis nigra, quid zona pellicea, quid corona capitis perſuadeat. Nigra enim veſtis quæ vilis eſt, mundi contemptū nobis denunciat, & memoriam mortis. Zona pellicea lumborum refrænationem declarat. Capilli raſi de vertice, ſuperfluitatem criminum ſignificant ablatam de mente. Sic enim mihi ſanctus pater Ambroſius, quando me regenerauit in Chriſto anno ætatis meæ triceſimo mihi petenti reſpondit. Cogitate ergo fratres, quā reprehenſibile eſt, ſi ſub tali habitu ſuperbia lateat, vel luxuria. Summè neceſſaria eſt igitur nobis in eremo demorātibus ipſa humilitas quæ deſignatur per veſtem,

Philip. 3.

Lucæ. 15.

Eſaiæ. 14.

Geneſ. 3.

Veſtis nigra, zona pellicea, capitis corona quid?

Castitas quæ denotatur per lumborum præcinctioné, Obedientia quæ intelligitur per subiectionem. Portamus etiam baculos, per quos intelligitur disciplina, sub qua semper parati esse debemus. Deus autem qui nos de tenebris gentium reuocauit ad gratiam, confirmet etiam in omni bono, vt abundemus in spe & virtute spiritus sancti, Amen.

1. Petri 2.

In cœna domini: SERMO XXVIII.

AVdiuimus fratres charissimi, quòd cum dominus intinxisset panem vt daret Iudæ, quòd post buccellam intrauit in eũ Satanas: Et ait Iesus, Quod facis, fac citius. Cum ergo accepisset ille buccellam, exiuit continuo. Erat autem nox. Cum ergo exiisset, ait dominus discipulis suis, Surgite. Et postea ait, Filioli adhuc modicum vobiscum sum. Antequam tamen à vobis recedam, mandatum nouum do vobis, vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos. Satis enim nouit charitas vestra, quòd tota perfectio nostræ vitæ & ædificationis ex Euangelio accipitur. Eius verba à summo nostro magistro nobis data sunt, ideo preciosiora sunt, & satis nos hortatur, nósque ædificant quotidie. Et ea vobis modo præsentamus, ad memoriam vobis reducimus, non quia non bene intelligatis, licet in eremo permaneatis & segregati à gentibus sitis, etiam corporaliter antequam essem presbyter Episcopus pariter videre potuistis, sed ideo vobis ad memoriam reduco, non vt doceamus sed vt & me & vos fratres moneamus. In Euangelio quo dicitur, quod ad præsentem diem pertinet, de patientia & dilectione & humilitate instruimur. Ideo fratres vt & ego plenius valeam vna vobiscum corrigi & doceri, relinquere volui presbyteros meos, quorum vita Apostolica vestra & eorum vna est: Et sanctum senem Valerium etiam corpore hodierna die relinquere non curaui, cupiens vos docere & à vobis doceri, vt fructum aliquem deo in die tantæ solennitatis offerre digne pariter possimus. Ideo fratres ad expositionem sancti Euangelij accedentes, primo audire & scire vos volo quòd dominus Iesus discipulũ Iudam multis modis, minis, sacramentis & exemplis & planctu volens eum corrigere, & prædictis modis ad correctionem inuitare, ad vltimum eum manifestauit in damnationem & ruinam iam esse paratum, dum in cœna dixit, Qui intingit mecum manum in paropside, hic me tradet. Cum enim Iuda

Ioan. 13.

Matt. 26.

prauam

prauam suam vitam nulli patere putauisset, magistrum audiendo erubuit, sed non pœnituit: multò enim ante passionem dixit, Nónne duodecim elegi, sed vnus ex vobis diabolus est? Et post cœnam ait, Vos mundi estis, sed non omnes. Hoc autem magister dicebat, volens discipulum verbo corrigere. Ecce quo modo verbis timoris eum correxit. Sed videns dominus quòd verbis eum corrigere ipso nolente non poterat, studuit eum corrigere, & sibi timorem æternum incutere, dum ait, Væ homini illi per quem tradar ego, melius ei fuisset si natus non fuisset. Sed dominus cor discipuli nequiter induratum, ad dilectionem sacramenti dulciter inuitauit dicens sibi post Petrum & cæteris, Accipite & comedite, Hoc est corpus meum. Sacramentum enim illud ideo hominibus datur, vt corpus in terris capiti coadunetur. Sicut enim multa grana vnum panem conficiunt, & ex multis racemis vnum vinũ extrahitur, sic ex multis hominibus Christi corpus conficitur. Obtulit autem dominus discipulo sacramentum vnitatis, vt eum inuitaret ad humilitatem dilectionis. Licet etiam propter alios discipulos humilitatis exemplum præbuerit, tamen ouem perditam recuperare valde cupiebat. Sed videns eum nequiter obstinatum, surgit à cœna & vestimenta deponit, linteo se præcinxit, & ad principem Apostolorum primo, vt arbitror fratres, peruenit. Ante eum se genu flexit diuinitas incarnata, deus ante hominem, creator ante creaturam, magister ante discipulum, rex ante piscatorem, doctus ante indoctum, sapientia ante ignorantiam, pulchritudo ante deformitatem. Ideo Petrus diuinitatem incarnatam videns ante se incuruari, expauit, exhorruit, & per cœnaculum velut insensatus cucurrit & clamauit, Non lauabis mihi pedes in æternum. Nam, inquit, Petrus, Domine iam dixi quòd tu es Christus filius dei viui, & tu mihi lauas pedes? Sed notare debetis fratres qui in eremo habitatis, cur, inquam, cœna facta dicitur, cum post ablutionem pedum dicatur buccellam panis Iudæ dominum porrexisse. Non debemus intelligere cœnam finitam, cum dicatur panis esse adhuc super mensam, Adhuc enim cœnabatur quando dominus à mensa surrexit, & tamen cœna iam facta dicitur. Intelligere hoc nanque debetis quòd non facta erat, sed parata, & ad conuiuantium mensæ vsum perducta. Ideo Ioannes aquila grandis istam dicit cœnam, omnia diligenter

Ioan. 6.
Ioan. 13.
Matt. 26.
Altaris sacramẽtum quare hominibus datur?
Ioan. 13.
Matt. 16.

ligenter attendens, prius nostri Saluatoris celsitudinem voluit commendare, dum ait, Sciens Iesus quia omnia dedit ei pater in manus, & quia à deo exiuit, & ad deum vadit: Magnam Christi potentiam exprimit Ioannes, cum omnia patrem ei dedisse affirmat. Magnam celsitudinem Christi prædicat, cum eum à deo exisse asserit: & tamen hodie audiuimus, quòd ille qui habet omnia in manu, vestimenta etiam deponit. Sed quid mirum, si pro discipulis vestimenta deponit, qui etiam carnem pro inimicis suis dedit? Et quid mirum si more famuli præcinxit se linteo, qui formam serui accipiens, habitu inuentus est vt homo? Quid mirum si fudit aquam in peluim, qui dignatus est fundere sanguinem pro nostra redemptione? Et ait Ioannes, Venit ergo ad Simonem Petrum. Videtur denique quibusdam, sicut fuit martyr ille sanctissimus & doctor Cyprianus, ante Petrum Iudam lauasse, volens dominus prædictum discipulum reuocare. Sed non videtur ratio ponderosa, ex quo enim Petrum iam cunctorum caput fecerat, ad eum accessit primo in honore, vt cæteri postea similiter facerent. Ideo sic intelligendum est, cum summam rei bene transcripsisset dicendo, Cœpit lauare pedes & linteo tergere: redit postea ad ordinem rei ostendendo, dicens, Venit ergo ad Simonem. Quid est etiam quod dominus postea dicit, Qui lotus est non indiget nisi vt pedes lauet: sed est mundus totus? Si mundus est totus, quare necesse est vt pedes lauet? Ideo fratres attendere debetis, quòd hanc mentionem facit dominus de ablutione baptismatis: qui ergo lotus est in baptismate totus, non est necesse nisi vt pedes venialium peccatorum lauet, quibus humana mens obstare non potest, nec infans cuius vnius diei vita regnat super terram. Peractis denique & consummatis sacræ cœnæ sacramentis, factis & ordinatis in eadem cœna Apostolis, sacerdotibus communicatis, & lotis eorum pedibus, iterum intrauit mensam, & ait, Scitis quid fecerim vobis. Si ergo ego dominus & magister laui pedes vestros, & vos debetis alter alterius lauare pedes. Si sum magister, discite à magistro: si dominus erubescat hæc despicere seruus: si iam peperci proditori, & vos parcere studeatis: si ante eum genu flexi, humiles ante aduersarios estote: si me ab eo permisi osculari, & vos maxillam præbere dignemini: si proditorem amicum vocaui, & vos

Ioan. 13.

Philip. 2.

Cyprianus

Ioan. 13.

Iob. 15.

Ioan. 13.

Matth. 5. & 26.

& vos inimicum amicum vocare corde & opere non dedignemini, quia non est seruus maior domino suo. Et post pauca de filio perditionis dolorem ostendens & dolens, turbatus in spiritu & contristatus, ait, Vnus vestrum me tradet. O quàm doluit dominus discipulo perdito, ô quàm studuit eum ad se reuocare. Doluit quia non potuit eum corrigere. Doluit quia obstinatum iam eum esse cum diabolo cognoscebat. Doluit quia super eum sentẽtiam æternæ damnationis daturus erat. Et videntes discipuli faciem quam angeli aspicere desiderant esse turbatam, dixerunt, quis esset ille, quærentes quis eorum esset maior. Sed quare hoc, nisi quia arbitrati sunt vt homines, ille qui maior est vt dominari possit, magistrum prodere procurat. Aliqui tamen de Petro forte suspicabantur, quia plus & plurima se facturum iam promiserat pro magistro, suspicantes quòd ficto corde sic totiens loqueretur, Tu es filius dei. Sed quia Petrus innocentem se sciebat, innuit Ioanni vt peteret, cui dominus, Cui panem intinctum porrexero, ille est, sed caue ne Petro dicas, Et cum intinxisset Iesus panem, dedit Iudæ. Non est ergo credendum quòd dominus alta voce dixerit, quia si Petrus hoc sciuisset, dentibus proditorem dilacerasset. Nec etiam est putandum, quòd Iudas tunc Christi corpus sumpsisset, quia iam dominus omnes discipulos communicauerat & Iudam, sicut Lucas euidenter ostendit, panem intinctum tamen dominus discipulo porrigere voluit, vt cor intinctum veneno significaret. Et post buccellam intrauit in eum satanas. Nunquid satanas tamen antè cor eius intrauerat? Omnino fratres ante buccellam cor Iudæ intrauerat, sed affectu & voluntate tantum, sed post buccellam intrauit satanas effectu & opere: tamen bona fuit buccella quam Christus discipulo dedit. Bonum etiam sacramentum quod ei tribuit, sed aliquando bona obsunt, & mala quandoque prosunt. Corpus enim domini quod bonum est, malis malum est. Et carnis stimulus malus est, & tamen Paulo bonus est, & quod malum est, sibi profuisse cognoscimus. Sicut supra diximus fratres, panis ille porrectus à Christo & indigne receptus à Iuda, fecit ex merito Christus, vt maior esset licentia super eum diabolo post manifestationem, ideo grauiorem vindictam in eum fecit. Subtracta enim gratia cum dominus ad malum

Ioan. 13.

1. Petri. 1.

Matth. 16.

Ioan. 13.

Psal. 80. malũm dimisi, & dimisit eum secũdum desideria cordis sui, & iuit in adinuentionibus suis. Et permittens eum in propria volũtate & arbitrio, ait discipulo, Quod facis, fac citius: *Ioan. 13.* quasi dicat dominus, Quia non possum te reuocare timore verecundiæ, nec mortis æternæ, nec amore, do tibi potestatem vt agas facto quod iam voluntate fecisti. O Iuda quid facis? Attende antequam facias. Nam post factum forte gratiam pœnitendi habere non poteris, quid cupis tradere qui tibi multa peccata pepercit? Nunquid à morte te sæpe liberauit? Nunquid tui amore patrem tuum sanauit à lepra, & matrem cum qua concubueras à paralysi etiam liberauit? Nunquid te discipulum constituit? Nunquid te bursarium fecit? Nunquid in furto te sæpe inuenit, & semper tibi pepercit? Nunquid te post Petrum vt plurimum honorauit? Nunquid semper Christus iuxta se te habere voluit? Nunquid ad pacem postquam te proditurum cognouit sæpe reuocauit? Nunquid tibi suum sacrũ corpus donauit? Nunquid ante te genu flexit? Nũquid pedes lauit? Nũquid te osculatus est? Cur ergo prodere vis magistrũ à quo tot bona recepisti? Sed hæc omnia non considerans, recepta buccella exiuit cõtinuo. Et bene exiuit, quia vere à deo & à consortio discipulorum dei exiuit. Et erat, inquit Euãgelista nox. Merito nox discipulo proditori data erat, quia cæcitas mentem eius caligauerat. Qui discipulus postquam ab eis recessit nocte, mox magister vndecim congregauit, & ait, Filioli modicum tempus adhuc vobiscum sum: Ideo mandatum nouum do vobis vt diligatis inuicẽ sicut dilexi vos. Nouus enim erat homo, quia quatuor modis generantur homines, aut sine patre vt Eua, aut sine patre & matre vt Adam, aut ex patre & matre vt homines, aut sine patre ex matre tantum vt Christus. Bene ergo nouus erat, quia deus & homo erat. Nouum etiam regnum promittebat quod nemo vnquam promittere ausus erat: ideo nouum mandatum dedit. In lege autem veteri dictum erat, Diliges amicum tuum, & odio habebis inimicũ tuum. Sed Christus nouum mandatum dedit, quia vt amicos inimicos diligere mandat. Cæteræ nanque virtutes, fides scilicet, oratio, eleemosyna, virginitas, & cæteræ virtutes corporis & fidelibus & infidelibus communes esse possunt, sed inimicum diligere tantum Christianorum virtus est: & ideo magister veritatis dixit, In hoc cognoscent homines quòd mei

Quatuor modis generantur homines.

Leuiti. 16

Matth. 5.

Ioan. 13.

mei estis discipuli si dilectionem adinuicem habueritis. Scitote tamen fratres, quòd talis ordo in diligendo seruandus est. Primo super nos & super omnia deum diligere debemus, deinde animam nostram quæ nostra proxima est, deinde corpus quia factura dei est: ideo Apostolus dicebat. Nemo carnem suam odio habeat. Ideo nutrire debemus corpus, nec ipsum occidere sed sustentare debemus cibo & potu, quantum valetudo permittit. Sic enim vult deus, sic vult Apostolus, sic & vobis fratres mei præcepi. Ideo fratres hortor vos & moneo atque fieri præcipio, vt tantum carnem dometis, quantum natura portare potest. Nam cum videam inter vos quosdam sexagenarios, quosdam septuagenarios, quosdam centenarios, videns eos dei amore feruentes, corpora eorum crucifigentes, vinum etiam non bibentes, timeo ne potius deum offendant quàm placent: Talibus in Christi nomine præcipio, vt saltem diebus dominicis & solennibus vinum vel ceruisiam bibant. Iuuenes autem qui fortes sunt, & iam triumphare de inimico cœperunt, in Christi nomine pœnitentiam agant ne deuincantur ab hoste. Sic enim volo, sed sæpe præcepi seruari. Sic non occidemus corpora nostra, sed seruiant creatori suo. Deinde diligere debemus proximum sicut fratrem nostrum amicum nostrum vel inimicum: ideo attende quòd si inimicū videris esurire, ciba illum, da ili potum, cooperias eum, & carnem tuam ne despexeris. Dilectio enim spiritalis bonorum est, quia omnis habens eam bonus est. Nunquid etiam cum odio aliquando paradisum quis intrauit? Ad infernum ire odium habētem sæpe me legisse memoror, sed ad cœlum nunquam volare concedam. Cupimus ergo fratres esse ciues cœlestis ciuitatis, seruemus nouū mandatum nouæ ciuitatis. Illa inquā ciuitas, habet pacē, præcipit pacem, & diligit diligentes pacem. Sequamur ergo pacē, sine qua deum nemo videre potest. Quæramus pacem, & postea sequamur pacem. In ipsa deus habitat, in ipsa quiescit & pausat, quia factus est in pace locus eius. Nō ergo habeamus cor intinctum odio, ne filij Iudę proditoris simus, ne cum eo suspendamur, & à diabolo pariter cum eo trahamur ad tartara. Qui odium in corde portat secundus diabolus est, & qui pacem impedit Antichristus est: & qui pacem ordinat inter fratres, reuera filius dei est. Attēdite fratres Mariam, quoniam multum dilexit, dimissa sunt ei peccata multa. Quid etiam

Dilectionis ordo.

Ephe. 5.

Corpora eorum.

Ceruisia in Africa.

Matth. 22.

Roma. 12.

Esaia. 58.

Heb. 12.

Psalm 75.

Luca. 7.

Ioan. 21. Petro dixit dominus, nisi Petre amas me? Et quia amauit, meruit & amari, meruit audire, Pasce oues meas, pasce agnos meos. Quin etiam discipulo ait qui diligebat Christum, & quem Christus diligebat? Dilecte mi veni ad me, quia tempus est vt epuleris. Pacem ergo habeamus fratres, si pacem cum Christo habere volumus. Si vis amari à Christo ama inimicum propter Christum. Si vis ergo amari, ama. Hanc amplectimini, hanc diligite, hanc pacem & concordiam vsque *Luca. 2. 2.* ad mortem seruate, si vultis cum deo pacē habere. Pax enim omniū custodia & cura virtutum est. Hāc pacem annuncia- *Luca. 24.* ri in suo ortu angelis præcepit, Pacem annunciauit sæpe apo *Matth. 10.* stolis, pacem prædicare præcepit hominibus, pacem pro te- *Ioan. 14.* stamento Apostolis reliquit, pacem in cruce pendens postu- *Luca. 23.* lauit, pacem in sacrificio totiens in populo pronunciari voluit. Nulla denique dabitur venia, nisi pacifico viro. Pellite ergo à vobis hoc odij mortiferum venenum, & pacem inter vos habete, quia estis fratres, qui in hac vasta solitudine simul in vnum estis congregati. Vno enim pane, vno indumento, vno nigro colore, vna aqua omnes simul participamus. Reducamus igitur fratres ad nostram memoriam, quòd dominus ab inimico osculatus est, & tamen amicum vocat il- *Matt. 26.* lum proditorem, Amice inquit ad quid venisti? Date igitur reconciliationis pacem, sed non osculum proditionis, Qui enim ficte inimicum osculatur, vel verbo blanditur, Iudæ proditoris fratrē & socium & similem sibi esse quis dubita- *Matth. 5.* re poterit? Sed qui amore Christi, verus filius est. Nos enim fratres quorum vita lux mundi est, licet mundus vos non videat tamen mundi lucem vos appello & sal terræ. Ideo quia lux estis, luceant opera vestra bona. Nos qui videmur gerere in corporis nostri habitu figuram crucis, & nomen religio- *Matt. 23.* nis sanctæ habemus, nigram etiam vestem humilitatis portamus, zonis etiam pelliceis præcincti apparemus, caueamus ne simus sepulchra dealbata, quæ foris pulchra & speciosa apparent, sed intus plena sunt ossibus mortuorum occultis: prouideamus ne nobis dicatur, Væ vobis qui clauditis cœlorum regnum ante homines. Timeo enim satis ne paradisum intremus, nec alios intrare permittamus. Hoc autem quare dico fratres? non quia credam vos malos esse, sed quia doleo de fratre nostro perdito Simplicio, qui ad hunc locum & ad hanc sanctam congregationem cum tanto feruore peruenit,

& au

& audito patrem interfectum esse, à nobis recessit & mūdum intrauit, vt patris vindictam vindicare posset. Qui ergo se existimat stare, vigilanter attendat & videat ne cadat, & sic homines videntes illos qui columnæ sanctitatis esse videbantur tam nequiter cadere, non solum ipsis regnum cœlorum claudunt, sed & in seculo demorantibus. Nobis denique fratres qui nomen & habitum sanctæ religionis portamus, vita mala periculosior ostenditur, quàm in seculo demorantibus. Ploremus ergo fratres peccata nostra, & fratris nostri amissi: diligamus & nos inuicem, quia charitas ex deo est. Non erubescat alter alteri veniā postulare, quia non erubuit Christus inimicos ad pacem in cruce reuocare. Non erubescat facere seruus quod primum fecit & dominus. Dominus autem qui habitare facit nos vnius moris in domo, qui est vera pax qui fecit vtraque vnum, nos in vera pace perseuerare faciat.

1. Cor. 10.
1. Ioan. 4.
Lucæ. 23.
Psalm. 67.
Ephes. 2.

De lingua dolosa, SERMO XXIX.

CVpio vos scire fratres charissimi quæ sit lingua dolosa, à qua eximius Prophetarū Dauid postulabat à domino liberari, dum dicebat, Domine libera animam meam à labiis iniquis, & à lingua dolosa. Et ideo scitote fratres quòd nō solum est lingua dolosa illa quæ seminat inter fratres discordias, quæ suscitat lites, quæ incitat furores, quæ etiam cōuentus conturbat, sed etiam illam dolosam linguā dicimus, quæ te laudare adulādo procurat, dicens in facie te esse quod non es. A talibus autem deum deprecari debemus, vt nos liberet & liberemur. Quare ab his liberari debemus petere? Quare eos vt mortē fugere debemus, nisi quia adulatores sunt, quia mendacia diligunt & faciunt, quia falsitatis sunt inuentores, quia diaboli fratres, quia veritatis destructores, quia puritatis deuiatores, quia odiorum inuētores, quia diaboli iaculatores, quia Satanæ mediatores, quia dei persecutores, quia animarum inuectores, & omnium malorum inuētores, mel in ore portantes, & venenū aspidū insanabile in corda hominum conspuentes. Ecce propter quod à domino liberari postulare debemus. O iniqua lingua & dolosa, ô iniqua proditio, ô pessima diaboli astutia, ô grandis malicia, non solum per amara verba, sed etiam per dulcia homines illaqueare procurat, vt secum eos perducat ad tartara. Nam si homo ab homi

Psal. 119.
Lingua dolosa quæ.

homine læditur, opprobria, contumelias & iniurias patitur, inimicus reputatur ab eo, credo quòd me non diligit, omnino oportet me custodire ab eo dicet homo, sed si deo placere volo, me oportet alteram maxillarum sibi præbere, & totum portare in patientia. vel malum pro malo non reddere. Ecce quo modo ad talia remedium est. Sed si homo beatum me prædicet, & verba adulationis non cognouero, quod remedium habere potero? Ideo fratres non solum lingua dolosa est illa, quæ mala inter fratres cõmittit, sed & illa quæ adulatur. Si quis verbo tamen non offendit, hic perfectus est vir. Sed quia nemo perfectus in via, ideo necesse est vt alter alterius onera portemus. Nemo tamẽ alterius onera portare potest nisi qui habet charitatem. Sed qui charitatem nõ habet, nõ solum onera proximi portare non valet, sed nec etiã sua. Quid enim facere debet qui charitatem non habet? Ecce statim de festuca trabem facit, verbum pro facto reputans factum fuisse putat: Et sic dolet, clamat, tristatur, minatur vitam proximo dilacerare, & sic consumitur ille qui charitatem non habet, & onera alterius portare nescit, mori etiam frequenter desiderans, sed mori non potest. Nos vero fratres non sic sed si verberamini à lingua dolosa, non turbato animo, non corde inflato, sed humili & tranquillo dicite, Domine libera animam meam à labiis iniquis & à lingua dolosa. Sic in homine charitatem habente excitatur frequentius amor charitatis. Inflammatur etenim cor & ardet, reuiuiscũt viscera pietatis, & sic clamare nõ cessant qui tãgũtur à lingua dolosa, Deficit in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus.

Matth. 5. *Iacobi. 3.* *Gala. 6.* *Matth. 7.* *Psal. 119.* *Psalm. 30.*

De confessione peccatorum, SERMO XXX.

Dicere solent homines fratres charissimi, Deus cuncta nouit, apud eum nec præteritum nec futurũ est, omnia videt, & omnia põderat, omnia nuda & aperta sunt ei. Quare igitur vult vt cõfiteamur hominibus peccata nostra quæ nequiter gessimus? Nunquid non melius est cuncta mala tacere, quàm ea prædicare in tectis? Ecce enim quis dicet, peccaui super omnes homines? Sed si cuncta hominibus prædicauero, omnibus hominibus peior reputabor à cunctis, exemploque meo multi multa mala cõmittent. Quo modo ergo cõfiteri debet homo alterutrum peccata sua? O homo an ignoras quòd omnes peccatores sumus? Et si dixerimus

Luca. 7.

quòd

quòd peccatum non habemus, nosipsos seducimus, & veritas in nobis non est. Omnes peccamus, omnes cum peccato nascimur, omnes in peccatis demergimur, etiã infans cuius est vnius diei vita super terram. Cur ergo timemus peccata confiteri? Tamen oportet confiteri deo, quoniam bonus est, & in æternũ misericordia eius. Vult enim deus quòd confiteamur, nõ quòd ignoret peccata nostra, sed vt diabolus audiat quoniam confitemur & pœnitet nos peccasse, & peccatis cõfessis cum dolore & lachrymis, non habeat amplius vnde nos incuset. Ecce enim fratres diabolus vult vt taceamus, deus vult vt confiteamur, & cui magis obediendũ sit, certe cõstat quòd deo qui salutaria præcepit. Non enim sufficit cessare à malo, nisi peccata quæ fecimus confiteamur cum dolore. Nec soli deo sufficit confiteri, sed alterutrum peccata nostra confiteri debemus. Non igitur tardes confiteri deo. Non tardes conuerti ad deum nec differas de die in diẽ. Subitò enim veniet ira dei, & tẽpore vindictæ destruet te. O fratres mei qui vsq; nunc dormistis, conuertimini ad deum in toto corde vestro, in ieiunio, plãctu & fletu. Ecce enim quia dicit, in toto corde, nos docet Propheta, quòd in corde est fons pœnitẽtiæ, fletus vero ad oculum, planctus autem ad os, sed ieiuniũ ad totum corpus refertur. O homo ne tardes cõuerti ad deum, discute mentem tuam, prospice singula secreta cordis, considera antequam ad cõfessionem accedas, quòd cor peccauit mala appetendo, oculus vanitatem videndo, os falsitatem dicendo, auris mendacia audiendo, manus verbera & homicidia perpetrando, & si non opere, saltem voluntate. Quis se excusare poterit, pedes etiam veloces ad malum? Igitur ô fratres mei sicut exhibuistis mẽbra vestra seruire immundiciæ & iniquitati ad iniquitatẽ, ita & nunc exhibete mẽbra vestra seruire deo in sanctificatione. Primo enim cor quod mala cogitauit & concupiuit, pœniteat & doleat, & oculus fleat, os sine intermissione oret, aures audiant verbũ dei, manus eleemosynam porrigant, peregrinos suscipiant, infirmos foueãt, nudos induant, pedes veniant ad Ecclesiã, genua flectantur & laborent, quia sicut nullum fuit membrũ quod peccãdo deo non displicuerit, ita nullum sit membrum quòd pœnam non patiatur condignam. Dedit enim nobis deus membra, vt sibi seruiamus non mundo. Sed heu fratres, cœlorum ciues & domestici dei facti sunt amatores mundi, fortius diligentes

Iob 15.

Eccli 5.

Iohel 2.

Rom. 6.

terrena quàm cœlestia, transitoria plus quàm æterna, res suas plus quàm seipsos. Non sic fratres mei non sic, quia ecce iam tempus prope est, ecce iam nobis minatur. Surgite ergo qui panem doloris comeditis, & ad Ecclesiam pergere festinemus, & flentes peccata nostra cum dolore confiteamur. Sed primo talis ordo tenendus est, vt peccata præmeditentur, vt proferendo taliter modum & circunstantiam peccatorum deo & sacerdotibus confiteamur, vt à pedibus suis non onerati sed alleuiati discedere valeamus. Et nolite fratres mei differre confiteri peccata vestra, nam qui vsque ad vltimum diem quadragesimæ vel vitæ suæ distulerit confiteri, dat signum quòd hoc libenter non facit: Non gratiose, non puro corde, sed coactus hoc facere videtur: sed coacta seruicia quantum deo vel hominibus placeant considerate. Non ergo de die in diem differamus pandere cordis nostri secreta. Promisit enim deus veniam pœnitenti, sed non promisit vsque in crastinum differenti. Igitur non differamus, sed cum ad confessionem accesseris tu homo vel fœmina, caue ne rideas, vel ornate incedas, ne fabulas primo proferas, sed cum humiliato capite, & dorso cinere & cilicio infuso, confiteamini alterutrum peccata vestra. Sed deprecor te ô homo vt confiteri non paueas. Frequenter enim diabolus cor tuum astringit, ne confitearis, dicens, Quo modo confitebor hæc & illa? O homo quandocunq; hoc persenseris, diaboli tentationem esse non dubites, qui cupit te astringere nequiter, vt in peccatis positus sine magna tentatione semper agas quæ placita sunt ei. Nolite ergo timere peccata confiteri ô fratres, nam illud quod per confessionem scio, minus scio quàm illud quod nescio. Cur confiteri times peccata? Peccator est qui audit peccata sicut & tu & forsitã maior. Homo est nihil differt à me, nihil alienum habet à me. Cur ergo times ô homo peccator homini peccatori confiteri? Elige quod vis, si non confessus lates, inconfessus damnaberis. Ad hoc enim deus exigit confessionem, vt liberet humilem. Ad hoc damnat non confitentem, vt superbum puniat in æternum. Confitemini ô fratres mei & nolite differre, ad sacram messem confessionis accedere festinate. Hæc est enim salus animarum, dissipatrix viciorum, restauratrix virtutum, oppugnatrix dæmonum, pauor inferni, obstaculum diaboli, angelorum tunica, Ecclesiarum fiducia, salus, dux, baculus, lumen & spes

Psal. 126.

Iacobi 5.

ſpes omnium fidelium. O ſancta atq; admirabilis confeſſio, tu obſtruis os inferni & aperis paradiſi portas. O confeſſio ſine te iuſtus iudicatur ingratus, & peccator mortuus reputabitur. O confeſſio vita iuſtorum, peccatorum gloria, tu ſola neceſſaria es peccatori, & nihilominus iuſtus ſi quis reputabitur, te aſtringere & frequentare debet. Nihil denique remanebit in iudicio quod fuerit per confeſſionem purgatum. O confeſſio illibata, tanto pondere appenſum eſt, tantumque valuit apud deum, quod homo nouit appendere latroni qui in cruce confeſſus eſt dominũ crucifixum, quantum ſi fuiſſet pro domino crucifixus. Ecce quantum profuit breuis confeſſio peccatoris. Sed nos qui ſacerdotes ſumus, & vtinam boni ſimus, caute nobis vigilare neceſſe eſt & ſolicite, quatenus ſic delinquentium cordibus tanto moderamine verbum timoris & contritionis infigamus, vt eos nequaquam à verbo confeſſionis exterreamus, vt ſic corda aperiant quòd ora non obſtruamus. Sed nec abſoluere debemus etiam compunctum, niſi viderimus confeſſum. Quoniam quidem corde creditur ad iuſticiam, ore autem fit confeſſio ad ſalutem. Qui ergo verbum confeſſionis in ore habet & in corde non habet, aut doloſus eſt aut vanus. Qui vero in corde & non in ore, aut ſuperbus eſt aut timidus. Decet igitur ſacerdotes eſſe tales, vt cognoſcant & ſciant quam, qualem & quantam, infirmantibus exhibere debeant medicinam: Adiuuante domino deo noſtro, qui viuit & regnat in ſecula ſeculorum, Amen.

Luc. 24.

Rom. 10.

De fallacia mundi & eius deteſtatione propter tria præcipue mala quæ in eo ſunt. SERMO XXXI.

SCriptum eſt fratres chariſſimi, quòd mundum non diligamus, quoniam mundus tranſit & concupiſcentia eius. O munde immunde qui homines illaqueare non deſinis, quieſcere non permittis, rapere omnes appetis, occidere omnes quæris. Væ qui tibi credit, beatus qui tibi reſiſtit, ſed beatior qui à te illæſus recedit. O munde proditor, cuncta bona promittis, ſed cuncta mala perfers: promittis vitam, ſed donas mortẽ: promittis gaudium, ſed largiris mœrorem: promittis quietem, ſed ecce turbatio: promittis florem, ſed cito vaneſcit: promittis ſtare, ſed cito recedis: Non ergo es diligendus, quoniam omnino tranſis, & concupiſcentia tua

velut fumus euanescit, Alloquantur omnes amatores tui ô munde immunde, quibus aliquando florem serenissimæ iuuentutis præstare voluisti, vitam diuturnam, diuitiarum copiam, familiarium abundantiam, pacis amœnitatem, dicant omnes, loquantur cuncti, surgat venerabilis pater Adam cum omnibus filiis suis, & vno ore loquantur, vtrum in hac vita gaudium habuerint sine dolore, pacem sine discordia, quietem sine metu, sanitatem sine infirmitate, lumen sine tenebris, panem sine dolore, risum sine fletu. Nolite igitur fratres mundum diligere, quoniam transit & concupiscentia eius. O munde immunde, fallax & proditor. Nunquid non periculosior es blandus quàm molestus? Nunquid non magis timendus es dum allicis, quàm dum spernis? Nunquid non magis odiendus dum diligere dissimulas, quàm dum odire te ostendis? O munde immunde, in te habitare & non dolere impossibile est. In te sperare & non timere varium est. In te tua amare & non periclitari impossibile est. O fratres mei nolite ergo eum diligere, quoniã transit & concupiscentia eius. Sed ecce mundus transit & nos turbat & amatur, fallit & fidelis reputatur, occidit & velut vita desideratur, flectit & amplectitur. O munde immunde, & si floreres quid facerent amatores tui? Sed vere non flores, & stabilitatẽ nullam habes, sed mella tua & dulcedo tua asperitatem habent, iocunditatem falsam, certum dolorem, incertam læticiam, durum laborem, timidam quietem, rem plenam miseriæ, & spem beatitudinis inanem. Nolite ergo diligere mundum, quia omne quod est in mundo, aut est cõcupiscentia carnis, aut concupiscentia oculorum, aut superbia vitæ. Agamus fratres si possumus hodierna die de singulis, Voluptas enim carnis dicitur quam per modum illicitum misera caro appetit, vt gulositas, ebrietas, luxuria, nimia dormitio, & vanus risus. Et quia caro vicinior est, per vicia eius primum nos aggreditur. Mundus enim quanto familiarior est, tanto periculosior est, & multi per vicia eius corruunt, Ecce Adam per gulam, Loth per ebrietatẽ, Salomon per luxuriam. Ideo fratres gulositati per abstinentiam occurrere festinanter debemus. Considerate quòd non propter potum, sed propter pomum homo primitus mortem inuenit. Esaü non propter gallinam, sed propter lenticulam primatum suum perdidit. Scio enim Noë omne genus carnis quod cibo esset visum,

Ibidem. *Gene.3.* *Gene.19.* *3.Reg.11.* *Gene.3.* *Gene.25.* *Gene.9.*

manducare concessum esse: Heliam cibo carnis refectum legimus. Ioannis mirabilem abstinentiam prædicamus. Sic nos facere debemus, sed non sicut Esaü lenticulæ concupiscentia deceptus, non sicut Dauid propter aquæ desiderium reprehensus: sed sicut rex noster qui non de carne, sed de pane tentatus, tentatorem superauit teterrimum. O magna & admirabilis abstinentię virtus, per quam homines filij dei excelsi efficiuntur, per quam vicia expelluntur & dæmones, per quam non solum animarum salus agitur, sed etiam corporum sanitas possidetur. Ecce enim fratres, concupiscentia carnis qualis & quanta est. Ipsa enim fomentum & mater aliarum voluptatũ est, quia qui bene comedit, libidines carnis frequenter sentit, dormire quærit, inde verbositas & rixæ quæ sunt opera carnis, inde cõsumptio pecuniæ. Nolite ergo fratres diligere mundum, quia in eo summa concupiscentia est carnis. Sed quid aliud nisi concupiscentia oculorum? O fratres mei, fecit enim nobis deus oculos videntes, qui fecit magnalia, vt toto corde eum laudemus, plorantes si qua mala fecimus. Ecce in miseria sumus, & in miseriis nõ ridere, sed flere debemus. Cum enim nascitur puer nõ ridet, sed plorat. Quare plorat, nisi quia voce testatur & confitetur plorando se ad miseriã deuenisse? Nascuntur enim filij Adam ad laborem & dolorem, quia iugum graue positũ est super filios Adam à die exitus de ventre matris eorum vsq; in diem sepulturæ eorum. Non igitur ridere sed flere debemus attendentes & scientes quòd dominum nunquã risisse sed fleuisse legimus. Sed quo modo fleamus peccata, quo modo eleuemus oculos ad montẽ vnde veniat auxilium, audiamus Ioannem, Quid enim dicit, nisi quod omne quod est in mundo est concupiscentia oculorum? Concupiscentia oculorum dicitur, quia per oculos desideria auri & argenti, possessionum & cunctorum terrenorũ intrinsecus animæ intimantur. Ideo summe custodiendus est oculus, quia ianua cordis est & nuncius. Nam claude oculũ, & voluntas habendi non erit: cesset voluntas, & ecce infernus clauditur. Ecce enim fratres quot mala per oculos fiunt, tot bona per eosdem possunt adipisci. Si enim Dauid oculos clausisset, fœminam non vidisset, adulterium non commisisset: Si Iudas pecuniam nõ vidisset, magistrum minime tradidisset. Et si Sodomitæ oculos clausissent, iuuenes non vidissent nec periissent, Claudamus igitur

3. Reg. 17.
Matth. 3.
Gene. 25.
2. Reg. 23.
Matth. 4.
Eccli 40.
Psal. 120.
1. Ioan. 2.
2. Reg. 11.
Matt. 26.
Gene. 19.

oculos ne videant vanitatem, custodiamus ianuam cordis nostri ne latro qui quotidie procurat intrare, veniat & cuncta bona valeat deprædari. Claude enim oculum & amittis vicium, claude ianuam & latronem occides, claude oculum & voluntas non erit habendi, claude oculum & infernum clauseris in æternum. Licet tamen multi cæci mali sint, sed peiores eos fore non dubitamus si hæc quæ mundi sunt viderent. Ipsa enim visio causa cupiditatis est & principium appetitus. Claudamus ergo ianuam, ne mors intrare possit per fenestras nostras. Quid enim aliud in mūdo esse legimus, nisi superbiam vitæ? O superbia cunctarum virtutum nouerca, quis te creauit, quis te ad nos misit, quis te ad conuentum diuitum & pauperum tam mirabiliter introduxit? Scio quòd deus te non fecit, nec te ad nos misit, nec ad conuentum monachorum pauperum vel diuitum introduxit, nec te dum carnem assumpsit assumere voluit, sed tua inimica humilitate dignatus est habitare inter bouem & asinum, & subditus esse voluit Mariæ & Ioseph. Quid ergo agis inter nos? Nam te natura non ostendit qua vno modo generantur, vno modo viuunt & moriuntur omnes. Quid ergo agis inter seruos dei? Quid ostendis eis? Cur eos inflas? Cur instare eos demonstras? Nosti quòd eis æternam vitam præstare nō poteris. Quid eis demonstras propter quod eleuentur super astra cœlorum, cupientes esse sicut deus, & super eum ascendere vellent si possent? O superbia nouerca virtutum, mater viciorum, porta inferni, magistra erroris, caput diaboli, viciorum principiū, quid inter homines facis, quid eis promittis quòd te tantum diligere demonstrant? Ecce amatores tui tam cito de altitudine cadunt. Ecce enim Nabuchodonosor quem tantum diligere videbaris, & tantum te diligebat, tam fortiter te astrinxit, vt credere ei faceres quia nullus eo maior esset in orbe, & ecce mox deflectitur & cadit, & demergitur in profundum, & quasi bos fœnum comedit. Ecce quid accidit te diligentibus? Sed te non amantes de stercore penitus eleuantur, & collocantur cum principibus populi domini, solium gloriæ honoris & dignitatis tenentes in scientia. Eia ergo fratres discite humilitatem habere, discite superbiam conculcare, discite & eam deuitare, velut mortem eam conculcare, ô quàm difficile diuitibus, ô quam pœnosum, ô quàm meritorium. Estote ergo pauperes si vere humiles

Hierem. 9. *Luca. 2.* *Esaia. 14.* *Daniel. 4.*

humiles esse cupitis. Nam destructis diuitiis & conculcatis, faciliter sancta perfectáque humilitas acquiritur, cum quibus vere poterunt habitare. O diuitiæ dulcissimæ & suauissimæ hominibus insipientibus apparetis, sed omni veneno mortaliores estis omnino. Venenum enim quis sumere poterit, nisi fuerit aliqua dulcedine copulatum? Sed commixtum dulcedini faciliter sumitur: sic enim qui recipit moritur. Sic qui diuitias amat, dulcedinem videtur gustare. Sed ecce mors inter diuitias latens, hominem superbum & elatum, diuitem inflatum aggreditur, & aggressus occiditur, & occisus ad infernum perducitur. Ecce quantum prosunt nobis diuitiæ mundi huius per quas occidimur, per quas mutamur quotidie, per quas insidiamur frequenter, per quas eleuamur in vanitatem, per quas veneramur mendaciter, per quas animam superbam ad infernum diabolus semper expectat conducere. Tollite ergo fratres mei diuitias vt facilius tollatis superbiam, tollite diuitias & infernus non erit. Date eleemosynam & omnia munda dabuntur vobis. O fratres mei an ignoratis quòd pauperibus non dare, tulisse est? Et merito quando quis potest esurientibus subuenire si non pascit, merito vitam extinguit & eos mori permittit. Pudeat & erubescat Christianus tollere pauperibus quibus iubemur semper offerre. Vltra omnem iniquitatem est diuitem velle fieri de exiguitate pauperum vel viduarum. Itaque fratres amanda sunt honesta lucra, sed horreantur damnosa compendia. Nullus audeat inde tollere, vbi debeat collecta dispergere. Addendo perdit qui retinendo collegerit, paupertatem potius ad se trahit qui paupertatem se exigentium pecunia nó repellit. O fratres mei veniet dies illa, veniet & non tardabit, quando nobis dicetur, Esuriui & non dedistis mihi mãducare: & vltimo dicetur illis, Ite maledicti in ignẽ æternum. O fratres si in ignem mittentur illi qui non sunt elargiti, nec quæ cũ labore lucrati sunt pauperibus donauerunt, quid dicetur illis qui aliena rapere nó timuerunt? Cum diabolo ardent, qui nudum non induerunt: vbi putamus arsuros qui viduas & orphanos spoliauerunt? Non ergo spoliare debemus pauperes vt denudati abundemus in superbia vitæ, sed eleemosynas dare vt pauperes & humiles simus, nó differamus. Sed hæc non solũ facere nobis sufficit, sed & proximum etiam ad hæc inducere festinemus, dicentes potestatem

Luca. 11.

Matt. 25.

habentibus & terrarum rectoribus quòd nō solum eleemosynam porrigant, sed & quòd regna sua in pace custodiant, scientes quòd remota iusticia, regna latrocinia efficiuntur. Multi enim sunt rectores, sed pauci iusticiæ amatores inueniuntur. Nam cum quæsitum fuisset à Socrate ridente, cur sic fortiter rideret, respondit, Video magnos latrones ad suspendium duci facere paruos: & alta voce clamasse refertur, O quàm digniores estis suspendi qui in cathedris & domibus habitatis latrocinia maiora committentes, quàm qui in syluis cum tremore quotidie demorari videntur. Quapropter fratres nolite rapere, nolite fœnerari vt abundetis in superbia vitæ. Sed diuitiæ si affluant, nolite cor apponere, sed dispergite eas vt humiles sitis, & imitari valeatis illum qui sequentibus se dicet, Venite benedicti patris mei possidete regnum quod vobis paratum est ab origine mundi, Amen.

Dictum Socraticum.

Psalm. 61.

Matt. 25.

Ad leprosos, vt patientiam teneant.

SERMO XXXII.

FRatres mei dilectissimi scio quòd percussit vos deus, & leprosi facti estis vsque ad diem mortis vestræ. Ideo obsecro vos in domino nostro Iesu Christo cuius preciose sanguine redempti estis, vt nō deficiatis in tribulationibus quæ sunt pro gloria vestra, scientes quòd per carnis afflictionem, mentis infirmitatem occidimus. Spiritus enim deficit, dum misera caro gaudendo quiescit. Ergo si paupertas vrgeat, si luctus mœstificat, si stomachus doleat, si pectus vel venter infletur, si totius corporis dolor vos inquietat, si calamitas vos vndique vexat, semper vos lætificet in omnibus laboribus & periculis vitæ huius amor vester in deum & pia patientia & certa spes supernorum. Despiciamus ergo diuitias corde, & erimus locupletes. Despiciamus inimicorum supplicia, & erimus semper victoriosi. Despiciamus corporis sanitatem, & æternam quietē & sanitatem recipiemus. Igitur vobis infirmantibus & languentibus patientia summè necessaria est, Nullus enim beatus esse poterit, nullus cœlorum ciuis efficitur, nullus amicus dei constituitur, qui inter mala patiens non inuentus fuerit. O patientia tu omnia vincis aduersa, non colluctando sed sufferendo, non murmurando sed in omnibus gratias agendo. Ipsa enim patientia quæ est quæ fecem totius voluptatis abstergit, ipsa quæ impidas animas

Ephes. 3.

deo

deo reddit, ipsa nauis quæ ad portum cunctos suos amatores perducit. Ipsa est per quam infernus clauditur, & paradisus aperitur suis amatoribus. Ipsa est per quam omnis & sine qua nullus iustificabitur. O si graue vobis est quia leprosi estis, patientiam in cunctis habete. Eleuate capita vestra, & corde aspicite vulnera saluatoris nostri in ligno pendentis, pœnas morientis, precium redimentis, cicatrices resurgentis, quid aliud videre poterimus nisi caput inclinatum ad vocandum & parcendum, cor apertum ad diligendum, brachia extensa ad amplexandum, totum corpus expositum ad redimendum. Hæc quanta sint cogitate vos qui doletis, hæc in statera vestri cordis appendite, vt totus vobis figatur in corde, qui pro vobis totus fixus fuit in cruce. Et quid plura saluator noster pro nobis sustinuit, quid plura patienter portauit? Tota enim vita sua plena fuit dolore, & tandem ad crucem perueniens per passionem ludibriis exponitur, qui est vere palma victoriæ. Spinis coronatur, qui spinas peccatorum venit constringere. Ligatur qui sine labore & pœna soluit compeditos. Ligno suspenditur, qui erigit elisos. Aceto potatur fons æternæ vitæ, disciplina cæditur, vulneratur salus, vita moritur. Occidit ad tempus vitam mors, vt in perpetuum ad vitam occideretur mors. Ecce fratres Christi patientia, ecce Christi bonitas & clementia. Et si placet etiam plura audire, possumus & adhuc plura de Christo prædicare. Non igitur tædeat vos audire. Nam & si fatigaremini, vobis non amplius prædicarem. Cupio enim consolari vos & non tristari. Nam si tædium est dicite, si vero gaudiũ audire. Ecce enim venit saluator reges sydera, & sugere voluit vbera. Ipse qui panis est, esurire voluit, ipse fons sitire, ipse lux dormire, ipse quies fatigari, ipse veritas occultari, ipse iudex viuorum & mortuorum à mortali iudice condemnari, ipse iustitia ab iniustis iudicari, ipse vnitas mutari. Nihil enim tam salutiferum nobis est, quàm quotidie cogitare quãta pro nobis pertulit deus & homo. Ecce enim saluator passus est, leprosus in cruce factus est, patiens factus est nobis relinquẽs exemplum vt sequamini vestigia eius. Quod si feceritis non solum infirmitatem nõ moleste portabitis, sed cum propheta clamare voce & opere non desistetis, Deficiat in dolore vita mea, & anni mei in gemitibus: sed dicetis, O quàm graue, ô quàm inhumanum, ô quàm forte est inter homines habitare non posse.

Matt. 27.

1. Petri. 2.

Psal. 30.

posse. Ecce enim separati sumus ab vrbibus, gentes nos spernunt, parentes nos odiunt, consanguinei fugiunt, amici nos deserũt, separati sumus à castris ac si ex hominibus nati non essemus. O fratres mei attendite patienter & nolite turbari, nam verum est quod dicitis, sed nolo vos ignorare quod legitis: ait enim dominus Moysi, Habitabit in domo mea plenus lepra: Cur ergo turbamini si inter homines habitare non potestis? Nũquid mũdi ciues hoc præstare nobis potuerunt? Nunquid domum dei vobis aperire potuerũt? Nunquid per eorum conuersationem efficiemini meliores? An ignoratis quid dictũ fuerit sancto viro Antonio, Si cupis saluari fuge homines, fuge mundum & pompas eius? Cur ergo turbamini si inter homines conuersari non potestis? Ecce enim sanctus Iob iustus, sapiens, diues, rectus & timens deum, & tamen leprosus efficitur, tamen non conqueritur, extra castra proijcitur, ab hominibus despicitur & deseritur. Ab vxore blasphematur, tamen non conqueritur, nec labiis suis contra deum mortaliter locutus est, considerans aliam vitam cito esse venturam. Non ergo turbemini, sed considerate quia propter peccata vestra percussit vos deus, vel vt examinet vos. Ecce enim Maria quia murmurauit in fratrem suum Moysem, leprosa est facta. Azarias rex quia præsumpsit, leprosus factus est, & Giezi quia Simoniam commisit, & Naaman quia se glorificauit. Vos etiam quocunque modo percussi estis, patiẽtes estote, & gratulanti animo suscipite illam ne pariter hic & in futuro æterna tormenta patiamini. Confortamini ergo & nolite timere: Ego vobiscum esse credidi tertia die paschæ, sed quia Valentinus noster migrauit à seculo, propterea vobiscum esse non potui. Sed nũc fractis argenteis vasis de bonis Ecclesiæ Hipponensis, vobis in necessitatibus & pro captiuis prouidere volui. Consoletur autem nos deus qui suos consolatur in omni tribulatione, Amen.

Iob. 1.

Num. 12.

4. Reg. 15.

4. Reg. 5.

De detestatione ebrietatis, cum terribilis casus enarratione.

SERMO XXXIII.

NOn miremini fratres charissimi si hodie ter sermonem deo auxiliante perfecero. Accidit hodie terribilis casus, vt omnes audistis, propter quẽ non solum ad Ecclesiam Hipponensem omnes antiquiores habere volui, sed etiam omnes fœminas & infantes, in vnum congregari præcepi, Quibus con

bus congregatis cum dolore & anxietate vobis enarrare intendo, antequam pateat in plebe, quid accidit præclarissimo ciui nostro Hipponensi Cyrillo, Ecce enim, vt scitis, potens erat inter nos opere & sermone, & ferè dilectus ab omnibus. Filium, vt scitis, habebat, & eum vnicum possidebat: & quia vnicus erat, eum superflue diligebat & supra deum. Ideo superfluo amore inebriatus, filium corrigere negligebat, dans etiam potestatem faciendi omnia quæ placita essent illi. O dolosa libertas, ô grandis filiorum perditio, ô paternus amor mortiferus. Ecce filios se dicunt diligere, quos iugulari procurant. Dicunt eos amare, quibus iam suspendia parãt. Dicunt patres filios se nutrire, sed ecce iam pater & filius ambo in foueam cadunt. Quare pater cum filio cadit in foueam, nisi quia pater cæcus est, quia malus, & quia salutem suam & filiorum suorum videtur negligere? Quo & quo modo pater hæc neglexerit, nisi quando filio libertatẽ donauit, quando eũ corrigere neglexit, quando virgæ pepercit, quando ei semper serenã faciẽ demonstrauit? Cupitis audire nũc quo modo pater & filius in foueam cadunt? Licet enim sciatis, tamen quia necesse est, vt vos quandiu viuitis timeatis, ideo quæ hodie facta sunt iterum dicere non erubesco. Ecce enim Cyrillus vester filium habebat, vt scitis quem corrigere negligebat, & luxuriose viuendo consumpsit partẽ bonorum suorũ, sed ecce hodie ebrietatem perpessus matrem prægnantem nequiter oppressit, sororem violare voluit, patrem occidit, & duas sorores vulnerauit ad mortẽ. O magna diaboli dominatio, patrem quem post deum reuereri debebat occidit, matrem à qua portabatur prægnantem oppressit, sorores quas tenerrime diligere debebat voluit violare, & duas vulnerauit ad mortẽ. O dolorosa ebrietas omnium malorum mater, omnis luxuriæ soror, omnis superbiæ pater. O ebrietas tu mentem cæcas, iudicio recto cares, consilium nullum habes, blandus dæmon es, venenum dulce es, peccatum suaue es. O ebrietas nũquid non per te inflatur stomachus? Nunquid nõ per te putrescit anhelitus? Nunquid non oculos cæcas? Nunquid non cuncta membra debilitas? Nunquid non mortem acceleras? Nunquid non bursam euacuas? Nunquid nõ dominium recipis ab homine? Nunquid bestialem & irrationabilem te diligentem tecum ducis? O ebrietas, discant te diligentes agnoscere, discant te deuitare,

Matth. 15.

Prouer. 13.

ite

iterum discant te deuitare, discát te velut mortem effugere, quoniam qui te dilexerit, regnum dei non consequetur. Ergo ô fideles abstinete & nolite inebriari vino. Non enim sufficit abstinere, sed abstinétes alios abstinere doceatis. Docentes quo modo Loth inebriatus cum filiabus iacuit. Sampson etiã vino repletus per meretricem inimicis traditur: audite fideles, audite Esaiam dicentem, Væ qui consurgitis mane ad ebrietatem sectandam & potandum vsque ad vesperam vt in vino æstuetis. In veteri etiam lege præceptũ erat, quòd sacerdotes cũ ingrederentur templũ ministrare domino, omnino non vinum biberent. Si ergo hoc erat dum templum tãtum ingrederentur, & quid nos miseri facere debemus? O quàm plures sunt ex vobis qui prius tabernam visitant quàm templum prius corpus reficiũt quàm animam, prius dæmonem sequuntur quàm deũ. O fideles non fideles, quid vobis cum vino? Nunquid vinum factum est vt deficiatis maledicentes nomen domini? Abstinete ergo à superfluo potu ne rebelles efficiamini. Quandiu enim Adam abstinuit, tandiu obediens fuit, tandiu bonus, sanctus & iustus permasit. Sic & Helias tamdiu miracula fecit, quãdiu pane & aqua refectus est, sed postquam carnes comedit, & vinum bibit in saturitate, miracula non legitur fecisse. Eia ergo fideles, casum superius assignatum inter cætera considerantes deum timete, & timentes eum feruẽter rogate vt ab his & ab omnibus malis liberet nos semper, Amen.

Ephe. 5. *Gene. 19.* *Iudicũ. 16.* *Esa. 5.* *Leuit. 10.* *Gene. 3.* *1. Reg. 17.* *3. Reg. 17.*

De duobus generibus hominum mundum derelinquẽtium, qui in sancto Loth & vxore sua designantur.

SERMO XXXIIII.

Gene. 19. *Roma. 15.*

AVdistis fratres charissimi, quòd Loth nepos Abrahæ inter pessimos Sodomitas & Gomorræos sancte & iuste moratus est. Quas ciuitates volens subuertere dominus, ad seruum suum Loth angelos misit vt cum malis non periret. Qui cum exiret, dixerunt ei angeli, Salua animam tuam. Vxor vero Loth quia retro respexit, mox mutata est in statuam salis. Igitur fratres mei quæcunq; scripta sunt, ad nostram doctrinã scripta sunt, vt inde fructũ aliquẽ capiamus. In Loth enim & vxore sua duo genera hominum designantur, scilicet mundum derelinquentium, quorum vnum perfecte deserit, aliud quoque tepide, & respiciendo retro venit ad mortem. Sodoma quoque, quæ cæcitas vel muta vel asperitas

ritas interpretatur, mundus est in quo sunt homines muti & cæci, ad quos mittuntur sancti angeli, & sancti prædicatores, vt dicant, Salua animam tuam, & in monte te saluum fac. Fugere enim Sodomam quid aliud est quàm incendium libidinis, luxuriæ, superbiæ, & auariciæ fugere? Quibus & præcipimur non retro respicere, quia victor mundi & montem sanctæ religionis ingressus, non debet retro respicere. Quare? Quia melius esset viam veritatis non agnoscere, quàm post agnitam retro abire. Quid est dicere, nisi quòd melius esset quòd in vita seculari & laicali mansisset, quàm postmodum solitariam vitã desereret? Apostatare enim nequam est, mortale est, cum damnatione semper viuere est. Tales enim fœminæ & vxori Loth comparantur, quia morientes, retro aspicientes, conuertuntur in statuam salis. Loth præcipitur vt in montem se saluum faciat, per quem contemplatiua vita designatur. Tu vero homo ascende in montem pœnitentiæ, ascende in montem diuinæ contemplationis. In hunc montem te saluum fac, in hunc montem volando transmigra sicut passer, & ibidem salua animam tuam curis & seculi dignitate denudatus. Sic enim fecit gloriosus ille adolescens Nathanaël, de quo legitur, ait enim, Magister quid faciam vt habeam vitam æternã? Cui dominus, Si vis ad vitam ingredi, serua mandata: cui adolescens, Quæ sunt mandata? Cui dominus, Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo, non homicidium facies, non adulterabis, non facies furtum, non falsum testimonium dices, honora patrem tuum & matrem tuam, & proximum tuum sicut teipsum. Hæc omnia ad tuam vitam pertinent: cui dixit adolescens, Domine hæc omnia custodiui à iuuentute mea, quid mihi deest? Cui dominus, Si vis perfectus esse vẽde omnia quæ habes & da pauperibus, & sequere me. Et secutus est Iesum adolescens ille, & nunquam retro postmodum respiciens, reliquit patrem & matrem & vxorem, filios & sorores & animam suam. Tunc prudens adolescens montem dei ascendit. Sodomam & Gomorram reliquit, incendium libidinis fugit, curam seculi suffocauit, & montem summæ contemplationis ascendens, emit in agro thesaurum absconditum, charum eum tenens in vita sua. Similiter hoc idem fecit Petrus, quando voluntarie omnia deseruit, omnia relinquens & secutus est Iesum. Sic & Maria illa Lazari soror cum Lazaro fratre suo & Maria

Fugere Sodomã quid?

2. Petri. 2.

Psalm. 10.

Nathanael

Matth. 19.

Gene. 19.

Matt. 13.

Matt. 19.

virgine prudentissima, quando omnia vendiderunt. & precium ante pedes Apostolorum posuerunt. Sic & Heliæ facere placuit, & Ioanni Zachariæ filio, quando eremum intrauerunt. Sic & Paulus cum Antonio, quando annis multis eremum coluerunt. Sic & fratres mei qui sanctorum patrum vitam & exempla imitari & sequi voluerunt. Nunquid nos etiam hoc idem optamus? Etenim in seculo sumus, semper tamen vt incepimus vobiscum in solitudine esse desideramus, & ostendimus opere quando episcopali Ecclesia grati nó fuimus. Eia ergo fratres pro deo iugo dei submissi estis, vt sublata licentia peccandi catena obedientiæ in proposito bono retinere possitis. Sed attendite fratres mei & lætitia cordis mei, quòd nihil proficit bene operari ex coactione nisi ex voluntate libera faciatis. Qui enim bene faciunt coacte, deo non sunt accepta quæ faciunt. & Simoni Cyreneo, quem Iudæi angariauerunt vt crucem Christi portaret, optime comparantur, Ecce enim Simon crucem portat cum dolore, quia non libenter portat, angariatur, sed non moratur in ea, ideo non perseuerando fugit, & sine fructu à cruce recedit, quia nihil boni dicitur, nisi vsque ad mortem in bono perseueretur. Sic & nos crucifigamus corpora nostra verberibus, vigiliis, abstinentia escæ & potus. Sed timeo ne coacti hoc agamus, & corpora macerantes mundo saltem voluntate viuamus. Ideo fratres in hunc montem obedientiæ ascendamus, & quod deo promisimus attendamus. Nihil est enim maius obedientia, nihil peius inobedientia. Adam periit quia inobediens fuit, Christus resurrexit quia patri obediuit. Ionas inobediens à pisce absorptus est. Saül inobediens à dæmone correptus est. A qua correptione liberet nos ipse Christus, vt digne ad montem contemplationis volare possimus, Amen.

Acto. 4. *Matt. 27.* *Gene. 3.* *Phili. 2.* *Iona. 2.* *1. Reg. 18.*

Ad iudices vt caueant ne odio, amore, precio, precibus vel timore corrumpantur, cæteraq; vicia declinent & iusticiam seruent. SERMO XXXV.

Rogatus à vobis ô iudices, licet cũ Fortunato Manichæorum presbytero lõga disputatione grauatus, sermonem vestra dilectione deuictus facere deo auxiliante nõ distulimus. Ecce enim nunc congregati estis in domo Episcopi. Conuenistis omnes in vnum, non vt sophismata audiatis, non

non vt poëtarum curiositatem intelligatis, nó vt beatos vos esse prædicem, sed solum vt quid pro vestra salute necessarium fuerit audiatis, & audientes operibus adimpleatis. Vos enim reputati estis ab hominibus duces populi, iudices terræ, orphanorum patres, viduarum mariti, iusticiæ zelatores, reipublicæ amatores. Cauete ergo ne corrumpamini odio, amore, precio, precibus vel timore. Decet igitur iudices non solum quæ diximus adimplere, sed cum dei adiutorio calcare superbiam, abominari luxuriam, abhorrere falsitatem, despicere auariciam, quæ nouerca dicitur esse & summa inimica iusticiæ. Ipsa enim est quæ patrem nescit, matrem ignorat, amicos perdit, & seipsam relinquit. Decet igitur iudices non auariciam sed largitatem sectari, & amare paruulos, pusillis & orphanis faciem serenam non solum verbo sed opere demonstrare. Non enim auertere faciem debent à paupere, nec priores dedignentur conseruare fideles, nec ceruicem erigere debent quosdam despiciendo, scientes quòd moritur pariter doctus & indoctus. Decet igitur iudices gratiã quam diuinitus receperunt solicita mente custodire, fidem ostendere, zelum rectitudinis conseruare. Decet etiam iudices clementiæ esse cultores, detestatores sæuiciæ, cunctis benignos, ad iram tardos, ad misericordiam festinos, in aduersis firmos, in prosperis humiles & cautos, & quibuscunque dignitatibus sublimatos seipsos agnoscant, & caueant ne suos inferiores despiciant. Decet etiam iudices sapientes esse, & in lege doctissimos, ne dicere valeant tanquam legem sanctam ignorantes bonum malum & malum bonum. Decet etiam iudices plus deum timere quàm alij homines, plus de salute animarum curare quàm corporis, plus honorem dei quàm marsupia plena diligere. Sed vę vobis ô iudices, væ vobis in æternum & vltra, quia non est in vobis veritas, non misericordia, non pietas, non iusticia, nec scientia dei in vobis potest inueniri. Quid enim inter vos regnat? Auaricia, mendacium, clamor, apparentia, peruersio sacræ legis, dicentes malũ bonũ, bonũ malum. Ecce acceptio personarum. Nó est enim veritas in vobis. Diminutæ sunt à vobis veritates. O patres pauperum, ô verè non patres sed prædones. Quare non patres? Quia vbique per vos opprimuntur, nec est qui misereatur pupillis dei, sed si diues locutus fuerit mox tacuistis, causas suas vsque ad nubes perduxistis. O iudices scientiam & iusticiam

Eccle. 2.

Esa. 5.

Psal. 11.

Mūdi sciētia quid? ciam mundi amantes, attendite quid agitis. Nam scientia mundi pleni estis, & in ipsa moriemini. Quæ est enim scientia mundi, nisi thesaurum congregare, lucrum terrenum acquirere, decipere proximum, mentiri, iurare, iusticiam caute peruertere, & similia in cunctis agere? Ista enim est sapientia huius mundi. In istis ferè quasi tota vestra vita consistit, & ideo attendite qui iudicatis terrā, quòd sapientia huius mundi stulticia est apud deū. Sed dicitis, O Episcope hanc scientiam non amamus, furtū non cōmittimus, proximum nō decipimus nec offendimus. Quare? Quia nihil aliud recipimus, nisi quantum nobis donare voluerit. Ego autem dico vobis, quòd tantum fecistis quantum facere potuistis. Non plus vobis fuit datum, ideo non plus recepistis. Quantum potuistis fecistis, Leues causas magnas fecistis. Nam & si vi non rapuistis, & proximum in via non deprædati fuistis, latrones tamē esse potestis. Latro enim timet malum, & vbi non potest non fecit, & tamen latro est. Deus enim cor interrogat & non manum. Lupus enim frequenter venit ad ouile & quærit rapere oues, quærit lacerare, quærit & deuorare. Vigilant tamen pastores, latrant canes, & sic lupus timendo fugit. Nunquid non tamen lupum non esse dicimus? Absit. Sic & vos facitis quātum potestis, si plura possetis plura faceretis. Eia igitur ô iudices attendite ne cum falsis iudicibus Susannæ confundamini. Suscitabit enim dominus spiritum Daniel, & ponet spiritum eius & sapientiam pueri sui Danielis in mentem alicuius iuuenis, & sicut fecit in Susannæ iudicibus confundet omnes falsos testes cum iudicibus, & tunc scient quid profuerit sibi sua scientia. Considerate ergo ô iudices terræ quid per Oseam seruum suum deus loquatur: Ait enim, Visitabo populum meum, & iudices & vias eorum, & cogitationes eorum reddam eis. O quàm horrendum est incidere in manus domini. O quāta vltio, ô quanta miseria malis erit in die nouissimo. Expellentur enim mali mercatores, falsi iudices de domo domini, exulabunt à domo dei, expellentur à paradiso, & ibunt in locum vbi semper erit fletus & stridor dentium. Ideo attendite ad consilium meum, aperite cordis portas. Surgite qui dormistis, legite Esaiam Prophetam, sequimini eam, non cras, sed hodie, non tamen hodie sed & nunc. Ait enim Propheta, Derelinquat impius viam suam, & vir iniquus cogitationes suas, & reuertatur ad dominum, & misere

Sapien. 1. *1. Corin. 5.* *Dane. 13.* *Osea. 4.* *Hebr. 10.* *Matth. 8.* *Esa. 55.*

sere

ferebitur eius quia misericors est. Currite iudices ne iudicemini ad patrem misericordiæ, quærite veniam, reddite quod recepistis illicite. Quærite veniam, quoniam prope est omnibus inuocantibus eum in veritate. Ipse est qui sanat contritos corde & humiles spiritu, & corde tribulatos saluabit. Ambulate dum lucem habetis, dum dies est. Ecce ô iudices veniet iam nox quia venit iam mors in qua non erit licitum ambulare. Cogitate quid estis, quò ituri estis. Parentes enim vestri prædicāt mortui, sepultura clamat, infernus vlulat, dæmones expectant, sacerdotes prædicant, quid superbis terra & cinis? O iudex qui deum non agnouisti, dum iuxta tumulos patrum tuorum transis, scias quòd mortui clamāt, Terra es, & in terram ibis. Homines enim fuerunt sicut & vos diuitias possidendo Vbi modo ipsi sunt, sic & nos erimus. Vbi superbia eorum, vbi scientia, vbi cathedra magistralis, vbi honor discipulorū, vbi indumēta serico & pelle decorata? O cinis & puluis, O iudex quid es & quid eris cōsidera. Non ergo tardes cōuerti ad deum, & ne differas de die in diem. Subito enim venit ira eius, quia iuxta est dies perditionis, & adesse quidem necesse est & festinant tēpora. Nemo ex vobis tamen desperet, nemo diffidat de dei misericordia. Sed attēdite quia nulla culpa tam magna est quæ non habeat veniam. Et ne aliquis desperet, Mariam illam peccatricem, dominam luxurię, vanæ gloriæ matrem, sororē Marthæ & Lazari in exemplum assumite, quæ postmodum Apostolorum apostola meruit nuncupari. Adiuuet autem nos ipse deus & homo qui pro nobis nasci & mori dignatus est, Amen.

Psal. 144. Psal. 33. Eccle. 10. Gene. 3. Eccle. 5. Deut. 32. Luc. 7.

Ad presbyteros suos malam vitam eorum reprehendens.

SERMO XXXVI.

FRatres charissimi vt nouit charitas vestra, oportet manum mundam esse quæ polluti vasis maculas debet purgare, ne polluta deterius possit coinquinare cū sordida sordidum tractat. Propterea sacerdotes altissimi dei vobis dicitur, Mundamini qui fertis vasa domini. Vos enim estis qui vasa domini ferre debetis, quibus datum est nosse mysteria regni dei, Vos estis sal terræ, lux mundi, lucerna accensa, ciuitas in monte posita, columnæ templi, lignum scientiæ in medio paradisi positum, patroni & rectores terræ, angelorum & paradisi ciues, prophetarum filij, patriarcharum cognati,

Esa. 52. Matt. 13. Matt. 5. Gene. 2.

gnati, Apostolorum successores. Mundamini ergo vt digne cum patribus ferre possitis vasa domini. Vasa enim non solum aurea & argentea, sed etiam illa pro quibus redimendis dominus mori dignatus est. Propterea attẽdat charitas vestra quales esse debetis, vt digne vasa domini portare possitis. Ait enim Apostolus, Oportet Episcopum sine crimine esse, tanquam dei dispensatorem, non proteruum, non iracundum, non vinolentum, non percussorem, non turpis lucri appetitorem. Hæc autem non solum ego Episcopus seruare debeo, sed & vos vna mecum deo auxiliante seruare debetis. Per omnia sine crimine sicut Episcopum, ita iubet esse presbyterum, id est irreprehensibilem, vt non quærat vxores, non diuitias, nõ honores, ne secularis dicatur. Non enim debet qui animarum curam gerit transire de domo in domum, non frequentare forum cum rusticis, non mercantias acquirere, non commatres procurare, non ligonizare, non tabernas intrare, non discurrere, nisi necessitate compulsus. Sic enim facientes irreprehensibiles sunt apud homines. Sic enim vasa domini digne portare poterunt. Sed si contrarium fuerit, quod dominus auertat, quo modo poterit auferre malum de medio ouium, si in delicto similiter simili corruerit vel maiori? Non enim talis dispensator dicitur, sed potius dissipator. Aliud est enim dispensator, & aliud dominus. Dispensator enim seruus est. Non enim licet dispensatori percutere seruos, non occidere, non iracundiã portare, quia dominus eius humilis, benignus & misericors est. Non ergo licet dispensatori furiosum esse. Nihil enim fœtidius, nihil dãnosius, nihil leuius, nihil turpius in pastore furiositate. Attendat igitur pastor, attendat & dispensator, quid legitur, Seruum dei non oportet rixari, sed humilem ad omnẽ esse, patientem, doctorem, in mansuetudine erudientem eos qui contra modeant. Discant ergo pastores si offenduntur, patientes esse, Et vt ego patientiam merear, oportet presbyteros etiã non solum abstinere à rixis, sed ab ebrietate cauere. Non enim licet clerico extra horam bibere, vel aliquid manducare, vel de domo in domum transire, & prandium vel cœnã ordinare. Attendite presbyteri mei, attendite, & si veritatem dico nolite turbari. Nam valde despicitur clericus qui sæpe vocatus ad prãdium non recusat, etiam necessitate aliqua compulsus. Sæpe enim in cœna vel prandio vbi magna existit multitudo, rixæ &

ad Tit. 1.

2. Timo. 2.

ebriet

ebrietates nascũtur, & ea quæ sunt opera carnis. Ideo summe cauere debet clericus ne extra domũ suam vel episcopi prandere audeat, vel in eadem etiã audeat secularibus præparare. Quid anim aliud habere debemus, nisi quòd turpis lucri appetitores non simus? Omne enim lucrum remotum à presbyteris esse debet. Nam non seculi sed eorum quæ dei sunt negociatores sumus, seculares ad nos venire non possunt, nunquid vel intelligere? Absit. Sermonem nostrum audire voluistis, & dimisso dentium dolore volui habere vos, non vt bonos vos esse audiatis, sed vt veritatem loquendo vestram miseriam intelligatis. Quid enim estis? Dicetis, Pastores sumus. Ego autem dico quod pastores estis, & verum est quod diciris. Sed qui pastores vel quales dicere non audeo, quia simul vobiscum mendax. Omnes peccatores sumus, omnes in peccatis nati & cõcepti sumus, omnes in peccatis viuimus. Expedit tamen vt verum dicam, quia episcopus sum, quia pastor sum, quia pro vobis animam ponere paratus sum. Tacere igitur non debeo, quia licet peccator sim, animam tamẽ pro vestra salute ponere iam decreui iam me paraui, veruntamen dicam, & omne quod verum est à quocunque dictum, à deo est, à patre & filio & spiritu sancto est, dicere expedit non occultare. Nam si verum tacerem, essem vobis similis in cunctis, quod nolo. Si ergo deus mecum quis contra me? Nunquid Fortunatus vel Arrius cum suis insidiis? Nam quia verum eis dixi, ideo in eremo insidias mihi posuerunt, volẽtes me comprehendere & occidere, & tamen deus me liberauit. Libenter tamen suscepissem martyrium, & etiam pro veritate mori semper paratus sum. Audite ergo rebelles, audite lupi rapaces, audite vos derisores. Veniat etiam ille sanctus Ezechiel qui portam clausam viderat in domo domini, surgat & vobis aperiat visionem quam vidit & palpauit. Dic dic ô sancte Ezechiel, dic presbyteris meis. Ait sibi dominus, Fili hominis propheta de pastoribus Israël, dicq; ad eos, Væ pastoribus qui pascebant semetipsos. Nónne greges pascuntur à pastoribus? Lac comedebatis & lanis operiebamini, quod crassum erat occidebatis, gregem autem meum non pascebatis. Quod infirmum erat non consolidastis, & quod ægrotum erat non sanastis. Quod confractum est non alligastis, & quod abiectum est non reduxistis, & quod perierat non quæsistis, sed cum austeritate imperabatis eis & cum poten-

Ioan. 10. *Rom. 8.* *Ezech. 34.*

tia. Et dispersæ sunt oues meæ. Sed ego super pastores, requiram gregem meum de manu eorum. Ecce quo modo de vobis queritur dominus, quia non estis pastores sed lupi rapaces, quia omnia quasi quæ facitis propter lucrum facitis. Non solum quæ Ecclesiarum sunt quæritis, sed & quæ mundanorum. Ecce enim discutiamus mentem, perquiramus veritatem. Nunquid missam cantare, nunquid baptizare, nunquid mortuum sepelire sine precio vel promissione dignamini? Nunquid non citius mortem diuitum, quàm corporis salutem desideratis videre? Ecce quo modo lupi estis, ecce quo modo omni simonia infecti estis. O sacerdotes quid agimus, quid sumus, cur tantum dormimus? Ecce latro semel furatur, semel fœnus proximi tollit vel rapit, sed si capitur blasphematur, verberatur, furtum imponitur, & tanquam latro iudicatur ad mortem. O sacerdotes mei, si fœnus in laico crimen iudicatur, si propter hoc mori debet & condemnatur ad mortem, quid de vobis erit in die nouissimo? Quid de nobis faceret mundus, si super nos potestatem haberet? Quapropter tenete iusticiam, nolite lucrum facere, sed habentes victum & vestitum contenti per omnia esse debetis, Sed qui celebrat vel prædicat vel baptizat, vt inde lucrum acquirat, bonis cœlestibus de facto se priuat. Ecce enim Romani principes quantum necesse eis fuerat de diuitiis suis tantum recipiebant, aliud quoque pauperibus erogabant, iusticiam mirabilem conseruabant in cunctis, propter quæ & alia bona quæ faciebant & obseruari volebant, meruerunt magnifico imperio sublimari, & timeri à cunctis in orbe. Ecce enim Pagani erant, & stultissimum putabant pro deo colere crucifixum, & tamen deum suum timebant. Et nos qui nomen Christi in fronte portamus, quid aliud quàm simoniam & latrocinia quotidie procuramus? Ego etiam infidelis eram, & non solum à Carthaginensibus sed à Romanis acutissimus reputabar à cunctis. Copiosa turba circundabat frequenter, & me transire videntes & audientes manum ori suo ponebant, ciuem Romanum tribunorum caput me fecerant, & vxorem Pontiani filiam mihi æqualem parauerant. Audeo enim dicere, audeo hoc asserere in nullo me mutatum fuisse, omnia contenens, cuncta quæ promiserant spernens, diuitias abhorrens, ciuitatem caute relinquens, fugiens Mediolanum, vxorem non quærens,

1. Tim. 6.

quærens, cogitans nihil peius habere quàm consortium mulierum & societatem. Hæc omnia seruus iniquitatum mearum facere nolebam, qui tamen nunc seruus Christi ea quæ diximus & maiora tentor habere frequenter. Nos autem fratres qui in pugna semper sumus, licet tentemur ad mundum redire, vxorari, negociari, delicate viuere, cathedram etiam ascendere, caueamus ne cum mundo damnemur. Vos enim estis dij excelsi, in quorum synagoga deus deorum stare desiderat. Vos estis eius vicarij, quia vicem eius geritis. Vos estis filij excelsi omnes, quibus datur potestas ligandi atque soluendi, aperiendi etiam cœlum & infernum claudendi. Eia ergo sacerdotes dei excelsi, aperite aures cordis vestri. Quiescite iam agere peruerse, discite benefacere, pascite oues verbo & exemplo, nolite eis cœlum claudere. Clauditis dum non corrigitis, clauditis dum male viuere ostenditis. Oculus sitis cæco, & pes claudo. Tunc enim oculus estis cæco, cũ eius tenebras effugatis ignorantiæ. Et pes estis claudo, quando viam veritatis demonstratis, vel quando fidem eorum roboratis: Sed si fidem vestram pro vobis roborare nescitis, quo modo aliorũ fidem roborare poteritis? Et ideo attendite nec turbemini si veritatem dico vobis. Scio enim & bene scio quòd vobis amara est veritas. Quare, nisi quia si veritatem dico non creditis mihi, & in melius etiam non mutamini? Amara ergo est veritas, & qui eam amant vel prædicant, sæpe replentur amaritudine & dolore. Tacere tamen non audeo, nec vobis placere intendo, quia si hominibus malis placerem, seruus dei non essem. Vultis vt placeam, desideratis vt diligam, tamen non vultis vt corrigam. Obsecro tamen vos vt vitam emendetis, conculcantes auariciam, despicientes luxuriam, vitantes superbiam. Simoniam odientes, pauperes amantes, pompas huius seculi renuentes, & pro nobis intercedentes, sine intermissione orantes, vt & ego vnà vobiscum vasa domini digne per gratiam merear portare. Et si quis de me murmurauerit, sciat quòd de patre episcopo murmurauerit, parcatur illi & oretur pro eo.

Psal. 81. *Matt. 18.* *Esa. 1.* *Ioan. 8.* *Galat. 1.*

Quòd sacerdotes se debeant exhibere sicut dei ministros, & cauere ne dona sancti spiritus vendere procurent. Patientiam quoque & castitatem seruare, ac de fornicationis detestatione.

SERMO XXXVII.

FRatres chariſſimi, ſicut actuum Apoſtolorum narrat hiſtoria, apoſtatante Iuda à conſortio Apoſtolorum, diuina prouidentia ad ſtructuram Eccleſiæ prouidens fundamenta quæ ſecundum Ioannem ſunt duodecim nomina Apoſtolorum, beatum Matthiam vocauit ad apoſtolatum. Et ſicut ſuſcepit Matthias principatum & ſurrexit loco Iudæ: ſic etiam nos ſuſcepimus principatum in Eccleſia dei, & per gratiam ſuam ſuos miniſtros facere voluit, & in palatio ſuo nos conſtituit, & elegit vt eſſemus gens ſancta, populus dei, ſal terræ, lux mundi, & angelici homines abſque peccato. Miniſtri etiam dei ſumus & ſerui. Serui enim dicuntur non qui ad oculum ſeruiunt, ſed qui voluntati domini in omnibus fideliter obediunt, & tunc in tantam familiaritatem domini mouentur, quòd non amplius ſerui ſed amici vocantur. Ideo tota mente nos exhibeamus in multa tribulatione, in ſcientia, in charitate non ficta, in vigiliis, in carceribus & plagis, in verbo veritatis. Et ſic nihil habentes, omnia Chriſtũ poſſidendo ſimus poſſidentes. Hæc eſt enim beatorum vita, hæc eſt ſacerdotum ſalus. Hæc eſt ſeruorum dei requies. Hæc eſt amicorum eius voluntas. Hæc eſt enim ſanctificatio noſtra, vt in omnibus exhibeamus noſmetipſos ſicut dei miniſtros in multa patientia, in tribulatione, in neceſſitate, in caſtitate, in abſtinentia, in ſcientia, in ſuauitate, in charitate non ficta, in verbo veritatis, nemini dantes vllam offenſionem, vt non vituperetur miniſteriũ noſtrum, Chriſti enim ſerui ſumus. Tunc Chriſtianorum miniſterium vituperatur, ſeruitus noſtra deſpicitur, quãdo ea que Chriſti ſunt deſpicimus, & opere adimplere negligimus. Sed væ nobis fratres mei væ nobis, quia falſum nomen Chriſti portamus, falſum nomẽ dei gerimus, quia opere nõ adimplemus quod adimplere debemus. Diſcutiamus ſacerdotes mentem noſtram, & ſciamus ſi ſerui Chriſti ſimus. Sciamus enim quid facere debeamus ne ſerui inutiles ſimus. Quid enim? Certe nihil aliud niſi quòd exhibeamus noſmetipſos ſicut dei miniſtros in multa patientia. Sed væ nobis quia nullam patientiam habere videmur. Nam pauperes eſſe debemus, quia mẽbra Chriſti ſumus & miniſtri dei. Sed ſi paupertas aggreditur, vel aliqua corporis neceſſitate turbamur & affligimur, dona

Act. 1. *Ephe. 6.* *Ioan. 15.* *2. Cor. 6.* *Luc. 17.*

dona sancti spiritus vendere procuramus. O sacerdotes mei nolite hoc malum facere, sed mementote quòd gratis accepistis, & ideo gratis reddite, ne cum Simone mago damnemini, cui dixit Petrus, Pecunia tua tecum sit in perditionem. Qui etiam precium recipit de sacramentis, Giezita est & plenus lepra. Nam cũ Helisæus mundasset Naaman principem Syriæ in Iordane à lepra, rediens Naaman obtulit Prophetæ multa munera, sed ille noluit recipere. Qui cum recessisset, locutus est ei Giezi discipulus Prophetæ, petens à principe Syriæ munera. Quibus acceptis propheta omnia per spiritum nouit, & videns eum redarguit percutiens eum lepra. Sic etiam percutiuntur omnes qui pro sacramentis pecuniam petunt. Sed dicetis, Nunquid non scriptura dicit, Qui altari seruit de altari viuat? O sacerdotes hoc quod dicitis omnino negare non audeo, sed sciatis quòd deus intuetur corda hominum. Nam si sacramentum dare distuleris etiam si fueris omni paupertate vallatus, non pastor es, non minister Christi es, sed mercator. Non igitur petas, non etiam tantum pro baptismo recipias si cum Simone perire non velis. Nam facto pacto, sacramentum vendidisti, & saluatorem tuum prodidisti cum Iuda. Spontanea & syncera voluntate porrige sacramenta, nihil petendo, nihil expectando, nihil de promisso desiderando, sed si tibi datur iuste recipis, iuste possidere potes. Memento tamen quòd pauperem vitam sacerdos gerere debet, & ideo si superbiam habet, si magno beneficio gaudet præter victum & vestitum, quod superest pauperibus dare non differat, quia omnia pauperum sunt. Verbum autem illud quod negare non debet fidelis, Qui altari seruit de altari viuat, verum omnino est, quia non licet sacerdotibus manibus operari, ligonizare, ferrum fabricare, & similia. Hoc autem propter reuerentiam & tanti sacramenti dignitatem. Illud autem magis ad seculares quàm ad sacerdotes pertinet, ne ipsi sacerdotes dei fame pereant vel nuditate, ideo dignum est vt qui altari seruit de altari viuat. Similiter fratres qui sacramentum emit, vel Ecclesiam vel præbendas, vel Ecclesiarũ introitus, vel seculari potentia hoc pro se procurauit, sciat quòd cũ Giezi & Iuda iam damnatus est, iam leprosus factus est, iam de templo domini expellẽdus est. Quare sic? Quia qui nõ intrat per ostium in ouile sed ascendit aliunde, fur est & latro. Ideo reprehendendus

Matth. 10. *Acto. 8.* *4. Reg. 5.* *1. Cor. 9.* *Acto. 8.* *Matt. 26.* *Ioan. 10.*

hendendus est quia ementes & vendentes dominus eiicit de templo : repellendus est, quia leprosi eiici iubentur. Non intrat per ostiũ ad Ecclesiam, qui per laicalem portam intrat. Non enim laicis spiritalia dona tradita sunt, sed domini vicariis. Vicarij domini sunt, qui vicem Apostolorum tenent. Castella autem & villas suas laici dispensant, bona autem Hipponensis Ecclesiæ vigilanter attendant ne tangant. Diuites enim raro vel nunquam pauperibus sacerdotibus præbendas procurant, & si procurant non dei amore procurant, sed vt cum vxore & familia de bonis Ecclesiæ gaudere valeant. Et ideo sciat sacerdos qui timore vel amore defraudari à diuite se permittit, quòd impunitus non remanebit, & si non in præsenti saltem in futuro igne æterno non carebit. Redeamus igitur ad propositum fratres, & sciamus quo modo poterimus nos exhibere sicut dei ministros. Cupitis enim scire. Ecce si persecutiones veniunt, non deficiamus, sed patientiam habeamus. Si necessitas paupertatis contingat, non desperemus sed in domino confidamus. Si blasphemamur, non respondeamus sed parcamus. Si colaphis vel alapis cædimur, aliam partem parare non differamus. Si verbo vel murmure percutimur, taceamus. Si occidimur, gaudenter ad mortem pergamus. Quare? Quia non est seruus maior domino suo. Si enim me persecuti sunt, & vos persequentur, ait dominus. Ita enim patientia ornari debemus, si ministri Christi esse optamus. Sed quid aliud, nisi quòd in castitate nosmetipsos exhibere debemus? Hæc est illa virtus sine qua quis est factus omnium reus. Hæc est illa virtus quæ nos deo commendat, quæ nos angelos facit, quæ nos super æthera volando conducit. Hæc est illa virtus sine qua vasa domini ferre non possumus. Hæc est illa sancta virtus, quam astringere nos docet Apostolus, Fornicatio & omnis immundicia non nominetur in vobis, ne mens vestra colloquiis malis possit corrumpi. Ideo fratres attendite, quòd non solum à vobis remouenda est fornicatio, sed etiam omnis suspicio falsa. Non decet clericum cum mulieribus sedere vel fabulari vel domũ eius frequentare, ne suspicio mala inde progrediatur. O quàm vilis, ô quàm miser & pusillanimis reputatur clericus, qui frequenter cum mulieribus conuersatur. Insipiens valde est & inexpertus, qui amicicias mulierum procurat. Et ideo vos qui estis lux mundi & ciuitas in

Matth. 21. Num. 5. 2. Cor. 5. Matth. 5. Ioan. 15. Iacobi. 2. Ephes. 5. Matth. 5.

monte situata, sic famam vestram custodire debetis, vt non erubescant de detractoribus laudatores. Attendite etiam fratres, attendite quod dicit Apostolus, Fornicatio & immundicia. Fornicatio enim est naturalis mulierum concubitus, sed illicitus. Fornicatio est cum meretrice agere. Mulier siue adultera siue concubina meretrix vocatur. Fornicatio enim ideo clericis interdicitut, quia cum simus ministri domini, membra meretricis non efficiamur. O quàm turpe est clericum à meretrice duci captiuum. Qui enim adhæret meretrici, vnum corpus efficitur. Et ideo scire debemus quòd malum est fornicari. Nam si coniugium sacerdotibus prohibetur, quãto magis crimen fornicationis in nobis æstimabitur. Ecce enim fratres, laicis coniugatis ad tempus abstinere præcipitur vt vacent orationi, & sacerdotes quos corpus domini consecrare omni die oportet, cócubinas in domo tenere non erubescunt? Ecce quo modo vasa vestra possidere in sanctificatione sciatis. Scitis enim fratres quòd die quadam Dauid venit ad Achimelech sacerdotem, & ait Dauid esuriens, Da mihi aliquid cibi. Et respondit, Non habeo panes laicales ad manus, sed tantum panem sanctum, & ideo dic mihi ô Dauid, sunt mundi pueri tui à mulieribus? & ait, Sunt ab heri & nudiustertius. Et sic dedit sacerdos eis sanctificatum panem. Si ergo interrogauit sacerdos, vtrum serui Dauid mundi essent propter panes propositionis accipiendos, quid facere nos debemus miseri sacerdotes propter corpus domini accipiendum? O fratres mei, sic & sacerdotes Paganorum dum offerre debent diis suis incensa, ab omni malo vt possunt abstinent. Ecce ego iam Episcopus Hipponensis eram, & cum quibusdam seruis Christi ad Aethiopiam perrexi vt eis sanctum Christi Euangelium prædicarem, & vidimus ibi multos homines ac mulieres capita non habentes, sed oculos grossos fixos in pectore, cætera membra æqualia nobis habentes: inter quos sacerdotes eorum vidimus vxoratos, tantæ tamen abstinentiæ erant, quod licet vxores sacerdotes omnes haberent, nunquam tamen nisi semel in anno eas tangere volebant, qua die ab omni sacrificio abstinebant. Vidimus & in inferioribus partibus Aethiopiæ homines vnum oculum tantum in fronte habentes, quorũ sacerdotes à conuersationibus hominum fugiebant, ab omni libidine carnis se abstinebant, & in septimana in qua diis suis thura offerre

Ephes. 5.

1. Thess. 4.

1. Reg. 21.

debebant, ab omni labe carnis abstinebant se, nihil sumebant nisi metretam aquæ per diem, & sic contenti manentes digne sacrificium diis suis offerebant. O grandis Christianorũ miseria. Ecce Pagani doctores fidelium facti sunt, & peccatores & meretrices præcesserunt fideles in regno dei. Non ergo sic fratres, non sic, dominũ non tãtum diligamus ore, sed opere & veritate. Tunc veri eius ministri erimus, si sobrie, & iuste, si caste vixerimus, Qui est benedictus in secula, Amen.

De sacra scriptura ingentibus præconiis cum exhortatione ad diligentem ipsius lectionem.

SERMO XXXVIII.

Exod. 30. SCriptum est fratres charissimi quòd Moyses posuit in tabernaculo labrum æneum in quo lauarẽtur Aaron & filij eius cum ingrederentur sancta sanctorũ. Ideo attendite quia quicquid sub lege antiqua in templo dei efficiebatur, aliquid futurum præsignabat, quod in Ecclesia nostra sub figura tegebatur, sicut ait Apostolus, Quæcunque scripta sunt ad nostram doctrinam scripta sunt. (Roma. 15.) Non enim sancti patres curassent tot & tanta scriptis memoriæ commendare, nisi vt alios legentes, alios per exempla ædificarent. Legite ergo fratres mei scripturam sacram, legite eam ne cæci sitis & duces cæcorum. (Matth. 15.) Legite sacram scripturam in qua quid tenendum, & quid fugiendum sit, plene inuenietis. Legite eam quia omni melle dulcior, omni pane suauior, omni vino hilarior inuenitur. Apprehendite eam & inuenietis quo modo deus deorum sit longitudo propter æternitatem, quo modo sit latitudo propter charitatem, quo modo sit sublimitas propter maiestatem, quo modo sit profundum propter sapientiæ immensitatem. Quærite scripturam sacram & inuenietis quo modo iste deus deorum natus de Maria virgine & homo factus nos amat vt charitas, quo modo nouit vt veritas, quo modo sedet vt æquitas, quo modo dominatur vt maiestas. Legite scripturam sacram & inuenietis quo modo Nazarenus ille Iesus regit vt principium, quo modo tuetur vt salus, quo modo operatur vt virtus, quo modo reuelatur vt lux, quo modo assistit vt pietas. Et ideo ô fratres mei quandiu in hac infirma & vana vita fuerimus, hanc sapientiam discere & sapere tota mente curemus. Quid enim homo sine literis reputatur? (Psal. 31.) Quid enim est? Nunquid non pecus vel hædus? Nunquid

Nunquid non bos vel asinus? Nunquid non equus vel mulus, quibus non est intellectus? Eia igitur fratres mei qui pastores rationalium ouium nuncupamini, festinate rapere non sophismata paganorum, non carmina poëtarum, non fallacias philosophorum, de quibus doctores & auditores reddituri sunt rationem, sed illam dulcissimam sapiétiam sapientiarum, quæ hæreditas dei & filiorũ eius chara possessio nuncupatur. Hæc est doctrina super omnia diligenda, quam prophetæ prædixerunt, quam patriarchæ diuinitus hauserunt, quam dei filius postquam in terris visus & cum hominibus conuersatus est aperuit & declarauit, & quid tenendum & quid vitandũ est apertissime demonstrauit, & per suos Apostolos nos ipsam docendo illuminauit. Hæc est quæ nos docet amare cœlestia & terrena despicere. Hæc est mater fidelium quæ quotidie docet nos quo modo credamus deũ esse omnipotentem, quo modo ipsum videbimus in sede maiestatis venientem, quo modo bonis bona & malis mala tribuentem videbimus. Hæc est lucerna pedum nostrorũ & via salutis nostrę, in qua instruimur quo modo primo deum super omnia diligamus, quo modo animã nostram postmodũ sicut quid propinquius, quo modo postmodũ animam proximi, quo modo postmodum corpus propriũ, quo modo postmodum proximi velut nostrũ diligamus. Iste est enim perfectus modus, deũ, nos & proximũ diligendi. Hæc est illa sacra sapientia quæ ex ore altissimi prodiit, philosophis, sophisticis, astrologis curiosis ac dialecticis abscondita, sed grossis & rudibus piscatoribus reuelata. Nunquid non & hodie etiam solum paruulis reuelatur? Hæc est omniũ sapientiarũ & doctrinarũ magistra & domina, quæ etiã nos docet exterius blandos, & interius fraudulentos cognoscere. Hæc est sciétia sciétiarum, angelorũ ferculum, archangelorũ pulmentum, Apostolorum gloria, patriarcharum fiducia, prophetarum spes, martyrum corona, virginum fortitudo, monachorum refectio, episcoporum vacatio, sacerdotũ cellarium, puerorũ principiũ, viduarum doctrina, coniugatorum pulchritudo, mortuorum resurrectio, viuentiũ sempiterna protectio. Hæc est per quã fide ornamur, spe cõfirmamur & charitate roboramur. Hæc est quam qui inuenerit inueniet vitam & hauriet salutem à domino. Hæc est labrum vel peluis quam Moyses posuit in tabernaculo, in quo lauarentur Aaron & filij eius

Baruch. 3.

Eccli. 24.

Prouer. 8.

Exod. 30.

cum

cum ingrederentur sancta sanctorū. Sed dices, Quid per magnum sacerdotē Aaron intelligere debemus? Dico enim vobis fratres, quòd per Aaron summum sacerdotem intelligere debemus, & per filios eius alios sacerdotes minores: per labrum æneum legem domini intelligo, in qua omnes tam magni sacerdotes quàm parui studere debent & legendo & docendo & opere adimplendo: per mundiciam corporis, compunctionem intelligamus, qua mundari debemus, vt ad sancta sanctorum, id est, ad secreta dei & sanctarū scripturarum penetranda per purificationē digni inueniamur. Et ideo fratres mei attendite & considerate quòd vas paratum habemus in quo oportet mentis fœditatē abluere, & mundiciā mentis in eo præparare. Ecce enim lex sancta & scriptura immaculata parata est, vt virtutibus decoremur. Sed væ nobis, quia debemus esse exemplū correctionis, & ecce iam sumus exēplum erroris. Vnde hoc, nisi quia cæci sumus & idiotæ ignorantes legem, & eam legere fastidimur, & tamen cathedrā tenere & animarum curā gerere quotidie procuramus? Quid ergo mirum si cadit sacerdos? Quid mirū si non subleuat delinquentes? Quid mirū si dux cæcorū est? Ecce legē domini conculcauit, despexit eam vt mortē. Sed quid dilexit, quid procurauit, quid toto affectu concupiuit? Vxorem vel concubinam caute tenere, equos velut miles in stabulo possidere, canes pro venatione nutrire, accipitres custodire, & tamen velut equus & mulus quibus non est intellectus cupit honorari in cœnis, & ab hominibus vocari Rabbi. Ecce quo modo cadit sacerdos, ecce quo modo viuit. Sed & si cadit qui sibi colūna videbatur in tēplo, quanto magis populus peribit? Si deus in angelis suis reperit prauitatē, quāto magis in his qui habitant domos luteas & qui terrenū habēt fundamentū? Discite ergo legem sacerdotes, ne surdo maledicatis. Tunc surdo maledicitis, quando consiliū propter ignorantiā dare nescitis. Tunc cæco offendiculum ponitis, quādo falsa pro veris ostenditis. Itaque fratres nolite iam pigrescere, sed legite scripturam. Discite eam filioli, sæpe eā legite, quia lenior oleo, sublimior auro, argēto purior. Hæc est quæ præcipue in deū prouocat, & deum diligere inuitat, corda illuminat, linguam purificat, conscientiam probat, anima sanctificat, fidem confortat, diabolum reiicit, peccatum spernit, animas frigidas calefacit, lumen scientiæ ostēdit, tenebras ignorantiæ expellit, tristiciam

Matth. 15. *Psalm. 31.* *Matt. 23.* *Iob. 4.*

seculi extinguit, læticiam spiritus sancti accendit, sitiēti potum tribuit. Hæc est scriptura sancta, lex nostra immaculata, quæ de insipientibus sapientes facit, primos de nouissimis ponit, magnos de minimis efficit, nobiles de ignobilibus cōmutat, naturam frænat, prohibet leuitatem, temperat dolorem, confert spem, coronat senē, docet iuuenē, mitigat dedignantes, instruit errantes, sanat ægros, roborat infirmos, brutos facit sensatos, mentis stabilitatem donat, excitat somnolentos, ociosos increpat, pigros incitat, credentibus gratiam dat, reges humiliat, humiles exaltat, rectas vias indicat, eleemosynam imperat. Hæc est scientia scientiarum, quæ sapientiam dat, gloriam exaltat, honorem multiplicat, humilitatem, charitatem, lenitatem, obedientiam & mansuetudinem docet, & intellectus bonus est omnibus benefacientibus & diligentibus deum. Hæc est quæ abstinētiam, castitatem, largitatem & volūtariam paupertatem conseruat. Postremo doctrinam omnibus, fœlicitatem, suauitatem, gaudia, stabilitatem cordis, sobrietatem corporis, cōpunctionem mentis, veram humilitatem donat, charitatem fraternam implet, & timorem domini accendit. Quamobrem fratres mei qui hanc sapientiam diligenter diligit, & diligenter legem implet, maximus vocabitur in regno cœlorum, & principatum Ecclesiæ possidebit, & præmia & munera copiosa recipiet in die nouissimo. Amen.

Matth. 5.

De vita solitaria & contemplatiua.

SERMO XXXIX.

PAx vobis fratres & charitas cum fide vobis non deficiat. Pax vobis fratres quoniam electi estis ante mundi constitutionem in hac vasta solitudine, vt sitis cum Helia, Paulo, Hilarione, Antonio & Ioanne sancti & immaculati in conspectu dei. Pax vobis quoniam non estis genus abiectum sed electum, non venale sed regale sacerdotium, non gens obstinata sed sancta, non populus perditionis sed acquisitionis. Pax vobis qui nō conuersationē hominū sed angelorum in syluis & nemoribus adamatis. Pax vobis & vera Apostolorū charitas, tanquam nihil habentes & omnia possidentes. Pax vobis fratres mei & filij mei dilectissimi, quos quotidie in Christo parturio in visceribus charitatis. Pax vobis illa, inquam, Christi, quę exuperat omnē sensum, custodiat vt optamus

Ephe. 1.

1. Petr. 2.

2. Corin. 6.

Philip. 4.

mus corda nostra & intelligentias nostras. Pax vobis fratres qui seculum calcastis, mundũ despexistis, nõ laudem mundi vsq; nunc adamastis, risum hominũ fugistis, vt sanctis agminibus & angelicis colloquiis vacare possitis. Pax vobis quos in filios & fratres elegi, vt consortes & participes vos habeã in tentationibus meis. Ad hanc autem vitam iuxta apostolicam formam viuere volentes non me elegistis, sed ego elegi vos. Segregaui vos à seculo isto maligno, & eduxi vos per singula eremi loca, per spelũcas & cellas, vt velut apostoli ipsi modico cõtenti pabulo demoretis. Stemus ergo hic fratres in bello pugnantes quotidie cũ antiquo serpẽte. Stemus fortes in bello restringentes & præcingẽtes lumbos nostros tenentésque lucernas ardẽtes charitatis, iusticiæ, pacis & trãquillitatis. Ad hæc enim non me elegistis, sed ego elegi vos. & posui vos in vineã pœnitentiæ, quam quicunq; dissipare præsumpserit, mordebit eũ teterrimus inferni coluber. Hæc est vinea illa fertilis quam plantaui anno ætatis meæ tricesimotertio, velut seruus dei Noë, quam cupimus tota mente deo duce sanctis exẽplis & sanctorum documentis ornare, & ornatã taliter custodire, vt à nemine transeuntiũ possit vindemiari, nec aper de sylua possit eã exterminare, nec alieni possint diripere labores eius & fructus. Hæc est illa vinea quam plantaui velut paterfamilias, quam sepe paupertatis, charitatis, obediẽtiæ & castitatis, vt à Simpliciano charissimo viro didici, circundedi, ad quã velut paterfamilias exiens primo mane, vos cõduxi in operarios, vt afferatis fructũ quinquagesimũ, sexagesimũ & cẽtesimũ secundũ abundantiã gloriæ plenitudinis Christi. Hæc est illa religio immaculata, cuius sanctitas per totũ orbẽ terrarũ diuulgatur, quorũ cõuersatio à cũctis miratur, quorũ vita non solũ à Christianis, sed à Iudæis & Paganis potius angelica quàm humana reputatur. Hæc est illa amœnissima paradisus, quã deus à principio plãtauerat, in qua posuit per gratiã & donũ meritis matris meæ hominẽ vt operaretur virtutẽ patientiæ, eruditionẽ doctrinæ, corporis castitatẽ, assiduitatẽ precũ, confessionẽ delictorum, abundantiã lachrymarũ. Hæc est illa paradisus de qua exeunt flumina sapientiæ & veritatis, continentiæ & castitatis, in qua deus delectatur sicut in omnibus diuitiis. Hæc est illa norma apostolica, virga directionis & æquitatis, quę tempore apostolicæ prædicationis sumpsit exordium, quorũ ani

ma

Acto. 2. & 4. *Ioan. 15.* *Luca. 12.* *Ioan. 15.* *Ecclas. 10.* *Psal. 79.* *Matth. 20. & 13.* *Gene. 2.*

ma vna & cor vnũ erat in domino, nec quicquam eorũ quæ possidebant aliquid suũ esse dicebãt, sed omnia erãt communia, & distribuebãtur singulis prout cuiq; opus erat. Nũquid nõ & nos fratres mei sic vsque ad mortẽ viuere promisimus? Hæc est ergo religio apostolica, & à mũdo corde & corpore segregata, quæ percutit duces Moab, interficit satrapas & tyrãnos Hierusalem, & Aegyptiorum hypocritas vulnerauit ad mortẽ. Hæc est vinea serui dei Noë, in medio paradisi situata, Christi sanguine redẽpta & irrigata, quã Sarabaitarum princeps, hæreticorũ pastores velut aper de sylua tẽpore illorum magnorũ monachorum & eremitarũ Pauli videlicet & Antonij destruere quæsiuerunt, Cuius sepem cõburere, cuius gyrum lapideum supplantare, cuius fructus vites & flores incidere, cuius planiciem virtutum zizania seminare & replere quæsierunt, sed dei virtute circũdata minime potuerũt. Ad hanc autẽ vineã fratres mei vos cõduxi, & operarios vos feci meos, vt laborãtes vsq; ad finẽ, dignũ fructũ recipiatis in tempore suo. Ad hanc nõ me elegistis, vt supra diximus fratres, sed ego elegi vos: sed post annum factus sum Episcopus, non tamen vos relinquens. Sed cõpulsus inter gentes habitare monasterium presbyterorum & clericorum ordinaui, intraui domum Episcopi, vt cõmuniter cum eis viuerem sicut & vobiscum antea vixeramus. Nõ igitur me elegistis, sed ego elegi vos. A quo fratres mei maxime hoc dictum sit & scitis, à domino dictum est, & discipulis domini dictũ est: veruntamen non tantum illis, sed etiam nobis dictum est, quos vocauit in partem solicitudinis & gloriæ eorum. Sicut dignatus est vocare per gratiã, & participes nos fecit exhortationis, sic & vos. Delicatus est enim qui vult vti parte. & administrationem partis dissimulat ex rata: merito se priuat honore, qui honorem affectat sine onere. Vobis ergo qui pastores estis tãtum animarum vestrarum loquitur pastor bonus, qui tertia die vt audistis animã suã posuit pro ouibus suis dicẽs, Non me elegistis, sed ego elegi vos, nõ istam tãtum desertam habitationem deserendo, sed de virtute in virtutem procedendo fructũ afferentes, vt fructus vester maneat. In his quatuor fratres mei attendere debemus, scilicet dignitatem, officium, cautelam & constantiam. Dignitatem, quia dicit, elegi vos. Officium, vt eatis. Cautelam, vt fructum afferatis. Cõstantiam, quia fructus vester maneat. Est ergo dignitas in electione

Acto. 4.

Ioan. 10.

Ioan. 15.

ctione, officium in fatigatione, cautela in fructificatione, & constantia etiam in fructificatione. Magnum est enim quod elegit qui nō fallitur dum elegit. Maius est quod dei est opus ad quod elegit. Sed maximum quod inter electos præelegit. Est enim sensus talis, Nō vos me elegistis, sed egistis, sed ego omni modo eligendi elegi vos. Sunt enim tres modi eligendi, electio, subelectio, & præelectio. Electio est quando de multitudine bonorum & malorum eligitur bonum, sicut de torculari oleum separatur. Subelectio est quando de bonis electis eliguntur meliores. Postea quādo de melioribus optimi eliguntur, præelectio est. In hunc ordinem electus est Aaron & filij eius, vt sacerdotio fungerentur coram domino. Primo enim dominus ex omni natione que sub cœlo erat, Israël elegit in populum peculiarem sibi. De his autem subelegit filios Leui, qui tanquam ministri spiritales in tabernaculo domini ritu perpetuo deseruirent, De quibus etiam præelegit filios Aaron in sacerdotes, qui precibus & oblationibus suis indignationem domini in populum placarent. Ad hunc sanè modum elegit nos. Subelegit cū in sortem sanctorum vocauit nos & in ordinem clericatus. Sed cum in statum eremitarum promouit nos, cum per aquam baptismatis lauit nos, & in dispensatione familiæ suæ dispensatores suorum ministeriorum præelegit nos. Magnum est enim fratres quòd elegit nos, maius est quòd subelegit, sed maximū quòd præelegit. Vere ergo elegit nos & præelegit nos dominus in hæreditatem sibi. Nam ad eleuationem manuum nostrarum, regum capita inclinantur, munera offerunt, etiamq; patres nos profitentur, expectantes nos esse cum Helia & Paulo eremita & intercessores apud deum. Væ tamen in eremo habitātibus, si inter malos pisces foras in die nouissimo proiiciētur. Væ pastoribus ouium, si inter hædos numerandi sunt. Quid vlterius fratres dicatur audite, posui vos vt eatis. Nam quatuor sunt hominum positiones, accubitus, cessio, statio, & ambulatio. Omnis enim homo sic est in loco positus, quòd aut iacet, aut sedet, aut stat, aut ambulat. Hęc autem tantum inter se differunt in hunc modum. Nam cum homo iacet, omnes partes corporis quiescunt. Cum vero sedet, inferiores partes corporis quiescunt, quia sedere videntur, sed superiores laborant. Cum autem stat, totus laborat homo erigens se quia generaliter pondere suo laborat. Cum vero ambu

Tres modi eligendi.

Exod. 28.

Deute. 14.

Psal. 131.

Matt. 13.

Matt. 25.

Ioan. 15.

Quatuor hominum positiones.

ambulat, additur labori grauis ex motu fatigatio. Ad hunc modum fratres quatuor sunt hominum gradus & status in Ecclesia dei. Fidelium enim alij boni, alij mali. Numerũ malorum fratres non distinguimus, quoniam multiplicatus est super numerum arenæ maris. Boni vero sicut ordinem recipiunt, sic etiam & distinctionem. Sanè bonorum aliqui sunt actiui, aliqui contemplatiui, aliqui vtriusque prælati. Et sic vnum malorum genus, & tria bonorum genera. Quatuor enim sunt fidelium genera. Mali autem sunt iacentes qui in mundo quiescunt, tales totam spem & fiduciã ponunt in numero diuitiarum, quorum deus venter est. Tales in lecto iacentes loquuntur animæ suæ & sæpe dicunt, O anima mea habes multa bona reposita, epulare & bibe, opprime pauperes, despice vicinos, renue natos, dilata te extende alas, ascende super sydera, non sit pratum quod luxuria tua non pertrãseat, dic animæ tuæ castrũ seruat qui seipsum ab omni malo præseruat. O fratres tales prostrati iacent, nocte dormiunt ebrij sunt, & ecce mox eos iacentes & dormientes aggreditur mors, & sicut fauilla statim deficiũt. Talibus autem quotidie clamabat Apostolus dum dicebat, Fratres scientes quia hora est iam nos de somno surgere. Inter bonos sunt boni cõiugati, qui bene vtũtur licitis, sed tales diuisi sunt, quia partim seruiunt deo & partim mundo. De quibus ait Apostolus, Honorant deum de substãtia sua operibus misericordiæ intenti, tamen soliciti sunt vltra modũ de vxore, possessionibus, fratribus, filiis & cognatis. Et quia isti partim delectãtur in mundo, ideo sedere dicũtur, quia in superioribus laborant & in infimis quiescunt. Sunt & alij contemplatiui, quorũ vt diximus supra conuersatio in cœlis est, de quorũ numero vos esse dei gratia credo, & certus sum. Tales spem omné in deo ponunt, opprobria famem, nuditaté, pressuras amore Christi sustinere semper desiderant, quibus viuere mori est, & mori lucrum, clamantes cũ Apostolo dicentes, Quis me liberabit de corpore mortis huius? Tales sunt velut milites, & cœlorum ciues. Isti laborant super terrã & quotidie ab angelis sustentantur. Sunt & alij qui ambulant. Istis ambulare incumbit, non tantũ vt & nos de virtute in virtuté, sed plus quàm nos inter diuersa hominũ genera ambulare, discurrere & examinare quid agatur. Isti sunt pastores & prælati, quibus incumbit nunc exhortari, nunc increpare, nunc minari, nunc

Quatuor hominũ gradus in Ecclesia dei. *Psal. 39.* *Philip. 3.* *Luc. 12.* *Sapien. 2.* *1. Thess. 5.* *Rom. 13.* *1. Cor. 7.* *Prouer. 3.* *Philip. 3.* *Philip. 1.* *Rom. 7.* *Psal. 83.*

consolari, nunc docere, nunc prædicare, nunc legere, nunc orare quibusdã ridere, quibusdã flere, quibusdã applaudere, quosdam fugere, quosdã mente & literis visitare, quosdam præsentia intueri. Tales sunt prælati vtiq; pastores, ambulantes velut magister Iesus, qui ambulans iuxta mare Galileæ, vocauit discipulos & ait illis, Ite in orbẽ vniuersum, prædicate Euangelium omni creaturæ rationali. Tales sunt omnes Ecclesiarũ pastores, quibus à Christo dicitur, Ite quia periculosum est tantũ stare pastoribus & medicis animarũ. Ite ergo quia perniciosum est sedere, & peremptorium est iacere. Ite excitate iacentes, & dicite, Iam de somno surgite, quia diu dormistis. Clamate pastores & prædicatores veritatis, & exaltate vocẽ vestram, vt in omnẽ terram audiatur sonus vestræ correctionis, increpationis, charitatis, & sanctitatis vestræ. Nunquid non magister quatriduanũ mortuũ volens resuscitare, voce magna clamauit? Vigilate ergo & excitate dormientes, & minas cũ terroribus eis adhibete. Deinde ad sedentes transite, & exhortantes eos vt ad meliora proficiant, dicite, Super flumina Babylonis sedete & flete dum recordamini Sion, porrigite manũ pauperi, ne obliuioni detur dextera vestra. Frustra enim manus tendit ad deũ, qui posse suo manus ad pauperes non extendit. Si vero qui sedet, aliquando stare voluerit, apponite manũ & dicite, Surge postquã sederis, qui manducasti panem doloris. Stantibus autẽ dicite quod promissum est, Sedebitis vos super sedes duodecim iudicantes duodecim tribus Israël. Istis autem necessaria est consolatio quia multũ laborant. Dicendum ergo eis est, Beati pauperes spiritu, quoniã vestrũ est regnũ cœlorũ. Beati qui nunc fletis, quia ridebitis. Beati qui nunc famescitis, quia saturabimini. Beati qui homines fugitis, quia angelis sociabimini. Beati solitarij, quia cœlorũ ciues efficiemini. Viriliter ergo agite fratres mei, & confortetur cor vestrũ, & expectate dominũ quia veniet & non tardabit. Modicũ erit & videbitis remuneratorem militiæ vestræ, pro qua penurias & anxietates sustinuistis. Regnum enim cœlorum vim patitur, & violenti multi possidebunt illud. Hic est enim labor officij nostri. Iste enim mundus fratres mei mari sæpe comparatur, per quod multiplex est transitus. Nam quidam transeunt vado, quidam nauigio, quidam ponte, quidam submersi natant in fluctu. Isti sunt illi quatuor status quos nominauimus. Iacentes enim

Matth. 4. Marci 16. Rom. 13. Psal. 18. Ioan. 11. Psal. 136. Psal. 126. Matt. 19. Matt. 5. Luc. 6. Psal. 30. Matt. 11. Exod. 15.

enim submerguntur, & descendunt in profundũ quasi lapis. Coniugati vado mare transeunt, & mediis fluctibus isti saluabuntur igne purgati. Contemplatiui aquam maris ponte transeunt, securiorem viam eligentes, quibus mundus mortuus est. Isti sunt mundum despicientes, qui sicco pede & vestigio mare magnũ, vt experientia didicimus & oculata fide probauimus, transeunt in fame & siti, nuditate & frigore, in vigiliis multis & in laboribus plurimis. Vos autẽ fratres mei estis qui mecum permansistis in tentationibus meis, & mare magnum ponte transimus. Nobis vere incumbit cæteris subuenire, ne descendant in profundũ quasi lapis. Subuenite vos omnes orationibus vestris, omnes ieiunate, hoc mare magnum transeuntes. quia omnes in periculo positi sunt, tam nauigantes quàm submergentes, & tam vado mare hoc transeuntes in periculo sunt. Nunquid etiam & nos qui per pontem transimus? Nunquid nõ & pons aliquando cadit? Orandum est omnino fratres ne de ponte cadamus. Nam si de ponte caderemus, quod deus auertat, citius moreremur, quia de loco sublimiori caderemus. Porrigamus ergo manus de ponte ad submergentes ne moriantur, & laboremus ne etiam puteus inferni aperiatur & claudat super nos os suum. Nunc vero fratres de cautela audiamus, & audientes aduertatis, & videatis quo modo caute ambuletis. Caute autem ambulandum est, vt fructũ afferatis. Tres enim fructus dominus memorat in Euangelio, trigesimũ, sexagesimũ, & centesimum. Centesimus est virginũ, trigesimus subditorum, sexagesimus prælatorũ, id est, fructus duplicatus. Nõ enim prælato sufficit seipsum immaculatũ seruare, sed expedit vt bonos, quantũ in se est, faciat vita & exemplũ relucere. Ad hoc enim significandum data est nobis tunica talaris, vt bẽne faciẽtes & lucernas bonorum operũ tenentes, perseueremus vsq; in diem vocationis nostræ, ne dicatur nobis, Hic homo cœpit ædificare, & non potuit consummare. Aduertere nanq; debent canonici nostri & presbyteri, quòd quanto præ aliis maior dignitas in honore, tãto maior in reddenda ratione difficultas, quia quot graduum culmen ascendunt, tot rationũ vinculis erunt alligati. Quis enim tot vinculis alligatur, quot sacerdos, bos vel asinus, latro vel leo captus? O sacerdos cum teipsum induis, primo amictu faucibus circũdatis ligaris, albam postmodum ponis, subcinctorio vel cingulo renes astringis, ac si tibi dicatur,

Exod.14. *2.Cor.11.* *Luc.22.* *Psal.68.* *Ephe.5.* *Matt.13.* *Gene.37.* *Luc.12.* *Luc.14.* *Psal.38.*

catur, astringe fauces ponendo custodiam ori tuo, astringe funiculum admixti potus, nec cor tuũ mala meditetur : stringe renes, crucifige carnem tuam abstinentia escę & potus quantum valetudo permittit. Hæc fratres mei dilectissimi faciẽtes viuetis, & bene eritis, & bene vobis erit. Verùntamen orate illũ sine quo nihil potestis facere, vt sicut elegit vos de mũdo & conduxit vos ad hanc singularem apostolicam vitã & societatẽ, sic vos iuuet vt edatis super mẽsam in regno patris sui. Pensate tamẽ fratres mei quòd quãdiu vixerimus, in periculo grãdi positi sumus. Ideo de bonis suis nemo confidat, sed cogitet sicut dicit Apostolus, quòd cum quis existimat se stare, caueat ne cadat. Nunquid fratres mei nõ Lucifer sic decoratus cecidit? Nunquid non etiã Petrus? Aut qui inter discipulos Christo familiarior Iudas, & quia de se confidendo, nec in bono perseuerando permansit, cecidit & crepuit & mortuus est. Rogate igitur fratres illum sine cuius voluntate folium arboris non mouetur, vt vsq; in finem taliter vos in hac solitudine regat, & dirigat, vt eatis & fructũ afferatis & fructus vester maneat, Amen. Non turbemini fratres dilectissimi si compello vos vinum bibere, & panem tritici cum betis butyro mixtis simul comedere. Nam hodierna die credimus filium hominis resurrexisse à mortuis, ideo gaudere & epulari oportet, quia frater noster mortuus fuerat & reuixit, & perierat & inuentus est. Ad mensam ergo accedẽtes cum gaudio epulemini, quoniam ego sum Iacob pater vester.

Ioan. 15. *1. Cor. 10.* *Ioan. 15.* *Luc. 15.*

De obseruantia clericorum. SERMO XL.

AVdistis in mensa fratres charissimi, qualiter dominus præcepit seruo suo Abrahæ, vt tolleret filium suum, quem super cuncta terrena diligebat Isaac, & offerret eum super vnum montiũ quem monstrauerit sibi dominus, quem dicunt nõnulli illum esse montẽ Caluariæ, in quo crucifixus fuit ille deus & homo. Series historiæ nuper simpliciter intellecta, primo ædificat obedientiæ filios, Fidelis enim sermo viuus & efficax, & penetrabilior omni gladio ancipiti. Sed de modo & virtute obedientiæ aliquid vobis nunc dicendum est. Nam sicut obediendũ est libenter, sic hilariter, sic & velociter. Obediẽtia enim sine mora esse debet. Non placet deo morosa & disceptatrix obediẽtia, quæ quidem cũ præcipitur quærit cur, quare, quãobrem præcipiatur. Istius obedientiæ exquisitũ nobis hodierna die exemplũ proponitur. Abraham pater

Gene. 22. *Matt. 27.* *Hebr. 4.* *Obedientia vera quæ.*

pater noster, sic enim dicitur senex fidelis & prima credendi via. Sanctus igitur pater Abraham & prima obedientiæ norma, & forma veræ obediētiæ apud omnes esse credatur. Ecce fratres præcepit ei deus filium immolare, Sed quem filium? Audi & obstupesce qui audis, filium dilectum, filium primogenitum, filium magnæ promissionis, filium magnæ generationis. Dictum enim fuerat Abraham, In Isaac vocabitur tibi semen tuum, & in ipso erit semē tuum sicut stellæ cœli, & sicut arena maris in extrema tua senectute. Centenarius enim erat Abraham dum genuit Isaac de Sara sterili vxore propria, de Agar ancilla Hismaëlem sagittarium, mirabiliter promissum susceperat, mirabilius susceptum religiose educauit. Inter hæc tamen non cōtradixit Abraham, sed nec murmurauit, nec hæsitauit, nec faciem cōturbauit, imò tanquam pater exurgens pia crudelitate in filium se armauit, vt mox obediret. Attendite vos filij obedientiæ, qui votum fecistis & professionem. Vade, ô tu frater & fac similiter. Hæc semper adimplere cogita, hoc semper facie læta fac, & viues, & erit semen tuum benedictum vltra semen Abrahæ. Veruntamen quid maius nescio murmurat, quid affectuosius susurrat vox ista in auribus nostris, licet hæc tempore, tanto ante nos scripta sunt, quæ sunt per allegoriā dicta? Discutiamus ergo folia vineæ, vt fructum inueniamus spiritalis intelligentiæ, tanquam sub cortice nucleum, tanquam sub palea granum, tanquam sub terra thesaurum. Verum vt hodiernæ Christi solennitati satisfaciamus, consideremus vtrum ea quæ dicta sunt de tempore Abraham, inclinare possimus ad me Augustinum patrem vestrum. Tentemus super hoc aliquid dicere ad dei laudem, & ad nostram aliqualem ædificationem, Sed secūdum Hebræos Abraham sub tribus temporibus tria sortitus est nomina. Primo dictus est Illā, quod ibidē sonat quod excelsus, cū adhuc esset in Chaldæa in terra & in cognatione sua in domo patris sui. Ascendens autē in terrā Chanaam ad vocationem dei, dictus est Abram, quod interpretatur pater excelsus. Tādem in circuncisionis suæ tēpore tunc dictus est Abraham, hoc est, pater multarū gentium. Attēdatis fratres & vos in patrē vestrū, Nam primo vocatus sum excelsus philosophus. Erā enim inter omnes magnos nominatissimus, & liberaliū artiū sagacissimus indagator, Excelsus inquā eram, celsitudine scientiæ quæ inflat, non charitatis quæ ædificat.

Genes. 22.

Gala. 4.

Abraham trinomius.

1. Cor. 8.

pretatur risus, hoc est, tuam propriam voluntatem tolle, in cuius executione homo ridet & delectatur. Et hæc est prima oblatio, quã homo debet deo reddere & offerre super vnum montium quẽ monstrat nobis deus. Nam multa genera montium demonstrat nobis dominus. Sed de quatuor nobis mediator dei & hominũ homo Christus Iesus mõs dicitur, qui erit in nouissimis diebus mons domus domini in vertice montiũ. Et iterũ, Mons dei mõs pinguis & coagulatus. Porrò de hoc monte descẽdit ros & vnguentum pro barba Aaron. Omnes enim de Christi plenitudine vnguentũ recipere possumus. Apostoli etiã fratres dicuntur mõtes, quia fundamẽta eius scilicet Ecclesiæ in mõtibus sanctis. Angeli nũquid non & ipsi montes dicũtur excelsi? Porrò Iesus qui mons dicitur sedens in mõte Thabor, sermonẽ discipulis facit, enumerans septẽ beatitudines spiritus. O fratres attẽdite quantũ sit impedimẽtum, quã graue dispendiũ inferat sanctæ religioni superfluitas & abundãtia rerum, quod longe magis legimus in libro nostræ cõsciẽtiæ quã possumus explicare sermonibus. Nunquid non Sodomitarũ peccatũ fuisse legitur abundantia panis & superbia vitæ? Nunquid non angeli vidẽtes se abundare in pulchritudine & sapientia superbientes ceciderunt? Nunquid nõ & patres nostri quasi ratione eadẽ expulsi sunt de paradiso? Nunquid non & mundus submersus fuit, quãdo abundãtes & in suis abundantiis deũ non cognoscẽtes perierunt? Nunquid nõ Aegyptij abundãtes iracundia pleni facti sunt & submersi? Nunquid non propter abundantiam idola terræ facta sunt? Nunquid non Amalech quia abundabat, id est, inuidia plenus desiuit in manu Saül? Nunquid non tempore Dauid multa millia interfecti sunt? Nunquid non Saül abundans superbus efficitur & eiicitur? Nunquid non Herodes Ascalonita iugulatur? Nunquid non Herodes tetrarcha sperans in sua abundantia populo satisfacere, qui credebat Ioannem esse sanctũ & iustum, ipsum tamen decollauit? Cogitate fratres quid receperit Holofernes, quid Cæsar, quid Nero, quid Valentinus, quid Constãtinus, quid Decius, quid Iulianus? Quid ergo valuit Cæsari & Neroni abundantia? Quid Assuero pecunia? Quid Antiocho simulata & palliata pœnitentia? Colamus ergo Christum pauperem in præsenti, vt simus diuites in futuro. Comes enim diuitiarum superbia & luxuria est. Amemus ergo ô fratres summam

Esaia. 2.
Psal. 67.
Psal. 132.
Ezech. 16.
Esaia. 14.
Gene. 3.
Genes. 7.
Exod. 14.
1. Reg. 15.
Matt. 14.

Christi & Apostolorum paupertatem ne in nostra sancta religione mutetur color optimus, & dispergantur lapides sanctuarij nostri. Sane enim fratres mei ex collatione aliarū paupertatum, cōmendatio paupertatis voluntariæ plenius inter nos relucet. Sunt enim quinq; genera paupertatis, Prima est infœlicitas, secūda est paupertas cupiditatis, tertia paupertas superfluitatis, quarta dolositatis, quinta paupertas volūtatis. Primam habet mendicus, secundā habet auarus, tertiā habet prodigus, quarta est paries dealbatus, quintā habet vir compeditus. Prima est flagellū, secunda est venenū, tertia est ventilabrum, quarta est vmbraculū, quinta ædificium. Prima est miseria, quia cruciat: secūda est venenosa, quia necat: tertia est ventosa, quia inflat: quarta dolosa, quia dissimulat: quinta gloriosa, quia coronat. Nec mirū si Christianus amator sobrietatis sobrietaté spiritus cōmendat, cum Epicurus præceptor voluptatis eam cōmendauerit dicēs, Quàm fœlix paupertas est si læta est. Super hanc propriam voluntatem offert homo deuotus, quod præcipue fit in professione obediendi.

Thren. 4.

Paupertatis quinq; genera.

Genes. 22.

Sequitur fratres, Strauit Abraham asinū, duos pueros secum ducens: Isaac vero ligna cedrina portabat, Abraham autem ignem & gladium, Venientes autem ad monté ligatur Isaac, super ligna ponitur, & scita à patre dei voluntate, nō aperuit os suum. Et extendens manū Abraham, audiuit, Ne extendas manum super puerum, sed pro Isaac tolle arietem vnum de cunctis tuis melioribus, quem inter spinas tibi paraui. Attendamus nunc fratres, nam quid per asinum nisi carné nostram intelligo, quæ velut asinus domanda est virga: onere, & pabulo, & cinere, & cilicio caro domāda est, ne impinguata, incrassata & dilatata recalcitret, velut asinus qui cum domino velut catellus ludere voluit. Duo nanq; pueri sunt quinque hominis sensus, quos tamē duos dicimus, quia ad vsum & ad executionem eorū duo intra membrorum mancipata sunt. Nam & ego velut Abraham in vobis & canonicis nostris ne caro luxuriet, & ne mors per fenestras intret, duobus pueris vos sociaui, paupertati scilicet & orationi, quibus mediantibus quinq; sensus corporis extinguere poteritis. Nā per hæc præterita mala obliuiscemur, cogitationes malæ non ascendent in corda vestra, affectio cognatorū nō regnabit in vobis. Hæc enim sunt quæ quotidie monachos cribrant sicut triticum. Istæ sunt mordaces curæ, quæ sanctum viri propositum

Esaia. 9.

enerua

enervauerunt. Inter has vir sanctus coquitur & cruciatur. Hæc sunt monachorum muscæ mordaces & morientes quæ perdunt suauitatem vnguẽti. Hæc sunt volatilia quæ comedunt frumentũ in anima seminatum. Vos autẽ fratres dum hæc in corda vestra ascẽdunt, recurrite ad orationem, vel ad operis occupationes, ne vos serpentinæ muscæ deglutiant. Nunquid nõ sic fecit sanctus pater Antonius? Qui cum epistolas à charis suis in seculo morantibus recepisset, nullam legere voluit, sed receptas in ignem proiecit dicens, Chartæ fallaces estis, etiam plenæ mendaciis comburo vos, ne comburar à vobis. Sequitur fratres. Ligatur Isaac. Sicut & vos ligamini in hac solitudine tam fortiter, vt consuetudines vitæ secularis ignoretis, & suauitatem sanctæ religionis capiatis. Placeat vobis somni sobrietas, mentis tranquillitas, corporis mundicia, mortis seueritas, & cuncta salutis expectatio. Soluitur Isaac, & iocunde ad matrem reuertitur in Bersabee. Sic & vos vertamini soluti ad matrẽ quæ sursum est Hierusalem. Cum ergo illuc perueneritis, dabit refrigerij sedem, quietis beatitudinem, & luminis claritatem.

Eccles. 10. *Matth. 13.* *Genes. 22.*

De obseruantia ieiunij quadragesimalis:

SERMO XLI.

CVm ieiunaueris vnge caput tuum & faciem tuam laua, ne videaris hominibus ieiunans. Ieiunantis officium est, in cinere & cilicio sedere, sordidas vestes non tenere, carnem macerare, faciem attenuare, in pallore permanere, non ipsam lauare, non ad mensam opulentam accedere, non conuiuia & festa visitare, non capite inclinato incedere, sed eleemosynas dare, castitatẽ seruare, iuste, sancte, & pie viuere, vt Christi sanctam resurrectionem expectans glorietur. Hæc autem omnia facite, non vt videamini ab hominibus, sed tantum ab illo qui cuncta videt in abscondito. Sed si contingeret quòd fumus ieiuniorum spargeretur inter homines, statim faciem tuam laua, ne videaris hominibus ieiunãs. Tria enim fratres proponuntur nobis hodie, scilicet ieiunare, faciem lauare, & caput vngere. Hæc tria sunt, in quibus tota vita nostra consistere debet. Quæ sunt ista fratres nisi declinare à malo, & facere bonum & totũ quod habes deo contribuere? Ecce quicquid continet nostra Christiana sancta religio. Quid enim per ieiunare fratres nisi à malo declinare: per faciem lauare, bonum facere: per caput vngere, totũ deo tribuere? Sed dicet

Matth. 6. *Psal. 36.*

quis, Breuis est hæc expositio, sed & aquã viuam vt cupimus non propinasti. Attendite ergo fratres. Nam hostis antiquus vestris primis parentibus, primo in paradiso suasit vt dominum offenderent, secundo vt faciẽ a deo absconderent, post meridiem, tertio vt de ligno vetito comederent. Nam ibi dicitur vt caput pungeret, sed hic vt caput vngeret. Ibi abscondendo faciem latitaret, sed hic lauaret. Ibi vt comederet, sed hic vt ieiunaret. Credamus illi qui modo hæc præcepit, sed non illi qui contraria persuasit. Ait enim pater, Hic est filius meus dilectus, ipsum audite. Nam ait hodie, Cum ieiunatis. Est enim fratres quoddam ieiunium commẽdabile, & quoddam damnabile. Damnabile quod vident homines, quod fit propter homines. Commẽdabile quod solũ propter deũ fit. Sed aliqui ieiunãt vt infirmi, aliqui vt fastidit, aliqui vt auari, aliqui vt hypocritæ. Aegrotus ieiunat vt valeat, fastiditus vt appetat, auarus vt parcat, hypocrita vt appareat. Ieiunium ægroti est sanitatis, Ieiuniũ fastiditi est gulositatis, ieiunium auari est parcitatis, ieiuniũ hypocritæ est simultatis. Hæc autem ieiunia etsi nõ sunt periculosa vt ægroti, tamen sunt infructuosa. Ieiunate ergo fratres propter deũ, frãgatis nucem vt accipiatis nucleũ, proiiciamus folia vt inueniamus fructũ: purgemus puteũ, vt hauriamus aquas de fontibus saluatoris. Ait enim saluator, Sitientes venite ad aquas. Nam triplex est aqua saluatoris fratres, Aqua lachrymarũ, quãdo fleuit super Lazarũ, & super ciuitatẽ. Aqua quã posuit ad peluim, quãdo discipulorũ pedes lauit. Aqua quæ de latere eius emanauit. Primã oportet nos habere fratres si recte ieiunare cupimus. Est ergo prima aqua cõtritionis, secunda confessionis, tertia satisfactionis. Prima mentem sanat, secunda refrigerat, tertia fœcundat, Ergo fidelis si cupis recte ieiunare, istas aquas recipe, & laua te, & mundaberis à lepra. Nam nisi habueris has aquas, ieiunium tuum modicũ valebit. Ideo vocati hodie ad nuptias magni regis fratres dilectissimi, ornemus nos vestimentis, tubis, & cymbalis bene sonantibus. Laudemus ipsum patremfamilias, qui ad suas nuptias nos vocare dignatus est. Quæ sunt nuptiæ hodie præparatæ fratres, nisi isti dies quos deus cõsecrare dignatus est? Isti enim sunt dies quos obseruare debemus, in quibus legẽ recipere merebimur. Isti sunt dies medicinales, qui animæ & corpori conferũt sanitatẽ. Isti sunt dies nuptiales, in quibus vestimentis ornati esse debemus, cymbala

Genes. 3. — *Matt. 17.* — *Esaia. 12.* — *Esaia 55.* — *Aqua saluatoris triplex.* — *Ioan. 11.* — *Ioan. 13.* — *& 19.* — *Matt. 22.*

cymbala & tubas,organaq; bene sonãtia sonantes.Hęc enim sunt instrumenta quæ in nuptiis quadragesimalibus sonare debemus. Nã primò vestire nos debemus virtutibus sanctis, expoliatis viciis.Secũdò cymbalum percutiendo pectora per contritionem sonare debemus. Tertiò vt præcones clamare debemus,sugẽtes vbera vocãdo paruulos vt ieiunare discãt, senes vt ieiunare doceant, quia ecce nũc tempus acceptabile, ecce nũc dies gratiæ & salutis, ecce dies remissionis, ecce dies satisfactionis. Tu ergo inique qui longo tempore dormisti, surge, memẽto vnde cecideris, & age pœnitentiã dũ tempus habes,dum sanus es,dum peccare potes,vt nõ ex timore, sed ex amore videaris pœnitere. Omnis enim fratres mei, qui per pœnitentiam deleuerit peccata sua, iam angelicæ fœlicitatis particeps est. Ipsa nanq; pœnitentia est medicamentum vulneris,spes salutis,per quã peccatores saluantur, per quam deus ad misericordiam inclinatur.Dum autem pœnitentiam fratres feceritis,fũdite pro peccatis lachrymas cordis & corporis.Nunquid non lachrymãdo fratres mei,Petrus à Christo respicitur? Nunquid non Maria veniam meretur? Nunquid non Martha lachrymis sanatur? Nunquid non Chananæa exauditur? Nunquid non Lazarus ad vitam reuocatur? Laua ergo faciem tu qui hodie incipis ieiunare, lachrymis percute pectus,exalta vocẽ tuam cõtendo, & annunciando sacerdoti peccata tua. Audite fratres quid Dauid per confessionem consecutus est. Quid ait,nisi peccaui domino? Et Nathan propheta ait,O Dauid transtulit deus peccatũ tuũ à te. Cauete tamen fratres,ne confessio sit Saül, qui redargutus à Samuele superbiendo dixit,Peccaui. Qui statim audire meruit, Trãstulit deus regnũ tuũ à te.Sic & dixit Iudas,peccaui, non dolendo, sed diffidendo. Sic & Cain,Maior est iniquitas mea, quàm vt veniam merear.Ergo fratres cũ ieiunatis, facies vestras lauate lachrymis, caput vngite Christum qui caput cunctorum est.Ipsum ergo vngite,scilicet oleo misericordiæ eleemosynas dãdo,& verba cõtritionis clamãdo,Peccauimus domine,sed miserere. Et sic vncti erimus à Christo oleo læticiæ. Sic vnctũ Dauid legimus, sic vnctũ Petrum & Mariam prospicimus, sic vnctos volentes semper spectauimus fratres. Sed quis dicet, quo modo vngendus est deus? O peccator vade primo ad Mariam peccatricem. Ipsa enim vnxit pedes, & postea caput,scilicet animam, & postea accedere potuit ad caput

2.Cor.6. *Apoca. 2.* *Luca. 22.* *Luca.7.* *Matth.15.* *Ioan.11.* *Mat.b. 6.* *2.Reg.12.* *1.Reg.15.* *Matth.27.* *Gene.4.* *Matth.6.* *Luca.7.*

caput. Nam si primo lachrymis Christi pedes nõ lauisset, ad caput Christi accedere vngẽdo ausa nõ fuisset. Ergo necesse est primo ad pedes lachrymas fundere, & postea ad Christi caput accedere. Scitote tamen fratres mei, quòd nisi inimicis vestris corde peperceritis, omnia quæ agitis, siue ieiunetis, siue eleemosynã detis, siue omnia quæ bona suntagatis, omnia vana sunt, & serui inutiles estis, nisi proximo peperceritis. Sed dicetis, ego parcere inimico non possum, ex quo ergo mihi bona non valent sine hoc, me affligere ieiunando, bona distribuendo non amplius volo. Ego autem dico vobis, Dimittite vt dimittatur vobis. Nullum tamen malum impunitum, nec aliquod bonum irremuneratum remanebit apud deum, qui nouit abscondita cordis cunctorum.

Lucæ. 6.

De vita & moribus clericorum. SERMO XLII.

FRatres charissimi, sanctus ille Hieremias considerans sacerdotum & prælatorum negligentiam, lamentabiles voces emittẽs dicebat. Paruuli petierunt panem & non est nec erat qui frangeret eis. Clamat ergo Hieremias, aspiciens destructionem sanctæ ciuitatis plorat & lamentatur crudelitatem matrum, patrũ & pastorũ, qui deuorãt filios in perditione. Væ vobis pastoribus Israël, qui quod pingue erat comedistis, quod confractum erat non consolidastis, quod erroneũ erat nõ reuocastis, quod infirmũ erat nõ sanastis, quod nudũ erat non cooperuistis. O fratres lupi rapaces hodie facti sumus iusticiã postponentes, veritatẽ & misericordiã ignorantes. Cauete ergo ne vobis dominus hodie dicat. Dispẽsatorẽ te posui super familiam meã, & tu panẽ eis non fregisti. Non ergo dispensator sed dissipator, nõ speculator sed spiculator. O serue nequã mittã te in tenebras exteriores, quoniã pueri tui petierũt tibi panẽ nec fuit qui frangeret eis. Itaq; fratres distribuendus est panis, & frangendus subditis antequã fame pereant, nã si morientur, de manibus tuis sanguis eorũ exquiretur. Distribuendus itaque est panis omnis sanctitatis esurientibus. Est enim fratres panis mũdus qui distribuẽdus est & frangẽdus filiis, Est & alter panis immũdus, qui distribuẽdus est seruis. Sunt etiã illi panes cõiuncti in domo dei sicut in area paleæ cũ granis. Tres tamen panes legimus in scriptura panes Pharaonis, oblationis, & propositionis. Primi sunt laici, secũdi sunt sacerdotes, tertij vero pastores. Panes Pha-

Thren. 4.

Ezech. 34.

Matth. 25.

Panes triplices in sacra scriptura.

rationis diuiduntur in tres partes, in concupiſcentiam carnis, & cócupiſcentiam oculorum, & ſuperbiam vitæ. Prima eſt luxuria quæ eneruat, ſecunda eſt auaricia quæ cruciat, tertia eſt ſuperbia quæ velut veſica inflat. Luxuria eſt proferés immundiciam, auaricia eſt generãs inuidiam, ſuperbia parit iniuſticiam. Luxuria eſt premens hominem intra ſe per pollutionem, auaricia extra ſe per vocationẽ, ſuperbia ſupra ſe per elationem. Luxuria deprimit hominem intra ſe, quia cum factus ſit ad imaginem dei, velut porcus in luto viuere quærit. Auaricia trahit hominem extra ſe, quia propter terrena dimittit cœleſtia. Superbia extollit ſupra ſe, vt ponat in cœlum os ſuum. Et ſic patres & fratres homo per luxuriam in vanis cupit delectari, per auariciam in tranſitoriis conſolari, per ſuperbiam de impietate gloriari. Iſti ſunt paſtores quos dominus eiecit de tẽplo vendentes & ementes. Iſti ſunt quinquagenarij, qui per Heliam comburuntur. Iſti ſunt illi falſi prophetæ veſtiti pellibus caprinis, qui etiam intrinſecus ſunt lupi rapaces. Ergo nos qui paſtores ſumus nominati, luxuriam frangamus per abſtinẽtiam, auariciã ſubmergamus per eleemoſynam, ſuperbiam fugiamus per humilitatem & per patientiam. Nam ſicut impoſſibile eſt dæmonem in malo obſtinatum paradiſum intrare, ſic impoſſibile eſt luxurioſis paſtoribus, auaris & ſuperbis ſubditos caſtos & humiles & bonos facere, quia neceſſe eſt vt talis ſit grex, qualis ſit & rex. Eſt & alius panis oblationis, quem quidem non ſolum frãgere, ſed & deo offerre debemus. Dauid dicebat, Intret oratio mea ſicut incenſum in cõſpectu tuo. Iſte eſt panis triplex, quia oratio debet eſſe ampla, deuota & pura. Ampla vt pro omnibus etiam rogetis pro calumniantibus & perſequẽtibus vos. Deuota vt non remiſſè petatis, ſed deuotè, & dabitur vobis perſeuerantibus: ſed dicet quis, Qualis debet eſſe qui petit, quid petat, pro quo petat, & à quo petatur? Si petis qualis eſſe debeas, dicimus quòd bonus, quia ſcimus quòd deus peccatores non audit. Si dicis quid petere debeas, dico, quod vitam vel meritum vitæ vel apprehẽdentiam meritorum vitæ. Sed ſi dicis pro quo petere debeas, dico quòd pro bene & malè viuentibus. vt bonus perſeueret, & malus conuertatur, non pro ſanctis, non pro damnatis. Nam qui orat pro martyre, iniuriam facit martyri: & qui orat pro damnatis, nullatenus impetrabit. Potens tamen eſt deus vt de lapidibus iſtis fiant

1. Ioan. 2.
Pſalm. 72.
Matt. 21.
4. Reg. 1.
Matth. 7.
Pſal. 140.
Ioan. 9.
De verbis apoſtoli, Ser. 17. 4. ſen. di. 45. ca. Eſt quidem.

Matth. 3. fiant panes. Sed si vlterius adhuc petis à quo, dicitur quòd à patre omnia petere in filij nomine debemus, & sic veri pastores erimus. Est & alius panis scilicet propiciationis. Et ille est triplex panis angelorum de quo mâducat hamo in altari, panis filiorum, id est, verborum sanctæ doctrinæ. Hic est panis *Matth. 15.* qui cum primo pane de cœlo descendit: Hic est panis quem non est bonum sumere & dare canibus hæreticis, quia panis *Luca. 11.* filiorum est. Hic est panis petitus, amice accommoda mihi *Ioan. 21.* tres panes, scilicet vitæ, doctrinæ & exempli. Hic est panis datus Petro vt pascat agnos, nam ter ait dominus Petro vt pascat oues, tu pastor intelligas oues pascere doctrina, vita & exemplo, vel Eucharistia, doctrina & vita sancta. Et sicut dominus ait Petro, ita & cæteris Apostolis suis. Ergo pascamus oues nostras, paruulis nostris panem frangamus, ne deficiant in via, pascamus pane angelico, pascamus verbo, pascamus exemplo, ne tota gens pereat. Nam capita gentium sumus, cæcorum & ignorantium duces, claudorum baculus, terrarum principes, regum viatores, angelis superiores. Sed dæmonibus peiores, dum hæc negligenter prospiciamus. Fratres pascamus ergo populum ne sint velut oues absque pastore, vt de pascuis solitudinis trahat ad pascua societatis Iesus Christus dominus noster.

De modo quærendi Christum in Epiphania.

SERMO XLIII.

Matth. 2. AVdistis fratres mei charissimi sanctissimos reges dominum diligenter quæsiuisse, & quærendo, deum & hominem inuenisse non dubitamus, & sibi preciosa munera obtulisse firmiter credimus & prædicamus. Vos ergo fratres quærite Christum, quærite Nazarenum, quærite floridum, candidum & rubicundũ. Quærite Christum & hunc crucifixum, quærite & inuenietis, pulsate & aperietur vobis, clamate & *Philip. 3.* vocate dilectũ, nunciantes, quia amore languescitis. O vos mundi amatores qui terrena sapitis, quorũ deus venter est & vita in cõfusione, quid agitis sine Christo, quid concupiscitis, quid sapitis, quid speratis? Nunquid sine Christo vobis pax esse poterit? Nunquid fœlicitas vel victoria, dignitas vel securitas, fides vel charitas, spes vel fiducia, cõstantia vel temperãtia, prudentia vel scientia, pulchritudo vel fortitudo, olfactus vel tactus, visus vel auditus sine Christo vobis esse po *Esaia. 55.* terit? O fratres mei absit. Quærite ergo Christũ dũ inueniri po

ri poteſt,inuocate eum dum propè eſt. In ipſo nanque ſunt omnes virtutes,& theſauri ſapientiæ & ſcientiæ abſconditi. Quærite Chriſtum,& inuenietis Chriſtum, pulſate ad Chriſtum,& aperiet vobis Chriſtus. Dirigite viam Chriſti,vt dirigat vos Chriſtus. Cuſtodite Chriſtũ, vt cuſtodiat vos Chriſtus. Amate Chriſtum, vt amet vos Chriſtus. Quærite Chriſtum pauperem & inuenietis Chriſtũ diuitem. Paſcite famelicos Chriſti, vt paſcat vos Chriſtus. Viſitate infirmos Chriſti,vt viſitet vos Chriſtus. Pacem habete cũ proximo Chriſti amore,vt vos pacificet Chriſtus. Hunc ergo Chriſtum quæramus,hunc etiam veraciter cupiamus,hunc ſemper vt poſſumus agnoſcamus,hunc ſemper quæramus,& inuentũ tam fortiter,tam ſuauiter,tam dulciter teneamus vt eũ nõ amittamus. Quærendus eſt ergo Chriſtus, ſed non in platea vbi eſt magna vanitas. Quærendus eſt Chriſtus,ſed non in foro, vbi eſt grandis aduerſitas. Quærendus eſt Chriſtus, ſed nõ in taberna vbi eſt ſumma ebrietas. Quærendus eſt Chriſtus,ſed non in ſeculari curia,vbi eſt maxima falſitas. Quærendus eſt Chriſtus,ſed non in ſcholis mundanorum Philoſophorum, vbi eſt infinita peruerſitas. O vos mũdani amatores,qui terrena ſapitis,& pro terrenis honoribus & pompis diſcurrere non deſiſtitis tranſuolantes montes & alpes, inueſtigare volentes alta cœli,& lata terræ,profunda maris,in calore & frigore,fame & nuditate, cur Chriſtum non quæritis, in quo hæc omnia & maiora perfectè reperiuntur? Quieſcite iam agere peruerſe,diſcite benefacere. O vos qui cœlorum motus quotidie inueſtigare curatis, non tamen vt deum perfectius cognoſcatis, ſed vt mũdo florentes appareatis. Sapientes igitur & inſipientes quærite Chriſtum, ſed non cum luxuria in qua eſt lata deformitas,non cũ ſuperbia in qua iacet æterna calamitas, non cũ auaricia in qua eſt idolorum ſeruitus,& æterna infœlicitas. Sed heu fratres, quia non eſt hodie qui faciat bonum, nõ eſt qui Chriſtũ adorare opere quærat,nec eſt qui ſperet in eo,ſed miles in enſe, rex in diuitiis, puer in pomo,ſeruus in domino,vxor in viro, vir in vxore, vetula in parua pecunia,& ruſticus in ligone ſperat. Ecce fratres,ecce quo modo vnuſquiſque recedit à deo ſalutari ſuo. Ecce quo modo ſperamus in vanitate, derelinquẽtes deũ factorem noſtrum,& recedentes à deo ſalutari noſtro. Non ſic igitur fratres mei non ſic,etiam ſi diuitiæ & honores affluant

Coloſſ. 2.

Eſaiæ. 1.

Coloſſ. 3.

noli

Psal. 61. nolite cor apponere, sed solum in Christo cor apponite, in ipso semper sperate, quia ipsi cura est de singulis nobis. Quęramus ergo Christum fratres mei, & nunquam quiescamus quousque Christum inueniamus. Quærite eum dum inueniri potest, inuocate eum dum prope est. Sed ô fratres quo modo eũ quæremus? Ecce enim quæritur hodie Christus, quærunt eum Pagani, quærunt eum Iudæi. O Christiane caue ne quæras Christum cum Iudæis, sed cũ Paganis regibus perquirere non desistas. Nam pagani quærunt Christũ adorare: sed Iudæi quærunt Christum iam supplantare. Pagani hodie ad Christũ veniũt, sed iudæi Christũ spernunt. Pagani veniendo ad Christũ laborant, sed Iudæi quiescendo Christũ ignorãt. Pagani Christo munera offerentes ipsum adorant, sed Iudæi iam Christi mortẽ procurãt. Pagani adorãdo Christum & miracula ibidem videndo, ipsum toto corde magnificant, sed Iudæorum synagoga iam Christũ spinis coronat. Pagani per aliã viam reuertuntur gaudentes, sed Iudæi iam incipiunt esse pauentes, ne forte veniãt Romani & tollãt eorum locũ & gẽtẽ. Erubescite ô perfidi Iudæi erubescite, quia veniet tẽpus quando lapis super lapidem in te non remanebit, eo quòd nõ cognoueris tẽpus visitationis tuę. Erubescite quia ecce iam alieni hæreditatẽ vestram aggrediuntur, & ad vestrum regem natum per stellam deducũtur, cuius preciosa natiuitas fuit ante secula prædestinata, à prophetis prænunciata, à pastoribus anũciata & sapientibus regibus reuelata. O Iudæi semper deo rebelles, ô cæci & obstinati, cur nõ cõsideratis mirabilia, quæ deus operatur in medio terræ vestræ? Cur Christũ non quæritis? Cur deũ & hominem non agnoscitis? Cur eũ vt verum dei filiũ non adoratis? O fratres mei, non solum Iudæi, sed & mali Christiani hodie occidere quærũt Christũ. Quando hoc quærunt, nisi quãdo præcepta sua seruare cõtemnũt? Nõ sic magi fecerũt, sed mox Christo nato credentes, per viã laborare cœperũt, & sic perseuerãtes aliquãdo eũ inuenire meruerũt, nõ in preciositate pannorũ, nõ in multitudine seruorũ, non in thalamo picto, non in lecto eburneo, nõ in aula regia, sed pro thalamo voluit reclinari in stabulo, pro lecto habere voluit fœnũ, pro seruitoribus bouẽ cũ asino saluator habere voluit. Eia ergo fratres mei, quærite Christũ, quærite Nazarenũ, quærite hũc floridũ cãdidũ & rubicundũ, ad cuius ortũ angeli cantant, sancti exultant

Esaia. 55. Matth. 2. Ioan. 11. Luca. 21. Matth. 2.

tant, sterilis clamat, vidua prophetizat, Simeon senex expe- *Luc. 2.*
ctat, Ioseph cogitat, Maria mater reclinat, bos cognoscit, asinus portat, stella demōstrat, magus adorat. Iste est deus deorū in Sion, qui in cherubin apparet terribilis, qui in seraphin apparet mirabilis, qui in virtutibus ostēditur incōprehensibilis. Iste est qui nuper de Maria virgine natus est & homo factus est, vt nos deos faceret factus est homo. Iste est qui esuriuit vt nos reficeret, qui sitiuit vt nobis vitæ æternæ pocula ministraret. Iste est qui pro nobis tentatur vt nos à tentationibus liberaret, qui pro nobis ligatur vt nos absolueret, qui pro nobis humiliatur vt nos exaltaret, qui pro nobis expoliatur vt nos tegeret, qui pro nobis coronatur vt nos coronaret, qui felle & aceto potatur vt nobis fontes mellifluos aperiret, qui mortē suscepit, vt nobis vitā æternā donaret, qui sepultus est, vt sepulturam suorū benediceret, Ascendit in cœlū, vt nobis cœlorum portā aperiret: sedet ad dexterā dei patris, vt credentium preces & vota exaudiret. Ecce ergo ad quid natus est Christus, ecce ergo ad quid venit Christus, ecce propter quid ad nos descendit Christus. Quid igitur agitis ô vos mundi amatores? Quid vobis cū carne ô venerabiles senes? O iuuenes delicati, quid agere creditis, cū nihil sine Christo potestis facere, quibuscunq; etiā bonis terrenis ornati sitis? Quærite ergo ô iuuenes Christū, vt iuuenes maneatis. Quęrite vos senes Christum, vt cū omni prosperitate viuere valeatis. Quærite Christū & nolite quiescere, illum Christū, illum Iesum qui Centurionis seruū sanauit, paralyticum solidauit, Lazarum resuscitauit, cæcos illuminauit, meretricē beatificauit, Chananæam exaudiuit, latroni pepercit, & ei paradisum donauit. Hunc Christum quærite fide, spe & charitate. Quærite Christū, & nolite quiescere. Quærite Christū, & nolite sperare in longitudine vitæ vestræ, quia incertus est exitus. Sed attendite ne decipiamini, quia sub specie boni multa mala fiunt. Non enim desinit hostis antiquus figurā assumere an- *2. Cor. 11.*
gelorum lucis, laqueos deceptionis vbiq; prætendens. Nouit enim ipse malignus naturas hominum, & cui adhibeat cupiditatis calorem, gulæ voracitatem, luxuriæ fœditatem, inuidiæ calamitatem. Optime nouit quem mœrore conturbet, quem fallat gaudio, quem metu opprimat, quē admiratione seducat. Cunctorum discutit naturas, ventilare & perscrutari cunctorum affectus, in nullo desistit, & vbi cognouerit quod

delectet, ibi suum exercitum ponit. Tu ergo fidelis cum tentationes persenseris, mox Christum quære, mox Christum inuoca, & mox tibiipsi auxiliabitur, quia fidelis est, & non permittit nos tentari supra id quod possumus portare, Qui est benedictus in secula, Amen.

1. Cor. 10.

De pietate, charitate & suffragijs defunctorum.

SERMO XLIIII.

FRatres mei charissimi nunquã recordor me legisse mala morte periisse illum qui libenter in hac vita opera charitatis vel pietatis voluit exercere. Habet enim multos intercessores pius homo, & ille qui opera charitatis exercet hilariter. Quid enim aliud de piis hominibus dicere poterimus, nisi id quod frequenter legimus: Opera enim illorũ sequuntur illos? Quare, nisi quia multos habent intercessores? Ideo impossibile est, vt preces multorũ non exaudiãtur. Considera ergo ô homo quis est ille qui tibi in via occurrit, animaduerte quòd homo est ad imaginẽ dei factus, & tamẽ pauper est, nudus est, miser est, mendicus est, orphanus & pupillus forsitan est. Caue tamen ne talẽ despicias, caue ne eum percutias, ne expellas. Nam licet pauper, licet nudus, licet famelicus, licet miser appareat, licet doleat, licet erubescat, non tamen expellẽdus est pauper. Nolite igitur fratres mei eos spernere, nec expellere etiam si importune petierint, nolite de eis aliquando murmurare, quia pauperes & inopes non cessant laudare deũ. Considera tu diues, qui vias perambulas & plateas erecto capite & collo, quod tu simul cũ paupere natus es de muliere, & breui viues tẽpore. Et licet diues sis, sæpe tamen repleris amaritudine & doloribus, In sordibus generatus es, in tenebris confoueris. In doloribus etiã peperit te mater tua, & ante exitũ matrẽ grauiter onerasti, & in exitu matrem dilacerasti turpiter, fleuisti simul cum paupere & mendico, quando vallẽ plorationis ingressus es. Pares ergo geniti sumus, pariter viuimus, pariter moriemur & omnes. Cõsidera ergo ô diues, ꝙ pauper & diues pari modo omnes nascũtur & moriuntur. Noli ergo eos despicere, noli manum benedictionis auertere ab eis, sed eos facie serena suscipe, eos verbo & exẽplo refice. Misericordia igitur ô fratres mei mater nostra sit. Nã qui esurientẽ pane verbi reficit, qui sitientẽ potu sapientiæ refrigerat, qui errantẽ in domũ patris reuocat, qui innocentẽ protegit, qui infirmũ fide & patientia instruit, qui in tri

Apoc. 14.

Gene. 1.

Iob. 14.

in tribulatione oppresso cõsolando vel cõpatiendo subuenit,
hic verus pius est, verus misericors est, verus amicus dei est,
nec eum mala morte periturũ aliquis dicere audeat. O mise-
ricordia salutis præsidiũ, fidei ornamentũ, propiciatio pecca-
torum, tu iustos probas, tu sanctos roboras, malos ad bonum
perducis, & qui sine te cunctis bonis abũdare videtur, vel ca-
stitate apparet decoratus, omnino dicere nõ desistat, Seruus
inutilis sum. Sed attẽdite etiã fratres mei attendite, quia non
solũ pauperibus in via misereri debemus, sed & defunctis cũ
omni diligentia misereri & subuenire studeamus, attenden- *2. Mac. 2.*
tes & quid Iudas Maccabæus fecerit. Dixit enim quòd san-
cta esset cogitatio pro defunctis exorare, vt à peccatis soluan- *Prou. 20.*
tur. Sciebat enim ipse Iudas, quòd nemo gloriari poterat ca-
stum se habere cor, considerans etiam quòd astra non erant
munda in conspectu dei. Ceciderunt enim angeli de cælo, *Iob 15.*
ideo munda astra nõ fuerant, nec etiam infans, cuius vita est *& 25.*
vnius diei super terram, sine peccato est. Quid ergo de nobis *Iob 15.*
dicemus? Nunquid gloriari poterimus castum habere cor?
Absit omnino, quia omnes peccatores sumus, & in peccatis
concepti sumus & nati, omnes etiã vitam peccabilem duci-
mus, omnes in peccatis viuimus, & forsitan in venialibus mo-
rimur. Ergo misericordia indigemus, quia de hac vita omnes
migraturi sumus. Et licet carnem dure maceremus ieiuniis &
abstinentia, licet omnia mala patienter ob Christi amorem
sustineamus, non tamen condignæ sunt passiones huius tem- *Rom. 8.*
poris ad futurã gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Ergo mi-
sericordia indigemus, quia per nostra merita æternam vitam
acquirere non valemus. Cupis autem ô homo vt tui mise-
reatur deus? Fac vt proximo miserearis. Nam tantũ tibi mi-
serebitur deus, quantũ & tu misereberis proximo. Tantũ re-
cipies in alia vita, quantũ facies in præsenti vita. Ora ergo pro
defunctis, vt dum fuerint in æterna vita pro te orare nõ ne-
gligant. Expectant enim nos vt iuuentur per nos. Tempus
enim operandi iam profugit ab eis. Clamant igitur quotidie
qui iacent in tormẽtis, clamant & pauci sunt qui respondeãt.
Vlulant, & non est qui consoletur eos. O quàm grandis cru-
delitas fratres mei, ô quàm grandis inhumanitas, clamant ad
nos quotidie, qui dum vixerunt, multa mala pro nobis susti-
nere voluerũt, nec eis subuenire curamus. O vere magna in-
humanitas. Ecce enim infirmus iacet & clamat, & à medicis

delectet, ibi suum exercitum ponit. Tu ergo fidelis cum tentationes persenseris, mox Christum quære, mox Christum inuoca, & mox tibiipsi auxiliabitur, quia fidelis est, & non permittit nos tentari supra id quod possumus portare, Qui est benedictus in secula, Amen.

1. Cor. 10.

De pietate, charitate & suffragijs defunctorum.

SERMO XLIIII.

FRatres mei charissimi nunquã recordor me legisse mala morte periisse illum qui libenter in hac vita opera charitatis vel pietatis voluit exercere. Habet enim multos intercessores pius homo, & ille qui opera charitatis exercet hilariter. Quid enim aliud de piis hominibus dicere poterimus, nisi id quod frequenter legimus: Opera enim illorũ sequuntur illos? Quare, nisi quia multos habent intercessores? Ideo impossibile est, vt preces multorũ non exaudiãtur. Considera ergo ô homo quis est ille qui tibi in via occurrit, animaduerte quòd homo est ad imaginẽ dei factus, & tamẽ pauper est, nudus est, miser est, mendicus est, orphanus & pupillus forsitan est. Caue tamen ne talẽ despicias, caue ne eum percutias, ne expellas. Nam licet pauper, licet nudus, licet famelicus, licet miser appareat, licet doleat, licet erubescat, non tamen expellẽdus est pauper. Nolite igitur fratres mei eos spernere, nec expellere etiam si importune petierint, nolite de eis aliquando murmurare, quia pauperes & inopes non cessãt laudare deũ. Considera tu diues, qui vias perambulas & plateas erecto capite & collo, quod tu simul cũ paupere natus es de muliere, & breui viues tẽpore. Et licet diues sis, sæpe tamen repleris amaritudine & doloribus, In sordibus generatus es, in tenebris confoueris. In doloribus etiã peperit te mater tua, & ante exitũ matrẽ grauiter onerasti, & in exitu matrem dilacerasti turpiter, fleuisti simul cum paupere & mendico, quando vallẽ plorationis ingressus es. Pares ergo geniti sumus, pariter viuimus, pariter moriemur & omnes. Cõsidera ergo ô diues, ꝙ pauper & diues pari modo omnes nascũtur & moriuntur. Noli ergo eos despicere, noli manum benedictionis auertere ab eis, sed eos facie serena suscipe, eos verbo & exẽplo refice. Misericordia igitur ô fratres mei mater nostra sit. Nã qui esurientẽ pane verbi reficit, qui sitientẽ potu sapientiæ refrigerat, qui errantẽ in domũ patris reuocat, qui innocentẽ protegit, qui infirmũ fide & patientia instruit, qui

Apoc. 14.

Gene. 1.

Iob. 14.

in tri

in tribulatione oppresso cõsolando vel cõpatiendo subuenit, hic verus pius est, verus misericors est, verus amicus dei est, nec eum mala morte periturũ aliquis dicere audeat. O misericordia salutis præsidiũ, fidei ornamentũ, propiciatio peccatorum, tu iustos probas, tu sanctos roboras, malos ad bonum perducis, & qui sine te cunctis bonis abũdare videtur, vel castitate apparet decoratus, omnino dicere nõ desistat, Seruus inutilis sum. Sed attẽdite etiã fratres mei attendite, quia non solũ pauperibus in via misereri debemus, sed & defunctis cũ omni diligentia misereri & subuenire studeamus, attendentes & quid Iudas Maccabæus fecerit. Dixit enim quòd sancta esset cogitatio pro defunctis exorare, vt à peccatis soluantur. Sciebat enim ipse Iudas, quòd nemo gloriari poterat castum se habere cor, considerans etiam quòd astra non erant munda in conspectu dei. Ceciderunt enim angeli de cælo, ideo munda astra nõ fuerant, nec etiam infans, cuius vita est vnius diei super terram, sine peccato est. Quid ergo de nobis dicemus? Nunquid gloriari poterimus castum habere cor? Absit omnino, quia omnes peccatores sumus, & in peccatis concepti sumus & nati, omnes etiã vitam peccabilem ducimus, omnes in peccatis viuimus, & forsitan in venialibus morimur. Ergo misericordia indigemus, quia de hâc vita omnes migraturi sumus. Et licet carnem dure maceremus ieiuniis & abstinentia, licet omnia mala patienter ob Christi amorem sustineamus, non tamen condignæ sunt passiones huius temporis ad futurã gloriam, quæ reuelabitur in nobis. Ergo misericordia indigemus, quia per nostra merita æternam vitam acquirere non valemus. Cupis autem ô homo vt tui misereatur deus? Fac vt proximo miserearis. Nam tantũ tibi miserebitur deus, quantũ & tu misereberis proximo. Tantũ recipies in alia vita, quantũ facies in præsenti vita. Ora ergo pro defunctis, vt dum fuerint in æterna vita pro te orare nõ negligant. Expectant enim nos vt iuuentur per nos. Tempus enim operandi iam profugit ab eis. Clamant igitur quotidie qui iacent in tormẽtis, clamant & pauci sunt qui respondeãt. Vlulant, & non est qui consoletur eos. O quàm grandis crudelitas fratres mei, ô quàm grandis inhumanitas, clamant ad nos quotidie, qui dum vixerunt, multa mala pro nobis sustinere voluerũt, nec eis subuenire curamus. O vere magna inhumanitas. Ecce enim infirmus iacet & clamat, & à medicis

2. Mac. 2.
Prou. 20.
Iob 15.
& 25.
Iob 15.
Rom. 8.

consolatur: clamat porcus, & omnes cum eo clamare non cessant: cadit asinus, & omnes eum subleuare festinant: sed clamat in tormentis fidelis, & non est qui respondeat. Ecce vestra inhumanitas fratres. Eia ergo non sic, sed mementote fratres quòd sancta & salubris, pia & fœlix, & suauis deo & angelis est cogitatio pro defunctis exorare, vt à pœnis quas pro peccatis patiuntur, soluātur. Sed dicet quis, Ecce patrem bonum, pium & humilem, misericordē & castū, & omnibus virtutibus plenum & ornatum habeo, tunc si vera sunt quæ lego, eū esse beatum nō dubito. Cur ergo orare pro eo volo, cur eleemosynam dare, cur ieiunare, cur sanctorum corpora visitare? Non est ergo necesse pro eo orare, quia fidelis fuit, pius, castus, humilis, patiens, & cunctis bonis ornatus, & post aurum non abiit, nec in pecuniæ thesauris sperauit, potuit transgredi, & nō est transgressus, & facere malum & nō fecit. Quid ergo aliud credere debeo nisi quod lego? Quid enim lego, vel quid prædicare audio, nisi quòd qui bene operatur, bene remunerabitur. O homo hæc quæ dicis, ego nullo modo tibi negare audeo. Quis enim fidelium dubitat, quàm qui bene fecerit bene recipiet? Consulo tamen vt pro defunctis exorare nō desistatis. Dixi enim suprà, ꝙ nemo sine crimine viuit, nemo gloriari potest castū vel mundum se habere cor. Et quid ergo cōsulo, quid volo, quid vel deprecor, nisi ꝙ dimittas incertū, & accipias certū? Quid est quod est incertum, nisi ꝙ nescis vtrū pater tuus crucietur, vel vtrū dignus fuerit odio vel amore? Multi enim fuerūt qui reputati fuerūt sancti, & tamen in cōspectu dei nō boni, sed mali inuenti sunt. Accipe ergo quod est certū, & dimitte quod est incertū. Certum enim est ꝙ peccator fuit, licet bonis operibus ornatus fuerit, ignoramus tamen vtrū æternam gloriā meruerit possidere. Lege ergo ô homo, & opere implere festina, ꝙ sancta & salubris est cogitatio pro defunctis exorare, & eleemosynā dare, & carnem affligere, & opera charitatis exercere, & peregrinationes facere vt à peccatis soluantur. Nam & si sunt beati vel damnati pro quibus rogas, dummodo nescias, & à deo reuelatum tibi non fuerit, non beatis vel damnatis iniurias facere potes, vel deum offendere, tunc bono tuo non indigent, & si damnati obtinere non valent. Ergo dum certus non sis quòd nec damnati sint, orare pro eis nō differas, quia vt supra diximus, bonis tuis non indigent, qui beati sunt, & mali non obtinent

2. Mac. 12. *Eccli. 31.* *Prou. 20.* *Ecclēs. 9.* *2. Mac. 12.*

tinent

tinent quia damnati sunt. Scias tamẽ, & indubitanter credas, quòd licet pro defunctis beatis vel damnatis obsecres, bona quæ facis pro eis non amittis. Sæpe enim prædicauimus, & sæpe integra fide docuimus quòd nullũ malum impunitum, & nullum bonum irremuneratum erit, apud quem non est acceptio personarũ. Oratio enim tua in sinu tuo cõuertetur. Igitur pro defunctis semper orandum est, & si non proficiet eis quia beati vel damnati sunt, oratio in sinu nostro conuertetur. Sic enim semper boni erimus, sic pij & misericordes, sic mala morte perire non poterimus, quia dominus custodiet nos in tota vita nostra, quam postea deserendo dabit illam quam nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendere potuit. Festinemus ergo ô fratres pro defunctis exorare, vt & ipsi festinent nos ad se vocare. Vident enim sanctam trinitatem tantum esse vnam, quantum tres simul sunt, nec plus aliquid sunt duæ quàm vna vel tres, & in se infinitæ sunt, & singula sunt in singulis, & omnia in singulis, & singula in omnibus, & omnia in omnibus, & vnum omnia sunt. Et si capere non potestis quo modo sancta trinitas tres & vnum sunt, exemplum accipite, Vnus enim est sol in cœlo currens, calefaciens & fulgens. Vnus est in terra ignis tria similiter habens, motum, lucem & feruorẽ; nec lucem à motu & feruore diuidere potes. Sic est sancta dei trinitas. Et si eius mysteriũ capere non valeamus, bene operari festinemus, vt sicuti est sanctam trinitatẽ per gratiam videre mereamur. Inhumanum est nanq; patriam deserere, patriam despicere, vel in ea nolle habitare. Bene ergo operari non pigeat, vt patriam habitare, & ad eam redire valeamus. Tanta est enim pulchritudo iustitiæ, tanta iocunditas lucis æternæ, hoc est, incommutabilis veritatis & sapientiæ, vt etiam si non liceret in ea amplius manere, quàm vnius diei hora vel media propter hoc solum innumerabiles anni huius vitæ pleni deliciis & circunfluentia bonorum temporalium recte meritoq; contemnerentur hæc omnia. O regnum dei gloriosum, ô patria nostra desiderabilis, tantum vales quantum habeo, tantum emit de te vidua duobus minutis, quantũ Petrus qui reliquit omnia, quantum Zachæus dando dimidiam patrimonij partem, quantũ Maria soror Lazari, quæ omnia vendidit, & ante pedes Apostolorum posuit. Cur ergo bene operari pigri sumus? Cur pro defunctis exorare negligimus? Intueamur ergo

Act.10.
Psal.34.
1.Cor.2.
Marc.12.
Matt.19.
Luc.19.
Act.4.

fratres patriam nostram, non solum ex hominibus, sed etiam ex angelis atq; archangelis, thronis & dominationibus, principatibus & potestatibus congregatam. Ibi etiam sanctam & indiuiduam trinitatē sicuti est homo videbit, plus tamen vel abundantius, quantum plus in via operādo meruerit clarius videbit. Non tamen quibuscunq; bonis onerati simus, propter hoc eam emere valemus, nisi per gratiā possidere. Tunc enim omnes contenti erimus, omnes fœlices, omnes iocundantes. Hæc est enim illa optima pars, quam Maria elegit quiescendo & sedendo ad pedes domini. Contemplabatur enim ipsa deum & hominem, ideo optimam partem elegit. Quare optimam partem dicit, nisi quia per cōtemplationem æterna vita designatur? Optima vita est enim quia secura est, quia æterna est, quia vera est, quia fœlicitas nostra est, deum habere, deum videre, deum contemplari. Ideo optima pars est, quam partem non possumus hic possidere. Quare? Quia quandiu viuimus peregrinamur à domino, & semper in periculo sumus, & semper in labore in hac vita cum Martha fatigamur. Sumus enim hic cum Martha laborantes, hospites recipientes, & ministrantes seruis dei quæ necessaria sunt. Hanc partem Martha elegit, & bona fuit, sed non optima, quia non æterna. Bona tamen fuit quia perseuerando in operibus charitatis, sedere ad pedes domini in æterna vita cum sorore meruit. Festinemus ergo opera pietatis exercere, & pro defunctis exorare, vt videre possimus & reuerenter salutare prophetas sanctissimos & patriarchas veraces. Isti enim sunt quorum nomina manent in æternum, quia deo digni sunt, fide præclari, hospitalitate præcipui, astuti in sensu, sapientes in opere, rebus secularibus locupletes, reparatores orbis terrarum atq; recreatores, creduli in promissionibus, angelorum susceptores, facie ad faciem deum videntes, prudentes & victoriosi, quorum imperij potestas non cessauit, quoadusque Christus ex eorum germine per vterum beatæ virginis, quæ est spes omnium gentium, natus in mundo, coruscando in mundò apparuit. Isti enim sunt sancti viri, cum quibus locutus est deus, & ostendit eis secreta sua, vt ea quæ ventura erant quasi præsentia spiritu sancto illuminati agnoscerent. Festinemus ergo fratres seculum exire, vt etiam salutare & videre valeamus sanctos Apostolos, quorum oculi beati, qui deum in carne viuentem videre meruerunt, quorum fru

Luca. 10.

2. Cor. 5.

Matth. 13.

rum fructus in patria in æternum manet. Festinemus etiam fratres mei ingredi sancta sanctorum, vt etiam valeamus videre sanctos dei martyres, qui carnem domuerunt, spiritum roborauerunt, dæmonibus imperauerunt, virtutibus coruscauerunt, præsentia despexerunt, & illam patriam de qua nunc loquimur voce & moribus prædicauerunt. Festinemus igitur fratres etiam ingredi sancta sanctorum, vt videre valeamus sanctos dei confessores, qui licet persecutorum rabiem non senserint, tamen per vitæ meritum deo digni præmio martyrij non priuantur, quia martyrium non tantum effusione sanguinis, sed etiam abstinentia peccatorum, & exercitatione diuinorum præceptorum perficitur. Festinemus etiam fratres mei ingredi sancta sanctorum, vt videre mereamur & salutare reuerenter sanctam dei genitricem, cum sanctis suis virginibus, quæ suis exemplis vtriusque sexus multitudo eius sequitur vestigia, & relictis nuptiarum copulationibus, dimissaque liberorum propagine, sponso qui in cœlis est perenni, mente, actu, habitu & gestu applicari meruerunt. Istæ enim fuerunt virgines sacræ deo deuotæ, quæ in vita sua fuerunt orationibus instantes, ieiuniis adhærentes, eleemosynas facientes, pauperes recreantes, in tribulatione gaudentes, in bello potentes, in damnis temporalium rerum deo gratias agentes. Festinemus ergo fratres mei istos imitari sanctos. Discamus ab eis opera charitatis sine intermissione exercere valenter, vt per gratiam mereamur deum videre facie ad faciem sicuti est, Quod nobis concedat ille qui est sanctorum omnium virtus & salus, Amen.

De pœnitentia agenda, & detractione vitanda.

SERMO XLV.

BEatus homo cui miserebitur deus. Confiteamur fratres, & miserebitur nobis. Grandia sunt peccata nostra, quia tamen magnus dominus. Sed agamus pœnitētiam, quoniam in seculum misericordia eius. Videte fratres quid dicat, In seculum. In inferno quis confitebitur tibi? Nemo est enim qui possit [illegible] inferno pœnitentiā agere, infructuosa est enim talis pœni[illegible]ia. Hic miseretur pœnitēti hic porrigit manum cadenti, In cœlo sedet iudex, qui ad conuersionē nos admonet. [illegible] qui faciunt iustitiam. Iustus septies cadit in die de cogita[illegible]ibus suis, aut de sermonibus suis, & iterum surgit. In quacunque die conuersus fuerit peccator, & egerit pœnitentiam,

Prouer. 24. *Ezech. 18.*

tentiam, miserebitur ei deus. Neq; iustus debet esse securus, nec peccator desperare. In vtroque timor sit & spes. Fœlix est cui hanc vitā Christus notam fecit, Et pater & mater est, Qui sic agit, se liberat, & alios suo exemplo ad vitā æternam perducit. Lex enim est quæ cum Euangelio partem habet. Baptizatus homo si peccat & agit veram pœnitētiam, cito ei remittuntur peccata. Impius est qui Christum negat, neque hic neque in futuro remittetur ei. Diximus de impietate, dicamus de pietate: Primus gradus est humilitas, & in bono opere perseuerare. Secundus gradus est ieiunare, & eleemosynas facere. Tertius gradus est charitatē sectari, & pœnitentiam habere, Quartus gradus est omnia derelinquere propter Christi amorem. Quintus gradus est vicia dimittere. Maior virtus est vicia dimittere quàm res. Nihil prodest dimittere terrenas substantias, si vicia non dimittimus. Multi diuitias derelinquunt, vicia non relinquunt. Bonum est ieiunare, & eleemosynam facere: Ieiuniū sine eleemosyna parum valet, Ieiunia vero cum aliis virtutibus proderūt. Quid mihi prodest cum ieiuno si luxuriosus sum, si iracūdus sum, si detractor sum? Maiora vulnera sunt linguæ quàm gladij. Gladius corpus interficit, animam autem non interficit. Videte fratres quāta mala habet lingua, in bono magna est, in malo mors est. Diabolus vnde cecidit? Nunquid furtū fecit? Nunquid homicidium fecit? Nunquid adulterium fecit? Diabolus non propter hoc cecidit, sed propter linguam: quia dixit, In cœlum ascendam, super sydera ponam thronum meum, & ero similis altissimo. Quid dicit Salomon? In manibus linguæ mors & vita est. Detractio grande vicium est. Propheta dicit, Væ mihi misero, quia immunda labia habeo. Igitur qui immunda labia habet, non potest prophetare. Væ mihi misero si dimisi matrem, si dimisi fratres, si dimisi sorores, si dimisi res perituras, si reliqui seculū, & hic propter res perituras solicitor. Pacem labiis promittimus, & in corde nō tenemus. Christianorū arma pax Christi est: Meipsum occido, si aliis detraho. Salomon interpretatur pacificus, san[illegible] conuersationis opere præclarus Vxor tua dicitur sapiē[illegible] soror & sponsa. Multos habet diabolus laqueos: homicidiū diaboli laqueus est, auaritia diaboli laqueus est, detractio diaboli laqueus est. Quandiu in sanctitate sumus, animæ nostræ in opere dei sunt. Quandiu in peccatis ad peccandum voluntatem di

Matth. 12. *Esa. 14.* *Prouer. 18.* *Esa. 6.*

tem dirigimus animæ nostræ turbãtur. Vbi enim maior pœna, maior victoria est. Sed quod aures carneæ nõ intelligunt, aures Christi in cœlis intelligunt. Iustus & peccator æqualiter habent carnem, æquale patiuntur naufragium, similes exitus, sed diuersa præmia. Iusti ducuntur ad præmia æterna, peccatores ad gehennam sempiternam. Non oportet consentire detrahenti. Tanta enim distantia est inter fornicantem & detrahentem, vt ille qui fornicatur, tantum se occidat: ille autem qui detrahit, & se & eum qui audit perdat. Maledictus homo qui facit opus dei negligenter: sicut dicit Propheta, Filij gehennæ, filij perditionis, & filij diaboli, & filij dei, quia vnusquisque cuius opera facit, eius filius appellatur. Et alio in loco dicit, Venite filij audite me, timorem domini docebo vos. Declina à malo & fac bonum, inquire pacem, & sequere eam. Oculi domini super iustos, & aures eius in preces eorum: Præstante domino nostro Iesu Christo, Qui viuit in secula seculorum, Amen.

Hiere. 48.

Psal. 33.

De angelis & hospitalitate: SERMO XLVI.

QVia à naturis angelicis semper defendimur, ne demergamur fratres dilectissimi, ideo de eis ad eorum honorem facere sermonem ne pigrescamus. Sed quid de angelicis spiritibus loquemur, cum de eis loqui immundi simus? Credimus tamẽ sanè, & indubitata fide tenemus diuina eos præsentia, & visione beatos sine fine lætari bonis domini, quæ nec oculus vidit, nec auris audiuit nec in cor hominis ascendit. Quid ergo miser peccator puluis & cinis vobis loquar, quia nec ego eorum gloriam valeo cogitare, nec vos audire sufficitis? Profecto si ex abundantia cordis os loquitur ad dei laudem qui nos dignatur ad amorem suum inflammare, dicamus quod possumus. In supernis spiritibus non tantum admirabilis dignitas est, & dignatio amabilis inuenitur, sed tanta gloria est quòd lingua vel cor humanum nullatenus dicere valet vel cogitare. Ipsi enim deo semper assistunt, domestici dei sunt, cœli ciues, principes paradisi, scientiæ magistri, doctores sapientiæ, illuminatores animarum, custodes earum, corporum zelatores, & defensores bonorum. Quod bene testatur ille doctor doctorum, & veritatis prædicator, quando raptus fuit vsq; ad tertiũ cœlum, & beatæ illi curiæ interesse meruit, & videre deum sicuti est, atq; super omnes

Matth. 12.

2. Cor. 12.

homines meruit nosse secreta. Tunc enim ait, tunc enim dixit & exclamauit, quòd omnes erant administratores spiritus missi in ministerium nostrum, Ipsi prouinciarum custodes, dignitatesque nostras tam spiritales quàm temporales omni diligentia custodientes: Ipsi sunt contra fomitem impetrantes, ipsi sunt pro nobis contra dæmonem victoriam obtinentes: Ipsi sunt per quos ad fletum contritionis pœnitentiæ & orationis inducimur: Ipsi sunt per quos nostra facta vel cogitata ad cœlū hilariter portantur: Ipsi sunt fratres nostri qui valde nos diligunt, nos vbiq; instruunt, in cunctis nos protegunt, nostrū aduentum expectantes ad cœlū, & sedes paradisi per nos repleri affectant. Isti sunt sanctissimi spiritus, qui nobis dormientibus adsunt custodes, nobis orantibus assunt tripudiātes. Quis ergo fratres angelorū memoria in mente carebit? Quis eos nō diliget? Quis nō veneretur eos qui in cōspectu dei semper assistūt? Isti sunt per quos sustentamur, per quos in mari & in terra iuuamur, per quos mēte & corpore illuminamur, per quos in tribulationibus & angustiis cōsolamur, per quos ab infirmitatibus frequēter liberamur, per quos & à quibus in extremis contēplamur, in fide solidamur, & à maligno spiritu defensamur, & obtenta victoria ad paradisum vel ad purgatoriū per eosdem deportamur, & dum purgamur ab eis sæpe visitari & cōsolari non dubitamus. promittētes cœlestem Hierusalem ciuitatē ingressuros. Eia ergo fratres studeamus sanctos angelos imitari, & nō solum ipsos sed etiā angelorū amicos. Circumspiciamus enim integra mēte, perlegamus scripturas vt possumus, & inueniamus angelorū amicos, quibus inuētis petamus quid fecerūt, quomodo angelis placuerunt, in quibus eos securi imitati sunt. Veniat sanctus pater Abraham, & quid fecit innotescat. Veniat & nepos eius Loth, & dicat propter quid vel quo modo à Sodoma per angelos liberari meruit. Veniat & Tobias ducēs secum filiū, & propter quid per angelū illuminari meruit, & filiū custodiri doceat. Veniant & tres pueri, & quo modo actiuis & passiuis approximatis, non sequatur necessariò actio, scribat. Veniat & Petrus, & quo modo per angelum liberari meruit, audiamus, vt & audientes magna magnalia quæ sancti angeli fecerunt, eos sequi & imitari valeamus. Dic nobis sancte pater Abraham quid fecisti vel quid facere docuisti vt sanctis angelis tam iocundè placeres? Dic vt à te disca

Gene. 18. & 19.

Tob. 5.

Daniel. 3.

te discamus, doce vt nos à te doceri valeamus: nam pater es, & quia omnes filij tui sumus, te decet nos docere. O fratres, quid aliud dicere poterit, quid aliud vel docere, nisi quod hospitalitatem semper seruare voluit? O sancta veraque hospitalitas quæ non solum angelos, sed etiam ipsum deum aliquando recipere meruisti. Ecce propter quid Abraham dei angelis placuit. Ecce propter quid Loth liberari meruit: Ecce propter quid Tobias illuminatur, & filius illæsus reseruatur. Ecce propter quid tres pueri & Petrus illæsus reseruatur in carcere. Discite ergo Christiani, discite hospitalitatẽ exhibere in cunctis, ne forte cui domum clauseritis, cui hospitalitatem negaueritis, ipse sit deus. Obuiam enim iuit Loth angelis tanquam peregrinis, qui ex sua laudabili consuetudine etiam Sodomitico vicio liberatus est, & inter pessimos optimus conseruetur, à periculo ciuitatis eripitur, & corporale euadit incendium, & ad æternum conseruatus est præmium. Nunquid & Abraham deum vidit quando tres vidit & vnum adorauit? Igitur ô fratres recipere peregrinos festinate. Tu enim nescis an Christus dignetur te visitare, licet Christus semper in hospite sit. Pateat enim peregrinis ianua tua, suscipe eos alacriter, ablue pedes, laua eorũ capita, purga eorum immundicias, & noli auertere manum tuam ab vllo paupere Et si cunctis subuenire non vales, saltem volũtas bona sit circa eos. Suscipite ergo fratres peregrinos, quia qualem mercedem habemus peregrinando talem habebimus peregrinos suscipiendo. Fiunt enim ambo æquales, & qui propter deum refrigerat, & qui propter deum laborat. O sancta nanque hospitalitas angelorum amica, charitatis soror, humilitatis corona. Nam qui habet te, habet veram humilitatem: & qui te ô humilitas habet, verã hospitalitatẽ habet nam sine te hospitalitas nulla est. Discamus ergo fratres non solum à patribus hospitalitatem seruare, sed à Christo humilitatem astringere. Discamus ab eo non mundum fabricare, non cuncta visibilia & inuisibilia creare, non in ipso mundo miracula facere & mortuos resuscitare, non siccis pedibus super aquas ambulare, non hæc omnia, sed tantum quia mitis est & humilis corde. Hoc est perfectũ hospitalitatis fundamẽtum. O sancta nanque humilitas hospitalitatis soror & amica suauis, qui te in cunctis magis indigniorem se aliis arbitratur, nunquam desiderat superior apparere, primatus & cathedras

Eccli. 4.

Matt. 11.

omnes

omnes fugit, omne dominium abhorret, solam hospitalitatem amplectitur, solam eam possidere desiderat. Eia ergo fratres excelsa est patria, sed humilis est via. Mensuremus ergo eam, perquiramus eam, ambulemus per eam. Sic enim fecit Abraham & Loth dum peregrinos suscipiebant: sic Tobias dum mortuos sepeliebat. Si enim & angeli de quibus ait saluator, quòd semper vident faciem patris qui est in cœlis, Amen.

Gene. 18. & 19. Tob. 2. Matt. 18.

De vehementi peccati Sodomitici detestatione.

SERMO XLVII.

AVdite non fratres charissimi, sed principes Sodomitarum, percipite auribus legem dei vestri populus Gomorræ. Audite & auditum facite filiis vestris, ô gens plena peccato, graui iniquitate, semini nequã: filiis sceleratis. Ecce dereliquistis deum, blasphemastis sanctum Israël, & alienati estis iam retrorsum. A planta enim pedis vsque ad verticem non est in vobis sanitas, ideo terra vestra deserta, ciuitates vestræ succenduntur igni, regionem vestram coram vobis alieni deuorat, & desolabitur ciuitas sicut in vastitate hostili. Quare hoc patimini, nisi quia similes Sodomitis iam estis? Audite ergo principes Sodomorum, audite Esaiam vobis dicentem, Multitudine victimarum vestrarũ plenus sum, eo quòd indigne mihi offertis. Ne offeratis igitur vltra sacrificiũ, quia sabbata vestra, incensum vestrum, & solennitates vestras odiuit anima mea, & omnia facta sunt mihi molesta. Cum extẽderitis manus vestras, auertam oculos meos à vobis, & cum multiplicaueritis orationes non exaudiam, pro eo quòd turpitudinẽ operamini. Quæ est illa turpitudo, nisi illa quæ immundicia per Apostolum appellatur? Illa denique est turpitudo, illa summa immundicia, illa summa miseria, à qua angeli fugiunt, quã dæmones videntes oculos claudunt. Illa est enim immũdicia & miseria quam masculi in masculos operantur. De quibus ait Apostolus, Non solum qui faciunt, sed & qui facientibus consentiunt digni sunt morte. Hęc est merito immundicia, quia est nimia mẽtis & corporis spurcicia. Et hæc spurcicia non solũ peccatum est, sed & pœna peccati. Cum enim deus videt omnino se contemnentes, & mandata sua conculcantes, vertit eos in reprobum sensum, vt illam abominationem exerceant, & non intelligant & animaduertant

Esa. 1. Ibidem. Rom. 1. 1. Retr. ca. 8. & 12.

stant, sicut ait Apostolus. Quia non probauerũt deum habere in noticia, tradidit eos dominus ignominiæ: nam masculi relicto naturali vsu fœmineo, exarserunt in desideriis suis, id est, masculi in masculos turpitudinẽ operãtes. O quàm abominabile viciũ, ô quàm detestabile crimẽ ô quàm mortiferum damnum, ô quam pessimum scelus, ô quam inaudibile malum. Ecce enim mẽbrum Christi non solum fornicatur, sed etiam meretrix efficitur. Hæc est enim illa immundicia, quam deus odio summe habet, quã detestantur sancti, quam odiũt beati, quã fugiũt illi qui regnum dei cõsequũtur æternum; quam diligunt illi qui cruciandi & maledicendi sunt cum diabolo & angelis suis. O pessimi Sodomitæ & veri peccatores, ô pessimi attestante scriptura, Erat Sodomitæ pessimi & peccatores coram domino, Peccator enim dicitur corã domino, cuius peccatum deus non dimittit impunitũ, & non differt qui differens est pœnam. Vnde ait. Clamor Sodomorum & Gomorræorum multiplicatus est, & peccatum eorũ grauatum est nimis. Clamor enim dicitur peccatũ, quando non solũ cogitatur, sed absq; omni timore ad actũ perducitur, & in consuetudine multiplicatur. Et tunc dominus gladium furoris sui extendẽs, pluit ignem & sulphur de cœlo, & cõbustæ sunt ciuitates & submersæ. Merito igitur per sulphur ciuitates illæ submersæ sunt & destructæ, quia tam eorum fœminæ quàm eorum masculi fœtẽti luxuria ardebant. O luxuria pessima virtutum destructio, viciorum augmentatio, delectationis combustio, charitatis diminutio, bursarũ euacuatio: Dulcis es, sed ecce omnis dulcedo in amaritudinẽ grandem mox conuertitur. O luxuria per te pax destructa est, per te homicidium factũ est, per te ciuitates cõbustæ sunt, per te regna perdita sunt, per te omnia ferè mala facta sunt, per te Dauid exulat à deo, per te Sampson moritur, per te Salomon expellitur, per te Loth patitur, relinquens patriam & vxorem amittens. Et ideo præuaricatores legis attendite, legite legem. O Gomorræorũ sequaces quiescite iam agere peruerse, discite iam bene facere, discite iã deũ timere. Fugite Sodomitas vt mortẽ. Nolite cõuersari cũ eis ne fortè cũ eis depereatis. Veniet enim tẽpus & nõ tardabit, & insurget ille sanctus Ioseph, qui de hoc crimine pessimo suos fratres incusare patri non timuit. Surgat & nunc hoc castitatis exemplum, & interficiat omnes tales operantes iniquitatem. Veniet

Roma. 1.
Gene. 13.
Peccator coram domino quis?
Gene. 18.
2. Reg. 11.
Iudic. 16.
3. Reg. 11.
Gene. 19.
Esa. 1.
Gene. 37.

niet ille magnus sanctus Paulus, vas electionis, & confundat omnes tales talia diligentes, vt nullus reperiatur in orbe. Veniat ille dilectus dei virginitatis imago sanctus Ioannes, & sua virginali præsentia tales confundat. Veniat etiam illa lucerna mundi & præcursor dilectus, & sua grandi audacia omnes tales interficiat spiritu oris sui. Veniat & Loth nepos sancti Abrahæ cum nepotibus suis, & omnes tales expellant de terra viuentium. Veniant omnes sancti angeli, & comburant omnes qui operantur iniquitatem Gomorræorum. Eia ergo quiescite iam agere peruerse, discite cũ Loth & Ioseph bene facere, antequam adimpleantur quæ diximus. Mementote frequenter & nolite obliuisci, quid fecerit illa fœmina Romana Tarpeia. Quid enim fecit? Nam luxuria magna regnabat in ea, tamen ipsa pagana caste viuere volebat. Quid enim fecit? Oculos sibi erui voluit & præcepit, & deliciis cũctis depositis panem tantum cum aqua sumere voluit ad mẽsuram. O fratres mirabilis conditio mulieris, mirabilis bonitas, mirabilis fortitudo, quia per hoc non paradisum expectat, nec per hoc laudari desiderat, nec beata prædicati affectat, nam propter quid hoc fecerit ignoramus, quia paganam eam fuisse prædicamus: Vnum tamen scio quòd si consilium ab Augustino petisset, ego tanquam fidelis nihil aliud dicere potuissem, nisi quòd tantum panem & aquam sumpsisset determinato pondere & mensura. Nos ergo fratres scire debemus & nullatenus dubitare, quòd castitas cum abundantia & fertilitate stare non potest. Sed si mihi non creditis. Gomorrensibus credite. Abundabant enim valde in cunctis bonis, & postquam comederant & biberant, surrexerunt ludere. Sic & vos operantes video, nam fertilitatem habetis, pane, vino & cunctis bonis omnibus quibus indigetis, ideo timeo ne pereatis. Quare? Quia non est malum quod in vobis non regnet. Nunquid superbi? nũquid auari? nunquid gulosi? nunquid puerorum concubitores? O miseri membra diaboli, cur non erubescitis? cur non desistitis talia operari? Confundor ego episcopus talia loqui, confundor & talia enarrare, Sed & si tacuero mors mihi est, & si hoc prædicauero, non effugiam linguas vestras. Audacter igitur prædicabo, quia & vos publice operari non erubescitis. Emendate igitur vitam & emendabo verba, quiescite agere peruerse, & ego quiescam mala vestra vobis improperare. Sic etiam dominus

Esa. 1.

Exod. 32.

facit

facit, quia mutata vita mutat sentētiā, bene operantibus promittit gloriā, male vero pœnam æternam. Erudiamus igitur fratres nosmetipsos in scientia & castitate, vt studentes & intelligentes simus, suaues, affabiles & mites in charitate non ficta. Nam si luxuriari volueritis, nunquam charitatē habere poteritis, Charitas enim est virtus quæ consummatio & perfectio aliarum virtutum dicitur, sic & luxuria destructio. Nā nulla virtus, nulla bonitas, nulla sapientia cum luxuria stare potest, nulla iusticia, nulla laus, sed omnis peruersitas, & personarū acceptio in ea regnat. Ideo attendite, quā necessaria est ipsa castitas. Nā si caste vixerimus, rixæ intus nó erūt, non verba mala. Et si mihi non creditis, quid Loth acciderit legite. Nam sancti angeli domum eius intrauerūt, quo facto Sodomitæ domū eius circundederunt, & forsitā non solum per ostium, sed per fenestras intrauerūt. Nunquid & Loth cū nepotibus suis verberauerunt? Omnino vt arbitror non solum verba, sed verbera receperūt. Et forsitā fratres, ideo vxor Loth cōuersa fuit in statuam salis, quia Sodomitis non procurabat resistere. In simili etiam scelere, in eodem crimine mulieres etiam erant, & forsitan in maiori, quia principium tanti criminis in illis ciuitatibus mulieres fuerunt, & homines postmodum ipsæ pessime docuerunt. O mulieres luxuriæ matres, non sufficiebat primum hominem decepisse? Ideo conuertamur ad dominum, simus pœnitentes, vnanimes in dilectione dei, & vt membra vnita simul laboremus. Nam sicut odium dissipat Ecclesiam, ita vinculum dilectionis ædificat eam. Odium enim generat detractionem & inuidiam, quæ pestilentia & pernicies est Ecclesiæ. Per odium amittitur illa sancta vtilitas & iocunditas, de qua dicitur, Ecce quàm bonum & quàm iocundum, habitare fratres in vnum. Per odium expellitur Christus qui est vera sapientia, quia in maleuolam animam nō introibit sapientia. Et ideo rogo vos vt vitam vestram emendetis docentes filios vestros & filias quo modo caste viuant & mature incedant, abstineant à cibo & potu, sit eorum sermo pudicus, incessus honestus, vultus inclinatus, lingua affabilis, mens plena dilectione, manus plena operatione, vt si sic feceritis fratres cum sancto Loth liberemini de inferno fugientes & volantes per gratiam ad gloriam. Amen.

Charitas virtutū cō summatio.
Luxuria virtutū destructio.
Gene. 19.
Psal. 132.
Sapien. 1.

De cura animæ, SERMO XLVIII.

ANima humana fratres chariſſimi omnium creaturarum naturam participat, ambit & capit, & tanto amplius quanto glorioſius eſt dei imagine inſignita. Omne enim ſpiritale ſuum eſt, quia cœlum habet ad manendum, angelos ad congaudendum, gloriam ad habendum, & trinitatem ad fruendum, In ipſo denique homine repoſita erat etiam corporalis creatura, & omnium corporalium naturalium natura in ſe & ad ſe & per ſe, & tanto perfectius quanto mirabilius erat omni corporeo. Omnia enim poſſidebat, omnia ſibi obediebant, quia omnia ei ſubiecta erant, aſtra ſcilicet vt lucerent, elementa vt alerent, animalia vt ſubirent, & cibaria vt nutrirent, oues & boues, leones & aues omnia obediebāt homini ſine vlla rebellione. Et quid plura? Etiam hoc quod maius eſt. Quid eſt quod maius eſt, niſi quod diuinum eſt? Quid enim in homine diuinum eſt, niſi quod imagine ſanctæ trinitatis ipſe homo decoratus eſt? Faciamus, inquit ſancta trinitas, hominem ad imaginem & ſimilitudinem noſtrā. Quæ eſt imago dei in nobis, niſi id quod melius reperitur in nobis? Quid eſt quod melius reperitur in nobis niſi ratio, intellectus, memoria & voluntas? O homo audiuiſti tuam gloriam, audi nunc tuam miſeriam. O homo natus de muliere, breui viuens tempore, repletur multis miſeriis, qui quaſi flos campi egrederis & contereris, & fugis velut vmbra, nec in eodem ſtatu permanes, nunc diues, nunc pauper, nunc ſanus, nunc languidus, nunc gaudens, nunc triſtis, nunc ſciēs, nunc ignarus, nunc videns, nunc cæcus, nunc ciuis, nūc exul, nunc bonus, nunc malus: ecce quo modo ſtabilis, ecce quo modo permanens. O homo an ignoras quia potuiſſes non mori? Vtraque enim potentia in manu tua erat, poſſe & non poſſe mori. Contempſiſti primam & elegiſti ſecundam, contempſiſti vitam & elegiſti mortem, cōtempſiſti dulce, & elegiſti amarum, contempſiſti vitam æternam, & mortem æternam eligere voluiſti. Et vnde hoc homo? Nūquid bonus rectus, ſanctus & deo dilectus creatus es? Et tamen miſerrime incraſſatus impinguatus dilatatus, recalcitraſti contra deum factorem tuum. Et ecce elatus in ſuperbia, ignarus dei gratia, inſcius dei iuſticia cecidiſti in lacum miſeriæ, in luto fecis, & in vmbra mortis. Ideo attende quid ſequitur: Putas quòd deus mentiatur, vel, vt filius hominis mutetur? Statuit enim ipſe

2. De lib. arbi. c. 4. — *Gene. 1.* — *Iob. 14.* — *Deut. 32.* — *Pſalm. 39.*

ipse & sententiam posuit, vt quotiescunq; comederes ex ligno, mori debuisses. Nunquid ludendo hoc edixit, vel ridendo hoc asseruit? Omnino hoc tamen mihi nō apparet. Quare non apparet, nisi quia experientia didici, & oculata fide probaui? Nunquid experior quòd post peccatum elementa quæ in summa & optima qualitate erant, mox propter peccatum pugnare cœperunt? Est enim ratio terræ in carne, ratio humoris in sanguine, ratio aëris in spiritu, ratio ignis in calore: & hæc quatuor mox post peccatum adinuicem præliari cœperunt, & sic nostri primi parentes infirmitatibus aggrauantur, & dolore capitis, stomachi, hepatis, omniumq; mēbrorum vexantur, sicq; moriuntur, sicq; ad sepulchra deducuntur. Sed dicet quis, Quid est homo post mortem? Certum est quòd non est homo, & tamen est aliquid quantum ad duas partes. Quæ sunt illæ partes, nisi anima & corpus, materia & forma? Anima enim nō moritur, nec succumbit per mortem cum omnino sit immortalis: nec corporis materia cum sit vna numero, quia licet corpus resoluatur, nō tamen deuenit ad tantam resolutionem quòd omnino nihil sit, & quòd cedat in non ens. Manet eadem anima semper & tanquam quid diuinum deficit tamen homo quantum ad esse. Omnes enim animæ spiritus sunt, & omnia corpora terra sunt, & erunt quousq; anima induet se suo corpore, vt totus homo glorificetur corpore videlicet & anima. Si ergo petis quid est homo mortuus, quid aliud dicere poterimus nisi quòd terra, putredo, cadauer & fœtor est? Si petis de suo esse, vides quòd deficit. Si petis de corpore, interroga terram. Euntes vos ô iuuenes & potentes ad sepulchra patrum vestrorum, considerate quid fuerunt & quid sunt. Monumenta eorum aperiamus & videamus quis dominus & quis seruus, quis pulcher, quis turpis, quis rectus quis curuus inter eos fuerit. Aperiamus oculos mētis & corporis, & nostram grandem miseriam frequenter non pigeat considerare. Intremus sepulchra & quid inueniemus discamus. Quid fratres inueniemus vel quæ? Nam si respexerimus inueniemus mortuorum capita, renes & ventrem. Verum & indubitanter verū mihi experto credite quòd in capitibus inuenietis bufones saltantes generatos ex cerebro. In renibus serpentes generatos, in lumbis ambulantes. In ventre vermes scaturiētes generatos ex visceribus. Ecce quid sumus & quid iam erimus, ecce in quod re-

De anima quātitate. cap. 1.

10 de Gen. ad literā. cap. 22.

ſoluimur: Quid ergo inflaris, ô diues? Cur non attendis quæ audis? Cur turbaris cum proſpicis? Cur non cōuerteris cum hoc quotidie experiris? Memētote fratres hæc omnia, & agite pœnitentiam in fletu & lamento, antequam veniant dies illi amari pleni miſeriæ & triſticiæ. Audiſtis iam quid eſt homo mortuus, reſtat nunc dicere quid ſit de anima. O fratres mei quid de hoc dicere poterimus niſi concordauerimus cum vetulis noſtris? Quid enim dicūt niſi quòd vel in paradiſo cum gaudentibus, vel in inferno cum dolentibus: ſed ſi in purgatorio, in viam eundi ad patriam ſunt, & iſti iam bene ſunt, quia ſecuri ſunt. Orandum tamen pro eis eſt, & eis toto affectu ſubueniendum eſt orationibus, eleemoſynis, ſacrificiis, ieiuniis & macerationibus. Iſti ſunt deniq; illi afflicti, qui ad dominū quotidie clamant & ad illum recurrunt, cuius ſcientia vbiq; allegatur, cuius ſapientia demonſtratur, cuius clementia vbiq; ponderatur, cuius potentia vbiq; promulgatur. Iſti quotidie clamant vnuſquiſq; per ſe ſuam miſericordiam implorantes, & ſuam miſeriam deplorantes, & dicentes, Domine, ſcias quòd vim patior, ideo ad te recurro, non contemnendo ſcientiam tuam, non auertendo tuam ſapientiam, ſed interpello tuam clementiam. Non enim domine iniuſtè patior, quia non pro alieno delicto, ſed pro meo patior, vim tantum domine patior, quia fortiter patior & iuſtè patior. Peccaui domine ſubſtantias & diuitias cōgregando, nec pauperibus vt iuſſeras ſufficienter tribuendo. Sed multa infœlix congregaui cum dolore & mœrore, neſciens cui ea dimitterem amico vel proximo. O infœlix homo conſidera & diligenter aduerte quid agis, quid cogitas, dum cunctis diebus vitæ tuæ congregare nō deſinis. O homo auaricia plenus, an ignoras quòd tria ſunt inſatiabilia, & quartū nunquam dicit ſufficit? Et quid eſt quòd nunquam dicit ſufficit, niſi animus hominis qui nunquā dicit ſatis eſt? O homo an ignoras quòd radix omniū malorū auaricia eſt, & ſeruitus idololatriæ, mater vſuræ genitrix ſimoniæ, fomes culpæ, æternæ pœnæ via, nutrix gehennæ? O auaricia abyſſus inſatiabilis, quæ nunquam dicis ſufficit, ſemper fameſcis, emper doles, ſemper triſtaris in cunctis. Nam ſi ſol quotidie oritur dolendo dicis, ſiccitas erit. Si pluuia deſcendit, omnia periclitari aſſeris. Si temperiē adeſſe proſpicis, ſolē vel pluuiā adeſſe deſiderabis. O peſtis interminabilis, ô famelica rabies; nā omnia ſuis terminis

Prou. 30.

Coloſſ. 3.

minis clauduntur, sola auaricia nullo clauditur fine. Omnia in homine senescunt vicia, sola auaricia iuuenescit. O rabies omni fine carens. Nunquid terra suis limitibus terminatur, aqua suis finibus limitatur, aër suo fine cócluditur, cœlū suis terminis arctatur, sola auaricia terminum nescit. O auare si terra tibi cuncta datur, mare quæris. Sed si terra & mare, aërem petis. Sed si terrā, mare & aërē possederis, adhuc cœlum ambis, & ipsum penetrare affectas. Et si cœlum penetraueris, adhuc non quieueris, donec te deo adæquaueris, vel fueris superior altissimo, O pestis dæmone sæuior, nam dæmon similis altissimo esse voluit, sed auarus super deū si posset ascendere vellet. Meritò auaris in die nouissimo loquetur dominus dicens, O homo sine honore mundū intrasti in pellicula sanguine cruētatus, sine diuitiis natus, sine auaricia genitus, & tu in auaricia vixisti & dilatatus es in auro & argento, & oblitus es dei creatoris tui. Vbi enim est fructus & lucrū laborum vestrorū? Ite ergo maledicti in ignē æternum, & sicut voluistis, ita fiat. Ecce sententiā summi regis. Itaq; fratres nolite amare plus corpus quàm animā, & plus filios quàm vosipsos. Ecce enim in ianua dies mortis est. Tunc enim quilibet à suis excluditur, ab vxore dimittitur, à cognatis separatur, & ab eisdem ad sepulchrum ducitur. O magna crudelitas. O magna admiratio. O admirabilis infidelitas, ecce maritus dilectus ab vxore dilecta relinquitur, filius à matre proiicitur, & pater à filiis, & filij à patre sub terra reconduntur. Solus ille dimittitur & quilibet ad propria reuertitur, & cito obliuioni traditur, tanquam mortuus à corde. Ecce fratres mundi amicitia quanta vel qualis est. Non enim est aliquis qui tantum amicum vel cognatum diligat, quòd per noctem vnam secum morari cupiat. Vide ergo ô homo quales amicos habes, pro quibus animam perdis, pro quibus deum offendis. Omnes dimittent te, omnes se abscondent, omnes cito fugient à te, & in foueam trium brachiorum collocabunt te. Nam cum essemus apud ostia Tyberina matre charitatis sociati, expectantes temporis tranquillitatem, causa remeandi ad Africam, & gratia illius cui terra & mare obediunt, compulsi à Pontiano præfecto viro clarissimo qui de Roma ad nos videndum venerat, cum eodem iterum reuersi sumus Romam ad intuendum diligentius magnifica ædificia & opera Paganorum. Et ductus sum

Esa. 14.

Deut. 32.

Matt. 25.

Psal. 30.

Cæsaris cadauer. cum cæteris ad videndum cadauer Cæsaris in sepulchro, & vidi quòd omnino esset liuido colore ornatum, putredine circundatum, ventrem eius diruptum, & vermium per illum cateruas transeuntes prospexi: Duo quoq; famelici in foueis oculorum pascebantur, crines eius non adhærebant capiti, dentes eius apparebant labiis consumptis, & reuelatum erat narium fundamentum. Et intuens matrem Christianissimam dixi: Vbi nam est Cæsaris corpus præclarum, vbi magnitudo diuitiarum, vbi apparatus deliciarum, vbi multitudo dominorum, vbi caterua baronum, vbi acies militum, vbi canes venatici, vbi equi veloces, vbi aues cantantes, vbi thalamus pictus, vbi lectus eburneus, vbi torus regalis, vbi thronus imperialis, vbi mutatoria vestimentorum, vbi capilli solares, vbi facies decora, vbi omnia quæ sub cœlo sunt? Te nanque verebantur homines, te timebant principes, te colebant vrbes, te timebant omnes. Vbi nam quæso sunt hæc omnia, à quo recessit tanta iactantia? Quò iuit tua magnificentia? Et respondit mater pietate plena, Fili, omnia sibi pariter defecerunt quando defecit spiritus eius, & reliquerunt eum captiuatum in sepulchro trium brachiorum plenum fœtore & putredine. Eia ergo fideles Christi considerate quid sumus, animaduertite ad quid venimus, prospicite quid iam sumus. Agite ergo pœnitentiam filioli mei quos iterum parturio donec reformetur in vobis Christus. *Galat. 4.* Agite ergo pœnitentiam antequam mors inimica naturæ vos aggrediatur. Statuatis vobis simplicem, humilem, vtilem, secretã, frequentem, promptã, amaram, lachrymosam & festinam confessionem, cum etiam horam mortis omnino ignoremus. Nam cum in extrema ægritudine fueritis fratres, ô quàm forte, ô quàm durum, ô quàm pœnosum, ô quàm lachrymabile erit vobis pœnitere & dolere de malis commissis, & de bonis omissis. Quare hoc erit, nisi quia illic capitur tota intentio mentis, vbi est vis doloris? Multa enim occurrunt impedimenta cordi. Nam corpus dolet, pœna affligit quia mors appropinquat, intrare filios quos patres summè dilexerunt pro quibus etiã se damnatos existimãt, tenebroso oculo aspiciunt vxores iam lachrymantes considerant mundus adhuc eis fiduciam præstat, diabolus ne de peccatis doleant fidem tribuit, & chirographum infirmantibus præbet, caro non deficere adhuc satis sperat; medici vt lucrentur

ipsum

ipsum confortant, parentes applaudunt, sacerdotes alliciunt, & sic diuites moriuntur in inferno. O homo audisti quid locutus sum, omnino crede quòd hæc omnia cito experieris. Obsecro igitur te vt antequã infirmitate graueris, agas pœnitentiam, disponas domum tuã. Fac quod fiendum est, fac testamentum dum sanus es, dum sapiens es, dum tuus es: Nam si expectaueris infirmitatem omnino minis vel blandimẽtis duceris quò tu non vis. O homo dum iuuenescis dispone domum tuam, age pœnitentiam, dilige deum non solum verbo sed opere & veritate. Et si proximum offendisti verbo, placa eum verbo: si facto, placa eũ facto, quia eadem mensura parcetur nobis qua pepercimus aliis. O homo fac pœnitentiam. Memorare nouissima tuá vt in æternũ non pecces. Reuertere ad teipsum memorans quòd fuisti sperma liquidum, quòd modo es vas stercorum, quòd eris cibus vermium. Hæc enim sunt nouissima quæ cogitare debet quotidie qui fidelis est. O homo memorare nouissima tuã, quia post mortem vermis nascetur tibi de lingua pro peccato linguæ, de stomacho pro peccato gulæ, de spermate renum scorpiones pro peccato luxuriæ, de cerebro busones pro peccato superbiæ: Memorare nouissima tua ô iuuenis, qui floridè ambis & pergis capite eleuato cuncta quæ dei sunt despiciendo. Memorare nouissima tua, quia terra es & in terram ibis. Memorare nouissima tua quia conceptus es in culpa, natus in pœna, viuens in miseria & necessário morieris in angustia. O homo cur te iactas fortitudine? Ecce nunc post modicum infirmaris, & deficis: Cur inflaris mundi sapientia? Ecce quòd stulticia est & eam perdes & tuã prudentiã reprobabo, dicit dominus. Cur inflaris scientia? Nunquid philosophis obscuratũ est cor, & in cogitationibus suis euanuerũt? Nũquid traditi sunt in reprobũ sensum? Cur te iactas generis nobilitate? Nunquid omnium nascendi cõditio vna est? Nunquid & moriendi vna conclusio? Quis nobilium vnquam natus est sine sanguinis cruentatione? Nunquid nobilis simul cum paupere per eundem dum nâscitur meatum trãsit? A regula etiã mortis nunquid parcitur diuiti? Cur diuitiis te iactas? Ipsæ enim potius insidiæ tibi sunt quàm amiciciæ. Nam pauper ferè nunquam occidi quæritur, diuiti vero semper insidiatur. Memorare ô homo nouissima tua qui quotidie epularis quo modo nudus de vtero matris venisti, & nudus reuerteris. Eia ergo fratres

I. Ioan. 3. *Eccli 7.* *Gene. 3.* *1. Cor. 1.* *Rom. 1.*

domos vestras pauperibus aperite, eleemosynas facite, voluptates vestras rationi subiugate, in cunctis memorantes nouissima vestra vt mortaliter non peccetis in æternum. Adiuuet autem nos deus sine cuius voluntate folium arboris non mouetur, ad perficiendum ea quæ placita sunt ei, qui est benedictus in secula seculorum, Amen.

De miseria carnis & falsitate præsentis vitæ

SERMO XLIX.

Aiacis exordium.

O Vita quæ tantos decipis, de propriis tantos seduxisti, tantos excæcasti: quæ dum fugis, nihil es: dum videris, vmbra es: dum exaltas, fumus es. Dulcis es stultis, & amara sapientibus. Qui te amat, nó te cognoscit: qui te conténunt, ipsi te intelligunt. Timenda es, & fugiéda es. Væ qui tibi credunt, beati qui te conténunt. Vera non es vita quã te ostendis. Aliis ostendis te longam vt perdas in finem. Aliis breuem vt dum pœnitere volunt, non permittas. Aliis largam vt faciant quid volunt. Aliis angustam vt non faciant bonum. Quare ô sapiens fuge quod fugis. Sic enim est vita nostra quasi homo in domo aliena, nesciens qua hora vel die patronus dicat, Vade foras, quia non est tua domus in qua es. O seculum vanum quid nobis tãta promittis, dum decipis? Qui tibi amicus voluerit esse, inimicus dei constituetur. *Iaco. 4.* Amicicia seculi, inimicicia dei est. Caro est quæ animam perdit, caro est quæ recipit inimicum cum viciis. Item seminat homicidia, seminat fornicationem, seminat concupiscentiam, seminat rixas, seminat libidinem, seminat furtum, seminat idololatriam, seminat cupiditaté, seminat superbiam & inter fratres discordiam, seminat inuidiam, seminat contra deum blasphemiam, prouocat schismata, irritat hæreses, & intra Ecclesiam dei infert diuisiones, inter populos Christianos ponit offendicula, & inter gentes pugnas, & inter consanguinitatem incantationes, & quod peius est in corda seruorum dei diuersa genera cogitationum immittit, & omnia quæ mala sunt in hoc mundo caduco, pessimo & nefando, & quasi orta sub omni velocitate transit. Carnis etiam potestatem habet diabolus & non animæ, dicente domino ad *Iob 2.* diabolum de beato Iob, Do tibi illum in potestate, sed non animam eius. Caro misera grauat animam, caro vaga demergit in infernum. Caro inimica est animæ, quæ si inimica non esset, non vtiq; dilexisset istius seculi vanitatem, & vita

vana

vana non frueretur. O vita atrocissima, quam humores tumidant, dolores æstuant, aëres morbidant, escæ inflant, ieiunia macerant, ioci soluunt, tristiciæ consumunt, solicitudo coarctat, securitas hebetat, diuitiæ superbiunt, paupertas eiicit, iuuentus extollit, senectus incuruat, frangit infirmitas, mœror consumit, & super his omnibus mors atrocissima succumbit vi furibunda. O caro cum deformitate depressa, illam debuisti vitam amplecti quæ in æternitate consistit, vbi vita est sine morte, vbi iuuentus sine senectute, vbi lux sine tenebris, vbi gaudium sine tristicia, vbi nobilitas & voluntas sine iniuria, vbi regnum sine commutatione. Hæc sunt septem quæ consequi debueras. O caro miserabilis quare negasti dum viueres? Si perseuerasses bona & quibuslibet bonis priuata non fuisses si bene egisses. Illic enim permansisses vbi est gaudium sempiternum, vbi immarcessibilis est gloria, vbi incorruptibilis est & incomparabilis delectatio, vbi Christus Apostolorum & prophetarum & sanctorum omnium est iocunditas necnon & summa lætitia cum sanctis angelis canentibus laudes deo, vbi delectatio omnium bonorum. Hæc omnia bona delectabilia per huius seculi prauitates spreuisti. Ecce post finem quamuis in limo terræ manciperis, habes inimiciciam, id est, corruptionem, fœtorem & vermem, & dissolutionem fœtoris pateris, vt viuentes de te exemplum accipiāt, quid fuisti, & quid es, quia à vermibus consumeris, postremo vero in finē propter nouissima, propter redeuntem animam, id est, vitam in corpore in quo prius fuisti suppliciis æternis mācipaberis, & simul cum anima damnaberis. O misera anima quam caro persequitur. Caro cōcupiscit, corpus operatur. Caro autem cum satiatur affluentissimis cibis & potibus & delectationibus, hortatur omnia mala facere. Caro prouocat homicidia, caro perpetrat adulteria, caro committit rixas & scandala, caro inserit ebrietatem, caro portat omnem concupiscentiā huius seculi. O caro misera quid habes, quid agis. quid tantum grauas animam quæ nihil desiderat nisi deo seruire? Tu ô caro misera non sufficit tibi perditio tua, quòd adhuc animā infœlicem tecum demergere conaris? Væ tibi anima quæ tibi carnem contrariam accepisti. Caro mala quid quæris, quid desideras? Non enim poterit sine te anima iudicari in die iudicij. Caro misera & putribilis & omni squalore peccatorum

plena quando viua eras, pulchra eras vt sol, splẽdida vt luna, & oculi tui micabant vt stellæ, & crines tui longæui, & vngebas te preciosis vnguentis, vestibus vtebaris optimis, & in cibis tuis & potibus cõdebas aromatũ multitudinem. Et scito anima dum corpus tenebrosum & fœtidum reficiebas atque fouebas, escas vermibus præparabas. Memorare debuisti quæ à factore & opifice tuo audieris cum primum peccatum commisisti: Terra es, inquit, & in terram reuerteris. Et Iob audi dicẽtem, Nudus egressus sum de vtero matris meæ, & nudus reuertar illuc. Audi etiã Esaiam vaticinantem, Vere fœnum est populus. Caro misera & nefanda, audi Paulũ Apostolum prædicatorem egregium dicentem. Nihil intulimus in hunc mundum, nec auferre quid possumus. Nihil aliud caro misera nisi peccatorũ sarcinam secum portat. Non nisi per carnem anima peccat. Anima quo modo potest videat. Anima nostra carcerem patitur, caro eam tenet inclusam. Anima clamat ad dominum, nõ caro quæ in malicia perseuerat. Anima remedium aliud non habet, nisi tollatur à carne, & caro redigatur in puluerem, tollatur ei vinum, & detur ei aqua, auferatur ei sanguis, & detur ei humor terrenus. O caro misera quid de te agetur quando à te egrediar, & vita à te recedet? Tu sola in vtero & sinu terræ iacebis, & aliud nũquam manciperis, habebis in te hæreditaté pessimam, id est, corruptionem, fœtorem & vermes. Ecce quæ acquisiuisti dũ viua eras, ecce quid possides dum in sepulchro iaces. Non potuisti te ieiuniis macerare, ac ieiuniis in cinere & cilicio humiliare? In perpetuum cum anima salua fuisses si ei credidisses, quia non bene facere potes, nisi aliis benefeceris. hoc est, nisi corpus per abstinentiam afflixeris, animam saluare non poteris. Audi quid creator noster dicat ad carnẽ: O, inquit, mea creatura, ego te ex limo terræ pulchram & lucidã assumpsi, imaginem meam in te condidi, spiramen vitæ tribui, animam inuisibilem tibi concessi, immortalitatis tunica te indui, in paradiso voluptatis te collocaui, vita angelica perfruebaris, cibos & delectabilia iocunditatis contẽplabaris, & omnia quæ creaui in tua dominatione humiliaui, & affluentes diuitias dedi, insuper & omnia ligna paradisi tibi subdita erãt, & pro vno vetito quod ibidem comedisti, ecce vbi cecidisti, scilicet de paradiso in infernũ, de luce ad tenebras, de amœnitatis & iocunditatis loco ad chaos, & ad omnia obscurissima mala,

Gene. 3. Iob. 1. Esa. 40. 1. Tim. 6. 10. de Gen. ad literá. C. 11. & 20. Gene. 2.

pro delectabili odore nunc putredini & putori manciparis, pro esca angelica in cibo vermibus subiacebis, pro immortalitatis veste corrupto induta es vestimento. Ecce quam concessi vitam abstuli & subtraxi, vt tu misera & putribilis caro in inferno máciperis, vbi est fletus & mugitus atq; vlulatus, insuper & stridor dentiũ & teterrima torméta, & quod peius est post mortem in corruptionem, post vermes & fœtorem & consumptionem postea in puluerem redacta, O caro quæ igni inextinguibili manciperis: audi animam dicentẽ ad corpus, Ego de cœlo veni à deo cócessa tibi. Nam tu de terra es, melius est vt mecum ascendas ad cœlum, quàm tu me trahas ad infernum. Dum viuimus & sumus in vnum, operemur manibus quod bonum est: id est, eleemosynas & ieiunia in castitate & in hospitalitate egenorum, & in nuditate pauperum, & in omnibus bonis operibus, vt per bonam operationem quam agimus ascendere ad cœlestia valeamus, vbi non iam solutione corporis, sed incorruptionis veste induamur: vbi non iam fœtor, sed odor suauissimus: vbi non iam tenebræ, sed lux perpetua micat: vbi nó iam vermium multitudo, sed caterua angelorum, & inumerabilia millia sanctorum & Prophetarum omniũ chorus cum sanctis angelis hymnum deo incessanter canunt. Cum ipsis nos faciat æterna gaudia percipere Christus, Qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat, in secula seculorum, Amen.

I. Retr. ca. 1.4. & 7.

De salute animæ, SERMO L.

QVantum ad animæ nostræ desiderium pertinet fratres charissimi voluntatis nostræ est vt ad vos requirendos frequenter veniamus, sed necessitate temporis núc veniendi incolumes nos venire meruimus: & ideo quia de communi corporum sanitate gaudemus, de animarum salute quæ vera salus est inquantum dominus dederit, colloquamur. Ideo fratres ad imaginem dei facti sumus, vt deo donante intelligamus quæ sit desideráda patria, quæ sit vera beatitudo, quæ vera vita, quæ perfecta sanitas, quæ sit æterna fœlicitas. Sed intus in corde deo inspiráte cognoscamus. Nemo se excusare poterit, vt dicat, non noui literas, ideo dei præcepta intelligere non possum: quia qui literas non nouit, quid sit aut non sit, intelligere debet. Interroget homo conscientiam suam, & alloquatur seipsum, & dicat sibi suis verbis. O homo, quis es aut vbi es, & vnde venisti? Et responde tibi, Homo sum,

& dei creaturam me esse cognosco. Iterum interroga & dic, Quid in te habes, aut ex quibus rebus te factũ esse cognoscis? Responde & dic, Ex anima & carne me constare cognosco. Quid in te ex his duabus rebus melius habes? Responde: Sine dubio animam meliorē habeo quàm carnem. Optime & ordine legitimo respōdisti, & dixisti te animam meliorē habere quàm carnē. Dic mihi adhuc, Vbi es ô homo? Respondebis in mundo. Postea vero vbi eris? in cœlo. Quandiu ibi eris? In secula seculorum. Iustissimè respondisti & verum dixisti, fac modo rationem vitæ tuæ, & esto iudex iustus. Ex omnibus rebus quas dedit tibi deus, serua carni tuæ vnde sustētetur in mũdo, & repone animæ tuæ vnde in perpetuũ viuat in cœlo. Attende diligenter conscientiā tuam, & vide si tantas res animæ tuæ reposuisti in cœlo, quātas habes corpori tuo in mundo: si tot solidos reposuisti in cœlo, quantos tibi seruasti in mundo. Vide si tot modios tritici, si tot amphoras vini, per eleemosynam in paradiso vnde viuat anima tua reposuisti, quantum tibi reseruasti vnde viuere possit caro tua in mũdo. Cum ergo ista diligēter attenderis, & considerans sapienter, vides te prope totam liberam carni tuæ seruasse in mundo, & vnam vnciam reposuisse in cœlo, erubesce & cito ad pœnitentiæ medicamenta cōfuge, quia inceptum in teipsum iudicium iudicasti. Aliud verũ dixisti, & aliud operibus perfecisti, quia totũ carni non solum fideliter, sed etiā infideliter deputasti. Nescio si apud te periclitetur iudiciũ tuum quādo inter animam & carnem tuam iniqua sunt iudicia tua. Et vbi te iustum inuenire potero, quē in teipsum iniquũ esse cognosco? Et tunc certe nutrimus carnem, ornamus carnem, aliquoties inebriamus nos, & nimiũ deliciosè pascimus carnē quam velimus nolimus post paucos mēses aut annos vermes deuoraturi sunt in sepulchro, & contemnimus animam quæ deo ab angelis præsentatur in cœlum. O quàm dura erit animæ peccatrici & quā intolerabilis hora illa quando viderit bonā animam requiē recipere in paradiso, se vero torqueri in æterno supplicio. Ergo considerate fratres charissimi, si maiorē certe vel æqualem partem animæ faciamus. Non enim foris in corpore, sed intus in interiori homine facti sumus ad imaginem dei. Caro enim nostra de limo terræ formata est. Nũquid iustum est vt limus terræ imagini præponatur? Caro enim debet seruire, & anima imperare. Ista debet exercere imperiũ,

& illa

& illa subiecta seruitiũ. In omnibus Christianis bonis anima dominatur, & caro seruire compellitur. In peccatoribus vero & amatoribus huius mundi, inuerso imò peruerso ordine caro erigitur & anima humiliatur. Illa deliciis pascitur, & ista fame torquetur. Illa luxuriatur In vestibus preciosis, & ista vix in veteribus inuoluitur pãnis, & si peccatis fuerit obnoxia, æterno iudici pręsentatur, & tũc vera eius ignominia apparebit. Nam cum anima in corpore suo caput esse debeat, quicunq; carnem deliciis aut voluptatibus nimium erigit, nutrit, fouet, & palpat, animã vero despicit & cõtẽnit, pedes leuat in alto, & caput imprimit in profundo. Et qualis est in oculis hominum qui inuersis pedibus ambulare videtur, talis est in oculis angelorũ, cui caro propria dominatur. Sicut ergo supra dixi, Fecit nos deus ad imaginem & similitudinem suam: & cum deberet in nobis homo interior dominari, in tantum deũ contemnimus, vt imaginem Dei miserabili limo seruire faciamus, & hoc est iniquum iudicium vt carnẽ nostrã animæ præponamus. Sed hoc omnes homines recto iudicio non faciunt. Multi enim sunt honesti, sobrij & humiles, misericordes, casti, in quibus anima tenet imperiũ, & caro subiecta seruit. Et ideo rogo vos fratres attẽdat vnusquisque conscientiam suam: & si dominatur caro, cito erigat dominam & stimulet ancillam, vt non caro vincat animã, & ad luxuriam trahat. sed magistra carnem suam regat, & per vias castitatis & iusticiæ ducat. Qui vero in se sentit animam dominari, teneat cum dei adiutorio disciplinæ continentiam, & per freta pelagi huius mundi, ita nauigium corporeum veritate gubernãte contendat, ne inter fluctus iusticiæ naufragium incautus incurrat. Vt enim agnoscatur quod ex nobis in veritate anima dominetur, de substantia nostra victum nobis sufficiẽter & vestitum simplicem reseruemus, & quicquid amplius deus dederit, animæ in æternam beatitudinem per eleemosynam pauperũ reponamus, ne forte cum carnem nostram ornamentis componimus, & multis deliciis saginamus, partem cũ illo diuite purpurato & non cum Lazaro habeamus. Scitis enim vt in Euangelio frequẽter audistis, quòd diues ille qui epulabatur quotidie splendide, & purpura induebatur & bysso, post de corpore exiit, & sepultus est in inferno, & ibi inter flãmas aquæ guttam & locum refrigerij requisiuit, & inuenire non meruit. Ecce cuius caro luxu

Luca. 16.

luxuriatur & epulatur in seculo, quales diuitias inueniet in inferno. Lazarus vero qui nec diuitias nec ornaméta habuit in seculo, post mortem in sancti Abrahæ requieuit gremio. Sicut ergo supra dixi fratres charissimi, refrænemus gulam nostram, & victum ac vestitum simplicem carni nostræ in hoc seculo præparemus, vt remaneat aliquid quod in futuro seculo animæ reponamus. Quod peritura gula cupit, reseruet eleemosynæ. Ornamenta quæ luxuria ac suauitas requirit in mundo, misericordia & veritas reponat in cœlo. Si ornati volumus esse, quæramus ornaméta vnde nemo ornatur indignus. Si delicias concupiscimus, nó quæramus carnales ac transitorias ex quibus stercora conficiuntur in mundo, sed magis spiritales & æternas, vnde angeli epulantur in cælo. Et si forte quæris quæ sint illæ deliciæ, audi Apostolum dicentem, Quod nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in corde hominis ascendit, quæ præparauit dominus diligentibus se. Adhuc quæris & interrogas, quid sit hoc? Si vis verum agnoscere, deus est deliciæ tuæ, requies tua, sanitas tua, gaudium tuum, fœlicitas tua, refrigeriű tuum, amœnitas tua, & quicquid sancte possit desiderare anima tua, totű tibi deus erit. Sic beatus Apostolus dicit, Et erit deus omnia in omnibus. Auare audi me: Quid tibi sufficit si deus tibi non sufficit? Si ergo ista omnia desideratis, paradisi requiē quærite, pro æterna beatitudine suspirate; vnde non exit amicus, vbi non intrat inimicus, vnde nec bonus potest exire aliquando, nec malus vllo modo introire. Ad istam ergo primam ornati bonis operibus festinemus, vt dű eleemosyna pauperibus dederimus, ad cœlestia regna peruenire possimus. Ad quæ ille nos perducat qui est benedictus in secula seculorű, Amen.

1. Cor. 2.

1. Cor. 15.

Hic sequebatur concio quæ habetur inter Homilias quinquaginta, 11. nisi quòd hic detraxerat initium.

Hoc loco sequebantur acta apud populum de disquisitione clericorum Augustini, quæ habentur inter Epist. las, & stultè mixta sunt Eremiticis, eoq; prætermisimus.

Hic sequebatur sermo cuius initium, Nihil sic deo placet, qui habetur Tomo nono.

De obitu Valentini Episcopi Carthaginensis.

SERMO LV.

LIber sapiétiæ fratres charissimi multis modis commendat hominis sapientiam. Primo quia hominé à periculo liberat,

liberat, secundo quia conseruat liberatũ, tertio quia coronat conseruatũ. Quo modo autẽ liberat, exemplũ patet de Noë, quem cum aqua deleret terram, liberauit in arca. Quo modo autem conseruat, patet de Iacob, quo modo duxit eum dominus per vias rectas, & ostendit illi dormienti regnum Dei. Qui euigilans ait, Verè hic est domus dei, & porta cœli. De gloria dei vero quæ coronat subditur. Reddet deus mercedem sanctis suis laborum suorum, & deducet eos in via mirabili. Isti enim sunt tres status Ecclesiæ: Status videlicet pœnitentiæ, iusticiæ & gloriæ. In primo liberat, in secundo conseruat, in tertio coronat dominus. In primo afficimur, in secundo reficimur, in tertio perficimur. In primo est labor & dolor, in secundo sapor & decor, in tertio gloria & honor. Verumtamen quia de his statibus frequentius fratribus nostris canonicis frequens fuit lectio & exhortatio, & in mensa quotidiana disputatio, fortasse in corde dicetis, Tædium est tantum de hoc nobis audire, quia etiam obsequium oportet, vt nos decet, reuerendo Valentino Episcopo exhibere. Sed non pigeat vos fratres me supportare, quod si tædium vobis esset, ad fratres meos confugiam, qui me audire tota mente & toto affectu desiderãt. Nam verbum notum & antiquũ, nouum aliquando fieri potest. Cibus etiam diu masticatus citius digeritur. Vt ergo fratres distinctio trium statuum clarius elucescat, conatus eis accommodemus in hunc modum. In statu pœnitẽtiæ cæcum reducit dominus per vias duras, & promitiit illi regnum dei patris sui. In statu iusticiæ iustum deducit dominus per vias rectas, & ostendit illi regnũ dei. In statu gloriæ iustum & sanctum educit dominus in via mirabili, & introducit eũ in regnum dei. Ecce fratres quo modo reducitur cæcus de inuio ad viam, de exilio ad patriam, de mansione ad mansionem, de virtute ad virtutem, de corporis carcere ad æternam gloriam. Ecce quo modo reducitur cæcus ne sit sine Christo, deducitur iustus vt sit Christus cum eo, educitur sanctus, vt ipse sit cum Christo. O fratres mei ecce quo modo esse sine Christo miserum est, Christũ secum esse tutum est, esse cum Christo beatum est. Non enim existimãdum est idem esse, secum esse Christum, & esse cum Christo. Apostolus enim habebat secum Christũ dum dicebat, Nõ ego solus sum, sed gratia dei mecum est. Nondum erat cum Christo dum dissolui

Gene. 8. *Gene. 28.* *Sapien. 10.* *Ecclesia tres status.* *Sapien. 10.* *1. Cor. 15.* *Philip. 1.*

Luca. 23. solui cupiebat & esse cum Christo. Latro secũ habebat Christum, cui promittebat Christus, Hodie mecum eris in paradiso. Reducitur itaque cæcus per vias duras. Sanè durũ est relinquere consueta, durius aggredi incõsueta, sed durissimum est in fornace decoqui continua, in qua necesse est vt decoquatur taliter vt velut carnes possit amputari, & velut virga ad omnem modum reuolui. Istæ sunt viæ peccatoribus duræ super omnia dura, amaræ super omnia amara, odiosæ vt mors. Quæ sunt istæ viæ fratres, nisi relinquere quæ mundi sunt? O quàm durum est, ô quàm mortale videtur, ô quàm *Matt. 19.* amarum relinquere quæ mundi sunt. Sed quia dura, quia amara, quia pœnosa, ideo centuplum accipies, & vitam æternã possidebis. Eia milites surgite iam, quia diu dormistis, armate vos contritione cordis, confessione oris, afflictione carnis, quia ecce veniet saluator & non tardabit. Ecce iam in *Hebr. 10.* ianua est, ecce iam te vocat, ecce te venire compellit. Sed dices ô miser: In contritione est dolor, in confessione rubor, in afflictione labor, quid ergo faciam? Eia ô miles Christi, ciuis cœlorum iam denunciaris ab illo qui super te est, ipse qui laborem & dolorem considerat: Verũtamen quanto duriora *Psalm. 9.* tanto vtiliora tibi erunt. Verumtamen certa valenter dum *2. Timo. 4.* potes, quoniam reposita est tibi corona iusticiæ, quã reddet tibi dominus in illa die iustus iudex: Postquam autem cæcus factus est videns, impius iustus, tunc deduxit dominus per vias rectas, cantare poterimus fratres. Sunt enim fratres, vt *Rectitudinis tres species.* scholares nostri vacui nõ recedent, tres species rectitudinis. Aliud est enim regi aliud dirigi, aliud corrigi. Nam propheta dicebat, Dominus regit me, & nihil mihi deerit. Et iterũ, *Psalm. 22.* Dirige in conspectu tuo viam meam, Et iterum, In quo cor- *Psalm. 5.* rigit adolescentior viam suam. Et iterũ, Mane, inquit Esaias. *Psal. 118.* erigit mihi aurem. Res enim fratres inanimata proprie dici- *Esaia. 50.* tur regi, vt currus & nauis. Res sensata præter rationem diri- *Psalm. 4.* gitur, vt equus & mulus, quibus non est intellectus. Res ra- *Coloss. 3.* tionalis corrigitur, scilicet corde regitur, vt homo. Iustus ve- *Hierem. 6.* ro erigitur vt sapiat quæ sursum sunt & quærat. Sic enim volebat Hieremias dum dicebat, State in viis vestris & consi- *Dani. 10.* derate quæ sit vita æterna. Daniel ad maiestatis visionem *Ouid. Metamorpho. lib. 1.* prostratus audiuit ab angelo, Sta super pedes tuos. Quod tamen si nõ credis Prophetæ, crede Poëtæ scholaris peruerse, cui deus os sublimè dedit, cœlũque videre iussit, à quo dum

qu:

quæreret tyrannus & diceret, Quare te deus fecit? Respondit vt contempler cœlum & cœlorum numina. Factus est enim homo in terra, non ad terram, sed ad cœlum: & factus de terra, non propter terram, sed propter cœlum. Quis fidelium plus dixisset fratres, aut probabiliori argumento? nescio. Nunquid etiam animal mutum & brutum nouit argumentum ægritudinis suæ? Nunquid leo infirmans animal quod simia dicitur quærit, qua deuorata mox conualescit? Nunquid etiam simia ægrotãs quærit sanguinẽ canis, vrsus formicas, leopardus capreas, vitis serpẽtes ferculũ? Homo vero attritus in physica hæc omnia ignorare videtur. Vnumquodq; enim fœlicitatem affectat, sed si homo affectat, opere tamen affectare nõ videtur. Quære ergo ô homo cœlũ ad quod factus es: Noli quærere philosophiam, quoniam ad philosophiam factus non es, nec expedit tibi scire quæ sunt super terram, sed tãtum quæ sursum sunt. Sta igitur super pedes tuos, sta in viis tuis naturalibus ad quas factus es, & dirige eas si necesse est in dando & dimittendo. Date & dabitur vobis. Et tũc dominus tibi dicet, Amice, ascẽde superius, intra in gaudiũ domini tui. Sed dicet quis, Quo modo & qualiter egredietur spiritus de corpore? Nunquid Salomon hoc ignorare videtur, dum se dixit penitus ignorare viam aquilę in cœlo? Quo modo ergo deũ videt, quo modo angelũ, quo modo seipsum, quo modo spiritum alium bonum vel malũ? Super hoc hodie ille magnificus philosophus admiratur. Nam in libris de animalibus, quinque sensus corporis communes esse nobis ad vsum cum brutis posuit, non ad oblectamẽtum. Homo in omnibus delectatur: pecus vero tãtum in duobus delectatur, scilicet in gustu & tactu, in aliis vero mouetur quandoq; & excitatur, sed non delectatur. Vnde ergo est quod spiritus egressus à corpore duos quos habet cõmunes cum bestiis penitus amittit. Non enim gustu vel tactu vtitur, vel oblectatur, sed alios tres ad vsum retinet & oblectamentum. Mirabile tamen videtur ei, scilicet quod spiritus sine corpore sensibus corporis vtatur. Quod tamen philosophus si forte planè non intellexit, verum est tamen & omnino verũ & irrefragabile, quia spiritus liber videt deũ, delectatur in deum, ne semper sibi dicatur, O anima vbi est deus tuus? Audiet etiã angelos cãtantes & iubilantes. Videbit etiã & audiet. Esto super quinq; ciuitates, id est, beatitudines

Luca. 6.

Prouer. 30.

Aristoteles.

Matt. 25.

dines, & ſic vnicuiq; ſecũdũ opera ſua. Et ſi dicetur à nobis, Domine quid facies, quando hæc omnia meruimus à te largiri? Porrò reſpõdebit ille magnus paterfamilias velut Alexander militi petenti munus, cui ciuitatem dediſſe fertur, Si tu tamen nõ es dignus tãta recipere, ego tamẽ ſum dignus, & potẽs tanta donare. Angeli fratres mirabuntur non modicum de operibus dei in coniunctione animæ & carnis in homine, in coniunctione hominis & verbi in Chriſto, in coniũctione hominis & dei in cœlo. Nam dicturus eſt dominus, Pater volo vt ſint vnũ nobiſcum, ſicut ego & tu vnũ ſumus. De prima admirantur, vbi vnũ vni iungitur: de ſecunda plus vbi vnum duobus iungetur: ſed de tertia plurimũ, vbi vnum tribus in trinitate iũgetur. Hæc autem generaliter expoſita, ſpiritaliter tamẽ ad commemorationem huius ſancti epiſcopi Valẽtini trahi poſſunt: Qui dũ eſſet catechumenus annorum decem & nouẽ ad baptiſmum peruenit, & ſic reduxit eum dominus per vias rectas, poſtmodum deduxit eum Epiſcopum per vias duras pœnitentiæ, poſtmodum eduxit eum per viam admirationis & gloriæ. Sic ergo poſt cũ curramus fratres, vt comprehendamus brauium æternæ vocationis in die illa cum venerit Ieſus filius dei, qui cum patre & ſpiritu ſancto viuit & regnat in ſecula ſeculorum. Amen.

Ioan. 17. *1. Corin. 9.*

De commẽdatione diuinarum ſcripturarum cum exhortatione vt diligenter legantur. SERMO LVI.

PRopicio Chriſto fratres chariſſimi ita lectionem diuinã auido, & ſitienti corde accipiatis, vt vobis ſpiritale gaudium de veſtra fideliſſima obedientia faciatis. Sed ſi vultis vt vobis ſcripturæ ſanctæ dulceſcant, & ſecundum quod oportet diuina vobis præcepta proficiãt, ſubtrahite vos aliquibus horis ab occupationibus mundi, in quibus etiã in domibus veſtris diuina eloquia relegentes, ad integrum vos dei miſericordiæ cõſecretis, vt in nobis illud fœliciter impleatur, quod de beato viro ſcriptum eſt, Quia in lege domini meditabitur die ac nocte: & illud, Beati qui ſcrutantur teſtimonia eius, in toto corde exquirunt eum: & illud, In toto corde meo abſcondi eloquia tua vt nõ peccem tibi. Sicut enim, vt ipſi audiſtis, ille qui in corde ſuo abſcõdit eloquia dei nõ peccat, ita & ille qui nõ abſcõdit peccare nõ ceſſat. Si enim negociatoribus nõ ſufficit de vna tãtũ merce lucra cõquirere,

Pſalm. 1. & 11.

ſed

ſed plures merces comparant,ex quibus ſubſtantias ſuas augeant, & agricolæ diuerſa genera ſeminum conantur ſerere, vnde ſufficiẽter ſibi & ſuis cibum valeant præparare: quanto magis in ſpiritalibus lucris non vobis debet ſufficere quòd in eccleſia lectiones diuinas audiatis, ſed in domibus & in conuiuiis veſtris, & quãdo dies breues ſunt etiã aliquibus horis in noctibus lectioni diuinæ debetis inſiſtere, vt in horreo cordis veſtri ſpiritale poſſitis triticũ comparare,& in theſauris animarum veſtrarum ſcripturarum margaritas recondere, vt cum in die iudicij ante tribunal æterni iudicis veneritis, ſicut dicit Apoſtolus, veſtiti & non nudi inueniamini. Et illud fratres chariſſimi diligenter attendite,quia ſcripturæ diuinæ quaſi literæ de patria noſtra nobis tranſmiſſæ ſunt.Patria enim noſtra paradiſus eſt,parentes noſtri ſunt Patriarchę & Prophetæ & Apoſtoli & martyres,ciues enim ſunt angeli, rex autẽ noſter Chriſtus eſt. Quando enim peccauit Adam, tunc in ipſo velut in exilium huius mũdi proiecti ſumus,ſed quia rex noſter plus quam cogitari,vel dici poteſt pius, & miſericors eſt, ſcripturas diuinas ad nos inuitatorias per Patriarchas & Prophetas dignatus eſt mittere, quibus nos ad æternam patriam inuitaret. Et cũ ſcripturas eius rebelli ſpiritu fragilitas humana cõtemneret, dignatus eſt per ſe ipſum deſcendere,& nos de tyrannide, & de ſuperbia diaboli liberare,& ad veram humilitatẽ exemplo nos ſuæ mãſuetudinis prouocare,de poteſtate etiam antiqui ſerpentis per paſſionis iniuriam liberare,ad inferna deſcendere,& antiquos ſanctos qui originali peccato obnoxij tenebantur eripere, in altum aſcendere, ſpiritum ſanctum qui nos contra omnes inſidias diaboli confortaret de cœlis mittere, etiam Apoſtolos ſuos qui regnum dei per vniuerſum mundũ euangelizarent dirigere.Et licet nos nõ ſolum ſuperbos ſed etiã impios,non ſolum originalibus,ſed etiam in actualibus peccatis obnoxios inueniſſet,totum tamen nemine ſupplicante dimiſit: & non ſolum ſicut merebamur multis catenis, vel compedibus oppreſſos ad exercenda laborioſa opera nos traxit, ſed magis pro ineffabili pietate vt cũ illo regnemus clemẽter ac miſericorditer inuitauit. Cum hæc ita ſint fratres chariſſimi,quid de ſe cogitant ſerui, qui ita præſumunt domini ſui præcepta contemnere,vt nec ipſas inuitatorias literas quibus ad regni beatitudinẽ eos inuitat,dignentur relegere?Quo modo enim

2.Cor.5.

ſi aliquis noſtrum ad procuratorem ſuum literas dirigeret, & ille non ſolum nó impleret quod præcipitur, ſed etiá ipſa iuſſoria relegere dedignaretur, non indulgentiá, ſed pœnam, non libertatem accipere, ſed carcerem mereretur ſuſtinere. Ita ille qui diuinas ſcripturas de patria æterna tranſmiſſas diſſimulat legere, timere debet ne forte præmia æterna non accipiat, ſed etiam pœnam perpetuam non euadat. Nam intantum periculoſum eſt nobis diuina præcepta non legere, vt propheta lugubriter clamet, Ideo captiuus ductus eſt populus meus, quia non habuit ſcientiam. Qui autẽ ignorat ignorabitur. Sine dubio qui deum per diuinam lectionem in hoc ſeculo diſſimulat inquirere, & deus illum in æterna beatitudine dedignabitur agnoſcere. Et timor nobis debet eſſe, ne clauſis ianuis cum ſtultis virginibus foris excluſis mereamur audire, Neſcio vos, non noui vos, diſcedite à me operarij iniquitatum. Quid eſt neſcio vos, non noui vos? Quo modo eos neſcit quos in ignem mittit? Ideo vtrũq;, quia ſicut iam dictum eſt, qui eum in hoc ſeculo legendo nolunt intelligere, in die iudicij illos Deus dedignabitur agnoſcere. Et illud in Salomone quod ſcriptũ eſt, non negligenter, ſed cum grandi ſolicitudine ac timore debemus audire, Qui obturat, inquit, aurem ſuam ne audiat legem, oratio eius erit execrabilis. Debet primus ipſe audire deũ qui vult exaudiri à deo. Nam qua fronte vult vt deus eum exaudiat, quẽ intantũ deſpicit, vt eius præcepta legere diſſimulet? Et illud quale eſt fratres mei quòd nonnulli Chriſtiani, & quod peius eſt aliquoties etiam clerici quando iter acturi ſunt panẽ, & vinũ, & oleum, & diuerſas ſibi impenſas ordinant præparari. Et cum tanta vnuſquiſq; in terreno itinere præparat vnde viuat caro ſua, quare tantum libellum legere nó curat, vnde hic & in æternum reficiatur anima ſua? Cum ergo duos quiſque homines habeat, vnum interiorem ad imaginem dei factum, & alium exteriorem de limo terræ formatum, cur tantam ſolicitudinem pro corpore, quod in ſepulchro à vermibus deuorádum eſt habere videmur, interiorem vero hominẽ qui ad imaginem dei factus eſt, tanquam vile mancipiũ ſine pabulo verbi dei fame & ſiti cruciare permittimus? Intantum enim prauus deum negligit, vt in ſe imaginẽ ipſius deſpiciat & contẽnat. Hæc ergo fratres chariſſimi ſapienter & vtiliter cogitantes quantum poſſumus, ocioſis fabulis & detractionibus ac ſcurrilitatib

Eſa.5. *Matt.25.* *Prou.28.* *Vnuſquiſq; duos homines habet.*

bilitatibus cunctis finē studeamus imponere, & totis viribus de impedimentis mundi istius fugiendo, aliquas horas quærere, in quibus pro salute animæ nostræ orationi, vel lectioni possimus insistere, vt in nobis impleatur quod scriptum est, Qui docti fuerint fulgebunt sicut stellæ in perpetuas æternitates. Quod ipse præstare dignetur, qui cum patre & spiritu sancto viuit & regnat deus, in secula seculorum, Amen. *Dan. 12.*

Sermo de Vanitate seculi, qui hoc loco ferebatur, habetur in Tomo nono.

De Vanitate mundanæ gloriæ. SERMO LVIII.

APostolica lectio fratres charissimi hunc sonitum reddidit, Tempus breue est, reliquum est vt & qui habent vxores tanquam non habentes sint, & qui vtuntur mundo tanquam non vtantur. Præterit enim figura huius mundi, & sicut fur dies domini ita veniet. Itaq; ô anima quæcunq; audis & legis, consilium te iuuet sanctissimi Danielis dicentis, Consiliū meum accipe, & peccata tua eleemosynis redime. Quod consiliū si neglexeris, ad cœlū sine causa pulsas. O anima quæ inter carnis parietes fragiles habitas, vigila, inquit, & pulsa, pete & roga pulsanti tibi & petenti aperietur, dicit dominus. Et si transieris per ignē, tecū sum, & flamma non comburet, quæ orādo si quæsieris inuenies, cū pulsaueris rogādo Christus tibi aperiet ianuas vt possessor paradisi introëas. Si adhuc frater de fine mūdi putas tibi restare aliquid, vel tuum tibi considera finem: scriptū est enim, Nudus exiui de vtero matris meæ, nudus etiam ibo sub terra. Ergo frater nihil tecum attulisti quando ingressus es mundum, nihil tecum tollis quando dimiseris mundum. Audite omnes in populo, & negligentes aliquando cognoscite, Ite ad sepulchra mortuorum, & videte exempla viuentium. Iacent ossa & perit caro, & tamen causa eius seruatur in iudicio Christi. Fuit & ipse nobis similis aliquando in vanitate viuens in seculo, studens diuitiis, multiplicauit agros, plātauit vineas, implens horrea in thecis multis, & lætatus est in abundantia sua, & ecce subito ablata sunt omnia ab oculis eius. Plaudebatur sibi per schemata multa, sericis vestibus erat indutus, pompas & luxurias sibi adhibens, epularum diuitias exercebat, saltationes & iocos in ebrietatibus exhibebat, prandia sua cum cœna miscebat, & lætitiæ suæ vix dabat finem. Et ecce ablata sunt

1. Cor. 7. *Daniel. 4.* *Esa. 43.* *Iob 1.*

omnia ab oculis eius. Vbi ergo abierũt illa omnia? Vbi põpa? vbi schemata? vbi exquisita conuiuia? Vbi nam sunt illi qui eum in foro longius ab omnibus conspiciebant? Vbi ornatus domorũ, & preciosa luxuria vestimentorũ? Vbi gemmarum ambitio, & argenti pondus immensum? Vbi postremo ipsa cupiditas quę cũ omnia quotidie quę vult agit, nescit quãdo totum habet amittere? Vbi sapientia illa & foris excogitata disertio? Vbi applausus laudum, & adulatio amicorũ assidua? Vbi seruorum subditi greges, & lampadarum radiantia luminis? Vbi antecedentiũ turba clientiũ? Transierunt omnia ab oculis eius, & vltra nõ erit memoria eius. Iacet in sepulchro redactus in puluerẽ, defluxerunt carnes eius quas deliciæ nutriebant: Abscesserunt nerui à cõpaginibus suis, sola remanserunt omnia quæ seruantur in exempla viuentiũ, vt cognoscantur reliquiæ mortuorũ. Putatur requiescere corpus eius, abiit autem anima eius in infernũ, & non videbit vlterius lumen. Circũdant enim eũ tenebræ multæ, tremor & afflictio apprehendent eũ, vermes & ignis cõsument eũ, & fletus non desinet ab oculis eius. stridor dentiũ frequẽtat eum, eo quòd pessimi dolores perurgent eum, & non desinunt pœnæ ab anima eius. Pœnitet se modo male vixisse in seculo, & hæc sibimetipsi reputans dicit se pietatem & misericordiã non fecisse, & modo quæret eam & nõ inueniet, multas diuitias se possedisse & reposuisse, & non eas pauperibus erogasse, perdidisse se tempus pœnitentiæ, & nõ se correxisse ab omnibus malis, dies suos negligendo transisse in quibus habuit spacium bene faciendi vt non incideret in talibus pœnis. Expectat enim eũ resurrectio magna, vt tradatur peiori iudicio secundum quæ gessit. Ibi enim eum conturbabunt multitudo angelorum, qui super pœnas sunt cõstituti, improperantes ei quòd taliter egerit, & eleemosynã non amauerit, ideo misericordia ei denegatur. Gehenna ardens eum expectat, quia pauperem & egenũ non amauit, ventrem eius perpetuus penetrat vermis, qui esurientem pauperem non saturauit. O quantum valet apud dominum misericordia quæ in vita hujus seculi exhibetur, quæ dum hic exhibendo delectatur, ad recolligendũ inuenitur: sicut dominus noster Iesus Christus in Euangelio dicit, Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. Currite itaque fratres mei dilectissimi dum lucem huius vitæ habetis, ne tenebræ mortis

Matth. 5. *Ioan. 12.*

vos

vos comprehendant, facite misericordias in hoc seculo quæ deleant peccata, vt succurrant vobis in die iudicij, quia quod mãducatis perditis, & quod laboratis relinquitis, quod vero pauperibus erogatis, hoc firmiter possidebitis. Eleemosyna enim emundat peccata & ipsa interpellat pro nobis dominũ. Antecedat igitur nos misericordia nostra in die iudicij, & ipsa interpellat pro nobis in conspectu domini, vt misericordes misericordiã cõsequamur: Præstãte domino nostro Iesu Christo, cui est honor & gloria in secula seculorum, Amen.

LX. Qui hoc loco sequebatur, habetur Tomo nono, cuius initium, Audite fratres.

De persecutione Christianorum.

SERMO LX.

FRequẽter diximus fratres charissimi quòd semper Christiani persecutionem patiuntur. Mundus in maligno positus est. [1. Ioan. 5.] Aduersarius noster diabolus regnat in mũdo, & nos putamus, quia non patimur persecutionem. Quæ enim res non persequitur Christianum? Omnia quæ in mundo sunt persequuntur Christianũ. Miramur si nos persequuntur alii, si Christo seruire voluerimus, & parentes nostri nos persequuntur. Quicunque dissimilis nostri est, persequitur nos & odio nos habet. Miramur si alij nos persequuntur, ipsum corpus nostrũ nos persequitur. Si comedero paululũ & corpusculum meũ fuerit robustum, sanitas corporis mei persequitur animam meã. Quocunq; me vertero, persecutio mihi est. Si videro mulierẽ, oculus meus persequitur me: cupit enim interficere animam meã. Si videro diuitias, si aurum, si argentum, si possessionẽ, si delicias corporales, si pulchra vestimenta, quodcunq; videro persequitur animã meam. Non putemus tantum in effusione sanguinis esse martyriũ, semper martyrium est Christianis & religiosis. Adolescentulum libido persequitur, & vult libido effundere sanguinẽ. Quando periclitatur anima tua, & quasi in periculo constituitur, tũc astat dominus Iesus à dextris patris, & pugnat pro adolescentulo suo. Si ergo sunt martyria in pacis tempore, sunt & negationes. Nemo ergo dicat non esse martyrium negationis. Et martyrium est & negatio. Ego hodie qui videor monachus, si rupero propositum meum, Christum negaui. Et si in pace Christum nego, in persecutione quid facerem? Non torqueor neque exuror, & denego, si torquerer & exurerer quid

facerem? Qui in persecutione negat, habet veniā plagæ. Pro illo precantur sancti, Quid enim dicit? Volui pugnare, caro mea in colluctatione defecit: Non cessit animus, sed cessit corpus. Aliud mens cogitabat, aliud corpus compellebat, & tamen non habet excusationem. Nulla enim est plaga quæ debeat ab amore Christi separare. Quid enim tibi dicit? Hoc est, in incēdio eras in equuleo pendebas, pro me torquebaris & dicis, non potui sustinere tormenta: & quo modo sustinuit Petrus, quo modo Paulus, quo modo cæteri martyres sustinuerunt, & habuerunt corpus quale & tu habes? O monache qui ieiunium fugis, putas ignē effugere? Hoc ergo dico, quia omni tempore sunt martyria, sunt & persecutiones. Deniq; apostolus quid loquitur de viduis quæ secundos duxerunt maritos? Quid dicit? Habentes damnationē, quia primam fidem irritam fecerunt. Viduæ quid dicit? O vidua antequam promitteres quòd esses vidua, in tua erat potestate vt nuberes. Ex quo tempore confessa es vt mihi permaneres, ex eo tempore mea esse cœpisti, si volueris secundum maritum ducere, me contempsisti, adultera es, quia mihi iam iuncta eras. Sic & tu monache, antequā promitteres, in tua erat potestate facere quod volebas. Vox tua ligauit te mihi. Nónne liber eras? In potestate tua erat promittere, nō tibi licet ea licētia dimittere quod promiseras. Promittere fuit tuū, dimittere non est tuū. Si me dimiseris, non habeo te in eo gradu in quo prius habui. Primo liber eras, & eras quidem de familia mea, sed nō eras ante oculos meos, nō eras de ministris meis, sed de familia mea eras: nō tamen eras mecū, sed tamen meus eras. Ex quo mihi militare cœpisti si recesseris, non habeo te quasi de familia, sed quasi fugitiuū. Hoc totūquare dico? quoniā in nostra est potestate promittere seruire deo & obedire, nō est in nostra potestate dimittere. Promisisti, præmiū habes: neglexisti, pœnā habes. Non est meum, vtrūq; est tuum, elige quod velis. Habes viam mortis & vitæ, ingredere qua volueris. Hoc totū dico fratres charissimi, ne quis de vobis putet se habere liberam potestatem & dicat, Ergo illi qui vxores habent, qui sunt in ciuitatibus, qui militant, qui negociantur, ergo totus mundus in periculo est, soli monachi saluantur. Nostra & illorum non est æqua conditio. Illi scientes imbecillitatem suam non promiserunt facere quod implere non poterant, Illi quidem Christiani sunt, sed Christianus quasi

1. Tim. 5.

secula

secularis, & secularis quasi negociator, & Christianus quasi miles,& Cornelius Cẽturio miles fuit, sed saluatus est. Ego quidẽ sum monachus, qui desiui esse secularis, & factus sum monachus, aut monachus saluor,aut aliter non saluor, non est aliud medium. Si voluero dimittere vitam monachi, & sequi secularem, nõ habebit me dominus quasi secularem, sed quasi præuaricatorem. Non ergo licet nobis dimittere quod habemus propositum: dicit aliquis, Quid facio si peccaui in isto proposito qui factus sum nec secularis nec monachus? Aliquis peccator peccatum maiori pœnitentia cupit emendare. Ergo hoc dico, Non nobis licet dimittere quod habuimus propositum, licet dignitatẽ propositi perdideris. Si peccasti in vita monachi constitutus, esto pœnitens quasi monachus patiens nõ quasi secularis: aliquis dicit, Fugi dominum meum ne me cędat, semper debeo fugere? Si te pœnitet quòd fugisti, debes reuerti ad dominum tuum: nemo dicit, Pœnitet me quia fugi, debeo semper fugere? Si sanctus es, beatus es & monachus: si peccator es, miser es, & monachus tamen es. Monachus es licet dignitatem propositi perdideris. Siue sanctissimus siue peccatores simus, non nobis licet mutare propositum, quia Christus de cœlis à patre misit spiritum suum, sicut ipse promisit, Non derelinquam vos orphanos, sed mittam vobis spiritũ veritatis qui à patre procedit, ipse docebit vos omnia quæcunque dixi vobis, & commonebit vos. Hæc quidem in commune loquor, mihi quoque loquor, ne quis se putet habere potestatem mutare propositum. Et iam, vt assolet, si casu quisque instigante diabolo ac suadente peccauerit, non ei liceat mutare propositum, sed ad pœnitentiam quæ est medicamen lapsorum tota animi auiditate cõfugiat. Dominus potens est & præterita indulgere, & ad præsens, & me & vos ab omnibus insidiis diaboli tutos saluare, Qui viuit in secula seculorum, Amen.

Hic fingit Augustinum monachum quo nomine se nusquã appellat, nec suos clericos.

Ioan. 14.

De obedientia SERMO LXI.

SI præmia æternæ vitæ volumus promereri, præcepta dei totis viribus satagamus custodire. Præcepta nanq; dei nolentibus grauia, volentibus sunt leuia: sicut ipse ait, Iugum enim meum suaue est, & onus meum leue: audiamus dominum & saluatorẽ nostrum præcipientem nobis & suo exemplo admonentem, Tollite, inquit, iugum meum super vos, & di

Matth. 11.

Iugum Dei tollere q^d? & diſcite à me, quia mitis ſum & humilis corde. Quid eſt iugum dei ſuper ſe tollere, niſi ſanctæ obedientiæ præcepto ſeipſum propter deum ſubiicere? *Mitis.* Mitis autem eſt qui omnes iniurias, & contumelias quæ ſibi illatæ fuerint æquanimiter tolerat, qui eam Apoſtolicam ſententiam opere tenet, qua dicitur, *Roma. 12.* Non reddentes malũ pro malo, vel maledictum pro maledicto, ſed econtrario benedicentes: & iterum, *Vbi ſupra.* Noli vinci à malo, ſed vince in bono malum. *Humilis.* Humilis vero eſt qui eligit abiectus eſſe in domo dei, *Pſalm. 83.* & omnes ſtudet ſibi præferre, qui ſe ſemper puluerem & cinerem eſſe penſat, & in cunctis quæ agit ſeruum ſe indignum, non ſolum verbo, ſed opere, cogitatione, & omni conuerſatione ſua ſemper ſe abiicit & contemnit. Talis proculdubio ad ſeruandam diſciplinam atque obedientiam eſt idoneus, nec poteſt perire à via iuſticiæ, neq; declinare ad dexteram ſiue ad ſiniſtram, quia in eo quòd mitis eſt nulla aduerſitate frangitur, in eo autem quòd humilis eſt nulla proſperitate, vel gloria eleuatur. Quantus autem ſit obedientiæ fructus oſtenditur, cum ſubinſertur, Et inuenietis requiẽ animabus veſtris. *Matth. 11.* Obedientiæ quidem diſciplina modo in labore eſt, ſed in futuro fructum habet pacatiſſimum. Et ſciendũ quòd quanto modo erimus obedientes patribus noſtris, tanto erit deus obediẽs orationibus noſtris, & tanto erit nobis iugum eius ſuaue, & onus eius leue. Scire quoq; oportet, quia ſuperbus & impatiens diſciplinæ & obediẽtiæ regulis ſubiacere nõ poteſt. In eo enim ꝙ elate viuit cæteros deſpicit, & ſuis magis quã alterius definitionibus obedire appetit: In eo autẽ quòd impatiẽs eſt, ipſa parua & leuia, dura & intolerabilia eſſe diiudicat, idq; ſolũ rectum eſſe æſtimat, quod obſtinato corde conceperit, ſenſuq; proprio pro omniũ vtitur ratione. Iſti tales fratres vnanimes ſæpe perturbãt, liteſq; mouent, nec volũt ad menſurã aliorum viuere, nec ſunt cõtenti his quibus cõtenta debet eſſe religioſa paupertas. Et cũ negligentius cæteris viuãt, plus aliis volũt honorari. Huiuſmodi rebelles, & inobediẽtes animæ frequenter in paſſionibus ſuæ carnis decidũt, & vſq; ad turpia opera dilabũtur, & ex his pleriq; à ſocietate fratrũ, & à ſancto propoſito miſerabiliter & dãnabiliter diſcedũt: de talibus terribiliter clamat Petrus Apoſtolus, *2. Petri. 2.* Si, inquit, fugiẽtes coinquinationes mundi his rurſus impliciti ſuperantur, facta ſunt eorum poſteriora peiora prioribus. Melius enim erat eis non

cognoſcere

cognoſcere viam iuſticiæ, quàm poſt cognitionem retrorſum reuerti ab eo quod illis traditũ eſt ſancto mandato: huic dominus ait, Væ illi per quem ſcandalum venit. Quiſquis ergo talem ſe eſſe recognoſcit, dum tẽpus corrigendi habet ad lachrymas, & pœnitẽtiam cito redeat, ſuperbiam cum humilitate vincat, impatientiam manſuetudine damnet, vicia in virtutes conuertat, ne ſi in malo perſeuerat, ad æterna ſupplicia perueniat. Debemus ergo eam quam profeſſi ſumus obedientiam, & virtute & opere cuſtodire. Quod tũc agimus, cũ eum qui nobis præeſt pro amore dei honoramus, atq; diligimus, & quicquid ab eo nobis præcipitur tanquã ab ipſo cœleſti domino fuerit imperatũ, libenter implere feſtinamus. Prælatus enim Chriſti vices agit in monaſterio: vnde ipſe ſuis paſtoribus ait, Qui vos audit me audit: & qui vos ſpernit, me ſpernit. Sicut enim gaudere debẽt & magnũ à domino præmium expectare, qui libenter obediunt: quia quod ipſi maiorum iuſſu faciunt, hoc ipſi authori deo impendunt, ſic nimirum magnum à deo iudiciũ timere & expectare debent, qui prælatorum ſuorum iuſſa deſpiciũt: quia cum prælatus contemnitur, nõ ipſe, ſed is in cuius loco poſitus eſt contemptui habetur. Nec poteſt deus à nobis ſine magno fructu honorari, nec deſpici ſine magno detrimento. Debet autem obedientia eſſe ſine mora, non cum murmure neq; cum triſticia animi, ſed cum gaudio & hilaritate. Hilarem enim datorem diligit deus. Bonum autem quod cum triſticia fit, deo non eſt acceptabile, quia ipſe magis eſt inſpector cordis quàm corporis. Debet quoque obedientia eſſe vſque ad mortem, quia vſque ad mortem patri ſuo propter nos obediuit Chriſtus. Ad hoc ſanctum præceptum ipſe ſuo exemplo noſter redemptor nos admonet, dicens, Tollite iugum meum ſuper vos, & diſcite a me, quia mitis ſum & humilis corde.

Matth. 18. *Luc. 10.* *2. Cor. 9.* *Philip. 2.* *Matth. 11.*

De timore domini, & auaricia vitanda,

SERMO LXII.

TImor domini expellit peccatum. Per timorem domini naſcuntur multa bona: Salomon ait, Principiũ ſapientiæ timor domini: & alibi, Beatus homo qui eſt pauidus. Per timorem enim domini euadunt animæ de pœnis inferni, & per amorem eius inuenitur gaudium ſempiternum, quia timor domini & amor proximi charitas eſt. Qui autem charitatem habet, deum habet. & qui deum habet, ſecularia fugit.

Eccli. 1. *Prouer. 1. & 9. & 28.*

Qui Christum diligit, infernum timet, & paradisum desiderat, vbi anhelat peruenire, in quo sperat permanere, in quo non est timor de morte, nec trepidatio de hoste. Qui deum habet in se, diabolum repellit de se. Per dilectionem dei & proximi vita acquiritur æterna, amor dei in deo permanere facit. Dilectio proximi malum non operatur. Vnusquisque quod sibi fieri non vult, alteri nequaquam faciat, qui sic agit peccatum non nutrit. Qui terrenis se implicat, cœlestibus se elōgat. Gaudet qui acquirit, tristatur qui amittit. Multi sunt qui de alienis lachrymis eleemosynas facere se sperāt, vnum expoliant, alterum vestiūt: vnum inanem faciunt, alium alienis reficiunt. Eleemosyna cum iniquitate acquisita abominatio est apud deū. Qui de iniquitate misericordiam facere putat, nihil est apud deum. Quid dicemus fratres charissimi de illis diuitibus qui congregant & ignorant cui congregant ea: acquirunt terrena & perdūt cœlestia, lucrantur pecunias, & perdunt animas, attēdunt quid acquirunt, & non perpendunt quid amittunt. Multi sunt qui in luce ambulare se putant, & foris claros existere se existimant, cum peccatorum luto pleni, intus tenebrosi persistant. O cæca cupiditas quæ à Christo animas separas, vt ille diues qui quotidie epulabatur splendide, ante cuius ianuam Lazarus iacebat mendicus. Mortuus autem diues, in inferno lapsus, Lazarus vero in sinum Abrahæ legitur allatus. Quare miseri diuites non expauescitis qui terrenas diuitias concupiscitis, & cœlestes thesauros perdere non curatis? Qui tale exemplū saluatoris iam dictum non timet, bene cæcus ambulat: Iacobus enim Apostolus dicit, Eia nunc diuites plorate & vlulate in miseriis vestris quæ veniūt ad ad vos. Diuitiæ vestræ putrefactæ sunt, vestimenta vestra a tineis corrosa sunt. Aurum & argentum vestrum æruginauit, & ærugo eorū vobis in testimoniū erit. Væ illis qui tales sunt. Auarus misericordiam non habet, cupidus similis est inferno. Infernus quantuncunq; plus deuorat, tanto magis cupit & desiderat: sic & auarus nunquam satiabitur. Crescit vana potentia, crescit & pœna. Potentes potentiora tormēta patiētur. Quanto maior honor datur, tanto maius periculum cōparatur. Isti tales sunt elati, superbi, vanitate pleni, luxuriosi, gulosi, & hominibus magis placentes quā deo. Hi sunt seipsos amantes gulæ seruiētes magis quàm spiritalibus intendentes, corpus ornantes, & animā fœdantes.

Roma. 13. *Psalm. 38.* *Lucæ. 16.* *Iacobi. 5.* *Sapien. 6.*

Carna

Carnalibus consentiẽtes, spiritalia negligentes. Foris ornati, intus tabefacti. Se sapiẽtes æstimãtes, veros se esse stultos non considerantes, cũ sapientia huius mundi apud deum stulticia est. Colligentes amicicias seculares, perdẽtes æternales: dicit namque Apostolus, Quicunq; voluerit esse amicus huius seculi, inimicus constituitur dei. Superbus deum negligit, diabolo seruit, verba diuina despicit, vana & inutilia diligit, falsas suggestiones amat, instinctiones diuinas recusat. Dum terrena sequitur, fugiunt ab eo cœlestia. Dum transitoria concupiscit, æterna amittit. Vanitates concupiscens diabolicas, perpetuas incurrit pœnas. Væ illis quos in talibus rapuerit infernus, qui dum tempus habent, & in sua sunt potestate, & non corrigunt se, nec emendant, cum mors venerit potentia illorum vbi remanebit? Et sola anima misera nónne in infernum ibit? O fratres charissimi, quid dicemus de illis qui vouerunt & non impleuerũt. Melius est non vouere, quàm post vota promissa ipsa non tenere. Multo & melius est non promittere, quàm fidẽ promissam non adimplere. Peius insuper fuerit si non reddideris quod promisisti, quàm si votum nunquam emisisses: dicit namq; Propheta, Vouete & reddite deo vestro: & in sapiẽtia dicitur, Os quod mẽtitur, occidit animã. Et psalmista, Perdes omnes qui loquũtur mendaciũ: & alibi, Ex verbis tuis, aut iustificaberis, aut condemnaberis. Multi enim quod peius est dei promissa dimittunt, diabolica fraude decepti, aliis se operibus malis implicantes quæ sectantur. Cósiderate ergo fratres charissimi vosmetipsos, cogitate vbi sint reges, vbi potẽtes, vbi amici, vbi parẽtes. Ecce quo modo de tanta potentia, vel læticia tanta prouenit miseria & angustia, de tantis diuitiis tot inopiæ, de tantis satietatibus tanta fames, de tam breui delectatione tam longa tristicia, de tam breui vita tam longa mors, de tam exigua sanitate tam longa infirmitas, de tã breui luce tam longæ tenebræ, de tam parua suauitate odoris vel luxuriæ tantos recipiẽtes dolores, & fœtores damnationis perpetuæ, & de vestimentorũ nostrorum abundantia ex qua largiri debuimus eleemosynam pauperibus tantam nuditatem habentibus. Rogo vos fratres charissimi dum vobis dominus dat intellectum spiritalem, vt non ametis omne moriturum, & trãsitorium plus quam oportet, ne vos confundentes in futurum profundatis: Date parum, accipientes multum. Qui enim reliquerit omnia quæ possides

1. Cor. 3. *Iacobi. 4.* *Eccles. 5.* *Psalm. 75.* *Sapien. 1.* *Psalm. 5.* *Matt. 12.* *Matth. 19.*

sidet propter Christum, centuplum accipiet, & vitam æternam possidebit. Et quia licet pauci sint heu hăc salutis viam arripere volẽtes, eo quod multi sunt vocati, pauci vero electi: melius est tamen cum paucis ingredi ad vitam æternam, quàm cum multis perduci ad gehennam. Exinde est melius modicum iusto super diuitias peccatorũ multas: Auxiliante domino nostro Iesu Christo, cui est honor & imperium, in secula seculorum, Amen.

Matth. 20.

Psal. 36.

De die iudicij, & pœnis inferni. SERMO LXIII.

O Fratres charissimi quàm metuenda est illa dies in qua dominus noster Iesus Christus cũ flamma ignis aduenire proposuit, qui in circuitu inimicos suos inflammabit, & omnes qui operantur iniquitatem. In illa die plangent se omnes tribus terræ, & videbunt filium dei venientem in nubibus cœli virtute magna & maiestate excelsa. Commouebitur ante eum terra & peccatores peribunt. Cœlum plicabitur, & siccabitur mare, & mõtes sicut cera ardebunt, & terra vsque ad inferos. Sol conuertetur in tenebras, & luna nõ dabit lumen suum. stellæ cadent de cœlo, & virtutes cœlorum commouebuntur. Tunc apparebit signum filij hominis in cœlo quod est crux Christi. In cuius lumine omnium manifestabuntur abscondita cordium. Tunc sancti obuiam veniẽt Christo in aëra, & semper cum domino erũt, peccatores autem peribunt & confundentur. Et tunc fiet iudicium, & veniet dominus Iesus Christus, & mittet angelos suos ad quatuor angulos terræ, & congregabunt electos eius à summo cœli vsque ad summum eius, separabitque dominus sanctos suos de peccatoribus, & mittet eos in caminum ignis ardentis, qui paratus est diabolo & angelis eius. Ibi erit fletus & stridor dentium. Væ illis qui ibidem suam habebunt mansionem: Hic fumus tormentorum ascendet in secula seculorum: Ibi vermis eorum non morietur, & ignis non extiguetur: ibi nulla vox nisi gemitus: nulla requies, sed ardor continuus: ibi nullum in flamma refrigerium, sed ignis perpetui continuum incendium. Ibi lux nunquam videbitur, ibi tenebris nũquam carebitur, ibi nulla est in bono eorũ memoria, sed obliuio dei ipsorum æterna. Quorum cibus eorum cruciatus, quorũ masio non Abrahæ, sed satanæ sinus. Ibi nulla amicorum, vel parentum visitatio, sed incessabilis peccatorũ tormentatio. Pensa igitur ô humana natura quæ regnum

Matt. 24.

Ioel. 2.

1. Thess. 4.

Matt. 24.

Esa. 66.

Dei

Dei possidere desideras, cur tanta mala commisisti, & tot bona omisisti. Emenda dum potes, ad deũ clama dum tempus habes, dum spacium datur luge, dum licentia tribuitur, pœnitere non protrahe. Festina dum potes, fac bonum quod vales dum anima tua versatur in corpore, dum adhuc viuis futurum tibi acquire remedium. Priusquam dies mortis te præueniat, ipsum operibus bonis præuenire non tarda. Et priusquam te profundus absorbeat pelagus, priusquã te malignus rapiat infernus, vnde nulla datur indulgẽtia, vbi nullus amplius regreditur ad veniã, lachrymis pœnitẽtiæ eruere te accelera, vt sic æternã euadas pœnã: De qua & nos pius ac misericors deus eripere dignetur: Qui cum patre & spiritu sancto viuit ac regnat in secula seculorum, Amen.

De exhortatione ad sacerdotes. Vt doceant quid populum Christianum scire & obseruare oporteat.

SERMO LXIIII.

AVdite filioli mei, & intelligite quo modo scriptura sancta admonet nos, & inuitat ad regna cœlorum, & ostẽdit viam quo modo mala istius mundi euadere possimus, & ad vitam peruenire æternã Christo adiuuante. Clamat enim dominus per Prophetam ad sacerdotes qui populo pręsunt, vt doceant eum & admoneant, & viam veritatis sibi annuncient: dicit enim, Clama ne cesses, quasi tuba exalta vocem tuam, & annuncia populo meo scelera eorum: & iterum, Quòd si non annunciaueris iniquo iniquitatem suam, sanguinem eius de manu tua requiram. In his igitur grãdis necessitas est omnibus sacerdotibus, vt viã salutis populo demonstrent, per quam vitam æternam acquirere possint. In primis ipsis explicando quod omnis Christianus scire & in corde suo firmiter tenere debet, quod primum est mandatum domino dicente, Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua, & ex tota virtute tua, & ex tota mẽte tua: deinde proximum sicut teipsum. Si ista, id est, amorem Dei & timorem, ac proximi dilectionem in corde tuo posueris, & hæc præcepta cum summa reuerentia suscipere volueris, tunc ad aliam voluntatem bonam, deo largiente, facilius poteris peruenire. Promisit enim his qui diligunt eum, resurrectionem post mortem, paradisi delicias, angelorum consortium & vitam sempiternam. Vnde post hæc nec aduersa te molestant, nec infirmitas grauat, nec senectus

Esa. 58.

Ezech. 3.

Matt. 22.

nectus occupat, nec mors occurrit, sed pax & securitas perpetua, sanitas animarum & corporum gratissima, iuuentus venustissima & regni cœlestis vita æterna: Et hæc promissa sunt bona facientibus, & de malis se continentibus. Cogitet ergo vnusquisque qualiter ad illā bonitatem peruenire possit. Sit beneuolus, pius, benignus, misericors, sobrius, castus, ad omne opus bonū promptus, ad mala tardus. Ocia virtutum fugiat, & omni virtutum exercitio deo placere studeat. Non sit detractor, non fornicator, non rapax vel auarus, non ebrius non gulosus, vel in scurrilitate quæ ad rem non pertinet constitutus, sed & illa & in ipsis positos quasi serpētem fugiat, ne viciis & malis huiusmodi animā suā inquinent. Diligat iusticiam, pacem inquirat, amet parentes, dilectionem habeat ad proximum. Cum gaudio peregrinos suscipiat, infirmos visitet. Et inquantum valet, deo adiuuante, ac sibi copiam bonorum temporalium ministrante vt habeat vnde cum summa lætitia pauperibus tribuat, & cum summo gaudio necessitati eorum subueniat, credat sibi retributorem esse deum qui videt & considerat vniuersa: pro quo & dixit, Quicquid feceritis vni de minoribus istis, mihi fecistis. Et filioli mei semper cum gaudio & læto animo pauperibus manum porrigite inquantum præualetis. Et si aliquis est laborator qui terrā colat, de fructibus suis & ex eis omnibus quæ dominus ei donat in decima Ecclesiam non defraudet, & de particula sua pauperibus dare nō negligat. Si negociator est & in hoc laborat, & ipse deo nō seruit de suo labore, vel decimam reddere noluerit, & de sua particula pauperibus ministrare non curauerit, ad nihilum ipse vnà cum pecunia sua redigetur. Ex quacumque arte dominus alicui personæ ingenium lucrandi donauerit, vnde se & suos nutrire ac vestire potuerit, & cum hoc superlucrari aliqua post decimam, ex ipsa sua particula quæ sibi remanet, pro redemptione animæ suæ, ac suorū pauperibus hilariter donet. In his autem omnibus caste, sobrie, & pie viuendū est, vt opus bonū quod facitis deo acceptabile fiat. Seculares ad Ecclesiam libenter conuenite, confessiones vestras humili, & puro corde sacerdotibus facite, & illos rogate quod pro peccatis vestris deum vt vobis indulgeat orare dignentur. Oblationes per dies dominicos pro vobis & vestris secundum statum vestri possibilitatem deo offerentes. Dignum nāque & acceptabile sacrificium

Ephe. 5.

Matt. 25.

cium deo est, vt Christiani quod negligenter egerint, per sacras oblationes & eleemosynarum largitionem placare festinent, & per verā, vt præmittitur confessionem, cordis cōtritionem, ac omnimodam satisfactionē, per orationem puram, per ieiunium & abstinentiam peccata sua abluere velint. Et vos similiter agentes in omnibus vosmetipsos considerate propter quid in hac valle miseriæ, id est, in hoc mundo nati estis. Et cur nisi vt nuduli primorum parentū peccato exigente, de paradiso in præsens exiliū relegati, benefaciēdo ad patriā reuertamur. Si igitur per ignorantiam, vel aliàs contra deum quicquā peccādo egistis, per opera vestra bona id emendare non tardetis. Hoc vobis ad memoriā solicite reducendo, vt si quis legitimatus sit in domo sua tranquille & pacifice vt bonum decet Christianū viuat, parētibus honorem impendat, vxorem diligat, filios, catholicā fidem, & dei legem cum summa disciplina instruat, vt deum diligere, timere & honorare sciāt. Hoc enim beneplacitū est apud deū. Super omnia turpiloquia abstinentes charissimi, proximis vestris detrahere nolite, sed si alicui aliquid in aliquo displicet, illā Euangelicā sectantes doctrinā, arguite & monete in charitate, & si illum lucrati fueritis, vosmetipsos saluabitis. In omnibus ebrietatem cauete, Hæc enim subuersio magna est animæ. Sicut enim ignis facilè incēdit stipulas, & leuiter siccas exurit paleas, sic ebrietas corpus corrūpit, & animam simul & corpus in graue peccatorū incendiū deiicit, & præcipue in iuuenibus. Vinum enim & iuuentus, duplex incendium. Propterea qui ab ebrietate non cauet peccatum non euadet. Ad ecclesiā quando venitis, cum summa reuerentia, & timore maximo intrare debetis, considerantes quia ad dominum & dominatorē vniuersæ creaturæ vaditis, eidē ibidē pro negligentijs vestris veniā deprecaturi. Dum etiam in ecclesia stamus orationes domino pro peccatis nostris fundentes, prius tamen operibus fidei inquantum possibile est iustificati oculos mentis ad deū leuemus, semper intēdētes qualiter de supernis à deo cōsolatio nobis prębetur. Oculi enim domini super iustos, & aures eius in preces eorū. Ista si frequenter feceris, & præ oculis deū habueris, inimicus fugiet à te. Angelus enim domini bonus adiutor tibi erit si mētem tuam firmam in his existere perspexerit. Cōsidera quia pius & misericors est deus, & puro corde se deprecātes misericorditer

Matt. 18.

Psalm. 33.

diter recipit, promissiones suas non elongat, & alleuat ac sanat eos qui contriti sunt corde. Hoc etiam charissimi latere nos nō debet, verbis Christi per scripturam sacrā nobis nūciantibus, quòd istius mūdi finis appropinquat, & per quotidiana signa quæ per Euangelium prædicta sunt, & quotidie fiunt, spero in proximo eius esse aduentum, vt per ignem omnem iudicet mundum. Ecce enim dominus veniet, & omnes angeli eius cum eo, & virtutes cœlorum mouebuntur. Tunc sedebit redēptor noster rex omniū in sede maiestatis suæ, & congregabūtur ante eum omnes gentes, & separabit eos ab inuicem sicut pastor segregat oues ab hædis. Qui boni sunt, statuet eos ad dexteram suam, malos vero ad sinistram. Et his qui à dextris eius erunt, dicet, Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi. Esuriui, & dedistis mihi mãducare. Sitiui, & dedistis mihi bibere. Nudus eram, & operuistis me. Infirmus eram & in carcere, & visitastis me, &c. Tunc respondebunt iusti, dicentes, Domine, quando te vidimus esurientē & sitientem & nudum & infirmum vel in carcere, & ministrauimus tibi? Tunc respōdebit illis, Dicens, Quãdiu vni de minimis meis fecistis, mihi fecistis, His vero qui à sinistris eius erunt, dicet, Discedite à me maledicti in ignem æternū, qui præparatus est diabolo & angelis eius. Esuriui enim, & non dedistis mihi mãducare, & sic de singulis. Et ibunt hi in supplicium æternum, iusti autē in vitam æternam. Considerate igitur filioli magnam dei pietatem, quali nos in peccatis nostris suffert patiētia. Pensemus iudiciū illud futurum, vt peccata nostra nobis non improperet. Propterea charissimi hoc nobis in omnibus considerandū est dum vnusquisq; potest, dum tempus habet, dum preciū in manibus tenet, & inquãtum præualet redimat se vnusquisque ne debitor peccati ac in seruitute diaboli persistat. Et exinde vos seculares post pœnitentiam & reconciliationē actam, secundū sacerdotis consilium communicate temporibus præcipue ad hæc ab Ecclesia ordinatis. Prius tamen ante plures dies à propriis etiam vxoribus abstinete, vt mūdo corde, & casto corpore sanctum sacrificium accipere possitis. Sacerdotibus vestris honorem impendite, & eis propter deum obedite: ipse nāq; dominus ad ipsos dicit, Qui vos audit, me audit, & qui vos spernit, me spernit. Filij honorēt parentes, similiter & omnes Christiani inui

Matt. 25.

Luc. 10.

inuicem vos honorate: ſcriptum namq; eſt, Honore inuicem præuenientes. Eſurientes paſcite, ſitientibus potum porrigite, hoſpites & peregrinos præcipue pauperes ſuſcipite, humanitatem quam poteſtis illis impendite, pedes illorum lauate, veſtite nudos, in tribulatione poſitis ſubuenite: conſolamini dolentes, infirmos viſitate, mortuos ſepelite, in carcere poſitos requirite, & de bonis veſtris quantum facultas vobis à domino cõceſſa ſuppetit ſubuenite ac eis miniſtrate, viduas & orphanos in tribulatione poſitos adiuuate, pauperes & oppreſſos à prauis hominibus vel iniquo iudicio, inquantum vobis poſſibile eſt adiuuate, ſeu adiutorium præſtate, iudicium rectum ac iuſticiam ſeruate, miſericordiam in omnibus facite, pacem in vobiſmetipſis habete, & eos qui diſcordes ſunt ad viam concordiæ reuocate. Symbolum & orationem dominicam tenete, filios & filias veſtras docete vt & ipſi teneant. Filios quos in baptiſmo recepiſtis in fide erudite, & ſcitote vos pro eis apud deũ fideiuſſores exiſtere. Et ideo ſemper docete, indeſinenter caſtigate, & corripite illos. Omnes vero ſubiectos veſtros, vt tenemini admonete vt ſobrie, caſte, pie, & iuſte viuant in hoc ſeculo. Veritatẽ corde & ore dicite, caſtitatem & continentiam ſeruate, ſobrietatem & parcitatem cibi & potus habete, ieiunium ſeruate, ſeniores honorate, iuniores in Chriſti amore diligite, patientes eſtote ad omnes, benefacite his qui oderunt vos. Charitas & gaudium, patientia, benignitas, bonitas, ſpes, fides, modeſtia, manſuetudo, cõtinentia, caſtitas & dilectio ſint in corde veſtro iugiter. Et hæc in cogitationibus ſanctis, & eloquiis ac operibus piis conſeruate. Humilitatem ante omnia cuſtodite & tenete. Spem veſtram totam in domino ponite. Bonum cum aliquod in vobis inueneritis, non vobis ad laudem veſtram inanem, ſed deo ad ſui gloriam, qui hoc vobis dedit, aſcribite. Malum vero quod in vobis videritis, non dei cauſa, ſed veſtra culpa, & negligentiis veſtris hoc factum fore ſciatis. Diem iudicij timete, gehennam expaueſcite, vitam æternam deſiderate, cogitationes & opera ſimul & verba die noctuq; in bonum cuſtodite. Tranſitum veſtrum de hoc mundo qui ſemper appropinquat omni die ſperate. Præcepta dei adimplete, & in eius miſericordia nunquam deſperate. Quod ſibi quis fieri non vult alij non faciat. Et prout vultis vt faciant vobis homines bona, & vos facite illis ſimiliter. Charitatem

Rom. 12. *ad Tit. 2.* *1. Theſſ. 5.* *Luc. 6.* *Tobia 4.* *Luc. 6.*

autem, quæ est dilectio dei & proximi, in omnibus & ante omnia seruate. Nemo se circũueniat fratres, quia omnis homo qui post baptismum mortalia crimina commisit, seu homicidium, adulterium, fornicationem, furtum, falsum testimonium, periurium, & his similia peccata mortalia perpetratus fuerit, si pœnitentiam veram nõ egerit, eleemosynam iustam non fecerit, & in bonis operibus non permanserit, nunquam in regnum cœlorũ intrabit, nec possidebit gloriam æternam, sed cum luctu in infernum descendet. Nam qui talia agunt regnum dei non possidebunt: proinde scriptum est: Nequaquam deus delinquentibus parcet, quoniam peccator aut flagellum temporale habebit, aut purgationem in hoc seculo faciet, aut puniendus relinquitur æterno iudicio, aut quod male admiserit puniendum, punit in hoc seculo: ac proinde est quòd delinquentibus non parcet deus: & alibi scriptũ est, Nulla peccata deus permittet inulta, hoc est, sine vindicta: quia certe aut nos hic vindicabimus peccata nostra per pœnitentiam, aut illa vindicabit deus per seueritatem iudicij & iusticiã. Et illud scitote certissime & firmiter credite, quòd omnis homo quamuis seu quantumcunq; criminosus fuerit, seu peccator extiterit, si veram pœnitentiam egerit, ac iustas eleemosynas fecerit, & in bona deuotione cum operibus iustis permanserit, mortem æternam non gustabit, nec vnquam in infernum descendet, sed ab angelis sanctis post vitam præsentem in cœlum leuabitur, & gloriam possidebit æternam: vnde deus dixit, Non iudicabitur homo bis in idipsum: & Apostolus ait, Si hic iudicaremus nos, nequaquam à domino iudicaremur. Hoc est quòd illi qui in hac vita præsenti per veram pœnitentiam iudicant, in iudicio extremo de his non iudicabuntur, quia sic eorum iudicium in hac vita terminatur, Vnde & alibi scriptum est, quòd si nos perfecte pœnitentiam egerimus, non solum deus culpas nostras remittit, sed post culpas etiam præmia promittit. Ideoque fratres charissimi, vitam nostram in vita præsenti emendare festinemus, & quicquid mali contra præcepta dei fecimus defleamus, & vlterius peccare cessemus, ac in voluntate bona, cogitatione recta, & verbis ac operibus sanctis nos conseruemus, auxiliante & gubernante domino nostro Iesu Christo, qui viuit & regnat deus in secula seculorum, Amen.

Galat. 5. *Iob 9.* *Naum 1.* *sermo 70.* *1. Cor. 11.*

De

De exhortatione ad generalem hominum instructionem pro desiderio vitæ cœlestis, & contemptu præsentis:

SERMO LXV.

FRatres chariſſimi, vnuſquiſq; peccata ſua emẽdare debet inquantum præualet Deo auxiliãte. Omnis enim homo Chriſtianus deſiderare debet patrem cœleſtem, & deum patrem omnipotentem qui in cœlis habitat, vt dicere mereatur, Pater noſter qui es in cœlis: Ibi videlicet vbi eſt pater de cœlis, vbi eſt patria noſtra cœleſtis, illuc deſiderare debemus vt perueniamus: ibi peruenire ſperemus, vt & illic permaneamus. Iſta nãque vita non cœleſtis, ſed terrena, non patria, ſed exilium, nec perpetua, ſed tranſitoria, quia quotidie ad finem prona. Illa vero patria cœleſtis in qua Deus cum ſanctis angelis & electis ſuis habitat, finem non habet. Vere igitur ſtultus eſt, qui ad talem patrem talemq; patriam ac talem cœleſtium ciuium ſocietatem peruenire non deſiderat. Quis eſt ille qui in captiuitatem ductus vltra ad patriã redire nollet? Quis in carcere tenebroſo poſitus amplius exire nollet & lucem videre? Quis vſque ad mortem famem ſuſtinens, ſi ei manducandi poſſibilitas affuerit, nõ manducaret? Quis ſitim patiens, ſi facultas bibendi extiterit, non potaret? Nobis chariſſimi mundus iſte vere nõ patria, ſed captiuitas Babylonica eſt, quia multipliciter diuerſorum inimicorum noſtrorum laqueis irretiti, mundi videlicet carnis, & generis humani inimici, vita etiam præſens non libertas, ſed carcer peccatorum nobis eſt. De hac igitur captiuitate, de hoc tenebrarum carcere eripi laboremus, & nõ vt ſerui hunc cibum & potum vanitatis præſentis anxium, & laborioſum appetamus, ſed vt filij liberi cœleſtem deſideremus cibum & potum, hunc videlicet qui plena ſatietas eſt ciuium ſupernorũ. Pro hoc cibo, pro hac cœleſti vita creatorem & gubernatorem noſtrum rogare debemus & orare, vt in hac valle miſeriæ ſeu exilio præſenti nos cuſtodire & gubernare dignetur, vt opitulante illo, ad portum ſalutis peruenire valeamus. Mundus enim iſte ſimilitudinem maris habet. Mare fœtet, ſimiliter & mundus. Ex hoc fœtore, auxiliãte deo, extrahere nos debemus. Oportet namque cum humilitate maxima orare deum creatorem noſtrum ſanctosq; ſuos precari, vt ex valle lachrymarum nos eruens, ipſorum ciuium ſupernorum conſortes nos efficiat. Illuc enim ſummo ſtudio properare debemus, vbi ſine inter-

Matth. 6.

ruptione manere speramus, vbi nullus timor de morte, nulla dubitatio de hoste. Ibi vita sine fine, iuuentus sine senectute, lux sine tenebris, gaudiũ sine tristicia, voluntas sine molestia, requies sine labore, claritas sine nube. Hæc autem vita horrenda est & laboriosa, fragilis & fastidiosa, caduca ac misera, deceptrix atq; dolosa, & ærumnis ac scãdalis plena. In luctu nascimur, in labore viuimus, & in dolore morimur. Et quod peius est & super omnia magis dolendum, quidam peccatis suis exigentibus nõ confessi nec contriti, de hac vita migrantes, non solum temporali morte plectuntur, sed & in infernum deducti morte moriũtur perpetua. Vitam etenim suam sine omni pietate duxerunt, & ob hoc multa tormẽta passuri nunquam vitam consequentur æternam. Dum enim tempus habuerunt, vitam suam emendare noluerunt: Plus gulam amantes quàm abstinentiam sectantes, plus luxuriam quàm castitatem, magis terrestria quàm cœlestia, plus creaturam quàm creatorem diligentes. Abstinentia ducit ad castitatem, castitas perducit ad gloriam, & fornicatio demergit ad pœnam. Castitas ad cœlum subleuat, & luxuria in infernum profundat. Castitas sanctis angelis vnit, fornicatio autem dæmonibus iungit. Sobrietas cogitationes sanctas instituit, ebrietas vero etiam si audit verba sancta, in corde non suscipit. Oportet ergo vnumquemq; verum animæ amatorem, non solum corpus nutriendo diligere, sed & animam nutriẽdo nutrire. Videmus naturaliter quòd si corpus esurit cibum quærit: si sitit potum appetit: si nudum est, vestimentum desiderat: Requiem petit cum labore, somnium quærit dum dormire infestat, & sic de cæteris corporis necessitatibus. Anima autem omnibus his indiget. Præceptũ domini panis eius est, oratio sancta potus, vestis eius veritas & iusticia, requies humilitas & obedientia. In hoc etiam cõuiuio æternæ societatis multi sunt vocati, pauci vero electi. Alij accipiunt fructum tricesimum, alij sexagesimum, alij vero cẽtesimum. O quàm beata est illa anima cui dominus deus dignatus est cõcedere mansionem in æterna requie. Et qui hanc mansionẽ, regnum videlicet cœleste ingredi voluerit, non superbus neq; auarus, non inuidus nec iracundus, non gulosus nec ebriosus, non cupidus nec luxuriosus, non periurus, non homicida, non falsator neq; adulter, & sic de singulis. Quamuis autem infinita mala perpetrauerit, de dei tamen misericordia desperare

Matt.20.
Mat.13.

non

non debet, sed spem habere debet de dei misericordia & fiduciam recuperandi salutẽ, per vitæ suæ emendationẽ & bonorum operũ exercitationẽ. Verba dei libenter audire, ad Ecclesiam diligenter conuenire, sacerdotibus sæpissime confiteri, omnibus hominibus charitatẽ firmam tenere. Qui enim charitatem non habuerit, in vitã æternam introire non valebit. *Galat.6.* Paruo tẽpore homo viuit in hoc seculo. Dum igitur tempus *2.Cor.6.* habemus operemur bonum ad omnes, & vias domini præparemus bonas. Ecce nunc tempus acceptabile, ecce nunc dies salutis. Salus hominum Christus est. Si parentes nostros & amicos diligere debemus, quanto magis istum diligere tenemur, qui & nos & nostros fecit & creauit parẽtes. Hunc amemus qui vniuersæ dominatur creaturæ, scilicet deum. Diligamus proximum sicut & nos, quia de terra sicut & nos proximi nostri sunt formati, vt per hoc vitam mereamur æternam, ipso adiuuante qui viuit & regnat, &c.

De agenda pœnitentia, SERMO LXVI.

PIus & misericors deus fratres charissimi ad compunctionem & pœnitentiam nos hortatur, dicens. Conuertimini ad me in toto corde vestro, in ieiunio & fletu & planctu, *Ioel.2.* quia nolo mortem peccatoris, sed vt conuertatur & viuat: & iterum, Noli tardare, inquit Propheta, conuerti ad dominum: *Ezech.33.* Conuertimini ad me in toto corde vestro, id est, ad *Eccli 5.* dominum deum vestrum. Et ne differatis de die in diem: & iterum, Cum conuersus ingemueris, saluus eris. Conuertimini igitur charissimi ad dominũ deum nostrum, tanquam boni serui ad fidelẽ dominum. Humiliemus nos in cõspectu dei, & ploremus ante deum qui fecit nos. Non dedignemur in hoc seculo agere pœnitentiam, & peccatorum nostrorum *Psal.94.* precari veniam, vt infernalem euadere possimus pœnam, & ad æternam peruenire læticiam. Emendemus ergo nos in ieiuniis, & vigiliis, & cæteris operibus piis, scientes quòd cor contritum & humiliatum deus non spernit: sic enim ait apostolus, Castigo corpus meum & in seruitutem redigo. Si *Psal.50.* pro carne nostra laboramus, laboremus etiam pro anima *1.Cor.9.* nostra quæ dignior est. Si curam habemus pro satietate miseræ carnis nostræ, quam post paucos annos vermes deuorabunt in sepulchro, quanto magis despicere non debemus animam quæ Deo & angelis eius præsentatur in cœlo. Cogitate

fratres chariſſimi, quia abundantia pabuli luxuriam adminiſtrat, cum caro in tam copioſis deliciis ſatiatur, & mens tantis mulcetur diuitiis, in pinguedine carnium prouidetur eſca vermium. Iterum rogo vos fratres, quoties iuxta ſepulturam diuitis tranſitis vt diligenter inſpiciatis vbi ſint eorum diuitiæ, vel ornamenta, vbi gloria, vbi vanitas, vbi luxuriæ, vbi voluptas, vel vbi eorum ſunt ſpectacula. Conſiderate diligenter & videte & agnoſcite, quia nihil aliud in eis eſt, niſi cinis & fœtor, & vermis. O homo vide ſepulchra mortuorum, & dic tibi tuipſe, & loquens tecum dicere potes, Ecce nunc ex illo miſero qui hic depoſitus fuit, nihil aliud niſi oſſa & puluis euenit. Et vere homo ſi ipſa oſſa arida audire volueris, tibi prædicare poterunt & dicere, O miſer quantum pro cupiditate huius ſeculi diſcurris, aut quid ſuperbiæ vel luxuriæ infœlicia colla ſubmittis, vt quid te applicaſti ad ſeruiendum crudeliſſimis dominis, viciis videlicet & criminibus. Attende ad me & intellige, conſidera me, & vel ſic tibi horreat luxuria tua, vel auaricia tua. Hoc quod tu es ego fui, & quod ego ſum modo tu eris poſtea. Si in me permanſit vanitas, te non conſumat iniquitas: ſi me luxuria polluit, te exornet caſtitas, vide puluerē meum, & relinque deſiderium tuum malum, &c. Ideo quantum poſſumus, auxiliante deo, laboremus vt aliorum vulnera nobis conferant medicamenta, & aliorum mors ad vitam nobis proficiat, & hoc optime fieri poteſt ſi plus erimus ſoliciti pro anima quàm pro corpore, vt cum caro noſtra fuerit in ſepulchro poſita, anima noſtra bonis operibus in cœlos eleuetur ornata, O anima ſi nos deceperit, aut pulchritudo alienæ mulieris aut concupiſcentia carnis, quæ eſt ruina animæ, ſcito quòd corpus ſimul cum anima pœnas habebūt, Nam cum caro noſtra putruerit in ſepulchro, anima noſtra torquenda mergetur in inferni baratro. Ecce quales prædicationes oſſa & cineres mortuorum quotidie proclamant ad dominū. Vere dico fratres chariſſimi quicunq; luxurioſus, vel negligens ea quæ dico cum magno timore ſuſcipere voluerit, & citò ad medicamēta pœnitentiæ confugerit, & in pœnitentia ex hac vita migrauerit, paradiſi gaudia poſſidebit. Quam ſi non egerit & mors repentina eum præuenerit, ſine vllo remedio æternæ pœnæ cruciatus habebit. Nos igitur dilectiſſimi fratres quantū poſſumus cum dei adiutorio contra carnales concupiſcentias viriliter

pugnemus,

pugnemus, vt deuictis huius seculi voluptatibus æternũ præmium consequi mereamur, per infinita secula, &c.

De fuga vanitatis, & virtutum adeptione.

SERMO LXVII.

Dilectissimi fratres, oportet humilitatẽ nos habere, præcepta dei custodire, charitatem tenere, veritatem sequi & fugere vanitatem. Veritas enim mundat, vanitas coinquinat. Veritas Christus est sicut ipse dicit, Ego sum via, veritas, & vita. Via recta lux vera & vita perpetua. Veraces filij dei sunt, mendaces vero filij diaboli. Vnusquisq; enim cuius opera agit, eius filius appellatur. Qui sequuntur deum, semper in luce sunt: qui autem imitantur diabolum, in tenebris ambulant, & lucem nunquam habebunt. O dilectissimi filij quàm malum & quam peruersum est dimittere lucem & sequi tenebras, fugere vitam & appropinquare morti, dimittere veritatem & sequi mendacium, delectari in vana gloria & spernere sempiterna, iocundari in præsenti dolore & pœna, & amittere læticiam & quietem sempiternam. Scriptura enim dicit, Non quæras gloriam & non confunderis cum gloriosus fueris. Beati illi qui oculos habent spiritales, & contemplantur cœlestia, & respuunt terrena. Ex hac enim fragili misera & breui vita festinãt ad illam beatam requiem sanctorum quæ nunquam finietur, illuc festinant vbi semper permanere sperant, vbi non est timor de morte, nec pauor de hoste. Ibi est vita sine morte, iuuentus sine senectutis expectatione, lux sine tenebris, gaudium absque tristicia, voluntas absque iniuria, regnum sine commutatione, requies sine labore, satietas sine fastidio, & claritas sine nube. Ibi est vita angelica semper læta. Læticia huius seculi licet sæpe gaudium esse videatur, sæpissime tamen in tristiciam vertitur. Regnum dei non habet finẽ, vita huius seculi horrenda est. Illa vero amanda atque desideranda. Hæc enim præsens vita misera & caduca est, immo incerta, deceptrix & insatiabilis. In pœna & luctu nascimur, in miseria & angustia nutrimur, in labore viuimus, in dolore morimur, & in fine quod magis dolendum est, si impœnitentes discedimus, perpetua tormenta patiemur. Nam veniam postmodum non consequentur qui dum tempus hic habuerint, & pœnitentiam condignam non egerint. Nam qui præcepta Christi non habent, vel etiam habentes non seruant, & promissa

Ioan. 14.

cœlestia despiciunt, qui plus amant gulam quàm abstinentiam, magis luxuriam quàm castitatem sectatur, absq; dubio regnum dei non possidebunt. Fornicatio vrget animam ad pœnam, castitas leuat mortalem ad gloriam. Castitas erigit iter ad cœlum; luxuria facit ruere in infernum. Castitas iungit hominem moribundum sanctis & angelis perpetualibus, fornicatio sociat satanæ & dæmonibus. Porcus crassus se voluit in volutabro, & si porco margaritas ante ipsum posueris non aduertens conculcabit in luto. Sic & homo ebriosus, vino repletus ac crapulosus, ferculis satiatus, diuersis in luxuriis se proruit, & in stercore viciorum se volutans, verba sanctæ scripturæ nec ore profert, nec corde suscipit. Dulce illi est fornicari, & continentiam seruare amarum. Ille miser ambulat elatus & superbus. & cupit esse melior quàm cæteri in hoc seculo cum tamen apud deum deterior sit. Altiorem se cæteris existimat etiam si omnium inferior existat. Et sic dum melius & firmius se stare putat in præcipitium cadit, & in æternum baratrum vadit. Ex quo omnipotens deus nos eripiat, qui sine fine viuit & regnat, Amen.

Quo modo per virtutes obuiandum sit vitiis. Et de miseria infernali: SERMO LXVIII.

FRatres satis timere nos oportet propter tres causas, hoc est; gulam, cupiditatem, & superbiam, quia diabolus istis tribus circumuenit patrem nostrum Adam dicens, In quacunque die comederitis ex hoc fructu, aperientur oculi vestri, & eritis sicut dij. Nos autem teneamus mente & timeamus istas tres causas pessimas, ne vt Adam nuduli expellamur de paradiso. Contra gulam & ingluuiem ventris abstinentiam, contra cupiditatem & auariciam, paupertatem spiritus & eleemosynarum largitionem, contra superbiam & elationem, veram humilitatem & omnimodam subiectionem exercentes. Hæc scientes quia angelos dei custodes habemus, sicut ipse saluator ait, Amen dico vobis, quia angeli eorum semper vident faciem patris mei qui in cœlis est. Quapropter certe credere possumus, quia omnia opera nostra quæ operamur die ac nocte, siue bona, siue mala, ab ipsis in conspectu dei nunciata erunt. Nam angelus bonus hortatur nos consilio boni, quia cum aliquid boni agimus, ipsum à dextris nostris esse credamus. Cum vero malum aliquid cogitamus, aut facimus, siue paruum, siue magnum,

Gene. 3.

Matt. 18.

hoc

hoc nulli dubium quin malignum angelum hortatorem habeamus, qui super hoc nos gaudens irridet, cum angelus sanctus tristatur & dolet. Et ideo cum verba ociosa dicimus, aut quicquam mali facimus, diabolicum consilium est. Cum autem ingemiscimus, & pro peccatis nostris suspiramus, aut opera virtutum facimus, tunc angelum dei sanctum administratorem & consiliatorem habemus. Nam de illis tribus causis quas superius diximus, & quas diabolus in Adam subministrauit per instinctionem mali consilij, solerti custodia nos caueamus. Istæ enim tres, gula videlicet, cupiditas & superbia, multa & infinita generant mala. Occasionantur namque hæ malæ & principales viciorum radices, sacrilegium, homicidium, fornicationem, furtum, auariciam, luxuriam, falsum testimonium, iram, discordiam, periurium, & his similia. Nos igitur fratres charissimi ponamus contra superbiam & elationem veram humilitatem, contra gulam abstinentiam, contra cupiditatem eleemosynam, contra sacrilegium perfectam pœnitentiam, contra homicidium dei & proximi dilectionem, contra furtum benignitatem, contra auariciam charitatem, contra luxuriam castitatem, contra falsum testimonium veritatem cordis & oris, contra iram pacem, contra discordiam veram concordiam, & vinculum pacis firmum, contra periurium timorem domini. Et super omnibus spem firmam, fidem rectam, charitatem perfectam. Taliter per virtutes viciis obuiando, & contraria contrariis curando, coram deo, & hominibus cum iusticia & æquitate viuamus. Ista enim sunt arma angelica, lorica & arcus virtutum, scutum fidei firmissimum, & galea salutis. Qui *Ephe.6.* hæc arma in fide non hæsitans secum portauerit, nullus ei diabolus nocere poterit. O fratres charissimi contra pessimum hostem, id est, immitissimum generis humani inimicum tantum nos armare debemus, vt ipsum viriliter superare valeamus, qui semper paratus est velut latro ad furandum opera nostra bona, consilia mala subministrando. Certe multi audacia diabolica decipiuntur, & securitate propria, quam sibi fingunt, decipiuntur. Dicunt enim iuuenis sum, dum est mihi tempus, & interim quòd floret in me iuuentus fruar mundo, cum ad senectutem venero, & amplius quæ volo exercere nequiuero, tunc pœnitentiam agens abstinebo. Et non cogitat ille miser quòd non habet

certum vnius horæ vel momenti ſpacium, ſeu etiam poteſtatem de vita ſua. Eia chariſſimi fratres non vos decipiat, aut ſeducat iſta peſſima ſecuritas, quæ non ſecuritas, ſed potius periculum dici poteſt. Proinde diem mortis ſemper in memoria habeamus, ſemper in timore domini ſtantes, pœnitentiam agamus, quia tranſitus noſter, vita videlicet huius ſeculi breuis eſt, & caduca ac fragilis iſta miſeria præſentis mundi temporalis potentia. Dic vbi Imperatores & reges, vbi duces, principes aut barones, vbi aurum & argentum ac ornamenta eorum? Scriptum eſt, Potentes potenter tormenta patientur. Væ tam obſcuræ manſioni, væ tam languidæ foueæ, væ tam tenebroſæ, væ tã profundæ & opacæ carinæ. Penſemus chariſſimi quo modo de tam parua conſolatione, tam longa calamitas: de tam breui lætitia, tam longa triſticia: de tam modica luce, tam magnæ tenebræ: de tam exiguo lucro, tam graue damnum: de tam vana ſecuritate, tam forte periculum, de tam parua potẽtia huius temporis, tam longa tormenta ſine fine mãſura: de tam breui iocũditate, tam longæ & tam amaræ lachrymæ: de tam inani huius mundi pompa, dira gehennalis prouenit pœna, de qua non liberabit pater filium, nec pro patre filius fideiubebit, vbi non reperitur amicus qui redimat, nec frater qui ſuccurrat. Vbi qui ibi ſunt mori quærunt, ſed mortem impetrare nequeunt, vbi amara pœnitentia tarde agitur, nec ob hoc ſic pœnitens adiuuatur. Ibi nulla vita, ſed manſio dura & mors æterna, ibi tenebroſus ignis, & locus horribilis, ibi flamma gehennalis & inextinguibilis, ibi immenſa tormenta & ſuſpiria valida, ibi luctuoſi gemitus & languor longus, ibi miſeri cum miſeris, ſuperbi cum ſuperbis, homicidæ cum homicidis, adulteri cum adulteris, auari cum auaris, fures cum iniquis, falſi prælati cum falſis ſubditis, diſſoluti religioſi cum diſſolutis ſociis, & ſociabus laſciuis, & ſic de ſingulis Qui omnes ſimul inenarrabiliter cruciabuntur, & in infernali carcere ſine fine torquentur. De quo nos viciis emendatos omnipotens deus eripere dignetur, qui viuit & regnat in ſecula ſeculorũ, Amen.

Sapien. 6.

De exhortatione ad orandum, cum exemplo cuiuſdam defuncti in Aegypto. Et de miſeria animæ.

SERMO LXIX.

Fratres

FRatres dilectissimi quando orare vultis aut peccata vestra plangere, claudite ostium super vos, & orate dominum deum vestrum in toto corde. Tunc respiciens dominus super vos propicius ac pius vobis erit, quasi pia mater filio suo dum eum dolentem & plorantem reperit. Hæc charissimi in cordibus vestris scribite & intelligite. Et qui non intelligunt, eos qui rationabiliter sapiunt, interrogent. Acquirite vobis dilectissimi thesaurum cœlestem mũdi huius postpositis vanitatibus, attendentes & valde timentes quoddam exemplum horribile, quod quidam homo sanctus in excessu mẽtis positus vidit & audiuit de quadam anima de Aegypto exeunte, & contra corpus suum contendente. Erat enim homo iste de cuius anima fit ad præsens mentio, corpore fœcundus valde, & temporalium stipatus plurimum, & in tali corporis & rerum prosperitate positus nihil aliud cogitabat, nisi cuncta quæ poterat perficere mala, nec quicquam de animæ suæ salute tractans, totus vixit in peccatis. Accidit vt infirmitate laborans morti appropinquaret. Et ecce spiritus illius ad ostium corporis pulsans terrore ac mœrore permaxime concussus admodum exire tardabat, quia diabolos ante se præparatos videbat, ac inter se mussitare dicentes, Quo modo tardatur? Cur fit hoc? Quare facit tot moras? Festinemus, forsitan Michaël cum socijs suis oppriment nos, ac animam illam nobis tollent quam per multos annos vinculis nostris constrinximus. Tunc vnus ex diabolis respondens dixit, Nolite timere, nostra est. Ego opera eius scio. Ego semper cum illo diebus ac noctibus fui. Hæc illa anima misera audiens dixit, Heu mihi quare vnquam nata fui aut creata. Væ mihi quare vnquã in hoc corpus intraui. Væ mihi quod vnquam in isto pessimo carcere carnis extiti. Væ tibi corpus miserũ, quare alienas rapuisti pecunias. Tu facultates pauperum, & substantias eorum in domum tuam congregasti. Tu cibariis delicatis te nutriebas, & ego salutem nostram esuriebam. Tu vinũ bibebas saporosum, & ego fontem vitæ sitiebam. Tu te preciosis decorasti vestibus me nuda existente virtutibus. Tu quidem fœcundum eris, & ego macra. Tu rubicundũ, & ego pallida. Tu hilare, & ego mœsta. Tu ridebas, & ego flebam. Tu gaudebas, & ego dolebam. Tu semper mihi contraria egisti, modo es esca vermium, & putredo ac puluis. Requiesces per modicum tempus in terra, &

Matth. 6.

ra, & postea mecum in infernum deduceris tormenta sicut & ego passurum æterna. His dictis corpus sudare cœpit ac spiritũ reddere. Tunc ille diabolus angelus satanæ, qui non in bono, sed in malo custos, & instinctor eius perstitit, eam apprehendens dixit, Nolite socij nolite moram facere sed tridentes acutissimos apprehendite, & cum dolore in oculos eius figite. Quicquid enim vidit, siue pulchrum, siue turpe, totum concupiuit. Pungite os eius, quia omnia quæ desiderauit, siue in comedendo, siue bibendo, vel etiam loquendo iustis, vel iniustis nunquã pepercit. Pũgite & cor eius dolorosum & falsum, in quo nec pietas, nec misericordia, nec charitas, nec bonitas fuit. Pũgite etiam manus eius rapaces, quæ ad furtum, latrocinium & rapinam prõptæ, & ad opera pietatis tardæ fuerunt. Insuper & pedes eius quæ ad omnem viam malam veloces extiterunt. Tunc illam miserã animam de corpore eiectam, sic mẽbratim punientes, leuauerunt super alas suas nigras tenebrosas & vespertilioneas, ad infernũ ipsam deducentes. Et dum sic in itinere esset, vidit anima illa claritatem magnam & dixit, vbi vel quid est ista claritas? Responderunt dæmones dicentes, non agnoscis patriam vnde exiuisti quando in hanc peregrinationem venisti? Tu quondam renũciasti pompis nostris, & per baptismum ac signum crucis nos expulisti. Audisti Prophetas & Apostolos, audisti etiam sacerdotes & curatos tuos, qui nõ cessabant tibi viam vitæ prædicare, & nomen saluatoris tui laudare. Cor autem tuum a doctrina eorum longe erat. Modo transis iuxta patriam illam vnde prima venisti, non tamen ibi diuertes nec venies. Choros angelorum audies, non ad tuam consolationem, sed ad tuam perpetuam desolationem. Claritatem sanctorum videbis, nec tamen ibi habitabis, quemadmodum & nos nõ facimus, qui de paradiso eiecti sumus, & sicut fuimus ac sumus in perditione, sic & tu nobiscum eris. Vsque modo fuisti in pereregrinatione, nunc moraberis nobiscum in damnatione in qua multos habemus socios. Tunc cœpit illa misera anima cum dolore & fletu ac gemitu ingenti dicere, Heu me miseram quod vnquam creata fui ac nata, seu in hoc corpus maculatũ posita. Heu mihi quod in ista dãnatione posita claritatem æternã perdidi ex qua olim sine macula exiui. Modo video spaciosam vitã quæ ducit ad patriã, non tamẽ perambulabo eã. Tunc perduxerũt eam inimici sic

flen

flentem & gementem ad perditionis portas, vbi diabolus ad recipiendum eam præparatus erat in similitudine draconis, & aperiens fauces suas fœtidissimas ac glutiens eã reuomuit in calidissium locum igneum, vbi sui cõsimiles expectant iudicium. Hoc exẽplo dilectissimi edocti ac admoniti vt aliorum fera vulnera nobis sint medicamenta certa, vitam nostram hic dum valemus in melius emẽdemus, carnalia abdicantes, spiritalia sectantes, vt sic lætentur ex hoc corpusculo egredientes dicere possimus, Adhæsit anima mea post te, quia quaro mea castigata pro te deus meus, Ob hoc mi domine me suscipiat dextera tua. Quod nobis cõcedere dignetur, qui saluat omnes sperantes in se, ac viuit & regnat deus, in secula seculorum. Amen. *Psal.62.*

De commẽdatione humilitatis, ac de compunctione cordis.

SERMO LXX.

QVanta sit veræ humilitatis virtus fratres facile ex verbis domini cognoscitur, qui vt superbiam Pharisæorũ damnaret dixit. Omnis qui se exaltat humiliabitur, & qui se humiliat exaltabitur. Humilitatis passibus ad cœli culmina conscenditur, quia Deus excelsus non superbia, sed humilitate attingitur. De quo dictum est, Deus superbis resistit, humilibus autem dat gratiam, Vnde in Psalmo dicitur. Excelsus dominus & humilia respicit, & alta à longe cognoscit. Alta posuit pro superbia. Humilia vero respicit vt attollat: alta, id est, superba cognoscit vt deiiciat. Discamus humilitatem per quã deo propinquare poterimus, sicut ipse in Euangelio ait. Discite a me quia mitis sum & humilis corde. Per superbiã mirabilis angelorum creatura cecidit de cœlo: per humilitatem dei fragilitas humanæ naturæ ascendit in cœlum. Honesta est enim inter hominea humilitatis consuetudo, sicut Salomon ait, Vbi fuerit superbia, ibi erit & contumelia: vbi autem humilitas, ibi sapientia. Item alius sapiens. Quanto magnus es humilia te in omnibus. & corã Deo inuenies gratiam. Item dominus per prophetam. Ad quẽ respiciam nisi ad humilem & quietum, & trementẽ verba mea? Quicũque humilis & quietus nõ fuerit nõ potest in eo habitare gratia spiritussancti. Deus humilis factus est nostræ salutis causa. Erubescat ergo homo superbus esse. Quãta humilitate inclinatur cor ad ima, tãtũ proficit in excelso. Qui enim humilis *Luca.14.* *Iacobi.4.* *Psal.137.* *Math.11.* *Prouer.11.* *Eccli.3.* *Esaia.66.*

fue

fuerit exaltabitur in gloria, Primus humilitatis gradus est veritatis sermoné audire humiliter, memoriter retinere, volũtarie perficere, eã quippe quã nõ inuenit humilé veritas fugit menté. Quanto quis humilior fuerit de seipso, tanto maior erit in conspectu domini. Superbus vero quanto gloriosior apparet inter homines, tanto deiectior erit ante deum. Qui sine humilitate bona opera agit, in vento puluerem portat. Quid superbit terra & cinis, dum vẽto superbia dispergitur quod ieiuniis vel eleemosynis cõgregare videtur? Noli o homo in virtutibus gloriari tuis, Quia iterũ habiturus es iudicem nõ teipsum, in cuius cõspectu teipsum in corde tuo humiliare debes, quatenus ipse te exaltet in tempore retributionis. Descende vt ascendas humiliare vt exalteris, ne exaltatus humilieris. Qui enim sibi vilis est, ante deum pulcher est: & qui sibi displicẽt, deo placent. Esto ergo paruus in oculis tuis, vt sis magnus in oculis Dei. Tanto enim eris apud deũ preciosior, quãto fueris ante oculos tuos despectior. In summo honore summa sit tibi humilitas, honoris laus est humilitatis virtus. Cõpunctio cordis ex humilitatis virtute nascitur, de compũctione cõfessio peccatorum, de cõfessione pœnitẽtia, de pœnitẽtia vera proueniet delictorũ indulgentia. Cõpunctio cordis est humilitas mẽtis cum lachrymis, & recordatione peccatorũ, & timore iudicij. Ex gemino fonte cõpunctionis solent profluere lachrymę, vna dum mẽs operum suorũ mala cõsiderat. altera dum desiderio æternæ vitæ suspirat. Vnde Propheta ait, Sitiuit anima mea ad deum viuum, quando veniam & apparebo ante eum. Item, Concupiscit & deficit anima mea in atria domini. Quatuor sunt qualitates affectionum, quibus cogitatio iusti tædio salubri compungitur, hoc est, memoria præteritorum facinorum, recordatio futurarum pœnarum, consideratio peregrinationis suæ in huius vitæ miseria, & desiderium supernæ patriæ, quatenus ad eam quãtocyus valeat peruenire. Quãdo ergo ista in corde hominis fiunt, signũ est tunc esse deum per gratiam præsentem. Vnde in Psalmo dicitur, Deus vitam meam nũciaui tibi, posuisti lachrymas meas in conspectu tuo sicut in promissione tua. Promissio indulgentiæ quam habemus à deo, lachrymas pœnitẽtiæ excitat in corde nostro, thesaurum. desiderabilem in corde hominis compunctionis dulcedo. Anima hominis quæ in oratione compũgitur, valde illi

Eccle. 10.

Psal. 41. & 33.

Psalm. 55.

pro

proficit ad salutem, cum per orationem compunctio effunditur, spiritus sancti præsentia cordibus nostris illustratur.

De non tardando conuerti ad dominum.

SERMO LXXI.

Legitur in literis diuinitus inspiratis dictũ, Fili ne tardes conuerti ad dominum, quia nescis quid futura pariat dies. Qui tardat conuerti, periculum facit animæ suæ, quia mors non tardat, quæ si tardantem cõuerti inueniet, ad tormenta deducit eum. Dissoluta & paralytica cogitatio est de crastina cogitare conuersione, & hodiernam negligere. Quid tu peccator cõuerti dissimulas, & nõ metuis ne mors repentina subripiat diem conuersionis? Nonne homines subito moriuntur? Si bonum est peccata dimittere & ad deum se conuertere, cito fiat. Deus tibi promittit remissioné conuertendo à peccatis, securitatem tibi non promisit diu viuendi. Ideo conuertat se vnusquisque citius ad dominum, & derelinquat impius viam suam. Si subito intrat dies extremus, perit dilatio, & restat damnatio. Perire non vis, redi ad deum & viues. Noli de venia peccatorum, nec de vita lõgiore confidere. Conuertere ergo & pœnitétiam age. Cras, inquis, me conuertam. Quare non hodie? Quid male dicam, si cras dicam? Quid male, si hodie? Forte dicis, Longe erit vita mea. Dico, Si longa erit bona sit, si breuis & ipsa bona sit. Prandium & si longum non tamen vis habere malum, & vitam longam vis habere malam? Villam emis, bonam desideras, vxorem vis ducere, bonam quæris, filios tibi nasci bonos optas. Et vt etiam de rebus vilissimis loquar, caligas emis & non vis malas. Quid ergo vitam amas malam: si vitam vis malam, inter omnia bona tua eris malus. Ne tardes conuerti ad dominum, & ne differas de die in diem. Verba domini sunt, non mea, non à me hæc audisti, sed ego tecum audio à domio. Forte respondes, cras cras. O vox coruina, coruus non rediit ad arcam, columba rediit. Si tunc vis pœnitentiã agere quando peccare non potes, peccata te dimiserunt non tu illa. Satis alienus est à fide qui ad agendam pœnitentiam tempus senectutis expectat. Metuendum est ne dum sperat misericordiam, incidat in iudicium. Non enim tũc veniam inueniet, qui modo aptum veniæ tempus perdidit. Ibi à deo non potest mereri quod petit, qui hic noluit audire quod iussit,

Qui

Eccli. 5. Hæc videntur imitata ex quibusdã Augustini locis & quæ sequuntur.

Esa. 55.

Eccle. 5.

Gene. 8.

Qui tempus pœnitentiæ datum negligit, frustra ante tribunal Christi preces effundit. Festinare debet ad deum conuertendo dum potest vnusquisque, ne si dum potest noluerit, omnino cum voluerit non possit.

De morte, SERMO LXXII.

1 MOrs autem vera quam timent homines, est separatio animæ à deo. Et plerũque cum timent homines mortem istam quæ separat animam à corpore, incidunt in illam vbi anima separatur à deo. Hæc est mors de qua dicitur, Et mors depascet eos, Cuius pastor est diabolus. Habemus autẽ multis locis in scriptura, quia vita est Christus, mors autẽ diabolus, nõ quia ipse mors est, sed quia per ipsum mors introiuit in hunc mundũ. Siue enim illa in qua lapsus est Adã ipsius persuasione homini propinata est, siue illa vbi anima separatur à corpore, ipsum habet authorem qui primum per superbiam cadens inuidit stanti, & morte inuisibili deiecit stantem. Nos ergo qui de futura immortalitate cogitamus, non sine causa in fronte signum crucis portamus, & non habebimus pastorẽ nisi vitã. Fideliũ enim pastor vita est, infidelium autem pastor mors est. Si ergo in inferno sunt oues, quibus pastor mors est, & in cœlo sunt oues, quibus pastor vita est, quid igitur dicam? Iam in cœlo sumus? In cœlo secundum fidẽ. Si enim non in cœlo, vbi sursum corda? Si non in cœlo, vnde apostolus Paulus dicit, Nostra enim conuersatio in cœlis est? Corpore ambulemus in terra, corde habitemus in cœlo, Habitamus ibi, si illuc aliquid mittamus quod ibi nos teneat. Nemo enim habitat corde nisi vnde cogitat. Inde autẽ cogitat vbi thesaurizat. Thesaurizauit in terra cor ipsius à terra non recedit. Thesaurizauit in cœlo, cor ipsius de cœlo nõ descẽdit, domino aperte dicẽte, Vbi est thesaurus tuus, ibi est & cor tuũ. Ipsi ergo quibus mors pastor est, videntur ad tẽpus florere, & iusti laborare. Sed quare? Quia nox est adhuc. Quid est, nox est? Nõ apparẽt merita iustorũ, & quasi nominatur fœlicitas impiorũ. Tãdiu videtur herba lætior, quandiu hyems est. Herba enim per hyemẽ viget arbor autẽ per hyemẽ quasi arida est, cũ sol exierit feruentior æstatis tẽpore, arbor quæ per hyemẽ arida videtur, expletur foliis, profert fructus, herba autẽ arescit, videbis honorẽ arboribus, herba autẽ arida ast. Sic & modo iusti laborãt ante-

Psal. 48.

Sapien. 2.

Philip. 3.

Matth. 6.

quam

quàm veniat æstas, vita in radice est, nondum apparuit in ramis. Radix autem nostra charitas est. Et quid ait Apostolus, vt sursum habeamus cor & vitã in radice, vt pastor noster sit Christus, quia habitatio nostra non debet recedere de cœlo, & in hac terra debemus sicut mortui ambulare, vt sub vmbra viuentes infra mortui simus, non vt supra mortui infrà viuamus, Quia ergo non debet recedere vita nostra & cor nostrum desuper: quid ait Apostolus? Mortui enim estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in deo. Ecce vbi est radix nostra. Quando appareat honor noster tanquam in foliis & fructibus, sequitur & dicit, Cum Christus apparuerit vita vestra, tunc & vos apparebitis cum illo in gloria. Et erit mane. Nam modo non mane. Tumeant modo superbi aut diuites huius seculi. Impij bonis insultent, infideles fidelibus, & dicant, quid vobis prodest quia creditis? Respondeant fideles & dicant, si vere fideles sunt, Nox est, nondum videtur quod tenemus, nõ quiescant manus bonis operibus laborare. Vnde alibi dicitur, In die tribulationis meæ deũ quæsiui manibus meis, nocte coram eo, & non sum deceptus. Apparebit labor noster mane, & erit fructus mane, vt illi qui modo laborant, postea dominentur, & illi qui modo se iactãt & superbi sunt, postea subiiciãtur. Quid enim sequitur, Sicut oues in inferno positi sunt, mors pastor est eis, & dominabuntur eis recti mane. Puto iam planũ esse illud verbũ, quia prælocuti sumus, dominabuntur eis recti mane. Expecta mane, desidera mane, ne putes quia nox habet vitam, & mane nõ habet vitã? Ergo qui dormit viuit, & qui surgit non viuit? Nónne qui dormit, morte mortuus est? Et qui sunt qui dormiunt? Quos excitat Apostolus Paulus, si tamẽ velint euigilare. Quibusdam enim dicit, Surge qui dormis, & exurge à mortuis, & illuminabit te Christus. Qui ergo illuminantur à Christo iam vigilant, sed nondum apparet fructus vigiliarum. Mane apparebit, id est, cum seculi huius incerta transierint. Ipsa est enim nox, non titubet, videtur enim quasi tenebræ. Facit aliquis male, viuit, floret, terret, honoratur: facit autem aliquis bene, reprehenditur, blasphematur, accusatur, laborat, terretur, quasi tenebræ sunt. In radice autem vigor, fructus opulentia, vita nondum est in ramis. Sed radix non aruit, similis est quidem arescenti, sed tempus venit, vestitur honore suo, fœcundatur fructibus suis. Tunc illi de quibus dictum est vt non eos ze-

Coloss. 3.

Psal. 76.

Ephe. 5.

lemus, quid enim addet illis psalmus? Quoniam sicut fœnum cito arescent, & sicut olera prati cito cadent, cum viderint ad dexteram maiestatis iustos, quibus laborantibus insultabant stare, & dicent inter se pœnitentiam agentes, Hi sunt quos aliquando in risum habuimus, & in similitudinem improperij. Sed tunc iam pœnitentiam infructuosam agunt: dicentes enim nos insensati vitam illorum æstimabamus insaniam. Quia cum cœperit quis deo viuere, mundum contemnere, iniurias nolle vlcisci, nolle hîc diuitias, non hic quærere fœlicitatem terrenam, omnia contemnere, deum solum cogitare, viam Christi non deserere, non solum ei à Paganis dicitur, insanit, sed quod magis dolendum est, quia & intus multi dormiunt, & euigilare nolũt, à suis Christianis audiũt, Quid patimini fratres mei? Nomine iuuentus secundum viam Christi, qui dicit, quid pateris: putemus quod dicit, Horremus Iudæos qui dixerunt domino Iesu Christo, Dæmonium habes. Et quando audimus recitari Euangelium, tundimus pectora dicentes, sceleratam rem dixerunt Iudæi Christo, Dæmonium habes. Age tu Christiane quando videris de corde hominis expulsum diabolum, & inhabitare in eo Christum ne dicas quid pateris. Dictum est quidem, & de ipso domino quòd insaniret, quando loquebatur verba quæ illi non capiebant. Et tamen aliqui euigilabant à somno dicentes, Non sunt ista verba dæmoniũ habentis. Sic & modo fratres mei, quãdiu ista verba audiunt, & gentes, & qui habitant orbem, & terrigenæ filij hominum diues & pauper, id est, & qui pertinet ad Adam, & qui pertinet ad Christũ. Alij dicunt, Dæmonium habes. Alij dicunt, Non sunt ista verba dæmonium habentis. Alij enim viã seculi, & ista ad tempus audiunt. Alij frustra audiunt, sed faciunt quod dictum est, Auribus percipite qui habitatis orbẽ. Et cum agunt ista, incertus est fructus. Sed qui male agunt & viã seculi eligunt, mors pastor est eis, Qui autẽ eligunt viã domini, vita pastor est eis. Veniet ipsa vita iudicatura, & dãnatura cũ pastore suo eos quibus dicitur, Ire in ignem æternum, qui præparatus est diabolo & angelis eius. Illis autem quibus insultatum est & qui irrisi sunt quia credebant, audient ab ipsa vita quem habent pastorẽ, Venite benedicti patris mei, percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi. Dominabuntur eis recti mane. Nemo dicat quia sum Christianus, quare non

Sapien.5. *Ioan.7.* *Ioan.10.* *Matt.25.*

imper

imperem iniquis. Noli festinare, dominaberis, sed mane, quia auxilium illorum veterascet in inferno à gloria eorum, auxilium de pecunia, auxilium de amicis, auxiliũ de virtute sua. Sed cũ mortuus homo fuerit, in illa die peribunt omnes cogitationes eius. Quantam visus est gloriam habere inter homines cum viueret, tantam vetustatem & corruptionem suppliciorum habebit in inferno.

De illo qui iram diu in pectore retinet, & non vult humiliari.

SERMO LXXIII.

OMnis homo qui vult de inimico suo vindicari prouocat in se vindictam Dei. Sed hoc facite fratres quod dicit Apostolus, Nulli malum pro malo reddentes. Hoc est enim vinci de bono malum. Quando enim vindicari vis, sine dubio vincere vis: vide ne dum vis hominem vincere, ab ira vincaris. Quia læsit, vis & tu lædere: quia nocuit, vis & tu nocere: & tu vincas amplius magis quàm ille nocuit, quo modo vincis malum in malo? Non hoc dixit apostolus, non hoc audistis, Ego nolo vinci à malo audistis? Et forsitan respõdebis, Hoc & ego volo. Sed nemo me vincit. Dixit enim Apostolus, Vince in bono malum. Hoc est enim, vt qui te læsit sua iracundia, tu illum vince tua patientia. Qui te læsit sua auaricia, vince illum tua misericordia. Ecce qui te sua auaricia expoliauit, ecce eget, ecce esurit, ecce sitit, ecce mendicat, inimicus tuus est. Sed si esurit, ciba illum: si sitit, potum da illi. Hoc enim faciens carbones ignis congeres super caput eius. Si hoc cogitas quasi ad maliciam nos hortatus est, tanquàm dixerit vt plus ei noceas, vt carbones congeras super caput eius. Si hoc cogitas, in malo vis vincere malum, & ipsam eleemosynam vt facias, amore vindictæ vis facere, Sed dico quid est carbones ignis congeres super caput eius? Carbones ignis sunt in quibus vritur vt pœniteat illum contra te inimicicias habuisse. Homo es, homo est, lædere voluit, lædere vis. Ecce duo mali estis. Quo modo ergo dicis & ego odio malum qui auges numerum malorum? Vis vincere inimicum tuum, attende intrinsecos tuos ne ibi habeas quod vincere debeas. Et dum ista consideraueris dicis tibi, Homo est qui me læsit. Rogem pro illo dominum vt pœniteat eum, & si læsit ex malo factus fuerit bonus. Nec defendi ante dominum serui inuerecunda festinatione properemus, vt cum

Rom. 12.

Rom. 12.

dies ille vindictæ aduenerit non cum impiis & peccatoribus puniamur, sed cum iustis & deum timentibus honoremur in secula seculorum, Amen.

De futura vita diligenter cogitanda.

SERMO LXXIIII.

FRatres charissimi, quod audiuimus dici vt sursum cor habeamus, spes sit vt de illa futura vita cogitemus. Hic sic agamus vt illic semper viuamus. Ecce enim quanta dignatio domini nostri qui fecit nos, ipse descendit ad nos. Si ergo descẽdit ad nos, leuauit nos, iam in corpore suo leuauit nos. Caput nostrum ibi est, sequantur & mẽbra. Ille est in cœlo, nos in terra quasi longe sit à nobis. Si interroges longe, charitatem interroga & nobiscum est. Si enim ille non esset nobiscum, non clamaret de cœlo Saulo persequenti non ipsum, sed seruos eius, & vt familiarius dicam, membra eius, Saule Saule quid me persequeris? Ecce ego hic sum in cœlo, & in terra persequeris me. Quare dixit, me, quia quasi de mẽbris suis dicebat. Nónne si aliquis calcet plantam tuam, non clamat lingua tua? Ille ergo per quem factũ est cœlum & terra, propter eum quem fecit de terra, sine terra descendit in terram, & in cœlo leuauit terram, id est, carnem quam propter nos dignatus est assumere. Deus factus est homo, vt homo possit esse quod deus est, nam quæ promisit dabit nobis. Securi enim sumus, quia cautionem nobis fecit, quam cautionem euangelium scripsit, & ideo reddidit nobis. Quid putatis fratres non eum nobis redditurum vitam suam, qui pro nobis dedit mortem suam, humilitatem, iniurias, contumelias, passionẽ in terra suscepit pro nobis? Ergo regnum, fœlicitatem, æternitatem non dabit nobis qui propter nos mala pertulit? Ergo bona sua nobis negabit? Ad hanc spem fratres, quia promissor verax est securi ambulemus. Sed sic viuamus vt semper viuamus, vt cum ante ipsum venerimus, bona fronte dicamus, Redde quod promisisti, quia fecimus quod iussisti, & viuere cum illo valeamus in secula seculorum, Amen.

Act. 9.

De diuite, SERMO LXXV.

AVdite itaq; qui estis in populo, & stulti aliquando sapite, accedite ad sepulturam mortuorum, & videte exempla viuentium. Iacent ossa & perit caro, & tamen causa eius

† Hic sermo habe-

eius seruatur in iudicio Christi. Fuit & ipse similis nobis viuens in vanitate, repletus diuitiis multis, multiplicauit agros, plantauit vineas, implens horrea in thecis multis, lætatus est in abundantia sua, & ecce subito ablata sunt ab oculis eius. Plaudebatur sibi per schemata multa, preciosis vestibus erat indutus, pompas & luxurias sibi adhibens, epularum diuitias exercebat, saltationes & iocos in ebrietatibus exhibebat, prandia sua cum cœna miscebat, & læticiæ suæ vix dabat finem, & ecce ablata sunt omnia ab oculis eius. Vbi ergo abierunt illa omnia? Vbi pompa, vbi schemata, vbi exquisita conuiuia? Vbi nam sunt illi qui eum in foro longius ab omnibus conspiciebant? Vbi ornatus domorum & vestis preciosæ luxuria? Vbi gemmarum ambitio, & argenti pondus immensum? Vbi postremum ipsa cupiditas, quæ cum omnia quotidie quæ agit nescit quando totum possit amittere? Vbi sapientia illa & foris excogitata disertio? Vbi applausus laudum & adulatio amicorum assidua? Vbi seruorum subditi greges & lampadarum radiantia luminis? Vbi antecedentium turba clientum? Transierunt omnia ab oculis eius, & vltra non erit memoria eius. Iacet in sepulchro redactus in puluerem, defluerunt carnes eius quas deliciæ nutriebant, separati sunt nerui à compaginibus suis, sola remanserunt ossa quæ seruantur in exempla viuentium, vt cognoscantur reliquiæ mortuorum. Putatur requiescere corpus, abiit autem anima eius in infernum, & non videbit lumen. Circundant enim eum tenebræ multæ, mœror & afflictio apprehendent eum, vermis & ignis consument eum, & fletus non desinit ab oculis eius, stridor dentium frequentat ei eo quòd pessimi dolores perurgent eum, & non desinunt pœnæ ab anima eius. Tunc se pœnitet male vixisse in seculo, & hæc sibimetipsi reputans dicit se pietatem & misericordiam non fecisse vt quærat eam & non inueniat, multas diuitias se possedisse, & non eas pauperibus erogasse, perdidisse se tempus pœnitentiæ, & nõ se correxisse ab omnibus malis, dies suos negligendo transisse in quibus habuit spacium benefaciendi, vt non incideret in talibus pœnis. Expectat enim eum resurrectio magna, vt tradatur peiori iudicio secundum quæ vt gessit, Ibi enim eũ cõturbant multitudo angelorum, qui super pœnas sunt constituti, & quod taliter egerit, & eleemosynam non amauerit, ideo misericordia ei denegatur.

Gehenna ardens cum expectat, quia pauperem & egenum non amauit, ventrem eius perpetuus penetrat vermis, qui esurientem pauperem non saturauit. O quantum valet apud dominum misericordia quæ in hoc seculo exhibetur. Sicut dominus noster Iesus Christus in Euangelio dicit, Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. Fratres mei dilectissimi exhibete misericordiam dum lucem huius vitæ habetis, ne tenebræ mortis vos comprehendant. Eleemosyna enim emundat peccata, & ipsa interpellat pro nobis dominum, quia quod habemus relinquimus, & quod pauperibus dedimus ipsum integre possidemus. Dies enim domini festinus aduenict, & misericordes misericordiam consequentur à domino nostro Iesu Christo, qui est benedictus in secula seculorum, Amen.

Matth. 5. *Ioan. 12.*

De cogitationibus. SERMO LXXVI.

PRimum quidem cogitationibus malis repugnandum est, vt cum aliquid carnale, aut sordidum susurrauerit aduersarius, priusquam sauciet mentem sagitta deleatur & excutiatur. Solet enim tristiciā afferre, & dubitationes de proposito, & desperationem bonorum adspirare, & varias cupiditates ingerere, & omnes omnino sagittas acuere, vt sicut in decimo Psalmo scriptum est, Vt sagittent in obscuro rectos corde. Tu ergo mox cum senseris ista, molire geminato suspirio ad dominum mente conuersa, ne permittas accedere consilium quod sensum possit inquirere. Sicut enim vestimentum candidum si fuerit sanguine aspersum, si mox fuerit lotum candorem suum recipit, si autem insederit, & incoxerit macula vix lauatur: sic & mens humana, si surgentem cogitationem mox deleuerit, poterit suum retinere candorem: si autem diutius residere permiserit, vix cum magno labore purgatur. Hæc est autem prima victoria secreti certaminis nostri quod dominus expectat & angelus, cum cogitationibus malignis mens humana fideliter occurrit, & bonis operibus malos superat cogitatus. Hinc laus nascitur, hinc crescit gloria, sicut Apostolus ait, Cum venerit, inquit, dominus, & illuminabit occulta tenebrarum, & manifestabit consilia cordis, tunc laus erit vnicuique à deo. Manifestum est enim apud fideliores, quia non solum de factis, sed etiam de cogitatis, aut laus, aut vituperatio à deo iudice tribuatur.

Psal. 10. *1. Cor. 4.*

Item

Item quod inuiti patimur cogitationes frequenter non nos lateat fratres, quòd maligni frequenter cogitationes sustinemus, quando autem contingit, de Apostolo dicamus, Non quod volo hoc ago, sed quod odi illud facio, & video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ, & captiuantem me in lege peccati. Et reuera vnum propriúmque studium est satanæ, humanam mentem prauis grauare consiliis. Siquidem hanc iniuriam ab exordio sortiti sumus, vt nos serpentis caput obseruemus, ille autem nostrum calcaneum, vtique non nostrorum pedum calcaneum, sed mentis finem obseruat, vt si quo modo possit currentem ad cœlestia animam morsu suo ad terrestria retinere.

Roma. 7.

Aduersus has ergo obscuritates malorum, vt synceris mentibus viuere possimus, cordis oculi bene curandi sunt. Et vt vincamus, arma nobis sunt valde necessaria. Arma, inquit, militiæ nostræ non carnalia, sed potentia deo ad destructionem munitionum, malorum consilia destruentes.

2. Cor. 10.

Amen.

Sermonum ad fratres in eremo,

FINIS.

DE VITA, CONVERSATIONE ac morte sanctæ Monicæ matris beati Augustini.

NARRATIO I.

Hoc opere nihil ineptius, nihil vanius.

MOnica mater sancti Augustini, cuius historia trahitur ex sententia sancti Augustini ex IX. confessionum, & ex duabus Epistolis quas Augustinus scripsit suæ sorori Perpetuæ virgini, Hortor te, inquit Augustinus, dilecta sponsa Christi, vt deo studeas in omnibus placere, sicut & charam matrem nouisti perfecisse. Nam dum esset puella, ad ecclesiam fugiebat diu in angulo permanens, & virginales orationes ad Christum fundebat. Dum autem domum tarde rediret ab auia sua verberabatur, eo quòd extra domum sine pedissequa recessisset, & totum ipsa puella patienter portabat. In tota autem puericia sua nunquam cum puellis ludentibus se miscuit, sed frequenter in nocte adhuc in puericia de lecto surgebat, & genibus flexis orationes quas à matre nomine Facūdia didicerat, domino offerebat. Ab infantia autem cum ea creuit miseratio, & naturali affectione pauperes diligebat. Sæpe panē de mensa in sinu collocabat, & de paterna domo fugiens pauperibus tribuebat, hospites & infirmos visitabat, vicinas litigātes reprehendebat, pedes infirmorum sæpe lauabat, & eis vt puella poterat seruiebat. Cum autē parentes eius more secularium vestibus delicatis eam ornare voluissent, ipsa contristata respuebat. Et cum esset annorum tredecim, eam nobili, patricio Carthaginensi tradiderūt. Quanto autem timore & honestate, quanta etiam summa pulchritudine dominus eam dotauerit, quanta etiam pudicicia eam dominus magnificauerit, certe in breui dici nullatenus posset. Matrimonium tamen optime conseruauit, filios in omni timore domini sufficienter erudiuit, torum immaculatum custodiuit, & maritum ferocissimū cum magno labore in fine lucrata est. Cum autem vixisset cum viro suo ferè annis duodecim, respexit dominus humilitatem ancillæ suæ, & exaudiuit lachrymas

eius, nam inspirauit dominus maritum vt deinceps vxorem pudicam & castam seruaret. O mira res,quia cum esset ferocissimus,quanto affectu carnali ab ea diuisus est,tanto magis matrimonio spiritali & per dilectionem cóiunctus est. Cum enim vir eius esset annorũ septuaginta duorũ, obiit in pace. Quantis autem salutaribus monitis & ieiuniis quantisq; lachrymis & orationibus illam viduam sanctã,castam,sobriam & piam dominus dotauit,mirũ est. Omnia tamen post mortem viri contempsit, omne regnum mundi & omnem ornatum eius respuit propter deum, intantũ vt non solum mater pauperum vocaretur,sed ancilla. Et quia dum vir eius viuebat,potestatem proprij corporis nõ habebat,ideo eleemosynas non ita largiter tribuebat. Sed postea ita vixit, vt non solum eleemosynas largiter tribueret, sed etiã cicatrices pauperum leniret. Propter quod ei dominus centuplũ reddidit, dum crucem eius in corde eius infixit & passionem: Dum autem quadam die præuenta & visitata à te domine, beneficia tua quæ tu in carne humano generi clemens exhibuisti, ancilla tua consideraret, tantã gratiam tantamq; lachrymarum copiam torculari tuæ crucis expressam in passione tua adinuenit, quòd vestigia eius per ecclesiam lachrymæ desuper pauimentum defluentes ostendebant. Et quanto plus ab effluentia lachrymarum hortabatur desistere, tãto plus fluuius lachrymarum oriebatur. Tanta autem gratia ancilla Christi ieiunando alios præcellebat quòd diebus quibus ad cœnam vocabatur,tanquam ad amaram medicinam accedebat. Erat autem ei timor castus in corde tãquam fascia pectoralis,qua cogitationes constringeret,in ore tanquam frenum quo linguam reprimeret, in opere tanquã stimulus, ne pigricia torperet, in cunctis tanquam regula ne modum excederet. Timor autem iste tanquam scopa purgabat cor viduæ ab omni duplicitate, os à falsitate,opera ab omni vanitate. Nunquam verbum seculare ab ore eius recordor me audiuisse, sed in omnibus verbis suis & factis semper Christum primo nominabat. Tantum timor domini mentem eius occupauerat, quòd nõ solum ab omni specie mali sibi cauebat, sed spiritu pietatis ad omne bonum prona erat. Satagebat mirabiliter opera pietatis pro posse cordialiter implere super omnia infirmis seruire,sepulturam mortuis præbere,orphanos custodire vt filios, viduas & maritatas cõsolari,quapropter multa

de arcanis cœlestibus domino reuelante percepit. Vnde tanta ebrietate spiritus sancti sæpe rapiebatur, quòd in ea ferè per totum diem quiescens, dum esset rex in accubitu sui cordis, neque vox neque sensus in ea audiebatur. Neque mirum quia illa pax quæ exuperat omnem sensum, sepeliebat viduæ sensus corporales intantum vt vix matronæ nostræ & etiam vicinæ eam pungentes excitare valerent. In die autem beati Cypriani dum hæc Christi ancilla mereretur accipere sacramenta, dum esset in domo, ferè à terra per cubitum eleuata fuit, clamando quæ quietissima esse consueuerat dicens, Volemus ad cœlum, volemus ad cœlum fideles. Quam cum post interrogaremus quid sibi acciderat, non respondebat, sed tanto gaudio replebatur quòd omnes ad festum producebant cantantes cum Propheta, Cor meum & caro mea exultauerunt in deum viuum. Dum etiam in die pentecostes esset refecta refectione illius panis qui de cœlo descendit, post sumptionem sacramenti tanta satietate repleta fuit, quòd per diem & noctem absque corporali cibo perseuerauit. Cum apud ostia Tyberina infirmaretur, & sacramentum à nobis fideliter peteret, nec dolore stomachi vexata valeret retinere, visibiliter infantulus nocte media ad lectum dei famulæ venit, eámque in pectore amplectens, anima illa sancta ad cœlum volauit. Ergo die nona ægritudinis suæ quinquagesimosexto anno ætatis, tricesimotertio anno ætatis meæ, anima illa pia & religiosa carne soluta est die quarta Maij. Flebam & effundebam tibi domine preces pro illa famula tua, vt non intrares cum ea in iudicium. Gratulabar tamen testimonio eius, quia appellabat me pium, & commemorabat grandem deuotionis affectum, commemorans nunquam se audisse ex ore meo verbum durum aut contumeliosum sermonem. Illa famula tua domine continue satagebat virum suum lucrari tibi quem amabilem & reuerentem faciebat sibi. Expectabat enim ipsa misericordiam tuam super eum, vt in te credens castigaretur. Erat enim iracundus, sed illa famula tua non tantum facto, sed nec verbo viro tribulato respondebat, sed quieto rationem facti reddebat, quem tibi domine in extrema vita corporali lucrata est. Erat enim serua seruorum domine, & omnes qui eam videbant laudabant te domine, scientes & credentes præsentiam tuam esse in corde eius. Fuerat enim

vnius viri vxor, & filios totiés parturiebat, quotiens à te domine deuiare cernebat. Imminente autem die quo ex hac vita erat exitura, nobis ignorantibus domine, ipsa & ego soli stabamus incumbentes ad quandam fenestram, & terrena obliuiscentes, loquebamur soli valde dulciter qualis esset sanctorum vita, quam nec oculus vidit, nec auris audiuit, & inhiabamus ore cordis pariter in superna fluēta fontis vitæ, vilescebatque mundus iste inter verba cum delectationibus suis. Tunc ait illa, Fili vnum esset propter quod in hac vita aliquantulum morari cupiebam, vt te catholicum Christianum viderem priusquam morerer, & ecce cumulatius mihi deus præstitit, vt te contempta etiam fœlicitate terrena videam dei seruū. Quid iam amodo hic faciam nescio. Quid sibi tunc responderim, non satis recolo, sed post dies quinque decubuit febribus, & subtracta à præsentibus, cucurrimus, & post modicum reddita est sensui, & intuens nos ait, Ponetis hic matrem vestram. Ego flebam, sed fletum finiebam, frater autem meus lætus, quòd non peregre commori, sed in patria cum viro sepeliri debebat. Quo audito, vultu turbato reuerberans cū oculis quòd talia dixisset, ait, Ponite hic corpus meum, nihilque cura eius vos conturbet. Rogo tamē vos, vt ad altare domini memineritis mei vbi fueritis. Dominus autem illud resuscitabit vbicunque sepultum fuerit in nouissimo die.

Relatio Calixti de cōuersione, perseuerantia & quibusdam dictis sancti Augustini: *II.*

MAgnus ille doctor & egregius Augustinus, qui vere fuit norma & speculum in natura, dum esset annorum xxx. maternis orationibus & Ambrosij prædicationibus mediantibus & fama Antonij audita, ab omni hæresi purgatus est, & apud Liguriam Italiæ aduenientibus diebus paschalibus baptizatus est. Et tunc exultat Liguriensis Ecclesia, pia eius mater gaudet, Ambrosius deum laudat, Augustinus iam confitetur, & fideles omnes sibi tanquam ciui fidelissimo de Babylonica seruitute redēpto vna voce omnes applaudunt. Protinus in fide catholica confirmatus, spem omnem quam habebat in seculo dereliquit, & Romanorum & Liguriensium scholas, & cū Euodio & Alipio sociis, viro præclarissimo solitario Simpliciano se commiserunt, ibique cum prædicto famosissimo viro apostolicam vitā tenere cœperunt, &

simul

simul cum multis erant habitantes in placito sancto. In diebus auté illis dum fama Augustini crebresceret apud omnes, congregatis fratribus ait, dũ in hac valle miseriæ sumus constituti, vtrum boni siue mali simus de nobis præsumendum non est, etiam quibuscunq; virtutibus cognoscamus dei gratia nos esse ornatos. Nam si quis nostrũ bene operatur, beatus tamen dicendus nec prædicandus est, cum similes simus nauibus omnibus bonis oneratis, de quibus tamen incertum est vtrum ad portũ salutis perueniãt. Nunquid Iudas in apostolatu optime incepit, & pessime finiuit? Nunquid etiã Paulus male incepit, & tamen vas electionis digne vocatus est? Nolite obsecro laudare me, sed orate vt valeamus vsque ad mortem perseuerare, quoniam finé nostrum deus attendit.

Ex Sigeberto in epistola ad Macedonium de ortu, conuersione & vita sancti Augustini: III.

TEmpore Theodosij senioris, Augustinus vir acutissimus nobilibus Carthaginensibus ortus natalibus, venit Romam ibique scholas liberalium artium annis ferè sex gloriosè rexit. Denique Mediolanum venit, & dum esset annorum triginta, filiusque eius annorum octo, aduenientibus diebus paschalibus, meritis matris & prædicatione Ambrosij, mater eius regenerauit Augustinum cum filio Deodato & multis aliis ferè XLII. Qui baptizatus Augustinus mox ad virum Simplicianũ perrexit, cuius nomen celeberrimum apud fideles erat, qui etiam habebat mauseolum semotum & à gentibus separatum. Cum quo Augustinum ferè per annum cum dimidio permansisse vidi, & oculata fide probaui. Et quoniam erant in libertate quasi viuentes, licet probatissimi viri essent atque perfecti, tandem ex præcepto tanti patris Simpliciani, Augustinus pòst inter eos instituit, vt vitam apostolicam omnes pariter tenerent, & nihil inter eos proprium diceretur. Completo vero anno, matre Augustini instigante ad propria reuertitur, & moritur mater Augustini apud ostia Tyberiana, filius autem apud Carthaginem anno ætatis suæ XXIX. Cum autem esset Augustinus cum amicis in Africa, meditabatur in lege domini die ac nocte, scribens libros, & docebat indoctos. Hoc auté Valerius Hipponensis audiés præ gaudio lachrymabatur, & statim eum ad se accersiri fecit

fieri fecit, & hortum secretum & remotum à ciuitate Augustino donauit. Ibiq; pius pater Augustinus cũ cæteris amicis & fratribus in despecto habitu, & cũ incredibili humilitate annis tribus mansit. Deinde cum inquietudinem venientium ferre non posset, duobus ferè miliaribus à prædicto loco secessit, & ad montem quendam altissimum abiit, ad quem per viam valde aridam & pœnosam adiri potest. Ibiq; Augustinus habitationem ex lapidibus cunctis construi fecit, & sic homines fugiens habitabat. Ibique composuit libros de medicina animæ, & de vita monastica, de innocentia Ioannis Baptistæ & Heliæ. Multi quidem ex fratribus infra saxa & fissuras montium receptacula sibi fecerant, & ibi prope patrem Augustinum per iactum balistæ in omni sanctitate habitabant. Erant autem ferè c x x i i. qui sub obedientia Augustini concorditer viuebant, omnia reputantes esse communia. Vinum nemo nouerat, nisi quando infirmitas cogeret, aut Valerius Episcopus sanctus ad eos visitandos venisset: cum autem appropinquaret festum Pentecostes, sanctus Episcopus Valerius misit pro Augustino & inuitum presbyterum ordinauit. Factus presbyter monasterium clericorum instituit in domo Episcopi, & infra annum ibidem viuere cœpit secundum regulam apostolicam, vt hactenus fecerat. Hoc autem Valerius Episcopus fecit, quia ipse Græcus erat & indoctus, maxime in respondendo hæreticis in eorum erroribus. Ideo Augustino Episcopo potestatem plenam dedit prædicandi quotiens necessarium fuisset. Nam multi iam hæretici surrexerunt, contra quos dominus Augustinum instituit & ordinauit.

De obitu atque commendatione sancti Augustini. IIII.

ANno domini c c c c x x x v i i. Sixtus sedit annis octo & diebus x x x. eo tempore Valla rex Gothorum Vandalos odio insectans etiam in Africa eos persequi disposuit, sed morte præuentus obiit, eique in regnum Theodoricus successit. Vandali Africæ nauibus irruentes prouinciam vniuersam deuastant rapinis, cæde, incẽdiis, nulli sexui parcentes, ætati vel ordini. Sub hoc turbine tribulationis beatissimus Augustinus amarissimam & lugubrem præ cæteris diebus suæ senectutis iam pene extremam duxit vitam, videns tantam sæuiciam vbique grassari, videns alios

hoiii

hostili nece extinctos, alios effugatos, Ecclesias sacerdotibus viduatas, ciuitates cum accolis dissipatas. Accreuit denique causa mœroris eius quòd sub ipsius tempore Hipponensem vrbem, cui pontifex præerat Barbari obsederunt. Sed ecce tertio obsidionis mense febribus incubuit, sibique septem pœnitentiales psalmos scribi iussit, ipsos quoq; quaterniones iacens in lecto circa parietem positos diebus infirmitatis suæ intuebatur ac legebat, & vberrimè ac iugiter flebat. Et ne à quoquam impediretur eius intentio, ante fermè decem dies migrationis suæ, petiit ad se nullum ingredi, nisi his tantum horis quibus medici ad inspiciendum ingrediebantur, vel eius refectio offerebatur. Obsidionis denique mense x i i i. coram positis fratribus migrauit ad dominum, anno ætatis suæ l x x v i. episcopatus vero sui x l. Hispaniæ lumen præfulgidum, propugnaculum veritatis, errorum excidium, fidei tutamentum. Omnes Ecclesiæ doctores tam ingenio quàm scientia vicit insuperabiliter, florens tam exemplis virtutum quàm affluentia doctrinarum. Etenim tanta scripsit, vt non solum ab aliquo toto vitæ suæ tempore scribi, sed nec quidem possint lectione percurri. Obiit autem anno domini, quadringentesimo quadragesimosexto. Præmissa habentur ex chronica Bedæ.

De translatione corporis sancti Augustini de Sardinia ad Papiam. V.

ANno Leonis quarto, Limbrandus Lōgobardorum rex audiēs quòd Saraceni depopulata Sardinia, illa etiam loca fœdassent, vbi ossa beati Augustini ob vastationem Barbarorum olim ab Hippona translata & recondita fuerunt, legatos suos illuc direxit, qui dato magno auro, preciosas illas reliquias secum detulerunt, & ad vrbem Ianuensem regressi sunt, vbi præfatus rex occurrens cum gaudio corpus almificum deuote adorauit & reuerenter accepit. Sanè rex & sui inde progressi cum preciosissimo illo thesauro veniūt ad quandam villam in Terdonensi episcopatu sitam, & cum ibi corpus sanctissimum tollere voluissent, ita stetit immobile vt nulla vis humana posset illud mouere. Quod videns rex vouit quòd si beatus confessor ex loco illo se tolli permitteret & traduci Papiam, villam cum omnibus appendiciis suis concederet sibi seruientibus perpetuò possidēdam.

Voto

Voto facto atque firmato, corpus sanctissimum inæstimabili facilitate sustollitur, & Ticinum vsque transuectum, clero & pariter populo concurrente honorifice ac gaudenter suscipitur, & in basilica beati Petri in qua præfatus rex construens cœlum aureum dignissime collocatur. Facta est autem ista translatio anno domini DCC XXI. annis ab eiusdem confessoris transitu iam decursis CCLXXV. Quod autem in prædicta Ecclesia corporis eius preciosus thesaurus sit reconditus, stupendo & euidenti miraculo elucescit. Siquidem in supradicta Ecclesia in qua iacet, puteus est qui aliquot annis in die festi eius superabundans, totam septam pereffluxit, in signũ quia sicut aqua illa sordes diluit, sic sordes hæreticorum ab Ecclesia effluens eius doctrina abstersit.

Ex Antonino archiepiscopo Florentino de habitu & conuersatione sancti Augustini. *VI.*

NOtandum etiam quòd beatus Augustinus habitu religioso in triplici suo statu indutus est. Nam primo post conuersionem suam & baptismum, dicit Ambrosius in sermone de baptismo & conuersione Augustini, Hunc scilicet Augustinum in Christo genui, & postquam baptizaui eum, indui cucullam nigram, & ipse ad differentiam monachorum se supercinxit zona pellicea pergens ad Simplicianum qui ei bonus apparebat seruus dei, & vere sic erat, vt scilicet de modo viuendi cum eo conferret. Et ipse Augustinus in quodam suo sermone sic ait, Duodecim fuimus fratres qui induimus cucullam nigram, calciamenta & zonam nigram desuper cinctam ad differentiam monachorum. Nomina autem istorum duodecim sunt, Augustinus ipse primus, secundus Nebridius, tertius Euodius, quartus Alipius, quintus Pontianus, sextus Adeodatus, septimus Simplicianus, octauus Faustinus Græcus, nonus Cordulius, decimus Valerius, Vndecimus Iustus, duodecimus Paulus. Remeans igitur ad Africam post mortem matris in ostiis Tyberinis, relictis propriis bonis & pauperibus erogando, monasterium in nemore apud Hipponem ciuitatem primùm construxit, vbi cum amicis ieiuniis & orationibus vacans scribebat libros & docebat indoctos: & alios per nemora eremi quæsiuit religiosos siue eremitas, & eos secum in ipso monasterio collocauit. Et cum esset in itinere, reuertens ad Africam, visitauit

uit eremitas qui erant in monte Pisano, aliquibus diebus cum eis moram trahens, & alios eremitas qui erant Centumcellis prope Romam.

Oratio de passione domini nostri Iesu Christi quam sanctus Augustinus fertur edidisse, pro qua diligentius dicenda, Bonifacius octauus spirituales indulgentias dedisse narratur. VII.

DEus qui pro redemptione mundi voluisti nasci, circuncidi, à Iudæis improbari, à Iuda traditore osculo tradi, vinculis alligari, & sicut agnus innocens ad victimam duci, atque ad conspectus Annæ, Caiphæ, Pilati & Herodis indecenter offerri, à falsis testibus accusari, flagellis & opprobriis vexari, sputis conspui, spinis coronari, colaphis cædi, arundine percuti, facie velari, vestibus spoliari, cruci clauis affigi, in cruce leuari, inter latrones deputari, felle & aceto potari, & lancea vulnerari. Tu domine per has sacratissimas pœnas tuas quas ego indignus recolo & per sanctam crucem ac mortem tuam libera me à pœnis inferni, & perducere me digneris quò perduxisti latronem tecum crucifixum, Qui cum patre & spiritu sancto viuis & regnas deus per omnia secula seculorum, Amen.

† *Sequentes duos sermones Erasmus loco suo mouerat, eo quòd inter Epistolas Augustini haberentur, quos quia diligenter quæsitos inter Epistolas non inuenimus, visum est eos qualescunque sunt iterũ inserere. sunt enim digni qui vel omnibus eremiticis præferantur.*

Ad fratres in eremo, de vita clericorum.

SERMO LII.

PRopter quod volui & rogaui hesterna die vt hodie frequentius conueniretis: hoc est quod dicturus sum, Vobiscum hic viuimus: & propter vos viuimus: & intentio votumque nostrum est vt apud Christum vobiscum sine fine viuamus. Credo autem ante oculos vestros esse cõuersationem nostram: vt & nos dicere fortassis audeamus: quanuis multum illi impares qui dixit: Imitatores mei estote sicut & ego Christi. Et ideo nolo vt aliquis de vobis inueniat male viuendi occasionem. Prouidemus enim bona, vt ait idem Apostolus, non solum coram deo, sed etiam coram omnibus hominibus. Propter nos conscientia nostra sufficit

1. Corin 4. *12. quæst. 1. Nolo.* *Roma. 12.*

cit nobis: propter vos fama nostra non polluit, sed pollere debet in vobis. Tenete quod dixi atq; distinguite. Duæ sunt res conscientia & fama. Conscientia necessaria est tibi: fama proximo tuo. Qui fidens conscientiæ suæ negligit famam suam, crudelis est: maxime in loco isto positus, de quo dicit Apostolus scribens ad discipulum suum. Circa omnes teipsum bonorum operum præbe exemplum. Vt ergo vos non diu teneam, præsertim quia ego sedens loquor, vos stando laboratis: nostis omnes aut penè omnes sic nos viuere in ea domo quæ dicitur domus episcopi, vt quantum possumus imitemur eos sanctos, de quibus loquitur liber Actuum Apostolorum, Nemo dicebat aliquod proprium sed erant illis omnia communia. Quia forte aliqui vestrum sunt non tam diligentes vitæ nostræ scrutatores: vt hic nouerint quomodo volo vos nosse: dico quòd frequenter dixi. Ego quem deo propicio videtis episcopum vestrũ iuuenis veni ad istam ciuitatem vt multi vestrum nouerunt, & quærebam vbi construerem monasterium & viuerem cum fratribus meis. Spem quippe omnem seculi reliqueram. & quod esse potui, esse nolui: nec tamen quæsiui esse quod sum. Elegi in domo dei mei abiectus esse magis quàm habitare in tabernaculis peccatorum. Ab eis qui diligunt seculum segregaui me: sed eis qui præsunt populis non me coæquaui: nec in conuiuio domini mei superiorem locũ elegi, sed inferiorem & abiectum, & placuit illi dicere mihi, Ascende sursum. Vsque adeo autem timebam episcopatum, vt quoniã cœperat esse alicuius iam momẽti inter dei seruos fama mea, in quo loco sciebam non esse episcopum, non illò accederem. Cauebam hoc & agebam quantum poteram: vt in loco humili saluarer non in alto periclitarer. Sed vt dixi, domino seruus contradicere non debet. Veni ad istam ciuitatem propter videndum amicum quem putabam me lucrari posse deo, vt vobiscum esset in monasterio. Quasi securus perueni, quia locus habebat episcopum. Apprehensus & presbyter factus, per hunc gradum perueni ad episcopatũ. Non attuli aliquid, nec veni ad hanc Ecclesiam nisi cum his indumentis quibus illo tempore vestiebar. Et quia hic disponebam esse in monasterio cum fratribus: cognito instituto & voluntate mea beatæ memoriæ senex Valerius dedit mihi hortum illum in quo nunc est monasterium. Cœpi boni propositi fratres colligere

Titum 2.

Act. 2. et 4.

supra Ser. 46. & 5.

Psal. 84.

compares meos nihil habentes, sicut nihil habebam, & imitantes me: vt quo modo ego tenuem paupertatem meam vendidi & pauperibus erogaui, sic facerent & illi qui mecum esse voluissent, vt de communi viueremus. Commune autem nobis erat magnum & vberrimũ prædium ipse deus. Perueni ad episcopatum, & vidi necesse habere episcopum exhibere humanitatem assiduam quibusq; venientibus siue transeuntibus. Quod si non fecissem, episcopus inhumanus dicerer. Si autem cõsuetudo ista in monasterio permissa esset, indecens esset. Et ideo volui habere in ista domo episcopi mecum monasterium clericorum. Ecce quo modo viuimus. Nulli liceat in societate nostra habere aliquid proprium, sed si forte aliquid habent, nulli licet: & qui habuerint, faciunt quod non licet. Bene autem sentio de fratribus meis, & semper bene credens ab hac inquisitione dissimulaui: quia & ista quærere quasi male sentire mihi videbatur. Noueram enim & noui omnes, qui mecum viuerent, nosse propositum nostrum, nosse legem vitæ nostræ. Venit etiam ad nos presbyter Ianuarius, qui videbatur sua honeste erogando quasi consumpsisse, sed non consumpsit. Remansit illi quædam pars pecuniæ, id est argentum, quod diceret esse filiæ suæ. Filia ipsius, deo propicio, in monasterio fœminarum & bonæ spei est. Gubernet illam dominus vt impleat quæ de ea iam speramus, in illius misericordia non eius meritis. Et quia infra annos erat, & de sua pecunia nihil facere poterat: quanuis ei fideremus fulgorem professionis, tamen lubricum timebamus ætatis: factum est vt ipsum argentum quasi puellæ seruaretur: vt cum ad legitimos annos veniret, & faceret inde quod virginem Christi deceret, quando optime iam facere posset. Dum hæc expectantur, cœpit ille morti propinquare, qui diu tanquam de suo, iurans quia ipsius erat non filiæ, testamentum fecit. Testamentum, inquam, fecit presbyter, socius noster, nobiscum manens, de Ecclesia viuens, communem vitam profitens, testamentum fecit, hæredes instituit, O dolor illius societatis: ô fructus natus nõ de arbore quam plantauit dominus: sed Ecclesiam scripsit hæredem. Nolo numerare ista: non amo amaritudinis fructum. Ego illum deo quærebam, deo societatem professus erat, hanc teneret, hanc exhiberet, nihil haberet, testamentum non faceret: habeat aliquid, non se nostrum socium quasi dei pauperem fingeret.

12. q. 1. Nolo.

fingeret. Magnus inde mihi dolor est fratres. Dico charitati vestræ propter hunc dolorem statui hæreditatem ipsam in Ecclesia non suscipere. Filiorum ipsius sit quod reliquit, ipsi inde faciant quod voluerint. Videtur enim mihi quia si eam suscepero, in isto facto quod mihi displicet, & quo doleo, eius particeps ero. Hoc volui non latere charitatem vestram. Filia ipsius in monasterio fœminarum est: filius ipsius in monasterio virorum est. Ambos exhæredauit: illam cum laude, istum cum elogio, id est cum vituperatione. Commendaui autem Ecclesiæ vt non accipiant ipsas partiunculas quæ pertinent ad exhæredatos, nisi cum ad legitimam ætatem peruenerint. Hoc eis reseruat Ecclesia. Deinde litem dimisit inter filios suos, in qua laboro. Puella dicit, meum est, nostis quia hoc dicebat semper pater meus. Puer dicit, credatur patri meo, quia moriens mentiri non potuit. Et ista contentio quale malum est? Sed si pueri isti serui dei sunt: litem hanc inter illos cito finimus. Audio illos vt pater, & forte melius quàm pater ipsorum. Videbo quid sit iure, sicut deus voluerit, cum paucis fratribus fidelibus honoratis, deo propicio de numero vestro, id est de plebe ista. Audio inter illos causam: & sicut dominus donauit finio. Tamen rogo vos, nemo me reprehendat quia eius hæreditatem nolo quòd suscipiat ecclesia. Primò quia factum illius detestor: deinde quia institutum meum multi laudant quod dicturus sum, sed & aliqui reprehendunt, vtriusq; satisfacere valde difficile est. Audistis modo cum euãgelium legeretur, Cecinimus vobis, & non saltastis: lamentauimus & non planxistis. Venit Ioannes non manducans neq; bibens, & dicunt dæmoniũ habet: Venit filius hominis manducans & bibens, & dicunt, Ecce homo vorax, potator vini, publicanorum & peccatorum amicus. Quid ergo facio inter illos qui parant me reprehendere & dentes in me ducere, si suscepero hæreditates eorum qui filios suos irati exhæredant? Iterum quid sum facturus eis quibus canto & nõ volunt saltare: qui dicunt, Ecce quare nemo donat Ecclesiæ Hipponensi aliquid, ecce quare non eam faciunt qui moriuntur hæredem: quia episcopus Augustinus de bonitate sua (laudando enim mordent, labiis mulcent, dentem figunt) donat totum, non suscipit. Plane suscipio, profiteor me suscipere oblationes sanctas. Si quis autem irascitur filio suo & moriens exhæredat eum: si viueret non

Matt. 11.

13 quest. 1. Si quis irascitur.

eum placarem? non ei filium suum reconciliare deberem? Quo modo ergo cum filio suo volo vt habeat pacem: cuius appeto hæreditatem? Sed plane, si faciat quod sæpe hortatus sum: vnum filium habet, putet Christum alterum: duos habet putet, Christum tertium: decem habet, Christum vndecimum faciat & suscipio. Quia ergo feci hoc in quibusdam rebus: iam volunt bonitatem meam vel commendationem famæ meæ in aliud vertere: vt in alio modo me reprehendant, quia oblationes deuotorum hominum nolo suscipere. Considerent quàm multa susceperim, quid opus est ea numerare? Ecce vnum dico, Filij, Iuniani hæreditatem suscepi. Quare? Quia sine filiis defunctus est. Bonifacij hæreditatem suscipere nolui, non misericordia, sed timore. Nauiculam nolui esse Ecclesiam Christi. Multi sunt quidem qui etiam de nauibus acquirunt: tamen vna tentatio si esset, iret nauis, & naufragaret. Homines ad tormenta daturi eramus, & de submersione nauis secundum consuetudinem quæreretur: & torquerentur à iudice qui essent de fluctibus liberati, sed non eos daremus. Nullo enim pacto hoc facere deceret Ecclesiam. Onus ergo fiscale persolueret. Sed vnde persolueret? Entecham nobis habere non licet. Non enim est Episcopi seruare aurum, & reuocare à se mendicantis manum. Quotidie iam multi petunt, tam multi gemunt, tam multi nos inopes interpellant, vt plures tristes relinquamus, quia quid possimus dare omnibus non habemus. Non habemus ergo Enthecam, propter naufragium ergo hoc vitando feci, non donando. Nemo ibi me laudet, sed nemo etiam vituperet. Planè quando donaui filio, quia iratus pater moriens abstulit, bene feci. Laudent qui volunt, peccant qui laudare nolunt. Quid plura fratres mei? Quicunque vult exhæredato filio hæredem facere Ecclesiam, quærat alterum qui suscipiat, non Augustinũ, immo deo propicio nullum inueniet. Quàm laudabile factum sancti & venerandi episcopi Aurelij Carthaginensis, quo modo impleuit eos omnes, qui sciunt, laudibus dei. Quidam enim cum filios non haberet, neq; speraret, res suas omnes retento sibi vsufructu donauit Ecclesiæ. Nati sunt filij sibi postea, & reddidit Episcopus, nec etiam opinanti illi quæ donauerat. In potestate habebat Episcopus non reddere, sed iure fori, non iure poli. Sanè etiam hoc nouerit charitas vestra dixisse me fratribus meis, qui

12 quæst. 1. Nolo vt.

17. quæst. 4. Quicunq;.

qui mecum manent, vt quicunque habet aliquid, aut vendat & eroget, aut donet & commune illud faciat: Ecclesiam habet, per quam deus nos pascit. Ego dedi dilationem vsque ad Epiphaniam, propter eos qui vel cum fratribus suis non diuiserunt, & dimiserunt quod habent apud fratres suos, vel nondum de re sua aliquid fecerunt, quia expectabatur ætas legitima. Faciant inde quod volunt, dum tamen sint pauperes mecum simul expectantes misericordiam dei. Si autem nolunt, qui forte nolunt: certe ego sum qui statueram, sicut nostis nullum ordinare clericum, nisi qui mecum vellet manere: aut si vellet discedere à proposito, rectè illi tollerem clericatum, quia desereret sanctæ societatis promissum cœptumque consortium. Ecce in conspectu dei & vestro, muto consilium. Qui volunt habere aliquid propriū, quibus non sufficit deus & Ecclesia sua, maneant vbi volunt & vbi possunt, non eis aufero clericatum. Nolo habere hypocritas. Malum enim esse quis nesciat? Malum est cadere à proposito, sed peius est simulare propositum. Ecce dico audite: Qui societatem communis vitæ iam susceptam, quæ laudatur in Actibus apostolorum, deserit, à voto suo cadit, & à professione sancta cadit. Obseruet iudicem scilicet deum, non me: Ego ei non aufero clericatum. Quantum sit periculum, ante oculos eius posui, faciat quod vult. Noui enim quòd si aliquem hoc facientem degradare voluero, non ei deerunt patroni, non ei deerunt suffragatores: & hic & apud Episcopos qui dicant, Quid enim mali fecit? Non potest tecum tolerare istam vitam. Extra episcopatum vult manere, & de proprio viuere, ideo non debet perdere clericatum. Ego scio quantum mali sit profiteri sanctum aliquid nec implere: Vouete, inquit, & reddite domino deo vestro Et melius est non vouere, quam vouere & non reddere. Virgo & si nunquam fuit in monasterio & virgo sacrata est, illi nubere non licet, quamuis esse in monasterio non compellitur. Si autem cœpit esse in monasterio & deseruit & tamē virgo est, dimidia ruit. Sic & clericus duas res professus est, & sanctitatem & clericatum. Interius sanctitatem: nam clericatum propter populum suum deus imposuit ceruicibus ipsius, cui magis onus est quàm honor. Sed quis sapiens & intelliget hæc? Ergo professus est sanctitatem, professus est communiter viuendi societatem: & professus est quàm bonum & quàm iocundum,

12. quæst. 2. Certe.

Act. 2. et 4.

Psal. 75.

Eccles. 5.

Deut. 32.

Psal. 132.

dum, habitare fratres in vnum. Si ab hoc proposito cecidit, & extra manēs clericus fuerit, dimidius & ipse cecidit. Quid ad me, non eum iudico. Si foras seruat sanctitatem, dimidius cecidit. Si vero intus habuerit simulationem, totus cecidit. Nolo quòd habeat necessitatem simulandi. Scio quo modo homines ament clericatum, nemini eum tollo nolenti mecum communiter viuere, sed habet deum qui mecum manere vult. Si paratus est pasci à deo per Ecclesiam ipsius, non habere debet aliquid própríum, sed aut erogare pauperibus, aut in commune mittere mecum. Qui hoc non vult, habeat libertatem, & videat vtrum habere possit fœlicitatis æternitatem. Sufficiant hæc interim charitati vestræ. Quod egero cum fratribus meis, annunciabo vobis. Spero enim bona. Omnes mihi libenter obediunt, nec inuenturus sum aliquos habere aliquid, nisi aliqua necessitate religionis, non cupiditatis occasione. Quid ergo egero post Epiphaniam, charitati vestræ in domini voluntate, & quo modo litem finiero inter duos fratres, filios presbyteri Ianuarij, non vobis tacebo. Multa locutus sum, Date veniam loquaci senectuti, sed timidæ infirmitati. Ego sicut videtis per ætatem iam senui, & per infirmitatem corporis olim senex fui. Tamen si deo placet quod dixi, modo ipse det vires, non vos desero. Orate pro me, vt quantum inest anima in hoc corpore, & qualescunque vires suppetunt, in verbo dei seruiam vobis, Amen.

12. quest. 1. Certe.

Ad fratres in eremo, De communi Vita clericorum.

SERMO LIII.

1. Cor. 4.

CHaritati vestræ hodie de nobisipsis sermo reddēdus est: Quia enim, vt ait Apostolus, spectaculum facti sumus mundo & angelis & hominibus: qui nos amant, quærunt quod laudent in nobis: qui autem nos oderunt, detrahunt nobis. Nos autem in vtroq; medio constituti adiuuante domino deo nostro, & vitam & famam nostram sic custodire debemus, vt non erubescant de detractoribus laudatores. Quo modo autem venire velimus, quo modo deo propicio iam viuamus, quamuis de scriptura sancta multa noueritis, tamen ad commemorandos vos, ipsa de libro Actuum Apostolorum vobis lectio recitabitur, vt videatis vbi descripta sit forma quam desideramus implere. Dum ergo recitatur, vos intentissimos esse volo, vt post eius recitationem, quod institui

institui loquar domino donante intentioni vestræ. Et Lazarus diàconus legit: Cum orassent motus est locus in quo erant congregati, & repleti sunt omnes spiritu sancto, & loquebantur verbum dei cum fiducia omni volenti credere. Multitudinis autem credétium erat anima vna & cor vnum, nec quisquam eorum, quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia. Et virtute magna reddebant apostoli testimonium resurrectionis Iesu Christi domini nostri, & gratia magna erat in omnibus illis. Neque enim egens quisquam erat inter illos. Quotquot enim possessores prædiorum vel domorum erant, vendentes afferebant precia eorum quæ vendebant & ponebant ante pedes Apostolorum. Diuidebatur autem singulis, prout cuique opus erat. Cumq; Lazarus diaconus recitasset, & episcopo codicem tradidisset: Augustinus episcopus dixit, Etiam ego legere volo. Plus enim me delectat huius verbi esse lectorem, quàm verbi mei disputatorem. Cum orassent motus est locus in quo erant congregati, & repleti sunt omnes spiritu sancto, loquebantur verbum dei cum fiducia omni volenti credere. Multitudinis autem credentium erat anima vna, & cor vnum, nec quisquam eorum quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat, sed erant illis omnia communia. Et virtute magna reddebant Apostoli testimonium resurrectionis Iesu Christi domini nostri, & gratia magna erat in omnibus illis. Neque enim egens quisquam erat inter illos. Quotquot enim possessores prædiorũ vel domorum erant, vendentes afferebant precia eorum quæ vendebant & ponebant ante pedes apostolorum. Diuidebatur autem singulis prout vnicuique opus erat. Cumq; Episcopus legisset, dixit, Audistis quæ iam velimus, orate vt possimus. Contigit autem quædam necessitas, vt hæc diligẽtius agerem, quoniam sicut nostis, iam presbyter in nostra societate constitutus, quali societati perhibet testimoniũ lectio quam modo cum recitaremus audistis, moriens testamentum fecit, quia habuit vnde faceret. Erat quod diceret suum cum in ea societate viueret, vbi nemini licebat suum aliquid dicere, sed essent illis omnia communia. Si quis dilector & laudator noster apud detractorem nostrum prædicaret istam societatem, & diceret, cum episcopo Augustino sic viuunt, omnes cohabitatores eius quo modo scriptum est in Actibus apostolorum:

Act. 4.

 lorum:

lorum: continuo ille detractor caput mouens, dentem promouens, diceret, Ita verè sic ibi viuitur, quo modo tu dicis. Quare mẽtiris? Quare falsa laude honoras indignos? Nónne ibi modo in eorum societate positus presbyter testamentum fecit, & quod habuit quo modo voluit disposuit, & reliquit? Certe omnia ibi sunt communia, certe nemo dicit aliquid suum. Sub his verbis quid ageret laudator meus? Nónne os eius quasi plumbo opilaret ille detractor? Nónne illе laudasse pœniteret? Nónne reuerentia perfusus, & illius sermone confusus vel nobis vel testatori illi malediceret? Hæc fuit necessitas, vt ad istam diligentiam veniremus. Nuncio ergo vobis vnde gaudeatis, quia omnes fratres & clericos meos qui mecum habitant, presbyteros, diaconos, subdiaconos, & Patricium nepotem meũ, tales inueni quales desideraui. Sed sunt qui de sua qualicunque paupertate, quod statuerãt, nondum fecerunt. Hi duo sunt Valens diaconus, & paulo antedictus nepos meus subdiaconus, & matris vita impediebat quæ inde viuebat. Expectabatur in illo etiam legitimæ ætatis accessus, vt quod faceret, firmissimè faceret: nondum autem fecit, quia ipsos agellos habet cum suo fratre communes, & sub indiuiso possident. Si autem diuisi fuerint, eos cupit Ecclesiæ conferre, vt inde alantur qui sunt in proposito sanctitatis quousque in hac vita degunt. Scriptum est enim, & hoc Apostolus loquitur, Qui autem suis & maximè domesticis non prouidet, fidem denegat, & est infideli deterior. Hæc autem mancipia sunt ei similiter cum fratre communia, & nondum diuisa. Disponit ea manumittere, sed non potest antequam diuidatur. Quid enim ad se pertinet, adhuc ignorat. Ad ipsum sanè, quia maior est, pertinet diuisio, & ad fratrem eius electio. Et ipse frater eius deo seruit, & subdiaconus est sub sancto fratre meo, & coepiscopo Seuero in Ecclesia Mileuitana. Hoc agitur, hoc sine dilatione peragendum est, vt illi seruuli diuidantur & manumittantur, & sic det Ecclesiæ vt eorum excipiat alimentum. Nepos autem meus ex quo cõuersus est, & mecum esse cœpit, impediebatur & ipse aliquid de agellulis suis agere inuita vsufructuaria matre sua, quæ hoc anno defuncta est. Inter ipsum & sororem eius sunt quædam causæ in Christi adiutorio cito finiendæ, vt & ipse faciat quod dei seruum decet, & quod illa professio, & ista exigit lectio. Diaconus Faustinus, sicut pene omnes no-

1. Tim. 5.

stis, hic

ſtis; hic de militia ſeculi ad monaſterium conuerſus eſt, hic baptizatus, inde diaconus ordinatus. Sed quia exiguum eſt quod videtur poſſidere, ſicut iuriſperiti loquũtur, iure non corpore reliquerat illud, & ab eius fratribus tenebatur. Nunquam inde cogitauit ex quo conuerſus eſt, nec ipſe aliquid quæſiuit à fratribus ſuis, nec ab illo eſt aliquid quæſitum. Modo quia ventum eſt ad hunc articulum tẽporis, cum conſilio meo diuiſit ipſam rem, & dimidiã donauit fratribus ſuis, & dimidiam Eccleſiæ pauperi in loco eodem cõſtitutæ. Diaconus Seuerus ſub qua dei diſciplina & flagello ſit, noſtis, lumen tamen non perdidit mentis. Vnam domum hic emerat propter matrem & ſororem ſuam, quas de ſua patria huc deſiderabat adducere. Emerat autem non de ſua pecunia, quam non habebat, ſed ex collatione religioſorum virorum, quorum etiã mihi quærenti nomina indicauit. De ipſa non poſſum dicere quid fecerit, aut quid diſponet, niſi quia ipſe totum in mea poſuit voluntate: vt quicquid ipſe vellẽ, hoc inde fieret. Sed habet quaſdam cauſas cũ matre ſua, quarum me iudicem poſuit, vt cum illæ fuerint terminatæ, fiat de ipſa domo quod ego voluero. Quid autẽ velle potero deo regente, niſi quod iuſticia iubet, & pietas poſtulat? Habet etiã in patria ſua aliquos agellos quos diſponit ſic diſtribuere, vt etiam illic in ipſo loco poſitæ pauperi largiatur Eccleſiæ. Diaconus Hipponenſis homo pauper eſt, quid alicui conferat, non habet: tamen de laboribus ſuis antequam eſſet clericus emerat aliquos ſeruulos, hodie illos in conſpectu noſtro manumiſſurus eſt epiſcopalibus geſtis. Diaconus Eraclius ante veſtros oculos verſatur, & opera eius lucent coram oculis veſtris. De opere eius & expenſa pecunia memoriam ſancti martyris habemus. De pecunia ſua emit etiam poſſeſſionem ex conſilio meo: nam ipſam pecuniam voluit per manus meas erogare, ſicuti mihi placeret. Ego ſi pecuniæ auidus eſſem, aut neceſſitates ipſas meas quas pro pauperibus habeo, in hac cauſa curarem, pecuniam acciperem. Quare dicit aliquis: Poſſeſſio illa quæ ab illo empta & Eccleſiæ donata eſt, adhuc nihil præſtat Eccleſiæ. Minus habebat ad precium, & quia mutuatus fuerat, hodie eius fructibus redditur. Homo ſum ſenex, quantus mihi de illa poſſeſſione poteſt fructus accedere? Nunquid promitto mihi tot annos eſſe victurũ, donec ſuum precium illa perſoluat. Quod ergo vix diu partibus

Cõtra Maximũ, ca. 1.

reddit, de proximo haberem totum, si accipere voluissem. Non feci, aliud attendi. Fateor enim vobis & ipsi, suspecta mihi adhuc eius ætas fuit, & verebar ne forte vt sunt homines matri eius hoc displiceret, & diceret inductũ à me fuisse adolescentem, vt bona eius paterna consumeré, & eum egentem relinquerem. Ideo volui eius pecuniam in illa possessione seruari: vt si aliquid, quod deus auertat, aliter quàm volumus euenisset, redderetur villa, ne culparetur Episcopi fama. Scio enim quantũ vobis sit necessaria fama mea, nam mihi sufficit conscientia mea. Emit etiam spacium ab ista postea Ecclesia notũ vobis, & sua pecunia ædificauit domum. Et hoc nostis. Ante paucos dies priusquam sermonẽ de hac re haberem vobiscũ, eam donauit Ecclesiæ. Expectauit enim vt eam perficeret, & perfectam donaret. Fabricandi autem domum necessitas illi nulla erat, nisi quia cogitauit matrem suam huc esse venturam. Si autem venisset, in re filij sui habitaret: modo si venerit, in opere filij sui habitabit. Testimonium ei perhibeo, pauper remansit, sed in charitatis possessione permansit. Aliqui seruuli eius reliqui fuerant, iam quidem in monasterio viuentes, quos tamen gestis ecclesiasticis manumissurus est hodie. Nemo ergo dicat, diues est: nemo existimet, nemo male loquatur, nemo seipsum & animam suam suis dentibus laniet. Pecuniam nullam habet seruatam, vtinam quam debet restituat. Cæteri, id est, subdiaconi pauperes sunt de propicio, & misericordiam dei expectant. Vnde ipsi faciant, non habent, & nullas habentes facultates finierunt mundi cupiditates. Viuunt nobiscum in societate communi, & nemo eos distinguit ab eis qui aliquid attulerunt. Charitatis vnitas præponenda est terrenæ commodo hæreditatis. Restant presbyteri. Sic enim ad eos gradatim ascendere volui. Cito dixerim, pauperes dei sunt. Nihil ad domum societatis nostræ attulerunt, nisi ipsam, qua nihil charius est, charitatem. Veruntamen quoniam scio natos fuisse rumores de diuitiis ipsorum, nõ à me ad aliquid compellendi, sed vobiscum meo sermone purgandi sunt. Vobis dico qui forte nescitis: nam vestrum plurimi sciunt presbyterum Leporium, quamuis seculi natalibus clarum, & apud suos honestissimo loco natum, tamen iam deo seruientem, cunctis quæ habebat relictis, inopem suscepi. Non quia nihil habuit, sed quia iam fecerat quod lectio ista persuadet. Hic non

non fecit, sed nos scimus vbi fecit. Vnitas Christi & Ecclesiæ, vna est. Vbicunque fecit bonum opus, & pertinet ad nos vt sibi congaudeamus. Hortus est vnus vbi nostis, ibi monasterium suis constituit, quia & ipsi deo seruiunt. Ille hortus ad Ecclesiam non pertinet, nec ad ipsum. Et ad quem dixerit aliquis? Ad illud quod ibi est monasterium. Sed verum est, quod vsq; ad hoc tempus curam pro illis ita gerebat, vt sumpticulos quibus sustentantur apud se haberet, & eis ipse vt videbatur impenderet. Sed ne propter hoc daretur locus hominibus, suspiciones suas rodentibus, & ventrem non implentibus, hoc placuit & mihi & ipsi, vt sic se illi transigant, quasi iste iam de seculo exierit. Nunquid enim cum obierit ipse, illis dispensaturus est aliquid? Melius est vt videat illos ibi bene conuersantes, & regente deo in disciplina Christi sic viuentes, vt de illis tantummodo gaudeat, non eorum necessitatibus occupetur. Pecuniam non habet quam suam dicere possit. Habebat xenodochium ædificandum, quod modo videtis ædificatum. Ego illi iniunxi, ego iussi. Obtemperauit mihi libentissimè, & sicut videtis operatus est: quo modo etiam meo iussu basilicam ad octo martyres fabricauit, de his quæ per vos deus donauit. Cœpit enim de pecunia quæ data erat Ecclesiæ propter xenodochiū, & cum cœpisset ædificare, vt sunt religiosi desiderantes opera sua in cœlo scribi, adiuuerunt prout quisque voluit & fabricauit. Opus ante oculos habemus. Omnis homo quid factum sit, videt de pecunia, quia non habebat, mihi credant, dentem compescant, nō frangant. Emerat de ipsa pecunia xenodochij quandam domum in Cararia, quam sibi existimabat propter lapides profuturam, sed lapides eius domus, fabricæ necessarij non fuerunt, quoniam aliunde prouisi sunt. Domus ergo ipsa sic remansit, pensionem præstat, sed Ecclesiæ non presbytero. Nemo amplius dicat: In domum presbyteri, ante domum presbyteri, ad domum presbyteri. Ecce vbi est domus prebyteri, vbi est domus mea, ibi est domus presbyteri, alibi non habet domum, nisi vbicunque habet deum. Quid amplius quæritis, nisi quia me illud memini etiam promisisse, vt ad vos perferrem quid egissem inter duos, fratrem videlicet & sororem, filios Ianuarij presbyteri, quia orta inter illos fuerat controuersia pecuniaria. Sed tamen quia sicut inter fratres saluandos propicia charitate promiseram audire,

audire vt inter illos, quicquid esset iudicandum finirem, pa-rraueram me iudicem: sed antequam iudicarem, ipsi quod iudicaturus eram finierunt. Non inueni vnde iudicarem, sed vnde lætarer. Acquieuerunt omnino concorditer voluntati meæ & consilio meo, vt pares essent in pecunia quam reliquit pater eorum Ecclesia renunciante. Post sermonē meum locuturi sunt homines, sed & quodlibet homines loquantur, qualicunque aura flante, perducetur inde aliquid ad aures meas. Et si fuerit tale vt sit iterum necesse vos purgare, respōdebo detractoribus, respondebo maledicis, respōdebo incredulis, non vobis credentibus presbyteris suis: respondebo vt potero quod dominus dederit, interim modo non est necesse, quia nihil forte dicturi sunt. Qui nos amat, liberè gaudebunt: qui nos oderunt, tacite dolebunt. Tamen linguas exercuerint, audient deo propicio vobiscum responsionem meam, non litem meam. Non enim hominem nominaturus sum & dicturus, Ille hoc dixit, iste sic detraxit: cum fortasse etiā ad me falsa, quia & hoc potest fieri, perferātur. Verūtamen quæcunque perlata fuerint, si opportunè videbitur, loquar inde charitati vestræ. Ante oculos vestros volo sit vita vestra. Scio, quia quærentes licentiam malefaciendi, quærunt sibi exempla male viuentiū & multos infamant, vt socios inuenisse videantur. Ideo quod nostrum est, fecimus: plus quid faciamus, non habemus. Ante oculos vestros sumus. Nullius aliquid desideramus, nisi bona opera vestra. Et vos exhortor fratres mei, si aliquid vultis clericis dare, sciatis quia non debetis quasi vicia eorum fouere contra me. Omnes offerte quod vultis, offerte de voluntate vestra. Quod commune erit, distribuetur vnicuiq; sicut cuique opus erit. Gazophylacium attēdite, & omnes bene habebimus, valde me delectat, si ipsum fuerit præsepe nostrum, vt nos simus iumenta dei, vos ager dei. Nemo det byrrum vel lineam tunicam seu aliquid nisi in commune, de communi accipiam mihiipsi, cum sciā cōmune me habere velle quicquid habeo. Nolo talia offerat sanctitas vestra, quibus quasi ego solus decētius vtar. Offeratur mihi: Verbi gratia, byrrum precium forte decet episcopum, quāuis non deceat Augustinum, id est, hominē pauperem, de pauperibus natū. Modo dicturi sunt homines, quia inueni preciosas vestes, quas nō potuissem habere vel in domo patris mei vel in illa

Actuum 2. & 4.

secu

seculari professione mea. Nõ decet. Talẽ debeo habere qualem possum, si non habuerit fratri meo dare. Qualem potest habere presbyter. qualem potest habere decenter diaconus & subdiaconus: talem volo accipere, quia in cõmune accipio. Si quis meliorem dederit, vendo, quod & facere soleo: vt quãdo nõ potest vestis esse cõmunis, precium vestis sit cõmune. Vendo, & erogo pauperibus. Si hoc eum delectat, vt ego habeam talẽ, det vnde nõ erubescam. Fateor enim vobis de preciosa veste erubesco, quia nõ decet hanc professionẽ, hanc admonitionẽ, hæc mẽbra, hos canos. Etiã illud dico: Si forte in nostra societate æger est aliquis, vel post ægritudinẽ vt necesse sit eũ ante horã prãdij reficere, nõ prohibeo religiosos vel religiosas mittere eis quod eis videtur vt mittãt. Prandiũ tamẽ & cœnam extrà nemo habebit. Ecce dico, audistis: Qui habere voluerit proprium & de proprio viuere, & contra ista præcepta nostra facere: parũm est, vt dicã, nõ mecum manebit, sed nec clericus erit. Dixeram enim & scio me dixisse, quòd si nollem suscipere socialem vitã mecum, non illis tollerẽ clericatum, sed seorsum manerẽt & seorsum viuerẽt, quo modo nossent deo viuerent. Et tamẽ ante oculos posui, quãtum mali sit à proposito cadere. Malui enim habere cæcos vel claudos, quã plãgere mortuos. Qui enim hypocrita est, mortuus est. Quo modo ergo quicunq; voluisset extra manere & de suo viuere, non tollerẽ ei clericatum: ità modo, quia placuit illis deo propicio socialis hæc vita, quisquis cũ hypocrisi vixerit, quisquis inuẽtus fuerit habẽs proprium, nõ illi permitto vt inde faciat testamẽtũ, sed delebo eum de tabula clericorũ. Interpellet contra me mille concilia, nauiget cõtra me quò voluerit: sit certe vbi potuerit, adiuuabit me deus, vt vbi ego episcopus sum, illic clericus esse nõ possit. Audistis, audierũt. Sed spero in deũ nostrũ & misericordiã eius, quia sicut dispositionẽ meam istã hilariter acceperũt, sic eã purè fideliterque seruabũt. Dixi aliquid suum non habere presbyteros cohabitatores meos, inter quos est & presbyter Barnabas. Sed de illo audiui quædã fuisse iactata ante omnia quòd emit villam à dilecto & honorabili filio meo Eleusino. Hoc falsum est: Monasterio donauit ille, non vẽdidit. Ego sum testis. Quid amplius quæratis ignoro. Ego sum testis, donauit ille, non vendidit. Sed dũ nõ creditur donare potuisse, creditus est vendidisse. Beatus homo qui tam

12. quæstio. 1. Nolo.

bonum

bonum opus fecit vt non crederetur. Tamen vel modo credite, & detractores audire libenter desinite. Iam dixi, ego sum testis. Dictũ est de illo quòd anno præpositur æ suæ per industriã debita fecerit, vt dũ ego volo reddi debita, darẽ illi licentiam poscẽdi fundum Victorianẽsem: tanquam dixisset mihi, vt reddã debita mea, da mihi in decẽ annos fundũ Victorianensem. Et hoc falsum est. Si fuit rumor vnde nasceretur, fecit debita reddẽda, A nobis reddita sunt partim vnde potuerũt. Remasit aliquid quod nõ debebatur, etiã monasterio illi quod per ipsum deus instituit. Cum ergo remansisset, cœpimus quærere vnde debitum redderemus. Ad cõductionem ipsius fundi nullus accessit, nisi quadraginta solidos offerẽs pensionẽ. Sed vidimus fundum amplius posse dare, vt celerius debitũ redderetur, & cõmisi fidei eius, vt de ipsa conductione lucra nõ requirerẽt fratres: sed quicquid daret fundus, de ipsis fructibus imputarent ad debitum. Fide agitur. Paratus est presbyter vt alium constituam, qui de fructibus fratribus reddat. Ex numero vestro sit aliquis, cui hæc committam: ex numero ipsorum, qui ad nos talia pertulerunt. Sunt enim in vobis homines religiosi, qui eum rumorem falsò reprehensum esse doluerunt, & tamen crediderũt factum. Ex ipsis ergo aliquis veniat ad nos, suscipiat possessionem, omnes fructus precij suis fideliter vendat, vt reddi possit facilius quod debetur, & hodie recedat inde cura presbyteri. Locus etiam ipse vbi monasterium constitutum est à memorato filio meo honorabili Eleusino, ipsi presbytero Barnabæ donatus est antequã ordinaretur presbyter, in ipso loco monasteriũ instituit. Sed tamẽ quia nomine ipsius donatus erat locus, mutauit instrumẽta vt nomine monasterij videatur. De fundo Victorianensi, ego rogo, ego hortor, ego peto, vt si quis religiosus est, fide agat, & exhibeat ecclesiæ istã operã, vt cito debitũ reddã, Quod si nemo de laicis fuerit inuẽtus, ego propono alium, iste illuc nõ accedet. Quid vultis amplius? Nemo laceret seruos dei, quia non expedit lacerãtibus. Seruis dei quidem merces falsis detractionibus crescit, sed crescit pœna etiam detrahentibus. Non sine causa dictũ est, Gaudete & exultate quando detrahunt de vobis, dicentes falsa, quia merces vestra magna est in cœlis. Nolumus cum detrimento vestro magnam habere mercedem. Minus ibi habeamus, & tamẽ vobiscum ibi regnemus, Amẽ.

Matth. 5.

De

† Decem & septem sermones sequentes, nunquã antehac impressos, dedit nobis Carthusia ad muros Parisienses, vetusto exemplari. quos Augustini esse hoc nobis persuasit, quòd inter alios qui sine controuersia Augustini sunt, descripti essent, & nõ parum phrasim eius redolẽãt.

IN EPIPHANIA SERMO Augustini, in quo docet stellam biennio apparuisse, & de multiplici interpretatione biennij.

SIcut dies hodiernus anniuersario reditu commonet nos, quòd dominum nostrum Iesum adorauerunt magi, tanquàm primiciæ gentiũ: ita huic solennitati de isto tanto mysterio noster etiam sermo debetur. Vnde vestram cõmoneo charitatem, recentem diem pristinũ recolite, quo dominus natus est. Et huic hodiernũ adiungite, quo à Magis adoratus est, nec eis stella loqui potuit cuius esset, vel cuius excellẽtiam præsignaret. Nouum tamen & singulare sydus effulsit, atque illos etiam qui solẽt sydera diligẽter intueri, nouo miraculo exterruit. Nunquam enim tali stella quisquam est significatus, quia nunquam talis est natus. Veruntamen quis esset, vbi esset, quorum rex esset, sydus illud, & si tacebat, lucebat. Sed quærentia deus & pulsantia corda non fraudans, alio modo sine dubio petentibus reuelauit, quòd stella indicare non potuit. Quem modum quidem scriptura non dicit, sed intelligendum prudentibus dereliquit, atque in ipsa narratione, vnde hoc intelligere possimus, ostẽdit. Quum enim Bethleẽ ciuitas secundũ scripturas a Iudæis cõmemorata esset, vbi Christum nasci oporteret, quia domus latebat vbi dei verbum infans iacebat, eadem stella magos perduxit ad domũ, sub cuius tecto erat qui fecerat mundũ: & quẽ nũciauerat cœlum, hucusque patuit præcedẽtis syderis fulgor. Sed vt illi ad Herodẽ regẽ Iudæorũ nõ reuerterẽtur, qui se velle dixerat adorare quem cupiebat occidere, per somniũ legũtur admoniti. Ita quod eloqui stella nõ potuit, alia deus reuelatione monstrauit. Sic intelligendũ est, non per solã stellã, quãuis oculis suis insolita & inexperta luce fulgentem, magos in Oriente potuisse cognoscere quisnam esset significatione tanti syderis

ris dignus, cuius testis ille fulgor existeret, quem clarũ tanta claritas nunciaret, vbi quæreretur, quò eundum esset vt inuentus adoraretur. Sed alia nimirum reuelatione indicatum est diuinitus, quod luce syderis tacite signabatur. Et cũ magna admiratione quærẽtibus quid sibi vellet, & quò pertineret quod nouum apparebat in cœlo, non vtique loquente ipso sydere, sed aliter intimatum est quis descendisset de cœlo, & diuinitate præsidens cœlo, iaceret in carne sub cœlo. Tunc quippe intelligitur indicatum cuius esset stella quæ iam diu videbatur, quando natus est qui per illam significabatur. Nam fermè biennio visa est mirãtibus quid esset. Sed posteaquam Christo nato reuelatum est Magis, iam non sydus esse mirandum, sed eũ qui sydere prænunciatus fuerat adorandum, regémque esse Iudæorum ab Oriente venerũt, & hodierno die adorauerunt, quem ante paucos dies natum esse, atque illam stellam, quæ sibi per biennium apparuerat, eius fuisse didicerunt. Hic dicit aliquis illam stellam biennio apparuisse, vnde monstratur? Euangelij verba recolamus. *Matth. 2.* Herodes nempe rex Iudeorum quum à Magis fuisset illusus, quòd in somnis moniti ad eum redire noluerunt, ne indicaretur vbi Christus fuisset inuentus, à bimatu & infra occidit infantes. Hoc autem qua causa fecerit, hoc est, quare à bimatu & infra occidi paruulos iusserit, Euangelista non tacens, secundum tẽpus, inquit, quod exquisierat à magis. Ecce vnde ostẽditur non tunc primũ apparuisse stellam quãdo natus est Christus, hoc est, ante paucissimos dies, sed biennij tempore prænunciatione fulsisse syderea, quæ tunc est cognita cuius esset, quãdo missi sunt adorare in terra quem in cœlo iam viderant præsignatum. Si quis autem quærit, quare biennium prænuncians Christum stella claruerit, possunt videri duobus annis duo significata præcepta: Vnũ dilectionis dei, Alterum proximi: in quibus duobus præceptis tota *Matt. 22.* lex pendet & prophetæ. Sic enim quod infinitè videbatur per multa mandata diffusum, ista est breuitate cõclusum. Vt *Esaia. 10.* hinc intelligatur dixisse Propheta, Verbũ enim consummãs *Roma. 9.* & breuians faciet dominus super terram. Ipse igitur duobus præceptis consummauit verbum, cuius duobus annis stella prænunciauit aduentum. Possunt in his duobus annis etiam duo intelligi testamenta: Vetus & nouum. Non enim alius author est legis qua terremur, & alius gratiæ qua iuuamur: quum

quum ipſe dixerit, ſi crederetis Moyſi, crederetis & mihi: de me enim ille ſcripſit. Et ipſe ſit ſapientia dei, de qua dictum eſt, Legem autem & miſericordiā in lingua portat. Sed quoniam per duos annos duo tempora ſignificata potius accipi poſſunt, etiam duos Chriſti poſſumus intelligere aduentus. Vnum humilitatis, alterum claritatis: Et duas noſtras geneſes. Quia ille per quem facta ſunt omnia, vtiq; author ambarum eſt, Vnam qua in carne naſcimur, aliam qua in fide renaſcimur. Exultemus ergo, & iucundemur in eo quem panni inuoluerant, & angeli nunciabant: qui in præſepi iacebat, & inter aſtra fulgebat. Quem regem ſempiternum, gentibus adorandum, non diadematis gemma, ſed cœli ſtella monſtrabat. Qui vbera ſugebat, & lactentes martyres faciebat. Agnoſcamus lapidem angularem, in quo duo parietes de diuerſo venientes, vnus ex circuncisione Iudæorum, alter ex præpucio nationum fideli oſculo copulantur. Ipſe eſt enim pax noſtra qui fecit vtraque vnum. Ipſe veniens ſicut audiſtis Apoſtolum, Euangelizauit pacem his qui longè, & pacem his qui propè. Propè erant paſtores, longè erant magi. Vtrique agnouerunt, vtrique venerunt & ſecundum Eſaiam prophetam, vtrique in præſepi cibaria ſua tanquam bos & aſinus inuenerunt. Hos enim populos, ex Iudæis & gētibus, Chriſtus glorificatus aſſumpſit. Quorum primicias natus accepit. Ad nos ergo maxime huius diei pertinet gratulatio, qui ex gentibus venimus. Protulerunt magi, quando Chriſtum adorauerunt, aurum, thus, & myrrham. Aurum, quia regem viderunt: thus, quia deum intellexerunt. Cognouerunt & carnem paſſuram, nam & myrrham protulerunt ad ſepulturam. Hæc illi ſecundum conſiderationem ſuam. A nobis autem aurum accipit, ſi eleemoſynas faciamus: thus, ſi orationes fundamus: myrrham, ſi pro illo moriamur. Proinde quia Epiphania manifeſtationem verbo Græco indicat (Latens quippe Magis domini infantia cupientibus adorare, manifeſtatur indice ſtella) nos viam fulgentis Euangelij ſequamur, & ſanctè adoremus cui manifeſti ſumus, vt quando deus manifeſte veniet, nec infans erit, quia non ſilebit, in dextera eius apparere mereamur.

Ioan. 5. *Ioan. 1.* *Ephe. 2.* *Eſa. 1.* *Matt. 22.*

Dominica infra octauas Epiphaniæ, De Chriſti parentibus: in quo exemplo Virginis Mariæ ad humilitatem fœminas monet, & pueros ad parentum obſequium.

SERMO II.

QVum esset duodecim annorum dominus Iesus Christus secundum hominẽ, quia secundum deum est ante tempora & sine tempore, remansit à parentibus in templo, & disputabat cum senioribus & admirabantur super doctrina eius. Illi autem redeũtes de Hierosolymis, quæsierunt illum in comitatu suo inter eos scilicet qui secum ambulabant. Et non inuenientes eum, turbati redierunt Hierosolymam, eumq; disputantem in templo cum senioribus inuenerunt, quum esset vt dixi, annorum duodecim. Sed quid mirum? Verbum dei nunquam tacet, sed non semper auditur. Inuenitur ergo in templo. Et dicit ei mater eius, Quid nobis fecisti sic? Pater tuus & ego dolentes quærebamus te. Et ille, Nõ sciebatis quia oportet me in his esse quæ patris mei sunt? Hoc propterea dixit, quia filius dei erat in templo dei. Templum enim illud nõ erat Ioseph, sed dei. Ecce, inquit, aliquis, Non se concessit esse filiũ Ioseph. Attendite aliquanto patientius fratres propter angustias temporis, vt sermone sufficiant. Quum dixisset Maria, pater tuus & ego dolentes quærebamus te. Ille respondit, Non sciebatis quia in his oportet me esse quæ patris mei sunt. Non enim sic se volebat esse filium illorum, vt non intelligeretur filius dei. Filius enim dei semper filius dei, creans illos ipsos. Filius autem hominis ex tẽpore natus de virgine, sine semine maritali, parentẽ tamen habebat vtrunq;. Vnde hoc probamus? Iam dixit, Maria, Pater tuus & ego dolentes quærebamus te. Primo non est prætermittẽda fratres, maxime propter disciplinam fœminarum sororum nostrarum, tam sancta modestia virginis Mariæ: Christum pepererat, angelus ad eam venerat, & dixerat ei, Ecce concipies in vtero & paries filiũ, & vocabis nomen eius Iesum: Hic erit magnus, & filius altissimi vocabitur. Meruerat părere filium altissimi, & erat humillima, Nec se marito, nec in ordine nominis præferebat: vt diceret, Ego & pater tuus. Sed pater tuus, inquit, & ego. Non attendit sui vteri dignitatem, sed attendit ordinem coniugalem. Non enim humilis Christus matrem suam superbire docuisset, Pater tuus & ego dolentes quærebamus te. Pater tuus, inquit, & ego: quia caput mulieris vir. Quanto minus debent superbire cæteræ fœminæ? Nam & ipsa Maria mulier dicta est, non corrupta virginitate, sed appellatione propria gẽtis suæ.

Luc. 2. *Luc. 1.*

Dixit

Dixit enim de domino Iesu Christo & Apostolus, Factum ex muliere. Non tamen interrupit ordinem & textum fidei nostræ, qua confitemur natum de spiritu sancto & Maria virgine. Illa enim virgo concepit, virgo peperit, virgo permāsit, Sed mulieres omnes fœminas illi appellauerunt proprietate linguæ Hebrææ. Audi euidentissimum exemplum, Prima fœmina, quam fecit deus sumptam de latere viri, antequam cum viro concumberet, quod posteaquam de paradiso exierunt scribitur factum: tamen mulier iam vocabatur dicente scriptura, Formauit eam in mulierem. Quid ergo respondit dominus Iesus Christus? Oportebat me esse in his quæ patris mei sunt. Non sic indicat patrem deum, vt neget patrem Ioseph. Vnde hoc probamus? Secundum scripturam quæ sic ait, & dixit ad illos, Non sciebatis quia in his quæ patris mei sunt, oportet me esse? Illi autem non intellexerunt quid illis locutus est. Et cum descendisset cū illis, venit Nazaret, & erat subditus illis. Non dixit, erat subditus matri: aut, erat subditus ei: sed erat, inquit, subditus eis. Quibus subditus erat? Nónne parentibus? Ambo parentes erant, quibus ille subditus erat, ea dignatione qua filius hominis erat. Iamdudum præcepta fœminæ accipiebant, nunc pueri accipiant, vt obsequantur parentibus, eisque sint subditi. Christo mundus subditus: Christus parentibus subditus. Videtis ergo fratres quod non ita dixerit, oportet me in his quæ sunt patris mei esse: vt intelligeremus quasi dictum, Vos non estis parentes mei. Sed parentes illi temporaliter, pater ille sempiternè, Parentes illi filij hominis. Pater ille verbi & sapientiæ suæ, pater virtutis suæ, per quam cuncta formauit. Si per illam formantur vniuersa, quæ attingit à fine vsque ad finem fortiter, & disponit omnia suauiter, per filium dei & illi formati sunt, quibus idem ipse postea filius hominis subderetur.

Galat. 4. *Gene. 2.* *Sapièn. 8.*

In illud Matthæi, Ascendente Iesu in nauiculam &c. Dominica tertia post octauas Epiphaniæ. *Matt. 8.*

De diuersis animæ tentationibus, Et quo modo sint vincenda. SERMO III.

DE lectione recentissima sancti Euangelij donante domino, alloquor vos, & in illo exhortor, vt contra tempestates & fluctus seculi huius non dormiat fides in cordibus vestris. Non enim re vera dominus Christus mortē habuit in

Ephe. 3.

Ephe.3. potestate, somnũ non habuit in potestate. Et forte omnipotentem nauigantẽ somnus pressit inuitũ. Hoc si credideritis, dormit in vobis: si autẽ in vobis vigilat Christus, vigilat fides vestra. Apostolus dicit, Habitare Christũ per fidẽ in cordibus vestris. Ergo & somnus Christi signum est sacramenti. Nauigantes sunt animæ in ligno seculũ transeuntes, etiã nauis illa Ecclesiã figurabat, Et singuli quique tẽpla sunt dei, & vnusquisq; in corde suo nauigat, nec facit naufragiũ si bona cogitat. Audisti conuiciũ, ventus est: iratus es, fluctus est. Vento igitur flante, fluctu surgente, periclitatur nauis, periclitatur cor tuum, fluctuat cor tuũ. Audito cõuicio vindicari desideras. Et ecce vindicatus es, & malo alieno cedens fecisti naufragium. Et quare hoc? Quia dormit in te Christus. Quid est, dormit in te Christus? Oblitus es Christũ. Excita ergo Christum, recordare Christũ. Euigilet in te Christus. Considera *Luc.23.* illum. Quid volebas? Vindicari. Excidit tibi, quia ipse quum crucifigeretur, dixit, Pater ignosce illis, quia nesciunt quid faciunt. Qui dormiebat in corde tuo, noluit vindicari. Excita illum, recole illum: Memoria ipsius, verbum ipsius: Memoria ipsius, iussio ipsius. Et dices apud te, si vigilat in te Christus: Qualis ego homo qui volo vindicari? Qui sum ego qui in hominem exero cõminationes? Morior forte antequã vindicer. Et quum anhelans ira inflammatus & sitiens vindictã exiero de corpore, non me suscipit ille qui noluit vindicari. Non *Luc.6.* me suscipit ille qui dixit: Date, & dabitur vobis: dimittite, & dimittetur vobis. Ergo cõpescam me ab iracundia mea, & redibo ad quietẽ cordis mei. Imperauit Christus mari, facta est tranquillitas. Quod autẽ dixi ad iracundiam, hoc tenete regulariter in omnibus tentationibus vestris. Nata est tentatio, ventus est: turbatus es, fluctus est: excita Christũ, loquatur tecum. Quis est hic quando & venti & mare obediunt ei? Quis est hic cui obaudit mare? Ipsius est mare, & ipse fecit illud. Omnia per ipsum facta sunt. Magis imitare ventos & mare. *Psal.94.* Obtẽpera creatori, sub iussione Christi mare audit, & tu surdus es? Mare audit, & vẽtus cessat, & tu sufflas? Quid? Dico, facio, fingo: quid est aliud nisi sufflare & sub verbo Christi nolle *Ioan.1.* cessare? Non vos vincat fluctus in perturbatione cordis vestri: Sed tamen quia homines sumus, si vẽtus impulerit, si affectũ animæ nostræ mouerit, nõ desperemus, Christũ excitemus, vt in tranquillo nauigemus, & ad patriam veniamus.

In

In illud Lucæ, Stetit Iesus in medio discipulorum suorum & dicit eis, Pax vobis: &c. tempore paschali. Luc. 24.

SERMO IIII.

APparuit dominus post resurrectionem discipulis suis, sicut o audistis, & salutauit eos dicens, Pax vobis. Hæc est pax salutatio salutis. Nam & ipsa salutatio à salute nomen accepit. Sed quid melius quàm vt ipsa salutet hominē? Salus enim nostra, Christus est. Ipse est enim salus nostra, qui vulneratus est pro nobis, & confixus est clauis in ligno. Et depositus de ligno, positus in sepulchro. De sepulchro autem surrrexit sanatis vulneribus, seruatis cicatricibus. Hoc enim discipulis suis expedire iudicauit, vt cicatrices eius seruarentur, vnde cordis vulnera sanarentur. Quæ vulnera? Vulnera infidelitatis. Apparuit enim oculis eorum veram exhibens carnem, & putauerunt se spiritum videre. Non leue vulnus hoc cordis est. Deniq; hæresim malignam fecerūt, qui in isto vulnere remanserunt. Sed non putamus vulneratos fuisse discipulos, quia cito sanati sunt? Cogitet charitas vestra, si in isto vulnere remansissent, vt putarent corpus sepultum non resurrexisse, sed spiritum imagine corporis humanos oculos illusisse: si in ista fide, imò in ista perfidia remansissent, non eorum vulnera, sed mors plangi deberet. Sed quid ait dominus Iesus? Quid turbati estis, & cogitationes ascēdunt in cor vestrum? Si ascendunt in cor vestrū cogitationes, de terra veniunt cogitationes. Bonū est homini non vt cogitatio ascendat in cor eius, sed, vt sursum ascendat ipsum cor eius, vbi volebat Apostolus ponere corda credentium, quibus dicebat, Si consurrexistis cum Christo, quæ sursum sunt sapite, vbi Christus est ad dexteram dei sedens. Quæ sursum sunt quærite, non quæ super terram. Mortui enim estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in deo. Quum Christus apparuerit vita vestra, tunc & vos cum illo apparebitis in gloria. In qua gloria? Resurrectionis. In qua gloria? Audi Apostolum dicentem de hoc corpore, Seminatur in ignominia, resurget in gloria. Istam gloriam Apostoli magistro suo, Christo suo, domino suo dare nolebant, resuscitare eum potuisse corpus suū de sepulchro non credebant, Spiritum eum putabant, & carnē videbant, nec ipsis oculis suis fidem habebant, Et credimus eis nos annunciantibus, & non ostendentibus.

Luc. 24. Coloss. 3. 1. Cor. 15.

Ecce ipsi Christo seipsam ostendenti, non credebant. Malum vulnus. Prodeant medicamenta cicatricũ. Quid turbati estis, & cogitationes ascendũt in cor vestrum? Videte manus meas & pedes meos, vbi clauis confixus fui. Palpate & videte. Sed videtis & non videtis. Palpate & videte. Quid? Quia spiritus ossa & carnē non habet, sicut me videtis habere. Hæc dicens, sic recitatum est, ostendit eis manus & pedes. Et adhuc trepidantibus & mirantibus præ gaudio: Iam gaudium erat, & adhuc trepidatio permanebat. Res enim incredibilis erat facta, sed tamen facta. Nunquid nunc incredibile est quia resurrexit caro domini de sepulchro? Totus hoc credidit mundus. Qui non credidit, remansit immundus. Tunc tamen incredibile erat, & persuadebatur non solum oculis, sed & manibus, vt per sensum corporis fides in cor descenderet. Et in cor fides descendens posset prædicari per mundum non videntibus aut tangentibus, & tamen sine dubitatione credentibus. Habetis hic, inquit, aliquid quod manducetur? Quanta addit ad ædificium fidei instructor bonus. Non esuriebat, & manducare quærebat. Et manducauit potestate, non necessitate. Agnoscant ergo discipuli verum corpus, quod agnouit ipsis prædicantibus mundus. Si forte aliqui hæretici sunt, qui adhuc habent in corde quòd exhibuerit se oculis Christus, & vera caro non erat Christi, iam ponant illud, persuadeat illis Euangelium, Non eos reprehendimus, quia hoc sapiunt: damnabit ille, si hoc sapere perseuerant. Tu quis es qui non credis corpus in sepulchro positum resurgere potuisse? Si Manichæus es, qui nec crucifixum credis, quia nec natum credis, omnia eum falsa ostendisse prædicas. Ille falsa ostendit, & tu verum dicis. Tu non mentiris ore, sed ille mētitus est corpore. Ecce arbitraris apparuisse oculis quod non erat, spiritum fuisse non carnē. Audi illum, Amat te, ne damnet te, Audi illum dicentem, Ecce tibi dicit, infœlix, tibi loquitur. Quid turbatus es, & cogitationes ascēdunt in cor tuum? Videte, inquit, manus meas & pedes meos. Palpate & videte, quia spiritus ossa & carnem nō habet, sicut me videtis habere. Hæc dicebat veritas, & fallebat? Corpus erat, caro erat, quod sepultum fuerat apparebat. Pereat dubitatio, sequatur digna laudatio. Ostendit ergo discipulis se. Quid est se? Caput Ecclesiæ suæ. Ecclesia futura per mũdum ab ipso præuidebatur, à discipulis nondum videbatur. Caput osten

Luca. 24.

ostendebat, corpus promittebat. Quid enim sequutus adiunxit? Hæc sunt verba quæ locutus sum ad vos, dum adhuc essem vobiscum. Quid est hoc, dum adhuc essem vobiscum? Nunquid nó tunc cum illis erat, cum illis loquebatur? Quid est, quum adhuc essem vobiscum? Vobiscum eram, quando moriturus eram. Quid est, vobiscum? Cum morituris moriturus. Modo iam non vobiscũ, quia cum morituris, nunquam vlterius moriturus. Hoc ergo dicebam vobis: Quid? Quia oportebat impleri omnia quæ scripta sunt in lege & prophetis & psalmis de me. Dixi vobis quia oportebat omnia impleri. Tunc aperuit illis sensum. Veni ergo domine, fac claues, aperi vt intelligamus. Ecce omnia dicis, & non crederis. Putaris spiritus, tangeris, pulsaris, & adhuc trepidant qui te tangunt. De scripturis admones, & adhuc non intelligunt. Clausa sunt corda, aperi, & intra, Fecit, Tunc aperuit illis sensum. Aperi domine, & dubitãti de Christo aperi cor. Aperi ei sensum qui phantasma fuisse credit Christũ. Tunc aperuit illis sensum vt intelligerẽt scripturas, & dixit eis. Quid? Quoniam sic oportebat, quoniã sic scriptum est, & sic oportebat. Quid? Christũ pati, & resurgere à mortuis tertio die. Viderũt hoc, viderunt patientẽ, viderunt pendentẽ, videbant post resurrectionem præsentem viuentẽ. Quid ergo non videbant? Corpus, id est, Ecclesiam. Illũ videbant, illam non videbant. Sponsum videbãt, sponsa adhuc latebat. Promittat & ipsam, Sic scriptum est, Et sic oportebat Christum pati, & resurgere à mortuis tertio die. Hoc sponsus est. Quid de spõsa? Et prædicari in nomine eius pœnitentiã & remissionẽ peccatorum, per omnes gentes, incipientibus ab Hierusalẽ. Hoc nondum videbant discipuli Ecclesiam per omnes gẽtes, incipientibus ab Hierusalem nondum videbant. Caput videbant & de corpore capiti credebant. Per hoc quod videbãt, quod non videbant credebant. Similes illis sumus & nos, Videmus aliquid quod ipsi non videbant, & non videmus aliquid quod ipsi videbant. Quid nos videmus quod ipsi non videbant? Ecclesiam per omnes gentes. Quid non videmus quod ipsi videbant? Christum in carne constitutum. Quo modo illi illum videbant, & de corpore credebant: sic nos corpus videmus, de capite credamus. Inuicem nos adiuuent visa nostra. Adiuuit eos visus Christus vt futuram Ecclesiam crederent, adiuuat nos visa Ecclesia vt Christum resurrexisse credamus.

Luca. 24.

Impleta est fides illorum, impletur & nostra. Impleta est illorum de capite, impletur nostra de corpore. Totus Christus & illis innotuit, & nobis innotuit. Sed totus ab eis nó est visus, nec à nobis totus est visus. Ab eis caput est visum, corpus creditum. A nobis corpus visum, caput creditū. Nulli tamen deest Christus, In omnibus plenus est, & adhuc ei restat corpus. Crediderunt ipsi, crediderūt per illos Hierosolymitani multi: Credidit Iudæa, credidit Samaria: Accedant membra, accedat ædificium fundamēti. Fundamentū enim nemo potest ponere, ait Apostolus nisi quod est positū, quod est Christus Iesus. Insaniant Iudæi, impleantur zelo. Lapidetur Stephanus, Seruet lapidantiū vestimenta Paulus, Saulus futurus Paulus Apostolus. Occidatur Stephanus perturbetur Ecclesia Hierosolymitana: discedant inde ligna ardentia, accedant & incendant. Ligna enim quodam modo in Ecclesia Hierosolymitana ardebant spiritu sancto quādo erat illis in deum anima vna & cor vnum. Lapidato Stephano passa est illa congeries persecutionem, sparsa sunt ligna, & accensus est mundus. Denique hæc secutus furens Saulus ille accepit epistolas à principibus sacerdotū, & cœpit ire sæuiēs anhelans cædem, sitiens sanguinem vndecunq; posset quos posset vinctos trahere, ad suppliciū rapere, se diffuso sanguine satiare. Sed vbi deus, Vbi Christus, Vbi Stephani coronator? Vbi nisi in cœlo? Videat & Saulū, irrideat sæuientē, clamet de cœlo: Saule Saule, quid me persequeris? Ego in cœlo sum, tu in terra, & tamen persequeris me. Caput non tangis, sed mēbra mea calcas. Sed quid facis, quid proficis? Durum tibi est cōtra stimulum calcitrare. Quantuncunq; calces mittas, te vexas. Pone ergo furorē, cape sanitatem. Pone malum consilium, appete bonum auxilium. Voce illa prostratus est. Quid est prostratus? Persecutor. Ecce victus est vna voce. Quid ibas, quid sæuiebas? quos quærebas, modo sequeris: quos persequebaris, modo pro illis persecutionem pateris. Surgit prædicator qui prostratus est persecutor. Audiuit domini vocem, Excæcatus est, sed in corpore, vt illuminaretur in corde. Perductus ad Ananiā de pluribus cathechizatus baptizatus processit Apostolus. Dic, prædica, Prædica Christū, dissemina ô bone aries, iamdudum lupus. Vide illum, attende illum qui sæuiebat. Mihi autem absit gloriari nisi in cruce domini nostri Iesu Christi, per quem mihi mūdus crucifixus est, & ego mundo: funde

1.Cor.3. *Acto.7.* *Acto.4.* *Acto.8.* *Actuū.9.* *Galat.6.*

funde Euangelium, Quod corde concepisti, ore dissemina. Audiant gentes, credant gentes, Pullulent gentes, nascatur de sanguine martyrum sponsa domino purpurata. Et ex illa quàm multi accesserunt, quàm multa membra capiti cohæserunt & cohærent nunc, & credunt. Et baptizati sunt isti, & baptizabuntur alij. Et post nos venient alteri, Tunc, inquam, in fine seculi accedent lapides fundamenti, lapides viui, lapides sancti, vt in fine ædificetur totum ædificium ab illa Ecclesia, immò ab ipsa Ecclesia quæ modo cantat canticum nouum, dum domus ædificatur. Sic enim habet ipse Psalmus, Quando domus ædificabatur post captiuitatem. Et quid? Cantate domino canticum nouum, cantate domino omnis terra. Quàm magna domus, Sed quando cantat canticum nouum? quum ædificatur. Quando dedicatur? in fine seculi. Fundamentum ipsius iam dedicatum est, quia ascendit in cœlum, & non moritur: quando & nos surrexerimus, vt nunquam moriamur, tunc dedicabimur.

Psal. 95.

Marci. vlt.

In die Ascensionis, Homilia in illud Marci, Recumbentibus vndecim discipulis, apparuit illis Iesus. & exprobrauit incredulitatem illorum, & duriciam cordis, &c.

SERMO V.

AVdistis quid dixerit dominus discipulis suis post resurrectionem, Misit eos ad Euangelium prædicandum, & factum est. Prædicatum est Euangelium, peruenit ad nos, Et ecce in omnem terram exiuit sonus eorum, & in fines orbis terræ verba eorum. Ambulando & ambulando Euangelium peruenit ad nos, & ad fines terræ. Breuiter constituit nobis, loquens discipulis suis, quid faciamus, quid speremus, Ait enim sicut audistis quando loquebatur, Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit. Exigitur à nobis fides, offertur salus, Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit. Preciosum est quod promittitur nobis: gratis fit quod iubetur, Qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit. Quid enim? Qui hæc audiebant, salui non erant? Nónne multi salui credunt, salui fiunt & antequam credant? Salui planè sed varia salus hominum. Qualis est ista salus quæ tibi cum iumento tuo communis est? Verumtamen etiam ipsa vnde nisi ab illo de quo scriptum est, Homines & iumenta saluos facies domine. Et addidit, Secundum multitudinem misericordiæ

Psal. 18.

Marci. 16.

Psal. 59.

Psal. 35.

cordiæ tuæ deus. Tanta est enim multitudo misericordiæ tuæ, vt veniat à te salus in istam carnē mortalem hominum, veniat & ad carnem pecorū. Hæc est multitudo misericordiæ tuæ, filiis tuis quid? Ecce homines & iumenta saluos facies domine. Nihil nobis amplius? Quod hominibus quibuscunque, quod pecoribus, hoc prǽstatur & nobis? Non planè hoc. Sed quid? Audi, Filij autē hominum sub tegmine alarū tuarum sperabunt: Inebriabūtur ab vbertate domus tuæ, & torrente voluptatis tuæ potabis eos. Quoniam apud te est fons vitæ: Christus est fons vitæ. Habebamus salutem cum iumentis quousque veniret ad nos fons vitæ: fons vitæ venit ad nos & fons vitæ mortuus est propter nos. Negabit vitam suam, qui nobis erogauit mortem suam? Ipsa est salus quæ non est vana. Quare? Quia nó transit. Bene animaduertenda ista distinctio, homines & iumenta saluos facies domine. Homines, pertinentes ad hominem: filij autem hominum, pertinentes ad filium hominis, sub tegmine alarum tuarum sperabunt. Constituite vobis ante oculos duos homines. Erigite fidem, euigilet cor vestrum, recordamini hominem in quo decepti sumus, recordamini hominē à quo redempti sumus. Ille homo nunquid filius hominis? Adam homo erat, filius hominis non erat. Ideo dominus Christus assidue se dicit filium hominis, vt faciat nos recordari hominem qui non fuit filius hominis. Vt recordemur in illo mortē, in isto vitam. In illo peccatum, in isto remissionem peccatorum. In illo vinculum, in isto libertatem. In illo damnationem, in isto absolutionem. Duo ergo isti homines significati sunt & in his verbis, homines & iumenta &c. Homines pertinentes ad hominem, & iumenta simul cum iumentis eos saluos facies. Homo enim in honore positus non intellexit, sicut scriptum est, Homo in honore positus non intellexit, comparatus est iumētis insensatis & similis factus est eis. Propterea homines & iumenta, quibus similes facti sunt homines, quia non intellexerunt. Et eis quibus dominari creati sunt, comparati sunt, saluos facies. Nunquid ipsa est salus de qua dictum est, Qui crediderit & baptizatus fuerit saluus erit? Alia est illa salus, longe alia. Angeli hac habent, nolite eam quærere in terra. Magna est, sed non est hic. Non est ista res de ista regione, non est hic talis salus. Sursum cor. Quid hic quæris in terra salutem hanc? Ipsa salus huc venit, & mortem no

Filius hominis quare Christus

Psal. 48.

Marci. vlt.

tem nostram hic inuenit. Nunquid dominus noster Iesus Christus quando venit ad nos in carne, inuenit hic salutem istam in regione nostra. Magnum quid huc attulit mercator iste de regione sua veniens, inuenit in regione nostra quod hic abundat. Quid hic abundat? Nasci & mori. Plena est terra his mercibus: natus est, & mortuus est. Sed qua via natus est? Ad istam regionem venit, sed non ea via qua & nos. De cœlo enim venit à patre, & tamen natus est mortalis. Natus est de spiritu sancto ex Maria virgine. Nunquid nos sic de Adā & Eua? Nos per concupiscētiam carnis, ille autem non per ipsam: Maria enim virgo sine virili amplexu, sine concupiscentiæ æstu, quoniā ne pateretur hūc æstum ei dictū est, Spiritus sanctus superueniet in te, & virtus altissimi obumbrabit te. Virgo ergo Maria nō concubuit & cōcepit, sed credidit & concepit. Natus est enim mortalis mortalibus. Quare mortalis? Quia in similitudine carnis peccati, non in carne peccati, sed in similitudine carnis peccati. Quid habet caro peccati? Mortem & peccatum. Quid habuit similitudo carnis peccati? Mortem sine peccato. Si haberet peccatū, caro esset peccati, Si mortem non haberet, non esset similitudo carnis peccati. Talis venit, saluator venit, mortuus est, sed mortem occidit, finiuit in se quē timebamus, suscepit illam & occidit illam. Quo modo summus venator leonem cepit & necauit, Vbi est mors? Quare in Christo, iam non est, sed fuit & mortua est ibi. O vita mors mortis, Bono animo estote, morietur & in nobis. Quod præcessit in capite, reddetur in membris: morietur & in nobis mors. Sed quando? In fine seculi, in resurrectione mortuorum, quam credimus, & de qua non dubitamus. Qui enim crediderit & baptizatus fuerit, ipse saluus erit. Sequere quod timeas, Qui autem nō crediderit, condemnabitur. Ergo mors morietur in nobis, victura est in damnatis. Vbi mors nesciet mortē, sempiterna mors erit, quia æterna tormenta erunt. In nobis morietur & non erit. Vultis nosse? Dico vobis pauca verba triumphantium, vt habeatis quod meditemini, quod corde cantetis, quod toto animo speretis, quod fide & bono opere requiratis. Audite verba triumphantium quando non erit mors, quando & in nobis sicut & in capite nostro morietur mors, Paulus apostolus dicit, Oportet corruptibile hoc induere incorruptionem, & mortale hoc induere immortalitatem. Tunc

Luca.1.

1.Cori.15.

Tunc fiet sermo qui scriptus est, Absorpta est mors in victoria, Dixi vobis quia morietur mors in vobis, Absorpta est mors in victoria, Ista est mors mortis, Absorbebitur vt non appareat. Quid est vt non appareat? Vt non sit nec intus nec fortis. Absorpta est mors in victoria. Gaudeant triumphantes, gaudeant, dicant quod sequitur, Vbi est mors victoria tua? Vbi est mors aculeus tuus? Vbi est? Cepisti, possedisti, vicisti & tibi addixisti, percussisti & occidisti. Vbi est mors victoria tua? vbi est mors aculeus tuus? Nónne confregit illum dominus meus? O mors quando domino meo hæsisti, tunc & mihi periisti. Ista salute saluus erit qui crediderit & baptizatus fuerit. Qui autem non crediderit, condemnabitur. Fugite condemnationem, amate & sperate salutem æternam.

Dominica post Ascensionem domini,

SERMO VI.

SOlennitate diei huius admonemus scientes, instruimus negligentes. Ascensum domini in cœlum hodie solenniter celebramus. Dominus enim saluator noster posito corpore, & recepto corpore, posteaquam resurrexit à mortuis, exhibuit se discipulis viuentem, quem desperauerant morientem. Posteaquam se reddidit oculis intuendũ, manibus contrectandum, ædificans fidem, exhibendo veritatem: quoniam parum fuit humanæ fragilitati & infirmæ trepidationi tam magnum miraculum vno die exhibere & inde subtrahere. Conuersatus est cum eis in terra, sicut audiuimus quum liber Actuum apostolorum legeretur. Conuersatus est cum eis in terra quadraginta diebus intrans & exiens, manducans & bibens: vt exhiberet veritatem, non quòd haberet necessitatem. Ipso ergo quadragesimo die, quē hodie celebramus, eis videntibus, & videndo deducentibus, ascendit in cœlum. Tũc ergo posteaquam id quod videbant ascendere mirabantur: sursum tamen ire gaudebãt, Capitis enim præcessio spes membrorum est. Audierunt & angelicam vocem, Viri Galilæi quid statis aspicientes in cœlum? Hic Iesus sic veniet quemadmodum vidistis eum euntem in cœlum. Quid est sic veniet? In ea forma veniet, vt impleatur quod scriptum est, Videbũt in quem pupugerũt, Sic veniet, ad homines veniet, homo veniet, sed deus homo veniet, veniet verus homo & deus, vt faciat homines deos. Ascẽdit iudex cœli, sonuit præco.

Actuo.1.

Apoca.1.

co cœli. Bonam causam habeamus vt futurũ iudiciũ non timeamus. Ascendit enim, viderunt qui nobis nunciauerunt. *1.Thess.3.* Qui non viderunt crediderunt, alij credentes irriserũt. Non enim omnium est fides. Et quia non omnium est fides, & nouit dominus qui sunt eius, quid disceptamus quod ascendit in cœlum deus? Miremur potius quia descendit in infernum deus. Mortem Christi miremur, resurrectionem vero laudemus potius quàm miremur. Perditio nostra, peccatum nostrum, sanguis Christi precium nostrũ, resurrectio Christi spes nostra, aduẽtus Christi res nostra. Ille ergo qui est ad dexteram patris expectandus est donec veniat. Dicat anima nostra sitiens illi, quando veniet? Et, sitiuit anima mea ad deum viuũ, quando veniet? veniet. Sed quãdo veniet? Optas vt veniat, vtinam paratum te inueniat. Veruntamen ne putemus nos solos habere hoc desiderium de domino nostro, vt dicamus quando veniet? Habuerunt hoc desiderium & discipuli eius. Si possem vobis dicere inhiantibus, expectantibus, suspensis nosse cupientibus quando veniat dominus deus noster, si possem vobis dicere. qualis vobis viderer? Sed hoc ex me nõ vos speratis audire posse: Qui si speratis, desipitis, ipsum certe dominũ Iesum Christum in corpore præsentem, viuẽtem, loquẽtem, si ante oculos vestros, & ante manus vestras haberetis, scio quia præ isto desiderio interrogaretis & diceretis ei. Domine quando venturus es? Discipuli ipsi dominum Iesum Christum præsentem interrogauerũt, Non potestis interrogare quod interrogauerũt, audite quod audierunt. Etenim illi tunc erant, nos nondum eramus. Quibus tamen si credamus, & nobis interrogauerunt, & nobis audierunt. Ergo discipuli Christi deducturi aspectu ascensurum Christum interrogauerunt & dixerunt ei, Domine si hoc tempore præsentaberis? Cui dicebant? Quem præsentem videbant. Si hoc tempore præsentaberis? Et quid est illud? Nónne præsentem videbant, nónne præsentem audiebant, nónne præsentem etiam tangebãt? Quid est hoc si hoc tempore præsentaberis, nisi quia nouerant præsentia Christi futurum iudicium, vt videretur à suis & ab alienis? Nam quando resurrexit nõ est visus, nisi à suis. Hoc ergo sciebãt & fide retinebant, futurum esse tempus quando iudicatus iudicaret quãdo reprobatus probaret & reprobaret, quando conspicuus vtrique hominum generi alios poneret ad

Psalm.41. & 62.

dexte

dexteram, alios ad sinistram, dicturus quod vtrique audirēt, oblaturus quod non vtrique acciperēt, comminaturus quod non vtriq; pertimescerēt. Sciebant futurū, sed quando quærebant, si hoc tempore præsentaberis? Nō vtiq; nobis. Nam & modo videmus te, sed præsentaberis etiam his qui nō crediderunt in te, si hoc tempore præsentaberis dic nobis, & quando regnum Israël: hoc quæsierunt, si hoc tēpore præsentaberis, & quando regnum Israël. Quod regnum? De quo dicimus Adueniat regnum tuum. Quod regnum? De quo audituri sunt ad dexteram positi, Venite benedicti patris mei percipite regnum quod vobis paratum est ab origine mundi. Quando dicturus est etiam sinistris. Ite in ignem æternum qui paratus est diabolo & angelis eius. Terribilis vox, tremenda vox. Sed in memoria æterna erit iustus, ab auditu malo non timebit. Illis hoc, illis illud, in vtroq; verax, quia in vtroque iustus. Sed quod quærebāt si audierunt, audiamus: si non audierunt, quod audierūt teneamus, & quod venturum est non timeamus. Domine si hoc tēpore præsentaberis? Et nos æstimantes nos præsentem videre dominum in corpore constitutum, dicamus illi, Domine si hoc tempore præsentaberis, & quādo regnum Israël? Quando regnum tuorum, quando regnum humilium, quamdiu typhus superborum? Certe hoc est quod quærebatis, hoc est quod audire desiderabatis. Videamus quid respōderit, Nō dedignentur audire agni quod audierunt arietes, audiamus quid dicit ipse dominus, Quibus? Petro, Ioanni, Andreæ, Iacobo, cæteris tantis & talibus, tam dignis. Sed quos inuenit indignos, fecit dignos. Quid eis respondit dicentibus, si hoc tempore præsentaberis, & quando regnum Isaël? Non est vestrum scire tēpora quæ pater posuit in sua potestate. Quid est hoc? Dicitur Petro, nō est vestrum: & dicis tu, meum est? Non est vestrum scire tempora, quæ pater posuit in sua potestate. Quod creditis, bene creditis: quia venturū est. Quando venturum sit quid ad te? Quando venerit præpara te. Nō est vestrum scire tempora quæ pater posuit in sua potestate. Curiositas abscedat, pietas succedat. Quid ad te quando veniet? Sic viue quasi hodie vēturum sit, & non timebis quum venerit. Videte autem ordinem & disciplinam magistri boni, magistri singularis, magistri solius. Non dixit quod interrogauerunt, & dixit quod non interrogauerūt. Sciebat enim

Matth. 6. *Matt. 25.* *Psalm. 111.* *Acto. 1.*

quod

quod interrogauerunt non eis expedire vt noffent, quod autem sciebat eis expedire, etiam non eis interrogantibus dixit, Non est vestrum scire, inquit, tempora. Quò tibi tempora? Hoc agitur vt euadas tempora, & quæris tempora? Non est vestrum scire tempora quæ pater posuit in sua potestate. Et quasi diceretur ei, Et quid est nostrum, modo audiamus quid ad nos maxime pertineat. modo audiamus. Quæsitum est quod non oporteat dici, Sed dictum est quod oporteat audiri: Non est vestrum scire tempora, quæ pater posuit in sua potestate. Sed quid est vestrum scire? Sed accipietis virtutem spiritus sancti superuenientem in vos, & eritis mihi testes. Vbi? In Hierusalem. Consequens erat vt hoc audiremus, his enim verbis Ecclesia prædicatur, Ecclesia commendatur, vnitas annunciatur, diuisio accusatur. Apostolis dictum est, Et eritis mihi testes: fidelibus dicitur, Vasis dei dicitur, vasis misericordiæ dicitur. Eritis mihi testes? Vbi, in Hierusalem vbi occisus sum. Et in tota Iudæa & Samaria, & vsque in fines terræ. Ecce quod audite, ecce quod tenete. Sponsa estote & sponsum securi expectate. Sponsa Ecclesia est. Vbi futura prædicata est, quam illi testes annunciarent vbi futura prædicata est? Multi enim dicturi sunt, Ecce hic est: Audirem si non & alius diceret, Ecce hic est. Quid, tu dicis? Ecce hic est. Iam ibam, sed reuocat alius simili voce. Ecce hic est. Tu ex parte vna, Ecce hic est: alius ex parte alia, Ecce hic est. Dominũ interrogemus, dominum interpellemus. Sileant partes, totum audiamus. Dicit vnus ex angulo vno. Ecce hic est: alius ex alio angulo, Non, sed ecce hic est. Tu domine dic, tu assere quam redemisti, ostende quam dilexisti. Ad nuptias tuas inuitati sumus, ostende sponsam tuam, ne vota tua litigando turbemus. Dicit planè, ostendit planè, non deserit inquirentes, non amat litigantes. Dicit discipulis suis, & non quærentibus dicit, quia contendentibus contradicit. Et ideo fortasse hoc ab Apostolis nõdum quærebatur, quia grex Christi nondum à latronibus diuidebatur. Nos experti dolores diuisionis, studiose coagulum quærimus vnitatis. Apostoli quærunt tempus iudicij, & dominus respondet locum Ecclesiæ. Non respondit quod quæsierunt, sed nostros præuidebat dolores. Eritis, inquit, mihi testes in Hierusalem. Parum est, non pro hoc tantum precium dedisti, vt hoc solum emeres in Hierusalem. Dic adhuc, Et vsque in fines

Vbi suprà.

nes

fines terræ. Venisti ad fines. Quare contentiones non finis? Nemo mihi dicat iam. Ecce hic est, Non sed ecce hic est. Sileat humana præsumptio, Audiatur diuina prædicatio, Teneatur vera promissio, in Hierusalem & in tota Iudæa & Samaria & vsque in fines terræ. His dictis nubes suscepit eum: tam nó opus erat vt aliquid adderetur ne aliunde cogitaretur. Fratres pro magno audiri solent verba nouissima parentis ituri ad sepulchrum, & contemnuntur domini verba nouissima ascendentis in cœlum. Existimemus dominum nostrum testamentum scripsisse, & in testamēto sua nouissima verba posuisse: præuidit enim malorum filiorum futura litigia, præuidit homines partes sibi conantes facere de possessione aliena. Quare enim non diuidant quod non emerunt? Quare non concidant quo precium non dederunt? Sed ille tunicam desuper textā nusquam consutilē diuidi noluit. sorte prouenit in illa veste, charitas prædicata est: Ipsa est desuper texta, de terra est cupiditas, desuper charitas. Agite fratres testamentum scripsit dominus, nouissima verba posuit. Videte obsecro vos & moueat vos quo modo & nos mouet, si fieri potest. Duæ sunt glorificationes secūdum suscepti hominis formam. Vna, qua surrexit à mortuis tertia die. Alia qua ascēdit in cœlum ante oculos discipulorum suorū. Duæ sunt istæ quæ commendantur glorificationes eius iam factæ. Restat vna & ipsa in conspectu hominum quum se iudicio præsentabit. De spiritu sancto hoc erat dictum per Ioannem euangelistam, Spiritus autem nondum fuerat datus, quia Iesus nondum erat glorificatus. Spiritus autem nondum fuerat datus. Quare nondum fuerat datus? Quia Iesus nondum erat glorificatus. Expectabatur ergo vt glorificato Iesu daretur spiritus. Meritoque bis glorificatus, resurgendo & ascendendo bis dedit spiritum. Vnum dedit, & vnus dedit, vnitati dedit & tamen bis dedit. Primò posteaquam resurrexit, dixit discipulis suis, Accipite spiritum sanctum. Et insufflauit in facie eorum: habes semel. Deinde promittit adhuc se missurum spiritum sanctum, & dicit, Accipietis virtutem spiritus sancti superuenientem in vos. Et alio loco. In ciuitate sedete. Ego enim impleam promissionem patris quam audistis, inquit, ex ore meo. Posteaquam ascendit. decem diebus ibi factis misit spiritum sanctum, ipse est solennis futurus Pentecostes. Videte ergo fratres mei. Quærat à me

Glorificationes Christi duæ secūdum hominem.

Ioan. 7.

Ioan. 20.

Luca 24.

Act. 1.

me aliquis quare bis dedit spiritum sanctum. Multi multa dixerunt & sicut homines quæsierunt. Et aliqui dixerunt quòd non est contra fidem. Alius hoc, alius illud. Vtrunque quod nó excederet regulam veritatis. Si dicam me scire quare bis dederit, mentiar vobis. Nescio: qui se dicit scire quod nescit, temerarius est. Qui se negat scire quod scit, ingratus est. Ergo fateor vobis, quare bis dederit dominus spiritum sanctum adhuc quæro, ad aliquid certius peruenire cupio. Adiuuet me dominus orantibus vobis, vt quod donare dignatur, & vobis non taceatur. Ergo nescio. Quid tamen existimem nondum sciens, nondum pro certo tenens, sicut certissimum teneo dedisse, Quid ergo existimem, non tacebo. Si hoc est confirmet dominus: si aliud est quod verius appareat, donet dominus. Ergo arbitror, sed arbitror ideo bis datum esse spiritum sanctum, vt commendarentur duo præcepta charitatis. Duo sunt enim præcepta, & vna est charitas. Diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo, & ex tota anima tua. Et diliges proximum tuum tanquam teipsum, in his duobus præceptis tota lex pendet & prophetæ. Vna charitas & duo præcepta. Vnus spiritus & duo data. Non enim alius datus est prius, & alius datus est postea. Quia non alia charitas diligit proximum quàm illa quæ diligit deum. Non ergo alia charitas est. Qua charitate proximum ipsa charitate diligimus & deum. Sed quia aliud est deus, aliud proximus, vna charitate diliguntur non sunt tamen vnum qui diliguntur. Quia ergo magna est primitus commendanda dilectio dei, secunda dilectio proximi. A secunda autem incipitur vt ad primam perueniatur. Si enim fratrem quem vides nó diligis, deum quem non vides, quo modo diligere poteris? Ideo forte informans nos ad dilectionem proximi, dedit in terra conspicuus & proximis proximus spiritum sanctum insufflando in faciem eorum. Et ab hac maxime charitate, quæ in cœlis est, de cœlo misit spiritum sanctum. Spiritum sanctum accipe in terra & diligis fratrem. Accipe de cœlo & diligis deum, quia & in terra quod accepisti de cœlo est, in terra Christus dedit, sed de cœlo est qui dedit. Ille enim dedit qui de cœlo descendit. Hic inuenit cui daret, sed inde attulit quod daret. Quid est ergo fratres? An forte commemoro & hoc quo modo charitas ad spiritum sanctum pertineat? Paulum audite. Non solum autem, inquit, sed & glo-

Deut. 6.
Matt. 22.
1. Ioan. 4.
Rom. 5.

riamur in tribulationibus sciētes quia tribulatio patientiam operatur, patientia probationem, probatio verò spem. Spes autem non confundit, quia charitas dei diffusa est in cordibus nostris. Vnde charitas dei diffusa est in cordibus nostris? Vnde? Quid tibi dabas? Quid quasi de tuo pręsumebas? Quid enim habes quod non accepisti? Ergo vnde nisi quod sequitur, Per spiritum sanctum qui datus est nobis? Charitas ista non tenetur nisi in vnitate Ecclesiæ. Non illam habent diuisores sicut dicit Apostolus Iudas, Hi sunt qui seipsos segregant animales spiritum non habentes. Qui seipsos segregant? Quare segregant? Qui animales spiritum non habentes, ideo defluunt, quia coagulum nō habent charitatis. Ipsa charitate plena est gallina illa propter pullos infirmata, cum pullis humilians vocem suam, extēdens alas suas. Quotiens, inquit, volui colligere filios tuos? Colligere, non diuidere. Quia habeo, inquit, alias oues quæ non sunt ex hoc ouili. Oportet me & ipsas adducere vt sit vnus grex & vnus pastor. Merito non audiuit fratrem contra fratrem interpellantem & dicentem, Domine, dic fratri meo diuidat mecum hæreditatem. Domine, inquit, dic fratri meo. Quid? Diuidat mecum hæreditatem. Et dominus: Dic homo. Quare enim vis diuidere nisi quia homo? Quum enim dicit alius, Ego sum Pauli, alius autem ego Apollo, nónne homines estis? Dic homo: Quis cōstituit me diuisorem hæreditatis inter vos? Colligere veni non diuidere. Ideo, inquit, dico vobis cauete ab omni cupiditate. Cupiditas enim cupit diuidere sicut charitas colligere. Quid est autem, cauete ab omni cupiditate, nisi impleamini charitate? Nos charitatem pro captu nostro habentes interpellamus dominum cōtra fratrem, sicut & ille contra fratrem, sed non hac voce, non hac postulatione. Ille enim dixit, Domine, dic fratri meo diuidat mecum hæreditatem. Nos dicimus, Domine, dic fratri meo teneat mecum hæreditatem. Videte ergo fratres, quid maximè diligatis, quid fortiter teneatis. Glorificatus dominus resurgendo commendat Ecclesiam, glorificandus ascendendo commendat Ecclesiam, Spiritum sanctum mittens de cœlis commendat Ecclesiam. Resurgens enim, quid dicit discipulis suis? Hæc dicebam vobis, quum essem apud vos quia oportebat impleri omnia quæ scripta sunt in lege & prophetis & psalmis de me. Et tunc aperuit illis sensum vt intelligerent scripturas,

1.Cor.4. *Matt.23.* *Ioan.10.* *Luc.12.* *1.Cor.1.* *Luc.12.* *Luc.24.*

pturas,& dixit eis, Quoniam ſic ſcriptum eſt & ſic oportebat Chriſtum pati,& reſurgere a mortuis tertio die. Vbi eſt Eccleſiæ commendatio? Et prædicari in nomine eius pœnitentiam & remiſſionem peccatorum? Et hoc vbi? Per omnes gentes incipiētibus ab Hieruſalem hac reſurrectione glorificatus. Quid aſcenſione glorificandus? Quod audiſtis, Eritis mihi teſtes in Hieruſalē, & in tota Iudæa & Samaria, vt vſq; in fines terræ. Quid ipſo aduētu ſpiritus ſancti? Venit ſpiritus ſanctus, Quos primum impleuit, linguis omnium gentium loquebantur. Vnuſquiſq; homo loquens omnibus linguis, quid aliud ſignificauit quàm vnitatem in omnibus linguis? hoc tenentes, in hoc firmati, in hoc roborati, in hoc inconcuſſa charitate defixi, laudemus pueri dominum & dicamus Halleluia, Sed in vna parte? Et vnde & quouſq;? A ſolis ortu vſque ad occaſum laudate nomen domini. *Act. 1.* *Pſal. 112.*

Dominica duodecima poſt Trinitatem. SERMO VII.

In illud Marci, Exiens Ieſus de finibus Tyri venit per Sidonem ad mare Galilææ. Et adducunt ei ſurdum & mutum &c. *Marci 7.*

MOdo aures corporis ſurdæ non aperiuntur. Sed quàm multi habent clauſas cordis aures quæ tamen verbo dei penetrante pateſcunt, vt credant qui non credebant & bene viuant qui male viuebant, & obediant qui non obediebant. Et dicimus ille credit ac miramur quum audimus de his quos aliquādo duros noueramus. Cur ergo nunc miraris credentem, innocentem, deo ſeruientem, niſi quia conſpicis videntem quem noueras cæcum: conſpicis viuentem quem noueras mortuum, conſpicis audientem quem noueras ſurdum? Nam videte taliter mortuos de quibus dicebat dominus cuidam, ideo tardanti ne dominum ſequeretur, quia patrē ſepelire volebat. Sine, inquit, mortuos ſepelire mortuos ſuos. Certe mortui ſepultores non ſint corpore mortui, quia ſi hoc eſſent, mortua corpora ſepelire non poſſent. Tamen dominus mortuos eos vocat, vbi niſi intus & in anima. Sicut enim in domo etiam plerunque viſibiliter integra & ſalua dominus eiuſdem domus mortuus iacet, Sic in corpore integro multi habent animam intus mortuam. Et hos ſic excitat Apoſtolus, Surge qui dormis & exurge à mortuis & illuminabit te Chriſtus. Ipſe illuminat excæcatum qui excitat *Luc. 9.* *Ephe. 5.*

mortuum, Voce enim eius clamatur per Apostolum ad mortuum, Surge qui dormis, Cæcus luce illuminabitur quum resurrexerit. Surdos autem quam multos ante oculos suos dominus intuebatur quum diceret, Qui habet aures audiedi audiat, Quis enim ante illum sine corporis auribus stabat? Quas ergo alias aures nisi interioris hominis requirebat? Hoc dico fratres ne forte simus strepentes vocibus & muti moribus. A malis corde semper disiungimini, ad tépus caute corpore copulamini. Nec tamen negligentes sitis in corrigendis vestris ad curam scilicet vestram quodam modo pertinentibus monendo, docendo, hortando, terrendo. Quibuscunque modis potestis agite, ne quum inuenitis in scripturis & exemplis sanctorum, siue qui ante, siue qui post aduentum domini fuerunt in hac vita quòd mali bonos in vnitate non maculant, efficiamini pigri ad corrigendos malos. Duobus modis non te maculat malus, Si non consentias, Et si redarguas: hoc est non communicare, non consentire. Communicatur quippe quando facto eius cósortium voluntatis, vel approbationis adiungitur. Hoc ergo nos admonens Apostolus ait, Nolite communicare operibus infructuosis tenebrarum. Et quia parum erat non consentire, si sequeretur negligentia disciplinæ, magis autem inquit, & redarguite, Videte quemadmodum vtrunque complexus est, Nolite communicare, magis autem & redarguite. Quid est nolite communicare? Nolite consentire, nolite laudare, nolite approbare. Quid est magis autem & redarguite? Reprehendite, corripite, coërcete. Deinde in ipsa coërcitione vel correptione aliorum peccatorū cauendum est, ne se extollat qui alterum corripit. & apostolica illa sententia cogitada est. Quapropter qui putat se stare, videat ne cadat: foris terribiliter personet increpatio, intus lenitatis teneatur dilectio.

Luc. 8. *Ephe. 5.* *1. Cor. 10.*

In natali beati Vincentij. SERMO VIII.

MAgnum spectaculum spectauimus oculis fidei, martyrem sanctum Vincentium vbique vincentem. Vicit in verbis, vicit in pœnis, vicit in cófessione, vicit in tribulatione, vicit exustus in ignibus, vicit submersus in fluctibus. Postremo vicit tortus, vicit mortuus. Quando caro eius in qua erat trophæum Christi victoris de nauicula mittebatur in mare, tacite dicebat, Deiicimur sed non perimus. Quis illam

patient

patientiam militi suo donauit nisi qui pro illo prior sanguinem fudit? Cui dicitur in psalmo. Quoniam tu es patientia mea domine spes mea à iuuentute mea. Magnum certamen magnam comparat gloriam, nõ humanam nec temporalem, sed diuinam & sempiternam, fides pugnat & quando fides pugnat carnem nullus expugnat. Quia etsi laniatur, etsi laceratur, quãdo perit qui sanguine Christi redemptus est? Potens homo non potest perdere quod emit auro suo, & Christus perdit quod emit sanguine suo. Sed hoc totum non ad hominis, sed ad dei gloriam referatur. Ab ipso verè est patientia, vera patientia sancta, patientia religiosa, patientia recta, patientia Christiana. Patientia donum dei est. Nam & multi latrones patientissime torquentur, & non cedentes & tortorem vincentes postea æterno igne puniuntur. Merces discernit martyrem à patientia imò à duricia sceleratorum. Par est pœna, sed dispar est causa. Martyrum voce cantauimus. Dixerat enim ista Vincentius in orationibus suis, Iudica me deus, & discerne causam meã à gente non sancta. Discreta est causa eius, quia pro veritate, pro iusticia, pro deo, pro Christo, pro fide, pro Ecclesiæ vnitate, pro indiuidua charitate certauit. Quis ei donauit istam patientiam? Quis? Indicet nobis Psalmus. Ibi enim legitur, ibi cantatur: Nónne deo subiecta erit anima mea? Ab illo enim patientia mea. Quisquis putat sanctum Vincentium viribus suis ista potuisse, nimis errat. Quisquis enim viribus suis hoc se posse præsumpserit, etsi videtur vincere patientia, vincitur à superbia. Bene vincere, hoc est vniuersas machinas vincere: Illecebras dum ministrat, vincitur per continentiam. Pœnas & tormenta infligit, vincitur per patientiã: errores suggerit, vincitur per sapientiã. Ad extremũ quum omnia hæc victa fuerint, suggesserit animæ. Euge euge quantũ potuisti, quanta certasti. Quis tibi comparatur? Quam bene vicisti? Respondeat illi anima sancta, Confundantur & reuereantur, qui dicunt mihi euge euge. Quando ergo vincit, nisi cum dicit, In domino laudabitur anima mea audiant mites & iocundentur? Mites enim sciunt quod dico, quia in illis habitat verbũ, in illis habitat exemplum. Nam qui non est mitis, nescit quid sapiat: quod dictum est. In domino laudabitur anima mea. Omnis enim non mitis, superbus, asper, elatus, in se vult laudari, non in domino. Qui autẽ dicit, In domino laudabitur anima mea: non dicit,

Psal. 70.

Psal. 42.

Psal. 61.

Psal. 33.

audiant gentes & iocundentur. Audiant homines & iocundentur: sed, audiant mites & iocundentur. Audiant quibus sapit. Mitis enim erat Christus, sicut ouis ad immolandum ductus est. Propterea mitis, quia sicut ouis ad immolandum ductus est, Audiant mites & iocundentur: quia sapiunt quod dictũ est, Gustate & videte quàm suauis est dominus, beatus vir qui sperat in eum. Longam lectionem audiuimus, breuis est dies longo sermone etiam nos tenere vestram patientiam non debemus. Nouimus quia patienter audistis, & diu stando & audiendo tanquam martyri compassi estis: Qui audit vos, amet vos, & coronet vos, Amen.

Psal.33.

De eodem, SERMO IX.

MAgnum & multum mirandum spectaculum noster animus cœpit, nec inanissimam & perniciosissimam, sicut solet in theatris quarumcunq; nugarũ, sed planè vtilissimam & fructuosissimam voluptatẽ oculis interioribus hausimus, quum beati Vincentij gloriosa passio legeretur. Erat videre inuictam martyris animam contra insidias antiqui hostis, contra sæuiciam impij iudicis, contra dolores mortalis carnis, acerrima cõflictatione certantem, & in adiutorio domini cuncta superantem. Ita planè charissimi, ita prorsus fuit, in domino laudemus hanc animam, vt audiant mites & iocundentur. Quas voces audierit, quas reddiderit, quæ tormenta deuicerit decursa lectio declarauit, & nobis tãquam in conspectu quæ gesta sunt posuit. Tanta pœna erat in membris, tanta securitas in verbis, tanquam alius torqueretur, alius loqueretur. Et vere alius. Prædixit enim hoc dominus, & promisit martyribus suis dicens, Non vos estis qui loquimini, sed spiritus patris vestri qui loquitur in vobis. In domino ergo laudatur hęc anima. Nam quid est homo, nisi quod memor est eius? Aut quæ vires pulueris, nisi illo adiuuantẽ qui nos fecit ex puluere, vt qui gloriatur, in domino glorietur? Si enim diabolicus & seductor spiritus plerunq; implet, vel fallaces vates, vel falsos martyres suos, vt tormenta corporis, vel ipsi sibi ingerant, vel ingesta contemnant, quid magnum est domino deo nostro ad confirmandam prædicationem nominis sui ipsorum prædicatorum, carnem quidem in manus persequentium tradere: mentem vero in arcem libertatis assumere, vt etiã dum illa patitur iniquitatem, hæc

Vbi suprà. *Matt.10.* *Psal.8.* *1.Cor.1.*

asserat

asserat veritatem, scilicet vt victores non tolerãtia faciat, sed iusticia, quoniam martyres discernit causa, non pœna? Multi enim dolores tolerauerunt pertinacia, non constantia, vicio non virtute, prauo errore non recta ratione, diabolo possidente non persequente. In nostro autem vincente Vincentio, ille quidem vincebat qui possidebat, sed ille possidebat qui principem huius mundi miserat foras, vt etiam pugnans extrinsecus superaretur qui iam fuerat superatus, ne intus dominaretur. Ille quippe qui missus est foras, non cessans tanquam leo rugiens circuit requirendo quem deuoret. Sed eum expugnat ille pro nobis, qui eo excluso regnat in nobis. Denique magis diabolus nõ victo Vincentio, quàm Vincentius persequente diabolo torquebatur. Quanto enim erant illa truculentiora & exquisitiora tormenta, tanto magis tortus de torquente triumphabat, & ex illa carne tanquam ex terra suo sanguine irrigata, de qua plus dolebat inimicus palma crescebat. Sed quia illa latenter sæuit, & latenter victus affligitur, manifeste apparet in præside homine quid in occulto diabolus pateretur. Et ille inuisibilis aduersarius per sui vasculi quod impleuerat, crepantis rimulas prodebatur. Voces enim huius hominis, oculi, vultus & turbulentus totius corporis motus indicabant quàm grauiora tormẽta sentiret interius, quàm erant quæ martyri infligebantur. Si consideremus perturbationem torquẽtis, & tranquillitatẽ tormenta patientis, videre facillimum est quis erat sub pœnis, quis supra pœnas. Quæ gaudia erunt in virtute regnantium, quando tanta sunt pro veritate morientium? Quid erit cum corporis incorruptione fons vitæ, quando ros eius inter tormenta tã dulcis est? Et quid faciet impiis æterna flãma, quos ita vastat irati cordis insania? Quid passuri sunt cũ iudicabuntur, qui iam cũ iudicant cruciãtur? Iudicia futura sanctorum quid habitura sunt potestatis, quũ in hac vita tribunal iudicis catasta torserit martyris? Magnum autẽ dominus testimonium præbet testibus suis, quũ ille qui rexit corda certantiũ, nec corpora deserit mortuorum, velut de huius ipsius beati Vincentij corpore præclarissimũ miraculum exhibuit, vt id quod inimicus omnino nõ apparere cupierat, satagerat, fecerat, tam præsenti nutu diuino proderetur, & religiosius humandum venerandúmq; demõstraretur, vt victricis pietatis & deuictæ impietatis præclara in eo memoria perduraret.

Ioan. 12.
1. Petri. 5.

Psal.114. Vere preciosa in conspectu domini mors sanctorum eius, quando nec terra carnis vita deserente contemnitur, Et inuisibili anima de domo visibili discedente habitaculum serui cura domini custoditur, & in gloriam domini à conseruis fidelibus honoratur. Quid enim agit deus mira opera faciẽdo circa sanctorum corpora defunctorũ, nisi testimonium perhibet sibi non perire quod moritur, & vt hinc intelligatur in quali honore secum habeat animas occisorum, quando caro exanimis tanto affectu diuinitatis coronatur. Sicut enim de *2.Cor.12.* membris Ecclesiæ loquens Apostolus, similitudinem adhibuit de membris corporis nostri, quoniam quæ inhonesta sunt nostra, his abundantiorem honorem circumponimus: Ita prouidentia creatoris cadaueribus martyrum tam præclara miraculorum testimonia præstando, abundantiorem honorem exanguibus reliquiis hominum circumponit. Et quod vita emigrante tanquam deforme iam remanet, ibi euidentius præsens vitæ dator apparet.

In decollatione beati Ioannis Baptistæ.

SERMO X.

QVum sanctum Euangelium legeretur, crudele spectaculum ante oculos nostros constitutum est. Caput sancti Ioannis in disco feralis missus crudelitatis propter odium veritatis, puella saltat, & sæuit mater, & inter lasciuias & delicias conuiuantium temere iuratur, & impiè quod iuratur, impletur. Factum est Ioanni quod ipse prædixerat. De do- *Ioan. 3.* mino enim Iesu Christo dixerat, Illum oportet crescere, me autem minui. Iste minutus est in capite, ille creuit in cruce. Odium peperit veritas, Non potuit æquo animo tolerari quod homo dei sanctus monebat, qui vtiq; salutem eorum quærebat, quos sic monebat: Responderunt illi mala pro bonis Quid enim ille diceret, nisi quo plenus erat? Et quid illi responderent, nisi quo pleni erant? Ille triticum seminauit, *Marci.6.* sed spinas inuenit. Dicebat regi. Non licet tibi habere vxorem fratris tui. Vincebat enim regem libido, tenebat apud se prohibitam vxorem fratris sui. Sed cum tamen sic libebat, vt non sæuiret. Honorabat eum à quo verum audiebat, sed mulier detestabilis odium concipiebat, quod aliquãdo dato tempore pareret. Quando parturiebat, peperit filiam, filiam saltantem. Et rex ille qui sanctum virum habebat Ioannem, qui eum propter dominum timebat, etsi ei non obediebat,

postea

posteàquam ab illo petitum est caput Ioannis in disco, contristatus est. Sed propter iurationem & propter conrecumbentes misit spiculatorem,& impleuit quod iurauit. Admonet nos locus iste charissimi, vt propter vitam & mores vestros aliquid vobis de iuraméto tractemus. Falsa iuratio, non est leue peccatum, immò tam magnum peccatum est falsum iurare, vt propter reatum falsæ iurationis dominus prohibuerit omnem iurationem. Ait enim: Dictum est, Non periurabis. Reddes autem domino iusiurandum tuum. Ego autem dico vobis, non iurare omnino, neque per cœlum, quia thronus dei est, neque per terram, quia scabellum pedum eius est, neque aliud quodcunque iuramentum, neque per caput tuum iuraueris, quia non potes facere capillum album aut nigrum. Sit autem in ore vestro est est, non non. Si quid amplius est, à malo est. Inuenimus autẽ in sanctis scripturis dominum iurasse, quando ei vsque ad immolationem dilecti filij obediuit Abraham. Locutus est ei angelus de cœlo, Per memetipsum iuro dicit dominus, quia obaudisti vocẽ meam, & non pepercisti filio tuo dilecto propter me, benedicés, benedicam te,& implebo semen tuum sicut stellas cœli & sicut arenam maris. Et benedicetur in semine tuo omnes gentes. Quod videtis totum orbem terrarum Christianos implere, exhibet verax iuratio dei. Itemque in Psalmis de domino Iesu Christo prophetatum est, Iurauit dominus,& non pœnitebit eum, tu es sacerdos in æternũ secundum ordiné Melchisedech. Qui nouerũt scripturas sciũt quid protulerit Melchisedech sacerdos dei excelsi quando benedixit Abraham. Non oportet vt hoc memoremus propter cathecumenos. Fideles tamen agnoscunt quemadmodũ ante prophetatum sit quod modo videmus impleri. Et vnde hoc? Quia iurauit dominus. Et iurauit dominus & nõ pœnitebit eum. non quo modo Herodem pœnituit quia iurauerat. Quum ergo dominus iurauerit quare dominus Christus suos iurare prohibuit? Dico quare: Non est peccatum verum iurare. Sed quia grande peccatũ est falsum iurare, longe est à peccato falsum iurandi qui omnino nõ iurat. Propinquat falsæ iurationi qui vel verum iurat. Dominus ergo, qui prohibuit iurare, supra ripam te noluit ambulare, ne pes tuus in angusto labatur & cadas. Sed dominus iurauit, inquit Securus iurat qui mentiri nescit. Non te moueat quia dominus iurauit quia forte

Iuratio falsa.

Matth. 5.

Genes. 22.

Psal. 109.

non debet iurare nisi dominus. Tu enim quando iuras quid facis? Testem deum adhibes. Tu ipsum, ipse seipsum. Sed homo, quia in multis falleris, plerunq; adhibes testē veritatem ad tuam falsitatem. Aliquando & nolens homo iurat, quum verum putat esse quod iurat. Non est quidem tantum peccatum quātum eius qui scit esse falsum & tamen iurat. Quanto melior & a peccato isto graui omnino lōgè fit qui audit dominum Christum & non iurat. Scio graue esse consuetudini vestræ. Sed & graue fuit cōsuetudini nostræ. Timendo deum abstulimus iurationē de ore nostro. Ecce vobiscum viuimus. Quis nos audiuit aliquādo iurantes? Nunquid non consueueram quotidie iurare? At vbi legi & timui, luctatus sum contra consuetudinem meam, in ipsa luctatione inuocaui dominum adiutorem. Præstitit mihi dominus adiutorium non iurandi. Nihil mihi facilius est quàm non iurare. Hoc ideo admonui charitatem vestram ne dicatis, quis potest? O si deus timeatur, ô si periuri expauescant, lingua frænatur, veritas tenetur, iuratio tollitur.

In eodem festo: SERMO XI.

PRopter hunc locum quem hodie audiuimus cum Euangelium recitaretur dico charitati vestræ. Videtis miserum istum Herodem, Ioannem sanctum virum & dei hominem dilexisse. Sed quoniam temere iurauit, ebrius lætitia & delectatione saltātis, daturum se promisit quicquid illa puella, quæ saltando placuerat, poposcisset. At vbi poscit rem crudelem & nefariam, contristatus est quidem. Videbat enim tantum scelus fieri, sed positus inter iurationem suam & puellæ petitionem. vbi videbat cruentū facinus, ibi rursus timebat reatum periurij. Ne deū offenderet periurando, deū offendit sæuiendo. Dicit mihi aliquis, Quid ergo debuit facere Herodes? Si dixero non debuit iurare. Quis non videat hoc eum non facere debuisse? Sed non cōsulor de homine vtrū iurare debeat, sed quid facere debeat qui iurauit: ipsa est magna deliberatio, Temere iurauit. Quis nesciat? Tamen lapsus est, iurauit. Ecce puella petiuit caput sancti Ioannis. Quid facere debuit Herodes? Demus illi consilium. Si dixerimus, Parce Ioanni ne facias scelus, periuriū suademus. Si dixerimus, noli periurare: ad scelus implendum prouocamus. Mala conditio, antequam veniatis ergo ad istum bicipitem laqueum, tollite de ore

de ore vestro temerarias iurationes: antequā veniatis ad istā consuetudinē malā, moneo fratres meos, moneo filios meos. Quid opus est vt veniatis ad hunc articulum vbi non possumus inuenire consilium? Tamen scripturis diligentius perscrutatis occurrit mihi vnū exemplum vbi video piū hominem & sanctum in temerariā iurationē cecidisse, & maluisse non facere quod iurauerat, quàm iurationē suam fuso hominis sanguine implere. Cōmemoro ergo charitati vestræ, quādo Saül. sanctū Dauid persequebatur ingratus, ille cum suis ibat quocūque poterat, ne inueniretur à Saüle & occideretur. Et quodā die ab homine diuite qui vocabatur Nabal, & tōdebat oues suas, petiuit sustētaculū victus sibi, & eis qui cū illo erant: immisericors dare noluit, & quod est grauius, contumeliosè respōdit, Iurauit sanctus Dauid eum occisurum se esse. Erat enim armatus. Et quod facile fuerat, & iustè se facere ira persuadente videbatur, incautus iurationē fudit, & cœpit ire vt faceret quod iurauerat. Occurrit Abigail vxor Nabal, & tulit ei necessaria quæ poposcerat. Suppliciter eū rogauit, flexit, & à mariti sanguine reuocauit: iurauit temere, sed nō impleuit iurationē maiore pietate. Proinde charissimi iterum redeo ad monēdos vos: Ecce sanctus Dauid, non quidē iratus, sanguinem hominis fudit, sed eum falsum iurasse negare quis poterit? De duobus peccatis elegit minus, sed minus fuit illud in cōparatione maioris. Nam per seipsum appensum, magnum malū est falsa iuratio. Prius ergo laborare debetis, & cōfligere aduersus consuetudinem vestrā malam, malā, malā, & valde malā, & tollere iurationē de oribus vestris. Si quis autem prouocauerit te ad iurationem, vt forte sic sibi æstimet satisfieri posse: si iuraueris de illa re quā putat te cōmisisse aut fecisse, & forsitan non fecisti, ne remaneat in illo mala suspicio: si iuraueris tu, non sic peccas quo modo ille qui te prouocauit: quia dixit dominus Iesus, Sit in ore vestro est est, non non. Si quid amplius est, à malo est. Loquebatur autem de iuratione, vbi nos intelligere voluit ipsam iurationem à malo esse. Si ab alio prouocatus fueris, ab ipsius malo erit quod iuras, non à tuo. Et hoc est prope à malo communi generis humani, quoniā cor da nostra videre non possumus. Nam si corda nostra videremus, cui iuraremus? Quādo à nobis exigeretur iuratio? Quādo videretur oculis proximi ipsa cogitatio? Scribite in cor-

1. Reg. 13.

Matth. 5.

dibus

dibus vestris quod dico, Ille autem qui hominem prouocauit ad iurationem, & scit eum falsum esse iuraturum, vincit homicidã, quia homicida corpus occisurus est, ille animam, imò duas animas, & eius quem iurare prouocauit, & suam. Scis verum esse quod dicis, & falsum esse quod ille dicit, & iurare compellis? Ecce iurat, ecce peierat, ecce perit, tu quid inuenisti? Imò quia & tu peristi, qui de illius morte te satiare voluisti. Aliquid dicam quod numquam dixi charitati vestræ in hoc populo, quod contigit in hac Ecclesia. Fuit hic homo quidam simplex, innocẽs, bene fidelis, à multis vestris, id est, Hipponensibus, imò ab omnibus cognitus, Tutuslymeni vocatus. Tutumlymeni quis vestrum non nouit qui estis ciues? Ab illo audiui quod dico, Nescio quis negauit ei, vel quod ei debebatur, & hominis fidei se commisit. Commotus prouocauit eum ad iusiurandum, Iurauit ille, iste perdidit, sed isto perdente ille penitus periit. Dicebat ergo iste Tutuslymeni homo grauis & fidelis, ipsa nocte se exhibitum fuisse ad iudicem, & cum magno impetu atque terrore se peruenisse ad præsidentem excelsum quendam & admirabilem virum, cui parebat officium similiter excelsorum, iussum fuisse perturbatum retro reuocari, & interrogatũ fuisse his verbis, Quare prouocasti hominem ad iurationẽ quem sciebas falsum esse iuraturũ? Respondit ille, Negauit mihi rem meam. Responsum est illi, Et nõnne melius erat vt rem tuam quam exigebas perderes, quàm animam hominis illius falsa iuratione perimeres? Prostratus est, iussus est cædi. Cæsus est tam grauiter, vt in dorso euigilantis vestigia plagarũ apparerent. Sed dictum est illi: postea quam emendatus est, Parcitur innocentiæ tuæ, de cætero caue ne facias. Fecit quidem ille magnum peccatum, & emendatus est. Sed multo grauius peccatum faciet, qui post istum meum sermonem, & istam meam admonitionem, & exhortationem tale aliquid fecerit. Cauete à falsa iuratione, cauete à temeraria iuratione. Ab his duobus malis securissimi cauebitis, si cõsuetudinem iurandi à vobis abstuleritis.

In natali beati Cypriani. SERMO XII.

SErmonem à nobis debitum auribus & cordibus vestris exigit tam grata & religiosa solennitas, qua passionem beati martyris celebramus. Tristis proculdubio tunc Ecclesia, fuit

ssia fuit, non damno cadentis, sed desiderio recedentis semper cupiens videre præsentem tam bonum rectorem atque doctorem. Sed quos afflixerat solicitudo certaminis, consolata est corona victoris. Et nunc nó solum sine vlla tristicia, verumetiam cum ingéti lætitia cuncta quæ tunc gesta sunt, legendo recolimus, dieque isto gaudere nobis concessum est non timere. Neque enim formidamus terribiliter venientem, sed expectamus hilariter redeuntem. Placet itaque vniuersam illam fidelissimi, & fortissimi, & gloriosissimi martyris passionem cum exultatione recordari præteritam, quam tunc fratres, cum solicitudine sustinuere futuram. Primo igitur quòd pro fide confessionis Christi in exilium Curubin missus est, non sancto Cypriano aliquid nocitum, sed multum illi præstitum ciuitati, Quò enim ipse mitteretur, vbi ille non esset propter cuius testimonium mittebatur. Christus ergo qui ait, Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus vsque ad consummationem seculi, in omni loco membrum suum excipiebat, quocunq; furor inimici pellebat. O stulta infidelitas persequentis, si quæris exilium quo Christianus iubeatur ire, prius si potes inueni vnde Christus cogatur exire. De patria sua in alienā te arbitraris excludere hominē dei, in Christo nusquā exulem in carne vbiq; peregrinū. Sed iam cōsiderare & cōmemorare delectat post illud quod Cyprianus non senserat, sed inimicus putabat exilium quid ex ordine passionis ipsius consecutum sit. Cū enim Cyprianus sanctus martyr electus à deo de ciuitate Curubitana, in quā exilio præcepto Aspasij Paterni procōsulis missus fuerat, regressus esset, in hortis suis manebat, Et inde quotidie sperabat veniri ad se, sicut ostensum erat illi. Quid iam fremeret persecutoris impetus aduersus cor semper paratum, accedente etiam domini reuelatione firmatū? Quādo enim deficeret patientē quē nō est passus præocupari nescientē? Iam ergo quod ad eū passioni exhibendū duo missi sunt. qui eum etiā secū in curriculū leuauerunt, in medioq; posuerunt, & hoc diuinæ admonitionis fuit, vt gaudēs recoleret ad eius se corpus pertinere, qui inter iniquos deputatus est. Christus nanq; inter duos latrones ligno suspēsus, ad exemplum patientiæ præbebatur. Cyprianus autē inter duos apparitores, ad passionē curru portatus Christi vestigia sequebatur. Quid illud quod quū in aliū diem dilatus apud custodes esset, atq;
illuc

illuc se multitudo fratrũ ac sororum cõgregans, pro foribus pernoctaret, custodiri puellas præcepit. Quãta intẽtione cõsiderandũ? Quanta laude prædicãdũ? Quãto præconio commendandũ est? Vicina corporis morte nõ moriebatur in animo pastoris vigilãtia pastoralis, & cura tuẽdi dominici gregis vsq; ad extremũ vitæ huius diẽ mente sobria tenebatur. Nec excutiebat ab animo diligentiã fidelissimi dispẽsatoris manus tã proxima cruẽti carnificis. Ita se martyrẽ cogitabat futurũ, vt esse non obliuisceretur episcopum, magis curans quam rationẽ pastorũ principi de cõmissis sibi ouibus redderet, quàm quid infideli procõsuli de fide propria respõderet. Amabat quippe eũ, qui Petro dixerat, Amas me? Pasce oues meas. Et pascebat oues eius pro quibus sanguinẽ fundere illũ imitas præparabat. Custodiri puellas precepit sciens nõ solũ se habere simplicem dominũ, sed etiam versipellem aduersarium. Itaque aduersus leonem aperte frementem in confessione virile pectus armabat, aduersus lupum insidiantem gregi sexum fœmineum muniebat. Ita vere sibi consulit qui deum iudicẽ cogitat apud quẽ causam gestæ huiusvitę atque ab illo sibi muneris iniuncti quisq; dicturus est, Vbi omnis homo recipit sicut testatur Apostolus quæ per corpus gessit siue in bonũ siue in malũ: ita sibi consulit qui ex fide viuens & satagẽs ne ab extremo præoccupetur die, extremũ cõputat omnem diem, & sic deo placitos mores perducit vsq; ad extremum diem. Ita sibi beatus Cyprianus Episcopus misericordissimus & martyr fidelissimus cõsulebat, non sicut eum lingua subdola diaboli per os possessi à se impij iudicis monere videbatur dicens, Consule tibi: quum enim eius immobilem mentem videret quando ei dixit, Iusserunt tę principes ceremoniari. Responditque ille: non facio, adiecit & ait, Consule tibi. Ipsa est lingua subdola diaboli: & si non huius qui nesciebat quid loqueretur, illius tamen qui per eum loquebatur. Loquebatur enim proconsul non tam secundum principes homines quorum iussa sibimet iniuncta iactabat, quàm secundum principem potestatis aeris, de quo Apostolus dicit, Qui operatur in filiis diffidentiæ, quem per huius quoque linguam operari Cyprianus nouerat, quod ipse nõ nouerat. Nouerat, inquam, Cyprianus quum à procõsule audiret, consule tibi, quod caro & sanguis diceret stolide hoc diabolum dicere subdole: atq; intuebatur in vno opere duos

Ioan.20.

2.Cor.5.

Ephe.5.

illum

istum oculis, illũ fide: nolebat eum iste mori, nolebat ille coronari, proinde circa istum placidus, circa illum cautus. Huic aperte respõdebat, illum occulte vincebat, Fac, inquit, quod tibi præceptũ est. In re tam iusta nulla est cõsultatio. Dixerat quippe ille cõsule tibi. Ad hoc respõsum est, In re tam iusta nulla est cõsultatio. Consulit enim qui consiliũ vel impertit vel quærit, sed proconsul non à Cypriano consiliũ accipere volebat, sed eum potius vt à se acciperet monebat: at ille, In re, inquit, tam iusta nulla est cõsultatio. Non adhuc consulo quia non adhuc dubito, abstulit enim mihi dubitationẽ ipsa iustitia. Iustus autem vt securus moriatur in carne, certus viuit in fide. Præcesserant Cyprianum multi martyres quos flagrantissimis exhortationibus suis ad vincẽdum diabolum accẽderat, & erat vtiq; iustum, vt quos veridicus loquendo præmiserat, patiẽdo intrepidus sequeretur, ergo in re tã iusta nulla est consultatio. Quid ad hæc dicamus? Quid ad hæc exultemus tanta conceptione gaudiorum, in quid erumpat cor nostrũ & os nostrum nisi in ipsam venerabilis martyris vltimam vocem? Quum enim Galerius Maximus decretum ex libello recitasset, tacitum Cyprianum gladio animaduerti placet, Respondit ille, Deo gratias, Habentes igitur de re tãta memoriam præsentis loci, festiuitatem solennissimi diei, propositionem saluberrimi exempli, omnibus medullis nostris dicamus & nos, Deo gratias.

In natali beati Mauritij ac sociorum eius:

SERMO XIII.

ADmonent nos eloquia diuina quæ lecta sunt timendo non timere, & nõ timendo timere. Aduertistis quum sanctum Euangelium legeretur dominum deum nostrum antequam pro nobis moreretur firmos nos esse voluisse, sed admonendo ne timeremus, & admonendo vt timeremus. ait enim, Nolite timere eos qui corpus occidunt: animam autem nõ possunt occidere. Ecce vbi monuit ne timeremus, videte vbi monuerit vt timeremus. Sed eum, inquit, timete qui potestatem habet corpus & animam occidere in gehennã, ergo timeamus vt non timeamus. Timor videtur ad ignauiam pertinere. Timor infirmorum videtur esse non fortiũ. Sed videte quid ait scriptura, Timor domini spes fortitudinis. Timeamus ne timeamus: hoc est, prudenter timeamus ne inaniter timeamus, martyres sancti propter quorum solennitatem

Matth.10.

Pr act. 14.

nitatem hoc ex Euangelio recitatum est timendo nõ timuerũt, quia deũ timendo homines contempserũt. Quid enim ab hominibus homini metuẽdum est? Et quid est vnde alterum terreat homo hominẽ? Terret & dicit: occido te, & non timet ne quũ minatur prius moriatur. Occido, inquit, Quis dicit? Cui dicit? Duos audio, vnũ terrentẽ alterũ metuẽtem: quorum duorum vnus est potens, alter infirmus, sed ambo mortales. Quid se ergo extẽdit in honore inflatior potestas, in carne æqualis infirmitas? Securus minetur mortẽ qui nõ timet mortẽ, si vero vnde terret, timet, attẽdat se & ei cui minatur cõparet se, inueniat in eo cui minatur parẽ cõditionẽ & à domino simul cum illo petat miserationem. Homo est enim & homini minatur creatura creaturæ: sed vna inflata sub creatore, altera fugiens ad creatorem. Dicat ergo fortissimus martyr stans homo ante hominem, non timeo quia timeo, tu quod minaris si ille nolit non facis. Quod autẽ ille minatur, vt faciat à nullo impeditur, deinde tu quod minaris & si permitteris quid facis? Vsq; ad carnẽ sæuis, anima tuta est. Nõ occides: quod nõ vides, visibilis visibilẽ terres. Habemus ambo inuisibilẽ creatorẽ quem simul timere debeamus, qui hominẽ ipsum ex visibili & inuisibi creauit: visibilẽ de terra fecit, inuisibilem flatu suo animauit. Substãtia ergo inuisibilis, hoc est, anima quæ iacẽtẽ terram erexit de terra, non timet quũ percutis terrã: potes ferire habitaculũ, nunquid habitatorẽ? Fugit percusso vinculo colligatus, & erit in occulto coronatus. Quid ergo minaris qui animæ nihil facere potes? Per meritum eius cui facere nihil potes, resurget cui facere aliquid potes: per meritum enim animæ resurget & caro & habitatori reddetur iam nõ ruitura, sed mansura: ecce verba martyris dico, ecce propter ipsam carnẽ meã timeo comminantẽ, caro mea subiacet potestati, sed etiã capilli capitis mei numerati sunt creatori. Quid timeo ne carnem perdã qui nec capillum perdo? Quo modo nõ attendit carnem mea cui sic nota sunt vilia mea? Ipsum corpus quod percuti & occidi potest, ad tẽpus cinis erit, mortale erit. Sed cui hoc? Cui reddetur corpus ad vitã æternã etiã occisum, peremptum, dissipatum, cui reddetur? Ei qui non timuit ponere animam sua quum non timet ne occidatur caro sua. Etenim fratres anima immortalis perhibetur, & est immortalis secundum quendam modum suum, quia est quædam

Matth. 10.

vita

vita quæ poteſt præſentia ſua carnem viuificare. Per animam quippe caro viuit; hæc vita mori non poteſt, & ideo anima immortalis eſt. Quare ergo dixi, ſecundum ſuum modum? Quoniam eſt quædam immortalitas vera, immortalitas quæ eſt omnimoda incommutabilitas, de qua dicit Apoſtolus loquens de deo: Qui ſolus habet immortalitatẽ & lucem habitat inacceſſibilem, quam nemo hominum vidit, ſed nec videre poteſt, cui eſt honor & gloria in ſecula ſeculorũ: amen. Si ergo deus ſolus habet immortalitatem, certe anima mortalis eſt. Ecce quare dixi immortalem eſſe animam ſecũdum modum ſuum. Nam poteſt & mori: intelligat charitas veſtra & nulla quæſtio remanebit. Audeo dicere, anima poteſt mori, poteſt occidi, certe immortalis eſt. Ecce audeo dicere, & immortalis eſt, & occidi poteſt: & ideo dixi, quoniam eſt quædam immortalitas, hoc eſt omnimoda incõmutabilitas, quam ſolus deus habet: de quo dictum eſt, Qui ſolus habet immortalitatem. Nam ſi anima non poteſt occidi, quo modo dixit ipſe dominus, quum terreret nos, eum timete qui poteſtatem habet & corpus & animam occidere in gehennam? Adhuc confirmaui non ſolui quæſtionem. Probaui quia poteſt anima occidi. Contradici Euangelio non poteſt, niſi ab anima impia. Ecce mihi occurrit & hic & venit in mentem quod dicã. Contradici nõ poteſt vitæ niſi ab anima mortua. Euangelium vita eſt, impietas & infidelitas mors animæ eſt. Ecce poteſt mori & immortalis eſt. Quo modo ergo immortalis eſt? Quia ſemper aliqua vita eſt quæ in illa nũquam extinguitur. Quo modo moritur? Non vt nõ ſit vita ſed amittendo vitã. Etenim anima & vita eſt alicui rei, & habet etiam ipſa vitã ſuam. Ordinem attende creaturarũ. Vita corporis anima eſt. Vita animæ deus eſt. Sicut adeſt vita corpori, id eſt anima ne moriatur corpus: ſic debet adeſſe vita animæ hoc eſt deus ne moriatur anima. Corpus quo modo moritur? Anima deſerẽte. Anima, inquã, deſerente moritur corpus, & iacet cadauer pauloãte appetibile modo aſpernabile. Inſunt mẽbra, oculi, aures: ſed hæ feneſtræ ſunt domus, habitator abſceſſit. Qui plãgit mortuũ ad feneſtras habitaculi fruſtra clamat. Nõ eſt intus qui audiat. Quãta dicit plãgẽtis affectus, quãta enumerat, quãta cõmemorat, & quãta, vt ita dixerim, doloris inſania quaſi cũ ſentiẽte loquitur, quũ loquatur cũ abſente. Enumerat mores, enumerat indicia beneuolentiæ

1. Tim. 6.

Matth. 5.

C circa

circa se. Tu es qui mihi illud dedisti. Illud & illud præstitisti, tu es qui sic & sic me dilexisti. Si attendas, si intelligas, si insaniam doloris premas, qui te dilexit abscessit: frustra te domus patitur pulsatorem, in qua non potes inuenire mansorem. Redeamus ad causam quam paulo ante dicebam. Mortuum est corpus. Quare? Quia discessit vita eius, hoc est anima. Viuit corpus, & impius est. Infidelis est, ad credendum durus, ad corrigendos mores ferreus. Viuente corpore mortua est anima, per quam corpus viuit. Tanta enim res est anima vt idonea sit vitam præstare corpori etiam mortua. Tanta, inquam, res est anima, tam excellens creatura, vt idonea sit etiam mortua carnem viuificare. Nam ipsa anima impij, anima infidelis, anima peruersi, duri, mortua est: & tamen per ipsam mortuam viuit corpus. Ideo ibi est. Mouet ad operandum manus, ad ambulandum pedes, ad videndum intendit obtutum, ad audiendum auribus inclinatur, sapores diiudicat, dolores refugit, appetit voluptates. Omnia hæc corporis viuentis indicia, sed ex animæ præsentia. Interrogo, Corpus an viuat. Respondet mihi: Vides ambulantem, vides operantem, audis loquentem, cernis appetentem & fugientem, & nó intelligis corpus viuere? Per hæc opera animæ intus constitutæ intelligo corpus viuere. Et interrogo ipsam animam, an viuat. Habet & ipsa opera sua, per quæ ostendat vitá suá. Pedes ambulant, intelligo corpus viuere. sed animæ præsentia. Quæro vtrũ viuat anima. Pedes isti ambulant. Ecce de vno motu. De vita interogo corpus & animam. Ambulant pedes, intelligo corpus viuere. Sed quò ambulãt? Ad adulteriũ, inquit, Ergo mortua est anima. Sic enim veracissima scriptura dixit. Mortua est vidua quæ in deliciis viuit. Quũ multũ intersit inter delicias & adulteriũ, quo modo potest anima, quæ in deliciis mortua dicitur, in adulterio viuere? Mortua est. Sed nec sic quidẽ agẽs mortua est. Loquentẽ audio. Viuit corpus. Non enim lingua in ore moueretur, & percuteret quibusque locis articulares sonos, nisi intus habitator esset, & quasi ad hoc organũ musicus qui lingua illa vteretur. Prorsus intelligo. Hoc modo corpus loquitur: corpus viuit. Sed interrogo vtrũ & anima viuat. Ecce loquitur corpus, viuit. Quid loquitur? Quo modo dicebã de pedibus, ambulat. Ecce viuit corpus. Quò ambulãt? Et quærebã vt intelligerẽ vtrũ & anima viueret. Sic etiã quũ audio loquen

1. Timo. 5.

loquenté, intelligo quia corpus viuit. Quęro quid loquatur, vtrum & anima viuat? Mendaciũ loquitur. Si mẽdaciũ loquitur, ergo mortua est. Vnde hoc probamus. Ipsam veritatẽ interrogemus, quæ ait, Os quod mentitur occidit animã. Quæro, quare mortua est anima? Quod paulo ante dicebã, quæro quare mortuũ est corpus. Quia discessit vita eius anima. Quare mortua est anima? Quia deseruit eã vita eius, deus. Breuiter ergo his cognitis scitote certũq; tenete corpus mortuũ esse sine anima: Animã mortuã esse sine deo. Omnis homo sine deo, mortuã habet animã. Plãgis mortuũ, magis plãge impiũ plãge infidelẽ. Scriptũ est, Luct⁹ mortui septẽ dies, fatui autẽ & impij omnes dies vitæ illorũ. An vero nõ in te sunt viscera Christianę miserationis vt plangas corpus à quo discessit anima. Et nõ plãgas animã à qua recessit deus? Hoc tenẽs martyr respõdeat cõminatori. Quid me cogis? Vt negẽ Christũ. Ergo vt negem veritatem. Si noluero, quid facis? Percutis corpus meum, vt recedat inde anima mea. Sed ipsa anima mea habet ad se corpus. Non est imprudens, nõ est insipiens. Tu vis ferire corpus meũ, vis vt quũ timeo ne ferias corpus meũ, & recedat inde anima mea, ego feriã animã meã & recedat inde deus meus? Nõ ergo timeas martyr gladiũ percussoris, linguã tuã time, ne tu percutias & occidas nõ carnẽ sed animã. Animam time ne moriatur in gehẽna ignis. Inde ergo dominus. Qui habet potestatẽ & corpus & animã occidere in gehennã ignis. Quo modo, quando mittetur in gehẽnã impius ardebit? Ibi corpus, Ibi anima. Mors corporis sempiterna pœna. Mors animæ, dei absentia. Vis nosse quæ sit mors animę? Intellige prophetã dicentẽ, Tollatur impius vt nõ videat claritatẽ domini. Timeat ergo anima mortẽ suã, & nõ timeat mortem corporis sui. Quia si timuerit mortẽ suã, & vixerit in deo suo, nõ eũ offendendo & à se repellẽdo, merebitur in fine recipere corpus suũ, nõ ad pœnã æternã sicut impij, sed ad vitã æternã sicut iusti. Illã mortẽ timentes, & illã vitã martyres diligentes, promissa dei expectantes, minas persecutorũ contemnentes, & ipsi apud deum coronari meruerunt, & nobis celebranda ista solennia reliquerunt.

Sapien. 1. *Eccli. 23.* *Matth. 10.* *Animæ mors.* *Eccli. 5.*

In festo omnium sanctorũ Homilia in illud Matthæi, Beati pauperes spiritu, &c. XIIII.

Matth 5.

SOlennitate sanctæ virginis quæ testimoniũ dixit de Christo, & testimonium meruit a Christo, palam occisæ, oc-

culte coronatæ, admonemur charitati vestræ de illa exhortatione loqui quã modo dominus ex Euangelio proferebat, dicens multas causas beatæ vitæ quam nemo est qui non velit. Nemo quippe inueniri potest qui beatus esse non velit, Sed ô si homines quo modo desiderant mercedem, sic opus mercedis non recusarẽt. Quis nõ alacriter currat, quũ ei dicitur, beatus eris? Libenter audiat & quũ dicitur, si hoc feceris. Nõ recusetur certamẽ, si diligitur præmiũ, & accendatur animus ad alacritatẽ operis cõmendatione mercedis. Quod volumus, quod desideramus, quod petimus, post erit. Quod autẽ iubemur vt faciamus, propter illud quod post erit, modo sit. Ecce incipe diuina dicta recolere & ipsa Euangelica præcepta vel munera: Beati pauperes spiritu, quoniã ipsorum est regnũ cœlorũ. Postea erit tuũ regnũ cœlorũ, modo esto pauper spiritu. Vis vt postea regnũ cœlorũ tuũ sit? Vide modo tuipse cuius sis. Esto pauper spiritu, Quæris à me fortasse quid sit esse pauperẽ spiritu. Omnis inflatus non est pauper spiritu. Ergo humilis pauper est spiritu. Altũ est regnũ cœlorũ sed qui se humiliat exaltabitur. Attende quod sequitur, Beati, inquit, mites: quoniam ipsi hæreditate possidebũt terram. Iam vis possidere terram: vide ne possidearis à terra. Possidebis mitis, possideberis immitis, nec cũ audis præmiũ propositum vt possideas terram, extendas auariciæ sinum, qua vis possidere modo terrã, excluso etiam vtcunq; vicino tuo: nõ te ista fallat opinio, Tunc vere possidebis terrã, quãdo inhæseris ei qui fecit cœlũ & terrã: hoc est enim esse mitẽ, nõ resistere deo tuo: vt in eo quod benefacis, ipse tibi placeat, non tu tibi: in eo quod male, iuste pateris: ipse tibi nõ displiceat, sed tu tibi. Neq; enim parũ est quia placebis ei displicẽs tibi, displicebis autẽ ei placẽs tibi. Attẽde tertiũ. Beati lugẽtes quoniã ipsi cõsolabũtur. In luctu opus est, in cõsolatione merces est. Nã qui lugẽt carnaliter, quas cõsolationes habent? Molestias metuẽdas: ubi cõsolatur lugẽs, vbi timet rursus ne lugeat: verbi gratia: Cõtristat filius elatus, lætificeat natus: illũ extulit, hũc suscepit: in illo tristicia, in isto timor: in nullo ergo cõsolatio. Ergo illa erit vera cõsolatio qua dabitur quod nõ amittatur, vt illi se postea gaudeant cõsolari, qui modo se lugẽt peregrinari. Accedat ad quartũ & opus & munus. Beati qui esuriunt & sitiunt iusticiam, quoniam ipsi saturabuntur. Saturari vis. Vnde? Si caro saturitatem concupiscit,

Ibidem. *Pauper spiritu quis?* *Luc. 14. & 18.* *Matth. 5.* *Mitis quis?* *Matth. 5.* *Lugentes.* *Esurientes.* *Sitientes.* *Ioan. 4.*

piscit, digesta saturitate famē iterum patieris. Et qui biberit, inquit, ex aqua hac, sitiet iterum: medicamentum quod ad vulnus ponitur, si sanauerit iam non dolet. Quod autem ponitur contra famem, hoc est, esca, ita ponitur vt ad modicum releuet. Transacta enim saturitate redit fames. Accedit quidem quotidie remedium saturitatis, sed non ad sanatum vulnus infirmitatis. Esuriamus ergo sitiamusq; iusticiam, vt ipsa iusticia saturemur quam nunc esurimus & sitimus: inde enim saturabimur quod esurimus & sitimus, interior homo noster esuriat & sitiat, habet enim cibum suū, habet potum suum. Ego sum, inquit, panis qui de cœlo descendi. Habes panem esurientis, desidera & potum sitientis, quoniam apud te est fons vitæ. Attende quod sequitur, Beati misericordes: quoniam ipsorum miserebitur deus. Fac & fiet. Fac cum altero vt fiat tecum, quia abundas & eges: abundas temporalibus, eges æternis: mendicum hominem audis, mendicus ipse dei es: petitur à te, & petis. Quod egeris cū petitore tuo, hoc aget deus cum suo. Et plenus & inanis es. Imple inanem de plenitudine tua, vt de dei plenitudiñe impleatur inanitas tua. Attende quod sequitur, Beati mundicordes: hoc est, qui mundi corde sunt, quoniam ipsi deum videbunt. Hic est finis amoris nostri, finis quo perficiamur non quo consumamur. Finitur cibus, finitur vestis. Cibus quia consumitur edendo. Vestis quia perficitur texendo: & illud finitur & illud. Sed finis iste pertinet ad consumptionem, ille ad perfectionem. Quicquid agimus, quicquid bene agimus, quicquid nitimur, quicquid laudabiliter æstuamus, quicquid inculpabiliter desideramus, ad dei visionem quum venerit plus non requiremus. Quid enim quærat cui adest deus, aut quid sufficiat ei cui non sufficit deus? Videre deum volumus, videre deum quærimus, videre deum inardescimus. Quis non? Sed vide quid dictum est, Beati mūdicordes, quoniam ipsi deum videbunt Hoc para vnde videas: vt enim secundum carnem loquar, quid desideras ortum solis cum oculis lippis? Sani sint oculi, & erit illa lux gaudium. Non sint oculis sani, erit illa lux tormentum. Non enim corde non mundo videre permitteris quod non videtur nisi corde mundo: repelleris, aufereris, non videbis. Beati enim mundicordes, quoniam ipsi deum videbunt. Quoties beatos iam numerauit, quas beatitudinis causas, quæ opera, quæ mu-

Ioan. 6. *Psal. 35.* *Misericordes.* *Mundicordes.* *Matt. 5.*

nera, quæ merita, quæ præmia? Nusquam dictum est, ipsi deum videbunt. Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum. Beati mites, ipsi hæreditate possidebunt terram. Beati lugentes, ipsi consolabuntur. Beati esurientes & sitientes iusticiã, ipsi saturabuntur. Beati misericordes, ipsi misericordiam consequentur. Nusquã dictum est, ipsi deum videbunt. Ventum est ad mundicordes, ibi visio dei promissa est. Nõ sine causa, nisi quia ibi sunt oculi vnde videtur deus. De his oculis Paulus Apostolus loquens ait Illuminatos oculos cordis vestri. Modo ergo isti oculi pro sua infirmitate illuminantur fide: postea pro sua firmitate illuminabuntur specie. Quandiu enim sumus in corpore peregrinamur à domino. Per fidem enim ambulamus non per speciem. Quandiu auté in hac fide sumus quid de nobis dicitur? Videmus nunc per speciem in ænigmate: tunc autem facie ad faciem. Non hic corporea facies cogitetur: nã si accẽsus desiderio videndi deũ, faciem tuã præparaueris corporalẽ ad videndum deũ, talẽ faciẽ desiderabis & dei. Si autẽ iam saltẽ de deo spiritaliter sapis, vt deũ nõ cogites esse corporeũ, Vnde diutius heri egimus, si tamẽ aliquid peregimus, si in corde nostro tãquã in tẽplo dei formæ humanæ fregimus simulachrũ, si iã nobis bene venit in mentẽ & viscera nostra interiora possedit, vbi detestatur Apostolus eos, qui dicentes se esse sapiẽtes stulti facti sunt, & immutauerunt gloriã incorruptibilis dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis. Si iam tale malum detestamini, si auersamini, si creatori mundatis templum suũ. Si vultis vt veniat & mansionem apud vos faciat, sentite de domino in bonitate, & in simplicitate cordis quærite illum. Videte cui dicatis. Si tamen dicitis, si vere dicitis, Tibi dixit cor meum quęram faciem tuã. Dicat & cor tuum, & adde, Vultum tuũ domine requiram. Bene enim requiris, quia corde requiris. Dicitur dei vultus, dicitur dei brachiũ, dicitur dei manus, dicuntur dei pedes, dicitur dei sedes, dicitur scabellum pedum eius, sed noli membra humana cogitare, si vis esse templum veritatis, frange idolum falsitatis. Manus dei potẽtia dei. Facies dei noticia dei, Pedes dei præsentia dei. Sedes dei, si vis, tu es. An forte negare audebis deum esse Christũ? Non inquis, Concedis & hoc, Christum dei virtutem & sapientiam dei? Concedo, inquis. Audi, Anima iusti sedes est sapientiæ. Vbi enim sedem habet deus, nisi vbi

Ephe.1. | 2.Cor.5. | 1.Cor.13. | Rom.1. | Sapien.1. | Psal.26. | 1.Cor.1. | Sapien.1.

vbi habitat? Vbi autē habitat, nisi in templo suo? Templum enim dei sanctū est, quod estis vos. Vide ergo quo modo excipias deū. Spiritus est deus, in spiritu & veritate oportet adorare deum. Iam in cor tuū si placet, intret arca testamenti, & ruat Dagō. Audi ergo nūc & disce deū desiderare, disce vnde deum videre possis præparare. Beati enim mūdicordes, quoniam ipsi deū videbūt. Quid præparas oculos corporis? Si sic videbitur in loco erit quod videbitur, nō est in loco qui vbique totus est. Munda vnde videatur, audi & intellige si ipso iuuāte potero explicare. Adiuuet nos ad intelligendū omnia supradicta opera & munera quemadmodū cōgrua congruentibus apposita sint. Vbi enim dictū est de præmio quòd non congrueret operi & cōsonaret? Quia humiles quasi à regno videntur alieni, Beati, inquit, pauperes spiritu, quia ipsorum est regnū cœlorū. Quia mites homines facile excludūtur de terra sua. Beati, inquit, mites, quoniā ipsi hæreditate possidebunt terrā. Iam cætera aperta sunt, clara sua sponte cognoscuntur, disputatore nō egent, cōmemoratore opus habent. Beati qui lugent. Quis lugens nō consolationem desiderat? Ipsi, inquit, cōsolabuntur. Beati qui esuriunt & sitiunt iusticiam. Quis esuriens & sitiēs non satietatē requirit? & ipsi, inquit, saturabūtur. Beati misericordes. Qui misericors nisi qui optat ex ipso opere reddi sibi à deo vicē, vt circa se fiat quod circa pauperē facit? Beati, inquit, misericordes, quoniā ipsorum miserebitur deus. Quo modo per ipsa singula singulis propria apposita sunt, & nihil adhibitū est in præmio quod non cōgrueret præcepto. Præceptū est enim vt sis pauper spiritu: præmiū est, vt habeas regnū cœlorum. Præceptum est, vt sis mitis: præmium est, vt possideas terrā. Præceptum est, vt sis lugens: præmiū, vt cōsoleris. Præceptum est, vt esurias & sitias iusticiam: præmiū, vt satureris. Præceptum est, vt sis misericors: præmiū, vt misericordiam cōsequaris. Sic præceptum est, vt mundes cor: præmiū, vt videas deum: nō ergo ita sapias in his præceptis & præmiis vt quū audis, Beati mundicordes, quoniā ipsi deū videbunt, putes pauperes spiritu non visuros, aut nō visuros mites, nō visuros lugentes, non visuros esurientes & sitientes iusticiam, non visuros misericordes. Non arbitreris eos tantū quasi visuros qui mundo sunt corde, illis à visione separatis. Omnia enim hæc idem ipsi sunt. Ipsi videbunt, sed non ideo videbunt quia pauperes

2. Cor. 6.
Ioan. 4.

spiritu sunt, quia mites sunt, quia lugentes, quia esurientes & sitientes iusticiam, quia misericordes, sed quia mūdi sunt corde. Quemadmodum si corporalia opera membris corporalibus coaptaret ac diceret, verbi gratia quisquā, Beati qui pedes habent quia ipsi ambulabunt: beati qui manus habēt, quia ipsi operabuntur: beati qui vocē habent, quoniam ipsi clamabunt: beati qui os & linguam habent quoniam ipsi loquentur: beati qui oculos habent, ipsi enim videbūt. Sic tanquam spiritalia membra cōponens docuit quid ad quid pertineat. Apta est humilitas ad habendum regnum cœlorum, apta est mansuetudo ad possidendam terram, aptus luctus ad consolationem, apta fames & sitis iusticiæ ad saturitatē, apta misericordia ad impetrandam misericordiam, aptum mundum cor ad vidēdum deū. Si ergo desideramus videre deum, oculus iste vnde mundabitur? Quis enim non currat, quis non quærat vnde mundet quo videre possit quem toto affectu desiderat? Expressit hoc diuina testatio, Fide, inquit, mundans corda eorum. Mundat cor fides dei, mundum cor videt deum. Sed quia ipsa fides aliquando ab hominibus, qui seipsos fallūt, talis determinatur, quasi sufficiat tantummodo credere. Promittunt enim sibi quidam etiam cōspectum dei regnumq; cœlorum credentes & male viuentes. Contra hos succensus & spiritali charitate quodam modo stomachans Iacobus Apostolus in epistola sua dicit, Tu credis quoniam vnus est deus. Plaudis tibi de fide, attendis enim multos impios æstimare multos esse deos, & tu tibi gaudes credendo quòd vnus est deus. Bene facis, & dæmones credūt & contremiscunt. Nunquid & ij deum videbunt? Videbūt qui mundo sunt corde. Quis autē mundicordes dicat spiritus immūdos? & tamen credūt & cōtremiscunt. Discernēda est fides nostra à fide dæmonū. Fides enim nostra mundat cor, fides autem illorum reos facit. Male quippe operātur & ideo domino dicunt, Quid nobis & tibi est? Quū audis hoc dęmones dicere, putas eos nō agnoscere? Scimus, inquiūt, qui sis: Tu es filius dei. Dicit hoc Petrus & laudatur, dicit hoc dæmō & damnatur. Vnde hoc nisi quia vox par & cor impar? Discernamus ergo fidem nostram, nec credere sufficiat. Non est talis fides quæ mundat cor. Fide, inquit, mundans corda eorum. Sed qua fide, quali fide nisi quam definit Apostolus Paulus vbi ait, Fides quæ per dilectionem operatur? Ista fides discernit

Act. 15. *Iac. 2.* *Fides Christianorum discernitur à fide dæmonum.* *Luca. 4.* *Matth. 16.* *Acto. 15.* *Gala. 5.*

à fide

à fide dæmonum, discernit ab hominum flagitiosis ac perditis moribus. Fides, inquit Quæ fides? Quæ per dilectionem operatur sperat quod deus pollicetur. Nihil ista definitione propensius, nihil perfectius. Ergo tria sunt illa. Necesse est vt in quo est fides, quæ per dilectionem operatur, speret quod deus pollicetur. Comes est ergo fidei spes: necessaria quippe spes est, quandiu non videmus quod credimus: ne forte non videndo & desperando deficiamus. Contristat nos quia non videmus: sed consolatur nos, quia visuros nos speramus. Adest ergo spes, & fit comes fidei. Deinde & charitas, qua desideramus, qua pertingere conamur, qua inardescimus, qua esurimus & sitimus. Adhibetur ergo & hæc: & erit fides spes charitas. Quo modo enim non erit ibi charitas, quum nihil sit aliud charitas quàm dilectio? Ipsa autem fides definita est, quæ per dilectionem operatur. Tolle fidem perit quod credis. Tolle charitatem, perit quod agis. Fidei enim pertinet vt credas: charitati vt agas. Si enim credis & non amas; nõ te moues ad bonum opus. Et si moues, vt seruus moues non vt filius, timendo pœnam nõ amando iusticiam. Illa ergo Fides, inquam, mundat cor quæ per dilectionem operatur. Et modo ipsa fides quid agit tantis testimoniis scripturarum, tam multiplici lectione, tam varia copiosaque exhortatione quid agit nisi videamus per speculum in ænigmate, postea facie ad faciem? Sed non iterum tu redeas ad istam faciem tuam. Faciem cordis cogita: coge cor tuum cogitare diuina, compelle, vrge. Quicquid simile corporis cogitanti occurrerit, abiice. Nondum potes dicere, hoc est: saltem dic non est hoc. Quãdo enim dices, hoc est deus? Nec cum videbis quia ineffabile est quod videbis. Raptum se dicit Apostolus in tertiũ cœlũ, & audisse ineffabilia verba. Si sunt ineffabilia verba, quid est cuius sunt verba? Cogitanti ergo tibi de deo, occurrit aliqua fortasse in humana specie mira & amplissima magnitudo constituisti eam cõspectu cogitationis tuæ tanquam magnũ aliquid amplissimũ, grande, ingẽtissima mole diffusum, finisti alicubi. Si finisti, deus non est. Si non finisti, facies vbi est? Cogitas molẽ, & vt membra distinguas definis molem. Aliter enim membra distinguere non potes nisi moli dederis finem. Quid agis stulta & carnalis cogitatio? Grandem molem fecisti, & tanto grandiorem quanto te putasti deũ amplius honorare. Addit alius vnum

Fides.

Spes.

Charitas.

1. Cor. 13.

2. Cor. 12.

cubitum & facit maiorem. Sed legi, inquis, Quid legisti qui nihil intellexisti? Et tamen dic quid legisti? Non repellamus paruulum corde ludentẽ. Dic quid legisti, Cœlũ mihi thronus est, terra autẽ scabellum pedũ meorum. Aio, Legi & ego sed tu forte potiorẽ te putas quia legisti & credidisti. Credo & ego quod dixisti. Simul credamus. Quid dico? simul quæramus. Ecce tene quod legisti, & credidisti. Cœlũ mihi thronus est, id est, sedes: thronus enim Græce, Latine sedes est, terra autẽ scabellum pedũ meorum. Non legisti & aliud qui palmo mensus est cœlũ? Puto te legisse, cognoscis, & te credere confiteris. Ibi enim vtrunq; legimus: vtrunque credimus, modo iam cogita & doce me, adhibeo te doctorem, me paruulũ facio. Doce obsecro te. Quis est qui sedet in palmo suo? Ecce figuras, Liniamenta membrorũ dei à corpore humano duxisti. Sed forte surrepit tibi vt secundũ corpus putares nos factos ad imaginẽ dei. Interim accipio considerandum, discutiendum, requirendũ, disputando excutiendum. Si placet audi me, quia in eo quod tibi placuit, audiui te. Sedet deus in cœlo, & palmo metitur cœlũ. Idem cœlum fit latum quum sedet, & angustum quum metitur, an ipse deus tantus est in sedendo quantus in palmo? Si hoc ita est, nõ ad similitudinem suam nos fecit. Nos enim palmũ angustiorem valde habemus quã partẽ corporis qua sedemus. Ille autem si tam latus est in palmo suo, quã latus in sessione sua, dispatia membra nobis fecit: nõ est ista similitudo. Erubescat ergo tale idolum in corde Christiano: proinde cœlum accipe pro omnibus sanctis: quia & terra dicitur pro omnibus qui sunt in terra, Omnis terra adoret te. Si bene dicimus secundũ eos qui habitant in terra, Omnis terra adoret te: bene dicimus etiam secundum eos qui habitãt in cœlo, Omne cœlũ portet te. Nam & sancti ipsi qui in terra habitant, carne terram calcant, corde in cœlo habitant. Non enim frustra admonentur sursum habere cor, & quũ admoniti fuerint ita esse respondent: aut frustra dicitur. Si cõsurrexistis cũ Christo, quæ sursum sunt quærite, vbi Christus est in dextera dei sedẽs, Quæ sursum sunt sapite, nõ quę super terrã. Inquantũ ergo ibi conuersantur, & ipsi deũ portãt, & cœlũ sunt: quia dei sedes sunt. Et quum annunciant verba dei, Cœli enarrant gloriam dei. Redi ergo mecum ad faciem cordis: ipsam præpara, intus est cui loquitur deus: aures, oculi, cætera membra visibilia, interioris

Esaia. 66. *Esaia. 40.* *Genes. 1.* *Psal. 65.* *Coloss. 3.* *Psal. 18.*

terioris cuiusdam vel habitaculũ vel organũ sunt. Interior est homo vbi habitat Christus interim per fidem, ibi habitaturus pręsentia diuinitatis suæ quum cognouerimus quę sit latitudo, longitudo, altitudo, profundũ, cognouerimus etiam supereminentem scientiæ charitatem Christi, vt impleamur in omnẽ plenitudinem dei. Nũc ergo si tibi intellectus, hic non displicet, aduoca te comprehẽdere latitudinem, longitudinẽ, altitudinẽ, profundũ. Non discurras imaginatione cogitationis per spacia mundana, & molis huius tam magnæ incomprehẽsibilem granditatem. in te attende quod dico, Latitudo est in bonis operibus, longitudo in longanimitate & perseuerãtia bonorum operum, altitudo in supernorũ expectatione præmiorum. Propter quã altitudinẽ tibi dicitur vt sursum cor habeas. Bene operare, & in bonis operibus perseuera, ꝓpter beneficia dei. Terrena pro nihilo æstimes, ne quũ tibi aliquo sapientis illius flagello terra ista fuerit perturbata, dicas te sine causa deum coluisse, sine causa bona opera fecisse, sine causa in bonis operibus ꝑseuerasse. Faciendo enim bona opera, quasi habuisti latitudinẽ. Perseuerando in eis, quasi habuisti longitudinem. Sed terrena cõquirendo nõ habuisti altitudinẽ. Attende profundum, Gratia dei est in occulto volũtatis eius. Quis enim cognouit sensum domini? Aut quis cõsiliarius eius fuit? Et iudicia tua sicut multa abyssus. Hanc conuersationẽ bene operãdi, in ea perseuerandi, superna expectandi, gratiam dei occulte dandi, sapientia non stulticia, nec reprehendẽdi quare alius sic, alius autem sic: nõ enim est iniquitas apud deum. Hanc ergo cõuersationem, si placet, coapta etiã cruci domini tui. Non enim frustra talem mortẽ elegit, in cuius potestate erat vel mori vel nõ mori, Si in potestate erat mori & non mori, quare non in potestate sic vel sic mori? Non frustra ergo crucem elegit, vbi te huic mundo crucifigeret. Nam latitudo est in cruce transuersum lignum, vbi figuntur manus, propter bonorum operũ significationẽ. Longitudo est in ea parte ligni, quæ ab ipso transuerso ad terrã tendit. Ibi enim corpus crucifigitur & quodam modo stat: & ipsa statio perseuerantiam significat. Altitudo autem in illo ligno est quod ad eodem transuerso sursum versus ac caput eminet, & ea significatur supernorum expectatio. Vbi profundũ, nisi in ea parte quæ terræ defixa est? Occulta est enim gratia: & in abdito latet. Non

Ephe. 3. *Roma. 11.* *Psal. 35.* *2. Para. 19.* *Roma. 9.*

Non videtur, sed inde eminet quod videtur. Post hæc si comprehenderis hæc omnia, non solum intelligēdo verumētiam agendo, intellectus enim bonus omnibus qui faciūt eum, tunc iam extende te si potes ad agnoscendā agnitionem charitatis Christi supereminentem scientiæ. Quum perueneris, impleberis in omnem plenitudinē dei. Tunc erit illud facie ad faciem. Impleberis autē in omnem plenitudinem dei, non vt tu sis plenus deus, sed vt sis plenus deo. Quære ibi, si potes, faciem corporalē. Iam tollantur nugæ à mentis aspectu. Abiiciat paruulus ludicra, discat tractare maiora. Et nos in multis paruuli sumus, & cū plus quàm sumus essemus, à maioribus tolerati sumus. Pacē sectamini cum omnibus, & sanctificationem sine qua nemo poterit videre deū. Hac enim & cor mūdatur, quia ibi est fides quæ per dilectionē operatur. Hinc beati mundicordes, quoniam ipsi deum videbunt.

Psal. 110.

Galat. 6.

In festo sanctæ crucis: In illud Apostoli, Mihi autem absit gloriari, nisi in cruce domini nostri Iesu Christi:

SERMO XV.

HAEC est Christiana doctrina, humilitatis præceptum, humilitatis cōmendatio, vt nō gloriemur, nisi in cruce domini nostri Iesu Christi. Nam non est magnum in Christi sapientia gloriari, magnū est in cruce gloriari. Vnde tibi insultat impius gloriatur pius inde. Vnde exultat superbus, inde gloriatur Christianus. Noli erubescere de cruce Christi. Ideo in fronte, tanquam in sede pudoris, signum accepisti. Recole frontē tuam, ne linguam expauescas alienā. Signum veteris testamenti circuncisio in latenti carne, signum noui testamenti crux in libera fronte. Ibi occultatio est, hic reuelasio. Illud est sub velamine, hoc in facie. Quandiu enim legitur Moyses, velamen super cor eorum positum est. Quare? Quia non transierunt ad Christum: cum enim transieris ad Christum, auferetur velamen, vt qui habebas in occulto circuncisionem, in fronte portes crucē. Nos enim reuelata facie gloriam domini speculantes in eandē imaginē, inquit, transformamur de gloria in gloriam tanquam à domini spiritu. Ne tibi tribuas, ne hoc tuū putes, ne ignorans dei iusticiam, & tuam volens constituere iusticiæ dei non sis subiectus. Transi ergo ad Christum, ô qui gloriaris de circuncisione. Inde enim vis gloriā habere, quod verecundaris ostendere.

Veteris testamēti signum. Noui testamēti signum.

1. Cor. 3.

2. Cor. 3.

Roma. 10.

Signum

Signum est, verum est. A deo præceptum est, sed occultationis signum est. Nouum enim testamentum in veteri velabatur. Vetus testamētū in nouo reuelatur. Ideo signum ab occulto transeat in manifestum, & incipit esse in frōte quod latebat sub veste. Nam in eo signo Christum esse prænunciatum quis ambigat? Inde cultelli petrini: petra autem erat Christus. Ideo octauus dies circuncisionis, & dominicus resurrectionis. Ideo Apostolus inde transiens, inde veniēs: trāsiē, scilicet ad dominū vt auferatur velamen, nouit vnde glorietur. Mihi autē absit gloriari, nisi in cruce domini nostri Iesu Christi. Quid enim pri⁹ dixerat? Neq; enim qui circuncisi sunt legē custodiūt, sed volunt vos circuncidi, vt in carne vestra glorientur. Tu quid Apostole transferens signū? Mihi autem absit gloriari nisi in cruce domini nostri Iesu Christi. Hinc habeo, inquit, quod ignorabā, Venit testamentū nouum, reuelatū est quod occultabatur. Qui sedebāt in vmbra mortis, lumen ortum est eis. Reuelatū est eis quod occultabatur, quod latebat in aperto est. Venit ipsa petra, omnes nos spiritu circūcidit, & suæ humilitatis signū in redēptorū frōte defigit, iā gloriatio in cruce sit Christi. Non nos pudeat humilitatis excelsi. Quādiu discretio ciborum, & carnis circuncisio, quorū deus venter est, & gloria in pudendis eorū? Illis futura prænūciabātur, iam facta credātur. Nō simus ingrati ei qui venit, si expectauimus vt veniret. Sed vnde Iudæi ab hac gratia extorres, alieni, fugitiui? Quia zelum dei habēt, sed nō secundū sciētiā. Quam scientiā? Ignorātes, inquit, dei iusticiam & suā volētes cōstituere: nō tenētes deū nisi in præceptis, & suis viribus se arbitrantes implere posse præcepta, adiutorium deuitarūt. Finis enim legis Christus perfectio legis Christus ad iusticiam omni credenti. Et quid facit Christus? Iustificat impium. Credendo quippe in eum qui iustificat impium, non pium, sed impium, faciens pium quem reperit impium, Credenti ergo in eū qui iustificat impium, deputatur fides eius ad iusticiam. Si enim Abraham ex operibus iustificatus est, tanquam ipse fecerit, tanquam sibi hoc ipse præstiterit, habet gloriam sed nō apud deum. Qui autē gloriatur, in domino glorietur, & securus dicat in tua iusticia erue me & exime me. Eruit enim & eximit in se sperantes, non suis viribus quod acceperant, tribuentes. Et hoc ipsum enim est sapiētiæ scire cuius est donū. Quis hoc dixit? Qui

1. Cori. 10.
Galat. 6.
Esa. 9.
Philip. 3.
Roma. 10.
Roma. 4.
1. Corin. 1.
Psalm. 30.

Qui rogauit deum vt daret illi cõtinentiam. Quæ iusticia, quæ particula iusticiæ impleri potest sine aliqua cótinentia? Delectat enim peccare: nam si non delectaret, non fieret. Minus auté delectat iusticia, aut non delectat, aut minus quàm dignũ est delectat. Vnde hoc nisi de languoribus animæ? Panis in fastidio est, & delectat venenũ. Vnde iste lãguor sanabitur obsecro vos? Ita ne à nobismetipsis & per nosmetipsos, qui omnes idonei fuimus vulnerare nos? Quis nostrũ est idoneus curare quod fecit? Sic & in ipsis delictis qs nõ cũ voluerit vulnerat se? Sed non quis cum voluerit sanat se. Sit ergo animus pius, sit fideliter Christianus, sit gratiæ non ingratus. Agnoscatur medicus. Nunquam se sanat ægrotus.

In dedicatione Ecclesiæ, SERMO XVI.

BOna opera fidelium de sua temporali terrenáque substãtia, cum in thesauris cœlestibus reconduntur, fides hoc videt quæ pietatis oculum habet in corde. Vnde & ista ædificia, quæ congregandis religiosis cœtibus extruuntur, cum oculo carnis inspexerit, laudat interius quod cernit exterius, & visibili accipit lumine ad quod gaudeat inuisibili veritate. Neque enim occupata est fides inspicere quã pulchra sunt membra huius habitationis, sed de quãta interioris hominis pulcritudine procedant hæc opera dilectionis. Retribuet ergo dominus fidelibus suis tam pie tam hilariter tam deuote ista operantibus, vt eos quoque ipsos in suæ fabricæ constructione componat, quò currunt lapides viui fide formati, spe solidati, charitate compacti. Vbi sapiens ille architectus Apostolus scilicet fundamentum posuit Christum Iesum, summum ipsum lapidem angularem, sicut & Petrus de prophetica scriptura cõmemorat, ab hominibus quidem reprobatum, à deo autem electum & honorificatum. Huic adhærendo pacamur, huic incumbendo firmamur. Simul enim est & fundamentum, quia ipse nos regit. Et angularis, quia ipse coniungit. Ipse est petra, super quam vir sapiens, ædificans domum suam, contra omnes huius seculi tentationes tutissimus perseuerat. Nec pluuia irruente illabitur, nec flumine inundante subuertitur, nec ventis flantibus commouetur. Ipse est & pax nostra, qui fecit vtraque vnum: in ipso enim neque circũcisio quidquam valet, neque præpucium, sed noua creatura. Hi enim duo tanquã parietes ex

1. Corin. 3.
1. Petr. 2.
Matt. 7.
Ephess. 1.
Galat. 6.

tes ex diuerso venientes, longe ab inuicem fuerant, donec ad illum tanquam ad angulum ducti etiã in illum sibimet copulati sunt. Itaque sicut hoc ædificium visibile factum est nobis corporaliter congregandis, ita illud ædificium, quod nos ipsi sumus, deo spiritaliter habitaturo construitur. Templum enim sanctum est, inquit Apostolus, quod estis vos, si hoc nõ terrenis molibus erigamus. Hoc enim nunc visitantibus nobis, illud in fine seculi domino veniente dedicabitur, quando corruptibile hoc nostrum induet incorruptionem, & mortale hoc nostrũ induet immortalitaté. Quia corpus humilitatis nostrę cõformabit corpori gloriæ suæ. Videte enim quid dicat in Psalmo dedicationis: Cõuertisti luctũ meum in gaudium mihi, cõscidisti saccum meum. & accinxisti me læticia, vt cantet tibi gloria mea & nõ compungar. Quũ enim ædificamur, gemit ei humilitas nostra. Quũ autem dedicabimur, cantabit ei gloria nostra. Quia in ædificatione labor est, in dedicatione læticia. Dũ cęduntur de montibus lapides, & ligna de syluis, dũ formãtur, dolantur, coaptantur, labor & cura est. Quum auté perfecti ædificij dedicatio celebratur, gaudiũ & securitas laboribus curisq; succedunt. Sic etiã ædificatio spiritalis, cuius habitator deus non ad tẽpus sed in æternũ erit. Dũ ex infideli vita homines segregantur ad fidẽ. Dum quicquid non bonum atque peruersum est amputatur & cæditur, dum fiũt aptæ pacificæ piæq; iuncturæ, quãtæ tẽtationes timẽtur, quãtæ tribulationes sustinẽtur? Quũ vero aduenerit dies dedicationis domus æternæ, cum dicetur nobis, venite benedicti patris mei, percipite regnũ quod vobis paratũ est ab initio mundi: quæ illa exultatio, quę securitas erit? Cãtabit claritas, nec cõpungetur infirmitas. Quum ostẽdet seipsum nobis qui nos dilexit, & tradidit semetipsum pro nobis. Quum apparuerit hominibus quod est factus in matre, apparebit eis deus factor ꝙ erat in patre. Quum ingredietur perfectã & ornatã, vnitate stabilitam, immortalitate vestitã æternus ipse habitator domum suã, implebit omnia, fulgebit in omnibus, vt sit deus omnia in omnibus. Hanc vnã visioné petiuit à domino quidam. Et ipse quidã, si volumus, nos sumus. Huius desiderio laborauit in gemitu suo, hinc lauit per singulas noctes lectũ suum, & lachrymis stratum suum rigauit. Propter hanc enim fuerunt ei lachrymæ suæ panes die ac nocte dũ diceretur ei per singulos

1. Corin. 3. *1. Cor. 15.* *Philip. 3.* *Psal. 29.* *Matt. 25.* *Ephe. 5.* *1. Cor. 15.* *Psalm. 4.*

Psalm.26. singulos dies vbi est deus tuus? Ipse quippe ait Vnam petij à domino hanc requiram, vt inhabitem in domo domini per omnes dies vitæ meæ, vt cōtempler delectationem domini & protegar in tēplo suo. Ipse habitator, ipse habitatio. Qui enim habitant in domo dei, ipsi sunt etiam domus dei, quæ contemplatur delectationem eius, & protegitur in templo eius, & absconditur in abscondito vultus eius. Hanc spem tenemus rem nōdum videmus: si autem quod nō videmus speramus, per patientiā expectamus & per patientiam ædificamur. Eia ergo fratres si resurrexistis cum Christo quæ sur- Colos. 3. sum sunt quærite, vbi Christus est in dextera dei sedēs. Quæ sursum sunt sapite, nō quæ super terram. Ideo enim & Christus fundamentū nostrū ibi positus est, vt sursum versus ædificemur. Sicut enim terrenis molibus cōstruendis, quarum grauia corpora nō vtiq; nisi ad ima deuergunt, in imo ponitur fundamentum: sic nobis ecōtrario sursum est positus lapis ille fundamentum, tale vt sursum nos rapiat etiam pōdere charitatis. Alacriter ergo cum timore & tremore vestram ipsorū salutem operamini. Deus enim est qui operatur in vobis volentibus operari per bona volūtatem. Omnia facite sine murmuratione & tāquam lapides viui coædificamini in templum dei, & tanquā ligna imputribilia de vobis ipsi facite domū dei, Cōquadramini, dolamini: in laboribus, in necessitatibus, in vigiliis, in negociis, ad omne opus bonū paramini, vt in æterna vita velut cōpage in societate angelorum requiescere mereamini. iste enim locus temporaliter ædificatus, propter quorūdā necessitatē per opera misericordiæ factus est, nec durabit in æternū, sicut & ipsa nostra corpora nō sunt vtiq; sempiterna, sed tēporalia atq; mortalia. Habita- 2.Corin.5. tionē autē habemus ex deo domū nō manufactā, æternam in cœlis vbi & ipsa nostra corpora cōuersione resurrectionis cœlestia & sempiterna futura sunt. Et nunc quanuis nōdum 1. Cor. 3. per speciem sicut erit facie ad faciem, tamen per fidem habitat in nobis deus & ei sic habitanti habitaculū per bona opera efficimur quæ opera æterna nō sunt, sed ad æternā vitam perducunt. Ex quibus est & hoc opus quo ista basilica fabricata est nō enim tales fabricas ibi operabimur. Nullus ibi locus ruiturus ædificatur quò nullus habitator moriturus ingreditur. Nūc tamen sit bonum temporale opus vestrum, vt æterna sit merces vestra. Nunc inquā, fidei & spei domū spi-

rita

ritali dilectione construite in omni opere bono; quod tunc non erit, quia indigentia nulla erit. Fundaméta ergo in cordibus vestris apostolica & prophetica monita racite: humilitatem vestram sicut pauimētum sine offensione prosternite: salutarē in corde vestro doctrinam orationibus & sermonibus tanquam firmis parietibus communite, diuinis eos testimoniis tanquam luminaribus illustrate; infirmos sicut columnę sufferte inopes sicut tecta protegite, vt dominus deus noster pro temporalibus bonis æterna restituat, & vos in æternum perfectos dedicatosq; possideat.

In eodem festo. SERMO XVII.

QVando bona opera, etiam quæ propter deum fiunt, hominibus ostēduntur, quum ea faciunt boni & religiosi, non laudes humanæ appetuntur, sed imitāda proponuntur. Duplex est enim misericordia quæ fit in bono opere, Corporalis est & spiritalis. Esurientibus, sitientibus, nudis, peregrinis corporali misericordia subuenitur. Eadem tamen ista cum ostenduntur, & ad imitationē cæteros prouocant, etiam spiritus mentesq; pascūtur. Alius pascitur opere bono, alius exemplo bono, ambo enim esuriunt. Ille vult accipere vnde alatur, iste vult videre quod imitetur. Monet nos de hac veritate etiam sancti Euangelij lectio, Christianis enim dicitur in deum credentibus, bene operantibus, spem vitæ æternæ pro bonis operibus expectantibus, Vos estis lux mundi: & vniuersæ vbiq; Ecclesiæ diffusæ dicitur, Non potest ciuitas abscondi supra montem cōstituta. Erit, inquit, in nouissimis temporibus manifestus mons domus domini, paratus in cacumine montium. Ipse est mons qui ex paruo lapide creuit, & totum orbem crescendo impleuit. In illo ædificatur Ecclesia, quæ abscondi nō potest: neq; accendunt lucernam & ponunt eā sub modio, sed super candelabrū vt luceat omnibus qui in domo sunt. Bene occurrit lectio quando candelabra dedicantur, vt sit qui operatur lucerna posita in candelabro. Lucerna est enim homo qui bene operatur. Quod autē candelabrum? Mihi autē absit gloriari, nisi in cruce domini mei Iesu Christi. Qui ergo secundum Christum facit, & propter Christū facit, vt nō glorietur nisi in Christo, candelabrū est. Luceat omnibus, videant quod imitentur, nō sint pigri, non auari, prosit quod vidēt. Non sint oculis vidētes & cordibus cæci: sed ne forte occurrat alicui quod dominus bona opera

Matth. 5. *Esa. 2.* *Daniel. 2.* *Luc. 11.* *Galat. 6.*

nera, quæ merita, quæ præmia? Nusquam dictnm est, ipsi deum videbunt. Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cœlorum. Beati mites, ipsi hæreditate possidebunt terram. Beati lugentes, ipsi consolabuntur. Beati esurientes & sitientes iusticiā, ipsi saturabuntur. Beati misericordes, ipsi misericordiam consequentur. Nusquā dictum est, ipsi deum videbunt. Ventum est ad mundicordes, ibi visio dei promissa est. Nō sine causa, nisi quia ibi sunt oculi vnde videtur deus. Dei his oculis Paulus Apostolus loquens ait Illuminatos oculos cordis vestri. Modo ergo isti oculi pro sua infirmitate illuminantur fide: postea pro sua firmitate illuminabuntur specie. Quandiu enim sumus in corpore peregrinamur à domino. Per fidem enim ambulamus non per speciem. Quandiu autē in hac fide sumus quid de nobis dicitur? Videmus nunc per speciem in ænigmate: tunc autem facie ad faciem. Non hic corporea facies cogitetur: nā si accēsus desiderio videndi deū, faciem tuā præparaueris corporalē ad videndum deū, talē faciē desiderabis & dei. Si autē iam saltē de deo spiritaliter sapis, vt deū nō cogites esse corporeū, Vnde diutius heri egimus, si tamē aliquid peregimus, si in corde nostro tāquā in tēplo dei formæ humanæ fregimus simulachrū, si iā nobis bene venit in mentē & viscera nostra interiora possedit, vbi detestatur Apostolus eos, qui dicentes se esse sapiētes stulti facti sunt, & immutauerunt gloriā incorruptibilis dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis. Si iam tale malum detestamini, si auersamini, si creatori mundatis templum suū. Si vultis vt veniat & mansionem apud vos faciat, sentite de domino in bonitate, & in simplicitate cordis quærite illum. Videte cui dicatis. Si tamen dicitis, si vere dicitis, Tibi dixit cor meum quęram faciem tuā. Dicat & cor tuum, & adde, Vultum tuū domine requiram. Bene enim requiris, quia corde requiris. Dicitur dei vultus, dicitur dei brachiū, dicitur dei manus, dicuntur dei pedes, dicitur dei sedes, dicitur scabellum pedum eius, sed noli membra humana cogitare, si vis esse templum veritatis, frange idolum falsitatis. Manus dei pōtētia dei. Facies dei noticia dei, Pedes dei præsentia dei. Sedes dei, si vis, tu es. An forte negare audebis deum esse Christū? Non inquis, Concedis & hoc, Christum dei virtutem & sapientiam dei? Concedo, inquis. Audi, Anima iusti sedes est sapientiæ. Vbi enim sedem habet deus, nisi

Marginal notes: Ephe. 1. — 2. Cor. 5. — 1. Cor. 13. — Rom. 1. — Sapien. 1. — Psal. 26. — 1. Cor. 1. — Sapien. 1.

vbi habitat? Vbi autẽ habitat, nisi in templo suo? Templum enim dei sanctũ est, quod estis vos. Vide ergo quo modo excipias deũ. Spiritus est deus, in spiritu & veritate oportet adorare deum. Iam in cor tuũ si placet, intret arca testamenti, & ruat Dagõ. Audi ergo nũc & disce deũ desiderare, disce vnde deum videre possis præparare. Beati enim mũdicordes, quoniam ipsi deũ videbũt. Quid præparas oculos corporis? Si sic videbitur in loco erit quod videbitur, nõ est in loco qui vbique totus est. Munda vnde videatur, audi & intellige si ipso iuuãte potero explicare. Adiuuet nos ad intelligendũ omnia supradicta opera & munera quemadmodũ cõgrua congruentibus apposita sint. Vbi enim dictũ est de præmio quòd non congrueret operi & cõsonaret? Quia humiles quasi à regno videntur alieni, Beati, inquit, pauperes spiritu, quia ipsorum est regnũ cœlorũ. Quia mites homines facile excludũtur de terra sua. Beati, inquit, mites, quoniã ipsi hæreditate possidebunt terrã. Iam cætera aperta sunt, clara sua sponte cognoscuntur, disputatore nõ egent, cõmemoratore opus habent. Beati qui lugent. Quis lugens nõ consolationem desiderat? Ipsi, inquit, cõsolabuntur. Beati qui esuriunt & sitiunt iusticiam. Quis esuriens & sitiẽs non satietatẽ requirit? & ipsi, inquit, saturabũtur. Beati misericordes. Qui misericors nisi qui optat ex ipso opere reddi sibi à deo vicẽ, vt circa se fiat quod circa pauperẽ facit? Beati, inquit, misericordes, quoniã ipsorum miserebitur deus. Quo modo per ipsa singula singulis propria apposita sunt, & nihil adhibitũ est in præmio quod non cõgrueret præcepto. Præceptũ est enim vt sis pauper spiritu: præmiũ est, vt habeas regnũ cœlorum. Præceptum est, vt sis mitis: præmium est, vt possideas terrã. Præceptum est, vt sis lugens: præmiũ, vt cõsoleris. Præceptum est, vt esurias & sitias iusticiam: præmiũ, vt satureris. Præceptum est, vt sis misericors: præmiũ, vt misericordiam cõsequaris. Sic præceptum est, vt mundes cor: præmiũ, vt videas deum: nõ ergo ita sapias in his præceptis & præmiis vt quũ audis, Beati mundicordes, quoniã ipsi deũ videbunt, putes pauperes spiritu non visuros, aut nõ visuros mites, nõ visuros lugentes, non visuros esurientes & sitientes iusticiam, non visuros misericordes. Non arbitreris eos tantũ quasi visuros qui mundo sunt corde, illis à visione separatis. Omnia enim hæc idem ipsi sunt. Ipsi videbunt, sed non ideo videbunt quia pauperes

2. Cor. 6.
Ioan. 4.

spiritu sunt, quia mites sunt, quia lugentes, quia esurientes & sitientes iusticiam, quia misericordes, sed quia mũdi sunt corde. Quemadmodum si corporalia opera membris corporalibus coaptaret ac diceret, verbi gratia quisquã, Beati qui pedes habent quia ipsi ambulabunt: beati qui manus habẽt, quia ipsi operabuntur: beati qui vocẽ habent, quoniam ipsi clamabunt: beati qui os & linguam habent quoniam ipsi loquentur: beati qui oculos habent, ipsi enim videbũt. Sic tanquam spiritalia membra cõponens docuit quid ad quid pertineat. Apta est humilitas ad habendum regnum cœlorum, apta est mansuetudo ad possidendam terram, aptus luctus ad consolationem, apta fames & sitis iusticiæ ad saturitatẽ, apta misericordia ad impetrandam misericordiam, aptum mundum cor ad vidẽdum deũ. Si ergo desideramus videre deum, oculus iste vnde mundabitur? Quis enim non currat, quis non quærat vnde mundet quo videre possit quem toto affectu desiderat? Expressit hoc diuina testatio, Fide, inquit, mundans corda eorum. Mundat cor fides dei, mundum cor videt deum. Sed quia ipsa fides aliquando ab hominibus, qui seipsos fallũt, talis determinatur, quasi sufficiat tantummodo credere. Promittunt enim sibi quidam etiam cõspectum dei regnumq; cœlorum credentes & male viuentes. Contra hos succensus & spiritali charitate quodam modo stomachans Iacobus Apostolus in epistola sua dicit, Tu credis quoniam vnus est deus. Plaudis tibi de fide, attendis enim multos impios æstimare multos esse deos, & tu tibi gaudes credendo quòd vnus est deus. Bene facis, & dæmones credũt & contremiscunt. Nunquid & ij deum videbunt? Videbũt qui mundo sunt corde. Quis autẽ mundicordes dicat spiritus immũdos? & tamen credũt & cõtremiscunt. Discernẽda est fides nostra à fide dæmonũ. Fides enim nostra mundat cor, fides autem illorum reos facit. Male quippe operãtur & ideo domino dicunt, Quid nobis & tibi est? Quũ audis hoc dęmones dicere, putas eos nõ agnoscere? Scimus, inquiũt, qui sis: Tu es filius dei. Dicit hoc Petrus & laudatur, dicit hoc dæmõ & damnatur. Vnde hoc nisi quia vox par & cor impar? Discernamus ergo fidem nostram, nec credere sufficiat. Non est talis fides quæ mundat cor. Fide, inquit, mundans corda eorum. Sed qua fide, quali fide nisi quam definit Apostolus Paulus vbi ait, Fides quæ per dilectionem operatur? Ista fides discernit à fide

Act. 15.

Iac. 2.

Fides Christianorum discernitur à fide dæmonum.

Luca. 4.
Matth. 16.

Acto. 15.
Gala. 5.

à fide dæmonum. discernit ab hominum flagitiosis ac perditis moribus. Fides, inquit Quæ fides? Quæ per dilectionem operatur sperat quod deus pollicetur. Nihil ista definitione propensius. nihil perfectius. Ergo tria sunt illa. Necesse est vt in quo est fides. quæ per dilectionem operatur, speret quod deus pollicetur. Comes est ergo fidei spes: necessaria quippe spes est, quandiu non videmus quod credimus: ne forte non videndo & desperando deficiamus. Contristat nos quia non videmus: sed consolatur nos, quia visuros nos speramus. Adest ergo spes, & fit comes fidei. Deinde & charitas, qua desideramus, qua pertingere conamur. qua inardescimus, qua esurimus & sitimus. Adhibetur ergo & hæc: & erit fides spes charitas. Quo modo enim non erit ibi charitas, quum nihil sit aliud charitas quàm dilectio? Ipsa autem fides definita est, quæ per dilectionem operatur. Tolle fidem perit quod credis. Tolle charitatem, perit quod agis. Fidei enim pertinet vt credas: charitati vt agas. Si enim credis & non amas; nó te moues ad bonum opus. Et si moues, vt seruus moues non vt filius, timendo pœnam nó amando iusticiam. Illa ergo Fides, inquam, mundat cor quæ per dilectionem operatur. Et modo ipsa fides quid agit tantis testimoniis scripturarum, tam multiplici lectione, tam varia copiosaque exhortatione quid agit nisi videamus per speculum in ænigmate, postea facie ad faciem? Sed non iterum tu redeas ad istam faciem tuam. Faciem cordis cogita: coge cor tuum cogitare diuina, compelle, vrge. Quicquid simile corporis cogitanti occurrerit, abiice. Nondum potes dicere, hoc est saltem dic non est hoc. Quãdo enim dices, hoc est deus? Nec cum videbis quia ineffabile est quod videbis. Raptum se dicit Apostolus in tertiũ cœlũ, & audisse ineffabilia verba. Si sunt ineffabilia verba, quid est cuius sunt verba? Cogitanti ergo tibi de deo, occurrit aliqua fortasse in humana specie mira & amplissima magnitudo constituisti eam cõspectu cogitationis tuæ tanquam magnũ aliquid amplissimũ, grande, ingẽtissima mole diffusum, finisti alicubi. Si finisti, deus non est. Si non finisti, facies vbi est? Cogitas molẽ, & vt membra distinguas definis molem. Aliter enim membra distinguere non potes nisi moli dederis finem. Quid agis stulta & carnalis cogitatio? Grandem molem fecisti. & tanto grandiorem quanto te putasti deũ amplius honorare. Addit alius vnum

Fides.

Spes.

Charitas.

1. Cor. 13.

2. Cor. 12.

cubitum & facit maiorem. Sed legi, inquis, Quid legisti qui nihil intellexisti? Et tamen dic quid legisti? Non repellamus paruulum corde ludentẽ. Dic quid legisti, Cœlũ mihi thronus est, terra autẽ scabellum pedũ meorum. Aio, Legi & ego sed tu forte potiorẽ te putas quia legisti & credidisti. Credo & ego quod dixisti. Simul credamus. Quid dico? simul quæramus. Ecce tene quod legisti, & credidisti. Cœlũ mihi thronus est, id est, sedes: thronus enim Græce, Latine sedes est, terra autẽ scabellum pedũ meorum. Non legisti & aliud qui palmo mensus est cœlũ? Puto te legisse, cognoscis, & te credere confiteris. Ibi enim vtrunq; legimus: vtrunque credimus, modo iam cogita & doce me, adhibeo te doctorem, me paruulũ facio. Doce obsecro te. Quis est qui sedet in palmo suo? Ecce figuras, Liniamenta membrorũ dei à corpore humano duxisti. Sed forte surrepit tibi vt secundũ corpus putares nos factos ad imaginẽ dei. Interim accipio considerandum, discutiendum, requirendũ, disputando excutiendum. Si placet audi me, quia in eo quod tibi placuit, audiui te. Sedet deus in cœlo, & palmo metitur cœlũ. Idem cœlum fit latum quum sedet, & angustum quum metitur, an ipse deus tantus est in sedendo quantus in palmo? Si hoc ita est, nõ ad similitudinem suam nos fecit. Nos enim palmũ angustiorem valde habemus quã partẽ corporis qua sedemus. Ille autem si tam latus est in palmo suo, quã latus in sessione sua, dispaaria membra nobis fecit: nõ est ista similitudo. Erubescat ergo tale idolum in corde Christiano: proinde cœlum accipe pro omnibus sanctis: quia & terra dicitur pro omnibus qui sunt in terra, Omnis terra adoret te. Si bene dicimus secundũ eos qui habitant in terra, Omnis terra adoret te: bene dicimus etiam secundum eos qui habitãt in cœlo, Omne cœlũ portet te. Nam & sancti ipsi qui in terra habitant, carne terram calcant, corde in cœlo habitant. Non enim frustra admonentur sursum habere cor, & quũ admoniti fuerint ita esse respondent: aut frustra dicitur. Si cõsurrexistis cũ Christo, quæ sursum sunt quærite, vbi Christus est in dextera dei sedẽs, Quæ sursum sunt sapite, nõ quę super terrã. Inquantũ ergo ibi conuersantur, & ipsi deũ portãt, & cœlũ sunt: quia dei sedes sunt. Et quum annunciant verba dei, Cœli enarrant gloriam dei. Redi ergo mecum ad faciem cordis: ipsam præpara, intus est cui loquitur deus: aures, oculi, cætera membra visibilia, interioris

Esaia. 66.
Esaia. 40.
Genes. 1.
Psal. 65.
Coloss. 3.
Psal. 18.

terioris cuiusdam vel habitaculũ vel organũ sunt. Interior est homo vbi habitat Christus interim per fidem, ibi habitaturus pręsentia diuinitatis suæ quum cognouerimus quę sit latitudo, longitudo, altitudo, profundũ, cognouerimus etiam supereminentem scientiæ charitatem Christi, vt impleamur in omnẽ plenitudinem dei. Nũc ergo si tibi intellectus, hic non displicet, aduoca te comprehẽdere latitudinem, longitudinẽ, altitudinẽ, profundũ. Non discurras imaginatione cogitationis per spacia mundana, & molis huius tam magnæ incomprehẽsibilem granditatem. in te attende quod dico, Latitudo est in bonis operibus, longitudo in longanimitate & perseuerãtia bonorum operum, altitudo in supernorũ expectatione præmiorum. Propter quã altitudinẽ tibi dicitur vt sursum cor habeas. Bene operare, & in bonis operibus perseuera ꝓpter beneficia dei. Terrena pro nihilo æstimes, ne quũ tibi aliquo sapientis illius flagello terra ista fuerit perturbata, dicas te sine causa deum coluisse, sine causa bona opera fecisse, sine causa in bonis operibus ꝑseuerasse. Faciendo enim bona opera, quasi habuisti latitudinẽ. Perseuerando in eis, quasi habuisti longitudinem. Sed terrena cõquirendo nõ habuisti altitudinẽ. Attende profundum, Gratia dei est in occulto volũtatis eius. Quis enim cognouit sensum domini? Aut quis cõsiliarius eius fuit? Et iudicia tua sicut multa abyssus. Hanc conuersationẽ bene operãdi, in ea perseuerandi, superna expectandi, gratiam dei occulte dandi, sapientia non stulticia, nec reprehendẽdi quare alius sic, alius autem sic: nõ enim est iniquitas apud deum. Hanc ergo cõuersationem, si placet, coapta etiã cruci domini tui. Non enim frustra talem mortẽ elegit, in cuius potestate erat vel mori vel nõ mori, Si in potestate erat mori & non mori, quare non in potestate sic vel sic mori? Non frustra ergo crucem elegit, vbi te huic mundo crucifigeret. Nam latitudo est in cruce transuersum lignum, vbi figuntur manus, propter bonorum operũ significationẽ. Longitudo est in ea parte ligni, quæ ab ipso transuerso ad terrã tendit. Ibi enim corpus crucifigitur & quodam modo stat: & ipsa statio perseuerantiam significat. Altitudo autem in illo ligno est quod ad eodem transuerso sursum versus ac caput eminet, & ea significatur supernorum expectatio. Vbi profundũ, nisi in ea parte quæ terræ defixa est? Occulta est enim gratia: & in abdito latet. Non

Ephe.3.

Roma. 11.

Psal.35.

2.Para.19.

Roma.9.

Non videtur, sed inde eminet quod videtur. Post hæc si comprehenderis hæc omnia, non solum intelligẽdo verumetiam agendo, intellectus enim bonus omnibus qui faciũt eum, tunc iam extende te si potes ad agnoscendã agnitionem charitatis Christi supereminentem scientiæ. Quum perueneris, impleberis in omnem plenitudinẽ dei. Tunc erit illud facie ad faciem. Impleberis autẽ in omnem plenitudinem dei, non vt tu sis plenus deus, sed vt sis plenus deo. Quære ibi, si potes, faciem corporalẽ. Iam tollantur nugæ à mentis aspectu. Abiiciat paruulus ludicra, discat tractare maiora. Et nos in multis paruuli sumus, & cũ plus quàm sumus essemus, à maioribus tolerati sumus. Pacẽ sectamini cum omnibus, & sanctificationem sine qua nemo poterit videre deũ. Hac enim & cor mũdatur, quia ibi est fides quæ per dilectionẽ operatur. Hinc beati mundicordes, quoniam ipsi deum videbunt.

Psal. 110.

Galat. 6.

In festo sanctæ crucis: In illud Apostoli, Mihi autem absit gloriari, nisi in cruce domini nostri Iesu Christi:

SERMO XV.

HAEC est Christiana doctrina, humilitatis præceptum, humilitatis cõmendatio, vt nõ gloriemur, nisi in cruce domini nostri Iesu Christi. Nam non est magnum in Christi sapientia gloriari, magnũ est in cruce gloriari. Vnde tibi insultat impius gloriatur pius inde. Vnde exultat superbus, inde gloriatur Christianus. Noli erubescere de cruce Christi. Ideo in fronte, tanquam in sede pudoris, signum accepisti. Recole frontẽ tuam, ne linguam expauescas alienã. Signum veteris testamenti circuncisio in latenti carne, signum noui testamenti crux in libera fronte. Ibi occultatio est, hic reuelasio. Illud est sub velamine, hoc in facie. Quandiu enim legitur Moyses, velamen super cor eorum positum est. Quare? Quia non transierunt ad Christum: cum enim transieris ad Christum, auferetur velamen, vt qui habebas in occulto circuncisionem, in fronte portes crucẽ. Nos enim reuelata facie gloriam domini speculantes in eandẽ imaginẽ, inquit, transformamur de gloria in gloriam tanquam à domini spiritu. Ne tibi tribuas, ne hoc tuũ putes, ne ignorans dei iusticiam, & tuam volens constituere iusticiæ dei non sis subiectus. Transi ergo ad Christum, ô qui gloriaris de circuncisione. Inde enim vis gloriã habere, quod verecundaris ostendere.

Veteris testamẽti signum. Noui testamẽti signum.

1. Cor. 3.

2. Cor. 3.

Roma. 10.

Signum

Signũm eſt, verum eſt. A deo præceptum eſt, ſed occultationis ſignum eſt. Nouum enim teſtamentum in veteri velabatur. Vetus teſtamẽtũ in nouo reuelatur. Ideo ſignum ab occulto tranſeat in manifeſtum, & incipit eſſe in frõte quod latebat ſub veſte. Nam in eo ſigno Chriſtum eſſe prænunciatum quis ambigat? Inde cultelli petrini: petra autem erat Chriſtus. Ideo octauus dies circuncíſionis, & dominicus reſurrectionis. Ideo Apoſtolus inde tranſiens, inde veniẽs: trãſiẽs ſcilicet ad dominũ vt auferatur velamen, nouit vnde glorietur. Mihi autẽ abſit gloriari, niſi in cruce domini noſtri Ieſu Chriſti. Quid enim pri⁹ dixerat? Neq; enim qui circunciſi ſunt legẽ cuſtodiũt, ſed volunt vos circuncidi, vt in carne veſtra glorientur. Tu quid Apoſtole transferens ſignũ? Mihi autem abſit gloriari niſi in cruce domini noſtri Ieſu Chriſti. Hinc habeo, inquit, quod ignorabã, Venit teſtamentũ nouum, reuelatũ eſt quod occultabatur. Qui ſedebãt in vmbra mortis, lumen ortum eſt eis. Reuelatũ eſt eis quod occultabatur, quod latebat in aperto eſt. Venit ipſa petra, omnes nos ſpiritu circũcidit, & ſuæ humilitatis ſignũ in redẽptorũ frõte defigit, iã gloriatio in cruce ſit Chriſti. Non nos pudeat humilitatis excelſi. Quãdiu diſcretio ciborum, & carnis circunciſio, quorũ deus venter eſt, & gloria in pudendis eorũ? Illis futura prænũciabãtur, iam facta credãtur. Nõ ſimus ingrati ei qui venit, ſi expectauimus vt veniret. Sed vnde Iudæi ab hac gratia extorres, alieni, fugitiui? Quia zelum dei habẽt, ſed nõ ſecundũ ſciẽtiã. Quam ſcientiã? Ignorãtes, inquit, dei iuſticiam & ſuã volẽtes cõſtituere: nõ tenẽtes deũ niſi in præceptis, & ſuis viribus ſe arbitrantes implere poſſe præcepta, adiutorium deuitarũt. Finis enim legis Chriſtus perfectio legis Chriſtus ad iuſticiam omni credenti. Et quid facit Chriſtus? Iuſtificat impium. Credendo quippe in eum qui iuſtificat impium, non pium, ſed impium, faciens pium quem reperit impium, Credenti ergo in eũ qui iuſtificat impium, deputatur fides eius ad iuſticiam. Si enim Abraham ex operibus iuſtificatus eſt, tanquam ipſe fecerit, tanquam ſibi hoc ipſe præſtiterit, habet gloriam ſed nõ apud deum. Qui autẽ gloriatur, in domino glorietur, & ſecurus dicat in tua juſticia erue me & exime me. Eruit enim & eximit in ſe ſperantes, non ſuis viribus, quod acceperant, tribuentes. Et hoc ipſum enim eſt ſapiẽtiæ ſcire cuius eſt donũ. Quis hoc dixit? Qui

1. Cori. 10. *Galat. 6.* *Eſa. 9.* *Philip. 3.* *Roma. 10.* *Roma. 4.* *1. Corin. 1.* *Pſalm. 30.*

Qui rogauit deum vt daret illi cõtinentiam. Quæ iusticia, quæ particula iusticiæ impleri potest sine aliqua cõtinentia? Delectat enim peccare: nam si non delectaret, non fieret. Minus autẽ delectat iusticia, aut non delectat, aut minus quàm dignũ est delectat. Vnde hoc nisi de languoribus animæ? Panis in fastidio est, & delectat venenũ. Vnde iste lãguor sanabitur obsecro vos? Ita ne à nobismetipsis & per nosmetipsos, qui omnes idonei fuimus vulnerare nos? Quis nostrũ est idoneus curare quod fecit? Sic & in ipsis delictis qs nõ cũ voluerit vulnerat se? Sed non quis cum voluerit sanat se. Sit ergo animus pius, sit fideliter Christianus, sit gratiæ non ingratus. Agnoscatur medicus. Nunquam se sanat ægrotus.

In dedicatione Ecclesiæ, SERMO XVI.

BOna opera fidelium de sua temporali terrenáque substãtia, cum in thesauris cœlestibus reconduntur, fides hoc videt quæ pietatis oculum habet in corde. Vnde & ista ædificia, quæ congregandis religiosis cœtibus extruuntur, cum oculo carnis inspexerit, laudat interius quod cernit exterius, & visibili accipit lumine ad quod gaudeat inuisibili veritate. Neque enim occupata est fides inspicere quã pulchra sunt membra huius habitationis, sed de quãta interioris hominis pulcritudine procedant hæc opera dilectionis. Retribuet ergo dominus fidelibus suis tam pie tam hilariter tam deuote ista operantibus, vt eos quoque ipsos in suæ fabricæ constructione componat, quò currunt lapides viui fide formati, spe solidati, charitate compacti. Vbi sapiens ille architectus Apostolus scilicet fundamentum posuit Christum Iesum, summum ipsum lapidem angularem, sicut & Petrus de prophetica scriptura cõmemorat, ab hominibus quidem reprobatum, à deo autem electum & honorificatum. Huic adhærendo pacamur, huic incumbendo firmamur. Simul enim est & fundamentum, quia ipse nos regit. Et angularis, quia ipse coniungit. Ipse est petra, super quam vir sapiens, ædificans domum suam, contra omnes huius seculi tentationes tutissimus perseuerat. Nec pluuia irruente illabitur, nec flumine inundante subuertitur, nec ventis flantibus commouetur. Ipse est & pax nostra, qui fecit vtraque vnum: in ipso enim neque circũcisio quidquam valet, neque præpucium, sed noua creatura. Hi enim duo tanquã parietes ex

1. Corin. 3. *1. Petr. 2.* *Matt. 7.* *Ephes. 2.* *Galat. 6.*

tes ex diuerso venientes, longe ab inuicem fuerant, donec ad illum tanquam ad angulum ducti etiã in illum sibimet copulati sunt. Itaque sicut hoc ædificium visibile factum est nobis corporaliter congregandis, ita illud ædificium, quod nos ipsi sumus, deo spiritaliter habitaturo construitur. Templum enim sanctum est, inquit Apostolus, quod estis vos, si hoc nõ terrenis molibus erigamus. Hoc enim nunc visitantibus nobis, illud in fine seculi domino veniente dedicabitur, quando corruptibile hoc nostrum induet incorruptionem, & mortale hoc nostrũ induet immortalitatẽ. Quia corpus humilitatis nostrę cõformabit corpori gloriæ suæ. Videte enim quid dicat in Psalmo dedicationis: Cõuertisti luctũ meum in gaudium mihi, cõscidisti saccum meum. & accinxisti me lætitia, vt cantet tibi gloria mea & nõ compungar. Quũ enim ædificamur, gemit ei humilitas nostra. Quũ autem dedicabimur, cantabit ei gloria nostra. Quia in ædificatione labor est, in dedicatione lætitia. Dũ cęduntur de montibus lapides, & ligna de syluis, dũ formãtur, dolantur, coaptantur, labor & cura est. Quum autẽ perfecti ædificij dedicatio celebratur, gaudiũ & securitas laboribus curisq; succedunt. Sic etiã ædificatio spiritalis, cuius habitator deus non ad tẽpus sed in æternũ erit. Dũ ex infideli vita homines segregantur ad fidẽ. Dum quicquid non bonum atque peruersum est amputatur & cæditur, dum fiũt aptæ pacificæ piæq; iuncturæ, quãtæ tẽtationes timẽtur, quãtæ tribulationes sustinẽtur? Quũ vero aduenerit dies dedicationis domus æternæ, cum dicetur nobis, venite benedicti patris mei, percipite regnũ quod vobis paratũ est ab initio mundi: quæ illa exultatio, quę securitas erit? Cãtabit claritas, nec cõpungetur infirmitas. Quum ostẽdet seipsum nobis qui nos dilexit, & tradidit semetipsum pro nobis. Quum apparuerit hominibus quod est factus in matre, apparebit eis deus factor q erat in patre. Quum ingredietur perfectã & ornatã, vnitate stabilitam, immortalitate vestitã æternus ipse habitator domum suã, implebit omnia, fulgebit in omnibus, vt sit deus omnia in omnibus. Hanc vnã visionẽ petiuit à domino quidam. Et ipse quidã, si volumus, nos sumus. Huius desiderio laborauit in gemitu suo, hinc lauit per singulas noctes lectũ suum, & lachrymis stratum suum rigauit. Propter hanc enim fuerunt ei lachrymæ suæ panes die ac nocte dũ diceretur ei per singulos

1. Corin. 3. *1. Cor. 15.* *Philip. 3.* *Psal. 29.* *Matt. 25.* *Ephe. 5.* *1. Cor. 15.* *Psalm. 4.*

Psalm.26. singulos dies vbi est deus tuus? Ipse quippe ait Vnam petij à domino hanc requiram, vt inhabitem in domo domini per omnes dies vitæ meæ, vt cōtempler delectationem domini & protegar in tēplo suo. Ipse habitator, ipse habitatio. Qui enim habitant in domo dei, ipsi sunt etiam domus dei, quæ contemplatur delectationem eius, & protegitur in templo eius, & absconditur in abscondito vultus eius. Hanc spem tenemus rem nōdum videmus: si autem quod nō videmus speramus, per patientiā expectamus & per patientiam ædificamur. Eia ergo fratres si resurrexistis cum Christo quæ sur-*Colloss. 3.* sum sunt quærite, vbi Christus est in dextera dei sedēs Quæ sursum sunt sapite, nō quæ super terram. Ideo enim & Christus fundamentū nostrū ibi positus est, vt sursum versus ædificemur. Sicut enim terrenis molibus cōstruendis, quarum grauia corpora nō vtiq; nisi ad ima deuergunt, in imo ponitur fundamentum: sic nobis ecōtrario sursum est positus lapis ille fundamentum, tale vt sursum nos rapiat etiam pōdere charitatis. Alacriter ergo cum timore & tremore vestram ipsorū salutem operamini. Deus enim est qui operatur in vobis volentibus operari per bonā volūtatem. Omnia facite sine murmuratione & tāquam lapides viui coædificamini in templum dei, & tanquā ligna imputribilia de vobis ipsi facite domū dei, Cōquadramini, dolamini: in laboribus, in necessitatibus, in vigiliis, in negociis, ad omne opus bonū paramini, vt in æterna vita velut cōpage in societate angelorum requiescere mereamini. iste enim locus temporaliter ædificatus propter quorūdā necessitatē per opera misericordiæ factus est, nec durabit in æternū, sicut & ipsa nostra corpora nō sunt vtiq; sempiterna, sed tēporalia atq; mortalia. Habita-*2.Corin.5.* tionē autē habemus ex deo domū nō manufactā, æternam in cœlis vbi & ipsa nostra corpora cōuersione resurrectionis cœlestia & sempiterna futura sunt. Et nunc quanuis nōdum *1. Cor. 3.* per speciem sicut erit facie ad faciem, tamen per fidem habitat in nobis deus & ei sic habitanti habitaculū per bona opera efficimur quæ opera æterna nō sunt, sed ad æternā vitam perducunt. Ex quibus est & hoc opus quo ista basilica fabricata est nō enim tales fabricas ibi operabimur. Nullus ibi locus ruiturus ædificatur quò nullus habitator moriturus ingreditur. Nūc tamen sit bonum temporale opus vestrum, vt æterna sit merces vestra. Nunc inquā, fidei & spei domū spi-

rita

ritali dilectione construite in omni opere bono; quod tunc non erit, quia indigentia nulla erit. Fundaméta ergo in cordibus vestris apostolica & prophetica monita iacite: humilitatem vestram sicut pauimētum sine offensione prosternite: salutaré in corde vestro doctrinam orationibus & sermonibus tanquam firmis parietibus communite, diuinis eos testimoniis tanquam luminaribus illustrate; infirmos sicut columnę sufferte inopes sicut tecta protegite, vt dominus deus noster pro temporalibus bonis æterna restituat, & vos in æternum perfectos dedicatosq; possideat.

In eodem festo. SERMO XVII.

QVando bona opera, etiam quæ propter deum fiunt, hominibus ostēduntur, quum ea faciunt boni & religiosi, non laudes humanæ appetuntur, sed imitāda proponuntur. Duplex est enim misericordia quæ fit in bono opere, Corporalis est & spiritalis. Esurientibus, sitientibus, nudis, peregrinis corporali misericordia subuenitur. Eadem tamen ista cum ostenduntur, & ad imitationé cæteros prouocant, etiam spiritus mentesq; pascūtur. Alius pascitur opere bono, alius exemplo bono, ambo enim esuriunt. Ille vult accipere vnde velatur, iste vult videre quod imitetur. Monet nos de hac veritate etiam sancti Euangelij lectio, Christianis enim dicitur in deum credentibus, bene operantibus, spem vitæ æternæ pro bonis operibus expectantibus, Vos estis lux mundi: & vniuersæ vbiq; Ecclesiæ diffusæ dicitur, Non potest ciuitas abscondi supra montem cōstituta. Erit, inquit, in nouissimis temporibus manifestus mons domus domini, paratus in cacumine montium. Ipse est mons qui ex paruo lapide creuit, & totum orbem crescendo impleuit. In illo ædificatur Ecclesia, quæ abscondi nō potest: neq; accendunt lucernam & ponunt ei sub modio, sed super candelabrū vt luceat omnibus qui in domo sunt. Bene occurrit lectio quando candelabra dedicantur, vt sit qui operatur lucerna posita in candelabro. Lucerna est enim homo qui bene operatur. Quod auté candelabrum? Mihi auté absit gloriari, nisi in cruce domini mei Iesu Christi. Qui ergo secundum Christum facit, & propter Christū facit, vt nō glorietur nisi in Christo, candelabrū est. Luceat omnibus, videant quod imitentur, nō sint pigri, non auari, prosit quod vidēt. Non sint oculis vidētes & cordibus cæci: sed ne forte occurrat alicui quod dominus bona opera

Matth. 5. *Esa. 2.* *Daniel. 2.* *Luc. 11.* *Galat. 6.*

Matth. 6. velut iubet abscondi, vbi dicit, Cauete facere iusticiã vestram coram hominibus vt videamini ab eis, alioquin mercedem non habebitis apud patrem vestrum qui in cœlis est. Debet quæstio ista dissolui vt nouerimus quemadmodum domino obtemperemus, ne obtẽperare illi nõ possimus cũ eum contra iubere audimus. Hac dicit, Luceant opera vestra corã hominibus, vt videant bona facta vestra. Hac dicit, Cauete facere iusticiã vestrã corã hominibus, vt videamini ab eis. Vultis nosse quàm sit ista quæstio dissoluẽda? Et nisi dissoluatur, moleste erit si remaneat insoluta. Quidam homines faciunt bene & timent videri, & omni studio quantũ possunt, cooperiunt bona opera sua. Captant quãdo neminẽ videant, Tunc aliquid porrigunt, timẽtes ne offendant in illud præceptum vbi dictũ est, Cauete facere iusticiã vestram corã hominibus, vt videamini ab eis. Nõ autẽ deus iussit bona opera abscõdi: sed in bonis operibus laudẽ humanã nõ cogitare. Deniq; cũ dixit, Cauete facere iusticiã vestrã corã hominibus: vbi finiuit? vt videamini ab eis. Vt ideo faciant vt videantur ab hominibus, hunc fructũ boni operis quærant, hunc ferant, nihil aliud expectent, nihil superioris & cœlestis cõmodi concupiscant. Si ideo solum faciat vt laudetur, hoc prohibuit deus, Cauete facere, Quo modo? Vt videamini ab eis. Cauete hũc facere fructum, id est, visionem hominũ Iubet autem videri opera nostra, & dicit, Nemo accendit lucernã & ponit eam sub modio, sed super candelabrum vt luceat omnibus qui in domo sunt. Et sic luceant opera vestra corã hominibus vt videant, inquit, bona facta vestra. Et non ibi remansit, sed glorificent, subiunxit patrem vestrum qui in cœlis est. Aliud est in bono opere quærere laudem dei. Quando quæris laudem dei, æternam gloriam acquisisti. Sic ergo faciamus vt non videamur ab hominibus: hoc est, sic faciamus vt visionem hominum pro mercede non quæramus, sed sic faciamus vt videntibus & imitantibus gloriam dei cognoscamus. Quod si nos tales non faceret, nihil essemus.

Matth. 5.
Matth. 6.
Luc. 8. & 11.

Sermo de eo quod apparuit dominus in rubo, ex vetusto exemplari. Habetur alijs verbis Tomo. 6.

CVm sanctæ lectiones legerentur, in ea quæ scripta sunt in prima lectione quæ nobis recitata est, animo intẽdimus, & ea quę dominus suggerit breuiter cũ vestra sanctitate

particip

participare curamus, ne carnaliter accipientes diuina mysteria, non solum nō proficiatis, sed & deficiatis: Occurrit enim primo aspectibus nostris ex illa lectione diuina, quòd deus apparuit Moysi. Apparere autem per substantiā suam, sicut est, non nisi mundis corporibus dignatur. Sic enim scriptum est in Euangelio, Beati mundo corde, quoniam ipsi deum videbunt. Oculis autē corporalibus sanctorū si quando deus voluit apparere, non per seipsum, sed per creaturam visibilem atq; sensibilem, quantum ista carne sentiri potest, apparuit: vel per vocem sonantem auribus, vel per ignem oculis, vel per angelum in aliqua visibili specie apparentē, sed personam dei gestantem: sic intelligimus fratres apparuisse Moysi deū. Non enim maiestas illa, quæ fecit cœlum & terram, & quæ regit vniuersum mundum, cui semper inhærent angeli contemplando eius pulchritudinē puris oculis mortalibus hominibus potuit apparere, nisi assumpta visibili & sensibili creatura quæ ad istos oculos visibiles corporis pertinet: quandoquidem & ipsa sapientia dei, per quem facta sunt omnia, humanis oculis non appareret, nisi humanam carnem assumeret. Quo modo ergo verbum dei, id est, filius dei, vt appareret oculis, carnem assumpsit, sic semper deus vt appareret oculis hominum, in aliqua creatura visibili apparere dignatus est. Nam apertissime habes in actibus Apostolorū quia angelus apparuit Moysi in rubo. Nunquid ista scriptura vera, & illa falsa est? Aut illa vera, & ista falsa est? Sed quid si Christiani sumus, si bene credimus, ambæ sunt veræ. Si ergo ambæ sunt veræ quo modo ibi angelus dicitur apparuisse, nisi quia illa specie. Qui in actibus Apostolorum dixit apparuisse angelū, exposuit hanc lectionem quo modo apparuit deus. Illa declaratio expositio est obscuritatis huius, ne intelligens deū per seipsum apparuisse, illic tibi expositum est quemadmodū apparuerit deus per creaturā angelum. Sic quid miraris quia dicitur cū apparet angelus, dixit deus. Et vocauit deus Moysem, & accessit ad locum, & dixit dominus ad Moysem, quia non attenditur templum angelus, sed inhabitator angeli. Ipse enim angelus templum dei erat. Si enim dignatur in homine habitare & loqui, vt quādo Propheta loquitur, dicatur, Dixit deus: quanto magis per angelum. Et cum dicitur, dixit deus per Esaiam, quid erat Esaias? Nónne homo portans carnem, natus de patre & ma-

Exo. 3. *Matth. 5.* *Ioan. 1.* *Act. 7.* *Esa. 4.*

tre sicuti omnes nos? Et tamen loquitur, & quid dicimus in eloquiis ipsius? Hæc dicit dominus: quo modo ergo si Esaias nisi quia deus per Esaiam: sic & hic loquente angelo dicitur deus loqui. Quare, nisi quia per angelum deus? Aduertite itaque soluta quæstione etiam istud in cuius rei signum videtur factum quod in rubo apparuit & rubus non comburebatur, non incendebatur. Et apparebat tanquam ignis & non incendebat rubum. Putamus rubum bonum aliquid significare, cum sint spinæ? Si enim consumpsisset ignis spinas, significaret quia verbum domini quod dictũ est Iudæis, consumpsisset peccata illorum, & lex illa finiret iniquitates ipsorum. Si enim sic ignis in rubo quo modo lex in Iudæis, sic sunt spinæ rubi quo modo peccata Iudæorum. Sic enim non cremauit spinas, quo modo lex non cremauit peccata. Loquitur autem dominus ad Moysem: Iam illa nostis, & non diutius vos tenere debemus propter angustias temporis: Ego sum qui sum. Misit me qui est. Cum enim quæreret nomen dei, huic dictum est, Ego sum qui sum. Hæc dices filiis Israël, Qui est misit me ad vos. Quid est hoc? O deus, ô domine noster quid vocaris. Est vocor, dixit. Quid est vocor? Quia maneo in æternum, quia mutari non possum. Ea enim quæ mutantur non sunt, quia nõ permanent. Quod enim est manet. Quod autem mutatur fuit aliquid, & aliquid erit, & non tamen est quia mutabile est. Ergo incommutabilitas dei isto vocabulo se dignata est intimare, Ego sum qui sum. Quid est ergo quòd postea iterũ aliud nomen sibi dixit cum diceretur, Et dixit deus ad Moysem, Ego sum deus Abrahã, deus Isaac, & deus Iacob: hoc mihi nomen est in sempiternum. Quo modo illa? vocor hic quia sum. Et ecce hac aliud nomen. Ego sum deus Abraham, & deus Isaac, & deus Iacob. Quia quo modo est deus incommutabilis, fecit omnia per misericordiam, & dignatus est ipse filius dei mutabilem carnem suscipiendo, manens id quod verbum dei est, venire & subuenire nobis. Induit ergo se carne mortali ille qui est, vt dici posset, Ego sum deus Abraham, & deus Isaac, & deus Iacob. Signa iam attendite, quæ signa dedit Moysi, cum diceret, si mihi dixerit populus, non te misit deus: quibus signis ostendam quia misisti me? Dictum est, Proiice virgam quam habes in manu tua. Proiicitq; virgam, & factus est serpens, & exhorruit Moyses. Ait iterum dominus, Apprehẽde cau-

Rubus. *Exo. 3.* *Exo. 4.*

dam eius. Apprehendit, & facta est virga sicut erat. Dedit & aliud signum, Mitte manum in sinum, & misit eam: produc eam, & produxit, & facta est sicut nix alba, id est, leprosa. Color enim albus in cute humana viciosus est. Mitte illam in sinum, iterum misit, & recepit colorem suum. Dedit ei tertium signum. Tolle aquam de flumine, & funde in æqualem locum. Tulit & fudit, & conuersa est in sanguinem. In his signis audiet populus te: si in primo non exaudierit, in secundo autem & in tertio audiet. Nos ea quæ significant, quantum deus adiuuat, attẽdamus. Virga regnum significat, serpens mortalitatem. A serpente enim hominis mors propinata est. Ipsam mortem dominus dignatus est assumere. Virga ergo veniens in terram, serpentis speciem habuit: quia regnum dei, quod est Christus Iesus, venit ad terram. Mortalitate indutus est, quam infixit in cruce. Nouit autem sanctitas vestra quia quando populus ille in eremo ceruicatus & superbus murmurasset aduersus deũ, cœpit morderi à serpentibus, & ipsis morsibus cadere. Misericordia sua dedit deus remedium, quod pręsentẽ quidem sanitatem afferebat, sed futuram sapientiam prædicabat. Ait Moysi, Suspende serpentem æneũ in media eremo in ligno, & dic populo, Quicunq; fuerit percussus, serpentem istũ intueatur. Et percussi homines intuebantur serpentem, & sanabantur. Et attestatur dominus in Euangelio tali signo. Nam cum Nichodemo loqueretur, ait, Sicut Moyses exaltauit serpentem in deserto, ita exaltari oportet filium hominis, vt omnis qui credit non pereat, sed habeat vitam æternam. Sed hoc est quicunq; percussus fuerit à serpentibus peccatorum, Christum intueatur, & habebit sanitatem in remissionẽ peccatorum. Ergo fratres ipsa est mortalitas quæ suscepta est à domino, quam necesse est habere corpus eius cuius est caput homo in cœlo, ita Ecclesia mortalitatem habet quod vulnus inflictũ est per suasionem serpentis. Debemus enim mortem peccato primi hominis, sed per eam ad vitã perueniemus æternam, per Iesum Christum dominum nostrum, sed quando venit ad vitam & redit ad regnum in fine seculi. Nam ideo caudam tenuit, vbi finis est, vt ad pristinum reuocaret. Quid illa manus? certum est quia & illa manus populum ipsum significat. Sinus hominis quid est? Sinus Moysi secretum dei. Cum esset homo in secreto dei, incolumis erat, & bono colore exiit à secreto

Virga. *Serpens.* *Nume. 21.* *Ioan. 3.* *Manus.* *Sinus.*

dei, progressus est Adam de paradiso offenso deo & factus viciosus. Facta est ergo manus illa alba, sed redijt ad sinum, per sinum domini nostri Iesu Christi, & recepit colorem. Quid autem illa aqua? Aqua illa significat sapientiam. Sæpe enim posita est aqua in similitudinem sapientiæ. Et dictum est, Fiet in eo fons aquæ salientis in vitam æternam: Sed aqua illa sapientia, quæ in terra sanguis effecta est, nó nobis ostendit verbum carnem factum & habitantem in nobis. Vtique ostendit, omnia ergo futuri seculi signa sunt & mysteria de domino nostro Iesu Christo. Et si qua alia sunt in veteribus libris sacramenta, illa siue intelligamus siue non intelligamus, quærentem desiderant non reprehendentem. Petamus ergo, quæramus & pulsemus vt aperiatur nobis. Illis futura prædicta sunt sacraméta, nos præsentia videmus in Ecclesia.

Aqua.

Ioan. 4.

† *Hic sermo habetur alias Verbis astrictior, hoc eodem tento, De Verbis domini, Pacem meam do vobis.*

Ioan. 14.

DOmini ista vox est, Pacem meã do vobis, pacem meam dimitto vobis. De pace dicturi, prius quæ sunt pacis commoda audiamus. Est enim pax, serenitas mentis, tranquillitas animi, cordis simplicitas, amoris vinculum, consortium charitatis. Hæc est enim quæ simultates tollit, bella compescit, comprimit iras, superbos calcat, humiles amat, discordias sedat, inimicos concordat. Placita est cunctis, non quærit alienum, nihil deputat suũ. Docet amare, quia odisse non nouit. Nescit extolli, nescit inflari Humilis omnibus, omnibus mitis est. In ipsa requies, in ipsa tranquillitas. Pax est quæ exercetur in Christiano, consummatur in Christo. Hanc qui amauerit, dei hæres est: qui contempserit, Christi rebellis est. Dominus enim Christus ad patrem remeans, hæreditarium bonũ, id est, pacem suam suis cultoribus dereliquit dicens, Pacem meam do vobis, pacem meam dimitto vobis. Hanc pacem qui acceperit teneat, qui perdiderit repetat, qui amiserit exquirat: quoniam qui in eadẽ pace inuentus nó fuerit, abdicatus à patre, exhæredatus à testatore, vt exutus & nudus inuenietur ab eodem domino alienus. Respuet munus oblatum, qui datæ legis contempserit bonum, nec poterit ad hæreditatem peruenire, qui testamento noluit inseruire. Pacem quam Christus dimisit Christiane amplectere, vt dei hæreditati cultor possis adhærere. Voluntatem

Pax quid.

Ioan. 14.

tatem domini in te transfusam ostēde. Beati, inquit, pacifici, quoniam filij dei vocabuntur. Scriptum est discordibus, scriptum est inimicis. Filius esse, nisi pacificus non potest. Inimicos abdicauit, qui pacificos filios fecit. Aut enim datam pacem Christiane conserua, aut gloriam tibi salutis ablatam si non amaueris pacem, cognosce. Non potest promissa dei recipere, qui cum fratre noluerit concordare. Non potest concordiam habere cum Christo, qui discors voluerit esse cum Christiano. Si de nobis à Christo vicaria passio peteretur, & filij dei sanguis, qui pro nobis effusus est, ad pensandum nostro sanguine quæreretur, quanta instantia vel officio fuerat festinandum, vt & iussa tantæ maiestatis expleres, & vicariam passionem deprehendere gauderes, & pro morte vitam acquirere & passione reciproca compensare? Et nunc quo modo poteris pro Christo animam ponere, qui pacem ab eo delegatam nolueris conseruare? Contumaciæ crimen est, quod iubetur contemnere, quod præcipitur nolle, quod imperatum est declinare. Pax enim Christi est bonum, discordia diaboli malum: authori respondet, qui de vtroque alterutrum eligit. Quid tibi cum discordia Christiane, quæ principem suum diabolum interemit? Quid amas simultatem, quæ placere authori non potuit? Quid exerces inimicicias, quas euadere non potuit nec ille qui eas primus inuenit? Inimicicias in protoplasto dum serpens exercet, interficitur: dum homini inuidet, ipse prosternitur: dum Adam decipit, iugulatur. Et contrà Christus tantum homini charitate adhæsit, tãtum eum vnica benignitate amauit, vt eum commẽdaret patri, sociaret sibi, dum carnem propter ipsum descendẽs induit. Scriptũ est, Inuidia diaboli, mors introiuit in orbem terrarum: imitantur autem illum qui sunt ex parte illius: non quòd tam cadat in Christianum, quàm cadet in diabolum, quia Christianum condecet conseruare, quod constat à domino didicisse. Quare Christi charitatem amplecti debemus, vt cum filio in æterna beatitudine viuere possimus.

Matth. 5.

Sapien. 2.

Tomi decimi Finis.